

NEDERLANDSE GEDACHTEN

(VOOR HET EERST VERSCHENEN IN 1829 ONDER REDACTIE VAN MR. GUILLAUME GROEN VAN PRINSTERER)

WEEKBLAD VAN DE ANTIREVOLUTIONAIRE PARTIJ

IN DIT NUMMER

- * Katanga (pag. 1 en 8)
- * Parlementair overzicht (pag. 2 en 3)
- * Arjos-jaarvergadering (pag. 4 en 5)
- * Sierra Leone (pag. 6 en 7)
- * De brochure van Prof. Scholten (pag. 9)
- * Een nieuwe feuilleton (pag. 10)

Betreurenswaardige strijd in Katanga

♦ VREEDZAME REGELING NIET MOGELIJK?

WAT jammer, dat in Katanga nu toch de wapens het laatste woord moeten hebben. Betreurenswaardig, omdat de troepen van de Verenigde Naties er bij betrokken zijn op een wijze, die niet door iedereen begrepen en gewaardeerd zal worden. Nog betreurenswaardiger echter, omdat alle narigheid, die thans weer het deel van deze Kongolese provincie is, haar bespaard had kunnen blijven.

GROTE FOUT

Met andere woorden: als de Katangaanse leiders zich van hun verantwoordelijkheid bewust waren geweest, zowel tegenover de rest van Kongo als tegenover de Verenigde Naties, zou de situatie in het geheel anders zijn waarschijnlijk al geruime tijd geleden hebben gestabiliseerd. Want over één belangrijke zaak mag geen twijfel bestaan: Katanga heeft van het ontstaan van de onafhankelijke republiek Kongo af een onafscheidelijk deel van deze republiek uitgemaakt. En ook al heeft er tijdens het terreurregim van wijlen Loemoemba een feitelijke afscheiding van de provincie Katanga plaatsgevonden, deze kon slechts een tijdelijk karakter hebben en verloor definitief elke zin, nadat in Kongo tot voor dat land normale verhoudingen kon worden teruggekeerd.

En het is de grote fout van Tsjombe en de mensen die achter hem staan, dat zij nog steeds deze terugkeer tot normale verhoudingen in de weg staan en willens en wetens een chaotische toestand in de hand werken, waarvan alleen het internationale communisme kan profiteren.

ERKEND

Juridisch vormt de vroegere Belgische kolonie thans een geheel als republiek. Bij de soevereiniteitsoverdracht op 1 juli 1960 hoorde dus ook Katanga bij die republiek en had het de status

van een provincie. Daarin is door de eenzijdig geproclameerde afscheiding hoe verklaarbaar die onder de omstandigheden in de dagen waarin zij plaatsvond ook was — geen verandering gekomen. Tsjombe heeft dat in de afgelopen jaren herhaaldelijk erkend, toen hij met vertegenwoordigers van de centrale regering te Leopoldstad aan de conferentietafel plaatsnam om met hen te spreken over een andere — federale — opzet van de Kongolese republiek. Het is een opzet, waarbij groter zelfstandigheid wordt toebedacht aan de provincies, met name aan Katanga, dat als het rijkste gebied van Kongo meende meer rechten te mogen laten gelden dan de overige provincies. Katangaanse parlementsleden maken nog steeds deel uit van het centrale parlement in Leopoldstad.

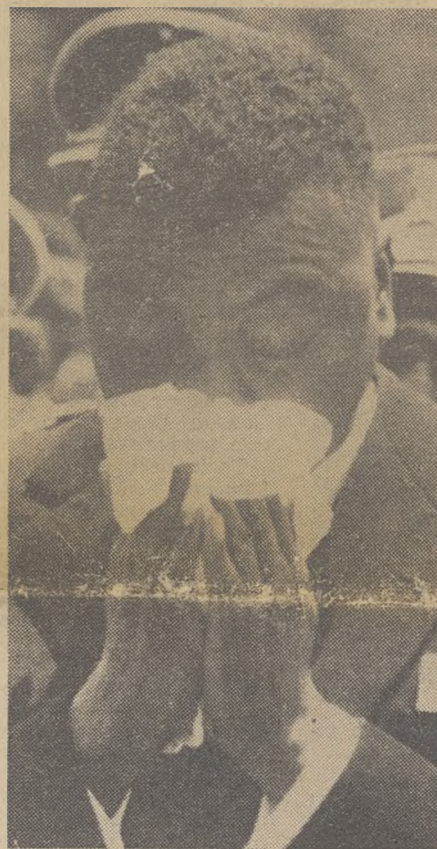
Meer dan eens heeft premier Tsjombe de Verenigde Naties toegezegd, dat Katanga zijn verzet tegen de feitelijke hereniging van Kongo zou opgeven en zijn medewerking zou verlenen aan een regeling van de financiële problemen tussen Katanga en de rest van Kongo.

WOORDBREUK

Het zijn vooral de financiële problemen, die Tsjombe er van weerhouden hebben, zich aan zijn meer dan eens gegeven woord te houden. We hebben er al vaker uitvoerig op gewezen, maar het kan geen kwaad het nog eens te vertellen, dat de belangengroepen, die achter de machtige Union Minière staan, er nog steeds niets voor voelen, de centrale Kongolese regering te Leopoldstad in het bezit te stellen van het aandelenpakket, dat haar volgens de ten tijde van de soevereiniteitsoverdracht gesloten akkoorden rechtens toekomt. Deze machtige belangengroepen, die voornamelijk in Engeland en België zetelen en ook belangrijke vestigingen hebben in de beide Rhodesia's en Zuid-Afrika, hebben zich steeds verscholen achter Tsjombe, die zij beschouwen als de president van de onafhankelijke staat Katanga, de regering waarvan zij erkennen als de wettelijke opvolgster van het Belgische koloniale bewind.

Een groot deel van het geld, dat aan

♦ TSJOMBE PLAATST V.N. IN KWAAD DAGLICHT

Tsjombe in één van zijn emotionele buien.

geheel Kongo toekomt, wordt nu aan de regering van de provincie Katanga uitgekeerd. Met het gevolg, dat de rest van Kongo (die zonder Katanga economisch gezien geen reden van bestaan heeft) de mogelijkheid wordt onthouden, zich op soortgelijke wijze als Katanga te ontwikkelen.

WELENSKY

Tsjombe wordt in zijn verzet gestijfd door de blanke leiders van de (tot mislukken gedoemde) Centraal-Afrikaanse federatie, waarvan de beide Rhodesia's en Nyassaland deel uitmaken. Sir Roy Welensky, de langzamerhand berucht geworden premier van deze federatie (in-wording) heeft er heel veel belang bij, dat Katanga de schijn van een onafhankelijke staat blijft ophouden. Als het aan hem ligt, gaat Katanga nog eens deel uitmaken van zijn federatie. Dat zou vooral op economisch terrein van groot belang zijn, omdat dan een nog groter concentratie van allerlei economische groeperingen mogelijk zou zijn. Ook steunt Welensky het verzet van Tsjombe (met geld en wapens) omdat hij zolang Katanga zich kan handhaven als afgescheiden staat — zich geen zorgen hoeft te maken over wat zich aan de noordelijke grens van zijn federatie afspeelt.

En zo zijn er meer dingen, die er Welensky — de voorvechter van de blanke superioriteit — toe gebracht hebben, uit puur eigenbelang de niet-blanke Tsjombe te steunen. Hij zal er wellicht ook niet voor terugschrikken, Tsjombe gewapend te hulp te komen als het er naar uit zou gaan zien, dat deze laatste voor een verloren zaak vecht. Het bezoek, dat Tsjombe vorige week aan Salisbury heeft gebracht, zou daar wel eens verband mee kunnen houden.

ONWIL

Aanvankelijk zag Tsjombe zich alleen geplaatst tegenover de centrale regering te Leopoldstad. Hij durfde het gezag van deze regering te trotseren, omdat zij ook in andere delen van Kongo met grote moeilijkheden te kampen had. Geruime tijd leek er voor Tsjombe dan ook geen vuiltje aan de lucht te zijn, vooral toen hij de bereidheid aan de dag scheen te leggen, een einde te maken aan zijn afscheidingsstreven en mede te werken aan de verdere opbouw van de ene ongedeelde republiek Kongo. Tsjombe trok met Kasavoeboe en andere mensen van goeden wille in Leopoldstad naar Madagascar om over de toekomstige verhoudingen in de Kongolese republiek te spreken. Men heeft Tsjombe van alles en nog wat aangeboden om het hem toch vooral naar de zin te maken. Hij had in Leopoldstad een invloedrijke positie kunnen krijgen, voor Katanga werd een voor hem aanvaardbare uitzonderingspositie uitgewerkt, ook wat de gendarmerie van deze provincie betreft. Om kort te gaan, als Tsjombe zich had gehouden aan de verklaringen, die hij bij verschillende gelegenheden heeft afgelegd en als hij met twee handen de mogelijkheden had aangepakt, die hem met name in de afgelopen twee jaren werden geboden, dan zou — wat de politieke verhoudingen binnen de Kongolese staat betreft — Katanga een zo grote mate van zelfstandigheid hebben gehad, als het zich onder de huidige omstandigheden maar had willen wensen.

VER. NATIES

De tijd heeft echter niet stilgestaan. De centrale regering in Leopoldstad, **• Vervolg op pag. 8**

HET IS

HOPMAN

ORANJELAAN 66 - ZOETERMEER
Telefoon 01790-3700*
die kan bemiddelen bij aankoop van een
EIGEN HUIS in ZUID-HOLLAND
Vraagt onze woninglijst.

W.G. SCHEERES

HOOIGRACHT 12 — DEN HAAG
TELEFOON 11.62.50

ELEKTRISCHE
INSTALLATIES

Toen Tsjombe in maart van vorig jaar naar Leopoldstad zou gaan om met de centrale regering te onderhandelen, wierpen zijn aanhangers zich voor hem in het stof om hem te bewegen, toch vooral niet te gaan. Dit plaatje is typerend voor de verhoudingen in Katanga.

Aandacht voor speciale problemen bij

♦ De middenstand ♦ De landbouw ♦ De woningbouw

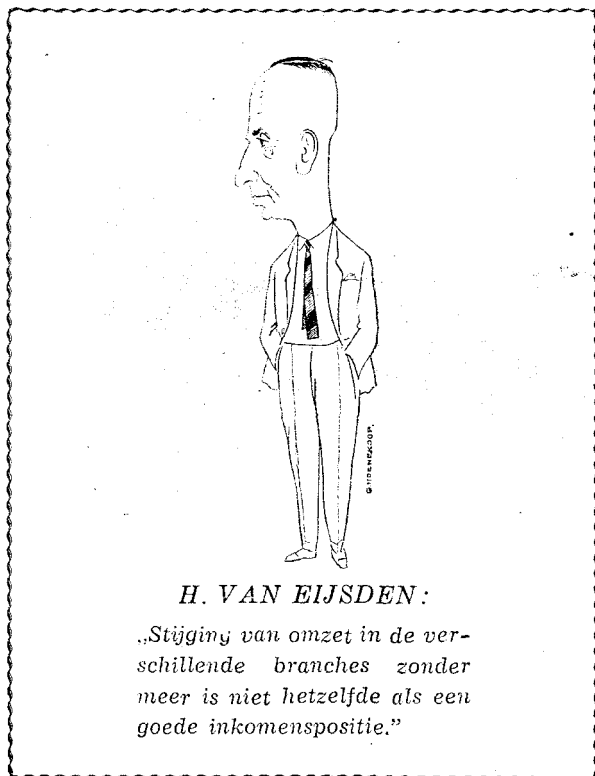
In Nederland is men zich er zeer wel van bewust dat een gezonde middenstand een duidelijke noodzaak is voor een juiste en evenwichtige samenleving. Niet voor niets is daarom een aparte staatssecretaris voor middenstandsangelegenheden aangetrokken. Bij de begrotingsbehandeling is er dan ook ruimte en gelegenheid de voor de middenstand van belang zijnde zaken aan de orde te stellen. Ook de verschillende fracties stellen zich daarop duidelijk in. En terecht.

Het was de heer Van Eijsden (A.R.) die er op wees dat de gegevens omtrent de situatie van de middenstand altijd zo laat afkomen. Na zoveel jaren van middenstandspolitiek is het werkelijke inzicht in de positie van deze groep maar zeer gebrekkig. Het tekort aan gegevens bemoeilijkt een goede benadering van de gehele problematiek. Alleen afgaan op de cijfers van 1955 en de gestegen omzetten daarna, geven geen aanleiding om te zeggen: „de inkomenspositie in 1961 en 1962 zal dus wel goed zijn!” Terecht constateerde de heer Van Eijsden dat een gestegen omzet geen goede inkomenspositie waarborgt. Is er niet de sterk gestegen kostenfactor? Is er niet een daling in het tempo van de investeringen? Heeft het prijsbeleid, dat er van uitgaat dat de bruto (winst)marge in geld moet worden gehandhaafd niet een extra druk meegebracht voor de detailhandel en de ambachtstakken?

VESTIGING IN NIEUWE WIJKEN

UITGANGSPUNT moet blijven: gelijke kansen, óók voor de middenstand, aldus de heer VAN EIJSDEN (A.R.). Hij kritiseerde de bewindsman, omdat te weinig blijkt van concrete hulp van de overheid, al was het alleen maar in stimulerende vorm. Bij de moeilijker wordende financieringsproblemen met name voor de jonge middenstanders moet er telkens aanpassing zijn van die krediet-politiek als de omstandigheden zich wijzigen. Daar hapert vandaag iets aan. Toont de overheid voldoende interesse voor het vraagstuk van het gebrek aan opvolging in deze bedrijven? Heeft de overheid een duidelijk aandeel in de besprekingen rondom het vraagstuk van vestiging in de nieuwe wijken zowel voor de detailhandel als voor het ambacht?

Waar blijft het overleg met het bedrijfsleven in?

H. VAN EIJSDEN:

„Stijging van omzet in de verschillende branches zonder meer is niet hetzelfde als een goede inkomenspositie.”

zake het punt van opleiding en voorlichting — die in deze tijd zo bijzonder van belang zijn —.

Het is dringend nodig, dat de overheid — uiteraard zijn hier niet altijd directe taken weggelegd — mee helpt een gunstig klimaat te bevorderen.

DELOYALE CONCURRENTIE

De heer Van Eijsden (A.R.) wees op een belangrijke ontwikkeling die ernstige reden tot zorg geeft. Er is een deloyale concurrentie aan het groeien. Er worden artikelen uit het assortiment van een andere branche beschikbaar gesteld tegen prijzen die niet verantwoord kunnen worden geacht. Het mag dan zo zijn dat dit systeem zichzelf op den duur straft, ondertussen is er veel kwaads gebeurt. Bij

zonder aandacht is op zijn plaats. In deze situatie óók van de overheid. Er kan een onordelijk economisch verkeer ontstaan en dat zal niet te gedogen zijn. Alleen maar „een in studie geven” van dit vraagstuk is in de huidige omstandigheden onvoldoende.

Namens de V.V.D. kon de heer Visser niet nalaten een ietwat schampere opmerking te maken: „Het mag toch niet de bedoeling zijn van christelijk sociale politiek voor de grote massa, dat de bestaansmogelijkheid voor een groep van zelfstandige ondernemers in gevaar wordt gebracht.” Ik vroeg om méér en nog betere ambtenaren op het departement om de middenstandspolitiek sterker te doen zijn.

De staatssecretaris — DRS. GIJZELS (K.V.P.) — wees dit af. Er wordt hard én voortvarend gewerkt. Maar veel voortvarends is er toch niet geweest. Wel is er veel overleg, veel studies en nog meer belangstelling voor de middenstandsangelegenheden in deze moderne tijd, maar de activiteiten beperken zich tot een verdere uitbouw van hetgeen was. Gemist wordt een vooruitziend beleid, waarom de heer VAN EIJSDEN (A.R.) had gevraagd.

STRIJD OM DE KOELKAST — WENK AAN DE MIDDENSTAND

STAATSSECRETARIS Gijzels heeft geen blad voor de mond genomen. De nieuwe concurrentiemethoden van het groot-winkelbedrijf zijn deels mogelijk geworden, omdat de gespecialiseerde detailhandel zijn taak onvoldoende heeft begrepen. Deze middenstandsbedrijven hebben zich — achteraf gezien — onvoldoende gerealiseerd, dat ook voor hun branches de tijden aan het veranderen zijn. Belangrijke, duurdere goederen zijn n.l. door de sterk verbeterde produktiemethoden tot massa-artikelen geworden. Daarom passen voor deze artikelen lagere marges dan vroeger te doen gebruikelijk was.

Toch bleek ook hij van oordeel, met de heer Van Eijsden (A.R.), dat veel reclameacties van groot-winkelbedrijven vaak niet passen in een geordend verkeer. Maar veel verder kwam hij niet. Het advies aan het georganiseerde bedrijfsleven was gevraagd en dan maar afwachten!

Overigens wilde hij na de aandrang uit de Kamer wel wat meer spoed betrachten.

BOERENNOOD

ALLEN velen van de C.H.U. waren tegen de geboden hulp in de vorm van een voorschot van f 1000 ter leniging van de eerste nood. Niet, dat zij deze nood niet erkenden, ook niet dat zij niet spoedig moesten worden geholpen, maar de heer Mellema (C.H.U.) vond dat die hulp totaal onvoldoende was en daarom liever maar helemaal niets. Trouwens de C.H.U.-woordvoerder vond bovendien dat de nood de schuld is van dit kabinet. Merkwaardig was deze uitspraak wel, gezien in het licht van de vorige begrotingsbehandeling. Toen was er lof voor het voorgenomen beleid 1962. Of een dergelijke houding verantwoord is, is zeer de vraag. Want er was méér dan wat geldelijke steun. In de eerstkomende jaren kan de landbouwer beslissen wat hij zal doen: Landbouwer af worden of overgaan tot verbetering van zijn bedrijf met behulp van het ingestelde ontwikkelings- en saneringsfonds.

De Kamer was er van overtuigd — met uitzondering van de heer Mellema (C.H.U.) — dat de nood-situatie de minister niet kon worden verweten. Er is duidelijk sprake van een samenloop van omstandigheden. De geboorteweën van de E.E.G. zijn één van die redenen. Maar, aldus MINISTER MARIJNEN (K.V.P.), er zijn duidelijke aanwijzingen dat deze situatie niet van durende invloed is.

TOCH CONCESSIONS

HET debat is niet vruchteloos geweest. Al mag dan niet tot ieders tevredenheid zijn geboerd bij deze behandeling — enkele concessies zijn afgekomen.

1. de inkomensgrens werd verhoogd tot f 6500, waardoor meerderen een voorschot kunnen opnemen (motie van alle grote fracties);
2. de kwijtscheldingsmogelijkheid — de minister nam het woord overigens niet in zijn mond — is vergroot door de aanhoudende en overtuigende aandrang van mr. Biesheuvel (A.R.). De minister zegde toe deze voorschotten later stuk voor stuk te bezien. M.a.w. niet naar voorafgestelde normen!
3. de termijn voor het doen van aanvragen is door de bewindsman verlengd. Laatkomers én zij die alsnog (overigens niet ten onrechte) een afwachende houding aannamen, kunnen alsnog een beroep doen.

GNUIVEN — TEN ONRECHTE

EVEN was er een spannend moment. De Kamer-motie tot verhoging van de inkomensgrens zou worden aanvaard. Dat stond wel vast. De vraag was hoe de minister er over zou oordelen. Onaanvaardbaar? Niet uitvoeren?

Zijn reactie was merkwaardig. Hij zei: „ik zal de

Kamer zo spoedig mogelijk laten weten hoe ik er over denk”. De voorzitter meende nattigheid te voelen en vroeg wat met deze raadslachtige mededeling werd bedoeld. Inplaats van te antwoorden, zei de bewindsman genoeg te nemen met een schorsing van tien minuten. Veel Kamerleden gnuifden: moest Zijne Excellentie zijn collega van Financien bellen om diens toestemming voor deze extra uitgaaf van rond 5 miljoen gulden? Maar nee — binnen enkele minuten was de minister terug. Wat onwennig met een zakboekje, opengeslagen bij de belastingtabellen, in de hand, meende hij dat in de motie een onjuist bedrag was genoemd. De Kamer zag dat in — de motie werd gewijzigd en daarna door de minister aanvaard. Het gnuiven was ten onrechte.

BOUWEN EN WONINGNOOD

EVEN voor de behandeling van de begroting 1963 van minister Van Aartsen (A.R.) kwam een lijvig en gedocumenteerd boekwerk op de markt. De bouwnota 1962, uitgaande van samenwerkende opdrachtgevers, architecten, aannemers, bouwvakkers en wetenschapsmensen bij de bouw betrokken.

De belangrijkste conclusie was, dat het maken van een verantwoord plan op langere termijn een levensvoorwaarde is voor de continuïteit van woning- en andere bouw.

Overigens was dit voor de Kamer geen nieuw gezichtspunt. De heer Van Eijsden (A.R.) had daarvoor in 1959 reeds bijzondere aandacht gevraagd. Weliswaar niet zo rijk gedocumenteerd als in dat boek — maar wel getuigend van visie op de bouw-nijverheid.

Het was geen wonder, dat de Kamer met nadruk hierop wees.

Trouwens er was meer kritiek op het beleid van de minister. Wel wat lieflijker verpakt dan vroeger, maar toch kritiek.

De socialisten vinden het vlees noch vis. De heer VAN EIBERGEN (A.R.) was ook niet geheel tevreden. Al wees hij er duidelijk op dat alle tegenslagen bij de bouw niet de minister in de schoenen mocht en kon worden geschoven. Bovendien is het goed er nog eens op te wijzen dat in elk geval de overheid na 1959 óók de particuliere aannemerij duidelijk betrokken had bij de sociale woningbouw. Daar moet het toch naar toe, al staat vast dat ten behoeve van de gering draagkrachtigen de woningbouw met belangrijke steun van de overheid voortgang moet blijven vinden. Wij zijn er bepaald nog niet aan toe, aldus de heer VAN EIBERGEN (A.R.), dat alle subsidies kunnen worden weggevoerd.

DE VERDELING VAN DE WONINGBOUW

ER was ditmaal een reële overeenstemming met des ministers plannen. 40.000 (gesubsidieerde) woningwetwoningen — overheidsbouw —; 25.000 (gesubsidieerde) premiewoningen — particuliere bouw —; 25.000 (ongesubsidieerde) particuliere bouw.

De K.V.P. maakte overigens enig voorbehoud: de gehele particuliere bouw moest eigenlijk terugwijken voor de premiebouw. Waarom niet de verdeling: 30.000 premiewoningen en 20.000 particuliere bouw?

Mr. Schuitemaker (V.V.D.) vond, ook in deze nooddijk, de vrije sector de gezondste vorm van woningbouw. De inkrimping van die particuliere sector ten voordele van de sociale woningbouw vond hij een tegennatuurlijke zaak. De heer Kodde (S.G.P.) vond dat eigenlijk ook. De bestaande nood bij vele gezinnen en a.s. gezinnen hebben deze afgevaardigden kennelijk weinig te zeggen. Hun uitgangspunt mag in theorie juist zijn — in deze noodsituatie is deze basis alleen onsociaal.

De heer Bommer (P.v.d.A.) heeft als altijd een boeiend betoog gehouden. Dat wil zeggen: plezierig om naar te luisteren. Deskundig, en niet gebonden door vele vellen papier waarop de rede is uitgeschreven, helder en aangenaam om te luisteren. Maar toch, in diens betoog is altijd weer te beluisteren de dringende aanbeveling: schakel de overheid hoe langer hoe meer in. De staat moet minder afzijdig staan bij de woningbouw. Weliswaar niet een direct plei-

Mr. Schuitemaker contra zijn fractie-voorzitter, prof. Oud

Bij een kabinetsformatie geen bindende afspraken met de fracties; dat is een goede basis — aldus de ervaren Prof. Oud. Nee, zegt de nu 3½ jaar ervaring opgedaan hebbende heer Schuitemaker (V.V.D.): „Er moet wel een bindende afspraak worden gemaakt als het gaat om de woningbouw.” Mr. Schuitemaker komt overigens in de nieuwe Kamer niet terug...

doel van een uitsluitende overheidsbouw maar toch een duidelijke voortstuwing in die richting.

NIET ALLEEN DE KAMER

VASTSTAAT, dat er nimmer zoveel goedkope en goedkopere woningen zijn gebouwd als onder deze bewindsman. Bij alle kritiek mag dit niet worden vergeten. Alleen de heer Van Eibergen kon deze erkenning opbrengen. De overige sprekers hadden slechts oog en oor voor kritiek.

Trouwens het is niet alleen de Kamer die bewogen is met de huidige nood. Ook de minister stelde duidelijk dat hij ook last heeft, onbehagen voelt over de woningnood. De bouw over de gehele linie ligt helaas niet zo eenvoudig. Er zijn vaak incidentele situaties die dwingen tot een andere oplossing dan was voorzien. Bedacht moet worden in noodsituaties dat een beslissing voor groep A onherroepelijk nadelen meebrengt voor de overige sectoren. En omgekeerd.

Er is een hoge prioriteit voor woningbouw, maar andere sectoren mogen niet worden genegeerd. Nederland kent een groeiende bevolking. De werkgelegenheid is dus van groot belang. En daarom mag de bouw ten behoeve van de industrie, de handel en het verkeer niet zonder meer worden verwaarloosd.

HET AFSCHEIDSCADEAU VOOR MR. ROOSJEN

SCHIPPERSKINDEREN zijn als alle andere kinderen. Goed onderwijs is voor hen even belangrijk. Men moet niet uit het oog verliezen, dat juist in de schipperij van nu de techniek en de organisatie in sterke ontwikkeling is. Wil men de strijd om het bestaan met Gods hulp aan kunnen, dan zal het onderwijs sterker uit de verf moeten komen.

Mr. Roosjen (A.R.) heeft hiervoor ruim 20 jaar lang gevochten. Niet aflatend is hij daarmee bezig geweest. En met succes. Met grote klem — aldus de P.v.d.A.-spreker, de heer Kleijwegt — had mr. Roosjen het ditmaal opgenomen voor de bedreigde schippersjeugd bij de begrotingsbehandeling. „Om niet te zeggen de kinderen van de geachte afgevaardigde de heer Roosjen” — aldus de nieuwe staatssecretaris.

De plannen voor leerplicht ten behoeve van deze kinderen zijn thans op stapel. De kosten van de administratie van de schippersonderwijsfondsen zijn zo zwaar dat deze zullen worden verlicht.

En als de leerplicht straks ook voor schipperskinderen zal gelden zullen de subsidies aan internationale voor schipperskinderen worden herzien in gunstige zin. Reeds nu zal worden bezien in hoeverre de vergoedingen per kind aan schippers, die hun kinderen bij internaten onderbrengen, kunnen worden verhoogd.

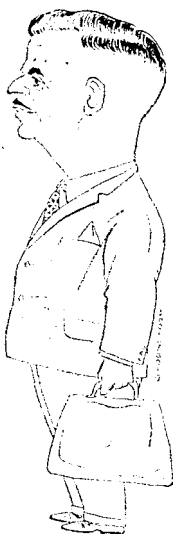
Met deze begroting heeft minister Cals (K.V.P.) zijn laatste begroting voorshands verdedigd. Met verve en grote deskundigheid.

BESCHERMING VAN DE SPAARDER

IN de laatste jaren zijn de spaarders geconfronteerd met fraude. Dit tast, aldus de heer Kieft (A.R.) bij de begrotingsbehandeling van Financien, het vertrouwen aan. In een tijd bevordering van het sparen door de overheid moet dit vertrouwen niet worden ondermijnd. Overheidsmaatregelen zijn nodig. En het is onjuist indien men de put dempt als het kalf verdronken is. De mir's er moet daarom zo spoedig mogelijk met een zo mogelijk afdoende regeling komen. Ook andere leden drongen hierop aan.

Dr. Van den Tempel — een zoon van de eerste Nederlandse S.D.A.P.-minister — (P.v.d.A.) meende dat zelfs de indruk werd gevestigd dat de banken het maar willen laten zo als het is. Minister Zijlstra deelde mede, dat hij op spoed aan zou dringen bij de Nederlandse bank, met wie hij in 1959 de eerste besprekingen reeds had gevoerd.

Overigens is deze aangelegenheid wel een moeilijke zaak aldus minister Zijlstra — hetgeen beide Kamerleden niet hadden ontkend.

G. A. KIEFT:

„Maar meneer de voorzitter, toch geloof ik dat de staatssecretaris een open oog moet hebben voor het niet te weerspreken feit dat belastingverlagingen eigenlijk nooit gerealiseerd worden, als de volksvertegenwoordiging niet geruime tijd voordien de meest mogelijke aandrang uitoefent.”

SUCCESSIEBELASTING

ER is een groeiende discriminatie bij de in de successiewet geregelde vrijstellingen die de aandacht van de Kamer heeft gehad.

In deze stad, waarin de salarissen, de winsten groter zijn geworden maar ook de pensioenen worden aangepast, moeten de bestaande lage vrijstellingen sterk worden verhoogd.

Met name waar het gaat om de belasting van weduwen en wezen. Hier is, aldus de heer Kieft (A.R.) sprake van een niet houdbare situatie. Te meer daar veel van die te lage vrijstellingen met name een extra belastingdruk veroorzaken in die kringen die van de druk der inkomstenbelasting toch al groot nadeel ondervinden. De groep van de middelbare inkomens die relatief de zwaarste druk ondervinden.

De overige sprekers sloten zich bij hem aan, waarbij dr. Van der Tempel (P.v.d.A.) nog wees op de weduwenpensioenen van werknemers die — in tegenstelling tot die van ambtenaren — wel belast zijn.

Staatssecretaris Van den Berge toonde zich niet van zijn meest beminlijke kant. Hij wilde eigenlijk wachten op een herziening in dit opzicht als de Successiewet zou worden aangepast aan de reeds bestaande algemene wet.

Naar aanleiding van een interruptie van de heer Kieft, wilde hij echter overwegen om nu alvast de nodige voorbereidingen te treffen. Het wachten zal dus niet duren tot na een volgende kabinetsformatie.

Eén week wereldnieuws in vogelvlucht

Enkele onverwachte gebeurtenissen hebben de laatste dagen van 1962 en de eerste etmalen van 1963 gemarkeerd.

• In Katanga was er de explosie van feiten, die meer nog dan het begeleidend wapengekletter een versnelde uitvoering van het herenigingsplan waarschijnlijk maakt. Of het eerste treffen tussen VN-soldaten en Katangese gendarmes nu al dan niet uitgelokt werd door dronkenschap (van wie dan ook), het zette de kettingreactie in gang, welke leidde tot Tsjombe's vlucht uit zijn hoofdstad en de feitelijke bezetting van Katanga door de V.N.

Tsjombe's oproep, eerst tot een „Algerijnse” guerilla-oorlog en daarna tot onderhandelingen met de V.N. en de centrale Kongolese regering, duidt aan hoe grondig de situatie zich in zijn nadeel gewijzigd heeft. Oe Thant's reactie, dat het „nu te laat” is voor die onderhandelingen, bewijst dat de V.N. niet meer halfweg rechtsomkeerd zullen maken, doch de huidige overrompelende reeks van gebeurtenissen willen uitbuiten om tot een — ditmaal — definitieve regeling te komen van Kongo's belangrijkste kwestie: de hereniging van wat op 30 juni 1960 als één staat soeverein werd, doch sindsdien door toedoen van de beide grootste rivalen in Kongo's prille historie, Loemoemba en Tjombe, weer uiteenviel.

• Cuba's Castro zorgde voor het tweede spectaculaire feit rondom de jaarwisseling. Na de blokkade in oktober j.l. durfde haast niemand meer op goede resultaten voor de onderhandelende advocaat Donovan te rekenen. Doch ziedaar: vóór Kerst kwam het ruil-akkoord niet alleen tot stand, maar werd het tevens ten uitvoer gelegd. De 1113 krijgsgevangenen gemaakte invasie-strijders (van de april 1961-actie tegen Castro) konden in Florida welkom worden geheten. Als „Kerst-toegift” schonk Castro vóór 1 januari ook nog aan circa 1000 familieleden van deze „vijanden van het socialistische Cuba” de vrijheid om zich bij zijn aarts-tegenstander, de Verenigde Staten, in veiligheid te stellen. Bijna onbegrijpelijk deze gulheid van een zo vernederde dictator. Of is het een geste, die mag doen veronderstellen dat Castro's liefde voor Moskou bekoelt en dat zijn inzicht in Cuba's positie van afhankelijkheid jegens de overige Amerikaanse staten en zijn behoefte aan nieuwe sympathie in het Westelijk Halfrond groeiende is? In elk geval heeft Kennedy's toespraak tot de ex-gevangenen duidelijk aangetoond, dat Castro op welwillendheid van Het Witte Huis vooralsnog niet kan rekenen.

• De Berlijnse kwestie is slechts in een brief van Chroestjow aan Adenauer aangesneden. Nieuw was de wens om de huidige militaire beschermers van West-Berlijn door VN-troepen vervangen te zien, bepaald niet. Succesvol zal deze brief evenmin zijn. West-Duitsland legde dit schrijven terzijde, omdat de beschuldigingen aan Adenauer's adres zeker niet bevorderlijk waren voor een „new look” in Bonn op het Russische gevaar. Moest de heerser in het Kremlin voor binnenlands gebruik aantonen dat hij niet op alle „fronten” inbindt?

• West-Duitslands voorkeur voor een NATO-atoommacht boven Europese strijdkrachten, die zelfstandig over kernwapens kunnen beschikken, is ook al wegens dit Russische gegrom verklaarbaar. Een zozeer in de „vuurlinie” gelegen land als Duitsland moet elke „versplintering” van dit krachtigste aller strijdwapenen wel als een verzwakking van een efficiënte afweer opvatten.

• Engeland en Frankrijk daarentegen klemmen zich vast aan wat zij aan atoomkracht bezitten. Wel slaagde Kennedy er in Macmillan van diens Skybolt-project te doen afzien, doch de pil moest worden verguld door het aanbieden van polaris-raketten.

De moeite die het kost om grote mogendheid af te worden, brengt Parijs en Londen ertoe te blijven vasthouden aan enig vertoon van atomaire macht.

VERTROUWENS ADRESSEN VOOR EIGEN

Landbouwwerktuigen- en
machinefabriek

H. VISSERS N.V. — NIEUW-VENNEP
Telefoon 02526—841 (7 lijnen)

Spaarbank voor Protestants Nederland

Kromme Nieuwe Gracht 8-10 - UTRECHT
Telefoon 030 22241 - 22242 - Giro 156.000

RENTEVERGOEDING 3 1/4%

ongeacht de grootte van het saldo-tegoed.
Alle spaarregelingen:

JEUGDSPAARWET
AMBTENARENSPAARREGELING
BEDRIJFSSPAREN
SCHOOLSPAREN

Reeds in vele plaatsen een correspondentschap gevestigd. Wij verstrekken u gaarne alle gewenste inlichtingen ook over ons Beleggingsfonds voor Protestants Nederland.

HOTEL „DE KROON”

SOPHIALAAN — LEEUWARDEN
telefoon 24467 - 24468

Uw adres voor recepties en partijen

HOLWERDA ZONEN Dokkum

VOOR AL UW TRANSPORTEN
IN BINNEN- EN BUITENLAND

Dokkum: telefoon 05190-2292 (2 lijnen) - Buiten kantoor tijd 2586
Rotterdam: telefoon 010-171317

Café-restaurant
Groest 80 — Hilversum
Telefoon (02950)-44451

Zalen voor alle doeleinden. Verzorgd restaurant, prima consumpties. Prijzen op aanvraag. Capaciteit diners: 700 personen.

ONDERGOED

van de bovenste plank!

TELEFOON 12925
APELDOORN
BILDERDIJKLAAN 1

PROductie-banden
MEch. transport inrichtingen
COnstructiewerken

P. MOOLENAAR & ZOON

Sassenheim

BLOEMBOLLENKWEKERIJ en -HANDEL

Import — Export

Dahliaculturen — Vraagt prijs

CLAEYS - maaidorsers

BAMFORDS - opraappersen

Importrice voor westelijk Nederland

W. VAN GEMEREN & ZONEN N.V., — Groep (Z.H.)
telefoon (01860)—2050

NAAM- EN NUMMERPLATEN

in diverse uitvoeringen.

Aanduidingen speciaal voor kantoorgebouwen, ziekenhuizen, sanatoria, bejaardencentra en op schepen.

ZUID NED. NAAMPLATEN ONDERNEMING

G. TER VEEN - GELEEN

GRAAF HUYNLAAN, hoek Markt - TELEFOON 04494 - 237.

A. BAARS Azn

Exploitatie van
baggermaterieel N.V.

Telefoon 144, Sliedrecht

Verkoop en
verhuur

Sleepdienst „Broedertrouw” n.v.

v/h Fa. C. DEN BOER & ZONEN
CORR. ADRES: MAASPLEIN 9 - ZWIJNDRECHT
Telefoonnummers 01850-26166-26167 (2 lijnen)

Alle transporten te water

N.V. Scheepswerf G. BIJLSMA en ZN.

WARTENA

Nieuwbouw van alle soorten schepen.

Telefoon 05105 - 271.

J. BUIJSE & ZOON

Smederij en
Constructiewerkplaats

ROTTERDAM v/m IJselmonde — Telefoon 71815

DAMCO

Scheepvaart Maatschappij N.V.

WESTPLEIN 2 — ROTTERDAM

Scheepswerf en Gashouderbouw v/h JONKER & STANS N.V.

HENDRIK IDO AMBACHT

Werk voor de bouw en reparatie van alle typen schepen.

Telefoon H.I. Ambacht (0 1858) 2841

n.v. scheepsbouwwerf v.h.

FIRMA A. LANSER

Sliedrecht - Holland

OCEAN N.V. — DIEREN

Lagestraat 26, telefoon 08330-4383

Patent Ocean keerkleppen, afsluiters en vacuümstops, Aarzeners blowers, gasmeters, exhausters, tandwielen, dikvloeistofpompen, schroefverdichters en Nm3 transformatoren.

Groenevelt's zuigercompressoren

FIRMA DE REK EN HORSMAN

Fabriek van scheepslieren

Dorpsstraat 102 — telefoon 01894-218 —

OUDERKERK AAN DE IJSEL

NEUWE LIEREN, STOOM EN ELEKTRISCH.
NIEUW IJZER, ZOALS PLATEN, HOEK- EN BALKIJZER.

STOLK'S Handelsonderneming

Kantoor: Veersedijk 223 - H. I. Ambacht - tel. 01850: 6415-6486

FIRMA W. ROEST

Scheepsblokmakerij - Houtdraaijerij

Tiendweg 1 - Telefoon 01895 - 2970

KRIMPEN a/d LEK

Dr. Berghuis ziet (op Arjos-jaarvergadering) nieuwe perspectieven voor onze partij

EEN optimistische dr. Berghuis heeft op 22 dec. gezorgd voor een goed besluit van de jaarlijkse algemene vergadering van de Arjos. In zijn slotwoord zette hij uiteen, dat zich in onze partij ontwikkelingen voordoen, die zeer hoopgevend zijn en rijke perspectieven bieden voor de toekomst. „Wij zijn bezig, met onze boodschap weer uit de verf te komen.”

Terwijl dr. Berghuis deze woorden sprak, luisterden de vele jongeren, die in het Utrechtse Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen de Arjosbijeenkomst bijwoonden, intensief toe. Hier werd een woord gesproken, waarop velen van hen hadden gewacht. Zijn het niet juist zij, die vooral waren geschokt door het besluit van dr. Bruins Slot, heen te gaan, en door de geruchten, die na de vergadering van het Centraal Comité, een week daarvoor, waren opgestoken?

Dr. Berghuis ging openhartig in op de moeilijkheden, die onze partij momenteel meemaakt. „Er zijn verontrustingen in onze kring. Dit feit alleen al heeft enige onrust veroorzaakt in onze partij. Het is nuttig, hierover iets te zeggen, vooral ook omdat buitenstaanders meeluisteren en meespreken. Wij hebben niets te verbergen, maar wij moeten ons van dat feit (en hiermede bedoelde dr. Berghuis het meeluisteren door anderen) toch wel bewust zijn.

„Mijn indruk is”, volgde de voorzitter van het Centraal Comité, „dat in het algemeen de pers, ook die van de tegenstanders, met sympathieke belangstelling het gebeuren in onze partij volgt. Er is echter ook een deel dat 't vuurtje probeert aan te wakkeren. Het gaat daarbij vooral niet om het welzijn van de A.R.-Partij. Sommige verontrustingen laten zich daardoor beïnvloeden en leiden.

Moeten wij rouwig zijn om de verontrusting? Op zichzelf verlangt niemand naar ruzie en onrust in de organisatie. En toch is er zeer beslist geen reden om hieruit een gevoel van pessimisme of rouw of droefheid af te leiden. Integendeel, er is bij ons iets zeer hoopgevents, perspectief biedends aan de gang. Daarover mogen wij blij zijn.”

Dr. Bruins Slot

Voordat dr. Berghuis deze gedachte nader uitwerkte, ging hij in op het besluit van dr. Bruins Slot, zich in 1963 niet meer voor het Kamerlidmaatschap beschikbaar te stellen. „Ik wil bepaalde dingen recht zetten. Is dr. Bruins Slot geweken voor de georganiseerde kritiek binnen onze partij? Daar is geen sprake van. Dat wil natuurlijk niet zeggen, dat het niet onverklaarbaar is, dat deze kritiek zijn gezondheid heeft geschaad.

Maar”, zo vervolgde dr. Berghuis, „wanneer meer dan tachtig procent van de kiesverenigingen dr. Bruins Slot opnieuw in de Kamer wil zien, is er geen reden, te wijken voor de kritiek, die er is. Het Centraal Comité zou deze reden overigens niet hebben geaccepteerd en zou ervoor hebben geijverd, dat dr. Bruins Slot die plaats op de kandidatenlijst zou krijgen, die hem toekomt.”

Beginselen

Na deze opmerking vervolgde dr. Berghuis zijn betoog over de ontwikkeling, die zich momenteel in onze partij voordoet. „Het is in strijd met elke christelijke roeping”, zo zei hij, „om zich af te sluiten en defensief aan de kant te gaan staan. Het Gereformeerd Politieke Verbond doet dat bijvoorbeeld. Maar je kunt dan geen enkele invloed op de ontwikkeling uitoefenen.

Ons wordt van de kant van de verontrustingen beginselverzeking of -relativering verweten. Ten aanzien van de koers van de Kamerfracties en van de partij is daar geen sprake van. Wij worden juist weer bewogen door voluit a.r.-beginselen”, betoogde dr. Berghuis met grote nadruk.

De voorzitter van het C.C. kon overigens wel een verklaring vinden voor de verschijnselen, die zich nu voordoen. Hij wees — zonder de bedoeling te hebben, kritiek op deze grote antirevolutionaire te oefenen — op de enorme invloed, die Kuypers lange tijd op de A.R.-Partij heeft gehad. Mede door het

Op de Arjos-jaarvergadering knipten wij deze foto van de heer E. van Ruiter (oud-voorzitter van de Arjos), mr. W. de Kwaadsteniet (adjunct-secretaris van het Centraal Comité) en de heer J. van Eibergen (lid van de Tweede Kamer).

doorwerken van deze invloed is onze partij niet helemaal ontkomen aan het gevaar van verstarring in het politieke denken. Ten onrechte wordt daarbij gesteld, dat er beginselen in het geding zijn.

Thans zijn wij, aldus dr. Berghuis, bezig, uit het gevaar van die verstarring weg te komen. Als wij dat niet zouden doen, zou dat de doodsteek zijn voor de christelijke politiek.

Prof. Scholten.

„Ik heb de indruk”, zei dr. Berghuis, „dat als de verontrustingen over beginselen spreken, zij dan denken aan een eigen interpretatie.” Als voorbeeld noemde hij de brochure van prof. mr. L. W. G. Scholten. „Bij de zaken, die prof. Scholten noemt, zijn de a.r.-beginselen niet in gevaar, ook niet wat de mammoetwet betreft. Juist wat het principiële betreft, blijft de brochure van prof. Scholten aan de oppervlakte.”

Wil dit zeggen, dat dr. Berghuis aan de verontrusting het recht van spreken ontzegt? Verre van dat. Hij geloofde, dat zij een zeer nuttige taak hebben om ons erop te wijzen, als wij bij het doorbreken van de geconstateerde verstarring te hard van stapel dreigen te lopen en onze geestelijke uitgangspunten dreigen los te laten.

Meer dan eens betoogde dr. Berghuis, bereid te zijn met alle ernst naar de verontrusting te luisteren. „Maar onze koers zullen we blijven varen, omdat wij beseffen, dat we bezig zijn, met onze boodschap weer uit de verf te komen. Met deze wetenschap gaan wij zonder aarzeling voort. Wij moeten in de koers, die wij gekozen hebben, vooruit, omdat het gaat om het behoud van de christelijke politiek. Daar moet geen onzekerheid over bestaan.”

Dr. Berghuis wees er daarbij op, dat de partij (middels de vaststelling van het Program van Actie) volop de gelegenheid krijgt om zich mede uit te spreken.

„Wij zijn bezig”, zo vervolgde de partijvoorzitter, „uit een zekere bolster te springen. Dat gaat gepaard met spanningen. Wat zich onder ons afspeelt is onvermijdelijk. Wij moeten daar met elkaar doorheen. Ik heb zeer beslist geen reden tot pessimisme. Er komt nieuw perspectief voor ons antirevolutionairen.

Dr. Berghuis besloot zijn indrukwekkende toespraak aldus. „Ik zou de groep van verontrusting wilen vragen, nu geen verdere onrust te veroorzaken bij de kiesverenigingen. Wij zullen verder praten, maar wij moeten ons nu in eigen kring en ten opzichte van de buitenwacht eendrachtig opstellen voor de verkiezingen.”

BALKENENDE:

„Betrekt jeugd meer bij partijzaken”

WERD de Arjosvergadering besloten met een belangwekkend betoog van dr. Berghuis, evenzeer belangrijk was de openingsrede door de landelijke voorzitter, de heer C. Balkenende. Tot de vele onderwerpen, die hij kort besprak, behoorde ook de actie van de verontruste antirevolutionairen.

Balkenende wilde hierover niet veel zeggen, maar het bleek, dat hij goed thuis is in de geschriften van prof. Scholten. Hij vroeg zich namelijk af, of prof. Scholten in zijn jongste brochure het antirevolutionaire staatsrecht niet tot beginsel verklaart en of de hoogleraar daarmee de echte beginselen niet relatieveert. Een antwoord meende hij te vinden in een andere brochure van prof. Scholten, getiteld „De overheid... U ten goede”, geschreven in 1945. Daaruit citeerde hij onder meer:

„Men ziet over het hoofd dat de geschiedenis als een ononderbroken stroom voortvloeit tot op heden en dat elk tijdvak ons plaatst voor eigen problemen, die wel verwantschap vertonen met de voorafgaande, maar daarvan toch verschillen en dus om een eigen oplossing vragen...”

Voor de nadenkende antirevolutionair behoefde dit eigenlijk niets bijzonders te zijn. Hij ziet uit de gepubliceerde briefwisseling tussen Groen en Kuypers, hoe de staatkundige theorie en praktijk van dr. Kuypers meermalen afweek van die van Groen, al kwamen zij beide voort uit hetzelfde levensbeginsel. Enerzijds wijst dit op den rijkdom van het antirevolutionair principe, dat niet gebonden is aan een tijdelijk beperkte weergave. Anderzijds wijst dit op de noodzaak, zich in onze dagen af te vragen, of het thans ingetreden tijdvak misschien een eigen probleemstelling biedt en dus een eigen accentuering van een of andere grondwaarheid vraagt. Mocht dit laatste het geval zijn, dan behoort het ons niet af te schrikken, dat wellicht tot dusver in onze kring vertrouwde termen minder worden gebruikt.”

Met deze gedachtengang van prof. Scholten toonde de heer Balkenende zich van harte eens. „Daarom”, zo vervolgde hij, „is het des te onbegrijpelijker, dat prof. Scholten in 1962 zijn a.r. broeders verwijt, dat zij doen wat hij hun in 1945 heeft voorgehouden.”

Meer kiezers

Talrijke Arjos-zaken kregen in het openingswoord van voorzitter Balkenende de aandacht. Hij stond

Hier ziet u een kleinkunstgroep uit Middelburg, die op de Arjos-jaarvergadering voor een programma met pittige humor zorgde.

stil bij de toekomstige verlaging van de kiesgerechtigde leeftijd, waardoor het kiezerskorps met enkele honderdduizenden jonge mensen wordt vergroot. De positie van de Arjos is hierbij betrokken, omdat zij immers erop uit is, de politieke belangstelling bij de jongeren aan te wakkeren.

De heer Balkenende wakte de hele Arjos op, enthousiast te zijn en veel propaganda te maken. Het schort daaraan nog wel eens. Maar ook voor de kiesverenigingen had hij enkele woorden. „Wij kunnen jammer genoeg niet aan de indruk ontkomen, dat een groot aantal kiesverenigingen zich niet bijzonder druk maakt over de naleving van de verplichting, die zij via de partijstatuten op zich hebben genomen, om binnen hun ressort één of meer ARJOS-clubs op te richten en in stand te houden.”

De heer Balkenende sprak de wens uit, niet alleen dat meer kiesverenigingen deze bepaling van de partijstatuten beter gaan naleven, maar ook, dat in de kiesverenigingen zelf een grotere plaats voor de jongeren wordt ingeruimd.

„Nu kan men stellen, dat iedere jongere lid van de kiesvereniging kan worden en zo aan de meningsvorming binnen de partij kan meewerken. Formeel is het juist, maar in de praktijk blijkt maar al te vaak, dat het veelal grote leeftijdsverschil tussen de ter vergadering komende leden en de jonge mensen een belemmering vormt. Ook het over en weer benoemen van vertegenwoordigers in de besturen van kiesvereniging en plaatselijke ARJOS is in maar heel weinig plaatsen meer dan een formaliteit. Er is dan ook weinig sprake van een gezonde doorstroming.

Meningsvorming

Daarnaast verdient het m.i. aanbeveling, vervolgd de heer Balkenende, eens na te gaan, op welke manier de in de ARJOS georganiseerde jonge mensen meer bij het praktisch politieke werk betrokken

kunnen worden. Op de vorige Algemene Vergadering heb ik de suggestie gedaan, jonge mensen als waarnemers in de commissies van het College van Advies zitting te laten nemen. Op deze suggestie is vanuit de partij tot nu toe niet gereageerd. Ik kan u echter meedelen, dat van de zijde van het moderamen van het Centraal Comité is toegezegd, dat het vraagstuk van het betrekken van de ARJOS bij de meningsvorming binnen de partij onderwerp van gesprek zal gaan uitmaken bij besprekingen tussen de moderamina van het Centraal Comité en de ARJOS.”

Ruime aandacht schonk de heer Balkenende ook aan de christen-democratische samenwerking. „Met grote voldoening mogen wij constateren, dat de eerste gesprekken, die tussen het dagelijks bestuur van de F.C.H.J.G. en het moderamen van de ARJOS zijn gevoerd, tot een beter wederzijds begrip hebben geleid. Ook een aantal misverstanden kon uit de weg worden geruimd. Uit hetgeen bekend is geworden over de besprekingen tussen het dagelijks bestuur van de C.H.U. en het moderamen van de A.R.-Partij kan worden geconcludeerd, dat ook daar in een goede sfeer en met wederzijds begrip is gesproken.

De heer Balkenende bleek — via een samengaan tussen christelijk-historischen en antirevolutionairen — voorstander van een christen-democratische samenwerking van wijdere strekking. Een eventueel christelijk-democratisch samengaan zal echter in Nederland moeten zijn geënt op het historisch gegroeide en geen kopie mogen zijn van een buitenlands model, zoals bijvoorbeeld de Duitse CDU.

HET LEEFT IN DE ARJOS

Grote verkiezingsactie wordt voorbereid

IN een uitermate prettige sfeer is op de Arjos-jaarvergadering in Utrecht een grote verscheidenheid van programmapunten aan de orde geweest. Zoals een goede vereniging betaamt, was in de morgenuren het Arjos-huishouden aan de orde. Evenals voorgaande jaren werd het jaarverslag in discussiegroepen besproken — aan te bevelen! — en minder dan vroeger hadden de vele aanwezige jongeren behoefte aan een debat over huishoudelijke aangelegenheden. Het was dan ook een uitstekend jaarverslag, dat de secretaris, de heer D. Corporaal, had opgesteld.

Als hoofdbestuurleden werden gekozen de heren A. Herstel en J. van Vliet. Zij zijn de — hopelijk waardige — opvolgers van mejuffrouw L. Nawijn en de heer E. Mathies, aan wie de Arjos veel dank verschuldigd is.

's Middags sprak onder meer de oud-voorzitter van de Arjos, de heer S. Silvis. Hoewel zijn toespraak luidde „Ben jij ook verontrust?” ging zij niet over het onderwerp, dat de titel deed vermoeden. De verontrusting van de heer Silvis gold vooral die ontwikkeling in het maatschappelijk leven, waarin voor het christelijk geloof geen plaats meer is en gevaarlijke mythen (ras, klasse, staat, techniek,

voortgang) het ontstane vacuum opvullen. Ook de jongeren dienen een antwoord te geven, aldus de heer Silvis.

Een appel van andere aard deed vice-voorzitter dr. C. Boertien. Hij kondigde de Arjos-verkiezingsactie aan: in zestien steden zullen grote jeugdbijeenkomsten worden belegd. Overal in het land zal de Arjos kleinere discussie-bijeenkomsten beleggen. Doel: zoveel mogelijk jongeren moeten volgend jaar op onze partij stemmen. Dat hier voor de Arjos veel werk wacht, is duidelijk. De zaak is grote inspanning van ieder waard, dus: de mouwen omhoog.

Puntige humor leverde — vooral voor de pauze — de kleinkunstgroep uit Middelburg (is het woord „cabaret” bij ons verboden?) met een program „Wie A zegt moet ook R zeggen”, onder het motto: „Pro mutatione et hilaritate”. Met hun spitsvondigheden zij ons goed doen lachen. Graag nog eens!

Helaas waren de heren Smalbroek en Van Bennekom juist vertrokken, toen de „kleinkunstenaars” ook hun namen in de woordspelingen betrokken.

Dit brengt ons tenslotte op de „hoge” bezoekers. Enkele zijn al genoemd. Hieraan dienen nog te worden toegevoegd de heer Eifferich namens de Eerste-Kamerfractie, de heren Van der Sluis en De Kwaadsteniet en tenslotte de vertegenwoordigers van de geestverwante christelijke politieke en andere organisaties. Ook zij hebben kunnen constateren, dat het leeft in de ARJOS!

vp.

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

N.V. Houthandel
v.h. Firma J. & G. Alblas
Waddinxveen

ZAGERIJ SCHAVERIJ

Filiaal: Zwaanahals 119-125 - Rotterdam

N.V. AANNEMINGS- EN BOUWBEDRIJF
Burgemeester Hazenberglaan 403 — Rotterdam
Telefoon 19 10 44

TIMMERFABRIEK VERMEULEN N.V.
MILL (N.-B.), TELEFOON 08859-605

Fabriek van geprefabriceerde houten gebouwen, houten woningen, directieketen, barakken, garages, vakantiehuisjes enz.
Speciaal voor de landbouw: kippenhokken, veldschuren, loodsen etc.

Export: België, Duitsland, etc.

Houthandel en kistenfabriek
MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05457-561 Telefoon 06750-3748

Houtzagerij- Houthandel- Kistenfabriek

WARENHUIZENBOUW

N.V. Aannemersbedrijf

BOERS EN VRIJLAND

's-GRAVENZANDE — Telefoon 01748-2245* — Postbus 30

FIRMA C. VERMEER EN ZONEN

fabrieken voor gebogen hout

Telefoon 01894-1230 - Ouderkerk aan de IJssel

RONDE EN OVALE TAFELRANDEN

GEBOGEN REGELS VOOR STOELN EN FAUTEUILS

ARMLEGGERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN enz. enz.

Voor betere beton...

N.V. SCHOKBETON

Fabrieken te Zwijndrecht, Kampen, Elburg en Vianen. Bouwbedrijf te Zeist.

J. v. d. Linde

AANNEMER VAN UTILITEITS- EN BURGERBOUW

Bouwd o.m. Geref. kerk van Goes, Kruijningen. Scholen voor diverse instanties. In aanbouw: Ned. Herv. Rusthuis te 's-H.-Arendskerke en Rusthuis Geref. kerk te Goes.

KLOETINGE - Schoolstraat 12 - Tel. 3086 (01100)

FA. K. SALVERDA & ZONEN

Aannemersbedrijf - Kuinre

SPECIAAL: het stellen en monteren van kapspanten.
Wijk IV-7 — Tel. 05271-294

BOUWBEDRIJF JAC. VAN DER NIET

NIEUWBOUW EN
ONDERHOUDSWERKEN

Oranjeweg 6 — Telefoon 01719-2748 — Noordwijk aan Zee

D. MEIJER - AANNEMER

VAN NIEUWBOUW-, VERBOUW- EN
REPARATIEWERKEN

Handel in hout, teerprodukten en andere
materialen.

Telefoon 7690

SASSENHEIM — Werkplaats Zuithofstraat 2. Telefoon 7958

Fa. P. van Oudenallen & Zoon

AANNEMERS VAN

timmer-, hei- en betonwerken

WILNIS — TELEFOON (01724) 108

SIERRA LEONE: een ontwikkelingsland

HET Westerse koloniale bestuur heeft niet alleen in Afrika vele kunstmatige grenzen achtergelaten, maar ook talrijke, soms nauwelijks levensvatbare staatjes in het leven geroepen, waarvan Sierra Leone met ca. 2 1/4 miljoen inwoners op een oppervlakte van ruim 2x Nederland, er één is.

Aan de prachtige kustbergen van het later ontstane Freetown, die inderdaad vanuit zee enige gelijkenis vertonen met een liggende leeuw, heeft dit land zijn naam Sierra Leone, d.w.z. Leeuwenberg, te danken. De naam is afkomstig van de Portugese ontdekkingsreiziger Pedro da Cintra, die daar als eerste Europeaan in 1460 landde; de donder van de frequente onweders achter de bergen scheen nl. bovendien op de Portugezen de suggestie van leeuwengebrul te wekken.

Anderen, ook Hollanders, volgden, maar geen van hen ging tot werkelijke kolonisatie over; men beperkte zich tot het bouwen van een fort ter verdediging van een handelspost.

Enkele jaren geleden is er een rotsblok opgegraven, dat de inscriptie van de admiralen De Ruyter en Van Meppel draagt en dat de Sierra Leoniers vol trots hun oudste monument noemen. Deze steen dateert uit de 2e Engelse oorlog, toen de Hollandse admiralen enkele Engelse factoren op de Westkust van Afrika teisterden.

Anti-slavernij beweging

De werkelijke, of liever gezegd Europese geschiedenis van Sierra Leone begint pas aan het eind van de 18e eeuw, onder invloed van de anti-slavernij beweging.

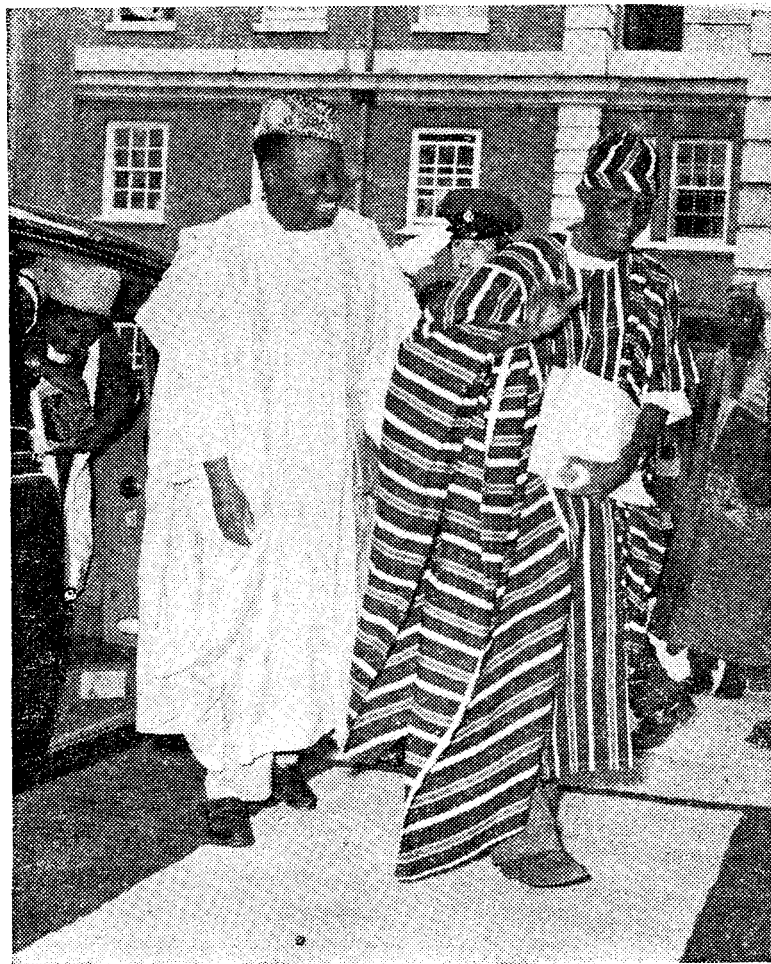
Het was in 1787, dat overeenkomstig de geest van die tijd onder Engelse filantropen het idee van een vrije stad werd geboren als tehuis voor de vrijgelaten slaven, die nu veelal als arme „zwarten" door de straten van Londen en elders in Engeland zwierven. Doorslaggevend was vooral de invloed van Granville Sharp, die in 1787 met de repatriëring begon en daartoe Sierra Leone als vestigingsgebied uitzocht, waar de zwarte kolonisten de huidige hoofdstad Freetown stichtten, een naam die, evenals die van Liberia, voor zichzelf spreekt.

Het bestaan in de nederzetting leek echter niet op een utopia; niet alleen bleek de bodem niet zo vruchtbaar, maar ook maakte de malaria er vele slachtoffers en waren er geregeld aanvallen van omringende stammen. In het begin van de 19e eeuw hebben zich nog duizenden, veelal door de Engelse marine geredde slaven zich bij hen gevoegd.

Sierra Leone, een Engelse kolonie

In 1808 kwam er echter in zekere zin een eind aan de vrijheid, omdat Engeland Sierra Leone toen tot z'n kolonie, hoewel tevens tot marinebasis ter bestrijding van de slavenhandel, verklaarde. Echter, de grenzen zijn pas in

Sir Milton Margai, minister-president van Sierra Leone (rechts) arriveert bij Marlborough House in Londen, waar de conferentie van premiers van de Britse Gemeenebestanden werd gehouden. Hij wordt begeleid door de hoge commissaris van Sierra Leone in Engeland: Dr. W. H. Fitzjohn.

1895, toen Frankrijk's macht in Afrika zich sterk uitbreidde en toen Liberia aanspraak maakte op enkele delen van het land, definitief geregeld met dien verstande, dat het schiereiland van Freetown tot kolonie, en het resterende gedeelte tot protectoraat werd verklaard.

Deze tweedeling in het land doet ook na de onafhankelijkheid nog steeds zijn invloed gelden.

De Creolen, de lichter gekleurde afstammelingen van de kolonisten, die de autochtone bevolking steeds in ontwikkeling overtroffen, hadden in 't opperbestuur over het protectoraat vaak belangrijke functies. In de beruchte „huttax"-opstand onder leiding van de stamhoofden, als gevolg van het invoeren van een hutbelasting aan het eind van de 19e eeuw, hebben de opstandelingen dan ook niet alleen onder de Engelsen, maar ook onder hun bruine landgenoten uit de kolonie een bloedbad aangericht.

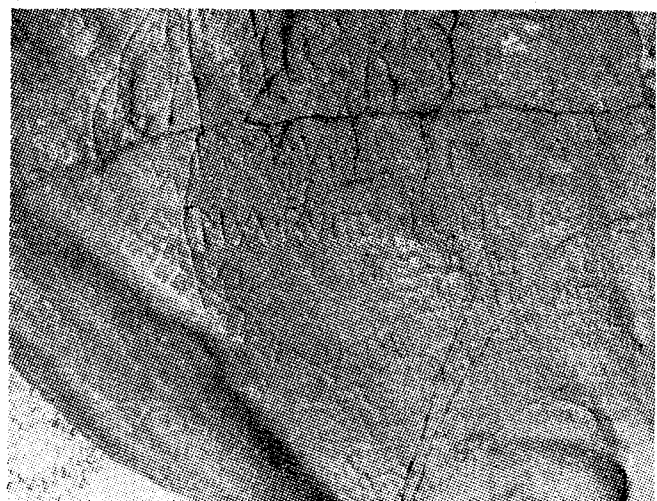
Aan de bevoorrechte positie der Creolen kwam pas een einde, toen het algemeen kiesrecht werd ingevoerd, waarop de partij van het protectoraat met hun eerste academicus — de kolonie telde toen reeds vele intellectuelen — de ex-arts Sir Margai, als minister-president, aan het bewind kwam.

Toch blijft de tegenstelling tussen beide groepen nog steeds bestaan, evenals tussen de in dit kleine land nog meer dan tien verschillende stammen.

„Ook al komt het officieel niet zozeer tot uiting", zo verklaarde ons een vooraanstaande Sierra Leonier, „het gevoel van eenheid met het doel samen een natie op te bouwen, is dikwijls nog volkomen zoek; het eigenbelang blijkt veelal troef, en op de bedrijven en kantoren is er nog vaak sprake van discriminatie tussen de groepen en stammen onderling".

Corruptie is dan ook, zoals overal in de jonge landen, geen onbekend verschijnsel. Dat een vijftal parlementsleden van de vrij radicale, maar weinig invloedrijke oppositiepartij, de P.N.P., is overgelopen naar de regeringspartij, de S.L.P.P., kunnen velen b.v. niet anders zien dan als een gevolg van omkoperij.

Van natievorming — na 1945 kwam er enig zelfbestuur en in 1961 kreeg het land zijn onafhankelijkheid — kan er echter uiteraard ook nog nauwelijks sprake zijn, terwijl bovendien de Engelse politiek van „indirect rule" de inheemse stammenstructuur volkomen ongerept liet.

De De Ruyter Steen met als inscriptie dr. A. de Ruyter, I. C. Meppel. — Vice Admiralen van Holland en West Friesland A. O. 1664. De steen is in 1923 ontdekt en evenals in 1958 onmiddellijk weer begraven als bescherming tegen vandalisme en vererving. Men wacht tot men f 14000 bij elkaar heeft om er een permanent gebouw voor te maken.

De economische situatie

De wankelende economie van deze jonge staat drijft in hoofdzaak op de winning van de delfstoffen ijzererts, chroomerts en met name diamant. De landbouw staat op een vrij laag peil, en de verbouw van handelsgewassen voor de export is zeer gering, o.a. ook door de slechte verbindingen — nauwelijks 250 km, d.i. ca. 5% van het totale weggennet, is geasfalteerd — in het land.

„De industrie stelt hier", zo gaf de minister van economische ontwikkeling zelf te kennen, „nog niets voor". Inderdaad bleek b.v. de spijkerfabriek, die naast de palmolie- en limonadefabriekjes op de lijst van industrie prijkte, nauwelijks meer dan een uitgebreide smederij te zijn. Westerse maatstaven zijn hier niet te hanteren, maar een vergelijking met de economische ontwikkeling van Nigeria, ofschoon dit land ook met ontzaglijke problemen te kampen heeft en de armoede van de man in de straat in beide landen even schrijnend is, maakt het volkomen duidelijk, dat in Sierra Leone de economische opbouw nog geheel in 't beginstadium staat.

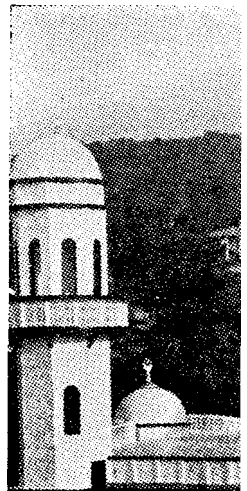
Ontwikkelingsplannen

De regering heeft in oktober van vorig jaar een tienjarenplan van f 1278 miljoen aangekondigd, dat in grote trekken beoogt de bevordering en realisering van meer onderwijs, meer en betere wegen en een meer gedifferentieerde economie. Hoewel de ontwikkeling van de landbouw nog steeds primair geacht wordt, weshalve men o.a. streeft naar de vestiging van allerlei plantages in samenwerking met buitenlandse ondernemingen, ziet de regering

ook mogelijkheden voor oprichting van industriële en landbouwbedrijven ter bewerking van agrarische producten. Hier stuiten we op problemen in de economische ontwikkeling van de ontwikkelingslanden dat enige nadere aandacht verdient.

De Afrikaanse landen nl. o.i., afgezien van de bilaterale en multilaterale hulp van buitenaf, moeten veel doen om hun economische situatie, en daardoor hun handelsbalans, te verbeteren.

Ten eerste door een verspreiding van het landbouwprodukt. De verbouwen van landbouwproducten, die tot nu toe niet voerd werden, maar die in Afrikaanse landen verbouwd kunnen worden, is een taak van de regering van Sierra Leone. Het is b.v. zeer belangrijk voor de rijstbouw in de

kustvlakten aan, te voorkomen een voedseltekort, maar het is belangrijk om de rijstimport te verminderen. Het zal nl. op twee manieren tot een toename van het nationale inkomen leiden.

In de eerste plaats door de arbeid, die het land vroeger verrichtte, te verplaatsen naar de bouw en de eventuele ontwikkeling van deze producten in het land zelf. Het is belangrijk om het nationale inkomen te laten stijgen; ten tweede door de creditzijde van de economie te laten groeien. Het is er gunstig om de invloed, indien aangebracht, te besteden aan de verbouw van landbouwproducten lager zijn. Het is belangrijk om de kosten van de invoer van landbouwproducten te laten dalen. Een twaalfde van de waarde van de landbouwproducten, b.v. de uitvoer van agrarische producten, moet meer en meer

veel problemen

door de uitvoer van de produkten die een bewerking hebben aan, ook al zal men ralsnog stuiten op de van de hoge invoer in de geïndustriali-

anden. de ontwikkelingslan- er althans het voor- t men de waarde van er verhoogt, zonder n genoodzaakt is de van de produktie der offen te vergroten. ievermeerdering van rische produkten met l de exportpositie te ren, is nl. een gevaar- ldel, zeker indien er ternationaal sprake is erproduktie of van prijzen op de wereld-

een gecoördineerde politiek, waarvan Ni- 1 Senegal medio 1962 vaardig voorbeeld ge- ebben, d.w.z. door een komst inzake een ge- appelijke afzet- en olitiek voor grondno- arvan beide landen sa- na tweederde deel van ldexport voor hun re- nemen, zou een goed

maar ook illustreert, dat een goede bijdrage in de hulp aan de ontwikkelingslanden zou zijn het leveren van goedkope, eenvoudige machines en werktuigen.

Hoe ingrijpend evenzeer de enorme behoefte aan kapitaal is, moge blijken uit het volgende. Sierra Leone is bevoorrecht door zijn havens, waar vele andere Westafrikaanse landen deze kunstmatig hebben moeten aanleggen. Freetown heeft b.v. één der mooiste en grootste natuurlijke havens ter wereld, die in de laatste wereldoorlog van groot nut bleek en waarin meer dan 200 schepen van iedere diepgang tegelijk voor anker kunnen gaan. De havenaccommodatie is echter van dien aard, dat slechts twee middelgrote schepen tegelijk gelost kunnen worden, zodat vele schepen in de baai hun beurt moeten afwachten. De regering beschikt echter niet over financiële middelen om dit te verbeteren en hoe dringend ook, men heeft het zelfs moeten uitstellen tot het tweede tienjarenplan, omdat voorshands andere kwesties nog urgenter geacht worden.

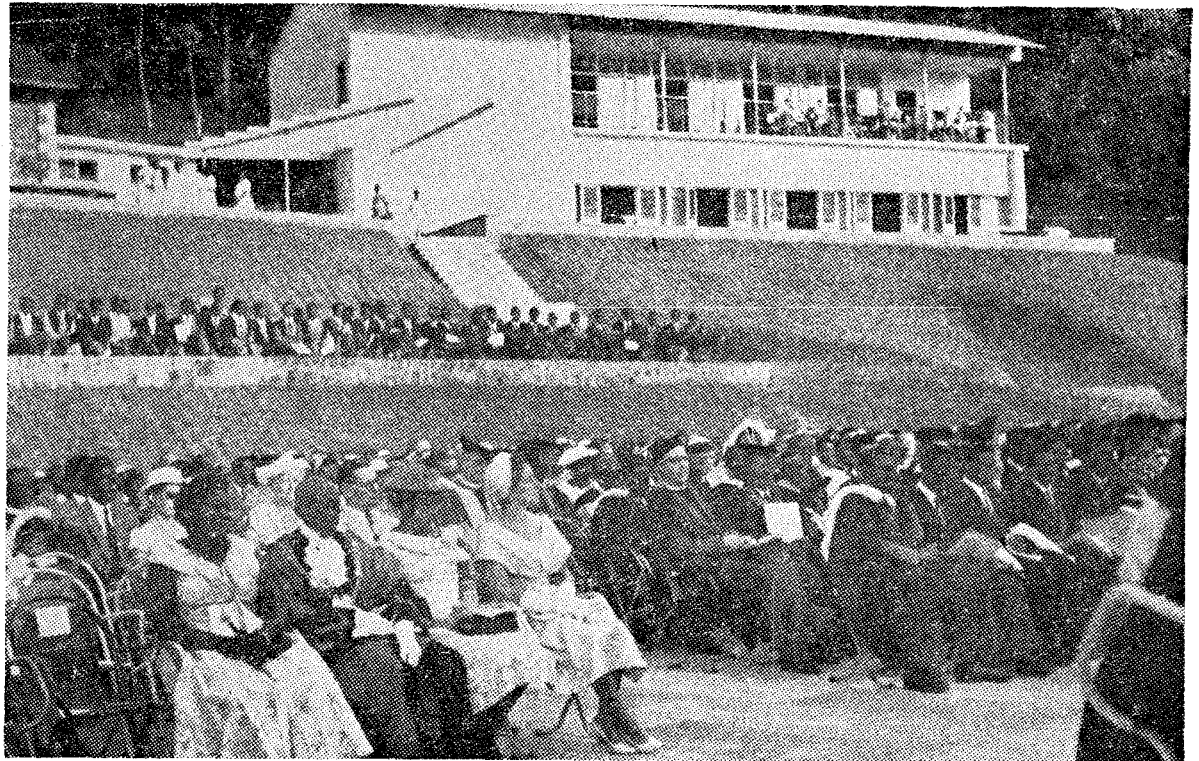
Verhouding tot Engeland

Het is enigszins begrijpelijk, dat Sierra Leone zich in deze behoeftige positie vastklampt aan het vroegere moederland Brittannië, dat deze nieuwe staat dan ook nog nagenoeg geheel beheerst, ook al nemen de relaties met andere landen zoals Japan, Nederland en West-Duitsland, toe. Hoewel vele Afrikaanse Common Wealth-landen, waaronder zelfs Nigeria, een associatie met de E.E.G. op psychologisch-politieke gronden, als zou deze band met de E.E.G. een gevaar betekenen voor de pasverworven onafhankelijkheid, van de hand hebben gewezen, heeft Sir Margai, de minister-president van Sierra Leone, zich solidair verklaard met de nieuwe koers in Engeland.

Ter verdediging van zijn politiek verklaarde hij, dat men door te wijzen op de politieke bezwaren hiertegen, eigenlijk de reeds geassocieerde ex-Franse gebieden van Afrika in een kwaad daglicht stelde. Hij zag veeleer politieke en ook economische voordelen, omdat het de export kan begunstigen en nieuwe bronnen voor ontwikkelingsfondsen kan openen.

De oudste universiteit van West-Afrika

Sierra Leone mag dan op onderwijsgebied, vergeleken bij andere Afrikaanse landen — in de tienjarenplannen wordt pas tegen 1980 een universele schoolgeldvrije re-

geling voor het lager onderwijs aangekondigd, die in West-Nigeria reeds lang een feit is — ver ten achter zijn, het is één der eerste Westafrikaanse gebieden geweest, die een instelling van hoger onderwijs had. In 1827 werd door de Anglicaanse zending het Fourch Bay College opgericht, met als doel de opleiding van Afrikaanse geestelijken en onderwijzers.

Sinds 1876 werd deze school verbonden met de Universiteit van Durham in Engeland, zoals b.v. de Universiteit van Ibadan in Nigeria geaffilieerd is met de Universiteit van Londen.

De examens worden gezamenlijk geleid door het Fourch Bay College, sinds 1960 officieel erkend als „University College”, en de Universiteit van Durham, welke verantwoordelijk blijft voor de uiteindelijke vorm van de examenvragen, ook al worden deze niet meer, zoals vroeger, alleen in Durham opgesteld. Vele buitenlanders, vooral Nigerianen, die nog steeds de meerderheid vormen, bezoeken en bezoeken dit Fourch Bay College, lange tijd de enige vorm van hoger onderwijs in West-Afrika, en men is er trots op, dat vele belangrijke figuren in het huidige politieke leven van West-Afrika hier een vorming ontvingen.

Er zijn nu vele faculteiten, terwijl de theologie enigszins op de achtergrond raakt. De technische en exacte faculteiten beschikken over de modernste laboratoria, een geschenk van f 5 miljoen uit het Koloniale Ontwikkelings- en Welvaartsfonds, terwijl ook de Diamantmaatschappij zich in deze niet onbetuigd liet. De universiteit, waarvan de nieuwe gebouwen op vrij grote hoogte gelegen zijn met een uniek uitzicht op de kust, beschikt echter nog maar in geringe mate over inheemse docenten.

Deze worden nog steeds — en het ziet er niet naar uit dat dit spoedig zal veranderen — veelal uit Engeland, maar ook uit landen als West-Duitsland, Nieuw Zeeland en Egypte gerecruiteerd.

Prof. J. Hatch

Hoewel het tekort aan universitaire docenten, zeker met het oog op de voortgaande uitbreiding, een probleem blijft, bleek in de kwestie van prof. Hatch, dat het gekwetste nationale gevoel daar niet altijd rekening mee houdt. De Engelse hoogleraar Hatch van de Fourch Bay universiteit ondervond nl. een scherpe reactie van de regering van Sierra Leone, toen hij als speciale correspondent van de „New Statesman” in dit blad een artikel schreef in de volgende bewoordingen: „Freetown heeft zijn luxueuze Paramount Hotel, er wordt binnenkort een televisiestation geopend en Sierra Leoniers zullen gevonden worden op schepen, in vliegtuigen, die ieder jaar naar Europa en Amerika reizen. Toch kan van de moderne laboratoria in de Fourch Bay universiteit nog steeds het gegil van de meisjes, die in de Bundu (d.i. een geheim vrouwengenootschap) een besnijdenis ondergaan, gehoord worden en reciteren schoolkinderen Romeinse of Engelse geschiedenis, terwijl hun families ieder jaar gedurende bijna zes maanden half sterven van de honger; de nieuwe gebouwen en industrieën worden geconstrueerd door Israëliërs, Egyptenaren, Zwitsers, Hollanders, Italianen of Amerikanen. Er schijnt aangenomen

Een universitaire plechtigheid in januari 1960, toen het Fourch Bay-College de status van universiteit verkreeg; vele buitenlandse gasten waren aanwezig. Op de achtergrond een soort tehuis of sociëteitsgebouw voor studenten.

men te worden, dat buitenlandse hulp in al het kapitaal voor de ontwikkeling zal voorzien. Niemand heeft zich nog gerealiseerd, dat ieder samenhangend ontwikkelingsplan een keus tussen alternatieven vereist. Sierra Leone mist iedere ideologische benadering tot zijn ontwikkeling.”

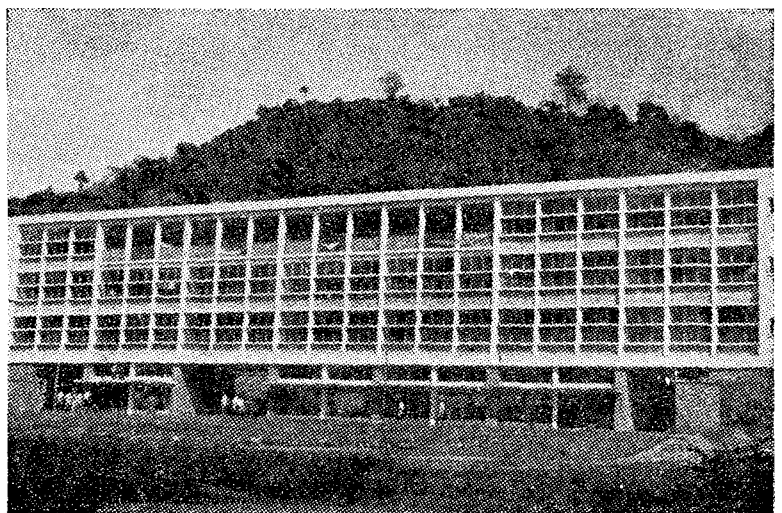
De regering van Sierra Leone heeft, ongeacht het hooglerarentekort in West-Afrika, na rijp beraad besloten prof. Hatch de toegang tot het land te weigeren, omdat zij zich groepen acht zich ten strengste te verzetten tegen hen, die geen waarheidsgetrouw beeld van het land geven, en zij bovendien in dit geval de geciteerde woorden als een grove belediging voor het land beschouwt.

Deze maatregel heeft grote aandacht gekregen, omdat prof. Hatch in Britse socialistische kring en onder de leiders van Oost- en Centraal-Afrika zeer bekend is.

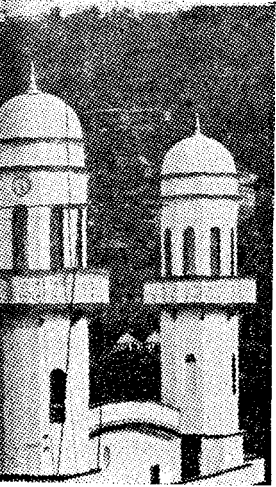
Voor ons doel was deze kwestie in zoverre vermeldenswaard, dat de geciteerde uitlatingen van prof. Hatch, hoewel deze zich inderdaad ongelukkig uitdrukten, toch in zekere zin illustrerend zijn voor de situatie in dit land.

Drs. J. P. Feddema.

De Albert Academy, een middelbare school voor jongens.

de Moslems zijn, ge- deze moskee in Free- in Sierra Leone door- ngen, hoewel de enen in de meerder- zijn.

zijn om de welvaart in ikaanse landen te ver-

dit ook zij, Sierra Leo- binnenkort, zoals ons neegedeeld, een missie de Amerikaanse en ropese landen — N.B. ar Rusland c.s. — stu- de hoop, dat velen bel- len zijn dit arme land ontwikkelingsplannen

al het grote gebrek chnische kennis — het a van het Parlements- v geschiedde door een andse, in casu Israëli- annemersmaatschappij klemmend in Sierra hetgeen in 't algemeen leen de urgentie van de ig en voorlichting ten ve van 't lagere kader, orkeur in de ontwikke- nden zelf, beklemtoont,

Katanga

• *Vervolg van pag. 1*

geconfronteerd met grote moeilijkheden in de Oostprovincie (waar de Sowjetunie vaste voet aan de grond dreigde te krijgen) en andere delen van Kongo, zag zich genoodzaakt, tot handelen over te gaan. Men zal zich nog herinneren, dat op een gegeven ogenblik de troepen van de rebellerende Antoine Gizenga (die thans in Leopoldstad gevangen zit en op zijn berechting wacht) van plan waren, naar Katanga op te rukken om via de verovering daarvan een greep naar de macht in Leopoldstad te doen. Gizenga was toen vice-premier in Leopoldstad, waar Cyril Adoela premier was geworden. Adoela onderkende tijdig het gevaar, waaraan Kongo was blootgesteld en liet de autoriteiten van de Verenigde Naties weten, dat hij zich gedwongen zag, een einde te maken aan de eenzijdige afscheiding van Katanga, voordat de rebellerende legergroepen uit Oostprovincie deze rijke provincie zouden veroveren. De Verenigde Naties zijn er toen gelukkig in geslaagd, een burgeroorlog (die ongetwijfeld het gevolg van een dergelijk optreden zou zijn geweest) te voorkomen door de Kongolese regering aan te bieden, V.N.-troepen naar Katanga te zenden om een aanval door strijdkrachten uit Oostprovincie te verijdelen en — wat op langere termijn het belangrijkste was — zo mogelijk op vreedzame wijze een einde te maken aan de afscheiding van Katanga.

GEMISTE KANS

Tsjombe heeft van deze gelegenheid geen gebruik gemaakt om een voor beide partijen aanvaardbare regeling mogelijk te maken. We hebben ons al vaker afgevraagd, of de houding, die de premier steeds heeft aangenomen, nu zonder meer verraderlijk mag worden genoemd, of dat men Tsjombe moet beschouwen als een figuur, die zelf wel anders zou willen, maar die volkomen afhankelijk is van de krachten, die achter de schermen in Katanga aan het werk zijn. Herhaaldelijk hebben besprekingen met Tsjombe plaatsgevonden, die een verblijvend resultaat bleken te kunnen opleveren. Er leek dan reden te zijn om aan te nemen, dat de moeilijkheden in Kongo tot het verleden behoorden.

Maar telkens weer kwam de centrale regering in Leopoldstad bedrogen uit, want steeds herriep Tsjombe zijn verklaringen, als hij eenmaal in Elizabethstad was teruggekeerd. Hij beriep zich dan op zijn kabinet, dat niet wilde meewerken. En als dat kabinet deze medewerking wilde laten afhangen van de goedkeuring van de volksvertegenwoordiging van Katanga, dan konden de leden van dit parlement niet bijeenkomen, uit vrees voor arrestatie door de V.N.-troepen. En zo was er altijd wel iets, waardoor een definitieve beslissing kon worden uitgesteld. Van dit uitsstel kwam tenslotte een definitief afstel.

OE THANT

Het enige wapen, dat Tsjombe nog overbleef, was het in een kwaad daglicht stellen van de activiteiten van het V.N.-leger. Hij is daar al enkele malen in geslaagd. De laatste keer dat dit gebeurde, voordat het vorige week tot een nieuwe uitbarsting kwam, dwong hij de V.N.-troepen hun acties te staken, voordat zij op een definitieve beslissing konden aansturen. Hij deed dat door in te stemmen met een gesprek met premier Adoela, maar het akkoord, dat tussen hen werd gesloten, bleek niet meer waard te zijn dan het papier, waarop het werd afgedrukt. Tsjombe was er echter opnieuw in geslaagd, de Verenigde Naties aan het lijntje te houden en wat meer is: hij had het de Verenigde Naties niet alleen onmogelijk gemaakt, hun militaire actie in antwoord op de verraderlijke aanvallen van de door blanke huurlingen geleide gendarmerie voort te zetten, maar ook om na verloop van tijd opnieuw in actie te komen, als het met Adoela bereikte akkoord niet zou worden uitgevoerd.

Vandaar dat Oe Thant, de secretaris-generaal van de Verenigde Naties in samenwerking met de Verenigde Staten, Engeland en België (de drie landen, die grote invloed in Katanga hebben, zij het dan niet rechtstreeks) een goed plan heeft opgesteld om op vreedzame wijze een einde te maken aan de afscheiding van Katanga. En er was enkele weken geleden nog reden om aan te nemen dat Tsjombe onder Amerikaanse, Britse en Belgische druk zijn verzet zou opgeven.

ALS ...

Als Tsjombe dat gedaan zou hebben, zou er in Katanga vrijwel niets veran-

HET is mooi werk zo om en bij de feestdagen te spreken over christelijke politiek. Het is alsof je dan met de neus op het belangrijkste van die politiek wordt gedrukt. Ditmaal mag ik tot u spreken tussen het Kerstfeest en Oud- en Nieuwjaar in. Dat betekent: tijdens dagen van bezinning.

Het is alsof het leven in die korte periode zijn vaart wat inhoudt, zijn tempo verslapt. De radionieuwsdienst geeft dan hoofdzakelijk kerst- en nieuwjaarsboodschappen, beschouwingen over het weer en berichten van niet al te schokkend kaliber.

Het is alsof de politieke spanningen, waaraan we trouwens gewend raken, wat afnemen. Alsof er over de gehele linie een zekere ontspanning intreedt.

Vanuit die stilte rondom Kerst moeten wij, dacht ik, het belangrijkste, met ons meenemen het nieuwe jaar in.

En dat belangrijkste is toch wel dit, dat Jezus Christus er is!

Ik bedoel: dat Hij er al was vóór wij ons drukke werk voor een paar dagen neerlegden.

Die gedachte moet ons ook bij onze politieke activiteiten iets doen. Iemand kreeg eens een brief waarin hij heel erg beledigd werd. Hij liet dat geschrijf aan een vriend lezen om te vragen wat die nu wel van al die miskenning vond en — natuurlijk — hoe hij de tegenaanval het best kon inzetten.

Maar die vriend zei alleen maar: gooi die brief maar gauw in de kachel, want Christus heeft al het onrecht al overwonnen...!

Een predikant zei deze dagen ongeveer het volgende: Ze hebben Koning Jezus daar in Bethlehem niet met een erewacht ontvangen. Hij was er al toen de herders, de gewone mensen, en de wijzen, Hem kwamen aanbidden.

Hij, de Heiland, is er altijd eerder dan wij. Wij hoeven niets voor Hem klaar te maken. Hij heeft het zelf al gedaan. Maar wij, wij moeten Hem volgen, erkennen en gehoorzamen.

Zó is het. Een christelijke politieke partij heeft het Koningschap niet meer voor Christus te veroveren. In wezen is het er al, ook al is dat bepaald niet dagelijks zichtbaar. Wij noemen ons christenen omdat wij Hem volgen willen op alle terreinen van de samenleving. Dus ook op dat van de politiek. Daarom moeten wij én als enkeling én samen, bijvoorbeeld als politieke partij, Hem belijden.

Dat laatste mag niet weggelaten worden uit de statuten van een partij, die zich een christelijke politieke partij wil noemen.

Zo'n partij moet ook zelf, als organisatie, kleur bekennen en haar keus openbaar maken. Welnu, de A.R.-partij heeft gekozen. Zij wil Jezus Christus belijden en Hem in de politiek de centrale plaats geven, die Hem als Heer der wereld toekomt. Dat is het verschil tussen ons en een doorbraak-partij, hetzij van socialistische, hetzij van liberale snit.

Zo'n partij, die aan allerlei levensbeschouwingen van haar diverse leden een plaats inruimt is op het eerste gezicht misschien ruimhartig en sympathiek. Maar zij kiest zelf niet inzake het belangrijkste, dat

een christen bezielt. Daarom kiest zo'n partij in wezen negatief. En daarom is zo'n doorbraak-partij voor ons onaanvaardbaar. In die vaste overtuiging zijn wij, naar ik hoop, bij onze Kerst-bezinning slechts versterkt.

De Nieuwjaarsdag, die vlak vóór ons ligt, geeft ons het sein dat ook het werk, de activiteiten weer wachten. We moeten weer vooruit, zegt men dan. Veel mensen huiveren een beetje op 2 januari. Zij vinden — heel begrijpelijk — januari en februari nare maanden. Geen feestdagen, maar wel veel rompslomp...

Maar met de essentie van het Kerstgebeuren in gedachten lukt het wel in dat nieuwe, zo kil aandoende nieuwe jaar.

Ook in een politieke partij. Ook in de onze!

Van dat laatste zult u misschien wat vreemd opkijken.

Wellicht denkt u bij uzelf: ik heb over die A.R.P. toch niet zulke vro-

Radiotoespraak van mr. W. R. v. d. Sluis, secretaris van de A.R. partij, gehouden op 27 december 1962

lijke berichten in de krant gelezen; daar is de boel toch wat vastgelopen met al die verontrusting en zo...!

Inderdaad heeft onze partij de laatste weken rijkelijk haar deel van de publiciteit gehad. En er zijn verontrusting in onze partij. Maar vergis u niet.

Tussen ons A.R. is geen verschil van mening over dat centrale punt: de plaats van Jezus Christus en van Gods Woord in de politiek. Hoogstens wil de één de ander nog sterker op de klemmende kracht van dat centrale thema der christelijke politiek wijzen. Dat we met elkaar daarover een discussie voeren, behoeft u, die naar ik hoop met dat centrale punt in onze politieke activiteit instemt, niet te verontrusten.

Ik hoop dat u zegt: ze nemen elkaar in die A.R. partij ernstig en hun gemeenschappelijk uitgangspunt ook. Ik zou zelfs graag willen dat die discussie er u toe bracht om u bij onze partij aan te sluiten.

Onze partij pleegt haar zaken zoveel mogelijk in de openbaarheid te behandelen. Dat brengt natuurlijk ook risico's met zich. Op de jaarvergadering van de ARJOS, onze A.R. jongeren-organisatie, heeft partijvoorzitter, Dr. Berghuis, j.l. zaterdag dan ook terecht opgemerkt dat een deel van de pers uit onze onderlinge discussies een vuurtje tracht te stoken. En wel om hiermee het tegendeel van het welzijn onzer partij te bewerkstelligen. Sommigen, aldus Dr. Berghuis, laten zich daardoor beïnvloeden.

Zo zijn er mensen, die menen dat dr. Bruins Slot is weggevaagd door of is weggelopen voor kritiek in de partij. Mag ik daarover ook iets zeggen?

Van de ruim 600 kiesverenigingen, die aanbevelingen voor onze groenlijst inzonden, hebben meer dan 500 ook de heer Bruins Slot aanbevolen.

Dacht u dat het partijbestuur zo iemand zou laten vallen? Dan zou dat bestuur geen knip voor de neus waard zijn. Natuurlijk wisten het partijbestuur en ook de heer Bruins Slot wel dat er kritiek was. Voor iemand, die als fractievoorzitter het spit in de politiek moet afbijten, zou het eerder een wonder zijn als kritiek uitbleef.

De in de laatste maanden gehoorde kritiek zal vermoedelijk wel een nadelige invloed op zijn gezondheidstoestand hebben uitgeoefend. Dat is een heel menselijk verschijnsel.

Maar dat is heel wat anders dan het op de loop gaan voor kritiek, die overigens voor het overgrote deel der partij geen belemmering was de heer Bruins Slot weer kandidaat te stellen.

Toen de heer Bruins Slot, die dit jaar al eerder 4 maanden rust had moeten nemen, dezer dagen op medisch advies moest kiezen tussen de Kamer en de krant, waarvan hij hoofdredacteur is, koos hij de krant. Dat is heel begrijpelijk.

Een nieuwe hoofdredacteur voor het grootste protestants christelijke dagblad is zo maar niet gevonden. En als je dan hart en ziel verpand hebt aan het bevorderen van de christelijke politiek, zoals dat met de heer Bruins Slot het geval is, dan kies je voor de krant, die je vanaf de bezettingstijd geleid hebt. Temeer omdat ook nu via die krant nog dagelijks honderdduizenden lezers met de boodschap van de christelijke politiek kunnen worden bereikt.

Van een politiek afscheid van de heer Bruins Slot is dus geen sprake. Zijn werk gaat door evenals dat van u en mij en dat van onze partij, die nu op de drempel van 1963 staat.

De eerste helft van dat jaar zal zich door grote verkiezingsactiviteit kenmerken. Een activiteit, die door heel het land zal zijn waar te nemen. Vóór 16 januari zullen onze kiesverenigingen hun stem uitbrengen over het advies inzake de kandidaatstelling, dat het partijbestuur hun heeft doen toekomen. Onderwijl buigt het bestuur zich over de honderden voorstellen, die de kiesverenigingen de laatste maanden hebben ingezonden n.a.v. het ontwerp-program van Actie.

Er heerst momenteel dus een druk tweerichtingsverkeer in onze partij. De kandidatenlijst en het programma moeten begin februari voorlopig hun beslag verkregen hebben. Tijdig vóór de verkiezingen moeten de kiezers immers weten welk programma en welke kandidaten onzerzijds ter hunner beschikking staan.

De Nederlandse kiezers houden er terecht niet van bij de stembus een kat in de zak te kopen. Zij kunnen voor wat de A.R.P. betreft er dan meteen over oordelen of onze partij en haar kandidaten hun beginselen in de praktische politiek dreigen te verzaken, zoals sommigen vreezen. Ik hoop en vertrouw dat u zich dien-aangaande niets zult laten wijsmaken, maar dat u zich met eigen ogen zult overtuigen van hetgeen wij willen.

Van harte wens ik u een gezegend 1963.

derd zijn, zij het dan dat het geld van de Union Minière wat minder overvloedig die ene Kongolese provincie zou binnenstromen. De blanken zouden rustig hun werk hebben kunnen voortzetten en de welvaart, die in dit deel van Kongo heerste, zou geen ogenblik in gevaar zijn gebracht. De veranderingen, die zich zouden hebben voltrokken, zouden zich achter de schermen hebben afgespeeld en zouden slechts voor de belangengroepen problemen hebben meegebracht, die tot dusver hun verdeel-en-heers-spelletje hebben kunnen spelen omdat Tsjombe zich tot hun handlangers liet maken. Men besefte in Elizabethstad, dat de plannen van Oe Thant voor een vreedzame regeling van het Kanangaanse vraagstuk meer kans van slagen zouden hebben dan een militaire actie.

En het valt dan ook niet te verwonderen, dat Tsjombe en de zijnen opnieuw gegrepen hebben naar het wapen der verdachtmaking: zij lieten de gendarmerie het vuur op de V.N.-troepen openen en toen deze terugschoten, beschuldigden zij de V.N.-autoriteiten er van, dat zij zich met geweld van Katanga meester wilden maken. De vlucht

van Tsjombe, zijn opruiende verklaringen en het negeren van oproepen van de regeringen te Brussel en te Londen om mee te werken aan uitvoering van de plannen van Oe Thant, doen vreezen, dat een vreedzame oplossing van het Katangaanse probleem niet mogelijk is. En dat is bijzonder jammer. Want het had zo anders kunnen zijn... db

Maaglijders!

DE nitkoost voor U zijn de echte Amerikaanse
C-R MAAGTABLETTEN

Met C-R Maagtabletten kunt U weer normaal eten!

Importeur LOUIS RIETBERGEN - Korenaarstraat 55a-c, Rotterdam

Tijd voor verantwoording

MIJN vader placht mij aan te raden: „Als je met een zaak op de hoogte wil komen, lees dan nooit brochures”. Hij wilde daarmee zeggen, dat brochures altijd in de hitte van het moment geschreven worden. Zij zijn altijd eenzijdig. Dat kun je ze niet verwijten, want ze willen eenzijdig zijn.

Tekening

De brochure-Scholten begint met een tekening, die in enkele forse trekken het beeld schetst, dat de A.R. partij vandaag in de ogen van de schrijver vertoont. Daling van stemmental met grote regelmaat. „Erger was dat van laaiend enthousiasme bij grote en kleine vergaderingen nimmer meer sprake was.” Verdeeldheid op het partijconvent. Gevoel van onbehagen in brede kringen als een rollende sneeuwbal: een bouwcrisis, een Nieuw-Guinea-beleid in strijd met wat vele jaren was geleerd, een stemming bij de Mammoethwet met vijf, voorstemmen tegen het principiële betoog van de fractieleiding in. Dit alles in scherpe tegenstelling met vroeger.

De brochure zoekt dan naar de verklaring van dit alles. „Zien wij het goed, dan werke hier oorzaken, die enerzijds betrekking hebben op de partij als zodanig, anderzijds op het verbreken van de band met het verleden van de antirevolutionaire partij.”

Wat is een partij

In vier punten wordt dan aard en taak van een politieke partij in ons democratisch bestel uiteengezet (blz. 3-13), daarna volgt een toepassing van het gezegde op de drie hoofdpunten van kritiek (blz. 13-28), waarna conclusies worden getrokken.

Die uiteenzetting over de betekenis ener partij in de tegenwoordige democratie begint met een staaltje docererkunst zoals men dat van Scholten gewend is. In een enkele alinea (blz. 3) wijst hij een vereenzelviging van een partij met een kerk radicaal van de hand. Tegelijk schetst hij de grote waarde der politieke partij voor de democratie: geen hengelaarsclub, maar een organisatie met een publiekrechtelijke betekenis, altijd gebonden aan haar doelstelling, het doen functioneren van de democratie, van een regering van het volk, voor het volk, door het volk. Hier is Scholten op zijn best.

Bij de verschillende functies, welke een partij inneemt, noemt Scholten in de eerste plaats de machtsfunctie. „Het is altijd de eer geweest van de antirevolutionaire partij, dat zij zich niet alleen gewend heeft tot eigen geestverwanten, maar onder het gehele volk weerklink heeft trachten te vinden voor haar principes.” Wanneer Scholten aan de overwinning van Colijn in 1937 toevoegt: „Hoe meer antirevolutionair hoe meer Nederlander”, is hij aangekomen in het land der overdrijving. Hier wordt teveel waarde gehecht aan een verkiezingsuitslag. Zegt de schrijver hetzelfde ook van de V.V.D. in 1959?

Vervolgens wordt de selecterende functie van de partij besproken. Daarbij legt Scholten de vinger bij de moeiten van elke kandidaatstelling en oefent hij scherpe kritiek op het teveel letten op allerlei kerkelijke groeperingen en maatschappelijke schakeringen. Het lijkt mij niet redelijk, wanneer Scholten beweert „dat men ging selecteren om meer stemmen te krijgen”. Bij de selectering mag en moet het naar voren doen komen van verschillende nuanceringen van denkbeelden, welke in de partij leven, een rol spelen. Dat heeft iets met zedelijke band te maken. Daarnaast moet op de deskundigheid, welke Scholten bepleit, worden gelet. Maar deskundigheid levert vaak weinig all-round politici. Dat bezwaar telt Scholten m.i. te licht.

Als derde functie wordt de vormgeving van het staatkundig bewijszinnig genoemd, dat bij ons vorm gekregen heeft in een program. Dat program „moet zijn het krijgsteek, dat de partij onderscheidt van de anderen en dat onder woorden brengt, wat er leeft in de partij.”

De vierde functie bestaat „in het zoeken van harmonie van hetgeen in het beginselprogram is opgenomen met hetgeen de actualiteit vraagt.”

De organisatie

Met de vermelding, dat Kuyper door de vorming die de plaatselijke kiesvereniging gaf nog al eens op weerstand in de onderste organen van de partij gestuit is, komt Scholten op de betrekking tussen de leiding van de partij en de leden, en op de verhouding van kiezer en gekozene.

Het eerste betreft de partijorganisatie. De goed bedoelde reorganisatie van 1956 heeft gefaald, omdat het Centraal Comité veel te ver af staat van de kiesverenigingen. Scholten bedoelt waarschijnlijk, dat de reorganisatie het Centraal Comité organisatorisch veel dichterbij de kiesverenigingen heeft gebracht, maar nog niet voldoende. En toch heeft deze gefaald.

Het Partij Convent heeft ook niet beantwoord aan de verwachtingen. Ook hierbij moet aangetekend worden, dat het er van af hangt, wat men van het Partij Convent verwacht. Dat de afgevaardigden bij de jaarstukken, waar men alles te pas kan brengen, zwijgen, kan men niet aan het Centraal Comité wijten, wel aan de Conventleden. Maar het lijkt mij te eenzijdig om een Partij Convent slechts dan geslaagd te noemen, als er debat komt. Want als er oppositie komt, acht men het een bewijs van verdeeldheid, en als die er niet komt, is het Partij Convent mislukt. Een groot belang van het Partij Convent ligt in de publieke verantwoording. Deze publieke verantwoording van alle stukken, ook de financiële, is op zich zelf waardevol. En verder moeten wij eens af van de gewoonte, dat op Partij Conventen in de discussie vrijwel alleen het woord gevoerd wordt door de mensen, die het met het Centraal Comité of met de fractie niet eens zijn.

Kiezer en gekozene

Wat de verhouding kiezer en gekozene betreft, wijst Scholten op de zedelijke band die er tussen

gekozene en kiezer moet bestaan. Dit deel culmineert in het citaat uit Kuyper: „Zag hij zich tengevolge van sinds zijn verkiezing ingetreden verandering van overtuiging, door eed en geweten verplicht anders in de Kamer te stemmen, dan hij wist dat door zijn kiezers verwacht werd, dan zou hieruit de verplichting voor hem voortvloeien, om of deze afwijking ter voldoening van zijn kiezers toe te lichten, of wel, door neerlegging van zijn mandaat, het heilig karakter van elk zedelijk vertrouwen te eren.” En aan deze opvatting ontleent Scholten de stelling welke ook in de titel van zijn brochure naar voren komt: kandidaatstelling is tijd voor verantwoording. En aan de hand van deze vraag gaat hij vervolgens drie centrale punten bespreken: woningbouwcrisis, vraagstuk Nieuw-Guinea en de Mammoethwet. De discussies op deze punten liggen nog vers in het geheugen; ik behoef ze hier niet te herhalen.

Internationaal

Het slot van de brochure richt zich tegen de Kamerrede van Bruins Slot van 6 oktober 1962, welke vensters opent naar het internationale. Scholten ziet daarin de internationale habitus van de A.R.-leiders miskend. Ik voor mij ben nooit onder de indruk geweest van het internationaal élan der A.R.-partij; ik mis het zelfs in de brochure. Scherp bestrijdt Scholten de uitlating van Bruins Slot, dat binnenlands de christelijke partij noodzakelijk is „ter afronding van de in beginsel en grotendeels ook in de praktijk gevonden oplossingen” en als „schildwacht voor en beschermende dijk rondom verworvenheden”. „Was het dan niet verstandig”, vraagt Scholten, „om het gehele program van beginselen, voorzover 'dit betrekking heeft op binnenlandse verhoudingen, af te schaffen?” Wie ziet hoe de eerste helft der begrotingsrede diep op binnenlandse kwesties ingaat, vindt deze vraag overtrokken. Terecht wijst Bruins Slot op de verschuiving der problemen. De oude vragen wekken geen enthousiasme meer. De Mammoethbijeenkomst in het Concertgebouw, die Scholten noemt, was groots in het tegen-zijn. Scholten signaleert onbewust hetzelfde als hij over nieuwe problemen niet verder komt dan een „Wie weet...” (blz. 26). 't Is dan wel zo reëel om te erkennen, dat men het niet weet.

Conclusie

De autoriteit van de Overheid aangetast (blz. 29) juist nu gevaren uit het Oosten dreigen; de zedelijke band met de kiezers geschonden; het wezen der A.R. partij, de vaste norm, aangetast; zwaar keert telkens terug het opschrift der brochure „Tijd voor verantwoording”.

Hoogstaand

Wie de brochure uit heeft, legt ze weg met het gevoel iets belangrijks te hebben gelezen. Hier is een bij uitstek deskundige aan het woord; het niveau der waardigheid wordt niet verlaten. De woordkeus kwetst nimmer. De bestrijding is zakelijk.

Men voelt ook hoe de auteur met de vraag worstelt. Hij wil beslist geen uittreding of scheuring. Wel vraagt hij zich iets te vaak af hoe de ander het nog in de partij uithoudt (blz. 13 en 30/1). Hoe? Juist omdat die anderen evenzeer als Scholten worstelen met de problematiek van deze tijd.

Maar waarop grijpt men bij die vragen terug?

Te historisch

Scholten grijpt veel terug op de geschiedenis. Geen kent die zoals hij. Toch lijkt mij dit beroep op de historie en het stellen van de band met het verleden als hoofdpunt iets aan de eenzijdige kant.

Ik denk aan het beroep op Groen's requisitoir over de zittende Kamerleden in 1871. Natuurlijk zijn de feiten, die Scholten noemt, juist. Maar er moet wat bij bedacht worden. Ik noem enkele punten: Groen was leider der A.R.; hij moest leiding geven. In 1963 moet het C.C. leiding geven. Scholten geeft dus een soort tegenleiding. Groen gaf zijn advies na jarenlange publieke waarschuwing, en zelfs in 1871 nog met grote aarzeling tegenover „de vrienden”; Scholten toont geen aarzeling tegenover „deze lieden” (blz. 28). Groen's mildheid twee jaar later tegenover een nieuwe ernstige misstap van dezelfde Kamerleden zou aardig bij de bouwcrisis hebben gepast: „Menigwerf heeft de ervaring van het parlementaire strijperk mij geleerd, dat men nauwelijks te huis gekomen, bovenal had willen zeggen wat men niet gezegd heeft” en een vernietigend oordeel ondertekende hij niet. Dit citaat vond ik viermaal bij Groen, niet bij Scholten.

Met het beroep op de geschiedenis moet men (het geldt ook voor mij zelf) wel uiterst voorzichtig zijn.

Beginsel en toepassing

Want met alles wat aan lezenswaardigs en nadenkwaardigs in deze brochure staat, werkt ze te gemakkelijk met het beginsel. Het antirevolutionaire staatsrecht is geschonden in de bouwcrisis. Waarlijk ik zie daar veel fouten, maar deze nog niet. Ik acht het niet onder alle omstandigheden ongeoorloofd een ministerie bij motie te laten vallen als men geen nieuw vormen kan. Kan het bijv. om des gewetens wil nodig zijn, een beroep daarop is niet ongeoorloofd, al sprak het mij in de bouwcrisis niet toe, maar in elk geval: Blunders kunnen buiten beginselen omgaan.

De Mammoeth-kwestie is niet eenvoudig. Verscheidene wijzigingen waren aangebracht. Is het in onze kring uitgesloten dat men over het resultaat verschillend denken mag? Hoe vaak is Groen in onderwijzaken niet van mening veranderd? Wanneer iemand met de principiële instelling en de bedachtzaamheid van Versteeg meent te moeten voorstemmen, dan zegt mij dat iets en dan geeft dat m.i. ieder ander die minder deskundig is dan hij, te denken.

Ook in de Nieuw-Guinea-kwestie — en niemand zal

In dit artikel bespreekt

prof. mr. P. J. Verdam

de brochure

„Tijd voor verantwoording”

van prof. mr. L. W. G. Scholten

kunnen ontkennen dat deze zaak ons moeilijk ligt — ik meen de gehele zaak van moment tot moment te hebben gevolgd en nu lees ik in deze brochure deze zin: „Het wonder incalculeren is even onjuist als het wonder „niet-incalculeren”. Maar ondertussen is de ene stelling veroordeeld met de zin: „Maar dan wijzen wij volkomen af zijn bewering, dat men het wonder niet mag incalculeren”. Wordt hier nu niet een woordenspel gepleegd en veroordeeld op gronden die niemand begrijpen kan? Maar waren wij het in diepste wezen eigenlijk niet volkomen eens? Zo reageerde het Partij Convent ook.

De ideale band

Scholten wijst op de „zedelijke band” met de kiezers, door Groen tegenover Fruin zo scherp gesteld. Men mist echter in deze brochure over het partijwezen een analyse van de vraag of „kiezer” wel hetzelfde is als lid van de kiesvereniging. Daar zitten nog wel een paar kwesties in.

Wat is die zedelijke band? Het is mij te eng, wanneer Scholten zegt, dat het in strijd is met die band, dat in de Nieuw-Guinea-kwestie die zedelijke band geschonden is, nu van bepaalde artikelen afgeweken wordt, „zonder dat eerst de partij daarover breedvoerig is ingelicht” (blz. 23). Natuurlijk is voorlichting nodig, maar gebrek aan voorlichting vooraf is nog geen verloochening van de zedelijke band.

Ook overigens zie ik in de Nieuw-Guinea-kwestie wel diepgaande verschillen, maar ook een blijvende „overeenstemming in het ene nodige”, in de „electriciteit der geloofsgemeenschap”; het was op het Partij Convent zo, dat men wel als staatsman verschilde, maar niet als evangeliebelijder.

De kandidaatstelling

In het bovenstaande heb ik mij niet uitgesproken over de vraag van de kandidering zelf. Ik vind dat een zaak welke elk lid en elke kiesvereniging zelfstandig moet beoordelen. Ieder heeft daartoe — en daarin vindt Scholten mij aan zijn zijde — de volle vrijheid. Dat is het recht van de leden der kiesverenigingen bij de periodieke Kamerverkiezing. Aan dat recht mag niet getornd worden. Daarbij past niet, dat een Kamerlid door een solidariteitsspreuk invloed gaan uitoefenen. 1) Als men beginselafwijking stelt heb ik echter zwaarder betoog dan de brochure-Scholten nodig. Als ik persoonlijk bij de stemming in mijn kiesvereniging enig Kamerlid liever niet terugzie, durf ik dat met heel wat lichter geschut ook wel aan.

Samenvatting

Bij het vele goede dat de brochure biedt, zie ik teveel een tot beginselafwijking verheffen, wat in het ene geval parlementaire fout, in de andere gevallen ernstige gewetensbeslissing was. Men moet ieder vrij laten om over Mammoeth en Nieuw-Guinea anders te denken dan de gewraakte Kamerleden deden. Maar men moet kunnen aanvaarden, dat zij die zo deden, handelden, omdat zij niet anders konden handelen. Wij zullen iets meer moeten zien dat voor 1963 ook geldt wat Scholten over het conflict met Lohman schrijft: „hoewel men thans algemeen erkent, dat het hier minder ging om een verschil op principiële gronden dan wel om een verkeerd partijbeleid”. Scholten noemt dat „een teken”. Juist de eenheid van het uitgangspunt maakt het mogelijk hun beroep op geweten en overtuiging te aanvaarden. Het beginsel kent niet één toepassing. Groen van Prinsterer, zelf zeer beweeglijk in zijn schoolideeën, zei het zo duidelijk: „Een naar de omstandigheden gewijzigde toepassing van het christelijk staatsrecht is de ware behoefte van onze tijd.”

Een brochure moet niet eenzijdig zijn. Ook deze brochure bevat geen woord over de sociale vragen, over alles wat verder in de Kamer gedaan moest worden. Zelfs wordt de strekking van Bruins Slot's rede verengd tot de Europese markt! De brochure leeft in het verleden en vergeet dat het ergens irreeël is elkaar in 1963 met Groen van Prinsterer te lijf te gaan.

Misschien moet ik het zo zeggen: de brochure ziet te veel terug. Zij opent geen perspectief, want dan volstaat zij met: „Wie weet...” Bruins Slot's begrotingsrede ziet wat weinig terug, maar zij opent perspectief. Perspectief is hard nodig en de band met het beginsel evenzeer. Niemand wil daar een tegenstelling tussen zien.

Wie met Scholten en iedere A.R. de onderlinge band wil bewaren, zette zich nog eens aan de lezing van de laatste bladzijde van Ongeloof en Revolutie; hij is bereid veel te aanvaarden om als politieke partij „alle gedachten gevangen te leiden tot de gehoorzaamheid van Christus.”

Epiloog

Eenzijdig als alle brochures. Ergens de kloep van het geweten. De huisvrouw zou zeggen: te veel stofzuigen, te weinig luchten. Instructief op vele punten, niet op het onderscheiden tussen beginsel, gebeurde en detail. Indrukwekkend in de ernst van het blijvend beroep op de toetsing van praktijk aan evangelie.

Waardig gesteld, bewogen geschreven; hoewel een brochure, gaarne gelezen.

1) Zie de motivering door Mr. Biesheuvel in Ned. Gedachten d.d. 10-11-'62 op pag. 3 (red. Ned. Ged.)

• Mens of robot

In het kerstnummer van de Leidse kerkbode lezen wij een opmerkelijk artikel van de hand van Jan C. Benschop onder de titel: Kerstfeest en politiek.

Men wordt tegenwoordig door velen ouderwets beschouwd als men in zijn leven wil laten zien, een discipel van Christus te zijn, zo constateert de schrijver. En hij vervolgt dan: Dit laatste vooral in de politiek. De protestants-christelijke partijen krijgen het etiket vooroorlogs op de borst gespeld. Vandaar, dat steeds meer mensen uit protestants-christelijke kringen stemmen op de V.V.D. en P.v.d.A. We moeten echter — we citeren hier nog steeds de schrijver — zelf niet slechts als robots op een protestants-christelijke partij stemmen, maar in ons hart overtuigd zijn van het bestaansrecht van deze organisaties. Hij besluit dan met te zeggen, dat in de politieke praktijk van alle dag de christelijke organisatie levensnoodzakelijk is.

Wij zijn het daar helemaal mee eens.

• Het valt wel mee, dominee

De gereformeerde kerkbode van Rotterdam had in het nummer voor kerstmis zeer lezenswaardige artikelen. Maar in: Van hart tot hart, trof ons, dat de schrijver v. A. daarin opmerkt: Er vaart een zekere geprikkeldheid door de wereld en ook door de kerk. Ik denk maar even aan de anti-revolutionaire partij...

Wij willen zeggen: Dat valt beslist wel mee, dominee. We moeten waken tegen ongewild generaliseren. Ongerust zijn betekent niet beslist, dat men geprikkeld is.

Maar we zijn het wel met de schrijver eens als hij verderop in het bedoelde artikel schrijft: Om Jezus wil, mijn lieve broeders en zusters — wij moeten samen Hem tegemoet. Omhoog zien, vooruit zien — Hem tegemoet en over de kleine steentjes heengesnel.

Ja, daar zijn wij het hartelijk mee eens!

• Gave plant

De Dagboek-schrijvende predikant in de Zeeuwse kerkbode is naar een vergadering van de kiesvereniging geweest en hij geeft daar op zijn eigen wijze verslag van. Hij beluisterde het Tweede Kamerlid Van Bennekom en kwam tot de conclusie dat het in de partij best meevalt met de verontrusting. En dan schrijft hij letterlijk: „Om een gave plant goed te doen gedijen, moet hij niet altijd in de broeikas staan. Een frisse wind geeft hem sterke benen, maar in de storm komt er ook niets van terecht. En de christelijke politiek vind ik nog altijd een gave plant. Zo gaaf, dat zij heus wel een stootje hebben kan, maar de storm moeten wij haar sparen.”

Wij vinden dit een gave opmerking.

**KOGEL-
RIV LAGERS**

Van der Spek

Wolphaertsbocht 214
ROTTERDAM
Tel. 7 97 55

KG

KOFFIE en THEE
sinds 1885

GEURTS'

CONSERVENFABRIEK C.V.
DODEWAARD

De fijnste fruitproducten uit de
Betuwse boomgaarden

Vraagt uw winkelier ons merk jams,
appelmoes - vruchten op sap - etc.

de tegenstand gebroken

door Foka van Loon

HOOFDSTUK I

Diena Stapelkamp zit onder de lamp in de grote keukenkamer te breien met rode wol. Haar kluwen huppelt telkens verder weg, zo vaak ze de draad aantrekt en afrolt. Walda, de hond, die aan haar voeten ligt, bromt tegen het onwillige ding en geeft het een welgemikte nijldassige tik met zijn poot, waardoor het werkelijk meer in de gewenste richting komt te liggen. Walda snelt zijn meesteres altijd te hulp, onder welke omstandigheden ook en gaat moedig alles te lijf, wat zich tegen haar kant, ook al is het maar een onnozele bal van wol.

„Beste jongen hoor!” Diena klopt hem goedkeurend op de kop. Walda heeft maar een kleine liefkozing van de vrouw nodig om in vervoering te raken. Dadelijk wroet hij zijn snuit onder haar arm door en slaat zijn ogen met aandoenlijke trouw naar haar op. De meest verliefde jongeling zou het hem niet verbeteren.

Walda is kampioen waakhond als het Diena betreft. Zodra hij enig gerucht hoort in het achterhuis snelt hij onder woedend geblaf naar de deur.

„Stijl toch, Walda! Af! Mag je zo tegen eigen volk tekeer gaan?”

Precies zoals Diena verwachtte, is het Albert, de knecht, de knecht waartegen Walda haar meent te moeten verdedigen. Maar ook als hij ziet wie hij voor zich heeft, stoot hij nog-een dreigend gegrom tussen zijn blikkerende tanden door.

Albert schopt naar hem. „Ga toch weg, lelijk loeder! Wat moet je altijd tegen mij blaffen!”

„Ja, hij kon wel een hekel aan je hebben”. Onbewust legt ze in haar toon iets van: hoe kan dat nou bestaan. Ja, want zij mag Albert graag. 't Is een knappe jongen en hij is altijd even vrolijk en aardig. Hoewel, hij is niet helemaal vrij te pleiten van een zekere inhalignheid en dat hij niet bepaald lelijk is, weet hij ook terdege.

Kijk hem daar nu voor de spiegel staan! Hij wringt zich in alle bochten zodat het licht toch maar goed op zijn kuif valt, die hij bezig is te kammen. Hij heeft prachtig blond, golvend haar, zoals je zelden bij een boerenknecht aantreft. En ook dat is hij zich heel goed bewust.

Terwijl hij met zijn rechterhand kamt, drukt zijn linker met zorg de golf er weer in. Als het eindelijk klaar is, beschouwt hij zich zelf met zichtbaar welgevallen, zonder er erg in te hebben, dat het meisje hem bespiedt. Ze staat op en gaat achter hem langs om de ketel te vullen bij de kraan boven het aanrecht.

„Die telkens in de spiegel ziet en zich met schoonheid vleit...” citeert ze plagend.

Met gefronst voorhoofd, maar een glimlach om de goed gevormde mond, keert hij zich naar haar om:

„Heb jij misschien ook nog bij die oude knar, die meester Stelkeburg, in de klas gezeten? Die verveelde ons ook altijd met dergelijke flauwe rimpjes.”

„Ja, geestig waren ze niet altijd, maar meestal wel raak!” kaatst het meisje terug.

Ze is verre van mooi, maar heeft toch iets bijzonder liefs. Ze heeft meer edele dan schone trekken en dat de jongelingschap van het dorp niet veel werk van haar maakt is meer te wijten aan het feit, dat ze achter haar gewoon, maar beschaafd gezichtje intuïtief een geest vermoeden, die niet bij de hunne past, dan dat ze onaantrekkelijk is in hun oog.

Ze is al dertig, dus geen jonge bloem meer, maar ze heeft een tenger figuurtje en haar oogopslag is kinderlijk ontwapenend. Niemand schat haar zo oud, als ze in werkelijkheid is.

Haar jeugdijg uiterlijk frappeert Albert vanavond ook bijzonder. Ze heeft blosjes op de wangen en haar lippen zijn fel rood. Het staat bijna uitdagend bij haar overigens bleke gelaatskleur. Jammer dat haar tanden wat vooruitstaan en dat ze geen mooie neus heeft. En dan ineens denkt hij: zou ze wel eens een vriend gehad hebben?

Zo lang hij hier is — ruim een half jaar — heeft hij nooit iets van een aanbieder bespeurd. 't Is eigenlijk ook geen meisje voor zo'n doodgewone boerenpummel, hier uit het dorp. Veel te fijn en te teer. Ze leest veel, ze speelt heel aardig op het orgel, ze kan keurig handwerken. Dat zijn allemaal dingen, die de doorsnee boer niet overmatig interesseert! Nee, dan zou hij beter bij haar passen! Niet om zichzelf te prijzen, maar hij heeft het voorkomen van een heer, als hij zich netjes opgedoofd heeft en hij heeft altijd gevoel voor goede manieren gehad, al werden die hem thuis niet bijgebracht. Wat dat betreft zou hij een uitstekende partner voor haar zijn, alleen heeft hij geen geld; maar daar staat tegenover, dat hij wel een knap gezicht heeft. Dat weegt, dunkt hem, wel tegen elkaar op, vooral omdat Diena zelf nu juist geen uitgesproken schoonheid is. Daarbij is er de eerste fleur ook al af, al geef je haar geen dertig jaar. Hij zou in ieder geval wat meer contact met haar kunnen zoeken, al was het enkel uit verveling, want veel te beleven valt hier niet op de boerderij. De baas leest 's avonds zijn krant en dat wel met zo'n interesse, dat hij 't liefst geen drukke conversatie om zich heen heeft. Daarom zo een avondje met Diena alleen, dat lijkt hem wel, daar kon nog wel eens wat muziek in zitten.

„Zijn de oudelui uit? Dat gebeurt ook niet vaak!” Hij maakt het zich gemakkelijk in de stoel van de baas. Dat kan hij zich als huisgenoot permitteren.

Diena geeft hem prompt uitgebreid tekst en uitleg. „Och ja, die arme vader had vanavond toch zo'n strop! Hij was nog maar net op z'n zeven gemakken in de „zorg” gekropen achter z'n krantje, of daar schoot moeder te binnen, dat tante Griet vandaag jarig is. Ze schrokken zich naar, want ineens riep moeder: „O heden, tante Griet!”

Diena dramatiseert het verhaal uitstekend haar hand op de mond slaand, precies als haar moeder deed.

„We keken 't raam uit en hielden ons hart al vast, want je weet wel, we zijn nou juist niet gek met tante Griet. Toen we niks aan zagen komen, werden wij al weer wat geruster en vader begon moeder al te plagen: Och, mens, je ziet ze vliegen. D'r is geen Griet te bekennen; maar toen kwam de aap pas uit de mouw! Griet kwam hier niet, maar hij moest daar naar toe! O, als je dat verslagen gezicht toen gezien had! Je had er een kwartje op verkeken. Hij stapte naast m'n moeder, toen we hem met veel spul en mocite aangekleed hadden, of hij naar een begrafenis moest, zo langzaam liep ie en zo benauwd keek hij.”

„Hij was wel gek” verklaart Albert kort en bondig. „Ja

zeker, ik zou daar op commando van een paar vrouwen, tegen mijn zin, achter zo'n oude jarige tante aantoffelen! Nooit van m'n leven. Ik zou zeggen: Nou, moe, als jij meent dat er gefeliciteerd moet worden, dan doe je dat maar, maar laat mij asjeblijft met rust!”

„Dat geloof ik direct van jou, maar alle mannen zijn gelukkig niet even egoïstisch!” antwoordt Diena. Een mild lachje verzacht de scherpte van haar woorden. Zij houdt immers van Albert, niet, omdat hij zo volmaakt is, maar met gebreken en al.

Het is alsof Albert die onuitgesproken gedachten aanvoelt. Hij komt achter haar staan.

„Wat brei je daar voor moos?”

„Een jumpertje.”

„Van rood garen?” vraagt hij met verheffing van stem en hoorbaar afgrijzen.

Diena kijkt guldig naar hem op.

„Je kon het wel heel verschrikkelijk vinden!”

Albert knikt krachtig toestemmend.

„Rood is naar mijn smaak de lelijkste kleur die er is. Als klein kind had ik er al een hekel aan. 't Heugt me nog, als de dag van gister, dat mijn grootmoeder toen ik voor 't eerst naar school zou, een rode trui voor mij gebreid had. Een rode trui bij een zwarte pillowbroek. En dat moest nog een verrassing heten! Nou, die is wel in het water gevallen! Ik schreeuwde moord en brand toen m'n moeder er 's morgens mee voor mijn bed stond. „Albert, lieve jongen, kom je d'r uit? Je moet vandaag immers naar school? En kijk nou es even, hoe'n deftig meneertje je wordt.”

Albert heeft een sigaret opgestoken en drentelt terwijl hij dit wedervaren vertelt op en neer door de keukenkamer, die zich met zijn enorme afmetingen uitstekend voor een wandelingetje leent. Hij bootst op verdienstelijke wijze de overdreven aanminnige stem van zijn moeder na, die bepaald van te voren al niet te zeker was van de overwinning.

„Wel hoe liep dat af?” vraagt Diena geamuseerd.

Door haar kennelijke interesse aangemoedigd, dikt Albert de geschiedenis nog wat aan en kleurt die hier en daar nog iets bij.

„Nou, niet mooi! D'r was gewoon geen huis mee te houden. Een dolle stier was een mak beestje bij mij vergeleken. Ik schreeuwde en ik spuilde en ik schopte en sloeg, alles tegelijk. M'n moeder kon mij dat rooie geval met geen mogelijkheid over het hoofd krijgen. Het eind van het liedje was, dat ik met mijn ouwe spullen aan naar school raakte, glad overstuurd en met 'n dik behuuld gezicht van nog zo. Toen de juffrouw mij zo zag, dacht ze natuurlijk niet anders, dan dat ik zo tegen m'n eerste schoolgang op zag en het daarom zo te kwaad had. Dat werd m'n ongeluk.”

„Kom maar, hoor”, zei ze heel liefjes. „Dan mag je fijn vooraan zitten, bij de juffrouw, dan zul je es zien, hoe gauw je gewend bent!”

„Och, och, toen had ik die ellende ook nog. Heb ik mij daar 't hele jaar niet vlak onder de lange neus van dat mens gezeten! Ik kon nooit wat uithalen, of ze was er als de kippen bij, om me op m'n vingers te tikken!”

„Net goed! Dat was je verdiende straf! Foei, wat een lelijke jongen was jij vroeger!” zegt Diena met een deugdzaam pruimmondje. Maar ze wil toch wel gaarne de hele afloop van de historie horen: „En je opoe, was die niet kwaad, dat je haar mooie trui versmaadde?”

„Nee dat ging geloof ik nog al. Ik ben naar mijn grootvader genoemd, zie je en ze was geen klein beetje naamziek. Zodoende had ik een paar streepjes bij haar voor. Toen ze gewaar werd, wat een poppekast mijn moeder met me beleefd had, zei ze:

„Plaag die stumperd er dan maar niet meer mee. Laat dat ding maar liggen voor Jantien”. „Dat is m'n zuster”, voegt hij er nog aan toe.

„Zo, zo. Je werd dus knap verwend!” merkt Diena plagend op.

Albert is in een paar stappen bij haar en schudt haar zacht bij haar schouders.

„Wat wou jij...”

Verder komt hij niet. Walda springt hem luidblaffend en met een grinnig opengesperde bek naar de keel.

„Walda! Af!” gebiedt Diena met schrille stem en een nerveuze lach om haar mond. Walda's activiteit kwam haar nog nooit zo ongelegen. „'t Is braaf, dat je zo goed op de vrouw past, maar je moet je volkje aanzien!”

„O, dat zou ik denken!” bromt Albert, met een woeste blik op de fors gebouwde herder, die met ontblote tanden naar hem staat te loeren, gereed om hem opnieuw te belagen, zodra hem de vrijheid wordt hergeven. Diena houdt hem nog steeds bij zijn nekvel.

De knecht is evenwel niet van plan zich door een hond te laten dwarsbomen.

„Doe dat miserabele beest toch naar achteren! Een mens is hier zijn leven niet zeker!”

Diena aarzelt even. Aan deze eis voldoen lijkt haar verraad tegenover Walda en een slechte beloning voor zijn trouw.

Albert wordt pijnlijk gekwetst in zijn ijdelheid en eigenliefde door haar weifelende houding. Dat laat hij niet op zich zitten! Een hond voortrekken boven hem

„Dat mormel de deur uit, of ik ga naar bed! Nou moet je het zelf maar weten!”

Hij doet al een paar passen naar de deur.

Dan is Diena gauw beraden.

„Kom, Walda, kom! Kijk es, wat het vrouwtje voor je heeft?”

Ze neemt een koekje uit de trommel en lokt hem daarmee naar de deel.

Met een paar zakken spreidt ze hem een zachte, maar toch een hem onwaardige ligplaats. In de keukenkamer staat zijn mand achter de kachel met een oude wollen deken er in.

„Walda, af!”

Ze klopt uitnodigend op het goimproviseerde kussen. Walda verroert geen vin, hij kijkt eerst met soevereine minachting naar 't vers gespreide leger en dan naar de deur. Daar, binnen hoort hij, volgens zijn hondenbegrip.

„Wat ben je toch een slim beest!” zegt Diena al weer half vertederd. Maar dan klinkt daar vanachter de zorgvuldig gesloten deur de belcidig stem van Albert.

„Komt er nog wat van of wordt het een smoesje?”

„Walda, af!” Diena's toon wordt onmiddellijk strenger.

(wordt vervolgd)

BOEKEN en periodieken

De geroepen groep

In een vorig nummer vertelden we iets over de Christelijke Boeren- en Tuindersbond in Nederland. We memoreerden toen, dat de C.B.T.B. ook een stichting in het leven geroepen heeft voor: Bijzondere Leerstoelen voor Christelijke Maatschappijleer te Wageningen. Bij de aanvaarding van het ambt van bijzonder hoogleraar aan de Landbouwhogeschool te Wageningen, ter vervulling van deze leerstoel, heeft Dr. Ir. G. Hamming een opmerkelijke rede uitgesproken. Deze rede is thans bij H. Veenman en Zonen te Wageningen uitgegeven en iedereen kan er dus kennis van nemen. Het boekje heet: De geroepen groep als drager van maatschappelijke verantwoordelijkheid.

Een gezonde gemeenschap kan in het algemeen niet worden gebaseerd op een doeltreffende behartiging van het eigenbelang. Het handelen van het individu moet rekening houden met normen. Deze normen moeten worden vastgesteld. Deze regels lezen wij reeds op pagina 7 van dit boekje en het is ook voor de politiek geschoolde van belang om te lezen hoe de Overheid op economisch gebied heeft te handelen. De vraag wordt gesteld, waar de verantwoordelijkheid moet liggen voor het maatschappelijk gebeuren — hetzij bij de Overheid, hetzij bij maatschappelijke organen of organisaties, hetzij bij belangengroepen, hetzij bij geroepen groepen. Dr. Hamming geeft echter aan dat op grond van een uitspraak van Paulus de vraag verkeerd gesteld is: de verantwoordelijkheid van de een sluit de verantwoordelijkheid van de ander niet uit. De geroepen groep, zo stelt Dr. Hamming terecht, weet dat er hogere normen zijn, waaraan de normen van de staat en de samenleving getoetst moeten worden. Hij concludeert dan, dat de geroepen groep niet de staatsmacht wil overnemen, doch dat ze het handelen van de overheid en andere machthebbers kritisch begeleiden wil. Zij wil het normbesef versterken bij diegenen die macht hebben. Zo beleeft de geroepen groep haar verantwoordelijkheid.

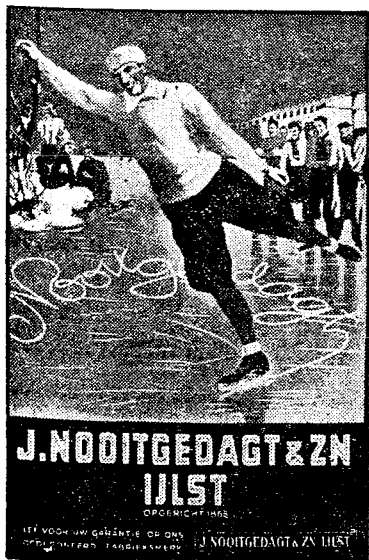
Voor een nadere bezinning op de taak der overheid en de begrenzing van haar taak, is deze in druk verschenen rede alleszins de moeite van het lezen en bestuderen waard. Wij althans hebben er van genoten, want het markeert doel en plaats van de confessionele organisatie.

RADIO BECKER

ZEIST - Telefoon 5846 - 5847

HET ADRES

voor zenders, richtingzoekers en echoloden

DE Zwitserse radio heeft zo even bekend gemaakt, dat de temperaturen hier die van 1838 evenaren. „Hier”, dat is dan Zwitserland, waarheen de Groenkopers voor een paar vakantieweken zijn ontsnapt, niet vermoedende in welk polair landschap zij zouden terecht komen. Ik heb hier voor mij liggen de Neue Züricher Zeitung van 27 december, een betrouwbaar dagblad, dat de dagen niet kouder voorstelt dan ze zijn. Die dag was de temperatuur in Bazel -15° C. In Chaux-de-Fonds: -18° C.

Op het Jungfrauoch, altijd een beetje kouder dan elders, bedroeg de temperatuur -22, doch daarvoor zit men dan ook op 3576 m. hoogte.

Waar wij vertoeven wijst de thermometer -10, tegen -4 vandaag in Amsterdam. Toch schrijf ik dit buiten, gezeten in de zon, zonder overjas.

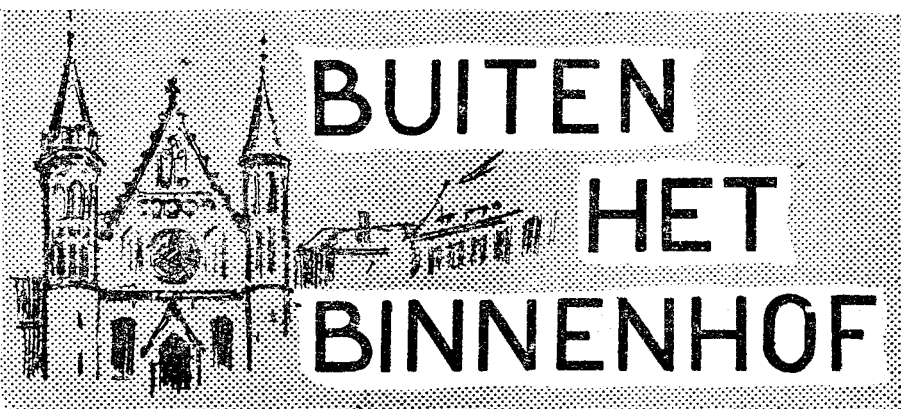
Het vakantieoord ligt op 1400 m. hoogte en dat is altijd aangenamer dan beneden Amsterdams Peil. Vóór mij ligt het „normale” portie sneeuw, d.w.z. abnormaal voor deze tijd en ook in 80 jaar niet voorgekomen. Maar onder normaal versta ik, dat de sneeuwpluogen dit portie niet hoger hebben gemaakt, dan de natuur het achterlaat. Precies gemeten: 1.50 m. Als ik buiten de weg ga wandelen, zak ik tot over mijn middel in het koude dons, dat al sterke ijsvorming vertoont. Ik doe dit dus niet.

Een redelijke vraag is: wat doet Groenkoper in de kou? Op deze eerlijke vraag past een eerlijk antwoord. Ik was lichamelijk en geestelijk te warm gelopen en had een zekere afkoelende rust nodig. U zoudt naast mij moeten zitten om die rust te kunnen meten. Tegenover mij verheft zich het massief van de Wild-Strubel; links van mij de Gross Lohner, Alpenformaties van meer dan 3000 m. Met de Regenbolshorn en de Hahnenmoos rechts, verraad ik in Adelboden te zijn, waar ik zeker niet de enige Nederlander ben. Onder anderen zag ik een hoogleraar van de V.U. hier wandelen, die de kille Keizersgracht verkoos voor een bescheiden chalet alhier.

Waarom Zwitserland? Velen hebben in proza en poëzie, sportief, filosofisch, politiek-sociologisch, medisch en theologisch op deze vraag geantwoord.

In het Bevrijdingsjaar 1945 verscheen een boekje van de hand van G. R. de Beer, een Britse embryoloog (die zijn hart en zijn pen heeft verpand aan Zwitserland) over dit land, dat hem zo fascineert. Het „waarom Zwitserland” is een thema, waaraan hij vele bladzijden wijdt, gesteund door uitspraken van vele beroemdheden, die een ontsnapping (soms politiek noodzakelijk) naar deze grond van de vrijheid — vrijheid van denken en schrijven niet het minst — hebben bezongen.

Om enkele namen te noemen: Mark Twain. Hij kende vele bergen, maar die van Zwitserland zijn anders, schreef hij zijn vriend Harris. De dichter Ruskin beminde het historisch karakter van deze Bondsrepubliek. John Knox is er geweest en John Milton, Voltaire leefde er, Rousseau, Madame de Staël, Byron werkte er en Dickens, Thackeray, de Balzac, Dostojevsky en Hans Andersen. Componisten als Tsjaikofsky, Liszt, Paderewski en

BUITEN HET BINNENHOF

Wagner vonden er hun inspiraties voor hun de wereld verheugende muziek.

„Goethekamers” vindt men in vele hotels. En de naar alle waarschijnlijkheid nooit bestaan hebbende Wilhelm Tell inspireerde Schiller tot zijn beroemd vrijheidsstuk. Rijen van namen zijn te verbinden met een stad of een dorp in dit land: Nietzsche, Rilke, Romain Roland, Madame Tussaud, Napoleon III, Thomas Mann, Paracelsus, Calvin, Garibaldi, Lenin, Courbet, Kossuth en vele anderen. Misschien in meer chronologische volgorde te vermelden, dan op de hierboven schots en scheve wijze.

De politiek van Europa, ja de wereldpolitiek, kan niet geschreven worden zonder Zwitserland. Genève is als internationaal centrum van politieke- en maatschappelijke en theologische activiteiten beroemder dan welke stad ter wereld ook. Moge Washington/New York en Moskou op dit ogenblik de aandacht van de Volkenbondspaleizen wat aftrekken, er blijven daar nog genoeg centra over om Zwitserland als een aangenaam „bewoonbaar venster” in het hart van Europa te beschouwen.

Na deze „historische uiteenzetting” maar weer terug naar het heden. Naar de bevroren politiek van Frankrijk; naar de Polaris-raketten van de politieke kerstboom; naar de boom van Novaja Semlja, een naam, die toch zo vreedzaam klinkt als kwam hij zó uit de Tolstoiaanse literatuur; naar de hogere levensstandaard in Engeland; naar de zorgen van Kanselier Adenauer en naar de Kerstboodschappen van de Paus en van Ben Bella, om twee elkaar weinig rakende figuren te noemen.

Wat is er nog meer in de afgelopen week gebeurd? Ik heb het niet kunnen bijhouden in mijn witte wereld, die werkelijk van vrede en rust getuigt. Ik weet het: enkele honderden kilometers verder ligt de werkelijkheid. Maar op dit moment verstoort alleen de stilte het druppen van de dakgoot, want inderdaad: er gaat door de krachtige zon iets van de sneeuw en van het ijs smelten.

Zou dat ook in de koude oorlog kunnen?
In elk geval een gezegend 1963!

William Groenkoper

TRANS SKANDIA EXPRESS

Wekelijkse autolijndienst

HOLLAND-STOCKHOLM vv

Vertrek iedere maandag. Gelegenheid voor koel- en geventileerde ladingen, meubel- en machinetransport.

WAGENINGEN - Telefoon 08370 - 3750
Telex 32121

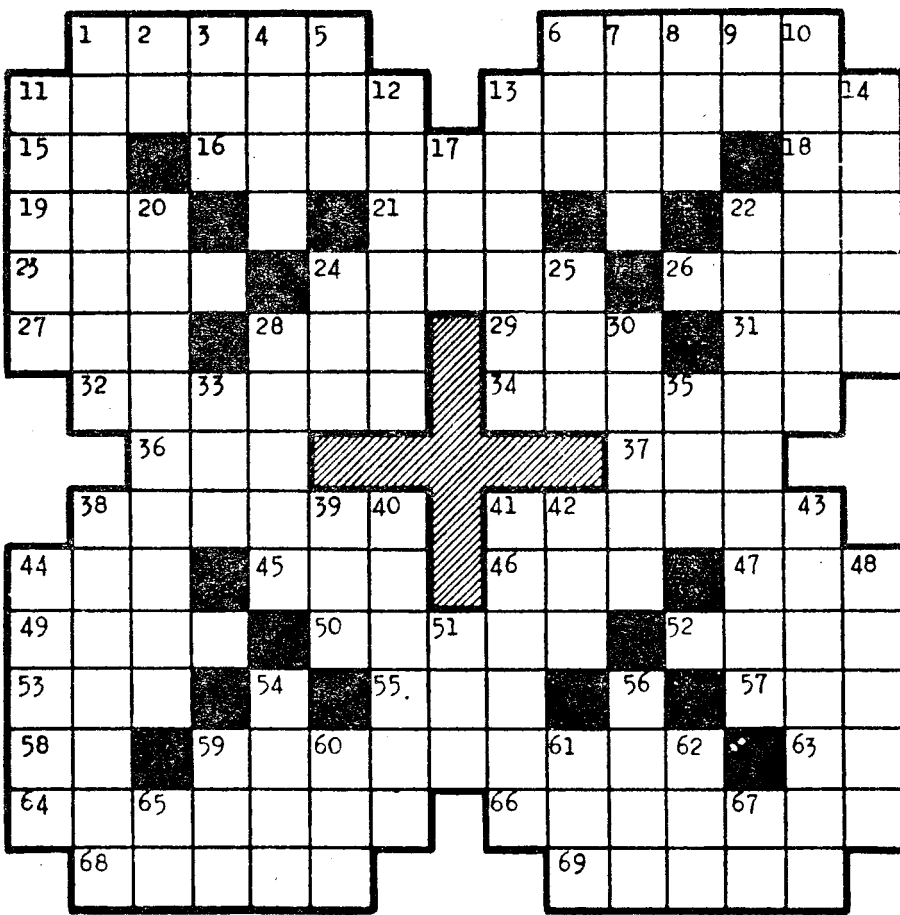
Kruiswoordpuzzel

HORIZONTAAL: 1. plaats in Zuid-Holland; 6. zwak materiaal; 11. landstreek; 13. glijdend zitbankje; 15. eminentie (afk.); 16. havenstad; 18. slee; 19. laat; 21. familielid; 22. familielid; 23. land in Europa; 24. positieve elektrode; 26. O.T.-figuur; 27. laag schoven; 28. priester; 29. tijdperk; 31. een weinig; 32. spot; 34. bijwoord; 36. belofte; 37. kippenverblijf; 38. hortend; 41. plaats in N-Nederland; 44. zangstem; 45. opstootje; 46. bundel; 47. berg; 49. familielid; 50. zeden, manieren; 52. voordeel; 53. liefdesuiting; 55. stopmiddel; 57. fopperij; 58. Europese tijd (afk.); 59. overeenkomst; 63. muzieknoot; 64. besturen; 66. hoogstaand; 68. lelie; 69. havenstad.

VERTIKAAL: 1. prik; 2. intelligentieleeftijd (afk.); 3. klanknabootsing; 4. snigger; 5. lidwoord; 6. insect; 7. vreemde munt; 8. plaats in Gelderland; 9. uitroep; 10. begrijpen; 11. strafwerktuig; 12. doodsstrijd; 13. graafwerktuigen; 14. kantig gebeente; 17. vanaf (in samenst.); 20. pluimen; 22. oosters; 24. meisjesnaam; 25. tijdperk; 28. plaats in Manasse; 30. woonplaats; 33. grondsoort; 35. Europeaan; 38. muziekteken; 39. water in Nederland; 40. oude munt; 41. havenstad; 42. vordering; 43. offerplaatsen; 44. onderdeel van horloge; 48. zout water; 51. elasticiteit; 54. land in Amerika; 56. onvriendelijk; 59. slobkous (Zuid-Nederlands); 60. onderrecht; 61. benaming van Noach in Vulgaath; 62. sluis; 65. streek; 67. dieren-geluid.

Oplossing vorige puzzel

HORIZONTAAL: 1. zanger; 8. aderen; 9. knaken; 11. kleuter; 12. bankje;

13. ratelen; 14. Kennedy; 16. aardrijk; 19. kasstuk; 22. stoter; 24. leervak; 25. alpino; 26. gebekt; 27. knotten.

VERTIKAAL: 2. Hanna; 3. nakijken; 4.

eenheid; 5. rakker; 6. gewest; 7. vertaler; 10. Franeker; 12. bokskalf; 15. nestelen; 17. afslaan; 18. doofpot; 20. teveel; 21. koket; 23. einde.

Verhooff's Isoleer- en Ovenbouwbedrijf N.V.

- ISOLATIEWERKEN
- KETELBEMETSELINGEN
- OVENBOUW

Rotterdam - Wijnhaven 84 - Telefoon 120325

Centrale vergaderingen

Wij komen bijeen . . .

Gaarne vestigen wij de aandacht op enkele centrale vergaderingen in de verschillende delen van het land.

In chronologische volgorde zijn dit de volgende:

- * **Op zaterdag 12 januari** belegt de **Kamercentrale Den Helder** een **ledenvergadering**. De plaats van samenkomst is **Hotel „Victory”, Langestraat 68, (ingang Van den Boschstraat) te Alkmaar**. Aanvang der vergadering te 14.30 uur. De agenda vermeldt o.m. als spreker dr. W. P. Berghuis, voorzitter van het Centraal Comité.
- * **Op dinsdag 15 januari** wordt een **toogdag van a.r. vrouwen** gehouden, belegd door het **Comité „Vrouwenactie”, uitgaande van het Provinciaal Comité Groningen**. De plaats van samenkomst is **„Het Tehuis” te Groningen**. Aanvang der vergadering te 14.30 uur. Als spreekster zal optreden mevr. Hummelen-Althuis te Groningen. Solozang van mevr. Prummel te Groningen. Alle dames uit de provincie Groningen zijn hartelijk welkom.
- * **Op woensdag 16 januari** houdt de **Statencentrale Heusden** een centrale vergadering. De plaats van samenkomst is een der lokalen van de **Geref. Kerk te Almkerk**. Aanvang der vergadering te 19.30 uur. Als spreker zal optreden mr. B. W. Biesheuvel, lid van de Tweede Kamer.
- * **Op zaterdag 12 januari** houdt het **Provinciaal Comité Groningen** weer een **bijeenkomst met afgevaardigden der kiesverenigingen**. De plaats van samenkomst is **„Het Tehuis”, Lutkenieuwstraat te Groningen**. Aanvang der vergadering te 14.30 uur. Als spreker hoopt aanwezig te zijn de heer H. van Eijnsden, lid van de Tweede Kamer.
- * **Op zaterdag 12 januari** belegt de **Statencentrale Gouda** de **jaarvergadering**. De plaats van samenkomst is de Grote Zaal van het Hervormd Centrum **„De Haven”, Oosthaven 31, te Gouda**. Aanvang der vergadering te 14.30 uur. De agenda kondigt, naast de gebruikelijke punten, als spreker aan mr. W. Aantjes, lid van de Tweede Kamer.

Fa. H. van Triest & Zn.

Groothandel
in fourages

DWINGELO
Tel. 0 5215 - 1270 b.g.g. 1316

EEN KRACHTIGE SCHAKEL BIJ DE IN-
EN VERKOOP VAN UW RUWVOEDERS

Firma Jan de Mik

HARDINXVELD-GIESSENDAM
Aannemers van
OEVERVERDEDIGINGSWERKEN
GRIENDHOUSTHANDEL

HOEPELMAKERIJ

Telefoonno. 2156

Hardinxveld-Giessendam

Verplaatsbare
HOUTEN GEBOUWEN

Directie- en schafketen
Noodwoningen,
scholen en kerken.
Directie- en schaf-
wagens
etc.

HOUTBOUW **HAHBO**
HARDINXVELD

Telefoon Hardinxveld-Giessendam 2141

A C H T E R P A G I N A

A. D. 1963
verkiezingsjaar

G AARNE WENSEN WIJ U vanaf deze plaats in het eerste nummer van ons weekblad in 1963 een gezegend en voorspoedig jaar toe.

Zonder Gods zegen bij het werk zal het niet gaan. Maar aan Zijn leidende hand kunnen wij verder werken en de taak verrichten, welke Hij ons op de schouders legt.

Op het politieke arbeidsveld is meestal veel te doen. Het voor ons liggende jaar zal daarop geen uitzondering maken. Integendeel. Er zal meer dan ooit intensief geploeterd en gezwogd moeten worden.

Voor zover wij nu kunnen zien zal het hoogtepunt van het politieke werk voor de partij als organisatie zijn: een goed voorbereide en goed uitgevoerde verkiezingscampagne voor de verkiezing van de leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal op woensdag 15 mei a.s.

Nog slechts vijf maanden scheiden ons van die datum.

Dat is in zekere zin een korte tijd. Maar toch voldoende om vanaf het begin van dit nieuw begonnen jaar tot half mei een frisse, krachtige en gezonde activiteit te ontplooiën. En dat niet alleen in de collectiviteit van de verschillende partijverbanden, maar ook in de particuliere sfeer van de eigen initiatieven en contacten met onze mede-kiezers.

* KANDIDAATSTELLING

HET LIJKT NIET OVERBODIG nog even de rij van belangrijkste data en te verrichten werkzaamheden hier te memoreren.

In de eerste twee weken van dit jaar is er voor de kiesverenigingen nog gelegenheid om te vergaderen en via stemming deel te nemen aan het doen tot stand komen van de kandidatenlijst, waarmede onze partij de Tweede Kamerverkiezingen zal ingaan.

Een uitvoerige uiteenzetting over de gang van zaken met betrekking tot dit punt is gegeven op de voor-

pagina van ons blad van 29 december 1962. Wij willen u daarnaar verwijzen.

Hier onderstrepen wij alleen nogmaals, dat elke kiesvereniging het door haar ingevulde stembiljet (met de namen van vierentwintig kandidaten) **uiterlijk woensdag 16 januari** op het bureau van het Centraal Comité aanwezig moet doen zijn.

Enkele kiesverenigingen hebben reeds in de laatste twee weken van het afgelopen jaar vergaderd. Het gros der kiesverenigingen zal echter vroeg in het pas begonnen jaar bijeenkomen. Er zal in de eerste helft van januari dus druk vergaderd worden.

Het zou mooi zijn, indien — ondanks mogelijke moeilijkheden in verband met de thans heersende vorstperiode — geen enkele kiesvereniging bij deze voor onze partij belangrijke zaak van de kandidaatstelling verstek zou laten gaan.

BIJ DEZE FASE van de kandidaatstelling — ook dit willen wij nog eens met nadruk onderstrepen — is nog niet aan de orde het punt van de lijstaanvoering.

Eerst nadat de kandidatenlijst door de stemmingen in de kiesverenigingen tot stand zal zijn gekomen, zal het Partij Convent een beslissing moeten nemen over de lijst-aanvoering. Op het Partij Convent zal nl. aan de orde komen het, reeds op 15 september 1962 gepubliceerde voorstel van het Centraal Comité, om met meer dan één lijst-aanvoerder uit te komen.

De vergadering van het Partij Convent is gedacht op vrijdagavond 1 februari en zaterdag 2 februari a.s.

* PROGRAM VAN ACTIE 1963

IN DE AFGELOPEN WEKEN is op het partijsecretariaat met name hard gewerkt aan de sortering van de ruim 900 amendemen-

ten, voorstellen en opmerkingen op het ontwerp-Program van Actie, dat aan de kiesverenigingen en centrales toegezonden werd.

Hoewel lang niet alle kiesverenigingen van de mogelijkheid hiertoe hebben gebruik gemaakt, is dit respectabele aantal op het partijbureau binnengekomen.

Het zijn natuurlijk niet 900 „echte” en verschillende „amendementen”

Dat blijkt al uit de onderscheiding „amendementen”, „voorstellen” en „opmerkingen”. En die „opmerkingen” zijn veelal slechts verzoeken om nadere informatie of verzoeken om verduidelijking. Er zijn natuurlijk ook (bij tientallen) de altijd te verwachten zuiver redactionele wijzigingsvoorstellen. Tevens zijn er, eveneens vanzelfsprekend, tal van dubluures met betrekking tot éénzelfde onderdeel van het program.

De kiesverenigingen hebben — zoals het reglement voorschrijft — een afschrift van hun amendementen, voorstellen en opmerkingen toegezonden aan de Provinciale Comité's c.q. Kamercentrales waaronder zij ressorteren.

Deze hebben naar aanleiding daarvan hun adviezen toegezonden aan het Centraal Comité. Ook deze zijn nu verwerkt; dat wil zeggen naast de amendementen van de betrokken kiesverenigingen geplaatst.

Het hele, aldus samengestelde pakket — een boekwerk van ruim 200 gestencilde bladen — gaat nu het moderamen en het Centraal Comité passeren.

Tenslotte zal het Partij Convent de laatste knopen moeten doorhakken. Maar op die verdere procedure komen wij een volgende keer nog wel terug.

* AFSLUITING

DE AFSLUITING van de procedure met betrekking tot de kandidatenlijst en het Program van Actie heeft plaats op de Deputatenvergadering, welke gehouden zal worden op zaterdag 23 maart 1963.

Dan kan de partij met kandidatenlijst en program voor de kiezers treden. De kandidaatstelling vindt vlak na de Deputatenvergadering plaats op dinsdag 2 april 1963. De verkiezingen zelf vinden plaats op woensdag 15 mei 1963.

LAAT IEDERE ABONNEE

in deze maand, één nieuwe abonnee werven op ons weekblad

NEDERLANDSE GEDACHTEN

Er zijn nog vele anti-revolutionairen, die een kleine aanmoediging nodig hebben om een jaarabonnement te nemen.
Zoek hen op in uw familie- en kennissenkring.

Elke nieuwe abonnee ontvangt een prachtige zilverkleurige SIGARETTEN- OF BIJOUTERIE-DOOS (12 x 8 cm) met inscriptie op de onderkant.

Wanneer u **5 ABONNEES** opgeeft, ontvangt u naar keuze een

* sigaren- of bijouteriedoos (15 x 10 cm);

* een verzilverde sleutelring;

* een verzilverde briefopener.

Stuur vandaag nog de bon naar Den Haag.

BON

VOOR SLECHTS f 3.25 PER HALFJAAR ONTVANGT U
WEKELIJKS NEDERLANDSE GEDACHTEN

Noteert u als nieuwe abonnee:

NAAM:

ADRES:

WOONPLAATS:

Opgegeven door:

NAAM:

ADRES:

WOONPLAATS:

Opsturen aan administratie Nederlandse Gedachten, Dr. Kuypersstraat 3 te 's-Gravenhage. Abonnementprijs f 3.25 per halfjaar. Giro 89673

NEDERLANDSE GEDACHTEN

(VOOR HET EERST VERSCHENEN IN 1829 ONDER REDACTIE VAN MR. GUILLAUME GROEN VAN PRINSTERER)

WEEKBLAD VAN DE ANTIREVOLUTIONAIRE PARTIJ

Chroesjtsjefs reis en de Berlijnse crisis

MEN lijkt in het Westen maar niet te kunnen afleren, de Sowjet-unie in de kaart te spelen, wat de Berlijnse kwestie betreft. Al langer dan vier jaar wordt met de regelmaat van de klok de vrees uitgesproken, dat Chroesjtsjef het „nu wel op een beslissing inzake Berlijn zal laten aankomen”. Ook na de Cubaanse crisis, waaruit de Russische premier toch wel het een en ander zal hebben geleerd, bleven deze sombere verwachtingen aanhouden. En ter gelegenheid van de jaarwisseling werd de Berlijnse crisis aangeroerd als het grote wrijvingspunt tussen Oost en West voor het jaar 1963.

Typend voor de wijze, waarop men in het Westen de Berlijnse kwestie behandelt is de verklaring, die vorige week gegeven werd aan een eventueel bezoek van Chroesjtsjef aan Oost-Berlijn, ter gelegenheid van het partijcongres van de Oostduitse communisten (dat volgende week begint). „Als hij niet naar Oost-Berlijn gaat”, zo werd gezegd, „dan laat hij de Berlijnse crisis voorlopig rusten. Gaat hij er wel heen, dan heeft hij besloten, de kwestie op de spits te drijven”. Het gevolg was, dat met enige spanning werd uitgezien naar een verklaring van Russische zijde over een eventueel bezoek van Chroesjtsjef aan het Oostduitse communistische partijcongres. Men hoefde niet lang te wachten. Na enkele dagen kwam er n.l. een mededeling uit Moskou, dat Chroesjtsjef persoonlijk naar Oost-Berlijn zou gaan. En ja, toen moest dat volgens de politieke waarnemers wel inhouden, dat de Berlijnse crisis nieuw leven zou worden ingeblazen en het Westen voor moeilijke beslissingen zou komen te staan.

MOGELIJK

Nu is het inderdaad bepaald niet onmogelijk, dat dit laatste het geval zal zijn. In de eerste plaats is Berlijn nog steeds een prachtig chantagemiddel voor de Russische premier. Voorts is het bekend, dat de Sowjets steeds moeilijkheden op het internationale vlak veroorzaken, als zij „interne problemen” aan het oplossen zijn. En in de derde plaats is de manier, waarop het Westen werd voorbereid op het bezoek van Chroesjtsjef aan Oost-Berlijn als het ware een uitnodiging aan het adres van de Russische premier om — zoals vanouds — te doen wat van hem verwacht wordt.

VOLDOENING

Het moet Chroesjtsjef grote voldoening hebben geschonken, dat aan zijn reis naar Berlijn al bepaalde consequenties werden verbonden, voordat vaststond of hij die reis wel zou maken. Wellicht was hij toch al van plan naar Berlijn te gaan om redenen, die wij hieronder uiteen zullen zetten. Toen Chroesjtsjef echter vernam, welke betekenis men in bepaalde diplomatieke kringen in het Westen hechtte

IN DIT NUMMER

- * Chroesjtsjef en Berlijn (pag. 1 en 2)
- * 400 jaar Heidelbergse Catechismus (pag. 1)
- * Problemen van Westbrabant (pag. 4 en 5)
- * Evangelische Kerk in Oost-Duitsland (pag. 6 en 7)
- * Gevaren van het specialisme (pag. 8)
- * De auteurswet (pag. 9)
- * Geef uw mening (pag. 12)

aan zijn persoonlijke verschijning op het partijcongres van de Oostduitse communisten, heeft hij gedacht: „Kom laat ik nu maar naar Berlijn gaan, dat kan interessant worden!” Nietwaar, het succes lijkt al verzekerd. Want dan moet men in het Westen rekening houden met de mogelijkheid, dat de spanning rondom Berlijn opnieuw zal worden opgevoerd, terwijl het maar raden moet naar de werkelijke Russische bedoelingen. De verwarring zou in het westelijke kamp weer groot worden en de eensgezindheid onder de drie bij West-Berlijn betrokken mogendheden (die soms toch al ver te zoeken is) zou er nog meer door ondermijnd worden.

IN de komende weken zal protestants Nederland bepaald worden bij een belangrijk feit: een overbekend leerboek zal dan vierhonderd jaar als zodanig dienst gedaan hebben.

Vier eeuwen, dat is een uitzonderlijk lange tijd. Dat leerboek, geschreven in de vorm van vraag en antwoord, dus catechetisch, is voor het protestantisme van zeer veel belang geweest en het is dat tot vandaag nog steeds.

Over de vierhonderd jaar Heidelbergse catechismus zal in kerkelijke bladen in deze weken ongetwijfeld veel geschreven worden. Misschien zal iemand zich afvragen, waarom aan dit merkwaardige jubileum van een leerboek aandacht besteed wordt in een blad als Nederlandse Gedachten, dat toch een politiek weekblad is?

Inderdaad is dit een politiek weekblad, — maar het is een orgaan van een christelijke politieke partij! Daarom geeft dit jubileum reden, er ook in ons blad aandacht aan te schenken.

De grote waarde van de Heidelbergse Catechismus staat vast en is bewezen. Wij willen daar niet verder op ingaan. Trouwens, anderen die daartoe meer bevoegd zijn, zullen daarover in kerkelijke organen ongetwijfeld het volle licht laten schijnen.

Maar wél is het hier de plaats om er aan te herinneren, dat diegene die de opdracht gaf tot het schrijven van dit befaamde leerboek, daarmee een politieke en staatkundige daad van verstrekkende betekenis verrichtte. Van betekenis niet slechts voor zijn eigen gebied, doch

Als Chroesjtsjef dus door het afleggen van dreigende verklaringen de Berlijnse kwestie thans op de spits gaat drijven, dan is dat ook voor een belangrijk deel het gevolg van de herhaaldelijk in westelijke landen uitgesproken vrees, dat een dergelijk op-

• Vervolg op pag. 2

WOORDEN

Als Chroesjtsjef dus door het afleggen van dreigende verklaringen de Berlijnse kwestie thans op de spits gaat drijven, dan is dat ook voor een belangrijk deel het gevolg van de herhaaldelijk in westelijke landen uitgesproken vrees, dat een dergelijk op-

Internationale en interkerkelijke
**VERENIGING VAN VOLLE
EVANGELIE ZAKENLIEDEN „NEDERLAND”**
(full gospel business men's fellowship international)

De beste zaak, die u op deze wereld kunt doen is:

ONGELOVIGE ZAKENLIEDEN BRENGEN IN EEN OMGEVING, WAAR ZIJ KUNNEN KOMEN AAN DE VOETEN VAN JEZUS.

De winst zal groot zijn !

Vergadert u schatten in de Hemelen; het is de moeite waard en als zakenman hebt u zulke grote mogelijkheden.

Alle inlichtingen omtrent onze vereniging worden u graag verstrekt door ons secretariaat te Breda, Ceresstraat 35, tel. 01600 - 35650, na 18 uur: 020 - 123858.

Jubileum van een leerboek

voor een groot deel van Europa en zelfs voor landen buiten dit werelddeel.

Keurvorst Frederik III van de Palts, die voor de hervorming gekozen had, voerde in zijn gebied de reformatie in. Er dreigde in die tijd echter een geestelijke chaos. Begrijpelijk overigens, want de overgang van Rooms-Katholicisme tot reformatie was een ingrijpende aangelegenheid, welke in die eeuw heftige

**Christelijk belijden en
Christelijke staatkunde:
het ene kan niet
zonder het andere**

beroering bracht. Zowel eenvoudige mensen als theologen dreigden in deze verwarring op drift te geraken.

Frederik III gaf deswege aan enkele mannen de opdracht, een duidelijke en op het persoonlijke afgestemde belijdenis samen te stellen, waarin de hoofdzaken van het christelijk geloof kort en krachtig vastgelegd zouden worden.

Olevianus en Ursinus voerden deze opdracht uit. Toen zij hiermede gereed waren, schreef de Keurvorst zelf een voorrede voor dit leerboek. In die voorrede deelde hij mede, dat hij met raad en medewerking van zijn gehele theologische faculteit, alsmede van alle superintendanten en voornaamste kerkedienaren een kort begrip of catechismus van de christelijke godsdienst uit het Woord

ELTINK **MEUBELEN**

WIJCHEN
Tel. 08894 - 441

voor

WONINGEN
DIRECTIEKAMERS
VERGADERZALEN
VERENIGINGSGEBOUWEN
BEJAARDENTEHUIZEN
ZIEKENHUIZEN

Direct van fabriek

N.V. Confectiefabriek „Heka”

v/h H. J. VAN HEEK - RIJSEN (05480-2661*)
brengt naast de
BEKENDE**BEDRIJFS- EN WERKKLEDING**
voor elk seizoen.**LEUKE SPORTIEVE KLEDING**
voor MEISJES, JONGENS, DAMES en HEREN

Boekbinderij

J. van den Berg N.V.

GROENE STEEG 5 - LEIDEN
Telefoon 0 1710 - 2 50 77

Speciaal ingericht voor de

verzorging van periodieken
en grote oplagen brochurewerk

Chroesjtsjefs reis en de Berlijnse crisis

• Vervolg van pag. 1

treden onvermijdelijk zou zijn geworden. Maar de verklaringen van Chroesjtsjef hoeven gelukkig niet te worden uitgelegd als een bewijs voor de veronderstelling, dat de Russische premier zijn woorden nu ook waar zal maken.

Een nieuwe crisis om Berlijn zal Chroesjtsjef ongetwijfeld welkom zijn, maar de kans, dat hij nu of wanneer ook in de nabije toekomst zal trachten een beslissing te forceren, is niet groter dan zij in de afgelopen vier jaren is geweest. En hoe paradoxaal het ook klinkt, deze kans is om dezelfde redenen gering, als waarom een nieuwe crisis op dit ogenblik voor Chroesjtsjef wel eens gelegen zou kunnen komen. Hiermede is dus niet gezegd, dat er onvermijdelijk thans reeds een crisis voor de deur staat. We weten het niet. Maar de mogelijkheid is na de gebeurtenissen van de afgelopen weken zeker niet uitgesloten.

REDENEN

Wat zijn nu de werkelijke redenen, waarom Chroesjtsjef naar Berlijn reist. We menen te mogen zeggen, dat de reis van de Russische premier thans tenminste drie doeleinden moet dienen. In de eerste plaats gaat hij persoonlijk naar Oost-Berlijn, vanwege het gigantische conflict met communistisch China, dat zijn weerslag vindt in het Kremlin zelf en in de verhouding van de Sowjetunie tot haar satellietstaten. Voorts gaat hij, omdat de politieke en economische situatie in Oost-Duitsland thans meer dan ooit zijn persoonlijke aandacht vraagt. En tenslotte maakt hij de reis, omdat — zoals gezegd — alleen al door zijn aanwezigheid in Oost-Berlijn op geruchtmakende wijze de aandacht kan vestigen op het Berlijnse probleem. Een combinatie van deze drie factoren kan er gemakkelijk toe leiden, dat de situatie rondom Berlijn wordt verscherpt. Het Westen zal er dan goed aan doen, dwars door het Russische schimmenspel heen te kijken

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE, Dr. Kuyperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 89673.

ADRES VOOR ADVERTENTIES, Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (02980) 63224.

ABONNEMENTSPRIJS f 6,50 per jaar, f 3,25 per half jaar. Giro 89673.

STUDENTENABONNEMENT f 4,— p. jaar. LOSSE VERKOOP f 0,20.

en niet méér betekenis aan de uitspraken van Chroesjtsjef en de andere rode leiders te schenken, dan zijn verdienen.

EENHEID

Voor de westelijke mogendheden geldt nog steeds — wat overigens voor verschillende situaties in de wereld opgaat — zich niet te laten afschrikken door loze dreigementen, maar ondertussen te zoeken naar een voor alle partijen aanvaardbare oplossing van het Berlijnse probleem te streven. Nu is het zo, dat het eerste — met name na de gebeurtenissen rondom Cuba — geen problemen zal opleveren, tenzij Chroesjtsjef er in zou slagen, naar een akkoord met de Verenigde Staten te koersen. De Amerikanen zouden dan opnieuw tegenover Britten en Fransen in verlegenheid worden gebracht. En een aanvaardbare oplossing van het probleem zou daardoor nog moeilijker bereikbaar zijn, dan tot dusver reeds het geval was. Daarom is het te hopen, dat de Amerikaanse regering, die ook door haar actie met betrekking tot Katanga de wrovel van Frankrijk en Engeland op de hals heeft gehaald, zich niet opnieuw laat verleiden tot eenzijdige — en zeker niet tot overhaaste — stappen.

TWEE KANTEN

Wat het Russische conflict met communistisch China betreft wordt waarschijnlijk geacht, dat Chroesjtsjef enerzijds zal trachten, de Oosteuropese landen nog sterker aan zich te binden, om te voorkomen, dat zij zouden afglijden naar het standpunt van Albanië. Anderzijds zal hij evenwel een poging doen om de scherpe kanten van het ideologische conflict af te slijpen. Dit laatste is langzamerhand noodzakelijk geworden in verband met de moeilijkheden, waarvoor Chroesjtsjef zich ongetwijfeld nog steeds in zijn eigen Kremlin ziet geplaatst. Maar ook met het oog op de buitenwereld, die zo lang mogelijk in de waan moet worden gelaten, dat het nog wel meevalt met de kloof, die tussen beide communistische machten zou gapen. Dat is duidelijk gebleken uit het hoofdartikel, dat de Prawda onlangs aan het conflict met China heeft gewijd.

SPLITSING

In dit hoofdartikel, dat geen enkel nieuw element bevatte, wordt het standpunt van de Russische premier nog eens duidelijk uiteengezet. Rood China wordt min of meer gevraagd, aan de conferentietafel plaats te nemen om de geschillen te bespreken, die tussen beide landen bestaan, om de samenhang van de internationale communistische beweging te verzekeren. Een splitsing wordt ontoelaatbaar geacht.

Interessant is de openlijke erkenning, van wat al geruime tijd opgeld doet in de communistische wereld, nl. dat de Russische communistische partij geen aanspraak meer maakt op de eerste plaats onder de communistische partijen, maar alleen de sterkste is onder een aantal gelijkberechtigende partijen. Omdat de Russische communistische partij echter het eerst tot het

Verdeeld Berlijn. Op een bord in de communistische sector staat te lezen: „Laat ons gemeenschappelijk voor vrede en begrip werken! Het Duitse vredesverdrag (waar nu al meer dan vier jaar mee geschermd wordt...) „legt het Westduitse militarisme aan banden!“ Het is de stem van de meester, die op bezoek komt...

ware socialisme is gekomen en in de tweede wereldoorlog de zwaarste lasten heeft gedragen, zou haar stem belangrijk zijn. Ook nu valt echter op, dat hier slechts van partijen en niet over staten wordt gesproken.

ZELFDE DOEL

Wat dit laatste betreft, werd in het hoofdartikel gezegd, dat de Sowjetunie voor zichzelf en haar geallieerden kan opkomen, als „ons een oorlog wordt opgedrongen“. De enige militaire macht van betekenis binnen het communistische blok is dus de Sowjetunie, zo wil men de Chinese communisten voorhouden. Voorts wordt verklaard, dat het verkeer is, de kapitalistische landen als „papieren tijgers“ voor te stellen, die zonder meer aan de kant geschoven kunnen worden. Het imperialisme is aan het afbrokkelen, maar het heeft nog atoomtanden, waarvan het gebruik kan maken ook. Een vreedzaam samenleven met de westelijke landen voorkomt een atoomoorlog met groot verlies aan mensenlevens, die de Sowjetunie blijkbaar wil vermijden. Maar dat betekent niet dat er iets veranderd is in de doelstellingen van het communisme om revolutionaire bewegingen overal ter wereld te steunen.

INCONSEQUENT

Men ziet dus dat er nog steeds een poging wordt gedaan, naar twee kanten de mogelijkheid van een „gesprek“ open te houden. De zinsnede betreffende de „papieren tijger“ wijst terecht op een inconsequentie in de Chinese redenering, over de agressieve bedoelingen van de Verenigde Staten en wil er de nadruk op leggen, dat Chroesjtsjef de waarheid spreekt, als hij waarschuwt voor het van de zijde van de westelijke mogendheden dreigende gevaar. Hoe dan ook, de Russische premier zal alle zeilen moeten bijzetten om te voorkomen dat het internationale communisme in twee groepen uiteenvalt.

Niet alleen de overheersende positie van de Sowjetunie in het rode gezels-

schap staat op het spel, doch ook Chroesjtsjefs eigen politieke leven bevindt zich opnieuw in de waagschaal. En daarom moeten we zijn reis naar Oost-Berlijn wellicht eerder als een defensieve dan als een offensieve stap zien, die ons niet onnodig moet alarmeren. Ook niet als Chroesjtsjef weer zijn oude liedje gaat zingen... db

MEDEDELING

De radiotoespraak van Mr. W. R. van der Sluis, secretaris van de A.R. partij, gehouden op 10 januari 1963, zullen wij opnemen in ons nummer van 19 januari.

Dr. De Hoogh

De groepering van verontruste Anti-Revolutionairen heeft zeer onlangs aan alle A.R.-kiesverenigingen een lijst van namen toegezonden ten behoeve van de aanstaande kandidaatstelling van de Tweede Kamer.

Dr. J. de Hoogh te Leidschendam doet ons in dit verband de volgende mededeling.

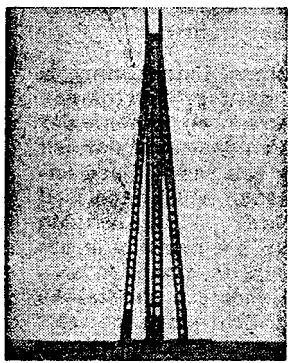
Bij toeval is hem gebleken dat ook zijn naam op deze lijst voorkomt. Dit is gebeurd zonder zijn voorkennis, dus ook zonder dat men zijn opvattingen kent. Hij deelt de zienswijze van de „verontrusten“ niet en heeft geen enkele sympathie voor hun actie binnen de A.R.-partij. Hij laakt de wijze waarop deze groepering zich van andermans naam bedient.

Meubiler-inrichting ZANDBERGEN

MEPPEL - HOOGVEEEN - OMMEN
MODERNE WONINGINRICHTING

VERTROUWENS ADRESSEN
VOOR EIGEN

IN DE ALBLASSERWAARD

FA. H. MANSCHOT & ZONEN

Aannemers van
HEIWERKEN
Telefoon 03474 - 269
LEXMOND

Gespecialiseerd in het
heien met stoomblokken
van 2000 tot 8000 kg.

Constructiewerkplaats
en machinefabriek

BAILEY

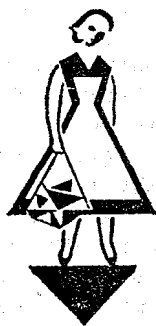
Nieuw-Lekkerland - Telefoon 436

- Staalconstructies voor gebouwen e.d.
- Alle soorten kranen

In prima boter en kaas,
steeds de baas,
alle soorten groot en klein,
komen uit de IJssel- en Lekstreek fijn.

A. van Houwelingen - Moordrecht

telefoon 305 (01827), Westeinde 117

GRAAFSTROOM melk

in papierverpakking

- smakelijk
- hygiënisch
- gemakkelijk

LiSaPak aangewezen voor
kantine en school!

JAN LINGEN'S BETONINDUSTRIE N.V.

Veerdam 29 - Telefoon 01850 - 3123 - 1123
PAPENDRECHT

Coöp. Landbouwvereniging

SAMENWERKING

GIESSENBURG - Telefoon 01845 - 254

alles voor de boer: veevoeders - meststoffen -
zaai- en pootgoed - landbouwwerktuigen -
maar ook veel voor iedereen: vaste- en
vloeibare brandstoffen - bestrijdingsmidde-
len - gereedschappen.

BETONFABRIEK

DEN BOER

NIEUW-LEKKERLAND -- Zuid-Holland

Opgericht 1883

Uw adres voor

DIRECTIEKETEN, BARAKKEN,
SCHOLEN, ZOMERHUISJES, enz. enz.

Firma Gebr. Timmer

Houtbouw - Giessendam - Telefoon 2062

CENTRALE VERGADERINGEN

Wij komen bijeen...

Tenzij er opzienbarende dingen aan de hand zijn in het politieke leven, is het bezoek aan de bijeenkomsten van de kiesverenigingen de laatste jaren matig tot slecht. De besturen van de meeste kiesverenigingen hebben dit blijkbaar als een verschijnsel, waaraan niets meer te veranderen is, aanvaard. We horen althans weinig of niets van serieuze, hardnekkig volgehouden pogingen om er verbetering in te brengen. Erg, we horen steeds meer van besturen, die er moede-loos onder worden en als reactie steeds minder activiteit gaan ont-plooiën.

De oorzaak van het verschijnsel staat voor velen vast: de magische invloed van de televisie bindt de mensen aan hun stoelen. Een andere oorzaak, door vele anderen genoemd: men heeft het 's avonds te druk; er wordt voor zoveel dingen een beroep op de medewerking van de mensen gedaan.

Zelden horen we een andere oorzaak, die naar onze mening de belangrijkste is, noemen: de traditionele vergadermethode, die in de meeste kiesverenigingen nog wordt toegepast, trekt in deze tijd geen belangstelling meer en is niet meer in staat de mensen te boeien.

Dat noch televisie, noch andere bezigheden de mensen van de kiesverenigingen doen wegblijven, wordt onderstreept door de uitkomsten van een enquête, die onder ruim 700 leden van de Chr. Metaalbedrijfsbond is gehouden. Een paar weken geleden heeft Trouw het een en ander over deze enquête gepubliceerd.

Aan 726 leden van de bond is gevraagd, wat zij 's avonds bij voorkeur doen en 266 hebben op die vraag geantwoord: op verjaarsvisite gaan. Maar men blijkt ook erg graag zo maar gezellig thuis te zitten; aan die „bezigheid” gaven 111 ondervraagden de voorkeur. Thuiszitten met een boek heeft een nog wat grotere belangstelling en een hoorspel of een televisie-uitzending kluistert weer 50 mensen meer aan de stoelen.

Voor al deze vormen van gezelligheid in de huiselijke kring — op zichzelf geen kwaad verschijnsel! — spreken grotere aantallen zich uit dan voor bezigheden buiten de eigen huiskamer of die van familieleden. Van de ruim 700 ondervraagden gaven er 67 de voorkeur aan een feestavond, 77 aan een gemeentevond van de kerk, 92 aan vergaderingen van de eigen bond en zegge en schrijve 9 aan politieke vergaderingen.

Gaarne vestigen wij de aandacht op enkele centrale vergaderingen in de verschillende delen van het land.

- ★ Op zaterdag 12 januari belegt de Kamercentrale Den Helder een ledenvergadering. De plaats van samenkomst is Hotel „Victory”, Langestraat 68, (ingang Van den Boschstraat) te Alkmaar. Aanvang der vergadering te 14.30 uur. De agenda vermeldt o.m. als spreker dr. W. P. Berghuis, voorzitter van het Centraal Comité.
- ★ Op zaterdag 12 januari houdt het Provinciaal Comité Groningen weer een bijeenkomst met afgevaardigden der kiesverenigingen. De plaats van samenkomst is „Het Tehuis”, Lutkenieuwstraat te Groningen. Aanvang der vergadering te 14.30 uur. Als spreker hoopt aanwezig te zijn de heer H. van Eijdsen, lid van de Tweede Kamer.
- ★ Op zaterdag 12 januari belegt de Statencentrale Gouda de jaarvergadering. De plaats van samenkomst is de Grote Zaal van het Hervormd Centrum „De Haven”, Oosthaven 31, te Gouda. Aanvang der vergadering te 14.30 uur. De agenda kondigt, naast de gebruikelijke punten, als spreker aan mr. W. Aantjes, lid van de Tweede Kamer.
- ★ Op maandag 14 januari vindt de eerste van twee te houden centrale cursusbijeenkomsten plaats, georganiseerd door het Vrouwencomité A.R.P. Drenthe. De plaats van samenkomst is Hotel „Overcingel” t.o. het station N.S. te Assen. Aanvang der vergadering te 19.00 uur. De heer J. Smalbroek, lid van de Tweede Kamer, zal spreken over de christelijke partijen.
- ★ Op dinsdag 15 januari wordt een toogdag van a.r. vrouwen gehouden, belegd door het Comité „Vrouwenactie”, uitgaande van het Provinciaal Comité Groningen. De plaats van samenkomst is „Het Tehuis” te Groningen. Aanvang der vergadering te 14.30 uur. Als spreker zal optreden mevr. Hummelen-Althuis te Groningen. Solozang van mevr. Prummel te Groningen. Alle dames uit de provincie Groningen zijn hartelijk welkom.
- ★ Op woensdag 16 januari houdt de Statencentrale Heusden een centrale vergadering. De plaats van samenkomst is een der lokalen van de Geref. Kerk te Almkerk. Aanvang der vergadering te 19.30 uur. Als spreker zal optreden mr. B. W. Biesheuvel, lid van de Tweede Kamer.
- ★ Op woensdag 23 januari belegt de Kamercentrale 's-Gravenhage een vergadering. De plaats van samenkomst is de Tuinzaal van de Dierentuin. Aanvang der vergadering te 20.00 uur. Als spreker zal optreden prof. mr. W. F. de Gaay Fortman.

Dit zijn gegevens waaraan allen, die het gesprek over politieke zaken en belangstelling in brede kring voor het politieke leven nog van groot belang achten, niet zonder meer voorbij kunnen gaan. De tijd, dat kiesverenigingen volle zalen trekken ook wanneer er geen grote politieke spanningen zijn, zal wel niet meer terugkeren. Maar moet dit noodzakelijk betekenen, dat de tijd van lege zalen is aangebroken?

Er zal veranderd, gemoderniseerd en geactiveerd moeten worden. Maar eerst zal moeten worden vastgesteld, wat de eigenlijke oorzaak van het gebrek aan belangstelling is. Een enquête onder alle leden zal op dit punt, hoewel misschien geen volledig licht, dan toch belangrijke aanwijzingen kunnen geven.

Op de afdeling LEDENADMINISTRATIE van het Centraal Comité van A.R. Kiesvereniging, Dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage, wordt gevraagd, wegens huwelijk van de tegenwoordige, een

adm. vrouwelijke kracht

per 1 maart 1963, of eerder. Een mulo-opleiding is niet vereist, wel is noodzakelijk typevaardigheid, gevoel voor administratie, grote accuraatesse en teamgeest. Leeftijd: 18 tot 25 jaar. Een prettige werkkruis wordt geboden. Kleine afdeling 5-daagse werkweek. Salaris overeenkomstig de regeling voor rijksambtenaren. Inpassing in de salarisschaal geschiedt afhankelijk van opleiding, leeftijd en ervaring. Voor 23-jarigen en ouderen wordt het salaris verhoogd met een huurcompensatie van f 27,20 per maand. Schriftelijke sollicitaties met opgave van referenties worden gaarne ingewacht op bovenstaand adres.

ER wordt door ouderen weleens gemopperd op de jongeren. Neen, lang niet alle ouderen doen dat. Gelukkig niet. Het zijn de meer nurksachtige figuren, die, als ze over de tegenwoordige jeugd spreken, daar het hoofd bij schudden.

Natuurlijk is er wel het een en ander in het na-deel van een aantal jongeren te zeggen. Een kanselboodschap, zoals niet lang geleden in Den Haag werd afgekondigd, laat geen twijfel bestaan over een verwildering van zeden en een negatie van een levensstijl, die geworteld was in het christelijk volksdeel van vóór de tweede wereldoorlog.

Traditie wordt tegenwoordig doorzien; men keert er zich vanaf en men vergeet dan, dat de traditie vaak een heilzame normering aan een levensstijl geeft.

En zo er inderdaad sprake van is, dat de jongere generatie ten prooi is aan een zekere verwildering, dan moeten wij er ons toch wel zeer voor hoeden, generaliserend te werk te gaan. Ja, er zijn jongeren, die op velerlei wijze zijn losgeslagen, die geestelijk, zedelijk en zelfs financieel remloos geworden zijn. Maar het zou van kortzichtigheid getuigen indien wij deze ontspoorde zonder meer harteloos gingen berispen. Als wij tot berisping — in welke vorm dan ook — overgaan, moet ook de wat oudere generatie daar onder vallen. Want ook de ouders zijn medeschuldig, omdat ze hun verantwoordelijkheid niet of onvoldoende hebben willen dragen. En dan komt het er op neer, dat we zeggen kunnen: Als er iets mis is met een deel van de jeugd van vandaag, dan is er ook een manco bij een deel van de ouders en opvoeders.

Verheugende activiteit van jongeren

Maar nogmaals: generaliseren zou gevaarlijk en dom zijn.

Er zijn talrijke bewijzen voorhanden om aan te tonen, dat er onder de hedendaagse jongeren een belangrijk deel is, die zich inzetten voor activiteiten ten behoeve van een intensivering van het christendom.

En het christendom heeft vele fronten. Een front dat regelrecht in de branding van het maatschappelijk leven ligt, is de christelijke politiek.

De Arjos was kort geleden in jaarvergadering bijeen. Wij hebben er uitvoerig aandacht aan geschonken. Die vergadering gaf een prachtig beeld van enthousiasme en van een verantwoordelijkheidsgevoel van de jongeren onder ons voor de politieke werkzaamheid binnen — maar ook buiten de landsgrenzen.

HEB HET HART EENS

OOK op ander gebied, doch eveneens een activiteit op het christelijk levensterrein, is de actie: Heb het hart eens, door de jongeren van de Gereformeerde Jeugdorganisatie ingezet en overal in den lande op gang gekomen.

Onder de genoemde enigszins merkwaardige brutale slagzin houden deze jongeren een grootscheepse geldinzameling ten behoeve van de opbouw van het

jeugdwerk op het zendingsterrein van Rwanda.

Een dergelijke aanpak door jongeren moet gewaardeerd worden niet alleen, maar verdient onze volle medewerking.

SILVOSA

VAN andere aard, maar eveneens getuigend van zin om aan te pakken ten behoeve van het bewaren van de protestants-christelijke levensbeginselen, is de succesvolle actie, welke gevoerd is door de Hervormd-gereformeerde jongeren.

De Bonden van Nederlands-Hervormde Jongelings- en Meisjesverenigingen op Geref. grondslag hebben nl. met gezamenlijke inspanning op verschillende manieren gelden bijeen gebracht voor de stichting van een bondscentrum. Deze actie is geslaagd en zo kon in december te Bilthoven een riant gebouw, Silvosa, officieel geopend worden. Dit bondscentrum zal in de toekomst van groot belang kunnen zijn voor de niet-kerkelijke jeugd; maar in de eerste plaats zal Silvosa een huis zijn voor de kerkelijk meelevende jongens en meisjes uit de Hervormd-gereformeerde gezindte.

Voor dit gebouw heeft destijds burgemeester Hammer te Oud-Beijerland — die in onze Anti-Revolutionaire kring bekendheid geniet, hij maakt o.a. deel uit van de Anti-Revolutionaire fractie in de Provinciale Staten van Zuid-Holland — reeds een actie opgezet.

Zo zien we, dat onze jongeren werkkraft kunnen en willen opbrengen voor datgene, wat we heel eenvoudig kunnen noemen: Het dienen van God op de akker der wereld.

A.R.-TELEVISIE
MAANDAG 14 JANUARI
OM 20.20 UUR

Fa. O. v. Wijngaarden & Zn.

VOOR AL UW ELEKTRISCHE EN
SANITAIRE INSTALLATIES
RADIO - T.V.

J. A. Beyerinkstr. 5 - Tel. 01803-415
NIEUWERKERK AAN DE IJSSEL

'VESTA'
MEUBELEN

plus

'VESTALITA'
WONINGTEXTIEL

is een

'VESTA' INTERIEUR

U mag rustig eens binnenlopen en op onze toonzalen alles bekijken!

Wij zullen u graag voorlichten en de mogelijkheden voor u, met u bespreken

Een 'VESTA' interieur

stelt niemand ooit teleur

U weet het toch

'VESTA' MEUBELEN

vindt u alleen

Zwanestraat 19-25-27 - Groningen

Telefoon 27086

WEST-BRABANT FORMULEERT ZIJN BEZWAREN

◆ REGIONAAL INDUSTRIEBELEID
ONDER DE LOEP

◆ GUNSTIGE LIGGING WORDT
ONVOLDOENDE GEWAARDEERD

WIE vandaag de dag kennis neemt van de resultaten van het na de oorlog gevoerde regionale industrialisatiebeleid, die komt in de eerste plaats onder de indruk van hetgeen is gepresteerd. Het bedrijfsleven, vaak daadwerkelijk in zijn activiteiten gesteund en gestimuleerd door de overheid, heeft op plaatsen en in gebieden, waar — mede door afvloeiing van werkkrachten uit de landbouw — de werkloosheid hand over hand toenam, weten te zorgen voor vele duizenden nieuwe arbeidsplaatsen. En dat is vanzelfsprekend een bijzonder verheugende ervaring.

In de loop van de jaren is er over het hoe en wat van dit regionale industrialisatiebeleid — dat zonder enige twijfel als een essentieel onderdeel van het streven naar een economisch zowel als sociaal en cultureel evenwichtige samenleving in ons land mag worden gekenschetst — heel wat gesproken en geschreven. En het is te begrijpen, dat de discussies over dit onderwerp doorgaan. Dat is ook gewenst. In de over niet al te lange tijd verschijnende achtste industrialisatienota zal deze zaak weer uitvoerig aan de orde worden gesteld.

In de toelichting op zijn begroting voor 1963 heeft de minister van economische zaken, drs. De Pons, medegedeeld, dat in de loop van volgend jaar zal kunnen worden nagegaan welke vormen het regionale beleid in de verdere toekomst zal moeten krijgen. Dat zal dan kunnen gebeuren aan de hand van de uitkomsten van een onderzoek, dat wordt ingesteld in de probleemgebieden en in enkele andere streken van ons land. De huidige beleidsperiode zou dan eind 1963 kunnen worden afgesloten, aldus de minister.

Het waarom

De geïnteresseerde burger zal weten waarom het bij dit onderwerp gaat. Onze bevolking groeit aanmerkelijk sneller dan werd verondersteld en dat heeft onder meer tot gevolg, dat er in de toekomst ook meer arbeidsplaatsen zullen moeten worden geschapen. Er zal b.v. ook in streken, die praktisch volledig op de landbouw waren aangewezen, industriële werkgelegenheid moeten komen. Daarbij komt dan nog een tweede probleem, namelijk dat van de Randstad Holland met daartegenover landsdelen, waar de economie als het ware stagneert door verschillende structurele gebreken.

„Vol”

Het is niet overdreven te stellen, dat die Randstad zo langzamerhand „vol” is, met mensen en met industrieën. Er zijn al heel wat mensen, die op het standpunt staan, dat de leefbaarheid in de westelijke

provincies van ons land lelijk in de knel is geraakt (verkeerscongesties, water- en luchtverontreiniging, gebrek aan recreatieve voorzieningen e.d.).

Men is het er in ons land wel over eens, dat de ontwikkeling hier niet ongeremd zal mogen doorgaan en dat het noodzakelijk is deze ontwikkeling wat af te remmen. Dat kan dan onder meer gebeuren door allerlei activiteiten naar elders af te leiden. In die richting is de laatste jaren al een duidelijke tendens te constateren. Een opmerkelijke ontwikkeling b.v. is, dat een provincie als Zuid-Holland nu al enkele jaren een — overigens gering — vertrekoverschot heeft moeten boeken.

Veel tot stand

Dat er in de probleemgebieden (de drie noordelijke provincies, Zeeland en nog enkele andere streken in ons land) de laatste jaren flink wat tot stand is gebracht op het punt van het scheppen van industriële werkgelegenheid, wordt onder meer bewezen door de gegevens, die elk jaar worden opgenomen in de stukken van Economische Zaken. En wie in de diverse industrialisatienota's eens nagaat hoe de meningen zich ten aanzien van het regionale industrialisatiebeleid hebben gevormd en steeds meer concrete inhoud hebben gekregen, die moet eveneens constateren, dat er heel wat is gebeurd.

Cijfers

Enkele cijfers geven een aardig inzicht op dit gebied. Zo waren in het kader van de „premieregeling bevordering industrialisatie ontwikkelingskernen” per 1 augustus j.l. over het gehele land 426 bereidverklaringen verstrekt, waarmee een bedrag van f 52,7 miljoen was gemoeid. Dit aantal bereidverklaringen had betrekking op rond 28.000 nieuwe arbeidsplaatsen, waarvan er op genoemde datum 16.500 waren vervuld.

Maakt men een splitsing tussen nieuwvestigingen en uitbreidingen, dan blijkt, dat er sprake was van 166 nieuwe bedrijven en 260 uitbreidingen van bestaande ondernemingen, met respectievelijk 15.300 en bijna 12.800 arbeidsplaatsen. De nieuwvestigingen vergden een premie van ruim f 34,8 miljoen, de uitbreidingen ruim f 12,7 miljoen. Voor wat betreft de noordelijke provincies hadden de bereidverklaringen betrekking op in totaal 247 aanvragen en wel 80 vestigingen en 167 uitbreidingen met respectievelijk 6.055 en 7.689 arbeidsplaatsen. Van dit totaal van 13.744 waren 9.758 arbeidsplaatsen gerealiseerd.

Momentopname

Laten we — om de zaak niet al te uitvoerig te maken — alleen nog de cijfers van de Noordbrabantse ontwikkelings- of industriekernen vermelden. Hier ging het per 1 augustus j.l. om 59 bereid-

verklaringen en wel 22 nieuwvestigingen en 37 uitbreidingen. Er was een premiebedrag van ruim f 11,3 miljoen mee gemoeid en het aantal arbeidsplaatsen was respectievelijk 3.155 en 2.466, totaal 5.621. Van dit aantal waren er 2.549 vervuld.

Uiteraard vormen al deze cijfers slechts een momentopname. Per 1 augustus 1962 waren ook nog heel wat premieaanvragen in behandeling. In totaal waren er dat — over het gehele land — 80, n.l. voor nieuwvestigingen 38 en voor uitbreidingen 42. Deze verzoeken hadden betrekking op respectievelijk 4.531 en 2.632, in totaal 7.163 arbeidsplaatsen. Aan premie zouden bij realisering al deze projecten een bedrag van ruim f 14,6 miljoen vragen. Zoals gezegd: het zijn wel cijfers, die indruk maken.

Bezwaren

Alle waardering voor de tot heden bereikte resultaten neemt niet weg, dat er ook bezwaren bestaan tegen het systeem, dat toepassing vindt bij het regionale industrialisatiebeleid. Om die bezwaren, die kritiek, te kunnen verduidelijken, is het gewenst in grote trekken even te vertellen hoe dit beleid eruit ziet. Zoals al gezegd zijn verschillende provincies en gebieden in ons land tot probleemgebied verklaard. Daarnaast zijn enkele tientallen plaatsen als industrie- of ontwikkelingskern aangewezen. Dat laatste betekent onder meer, dat ondernemingen, die zich in zo'n gemeente willen vestigen, in aanmerking kunnen komen voor diverse faciliteiten, bestaande in reducties op de grond- en bouwkosten.

Welke normen?

Nu is een kardinaal bezwaar, dat de aanwijzing van deze gemeenten niet is geschied op grond van objectieve en publiek gemaakte normen. Een beroepsinstantie of iets van dien aard bestaat er niet. En dit alles maakt het discriminerende element, dat nu eenmaal schuilt in het aanwijzen van de éne gemeente met passering van een nabijgelegen gemeente, nog moeilijker verteerbaar. Het is natuurlijk ook niet juist te zeggen, dat dan maar alle gemeenten in zo'n gebied tot industriekern moeten worden bevorderd: er zijn nu eenmaal gemeenten, die zich niet lenen voor de vestiging van industrie. Maar wat ontbreekt is de duidelijke motivering, het aangeven van de criteria, op grond waarvan die en die bepaalde gemeente als industriekern wordt aangewezen.

Probleemgebieden

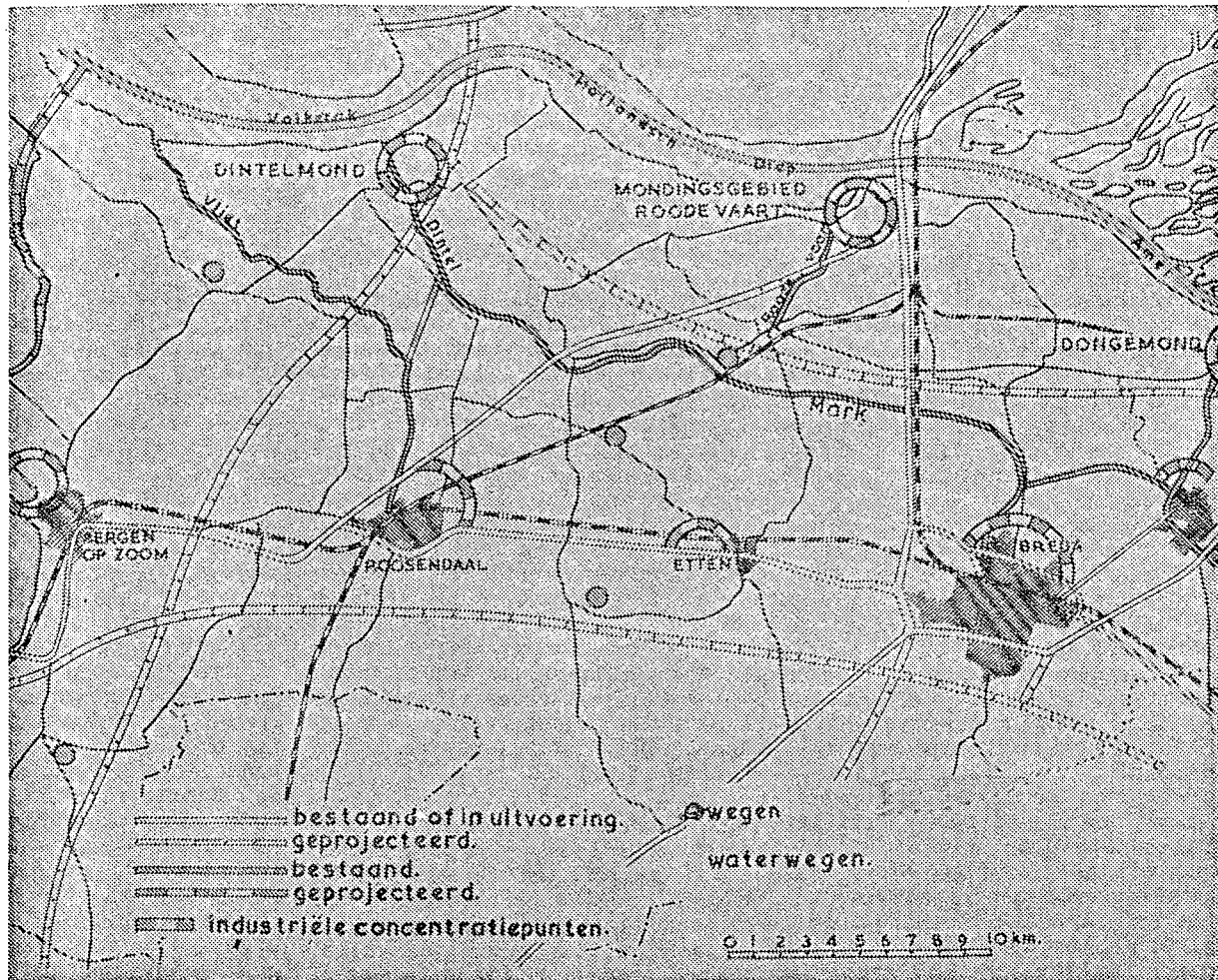
Maar er wordt nog meer kritiek gehoord. Deze richt zich op de kwestie van het al of niet verklaren van een bepaalde streek tot probleemgebied, dat dan ook voor allerlei stimulerende maatregelen in aanmerking komt. Een duidelijk voorbeeld van deze kritiek is te vinden in de onlangs verschenen nota over een industrieel ontwikkelingsplan voor West-Brabant, opgesteld door een werkgroep van de Stichting Welvaartsbevordering West-Brabant. Hier heeft zich namelijk de opmerkelijke omstandigheid voorgedaan, dat een deel van de streek — Zuidwest Brabant — tot 1958 probleemgebied (toen nog ontwikkelingsgebied geheten) is geweest, maar daarna van het lijstje der probleemgebieden is afgevoerd. En dat op grond van de constatering, dat de stimulerende maatregelen hier van alle ontwikkelingsgebieden het meest effect hadden gesorteerd! Men is dan geneigd te zeggen, dat zoiets toch wel een gelukwens waard is, omdat dan de problemen blijkbaar zijn opgelost. Maar wie de jongste Westbrabantse nota leest, komt tot een andere conclusie.

Twee begrippen

De opstellers van dit ontwikkelingsplan poneren de stelling — en zij vinden voor hun opvattingen steun in zeer officiële stukken — dat er logischerwijze in het regionale beleid sprake moet zijn van twee wel te onderscheiden begrippen. Het eerste betreft de ontwikkeling van gunstig gelegen gebieden voor industriële ontwikkeling, waardoor tevens het Westen wordt ontlast (noem dit ontwikkelingsgebieden in de ware zin van het woord). Daarnaast

West-Brabant is nog altijd vóór alles een zeer vruchtbaar landbouwgebied. Op de zware zeeklei is het goed boeren! In dit gebied zijn ook enkele grote suikerfabrieken gevestigd. De „grondstoffen” liggen vlak naast de deur. In West-Brabant is ook het paard gelukkig nog geen ongewoon verschijnsel. En molens ontbreken er evenmin! Ook al zal straks — vooral in de kuststrook — industrie zich vestigen, het Westbrabantse platteland zal landbouwgebied bij uitnemendheid blijven. (Deze foto is ontleend aan het Gedenkboek ter gelegenheid van het tienjarig bestaan der Ver. Coöp. Suikerfabriek te Dinteloord.)

gaat het dan om incidentele industrieel-economische en andere steun in gebieden, die anders sociale nadelen zouden ondervinden (noem dit de feitelijke probleemgebieden).

Het is uiteraard nu ook weer niet zó, dat hier van twee volkomen verschillende grootheden moet worden gesproken. De noordelijke provincies kunnen in het regionale ontwikkelingsbeleid ongetwijfeld tot de feitelijke probleemgebieden worden gerekend, maar daar zijn ook wel elementen aanwezig, die aanleiding zullen geven tot stimulerende maatregelen vanwege de gunstige ligging van bepaalde delen.

Gunstige ligging

De grote grief in West-Brabant is nu, dat in de criteria, die worden aangelegd bij het verklaren van een streek tot probleemgebied (deze criteria zijn wel bekend en voor ieder te controleren), veel te weinig het facet van de gunstige ligging wordt verdisconteerd, ten gunste van het sociale motief (terugloop van de bevolking met alle consequenties van dien).

„De feiten leren”, zo zegt de nota, „dat het beleid, gericht op de ontwikkeling van gunstig gelegen gebieden, een beleid, dat in een effectieve regionale ontwikkelingspolitiek de volle nadruk zou moeten krijgen, in de zevende industrialisatienota met een post van 1,5 miljoen gulden tot uitzonderingsbeleid is geworden, terwijl alle overige gelden ten behoeve van het regionaal-economische beleid — bijna honderd miljoen gulden per jaar — worden geconcentreerd op de feitelijke probleemgebieden.”

Resultaten

Dat voornamelijk sociale motief — i.c. de grote naoorlogse werkloosheid — was beslissend voor de aanwijzing van Zuidwest-Brabant tot ontwikkelingsgebied. Etten, Rucphen en Oudenbosch werden ontwikkelingskernen. Maar echte ontwikkelingswerken werden slechts in zeer geringe mate tot uitvoering gebracht. In de zesde industrialisatienota kon worden vastgesteld, dat van alle ontwikkelingsgebieden hier de stimulerende maatregelen de grootste resultaten hadden opgeleverd. Terwijl elders nog gemiddeld vijftig procent van de gesubsidieerde industrieterreinen nog niet was uitgegeven, was in dit deel van Brabant nog maar achttien procent beschikbaar. En van de in totaal 15.732 arbeidsplaatsen, die van 1950 tot 1957 in alle ontwikkelingsgebieden tesamen tot stand kwamen, was tien procent in Zuidwest-Brabant gerealiseerd. Bovendien was als gevolg van de vestiging van bedrijven het vertrekoverschot hier het laagst. De algehele situatie werd blijkbaar zó gunstig gevonden, dat de streek niet langer als ontwikkelings- of probleemgebied kon worden aangemerkt. En dus buiten het nieuwe regionale industrialisatiebeleid kwam te vallen.

Alleen Etten bleef gehandhaafd als „incidentele, aanvullende kern”.

„Uitstraling”

Nu is het inderdaad opmerkelijk, dat in allerlei nota's en regeringsstukken (men denke b.v. ook aan de bekende Nota inzake de ruimtelijke ordening) steeds weer de nadruk wordt gelegd op de gunstige economisch-geografische ligging van West-Brabant tussen de Randstad Holland en het Antwerpse haven- en industrieconglomeraat. Er wordt b.v. vastgesteld, dat West-Brabant in aanmerking komt voor „uitstraling” van de Randstad en er wordt, met het oog op de behoefte aan gebieden aan diep vaarwater buiten de Randstad, vaak gewezen op het Westbrabantse gebied langs de Westerschelde.

Geïsoleerd

Lange tijd is West-Brabant een nogal geïsoleerde uithoek geweest. Men mag ook zeggen: een randge-

bied. De wateren tussen streek en Holland vormden een belemmering voor een integratie in de economische expansie van de Randstad Holland. Ook de economische relaties met Zeeland werden door het water bemoeilijkt. En men vergete vooral niet, dat decennia lang West-Brabant het slachtoffer is geweest van de onzekerheid over de totstandkoming van een internationaal project, namelijk de Schelde-Rijnverbinding. Het staat nu wel vast, dat de gedachte van het Moerdijkkanaal (waardoor West-Brabant in twee delen zou worden gesplitst) is losgelaten. Dat is voor het gebied uiteraard van eminent belang: een halvering in verkeerseconomisch opzicht en een nieuw isolement zijn hiermee van de baan.

Langs de kust

„West-Brabant is echter”, zo staat in de nota, „direct belanghebbende bij een Antwerpen-Rijnverbinding, die zo dicht mogelijk zijn kust raakt. Zulks houdt in: een kanaal van de Antwerpse haven naar de Oosterschelde, een kanaal, dat tevens een onmisbaar onderdeel vormt van het Kreekrakplan en daarom terecht de naam „Beneluxkanaal” heeft gekregen; verder een vaargeul door de Oosterschelde vanaf dit kanaal naar de Eendracht, een verbreding van de Eendracht en tenslotte een doorsteking van het schiereiland Sint-Philipsland. Met deze Antwerpen-Rijnverbinding zou de kuststrook van West-Brabant direct betrokken worden bij een zeer belangrijke route van de Europese binnenvaart, zonder dat het gebied op nadelige wijze wordt aangetast”.

Rijkswerken

Waarom West-Brabant primair behoefte heeft is in het algemeen de opzet dan wel de versnelling van rijkswerken, die de aansluiting van het gebied op de Randstad en op elders gelegen nationale en buitenlandse centra verbeteren. Het gaat bij deze rijkswerken niet in de eerste plaats om een regionaal belang. Het zijn in feite nationale en internationale ontsluitingsprojecten, die ook West-Brabant ten goede komen. Men kan het ook zó stellen: West-Brabant kan worden beschouwd als regionaal onderdeel van de „groot-ruimte Randstad Holland”. Hier kan deze Randstad een „economische frontverbreding” krijgen. Maar wil de ontwikkeling een maximaal resultaat opleveren, dan zullen nog vele werken moeten worden uitgevoerd, zowel op het gebied van de land- als de waterwegen.

Deltaplan

Dat ook het Deltaplan deze streek prachtige ontwikkelingskansen biedt, ligt voor de hand. Er zal om te beginnen een betere waterbeheersing mogelijk zijn, waardoor de wateroverlast en de verdroging, waarmee vele gedeelten van West-Brabant te kampen hebben, tot het verleden zullen gaan behoren. Voorts zal de verkeerssituatie door de aanleg van de nieuwe verbinding over de Volkerakdam aanzienlijk worden verbeterd. Maar verreweg het belangrijkste effect van het Deltaplan zal zijn, dat West-Brabant ongekende mogelijkheden krijgt voor de ontwikkeling van zijn kuststrook.

Na afsluiting

Wanneer in 1967 Volkerak en Haringvliet zullen zijn afgesloten, zal de getijwerking in de noordelijke wateren tot een minimum zijn teruggebracht. De hoogwaterstanden zullen enkele meters lager komen te liggen. Dat betekent, dat de schorren voor de noordelijke kust droog komen te vallen en onder meer voor industrieterrein kunnen worden bestemd. Wanneer, na de afsluiting van de Oosterschelde rond 1978, het Deltameer (een zoetwaterbekken) zal ontstaan, komt opnieuw een grote oppervlakte slikgron-

Pendelaars vormen een flinke arbeidsreserve

IN de nota over het industrieel ontwikkelingsplan voor West-Brabant wordt aferekend met de hier en daar wel eens geuite veronderstelling, dat er in West-Brabant een reserve van bijna 6000 arbeidskrachten zou bestaan. Gezegd wordt, dat ook hier het aantal geregistreerde werklozen al lange tijd beneden het aantal open aanvragen ligt. Zoals bekend vloeit een belangrijk gedeelte van de Westbrabantse beroepsbevolking af naar de haven- en industriegebieden van Zuid-Holland. Zeer velen pendelen en deze pendel zou als een zeer reële arbeidsreserve kunnen worden beschouwd.

Wanneer men echter de integratie van West-Brabant binnen de groot-ruimte Randstad Holland benadert, dan moet deze pendel worden gezien als een loutere verplaatsing van arbeidskrachten. Bovendien wordt hoofdzakelijk over korte afstand gependeld (binnen 50 kilometer) en voorts is de pendel niet excessief. Kan zij op zichzelf dus als een normale arbeidsmobiliteit binnen een groot-ruimte worden beschouwd, het wordt anders, als men deze pendel ziet als een verplaatsing van arbeidskrachten, die in hun eigen omgeving een hoger rendement zouden kunnen opleveren.

Benadert men het vraagstuk op deze manier, dan mag inderdaad van een arbeidsreserve worden gesproken. Maar hoe groot deze pendel is kan moeilijk precies worden vastgesteld, omdat zij een nogal samengesteld karakter draagt. In de nota wordt aangenomen, dat 5000 pendelaars in aanmerking komen voor inschakeling in de Westbrabantse industrie.

Normale groei

Naast deze pendelreserve is er dan de normale groei van de beroepsbevolking. Een raming komt tot een beroepsbevolking in de nijverheid van 55000 personen in het jaar 1970. Dat komt neer op een jaarlijkse groei van gemiddeld duizend mensen in de industriële nijverheid. Zijn nu de pendelreserve en de normale uitgroei van zodanige omvang dat zij aan de economisch-geografische aantrekkelijkheid van West-Brabant een nieuw argument toevoegen? Tot op zekere hoogte ja. In feite zal de bestaande industrie — oud, maar vooral ook nieuw — voor haar uitbreiding een beroep op dit aanbod doen. Van 1950 tot 1960 kwamen door deze uitbreiding bijna 5000 arbeidsplaatsen tot stand en het ligt voor de hand, dat dit aantal in de komende jaren hoger zal liggen. Anderszijds zullen door opheffingen arbeidskrachten vrijkomen. Over genoemde tien jaar waren dat er 1500.

Samenvattend menen de opstellers van het ontwikkelingsplan, dat een uitgroei tot 1970 mogelijk is van minimaal 15000 arbeidsplaatsen of vijftig procent meer dan in de periode 1950 tot 1960. Daarin zijn dan 5000 pendelaars verdisconteerd. En zo luidt de conclusie, dat de arbeidsmarkt inderdaad aantrekkelijkheden biedt.

den droog te liggen. Daarmee ontstaan zeer gunstige mogelijkheden tussen Volkerak en Kreekrak.

Over het Kreekrakplan, op de grens van Noord-Brabant en Zeeland is al veel geschreven. Maar er zijn méér kansen, die West-Brabant met beide handen wil grijpen. Als voorbeelden mogen dienen de Dintelmond en het mondingsgebied van de Roode Vaart. Wat dat eerste betreft: volgens de opstellers van het industriële ontwikkelingsplan is een zekere matiging van een industriële expansie hier aan te bevelen.

Geen Oranjestad?

Er wordt aan getwijfeld, of hier een basis kan worden verschaft voor een geheel nieuwe stad, de z.g. Oranjestad, op de nu nog buitendijkse gronden. Gezegd wordt, dat de voorkeur verdient de uitbouw van de gunstig gelegen kern Dinteloord, die een duidelijke voorsprong heeft op een nog te bouwen stad. Het concentreren van de woon- en verzorgingsfuncties aan de éne zijde van de Dintelmond heeft mede tot gevolg, dat de industriële ontwikkeling voornamelijk aan de kant van Fijnaart moet worden gezocht. Daar zijn grote ruimtelijke mogelijkheden voor havens en industrieterreinen aanwezig. Daarbij zal een gemeenschappelijke aanpak van de twee direct betrokken gemeenten (Dinteloord en Fijnaart) noodzakelijk zijn.

• Vervolg op pag. 8

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

N.V. AANNEMERSBEDRIJF v/h H. DE BAAT
Ceintuurbaan 179 - Tel. 798604-53257
Amsterdam

C.V. J. H. van Leeuwen
Fabrikanten van rode en blauwe rietvorsten en eindrietvorsten
Hollandse pannen (handvorm) en bijpassende vorsten (handvorm)
KOUDEKERKE AAN DEN RIJN
Tel. 01714-228 - Tel. 01720-2569

Houthandel en kistenfabriek MEILINK N.V.
BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05457-561 Telefoon 06750-3748

Houtzagerij-Houthandel-Kistenfabriek J. DE KORT metsel- en tegelbedrijf
Singel 350, tel. 33422 - 62891
AMSTERDAM

F. W. v. d. Peppel - aannemer
Machinale houtbewerking
O. ARNH.WEG 5 - LUNTEREN - TEL. 08388 - 392

VERTROUWENS ADRESSEN VOOR EIGEN

Landbouwwerktuigen- en machinefabriek
Vicon
H. VISSERS N.V. - NIEUW-VENNEP
Telefoon 02526-841 (7 lijnen)

VRAAGT STEEDS
ZOETERMEERS ROEM
de fijnste margarine
FIRMA GEBR. VAN DER SPEK - TELEFOON 01790 - 3529
ZOETERMEER

HEREN FABRIKANTEN-GROOTHANDEL EN WINKELIERS:
Voor al Uw verpakkingen naar: PAPIERGROOTHANDEL
Fa. v. BARNEVELD & ZN.
J. P. C. Leinweberstraat 55 - Telefoon 08385-2825
Zandstraat 72 - Telefoon 08385-2518 - Veenendaal

reeds meer dan 15 jaar:
DECORATIE- EN KALLIGRAFISCH ATELIER
J. KOOIMAN - DALWEG 1 - NUNSPEET
• ontwerpen, c.q. uitvoeren van muurdecoraties voor kerken, scholen, verenigingsgebouwen, enz.
• kalligraferen van oorkonden, bijbels, diploma's, stambomen, ex-libris, enz.
• belijdenis- en trouwteksten.
afspraken en offertes uitsluitend schriftelijk.

CLAEYS - maaidorsers
BAMFORDS - opraappersen
Importrice voor westelijk Nederland
W. VAN GEMEREN & ZONE N.V., - Groep (Z.H.)
telefoon (01860)-2050

FINIRAT verdelgt ratten
ONGEVAARLIJK VOOR ANDERE DIEREN EN MENSEN
N.V. BOGENA
VEERLAAN 23, ROTTERDAM - Z.

Laat advertenties U inlichten voordat U gaat kopen!

DE EVANGELISCHE ACHTER DE M

TOEN in augustus 1961 de muur tussen Oost- en West-Berlijn werd opgetrokken, betekende dat voor de Evangelische kerk dat ook zij in feite in een oostelijk en een westelijk deel uiteen werd gescheurd. De kerk was tot dan toe het enige vrije verband gebleven dat organisatorisch de beide Duitslanden omvatte.

Nu viel het sterk makende gevoel weg als eenheid te staan tegenover de aanslagen van het communisme. De D.D.R. verdween achter de muur. De mogelijkheid voor predikanten en gemeenteleden om uit te wijken, als het ze té moeilijk werd gemaakt, was er niet meer. De kerk in het Oosten zou het in het vervolg alleen moeten doen. Laten wij ons goed realiseren wat dit betekent.

De permanente mogelijkheid om zonder veel moeite of gevaar naar het Westen uit te wijken, was voor velen de kurk waarop ze psychisch dreven. Zal het afsnijden van die mogelijkheid met zich brengen, dat de bevolking van de D.D.R. zich nu meer bij de eisen en idealen van het communistische regiem gaat aanpassen? Het is uiteraard onmogelijk hierop nu te antwoorden. Wel is duidelijk dat vooral in deze nieuwe situatie de houding van de kerk van nog grotere betekenis wordt dan ze een jaar geleden al was.

In- en externe gevolgen van de scheiding

STEEDS meer zal de situatie van de kerk in Oost-Duitsland gaan gelijken op die in de andere communistische landen. Haar trouw blijven zal steeds meer offers gaan vragen. Steeds meer zal het karakter van volkskerk, hoe zwaar aangevochten al gedurende de afgelopen jaren, vervagen. Dat wat de interne gevolgen van de scheiding betreft.

Bovendien lijkt het mij niet uitgesloten, dat de feitelijke scheiding van Evangelisch Duitsland in West en Oost

ook externe gevolgen zal hebben. De kerk in het Oosten leefde tot nu toe in sterke mate met het gezicht gekeerd naar het westen. Het ligt voor de hand, dat nu ze van dat Westen is gescheiden, en geplaatst is in een situatie vergelijkbaar met andere kerken achter het gordijn, het contact en zo mogelijk ook de samenwerking met die kerken zal toenemen. En alweer: het behoeft geen betoog van hoe groot belang de houding van de — vooral in Oost-europese verhoudingen gezien. — sterke Evangelische kerk temidden van de protestantse minderheden in de communistische landen zijn kan. Haar getuigenis zal, ten goede of ten kwade, vertaald in de situatie van de kerk in de overige landen van Oost-Europa, een grote invloed kunnen hebben.

De laatste bijstelling is intussen niet zonder belang. Als wij namelijk zeggen dat de situatie van de Evangelische kerk in de D.D.R. steeds meer op die in de overige communistische landen zal gaan gelijken, is dat niet geheel juist. Een van de belangrijkste dingen, die mijn reizen door deze landen mij geleerd hebben, is nl. dat de voorstelling van het communistische blok als een monolithische eenheid, waarin alles uniform toegaat, onjuist is.

Specifieke godsdienstpolitiek

HOEZEER ook, wat de grondslagen van de leer betreft een eenheid, het communisme vertoont in ieder land van Oost-Europa toch telkens iets van een eigen gezicht. Dat geldt ook de

Een „Jugendweihe“ (ter vervanging van de belijdenis in de kerk) in een oost-Berlijnse school. In plaats van de bijbel houden deze kinderen een atheïstisch boek in de hand getiteld: „Weltall, Erde, Mensch.“

godsdienstpolitiek. Volksaandien, traditie, geloof en zeden van de culturele- en technische ontwikkeling, ze laten zich niet of uniformeren, nog gehandeld van de vraag of de betrokkenen dit in ieder opzicht hebben. De voorstellingen van ander in het Westen zijn even juist.

Bezien wij dit nu in het aanzien van de godsdienst „de Zone“, zoals men in West nog altijd zegt. Het streven van de communisten openbaarde enkele specifieke zaken die in het gezicht erg Stalinistisch, bezien toch eigenlijk typisch aandoen. Ik heb hier m.n. de cultische gebruiken, die de nisten hier introduceerden. De beruchte Jugendweihe die kendheid heeft gekregen. In zij ingesteld, vier jaar later theorie op basis van maar in feite vaak onder grote groepen van de bevindende nieuwe industrie-steden, wel allen — aanvaard. Zij worden door de instelling „cialistische“ plechtighedenheid van geboorte en huwelijkdoop en kerkelijke huwelijken moesten vervangen.

Achter de laatste is tot is der dwang gezet, terwijl oedelistische“ begrafenissen, de F partij, de S.E.D., warm woer volen, tot dusver geen succes. Het gaat mij er nu niet e geschiedenis van de Jugendweihe halen. Wij willen alleen suijk opmerken over de rol die het algemeen in het communistische systeem kreeg, over de specifieke die zij hier aannam en overel van de Evangelische kerk ne over.

Atheïstische religie

HET atheïsme wil de mens en sterven zonder het God en onsterfelijkheid. En het communisme is de religie van menleving, die met alle „bijgeeticisme en religieuze veld heeft afgedaan. Het is echter vraag, of het zonder enige kan voor de oude vormen die het als resten van eij verleden verwerpt.

Religieuze gevoelens in het zich betrokken weten e eeuwige waarde heeft, zij ingeschapen. Die gevoelens, symbolische cultische vorm zich concentreert op de gebeurtenissen in het leven, bouwd rond bepaalde personen kan men in het communisme de tendentie onderkennen die het zonder te doen. Het mensleven in de maatschappij toekomst zal zakelijk, nuchter schappelijk gericht zijn op van de mens en zijn gemeenschapsoons-cultus en alle geloof en ering van wat de mens primair stijgt, zal tot het verleden

Vele christenen die in Oekzekere vormen van samenwerking christenen en communiek achtten, vinden in deze voor die samenwerking aan punten. Men wijst dan op religie van het nationaal-socialisme zijn warrige mystiek, die een regressief denken. Het istische communisme, dat een christen er in moet progressief is gericht, zou de kerk een minder gevaarlijke der, ja, in bepaalde omstandigheden een aanvaardbaar bondgenoot zijn. Ik wil deze redenering alle waarde ontzeggen. Met scherp onderscheiden tussen de nationale national-socialisme greep op oude — feodale

KERK MIR

levensvormen en gedachten en het progressieve communisme, dat in bepaalde opzichten voorgaat naar nieuwe vormen van levensontplooiing, lijkt mij juist.

Het zou echter onjuist zijn te menen, dat de communist zijn denken over vooruitgang en wetenschap, religieus zou kunnen houden. Het aan ieder rationeel bewijs onttrokken star-dogmatische geloof aan „de” vooruitgang, „de” wetenschap, „het” proletariaat, al een reeds, maakt de communist tot een gelovige met wie het voor andersgelovigen bijzonder moeilijk „nuchter en zakelijk” samenwerken is.

Tot zover de eerste tendentie in het communisme. Er is nl. steeds ook een andere geweest, die niet alleen de christelijke heilsleer door een volstrekt „diesseitige” wilde vervangen, maar die ook haar vormen van cultus wilde herkennen.

In zijn „Vragen van het dagelijks leven” (1923) beveelt Trotski de communistische agitatoren aan gebeurtenissen als geboorte, huwelijk en dood met cultische gebruiken te omgeven, zulks ter vervanging van het kerkelijk ceremonieel. Wij weten allen welke afgodische vormen de persoonscultus onder Stalin heeft aangenomen. Nergens echter kwamen cultische gebruiken als door Trotski aanbevolen zozeer in gebruik als in de D.D.R. Ik meen dat wij ons dolierover niet behoeven te verwonderen. Die Enerzijds knootten de nieuwe heersers hier aan bij gebruiken die o.m. bij de zgn. Vrij-Religieuze Gemeenten en de Vrijdenkers reeds lang (soms meer dan een eeuw) in zwang waren, anderzijds bewerkte men hier een volkspsyche, die ook voor het mysticisme van het nationaal-socialisme lang niet ongevoelig bleek. Kan een zekere ontvankelijkheid voor juist deze uitingsvormen van het atheïsme de Duitsers niet worden ontzegd, des te verheugender is het te kunnen constateren hoe duidelijk de Evangelische kerk in de voorgaande jaren tegen verschijnselen als ugendweihe en socialistische „doop” („Weihe fürs Leben”) heeft stelling genomen.

Zou de Evangelische kerk in „de ellende” in de sinds augustus 1961 wel meer veranderde omstandigheden haar vroedoke houding gestand doen? De moedige steun die het als eenheid met de kerk in het Westen kunnen optreden in aerschafte, was gaan ontbreken, uit-eerijkmogelijkheden waren afgesneden, de druk van het regiem van Ulbricht m „loyaal” mee te werken, was zeer erzwaard.

Principiële houding handhaafd

HALF maart van vorig jaar hebben wij op deze vraag een alleszins duidelijk antwoord gekregen. De provinciale synode van Berlijn-Brandenburg in twee delen uiteengevallen — hield lochtans aan haar principiële eenheid vast. De 160 in Oost-Berlijn vergaderde synode-leden, gaven in een telegram aan de 85 „Westelijke” synode-leden uitdrukking aan hun vastbeslotenheid, te door de regering van de D.D.R. niet te gelaten praeses Scharf en bisschop Ibelius te blijven erkennen. Belangrijker was wat volgde.

Op de agenda stond behandeling van de soldateneed, die men tegenwoordig in de D.D.R. doet afleggen en het vraagstuk van de dienstweigering. In het Westen hield de synode haar adem in. Men begon 24 uur later te vergaderen dan in het Oosten en liet alles na wat afspraken van de oostelijke synode zou kunnen beïnvloeden. In het Oosten zou men zich zelfstandig moeten kunnen uitspreken. De discussie over de „Fah-leneid” vond in Oost-Berlijn achter gesloten deuren plaats. Wij kunnen daar dus niets van weergeven. Wat wel bekend werd was intussen sprekend genoeg.

Honderd drie en vijftig synode-leden tegen drie en vier onthoudingen stemden voor een verklaring, die in korte trekken het volgende inhoudt: Wij erkennen het recht van de staat op zelfverdediging. Wij komen echter op voor het recht van hen die uit principiële of door de situatie bepaalde gewetensmotieven, de wapendienst weigeren of de vlagge-eeid in de vereiste vorm niet menen te kunnen afleggen.

Over de vlagge-eeid zegt de synode verder, dat zij die op zichzelf niet volstrekt afwijst, maar: „De christen kan juist in zijn ernstig genomen verantwoordelijkheid tegenover hem die de eed afneemt, die eed slechts afleggen als niet wordt bestreden, dat van hem een uitlegging in de zin van de leer van de klassenstrijd en van een wereldbeschouwing niet wordt gevraagd”. De christen kan de idee van de klassenstrijd niet als laatste waarheid aanvaarden. Hij kan omdat hij Jezus volgt — Die zei dat men zijn vijanden moet liefhebben en Die dat tot realiteit maakte aan het kruis voor alle mensen — geen brandende haat koesteren tegen zijn vijanden. Hij kan geen onvoorwaardelijke gehoorzaamheid beloven aan zijn superieuren. Evenmin kan hij beloven te strijden voor het socialisme zoals dat in de officiële communistische geschriften is omschreven.

Compromis door interpretatie?

DE negatieve, boven letterlijk geciteerde formulering laat ruimte voor toenaadering via een voor de kerk aanvaardbare interpretatie. Ook vroeger heeft de kerk zich steeds bereid getoond mee te werken met de staat, indien een praktische conceptie van het socialisme kon worden losgemaakt van de ermee in het communisme verbonden atheïstische denkbeelden. Tot dusver bleken pogingen in deze richting van Oost-Europese christenen echter zonder succes of ze leidden slechts tot tijdelijke concessies, die niet zonder gevaar zijn gezien hun misleidende werking. De geschiedenis van de Jugend-

Leden van de Junge Pioniere (de communistische jeugdorganisatie) wensen ouders geluk na een communistische „doopplechtigheid” bij het stadhuis.

De communisten organiseren in Oost-Duitsland een soort communistische „doop” (weihe fürs Leben), als surrogaat voor de christelijke doop. U ziet op de foto het overhandigen van de oorkonden, vergezeld van een spaarbankboekje.

weihe toonde duidelijk dat de staat hierin een instrument zag waarmee zij de jeugd voor haar levensbeschouwing meende te kunnen annexeren. Dat werd door staats- en partijfunctionarissen ook herhaaldelijk duidelijk uitgesproken.

Nu deed de overheid een stap terug.

In een gesprek dat de bisschoppen Krummacher en Mitzenheim hadden met minister-president Stoph en minister van Defensie Hoffmann verklaarden de laatsten dat het in de eed vervatte begrip „socialisme” niet ideologisch behoefde te worden geïnterpreteerd; het zou niet slaan op levens- en wereldbeschouwing, maar op de concrete structuur van staat en maatschappij.

Bovendien verklaarden de ministers dat het iedere soldaat vrij zou staan buiten de diensttijd aan kerkdiensten deel te nemen. Door hun kloeke houding schijnen de mannen van de oostelijke synode dus iets gewonnen te hebben. Vél zou inderdaad gewonnen zijn als het communisme niet alleen zijn cultus varen liet, maar ook er van afzag de eigen met het atheïsme verstrengelde conceptie van het socialisme op te leggen. Voorlopig lijkt dit echter illusoir.

De berichten vermelden niet of de bisschoppen ook met de ministers hebben gesproken over het gedeelte van de eedsformule dat spreekt over de „brandende haat” tegen alle vijanden van het socialisme. Het had in elk geval een interessant gesprek kunnen worden. Wat de argumentatie van de synode op dit punt wel de sterkst mogelijke? Waren de ministers niet gespeend van bijbelkennis, dan zouden ze m.i. zeker gevraagd hebben of Christus dan nooit tot haat oproept. Over het mogelijke antwoord zullen we hier niet verder speculeren. Het zou de gesprekspartners waarschijnlijk niet dichter bij elkaar hebben gebracht. Hoe dit zij, het getuigenis dat vanachter de muur weerklonk was van een moedgelyvend geloofsvertrouwen.

TYMEN KNECHT

GRONINGEN

Chr. Coöperatieve Spaarbank „EIGEN HAARD” G.A.

LOPENDE DIEP — GRONINGEN

Spaarrente leden 3½ %
Spaarrente niet-leden 3¼ %
Jeugdspaarrente met 10% premie 3½ %

ZWITSERSE HORLOGES
VERLOVINGSRINGEN
GOUDE EN ZILVER
TAFELZILVER
AVONDMAALSERVIEZEN

GRONINGEN

„Bonte Hoek”

BOOMKWEKERIJEN
GLIMMEN (Gron.)

Leveranciers aan diverse gemeenten
Prijzen op aanvraag

TALENS

de grootste overhemdenzaak
(ook naar maat)

BRUGSTRAAT 19 — GRONINGEN

Noorman's Groothandel

NOORDERHAVEN N.Z. 39 - GRONINGEN

Wij leveren via uw melkhandelaar:
ZOETERMEER'S ROEM MARGARINE
NUTRICIA KOFFIEMELK

BIER, LIMONADE EN HERO PRODUCTEN

N.V. DIJKSTRA'S DRUKKERIJ
1/2 BOEKDRUKKERIJ
GEBROEDERS HOITSEMA

*Drukkers voor Handel
Nijverheid en Wetenschap*

Peizerweg 138 - Tel. 05900-51541

JUTE ZAKKEN

voor binnenland en export
EEN VERTROUWENSARTIKEL

Noord-Nederlandsche Zakkenhandel N.V.
GRONINGEN - EEMSKANAAL N.Z. 48
Telefoon 0 5900-3 13 45 (4 lijnen)
Telegramadres „Jute” Telexnummer 53073

Voor Uw interieur
Meubelfabriek
„Succes”

Nieuwe Pekela / Tel. 05978-5324
Toonkamer:
Oosterhamriklaan 47, Groningen.

FIRMA KOOS - GRONINGEN

TE KOOP Dekkleden TE HUUR
Lage Der A 5 - Tel. 23929

Mijn ogen gun ik een bril van v. d. Munnik

GRONINGEN: Brugstraat 27 - Heerestraat 82
HEERLEN: Stationsstraat 9

AUTOMOBIELBEDRIJF J. KNOOP N.V.

ADUARD GRONINGEN
05903 - 235 Oosterhamrikade 2
05900 - 27465

WIJ HEBBEN STEEDS VOORRADIG:

z.g.a.n. personenauto's

Komt U eens kijken? Inruil en financiering mogelijk.

MEUBELTOONZALEN, STEENTILSTRAAT 17
GRONINGEN

HIER VINDT U DE BEROEMDE

van Rooyen MEUBELN
LEVERING VIA UW WONINGINRICHTER

OP AANVRAAG ZENDEN WE GRAAG EEN CATALOGUS

NOODZAKELIJKE WAAKZAAMHEID/

door

prof. dr. I. A. Diepenhorst

HET binnenlandse parlementaire leven is bezig een eigenaardige en naar mijn opvatting niet onbedenklijke baan te kiezen. Wat in de wetenschap lang een feit is, waar niets aan valt te veranderen, te weten dat deze wetenschap zich verbijzonderde en in de handen van specialisten geraakte, doet zich ook op het terrein der staatkunde voor.

Dit proces lijkt moeilijk te stuiten. Aan de universiteit weet men al sedert lang niet beter of de geesteswetenschappen leven naast de natuurwetenschappen een eigen bestaan. Het komt nog wel eens voor dat een jurist zich voor sterrenkunde interesseert, dat een natuurkundige voor theologie belangstelling heeft. In de regel staat een beoefenaar der geschiedenis vreemd tegenover de scheikunde, zwijgt de geograaf over de uitleg van het Oude-Testament, treedt de gynaecoloog terug als hij in een academiegebouw stuit op enkele docenten in de niet westerse sociologie. Al zijn er ook geleerden die gaarne iets opdringen, zo de theologen en wijsgeren, of in de jongste tijd de psychologen en pedagogen, meestal legt men er zich bij neer op heel wat terreinen volstrekt onkundig te zijn.

Ik zeg inmiddels niet dat deze ontwikkeling geheel onbedenklijk moet genoemd worden. Ofschoon het gunstig is dat de argeloze alweterij van weinig terzake kundigen heeft afgenomen, de vakman in de wetenschap dreigt een onmogelijk mens te worden. Hij wordt spoedig onverdraagzaam en kan geen andere mening naast de zijne velen. Hij meent vanuit zijn eng beperkte veld van onderzoek algemene waarheden te kunnen poneren. Bijeenkomsten van zich op uiteenlopend terrein bewegende geleerden zijn soms de moeilijkst te leiden vergaderingen, welke zich denken laten. Ieder der aanwezigen is geneigd vol te houden. Spreekt niet de hoogleraar directeur het beslissende, indien al niet het verlossende woord op zijn laboratorium? Wordt leider van het instituut niet door zijn assistenten naar de ogen gezien? Heeft de professor op het college het niet voor het zeggen en maakt hij niet uit op het examen of zijn vak voldoende werd bestudeerd? Inmiddels, in de regel weet de moderne geleerde van zelfbeperking. Hij kan het in zijn eigen vak nauwelijks bijbenen. Hij begrijpt op de examens van zijn faculteit soms ter nauwernood waar zijn ambtgenoten het over hebben. Hij wordt, als hij zich in wat voor hem een vreemde zone is, waagt, heel gevoelig terecht gewezen. Hij legt zich bij de situatie neer, ook al zou hij van nature aandrang voelen zijn licht wijder te laten schijnen.

Dat zich nu iets dergelijks in de politiek voordoet, zou op het eerste gezicht, gelet op hetgeen met betrekking tot de wetenschap werd opgemerkt, niet zo bezwaarlijk wezen. Het heeft wat vanzelfsprekends, dat wanneer de loonpolitiek aan de orde komt, de specialisten zich weren. De militaire experts vermogen hier uiteraard weinig licht te verspreiden. Zij, die verstand hebben van droge en natte waterstaat evenmin. Wie het wetenschappelijk onderwijs of de geestelijke volksgezondheid interesseert, zal ook al weinig aandrang gevoelen over de lonen, eventueel ook over de nauw daarmee samenhangende prijzen te gaan handelen.

Dus nemen aan een gedachtenwisseling over deze zaken in hoofdzaak ingewijden deel. De overigen houden zich afzijdig. Wie zijn dat? Het zijn in ons parlementair bestel de Kamerleden, welke het spits door hun fractiegenoten in de desbetreffende materie gepokt en gemazeld, laten afbijten. Ook voorheen was dit het geval. Misschien in wat mindere mate, maar toch zo sterk, dat marine-deskundigen over strikt juridische wetgeving zwegen en agrariërs het kleuteronderwijs gaarne aan anderen overlieten. Men mene echter niet dat alles gelijk bleef. Met reden sprak ik van een nieuw ingeslagen, bedenkelijke baan.

Het getal leden der Tweede Kamer klom van honderd op honderdvijftig, dat van de senaat steeg van vijftig tot vijfenzeventig. Wordt er gerekend met het getal van de presentielijst tekenende afgevaardigden, zo is het cijfer der aanwezige parlementariërs meestal bevredigend, vooral wanneer men mee telt hen die tot arbeid in het buitenland werden geroepen, hetzij tot activiteiten van de Benelux, hetzij tot die van de Europese gemeenschappen, of van de West Europese Unie. Jammer dat de schijn niet volledig het wezen dekt.

In de eerste plaats verloor het afdelingsonderzoek zeer aanmerkelijk aan betekenis. Er kwamen te veel vaste commissies van deskundigen. Nu zullen deze, met tot verschillende politieke partijen behorende leden, de zaken wel in hun eigen fracties bespreken. Echter de voorlopige gedachtenwisseling in de telkens een andere samenstelling vertonende afdelingen verdween. Voor die ontwerpen waarbij zij zich handhaafde, trad de gewoonte op om hetzij een stuk in snel tempo voor te lezen en vervolgens af te geven, hetzij met afgifte te volstaan.

Bovendien kromp de Tweede Kamer 't getal wekelijkse vergaderdagen in. Insteve van vier werden het er drie; nog al eens moest van avondbijeenkomsten gebruik worden gemaakt. Een hele middag en een ganse avond de soms twijfelachtige welsprekendheid van medeleden aan te horen, is veel gevraagd. De met andere zaken druk bezette parlementariërs, plaats ten tijds van de vergaderingen afspraken met niet-Kamerleden. Zij wijdde zich in commissiekamers aan eigen werkzaamheden om bij stemming de zaal binnen te zwermen. Een enkele maal schreef men een besloten rapporteursvergadering uit tijdens een publieke bijeenkomst. De belangstelling voor hetgeen medeleden over door ontstentenis van gedeelten afdelingsonderzoek niet behoorlijk vooraf bestudeerde onderwerpen te berde brachten, verminderde sterk.

Dan was er wat de Kamer van Hondervijftig betreft, de vondst van de openbare commissievergaderingen. Voor ieder toegankelijke, door de pers te verslane discussie tussen specialisten en regering werden over verschillende begrotingshoofdstukken gehouden met als afsluiting een algemeen debat in de voltallige Kamer. Men hoopte van deze werkwijze korter en deskundiger beraadslaging en, een belangwekkender verloop, een beter behartigen der in het geding zijnde, belangen. Of men in deze verwachtingen niet beschaamd is uitgekomen? De tijdswinst was klein. De belangstelling van buitenstaanders-Kamerleden voor de onderwerprijke zaken daalde tot bijkans het nulpunt. Ook het interesse van de pers bleek, toen het eerste nieuwtje van de procedure af was, tamelijk gering.

In deze commissievergaderingen kregen hun kans de volksvertegenwoordigers, welke krachtens hun aard niet op hun mondje waren gevallen. Daarentegen liet zich vaststellen, dat bewindslieden die regenten-eigenschappen bezaten bij matige oratorische kwaliteiten niet aan bod kwamen. Overheersten de Kamerleden, indien men vanachter de regerings-tafel minder goed voldeed? Vooreerst kregen de sprekers onvoldoende bescheid, in ieder geval ontvingen zij minder duidelijke antwoorden dan bij een schriftelijk voorbereide behandeling. In de tweede plaats vertoonden de besprekingen soms geen vaste lijn en kreeg men een wild heen en weer gepraat. Als derde bezwaar voegde zich hiernevens dat sommige afgevaardigden de indruk maakten zich op hun oordeelvorming tijdens het debat te verlaten. Het had hen kennelijk aan de wil tot voorstudie ontbroken.

Nu zij, ofschoon de situatie allesbehalve bevredigend is, gezweven over de moeilijkheden, welke openbare commissievergaderingen aan de stenografische dienst bereiden. Iemand zou behalve een verrijking der apparatuur hebben verwacht drastische uitbreiding van het aantal opnemers en wellicht daarnevens andere voorzieningen, die een spoedig en nauwkeurig verzorgd afleveren der Handelingen veroorloofden. Men krijgt de indruk, gelet op de talrijkheid der interrupties, die het debat soms tot een samenspraak maakten, dat het schier onmogelijke is verricht; niettemin werd wat de tijd aangaat, door de niet versterkte stenografische dienst een zeer begrijpelijke achterstand opgelopen, welke niettemin voor een vlotte aansluiting van de behandeling in de Eerste Kamer op die in de Tweede Kamer uiterst hinderlijk is.

Wat evenwel een bij uitstek ernstig euvel vormt, is de strikt genomen gewettigde afwezigheid telkens van een 80% der volksvertegenwoordigers. De absentie is anders dan voorheen gelegaliseerd. En nu doet zich in vergelijking tot de aan het begin door mij genoemde wetenschap, die zich evenzeer en veel vroeger specialiseerde, iets zeer ernstigs voor. Gaat in de politieke werkzaamheden de verbijzondering overheersen, dan krijgt men een chaotisch handelen. De wetenschap heeft steeds een sterk beschouwelijk element. Haar verbrokkeling heeft niet dadelijk funeste gevolgen. Trouwens de idee van de eenheid der wetenschap werkt onafgebroken. Staatkundig liggen de dingen anders.

In de politiek worden van ogenblik tot ogenblik daden gevraagd. Wanneer commissies met onderwijsmannen, waterstaatkenners, militaire deskundigen, afgevaardigden doorkneed in de financiën ieder een eigen instrument bespelen, maar de dirigent ontbreekt, zo is slechts een kakofonie te verwachten. Alzijdige deskundigheid is naar zich begrijpen laat, voor niemand weggelegd. Maar veelzijdige, of althans meerzijdige deskundigheid is dringend gewenst. Het beleid moet een behoorlijke eenheid vormen, moet harmonie vertonen.

Alleen met gezond verstand, ofschoon het van grote waarde is, komt men er niet. Meer is er nodig. Figuren, welke nagenoeg alle departementen kunnen beheren zijn zeldzaam geworden. Maar de behoefte aan hen die van een bepaalde notie der landelijke politiek verbindingslijnen naar de andere sectoren kunnen en willen trekken is gebleven. Daartoe is deskundigheid, verworven door voortdurende studie, vereist; een evenwichtige samenstelling der fracties, de aanwezigheid daarin van een of twee figuren, die werkelijk leiding vermogen te geven, niet in eenkenigheid, omdat zij met hun beperkte visie wanen het geheel te overzien, maar toegerust met een fijn aanvoelingsvermogen voor aanwezige vredere verbanden, bereid zich tot het uiterste in te spannen, leiders niet bij gebrek aan beter, maar krachtens eigen recht.

Het oudste democratische land ter wereld, Engeland, heeft steeds bijna op de beslissende ogenblikken de juiste mensen naar voren weten te schuiven. Nagenoeg altijd is de conservatieve zowel als de socialistische partij aldaar door de bekwaamste mannen geleid. Het zou een goed ding zijn, als ook in het Nederlandse parlementaire leven de wezenlijke capabele figuren zich bereid verklaarden en ook gekozen werden voor het verrichten van veelszins verantwoordelijke arbeid.

Wensen van West-Brabant

• Vervolg van pag. 5

Moerdijk

In de gedachten van de opstellers van het plan is Moerdijk verder een zeer belangrijke functie toegedacht. Zij willen uitgaan van een uitbouw vanaf de kop van de Rode Vaart en zij menen, dat hier het belangrijkste havenproject van Brabant kan worden gemaakt: de grote verkeersroute van de scheepvaart, het Hollands Diep; de ligging recht tegenover de Dordtse Kil en vlak voor de Moerdijkbruggen. In dit schema is ook Zevenbergen en Klundert een behoorlijke industriële groei toegedacht. Naast dit alles zijn er ook aan de Dongemond goede mogelijkheden: ten Noorden van Raamsdonkveer b.v. is een ruim poldergebied — de Dombosch — voor industrievestiging geschikt.

Infrastructuur

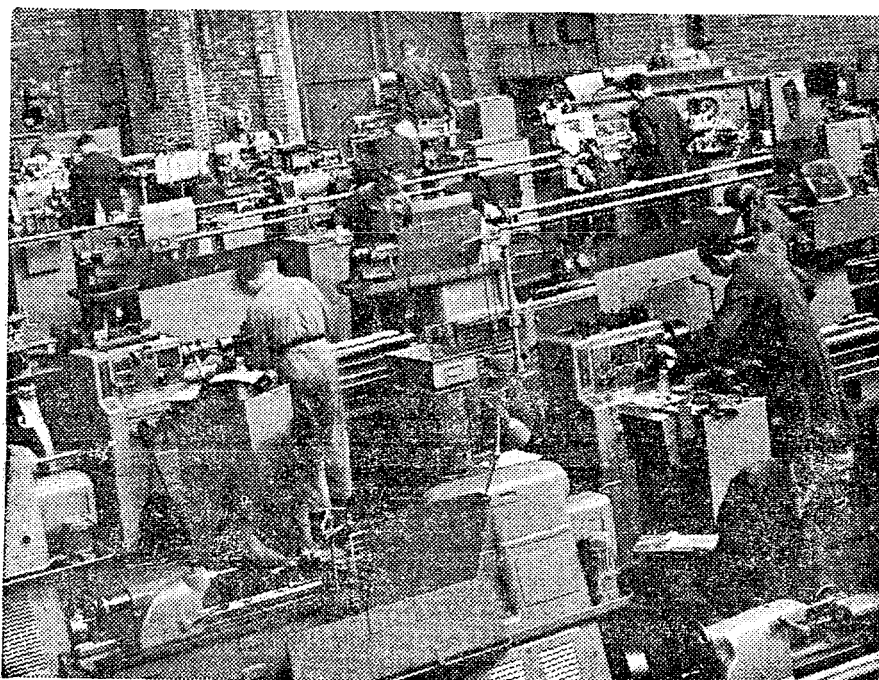
Terugkerend tot de meer algemene problematiek van West-Brabant en tot het soort maatregelen, dat zeer gewenst wordt geacht, is er — behalve de opzet of versnelling van rijkswerken — de noodzaak een groot aantal werken uit te voeren, die de z.g. infrastructuur van het gebied moeten verbeteren. Dat zijn interne wegen, verbreding van bestaande vaarwegen, verbetering van de afvallozing e.d. Dat vervolgens ook de uitrusting van industrieterreinen tot de Westbrabantse desiderata behoort is duidelijk. Normaliter komen de aanleg van industriehavens, wegontsluitingen, openbare nutsvoorzieningen enz. voor rekening van de betrokken gemeente. Meestal zijn zij slechts voor een gedeelte-rendabel te maken bij de uitgifte van gronden. Op dit punt zal steun niet kunnen ontbreken. Omrendabele investeringen maken het zeker voor de kleinere gemeenten onmogelijk bepaalde projecten in uitvoering te nemen. Wanneer men echter de gewenste maatregelen concentreert op die plaatsen, welke een zekere regionale taak te vervullen krijgen, kunnen zij tevens in dienst worden gesteld van een regionale centrumvorming.

Direct

Tenslotte wordt de wenselijkheid onderstreept van een directe stimulering der industrialisatie in de vorm van de premie- en prijsreductieregeling. Hier zijn ook andere vormen denkbaar. Als zodanig worden genoemd: renteloze voorschotten of leningen tegen een lage rente en fiscale faciliteiten of prioriteiten bij het verlenen van bouwvergunningen.

Waar het op aan komt is, dat West-Brabant een maximaal profijt gaat trekken van zijn unieke ligging tussen twee grote industrie- en havencentra. Investerings hier zullen meer vruchten kunnen afwerpen dan in de z.g. sociale probleemgebieden en ook meer dan in de Randstad Holland, waar mede als gevolg van de ruimtenood het rendement van de investeringen steeds lager zal worden.

T-1.

Ook op industrieel terrein gaat de specialisatie steeds verder. Het bedienen van kostbare machines vereist een grondige scholing. Grote produktiviteit is het gevolg. Maar een te grote eenzijdigheid by de werkers aan deze machines kan tot kwetsbaarheid worden als er by een conjunctuuromslag naar ander werk moet worden omgezien . . .

Een wet werd vijftig jaar

ERASMUS deed de bittere ervaring op, dat er met betrekking tot zijn geschriften haaien op de kust waren, die zich zijn boeken wilden toeëigenen. Daarom verzocht hij in 1522 om niets minder dan een keizerlijk edict, dat zijn uitgever bescherming zou kunnen bieden tegen geestelijke diefstal. Er gingen evenwel nog eeuwen voorbij, eer een schrijver (en niet allereerst zijn uitgever) door een wet gevrijwaard werd van diefstal van zijn werk. Voor wat ons land betreft, was het in november jongstleden vijftig jaar geleden, dat de auteurswet in werking trad.

Deze auteurswet 1912 heeft het dus reeds een halve eeuw uitgehouden. En al zijn er wensen omtrent aanvullingen, verbeteringen en preciseringen in deze wet, niettemin mag gezegd worden, dat de vijftigjarige zich in uitstekende staat bevindt.

Prof. mr. G. H. C. Bodenhausen heeft ter gelegenheid van de verjaardagsviering van de auteurswet gezegd: Wil een wet goed zijn, dan moet zij voldoen aan het rechtsbewustzijn, zodat geen te grote spanningen bestaan tussen hetgeen men als rechtvaardig aanvaardt en hetgeen krachtens de wet recht is. Voorts moet een goede wet een redelijkerwijs volledige en duidelijke regeling der betrokken materie geven. Aan deze vereisten heeft, naar wij mogen constateren, de auteurswet 1912 voldaan en voldoet zij nog steeds.

Deze lof betekent, dat de wetgever van vijftig jaar geleden een mooi en deugdelijk stuk werk geleverd heeft.

Onbeschermd kunstenaars

VROEGER kende men vrijwel geen bescherming van werken, door kunstenaars voortgebracht. Als wij oude werken lezen van de Romeinen, komen wij dikwijls de klacht tegen, dat plagiaat gepleegd is. Een ander heeft zich het geesteswerk van een auteur eigen gemaakt en doet dan alsof het zijn werk is. Michael de Cervantes, — de auteur van Don Quischotte — had ook al te lijden van diefstal van zijn pennevruchten. Boutierend heeft hij er over geschreven.

Toen de boekdrukkunst het Europa van die tijd voorwaarts stuwde, werd links en rechts geesteswerk gestolen. Zo kwam het voor, dat een werk dat bij een uitgever kwam, korte tijd later ook door een andere uitgever op de markt werd gebracht, zonder dat de auteur dit van te voren wist. Daarover beklagde Erasmus zich en daarom wilde hij een edict ten behoeve van zijn uitgever Frobenius.

De overheid van die tijd begreep, dat dergelijke diefstallen niet ongehinderd konden voortgaan. Daarom ging men toen over tot het verlenen van privileges aan de drukkers of uitgevers van de boeken. Een dergelijk privilege hield in, dat zo'n boek niet door een ander nagedrukt mocht worden. De belangen van de uitgever werden hierdoor wat veiliger gesteld. Commerciële belangen vonden dus bescherming; de bescherming van de geestelijke schepping bleef jammer genoeg achterwege. En zo is het ook wel verklaarbaar, dat Erasmus niet voor zichzelf en zijn werk, doch voor zijn uitgever een edict vroeg.

Enkele eeuwen lang is er op dit terrein verschrikkelijk gebeunhaasd. Men zag er niet tegenop, werken van minder bekende en minder geleerde schrijvers onder de naam van een destijds bekend en geëerd auteur te laten verschijnen. Vondel is daarvan ook het slachtoffer geweest en hij heeft er het zijne van gezegd. Maar er was weinig tegen te doen. Het zogenaamd „privi-

lege" had heel grote mazen, waar minder morele haaien doorheen wisten te glijpen.

De Franse revolutie, hoe verfoeilijk ook, heeft een aantal goede dingen tot stand gebracht. Het stelsel van drukkersprivilegiën werd in 1796 in de provincie Holland en zeven jaar later in de gehele Bataafse republiek afgeschaft. De Publikatie van het Staatsbewind van 3 juli 1803 betekende eigenlijk de geboorte van een soort auteurswet. In 1817 werd hier te lande een feitelijke auteurswet van kracht. Deze hield het uit tot 1881; er kwam toen een nieuwe wet. Deze legde het weer af tegen de auteurswet 1912, die thans nog van kracht is.

Definitie

ONZE auteurswet geeft van het auteursrecht de volgende definitie: het uitsluitend recht van de maker van een werk van letterkunde, wetenschap of kunst, of van diens rechtsverkrijgenden, om dit openbaar te maken en te verveelvoudigen, behoudens de beperkingen, bij de wet gesteld.

Van privileges tot auteursrecht

Werken, waarop auteursrecht bestaat, zijn: alle werken van kunst en letterkunde in zeer ruime zin, zoals: geschriften van allerlei aard, ook voordrachten en toneelstukken, muzikale composities, zowel vocale als instrumentale, werken van beeldende en plastische kunst, werken van bouwkunst, kunstnijverheid, kinematografische en choreografische werken en fotografieën.

Hierbij moet opgemerkt worden, dat **uitvoerende kunstenaars**, zoals bijvoorbeeld zangers en toneelspelers geen auteursrecht hebben.

Het auteursrecht vervalt als de maker van het werk waarop de auteurswet van toepassing is, vijftig jaar dood is. Dus als een schrijver, dichter of componist sterft, hebben zijn rechtverkrijgenden nog vijftig jaar lang het auteursrecht op de werken van de overledene en dus tevens de eventuele emolumenten.

Zijn die vijftig jaar verstreken, dan vervallen de rechten krachtens de auteurswet. Daarom komt het ook wel voor, dat van een reeds lang gestorven auteur door twee of meer verschillende uitgevers een herdruk van zijn werk op de boekenmarkt gebracht wordt. Men behoeft dan aan de nabestaanden van de betreffende schrijver geen auteursrecht-honorarium meer te betalen.

Berner conventie

IN 1886 ontstond de zogenaamde Berner Conventie. Men had de wettelijke bescherming van letterkundigen en kunstwerken hiermede op het oog. Deze bescherming moest internationaal zijn. Verschillende landen sloten zich bij deze Conventie aan — maar pas in 1912 trad ook Nederland toe; in het jaar dus, waarin de auteurswet van kracht werd.

Zoals reeds gezegd is, is deze auteurswet zeer bruikbaar gebleken. Het mag, om met de reeds eerder geciteerde prof. mr. Bodenhausen te spreken, een voortreffelijk en nog alleszins bruikbaar produkt van wetgeving heten.

De auteurswet bestrijkt, blijkens de opgesomde werken, een ruim terrein.

Sjors van de rebellenclub

Zelfs is de figuur van Sjors van de rebellenclub geijkt aan de auteurswet.

De vraag was, of dit figuurtje als literaire figuur de bescherming van het auteursrecht mocht genieten. Dit is een zaak geweest, welke voor de Haagse rechtbank gediend heeft. De rechtbank zei: neen. Doch stelde tegelijkertijd vast, dat afbeeldingen van de figuur door anderen niet gemaakt mochten worden. Afbeeldingen van Sjors van de rebellenclub werden dus wel tegen nabootsing beschermd door de auteurswet 1912.

Inderdaad heeft de auteurswet 1912 vooral in de laatste jaren dikwijls moeten voordraven bij de rechtbanken. Men zal zich herinneren dat omroepgidsen al vaak het rechtskundig onderwerp waren: konden de uitgevers van deze bladen zich beroepen op de auteurswet 1912? Zelfs de Hoge Raad is er aan te pas moeten komen. Het is ook gebeurd, dat de rechter moest uitmaken of een uitgave van de Statenbijbel door de auteurswet beschermd werd. En ongetwijfeld zullen velen zich herinneren, dat de rechter zich heeft moeten bezighouden met de vraag, of tijdschriften als De Spiegel, Panorama en Libelle de bescherming van de

auteurswet konden genieten, waardoor deze tijdschriften niet in een leesportefeuille mochten worden opgenomen.

Nieuwe vormen

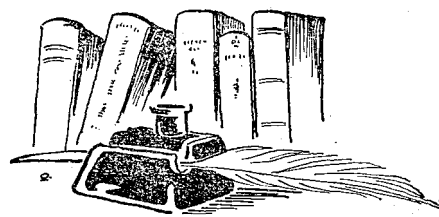
AL mag lof gebracht worden aan onze vijftig jaar oude wet — en deze wet kan verschillende andere landen inderdaad tot een voorbeeld gesteld worden — het wil niet zeggen, dat er op het gebied van het auteursrecht geen wensen meer leven bij diegenen die er nauw bij betrokken zijn. Dan denken we allereerst aan schrijvers en dichters, doch ook aan componisten.

Ja, er leven wensen ten aanzien van een aanvulling en hier en daar een herziening van de wet. Dit wil niet zeggen, dat de auteurswet 1912 feilen heeft. Op zichzelf is het een uitstekende wet. Maar... de tijden veranderen. Er verandert zo véél. De techniek van tegenwoordig weet thans te reproduceren wat in 1912, toen de wet van stapel liep, nog niet te reproducieren of te vermenigvuldigen was. Men kon toen bijvoorbeeld onmogelijk voorzien, dat van handschriften of boeken complete foto-copieën gemaakt zouden kunnen worden. Men kende ook de bandrecorder nog niet. Er zijn zoveel nieuwe middelen gekomen ter vermenigvuldiging van enig kunstwerk. Vergeten wij ook niet de communicatiemiddelen. Radio en televisie, de grammofoonplatenindustrie, moeten weten in hoeverre de auteurswet het recht van de maker van een kunstwerk beschermt.

De door ons genoemde Berner Conventie is in 1948 te Brussel herzien. Nederland is echter nog niet tot die herziene Conventie toegetreden en Nederlandse auteurs zijn van mening dat zulks toch zeer wenselijk is. Dit is o.a. gebleken op een vergadering van de Vereniging van Letterkundigen, 13 oktober gehouden ter herdenking van het vijftigjarig bestaan van onze auteurswet.

Bloemlezingen

SCHRIJVERS en dichters spreken vaak over het bloemlezingartikel van de auteurswet. Ze bedoelen dan artikel 16 van deze wet. In dit artikel wordt de mogelijkheid opengelaten om zonder toestemming van de auteurs en ook zonder verstrekking van enig ho-

norarium, enkele korte gedeelten, opstellen of gedichten over te nemen in bloemlezingen, welke bestemd zijn voor het onderwijs of ander wetenschappelijk doel.

Er zijn uitgevers geweest, die het bovenstaande begrip uiterst rekbaar gemaakt hebben. Terecht heeft Mr. J. van Nus, de directeur van het Bureau voor auteursrechten van de Vereniging van Letterkundigen, zich afgevraagd, wat „enkele korte gedeelten zijn" en wanneer een bloemlezing geacht moet worden bestemd te zijn voor het onderwijs?

Het ware wellicht wenselijk, dat een nadere precisering in de wet tot stand kwam. En hoe staat het met microfilms en met mechanische verveelvoudingen van muziekwerken door wire-recorder en andere technische apparaten? De auteurswet is hier niet duidelijk. Kón hieromtrent ook niet duidelijk zijn, want in 1912 waren de genoemde technische middelen er nog niet.

Zo zijn er dus ten aanzien van de vijftigjarige wet enige wensen bij diegenen, die nauw bij deze wet betrokken zijn. Er bestaat altijd het probleem van het uitlenen van boeken in bibliotheken. Er zal ongetwijfeld een tijd komen, dat de auteur van een boek in het genot gesteld zal worden van een percentage van de opbrengst van het uitlenen van zijn werken in bibliotheken. Er zijn landen, waar reeds een zogenaamd leeszegel bestaat.

Wellicht zal bij een wijziging van de auteurswet 1912, op dit punt de wetgever eveneens regels stellen.

Ondertussen kunnen wij er trots op zijn, dat wij een uitstekende auteurswet hebben gehanteerd.

De diefstal van geestesprodukten kan niet meer ongehinderd gebeuren, zoals dit in vroeger tijden het geval was. Geestelijke eigendom is óók eigendom. Men mag dit evenmin stelen als materiële eigendommen.

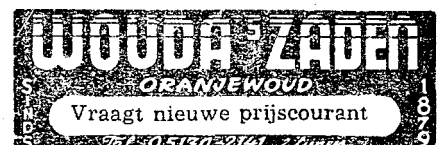
Erasmus van Rotterdam zou hoogst tevreden zijn geweest als hij zich beschermd geweten had door onze auteurswet. Het zou hem meer waard geweest zijn dan een keizerlijk edict.

Koopt een goed kostuum

enorme keuze tegen uiterst scherp gestelde prijzen.
De eerste reis is lonend

DUTHLER
V A R S S E V E L D

Vraagt nieuwe prijscourant

ZAKKEN

Voor alle verpakkingsdoeleinden
T. SPAAN

v. Berkenrodestraat 15, Rotterdam-W.
Tel. 0 10 - 6 91 95. Telegr.: TESPA.

N.V. G. HAAK

v. Berkenrodestraat 15, Rotterdam-W.
Tel. 0 10 - 6 91 95. Postbus 6043.
Telegr.: HABAG.

Import - Export

• De gemeenten en onderontwikkelde gebieden

Het behoort niet tot de taak van de gemeente zonder meer gelden te voteren voor onderontwikkelde gebieden, noteerden we een vorig maal. Daarmee is n.l. geen enkel gemeentelijk belang gediend en daarvoor moet men dus de gemeentegelden ook niet besteden. In het kader van de financiële verhouding tussen rijk en gemeenten in ons land wordt een bepaald percentage van een aantal belastingen in het gemeentefonds gestort, waaruit de gemeenten hun uitkeringen krijgen om de gemeentelijke huishouding te laten draaien. Die uitkeringen hebben dus een bepaalde bestemming. Wil men via de belastingen hulp bieden aan ontwikkelingsgebieden, dan moet dat gebeuren door de rijksoverheid, die de totale belastingopbrengst beheert. Naast een percentage voor de gemeenten, voor defensie, voor landbouw, voor onderwijs, enz. kan men ook een bedrag vaststellen voor hulp aan onderontwikkelde landen. (Wat trouwens ook gebeurt).

In andere landen, waar de gemeenten vaak nog hun eigen belastingen hebben en in hun financieel beleid veel meer autonoom zijn, kan dat anders liggen. Zo voteerde de gemeenteraad van Zürich vorig jaar bijna een miljoen Zwitserse francs voor hulp aan ontwikkelingslanden. Dit grote bedrag werd verdeeld over een aantal Zwitserse instanties, die zich met deze hulp in een aantal jonge landen van Afrika en Azië bezig hielden en was vaak bestemd voor met name genoemde objecten. De hulp was dus duidelijk gericht.

We zien de Nederlandse gemeente nog niet, die een dergelijke post op de begroting zou kunnen opnemen.

Maar al lijkt het ons niet juist zomaar een bepaald bedrag te voteren voor onderontwikkelde gebieden, daarmee willen we niet zeggen dat de gemeenten niets zouden kunnen doen. Op bepaalde wijzen kan zelfs zeer effectief hulp geboden worden.

Bijvoorbeeld wanneer op de gemeenten een beroep wordt gedaan iemand uit een ontwikkelingsgebied tijdelijk bij een of andere gemeentedienst te plaatsen, teneinde de betrokkene enigermate bekend te maken met de gemeentelijke administratie of de werking en organisatie van gemeentelijke diensten.

Effectief kan ook hulp geboden worden door het op verzoek voor enige tijd afstaan van een administratief of technisch ambtenaar voor een onderzoek of de uitvoering van een bepaald project in een of andere ontwikkelingsland.

Op die wijze kunnen de gemeenten op hun eigen terrein steun bieden aan de ontwikkeling van een goed functionerend administratief of technisch apparaat in die landen. In internationaal verband doen de gemeenten dat al min of meer via de International Union of Local Authorities (I.U.L.A.). Ook het in het voormalige paleis Noordeinde gevestigde Institute of Social Studies werkt in die richting. De studenten van dit instituut zullen in vele gevallen straks in hun eigen achtergebleven land plaatsen moeten innemen in het administratieve overheidsapparaat of aan zulk een apparaat mee vorm moeten geven. Het is dus van wezenlijke betekenis wanneer zij naast hun theoretische studie kennis kunnen nemen van de praktijk van het besturen van een gemeente in Nederland.

Naast deze mogelijkheden staat dan nog de zinvolle mogelijkheid voor hulp open wanneer een gemeente, zoals in het geval Enschede bijv., door welke omstandigheden dan ook, contacten heeft met een gemeente in een ontwikkelingsgebied.

de tegenstand gebroken

dorst Foka van Loon

II

Met de staart tussen de poten druipend het dier naar het hem toegewezen verbanningsoord en staart Diena vol verbazing na. Hij kan er met zijn hondverstand niet bij, hoe het mogelijk is, dat de vrouw hem, haar trouwe dienaar, dwingt te wijken voor iemand, die hem stiekum sard en zich niet ontziet hem een klauw met de hark over de rug te geven, als hij in machteloze vernedering aan de ketting ligt.

Diena leeft echter zelf momenteel te zeer onder hoogspanning, dan dat die blik, vol stom verwijt haar iets zou doen. Haar hart juicht. Albert komt haar vanavond nader, dat voelt ze.

Neuriënd en met ogen, die lichten als sterren, komt ze de kamer weer binnen.

Ook Alberts ogen glanzen vanwege de behaalde overwinning.

„Zo?“, zegt hij. „Is hij weg? Nou, dat was je ook geraden! 't Zou toch ook te gortig zijn. Als ik het veld moest ruimen voor zo'n mislijk beest. Wat zeg jij?“

Hij strekt zijn arm uit om Diena naar zich toe te halen. Maar Walda heeft zijn macht nog niet verloren, al is hij verbannen. Met luide vreugdeblaffen slaat hij aan.

„Die beroering“, scheldt Albert uit 's harten diepste grond.

Diena begrijpt echter beter wat dit alarm te betekenen heeft: „Daar heb je vader en moeder al weer!“ zegt ze met een kort teleurgesteld lachje.

Ze beseft nu nog niet, dat deze spoedige terugkomst tot haar geluk is.

HOOFDSTUK II

Vrouw Stapelkamp is vroeg met de was. Het is nog geen negen uur nu spreidt ze het linnen al op de bleek. De herfst heeft vannacht een was van dauw over het gras gelegd. Met de rand van haar bonte huishoudschort rijdt de boerin al bukkende ze een voor een stuk. Handig, als mechanisch, legt ze soort bij soort, slopen naast slopen en lakens bij lakens. Zo heeft ze 't in haar jeugd van haar moeder geleerd en ook, dat wie het maar zo'n beetje door elkaar mikt, een sloddervos is.

Walda houdt haar gezelschap. Het is maar lastig, want hij stelt zich vanmorgen aan als bezeten. Eerst rolde hij zich als een halve dolle door het vichtige gras, alsof hij onder het ongedierte zat. Nu holt hij met grote sprongen door de aardbeienbedden en richt daar enige verwoesting aan. Hij kreeg zeker met de stok van de baas, als die het zag, maar vrouw Stapelkamp laat het oogluikend toe. Ze heeft dit liever, dan dat hij zich gaat vertreden op haar schone goed.

Kijk, daar komt hij weer aanrazen de kop scheef als een woedende stier, die zijn belager een stoot toe zal brengen. Vlak voor een laken stuit hij uit zichzelf z'n vliegende vaart.

„O, dat dacht ik“, foetert vrouw Stapelkamp. „Als je toch 't hart in je lijf hebt, om mijn wasgoed met je smerige poten te bederven, ben je nog niet gelukkig! Ik waarschuw je!“

Voor deze dreigende toespraak dienst Walda toch enige meters achteruit. Hij hoort het aan haar toon, de vrouw laat niet met zich spotten. Er zijn zo van die dingen, die ze per se niet in hem duldt.

Gisteren greep hij uit pure blijdschap, dat ze hem van de ketting verloorste en in vervoering over het mooie weer, een kip in z'n nekvel. Hij beet helemaal niet toe, maar toch, toen hij op geschreeuw en gezag van de vrouw het dotje veren weer losliet, lag het voor mirakel en bewoog geen poot meer. Wat hij toen op z'n huid gehad heeft! Zijn vertoewend gejam — ja, want kan hij 't helpen dat dat kakelend mirakel nog niet eens kan hebben, dat het even heen en weer geschud wordt — droeg ver over 't land en bereikte zelfs de boer en de knecht, die op een behoorlijke afstand van de boerderij aan het werk waren.

Na thuiskomst van de boer en ingewonnen informatie naar dat alarm, kreeg hij van de baas nog een portie klapper op de koop toe. Walda zucht hartverscheurend. De vrouw lacht.

„Ja, jongen, 't heugt je nog van gister zeker, hè?“

En dan denkt ze bij zichzelf, dat ze haar wijs kunnen maken, dat een hond geen verstand zou hebben. Ze kent mensen, die lang niet zo uitgeslagen zijn als Walda. Kijk hem daar nou es zitten, met een meewarige snuit, of ie z'n laatste oortje versnoept had! Dan ineens wordt de rustige gang van haar gedachten onderbroken door claxongetoeter.

De boerin laat haar klare blik over 't erf wijden. Er komt een vonkje intense belangstelling in haar blauwe ogen. Daar heb je warempel Jan Rozeboom. Nou, dat is een poos geleden, dat die hier geweest is. Ze droogt haar handen af aan haar schort laat de teil met wasgoed half gevuld voor wat ze is en schrijdt met manlijke stappen door het natte gras. Ze is voor haar zestig jaren nog een flinke frisse vrouw. Ze heeft rode wangen en opmerkelijk weinig rimpels, ondanks het feit, dat ze geen enkel schoonheidsmiddel ook maar bij name kent. Haar haar begint bij de slapen iets te grijzen. 't Is echter asblond van zich zelf daardoor valt dit ouderdomsverschijnsel bijna niet op.

Als ze bij de baanderdeuren aangeland is, is Jan Rozeboom al in geen velden en wegen meer te bekennen. Hij is reiziger in textiel! — dit zo ruim mogelijk op te vatten, want hij verkoopt ook dekens en levert desgewenst een complete meubelinrichting. Bij vrouw Stapelkamp is hij kind aan huis en zou hij bij nacht de weg door de boerderij evengoed weten te vinden, als de bewoners. Hij toert, met zijn handen in de zakken, een lustige schlager fluitend, rond de tafel, nadat hij zijn koffers er een plaatsje bovenop gaf.

Zodra de boerin binnenkomt, stevent hij op haar af met uitgestoken hand. „Zo, vrouw Stapelkamp, hoe staat 't leven? Goed? Mens, mens, wat heb ik je in een poos niet ge-

zien, maar 't is nog allemaal melk en bloed, zie ik wel.“

Jan Rozeboom heeft een zeer rekbaar aanpassingsvermogen. Is hij bij de vrouw van de dominee of de burgemeester dan kent hij zijn maniertjes. Zodra hij echter het erf van een boer betreedt, heeft hij grotelijks maling aan de etiquette en is hij lang niet vies van een mop, die er maar net mee door kan. Maar bij vrouw Stapelkamp zal hij 't wel uit zijn hoofd laten om iets te vertellen wat niet door de beugel kan. Een grapje kan ze echter best verdragen. Ze slaat schertsend zijn hand weg, zonder die te drukken. „Ouwe mooi-prater, ben je daar weer? Waar ben je zo lang gebleven? 'k Heb vaker als één keer tegen „ons volk“ gezegd: Jan Rozeboom is vast gaan emigreren, die zien wij hier nooit weer!“

Jan lacht zo smakelijk om deze absurde gedachte — het gaat hem hier als manufacturer, woninginrichter en stof-feerder zeer naar den veeze — dat je hem met gemak tot achter in z'n keel kunt kijken. „Ik emigreren? Nou, dan moest er heel wat gebeuren! Verleden week hebben we mijn zuster en haar man naar de boot gebracht, maar ik had helemaal geen verlangen, om mijzelf ook in te schepen hoor! Hè, hè de koude rillingen liepen langs mijn rug, toen die muziek begon te spelen: „Vaarwel, mijn dierbaar vaderland!“ Ik stond te grienen als een klein kind! Nee, dat is niets voor mij. Ik ben een veel te gevoelig mannetje, vrouw Stapelkamp!“

„Ja, op dat punt misschien wel!“ lacht de boerin ondeugend. „Maar de klanten moeten maar eens proberen om af te dingen, dan ben je niet zo week, dan ben je een eerste hardkop.“

Jan Rozeboom roept een uitdrukking op zijn gezicht te voorschijn, tegelijk verongelijkt en bedroefd.

't Is of zijn donkere ogen dwars door de boerin willen heen kijken en vraagt zacht verwijtend: „Vrouw Stapelkamp, heb ik u ooit afgezet?“

De boerin, hoewel ze weet, dat Jan een grote comediant is en misschien de helft van haar jaren telt, voelt zich ongemakkelijk onder zijn blik en ondanks zichzelf en haar ouderdom, verdiept zich haar kleur in onaangename mate. Om dit te verbergen wendt ze zich van hem af terwijl ze zich zelf nog tracht te denken met de spottende opmerking: „O nee, Jan, m'n jongen, je bent zo eerlijk als goud. 'k Heb nooit anders als voordelig bij je gekocht, maar nou lieg ik!“ Dan gaat ze druk met de ketel en de koffiepot in de weer. „Je lust wel een bakje, denk ik, hè?“

„Alstublieft, graag!“ zegt Jan en hij bezwaart zijn ziel ditmaal niet met een leugen, want 't is nog maar de negende ure en vrouw Stapelkamp is zijn eerste klant.

Maar als hij zo vol koffie gegoten is, dat 't hem bijkans de neusgaten weer uitspoelt, accepteert Jan ook met 'n gretig „alstublieft, graag“ de zoveelste tot de rand gevulde kop. „Een mens doet al wat voor z'n boterham“ pleegt hij te zuchten, als hij soms eens onpasselijk thuis komt.

Al de koffie gezet en bruis is, begeeft vrouw Stapelkamp zich naar de achterdeur en zendt een doordringend en langgerekt „koffie!“ door de ether, zodat Jan Rozeboom er kippevel van krijgt. Hij is werkelijk heel gevoelig voor geluiden. Dit schel bazuin geluid van vrouw Stapelkamp bezorgt hem werkelijk koude rillingen. Het heeft echter zijn doel bereikt, want kort na de vrouw des huizes stommelen de geroepenen, boer en knecht, samen binnen. Ook zij begroeten Rozeboom als een oude bekend. „Jo, Jan, zien wij jou hier ook nog es weer? Ik was al bang dat de vrouw schulden bij je gemaakt had en dat wij nou uit de gratie waren“, schertste de boer.

Met 'n welsprekende mimiek verwerkte Jan Rozeboom deze veronderstelling als een enormiteit, te belachelijk om over te praten. „Die man van u kan ze ook bruin bakken, vrouw Stapelkamp!“ Hij neemt op deze manier de boerin meer voor zich in dan wanneer hij serieus en waar ze in levende lijve bij is, haar weergalozе betrouwbaarheid was gaan bezingen.

Als de koffiepot tot op het drab is geleegd en ieder zo'n kop of vier heeft opgeslobberd, maakt de boerin direct aanstalten om de tafel leeg te ruimen. Het sein voor Rozeboom om zijn koopwaar uit te stallen en voor de beide anderen, om als totaal overbodig hun biezen maar weer te pakken. Jan Rozeboom toont zich vlugger van begrip dan de boer en zijn knecht. In een ommezien heeft hij een koffer opengeknipt, maar die twee blijven maar plakken. Vrouw Stapelkamp ziet zich genoodzaakt duidelijker en meer persoonlijk te worden.

„Gaan jullie nou maar es weer aan 't werk, 't is hier anders zo vol,“ zegt ze. Een stootje tegen de arm van haar man moet haar vermaning kracht bij zetten. De drie mannen lachen haar eensgezind uit. De opzet is te doozichtig en 't motief een van „lik mij 't vest“, volgens knecht Albert, want de keukenkamer is zo'n geweldige bak dat men er met 't meeste gemak een bal in zou kunnen organiseren. Nee, dan heeft Albert degelijker reden, om zijn verblijf ter plaatse nog wat te lengen. Als de vrouw 't goed vindt wil hij zijn neus ook wel eens in die koffers steken, want hij verbeeldt zich wel es, dat hij er een paar hemden en wat zakdoeken bij gebruiken kan. Vrouw Stapelkamp hapt in dat idee als een uitgehongerde schooljongen in een vers cadetje.

Nee maar, Albert haalt haar de woorden uit de mond, hemden die heeft hij zo nodig als brood en zijn zakdoeken zijn nog te slecht om in de stofdoekenmand te verdwijnen, ze kunnen regelrecht bij de vodden.

Nou daarom, 't is dus geen overbodige weelde, dat Albert blijft, want hij wil graag zijn eigen ondergoed kopen, niet dat hij 't de vrouw niet toevertrouwt, maar hij is bang, dat ze hem in dezelfde dikke rode baai zal steken, waar ze de baas ook mee bekleedt en daar heeft Albert niet van terug.

(wordt vervolgd)

SINGER SELECTEERT INDISCHE KRUIDEN

Wordt u te zwaar?
Neem de onschadelijke
Indische
**ONTVETTINGS-
PILLEN**
40 stuks f. 1.90
120 stuks f. 3.40

(KOEMIS KOETJING)
REMOEKDJOENG
Urine-aanrijvend
In tabletten: 20 st. f. 1.25
100 stuks f. 4.95
In kruiden: f. 2.31

Verhoog uw gal- en
leverwerking door
TEMOE LAWAK
Bloedzuiverend,
sacht laxerend
In tabletten: 20 st. f. 1.25
100 stuks f. 4.95
In kruiden: f. 2.65

N.V. THE SINGER IMPORT • HOF 39 • AMERSFOORT. TELEFOON 5547

FA. DE GEUS & VAN DER HOEVEN

's-Gravenmoer - Julianalaan 18
Telefoon 0 1623 - 2507

Fabricage en import van
korsetfournituren, broderie,
garens etc. etc.

Aandacht voor

GENERAAL LEMNITZER

de opvolger van gen. Norstad als Navo-opperbevelhebber

SINDS vorige week heeft de Navo een nieuwe opperbevelhebber. Het is de Amerikaanse generaal Lyman Louis Lemnitzer, voorheen voorzitter van de commissie van stafchefs in de Verenigde Staten — een officier met een prachtige staat van dienst, die volkomen berekend mag worden geacht voor de taak, die in de afgelopen twaalf jaren achtereenvolgens reeds op de schouders van Eisenhower, Ridgway, Gruenther en Norstad heeft gerust. Niettemin wordt de opvolging van Norstad door Lemnitzer in sommige Europese landen betreurd, omdat men vreest, dat laatstgenoemde zijn inzichten niet zo krachtig in Washington kan verdedigen, als geruime tijd met Norstad het geval is geweest.

ZOALS men weet, heeft Norstad niet ontslag genomen, omdat hij aan de „pensioengerechtigde leeftijd” toe was. Hij had nog wel enkele jaartjes meegekund. En er zou onder de huidige omstandigheden wel iets voor te zeggen geweest zijn, als men er in Navokringen juist naar gestreefd zou hebben, geen wijziging te brengen in het opperbevel. Norstad is dan ook afgetreden, omdat hij het niet langer eens kon zijn met de wijze, waarop men in Washington meent, de samenwerking in Navoverband gestalte te moeten geven. Norstad heeft er geen geheim van

gemaakt, dat hij voorstander is van de vorming van een Navo-kernmacht. Maar hij praatte bij de Amerikaanse regering voor dovemansoren en in juli jl. trok hij daaruit de consequentie: hij nam ontslag.

DE ontslag-rage van Norstad werd vrijwel onmiddellijk door president Kennedy ingewilligd en de benoeming van zijn opvolger was slechts een kwestie van enkele uren. De snelheid, waarmee dit alles gebeurde, leidde er toe, dat een van de Navobondgenoten (die niet van tevoren waren geraadpleegd) zich niet zonder meer met het besluit van Kennedy akkoord wilde verklaren. Dat was voor Lemnitzer niet prettig. En waarschijnlijk onverdiend wordt hij nu beschouwd als iemand, die door de Amerikaanse regering naar voren werd geschoven, omdat zij verwacht, dat hij zich zal conformeren aan de besluiten, die in Washington genomen zullen worden.

HOE dan ook, Lemnitzer is — zoals we al schreven — een officier met een prachtige staat van dienst, die volkomen voor zijn nieuwe taak berekend mag worden geacht. Hij werd op 29 augustus 1899 in Honesdale (Pennsylvania) geboren. Na zijn militaire opleiding te hebben voltooid in Westpoint en aan de kustartillerie school deed hij van 1924 tot 1926 dienst in de Amerikaanse strijdkrachten op de Filipijnen, die toen nog een Amerikaanse kolonie waren. Daarna gaf hij vier jaar onderricht in Westpoint.

IN het begin van de tweede wereldoorlog was hij op de planningafdeling van het Amerikaanse ministerie van defensie te Washington werkzaam. In 1942 bereidde hij van Londen uit — samen met generaal Mark W. Clark — in het geheim de landing van de Amerikaanse troepen in Noord-Afrika voor. Na de landing leidde hij een luchtafweerbrigade in Tunesië en op Sicilië. Ook was hij rechtstreeks betrokken bij de onderhandelingen, die leidden tot de capitulatie van Duitse troepen in Italië. Later was hij de stafchef van

TIJDENS de Kerstvakantie kwam mij Der Spiegel in handen, het opzienbarende Duitse weekblad, dat in Hamburg wordt uitgegeven en waarvan de uitgever Augstein onlangs werd gearresteerd en na voorarrest werd vrijgelaten. De actie, welke de Bondsrepublikeinse regering tegen dit weekblad voert en gevoerd heeft, vindt zijn oorzaak in een beschuldiging van spionage. Zij heeft minister Franz-Josef Strausz het politieke hoofd gekost, zij kost de heer Adenauer nog steeds moeilijke dagen en misschien nachten, al geeft de Kanselier naar buiten de indruk, dat hem Der Spiegel „Wurst” is, zij het een hartige.

Het ligt niet in mijn bedoeling de Spiegel-affaire hier te bespreken. Dat zou trouwens tegen journalistieke coden zijn, nu deze affaire „onder de rechter” is. Wel wil ik iets zeggen over het blad als zodanig, in het bijzonder wat betreft een bericht, dat ik aantrof in dat mij in handen gekomen (oude) nummer van 5 december, nu een maand geleden verschenen.

Der Spiegel is op sensatie uit, onder het mom van de felste verdediger van de democratie. Nu is dat woord (en dat begrip) democratie in Duitsland altijd een beetje moeilijk woord geweest. En ik ben van mening, dat Demo-kra-tie nog steeds niet hetzelfde betekent als ons woord democratie. Een zekere arrogantie, tendentieuze instelling en een aan onbeschaamdheid grenzende vrijpostigheid zijn het weekblad niet te ontzeggen.

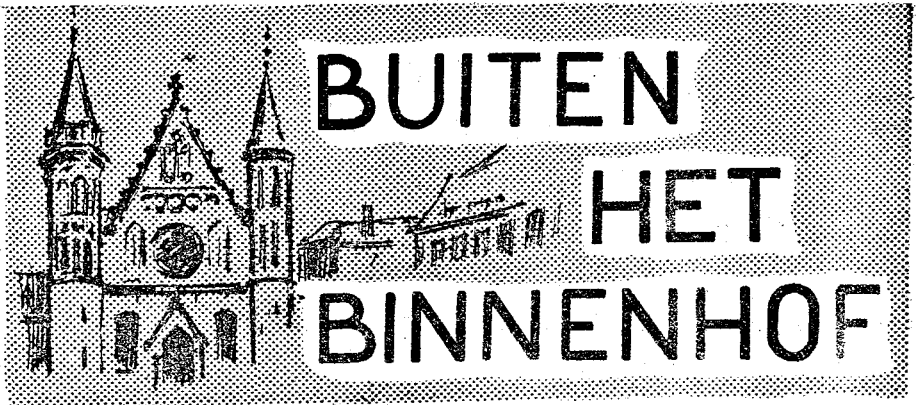
In het geval Augstein wordt de persvrijheid door het blad, en door een wijde kring van lezers, tot op de troon verheven, of zij daar, in Duitsland, al eeuwen de pen voert en de weegschaal van het recht in balans houdt. Uit de rijk voorziene rubriek ingezonden stukken, welke de moeite van het lezen loont, kan de lezer gemakkelijk nagaan welke mentaliteit bij een deel van de geabonneerden leeft, nóg leeft.

Een tijdje geleden heeft Der Spiegel een artikel gepubliceerd over Z.K.H. Prins Bernhard, een artikel, dat niets te maken had met het voorstaan en bevorderen van democratie, dat er alleen op uit was om te krenken. Dat de redactie tegen koninkshuizen en hoven is, is haar goed recht. Zo kan een andermans recht zijn, iets te hebben tegen ridderkruisen en eikeloof, welke onderscheidingen in het huidige West-Duitsland nog trotse dragers vinden, getuige een der ingezonden stukken in het genoemde nummer.

Doch omdat iemand zulk Hitleriaans goud en edelsteen nog steeds om de nek wil hebben, behoeft men hem in het openbaar niet te krenken, noch zijn landgenoten.

Der Spiegel krenkt gaarne. Ik kan op het ogenblik niet nagaan, helaas, of er in Der Spiegel meer over H.M. Koningin Wilhelmina, naar aanleiding van haar overlijden, gestaan heeft dan hieronder volgt. Mocht het hier geciteerde alles zijn wat over deze vorstin in een in grote oplage in een buurland, waarmede wij diplomatieke betrekkingen onderhouden, verschijnend weekblad kon geschreven worden, dan zal ik nog maar even wachten met een abonnement op dat blad te nemen.

In het nummer van 5 december 1962 lees ik in de

rubriek „Register”, onder het kopje „Gestorben”, het volgende:

„Wilhelmina, 82, van 1898 tot 1948, toen zij ten gunste van haar dochter Juliana afstand deed van de troon, Koningin van Nederland; op haar vroeger bezit, Paleis „Het Loo”, bij Apeldoorn. De ex-Koningin, die met de in 1934 gestorven levenslustige Hendrik Hertog van Mecklenburg gehuwd was, had in 1918, tegen de wil van de Geallieerden, Keizer Wilhelm II asyl verleend. Na haar abdicatie hield de het openbare leven schuwende en naar religieuze gevoelens zoekende Wilhelmina, hoofd van het rijkste koningshuis in de wereld, zich bezig met het schrijven van haar in 1959 onder de titel „Eenzaam, maar niet alleen” verschenen gedenkschriften alsmede met het schilderen van landschappen.”

Méer kon er in het nummer van Der Spiegel van 5 december 1962, niet af bij het sterven van H.M. Koningin Wilhelmina. Zelfs een foto ontbreekt. Van haar vijftig regeringsjaren wordt slechts vermeld, dat zij tegen de wil van de Geallieerden, Keizer Wilhelm II asyl heeft verleend. Alsof het asylrecht in Nederland in de hand is van de Koningin! Haar gemaal was levenslustig; na haar abdicatie schreef zij een boek en schilderde landschappen en meed zij het openbare leven.

Dat is alles wat Der Spiegel, een weekblad met een der grootste archieven, weet te vertellen over Koningin Wilhelmina.

Het is niet voor de volle 100 % onjuist, het is niet, zeker niet, voor de volle 100 % juist, het is alleen maar krenkend voor de Nederlander, die het leest.

Dit In Memoriam staat in dezelfde rubriek, waarin nog een overledene wordt gemeld: George Ivor Brinham, de 46-jarige secretaris van de Britse houtbewerkerbond en lid van het hoofdbestuur van de Labour Partij die waarschijnlijk vermoord is door een 16-jarige jongen. Zeven regels voor Brinham, negentien regels voor Koningin Wilhelmina.

Een holle spiegel!

William Franke

KRYPTOGRAM

Horizontaal: 1. zeer plaatselijke neerslag; 3. als men het uithou(d)t wordt men zo hoog bejaard; 7. voor de oorlog goldt: wie (revolutie-)wind zaait, zal hem doen opkomen; 9. lekkernij waarin aanvankelijk geld zit; 11. grappig als een hakwerktuig vóór een letter komt; 12. Europeaan is in Frankrijk; 13. Houen zo! U bent onder de pannen! 14. op bevel van de kapitein aan de roerganger komt dit gerecht uit de pan; 18. edel bier; 19. zou men iemand maar half achten, dan wordt hij nog verveerd; 21. „landsman” van Paulus; 23. zij wilden kennelijk de stad niet uit; 24. schaduwzijden! 25. dit zetten wordt zitten.

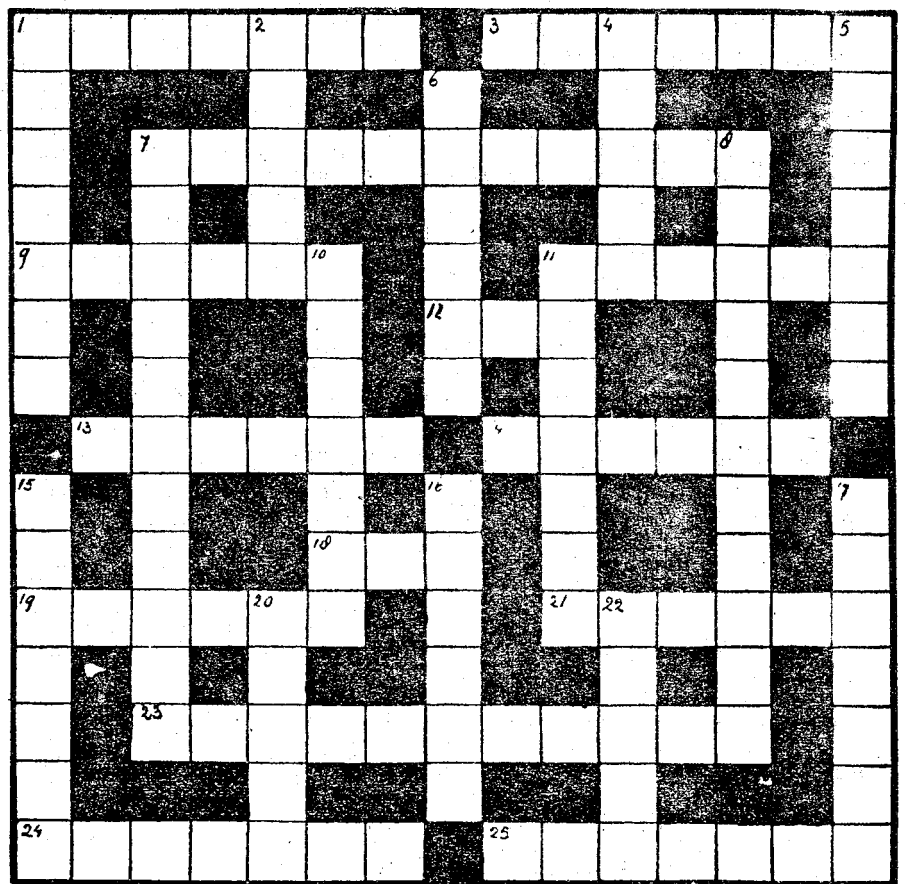
Vertikaal: 1. Deze vis is met voorspoed groter geworden; 2. in zo'n troep moet het wel een troep zijn; 4. 't is alleen maar negatief; geen wonder dat er twist door ontstaat; 5. wie dit uit de kan wil hebben krijgt het deksel op zijn neus; 6. metalen monsters?; 7. landmeters moeten wel luie lui zijn; 8. wat een verschrikkelijk lawaai moet het zijn, als dit op het (marine-)menu staat!; 10. dat doet een blijverje niet; 11. jager waarop gejaagd wordt; 15. sprookjesachtige bezigheid; 16. beslist geen kieskauwer, deze gulzigaard; 17. een meisje laat zich hier van haar beste kant zien; er is wat te krijgen!; 20. dat het landbouwwerktuig van achteren onder de gier zit, ligt mij vlak; 22. op tijd wordt gezongen.

Oplossing vorige puzzel

HORIZONTAAL: 1. Lisse; 6. vlees; 11. Galilea; 13. sliding; 15. em. 16. Singapore; 18. ar; 19. spa; 21. opa; 22. opa; 23. Erin; 24. anode; 26. Orpa; 27. leg; 28. Eli; 29. era; 31. iet; 32. ironie; 34. nadien; 36. eed; 37. ren; 38. stroef;

de geallieerde opperbevelhebber in Italië, de Britse veldmaarschalk Alexander.

NA de tweede wereldoorlog heeft hij op een aantal belangrijke posten gediend, waarbij hij te maken had met de politieke scholing van militaire leiders, de economische hulp

41. Beerta; 44. alt; 45. rel; 46. ris; 47. alp; 49. neef; 50. mores; 52. bate; 53. kus; 55. rem; 57. lak; 58. E.T.; 59. gelijkenis; 63. re; 64. regeren; 66. notabel; 68. lotus; 69. Essen.

VERTIKAAL: 1. lamprei; 2. i.l.; 3. sis; 4. slim; 5. een; 6. vlo; 7. lire; 8. Ede;

9. ei; 10. snappen; 11. gesel; 12. agonie; 13. spaden; 14. graat; 17. apo; 20. aigrettes; 22. oriëntaal; 24. Ali; 25. era; 28. Endor; 30. adres; 33. oer; 35. Ier; 38. sleutel; 39. Eem; 40. florijn; 41. Bremen; 42. eis; 43. altaren; 44. anker; 48. pekel; 51. rek; 54. Peru; 56. bits; 59. get; 60. les; 61. Noë; 62. sas; 65. go; 67. be.

aan het buitenland, de opleiding van luchtlandingstroepen. Hij nam deel aan de strijd in Korea en werd in 1955 opperbevelhebber van de V.N.-troepen in dat gebied en van de Amerikaanse troepen in het Verre Oosten. Het laatst was Lemnitzer voorzitter van de Amerikaanse com-

missie van stafchefs. Hij is tegenstander van een defensiepolitiek, die uitsluitend gebaseerd is op massale vergeldingswapens en voelt meer voor verschillende andere mogelijkheden, opdat het Westen ook voorbereid is op eventuele plaatselijke en conventionele conflicten.

Enquête onder de abonnees

ONZE redactie stelt het op prijs uw oordeel over het volgende te vernemen.

Reeds enkele jaren verschijnen in ons blad diverse rubrieken. Natuurlijk is er regelmatig correspondentie tussen de redactie en lezers van ons blad.

Het zal echter ook uw instemming hebben, dat de redactie nu eens u de gelegenheid wil bieden om zeer in het kort uw mening over de inhoud van ons blad te geven. Daar kan ons werk slechts mee gebaat zijn.

Ter bevordering van dit „tweerichtingsverkeer” treft u hieronder enkele vragen aan,

die u op de daartoe aangegeven plaatsen in het kort kunt beantwoorden.

Indien u die moeite wilt nemen, knip dan s.v.p. het hieronder geplaatste gedeelte uit en zend het toe aan de administratie van ons blad, Dr. Kuiperstraat 3, 's-Gravenhage. Vermelding van uw naam behoeft niet plaats te vinden, doch is ook niet ongewenst.

Aangezien de redactie buitengewoon bezet is, mag er misschien wel de aandacht op worden gevestigd, dat voor speciale correspondentie minder gelegenheid is voor het samenstellen van een totaal-conclusie uit de binnengekomen formulier-antwoorden.”

I. Wat vindt u van de rubrieken:

	goed/matig/slecht	Wenst u in de opzet van deze rubrieken verandering? Zo ja, welke?
1. In gesprek met onze lezers		
2. Pers en Periodiek		
3. Parlementair Overzicht		
4. Buitenlands Overzicht		
5. Wereldnieuws in Vogelvlucht		
6. Dezer dagen		
7. Vijftig jaar geleden		
8. Buiten het Binnenhof (van W. Groenkoper)		
9. Puzzel		
10. Feuilleton		
11. Notities van een raadslid		
12. Meditatie		
13. Bijdrage van dame		

Hebt u suggesties voor andere rubrieken? Zo ja, in de plaats van welke?

II. De middenpagina wordt meestal gevuld met

- hetzij a. streek- of plaatsreportages
- hetzij b. met reportages over geestverwante organisaties en instellingen werkzaam op allerlei levensterrein.

Geeft u de voorkeur aan a. of b. of wenst u deze afwisseling gehandhaafd? (a, b of afwisseling)

**III. Hebt u andere wensen met betrekking tot ons weekblad?
Zo ja, welke? (kort formuleren s.v.p.)**

NEDERLANDSE GEDACHTEN

(VOOR HET EERST VERSCHENEN IN 1829 ONDER REDACTIE VAN MR. GUILLAUME GROEN VAN PRINSTERER)

WEEKBLAD VAN DE ANTIREVOLUTIONAIRE PARTIJ

BIJ HET BEGIN

DOOR de dagelijkse drukte zijn wij al haast weer vergeten, dat wij nog maar net aan het nieuwe jaar bezig zijn. Het is eigenlijk nog maar pas begonnen. Maar hoever liggen de intimiteit van Oudejaarsavond en de prilheid van Nieuwjaarsdag voor velen van ons alweer niet achter de rug? De vrieskou in de natuur legt het vaak af tegen de kille dwang waarmee plichten, omstandigheden en vaak ook harde tegenvallers van dag tot dag meesleuren door de barre werkelijkheid.

U zult zeggen: Dat klinkt niet als een opgewekt begin van 1963. Ik geloof, dat men maar beter de werkelijkheid kan afbeelden zoals zij is. Het „hoe genoeglijk rolt het leven” is op bijna niemand meer van toepassing. Althans niet in onze eigen ogen, ook al zien anderen de zon wel in ons watertje schijnen. Zij hebben ten dele gelijk. Maar wijzelf moeten nu eenmaal het leeuwendeel van onze aandacht en energie wijden aan de negatieve kanten, de moeilijkheden van het bestaan.

Anderen zien ook de zonzijde en zijn soms jaloers op ons, terwijl wijzelf geneigd zijn het eigen lot te beklagen. Mag ik u voor 1963 toewensen, dat ook wijzelf onze zegeningen wat beter tellen? Dat is dunkt mij voor een wat meer dankbare levenshouding, voor een wat evenwichtiger levensopvatting onmisbaar. Ons werk waarmee we zoveel te stellen hebben, is in zijn geheel genomen, een zegen. Onze tegenslagen zijn er al evenmin niet voor niets. God heeft er een bedoeling mee, al kennen wij die niet.

Menigeen heeft aan het einde van

Bronchiletten Hoestdrank in tabletvorm.95ct

een lange levensrit gezegd, dat hij of zij juist voor de moeilijkheden dankbaar is, omdat die zelfoverschatting voorkwamen en levenswijsheid brachten.

Laten wij met die dankbaarheid en levensaanvaarding, die heel wat anders is dan doffe berusting, in 1963 beginnen. Dan kan het nieuwe jaar, waarin ik u allen veel goeds toewens, ook werkelijk een gelukkig jaar worden.

Ook in de politiek moeten wij proberen ons evenwicht te bewaren. In een verkiezingsjaar valt dat voor een politieke partij soms niet mee. Het is begrijpelijk, dat juist in zulk een jaar enkelingen en groepen te goeder trouw natuurlijk proberen extra invloed op de gang van zaken uit te oefenen. Dat is hun goed recht. Maar het is de plicht van een politieke partij om bij alles toch haar evenwicht te bewaren bij alle pressie, die van binnenuit of van buitenaf op haar wordt uitgeoefend. Zou zij dat niet doen, zou zij buigen onder elke druk, die juist in een verkiezingsperiode op haar uitgeoefend wordt, dan zou zij heel veel anderen teleurstellen. Die teleurgestelden zijn dan zij, die op zo'n partij willen kunnen rekenen. Die natuurlijk ook hun vragen en hun kritiek hebben.

Aan wie niet steeds alles duidelijk is evenmin als aan ons allen altijd alles duidelijk en verklaarbaar is. Maar deze mensen vertrouwen dat hun partij en haar bestuur met hen verbonden blij-

ven door middel van de uitgangspunten, die in het beginselprogramma en straks ook in het nieuwe programma van actie neergelegd zijn.

Voor ons A.R. is dat uitgangspunt het beslag van Gods Woord op het openbare leven. Daarom voelen wij ons ook zo nauw verbonden met alle organisaties, die datzelfde doel in het oog houden op hun terrein. Wij zijn van oordeel dat de geestelijke steppe, die Nederland in het midden van de vorige eeuw vormde, in een bloeiend geestelijk tournooiveld is veranderd sinds de opkomst van organisaties, die vanuit hun levensbeschouwing activiteiten ontplooiën. Dat heeft velen gestrekt en getroost in hun bestaan. In sommige dagbladen en andere organen wordt hooghartig neergezien en geschreven over al dat „verzuilde gedoe”. Daar verlangt men blijkbaar weer naar

Radiotoespraak van
Mr. W. R. van der Sluis
secretaris van de A.R. Partij,
gehouden op 10 januari 1963

de vergulde koekoek één zang-vleespotten van weleer. Natuurlijk zegt of schrijft men er niet bij, dat dan één kok, die een grootmeester der zogenaamde neutraliteit moet zijn, de politieke, culturele en maatschappelijke menu's zal bereiden. Wie dan een andere levensbeschouwing heeft, moet maar op een houtje bijten. Natuurlijk zie ik ook wel dat er soms te veel met hokjes en schotjes gewerkt wordt. Ook in dat opzicht moeten wij ons voor overdaad wachten. Maar fundamenteel

fout, onrechtvaardig zelfs zou het ook wezen om andersdenkenden datgene te onthouden, wat wij voor ons en onze geestverwanten vragen. In dit land met zoveel verschillende geestelijke onderstromen is zowel overorganisatie als geestelijke drainage in één zgn. algemene richting onaanvaardbaar. Wij zien het als één der belangrijkste taken van de overheid, dat er zowel binnen als buiten onze grenzen ruimte is voor uitingsmogelijkheden vanuit diverse geestelijke achtergronden. Daarvoor zullen wij in 1963 in de binnenlandse politiek op de bres moeten staan. Maar evenzeer is het de opgave van hen, die buiten ons land invloed uit kunnen oefenen op de gang van zaken.

Dit kwam ook tot uiting in de Tweede Kamer. Na een korte vakantie behandelde dat deel van ons parlement de begroting van Buitenlandse Zaken. U hebt in de kranten kunnen lezen, dat onze woordvoerder, mr. Biesheuvel, woorden van lof aan het adres van minister Luns en diens staatssecretaris mr. Van Houten heeft gesproken. Dat was niet zo maar een gelegenheidsfrase. Voor de Europese politiek van dit kabinet bestaat in onze kring grote sympathie. Waarom?

Dat is na het bovengenoemde gauw gezegd. In het samenspel van grotere en kleinere landen is het gevaar van willekeur en machtsstreven van de kant der groten immers nog steeds bijzonder reëel. Uitgaande van de noodzaak van die nauwe samenwerking tussen de volken vooral de West-Europese, kan dit gevaar slechts ingedamd worden als er een internationale rechtsorde tot stand komt. Maar dan een echte rechtsorde, dus inclusief een

Foto Max Koot

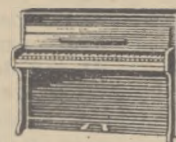
Onze hartelijke gelukwensen voor prinses Margriet, die vandaag haar twintigste verjaardig viert.

Dames-,
heren- en
kinderkleding

Wieringa

ZWOLLE
APELDOORN
HILVERSUM

AMERSFOORT
ARNHEM

PIANO'S
VLEUGELS
ORGELS
PEDALION

Fa. R. van den Burg,

Arnhemsestr. 8 - Amersfoort - Tel. 03490-13877

Vijf minuten

een Bijbelwoord voor iedere dag door Ds. H. Giesen, met een voorwoord van Ds. G. P. Klijn, is zonder twijfel het meest gevraagde dagboek van de laatste jaren. Het heeft tienduizenden dagelijkse gebruikers.

Uitg. van: Boekencentrum N.V., Scheveningseweg 72, Den Haag. Verkrijgbaar bij de boekhandel.

NED. BIJBELGENOOTSCHAP HET NIEUWE TESTAMENT

(met woordverklaringen)

f 2,90 CARILLON-REEKS f 2,90

rechtsprekende instantie, die zonder aanzien van klein of groot, de gerechtigheid dient. Welnu, zulk een West Europees Hof van Justitie is er. Wij zijn dus verder gevorderd dan ooit. Dat dit kabinet aan de verdere opbouw van deze Europese rechtsorde zijn beste krachten geeft is de reden van onze ingenomenheid met dit beleid.

Ook onze kijk op de verhouding tussen de NAVO-bondgenoten en — in nog wijder verband — de verhouding tussen Oost en West moet worden gezien tegen de achtergrond van ons streven naar een internationale rechtsorde. Dat is het wat ons beginselprogramma de Goddelijke wet voor het samenleven der volkeren noemt.

Deze week kwam in ons parlement de begroting van Minister Marijnen aan de beurt. Ook hem speelde het verlangen naar een grotere leefbaarheid en een rechtvaardige bejegening, ditmaal van de agrarische bevolking een grote rol in het standpunt, dat onze woordvoerders innamen. We weten allemaal, dat geen volk een gezond agrarisch bestanddeel kan missen. De moeilijkheden waarmee deze groep te kampen heeft worden bepaald niet alleen in ons land gevoeld. Overal verkeert zij in een overgangsfase. Die agrarische problematiek is internationaal en moet ook op dat niveau worden aangepakt. Ook in de EEG is men daarmee bezig. Maar elke nationale overheid moet terwille van het gehele volk eveneens voorkomen, dat er in sociaal-economisch opzicht een agrarisch vacuüm ontstaat.

Daarom bepleiten wij een landbouwpolitiek waarbij incidentele beslissingen en maatregelen aansluiten op het beleid, dat op langere termijn verwezenlijkt moet worden. Wij zien het ook als een noodzakelijkheid, dat de gehele landbouwpolitiek ingepakt wordt in het beleid, dat ten behoeve van een gezond platteland wordt ontwikkeld. Aan de landbouw moet daarbij een plaats worden gegeven, die gelijkwaardig is aan die der industriële bedrijvigheid. Daarop heeft deze bevolkingsgroep recht uit hoofde van hetgeen zij presteert en voor de Nederlandse samenleving betekent. Ons werk in 1963 is weer volop aan de gang.

Moge uw arbeid en die van onze partij op dezelfde idealen gericht zijn.

Moge dat werk bovenal door God gezegend worden.

• Roodhuyzen en de middelmatigheid

Roodhuyzen was een halve eeuw geleden de grote propagandist voor de liberalen. Zijn spreken getuigde van een felle vijandigheid jegens de Christelijke partijen. Tegen het einde van het jaar 1912 sprak hij als lid van de Tweede Kamer er zijn droefheid over uit, dat door de samenwerking van de rechtse partijen, „de Borgesiussen en de Roëlls moesten plaatsmaken voor de Oosterbaans en de Hoogstratens”. Borgesius verloor de verkiezingsstrijd tegen de A.R. Oosterbaan en Roëll werd in de Eerste Kamer vervangen door Van Hoogstraten. En dat betekende volgens de heer Roodhuyzen verlies. Niet maar verlies voor de vrijzinnigheid, maar verlies voor het parlement en het land. Want de liberale mannen, die gewipt werden, waren in de ogen van de heer Roodhuyzen véél bekwaamer, waren veel groter sieraden van het parlement, dan mannen als Oosterbaan, die er voor in de plaats kwamen. Die waren „middelmatig”.

Nu verscheen er in die tijd een serie Studien en Schetsen van de hand van Prof. Fabius van de Vrije Universiteit. Een uitgave, waarin de professor zijn mening gaf over politieke vraagstukken. Vaak een zéér persoonlijke mening. Wat geprononceerd en soms ook nog al conservatief. Maar altijd zéér puntig. Vele bladzijden herinneren aan de geschriften van Groen, waar Fabius in zijn jeugd veel aan huis kwam.

Zo schreef Fabius ook iets over deze uitval van de heer Roodhuyzen. Hij schreef: is de liberale candidaat altijd voortreffelijker dan zijn tegencandidaat? Want wij hebben nog nooit gehoord, dat de heer Roodhuyzen een a.r. candidaat heeft aanbevolen omdat die meer in zijn mars had dan zijn liberale tegenpartij. Nee, schreef Prof. Fabius, het moet wat anders zijn. Want ging het de heer Roodhuyzen werkelijk alleen om het peil, en niet om het politieke beginsel, dan zou hij bij de volgende verkiezingen voor Brielle de a.r. candidaat moeten aanbevelen, zo die maar iets boven de middelmaat uitstak.

Om dit laatste goed te begrijpen, diene men te weten, dat de heer Roodhuyzen de geachte afgevaardigde was van het district Brielle.

MISSCHIEN hebt u nooit van Sebastien Roch Nicolas Chamfort gehoord. Dat is in geen enkel opzicht een ernstige leemte. Chamfort heeft nooit van u gehoord, waardoor het evenwicht in beider kennis weer hersteld is. Die Chamfort was een Frans schrijver, geboren in 1741 en overleden in 1794. Hij werkte mee aan een encyclopaedie en aan een spraakkunst; hij schreef toneelspeel en rij nam deel aan de revolutie. Die revolutie, welke nog altijd in de naam Antirevolutionair voorkomt. Omdat hij tegen het Schrikbewind was, is hij opgesloten in de gevangenis en hij is slecht aan zijn einde gekomen. Op zijn naam staan vele puntige gezegden, zoals: „Oorlog aan de paleizen, vrede aan de hutten”.

De woorden: „Wat is de Derde Stand? Alles! Wat heeft hij? Niets!” zijn ook van hem. En ook is van hem de uitlating: „De meest verspilde dag van alle is die, waarop wij niet gelachen hebben”.

Of dat nu werkelijk zo is? Natuurlijk is dat niet zo. Ik kan mij een dag denken, die naar mijn oordeel niet verspild was, maar waarop ik toch niet gelachen heb. En naar alle waarschijnlijkheid kent u zo'n dag ook wel. Maar dat er in Nederland meer gelachen zou kunnen worden, is een bewering waarover ernstig te praten valt.

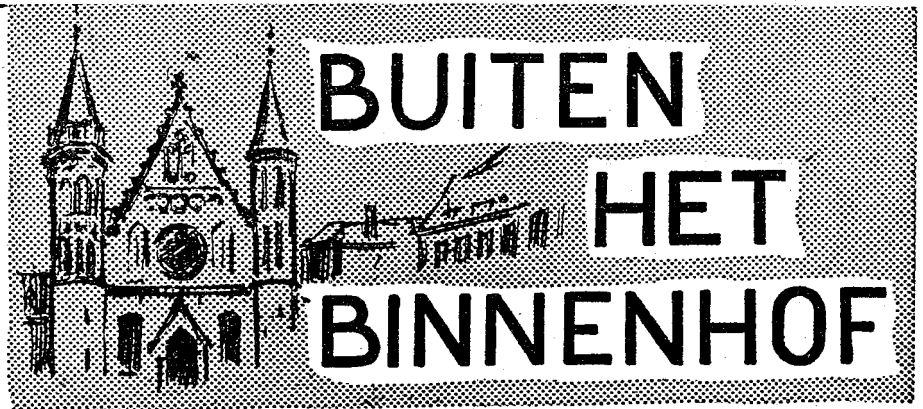
Want, u en ik, vormen een ernstig volkje en de humoristen onder ons zijn schaars. En toen in een vorige eeuw enige humor in de Nederlandse letteren doorbrak, vloeide die uit de pen van ... predikanten, zeer ernstige mensen. Zo gaat dat dan, de humor kruipt waar zij niet gaan kan.

Over humor heb ik in deze rubriek wel eens geschreven, als mij het lachen nader stond dan het schrijven. Ik lach graag en ik lees graag humor. Dat moet er van nature wel een beetje in zitten. Want lachen, heeft iemand gezegd, leert men niet, men verleert het alleen maar. Op school heb ik vaak luider gelachen dan mocht, hetgeen mij duur te staan is gekomen. Maar laat ik het niet over mijzelf hebben, want dan zou ik weer moeten gaan lachen.

Ik ben het jaar in een vrolijke bui begonnen, een boek lezende over „Humor in de geneeskunde” van de hand van een geestige arts, de specialist prof. dr. E. H. Hermans. Indien er artsen onder mijn lezers mochten zijn, voor hen is dit boek niet nieuw, maar de meeste lezers van deze rubriek zijn geen artsen, hetgeen een dankbare overpeinzing is. Voor dat merendeel is dit stuk vandaag bestemd. Ik maak me namelijk sterk, dat velen van dat merendeel wel eens ziek zijn geweest, in contact met een arts zijn gekomen, in een ziekenhuis hebben gelegen en zo niet, dan druk ik hen van harte de hand. Zelf heb ik eens in een ziekenhuis, op een operatietafel gelegen, al was het maar voor één uur... doch ik zou het niet over mezelf hebben. In dat boek nu wordt ondermeer verteld van een chirurg, die een geneeswijze voorstond, welke inhiel, dat een geopeerde patiënt zo spoedig mogelijk weer in beweging kwam. Dat zal wel verband hebben gehouden met de aard van de operatie, maar in ieder geval decreeteerde de chirurg voor de operatie: „En nu vooral niet denken, dat u na de operatie lekker in bed kunt blijven luilakken. Niks ervan! Op de eerste dag moet u al tien minuten uit bed en lopen; op de tweede dag een half uur lopen; op de derde dag al een uur lopen, enz. Hebt u dat goed begrepen?”

„Jawel dokter” zei de patiënt, ietwat benepen, „maar u vindt het toch zeker wel goed, dat ik tijdens de operatie blijf liggen?”

Dit grapje staat al in het begin van dit boek, dat ik met plezier heb gelezen, omdat ik zoveel humor bij zoveel leed niet direct verwachtte. Maar artsen en

operateurs en verpleegsters en ziekenbroeders en hospitaalsoldaten en psychiaters en tenslotte patiënten zijn ook maar mensen en niets menselijks is hun vreemd.

Terzijde mag ik wel een grapje vertellen, dat niet in het boek staat. Een hoogleraar in de theologie moest een gevaarlijke operatie ondergaan. De operateur was nu niet direct een gelovig man. Toen deze laatste de professor bangetjes en nerveus in zijn bed zag liggen zei hij: „Maar professor, wat is dat nu? Ik dacht dat u zo'n sterk geloof had?” Hierop antwoorde de hoogleraar: „Dat heb ik ook, dokter. Wat u ziet zijn mijn zenuwen en is niet mijn geloof”.

Terug naar het boek. Een heel hoofdstuk is gewijd aan het komen van de baby. Dat met het oog daarop zoveel bijgelovigheden zich in de loop van de eeuwen van vaders en moeders hebben meester gemaakt, heb ik nooit geweten. Het is overigens een bekend feit, ik zeg het met deemoed, dat aanstaande vaders zenuwachtiger zijn dan aanstaande moeders. En dat heb ik niet eens uit de boeken. Goed, een aanstaande vader loopt te ijsberen in de gang van de kraamkliniek. Eindelijk komt de verpleegster naar buiten en zegt: „Mijnheer ik kan u gelukwensen. Alles is goed afgelopen. U hebt een flinke dochter”. De vader haalt verruimt adem en zegt: „Wat een geluk, dat het een dochter is. Die behoeft later nooit de ellende door te staan die ik vandaag heb meegemaakt!”

Er zijn dozijnen varianten op mopjes met betrekking tot jongere en oudere vaders. Zo herinner ik mij een vriend, die in zijn nervositeit en nieuwsgierigheid of hij vader van een zoon of van een dochter geworden was, de zuster vroeg: „Zuster, ben ik vader of moeder geworden?”

Ik heb met plezier een plaatje in het boek gezien van een spreekkamer van een oogarts, die een predikant een bril aanmeet. Inplaats van het gebruikelijke bordje van A Q J M Z O R W P, of wat er voor onuitsprekkelijks uit die steeds kleiner wordende letters moet worden opgemaakt, zag ik een psalmbord hangen, waarop keurig aangegeven was, wat er gezongen moest worden: 201, 76, 38 en 597. Daarop kon de dominee zijn ogen testen.

Mag ik besluiten met een psychiatrisch mopje? Aan een patiënt wordt de volgende test voorgelegd: „Een beroemd wielrenner is driemaal wereldkampioen geworden, maar bij een van die renpartijen is hij dodelijk verongelukt. Bij welke renpartij is dit gebeurd?” De patiënt denkt diep na en zegt: „Dokter, mag het geen andere vraag wezen? Ik weet van die wielersport zo weinig af!”

Volgende keer weer ernst!

William Frankema

Wees zuinig met uw geld koop bij.. WESTERVELD

Bovendien 3% korting door uw kasabona

DEROEGSTERIJEN WESTERVELD

FILIALEN DOOR GEHEEL AMSTERDAM

M. C. van Staaveren

AALSMEER — TELEFOON 4051

Specialiteit in ANJERSTEEKEN, FREESIAZADEN

Firma Jan de Mik

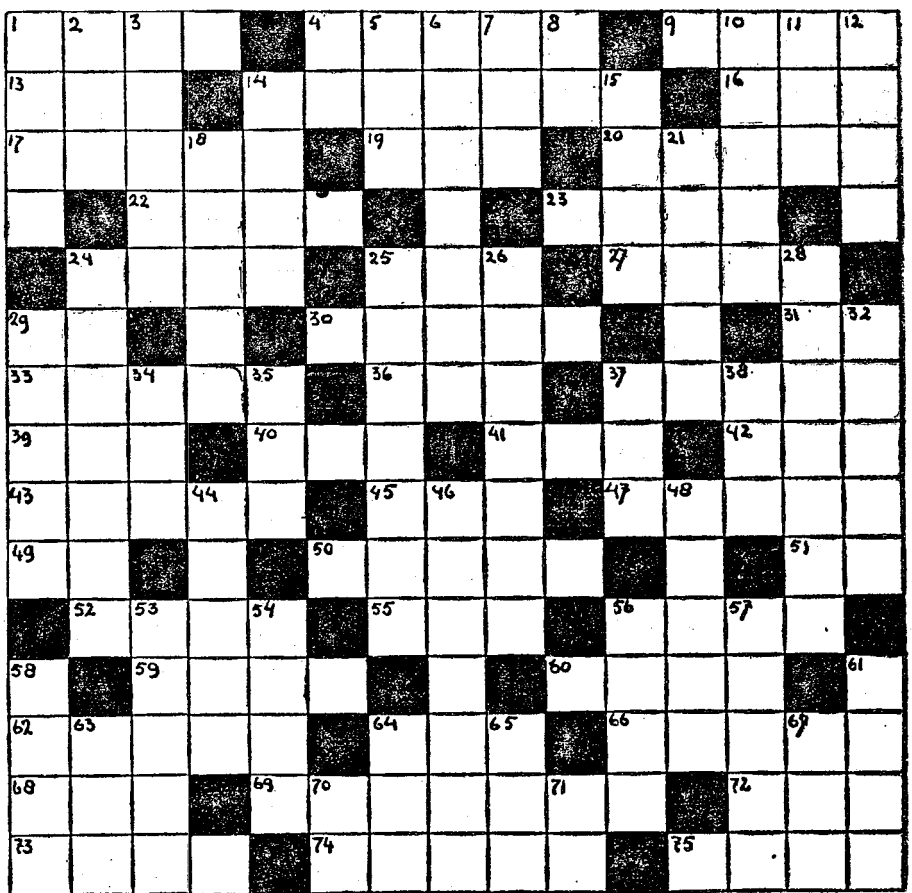
HARDINXVELD-GIESSENDAM

Aannemers van OEVERVERDEDIGINGSWERKEN GRIENDHOUTHANDEL HOEPELMAKERIJ Telefoonno. 2156 Hardinxveld-Giessendam

KRUISWOORDPUZZEL

Horizontaal: 1. gekeperde wollen stof; 4. plant; 9. lichaamsdeel; 13. rommel; 14. bestuurscentrum; 16. ontkenning; 17. voorzetsel; 19. plaats in België; 20. gewricht; 22. zoogdier; 23. telwoord; 24. sluitthaak (voor bijbels); 25. kist; 27. deel van Ameland; 29. muziknoot; 30. gult; 31. zoogdier; 33. verbouw 36. doodlopende rivierarm; 37. plaats in Drente; 39. plaats in Brabant; 40. niet dicht-oopen; 41. vis; 42. meisjesnaam; 43. babysit; 45. een weinig; 47. opening; 49. lage kant; 50. bondgenoot van Abram; 51. maanstand; 52. rekening; 55. dicht; 56. gedeelte; 59. heuvel; 60. schoudermantel; 62. soort weefsel; 64. schrikaanjagend geluid; 66. daar; 68. plaats in Gelderland; 69. eenstemmig gezang; 72. aansporing; 73. land in Europa; 74. deel van 't hart; 75. aanleiding.

(De oplossing v.w.t. geplaatst in de A.R.-Post van februari).

Vertikaal: 1. stop; 2. voorzetsel; 3. telwoord; 4. slee; 5. kundig (Bargoens); 6. nauwelijks; 7. toetje; 8. lekkernij; 10. deel van horloge; 11. zoogdier; 12. nakomeling; 14. gekroesde stof; 15. keizer; 18. vlak; 21. onbep. voornaamwoord; 24. onplezierig gevoel; 25. beroep; 26. vogel; 28. luilak; 29. deel van priesterkleed; 32. plaats in Friesland; 34. populier; 35. streng; 37. berg; 38. titel; 44. bloem; 46. beroep; 48. tweehoevig dier; 53. waterdier 54. Syrië; 56. bediende; 57. interest; 58. plaats; 61. lucht; 63. op- (in samenst.); 64. architectenbond; 65. plaats in Gelderland; 67. droog; 70. in orde; 71. titel.

INGWERSEN & Co.

Commissionnaires in Effecten Keizersgracht 382 A'dam-C Telefoon 32121-35302-33879

- * alle effectenzaken
- * plaatsen van obligatieleningen voor kerken, scholen en weldadigheidsinstellingen

*** Dood tij

De zee geeft een altijd durende afwisseling van eb en vloed. Vallend water volgt altijd weer op het wassende water.

De economie vertoont dit beeld ook. Hoogconjuncturen vlakken af en worden veel gevolgd door laagconjuncturen. Soms is het dood tij. Dat is de periode waarbij geen sprake is van eb noch van vloed. Het kan beide kanten uit. Naar de situatie van eb, een andere keer in de richting van de vloed.

Almeer kent de economie evenzeer dit beeld. Het is die situatie waarin de ontwikkeling nog elke kant kan uitgaan. In tegenstelling echter tot de zee, is het de mens gegeven in deze situatie een steun in de goede richting te geven.

Momenteel verkeert ons land in deze economische situatie. De president van de Nederlandse Bank heeft dit onderkend en daarop enkele maatregelen gebaseerd. De rente waartegen men officieel leent (bij de banken) is verlaagd (discontoverlaging) en daarnaast wordt de mogelijkheid van het opnemen van kredieten vergroot.

De juistheid van de financiële politiek van minister Zijlstra wordt daarmee ondersteund door de in zeker opzicht onafhankelijke president van de Nederlandse Bank. Met name blijkt nu duidelijk dat de belastingverlaging die 1 januari 1963 in zijn volle omvang gaat werken (500 miljoen gulden minstens) door de minister juist is gepland. Juist is ook zijn politiek om van de begroting 1963 geen extra stimulans te doen uitgaan op de economie. Er was, aldus de minister geen reden voor een stimulan maar evenmin voor een opzettelijke beperking. De grote lijn van diens financieel beleid is bevonden een juiste te zijn.

*** Waardering

Over bepaalde onderdelen van het beleid van minister Luns zijn in de loop van de laatste drie jaar vaak harde noten gekraakt. Een oordeel over het gehele beleid kon thans worden gegeven. Het A.R.-fractie-oordeel, gegeven bij monde van mr. Biesheuvel loog er niet om. De fractie stelde het op prijs, uiting te geven aan de dank en waardering voor de grote toewijding naast bekwaamheid waarmee de heer Luns zijn bijzonder zware ambt heeft vervuld. In de afgelopen jaren heeft de fractie op tal van punten haar instemming betuigd met het buitenlandse beleid van de regering waarop — dr. Berghuis had dit in de Eerste Kamer reeds opgemerkt — de minister een sterk persoonlijk stempel heeft gezet. Weliswaar was er niet altijd sprake van ongedeelde instemming, aldus mr. Biesheuvel. Verschillende malen heeft de fractie zich genoodzaakt gezien op grond van eigen inzichten en van eigen verantwoordelijkheid als volksvertegenwoordigers, zich kritisch op te stellen. Maar kritiek op bepaalde en soms zelfs op zeer belangrijke beleidspunten sluiten de waardering niet uit!

Bij het scheiden van de markt heeft de heer Biesheuvel terecht vooropgesteld de waardering die er is bij de fractie jegens de minister en zijn staatssecretaris.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, G. J. H. Griffioen (secretaris).

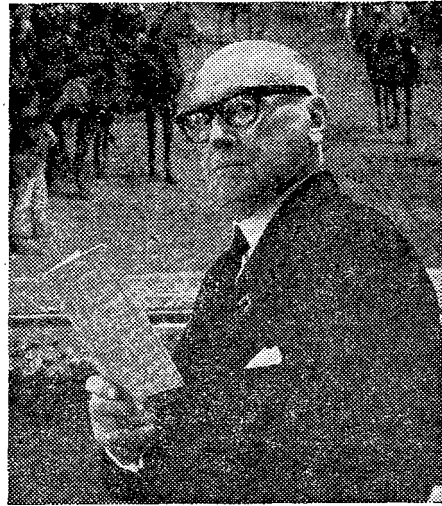
ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE, Dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 89673.

ADRES VOOR ADVERTENTIES, Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (02980) 63224.

ABONNEMENTSPRIJS f 6,50 per jaar, f 3,25 per half jaar. Giro 89673.

STUDENTENABONNEMENT f 4,— p. jaar. LOSSE VERKOOP f 0,20.

Voorzitter Kortenhorst

De Tweede Kamer heeft in het jaar 1962 belangrijke verliezen geleden; niet minder dan vijf harer leden werden door de dood weggenomen. Het waren de heren J. M. Peters, Th. D. J. M. Koersen, F. H. v. d. Wetering, N. van der Veen en Mr. A. J. Schouwenaar, wier parlementaire loopbaan min of meer plotseling werd afgesloten. Thans is, bij het prille begin van 1963, de voorzitter van de Kamer Dr. L. G. Kortenhorst aan zijn werk ontvallen. Met het overlijden van dr. Kortenhorst is een kamerlid heengegaan met een uitzonderlijke staat van dienst; ruim 37 jaar lang maakte hij deel uit van onze volksvertegenwoordiging. Op 38-jarige leeftijd werd hij afgevaardigd door de vooroorlogse Rooms Katholieke Staatspartij, lid van de Tweede Kamer der Staten Generaal. Als advocaat en als secretaris van de Algemene Katholieke Werkgeversvereniging had hij bij zijn eerste optreden in het parlement in 1925 reeds grote bekendheid verworven; ook in de Kamer openbaarde zich al spoedig zijn scherpzinnigheid van geest en zijn buitengewone slagvaardigheid. Zijn redevoeringen als kamerlid mochten steeds uitzonderlijke belangstelling genieten. Na de oorlog, in het jaar 1948, werd Dr. Kortenhorst tot voorzitter van de Tweede Kamer gekozen, welke functie hij sindsdien zonder enige onderbreking heeft bekleed.

Op deze plaats openbaarden zich meermalen zijn speelse geest en zijn grote zin voor humor, waarbij hij gedreven werd door de wens meer levendigheid te geven aan de debatten in de politieke arena. Om het parlement dichter bij het volk te brengen bevorderde hij, dat radio en televisie vanuit het kamergebouw haar vrolijkende taak konden verrichten. Daarnaast leverde hij vanaf de voorzittersplaats bij bijzondere gelegenheden proeven van zijn redenaarstalent, waarbij hij door stijl en woordkeuze

zijn gehoor niet alleen boeide maar dikwijls ook ontroerde. Uit de Handelingen van de Tweede Kamer zou een bloemlezing samengesteld kunnen worden van gebeeldhouwde toespraken, in de loop van de jaren door president Kortenhorst uitgesproken.

De paar laatste maanden viel het nu en dan op, dat zijn gang minder veerkrachtig werd; de stijging van het aantal zijner jaren begon aan het licht te komen bij het presideren der vergaderingen. Mede daarom liet hij zich dan ook gewoonlijk in de avondzittingen door een ander op het voorzittersgestoelte vervangen. De 76-jarige Dr. Kortenhorst leefde in de hoop zijn laatste termijn als kamervoorzitter tot het einde van het parlementaire jaar te kunnen uitiendien.

God heeft hem eerder van zijn post weg geroepen; zijn taak was beëindigd. Vanaf de plaats, bijna 15 jaar door hem ingenomen, heeft dinsdag 15 januari 1963 een ander Dr. Kortenhorst herdacht, zoals deze zelf zo menigeen zijner medeleden bij hun overlijden in treffende en gevoelvolle woorden heeft weten te herdenken. Een rijk leven is afgesneden. Het was het leven van iemand, die de vergeving der zonden mocht leren kennen in Jezus Christus. Groter troost voor zijn vrouw en kinderen is niet denkbaar.

A. B. Roosjen

In memoriam Mr. Vixseboxse

DE Eerste Kamer rouwt om het verscheiden van haar nestor, mr. Vixseboxse uit Twente.

Mr. Vixseboxse was van huis uit een industrieel. Hij had een leidende positie in de Twentse textiel-industrie en ook vanuit Holten, waar hij zich in een rustige omgeving had teruggetrokken, bleef hij relaties met die industrie onderhouden.

En toch maakte hij helemaal niet de indruk van een nuchtere zakenman. Hij was een deskundig man, daarvan leverden zijn redevoeringen telkens het bewijs. Maar hij was allereerst een beminnelijke persoonlijkheid, een eenvoudig, blijmoedig christen. Eens vertelde hij mij, dat hij logeerde bij een

vakgenoot in Lancashire, een methodist, die zo ontzaglijk veel zong. Die geestelijke liederen zong op weg naar zijn werk. Die er vast van overtuigd was, dat het blijde lied van de christen meer betekende dan vele preken. Het was net iets voor mr. Vixseboxse, om daarover te mediteren. Hij geloofde, dat het Evangelie ons brengt tot de kinderlijke eenvoud en oprechte blijdschap, waar problemen vergeefs aan de deur kloppen.

Maar dit betekende niet, dat hij niet duidelijk positie kon kiezen. Op het terrein van de defensie b.v., waar hij als lid van zijn fractie geregeld over sprak, wist hij heel duidelijk, wat hij wilde en stond hij vierkant tegenover allerlei pacifisme.

De C.H. fractie in de Eerste Kamer en niet alleen zij, lijdt een gevoelig verlies door dit verscheiden.

H. ALGRA

De stand van zaken

AN het einde van het afgelopen jaar en in de twee eerste weken van het pas begonnen 1963 is de partij al volop in interne verkiezingsactie geweest.

De hoofdpunten waren de bespreking en amendering van het ontwerp Program van Actie en de samenstelling van de kandidatenlijst.

Ruim 900 amendementen, opmerkingen en voorstellen van kiesverenigingen kwamen op het partijbureau binnen. Daarnaast kwamen de adviezen daaromtrent van de Provinciale Comité's of Kamercentrales. Dit tot een lijvig „boekwerk" verwerkte geheel (ruim 200 vel aan weerskanten bedrukt) is inmiddels het moderamen gepasseerd en dezer dagen eveneens het Centraal Comité.

De kandidaatstelling is eveneens in een vergevorderd stadium gekomen. De kiesverenigingen ontvingen de groslijst met de namen van de 60 personen, die het meest door de kiesverenigingen werden aanbevolen, alsmede de advieslijst van het Centraal Comité met 37 namen.

Een zeer groot aantal kiesverenigingen hebben vergaderd en gestemd, en vervolgens hun stembiljet aan het partijbureau toegezonden.

De afsluiting van de procedure met betrekking tot de kandidatenlijst en het Program van Actie heeft, na het Partij Convent op 1 en 2 februari a.s. — waar ook over de lijstaanvoering zal worden beslist — plaats op de Deputatenvergadering, welke gehouden zal worden op zaterdag 23 maart 1963.

De kandidaatstelling vindt vlak na de Deputatenvergadering plaats op dinsdag 2 april 1963. De verkiezingen zelf zullen gehouden worden op woensdag 15 mei 1963.

Het is goed de verkiezingsdatum nu reeds te noteren. Indien u zelf niet in de gelegenheid zou zijn om aan de stemming op die dag deel te nemen, wilt u er dan tijdig voor zorgen, dat u bij volmacht kunt stemmen.

Nadere mededelingen daarover zullen tijdig worden bekend gemaakt.

Verhoeff's Isoleer- en Ovenbouwbedrijf N.V.

- ISOLATIEWERKEN
- KETELBEMETSELINGEN
- OVENBOUW

Rotterdam - Wijnhaven 84 - Telefoon 120325

Maaglijders!

DE uitkomst voor U zijn de echte Amerikaanse C-R MAAGTABLETTE

Met C-R Maagtabletten kunt U weer normaal eten!

Importeur LOUIS RIETBERGEN - Korenaarstraat 55a-c, Rotterdam

Z drukkerij zwagers
Sinds 1903
Nieuwe Binnenweg 460-462, Rotterdam

Verplaatsbare HOUTEN GEBOUWEN
Directie- en schaftketen
Noodwoningen,
scholen en kerken.
Directie- en schaftwagens
etc.
HOUTBOUW **HAHBO**
HARDINXVELD
Telefoon Hardinxveld-Glensendam 2141

Schimmelpenninck
fijn! die ken ik

Verolme United Shipyards

Rotterdam - Holland
Telefoon 16 25 00

WEERZIEN IN CANADA

Ook uw ouders kunnen deelnemen aan de

ACHTSTE FAMILIEBEZOEKREIS

georganiseerd door „WEERZIEN OVERZEE”, orgaan van de Ned. Chr. Reis Vereniging en de Chr. Emigratie Centrale, in samenwerking met N.C.R.(adio)V., de P.C.B., de N.C.V.B. en de C.B.T.B.

ACHTSTE CANADAREIS 1963

REISSOM VANAF f 1.213,64

Heen: Rotterdam 22 mei 1963 met de „Rijndam” van de H.A.L. Terug: Montreal 8 september 1963 of 3 oktober 1963, eveneens met de „Rijndam”.

Vrijblijvende inlichtingen worden u gaarne verstrekt door het Centraal Bureau der NEDERLANDSE CHRISTELIJKE REIS VERENIGING, Weteringkade 22a, post-box 1035, Den Haag, telefoon 859302.

VERTROUWENS ADRESSEN VOOR EIGEN

Een prettig stel vaklui willen u graag

VEILIG VERHUIZEN

wáár u ook woont of naar toe gaat! U betaalt geen leeg-gereeden kilometers!

BONGERS WAGENINGEN

Rijnhaven 10, telefoon 2725 en 3750 (b.g.g. 3100)

CLAEYS - maaidorers**BAMFORDS - opraappersen**

Importrice voor westelijk Nederland

W. VAN GEMEREN & ZONEN N.V., — Group (Z.H.)
telefoon (01860)—2050**N.V. W. J. Schuiling's
Handelsonderneming**BINNENHAVENWEG 20 - HENGELO
Telefoon 05400-6461**„MIEDEMA” landbouwwagens
„MIETRA” transporteurs enz.**

Vraagt vrijblijvend telefonisch, schriftelijk, of persoonlijk inlichtingen, of brengt een bezoek aan ons bedrijf.

L. S. MIEDEMALandbouwwerktuigenfabriek N.V.
WINSUM — FRIESLAND — TELEF. 05173-2411

VOOR AL UW BANKZAKEN

N.V. SLAVENBURG'S BANK

ZWIJNDRECHT - Telefoon 26688

Kinderstoelen- en BOxen FABRIEK

ZEVENAAR (Gld.)

Telefoon 08360 - 3575

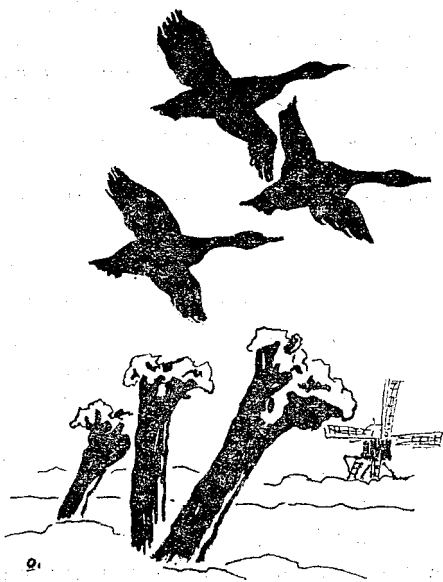
Verkrijgbaar bij de handelende zaken

**Landbouwwerktuigen- en
machinefabriek**H. VISSERS N.V. — NIEUW-VENNEP
Telefoon 02546-444 (4 lijnen)**HOLWERDA ZONEN****Dokkum**VOOR AL UW TRANSPORTEN
IN BINNEN- EN BUITENLANDDokkum: telefoon 05190-2292 (2 lijnen) - Buiten kantoor tijd 2586
Rotterdam: telefoon 010-171317SCHUDDEN? GOED
GOED SCHUDDEN? BETER
IDEAAL SCHUDDEN? EUREKA**N.V. „Eureka” Landbouwmachinefabriek**voorheen Fa. I. v. d. Woude & Zn.
DRACHTEN**Laat advertenties U inlichten
voordat U gaat kopen!**

Koning Winter en de O

In het hoofdstuk: de soldaat en het meisje, vertelt de schrijver wijlen Herman de Man in zijn boek „De barre winter van negentig”, dat armoede en misdrijf in die legendarische winter bijna hand in hand gingen. Het was zó erg, zo schreef hij, dat de overheid zich genoodzaakt zag, soldaten van een Amsterdams garnizoen naar een streek ten plattenlande te zenden om roof en diefstal en brandstichting te bestrijden.

Die bijna apocalyptische winter — althans volgens de bovengenoemde schrijver — was streng en langdurig, maar er zijn feller winters geweest dan die van negentig, sedert het metereo-

logisch instituut zijn waarnemingen begon.

Het neemt niet weg, dat de Overheid, in geval dat zich abnormale omstandigheden voordoen en daaruit voortvloeiende moeilijkheden, de taak heeft om maatregelen te treffen tot opheffing of, indien zulks niet mogelijk is, tot vermindering van die moeilijke-

Dampo bevrijdt

neus, keel, borst van vastzittend slijm

den. Ook heeft zij maatregelen te treffen om eventuele gevolgen van die moeilijkheden zo gering mogelijk te doen zijn. De Overheid heeft de belangen en de veiligheid van haar onderdanen te behartigen en zoveel als in haar vermogen is te verzekeren. Dit geldt evenzeer voor indirecte belangen.

Ijzige strengheid

Koning winter heeft reeds met ijzige gestrengheid geregeerd. Temperaturen van omstreeks tien of vijftien — en zelfs twintig — graden onder nul schenen ons het ongelijk duidelijk te willen maken, van sommigen die tot voor kort de mening verkondigden, dat we geen ouderwetse winters meer beleeften, omdat... de proefnemingen met kernwapens de gang der natuur volkomen in disorde gebracht zou hebben. Dergelijke mensen beweerden overigens de laatste jaren van de zomers hetzelfde...

Als men een strenge winter ouderwets wil noemen, — welnu, die hebben we dan. Deze winter zal ons ongetwijfeld herinneren aan het feit, dat de mens van deze tijd een vrijwel on-

gebreedeld technisch vernuft demonstreert, doch dat hij in vele opzichten tegenover de natuur volkomen machteloos staat.

De barre winter van '62 op '63... Mensen, die oprecht menen dat ze kijk hebben op zulke natuurverschijn-

Ruwe Purol

HUID en HANDEN

selen, beweren dat wij er nog lang niet van af zijn.

Hoe dit ook zij, of ze gelijk krijgen of niet, de huidige strenge vorstperiode, gepaard aan een hevige sneeuwval, heeft reeds vele moeilijkheden veroorzaakt en de Overheid heeft in sommige gevallen reeds moeten ingrijpen.

Goede levensvoorwaarden

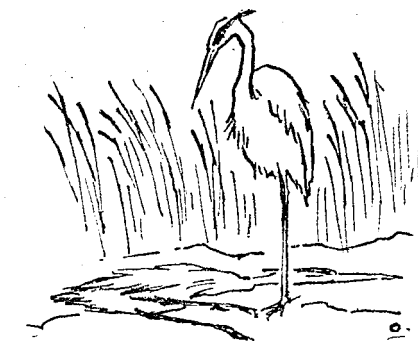
DANKBAAR kunnen we zijn voor het feit, dat de levensvoorwaarden en de sociale omstandigheden oneindig veel gunstiger zijn dan bijvoorbeeld in de aangehaalde winter van '90. Beter ook dan in de winter van '28 op '29, welke ook fel en langdurig was.

Wel hebben velen het vanwege deze strenge winter moeilijk. De kolenman mag men in deze vorstperiode weliswaar graag zien komen, maar het budget ten aanzien van de verwarming ondergaat een extra belasting. Ook worden velen — vooral ouderen — aangetast in hun lichamelijke conditie ten gevolge van de uitzonderlijke kou.

Die betere sociale omstandigheden, de sociale zorg en bijstand is een gevolg van voortdurende staatkundige en politieke activiteit. Als wij niet met politiek te maken willen hebben, dienen wij ons er toch goed van bewust te zijn, dat de politiek wél met ons te maken heeft. Het tegenwoordige maatschappelijke bestel is voor een groot deel te danken aan maatregelen, op vrijwel elk levensterrein door de Overheid genomen en door de volksvertegenwoordiging bekrachtigd door haar instemming.

Overheidsmaatregelen

Als gevolg van de strenge winter heeft de Overheid een aantal maatregelen genomen. Maatregelen van meer normale aard hebben wij allen kunnen constateren. We weten, dat rijks-, provinciale- en gemeentelijke Overheid uit zorg voor onze veiligheid en welstand, straten, wegen en dijken met zand en zout bestrooid heeft zodra

het wegdek ten gevolge van sneeuwval of ijzel glad werd en dus gevaar begon op te leveren en het verkeer tot stagnatie dreigde te komen als gevolg van die gladheid. Verscheidene gemeentebesturen hebben hun ingezetenen ook gewaarschuwd tegen brandgevaar. Mensen, die langs water woonachtig zijn, hebben de mededeling van Overheidswege ontvangen, dat ze bijten in het ijs moeten hakken, opdat bij brand de blussingswerkzaamheden niet gestagneerd zouden worden door gebrek aan bluswater.

Zo zijn er meer waarschuwingen en mededelingen van voorlichtende aard door de plaatselijke of de rijksoverheid gedaan.

Jacht gesloten

EEN maatregel van geheel andere aard is door het ministerie van Landbouw genomen — en ook deze maatregel is genomen als gevolg van het strenge winterweer. Ter bescherming van het wild is de jacht gesloten. De jacht was vrijwel uitsluitend nog open voor waterwild. Dit wild verkeert nu in grote nood. Door het winterweer en daardoor gebrek aan open water en voedsel, komt het waterwild veel dichter bij bewoonde gebieden dan anders. Het zit ook in groter groepen bijeen. Om nu te voorkomen, dat iemand van de nood van het waterwild misbruik zou maken — er is nu immers gemakkelijk aan een boutje te komen — heeft het genoemde ministerie deze maatregel afgekondigd.

Ja, de winterse kou maakt de dieren veel minder schuw dan anders. Fazanten komen dicht bij huis, maar ook reeën vertonen zich nu gemakke-

Altijd gaaf huidje

BABYDERM
POEDER - ZALF - OLIE - ZEEP

lijker in de nabijheid van bewoonde buurten. Wie bijvoorbeeld over de weg Doorn—Amersfoort rijdt, heeft grote kans, enkele kudden reeën van vijf of meer stuks te zien.

Het door de minister uitgevaardigde jachtverbod geldt niet voor schadelijk wild. Vossen, houtduiven en konijnen zijn voor de mensen schadelijk en daarom mag het afschieten van deze dieren doorgaan. Ze zijn zelfs zó schadelijk, dat de regering premies verstrekt voor het afschieten van houtduiven en vossen.

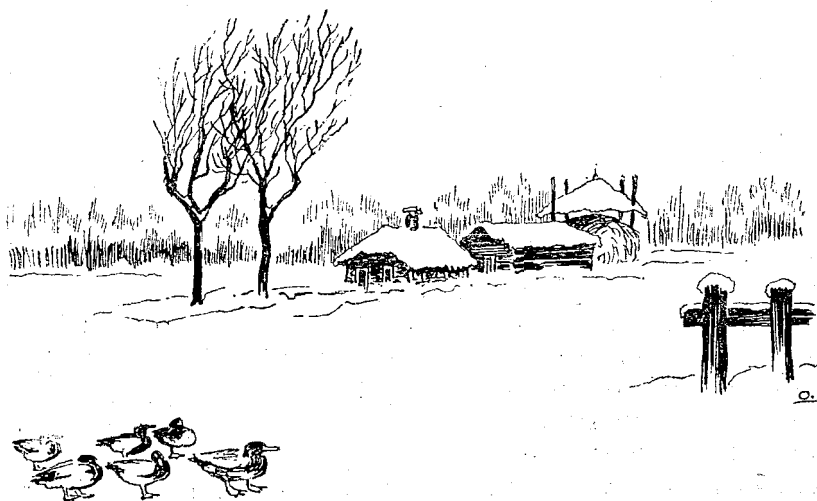
Doch het overige wild mag niet geschoten of gevangen worden. Deze maatregel is, toe te juichen. Een boswachter vertelde ons, dat vroeger uit bittere noodzaak wel gestroopt werd. Er waren arme lieden die, om aan vlees te kunnen komen, uit stropen gingen. Er worden tegenwoordig gelukkig niet veel klemmen of strikken meer ontdekt. Het stropen met de fret gebeurt nog slechts zelden. Het stropen is thans veeleer een „sport” geworden. De boswachter sprak over

IVOROL tandpasta Prima

erheid

ke jagers: mannen die uit het porraam van hun auto schieten — een ort overigens, die uiterst onsportief. Voor jagers geldt een erecode. Een as in zijn leger mag men niet schieten. Het is ook een zaak van fatsoen en watervogels in wakken te schieten, want deze vogels zijn ten gevolge van de nood, veroorzaakt door de vorst, een klein territorium samen gekomen. Bovendien, de jachtwet geeft regels en fatsoen voor de jacht.

De reeën hebben het momenteel volstaan deze zegsman nog niet zo slecht. Hij had op verschillende plaatsen aardappelen uitgestrooid voor de reeën het gebied waarover hij het opzicht heeft. De aardappels bleven echter nog aangeroerd. Reeën zijn lekkerbekken: ze wroeten liever eikels onder de sneeuw vandaan. Het schijnt, dat de reeën zich daar aan nog kunnen tevreden doen, al is het schraler dan in de zachte winter. Dat blijkt hieruit, dat ze veel dichter onder de mensen

gelte zitten in noodkolonies bij elkaar. En natuurlijk zijn ook de meeuwen — en we hebben daar heel wat soorten van in ons land — rijk vertegenwoordigd. Bijzonder moeilijk hebben het de reigers. In het poldergebied van Noord-Holland zijn al heel wat blauwe reigers en purperreizigers het slachtoffer van de bittere winter geworden.

De cent

Een andere maatregel van de Overheid is, dat bakkers en melkhandelaars toestemming verleend is om het bezorgloon tijdelijk — dus gedurende het strenge winterweer — met een cent per brood of per liter melk te verhogen. Wij hebben mensen horen mopperen over deze tijdelijke verhoging; wij menen echter, dat deze cent verhoging billijk is. De genoemde leveranciers zeulen over sneeuw en ijzel moeizaam van klant naar klant en het transport van hun levensmiddelen kost hun in vele gevallen meer dan anders. Bovendien hebben ze soms regelrechte stropen tengevolge van de bittere vorst. Melkhandelaars wordt het leven vergald door vanwege de koude

gesprongen flessen. Behalve het ongerief geeft het ook financiële schade. Neen, de cent extra is stellig niet onbillijk.

Andere maatregelen van de Overheid als gevolg van de strenge vorst zijn onder meer het doen openhouden van belangrijke vaarwegen en havens. Verder houdt men een wakend oog — met springstof en lont — op de rivieren waar het ijs is gaan „zitten”. Dat is bijvoorbeeld op het moment dat dit geschreven wordt het geval bij Hagestein, waar de Lek dicht zit, vlak bij de plaats waar een nieuwe stuw gebouwd is. Het is ook het geval in het Haringvliet, waar men de bouwputten voor de grote Deltawerken wil beschermen tegen opdringende ijsmassa's.

Er zou veel meer te noemen zijn; het zou een lange opsomming worden. Het is intussen wel duidelijk, dat de Overheid in een winter als de huidige allerlei beslissingen moet nemen en ten uitvoer leggen in het belang van de bevolking en van het land.

Strenge winters geven zorg en moeilijkheden van allerlei aard. Laten we hopen dat de thermometer geen abnormale cijfers meer zal aanwijzen.

men en hun natuurlijke schuwheid gedeels hebben afgelegd.

De maatregel van de Minister van Landbouw voorkomt ook het stropen belangrijke mate: de stroper kan niet wild niet meer aan de man brengen, want iedereen weet, dat er niet aagd mag worden!

nood der vogels

WAT juist de watervogels momenteel in nood verkeren — het verwild moet het voedsel immers noodzakelijk uit het water opschrijven, doch het water ligt nu afgedekt door een respectabele ijsvloer worden op talrijke plaatsen in ons land deze vogels gevoederd. Dit gebeurt door middel van vliegtuigen, brood en graanvoer uitwerpen op plaatsen waar grote aantallen van de watervogels bijeen getroeft zitten. De voederacties zijn bijzonder toe te zien.

Wij willen u hartelijk aanraden, de leniging van de hongersnood onder waterwild te steunen door uw oud en dergelijke daarvoor beschikbaar te stellen. En vergeet ook de vos rondom uw eigen huis niet! Op de wal in de buurt van Zaltbommel ziet men ergens zwart van de watervogels, die daar bij elkaar gekleumd zitten een strekdam. Ook daar zijn kleivliegtuigen van de Koninklijke Luchtmacht geweest om voedsel te verspreiden. Ganzen, wilde zwanen en de eenden, talingen, meerkoeten, terhoentjes en andere watergevo-

niet duur!

WAJANG
plantenmargarine

Spaar
de waardevolle
rode
Leeuwenzegel

bereid met een
natuurzuiver
anti-spatmiddel

CENTRALE VERGADERINGEN

Wij komen bijeen...

Gaarne vestigen wij de aandacht op enkele centrale vergaderingen in de verschillende delen van het land.

In chronologische volgorde zijn dit de volgende:

- Op dinsdag 22 januari houdt de Statencentrale Emmen haar jaarvergadering. De plaats van samenkomst is het gebouw „Ichtus” te Emmen. Aanvang der vergadering te 20.00 uur. De agenda vermeldt o.m. als spreker de heer S. Silvis te Scheemda, oud-voorzitter van de ARJOS.
- Op woensdag 23 januari belegt de Kamercentrale 's-Gravenhage een vergadering. De plaats van samenkomst is de Tuinzaal van de Dierentuin. Aanvang der vergadering te 20.00 uur. Als spreker zal optreden prof. mr. W. F. de Gaay Fortman.
- Op donderdag 7 februari komen de A.R. vrouwen van Gelderland bijeen. De plaats van samenkomst is „Riche National”, Nieuwe Plein (hoek Jansstraat) te Arnhem. Aanvang der vergadering te 14.30 uur. Als spreekster zal optreden mej. J. van Leeuwen te Rijswijk (Z.H.).

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

N.V. Staalsteiger „Gelria” Nijmegen

Roggeweg 13 - Postbus 126 - Telefoon 53198

COMPLETE ROESTVRIJE STEIGERWERKEN

!!SPECIALITEIT: MET VASTE WIGGEN!!

Houthandel en kistenfabriek MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 18
Telefoon 05457-561 Telefoon 06750-3748

Houtzagerij-Houthandel-Kistenfabriek

WARENHUIZENBOUW

N.V. Aannemersbedrijf

BOERS EN VRIJLAND

's-GRAVENZANDE - Telefoon 01748-2245° - Postbus 30

FIRMA C. VERMEER EN ZONN'S

fabrieken voor gebogen hout

Telefoon 01894-1230 - Onderkerk aan de IJss.

RONDE EN OVALE TAFELRANDEN

GEBOGEN REGELS VOOR STOELN EN FAUTEUILS

ARMLEGGERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN enz. enz.

TIMMERFABRIEK VERMEULEN N.V.

MILL (N.-B.) TELEFOON 08859-605

Fabriek van geprefabriceerde houten gebouwen, houten woningen, directieketen, barakken, garages, vakantiehuisjes enz. Speciaal voor de landbouw: kippenhokken, veldschuren, loodsen etc.

Export: België, Duitsland, etc.

N.V. BOUWBEDRIJF KNOOP & GIEZEN

Groningen

WONING- EN UTILITEITSBOUW

Vechtstraat 60 - Telefoon no. 05900-22300

N.V. Betonbouw

v.h. Firma Kool & Wildeboer

GRONINGEN, Phebensstraat 3, Telefoon 05900-34000
Utiliteits- en waterbouw

VERKOOP VERHUUR

VAN LOON'S

Woningbur. en Assurantielokantoor

Hoornsdediep 30 - GRONINGEN. - Telefoon 27988

Dir.: L. J. van Loon

ADMINISTRATIE VASTE GOEDEREN

Oosterhof's Aannemersbedrijf

GRUIPSKERK - LEEUWARDEN

WEGEN-, GROND- EN WATERWERKEN

N.V. AANNEMINGS- EN BOUWBEDRIJF

Burgemeester Hazenberglaan 403 - Rotterdam

Telefoon 19 10 44

metoor beton

N.V. BETONFABRIEK DE METEOR - DE STEEG
Fabriek van kwaliteitsbetonprodukten

BAGGERMAATSCHAPPIJ TJAART VAN DER MOLEN NV

GRONINGEN

Hoornsdediep 3 - Telefoon 05900-23928

GEBR. LOMMERTS N.V. Koel- en vriestransporten

Havenstraat 33 - Delfzijl - Telefoon 05961-3633
Westersingel 120 - Rotterdam - Telef. 010-134658

FLITSEN
UIT HET
PARLEMENT

Bij de behandeling van Buitenlandse Zaken in de Tweede Kamer:

De luchters branden

ALS de Kamer zich zet tot de behandeling van de begroting van Buitenlandse Zaken, is er meer te zien dan normaal. De verlichting van de vergaderzaal is hoewel uitstekend, toch altijd kunstlicht. Het daglicht dringt zeer spaarzaam door. Kamerleden betogen, amenderen, brengen moties bij kunstlicht.

Aan de wanden van de zaal — de vroegere balzaal van stadhouder Willem V — zijn een aantal (elektrische) kandelaren aangebracht. Als de minister van Buitenlandse Zaken zijn begroting mag verdedigen dan worden deze kandelaren „ontstoken.”

Boze tongen beweren dat er zoveel duistere zaken bij „B.-Z.” aanhangig zijn, dat méér licht wel noodzakelijk is. Naar het ons voorkomt zal de juiste oorzaak wel gelegen zijn in het feit dat men in Nederland hoffelijk wil zijn tegenover de buitenlandse diplomaten die vaak deze begrotingsbehandeling meemaken. De verlichting maakt een feestelijke indruk waardoor het luisteren vanuit de diplomaten loges prettiger wordt gemaakt. Deze heren n.l. hebben een goed zicht op de minister en het licht van die feestelijke luchters.

BELANGSTELLING

NA de oorlog is de belangstelling voor de buitenlandse politiek sterk toegenomen. Vroeger was dat anders. De volksvertegenwoordiging werd vaak gehouden buiten het beleid zowel van wege het feit dat buitenlandse zaken er op uit was een „neutrale” politiek te voeren, als vanwege de omstandigheid dat de regeringen vonden dat deze „geheime” zaken in 's lands belang maar liever niet moesten worden besproken. Bovendien waren er praktisch geen Kamerleden die over goede internationale of Europe contacten beschikten. Het Kamerlid had van deze vraagstukken eigenlijk geen weet.

Tenzij ons eigen land er spectaculair bij betrokken was. Ouderen onder ons zullen zich nog levendig herinneren het 'aar waarin het ging om het Moerdijkkanaal! Toen de Eerste Kamer het tractaat met België verwierp, waarin dit kanaal was geprojecteerd, was een groot deel van het Nederlandse volk deze Kamer dankbaar voor de verwerping.

DE GODDELIJKE WET

DE A.R.-partij en de A.R.-fractie hebben vanaf de oprichting van de partij oog gehad voor het principiële karakter van een buitenlands beleid. Niet omdat het volk van Nederland een niet af te sluiten eiland in de wereld was. Voornamelijk omdat het Woord Gods niet slechts een boodschap voor Nederland inhoudt. De Wet Gods legt beslag op al het openbare leven, ook op de betrekkingen met andere volken, naties en tongen.

De wet van God geldt niet alleen voor hen die dat Woord aanvaarden. Ook is het niet zo dat ieder zich daar tegenover naar eigen gevoel en inzicht kan opstellen! Het is bindend voor allen.

Die internationale politiek is een moeilijke zaak. Vaak een dreigende aangelegenheid. Van één mens kan het afhangen hoe de wereld zich ontwikkelt!

Nu de wet Gods niet alleen geldt voor christelijke overheden maar voor de gehele internationale wereld, is het

Minister Luns

een levensnoodzaak in de huidige tijd dat de volksvertegenwoordiging méér dan ooit invloed op dat beleid kan uitoefenen om dit uitgangspunt te verwelkomen in de internationale rechtsorde.

Het vraagt van de Kamer streng te letten op de tendensen van baatzucht, machtsbegeerte en opportunisme.

DE HUIDIGE VRAAGSTUKKEN

DE Kamer heeft zich bij de begroting niet onbetuigd gelaten. Er zijn vandaag een zo groot aantal kleine en grote problemen dat de kans er is dat men door de bomen het bos niet meer ziet. Bij de begrotingsbehandeling hebben noch de Kamerleden noch de (K.V.P.) minister en staatssecretaris (V.V.D.) zich hieraan schuldig gemaakt. Het debat overziende mag worden geconstateerd dat de belangrijkste problemen zijn doorgesproken op een meestal verantwoorde manier. De heer Goedhart (P.v.d.A.) — Pieter 't Hoen in de bezettingstijd — viel daarbij helaas uit de toon. Bij het opmaken van een balans over de afgelopen jaren overheerste deze kritiek. „Lof voor de zwier, de esprit en de gratie waarmee de heer Luns zich van zijn taak heeft gekweten. Lof voor zijn talenten. Maar... ernstige kritiek op enkele noogst onaangename onder die talenten. Zijn talent voor persoonlijke publiciteit meer passend bij een filmster. Zijn talent om het contact met de Kamer te beperken en te ontlopen.

„Veel beloven maar weinig geven, doet de gek in vreugde leven,” zal de minister hierbij hebben gedacht.

Het mag niet worden verheeld dat zo wel Prof. Patijn als Prof. Vondeling (beide P.v.d.A.) de wijze van optreden van hun fractiegenoot niet bijster welgevallig was. De zakelijke kritiek namen weliswaar beiden óók voor hun rekening, maar de persoonsbeoordeling van de minister bleef buiten schot. Terecht. Prof. Patijn huldigde de minister wel als persoon, maar niet zijn beleid. Prof. Vondeling onderstreepte de ijver en de plichtsbetrachting, maar veroordeelde het beleid dat nauwelijks aan „onderhoudswerk” toe kwam — laat staan een „bouwwerk.”

ATOOMVRAGEN

DE STAATSSECRETARIS Van Houten heeft een verstandige, nuchtere opmerking gemaakt. Treffend juist zei hij: „het werkelijke gevaar van de wapening - atoom of conventioneel - schuilt niet in die wapens zelf maar in een agressieve ideologie die geen enkel middel schuw om haar drift naar macht te realiseren door welk middel van geweld dan ook.”

Praktisch alle sprekers hadden er behoefte aan zich te uiten over het rapport van de Generale Synode van de Hervormde Kerk inzake de atoomwapening. Er was maar bijzonder weinig steun voor dit rapport. De liberale woordvoester — Mevrouw Stoffels van Haaften — vond dat die Kerk met haar uitspraken veel te ver van de werkelijkheid was afgeraakt. De Synode houdt geen rekening met de werkelijke en feitelijke machtsverhoudingen. En dan moet de Kerk een dergelijke eenzijdige uitspraak niet doen. Ook de K.V.P. liet zich niet onbetuigd. De in buitenlandse politiek ervaren Dr. Schuijt mengde zich eveneens in deze strijd. Eenzijdigheid brengt geen oplossing. Het staat wel vast dacht Dr. Schuijt dat als Europa een atoomvrije zone zou worden de grote internationale mogelijkheden wel zullen terugschrikken voor een grote oorlog. Maar dit betekent nie, dat er geen „kleine” oorlogen zonder atoomwapens worden gevoerd. In een dergelijke situatie loopt Europa en dus Nederland het grote risico dat het stap voor stap zal worden geterroriseerd door overmachtige communistische legers.

Ook prof. Patijn, die sprak namens een grote meerderheid van de P.v.d.A.-fractie (doch niet allen), was van oordeel dat het rapport beslist onvoldragen was. Misschien was daarvan wel de oorzaak, aldus de heer Patijn, dat van de zijde van de overheid er te weinig voorlichting van de publieke opinie was geweest. Hij vroeg daarom nog eens om een nota over ontwapening die minister Luns toezegde. Overigens kon hij alleen de bouwstenen aandragen. Zijn opvolger zou dan gemakkelijker aan 't werk kunnen gaan. Een punt van overleg met de a.s. Kabinetformateur zal dit overigens niet uitmaken.

De enige die liever een vijandelijke bezetting verkoos boven de verdediging van de vrijheid was de pacifist Noordenbos. Een vijandelijke bezetting

is nog wel te overleven, maar een atoomoorlog niet.

PRINCIPEEL

ZOWEL Dr. Bruins Slot (A.R.) als de heer Kieft (A.R.) hadden een vorig jaar het A.R. standpunt inzake het (mede)gebruik van atoomwapens uiteengezet.

De eerste ter gelegenheid van de algemene beschouwingen, de tweede bij de behandeling van de begroting van defensie. De heer Biesheuvel volstond daarom impliciet hiernaar te verwijzen. Hij bepaalde zich tot de opmerking dat het van groot belang is dat thans niet de angst maar het politiek inzicht, de mening van de burger moet vormen. „De angst kan in het stemhokje wel eens een grotere rol hebben gespeeld dan het zo broodnodige politieke inzicht.”

De heer Van Dis (S.G.P.) zou naar hij zei over deze zaak spreken bij de defensiebegroting, alhoewel hij reeds kenbaar maakte dat zijn partij niet kon instemmen met het synodaal geschrift.

Natuurlijk is het een goede zaak, zei de heer Diepenhorst (C.H.U.) dat de discussie over de atoom (= kern)-wapening op gang is gekomen. Het is te waarderen dat het rapport verontrusting heeft gewekt. Maar — en dat is bijzonder te betreuren — er is grote verwarring gesticht.

Hij meende dat de synode maar half werk had gedaan. In het atoomtijdperk moet men zijn gehele, en daaronder valt ook de politieke, verantwoordelijkheid voor God brengen.

Is de vraag óf en wanneer de vrijheid en de rechtsbedeling waaronder wij leven aan de tirannie van een communistische totalitaire staat mag worden uitgeleverd van minder principieel belang?

Het is niet onze laatste zorg of de wereld in stand wordt gehouden maar of Gods gerechtigheid wordt betuigd en geloofd.

De Hervormde Kerk die volkskerk is moet ook luisteren naar de stem van de politici en niet alleen mag het omgekeerde worden verwacht: de politici luisteren naar de stem van de Kerk.

Wat de Kerk nu in feite heeft gedaan is dat zij alleen interesse heeft getoond voor de ethische zuiverheid van een individuele beslissing.

Het is vandaag niet meer een nationale zaak, maar internationaal. De keuze van nu is: of versterken van het recht in de wereld of het aanvaarden van een macht die het recht uitsluit.

De Nederlands Hervormde dr. Diepenhorst moest zijn Synode wel afvallen. En deed dit dan ook.

PEKING EN MOSKOU

TERECHT wees de heer Biesheuvel er op dat het gepraat over de ideologische geschillen die er zouden zijn tussen China en Rusland vaak een dekmantel betekent. Vanuit China kijkt men heel anders tegen Rusland aan dan wij hier. Vanuit Azië kijkt men naar een Europees land en men

• Vervolg op pag. 7

Vraagt uw bakker naar
TARVO-BROOD
Uw bakker
Uw dokter

Kwaliteit en garantie zijn begrippen die onverbreekelijk met onze naam zijn verbonden.

Een naam met traditie.
Een firma met rijk palet.

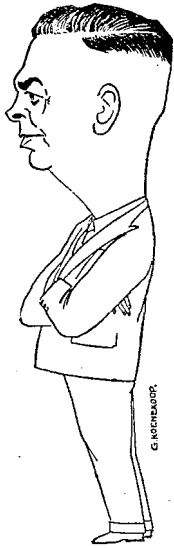
LAK- EN VERNISFABRIEKEN
WED. BOONSTOPPEL & ZONEN N.V.
WADDINXVEEN

Buitenlandse Zaken in de Tweede Kamer

• Vervolg van pag. 6

beschouwt vandaar uit de Sowjetunie als een „westerse koloniserende” mogendheid.

De politieke rivaliteit tussen deze communistische landen kan daarom

Mr. Biesheuvel

aanleiding worden voor een genuanceerder benadering dan tot nu toe.

De afloop van het Cuba-conflict kon wel eens worden verklaard uit de onwil van de Sowjet Unie om oorlog te voeren. Onwil omdat zij wisten dat Amerika vastberaden zijn plannen zou uitvoeren.

Daarom was ook mr. Luns met de heer Biesheuvel van oordeel dat naarmate het Westen tot een grotere eenheid komt dit aanleiding zal zijn tot een nieuwe ontwikkeling van het Kremlin. Dat zal tot behoud voor de vrede kunnen zijn, menen wij.

ENGELAND EN DE EUROMARKT

UITERST somber heeft minister Luns zich uitgelaten over de onderhandelingen tussen Engeland en de Euro-markt. De situatie is zelfs kritiek omdat er geen grote mogelijkheden schijnen te zijn de zo langzamerhand bevroren standpunten te ontdoen.

Vooraf en daar had Mr. Van Dijk (V.V.D.) op gewezen — omdat men bij de onderhandelingen veel te veel in details gaat afdalen.

Er moeten van beide kanten concessies worden gedaan wil men tot een oplossing komen.

Als de onderhandelingen mislukken, is dit een stap achteruit. Voornamelijk is het de Franse houding die de toetreding van Engeland tot de E.E.G. moeilijk maakt meende mr. Blaisse (K.V.P.) Hij noemde met dr. Diepenhorst (C.H.U.) de Engelse deelname es-

sentieel. Niet omdat de E.E.G. zonder Engeland niet levensvatbaar is, maar de E.E.G. van de Zes is straks niet „het” Europa.

Frans-Duitse vriendschap is uitnemend, maar als dat een uitholling betekent van de gemeenschap, dan is die vriendschap onjuist, (mr. Biesheuvel — A.R.).

DE MOTIE

HET debat werd besloten met een motie. Ingediend door de vijf grote fracties en unaniem aanvaard. De inhoud had niet de bedoeling het dit Kabinet moeilijk te maken. Slechts de versterking van de positie van mr. Luns in de onderhandeling had hij op het oog.

Een versnelling van de procedure is noodzakelijk. De toetreding van Engeland moet sterk worden bevorderd. De parlementaire controle van het E.E.G.-parlement in Straatsburg moet worden verbeterd. Dat is een eis van parlementaire democratie.

DE DRIJFVEER

HET waarom van christelijke politiek is door de heer Biesheuvel (A.R.) ook voor het buitenlands beleid duidelijk gemaakt. Hij wees op het betoog van zijn fractievoorzitter gehouden bij de algemene beschouwingen. Die visie van de heer Bruins Slot wilde hij samenvatten met een woord van Groen van Prinsterer. „Een naar de omstandigheden gewijzigde toepassing van christelijk Staatsrecht is een behoefte van deze tijd.”

Dat geldt voor de internationale politiek in de ruimste zin van het woord, waarin naarstig moet worden gezocht naar nieuwe juridische vormen. Om zó inhoud te geven aan nieuwe staatkundige ontwikkelingen.

„Het rustpunt in de politiek zullen wij nimmer in onszelf kunnen vinden of in onze eigen partij. De vaak zo bangstigende gebeurtenissen in onze tijd op internationaal gebied versterken de twijfelmoedigheid en de onzekerheid bij tallozen, die geen uitzicht meer zien. „Bij zoveel twijfelmoedigheid ligt de vastheid in de Heilige Schrift”, zei Groen van Prinsterer in zijn „Ongehoof en revolutie.” „Het licht van boven schittert op de duistere paden der toekomst als uit de verborgenheden van hogere sferen ons tegemoet.”

Hierin ligt voor de zoekende mens het rustpunt en voor een christelijke partij de grondslag, de opdracht en het perspectief om ook in de staatkunde zich te laten leiden door onze diepste geloofsovertuiging, om zo toegerust, met geopende vensters, ook als christelijke politieke partij de wereld waarin wij leven tegemoet te treden.

Iemand, die z'n mannetje staat, leest.....

BON

U kunt mij noteren als abonnee:

Naam:

Adres:

Woonplaats:

Opsturen aan Administratie Nederlandse Gedachten, Dr. Kuyperstraat 3 te 's-Gravenhage.

Abonnementsprijs per halfjaar f 3.25. Giro 89673.

VERTROUWENS ADRESSEN VOOR EIGEN

HET GOOI

D. G. Reesink

TALMALAAN 12
SOESTDIJK
Telefoon 2401

**TIMMER-, METSEL- EN
ONDERHOUDSWERKEN
BOUWBEDRIJF**

„Cinderella”

Een begrip voor goede dameskleding. Meer keus, meer service. Kleine maat, grote maat, extra grote maat....

U PAST EN KOOPT PRETTIGER BIJ

Modehuis „Cinderella”
Havenstraat 53 — Hilversum
Telefoon 42151

DE KARSEBOOM

Café-restaurant
Groest 80 — Hilversum
Telefoon (02950)-44451

Zalen voor alle doeleinden. Verzorgd restaurant, prima consumpties. Prijzen op aanvraag. Capaciteit diners: 700 personen.

Fa. Paul C. Kaiser-Das

„Verrassend goed”

OUDE LOSWAL - HILVERSUM

R. BRUMMELKAMP

BLOEMISTERIJ
TUINARCHITECTUUR

VAN RIEBEECKWEG 32
TELEFOON 02950-4 25 34
HILVERSUM

Stand- en
tentoonstellings-
verzorging

AMSTERDAM

Alle VERZEKERINGEN, financiering en hypotheeken
(eventueel zonder aflossen)

HERNGREEN's Assurantiëkantoor

OKEGHEMSTRAAT 20 - AMSTERDAM - TELEFOON 72 88 25

G. W. GRUPPEN

Aannemersbedrijf

SPAARNDAMMERDIJK 388 — TEL. 80553 — AMSTERDAM

GEZOND, GEZELLIG EN 'T GOEDKOOPST
is het stoken met de kolen van de

FIRMA S. DOGGER Hzn.

SCHINKELKADE 14 - TELEFOON 72 25 16
ANTRACIET
BRECHCOKES en OLIE voor centrale verwarming

GELDERLAND

Voor nieuwbouw en onderhoudswerken

timmer- en aannemersbedrijf

B. SCHREUDER

Schoolstraat 8, Voorthuizen, tel. 03429-497

Radio K. B. Weimar Televisie

LANDELIJK ERKEND INSTALLATEUR
ELEKTRISCHE APPARATEN — VERLICHTING
MAANDEREIND 19 - EDE - TELEFOON 8373

HAARDEN EN KACHELS

voor vaste en rookbare brandstoffen, zowel voor woonkamer als voor kantoren, zalen, etc.

Firma Wed. T. Viets

BERGSTRAAT 38 TEL. 2765 (08370) — WAGENINGEN

Voor BONTMANTELS
naar de BONTSPECIALIST

WAGENINGEN

Laat advertenties U inlichten voordat U gaat kopen

Goede start

EEN geregelde toeschouwer van onze televisieuitzendingen heeft j.l. maandag kunnen merken, dat onze uitzending nogal sterk afweek van het tot nog toe gevolgde patroon. Hebben wij ons in de programma's veelal beperkt tot één onderwerp, in het onlangs uitgezonden t.v.-programma behandelden wij vier onderwerpen. Nog enkele maanden en we hopen weer naar de stembus te gaan. Het is dus nu de tijd om het Nederlandse volk te vertellen, wat wij als anti-revolutionairen willen.

Uit de vele reacties is inmiddels gebleken (zelfs was daar een gesprek in de trein bij), dat men de opzet geslaagd gevonden heeft.

Matige interesse

Het is geen geheim wanneer we u vertellen, dat de belangstelling voor de politiek in ons land niet bijzonder groot is. Wij hebben dit in enkele beelden trachten weer te geven. Beelden bijv. van alsmat betogende heren — „het hart bepaald meer af van onze daden, dan van onze woorden”, van een zaal met mensen voorzien van een donkere bril — „die de zaken door een sombere bril bekijken. Zo van: ze doen maar in de politiek”; van demonstrerende organisaties — „we demonstreren, omdat het niet gaat zoals wij willen” enz.

Maar we lieten u ook beelden zien van mensen, die wél meeleven met de politiek, zowel in het parlement als in de gemeenteraad.

De gehandicapten

Grote aandacht hebben wij geschonken aan de gehandicapten. Ons commentaar bij de vele beelden die hierop betrekking hadden, was dan ook:

„In deze tijd van welvaart heeft nog lang niet iedereen het breed. Denk daarbij vooral aan de gehandicapten. Zij missen, wat wij hebben. De mogelijkheid om te doen en te laten, te gaan of te staan, waar zij willen. Voor hen geen spandoeken, geen optochten. Worden zij vergeten? Dat mag niet, want de Bijbel, die het fundament is van ons politieke werk, zegt het zo: de Overheid heeft hier een speciale taak.”

Op uw scherm verscheen toen een geopende Bijbel bij Psalm 72 vers 12:

— „Voorwaar, hij zal den arme redden, die om hulp roept, den ellendige en wie geen helper heeft —

Wij vervolgden: „Laten we goed bedenken, dat de politiek nooit alles voor hen kan doen. Hun verdriet blijft, hun eenzaamheid dikwijls ook. Maar wat we als volk wél voor hen kunnen doen, moeten we, gestimuleerd ook door de Overheid, waar maken. Gelukkig is er in dit opzicht in 1962 al heel wat gedaan.”

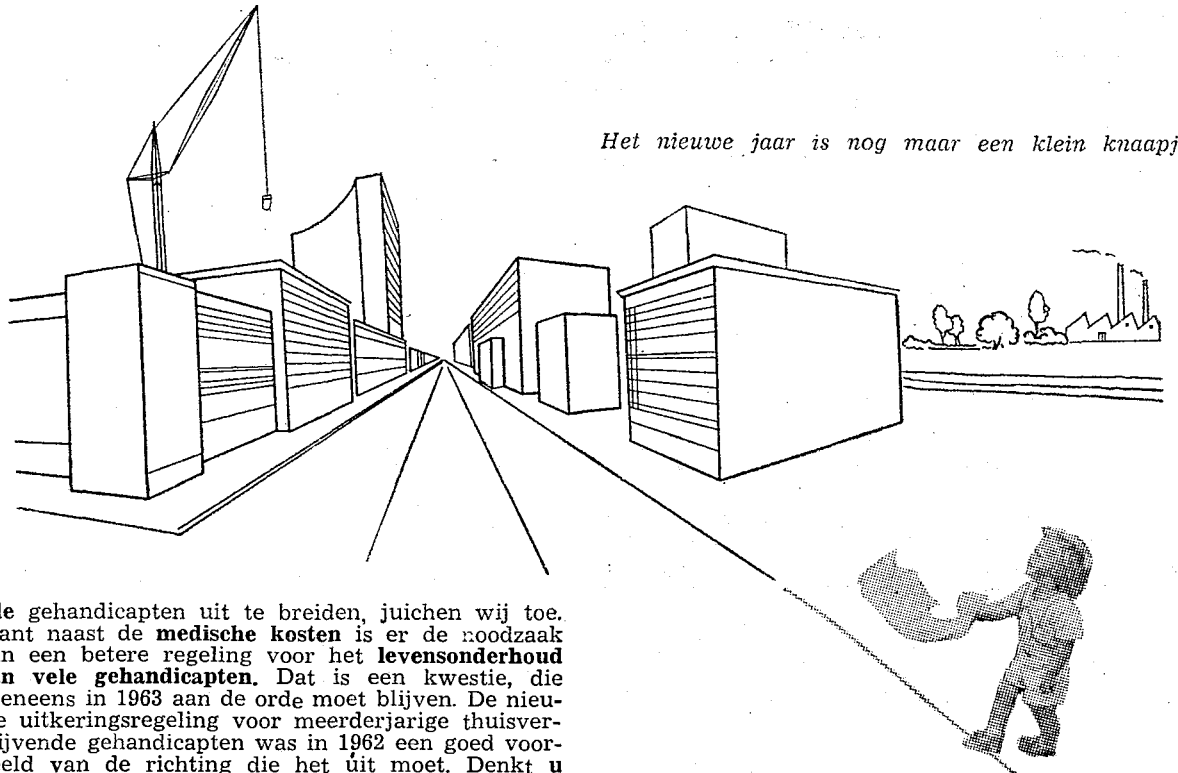
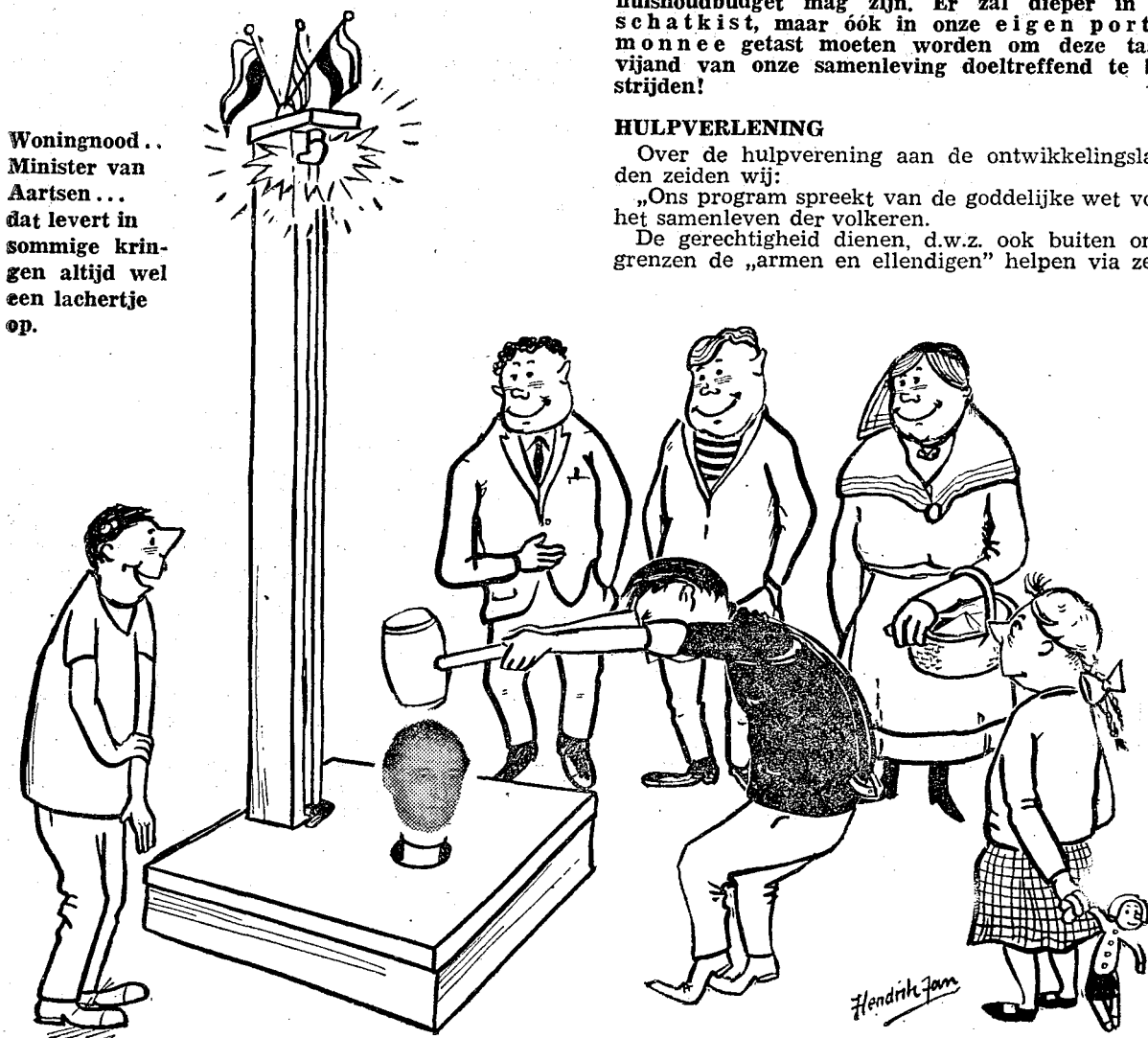
Ter illustratie zag en hoorde u nog eens Mies Bouwman tijdens de grote actie ten bate van „Open het dorp”.

„Maar er moet méér gebeuren, dan het openen van een dorp. In de politiek gaat het om alle gehandicapten. Door de interimregeling voor de invaliden, die in het afgelopen jaar tot stand kwam, werd de uitkering voor velen van hen ongeveer verdubbeld.

Christelijke politiek

Christelijke politiek betekent: zoveel mogelijk leed verzachten. Daarom vragen wij ook, dat spoed betracht wordt met het onderzoek naar de mogelijkheid van een goede regeling der behandelings- en verpleegkosten. Wie immers kan jaarlijks de duizenden guldens betalen, die met revalidatie en andere behandelings- en verpleegmethoden gemoeid zijn? Het is prachtig, dat de medische wetenschap deze mogelijkheden biedt. Aan ons allen de taak, om te zorgen, dat er in financieel opzicht geen belemmering is, om er gebruik van te maken. De gedachte om de komende wet op de arbeidsongeschiktheid tot

Woningnood...
Minister van
Aartsen...
dat levert in
sommige kringen
altijd wel
een lachertje
op.

Het nieuwe jaar is nog maar een klein knaapje

alle gehandicapten uit te breiden, juichen wij toe. Want naast de medische kosten is er de noodzaak van een betere regeling voor het levensonderhoud van vele gehandicapten. Dat is een kwestie, die eveneens in 1963 aan de orde moet blijven. De nieuwe uitkeringsregeling voor meerderjarige thuisverblijvende gehandicapten was in 1962 een goed voorbeeld van de richting die het uit moet. Denkt u echter niet, dat sociale politiek bedrijven een lange voortzetting van het Sint-Nicolaasfeest is. Alles wat tot stand komt, moet worden betaald. Dus geen aalmoes, hoezeer wij de liefdadigheid op prijs stellen. Geen incidenteel gebaar, hoezeer dat een deugd is en blijft. Wat wij op het oog hebben is vooral ook een rechtsregeling. Een rechtsregeling voor hen, die ook tot ons volk behoren, maar er soms aan twifelen of dat wel waar is.

DE WONINGNOOD

Voorts bepaalden wij het televisie-publiek bij de grote nood, die er heerst op het gebied van de woningbouw. Zij, die er soms ook aan twifelen, of zij wel tot ons volk behoren, zijn de woningzoekenden.

„Volgens een onderzoek vormen zij nog 17% van ons volk. En dan praten we nog niet eens over mensen, die een huis hebben, maar die er uitgroeien in „tal en last” of die de sneeuw, de regen en de wind haast niet buiter de deur kunnen houden. En hoevelen zijn er niet, die véél te duur wonen, omdat anderen niet willen opschuiven.

MINISTER VAN AARTSEN

Och, het is gemakkelijk om de regering of de minister de schuld te geven. Aan dit spelletje doen alle conferenciers en cabarettiers mee. Dit levert altijd wel een lachertje op. Maar met die lachertjes wordt het aantal bouwvakkers niet uitgebreid. Met grapjes wordt ook het materiaal niet goedkoper. En diezelfde lachertjes houden ook de vorst, die het werk stil legt, niet tegen. Er blijft een beperkte capaciteit.

Maar toch vragen we ook voor 1963: hoge voorrang van de woningbouw. (Laat het nieuwe gemeentehuis maar eventjes wachten). Hoge voorrang voor minder dure en toch goede woningwoningen. Want de 17% woningzoekende Nederlanders zijn meestal de kapitaalkrachtigsten niet. Daarom planning op langere termijn. Zolang de woning een schaars produkt — een distributieartikel — blijft, moet de Overheid de gerechtigheid betrachten. Dat wil zeggen, dat zij ook de minder welgestelde aan hun trekken moet doen komen. Maar wij allemaal moeten goed beseffen, dat de kosten van het wonen, niet de sluitpost op ons huishoudbudget mag zijn. Er zal dieper in de schatkist, maar óók in onze eigen portemonnee getast moeten worden om deze taak vijand van onze samenleving doeltreffend te bestrijden!

HULPVERLENING

Over de hulpverlening aan de ontwikkelingslanden zeiden wij:

„Ons program spreekt van de goddelijke wet voor het samenleven der volkeren.

De gerechtigheid dienen, d.w.z. ook buiten onze grenzen de „armen en ellendigen” helpen via zen-

ding, instellingen als de Novib en allerlei andere organisaties.

Daarom is verstandige hulpverlening aan de ontwikkelingslanden een punt dat mee boven aan onze prioriteitenlijst staat.”

BEWAPENING OF ONTwapENING

Wij meenden dit belangrijke punt in onze eerste televisieuitzending van 1963 aan de orde te moeten stellen, temeer daar 1962 ons op het randje van een oorlog bracht. Hierover zeiden wij:

„Vindt u het zo gek om verstandig te zijn? De mens is een redelijk, zedelijk wezen. Daarom moeten we ook internationaal niet te geef aanbieden, wat God ons als de hoogste waarde gaf: de vrijheid. Bovenal de geestelijke vrijheid, die zo dikwijls en zo intens wordt bedreigd.

Nog zit de macht veelal op de troon. Dat heeft 1962 ons duidelijk bewezen. Wie een betere wereld wenst moet dus ook bereid zijn te verdedigen, wat hij aan geestelijke waarden ontving. Bewapening is een afschuwelijke zaak. Maar eenzijdige ontwapening stelt u en uw kinderen aan vreselijke risico's bloot.

In de bezettingstijd zei een dichteres:

*nooit heb ik, wat ons werd ontnomen,
zo bitter, bitter liefgehad.*

Daarom vechten wij, juist nu we in vrijheid kunnen leven en werken, voor duurzaam overleg en blijvende samenwerking. Binnen en buiten onze grenzen.

Dat wil zeggen het opbouwen van een rechtsorde.

Een rechtsorde voor de arbeid.

Een rechtsorde voor het economisch leven.

Een rechtsorde voor het onderling verkeer der volkeren.

Dus voor een rechtsorde binnenlands, maar ook internationaal.

Dit alles om in een democratisch bestel ons zelf te kunnen zijn en blijven. Dit zijn ook voor dit jaar onze politieke doelstellingen. Daarvoor moeten we werken.”

En terwijl op het scherm het beeld van een zaaierende boer verscheen, besloten wij onze uitzending:

„De Bijbel spreekt van een zaaier, die uit ging om te zaaien. Wat wij nu zaaien, mogen we later oogsten. Moge God het u en ons geven in 1963 met zegen, ons volk en de hele mensheid te dienen.”

De A.R. kiesvereniging „Nederland en Oranje” te Kruiningen geeft met ontroering kennis van het overlijden tengevolge van een ongeval van haar voorzitter, de heer

A. Geelhoed

Dankbaar gedenken wij het werk, dat hij heeft mogen doen.

HET BESTUUR

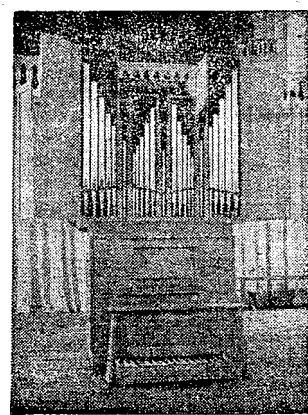
Kruiningen, 10 januari 1963.

Onder het thema: „DE VROUW VAN EEN DIPLOMAAT VERTELT” lezen wij in „ELSEVIER” van 10 november 1962, dat mevrouw HELE op instigatie van mevrouw VAN KLEFFENS lessen in

„SPREKEN IN HET OPENBAAR”

volgde en voor die goede raad is zij mevrouw VAN KLEFFENS nog dankbaar. Ook wij willen u het advies van mevrouw VAN KLEFFENS doorgeven. Post vandaag nog een briefkaart en wij zenden u gratis onze brochure, alsmede gegevens waar en wanneer u in NEDERLAND onze mondelinge lessen, die in besloten kring gegeven worden, kunt volgen.

Instituut „Rhetorica”. Postbus 144, Dordrecht, tel. 01850-7283.

**ECHTE
KERKORGELS**
OOK VOOR
KLEINE
KERKEN
**ORGELBOUW
ERNST
LEEFLANG**
APELDOORN
Telef. 06760-17582

NEDERLANDSE GEDACHTEN

(VOOR HET EERST VERSCHENEN IN 1829 ONDER REDACTIE VAN MR. GUILLAUME GROEN VAN PRINSTERER)

WEEKBLAD VAN DE ANTIREVOLUTIONAIRE PARTIJ

De Gaulle wil Europa de wet voorschrijven

WE zouden de rol van Frankrijk in onze westerse samenleving schromelijk overschatten, als we ons er toe zouden laten verleiden, de betreurenswaardige houding van generaal De Gaulle tegenover de bondgenoten van zijn land al te tragisch op te vatten. Sinds De Gaulle in 1958 opnieuw aan de macht is gekomen, weten wij al, waar we aan toe zijn. We wisten al lang, dat de generaal niet te spreken was over de ondergeschikte rol, die Frankrijk speelt in het geheel van de Noord-atlantische verdragsorganisatie. Het behoeft dus niet te bevreemden, dat hij onlangs geweigerd heeft zijn medewerking te verlenen aan het tot stand brengen van een zogenaamde „multilaterale Europese kernmacht”, een kernzaad voor de Navolanden in Europa, bestaande uit een vloot van atoomonderzeeërs, die met Polarisraketten zijn uitgerust. En daar is nu dan de botte weigering bij gekomen, verder te praten over de voorwaarden, waarop Engeland kan worden toegelaten als lid van de Europese Economische Gemeenschap. Maar ook hier is niets nieuws onder de zon. Talrijke malen hebben we er op gewezen, dat het Britse lidmaatschap van de E.E.G. in het geheel niet past in de plannen, welke De Gaulle met Frankrijk heeft. Er is maar één land en dat is Frankrijk en het feit, dat dit land slechts een klein deel van het grote geheel uitmaakt en geen eigen bestaan kan leiden, wordt door de Franse president bewust genegeerd.

Naar aanleiding van de felle reacties op zijn redevoering van vorige week, waarin hij eindelijk kleur bekende en liet blijken, dat hij Engeland helemaal niet wenst te aanvaarden als lid van de Europese Economische Gemeenschap, merkte De Gaulle tegenover leden van zijn kabinet nogal sarcastisch op, dat het de laatste tijd een gewoonte is geworden, de ogen voor de werkelijkheid te sluiten en de schijn op te houden uit vrees voor die werkelijkheid. En die realiteit zou wat de Britse toetreding tot de EEG betreft zijn, dat Engeland nog lang niet rijp is voor het lidmaatschap van deze organisatie, al was het alleen maar, omdat het nog met veel te nauwe banden met het Gemenebest is verbonden. De waarheid is echter, dat Engeland al geruime tijd geleden tot de EEG had kunnen toetreden, als de Franse president het voorbeeld van de overige lidstaten had gevolgd.

De Gaulle heeft echter gedaan alsof hij voor Englands toelating was, maar intussen stappen doen ondernemen, die bedoeld waren om de praktische verwezenlijking er van te voorkomen. Om de schijn van het Franse leiderschap op het Europese continent te kunnen bewaren, sloot De Gaulle de ogen voor hetgeen op het punt stond werkelijkheid te worden.

ZONDER ...

Er is nog een andere werkelijkheid. Deze is gebleken uit de verklaring, welke Dean Rusk, de Amerikaanse minister van buitenlandse zaken, maandag j.l. heeft afgelegd en die van groot belang moet worden geacht tegen de achtergrond van de vertrouwelijke mededelingen van Kennedy, gedaan na de conferentie met Macmillan op de Bahama-eilanden.

Rusk verklaarde, dat de Navo-kernmacht ook zonder Frankrijk kan worden opgebouwd. Hij wijdde vriendelijke woorden aan het adres van De Gaulle en Frankrijk, welk land, als het er op aan zou komen, zijn bondgenoten niet in de steek zou laten (tijdens de Cubaanse crisis stond de Franse president achter Kennedy). Maar dat neemt niet weg, dat het beslissende woord is gevallen zonder Frankrijk.

Het gaat er op lijken, dat De Gaulle krijgt, waar hij om gevraagd heeft: hij wordt in het isolement gedrongen, dat hij zelf heeft gezocht.

Kennedy verklaarde enige tijd geleden tegenover verslaggevers, dat de Verenigde Staten bij het bepalen van

zijn weerslag zal hebben op de ontwikkeling in Europa.

HEGEMONIE

Met onwillige honden is het slecht hazen vangen, zegt men wel. Kennelijk heeft Kennedy deze conclusie getrokken uit de wijze waarop De Gaulle te werk gaat sedert de afscheiding van Algerije. Het heeft dan ook inderdaad geen zin, rekening te houden met een bondgenoot, die zich niet als zodanig wenst te gedragen en van wie hoogstens kan worden gezegd, dat hij de gemeenschappelijke zaak niet tegenwerkt, zolang de eigen nationale belangen niet in het gedrang komen. Het belangrijkste bindend en voor een eventuele agressor ook afschrikwekkende element van de Noordatlantische verdragsorganisatie (Navo) is het beginsel: één voor allen en allen voor één. De aanval op één van de Navolanden zal worden beschouwd als gericht zijnde tegen alle ledenstaten. Dit beginsel kan onder de huidige militair-strategische en politieke omstandigheden slechts met succes worden verdedigd, als alle partners op het militaire terrein zo volledig als maar mogelijk is samenwerken.

De Gaulle heeft deze keten verbro-

het buitenlandse beleid voortaan minder rekening zouden gaan houden met de opvattingen van de bondgenoten. De Gaulle weet thans, dat er in Washington niet meer dan noodzakelijk is, rekening met hem zal worden gehouden. En hij kan en zeker van zijn, dat zulks

Foto Max Koot

Een recente foto van Prinses Beatrix die a.s. donderdag haar 25e verjaardag hoopt te vieren.

IN DIT NUMMER

- * De Gaulle en Europa (pag. 1 en 8)
- * Mededeling over de kandidatenlijst (pag. 2)
- * Spreiding van bevolking (pag. 2 en 4)
- * Internationale politiek (pag. 3)
- * De ramp van 10 jaar geleden (pag. 6 en 7)
- * Eerste Kamer (pag. 9)

Oosterbaan & Le Cointre n.v.
GOES

UITGEVERS

TELEFOON (01100) 56 03 - 75 55

Al 60 jaar drukkers voor bedrijven en organisaties in de Benelux.

Bijzondere grote voorraad

ORGELS en PIANO'S

Elektrische en Elektronische orgels.

Vraagt vrijblijvend onze geïllustreerde prijslijst

BOOT

Orgel- en Pianohandel

Bodegraven - Telefoon (01726) 25 41

Dagblad

Trouw
Prof.-Chr. dagblad

Hoofdkantoor: Amsterdam
Herengracht 170
Telefoon: 220 383

ken, door te streven naar een eigen nationale kernmacht voor Frankrijk, waarmee dit land kan doen en laten wat het wil, zonder de instemming van zijn partners te vragen. Of Frankrijk wat aan die kernmacht heeft of niet, blijkt niets terzake te doen. Want zij dient slechts een politiek doel, nl. de vestiging van de Franse hegemonie op het Europese continent. En daaraan wordt het gemeenschappelijke belang van de westelijke landen in wezen opgeofferd.

WEIGERING

Als De Gaulle zijn zin zou krijgen, zouden de zes landen, die thans met elkaar de EEG vormen, zich wat hun verdediging betreft onder het kernschild van Frankrijk moeten plaatsen. Er zou dan een macht ontstaan, die volkomen onafhankelijk zou zijn van de Verenigde Staten en Engeland en in de internationale verhoudingen geducht een eigen woordje zou kunnen meespreken. Gelukkig heeft deze Franse suggestie weinig of geen weerklank gevonden bij de vijf verdragspartners. Zelfs bondskanselier Adenauer, die er altijd erg veel voor over heeft gehad om goede vrienden met de Fransen en in het bijzonder met De Gaulle te blijven, heeft toch steeds te verstaan gegeven, dat hij samenwerking met de Verenigde Staten en Engeland in het kader van de Navo als de hoeksteen van de buitenlandse politiek van de Westduitse Bondsrepubliek beschouwt.

De Gaulle blijft echter weigeren, zich bij de werkelijkheid neer te leggen. Wellicht verwacht hij nog steeds er vroeg of laat toch in te zullen slagen, de Europese partners voor zijn ideeën te vinden, omdat zij zich aan handen en voeten aan Frankrijk gebonden weten. Dit is dan ook een van de belangrijkste redenen, waarom De Gaulle niets kan voelen voor de toetreding van Engeland tot de EEG. Want als Engeland lid van de club wordt, kan Frankrijk met zijn zeer bescheiden aantal kernwapens wel inpakken.

DUITSLAND

De sterkste kaart, die De Gaulle steeds tracht uit te spelen, is de „lotsverbondenheid met de Westduitse

• Vervolg op pag. 8

Bevolkings spreiding als politiek probleem

Radiotoespraak van Mr. W. R. van der Sluis, secretaris van de A.R. Partij, gehouden op 24 januari 1963.

MISSCHIEN verwacht u, vanavond van mij een uiteenzetting over hetgeen u reeds in de kranten hebt kunnen lezen. Namelijk over de kandidatenlijst van onze partij bij de a.s. Kamerverkiezingen en over de lijstaanvoering bij de A.R.

Maar wat zou ik daarover nog moeten zeggen? De uitslag van de stemming, die 871 kiesverenigingen over de volgorde der kandidaten hielden, heeft zij zwart op wit in de dagbladen gestaan. Die reeks namen nogmaals voor de microfoon op te lepelen heeft geen zin. En wat de lijstaanvoering betreft, het volgende.

Er is een voorstel van ons partijbestuur, het Centraal Comité, om Staatssecretaris Roolvink en de beide Tweede Kamerleden Smallenbroek en Biesheuvel, ieder in bepaalde delen van het land als lijstaanvoerder te doen optreden. Daarover moet vrijdag over een week het Partij Convent beslissen. Laat ik daar nu niet op vooruit lopen.

*** IJzer en leem

De Partij van de Arbeid heeft een congres afgesloten. Het was een belangrijk congres omdat het vraagstuk van de eenzijdige ontwapening aan de orde was. Er is zowel van de zijde van de voorstanders o.m. ds. Buskes, drs. Franssen en Fedde Schurer als van de kant van de tegenstanders vaak een debat op hoog niveau gevoerd. Men heeft getracht elkaar te overtuigen.

Dat is niet gelukt. Overigens was dit voor insiders geen nieuws.

De vraag is alleen: Wat wil de P.v.d.A. nu?

Is de partij vooralsnog tegen die eenzijdige ontwapening of wellicht definitief tegen deze nationale ontwapening?

Het Nederlandse volk moet hierop een duidelijk antwoord hebben omdat de vrijheid, met name de geestelijke vrijheid op het spel staat.

Het Nederlandse volk mócht daarop een duidelijk antwoord verwachten omdat de verkiezingen voor de deur staan. Verkiezingen die een nieuw kabinet en een nieuwe volksvertegenwoordiging voor de tijd van vier jaar zullen brengen.

De fractievoorzitter Vondeling heeft het eigenlijk ronduit gezegd: Vles noch vis, ijzer en leem — zo is onze opvatting.

De partij is er tegen, maar als er partij- en fractieleden zijn die willen blijven pleiten voor die ontwapening, wel laat hen hun gang gaan op partijvergaderingen en in de volksvertegenwoordiging. De laatsten mogen blijven tegenstemmen en mogen in 's lands vergaderzaal die stem ook motiveren.

Zo kon hij een dringend beroep doen op de aanhangers van de pacifistische socialistische partij.

„Kom bij ons en versterk onze gederen”, aldus mogen en moeten wij de oproep van dr. Vondeling verstaan.

Het partijcongres van de P.v.d.A. heeft dusdoende ten opzichte van een zeer belangrijke zaak het Nederlandse volk een ijzeren beeld getoond gebouwd op lemen voeten.

Wij weten nu waar wij aan toe zijn.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE, Dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 89673.

ADRES VOOR ADVERTENTIES, Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (02980) 63224.

ABONNEMENTSPRIJS f 6,50 per jaar, f 3,25 per half jaar. Giro 89673.

STUDENTENABONNEMENT f 4,— p. jaar. LOSSE VERKOOP f 0,20.

Na 1 februari leest of hoort u er nog voldoende van.

Er zijn misschien mensen, die zeggen: „doen die politieke partijen ook nog wel eens wat anders dan zich druk maken over Kamerkandidaten en lijsttrekkers?” Mijn volmondig „ja” op die vraag zou ik vanavond aanvaardbaar willen maken.

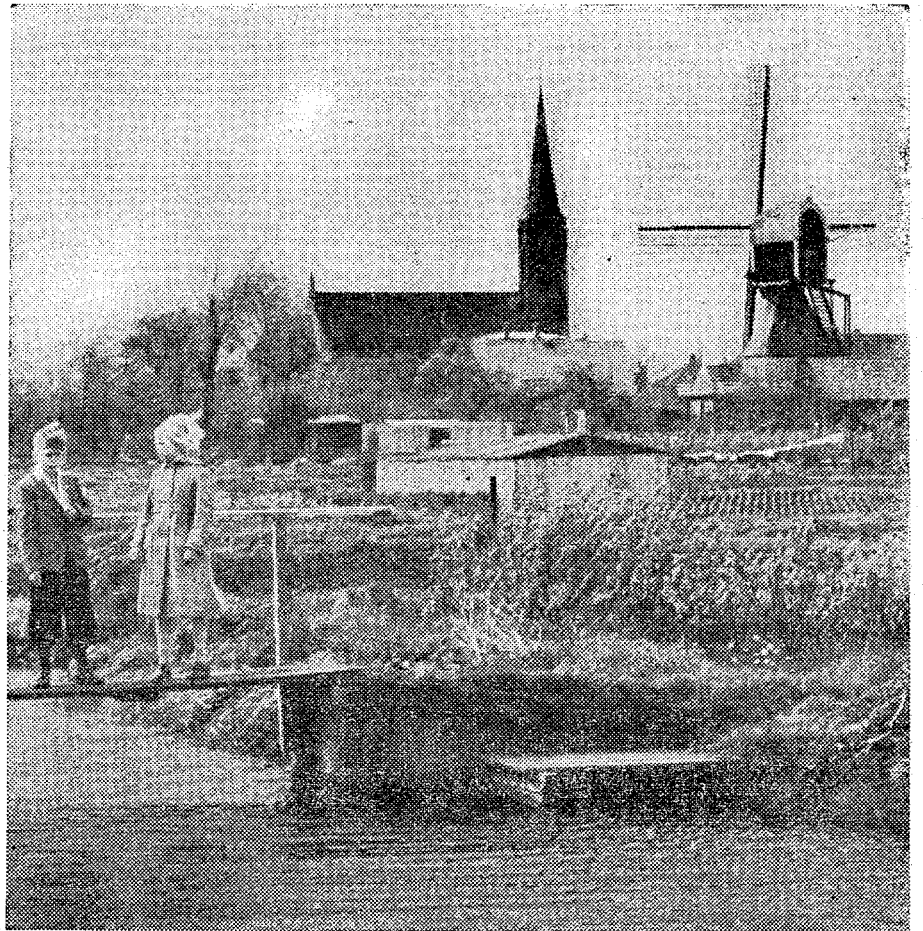
De taak van een politieke partij is veelzijdig. Maar een heel belangrijk deel daarvan is het geven van voorlichting aan het publiek. Dus niet alleen aan de eigen partijleden, maar — zo mogelijk — aan het gehele volk. Daarbij moet dan in het bijzonder aandacht worden besteed aan de visie van zo'n partij op actuele problemen. Indien een partij dat nalaat, dan is haar kandidatenlijst de keuze van de kiezers niet waard. Een verstandige kiezer zal immers meer van een partij willen weten dan slechts het simpele feit, dat zij bestaat.

Natuurlijk moet die voorlichting wetenschappelijk verantwoord en toch voor iedereen begrijpelijk geschieden. Dus bij voorkeur niet in de vorm van dikke turven van boeken, waarvoor bijna niemand tijd heeft om ze te lezen. Maar bij voorkeur ook liever niet in een folder, die vaak met vlotte frasen over de knelpunten heenglijdt. Die voorlichting moet terzake, bondig en bovenal zó zijn, dat er beleidslijnen voor de praktische politiek uit voortvloeien.

Het resultaat van deze studies wordt dan ook meestal neergelegd in beknopte rapporten. U kent in dit verband de naam Wiarda Beckmanstichting van de P.v.d.A. Het Centrum voor Staatkundige Vorming is haar K.V.P.-tegenhanger. Van A.R.-zijde zijn er de rapporten van het College van Advies. Onze bekende Dr. Abraham Kuiperstichting fungeert als secretariaat der studiecommissies van het College van Advies.

Welnu, het werkstuk van één dezer commissies is momenteel ter perse. Het wordt geïllustreerd met fraaie foto's. Dit rapport draagt tot titel: „DE ONGELIJKMATIGE BEVOLKINGS-SPREIDING IN NEDERLAND ALS POLITIEK PROBLEEM”.

In dit rapport wordt dus het vraagstuk aan de orde gesteld, dat de bevolking zich zeer onregelmatig over ons grondgebied heeft verspreid. In

Noord- en Zuid-Holland en Utrecht woont tegenwoordig circa de helft van ons volk, dat is op ruim 20% van het Nederlandse grondgebied. Maar er zijn ook provincies en delen van provincies, waar net andersom een te grote spreiding voorkomt.

De vraagstukken, zowel in het Westen, als in de zgn. probleemgebieden zijn talrijk.

Waardoor wordt de levensontplooiing in de probleemgebieden belemmerd? Vooral door 3 oorzaken: (1e) door de daar nog steeds heersende structurele werkloosheid; (2e) door een nog onvoldedige economische bloei, zowel op agrarisch als industrieel gebied en (3e) door de typische sociale problemen op het gesloten platteland, waar we te ma-

Twee kinderen ontmoeten elkaar op een bruggetje en maken een praatje. Symbool voor een dorpsamenleving waar men — gelukkig — nog tijd voor elkaar heeft en de ene mens de andere nog wezenlijk kan ontmoeten. Ook heeft men nog ruimte, zodat men elkaar niet in de weg loopt (behalve op dit smalle brugplankje dan).

ken hebben met de zgn. stervende dorpen. Ten aanzien van al deze punten heeft de Overheid te maken met onderdanen die in hun levensontplooiing kunnen worden gefnuikt.

En waardoor wordt de levens- en roepingsontplooiing in westelijk Nederland belemmerd? Vooral door twee dingen: in de eerste plaats door het nijpende ruimte-tekort, waardoor de belangen van industrie, recreatie, stadsuitbreiding en land- en tuinbouw regelmatig met elkaar botsen; allen vechten als het ware om dezelfde stukken grond; en in de tweede plaats door al die economische, sociale en bestuurlijke problemen, die met de steeds verdergaande groei van de zeer grote steden in het Westen gegeven zijn. Ook ten aanzien van deze twee punten geldt, dat hierdoor vele gezinnen en ondernemingen in hun ontplooiingsmogelijkheden in de knel dreigen te geraken. Door een rechtvaardige afweging van belangen dient de overheid hier het waarachtig welzijn van haar onderdanen veilig te stellen. Zij dient

• Vervolg op pag. 4

Mededeling van het Centraal Comité

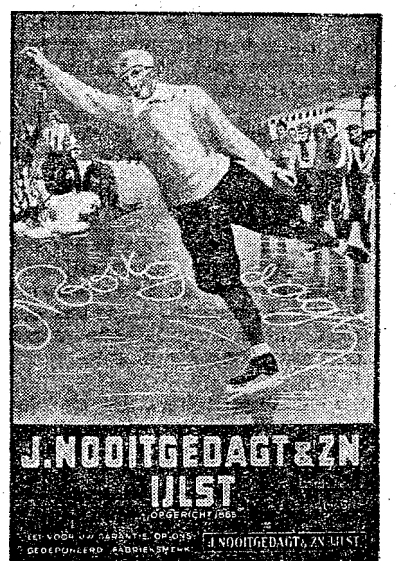
Aan de stemming over de kandidaatstelling voor de Tweede Kamer van de A.R. Partij hebben 871 kiesverenigingen deelgenomen. De uitslag van deze stemming wees de onderstaande volgorde voor de eerste 24 plaatsen aan:

1. B. Roolvink, te Hilversum;
2. H. van Eijdsen, te Rotterdam;
3. J. Smallenbroek, te Assen;
4. Mr. B. W. Biesheuvel, te Aerdenhout;
5. Dr. J. Meulink, te Enschede;
6. J. van Eibergen, te Utrecht;
7. Prof. mr. Th. A. Versteeg, te Amsterdam;
8. Mr. W. Aantjes, te Utrecht;
9. G. A. Kieft, te Utrecht;
10. J. A. van Bennekom, te Middelburg;
11. P. C. Elfferich, te Delft;
12. Tj. Walburg, te Sint Anna Parochie;
13. Mej. mr. J. C. Rutgers, te Amsterdam;
14. Mr. dr. N. G. Geelkerken, te Leiden;
15. M. W. Schakel, te Hoornaar;
16. Dr. W. Albeda, te Utrecht;
17. Dr. C. Boertien, te Geldrop;
18. S. Silvis, te Scheemda;
19. Mr. W. R. van der Sluis, te Bilthoven;
20. Ir. J. de Hoogh, te Leidschendam;
21. Mej. J. van Leeuwen, te Rijswijk;
22. Mr. G. C. van Dam, te Den Haag;
23. Ds. P. M. van Galen, te Hilversum;
24. Mr. C. J. Verplanke, te 's-Gravendeel.

Het Centraal Comité is niet voornemens wijzigingen in deze volgorde voor te stellen aan de Deputatenvergadering der partij, behoudens uiteraard in bijzondere gevallen, zoals bij overlijden van kandidaten of bij weigering der kandidatuur.

Inzake de lijstaanvoering besloot het Centraal Comité voor te stellen dat de heren mr. B. W. Biesheuvel, B. Roolvink en J. Smallenbroek als lijstaanvoerders zullen optreden.

Ingevolge een reeds eerder genomen besluit van het partij convent kunnen in de Kamerkieskringen bij de komende Kamerverkiezingen de nummers twee tot en met dertien per kandidatenlijst onderling worden verwisseld. De nummers dertien tot vierentwintig worden ook ditmaal in alle Kamerkieskringen op de kandidatenlijst geplaatst in de volgorde als boven aangegeven. De kandidaten op de nummers 25 tot en met 30 worden in elke Kamerkieskring door deze centrales zelf aangewezen.

J. NOOITGEDAGT & ZN
IJLST
GEDEPONEERD ADRES: J. NOOITGEDAGT, ZN IJLST

Wereldpolitiek

ONLANGS hebben wij gewezen op een merkwaardig verschijnsel in de geschiedenis van de A.R. richting.

Er was een sterke oriëntatie op het buitenland, geboren uit het besef, dat dezelfde principiële vragen in geheel West-Europa aan de orde waren. De Kulturkampf in Duitsland, de scheiding tussen kerk en staat in Frankrijk, de vervolging van de Protestanten in Toscane, Gladstone en de Ieren, het zijn allemaal onderwerpen, die in de A.R.-pers en in de correspondentie van de leidende mannen telkens aan de orde komen. Ze liepen werkelijk niet met oogkleppen voor en hadden dan ook niet de gedachte, dat de A.R.-richting alleen binnen de grenzen wat te zeggen had. Er was zelfs een sterke neiging, om buitenlandse schrijvers als gezaghebbend te erkennen. Wij hebben er al eerder op gewezen: toen Kuyper met de Standaard begon en als jong predikant, leerling in de politiek, aan Groen vroeg, welke „bronnen” hij moest gebruiken, verwees deze hem naar Stahl, Burke en Guizot, een Duitser, een Brit, die uit Ierland stamde en een Fransman. Dat Guizot er ook bij is, en naast de beide andere schrijvers als een coryphae van de A.R.-richting wordt beschouwd, wordt door velen, die de naam Guizot alleen maar kennen uit hun leerboekje over *Algemeene Geschiedenis*, misschien een wat vreemde zaak gevonden. Als zij de geschriften van Guizot van na 1848 en zijn strijd in de Protestantse kerk in Frankrijk voor het behoud en de handhaving van de belijdenis kenden, dan zou hun verwondering verdwijnen.

DEZE internationale visie overheerst ook Ongeloof en Revolutie. Slechts bij hoge uitzondering citeert Groen een Nederlandse schrijver, maar hij confronteert ons voortdurend met Burke en Guizot. Wij lezen, waarin Groen met Vinet overeenstemt en waar hij fundamenteel met hem verschilt. Wij ontdekken, dat La Mennais, de Fransman, die met Rome brak, maar een overtuigd Christen bleef, de man, wiens eerste geschriften herinneren aan de Bezwaren van Da Costa, evenzeer in de discussie wordt betrokken als Von Haller, die wegens zijn overgang tot de Roomse kerk als professor te Bern werd afgezet en wiens *Restauration der Staatswissenschaft* voor Groen uitermate gezaghebbend was totdat Stahl hem tot andere gedachten bracht.

MAAR ondanks deze internationale oriëntatie bekeerden de anti-revolutionairen geen actieve buitenlandse politiek. Evenmin als de andere partijen. Dr. Kuyper heeft als minister-president op wat avontuurlijke wijze wel iets trachten te ondernemen, maar meer, om de neutraliteitspositie van ons land te versterken dan om invloed naar buiten uit te oefenen. En het zenden van H.M. Gelderland naar Portugees Oost-Afrika om Paul Kruger af te halen was een daad, die geheel op zich zelf stond en die hoogstwaarschijnlijk is ondernomen tegen de zin van Koningin Wilhelmina.

WIJ voelen soms de neiging bij ons opkomen, om te zeggen, dat het nu andersom is dan in de vorige eeuw. Een Nederlandse buitenlandse politiek was er toen, die geen andere begeerte kende dan „overal buiten blijven” en een A.R.-richting, die een open oog had voor de internationale tegenstelling tussen Evangelie en Revolutie en die in vele landen principiële medestanders begroette. Nu is het andersom. Nu werd in ons parlement, overigens met een niet gerechtvaardigd beroep op Von Ranke, het primaat van de buitenlandse politiek verdedigd. Nu handelt het debat bij Buitenlandse Zaken over de N.A.V.O. en de E.E.G., over het Europa der Vaderlanden, maar ook over Katanga en Cuba, over Portugal en Columbia. Af en toe komt iemand ons wel eens vertellen, dat we als kleine mogendheid niets betekenen, volstrekt niets, en een andermaal worden we opgewekt om vooral begrip te hebben voor de politiek van onze gróte bondgenoten, maar daarna betrekken we weer heel de wereld in onze beschouwingen.

Maar tegelijkertijd worden we er ons wel van bewust, dat we héél weinig principiële medestanders hebben, die nog iets kunnen of willen verstaan van wat het antirevolutionaire denken beweegt. Wel is het een feit, dat we ook in het buitenland voorstanders ontmoeten van Christelijke politiek en van Christelijke partijformatie, maar ook al nemen we het begrip zeer ruim, dan vinden wij er weinig anti-revolutionairen onder.

De C.D.U. in Duitsland b.v. is een federatie van verschillende groeperingen, waarvan de ene een voortzetting is van het oude Centrum, een andere van de Christelijk-sociale volksdienst, vooral in Württemberg, maar waarin vooral in het Noorden, met name in Sleeswijk-Holstein het burgerlijk, alleen maar anti-socialistisch element de boventoon voert.

WILLEN wij daarmee zeggen, dat het nu onze taak is, een soort anti-revolutionaire missie te vervullen in het buitenland, allereerst in die kringen, waar men zich voor de Christelijke politiek verklaart?

Ja en nee.

Niet in die zin, dat we, wat bij ons historisch is gevloeid en bepaald, tot een soort geestelijk exportartikel proberen te maken. Maar wel zo, dat we ons wachten voor een adhaesie zonder meer aan algemene en vage uitspraken, die geen blijk geven van bezinning op de beginselen. Het is gemakkelijk, ons spreken zó algemeen te houden, dat het nauwelijks is te onderscheiden van wat sommige voorstanders van de Morele Herbewapening zeggen, vooral als het over de onderontwikkelde gebieden gaat.

Maar het wordt moeilijker en ernstiger, maar ook beter en vruchtbaarder, als we duidelijk maken, dat een algemene adhaesie aan de democratie niets zegt, maar dat een verdediging van de geestelijke vrijheid een eerste taak is en dat de overheid moet worden geëerbiedigd als diensdame Gods. Dat we niet kunnen volstaan met een beroep op een Chris-

.... GROEN VAN PRINSTERER

... de blik over de grenzen ...

telijke wereldbeshouwing, maar dat het gaat om het beslag van Gods Woord over het gehele leven.

NOG te veel komt het voor, dat buitenlanders, ook als zij georganiseerd zijn in Christelijke politieke partijen, niets begrijpen van wat voor ons principieel van beslissende betekenis is. We ontmoeten belijden- de Christenen uit Amerika die een staatsopvatting hebben, die ze hebben ontleend aan John Locke en Evangelische Christenen uit Duitsland, die denken, dat een overheid bij de gratie Gods in een democratische republiek ondenkbaar is.

En naar onze vaste overtuiging dienen wij de Christelijke politiek, internationaal gezien, in bijzondere mate en naar onze speciale roeping, wanneer wij niet verzuimen in de ontmoeting met Christelijke partijen en politici „rekenschap te geven van ons gevoelen.”

MAAR — niet alleen in de rechtstreekse ontmoeting met het buitenland moeten we een **anti-revolutionair** geluid laten horen. Ook bij de debatten over de buitenlandse politiek in ons eigen parlement. Dat zouden we willen toespitsen op één punt. De A.R. Partij heeft altijd grote nadruk gelegd op de handhaving van het **recht** en op de bescherming van de **vrijheid**.

Zij ziet de overheid niet als een soort **verlichte armvoogdij**, ook niet in internationaal verband, al kan — tijdelijk — financiële en technische hulp aan bepaalde landen en gebieden noodzakelijk zijn. Zoals nu beslist het geval is.

Maar **blijvend** staat bij ons voorop de handhaving van **recht** en **gerechtigheid** in de internationale verhoudingen.

Daar komt nog zó bitter weinig van terecht, dat de brutaalste schendingen van de internationale rechtsorde bijna onverschillig worden aanvaard. Wij hebben het bij Nieuw-Guinea gezien.

Het is de A.R. taak, om met principieel radicalisme de vraag van het recht telkens weer bovenaan op de agenda te zetten in het internationaal gesprek.

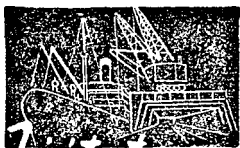
A.

DRENTE

Bouwbedrijf Van Ess

Uitvoering van alle
voorkomende bouwwerken

EMMEN — KAPELSTRAAT 20 — TELEFOON 671

EMIGRATIE

Als specialisten belasten wij ons met de volledige verzorging van verzendingen overzee.

Jan de Boer N.V. - Hoogeveen

Tel. 2841 (05230)

MACHINEFABRIEK „BORO”

RODEN — TELEFOON 9108. NA 18 UUR 9102

LANDBOUWWERKTUIGEN
STAALCONSTRUCTIES

KAPSPANTEN VOOR FABRIEKSHALLEN,
LOODSEN, GARAGES, LANDBOUWSCHUREN
E.D.

LIPS

speelgoed- en
houtwaren-industrie

HOOGEVEEN, Industrieweg 25
Telefoon (05280) - 2037

OVERIJSEL

- ★ VERBOUW
- ★ NIEUWBOUW
- ★ ONDERHOUDSWERKEN

Firma E. D. Schutten en Zoon

AANNEMERSBEDRIJF - ENSCHEDE
Laarssingel 101 — Telefoon 3021
Hyacintstraat 40 — Telefoon 11638

FERNHOUT N.V.

Handel in wegen- en waterbouwmaterialen,
zandzuigbedrijf, op- en overslag,
Scheepsbevrachting

ZWOLLE - Tel. 05200 - 12358 b.g.g. 13637
EMMELOORD - Tel. 05270 - 2493 b.g.g. 2663

GRITTER's

ACCOUNTANTS- EN ASSURANTIE-
KANTOOR

EMMELOORD - Boslaan 19 - Tel. 05270-3045*

Firma Gebr. Slump

Brandstoffenhandel

LEMMER TELEFOON 05146—564

NAGELE TELEFOON 05276—2460

Bouwbedrijf

L. DE GRAAFF

EMMELOORD

Nagelerstraat 37

Telefoon 05270-3090

Geef dit blad door!

Bevolkingsspreiding als politiek probleem

• Vervolg van pag. 2

er voor zorgen, dat ook voor het welzijn van de komende geslachten in deze tijd een voldoende basis wordt gelegd.

Regeren is ook hier vooruitzien

Het zou te ver voeren thans alle concrete maatregelen te noemen, die in het rapport ten aanzien van deze problemen worden voorgesteld. Het is misschien het beste, nu maar een vrij willekeurige keuze te doen en een tweetal van de aanbevolen maatregelen naar voren te halen; één, die op de probleemgebieden, en één, die op westelijk Nederland betrekking heeft.

Ten aanzien van de probleemgebieden wordt in het rapport opgemerkt, dat de begunstiging van de industrialisatie in de zgn. ontwikkelings- of industrialisatiekernen een voortreffelijke zaak is, die ongetwijfeld verdere doorgang moet vinden. Hiermede zijn

*** De beperkte mens

Des mensen kunnen schijnt onvoorstelbaar. Mensen cirkelen op grote hoogte rond de aarde en komen op de aarde terug.

Het is niet onmogelijk dat de reis naar de maan zal worden volbracht binnen afzienbare tijd.

Hoe schril steekt daarbij af het gepruits van diezelfde mens als het gaat om ijs- en sneeuwvrije verbindingswegen op de wereld.

Vóór de hoogmoed vat op ons krijgt — laat ons ook die andere kant niet vergeten.

Mensen worden Gode nimmer gelijk.

*** Redders in Nood

Aangemoedigd door de dooi is men overal de slag tegen de sneeuw begonnen. Hoezeer begaanbare en berijdbare wegen van nut zijn, leert ons o.a. de kolensituatie.

Wij vernemen dat ook vele bouwvakkers thans aan het sneeuwfront strijden. Dit is niet anders dan toe te juichen. Gewoonlijk bevechten zij de woningnood. Ook dat is een volksvijand. Nu deze met de winter een monsterverbond heeft aangegaan, is een sneeuwruimende bouwvakker een redder uit dubbele nood.

Indien alle ca. 120.000 bouwvakkers in deze strijd de bouwstille periode zouden overbruggen, zou er iets groots verricht worden in het gevecht tegen de felle vijand-op-hopelijk-kortetermijn. Hulde aan hen die het goede voorbeeld geven!

echter nog bepaald niet alle problemen uit de wereld voor het probleemgebied als geheel. Met name niet voor die gemeenten, die te klein zijn om als industrialisatiekern te worden aangewezen, en die nog een hoofdzakelijk agrarisch karakter dragen.

In het rapport zijn wegen gezocht om ook die gemeenten te hulp te komen. Een van deze wegen nu is naar ons oordeel: de instelling van een speciale subsidie-regeling voor de oprichting en uitbreiding van tuinbouwbedrijven, gepaard gaande met een duidelijke overheidssteun voor de totstandkoming van een goed ingericht veilingwezen. Het is namelijk een opmerkelijk feit, dat in de meeste probleemgebieden vrij omvangrijke stukken grond aanwezig zijn, die voor de tuinbouwproductie uitnemend geschikt blijken.

Tenslotte iets over een in het rapport voorgestelde maatregel ten aanzien van westelijk Nederland. Zoals reeds gezegd, is de grote moeilijkheid aldaar het tekort aan voldoende grond, aan voldoende ruimte. In de strijd om de nog beschikbare gronden dreigt het gevaar, dat bepaalde terreinen een bestemming krijgen, die de goede voortgang van de economische ontwikkeling van westelijk Nederland in belangrijke mate schade doet. Met name valt hier te denken aan die gronden en terreinen, die gelegen zijn aan diep vaarwater. Voor de toekomstige welvaart van geheel

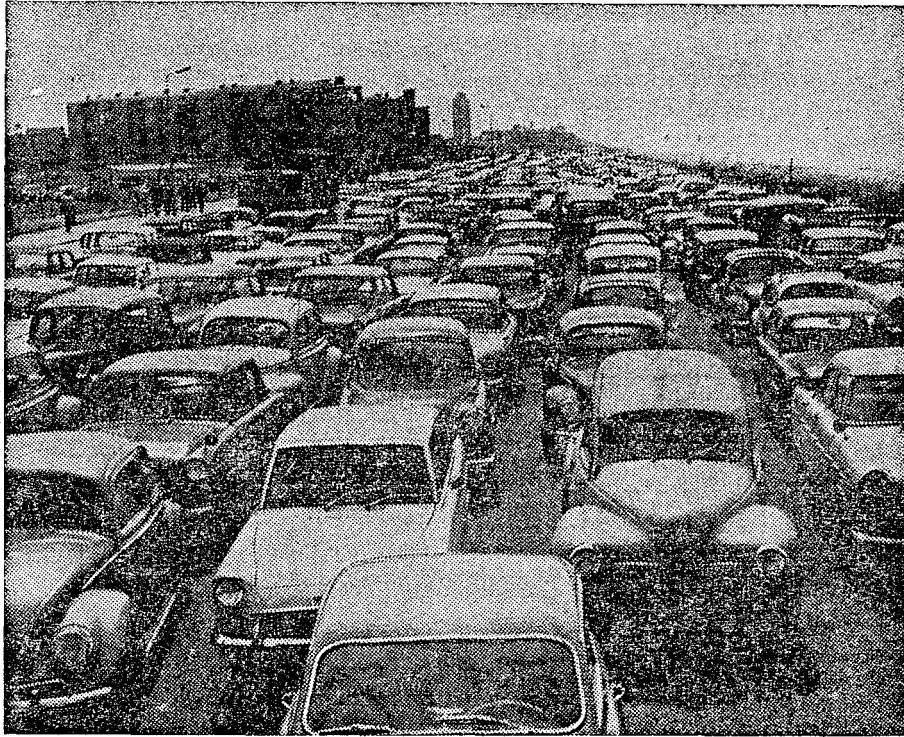
Nederland is het noodzakelijk, dat deze terreinen in de toekomst slechts gebruikt kunnen worden door havenbedrijven en -industrieën die rechtstreeks bij de zeevaart of riviervaart betrokken zijn.

Onze havens moeten ook in de toekomst de mogelijkheid hebben, zich verder uit te breiden. Daarom is het bijzonder ongewenst, wanneer op deze aan diep vaarwater gelegen terreinen zich thans industrieën gaan vestigen, die met het havenbedrijf en de havenindustrieën hoegenaamd niets te maken hebben. Hierdoor wordt in feite de levensontplooiing in geheel westelijk Nederland op het spel gezet.

In deze omstandigheid, ziet het rapport een rechtsgrond voor overheidsingrijpen. De overheid heeft er immers op haar wijze toe bij te dragen, dat haar onderdanen in de gelegenheid blijven hun roeping in hun gezinnen, ondernemingen enz. na te komen! Vandaar, dat het rapport voorstelt in westelijk Nederland bepaalde zônes af te bakenen, waar de vestiging van bedrijven onder toezicht van de overheid wordt gesteld.

Dit dient in een zodanige vorm te

Een beeld van het overvolle westen. Gebrek aan bouwgrond, aan recreatie terrein, aan industrie terrein . . . maar ook aan behoorlijke voorzieningen om het steeds toenemende verkeer in goede banen te leiden.

geschieden, dat aan de gemeentebesturen de nodige bewegingsvrijheid in hun eigen vestigingsbeleid blijft voorbehouden. Voor de verdere uitwerking van deze opzet moet ik u verwijzen naar het rapport zelf.

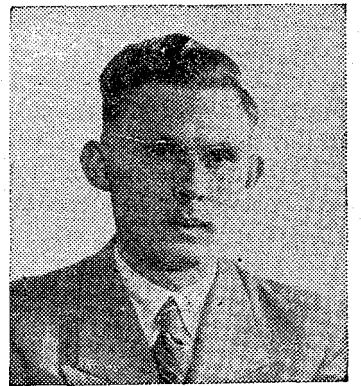
Samenvattend kan worden gezegd, dat in dit rapport een poging wordt gedaan, om ten aanzien van een zeer actueel probleem vorm te geven aan een typisch-antirevolutionair beleid. De lezing van dit rapport wil ik u allen van harte aanbevelen. Het zal binnenkort in de boekhandel verkrijgbaar zijn.

*** Drs. W. K. de Roos

Met veel genoegen vernamen wij het bericht van de benoeming van Drs. W. K. de Roos (38 jaar) te Leeuwarden tot burgemeester van Barradeel (7200 inwoners) met ingang van 15 februari a.s.

De heer De Roos is thans adjunct-secretaris en sociaal-econoom van het Provinciaal Comité van A.R. kiesverenigingen in Friesland. Voorts geeft hij lessen in staatsinrichting en boekhouden.

Onze partijorganisatie in Friesland heeft veel aan hem te danken. Allerlei activiteiten, waarvan het jaarverslag

van het Provinciaal Comité telkens weer een indrukwekkend beeld geeft, zijn mede door zijn organisatietalent en inventief vermogen tot ontwikkeling gebracht.

Ook aan de samenstelling van verschillende rapporten van het Provinciaal Comité over de ontwikkeling van Friesland kon hij als econoom een waardevolle bijdrage leveren.

Als redactie van ons blad hadden wij een regelmatig contact met hem als verzorger van de Friese wisselpagina in A.R. Post.

Onze samenwerking op dit terrein was steeds van de meest aangename aard.

Wij wensen de heer De Roos en zijn vrouw van harte geluk met deze eervolle benoeming.

Wij hopen dat hij in zijn nieuwe functie veel voldoening zal vinden en tot zegen van zijn gemeente werkzaam mag zijn.

• Het uitstel der onderhandelingen in E.E.G.-verband met Engeland is het laatste greintje hoop, dat — op korte termijn — de voorstanders van Albion's toetreden nog rest. Wat zullen de Britten het dezer dagen betreuren dat zij in 1955 de conferentie-tafel uit eigen beweging verlieten. Thans zijn zij daartoe (op het nippertje na) gedwongen door De Gaulle.

Verrast door diens onomwonden optreden hebben de overige vijf E.E.G.-ers, die natuurlijk ook wel concessies van Engeland verlangen, wel haastig een front tegen Parijs gevormd, doch zij zagen nog geen kans een tegenoffensief op te zetten dat De Gaulle dwingt zich de realist te betonen, die hij uiteindelijk ook inzake Algerije bleek te zijn.

Misschien dat het hernieuwde gesprek op 28 januari die fel begeerde wending brengt. Zo niet, dan blijft West-Europa, menselijkerwijs gesproken, in zijn eigen toekomst steken. Erger nog, zal de weg terug, het doornige en in wezen opportunistische pad van oude bondgenootschappen, de enig aangewezen zijn. Voor de kleine landen, zonder de veilige beschutting van een rechtsorde, die hen tegen de willekeur der groten beschermt, voorwaar een perspectief om van te rillen.

• West-Duitsland en Frankrijk zijn dezer dagen zo'n alliantie aangegaan. De aankleding (periodieke ontmoetingen tussen staatschefs, ministers en hoge ambtenaren) is wat gemoderniseerd, maar het wezen van dit verbond is zo oud als de wereldpolitiek, met haar eeuwenlange tragedie van de vette kluiven voor de groten en de — weinige — kruimpjes voor hen die zich niet goedschiks onder de hegemonie van de groten, in dit geval: van „Bonaparte“-de Gaulle schikken.

Van Adenauer kan men zich dit alles wel enigszins voorstellen. Hij heeft haast; zijn tijd is om. Van de twee grote taken, die hij zich gesteld heeft: a) „eeuwige“ vrede tussen Frankrijk en West-Duitsland en b) een nieuw Europa opbouwen, ziet hij in de eerste taak ook het fundament van de tweede opgave.

Adenauer dwong De Gaulle geen concessies m.b.t. Engeland's toetreding tot de E.E.G. af. Het zou z.i. beide projecten doen mislukken. De jonge Schröder denkt anders dan zijn oude chef. De generatie van nu immers ziet in de tweede doelstelling (Europa) de eerste besloten. Integratie maakt samengaan immers

Eén week wereldnieuws in vogelvlucht

tot noodzaak. Moge het „speelgoed“ der beide oude staatslieden (de Alliantie, alias de Europese Politieke Unie o.l.v. Parijs!) het „gereedschap“ voor een nieuw Europa (de Gemeenschappen) niet op de rommelzolder der historie belanden...!

• Katanga is exit. Het is vanaf 21 januari (bezetting van Kolwezi) in wezen een Kongolese provincie, bestuurd door de V.N. Deze waren zo verstandig Tsjombe, die nu woord hield, de hand boven het hoofd te houden. Hij immers alleen is in staat de meeste Katangezen rustig te houden. Anarchie zou de mijnen van dit gebied en de blanken in de steden het eerst slachtofferen. Tsjombe heeft veel gewaagd, gegokt zelfs, doch een tweede Loemoemba te worden moet wel zijn allerlaatste wens zijn.

• Het Colombo-plan is in grote trekken bekend geworden. Een gemeenschappelijk met de Chinezen te voeren bestuur over een gedemilitariseerd Ladakh, moet de tol van Nehroe's vernedering zijn. Hoezeer deze zich nog steeds bedreigd voelt, blijkt uit de positieve wenken, die hij zijn parlement geeft. Hijzelf kan na alles wat gebeurd is de verantwoordelijkheid voor een „ja“ niet meer alleen op zich nemen. De verbanning van Krisjna Menon uit het regeerkasteel ligt daarvoor nog te vers in het geheugen. De situatie laat echter blijkbaar geen „neen“ — het Colombo-plan — toe. De overige Aziatische landen weten nu echter ook wat zij, eenmaal door de sterkste besprongen, aan „goede“ diensten van de zusterstaten kunnen verwachten.

• In Togo verloor het Westen een goed vriend in de vermoorde president Sylvanus Olympio. Diens zwager Grunitzky (met Pools bloed in de aderen) kwam uit het buitenland terug (het wilde in de familie niet goed boteren!) en nam de macht (in schijn) over. Deze nieuwe president is een vriend van Ghana's Nkroemah, die sterk aan „uitbreiden“ denkt. Togo, de „pijpenla“ der jonge Afrikaanse landen, heeft dus wel een zeer onzekere toekomst voor de boeg. Misschien dat Grunitzky nog tijdig bedenkt: beter een klein baasje in eigen huis, dan grote knecht bij vriend Nkroemah hiernaast...

• Rusland's toestemming om jaarlijks 2 à 3 „zwarte dozen“ op z'n grondgebied te dulden ter controle van ondergrondse kernproeven, moet wel ongeveer de doos van Pandora in de eindeloze ontwapeningsbesprekingen zijn, wil dit gebaar opwegen tegen de zorgen waarmee de eerste maand van 1963 zo ongeveer besloot. Zij kan een wending ten goede in het vreselijke aller vraagstukken betekenen, deze Russische bereidheid, die tot voor kort nog ondenkbaar scheen. Er is in de laatste maanden te veel dat men voorheen onbestaanbaar noemde, mogelijk gebleken om dit kleine wolkje als een manshand, zo maar weg te wuiven. SL

VERTROUWENS ADRESSEN
VOOR EIGEN

ZEIST

UW INTERIEUR

SMAAKVOL EN GEZELLIG INGERICHT
EN TOCH NIET DUUR!

FIRMA W. VAN TELLINGEN

SLOTLAAN 135-137 — ZEIST — TELEFOON 2486

De milde hand van de overheid

HET verlenen van subsidies door de overheid lijkt oppervlakkig beschouwd een milde vorm van politiek bedrijven.

Mild en vriendelijk.

Dat er op deze wijze inderdaad politiek bedreven wordt, ontgaat een gedeelte van de goegemeente zelfs.

Nieuw-Guinea, E.E.G., volkshuisvesting, onderwijswetgeving, atoombewapening: dat zijn zo enkele voorbeelden van zaken met een duidelijk politieke inslag.

Het toekennen van een subsidie hier, een financiële bijdrage daar, is voor veler besef een sympathieke vorm van optreden van de overheid ergens in de buitengewesten van haar competentiesfeer.

Wie zo denkt, redeneert, vergist zich zeer.

Een principieel verantwoorde subsidiepolitiek is één van de kernpunten van a.r. staatkunde. Een kernpunt, omdat de verhouding Staat - Maatschappij hier in meer dan één opzicht rechtstreeks in het geding is.

De tijd is voorbij, dat wij de grens tussen staat en maatschappij tamelijk nauwkeurig wisten aan te geven, maar gelukkig zijn wij het er als anti-revolutionairen ook in deze tijd over eens, dat we een gescherpt oog nodig hebben om bij de voortduur het onderscheid te onderkennen tussen de staat als publieke rechtsgemeenschap en de niet-statelijke samenleving van privaat karakter.

Wie de overheid als de grote stimulans van de private samenleving ziet, maakt met de beste bedoelingen bezield van de overheid een instituut, dat de vrije samenleving steeds nadrukkelijker overvleugelt.

Het is niet moeilijk om dat op meer dan één wijze aan te tonen. Voor het verlenen van subsidie is geld nodig.

De overheid is evenwel niet de rijke oom uit Amerika, die uit de volheid van zijn bezit, geschenken aan vrienden en magen uitdeelt.

Bij de mild schenkende hand van de overheid behoort de halende hand, die in de belastingkantoren haar uiterste vertakkingen vindt. Hoe meer wij met elkander onze overheden animeren tot het opvoeren van hun subsidiepolitiek, hoe duidelijker dit in de belastingdruk tot uitdrukking komt.

Dit is geen principieel argument tegen subsidiepolitiek. Het verlenen van overheidssubsidie heeft noch principieel noch praktisch veroordeeld te worden.

Subsidiepolitiek is voor de overheid een middel tot herverdeling van het nationale inkomen, waartegen door ons als anti-revolutionairen ten principale niet geopponereerd wordt.

Hier is wel in het geding „dat gewaakt moet worden tegen een ontwikkeling van overheidsuitgaven, die de particuliere bestedingsmogelijkheden te veel terugdringt”: artikel 6 van het program van actie, waarmee wij de verkiezingscampagne 1963 hopen te voeren.

Indien mede via een sterk opgevoerd subsidiebeleid de belastingdruk zwaar blijft c.q. toeneemt, geraken wij in een vicieuze cirkel. Dan blijft er voor de burger steeds minder armslag over om zijn volle persoonlijke verantwoordelijkheid te beleven in zijn gezin, de kerk en de maatschappelijke verbanden, waaraan hij mede bouwt. Dan wijkt de vrije besteding voor een gedwongene. Dan neemt de administratie in steeds sterker mate de beslissing van het hart over.

Subsidie drage een aanvullend, een „subsidiar” karakter. Het subsidiebeleid zij gericht op de ondersteuning van de zwakke sectoren in de samenleving en mag nimmer uitgroeiden tot de grondslag, waarop de ganse samenleving is gebouwd.

door

M. W. SCHAKEL

Aldus één van de conclusies in het rapport subsidiepolitiek van het College van Advies van onze partij. Een conclusie, die wij van harte onderschrijven en waarbij wij aantekenen, dat er enkele sectoren zijn, waar het hier gesignaleerde gevaar inmiddels reeds voluit realiteit is geworden.

Daar hebben wij nog slechts met een pseudo-particulier-initiatief van doen, dat als was is in handen van iedere overheid met kneedneigingen. Een open toegangspoort tot de niet-statelijke samenleving voor iedere overheid, welke haar eigen grenzen niet nauwkeurig kent.

Men susse zich niet in slaap met het liedje, dat zulks in dit burgerlijke, democratische landje zo'n vaart niet zal lopen. Wij kennen voorbeelden, waarbij overheden subsidievoorwaarden — inspraak — en controlerecht — gesteld hebben, die het veiligstellen van de eigen financiële verantwoordelijkheid duidelijk te boven gaan.

De aan subsidies te verbinden voorwaarden raken alweer de verhouding Staat - Maatschappij. Eerbiedigt de overheid de samenleving in haar private verschijningsvormen, erkent zij de soevereiniteit in eigen kring? Ja dan neen?

Een principiële positiekeuze is voor de overheid, die in de sterke positie van geldgeefster verkeert ten zeerste geboden.

Wij eindigen met een citaat uit het reeds genoemde rapport: Wie de totalitaire staat niet synoniem acht met een dictatuur, maar ziet als een staat die, de volstrekte eigegeaardheid van de private samenleving miskennend, deze laatste binnendringt, usurpeert, aan zich ondergeschikt maakt (hetgeen ook in een democratie mogelijk is!), die verstaat dat in het subsidievraagstuk de vrijheid in de samenleving, het handhaven van de rechtsstaat tegenover de totalitaire staat, aan de orde is. Voorwaar een politieke zaak van uitermate groot gewicht.

Zó doet men het in Maasland

Maasland in de toekomst, — dat was het onderwerp dat dezer dagen in een vergadering van de Anti-Revolutionaire Kiesvereniging aan de orde was. Men bleef dus ditmaal dicht bij huis. Er was een vraaggesprek te beluisteren met de burgemeester van Maasland, F. J. Groot Enzerink en de heer A. Warnaar. Voorts werd een klankbeeld gegeven, met commentaren van enkele betrokkenen.

Wij menen, dat het goed is — ook uit overwegingen van propaganda — de eigen gemeente op een dergelijke wijze onder de loep te nemen. Zo iets trekt belangstelling. Voor velen begint politiek medeleven nu eenmaal dicht bij huis.

Een kiesvereniging in het goud

De Anti-Revolutionaire Kiesvereniging te Honselersdijk herdacht woensdag 9 januari het feit, dat ze vijftig jaar bestaat. In die vijftig jaren heeft in deze gemeente de kiesvereniging belangrijk bijgedragen tot de politieke bewustwording van een belangrijk deel van de ingezetenen.

Dr. J. Schouten was wel de aangewezen persoon om ter gelegenheid van dit gouden jubileum de herdenkingsrede uit te spreken. En wat lag meer in de lijn, dan dat de secretaris van de kiesvereniging een terugblik in de historie zou geven? Hij heeft in zijn notulenboek ongetwijfeld een scherp beeld van de vijftigjarige kunnen opsporen.

Onder het thema: „DE VROUW VAN EEN DIPLOMAAT VERTELT” lezen wij in „ELSEVIER” van 10 november 1962, dat mevrouw HELB op instigatie van mevrouw VAN KLEFFENS lessen in

„SPREKEN IN HET OPENBAAR”

volgde en voor die goede raad is zij mevrouw VAN KLEFFENS nog dankbaar. Ook wij willen u het advies van mevrouw VAN KLEFFENS doorgeven. Post vandaag nog een briefkaart en wij zenden u gratis onze brochure, alsmede gegevens waar en wanneer u in NEDERLAND onze mondelinge lessen, die in besloten kring gegeven worden, kunt volgen.

Instituut „Rhetorica” Postbus 144, Dordrecht, tel. 01850-7283.

VERTROUWENS ADRESSEN
VOOR EIGEN

CLAEYS - maaidorsers

BAMFORDS - opraappersen

Importrice voor westelijk Nederland

W. VAN GEMEREN & ZONEN N.V., — Grup (Z.H.)
telefoon (01860)—2050

Landbouwwerktuigen- en
machinefabriek

H. VISSERS N.V. — NIEUW-VENNEP
Telefoon 02546-444 (4 lijnen)

Getron Handels- en
Transportonderneming

VIERAMBACHTENKADE 6 - SPIJKENISSE
Telefoon 01880 - 2929, 2876.

Binnenlandse en internationale transporten.
Partijgoederen - zwaar transport, verhuizingen.

Goudriaan's

Graan- en Meelhandel N.V.

Steiger 1 - Telefoon 01894 - 201

OUDEKERK a/d IJSSEL

BOEK-, COURANT-, HANDELSDRUKKERIJ
DRUKKERIJ LIBERTAS N.V.

DRIFT 13 - UTRECHT

wil u gaarne van advies dienen

KENNEMERLAND

Visser Electrotechniek N.V.

BRÉESTR. 128 - BEVERWIJK - TEL. (02510) 5244*

Gevestigd sinds 1919

NOORD-BRABANT

FIRMA COLIJN & IPPEL

Aannemers van beton- en heuwerken

Rijksweg 117
Tel. 01834-375

Pr. Julianaweg 11
Tel. 01834-473

NIEUWENDIJK (gemeente Almkerk)

N.V. AANNEMERS- EN HANDELSBEDRIJF

VAN OORD

Hoogstraat 73a — Telefoon 444 — Werkendam

RIJSWERKEN GRONDWERKEN ASFALTWERKEN

Aannemersbedrijf

GEBR. HAKKERS

• Handel in rijksmaterialen, riet en teen
• Rietmattenfabriek
• Hoepelmakerijen

WERKENDAM — TELEFOON 514

J. A. DE WAAL, MACHINEFABRIEK

WERKENDAM - Telefoon 01835 - 540

Laad- los- en pompinstallatie.

In- en ombouw van schepen.

Motoren reparatie.

Krukas testen met magnetisch testapparaat.

Opspuiten van assen.

Laat advertenties U inlichten
voordat U gaat kopen!

UIT ONZE BOUW- EN
AANNEMERSWERELD

Houthandel en kistenfabriek
MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05457-561 Telefoon 06750-3743

Houtzagerij- Houthandel- Kistenfabriek

F. W. v. d. Peppel - aannemer

Machinale houtbewerking

O. ARNH.WEG 5 - LUNTEREN - TEL. 08388 - 392

DROOG HOUT Specialiteit: gewaterd iepen, verder
beuken, essen, linden, kersen, elken
en peren.
Incomplete bollen en plaathout.
Contant 1%.

N.V. HARD- EN ZACHTHOUT IMPORT MIJ.
LOENEN (VELUWE) - TELEFOON 06765-212

WARENHUIZENBOUW

N.V. Aannemersbedrijf

BOERS EN VRIJLAND

's-GRAVENZANDE — Telefoon 01748 - 2245* — Postbus 30

MACOTHERM

Synthetische moffellak

voor de

metaalverwerkende

industrie

N.V. LAK- EN VERFFABRIEK MACOSTAN

EDE, telefoon 2047 (08380)

N.V. GERFA Gereedschapfabriek

Zwolsseweg 480 - APELDOORN - Telefoon 06762-241

Gereedschappen voor de metaalindustrie

HET zal 1 februari tien jaar geleden zijn, dat ons land en volk door een verschrikkelijke ramp getroffen werden. De fatale factor was een ongunstige windbaan tijdens de storm, die in de nacht van 31 januari op 1 februari 1953 ons land teisterde en ook andere landen schönd. Die ongunstige windbaan, gelijktijdig met een springvloed, veroorzaakte de grote ramp.

Het spreekt haast vanzelf, dat wij thans terugdenken aan de verschrikking van tien jaar geleden, aan de slachtoffers en aan allen die deze erbarmelijke ramp aan den lijve moesten ondervinden. Het door het water geteisterde deel van ons vaderland vertoont heden nog de sporen van de ramp, doch tevens zien wij er de resultaten van een nieuwe energie: de versnelde uitvoering van het Deltaplan, de afsluiting van de zeearmen.

Bij nieuwe en bij volle maan kan, in samenwerking met de krachten van de zon, een springvloed ontstaan. „Een gewone vloed wordt bedenkelijk en een springvloed hoogst gevaarlijk, wanneer de astronomische invloeden van zon en maan vergezeld gaan van meteorologische invloeden, dus wanneer ook de wind een rol gaat spelen,” schreef dr. W. Bleeker tien jaar geleden. Zulk een situatie heeft zich tien jaar geleden voorgedaan. De dijken hielden het niet en de gevolgen waren schrikbarend. Met name Zeeland en Zuid-Holland werden door een verschrikkelijke watersnood geteisterd. Een dergelijke ramp was sedert menscheugenis niet meer voorgekomen. Wel was in sommige herinnering nog levendig de dertiende januari 1916, toen het water ook hoog werd opgedreven en rondom de Zuiderzee enige dijkdoorbraken plaatsvonden. Men kon toen echter niet spreken van een nationale ramp. In 1953 echter werd onze waterkerende gordel gekraakt door een storm met orkaankracht, welke het water hoog deed opzwellen.

De ervvijand greep weer toe

Nederland is in de loop der eeuwen meermalen door waterfloeden geteisterd. De beruchte Sint Elisabethsvloed in 1421 komt in vrijwel alle jaartallenboekjes voor. Geschiedschrijvers schatten, dat toen honderdduizend mensen verdronken zijn. Er verdronken toen 72 dorpen, waarvan er 34 nooit meer herbouwd zijn.

Na die vloed was de waterwolf niet voorgoed bedwongen. Integendeel: de allerheiligenvloed van 1570 zette de omgeving van Amsterdam en Muiden blank. Waterland was een zee geworden doordat bij Enkhuizen de wierdijk bezweken was. Zevenentwintig jaar later liep waterland weer onder. In 1610 bezweken opnieuw de dijken. En zo gaat het door; de lijst van waterfloeden welke Nederland getroffen hebben, is lang en angstig. En als laatste datum op die lijst staat dan: 1 februari 1953.

De ramp van tien jaar geleden

zal de meesten van onze lezers nog wel vers in het geheugen liggen. Of is het jagende levens-tempo met de steeds snellere ontwikkeling van goed en kwaad er soms oorzaak van, dat wij de rampen die ons volk troffen, slechts met moeite in onze herinnering houden?

Maar dan moet de nationale ramp van 1953 des te meer onze aandacht hebben. Het ging hier om het water, de vriend en vijand sedert eeuwen van ons volk. We stonden vol ontzag tegenover het grote leed, om Koningin Juliana te citeren, die op 8 februari voor de Nederlandse radiozenders een rede uitsprak.

En nu, tien jaar later, gaat het nog altijd om het water. Nu wij dit schrijven, regeert de winter fel in Europa. Rivieren zijn dichtgevroren en als de dooi gaat intreden en water en ijs de weg naar de zee zullen zoeken, zullen verschillende rivierdijken het ongetwijfeld weer zwaar te verdruren krijgen.

Ook vóór 1 februari 1953 vochten men tegen het water, maar velen achtten het in onze moderne en welverzekerde maatschappij waarin het technisch vernuft zulk een hoge trap bereikt heeft, eigenlijk niet mogelijk, dat door natuurgeweld het water weer zo'n ontzaggelijke vijand zou kunnen worden.

Maar het water kwam en de storm gierde en het gevolg was, dat de zeedijken het niet hielden en dat duinen werden weggeslagen. En dáárvan was het gevolg: onvoorstelbaar leed, dood, angst, nood.

Behalve met de beukende golfkracht, maakte men in 1953 met de watervijand ook van een andere kant kermis. Veelal begonnen de dijklichamen aan de binnenzijde af te brokkelen. Aan de buitenzijde stond het water hoog tegen de glooiing. Het beuken van de golven veroorzaakte coupures in het dijklichaam, doch deze werden — althans voor wat de rivierdijken betreft — voor het merendeel gedicht. Maar achter de ruggen van de mannen van de dijklegers stortten telkens grote stukken dijk omhoog, welke waren losgeweekt van het met water verzadigde dijklichaam. En op de plaatsen

waar de dijk gelijktijdig aan binnen- en buitenzijde afbrokkelde, kreeg het water meestal spoedig vrij spel.

Enige cijfers

Tijdens de ramp van 1953 werd het eiland Schouwen wel het zwaarst getroffen; het werd bijna geheel verzwolgen. Ook Goeree en Overflakkee liep grotendeels onder, evenals Tholen en Sint Filipsland. Van Voorne-Putten liep Putten grotendeels onder, van de Hoeksewaard het zuidelijke en oostelijke deel, terwijl van het eiland van Dordrecht slechts het middendeel droog bleef. Op het vastland liep een groot deel van de Alblasserwaard onder en een kleiner deel van de Krimpenerwaard.

Wij willen nog enkele cijfers geven. Op meer dan vierhonderd plaatsen braken dijken door op de Zuidhollandse en Zeeuwse eilanden en op de Brabantse kust.

Het aantal slachtoffers was zeer groot: 1835 mensen lieten het leven tengevolge van deze waterramp.

In totaal liep 141.000 hectaren grond onder water. Er werden ruim 49.000 huizen en boerderijen getroffen. In mei 1953 — dus ongeveer vier maanden na de ramp — stonden nog zestienhonderd huizen in het water.

De totale schade werd geraamd op negenhonderdmiljoen gulden.

Overheid en ramp

Op dinsdag 3 februari 1953 kwam de Tweede Kamer in vergadering bijeen. In deze vergadering hield dr. W. Drees, die toen minister-president was, een lange rede, waarin hij nauwkeurig verslag gaf van de stand van zaken, opsomde wat de overheid en haar organen gedaan hadden en deden voor de hulpverlening aan het zwaar getroffen gebied.

De minister-president zei toen onder meer: „Voor het ogenblik vallen alle onderscheidingen en tegenstellingen weg en is er alleen de vurige wens, eendrachtig alle krachten in te spannen tot afweer, tot hulpverlening, tot wederopbouw.”

Met deze woorden gaf hij uitdrukking aan wat er in diezelfde bewogen dagen in de overgrote meerderheid van ons volk leefde.

Ook de voorzitter van de Tweede Kamer hield in diezelfde vergadering een redevoering. Hij zei o.a.:

„De nationale ramp heeft alle sluimerende krachten in ons volk wakker geschud en wat in de achter ons liggende bange dagen door officiële en niet-officiële instanties, door ambtenaren, militairen en particulieren is gepresteerd, heeft, als zo dikwijls in onze vaderlandse geschiedenis, het bewijs geleverd, dat rampspoed

Tien jaar geleden: de dijken h

de machtigste is van alle banden, die ons over alle politieke en andere scheidslijnen heen verenigt.”

In de rede van dr. Drees, welke in die tijd door velen de beste rede van zijn leven genoemd werd, sprak hij lof over de houding van ons volk. Maar hij moest één uitzondering maken. De communisten gebruikten zelfs de nationale ramp om te agite-

gaten tussen de Zeeuwse (getel) Zuid-Hollandse eilanden. (iat)

Dr. Drees, die in deze (van) een spoednota aan de Tweede (Tweede) Kamer deed uitgaan, verklaarde (men) daarin, dat het onderzoek (bi) vande de afsluiting van de (son) armen terstond zal aanvankelijk (co)

In de Rijksbegroting van sta (had) minister Algera — onze (en) minister was in die tijd (lijni) minister van Waterstaat — e v (drukkelijk laten weten, dat ha) sluiting van de zeegaten, (o) g (tussen de Waddeneilanden, w) uitvoerige studies zouden (v) d (maar dat een mogelijke afsl) (w)

Zonder zeedijken zou het zwart gemaakte gebied van Noord- en Zuid-Holland overstromen.

ren. De minister-president klaagde hen fel en bitter aan over hun on-nationale houding in dat uur van smart en verbijstering.

De saamhorigheid van het westeren

Na de ramp van 1953 werd ons land op indrukwekkende wijze hulp verleend door het buitenland. De Verenigde Staten en Canada, Engeland (dat ook zelf door deze vloed getroffen was), België (eveneens getroffen), Frankrijk, Australië en Nieuw-Zeeland, West-Duitsland, Italië, Zwitserland, de Scandinavische landen boden miljoenenhulp. Deze hulpverlening was het bewijs, dat de saamhorigheid van de westerse landen sterker was dan velen tien jaar geleden meenden.

Het Deltaplan

Reeds vóór de ramp van februari 1953 waren er plannen om barrières op te werpen in de zee-

De (De) (da) (hor) (n.) (ba) (f. l) (i. v) (ver) (g) (ke) (ins) (el) (zer) (ve) (ong) (rt) (n) (erk) (a o) (de) (or) (kw) (de) (vlic) (sel) (n) (dat) (lla) (nde) (vliet) (reeds) (in) (de) (in) (gang) (r) (in) (De) (totale) (lengte) (van) (de) (e) (or) (welke) (door) (de) (storm) (vlo) (ger) (sprongen) (werden) (in) (die) (br) (nacht) (bedraagt) (ongeveer) (e) (v) (derd) (kilometer). (Het) (mo) (e) (D) (doenlijk) (geacht) (worden), (and) (dijken) (met) (enige) (meters) (in) (hogen). (Het) (zou) (tenslotte) (to) (fwo) (slechts) (een) (lap) (middel) (zijn). (det) (Na) (de) (ramp) (werd) (de) (dvo) (van) (king) (en) (daarmede) (het) (dijkt) (krachtig) (aangepakt). (De) (di) (tot) (van) (het) (laatste) (en) (ge) (stroom) (gat), (bij) (Ouwert) (Schouwen), (geschiedde) (op) (vember) (1953).

van het zeegat van het (nde) vliet reeds in de in gang (r) studie betrokken was. (in)

De totale lengte van de (e) or welke door de stormvlo (ger) sprongen werden in die (br) nacht, bedraagt ongeveer (e) v derd kilometer. Het (mo) e D doenlijk geacht worden, (and) dijken met enige meters (in) hogen. Het zou tenslotte (to) fwo slechts een lapmiddel zijn. (det) Na de ramp werd de (dvo) van king en daarmee het dijkt (krachtig) aangepakt. (De) (di) tot van het laatste en (ge) stroomgat, bij Ouwert (Schouwen), geschiedde op (vember) 1953.

Terwijl dus de mogelij (voor) een Deltaplan best (werden) — een plan tot af (van) de grotere zeearmen, (door) een belangrijke ver (van) de kustlijn zou ontsta (geen) een grotere veilighe (het) eilandengebied oplev (— werd) ons land door de (de)

den het niet

getroffen. Het spreekt van
dat hierdoor de voorberei-
ze van het Deltaplan de hoog-
gentie verkreeg. Reeds op
hientwintigste van de ramp-
h werd door de regering de
1 commissie geïnstalleerd.
van commissie moest nagaan,
van staatkundige voorzieningen
om te worden genomen om
lijning van een ramp als in
e voorkomen. Nog geen jaar
dat had de commissie een Del-
1, 0 gereed.
den was op 5 november 1957,
in de Tweede Kamer de Del-
afsl werd aangenomen.

issen waren er al werk-
reden begonnen. Een paar
zeearmen reeds afgeslo-
de Brielse Maas tussen
he en Rozenburg in 1950, de
man in Zeeuws-Vlaanderen

2. beoogde en beoogt men
u nog met het Deltaplan?
erst een vermindering van
verstromingsgevaar in het
n en zuidwesten van ons
De aanleg van de hoofd-
dammen zal onze kustlijn
honderd kilometer korter
n. Daardoor neemt de
baarheid voor stormvlo-
f. Behalve die grote afsluit-
1, voorziet het plan ook in
verbetering van de dijken
gehandhaafd blijven als
kering.

ns, tien jaar na de ramp, is
el wat van het Deltaplan
zenlijkt. De gigantische
van de dam in het wilde
ongebreidelde Haringvliet
rt gestaag. Deze zomer
n duizenden Nederlanders
erk-in-uitvoering bezocht en
a onder de indruk gekomen
te enorme grootte van dit

onderdeel van het Delta-
kwam in 1958 bij Krimpen
de IJssel een beweegbare
vloedkering in de Holland-
sel gereed. Met deze kering
men te kunnen voorko-
dat een stormvloed zich via
ollandse IJssel over het Zuid-
et Endse polderland uitstort.
angr deze kering werd, even-
de een brug geopend,
de oren goedklinkende naam
gen heeft: de Algerabrug.
de brug heeft een doorvaart-
e van minimaal zes meter!
Deltaplan beoogt niet uit-
nd de veiligheid van ons
in het opringen van de
wulf. Ook ten aanzien van
betwaterhuishouding is het
van groot belang, want het
dijkt de mogelijkheid, te ko-
tot een betere verdeling en

beheersing van het beschikbare
zoete water. De verzilting — het
steeds verder landinwaarts drin-
gen van zout zeewater — neemt
onrustbarende vormen aan;
daarom temeer is het Deltaplan
van groot belang.

Met de uitvoering van het Del-
taplan gaat hand in hand de ont-
sluiting van het eilandengebied.
Voorheen geïsoleerd, zullen de
eilanden straks een vaste verbind-
ding hebben met ons vasteland.
Dit zal voor de Zeeuwse en Zuid-
Hollandse eilanden ongetwijfeld
sociaal-economische gevolgen
hebben. Wat die opheffing uit
het isolement zal betekenen, kun-
nen vooral zij zich indenken, die
in deze barre winterperiode
noodwendig op een van de eilan-

Het water: Vijand door de eeuwen heen

ALTIJD heeft ons land gewor-
steld tegen het water. De
lijst van waterfloeden is lang.

De eerste grote ramp, waarvan
de historie meldt, is de St. Elisa-
bethsvloed op 18 november 1421,
welke de Biesbosch deed ont-
staan.

Op 16 oktober 1502 teisterde
een grote vloed de dijken bij Me-
dembliek, Muiden, Amsterdam en
Spaarndam.

Op 16 oktober 1508 had Noord-
Holland sterk te lijden: overal
braken dijken door.

Op Palmzondag 1509 braken de
dijken bij Schardam door.

Op 24 september 1509 brak de
dijk tussen het IJ en de Haar-
lemmermeer door.

Op 29 of 30 september 1514
richtte een hoge vloed in Noord-
Holland zware schade aan. Bij
Hoorn en Spaarndam braken de
dijken door.

Op 5 november 1530 bezweken
de dijken bij Hoorn en Enkhui-
zen.

Op 1 november 1570 teisterde
een der grootste overstromingen
West-Europa van het Kanaal tot
aan Jutland. Bij deze Allerheilig-
envloed, die vier dagen duurde,
liep het water in Noord-Holland
een halve meter over de dijken,
die op veel plaatsen doorbraken.
Een groot gedeelte van Gronin-
gen, Friesland en bijna alle Zuid-
hollandse en Zeeuwse eilanden
liepen onder water. Enige stuk-
ken land gingen voorgoed verlo-
ren, zoals delen van verschillen-
de dorpen langs de Hollandse

den hebben moeten verblijven.

Wij kunnen ten aanzien van
het Deltaplan niet zeggen: uit de
nood is iets goed geboren. Want
eigenlijk was het plan er reeds
vóór de ramp van 1953, zij het
dan ook niet gedetailleerd.

Maar wel is het zo, dat de ramp
aanleiding geweest is tot een
versnelde aanpak van dit gigan-
tische werk ter beveiliging tegen
de oude erfvijand, het water.

Men heeft enige jaren geleden
een tijdschema opgesteld voor de
Deltawerken. Het gehele project
zal in 1978, dus over vijftien jaar,
gereed moeten zijn.

Wij denken aan de ramp die
ons land trof. We denken in deze
dagen onwillekeurig ook aan de
velerlei vormen van hulpverle-
ning, die na de ramp gegeven
werd. Ook de kerken in de ramp-
gebieden werden geholpen. Na
tien jaar zijn dorpen herbouwd,
zijn opnieuw kerken verrezet en
scholen. Er zijn weer bomen ge-
plant in de grond, welke eerst
verzilt was.

Maar er zijn ook littekens. Er
zijn de grafstenen op talrijke
kerkhoven. Die grafstenen her-
inneren ons aan de vernietigende

kracht van de natuurelementen.

„Zo kort na de ergste aller oor-
logen treft ons deze ramp, die
ons echter niet door menselijke
verdorvenheid werd aangedaan,”
zo zei Koningin Juliana in haar
radiorede van zondag 8 januari.
En zij vervolgde: „Het raadsel
van het waarom is alleen bekend
aan Hem, Die weet wanneer Hij
elk van Zijn kinderen tot Zich
roept en Die weet welke beproe-
ving, welke krachtmeting wij
kunnen verdragen, elk afzonder-
lijk en allen te samen.”

In Zierikzee werd op de zondag
na de ramp een kerkdienst ge-
houden. Twee predikanten be-
traden in die dienst de kansel.
Eén der predikanten had tot
tekst voor zijn preek Psalm 10:
14: „Gij ziet het immers, want
Gij aanschouwt de moeite en het
verdriet, opdat men het in Uwe
hand geve; op U verlaat zich de
arme, Gij zijt geweest een hel-
per van de wees.”

De andere predikant had tot
tekst gekozen: Lucas 21:28:
„Als nu deze dingen beginnen te
geschieden, zo ziet omhoog en
heeft uwe hoofden opwaarts, om-
dat uw verlossing nabij is.”

In deze dagen van barre kou is het
hartverwarmend te zien, hoeveel
dierenvrienden ons land telt. Grote
acties worden op touw gezet om vo-
gels in nood, van voedsel te voorzien
en rondom huis en hof doet ieder
in het klein wat hij kan om dieren
te helpen. Het protest van de Die-
renbescherming tegen de jachtpartij
op het Loo heeft grote weerklank
gevonden, alle uiteenzettingen, toe-
lichtingen en verklaringen van
jacht-deskundigen ten spijt; niet
omdat ons volk zo teerhartig is, dat
het zich zou verzetten tegen nood-
zakelijke maatregelen om de wild-
stand op het juiste peil te houden,
maar omdat het zich er tegen ver-
zet dat in deze noodtoestand voor
mens en dier, de mens als belager
van het dier optreedt.

Helaas kan in het algemeen niet ge-
zegd worden, dat er een even grote
hulpvaardigheid en vriendschap aan
de dag gelegd wordt wanneer het
gaat om mensen, die door de bittere
kou en de onbegaanbare wegen en
straten in moeilijkheden zijn ge-
raakt. Een zekere sportiviteit en
een zich verbonden weten door de-
zelfde moeilijkheden doen zich gel-
den onder automobilisten; wie in de
sneeuw is vastgeraakt of met andere
pech te kampen heeft, kan vrijwel
zeker op de hulp van zijn mede-
weggebruikers rekenen. Maar tal-
loze ouden van dagen, invaliden of
wie door andere oorzaken zich niet
of moeilijk naar buiten kunnen be-
geven, zien reikhalzend uit naar
hulp voor het doen van boodschap-
pen.

Het is wel wat beschamend, dat er her-
haaldelijk oproepen in de dagbladen
moeten verschijnen om er de aan-
dacht op te vestigen dat hier de
helpende hand moet worden gebo-
den en dat veel mensen, vaak ook
jongeren, in het geheel niet beseffen,
dat zij hier een taak hebben,
terwijl het soms om naaste burens
gaat.

Het meest schrijnend is echter wel, dat
hele gezinnen soms opzettelijk in
grote ellende worden gebracht door-
dat zelfs in deze ijzige kou het recht
zijn loop moet hebben. Het is rond-
weg onmenselijk dat in een winter
als deze gerechtelijke vonnissen tot
uitzetting ten uitvoer worden ge-
bracht en dat, zoals in de afgelopen
dagen twee keer is gebeurd, gezin-
nen met kleine kinderen op straat
worden gezet. In Overijssel gebeurde
dat met een gezin, waarvan de man
een loongeschild heeft met zijn werk-
gever, die tevens de eigenaar van
het huis is. Vanwege dat loongeschild
werden gezin en inboedel in een
snijende wind op straat gezet,
waarna later op de dag een onbe-
woonbaar verklaarde woning ter be-
schikking werd gesteld.

In Delft zette de deurwaarder een ge-
zin met vier kinderen — het oudste
8 jaar, het jongste 2 maanden — op
straat. Reden: huurschuld en onbe-
taalde rekeningen.

Natuurlijk moet de mogelijkheid be-
staan om op te treden tegen
huurders, die hun verplichtingen
niet nakomen, maar het is de vraag
of een loongeschild met een werk-
gever daar ook toe gerekend kan
worden. En het is voor ons helemaal
geen vraag of dat optreden zover
mag gaan, dat barbaarse maatregelen
getroffen worden. Een verblijf
in een goed verwarmde gevangenis
is een lichtere straf dan deze!

Aandacht voor KAI-UWE VON HASSEL

Strauss' opvolger als
minister van defensie

DE nieuwe Westduitse minister van defensie is dan eindelijk in functie getreden. Het heeft even geduurd, voordat de chr. democratische premier van de staat Sleeswijk-Holstein, de bijna 50-jarige Kai-Uwe von Hassel, de defensie-portefeuille overnam uit handen van Franz Joseph Strauss, die niet in het kabinet van bondskanselier Adenauer gehandhaafd kon worden vanwege de zeer aanvechtbare rol, welke hij in de zogenaamde Spiegelaffaire heeft gespeeld. Wellicht heeft Von Hassel het heengaan van Strauss wat willen vergemakkelijken door niet onmiddellijk zijn plaats aan het hoofd van het zeer belangrijke ministerie te gaan innemen. Hoe dan ook, Von Hassel is zich thans aan het inwerken en het kan haast niet anders, of hij zal spoedig op de een of andere manier van zich laten horen.

DE nieuwe minister van defensie, die op 21 april 1913 als zoon van een officier van de Duitse keizerlijke garde in Oost-Afrika werd geboren, zal in zijn jonge jaren zeker niet hebben gedroomd, dat hij eens een van de hoogste functies in Duitsland zou gaan bekleden. De beide

wereldoorlogen waren er echter oorzaak van, dat hij niet zijn hele leven als planter en koopman in Afrika ging doorbrengen. Tijdens de eerste wereldoorlog werd zijn familie geïnterneerd om tenslotte in 1919 te worden uitgezonden. Kai-Uwe's ouders vestigden zich toen in Glücksburg (Sleeswijk-Holstein), waar de jonge man een opleiding voor de troepen kreeg. In 1935 ging hij weer naar Oost-Afrika waar hij op verschillende plantages werkzaam was in leidende functies. Bij het uitbreken van de tweede wereldoorlog werd hij geïnterneerd en een jaar later tegen Britse geïnterneerden uitgewisseld.

TERUGGEKEERD in Duitsland werd Von Hassel bij de Wehrmacht ingedeeld. Voor hem eindigde de oorlog in Noord-Italië, waar hij als luitenant in geallieerde krijgsgevangenschap geraakte. In december 1945 was hij terug in Glücksburg, waar hij zich onmiddellijk op het woningprobleem wierp. Het succes, dat hij daarbij had, leidde er toe, dat hij in 1947 tot burgemeester van Glücksburg werd gekozen, als kandidaat van de CDU, waarvan hij in 1946 lid was geworden. Zijn vriendschap met de eind 1954 overleden minister-president van Sleeswijk-Holstein, Lübke, werd beslissend voor zijn carrière. Blijkbaar had Lübke wat in deze energieke „jongeman” gezien en hem als zijn opvolger voorbestemd.

TOEN Lübke stierf en er nieuwe verkiezingen voor de deur stonden, die de CDU in grote moeilijkheden konden brengen, wisten slechts enkele ingewijden, dat achter de schermen de door Lübke zelf gekozen Von Hassel het heft al in handen had genomen. De vrees, dat de nieuwe premier altijd de „jongeman” van Lübke zou blijven, werd niet bewaarheid. Von Hassel heeft een gezonde portie eerzucht, zelfvertrouwen en kennis van het land en de mensen die er wonen. En zo was hij weldra ontgroeid aan het stadium van de executeur-testamentair. Het feit, dat zijn moeder geboortig is uit het thans tot Dene-

De Gaulle en Europa

• Vervolg van pag. 1

Bondsrepubliek”. Hij heeft voor de Duitsers niet meer bang te zijn, want in 1954 hebben zij plechtig beloofd, nooit meer te zullen overgaan tot vervaardiging van de zgn. abc-wapens. Dat zijn atomaire, bacteriologische en chemische wapens. Geen vrees dus ook voor Westduitse concurrentie op het gebied van de vervaardiging van eigen kernwapens. De goede betrekkingen tussen Frankrijk en West-Duitsland worden al vele jaren achtereenvolgend langer vertroebeld door het schrikbeeld van het grote Duitsland, dat een dreiging voor geheel Europa betekent. De Sowjetunie denkt er niet aan (zo zij dat ooit gedaan heeft), mede te werken aan de hereniging van Duitsland. Het enige wat Chroesjtsjef nog wil is een bekrachtiging van de bestaande toestand, een stilzwijgende erkenning, als het ware, van het bestaan van de zgn. Deutsche Demokratische Republik.

En als Adenauer van De Gaulle verlangt, dat deze steun zal verlenen aan de Duitse eisen met betrekking tot de hereniging en aan het verzet tegen een „de facto-erkenning” van het communistische bewind in de Sowjetzone van Duitsland, kan de Franse president zonder enig bezwaar zijn steun toezeggen. Het kost hem niets en het dwingt Amerikanen en Britten, met het Franse standpunt rekening te houden.

ADENAUER

De Gaulle tracht de Duitsers steeds sterker aan zich te binden. Eigenlijk is het niet juist om het zo te stellen. In feite is het zo, dat de Franse president de Westduitse bondskanselier tot een toenemende mate van samenwerking heeft weten te bewegen. Want de toenadering tussen Frankrijk en Duitsland bestaat slechts in de hoogste regionen van beide landen. We willen niet beweren, dat Fransen en Duitsers in wezen niets voor deze toenadering voelen. Maar wel draagt zij thans nog teveel een kunstmatig karakter en kan moeilijk worden aangetoond, dat zij is voortgekomen uit de behoefte van twee volken, een streep onder het verleden te zetten. Vanzelfsprekend leven er wel vriendschappelijke gevoelens over en weer. Waar het echter om gaat is, dat het politieke motieven geweest zijn, die geleid hebben tot de drastische maatregelen, die De Gaulle en Adenauer genomen hebben. De Franse president voert zijn persoonlijke plannen uit en vraagt niet de instemming van een gelijkgeschakeld parlement. Hoogstens doet hij dat achteraf, als hij het nodig oordeelt.

Met Adenauer liggen de zaken echter anders. Ook hij gaat ver bij het bedrijven van een persoonlijke politiek. Maar het parlement heeft daar gelukkig het laatste woord. Bovendien is het nu toch wel zeker dat Adenauer — bij leven en welzijn — in september zal aftreden als bondskanselier. De mogelijkheid, dat de „innigheid” van de Frans-Duitse betrekkingen tot de normale proporties wordt teruggebracht, is dus zeer wel aanwezig.

BONDSDAG

Het is duidelijk, dat De Gaulle en Adenauer alles op alles hebben gezet om het verdrag, dat nauwe banden tussen Frankrijk en Duitsland moet smeden, de veilige haven binnen te loodsen, voordat Adenauer is afgetreden als kanselier. Want de ondertekening door beide staatslieden heeft slechts symbolische betekenis, zolang het verdrag niet door de parlementen en met name door de Westduitse Bondsdag is geratificeerd. De Gaulle is zelfs zo ver gegaan van Adenauer te verlangen, dat zijn opvolger gebonden zal zijn aan de afspraken, welke de kanselier met De Gaulle heeft gemaakt. Het is echter de vraag, of de Bondsdag er onder de huidige omstandigheden iets voor zal voelen, zijn fiat te geven aan het door Adenauer en De Gaulle getekende akkoord. Verwacht wordt, dat zulks geenszins het geval zal zijn, zolang niet vaststaat, dat Engeland zal worden toegelaten als lid van de EEG.

marken behorende deel van Noord-Sleeswijk zal zijn taak in belangrijke mate hebben vergemakkelijkt.

VON Hassel, die een van de belangrijkste protestantse leiders in de CDU is, heeft in 1958 enige tijd bondspresident Heuss vervangen, toen deze zich voor een staatsbezoek naar Griekenland had begeven. Ernst en humor wisselen zich bij hem af en zijn redevoeringen kunnen nogal eens gepeperd zijn. Dat komt wellicht omdat rijst met kerry een van zijn lievelingsspijzen is.

Adenauer en De Gaulle tijdens hun Parijse besprekingen. Wat hebben zij besproken? Communiqués zeggen niets, vertelde Adenauer enige maanden geleden. Is dat thans ook het geval?

Het is niet waarschijnlijk, dat een vage belofte van De Gaulle, de mogelijkheid van Englands lidmaatschap van de EEG nog eens onder ogen te zullen zien, de meerderheid van de Bondsdag in de verleiding zal brengen, haar steun aan het Frans-Duitse akkoord te geven. Bovendien zal vastgesteld moeten worden, in hoeverre de afspraken tussen De Gaulle en Adenauer indruisen tegen de geest van het Atlantische bondgenootschap, dat nog steeds de hoeksteen van de Westduitse buitenlandse politiek is.

SPLIJTZWAM

Nogmaals: we moeten de van weinig werkelijkheidszin getuigende houding van de Franse president niet al te tragisch opvatten. In de westelijke wereld beginnen zich reeds veranderingen te voltrekken, die er enerzijds op gericht zijn, De Gaulle tot rede te brengen, maar anderzijds ook bedoeld zijn om zonodig ook zonder hem de zaken van het Westen te regelen. Amerika is Europa voorgegaan. Van Adenauer kan moeilijk worden verwacht, dat hij dit voorbeeld zal volgen. Daarvoor heeft hij zich te zeer vereenzelvigd met de Franse president. Maar Adenauer staat langzamerhand alleen. Zijn belangrijkste ministers staan veel meer met de beide benen op de grond en zijn het al geruime tijd niet meer met hem eens. Het parlement volgt hem al lang niet meer en bejegt hem met wantrouwen. Niet omdat men niets voelt voor toenadering tot Frankrijk.

Daar gaat het niet om. Waar alles om draait is, dat die toenadering niet ten koste van alles mag gaan en dat zij in geen geval mag dienen om de Franse president in de gelegenheid te stellen, zijn

eigen politieke oogmerken na te streven door als een splijtzwam werkzaam te zijn in het westelijke bondgenootschap. Dan is een duidelijk „neen” van Duitsland als een van de belangrijkste leden van de E.E.G. zeker op zijn plaats.

Nadat dit artikel reeds geschreven was, namen wij kennis van de redevoering, welke dr. S. L. Mansholt, de Nederlandse vice-voorzitter van de Europese commissie van de EEG in Leuven heeft gehouden. Daarin verklaarde hij onomwonden, dat het voortbestaan van de EEG in gevaar is en dat het volgen van De Gaulle niet alleen een afwijzing van de Europese gemeenschap, maar ook van het Atlantische bondgenootschap zou betekenen.

Als dit conflict niet op bevredigende wijze kan worden opgelost, aldus dr. Mansholt, dan hebben wij de kiem van het wantrouwen, van de twijfel aan de redelijkheid van samenwerking, in de organen van de gemeenschap geplaatst. In naam zal zij voortbestaan, maar haar elan is verbroken en haar vitaliteit gefnuikt. De EEG zal dan slinken tot een organisatie, die niet meer kan zijn dan een facade, waarachter van werkelijke integratie geen sprake meer is”. Het verdrag tussen Adenauer en De Gaulle noemde dr. Mansholt een voorbeeld van het dwaalspoor, waarop deze staatslieden terecht zijn gekomen. „Als De Gaulle volhardt in zijn afwijzende houding tegenover Engeland (en andere landen die lid van de EEG willen worden) is het Frans-Duitse verdrag geen aanvulling, maar een vervanging van de Europese integratie door een coalitie van twee Europese landen”. Het zijn woorden, die de moeite van het overdenken waard zijn... db

Aan alle A.R.-dames

in SCHOUWEN en DUIVELAND, ANNA-JACOBAPOLDER en SINT-FILIPSLAND

Het vrouwenactiecomité Zeeland, organiseert op 1 maart a.s. te Zierikzee een toogdag voor alle A.R. dames van ons eiland en tevens voor Anna-Jacobapolder en Sint-Filipsland.

Het gewest heeft al eerder een bijeenkomst belegd en wel op 8 december 1961 te Goes.

De belangstelling van die vergadering was zeer goed te noemen, alleen van Schouwen en Duiveland was de opkomst zeer gering.

Gebleken is dat er wel belangstelling voor deze vergadering bestond, maar de overtocht was voor velen bezwaarlijk, daarom heeft het Comité gemeend er goed aan te doen deze vergadering te beleggen.

U zult zich ongetwijfeld afvragen wat hebben wij dames nu met de politiek te maken, is dat wel zo???

Wij hebben er wel terdege mee te maken, maar we weten het veelal zelf niet.

Mevr. Tonkes-Kaajan uit Amsterdam, hebben wij bereid gevonden om op deze vergadering tot u te spreken over allerlei politieke problemen, en zij is bereid op alle gestelde vragen, aangaande de politiek, u een juist antwoord te geven.

Ons Kamerlid, de heer v. Bennekom hoopt de bijeenkomst te leiden en we hopen daar vele dames van ons eiland en daarbuiten te ontmoeten.

De plaats van de samenkomst is het Ger. Verenigingsgebouw in de Sint-Domsstraat (bovenzaal) en de vergadering zal om 3 uur aanvangen.

Met vriendelijke groeten en tot ziens op onze bijeenkomst,

Het A.R. Damescomité Zeeland.

Eerste Kamer akkoord met start van NIEUWE LOONSYSTEEM

MET getemperd enthousiasme is vorige week dinsdag in de Eerste Kamer over het nieuwe loonsysteem gesproken. Begrijpelijk, want de aanleiding tot het debat was een griezelig wetsontwerpje, dat meer in Franse dan in Nederlandse verhoudingen past: het verzoek van de minister van sociale zaken en volksgezondheid, dr. Veldkamp, om gedurende een half jaar af te mogen wijken van het Buiten gewoon Besluit Arbeidsverhoudingen 1945, en het nieuwe, vrije loonsysteem voorlopig per ministeriële beschikking te mogen regelen. In dit halve jaar zou hij dan kunnen werken aan een wetsontwerp, waarin het nieuwe loonsysteem wordt vastgelegd en dat het oude B.B.A. definitief moet vervangen.

Over het nieuwe loonsysteem zelf lieten de drie sprekers, prof. De Gaay Fortman van de a.r. fractie, prof. Samkalden (soc.) en mr. Van Bruggen (c.h.) niets dan lof horen. Vooral de a.r. hoogleraar juichte het toe, dat de politieke verantwoordelijkheid voor de loonpolitiek overgaat naar de maatschappelijke organen, waar ze behoort te liggen. „Wij waarderen de taak van de staat positief, maar óók die van de maatschappelijke organisaties. Op het terrein, waar zij zich bewegen, dienen zij verantwoordelijk te zijn, uiteraard onder het toezicht oog van de overheid als hoedster van het algemeen belang.”

Wel brengt deze ontwikkeling mee, dat de Staten-Generaal moeilijk nog veranderingen kunnen brengen in beslissingen, die door de overheid samen met de maatschappelijke organen zijn getroffen, aldus prof. De Gaay Fortman. Prof. Samkalden vulde deze opmerking nog aan door te zeggen, dat er behalve beslissingsbevoegdheid ook nog toezichhoudende bevoegdheid is. Deze laatste bevoegdheid houdt de overheid, zodat de Staten-Generaal niet geheel worden uitgeschakeld. Prof. De Gaay Fortman was het met deze opmerking geheel eens.

Hadden de beide hoogleraren lof voor het nieuwe loonsysteem, geheel anders stonden zij tegenover het wetsontwerp, waarover de Kamer had te beslissen: het verlenen van een blanco-bevoegdheid aan minister Veldkamp om in afwijking van het B.B.A. bij ministeriële beschikking nieuwe regels voor de loonvorming te stellen. „Het is mij niet duidelijk geworden, waarom wij deze zaak zo haastig moeten behandelen”, zei prof. De Gaay Fortman. „Het gaat immers niet om de arbeidsvoorwaarden zelf, maar om het juridisch raam, waarbinnen de loonpolitiek moet worden gevoerd.” Overigens bevat het B.B.A. zelf al een artikel, dat afwijkende bepalingen mogelijk maakt, Prof. De Gaay Fortman zou er de voorkeur aan hebben gegeven, dat minister Veldkamp geen blanco volmacht had gevraagd, maar nog enige maanden had willen wachten totdat het aangekondigde wetsontwerp tot vervanging van het B.B.A. gereed was.

Ook de positie van het College van Rijksbemiddelaars onder het nieuwe stelsel noopte de hoogleraar tot enkele opmerkingen. Het krijgt eigenlijk onder meer tot taak om geschillen in de Stichting van de Arbeid bij te leggen. Dit is eigenlijk geen taak van het college. Men kan dit werk beter laten doen door een speciaal bemiddelingsorgaan van het bedrijfsleven zelf, een college van arbitrage, zoals bijvoorbeeld in Engeland het Industrial Court doet.

Geen dwangpositie

Met de grote welwillendheid en welsprekendheid, hem eigen, beantwoordde minister Veldkamp de sprekers, maar aan hun bezwaren kwam hij niet tegemoet. Hij ontkende, dat hij de Kamer in een dwangpositie had gebracht door goedkeuring te vragen voor een loonsysteem, waarover de Staten-Generaal zich niet via een wettelijke procedure hebben uitgesproken. Over het wezen van het systeem bestaat immers tussen de Kamer en de regering geen verschil van mening, zo verdedigde hij zich. En hij verzekerde met klem, niet te zullen afwijken van het akkoord, dat tussen regering en bedrijfsleven over de loonvorming is gesloten.

Hantering van het uitwijkartikel van het B.B.A. zelf zou op moeilijkheden stuiten, zei de bewinds-

Prof. Mr. W. F. DE GAAY FORTMAN

man. Wachten op het definitieve wetsontwerp ter vervanging van het B.B.A. zou tot gevolg kunnen hebben, dat van de nieuwe c.a.o.'s de helft onder het oude en de helft onder het nieuwe systeem zouden vallen. De gedachte van een speciaal bemiddelingsorgaan wezen zowel de minister als staatssecretaris Roolvink van de hand.

Prof. De Gaay Fortman bleef kritisch gestemd, maar liet het niet zover komen als prof. Samkalden, die meende, dat de regering bezig is de duivel van het B.B.A. uit te drijven met de Beëlzebub van het machtigingswetje. Alleen omdat hij niet zag, welke consequenties verwerping van het wetsontwerp zouden hebben, zou de socialistische hoogleraar niet tegen stemmen.

Het wetsontwerp werd daarop zonder hoofdelijke stemming aanvaard. Het nieuwe loonsysteem kan dus officieel starten. Reden tot optimisme? „Voorlopig gaat het nog niet te vlot bij het afsluiten van nieuwe c.a.o.'s”, zei dr. Van Bruggen. Hij verheelde niet, dat er als resultaat wel eens niet meer dan een nieuwe algemene loonronde ter hoogte van de officiële 2,7 pct uit de bus zal komen. De tijd zal het leren.

Bejaardenoorden

De Bijbel werd niet alleen deze week in de Senaat geciteerd. De week daarvoor, bij de behandeling van het wetsontwerp op de bejaardenoorden, gebruikten minister Klompé en de c.h. senator Reijers het boek der Psalmen bij de discussie over de vraag, of de term „oord” de beste verzamelnaam is voor de inrichtingen, waarin veel bejaarden hun levensavond doorbrengen. De minister beriep zich op psalm 84 : 4 (berijmd), waar zelfs over een zalig oord wordt gesproken. Maar de heer Reijers kende nog wel psalmen, waaruit blijkt, dat oorden een allesbehalve zalige plaats kunnen zijn. Hij citeerde psalm 83 : 9, waar o.m. staat: „Vervolg ze dus van oord tot oord en drijf ze met uw onweer voort. Verschrik hen met uw dwarrelwinden...”

Het bovenstaande is overigens niet representatief voor het hoge peil, waarop de discussie zich voltrok. Algemeen werd de waarde van een goed toezicht op de bejaardenoorden, (wat door dit wetsontwerp wordt nagestreefd) benadrukt. De heer Schipper (a.r.) schaarde zich bij de sprekers, die de bewindsvrouw van maatschappelijk werk bij haar streven van harte steunen.

In zijn betoog, dat er als steeds blijf van gaf, dat de heer Schipper de zaak, waarover hij sprak, nauwgezet had bestudeerd, vroeg de a.r. Senator speciale aandacht voor het z.g. open bejaardenwerk, waarbij de bejaarden slechts gedeeltelijk worden verzorgd en zij zelf nog een vrij grote mate van zelfstandigheid houden. De heer Schipper sprak wat dit betreft niet voor dovemansoren. Uit het antwoord van mejuffrouw Klompé bleek, dat deze vorm van bejaardenzorg ook de bewindsvrouw zeer sympathiek is. En hiermee kon minister Klompé dan meteen de titel van haar wetsontwerp ten opzichte van de heer Reijers rechtvaardigen: een instelling, die deze moderne en vrije vorm van bejaardenzorg bedrijft kan men toch bezwaarlijk aanduiden met de term bejaardentehuis, die de c.h.-senator prefereerde.

Rouw

Zoals niet behoeft te verwonderen was ook de Eerste Kamer dinsdag diep onder de indruk van het overlijden van de voorzitter van de Tweede Kamer, dr. L. G. Kortenhorst. Maar ook — en niet minder — heerste rouw om het heengaan van de christelijk-historische Senator mr. G. Vixseboxse. Dit kundige Kamerlid had vooral op de terreinen buitenlandse zaken en defensie zijn sporen verdiend. Terecht noemde minister Toxopeus bij de herdenking van het overlijden in de Kamer het heengaan van mr. Vixseboxse een groot verlies, niet alleen voor de Senaat, maar voor het hele volk. **vp.**

VLAARDINGEN

Firma A. van Roon

Speciaal adres voor watersport- en kampeerartikelen

WESTHAVENKADE 61 - TELEFOON 3492 en 5792

Assurantiekantoor L. G. Borsboom

Telefoon 3754 — Binnensingel 211

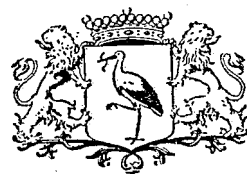
Rijkserkenning in groep A voor makelaars en assurantiebezorgers

GOUDA

HOE MEN ER OOK OVER DENKT...

voor Gouda en omgeving geldt:

VAN DER GRAAFF
voor begrafenissen

Vertrouwensadressen voor Den Haag en omstreken

SIGARENMAGAZIJN MATADOR

L. KORPEL

Mauritskade 71 - Telefoon 180234, b.g.g. 607673
Postrekening 37 70 73

Levert alle rokersartikelen

waarheen U maar wenst.

Ook het kleine karwei
appreciëren wij

BOON'S SCHILDERSBEDRIJF

PIET HEINSTRAT 62 — TELEFOON 33 11 12
Filialen te Delft en Rotterdam.

LAK- EN VERFINDUSTRIE

v/h P. WERRE & CO.

Alles op vertgebied

Veenkade 49-50 - DEN HAAG - Tel. 633923 (3 lijnen)

Vertrouwensadressen voor eigen kring in het Westland

H. HORTENSIIUS & ZON METSELAARS en AANNEMERS

Bevelen zich beleefd aan voor alle voorkomende werkzaamheden

NIEUWBOUW - VERBOUW - BETONWERK EN VERDERE REPARATIE

STOKDIJKKADE 100 — NAALDWIJK
Telefoon 0 1740 - 48 06

Voor: Tricotages - Lingerie en Kousen

FIRMA B. BOERS GRONDSTOOMBEDRIJF

DIJKWEG 87 — NAALDWIJK

Telefoon 0 1740 - 4225

LOODGIETERSBEDRIJF G. SCHUT

Van der Goesstraat 5 - Tel. 01740 - 4305

HONSELERSDIJK

FA. A. HOGENBOOM & ZN.

GRANEN EN VEEVOEDER
KAASHANDEL

Prinsegracht 8 - Telefoon 01740 - 4215 - b.g.g. 4866
HONSELERSDIJK

J. SCHIPPER

• Nieuwjaarsredes

In de maand januari zijn nieuwjaarsredes troef. Een voorzitter van een of ander lichaam, dat zichzelf respecteert, moet een nieuwjaarsrede houden. Liefst natuurlijk in de eerste week van de maand, maar als het beslist niet anders kan, mag het ook later, mits men maar zorgt dat het nog in januari is. Want als het eenmaal februari geworden is gaat een nieuwjaarsrede er niet meer zo goed in.

In vroeger jaren hadden de voorzitters van de Kamers van Koophandel het privilege van nieuwjaarsredevoeringen, doch later begaven burgemeesters zich ook op het nieuwjaarspad. Vandaag zijn er vele burgemeesters, zowel van grote als van kleinere gemeenten die de eerste raadsvergadering van het jaar opluisteren met een nieuwjaarsrede.

Of daar wat tegen is? Och nee, het kan zelfs interessant zijn in vogelvlucht het wel en wee van het afgelopen jaar te laten passeren of een ogenblik stil te staan bij de voornaamste besluiten van de raad in het afgelopen jaar. Maar de ervaring leert dat dit overzicht na een aantal jaren eigenlijk niet meer voldoet. Als er weinig bijzonders gebeurd is, is het niet leuk zo'n redevoering te houden. Wat dan? Stoppen? Maar het is moeilijk als men eenmaal met nieuwjaarsredes begonnen is, daar opeens mee te op te houden.

Doorgaan dus. Biedt het verleden geen stof, dan werpt men zich op de toekomst. Het geven van prognoses is een prettige zaak. Men kan de raad en de burgerij verstand doen staan van alle plannen, die men ter hand zou willen nemen. Een bijkomend voordeel is, dat niemand er ooit aan denkt de nieuwjaarsprognoses te vergelijken met de werkelijke uitkomsten. De toekomst biedt dus echt wel perspectief. Maar als het ventileren van plannen niet gevolgd wordt door een verwezenlijking, dan trekken plannen ook geen aandacht meer.

Sommigen vinden dan nog een uitwijkmogelijkheid. Ze vergasten de raad op een nummertje kritiek op de verdeling van het woningbouwcontingent door de minister of door Gedeputeerde Staten bijvoorbeeld of ze gaan polemiseren met hun collega's uit naburige gemeenten.

Soms slaat dat in. Maar vaak gaat voor de raad of een deel van de raad de aardigheid van de nieuwjaarsrede eraf. Want — en dat is belangrijk — de nieuwjaarsrede van de burgemeester is in de meeste gevallen een aangelegenheid van de burgemeester zelf. Hij spreekt daarbij niet namens het college van b. en w. of namens de raad. Hij kan daar persoonlijke meningen naar voren brengen. De raad kan dit weten, maar buitenstaanders vereenzelvigen vaak wat de burgemeester zegt met wat de gemeente wil. Dat kan intern narigheid en onenigheid veroorzaken.

Daarom geloven wij dat burgemeesters alleen nieuwjaarsredevoeringen moeten houden, wanneer de gemeenten van dusdanige importartie zijn dat er werkelijk wat te zeggen valt. En ze doen er het beste aan wanneer hun rede in de eerste plaats een terugblik is op wat werkelijk gebeurd is. De blik in de toekomst moet summier zijn. Het opsommen van allerlei plannen is vaak ook niet nodig, omdat die bij de begrotingsbehandeling toch al ter sprake zijn geweest of zullen komen.

Het maken van een goede nieuwjaarsrede is dus nog niet zo eenvoudig.

de tegenstand gebroken

d door Foka van Loon

III

„Nee, nee, jij bent van de nieuwerwetse lichte, dat weten wij zo langzamerhand wel; jij moet van die klaargekochte rommel hebben, zonder mouwen en met een hals, zó!” Vrouw Stapelkamp wijst in haar goedbedoelde verontwaardiging tot op de helft van haar omvangrijke buste.

Dan wijdt ze voorts haar onverdeelde aandacht aan de inhoud van de koffer. Tenslotte is Albert haar zoon niet en oud en wijs genoeg. „'t Is jammer”, zegt ze, een lap bloemde katoen te voorschijn trekkend, „dat Diene niet thuis is. Ze had 't laatst over 'n nieuwe schort, maar die meisjes van tegenwoordig steekt 't zo nauw. Ik durf niet voor haar te kiezen, ze heeft zo'n vreemde smaak, heel anders als ik.”

Jan Rozeboom legt ineens een verdachte belangstelling aan de dag. „Hè, is Diena d'r op uit, da's jammer!” En hij meent 't, want Diena's koopzucht overtreft altijd nog die van haar moeder en ze mag dan een vreemde smaak hebben volgens deze, een goedkope-keuze heeft ze niet. En zulke klanten mist Jan node.

Haar moeder verschaft hem uitgebreide inlichtingen omtrent de reden van Diena's afwezigheid, maar dat is alleen maar bevredigend voor zijn nieuwsgierigheid, niet voor zijn portemonnaie. Wat kan er toch gauw wat komen. Eergister op de verjaardag van tante Griet was grootmoeder Stapelkamp nog zo gezond als een visje en voerde het hoogste woord. Laat nou gistermiddag onze Garriet aan komen fietsen met 't bericht, dat grootmoe in een beroerte ligt en meerdere hulp dringend aan haar ziekbed gewenst wordt. Hoewel vrouw Stapelkamp zelf zonder meid zit, is Diena toch direct meegegaan. Wat 't zwaarst is moet het zwaarst wegen. Toch zal ze blij zijn, als de nieuwe meid vanmiddag op komt dagen, alles alleen te moeten doen valt niet mee voor een vrouw op haar jaren. Nee, daar kan Jan Rozeboom inkomen, maar aangezien hij hier niet is om zich in te laten wijden omtrent de privé aangelegenheden van de familie, stuurt hij 't weer zoetjes op de inhoud van de koffer aan. Heeft hij dat straks goed gehoord, dat Albert om zakdoeken verlegen zit? Nou, kijk dan es, wat een prachtige sortering hij daarin brengt! Deze rode bijvoorbeeld is een zeldzaam sterk doekje, wasecht en niet duur. Tachtig cent per stuk. 't Is te geef! Daar moet vrouw Stapelkamp om lachen! In haar jeugd betaalde haar moeder voor dezelfde zakdoek precies op de kop af zeventien en een halve cent! Jan Rozeboom beaamt dit tactvol, maar... kan hij 't helpen, dat de tijden zo duur geworden zijn? De boer springt hem bij. Zij, kleine luiden, krijgen toch nooit hoogte van 't financieel beleid der grote hanzen.

Albert maakt zich nu ook van zijn stoel los en komt bij de tafel staan, om serieus tot aankoop van zakdoeken over te gaan. Met een dood ernstig gezicht zegt hij. „Och, of ik nou een gulden of een dubbeltje voor zo'n zakdoek betaal, kan mij zoveel niet schelen, ik verdien geld genoeg.” Hij maakt een oneerbiedige grimas in de richting van de boer — „maar die rode vlaggen kun je wel weer opbergen, die raak je aan mij niet kwijt.”

„Nee, Albert mag, geloof ik, niet graag rood lijden”, mengt de boerin er zich tussen. Dan trekt een geamuseerde glimlach rond haar mond. Ze krijgt ineens een inval: „Dat kan straks nog een hele beproefing voor hem worden, als onze meuw meid er is. Die heeft dan toch wel zulk vuurrood haar en daar moet hij dan alle dagen tegen aankijken. Mooi of niet mooi!”

„O, dat komt prachtig uit”, meent de boer. „Dan krijgen we ook geen last van vrijerij onderdak!”

„Nou, nou, zeg dat maar zacht. Albert zou niet de eerste wezen, die met z'n spot op stap raakte,” Jan Rozeboom schiet zijn interruptie en plagerige blik op de knecht af. Albert richt zijn hoofd agressief en tartend naar voren. „Ik? Met een rooie? Ik zou haast zeggen, daar durf ik m'n kop onder verdeden dat dat nooit gebeurt!”

Jan Rozeboom smaakt inwendig veel genoeg! Hij boekt succes. Hij probeert Albert nog wat meer uit de tent te lokken en tot nog krachtiger uitspraken te verleiden. Hij is hoogstens twee jaar ouder dan Albert. Toch maakt hij de blik, waarmee hij de knecht aanraakt, zo vaderlijk mogelijk, of hij 't dubbele van diens leeftijd telde en hij vermaant: „Ik zou maar niet zoveel praatjes hebben als ik iou was m'n jongetje, later moet je die grote woorden allemaal weer opeten!”

Albert betaalt hem met dezelfde munt.

„Ja” meesmuilt hij op kleinerende toon. „Ik geloof het ook wel, dat een kereltje van jouw kaliber, 't zo zou kunnen vergaan, maar voor mij zelf ben ik daar niet zo bang voor!” en om Jan de pas tot verdere onvruchtbare discussie af te snijden, gaat hij in één adem voort: „En geef mij nou maar een stuk of zes van die geruite zakdoeken, die je daar hebt en laat mij maar eens wat hemden zien, dan kan ik weer aan mijn werk gaan!”

„Ja, want de tijd gaat z'n gang!” onderstreept Stapelkamp de plotselinge haast van Albert met een benauwd gezicht op zijn enorm zilveren horloge. „'t Is maar goed dat de ergste drukte wat voorbij is!”

„Als dat niet zo was had ik hier niet zo rustig gezeten, m'n jongen,” lachte de boerin.

Er rimpelen zich vriendelijke lijntjes om haar ogen, die liefkozend naar haar man opzien. Ze zijn al ruim vijf en dertig jaar getrouwd en ze verschillen hemelsbreed van karakter, toch hebben hun wittebroodsweken nooit een eind genomen.

Haar woorden brengen even een sfeer van stille kameradschap in de keuken, die door de beide jonge mannen als zuiver echt wordt aangevoeld, al is hun innerlijke reactie lang niet dezelfde. Jan Rozeboom slijt meer dan de helft van zijn leven bij de vrouwen. Toch heeft hij nog nooit tot een van hen in een meer intieme relatie gestaan. Zijn moeder is tot nu toe de enige, die hij wel eens kust. Hij overweegt, met het aantrekkelijk exemplaar van het echtpaar Stapelkamp voor ogen, dat een huwelijk toch wel een begerenswaardige zaak is, mits 't zo is als bij deze mensen, dat de ene helft, als de twee delen van een sluitappel, precies op de andere past.

Op Albert werkt dit kleine intermezzo enigszins deprimerend, het maakt zijn geweten min of meer onrustig van binnen. Zo innig de boerin naar haar man keek, zo trouw en vol overgave blikten een paar avonden geleden de ogen van Diena naar hem op en hij heeft bij haar de valse in-

druk gevestigd, dat hij die liefde beantwoordde.

Dat was fout, of liever eigenlijk nog erger, misdadig, want een blijvende plaats in zijn hart heeft ze niet en zal ze nooit krijgen. Daarom is het maar goed, dat ze zo overhaast vertrokken is. Wat hem betreft blijft grootmoeder Stapelkamp nog wat hulpbehoevend dan kan wat tussen hen voorviel wat betijen en die bewuste avond raakt mischien in het vergeetboek.

Met deze overleggingen in zijn hart volgt Albert zijn baas weer naar de akker om de laatste aardappelen te rooien en daar hij grenzeloos oppervlakkig is en in dezelfde mate egoïst kost het hem geen moeite om wat hem enige seconden hinderde, beneden de drempel van zijn onderbewuste te duwen en over te gaan tot het fluiten van een vrolijke straatdeun.

De eerste de beste avond wordt Albert al met de nieuwe dienstbare alleen gelaten, want de boer en zijn vrouw werden in allerijl weggeroepen. Grootmoeder Stapelkamp is stervende. Een gediensgeest — een nabuur van tante Griet kwam het melden. Albert vindt het maar penibel, zo'n vlammeende vuurtoren tegenover zich aan tafel. Ze hebben nog nauwelijks kennis gemaakt. Nou ja, ze gaven elkaar een hand, dat was al. Ze wisselden nog geen woord. Gees, zo heet de roodharige, schijnt van enige verlegenheid echter geen hinder te hebben. Ze vroeg de vrouw nog om wat stop- of verstelwerk, maar het vertrek geschiedde zo overhaast, het werd haar niet gegeven. Nu zit ze op haar lege handen te kijken. Dat is te gek, zomaar een hele avond niets doen. Daarom wendt ze zich, of het de gewoonste zaak ter wereld was tot Albert.

„Zeg, moet er aan jouw goed misschien ook wat gebeuren? Ik kan hier toch de hele avond niet met de armen over elkaar zitten?”

„Kapotte rommel zat, maar die hoeft jij niet te maken”. Wimpelt Albert haar een beetje gegeneerd af. Hij draagt het hart nog al hoog; 't is zijn eer een beetje te na, dat zo'n vreemde stoethaspel haar neus in zijn verwaarloosde bullen zou steken.

„Nee, 't hoeft niet, maar 't mag toch zeker wel, 't moet toch weer heel?”

Even ontmoeten haar bruine ogen zijn blik. Er gaat iets warmes en moederlijks van haar gezicht uit. Hij neemt haar eigenlijk nu pas goed op. Ze is, zoals de meesten van haar type, heel blank en heeft in tegenstelling met haar soortgenoten weinig sproeten. Ze is niet groot, en eerder mollig dan slank.

„Nou!” zeg ze in een aanmoedigende lach haar regelmatig gebit ontblotend: „Hoe wordt het, help je mij aan werk of niet?”

Albert kijkt haar aan, alsof hij haar ervan verdenkt, dat ze hem voor de gek houdt.

„Ben je er zo om verlegen? Mij dunkt, het is ook wel es leuk, om niks te doen”

Ze haalt haar schouders op: „Misschien wel, maar daar heb ik geen ondervinding van. Ik ben gewend om van de vroege morgen tot de late avond te werken. Daar blijf je gezond bij, zei m'n tante altijd”.

„n Mooie tante! Ze had mij voor moeten hebben! Ik had haar gauw de hakken laten zien!” verzekert Albert haar op een toon vol ergernis.

Gees antwoordt met een toegeeflijk lachje, dat gemengd is met ongeveinsde droefheid: „Och, ze was ziek en oud en nu is ze dood”.

„Jammer”, zegt hij. De ironie in zijn stem is onmiskenbaar.

„Ja, dat was het net” geeft ze effen ten antwoord en overlegt in haar hart, hoe weinig woorden een mens maar nodig heeft om een afwezige in een verkeerd daglicht te stellen, want het is waar, dat tante en oom het geen van beide over de balk smeten en uit hoofde daarvan slechts met tegenzin arbeidsloon uitkeerden, maar hun angst voor vreemd volk over de vloer was toch groter. Ieder buitenstaander schold hen echter voor gierig en dat zou deze Albert zeker ook doen als ze hem eens vertelde, hoe hard haar leven bij hen geweest is. Maar ze neemt zich voor, daar nooit, tegen wie ook over te reppen. 't Zou gelijk staan met schending van hun nagedachtenis. Albert zou vuur en vlam spuwen over het feit, dat ze er de laatste jaren voor meid en knecht tegelijk moest spelen en daarnaast voor ziekenverpleegster moest fungeren. Dat was niet gemakkelijk, maar er staat tegenover dat ze haar, toen ze tien jaar oud haar moeder verloor en als wees op de wereld achterbleef, zonder aarzelen in huis hebben genomen en haar voor de kille, vaak hefteloze sfeer van een inrichting hebben bewaard. Nee, over de eerste jaren, onder haar tantes dak doorgebracht, heeft ze niet te klagen, ze is zelfs min of mer vertroeteld. Maar heel langzamerhand, bijna ongemerkt, trad verandering in. Eerst trouwde Klaas, haar oudste neef, dat was gerede aanleiding om haar in het melken te onderrichten. Dan kon zij, als de nood aan de man kwam, Jan, de jongere zoon, assisteren. Die gelegenheid deed zich nogal eens voor. Een paar jaar later stapte ook Jan in het bootje en toen begonnen de narigheid en het gekwakkel pas goed. Een knecht of een arbeider er bij nemen, daarover werd eenvoudig niet gepraktiseerd. Daar konden oom en tante op hun oude dag niet meer aan wennen, meenden ze. Als ze alle drie een handtas meer deden, konden ze 't met eigen volk redden, redekavelde tante. Indien haar benen even bekwam en vaardig geweest waren als haar mond, zou er voor haar zienswijze enige grond van waarheid geweest zijn. De droeve werkelijkheid werd, dat haar zwakke onderdanen 't bij iets meer inspanning al spoedig begaven en haar buiten gevecht stelden. Oom was nooit een vuurvreter en werkeloos geweest, allicht, dat hij bij 't klimmen der jaren zijn activiteit en ijver zich tot een minimum gingen beperken. Als Gees jarig was, nield hij eerder op met werken, ter ere van het feestvarken dat dan negen koeien melken mocht inplaats van anders zes. De taak, waar eerst vier mensen hun bezigheid in vonden werd toen dus op de zwakke schouders van een jonge vrouw geladen. Roemden de mensen Gees' noeste vlijt, dan stemde tante daar van harte mee in, maar ze liet nooit na, om dan ook even eigen goede werken in herinnering te roepen. De magere handen vroom gevouwen, mummelde ze als in gebed: „Ja, is 't niet mooi? Wij hebben toen ze nog jong was op haar gepast en nu helpt ze ons door de tijd!”

• De bioscoop

Een halve eeuw geleden, in 1913, kwam het Nederlandse volk in aanraking met de bioscoop. In onze ogen was het technisch nog een heel gebrekkige zaak: een stomme film, waarbij de mensen met stijve passen onvoorstelbaar hard liepen. En een explicateur. Een man, die in de zaal een toelichting gaf: „En nu grijpt de graaf een dolk om het doofstomme kind te vermoorden. De overlaait denkt, dat hij het straffeloos kan doen. Maar Pisanio heeft zijn boze plannen doorzien enz.”

Ds. S. Huismans van Anjum was toentertijd een van de redacteurs van de Friese kerkbode. Hij schreef onder de schuilnaam Poortwachter over actuele onderwerpen.

En over de bioscoop deze waarschuwing:

„Onlangs las ik van de snelheid, waarmee een zekere bacil zich vermenigvuldigen kon. Binnen een korte tijd kon de massa dier bacillen zo groot zijn, dat de gehele aarde ze niet meer zou kunnen bergen. Binnen een bepaalde tijd zouden ze zelfs driemaal de inhoud van de ganse aardbol bedragen.

Zo is het met de bioscoop.

Een zedenbedervende toneelvertoning is nog tot één plaats, en tot enkele malen beperkt.

Maar maak van zulke toneelvertoningen een opname op het fotografische lint, dan kunt ge haar vermenigvuldigen zovaak ge wilt, en dan kunt ge elke lintopname voor het grote bioscoop scherm ook zo vaak afdraaien als ge wilt.

Parijs moest tot dusverre nog te Parijs blijven.

Maar nu krijgt ge Parijs te Sneek en te Leeuwarden en over de gehele wereld.

En het is niet altijd even veredelend en verheffend wat Parijs geeft te zien.”

ZO kwam, nu tien jaar geleden, het eerste bericht over De Ramp via de ANP-telex bij de kranten binnen. Ik neem het over, met de overigens vergeeflijke tikfouten:

213 noodtoestad in zwindrecht
den haag 1 februari.— in zwindrecht ixxxx zwindrecht is in verband met het hoge water de noodtoestand afgekondigd. het water slaat reeds over de ringdijk, ook het eiland van dordrecht schijnt gevaar te lopen.— willemsstad, 1/2.—ook in willemsstad is noodtoestand afgekondigd. de polders ruygenhil en oude heyningen (gem. fijnaard) lopen vol. de hulp van militairen is ingeroepen. electriciteit is uitgevalen. het stadje willemsstad loopt onder.— (53855/aa/fg/0428 ur alle sirenes in xx de fabrieken loeien, de kerkklokken luiden. het gerucht gaat de dijk bij de grote lindt is doorgebroken.— 3945/aa/fg/0446 uur

Die zondag begon met het bericht, dat om 9.58 uur het eerste slachtoffer was geborgen, een lifter, verdrongen in een auto op de weg tussen Dordt en Moerdijk. Nog 1834 slachtoffers zouden in de komende dagen worden geteld...

Wie op het ogenblik, dat wij dit schrijven het water overal gesteld ziet, moet zich weer gaan realiseren hoe in één nacht zovelen door het beweeglijke water verzwolgen werden op zo'n winterse dag, in het begin van het jaar 1953.

In Oude Tonge op Overflakkee: 300 doden op een bevolking van 3000 zielen; dat betekent: de bevolking gecimeerd. In Stavenisse op Tholen: 200 doden op 1737 zielen.

Waar nog zo even 175000 hectare vruchtbaar land had gelegen stroomde binnen enkele uren de zee. Driehonderdduizend mensen verloren die nacht hun have en goed, maar zij behielden het leven.

Ik lees nog eens in het boek De Ramp:

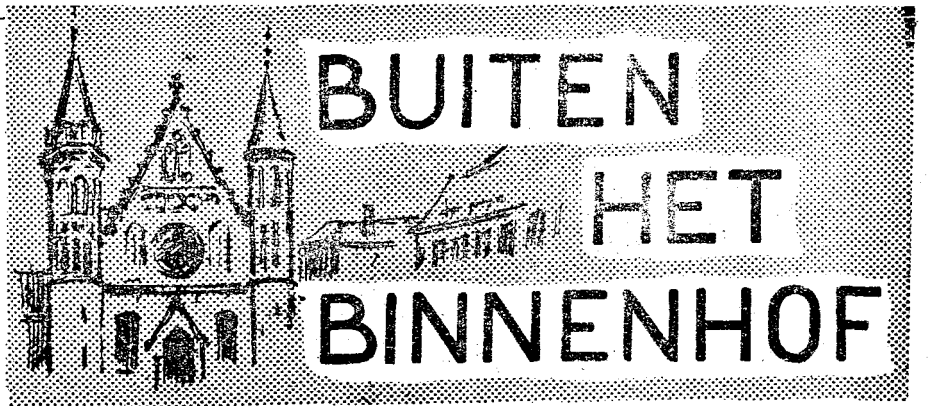
„Daar, op Schouwen, was dominee Keizer van Brouwershaven die nacht met zijn vrouw nog het binnensijpelende water aan het opnemen met een dweil. Even later onderweg, werd hem toegeroepen 'Vent, ga terug want anders verzuip je!'. Het was de enige taal die hem het leven kon redden...”

In Vlissingen steeg het water halverwege de boom, door de Koningin na de vorige ramp geplant. In Zierikzee bleef het carillon van de stadhuistoren alsmat spelen: „O Nederland let op uw saeck...”

Een echtpaar vlucht, zij wordt gered, hij verdrinkt. Op Tholen ziet een vader zijn vrouw en twaalf kinderen omkomen door het geweld van het water. Een jongen uit Spijkenisse zwemt urenlang met zijn meisje op z'n rug...

Men leest over De Ramp niet dan met vichtige ogen. Dat doet men ook als men weer wordt herinnerd aan de hulp, die als een heilzamer springvloed opkwam. Urkse en Scheveningse vissers voeren naar het rampgebied, redden geïsoleerden en brachten met hun scheepsradio's de nog nodige communicatie tot stand. Een dier vissers vaart langs een dak, waarop een vrouw haar kind baart, leven temidden van zoveel dood.

Na vijf dagen is de redding in eerste instantie voorbij, de evacuatie is dan in volle gang, 65000 vluchtelingen

gaan op weg, een trieste stoet van verkommerden, die niets meer hebben dan wat zij dragen.

Wie zich de Ahoy-hal in Rotterdam uit die dagen herinnert, of de kerk van Zierikzee, wie ouden van dagen uit een helicopter heeft geholpen, of wie met bomen van kerels heeft staan huilen, hij zal die week zijn leven niet vergeten.

Toen bleek ook eerst recht wat een verenigd Europa betekende: Britten, Amerikanen en Duitsers, Belgen, Oostenrijkers en Italianen, Fransen en Noren, om onze eigen militairen niet te vergeten, zij kwamen met boten en met vliegtuigen, met dukws en met ziekenwagens, met telefoons en met zenders, met eten en drinken. Daar waren de amateur-zenders en -ontvangers en de radiotelegrafisten, dag en nacht zijn zij op hun post geweest. Na tien jaar gaat nog de dank uit naar allen, allen, die op enigerlei wijze de hand van een barmhartige Samaritaan uitstaken.

Toen na de droeve dagen de voorlopige balans kon worden opgemaakt bleken Schouwen, Goeree en Overflakkee, Tholen en St. Philipsland, lieflijke namen uit de schoolklas en Zeeuwse tuinen, die wij van de vakantie kennen, het zwaarst getroffen.

Voorne en Putten, de Bevelanden, Walcheren, land van Dordt, Rozenburg, De Alblasser- en de Krimpenerwaard, Zeeuws Vlaanderen, West Noord-Brabant, Texel en talrijke dijken, de andere Waddeneilanden, de badplaatsen, alle droegen de lidtekenen van De Ramp.

Ongeveer 100 miljoen gulden schonken de Nederlandse burgers hun getroffen landgenoten. Het buitenland bood bijna 40 miljoen gulden aan, met de nog geschonken goederen steeg dit bedrag tot ruim 61 miljoen.

Van 1228 waren de Lage Landen geteisterd door het water. Telkens weer, telkens weer.

Nog in dezelfde maand februari werd de Deltacommissie ingesteld, waarvan het resultaat is dat nu een titanenarbeid in Nederland wordt verricht, welke ongekend is in de geschiedenis van de waterbouwkunde: de Deltawerken.

Over een jaar of vijftien zullen de zeegaten zijn afgesloten: het Haringvliet en het Brouwershavense Gat en de Roompot en de Oosterschelde. Het Veerse Gat is al toe.

Denken wij op de avond van de 31ste januari nog eens aan tien jaar geleden. En bidden en danken wij.

William Spauw

COPIEERINRICHTING

JAC. WEEDA JR.

Emmastraat 24 ROZENBURG

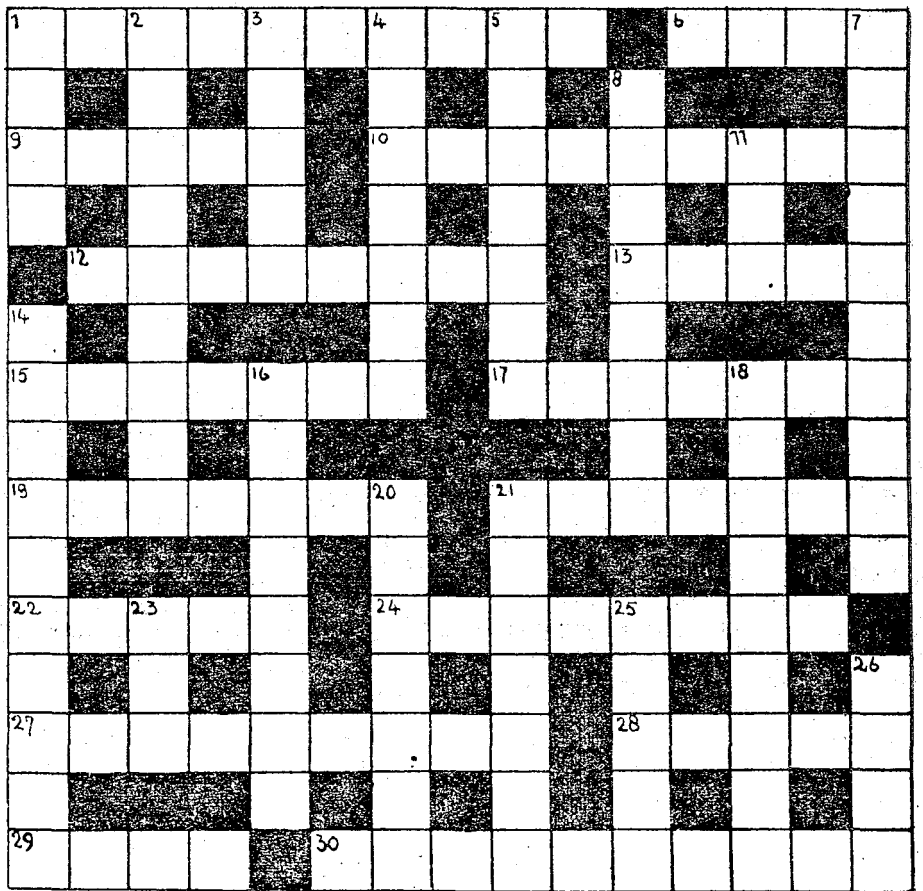
Verricht gaarne al uw stencilwerk

Telefoon 0 1889 - 214

KRYPTOGRAM

Horizontaal: 1. Keuring door vampier?; 6. doog, voedzaam geluid; 9. stond zij in de verfwinkel?; 10. als je deze zetel krijgt, moet je voor de banken staan; 12. zo iets is dubbel hard; 13. buigbaar als 't jong is; 15. zij verloochent zichzelf niet; 17. met het vermogen wordt u gewaardeerd; 19. hij is wel het tegenovergestelde van een nachtwaker; 21. met wat vocht het dagelijks menu; 22. net iets meer dan de mens; 24. hierin loopt de aardse wandelaar; 27. zij bestonden slechts in het koloniale tijdperk; 28. koetjes als wat kalfjes zijn; 29. oxydatiemiddel; 30. gunstig, als u dicht bij een getal is.

Verticaal: 1. Hout uit Gaasterland?; 2. niet zo geestig, als je een liberaal op 't vuur zet; 3. als je die klap te pakken hebt, ben je in je schik; 4. als de lijst niet veranderd wordt, heeft de voorzeger weinig te doen; 5. hoogstaande figuur, die op de Veluwe begonnen is; 7. plaveisel van de weg ten verderve?; 8. hier kom je op de (Italiaanse) koffie; 11. als we 't onderwerp niet kunnen zijn, zijn we niet erg gewichtig; 14. hij zit op de bok al

houdt hij de touwtjes niet in handen; 16. dit plaatsje bestaat uit grond en water; 18. voedzame neerslag; 20. dit onbemande vaartuig gaat haar eigen ondergang tegemoet; 21. vochtig en van binnen ook nog verbrand; 23. als dat overloopt, wordt u kwaad; 25. als je er zo voor staat, moet je zorgen overeind te blijven; 26. Willibrord en Bonifacius hebben ons bij hen vandaan gehaald.

Oplossing puzzel van 12 januari 1963

Horizontaal: 1. huilbui; 3. stokoud; 7. landstomer; 9. banket; 11. snaaks; 12. Est; 13. gedekt; 14. roerrom; 18. eel; 19. vieren; 21. Romein; 23. stadhouders; 24. nadelen; 25. kraakje.

Vertikaal: 1. heilbot; 2. bende; 4. onmin; 5. droescm; 6. stalen; 7. lijntrekkers; 8. raasdonders; 10. trekken; 11. stroper; 15. toveren; 16. sloep; 17. kantine; 20. egaal; 22. opera.

Hotel-pension „Dreyeroord”
Telefoon 3169 - OOSTERBEEK

DEPOSITO-
BANKBOEKJES
3 3/4%

Folder op aanvraag verkrijgbaar

ZUIDHOLLANDSE
BANK N.V.

Rotterdam, Schiekade 73, tel. 87170
Den Haag, Noordeinde 23, tel. 184955
A'dam, Herengracht 571, tel. 221182

N.V. Rederij en
Haringhandel
Import — Export

N. Parlevliet Jr.
KATWIJK AAN ZEE

Postbus 15 - Telefoon kantoor 3444
Buiten kantooruren 2092 — 2283

Centrale vergaderingen

Wij komen
bijeën...

Gaarne vestigen wij de aandacht op enkele centrale vergaderingen in de verschillende delen van het land.

In chronologische volgorde zijn dit de volgende:

— Op maandag 28 januari houdt de Centrale Kiesvereniging Utrecht een ledenvergadering. De plaats van samenkomst is het gebouw voor Christelijk Sociale Belangen, Kromme Nieuwegracht 39 te Utrecht. Aanvang der vergadering te 20.00 uur. Als spreker zal optreden Z. E. Staatssecretaris B. Roolvink.

— Op donderdag 7 februari komen de A.R. vrouwen van Gelderland bijeen. De plaats van samenkomst is „Riche National”, Nieuwe Plein (hoek Jansstraat) te Arnhem. Aanvang der vergadering te 14.30 uur. Als spreker zal optreden mej. J. van Leeuwen te Rijswijk (Z.H.).

— Op dinsdag 12 februari houdt de Statencentrale Heusden een centrale vergadering. De plaats van samenkomst is een der lokalen van de Geref. kerk te Almkerk. Aanvang der vergadering te 19.30 uur. Als spreker zal optreden mr. B. W. Biesheuvel, lid van de Tweede Kamer.

— Op dinsdag 12 februari belegt de Statencentrale Zutphen haar jaarvergadering. De plaats van samenkomst is de zaal der Herv. kerk, Kerkstraatje 3 te Zutphen. Aanvang der vergadering te 20.00 uur. Als spreker zal optreden de heer J. A. van Bennekom, lid van de Tweede Kamer.

A C H T E R P A G I N A

STAP VOOR STAP en geheel volgens het gemaakte tijdschema werkt de partij zich successievelijk in al zijn organen — elk orgaan op zijn beurt — naar de in te nemen posities voor de verkiezingscampagne toe.

De voorbereidingsfase loopt op het eind. Dit geldt met name de uitvoerige procedures voor de kandidaatstelling en de samenstelling van het Program van Actie 1963.

Tegelijkertijd, en aansluitend op deze beide grote voorbereidingswerkzaamheden, wordt de hand gelegd aan de concrete planning van de grote centrale verkiezingsactiviteiten naar buiten, te weten de centrale verkiezingsbijeenkomsten, alsmede de centrale schriftelijke en mondelinge propaganda, de verkiezingslectuur en de boodschap, welke de partij via radio en televisie voor de a.s. Tweede Kamerverkiezingen aan ons gehele volk heeft te brengen.

Bij een en ander willen wij ditmaal wat nader stilstaan.

* PROGRAM VAN ACTIE

Het Centraal Comité heeft vorige week zaterdag zowel des morgens als des middags uitvoerig gesproken over het ontwerp Program van Actie en de vele ingediende amendementen, voorstellen en opmerkingen, verwerkt en gerubriceerd in een „boekwerk” van 202 pagina's.

Een aan de hand hiervan gewij-

De stand
van zaken

zigt en verbeterd ontwerp is aan het begin van deze week toegezonden aan de kiesverenigingen, welke bij het Centraal Comité amendementen op het oorspronkelijke ontwerp hadden ingediend.

De kiesverenigingen, welke zich onvoldoende bevredigd achten, hebben statutair het recht om een afgevaardigde naar het Partij Convent te zenden, om de door het Centraal Comité niet overgenomen amendementen te verdedigen, indien deze tenminste niet inmiddels door de kiesverenigingen werden ingetrokken, of werden overgenomen door de betreffende Kamercentrale. In het laatste geval wordt de verdediging der overgebleven amendementen aan de Kamercentrale toevertrouwd geacht. Het Partij Convent heeft op zijn a.s. vergadering tot taak zoveel mogelijk de laatste knopen door te hakken.

* COMITÉ VOOR VARENDEN

AN het einde van deze week, vrijdag 25 januari, is het Comité voor Varenden bijeengevoerd. Dit Comité heeft tot taak het Centraal Comité te adviseren betreffende het onderhouden van contact tussen de partij en geestverwante schippers, vissers en zeevarenden, en het behartigen van de belangen van deze bevolkingsgroep.

Op de agenda van het Comité stonden ditmaal met het oog op de a.s. verkiezingen punten als bespreking van hetgeen in het Program van Actie is neergelegd met betrekking tot datgene wat voor deze bevolkingsgroep van belang is en van hetgeen in het kader van de verkiezingsactie moet worden gedaan.

Het zou prettig zijn — mede in verband met het stemmen bij volmacht — als de kiesverenigingen zoveel mogelijk adressen van varenden zouden opgeven aan het partijbureau, Dr. Kuyperstraat 3, Den Haag.

Voor eventuele gewenste inlichtingen kan men zich eveneens tot dit adres wenden.

* O.C. EN A.O.C.

SNEL na het Partij Convent komen de Organisatie Commissie en het Algemeen Organisatie Comité bijeen, en wel op donderdag 7 februari a.s. Op deze vergaderingen zullen de plannen, welke reeds geruime tijd in voorbereiding zijn, nader worden geconcretiseerd.

* TENSLOTTE

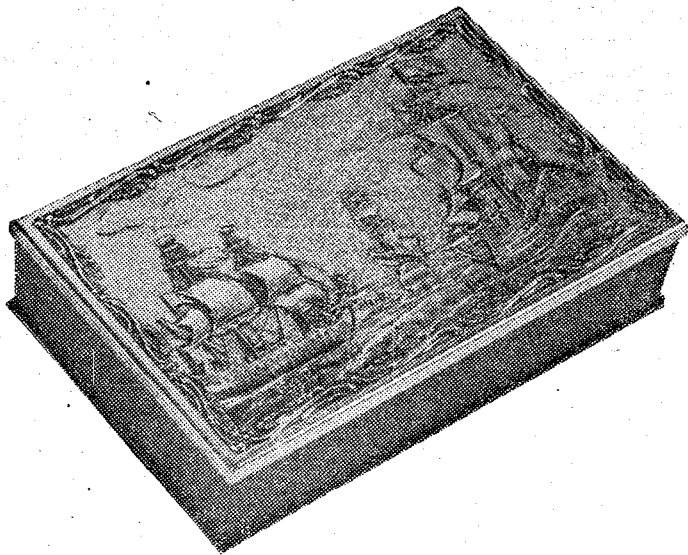
DOOR het bovenstaande en mede door de mededelingen van het C.C. op pag. 2 bent u vrij nauwkeurig ingelicht over hetgeen de partij in haar verschillende organen doet ter voorbereiding van de a.s. verkiezingscampagne. Elk partijlid kan inmiddels eveneens zijn voorbereidingen treffen voor eigen particuliere activiteit, waarvan de voornaamste is: het winnen van kiezers door middel van een persoonlijk gesprek.

Nu is het de tijd...

om abonnees te werven op ons weekblad

NEDERLANDSE GEDACHTEN

Voor slechts f 3.25 per halfjaar wekelijks een rijke bron van informatie.

Elke nieuwe abonnee ontvangt een prachtige zilverkleurige **SIGARETTEN- of BIJOUTERIE-DOOS** (12 x 8 cm) met inscriptie op de onderkant.

Voorts ontvangt een ieder, die **VIJF ABONNEES** opgeeft voor het jaar **1963** naar keuze een

- * sigaren- of bijouteriedoos (15 x 10 cm)
- * een verzilverde sleutelring
- * een verzilverde briefopener

Iemand die (ook) in de politiek geen scheve schaats rijdt... moet zeker een abonnement nemen!

BON

Naam

Adres

Woonplaats

Opgegeven door

Naam

Adres

Woonplaats

Opsturen aan Administratie Nederlandse Gedachten, Dr. Kuyperstraat 3, Den Haag.
Abonnementprijs per halfjaar f 3.25. Giro 89673.

Stuur de bon vandaag nog naar Den Haag

NEDERLANDSE GEDACHTEN

(VOOR HET EERST VERSCHENEN IN 1829 ONDER REDACTIE VAN MR. GUILLAUME GROEN VAN PRINSTERER)

WEEKBLAD VAN DE ANTIREVOLUTIONAIRE PARTIJ

Scherven opvegen en verder gaan

EEN van de bekendste stellingen van het internationale communisme is, dat de zogenaamde kapitalistische landen elkaar zodanig zullen verzwakken, dat zij hun eigen ondergang zullen bewerkstelligen. Dit is dan ook een van de belangrijkste steunpilaren, waarop de vreedzame coëxistentie-politiek van de Russische premier Chroesjtsjef rust. Totdusver werden de voor de westelijke samenleving zo sombere voorspellingen niet bewaarheid. De kapitalistische landen (om deze term maar even vast te houden) legden een opmerkelijke eensgezindheid aan de dag. Naar de mens gesproken hebben we hieraan voor een groot deel te danken, dat we sinds de tweede

wereldoorlog voor heel veel ellende gespaard zijn gebleven. En er is dus reden om alles te doen wat in ons vermogen ligt om de eensgezindheid in de westelijke wereld, al vele jaren samengebondeld in de Noordatlantische verdragsorganisatie, niet alleen wordt bewaard, maar ook wordt verstevigd en verdiept.

Het is dan ook bijzonder jammer, dat de Franse president er opvattingen op nahoudt, die — wanneer hij de gelegenheid zou krijgen, ze te verwezenlijken — alles op losse schroeven zou zetten, wat zo moeizaam in een periode van zware beproeving tot stand werd gebracht. We hebben vorige week al zeer uitvoerig stilgestaan bij de consequenties, waartoe het optreden van De Gaulle kan leiden. Ook nu kunnen we zeggen, dat we de weigering van Frankrijk, Engeland als EEG-partner te aanvaarden, niet al te tragisch moeten opvatten. Maar dan moeten we er wel meteen aan toevoegen, dat dit laatste alleen het geval is, wanneer de vijf partners van Frankrijk in de EEG en met name de Westduitse Bondsrepubliek alles in het werk stellen om De Gaulle geen schijn van kans te geven, de westelijke alliantie op te breken.

Rusland

Hoewel de demonstratie van De Gaulle tegen de „Engelssprekende wereld” in de Sowjetunie niet meer dan enig conventioneel commentaar heeft uitgelokt, kan men er zeker van zijn, zo schrijft de Times, dat de Russische regering er diep over nadenkt, hoe zij de nieuwe situatie kan uitbuiten. Voor het eerst sedert 1945 blijken de westelijke bondgenoten ernstig verdeeld te zijn — niet over een kwestie op korte termijn, zoals de Suezcrisis, maar over de doelstelling op lange termijn. Het lijkt, zo gaat het blad verder, dat de Sowjetunie voor het eerst sinds 1947 vrij kan kiezen, hoe zij met het Westen zal (onder-)handelen.

Zal Chroesjtsjef nu trachten met de Verenigde Staten tot een akkoord te

komen, opdat aldus de nieuwe Frans-Duitse combinatie tot haar juiste proporties zal worden teruggebracht? Zal de Rus — en dat is een andere mogelijkheid — trachten met Parijs en Bonn tot een akkoord te komen, ten einde op die wijze het buitensluiten van de Ver. Staten en Engeland buiten Europa te garanderen? Of zal hij eenvoudig trachten, de beide groeperingen tegen elkaar uit te spelen en zich zodoende een grote vrijheid van handelen voorbehouden? zo vraagt het blad zich af.

Anders

Het heeft zich blijkbaar niet gerealiseerd, dat het enkele dingen vaststelt, die nog lang geen voldongen feiten zijn. Zo zegt het onder andere, dat de westelijke bondgenoten ernstig verdeeld zijn. Maar kan het dat volhouden, als we daar tegenover stellen, dat De Gaulle de gehele westelijke wereld tegen zich heeft. Vanzelfsprekend is het mogelijk, dat Chroesjtsjef niet

• Vervolg op pag. 2

HET IS

HOPMAN

ORANJELAAN 66 - ZOETERMEER
Telefoon 01790-3700*
die kan bemiddelen bij aankoop van een
EIGEN HUIS in ZUID-HOLLAND
Vraagt onze woninglijst.

De Benelux-partners trokken één lijn. Links Paul Henri Spaak (België) en rechts mr. Luns.

ELTINK **MEUBELEN**

WIJCHEN
Tel. 08894 - 441

voor

WONINGEN
DIRECTIEKAMERS
VERGADERZALEN
VERENIGINGSGEBOUWEN
BEJAARDENTEHUIZEN
ZIEKENHUIZEN
Direct van fabriek

*** De onbeantwoorde vraag

De Vara heeft een korte tv-uitzending gewijd aan de stakingen van 1903. De politieke stakingen, waarin socialist en anarchisten samen een greep naar de macht deden.

Dr. Drees was naar de studio gekomen, om zijn herinneringen te vertellen. Maar het was allemaal erg tam. En de schandelijke plaat, waarmee vooraf voor deze uitzending reclame was gemaakt, kwam niet eens in het beeld. Men liet liever een ouderwets locomotiefje af en toe wat heen en weer rijden en stoom afblazen. Op een andere manier bleef elk stoom afblazen achterwege.

Dr. Drees zal zich overigens best hebben herinnerd, dat het stakingsverbod voor ambtenaren, dat toen in de wet werd opgenomen, door de socialist jarenlang is aangeduid als een worgwet. Het was dr. Kuyper er om te doen, met behulp van deze wet de arbeiders te worgen. Dr. Drees heeft heel wat verkiezingscampagnes meegemaakt, waarbij over dat worgen werd gesproken.

Uit de mededeling van een man van de rode spoorwegbond bleek, dat die „worgwet” nog van kracht is. En in de laatste tijd, zo vertelde die mijnheer, gingen er stemmen op, om dat stakingsverbod op te heffen.

De ambtenaren worden immers als tweede-rangsburgers behandeld, als ze niet eens mogen staken.

Dr. Drees zweeg over deze kwestie.

En zo bleef de vraag onbeantwoord, waarom de achtereenvolgende kabinetten-Drees geen poging hebben gedaan, om aan zo'n wrede bepaling, dienende om de arbeiders te worgen, een eind te maken. Waarom rode ministers het niet hebben voorgesteld. Waarom in de dagen van Suurhoff de kwestie onaangeroerd bleef. En als we er nog een vraag aan mogen toevoegen: wanneer heeft deze wet tot strafvervolging van stakers geleid, tijdens welk kabinet? Wie werden er door getroffen?

Als de socialist het niet meer weten, willen wij ze wel op weg helpen. Toen de communisten na de tweede wereldoorlog een politieke tramstaking in Amsterdam op touw zetten, toen heeft men weer iets van die wet gehoord. Maar de socialisten zeiden toen noch in de pers, noch in de Kamer, iets over het schandaal van de worgwetten.

Is dat misschien de reden, dat het allemaal zo tamwas, dat de plaat met dr. Kuyper, die een arbeider worgde, bij nader inzien, waarschijnlijk op aandrang van dr. Drees, buiten het beeld werd gehouden?

Wij vinden het verstandig en begrijpelijk, dat de gehele zaak zo tam werd gehouden. Wij kunnen het verstaan, dat het bondgenootschap tussen anarchisten en socialist slechts indirect aan de orde kwam.

Maar het zou mooi — misschien te mooi — geweest zijn, als een bedaagd man, een wijs man als Dr. Drees royaal had gezegd: wij hebben deze gebeurtenissen jarenlang uitgebuit voor een persoonlijke hetze tegen Dr. Kuyper, van wie we wisten, dat hij een voorstander was van een Christelijk sociale politiek. Desondanks hebben wij hem in die hetze week aan week, jaar in, jaar uit, voorgesteld als de beschermer van de brandkast en als de vijand van de arbeiders.

En dat wij dat jarenlang hebben volgehouden, dat siert ons niet.

Maar in die geest heeft Dr. Drees niet gesproken.

Het bleef bij een makke uiteenzetting en bij een nog maar weer eens puffend oud lokomotiefje.

W.G. SCHEERES
HOOIGRACHT 12 — DEN HAAG
TELEFOON 11.62.50
ELEKTRISCHE
INSTALLATIES

*** Eindelijk

Te langen leste heeft de gestadige aandrang vanuit de Tweede Kamer, met name van de heer Smallegen, baat gebracht.

Vele lezers hebben de redactie maandelijks de dringende vraag gesteld, wanneer in deze welvaartstijd nu eindelijk eens iets zou worden gedaan ten behoeve van de overheidsgepensioneerden. Wij hebben in onze kolommen regelmatig op dit aambeeld gehamerd omdat wij van oordeel waren dat de gepensioneerden ten onrechte in de kou bleven staan.

Het is nu zover.

Minister Toxopeus (V.V.D.) heeft bij het scheiden van de markt zich ten slotte van een goede kant willen laten zien. Als de kamers akkoord gaan — daar is vrijwel geen risico dat dit niet zou gebeuren — worden de overheids-pensioenen vast. Dat wil zeggen: de pensioenen volgen de salarisontwikkelingen. Met andere woorden, zij die mede de grondslag hebben gelegd voor de huidige welvaart, zullen profiteren van deze welvaart, ook al hebben zij thans geen daadwerkelijk aandeel daarin.

Een tweede knelpunt is ook weggenomen. Ambtenaren betalen voortaan geen premie A.O.W. meer, waartegenover staat dat zij, omdat de overheid de premie betaalt, toch nog 20 procent van de A.O.W. straks zullen ontvangen.

Momenteel betaalt men premie voor een uitkering die men niet krijgt. Die situatie was duidelijk onbillijk in de meeste gevallen.

Die situatie behoort nu tot het verleden. Het komt ons voor dat de ambtenaren in beginsel recht is gedaan, al blijven er duidelijke wensen. Wij wachten thans op de spoedige indiening van het wetsontwerp.

Tegenslag nog geen nederlaag

• *Vervolg van pag. 1*

graag getuige is van een voortgaande toenadering tussen Frankrijk en Duitsland en dat hij om die reden zal trachten, met Amerika tot overeenstemming te komen om het „Duitse gevaar” te kunnen lokaliseren.

Het is echter nog lang niet zo ver, dat Chroesjtsjef er over zal gaan denken, met Parijs en Bonn aan te pappen, opdat het buitensluiten van Engeland en Amerika buiten Europa nu al een definitief karakter zou krijgen. De Russische premier zal geen ogenblik aarzelen dit te doen, maar het heeft onder de huidige omstandigheden geen enkele zin om de eenvoudige reden, dat de relatie tussen Frankrijk en Duitsland in het geheel niet van dien aard is, dat van een Frans-Duits samengaan kan worden gesproken. Het is vanzelfsprekend niet uitgesloten, dat het nog eens zo ver komt, maar op het ogenblik zijn er (gelukkig) tekenen, die op een andere, gezondere, ontwikkeling wijzen.

Plotseling?

Men heeft zich de laatste tijd afgevraagd, waarom De Gaulle zich plotseling zo recalcitrant is gaan gedragen. Maar is dit wel zo? De Gaulle is altijd recalcitrant geweest. Hij heeft nooit iets gevoeld voor de toelating van Engeland tot de E.E.G., zolang het Franse leiderschap op het Europese continent niet hecht was verankerd. Ook is hij nooit van plan geweest, Frankrijk mee te laten doen aan een gezamenlijke kernmacht van de NAVO-landen. Bovendien stond de datum, waarop het verdrag tussen Frankrijk en Duitsland zou worden getekend al geruime tijd vast, voordat er sprake was van een Amerikaans aanbod aan De Gaulle, met Polaris-raketten uitgeruste atoomonderzeeërs te aanvaarden in het kader van een gemeenschappelijke „multilaterale Europese kernmacht”.

Er wordt wel beweerd, dat Frankrijk's veto over het Britse lidmaatschap van de E.E.G. een gevolg was van het Amerikaans-Britse akkoord over deze Polaris-raketten. Ook dit is niet waar, want De Gaulle heeft Macmillan al voor de Nassauconferentie, waarop bedoeld akkoord werd gesloten, reeds gewaarschuwd, dat hij de Britse toetreding tot de E.E.G. wilde beletten. Macmillan zou deze mededeling van De Gaulle echter niet hebben begrepen en niet geloofd willen hebben. Hij en zijn adviseurs meenden met een Frans onderhandelingspilletje te doen te hebben.

Niet rijp

De Gaulle verklaarde tegenover Macmillan, dat „Engeland nog niet voldoende rijp is om een loyaal lid van de E.E.G. te worden”. Hij zou alleen voorstander van een Brits lidmaatschap zijn, als de Britten „zonder enig voorbehoud alle artikelen van het verdrag van Rome zouden onderschrijven”.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE, Dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 89673.

ADRES VOOR ADVERTENTIES, Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (02980) 63224.

ABONNEMENTSPRIJS f 6,50 per jaar, f 3,25 per half jaar. Giro 89673.

STUDENTENABONNEMENT f 4,— p. jaar. LOSSE VERKOOP f 0,20.

In dit nummer

- ★ De Gaulle en Europa (pag. 1 en 2)
- ★ De christen en de wereld (pag. 3)
- ★ Landbouwpolitiek (pag. 6 en 7)
- ★ Overheidspensioenen (pag. 1)
- ★ De staking van 1903 (pag. 1)
- ★ Overheid en schrijvers (pag. 3)

Toen Macmillan verbaasd vroeg of dit inhield, dat De Gaulle tegen een Brits lidmaatschap was, zei premier Pompidou (terwijl zijn chef deed of hij niets hoorde): „De generaal wil niets anders zeggen dan dat alles een kwestie van het kiezen van de juiste tijd is”. En de nietsvermoedende Macmillan was toen met die toelichting tevreden. Het was een enorme ontgoocheling voor hem, toen „de generaal” een maand daarna op een speciale persconferentie radicaal een eind aan een Britse illusie maakte.

De reden

Wat dan wel de reden van zijn optreden tegenover Engeland is? We hebben het vorige week al geschreven. Engeland stond op het punt als volledig lid tot de E.E.G. te worden toegelaten. Alle technische bezwaren, die de Franse diplomaten niet zonder enig vernuft hadden aangevoerd, bleken tenslotte overwonnen te kunnen worden en De Gaulle moest — of hij wilde of niet — kleur bekennen. In wezen betekende dat — en daar wordt waarschijnlijk te weinig rekening mee gehouden — een grote streep door de rekening van De Gaulle.

Zou dit onsmakelijke intermezzo zich niet hebben voorgedaan, dan zou het door Adenauer en De Gaulle gesloten Frans-Duits akkoord met vlag en wimpel de Westduitse Bondsdag zijn gepasseerd. Niemand zou er veel aandacht aan hebben geschonken.

Bondsdag

Maar nu is het anders: het is vrijwel zeker, dat de Westduitse Bondsdag, waarin Adenauer's (verdeelde) eigen

De Britse premier Harold Macmillan hangt heel wat boven het hoofd nu hij zich blijkt te hebben ingezet voor een verloren zaak. Of is er nog hoop?

C.D.U. geen meerderheid heeft, bedoeld akkoord niet zal ratificeren, zolang niet vaststaat, langs welke lijnen zich de toekomst van Europa en in niet mindere mate van de westelijke gemeenschap, zich zal ontwikkelen. De Gaulle heeft er op gespeculeerd, dat het verdrag nog een voldongen feit zou worden voordat Adenauer zijn politieke harp aan de wilgen zou hangen. Maar het moet nu toch wel onwaarschijnlijk worden geacht, dat deze opzet zal slagen.

Erhard

Als zich voor die tijd geen bijzondere dingen voordoen, ligt het voor de hand, dat vice-kanselier dr. Ludwig Erhard Adenauer zal opvolgen als bondskanselier. Erhard, die ongeveer vier jaar geleden stond te trappelen van ongeduld om Adenauer op te volgen, heeft geleerd te wachten. En het siert hem dat hij onder de huidige moeilijke omstandigheden zijn geduld niet heeft verloren. Erhard, die een vurig pleiter voor Englands toetreding tot de EEG is, heeft een veel nuchterder en gezonder kijk op de betrekkingen tussen Bonn en Parijs, dan Adenauer, die evenals De Gaulle het contact met de werkelijkheid is kwijt geraakt en meent de geschiedenis te moeten ingaan als de man, die de definitieve verzoening tussen Fransen en Duitsers tot stand heeft gebracht.

Liberalen

We dachten zo, dat Adenauer's plaats in de geschiedenis van Europa ook wel verzekerd zou zijn geweest zonder de stappen, die hij in de afgelopen weken

heeft ondernomen. Ook heeft Adenauer zo lang mogelijk getracht, te verijdelen dat Erhard hem zou opvolgen als kanselier. Sinds zijn CDU echter niet meer over een meerderheid in de Bondsdag beschikt, kan de oude kanselier zijn wil niet meer opleggen, omdat hij aangewezen is op de steun van de Vrije democraten (liberalen), waarmee de CDU een regeringscoalitie heeft gevormd. En het zijn juist deze liberalen, die niet alleen eisen, dat Adenauer in de herfst werkelijk zal aftreden, maar ook verlangen, dat Erhard hem zal opvolgen.

Starheid

Als Erhard het roer van Adenauer overneemt, zal de Westduitse politiek spoedig haar starheid verliezen. Erhard voelt niets voor een gesloten Europese continentale gemeenschap. En reeds om die reden zal hij niets voelen voor een Frans-Duits avontuur, dat Europa slechts in de armen van de Sowjetunie kan drijven, maar zal hij integendeel streven naar versteviging van de banden met de Verenigde Staten en Engeland. Daarbij zal hij zich gesteund weten door vele medewerkers van Adenauer, die het niet met hun huidige regeerscheef eens zijn, maar zich genoodzaakt weten, op de achtergrond te blijven. Op de Brusselse conferentie moesten ook Erhard en Schroeder zich — terwille van Adenauer — op de vlakte houden; Erhard omdat hij zich als kanseliers-kandidaat niet mag compromitteren en Schroeder, omdat zijn politieke leven er mee gemoeid was.

Ver. Staten

Voorlopig is het belangrijkste, dat de vijf landen, die zich in de afgelopen week niet hebben laten imponeren door de botte houding van De Gaulle, zich blijven realiseren, dat „de generaal” wil aansturen op een West-Europa, dat zich organiseert rondom Frankrijk als een „derde macht” die in staat is, op eigen gelegenheid met de Sowjetunie regelingen te treffen. Er is reden om aan te nemen dat deze vijf landen, de Bondsrepubliek inbegrepen, er nog steeds van overtuigd zijn, dat — naar de mens gesproken — hun bescherming tegen communistische agressie berust op de kernwapens van de Verenigde Staten en op de aanwezigheid van Amerikaanse wapens en soldaten in Europa. Zij weten, dat er ook een tijd kan aanbreken, dat de Ver. Staten een eigenzinnig Europa aan zijn lot overlaat. En dat zou wel eens het geval kunnen zijn met het Europa, dat De Gaulle wil opbouwen.

Averechts

Minister Luns verklaarde in de afgelopen week, dat de Franse houding een averechtse uitwerking zal hebben. De Gaulle heeft deze week al een lesje gehad. De Vijf verloren de slag maar leden geen definitieve nederlaag in hun strijd tegen herleving van het continentale stelsel van de „moderne Napoleon”. Zij hebben reeds besloten, naar een verdere samenwerking — bilateraal of multilateraal — met Engeland te streven. Ook tussen de Verenigde Staten en Engeland zal nu een „inniger contact” tot stand komen, zodat voorlopig toch een vorm van samenwerking blijft bestaan tussen de Vijf en de overige westelijke landen.

Afwachten

Intussen zullen zij er goed aan doen, een afwachtende houding aan te nemen en te doen wat Kennedy van plan zou zijn: een weg te vinden om de belangrijkste taak van het versterken van de

*** De nieuwe voorzitter

Na het overlijden van dr. Kortenhorst kwam de voorzittersstoel vacant. Hoewel al jaren lang het gebruik wil dat een lid van de grootste fracties door de koningin wordt benoemd — nummer 1 van de aanbevelingsbrief — kan het ook anders.

In 1901 en 1908 was de voorzitter een lid van de A.R.-fractie; in 1956 werd dr. Kortenhorst voorzitter niettegenstaande de P.v.d.A. toen de grootste fractie was.

Wij kunnen ons indenken dat in de korte tijd voorafgaande aan de periode van het wisselen van paarden, de

K.V.P. gaarne één van haar mensen in het voorzittersgestoelte zag benoemd. Al is het anderzijds ook weer zo dat de huidige situatie ook had kunnen worden bestendig. De huidige tweede voorzitter is een bijzonder kundig, objectief en ervaren man, die als (tijdelijke) voorzitter beslist geen onedel gebruik zou maken van de mogelijkheden. Misschien is het wel goed dat in dit bijzondere geval de katholieke fractie de claim op de voorzitterszetel heeft willen continueren. Zij heeft daarbij de wijsheid gehad een man naar voren te schuiven die door de gehele Kamer aanvaardbaar was.

Men vergisse zich niet. Het komt niet speciaal aan op de omstandigheid dat een voorzitter alleen maar vrienden en geen vijanden heeft. Van veel meer belang is dat de voorzitter snel een situatie kan overzien, beslissingen kan nemen en duidelijk een krachtige leiding kan geven. Een Kamer wordt in binnen- en buitenland vaak afgemeten naar de kracht van haar voorzitter.

De nieuwe voorzitter — mr. van Thiel — beschikt over die nodige eigenschappen. Hij heeft bovendien een grote ervaring als voorzitter van de katholieke werkgevers.

Wij stellen in hem als voorzitter een goed vertrouwen. Moge de Here hem in deze functie gedurig nabij zijn.

geallieerde betrekkingen voort te zetten, als het kan in samenwerking met De Gaulle, maar als het niet anders kan — zonder hem. Doen zij dit niet, dan werken zij een situatie in de hand, die in de aanhef van dit artikel werd gesignaleerd... db

TIJD EN WIJZE

De redactie ontvangt nog geregeld brieven b.v. over de kwestie Nieuw-Guinea.

Zij worden met aandacht gelezen.

Na rijp beraad heeft de redactie besloten, de discussie voorlopig te stoppen. Wij vinden het noodzakelijk, thans alle aandacht te schenken aan de voorbereiding van de verkiezingen en aan de grote vraagstukken, die nu aan de orde zijn.

Maar dat betekent uiteraard niet dat wij in de partij de doofpot een functie willen laten vervullen of verontruste leden het zwijgen willen opleggen.

Hun recht, om langs de organisatorische weg van hun bezwaren te doen blijken, blijft onverkort. Op elk organisatorisch niveau. Wanneer zaken, die de harten zo bewegen, niet worden uitgepraat, wanneer voortgaand overleg niet mogelijk zou zijn, dan zou dat juist voor onze partij, waar het opportunisme geen voet aan de grond krijgt en ook in de toekomst niet mag krijgen, een zeer ongewenste zaak zijn.

Maar dat begeert niemand.

Het is alleen een kwestie van tijd en wijze. Ook wat deze beslissing van de redactie betreft.

De K.L.M.

Wij hebben enkele verontruste brieven ontvangen uit onze lezerskring over de zorgwekkende ontwikkeling van de K.L.M.

De klap is dan ook wel bijzonder hard aangekomen. Terecht heeft de heer Biewenga (A.R.) in de Kamer er op gewezen dat het op zijn minst genomen vreemd moet worden genoemd dat de regering nog kort geleden zo optimistisch had kunnen zijn.

Misschien zijn wij wel wat te trots op onze K.L.M. geweest, waardoor wy een te gesluierd oog kregen om door de opkomende fouten heen te kunnen zien. Laat dat dan een leer-schouwen voor ons zijn geweest, want reden tot paniek is er niet. Het door de K.L.M. geleverde produkt — veiligheid en regelmaat in het luchtvervoer — heeft beslist niet aan waarde ingeboet.

Zaak is nu, dat het beleid er op gericht moet zijn, in volledig samenspel met het personeel, de K.L.M. als een nationaal stuk representatie te behouden, maar op een gezonde financiële basis.

Op de commissarissen rust een duidelijke verantwoordelijkheid.

Zendtijd communisten

De C.P.N. krijgt — al jaren — geen gelegenheid zich voor radio en televisie te uiten. Na de interpellatie Bakker (C.P.N.) is de regering opnieuw niet bereid gebleken deze partij zendtijd te geven.

Ook niet in de tijd voor de a.s. Kamerverkiezingen.

Naar onze mening een juiste beslissing.

Zij die de duisternis zien als licht en het licht als duisternis hebben alleen dan aanspraak op zendtijd als de overheid er van op aan kan dat het spel eerlijk wordt gespeeld. Het is helaas niet mogelijk te spelen met iemand die zelf de beginselen van een eerlijk spel niet erkent.

Zo ligt het bij de communisten.

Zij zijn er op uit, met gebruikmaking van de grondslagen van de democratie, de bestaande vrijheid op revolutionaire wijze te vernietigen.

Daaraan mag een overheid haar medewerking niet verlenen.

* * * Socialistische kritiek

Evenals de Tweede Kamer-fractie heeft ook de fractie van de P.v.d.A. uit de Eerste Kamer het beleid van prof. Zijlstra getekend als een beleid met loze beloften. Een man bovendien die zijn opvolger bij voorbaat een grote last op zijn schouders legt: zijn profetie dat het de nieuwe minister van financiën mogelijk is verdere belastingverlaging door te voeren. Feller dan ooit heeft Prof. Zijlstra zich tegen deze (onware) beschuldiging te weer gesteld. En terecht.

De uitgaven van de overheid bleven in de jaren 1959—1962 binnen de groei van het nationale inkomen. De overheid heeft minder uitgegeven. Van de mogelijke 7% per jaar is 5% verbruikt, zodat bijna 2% is bespaard. Meer was ook in 1959 niet beloofd.

De belastingen zijn verlaagd — de totale belastingdruk is verlicht, niet-tegenstaande in conjunctureel opzicht moeilijke jaren.

Meer beloofd dan: belastingverlaging als dat verantwoord is in verband met de omstandigheden, was er in 1959 niet bij.

Minister Zijlstra heeft zich aan die beloften duidelijk gehouden. Hij heeft meer gedaan in deze vier jaar. Door zelfbeheersing te betrachten in de uitgaven is er nu ruimte op de begroting voor de komende jaren. De lering, opgedaan onder de socialistische minister van financiën in 1956, heeft minister Zijlstra tot zijn eigendom gemaakt. Een overbesteding is voorkomen. De zwaksten in de samenleving zijn hierdoor het meest gebaat.

Het is van belang voor het Nederlandse volk dat de gunstige lijn wordt doorgetrokken. Een evenwichtige keuze doen als het gaat om meer uitgaven en/of belastingverlaging. Zonder dat het evenwicht in de economie wordt verstoord.

* * * Cultuur en overheidssteun

Het is zaak nauwkeurig te letten hierop, dat naar A.R.-opvatting de overheid er niet is om alles wat om steun vraagt die hulp te geven. Er zal altijd weer zorgvuldig moeten worden afgewogen of een overheidsroeping daartoe aanwezig is. Vele schrijvers menen vandaag recht te hebben op een rijks-salaris.

De gemiddelde auteur heeft niet een groot inkomen, zij behoren tot de zwak-

ken en moeten dus geholpen worden. Bovendien moet de overheid cultuur aanmoedigen. Als dus kunstenaars in nood verkeren moet de overheid hun dagelijks brood verzekeren. Deze redenering wordt thans vernomen.

Zo is het echter niet.

Het auteurschap is geen vak in de gewone zin van het woord. Het zijn geen oestervissers die werkloos worden omdat het Deltaplan wordt gerealiseerd.

Auteurschap is naar het ons voorkomt nog steeds een roeping die voortkomt uit begenadigde begaafdheid en het auteurschap wordt vrijwillig gekozen. Cultuur heeft voorts duidelijk een geestelijke wortel waaruit zij opkomt. De literatuur heeft daarom nodig dat zij van de overheid onafhankelijk moet blijven. Onafhankelijk van alle beïnvloeding buiten die geestelijke wortel om. En daarom heeft de staatssecretaris van O.K. en W. terecht, duidelijk het verzoek van de schrijvers afgewezen om een basissalaris van de overheid voor hun werk.

In deze zaken is zeker een stimulans verdedigbaar — daartoe kan de overheid geroepen zijn — maar het kweken van staatsliteratoren achten wij een verkeerde zaak.

* * * De aap uit de mouw

De toto behoort onder ons geen goede naam te hebben. Het feit van en de verleiding tot het rauwe gokken is in wezen een onzedelijke zaak. Dat is bij de behandeling van de tototewt duidelijk van A.R.-zijde gesteld. De franje die er omheen wordt gebouwd, teneinde het knelpunt wat te verdoezelen: „de belangstelling voor sport wordt hierdoor bevorderd”, is bij die behandeling overigens duidelijk weggeknipt. Al wilden de voorstanders van de toto daar niet van weten.

De tijd heeft hen in het ongelijk gesteld.

Voorlopig kan er niet worden gevoetbald. Nu gaan er, eerst in Engeland, maar ook in ons land, stemmen op, tóch de voetbaltoto maar door te laten gaan. Voetbal of geen voetbal, het gokken moet kunnen doorgaan!

Waarom zou in plaats van de echte wedstrijd niet een gefingeerde wedstrijd kunnen worden ingelast?

Nietwaar: dan is men van alle ingewikkeldheden af en het gokspel kan blijven, ongeacht het weer.

Zo komt de aap uit de mouw. De toto is niet van wezenlijk belang voor een gezonde ontwikkeling van de sport.

Christelijke politiek en de wereld

WANNEER de Christelijke politiek in onze tijd haar gedachten en haar arbeid in relatie brengt met de gehele wereld, dan is dat in sterke mate wat nieuws. Eeuwenlang lag een groot deel van de wereld buiten het gezichtsveld van de Christenheid. Dat is duidelijk na te gaan, wanneer wij er op letten, in welke eeuw verschillende volken van de wereld voor het eerst voorkomen in de leerboeken der algemene geschiedenis. Een wereldrijk als China wordt meestal voor het eerst genoemd, als de geschiedenis gevorderd is tot de twintigste eeuw. India komt eerder, omdat Portugezen, Nederlanders en Engelsen er hun factorijen inrichtten en verschillende vorsten schatplichtig probeerden te maken. Sommige plaatsen aan de westkust van Afrika komen aan de orde als de slavenhandel naar Amerika begint.

Het is allemaal gezien door de bril van de volken van Europa. En het echte besef, dat de wereld, dat alle volken en staten betrokken zijn in één en dezelfde politiek is ons eerst recht duidelijk geworden in en via de Verenigde Naties.

We kunnen dan ook zeggen, dat de politiek ver aankomt achter de zending. Het Evangelie van Mattheüs is allereerst geschreven voor de Joden. Het maakt duidelijk, dat in Christus al de beloften Gods worden vervuld. Men heeft wel gezegd, dat het Evangelie van Mattheüs kan worden gezien als de laatste prediking aan de Joden, voordat de apostelen zich tot de heidenen wendden. Daarom eindigt dit Evangelie ook met de ontzaglijke opdracht: Gaat dan heen, maakt alle volken tot mijn discipelen. Maar de opdracht die vergezeld gaat van de verzekering: en ziet, Ik ben met ulieden al de dagen, tot aan de voleinding der wereld. De zending is wereldzending, opdat de kerk wereldkerk zal worden. En eerst héél lang nadat de gemeente van Christus dit had leren verstaan en betrachten, is de Christelijke politieke partij „werkzaam” geworden met deze dingen.

MET het wóórd wereld is het echter een enigszins moeilijke zaak. Dat komt mee, doordat het Nieuwe Testament in de oorspronkelijke tekst, in het Grieks dus, drie heel verschillende woorden kent, die alle drie in onze Bijbelvertalingen door „wereld” zijn vertaald.

En zo spreekt het Nieuwe Testament ook herhaaldelijk van de wereld als de georganiseerde vijandelijke macht. Christus heeft Zichzelf gegeven voor onze zonden, om ons te trekken uit de tegenwoordige boze wereld.

De apostel Johannes schrijft in zijn eerste algemene zendbrief: „Hebt de wereld niet lief en hetgeen in de wereld is. Indien iemand de wereld liefheeft, de liefde des Vaders is niet in hem. Want al wat in de wereld is: de begeerte des vlezes, de begeerte der ogen en een hovaardig leven, is niet uit den Vader, maar uit de wereld. En de wereld gaat voorbij en haar begeren, maar wie de wil Gods doet, blijft tot in eeuwigheid.”

Voor al in het Evangelie van Johannes wordt vaak gesproken over de wereld als een georganiseerde, niet maar van God vervreemde maar aan God vijandige macht.

„Indien de wereld u haat, weet dan, dat zij Mij eer dan u gehaat heeft. Indien gij van de wereld waart, zou de wereld het hare liefhebben, doch omdat gij van de wereld niet zijt, maar Ik u uit de wereld uitgekozen heb, daarom haat u de wereld.”

En als Christus zich voorbereidt om zichzelf te offeren, bidt Hij eerst als Hogepriester en zegt dan tot de Vader: niet voor de wereld bid Ik U, maar voor hen, die Gij mij gegeven hebt.

En dan behoeft het ons niet te verwonderen, dat Satan in het Evangelie van Johannes herhaaldelijk de overste dezer wereld wordt genoemd.

ALS wij over Christelijke wereldpolitiek spreken, hebben wij met deze woorden Gods te maken.

Niets is gevaarlijker dan het ophangen van de discussies aan één tekst of aan de interpretatie van één tekst. Dat is wel aanlokkelijk, omdat we dan gemakkelijk komen tot een sluitende redenering.

Volgens de overlevering zijn er wel eens Methodisten geweest, die zeiden, dat het Evangelie wel op een stuivertje kon worden geschreven. Maar zo'n redenering kan gevaarlijk zijn.

Wij hebben in de Schrift te maken met een rijkdom aan beloften, waardoor niets ons te veel of te groot kan zijn in de opdrachten Gods. Maar wij worden ook geplaagd voor de waarschuwing, dat georganiseerde, Gode vijandige machten zullen blijven woeden tegen het Rijk Gods, totdat het einde komt. „Want er zullen valse christussen opstaan en valse profeten en zij zullen grote tekenen en wonderen doen, zodat zij, ware het mogelijk, ook de uitverkorenen zouden verleiden.”

ELKE Christelijke politiek heeft te luisteren naar het Woord van God. Dat Woord spreekt ook over de gróte tegenstelling tussen het Rijk Gods en de machten dezer wereld, de tegenstelling ook op politiek terrein.

Daarom is de vergelijking tussen Romeinen XIII en Openbaring XIII zo aangrijpend. Aan de ene kant een overheid, dienaresse Gods, ons ten goede. Een overheid, die net recht handhaaft, die het kwade straft, die het volk beschermt. Aan de andere zijde een macht, die het volk in slavernij voert, die een totaal regime uitoefent, zodat niemand mag kopen of verkopen, dan die het merkteken draagt van het beest of het getal van zijn naam.

De jongste geschiedenis heeft deze tegenstelling duidelijker dan ooit aan het licht doen treden.

Verleden week hebben wij er op gewezen, dat wij in de internationale politiek hebben te pleiten voor handhaving van het recht. Dat betekent ook, dat wij ons keren tegen ieder staatsbestel, ieder regime, dat werelds is in deze zin, dat het de merktekenen vertoont van de invloed van de overste dezer wereld en dus macht oefent in de zin van Openbaring XIII.

NATUURLIJK leidt dit alles ook tot heilige zelfkritiek. Niet in de zin van: zijn wij misschien voor de wereld niet acceptabel genoeg, maar wel zo, dat wij ons afvragen, of in ons leven, en ook in onze politieke activiteit geen elementen zijn van wereldse aard, zodat het goud is verdonkerd en het zout smakeloos geworden. Zodra dat het geval is, zijn wij voor de wereld niet meer gevaarlijk.

En eerst in en na die heilige zelfkritiek komt er ruimte voor de vraag, hoe het voortbestaan van de vijandschap van de wereld ten diepste is te verklaren. Want die vijandschap is ten opzichte van ons vaak zeer dragelijk, maar zij was er in al haar hevigheid tegen Hem, die nooit zonde heeft gekend noch gedaan.

Wij verwijzen naar Matth. 11 : 16—24.

EEN Christelijke wereldpolitiek betekent het aanvaarden van een grote opdracht in het vertrouwen op Gods beloften. Maar wij kunnen Gods raadsplan niet ontsluiten. Wij kunnen vol blijdschap de hand leggen op Gods beloften en ons toch bewust blijven van het feit, dat de Nieuw-Testamentische profetie ons ook vreselijke dingen vermeldt.

Geloof is wat anders dan optimisme. Het is vertrouwen dat blijft, ook als alles ons bij de handen schijnt af te breken. In onze tijd is het gevaar niet denkbeeldig, dat geloof met elementen van humanistisch cultuur-optimisme wordt vermengd. Maar een Christen weet, dat het leven een pelgrimstocht is en hij is verwonderd en wordt vertroost, als hij het slot leest van de profetieën van Habakuk.

Aandacht voor

HAROLD WILSONeen mogelijk opvolger
voor Hugh Gaitskell

DOOR het overlijden van Hugh Gaitskell, de leider van de Britse Labourparty, zitten de socialistische Engelsen weer midden in de problemen. Het voornaamste vraagstuk, waarvoor zij zich geplaatst zien is, wie Gaitskell moet opvolgen als leider van de partij, want op het ogenblik dat we deze regels schrijven, hadden zich al vier kandidaten aangediend, n.l. Harold Wilson, de pas 46-jarige links georiënteerde pijprokende intellectueel, die als woordvoerder van de Labourparty optreedt in internationale en economische aangelegenheden (over wie we het in dit artikel willen hebben) en drie anderen, George Brown, de 48-jarige plaatsvervangende leider van de partij, bekend als een rechtvleugelman met een scherpe tong, die sterke steun heeft van vakbondsleden in het Lagerhuis; James Callaghan, een 50-jarige gematigde politicus, die financieel deskundige van de partij is en altijd heeft vermeden, zich in de partijpolitieke aangelegenheden naar links of naar rechts te binden; en „last but not least” Gordon Walker, woordvoerder voor defensie-aangelegenheden en een van de naaste medewerkers van Gaitskell.

MEN zou zo zeggen: die naaste medewerker van de enkele weken geleden gestorven Gaitskell zal wel de beste kans maken. Dit behoort echter geenszins het geval te zijn, want het heeft Gaitskell bijzonder veel inspanning gekost, de in zich-

zelf verdeelde Labourparty geheel achter zich te krijgen en het is geen vanzelfsprekendheid, dat zijn plaats als partijleider nu ook zal worden ingenomen door een van zijn naaste medewerkers. Dan heeft misschien de man een kans, die zich tot dusver op de vlakte heeft gehouden en zich noch naar links, noch naar rechts heeft gebonden. Het is mogelijk, maar in het geheel niet zeker. Dat hangt in sterke mate af van de wijze, waarop de verkiezing in de Lagerhuisfractie van de Labourparty zal verlopen.

Hierbij wordt — als geen der kandidaten de volstrekte meerderheid behaalt — telkens een soort afvalstelsel toegepast, waardoor de kans, dat een compromis-kandidaat nog aan bod komt, zeer gering wordt. Alleen wanneer van tevoren afspraken worden gemaakt binnen de Labourfractie in het Lagerhuis, bestaat de mogelijkheid, dat Callaghan of Gordon Walker in aanmerking komt.

GEBEURT dit niet, dan gaat het tussen eerstgenoemde Wilson en Brown. En om met de laatste te beginnen: het feit, dat hij reeds plaatsvervangend leider is, zal weinig of niets uitmaken. Hij moet het voornamelijk van de steun van de vakbonden en van de parlementsleden van de rechtvleugel hebben en het is dan ook de vraag, of hij zoveel steun op zich kan verenigen, dat hij de opvolger van Gaitskell wordt. Niettemin moet met hem ernstig rekening worden gehouden, evenals met Harold Wilson, van wie evenmin vaststaat, dat hij de leiding van de partij (eindelijk) zal overnemen. We zeiden het al: als de parlementsfractie van tevoren geen afspraken maakt, hebben Wil-

Eén week wereldnieuws in vogelvlucht

De E.E.G. heeft haar zwarte dag beleefd.

Op 29 januari zijn de onderhandelingen tussen de zes E.E.G.-partners en Engeland opgeschort. Zo heet het althans officieel.

In wezen was het een stuklopen van de onderhandelingen, niet omdat er omtrent de economische kwesties waarover nog overeenstemming moest worden verkregen, geen oplossing kon worden gevonden, doch wel vanwege de politieke onwil van één der E.E.G.-landen, n.l. Frankrijk. Men herinnere zich de genadeslag, die Frankrijk in augustus 1954 aan de Europese Defensiegemeenschap toebacht.

De slag was reeds aangekondigd in de persconferentie van president De Gaulle op 14 januari j.l. Men heeft het nauwelijks willen geloven, dat één land zozeer van zijn vetorecht (belangrijke beslissingen over de E.E.G. moesten met eenstemmigheid worden genomen!) misbruik zou maken. Toch is het geschied.

De nieuwe „Napoleon” wreekt zich op zijn vroegere gastheren (1940-1945). Hij verafschuwt de Amerikanen en heeft een hekel aan de Engelsen. Hoewel beide volkeren hebben gezorgd, dat Frankrijk vanaf 1944 weer meelde in de rij der naties. Voor een nationalist als De Gaulle, telt dit alles niet mee. Hij kan vroegere beledigingen en tegenslagen (o.a. Duinkerken-1940) niet vergeten. Maar bovenal vreest hij het in gevaar komen van zijn suprematie in Europa, indien Engeland zijn lot aan dat van de E.E.G. zou verbinden. De aanhangers van de zgn. ongerepte soevereiniteit, de aanbidders van de oude bondgenootschappelijke vormen kunnen nu juichen...! Willen zij ook bukken voor de Gaulle?

Het nieuwe Europa, dat op een rechtsorde, n.l. op de verdragen van Rome, moet worden opgebouwd, heeft een levensgevaarlijke dolksteek ontvangen van de man, die meent, dat hij slechts verdragen moet aangaan met landen, die zwak genoeg zijn om hen zijn wil op te leggen.

Het was deze week De Gaulle, die

son en Brown een grote kans. Wordt er wel overleg gepleegd en wil een meerderheid zich niet aan deze linker- en rechtvleugelmensen binden, dan maken Callaghan en Walker een tenminste even grote kans.

OMDAT Wilson de man is, die de zaken in Engeland behoorlijk op z'n kop kan zetten, als hij de Labourparty zou moeten leiden, willen wij aan hem het eerst in het kort even aandacht wijden. Hij viel al jong op, was op 31-jarige leeftijd president van de Board of Trade (Churchill was twee jaar ouder toen hij zo ver was). Wilson is typisch de man, die overal tegen is: tegen „verwatering” van het socialistische program, tegen een wijziging in de betrekkingen met het Gemeenebest, tegen de Britse toetreding tot de E.E.G. En zijn invloed is groot, want hij is een van de beste parlementaire debaters van de Labourparty. In 1950 liep hij met Bevan uit Attlee's kabinet, omdat dit te weinig zou hebben gedaan op het gebied van de sociale verzorging. Dit bracht grote verdeeldheid in de partij, die Gaitskell later slechts met een enorme inspanning, die hem zijn gezondheid kostte, kon overwinnen.

BIJ het afsluiten van dit nummer vernamen wij dat Gordon Walker zich uit de race om het leiderschap heeft teruggetrokken.

op eigen houtje Denemarken het lidmaatschap van de E.E.G. aanbod. Premier Krag heeft hem echter doen weten, dat Denemarken niet zonder overleg met Engeland zal toetreden.

Hoe durft die kleine rebel... Maar het was een teken van het verzet dat oplaait. Het was De Gaulle, die deze week zijn ministers naar Spanje (!) stuurde om de banden met zijn mededictator, Franco, nauwer aan te halen. Misschien ook om hem in de E.E.G. te betrekken.

Dit alles gebeurde zonder voorkenning van de andere vijf E.E.G. partners. Nogmaals, de tegenstanders van de E.E.G., ook in prot. chr. kring in Nederland, schijnen hun zin te krijgen... Maar hoe!

De Gaulle droomt van een Europa, dat zich onder zijn leiding uitstrekt van de Oeral tot aan de Atlantische Oceaan. Een Europa waar geen Amerikaan geduld wordt en geen Rus welkom is, anders dan indien hij tegen het rode Chinese gevaar hulp en steun zoekt bij de nieuwe Napoleon-anno-1963.

Deze Cesarenwaan kan Europa noodlottig worden. Chroestjew lacht in z'n vuistje. Niet alleen de Europese economie, maar ook de Europese politieke solidariteit en de vrijheid staat op het spel. Adenauer heeft zich willoos tot slaaf van De Gaulle gemaakt.

Zijn ministers Erhard en Schröder vochten in Brussel tegen De Gaulle's marionetten. Deze situatie is voor Duitsland onhoudbaar.

Het moet zich, hetzij aan de wil van Adenauer onderwerpen, hetzij zich van deze ontdoen. Een aanleiding voor dit laatste kan in de nog te vragen goedkeuring van de Frans-Duitse Alliantie door het Duitse parlement gelegen zijn.

Er moet op korte termijn klare Duitse wijn worden geschonken.

En voorts moet West-Europa een duidelijk antwoord geven aan De Gaulle. Daarom is het een juiste beslissing, dat de vijf E.E.G.-partners zich nader gaan beraden over het antwoord, dat zij aan de heerser in Parijs zullen geven. Moge het niet bij woorden blijven.

• De controversie India-China is een stap dichterbij de oplossing gekomen. Het Indiase parlement heeft n.l. het

Colombo-plan aanvaard. China, in sterkere positie dan Nehroe verkerende, heeft zich bereid verklaard op basis van dit plan onderhandelingen met India te beginnen. Het is duidelijk, dat Peking er uit tracht te halen wat er in zit. Doch het is evenzeer merkbaar, dat ook Peking niet voelt voor een hervatting van de strijd op korte termijn.

• Het Perzische volk heeft zijn sjah een overweldigende steun gegeven bij het referendum over de landhervormingsplannen. De sjah kan nu zijn voornemen om meer landbouwgronden onder de kleine en arme boeren te verdelen ten uitvoer leggen. De oude eigenaren zullen over een termijn van 15 jaren schadeloos worden gesteld.

Een pikante noot: Het bedrag van de schadeloosstelling in hetzelfde, dat de landeigenaren op de belastingbiljetten als waarde van de grond plachten op te geven. Voorwaar een voordelige transactie voor de Perzische staat, waar de landeigenaren geen tegenargumenten voor zullen hebben.

Het verzet dat van de zijde van de landeigenaren en de met hen sympathiserende priesters en andere groepen, zoals studenten, nog steeds merkbaar is, zal door de uitslag van het referendum wel verdiept zijn, doch bij een zo duidelijke uitgesproken hervormingsdrang kan het nauwelijks langs de normale politieke wegen meer tot verdragsacties komen.

• In Brazilië is het presidentiële regeringsstelsel, vergelijkbaar met dat van de V.S., hersteld. Zoals u zich herinnert, hebben de tegenstanders van president Goulart zich in september 1961 slechts met diens optreden als president verzoend op voorwaarde, dat het parlementaire stelsel zou worden ingevoerd. Dit bleek geen enkel resultaat af te werpen. Goulart heeft sindsdien drie premiers versleten en het Braziliaanse volk heeft de situatie van vóór 1961 hersteld.

Wezenlijk belangrijk echter is het antwoord, dat Goulart zal moeten geven op de verschrikkelijke inflatie in zijn land. De V.S. schijnen zich met dit probleem intensief te bemoeien, getuige het recente bezoek van minister Robert Kennedy. Het is duidelijk, dat Washington een tweede Cuba — en dat nog wel in het grootste en belangrijkste Zuid-Amerikaanse land — catastrofaal zou achten voor het gehele Westelijke halfrond.

• Malakka heeft ook grote zorgen. Brunai, dat in 1963 tot een nieuw op te richten Maleise federatie zou gaan behoren, wordt meer en meer een internationale twistappel. Met name Indonesië wendt de recente opstand in dit sultanaat aan om premier Rhaman's plan te dwarsbomen.

Engeland, die peet staat bij de wieg van de nieuwe Maleise federatie, heeft zich verplicht gezien 2000 man van de strategische strijdkrachten in allerijl in staat van paraatheid te brengen om het binnendringen van Indonesische „vrijwilligers” in Brunai zo nodig met geweld te keren. Indonesische oorlogsschepen en vliegtuigen patrouilleren langs de kusten van Malakka en Brits Noord-Borneo.

Secretaris Oe Thant wordt hoe langer hoe onrustiger en probeert met een regeling de situatie te kalmeren.

Soekarno schijnt echter zijn kort geleden plechtig afgelegde verklaring, dat hij geen territoriale aspiraties meer had (na Nederlands Nieuw-Guinea) even snel te vergeten als wij dit voorheen van een Duitse dictator gewend waren. SI.

Die bezwerende vinger van Schroeder (West-Duitsland) kon Couve de Murville (Frankrijk) niet tot andere gedachten brengen. Dat zou alleen De Gaulle hebben kunnen doen!

Enkele kanttekeningen naar aanleiding van de film „De Overval”

TOT GOED BEGRIP VAN HET VERZET

DE eerste voorstelling van de ook door ons zeer gewaardeerde film „De Overval” heeft in pers, radio en televisie tot beschouwingen over het verzet aanleiding gegeven, waarbij ons weer trof, hoe beperkt men in het algemeen het Verzet tijdens de Duitse bezetting in Nederland ziet. Daardoor krijgt men een scheef beeld daarvan. Als regel doet dat geen schade. Maar voor een juiste beoordeling van het Verzet en van hen, die daarin werkzaam waren, voor een juiste historische beschrijving, waaraan nu nogal eens wat mankeert, lijkt ons een aantekening wenselijk.

Het Nederlands verzet is opgekomen in vijf lichten (het woord „ban” ware hier wellicht beter, maar zou tot misverstand kunnen leiden).

De eerste lichting kwam op in de dagen van mei en juni 1940, toen de bezetting over ons land viel.

De tweede lichting kwam op in juni 1941, toen Rusland van bondgenoot, vijand van Duitsland werd.

De derde lichting kwam op in juni 1944, toen de invasie in Normandië velen moed deed grijpen.

De vierde lichting kwam op in september 1944, toen „Dolle Dinsdag” de hoop op een bevrijding binnen enkele weken deed geboren worden.

De vijfde lichting kwam op op 5 mei 1945, toen velen ontdekten, dat zij toch ook aan het verzet hadden meegedaan, want zij hadden wel eens levensmiddelen gesmokkeld, hout geroofd, of met een bonnetje geknoeid; en zij hadden ook wel eens geweten, dat . . . maar het niet aan de Duitsers verteld.

Het valt moeilijk op te maken, hoe groot het deel van het Nederlandse volk is, dat daadwerkelijk aan het Verzet heeft deelgenomen, welk deel het van de aanvang af werkelijk heeft gesteund, welk deel zich naar beide kanten heeft gedeekt (wij denken aan de uitspraak van een burgemeester in het begin van de bezettingstijd: „Het is een kwestie van debet en credit — je moet wel wat voor de Duitsers doen, maar je moet zorgen, dat er ook aan de andere kant wat staat als de bevrijding komt en je ter verantwoording wordt geroepen”) en welk deel lauw en zeker in de eerste tijd zelfs afwijzend stond tegenover het Verzet.

Maar wel zeker is, dat de vijf lichten opklimend in omvang waren en dat daarentegen het percentage van hen, die voor het Verzet vielen, voor elk der lichten telkens kleiner werd.

Wat de eerste lichting betreft, die omvat hen, die intuïtief of bewust het gevaar van de zijde der bezetters en hun handlangers doorzagen en zochten naar mogelijkheden van protest en verzet, naar mogelijkheden ook, om het volk daarbij de weg te wijzen.

Velen van deze lichting begonnen met de verspreiding van de versjes van Hein van Oranje en van de eerste verzetsorganen, die ze opnieuw vernieuwden en daarna doorgaven, waarbij ze al spoedig stuitten op het verschil tussen „goede” en „verkeerde” Nederlanders.

Tot die eerste lichting behoorden ook zij, die tot een organisatorische vormgeving probeerden te komen, hetzij door de stichting van de Nederlandse Unie — die echter haar heil zocht in een poging, om te zien, hoever men aan de bezetters ideologisch kon tegemoet komen — hetzij door samenbinding van de positieve krachten ten behoeve van informatie en advies.

Hoewel er tegenwoordig mensen zijn, die niet beter weten te doen dan op dr. Colijn af te geven, willen we hier wijzen op zijn positieve bijdrage aan het Verzet. Niet alleen, dat hij zich stelde tegenover de tegemoetkomende houding van de Nederlandse Unie en dat hij met prof. Slotemaker de Bruïne en mr. Roozenschoon sprak op grote vergaderingen, zolang dat mogelijk was, maar ook riep Colijn in die mei- en juni-dagen zijn „conventen” bijeen. Een convent voor de Christelijke pers, voor het Christelijk onderwijs, voor het Christelijk organisatieleven. Dit laatste is als centraal lichaam, waarin de onderscheiden taken van Christelijk leven waren vertegenwoordigd, tot in augustus 1944 blijven vergaderen en gaf richtlijnen voor het ondergronds en publiekelijk optreden op elk gebied. Het gaf ook in oktober 1942 het eerste verzetsmanifest uit, dat in 100.000 exemplaren werd verspreid. Daarnaast trof Colijn de voorbereiding voor de aanwijzing van zijn zgn. twaalf apostelen, die hij de opdracht gaf, de verzetsgeest te stimuleren en levendig te houden, waarbij ze zich niet alleen beperken moesten tot de kring der A.R. Partij, maar het gehele volk in het oog moesten houden.

Reeds in de winter 1940-1941 hebben die gewerkt aan de geestelijke voorbereiding van het grotere verzet.

Het verzet moest worden geleerd. Ons volk was er niet rijp voor.

Daardoor zijn in die eerste tijden ook grote fouten gemaakt en zijn al velen gevallen.

De tweede lichting van het verzet leverde de Duitse inval in Rusland. Toen kwamen ook de communisten in het verzet. Zij waren wel al in ons land verboden partij, maar in hun eerste literatuur tijdens de bezetting ontzagen ze de Duitsers en keerden zich ten minste zo sterk tegen de geallieerden, die onze bondgenoten waren. Dat viel weg. En de sterkere greep, die de Duitsers toepasten op het N.V.V. deed ook daar een groter aantal kleur bekennen.

Doch uit de geestelijke voorbereiding van het eerste bezettingsjaar begon vrucht op te schieten. Na de ontplooiing van plaatselijke activiteiten begon het samenbundelende werk van de L.O., de landelijke organisatie. Ds. F. Slomp (Frits de Zwerper) — die onlangs tijdens een televisieuitzending plotseling midden in een uiteenzetting werd afgebroken — nam hiertoe het initiatief.

Later kwamen de L.K.P.-en op. Ten onrechte worden ze uitsluitend aangeduid als „knokploegen”. Dat was niet hun opdracht. Ze moesten het „knokken” juist zo veel mogelijk mijden, en bewaren tot het laatste geval van nood. Hun doel was het „kraaken” van distributiekantoren e.d., om in de groeiende behoefte aan distributiebescheiden voor hen, die van de verstrekking daarvan waren uitgesloten, te voorzien. „Kraakploegen” was daarom hun naam, ook al breidde hun taak zich gaandeweg uit.

Maar hoe primitief was het in de aanvang. We herinneren ons nog, hoe in de tweede helft van april 1942 een tweetal mannen van het Verzet om de gevangenis aan het Wolvenplein te Utrecht wandelden, hoe ze van een bevriend gevangenis-employee een plattegrond van deze gevangenis hadden gekregen en hoe ze zochten naar een mogelijkheid om de 72 officieren, die daar waren opgesloten na hun terdoodveroordeling (die op een der eerste meidagen van 1942 waarschijnlijk werd voltrokken), te bevrijden. Maar er was geen kans. De mankracht was te klein en de organisatie te diletantisch om iets dergelijks te kunnen wagen. Eerst in 1943 zou het gelukken, een aantal gevangenen, waarbij ook ds. Slomp, uit de Arnhemse gevangenis te bevrijden.

De verzetsbeweging werd geperfectioneerd in de komende jaren. En alle geleidingen ervan werkten samen.

Het is één der gebruikelijke fouten, te zeggen, dat er een eenheid groeide. De verschillen tussen de verzetslieden van verschillende huize bleven bestaan. Men verdeelde de plaatsen in de bestuursorganisatie van de L.O.-L.K.P. Er was een duidelijk onderscheid tussen de meer-communistische Raad van Verzet en de L.O.-L.K.P., die vaak in consistories vergaderde en zijn acties begon na Schriftlezing en gebed. Maar er was eendracht. Men respecteerde elkaar in de strijd tegen de bezetter. En men hielp elkaar. Een A.R. zou rustig meewerken aan een actie van de Raad van Verzet. En omgekeerd. En men woog bij de acties af, wat het nuttigste was „voor de goede zaak”.

De ontwikkeling ging snel. Prof. Rutgers had een tijdlang gevangen gezeten in 1943. Hij kwam weer vrij en woonde één van de eerste dagen een vergadering bij van de twaalf apostelen. Met verbazing zag hij, hoe daar valse persoonsbewijzen werden verstrekt. „Gaaf dat tegenwoordig zó?” vroeg hij. En hij moest zich eerst omschakelen om te zeggen, dat dat goed was. De Calvinistische Juristenvereniging wijdde een speciale vergadering aan de vraag, of het geoorloofd zou zijn, personen, die gevaarlijk waren voor het verzet, onschadelijk te maken, ze zo nodig te „liquideren”.

De tweede en derde lichting van het verzet vonden zo een beweging, die al tot grotere acties in staat was. En die toenemende medewerking kreeg uit de bevolking.

Pas in de hongerwinter, waarin de vijand een aanval deed op het gehele volk, zou men kunnen zeggen, dat vrijwel dat gehele volk achter het Verzet stond. Al moest men ook toen bij zijn acties de nodige voorzichtigheid gebruiken, men behoefde zich niet meer gesteund te weten door slechts een kleine groep uit het volk. Ieder zag toen het belang van het Verzet.

Maar het is onjuist, de nadruk te leggen op die zwarte hongerwinter alleen. En het voor te stellen, alsof er toen pas grote daden werden gesteld. Dat zou een onrecht zijn tegenover de pioniers van het Verzet, die hun leven gewaagd hebben en van wie er velen gevallen zijn, omdat de methodiek van het Verzet nog moest worden opgebouwd en geleerd.

R. H.

VERTROUWENS ADRESSEN
VOOR EIGEN

ONDERGOED
van de bovenste plank!

AVIA huisbrandolie

Firma G. H. VAN LEEUWEN

VEENENDAAL

TELEFOON 08385 - 2414

Landbouwwerktuigen- en
machinesfabriek

H. VISSERS N.V. — NIEUW-VENNEP
Telefoon 02526—841 (7 lijnen)

CLAEYS - maaidorsers

BAMFORDS - oprappersen

Importrice voor westelijk Nederland

W. VAN GEMEREN & ZONEN N.V., — Groep (Z.H.)
telefoon (01860)—2050

VLAARDINGEN

Firma A. van Roon

Speciaal adres voor
watersport- en kampeerartikelen

WESTHAVENKADE 61 - TELEFOON 3492 en 5792

Assurantiekantoor L. G. Borsboom

Telefoon 3754 — Binnensingel 211

Rijkserkenning in groep A voor
makelaars en assurantiebezorgers

Vertrouwensadressen
voor Den Haag
en omstreken

SIGARENMAGAZIJN MATADOR

L. KORPEL

Mauritskade 71 - Telefoon 180234, b.g.g. 607673
Postrekening 37 70 73

Levert alle rokersartikelen

waarheen U maar wenst.

Ook het kleine karwei
appreciëren wij

BOON'S SCHILDERSBEDRIJF

PIET HEINSTRAT 62 — TELEFOON 33 11 12
Filialen te Delft en Rotterdam.

INNEMEE & ZOON N.V.

BEGRAFENISTRANSPORT

DEN HAAG - TELEFOON 115940
HAARLEM - Telefoon 10441
DELFT - Telefoon 26808

Onmiddellijk ter plaatse te ontbieden.

LAK- EN VERFINDUSTRIE

v/h P. WERRE & CO.

Alles op verfg gebied

Veenkade 49-50 - DEN HAAG - Tel. 633923 (3 lijnen)

NIEUWE LIEREN, STOOM EN ELEKTRISCH.
NIEUW IJZER, ZOALS PLATEN, HOEK- EN BALKIJZER.

STOLCK'S Handelsonderneming

Kantoor: Veersedijk 223 - H. I. Ambacht - tel. 01850: 6415-6486

n.v. scheepsbouw v.h.

FIRMA A. LANSER

Sliedrecht - Holland

Scheepswerf en Gashouderbouw
v/h JONKER & STANS N.V.

HENDRIK IDO AMBACHT

Werk voor de bouw en reparatie van alle typen schepen.

Telefoon H.I. Ambacht (0 1858) 2841

N.V.

Gereedschapfabriek

Zwolsesweg 480 - APELDOORN - Telefoon 06762-241

Gereedschappen voor de metaalindustrie

DAMCO

Scheepvaart Maatschappij N.V.

WESTPLEIN 2 - ROTTERDAM

N.V. Scheepswerf G. BIJLSMA en ZN.

WARTENA

Nieuwbouw van alle soorten schepen.

Telefoon 05105 - 271.

H. Bieze en zonen

Jachtwerf

ZWARTSLUIS - TELEFOON 05208-307

Firma P. Bieze Jzn.

EIGENAAR J. J. SMIT

ROEIVLETTEN

ZWARTSLUIS - ZOMERDIJK 40 - TEL. 05208-310

Firma Blaak

Boot- en sloepenbouwerij

HOOGZAND

Constructiewerkplaats
en machinefabriek

BAILEY

Nieuw-Lekkerland - Telefoon 436

- Staalconstructies voor gebouwen e.d.
- Alle soorten kranen

Sleepdienst „Broedertrouw“ n.v.

v/h Fa. C. DEN BOER & ZONEN

CORR. ADRES: MAASPLEIN 9 - ZWIJNDRECHT

Telefoonnummers 01850-26166-26167 (2 lijnen)

Alle transporten te water

J. BUIJSE & ZOON

Smederij en

Constructiewerkplaats

ROTTERDAM v/m IJselmonde - Telefoon 195747

Laat advertenties U inlichten

voordat U gaat kopen!

FLITSEN
UIT HET
PARLEMENT

LAND- EN T

één van de
van onze t

OP de dag dat de begroting van landbouw en visserij voor het jaar 1963 door de Kamer werd besproken, waren er 105 Kamerleden aanwezig. Toen de volgende dag de minister antwoorde zou, bedroeg het aantal kritische luisteraars niet veel minder.

Er is altijd bijzondere belangstelling voor de landbouwproblemen, omdat de produktiviteit van de land- en tuinbouw één van de belangrijkste grondslagen is van onze nationale economie. Men weet bovendien dat een van de grote problemen in deze sector is de verstoring, zo niet de ontwrichting van het evenwicht tussen produktie en afzet, waardoor spanningen niet uit kunnen blijven. Voor dergelijke „besprekingen“ tussen beleidsverdediging (van de minister) en de kritiek (van de volksvertegenwoordiging) is er duidelijke belangstelling.

Men hoort wel eens de klacht dat de discussie in de Kamer over landbouwaangelegenheden veel lijkt op een repeterende klaagzang. Toch is dat niet juist.

Er wordt wel degelijk aandacht gevraagd voor het feit dat het voeren van een landbouwpolitiek op de boerderij zelf begint. Mr. Biesheuvel (A.R.) zei het aldus: „het eerste front ligt op de boerderij zelf en het tweede front wordt gevormd door de boerenstand in zijn organisatorische verbanden van standsorganisaties en commerciële instellingen“.

Er zijn vele woorden gesproken die woensdagmiddag en (late) -avond, Van de zijde van de Kamer zijn (in eerste termijn) rond 54.000 woorden gezegd. De minister gebruikte rond 15.000. Dat laatste betekent niet een „geringschatting“ van de Kamer. Vele sprekers snijden immers dezelfde kwesties aan, al is het oordeel daarover lang niet altijd dezelfde.

Onbehagen

IN brede agrarische kring valt een sterk gevoel van onbehagen waar te nemen. Dat valt niet te ontkennen. De minister heeft dat gevoel ook niet geheel weg kunnen nemen.

Mr. Biesheuvel (A.R.) wees er op dat vele bedrijven al enkele jaren achtereen te kampen hebben met uitgesproken slechte resultaten. Gemengde bedrijven, ook veel veehouders- en akkerbouwbedrijven, vertonen een inkomenspositie die bepaald te wensen overliet. Het nare is dat deze situatie zich hoe langer hoe scherper aftekent tegen de achtergrond van de wel gestegen nationale welvaart.

Niet alleen het landbouwersinkomen, óók de landarbeidersbeloning vertoont een duidelijke achterstand. Vergelijken met de industriearbeider komt de landarbeider ver achteraan.

Het was voor de heer Den Hartog (V.V.D.) om diezelfde reden een niet aangename zaak om zijn zwanezang — deze rondborstige landbouwdeskundige komt niet meer terug in Kamer — te houden in de kritische toon. Hij was er van overtuigd dat er op de landbouw roofofbouw is gepleegd na 1945. En dat is het domste wat men kan doen. Er is altijd weer een loven en bieden, dat helaas tot resultaat heeft gehad dat „boer en landarbeider“ achterop geraakt zijn.

Mr. B. W. BIESHEUVEL

Het „Financieel Dagblad“ prees mr. Biesheuvel, de voorzitter van de C.B.T.B., om zijn moedige en van gezond verstand getuigende rede op de jaarvergadering van de C.B.T.B. Maar, zo voegde dit blad er aan toe: „Men moet deze Biesheuvel niet verwarren met het Kamerlid, die er nog zeer ouderwetse ideeën op nahoudt“.

De communisten hebben voor dit maal getracht de bestaande gevoelens van onbehagen te versterken. Hun gewone tactiek. Zonder argumenten of bewijzen stelde de heer de Jager (communist): Er wordt wel hulp verleend, maar aan de grote akkerbouwbedrijven en geen hulp aan de kleine man. De kleine boer heeft niets, maar dan ook niets van dit kabinet te wachten, noch van de bestaande grote organisaties.

Richtprijs voor melk

PRAKTISCH elke fractie heeft kritiek geuit op de voorgestelde richtprijs van 27 cent per 100 kg. Het landbouwschap had een hogere prijs geadviseerd.

De heer Den Hartog (V.V.D.) meende dat deze prijs, die thans geen garantie meer betekent, maar een richtprijs, veel te schriel was berekend. Hij wilde de uitdrukking in het schriftelijk kamerverslag „een knijp en piepsysteem“ weliswaar niet voor zijn rekening nemen, maar vond toch dat er een kern van waarheid in zat.

De risico's die in de richtprijs verscholen liggen, zijn van dien aard dat een verbetering van de financiële positie eigenlijk reëel niet te verwachten is. Waarom niet per 100 kg die prijs een gulden hoger? Ook mr. Biesheuvel (A.R.) was niet te spreken over de hoogte daarvan. Er zal in de landbouwsector sterk moeten worden geïnvesteerd. De landbouw is al een bedrijfstak waar per arbeidsplaats zeker 100.000 gulden aan kapitaal in een moderne nieuwe boerderij moet worden gestoken.

Daarvan moet een groot deel komen uit eigen middelen. De huidige inkomens laten daartoe praktisch maar geringe (of in het geheel geen) ruimte. Inplaats van een ietwat ruimere is een magere richtprijs vastgesteld. De KVP — bij monde van de heer Van Koevorden; zelf een actieve (en een kundige naar men ons verzekerde) landbouwer, was ditmaal niet onvriendelijk jegens zijn partijgenoot. De kritiek die hij had

werd vragenderwijs geformuleerd.

De landbouwer Mellema (CHU) de man die tegen de steun aan „zand“boeren stemde omdat het hem belachelijk laag voorkwam, op de nood — vond dat in de situatie een gezonde ondernemers bij de boer te weinig voor komt mee een gevolg van het wat beleid in het verleden van de min. Waarom toch heeft hij, geleerd do ervaring, niet wat royaler in de getast bij de financiële regelingen 1963?

De toekomst

ER gaat een nieuwe wijs op agrarische sector. Weliswaar Nederlandse landbouw al jaren ingesteld op internationale veranderingen. Nu is een bijzonder accent op de komende ontwikkeling. De heeft het landbouwbeleid een grondslag gegeven. De minister zijn toekomstig beleid daarom omgebogen dat de Nederlandse landbouw als een waardevol deel grote geheel zal passen.

Natuurlijk: het is mensenwerk is ook een tasten en zoeken juiste weg. De heer Den Hartog zwaaide minister Marijnen ver lof toe over de opzet van het stigt beleid. a. Het markt- en prijs verzorgt Brussel (EEG). b. De van de produktie en de afzet zaak voor de boer. Individueel ook gezamenlijk. c. Het daarbij rende structuurbeleid (de waarin de Nederlandse landbouw ontwikkelt) is een belangrijke voor de overheid.

Parlement en Regering zullen ten samenwerken om de partner duidelijk te maken dat allen het nemen moeten hebben de nieuwe regels op even objectieve en reële ze toe te passen. Men moet weten dat er een Nederlandse minister is die zich in Brussel

De heer Kodde (S.G.P.) en de blijven bezwaren houden tegen E.E.G.-ontwikkeling. Afgezien principiële bezwaren meende hij praktische voordelen zeer zouden zijn.

Hij vergeet overigens wel dat situatie er zeker niet beter op zou zijn als de E.E.G. kansen waren. Een strijd van allen tegen in de wereld op landbouwgebied nester dan een reële poging tot ger samenwerking. Overigens niet en zal wel moeten voortploegen is het óók weer!

Bijzonder duidelijk heeft de Van Koevorden de huidige moedigen geschetst. Enerzijds is er seltkort in de wereld, anderzijds de landbouwer niet wel mogelijk welvaart bij te houden omdat geen koopkrachtig publiek is er een overproduktie van de langete producten is.

Aan de ene kant kunnen de de produktie niet beheersen een bijzonder groot aantal veel landen de produktie op grondstoffenbron — de bodem veel landen aanwezig is en Een Europese aanpak kan daartoe

INBOUW:

belangrijkste grondslagen rationale economie

ering brengen — althans méér goeds
dan ieder op zijn eigen houtje.

en nationaal probleem

ZONDER boeiend behandelde Bie-
wenga (A.R.) — zijn laatste begro-
ting in de Tweede Kamer — boe-
t problemen buiten het enge ge-
bied van de binnenlandse situa-
tie. Er is een verwevenheid van de
bouw met de algemene economi-
sche ontwikkeling. Naarmate de wel-
vaart groeit wordt het landbouwpro-
bleem groter. En daarom is er een ze-
ker noodzaak voor de maatschappij
de landbouw — landarbeider én
— te helpen bij zijn aanpassings-
problemen. De overheid kan daar even-
wel onderuit. Te minder omdat door
techniek en de landbouwweten-
schap (Hogeschool in Wageningen)
vordering worden gemaakt op
terreinen van ziektebestrijding, on-
dervindt. Als dit clandestien gebeurt
door ondeskundigen, zijn de gevaren
groter. Daarvan is de dierenbescherm-
ster par excellence, mevr. Ten Broecke
Hoekstra (V.V.D.) ook overtuigd. Zij
tekende de motie mee!

Deze motie heeft het ruim gehaald.
Het wachten is nu op een wetswijzi-
ging.
Of het spoedig komt? Wij hebben er
niet veel goede hoop op.

Het antwoord van de minister

De zaak van de beloning van land-
arbeiders is óók een taak voor hen
die voor de loonpolitiek direct ver-
antwoordelijk zijn. Wacht eerst de
resultaten af van het gesprek tussen
de bevoegde organen. „Te betreuren
is dat u niet sterker uw taak in
dit opzicht ziet” — aldus de heer
Biesheuvel.

De Grondwetsherziening

BRUINS SLOT (A.R.) maakte te-
recht de opmerking dat voor hen
tot volksvertegenwoordiger worden
gekozen eigenlijk het stellen van een
maximum leeftijd overbodig is. Laat
aan de politieke partijen over! Zo-
niet in staat te beoordelen of een
volksvertegenwoordiger op een jon-
ge leeftijd al dan niet rijp is? De wet,
zeker de Grondwet behoeft dit niet
te maken. Toch heeft een
advies van Prof. Vondeling (P.v.d.A.)
de leeftijd der gekozenen verder te

die invloed wel. En zo wordt de markt
bedorven. Een regeling van het totale
aanbod is vooralsnog beslist onmoge-
lijk.

- Vandaar de taak der overheid:
1. vergroot het aanpassingsvermogen van de landbouw;
 2. ondersteunen van de prijsvorming.

De paardestaart

ENKELE jaren geleden was eigenlijk
bij verrassing, bij een amendement
van de P.v.d.A. in de wet vastgelegd
dat het couperen van de paardestaart
verboden werd. Op dit punt kwam de
Kamer, na opgedane praktijkervaring
terug. De K.V.P. kwam met een motie,
ondersteund door leden van meerdere
fracties, waarin de minister werd uit-
genodigd dit verbod maar weer uit de
wet te halen. Deze motie werd aan-
vaard.

Enerzijds is het niet juist zó snel na
een genomen beslissing een andere be-
slissing te nemen. Waar blijft de
rechtszekerheid? Anderzijds staat ook
wel vast dat een verbod hetwelk niet
wordt nageleefd en bovendien straffe-
loos kan worden overtreden (door het
couperen in het buitenland te laten
doen) evenmin een gezonde situatie is.

Te minder omdat het paard — als
het couperen door veeartsen wordt ge-
daan — er geen nadelige gevolgen van
ondervindt. Als dit clandestien gebeurt
door ondeskundigen, zijn de gevaren
groter. Daarvan is de dierenbescherm-
ster par excellence, mevr. Ten Broecke
Hoekstra (V.V.D.) ook overtuigd. Zij
tekende de motie mee!

Deze motie heeft het ruim gehaald.
Het wachten is nu op een wetswijzi-
ging.
Of het spoedig komt? Wij hebben er
niet veel goede hoop op.

Het antwoord van de minister

- De zaak van de beloning van land-
arbeiders is óók een taak voor hen
die voor de loonpolitiek direct ver-
antwoordelijk zijn. Wacht eerst de
resultaten af van het gesprek tussen
de bevoegde organen. „Te betreuren
is dat u niet sterker uw taak in
dit opzicht ziet” — aldus de heer
Biesheuvel.

Mr. V. G. M. MARIJNEN
Minister van Landbouw
en Visserij

„Mij bekruipt wel eens het ge-
voel dat men bij het Brusselse
werk te weinig een Nederlandse
boerenminister aan het werk
ziet” — aldus de heer Mellema
(C.H.U.).

- De daling van de slachtveeprijzen
zullen doorwerken in de verbruik-
ersprijzen. Maar dat zal zich lang-
zaam en afgezwakt realiseren.
Evenals dit het geval is met een
stijging van de prijzen voor het
slachtvee.
- Wij moeten ons verzetten tegen een
te sterk protectionisme. Dat is na-
delig voor de Nederlandse economie,
maar ook voor de ontwikkeling van
de landbouwproductie: nog grotere
overschotten!
- Bij het vraagstuk van de structuur-
verbetering van de landbouw staat
de mens en niet het zakelijke voor-
op. Zo behoort dat te zijn: de mens
is beeldrager Gods.
- Het Engelse belang zal niet hoger
mogen worden gewaardeerd dan het
belang van het gemeenschappelijke
landbouwbeleid.
- Het onderwijs en de voorlichting
over de gehele linie zullen zijn bij-
zondere aandacht blijven behouden.

in de staatkunde en in de Grondwet
van God als hoogste Wetgever en Ko-
ning.

„Wat — aldus Groen — wij verlan-
gen? Ik vrees het niet u ronduit te zeg-
gen. Erkenntenis van de hoogste Wetge-
ver en Koning; aflegging van dwaalbe-
grippen waardoor Zijn gezag wordt
miskent. En vasthouden aan de door-
lopende trekken onzer nationaliteit.”
Waarom niet, aldus de heer Beer-
nink, in de Grondwet een artikel op-
genomen dat de overheid dienaar
Gods is?

Alle christelijke partijen in ons land
van K.V.P. tot S.G.P. gaan van die er-
kenning uit! Hij hoopte dat een nieuw
kabinet deze bijzonder gewichtige aan-
gelegenheid ter hand zou nemen.

Dat was een verwarmend woord
waarin ook de A.R., de K.V.P. en de
S.G.P. zich konden vinden. Helaas
ging de minister hierop maar nauwe-
lijks in —. Naar zijn overtuiging thans
buiten de orde.

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

Houthandel en kistenfabriek MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05457-561 Telefoon 06750-3748

Houtzagerij- Houthandel- Kistenfabriek

TIMMERFABRIEK VERMEULEN N.V.

MILL (N.-B.), TELEFOON 08859-605
Fabriek van geprefabriceerde houten gebouwen,
houten woningen, directieketen, barakken, garages,
vakantiehuysjes enz.
Speciaal voor de landbouw: kippenhokken, veld-
schuren, loodsen etc.
Export: België, Duitsland, etc.

WARENHUIZENBOUW

N.V. Aannemersbedrijf BOERS EN VRIJLAND

's-GRAVENZANDE — Telefoon 01748 - 2245* — Postbus 30

N.V. AANEMINGS- EN BOUWBEDRIJF
Burgemeester Hazenberglaan 403 — Rotterdam
Telefoon 19 10 44

F. VINK & ZOON Aannemersbedrijf

Telefoon 01827-261
KERKLAAN 9 — MOORDRECHT

G. W. GRUPPEN Aannemersbedrijf

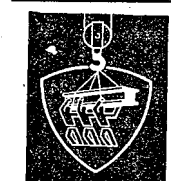
SPAARNDAMMERDIJK 388 — TEL. 80553 — AMSTERDAM

J. DE KORT metsel- en tegelbedrijf

Singel 350, tel. 33422 - 62891
AMSTERDAM

FIRMA C. VERMEER EN ZOON'S

fabrieken voor gebogen hout
Telefoon 01894-1230 - Ouderkerk aan de IJssel
RONDE EN OVALE TAFELRANDEN
GEBOGEN REGELS VOOR STOELN EN FAUTEUILS
ARMLEGGERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN enz. enz.

Voor betere beton... N.V. SCHOKBETON

Fabrieken te Zwijndrecht, Kampen,
Elburg en Vianen. Bouwbedrijf te Zeist.

Gebr. Van Altena

smeed- en constructiewerk
stalen ramen en deuren
G. VAN LEDENBERCHSTRAAT 114 — AMSTERDAM
TELEFOON 82298

Visser Electrotechniek N.V.

BREESTR. 128 - BEVERWIJK - TEL. (02510) 5244*
Gevestigd sinds 1919

P. BREUGEM, bouwkundige

OOSTEINDESEWEG 19 — TELEFOON 01892-319
BERGSCHENHOEK

Wij verzorgen zowel de tekening met aanvraag,
als de bouw van uw woning

J. v. d. Linde

AANNEMER VAN UTILITEITS- EN BURGERBOUW
Bouwde o.m. Geref. kerk van Goes, Kruijningen,
Scholen voor diverse instanties.
In aanbouw: Ned. Herv. Rusthuis te 's-H.-Arends-
kerke en Rusthuis Geref. kerk te Goes.
KLOETINGE - Schoolstraat 12 - Tel. 3086 (01100)

UIT PERS EN PERIODIEK

Ondermijning van Europa's kracht

• Ander accent

Het congres van de P.v.d.A. waar o.a. het ontwapeningsvraagstuk aan de orde is geweest (zie ook de driestar „ijzer en leem" in Nederlandse Gedachten van vorige week), heeft in de pers nogal wat reacties losgemaakt. Het (soc.) Parool vindt de gedemonstreerde verbondenheid met de pacifisten op grond van een programma-punt dat het gemis van gelijkgezindheid zo duidelijk doet uitkomen, onwaarachtig.

Het blad schrijft:

Het pacifisme in de vorm van eenzijdige afwijzing van kernwapens heeft op het congres van de P.v.d.A. weinig kans gemaakt. De voorstanders hebben ook wel geweten, te strijden voor een verloren zaak. Het heeft echter de aandacht getrokken, dat van de kant van de partijleiding wel heel graag en vlot is geconcludeerd, dat er plaats is voor pacifisme in de partij, ook al deelt de grote meerderheid der leden hun standpunt niet. Het kon niet uitblijven, dat op deze uitlatingen van buiten kritiek kwam. In feite immers gaat het pacifisme veel verder dan het afwijzen van kernwapens. In haar consequentie is het ook wel degelijk een verwerping van de Nato en een stelling nemen voor neutralisme. Als zoets in de P.v.d.A. mogelijk is, welke waarde moet dan worden gehecht aan de meerderheidsuitspraak ten gunste van de Westelijke samenwerking ten behoeve van een mede op kernwapens berustende verdediging in afwachting van de hard nodig ontwapening?

De kritiek is natuurlijk juist. Alle redeneringen kunnen niet verdoozen dat er in de praktijk een groot principieel verschil bestaat tussen de pacifisten en de anderen in de P.v.d.A. Het betreft weliswaar één punt, maar een zeer belangrijk; en het ligt niet voor de hand, dat juist de aanhangers van het meerderheidsstandpunt luide roepen dat de pacifisten zo goed in het partijverband passen. Het klinkt te vergoelijkend en wekt daardoor licht misverstand. Eerder lijkt er reden om te zeggen, dat het onjuist zou zijn hen uit de partij te weren.

Nu is het begrijpelijk, dat de leiding van de P.v.d.A. er weinig voor voelt door al te grote precisie het onvruchtbaar sectarisme in de hand te werken. Doch men zou zich kunnen voorstellen, dat het accent wat anders viel. Ook voor pacifistisch gezinden met een brede belangstelling kan het vooruitzicht, in het sectarische slop zichzelf van alle invloed te beroven, niet aantrekkelijk zijn. Het zou zuiverder zijn geweest, wanneer dit aspect van de zaak wat meer de nadruk had gekregen; ook omdat het duidelijker de verantwoordelijkheid legt waar ze hoort, nl. bij de betrokkenen. Er zit iets onwaarachtigs in, de verbondenheid te betogen op grond juist van een programma-punt, dat het gemis aan gelijkgezindheid het duidelijkst doet uitkomen.

• Niet toespitsen

Het socialistische partijblad Het Vrije Volk bleef het antwoord niet schuldig. Het Parool is te eenzijdig zegt het. Het onderhavige verschil van mening in de socialistische boezem mag niet worden toegespitst.

Het betoog laten wij hieronder volgen.

De uitspraak van de Partij van de Arbeid over de te volgen politiek in het atoombijperk is duidelijk geweest. Het komt er op aan een atoombijperk te vermijden. Daartoe is het noodzakelijk met handhaving van het machts-evenwicht te zoeken naar middelen om tot wederzijdse gecontroleerde ontwapening te komen.

Deze politiek moet worden gevoerd door een nuchter maar fantasierijk en beweeglijk aftasten van de situatie van het ogenblik en de kansen die zij biedt. En bovendien dient de politiek van het Westen gericht te zijn op

versterking van de sanering van misstanden in de westerse landen zelf. Daarnaast zal het probleem van de ontwikkelingslanden op de grootst mogelijke schaal moeten worden aangepakt.

Ziehier in enkele woorden de kern van de zaak. Aan duidelijkheid dus geen gebrek. Toch had Het Parool graag het accent wat anders gezien. Te veel is, naar dit blad meent, de nadruk gelegd op wat meerderheid en minderheid bindt. Te weinig op het grote verschil van inzicht in de wenselijkheid van nationale ontwapening dat hen scheidt.

Het Parool maakt zich tot tolk van een typisch Nederlandse eigenschap om de verschillen te accentueren. Een eigenschap die tot veel partijsplittingen heeft geleid. Wij zien daarvan het nut niet in. Als de duidelijkheid is gewaarborgd — en het verkiezings-manifest laat niets te wensen over — dan achten wij het verstandig dat een grote partij zich niet toelegt op het toespitsen van een verschil van mening om één belangrijke zaak in de partij.

De duidelijkheid garandeert dat ieder weet wat hij aan de P.v.d.A. heeft. Geen lid van de P.v.d.A. dat tot de minderheid behoort zal moeite hebben met duidelijk te maken wat de P.v.d.A. wil. Hij zal desgevraagd, zeggen dat hij persoonlijk op één van de punten van het beleid een andere mening heeft. Maar dat is in een grote partij geen ongewoon, doch eerder een gewoon verschijnsel.

• Ruimer denken

De (r.k.) Volkskrant schrijft ook over deze kwestie en hoopt, dat de P.v.d.A. door de meningsverschillen in eigen boezem, nu ook over meningsverschillen bij andere partijen wat ruimer zal gaan denken.

Aldus:

Op het P.v.d.A.-congres is ook nu weer gezegd, dat er in de confessionele partijen zoveel verschillende stromingen zijn, maar als de P.v.d.A. zelfs voorstanders van de NATO en van eenzijdige ontwapening in een partij verenigd houdt, dan kan men wellicht ook wat ruimer over minder fundamentele verschillen bij anderen gaan denken.

• Twee walletjes

Het (chr. nat.) dagblad Trouw wijdt eveneens een beschouwing aan de ontwapeningsdiscussie op het P.v.d.A.-congres. Het constateert een zekere tweeslachtigheid en schrijft:

De kiezers weten nu wel, hoe de meerderheid van de P.v.d.A. over de eenzijdige nationale ontwapening denkt, maar de „pacifisten" in de partij zullen evengoed als voorheen zich kunnen roeren. Dr. Buskes, de heer Fedde Schurer en ook de heer Franssen hebben er geen twijfel aan laten bestaan, dat zij hun mening even als voorheen zullen uitdragen. Dr. Buskes zei, dat er op dit punt met hem niet te knoeien was. En de beide anderen denken er niet anders over.

Of nu het partijbestuur van de sinds het vorige congres aanzienlijk gegroeide minderheid geschrokken is, weten wij niet, een feit is echter, dat voorzitter Suurhoff niet ophield te verzekeren, dat dat natuurlijk het goed recht van de minderheid is. Als partij wijst de P.v.d.A. de eenzijdige nationale ontwapening af, maar de leden van de partij behoeven dat natuurlijk niet te doen.

Is er voor het standpunt van de heer Suurhoff nog enig begrip op te brengen, de heer Vondeling echter maakte het wat al te bont. Pacifisten behoeven niet op de P.S.P. te stemmen, want behalve het pacifisme is er eigenlijk niets wat de P.S.P. in wezen scheidt van de P.v.d.A. En zelfs voor dat pacifisme is de P.v.d.A. niet huiverig, want zo redeneerde de heer Vondeling, een aantal vooraanstaande leden van de P.v.d.A. is zelf pacifist. Waarom dan niet medegehoopen de P.v.d.A. weer de grootste partij van het land te maken?

Natuurlijk zijn wij verheugd over de duidelijke uitspraak van het congres, maar wanneer de heer Vondeling die uitspraak gaat bagatelliseren, gaat bij ons het rode lampje branden. Wil de P.v.d.A. — ondanks haar duidelijke uitspraak — van twee walletjes eten? Dat zou ons spijten. Schijn en wezen dienen vooral de socialistische partij te onderscheiden. Zij hebben er hun gehele oppositie tegen het kabinet-De Quay op gebouwd. De heer Vondeling is in zijn rede in gebreke gebleven duidelijk stelling te nemen tegen de PSP.

• Sterke vijf

De abrupte wijze waarop president De Gaulle een verdere uitbouw van de Europese samenwerking heeft getorpedeerd, heeft ook in de Nederlandse pers een bijna unanieme veroordeling gevonden. Wij laten hieronder het commentaar van de (r.k.) Volkskrant volgen.

De toekomst van Europa en waarschijnlijk ook die van de rest van de vrije wereld ligt op het ogenblik in handen van een aantal landen wier potentiële macht en invloed gering is. Het is de hopeloos lijkende taak van de Europese Vijf geworden om het zesde lid, Frankrijk, van een politieke visie af te brengen die catastrofale gevolgen kan hebben. Op de Brusselse conferentie zijn de afgevaardigden van de Vijf door hun Franse partner met vernederende hooghartigheid behandeld. Intussen had president De Gaulle, zonder iemand te raadplegen, Denemarken uitgenodigd los van Engeland lid van de E.E.G. te worden. Gaullistische verkenningen zijn met dezelfde instructies in Spanje op pad. Dit zijn symptomen van de gezindheid, waarmee generaal De Gaulle straks zijn Europees imperium denkt te regeren. Noch een boodschap van president Kennedy, die de nieuwe Napoleon tegen zijn steile haren instreek, noch een bewogen pleidooi van de Duitse kanselier-kroonprins Erhard, noch het Nederlands-Belgische dreigement van Frankrijks „lege stoel" konden Engeland 'n stap dichterbij de Europese gemeenschap brengen. De Franse president bekreunt zich niet om de politieke gevolgen in Engeland, om tijdelijke Europese verdeeldheid, die hij met harde hand denkt te herstellen en allerminst om de reacties in Amerika. Voor de staatsman De Gaulle is de as Parijs-Bonn, waarvan het zwaartepunt in Frankrijk moet liggen, het begin van een in zijn ogen grootse politieke conceptie: een sterk Europa, dat „nee" kan zeggen tegen Rusland zo goed als tegen Amerika. Een anti-Amerikaanse en anti-Britse koers staat hierbij voorop en in de Gaulles verbeelding verschijnt de figuur van Kroesjef, die Malinofski beveelt de grote Europese leider vooral niet te ontstemmen. Want de nieuwe Napoleon regeert en beveelt 250 miljoen mensen, die beschikken over de oude erfenis aan vernuft, vakmanschap en wapens. Dit is 'n macht, sterk genoeg om Rusland in toom te houden en om tegelijk de impertinente Amerikanen en de perfide Britten hun plaats te leren.

Dit is nog eens, in zijn bizarre gevolgen het politieke streven van generaal De Gaulle, dat een opbreken van de NATO inhoudt, een beëindiging van het Atlantische bondgenootschap en een vertrek van Amerikanen en Britten uit Berlijn. Voor Europa betekent dit het wegvallen van alle zekerheden en het ontstaan van een machtsvacuüm voor de komende tien jaren. Deze dreiging is veroorzaakt door de autocratische ambities van de Franse president en door de politieke bewustzijnsvernauwing van de Duitse bondskanselier. Adenauers levensdoel is de Frans-Duitse vriendschap geweest, die hij gevestigd heeft in een tijd waarin een traditionele Europese vijandschap zichzelf overleefd heeft. Adenauer, de Europeaan heeft het contact met de realiteit verloren en zijn visie op de toekomst werd verduisterd door zijn laatste, bezegelde handdruk met De Gaulle. De kanselier heeft het bereik van een historisch doel, dat geleidelijk zijn proporties verloor, belangrijker geacht dan de eenheid van West-Europa en de verbondenheid van de hele

vrije wereld. Het Frans-Duitse verdrag is de kapstok geweest waaraan De Gaulle zijn Napoleonssteek heeft opgehangen. De tegendruk van de West-duitse ministers Schröder en Erhard is onvoldoende geweest om de gevaarlijke mythe van de Gaullistische Derde Macht te verdrijven.

Na de tragedie van Brussel blijft het Verdrag van Rome van kracht. Engeland staat onder vernederende omstandigheden buiten de deur en de Franse politiek zal trachten haar wil op te leggen aan de vijf partners. Samen zijn deze vijf, mits eensgezind, veel sterker dan Frankrijk, dat onder andere de grootste legale profiteur is van de gemeenschappelijke markt. Het getuigt zeker niet van staatsmanswijsheid om Frankrijk te isoleren en om buiten dit land om pogingen te doen Engeland in een versmalde EEG binnen te loodsen. De kracht en de eenheid van West-Europa zijn ondeelbaar. Elke afsplitsing of uitsluiting is een verzwakking, die dit gekrompen werelddeel zich niet veroorloven kan. De enige, maar moeilijke oplossing bestaat hierin de generaal-president aan het verstand te brengen, dat de politiek van het jaar 1810 niet meer geldt voor 1963. Konrad Adenauer, die zijn uit 1919 daterende missie vervuld heeft, is een probleem dat zichzelf dit jaar oplost. President De Gaulle is een man, die niet gewend is aan pressie, kritiek en suggesties van vrienden en bondgenoten. Er heerste tot dusver overal een bijna natuurlijke vrees voor de ongenaakbaarheid van de Franse president. De Vijf zullen deze schroom moeten overwinnen. Het is nu geen zaak van verdraagde eenmaking of verkoelde betrekkingen. Op het spel staat de vrijheid van de Europese volkeren, in gevaar gebracht door de grenzeloze zelfoverschatting van de generaal-staatsman.

*** Bewogen

De A.R.-kiesverenigingen Nederland en Oranje te Dordrecht hebben een bewogen beroep gedaan op allen die in een van onze kerken het ambt van dienaar des woords of ouderling bekleeden. Uiteraard vragen zij van hen niet vanaf de kansel te verkondigen op A.R. of C.H.U. te stemmen. Maar wel wordt onder hun aandacht gebracht dat vanaf de kansel al de kerkleden moeten worden opgeroepen mede te werken aan die verandering van het gelaat van het aardrijk, die hier en nu al aan het licht dient te komen volgens de eis van het Evangelie.

De kerk moet als zaaier van een heilige onrust haar mensen onrustig maken, indien deze op hun stoelen blijven zitten om alleen maar uit te kijken naar de zaligheid hunner zielen.

Het waarom van deze dringende bede vindt zijn grond in de oprechte bewogenheid elkaar (de 'erk — dat zijn wij samen —) te wijzen op dat wat Gods woord van ons vraagt. Maar ook omdat de arbeid van de christelijke organisatie en die van de christelijke politiek haar beslag op de mensen steeds meer schijnt te verliezen.

Deze oproep is geen betuttelarij; is evenmin bedoeld om te schoolmeesteren. Dit woord is de uiting van medechristenen, die bekommerd zijn vanwege de huidige wereldsituatie.

Het is goed hierop acht te slaan.

'VESTA'
MEUBELEN

plus

'VESTALITA'
WONINGTEXTIEL

is een

'VESTA' INTERIEUR

U mag rustig eens binnenlopen en op onze toonzalen alles bekijken!

Wij zullen u graag voorlichten en de mogelijkheden voor u, met u bespreken

Een 'VESTA' interieur

stelt niemand ooit teleur

U weet het toch

'VESTA' MEUBELEN

vindt u alleen

Zwanestraat 19-25-27 - Groningen

Telefoon 27086

OP DE ARJOS - STUDENTENCONFERENTIE:

DE barre kou en de niet geheel regelmatige treinenloop vormden geen belemmering voor ruim vijftig studenten deel te nemen aan de veertiende studentenconferentie van de ARJOS.

Het was overigens wel een conferentie die iets anders verliep dan was gepland.

Dit nam niet weg, dat veel studenten met animo aan de zeer openhartige discussies deelnamen.

Het bleek, dat de tijd, die beschikbaar was voor de bespreking van het ontwerp-Program van Actie veel te kort was.

Het Tweede Kamerlid, mr. B. W. Biesheuvel, zou vrijdagmiddag refereren over het onderwerp „Internationale politiek”. Dit kon helaas geen doorgang vinden, want op weg naar „De Witte Hei”, waar de conferentie plaatsvond, werd de heer Biesheuvel onwel en moest hij naar huis terugkeren. Kennelijk had hij de laatste weken teveel van zijn krachten geleverd.

Wij zijn de heer mr. W. Aantjes, fractie-genoot van de heer Biesheuvel, bijzonder erkentelijk, dat hij direct aan onze noodkreet gevolg gaf en bereid was ons uit de moeilijkheden te helpen. Zonder dat hij zich verder had kunnen voorbereiden, kwam hij naar „De Witte Hei” toe.

Hij hield een causerie over „Het vraagstuk van de kernwapenen”. Spreker ging hierbij in op het rapport, dat de Hervormde Synode over dit vraagstuk het licht heeft doen zien. Als zijn hoofdbezwaar bracht hij naar voren, dat de Synode dit vraagstuk niet schriftuurlijk heeft benaderd. Ze is niet uitgegaan van de roeping van de overheid. De overheid moet haar roeping kunnen vervullen. Mag zij daarbij gebruik maken van de haar ten dienste staande middelen?

De Synode is uitgegaan van een an-

♦ Het vraagstuk van de kernwapenen

♦ De samenwerking tussen protestanten en rooms-katholieken

♦ De voorlichting

dere benadering. Zij heeft het „geoorloofd” gezet, tegenover het „ongoorloofd”. Hiermee is de Synode in de pacifistische denkwijze terechtgekomen. Het is dan ook opmerkelijk, dat alleen de pacifisten met dit rapport kunnen opereren.

De Synode beveelt conventionele bewapening aan, maar in de tweede wereldoorlog werd ook gebruik gemaakt van fosforbommen. Hoe zit het dan overigens met de tweede wereldoorlog? De Synode komt er niet uit.

Wel valt op in het rapport, dat veel krasser over het nationaal-socialisme wordt gesproken, dan over het communisme. Dit zegt ons al wel iets. De Synode zegt, dat „wapengeweld ondoeltreffend is tot enig doel”.

De kwestie-Cuba heeft ons echter weer eens duidelijk geleerd, dat juist door de atoommacht van het Westen deze kwestie bevredigend kon worden opgelost.

Spreker vraagt zich af of het tot de taak van de kerk behoort, uitspraken te doen als de Hervormde Synode. Spreker vindt het bedenkelijk, dat een dergelijk schrijven met kerkelijk gezag wordt bekleed. De kerk moet volgens de Schrift via haar ambten spreken en niet via haar organen. De Synode houdt de politici bedrijfsblindheid voor, maar ook theologen kunnen aan bedrijfsblindheid leiden.

Het rapport is in wezen grenzeloos naïef.

Wanneer staatssecretaris Calmeijer zegt, dat de Synode oproept tot dienstweigering, dan zegt de Synode: „Nee, op het moment waarop de atoomwape-

nen gebruikt worden moet hij weigeren”.

Spreker heeft geen conclusie over het atoomvraagstuk als zodanig. Dit is een moeilijk probleem, maar we moeten het schriftuurlijk benaderen.

Wij moeten op God vertrouwen, maar dit is iets anders dan op Hem „speculeren”. Als wij spreken over de „vrede”, dan moeten wij denken aan een begrip dat geladen is met de inhoud die de Schrift er aan geeft b.v. in psalm 85.

Gedurende de avond volgde over deze causerie een uitvoerige discussie, waaraan door veel studenten werd deelgenomen.

Uit de discussie bleek duidelijk, dat de waardering die men voor het rapport van de Hervormde Synode heeft, nauw samenhangt met de waardering die men het communisme geeft.

Het zou ons te ver voeren hier de gehele discussie weer te geven.

's Zaterdagmorgens had een forum-discussie plaats over het ontwerp-Program van Actie. De studenten konden kritiek op en vragen stellen over dit program aan een forum, bestaande uit de Kamerleden mr. W. Aantjes en prof. mr. Th. A. Versteeg, dr. W. Albeda, secretaris van het C.N.V., en mr. J. H. Prins, directeur van de dr. A. Kuypersstichting. Het forum stond o.l.v. de vice-voorzitter van de ARJOS, dr. C. Boertien.

Ook hier was men — terecht — zeer vrijmoedig met het maken van kritische opmerkingen en het stellen van vragen.

De forumleden gingen zeer openhartig op deze vragen in.

Er waren — hoe kan het ook anders — in het forum nogal wat nuanceringen waar te nemen.

Zo b.v. op het punt van een C.D.U.

Prof. Versteeg zag de samenwerking op politiek terrein tussen protestanten en rooms-katholieken als een noodzaak. Het punt van een C.D.U. speelt voor hem pas, wanneer er sprake zal zijn van rechtstreekse verkiezingen en die ziet spreker nog niet komen.

Dr. Albeda acht de samenwerking ook in één partij met de rooms-katholieken onontkoombaar en een dwingende eis. Spreker wees er wel op, dat dit gepaard zou moeten gaan met meer bezinning, b.v. door versterking van de Kuypersstichting.

Op de kwestie Nieuw-Guinea ging het forum ook uitvoerig in, evenals op de „verontrusten” in de Anti-Revolutionaire Partij en de voorlichting die aan de kiesvereniging en haar leden wordt gegeven.

Op een vraag of de anti-revolutionaire fractie-leden er niet meer op uit zouden trekken naar de kiesverenigingen, antwoordde de heer Aantjes o.a., dat de voorlichting vooral een zaak is, die de partij aangaat. Als Kamerlid is men ook aan fysieke grenzen gebonden. Men zegt wel eens, dat een Kamerlid dan zijn binding met het maatschappelijk leven moet loslaten, maar dit zou betekenen, dat men financieel afhankelijk werd van de politiek en dit vindt spreker een bedenkelijke zaak.

De Kamerleden trekken er zoveel mogelijk op uit, maar het gevolg is, dat ze bijna niet meer kunnen studeren!

De partij zal dit organisatorisch op moeten lossen. Door bijeenkomsten via staten- en kamercentrales te organiseren en wat daar gezegd wordt ook te laten doorstromen.

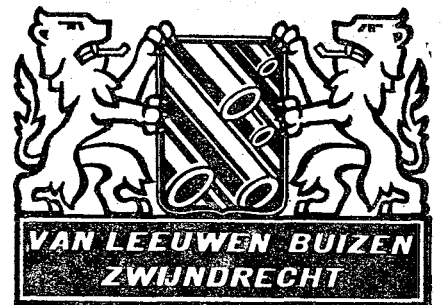
Het is niet mogelijk alle kiesverenigingen te bezoeken.

Tal van andere zaken werden nog aan de orde gesteld.

Het was een boeiend geheel, deze veertiende studentenconferentie.

Alleen, ze ging te vlug voorbij.

De heer L. C. van Drimmelen, lid van de kern van de Buitenlandse Commissie van de ARJOS, had de leiding van deze conferentie. C.

SINGER SELECTEERT INDISCHE KRUIDEN

<p>Wordt U te zwaar? Neem de onschadelijke Indische</p> <p>ONTVETTINGS- PILLEN</p> <p>40 stuks f. 1.80 120 stuks f. 3.40</p>	<p>(KOEMIS KOETJING) REMOEKDJOENG</p> <p>Urne-afdrivend In tabletten: 20 st. f. 1.25 100 stuks f. 4.95 In kruiden: f. 2.31</p>	<p>Verhoog Uw gal- en leverwerking door</p> <p>TEMOE LAWAK</p> <p>Bloedzuiverend, zacht laxerend In tabletten: 20 st. f. 1.25 100 stuks f. 4.95 In kruiden: f. 2.63</p>
---	---	--

N.V. THE SINGER IMPORT - ARNHEMSEWEG 16 - AMERSFOORT - TEL. 15547

VERTROUWENS ADRESSEN
VOOR EIGEN

IN DE ALBLASSERWAARD

A. BAARS Azn

Exploitatie van
baggermaterieel N.V.

Telefoon 144, Sliedrecht

Verkoop en
verhuur

AANNEMINGSBEDRIJF
kerken-, scholenbouw, enz.

FIRMA GEBR. C. EN A. P. BAKKER

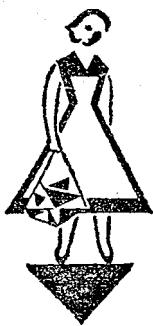
HARDINXVELD—GIESSENDAM — TELEFOON 01846 - 2052

utiliteitsbouw en betonwerken

In prima boter en kaas,
steeds de baas,
alle soorten groot en klein,
komen uit de IJssel- en Lekstreek fijn.

A. van Houwelingen - Moordrecht

telefoon 305 (01827), Westeinde 117

**GRAAFSTROOM
melk**

in papierverpakking

- ▶ smakelijk
- ▶ hygiënisch
- ▶ gemakkelijk

LiSaPak aangewezen voor
kantine en school!

**JAN LINGEN'S
BETONINDUSTRIE N.V.**

Veerdam 29 - Telefoon 01850 - 3123 - 1123
PAPENDRECHT

Coöp. Landbouwvereniging
SAMENWERKING

GIESSENBURG - Telefoon 01845 - 254

alles voor de boer: veevoeders - meststoffen -
zaai- en pootgoed - landbouwwerktuigen -
maar ook veel voor iedereen: vaste- en
vloeibare brandstoffen - bestrijdingsmidde-
len - gereedschappen.

BETONFABRIEK

DEN BOER

NIEUW-LEKKERLAND -- Zuid-Holland

Opgericht 1883

Uw adres voor

DIRECTIEKETEN, BARAKKEN,
SCHOLEN, ZOMERHUISJES, enz. enz.

Firma Gebr. Timmer

Houtbouw - Giessendam - Telefoon 2062

Elf maanden lang gaan we herdenken dat anderhalve eeuw geleden de Franse overheersing een einde nam en het weer vrije Nederland een koninkrijk werd. Van 30 april ... tot 30 maart van het volgende jaar zal de herdenking duren; ze wordt voorbereid door een comité dat, zoals al in de Troonrede van 1962 werd aangekondigd, onder voorzitterschap van Prinses Beatrix staat.

De ingrijpende betekenis van de gebeurtenissen, die in 1813 plaatsvonden, hebben ertoe geleid in Den Haag een plein naar dat jaartal te noemen: het bij velen welbekende Plein 1813. Zeer toepasselijk is juist aan dat plein het secretariaat van het nationale comité gevestigd, een samenloop waarnaar overigens niet opzettelijk zal zijn gestreefd, maar die eenvoudig ontstaan is doordat aan het Plein 1813 het departement van algemene zaken, waar dit secretariaat is ondergebracht, zich bevindt.

Er is nog weinig bekend over de wijze, waarop die elf herdenkingsmaanden gevuld zullen worden. Het zwaartepunt zal wel komen te liggen op de 30ste november, die gekozen is als nationale herdenkingsdag.

Een nationaal karakter schijnt ook de manifestatie te zullen krijgen, die zich gedurende een aantal dagen in augustus in Nijmegen zal afspelen. Daar zal de slag bij Waterloo opnieuw gestalte krijgen, ditmaal niet als een gewelddadige veldslag maar als een vrolijk en kleurrijk festijn, omgeven door allerlei attracties.

Het is jammer, dat er rondom deze plannen al direct de nodige verwarring is ontstaan: zou het een onderdeel worden van de nationale herdenking of moest het beschouwd worden als een Nijmeegse aangelegenheid, die buiten de officiële plechtigheden en feestelijkheden valt? Het schijnt dat nu dan toch het eerste het geval zal zijn, een nationale manifestatie dus.

Elf maanden is een lange tijd om een heugelijk feit te herdenken en er zullen in die periode naast de officiële herdenking(en) wel allerlei particuliere en semi-officiële initiatieven worden ontplooid om „1813” in de herinnering terug te roepen. Het is maar te hopen dat daardoor niet al te veel verwarring bij het publiek zal ontstaan en dat naar de nodige coördinatie wordt gestreefd om die verwarring te voorkomen.

Daarom zal men er aan het Plein 1813 goed aan doen zich niet al te lang in nevelen te hullen en binnen niet al te lange tijd een duidelijk en overzichtelijk beeld te geven van de plannen die men voor de nationale herdenking heeft en van de wijze, waarop het publiek die herdenking kan mee beleven.

En hoewel we Nijmegen gaarne een nationale manifestatie met duizenden toeschouwers gunnen, hopen we toch dat het nationale karakter van de herdenking vooral tot zijn recht zal komen op die plaatsen, die in verband met 1813 historische betekenis hebben.

*** Dubbelzinnig

De socialistische eisen op basis van een nieuw rapport van hun Wiarda Beckmanstichting dat de overheid haar uitgavenbeleid uitzet. De stijging van de uitgaven moet gelijke tred houden met de groei van het nationale inkomen.

Er is nog zoveel op alle terreinen te doen! Akkoord, doch dan is voor een belastingverlaging geen plaats meer. Men kan een gulden niet vele malen uitgeven.

Maar de P.v.d.A. verlangt meer. Ook de belastingdruk op de midden-groepen moet worden verlaagd. De rapporteurs zullen zich zeker hebben gerealiseerd dat een ombuiging van die druk naar een redelijk niveau de rijkssinkomsten zeker met 900 miljoen zal verminderen.

Als dit een werkelijk verlangen is rijst de vraag waaruit dit moet worden bekostigd.

En daarop blijven de heren het antwoord vooralsnog schuldig. Is het wellicht de beoelening dit bedrag „te halen” uit een in te voeren vermogens winstbelasting?

Wij kunnen helaas alleen maar raden.

de tegenstand gebroken

d door Foka van Loon

4

Het laatste jaar was tante bedlegerig en moest ze als een kind worden behandeld. Pas een paar weken voor haar dood, toen ze werkelijk niet meer door Gees alleen te hanteren was, gaf ze, jammerend dat ze nu toch in vreemde handen kwam te vervallen haar toestemming om de hulp van de wijkzuster in te roepen. Een bewijs, dat ze werkelijk zeer éénkennig was, hoewel ontegenzeggelijk ook het geld-duiveltje haar te pakken had, wat kort na haar dood bleek, toen ook oom heen ging. Hij stierf, niet zo zeer omdat hij afgewerkt was, dan wel omdat hij te weinig gedaan had in zijn leven, hij was te vadzig en te dik. Na opening van het testament werd de familie bekend gemaakt, dat Geesje de Cloese als erkentelijkheid voor haar trouwe diensten tante's kerkboek met gouden slot geschenken werd, alsmede tante's zondagse japon, die op de naden al begon te breken en bovendien zwart was. Over een geldelijke uitkering was niets vermeld, dus gingen de zoons met de buit strijken. Dat vond Geesje vrij vanzelfsprekend. Alleen ging 't wel even door haar hoofd, dat 't toch wel mooi geweest zou zijn, indien ze niet de voorrechten van een bloedverwante had genoten en geen eigen was geweest. Dan had ze geregeld jaarlijks een zeker loon verdiend en was ze er niet, als nu, zo kaal als een luis afgekomen. Er is hierom echter geen spoor van wrok tegen haar oom en tante in Geesje's hart. Wel realiseert ze zich, een vergelijking trekkend tussen het bedrijf van Stapelkamp en haar oom, dat men er hier overdadig veel personeel op na houdt. Toen ze zich hier kwam verhuren had de vrouw 't ook nog over een vaste arbeider, die in het huisje vlak naast de boerderij woonde en over het gerieflijke hiervan, want nu kon die man altijd naar huis om te eten. En kinderen, behalve die volwassen dochter, zijn er ook niet. De vraag moet Gees wel van 't hart:

„Wat doen ze hier toch met al dat volk?”

Albert schiet in een lach, om wat hij voor echt vrouwelijke overdrijving verslijt.

„Al dat volk? 't Zijn er net op de kop af drie!”

„Nou, maar de baas en de vrouw zijn toch allebei nog gezond en dan is Diana er ook. Ik begrijp niet, waarom ze hier een meid nodig hebben.”

De opvoeding van Gees is klaarblijkelijk niet zonder vrucht gebleven. Het is duidelijk, dat ze zich met zo'n grootscheepse beweging maar nauwelijks verenigen kan.

„Diana, die is meer voor 't binnenwerk; ze naait nogal veel en zo. Ze is, geloof ik, niet zo sterk, ze heeft al een poosje in een tentje gelegen ook. En daarom zijn ze nogal zuinig op haar, zie je. En ze is enige dochter, dat moet je niet vergeten!”

Nee, net. Gees krijgt zo zoetjes aan dieper inzicht in de situatie en meer begrip er voor. Alleen één ding is haar nog duister. Als Diana dan zo goed met de naald overweg kon, waarom keek ze dan Alberts goed ook niet na?

O, maar dat is helemaal Albert z'n eigen schuld, hij erkent het ruiterlijk. Diana stopt z'n sokken keurig, en ook wat uit de was komt, houdt ze netjes bij, maar hij heeft nog een hele hoop liggen uit de tijd van de vorige boer, waar hij knecht was. Die vrouw was wel zo'n oude rommelzak, voerde geen steek uit en zat de halve dag bij de burens over de vloer. Haar kinderen liet ze er bijlopen, of ze regelrecht uit een woonwagen kwamen.

Dus stak ze naar zij kleren helemaal nooit een vinger uit. De hele voddekraam ligt nog altijd zo in zijn kist. Hij wou er Diana niet mee lastig vallen en als zij, Gees, niet zo dringend om werk verlegen zat — hm! hm! — zou hij er uit zich zelf nooit mee voor den dag zijn gekomen.

„Haal op!” zegt Gees welgemoed. „Dan zal ik eens zien, of er nog wat aan op te lappen valt.”

Albert verdwijnt naar zijn kamertje, dat op een hoekje van de zolder afgeschoten is. Hij moet wel lachen en 't hoofd schudden over zichzelf, terwijl hij de trap zonder looper opboldert. Stel je voor, daar is ie, na vijf minuten, de beste maatjes met het meisje, dat hij met zoveel vooroordeel tegemoet is getreden. 't Is ontegenzeggelijk een aardig kind en als ze niet zo vuurrood was, zou er kans zijn dat hij metertijd nog eens verliefd op haar werd. Nu is die mogelijkheid totaal uitgesloten. Eenvoudig ondenkbaar, dat hij een vosje zou nemen! Bij zijn vrienden zou hij zich onsterfelij belachelijk maken, want allen kennen ze zijn afkeer van al wat rood is. Bovendien, zo houdt hij zich zelf deugzaam voor. die avond met Diana is nog maar net goed en wel achter de rug. Dat is een stomme streek van hem geweest. Niet dan wat zucht naar afleiding en lust tot flirten, wat valse verwachting wekken, maar aan de andere kant had 't toch ook weer niet veel te betekenen. Hij hoopt maar, dat Diana 't ook zo op zal vatten, maar zeker is hij daar niet van. In ieder geval zal hij 't alleen zijn met haar de eerste tijd zoveel mogelijk vermijden. Vriendelijk zal hij blijven, maar op een afstand. Ja, maar Albert kent niet de eerlijke argeloosheid van een vrouwenhart als dat van Diana. Voor haar met haar ongecompliceerde aard is het onbestaanbaar, dat de ogen van twee jonge mensen elkaar lokken en liefdetaal spreken, zonder dat hun zielen hetzelfde zouden doen.

Ze komt 's avonds weer met haar ouders naar huis terug. Ze kan weer gemist worden, nu grootmoeder Stapelkamp het tijdelijke met het eeuwige heeft verwisseld.

Albert is dan al naar bed gegaan. Dit bevreemdt Diana niet weinig. Hun laatste — zo abrupt afgebroken samenzijn ligt nog vers in haar geheugen, is zelfs onder alle wederwaardigheden van ziekte en dood geen moment uit haar gedachten geweest. De heimelijke hoop op een spoedige hereniging met Albert en een nadere verklaring van zijn gevoelens jegens haar, bond haar in de afgelopen dagen vleugelen aan de voeten en maakte haar nog liever en vriendelijker voor ieder in haar omgeving, dan ze uiteraard al is. Onderweg babbelde ze opgewekt, naar de smaak van haar moeder wat al te monter, voor iemand, die net bij een sterfbed vandaan komt.

Die van vreugde tintelende opwindning klapt als een zeepbel ineen bij de ontvullende ontdekking, dat Albert er blijkbaar niet de noodzaak van heeft ingezien, noch de innerlijke drang heeft gevoeld, haar terugkomst af te wachten om nog even een warme blik van verstandhouding en een paar woorden met haar te wisselen. Zou ze zich dan toch vergist hebben, die bewuste avond? Heeft ze iets achter hun gezellig gesprek en vooral zijn liefkozend gebaar gezocht, wat er niet in lag? Diana kan het niet geloven. Misschien voelde Albert zich niet lekker, maakt ze zich zelf wijs en met die troostende gedachte valt ze in slaap.

Maar de volgende morgen glijden zijn blikken met zo'n

beledigende (opzettelijke?) onverschilligheid over haar heen, dat het Diana wel duidelijk moet worden, dat, wat in haar het verlangen en de verwachting wekte naar en van geluk, voor hem slechts luchtig en vluchtig spel is geweest. Het heeft er zelfs alle schijn van, dat hij haar ontloopt. Zonder een blik van verwijt, maar onherstelbaar gekwetst, bevrijdt ze hem voortaan van haar kwellende tegenwoordigheid.

Oppervlakkig beschouwd, gaat het leven van haar en hem zijn gewone gang, doch een bacil met een fataler uitwerking dan die enige jaren geleden haar longen aantastte, vreet voortaan aan Diana's hart en verteert haar innerlijke levensvreugde, hoewel ze uiterlijk de schijn zoveel mogelijk tracht te bewaren. Niemand bemerkt dan ook iets van de verandering, die in haar zich plaats greep, behalve vrouw Stapelkamp. Het moederoog ziet nu eenmaal scherp.

HOOFDSTUK IV

„Ho, dat gaat een beetje te hard!” De volledige inhoud van de bus met schuurpoeder sneeuwt in de gootsteen. Diana scheidt het met een lepel terug in een schone jampot.

„Zuinigheid met vlijt, bouwt huizen als kastelen, zou onze Aal in haar tijd gezegd hebben!” licht ze toe.

Gees is aan het aardappelschillen. Ze kijkt op. In haar ogen ligt iets van hunkerende afgunst.

„Onze Aal! Wat klinkt dat aardig! Net of ze er bij hoorde.”

„Dat deed ze ook. Net zo goed als jij nu bij ons hoort”.

Diana schenkt haar een warme blik.

Ze heeft zes jaar bij ons gediend. Dat is lang genoeg om je aan elkaar te hechten of een gloeiende hekel aan iemand te krijgen.”

„Zo is 't net” stemt Gees toe.

„'t Wordt in haar hart één groot feest, om wat Diana zeven zei. Och, natuurlijk, ze weet wel, dat ze hier helemaal als lid van 't gezin wordt beschouwd, maar 't is toch leuk en verwarmend, om 't haar als iets concreets te horen uitspreken. Wel ja, ze heeft het opperbest getroffen. Schoof de boerin haar daar straks niet eigenhandig een warme stof toe.

„'t Is voor 't zelfde geld” zei ze, toen Gees protesterend beweerde, dat ze nog geen oud wijf was.

Naast deze onderverwarming schijnt het winterzonnetje haar in het gezicht en roostert het fornuis haar rug. Er blijft niets te wensen meer over, dan dat ze niet levend verbrand mag. Het aardappeljassen gaat haar vlot van de hand. Als levende op de rug donkerdergekleurde regenwormen kronkelen de schillen onder haar vlijmscherpe mes vandaan.

„Waarom ging Aal hier eigenlijk midden in 't jaar weg, als 't toch van weerskanten zo goed beviel?” informeert ze als aanloopte tot een gezellig praatje.

Ze heeft wel eens gedacht, dat er iets minder prettigs achter dit plotseling vertrek stak, daarom wou ze er nooit rechtstreeks naar vragen. Nu Diana echter met zoveel sympathie over Aal spreekt, vreest ze geen indiscretie of onaangename onthullingen meer. Diana schuurt de zinken plaat van het aanrecht tot die blinkt als zilver. Ze staat met de rug naar Gees toegekeerd. Terwijl ze zich met haar waarlijk succesvolle arbeid bezig houdt, geeft ze tekst en uitleg.

„Dat zit zo: een zuster van Aal kwam deze zomer plotseeling te sterven. Haar zwager bleef zitten met een hok vol kinderen. ik geloof, dat het er zo'n stuk of tien, elf zijn. Hij heeft 't eerst, zoals dat dan gaat, met een huishoudster geprobeerd, maar dat was niets gedaan. Dat mens dat hij eerst had, kwam uit een rustig gedoeitje, bij een paar oude mensen vandaan pardoes in die vliegende drukte. 't Hoofd liep haar met een goede week al helemaal om en haar handen gingen van schrik verkeerd aan 't lijf staan. „Als ik m'n verstand nog wat houden wil, moet ik hier gauw weg!” zei ze tegen Aal haar zwager. Nou, je begrijpt, die man had geen gebrek aan ook nog een halfgare huishoudster, hij heeft haar maar gauw weer laten gaan. Toen heeft hij het nog es geprobeerd met een jong ding, maar dat liep ook mis. Die wou met een klein half jaar al met hem trouwen, gaf ze hem te verstaan. Je zou zeggen, waar haalt zo'n kind het lef vandaan niet, om in een huishouding van zo'n twaalf mensen te willen stappen. Maar Hilbert was te verstandig en ook nog te bedroefd om er op in te gaan. Natuurlijk was haar aardigheid er toen af en pakte ze haar koffers weer. Toen is onze Aal, die goeie slokkerd, maar in dat schooltje kinders gestapt. Ze zei, één moet het toch doen, waarom zou ik die ene niet wezen? Ja, zeg daar nou maar es wat tegen, maar ik wil eerlijk bekennen, dat ik het haar niet makkelijk nagedaan had.”

„En kan ze 't er een beetje stellen?” vraagt Gees, een en al belangstellend voor het resolute meisje.

„O ja, daar sta je van te kijken, zoals ze dat lapt. Horen en zien vergaat je soms, een kermis is er nog rustig bij, maar als Aal zegt: En nou allemaal de snavels dicht, dan zijn ze zo stil als muisjes, tot de kleinste toe. Leuk is zoets, hé?”

Diana glorieert over de ongeëvenaarde flinkheid van Aal of het haar bloedeigen zuster was. Gees snijdt peinzend een aardappelschil aan mootjes.

„'t Was anders een hele slag voor zo'n man, om zijn vrouw te verliezen.”

Om Diana's mond spant zich een trek van eindeloze droefgeestigheid.

„Och ja”, zegt ze zacht, „maar ik vind, dat er erger dingen zijn. die een mens dieper treffen! Dit stel was heel gelukkig met elkaar. Hij deed alles voor haar en zij had veel voor hem over. 't Was altijd mooi en goed tussen die twee. Je mag nog liever hebben, dunkt mij, dat de dood je het liefste ontnemt, dan dat iemand aan wie je hele hart hangt ijskoud je leven kapot maakt en zelf weer vrolijk verder gaat. Dat gebeurt ook!”

Diana's stem is zo geladen met bitterheid, dat het Gees wel moet treffen, daarom slaat ze onbewust een moederlijk-vertrouwd toon aan:

„Ja, meisje, zo denkt jij er over. maar die zwager van Aal zal 't wel niet zo zien. Ieder voelt doorgaans zijn eigen pijn het best en een mens is vaak 't allermeest met zichzelf begaan en dat is, geloof ik, toch niet goed. Hoe meer wij ons in het verdriet van een ander verdiepen, hoe lichter ons eigen pakje wordt!”

(Wordt vervolgd)

Bevrijdingsfeest

Een halve eeuw geleden was het 1913. En dus het jaar, waarin het eeuwfeest van de Nationale Bevrijding van 1813 werd herdacht.

De herdenking was toen minder gecentraliseerd als nu in het voornemen schijnt te liggen. Elke stad en elk dorp regelde de eigen feestplannen. En de 30ste november speelde nauwelijks een rol. De feesten waren in de zomer. Er waren streken, waar de dorpen het zo hadden geregeld, dat ieder zijn eigen dag kreeg, opdat het „jongvolk” van alle feesten kon profiteren. De jongelui waren dan ook wekenlang in touw. In hoeveel dorpen toen Koning Willem I plechtig in een schuit via de dorpsvaart of over een meer is aangevoerd, en begroet door drie notabelen, die het driemanschap moesten voorstellen, is niet bij benadering te zeggen.

Maar er waren ook moeilijkheden, die we ons nu nauwelijks meer kunnen voorstellen. De socialistenvoelden over het algemeen weinig of niets voor deze feesten. En met name de onderwijzers, georganiseerd in de door Ossendorp geleide Bond, moesten er niet veel van hebben. Deze Bond was fel rood en voorstander van de republikeinse school. Een hoofd der school behoorde er niet te zijn. De hoofden waren „de natuurlijke vijanden” van de onderwijzers. Er de heren waren ook voor de republiek als staatsvorm in Nederland. En dus tegen het Oranjuhuis.

In Sneek b.v. besloten de dames en heren, die tot de bovenbedoelde organisatie behoorden, niet mee te doen. Vooreerst, zo zeiden zij, kwam het hun eergevoel te na, om mee te doen met voorstanders van de Christelijke school. Want die zeiden bij andere gelegenheden zoveel kwaad van de openbare school, dat er met hen niet samen een feest te vieren viel. En in de tweede plaats, als zij al meededen, moesten zij waarborgen hebben, dat het bevrijdingsfeest niet onttaarde in een Oranje-feest. En aangezien in Sneek het Oranje-comité zelfs de leiding van het feest zou hebben, was in elk geval in de stad van de waterpoort de medewerking uitgesloten. Zij konden niet, vanwege principiële bezwaren.

Tot grote ergernis vooral van de liberalen. Die wilden de verkiezingen van 1913 gebruiken, om „eensgezind front te maken voor de openbare school”, maar als De Ossendorpiënen zo optraden, dan zou rechts dat in de politieke strijd niet onvermeld laten.

Twee jeugdconferenties over politiek

Na verscheidene conferenties over bijbelse en maatschappelijke onderwerpen, georganiseerd door en gehouden op „De Witte Hei”, zullen binnenkort twee weekend-conferenties worden gewijd aan politieke onderwerpen. Op het weekend van 16-18 februari zal mr. W. R. van der Sluis uit Bilthoven spreken over de vraag „Kan een verenigd Europa een christelijk Europa zijn?”

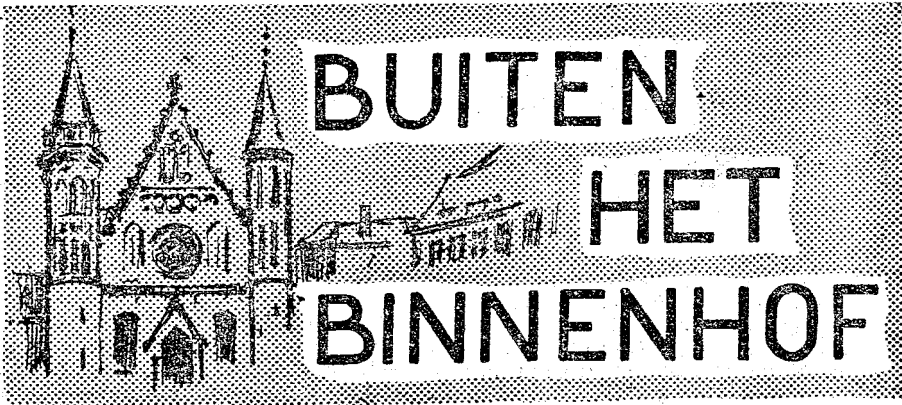
De opmars der jonge volken zal drs. J. Klatter uit Amstelveen behandelen tijdens de weekend-conferentie van 30 maart-1 april. De conferenties worden gehouden op „De Witte Hei”, Biltseweg 8 te Huis ter Heide (U.). Door het Gereformeerd Jeugdcentrum worden gaarne verdere inlichtingen verstrekt.

WEET u wat ik nu zo graag zou willen? Schrijven! Alsmar schrijven. Schrijven over onderwerpen, die ikzelf zal kiezen. Of ieder begrijpt wat ik schrijf, laat mij koud, of ik de gemeenschap dien met mijn schrijven, dat zal de gemeenschap moeten uitmaken. Of ik een uitgever zal vinden, die mijn werk zal uitgeven . . . ja, dat is natuurlijk wel gewenst. Maar zo belangrijk is dat ook weer niet. Want ik wil, dat de overheid subsidieert, waar de uitgever ophoudt te betalen. Met een variant op mevrouw Bosboom-Toussaint (nu ja, die was een dochter van een apotheker en getrouwd met een kunstschilder) die moet gezegd hebben: „dominees komen nooit in de hemel” zou men kunnen zeggen: „uitgevers komen nooit in de hemel . . .” Ach, daarmee moet je ook oppassen, want de uitgever heb je als schrijver wel nodig. Maar ja, wat betaalt hij? Laat ik nu zeggen, dat ik een boek per jaar schrijf, een roman. Ik wil daarvoor minstens f 10.000 hebben. Laten er nu 500 van verkocht worden, van die boeken dan. Dan moet het boek per stuk f 20 kosten. Dat betaalt niemand, dat is zelfs mij duidelijk. Ik wil, dat de overheid daarbij helpt. Maar dat wil de staatssecretaris o. k. en w., mr. Y. Scholten, niet. Dat is toch eigenlijk te zot om over te praten. En het ergste is, dat er schrijvers zijn, die die man nog gelijk geven. Neem die Bomans, die een ton per jaar verdient. En die Karel van het Reve, die weet geen raad met zijn professorensalaris. Dat heeft een bekend schrijver tenminste gezegd. En die Gresshof, die is ook al tegen staatssteun. Met die mensen kan ik niet praten. Met professor Stuiveling, ook een schrijver (wat die met zijn professorensalaris doet is niet bekend) zeg ik: „het literatuurbeleid in Nederland is op schandelijke wijze achtergebleven . . .” En met de zachtmoedige dichter Adriaan Morriën zeg ik: „De staatssecretaris maakt niet de indruk van iemand, die zich ooit in het onderwerp heeft verdiept . . .” Want waarom worden andere kunsten wel gesteund en moet de literatuur het loodje leggen? Broodschrijvers? Loodschrijvers zijn we!

Maar nu in ernst, want dit is een ernstige zaak. Uit de berichten hieromtrent weet u, dat een aantal schrijvers bij de heer Scholten is geweest om hem te vragen elk jaar minstens een miljoen op tafel te leggen voor de schrijvers. De staatssecretaris heeft doen weten, dat hij dat per se niet van plan is. „Uw uitgevers moeten u betalen” heeft hij ondermeer gezegd. Voordat hij dat kon zeggen, hadden de schrijvers al alle mogelijke medewerking geweigerd om jurylid te zijn. Ook wilden zij geen literaire prijzen meer in ontvangst nemen, onder het mom, dat die toch maar op een fooi geleken. Zij wilden een miljoen of niets.

Ik laat nu terzijde „bijkomstigheden” over prijsvaststelling van smaldeeltjes, over auteursrechten, over achterstand ten departemente met betrekking tot aansluiting bij de Berner Conventie en wat dies meer zij. Dat zijn belangrijke factoren, maar zij moeten niet het feit verdoezelen, dat de schrijvers door de overheid gesteund willen worden, omdat zij met hun pen niet genoeg kunnen verdienen in Nederland. En toch willen zij van hun pen leven. Van hun pen en van de portemonnaie van de belastingbetaler. Want zij vragen de subsidies en de stipendia niet van mr. Scholten persoonlijk.

Ik ben van mening, dat schrijvers in de eerste plaats door de uitgevers moeten betaald worden. Als de uitgever zegt dat hij niet méér kan betalen, omdat voor

het geleverde produkt geen grote markt bestaat, dan moet dit een teken zijn dat er iets verkeerd is gebeurd. Stelt u voor, ik ben een dichter. Wie zegt dat ik dat ben? Meestal denk je zelf dat je er een bent. Maar als een aantal critici zegt, dat je een dichter bent, dan zal het wel zo zijn. Indien nu het lezend publiek mijn gedichten niet wil lezen en deze dus niet koopt, heeft de uitgever een strop, heb ik een strop. Moet ik nu mijn hand bij de overheid kunnen ophouden om subsidie? Want ik ben een dichter en ik moet van mijn pen kunnen leven! Dat is een onjuiste redenering. Heel nuchter bezien: ik kan van mijn gedichten niet leven, ik zal een betrekking moeten zoeken die mij in staat stelt zonder subsidie van de overheid te leven. Dat die betrekking een baas boven mij stelt, die voorschrijft hoe laat ik moet beginnen en hoe laat ik kan ophouden, is iets waarin ik mij zal moeten schikken. Ik kan dan in mijn vrije tijd mijn dichterschap tot uiting brengen. Niemand zal toch van mij geloven, dat ik acht uur per dag zit te dichten.

Zo is het met de schrijvers. Men kan in Nederland in het algemeen niet van zijn pen leven. Meestal leeft men deels van de pen, deels van de tong en van hard werken daarmee, als men als schrijver, in een vrij beroep dus, een bestaan kan voeren. Er zijn er maar weinigen die dat beschoren is. Inderdaad, het is moeilijk om als schrijver van de pen te leven. Moet mr. Scholten nu zeggen: ja ons land is klein, buiten ons land wordt geen Nederlands gelezen, dus hier hebt u jaarlijks een miljoen en verdeel dat maar onder de goede schrijvers? Ja moet hij dat zeggen namens u en mij? Ik vind van niet. Dat schouwburg en opera gesubsidieert worden is geen zuiver argument, omdat deze kunstuitingen (en dat zijn ze ook niet altijd) een veel groter publiek bereiken, dan de meeste schrijvers. Bovendien: de subsidies zijn, gezien de kwaliteit van het gesubsidieerde, wel eens wat erg hoog.

De schrijvers verwarren kunst en economie. Of de staat méér kan doen met stipendia, met reisbeurzen, met opdrachten, ik geloof van wel. Maar om de staat te dwingen, een miljoen op tafel te leggen want anders loop ik weg . . . En wie verdeelt dat miljoen? Wie maakt uit, of ik er iets van krijg? Ik krijg er niets van, dat weet ik. Maar waarom Sybren wel en Adriaan niet? en . . . maar over Godfried praten we niet. Wie maakt uit, of ik een schrijver ben? Moeten de schrijvers dat uitmaken? Of moeten we eens bij winkels als De Slegte gaan kijken?

William Frankema

WOUDA ZADEN
ORANJEWOUD
Vraagt nieuwe prijscourant
Tel. 05130-2141 2. Ginneer

Kruiswoordpuzzel

Horizontaal: 1. stand, orde, 5. toegang, 9. bevel, 13. plaatje, 14. lichaamsdeel, 15. bruto winst, 16. behoeftige, 17. vrouw, 19. insekt, 20. vogel, 21. kluisenaar, 22. emballage-gewicht, 25. vruchtbare plaats, 27. ratouw, 31. leesteken, 33. jongensnaam, 35. beweging, 37. ellendig, 38. valleien, 39. lidwoord, 40. gemeente in Gelderland, 42. spoedig, 43. hier werd de wereldkaart in 't geheim vastgelegd, 45. rekening, 47. boomdeel, 49. Indonesisch dorp, 53. begiftigen, 55. deel van zeebeen, 58. O.T.-figuur, 59. riviermonding in Zwarte Zee, 61. meisjesnaam, 62. boekwerk, 63. jongensnaam, 64. volksvergadering, 65. Europeaan, 66. plant, 67. vuur.

Verticaal: 1. weekdier, 2. graansoort, 3. wijlen koningin der Nederlanden, 4. plaats met glasindustrie, 6. meisjesnaam, 7. rauw, 8. Turkse landvoogd, 9. soort zout, 10. kledingstuk, 11. kruisboog, 12. ziekte, 17. hap, 18. grondsoep, 23. vogel, 24. sierplant, 25. plaats in Overijssel, 26. kransje, 28. drank, 29. kunstbeen, 30. manwif, 32. vreemde munt, 33. bloeiwijze, 34. schilderij, 36. een weinig, 41. schuttende dwarspaal, 44. tankafweermiddel, 46. stand, 47. beroep, 48. drukte, 50. sommige, 51.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
13					14			15				
16					17			18		19		
20							21					
					22		23					
24		25		26				27	28		29	30
31	32					33		34		35		36
37						38						39
40			41			42			43	44		
		45				46			47			
						48						52
53		54						55			56	57
58						59		60			61	
62								63			64	
65						66						67

aandeel, 52. eindpunt Bagdadspoorweg, 53. heldenzanger, 54. mevrouw, 56. groente, 57. hemellichaam, 60. voorzetsel.

Oplossing vorige puzzel

Horizontaal: 1. bloedproef; 6. kuch; 9. Lydia; 10. leerstoel; 12. taaitaai; 13. rijse; 15. afkomst; 17. geschat; 19. fan-

tast; 21. droogje; 22. engel; 24. raad-sels; 27. inlanders; 28. alles; 29. rust; 30. toegenegen.
Verticaal: 1. Balk; 2. oudbakken; 3. draai; 4. rolvast; 5. edeling; 7. helse steen; 8. espresso; 11. ons; 14. palfrenier; 16. Maasland; 18. hagelslag; 20. torpedo; 21. drassig; 23. gal; 25. staan; 26. Asen.

Centrale vergaderingen

Wij komen bijeen...

Gaarne vestigen wij de aandacht op enkele centrale vergaderingen in de verschillende delen van het land.

In chronologische volgorde zijn dit de volgende:

- * Op donderdag 7 februari komen de A.R. vrouwen van Gelderland bijeen. De plaats van samenkomst is „Riche National”, Nieuwe Plein (hoek Jansstraat) te Arnhem. Aanvang der vergadering te 14.30 uur. Als spreker zal optreden mej. J. van Leeuwen te Rijswijk (Z.H.).
- * Op zaterdag 9 februari belegt de Statencentrale Dokkum haar jaarvergadering. De plaats van samenkomst is het „Bolwerk” aan de Oranjewal te Dokkum. Aanvang der vergadering te 14.00 uur. De agenda vermeldt o.m. als spreker mr. D. Okma, lid van Gedeputeerde Staten van Friesland.
- * Op dinsdag 12 februari belegt de Statencentrale Zutphen haar jaarvergadering. De plaats van samenkomst is de zaal der Hervormde Kerk, Kerkstraatje 3 te Zutphen. Aanvang der vergadering te 20.00 uur. Als spreker zal optreden de heer J. A. van Bennekom, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.
- * Op dinsdag 12 februari houdt de Statencentrale Heusden een centrale vergadering. De plaats van samenkomst is een der lokalen van de Geref. Kerk te Almkerk. Aanvang der vergadering te 19.30 uur. Als spreker zal hier optreden mr. B. W. Biesheuvel, lid van de Tweede Kamer der Staten Generaal.
- * Op woensdag 13 februari wordt te Hoofddorp de traditionele jaarlijkse partijdag gehouden, georganiseerd door de Bondskiesvereniging Haarlemmermeer. Het is een toogdag voor het zuidelijke gedeelte van Noord-Holland en omgeving. Deze 46ste partijdag bestaat uit een middag- en een avondvergadering. De middagvergadering zal gehouden worden in „t Verscholen Nest”, aanvang te 14.45 uur. Als spreker zal optreden mr. dr. J. Meulink, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal (gelegenheid tot discussie). De avondvergadering zal gehouden worden in de „Beurs”, aanvang te 19.45 uur. Dan zullen als sprekers optreden Z.E. Staats-

ACHTER PAGINA

HET IS VANZELFSPREKEND, dat op dit werkseizoen der partijen sterk het stempel wordt gedrukt van de naderende verkiezingen van de leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal. Het werk voor de in voorbereiding zijnde stembuscampagne vergt in zulk een periode de meeste aandacht.

Al dit werk voor de verkiezingen mag echter toch het gewone partijwerk (leden- en abonneewerving, meningsvorming e.d.) niet geheel en al naar de achtergrond verdringen. Dat zou de algemene positie van de partij — dus ook in het kader van de verkiezingswerkzaamheden — uiteindelijk stellig niet ten goede komen.

Taken, welke eveneens voortgang moeten hebben, maar in eerste instantie wat meer op de weg van de besturen der kiesverenigingen liggen — overigens soms toch ook weer in samenwerking met leden van de propaganda-commissie, terwijl ook hier leden bij kunnen springen — zijn de inning der contributie (en de verhoging daarvan), het bijhouden der ledenregisters, het doorgeven aan het partijbureau van bestuurs- en ledenmutaties, het beleggen van vergaderingen enz.

Wij deden hiermede slechts een greep uit de normale activiteiten. Bij een enkel punt staan wij nog even stil.

* LEDEN

BELANGRIJK is, dat er een goed contact is tussen de leden onderling, dat er een regelmatig verkeer is tussen kiesvereniging (bestuur) en leden en dat er regelmatig nieuwe leden gewonnen worden.

Wanneer dit allemaal goed in orde is en gesmeerd loopt, is er een uitstekende basis om in de omgeving, waarin de kiesvereniging opereert, met succes werkzaam te zijn. Wij willen er nu mede volstaan dit hier te onderstrepen.

* CONTRIBUTIE

ONMIDDELLIJK verband houdend met de leden — zowel degenen die reeds korter of langer lid zijn als zij, die op het punt staan lid te worden — moet gewezen worden op de contributie.

secretaris B. Roolvink en ds. D. Biesma jr., te Aalsmeer (geen gelegenheid tot discussie).
* Op donderdag 14 februari houdt de

Leden en contributie

Als men lid is of wordt van een organisatie moet men bereid zijn een zodanige contributie te betalen, dat men — naar draagkracht — op een goede wijze het bloeiend bestaan van die organisatie steunt.

Daarom moet men als leden samen, met elkaar, de plaatselijke kiesvereniging zodanig financieren, dat deze een behoorlijk bestaan heeft. En een „behoorlijk bestaan” betekent, dat de kiesvereniging aan al haar afdrachtverplichtingen aan de regionale en landelijke organen kan voldoen en tevens zelf plaatselijk financieel alles kan doen wat in het belang van een goede invloed van de christelijke politiek gedaan kan en moet worden.

Het mag niet zo zijn, dat mogelijkheden, welke er zijn voor het uitdragen van de christelijke politieke visie, onbenut moeten worden gelaten, omdat de verenigingskas de bodem laat zien.

In dit verband is het wellicht goed nog eens te stellen, dat de zaak van de financiën der kiesvereniging niet alleen op de schouders van de penningmeester mag drukken, maar dat het hele bestuur daarvoor verantwoordelijk is.

* WIJZE VAN INNING

OP HET EERSTE GEZICHT is dit wellicht wat merkwaardig, maar de hoogte van de contributie, welke leden bereid zijn op te brengen, kan in sommige gevallen mede beïnvloed worden door de wijze waarop de gelden geïnd worden.

Voor de meeste penningmeesters zal het in het algemeen gesproken het gemakkelijkst zijn om eenmaal per jaar de jaarcontributie van een lid op de girorekening van de kiesvereniging te ontvangen of per kwitantie geïnd te zien. Of per half jaar, want ook dan bezorgd de boeking ervan de penning-

meester slechts betrekkelijk weinig werk.

Degenen, die op deze wijze hun contributie kunnen betalen moeten dat beslissend zo doen, want daarmee maken zij het de penningmeester gemakkelijk, en heeft deze wat meer tijd voor de inning van de contributie van hen, die het beter past per kwartaal of per maand, een enkele keer soms zelfs per week te betalen.

NU doet het verschijnsel zich voor, dat velen bereid zijn jaarlijks in totaal een hogere contributie te betalen, wanneer zij in de gelegenheid worden gesteld (op deze mogelijkheid moet men die leden dan ook wijzen) per kwartaal op per maand te kunnen betalen.

Dat is ook niet vreemd. Om een voorbeeld te noemen: een bedrag van f 10,— contributie „hakt er in”, wanneer dit als jaarcontributie op één maanbudget komt te drukken, terwijl vier maal f 3,— of twaalf maal f 1,— (totaal dus f 12,—) voor het betalende lid beter is te overzien. Bovendien levert deze methode de kiesvereniging een extra bate op van f 2,— van dat ene lid.

TENEINDE de inning per maand of ook per kwartaal te vergemakkelijken, willen wij er u nog eens op wijzen, dat vanwege het partijbureau contributiekaarten worden verstrekt, bevattende 12 coupures van resp. f 0,50, f 0,60, f 0,75, f 1,— en f 1,25 per maand.

Aan de leden, die eenmaal per maand wensen te betalen kan telkens één coupure als betalingsbewijs overhandigd worden. Voor hen, die per kwartaal betalen kunnen drie coupures tegelijk van de contributiekaart gescheurd worden.

De penningmeesters der kiesverenigingen kunnen de hier bedoelde contributiekaarten op het partijbureau bestellen tegen de prijs van f 3,— per 100 kaarten, d.i. dus drie cent per kaart.

Men is op het partijbureau graag bereid op verzoek een aantal kaarten ter kennisneming aan de penningmeester toe te zenden.

Kamercentrale Tilburg haar jaarvergadering. De plaats van samenkomst is het Oranjehotel te Breda (tegenover het station N.S.). Aan-

vang der vergadering te 19.45 uur. Als spreker zal optreden de heer H. van Eijsden, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Steeds meer mensen.....
zien het belang in van een goede voorlichting. Elke week wordt de lezerskring van Nederlandse Gedachten groter. Werft u mee?

BON VOOR SLECHTS f 3.25 PER HALFJAAR ONTVANGT U WEKELIJKS NEDERLANDSE GEDACHTEN

Noteert u als nieuwe abonnee:

NAAM:

ADRES:

WOONPLAATS:

Opgegeven door:

NAAM:

ADRES:

WOONPLAATS:

Opsturen aan administratie Nederlandse Gedachten, Dr. Kuyperstraat 3 te 's-Gravenhage. Abonnementsprijs f 3.25 per halfjaar. Giro 89673.

Iemand, die beslagen ten ijs wil komen... neemt een abonnement op Nederlandse Gedachten.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

(VOOR HET EERST VERSCHENEN IN 1829 ONDER REDACTIE VAN MR. GUILLAUME GROEN VAN PRINSTERER)

WEEKBLAD VAN DE ANTIREVOLUTIONAIRE PARTIJ

„Kleine partij in grote wereld”

• Radiotoespraak van mr. W. R. van der Sluis
secretaris van de A.R. Partij, op 7 februari 1963

WAT een politieke w a p e n s c h o u w is zal u ongetwijfeld bekend zijn. Het is vaak een enigszins protserig vertoon.

Herinnert u zich nog de potsierlijke defilé's, die leider Mussert in de bezettingstijd langs zich liet trekken?

De N.S.B. was een partij, die niets beters te doen had dan in ganzepas af en aan te marcheren.

Want wat de inhoud van de nationaal socialistische politiek zou zijn, dat werd niet door Anton Mussert, doch in Berlijn uitgemaakt. Voor de franje mochten dan de satelieten organisaties van Herr Hitler zorgen.

En vandaag is het in Oost-Europa nog net eender.

Deze gedachte overviel me zaterdag j.l. toen het A.R. Partij Convent in Utrecht 10 uur lang bijeen was om haar Program van Actie 1963, dus haar politieke lijn voor de volgende parlementaire periode uit te stippelen.

Dit was geen wapenschouw, al waren er meer dan 250 afgevaardigden uit alle delen van het land present.

Die bijeenkomst had meer van een argumenten-parade

Want, zoals dit in een democratisch bestel behoort, er kwamen tientallen wijzigingsvoorstellen op tafel, die allemaal met gloed en vuur door afgevaardigden verdedigd werden en veelal met het goede resultaat, dat zij overgenomen werden.

Soms ook werden ze vanachter de bestuurstaafel weerlegd.

In zo'n bijeenkomst bepaalt een democratische partij haar program zonder uniformen en fanfares. Maar daarom is het voor onze samenleving des te zinvoller.

Over het Program van Actie zelf behoeft ik weinig meer te zeggen. De vrucht van deze marathon-discussie wordt deze week in het contact-organ van onze partij, „A.R. Post”, neergelegd.

We hebben heel wat extra-exemplaren laten drukken, zodat u niemand tekort doet indien u van uw belangstelling blijkt geeft door een nummer van dit blad op te vragen.

Ons adres is Bureau A.R.-Partij, Dr. Kuiperstraat 3, Den Haag.

Dit program zal op 23 maart a.s. ter bekrachtiging aan de Deputatenvergadering, u zou dat de algemene vergadering van onze partij kunnen noemen, worden aangeboden.

Op de avond voorafgaande aan dit langdurige overleg over het verkiezingsprogram, was het Partij Convent ook al bijeen. Toen ging het over huishoudelijke zaken.

Die term is vooral van toepassing op het stellen van dubbeltallen voor het partijbestuur.

Het is in onze partij namelijk zo, dat

de afgevaardigden van alle kiesverenigingen op de Deputatenvergadering een nieuw partijbestuur kunnen kiezen, als het oude niet voldaan heeft. Dat is democratisch.

Een wat minder huishoudelijke zaak was de beslissing over de lijstaanvoering van de A.R. Partij.

Daar hebt u als kiezeres en kiezer immers ook mee te maken.

Daarom ga ik daar iets breder op in. De A.R. Partij komt in de regel uit met één lijstaanvoerder. Dat waren na de tweede wereldoorlog dr. Jan Schouten, u welbekend, en daarna, sinds 1956 prof. Zijlstra, wiens naam u ook wel iets zegt.

Aangezien prof. Zijlstra zich ditmaal niet voor een Tweede Kamerzetel beschikbaar stelde, kan hij ook moeilijk onze eerste Kamerkandidaat, dus de lijsttrekker zijn.

Deze situatie heeft veel beraad vergd.

Wij zijn namelijk van mening, dat men niet als lijstaanvoerder geboren wordt. Daar moet je — in politiek opzicht — naar toe groeien.

Een lijstaanvoerder moet als het ware het volledige „gezicht” van de partij weergeven.

Men doet dus verstandig niet te snel aan te nemen, dat dit met iemand het geval is, hoe voortreffelijk die persoon overigens zijn politieke werk ook verricht.

Het is bovendien voor de betrokkene zelf ook niet zo plezierig om te snel van zijn partij te horen te krijgen: gaat u nu maar in uw eentje voorop.

Deze en andere overwegingen hebben het Partij Convent doen besluiten in 1963 een driemanschap aan het hoofd van de a.r.-lijsten te plaatsen.

Staatssecretaris Roolvink krijgt 7 Kamerkieskringen aan te voeren, Mr. Biesheuvel 6 en de heer Smallegen 5.

Dit drietal geeft gezamenlijk een goed beeld van onze partij.

Mét mejuffrouw Rutgers als vrouwelijke kandidaat op een verkiesbare plaats vormen zij „het gezicht” van de huidige A.P. Partij. Man en vrouw in de christelijke politiek.

De overige 20 Kamerkandidaten, wier plaatsen ook vaststaan, heb ik daarmee niet te kort gedaan. Zij completeren hetgeen de A.R. Partij straks in het veld brengt.

Hoe gaat die A.R. Partij de komende strijd in, zult u willen weten. Als een kleine partij in een grote wereld. Deze laatste uitdrukking is de titel van een kersvers boekje, dat onze huidige fractievoorzitter in de Tweede Kamer het licht deed zien.

Daarover wil ik ook graag nog iets zeggen. Het kan natuurlijk geen volledige boekbespreking worden. Daarom raad ik nu al reeds aan dit geschrift zelf aan te schaffen. Het is voor slechts f 1.50 in elke boekhandel te krijgen. Bestellingen worden door ons bureau ook graag naar de uitgever doorgezonden.

De schrijver, dr. Bruins Slot, is een man, die met grote overtuiging gekozen heeft voor een principiële christelijke politiek.

Hij schrijft: „Ik ben in de politiek terecht gekomen door het verzet tegen Nazi-Duitsland.” Het gruwelijke onrecht, dat Hitler pleegde, deed de schrijver als verzetsman deelnemen

DR. BRUINS SLOT

aan de strijd om een vrije wereld, Maar ook nu nog gaat het de christelijke politiek niet alleen om één volk, één staat of een blok van staten. Het is meer dan dat, het is de hele wereld waarom het gaat. In dat opzicht staan de christelijke politici vlak naast de zendingmensen, al hebben beiden een eigen arbeidsveld.

Het gaat in de gehele wereld om het getuigenis der Waarheid en het ontmaskeren van de leugen, die overal ook nu nog oppermachtig schijnt. Wat mij in dit boekje zo treft is de rotsvaste overtuiging, dat ook een kleine partij als de onze een taak en een kans heeft in die grote wereld om ons heen.

Tot die grote wereld behoort ook ons eigen land.

Daarom blijven de binnenlandse vraagstukken van groot belang. Daaraan dankt onze partij zelfs haar ontstaan.

Maar steeds meer vindt een verplechting van nationale en internationale beslissingen plaats.

Denkt u maar aan het defensiebeleid, de agrarische politiek, het handelsbeleid, kortom vrijwel de gehele sociaal-economische problematiek.

Och, u merkt dat persoonlijk ook steeds meer in uw eigen beroep of branche.

De internationalisatie-proces is niet zozeer een kwestie van bewust die richting uitkoersen. Het is meer nog een integratie, die door de sterke veranderingen in de techniek, de communicatie-middelen, kortom als een vanzelfsprekende natuurlijke ontwikkeling wordt ervaren. Daarin schuilten grote gevaren.

Daarin liggen ook kansen en mogelijkheden voor de christelijke politiek.

Nu kunnen we, ook als christenen, natuurlijk lui in onze stoel blijven zitten met een gezicht van: het gaat ons boven de pet, ze doen maar...

Dan zitten wij misschien wel lekker en schijnbaar buiten schot, maar dan zit het met onze roeping om als christen mee invloed uit te oefenen, niet goed.

Dat maakt dit boekje ons wel heel duidelijk.

Het communisme is in het offensief. Het is de taak van het Westen, zo zegt de schrijver, om de weg te vinden tot het politiek-psychologisch tegenoffensief.

Maar als in het Westen de religieuze basis voos is, dan is ook het Westen een kolos op lemen voeten.

Kuyper heeft de A.R. de democratie, het meespreken geleerd.

Voor christelijk pessimisme in de trant van: „ik leg toch geen gewicht in de schaal” is geen plaats.

De Bijbel leert ons in Matheüs 11 dat de kleinste in het Koninkrijk der He-

Dames-,
heren- en
kinderkleding

Wieringa

ZWOLLE
APELDOORN
HILVERSUM

AMERSFOORT
ARNHEM

melen groter is dan de grootste, die uit vrouwen geboren is.

Daarin ligt de aanmoediging, de stimulans, die God zelf ons geeft, ook in de politiek.

Anti-Revolutionair is schijnbaar een verouderd begrip, maar het betekent nog steeds strijden tegen de omkering van Gods ordeningen. Die revolutie is nog steeds actueel.

Tegen die omkering, tegen de leugen gaat het ons ook vandaag.

Daarom is het uitgangspunt niet alleen in dit geschrift, maar ook in ons Program van Actie 1963 en de komende stembusrijd, dat wij in de politiek bewust het Evangelie belijden.

Dat doet geen socialistische of liberale partij.

Die zijn religieus neutraal.

Zij kiezen als partij niet ten aanzien van het diepste, dat een mens beoert: de keuze vóór of tegen Christus.

En niet kiezen is in dit opzicht: verkeerd kiezen.

Dat moet een Christus belijdende partij als de onze blijven uitspreken.

U weet dat de Bijbel de overheden soms betitelt als goden (met een kleine g). Welnu als u met psalm 138 instemt, dan is dit ook een politieke belijdenis: „Ik zal U, God, loven met mijn ganse hart.

In de tegenwoordigheid der goden zal ik U psalmzingen”.

Dat loven van God in het midden van de overheden en van onze medemensen in 1963 en het van daaruit meewerken aan het oplossen van praktische politieke vraagstukken, dat kan niet gebeuren vanuit een luie stoel, terzijde van de grote wereld.

Die taak trachten wij, helaas met veel gebrekkigheid, maar dan toch eerlijk en volhardend, te vervullen in onze partij.

En u?

Doet u daar ook wat aan? Doe mee!

¹⁾ „Kleine partij in een grote wereld” door dr. J. A. H. J. S. Bruins Slot; uitgave J. H. Kok N.V. te Kampen. 132 pagina's; prijs f 1,50.

IVOROL
Excellent witmakende tandpasta

Bijzondere grote voorraad

ORGELS en PIANO'S

Elektrische en Elektronische orgels.

Vraagt vrijblijvend onze

geïllustreerde prijslijst

BOOT

Orgel- en Pianohandel

Bodegraven - Telefoon (01726) 25 41

N.V. Confectiefabriek „Heka”

v/h H. J. VAN HEEK - RIJSEN (05480-2661*)

brengt naast de

BEKENDE

BEDRIJFS- EN WERKKLEDING

voor elk seizoen.

LEUKE SPORTIEVE KLEDING

of MEISJES, JONGENS, DAMES en HEREN

Oosterbaan & Le Cointre n.v.

GOES

DRUKKERS-UITGEVERS

TELEFOON (01100) 56 03 - 75 55

Al 60 jaar drukkers voor bedrijven en organisaties in Benelux.

In dit nummer

- ★ Stemmen bij volmacht (pag. 2)
- ★ Onze Kamerkandidaten (pag. 5)
- ★ Het program van actie (pag. 6, 7, 8 en 9)
- ★ Debat over Mammoetwet (pag. 11)
- ★ Actuele publicaties (pag. 9)
- ★ Onze taak nu (pag. 3)

Humanisten en de strijdkrachten

Zoals alle jaren is ook bij de begroting van defensie voor 1963 de „geestelijke” verzorging vanwege het Humanistisch Verbond aan de orde geweest. Dat verbond streeft ernaar een geestelijk centrum te vormen voor hen die niet godsdienstig zijn. Mede op grond van de omstandigheid dat de strijdkrachten hieraan een uitgesproken behoefte zouden hebben — hetgeen tot nu toe overigens in geen enkel opzicht is aangetoond — wenst het Humanistisch Verbond een gelijkwaardige plaats naast de bestaande geestelijke verzorging.

Hoezeer het recht erkennend van dit Verbond te pogen hun doelstellingen te realiseren, hun eis aan de Nederlandse overheid gesteld, kan niet worden vervuld.

Die overheid staat immers in zijn rechtsbedeling rechtstreeks voor God. En naar die rechtsbedeling richt zich zijn hele optreden ten goede of ten kwade.

Zo zien wij naar de Schriften de van God gegeven overheid. Het gaat hier niet om mensen — al dan niet christelijk — maar het gaat tussen het Evangelie dat behoudt en de wereld die verloren gaat. Daarom kan een AR niet mee werken aan het verlangen van het Humanistisch Verbond.

Dat is bij de begrotingsbehandeling door de heer Kieft duidelijk en onomwonden gezegd. Zoiets betekent geen discriminatie van een deel van het Nederlandse volk, maar is eenvoudig een zaak van principieel niveauverschil.

Maar die opvatting brengt met zich mee, als elementaire eis voor de christelijke rechtsstaat, dat aan particuliere militairen die het wensen de door hun particulier begeerde „geestelijke” verzorging vanwege dat Verbond beslist niet mag worden onthouden. Daarover moet geen misvatting bestaan.

Belastingverzwaring

Het rapport van de Wiardi Beckman stichting — het wetenschappelijk orgaan van de P. v. d. A. — „De kwaliteit van het bestaan” is een lezenswaardig rapport. Hierin houdt men zich o.m. bezig met de vraag op welke wijze de meer-inkomsten van de overheid tengevolge van het toenemende nationale inkomen, moeten worden besteed.

In dat rapport ligt een sterk accent op meerdere overheidsuitgaven. Hierin wordt het pleit gevoerd voor de vergroting van uitgaven ten behoeve van de collectieve voorzieningen.

M.a.w., aanbevolen wordt een nog sterkere overheidsbemoeienis met het maatschappelijk leven. Men kan niet aan de indruk ontkomen, dat het grootste deel van de aanwezige ruimte of over de gehele ruimte voor overheidsuitgaven besteed zal worden. Dat is op zichzelf niet onduidelijk. Het rapport houdt zich echter eveneens bezig met belastingverlaging.

Loon- en inkomstenbelasting moeten omlaag met name de druk rond de middengroepen, naast grotere vrijstellingen aan de voet. Dit verlangen vergt, wil van enige werkelijke drukverlichting sprake zijn, zeker 700 à 900 miljoen gulden.

De bestaande ruimte is, dunkt ons, niet voldoende om beide verlangens tegelijk te verwerkelijken. Ook de overheid moet er in beginsel mee rekenen dat elke gulden slechts éénmaal kan worden uitgegeven.

Daarvan is de samensteller van dat rapport ook wel overtuigd.

En komt mitsdien met de suggestie om de daarvoor benodigde gelden dan maar te halen uit een verzwaring van bepaalde belastingen.

Méer vermogensbelasting, zwaardere successierechten en een belasting op vermogensvermeerdering. Ook dit verlangen van de P. v. d. A. is wel duidelijk.

Stemmen bij volmacht

HET is bij elke verkiezing zo, dat tal van kiezers niet in de gelegenheid zijn om zelf ter stembus te gaan, bijvoorbeeld wegens ziekte of verblijf elders.

Toch mogen hun stemmen niet verloren gaan. Het is namelijk in de praktijk gebleken, dat juist een aantal volmachtstemmen voor een partij het verlies van een zetel kan voorkomen of de winst van een zetel kan betekenen.

Daarom moeten wij als partij in het algemeen en als leden in het bijzonder aan de mogelijkheid van het stemmen bij volmacht alle aandacht schenken.

Op dit ogenblik reeds is het van belang:

1. dat u de verkiezingsdatum noteert. WOENSDAG 15 MEI 1963;
2. dat u probeert uw zaken of vakantie zo te regelen, dat u persoonlijk aan de stemming kunt deelnemen;
3. dat, als dit niet mogelijk is, u nu reeds omziet naar iemand, die bij volmacht voor u kan stemmen. U kunt voor nadere inlichtingen zonedig contact opnemen met het bestuur van uw kiesvereniging of met het Bureau van het Centraal Comité, Dr. Kuiperstraat 3, 's-Gravenhage. Ook in ons weekblad zal hieraan regelmatig aandacht worden geschonken;
4. dat de besturen der kiesverenigingen het werven van zoveel mogelijk volmachtstemmen voorbereiden door:
 - a. na te gaan welke leden en geestverwante niet-leden in het gebied van de kiesvereniging woonachtig zijn;
 - b. vervolgens vast te stellen wie vermoedelijk niet in de gelegenheid zullen zijn zelf ter stembus te gaan.

Bij een en ander kan men mogelijk gebruik maken van bijvoorbeeld de hulp van de scribae der kerken, de registers van de kerkelijke bureaus, de wijkboekjes van predikanten en ouderlingen, ledenlijsten van christelijke organisaties e.d.

Het is het beste, wanneer de besturen der kiesverenigingen zoveel mogelijk nagaan of deze of gene zelf ter stembus kan gaan. Weet het bestuur dit niet zeker, dan is het goed bij de betrokkenen te informeren. Het zal door velen op prijs worden gesteld, indien de kiesverenigingen op dit punt hun diensten aanbieden.

Op het stemmen bij volmacht en alles, wat daarmee samenhangt zullen wij in de komende tijd regelmatig nader ingaan.

Eerlijke keuze

Minister Zijlstra heeft in de Eerste Kamer behartenswaardige woorden gesproken naar aanleiding van de laatste aanval van de P. v. d. A. op zijn beleid.

Zowel in de Tweede Kamer als in de Senaat verweet men de bewindsman dat hij zijn opvolger bindt aan zijn schema's en zijn toekomstverwachting.

Afgezien van het feit dat ook de P. v. d. A. ministers een dergelijke gedragslijn in het verleden hebben gevoerd heeft minister Zijlstra op iets anders gewezen.

Het is namelijk de plicht van een Kabinet zo duidelijk mogelijk te stellen waar men stond toen men heenging. Alleen dan wordt het volkomen duidelijk waar het nieuwe kabinet wenst te staan: op hetzelfde punt of op een ander punt.

Een verdwijnend Kabinet (na verkiezingen) moet het Nederlandse volk duidelijk voor ogen stellen waar het om gaat.

Wil men voortgaan, of wil men

afwijken van het standpunt van dit Kabinet met betrekking tot het financiële beleid?

Prof. Zijlstra formuleerde dat standpunt aldus:

„Als een nieuwe minister van Financiën de aanwezige ruimte (van 600 miljoen gulden ongeveer) volledig voor overheidsuitgaven wil besteden, heb ik hem dan een ondiensn bewezen door te zeggen dat dit als het enigszins kan, niet zou moeten gebeuren?” Zo is het.

Objectieve en duidelijke voorlichting van het Nederlandse volk bevordert een eerlijke keuze.

De Nederlandse autoverzekering-specialisten

CENTRAAL COMITE VAN ANTIREVOLUTIONAIRE KIESVERENIGINGEN

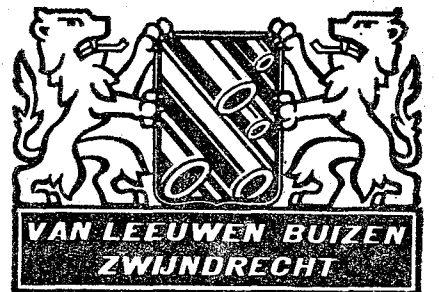
Voor ons bureau vragen wij een

TELEFONISTE-TYPISTE

die tevens de administratie van onze brochure-dienst voor haar rekening kan nemen.

Leeftijd tot 20 jaar. Voor deze functie is mulodiploma gewenst. Geboden wordt een prettige en afwisselende werkkring. Salaris volgens Rijksregeling. Zaterdags vrij.

Schriftelijke sollicitaties met opgave van referenties worden gaarne ingewacht op het secretariaat, Dr. Kuiperstraat 3, 's-Gravenhage.

Verplaatsbare HOUTEN GEBOUWEN

Directie- en schaftketen
Noodwoningen,
scholen en kerken.
Directie- en schaftwagens etc.

HOUTBOUW HAHBO HARDINXVELD

Telefoon Hardinxveld-Giessendam 2141

FA. DE GEUS & VAN DER HOEVEN

's-Gravenmoer - Julianalaan 18
Telefoon 01623 - 2507

Fabricage en import van korsetfournituren, broderie, garens etc. etc.

Positief reageren

Generaal De Gaulle heeft zijn zin doorgezet. Formeel gesproken had hij naar het Verdrag van Rome daartoe het recht. De overige partners hebben deze rechten eveneens.

Hoe verdrietig en gevaarlijk deze houding in de huidige situatie ook is, alle partners in E.E.G.-verband zullen moeten beseffen, dat men het daarbij niet mag laten.

Daarvoor staat er te veel op het spel. Wij ervaren nu reeds dat verschillende activiteiten in E.E.G.-verband blijkbaar lamgelegd zijn. Op meerdere terreinen is er sprake van min of meer grote lusteloosheid.

Dringende zaken vinden geen voortgang. Dat is wel verstaanbaar, maar deze geesteshouding voert ons niet uit het slop. Indien wij daarbij zouden volharden is het gevaar van afbraak van het moeizaam opgebouwde duidelijk aanwezig.

Het is dringend gewenst, dat de leidende Europese politici niet mokken, maar hun uiterste best doen in positieve zin te reageren op de negatieve houding (voor de zoveelste maal overigens) van Frankrijk.

De Europese integratie is daarbij meer gebaat dan met te maken afspraken die tegen Frankrijk zijn gericht.

Belangrijke mededeling

Verrijk u en uw gezin met het volgende belangrijke standaardwerk: Elseviers Nationaal Gedenkboek

WIJ SAMEN ONDER DE ORANJES

150 jaar koninkrijk der Nederlanden. Rijk geïllustreerd. Ruim 200 tekeningen, foto's enz. Kaarten en diagrammen. Historiografieken tonen ontwikkeling op economisch, financieel, industrieel, staatkundig, agrarisch, sociaal en cultureel gebied. Verschijnt najaar 1963. Verdien f 5.— door nu in te tekenen voor f 32.50. Tekende u ook reeds in, zoals velen, op

Het land dat ik u wijzen zal

door ds. V. d. Heuvel en ds. Vergunst? Beschrijving van het Heilige Land. Leerzaam en zeer boeiend f 16.80. Met foto's en kaarten en

Geschriften van Caspar Olevianus

mede opsteller van de Heidelb. Catechismus. Zeer warm aanbevolen door vele predikanten. Intekenprijs f 19.—.

BON

Aan Verzendsboekhandel

C. GORTER

Zuiderzeestraatweg 157, Oldebroek
Telefoon 05253 - 271.

Gelieve na verschijnen te leveren:
Ik betaal ineens / In 6 maand. termijnen

Naam: Adres: Woonplaats:

Marathon van een voorzitter

Het is een goede gewoonte om de bijeenkomsten van het Partij-Convent openbaar te doen zijn. Op deze bijeenkomsten is de vaderlandse pers dan ook goed vertegenwoordigd. Een dag later leest u in uw dagblad wat de voorzitter gezegd heeft en dagen daarna putten hoofdredacteuren van diverse pluimage zich uit om het gesprokene te ontleden.

Iedereen, vriend en vijand, is dus ruimschoots in de gelegenheid kennis te nemen van wat er leeft in de Anti-Revolutionaire partij.

Het is echter ook een traditie, dat het Partij-Convent, dat het Program van Actie „pan-klaar“ maakt voor de Deputatenvergadering, besloten is. Dus geen pers, geen fotografen en geen televisie.

Zo'n moment was het j.l. vrijdag en zaterdag in „Esplanade“ in Utrecht, toen de afgevaardigden van onze partijorganisatie met het Centraal Comité hierover van gedachten wisselden.

Het was voor de eerste keer, dat dr. Berghuis als voorzitter deze procedure geheel heeft geleid. Kenden wij dr. Berghuis als een spreker van geheel andere structuur dan zijn voorgangers, op deze dagen is hij een onvermoeibare voorzitter gebleken.

Negen uur lang heeft hij spre-

kers aangehoord en lichtte hij het standpunt van het Centraal Comité toe.

Negen uur lang zonder een uiterlijk symptoom van vermoeidheid.

Negen uur lang vriendelijk, maar doelbewust.

Wij hebben enige tijd geleden kunnen lezen, dat Mies Bouwman, tijdens de actie „Open het Dorp“ voor miljoenen kijkers, negen uur lang „in beeld“ is geweest.

Dr. Berghuis heeft dit, in besloten kring, geëvenaard. Hiervoor verdient hij onze waardering.

Geen krant of televisie die hier melding van kon maken. Daarom hier, omdat de „Berghuis-marathon“ niet in de vergetelheid mag raken.

Christen-politici in Straatsburg

Dr. Schmal (C.H.U.) stelt zich niet meer beschikbaar als Kamerlid. Daarmee vervalt ook zijn vertegenwoordiging in de Raad van Europa, vergaderend in Straatsburg.

Door de Nederlandse afgevaardigden was hij gekozen tot hun voorzitter. De Nederlandse ploeg heeft van hem bij de laatste zitting afscheid genomen in een speciale bijeenkomst en hem dank gebracht voor het vele goede, met na-

me in de aanvangsjaren, dat van hem is uitgegaan. Senator Tjalma, die deze bijeenkomst presideerde, heeft dat duidelijk gezegd en in dank gememoreerd dat dr. Schmal zich zijn geloof nimmer schaamde.

Er was echter meer op deze avond. Niet slechts Nederlanders waren daar aanwezig en hebben daar gesproken. De Oostenrijkse afgevaardigde, de heer Tonic sprak uit dat hij in dr. Schmal zo gewaardeerd had, dat deze in Straatsburg er duidelijk voor uit gekomen was een christen te zijn in de politiek — een overtuiging waarvoor ook Tonic zich inzette. De Zweed Tande — een dominee — stelde in het licht dat politiek slechts dan waarde en zin heeft als men belijdt dat de overwinning van Christus in geloof wordt aanvaard. Een woord, dat door de Duitse politicus dr. Höfler met nadruk werd onderstreept. „Niet alleen in je persoonlijk leven heb je christen te zijn — ook voor de politiek ligt daar het uitgangspunt. De ook aanwezige Noor was dit van harte met hem eens. De voorzitter van de synode in Straatsburg — een der Franse reformatische predikanten — sprak er zijn christelijke blijdschap over uit, dat de naam des Heren in de Europese politiek werd vernomen. Maar eveneens over de omstandigheid, dat de christen politici het contact met de broeders in Straatsburg en wijdere omgeving versterkten.

Dat is óók een facet van het Europese werk dat niet onderschat kan en mag worden. Een facet waarvoor dr. Schmal zich mede heeft ingezet. Om der wille van de komst van Gods Koninkrijk, Wij zijn hem daarvoor dankbaar.

Reservekrachten

WIJ gaan ons gereedmaken voor de verkiezingsstrijd. Sommigen denken, dat we het daarbij niet gemakkelijk zullen hebben. Misschien hopen enige tegenstanders of halve vrienden wel, dat we een dreun op ons hoofd zullen krijgen. Als gevolg van de spanningen en de meningsverschillen, die openbaar werden. Nu willen wij die verschillen niet bagatelliseren. En nog minder doen, alsof we de kritiek van ons moeten afschudden en hen, die bezwaren hebben, indelen bij de achterhoede. Dat gaat trouwens moeilijk, omdat de verschilpunten zo uiteenlopen en er ook geen vaste groeperingen zijn. Zijn degenen, die tegen de mammoet-wet stemden, de achterblijvers? Zijn de tegenstemmers dezelfde als die de veranderde Nieuw-Guinea-politiek niet wilden accepteren?

Maar het gaat ons nu om heel iets anders. Wanneer wij ons gereedmaken voor de verkiezingsstrijd, dan wordt er in de partij iets wakker. Iets, dat dieper zit en daardoor eerst wat langzaam naar buiten treedt.

Laten wij eens van achteraf beginnen. Stel eens, dat straks in mei de uitslag van de verkiezingen voor ons teleurstellend zou zijn... Dan, we weten het nu reeds, dan zou ons dat oprecht verdriet doen. Dan zal er niemand zijn, die vraagt: heb ik het je niet gezegd! Dan zal niemand in zijn hart een gevoel van voldoening hebben.

Waarom niet?

HEEL eenvoudig gezegd: omdat we onze A.R. partij daarvoor te lief hebben. Dat we voor die partij willen werken en strijden en bidden, dat komt, omdat het in zulk een sterke mate een zaak is van ons hart.

Dat heeft voor velen een lange geschiedenis. Er zijn er bij, die ook ditmaal weer bereid zijn om véél werk te doen, omdat zij het al zoveel malen hebben gedaan, en in voor- en tegenspoed met dezelfde trouw. Er zijn er bij, die zich herinneren, hoe heel lang geleden, in de dagen van Kuyper nog, vader thuis, op de morgen van de verkiezingen, een ander hoofdstuk las dan hetgeen volgens de bijbellegger aan de beurt was, een psalm over een gewillig volk op de dag der heilkracht, en hoe hij bad om een zegen voor het vele werk, dat er was verricht, Hoe hij bad om getrouwmakende genade.

DAT betreft de ouderen. Sommigen van hen zullen royaal zeggen, dat zij zich niet of moeilijk kunnen verenigen met bepaalde handelingen van de fracties, maar niet, om daardoor één stap minder te doen dan andere keren. Dat lag misschien wel een ogenblik in hun voornemen, maar als het er op áán komt, dan kunnen zij het niet. Want het hart heeft zijn eigen redenen. En daardoor zal het blijken, over hoeveel reservekrachten de partij beschikt, waar een buitenstaander maar moeilijk iets van kan beseffen.

Dacht iemand, dat de jongeren verstek zullen laten gaan? Er zijn natuurlijk betweters onder. Dat is altijd zo. Er zijn er ook onder, die zonder in dat kwaad te vervallen, toch omtrent bepaalde dingen verontrust zijn. Die vooral vragen, dat héél duidelijk en uiterst primair naar voren zal worden gebracht, wat de kern is van ons werk en van ons program. Die er naar verlangen, dat we telkens weer zullen heenbreken door ingewikkelde formuleringen en situaties om het eenvoudig te zeggen, direct, zodat het aanspreekt en iets in ons wakker maakt. Zó, dat we ineens weer heel duidelijk zien, dat het ook in de politiek gaat om gehoorzaamheid, om „het beslag van Gods Woord over heel ons volksleven!“

Maar ze vragen die duidelijkheid, omdat ze zelf, misschien nog maar half bewust, hebben gevoeld, dat het op die kern zo aankomt. Altijd, in alle omstandigheden, bij het wisselen der tijden.

ALS we aan die reservekrachten denken, dan moeten we ook iets zeggen over onze vrouwen. Vraag het eens aan de voorzitter van een stembureau. Hij zal u kunnen vertellen, dat ze vaak met z'n beiden komen, man en vrouw. Maar het gebeurt ook vaak, dat de vrouw niet wacht tot de schafttijd, waarin haar man even de tijd er voor neemt. Zij komt al tussen negen en tien des morgens. En het is net, alsof dat stemmen der vrouwen een zekere beslistheid verraadt. Ik weet het natuurlijk niet zeker, maar ik heb de overtuiging dat de dertig of meer biljetten, die bij één zo'n stembus opzettelijk van onwaarde zijn gemaakt, door mannen zijn bewerkt. De vrouw verstaat op dit punt geen gekheid. Zij stemt met beslistheid. En dat geldt ook van onze a.r. vrouwen. Temeer, omdat zij voelen, hoe diep dit grijpt, juist als wij een Christelijke partij willen zijn.

WILLEN wij met dit alles zeggen, dat we omtrent de uitslag van de verkiezingen ons safe voelen?

Dat hebben wij niet beweerd. Maar er is wel een gevoel van zekerheid, wanneer wij denken aan hen, die weten, tot welke partij ze behoren. Die komen straks in beweging, die zien we straks verschijnen op het appél, die zullen ons en elkaar versierken door hun trouw, en die zullen velen doen verbazen, die niet gedacht hadden, dat er zulk een reserve aanwezig was.

A.

**drukkerij
zwagers**

Sinds 1903

Nieuwe Binnenweg 460-462, Rotterdam

**Verolme United
Shipyards**

Rotterdam - Holland

Telefoon 16 25 00

Verklaring van het Partij Convent inzake Frankrijk en de E.E.G.

De A.R. Partij is er zeer door geschokt, dat de toetreding van Engeland tot de Europese Gemeenschappen door de President van de Franse Republiek onmogelijk is gemaakt.

Zij is ontsteld over de wijze van ingrijpen en over de motieven en de politieke conceptie an de Franse President zoals die steeds meer onverhuld tot uiting komen.

Zij meent, dat een situatie is ontstaan, welke zeer gevaarlijk zou kunnen worden voor de hechtheid van het atlantische verband en daarmee voor de gehele vrije wereld.

Zij spreekt de dringende wens uit, dat de Regeringen van de vijf andere landen, die tot de Europese Gemeenschappen behoren, de geëigende middelen zullen weten te vinden om een verdere afbraak van wat moeizaam in Europa is gegroeid te verhinderen en om een ontwikkeling te keren, die rampzalige gevolgen zou kunnen hebben.

Zij is voorts bezorgd over het sluiten van een afzonderlijke politieke unie tussen Frankrijk en Duitsland. Zij vreest, dat daardoor afbreuk zal kunnen worden gedaan aan het onderling vertrouwen en aan de saamhorigheid binnen de Europese Gemeenschappen.

Tenslotte spreekt zij de hoop uit, dat na verloop van tijd de politieke ontwikkeling in Europa zich weer ten goede mag keren en dat op de na de oorlog doelbewust ingeslagen weg zal worden voortgegaan tot zegen van al haar volken.

Verhoeff's Isoleer- en Ovenbouwbedrijf N.V.

- ISOLATIEWERKEN
- KETELBEMETSELINGEN
- OVENBOUW

Rotterdam - Wijnhaven 84 - Telefoon 120325

Maaglijders!

DE uitkomst voor U zijn de echte Amerikaanse
C-R MAAGTABLETTEN

Met C-R Maagtabletten kunt U weer normaal eten!

/ Importeur LOUIS RIETBERGEN - Korenaarstraat 55a-c, Rotterdam

Fa. O. v. Wijngaarden & Zn.

VOOR AL UW ELEKTRISCHE EN
SANITAIRE INSTALLATIES
RADIO - T.V.

J. A. Beyerinkstr. 5 - Tel. 01803-415

NIEUWERKERK AAN DE IJSSEL

HOUTHANDEL

K. J. Bos & Zoon

ROTTERDAM - HOUTLAAN 19
TELEFOON 11 33 60

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE, Dr. Kuyperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 89673.

ADRES VOOR ADVERTENTIES, Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (02980) 63224.

ABONNEMENTSPRIJS f 6,50 per jaar, f 3,25 per half jaar. Giro 89673.

STUDENTENABONNEMENT f 4,— p. jaar. LOSSE VERKOOP f 0,20.

• Rangorde van vragen

Een halve eeuw geleden was er nog geen afzonderlijk departement van O.K. en W. De onderwijszaken ressorteerden onder binnenlandse zaken.

De debatten over het begrotingshoofdstuk voor binnenlandse zaken waren dan vaak ook in hoofdzaak onderwijsdebatten. Het was nog vóór de pacificatie en elk jaar laaide bij de begroting de schoolstrijd op.

In januari en februari 1913 kwam daarbij opeens een merkwaardig punt aan de orde.

De liberalen en socialisten probeerden protestanten en Rooms-Katholieken tegen elkaar uit te spelen. En zij hadden daarvoor een aardig kluitje. De verkiezingen, „zekere junigebeurtenissen” zoals men in de Kamer op het voetspoor van dr. Kuiper vaak zei, kwamen in zicht. En nu had een R.K. organisatie in Haarlem opgewekt tot gebed. In de gezinnen en op de R.K. scholen, zo werd er gezegd, zou er gebeden moeten worden om zegen op de verkiezingsstrijd, opdat een Christelijk bevind zou mogen worden bestendig.

En de linkerzijde vroeg: moeten kinderen daárvóór bidden? Op school nog wel? En zij dromden samen om de a.r. woordvoerder Blum, toen voorzitter van Chr. Volksonderwijs. Gij zijt een onderwijzman, gij zijt een Hervormd man, wat zegt gij van zulk bidden op school? Het werd bijna een tumult, want men vergde van de heer Blum op krasse wijze een antwoord.

Dit was zijn antwoord: achter de vraag, die gij mij stelt, ligt een andere vraag. En die vraag is veel belangrijker. Hoort het gebed thuis op school of niet? Zijt gij er voor, dat op school wordt gebeden of zijt gij er op tegen? Als gij op die vraag eerst een antwoord geeft, dan kunnen wij verder praten. Maar ik, aldus de heer Blum, heb aan moeders schoot geleerd: Bid en zing, want geen ding gaat er zonder bidden goed.

Belastingbetalen is voor niemand een plezierige bezigheid. Maar de noodzaak ervan zal door niemand, behoudens door een enkele verwarde geest, worden ontkend. De erkenning, dat het noodzakelijk is aan de fiscus te offeren, houdt echter nog niet in dat men het ook met de omvang van het offer eens is. De middengroepen, de beoefenaars van vrije beroepen, de intellectuelen klagen dat zij gebukt gaan onder de tol, die de schatkist eist. De loontrekkenden en de kleine middenstanders, die tot de lagere inkomensklassen behoren, vinden het een schande dat van de beter-gesitueerden niet méér wordt afgeroomd.

In deze situatie is het een koud kunstje om een groep ontevredenen bijeen te brengen, zoals een arts dezer dagen via een dagblad heeft gedaan. Natuurlijk regende het reacties op zijn jammerklacht over de fiscus, die de mensen het leven zuur maakt door altijd maar weer met z'n aanslagen klaar te staan. Die reacties zijn te meer begrijpelijk als men weet, dat die jammerklacht in De Telegraaf stond.

Er moet een bond van belastingbetalers worden opgericht, zeggen de klagers. Liever nog: een politieke partij, want van de bestaande politieke partijen is in dit opzicht geen enkel heil te verwachten.

Nu is onlangs de begroting van verkeer en waterstaat in de Tweede Kamer behandeld. Op dat gebied wordt er nogal wat van de overheid verwacht: meer en snellere wegeaanleg, snelle voortgang van de Deltawerken en van andere maatregelen ter beveiliging tegen overstromingen, betere aanpak van de strijd tegen sneeuwoverlast en gladheid door het aanschaffen van moderner en zwaarder materieel. Het is maar een kleine greep uit een groot program van verkeers- en waterstaatswerken dat uitgevoerd moet worden.

We hebben geprobeerd ons voor te stellen dat afgevaardigden van een anti-belasting-partij aan het Kamerdebat over verkeer en water-

De N.V. Nieuwe Rotterdamse Courant zal de N.V. De Standaard in haar concern opnemen, indien aandeelhouders daarmee akkoord gaan tenminste.

Maandag konden wij dat in de dagbladders lezen. Wij moesten het bericht even verwerken en ons duidelijk vergewissen van het feit, dat niet de Chr. Rotterdammer de N.V. De Standaard wil kopen, maar de Nieuwe Rotterdamse Courant. Het is juist, dat de N.V. Dagblad en Drukkerij De Standaard niet meer bestaat. Wat nog de naam De Standaard droeg was een drukkerij, zetelend aan de N.Z. Voorburgwal te Amsterdam, waar jarenlang en dagblad en drukkerij en uitgeverij gevestigd waren.

Jaren lang, sinds het begin van de eerste wereldoorlog, toen dit gebouw, „dat met zijn blote beelden wat werelds aandeed” (heeft eens iemand opgemerkt) van twee broeders, Duitsers, die tot de eerste gesneuvelden behoorden, in het bezit van de krant van Kuiper kwam.

Wie jarenlang de tegenstander van de krant was, neemt nu de drukkerij over. Het kan verkeren.

Men denkt aan de 17000 driestannen van de eerste hoofdredacteur, geschreven van 1872 tot 1919. Men denkt aan de hoofdartikelen, uit dezelfde pen gevloeid. Men denkt ook aan de felle woordenwisseling, welke tussen De Standaard en de Nieuwe Rotterdamse Courant telkens weer ontstond. Tijdens de verkiezingen '73/'74 b.v. reeds.

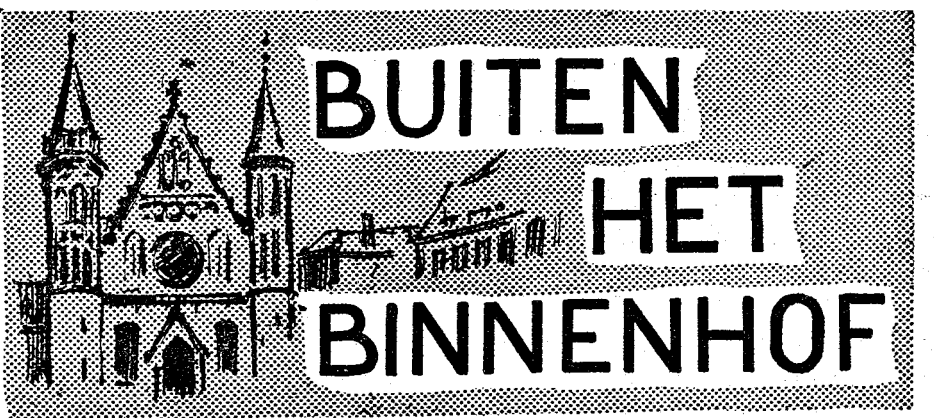
Misschien hadden sommigen gedroomd dat De Standaard de honderd jaar zou halen, ook al dekte die naam geen dagblad meer. Verleden jaar 1 april was het negentig jaar geleden, dat het eerste nummer van het dagblad verscheen. Het ziet er niet naar uit, dat het eeuwfeest gevierd zal worden.

Wij hebben niettegenstaande nog eens vluchtig in de historie van De Standaard gebladerd. Van het moment dat de firma De Hoogh & Co dit dagblad drukte tot het ogenblik, dat er voor De Standaard geen plaats meer was als dagblad en Trouw geacht werd deze krant te vervangen.

Men ontmoet namen, die bij een jongere generatie niet meer zo aanslaan, doch die bij ouderen weerklink vinden: R. C. Verweyck (Bijltje), H. L. Baarbé, J. K. van Loon, Z. Hollander, om maar een enkele te noemen. Men ontmoet die mannen niet bij het eerste begin van het dagblad, dat door De Heraut-vereniging ten doop gehouden is, doch vele, vele jaren hebben zij hun beste krachten aan De Standaard gegeven. Op het ogenblik zijn uit die oude school nog twee redacteurs in leven: de heren A. P. Bongers en J. K. van Loon.

Als men nu leest hoe zo'n overname van de ene N.V. door de andere geschiedt, dan vergelijkt men die, zij het met weemoed, met de wijze, waarop zoiets vroéger gebeurde.

De Heraut-vereniging was aanvankelijk de uitgeefster van De Standaard, welke zij liet drukken bij de Ned. Stoomdrukkerij. Met die drukkerij sloot de vereniging een vijfjarig contract, waarin o.a. bepaald werd, dat, mocht De Heraut-vereniging onverhoopt de uitgave binnen de tijd van vijf jaar staken, het eigendomsrecht en het recht tot voortzetting van De Standaard aan de Nederlandse Stoomdrukkerij zou overgaan; altoos met uitzondering van het Zondagsblad, dat eigendom van De Heraut-vereniging zou blijven.

Twee jaar later, in 1874 besloot De Heraut-vereniging, door financiële moeilijkheden gedwongen, de uitgave te staken. De administrateur van De Standaard, de heer J. H. Kruyt, heeft toen de krant gered, op het moment dat de Heraut-vereniging en dr. Kuiper en hem en de gehele staf van redactie en administratie ontslag aanzegde.

De heer Kruyt heeft de krant gekocht, daarbij geholpen door vele Standaard-vrienden. Later trad de heer J. A. Wormser als directeur-uitgever op.

Op 1 april 1897 is het zilveren jubileum van De Standaard gevierd. Met de hoofdredacteur jubileerden de meesterknecht L. Hagedoorn en de zettters J. C. de Liefde en J. Ponsteijn.

In het Paleis van Volksvlijt is die dag een grote samenkomst gehouden die door 5000 mannen en vrouwen is bezocht, volgens het verslag.

Mr. Th. Heemskerk sprak. Prof. dr. H. Bavinck hield de feestrede en dr. Kuiper sprak een dankwoord, dat uitgreide tot een magistrale voordracht.

Aan de vooravond had de Nieuwe Rotterdamse Courant geschreven:

„Van zeer verschillende kanten kan men, te dezer feestelijke gelegenheid, Dr. Kuiper's werkzaamheid beschouwen. Zijn eigenlijke volgelingen zullen haar geheel bewonderen, anderen — ook onder de eigen partijgenoten — met woorden zo kies als het feestelijke van de dag tot plicht stelt, vele of weinige restricties maken...

Maar waar — nu het feest van zijn courant het feest is van Dr. Kuiper — alle mensen die lezen kunnen het over eens zullen zijn, dat is over de literaire waarde van Dr. Kuiper's vijf en twintigjarige courantierverswerkzaamheid. Na Multatuli is er zeker geen publicist geweest, die, het woord bezigend tot dagelijks gebruik, er zóveel mee heeft kunnen doen”.

Men vindt, voortbladerende, het hoofdredacteurschap van Dr. H. Colijn begonnen in 1922, toen de krant vijftig jaar oud was. En dat van o.a. de hoogleraren Diepenhorst en Anema en van de heer Zijlstra. Later dat van de heer T. Cnossen. Een belangrijke groep heeft De Standaard na de oorlog niet meer gewild, noch als dagblad noch als weekblad, hoewel zij wekelijks nog een tijd verschenen.

Dat de naam ooit in Rotterdam zou vervagen, kon moeilijk worden voorspeld. Hopelijk gaan de archivalia naar Het Kuiperhuis.

William Frankema

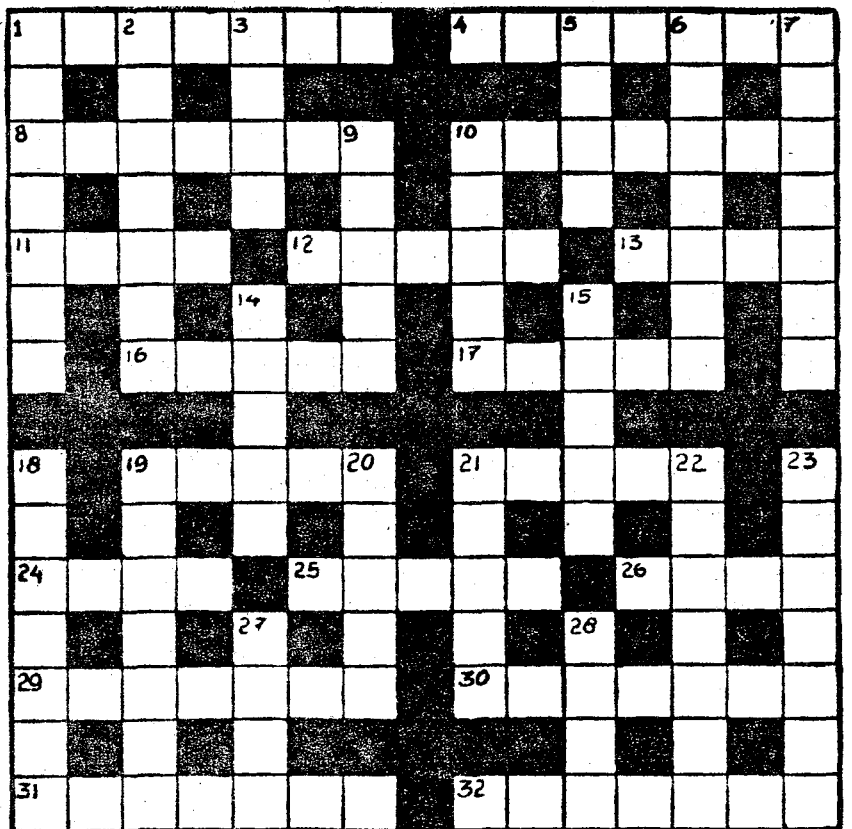
staat deelnamen. Zouden deze ontevredenen dames en heren het hebben aangedurfd om tegen de minister te zeggen: laat maar zitten die verbetering en die uitbreiding van het wegennet, als van ons dan maar minder belasting wordt gevraagd? Of zouden het juist deze dames en heren zijn, die altijd klagen dat het zo vol is op de wegen en dat de regering daar toch nodig eens iets aan moet doen? Zouden deze ontevredenen het hebben aangedurfd om nu, tien jaar na de grote ramp, tegen de minister te zeggen: kalm aan maar met die Delta-plannen, eerst willen wij wat meer geld overhouden? En zou het niet juist deze groep zijn, die in de afgelopen weken schande heeft geroepen over de ijskorsten op de wegen?

Het is verschrikkelijk gemakkelijk en goedkoop om ontevredenheid over de belastingen te zaaien. Het geeft bovendien blijk van een domheid en kortzichtigheid, die men niet zou verwachten in een kring van mensen, die zich intellectuelen noemen.

KRYPTOGRAM

Horizontaal: 1. Kan men beter niet allemaal met zout bestrooien; 4. als 't water zakt heb je nog slechts wat snoepgoed nodig om aan boord te komen; 8. het karakter zit vóór de ruggegraat; 10. de administratieve afdeling is nimmer één en al oor; 11. stukje roe?; 12. zij die niet horen gaan uit; 13. soort zeeworm; 16. hier moet men wel makkelijk blijven plakken; 17. met drank raakt deze bovenrand in vervoer(ing.); 19. zij vallen dikwijls in de ogen; 21. één vindt u in 't zuiden, één in 't noorden en veel in 't oosten; 24. onderwijs-hoofd en hoofd van onderwijzers; 25. bij de vis krijg je 't slechts à contant; 26. in vele streken zit hij dikwijls in de put; 29. door de Rode Zee overspoeld land?; 30. 't geluid van rinkelend glaswerk?; 31. levensgrote pop bij transactie? 32. ontvangst-post?

Vertikaal: 1. dit kledingstuk wordt tegenwoordig wel op straat gemaakt; 2. geen opbouwende bezigheid; 3. dient centraal te blijven staan; 5. dit oude wapen wordt nu nog slechts af en toe gebroken; 6. zulke bewegingen leiden soms in de kamer tot stemmingen; 7.

je staat er (niet altijd) mooi op; 9. waardevolle kaart; 10. vrekke vrucht? 14. hoe is zij afgezakt; als een figuur uit een sprookje begonnen doch nu een helleveeg; 15. zoiets moet je niet in een hooiberg zoeken; 18. hen kun je de laatste tijd wel een kool of wat stoven; 19. soort strop om de nek; 20. dat is zo ongeveer de windrichting rond Dordt; 21. zondagskost; 22. controleren van zich verwijderende dingen? 23. het begin van deze rivier vindt men in Arnhem en Den Haag; 27. schijnt een zeer goede neus te hebben; 28. de marineman zit er soms op, de soldaat draagt ze.

Oplossing puzzel van 19-1-'63

Horizontaal: 1. saai; 4. agave; 9. hart; 13. pan; 14. Kremlin; 16. nee; 17. onder;

19. Spa; 20. enkel; 22. egel; 23. drie; 24. krap; 25. ark; 27. Oerd; 29. ski; 30. snaak; 31. os; 33. teelt; 36. ank; 37. Assen; 39. Oss; 40. iel; 41. aal; 42. Ine; 43. oppas; 45. iet; 47. porie; 49. lij; 50. Eskol; 51. E.K.; 52. nota; 55. toe; 56. part; 59. terp; 60. cape; 62. tetra; 64. boe; 66. ginds; 68. Epe; 69. monodie; 72. toe; 73. Eire; 74. Kamer; 75. term.

Vertikaal: 1. spon; 2. aan; 3. ander; 4. ar; 5. ges; 6. amperan; 7. vla; 8. ei; 10. anker; 11. ree; 12. telg; 14. krep; 15. Nero; 18. egaal; 21. niets; 24. kiespijn; 25. analist; 26. kaktoe; 28. doeniet; 29. stool; 32. Sneek; 34. esp; 35. tis; 37. alp; 38. Sir; 44. aster; 46. ekonom; 48. okapi; 53. otter; 54. Aram; 56. page; 57. rente; 58. stee; 61. asem; 63. epi; 64. BNA; 65. Ede; 67. dor; 70. O.K. 71. Ir.

ONZE KAMERKANDIDATEN

OP het Partij Convent d.d. 1 februari j.l. is het voorstel van het Centraal Comité met betrekking tot lijstaanvoering aanvaard.

De heer mr. B. W. Biesheuvel zal lijstaanvoerder zijn in de Kamercentrales Arnhem, Nijmegen, Utrecht, Amsterdam, Leiden en 's-Hertogenbosch.

De heer B. Roolvink zal de lijsten aanvoeren in de Kamercentrales Leeuwarden, Zwolle, Haarlem, Den Helder, Rotterdam, Dordrecht en Maastricht.

De heer J. Smallenbroek zal lijstaanvoerder zijn in de Kamercentrales Groningen, Assen, 's-Gravenhage, Middelburg en Tilburg.

De meeste Kamercentrales hebben voorstellen ingediend met betrekking tot wijziging in de volgorde van de nummers 2 tot en met 12. Met deze voorstellen kon het Partij Convent zich eveneens verenigen.

De lijsten zijn, wat betreft de nummers 2 tot en met 12 in de verschillende Kamercentrales nu als volgt samengesteld:

GRONINGEN

1. J. Smallenbroek.
2. B. Roolvink.
3. H. van Eijsden.
4. mr. B. W. Biesheuvel.
5. mr. dr. J. Meulink.
6. J. van Eibergen.
7. prof. mr. Th. A. Versteeg.
8. mr. W. Aantjes.
9. G. A. Kieft.
10. J. A. van Bennekom.
11. P. C. Elfferich.
12. Tj. Walburg.

LEEUWARDEN

1. B. Roolvink.
2. Tj. Walburg.
3. mr. dr. J. Meulink.
4. mr. W. Aantjes.
5. J. Smallenbroek.
6. prof. mr. Th. A. Versteeg.
7. mr. B. W. Biesheuvel.
8. H. van Eijsden.
9. J. van Eibergen.
10. G. A. Kieft.
11. J. A. van Bennekom.
12. P. C. Elfferich.

ASSEN

1. J. Smallenbroek.
2. B. Roolvink.
3. H. van Eijsden.
4. mr. B. W. Biesheuvel.
5. mr. dr. J. Meulink.
6. J. van Eibergen.
7. prof. mr. Th. A. Versteeg.
8. mr. W. Aantjes.
9. G. A. Kieft.
10. J. A. van Bennekom.
11. P. C. Elfferich.
12. Tj. Walburg.

ZWOLLE

1. B. Roolvink.
2. mr. dr. J. Meulink.
3. Tj. Walburg.
4. H. van Eijsden.
5. J. Smallenbroek.
6. mr. B. W. Biesheuvel.
7. J. van Eibergen.
8. prof. mr. Th. A. Versteeg.
9. mr. W. Aantjes.
10. G. A. Kieft.
11. J. A. van Bennekom.
12. P. C. Elfferich.

ARNHEM EN NIJMEGEN

1. mr. B. W. Biesheuvel.
2. mr. W. Aantjes.
3. B. Roolvink.
4. mr. dr. J. Meulink.
5. H. van Eijsden.
6. J. Smallenbroek.
7. J. van Eibergen.
8. prof. mr. Th. A. Versteeg.
9. G. A. Kieft.
10. J. A. van Bennekom.
11. P. C. Elfferich.
12. Tj. Walburg.

UTRECHT

1. mr. B. W. Biesheuvel.
2. J. van Eibergen.
3. H. van Eijsden.
4. mr. dr. J. Meulink.
5. prof. mr. Th. A. Versteeg.
6. B. Roolvink.
7. mr. W. Aantjes.
8. G. A. Kieft.
9. J. Smallenbroek.
10. P. C. Elfferich.
11. J. A. van Bennekom.
12. Tj. Walburg.

AMSTERDAM

1. mr. B. W. Biesheuvel.
2. B. Roolvink.
3. prof. mr. Th. A. Versteeg.
4. H. van Eijsden.
5. J. Smallenbroek.
6. mr. dr. J. Meulink.
7. J. van Eibergen.
8. mr. W. Aantjes.
9. G. A. Kieft.
10. J. A. van Bennekom.
11. P. C. Elfferich.
12. Tj. Walburg.

HAARLEM

1. B. Roolvink.
2. H. van Eijsden.
3. J. Smallenbroek.
4. mr. B. W. Biesheuvel.
5. mr. dr. J. Meulink.
6. J. van Eibergen.
7. prof. mr. Th. A. Versteeg.
8. mr. W. Aantjes.
9. G. A. Kieft.
10. J. A. van Bennekom.
11. P. C. Elfferich.
12. Tj. Walburg.

DEN HELDER

1. B. Roolvink.
2. H. van Eijsden.
3. J. Smallenbroek.
4. mr. B. W. Biesheuvel.
5. mr. dr. J. Meulink.
6. J. van Eibergen.
7. prof. mr. Th. A. Versteeg.
8. mr. W. Aantjes.
9. G. A. Kieft.

10. J. A. van Bennekom.
11. P. C. Elfferich.
12. Tj. Walburg.

LEIDEN

1. mr. B. W. Biesheuvel.
2. B. Roolvink.
3. mr. W. Aantjes.
4. H. van Eijsden.
5. mr. dr. J. Meulink.
6. prof. mr. Th. A. Versteeg.
7. P. C. Elfferich.
8. J. Smallenbroek.
9. G. A. Kieft.
10. J. van Eibergen.
11. J. A. van Bennekom.
12. Tj. Walburg.

's-GRAVENHAGE

1. J. Smallenbroek.
2. B. Roolvink.
3. P. C. Elfferich.
4. mr. dr. J. Meulink.
5. H. van Eijsden.
6. mr. B. W. Biesheuvel.
7. prof. mr. Th. A. Versteeg.
8. J. van Eibergen.
9. mr. W. Aantjes.
10. G. A. Kieft.
11. J. A. van Bennekom.
12. Tj. Walburg.

ROTTERDAM

1. B. Roolvink.
2. H. van Eijsden.
3. J. Smallenbroek.
4. mr. B. W. Biesheuvel.
5. mr. dr. J. Meulink.
6. J. van Eibergen.
7. prof. mr. Th. A. Versteeg.
8. mr. W. Aantjes.
9. G. A. Kieft.
10. J. A. van Bennekom.
11. P. C. Elfferich.
12. Tj. Walburg.

DORDRECHT

1. B. Roolvink.
2. mr. W. Aantjes.
3. mr. dr. J. Meulink.
4. mr. B. W. Biesheuvel.
5. H. van Eijsden.
6. J. van Eibergen.
7. prof. mr. Th. A. Versteeg.
8. J. Smallenbroek.
9. G. A. Kieft.
10. J. A. van Bennekom.
11. P. C. Elfferich.
12. Tj. Walburg.

MIDDELBURG

1. J. Smallenbroek.
2. B. Roolvink.
3. H. van Eijsden.
4. J. A. van Bennekom.
5. mr. B. W. Biesheuvel.

6. mr. dr. J. Meulink.
7. J. van Eibergen.
8. prof. mr. Th. A. Versteeg.
9. mr. W. Aantjes.
10. G. A. Kieft.
11. P. C. Elfferich.
12. Tj. Walburg.

TILBURG

1. J. Smallenbroek.
2. B. Roolvink.
3. H. van Eijsden.
4. mr. B. W. Biesheuvel.
5. mr. dr. J. Meulink.
6. J. van Eibergen.
7. prof. mr. Th. A. Versteeg.
8. mr. W. Aantjes.
9. G. A. Kieft.
10. J. A. van Bennekom.
11. P. C. Elfferich.
12. Tj. Walburg.

's-HERTOGENBOSCH

1. mr. B. W. Biesheuvel.
2. B. Roolvink.
3. H. van Eijsden.
4. J. Smallenbroek.
5. mr. dr. J. Meulink.
6. J. van Eibergen.
7. prof. mr. Th. A. Versteeg.
8. mr. W. Aantjes.
9. G. A. Kieft.
10. J. A. van Bennekom.
11. P. C. Elfferich.
12. Tj. Walburg.

MAASTRICHT

1. B. Roolvink.
2. H. van Eijsden.
3. J. Smallenbroek.
4. mr. B. W. Biesheuvel.
5. mr. dr. J. Meulink.
6. J. van Eibergen.
7. prof. mr. Th. A. Versteeg.
8. mr. W. Aantjes.
9. G. A. Kieft.
10. J. A. van Bennekom.
11. P. C. Elfferich.
12. Tj. Walburg.

De nummers 13 tot en met 24 zijn in alle Kamercentrales gelijk en hebben dezelfde volgorde, als volgt:

13. mej. mr. J. C. Rutgers.
14. dr. N. G. Geelkerken.
15. M. W. Schakel.
16. drs. J. Boersma.
17. dr. C. Boertien.
18. S. Silvis.
19. mr. W. R. van der Sluis.
20. dr. ir. J. de Hoogh.
21. mej. J. van Leeuwen.
22. mr. G. C. van Dam.
23. ds. P. M. van Galen.
24. mr. C. J. Verplanke.

De drie lijstaanvoerders

B. ROOLVINK

Mr. B. W. BIESHEUVEL

J. SMALLENBROEK

UIT ONZE BOUW- EN, AANNEMERSWERELD

Houthandel en kistenfabriek MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05457-561 Telefoon 06750-3748

Houtzagerij - Houthandel - Kistenfabriek

WARENHUIZENBOUW

N.V. Aannemersbedrijf

BOERS EN VRIJLAND

's-GRAVENZANDE - Telefoon 01748 - 2245* - Postbus 30

Fa. P. van Oudenallen & Zoon

AANNEMERS VAN

timmer-, hei- en betonwerken

WILNIS - TELEFOON (01724) 108

FA. K. SALVERDA & ZONEN

Aannemersbedrijf - Kuinre

SPECIAAL: het stellen en monteren van kapspanten.
Wijk IV-7 - Tel. 05271-294

C.V. J. H. van Leeuwen

Fabrikanten van rode en blauwe rietvorsten en eindrietvorsten
Hollandse pannen (handvorm) en bijpassende vorsten (handvorm)

KOUDEKERKE AAN DEN RIJN
Tel. 01714-228 - Tel. 01720-2569

Grondboringen Bodemonderzoek
Nortonputten voor Drinkwatervoorzieningen
Pompinstallaties Beregeningsinstallaties
Meer dan 40 jaar ervaring.

FIRMA JAN DE NOOIJ - BENNEKOM

Telefoon 08379 - 2227

Aannemersbedrijf

GEBR. HAKKERS

• Handel in rijsmaterialen, riet en teen
• Rietmattenfabriek
• Hoepelmakerijen
WERKENDAM - TELEFOON 514

N.V. AANNEMERSBEDRIJF v/h H. DE BAAT

Ceintuurbaan 179 - Tel. 798604-53257
Amsterdam

BOUWBEDRIJF JAC. VAN DER NIET

NIEUWBOUW EN
ONDERHOUDSWERKEN

Oranjeweg 6 - Telefoon 01719-2748 - Noordwijk aan Zee

N.V. Houthandel
v.h. Firma J. & G. Alblas
Waddinxveen

ZAGERIJ SCHAVERIJ

Filiaal: Zwaanals 119-125 - Rotterdam

FIRMA COLIJN & IPPEL

Aannemers van beton- en heiverken

Rijksweg 117 Pr. Julianaweg 11
Tel. 01834-375 Tel. 01834-475

NIEUWENDIJK (gemeente Abnkerk)

N.V. AANNEMERS- EN HANDELSBEDRIJF

VAN OORD

Hoogstraat 73a - Telefoon 444 - Werkendam

RIJSWERKEN GRONDWERKEN ASFALTWERKEN

PROGRAM VAN ACCE

INLEIDING

In deze tijd worden aan de samenleving rijke ontwikkelingsmogelijkheden geboden. Zij is tevens betrokken in hevige spanningen en veranderingen en in een worsteling van de geesten van deze wereld met de Geest van het Koninkrijk Gods.

De A.R. Partij wil als Christus-belijdende partij werken in het schriftuurlijk besef, dat Gods kracht in menselijke zwakheid wordt volbracht. Van dit besef uit wil zij haar bijdrage leveren aan een goede binnenlandse politiek en aan het aandeel van ons land in een rechtvaardige en voorspoedige ontwikkeling der internationale samenleving.

Zij ziet als hoofdlijnen van een ons volk en de wereld dienend beleid:

- de erkenning van Gods Majesteit in en boven de stormachtige gebeurtenissen van deze tijd en van de menselijke afhankelijkheid van Zijn genade in Jezus Christus, gepaard gaande met de eis tot gehoorzaamheid aan Zijn geboden;
- de handhaving in een democratisch staatsbestel van de geheel eigen plaats van het ambt der Overheid, als een bijzondere, bewarende instelling van God;
- het recht doen aan de eigen taak en verantwoordelijkheid der burgers, zowel individueel als in hun verschillende verbanden en contacten;
- een positief beleid der Overheid, gericht op vrijheid en gerechtigheid, met name op het zijn van een schild voor de zwakken;
- het tegengaan van een ongeremde concentratie van de overheidsmacht en een terugtreden der Overheid waar zulks mogelijk is;
- de bevordering van de ontwikkeling van nieuwe maatschappijvormen, waardoor een concentratie van de macht in handen van weinigen op economisch gebied wordt tegengegaan en waardoor de verantwoordelijkheid van allen, die bij economische activiteiten betrokken zijn, ook in de organisatievormen daarvan, tot haar recht komt.
- de bevordering van een geordende en rechtvaardige internationale samenleving in het kader van de Verenigde Naties en daarbuiten;
- de medewerking aan het ontstaan en tot ontwikkeling brengen van nieuwe democratische staatkundige vormen in Europees verband, ten einde een voor deze tijd doeltreffende vervulling van het overheidsambt te bevorderen;
- de bevordering van de samenwerking met ontwikkelingslanden en -gebieden en van het besef van roeping daartoe in onze Westerse samenleving;
- het samenwerken van de christelijke partijen en, waar mogelijk, het samenbundelen van politieke activiteiten van hen, die krachtens de reformatorische belijdenis van Christus' Koningschap, in de huidige geestelijke, politieke en maatschappelijke tegenstellingen, aan een gemeenschappelijk front staan;
- de erkenning van de geheel eigen plaats van Christus' Kerk in de wereld en tevens de bescherming van activiteiten, welke een bijdrage pogen te zijn tot het geven van een christelijke gestalte aan maatschappij en staat, zoals die o.m. in het christelijk organisatieleven tot uitdrukking komen. Deze erkenning en deze bescherming houden niet in een aantasting van de rechtsgelijkheid van alle burgers;
- het handhaven in het openbare en maatschappelijke leven van het eigen karakter van de zondag als dag des Heren;

Van dit alles dient doortrokken te zijn hetgeen de A.R. Partij hierna als politieke wensen stelt.

I. Internationale samenleving

DE A.R. Partij is van oordeel, dat in en buiten het verband der Verenigde Naties moet worden gestreefd naar de algemene aanvaarding van een politieke basis, waarop een internationale rechtsorde kan worden gevestigd, die bekleed is met gezag en macht en die handelt naar rechtsnormen. Zolang deze rechtsorde ontbreekt, erkent zij de noodzakelijkheid en de plicht der staten in Navo-verband tot het scheppen en in stand houden van een effectief verdedigingsapparaat.

Zij erkent, dat — ook en juist vanuit nationaal gezichtspunt — deze Navo onmisbaar is en dat de Nederlandse defensie daarin moet worden ingepast, zij het ook dat de Nederlandse strijdkrachten in staat moeten blijven typische eigen nationale taken te vervullen. Nederland dient begrip te hebben voor de zware verantwoordelijkheden en verplichtingen, die onze grote bondgenoten in hun eigen, in ons aller en dus ook in ons eigen belang op zich genomen hebben.

De A.R. Partij heeft oog voor de bijzondere moeilijkheden, waarvoor de jonge zelfstandige staten in Azië en Afrika staan bij het bepalen van hun politieke positie in de huidige wereldverhoudingen.

In het besef van de ontzaglijke dreiging der moderne wapenen, steunt de A.R. Partij elk ernstig streven naar internationale beperking van bewapening onder doeltreffende controle.

Het streven naar eenzijdige ontwapening — ook atoombewapening — is niet aanvaardbaar. Deze ontwapening zou de Overheid de vervulling van haar roeping als zodanig onmogelijk maken.

De politieke en militaire samenwerking in het Atlantisch bondgenootschap dient uitgebreid en verdiept te worden mede door een samenwerking op economisch en cultureel gebied, die de evenwichtige groei van de vrije wereld bevordert en daardoor aan haar kracht ten goede komt.

II. Ontwikkelingslanden

DE A.R. Partij acht het naast de taak van de zending een hedendaagse sociale roeping van de eerste orde, dat de naar verhouding welvarende landen, waaronder het onze, in brede zin en op belangrijke schaal samenwerken met en financiële en personele hulp verlenen aan de ontwikkelingslanden.

Deze hulpverlening dient allereerst gericht te zijn op verbetering van de sociale en economische structuur van de desbetreffende landen.

Als middelen, die daartoe dienstig kunnen zijn, komen onder meer in aanmerking:

- bevordering van de afzet van de produkten van die landen door uitbreiding van het wereldhandelsverkeer;
- doeltreffende financiële hulp;
- technische bijstand in de ruimste zin, met name ook door het verlenen van studiebeurzen;
- bevordering van particuliere investeringen in deze landen.

Een zo breed mogelijke voorlichting van ons volk omtrent de middelen, die worden aangewend moet worden bevorderd, opdat daardoor de belangstelling voor de ontwikkelingslanden wordt vergroot en het particuliere initiatief gestimuleerd.

De A.R. Partij staat op het standpunt, dat de regering er voorts niet voor moet terugdeinzen bij de uitvoering van deze samenwerking en hulpverlening zo nodig afzonderlijke lasten aan ons volk op te leggen.

Aan in het kader van de samenwerking te verlenen bijstand behoren in beginsel geen staatkundige of handelspolitieke voorwaarden te worden verbonden.

vastgesteld door

van 21

voor de Dep

van 21

III. Europa

DE A.R. Partij staat op het standpunt dat de ontwikkeling van de Europese integratie, zoals die in de bestaande gemeenschappen een van verwerkelijking heeft gevonden, doelbewust en krachtig moet worden voortgezet.

Waarborgen moeten worden gegeven voor een doeltreffende en permanente controle, terwijl zowel een samenvoeging der gemeenschappen als door directe verkiezingen het Europese parlement deze integratie verder moet worden voltooid.

In de komende vier jaren samenvallen met de tweede van de Europese Economische Gemeenschap, zal naast een verdere making van het onderlinge handelsverkeer, vooral aandacht moeten worden geschonken aan de versterking van een echt gemeenschappelijk beleid op economisch sociaal terrein.

Deze integratie moet voorts uitgebreid door de toetreding van Engeland en andere Europese landen met dien verstande, dat geen wijziging worden aanvaard, die aan de gelijkopzette opzet van de verdragen van afbreuk doen.

De ontwikkeling dient voort te vinden naar een algemeen-pactificatie. Bij de onderhandelingen daartoe moet men uitermate zichtig zijn met organisatievormen die worden ingegeven door krachten welke van een werkelijke internationale afkerig zijn en die in wezen Europese samenwerking wensen te zuiver inter-statelijke en inter-nationale basis.

Indien daaromtrent thans nog overeenstemming kan worden bereikt tussen de deelnemende landen, beter inzake de verdere vormgeving van de Europese integratie nog enig geduld te betrachten, een weg in te slaan welke overeenkomstig is aan die, welke reeds is betreden. In de ontwikkeling van dit proces dient ernstig aandacht te worden geschonken aan een evenredige verdeling van de Nederlandse belangen.

IV. Betrekkingen met Indonesië

DE A.R. Partij is van mening dat wat betreft de internationale verhoudingen, ons land in het bijzonder die met Indonesië ter harte moet gaan. Zij spreekt de hoop uit, dat de toekomst met dit land normale vruchtbare betrekkingen zullen worden onderhouden.

Een goede verhouding tussen Indonesië en Nederland kan bevorderlijk zijn aan het scheppen van betrekkingen tussen de Westerse landen als geheel en de zelfstandige landen van Azië en Afrika.

Afgezien van de omstandigheden daardoor een nauwer contact met de jonge christelijke kerken in Indonesië mogelijk wordt, worden daardoor de belangen der Papoezen van de hier te lande of elders levende Ambonezen het best gediend.

V. Koninkrijk

In het Koninkrijksverband dient hartelijke samenwerking tussen het Rijk vormende landen voortduur te worden bevorderd. Duidelijk moet de in het

1963

Partij Convent

21 februari j.l.

Openvergadering

21 maart a.s.

Voorziening in het tekort aan onderwijs-personeel en onderwijs-lokaliteiten blijft een zaak van grote urgentie.

voor schipperskinderen dient het volgen van normaal lager onderwijs verplicht te worden gesteld met dien verstande, dat voor de daaruit voortvloeiende financiële gevolgen een billijke regeling wordt getroffen. De mogelijkheden tot het volgen van voortgezet onderwijs door schipperskinderen dienen te worden verruimd.

In verband met de Europese ontwikkeling ware in overweging te nemen de geleidelijke invoering bij het lager onderwijs van onderwijs in een niet-Nederlandse moderne taal.

Zowel voor de ontwikkeling van de in ons volk aanwezige intellectuele capaciteiten als voor de bevordering van rechtvaardige inkomens- en vermogensverhoudingen, acht de A.R. Partij het van belang, dat door alle lagen der bevolking van de in ons land aanwezige onderwijsmogelijkheden in een zo uitgebreid mogelijke zin gebruik kan worden gemaakt.

Een verdere verruiming van de financiële tegemoetkomingen dienaangaande is vereist.

De eis van subsidiëring van particuliere beroepskeuze-bureaux en van de christelijke openbare leesalen en bibliotheken, naar een redelijke maatstaf, houdt daarmede verband.

Het radio- en televisiebestel behoort niet geschoeid te zijn op commerciële leest, doch dient te berusten op in het volksleven gewortelde organisaties. De wet moet het mogelijk maken, dat zulke organisaties de veelzijdigheid van de geestelijke en culturele waarden in ons land tot haar recht kunnen doen komen.

Een staatsomroep of een eenheidsomroep moet worden vervorpen.

De financiering van de wereldomroep behoort niet uit de luisterbijdragen van de binnenlandse omroep te geschieden.

De Overheid dient te bevorderen, dat het filmwezen niet uitsluitend gebonden is aan commerciële belangen.

De Overheid hoede zich voor elke vorm van discriminatie onder andere ten aanzien van uitingen van christelijke kunst en cultuur.

Overheidshuishouding en financiën

Een belangrijke taak van de overheidshuishouding voor de voorziening in collectieve behoeften erkend, is de A.R. Partij van oordeel, dat beleid erop gericht moet blijven op verantwoorde en stelselmatige wijze de verhouding tussen overheids-gaven en particuliere bestedingen gunste van de laatste te wijzigen. Een behoedzaam financieel beleid van de Rijksoverheid is daarom noodzakelijk, terwijl mede de mogelijkheid verdere belastingverlaging in het kader van een afweging van prioriteiten moet worden opgehouden.

Het beleid moet voortdurend gericht op een belastingpolitiek, waarbij rechtvaardigheid ten opzichte van verschillende groepen der bevolking en hun specifieke problemen wordt getoetst aan het draagkracht-ginsel, rekening houdend met de wisselende omstandigheden.

De A.R. Partij vraagt aandacht voor fiscale lasten voor ongetrouwen en voor de fiscale kant van het meewerken van gezinsleden in eigen onderneming of beroep.

II. Onderwijs en cultuur

Een wezenlijke vrijheid van onderwijs is een van de primaire vereisten voor een staatkunde zoals de A.R. Partij die voorstaat. Zij zal zowel bij uitvoering van bestaande als bij de standkoming en de uitwerking van nieuwe wettelijke regelingen in acht worden genomen.

Financiële gelijkstelling over de gehele lijn dient uitgangspunt voor de kostgiving van het onderwijs te zijn. In bevoorrecht van het openbaar onderwijs boven het bijzonder behoort einde te komen door met betrekking tot de zogenaamde randdiensten in het onderwijs (medisch, sociaal, psychologisch en paedagogisch) aan particuliere initiatieven dezelfde mogelijkheden te bieden als aan de publieke. Dit moet bij de wet worden geregeld.

zodanige financiële steun verlenen, dat deze activiteiten niet afhankelijk behoeven te zijn van de geld-opbrengsten der gokzucht.

Eventuele pogingen om de door de invoering van de vijfdaagse werkweek mogelijk geworden verplaatsing van de wedstrijdsport van de zondag naar de zaterdag te stimuleren, dienen krachtig te worden bevorderd, o.m. door het scheppen van een daardoor noodzakelijk wordende uitbreiding van sportaccommodatie.

IX. Economische en monetaire politiek

EEN vrije ontwikkeling van het economisch leven moet worden bevorderd. Daartoe moeten produktie en distributie zich zoveel mogelijk in de particuliere ondernemingsvorm voltrekken.

De Overheid heeft echter in dezen een eigen verantwoordelijkheid. Een positief economisch en monetair beleid is nodig om die vrije ontwikkeling mogelijk te maken.

Dit beleid houdt in:

1. een gezonde monetaire politiek als basis voor waardevast geld en voor een doeltreffende conjunctuurpolitiek.
2. het streven naar verantwoorde concurrentieverhoudingen.

Daarbij zijn met name aan de orde:

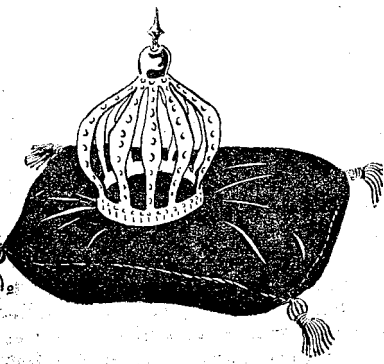
 - a. een krachtige bevordering van het gebruik maken van alle economische mogelijkheden, welke ons land biedt, en van het verhogen van het peil van de welvaart in die streken, waar zij nog is achtergebleven. De regering streeft er met kracht naar dat ons land in de ontwikkeling van de toepassing der kernenergie niet achterop raakt;
 - b. een kartelpolitiek, welke misbruik van monopolies en machtsposities door ondernemers voorkomt, en er in het algemeen tegen waakt, dat de vrijheid, die voor het bedrijfsleven tegenover de Overheid wordt begeerd, door de bedrijfsgenoten zelf wordt vernietigd;
 - c. een politiek, gericht op een juiste prijsvorming, waarbij de verantwoordelijkheid in de eerste plaats aan het bedrijfsleven wordt gelaten;
 - d. een kritische instelling ten aanzien van uitbreiding van dat gedeelte van het bedrijfsleven, dat zich in handen van de Overheid bevindt en, waar dit verantwoord is, beperking van de omvang van deze sector;
 - e. het betrekken van het economisch belang van de consument in het overheidsbeleid, zowel ter bescherming van de consument zelf als van het daarbij betrokken deel van het bedrijfsleven.

X. Sociale politiek

DE sociale politiek dient te zijn gericht op:

- a. de handhaving en de uitbreiding van de werkgelegenheid ook voor minder-validen en moeilijk plaatsbaren, in het bijzonder door voortzetting van de industrialisatie en het creëren van speciale werkobjecten;
- b. de spoedige totstandkoming van een wet op de arbeidsongeschiktheid; een uitbreiding van deze voorziening tot anderen dan werknemers is noodzakelijk. Voorzover hierdoor nog niet alle gehandicapten worden geholpen (met name dient hier te worden gedacht aan hen, die als gehandicapten geboren zijn of op jeugdige leeftijd geworden zijn) dien; ook voor deze groep een bevredigende regeling van levensonderhoud, geneeskundige behandeling en revalidatie te worden geschapen;
- c. de zorg, voorzover de Overheid daartoe gerechtigd is, dat het nationaal inkomen op rechtvaardige wijze aan de onderscheiden bevol-

• Vervolg op pag. 8

...riene plaats van de landen Suriname en de Antillen in haar volle glorie worden erkend, mede door de afwikkeling van vertegenwoordigers van deze landen bij het internationale verband van het Koninkrijk.

...geestelijke en stoffelijke welvaart van de beide genoemde landen worden in overeenstemming met de behoeften der beide landen met hulp van Nederland krachtig bevorderd. Indien zulks voor de eigen ontwikkeling der andere Rijksdelen wenselijk zal aan eventuele wijzigingen van het Statuut door Nederland zoveel mogelijk worden meegeewerkt.

Overheidshuishouding en financiën

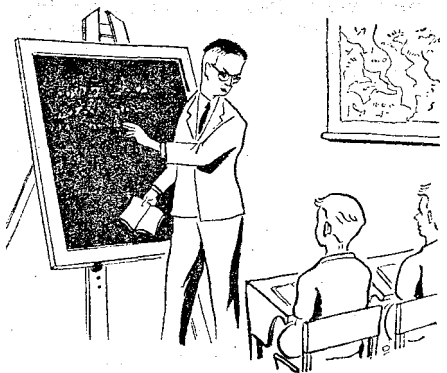
Een belangrijke taak van de overheidshuishouding voor de voorziening in collectieve behoeften erkend, is de A.R. Partij van oordeel, dat beleid erop gericht moet blijven op verantwoorde en stelselmatige wijze de verhouding tussen overheids-gaven en particuliere bestedingen gunste van de laatste te wijzigen. Een behoedzaam financieel beleid van de Rijksoverheid is daarom noodzakelijk, terwijl mede de mogelijkheid verdere belastingverlaging in het kader van een afweging van prioriteiten moet worden opgehouden.

Het beleid moet voortdurend gericht op een belastingpolitiek, waarbij rechtvaardigheid ten opzichte van verschillende groepen der bevolking en hun specifieke problemen wordt getoetst aan het draagkracht-ginsel, rekening houdend met de wisselende omstandigheden.

II. Onderwijs en cultuur

Een wezenlijke vrijheid van onderwijs is een van de primaire vereisten voor een staatkunde zoals de A.R. Partij die voorstaat. Zij zal zowel bij uitvoering van bestaande als bij de standkoming en de uitwerking van nieuwe wettelijke regelingen in acht worden genomen.

Financiële gelijkstelling over de gehele lijn dient uitgangspunt voor de kostgiving van het onderwijs te zijn. In bevoorrecht van het openbaar onderwijs boven het bijzonder behoort einde te komen door met betrekking tot de zogenaamde randdiensten in het onderwijs (medisch, sociaal, psychologisch en paedagogisch) aan particuliere initiatieven dezelfde mogelijkheden te bieden als aan de publieke. Dit moet bij de wet worden geregeld.

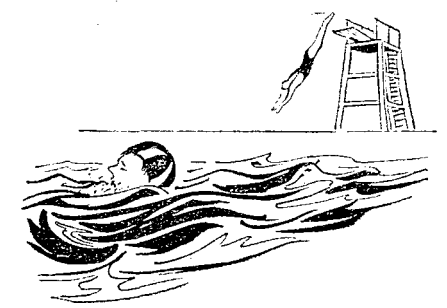

VIII. Jeugd, recreatie en sport

DE algemene vorming van de jeugd moet in de eerste plaats haar basis vinden in een sterk en gezond gezinsleven. Zij vindt in belangrijke mate haar uitvoering in de vrije jeugdvorming, die de morele en, waar nodig, financiële steun van de Overheid verdient. Daarnaast verdient het bijzonder de jeugdwerk de krachtige steun van de Overheid.

Het medewerken aan de totstandkoming van mogelijkheden voor actieve en passieve recreatie vergt, vooral ook in verband met de thans of grote schaal ingevoerde vijfdaagse werkweek, in toenemende mate de zorg van de Overheid.

De lichamelijke opvoeding en de sportbeoefening dienen ten behoeve van een gezonde volksoontwikkeling krachtig te worden bevorderd. De Overheid moet ook harerzijds daaraan

VERTROUWENS ADRESSEN VOOR EIGEN

Bongers Internationaal Verhuisbedrijf

RIJNHAVEN 10, WAGENINGEN, Telefoon 2725 en 3750 (b.g.g. 3100)

Opslag van inboedels — Overzee-verpakking

NAAM- EN NUMMERPLATEN

Aanduidingen speciaal voor kantoorgebouwen, ziekenhuizen, sanatoria, bejaardencentra en op schepen.

ZUID NED. NAAMPLATEN ONDERNEMING G. TER VEEN - GELEEN

GRAAF HUYNLAAN hoek Markt - TELEFOON 0 4494 - 237.

Goudriaan's Graan- en Meelhandel N.V.

Steiger 1 - Telefoon 01894 - 201

OUDEKERK a/d IJssel

HOLWERDA ZONEN Dokkum

VOOR AL UW TRANSPORTEN IN BINNEN- EN BUITENLAND

Dokkum: telefoon 05190-2292 (2 lijnen) - Buiten kantoor 2580 Rotterdam: telefoon 010-171317

CLAEYS - maaidorsers

BAMFORDS - opraappersen

Importrice voor westelijk Nederland

W. VAN GEMEREN & ZONEN N.V., Groep (Z.H.) telefoon (01860)—2050

FINIRAT verdelgt ratten

ONGEVAARLIJK VOOR ANDERE DIEREN EN MENSEN

N.V. BOGENA

VEERLAAN 23, ROTTERDAM - Z.

Landbouwwerktuigen- en machinefabriek

H. VISSERS N.V. — NIEUW-VENNEP Telefoon 02546-444 (4 lijnen)

reeds meer dan 15 jaar:

DECORATIE- EN KALLIGRAFISCH ATELIER

J. KOOIMAN - DALWEG 1 - NUNSPEET

- ontwerpen, c.q. uitvoeren van muurdecoraties voor kerken, scholen, verenigingsgebouwen, enz.
- kalligraferen van oorkonden, bijbels, diploma's, stambomen, ex-libris, enz.
- belijdenis- en trouwteksten.

afspraken en offertes uitsluitend schriftelijk.

Spaarbank voor Protestants Nederland

Kromme Nieuwe Gracht 8-10 - UTRECHT Telefoon 030 22241 - 22242 - GIB. 156.000

RENTEVERGOEDING 3 1/4%

ongeacht de grootte van het saldo-tegoed. Alle spaarregelingen:

JEUGDSPAAARWET
AMBTENARENSPAARREGELING
BEDRIJFSSPAREN
SCHOOLSPAREN

Reeds in vele plaatsen een correspondentschap gevestigd. Wij verstrekken u gaarne alle gewenste inlichtingen ook over ons Beleggingsfonds voor Protestants Nederland.

PROMEKO

INSTALLATIES VOOR BEDRIJFSMECHANISATIE

PROductie-banden
MEch. transport inrichtingen
COonstructiewerken

TELEFOON 12925
APELDOORN
BILDERDIJKLAAN 1

• Vervolg van pag. 7

- kingsgroepen ten goede komt. Het verhogen van de minimum-inkomens uit loon of anderszins moet in het bijzonder worden bevorderd;
- een loonbeleid, dat onder representatief toezicht der Overheid zo direct mogelijk aan de verantwoordelijkheid van het georganiseerde bedrijfsleven wordt overgelaten;
 - een verbetering van de positie van de gepensioneerden, zowel in de overheidssector als in de particuliere sector; ten aanzien van de laatste onder meer door bevordering van maatregelen welke tot strekking hebben, dat door het bedrijfsleven grotere stortingen worden gedaan in de bedrijfspensioenfondsen, en van instelling van bedrijfspensioenfondsen waar deze nog niet bestaan, alsmede door verhoging van de A.O.W.;
 - het in de komende parlementaire periode treffen van een regeling tot afschaffing van de gemeenteclassificatie inzake de lonen;
 - de voortgaande bevordering van de individuele bezitsvorming als middel ter versteviging van de sociale positie der brede lagen van het volk;
 - de bevordering van de totstandkoming door het bedrijfsleven van regelingen, welke tot strekking hebben aan allen, die in de onderneming werkzaam zijn, een aandeel in de winst toe te kennen. Het toezicht op deze regelingen dient niet door de instanties, die met de uitvoering van de loonpolitiek zijn belast, te geschieden. Deze regelingen dienen genoegzame waarborgen te bieden tegen overbesteding in de consumptieve sfeer.

XI. Bedrijfsorganisatie en maatschappijvormen

DE Overheid dient met kracht een zodanige hervorming van de structuur van het bedrijfsleven te bevorderen, dat de arbeid naast het kapitaal wordt erkend als constituerend element van de onderneming en dat de werknemers op grond van hun medeverantwoordelijkheid als volwaardige bedrijfsgegoten worden erkend. Hoezeer deze hervorming alleen haar innerlijke waarde kan bereiken, indien zij gedragen wordt door wederzijds begrip en wederkerige verantwoordelijkheid van werkgevers en werknemers, heeft in deze ook de Overheid een eigen verantwoordelijke taak.

De Overheid stimuleert met kracht het tot stand komen van nieuwe publiekrechtelijke bedrijfsorganen.

De Overheid voert geen georganiseerd overleg over economische aangelegenheden met de ene groep van bedrijfsgegoten buiten de aanwezigheid van een vertegenwoordiging der andere groep.

Bevorderd moet worden, dat via nadere wettelijke regelingen de mogelijkheid wordt benut tot het oefenen van invloed door het personeel in het beleid van de onderneming, bijvoorbeeld door verkiezing van een deel van de commissarissen door het personeel.

Voorbereid worde een herziening van het vennootschapsrecht, waarbij de arbeid naast het kapitaal wordt erkend als constituerende factor van de onderneming.

In de bestuursvorm der onderneming dient tot uitdrukking te komen, dat de onderneming is een samenwerking tussen arbeid en kapitaal onder leiding van de ondernemer.

XII. Ruimtelijke ordening en bevolkingspreiding

ZOWEL in economisch en sociaal als in bestuurlijk opzicht is een op een grotere bevolkingspreiding gerichte politiek zaak van algemeen nationaal belang.

Voor de niet tot voldoende ontwikkeling gekomen gebieden vereist zij een beleid dat

- de voorwaarden schept voor een gezonde economische ontwikkeling door industrialisatie en door ver-

PROGRAM VAN ACTIE 1963

dere mechanisatie en rationalisatie in de agrarische sector;

- de openbare voorzieningen treft, die het vestigingsklimaat en de maatschappelijke levensomstandigheden versterken.

Het beleid inzake de ontwikkelingskernen dient, na een eventuele herwaardering op onderdelen, te worden voortgezet.

Voor de reeds aan sterke bevolkingsconcentratie onderhevige bieden is een politiek vereist, die

- aanstuurt op een zodanig gebruik van de nog aanwezige ruimte, dat de toekomstige economische functionering van die gebieden haar normale voortgang kan hebben, zo nodig mede door het voorkomen van vestigingen, die bij hun plaatskeuze niet aan deze gebieden gebonden zijn;
- de gelegenheid schept voor voldoende recreatie van de grote-stadsbevolking;
- de reeds bij land- en tuinbouw in gebruik zijnde gronden zoveel mogelijk ontziet naar gelang van hun produktieve waarde;
- een gezonde sociale aanpassing van de naar elders gemigreerde plattelandsbewoner bevordert.

De centrale Overheid dient, ook voor wat haar eigen vestigingen en de uitvoering van haar eigen werken betreft, bij te dragen tot een meer gelijkmatige verdeling van bevolking en werkgelegenheid over ons land.

XIII. Woningnood en volkshuisvesting

DE A.R. Partij acht het feit, dat 18 jaar na de tweede wereldoorlog nog op ruime schaal de direct-menselijke ellende van de woningnood bestaat in onze overigens welvarende volkshuishouding een zodanig ernstige en onaanvaardbare omstandigheid, dat alles er op moet worden gericht om in de komende vier jaren de schaarste aan woningen in algemene zin op te heffen. Dit dient voorzover nodig te geschieden met voorlopige terzijdestelling van belangrijke andere openbare en particuliere belangen.

Om het beoogde doel te bereiken zal het in de eerste plaats noodzakelijk zijn de totale in ons land beschikbare bouwcapaciteit te vergroten, mede door ruimere gebruikmaking van fabrieksmatige en arbeidsbesparende bouwmethoden. De Overheid trede daarbij stimulerend op, mede door meer-jarenprogramma's en grotere continuïteit te bevorderen. De capaciteitsvergroting zal voor een lange reeks

van jaren nodig zijn, niet alleen om thans op beslist korte termijn de directe woningnood op te heffen, maar tevens om de van jaar tot jaar met tienduizenden in aantal toenemende krotten op te ruimen en voort te ruime uitvoering te geven aan voor de algemene ontwikkeling van ons land zo belangrijke werken op het gebied van industrie, onderwijs, utiliteitsbouw, weg- en waterbouw en recreatie.

Aangezien de beschikbare bouwcapaciteit voorshans niet voldoende is om aan alle aanwezige bouwbehoeften te voldoen, dient nu, meer dan tot dusver aan de woningbouw de hoogste prioriteit te worden verleend.

De A.R. Partij staat in beginsel op het standpunt, dat, met handhaving van de woningwetbouw, moet worden gestreefd naar toestanden, waarin in het algemeen de voorziening van directe levensbehoeften, waartoe de huisvesting behoort, door de staatsburger uit eigen middelen zonder overheids-

subsidie moet kunnen worden verzorgd. Evenwel meent zij, dat zowel de schaarste aan goedkope woningen als het inkomenspeil van grote delen der bevolking thans nog steeds van dien aard zijn, dat deze doelstelling nog slechts met grote voorzichtigheid kan worden gerealiseerd.

Dit brengt met zich mede, dat bij de woningbouw de hoogste prioriteit moet worden toegekend aan goedkope, maar goede woningen, die door de betrokkenen tegen een redelijk bedrag kunnen worden gehuurd, ook wanneer dit noodzakelijk maakt een vergroting van het aantal te subsidiëren woningen, hetzij in de woningwet- dan wel in de premie-sector.

Op voet van de woningwet gebouwde woningen dienen in beginsel slechts te worden verhuurd aan gegadigden beneden een bepaalde inkomensgrens. De doorstroming dient krachtig te worden bevorderd.

Ernstige overweging verdient de huurbeschermingsbepalingen te herzien in die zin, dat de mogelijkheid wordt geschapen huurders van woningwetwoningen boven een bepaalde inkomensgrens te verplichten de woning te verlaten.

Bij de woningbouw dient bovendien, meer dan tot heden, bijzondere zorg te worden besteed aan de grootte en de indeling der woningen, zodat ook aan de behoefte van grote gezinnen, bejaarden en alleenstaanden kan worden voldaan, terwijl tevens bijzondere aandacht moet worden geschonken aan de bouw van ééngezinwoningen.

Meer aandacht zal — in verband met een goede gezinspolitiek — moeten worden besteed aan het voorkomen van onderlinge hinder; vooral een doeltreffende geluidsisolatie moet zeer gewenst worden geacht.

Verdere huuraanpassing zal moeten plaatsvinden indien en voorzover deze noodzakelijk is om woningbouw tot een economisch rendabele zaak te maken.

De bevordering van het eigen woningbezit moet, mede vanwege de maatschappelijke betekenis van particuliere bezitsvorming, worden voortgezet en versterkt.

XIV. Verkeer en waterstaat

HET verkeer is in deze tijd nog meer dan het water een nationale, slachtoffers vragende, vijand. De verkeersveiligheid dient met kracht door de Overheid te worden bevorderd. Dit dient onder meer te geschieden door middel van moderne wegaanleg. Ook dient grote zorg te worden besteed aan het verkeersonderwijs op de scholen, terwijl voorts zal moeten worden gestreefd naar een wettelijke regeling van het rijkschoolonderwijs.

Ook de waterstaatkundige voorzieningen in ons land zullen na afweging der prioriteiten hun verdere uitvoering moeten vinden, met name voorzover zij voor de veiligheid en de ontsluiting, benevens voor de verdere ontwikkeling van bepaalde gedeelten van ons land bevorderlijk zijn.

XV. Land- en tuinbouw

DE A.R. Partij acht noodzakelijk een sociaal-economische landbouwpolitiek op lange termijn, die geplaatst wordt in het kader van de algemene maatschappelijke ontwikkeling en die derhalve gericht is op het in goede banen leiden van de veranderingen, welke bezig zijn zich te voltrekken zowel binnen als buiten de landbouw en zowel nationaal als internationaal.

Die politiek zal een zodanige basis dienen te vormen, dat een zelfstandige boeren- en tuindersstand samen met de daarin betrokken werknemers kan bijdragen tot de bloei der moderne samenleving.

Zij bepleit in dit verband bij de Overheid:

- een markt- en prijspolitiek, die een zodanig stabiel rentabiliteitsniveau kan scheppen, dat het de land- en tuinbouw in staat stelt het gewenste aanpassingsproces te volbrengen;
- voor de landarbeiders een loonpeil, dat in vergelijking met de lonen in

andere bedrijfstakken verantwoord is;

- verbreding van de structuurpolitiek, met grotere nadruk op de bevordering van de ontsluiting van het platteland (verkeers- en waterstaatkundige werken, waterleiding, elektrificatie, huisvesting);
- verdere verruiming en verbreding van de werkgelegenheid op het platteland (industrialisatie, recreatie);
- verruiming van de mogelijkheden voor niet-agrarische beroepsopleiding ten plattelande;
- stimulering van het wetenschappelijk onderzoek in land- en tuinbouw, zowel op economisch als op technisch gebied;
- verdieping en verbreding van het land- en tuinbouwonderwijs;
- uitbreiding van de economische en agrarisch-sociale voorlichting;
- versterking van de positie van het gezinsbedrijf;
- bevordering van de ruilverkaveling;
- actieve medewerking aan de landbouwpolitiek in de Europese Economische Gemeenschap, zulks in nauw verband met de ontwikkeling van het beleid van deze Gemeenschap in de overige sectoren van het economisch leven;
- een fiscale politiek, die rekening houdt met de structuur van de agrarische onderneming en ertoe bijdraagt, dat een aanpassing aan de gewijzigde productie- en afzetomstandigheden kan worden verkregen.

XVI. Visserij

MEER dan tot dusverre dient de Overheid ook voor de visserij een beleid op lange termijn te bevorderen, mede met het oog op de totstandkoming van de Euromarkt. Voorzieningen ten aanzien van een moderne haven-ouillage en mogelijkheden voor een modernisering van de vloot, alsmede van de opleiding der vissers, verdienen daarbij de aandacht.

In de door waterstaatswerken geschade belangen van vissers in het Delta-, IJsselmeer-, Lauwerszeegebied en elders moet behoorlijk en tijdig worden voorzien.

XVII. Scheepvaart, luchtvaart en wegvervoer

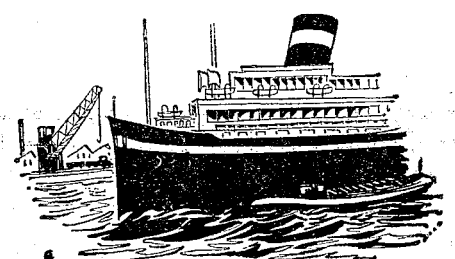
DE A.R. Partij vraagt de aandacht van de Overheid voor de uiterst conjunctuurgevoelige binnenvaart.

De samenwerking en zelfwerkzaamheid van de duizenden particuliere schippers in hun organisatorische verbanden moeten door de Overheid worden gestimuleerd.

Het voortbestaan van het particuliere schippersbedrijf dient te worden bevorderd door een passende bijdrage in de kosten van de research voor de nieuwbouw en voor de modernisering van de binnenschepen, alsmede door passende credietmogelijkheden.

Er dient naar te worden gestreefd, dat het aandeel van ons land in de internationale scheepvaart en luchtvaart wordt gehandhaafd.

Een evenwichtige ontwikkeling van

het binnenlandse en internationale goederenvervoer op de weg dient te worden bevorderd.

XVIII. Midden- en kleinbedrijf

DE A.R. Partij wil een zodanig zelfstandig midden- en kleinbedrijf, dat dit een waardevol onderdeel vormt van onze moderne samenleving.

Wanneer de Overheid aan het bedrijfsleven de ruimte verschaft om een geleidelijke groei tot stand te brengen dan dient dit zo te gebeuren, dat het midden- en kleinbedrijf van deze ruimte op overeenkomstige wijze gebruik kan maken als andere delen van ons bedrijfsleven.

Het midden- en kleinbedrijf dient in het georganiseerd overleg tussen Overheid en bedrijfsleven op voet van gelijkheid met de overige gesprekspartners te worden behandeld.

De A.R. Partij bepleit, dat het overheidsbeleid gericht wordt op:

- een verdere regeling voor het middenstandsonderwijs, waarbij ook aan het christelijk middenstandsonderwijs ruime kansen worden geboden;
- een acceptabele situatie bij het bezetten van nieuwe bedrijfspanden; deze bezetting dient niet beheerst te worden door ongelijkheid in economische machtsverhoudingen, maar dient samen te gaan met veelzijdig overleg gegrond op sociaal-economische maatstaven;
- het geven van financiële bijdragen bij het totstandkomen van initiatieven uit het midden- en kleinbedrijf, teneinde deze initiatieven aldus te stimuleren; dit zou o.m. kunnen geschieden door het leveren van:
 - een bijdrage voor de bedrijfs-economische en technische voorlichting aan het midden- en kleinbedrijf;
 - een bijdrage in de financiering van een maatschappij voor de aankoop van gronden voor de bouw van bedrijfspanden;
 - een bijdrage in een spaarfonds voor aspirant-ondernemers;
- een vertegenwoordiging van het midden- en kleinbedrijf in het Economisch en Sociaal Comité van de Europese Economische Gemeenschap, overeenkomstig de daarvoor vastgestelde regels;
- het treffen van een wettelijke voorziening tegen oneerlijke concurrentie op het gebied van de reclame en voorts verbetering van de Wet Beperking Cadeaustelsel en de Uitverkoopwet, met als doel het bevorderen van een ordelijk economisch verkeer, het garanderen van rechtszekerheid en het verkrijgen van een aanpassing aan zich wijzigende omstandigheden.

XIX. Maatschappelijk werk

DE OVERHEID dient er voor zorg te dragen dat het maatschappelijk werk, in al zijn verscheidenheid tot ontwikkeling kan komen.

Daarbij dient erkenning te vinden de behoefte van het maatschappelijk werk aan eigen organisatievormen en opleidingen, welke voortkomen uit het kerkelijk en particulier initiatief. De Overheid verlene aan de organen van het maatschappelijk werk financiële steun op basis van objectieve normen.

Gezien de sterk religieuze en levensbeschouwelijke inslag van het maatschappelijk werk dient de Overheid, bij de taak welke ook zij op dit gebied heeft te verrichten, de eigen verantwoordelijkheid van de organen welke uitgaan van het kerkelijk en particulier initiatief, volledig tot haar recht te doen komen en voor haar deel een goede samenwerking met deze organen te bevorderen.

De Overheid bevordere ten behoeve van een doeltreffende hulp aan de mens in nood een goede coördinatie van de materiële hulpverlening en de dienstverlening door organen van het maatschappelijk werk.

Een wettelijke regeling van het maatschappelijk werk dient zo spoedig mogelijk tot stand te worden gebracht.

XV. Volksgezondheid

DE handhaving en bescherming van de volksgezondheid is een zaak van openbaar belang. Daartoe dient de Overheid de particuliere arbeid op het gebied van de lichameijke en geestelijke volksgezondheid te steunen.

De reeds enige jaren aanvaarde geneesmiddelenwet dient spoedig in werking te treden.

De Overheid dient maatregelen tegen de steeds toenemende lucht- en waterverontreiniging te bevorderen.

Bronchiletten

Hoestdrank in tabletvorm. 95ct

Firma Jan de Mik

HARDINXVELD-GIESSENDAM
Aannemers van
OEVERVERDELDIGINGSWERKEN
GRIENDHOUTHANDEL
HOEPELMAKERIJ
Telefoonno. 2156
Hardinxveld-Giessendam

Fa. H. van Triest & Zn.

Groothandel
in fourages

DWINGELO
Tel. 0 5215 - 1270 b.g.g. 1316

EEN KRACHTIGE SCHAKEL BIJ DE IN-
EN VERKOOP VAN UW RUWVOEDERS

ACTUELE PUBLICATIES

Iemand zei op het Partij Convent, dat nog veel te weinig aandacht geschonken wordt aan de publicaties van de partij. Dit betreft ook de rapporten van het college van Advies. Daarom vermelden we hieronder de nog verkrijgbare actuele brochures.

„De vrouw en de christelijke politiek”, door mevr. dr. F. T. Diemer-Lindeboom en mej. J. van Leeuwen .. f 0,65

„Binnen en buiten de grenzen”, door dr. J. A. H. J. S. Bruins Slot .. f 0,50

„De A.R. en de cultuur; de A.R. en de sport”, (ARJOS studieconferentie dd. 7 en 8 oktober 1960) .. f 1,—

„De samenwerking tussen Rooms-Katholieken en Protestanten in Nederlands en Europees verband”, (referaten gehouden op de 5e november 1960, conferentie van de ARJOS te Utrecht) f 0,70

„Beginsel- en Algemeen Staatskundig Program”, vastgesteld in de Deputatenvergadering van 10 juni 1961 te Utrecht. f 0,25

„Rondom het nieuwe program”, redevoeringen gehouden op de Buitengewone Deputatenvergadering van 10 juni 1961, te Utrecht. f 0,70

„Arjos schetsenbundel '62". f 1,—

„In de werkplaats der a.r. politiek”, (propagandafolder). f 0,25

„De toekomst voor het midden- en kleinbedrijf”, (College van Advies). f 0,50

„Wat betekent christelijk-democratische politiek”, (uitgave van de Nederlandse equipe van de U.I.J.D.C.). f 1,—

„Perspectieven vanuit een a.r.-visie”, door dr. W. Albeda en dr. J. P. I. van der Wilde, (ARJOS studieconferentie dd. 5 en 6 oktober 1962) .. f 0,75

„Kleur bekennen”, schetsenbundel bij het Beginsel en Algemeen Staatskundig program van de a.r. partij, zoals dat in de Deputatenvergadering van 10 juni 1961 te Utrecht werd vastgesteld f 4,—

„Jaarverslagen 1960/1961” f 7,—

„Nieuw-Guinea: een terugblik”, door dr. W. P. Berghuis .. f 0,40

„Geen afbraak, maar groei”, door dr. W. P. Berghuis .. f 0,40

„De schatkist, de politiek en nog wat”, door prof dr. J. Zijlstra .. f 0,40

„Gespreide bezitsvorming”, (rapport van het College van Advies) .. f 0,75

„De ongelijkmatige bevolkings-spreiding in Nederland als politiek probleem.” Uitgegeven bij fa. v. d. Brink, Zutphen .. f 2,25

Rechtsbescherming tegen de overheid (rapport Coll. van advies) .. f 0,60

„Leidraad voor een a.r. gemeenteprogram” .. f 0,50

„Leidraad voor een a.r. provincieprogram” .. f 0,75

„Statuten der a.r. partij en a.r. partij-stichting” .. f 0,60

„Het Liberalisme van de V.V.D.”, door mr. W. C. D. Hoogendijk jr. f 0,95

„Huisvesting van bejaarden”, (rapport College v. Advies) f 0,45

„Christelijke politiek”, door dr. W. P. Berghuis, prof. dr. J. Zijlstra, dr. J. A. H. J. S. Bruins Slot, ds. P. A. A. Klusener en dr. J. Schouten .. f 0,60

„Ruimtelijke ordening”, redevoeringen gehouden op de partijconferentie Ruimtelijke ordening .. f 1,—

„Samenwerking met minder-ontwikkelde gebieden”, (rapport Coll. van Advies) .. f 0,70

BINNENKORT VERSCHIJNEN:

Televisie en reclame, nota van de Doctor Abraham Kuypersstichting.

Het Ontwerp-Algemene Bijstandswet, nota van de Commissie Overheid en Maatschappelijk Werk van het College van Advies der Anti Revolutionaire Partij.

Bestellingen kunnen worden gericht aan het Partij bureau, Dr. Kuypersstraat 3, 's-Gravenhage.

BEZOEKREIS

CANADA EN AMERIKA

Voor ouders van emigranten organiseren wij ook in 1963 een speciale bezoekreis aan hun kinderen. Bij voldoende deelname wordt een reductie van 25% verleend (minimum-tarief f 1090,— p.p. retour, 2-pers. hut). Heenreis op 22 mei 1963, terugreis 3 oktober 1963 met s.s. „RIJNDAM”. Inlichtingen verstrekken geheel vrijblijvend

W. Zeyl & Zoon,

PASSAGE- EN REISBUREAU,
Oude Koemarkt 35, Sneek, telefoon 05150-2224.

ZAKKEN

Voor alle verpakkingsdoeleinden

T. SPAAN

v. Berckenrodestraat 15, Rotterdam-W.
Tel. 0 10 - 6 91 95. Telegr.: TESPA.

N.V. G. HAAK

v. Berckenrodestraat 15, Rotterdam-W.
Tel. 0 10 - 6 91 95. Postbus 6043.
Telegr.: HABAG.

Import - Export

VERTROUWENS ADRESSEN
VOOR EIGEN

HET GOOI

D. G. Reesink

TALMALAAN 12
SOESTDIJK
Telefoon 2401

TIMMER-, METSEL- EN
ONDERHOUDSWERKEN
BOUWBEDRIJF

„Cinderella”

Een begrip voor goede dameskleding. Meer keus, meer service. Kleine maat, grote maat, extra grote maat....

U PAST EN KOOPT PRETTIGER
BIJ

Modehuis „Cinderella”

Havenstraat 53 — Hilversum
Telefoon 42151

DE WAAKBOOM

Café-restaurant
Groest 80 — Hilversum
Telefoon (02950)-44451

Zalen voor alle doeleinden. Verzorgd restaurant, prima consumpties. Prijzen op aanvraag. Capaciteit diners: 700 personen.

W. van HEERDT

HET ADRES voor rijwielen en bromfietsen o.a. Gazelle en Phoenix rijwielen, Batavus bromfietsen.

Giro 178259 - Betalingen worden prettig geregeld.

Hoge Larenseweg 123 (hoek Goudriaanstraat) - Telefoon 12404 - Hilversum

R. BRUMMELKAMP

BLOEMISTERIJ
TUINARCHITECTUUR

VAN RIEBEEKWEG 32
TELEFOON 02950-4 25 34
HILVERSUM

Stand- en
tentoonstellings-
verzorging

OVERIJSEL

- ★ VERBOUW
- ★ NIEUWBOUW
- ★ ONDERHOUDSWERKEN

Firma E. D. Schutten en Zoon

AANNEMERSBEDRIJF - ENSCHEDE
Laarssingel 101 — Telefoon 3021
Hyacintstraat 40 — Telefoon 11638

Firma Breman

Machinefabriek en grofmederij
Klip- en stokankers t.m. 2500 kg.

ZWARTSLUIS — TELEFOON 05208 - 406

N.V. W. J. Schuiling's Handelsonderneming

BINNENHAVENWEG 20 - HENGELO
Telefoon 05400-6461

GRITTER's

ACCOUNTANTS- EN ASSURANTIE-
KANTOOR

EMMELOORD - Boslaan 19 - Tel. 05270-3045*

Firma Gebr. Slump

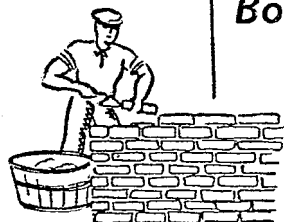
Brandstoffenhandel

LEMMER TELEFOON 05146-564

NAGELE TELEFOON 05276-2460

Bouwbedrijf

L. DE GRAAFF

EMMELOORD
Nagelerstraat 37
Telefoon 05270-3090

Geef dit blad door!

Aandacht voor GEORGE BROWN

Labour's man van de
rechttervleugel

Op het ogenblik, dat u dit leest, is de strijd om de opvolging van Hugh Gaitskell als leider van de Labour-party wellicht reeds achter de rug. Vorige week hebben we de mogelijkheden al opgesomd, die zich voordeden. Harold Wilson, de 46-jarige links-georiënteerde intellectueel, woordvoerder in economische en internationale aangelegenheden, George Brown, de 48-jarige plaatsvervangende leider van de partij, die als rechttervleugel-man sterke steun heeft van de vakbondsleden in het Lagerhuis; en de 50-jarige gematigde James Callaghan, financieel deskundige en een van de vertrouwelingen van de enkele weken geleden overleden Gaitskell.

Aan Wilson hebben we reeds enige aandacht gewijd. Deze week is George Brown aan de beurt. Van hem wordt gezegd, dat hij de grootheid mist, welke men verwachten mag bij een figuur, die volgend jaar wel eens premier van Engeland zou kunnen worden. Het is echter de vraag of een dergelijke beoordeling fair is, omdat Brown nog weinig gelegenheid heeft gehad, op de voorgrond te treden. De weinig keren dat dit wel het geval was, deed hij het wel opvallend.

Dat heeft ook Chroesjtsjef gemerkt, toen hij zeven jaar geleden met Boelganin in Engeland was. Brown deed zich toen kennen als iemand, die geen blad voor de mond neemt en van zijn hart geen moordkuil maakt. Op een diner, dat de Labour-party de Russische gasten aanbood, maakte Brown herhaaldelijk steekelijke opmerkingen, toen Chroesjtsjef met de nodige zwier de Russische politiek verduidelijkte. Toen de Rus het monsterverbond tussen Hitler en Stalin verdedigde (het werd in 1938 gesloten en maakte het Duitsland mogelijk naar het Westen aan te vallen), begaf hij zich op zeer glad ijs.

„Moge God u dit vergeven!”, beet Brown hem op scherpe toon toe. Chroesjtsjef hield op met spreken en staarde Brown verlaasd aan, die herhaalde: „May God forgive you”. De andere dag weigerde de Rus de explosieve Brit de hand te drukken. „Nee, nee”, mopperde hij. Drie jaar later op de Leipziger Messe bleek Chroesjtsjef dit voorval nog steeds niet vergeten te hebben. „Het was Brown, die moeilijkheden veroorzaakte, toen ik in Engeland was”, aldus de Russische premier. En hij voegde er aan toe, dat hij beter met de Conservatieven dan met de socialistischen kon opschieten.

Brown werd geboren als zoon van een vrachtauto-chauffeur in een van de wijken van Zuid-Londen. Toen hij 15 jaar was moest hij gaan werken en op 17-jarige leeftijd zat hij tot over zijn oren in het vakverenigingswerk. Zes jaar daarna was hij een full-time medewerker van General Workers Union, in de voetsporen van zijn vader tredend. In 1945 werd hij lid van het Lagerhuis. Meteen werd hij in het kabinet van Attlee opgenomen, dat na de verkiezingen in augustus 1949 dat van Churchill opvolgde. Thans is hij de woordvoerder van Labour in defensie-aangelegenheden.

Hij was degene die waarschuwde tegen het Skybolt-program (al enkele jaren geleden), dat inderdaad op een mislukking is uitgelopen. In tegenstelling tot andere Labourleiders was hij voorstander van Englands toetreding tot de EEG. De meeste van de ongeveer 199 vakbondleiders in de Labourfractie in het Lagerhuis staan achter Brown. Ook de rechttervleugel steunt hem.

De linkervleugel onder leiding van Harold Wilson geeft hem echter weinig kans, zich als nationaal leider op te werken. Zij neemt hem kwalijk, dat hij Chroesjtsjef zo „grof” heeft behandeld. Dit was geen gedachtenwisseling, maar een ruziepartijtje, zo meende men. Ook verwijt men hem, dat hij een scherpe tong heeft en dat hij zich reeds daarom ongeschikt heeft gemaakt om de leiding van de partij op zich te nemen.

CENTRALE VERGADERINGEN

Wij komen bijeen...

Gaarne vestigen wij de aandacht op een aantal centrale vergaderingen in de verschillende delen van ons land. In chronologische volgorde zijn dit de volgende:

★ Op zaterdag 9 februari belegt de Statencentrale Dokkum haar jaarvergadering. De plaats van samenkomst is het „Bolwerk” aan de Oranjewal te Dokkum. Aanvang der vergadering te 14.00 uur. De agenda vermeldt o.m. als spreker mr. D. Okma, lid van Gedeputeerde Staten van Friesland.

★ Op dinsdag 12 februari belegt de Statencentrale Zutphen haar jaarvergadering. De plaats van samenkomst is de zaal der Hervormde Kerk, Kerstraatje 3 te Zutphen. Aanvang der vergadering te 20.00 uur. Als spreker zal optreden de heer J. A. van Bennekom, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

★ Op dinsdag 12 februari houdt de Statencentrale Heusden een centrale vergadering. De plaats van samenkomst is een der lokalen van de Geref. Kerk te Almkerk. Aanvang der vergadering te 19.30 uur. Als spreker zal hier optreden mr. E. W. Biesheuvel, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

★ Op dinsdag 12 februari belegt de Statencentrale Emmen een vergadering.

De plaats van samenkomst is het gebouw „Ichtus”, hoek Walstr.-Meerstr., te Assen. Aanvang der vergadering te 20.00 uur. De agenda vermeldt o.m. als spreker de heer S. Silvis te Scheemda.

★ Op woensdag 13 februari wordt te Hoofddorp de traditionele jaarlijkse partijdag gehouden, georganiseerd door de Bondskiesvereniging Haarlemmermeer. Het is een toogdag voor het zuidelijke gedeelte van Noord-Holland en omgeving. Deze 46ste partijdag bestaat uit een middag- en een avondvergadering. De middagvergadering zal gehouden worden in „t Verscholen Nest”, aanvang te 14.45 uur. Als spreker zal optreden mr. dr. J. Meulink, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal (gelegenheid tot discussie). De avondvergadering zal gehouden worden in de de „Beurs”, aanvang te 19.45 uur. Dan zullen als sprekers optreden Z.E. Staatssecretaris B. Roolvink en ds. D. Biesma jr., te Aalsmeer (geen gelegenheid tot discussie).

★ Op donderdag 14 februari houdt de Kamercentrale Tilburg haar jaarvergadering. De plaats van samenkomst is het Oranjehotel te Breda (tegenover het station N.S.). Aanvang der vergadering te 19.45 uur. Als spreker zal optreden de heer H. van Eijsden, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

★ Op zaterdag 16 februari belegt de Kamercentrale Haarlem een huishoudelijke vergadering voor de afgevaardigden der kiesverenigingen. De plaats van samenkomst is „Krasnapolsky”, (ingang Kleine Zaal) te Amsterdam. Aanvang der vergadering te 14.30 uur.

★ Op zaterdag 16 februari houdt de Kamercentrale Leiden haar jaarvergadering. De plaats van samenkomst is het Veemarktrestaurant, Kazernestraat 8, te Gouda. Aanvang der vergadering te 14.30 uur. Als spreker zal optreden mr. B. W. Biesheuvel, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

★ Op zaterdag 16 februari belegt het Provinciaal Comité Drenthe de eerstkomende provinciale deputatenvergadering. De plaats van samenkomst is het Herman Bavinkhuis te Hogeveen. Aanvang der vergadering te 10.00 uur.

Op hetzelfde tijdstip vergadert het Provinciaal Verband ARJOS Drenthe in hotel Homan te Hogeveen.

Te 14.00 uur is er een openbare gecombineerde vergadering in hotel Homan te Hogeveen. Als sprekers zullen optreden de heren E. van Ruller te Groningen, J. Smallembroek te Assen en dr. G. Boertien te Geldrop.

★ Op maandag 18 februari vindt de tweede centrale (tevens slot) cursusbijeenkomst plaats, georganiseerd door het Provinciaal A.R. Vrouwencomité Drenthe. De plaats van deze provinciale samenkomst is Hotel „Overcingel” (tegenover het station N.S.) te Assen. Aanvang der vergadering te 19.00 uur. Dr. A. Veerman, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, zal spreken over de niet-christelijke partijen.

EERSTE KAMER

MAATSCHAPPELIJK WERK debat over toekomst van Ministerie

DE wens van Wim Kan „waardig over de drempel” is vorige week dinsdag door enkele Eerste-Kamerleden meegegeven aan het ministerie van maatschappelijk werk, toen in de Senaat de begroting van maatschappelijk werk voor 1963 aan de orde was. De drempel, die in de Kamer ten tonele werd gevoerd is de kabinetsformatie, die wij dit jaar na de verkiezingen weer mogen meemaken en waarbij onder meer het voortbestaan van het departement als afzonderlijk ministerie meeweegt.

Het is echter de vraag, of de Kamerleden, die deze leus hebben aangeheven, zelf eraan hebben meegewerkt, het departement over de drempel te helpen. Want de socialistische mejuffrouw Tjeenk Willink, die de uitspraak van Wim Kan het meest gebruikte, liet er tevens de meeste twijfel over bestaan, of het departement na mei in zijn huidige vorm moet worden gehandhaafd. Ze ging overigens lang niet zo ver als haar partijgenoot Scheps in de

Tweede Kamer, die het apparaat, dat door minister Klompé wordt beheerd als een instrument voor staatsocialisme beschouwt, maar wees er wel fijntjes op, dat een groot aantal bewindslieden uit andere landen, die enige tijd geleden met minister Klompé hebben deelgenomen aan een Europees symposium over gezinsvraagstukken, minister zijn niet van maatschappelijk werk maar van volksgezondheid.

De vraag rees dus, of mejuffrouw Tjeenk Willink vindt, dat de zorg voor de geestelijke volksgezondheid met die voor de lichamelijke volksgezondheid in één departement moet worden ondergebracht. De socialistische spreker zelf zei dit niet met zoveel woorden. Niettemin lijkt deze gedachte ruime aandacht waard.

Hoe hoog of laag de drempel ook moge zijn, zowel van de zijde van de oppositie als van de regeringsgezinde fracties uitte men eensgezind lof en waardering voor wat minister Klompé in de achter haar liggende periode heeft verricht. Zij kan terecht met een tevreden gevoel terugzien op het vele dat zij van de grond heeft helpen komen.

Men kan van een minister, die in het verleden zoveel activiteiten heeft ontplooid, nauwelijks veronderstellen, dat de vraag naar de toekomst haar onberoerd laat. Toch liet zij zich dinsdag over de toekomst nauwelijks uit. Zij gaf als haar mening, dat het ministerie

van maatschappelijk werk in de tien jaar van zijn bestaan een eigen gezicht heeft gekregen. Er zijn duidelijke lijnen te zien. Mejuffrouw Klompé ontield zich echter van uitlatingen over de toekomstige taakverdeling, omdat zij haar eventuele opvolger niet wil binden. Ze volstond met de opmerking, dat ze de toekomst met vertrouwen tegemoet ziet.

Hoe ook deze toekomstige taakverdeling moge zijn, vast staat wel, dat veel taken, die thans door het ministerie worden behartigd, de aandacht zullen blijven vragen. Een ervan, liggend op het terrein van de bejaardenzorg, werd aangevoerd door de antirevolutionaire Senator, de heer J. Schipper. Hij bepleitte de oprichting van werkgemeenschappen voor gepensioneerde bejaarden, waar deze een deel van hun vrije tijd met het verrichten van nuttig werk kunnen doorbrengen. De Stichting van de Arbeid zou hier wellicht initiatieven kunnen nemen, terwijl ook het bedrijfsleven erbij zou moeten worden betrokken.

Er moet iets worden gedaan voor de bejaarden, die in de leegste staren, meende de heer Schipper. De minister deelde mee, dat een commissie van de Federatie Bejaardenzorg een onderzoek instelt naar de mogelijkheden, die er zijn.

De begroting van maatschappelijk werk werd zonder hoofdelijke stemming aangevaard. **VP.**

HAROLD WILSON JAMES CALLAGHAN GEORGE BROWN

TWEE A.R. SPREKERS OVER MAMMOETWET

HET is ook de antirevolutionaire fractie in de Eerste Kamer niet mogelijk gebleken, een eensluidend standpunt in te nemen ten aanzien van minister Cals' wetsontwerp op het voortgezet onderwijs, de z.g. mammoetwet. Tijdens het debat over dit omvangrijke wetsontwerp, dat dinsdag en woensdag plaats had, voerden twee leden van onze Senaatsfractie het woord.

De heer H. Algra formuleerde drie overwegende bezwaren tegen de voorgestelde regeling. Hij concludeerde, dat hij en met hem misschien sommige van zijn fractiegenoten niet zou kunnen behoren tot de zo groot mogelijke meerderheid van voorstemmers, waarom minister Cals had gevraagd.

De heer J. Schipper schonk vooral aandacht aan de positieve bijdrage, die het wetsontwerp ondanks de aanwezige tekortkomingen naar zijn mening aan het voortgezet onderwijs kan bieden. Hij formuleerde zijn conclusie aldus: „Tot degenen, die het niet gemakkelijk zal vallen, vóór dit ontwerp te stemmen, behoort ik. Het antwoord dat de minister morgen hoopt te geven, zowel op hetgeen mijn politieke vriend Algra te berde heeft gebracht als op de bijdrage van mij in de discussie rondom deze wet, zal van betekenis zijn voor hen onder mijn fractiegenoten, die het niet gemakkelijk hebben, hun stem voor dit wetsontwerp uit te brengen.

Hoewel ik”, aldus de heer Schipper, „in mijn betoog heb gepeuld, verschillende goede dingen uit deze wet te voorschijn te brengen, die er dan ook werkelijk zijn, en ik minder kritisch was dan mijn fractiegenoot Algra, die uiteraard zeer de nadruk heeft gelegd op hetgeen in deze wet verwerpelijk is, is de uiteindelijke beslissing ook voor mij niet gemakkelijk.”

Men kan bepaald niet zeggen, dat de twee leden van de Eerste-Kamer-fractie het zich bij het bestuderen van het wetsontwerp gemakkelijk hebben gemaakt. Zowel bij de schriftelijke voorbereiding als in het debat zelf bleek, dat aan de principiële en praktische aspecten van de voorgestelde regeling veel aandacht is geschonken. Het betoog van de heer Algra neemt in de Handelingen van de Kamer twintig kolommen in beslag. Zijn rede werd door de KVP-er prof. Gielen stijlvol genoemd, ook al was de Nijmeegse hoogleraar het niet met de heer Algra eens.

Zoals niet behoefte te verbazen stond in het betoog van de heer Algra de verhouding tussen de overheid en het bijzonder onderwijs centraal. Hij meende, dat uit het wetsontwerp blijkt, dat de opsteller ervan de rooms-katholieke, nader toegespit, de thomistische staatsleer aanhangt. De heer Algra preeft de bewindsman, dat deze zijn principes niet op sterk water heeft gezet. Dit deed overigens aan zijn bezwaren niet af.

De thomistische staatsopvatting, die een totaliteitskarakter heeft, blijkt allereerst uit de begeerte van de minister, héél het voortgezet onderwijs in

H. Algra

één wet te regelen. De heer Algra ontkende de noodzaak daarvan. De noodzaak van een wettelijke regeling geldt alleen voor bepaalde delen van het voortgezet onderwijs.

Het tweede grote bezwaar gold 's ministers opvatting over de rol van de overheid ten aanzien van het onderwijs. Volgens de bewindsman heeft de overheid niet alleen te begeleiden en te registreren, maar ook te stimuleren en initiatieven te nemen, initiatieven, die geacht kunnen worden in de lijn van de volksovertuiging te liggen. Mr. Cals gebruikt hier de woorden „stuwende begeleiding”, maar moet hij zich dit voorstelt, daarvan weten wij, aldus de heer Algra, weinig. En wat zijn opvolgers daarvan zullen maken, daarvan kunnen wij ons ook maar moeilijk een voorstelling maken.

De minister heeft echter reeds een voorbeeld gegeven van wat als stuwende begeleiding mogelijk zal zijn. Dit voorbeeld is, aldus de heer Algra, het niet-verplicht stellen van het Grieks bij de b-opleiding van het gymnasium. De heer Algra ontwikkelde tegen dit voorname ernstige bezwaren.

Mede in verband met de taak van de overheid bezag de Friese Senator het vraagstuk van de onderwijsvrijheid en de verhouding tussen openbaar en bijzonder onderwijs. Minister Cals stelt, dat het bij de vrijheidsvraag gaat om de vrijheid van de ouders om voor hun kinderen het onderwijs te kiezen dat zij wenselijk achten. Deze vrijheid geldt zowel voor openbaar als bijzonder onderwijs gelijk. Zo kan dit standpunt dienen als grondslag van de voorgestelde regeling, waarbij de onderwijsvrijheid over de gehele lijn, zowel voor het openbaar als voor het bijzonder onderwijs, in één regeling van het onderwijs wordt gerealiseerd.

De heer Algra zette uiteen, dat deze opvattingen worden gekenmerkt door innerlijke tegenstrijdigheid en leiden tot verwarring. Bovendien zijn zij historisch niet goed gefundeerd. Het gaat niet primair om de vrije keuze tussen openbaar en bijzonder onderwijs. Het gaat erom dat het gevee van onderwijs vrij is, en wel vrij van de staat. Wanneer er gesproken wordt, aldus de heer Algra, over grondwettelijke vrijheden, dan betekent zulks vrijheid ten opzichte van de staat. In deze zin kan het openbaar onderwijs niet vrij zijn en wil het niet vrij zijn.

Hier lag het kernbezwaar van de heer Algra tegen het wetsontwerp. „Het ligt niet zozeer in de aanvechtbaarheid van een aantal bepalingen, maar tegen de geest, tegen de visie, die hier openbaar wordt en die een andere is dan die, welke in de kringen van de protestants-christelijke politieke partijen altijd hebben gegolden”. (Later bleek dat prof. Schermerhorn (soc.) de heer Algra in deze uitlegging een heel eind kon volgen en dat hij op dit punt dicht bij hem stond dan bij de minister).

Het derde hoofdbezwaar van de heer Algra had betrekking op het streven van minister Cals, de oude tweedheid tussen openbaar en bijzonder onderwijs, tegen de ontwikkeling van de nieuwe tijd in, door te voeren in alle sectoren van het onderwijs. Hij lichtte dit als volgt toe:

In de ontplooiing van het voortgezet onderwijs werd de tegenstelling openbaar-bijzonder hoe langer hoe meer verdrongen door die tussen christelijk en neutraal. Vooral wat betreft het nijverheidsonderwijs was aanvankelijk nauwelijks sprake van openbare scholen. Heel vaak waren het neutrale instellingen die zo'n school stichtten. Zeker, het was dan een christelijke school, maar wel bijzonder onderwijs. Minister Cals heeft nu in de mammoet-

wet de bepaling voorgesteld, dat gedeputeerde staten iedere drie jaar moeten nagaan, of in hun provincie in de behoefte aan openbaar voortgezet onderwijs genoegzaam is voorzien. Hiermee wordt de ontwikkeling van de laatste jaren omgebogen.

In dit verband keerde de heer Algra zich tegen de bepaling, dat leerlingen, die wegens het ontbreken van een openbare school een bijzondere school bezoeken, niet kunnen worden verplicht, de godsdienstlessen bij te wonen. De a.r. Senator zette uiteen, dat het christelijke karakter van de christelijke school bepaald niet staat of valt met dat ene uur godsdienstonderwijs per week. Bovendien was hem uit de praktijk niet gebleken, dat ouders ooit om die uitzonderingspositie wat betreft het godsdienstonderwijs vragen. „Zij begrijpen best, dat de christelijke school geen praktisch neutrale school is plus een uur godsdienstonderwijs.”

Ook ontwikkelde de heer Algra bezwaren tegen het opnemen van de oude liberale omschrijving over de dienstbaarheid van het openbaar onderwijs (opleiden tot alle christelijke en maatschappelijke deugden, enz.) in dit moderne wetsontwerp. Hij betreunde voorts het verdwijnen van het automatisme voor het u.l.o. Zeker, hij noemde ook enkele positieve aspecten van de voorgestelde regeling, maar verwijzend naar het betoog, dat zijn vriend de heer Bruins Slot in de Tweede Kamer heeft gehouden, concludeerde hij, dat de bezwaren voor hem zwaarder wogen dan de verbeteringen.

Zoals gezegd bleek uit de rede van de heer Schipper een andere benadering. Zonder af te doen aan de rede van de heer Algra was zijn streven er meer op gericht, de goede dingen uit het wetsontwerp te vermelden. Uit het debat in de Tweede Kamer was hem onder meer gebleken, dat er zeer waardevolle elementen in het wetsontwerp liggen.

Zoals valt te begrijpen ging de aandacht van de heer Schipper vooral uit naar de gevolgen, die de mammoetwet zal hebben voor het nijverheidsonderwijs. Welnu, hij constateerde verbetering op drie belangrijke punten. Allereerst komt er meer differentiatie binnen de schoolsoorten, waardoor de technische school in betekenis toeneemt. Daarnaast wordt de doorstroming bevorderd.

In de derde plaats wordt de pacificatie doorgetrokken tot alle vormen van onderwijs. De financiële gelijkstelling wordt een feit. Wat dit betekent voor het nijverheidsonderwijs is van onschatbare waarde. Op een vraag zijnerzijds deelde minister Cals mee, dat deze gelijkstelling ook zal gelden voor de u.t.s. en de h.t.s., zodat de onoverkomelijke gemeenteraadsdebatten over de subsidiëring van een christelijke u.t.s. of h.t.s. tot het verleden zullen gaan behoren.

Wat betreft de vrijheid van inrichting had de heer Schipper gaarne gezien, dat de wensen van prof. Versteeg door de Tweede Kamer waren ingewilligd. Hij memoreerde het standpunt van de a.r. voorstemmers in de Tweede Kamer dat dank zij aanvulling van de amendementen van mejuffrouw Nolte (kath. volkspartij) de vrijheid van inrichting van het onderwijs veilig is.

De heer Schipper constateerde kortsluiting tussen de minister en de onderwijsorganisaties wat betreft het overleg vóór het indienen van de mammoetwet. (Hiertussendoor zij vermeld, dat de c.h. dr. Van Hulst minister Cals in zeer felle bewoordingen had verweeten, dat deze onvoldoende bereidheid tot overleg met de betrokken onderwijsorganisaties had getoond. Minister Cals antwoordde hierop, dat hij in gesprekken met leidende figuren uit het christelijk onderwijs (hij noemde de namen van de heren Hangelbroek, Waterink en Donner) meermalen de wens had geuit, de gelegenheid te krijgen zijn standpunt in bredere kring van het christelijk onderwijs uiteen te zetten,

maar dat hem die gelegenheid nooit was gegeven. Dit laatste betreunde hij zeer.)

Hoe het ook zij, de heer Schipper vroeg zich af, of het ten opzichte van de minister billijk is, het overleg over de overgangsmaatregelen, dat thans aan de orde is, met pessimisme te beginnen. Hij geloofde, dat de mannen en vrouwen van het christelijk onderwijs geen poging onbeproefd zullen laten om het overleg te doen slagen. „Bovendien meen ik, dat de organisaties mans genoeg zijn om zelf met positieve bijdragen te komen tot regeling van het overgangsrecht en daarvoor niet op het departement behoeven te wachten.”

Eventuele pessimistische wettek de heer Schipper op tot vrouwen en geloofsmoed. „Indien inderdaad pessimisme zou bestaan, dan spreek ik de verwachting uit, dat het optimisme opnieuw de overhand krijgt.”

Minister Cals heeft in zijn uitvoerig antwoord ruime aandacht geschonken aan de kritiek, die de heer Algra had geuit. Wat betreft de vrijheidsvraag erkende hij, dat de openbare school staatsschool is, maar hij wilde haar niet als staatsschool tegenover de bijzondere school stellen. De overheid richt openbare scholen op omdat er ouders zijn, die openbaar onderwijs voor hun kinderen wensen.

„Openbare scholen bestaan slechts in zoverre en zolang er ouders zijn, die dat wensen”, zo citeerde minister Cals een passage uit een artikel, dat de heer Algra eens in A.R. Staatskonde heeft geschreven. De minister meende, dat de heer Algra dan nu niet kan zeggen, dat de overheid geheel los van de ouders ten aanzien van de openbare scholen bepalingen heeft te stellen. Hij vond de tegenstelling, die de heer Algra maakte niet reëel.

Het bezwaar van een wettelijke regeling voor al het voortgezet onderwijs trachtte minister Cals te ontzenuwen door erop te wijzen, dat artikel 208 van de Grondwet, het onderwijsartikel, eveneens een totaliteitsopvatting heeft, terwijl het niet is ingegeven uit thomistische overwegingen.

Dat de staat initiatieven moet ontplooiën hield de bewindsman vol. Overigens, zo zei hij, is die gedachte in a.r.-kring niet vreemd. Hij citeerde ten bewijze opnieuw uit A.R. Staatskonde uit artikelen van de heren Verplanke („de wetgeving moet de bestaande onjuistheid steeds een stap voor zijn”), Schakel („de wetgeving heeft niet uitsluitend een registrerende taak, maar ook een opvoedende”) en Donner („de norm moet naar de mensen worden gebracht”).

„Dat wij met bezorgdheid een bepaalde stap doen, daarvoor heb ik begrip”, zei de minister tot de heer Algra. „Maar onze verantwoordelijkheid brengt mee, dat wij aan Nederland een nieuwe vorm van onderwijsmethoden hebben te geven.”

Aanstaande dinsdagmiddag, wanneer de replieken en de stemming plaats hebben, zal blijken, hoe de leden van de a.r. fractie reageren op het standpunt van de minister. En niet alleen zij. Slechts van twee fracties liggen de kaarten duidelijk op tafel, nl. van de KVP, die de minister gaarne volgt, en van de CHU. Dr. Van Hulst, die namens de c.h. fractie het woord voerde, ontwikkelde niet minder dan zeven ernstige bezwaren, noemde het ontwerp een gemiste kans en liet er geen twijfel over bestaan, dat ook de christelijk-historischen in de Eerste Kamer tegen zullen stemmen.

Onzeker is de houding van de liberalen, die waarschijnlijk tegen zullen stemmen, en van de socialist. Beide fracties hebben ernstige bezwaren tegen wat zij noemen de achterstelling van het openbaar onderwijs. Op grond van de voorgestelde planprocedure zullen particuliere organisaties wel op eigen kosten, in afwachting van een rijkssubsidie, een school voor voortgezet onderwijs mogen stichten, maar de gemeenten, die slechts over belastingen kunnen beschikken, niet. Minister Cals weigerde woensdag concessies te doen. Over deze netelige zaak zullen nog wel veel woorden vallen; de spanning blijft er zodoende nog even in.

vp.

(Advertentie)

Snuif en wrijf
Uw verkoudheid van neus,
keel of borst weg met
DAMPO

PUROL in huis!
Bij brand- en snijwonden, Pijnlijke kloven, Ruwe handen, Schrale huid.

Moeder Voor het fere
Baby-huidje
★ **BABYDERM** POEDER-ZALF
OLIE - ZEEP

J. Schipper

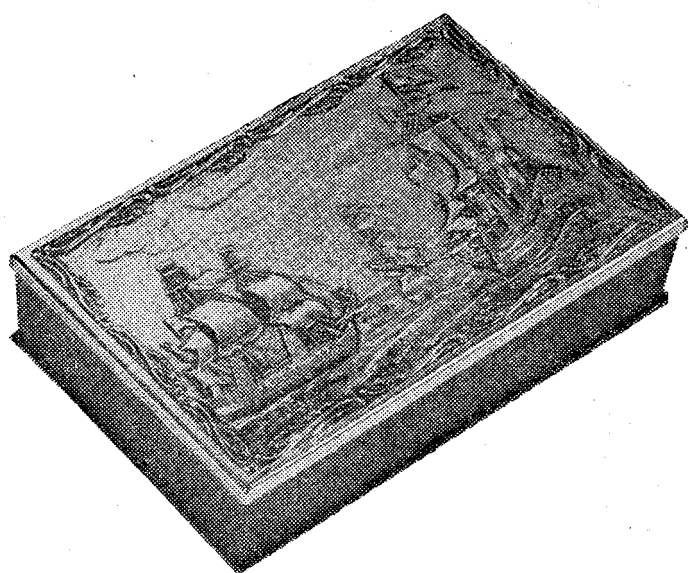
*Iemand
die
op
de
hoogte
wil
blijven*

neemt nu een abonnement op

NEDERLANDSE GEDACHTEN

Voor slechts f 3.25 per halfjaar ontvangt u wekelijks een rijke bron van informatie

Elke nieuwe abonnee ontvangt een prachtige zilver-kleurige sigaretten- of bijouteriedoos (12x8 cm) met inscriptie op de onderkant.

Voorts ontvangt een ieder, die VIJF ABONNEES opgeeft naar keuze een

- ♦ *sigaren- of bijouteriedoos (15x10cm).*
- ♦ *een verzilverde sleutelring*
- ♦ *een verzilverde briefopener*

**STUUR VANDAAG NOG
DE BON NAAR DEN HAAG**

BON

Naam
 Adres
 Woonplaats
 Opgegeven door
 Naam
 Adres
 Woonplaats

Opsturen aan Administratie Nederlandse Gedachten, Dr. Kuyperstraat 3, Den Haag.
 Abonnementsprijs per halfjaar f 3.25. Giro 89673.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

(VOOR HET EERST VERSCHENEN IN 1829 ONDER REDACTIE VAN MR. GUILLAUME GROEN VAN PRINSTERER)

WEEKBLAD VAN DE ANTIREVOLUTIONAIRE PARTIJ

IN DIT NUMMER

- * De Mammoetwet in de Eerste Kamer (pag. 1)
- * Verklaring van Dr. Berghuis over de Mammoetwet (pag. 2)
- * Het vraagstuk van „de bom” (pag. 2)
- * G.P.V. en A.R. over E.E.G. (pag. 3)
- * Nota over Algemene Bijstandwet (pag. 4 en 5)
- * Nigeria (pag. 6 en 7)
- * Defensiedebat (pag. 8)
- * Bevolkingsspreiding (pag. 9)
- * Irak (pag. 10)

Volgende week:

Een nota van de Kuyperstichting over Reclame en Televisie.

Grote meerderheid voor Mammoetwet in EERSTE KAMER

HET is minister Cals gelukt, met zijn mammoetwet langs de Scylla en Charybdis van Tweede en Eerste Kamer te zeilen. Geen wonder, dat vele tientallen Senatoren zich dinsdag rondom de bewindsman verdrongen om hem met zijn succes geluk te wensen. Vooraan stonden de felste tegenstanders, de heren H. Algra (a.r.) en dr. J. W. van Hulst (C.H.). De hartelijkheid van hun handdruk moest de minister wel de overtuiging geven, dat zij, ondanks hun tegenstem, loyaal zullen meewerken aan de uitvoering van de wet op het voortgezet onderwijs.

Voelbaar was de spanning, toen dinsdag om half een de replieken begonnen. Nog niet alle stellingen waren op dat moment ingenomen. Dat de K.V.P.-ers en een aantal antirevolutionairen zouden voorstemmen was bekend. Dat enkele leden van de a.r.-fractie, de liberalen en de communisten zouden tegenstemmen was zeker, althans zeer waarschijnlijk. Het betoog van dr. Van Hulst had doen vermoeden, dat de christelijk-historischen het afwijzende voorbeeld van hun collega's uit de Tweede Kamer zouden volgen.

Bleven over de socialisten. Zij vormden de onzekere factor, want tot het laatst toe had hun woordvoerder, prof. Schermerhorn, ernstige kritiek geïfend op het verbod voor de gemeen-

Minister Cals

ten om, in tegenstelling tot particuliere organisaties, buiten het rijksplan om, op eigen kosten (dus uit de belastingopbrengst) scholen voor voortgezet onderwijs te stichten. Het moest nu maar worden afgewacht of zij waren bevredigd door de houding van minister Cals, die, om zijn goede gezindheid ten opzichte van het openbaar onderwijs te onderstrepen, erop had gewezen, dat hij het vraagstuk om advies had voorgelegd aan de commissie beheersvorm openbaar onderwijs, de commissie-De Roos. Omdat hijzelf na de verkiezingen aftreedt, zal zijn opvolger in deze netelige aangelegenheid een beslissing moeten nemen.

De onzekerheid werd niet weggenomen toen diensdag, als eerste spreker tijdens de replieken, prof. Schermerhorn opnieuw het woord voerde. De Eerste Kamer, zei hij, heeft het wetsontwerp te aanvaarden zoals het er ligt maar door zijn adviesaanvraag heeft de minister eigenlijk al iets aan het ontwerp toegevoegd, zonder dat wij weten, wat het precies is. Geplaatst voor deze onzekerheid vroeg hij minister Cals, of diens opvolger door de uitspraken, die thans in de Eerste Kamer over deze zaak werden gedaan, zou zijn gebonden.

De spreekster namens de liberale fractie, mevrouw Schouwenaar-Fransen, eveneens bezwaard over de positie van het openbaar onderwijs, trachtte op een andere manier de ontbrekende zekerheid te krijgen. Zij diende tot veler verrassing een motie in, waarin uitstel van de stemming over het wetsontwerp werd gevraagd tot dat de commissie-De Roos advies zou hebben uitgebracht en in grote lijnen bekend zou zijn wat de minister met dit advies zou doen.

Minister Cals reageerde met grote openheid. „Ik kan mijn opvolger niet binden”, zei hij. „Hij heeft alleen te doen met de aangenomen wet.” Dit kwam er dus in zekere zin op neer, dat zijn opvolger met het advies van de commissie-De Roos kan doen wat hij zelf wil.

Toch zag minister Cals nog wel een andere oplossing dan het voor hem onaantrekkelijke uitstel. Hij wees erop, dat de Kamers in de toekomst nog het wetsontwerp te behandelen zullen krijgen dat de overgangsmaatregelen, die aan de invoering van de mammoetwet voorafgaan, regelt. Bij die gelegenheid kunnen eventuele beloften ongetijfd aan de orde komen. Uit de mededelingen van minister Cals valt af te leiden, dat hij, als Kamerlid, er dan naar zal streven, voor het openbaar onderwijs

een zo bevredigend mogelijke oplossing te verkrijgen.

Het was thans voor de socialisten onvermijdelijk, zich uit te spreken. Deze taak werd overgelaten aan de scherpzinnige Leidse hoogleraar prof. Samkalden. Hij gaf toe, dat het door de liberalen voorgestelde uitstel zijn fractie wel aansprak. Toch ontwikkelde hij grote bezwaren tegen de liberale motie. Zij waren onder meer van staatsrechtelijke aard. Bij aanvaarding van de motie zou de Eerste Kamer immers het aannemen van de mammoetwet afhankelijk stellen van een wijziging in de wet, die eerst nog door de Tweede Kamer zou moeten worden aanvaard. Dit komt neer op het verkapt uitvoeren van het aan de Eerste Kamer niet toekomende recht van amendement.

Daarnaast was er nog een ander bezwaar. Uit de woorden van minister Cals was gebleken, dat bij inwilliging van de liberale verlangens de stemming pas zou kunnen plaats hebben over minstens drie maanden, dus waarschijnlijk eerst na zijn aftreden. Dit achtten de socialisten zeer onaantrekkelijk. Zij zouden dus tegen de motie stemmen.

Reeds hadden dr. Berghuis en de KVP-woordvoerder prof. Gielen laten weten, aan uitstel van de stemming geen enkele behoefte te hebben. En van dr. Van Hulst was al bekend, dat hij er niet voor voelde, nadat de Tweede Kamer de mammoetwet had aanvaard, mee te werken aan een wijziging ten gunste van het openbaar onderwijs. Het lot van de motie was daarmee bezegeld: ze werd verworpen met slechts de negen stemmen van de liberalen en communisten voor.

De onzekerheid was nu opgeheven. Terwijl het gezin van minister Cals op

de gereserveerde tribune de strijd in de vergaderzaal volgde en de lampen vande tv-ploeg de zaal in een ongekend helder schijnsel zetten, werden de laatste zetten op het grote schaakbord gedaan. Dr. Berghuis had al meegedeeld (men vindt zijn verklaring op pagina 2 van dit nummer), dat de meerderheid van de a.r.-fractie zou voorstemmen. De c.h.-fractievoorzitter mr. Pollema kwam tot veler verrassing verklaren, dat niet alle leden van zijn fractie de afwijzende conclusies van dr. Van Hulst deelden.

Prof. Samkalden kwam bevestigen wat in het dispuut om de liberale motie al duidelijk was geworden, nl. dat zijn fractie bereid is, mee te werken aan de vernieuwing van het voortgezet onderwijs. „Zo dienen wij ook de belangen van het openbaar onderwijs het beste.” De socialisten zouden hun stem aan het wetsontwerp geven in de wetenschap, dat zij de kracht zullen opbrengen om verbetering in de positie van het openbaar onderwijs te verkrijgen. Hiervan zouden zij hun vertrouwen in de toekomstige minister van onderwijs afhankelijk stellen.

De stemming was nu nog een formaliteit. Het wetsontwerp werd aanvaard met de grote meerderheid van 49 tegen 16 stemmen. Tot de zestien tegenstemmers behoorden drie antirevolutionairen, de heren Algra, Haspels en Tjalma, en vier christelijk-historischen. Tot de voorstemmers behoorden behalve de K.V.P. en de P.v.d.A. vijf antirevolutionairen, de heren Berghuis, Diepenhorst, De Gaay Fortman, Elfferich en Schipper, en twee christelijk-historischen, de heren Geuze en Kranenburg. De overwinning van minister Cals werd door de Kamer met applaus begroet. Men behandelt dan ook niet alle dagen een mammoetwet! vp.

Fa. P. DE VOGEL & ZONEN

Rodenrijseweg 67 - Berkel (Z.H.)
Telefoon 01891 - 2353/2312Leveranciers van
Esso stookolieën voor de industrie
Tank-auto-transporten
door geheel Nederland.

Prof. dr. H. C. Rümke

Karakter en aanleg in verband met het ongelooft

f 1.75 CARILLON-REEKS f 1.75

Zonder meer goed is het voortreffelijk
Bijbels dagboek

VIJF MINUTEN

van ds. H. Giesen

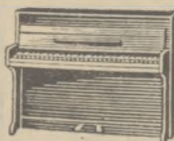
Bewerkt door Wika P. A. Geluk, met
een voorwoord van ds. G. P. Klijn.
7e druk. Gebonden f 7.90Verkrijgbaar in de boekhandel
Boekencentrum N.V. - 's-Gravenhage

Boekbinderij

J. van den Berg N.V.

GROENE STEEG 5 - LEIDEN
Telefoon 01710 - 25077

Speciaal ingericht voor de

verzorging van periodieken
en grote oplagen brocheerwerkRIPPEN
FÖRSTER
IBACH
GROTRIAN-
STEINWEGFa. R. v. d. Burg, Arnhemsestr. 8,
Amersfoort, telefoon 03490 - 13877.

Toen en straks

Het aanvaarden van de mammoetwet door de Eerste Kamer biedt gelegenheid tot een terugblik en een voorbeschouwing. Toen bij de stemming in de Tweede-Kamer de antirevolutionairen verdeeld bleken en de christelijk-historischen als één man de mammoet afwezen, is van verschillende zijde de afwijzende houding van de christelijk-historische fractie aan de antirevolutionairen ten voorbeeld gesteld. Wat echter dr. Tilanus de afgelopen zomer in de Tweede Kamer is gelukt, heeft zijn collega in de Eerste Kamer, mr. Pollema, niet mogen bereiken: twee zijner fractiegenoten stemden voor. Zo ziet men opnieuw, dat een voorbeeld vaak een betrekkelijke waarde heeft.

Liever de blik naar de toekomst. Het is wel gebleken, dat de oude schoolstrijd nog niet geheel is uitgestreden. Van verbetering van de positie van het voortgezet openbaar onderwijs heeft het socialistische Eerste Kamerlid prof. Samkalden het vertrouwen van zijn fractie in de toekomstige minister van onderwijs afhankelijk gesteld. De mammoetwet speelde al eerder een belangrijke rol bij een kabi-

netsformatie. Zal zij dit nu, na haar aanvaarding, opnieuw doen? In elk geval mag men prof. Samkalden dankbaar zijn voor zijn uitspraak. Op dit punt althans is nu bekend wat ons straks te wachten staat.

Foto Tydeman

Een recente foto van Prinses Marjorie, die a.s. maandag haar zestiende verjaardag hoopt te vieren.

Christen-democraten op „Woudschoten” bijeen

ER is een verbondenheid tussen christen-democraten op het allerhoogste niveau.

Deze willen wij naar binnen en naar buiten demonstreren, ondanks de verschillen die er ook zijn.

Deze uitspraak van dr. W. P. Berghuis markeerde zijn toespraak, waarmee hij als voorzitter van de Nederlandse groep van christen-democraten op „Woudschoten” de conferentie „Verdediging der Vrijheid” opende.

Het centrale thema op die bijeenkomst heeft als het ware twee polen, waartussen een enorm spanningsveld ligt, waarvan ook de Nederlandse christelijke partijen, die in de Internationale Unie van christen-democraten meedoen, zich de K.V.P., de C.H.U. en de A.R.P., zich voortdurend bewust zijn.

De ene pool is de vrijheid, met name de geestelijke vrijheid, die we willen behouden en de andere is de „bom”, dus de kernwapening, die deze vrijheid bedreigt, doch haar, volgens onze menselijke overtuiging, ook mede in stand houdt. Als wij het vraagstuk van de moderne wapening uitsluitend vanuit het menselijke vlak bezien, zouden wij er als christenen nooit mee klaar komen, aldus dr. Berghuis. Enerzijds is het immers de mens niet geoorloofd geweld jegens medemens te gebruiken. Vanuit hetzelfde christelijke geloof is anderzijds echter aan de Overheid wel het zwaard gegeven om in deze zondige wereld met geweld het onrecht tegen te gaan.

Ziedaar het beklemmende vraagstuk, dat de conferentie, waaraan ongeveer 70 personen intensief luisterend en discussiërend deelnamen, beheerste.

Prof. B. C. Kwant was de eerste inleider.

Hij wees erop, dat de mensheid weliswaar veel wetenschappen heeft opgebouwd, doch dat de samenlevingskunde één der moeilijkste opgaven blijkt.

Groepsvorming is een aspect van de samenlevingskunde.

De groepsvorming vindt het gemakkelijkst plaats onder de dreiging van een gemeenschappelijke vijand. Vandaar dat thans twee kampen fel tegenover elkaar staan, beide tot de tanden toe, ja zelfs met kernwapenen bewapend. Dit is een impasse, volgens spreker. Echter één, die zelf de uitweg biedt. De moderne wapening is n.l. niet alleen dodelijk voor de vijand doch ook voor hem, die er gebruik van maakt.

Hij benadrukte dat de christenen uit hogere motieven, van uit het Evangelie, naar eenheid moeten streven, ook om datgene wat het Westen dierbaar is, te beschermen.

Prof. dr. G. C. van Nijtrik benaderde het probleem weer anders.

Een vrede zonder recht is voor de christenen onaanvaardbaar. Alleen indien deze zich door de overmacht der feiten besprongen zien, kunnen zij zich een vrede zonder recht voorstellen.

Ook vrijheid is fundamenteel.

Zij is geen extraatje, dat ook gemist kan worden, maar behoort tot het

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE, Dr. Kuyperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 89673.

ADRES VOOR ADVERTENTIES, Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (02980) 63224.

ABONNEMENTSPRIJS f 6,50 per jaar, f 3,25 per half jaar. Giro 89673.

STUDENTENABONNEMENT f 4,— p. jaar. LOSSE VERKOOP f 0,20.

meest wezenlijke van het bestaan. De hoogleraar wees erop, dat het communisme gevaarlijker kan worden naarmate zijn heilstaatgedachte minder verwezenlijkbaar blijkt. In dat geval kan de communist immers tot zijn andere steunpunt de toevlucht nemen, nl. de macht. Het Westen blijft verantwoordelijk voor het afsluiten van de weg, die het communisme naar de macht buiten zijn eigen gebied zou kunnen voeren.

In het kader hiervan was het Amerikaanse optreden in de Cubaanse crisis een succes. Men moet evenwel voortdurend op zijn hoede blijven.

In dit verband oefende de spreker scherpe kritiek uit op de nadere beschouwingen van de synode der Nederlandse-Hervormde Kerk inzake de kernwapening. Natuurlijk heeft de Synode het recht een waarschuwend stem te doen horen. Ook wij moeten ons bewust zijn van de onvoorstelbare gevolgen van het gebruik van de kernwapenen. Maar het zou kunnen zijn, aldus deze spreker, dat God in Zijn genade, ook de Hervormde Kerk in haar vrijheid laat, juist dank zij de bescherming van de NATO en haar wapening. Zijn conclusie was: Wij moeten in bescheidenheid onze weg gaan, maar toch kiezen wij iets anders dan het radikaal „neen” van de Hervormde Synode.

De derde inleider was staatsraad M. Ruppert, die vooral het communisme als uitdaging behandelde. Hij kwam tot eerdere conclusies als de beide vorige sprekers, doch benadrukte weer andere facetten van het probleem. Het stond voor hem vast, dat de communistische leiders nauwelijks meer in een militaire dreiging door het Westen geloven. Dit is anders met de gewone man in Rusland, die nog steeds wordt opgevoed in de waan, dat het Westen zodra het de kans schoon ziet, het sovjet-regiem zou willen vernietigen. De heer Ruppert toonde aan, dat de communistische doctrine geen permanente vreedzame coëxistentie tussen het communisme en het Westen als mogelijk ziet. Vandaar dat ook hij grote behoedzaamheid aanbeval.

Het oor lenen aan het pacifisme betekent in de huidige situatie een uitnodiging aan de sovjet-leiders om een oorlog te ontketen.

Toch moet ook het Westen op andere dan de militaire terreinen alle kanten aan het communisme ontnemen.

Spreker noemde vooral de persoonlijke verantwoordelijkheid van de mens, en hekelde in dit verband tal van toestanden, zoals die zich in het niet-communistische Westen hebben ontwikkeld, zoals de opeenhoping van kapitaal en grondbezit, de daaruit voortvloeiende concentratie van economische macht en de onevenwichtige vermogensverhoudingen. Ook de noodzaak van een herziening van het ondernemingsrecht plaatste de heer Ruppert in dit perspectief. Tegenover de pseudo-religie van het sovjet-communisme stelle het Westen het christendom van de daad.

De laatste spreker was de heer Th. E. E. H. Mathon, die veel van hetgeen de voorgaande sprekers zeiden, nog eens samenvatte en met name het bestaan van de atoombom-impasse accentueerde.

In de goede richting wenkt zijns inziens het ideaal van een algemene ontwapening, die slechts in fasen bereikbaar zal blijken en die een wederzijdse controle vereist.

Hoezeer tijdens de bespreking in de gespreksgroepen en tijdens de algemene discussie ook bleek, dat men elkaar op onderdelen soms niet goed verstond dan wel verschillende meningen huldigde, ten aanzien van de hoofdlijnen bleken slechts enkelen een geheel ander oordeel te hebben dan de inleiders en veruit de meeste andere conferentiegangers.

Wij geloven, dat een gesprek over zo diepgaande vraagstukken als atoombewapening en wat dies meer zij, slechts vruchtbaar gevoerd kan worden indien men zich daarbij niet alleen stelt op de basis der harde feiten, doch evenzeer op het fundament van Gods Woord. Dat deze beide uitgangspunten op „Woudschoten” voortdurend in het oog werden gehouden, is de belangrijkste oorzaak van de voldoening, die wijwel ieder aan het einde van deze tweedaagse conferentie uitsprak. v.d. Sl.

Verklaring van dr. Berghuis

als voorzitter van de A.R. Eerste Kamerfractie vóór de stemming over de Mammoetwet

De meerderheid van mijn fractie zal voor dit wetsontwerp stemmen. Voor dat de stemming plaatsvindt wil ik daaromtrent echter gaarne een verklaring afleggen. Het is duidelijk, dat het hier gaat om een zeer belangrijk wetsontwerp. Niet voor niets heeft de ministeriële voorbereiding en de parlementaire behandeling zeer veel tijd gevegd. Niet voor niets is er in de laatste jaren veel over gesproken en geschreven. Niet zonder reden heeft de uit het sprankelende brein van mijn geestverwant Roosjen ontsproten benaming „Mammoetwet” algemeen ingang gevonden.

Dit ontwerp stelt voor één algemene regeling voor het gehele terrein van het voortgezet onderwijs, wat door de een als een voordeel wordt gezien en door de ander wordt afgekeurd.

De onderwijswetgeving is in ons land steeds een zeer gevoelige materie geweest, terecht, en zij is het — evenzeer terecht — ook nu nog. En ik doe niemand tekort wanneer ik zeg, dat deze zaak met name voor de politieke richting, waartoe ik behoor, de anti-revolutionaire of christelijk historische, zeer nauw luistert. Zij is in zekere zin zelfs de concrete aanleiding voor haar georganiseerd optreden in de vorige eeuw geweest, een historische adeldom waaraan zij ook thans nog t.o.v. van de vrijheid der ouders inzake de opvoeding en opleiding hunner kinderen in volle omvang vasthoudt.

De bezwaren tegen het voorliggende wetsontwerp, zoals die door mijn fractiegenoot, de heer Algra, zijn ontvouwd in het licht van de anti-revolutionaire opvattingen omtrent het onderwijsbestel, worden door de gehele fractie in belangrijke opzichten gedeeld. Wanneer van a.r.-zijde een wetsontwerp over deze zaak had moeten worden opgesteld — guod non — zou het er qua structuur anders hebben uitgezien. De theorie, welke de Minister in zijn memorie van toelichting en in zijn verdere diverse beantwoordingen, huldigt omtrent de verhouding van openbaar en bijzonder onderwijs, en met name met betrekking tot zijn kennelijke opvatting omtrent de positie van het openbaar onderwijs, als vanzelfsprekend en normaal verschijnsel, wordt door mijn fractie — ook door hen, die straks zullen vóórstemmen — niet gedeeld. Zij kan zich vinden in de opstelling welke ons onderwijsbestel in de huidige Lager onderwijswetgeving heeft gevonden. Zij heeft er oog voor, dat deze opzet voor het voortgezet onderwijs niet zonder meer kon worden gevolgd. Desondanks ziet zij het als een ernstig bezwaar tegen het huidige ontwerp, dat door de totstandkoming van deze wet het huidige ULO-onderwijs aan de werkingsfeer van de Lager-onderwijswet wordt onttrokken.

Zij wil echter ook de positieve zijden van dit ontwerp niet uit het oog verliezen, daarbij nog buiten beschouwing latende haar respect voor de prestaties van de Minister. Vergeleken met de thans geldende wetgeving op het gebied van voortgezet onderwijs in zijn diverse schakeringen, brengt dit wetsontwerp, naar ons inzicht, belangrijke verbeteringen. Ik moge hier verwijzen naar hetgeen de heer Schipper daarover heeft betoogd. En dat de Tweede Kamer mede door het toedoen van de heer Versteeg de gedachte van de inschakeling van maatschappelijke organen heeft afgewezen, juichen wij zeer toe. Tot zover betekent het dus een zaak van afwegen van pro's en contra's zoals dit steeds aan de orde is voor hen, die beslissingen moeten nemen. Het komt in het mensenleven niet zo vaak voor dat er alleen pro's en geen contra's, of omgekeerd alleen contra's en geen pro's zijn, maar wat op dit ogenblik tenslotte doorslaggevend is, is dit, of bij de aanvaarding van dit ontwerp de vrijheid van onderwijs in gevaar is. Indien dit zo zou zijn, dan zou er voor mijn fractie een zwart-wit-situatie ontstaan.

De vrijheid van richting en de vrijheid van schoolkeuze worden in dit wetsontwerp niet bedreigd. Ook de meest fervente tegenstanders van het ontwerp hebben niet concreet kunnen duidelijk maken, dat dit wel het geval is. En ik meen wel te mogen stellen, dat indien op dit punt gerechtvaardigde twijfel zou bestaan, de bewijslast ten aanzien van een ontwerp van deze Minister bij de tegenstanders berust.

Wel wordt de vrijheid van inrichting in belangrijke mate aan algemene regelingen gebonden en daarmee ingeperkt. De meerderheid van mijn fractie is van oordeel, dat de vrijheid van inrichting — hoezeer ook van belang — een zaak van andere en beslist minder principiële orde is dan de vrijheid van richting. Afgezien van de omstandigheid, dat ook thans reeds de bijzondere scholen voor voortgezet onderwijs zich begrijpelijk en terecht binnen een algemeen programmeringsschema bewegen, waardoor met reden gevraagd zou kunnen worden of er in feite straks onder het nieuwe systeem wel zoveel zal veranderen, meent deze meerderheid, dat de regulering van de inrichting, zoals het ontwerp dit wil mogelijk maken, in het algemeen — er is op dit punt wel kritiek op onderdelen — vanwege het aspect van het algemeen belang van het onderwijs niet onredelijk is, terwijl er overigens een niet te verwaarlozen marge wordt gelaten, waarbinnen de bijzondere scholen zich vrij kunnen bewegen. Al met al is het zo, dat bij een minderheid van mijn fractie de bezwaren tegen de structuur van het wetsontwerp en tegen de beperking van de vrijheid van inrichting zo zwaar wegen, dat zij tegen het wetsontwerp zal stemmen, terwijl de meerderheid alle factoren tegen elkander afwegende tot de conclusie is gekomen haar stem aan dit ontwerp niet te mogen onthouden en dat zij integendeel zal vóórstemmen, van oordeel, dat daarmee de belangen van het voortgezet onderwijs in Nederland, en in het bijzonder die van het — voor hen normale — bijzonder voortgezet onderwijs in de gegeven omstandigheden het best worden gediend.

BOEKËTREKS

Interessante pocketboeken

Zojuist verscheen no. 58 in deze reeks:

KLEINE PARTIJ IN GROTE WERELD

door

Dr. J. A. H. J. S. BRUINS SLOT

INHOUD:

Inleiding. - I. Politieke belangstelling. - II. De A.R.-partij en de binnenlandse politiek. - III. De ontwikkeling der internationale werkelijkheid. - IV. De noodzakelijkheid van een wereldpolitieke visie. - V. Europese Integratie. - VI. Het Communisme en het communistische blok. - VII. Het Westen en de zijn democratie. - VIII. De derde Grootheid. - IX. Wereldkerk en wereldpolitiek.

- X. Onze antirevolutionaire roeping. In dit boekje geeft Dr. Bruins Slot nieuwe lijnen aan voor een christelijke politiek, die zich van haar taak en roeping bewust is. Een boekje, dat voor de politieke ontwikkeling in Nederland van groot belang is en waarop in de politieke discussies vaak zal worden teruggegrepen. Het is een bijzonder actueel geschrift.

Prijs slechts f 1.50

Dit nieuwe deel en alle andere delen van de Boeketreeks zijn in elke Boekhandel verkrijgbaar.

UITGAVE J. H. KOK N.V. KAMPEN

Hulp aan armen in een nieuwe fase

TE verwachten valt, dat spoedig in de Tweede Kamer het ontwerp Algemene Bijstandwet in openbare behandeling komt. Deze wet beoogt de thans geldende Armenwet, welke in 1912 is tot stand gekomen, te vervangen.

Indien de Algemene Bijstandwet door de Staten-Generaal wordt aanvaard, zal dit tot gevolg hebben, dat de ondersteuning van de armen in de toekomst op een geheel andere grondslag zal plaats vinden dan tot nu toe het geval was.

En waar met name de kerken via hun diaconieën zeer nauw bij de armenzorg betrokken zijn, is dit een kwestie welke in onze kring volop de aandacht verdient en zorgvuldig bestudeerd dient te worden. Dat is nu geschied door de commissie Overheid en Maatschappelijk Werk van het College van Advies der Anti-Revolutionaire Partij * waarvan deze week een interim nota **, gewijd aan de Algemene Bijstandwet, is verschenen. Van de inhoud van deze nota zal hier een uitvoerig overzicht worden gegeven.

ONS STELSEL VAN SOCIALE ZEKERHEID

VOOR een goed verstaan van de zaak waarom het gaat, is het gewenst de Algemene Bijstandwet te plaatsen in het kader van ons gehele stelsel van sociale zekerheid.

Zo kennen wij in Nederland de sociale verzekeringen, welke in twee groepen onderscheiden kunnen worden, namelijk de verzekeringen van werknemers in loondienst en de zogenaamde volksverzekeringen. Een voorbeeld van de laatste is de A.O.W.

Een kenmerk van de sociale verzekeringen is, dat de premiebetaling door de overheid verplicht is gesteld, terwijl tegenover de premiebetaling een recht van de verzekerde op uitkering of een andere voorziening staat.

Naast de verzekeringen kennen wij in Nederland de zogenaamde sociale-bijstandregelingen. Deze zijn in het leven geroepen om te voorzien in de nood van hen die door bepaalde rampspoed zijn getroffen en die door de sociale verzekeringen niet of niet voldoende worden geholpen. Als voorbeeld kunnen genoemd worden de regelingen voor slachtoffers van de watersnood, gerepatrieerden, blinden en andere gehandicapten.

Het zijn regelingen van algemene aard, die hierdoor gekenmerkt worden, dat tegenover de uitkering géén premiebetaling staat.

Tenslotte is er dan de op het individu afgestemde hulp, welke verleend wordt aan al diegenen, die ondanks de bestaande algemene regelingen in financiële nood verkeren. Deze hulp, althans voorzover door de overheid verleend, vond tot nu toe plaats krachtens de Armenwet 1912.

De strekking van de Algemene Bijstandwet is nu, zowel de sociale bijstandregelingen alsook de geïndividualiseerde hulp in één wet onder te brengen en de krachten deze wet te verlenen financiële bijstand op een nieuwe leest te schoeien. Wij willen thans bezien welke principiële wijzigingen de regering voornemens is aan te brengen en hoe wij deze naar het oordeel der commissie hebben te waarden.

SUBSIDIARITEITSBEGINSEL

VOLGENS de thans geldende Armenwet mag de overheid pas dan financiële ondersteuning verlenen, indien uitdrukkelijk is komen vast te staan, dat zij die daartoe het eerst geroepen zijn, zoals de verwanten van de hulpbehoevende en de kerk, daartoe niet bij machte of niet genegen zijn. De overheid heeft op dit gebied dus niet een eigen taak, doch treedt slechts subsidiair op, namelijk als anderen verstek laten gaan. Een gevolg van dit in de Armenwet neergelegde uitgangspunt is onder meer, dat de overheid de door haar verleende ondersteuning op hen, die in de eerste plaats gehouden waren hulp te verschaffen, kan verhalen. Zo kan de overheid steun, verleend aan ouders, terugvorderen van hun kinderen.

Dit zogenaamde subsidiariteitsbeginsel wordt in het ontwerp Algemene Bijstandwet prijs gegeven. Aan dit ontwerp ligt de gedachte ten grondslag, dat en de kerk en de verwanten en de overheid alle drie een geheel eigen, niet tot elkaar te herleiden, roeping en taak hebben. Dit betekent voor de overheid dat zij, indien zij onderstand verschaft, niet optreedt namens de kerk of verwanten, doch op grond van haar eigen bevoegdheid. En als consequentie daarvan, dat het verhaalsrecht, het recht dus om de door haar verleende ondersteuning van derden terug te vorderen, grotendeels komt te vervallen.

Het is duidelijk, dat het hier gaat om een afbakening van de plichten en bevoegdheden tussen het particulier initiatief en de overheid. Dat is een principiële kwestie bij uitstek en de commissie gaat er in haar nota dan ook breedvoerig op in.

GROEN VAN PRINSTERER EN KUYPER

DE commissie erkent, dat over deze zaak in anti-revolutionaire kring niet altijd gelijk is gedacht. Zo wijst zij er op, dat niemand minder dan Groen van Prinsterer zich met alle kracht verzet heeft tegen wat hij noemde de wettelijke liefdadigheid. Groen van Prinsterer was tegen het subsidiariteitsbeginsel omdat dit hem nog te ver ging. De overheid diende zich volgens hem van alle armenzorg te onthouden; deze behoorde geheel in handen te blijven van het particulier initiatief.

Bij de behandeling van de Armenwet van 1912 heeft Kuyper op Groen van Prinsterer een correctie

toegepast. Hij wees er op, dat men voorheen in protestantse kring te zeer de eigen taak van de overheid miskend had en dat de overheid wel degelijk op het gebied van de armenzorg een eigen plicht had te vervullen. Wanneer de overheid bij het nakomen van deze verplichting optreedt, aldus Kuyper, „wordt zij natuurlijk daarbij geleid door een eigen motief en dit motief van de overheid is een gansch ander dan dat van de Kerk of van den particulier”.

Het is bij deze zienswijze van Kuyper dat de commissie aanhaakt. Want, aldus de commissie, wij stuiten hier op het belangrijke beginsel van de soevereiniteit in eigen kring. „De verschillende samenlevingsverbanden hebben elk haar eigen aard en onderscheiden roeping. Het is niet juist, de taak van de staat te herleiden tot die van de kerk, van het gezin, of van welk samenlevingsverband ook. De staat heeft, ook op het gebied van de armenzorg, een niet van de kerk of van het gezin afgeleide, doch een eigen onherleidbare taak. Deze taak staat niet boven die van de kerk en het gezin, noch daaronder, is daarmee niet concurrerend, doch is van een geheel eigensoortig karakter n a s t die van de kerk, van het gezin of van personen of instellingen ook”.

DE TAAK VAN DE OVERHEID EN VAN DE KERK

IN het rapport wordt dit onderscheid gedemonstreerd aan enkele voorbeelden. De commissie wijst er op, dat indien armoede optreedt als gevolg van een verstoring der economische orde, de overheid maatregelen zal treffen welke beogen de economische verhoudingen gezond te maken, zoals een doelgericht industrialisatiebeleid en een krachtige werkgelegenheidspolitiek. Ook legt de overheid verplichtingen op aan het bedrijfsleven, zoals de plicht medewerking te verlenen aan een wachtgeld- en werkloosheidsverzekering. In dit verband kunnen ook genoemd worden uitkeringsregelingen, door de overheid zelf in het leven geroepen, voor werkloze hoofd- en handarbeiders, bijstand- of kredietverlening aan middenstanders en landbouwers. Al met al genoeg om duidelijk te maken, dat de overheid, aangezien het particulier initiatief dit soort maatregelen nimmer tot stand zou kunnen brengen, tal van maatregelen treft, welke beogen de armoede tegen te gaan en welke derhalve typisch op de weg der overheid liggen. In al deze voorbeelden, welke gemakkelijk uitgebreid zouden kunnen worden, komt de overheid een publieke rechtsplicht na, welke zich wezenlijk onderscheidt van de barmhartigheid zoals die met name door de kerk geoefend wordt.

De kerk, zo meent de commissie, „vraagt niet naar de oorzaken van de armoede: het is haar taak te helpen daar waar hulp wordt gevraagd. Of de nood samenhangt met de structuur van de economische orde of met de wijze waarop de economische orde functioneert, of de nood toegeschreven moet worden aan eigen persoonlijke schuld of aan welke andere omstandigheid ook, is voor haar hulpverlening niet relevant. Haar taak is, barmhartigheid te oefenen en nood te lenigen. Zij heeft dat naar de mate van haar kracht ook gedaan in tijden, waarin de economische orde wel zeer verstoord was en waarin de overheid meende geen bevoegdheid te hebben om corrigerend in te grijpen. Men mag kritiek hebben op de wijze waarop de kerk dit heeft gedaan, men moet daarmede vaststellen, dat zij dikwijls stond voor een taak welke eenvoudig boven haar vermogen ging; men kan constateren dat zij haar taak op ongenoegzame wijze heeft verricht, feit is, dat zij een taak heeft gezien, ook en juist toen er in de samenleving grote economische misstanden voorkwamen en de staat verstek liet gaan”.

Wij zijn blij, dat in dit rapport op zo duidelijke wijze over de eigen taak van de kerk en de wijze waarop zij die taak is nagekomen, gesproken wordt. Naast de vele kritiek, welke dikwijls op de kerk geoefend wordt, is het goed ook eens de andere kant van de medaille te zien en voor het positieve dat de kerk gedaan heeft aandacht te vragen.

BEELDDRAGERS GODS

IN het voorgaande is aandacht gevraagd voor de eigen taak van de overheid naast die van de kerk en de verwanten. Thans zal bezien moeten worden, hoe die taak zich op het gebied van de armenzorg uitwerkt.

De commissie is van oordeel, dat de overheid, bij het nakomen van haar taak, in haar onderdanen steeds de beeldragers van hun Schepper zal dienen te erkennen. En indien zij dat doet, dan zal zij niet kunnen toestaan, dat wie van haar onderdanen ook, in de omstandigheid verkeert of dreigt te geraken, dat hij niet over de middelen beschikt om in de noodzakelijke kosten van het bestaan te voorzien.

Aan ieder mens, aan „de” mens is van scheppingswege een aanspraak verleend op die scheppingsvoortbrengselen, welke hij nodig heeft om in zijn levensonderhoud te voorzien. Deze aanspraak heeft de mens verspeeld, aldus de commissie, verspeeld door de pretentie dat hij haar aan zichzelf, aan eigen soevereiniteit zou ontnemen, in plaats van dat zij hem geschonken zou zijn. Maar de mens is door het offer van Jezus Christus als beelddrager Gods in zijn rechten hersteld. „Zo is hij opnieuw recht-hebbende, de mens als mens, doch niet als soeverein — hoe scherp demonstreert zich juist bij schijnbare overeenstemming over „de rechten van de mens” aanstonds de fundamentele scheiding der geesten! — neen, als begiftigde, als minder dan dat, als schuldenaar, is hij thans niettemin metterdaad weer gerechtigd tot leven en levensonderhoud”.

Vanuit dit gezichtspunt heeft de overheid, indien zij werkelijke armoede op haar grondgebied aantreft, naar het oordeel der commissie een duidelijke en onontkoombare rechtsplicht deze armoede tegen te gaan. Deze rechtsplicht ontleent de overheid niet aan de verwanten of de kerk indien deze tekort schieten, neen, het is een eigen, niet afgeleide, originair aan de overheid opgelegde roeping en plicht.

Indien de overheid deze plicht aanvaardt, dan wordt daarmede geenszins tekort gedaan aan de

Een nota van de Commissie Overheid en Maatschappelijk Werk van het College van Advies der A.R. partij inzake het Ontwerp - Algemene Bijstandwet.

plichten welke rusten op het particulier initiatief. De plicht der kerk, de plicht der verwanten blijven onverkort gehandhaafd, omdat deze plichten hun oorsprong niet vinden in een wettelijke regeling, doch voortkomen uit de aard der verhouding waarin verwanten en kerkliden tot hun in nood verkerende naasten staan.

Deze plichten kan geen enkele wettelijke regeling van hen afnemen. Maar indien er, ondanks kerk en verwanten, armoede voorkomt, dan heeft de overheid een eigen, niet van kerk of verwanten afgeleide taak, deze armoede tegen te gaan. Kerk, verwanten en overheid staan niet tegenover elkaar, zij staan ook niet onder elkaar, zij staan naast elkaar. Ieder zal op zijn eigen wijze behoren te helpen: de een (kerk en verwanten) in de geest der liefde, de ander (de overheid) in de geest der gerechtigheid.

DE NOODZAKELIJKE KOSTEN VAN HET BESTAAN

DIT onderscheid tussen liefde en gerechtigheid is ook in het verband van het ontwerp-Algemene Bijstandwet belangrijk. Want wie helpt uit liefde zal nimmer genoegen nemen met een minimum, die zal altijd streven naar méér dan het minimum. Indien de overheid echter helpt, dan heeft zij haar taak vervuld zodra de grondslag voor het levensonderhoud is gelegd. De overheid zal uit de publieke middelen nimmer meer kunnen bekostigen, dan de noodzakelijke kosten van het bestaan. Ook in deze behouden dus kerk en particulier initiatief een eigen roeping en taak, namelijk om het meerdere, dat uitgaat boven de noodzakelijke kosten van het bestaan, te verschaffen.

Wel is het nog de vraag, wat onder de noodzakelijke kosten van het bestaan dient te worden verstaan. De ministers die het wetsontwerp hebben ingediend zijn van mening — en de commissie van het College van Advies is het daarmede eens — dat dit niet een vaststaand bedrag is, waarvoor juist voldoende levensmiddelen gekocht kunnen worden om niet van honger om te komen, aangevuld met enige posten voor kleding en huisvesting. Wat tot de kosten van het bestaan gerekend moet worden is niet voor iedere tijd en plaats hetzelfde. Naarmate de tijd voortschrijdt krijgt dit begrip een andere inhoud; ook de persoonlijke omstandigheden spelen in deze een rol. De commissie zegt daarvan: „Het gaat niet aan, de mens los te weken uit de cultuursituatie waarin hij naar plaats en tijd is gesteld, en op grond daarvan een statisch minimum te bepalen, dat in biologische zin wellicht voldoende geacht kan worden om in leven te blijven, doch aan de mens als cultuurdrager tekort doet. Het is gelukkig, dat de wet een ruime mogelijkheid toelaat tot interpretatie wat onder de kosten van het bestaan gerekend moet worden: zowel naar de in het verloop van de tijd zich wijzigende omstandigheden alsook naar gelang de behoeften in de individuele gevallen onderling verschillen vertonen”. De bedoeling is dus de bijstand te individualiseren, zodat de hulp telkenmale afgestemd wordt op de nood van het concrete geval.

PERSONLIJKE VERANTWOORDELIJKHEID

JA maar, zo zal men nu wellicht opmerken, wordt door het in het leven roepen van een verplichting der overheid en een daarmede corresponderende aanspraak van de onderdanen aan de persoonlijke verantwoordelijkheid niet tekort gedaan? Indien iedereen, die niet zelf in zijn eigen levensonderhoud... dat van zijn gezin kan voorzien, zich tot de overheid kan wenden en tegenover de overheid een aanspraak op steun geldend kan maken, wordt dan in deze tijd van de toenemende sociale voorzieningen niet het laatste restje van de persoonlijke verantwoordelijkheid te niet gedaan?

Ook met deze vraag heeft de commissie zich uitvoerig bezig gehouden.

De commissie wijst er op, dat de Algemene Bijstandwet bedoeld is als een afsluiting van ons stelsel van sociale zekerheid. En dit stelsel van sociale zekerheid, zoals het onder meer uitdrukking heeft gevonden in de sociale verzekeringen, heeft niet tot strekking de persoonlijke vrijheid en verantwoordelijkheid te verminderen, doch integendeel, door het opvangen van die risico's welke men, ook als men verantwoordelijk leeft en handelt, niet zelf kan opvangen, te bevestigen. Zij die krachten een sociale verzekering of een sociale bijstandregeling uitkeren ontvangen, kunnen als regel niet zelf aansprakelijk gesteld worden voor de rampspoed welke hen getroffen heeft. Hoeveel zou men, om slechts een voorbeeld te noemen, niet moeten verdienen om zelf de kosten te kunnen dragen van opname in een ziekenhuis bij een ernstige langdurige ziekte? Daarom is het terecht, dat in de sociale verzekeringen en de sociale bijstandregelingen de uitkeringen objectief zijn vastgelegd en niet zijn gekoppeld aan iemands persoonlijk levensgedrag.

Is het nu zedelijk geoorloofd er van uit te gaan, dat zij die door de algemene sociale regelingen niet voldoende geholpen zijn en bijstand krachtens de Algemene Bijstandwet behoeven, alleen daarom reeds behoren tot de onverantwoordelijke lieden, tot de onderlaag van onze maatschappij? Stellig, dezulken zullen er bij zijn. Maar geldt dat voor iedereen? De

• Hiernaast verder lezen

commissie meent deze vraag nadrukkelijk met neen te moeten beantwoorden. Er zijn tal van omstandigheden denkbaar, waaronder mensen, geheel buiten hun schuld, in financiële moeilijkheden kunnen geraaken.

Waar het nu om gaat is dit: men dient zich er voor te hoeden, zulk een regeling te ontwerpen, dat zij die daarvan gebruik maken alleen daardoor reeds, al was het slechts voor hun eigen besef, „neergehaald” worden tot een sociale status, waarin zij niet thuis horen. Dit nu wordt bereikt, indien de Algemene Bijstandwet zoveel mogelijk overeenkomst vertoont met andere sociale regelingen die dit „neerhalend” effect niet hebben, in het bijzonder indien enerzijds de plicht van de overheid tot bijstand, anderzijds de aanspraak van de onderdaan op bijstand erkend wordt.

Met dat al kan niet ontkend worden, dat er gevallen zijn, waarin de persoonlijke verantwoordelijkheid — de eigen schuld derhalve — duidelijk verband houdt met het intreden der armoede.

„Maar hoe vaak”, aldus de commissie, „zal bij nader onderzoek toch ook in die gevallen nog blijken, dat het milieu en de omstandigheden waarin de betrokkene is opgegroeid, van grote invloed zijn, dat psychische afwijkingen ter verontschuldiging kunnen worden aangevoerd enz.” De commissie wijst er op, dat het heel moeilijk zal zijn in de praktijk de verantwoordelijkheidsgraad vast te stellen.

Evenwel is de commissie van mening, dat men niet kan volhouden, „dat alle armoede uiteindelijk een gevolg is van de structuur van de samenleving. Dit zou betekenen, dat er voor de individuele verantwoordelijkheid geen ruimte overblijft en dat de armoede alleen een maatschappelijk vraagstuk zou zijn”. Volgens de commissie gaat de memorie van toelichting bij het wetsontwerp bepaald te ver in deze richting.

Maar juist bij het aanvaarden van de persoonlijke verantwoordelijkheid komt het er op aan scherp voor ogen te houden waarom de overheid bijstand verleent. De commissie zegt daarvan het volgende: „Indien de overheid haar taak aanvat van uit het gezichtspunt der gerechtigheid, ontsloten door liefde en geloof, dan zal zij het niet tot haar competentie rekenen, alvorens tot hulp over te gaan, tussen haar onderdanen — allen geschapen naar het evenbeeld van hun Schepper — een onderscheid te maken inzake hun „waardigheid” om voor hulp in aanmerking te komen”.

Op grond van een en ander concludeert de commissie, dat in het ingediende ontwerp van wet terecht naast een verplichting van de overheid tegelijk een aanspraak van de onderdaan tegenover de overheid in het leven wordt geroepen. Zij voegt er echter in één adem aan toe, dat deze aanspraak, gelet op het karakter van de wet, niet onvoorwaardelijk kan worden toegekend. Ook al zal de overheid jegens iedere onderdaan, hoe zijn levensgedrag ook moge wezen, de plicht tot onderstand aanvaarden, zij zal daarbij het door hem betoonde verantwoordelijkheidsbesef, hoe moeilijk dat soms ook zal zijn vast te stellen, niet buiten beschouwing kunnen laten. De commissie zegt daarvan: „Waar dit verantwoordelijkheidsbesef slechts beperkt is, of misschien zelfs geheel afwezig, daar zou men de eenheid van de menselijke persoon veronachtzamen, indien zonder enige restrictie bijstand zou worden verleend, uitgaande van de fictie dat die verantwoordelijkheid er wél zou zijn. Aan zwakbegaafden, aan personen bij wie psychische of sociale stoornissen er de oorzaak van zijn dat men geen verantwoordelijkheidsbesef kan betonen, zou de overheid zelfs onrecht doen indien zij, door het ongeclausuleerd ter beschikking stellen van bestaansmiddelen, hun inzake de besteding daarvan een verantwoordelijkheid zou opleggen, waarvan bij voorbaat vaststaat dat zij die nimmer zullen kunnen dragen”.

Daarom ondersteunt de commissie de gedachte van de ministers, neergelegd in het wetsontwerp, dat de bijstand aan voorwaarden kan worden gebonden. Deze voorwaarden kunnen blijken de memorie van toelichting ver gaan. Zo zullen als regel aan het verlenen van bijstand voorwaarden tot inschakeling in de arbeid verbonden worden. Aan het verminderen of beëindigen van bijstand kunnen echter ook andere voorwaarden worden gesteld, zoals het saneren van een bedrijf, een betere besteding van de inkomsten, het zich onderwerpen aan een behandeling tot geneezing van alcoholisme of een andere verslaving enz.

Door een en ander komt de persoonlijke verantwoordelijkheid tot haar recht. Tegelijkertijd is echter — en dat valt te waarderen — in deze wet aansluiting gezocht bij het algemeen in Nederland aanvaarde stelsel van sociale zekerheid, waarin zo objectief mogelijk een aanspraak op uitkering tot gelding gebracht wordt. Dat is geschied, door in deze wet een beroepsprocedure open te stellen. Wie meent, dat hem tekort wordt gedaan kan daartegen beroep instellen. Dit beroep is ook mogelijk ten aanzien van de voorwaarden, welke aan de bijstand verbonden worden.

Aldus is in het wetsontwerp op een gelukkige wijze een synthese gevonden tussen de persoonlijke verantwoordelijkheid enerzijds en een zo objectief mogelijke aanspraak op bijstand anderzijds. Gehoort kan worden, dat mede daardoor het karakter van een door sommige personen als vernederend gevoelde „opheffende armenzorg”, welke in de thans geldende Armenwet min of meer besloten ligt, zich in de nieuwe Algemene Bijstandwet minder sterk zal doen gelden.

FINANCIEELE BIJSTAND EN MAATSCHAPPELIJK WERK

HET ontwerp-Algemene Bijstandwet bedoelt uitsluitend de financiële bijstand te regelen. Nu deze wet echter niet alleen collectieve voorzieningen mogelijk maakt, doch tegelijkertijd de basis legt voor geïndividualiseerde hulpverlening, is het in vele gevallen niet mogelijk de niet-materiële aspecten buiten beschouwing te laten. Enkele voorbeelden mogen dit verduidelijken.

De bijstand dient volgens het wetsontwerp afgestemd te zijn op de omstandigheden en mogelijkheden van persoon en gezin; de interne gezinssituatie, óók in haar niet-materiële aspecten, wordt dus bij de vaststelling van de bijstand betrokken. Voorts

kan van het bepaalde, dat de bijstand als gezinsbijstand wordt verleend, ten aanzien van één of meer personen van het gezin worden afgeweken. Ook hierin spelen niet uitsluitend zuiver financiële overwegingen een rol. Zo noemt de commissie meer voorbeelden. Een en ander heeft tot gevolg, dat de overheid betrokken raakt bij een sector — men kan die sector het maatschappelijk werk noemen — in welke naar het oordeel van de ministers, en de commissie sluit zich daarbij aan, het particulier initiatief voorrang geniet. En het gevaar wordt niet denkbeeldig dat de overheid, door financiële bijstand te verlenen, alleen daardoor reeds een stuk maatschappelijk werk naar zich toehaalt, dat naar zijn aard aan het kerkelijk en particulier initiatief zou behoren toe te vallen.

De commissie heeft zich met de vragen welke hier rijzen breedvoerig bezig gehouden.

Aangezien als sluitstuk van ons stelsel van sociale zekerheid ook geïndividualiseerde hulp mogelijk moet zijn, acht de commissie het onontkoombaar, dat de overheid zich bij het verlenen van financiële bijstand ook met de niet-financiële aspecten inlaat. In zoverre gaat de commissie dus met het systeem van het wetsontwerp akkoord. Wel plaatst zij er twee kanttekeningen bij. In de eerste plaats wijst zij er op dat de ministers, vooral in hun memorie van toelichting, de schijn wekken, alsof de overheid zich met de financiële aspecten van de bijstand en met niets anders zou inlaten, hetgeen onjuist is. In de tweede plaats wijst de commissie er op, dat men zich in eigen kring goed dient te realiseren, welke verstrekkinge hulpverlening — zij het dat de commissie met deze hulpverlening als zodanig instemt — aan de overheid wordt opgedragen.

Toch is hiermede over de verhouding van de financiële bijstand en de dienstverlening door organen van het maatschappelijk werk nog niet alles gezegd. Men dient er namelijk oog voor te hebben, dat in tal van gevallen de financiële nood zal samenhangen met maatschappelijke nood en dat de betreffende personen door alleen maar financiële bijstand niet voldoende geholpen zullen zijn. Naast de financiële bijstand zal er soms ook dienstverlening door organen van het maatschappelijk werk dienen plaats te vinden.

Waar dat het geval is, zal de eenheid van de menselijke persoon tot uitdrukking dienen te komen in de eenheid van hulpverlening hetgeen betekent: financiële en maatschappelijke hulpverlening tegelijkertijd. Het wetsontwerp voorziet hierin slechts in zoverre, dat aan het bijstandverlenend orgaan — dat zijn in het wetsontwerp burgemeester en wethouders — de bevoegdheid wordt verleend bemiddeling te verlenen tot het verkrijgen van dienstverlening (dat is dus maatschappelijk werk) door het kerkelijk en particulier initiatief. De meerderheid der commissie is van oordeel, dat de eenheid in de hulpverlening daarmede niet voldoende wordt gewaarborgd. Zij stelt derhalve voor een nieuwe bepaling in het wetsontwerp op te nemen, waarin de samenwerking tussen burgemeester en wethouders, als orgaan dat financiële bijstand verleent, met andere organen van het maatschappelijk werk nader wordt uitgewerkt. En lid der commissie, hoewel de noodzaak van eenheid in de hulpverlening erkennende, vreest echter, dat een verwijzing in dit wetsontwerp naar het maatschappelijk werk de zuigkracht van het overheidsmaatschappelijk werk slechts des te sterker zal maken en pleit er derhalve voor elke verwijzing naar het maatschappelijk werk, ook die welke reeds in het ingediende wetsontwerp is opgenomen, uit het wetsontwerp te verwijderen.

Overigens is de commissie het er over eens, dat de afbakening van het overheidsmaatschappelijk werk en het maatschappelijk werk uitgaande van het kerkelijk en particulier initiatief, pas in een eventuele wet op het maatschappelijk werk definitief kan worden geregeld.

VERHAALSRECHT

TENSLOTTE de kwestie van de onderhoudsplicht der verwanten. Reeds eerder is gezegd dat de Armenwet van 1912 aan de overheid het recht toekent de verleende bijstand van daarvoor in aanmerking komende verwanten van de bijstandbehoevende terug te vorderen.

De nieuwe Algemene Bijstandwet zal zulk een algemene bepaling niet meer kennen. De vraag is nu, of dit al of niet terecht is.

Reeds in 1961 is de kwestie van de beperking van het verhaalsrecht in de Staten-Generaal aan de orde geweest en heeft daar toen weinig weerstand onderhouden. Waar het toen echter een voorlopige regeling betrof, heeft het zin daar thans breder bij stil te staan.

De commissie stelt twee criteria, waaraan een wettelijke regeling op dit gebied behoort te voldoen.

In de eerste plaats zal „de zedelijke band tussen ouders en kinderen, tussen de echtgenoten en tussen personen in een verdere graad van verwantschap ten volle gerespecteerd behoren te worden”.

In de tweede plaats zal „de taak om aan hen die gebrek lijden hulp te verschaffen als een eigen rechtsplicht der overheid erkenning moeten vinden”.

Wat het laatste betreft wijst de commissie er op, dat dit in de Armenwet van 1912, welke berust op het subsidiariteitsbeginsel, anders ligt dan in het ontwerp-Algemene Bijstandwet. Zolang de overheid zich op het standpunt stelt dat zij niet een eigen taak nakomt, doch in feite namens een ander, namens kerk, ouders of verwanten optreedt, ligt het voor de hand dat zij de verleende bijstand terugvordert. Zodra evenwel een eigen rechtsplicht van de overheid tot het verlenen van bijstand wordt erkend, komt de kwestie van het verhaal anders te liggen. Indien de overheid een eigen rechtsplicht nakomt, valt niet in te zien, op welke grond zij de kosten daarvan op anderen zou kunnen verhalen.

Daar komen nog enkele argumenten bij, welke er alle voor pleiten het verhaalsrecht in de Algemene Bijstandwet in te perken.

Indien het verhaalsrecht vervalt, dan vervalt daarmee namelijk nog niet de plicht van de meerderjarige kinderen hun in kommervolle omstandigheden levende ouders financieel bij te staan. Deze plicht blijft onverkort bestaan. Men kan het zelfs sterker uitdrukken: de ouders hebben er recht op, dat zij door hun kinderen op hun oude dag, indien dat nodig is, geholpen worden.

Maar indien de kinderen dat niet doen? Moet de overheid de kinderen dan daartoe dwingen? Men moet zich kunnen voorstellen, dat indien zulks geschiedt, dit voor de ouders in vele gevallen een uiterst pijnlijke situatie schept. De praktijk bewijst, dat gezinsverhoudingen daardoor in ernstige mate verstoord kunnen raken. Het komt dan ook niet zelden voor dat ouders, uit vrees dat de overheid het verhaalsrecht zal uitoefenen, liever dan financiële bijstand te ontvangen, in omstandigheden blijven leven welke beslist onder een aanvaardbaar minimum liggen. Dat nu is een situatie van onrecht jegens deze ouders.

Vervolgens kan men de vraag opwerpen, of aan deze ouders door de overheid, die immers rechtshertelend behoort op te treden, nu waarlijk recht wordt gedaan indien de overheid van de in gebreke gebleven kinderen (of andere verwanten) de door haar verleende bijstand terug vordert. De commissie zegt daarvan: „Is het niet veeleer zo, dat het onrecht dat de ouders door het in gebreke blijven van hun kinderen toch reeds wordt aangedaan, nog slechts wordt geaccentueerd, indien de bijstand op deze nalatige kinderen wordt verhaald? Want wat kostelijk is, indien het in liefde gegeven wordt — de hulp van kinderen aan hun ouders —, wordt bitter, indien het door dwang moet worden opgeëist. En hetzelfde geldt uiteraard voor verwantschapsrelaties welke nog verder uiteen liggen”.

Op deze gronden komt de commissie tot de conclusie, dat in het wetsontwerp het verhaalsrecht terecht beperkt wordt tot ouders ten opzichte van hun minderjarige kinderen en tussen echtgenoten onderling. Maar in deze gevallen meent de commissie dan ook, dat het verhaalsrecht beslist gehandhaafd dient te blijven.

De onderhoudsplicht van ouders jegens hun minderjarige kinderen en van echtgenoten onderling komt immers niet slechts in gevallen van nood aan de orde. Ook indien er van geen enkele nood sprake is, zijn de ouders naar algemeen in Nederland aanvaarde maatstaven verplicht hun minderjarige kinderen te onderhouden; hetzelfde geldt voor de echtgenoten onderling. Er is geen enkele reden op deze plicht iets af te dingen door het verhaalsrecht in deze gevallen uit te sluiten. Hier doet zich de ook elders in ons rechtsbestel aanvaarde eenheid van het gezinsverband gelden. Die eenheid van het gezinsverband gaat echter verloren, zodra de kinderen ouder worden en zelf gezinnen stichten. Dan komen er verschillende gezinnen, die niet noodzakelijkerwijs alle op eenzelfde peil behoeven te leven. Er kunnen aanmerkelijke verschillen in inkomsten tussen deze gezinnen voorkomen, zonder dat dit op zich zelf als onzedelijk beschouwd behoort te worden. Pas als de nood (en die nood behoort men niet in al te beperkte zin te nemen) aan de man komt, doet zich de plicht voor tot onderlinge hulp.

Gezien deze verschillen is er volgens de commissie aanleiding het verhaalsrecht te beperken zoals in het wetsontwerp geschiedt, namelijk tot die relaties, waarin hoe dan ook van een dagelijks verschaffen van levensonderhoud sprake is.

*) De commissie Overheid en Maatschappelijk Werk bestaat uit drs. C. Groen, voorzitter; mejuffrouw J. van Leeuwen en de heren mr. F. Boessenkool, R. Gosker, J. Nijenhuis, dr. W. M. Ottow en mr. W. C. D. Hoogendijk, secretaris.

***) Deze nota is à f 0,75 verkrijgbaar op het bureau van de A.R.-partij, Dr. Kuyperstraat 3 te 's Gravenhage.

*** Dienstplicht

Dat er een dienstplicht is, is in de huidige omstandigheden volkomen verantwoord. De overheid is geroepen tot de verdediging van de vrijheid. Nu een volledig beroepsleger in Nederland eenvoudig tot de onmogelijkheden behoort heeft de overheid de plicht de daarvoor geschikte (jonge) mannen aan te wijzen. De vraag rijst echter wel of de lasten die onze jongelui op hun schouders krijgen te dragen niet te eenzijdig op hen rusten. Van elke jaargang moeten ongeveer 60 procent die lasten dragen. Ook de ouders van deze jongelui in veel gevallen!

De jongelui komen ongeveer twee jaar later „in de markt” voor een toekomst dan hun jaargenoten, voor wie de dienstplicht niet geldt. Waarbij dan

nog komt de last van de „herhalings-oefeningen”.

Veel ouders dragen bij in de kosten van hun zoon die in militaire dienst is en missen bovendien soms vrij grote inkomsten die zij anders gehad zouden hebben. Zowel de zons die in de bedrijven van de ouders werkzaam zouden zijn geweest, als degenen die in loondienst werkzaam zouden zijn.

Naar het ons voorkomt is die totale last onevenredig verdeeld hetgen uiteraard onrechtvaardig werkt.

Een „weerbelaasting” ten laste van hen die niet dienen of wel een betere financiële regeling voor hen die wel dienen (c.q. voor hun ouders) zal misschien een begin van een oplossing zijn.

Bestending van de huidige situatie in deze moderne tijd is niet langer volledig verantwoord. K.

NIGERIA, de sympathieke reus

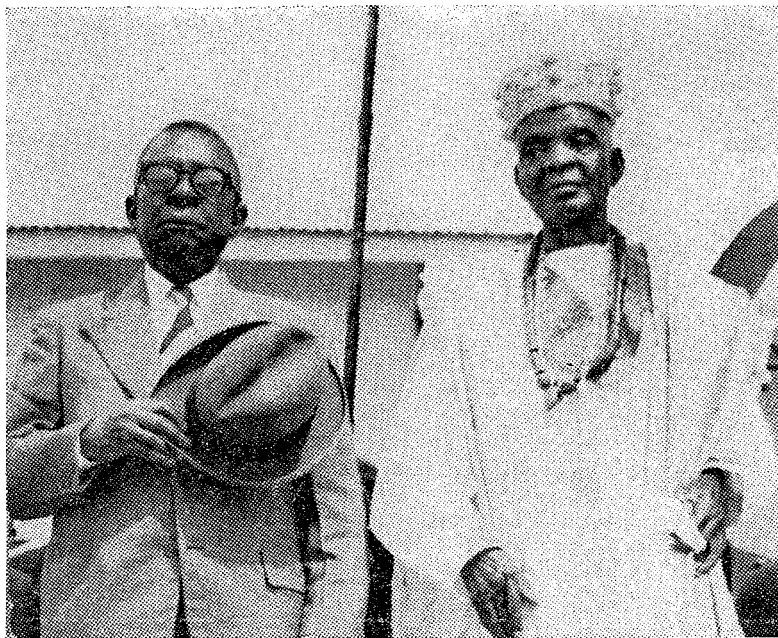
I.

EEN der belangrijkste jonge staten van Afrika is Nigeria, dat op een oppervlakte van ± 28 keer Nederland een bevolking van circa 38 miljoen telt; zelfs Zuid Afrika heeft slechts een derde, en Ghana nauwelijks een zesde van dit aantal. De Nigerianen kijken dan ook neer op Ghana als op een trotse luchtbel, die door hun toedoen spoedig uiteen zal spatten.

Toch heeft het land van Nkrumah veel meer aandacht en bekendheid gekregen dan Nigeria. Ghana heeft de spits afgebeten, toen het in 1957 als eerste land in West Afrika, als we Liberia buiten beschouwing laten, de onafhankelijkheid verkreeg, en zich bovendien opgeworpen als de kampioen van het Afrikaanse nationalisme en radicalisme. Voorts is de mindere belangstelling voor Nigeria misschien toe te schrijven aan de geringere economische ontwikkeling, en de relatieve armoede van dit land, met een gemiddeld inkomen per hoofd van de bevolking van f 225,— per jaar, terwijl dat van Ghana f 600,— bedraagt. Maar ook is o.i. hierbij van invloed geweest de twijfel of de federatie van Nigeria zich ooit als staat zou kunnen handhaven.

Tijdens de laatste viering van de onafhankelijkheidsdag op 1 oktober van het vorig jaar, werd het b.v. als één der grootste zegeningen van de regering-Abubaker beschouwd, dat de nationale eenheid na twee jaar zelfstandig regeringsbeleid nog steeds een feit is. Het land dankt zijn huidige vorm aan Lord Lugard, de eerste Engelse hoge commissaris voor Noord-Nigeria, die dit gebied in 1914 met Zuid-Nigeria tot één kolonie samenvoegde. Het Zuiden, tot 1807, toen de Britten de slavernij afschaften, bekend als de „Slavenkust”, bestond uit twee kleine kustprotectoraten, terwijl het Noorden zich vanaf 1885 enige tijd onder een vaag beheer bevond van de „Royal Niger Company”, een voorloper van Unilever, die langs de rivier de Niger een handelsmonopolie uitoefende, met name in grondnoten.

Er zijn ongeveer 250 verschillende stam- en taalgroepen in

President Tubman van Liberia (links) op bezoek bij Ademola II, de 90-jarige Alake van Abeokuta, een klein inheems koninkrijk, in 1914 bij Nigeria gevoegd.

Nigeria, en niet minder dan drie van de grote taalfamilies van het Afrikaanse continent bevinden zich binnen haar grenzen, n.l. de Soedanese, de Bantu- en de Hamito-Semitische taalgroep.

De stammen in de verschillende hoeken van het land, hun geschiedenis en hun tradities, hadden vóór de onafhankelijkheid veelal niet meer met elkaar gemeen dan het Britse bestuur.

De vraag of Nigeria, één der vreemdste creaties van koloniaal Afrika, wel één onafhankelijke staat kon worden, is dan ook lange tijd in discussie geweest.

Sinds 1914 werd het geadmireerd in drie gescheiden gebieden, het Oosten, het Westen en het Noorden, welke gebieden in 1946 zelfs regionale parlementen kregen. Hoewel het land als geheel in 1946 ook een centraal parlement verkreeg, bleven toch de decentraliserende invloeden overwegen, zodat zelfs in 1951 een beperkte regionale autonomie werd toegekend en in 1957 West- en Oost-Nigeria regionaal zelfbestuur verkregen.

Het Noorden, waar de Fulani, een overheersende minderheidsklasse, zoals we nog zullen zien, de Engelsen meer als beschermers dan als onderdrukkers zagen, ontving twee jaar later, in 1959, zelfbestuur. Dit feodale Noorden heeft, beducht als het

was voor het meer ontwikkelde Zuiden, de Engelsen een bevoorrechte zetelverdeling afgedwongen en derhalve veroorzaakt, dat Nigeria eerst op 1 oktober 1960 de onafhankelijkheid werd geschonken.

Politieke structuur

NIGERIA is dus een federatie van drie zelfbesturende deelstaten: de „Northern Region”, de „Western Region” en de „Eastern Region”, terwijl een vierde deelstaat, een afscheiding van de „Western Region”, is aangekondigd. Op federaal gebied ligt de hoofdstad Lagos, de zetel van het federale parlement en ook van de federale regering, die o.a. verantwoordelijk is voor buitenlandse zaken, defensie, douane, bankwezen, mijnwezen, post, telegrafie en de communicatiemiddelen. Het Huis van Afgevaardigden — de positie van de Senaat is meer te vergelijken met het Engelse Hogerhuis — bestaat uit 312 leden, van wie 174 in Noord-, 73 in Oost-, 62 in West-Nigeria en 3 in Lagos gekozen worden. Uit deze getallenverhouding wordt de machtige positie van de „Northern Region” duidelijk, hetgeen een doorn in het oog van het Zuiden is. Hier wordt dit gezien als een onplezierige nalatenschap van de Engel-

sen, die het Noorden zo terwille zouden zijn geweest, waaraan zo snel mogelijk een eind moet worden gemaakt. Inderdaad betekent deze zetelverdeling een reëel gevaar voor de nationale eenheid. Zoals de Kroon — de Engelse vorstin is tevens koningin van Nigeria — bij de federatie door een gouverneur-generaal vertegenwoordigd wordt, heeft ook elke deelstaat een eigen gouverneur, die rechtstreeks namens de Kroon optreedt. Voorts heeft de deelstaat een eigen ministerraad met een premier, ter onderscheiding van de „Prime Minister” van de federatie, en een eigen parlement, bestaande uit de „House of Assembly” en een „House of Chiefs”, te vergelijken met het Engelse „House of Lords”, maar in casu gevormd door de traditionele stam- en gebiedshoofden.

Positie der inheemse machthebbers

IN tegenstelling tot Ghana, waar het nationalisme meer een zaak was van de onderwijzers en intellectuelen, en waar Nkrumah bepaald geen vriend is van de traditionele machten, is Nigeria nog steeds het land van de koningen, de emirs en de „chiefs”.

Deze koningen zijn overigens, evenals trouwens de ministers, niet zo ongenaakbaar als in Europa. Het lukte ons b.v. vrij gemakkelijk een audiëntie te verkrijgen bij de Oba van Lagos, die tevens president van de hoofdstedelijke gemeenteraad is en ook overeenkomstig de grondwet, president van de federale Senaat moet zijn; zijn paleis, bestaand uit een oud gedeelte van inheemse stijl en een modern gedeelte, staat midden in het oude Lagos, dat nu het aanzien van een achterbuurt heeft gekregen.

Ook de 90-jarige Alake, Ademola II, van Abeokuta, tot 1914 een onafhankelijk koninkrijk, toen het door de Engelsen bij Nigeria werd gevoegd, geniet nog veel invloed, zodat staatslieden uit andere Afrikaanse landen Nigeria nauwelijks met een bezoek kunnen vereren, zonder ook deze Alake daarin te betrekken. Ademola II, de eerste christen op de troon van Abeokuta, heeft in allerlei functies zijn land gediend en al zijn zonen — hij bezit 44 kinderen — hebben vooraanstaande functies bij de rechterlijke macht of in regeringsdienst. De koninklijke families hebben hier inderdaad veel regeringsfuncties en andere belangrijke posten in handen. Enerzijds vindt dit z'n oorzaak in de grote rol, die de inheemse adel in tegenstelling tot een land als Guinee b.v., waar president Sekou Touré hun invloed heeft uitgeschakeld, nog steeds uitoefent in het politieke leven van Nigeria. Anderszijds was het hun financieel uiteraard ook eerder mogelijk hun kinderen voor studie naar Engeland of de Verenigde Staten te sturen. Nigeria is inderdaad een overduidelijk voorbeeld van het Engelse systeem van „indirect rule”, waarbij het koloniale bestuur de autochtone bevolking onder het rechtstreekse bestuur van haar eigen hoofden laat, en de door die hoofden bestuurde gebieden min of meer als autonoom erkent. Dit systeem, door Lord Lugard geïntroduceerd en voor het eerst in Nigeria toegepast, zal ongetwijfeld bijgedragen hebben tot de redelijke politieke stabiliteit van dit land.

De „Northern Region

DE keerzijde van de mede echter, dat b.v. het Noorden overwegend Mohammedaan is in vele opzichten meer bij dan bij West-Afrika passerende halve arm en onderontwikkeld nog geheel feodaal en 19e-eeuws van structuur is gebouwd. Vrije democratische verkiezingen zijn in dit gebied dan ook een farce. Afgezien van het feit dat de vrouwen hiervan geen sloten zijn, wordt hier de hoofden de keuze van een etiek partij aan de onderontwikkeldes vrij dikwijls dwingend voorgeschreven.

Ook konden de traditionele machthebbers, toen de „Northern Group”, die haar grootste invloed hang in de „Western Region” heeft, in 1959 in het Noorden een verkiezingscampagne wilschrijven, dit ongestraft vertegenwoordigen.

De meerderheid van de inheemse koning van de „Northern Region” wordt gevormd door een negen groep, de Hausa, maar in de 19e eeuw van de 19e eeuw werd deze onderworpen door een mitsch volk met lichtere kleur, de Fulani, onderaan van Don Fodio, wiens officieel door hem werden aangesteld.

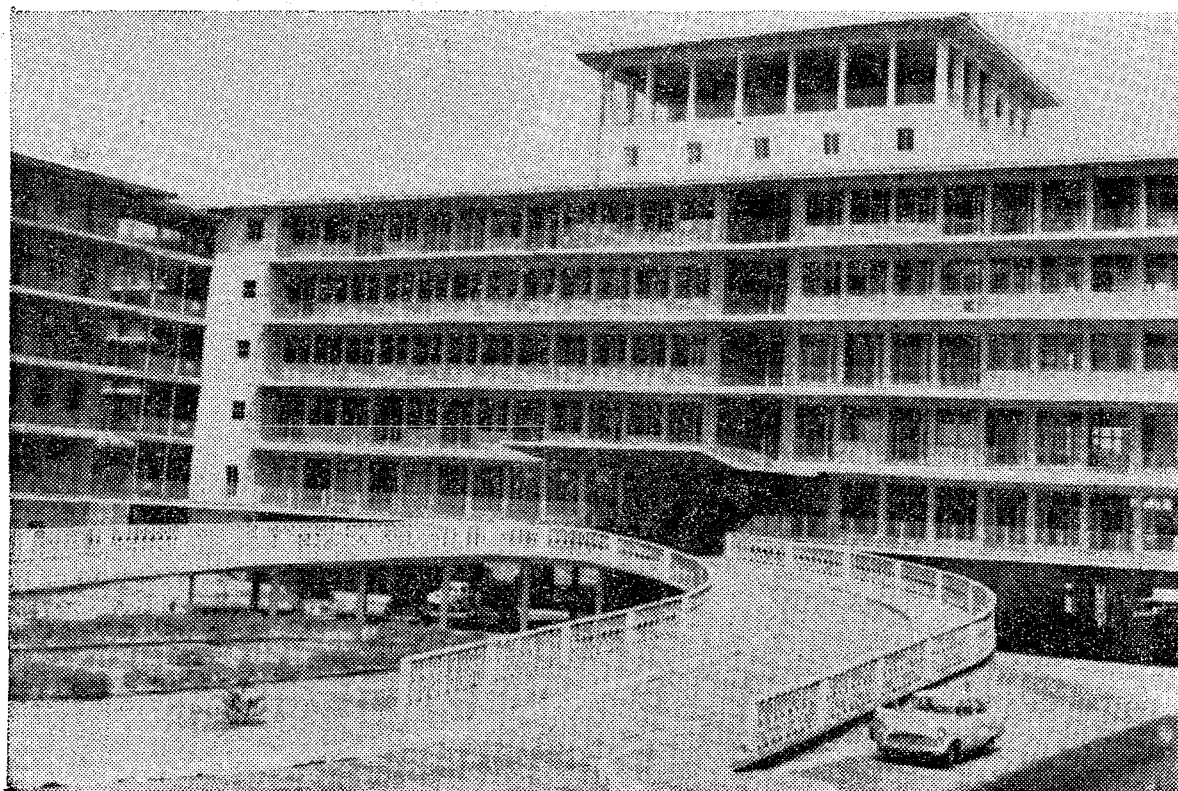
Herbert Macauley, één van de oudste verdedigers van de rechten der inheemse emirs.

emirs over het veroverde gebied. De heersende klasse der Hausa — hun aantal bedraagt ongeveer 2,5 miljoen, terwijl Hausa een bevolking van ongeveer 6 miljoen telt — echter geen afgesloten kast ziet er naar uit, dat beide op den duur door huwelijken elkaar zullen opgaan.

De invloedrijke Sar

DE premier van de „Northern Region”, Sir Ahmadu Bello, een afstammeling van de koningen, is de Sar dauna Sokoto, de heilige Moskee van het Noorden. Hij is een felijke aristocraat, die de autoriteit combineert met leiderschap van een politieke partij uit de nieuwe tijden. Deze partij, de „Northern People's Congress” (N.P.C.), federale verkiezingen in oktober 1959 als de grootste stembus kwam, lag het voor de hand, dat haar leider de derde president zou worden. Sar dauna gaf er echter de voorkeur aan in de toekomst oom als Sultan op te volgen. Derhalve schoof hij de Minister-president, Sir Abubakar Balewa, naar voren. Er zijn duidelijke symptomen dat de Sar dauna in wezen

Het universiteitsziekenhuis te Ibadan.

San Afrika (1)

regio...
...regeert, omdat Sir Abuba-
...ar, een buitengewoon integere,
...aar niet overmatig sterke per-
...sonlijkheid, geen beslissing
...emt zonder de leider van zijn
...litieke partij, de N.P.C., te
...adplegen. In het meer christe-
...ke West- en Oost-Nigeria, waar
...Mohammedaanse Sir Abuba-
...ar alom gerespecteerd wordt,
...men echter zeer bevreesd voor
...n ooge macht en de godsdienstijver
...an deze energieke premier van
...oord-Nigeria. De Sardauna is
...g pro-Westers en onderhoudt
...n eenet name sterke banden met
...est-Duitsland, waar hij onlangs
...onder een bezoek bracht. Het is
...verigens opmerkelijk, hoe West-
...uitsland overal in Afrika, voor-
...de in ex-Engelse gebieden, een
...ooste grote invloed heeft en evenals
...n Israël op grote schaal bijdraagt
...toordt de ontwikkeling van deze
...wilden. De premier van Noord-
...nigeria is echter bepaald geen
...n de hand van Israël. Toen de vrij-
...afhankelijke federale minister
...en financiën, „Chief” Festus
...in kotie-Eloh bij zijn bezoek aan
...n Israël in oktober 1962 met dit
...or een handelspact sloot en
...tere aan Israël toezegde, dat het voor-
...der bedrag van f 700 miljoen
...s offe zou doen aan de Nigeriaan-
...geste ontwikkelingsplannen, rea-
...eerde de Sardauna op een pers-
...onferentie zeer heftig, dat deze
...vereenkomst voor hem als een
...rote verrassing kwam, en dat
...het Noorden in elk geval geen
...telp in enigerlei vorm van
...raël zou accepteren.

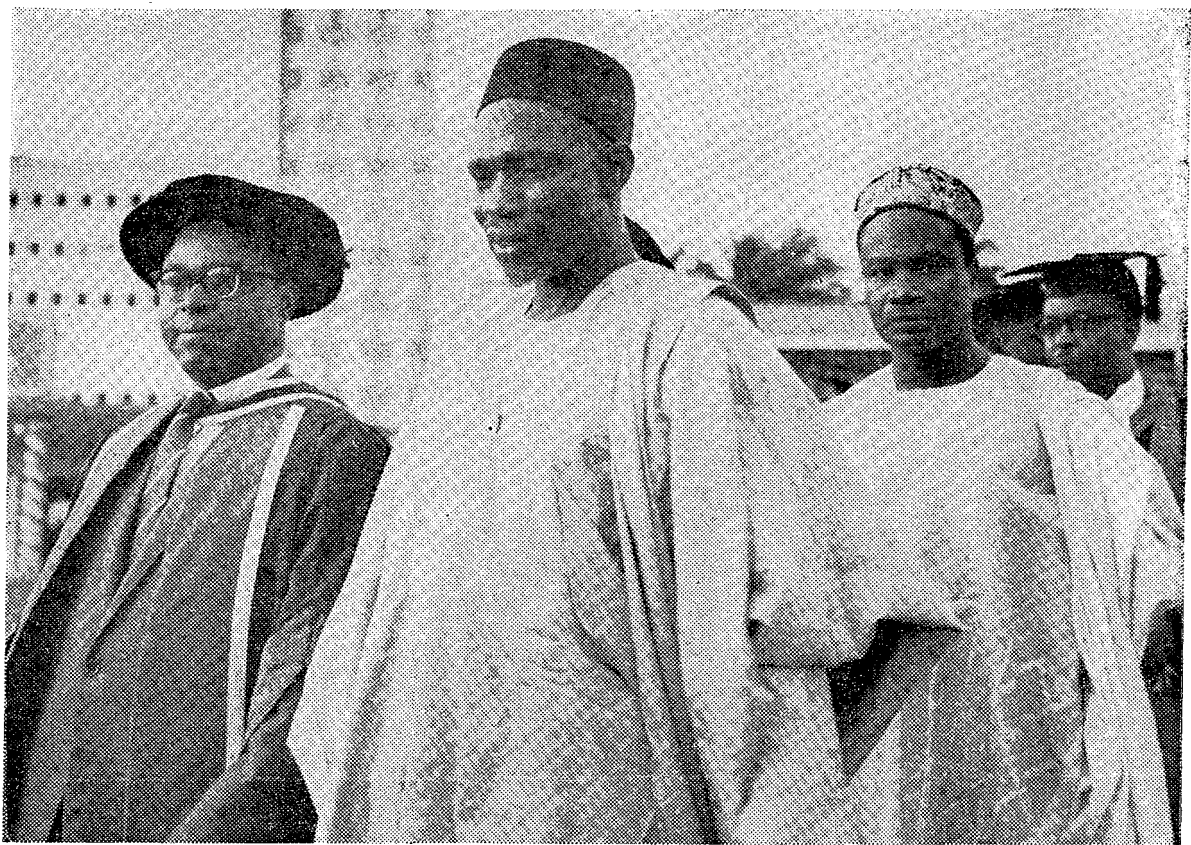
De „Eastern Region”

De „Eastern Region”, ten oos-
...ten van de rivier de Niger,
...wordt behalve door de Ibibio en
...éle kleine stammen, hoofdzake-
...lijk bewoond door de Ibo, de
...svendigste en voortvarendste
...nensen in West-Afrika, weshal-
...ze, evenals de Kikuyu in
...ost-Afrika, wel de „Joden van
...frika” genoemd worden.
...Omdat de „Eastern Region”
...arm en dichtbevolkt is — het
...antal Ibo varieert tussen de 5 en
...miljoen — hebben velen van
...en ook in de twee andere gebie-
...len een belangrijk aandeel in het
...akenleven en de burgerlijke
...iensten. Ze waren zelfs door-
...gedrongen in Ghana, waar ze
...chter door Nkrumah in het eer-
...ste jaar van diens bewind het
...land uitgezet werden, hetgeen
...ogal vreemd aandoet, als we
...bedenken, hoezeer deze Ghanese
...leider zich beijvert voor het Pan-
...afrikanisme. In Sierra Leone zijn

er tekenen van eenzelfde hou-
...ding jegens de vreemdelingen, en
...aan het eind van het vorige jaar
...werden er nog honderden Con-
...golezen en tientallen Nigerianen
...uit het ex-Franse gebied Gabon
...verdreven, zodat velen in Nige-
...ria nu sceptisch de schouders op-
...halen, als Afrikaanse leiders vu-
...rige pleidooien voor het Panafri-
...kanisme houden.

Dr. B. N. Azikiwe

DE Ibo zijn als laatsten in Zuid-
...Nigeria gepacificeerd en zijn
...ook lang buiten de hoofdstroom
...van de Nigeriaanse politiek ge-
...bleven; de Yoruba in de „Wes-
...tern Region” en in Lagos hebben
...nl. in de aanvang gedomineerd
...in de antikoloniale agitatie. Het
...was Dr. Benjamin Nuamdi Azi-
...kiwe, die de taak om dit volk te
...doen ontwaken, ter hand nam en
...niemand anders had dit beter
...kunnen doen. Dr. Azikiwe, beter
...bekend als Zik, heeft evenals de
...vijf jaar jongere Nkrumah, gestu-
...deerd aan de Howard universi-
...teit in Washington. Ook heeft hij
...nog enkele jaren gestudeerd en
...eveneens, na het behalen van
...twee doctorsgraden, gedooerd
...in de politieke wetenschap aan
...de Lincoln universiteit van Penn-
...sylvanië, waar hij sterk werd be-
...invloed door de ontwikkeling
...van het Negro-nationalisme en
...door wat hij zag en ervoer van
...de discriminatie op grond van
...huidskleur aldaar. In hem ont-
...waakte derhalve het verlangen
...om te strijden voor de interna-
...tionale emancipatie van zijn ras.
...Terug in Nigeria, stichtte hij een
...machtige politieke machine, een
...bank en een reeks bladen in ver-
...schillende plaatsen, daarin zich
...geheel richtend tegen onrecht-
...vaardigheden op grond van ras,
...en pleitend voor een positieve
...actie tot emancipatie van Afrika.
...Samen met de zogenoemde
...„vader van het Nigeriaanse na-
...tionalisme” Macauley, die reeds
...vanaf 1908, zij het op kleine
...schaal en met weinig succes, voor
...de rechten van de inheemsen op-
...kwam, is Azikiwe één der vroeg-
...ste Afrikaanse nationalist. Hij
...is een realist en in zekere zin
...demagieg, het „Zikisme” genoemd
...— hij weet de ziel van zijn volk

Sir Abubakar Balewa, de huidige minister-president van Nigeria (midden), op weg om de nieuwe universiteit van Lagos (okt. '62) te openen; rechts achter hem dr. Maje-kodumni, de tijdelijke administrateur van de „Western Region.”

uitstekend te bespelen — niet
...altijd die indruk; hield hij soms
...wilde anti-Britse redevoeringen,
...in de persoonlijke sfeer drong
...hij er immer op aan, dat Eng-
...land nauwe banden met zijn
...land zou onderhouden. In 1943
...reisde hij naar Engeland om te
...protesteren tegen de beperkin-
...gen aldaar aan de Nigeriaanse
...studenten opgelegd en om het
...bekende memorandum „The
...Atlantic Charter and British
...West Africa” te overhandigen.
...Hierin werd o.a. de uiteindelij-
...ke onafhankelijkheid gevraagd,
...voorafgegaan door 10 jaar ge-
...deeltelijk en 5 jaar volledig in-
...tern zelfbestuur. In 1947 werd
...de eerste politieke partij, de
...N.C.N.C., de „National Council
...of Nigeria and the Camerouns”
...opgericht, waarvan Azikiwe tot
...secretaris, en twee jaar later na
...de dood van Macauley, tot voor-
...zitter werd verkozen. In 1960
...werd Dr. Azikiwe, sinds 1954 de
...premier van Oost-Nigeria, echter
...niet de Minister-president van
...de Federatie, omdat de federale
...verkiezingen door de N.P.C. uit
...de „Northern Region”, en niet
...door de N.C.N.C. werden gewon-
...nen. Hij aanvaardde daarente-
...gen, daarmee de praktische poli-
...tiek verlatend, de erefunctie
...van gouverneur-generaal namens
...de Kroon. Velen achten dit een
...groots gebaar, omdat Azikiwe

het leiderschap van de N.C.N.C.
...en ook het premierschap van
...Oost-Nigeria nu aan anderen
...moest overlaten. Hij schijnt deze
...functie aanvaard te hebben om
...daarmee de eenheid van zijn
...land te dienen, welke hij nog
...allerminst onbedreigd wist.

Er gaan nu veel stemmen op
...om van Nigeria een republiek te
...maken, in welk geval men kon-
...ingin Elizabeth niet meer als
...„Queen of Nigeria” zou erken-
...nen, doch uitsluitend als „Head
...of the Commonwealth”. Alge-
...meen wordt verwacht dat Dr.
...Azikiwe de eerste president van
...de republiek zal worden. Voors-
...hands zijn er echter nog enige
...meningsverschillen tussen deze
...en een andere belanghebbende,

Sir Abubakar Balewa, over de
...mate van bevoegdheden die zulk
...een president toegekend zullen
...worden, en over de vraag of de
...president hetzij door het volk,
...hetzij door het parlement verko-
...zen zal worden.

Tenslotte zij nog over deze
...grote Nigeriaan, de huidige gou-
...verneur-generaal, opgemerkt, dat
...hij een vurig democraat en een
...overtuigd christen is, lid van de
...Methodistische kerk, die in ok-
...tober 1962 ter gelegenheid van
...de viering van haar 40-jarig be-
...staan, waarvan we een gedeelte
...mochten bijwonen, een zelfstan-
...dige organisatievorm heeft ge-
...kregen.

Drs. J. P. FEDDEMA.
(Wordt vervolgd).

*** Lacune?

In Het Vrije Volk van 8
...februari j.l. plaatst de redactie
...een enkele kanttekening bij het
...onlangs verschenen antirevolu-
...tionaire rapport „De ongelijkma-
...tieve bevolkingsspreiding als poli-
...tiek probleem”. Het rapport be-
...vat naar het oordeel van Het
...Vrije Volk „waardevolle gege-
...vens en denkbeelden, die het
...probleem dichter bij zijn oplos-
...sing kunnen brengen”.

Eén ding heeft het blad ech-
...ter getroffen. Volgens het rap-
...port zou het rapport niet tot taak
...hebben, „een economisch-opti-
...male of sociaal-wrijvingsloze sa-
...menleving na te streven”. Het
...Vrije Volk vindt dit kennelijk
...geen gelukkige uitspraak. „Wij
...vrezin”, aldus het blad, „dat hier
...een door de traditie dierbaar ge-
...worden taalgebruik de actuele
...werkelijkheid versluit”. Bo-
...vendien ziet het blad een tegen-
...stelling tussen deze uitspraak en
...het feit, dat het rapport vrijwel
...niets anders doet dan aanwijzin-
...gen geven aan de overheid hoe
...zij de economische en sociale na-
...delen van de ongelijkmatige be-
...volkingsspreiding kan bestrijden.
...Hoe valt dit nu te rijmen met
...een afwijzing van het streven
...naar een economisch-optimale en
...een sociaal-wrijvingsloze samen-
...leving?

Juist deze schijnbare tegenstel-
...ling had voor Het Vrije Volk
...een teken moeten zijn, niet al te
...snel de gewraakte zinsnede aan
...te vallen. Nu tast het blad er in
...zijn beoordeling van het rapport
...op een belangrijk punt naast.

Want wat wordt in werkelijk-
...heid met de hier aangevochten
...zin bedoeld? Het rapport is ten
...aanzien van dit punt toch wel
...duidelijk. Hiermede is niet be-
...doeld dat de overheid het sociale
...en economische welzijn van haar

onderdanen niet mede zou heb-
...ben te behartigen. Maar wel, dat
...de overheid in deze behartiging
...van het sociale en economische
...welzijn er voortdurend mee moet
...rekenen, dat een sociaal-wrij-
...vingsloze of een economisch-opti-
...male samenleving nimmer de
...enige en beslissende maatstaf
...mag zijn. Beslissend is de vrije
...ontplooiing van alle samenle-
...vingskringen in ons volk, over-
...eenkomstig de hun van God ge-
...geven roeping. Alleen in dat ka-
...der, tegen die achtergrond,
...heeft de overheid ten opzichte
...van het sociale en economische
...welzijn van haar onderdanen een
...taak.

Daarom wijst de A.R.P. een
...overheidsbeleid af, dat misschien
...wel een economisch-maximale
...volkswelvaart zou kunnen ver-
...werklijken maar dat dan ten
...koste zou gaan van de rechtma-
...tieve ontplooiing van bijvoorbeeld
...particulier gedreven onderne-
...mingen. Zo wijst zij ook een be-
...leid af, dat wellicht de samenle-
...ving een grote mate van sociale
...„wrijvingsloosheid” zou bezorgen
...maar dan ten koste van wat ten
...aanzien van alle bevolkingsgroe-
...pen in hun eigen levens-ont-
...plooiing recht en billijk is.

Derhalve mist deze kantteke-
...ning van Het Vrije Volk
...haar doel. In plaats van een la-
...cune in het rapport bloot te leg-
...gen, legt het eerder een lacune
...in het socialisme bloot. Name-
...lijk de lacune, dat het socialisme
...zijn strijd voor het sociale en
...economische welzijn van het volk
...niet weet te plaatsen tegen de
...achtergrond van een eigen mens-
...en levensbeschouwing, van waar-
...uit aan het sociale en het econo-
...mische welzijn van de mens de
...rechtmatige en beperkte plaats
...in het geheel van het te voeren
...overheidsbeleid kan worden ge-
...wezen.

Een volksbuurttafereel; ook de meer welgestelden blijven hier vaak nog lange tijd wonen in verband met de hoge huren in de nieuwere wijken.

TWEEDE KAMER

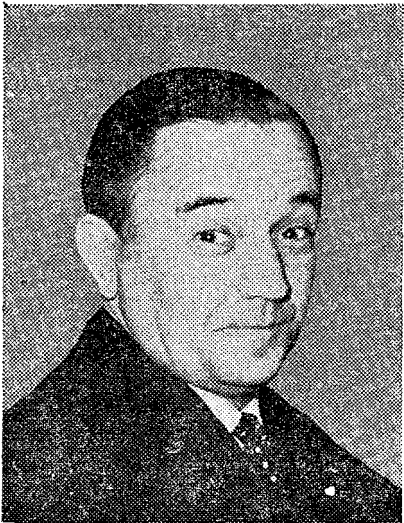
Hier en daar wat stekelig debat over
DEFENSIE-VRAAGSTUKKEN

FLITSEN
UIT HET
PARLEMENT

NEE, meneer de voorzitter, aldus de grijze C.H.U.-fractievoorzitter, dr. Tilanus, dat geschriftje van de Generale Synode der Hervormde Kerk heeft niet de pretentie een oplossing van het vraagstuk van de kernbepanning te bieden. Dat doet het dan ook zeker niet. Maar het heeft wel verwarrend gesticht.

Vandaar, dat dr. Tilanus met stemverheffing zich van harte plaatste achter de brief van de staatssecretaris Calmeyer, die zich over het schrijven van deze Synode in positieve zin had gewend tot de hoofdlegerpredikant. Tekenend voor de situatie is overigens dat de geestelijke verzorgers van de marine aan een dergelijke uiteenzetting geen behoefte bleken te hebben, hetgeen pleit voor hun inzicht in de concrete situatie.

De heer Wierda (P.v.d.A.), die overigens een knappe rede hield, heeft deze zaak niet besproken, evenmin als dit is gebeurd van de zijde van de V.V.D.

STAATSSECRETARIS DE JONG
„Ik neem aan dat de heren Moorman en Visch (beiden K.V.P.) in de gloed van hun betoog vergeten hebben een woord van waardering te uiten.”

Is het misschien dat van deze zijde(n) niet kan worden ingezien waarom de staatssecretaris zich eenvoudig moest inlaten met dit verwarrend wakkende synodale schriftuur. Of moet, wellicht worden geconstateerd dat de P.v.d.A. in zijn geleerden (niet als partij) niet klaar is met deze materie? Het blijft voor een eventueel komende samenwerking moeilijk als men een mogelijke partner ongenueanceerd hoort zeggen: „Ontwapenen en bewapenen zijn beide riskant; een proef op het gebied van een gedeeltelijke ontwapening moest maar eens worden genomen” (Prof. Vondeling tot de P.v.d.A.-jongerengroepering).

GEEN VERSCHIL VAN MENING

POTGIETERS woord uit 1844 was de aanloop die mr. Roosjen (A.R.) bezigde om tot de concrete zaak 1963 te komen. Zoals altijd was er bijzondere aandacht voor deze defensiewoordvoerder. „Er was een tijd waarin de weegschaal der volken van Europa door hare vorsten niet ter hand genomen, of de Hollandse maagd, aan hun zijde op het rechtsgestoelte gezeten, wierp er mede haar olijftak in en deed door deze bij wijlen de evenaar overhellen”.

Wij moeten ons er van bewust zijn, dat het Nederlandse zwaard en de Nederlandse olijftak in deze tijd geen doorslag meer zullen geven. Meer dan deze ene zaak is veranderd. Defensiebeleid wordt vandaag gesteund door vrijwel alle partijen als het om de hoofdlijnen gaat. In het essentiële: over de noodzaak van de verdediging, is men het eens. Al wordt er dan en door de Generale Synode der Hervormde

Kerk en door de P.S.P. en door een viertal P.v.d.A.-fractieleden, w.o. twee van positief christelijke huize, anders gedacht.

Mr. Roosjen (A.R.) had grote waardering voor de trekkracht van het driepan dat de zware wagen van defensie moest trekken. Ook dr. Tilanus (C.H.U.), was deze overtuiging toegegaan.

Ook de P.v.d.A. had waardering. De militaire deskundige, de heer Wierda, — zelf kolonel op non-actief — was van oordeel dat de technische kwaliteit van marine, leger en luchtmacht vooruitgegaan is. Ook dat de paraatheid is vergroot. Weliswaar schoof hij deze hulde in de schoenen van de beide staatssecretarissen, maar voor het beleid als zodanig had hij waardering.

De heer Wierda (P.v.d.A.) zal wel gemeend hebben dat indien de beide staatssecretarissen op een hoog voetstuk geplaatst werden als „bekwame vaklieden”, de minister Visser (V.V.D.) bijzonder ten nadele hiertegen zou afsteken.

Zover kwam de liberaal Couzy, oud-generaal, niet. Duidelijk merkbaar was dat een woord van waardering niet over zijn lippen wilde. Hij volstond met een verzamelde kritiek. Kritiek die er natuurlijk ook is. Waar worden geen fouten gemaakt? Waar liggen geen onoverkomelijke hinderpalen?

AMERIKA

NA de wat dubieuze rede van de heer Schuijt (K.V.P.), bij de begrotingsbehandeling van Buitenlandse Zaken, die toonde gebrek te hebben aan vertrouwen in Amerika, was het goed ook bij defensie een ander geluid te horen.

Mr. Roosjen (A.R.) stelde, dat dit vertrouwensgebrek niet gemotiveerd was. Immers de Amerikaanse onderminister heeft duidelijk het Amerikaanse standpunt openbaar gemaakt.

„De idee dat Amerika zijn Europese verplichtingen zouden kunnen opgeven is, alleen al de vanwege de enorme kosten die Amerika daarin heeft gestoken destructief en fout”.

De heer Moorman (K.V.P.) onderschreef de noodzaak van een positief vertrouwen in Amerika.

Hij wilde daarbij van twee feiten uitgaan. De eerste is dat Europa zoals de militaire situatie thans is, niet meer is te verdedigen. Noch met atoomwapenen, noch met de gewone middelen (conventionele middelen), zonder de hulp van Amerika. Dit feit laat zich niet wegdeneren. Het tweede feit is dat Europa niet langer mag aanvaarden dat alleen Amerika de beschikking heeft over atoomwapenen. Dit laatste was in tegenstelling tot de P.v.d.A. Deze partij zag liever geen N.A.T.O.-atoommacht.

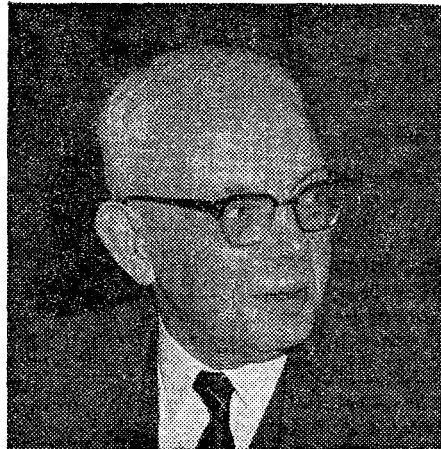
HET DUIDELIJKE GEVAAR

Mr. ROOSJEN (A.R.) is niet iemand die zich spoedig bezorgd maakt. Daarvoor staat zijn geloofsvertrouwen borg. Dat heeft hij in zijn afscheid-

G. A. KIEFT

„Is er wel voldoende aandacht bij Defensie voor het dringende probleem van de woningnood?”

Mr. A. B. ROOSJEN

„Het lot van het schaaap India houdt een ernstige waarschuwing in.”

speech bij defensie duidelijk tot uitdrukking gebracht.

En daarom maakten zijn opmerkingen over het gevaar van opringend communisme grote indruk op de Kamer.

„De communistische uitdaging is meer dan een sociaal-economische provocatie. De communisten zijn er op uit de wereldheerschappij te veroveren. Een ieder die de wens van de P.S.P. onderschrijft is stekeblind. De overval van China op India is daarvan het bewijs”.

Hoe gruwelijk de vernietiging is welke in het atoomwapen ligt — wij moeten bestrijden de lichtvaardigheid waarmee men een oplossing zoekt in een éenzijdige afschaffing van dat wapen. Het was dan ook geen wonder, dat hij zich schaarde achter de staatssecretaris Calmeyer, die als Christusbelijder, bekleed met overheidsgezag, zijn veelbesproken en gekritiseerde brief heeft doen uitgaan.

STEKELIG

ZOWEL de heer Roosjen (A.R.) als de heer Moorman (K.V.P.) probeerden de staatssecretaris van Marine er van te overtuigen dat de vredessterkte van het corps mariniers niet moest worden teruggebracht van 4000 naar 3000 man. Het mocht niet baten. De heer Roosjen liet zich terecht overtuigen door de sterke argumenten van de staatssecretaris. De grote paraatheid blijft; op elk moment kunnen nog steeds duizend man van elke plaats naar alle kanten voor actie vertrekken. De vermindering is een gevolg van het feit dat er naar verhouding te veel dienstplichtig kader is. In zo'n situatie is het noodzakelijk dat de sterkte niet blijvend wordt gehandhaafd. De oud-staatssecretaris voor defensie — de admiraal Moorman (K.V.P.) liet zich niet overtuigen. Hij kwam echter niet met de motie waarmee hij gezwaaaid had. Ze zou toch wel verworpen worden met de steun van de P.v.d.A., de communisten en de pacifisten. „Dat,” zo voegde hij er scherp aan toe, „dat zou een teken aan de wand zijn voor de regering”.

Overigens, de sfeer tussen de K.V.P.'ers en de K.V.P.-staatssecretaris was over het algemeen niet te best. Sarcastisch merkte de communist op: „Je kunt wel zien dat beide heren (Moorman en de staatssecretaris) duikbootcommandanten geweest zijn. Hun strijdmethode in de Kamer was als een strijd tussen twee onderzeeërs.”

PERSONEELSZAKEN

OVER het algemeen is het personeelsbeleid van defensie vergeleken met dat van vorige kabinetten een stuk verbeterd. Het belangrijkste is niet dat de primaire en de secundaire arbeidsvoorwaarden verbeterd zijn. De meest

belangrijke zaak, aldus de heer Kieft (A.R.), is het beter lopen van het overleg tussen de militaire belangenverenigingen en het departement.

Als dit in de toekomst wordt voortgezet zal er sprake zijn van een georganiseerd overleg waarin alle zaken die betrekking hebben op de volledige rechtspositie van de militaire ambtenaar, van te voren in dat overleg worden betrokken.

In het voorlopig verslag waren bijzonder veel zaken aan de orde gesteld waarop een bevredigend antwoord was gegeven. Andere zaken — de woningnood met name — hebben bij de behandeling uitvoerige aandacht gehad. Enig vertrouwen dat deze zaken toch de volledige aandacht zullen ontvangen is wel gewekt.

Met name heeft de staatssecretaris toegezegd dat hij het aantal overplaatsingen zo sterk mogelijk zal beperken.

VAN DER PUTTEN

DE V.V.D. wacht nog met haar aanval op de liberale minister! Prof. Oud heeft kennelijk zijn fractie bezworen zich te houden aan de afspraak. Het was de heer Couzy (V.V.D.) kennelijk moeilijk dit te doen, want een duidelijke speldeprikk vloede uit zijn mond. „De minister heeft zich na het vonnis niet gedragen op een wijze die in overeenstemming is met de hoogte van zijn ambt.”

Ook de heer Kieft (A.R.) vond het bepaald moeilijk over deze zaak te zwijgen. De minister had, zacht gezegd,

H. W. TILANUS

„Het was in de week voor Kerstmis 1922 dat ik voor de C.H.U.-fractie in deze Kamer voor de eerste maal het woord voerde over de oorlogsbegroting. Toen een begroting van 64 miljoen — nu een begroting van 2100 miljoen.”

merkwaardige uitspraken gedaan die niet pasten in een evenwichtig personeelsbeleid. Hierdoor is er twijfel over de vraag of de bewindsman zich tegenover de heer Van der Putten rechtvaardig heeft gedragen. Nu de Kamer zich heeft vastgelegd op haar uitspraak dat deze zaak in zijn geheel zal worden beoordeeld en besproken, is er onvoldoende reden thans met een onderdeel een aanvang te maken.

Naar een reële verwachting zal het debat over de houding van defensie tegenover de heer v. d. Putten in de maand maart worden gehouden.

Een nieuw rapport van het College van Advies

DE ONGELIJKMATIGE BEVOLKINGSSPREIDING IN NEDERLAND ALS POLITIEK PROBLEEM

ONDER bovenstaande titel is een nieuw rapport van het College van Advies der Anti-Revolutionaire Partij (uitgave: Van den Brink & Co., Zutphen; prijs f 2,25). Een rapport van niet minder dan 86 bladzijden en voorzien van een aantal aantrekkelijke foto's.

Zoals de titel al aangeeft, gaat dit rapport over de bevolking van Nederland en haar verspreiding. Die verspreiding is verre van gelijkmatig: streken met een zeer grote en streken met een geringe bevolkingsdichtheid komen in Nederland naast elkander voor. Zo hebben Groningen, Friesland en Drenthe 100 à 200 inwoners per vierkante kilometer, maar Noord- en Zuid-Holland er niet minder dan 800 en 900 per km². Dit zijn verschillen, die bepaald niet kunnen worden uitgevlakt!

Maar, zo kan men opmerken, wat heeft de overheid daar nu eigenlijk mee te maken? Het is toch niet haar taak om een soort landverhuizing te organiseren, waardoor die bevolkingsverschillen weer kunnen worden gladgestreken?

Die tegenwerping is op zichzelf gezien volledig juist. Inderdaad heeft de overheid met een zeker verschil in bevolkingsspreiding op zichzelf nog niets van doen. De Nederlandse bevolking heeft in principe het recht zelf te kiezen waar zij zich zal vestigen. Maar dat wil niet zeggen, dat de huidige grote verschillen in bevolkingsspreiding voor de overheid niets te betekenen zouden hebben. Integendeel. Want juist doordat onze bevolkingsspreiding zo ongelijkmatig is, ontstaan tal van schadelijke verschijnselen, die vaak alleen door middel van een krachtig overheidsingrijpen kunnen worden verholpen.

Het rapport geeft van deze schadelijke verschijnselen een uitgebreide opsomming; het geeft die zowel op economisch, sociaal als bestuurlijk gebied. Het is niet doenlijk dit alles hier te herhalen.

Een enkel voorbeeld kan echter wel worden genoemd.

Zo is er voor de minder-dichtbevolkte streken het vraagstuk van de kleine woonkern op het besloten platteland. Dat de bevolkingsspreiding thans nogal ongelijkmatig is, is niet het minst te wijten aan de grote hoeveelheden mensen, die in de laatste tientallen jaren van uit het Noorden en het Zuid-Westen van ons land naar het Westen zijn gemigreerd: de „trek naar de grote stad“, die ons allen in meerdere of mindere mate wel bekend zal zijn. Maar doordat uit het Noorden en Zuid-Westen van ons land zoveel mensen zijn weggetrokken, is in vele kleine plattelandsdorpen een onaangename situatie ontstaan. Het valt niet mee, om het kerkelijk- en verenigingsleven in een klein dorp op de been te houden, wanneer van jaar tot jaar er evenveel — of zelfs meer — mensen wegtrekken als er geboren worden. En dan spreken we nog niet eens van de problemen die ontstaan wanneer de winkels in het dorp wegens gebrek aan klanten worden gesloten, en de scholen verkommeren door een gebrek aan leerlingen en... onderwijzers.

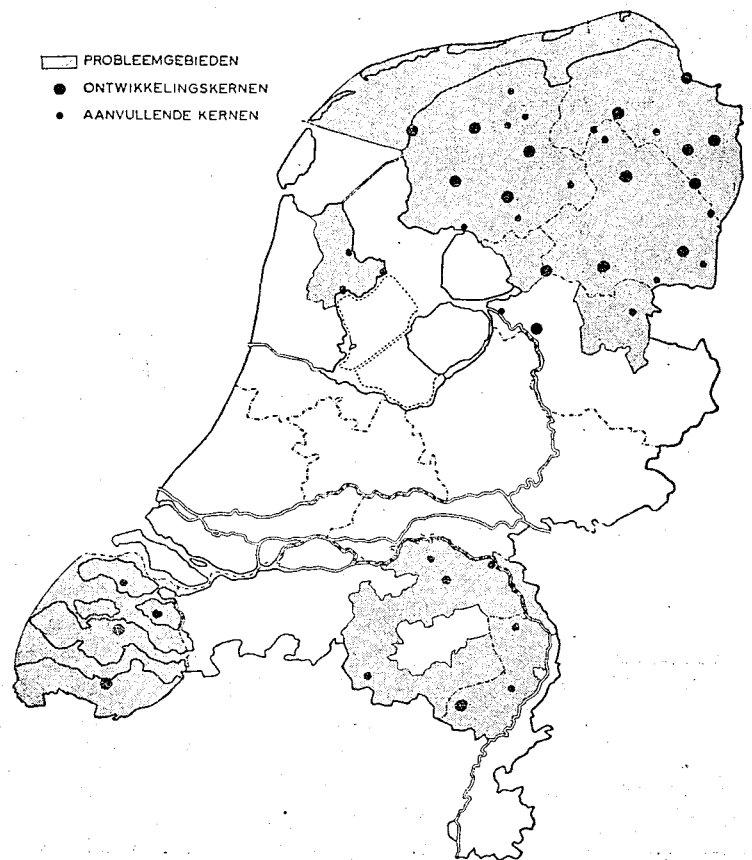
Waar men in het Noorden en Zuid-

Westen in verscheidene plaatsen met een tekort aan bevolking te kampen heeft, zo ontstaan in het Westen van ons land juist tal van problemen door een teveel aan bevolking. De grote steden ondervinden de gevolgen hiervan in de vorm van verkeersopstoppingen en een grote mate van luchtvervuiling, om maar een tweetal dingen te noemen. De problemen komen echter het scherpst voor de dag in de strijd, die in het Westen om de nog aanwezige ruimte wordt gevoerd. De stedelijke bebouwing verdringt de tuinbouw, de industrie verdringt de recreatie, de recreatie verdringt de landbouw en veeteelt. Het is een bij zonder groot gedrang tussen allerlei bestemmingen, waarbij soms de scherpste belangentegenstellingen voor de dag komen.

De hierboven genoemde gevolgen, die onze ongelijkmatige bevolkingsspreiding met zich brengt, mogen de overheid niet onberoerd laten. Hier is immers het welzijn van haar onderdanen in het geding. Naar antirevolutionair beginsel heeft de overheid er voor te zorgen, dat de eigen roeping van haar onderdanen in hun gezinnen, ondernemingen, kerk- en verenigingsleven zoveel mogelijk tot haar recht kan komen. Zij is geroepen om de algemene voorwaarden te scheppen, waardoor al de levenskringen van ons volk in staat zijn zich te ontplooiën naar eigen aard en in eigen verantwoordelijkheid. Of, anders gezegd: zij heeft zich in dienst te stellen van de soevereiniteit in eigen kring van alle private samenlevingskringen en -verhoudingen.

Het is van uit dit uitgangspunt, dat in het rapport de problematiek van onze ongelijkmatige bevolkingsspreiding aan de orde wordt gesteld en de gewenste overheidsmaatregelen worden geformuleerd. Uitdrukkelijk neemt het rapport daarmede stelling tegenover hen, die economisch of sociaal of bestuurlijk van ons land een soort ideaal-samenleving willen maken naar een door de overheid bepaald patroon. Of een bepaald overheidsbeleid een maximale economische produktie oplevert, is naar antirevolutionaire opvatting nog niet beslissend voor de juistheid van dit overheidsbeleid. Beslissend is, of in alle landsdelen de eigen roeping en verantwoordelijkheid van de mens tot haar recht kan komen. Daarmede staat of valt het overheidsbeleid. Een beleid dat voor de zelfstandige ontplooiing der samenlevingskrachten geen ruimte laat, is naar antirevolutionaire opvatting geheel mislukt, ook al is het voor de economische welvaart nog zo bevorderlijk.

De maatregelen, die in het rapport worden bepleit, zijn te veel om hier op te noemen. Zij hebben echter alle dit gemeen, dat zij pogen ruimte te scheppen voor de vrije menselijke roepingsvervulling, zowel op sociaal, economisch als cultureel gebied. Dat geldt óók voor de zekere beperking van de vestigingsvrijheid, die het rapport ten aanzien van bepaalde gebieden in westelijk Nederland voorstaat. Laat de overheid namelijk de vestiging in westelijk Nederland in alle opzichten vrij — ook de vestiging op die terreinen,

die liggen aan diep vaarwater — dan is dat op korte termijn misschien voor sommige ondernemers bijzonder prettig; maar op lange termijn wordt onherroepelijk aan het welzijn en de roepingsvervulling van het gehele Nederlandse volk schade toegebracht. Want dan zou blijken, dat zelfs de meest noodzakelijke industrie- en havenbedrijven geen ruimte meer hebben om hun zaken uit te breiden, omdat zich tussentijd een ander bedrijf op de voor hún uitbreiding noodzakelijke terreinen gevestigd heeft. Ten bate van het welzijn van ons nageslacht dient de overheid hier op een rechtvaardige wijze tussenbeide te treden, opdat ook in de toekomst de economische opbloei van ons volk op een verantwoorde wijze kan worden voortgezet.

Tenslotte willen we er nog op wijzen, dat het rapport over tal van actuele vraagstukken interessante notities bevat. Zo gaat het rapport in op de waardering, die in een antirevolutionair beleid aan de recreatie moet worden gegeven. Gesteld wordt, dat in alle overheidsop treden de zorg voor het recreatieve element als element aanwezig behoort te zijn.

Ook spreekt het rapport over de plaats en betekenis van de (ruimtelijke) ordening en maakt het een scherp onderscheid tussen een ordening, die wél, en een ordening, die niet voor de antirevolutionair aanvaardbaar is. Concrete suggesties worden voorts gedaan ten aanzien van de bestrijding van de luchtverontreiniging. Ook wordt gesproken over het vraagstuk van de meest billijke woningtoewijzing aan provincies en gemeenten. Zo kunnen wij doorgaan. De verhouding rijk-gemeente, het woningtype in de grote stad, de noodzakelijke herwaardering van het subsidiebeleid ten aanzien van industrialisatiekernen, de te verwachten toekomstige ontwikkeling van de bevolkingsspreiding in verband met de uitbouw van de Euromarkt, het vraagstuk van de lange afstandspendel: al deze zaken worden in het rapport summier of uitvoerig aan de orde gesteld.

Dit alles wettigt de conclusie, dat geen meelevende antirevolutionair dit rapport ongelezen kan laten dan tot zijn eigen schade. De vraag naar de inhoud van een antirevolutionaire politiek voor deze tijd, wordt gelukkig nogal eens gesteld. Is een rapport, waarin ernstig wordt gepoogd op deze vraag voor bepaalde actuele problemen een concreet antwoord te geven, dan niet de lezing waard?

KOGEL-RIJV LAGERS
Van der Spek
Wolphaertsbocht 214
ROTTERDAM
Tel. 7 97 55

RADIO BECKER

ZEIST - Telefoon 5846-5847

HET ADRES

voor zenders, richtingzoekers en echoloden

M. C. van Staaveren

AALSMEER — TELEFOON 4051

Specialiteit in ANJERSTEEKEN, FREESIAZADEN

Vraagt uw bakker naar

TARVO-BROOD

Uw bakker
Uw dokter

Koopt een goed kostuum

enorme keuze tegen uiterst scherp gestelde prijzen. De eerste reis is lonend

DUTHLER
VARSEVELD

NA OPSTAND IN IRAK KANS OP:

MACHTSVERSCHUIVING IN HET MIDDENNOOSTEN

HET is lang rustig geweest in het Middenoosten. Vaak heeft het er op geleken, dat het in de rij van wereldproblemen weer een eerste plaats zou gaan innemen. Maar telkens werd het gevaar bezworen, voordat het tot ernstige gevolgen kon leiden. Een wonderlijke stabiliteit bewaarde de vrede in het Middenoosten en zorgde er zelfs voor, dat van een ongebreidelde expansiezucht van de zijde van Nasser geen sprake meer kon zijn.

TEGENDEEL

Het tegendeel was het geval. Syrië maakte zich los van de Verenigde Arabische republiek van Nasser, waarin het met Egypte en Jemen was verenigd. Het machtsevenwicht in het Middenoosten was tussen de Arabische landen onderling echter zodanig, dat Nasser er voor terugschrok, gewapenderhand tegen Syrië op te treden. Noodgedwongen moest hij zijn toevlucht nemen tot een politiek van toegankelijkheid, in de verwachting, dat eens de broederlijke banden weer nauw zouden worden aangehaald, als alle misverstanden uit de weg zouden zijn geruimd.

VERSHUIVING

Intussen is het al weer bijna anderhalf jaar geleden, dat Syrië zich losmaakte van de Verenigde Arabische Republiek en het zag er tot voor kort niet naar uit, dat de Syriërs als verloren zonen in de armen van Nasser zouden terugkeren. Tot voor kort, want sinds de nieuwe revolutie in Irak is de situatie in het Middenoosten gewijzigd en bestaat de mogelijkheid, dat zich een belangrijke verschuiving in het machtsevenwicht gaat voltrekken. Landen als Syrië, Jordanië, Saoedi-Arabië en ook Libanon hebben zich steeds tegenover de expansiedrang van Nasser kunnen handhaven, omdat de Egyptische president ernstig rekening moest houden met de reactie van Irak op militaire avonturen in het Middenoosten.

WEERHOUDEN

Dit laatste was zo, toen Irak nog een monarchie was en Noeri es Said er de lakens uitdeelde. Het bleef zo na de 14de juli 1958, toen Abdel Karim Kassem aan het bewind kwam, nadat de Iraakse koninklijke familie was uitgerooid en ook premier Noeri door de revolutionairen werd omgebracht. De verdeeldheid in de Arabische wereld was in de afgelopen vier jaren groter

dan ooit. Nasser en Kassem stonden openlijk vijandig tegenover elkaar en de Egyptische president heeft er nooit een geheim van gemaakt, dat hij alles in het werk stelde om — hoe dan ook — een einde te maken aan het regiem van zijn Iraakse rivaal. Kassem is er nooit in geslaagd — zo hij er al naar gestreefd heeft — zich tegenover Nasser te stellen als leider van de Arabische wereld. Wel heeft hij er Nasser van weerhouden, de invloedssfeer van Egypte over alle Arabische landen uit te breiden.

INVLOED

Kassem heeft van het begin van zijn eenmans-bewind af de invloed van Nasser gevoeld. Zijn optreden in de vier en een half jaren van zijn regering werd er in wezen door bepaald. Het begon al onmiddellijk na de revolutiedagen in juli 1958. De opstand was niet alleen het werk geweest van brigade-generaal Kassem, maar ook van kolonel Abdel Salam Mohammed Aref, die zijn vriend en naaste medewerker was. In de eerste dagen van de revolutie noemde Kassem (die 49 jaar is geworden) Aref (thans 42 jaar) zijn „zoon“. Aref werd na de revolutie benoemd tot plaatsvervangend premier en minister van binnenlandse zaken. Hij stond toen al bekend als een populair en kundig officier met een sterk karakter, die met groot enthousiasme te werk ging.

ENTHOUSIAST

Alles ging goed, totdat hij zo'n vurig bewonderaar van de Verenigde Arabische Republiek van Nasser bleek te zijn geworden, dat Kassem zich noodzaak zag, hem aan de kant te zetten. Kort na de revolutie in Bagdad ontmoette Aref Nasser in Damascus, de hoofdstad van Syrië. Nasser bevond zich op de terugweg van de Sowjetunie (waar hij enkele weken met Chroesjtsjef en andere Russische leiders had geconfereerd) naar Egypte en wist blijkbaar niets af van de plannen, die tot de staatsgreep van Kassem en Aref hadden geleid. Beide mannen hielden gelijkgestemde redevoeringen voor een menigte enthousiaste Syriërs, die toen nog deel uitmaakten van Nassers (nu uiteengevallen) Verenigde Arabische Republiek.

UITSTEL

Nasser en Aref tekenden een verdrag voor militaire samenwerking tussen Egypte en Irak, dat overigens nooit

in werking is getreden, omdat Kassem er niets voor bleek te voelen. De Egyptische president nam Aref mee naar Cairo, blijkbaar omdat hij voelde, dat deze moeilijkheden zou onderkennen als hij onmiddellijk naar Bagdad zou zijn teruggekeerd. Dit was echter slechts uitstel van executie, want toen Aref — in Irak weergekeerd — een reis door het gehele land ging maken om Nasser en diens Arabische eenheidsstreven aan de man te brengen, greep Kassem in. Hij benoemde Aref tot Iraaks ambassadeur in West-Duitsland en meende hiermee het grootste probleem te hebben opgelost. Aref liet zich echter niet kennen. Hij weigerde naar Bonn te gaan, ook al vertrok hij per vliegtuig uit Bagdad.

WILDE HAREN

Onverwacht landde hij op 4 november 1958 in Bagdad in de hoop, dat een opstandige beweging onder de militairen zijn zijde zou kiezen en Kassem ten val zou brengen of hem tenminste zou dwingen, met Aref samen te werken. Het liep anders. Kassem slaagde er in Aref te doen arresteren, liet hem berechten en veranderde het doodvonnis dat over Aref werd uitgesproken in levenslange gevangenisstraf. Na drie jaar in de gevangenis te hebben doorgebracht, werd Aref in vrijheid gesteld. Hij keerde niet in actieve dienst terug, ook al werd beweerd, dat de wilde haren er bij hem wel af waren en hij niet meer zo'n enthousiaste aanhanger van Nasser was als vier en een half jaar geleden.

VERDWENEN

Aref behoorde politiek bij de (socialistische) Ba'athpartij, die haar vertakkingen in alle Arabische landen heeft. In Irak behoren vele jonge officieren tot deze groepering, die naar een unie tussen Egypte en Irak streeft. Eenzelfde streven zien we in Syrië, waar de Ba'athpartij eveneens een unie met Egypte propageert. De unie was er vijf maanden voordat Kassem op 14 juli 1958 in Irak aan de macht kwam; zij verdween bijna anderhalf jaar geleden, toen in september 1961 de Syrische strijdkrachten in opstand kwamen tegen de Egyptische overheersers, die zich als bezetters gedroegen.

KASSEM'S DOOD

En nu is Kassem dan verdwenen en heeft Aref de plaats ingenomen, die hij blijkbaar zo fel heeft begeerd. Kassem heeft — om aan het executiepeleton te kunnen ontkomen — nog een laatste beroep op Aref gedaan, zijn leven te sparen. De vroegere vrienden hebben elkaar niet meer ontmoet. In een telefoongesprek dat een half uur duurde, probeerde Kassem Aref te vermurwen. Per slot van rekening had Kassem toch ook het leven van Aref gespaard, toen deze ter dood was veroordeeld! Maar Aref was onverbidde-lijk. Want hij zelf had het Kassem-regiem wel overleefd, maar dat nam niet weg, dat vele anderen, die om soortgelijke redenen als Aref waren vervolgd, er wel het leven bij hadden ingeschoten. Daarom moest Kassem sterven.

GROTE VRAAG

De grote vraag is nu, of Aref (of liever de mensen rondom Aref) nog zoveel voelen voor zeer nauwe relaties tussen Irak en het Egypte van Nasser. De mogelijkheid is niet uitgesloten (al is zij betrekkelijk klein) dat het enthousiasme van de Iraakse aanhangers van de Arabische eenheidsgedachte voor een samengaan met Egypte in de afgelopen jaren wat is bekoeld. Ook de tegenstanders van Kassems anti-Nasser-politiek hebben voldoende gelegenheid gehad, de werkelijke be-

ABDEL SALAM AREF

tekenis te leren zien van het Egyptische eenheidsstreven. Voor Irak lijkt in zo'n geval eenzelfde toekomst te zijn weggelegd, als voor Syrië, dat er nog tijd in geslaagd is, het juk van Nasser af te werpen.

LIPPENDIENST?

Wanneer Aref en zijn volgelingen dan ook sympathiebetuigingen aan het adres van Nasser laten horen, dan behoeft dat nog niet te betekenen, dat zij in een sneltreinvaart op weg zijn, zich in de armen van Nasser te werpen. Bedoelde verklaringen kunnen per slot van rekening lippendienst zijn aan een zaak, die in Irak heel wat mensen heeft beziggehouden. Ook een opmerking, dat de Palestijnse kwestie grondig moet worden opgelost, behoort nu eenmaal tot de verplichte verklaringen van elke Arabische leider, die zichzelf respecteert en zich niet wenst te compromitteren. Wellicht zal in de komende dagen of weken duidelijk worden, in hoeverre Aref nog aangetaast is door de Arabische koorts.

IN DE BOOT

Nu Aref zelf voor de volledige verantwoordelijkheid voor de gang van zaken in Irak is geplaatst en hij zich niet meer gedwongen voelt, zich tegen een sterkere rivaal af te zetten, is het mogelijk, dat hij — als gewaarschuwd man — eieren voor zijn geld kiest en er wel voor zal oppassen, dat hij niet door Nasser in de Arabische boot wordt genomen. Ook op deze boot is geen plaats voor twee kapiteins en het is duidelijk, wie er in geval van een conflict aan het langste eind zal trekken. Dit neemt niet weg, dat Aref prettige relaties met Nasser kan onderhouden, zonder dat hij Irak met huid en haar door Egypte laat opslokken, zoals de Syriërs ongeveer vijf jaar geleden met hun land lieten doen.

HANDEN VOL

Intussen heeft Aref in Irak zelf de handen vol met het bestrijden van communistisch-georiënteerde tegenstanders van zijn regiem. In de afgelopen dagen dreigde een complete burgeroorlog uit te breken, toen de nieuwe bewindhebbers wapens gingen uitdelen aan burgers, die tegen rode agitatoren wilden vechten. Kassem had aanvankelijk van de steun van de communisten gebruik gemaakt om zich te kunnen handhaven. Terstond na zijn revolutie vormden de communisten een nationaal front met de zgn. progressieve partijen, die tot de val van Noeri es Said hadden bijgedragen. Dit front was echter van korte duur. De communisten schaarden zich aan de zijde van de tegenstanders van aansluiting bij Egypte.

WANTROUWEN

Het gevolg daarvan was, dat de communistische propaganda en agitatie zich vrij konden ontplooiën. Aangemoedigd door de officiële sanctie eiste de partij o.m. dat er communisten in de regering zouden worden opgenomen. De verhouding tussen Kassem en de com-

Aref en Kassem (rechts) in juli 1958, toen alles nog koek en ei was . . .

• Vervolg op pag. 12

Centrale vergaderingen

Wij komen bijeen . . .

Gaarne vestigen wij de aandacht op een aantal centrale vergaderingen in de verschillende delen van ons land. In chronologische volgorde zijn dit de volgende:

★ **Op zaterdag 16 februari** belegt het Provinciaal Comité Drenthe de eerstkomende provinciale deputatenvergadering. De plaats van samenkomst is het **Herman Bavinkhuis aan de Hoofdstraat te Hoogeveen**. Aanvang der vergadering te 10.00 uur.

Op hetzelfde tijdstip vergadert het Provinciaal Verband ARJOS Drenthe in hotel Homan te Hoogeveen.

Te 14.00 uur is er een openbare gecombineerde vergadering in hotel Homan n.b. het station te Hoogeveen. Als sprekers zullen optreden de heren E. van Ruller te Groningen, J. Smalbroek te Assen en dr. C. Boertien te Geldrop.

★ **Op zaterdag 16 februari** houdt de Kamercentrale Leiden haar jaarvergadering. De plaats van samenkomst is het **Veemarktrestaurant, Kazernesstraat 8, te Gouda**. Aanvang der vergadering te 14.30 uur. Als spreker zal optreden mr. B. W. Biesheuvel, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

★ **Op zaterdag 16 februari** belegt de Kamercentrale Haarlem een huiselijke vergadering voor de afgevaardigden der kiesverenigingen. De plaats van samenkomst is „Krasnapolsky”, (ingang Kleine Zaal) te Amsterdam. Aanvang der vergadering te 14.30 uur.

★ **Op maandag 18 februari** vindt de tweede centrale (tevens slot) cursusbijeenkomst plaats, georganiseerd door het Provinciaal A.R. Vrouwen-Comité Drenthe. De plaats van deze provinciale samenkomst is Hotel „Overcingel” (tegenover het station N.S.) te Assen. Aanvang der vergadering te 19.00 uur. Dr. A. Veerman, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, zal spreken over de niet-christelijke partijen.

★ **Op vrijdag 22 februari** houdt de Statencentrale Harderwijk haar jaarvergadering. De plaats van samenkomst is Hotel „t Vosje”, Stationslaan 80 te Nunspeet. Aanvang der vergadering te 19.45 uur. Als spreker zal optreden mr. B. W. Biesheuvel, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

★ **Op zaterdag 23 februari** wordt de jaarvergadering gehouden van de Statencentrale Hoorn. De plaats van samenkomst is het **gebouw Irene, Gedempte Singelgracht 12 te Purmerend**. Aanvang der vergadering te 14.30 uur. De agenda vermeldt o.m. als spreker de heer H. van Eijnsden, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

A C H T E R P A G I N A

MET SNELLE STAPPEN naderen wij nu de verkiezingsdatum, woensdag 15 mei 1963. Dat zal u zeker in de afgelopen twee weken niet ontgaan zijn.

Program van Aktie en kandidatenlijst zijn door het Partij Convent vastgesteld. Wij kunnen nu de Nederlandse burger concreet voorhouden hoe wij de komende vier jaren willen ingaan.

De lange voorbereidende werkperiode — eigenlijk al begonnen vóór september 1962 — gaat langzaam maar zeker over in de tijd van de eigenlijke verkiezingscampagne.

Dat geldt niet alleen onze partij, maar ook andere partijen, welke zich aan het Nederlandse volk zullen presenteren. Successievelijk heeft u in de pers van kandidatenlijsten en actieprogramma's der verschillende partijen kunnen kennis nemen.

Wat onze partij betreft start de eigenlijke verkiezingsactie kort na de Deputatenvergadering, welke gehouden zal worden op zaterdag 23 maart a.s. te Utrecht.

★ Centrale verkiezingsbijeenkomsten

CENTRALE VERKIEZINGSBIJ- EENKOMSTEN zullen in het totale actiebeeld van onze partij weer een belangrijke plaats innemen.

De Deputatenvergadering gaat aan deze bijeenkomsten vooraf. Op deze Deputatenvergadering zullen — vóór de actie naar buiten begint — eerst de honderden afgevaardigden der kiesverenigingen in een massale toogdag samenkomen om te betuigen, dat men als leden der partij gezamenlijk de verkiezingsstrijd wil ingaan.

Daarna volgen dan de centrale verkiezingsbijeenkomsten, waarop de kiezers in het algemeen — en dus bepaald niet alleen de partijleden — nader geïnformeerd kunnen worden omtrent hetgeen de partij wil.

Daarbij zal er steeds gelegenheid zijn om in de discussie over hetgeen door de spreker naar voren is gebracht en in het Program van Actie is opgenomen, van gedachten te wisselen.

Het Algemeen Organisatie Comité heeft op 7 februari j.l. data, plaatsen en sprekers voor de centrale verkiezingsbijeenkomsten (een of twee per Kamercentrale — totaal 31) vastgesteld, waarnaast in het algemeen nog komt een aparte grote verkiezingsbijeenkomst, belegd door de ARJOS, en een aantal andere grote vergaderingen — totaal 12.

Deze week zijn de Kamercentrales alsmede de sprekers van een en ander volledig op de hoogte gesteld.

★ Streekvergaderingen en vergaderingen van afzonderlijke kiesverenigingen

NAAST de centrale verkiezingsbijeenkomsten zullen natuurlijk nog de nodige streekvergaderingen gehouden worden en — niet te vergeten — openbare vergaderingen van afzonderlijke kiesverenigingen. De Nederlandse kiezer moet zoveel mogelijk in de gelegenheid worden gesteld om van hetgeen onze partij voorstaat kennis te nemen en desgevenst daarover van gedachten te wisselen. In elke stad, in ieder dorp.

Het is het beste, dat voor te beleggen streekvergaderingen de te vragen sprekers benaderd worden via de besturen der Kamercentrales.

De kiesverenigingen, welke vervolgens ieder voor zich een vergadering willen beleggen, kunnen het beste de sprekers zelf rechtstreeks benaderen.

Vanaf heden behoeven de sprekers — nu de centrale bijeenkomsten zijn vastgesteld — in de periode eind maart—15 mei geen data meer gereserveerd te houden.

★ A.R.P. vlaggen

NU er een periode aanbreekt, waarin vele vergaderingen gehouden zullen worden, willen wij nog gaarne eens wijzen op de mogelijkheid om ter opluistering van de vergaderzalen een vlag van de A.R.P. te bestellen.

De kleur van deze vlaggen is wit en in het midden is het bekende driehoekige A.R.P.-embleem in screendruk uitgevoerd. De afmeting bedraagt 100 cm x 150 cm. De kwaliteit van het katoenen doek is zodanig, dat de vlag ook kan worden gewassen. De prijs is f 15 per stuk.

U kunt één of meer exemplaren van deze vlaggen bestellen bij het bureau van het Centraal Comité, dr. Kuyperstraat 3 te 's-Gravenhage. De prijs zal voor kiesverenigingen die deze bestelling doen, worden berekend op de contributie-afdrachtnota 1963.

★ Stemmen bij volmacht

OOK op deze plaats willen wij nu reeds wijzen op het grote belang van het gebruik maken van de mogelijkheid om bij volmacht te stemmen. Daardoor kan voorkomen worden, dat stemmen verloren gaan bijvoorbeeld wegens ziekte of verblijf elders van sommige kiezers.

Vanaf heden dienen de kiesverenigingen, maar ook de leden individueel, aan dit punt alle aandacht te schenken. Wij verwijzen naar hetgeen hieromtrent in Nederlandse Gedachten van 9 februari j.l. is gepubliceerd op pagina 2. Het stemmen bij volmacht kan slechts tot veertien dagen vóór de dag der stemming geregeld worden, dus tot 1 mei a.s. Daarna is dit volstrekt onmogelijk.

Op al hetgeen dat in verband met het stemmen bij volmacht van belang is, zal in de komende weken in ons blad uitvoerig worden ingegaan.

★ Ere-voorzitter

EEN ere-voorzitter is een figuur, die niet zo vaak voorkomt in de organisatie van onze partij. Daarom willen wij ook hier niet achterwege laten er melding van te maken, dat enkele weken geleden de heer G. van Galen (60 jaar) bij zijn afscheid als voorzitter van de kiesvereniging Zwijndrecht-oost tot ere-voorzitter van deze kiesvereniging werd benoemd. Wanneer men op deze leeftijd na een 32-jarig voorzitterschap aftreedt, is men jong begonnen. In breder verband blijft de heer Van Galen — die ook enige tijd aan het partijbureau verbonden is geweest — overigens nog actief genoeg als secretaris van de Kamercentrale Dordrecht en als voorzitter van de Statencentrale Ridderkerk.

Wij hopen, dat hij in dat verband veel voor de partij zal blijven doen.

Irak

• Vervolg van pag. 10

munisten spitste zich daardoor steeds meer toe en in het midden van 1959 dreigde er een communistische revolutie. In Kirkoek maakten de communisten zich meester van de macht en moest het leger de orde herstellen. Kassem, die verontwaardigd was over dit verraad, stond sindsdien wantrouwend tegenover de steun van de communisten, die hij echter niet missen kon. Toen in 1960 de politieke partijen weer werden toegelaten, erkende hij een splintergroep van de communistische partij onder leiding van Daoud Sayegh als de officiële communistische partij van Irak.

KOERDEN

De laatste tijd zijn de communisten zowel in Irak als in Egypte in de hoek gedreven. In Irak houdt dit verband met de Koerdische opstand, aangezien de linkse extremisten herhaaldelijk van sympathie voor de Koerden blijk hebben gegeven. Het is in wezen deze opstand van de Koerden, die gesteund werd door de communisten, die de aanleiding tot de val van Kassem is geworden. Het voortduren van dit verzet, dat al in september 1961 is begonnen, was het bewijs van de onbe-

kwaamheid van de strijdkrachten onder leiding van Kassem. Talloze malen liet de premier, bekend maken, dat de opstand was onderdrukt en dat de leider der Koerden, Moellah Moestafa Barzani was gedood. Een uiterste poging van Kassem, een eind aan de strijd in de bergen van noordelijk Irak te maken door alle rebellen amnestie te verlenen, liep op niets uit.

HOF VAN EDEN

Het Kassembewind heeft Irak niet veel goeds gebracht. Het land, — het vroegere Mesopotamië, gelegen tussen Eufraat en Tigris, waar ook het Hof van Eden zich moet hebben bevonden — heeft water in overvloed en beschikt over de mogelijkheid om zich tot de „tuin van het Middenoosten” om te toveren. Ook de financiële middelen ontbreken niet, zolang de olie rijkelijk uit de grond te voorschijn blijft komen. Wanneer de leiders van Irak hun taak goed verstaan en zich niet vergapen op de Arabische schijneenheid van Nasser, kunnen zij voor de zeven miljoen inwoners van hun land nieuwe levensmogelijkheden scheppen en een belangrijke bijdrage leveren aan de opkomst van de Arabische wereld, die ook nu nog een huis is, dat tegen zichzelf verdeeld is. Zouden Aref en de zijnen in de afgelopen jaren iets hebben geleerd? db

Vragen van de heer Van Bennekom

De heer Van Bennekom (A.R.P.) heeft aan de Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen de volgende vragen gesteld:

• Van belang voor gemeentebesturen

1. Is het juist, dat de bedragen per lokaal en per kleuter, bedoeld in de artikelen 43 en 44 van de Kleuteronderwijswet, voor het jaar 1962, die blijkens artikel 45 der wet vóór 1 februari 1962 hadden moeten zijn bepaald, nog steeds niet zijn vastgesteld?

2. Is de Minister, bij bevestigende beantwoording van vraag 1, niet van oordeel, dat de gemeentebesturen en de schoolbesturen in ernstige mate zijn bemoeilijkt bij het beheer van hun scholen?

3. Kan de Minister mededelen hoe bij het uitblijven van de vaststelling van de bedragen, bedoeld in vraag 1, de besturen van de bijzondere scholen model BK 9 over 1962 dienen in te vullen?

4. Is de Minister bereid thans onverwijld tot vaststelling van de bedragen, bedoeld in vraag 1, over te gaan?

5. Kan de Minister mededelen of maatregelen zijn getroffen en, zo ja, welke, om te voorkomen, dat ook voor het jaar 1963 de bedragen per lokaal en per kleuter niet binnen de in de wet gestelde termijn worden vastgesteld?

• Van belang voor onderwijsmensen

1. Is het juist, dat nog geen beslissing is genomen omtrent de vraag of de regeling inzake de toekenning van fictieve diensttijd aan onderwijzers bij het lager onderwijs, die op 2 oktober 1961 afliep, en de regeling inzake de toekenning van een beloning voor overuren aan onderwijzers bij het u.l.o., die met ingang van 1 januari 1963 is geëxpireerd, zullen worden verlengd?

2. Indien vraag 1 bevestigend moet worden beantwoord, acht de Minister het dan billijk, dat de gemeentebesturen en de schoolbesturen zomede het personeel van de scholen ten aanzien van belangrijke onderdelen van de salarisregeling door het uitblijven van een beslissing, voor zover het betreft de regeling inzake de toekenning van fictieve diensttijd reeds meer dan een jaar, in ernstige mate in onzekerheid verkeren?

3. Kan de Minister mededelen, of het in zijn voornemen ligt te bevorderen, dat de in vraag 1 bedoelde regelingen zullen worden verlengd, zo ja, tot welke datum?

4. Indien vraag 3 bevestigend wordt beantwoord, is de Minister dan bereid te bevorderen, dat de verlenging van de regelingen ten spoedigste tot stand komt?

5. Wil de Minister, ten einde de heersende onzekerheid weg te nemen, onverwijld de gemeentebesturen en de schoolbesturen op de hoogte brengen van zijn voornemens inzake de verlenging van de in vraag 1 bedoelde regelingen?
30 januari 1963.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

(VOOR HET EERST VERSCHENEN IN 1829 ONDER REDACTIE VAN MR. GUILLAUME GROEN VAN PRINSTERER)

WEEKBLAD VAN DE ANTIREVOLUTIONAIRE PARTIJ

De schildpad steekt zijn kop uit

VOLGENS de jongste Regeringsnota van de staatssecretarissen Scholten en Gijzels betreffende de reclame in de televisie, behoort de regering zendtijd te verlenen aan ieder, die zich presenteert. Dat brengt de declaratie omtrent de rechten van de mens mede, zoals die in Rome is opgesteld en door onze regering aanvaard. De regering is op grond van de bepalingen van dat stuk verplicht, wil zij de rechten van de burgers niet verkorten, om aan de commerciële televisie zendtijd te verlenen. En aan iedere andere gegadigde.

De consequentie van deze redering is, dat ons gehele omroepstelsel wordt kapot gemaakt. Het is niet alleen de consequentie, het is ook de bedoeling.

Dergelijke pogingen zijn reeds eerder ondernomen. Het kabinet Drees-Schermerhorn heeft daarvoor indertijd zijn uiterste best gedaan. Maar toen is het mislukt. De omroepverenigingen kregen haar rechten terug. Maar de actie bleef voortduren en telkens weer werd gepleit voor een nationale omroep. Daaronder verstond men dan een omroep, waarbij de omroepverenigingen werden uitgeschakeld, het volksinitiatief werd onthalt, en de omroep in handen zou komen van een monopolistisch orgaan, dat er wel voor zou

zorgen, dat het Nederlandse publiek naar zijn wensen werd bediend. Daarmee zou aan een einde worden gemaakt aan de gehate „verzuiling”.

Dit streven heeft nu nieuwe gestalte gekregen, doordat er een nieuwe stichting in het leven is geroepen. Natuurlijk een stichting en geen vereniging. Want een stichting is een eenvoudige zaak. Men hoeft maar met een briefje van honderd gulden naar een notaris te stappen met de mededeling, dat men dit deel van zijn vermogen wenst af te zonderen als stichtingskapitaal voor een nieuwe stichting. De notaris maakt het dan wel in orde. De stichters kun-

dat staatssecretaris Scholten achter in de la heeft gestopt, door de gehele zaak nog eens weer commissoriaal te maken, bedoelde zendtijd te geven aan omroepverenigingen, bestaande of nieuw op te richten omroepverenigingen, die blijkens hun ledental een belangrijke bevolkingsgroep vertegenwoordigen. In volstrekte strijd met dit ontwerp in zijn la, is staatssecretaris Scholten gekomen met de idee, dat iedereen, die gading maakt aan zendtijd, daarop in principe recht heeft.

Vooraf op het gemeentehuis van Rijswijk is deze nieuwe leer ingeslagen. Zowel de roomse burgemeester als de C.H. gemeente-

de kiezers weten, wat zij aan de partijen en haar lijsttrekkers hebben. Een debat, waarbij naar aanleiding van de commerciële televisie het gehele radiobestel aan de orde komt, is urgenter dan ooit. De Tweede Kamer zou ernstig tekort schieten, als zij de zaak nu nog langer uitstelde.

Nergens ter wereld is een omroepbestel, dat zó democratisch is als het Nederlandse. Nergens ter wereld is er zulk een ruimte voor een Christelijke omroepvereniging als in Nederland. Nergens ook wordt zo tegen het bestaande omroepbestel geageerd als in Nederland. De vijf Otembladen b.v. laten hun vijandschap jegens de N.C.R.V. herhaaldelijk blijken.

Maar de glans van de Otem verbleekt enigszins, nu een nieuwe stichting onder leiding van het trio Van Walsum, Beernink en Casembroot zich bij staatssecretaris Scholten presenteert, voor wie de presentatie overigens allerminst een verrassing was . . .

Maar Paul Krüger zei al: als de schildpad zijn kop uitsteekt, is het tijd voor de slag.

Wij weten nu, wie de grote politieke voorvechters zullen zijn, die door middel van de reclame en met de centen van de reclame ons tegenwoordig omroepbestel willen breken. A.

Een nieuwe poging om ons omroepbestel te ondermijnen

nen meteen zichzelf benoemen tot bestuursleden en de vervulling van eventuele vacatures regelen.

Op jl. zondag is aan de pers meegedeeld, dat er een nieuwe stichting in het leven is geroepen om televisieprogramma's te verzorgen. De kosten van die programma's zullen komen uit de reclame, waarmee het programma van de nieuwe stichting zal worden afgewisseld.

Naast de Otem, waarin naast enkele grote concerns ook de Telegraaf, Het Parool, de N.R.C., het Algemeen Handelsblad en de Volkskrant meedoen, is er dus weer een tweede gegadigde opgetreden. En volgens de „leer”, eerst door prof. Panhuys van Leiden voor de Otem ontwikkeld en daarna door staatssecretaris Scholten met huid en haar overgenomen, moet de regering ook deze nieuwe stichting zendtijd verlenen.

Het is merkwaardig, dat de C.H.U. zulk een groot aandeel in deze nieuwe stichting heeft. De voorzitter van de C.H.U., mr. Beernink is tweede voorzitter van het stichtingsbestuur en de heer Mellema van Scheemda, C.H.-lid van de Tweede Kamer, doet er ook aan mee. De rode burgemeester van Rotterdam heeft de leiding en de commissaris der Koningin in de provincie Zeeland schaaft zich aan de zijde van hen, die ons omroepbestel willen breken.

En de bedoeling, zowel van staatssecretaris Scholten als van deze initiatiefnemers is duidelijk. Op deze wijze moeten de omroepverenigingen steeds verder worden teruggedrongen. En in de plaats daarvan moeten „stichtingen” komen, die beweren, dat zij de behoeften en verlangens van het gehele volk honoreren. Eigenlijk is dit een arrogant beweren. En bovendien is het anti-democratisch. Het ontwerp omroepwet,

secretaris zitten in het bestuur van de nieuwe stichting. Maar de laatste heeft in het communiqué zich niet als gemeentesecretaris van Rijswijk gepresenteerd, maar als voorzitter van de C.H.U.

De strijd tegen ons omroepbestel zal nu veel sterker worden. Burgemeester Van Walsum en de heer Beernink staan nu in de voorste rij van de tegenstanders. Het wordt tijd, dat de tweede Kamer tot duidelijke uitspraken komt. Zij heeft er al veel te lang mee gewacht en sommigen dachten, dat het zelfs beter was, er maar met het nieuwe kabinet over te praten. Nu de voorzitter van de C.H.U. samen met de socialistische burgemeester van Rotterdam vóór het debat in de Kamer zo duidelijk positie kiest, moeten

IN DIT NUMMER

- * Televisie en reclame (pag. 1, 6, 7 en 8)
- * Het verdrag met Duitsland (pag. 2)
- * Waardige propaganda (pag. 3)
- * Verkeer en Waterstaat (pag. 4)
- * Economische zaken (pag. 5)
- * Chroesjtsjef en De Gaulle (pag. 6 en 7)
- * Colijn en het atheïsme (pag. 9)
- * Wethouders (pag. 10)

Voor uw Filmavond
EEN **cefa** FILM
STEYNLAAN 13 HILVERSUM TEL. 13751

Ambassador

HOTEL-RESTAURANT
Het hotel waar u zich thuis voelt,
Sophialaan — Zeestraat
— Plein 1813.
Den Haag. Tel. 117700*

FA. NIJHOFF & KWAST

Anno 1919

„MEUBELINDUSTRIE”

BORNE (Ov.)

Telefoon (05409) 234

Fabriek voor speciaal meubilair t.b.v. de universiteits laboratoria, ziekenhuizen, chemische industrieën. Exclusieve betimmering van representatieve ruimten, directiekamers etc. Meubilair t.b.v. het zusterhuis „Vrije Universiteit”, „Reactor Instituut Delft”, Research Lab. v. d. „Koninklijke Ned. Zoutindustrie”, Betimm. en meubilair Gebouw v. d. Tweede Kamer der Staten Generaal, werd in onze fabriek vervaardigd en ter plaatse gesteld.

gespreide belegging in
buitenlandse obligaties

Inlichtingen worden u gaarne verstrekt door uw bank, commissienair of door de beheerders:
LABOUCHERE & CO. N.V. - THEODOOR GILISSEN N.V. - AMSTERDAM

Koers d.d. 19.2.63 f 745
per participatie. Effectief rendement 5½% + mogelijke extra koerswinstuitkering.

Internationale en interkerkelijke

VERENIGING VAN VOLLE
EVANGELIE ZAKENLIEDEN „NEDERLAND”

(full gospel business men's fellowship international)

De beste zaak, die u op deze wereld kunt doen is:

ONGELOVIGE ZAKENLIEDEN BRENGEN IN EEN OMGEVING, WAAR ZIJ KUNNEN KOMEN AAN DE VOETEN VAN JEZUS.

De winst zal groot zijn !

Vergadert u schatten in de Hemelen; het is de moeite waard en als zakenman hebt u zulke grote mogelijkheden.

Alle inlichtingen omtrent onze vereniging worden u graag verstrekt door ons secretariaat te Breda, Ceresstraat 35, tel. 01600 - 35650, na 18 uur: 020 - 123856.

• Tante Riek

In ons blad van 2 februari j.l. plaatsten wij een artikel „Tot goed begrip van het verzet” (enkele kanttekeningen naar aanleiding van de film „De Overval”).

Van een oud-verzetsman (waarvan naam en adres bij de redactie bekend is) ontvingen wij hierop een brief, waarin hij o.a. schreef:

„... in de tweede kolom van dit artikel — eerste cursief — staat dat ds. F. Slomp (Frits de Zwerfer) het initiatief nam tot oprichting van de L.O. Dit is niet waar!

Het initiatief werd genomen door mevrouw Helena Theodora Kuipers-Rietberg. In het verzet bekend als „Tante Riek”. Later kreeg zij de welverdiende eretitel „Moeder van het verzet”.

De schrijver van het artikel merkt naar aanleiding hiervan op:

Zou ik Tante Riek vergeten? Ik heb deze bewonderenswaardige vrouw gekend en meermalen te haren huize en in andere Winterswijkse woningen besprekingen meegemaakt. Mogelijk heeft de inzender wel naast mij gezeten. Maar — zoals het ging — we kenden de gezichten, doch maar enkelen kenden de ware namen van de aanwezigen, zodat ook de naam van de inzender mij op dit punt niet verder brengt.

Het was niet mijn bedoeling, de oprichtingsgeschiedenis van de L.O. weer te geven. Dan zou uiteraard de naam van Tante Riek voorop hebben gestaan. Het ging slechts om een aanduiding. De naam van Frits de Zwerfer kwam dan ook maar in een tussenzin ter sprake. Die ging mij op dat ogenblik door de gedachten in verband met de gevangenisoverval in Arnhem, die geruime tijd voor de Leeuwarder-overval viel.

Het standbeeld van Tante Riek heb ik op een pelgrimage naar de Achterhoek bezocht en gaarne geef ik haar alle eer, waarop zij recht heeft en die de oud-medewerker van Tante Riek met de stukken bewijst.

Wij hopen, dat hiermede een gerezen misverstand uit de weg is geruimd.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter, G. A. Kieff, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE, Dr. Kuyperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 89673.

ADRES VOOR ADVERTENTIES, Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (02980) 63224.

ABONNEMENTSPRIJS f 6,50 per jaar, f 3,25 per half jaar, Giro 89673.

STUDENTENABONNEMENT f 4,— p. jaar. LOSSE VERKOOP f 0,20.

HET VERDRAG

SOMS krijg je het gevoel tegelijk in het heden en het verleden te leven. Dat was deze week op het Binnenhof wel heel sterk het geval. In de Tweede Kamer was n.l. aan de orde het Nederlands-Duitse verdrag dat op 8 april 1960 gesloten werd. „Generalbereiniging” noemen de Duitsers de inhoud ervan.

Het is vreemd gesteld met de tijdsorde. Na een periode van meer dan 10 jaren waarin we o.a. met West-Duitsland de Kolen- en Staalgemeenschap vormen en nu al meer dan vijf jaar samenwerking in de Euromarkt en de Euratom, moeten onze beide landen nog de oude boel van de bezettingsjaren redderen. Toch zult u van mij niet horen, dat ik dit laatste eigenlijk overbodig vindt.

Ik ben het eens met wat de heer Bruins Slot eergister in de Kamer zei: je kunt wel een streep onder het verleden zetten, maar dat betekent niet, dat je een streep door het verleden haalt. Zo is het, ook nu de Duitsers en wij in het verband van de NATO bondgenoten zijn.

Nog gecompliceerder worden heden en verleden door elkaar gemengd als men er ook nog de toekomst bij betreft. Wat is de toekomst van West-Europa? Welke is de koers die West-Duitsland daarin vaart? We verkeren in dat opzicht in de mist. Het West-Europa van nu is niet meer het West-Europa van vóór De Gaulle's veto tegen Engeland. De rol, die West-Duitsland bij dit alles speelt is bepaald niet duidelijk. Zeker de Duitse delegatie in Brussel heeft oprecht getracht de Britten binnen het EEG-verband te trekken. Maar wat heeft dr. Adenauer, de bondskanselier, met president De Gaulle afgesproken, toen hij juist in die spannende dagen een Frans-Duits vriendschapsverdrag in Parijs tekende?

Het is duidelijk, dat die alliantie — op zijn zachtst gezegd — niet ten goede komt aan een juiste ontwikkeling van de Europese Gemeenschappen. Gemeenschappen waarop wij gesteld zijn, niet om daaraan allerlei nationale bevoegdheden over te dragen, maar omdat die Gemeenschappen taken uitvoeren, die ieder land afzonderlijk niet meer afwikkelen kan. Gemeenschappen waar we bovenal aan hechten omdat zij op basis van een rechtsorde werken, waarin elk land duidelijk omschreven rechten en plichten heeft.

Wat komt daarvan terecht als de oude heren aan de Rijn en de Seine allerlei dingen onderling bekokstoven en hun Gemeenschapspartners daarna voor voldongen feiten stellen? Dan kan de willekeur der groten weer de kop opsteken.

Er wordt al beweerd, dat bepaalde beslissingen van het Europese Hof van Justitie eenvoudig door de Duitsers worden genegeerd. Wat blijft er over van de met zorg opgebouwde rechtsorde, als één der verdragspartners de wettige rechters in de lucht laat praten? Niet alleen de Verenigde Staten, maar wij allen zijn ongerust over de huidige gang van zaken in West-Duitsland. Zelfs de Duitse kiezers in West-Berlijn, dat is zondag j.l. wel gebleken uit de nederlaag van Adenauers partij. Dit is het pijnlijke probleem van heden, verleden en toekomst in West-Europa. Tegen die achtergrond speelde de goedkeuring van het Nederlands-Duitse verdrag in ons parlement.

Er zijn stemmen opgegaan om deze parlementaire behandeling maar uit te stellen tot betere tijden. Ook dat brengt grote nadelen met zich. Bovendien zegt onze regering, dat zij in 1960 en daarna nog in 1962, dus in de „goede oude” tijd, het uiterste wat bereikbaar was er uitgehaald heeft en dat geen der andere, door Duitsland bezette landen, een beter verdrag gekregen heeft.

En het is tenslotte ook wel wat om de „Generalbereiniging” nog langer dan 18 jaar na het eind van de bezetting te laten wachten. Overigens is het met hen „generale” van de „bereiniging” niet helemaal in de haak.

De herstelbetalingen wegens geleden oorlogsschade bijvoorbeeld, worden in dit verdrag niet geregeld. Dat moet wachten op een vredesverdrag met geheel Duitsland. Nu dan weet u het

wel... In dit verdrag vallen enkele dingen — liever gezegd: enkele ontbrekende dingen — speciaal op.

In de eerste plaats is het kennelijk een produkt van keihard onderhandelen. Vooral van Duitse zijde.

Van een moreel schuldbesef blijkt zo goed als niets. Nu weet ik wel dat de regering-Adenauer niet met de kliek van Hitler vereenzelvd mag worden, maar de huidige Bondsrepubliek is dan toch maar de rechtsopvolger van het Derde Rijk.

Vooral omdat dit schuldbesef ontbreekt, staat onze Kamerfractie en onze partij zonder enige sympathie tegenover dit verdrag.

De heer Bruins Slot heeft enkele ontbrekende punten opgesomd: Geen afdoende grensregeling in de Eems, al is de situatie wel iets verbeterd; geen volkomen bevredigende situatie voor de havenplaats Delfzijl; geen behoorlijke regeling van de Rijnvaart, al blijft uiteraard de Acte van Mannheim hiervoor van kracht.

En dan de financiële tegemoetkoming. Deze bedraagt in totaal DM 280 miljoen, waarvan 125 miljoen bestemd is voor oorlogsslachtoffers. Over deze aangelegenheid is de heer Smalzenbroek als a.r.-woordvoerder in de Tweede Kamer opgetreden.

Hij zou het onze regering niet kwalijk hebben genomen, indien zij dit bedrag geweigerd had, want van een werkelijke vergoeding kan hier toch

Radiotoespraak d.d. 21 februari 1963 door Mr. W. R. van der Sluis, secretaris van de A.R.-partij.

eigenlijk niet gesproken worden. Dat wordt wel duidelijk als men let op de honderden miljoenen gulden, die onze na-oorlogse kabinetten aan schadeloosstelling hebben uitgekeerd. Op dit punt is de „Wiedergutmachung” dus ook bepaald geen General-bereiniging.

Wat wij wensen is uiteraard geen premie op het verzet, aldus de heer Smalzenbroek, die daarover als oud-verzetsman meepraten mag.

Het beschikbare bedrag moet nu worden verdeeld. Dat is een Nederlandse aangelegenheid, want het totaalbedrag wordt onder voorwaarden aan onze regering overgemaakt. Die verdeling valt dus buiten het eigenlijke verdrag. Toch is het goed, dat ook daarover in de Kamer gesproken is.

Ons kabinet wil — voorgelicht door een commissie waarvan dr. Drees voorzitter is — een verdelingsregeling treffen, die niet in wetsvorm gegoten is en dus niet ter goedkeuring aan het parlement wordt voorgelegd. Daarom waren enkele behartenswaardige opmerkingen in dit debat wel op hun plaats.

De heer Smalzenbroek had er begrip voor, dat er een tijdslimiet is gesteld aan de periode, waarin men door de Duitse bezetters gevangen gezet is. Die gevangenisstraf moet tenminste drie maanden hebben geduurd, wil men voor een uitkering in aanmerking komen. Maar wat de heer Smalzenbroek als de unanieme mening van onze fractie naar voren bracht, was de wens, dat in het bijzonder gedacht wordt aan hen, die door lichamelijke of psychische vervolging van de bezetter invalide zijn geworden. In dat geval mag het vereiste van drie maanden gevangenschap geen criterium zijn, aldus onze fractie. Welnu, aan deze wens is door de regering volledig tegemoet gekomen. Daar zijn wij erg blij mee. Voor deze invaliden moet een speciale regeling komen, zoals die ook geschapen wordt voor gevallen van sterilisatie en voor hen, die verplicht waren de jodenster te dragen.

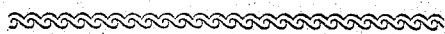
Ook overigens zijn er verwachtingen gewekt, nu, 18 jaar na de oorlog. De heer Smalzenbroek voorspelde dan ook allerlei moeilijkheden en teleurstellingen bij deze verdeling van de D.M. 125 miljoen. Het is in dit opzicht nog afwachten wat de regering doet, nu het verdrag goedgekeurd is.

Onzerzijds is daaraan zonder enthousiasme, eerder met tegenzin, meegevoerd. Niet omdat wij, A.R., van haat jegens de Duitsers vervuld zouden zijn of omdat wij de inwoners van Elten en Tunderen blijvend een Nederlandse overheid willen opdringen. Doch wel wegens de onbevredigende punten in

het verdrag zelf en vanwege de onzekere koers, die West-Duitsland vaart.

Vooral in verband met dit laatste heeft de Kamer de regering gevraagd met de uitwisseling der ratificatie-oorkonden zo lang te wachten, tot over die koers positieve zekerheid bestaat. Het bescheiden woord, dat Nederland kan meespreken in de internationale politiek, moet in dit geval aan die daad gepaard worden.

Van harte hopen wij, dat de vrieskou, die West-Europa de laatste maanden letterlijk en politiek heeft beheerst, in beide opzichten snel zal verdwijnen.

Het Algemeen Handelsblad heeft gemeend minister Cals te moeten kappellen over diens optreden in de Eerste Kamer, toen daar de Mammootwet, die inmiddels is aangenomen, werd behandeld. De minister zou in de rede, waarmee hij zijn wetsontwerp verdedigde, twee elementaire parlementaire spelregels hebben overtreden.

In de eerste plaats constateert het blad, dat de bewindsman zich tegenover de verontruste socialistische en liberale voorstanders van het openbaar onderwijs heeft beroepen op de omstandigheid, dat hun medevoorstanders, die zitting hebben in het kabinet-De Quay, niet zijn uitgetreden toen de Mammootwet in het kabinet aan de orde was. Prof. Schermerhorn heeft minister Cals er toen op gewezen, dat het een minister niet past uit het kabinet te klappen; en het Algemeen Handelsblad geeft blijk van instemming met deze reprimande.

Het lijkt ons nogal gezocht om minister Cals een verwijt te willen maken nu hij niets anders gedaan heeft dan een feit constateren dat iedereen bekend is. Elk wetsontwerp passeert de ministerraad en dat ook de Mammoot die weg is gegaan, is dus bepaald geen geheim. Dat er bij die gelegenheid geen ministers zijn geweest, die zich van hun portefeuille hebben ontdaan, kan eveneens iedereen bekend zijn evenals het feit dat ook de aanvaarding van de wet door De Tweede Kamer voor geen enkele minister aanleiding is geweest zijn ontslag aan te bieden.

De minister van onderwijs heeft, voor zover wij althans in de verslagen van de kamervergadering hebben kunnen nagaan, geen enkele mededeling gedaan over de standpunten, die in het kabinet zijn ingenomen; ook het Algemeen Handelsblad maakt van een dergelijke mededeling geen melding. Welk geheim de bewindsman dan wel zou hebben geschonden, blijft vooralsnog een raadsel.

Het liberale blad meent minister Cals gebrek aan sportiviteit te moeten toeschrijven en wel naar aanleiding van het overtreden van een andere elementaire spelregel. De minister zou een aanval hebben gedaan op een liberaal Tweede Kamerlid, dat zich uiteraard in de Eerste Kamer niet kan verdedigen. Nu kan een dergelijke aanval inderdaad minder juist zijn, hoewel de aangevaliene nu ook weer niet helemaal zonder verdediging behoeft te blijven; daar kunnen zijn partijgenoten voor zorgen.

In dit geval echter kan naar onze mening van een ongeoorloofde aanval in het geheel niet worden gesproken. Gezien de breedvoerige discussies in de Tweede Kamer en de gevolgen, die deze voor het wetsontwerp hebben gehad, is het vanzelfsprekend dat bij de behandeling van de Mammootwet in de Eerste Kamer nu en dan op die discussies werd teruggegrepen. De minister is bepaald niet de enige geweest, die dat heeft gedaan. Dat hij daarbij een lid van de Tweede Kamer op ernstige wijze zou hebben aangevallen, lijkt ons een overdreven opvatting.

UW INTERIEUR

SMAAKVOL EN GEZELLIG INGERICHT EN TOCH NIET DUUR!

FIRMA W. VAN TELLINGEN

SLOTLAAN 135-137 — ZEIST — TELEFOON 2486

Geeft
dit blad
door!

RECLAME en PROPAGANDA

DE staatssecretaris van sociale zaken, de heer Bouke Roolvink, sprak op een A.R. partijdag. En hij verdedigde de stelling, dat het kabinet-De Quay de toets der kritiek kon doorstaan. Hij bewees het met cijfers en feiten.

Maar dit betekent niet, dat er geen fouten zijn gemaakt, zo voegde hij er aan toe. Wanneer het gaat om de erkenning van gemaakte fouten, dan wil ik daarbij met genoegen vooropgaan.

Het Vrije Volk heeft daarop gereageerd en op een vreemde wijze. Het blad heeft niet gezegd: dat is eerlijk, dat is nobel, dat is christelijk, om ook te erkennen, dat men heeft gefaald en dat het werk gebrekkig is geweest. Zulk een reactie van het socialistische blad zou in theorie ook denkbaar zijn. Temeer, omdat iedereen weet, onder welke vaak moeilijke omstandigheden dit kabinet heeft moeten werken.

Maar in de socialistische pers is praktisch zulk een reactie ondenkbaar. De heer Th. W. van Veen kan zo iets niet opbrengen. Hij komt met een heel ander verhaal. Hij stelt zijn lezers een optocht voor ogen, waarbij een bakker vooropgaat, die reclame maakt voor zijn zaak, die de kopers raadt, bij hem brood te kopen, maar die er aan toevoegt, dat hij ook wel eens misbaksels heeft gebakken.

DOOR zo'n opmerking laat de hoofdredacteur van Het Vrije Volk zich lelijk in de kaart kijken. Hij kent niet het onderscheid tussen reclame en propaganda.

Reclame is in de moderne tijd een zaak geworden van raffinement, van verlokking om te kopen. Het komt gelukkig herhaaldelijk voor, dat een middenstander zijn klant een objectief advies geeft en durft te zeggen: dit artikel is wel duurder en mooier maar dit goedkopere is voor uw doel minstens even geschikt. Maar de grote reclamecampagnes missen zulk een objectiviteit. Zij doen het voorkomen, als of in het geadverteerde artikel het volmaakte is bereikt, en alsof de klant zichzelf ongelooflijk blaamt, als hij een ander artikel of een ander merk

kiest. De schoenen, die u moet kopen, zijn volstrekt waterdicht, want de zool en het bovenleer zijn onverwoestbaar aan elkaar gelast. De shag, die u moet roken, is samengesteld uit zeventien tabakken van de beste plantages van de wereld. En wat koelkasten betreft, u kunt profiteren van een volkomen prijsvernietiging. Dat is taal. De taal van de reclame, die van geen falen weet. Die alléén maar spreekt van het beste, met volledige garantie en tegen onvoorstelbaar lage prijzen. In zo'n campagne is het ondenkbaar, dat iemand erkent, ook fouten te hebben gemaakt.

WIE in de politiek reclame wil bedrijven in deze trant, die zal nooit erkennen, in het openbaar erkennen, dat zijn beleid niet foutloos is geweest. Op zijn best zal hij zijn fouten verzwijgen. Of ze in de schoenen schuiven van anderen. De tweede politieke actie tegen het bewind van Soekarno wordt door vele socialistische thans gewraakt. Het wordt de grootste misslag genoemd van ons Indië-beleid. Maar zo vaak socialisten dat zeggen, verzwijgen zij, dat het kabinet-Drees opdracht heeft gegeven tot die actie.

Toen de socialist Van de Kieft nog minister van financiën was, heeft op zijn voorstel het parlement zich verenigd met een belastingverlaging, waardoor o.a. de middengroepen iets billijker werden behandeld. Toen de verkiezingen kwamen, schreven de socialistische strooibiljet, waarin zij vertelden, dat zij ook wat voor de middenstanders in hun korfje hadden: een belastingverlaging voor de middengroepen. Zij vergaten er bij te vertellen, dat zij in de Kamer met grote eensgezindheid tegen het voorstel van hun minister-partijgenoot hadden gestemd...

Politieke reclame is zich zelf op de borst rammen in opperste zelfvoldaanheid. Politieke reclame werkt met een volkomen zwart-wit schema. Zij stelt de eigen partij voor als „een maagd, wier blankheid blankheid gaat te boven”, om met een paradox van Jacques Perk te spreken.

MAAR politieke propaganda is wezenlijk iets anders.

Zij tracht de mensen te overtuigen. Zij doet een appèl op hun beginselen.

Over het werk van de eigen partij is zij eerlijk en dus bescheiden. Zij slaat zich niet op de borst. Zij zegt: wij menen, dat wij voor de dag kunnen komen en wij laten de feiten zelf spreken. En wij weten, dat ons werk gebrekkig is als alle mensenwerk.

En als het de propaganda van een Christelijke partij betreft, dan ligt dit alles dieper.

Wij zijn ons bewust als Christenen, dat wij niet mogen roemen in ons zelf. Wij weten, dat ons werk, ook ons politieke werk beproefd, gelouterd zal worden, als door vuur. Omdat het ligt onder het oordeel Gods. Wij weten, dat het werk van zondige mensen niet mag worden aanbevolen, als zou het in de catalogus van de volmaaktheden nog eens extra staan aangestreept. Daarom is voor Christenen politieke propaganda een zaak van het geweten onder de tuicht van het Woord van God.

En dat houdt in, dat we ons ernstig moeten wachten voor de methoden van de verborgen verleiders en eerlijk moeten spreken over onze prestaties, met hun tekortkomingen.

Alleen wanneer zo ook de Christelijke ootmoed spreekt in ons getuigen, hebben wij in ons geweten de vrijheid, om tot de kiezer te zeggen: op grond van uw Christelijke overtuiging, op grond van uw belijdenis, dat het Woord van God beslag moet hebben over het gehele openbare leven, doen wij een beroep op u en durven te zeggen: kom ga met ons.

Misschien zegt een lezer: daar staat toch meer in die regel? Zij luidt: kom ga met ons en doe als wij.

Wij hebben dat laatste gedeelte weggelaten. Wij zeggen liever: kom ga met ons en laten we samen, u en ik, het zo goed doen als wij door genade het mogen en kunnen doen.

A.

Maaglijders!
DE uitkomst voor U zijn de echte Amerikaanse
G-R MAAGTABLETTEN

Met C-R Maagtabletten kunt U weer normaal eten!

Importeur LOUIS RIETBERGEN - Korenaarstraat 55a-c, Rotterdam

ZUIDHOLLANDSE BANK

DEPOSITO BANKBOEKJES RENTE 3 1/4 %

ROTTERDAM --- 'S-GRAVENHAGE --- AMSTERDAM

Alle binnen- en buitenlandse bank- en effectenzaken.

VERTROUWENSADRESSEN VOOR
EIGEN KRING IN

FRIESLAND

EEN PRACHT KOLLEKTIE MEUBELEN
VINDT U IN

MEUBELTOONZALEN

frimeto SCHRANS 3
LEEUWARDEN

LEVERING VIA UW WONINGINRICHTER

VOOR TAXATIËN

VAN DER VALK'S
ADMINISTRATIE- EN
MAKELAARSKANTOOR

LEEUWARDEN HOFFPLEIN 31 TELEFOON 26096

Fa. M. Wouda Bzn

DOKKUM, TELEFOON 2418

Chevrolet & Opel Automobielen

Vraagt demonstratie

RIVEL Fabriek van RIJWIELEN
en AUTOPEDS

SURHUISTERVEEN
Telefoon 05124-269

DE VOLHARDING
Fabriek van kinderstoelen etc.
Surhuisterveen

TELEFOON 05124 - 437

Beddenmagazijn
JAN HARMS
voor gezonde slaap

Onze specialiteit:
DE BETERE BEDDEN EN DEKENS
Vlasstraat 36, Dokkum, tel. 2765
Ook voor woninginrichting.

Alle TEXTIELGOEDEREN,
BEDDEN, DEKENS,
MATRASSSEN, COMPLETE
WONINGINRICHTING

Grootzand 14-38, Sneek — Midstraat 114, Joure

DOUMA'S IJZERHANDEL n.v.

Grootzand 66 — Postbus 30 — Sneek
Telefoon 05150 - 277 en 3696

Staaft-, band en plaatijzer, I- en U-balken, betonijzer.

Gereedschappen en machines voor
metaalbewerking.

OFFSETDRUKKERIJ

FLACH N.V. affiches
showcards
verpakkingen

LEEUWARDERWEG 31-35 — SNEEK

Voor **VOLVO'S** naar **WIERDA**

Sloepstraat 1 - Telefoon 05150 - 4215
Oudvaart 3 - Telefoon 05150 - 3106
SNEEK

FIRMA HARMS
DIEPWAL - DOKKUM

voor heren-, dames-, meisjes-, jongens-
en kleuterkleding

THANS IN 3 SPECIAAL-AFDELINGEN

TURKSTRA BESCHUIT

Eerlijk... Overheerlijk! Niet alleen
voeding... doch ook een lekkernij!

N.V. BOAZ-BANK SNEEK

Bankboekjes 3 1/4 %
Deposito's 1 jaar vast 3 1/2 %
Rekening-Courant: Effecten

Verzekeringen op elk gebied

FIETSEN

en

ONDERDELEN

een betrouwbaar merk!

Groothandel voor Friesland:
Fa. WILLEM LODEWIJK - DRACHTEN,
Noordkade 46 - Telefoon 05120 - 2301.

HOTEL „DE KROON”

SOPHIALAAN — LEEUWARDEN
telefoon 4467 - 4468

Uw adres voor recepties en partijen

FIRMA P. S. DE BOER

MAKKUM HARDERWIJK
Groothandel in hooi en stro

IMPORT
Geregeld vertegenwoordigd op onderstaande landbouwbeurzen:
Maandag — Rotterdam Woensdag — Middenmeer
Maandag — Amsterdam Donderdag — Emmeloord
Dinsdag — Groningen Vrijdag — Leeuwarden
Dinsdag — Sneek Zaterdag — Utrecht

Laat advertenties U inlichten
voordat U gaat kopen!

FLITSEN
UIT HET
PARLEMENT

TWEEDE KAMER

Verkeer en waterstaat

DE begroting van Verkeer en Waterstaat is meestal een zaak waarbij geen „messen” worden getrokken. In een enkel geval slechts bestaan er bijzondere politieke spanningen. Dat heeft de huidige minister ondervonden in de aanvang van zijn ambtsuitoefening. Hij en zijn collega's in dit kabinet werden met betrekking tot de Lauwerszee maar moeijlijk bereid gevonden voorrang te verlenen. Na sterke aandrang van uit de Kamer, waarbij werd gewezen op de nadelen voor de provincies Friesland en Groningen, indien dit werk nog langer zou worden uitgesteld, heeft de minister bewilligd.

In dit gebeuren heeft de P.v.d.A. niet altijd een verheffende rol gespeeld. Nadat zij in oppositie waren gegaan — zo is het; zij zijn niet in de oppositie gestoten! — moest plotseling de Lauwerszee dicht. In de jaren daarvoor, toen deze fractie mee in het kabinet vertegenwoordigd was, werd aan deze urgentie geen enkele aandacht besteed.

De eigenlijke bedoeling van de socialisten was duidelijk. Immers als het kon moest het Kabinet De Quay zijn nek breken. Hoe eerder, hoe beter.

Door het optreden van de Kamer in zijn meerderheid is dit kwaad in de kiem gesmoord, maar zijn bovendien door de minister wegen gevonden waardoor hij kon voldoen aan het verlangen de beveiliging tegen de zee in het hoge noorden te versterken.

Nadien zijn de contacten tussen minister en Kamer op een rustig niveau gebleven. Ook onder moeilijke omstandigheden — (o.a. de K.L.M.-kwestie).

De minister heeft getoond een bewindsman te zijn die weet wat hij wil. Maar ook een excellentie die aan het overleg tussen Kamer en minister grote waarde toekent. Niet alleen in theorie, maar in de praktijk!

DE BALANS

NU het einde van dit Kabinet in zicht is — er komen immers normale verkiezingen en dan wil de regel dat een Kabinet daarna zijn portefeuilles aanbiedt aan Hare Majesteit — hebben de sprekers bij deze begroting 1963 de balans opgemaakt. Het goede werd afgewogen tegen het minder goede en het niet al te beste. De K.V.P.-er Roolvink meende dat de opvolger van mr. Algera (A.R.) ook behoorlijk werk had geleverd. Het gevoerde beleid in grote lijn kon zijn instemming wegdragen. Heel duidelijk heeft ook de vaak „onbehouwen” heer Posthumus (P.v.d.A.) tot uitdrukking gebracht zijn waardering voor het beleid. „Het moet ons van het hart dat wij de aangename en correcte persoonlijkheid van minister Korthals in de toekomst zullen moeten missen.” Wel had hij kritiek op het feit dat in deze vier afgelopen jaren maar weinig is gebleken van „bijsturen, beïnvloeding van het beleid als het gaat om de toekomst.”

Ongedacht viel van zijn kant een woord van waardering voor dr. Colijn en de heer Welter die „de moed hebben gehad in een zich toespitsende moeilijke situatie vanuit een beleidsaspect de verkeersontwikkeling bewust te beïnvloeden.”

De heer Zegering Hadders (V.V.D.), tevens wethouder van Emmen, en lid van de Provinciale Staten van Drente

DR. E. P. VERKERK

„Waarom toch die benauwende moeizaamheid bij de vaste oeververbinding met Zeeuws-Vlaanderen?”

oordeelde gunstig over zijn partijgenoot. Met name het ministerie van Verkeer en Waterstaat is een departement waar het werk nooit gereed kan zijn en waar, indien het ene probleem is opgelost er wel weer een ander voor in de plaats komt.

Ook de A.R.-fractie heeft zijn waardering geuit. De minister heeft uitstekend werk verricht. Er zijn belangrijke beslissingen genomen. De Lauwerszee, de Y-tunnel, Schiphol etc.

Het is daarom spijtig aldus de heer Smallenbroek dat de minister zich geen kandidaat voor de Tweede Kamer heeft laten stellen.

En aldus bleek dat deze minister met zijn ietwat gedragen stijl en stem door zijn oud-collega's ten eerste werd gewaardeerd. Een pluim die de andere liberale minister Toxopeus niet heeft ontvangen. Integendeel.

SPOORWEGTEKORTEN

DE A.R.-fractie heeft bij monde van de heer Verkerek — die zijn laatste begrotingsspeech heeft gehouden — er geen doekjes om gewonden. Hij wees er de minister op dat deze wel gezegd had zijn beleid er op te richten de tekorten niet aan te vullen uit de „belastingspot”, maar er moet meer zijn. Dr. Verkerek drong er op aan eventuele verzoeken om tariefsverhoging van de spoorwegen in een vlugger tempo af te werken.

Tekorten zijn spoedig genoeg gekweekt maar belangrijker is te voorzien dat er tekorten dreigen. In 1961 had hij reeds gewezen op de toenemende dreiging van komende verliezen. De minister wist immers dat de uitgaven daarna zouden stijgen door de toenemende grootte van de personeelsuitgaven!

Bijzondere aandacht wijdde hij aan de verstoring van concurrentieverhoudingen doordat er een achterstand is ontstaan in de tarieven voor weg- en watervervoer. Als zijn voorganger mr. Algera (A.R.) behoorde ook de liberale minister er duidelijk op te letten dat ook de N.S.-tarieven geen ongewenste verstoring in concurrentieopzicht zou vertonen.

De heer Engelbertink (K.V.P.) wees er op dat N.S.-tekorten aanleiding zullen geven tot een achteruitgang van het servicekarakter. Het bedrijf van de spoorwegen moet mogelijkheden blijven houden om zich plotseling aan te kunnen passen. De huidige sneeuw- en vorstperiode heeft getoond dat dit nodig is.

En dat kan niet langer als in de toekomst met groter wordende tekorten moet worden geworfeld.

Op korte termijn moet de overheid er voor zorgen de rentabiliteitsituatie sterk te verbeteren.

BINNENSCHIEPVAART

ROOSKLEURIG is de binnenscheepvaart niet. De concurrentie is bijzonder zwaar.

Een deel van haar taak wordt in feite overgenomen door de kustvaart. Het wegvervoer mede door de steeds beter wordende wegen neemt toe. Ook het eigen vervoer door de bedrijven neemt een deel van de beschikbare lading weg.

Vandaar dat de heer De Ruiter (C.H.U.) in het bijzonder pleitte voor een beter onderhoud van de vaarwaters, naast een beroepsmogelijkheid indien het vaarwater te wensen overlaat.

Uiteraard heeft ook de A.R. — d'r goede gewoonte getrouw — bijzondere aandacht gevraagd voor de positie van de binnenvaart. De heer Smallenbroek releveerde dat de minister een beslissing heeft genomen inzake de evenredige vrachtverdeling die in vergaande mate een tegemoetkoming bleek te zijn aan de wensen van het bedrijfsleven.

Maar er is een ander knelpunt, nog sterker naar voren gekomen. De financiering van de binnenscheepvaart — zo nauw verbonden met het opvolgingsvraagstuk.

Er is wel iets: garantiecredietmogelijkheden. Maar deze zaken zijn onvoldoende. De binnenscheepvaart is een middenstandssector die enorm kapitaal-intensief is!

Bovendien voor de visserij en de grote scheepvaart zijn betere mogelijkheden gecreëerd dan voor de middenstandsbedrijven. Ook aan industrie en land- en tuinbouw wordt grotere en intensievere steun verleend.

Veel bedrijven verkeren eenvoudig — door de drang der omstandigheden

J. SMALLENBROEK

„Er is in de kringen van de binnenscheepvaart een nieuwe ongerustheid ontstaan...”

— in de noodzaak over te schakelen op andere schepen (van sleep- op motorschepen). Daarom is een bijzondere vorm van bijstand gerechtvaardigd.

RIJNVAART

ER heerst in de kringen van de Rijnvaart begrijpelijke onrust, omdat er een dreiging is dat de vrije vaart aan banden zal worden gelegd. Als dat zo is, is dit in strijd met de doeleinden van de Europese gemeenschappelijke markt. De heer Roolvink (K.V.P.) stelde dat met name ons land door kennis en ervaring bijzonder is toegerust voor het verlenen van vervoersdiensten op de Rijn. Waaraan de heer Verkerek (A.R.) toevoegde dat nagenoeg de helft van de Rijnvloot door Nederlanders wordt gevaren. Het moet daarom mogelijk zijn de partners in E.E.G.-verband te overtuigen dat een rechtvaardige en goede arbeidsverdeling in de E.E.G. meebrengt dat de bewegingsvrijheid hoge prioriteit moet genieten.

Kritisch was de heer Smallenbroek (A.R.) over de geruchten die zeggen dat de Staatssecretaris Stijkel de rechten voor Nederland op de Akte van Mannheim zou willen prijsgeven. Dat is — als het waar zou zijn — niet aanvaardbaar. Weliswaar zal de vervoersontwikkeling in E.E.G.-verband van bepaalde invloed zijn op de Rijnvaart, maar met de grootste klem moet de overheid vasthouden aan het Mannheimer Traktaat. Herziening mag alleen mogelijk zijn indien wordt uitgegaan van de handhaving van de grondslagen van de Akte van Mannheim.

Hetgeen de staatssecretaris volmondig bevestigde met deze woorden: „een plan Stijkel bestaat niet; het enige richtsnoer blijft de behartiging van de grote Nederlandse belangen die hier in het geding zijn.”

VERVOER

DE staatssecretaris Stijkel is met het onderdeel „vervoer” van het beleid belast. Voorheen een taak vervullende bij een der Europese gemeenschappen, was hij nu geroepen het Nederlandse vervoersbeleid voor zijn rekening te nemen. Zijn voordien opgedane ervaring was zeker een actiefpost op de balans, maar daar stond, meende de heer Roolvink (K.V.P.) toch een passiefpost tegenover. Hij had in feite te weinig oog gehad voor de Nederlandse vervoersbeginselen en -wetgeving, maar had het vervoersbeleid veel te veel bezien vanuit het internationale milieu waarin hij vroeger had gewerkt.

De staatssecretaris ontkende dit. Bij hem zou geen enkele behoefte bestaan alleen maar een Europees gebaar te maken.

DE DELTA GEBIEDEN

ER zijn duidelijke klachten bij hen die schade lijden bij de uitvoering van de Delta-werken. De zorg en de onrust bij de vissers zijn niet weggenomen. De Veerse middenstanders blijven in de sfeer van angst en beven voor de toekomst. De ambachtelijke en dienstverlenende bedrijven zien hun omzet belangrijk dalen. De zelfstandigenregeling is beslist onvoldoende.

En dat is nu al jaren lang het geval aldus de heer Van der Peijl (C.H.U.). Een definitieve oplossing blijft toeven. Ook de heer Kodde — eveneens een Zeeuw, maar dan behorende tot de S.G.P., klaagde over de traagheid. Er wordt wel iets gedaan maar de toe-

* * * Een principieel woord

Op vergaderingen van onze kiesverenigingen hoort men meermalen de klacht als zou van A.R.-zijde in de beide Kamers van de Staten-Generaal van het Bijbels uitgangspunt bij de behandeling van wetsontwerpen maar zelden blijik worden gegeven.

Alles mist, zo mag deze klacht worden vertaald, het principieel woord in de volksvertegenwoordiging. Dat was vroeger anders meent men dan.

Deze klacht is ten onrechte. Wat wel waar is, is dat de verschillende parlementaire redacteurs van de dagbladen in de gevallen dat dit geschiedt vaak in hun verslaggeving hieraan voorbijgaan. Het principieel debat bv. tussen dr. Bruins Slot en de christenen, lid van de P.v.d.A. fractie, over de vraag naar opdracht en doel van de christelijke politiek, is in de dagbladen maar spaarsamenlijk medegedeeld.

Dit voorbeeld is met vele anderen aan te vullen. Hoewel wij in onze rubriek „flitsen uit het parlement” juist aan dit facet bijzondere aandacht schenken, is het toch goed te wijzen op hetgeen door senator Schipper in de Eerste Kamer onlangs is gezegd bij de behandeling van de wet op de bejaardenoorden. Hij zei in zijn rede:

„Op zondag 20 januari is in de kerken der reformatie bijzondere aandacht besteed aan het feit, dat de Heidelbergse Catechismus vierhonderd jaar geleden als leerboek werd uitgegeven. In dit veelgeprezen belijdenisgeschrift wordt gevraagd wat God gebiedt in het achtste gebod. En dan luidt dit antwoord in taal en stijl van de oude Heidelberg:

„Dat ik mijns naasten nut, waar ik kan en mag bevordere; met hem alzo handele als ik wilde dat men mij behandelde; daarbij ook, dat ik getrouw arbeide opdat ik den nooddruffte helpen moge.”

Hoewel dit antwoord van de catechismus geen program voor maatschappelijk werk genoemd mag worden, zijn hier toch elementen aanwezig, die voor het maatschappelijk werk van betekenis zijn. Daar is sprake van het bevorderen van het nut van de naaste, niet op de wijze van „wat gij niet wilt dat U geschiedt, doet dat ook een ander niet”, maar met de vermaning: doe zó met de ander als gij wilt dat men met U handele.

Ook het vermaan om getrouwelijk te arbeiden, opdat de nooddruffte geholpen worde, heeft vandaag zijn betekenis nog niet verloren. Wij vinden dat woord nooddruffte niet meer in het spraakgebruik van het maatschappelijk werk terug, maar de nood zelf is op allerlei manier nog steeds aanwezig, zeer speciaal in het individueel maatschappelijk werk.

Hoewel wij als Nederlands volk ook wel te kort geschoten zijn in het bevorderen van het nut van de naaste, dichtbij en veraf, mag na tien jaren van maatschappelijk werk met dankbaarheid gewaagd worden van getrouwe arbeid om de in nood verkerende medemens te helpen.

Ik meende dit, mijnheer de Voorzitter, naar het voorbeeld van de apostel Paulus, eerst te moeten zeggen, voordat ik over een aantal zaken ga handelen, die aanleiding geven tot enkele kritische opmerkingen.”

gezegde wettelijke regeling ex art. 8 van de Deltawet blijft uit. De genomen tijdelijke maatregelen werken in feite verdragend.

De heer Smallenbroek (A.R.) bepleitte de belangen van de gedupeerden ten gevolge van de Deltawerken. De gegeven antwoorden door de minister zijn kort en goed teleurstellend. Vorig jaar werd immers al „de grootst mogelijke spoed” beloofd. En wat kwam hiervan terecht? Alleen de mededeling dat er nog geen mededelingen kunnen worden gedaan! Bedroevend is dat in feite tot nu toe alleen nog maar „de stof bijeengebracht is om tot een oordeel te komen”. De tol die de o.a. Zeeuwse visserij moet betalen is ongehoord groot.

Hetgeen is gebeurd bij de Zuiderzeevissers mag zich niet herhalen bij de Zeeuwse vissers. Dat zou een smet betekenen op de Deltawerken. Een deel van de bevolking mag niet de last dragen van een groots nationaal werk.

De minister bleef echter op de vlakte. De gehele materie was ingewikkeld en daarom duurt het commissoriale werk wat extra lang. Te meer omdat verschillende ministeries hierin betrokken zijn. En de gewoonte getrouw verwees de minister de heren Smallenbroek (A.R.) en de Ruiter (C.H.U.), die de visserijbelangen naar voren hadden gebracht, naar de Landbouwminister, die ook nog niet beschikte over een voldoende inzicht.

Ons dunkt dat deze problemen die zo nauw te maken hebben met het Delta project toch beslist tot een oplossing moeten komen onder het komende kabinet.

Uitgestelde hoop krenkt het hart.

Minister De Pous behaalt eindstreep met ere

EEN van de ministers, die op de afgelopen periode met bijzonder veel genoegen mag terugzien, is de minister van economische zaken, drs. J. W. de Pous. De Eerste Kamer heeft vorige week woensdag de bewindsman de eer gegeven die hem toekomt. De wijze, waarop hij zijn beleid verdedigde, maakte zo'n voortreffelijke indruk, dat men afzag van het houden van replieken en zijn begroting aanvaardde.

Uit het magistrale betoog van de bewindsman kwam naar voren, hoe hij met vaardige hand de grote en kleine zaken van 's lands economie heeft behartigd. Het tegengaan van ongemotiveerde prijsstijgingen is een van de onderdelen van zijn beleid, waarvoor brede lagen van de bevolking hem dankbaar kunnen zijn. Blijven wij dicht bij huis dan blijkt, dat de kosten van het levensonderhoud in 1962 opmerkelijk stabiel zijn gebleven. Zeker, er waren in het voorjaar flinke prijsstijgingen, maar de levenskosten waren in het laatste kwartaal van 1962 niet hoger dan in de overeenkomstige periode van 1961. In de loop van het jaar zijn de prijzen dus weer gedaald.

Dat de minister uit de plotselinge prijsstijgingen van vorig voorjaar lering heeft getrokken blijkt uit één van zijn jongste maatregelen: het binden van de aardappeluitvoer aan vergunningen. Door dit vergunningstelsel wil hij voorkomen, dat wij plotseling tot de ontdekking komen, dat bijna al onze aardappelen de grenzen over zijn gegaan en wij het restje zeer duur moeten betalen.

Men kan de vergelijking ook over een iets langere periode uitstrekken. Welnu, de bewindsman zei de vorige week woensdag in de Eerste Kamer, dat met uitschakeling van bijzondere maatregelen, zoals belastingverlaging en huurverhoging, de prijsstijging in de jaren 1950-1962 in totaal vijftig procent minder heeft bedragen dan in de vergelijkbare periode 1953-1957. In de periode 1953-1957 stegen de prijzen met vijftig procent meer dan in de periode, waarin ons land door het kabinet-De Quay werd geregeerd. Zeer terecht hebben de antirevolutionairen dus het sociaal-economisch beleid van dit kabinet gesteund.

Het prijsbeleid is een belangrijke peiler van de sociaal-economische politiek geworden. De minister zette uiteen, dat in toenemende mate begrip is gegroeid, zowel in werkgevers- als in werknemerskringen voor de noodzaak ervan. Kreten, zoals „diefstal, waarop geen gevangenisstraf staat”, die vroeger nog wel eens waren te beluisteren, worden thans nauwelijks meer gehoord. Ook dit jaar liet de liberale prof. Witteveen niet na, de nadelen van het prijsbeleid op te sommen en zijn voorkeur te uiten voor een globale monetair politiek en een op gezonde mededinging gericht beleid, maar doorslaggevend waren zijn bezwaren klaarblijkelijk niet.

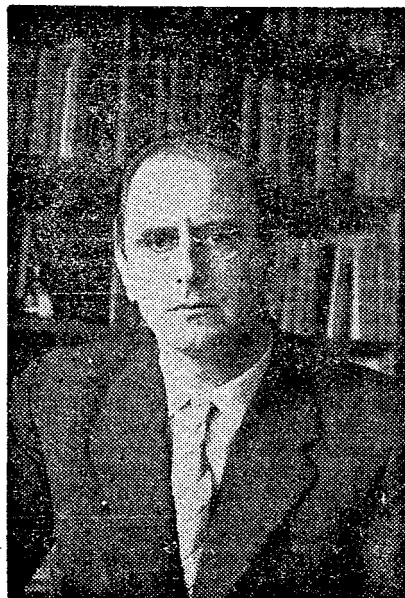
Nu de spanningen op de arbeidsmarkt nog voortduren, wil de regering het prijsverloop nog nauwlettend in het oog houden. Niet het minst de economisch zwakken zijn hiermee gebaat. Juist met het oog op hun kwetsbaarheid benadrukte drs. De Pous, dat de cent of het dubbeltje prijsverhoging hem evenzeer ter harte gaat als de miljoenen, die bij het aardgasproject zijn betrokken.

Het was de minister mogelijk, pessimisme over het verloop van de conjunctuur ongegrond te verklaren. Zeker, de wagen rijdt niet meer zo snel als zij heeft gedaan, maar de bewindsman achtte bepaald geen redenen aanwezig om de toekomst met zorg tegemoet te zien.

Het was vooral naar aanleiding van vragen van de heren Geuze (c.h.) en Elfferich (a.r.), dat drs. De Pous inging op de gevolgen van de langdurige koude. Deze zijn minder gunstig: een bouwproductie die over het hele jaar gerekend zes procent lager zal liggen dan was geraamd, en als gevolg van de grote koleninvoer een verslechtering van de betalingsbalans met ongeveer 150 miljoen gulden. Wat de woningbouw betreft betekent het productieverlies het achterwege blijven van de bouw van ongeveer vijfduizend woningen. Men mag toch wel vurig hopen, dat de betrokkenen middelen zullen vinden om dit ernstige productieverlies op enigerlei wijze te verzachten.

De heer Elfferich roerde in zijn betoog, een van de laatste, dat hij in de Senaat hield, een groot aantal onderwerpen aan. Hij begon zijn uiteenzetting met een woord van dank aan het adres van minister De Pous. Vervolgens schonk hij ruime aandacht aan de gevolgen van de winter en hij wees er in dit verband op, dat onze afhankelijkheid van de techniek zo groot is geworden, dat enkele uren stuifsnieuw voldoende waren om op tal van gebieden stagnatie te veroorzaken.

Uitvoerig ging de heer Elfferich in op de problemen, waarvoor de middenstand zich momenteel ziet geplaatst. Tal van veranderingen voltrekken zich. Grootwinkelbedrijf en zelfbediening treden in de plaats van de traditionele middenstandsbedrijven. Toch geloofde de heer Elfferich er niets van, dat deze

MINISTER DE POUS

ontwikkeling het einde van de winkeldrijvende middenstand moet betekenen. Er zijn nieuwe mogelijkheden.

Twee van deze mogelijkheden noemde de a.r. Senator met name. In de eerste plaats dient de middenstand zijn aandacht te richten op de specialzaak, een type, dat naast het grootwinkelbedrijf een kans heeft. Daarnaast dient te worden gezocht naar samenwerkingsvormen met de collega's-vakgenoten. Van de zijde der overheid is hiertoe actieve en doeltreffende medewerking gewenst.

Ruime kredietmogelijkheden vroeg de heer Elfferich vooral voor de middenstanders, die uit de oude stadskernen, die worden gesaneerd, moeten verdwijnen. Deze middenstanders moeten ook kunnen profiteren van een goede bedrijfs-economische voorlichting.

Tenslotte hield de heer Elfferich een krachtig pleidooi ten gunste van de ontwikkeling van de achtergebleven gebieden. Vooral is het nodig, dat ook van Nederlandse zijde industrieën in de ontwikkelingslanden worden gevestigd. Op langere termijn is het tot hun eigen schade als de ondernemers nu het oog sluiten voor de kansen, die er in de ontwikkelingslanden liggen. Uit de memorie van antwoord over de begroting meende de heer Elfferich te mogen concluderen, dat minister De Pous bereid is, krachtig steun te verlenen daar, waar dit noodzakelijk is.

Het behoeft niet te verbazen, dat de Europese zaken in dit debat zeer veel aandacht kregen. Het was de eerste maal, dat de Senaat de gelegenheid kreeg, zijn standpunt uiteen te zetten over het mislukken van de onderhandelingen over Englands toetreding tot de E.E.G. Ook thans werd scherpe kritiek uitgeoefend op de houding van Frankrijk, in het bijzonder in een zeer bewogen en sympathiek betoog van de socialistische Senator Kapteyn.

Maar dat, ondanks de bezwaren, het werk in de E.E.G. niet kan worden stilgezet, bleek evenzeer. Heel duidelijk kwam dit tot uiting in het debat over de begroting van de Staatsmijnen en het Staatsgasbedrijf. Hoe langer hoe meer wordt duidelijk, dat de energievoorziening, ook die van ons land, in toenemende mate een internationale aangelegenheid aan het worden is.

Wie heden ten dage een gefundeerd oordeel wil vellen over deze zaak, dient op de hoogte te zijn van de energievraagstukken, niet alleen van de E.E.G., maar van bijna de halve wereld. Daarbij zijn niet alleen energie-technische, maar ook politieke aspecten in het geding. Te noemen valt de toenemende olie-invoer in de E.E.G. vanuit de Sowjetunie en geopperde plannen om een Europees aardgasnet aan te leggen, dat vertakkingen heeft tot in de Sahara en ver in Rusland.

Men kan zich hiervan niet afmaken. Het normale verloop van het dagelijks leven, de welvaart, de werkgelegenheid, zijn in hoge mate afhankelijk van een onbedreigde energievoorziening. De aanvoer van de nodige brandstoffen mag op geen enkele moeilijkheid stuiten, noch van technische, noch van politieke aard.

Het kost zeer veel studie om goed in deze problematiek door te dringen. Ook onze partij moet over dergelijke zaken gefundeerd kunnen meespreken. Men kan zich voorstellen, dat daartoe de mankracht ontbreekt. Maar is het niet onder meer deze ontwikkeling, die ons herinnert aan de noodzaak van een nauwere samenwerking tussen de christendemocratische groeperingen in ons land? Een winstpunt van een dergelijke samenwerking is immers óók, dat door specialisatie en doeltreffende taakverdeling de mogelijkheid tot een betere beoordeling van deze uiterst moeilijke aspecten van het regeringsbeleid wordt vergroot.

GRONINGEN

Chr. Coöperatieve Spaarbank
„EIGEN HAARD” G.A.
LOPENDE DIEP — GRONINGEN

Spaarrente leden	3½ %
Spaarrente niet-leden	3¼ %
Jeugdspaarrente met 10% premie	3½ %

N.V. DIJKSTRA'S DRUKKERIJ
1/4 BOEKDRUKKERIJ
GEBROEDERS HOITSEMA

Drukkers voor *Hemdel*
Nijverheid en Wetenschap

Peizerweg 138 - Tel. 05900-51541

„Bonte Floek”

**BOOMKWEKERIJEN
GLIMMEN (Gron.)**

Leveranciers aan diverse gemeenten
Prijzen op aanvraag

JUTE ZAKKEN

voor binnenland en export
EEN VERTROUWENSARTIKEL

Noord-Nederlandsche Zakkenhandel N.V.
GRONINGEN - EEMSKANAAL N.Z. 48
Telefoon 0 5900-3 13 45 (4 lijnen)
Telegramadres „Jute” Telexnummer 53073

AUTOMOBIELBEDRIJF J. KNOOP N.V.

ADUARD GRONINGEN
05903 - 235 Oosterhamrikkade 2
05900 - 27465

WIJ HEBBEN STEEDS VOORRADIG:
z.g.a.n. personenauto's
Komt U eens kijken? Inruil en financiering mogelijk.

Mijn ogen gun ik een bril van v. d. Munnik

GRONINGEN: Brugstraat 27 - Heerestraat 82
HEERLEN: Stationsstraat 9

FIRMA KOOS - GRONINGEN

TE KOOP **Dekleden** TE HUUR
Lage Der A 5 - Tel. 23929

Noorman's Groothandel

NOORDERHAVEN N.Z. 39 - GRONINGEN

Wij leveren via uw melkhandelaar:
ZOETERMEER'S ROEM MARGARINE
NUTRICIA KOFFIEMELK
BIER, LIMONADE EN HERO PRODUCTEN

TALENS

de grootste overhemdenzaak
(ook naar maat)
BRUGSTRAAT 19 — GRONINGEN

Succes
MEUBELN

Voor Uw interieur
Meubelfabriek
„Succes”

Nieuwe Pekela / Tel. 05978-5324
Toonkamer:
Oosterhamriklaan 47, Groningen.

GOUDA

HOE MEN ER OOK OVER DENKT ...
voor Gouda en omgeving geldt:
VAN DER GRAAFF
voor begrafenissen

AMSTERDAM

GEZOND, GEZELLIG EN 'T GOEDKOOPTST
is het stoken met de kolen van de

FIRMA S. DOGGER Hzn.

SCHINKELKADE 14 - TELEFOON 72 25 18
ANTRACIET
BRECHCOKES en OLIE voor centrale verwarming

drukkerij libertas verzorgt al uw drukwerk

drift 13, utrecht, tel. 030-11811

doordat wij beschikken over een eigen layout-afdeling, foto-archief en automatische adresseer- en inrichting, kunt u al uw handels-, reclame- en periodiekendrukwerk met een gerust hart geheel aan ons overlaten. wij zorgen dan voor een verantwoorde, esthetische uitvoering en een correcte en vlotte aflevering.

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

BAGGERMAATSCHAPPIJ TJAART VAN DER MOLEN NV

GRONINGEN

Hoornsdediep 3 — Telefoon 05900 - 23928

GEBR. LOMMERTS N.V. Koel- en vriestransporten

Havenstraat 38 — Delfzijl — Telefoon 05961 - 3633
Westersingel 120 — Rotterdam — Telef. 010 - 134658

Gjaltema's Timmerfabriek „Volharding“ N.V.

MARUM (Gr.)

Telefoon 05944 - 531 — 05900 - 45866

Uw adres voor alle timmerwerken en standaardkasten

N.V. Betonbouw

v.h. Firma Kool & Wildeboer

GRONINGEN, Phebensstraat 3, Telefoon 05900-34000
Utiliteits- en waterbouw

N.V. BOUWBEDRIJF KNOOP & GIEZEN

Groningen

WONING- EN UTILITEITSBOUW

Vechtstraat 60 - Telefoon no. 0 5900 - 22300

Oosterhof's Aannemersbedrijf

GRIJPSKERK — LEEUWARDEN

WEGEN-, GROND- EN WATERWERKEN

VERKOOP VERHUUR

VAN LOON'S

Woningbur. en Assurantiekantoor

Hoornsdediep 30 - GRONINGEN - Telefoon 27986
Dir.: L. J. van Loon

ADMINISTRATIE VASTE GOEDEREN

Houthandel en kistenfabriek MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05457-561 Telefoon 06750-3748

Houtzagerij- Houthandel- Kistenfabriek

F. W. v. d. Peppel - aannemer

Machinale houtbewerking

O. ARNH.WEG 5 - LUNTEREN - TEL. 08388 - 392

MACOLUX HAMERSLAGLAK

Synthetische industriële effectlak voor de metaalverwerkende industrie

N.V. LAK- EN VERFFABRIEK MACOSTAN EDE
Telefoon 2047 (0838).

Chroesjtsjef wil Westen n

CHROESJTSJEF bewijst de landen van de vrije wereld ook wel eens een goede dienst — als hij in een overmoedige bui is. Of hij een stevig glas gedronken had weten we niet. Maar toen hij vorige week op een receptie in Moskou de Chinese ambassadeur om de hals viel en mededeelde, dat de Sowjetunie en communistisch China samen de laatste schep aarde op het graf van het kapitalisme zullen werpen, als dit begraven zal worden, liep hij toch wel wat te hard van stapel.

Nu was deze exclamatie bedoeld om voor de buitenwereld olie te werpen op de hoog opslopende golven van het Russisch-Chinese geschil en om te doen alsof dit (ideologische) conflict de broederlijke samenwerking tussen de beide communistische machten niet zou kunnen verstoren. Maar ook heeft Chroesjtsjef — waarschijnlijk onbedoeld — opnieuw bevestigd, dat hij het op de ondergang van de vrije wereld heeft voorzien. En dat al het gepraat over een vreedzaam samenleven tussen de 'socialistische en de kapitalistische werelden' en een mogelijk samengaan van de westelijke mogendheden en de Sowjetunie tegen het snel opkomende Chinese gevaar ten enen male elke grond in de werkelijkheid mist.

WIJS WOORD

De Amerikaanse ambassadeur bij de Verenigde Naties, Adlai Stevenson, heeft in dit verband wijze woorden gesproken, toen hij in de afgelopen week verklaarde dat „de vijandigheid en expansiezin van het communisme een formidabele macht tegenover ons plaatst, onverschillig of Chroesjtsjef en Mao Tse Toeng samengaan of onafhankelijk van elkaar optreden. Hun onenigheid draait totdusver alleen om de vraag, of het kapitalisme op vreedzame of op gewelddadige wijze moet worden begraven. Beiden zijn zij voorstanders van de begrafenissen“. En de woorden van Chroesjtsjef en de sinistere glimlach van de zo demonstratief omhelste Chinese ambassadeur zijn er om de juistheid van deze uitspraak van Stevenson te onderstrepen.

VERANDERD

Het is overigens niet voor het eerst, dat we in deze rubriek dit onderwerp aan de orde stellen. En er is een tijd geweest, dat men het er over het algemeen wel mee eens was, dat het niet veel zou uitmaken, of men nu door de hond (de Sowjetunie) of door de kat (communistisch China) zou worden gebeten.

Deze wetenschap heeft de vrije wereld voor nog meer beproevingen dan zij al heeft doorgemaakt, behoed. De laatste tijd denkt men er echter anders over. Sinds de Russische terugtocht uit Cuba, die vergezeld ging van een snelle verslechtering in de betrekkingen tussen Peking en Moskou en van een toespitsing van het ideologische conflict, heeft bij velen de mening postgevat, dat er voortaan met de Sowjetunie wel te praten zou zijn.

EEN BEELD

Dit laatste meende men om twee-erlei redenen te mogen aannemen. Enerzijds omdat de Sowjetunie nu wel zou hebben ingezien, dat de westelijke mogendheden en in het bijzonder de Verenigde Staten niet voor een derde wereldoorlog zullen terugschrikken, als

De Gaulle en Chroesjtsjef, toen zij elkaar in april 1960 in Frankrijk ontmoetten. De generaal meent, dat er wel met de Rus te praten valt, als de Russisch-Chinese tegenstellingen een nog dreigender karakter krijgen.

hun vrijheid op het spel zou staan. En anderzijds omdat de breuk tussen de Sowjetunie en communistisch China zo definitief zou zijn geworden, dat Chroesjtsjef wel eieren voor zijn geld zou moeten kiezen, nu het nog niet te laat is. Beide elementen bij elkaar gevoegd zouden het beeld opleveren van een in de hoek gedrongen Rusland, dat tot een akkoord met het Westen zou willen komen om zich in de rug gedekt te weten, voor het geval het conflict met de Chinese communisten (dat veel dieper gaat dan de ideologie alleen) nog dreigender vormen zou gaan aannemen.

EEN VISIE

Een van degenen, die niet alleen in een dergelijke ontwikkeling geloven, maar haar ook tot een wezenlijk onderdeel van hun politieke denkbeelden maken, is niemand minder dan generaal De Gaulle. En het is dan ook naar aanleiding van zijn plannen met Europa, dat we dit uiterst belangrijke onderwerp nogmaals hebben aangesneden. Opdat er geen misverstand bestaat over het vele, dat thans op stapel staat — wanneer althans zou worden toegegeven aan de verlangens van de generaal. Er is nog altijd reden om aan te nemen dat De Gaulle — ongetwijfeld zonder het te willen — hard bezig is, de begrafenissen van wat Chroesjtsjef gemakshalve het kapitalisme noemt, te bespoedigen.

Niemand zal er aan twifelen, dat de generaal gelooft in zijn eigen visie op het wereldgebeuren en de rol die een rondom Frankrijk gegroepeerd Europa daarin kan spelen. Ook zal niemand er behoefte aan hebben te ontkennen, dat De Gaulle een groot Fransman is. Maar dat is nog geen garantie, dat hij het dus bij het rechte eind moet hebben.

VERNEDEREND

Het grote bezwaar dat wij tegen de visie van de generaal hebben is, dat hij de consequenties weigert te aanvaarden van de toch ook door hem in principe erkende feit, dat de landen van de vrije wereld en met name die, welke in de Navo zijn verenigd, samen moeten werken, willen zij zich tegenover het agressieve communistische blok kunnen handhaven. De Gaulle erkent bij speciale gelegenheden, dat deze samenwerking onontbeerlijk is, maar hij spreekt dan telkens vanuit de situatie van het ogenblik. En hij doelt dan in wezen alleen op de een of andere militaire samenwerking, welke hier op neerkomt, dat de verdediging van Europa de eerste jaren nog volkomen afhankelijk zal zijn van de afschrikwekkende kernmacht van de Verenigde Staten als

Verplaatsbare HOUTEN GEBOUWEN

Directie- en schaftketen
Noodwoningen,
scholen en kerken.
Directie- en schaft-
wagens
etc.

HOUTBOUW **HAHBO**
HARDINXVELD

Telefoon Hardinxveld-Giessendam 2141

leidende wereldmogendheid. Maar in zijn hart is De Gaulle er van overtuigd, dat er zo spoedig mogelijk een eind moet komen aan deze naar zijn oordeel vernederende afhankelijkheid.

TENDENS

De Gaulle gaat er zonder meer van uit, dat Europa — wat zijn verdediging betreft — niet zeker kan zijn van de onvoorwaardelijke steun van de Verenigde Staten in geval van een oorlogssituatie. Het gaat hier in wezen dus al om een vertrouwenscrisis, waarbij het er van tijd tot tijd inderdaad op lijkt, of het gelijk aan de kant van de generaal is.

Er hebben zich in de afgelopen jaren enkele ontwikkelingen voorgedaan die de schijn wekken, dat De Gaulle zich terecht zorgen maakt. Per slot van rekening is er een tendens — door Chroesjtsjef heel bewust in de hand gewerkt — naar een streven naar een Amerikaans-Russisch vergelijk over de voornaamste problemen, die Oost en West verdeeld houden. En bepaalde Amerikaanse maatregelen, die verband hielden met de rol, die de Verenigde Staten in militair opzicht in Europa op zich genomen hebben, hebben inderdaad de indruk kunnen wekken, dat er sprake was van een heroriëntering in Washington, waarvan Europa de dupe zou kunnen worden.

VERDACHT

In werkelijkheid ging het bij maatregelen om heel andere dingen om zaken die slechts verband hielden met de mogelijkheden, welke de deringen op het gebied van de ontwikkeling van kernwapens en projectielen de Verenigde Staten militair-strategisch terrein boden. komt nog bij, dat de weinig vriendelijke opvattingen van De Gaulle over Amerikaanse bereidheid, voor een kernoorlog te riskeren, al dan van voor de tijd dat bedoelde ten zich ging voordoen en er maatregelen genomen werden, die een verkeerde indruk konden vestigen, als zij op bepaalde manier werden uitgelegd. En dat mag toch op zijn minst eens zins verdacht worden genoemd, als de generaal er bij wijze van ken al tien of meer jaren geleden

Verhoeff's Isoleer-

Rotterdam - Wijnhaven 8

overtuigd was (en dat was hij in daad) dat Europa zich niet op de enige Staten kon verlaten, dan ten zijn motieven in een andere ting worden gezocht.

GEEN PLAATS

We noemden De Gaulle een Fransman. Deze aanduiding houdt beperking in, want zijn grootte gebonden aan zijn nationaliteit, het volk, waarvan hij zelf deel maakt. Hij is in de eerste plaats Fransman en hij kan niet verdragen dat land niet meetelt in de gemeenschap der volkeren. In de tweede wereldoorlog heeft hij met een fanatieke zettingsvermogen van de eer van zijn land gered, wat er te redden van na de oorlog heeft hij jarenlang ten toezien, hoe zijn land afgelees

De nieuw

EEN dezer dagen heeft zich aan levisie een nieuwe ster voorgedaan. Het is de „Nationale Stichting Televisie Nederland“, die zich aandient gegadigde om op het tweede televisiekanaal programma's te gaan uitzenden van culturele aard, nl. op het gebied van ontspanning, voorlichting en ontwikkeling. Deze stichting denkt inkomsten te ontvangen van een nieuwe vennootschap, die zich het zorgen en uitzenden van reclameschappen via de televisie ten doel stelt. Nu er kortgeleden een nota is geschreven van de Doctor Abraham van der Stoep over Televisie en Reclame — welke nota elders in dit nummer wordt aangekondigd — is het interessant na te gaan, in hoeverre de nota getrokken lijnen in het algemeen wijzen op aanvaarding dan wel verwerping van dit nieuwe project. In de nota van de Kuypersstichting wordt het door de staatssecretaris voorgestane systeem van reclamevisie afgewezen. Een van de belangrijkste redenen hiervoor is, dat in systeem — waarbij de programma's van culturele aard door een opgericht lichaam worden verzorgd — de cultuur op indirecte wijze aan commerciële doeleinden dienstbaar gemaakt.

HET interessante in de opzet van de T.V.N. is nu, dat er blijkbaar poging is gedaan dit bezwaar van commerciële binding der programma's te ondervangen. De programma's worden niet door een winstmakende maatschappij, maar door een maatschappij met winst-beogende stichting verzorgd. aanzien van de samenstelling van de uitzendingen behoeft deze stichting geen inspraak van de reclame- en de ondernemingen en van de reclame- en de ondernemingen te dulden. De stichting dient zich als een onafhankelijke, nationale, rechtzinnige uitzendorganisatie. Haar verband met de televisiereclame is, dat reclamemakende ondernemingen verplicht is aan haar de uit reclame kregen baten in hoofdzaak af te

steeds begraven

en positie, waarin het als Europese
ogendheid niet eens meer opviel.
zo kon het gebeuren, dat de gene-
al zich een beeld ging vormen van
en herboren Frankrijk, dat niet langer
hankelijk zou behoeven te zijn van
achtige bondgenoten, die zich aan de
ansen overigens weinig gelegen lieten
egen. Langzaam maar zeker rijpte bij
Gaulle het plan, waar we nu tegen
en zitten te kijken en waarin —
geraad zouden we willen zeggen —
en plaats is voor de Verenigde Sta-
en en Engeland.

laris-raketten aan om de superieure
rol van de Verenigde Staten op het
gebied van de kernwapens aan de kaak
te stellen.

ZONDER VS

De Gaulle maakt er nu geen geheim
meer van, dat hij het binnen betrekke-
lijk korte tijd zonder de bescherming
van de Amerikaanse kernwapens zal
kunnen stellen, omdat zijn eigen kern-
macht dan groot genoeg zal zijn om een
eventuele agressor af te schrikken. Hij
is er thans geheel op uit, een eind te
maken aan de Amerikaanse en Britse
invloeden op het Europese continent.
Vooral probeert hij aan te sturen op
het vertrek van de Amerikaanse en
Britse strijdkrachten in Duitsland. Hij
doet dat door zich te beroepen op het
onlangs gesloten Frans-Duitse verdrag,
waarin ook tot militaire samenwerking
is besloten. Wanneer Frankrijk er in
slaagt, ook wat de wapenleveranties
betreft de plaats van de Amerikanen
in te nemen, dan zal er een zeer ge-
compliceerde situatie ontstaan in de
betrekkingen tussen de Verenigde Sta-
ten en de Bondsrepubliek, die haar
weerslag zal hebben op de Amerikaanse
buitenlandse politiek. De verande-
ringen, die zich de laatste tijd hebben
voltrokken met betrekking tot landen
als Turkije, Italië, Spanje enz. zouden
dan ook wel eens tot West-Europa kun-
nen uitbreiden.

VEETO

Toen De Gaulle in 1958 opnieuw
het bewind kwam, moest hij eerst
het netelige Algerijnse probleem tot
oplossing brengen. De strijd in dat
gebied eindigde niettemin in een Fran-

er-venbouwbedrijf N.V.

ISOLATIEWERKEN
KETELBEMETSELINGEN
OVENBOUW

foon 120325

aftocht, al mag beslist niet worden
ezegd, dat het een oneerful einde
was. De generaal kon zich toen einde-
lijk op zijn grote plan werpen. De ban-
en met West-Duitsland, reeds door
de Gaulles' voorgangers gelegd en ver-
evigd, werden nog nauwer aange-
aald. Maar de verwijdering tussen
Frankrijk enerzijds en Amerika en En-
gland anderzijds werd met de dag
groot. De Gaulle ging zijn eigen weg,
eigerde met Amerikanen en Britten
ereldproblemen te bespreken en pro-
deerde de oude Adenauer tijdens parti-
liere gesprekken die afwisselend in
Frankrijk en Duitsland werden ge-
neerd, voor zijn plannen te winnen.
En op het ogenblik dat hij meende,
kan deze steun verzekerd te zijn, sprak
zijn veto uit over Englands toela-
ng tot de EEG en greep hij vervol-
ngs het tussen Kennedy en Macmillan
esloten pact van Nassau over de Po-

HERSENSCHIM

En dat is nog niet alles. De Gaulle
gaat bovendien uit van een veronder-
stelling, die vorige week nog door
Chroesjtsjef zelf werd gelogenstraft. De
generaal is er van overtuigd, dat het
opkomende Chinese gevaar de Sowjet-
unie zal noodzaken met de westelijke
landen tot een vergelijk te komen. Hij
gaat zelfs zo ver, dat hij gelooft in een
herboren Europa, waarvan ook het hui-
dige Sowjetblok deel zal uitmaken. De
gedachte dat hij een hersenschim na-
jaagt, zet hij ver van zich af, blijkbaar
ordat hij meent met de blik van een
ziener in de toekomst te kunnen schou-
wen. En hij leeft zo ver van de werke-
lijkheid af, dat hij zich eenvoudig niet
kan voorstellen, dat de vrije landen een
prooi van de rode wolven zullen wor-
den, als zij niet bij elkaar blijven, maar

De enquête onder onze abonnees

Voor de redactie van Neder-
landse Gedachten is het een ver-
heugend teken, dat zoveel abone-
nees gehoor hebben gegeven aan
het verzoek het vragenformulier
in te zenden, dat voorkwam in
ons blad van 12 januari j.l.

Nog dagelijks komen de for-
mulieren binnen. Aangezien de
redactie gaarne de conclusie zo
spoedig mogelijk voor zich wil
hebben, is met de uitwerking
reeds een begin gemaakt.

Onze eerste indruk is, dat wij
over een groot aantal meelevende
abonnees beschikken. Van de mo-
gelijkheid om speciale wensen
kenbaar te maken, is druk ge-
bruik gemaakt.

Onze hartelijke dank aan hen,
die medewerkten.

Chroesjtsjef met president en mevrouw
Kennedy tijdens de besprekingen, die
beide staatslieden in juni 1961 in Wenen
hebben gevoerd. Ook toen was de Rus
al van plan, het Westen te „begraven”.

zich door een kwaad gerucht laten ver-
spreiden. En daarom zullen er midde-
len gevonden moeten worden om hem
tot werkelijkheid terug te roepen, voor-
dat het te laat is.

V.N. en de nota van de Kuypersstichting

Zo te zien, is hiermede een van de
hoofdbezwaren van de nota van de
Kuypersstichting tegen commerciële te-
levisie ondervangen. Verdient deze
ouwe opzet dan niet onze steun?
Laten wij eens een ogenblik aannem-
en, dat inderdaad het in de nota ge-
oemde bezwaar van een commerciële
inding van de culturele programma's
ondervangen is. Dan ontstaat dus deze
guur, dat een bepaalde stichting, met
en het bestuur een aantal te goeder
aam bekend staande Nederlanders,
an de overheid het recht vraagt om
enals de reeds bestaande omroepor-
nismaties (en de N.T.S.) algemene te-
visieprogramma's te mogen verzor-
en, en daarvoor gebruik te maken van
e inkomsten die uit het maken van
elame voortvloeien. Hoe dienen wij
eze stichting dan te beoordelen?

der meer exclusief voor haar eigen uit-
zendingen op te eisen. Het is duidelijk,
dat hier iets niet deugt.
Van tweeën één: de stichting ver-
zorgt haar programma's vanuit een
commerciële doelstelling of zij doet dit
niet.

Verzorgt zij haar programma's van-
uit een commerciële doelstelling, dat
geeft zij een commercieel-gebonden
cultuur, die pertinent door ons moet
worden afgewezen.

VERZORGT zij haar programma's
niet vanuit een commerciële doel-
stelling, dan komt zij daarin geheel
overeen met de bestaande omroepver-
enigingen. Indien aan de omroepver-
enigingen de eis wordt gesteld dat zij
door hun ledental bewijzen een be-
paalde, een in brede kring aanvaarde
visie op radio en televisie tot uitdruk-
king te brengen, dan is het onrecht-
vaardig de T.V.N. tot de televisie toe
te laten zonder aan deze organisatie
dezelfde eisen te stellen. Indien de
overheid niet dezelfde eisen zou stel-
len, doch bij de T.V.N. genoegen zou
nemen met de aanwezigheid van een
min of meer willekeurig samengesteld
comité — terwijl zij in alle andere ge-
vallen een massa-organisatie vraagt —
dan zou de overheid de verschillende
gegadigden niet op voet van gelijkheid
behandelen. Zij zou dan aan de een
geheel andere maatstaven aanleggen
dan aan de ander. Dat nu is een over-
heid in een rechtsstaat onwaardig en
dan gaat het in geen geval aan, dat
deze nieuwe gegadigde voor televisie-
zendtijd bij voorbaat en met uitsluiting
van alle anderen, de baten van de re-
clame in de televisie geheel voor haar
doeleinden krijgt toegewezen.

Zó gesteld is het duidelijk, dat de
figuur van een „Nationale Televisie
Stichting Nederland” nimmer onze in-
stemming kan verdienen. Het is een
figuur, die de rechtsgelijkheid in ons
land op ontoelaatbare wijze verbreekt.

MAAR, zo kan men ons tegenwerpen,
M wordt op deze wijze niet de doel-
stelling van de stichting geheel en al
over het hoofd gezien? Is het niet zo,
dat de stichting reeds krachtens haar

opzet het gehele Nederlandse volk
vertegenwoordigt, terwijl dit bij de
omroepverenigingen, die immers le-
vensbeschouwelijk „gekleurd” zijn,
niet het geval is?

Indien men dit argument zou aan-
voeren, dan zou daarmee de discus-
sie verlegd worden naar een punt, dat
sinds de oorlog voortdurend aan de
orde is geweest en met name in de dis-
cussie over de doorbraak een rol
speelt: wanneer is een organisatie zo
„algemeen”, dat zij inderdaad het ge-
hele volk representeert?

Ieder zal zelf dienen uit te maken
of hij tot een levensbeschouwelijk „ge-
kleurde” organisatie wenst toe te tre-
den of niet. En vast staat, dat nog
steeds zeer vele Nederlanders op prin-
cipiële of andere gronden aan de le-
vensbeschouwelijk „gekleurde” orga-
nismaties de voorkeur geven.

Maar waar dat het geval is, dan kan
men toch niet staande houden, dat een
organisatie van een niet-levensbes-
chouwelijk gekleurd karakter een
streepe voor zo mogen krijgen op
organisaties die zulk een kleur wel
vertonen. Ook dit is een kwestie van
recht. En het is de taak der overheid
er voor te zorgen, dat ieder zijn recht
krijgt.

Duidelijkheidshalve keren wij de si-
tuatie nog even om. Wat zouden de
voorzitters van een algemene een-
heidsomroep zeggen, indien aan b.v.
een rooms-katholieke of een protes-
tants-christelijke organisatie bij uit-
sluiting het gehele tweede televisieka-
naal of een groot deel daarvan ter be-
schikking zou worden gesteld, te be-
kosten uit de opbrengsten van re-
clame! Ieder zou dat als een grove on-
billijkheid aanvoelen, en terecht. Maar
dan geldt voor een zogenaamde alge-
mene organisatie precies hetzelfde.

Het is dezelfde problematiek welke
wij in Nederland kennen sinds het ont-
branden van de schoolstrijd. Nog
steeds valt het de tegenstanders van
levensbeschouwelijk „gekleurde” orga-
nismaties blijkbaar moeilijk in te zien,
dat zij niet op voorhand het recht en
de volksovertuiging aan hun zijde
hebben.

**VERTROUWENS ADRESSEN
VOOR EIGEN**

**CLAEYS - maaidorsers
BAMFORDS - oprappersen**

Importrice voor westelijk Nederland
W. VAN GEMEREN & ZONEN N.V., — Group (Z.H.)
telefoon (01860)—2050

**HOLWERDA ZONEN
Dokkum**

VOOR AL UW TRANSPORTEN
IN BINNEN- EN BUITENLAND
Dokkum: telefoon 05190-2292 (2 lijnen) - Buiten kantoor tijd 2580
Rotterdam: telefoon 010-171317

**Landbouwwerktuigen- en
machinefabriek**

Vicon

H. VISSERS N.V. — NIEUW-VENNEP
Telefoon 02526—841 (7 lijnen)

FIRMA J. F. VAN DRIEL

**SMEDERIJ
FABRIEK VAN LAND- EN TUINBOUW-
GEREEDSCHAPPEN**
Venneperweg 467, tel. 02526-293-533, Nieuw Vennepe

DE WAREBOOM Café-restaurant
Groest 80 — Hilversum
Telefoon (02950)-44451

Zalen voor alle doeleinden. Verzorgd
restaurant, prima consumpties. Prijzen
op aanvraag. Capaciteit diners: 700 per-
sonen.

**Getron Handels- en
Transportonderneming**

VIERAMBACHTENKADE 6 - SPIJKENISSE
Telefoon 01880 - 2929, 2876.
Binnenlandse en internationale transporten.
Partijgoederen - zwaar transport, verhuizingen.

WESTLAND

H. HORTENSUS & ZON METSELAARS en
AANNEMERS
Bevelen zich beleeft aan voor
alle voorkomende werkzaamheden
**NIEUWBOUW - VERBOUW - BETONWERK
EN VERDERE REPARATIE**
STOKDIJKKADE 100 — NAALDWIJK
Telefoon 01740 - 48 08

DE LIER - TEL. 2215
NAALDWIJK - 4163

Dekker

DELFT - MARKT 49
TEL. 23762
DEN HAAG - TEL. 366
BEEKL. 366 632311

Voor: Tricotages - Lingerie en Kousen

**FIRMA B. BOERS
GRONDSTOOMBEDRIJF**
DIJKWEG 87 — NAALDWIJK
Telefoon 0 1740 - 4225

**Drukkerij - Papierhandel
DE OLDEHOVE**
J. VAN ESSEN
NAALDWIJK - Postbus 23 - TELEFOON 01740-4056

Uw drukker voor handel en industrie
Gaarne staan wij u met modellen en offerte ten dienste.
Ook uw adres voor doorslagpapier, cyclostylepapier enz.

FA. A. HOGENBOOM & ZN.
GRANEN EN VEEVOEDER
KAASHANDEL
Prinsegracht 8 - Telefoon 01740 - 4215 - b.g.g. 4866
HONSELERSDIJK

**Firma A. v. d. Meer & Zoon
AANNEMERSBEDRIJF**
ONTWERPEN, NIEUWBOUW, ONDERHOUD
Hofstraat 7 - Telefoon 01740 - 4239
HONSELERSDIJK

Geef dit blad door!

Reclame en televisie

GRAAG willen wij de aandacht vestigen op een zo juist gepubliceerde nota over Reclame en Televisie. Het is een nota opgesteld door de Doctor Kuypertstichting onder auspiciën van de centrale commissie van het College van Advies der Anti-Revolutionaire Partij. *)

Het onderwerp, dat in deze nota wordt behandeld is ongetwijfeld van de hoogste actualiteit. Nog slechts ruim een week geleden hebben de staatssecretarissen Scholten en Gijzels aan de Tweede Kamer doen blijken, dat zij hun voorstel handhaven om het tweede televisiekanaal voor een gedeelte ter beschikking te stellen aan een commerciële organisatie, die niet alleen reclame-boodschappen zal verzorgen, maar tevens de programma's die deze boodschappen omringen. Aangenomen mag worden, dat dit onderwerp thans binnen afzienbare tijd door de Tweede Kamer in het openbaar zal worden behandeld. Hoe pakt de nota van de Kuypertstichting dit veelomstreden vraagstuk aan?

De nota geeft een typisch antirevolutionaire aanpak te zien door welbewust voorop te stellen, dat het vraagstuk alleen mag worden benaderd vanuit het gezichtspunt der gerechtigheid; over het al dan niet toelaten van reclame in de televisie mogen alleen overwegingen van onkreukbare rechtvaardigheid beslissen. De beschikbare televisiezendtijd zal op een billijke en rechtvaardige wijze onder de verschillende gegadigden moeten worden verdeeld, tegen de achtergrond van de in de Grondwet en in het verdrag van Rome vastgelegde vrijheid van meningsuiting.

De gehele nota is te kenschetsen als een poging om in concreto vast te stellen, wat ten aanzien van het gehele probleem van de reclame-televisie door de eis der rechtvaardigheid wordt gevorderd. De bij dit vraagstuk in het geding zijnde belangen worden zo zorgvuldig en eerlijk mogelijk tegen elkaar afgewogen.

Allereerst is er het belang van het bedrijfsleven. Heeft het bedrijfsleven er werkelijk baat bij, dat reclame in de televisie wordt toegestaan? Wordt onze nationale economie er werkelijk mee gediend? De nota komt tot de conclusie, dat dit slechts zeer

ten dele het geval is. Daarnaast wordt echter vastgesteld, dat het niet juist is te stellen, dat het economisch volksbelang zich duidelijk tegen deze toelating zou verzetten.

Vervolgens staat de nota stil bij de belangen van het kijkend publiek. De kijkers hebben er recht op, dat zij over een zo ruim mogelijke keuze beschikken tussen verschillende cultureel gerichte programma's. Het culturele volksbelang vergt echter, dat die culturele programma's vrij zijn van commerciële bindingen. Commerciële binding van de cultuur berooft de cultuur van haar vrijheid, terwijl naar antirevolutionair beginsel de cultuur zich juist in vrijheid behoort te kunnen ontplooiën. Zij mag niet door aan de cultuur wezensvreemde machten (b.v. door de macht van het kapitaal) overheerst worden.

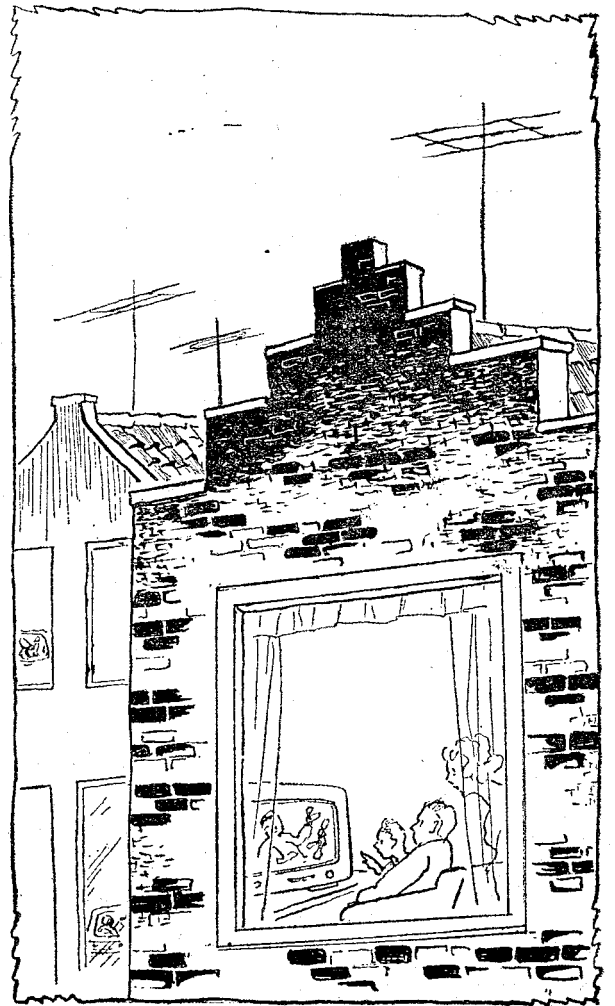
Na de bij het vraagstuk betrokken belangen te hebben uiteengezet, wordt getracht deze op een rechtvaardige wijze tegen elkander af te wegen. Op het eerste gezicht lijken de genoemde belangen op een onoplosbare wijze met elkaar in conflict te komen. De belangen van het bedrijfsleven wijzen enerzijds in de richting van een toelating van reclame in de televisie; daarnaast is er het beginsel van de vrijheid van meningsuiting, dat de overheid verplicht niet zonder klem van redenen een bepaalde vorm van meningsuiting uit het communicatiemiddel dat televisie heet, te weren. De belangen van de kijker wijzen op het eerste gezicht in de richting van een afwijzing van reclame-televisie; het is immers in het belang van de kijker dat hij een zo groot mogelijke keuzemogelijkheid heeft tussen verschillende (niet aan commerciële doeleinden gebonden) culturele programma's.

In de nota wordt echter duidelijk gemaakt, dat dit conflict van belangen grotendeels een schijnconflict is. In de eerste plaats bestaan er systemen van reclame-televisie (met name het Beierse systeem), die nauwelijks een beperking inhouden van de keuzevrijheid van de kijker. Het uitzenden van reclameboodschappen behoeft slechts een klein deel van de totale zendtijd via het tweede kanaal te vergen. In de tweede plaats is het onjuist zonder meer te stellen, dat het uitzenden van reclameboodschappen voor de kijker van alle waarde is ontbloot. Mits in beperkte omvang, kunnen de uitzendingen van reclameboodschappen in het belang zijn van de kijker. In de derde plaats is het mogelijk door de invoering van reclame in de televisie het tweede kanaal eerder voor gebruik gereed te doen zijn dan zonder de invoering van reclame, zulks in verband met de hoge kosten van dat tweede kanaal.

Het is op grond van deze overwegingen, dat de nota niet bepleit, alle vormen van reclame uit de televisie te weren. Maar dit wil nog niet zeggen, dat dus alle vormen van reclame-televisie zo maar dienen te worden toegelaten. Integendeel. Er zijn bepaalde vormen van reclame-televisie, die het rapport beslist en gefundeerd van de hand wijst.

Onder die niet toelaatbare vormen van reclame-televisie valt ook het door de staatssecretarissen voorgestane systeem. In dat systeem wordt de uitzending ook van culturele programma's via een deel van het tweede kanaal toevertrouwd aan een commerciële onderneming. De cultuur komt daarbij dus indirect onder een commerciële binding te staan! Het culturele volksbelang verzet zich daartegen nadrukkelijk. De nota acht de invoering van dit systeem van reclame-televisie onrechtvaardig en zelfs in strijd met het beginsel van de vrijheid van meningsuiting. Voor reclame- en commerciële gerichte programma's zou dan immers een veel groter deel van de zendtijd worden uitgetrokken dan met het oog op de vrijheid van meningsuiting verantwoord is.

De conclusie van de nota is dan ook, dat alleen reclame-televisie volgens het zgn. Beierse sys-

teem (het uitzenden van zuivere reclameboodschappen gedurende een beperkt deel van de totale zendtijd) aanvaardbaar is. Waar aan dit systeem echter enige bezwaren kleven (zoals het bezwaar, dat de reclame-boodschap onvoldoende tot zijn recht zou kunnen komen), acht de nota enige wijzigingen in dit systeem aanvaardbaar. De belangrijkste van die wijzigingen zijn: 1. een gedeeltelijke spreiding van de reclameboodschappen over het avondprogramma; 2. de instelling van een onafhankelijk orgaan dat de bevoegdheid krijgt de voor reclame beschikbare zendtijd op een rechtvaardige en doelmatige wijze onder de verschillende gegadigden te verdelen.

De opbrengsten van de reclame-televisie zouden volgens het rapport in eerste instantie dienen te worden bestemd voor de financiering van de kosten van het tweede televisiekanaal.

Door het doen verschijnen van deze nota is een belangrijke bijdrage geleverd tot de meningsvorming over het actuele vraagstuk van reclame en televisie.

Juist bij dit onderwerp bestaat aan een rechtvaardige benadering grote behoefte. Men benadert dit vraagstuk veelal te zeer in de sfeer van de a priori's, d.w.z. in de sfeer van het bij voorbaat voor of tegen zijn. Naar antirevolutionair beginsel zal ook ten aanzien van dit probleem naar een rechtvaardige oplossing moeten worden gestreefd, d.i. een oplossing welke geen enkel belang a priori bij het andere ten achter stelt, maar die uitgaat van de taak van de overheid, die bestaat in het recht doen tussen al deze belangen.

*) Deze Nota is voor f 0,75 verkrijgbaar op het bureau A.R.-partij, Dr. Kuypertstraat 3 te 's-Gravenhage.

DRENTE

Bouwbedrijf Van Ess

Uitvoering van alle voorkomende bouwwerken

EMMEN — KAPELSTRAAT 20 — TELEFOON 671

EMIGRATIE

Als specialisten belasten wij ons met de volledige verzorging van verzendingen overzee.

Jan de Boer N.V. - Hoogeveen

Tel. 2841 (05280)

MACHINEFABRIEK „BORO“

RODEN — TELEFOON 9108, NA 18 UUR 9102

LANDBOUWWERKTUIGEN
STAALCONSTRUCTIES

KAPSPANTEN VOOR FABRIEKSHALLEN,
LOODSEN, GARAGES, LANDBOUWSCHUREN
E.D.

GELDERLAND

Houdt u van uw

koeien,
kippen en
varkens?

Wij ook!

Daarom leveren wij u
rundvee-
pluimvee-
en varkens-

voeders

Fa. W. H. H. v. d. Born & Co

GRAANHANDEL

TERSCHUUR

TEL. 03426-303

Voor nieuwbouw en onderhoudswerken

timmer- en aannemersbedrijf

B. SCHREUDER

Schoolstraat 8, Voorthuizen, tel. 03429-497

Radio K. B. Weimar Televisie

LANDELIJK ERKEND INSTALLATEUR
ELEKTRISCHE APPARATEN — VERLICHTING
MAANDEREIND 19 - EDE - TELEFOON 8373

Voor BONTMANTELS
naar de BONTSPECIALIST

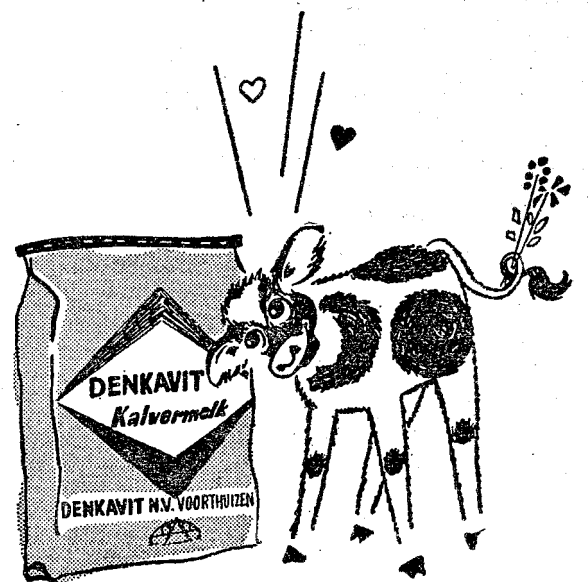
HAARDEN EN KACHELS

voor vaste en vloeibare brandstoffen, zowel voor woonkamer als voor kantoren, zalen, etc.

Firma Wed. T. Viets

BERGSTRAT 38 - TEL. 2765 (08370) — WAGENINGEN

DENKAVIT-KALVERMELK

de ware

kalverliefde!

Pers en periodiek

Colijn en het atheïsme

Enige weken geleden heeft professor Herman Ridderbos in het Gereformeerd Weekblad een uitlating van professor Banning gemaakt, waarin deze stelde, dat de politiek van Dr. Colijn het atheïsme onder de arbeiders zou hebben bevorderd. Dr. Buskes heeft het nadien voor prof. Banning opgenomen en hierover schrijft prof. Herman Ridderbos nu in het Gereformeerd Weekblad het volgende:

Dr. Buskes begint te zeggen, wat hij mij ook reeds persoonlijk schreef, dat ik Banning niet heb begrepen. Er is geen sprake van zo zegt hij, dat Banning de stelling verdedigt, dat wil het evangelie geloofwaardig zijn, eerst de levensvoorwaarden voldoende aanvaardbaar moeten zijn. En er is evenmin sprake van, dat Banning beweert, dat het atheïsme zich er met recht op beroept, dat de christen Colijn in de crisisjaren aan de arbeiders niet een behoorlijk bestaan heeft kunnen waarborgen. Wie zou — aldus dr. Buskes — iemand mogen verwijten, dat hij niet in staat is geweest een bepaald probleem op te lossen? Zo was het dus niet bedoeld. Maar hoe dan wel. Dr. Buskes zet dat op de volgende wijze uiteen en — al wordt het artikel wat lang — ik zal hem daarbij dan toch maar zo uitvoerig mogelijk citeren:

„De arbeiders van de dertiger jaren — vooral de werklozen — hebben Colijn niet gehaat, omdat hij niet in staat was, het vraagstuk van de werkloosheid op te lossen en ervoor te zorgen dat de werklozen een aanvaardbaar bestaan hadden. Ze hebben hem — niet als particuliere persoon, maar als de representant en propagandist van een bepaalde sociaal-economische politiek — gehaat, niet, omdat hij niet kon, maar omdat hij niet wilde vanwege zijn sociaal-economische inzichten, die door de christelijke politieke partijen als christelijke politiek gesanctioneerd en gepropageerd werden. De arbeiders zagen Colijn als de vertegenwoordiger van de grootkapitalisten en dat was hij ook. We kennen toch allen de loopbaan van Colijn.

In „De levensgeschiedenis van Dr. Colijn“ (1937) vertelt de schrijver, Rudolf v. Reest, dat het Deterding is geweest die Colijn in de Bataafse Petroleum Maatschappij haalde, Deterding, „een der grootste en genaaieste zakenmensen der wereld.“ Op bladzijde 219 lees ik: „Hier leerde Colijn misschien ook de psychologie van de grootkapitalist verstaan. Of werkelijk onze directe belastingen economisch onduidelijk waren, is de vraag, maar Colijn leerde hier aanvoelen, dat er ook menselijke grenzen zijn en het psychisch duldbare overschreden was.“

Prof. Ridderbos moet over dit onthullende zinnetje van Colijns bewonderaar Rudolf van Reest eens nadenken. Colijn is in zijn politieke loopbaan steeds meer de representant van de grootkapitalisten geworden. Voor een zinvolle aanpak van het werklozenvraagstuk was geen geld. Colijn kon niet. Ik zeg u, dat het niet waar is. Hij kon wel, maar hij wilde niet. Er was wel geld voor, maar... lees het zinnetje van Rudolf van Reest. Colijn had de psychologie van de grootkapitalist leren verstaan en zijn eigen psychologie, de psychologie van hem als politicus, was langzaam maar zeker de psychologie van de grootkapitalist geworden. Colijn is de man geweest, die — natuurlijk was het hele kabinet verantwoordelijk voor zijn aanpassingspolitiek — aan de werklozen een bedrag liet uitkeren, te klein om ervan te leven en te groot om ervan dood te gaan, terwijl hij de rijkdom in Nederland onaangestast liet. Het was hem te doen om de handhaving van de bestaande orde en de gave gulden omdat dat zijn aanpassingspolitiek als christelijk gepropageerd werd, terwijl ze in feite in geen enkel opzicht iets met het evangelie van Jezus Christus te maken had — laat prof. Ridderbos mij eens duidelijk maken in welk opzicht ze er wel iets mee te maken had — hebben de arbeiders gedacht, dat God de God van de bestaande orde en de gave gulden was, en ze hebben gezegd en in elk geval gedacht: liever geen God dan zo'n God!

Na een uitweiding over de Indische kwestie, die hier nu niet aan de orde is, besluit dr. Buskes dan:

„In de crisisjaren heb ik als dominee in een Amsterdamse arbeiderswijk gewerkt. Prof. Ridderbos mag het gerust van mij weten: in die jaren ben ik, werkende in die wijk, nee, niet Colijn, maar wel de politiek van Colijn gaan haten en met Banning zeg ik, dat dit soort christelijke politiek medeverantwoordelijk is voor de vervreemding van een groot stuk van de arbeiderswereld van de kerk en geloof en het ontstaan van een proletarisch atheïsme.

Colijn, naar het getuigenis van een andere professor in de theologie in Kampen — reeds lang heengegaan — een grote gave van God aan ons volk, heeft in de dertiger jaren geen enkele poging gedaan om de rijkdom die er was te verdelen. Hij heeft evenmin een poging gedaan om de afschuwelijke armoede van die dagen te verdelen. Hij heeft een keiharde kapitalistische politiek gevoerd. Colijn is als politicus het tegendeel van een grote gave van God aan ons volk geweest. Banning heeft met zijn uitlating honderd keer gelijk.

Twee dingen zijn hierbij aan de orde: a. de economisch-sociale politiek van Colijn; b. het verband tussen deze politiek en het atheïsme.

a. Het eerste standpunt is een hachelijk onderwerp voor twee theologen. Ik heb de vorige maal daarom alleen over

b. geschreven. Maar ik begrijp nu, dat men om b. te kunnen zeggen (met of tegen Banning) eerst a. moet zeggen (met of tegen Buskes). En dan moet het mij van het hart, dat Buskes voor mij de zaak niet duidelijker, maar alleen *verwervelijker* maakt. Dat Colijn niet kon, wie zou hem dat mogen verwijten — aldus dr. Buskes. Maar hij wilde niet. Hij was groot-kapitalist. Wij kennen toch allen zijn loopbaan.....

Ik vind dit de puurste klassenstrijd-argumentatie, die men ooit gehoord heeft. Iemand, die eenmaal in de B.P.M. met kapitaal heeft omgegaan op het niveau van Colijn, is niet alleen onmachtig maar ook *onwillig* om in de politiek voor iets anders op te komen dan voor geld en lapt het lot van de rest aan zijn laars. Kan die rest daarvoor *leven*, wel aan, laat ze leven, maar moet die rest daarbij creperen, dan kan hij daaraan niet alleen niets doen, maar wil hij het ook niet. Of diezelfde mens misschien ook nog een christen is, maakt geen verschil. Want dan is, in de *politieke sfeer*, die *onwil* zijn christendom geworden en dat kapitaal zijn God, de God van de gave gulden etc.

Dr. Buskes moet het mij ten goede houden, maar ik herken hem — niet Colijn, maar Buskes — niet meer in deze trant van schrijven. Dit is een geperverteerd oordeel. Dat Rudolf van Reest daarbij als getuige wordt opgeroepen, maakt op mij geen indruk. Niet alleen omdat de wierooksluizen, die zich uit dat boek verspreiden, mij nooit behaagd hebben, maar ook omdat het geen manier van doen is iemands uitspraken op een dergelijke manier te misbruiken. Dat Colijn de psychologie van „de grootkapitalist“ heeft leren verstaan, zal wel waar zijn en dat er voor hem grenzen waren in het lasten opleggen aan die bepaalde zijde van de samenleving eveneens. Ik denk, dat iedere overheidspersoon, die zich niet tot een klassedienaar verlaagt, iets daarvan moet weten. Maar bewijst dat, bewijst dat ook maar voor één procent, dat hij *dus* niet alleen niet in staat, maar ook niet bereid, ja geheel *onwillig* was, nota bene als overheidspersoon nog voor iets anders op te komen dan voor de klasse, waaruit hij wel niet voortgekomen, maar dan toch groot geworden was? Mag ik voortaan bij iedere minister van financiën, die, laat ons zeggen, uit het N.V.V. voortkomt denken: wij kennen toch allen zijn loopbaan. Die man kan niet alleen niets anders, maar wil ook niets anders dan de klasse waaruit hij voortkomt ten koste van anderen bevoorstellen, ja al zouden ze er allen bij neervallen? En als die man dan toevallig ook nog lid van een kerk is, moet ik dan zeggen; ja juist, dat is zijn politieke godsdienst. De godsdienst van de staatsruif en van het: halen waar het te halen is? Is dat een billijke, een christelijke beoordeling? Mag een „kapitalist“ ook nog mens zijn? En mag een arbeider ook iets anders nastreven dan loonsverhoging? Of zijn wij allen door onze loopbaan zo economisch gedetermineerd, dat alle verdere vragen overbodig zijn, behalve dan misschien bij die enkele sprongmutaties, die, hoewel bij het N.V.V. begonnen, toch weer bij Verolme eindigen? Ik heb voor deze redenatie geen goed woord over en als Banning op deze wijze „honderd keer gelijk“ moet krijgen, zeg ik tegen dr. Buskes: dank u, dat u mij dat tenminste één keer *ongelijk* gegeven hebt.

De kortsluiting tussen dr. Buskes en mij op dit punt — want iets anders kan ik het niet noemen — is natuurlijk deze, dat dr. Buskes Colijns beleid zo verwervelijk vond en vindt, dat hij zich niet kan voorstellen, dat dit ergens anders uit voortkwam, dan uit dit door met alle registers van het marxistische klavier nog eens goed „uitgedonderde“ kapitalisme. Nu heeft dr. Buskes uit mijn vorig stukje wel willen opmerken, dat ik niet was uitgetrokken om Colijns economische politiek te verdedigen. Ik ben er destijds — zij het niet in Amsterdam — wel tegen aan gelopen en heb er ook wel moeite mee gehad (zie vorig artikel), maar ik heb, als jong predikant en niet opgevoed in de maatschappelijke descendentie-leer, er nooit zo'n duidelijk oordeel over durven uitspreken als dr. Buskes blijkbaar in zijn dagen wel. Ook toen reeds droop de oppositie tegen Colijn van „de olie“, maar ook voor een weinig politiek geschoolde waren er belangrijke veranderingen om de demagogie, die daarin stak, niet te doorzien. Immers: a. waarom liet heel Nederland, behalve dan de S.D.A.P., zich in die olie leggen? Waarom had Colijn ook de steun van Rooms en Vrijzinnig-Democraten?

Waren figuren als Slotemaker de Bruïne, Van Schaick, Romme, Oud, H. P. Marchant en wie er niet al in de verschillende parlementaire, extra-parlementaire, en andere kabinetten-Colijn als minister optraden, óók allen in de olie gedrenkt? Ze waren ook wel geen van allen in staat de crisis te bezweren en al hun maatregelen brachten maar weinig bij om de nood te lenigen („het kwartje van Romme“ bv.); maar al konden die mannen niet wat zij wilden, *wilden zij* daarom ook niet? Of snapt men ze geen van allen, dat ze niet konden, omdat Colijn niet wilde? b. Waarom brachten de Sociaal Democraten en de Centrum-Partijen in Duitsland, Engeland en Frankrijk het er niet beter af dan Colijn in Nederland? Waarom beklagde, aan de vóóravond van de laatste vrije verkiezing in Duitsland, de leider van de Duitse Sociaal Democr. Partij zich — ik hoor het hem nog voor de radio zeggen —, dat zij, de socialist, ook letterlijk overal de schuld van kregen: van de regen als het regende en van de droogte als het droogde, van de lage lonen en de lage prijzen, van de werkloosheid en de zedenvervalsing? Het was geen erg manlijke toespraak en Colijn jammerde zo niet; maar men kan hem, de Duitse socialist, in ieder geval niet verwijten, dat hij een te kapitalistische afkomst had om te beseffen, waar de schoen wrong. c. Waarom werd Colijn in die dagen, zo spoedig hij weer eens demissionair was, subitoe naar Londen en Genève geroepen om daar met figuren als de Engelse Labourman Mac Donald de economische wereldconferentie te presideren? Was het omdat men van hem iets verwachtte om aan de *menselijke* nood paal en perk te stellen? Of was het enkel om het internationale *kapitalisme* tegen de gerechtvaardigde eisen van de arbeiders te beschermen?

Dat waren de overwegingen, geachte dr. Buskes, die mij er steeds van weerhouden hebben geloof te hechten aan de anti-Colijn-Hetze. Ik kon wel begrijpen, dat Colijn het tenslotte ook niet wist en niet kon. Maar dat u het toen wel wist en dat Colijn al een maar niet wilde dat heb ik altijd moeilijk te geloven gevonden en, met alle respect, ik geloof er nu nog geen syllabe van. Ik geloofde toen en ik geloof nog, dat ze het toen allen wel wilden, maar dat niemand het wist of het kon. Ja, uitgezonderd natuurlijk twee. Mussolini en Hitler. Die lieten de schoorstenen roken. Maar waarvoor en waarvan, dat zult u waarschijnlijk ook toen nog wel beter geweten hebben dan ik, hoewel ik het ook in die dagen in het Ruhr-gebied al griezelig reizen vond.

b. Het verhaal wordt wat lang. Maar misschien kan dr. Buskes na het bovenstaande enigermate begrijpen, dat ik mij moeilijk stil kan houden, wanneer figuren als prof. Banning en hijzelf, in hun doorlopende strijd tegen de confessionele politiek, het oorbaar achten op geregelde tijden Colijn als een der grote promotoren van het atheïsme in de arbeiderswereld te brandmerken.

Dat er mensen waren, die bij de maatregelen van Colijn gevloekt hebben, zal wel waar wezen, vooral wanneer die maatregelen in het licht gesteld werden op de wijze, waarop dr. Buskes dat nu nog steeds doet. Een andere vraag is, wie voor dat vloeken de eigenlijke verantwoordelijkheid droeg: Colijn, de mensen zelf of de leer, waarin zij in de anti-clericale en atheïstische arbeidersbeweging van die dagen onderwezen werden. Of er dan in de economische situatie zoal geen recht — want wie heeft het recht om te vloeken? — dan toch geen aanleiding, ja geen scherpe stenen des aanstoots lagen, om tot een vloeker te worden? Ik zal het niet gaarne ontkennen, ik ben veel te diep geworteld in de kleine luyden uit de vorige eeuw om dat maar licht te nemen. Maar dan nogmaals: welk een oppervlakkigheid en hoe ignobel om een man, die in de laatste etappe van een verdwijnende economische constellatie en aan de vooravond van een wereldcatastrofe, de destructieve krachten van de oude systemen niet baas kon, met de verantwoordelijkheid te belasten niet alleen van het economische echec van die voor-oorlogse wereld, maar ook nog van het ongelof dat, behalve op de hoogten van de welvaart, in de diepten van de armoede het weligst tiert? Wil men voor dit ongelof schuldigen aanwijzen in de sociale sfeer, waarom dan ook niet gezezen op de goddeloze leersystemen die jaren en jaren de rijken de armen en de armen de rijken al hun natuurlijke vijanden gepredikt hebben. En wil men schuldigen aanwijzen in de reli-

gieuze sfeer, waarom dan niet éerst bedoeld op die prediking en theologie, die de mensen stenen voor brood gaf en hen daarom, toen de nood aan de man kwam, en in geestelijk en in sociaal opzicht in de kou liet staan? En waarom tot het hovaardig en onbillijk oordeel gekomen, dat men met de schuld van zo velen aan wat dan het proletarisch atheïsme genoemd wordt, althans voor die periode met name één man en één naam zou kunnen belasten? En dat, terwijl men toch anders over de *solidariteit* van de schuld zo trefende dingen kan zeggen?

Of ik daarmee denk Colijn schoon gepraat te hebben? Ik heb er nooit aan gedacht dit te ondernemen. Aan Colijn zijn, juist omdat hij zover boven vele van zijn tijdgenoten uitstak, voor ons op een afstand de beperktheden en fouten van zijn tijd, zijn generatie en zijn geestelijke afkomst beter te onderscheiden dan aan anderen, die in het geschiedenisboek al spoedig niet meer voorkomen. Maar iets anders is of het geloofwaardig is van een kwaad, dat zo diepe en zo vele vertakkingen heeft in het lichaam van het Nederlandse volk, hem de zondebok te kunnen maken en het nageslacht wijs te maken, dat het zich voor de herhaling van zulk een kwaad het best kan vrijwaren, door nu voortaan maar voor de doorbraak te kiezen. Dr. Buskes moge in bewondering voor deze diagnose en voor deze therapie uitroepen: honderdmaal gelijk! Ik zeg in dit geval met een bekend theoloog-socioloog van onze dagen: geef bij deze verdeling van de schuld mijn portie maar aan fikkie.

Centrale vergaderingen

Wij komen bijeen...

Gaarne vestigen wij de aandacht op een aantal centrale vergaderingen in de verschillende delen van ons land. In chronologische volgorde zijn dit de volgende:

★ Op donderdag 28 februari belegt de **Statencentrale Haarlem** haar jaarvergadering. De plaats van samenkomst is de grote zaal van het **Herwoud Wijkgebouw, Gedempte Oude Gracht 104 te Haarlem**. Aanvang der vergadering te 20.00 u. Als spreker zal optreden de Tweede Kamerkandidate mej. mr. J. C. Rutgers te Amsterdam.

★ Op vrijdag 1 maart wordt de **Algemene Vergadering van de Staten-centrale Assen** gehouden. De plaats van samenkomst is **Hotel „Overcingel“ te Assen**. Aanvang der vergadering te 19.30 u. Naast de huishoudelijke punten vermeldt de agenda als spreker dr. O. C. Broek Roelofs te Zuidlaren.

★ Op zaterdag 2 maart vindt een vergadering plaats van het **breed Provinciaal Comité Friesland**. De plaats van samenkomst is **de Fenix te Leeuwarden**. Tijdens deze vergadering zal o.m. als spreker optreden mr. W. R. van der Sluis, secretaris van het Centraal Comité. Aanvang der vergadering te 14.15 u.

★ Op zaterdag 2 maart belegt het **Provinciaal Comité Utrecht** een provinciale vergadering. De plaats van samenkomst is **Hotel Smits, Vredenburg te Utrecht**. Aanvang der vergadering te 14.00 uur. Naast de huishoudelijke punten vermeldt de agenda als spreker de heer J. van Eibergen, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

★ Op zaterdag 2 maart wordt vanwege het **Provinciaal Comité Overijssel** een provinciale A.R. **Vrouwenbijeenkomst** belegd, o.l.v. mevr. A. M. Visser-Visser, presidente A. R. Vrouwencomité Overijssel. De plaats van samenkomst is **Hotel Van Gijtenbeek (tegenover het station) te Zwolle**. Aanvang der vergadering te 14.00 u. Als spreker zal optreden de Tweede Kamerkandidate mej. mr. J. C. Rutgers te Amsterdam. Slotwoord van de voorzitter van het Provinciaal Comité Overijssel dr. J. Meulink.

★ Op zaterdag 9 maart belegt het **Provinciaal Comité Noord-Holland** zijn jaarvergadering. De plaats van samenkomst is **Hotel Krasnapolsky te Amsterdam**. Aanvang der vergadering te 14.45 u. Als spreker zal optreden Z.E. Staatssecretaris B. Roolvink. Alle mannen en vrouwen zijn welkom. De aan deze bijeenkomst voorafgaande huishoudelijke vergadering, aanvang te 13.30 uur, is alleen toegankelijk voor leden van het Provinciaal Comité.

• Waardering van wethouders

Het wethouderschap is een functie die eigenlijk nergens precies omschreven is. De gemeentewet spreekt natuurlijk van wethouders, maar meestal in het verband van „college van burgemeester en wethouders”. Dit college, waarvan de burgemeester voorzitter is, heeft natuurlijk de nodige bevoegdheden maar collegiale bevoegdheden. Individueel hebben de leden die bevoegdheden niet.

De burgemeester is ambtenaar, benoemd door de Kroon. Zijn salaris wordt bij K.B. vastgesteld en hij deelt in allerlei rechten van de ambtenaar als vakantietoelage, huurcompensatie, compensatie a.o.w. enz. Bovendien geniet hij nog een belastingvrije representatietoelage van 10% van zijn salaris.

Niet alzo de wethouders. Zij zijn geen ambtenaren. Ze worden niet benoemd, maar gekozen uit en door de raad. Ze zijn in de eerste plaats politieke functionarissen. Lange tijd is het wethoudersambt gezien als een soort „erebaan”. Die tijd is echter voorbij. Geleidelijk aan is het wethouderschap een veelomvattende functie geworden. In de grote en middelgrote gemeenten een volledige dagtaak.

Daar heeft natuurlijk invloed gehad op de honorering. Etappesgewijs zijn de salarissen opgetrokken, maar altijd apart, altijd los van salarisverhogingen van ambtenaren. Want de wethouder — daar houdt men streng de hand aan — is geen ambtenaar. Hij deelt dus niet mee in algemene of gedifferentieerde salarisverhogingen of welvaartsronden. Hij krijgt geen huurcompensatie al moet hij wel huurverhoging betalen. Als niet-ambtenaar krijgt hij ook geen compensatie voor de a.o.w.-premie en geniet hij ook geen vakantietoelage. Al gaat hij vermoedelijk wel met vakantie.

Het salaris van de wethouders wordt vastgesteld door Gedeputeerde Staten. Daardoor zijn er in de verschillende provincies nog wel eens verschillen. Al tijd moet de raad over de salarissen gehoord worden. Elke verhoging dient dus ter sprake te komen. Soms zijn die verhogingen aanzienlijk, zodat het de schijn heeft alsof de wethouders wel erg bevoorrecht worden. Maar men vergeet dan, zoals een wethouder opmerkte, dat die verhoging eigenlijk een compensatie is van het totaal aan verhogingen dat de ambtenaren, dus ook burgemeester en secretaris, in twee of drie jaren hebben gehad.

Geleidelijk aan zijn de salarissen van de wethouders dus opgetrokken. Wat niet zeggen wil dat ieder er over tevreden is. Een enkel raadslid vindt het te hoog, maar vele anderen zijn van mening dat het salaris voor een volledige dagtaak toch aan de matige kant blijft.

Iemand uit een middelgrote in de randstad zei ons: „Een wethouder wordt, wat het salaris betreft, lager gehonoreerd dan een referendaris.” Dat leek ons overdreven. Maar onze zegsman had gelijk. In Zuid-Holland bijvoorbeeld zijn de wethouderssalarissen voor gemeenten van 60.000 tot 80.000 inwoners vastgesteld op gemiddeld f 1300,— per maand. Een referendaris in zo'n gemeente verdient maximaal f 1286,—. Maar die referendaris krijgt huurcompensatie, compensatie a.o.w. en vakantietoelage, de wethouder niet. Zodoende komt de referendaris bruto per maand op ongeveer f 1425,—, de wethouder blijft staan op f 1300,—. Hij wordt, financieel dan, inderdaad lager gehonoreerd dan de referendaris. Zijn honorarium ligt dicht bij dat van de hoofdcommies eerste klas, die met toeslag enz. op f 1240,— per maand komt.

De wethouder is in zijn dagelijks werk dus steeds omgeven door ambtenaren die als regel meer verdienen dan hij. Dat bevredigt velen niet. Evenmin als de vaststelling van salarissen achteraf bevredigt. Daarover nader,

de tegenstand gebroken

doot Foka van Loon

5

„Ja, dat is misschien wel zo!” Diena stemt het aarzelend, doch met een ernstig nadenkend gezicht toe. Het maakt haar beschaamd en het ontspant haar tevens, dat Gees er haar op moet attenderen, dat leed op tweeërlei wijze gedragen kan worden. Maar gedachten, die als gevangenen zaten in een cirkel, breken nu naar buiten uit en springen over naar Gees en haar weinig benijdenswaardige levensloop.

Ze lacht en zingt altijd en is zonder overdrijving het zonnetje in huis.

„Hoe kom jij toch altijd zo dapper en blij?” vraagt ze bewonderend. „Je bent toch ook maar moederziel alleen op de wereld?”

„O, nee, niet alleen!” Gees schudt overtuigend het roodgekuifde hoofd. Haar bruine ogen blinken.

„Toen ik een kind was, leerde de juffrouw op school ons een versje: God is altijd bij mij! en ik heb het mijn hele leven ondervonden, dat dat waar is!”

Hiermee gaat het gesprek over op een terrein, voor Diena gelijk te stellen met glas ijs, want bij de Stapelkamps is godsdienst en al wat daarmee annex is, contrabande, Diena legde indertijd prompt haar belijdenis af, niet zozeer om daarmee te betuigen, dat ze toegang tot het avondmaal begeerde — want daar heeft ze na de eerste keer nooit weer gebruik van gemaakt — maar wel om zodoende het recht te verkrijgen land van de kerk te kunnen huren. Van de leer als zodanig weet ze zo goed als niets af. Het catechisatie-onderwijs was eerder een ongelooftdemonstratie van de dominee dan dat 't een ingeleid worden in de belijdenisschriften mocht heten. Van de paradijsgeschiedenis gaf hij toe, dat het een schoon oud verhaal was, de moeite lonend om er een preek aan op te hangen, verder wenste hij het op één lijn te zien gesteld met de legende. Toen iemand hem vroeg, of hij persoonlijk geloofde, dat Christus is opgestaan, gaf hij ten antwoord, hieromtrent niets met zekerheid te kunnen zeggen, tenslotte was hij er niet bij geweest.

Diena is dus, ondanks haar erkend lidmaatschap, een leek gebleven in de geloofswaarheden, maar ze meente zó zeker Gees in haar redenatie op een ongerijmdheid te kunnen betrappen, dat ze de handschoen welgemeend opneemt.

„Nou ja, dat zeg je nu wel. Ik heb ondervonden, dat God altijd bij mij is, maar toen je bij je oom en tante alle smerige karweitjes opknappen moest, en werken als een paard, liet God jou, met permissie, toch maar lelijk in de steek!”

„O, nee!” De vuurtoren van Gees zwaait weer heftig ontkennd heen en weer. „Dit klinkt raar, maar toen, in die tijd, was God juist het dichtste bij mij. 't Heugt mij nog, als de dag van gister, dat ik op de laatste morgen van tante's leven zo moe was, zo moe. Ik was de hele nacht met haar in de weer geweest en tante riep al maar door: dan wou ze drinken, dan lag ze weer niet goed. 't Was een lijden met die stumperd en ze meende maar, dat geen een haar zó kon helpen als ik. Daarom wou ik zo graag volhouden. Ik werd er wanhopig onder, want ik voelde, dat ik er ook bij kwam te liggen. Toen bad ik al lopend en sjouwend: „O, God, ik kan niet meer; geef mij nieuwe krachten!” En je gelooft me misschien niet, maar even later was al mijn moeheid over, ik kon alles weer. En eigenaardig, tante had nog maar net de laatste adem uitgeblazen, of ik kon letterlijk geen voet meer verzetten. De burens hebben me naar bed gedragen, of ik een klein kind was. Hoe verklaar je dat nou? Dat was toch een wonder?”

Wel nee, da a r heeft Diena een veel aannemelijker verklaring voor en een meer nuchtere uitleg. En ze geeft die met een medelijdend glimlachje. Gees heeft doodgewoon op haar zenuwen geleefd die dag, dat is het hele eieren eten.

Maar zó gemakkelijk is het geloof van Gees niet aan het wankelen te krijgen.

„Nee, nee” — ze schudt het roodgekleurde hoofd vol heilige overtuiging — God heeft haar in die uren krachtadig ondersteund, als met zijn eigen arm. Haar mening ketst echter af op Diena's twijfel en spottucht.

„Waarom werd die akelige moeheid dan later weer op je gesmeten? Waarom liet God je dan toen maar aan je lot over? Dat was dan toch maar half werk. Een gebrekkige gebedsverhooring als je mij vraagt.”

„Een halve? Zeg maar gerust een hele!” Gees gaat er in het vuur van haar rede bij staan. Zo plechtig, of ze een eed van trouw af zal gaan leggen, 't aardappelmestje ten hemel geheven in de hand.

„Ik had gebeden, of ik 't volhouden mocht tot 't eind en dat gebed is verhoord. Toen tante gestorven was, had ik geen wonder meer nodig, toen kon de natuur haar beloop krijgen en mocht ik gaan slapen.”

„Ja, 't is maar net zoals je 't zien wilt, je kunt de dingen altijd van twee kanten bekijken”, zegt Diena. Ze is geenszins overtuigd van een reël Godsbestaan, maar wel, dat deze hersenschim bezielend werkt op degenen die er blindelings en kinderlijk in geloven. Ze heeft het bewijs voor de waarheid daarvan dagelijks voor ogen, in Gees, daarom voegt ze er eerlijkheidshalve nog dit aan toe: „'t Is mooi, als je zo wezen kunt en je heb veel voor op ons!”

Dan is het uit met het onderonsje: Albert stormt de keuken in, zijn schaatsen in de hand. Hij kleppert er mee als een nachtwacht uit het grijs verleden, terwijl hij in jongensachtige verrukking zijn handen wrijft, dat ze er van kraken. Hij heeft kennelijk een lichte kolder van blijdschap.

„Kinderen, kinderen, wat een baas heb ik! Daar kan geen één baas tegen aanbazen. Hij zegt daar ineens tegen mij: Om mij hoeft je vanmiddag niet thuis te blijven. Ik red het wel!”

„En weet je nou al, waar je met al die vrije tijd heen moet?” informeert Gees met een onnozel gezicht, maar spotvontjes in haar sprekende bruine ogen, alsof ze niet weet, dat het ijs balken dik is en Albert een schaatsenrijder van formaat. Hij trapt er nog in ook:

„Of dacht je misschien, dat ik naar m'n opoe ging in 't oude mannen- en vrouwenhuis! Ik ga natuurlijk schaatsen! Of wou je altemet . . . ?”

Het laatste woord „mee” dat de invitatie inhoudt, blijft nog net in zijn keel steken. Hij schrikt van zijn eigen, ondoordacht voorstel, dat hij bezig is te doen, en scheldt zich zelf de huid vol. Grote ezel aartsdwaas, die hij is daar zou hij zichzelf met zijn dolle kop mooi in luizen. Het idee dat hij zich vanmiddag op de baan zou vertonen met deze vuurtoren aan zijn zij en zich zo zou prijsgeven aan algemene bespotting. Want onder zijn kornuiten is zijn bijna ziekelijke afkeer van al wat rood is, genoegzaam bekend. De steken onder water en luidruchtige kreten van verbazing zouden niet van de lucht zijn.

Als Gees nu maar niet als sommige lastig-bijdehante vrouwen aan een half woord genoeg heeft en zo voorbarig is, zich als uitgenodigd te beschouwen!

Hij stort zich hals over de kop in een afleidende manoeuvre. Eén blik in de mand met versnipperde schillen en hij heeft zijn tip te pakken. Hij heeft een kwasi-vermanende vinger, die tesamen met een geforceerde lach tamelijk tooneelachtig aandoet.

„Meisje, meisje! Als ik dat zo bekijk, heb je vanmorgen ook niet te veel uitgevoerd. Een beetje met de aardappelschillen spelen, dat was 't voornaamste ook al, denk ik!”

Er valt een stilte na deze poging tot scherts, die tot beklemming aangroeit en waarin Gees een stukje schil tot moleculen hakt en Diena het aanrecht nog eens weer met haar poetslap te lijf gaat, of er de kost mee moest verdienen.

Albert voelt zich zichtbaar niet in een aangenaam parket. Wat Diena betreft, had hij daar tot de avond met z'n beuteerd gezicht kunnen staan en ze zou 't eerste woord, om de ban te breken, niet gesproken hebben.

Ze heeft zich zelf in zoverre voortreffelijk in de macht, dat ze het haar verstand op een zeker ogenblik kan laten winnen van haar gevoel. Het moederlijk instinct, dat heel sterk in haar leeft, zegt haar, dat deze pijnlijke pantomime slechts een zeer geringe straf is voor een egoïstische ijdelheid als Albert. Gees kent hem nog niet zoals Diena! Diena! Die ziet nog alleen aan, wat voor ogen is en die buitenkant is heus niet onaantrekkelijk. Het was voor haar wel even een kwetsende gewaarwording, dat Albert zijn spontane half afgemaakte vraag zo maar weer terughaalde, maar ze zoekt er niet direct iets lelijks achter. Er kan hem immers plotseling iets te binnen zijn geschoten, waardoor het hem onmogelijk werd haar mee te nemen. Ze wandelt met haar schillenmoes de keuken uit. Met de knop van de deur in de hand, keert ze zich naar Albert om en vraagt, of er niets gebeurd was:

„Je wilt zeker wel graag vroeg eten, hé? Ik zal de aardappelen direct opzetten!”

Ze geeft zelf onbewust een timbre van zusterlijke hartelijkheid aan haar stem.

Even later hoort Diena haar zingen:

„Sterre van het Oosten

Wil nog eens verrijzen

O, straal ons toe met uw vriendelijke glans

Zoals gij eenmaal aan d' Oosterse wijzen

Troostend verscheent aan de nachtelijke trans”

en zij moet ondanks haar innerlijke tegenstand, wel tot de erkenning komen, dat het geheim van de onuitblusbare blijmoedigheid van Gees gelegen is in haar rotsvast geloof. Och natuurlijk, zij weet ook naar onbeantwoorde liefde onder zich te houden, maar diep in haar knaagt het verdriet bij dag en nacht, want zelfs haar dromen worden er door beïnvloed. Ze wordt 's morgens wakker en dan is daar tegelijk met het terugkerend bewustzijn een ongeformuleerde angst om de dag te beginnen, een neiging om zich weg te laten zinken in zwarte indolentie, omdat er nergens voor haar verslagen ziel een steunpunt is, om zich aan vast te klemmen. Haar moeder in vertrouwen nemen? Voor al het geld van de wereld niet. Ze zou Albert hier geen dag meer kunnen verdragen, omdat hij haar kind ongelukkig maakte.

Soms, zoals vanmorgen, kreeg ze ineens lust om haar hart uit te storten bij Gees en was ze er heel dicht aan toe, zich te laten gaan en te vertellen, wat de laatste tijd haar leven benauwd. Toch maar gelukkig, dat ze 't niet gedaan heeft, want zoals Gees daarnet stond te kijken, als iemand vier vrede aan stukken is gesprongen, kreeg ze sterk de indruk, met 'n medeslachtoffer te doen te hebben. Hoewel dat heeft ze met haar door liefde en jaloezie gescherpt oog al lang ontdekt, Albert is niet zonder belangstelling voor Gees en hij zou haar zeker op den duur ook vragen.

Maar de kleur van Gees' haar deugt niet. Dat heeft Gees zelf niet door, is ze te naïef voor, maar Diena begrijpt best, waar het op vast zit bij Albert, die ijdele kwast.

O, hij is het niet waard, dat ze ook maar een minuut slaap om hem derft, en toch. . . Met een verbeterd trek om haar mond bonkt ze de ketel op de kachel, het water straalt uit de tuit en ze verspreidt zich sissende over de gloeiende plaat.

Albert komt 's avonds ver over de afgesproken tijd terug. De boer is er slecht over te spreken, maar Gees zegt:

„Maakt u zich maar niet dik. Ik zal wel voor Albert melken. 't Hindert immers niets, al wordt het even later, de melk hoeft morgenvroeg pas weg!”

„Je bent nog is een deern!” en Stapelkamp geeft haar een slag op haar schouder, zodat ze de plek waar hij z'n goedkeuring plaatste, de volgende dag nog zal voelen en een week lang het bont gekleurde merkteken zichtbaar zal zijn.

Ze begeven zich samen naar de stal, maar och arm, de boer heeft nauwelijks het achterwerk op z'n stoeltje gedraaid, of daar strompelt Wittenberg, een veekoper de deel op. Te oordelen naar de lallende stem, waar hij vraagt of Freerk Stapelkamp ook „bij de werken” is en de wankele tred, waarmee hij langs de koeien laveert, zit dit manneke aardig in de olie.

Stapelkamp fluistert Gees toe, dat hij Wittenberg met een zoet lijntje naar de keuken zal loodsen om daar, onder het genot van nog een borrel te trachten het geld van hem los te krijgen, dat hij de boer nog altijd schuldig is. Hij staat er voor bekend, dat hij geen kwaai dronk over zich heeft en in die toestand zeer los aan de centen zit.

Gees knikt dat 't best is en dat ze 't wel alleen klaren zal. Net als ze haar zoveelste emmer door de zeef in de bus giet, komt Albert aangeslopen met een schuldig gezicht.

„k Ben laat hé? Maar de tijd gaat op het ijs voorbij, zonder dat je er erg in hebt!”

„Dat doet het”, beaamt Gees goedig. „Het ging mij verleden jaar nog zo, die ene middag dat ik gereden heb en ik kon er nog niks van ook.”

Ze strijkt met een argeloos gebaar een rode lok van haar blanke voorhoofd weg. Het licht valt op haar haar en maakt 't tot vloeibaar goud. Haar ree-bruine ogen gloeien warm in haar gezonde gezicht. Ze is bekoorlijk zo. Albert kan dan ook een gevoel van bewondering niet onderdrukken. Daar komt nog bij, dat hij het zeer apprecieert, dat ze voor hem ingesprongen is. Impulsief, zonder zich rekenschap te geven van de nieuwe perikelen, waarin hij zichzelf misschien brengt steekt hij zijn hand uit en woelt zichend haar kapsel in de war.

(wordt vervolgd)

• De loonkiezera

De ouderen onder onze lezers weten er alles van, maar voor de jongeren is het leerzaam om te weten, welk een hoofdbreken de kiezerskweek vóór 1918 opleverde. De grondwet bepaalde, dat men, om kiezer te worden, moest voldoen aan zekere eisen van geschiktheid en maatschappelijke welstand. Die eisen moesten bij de wet worden geregeld en in de kieswet Van Houten was daartoe een poging gedaan. De heer Van Houten heeft zelf zijn wet menselijkerwijze bijna volmaakt genoemd.

Wie in de directe belastingen was aangeslagen, werd „vanzelf” kiezer. De overheid zorgde er voor, dat hij in de kiesregisters werd ingeschreven. Maar de loon-huur-examen- en spaarbankkiezera moesten zich zelf aangeven. De kiesverenigingen zorgden voor de voorlichting en verleenden alle medewerking, zoals dat nu gebeurt bij het stemmen bij volmacht. Maar vooral de zaak van de loonkiezera was lastig. Vooreerst golden er voor verschillende gemeenten verschillende tarieven. Tarieven voor het totaalbedrag, dat men moest verdienen. In sommige gemeenten was het 275 gulden per jaar, in andere 300, in weer andere 325, 350 of 400 gulden. Maar er waren ook verschillende tarieven voor de berekening van de geldswaarde van „vrij wonen”, voor „kost en inwoning”. En dan moest men er rekening mee houden, dat het inkomen van de vrouw des huizes voor het volle bedrag mocht worden meegeteld. Een oude baas in Enkhuizen b.v. heeft een vrije woning. Dat mag worden gerekend in deze gemeente op 62,50 per jaar. De baas verdient boven het genot van vrije woning ook nog 4 gulden per week. Dat is 208 gulden per jaar. Zijn vrouw heeft een klein pensioentje v. 50 gulden per jaar, en dat mag helemaal worden meegeteld. En dan heeft hij nog een minderjarige zoon in huis, die 4 gulden per week verdient. Daarvan mag de helft worden gerekend, dus 52 maal 2 gulden is 104 gulden. Dat maakt samen 62,50 + 208 + 50 + 104 gulden = 424,50 gulden. Nu, die man is royaal boven de limiet, want de grens is in Enkhuizen 350 gulden. Maar wordt de zoon meerderjarig, dan mag zijn loon niet meer voor de helft worden meegeteld en daalt het inkomen tot 320,50. Dat is te weinig. De man kan geen loonkiezer meer zijn.

Woonde hij evenwel in Andijk, dan was dat bedrag ruim voldoende. Maar wacht eens, straks kan misschien de inwonende zoon wel kiezer worden. Heeft hij de kiesgerechtigde leeftijd bereikt en intussen 50 gulden op de rijkspostspaarbank weten te beleggen, dan kan hij spaarbankkiezer worden en dus in zekere zin zijn vader als kiezer opvolgen. Het was een vreselijk gepuzel. Maar de besturen der kiesverenigingen deden hun best en „kweekten” kiezers.

In grotere gemeenten bij honderden. Wij zijn daar gelukkig af. Wij hebben nu alleen maar te bevorderen, dat kiezers, die zelf niet kunnen komen, bij volmacht stemmen en dat zij, die op de stemdag in een andere gemeente vertoeven, dáár hun stem kunnen uitbrengen.

Firma Jan de Mik
 HARDINXVELD-GIESSENDAM
 Aannemers van
 OEVERVEDIGINGSWERKEN
 GRIENDHOUTHANDEL
 HOEPELMAKERIJ
 Telefoonno. 2156
 Hardinxveld-Giessendam

TRANS SKANDIA EXPRESS
 Wekelijkse autolijndienst
HOLLAND-STOCKHOLM vv
 Vertrek iedere maandag. Gelegenheid voor koel- en geventileerde ladingen, meubel- en machinetransport.
WAGENINGEN - Telefoon 08370 - 3750
 Telex 32121

NAAST alle licht- en schaduwziden van het medium televisie, welke door medici en sociologen, electronici en theologen, pedagogen, criminologen e.a. zijn besproken, is een nieuwe kant van het „kastje kijken” ontdekt. Voor het beelden vertonend scherm kan men zo heerlijk inslapen! Een nieuw aspect, dat perspectieven opent, dat de slaapmiddelenindustrie wel eens een knauw zou kunnen geven en dat vergezichten biedt voor nog betere droombedden met ingebouwde toestellen aan het voeteneind.

Ik las in het dagblad De Tijd-Maasbode, juist nadat ik mij verdiept had in het rapport van de Dr. A. Kuypertstichting over reclame televisie, dat het Allensbachsche Instituut voor Meningsonderzoek tot de conclusie is gekomen, dat de Westduitse televisieuitzendingen als slaapmiddel uitstekend fungeren.

Of de rubriek „Kijken naar...” in het genoemde dagblad binnenkort een andere naam zal krijgen, b.v.: „In slaap vallen met...” is een conclusie, welke niet getrokken mag worden. Overigens is het bericht de moeite waard om nader te overdenken. De Allenbachsche onderzoekers naar de publieke opinie stelden een aantal t.v.-kijkers de volgende vraag, die toch geen strikvrage mag genoemd worden: „Bent u al eens tijdens het televisieprogramma in slaap gevallen?”

Van de ondervraagden antwoordde 18% volmondig (in de betekenis van openhartig) „ja”. Van hen verklaarde 36%: „meermaals”. Een hartelijk „nee” werd opgebracht door 46%. Twijfelaars en onverschilligen zonder mening waren er ditmaal niet bij. Het had gekund, nietwaar? Waarom zou een „ik weet het niet” ook niet z'n waarde gehad hebben voor dit onderzoek?

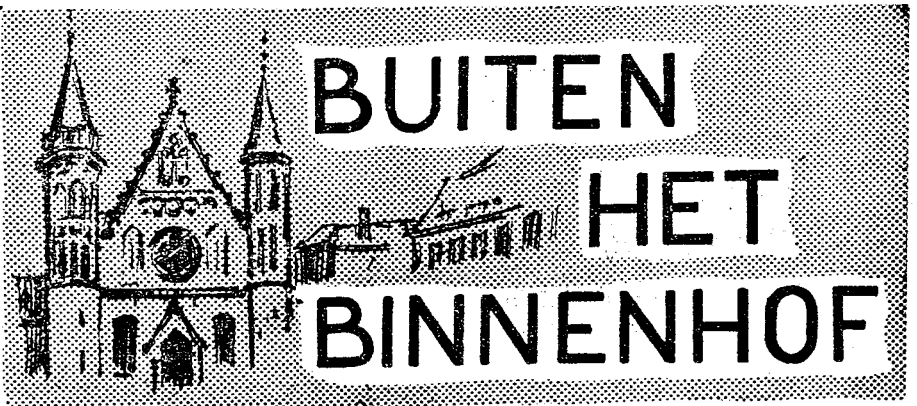
De tweede vraag van de meningspeurders was: „Komt het ook voor dat iemand anders bij u thuis voor het t.v.-scherm inslaapt?”

Negentien procent zei: „ja”. Veertig procent zei: „meermaals”. Eenenveertig procent moest bekennen, dat zij dit nog nooit hadden meegemaakt.

Als u deze cijfers eens ernstig bekijkt, dan valt het op dat de uitgeslapen kijkers in de minderheid zijn, hetgeen niet pleit voor de programma's van de negen westduitse omroepen, die hun best doen 7,5 miljoen kijkers wakker te houden en te amuseren. De cijfers hebben aangetoond, dat de meeste t.v.-slapers op het platteland gevonden worden, waarvoor de verklaring is te geven, dat deze kijkers vroeg uit de veren en bij de pinken moeten zijn. Op het platteland valt n.l. 23% vaak voor het scherm en tijdens de programma's in slaap. Hier komt plotseling een subtiel onderscheid om de hoek kijken. Voor het scherm van een t.v.-toestel in slaap vallen is een kleinere kunst, dan tijdens een uitzending, of men moet dan het geluid hebben afgezet. Maar de enquête gaat hierop, helaas, niet nader in.

Goed, op het platteland in Westduitsland valt dus 23% van de t.v.-kijkers tijdens het kijken — zullen we dan maar zeggen — in slaap. In de steden ligt dit percentage gunstiger, het bedraagt 17.

Het minst slapen voor de t.v. (het toestel, niet de camera!) arbeiders, employés en ambtenaren. Het subtiel verschil tussen een arbeider en een employé ontgaat u hopenlijk niet! Mij wel. In ieder geval mag men hier

weer niet de conclusie trekken, dat deze genoemde categorieën al uitgeslapen genoeg zijn noch dat zij niet moe zouden zijn. Als een klap op de vuurpijl (of moet ik zeggen als een dreun op de slaappillendoos?) komt:

„merkwaardig is nog, dat 10% van de t.v.-slapers desondanks van mening was, dat het t.v.-programma hun over het algemeen goed beviel, terwijl daarentegen 33% van de nootslapers (althans tijdens de uitzending niet slapenden) over het programma helemaal niet te spreken was.”

De geciteerde krant voegt hieraan toe: „blijkbaar is het programma zo slecht, dat het vele t.v.-kijkers blijkbaar wakker houdt”.

Kunnen wij uit een en ander iets leren, vrienden? Ach, waarom zouden wij?

De televisie leert ons al zoveel. Laat ik liever u mogen vragen: „bent u wel eens in slaap gevallen tijdens de ogenblikken, dat mr. Hiltermann u over de kronkelwegen van de wereldpolitiek voert? Of bent u wel eens gaan gapen als prof. dr. I. A. Diepenhorst u uitdrukkelijk voorhoudt wie links en wie rechts van hem zitten?”

Knapte u wel eens een uiltje tijdens de lessen Nederlands of snurkte u terwijl het Kunstmaandorkest speelde? Bracht Dorus u aan het dromen, of Peter van Campen? Werd u moe van het wandelen door het Heilige Land of met een schok wakker toen de voorbeeldige vader Robert Young met een deur sloeg?

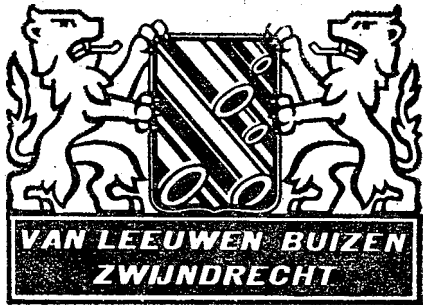
Wie slaapt tijdens Swiebertje moet wel erg afgemat zijn, dacht ik en de Vliegende Knorrepot lijkt soms een echte wakker.

Ga het maar eens na bij uzelf. Er zijn mensen in mijn buurt, die van het testbeeld al indutten. En ik ken iemand, die viel bij Lou Verburg in slaap. De man moet wel erg moe geweest zijn, of bewusteloos.

Zo enquête, u kunt er nu om lachen, vind ik toch wel aardig. Wellicht, dat mr. A. B. Roosjen er iets over zegt in de N.C.R.V.-gids. Of dat het slapen eens „onder vier ogen” behandeld wordt.

Dan zal ik dat waarschijnlijk niet zien. Want ik heb geen televisietoestel. Zonder dat slaap ik namelijk veel beter. Werkelijk!

William Spaanderman

Hotel-pension „Dreyeroord”
 Telefoon 3169 - OOSTERBEEK

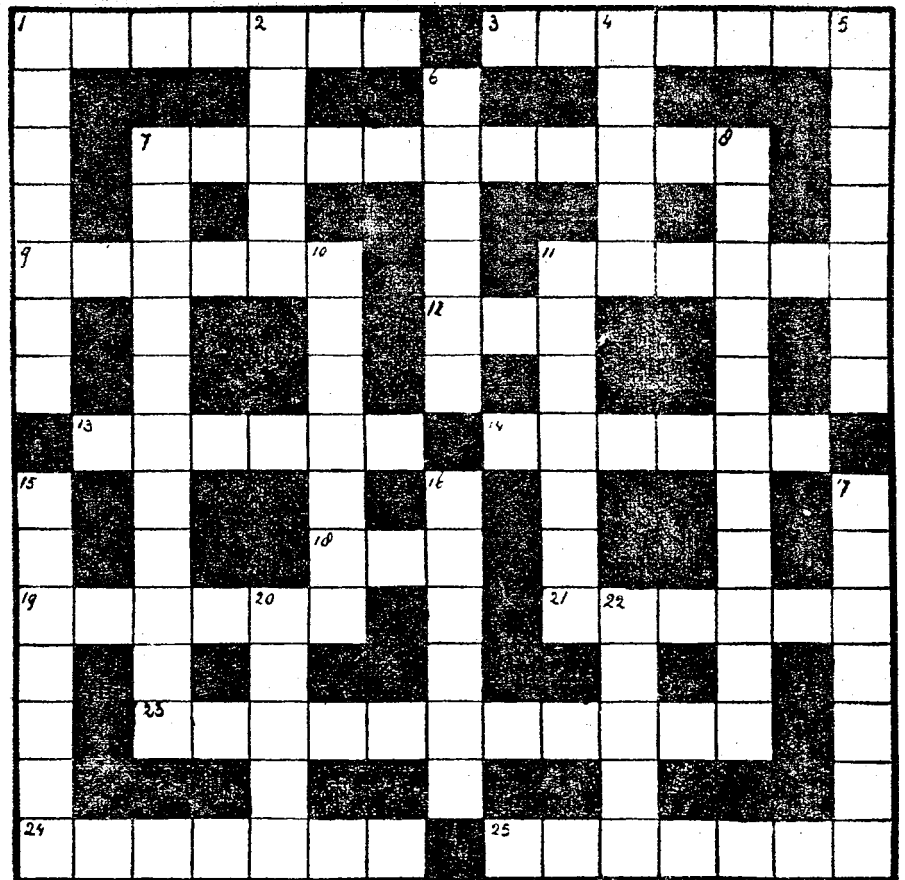
KRYPTOGRAM

Horizontaal:

1. 't Is wel moeilijk te lezen, maar dat krijg je als je een schaaldier de bel aanbindt. 3. Hij kan moeilijk last van een droge keel hebben. 7. Iemand met gouden tanden? 9. Zou het onverwachte er in zitten, doordat het geen tweemaal gebeurt? 11. Als de atleten hier zijn, zijn ze binnen. 12. Vader van Mozes' rechterhand. 13. Voltwoide restauratie van raam? 14. Dierlijk einde. 18. Hieraan zitten uitgelaten mensen. 19. Wel een erg onpersoonlijke houding. 21. Om jong te blijven zorgt hij af en toe voor een verassing. 23. Een soort portier? 24. De chique vorm van „bekvechter”. 25. Zij leidt in de regel een zeer kort, maar wel kleurrijk leven, en gaat aan uitspattingen te gronde.

Vertikaal:

1. Muzikaal handje? 2. Met ijs lopen zij heen en weer. 4. Hierop kun je zitten, maar dan moet je hem eerst beklimmen. 5. Een onaangenaam geluid brengen deze bergplaatsen voort. 6. Aards salaris. 7. Hierin schuilt vaardigheid; vroeger was het de plaats van de plak. 8. Veilingmeester in slappe tijd? 10. Zij komen wel aan hun trek. 11. Een dergelijk gezellig samenzijn

moet wel in een nogal stoffige omgeving plaats vinden. 15. Collectie vuiligheid. 16. Wordt op-geofferd. 17. In dit huis is op een fikse vechtpartij gerekend. 20. Muziekinstrument dat vroeger nogal veel op zee gebruikt werd. 22. Lastdrager.

41. allure; 44. sta; 45. rul; 46. tijd; 47. opa; 49. tolk; 50. roets; 52. Lois; 53. arm; 55. vee; 57. sss; 58. a.m.; 59. levenspad; 63. te; 64. legeren; 66. taken; 68. nylon; 69. pikol.

Verticaal: 1. kantoer; 2. A.J.; 3. sap; 4. Sfax; 5. aar; 6. pro; 7. Laos; 8. Ems; 9. ie; 10. tevoren; 11. krent; 12. staart; 13. alrede; 14. sater; 17. yak; 20. steekpalm; 22. pioenroos; 24. wie; 25. rul; 28. onder; 30. skald; 33. Ier; 35. eau; 38. stormen; 39. uur; 40. kloven; 41. attest; 42. lijs; 43. epistel; 44. staal; 48. Assen; 51. een; 54. Nero; 56. kaki; 59. lei; 60. ven; 61. pap; 62. dek; 65. gij; 67. l.o.

Oplossing vorige puzzel

Horizontaal: 1. kassa; 6. pleit; 11. Kafafas; 13. aramees; 15. R.N.; 16. partijloos; 18. va; 19. ets; 21. aar; 22. pot; 23. nota; 24. waker; 26. lire; 27. toe; 28. oir; 29. dus; 31. oer; 32. reinet; 34. elkeen; 36. ked; 37. aan; 38. spreuk;

A C H T E R P A G I N A

PERSONLIJK CONTACT is voor een partij een van de meest waardevolle methoden van werving van kiezers.

Bovendien is dit een methode, welke alle partijleden kunnen toepassen, ieder op zijn of haar wijze.

Hier schuilt een veelal onvermoede, een in deze tijd veel te weinig toegepast, mogelijkheid, met niet gauw te overschatten resultaten.

Het is zaak om, in de laatste maanden voor de snel naderende verkiezingen van de leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, dit met elkaar nog eens goed onder ogen te zien.

Als wij als leden hier allemaal onze schouders onder zetten, is dit een stuk massale propaganda van het beste soort.

Men kan er werkelijk moeilijk de betekenis van overspannen, wanneer onze partij als geheel, dit wil zeggen wanneer honderdduizend leden door middel van persoonlijke contacten andere kiesgerechtigde burgers benaderen met hetgeen wij als christelijke partij zien als de concrete inhoud en doeleinden van een politiek tot welzijn van de samenleving.

Door middel van het persoonlijk contact op deze grote schaal, staan wij dan met recht temidden van ons volk.

Hoe kunnen wij nu ieder persoonlijk aan deze zaak concrete vorm en gestalte geven?

★ Op welke wijze

OP WELKE WIJZE kan deze propaganda-actie in de meest fraaie zin van het woord geconcretiseerd worden?

Laat elk lid voor zich nog heden nagaan met wie hij het beste eens

een praatje kan maken over de a.s. stembus. Iedereen kent wel iemand in zijn omgeving met wie hij een gesprek kan hebben. Men zal in de meeste gevallen wel meer dan één persoon kennen, van wie het onzeker is of hij a.s. stemt of van wie het bekend is, dat hij dat nog niet doet.

Als u iemand op het oog hebt, rest de vraag waar en wanneer u die persoon zal aanschieten.

Wanneer? Zo spoedig mogelijk en bij wijze van spreken beter vandaag dan morgen. En overigens op een moment, waarvan men vermoedt, dat dat het meest geschikt is en dit de te benaderen man of vrouw het beste gelegen komt.

Waar? Dat „aanschieten” of „benaderen” kan eigenlijk overal gebeuren.

U komt iemand tegen op straat of in de tram, in de bus of in de trein. U spreekt iemand in de pauze van een of andere vergadering. U maakt een praatje in de lunchpauze op de zaak of op het kantoor of in de werkplaats. U ontmoet iemand op een visite of op een receptie. U belt eens iemand op voor een praatje of u maakt een telefonische afspraak voor een persoonlijke ontmoeting. Of u belt aan iemands huis aan voor een — als het schikt — onaangekondigd kort bezoek. En zo zouden er nog meer voorbeelden te noemen zijn.

UIT het voorgaande is duidelijk, dat wie gedacht zou hebben, dat persoonlijk contact een nieuw woord voor alleen huisbezoek zou zijn, zich vergist heeft. Persoonlijk contact is veel ruimer. Maar het is vanzelfsprekend, dat huisbezoek wel één facet ervan is.

Hierbij denken wij dan eigenlijk direct aan het door de kiesvereniging ter plaatse georganiseerde huisbezoek. De kiesvereniging beschikt over of verzamelt adressen van personen met wie een gesprek

Persoonlijk contact

over christelijke politiek van belang wordt geacht.

Het bestuur van de k.v. of de propaganda-commissie distribueert deze adressen onder zich en onder de medewerkers en medewerksters; en dan gaat men er op uit.

Ook deze activiteit moet zich voluit ontplooiën. Elk bestuur en elke propaganda-commissie moet in dit opzicht doen wat maar gedaan kan worden.

Hier liggen dan ook weer mogelijkheden voor leden van de kiesvereniging, die zelf niet iemand op het oog hebben om die uit eigen beweging te benaderen.

Deze leden kunnen hun diensten aanbieden bij het bestuur van de k.v. of bij de propaganda-commissie, die dat aanbod stellig met vreugde zullen accepteren. Want er is altijd werk voldoende.

MEN moet zich — voor men een persoonlijk contact heeft — goed realiseren dat de ene keer gemakkelijker een goed resultaat geboekt wordt dan de andere keer. Dit voorkomt, dat men zich te spoedig laat ontmoedigen. Sommigen behoeft men bij wijze van spreken in een gesprek alleen maar even over de streep te trekken. Met anderen moet een langduriger contact onderhouden worden. Soms zal een eenmalige, vluchtige ontmoeting voldoende zijn. Maar ook zal het voorkomen, dat een gesprek bewust een of meer keren moet worden herhaald. Daarvoor is evenwel nog voldoende tijd, indien men thans maar begint en niet uitstelt tot enkele dagen voor de verkiezingen.

★ Welke hulpmiddelen

HET KOMT regelmatig voor, dat gezegd wordt: ik zou in dit op-

zicht wel iets willen doen, ik zou wel met anderen over de politiek willen praten, maar ik weet er zelf zo weinig van.

Een troost is natuurlijk, dat degenen die u benadert ook geen politici van beroep zijn. En soms is het beklemtonen alleen al van het feit, dat wij als christenen samen in een christelijke politieke partij ons doel moeten nastreven voldoende.

Voor wat meer kennis omtrent hetgeen in de praktische politiek aan de orde is, kan men overigens te kust en te keur terecht.

Het regelmatig lezen van een christelijk dagblad (met name ook de hoofdartikelen) is het begin. Dan is er A.R. Post en het weekblad Nederlandse Gedachten (abonnementsprijs f 3.25 per half jaar). Er zijn de tweewekelijkse radiosprekbeurten (steeds op donderdagavond van 19.50-20.00 uur, de eerstvolgende op 7 maart) en de zeswekelijkse a.r. televisie-uitzendingen (steeds op maandagavond van 20.20-20.30 uur, de eerstvolgende op 25 februari a.s.). Er komt natuurlijk straks het nodige verkiezingsmateriaal. De partij heeft een Beginsel- en Algemeen Staatkundig Program en een Program van Actie 1963 (te bestellen op het partijbureau, Dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage). Een tenslotte zijn er de nodige brochures en rapporten, waar men in een bepaald gesprek iets aan kan hebben.

Verder verschaft elk bestuur van elke kiesvereniging graag de gewenste richtlijnen.

★ De 23-jarigen

ER zullen ter gelegenheid van de a.s. verkiezingen weer vele jongeren voor het eerst ter stembus gaan. Het is van groot belang, dat de besturen der kiesverenigingen de namen en adressen van deze jongeren op de een of andere manier verzamelen en bijzondere aandacht aan deze kiezers en kiezeressen schenken.

• **Engeland** oriënteert zich na de slag in Brussel. De pers gonst van plannen, maar veel lijn zit er nog niet in. Behalve dan dat de „Zeven” als het ware uit een mist, die 15 maanden over hen hing, weer tevoorschijn traden. Het was te voorzien, dat deze „concurrentie” van de Zes nieuw leven zou worden ingeblazen nadat De Gaulle, Engeland, de „chef” van de Zeven, het overstapje op de E.E.G. ontzegde. In Genève hebben nu de Zeven (alias: de EVA = Europese Vrijhandels Associatie) zich voorgenomen hun handel in industriële produkten in 1966 geheel vrij te maken. Verder dan deze vrijhandel wil men niet gaan. Daarom heeft de E.E.G., die behalve het vormen van een douane-unie (dus een gemeenschappelijke handelspolitiek jegens derden) ook een economische unie beoogt, toch nog de voorkeur ook van sommige EVA-partners. Oostenrijk heeft althans doen weten, dat het ondanks alles, toch een associatie met de E.E.G. blijft nastreven vanwege zijn intensieve handel met West-Duitsland. Denemarken heeft in Genève in een niet mis te verstane klage over zijn eigenlijke ideaal geen twijfel laten bestaan. Deze klacht hield nauw verband met het niet liberaliseren der landbouwprodukten in EVA-verband. Geruchten zeggen, dat Engeland een plan heeft om de gehele EVA met de EEG te associëren.

België en Nederland werken op hun beurt blijkbaar aan een douane-unie tussen Engeland en de E.E.G. Zo wordt er gedokterd aan de impasse, die De Gaulle schiep.

In deze situatie moet ook de pas gekozen labour-leider Harold Wilson zijn koers uitstippelen. Men schrijft dat hij minder anti-EEG is dan zijn overleden voorganger, Gaitskell. Het is voor het kabinet MacMillan, dat een meerderheid in het Lagerhuis goedkeurend achter haar regeringsbeleid kreeg, van grote betekenis of het Engelse standpunt, dat straks definitief moet worden ingenomen, een nationaal karakter draagt dan wel of Labour ook inzake deze belangrijke beslissingen in de contramine blijft.

De Britse traditie, dat regering en oppositie het op de belangrijkste punten van de buitenlandse politiek in hoofdzaak eens zijn, kan worden hersteld.

• **Frankrijk** heeft nog geen water in de wijn gedaan. De Gaulle heeft geen nieuwe geruchtmakende redevoeringen gehouden, behalve dan de uitspraak ten overstaan van een aantal parlementsliden, dat het Polaris-akkoord tussen de Verenigde Staten en Engeland tijdens de conferentie op de Bahama-eilanden, de Franse president zodanig verstoord heeft, dat de daarbij beweerde woordbreuk van MacMillan hem, de Gaulle, bewoog zo bruusk tegen Engeland aansluiting bij de EEG te ageren. Anderzijds heeft minister Couve de Murville betoogd, dat Frankrijks veto zou zijn ingegeven door een al te grote tegemoetkoming der overige vijf EEG-partners t.o.v. Engeland's eisen.

Na deze uitspraken op hoog niveau is het wel duidelijk, dat Frankrijk toch behoefte heeft zich achteraf te rechtvaardigen voor zijn houding inzake de EEG-crisis.

Eén week wereldnieuws in vogelvlucht

• **West-Duitsland** is door dit alles wel in een heel moeilijke positie gekomen. Dit geldt vooral de CDU. De West-Berlijners hebben een zeer duidelijk antwoord gegeven op Adenauer's zig-zag-politiek. De socialisten, die zeer duidelijke aarzelingen hebben ten opzichte van het nog goed te keuren vriendschapsverdrag met Parijs en die het maar liever op een sterke band met de Verenigde Staten houden, zagen hun standpunt beloofd met een flinke stembovenwinning voor Willy Brandt en zijn Berlijnse socialisten. Hun stijging van 78 tot 85 zetels in het stadsparlement ging vergezeld van een binnentreden van 10 liberalen en een achteruitgang der christen-democraten van 55 naar 39 zetels. De CDU in Bonn voelt wel, dat haar Berlijnse geestverwanten een onjuiste verklaring geven door het Spiegelproces als reden voor deze klap aan te duiden. De beslissing van de CDU-parlementsfractione in Bonn om op korte termijn een opvolger voor Adenauer aan te wijzen, spreekt duidelijker taal.

• De spanning tussen **Malakka en Indonesië** is nog toegenomen.

Het stichten van de federatie Malaysia wordt door Soekarno aangemerkt als een neo-kolonialistische daad, die hij niet zal „nemen”.

Engeland zag zich genoodzaakt een vliegkamp-schip naar Singapore te zenden, doch versterkt daarmee de schijnbare juistheid van Djakarta's agitatie.

Ook de Philipijnen zullen geen Maleise federatie erkennen indien de Britse gebieden in Noord-Borneo daarvan deel uitmaken. Het is voor premier Abdoel Rahman een uitermate moeilijke tijd, want zonder Britse hulp kan hij zijn plannen niet verwezenlijken en met al te duidelijke Britse steun zal zijn werkstuk in de ogen van steeds meer Aziatische landen verdacht worden.

• Het nieuwe bewind van president Arif in Irak heeft na de geslaagde staatsgreep op 8 februari nog weinig tekenen van werkelijke eenwordingswil met Egypte laten blijken. Overigens is men nog in zuiveringsgevechten met communisten gewikkeld en poogt men aannemelijk te maken, dat de terechtgestelde dictator, generaal Kassem, in wezen leider van de Iraakse communistische partij was, hoewel

hij zich in zijn paleis met veel luxe omgaf. Dergelijke ontluisteringsprocessen van gevallen grootheden kent de jongste geschiedenis in overvloed.

Belangrijker is dat de Syrische minister van Buitenlandse Zaken een unie tussen zijn land en Irak suggereerde. De Syriërs, die de knoet van Nasser kennen, zullen dit bepaald niet voorstellen om gezamenlijk weer onder Nasser's heerschappij te komen. Wellicht gaat Irak op dit voorstel in. Veelbetekenend is tenminste, dat Arif's solidariteitsverklaringen jegens Egypte steeds platonischer van aard worden.

• De plotselinge verklaring van Rusland dat het enige duizenden militairen uit Cuba zal terugtrekken, duidt erop, dat na de geruchtmakende Russische concessie van eind oktober, de strijd om Cuba tussen het Witte Huis en het Kremlin bleef doorgaan. President Kennedy was hiertoe ook wel geneigd omdat velen in zijn land zijn optreden nog niet doortastend genoeg vonden en nog verdergaande eisen gesteld wilden zien.

• Het incident met het gekaapte **Venezolaanse** schip toont aan, dat ook Castro's prestige onder het gebeure heeft geleden.

De rebellen, die het vrachtschip Anzoatequi als protest tegen het bewind van Venezuela's (tot nu toe meest democratische) president, Bétancourt kaapten, zijn niet, zoals men oorspronkelijk mocht verwachten, naar Havana opgestoomd, doch bereiden zich thans voor op het einde van hun avontuur in Brazilië. De herinnering aan het drama met het Portugese passagiersschip de Santa Maria, begin 1961, dringt zich op.

• Even fnuikend voor het communistische prestige in Afrika is het gebeuren in **Bulgarije**. Daar zijn honderden Afrikaanse studenten, met name Ghanezen, na demonstraties weggetrokken, omdat zij zich niet langer dagelijks door de communisten als „zwarte apen” wensten te laten aanspreken.

Te laat heeft de Bulgaarse regering ingezien hoezeer dit incident niet alleen zijn land, doch de gehele communistische wereld, die zo gaarne studenten uit onderontwikkelde gebieden opvoedt, schade heeft gedaan. De pogingen van premier Zjifkoff om het de achtergebleven Afrikanen met garanties voor ongestoorde studie naar de zin te maken, komen te laat. De communistische wereld heeft het vertrouwen, dat vele a.s. leidende personen van het zwarte werelddeel in de woorden van de sovjets stelden, met daden beschaamd.

• Op de **ontwapeningsbesprekingen**, die voor de afwisseling nu eens weer in Genève worden gevoerd, doen de Amerikanen hun uiterste best het met de Russen eens te worden. Weer heeft president Kennedy het aantal controle-plaatsen op ondergrondse kernproeven op elkaars grondgebied naar beneden geschoefd. Hoe belachelijk deze elkaar-in-het-zonnetje-zetterij ook schijnt, van het resultaat van deze worsteling hangt te veel af om haar niet zeer nauwgezet te blijven volgen.

v. d. Sl.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

(VOOR HET EERST VERSCHENEN IN 1829 ONDER REDACTIE VAN MR. GUILLAUME GROEN VAN PRINSTERER)

WEEKBLAD VAN DE ANTI-REVOLUTIONAIRE PARTIJ

Het kabinet De Quay en de spijtoptanten

HET comité van Nederlanders uit Indonesië van de „Partij van de Arbeid”, geeft een orgaan uit onder de naam „Wegwijzer voor gerepatrieerden”.

In no. 40 van februari 1963 worden als eerste slachtoffers van het huidige kabinet aangewezen „onze spijtoptanten, die in het huidige Indonesië nu nog zitten te verkommeren”.

’t Is de moeite waard om eens na te gaan hoe het toelatingsbeleid onder dit kabinet is geweest. De Minister van Justitie schreef over dit moeilijke vraagstuk in de Memorie van Antwoord aan de Tweede Kamer over de begroting voor 1963 het volgende: „Bij het optreden van deze Regering waren verzoeken om overkomst ingediend voor 13.000 personen waarvan er rond 2.200 toestemming tot overkomst hadden verkregen”. Dat was dus het aantal, dat onder het beleid van vorige kabinetten was toegelaten en waarvoor prominente figuren uit de partij van de Arbeid verantwoordelijk waren.

Verder schreef de Minister van Justitie in de genoemde Memorie van Antwoord:

„Thans zijn van de rond 20.000 personen voor wie tot nu toe om overkomst herwaarts werd gevraagd, er ongeveer 13.000 toegelaten”.

Wanneer nu deze algemene becijferingen tegenover elkaar worden gezet, dan vordert de billijkheid vast te stellen, dat het beleid van dit kabinet tegenover de vorige kabinetten in niet onbelangrijke mate gunstiger ten aanzien van de spijtoptanten is geweest.

Bij de discussie in de Tweede Kamer op 15 nov. 1962 over de begroting voor 1963, waarbij de Memorie van Antwoord, die hierboven werd geciteerd, in behandeling was, heeft de Minister op de kritiek vanuit de Kamer, n.l. dat hij de lijn van het vorige kabinet niet gevolgd had, het volgende geantwoord: „Ik mag erop wijzen, dat bij mijn optreden het aantal toelatingen ongeveer 17% bedroeg van het totaal der aanvragen en dat er thans 65% van degenen, die een visum hebben aangevraagd, is toegelaten.

Deze cijfers van 17 tot 65 duiden m.i. terecht aan, dat ik de lijn van het vorige kabinet in dit opzicht niet heb gevolgd.”

Er moge nog het volgende aan het bovenstaande worden toegevoegd. De Minister van Justitie heeft in juli 1961 toegezegd 2.000 dossiers van aanvragers binnen een jaar tot afdoening te zullen brengen. Uit bijlage II van de Memorie van Antwoord aan de Tweede Kamer en uit bijlage II van de Memorie

van Antwoord aan de Eerste Kamer is gebleken, dat er 3616 dossiers zijn afgewerkt sinds het begin van januari 1961.

Op 1 oktober 1962 waren er nog 485 dossiers die op afdoening wachtten. Van deze 485 dossiers zijn er 389 behandeld. Overgebleven zijn er in verband met nieuwe of herhalingsverzoeken, nog 316 dossiers, die betrekking hebben op 1107 personen. Op grond van deze gegevens is de Minister van mening, dat in april van dit jaar alle aanvragen zullen zijn behandeld.

Dit betekent niet, dat allen die als „spijtoptant” toelating hebben gevraagd, ook de kans krijgen naar Nederland te komen. Want in beide jaren zijn er ruim 5.000 personen afgewezen, waarvan er bijna 94% overeenkomstig het advies van de commissie Van Vollenhove niet konden worden toegelaten.

De werkelijkheid ziet er dus heel anders uit dan de voorstelling van zaken gegeven door de „Wegwijzer voor gerepatrieerden”. De „slachtoffers” van het Kabinet-De Quay kunnen nu voor een zeer groot deel in Nederland komen en behoeven niet meer te verkommeren in het huidige Indonesië.

Wel zijn ze „slachtoffer” van de andere „fouten” van het kabinet. Zo zijn er door samenwerking en overleg van de Departementen van Maatschappelijk Werk en Volkshuisvesting en Bouwnijverheid duizenden woningen voor gerepatrieerden gekomen. Zo zijn talloze repatrianten in overheidsdiensten geplaatst en zijn deelgenoot geworden van al de maatregelen op financieel gebied, die in de afgelopen maanden, in overleg tussen de Regering en het Overheidspersoneel, tot stand kwamen.

De redactie van „Wegwijzer voor gerepatrieerden” somt nog een viertal omstandigheden op waarin de gerepatrieerden „slachtoffers” werden van het Kabinet-De Quay, n.l. de zelfstandigen, die er bekaaid afkwamen met de kinderbijslag; de pachters en zelfstandige boeren, die het bijtje er bij neerleggen wegens speculatie van bouwgronden; de huisvrouwen, die voor de Nederlandse koelhuisboter plm. dertig cent meer moeten betalen dan Engelse en Italiaanse vrouwen. En tenslotte de gepensioneerden onder de gerepatrieerden, die ondanks allerlei beloften op een houtje moeten bijten.

Tenslotte wordt de gerepatrieerden de vraag voorgehouden: Eindigt hiermede de lijst van de slachtoffers? Dan kent u het Kabinet-De Quay en de partijen die deze regering steunen, slecht! Op een paar slachtoffers meer of minder komt het bij deze „wegwijzer” niet aan. Niets is deze politici te dol!

J. SCHIPPER.

IN DIT NUMMER

- * Toelatingsbeleid spijtoptanten (pag. 1)
- * Reclame-televisie (pag. 2 en 8)
- * Gratie-beleid (pag. 3 en 9)
- * Het verdrag met Duitsland (pag. 4 en 5)
- * Nigeria (pag. 6 en 7)
- * De komende Grondwetswijzigingen (pag. 9 en 12)

Onder het thema: „DE VROUW VAN EEN DIPLOMAAT VERTELT” lezen wij in „ELSEVIER” van 10 november 1962, dat mevrouw HELB op instigatie van mevr. VAN KLEFFENS lessen in

„SPREKEN IN HET OPENBAAR”

volgde en voor die goede raad is zij mevrouw VAN KLEFFENS nog dankbaar. Ook wij willen u het advies van mevrouw VAN KLEFFENS doorgeven. Post vandaag nog een briefkaart en wij zenden u gratis onze brochure, alsmede gegevens waar en wanneer u in NEDERLAND onze mondelinge lessen, die in besloten kring gegeven worden, kunt volgen.

Instituut „RHETORICA”, Postbus 144, Dordrecht, telefoon 01850 - 7283.

Oosterbaan & Le Cointre n.v. GOES

DRUKKERS - UITGEVERS
TELEFOON (01100) 56 03 - 75 55

Al 60 jaar drukkers voor bedrijven en organisaties in Benelux.

n.v. SLAVENBURG'S bank

Affiliatie

Handels- en Effectenbank N.V.

Groningen - Brugstraat 32

Financiering van kerkbouw
Emissie van obligatieleningen

Zonder meer goed is het voortreffelijk Bijbels dagboek

VIJF MINUTEN

van ds. H. Giesen

Bewerkt door Wika P. A. Geluk, met een voorwoord van ds. G. P. Klijn. 7e druk. Gebonden f 7.90

Verkrijgbaar in de boekhandel

Boekencentrum N.V. - 's-Gravenhage

*** Griezellig

De nieuwe stichting die de zoveelste aspirant is voor een overheidsvergunning voor het tweede televisienet, doet wel van zich spreken.

De grote winstmogelijkheden die in een commerciële t.v. verscholen liggen, verlokken kennelijk tot merkwaardige bindingen. Weliswaar als een nationale club aangeduid die het waarlijk nationale belang zal dienen, blijkt hoe langer hoe meer dat het groot kapitaal niet alleen de financiën verschaft. Thans is gebleken dat een van de oprichters, de leiding van de bank Pierson-Heldring-Pierson, duidelijke belangen heeft in een Zwitserse maatschappij die ten doel heeft volledige rijdende televisiestudio's te maken en te verkopen.

Is het voorts irreal te veronderstellen dat de groep Zwolsman (de Landbank) haar grote grondbezit mede dienstbaar tracht te maken aan de bouw van noodzakelijke gebouwen t.b.v. het commerciële televisiebedrijf?

Wij achten deze dingen maar een griezelige zaak als het gaat om onafhankelijkheid.

De heren Biesheuvel en Smal-lenbroek kijken belangstellend toe, hoe Staatssecretaris Roolvink vóór de t.v. opname, door een technische voorbereiding in beslag genomen wordt.

Eén week wereldnieuws in vogelvlucht

• De Europese Economische Gemeenschap begint nu eerst recht de weerslag te ondervinden van De Gaulle's anti-Engeland politiek.

De vorige week vond een vrij lusteloze bespreking tussen de ministers van Sociale Zaken en Landbouw plaats.

Deze week was er een vergadering van de ministers van Buitenlandse Zaken, die, met uitzondering van de Luxemburgse exellentie, allen verstek hadden laten gaan.

Het effect hiervan was dat de ondertekening van het associatie-verdrag met 18 (grotendeels voormalige Franse-) Afrikaanse landen moest worden uitgesteld.

Nederland en Italië hadden bij deze duidelijk tegen Frankrijk gerichte „demonstratie” de leiding.

België zou ongetwijfeld meegedaan hebben, indien niet premier Adoela van Kongo te rechter tijd in Brussel was gearriveerd om de Belgische regering te bezweren Frans-talig Afrika niet de dupe te doen worden van een actie, die in feite tegen De Gaulle gericht is.

Italië stelde zich op het standpunt, dat grondwettige bezwaren ondertekening zijnerzijds niet toelieten.

Nederland gebruikte als argument, dat het geen discriminatie wil tussen Frans-talige en Engels-talige gebieden in Afrika.

• Frankrijk zal ongetwijfeld weinig ingenomen zijn met dit gedrag van zijn E.E.G.-partners. De Gaulle kan moeilijk ontkennen, dat hij met zijn actie deze reactie zelf opgewekt heeft.

Hij zal inmiddels ook hebben begrepen, dat West-Duitsland niet de gewillige bondgenoot wenst te zijn, die hij zich had gedacht toen hij met Adenauer het Duits-Franse vriendschapsverdrag sloot. Adenauer is sindsdien in Duitsland zelf meer dan ooit aan kritiek onderworpen. Het Duitse besluit geen Franse tanks voor het leger te bestellen, illustreert wel ongeveer hoe de verhoudingen liggen.

Vice-kanselier Erhard is naar Brussel getogen om met E.E.G.-voorzitter Hallstein en minister Spaak te praten over heropening van de onderhandelingen met Engeland. Hij wil daarover ook een gesprek hebben met minister Couve de Murville, die het ongenoegen van Duitsland's tweede man over de gebeurtenissen in januari, ongetwijfeld op het Elysée rapporteren zal.

Thuis stuit De Gaulle op een snel slechter wordend sociaal klimaat. Stakingen dreigen overal uit te breken. De U.N.R., de partij die De Gaulle door dik en dun gesteund heeft, en die zich steeds als zeer sociaal uitgeeft, komt in een uiterst lastig parket, nu De Gaulle de loononderhandelingen in feite blokkeert.

• Intussen is het niet zo, dat Engeland zonder zorgen toeziet aan welke tegenslagen zijn rivaal aan de overzijde van het Kanaal het hoofd moet bieden.

Zelf heeft het immers moeten constateren, dat de gewenste eensgezindheid ten aanzien van de buitenlandse politiek zoek blijft.

De pas opgetreden Labourleider, Harold Wilson, heeft zijn voornaam-genoot MacMillan de handschoen toegeworpen.

Labour vindt nieuwe onderhandelingen over toetreding tot de E.E.G. blijkbaar vernederend en zal aan dergelijke pogingen niet meewerken.

Dit brengt de regering en de conservatieve partij

in een moeilijker parket dan Wilson's uitspraak, dat Oost-Duitsland door een eventueel Labour-kabinet zal worden erkend.

• Op NATO-niveau proberen Engeland en de Verenigde Staten meer klaarheid te bewerkstelligen door resp. geheel en gedeeltelijk hun atoom-strijdkrachten ter beschikking van de NATO te stellen, mits er een controleraad voor de kernstrategie in het leven geroepen wordt. Is dit een laatste poging om zowel West-Duitsland te bevredigen als Frankrijk te bewegen zijn zelfstandigheid inzake het atoomwapen prijs te geven? Er zal echter nog heel wat water door het Kanaal vloeien voordat men het ook op dit gebied met Parijs eens wordt.

• Bevorderlijk voor meer Europese en Atlantische eenheid kan Ruslands jongste optreden zijn.

Dit bestond enerzijds hierin, dat maarschalk Malinofski nog eens dreigend sprak over een derde wereldoorlog, die zou ontstaan, indien Amerika Cuba te na komt. Anderzijds is het plotselinge vertrek van de Russische onderhandelaar Koetznetzov van de ontwapeningsconferentie in Genève een veeg teken voor het welslagen van die conferentie.

Rusland zal zich misschien weer wat sterker voelen door kennelijke pogingen van Rood-China om de ideologische verschillen met Rusland aan de onderhandelingsstafel uit te praten. In hoeverre dit voorstel, dat van Mao zelf heet afkomstig te zijn, reëel is, blijft nog een vraagteken zolang de anti-Russische hetze van de Rood-Chinese pers voortduurt.

• Met Pakistan heeft China thans een grensakkoord gesloten.

Wie zich realiseert hoeveel een verdrag in communistische ogen waard is, zal zich van dit akkoord niet alles tegelijk voorstellen.

Toch is Nehroe ernstig geschrokken en weigert hij dit resultaat van wat in zijn ogen Pakistaanse onderkruiperij is, te aanvaarden.

Een gang van zaken, die uiteraard niet geschikt is om de Indiaas-Pakistaanse besprekingen over Kashmir te bevorderen, hetgeen met name de initiatiefnemers daartoe (de V.S.) nieuwe zorg zal baren.

* * * Nieren proeven

In „Het Vrije Volk” heeft de hoofdredacteur geschreven, dat de antirevolutionairen mensen zijn, die elkaars nieren proeven. Waarschijnlijk doet zo'n opmerking het wel goed in de lezerskring, waarvoor „Het Vrije Volk” is bestemd.

Maar het is een onbehoorlijke opmerking. In de Heilige Schrift worden de nieren figuurlijk genoemd als de zetel van onze diepste gevoelens. De nieren liggen diep verscholen achter in onze buikholte; het zijn daar de diepst liggende organen. En daarom wordt het woord nieren in de Bijbel gebruikt voor datgene in ons zieleleven, dat voor de mensen het diepst verborgen blijft. Waar niemand iets van weet, ook de intiemste vrienden niet. Waar wij zelf misschien ook niets van weten...

Maar voor de alwetende God is niets verborgen. Ook de geheimzinnige diepten van ons zieleleven niet. Dáárom zegt de Bijbel herhaaldelijk, en zij die de Bijbel kennen, hebben dat heel goed begrepen, dat de alwetende God de harten kent en de nieren proeft. Hij kent niet alleen onze gedachten en gevoelens, maar Hij weet ook, wat daar nog weer achter zit. De moderne zielkunde heeft ons iets doen beseffen van de duistere en geheimzinnige diepten der ziel, dieper dan waar ons bewustzijn reiken kan. Maar voor God is niets te diep, te duister of te geheimzinnig. En die aangrijpende gedachte wordt door de Bijbel op oosterse wijze aangegeven als een proeven der nieren. Dat kan God alleen. En daarom is het niet alleen onzinnig, maar ook ongepast oneerbiedig, te schrijven, dat de antirevolutionairen elkaars nieren proeven.

* * * Op de valreep

Het kabinet-De Quay is over een luttel aantal weken, demissionair. Dat houdt in dat het kabinet in feite niet meer door de Kamer ter verantwoording kan worden geroepen.

In deze tijd zal een zeer belangrijke principiële beslissing vallen: al dan niet volledige televisie zendtijd aan het bedrijfsleven.

Ook zal moeten worden beslist of reclame zal kunnen worden bedreven via de televisie.

Na deze beslissing ten principale, is er voor dit kabinet praktisch geen gelegenheid deze beslissingen nader concreet uit te werken. Dat zou op de valreep bovendien niet behoorlijk zijn, omdat het kabinet voor dat „uitvoeringsbeleid” door de volksvertegenwoordi-

ging in feite niet meer verantwoordelijk kan worden gesteld.

Het kabinet zal het daarom moeten laten bij het uitlokken van een beslissing ten principale. Voor de uitwerking daarvan zal een opvolgend kabinet de volledige verantwoordelijkheid behoren te aanvaarden.

* * * Van der Putten

Het onderzoek vanwege de Kamer naar de zaak Van der Putten is beëindigd. De commissie, bestaande uit leden van de vijf grote fracties heeft haar conclusie openbaar gemaakt. De heer Van der Putten, zijn raadsman, de oud-voorzitter van de Nederlandse Christelijke Bond van Overheidspersoneel zijn allen gehoord, benevens de oud-minister Staf en de huidige minister Visser.

De commissie heeft na grondig onderzoek vastgesteld dat de beschuldiging van de heer Van der Putten als zouden nog steeds personen een belangrijke post bij defensie bekleden die malversatie en collaboratie hadden gepleegd, onwaar is. Hetgeen de heer Van der Putten heeft toegegeven.

Wel is vast komen te staan dat er lang niet altijd de nodige voorzichtigheid is betracht, en bovendien een nogal wisselend beleid is gevoerd, waardoor de heer Van der Putten in de war is gebracht en zodoende de juiste verhoudingen uit het oog verloren heeft.

Maar ook de heer Van der Putten heeft met onjuiste gegevens gewerkt en daarom met niet gerechtvaardigde beschuldigingen. Tevens is onomwonden medegedeeld dat de heer Van der Putten een ijverig en vakbekwaam hoofdambtenaar is, waarbij de commissie zich niet aan de indruk kan onttrekken dat de officieren die bij de beoordeling van de heer Van der Putten waren betrokken, tegenover hem op den duur een onwelwillende houding hebben aangenomen.

Duidelijk is gebleken dat telkens ingrijpende maatregelen werden aangekondigd en vervolgens weer ingetrokken. Soms werd de maatregel terecht genomen, maar onvoldoende voorbereid, in andere gevallen bleek achteraf de voorgenomen of getroffen maatregelen onjuist!

De meerderheid komt tot de conclusie dat de grieven die de heer Van der Putten in de loop der jaren heeft geuit allen zijn onderzocht. Men kan niet zeggen dat de rechten van de heer Van der Putten zijn verkort, aan de andere kant is de zo nodige en ook voorgeschreven uiterste zorgvuldigheid niet in acht genomen door de minister.

Het vaststellen van de ongeschikt-

heid b.v. is met onvoldoende zorg geschied.

Een tweetal leden is het daarmee niet eens. Zij gaan met hun conclusie verder. De opdracht aan de heer Van der Putten voorafgaande aan zijn ontslag is naar hun mening een gezocht en gekunsteld middel geweest om de „ongeschiktheid” te constateren.

Het wachten is nu op het komende Kamerdebat. Daar zal het uiteindelijke oordeel over het beleid van minister Visser vallen.

* * * Reclame in de televisie

Zelfs al zou men met de opstellers van het rapport van de dr. A. Kuyperstichting van oordeel zijn dat het invoeren van reclame in de televisie wenselijk wordt geacht — een overigens respectabel standpunt — men zal zich één zaak duidelijk moeten realiseren. En dat is het volgende.

Als deze reclame eenmaal is aangevaard dan leert de ervaring dat een „bepert houden” hiervan een bijzondere moeilijkheid oplevert. Het beleid van de enige Italiaanse radio en televisie onderneming is daarvan een duidelijk voorbeeld. In 1958 werd per dag 8 minuten aan de reclame gewijd.

In 1963 bedraagt dit 25 minuten per dag.

Na verloop van 5 jaar is de aan de reclame gewijde zendtijd driemaal groter geworden.

En nog kan niet worden voldaan aan de vraag naar reclame minuten.

Men zij zich duidelijk bewust waarmee men begint.

* * * Huisvesting Duitse militairen

Van meer dan één zijde ontvangen wij brieven over het feit dat het kabinet in ons land aan Duitse militairen onderdak verleent. Men verzet zich daar tegen o.m. omdat verdraagzaamheid en christelijke naastenliefde niet mag ontvallen in karakterloosheid en onderwaardering van onze herkrege vrijheid na de Duitse overheersing.

Wij menen dat aan dit probleem toch ook een duidelijk ander facet verbonden is. Men weet zo langzamerhand dat in West-Duitsland Nederlandse militairen van land- en luchtmacht gelegerd zijn. En nog voortdurend gelegerd worden.

Deze troepen staan daar klaar als

parate eenheden — het geweer bij de voet — om een communistische overveldiger te weerhouden van roekeloze en gewetenloze plannen.

Of ook — als het moet — met kracht een aanval tegen te houden.

Deze taak heeft Nederland niet op zijn eigen houtje aanvaard. Ons land heeft, in volledig overleg met de NATO-bondgenoten, na de kritieke Berlijnse crisis, evenals de overige partners zijn afweerkraacht versterkt.

Die spanning is niet verminderd — Cuba en China zijn daarvan de uitingen. En daarom blijven verschillende eenheden van het Nederlandse leger in de Bondsrepubliek gelegerd. Dat wil zeggen: voor onze militairen moet daar een behoorlijke ligging (kazernes, woningen, oefenterreinen, etc.) aanwezig zijn. Die legering kan Duitsland slechts verschaffen door de ruimte die zij zelf in gebruik heeft af te staan.

Daarvoor moet dus andere ruimte worden gevonden. Duitsland heeft op nadrukkelijke eis van Nederland er mee ingestemd dat de Bondsrepubliek slechts opleidings- en verzorgingseenheden in Nederland zal stationeren. In tegenstelling tot Nederland die in Duitsland over parate (gevechtssklare) troepen zal beschikken.

Mede gelet op het feit dat deze uitwisseling van beschikbare ruimten geldt voor de duur van het NATO-verdrag, zijn wij van oordeel dat in het belang van de wereldvrede deze ruil van legeringsrechten zal moeten worden geaccepteerd.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter, G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE, Dr. Kuyperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 89673.

ADRES VOOR ADVERTENTIES, Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (02980) 63224.

ABONNEMENTSPRIJS f 6,50 per jaar, f 3,25 per half jaar. Giro 89673.

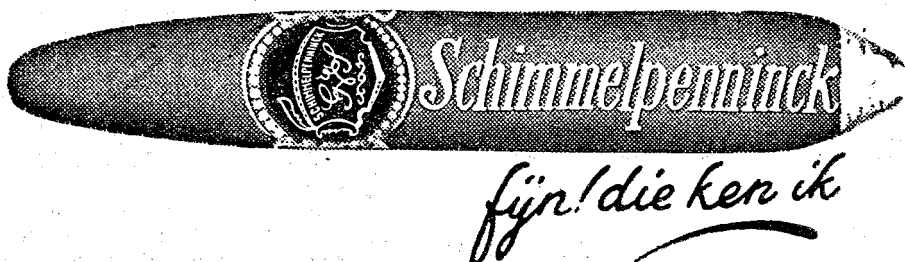
STUDENTENABONNEMENT f 4,— p. jaar. LOSSE VERKOOP f 0,20.

Uw adres voor

DIRECTIEKETEN
BARAKKEN
SCHOLEN
ZOMERHUISJES
enz. enz.

Firma Gebr. Timmer

Houtbouw - Giessendam - Tel. 62

GEURTS'
CONSERVENFABRIEK C.V.
DODEWAARD

De fijnste fruitprodukten uit de
Betuwse boomgaarden

Vraagt uw winkelier ons merk jams,
appelmoes - vruchten op sap - etc.

Stemmen bij volmacht of elders stemmen

BIJ elke verkiezing is er een aantal kiezers *niet in de gelegenheid om zelf* (in de eigen gemeente) ter stembus te gaan. Dit kan zijn oorzaak vinden zowel in ziekte, als in verblijf elders. Er zijn twee mogelijkheden om te voorkomen, dat deze stemmen verloren zouden gaan:

a. elders stemmen, dat wil zeggen in een andere gemeente, waar men op de dag der stemming zal vertoeven;

b. bij volmacht stemmen.

Ad a. De kiezer moet van zijn wens om in een andere gemeente (dan de gemeente in welke kiezersregister hij op de dag der kandidaatstelling is opgenomen) te stemmen *in persoon* mededeling doen ter gemeentesecretarie ener gemeente. Dit moet gebeuren *na* de dag van de kandidaatstelling (dus na dinsdag 2 april 1963), maar uiterlijk op de veertiende dag vóór die der stemming (dus uiterlijk op woensdag 1 mei 1963). *Onderstreep dient te worden*, dat, indien men *zelf* in de gelegenheid is om zijn stem uit te brengen in een andere gemeente, men *niet* bij volmacht voor zich mag laten stemmen. Men is dan immers *in de gelegenheid om zelf*, in persoon, aan de stemming deel te nemen. Indien men dus — op de dag der stemming verblijvend in een andere gemeente — toch bij volmacht wenst te stemmen, dan zal men desgevraagd moeten kunnen aantonen, dat men toch *vermoedelijk niet in de gelegenheid* is om *zelf* in die andere gemeente naar de stembus te gaan.

Ad b. Iedere kiezer, die mededeelt vermoedelijk niet in staat te zullen zijn in persoon aan de stemming deel te nemen, kan — op zijn met redenen omkleed verzoek — worden toegestaan bij volmacht te stemmen. Voor dit verzoekschrift dient gebruik te worden gemaakt van een formulier, dat ter secretarie van elke gemeente kosteloos verkrijgbaar is. Het verzoekschrift moet uiterlijk op de veertiende dag vóór die der stemming ter gemeentesecretarie worden ingediend. De termijn voor indiening van de verzoekschriften om bij volmacht te mogen stemmen sluit dus op woensdag 1 mei 1963.

Wie mogen door u als gemachtigden worden aangewezen om voor u bij volmacht te stemmen?

Als gemachtigde kan slechts worden aangewezen: de echtgenoot of echtgenote, één der bloedverwanten in de eerste tot en met de derde graad, één der aanverwanten in de eerste tot en met de derde graad, de echtgenoot van een schoonzuster of de echtgenote van een zwager, één der huisgenoten van de volmachtgever, dus iemand die op hetzelfde adres staat ingeschreven.

De gemachtigde moet bovendien altijd in hetzelfde kiezersregister zijn opgenomen als de volmachtgever (op de dag der kandidaatstelling, dus op 2 april 1963) en zelf bevoegd zijn tot het deelnemen aan deze verkiezingen, met name dus Nederlander zijn en de leeftijd van 23 jaar hebben bereikt op de dag der kandidaatstelling.

Uit het bovenstaande is duidelijk, dat de *kring* van personen, die voor u bij volmacht kunnen stemmen, in het algemeen *beperkt* is.

Deze beperking geldt echter niet voor de kiezer, wiens beroep of werkzaamheden meebrengen, dat hij werkzaam pleegt te zijn buiten zijn gemeente, mits zijn afwezigheid als regel telkens langer dan drie dagen duurt. En de beperking geldt ook niet voor zijn echtgenote, voorzover zij met hem, in verband met zijn beroep of werkzaamheden, afwezig pleegt te zijn. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan schippers, vissers, zeevarenden, enz.

U dient als volmachtgever steeds zelf het formulier te tekenen, maar ook de door u aangewezen gemachtigde moet dit formulier mede-ondertekenen.

Duidelijk is dat met name voor velen onder ons die het niet breed hebben deze winter een bijzondere last legt op het huishoudbudget. Wij zullen er voorts rekening mee moeten houden dat de naweeën van deze zware winter in geheel Europa niet licht moeten worden geacht.

Naar het voorkomt ligt hier — in deze nood situatie — een duidelijke verantwoordelijkheid zowel voor het particulier initiatief, maar ook voor de overheid.

Met twee van de aspecten heeft de Kamer zich terecht beziggehouden. Minister Toxopeus moest verdere duurtetoelagen voor de ambtenaren beneden een bepaald inkomen. Minister Van Aartsen werd aan de tand gevoeld over de gevolgen van de lang-

Gevolgen van de vorst

durige kou voor de woningbouw.

De heer Van Eibergen (A.R.) was van oordeel dat de huidige c.a.o.'s nu spoedig moesten worden verbindend verklaard. Maar ook bepleitte hij indien er 's zaterdags door de „bouwvakkers” zou worden doorgewerkt — en zij hun enige vrije werkdag dus geven aan de voortgang van de bouw om de woning-situatie niet te verslechteren — de belastingdruk op het loon van die zaterdag sterk te verlichten.

Hij meende voorts dat het verantwoord was in deze situatie de vrijstellingsregeling van dienstplicht voor de bouwvakkers ruimer toe te passen.

Als zij na 1 jaar dienstplicht daarvan vrij zouden worden gesteld, zouden er 5000 woningen per jaar meer gebouwd kunnen worden.

En daar is haast bij. De minister kon alleen maar toezeggen dat hij deze zaak met zijn collega's zou bespreken. Maar de Kamer zal de vinger bij de pols moeten houden in deze zaken. Te meer, omdat de belastingopbrengsten op lonen, betaald over de gewerkte vrije zaterdagen, toch niet in de begroting zijn opgenomen. „Schade” is er in dit opzicht niet voor Finantiën.

Het recht van gratie

BIJ alle discussies over de toepassing van het recht van gratie is er één ding, waaraan wij houvast hebben, en dat is een bepaling in de Grondwet.

De Koning heeft het recht van gratie. Het gebeurt dus niet bij de wet; niet in gemeen overleg tussen Regering en Staten-Generaal.

De beide Kamers missen volkomen het recht, om de Regering te verplichten een bepaald gratiebeleid te volgen. Wel heeft elk der beide Kamers het recht, de ministers te critiseren over een door hem gevolgd gratie-beleid. Het woord van de Kamers komt steeds ná de daad van 'e Minister van Justitie.

De Minister van Justitie dekt elk gratiebesluit met zijn handtekening en daarom is hij verantwoordelijk.

OORSPRONKELIJK had de vorst het recht van gratie, omdat hij uit zijn machtsvolkomenheid mocht doen, wat hij wilde. Men moet dat eens nalezen in „De Clementia” van Seneca. Daar wordt de vorst (Nero) sprekende ingevoerd en hij vertelt, dat hij met een wenk van zijn ogen of een gebaar met zijn handen beslist over leven en dood, zodat hij sommigen in vrijheid laat gaan en anderen aan de beul overlevert. Al naar hij het wil, uit de volheid van zijn macht en welbehagen.

Tegenwoordig ligt dat heel anders. De Koningin verleent gratie, maar er zijn regels voor. Zij kan het alleen doen, als de minister van justitie bereid is zijn handtekening onder het gratiebesluit te zetten.

De minister is daartoe alleen bereid — uiteraard — als de voorgeschreven procedure wordt gevolgd. Dat houdt in, dat nooit een gratiebesluit wordt uitgevaardigd, of de betrokken rechter moet eerst zijn oordeel hebben gegeven. De rechter kent alle stukken; hij moet ook nagaan, wat er later is gebeurd; en alle terzake dienende gegevens in zijn rapport en advies verwerken.

WAAROM is er in ons rechtsbestel ruimte voor gratie?

Vooreerst omdat het strikte recht onbarmhartig kan zijn. In de tweede plaats, omdat er sedert het uitspreken van het vonnis in de loop der jaren grote veranderingen in de omstandigheden zijn gekomen. Dat kunnen met name politieke omstandigheden zijn.

En ten slotte, omdat de veroordeelde zelf radicaal veranderd kan zijn.

NU is het gratie-beleid na de tweede wereldoorlog vaak aan de orde geweest. Tientallen politieke misdadigers, verraders en beulen, werden ter dood veroordeeld. Maar in de meeste gevallen werd de straf door een gratieverlening omgezet in gevangenisstraf.

Dat stuitte op verzet.

Sommigen zeiden: is die doodstraf misschien symbolisch bedoeld, om de delinquent en ook het volk er van te doordringen, dat bepaalde misdaden eigenlijk met de dood gestraft moeten worden. In Frankrijk waren in 1946 in een kamp 2500 misdadigers opgesloten, die hoofd voor hoofd ter dood waren veroordeeld wegens dienstneming in het Duitse leger; die allen gratie hadden gekregen, en allen na een of twee jaar werden vrijgelaten.

In ons land heeft een advocaat-fiscaal bij een bijzonder gerechtshof eenmaal gezegd: eigenlijk moest ik de doodstraf requireren, maar ik weet tóch, dat de minister er een jaar of twaalf gevangenisstraf van maakt....

De toen gerezen bezwaren waren redelijk. Want men kreeg de indruk, dat het gratiebeleid niet diende, zoals het behoort, om in strikt persoonlijke gevallen in het vonnis verandering te brengen. Het diende, om te bereiken, dat het aantal executies zéér beperkt zou blijven. Om redenen van staatsbelang.

INDERDAAD heeft het kabinet-Schermerhorn richtsnoeren voor het gratie-beleid opgesteld, die ook door volgende kabinetten min of meer consequent zijn gevolgd. Dat kon ook moeilijk anders. Wanneer b.v. het kabinet-Beel het verlenen van gratie weer zou hebben beperkt, dan zou er rechtsongelijkheid ontstaan.

Maar toen aan Minister Maarseveen werd gevraagd, welke die richtsnoeren waren, weigerde hij ze mee te delen.

Want dan zouden ze door de betrokkenen in debat kunnen worden gebracht. Wij kunnen verder gaan. De Regering kan en mag zich tegenover de Kamer niet binden omtrent het te voeren gratiebeleid. Zij zou dan een prerogatief van de Kroon aantasten.

ZIJ kan het ook om een andere reden niet doen. Gratie wordt nooit aan een groep verleend. Het gaat altijd om de gratie aan één bepaalde man of vrouw. Nooit aan een groep, dus ook niet aan vier oorlogsmisdadigers.

En wat er met elk zuiver individueel geval aan de hand is, daarover adviseert de rechter. Met zo volledig mogelijke kennis van zaken.

Het parlement kent vele feiten en omstandigheden niet, die bij de gratieverlening aan een bepaald persoon een rol spelen. En de minister kan daarover niet in discussie treden.

Wanneer de Kroon gratie heeft verleend, en de minister heeft daaraan meegewerkt, dan kan het parlement ingrijpen, wanneer het meent, dat het recht van gratie door de Kroon is misbruikt.

De socialisten wilden in de Eerste Kamer feitelijk de minister van justitie pressen, dat de Kroon zich tegenover de Kamer zou vastleggen over het gratie-beleid betreffende de vier oorlogsmisdadigers in Breda.

Het was juist, dat de A.R. fractie de minister steunde, toen deze zeide: ik zeg niets toe, dat mag ik niet doen.

De C.H. woordvoerder was in eerste termijn fel tegen eventuele gratie.

Een week later probeerde C.H. en socialisten de stemming over de begroting uit te stellen, omdat de Handelingen nog niet waren verschenen. (Over alle overige begrotingen wordt wél gestemd, zonder dat de Handelingen zijn gedrukt.)

De socialisten steunden de Christelijk-Historischen. Maar zij gingen verder. Zij wilden de beraadslagingen zelfs heropenen, hoewel de zaak zo duidelijk mogelijk was.

ER werd op die manier een spel gespeeld dat ál te politiek was. Minister Beerman treedt wel eens te veel op als een advocaat, die slag levert met de tegenpartij. Daardoor is het overleg wel eens wat stroef. Maar ditmaal stond hij sterk. Hij deed zijn plicht als Minister der Kroon, door hier neen te zeggen. En wat de Christelijk-Historischen dreef was niet duidelijk. Een wat kwaad-aardig commentator vroeg: heet de minister van Justitie ook Visser?

Maar afgezien van dit wat wrange politieke grapje: de positie van minister Beerman is niet gemakkelijk. Sommigen willen het hoogste woord laten aan „das gesunde Volksempfinden”.

Het publiek neemt het niet, dat zulke misdadigers worden losgelaten, zegt men dan. Anderen pleiten op humanitaire gronden of ook wel uit politieke overwegingen voor gratieverlening. Een speciale moeilijkheid is, dat deze lieden op grond van de richtlijnen van het kabinet Schermerhorn al eerder gratie hebben verkregen toen de doodstraf werd veranderd in levenslang. En wanneer dat gebeurt, dan weet men terstond met zekerheid: dat levenslang komt later in discussie.

Want werkelijk levenslang in plaats van de doodstraf is nauwelijks gratie. Een andere moeilijkheid is, dat een gegratieerde, die in Nederland blijft, onder toezicht kan worden gesteld. De gevangenen in Breda zouden bij gratieverlening naar Duitsland gaan en daar door sommigen als martelaren worden gekoesterd en vereerd.

Bij deze moeilijkheden heeft de minister vast te houden aan zijn plicht een prerogatief van de Kroon te verdedigen. Daarbij heeft deze CH-minister volop de steun gehad van de A.R., terwijl zijn eigen partijgenoten zich op dreigende toon tegen hem keerden.

A.

SINGER SELECTEERT INDISCHE KRUIDEN

Wordt U te swaar?
Neem de onschadelijke
Indische
**ONTVETTINGS-
PILLEN**
40 stuks f. 1.80
120 stuks f. 3.40

(KOEMIS KOETJING)
REMOEKDJOENG
Urine-aftorgvend
In tabletten: 20 st. f. 1.25
100 stuks f. 4.95
In kruiden: f. 2.25

Verhoog Uw gal- en
leverwerking door
TEMOE LAWAK
Bloedzuiverend,
sacht laxerend
In tabletten: 20 st. f. 1.25
100 stuks f. 4.95
In kruiden: f. 2.25

VERTROUWENS ADRESSEN
VOOR EIGEN

HOTEL „DE KROON“

SOPHIALAAN — LEEUWARDEN
telefoon 4467 - 4468

Uw adres voor recepties en partijen

UIT ONZE BOUW- EN
AANNEMERSWERELD

Houthandel en kistenfabriek MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05457-561 Telefoon 06750-3748

Houtzagerij- Houthandel- Kistenfabriek

TIMMERFABRIEK VERMEULEN N.V.

MILL (N.-B.), TELEFOON 08859-605

Fabriek van geprefabriceerde houten gebouwen,
houten woningen, directieketen, barakken, garages,
vakantiehuisjes enz.
Speciaal voor de landbouw: kippenhokken, veld-
schuren, loodsen etc.

Export: België, Duitsland, etc.

WARENHUIZENBOUW

N.V. Aannemersbedrijf

BOERS EN VRIJLAND

's-GRAVENZANDE — Telefoon 01748 - 2245* — Postbus 30

N.V. AANNEMINGS- EN BOUWBEDRIJF

Burgemeester Hazenberglaan 403 — Rotterdam
Telefoon 19 10 44

J. DE KORT

metsel- en tegelbedrijf

Singel 350, tel. 33422 - 62891
AMSTERDAM

FIRMA C. VERMEER EN ZOONS

fabrieken voor gebogen hout

Telefoon 01894-1230 - Ouderkerk aan de IJss.

RONDE EN OVALE TAFELRANDEN

GEBOGEN REGELS VOOR STOELN EN FAUTEUILS
ARMLEGGERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN enz. enz.

C.V. J. H. van Leeuwen

Fabrikanten van rode en blauwe
rietvorsten en eindrietvorsten
Hollandse pannen (handvorm) en
bijpassende vorsten (handvorm)

KOUDEKERKE AAN DEN RIJN
Tel. 01714-228 — Tel. 01720-2569

DROOG HOUT

Specialiteit: gewaterd iepen, verder
beuken, essen, linden, kersen, eiken
en peren.
Incomplete bollen en plaathout.
Contant 1%.

N.V. HARD- EN ZACHTHOUT IMPORT MIJ.
LOENEN (VELUWE) - TELEFOON 06765-212

J. BUIJSE & ZOON

Smederij en

Constructiewerkplaats

ROTTERDAM v/m IJselmonde — Telefoon 195747

AANNEMERSBEDRIJF J. WALRAVEN

Noordweg 297 - Telefoon 01180 - 2589

ST. LAURENS

BOUWBEDRIJF JAC. VAN DER NIET

NIEUWBOUW EN
ONDERHOUDSWERKEN

Oranjeweg 6 — Telefoon 01719-2748 — Noordwijk aan Zee

TWEEDE KAMER

Het verdrag met Duitsland

HET verdrag tussen Nederland en Duitsland heeft terecht veel spanningen opgeroepen. Nederland kan nu alles bij elkaar zo'n 280 miljoen Duitse marken ontvangen. In dit bedrag zit dan alles in: schadevergoeding aan de slachtoffers van het wrede nazigeweld, een vergoeding voor de kosten die Nederland heeft gemaakt om de „geannexeerde" gebieden — die nu weer worden teruggegeven — tot bloei te brengen.

Er is voorts maar nauwelijks teleurstelling te verbergen over de magere overeenstemming met betrekking tot de gestolen Nederlandse effecten (auslandsbonds).

Men weet thans nog niet precies hoe het staat met de Duitse poging het Nederlandse bezit in Duitsland aan te tasten. De regering wil wel — maar het is de vraag hoe de hoogste rechter ten slotte zal oordelen. Al is er wel een goede hoop.

Wat de meeste pijn heeft gedaan is de kennelijke zakelijkheid waarmee de Duitsers over deze dingen hebben onderhandeld. Nietwaar: Hitler-Duitsland is failliet gegaan; na een faillissement blijven er geen (rechts)schulden over. Hooguit wat morele verplichtingen. Maar verder moet dan ook niet worden gegaan — aldus zal zo ongeveer de gedachtengang moeten zijn geweest.

De gedachte om in deze situatie alle grote problemen die er liggen tussen Duitsland en Nederland op politiek en economisch terrein te regelen — hebben zij ver van zich afgegooid.

Wij denken aan een betere regeling voor de Rijnvaart, een juiste afbakening van de landsgrenzen in de Eems en Dollard en een redelijke beoordeling van de haven van Delfzijl, zodat deze belangrijke Nederlandse haven zich behoorlijk zou kunnen ontplooiën.

Van een „schoonschip maken" is in het geheel geen sprake geweest.

En dat — het krenterige beginsel — in een situatie waarin het Duitsland wonderwel naar den vleeze is gegaan. Als Duitsland arm zou geweest zijn — ja dan was er te praten. Maar nu — in tijden van een „wirtschaftswunder"?

Voorspel

PROF. VONDELING — de fractievoorzitter van de P.v.d.A. — heeft een poging ondernomen, de behandeling van dit verdrag uit te stellen tot een (voor Nederland) beter moment. Deze poging, die hij met veel tam-tam buiten een Kamerbehandeling om, heeft gewaagd, is voor hem faliekant verkeerd afgelopen. Kennelijk was zelfs zijn eigen fractie niet bereid hem in dit opzicht te volgen. Bij de behandeling in de Kamer is over deze poging dan in feite ook maar niet meer gerept. De woordvoerder der fractie — niet de voorzitter, maar prof. Patijn — liet het immers bij de vrij lusteloze opmerking dat er kennelijk voor deze gedachte in de Kamer geen voldoende meerderheid zou zijn!

Prof. Vondeling bezigde voor zijn voorstel het argument dat de Duitse partner van toen een heel andere was dan die van nu. Duitsland had toen geen verdrag met Frankrijk. Nu wel. Vóór Nederland een verdrag kan tekenen met Duitsland moeten wij de zekerheid hebben hoe dat land zich (in E.E.G.-verband) verder zal ontwikkelen.

Deze argumenten waren duidelijk onvoldoende. Beter regelingen dan die van het verdrag waren nauwelijks bereikbaar. Er is geen sprake van een gunstige invloed vanwege de andere mogelijkheden op Duitsland ten voordele van Nederland.

Dat zijn droomwensen waaraan men niets heeft. Wij zullen rekening moeten houden met het feit dat Duitsland in N.A.V.O.-verband immers een ster-

Dr. Bruins Slot

kere hoeksteen betekent dan Nederland. Wat zullen wij dan moeten verwachten aan hulp uit deze hoek?

Bovendien — stel dat Duitsland zou gaan in de richting van een nauwere samenwerking met Frankrijk — wat dan nog? Er is in die situatie geen zinnig mens die veronderstellen mag dat dan tot een beter verdrag besloten zou kunnen worden.

Het woord van de P.v.d.A. fractievoorzitter mag dan beslist flink en krachtig geklonken hebben — reële uitzichten bood dit niet.

Verdeeld

DE socialisten waren verdeeld. Een deel van hen onder leiding van de heer Scheps betoogde met klem dat het verdrag totaal onvoldoende was en daarom voor hem en de zijnen onaanvaardbaar. De toezegging van 125 miljoen voor de bezettingsslachtoffers, door het naziregime hen aangedaan, was een bedrag dat Nederland „niet mag nemen". Gesteld dat het zou komen tot een verwerping van het verdrag dan zou Nederland dit bedrag en zo nodig meer ook wel uit eigen zak kunnen betalen. Hij drong er op aan dat opnieuw zou worden onderhandeld en dan op een andere basis.

Duidelijk had ontbroken van de zijde van de Bondsrepubliek de zo nodige vertrouwensbasis. En daarom is er keihard onderhandeld en daardoor is eigenlijk de sfeer verknoeid.

Scherp keerde de heer Scheps zich tegen het teruggeven van Elten en Tudderen. Niet uit annexatie-zucht maar omdat over de inwoners wordt beschikt zonder dat zij gehoord waren. Een feit waarover meerdere sprekers diep verontwaardigd waren.

Geen schuldbesef

HET betoog van de A.R. fractievoorzitter, dr. Bruins Slot loog er niet om. Een goed luisteraar kon bovendien duidelijk de bewogenheid bemerken die achter die rede lag verscholen. Hoewel het leed dat door de Duitsers is veroorzaakt nooit evenwichtig is te vergoeden, had in die situatie toch minstens mogen worden verwacht dat uit al de onderhandelingen was gebleken van schuldbesef. Bij hem was de vraag voorts gerezen of er bij de Nederlandse regering wel voldoende pastorale zorg was geweest om dit principiële uitgangspunt bij de Duitse onderhandelaars bij te brengen. Als er sprake is van schuldbesef dan is er te praten en te onderhandelen.

De minister was in de aantoning daarvan niet overtuigd: „bij voorkomende gelegenheden zou er sprake geweest zijn van enig schuldbesef. Maar, concludeerde hij, ook al zou dat besef van schuld groter zijn geweest, het eindbedrag zou er niet groter om geworden zijn. Om misverstand te voorkomen was die consequentie door minister Luns genoemd, natuurlijk niet het hoofdmotief van dr. Bruins Slot.

Het zat hem en zijn fractie bijzonder hoog dat Duitsland onvoldoende besef heeft van de grote morele schuld over het onnoemelijke leed hetwelk zij over Nederland en de wereld heeft gebracht. Dat deze houding te proeven is in de resultaten van het verdrag maakt de gehele situatie triester.

De Duitse neiging om de Spaltungstheorie toch toe te passen — waardoor Nederland alsnog een grote financiële schade zou lijden — noemde hij zonder meer: een ongehoorde brutaliteit.

Natuurlijk wil ook de A.R. fractie een streep zetten onder het verleden. Maar niet kan worden geaccepteerd dat de Duitsers er zó maar een streep doorhalen!

De nieuwe situatie rondom de verhouding De Gaulle-Adenauer, maakt een accepteren van dit verdrag moeilijker. De onduidelijke houding van Duitsland in de Europese politiek maakt dat de houding van de A.R. fractie jegens het verdrag nog meer reserve zal vertonen.

Hij deed nog een poging om de ratificatie een tijd uitgesteld te krijgen, zo lang niet duidelijk is hoe de Duitse houding tegenover Europa zich zou ontwikkelen. Een poging die ook onderschreven werd door de V.V.D., de C.H.U. en de P.v.d.A.

Minister Luns

Onjuist

DE minister van buitenlandse zaken meende dat deze poging niet juist zou zijn. Het is niet behoorlijk een verband te leggen tussen beide verdragen: dat tussen Nederland met Duitsland en dat tussen Duitsland en Frankrijk. Bovendien moet de Eerste Kamer dit verdrag ook nog beoordelen. En daar gaat zeker nog een hele tijd overheen. Gedurende die tijd kan men de ontwikkeling nauwkeurig nagaan!

Terecht was de opmerking van dr. Bruins Slot, dat, indien de Eerste Kamer het verdrag zou verwerpen, de regering onder geen beding de nazi-slachtoffers hieronder zou laten lijden.

Het kabinet was overigens van oordeel dat aanvaarding van het verdrag voor Nederland — in zijn totaliteit bezien — een harde noodzaak was. Duitsland is multilateraal met zoveel banden aan Nederland verweven, dat zonder dit verdrag geen gezonde betrekkingen met onze grootste handelspartner konden worden onderhouden. Ook uit defensie oogpunt is het van belang dat Nederland deze streep onder een héél héél zwart verleden (aldus de staatssecretaris) dan maar moet trekken.

De financiële aspecten

MINISTER LUNS meende dat de Kamer wat eenzijdig de financiële kant bekeken had. Er is in zijn totaliteit méér dan 280 miljoen marken beschikbaar gekomen!

Behalve het resultaat van de onderhandelingen heeft Nederland meer ontvangen in de loop der jaren. Allerlei afzonderlijke uitkeringen naast de opbrengst van de verkoop van oorlogsbuit, en die van het vijandelijk vermogen. Daarnaast heeft Nederland zijn aandeel ontvangen in de verdeling van de inbeslaggenomen Duitse goud voorraad. Zó alles bij elkaar gerekend heeft Nederland ontvangen ter waarde van rond 2000 miljoen gulden.

Minister Zijlstra wees er op dat de Duitse regering na breed intern overleg 10% van haar eigen nationaal inkomen ter beschikking heeft gesteld voor de oorlogsschadevergoedingen. = ± 27 miljard Duitse Mark. Het leeuwenaandeel is in Duitsland uitgegeven. Van dit bedrag kreeg Nederland een bedrag van ruim 660 miljoen Duitse Mark. Voor de oorlogsslachtoffers buiten Duitsland is in totaal ter beschikking gekomen een bedrag van 1 miljard gulden. Nederland ontvangt daarvan bijna 13 percent.

Natuurlijk is het zo — als wij alleen letten op het leed de mensen aangedaan, dat die bedragen bij lange na niet daarmee in overeenstemming zijn!

Een ding is wel duidelijk: de toestand van na 1918 mocht onder geen beding worden herhaald. Een ondraaglijke financiële oorlogslast voor de overwonnen vijand is de basis voor een nieuwe oorlog.

Hetgeen wel voor Nederland het moeilijkst verteerbare was, was dat de overige geschillen tussen Nederland en Duitsland — waarover al voor 1940 wrijfpunten bestonden — niet tot een oplossing zijn gebracht. Op dit punt is slechts bereikt dat nader overleg hier omtrent zal worden gepleegd.

De 125 miljoen

HET verzet is altijd uitgegaan van het standpunt dat het werk van verzetsstrijders niet mocht worden gehonoreerd. Daarvoor was het verzet te duidelijk ontsproten uit geestelijke motieven.

Wel was het de zedelijke plicht van het Nederlandse volk de slachtoffers bij te staan in hun nood. Op een ruimhartige wijze — zonder dat sprake mocht zijn van enige krenterigheid.

Zo heeft de Stichting 1940/45 haar taak opgevat en is nog doende met de realisatie.

Voor de duidelijke nazi-slachtoffers heeft een Duitse wet ten behoeve van de niet-Duitse nazi-slachtoffers een soort „smartegeld” vastgesteld. Daarvan is een bedrag van 125 miljoen ten langen leste voor Nederland vastgesteld.

... Minister Zijlstra ...

Een bedrag dat Nederland, na aftasting van de Duitse regering, ten minste wilde ontvangen. De Duitsers begonnen met een geringer bedrag — de Nederlandse onderhandelaars zijn op hun stuk blijven staan, aldus de staatssecretaris. Van Nederlandse kant is er derhalve geen sprake geweest van bieden en loven.

Met name de heer Smallegenbroek (A.R.) en ook de heer Scheps (P.v.d.A.) hebben bij het debat van de regering gedaan weten te krijgen dat invaliden, die overigens niet in de termen zouden vallen, toch een rechtvaardig aandeel in deze 125 miljoen zullen ontvangen. Het heeft moeite gekost — maar het doel was het meer dan waard. De heer Smallegenbroek is zover gegaan dat hij de aanvaarding van dit verdrag afhankelijk wilde stellen van de bereidwilligheid van het kabinet. Met name die van de minister-president De Quay.

Merkwaardig was overigens wel dat de minister-president thans met dezelfde oplossing kwam die hem door de bijzondere kamercommissie in een besloten vergadering óók was gesuggereerd. Maar toen wees de minister dit af omdat er geen objectieve normen voor de uitkering te vinden zouden zijn.

Waarop men in de commissie wees op het feit dat er normen bestonden voor invalide-oud verzetsstrijders die een buitengewoon pensioen ontvingen. En ook dat voor overige oorlogsslachtoffers een hulpverleningsregeling bestond!

Na de aandrang vanuit de Kamer is het kabinet toch deze weg ingeslagen.

Dat siert het kabinet. Het heeft zich willen laten overtuigen.

Het verdrag is aanvaard — de verantwoordelijkheid daarvoor heeft ook de Kamer op zich genomen. Weliswaar met tegenzin — zoals ook het kabinet geen goed woord er voor over had (aldus prof. Zijlstra). Maar in deze situatie was dit verdrag het maximale dat bereikbaar was.

Structuurplan „Drieprovinciëndam”

Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Brabant, Zuid-Holland en Zeeland hebben hun goedkeuring gehecht aan besluiten van veertien gemeentebesturen tot het betalen van hun aandeel in het vervaardigen van een structuurplan voor het gebied, grenzende aan het Haringvliet, het Hollands Diep, het Volkerak en de Krammer, zijnde dit gebied direct betrokken bij de consequenties van de bouw van de Haringvlietbrug, Volkerakdam en Grevelingendam.

Die gemeenten zijn de volgende: Den Bommel, Bruinisse, Dinteloord en Prinseland, Fijnaart en Heiningen, Klundert, Nieuw Vossemeer, Numansdorp, Ooltgensplaat, Oude Tonge, Sint Philipsland, Steenberg, Willemstad, Zuid-Beijerland en Strijen. Zij hebben een gezamenlijk inwonertal van plm. 50.000, zijn gelegen in drie provincien en kennen in hoofdzaak dezelfde structurele problemen.

De gezamenlijke gemeentebesturen zijn na onderling beraad tot het inzicht gekomen, dat de totstandkoming van de Grevelingendam en de brug over het Haringvliet (in 1964) en vervolgens van de Zoomweg (1967-1969) grote invloed zal uitoefenen op de ontwikkeling van het gehele omringende — bovendien door belangrijke scheepvaartwegen doorsneden — gebied.

In aanmerking genomen, dat dit gebied tot dusverre ten opzichte van andere landsdelen structureel achter is gebleven en reeds uit dien hoofde bijzondere impulsen behoeft, wordt het, voor het welslagen van een verantwoorde ontwikkeling, van primair belang geacht, dat wordt samengewerkt tussen de plaatselijke besturen onderling en tussen plaatselijke en centrale overheid.

Teneinde daaraan een universele grondslag te verschaffen werd door alle bovengenoemde gemeenten besloten gezamenlijk opdracht te verstrekken tot het vervaardigen van een structuurplan, hetwelk bij voorbaat en gemakshalve wordt genoemd „Structuurplan Drieprovinciëndam”.

De opdracht werd inmiddels verstrekt aan de stedenbouwkundige bureaus Professor Wieger Bruin en Vink te Amsterdam en het Instituut voor Stad en Landschap, Ir. W. F. Schut te Rotterdam.

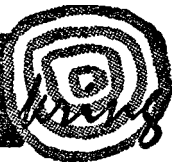
Wij hechten er waarde aan u dusdoende reeds in dit stadium te informeren aangaande de beweegredenen en de bedoelingen van opgemeld initiatief.

De medewerking tot het welslagen daarvan is ingeroepen van vele instanties, o.a. de Minister van Binnenlandse Zaken, de Minister van Landbouw, de Minister van Verkeer en Waterstaat, de Minister van Economische Zaken, de Minister van Financiën, de Minister van Volkshuisvesting en Bouwnijverheid, de Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid, de Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen en vele onder genoemde Ministeries ressorterende bureaus. Verder aan de Vereniging van Nederlandse Gemeenten; Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland, Noord-Brabant en Zeeland; de Hoofdingenieur-directeur Provinciale Waterstaat in deze provincies; de Unie van Waterschapsbonden; aan kerkelijke bureaus; aan de bisschop van Rotterdam en Breda; aan de betrokken gemeentebesturen en stedenbouwkundige bureaus en meer andere.

Waar het vaststaat, dat het toekomstige overleg met de onderscheiden beleidsorganen, ambtelijke instanties en belangengroeperingen alleen dan de beste resultaten zal kunnen opleveren, wanneer het structuurplan een weergave is van het optimaal bereikbare, zullen onze stedenbouwkundige adviseurs uiteraard behoefte hebben aan grondige documentatie. Deze zullen zij in vele gevallen niet door zelfstandig onderzoek kunnen verkrijgen en het ligt voor de hand, dat zij zich daartoe tot de verschillende ambtelijke en institutionele diensten zullen wenden.

Het dienstbaar maken van de aldus verkregen gegevens, gecoördineerd en t.b.v. het voormschraven doel kan, zo wil het ons voorkomen, niet anders zijn dan geheel in overeenstemming met de reden waarom zij zijn vergaard.

VERTROUWENS ADRESSEN
VOOR EIGEN

Landbouwwerktuigen- en
machiefabriek

B. VISSERS N.V. — NIEUW-VENNEP
Telefoon 02526—841 (7 lijnen)

Spaarbank voor Protestants Nederland

Kromme Nieuwe Gracht 8-10 - UTRECHT
Telefoon 030 22241 - 22242 - Circ. 156.000

RENTEVERGOEDING 3 1/4%

ongeacht de grootte van het saldo-tegoed.
Alle spaarregelingen:

JEUGDSPAARWET
AMBTENARENSPAARREGELING
BEDRIJFSSPAREN
SCHOOLSPAREN

Reeds in vele plaatsen een correspondentenschap gevestigd.
Wij verstrekken u gaarne alle gewenste inlichtingen ook over ons Beleggingsfonds voor Protestants Nederland.

HOLWERDA ZONEN Dokkum

VOOR AL UW TRANSPORTEN
IN BINNEN- EN BUITENLAND

Dokkum: telefoon 05190-2292 (2 lijnen) - Buiten kantoor tijd 2580
Rotterdam: telefoon 010-171317

Café-restaurant
Groest 80 — Hilversum
Telefoon (02950)-44451

Zalen voor alle doeleinden. Verzorgd restaurant, prima consumpties. Prijzen op aanvraag. Capaciteit diners: 700 personen.

CLAEYS - maaidorsers BAMFORDS - opraappersen

Importrice voor westelijk Nederland

W. VAN GEMEREN & ZONEN N.V. — Groep (Z.H.)
telefoon (01860)—2050

VERHUIZINGEN DOOR GEHEEL EUROPA
VERPAKKINGEN VOOR OVERZEE
(ook van Friesland naar Noord-Holland of van Zeeland naar Limburg) worden gaarne en prima verzorgd door

BONGERS WAGENINGEN

Telefoon 2725 en 3750 (b.g.g. 3100)

N.V. W. J. Schuiling's Handelsonderneming

BINNENHAVENWEG 20 - HENGELO
Telefoon 05400-6461

VLAARDINGEN

Firma A. van Roon

Speciaal adres voor
watersport- en kampeerartikelen

WESTHAVENKADE 61 - TELEFOON 3492 en 5792

Uw adres voor

Tapijten, Gordijnstoffen, Dekens,
Tafelkleden, Stoelen, Overtrekken enz.

Woninginrichting Firma C. Brouwer

Voorstraat 41 - Telefoon 4530

GOUDA

HOE MEN ER OOK OVER DENKT...

voor Gouda en omgeving geldt:

VAN DER GRAAFF
voor begrafenissen

Geef dit blad door!

NIGERIA, de sympathieke reus van

(Slot)

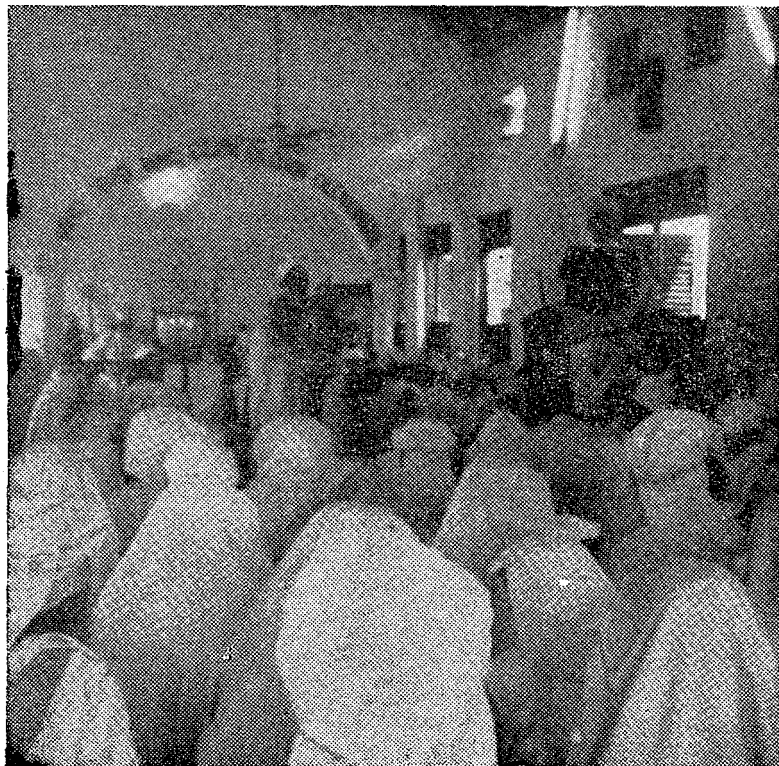
De „western region”

DE eerste premier van de „Western Region” en de huidige federale oppositieleider, Chief O. Awolowo, was lange tijd Azikiwe's voornaamste politieke mededinger. Hij is een ambitieus, ascetisch intellectueel van over de vijftig, die, op jonge leeftijd reeds wees geworden na een harde studietijd in Londen en later in Ibadan, het beroep van advocaat heeft uitgeoefend. Awolowo, evenals Zik, een overtuigd christen, stichtte in Ibadan, de huidige hoofdstad van de „Western Region” en de grootste negerstad in Afrika, zijn partij de „Action Group”, teneinde Zik's partij uit West-Nigeria te verdrijven en onafhankelijkheid te verkrijgen voor zijn volk, de Yoruba's. De ruim 4 miljoen Yoruba's zijn de trotse afstammelingen van het oude Yoruba koninkrijk, dat West-Afrika tot de 16e eeuw overheerste. Karakteristiek is hun stedencultuur en huizenbouw. De Yoruba's ergeren zich over de infiltratie van de Ibo, maar ze zijn bijna even ambitieus en levendig als, zo niet luidruchtiger dan dit volk uit de „Eastern Region”.

Toen de „Western Region” autonomie verkreeg in 1957, waren de Yoruba er sterk op uit om een maximum aan buitenslands kapitaal te verkrijgen. De reizen van de Westnigeriaanse leiders, speciaal Awolowo, naar de Westerse landen om investeringen te stimuleren, zijn legendarisch geworden, tengevolge van hun verkwistingen en groot-scheepse reclame-acties; in 1958 verscheen er b.v. in „The Times” een volle pagina advertenties over West-Nigeria.

Wat de buitenlandse investeringen in dit deel van Nigeria betreft, heeft het Westen in eerste instantie geheel op dit paard gewed tot 1960, toen de N.P.C. de grootste invloed in federaal Nigeria kreeg, en de belangstelling zich meer verplaatste naar het federale Noorden. Van de drie gebieden is echter de ont-

Een dienst van de „Cherubim en Seraphimkerk”, een christelijke secte, waar men onder begeleiding van drummuziek de psalmen dansende zingt. (Opnamen van deze dienst zijn gemaakt door een N.C.R.V.-televisie team).

wikkeling van de „Western Region” in alle opzichten het verst gevorderd. Ook al werd er met miljoenen gesmeten, de regering van de „Western Region”, bestaande uit leden van de „Action Group”, was verreweg het actiefst.

De „action group”

DE „Action Group” was in het begin zeer gematigd, zoals ook Awolowo zich onvoorwaardelijk een voorstander van de westerse democratie verklaarde. Toen echter in 1960 de N.P.C. samen met de N.C.N.C. een coalitie voor de federale regering formeerde, en de „Action Group” de nationale oppositiepartij werd, veranderde dit spoedig. Om de radicale ideeën van de jeugd en een grote groep intellectuelen te

De machtige Sir Ahmadu Bello, premier van Noord-Nigeria, leider van de N.P.C. en Sardauna van Sokoto, de heilige stad der Moslems.

gemoet te komen, hield de oppositieleider Awolowo in november 1960 in het parlement een vurig pleidooi voor een snelle nationalisatie der bedrijven.

Nauwe relaties van Awolowo verzekerden ons echter, dat deze alleen uit propagandistische overwegingen zo gesproken had, en nimmer dienovereenkomstig zou handelen indien hij aan 't bewind zou komen.

Hoe dit ook zij, de „Action Group”, naar Europese maatstaven de enige echte politieke partij in Nigeria, maakt nu een moeilijke tijd door. De regering van de „Western Region” onder leiding van premier „Chief” S.

L. Akintola, is n.l. door de federale regering van haar functie ontheven op grond van een corruptie-affaire op grote schaal. Deze schijnt aan het licht gekomen te zijn door een persoonlijk conflict tussen premier Akintola en Awolowo, wiens hoofdgreif jegens de eerstgenoemde was, dat hij hem als leider van zijn partij in de belangrijkste beslissingen niet raadpleegde.

De federale regering heeft een commissie van onderzoek onder leiding van Dr. Coker ingesteld en als administrateur van West-Nigeria benoemd de federale minister van gezondheid, Dr. M. Majekodunmi, die dit gebied nu op uitstekende wijze bestuurt.

Onderwijl wordt het publiek buitengewoon openlijk — een getuigenis voor de democratische sfeer in Nigeria — via televisie en pers voorgelicht over de duizenden en miljoenen guldens die regeringsfunctionarissen uit de „Western Region” en leiders van de „Action Group” ten eigen bate aanwendden, zoals bijna dagelijks duidelijk wordt uit de verslagen van het onderzoek der Commissie-Coker. Het schijnt, dat de „National Investment and Properties Company Limited” partijfondsen van de „Action Group” van ontzaglijk grote bedragen heeft voorzien en een belangrijk getuige verklaarde zelfs voor de commissie, dat de „Action Group” bij de federale verkiezingen van eind 1959 f 30 miljoen besteed heeft. Het is derhalve begrijpelijk, dat de beide regeringspartijen, de N.P.C. en de N.C.N.C. tamelijk bevreesd zijn voor de „Action Group”; zij hebben deze corruptie-affaire dan ook met beide handen aangegrepen om de macht van de oppositiepartij en haar leider Awolowo te breken. Het ziet er echter naar uit — tijdens het schrijven van dit artikel was het reeds maanden durende onderzoek nog niet afgesloten — dat niet Awolowo, maar zijn tegenstander Akintola als de grootste schuldige uit het proces te voorschijn komt. Een niet onbelangrijke complicatie in deze zaak is voorts nog, dat Awolowo en andere vooraanstaande leden van de „Action Group” vanaf eind september 1962 huisarrest hebben in verband met de ontdekking van een complot om de regering omver te werpen, althans zo wordt van regeringszijde meegedeeld. In januari van dit jaar verklaarde een getuige in het proces tegen Awolowo, dat de „Action Group” het plan had om door middel van een staatsgreep met vanuit Ghana gesmokkelde wapenen, in september 1962 tijdens het bezoek van de Indiase Minister-president Nehru, het bewind over te nemen. Al met al genoeg redenen voor het volk om hevig verontwaardigd te zijn over de houding van enkelen hunner leiders.

Verkiezingen in Laos

TOEN het in oktober van het vorige jaar bij de gemeenteraadsverkiezingen in de federale hoofdstad Lagos, tot nu toe een vrij stabiel bolwerk van de N.C.N.C., op een reële toetsing van de publieke opinie aankwam, bleek echter de „Action Group” tegen alle verwachtingen in met een grote overwinning uit de bus te komen. De achtergrond van deze vreemde uitslag moet gezocht worden bij het tribalisme, een belangrijk aspect in het politieke leven van

Nigeria. De Yoruba-stam voelde zich bedreigd en had sterk de indruk — uiteraard heeft de verkiezingspropaganda van de „Action Group” sterk op dit aambeeld gehamerd — dat het uitroepen van de noodtoestand in West-Nigeria door de federale regering en het uitgebreide onderzoek van de Commissie-Coker, één grootsopgezette actie

West- en Oost-Nigeria hebben al enige tijd kosteloos onderwijs, terwijl het aantal leerlingen het laatste decennium bijna verdubbeld is en over de hele federatie nu meer dan drie miljoen bedraagt; ook het middelbaar onderwijs is in een snelle ontwikkeling. Bezat Nigeria vóór 1960 slechts één universiteit, n.l. die van Ibadan, opgericht in 1948,

Adele II, de huidige Oba van Lagos en de presidente van de organisatie van marktvrouwen in Lagos en omgeving.

nu zijn er reeds vijf; in 1961 startte de universiteit van Nsukka in Oost-Nigeria, dankzij de inspanningen van Dr. Azikiwe en in 1961 de universiteit van Ibadan in West-Nigeria, terwijl in 1960 de universiteit van Lagos en de Sir Ahmadu Bello-universiteit in Zaria geopend werden.

Hoewel het Noorden eigenlijk nog niet rijp is voor een universiteit, vond de Sardauna, Sir Ahmadu, dat het niet acht-

mocht blijven, daarmee aangevend, dat regionalisme en efficiëntie niet altijd zo goed samen gaan. Men overweegt meer om het academisch onderwijs minder traditioneel „gels” te doen zijn en het aan te passen aan de eisen van de groeiende Nigeriaanse maatschappij. De universiteit van Ibadan is dit jaar voor het eerste los komen te staan van de

van de Ibo en de Hausa was om hun partij, de „Action Group”, voor lange tijd onschadelijk te maken.

Zoals Azikiwe in 1945, toen zijn dagblad, de „West-African Pilot” door de Engelsen verboden werd en hij zich terugtrok naar zijn geboorteplaats, een nationale held is geworden, omdat de mensen geloofde, dat hij in gevaar verkeerde, zo bleek ook de populariteit van Awolowo door zijn huisarrest enorm gestegen te zijn.

Tegenover de gesignaleerde stamsentimenten of het tribalisme, staat de invloed van de Nigeriaanse intelligentsia, een jonge elite. Westers geschoold en geestelijk losser staande van de oude stamgewoonten, die ernstig streeft naar politieke en economische eenwording van het land. Zij beijvert zich dan ook voor een uitgebreide onderwijs- en industrialisatiepolitiek om de scherpe scheidingslijnen tussen de stammen te doen vervagen. Tenslotte zij in dit verband nog opgemerkt, dat het huidige driepartijen-stelsel overigens ook gunstig kan werken voor de toekomst van het parlementaire stelsel in Nigeria, het in elk geval behoedend voor het gevaar dat één partij de absolute overhand krijgt.

Het onderwijs

VAN de infrastructuur is het onderwijs één der belangrijkste voorwaarden voor de opbouw van het land, en het moet gezegd dat de onderwijspolitiek één der pluspunten is geweest van het beleid der regionale regeringen.

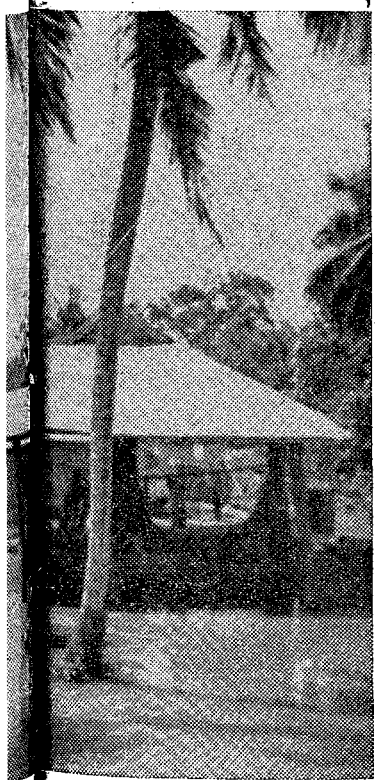
nAfrika

ben versiteit van Londen, d.w.z. te
wijs
beginnen bij de eerstejaars stu-
enten. Afgezien van enkele
vastcolleges in Ibadan, is Nsukka
de enige universiteit waar en-
kele Nederlanders doceren.

Verkloosheid

HOEZEER het onderwijs zich
ook uitbreidt, toch zwerven
og duizenden jonge Nigerianen,
die geen onderwijs hebben ge-
vonden in ledigheid door de stra-
ten, trachtend met het verkopen
van kranten of met diefstal en
overbraken hun dagelijks brood te
verdienen. Welopgevoede Nigerie-
nen trekken echter ook maan-
delang van het ene bedrijf
naar het andere, zonder een be-
rekening te vinden. De econo-
mische situatie van Nigeria is
niet verre van rooskleurig. Het
bedrijfsleven, dat nog hoofdza-
kelijk in Westerse handen is, is
in dit bevolkingsrijke land bij-
na niet bij machte aan het
aanbod te beantwoorden, waar-
door werkloosheid hier één der
meest dringende problemen is, voor
duizenden Nigerianen een eno-
re verlaging van de levens-
standaard en een rampzalige ar-
moede veroorzakend. De werk-
lozen worden bovendien
nog geëxploiteerd door zg. werk-
loosheidsagenten. Vele meisjes
worden zelfs morele vernederin-
gen ondergaan om een werk-
gelegenheid te verkrijgen, zoals prosti-
tutie ook voor vrouwen vaak het
enige alternatief is. Opmerkelijk
onder de prostituties het grote
aantal Ibo-vrouwen, hetgeen ver-
aarsaakt is door de hoge bruids-
prijs in Oost-Nigeria, waardoor
de mannen niet kunnen hu-
wen; de overblijvende vrouwen,
voor wie in de dorpen geen werk-
gelegenheid is, trekken naar de
steden, waar ze op hetzelfde eu-
vel stuiten. Het parlement van

*De Zuid-kust van Nige-
ria is over een brede
strook moerassig en het
domein van de malaria
muskiet.*

„Eastern Region” heeft over-
genomen onlangs een wet aangenomen
om de bruidsprijs, varie-
rend tussen de f 1000,— en
f 4000,— enigszins te verlagen.
Door de trek naar de steden
er voorts een voortdurende
navigatie van de huren, ook in de
andere wijken, waar we onbe-
grijpelijkke woontoestanden aan-
treffen. Toen we een parle-
mentslid in zijn prachtige wo-

ning hierop wezen, verklaarde
deze eerlijk: „Indien men de fa-
belachtige auto's, die over onze
wegen glijden, en onze moderne
villadorpen ziet, dan wordt het
vaak moeilijk zich te realiseren,
dat meer dan tweederde van on-
ze bijna 40 miljoen inwoners niet
genoeg te eten heeft, dat de
meerderheid van ons volk in on-
voorstelbaar vunzige omstandig-
heden woont en dat ziekte welig
tijert en met kwellende zekerheid
dood en ellende brengt”.

De federale regering heeft
veelomvattende plannen aange-
kondigd om de oorzaken van
deze tragische situatie te bestrij-
den, hetgeen in zulk een ont-
wikkelingsland uiteraard een
kwestie van jaren is.

De ontwikkelingsplannen

HET zesjarenplan voor de pe-
riode van 1962-1968 streeft
een aantal projecten na voor het
enorme bedrag van f 6577 mil-
joen, waarvan f 3390 miljoen uit
buitenlandse, en het resterende
uit eigen bronnen wordt ver-
wacht. De regering-Abubakar
heeft derhalve bezuinigings-
maatregelen — de salarissen van
de ministers en parlementsleden
zijn o.a. met 10% verlaagd —
genomen, hetgeen prettig aan-
doet tegen de achtergrond van
de corruptieaffaire in de „Wes-
tern Region”. Ook heeft zij het
volk opgeroepen zich offers te
getroosten voor het algemeen
welzijn en voor een betere toe-
komst.

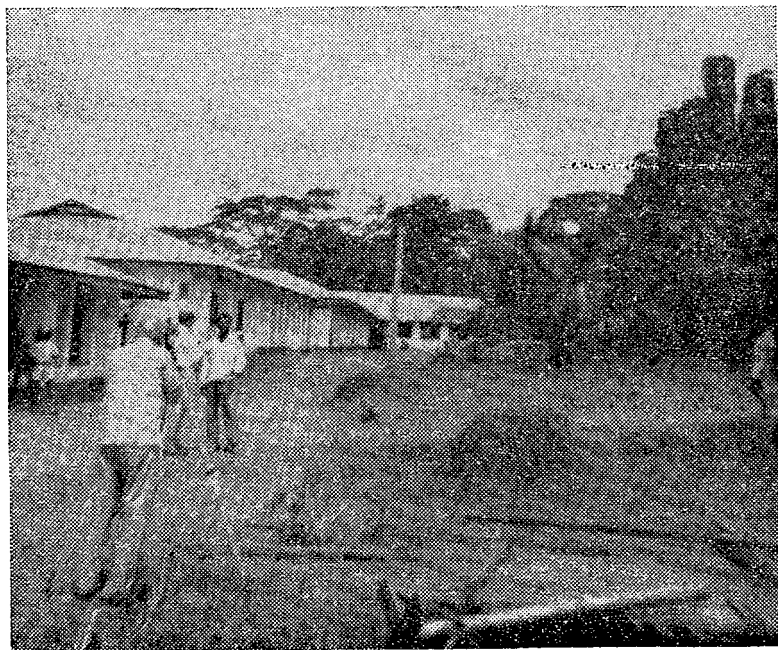
De economie van Nigeria is
nog in hoofdzaak afhankelijk
van de landbouw, hetgeen vrij
duidelijk blijkt uit het export-
pakket, dat, afgezien van aard-
olie en wat tinerts, voor 80% uit
cacaobonen, palmpitten, grond-
noten, palmolie en rubber be-
staat. Ofschoon dus hier niet een
monocultuur bepalend is voor de
welvaart van het land, zoals in
vele andere West-Afrikaanse
staten wel het geval is, was toch
de lage internationale cacao-
prijs van vorig jaar een gevoelige
slag voor 's lands economie.

In het zesjarenplan wordt der-
halve de voornaamste plaats ge-
geven aan de landbouw, waarbij
o.a. genoemd worden de uitbrei-
ding van creditfaciliteiten, de
introductie van moderne land-
bouwmethoden en de stimule-
ring van landbouwprojecten in
samenwerking met Westerse on-

dernemingen. We ontmoetten
een gemeenteraadslid uit het af-
gelegen Ijebu-Ode, die in de
kuststeden zijn best deed om een
Westerse onderneming te intere-
seren voor een vrij groot, nog
met bos begroeid stuk grond, dat
de gemeenteraad bereid was
daartoe gratis af te staan. De
hoofdpopzet van deze actieve en
progressieve gemeenteraad was
om zo op indirecte wijze de op-
heffing van de arme en nogal
primitieve bevolking aldaar te
bevorderen. We waren verrast,
toen we na lang zoeken ontdek-
ten, dat enkele samenwerkende
Nederlandse cultuurondernemin-
gen een aantal projecten gestart
hebben, waarbij naast het eigen-
belang, ongeveer hetzelfde wordt
nagestreefd.

De omwonende bevolking
krijgt op het terrein van de on-
derneming een stuk grond in
eigendom, waarop hun, afgezien
van de uren, die ze op de onder-
neming zelf moeten arbeiden,
onder vrij grote discipline ge-
leerd wordt hoe op efficiënte
wijze landbouw te beoefenen.
Bijna even belangrijk als de
landbouw is in het zesjarenplan
het Nigerdam-project van f 681
miljoen.

*Kees van Langenraad
van de N.C.R.V. inter-
viewt hier een Nigeriaan-
se leraar van de bekende
„Meyflower-school” in
Ikenne. Omstreeks maart
zal de N.C.R.V.-televisie
enkele documentaires over
Nigeria uitzenden.*

*Dr. Azikiwe, begeleid
door zijn echtgenote, op
weg om een nieuw college-
jaar van de universiteit
van Nsukka in O.-Nigeria,
te openen.*

De voordelen van dit project,
ook wel de hoeksteen van het
ontwikkelingsplan genoemd,
zouden zijn: voorziening van
goedkope elektriciteit, genoeg
voor de hele federatie, verbete-
ring van de bevaarbaarheid van
de rivier de Niger, ontwikkeling
van de binnenlandse visserij, uit-
breiding van irrigatie en een
mogelijke tweede verkeersweg
over de Niger.

Vervolgens noemt het zes-
jarenplan o.a. nog een bedrag
van f 300 miljoen voor de bouw
van een ijzer- en staalindustrie
in de „Eastern Region”. Ook zal
de federale regering deelnemen
aan de vestiging van een olie-
raffinaderij in Port Harcourt,
waarmee de B.P.M. in 1964 zal
aanvangen.

Het aandeel dat Philips, de
Shell en ook het Nederlandse
ingenieursbureau Nedeco heeft
in de ontwikkeling van het
land, vooral door de technische
opleiding van jonge Nigerianen,
ondervindt veel waardering.

Nochtans zouden we er een
lans voor willen breken, dat de-
ze sympathieke jonge natie van
Nederlandse zijde nog meer aan-
dacht verkrijgt, en eveneens
daadwerkelijke hulp, die kenne-
lijk zo uitermate nodig is.
DRS. J. P. FEDDEMA

Wie in een wekelijkse rubriek als deze
commentaar geeft op verschijnselen,
gebeurtenissen en uitspraken, is
voor een groot deel afhankelijk van
de dagelijkse nieuwsvoorziening, zo-
als de dagbladen die bieden. Daar
schuilt uiteraard een gevaar in, maar
men kan nu eenmaal maar weinig
gebeurtenissen zelf meemaken en
weinig redevoeringen zelf beluiste-
ren. Dat gevaar is overigens niet al-
te groot, dank zij de objectiviteit en
de betrouwbaarheid, die de Neder-
landse journalistiek — uitzonderin-
gen daargelaten — kenmerken.

Komen die objectiviteit en betrouw-
baarheid in het gedrang wanneer de
krant een uitgesproken partijblad
is? Met deze vraag heeft onlangs een
journalistiek forum zich bezigge-
houden tijdens een bijeenkomst van
P.v.d.A.-jongerengroepen te Amster-
dam. De discussie ging over „Aard
en taak van de socialistische pers in
Nederland”.

Het behoeft geen verwondering te wek-
ken, dat het vooral het socialistische
partijdagblad Het Vrije Volk was,
dat in deze discussie onder de loep
werd genomen. Het oordeel was niet
mals. Vier van de vijf forumleden,
nl. redacteuren van Vrij Nederland,
de Nieuwe Rotterdamse Courant,
Politeia (socialistisch studenten-
blad) en de r.k. Bazuin, waren van
mening dat er aan een socialistisch
partijdagblad in ons land geen be-
hoefte bestaat, wel aan een progres-
sief dagblad met een scherp-kriti-
sche instelling.

Wie met enige regelmaat kennis neemt
van de inhoud van Het Vrije Volk,
zal evenmin verbaasd zijn over de
verwijten, die tot dit dagblad wer-
den gericht: te doctrinair-socialis-
tisch, „plus royaliste que le roi”,
eenzijdige berichtgeving, gebrek aan
kritiek op de partijleiding, minder-
heidsstandpunten krijgen te weinig
aandacht.

Slechts één troost — en dan nog een
schrale — was er voor de redacteur
van Het Vrije Volk, die ook in het
forum zat: het r.k. forumlid merkte
op, dat de Osservatore Romano geen
haar beter is!

Met een volkomen juiste omschrijving
van de taak van de krant heeft de
redacteur van Het Vrije Volk te-
vens de journalistiek, zoals die bij
zijn eigen krant wordt bedreven,
veroordeeld. Hij betoogde nl. te-
recht, dat het de taak van de krant
is bij volksvertegenwoordiging en
andere openbare lichamen de plaats
in te nemen van de publieke tribu-
nes, die meestal leeg zijn. Met an-
dere woorden: het is de taak van
de krant het werk van de openbare
lichamen zo aan de lezer door te
geven, dat deze er een beeld van
krijgt alsof hij er zelf bij was ge-
weest. Het is echter maar al te be-
kend en men kan het vrijwel dage-
lijks constateren, dat juist Het Vrije
Volk dit beeld vertekent en het doet
voorkomen alsof er in die openbare
lichamen slechts socialistische zitting
hebben, althans alsof slechts de so-
cialisten goed werk in die lichamen
doen. Met deze opvatting van jour-
nalistiek ondermijnt men op de
duur niet alleen het gezag van het
eigen blad. Men bewijst er ook de
eigen partij een slechte dienst mee,
want deze krijgt een spiegel voorge-
houden die een mooier beeld geeft
dan er in werkelijkheid is.

Dit gevaar dreigt bij elk blad dat aan
een partij gebonden is. Wanneer een
dagblad er duidelijk voor uitkomt
van welke politieke kleur het is, is
dat alleen maar toe te juichen. Maar
als dat tevens inhoudt, dat het blad
met handen en voeten gebonden is
aan de partij van die kleur, is dat
levensgevaarlijk voor dat blad en
voor die partij. De aanhangers van
die partij en in het bijzonder dege-
nen die in openbare lichamen zitting
hebben, moeten weten dat er bij die
krant objectieve journalistiek wordt
bedreven en dat zij kritiek op de
partij van de eigen kleur niet
schuwt.

De redacteur van Het Vrije Volk zei als
lid van het forum, dat zijn hoofd-
redacteur slechts twee maal per jaar
verantwoording behoeft af te leg-
gen tegenover het congres van de
P.v.d.A. Dat is dan twee maal teveel,
want een hoofdredacteur behoort
voor geen enkel politiek college ooit
verantwoording af te leggen.

UIT PERS EN PERIODIEK

Achter de schermen der reclame TV

De vaderlandse pers heeft zich in de afgelopen week druk bezig gehouden met de nieuwe ontwikkeling met betrekking tot de commerciële televisie. Een ontwikkeling, die ook wij nauwlettend volgen, omdat een televisie-maatschappij steunend op het grootkapitaal in feite niets anders tot doel kan hebben het huidige systeem af te breken.

In „VRIJ NEDERLAND” schreef A. Ekker onder de titel: „De decors vallen om. Zwolsman achter de schermen van de nieuwe t.v.-stichting” onder andere:

Op dit tijdstip, waarop het toneel werd beheerst door een hoogst onverklaarbare strijd tussen de weliswaar nog gevestigde, maar niet meer populaire zulenomroep en een aantal harde zakelijke belangen, had het indrukwekkend opkomen van deze gesloten groep van onbesproken en vooraanstaande burgers een even verrassende, mooie als bevredigende ontknopingscène moeten brengen.

Het heeft niet zo mogen zijn. Door dat er achter de schermen op het laatste ogenblik even iets mis ging, werd het gezelschap voortijdig en bijna in paniek uit de coulissen naar voren geduwd, en het noodlot heeft gewild dat daarbij de decors zijn omgevallen. Wat daardoor zichtbaar werd trok meer aandacht dan de onthutste groep die zojuist het toneel had betreden: een gezelschap bank- en dagbladredacteuren die door nauwe banden met de zojuist opgetreden groep burgers waren verbonden, en die niet bepaald de indruk maakten dat zij het waren die door deze banden werden geleid. De leider van het gezelschap achter de schermen werd toen spoedig herkend als Landbankpresident Reinder Zwolsman, die sinds enkele jaren aandacht trekt als centrale figuur in een aantal ongekende grote kapitaalsconcentraties, naar welke omvang en betekenis men ongelukkig genoeg slechts kan raden.

Zwolsman had de overtuiging dat als hij de Amsterdamse Bank en de Robaver om vijf voor twaalf voor voldongen feiten zou stellen, op een ogenblik dat hij op een Stichting kon wijzen die in de Tweede Kamer een redelijke kans zou maken, de grote banken, zij het onder vertoof van verontwaardiging, wel uit de OTEM-groep zouden overkomen. Te meer als hij er de daarvan nog onkundige Van den Brink tot diens verbijstering op zou kunnen attenderen, dat de OTEM-dagbladen hem al voor waren gegaan.

Nadat Zwolsman echter vorige week zaterdag zijn eerste belangrijke tegenstand kreeg door het uitlekken van zijn plannen stuitte hij maandag tijdens zijn bezoek aan de nu wel voorbereide prof. Van den Brink, op drie grote tegenvallers tegelijk. Niet alleen de A.B.-president hem afgemeten mee dat deze Bank voor de eer bedankte, maar tevens dat hij van Robaver-president Kartsens de boodschap had gekregen dat Zwolsman zich om dezelfde reden een bezoek aan Rotterdam kon besparen. En ten derde gaf Van den Brink te kennen dat de OTEM van de vriendelijk aangeboden gelegenheid tot bescheiden deelnemen geen gebruik zou maken. Nog dezelfde dag besloot de groep van 47 tot hetzelfde.

De landelijke dagbladen zwenen over deze hoogst opzienbarende en gemakkelijk vast te stellen achtergronden van het weinig zeggende communicé over de oprichting van de Stichting T.V.N. in alle talen. Slechts de provinciale pers achtte het haar taak de niets vermoedende burgers de juiste informatie te geven.

Na alle gerucht dat er nu inmiddels is ontstaan over deze nieuwe poging om de Tweede Kamer toch tot een goedkeuring van de voorstellen voor reclame-t.v. te bewegen, lijkt het wel zeker dat ook deze poging tot mislukking is gedoemd. Het is althans te hopen. Want deze financieringsbasis voor een omroep en t.v. is niet het middel om aan het zulenomroep-monopolie in Nederland een einde te maken. Dit middel is erger dan de kwaal. En in de Zwolsman-context nog weer erger dan in die van de OTEM.

„DE VOLKSKRANT” gaat in een „Ten Geleide” wel heel wonderlijke wegen. Deze deelremer in de nieuwe stichting heeft blijkbaar nog niet in de gaten wat het uiteindelijke doel van de TVN is, want schrijft zij:

Het Parool, een van de voorstanders van het streven het tweede t.v.-net toe te vertrouwen aan een groep onafhankelijke, maar vertrouwenswaardige en representatieve Nederlanders, beweert

dat het gaat om een nationale kans het zulenstelsel te vervangen. Ware dat zo, we zouden er geen medewerking aan verlenen. De Katholieke Radio Omroep — de grootste in den lande — achten we een groot goed, een verworven bezit waar we trots op zijn en dat we niet graag zouden willen verliezen. (vet gedrukt, red.). We vinden echter dat de omroepen met één net nu, en steeds nog een derde, alle gelegenheid hebben te doen wat hun taak is: de voorlichting in de ether hun eigen accent te geven; en dat steeds beter. Het tweede net met extra-geld uit andere bron heeft hen nu niet zo maar weer in de schoot te vallen. We vinden het hoog tijd dat het monopolie op ruim 1.334.000 kijkgezinnen verdeeld wordt eerst in twee, later in drie keuzemogelijkheden. We vinden het een hoort onaanvaardbaar vooruitzicht dat straks de VARA op een kanaal zendt, met als enig alternatief dat men op het andere kanaal de KRO kan krijgen. Of andersom. We geloven in vrije concurrentie ook hier, evenals we in de journalistiek geloven, in een grotere keuze dan tussen bijvoorbeeld Volkskrant en Vrije Volk alleen, hoe goed, groot er breed die zich ook verbeelden te zijn. Het is dus niet zo dat we zitten te popelen om reclame-spots in onze huiskamer te krijgen, maar wel menen we dat de omroepen met kijkgeld, en de stichting televisie Nederland met reclame-inkomsten samen de Nederlandse televisie aantrekkelijk kunnen verbeteren.

Dat men toch niet zo trots is op het verworven bezit, blijkt wel hieruit:

Het zou goed zijn als de omroepen eens iets minder tijd en energie besteedden aan de verdediging van hun positie, vooral ook op nog onontgonnen terreinen, en iets meer aan betere programma's. Want dat is de beste en enige methode om die positie onaantastbaar te maken. Als de omroepen beter zijn dan de aspiranten voor het tweede net dan is voor hen geen vuiltje aan de lucht.

„DE VOLKSKRANT” constateert toch wel ernstige tekortkomingen in het stichtingsbestuur van de TV-N.

Met Het Parool zijn we het ditmaal eens wanneer het meent dat het Stichtingsbestuur van Televisie Nederland nog niet de kenmerken draagt van „een zo representatief mogelijk vertegenwoordiging van de grote maatschappelijke, cultureel geestelijke en politieke stromingen in ons volk”. Al willen we er meteen aan toevoegen dat de katholieken tot op dit moment geen klagen hebben, dat ze in de Stichting onvoldoende vertegenwoordigd zouden zijn. Wel zagen ook wij er graag wat meer vakbekwaamheid in vertegenwoordigd en wat meer kunst en cultuur. We kunnen ons voorstellen dat de Stichting zich als voorlopig beschouwt en dat er nog alle tijd en gelegenheid zal zijn de nodige correcties aan te brengen.

Gevraagd:

.....meer vakbekwaamheidmeer kunstmeer cultuur Wie sprak er over „geldwolven”?

Het socialistische dagblad „HET PAROOL” is n.c.g.al openhartig geweest. Dit blad wordt niet alleen door „DE VOLKSKRANT” geciteerd, ook de hoofdredacteur van „TROUW” vindt hierin stof genoeg om zijn hoofdartikel „Krimp” te noemen. Hij schrijft onder andere:

Nu is daar plotseling een nieuwe gegadigde opgedoken: „Televisie-Nederland”. Daaraan nemen deel ook een aantal ondernemingen die in de Otem zitten. Prof. Van der Brink van de Otem zit er dan ook een beetje mee omhoog.

Het is met de commerciële televisie net als met de politiek. Men zegt: Er moet meer eenheid komen en daarom richt men maar weer eens een partij naast de andere erbij op. Hier een nieuwe televisie-organisatie naast de andere. En als men geijk recht voor allen wil toepassen, moeten ze allemaal zendtijd hebben! Je kunt ze maar niet dwingen allemaal in één schuifje te kruipen.

Het Parool hoort ook tot de nieuwe club. Trouwens ook nog tot de oude van de Otem. Maar het Parool ziet toch wel wat in het nieuwe geval. Het spreekt er niet over dat de heer Zwolsman van de Landbank en van de Maatschappij Zeebad Scheveningen, een man die een groot getal ondernemingen van vermaak en ontspanning dirigeert, van deze club de drijvende kracht is. Een club, waar de heer Van Walsum en de heer Beernink en de heer Van

der Wilde zich bij aangesloten hebben. Neen, wat het Parool in deze zaak boeit is allereerst dat het commercieel een bevredigende en realistische opzet is. Belangrijker is dat naar het idee de stichting volgens het blad iets zou moeten verwelijken van de gedachte van een nationale omroep. Nu: daar zorgt Zwolsman dan voor!

Het zulenstelsel, aldus het blad, moet vervangen worden door een „nationaal bestel”. Dat gebeurt nog wel niet direct, maar het „nationaal bestel” is er dan in deze stichting toch als concurrent van wat het Parool de „zulen” noemt.

Wij hebben van meet af gewaar-schuid dat achter de roep naar commerciële televisie niets anders zit dan de begeerte om ons omroepbestel af te breken en daarvoor in de plaats te stellen een nationale omroep. Het Parool is daarover volkomen duidelijk. Wat een antirevolutionair in dit gezelschap doet is ons niet duidelijk. Hij begrijpt blijkbaar niet, dat hij hier op omroepniveau in een soortgelijk gezelschap verkeert als van de bestrijders van de Christelijke school en het Christelijk organisatie-leven en de Christelijke partijen. De strijd van 1945 herleeft. En in het aangename gezelschap van commerciële grootmachten, staan hier mensen die beter moesten weten aan de verkeerde kant.

„FLEX” schrijft hierover in hetzelfde blad op zijn eigen manier:

Het notariaat beleeft gouden dagen. De wachtkamers zitten vol groepen, die stichtingsacties willen laten passeren ten gerieve van hun toezichhoudende lichamen. Er is een ware jacht ontstaan op representatieve figuren. Een vertijfelde bankier heeft op de Dam iemand ruwweg bij de reviers gegrepen en naar zijn politieke overtuiging gevraagd. „Ik ben rooms,” stamelde de man, waarna hij werd meegesleurd in een café om zitting te nemen in het bestuur van de toezichhoudende stichting. Op het Spui moet een plaatselijk bestuurslid van de PSP ernstig gewond zijn geraakt in de strijd die om hem geleverd is tussen een commissaris van een bierbrouwerij en een bankdirecteur. Antirevolutionairen houden zich angstig schuil in hun woningen. Zij zijn bijzonder schaars. Slechts verwilderde exemplaren laten zich strikken. Diepe jaloezie zaaide een dagbladdirecteur met de triomfantelijke mededeling: „ik heb er één van de Vrije Gereformeerde Gemeente gewijd aan de Eredienst der Synode Nationaal, gehouden 1618/1619, te Achterberg, gemeente Rhenen”.

U ziet, het gaat er van langs in de geld- en publiciteitswereld. Aarzel niet en doe mee. Dit is de kans om een slag te slaan. Vertel niet wie achter u staan en nog minder wie daar weer achter staan. Zaai slechts geruchten. Rothschild, Rockefeller, Thomson, Zwolsman, Onassis, ze zullen er allen wel achter zitten. Pleng hete tranen over de verdeeldheid van ons volk, in het bijzonder in-niet-commerciële omroep-organisaties te Hilversum. Als u in de hoek gedreven, geen argumenten meer weet, gil dan: „Vrijheid”. Spreek uitsluitend: „namens het gehele Nederlandse volk als zodanig”, laat u geen a-culturele instelling aanleunen. En als men ten slotte doorkrijgt dat u geld wilt verdienen, sta dan op en hef een Volkslied aan”.

Dat het de initiatiefnemers niet bepaald meezit, blijkt wel uit het FRIES DAGBLAD:

De nieuwe stichting die t.v.-programma's wil uitzenden op kosten van de reclame-centjes, heeft een aantal bestuursleden gepubliceerd. Niet gepubliceerd is, wat de grote combinatie „Zwolsman” Landbank met deze stichting te maken heeft. De combinatie die het karakter dreigt te krijgen van een politie. En evenmin is uiteraard gepubliceerd de lijst van personen, die aangezocht zijn, om toe te treden, maar geweigerd hebben. Dat is een lange lijst. En een heel interessante lijst. En elken dag horen wij nieuwe namen van weigeraars. Het „nationale” streven heeft op vele prominente politieke figuren weinig indruk gemaakt. En wie de mannen kent, die duidelijk neen hebben gezegd, krijgt bijna de indruk dat de nieuwe stichting gevoeglijk op het beeldscherm zou kunnen komen onder de naam Residu.

Ook het dagblad „ONS NOORDEN”, eveneens geen voorstander van commerciële televisie, schrijft in een hoofd-artikel onder andere:

Er blijkt naar nog méér namen te zijn gehengeld, maar een aantal prominenten heeft bedankt voor de eer om

zich voor het nieuwe karretje te laten spannen. Zo'n nationale omroep heeft het N.V. Maenen en A. C. M. Weijters. Zeer verstandig.

Het nieuwe karretje immers is al heel oud, zo oud als de glorie-dagen van de heer Willem Vogt, die als technisch adviseur van de Stichting zal optreden. Het is de oude klepper van de ene, algemene, onverzuiilde, nationale omroep die het karretje trekt en de kop weer eens opsteekt nu het dier de toeter van weleer opnieuw hoort blazen. En wie altijd al naar een nationale omroep in „onverzuiilde” vorm heeft gestreefd, juicht.

De schrijver zegt verder:
Neen, het is alleen maar overbodig. Zo'n nationale omroep heeft het Nederlandse volk al lang. Niet als een éénpannsmaaltijd van onbestemde herkomst, maar in de rijke verscheidenheid van visie die een nationale karakteristiek is en samenwerking allerminst uitsluit, ook al blijft die voor verbetering vatbaar.

Er zit veel geld en macht en aanzien achter de nieuwe Stichting. Maar achter de veel-gesmade zulen staan de uitgesproken keuze en de trouw van miljoenen.

Hiermede zijn wij het van harte eens!

Het dagblad „DE ROTTERDAM-MER” laat in een „Commentaar” een waarschuwend geluid horen, dat niet mis is te verstaan:

Er zijn in ons land mensen, die tegen heug en meug en ondanks alles wat het buitenland op dit gebied te zien heeft gegeven, voorstanders zijn van reclame in de televisie, in welke vorm ook.

Er zijn in ons land ook mensen die, alweer tegen heug en meug en met miskenning van de waarde van het huidige bestel, voorstanders zijn van een dusgeheten nationale omroep.

De aanhangers van deze opvattingen zijn vaak dezelfde en men is thans bezig, elkaar te vinden in de nieuwe gegadigde op het gebied van de commerciële televisie, een gegadigde over wie we, met tegenzin stellig van de betrokkenen zelf, gisteren reeds uitgebreide informatie konden doen.

Intussen bereiken ons steeds meer mededelingen omtrent aangezochten, die gemeend hebben alle redenen te hebben tot een afwijzende houding. Zo bijvoorbeeld, anders dan zijn Rotterdamse ambtgenoot, de burgemeester van de hoofdstad.

Degenen uit de regering, die zich tot dusver zoveel voor commerciële televisie geporteerd hebben betoond, weten langzamerhand wel wat zij zijn begonnen.

Ten laatste zijn zij nu gekomen met het kwalijke betoog, dat de kans op een vergunning groter is naarmate van meer bereidheid tot onderlinge samenwerking blijkt. De uitwerking kan geen andere zijn dan dat verwarring wordt gesticht en onredelijke druk wordt geoefend.

Hoe het ook zij, de TVN (Stichting Televisie Nederland) en de TER (N.V. Maatschappij voor televisiereclame) zijn opgericht.

Uit de diverse commentaren is wel duidelijk gebleken, dat er in het kamp van de voorstanders van commerciële televisie nog geen éénstemmigheid bestaat. Wij menen te weten wat daarvan de reden is. In de N.R.C. stond namelijk:

De voorgenomen nadere toelichting op de plannen van de Stichting Televisie Nederland moesten worden uitgesteld wegens plotselinge ziekte van de voorzitter van de stichting, mr. G. E. van Walsum, burgemeester van Rotterdam. De bedoeling is om deze toelichting zo spoedig mogelijk na het herstel van de heer Van Walsum te geven.

Blijkbaar kan dus alleen de heer Van Walsum zeggen wat de TVN wil, want Zwolsman blijft wel achter de schermen. Laten we hopen, dat straks de meerderheid van de Tweede Kamer als één man duidelijk uitspreekt, wat ZIJ wil!

M. C. van Staaveren

AALSMEER — TELEFOON 4051

Specialiteit in ANJERSTEEKEN,
FREESIAZADEN

Eerste Kamer over gratie-verlening

Barmhartigheid in strijd met het recht?

DE hoogleraren Pompe en Van Bemmelen hebben iets losgehaald met hun publikatie in het Nederlandse Juristenblad over de gratieverlening aan de vier Duitse oorlogsmisdadigers, die nog in Breda gevangen zitten. Van de vele onderwerpen, die normaliter bij de behandeling van de begroting van justitie aan de orde komen, was het vorige week dinsdag in de Eerste Kamer dit onderwerp, dat verreweg de meeste belangstelling kreeg.

De zaak waarom het gaat is uiterst gevoelig. Vier mensen hebben zich in de oorlogsjaren gedragen op een wijze, die mens beslist onwaardig. Zij hebben zich doen kennen als genadeloze bruten en velen, die heden ten dage weer aan hun daden worden herinnerd, ondergaan het ondervonden leed opnieuw, alsof niet bijna twintig jaren sindsdien zijn verstreken.

De vier zijn ter dood veroordeeld, doch hebben gratie gekregen: levenslange gevangenisstraf. Wanneer zij op jaren worden gesteld en worden behandeld als de andere veroordeelden, op wie deze maatregel wordt toegepast, kunnen zij, nadat tweederde van hun strafbepaling is verstreken, voorwaardelijk in vrijheid worden gesteld. Deze termijn is verstreken, voordat de huidige minister van justitie, mr. A. C. W. Beerman, zal zijn heengegaan.

Het behoort niet te verbazen, dat over deze zaak in de Senaat een even grote verdeeldheid bleek te bestaan als daarbuiten. Baron De Vos van Steenwijk (lib.), mr. Van Bruggen (c.h.) en mr. Cammelbeeck (soc.) toonden zich tegenstanders van gratiëring. Van k.v.p.-zijde en door prof. mr. I. A. Diepenhorst (a.r.) werd een meer genuanceerd standpunt ingenomen.

Prof. Diepenhorst begon met deze aangelegenheid in het juiste kader te zetten. Hoewel iedere burger recht van spreken heeft, mag men zich niet verlaten op de publieke opinie en het element van deskundigheid bij de beoordeling losmaken, luidde een eerste opmerking.

Daarnaast ging prof. Diepenhorst in op het staatkundige aspect: Het recht van gratieverlening komt de Kroon toe. De minister handelt juist als hij zegt, dat hij zich tegenover de Kamer niet kan binden. Het gratierecht is individueel te hanteren en een beslissing door de minister komt geheel en al voor zijn eigen rekening.

Hierna ging prof. Diepenhorst in op de zaak zelf en hij maakte in dit verband enkele zeer belangrijke

ken over een individueel geval? Het aantal mensen, dat gefundeerd kan oordelen, is beperkt.

Minister Beerman stelde, dat zijn gratiebeleid heeft aangesloten bij dat van zijn ambtsvoorganger. Niemand kan, zo meende hij, hem verwijten, dat hij ooit een beslissing had geforceerd.

De bewindsman gaf de verzekering, dat het beslissen op verzoeken door hem zeer conscientieus wordt overwogen en dat hij juist in deze gevallen bijzondere waarde hecht aan het advies van de rechter. De vraag, of uitgerekend hij thans nog een gratiebesluit moet nemen, speelt wel een rol, maar is niet beslissend, aldus minister Beerman.

De tot de a.r.p., c.h.u., k.v.p. en v.v.d. behorende Senatoren namen met de uiteenzetting van de bewindsman genoegen. Zo niet de heer Cammelbeeck. In tweede termijn herhaalde hij zijn vragen, scherp en concreet. Maar ook ditmaal bereikte hij niet het gewenste resultaat. Een geprikkelde minister liet hem weten, dat hij geen verdere toezeggingen deed. Mr. Cammelbeeck, die zich niet kon voorstellen, dat de overige sprekers met het antwoord van de heer Beerman genoegen hadden genomen, vroeg voor de stemming over de begroting een week uitstel. De socialistische fractie wenste tijd om zich te beraden.

De komende Grondwetswijzigingen

DE VERKIEZINGEN voor de leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal — op woensdag 15 mei a.s. — zijn niet alleen de normale periodieke vierjaarlijkse verkiezingen, maar tegelijkertijd ook verkiezingen in verband met voorgenomen wijzigingen van de Grondwet.

Zoals bekend moeten door de zittende Kamers aangenomen Grondwetswijzigingsvoorstellen ook nog door — na ontbinding van die zittende Kamers — nieuw gekozen Kamers worden aanvaard.

★ Combinatie van verkiezingen

Het is met name na de oorlog een gewoonte zulke verkiezingen in verband met ontbinding der Kamers naar aanleiding van in eerste lezing aangenomen Grondwetswijzigingsvoorstellen, te doen samenvallen met de periodiek voor de Tweede Kamer te houden verkiezingen.

De praktische reden daarvoor is, dat op deze wijze een extra verkiezing voor de Tweede Kamer — met al wat daaraan vast zit — voorkomen wordt.

Of dit overigens een gewenste gang van zaken is, zij hier buiten beschouwing gelaten. Men kan het standpunt innemen, dat deze combinatie niet gewent is, omdat:

of bij een combinatie de aandacht van de kiezers teveel afgeleid wordt van de Grondwetswijzigingsvoorstellen als zodanig, aangezien de „politiek in het algemeen” bij de normale periodieke vierjaarlijkse verkiezingen alle aandacht opeist;

of de kiezers wel voor een zeer moeilijke opgave gesteld worden om een juiste keuze te maken, wanneer zij wat het algemene beleid betreft partij A zouden willen kiezen, maar met betrekking tot de aanhangige Grondwetswijzigingsvoorstellen — waaromtrent partij A mogelijk hun gevoelens niet vertolkt — aan partij B de voorkeur zouden willen geven.

Hoe dit ook zij, de Tweede Kamerverkiezingen 1963 zijn gecombineerde verkiezingen.

Zoals reeds gezegd is het vooral na de oorlog gewoonte om de periodieke verkiezingen te laten samenvallen met bijzondere verkiezingen in verband met wijzigingen van de Grondwet. Dit was bij alle na-oorlogse normale vierjaarlijkse verkiezingen het geval, namelijk in 1946, 1952 en 1956 en nu dus ook in 1963. In de rij jaartallen ontbreken 1948 (verkiezingen alleen in verband met Grondwetsherziening) en 1959 (vervroegde verkiezingen in verband met ontbinding van de Tweede Kamer, op grond van artikel 82 G.W.).

Echter, om het precedent voor de combinatie van de beide verkiezingen te vinden, moet men nog tientallen jaren teruggaan, zelfs tot de periode van de Eerste Wereldoorlog. In 1917 namelijk vielen voor het eerst normale verkiezingen voor de Tweede Kamer na een vierjaarlijkse periode en bijzondere verkiezingen in verband met herziening van de Grondwet samen. En dit gebeurde voor de Tweede Wereldoorlog ook nog in de jaren 1922 en 1937.

HET is goed om op de thans aan de orde zijnde Grondwetsherziening in ons weekblad nog even wat nader in te gaan, temeer daar de aan te brengen wijzigingen — hoezeer ook op zichzelf van belang — straks in het strijdgevoel voor de stembuscampagne praktisch geen rol zullen spelen en zullen

Dit alles wil niet zeggen, dat de overige sprekers geen kritiek hadden op het beleid van minister Beerman of de wijze, waarop hij het had verdedigd. Prof. Diepenhorst vroeg zich af, of de minister een Breugheliaans bewindsman genoemd kon worden. Hij verdedigt zijn beleid als een triomfantelijke Vlaming. Hij heeft echter maar weinig wetgevende arbeid verricht. Hoewel hij in bepaalde gevallen grote kwaliteiten heeft, kreeg prof. Diepenhorst de indruk, dat de bewindsman met vlagen te werk gaat.

Zeker, het beleid inzake de spijtoptanten was verdienstelijk, maar daartegenover staat een bijzonder trage gang van zaken met betrekking tot het nieuwe Burgerlijk Wetboek. Ook wat de vernieuwing van het gevangeniswezen betreft, laten tempo en zorgvuldigheid te wensen over. Wat de verbouwingswerkzaamheden in Amersfoort betreft kon prof. Diepenhorst mr. Beerman zelfs wijzen op een onjuiste mededeling aan de Kamer.

Veel aandacht schonk mr. Diepenhorst in zijn rede aan de nieuwe vraagstukken, die zich ook aan het departement van justitie voordoen. Hij vroeg zich daarbij af, of juist wel van juristen kan worden verwacht, dat zij deze vraagstukken op de juiste manier aanpakken en informeerde, of het geen tijd wordt om op justitie parajuridische beroepen te creëren. Hij gaf enkele voorbeelden: „wij bevinden ons in Nederland met veel mensen. Land, lucht en water lopen gevaar.” Voorts: „Hoeveel dodelijke ongelukken hebben op onbewaakte overwegen plaats, voordat beveiligingsmaatregelen worden genomen?” En ook: „Jaarlijks vallen ruim vijftienhonderd mensen aan het verkeer ten offer. Wordt het voor het departement van justitie geen vraag of ter bescherming van het leven moet worden ingegrepen?”

Ook de commerciële televisie kreeg in het betoog van prof. Diepenhorst de aandacht. Ten onrechte beroepen de voorstanders van de commerciële t.v. zich naar zijn mening op het Verdrag van Rome. Het recht van vrije meningsuiting wil niet altijd zeggen, dat reclame overal is toegestaan, zei hij. Maar zullen de betrokkenen zich laten overtuigen?

vp.

verdwijnen achter de stofwolken, welke zullen ontstaan in verband met de strijd om de algemene politieke beleidslijnen voor de voor ons liggende vier jaren.

WIJ willen hier dan in het algemeen volstaan met een globale samenvatting van de inhoud der door de regering terzake ingediende ontwerpen van (Rijks)wet. Deze ontwerpen — in eerste lezing de Tweede Kamer gepasseerd, gedeeltelijk geamendeerd en aanvaard en thans ook door de Eerste Kamer behandeld — zijn de volgende:

★ Troonopvolging

1. Een ontwerp van Rijkswet met betrekking tot verandering in de Grondwet van de bepalingen inzake de troonopvolging (artikelen 10, 14, 17 en 20 Grondwet).

De Grondwetsbepalingen houden thans in, dat bij overlijden van H.M. Koningin Juliana, Prinses Beatrix opvolgt, maar dat als Prinses Beatrix zou overlijden vóór Koningin Juliana niet haar kinderen zouden opvolgen, maar Prinses Irene, als dan de oudste in leven zijnde dochter van de regerende vorst, terwijl als ook Prinses Irene zou overlijden vóór Koningin Juliana Prinses Margriet zou opvolgen.

De wijziging zal nu medebrengen, dat bij huwelijk van Prinses Beatrix haar kinderen recht op de troon hebben voor de andere prinsessen, indien zich het geval zou voordoen, dat Prinses Beatrix voor Koningin Juliana kwam te overlijden.

★ Discriminatie

DE Tweede Kamer bleek het vervolgens bij de behandeling van deze materie niet juist te achten, dat een Koningin en een Prinses wel, maar een Koning en een Prins niet de rechten op de Kroon verspelen, indien zij zonder overleg met de Staten-Generaal een huwelijk aangaan. De betrokken Kamercommissie diende, na overleg met de minister van Binnenlandse Zaken, terzake een amendement in, dat werd aanvaard. Deze „discriminatie” tussen man en vrouw is thans dus verdwenen.

TENSLOTTE is er terzake van de bepalingen met betrekking tot de troonopvolging een zodanige wijziging aangebracht, dat het duidelijk is, dat het regerende Huis van Oranje-Nassau zich ook in de vrouwelijke lijn voortzet.

★ Actief kiesrecht

2. Een ontwerp van wet met betrekking tot verandering in de Grondwet van de bepalingen omtrent de leeftijd voor het actief kiesrecht (artikelen 90, 137 en 152 G.W.).

Voorgesteld, en nu ook door de beide Kamers aanvaard, is in deze artikelen in plaats van „drie en twintig jaren” te lezen „een en twintig jaren”. Als dit voorstel nu ook wordt goedgekeurd door de beide straks nieuw gekozen Kamers, zullen 21-jarigen voor het eerst in 1966 aan verkiezingen kunnen deelnemen, en wel aan die van de leden der Provinciale Staten, daarna ook der Gemeenteraden

• Vervolg op pag. 12

Prof. Diepenhorst

opmerkingen. „Als ik lees”, zo zei hij, „dat de barmhartigheid niet mag meespreken, kom ik in verzet.” Met handhaving van het recht moet het, aldus prof. Diepenhorst, toch mogelijk zijn, iets hogers over het recht te laten zegevieren.

In gelijke zin had reeds voor hem dr. Witteman (k.v.p.) gesproken. Dat edelmoedigheid en barmhartigheid in strijd zouden zijn met de rechtvaardigheid, sprak hem niet aan. De enige vraag, die zich daarbij voordoet is, aldus dr. Witteman, of deze edelmoedigheid voor alle vier betrokkenen gelijkmoedigheid moet gelden. Hij concludeerde, dat een individuele beoordeling op haar plaats is. Daarbij benadrukte hij, dat de beslissing bij de Kroon ligt en dat een uitspraak van de Kamer opgegrond is.

Mr. Cammelbeeck bracht een element van onherroepelijkheid in het debat door van minister Beerman een antwoord te eisen op de vraag, of gratieverlening van de vier oorlogsmisdadigers in overweging is. Hij keerde zich fel tegen gratiëring en gebruikte daarvoor als argumenten, dat een dergelijk besluit indruist tegen het rechtsbewustzijn van het volk en dat het gaat, niet om vergelding, maar om bescherming van de samenleving. Uitdrukkelijk wenste mr. Cammelbeeck te stellen, dat het niet minister Beerman moet zijn, die aan het einde van zijn ambtstermijn gratieverlening bevordert. De zaak moet aan het volgend kabinet worden overgelaten.

Minister Beerman heeft de heer Cammelbeeck het door hem verlangde concrete antwoord niet gegeven. Reeds vroeger had de bewindsman meermalen betoogd, dat gratieverlening geval voor geval moet worden bezien, mede aan de hand van rapporten, die over de betrokkenen zijn uitgebracht. In zijn uitvoerige uiteenzetting over het gratiebeleid vormde deze stelling ook thans weer de kern.

Wie is in staat, zo vroeg de minister aan de Kamerleden en over hun hoofden heen aan allen, die zich in de discussie hebben gemengd, een oordeel uit te spre-

Aandacht voor

Couve de Murville

de Franse minister van
buitenlandse zaken

IN de afgelopen weken zal menigen zich hebben afgevraagd, welke rol Maurice Couve de Murville, als minister van buitenlandse zaken speelt in het gaullistische Frankrijk. Is hij een overtuigd gaullist? Is hij alleen maar een plichtgetrouw medewerker van De Gaulle? Of beschouwt hij zich als een dienaar van Frankrijk die de denkbeelden van de generaal steunt en uitvoert, omdat zij naar zijn mening in het belang van zijn land zijn? Het antwoord hierop kan moeilijk worden gegeven, omdat het niet eenvoudig is, deze beroeps-diplomaat te doorgronden. Mocht hij bezwaren tegen onderdelen van De Gaulle's politiek hebben, dan weet hij die angstvallig voor de buitenwereld verborgen te houden.

Hoe moeilijk het is, achter de werkelijke gedachten van Couve de Murville te komen. Dat hebben de ministers van de vijf EEG-landen ondervonden, die enkele weken geleden in Brussel met hem besprekingen moesten voeren over de al of niet toelating van Engeland als lid van de EEG. Het waren onderhandelingen, die tenslotte uitliepen op een elegant maar zeer beslist nul op het Britse EEG-rekest. Toen hem in Brussel in de „wandelingen“ gevraagd werd, of er kans op een compromis was, antwoordde hij slechts met een wedervraag, die veelzeggend was, n.l.: „Waarover?“ En voordat men goed begreep, wat hij er mee bedoelde, was hij al in een lift verdwenen. Hij hield de onderhandelingen met Engeland gaande hoewel hij — met name

tijdens de afgelopen maanden — geweten moet hebben, dat van een Britse toelating geen sprake zou zijn, omdat De Gaulle er niet van wilde weten.

En als hij het niet met de generaal eens is geweest wat de weigering betreft, Engeland onder de huidige omstandigheden als volwaardig lid van de EEG toe te laten, dan zal dat slechts zijn om de spectaculaire wijze, waarop deze zijn veto over het Britse verzoek heeft uitgesproken. Want een dergelijke handelwijze is volkomen in strijd met de diplomatieke manieren, welke Couve de Murville er al zeer lang op na houdt.

Opvallend is dat Couve de Murville, die in 1907 in Reims werd geboren, de enige minister in De Gaulle's kabinet is die sinds 1958 steeds dezelfde portefeuille heeft beheerd. Hij begon zijn ambtelijke loopbaan als belasting-inspecteur, nadat hij aan de Parijse universiteit de doctorstitel in de rechten had behaald. Op 25-jarige leeftijd was hij een der jongste inspecteurs en in 1940, toen de Duitse invasie zijn leven een avontuurlijke wending zou geven (zoals dat bij vele Fransen het geval is geweest) had hij het reeds tot directeur bij het ministerie van financiën gebracht. Ook valt op, dat Couve de Murville niet beantwoordt aan het populaire beeld van de doorsnee-Fransman. Trouwens ook in godsdienstig opzicht — hij is protestant — behoort hij tot een minderheid in Frankrijk. Volgens mensen die hem kennen is hij een man van onwrikbare overtuigingen, die hij zelden uitspreekt. Hij herbergt achter een koel, bijna verstrooid aandoend optreden een grote gevoeligheid. Tact en hoffelijkheid gaan gepaard met kennis van

de tegenstand gebroken

door Foka van Loon

(6)

„Mooi“ zegt hij, „en lekker zacht! Jammer, dat het rood is!“

Als het er uit is, schrikt hij, voor de tweede keer vandaag, van eigen overijde uitspraken.

Het effect is echter geruststellend. Gees toont zich in het minst niet beledigd, integendeel. Ze stemt volmondig toe!

„Ja, ik had er vroeger als kind ook een erge hekel aan!“

„Nu niet meer?“ vraagt hij.

„Nee“, schudt het meisje.

„Waarom dan nou niet meer? Het komt er nou meer op aan, dan vroeger, dunkt mij zo“. Hij schuifelt met zijn voet door het hooi, dat op de deel gemorst is.

„Hoe bedoel je dat?“

„Abrupt heft hij zijn hoofd op en kijkt Gees onderzoekend aan. Is ze nu werkelijk zo onnozel of houdt ze zich maar zo?“

„Nou, dat spreekt dunkt me nogal vanzelf. Je bent nou op een leeftijd, dat de jongens naar je kijken“.

Een felle kleur bedekt het blank van Gees' wangen.

„Als ze me daarom niet hebben willen, laten ze me maar staan.“

Hij slaat de ogen neer voor de trotse schittering van haar vaste blik.

„Heb ik gelijk of niet?“

„Je hebt gelijk, maar ik heb ook gelijk“, antwoordt hij en gaat met een geheimzinnige lach de laatste hand aan het werk leggen.

HOOFDSTUK V

Het is diep in het voorjaar. Toch geeft de natuur nog geen reden te spreken van een zomerse warmte. De avonden vooral zijn kil. Wil vrouw Stapelkamp dus wat gezelligheid van het manvolk hebben, dan is ze wel genoodzaakt om, tegen de tijd dat ze van 't werk komen, de kachel aan te zetten. Anders kruipen ze, huiverend van de kou, om acht uur al onder de wol. Om dit te voorkomen brandt er vanavond ook een zacht vuurtje in de kachel. De boer en Albert zitten elk aan een kant in een rieten stoel met een pijp en een krant. Zo hebben de drie vrouwen de tafel helemaal tot hun beschikking. Diena moderniseert een jurk van Gees. Ze is vlug met de naald, ze heeft er slag van oud in nieuw om te toveren. Gees doet het als verstelnaaister uitstekend, voor coupeuse is ze echter minder geschikt. Toen Diena dan ook eigener beweging voorstelde om te proberen of er van dat hobbezakachtige groene geval van Gees nog wat fatsoenlijks te maken viel, sloeg deze dit niet af.

Als tegenprestatie repareert zij Diena's zondagse kousen. Aan stoppen heeft Diena een broertje dood en ze wacht er gewoonlijk mee, tot ze geen enkele hele kous meer in de la heeft. De geofende vingers van Gees wippen echter de naald op en neer, of het machinaal gaat.

Vrouw Stapelkamp ontfermt zich over de dikke werksokken van de mannen. Haar gezicht wordt er niet beter op, dat fijne gepiengel kan ze niet meer doen en het ligt haar ook helemaal niet. De dunne flodderdingen die de meisjes van tegenwoordig aan haar benen dragen, verafschuwt ze als lelijk en hoogst ongezond. Het aangewezen middel, om zich reumatiek op de hals te halen! Het zou dus met haar principe strijden zich met het repareren van nylon bezig te houden. Al deze dingen worden hier echter in der minne geschikt. De Stapelkamps zelf zijn stuk voor stuk mensen, die een ander graag ter wille zijn en een geoege doen. Gees past er goed bij, ze is uit hetzelfde hout gesneden. Albert is heel anders van aard en nu niet bepaald een toonbeeld van altruïsme, al wordt hem hier nu en dan op zachtzinnige, maar duidelijke wijze bijgebracht, dat een mens ook rekening heeft te houden met de belangen van zijn naaste en 't niet erg fraai staat, alijd het eerst aan zichzelf te denken.

Als Albert blindelings voorbijziend wat voor handen ligt, prompt het grootste en het lekkerste kiest, als hem iets wordt gepresenteerd, zegt vrouw Stapelkamp schelms langs haar neus:

„Mijn moeder heeft mij altijd geleerd, dat het netjes is om te nemen wat voor je ligt“.

Ook de boer draagt het zijne tot de opvoeding van zijn overigens gewaardeerde knecht bij. Albert zal er zeker de beste hooivork en het makste paard uitpikken en als hij het lappen kan, de arbeider, die doodgoed en niet heel snugger is, voor de snertkarweitjes laten opdraaien.

Als Stapelkamp hem hierop betrapt, zegt hij kwasi bewonderend: „Jonge, Albert, wat had jij het weer goed met je zelf voor. Je bent toch ook de duvel van de kar gegleden. Maar morgen doen we 't net andersom; want een mens moet zowel van 't zure als het zoet proeven!“

En nu en dan ziet de familie werkelijk resultaten van hun onverpoosd pogen, om Alberts in het oog springende karakterfouten wat bij te vijlen, zo ook vanavond. Er is gerucht op de deel.

Over Walda, die in volkomen passiviteit tussen de kolomkachel en het fornuis lag uitgestrekt, komt plotseling een krijgshaftige geest. Hij springt op, onder een oorverdovend

zaken, taai vasthoudendheid en eindeloos geduld.

Na de bezetting van zijn vaderland nam Couve de Murville de wijk naar Algerije, waar hij in dienst trad van generaal Girdau, de rivaal van De Gaulle. Later voegde hij zich in Londen bij De Gaulle en keerde met hem naar Parijs terug. In de eerste naoorlogse jaren fungeerde hij als staatssecretaris aan het ministerie van buitenlandse zaken, ook toen De Gaulle zich in 1946 had teruggetrokken. In 1950 ging hij over in buitenlandse dienst: hij werd gezant in Caïro, ambassadeur in Washington en (in 1956) ambassadeur in Bonn. Twee jaar later riep De Gaulle hem naar Parijs om in de Vijfde republiek minister van buitenlandse zaken te worden.

geblaf, of er zeven duivels in hem waren gevaren en rent grommend en tanden ontblotend naar de deur, gereed om de eerste de beste indringer naar de keel te vliegen. Zijn baas roept hem terug en beveelt hem zich koest te houden met de lichtvaardige verzekering, dat het goed volk is. Verder maakt hij geen aanstalten om zich te overtuigen van de waarheid van zijn woorden. Wel slaak hij de verzuchting:

„Zou ik nu werkelijk vanavond nog in de benen moeten? Heeft geen een van jullie medelijden met me?“

Hij kijkt naar het vrouwvolk, maar hij bedoelt Albert. En zowaar: die kent zijn plicht. Hij wacht niet, of Gees mischien ook opstaat, nee, hij gooit zijn krant achter zich op de stoel en zegt:

„Blijf maar zitten, ik zal wel even kijken“. Hij keert terug met een vreemde jonge man in zijn kielzog. 't Is een rijzige kerel met een sportief figuur. In zijn regelmatig gezicht flikkeren een paar geestige ogen. 't Is Cor Jonker, een jonge Noord-hollandse boer, die pas als volontair op een modelboerderij in de buurt is gekomen. Hij ontmoette Albert enige malen in het dorp en maakt nu gebruik van diens uitnodiging, hem eens op te komen zoeken. Albert stelt hem plechtig voor, maar niet zonder zich te verontschuldigen over deze ongebruikelijke formaliteit.

De boer maakt meesmilend de malle vertoning mee en steekt zijwaarts een nonchalant een slap handje uit ter verwelkoming.

„Ja“, vertolkt Albert zijn onuitgesproken maar duidelijk protest. „De boer denkt wat een kouwe drukte, maar ze zijn in Holland wat beter gemanierd dan wij in Drente“.

De boer blijft bête doorgrinniken, maar vrouw Stapelkamp voelt echter voor alles, wat wel voeglijk is. Zij staat op en biedt de jongeman een stoel aan, iets wat ook met de adat strijdt. Ieder wordt geacht zelf wel bij machte te zijn, zich een zit te vatten, zonder daartoe eerst aangemoedigd te worden.

Vrouw Stapelkamp doet 't nu echter volgens de regels der etiquette.

„Ga er maar bij zitten“, nodigt ze.

Eerst nadat hij ook de dames de hand gedrukt heeft voldoet Cor aan haar uitnodiging en hij opent de conversatie met:

„U zult wel denken, wat moet die vreemde snoeshaan hier, maar ik voelde me vanavond net even te veel. Ze kregen bij Groteboer visite en ik had zo'n idee, dat mevrouw 't niks erg zou vinden als ik eclipseerde. En toen dacht ik er ineens aan, dat Albert me gevraagd had, eens aan te lopen.“

„En toen heb je de stoute schoenen maar aangetrokken“, voltooit de boerin en gastvrij laat ze er op volgen: „Wat je gelijk hebt. Je kunt ons beter wat gezelschap houden dan dat je daar in de weg zit.“

De boer hecht er ook zijn sanctie aan.

„Juist!“ beaamt hij kort en krachtig de vriendelijke woorden van zijn vrouw.

Maar dan verschijnt een brede spotlach op zijn perkamenten kop „Laat dat mens van Groteboer zich mevrouw door jou noemen?“

Hij schokschouderd van ingehouden vermaak. „Dat moest haar moeder, ouwe Jante, noemden we haar altijd, eens kunnen horen, ze keerde zich om in haar graf. Als ze nog praten kon zei ze vast: „Loop nou gauw naar de pomp, schijltijster van een deern, wat verbeeld je je wel?“

„Och, waarom? Bij ons is dat heel gewoon! Cor vertelt maar niet, dat zijn moeder zich deze titel ook maar wat graag laat aanleunen.“

En dan begint de boer met een verhoor, zoals hier te lande gewoonlijk wordt afgenomen, als men een vreemde voor heeft. Of Cor ouders nog leven en of ze ook boer zijn. Op beide vragen mag Cor toestemmend antwoorden. Of hij zich verheugt in het bezit van broers en zusters en zo ja, hoeveel. Als Cor vertelt dat ze thuis met z'n elven zijn, schrikt Stapelkamp in ernst en kijkt bedenkelijk. Hij knoopt er dadelijk aan vast:

„Of zijn jullie soms rooms?“

Nee, Cor is, wat ze in de taal van zijn landstreek „fijn“ noemen.

De boerin vindt dat haar man het gesprek nu in een verkeerde baan leidt. Laat hij er nu de godsdienst niet bij halen. Daar kan alleen maar geredekavel en wrijving uit voort komen en dat dient nergens toe.

„Gees, kind, schenk ons eens een kopje koffie in“, zegt ze. „We kunnen de hele avond niet op een droogje zitten.“

Hier heeft Gees op gewacht. Met een lachje op haar gezicht waarin geheimzinnigheid en leut om de voorrang strijden, staat ze op.

„Gebruik je suiker en melk?“ vraagt ze Cor.

De jongeman heeft zo nu en dan al eens een oogje aan haar gewaagd, maar Gees' blik bleef steeds maar zedig op haar werk gericht.

Nu pas ziet hij haar glanzende bruine ogen, waarbij de omlijsting van dat rood kruivend haar zo verwonderlijk goed past.

(Wordt vervolgd)

Verhoeff's Isoleer- en Ovenbouwbedrijf N.V.

- ISOLATIEWERKEN
- KETELBEMETSELINGEN
- OVENBOUW

Rotterdam - Wijnhaven 84 - Telefoon 120325

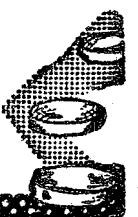
Maaglijders!

DE uitkomst voor U zijn de echte Amerikaanse

C-R MAAGTABLETTEN

Met C-R Maagtabletten kunt U weer normaal eten!

/ Importeur LOUIS RIETBERGEN - Korenaarstraat 53a-e, Rotterdam

• Liberalisme en zending

Een halve eeuw geleden kwam in het parlement voortdurend de zaak van de zending aan de orde. Het was de vrijzinnigheid een doorn in het oog, dat Idenburg gouverneur-generaal was. „De dweper op de troon van Buitenzorg”, zo werd hij genoemd. Hij was met name voor de Europese wereld in Indië een voortdurende ergernis. Hij ging elke zondag naar de kerk, hij bad aan tafel, hij schaamde zich zijn geloof niet. En dat gaf aanleiding tot voortdurende agitatie. Men moet niet vergeten, dat de vrijmetselarij onder de Europeanen in Indië toen een grote, stille macht vormde.

Het verzet richtte zich, ook in Nederland, en speciaal in de beide Kamers, tegen de houding van de regering jegens de zending. Socialisten en liberalen trokken hier één lijn. Men nam het de regering vooral kwalijk, dat het werk der zending op medisch en onderwijsgebied werd gesubsidieerd. Prof. Snouck Hurgronje bepleitte een streven van assimilatie van de hogere inheemse families aan de Nederlandse cultuur. Hem stond een ideaal voor ogen, dat de Engelsen in India groten-deels hebben bereikt. Ieder beschaafd man in India spreekt Engels en het Engels is zelfs in grote gebieden van Oost-Azië de lingua franca geworden. Maar, wilde men zo iets op Java ook bereiken, dan moest, zo betoogde Snouck Hurgronje, het onderwijs in religieuze zin neutraal zijn.

De liberaal mr. Van Deventer ging in de Eerste Kamer veel verder. Hij vond, dat de christelijke zending op Java niets te maken had. Zij kon nuttig zijn als beschavingsfactor in barbaarse streken. Maar de Javanen hadden hun godsdienst en hun beschaving. En dus had de zending er géén boodschap.

Deze rede van mr. Van Deventer trok zeer de aandacht en werd door de gehele liberale pers met grote instemming begroet.

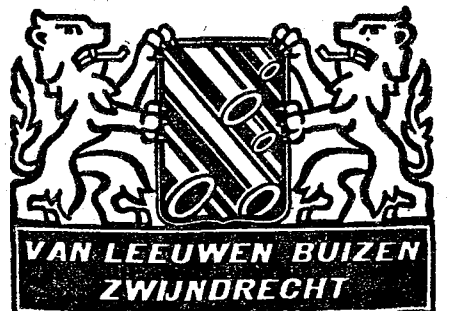
'VESTA'
MEUBELN
plus

'VESTALITA'
WONINGTEXTIEL
is een

'VESTA' INTERIEUR
U mag rustig eens binnenlopen en op onze toonzalen alles bekijken!
Wij zullen u graag voorlichten en de mogelijkheden voor u, met u bespreken

Een 'VESTA' interieur
stelt niemand ooit teleur

U weet het toch
'VESTA' MEUBELN
vindt u alleen
Zwanestraat 19-25-27 - Groningen
Telefoon 27086

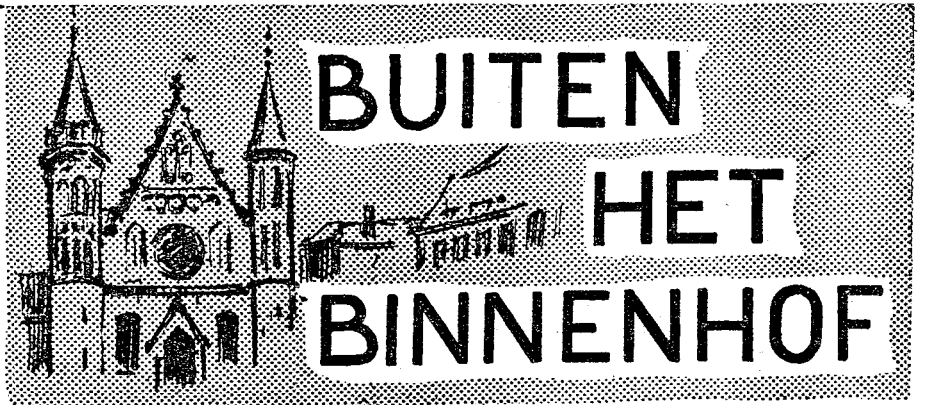
NOG voor de eerste maart heeft de INSPECTEUR der belastingen (inspecteur met kapitale letters, belastingen met onderkast letters) in mijn woonplaats (ook met kapitale letters) mij een „AANGIFTEBIJLET A voor binnenlandse belastingplichtigen INKOMSTENBELASTING 1962 PREMIEHEFFING A.O.W. en A.W.W. 1962” doen toekomen. Mijn naam was wel goed geschreven en gespeld. De enveloppe was open en de postbode (om hem alleen maar te noemen) kon precies nagaan wanneer ik geboren was. Ik vind dat, vooral voor dames, een zeer onelegante wijze van adresseren. Even later las ik in een krant dat in 1961 niet minder en niet meer dan 9.727.111 aanslagbiljetten zijn verzonden, waarbij ik mij haast u te vertellen, dat ik een van de 9.727.111 geadresseerden was. Want ik doe al jaren mee. Ik las ook, dat in dat laatstgenoemde jaar 3.703.925 aanmaningen zijn verstuurd, waarbij ik mij haast u te vertellen, dat ik niet bij de gemaanden was. Ik sla mij daarvoor niet op de borst, integendeel. Ik ken iemand, die veel belasting moet betalen en die zich altijd laat manen. Dat komt hem goedkoper uit dan de fiscus op tijd betalen. Ik las ook, dat de frankeerkosten van die aanmaningen f 755.024,54 hebben belopen. Minister Zijlstra betaalt dus voor het verzenden, van dat soort correspondentie, aan minister Korthals, waardoor alle boze tongen, die beweren, dat alle Dienstpost voor niets bezorgd wordt, tot zwijgen zijn gebracht.

Nu denkt één misschien, wie dan ook, dat ik in de put zit omdat ik een aangiftebiljet heb ontvangen. Niets is minder waar. Ik ga uit van de gedachte dat iemand die mij schrijft aan mij denkt. En dat komt dan meestal wel uit. Bovendien zendt de INSPECTEUR mij telken jare een toelichting „om mij te helpen het aangiftebiljet goed in te vullen”. En dat waardeer ik. Ik wilde wel, dat meer correspondenten mij een toelichting gaven bij wat zij schreven, want niet zelden blijft dat vrij duister.

Die toelichting vind ik een uitkomst. Neem bijvoorbeeld vraag 8, waarin gevraagd wordt naar de winst uit bedrijf of vrij beroep. Daarbij valt ondermeer te lezen: „Ingeval bij de berekening van de winst over 1962 met investeringsaftrek (of desinvesteringbijtelling) is rekening gehouden, dient hiervan een specificatie op een afzonderlijk vel papier te worden overlegd; indien vervoegde afschrijving is toegepast dient hiervan op duidelijke wijze uit de overgelegde stukken te blijken”. Dat „dient te blijken” is een fraaie uitdrukking, welke ik u hartelijk aanbeveel. Maar goed, ik zou niet weten wat „desinvesteringbijtelling” was, als ik de toelichting niet had gekregen. Tenminste, dat dacht ik. In die toelichting staat, dat de winst uit bedrijf of vrij beroep moet worden berekend volgens goed koopmansgebruik, met inachtneming van een bestendige gedragslijn, welke slechts gewijzigd mag worden indien bijzondere omstandigheden dit rechtvaardigen”.

Goed, goed, goed! Maar over desinvesteringbijtelling geen woord! Dat valt mij tegen. Ik mag niet wedden en nog minder spotten met de belastingen, maar het zou best eens kunnen voorkomen, dat iemand hier desinvesteringkosten van huis, haard, stal of schuur in het geding brengt; die aftrek of bijtelt, naarmate de toelichting hem in de steek laat.

Een andere vraag (zoals een van mijn examinatoren jaren geleden zei). Onder het nummer 13 vraagt de IN-

SPECTEUR mij naar periodieke inkomsten, met name naar niet in rechte afdwingbare periodieke uitkeringen van rechtspersonen (b.v. familiestichtingen). Helaas, ook hier laat de toelichting ons in de steek, hetgeen ik bijzonder spijtig vind.

Deze zachte kritiek neemt echter mijn waardering voor de handleiding niet weg. Want ik las bijvoorbeeld (op pagina 5) de hoopvolle zin: „Wanneer uw inkomen, eventueel verminderd met uw buitengewone lasten en giften, blijft beneden het minimum waarbij volgens de belastingtabel de heffing aanvangt, zal aan u teruggaaf worden verleend van de loonbelasting en de dividendbelasting, die in 1962 van u zijn geheven”. Op deze blijde mare volgt echter — het is maar dat u het weet! —

„Alleen voor kleine bedragen (minder dan f 15,—) blijft die teruggaaf achterwege. Heb ik dus f 14,99 te veel betaald, dan steekt de fiscus die in de schatkist.

Ach, vrienden, wat zijn f 14,99? Die maken niet veel uit! Als alle die in de aanvang genoemde 9.727.111 aangeslagenen nu eens net niet f 15,— maar f 14,99 te veel hebben betaald, maakt dat nog maar een bedrag van ruim f 145 miljoen uit. U ziet wat kleine bedragen toch nog kunnen uitmaken. Natuurlijk is mijn berekening volkomen theoretisch, maar als nu eens... dan heeft de fiscus het recht om ons allen niet uit te betalen!

Maar afijn, het zal niet zo gauw voorkomen, dat ieder een zijn geld terugkrijgt, althans zijn belastinggeld niet.

En nu maar het potlood of de pen of de schrijfmachine in gereedheid gebracht om het jaarlijkse grote antwoord op de 25 vragen te geven.

Hebt u uw biljet verknoeid, geen nood, de Staatsdrukkerij heeft een nieuw voor u. Kosten dezes zijn tien cents. Want het rijk geeft niet veel cadeau. Behalve dan een uittreksel uit de wettelijke bepalingen met betrekking tot de inkomstenbelasting. Dat is kosteloos bij de inspectie verkrijgbaar.

Als uw uittreksel nu eens allemaal gingen vragen! Daarmee tonen we dan tevens enige belangstelling.

Laatste opmerking. Het invullen van een aangiftebiljet is een moeilijke zaak; om vier bladzijden vragen te beantwoorden is een toelichting van 16 pagina's nodig. Denkt daarover eens ernstig na. En hel dan maar uw belastingconsulent op, wiens rekening voor geboden consult niet aftrekbaar is!

William Spaans

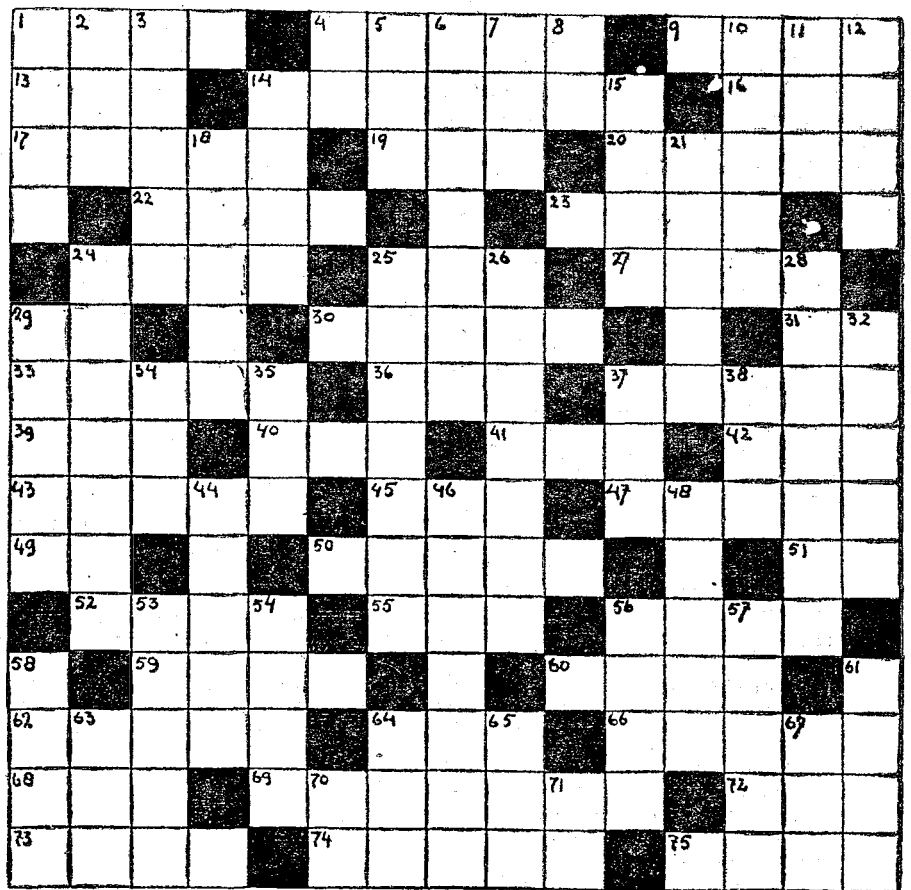

KG
KOFFIE en THEE
sinds 1885

KRUISWOORDRAADSEL

HORIZONTAAL: 1. smaak; 4. vogel; 9. lekkernij; 13. vreemde munt; 14. vervoermiddel; 16. voor; 17. verstotene; 19. meisjesnaam; 20. babysitter; 22. bezinksel; 23. ploegsnede; 24. verdriet; 25. lichaamsdeel; 27. plaats; 29. dieren-geluid; 30. roep; 31. laatstgenoemde; 33. plaats in Friesland; 36. zangstem; 37. gave; 39. groet; 40. voorzetsel; 41. belasting; 42. ik (latijn); 43. behoeftigen; 45. aanw. voornaamw.; 47. herstellen; 49. jongensnaam; 50. afgelegen; 51. munt (afk.); 52. kleding; 55. spoedig; 56. flink; 59. schrede; 60. vogel; 62. man (joods); 64. maaltijd; 66. alcoholverbinding; 68. plaats in Gelderland; 69. voordracht van personen; 72. eeuw; 73. harpoen; 74. woestijngebied; 75. knaagdier.

VERTIKAAL: 1. hond; 2. bidt (latijn); 3. rangtelwoord; 4. insect; 5. familielid; drank; 7. kleding; 8. daar; 10. politierang; 11. tijdperk; 12. voedsel; 14. advies; 15. levenloos; 18. prinses; 21. poging; 24. geen zeeman; 25. schip; 26. in strijd met officiële leer; 28. daders; 29. aartsvader; 32. aarde; 34. water in Nederland; 35. vat; 37. boom; 38. hoofddekse; 44. pas; 46. in-

woner van Mesopotamië; 48. woonplaats; 53. trekdiere; 54. inborst; 56. lichaamsdeel; 57. bloem; 58. insecteneter; 61. kist; 63. loflied; 64. plaatje; 65. bevel; 67. roem; 70. rijkspolitie (afk.); 71. meisjesnaam.

Vertikaal:
1. klavier. 2. beren. 4. troon. 5. schuren. 6. ondank. 7. meesterhand. 8. draaier. 10. slaper. 11. instuif. 15. wasgoed. 16. altaar. 17. kasteel. 20. fluit. 22. endje.

Oplossing vorige puzzel

Horizontaal:
1. krabbel. 3. nathals. 7. morgenstond. 9. ineens. 11. indoor. 12. Nun. 13. gelapt. 14. staart. 18. rol. 19. slaafs. 21. feniks. 23. deurwaarder. 24. debater. 25. zeepbel.

Meubiler-inrichting ZANDBERGEN
MEPPEL - HOOGEVEEN - OMMEN
MODERNE WONINGINRICHTING

Centrale vergaderingen

Wij komen bijeen . . .

Gaarne vestigen wij de aandacht op een aantal centrale vergaderingen in de verschillende delen van ons land.

In chronologische volgorde zijn dit de volgende:

★ Op zaterdag 2 maart belegt het Provinciaal Comité Utrecht een provinciale vergadering. De plaats van samenkomst is Hotel Smits, Vredenburg te Utrecht. Aanvang der vergadering te 14.00 uur.

Naast de huishoudelijke punten vermeldt de agenda als spreker de heer J. van Eibergen, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

★ Op zaterdag 2 maart wordt vanwege het Provinciaal Comité Overijssel een provinciale A.R. Vrouwenbijeenkomst belegd, o.l.v. mevr. A. M. Visser-Visser, presidente A.R. Vrouwencomité Overijssel. De plaats van samenkomst is Hotel Van Gijtenbeek (tegenover het station) te Zwolle.

Aanvang der vergadering te 14.00 uur.

Als spreker zal optreden de Tweede Kamerkandidate mej. mr. J. C. Rutgers te Amsterdam. Slotwoord van de voorzitter van het Provinciaal Comité Overijssel dr. J. Meulink.

★ Op zaterdag 2 maart vindt een vergadering plaats van breed Provinciaal Comité Friesland. De plaats van samenkomst is de Fenix te Leeuwarden.

Tijdens deze vergadering zal o.m. als spreker optreden mr. W. R. van der Sluis, secretaris van het Centraal Comité.

Aanvang der vergadering te 14.15 uur.

★ Op zaterdag 9 maart belegt het Provinciaal Comité Noord-Holland zijn jaarvergadering. De plaats van samenkomst is Hotel Krasnapolsky te Amsterdam.

Aanvang der vergadering te 14.15 uur.

Als spreker zal optreden Z.E. Staatssecretaris B. Roolvink. Alle mannen en vrouwen zijn welkom. De aan deze bijeenkomst voorafgaande huishoudelijke vergadering, aanvang te 13.30 uur, is alleen toegankelijk voor leden van het Provinciaal Comité.

A C H T E R P A G I N A

IN HET KADER van de propaganda voor de a.s. verkiezingen van de leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, is de werving van kiezers door middel van het persoonlijk contact een zaak, welke de aandacht ook van ieder partijlid individueel in bijzondere mate waard is.

Vorige week werd daar op deze plaats reeds uitvoerig bij stilgestaan.

De conclusie ligt voor de hand. Wij moeten hieraan nu in de resterende tijd tot de verkiezingsdag — woensdag 15 mei 1963 — samen alle krachten wijden.

Het is van zeer wezenlijk belang, dat de kiesvereniging — als de plaatselijke partijorganisatie — dit doet, natuurlijk, maar elk lid persoonlijk kan wat dit betreft ook zelf concreet de hand aan de ploeg slaan.

Zoveel tijd behoeft dit allemaal niet te kosten, maar de betekenis ervan voor het doel dat onze partij wil dienen, is bijzonder groot, als wij deze actie gezamenlijk voeren.

In het kader van deze opzet past het motto: Ieder lid wint (tenminste) één kiezer!

★ „Nederlandse Gedachten”

„NEDERLANDSE GEDACHTEN” is met name in deze periode vlak voor de verkiezingen een belangrijk hulpmiddel bij de propaganda.

Het zou derhalve van grote betekenis zijn als het aantal abonnees op ons weekblad nog wat verder uitgebreid werd. Hoe meer leden dit blad — met wekelijks terugkerende politieke voorlichting — bij de hand hebben, hoe beter het is.

Het is daarom goed wanneer u in uw omgeving nog eens even de aandacht op „Nederlandse Gedachten” vestigt. Er zijn nog heel wat mensen, die zich dan op het blad zullen abonneren. Dat leert de ervaring telkens weer. Sommigen hebben er al lang aan gedacht zich te abonneren, maar het is er gewoon door allerlei omstandigheden niet van gekomen om daarvan even mededeling te doen aan het partijbureau, dr. Kruyperstraat 3 te 's-Gravenhage.

Helpt u ook op dit punt een handje mee. Het is in het grote geheel van de partij en haar werk een kleine zaak, maar niettemin een zaak van belang.

De abonnementsprijs — 3,25 per half jaar, f 6,50 per jaar — zal in het algemeen geen overwegend bezwaar zijn.

Natuurlijk is het ook van belang, dat van de zijde der besturen op de vergaderingen van de kiesverenigingen bij herhaling de aandacht op ons weekblad wordt gevestigd.

★ Brochures en rapporten

TIJDENS de vergaderingen van de kiesverenigingen — evenals trouwens op allerlei andere verkiezingsbijeenkomsten, welke in deze maanden worden gehouden — zou ook regelmatig gewezen moeten worden op de brochures en rapporten, welke vanwege de partij worden uitgegeven.

Over tal van actuele politieke vraagstukken wordt in deze brochures en rapporten bredere voorlichting gegeven dan in een christelijk dagblad of in ons eigen weekblad mogelijk is.

Aan de secretarissen der kiesverenigingen wordt steeds een exemplaar van een nieuw verschenen brochure of rapport toegezonden. De leden kunnen daarvan dus altijd tijdens de vergaderingen van hun kiesvereniging kennis nemen.

Het zou beslist een goede gedachte zijn, wanneer de secretaris of een der andere bestuursleden er voor zou zorgen, dat op elke vergadering van de kiesvereniging de in de loop der tijd verschenen brochures en rapporten allemaal aanwezig zijn. Men kan dit belangrijke voorlichtingsmateriaal bijvoorbeeld op een apart tafeltje uitstellen, zodat iedere aanwezige voor of na de vergadering of tijdens de pauze in deze geschriften kan bladeren.

Naar aanleiding hiervan kan men, indien men een bepaalde brochure of rapport zelf in bezit wil hebben, bestellingen richten aan het partijbureau.

Op het partijbureau kan men ook gratis een brochurelijst aanvragen, waarop alle nog voorradige publicaties zijn vermeld.

GAARNE vestigen wij in dit verband hier nog de aandacht op het zo juist verschenen drietal rapporten van het College van Advies van de A.R. Partij:

— „De ongelijkmatige bevolkings-spreiding in Nederland als politiek probleem”. Dit rapport is verkrijgbaar bij de Uitgeverij J. B. van den Brink en Co, Beukerstraat 77 te Zutphen (telef.: 06750-4218). De prijs bedraagt f 2,25.

— „Het Ontwerp. Algemene Bijstandwet”, te bestellen als no. 167 bij het partijbureau. Prijs f 0,75.

— „Televisie en Reclame”, eveneens te bestellen bij het bureau van het Centraal Comité, onder no. 168. Prijs f 0,75.

De komende Grondwetswijzigingen

• Vervolg van pag. 9

en tenslotte in 1967 aan de verkiezingen van de leden der Tweede Kamer.

★ Nieuw-Guinea

3. Een ontwerp van Rijkswet met betrekking tot verandering in de Grondwet van de bepalingen, welke op Nieuw-Guinea betrekking hebben (artikelen 1, 2, 132 en 178 G.W.).

In de artikelen 1 en 178 vervallen de woorden „Nederlands Nieuw-Guinea”, in artikel 2 wordt het derde lid, dat op Nederlands Nieuw-Guinea betrekking heeft geschrapt, terwijl hetzelfde geldt voor artikel 132.

Volledigheidshalve is er in de Memorie van Toelichting van de zijde van de regering de aandacht op gevestigd, dat, zodra zich daartoe een geschikte gelegenheid voordoet, overeenkomstige voorstellen zullen worden gedaan met betrekking tot de in dit verband van belang zijnde artikelen van het Statuut voor het Koninkrijk, waarin ook van Nieuw-Guinea sprake is.

★ Passief kiesrecht

4. Twee ontwerpen van wet inzake de leeftijd, vereist respectievelijk voor het lidmaatschap van de Tweede Kamer en de Eerste Kamer der Staten-Generaal (artikelen 94 en 100 Grondwet).

De regeling, welke momenteel geldt met betrekking tot de leeftijd, waarop men als lid van een vertegenwoordigend college gekozen kan worden is merkwaardig. Voor het lidmaatschap van de Eerste en Tweede Kamer is de minimum-leeftijd 30 jaar, voor de Provinciale Staten 25 jaar en voor de gemeenteraden 23 jaar.

De Staatscommissie-Van Schaik (1954) stelde een algemene minimum-leeftijd voor van 23 jaar. Zover is het tot dusverre echter niet gekomen.

De door de regering ingediende voorstellen, hebben alleen betrekking op de minimumleeftijd voor het lidmaatschap van de beide Kamers der Staten-Generaal.

★ Op 't nippertje

DEZE beide ontwerpen zijn bij wijze van spreken op het laatste nippertje door de regering ingediend op aandrang van de zijde der Tweede Kamer, uitgeoefend bij de voorbehandeling van de andere reeds eerder ingediende wetsontwerpen tot wijziging van de Grondwet.

De regering voelde namelijk aanvankelijk niet voor een dergelijk voorstel, omdat een wetsontwerp tot verlagings van het passief kiesrecht voor de beide

Kamers (tot 23 jaar) in 1952 door de Eerste Kamer verworpen werd.

DE alsnog ingediende wetsontwerpen bevatten het volgende.

Het ene voorstel betreft een verlagings van het passief kiesrecht van de Tweede Kamer van 30 tot 25 jaar (een compromis vergeleken bij de verlagings tot 23 jaar, waartoe in 1952 een voorstel werd ingediend).

Deze wijziging is op het eerste gezicht eenvoudig. In artikel 94 van de Grondwet, waarin de vereisten voor het lidmaatschap der Tweede Kamer zijn neergelegd, wordt „dertig jaren” vervangen door „vijfentwintig jaren”.

Er doet zich echter een complicatie voor, aangezien artikel 100 van de Grondwet luidt: „Om lid der Eerste Kamer te kunnen zijn, moet men voldoen aan dezelfde vereisten als voor het lidmaatschap der Tweede Kamer zijn gesteld”.

Zonder nadere maatregelen zou dus door wijziging van de leeftijdsgrens in artikel 94 voor de Eerste Kamer worden verlaagd tot 25 jaar.

Tegen deze verlagings ook voor de Eerste Kamer heeft de Tweede Kamer geen bezwaar. Integendeel. Maar gelet op de afwijzende beslissing van de Eerste Kamer in 1952 moest een zelfde afwijzing thans niet uitgesloten worden geacht.

Daarom werd in het tweede wetsvoorstel van de regering opgenomen een ontkoppeling van de leeftijdsgrenzen van de Tweede Kamer en de Eerste Kamer. Voorgesteld wordt namelijk om aan artikel 100 toe te voegen: „behoudens dat men de ouderdom van dertig jaren moet hebben vervuld”.

Op deze wijze zou worden voorkomen, dat, wanneer de Eerste Kamer de leeftijdsgrens voor zich op 30 jaar zou willen handhaven, automatisch ook de leeftijdsgrens voor de Tweede Kamer op 30 jaar gehandhaafd zou worden.

De Eerste Kamer kon nu alleen het tweede wetsontwerp verwerpen, daarmede dan de ontkoppeling van de leeftijdsgrenzen voor de Tweede Kamer en Eerste Kamer voorkomen en daarmede veroorzaken, dat ook voor de Eerste Kamer alsnog de leeftijdsgrens van 30 tot 25 jaar zou worden verlaagd.

★ Novum

DEZE laatste, ingenieus gevonden mogelijkheid, waarschijnlijk een novum in de Grondwetgeving, heeft bezwaren opgeroepen in de Tweede Kamer, met name van de zijde van de heer Vondeling, die namens de P.v.d.A. bij de behandeling het woord voerde. Op deze wijze zou de Eerste Kamer met betrekking tot de leeftijdsgrens voor zich de vrijheid in eigen huis krijgen. Daartegen heeft de heer Vondeling zich scherp gekant; het gaat hier niet om een huishoudelijk reglement van

de Eerste Kamer, maar om een zaak waarin de volksvertegenwoordiging te beslissen heeft. De senaat zou nu tot verlagings van de leeftijdsgrens voor zich kunnen besluiten zonder dat de Tweede Kamer daaraan te pas was gekomen. En hiermede zou aan de Eerste Kamer bovendien een verkapt soort recht van amendement worden gegeven, aldus deze spreker.

Deze bezwaren gaan echter toch niet op. Doordat de regering in haar tweede betreffende wetsvoorstel opnam een voorstel tot handhaving van de leeftijdsgrens voor de Eerste Kamer van 30 jaar, kon de Tweede Kamer zich wel over de minimum-leeftijd voor de Eerste Kamer uitspreken, waarbij ook duidelijk gebleken is, dat de Tweede Kamer zeker met een verlagings van deze leeftijdsgrens tot 25 jaar akkoord ging.

Ook kan niet gezegd worden, dat hier een verkapt soort recht van amendement aan de Eerste Kamer is verleend. De Eerste Kamer had slechts de keus tussen de aanvaarding van een minimum-leeftijd van 30 jaar of van 25 jaar, terwijl de Tweede Kamer zich — rekening houdende met de omstandigheden — met beide leeftijdsgrenzen (min of meer) kan verenigen.

Zoals men inmiddels uit de krantenverslagen heeft kunnen lezen is de laatstgenoemde mogelijkheid nu werkelijkheid geworden. De Eerste Kamer heeft met 29 tegen 26 stemmen — een vrij toevallige meerderheid — het tweede wetsontwerp verworpen en daarmede dus in eerste lezing ook voor zich een verlagings van de leeftijdsgrens van 30 tot 25 jaar aanvaard.

Het is echter formeel nog geenszins zeker, dat een leeftijdsgrens van 25 jaar voor de Eerste Kamer (gelet op de stemmenverhouding van 29 tegen 26) door de Senaat ook in tweede lezing aanvaard zal worden, aangezien dan daarvoor een tweederde en geen gewone meerderheid noodzakelijk is.

Het zou echter wel bijzonder betreurenswaardig zijn, indien, na de vernieuwing der beide Kamers, de Senaat andermaal de verlagings van de leeftijdsgrens niet alleen voor zich, maar daarmede dan tevens automatisch ook weer voor de Tweede Kamer zou verhinderen.

NA de aanvaarding van het gehele complex van Grondwetswijzigingen in de beide Kamers, zal nog de goedkeuring moeten plaatsvinden door de nieuw gekozen Kamers. Deze Kamers zullen dit — zulks in tegenstelling tot de oude Kamers — moeten doen met een tweederde meerderheid.

Als dat is gebeurd zal de vijfde herziening van de Grondwet sinds de bevrijding tot stand zijn gekomen, of anders gezegd, de twaalfde herziening sinds 1815. Kw.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

(VOOR HET EERST VERSCHENEN IN 1829 ONDER REDACTIE VAN MR. GUILLAUME GROEN VAN PRINSTERER)

WEEKBLAD VAN DE ANTIREVOLUTIONAIRE PARTIJ

- * Cuba blijft probleem (pag. 1 en 4)
- * Commerciële t.v. (pag. 2 en 3)
- * Eerste Kamer (pag. 5)
- * Spoorwegstaking van 1903 (pag. 6 en 7)
- * De Verzekeringskamer (pag. 9)
- * (On)vrije boeren (pag. 2)

Kennedy's
grote dilemma

Cuba blijft zwarte schaduw

CUBA blijft president Kennedy als een zwarte schaduw achtervolgen. Onwillekeurig moeten we bij het schrijven van deze woorden terugdenken aan de dagen, waarin de crisis rondom bedoeld eiland een dramatisch hoogtepunt had bereikt. We schreven toen al, onder de titel „Schaduw over Kennedy's succes”: „De snelle en volledige capitulatie van Chroesjtsjef met betrekking tot Cuba betekent een geweldig succes voor president Kennedy, wiens vastbeslotenheid op indrukwekkende wijze de Russische bluf aan de kaak gesteld heeft. Maar zij is meer; zij is tevens zo onwezenlijk, zo verrassend „totaal”, dat er inderdaad reden is, niet in een hoera-stemming uit te barsten, maar goed in de gaten te houden, wat er terecht komt van de toezeggingen, die Chroesjtsjef zo vlot heeft gedaan... Wie controleert permanent het verkeer naar dit eiland? En wat nog moeilijker is, wie houdt in de gaten, of zich in het diepste geheim geen herhaling voordoet van de jongste geschiedenis? Hebben we hier niet te doen met een „recluer pour mieux sauter”, met een toegeven om later zoveel te meer te kunnen eisen?”

Dat was eind oktober van het vorig jaar, nog maar ruim vier maanden geleden. De tijd heeft sindsdien ook wat Cuba betreft niet stil gestaan. Of er inderdaad reden is om aan te nemen, dat thans een situatie bestaat, welke beantwoordt aan de mogelijkheid van een „later zoveel te meer te kunnen eisen”, valt moeilijk uit te maken. Maar wel is het zeker, dat het er gevaarlijk veel op lijkt, dat we langzaam maar zeker in die richting worden gedrongen, zonder er al te veel tegen te kunnen doen.

Ondanks de toezegging van Chroesjtsjef, dat er enkele duizenden Russische militairen van het eiland zullen worden teruggetrokken. President Kennedy ziet zich dan ook tegenover een bijzonder delicaat probleem geplaatst. Aan raadgevingen ontbreekt het hem niet, maar de enorme verantwoordelijkheid, die op zijn schouders rust en het grote raffinement, waarmee zijn tegenstander (Chroesjtsjef) te werk gaat, beletten hem, de maatregelen te nemen, die met een slag een eind zouden kunnen maken aan alle moeilijkheden.

INVASIE

Dit laatste was eigenlijk ook al het geval in het eind van oktober en het begin van november, toen een invasie op Cuba het enig aangewezen middel zou zijn geweest om dit kankergetzel uit het Westelijk Halfrond te verwijderen. Aangenomen mag worden, dat Kennedy inderdaad op het punt heeft gestaan, deze invasie te gelasten. Alle voorbereidende maatregelen waren genomen. En slechts het feit, dat Chroesjtsjef hals over kop besloot Kennedy's voorwaarden zonder meer te aanvaarden om nog te kunnen redden wat er te redden viel, weerhield de Amerikaanse president er van, de plannen tot verwijdering van het communistische regiem op Cuba metterdaad uit te voeren.

Kennedy besloot Chroesjtsjef aan diens woord te houden. Er leek toen

NIET GEBONDEN

Als de beloften van Chroesjtsjef werkelijk in vervulling zouden zijn gegaan, zou president Kennedy op zijn beurt bereid zijn geweest, officieel te verklaren, dat de Verenigde Staten eventuele invasieplannen zouden opgeven en het regiem Castro op Cuba met rust zouden laten. Tot dit laatste is het intussen nooit gekomen. Van enigerlei inspectie op Cuba is geen sprake geweest. De Verenigde Staten moeten maar op goed geluk aannemen, dat alle aanvalswapens van het eiland werden verwijderd.

En het is de grote vraag of de luchtverkenningen, die de Amerikanen veelvuldig van geringe hoogte boven Cuba maken, werkelijk voldoende zijn om te voorkomen, dat van het eiland opnieuw een aanvalsbasis wordt gemaakt, van

ten en daar buiten leveren nogal vlot kritiek op de wijze, waarop hij het Cubaanse probleem sedert die spannende oktoberdagen behandelt. Dit was met name het geval, voordat Chroesjtsjef in een persoonlijke brief aan Kennedy schreef, dat een deel van de Russische strijdkrachten uit Cuba zou worden teruggetrokken. Het heeft er dan ook veel van weg dat Chroesjtsjef zich zorgen maakte met betrekking tot de stemming in de Verenigde Staten met betrekking tot de situatie op Cuba, toen hij zijn besluit (dat overigens pas half maart behoeft te zijn uitgevoerd) wereldkundig maakte.

Deze aankondiging heeft er korte tijd voor gezorgd, dat de kritiek op Kennedy wat minder werd. Maar thans is het weer zo, dat men zich evenveel zorgen blijft maken als voorheen. En terecht, want wat betekenen enkele duizenden Russische militairen op de tenminste 17.000, die zich op het eiland bevinden? Bovendien: wat is het woord van Chroesjtsjef waard?

INCIDENT

Onlangs deed zich een betrekkelijk onbelangrijk incident voor in de internationale wateren tussen de zuidelijke punt van de Amerikaanse staat Florida en het eiland Cuba. Een Amerikaanse vissersboot werd beschoten door van Cuba afkomstige Russische MIG-straaljagers. De wijze, waarop president Kennedy op deze beschieting reageerde is tekenend voor de stemming in Washington met betrekking tot de ontwikkelingen in het gebied van de Caribische zee. Marine en luchtmacht kregen bevel gewapenderhand op te treden tegen Cubaanse vliegtuigen en schepen, voor het geval die een aanval zouden doen op Amerikaanse vliegtuigen en schepen.

Mocht een dergelijk treffen plaatsvinden, dan betekent dit nog niet, dat de Verenigde Staten zich met Cuba op voet van oorlog zouden bevinden. Het zou die mogelijkheid echter wel dichterbij brengen en de Sowjetunie opnieuw in een onbehaaglijke positie kunnen manoeuvreren. En daarom is het de vraag, of Castro niet zo verstandig zal zijn, zijn schietgrage schutters wat dichter bij huis te houden.

KANSEN

Er zijn ook nog andere mogelijkheden, die tot een gewapend conflict tussen de Verenigde Staten en Cuba aanleiding zouden kunnen geven. Dit zou

• *Vervolg op pag. 4*

Castro's raketten tijdens een parade, die enkele weken geleden in Havana werd gehouden. Men ziet zijn beeltenis in gigantische afmetingen op de zijkant van het „nationale instituut voor agrarische hervormingen”. De letters vormen het woord „Venceremos” (Wij zullen winnen).

nog reden om aan te nemen, dat de Russische premier inderdaad zijn woord gestand zou doen, ook wat betreft de inspectie door V.N.-functionarissen van het afbreken en verwijderen van de Russische raketbases.

waaruit de Verenigde Staten rechtstreeks kunnen worden bedreigd. Het is dan ook volkomen logisch, dat Kennedy zich op geen enkele wijze gebonden acht wat betreft eventuele militaire stappen tegen Cuba, voor het geval er opnieuw sprake mocht zijn van een bedreiging van vrijheid en veiligheid van de Verenigde Staten en de landen van Latijns-Amerika.

EEN GEBAAAR

De grote vraag, die steeds meer gaat klemmen is, in welke mate er thans — na ongeveer vier maanden — kan worden gesproken van een dergelijke bedreiging. Dat is het grote dilemma van Kennedy. Velen in de Verenigde Sta-

INTERBONDS

gespreide belegging in
buitenlandse obligaties

Koers op 5 maart 745

per participatie. Effectief
rendement 5½% + mogelijke
extra koerswinstuitkering.

Inlichtingen worden u gaarne
verstrekkt door uw bank, com-
missionair of door de beheerders:
LABOUCHERE & CO. N.Y. - THEODOOR GILISSEN N.V. - AMSTERDAM

N.V. Confectiefabriek „Heka”

v/h H. J. VAN HEEK - RIJSSEN (05480-2661*)
brengt naast de

BEKENDE

BEDRIJFS- EN WERKKLEDING
voor elk seizoen.

LEUKE SPORTIEVE KLEDING
r MEISJES, JONGENS, DAMES en HEREN

Fa. P. DE VOGEL & ZONEN

Rodenrijseweg 67 - Berkel (Z.H.)
Telefoon 01891 - 2353/2312

Leveranciers van
Esso stookoliën voor de industrie
Tank-auto-transporten
door geheel Nederland.

Een onderwerp, dat in deze tijd veel meer in de belangstelling van de politieke partijen zou moeten staan, is onlangs besproken door drs. A. Hoogerwerf, wetenschappelijk ambtenaar aan de V.U. en ook in, a.r.-kring geen onbekende. Drs. Hoogerwerf prak voor het Genootschap voor Public Relations over „Public relations ten behoeve van politieke partijen.”

Twee grepen doen we uit het verslag dat we van deze lezing aantreffen in het reclame-vakblad „Ariadne”. In de eerste plaats, dat drs. Hoogerwerf het begrip public relations omschreef als een bewuste en systematische activiteit van een groep, met het doel gunstige opvattingen over deze groep te bevorderen bij de in aanmerking komende groeperingen van het publiek. Iets anders dus dan propaganda, die de spreker aanduidde als een meer rechtstreekse beïnvloeding van het gedrag, bijvoorbeeld bij het gaan naar de stembus.

De tweede greep doen we daar, waar drs. Hoogerwerf als zijn vaste overtuiging uitsprak, dat public relations gedurende een gehele parlementaire periode de voorkeur verdient boven een propagandacampagne in de verkiezingstijd. Dit zowel terwille van de doeltreffendheid als van de democratie. Het verdient aanbeveling, zo betoogde hij — althans volgens het verslag dat wij lezen — dat de politieke partijen gezamenlijk afspreken bepaalde kostbare, doch weinig doeltreffende propaganda-middelen zoals propaganda per vliegtuig, bordes op bruggen, raambiljetten en suikerzakjes, niet te gebruiken.

Zonder enige reserve onderschrijven wij het grote belang van public relations voor een politieke partij. Men kan er zich over verwonderen dat de politieke partijen in dit opzicht het voorbeeld van tal van bedrijfstakken, afzonderlijke bedrijven en allerlei instellingen nog niet hebben gevolgd en zich nog niet gezet hebben aan de uitvoering van een weloverwogen program van activiteiten op dit gebied. Juist nu de belangstelling voor het politieke leven een dalende lijn te zien geeft, is dit dringend nodig.

In dit verband moet een kanttekening gemaakt worden bij de omschrijving, die drs. Hoogerwerf van het begrip „public relations” gaf. Die omschrijving is in haar algemeenheid niet onjuist, maar te beperkt. Er komt te weinig in tot uiting, dat er sprake moet zijn van een verkeer in twee richtingen; van een luisteren naar kritiek en bezwaren en daaruit de nodige consequenties trekken, naast een verklaren en toelichten van — en daardoor begrip kweken voor — het beleid dat men voert.

Reserve hebben we wel wanneer het gaat om de vraag of een public relations-programma voorkeur verdient boven een propagandacampagne in de verkiezingstijd. Van het nut en de noodzaak van public relations zijn we overtuigd, van de overbodigheid van verkiezingspropaganda echter niet. Public relations in de ware zin des woords is iets totaal anders dan propaganda. Beide hebben een eigen functie. Een bedrijf dat goed en stelselmatig aan public relations doet, heeft daarnaast nog zijn naam-reclame en zijn verkoopcampagne nodig. Dat laatste is het wat een politieke partij met een verkiezingscampagne beoogt. Zo'n campagne zal, wanneer die partij óók aan public relations doet, te meer succes hebben.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE, Dr. Kuyperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 33, giro 89673.

ADRES VOOR ADVERTENTIES, Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (02980) 63224.

ABONNEMENTSPRIJS f 6,50 per jaar, f 3,25 per half jaar. Giro 89673.

STUDENTENABONNEMENT f 4,— p. jaar. LOSSE VERKOOP f 0,20.

Politiek T.V.-toernooi op te smalle basis

NAARMATE 15 mei, de dag van de Tweede Kamerverkiezingen, naderd, neemt het „krijgsrumoer” toe.

De stellingen worden betrokken, zo zegt men.

Het gevecht begint, de strijd barst los.

Ook spreekt men soms graag van barricaden, van kruitdamp enz.

Kortom het hele arsenaal van krijgsvaardige termen komt er vaak aan te pas, indien het er om gaat de verkiezingscampagne op gang te brengen of uit te beelden.

Ik weet niet welke indruk dergelijke kreten op u maken.

Mij doet het wat ouderwets aan.

En bovendien niet weinig overdreven.

Het feit, dat ik door een microfoon tot u mag praten en vooral de omstandigheid, dat de politieke partijen tegenwoordig eigen zendtijd via de televisie hebben, illustreert duidelijk, dat we niet meer in de tijd van hellebaarden en barricaden leven.

Ook in de politieke arena is dat merkbaar.

Het zou ondenkbaar en onduelbaar zijn, indien nieuwe werkmethode daar geen toegang zouden krijgen.

Welnu, de modernste hulpmiddelen van deze tijd zijn ook voor de politiek beschikbaar gesteld, zij het met mondjesmaat.

Elders zijn die hulpmiddelen reeds van doorslaggevende betekenis gebleken, als het er om ging een stembuszege te behalen.

U herinnert zich natuurlijk de stembusstrijd om de presidentszetel in de Verenigde Staten.

Dat is nu al weer bijna drie jaar geleden, maar juist omdat daarbij de televisie zo'n belangrijke rol speelde, ligt dat gevecht nog vers in het geheugen. Kennedy, een toen nog vrij onbekende senator, moest het in die tweekamp opnemen tegen vice-president Nixon.

Die laatste naam zijn we nu al haast weer vergeten.

Maar toen, in die spannende maanden, was dat heel anders.

Nixon was immers de vechtjas, die president Eisenhower acht jaar lang als vice-president had ter zijde gestaan.

Velen meenden terecht, dat hij goede papieren had om het van Kennedy te winnen.

Kennedy had immers de enorme handicap van het veel minder bekend zijn.

Hij koos dan ook het strijdmiddel, dat hem zou kunnen helpen z'n achterstand zo snel mogelijk in te halen.

Dat middel was het televisie-debat.

Tot zelfs in ons land werden grote stukken van die debatten uitgezonden.

Kennedy bleek daarbij zijn tegenstander aan te kunnen.

De beide rivalen hadden voor de camera's dezelfde kansen en ze vochten met een strijdlust, die miljoenen Amerikanen aan hun televisie-toestel gekluisterd hield.

Daarmee was de democratie gediend, want velen kregen toen voor 't eerst in de gaten waartoe de politiek dient en wat er zo al in de politiek omgaat.

Deze debatten over het wel en wee van de publieke zaak hebben destijds bij miljoenen kijkers heel wat amusementsprogramma's van de eerste plaats verdronken.

En dat was alleen maar winst.

Kennedy won de strijd om de stembus, ook al was het maar met een halve koplengte.

Hij is zich steeds zeer royaal van radio en televisie blijven bedienen.

Geen president van de Verenigde Staten stond sindsdien voor het besef van de burgers zo intens met hen in persoonlijk contact als president Kennedy.

In ons land is de televisie in dienst van de politiek, sinds begin vorig jaar ook geen onbekende meer.

Natuurlijk doen we dat heel kalm aan, want wij Nederlanders houden bepaald niet van overdrijving.

En toch vinden veel mensen in navolging van enkele dagbladen, die korte uitzendingen nog te veel van het goede.

Zulke kranten denken wellicht, dat zij een monopolie moeten bezitten.

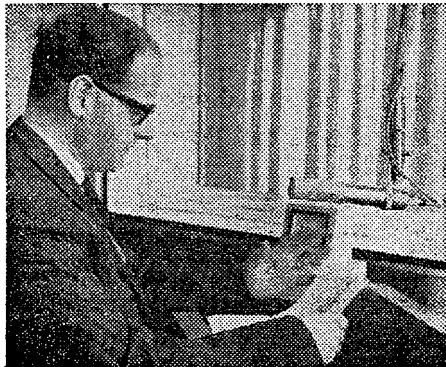
Daar maken zij gebruik van om de politiek en om politici zwart te maken als zij dat voor de omvang van hun lezerskring wenselijk achten. En daarom zetten zij het grote publiek in hun

kolommen op tegen die „konkelende en kronkelende” bewindslieden en parlementsleden, die niet zo goed in hun kraam te pas komen.

Natuurlijk zijn er ook gunstelingen, met name die politici, die om de gunst van deze sensatiebladen dingen door alsmaar op een koekoek-één-zang samenleving aan te dringen of door stof te leveren voor de roddelrubrieken in de boulevardpers.

Er dreigt echter ook in ander opzicht gemonopoliseerd te worden. En wel door politieke partijen, die met geestverwante omroeporganisaties zeer nauwe relaties onderhouden.

Zo'n relatie is van onschatbare betekenis als men bedenkt dat de politieke partijen zelf slechts 10 minuten ra-

Radiotoespraak van mr. W. R. van der Sluis, secretaris van de A.R. Partij, gehouden op 7 maart 1963.

dio-zendtijd per 14 dagen hebben en niet meer dan één keer in de zes weken 10 minuten televisie-zendtijd.

Als je dus wat meer politiek via de ether wilt bedrijven, kun je dat eigenlijk alleen via zo'n bevriende omroeporganisatie doen.

Voor al de P.v.d.A. is daar sterk in. Zij organiseert nu een televisie-verkiezingsdebat, dat door de VARA wordt uitgezonden. U weet hoe het begon.

De K.V.P. hield kort geleden haar Overijssels Appel, waar de heren De Quay en De Kort nogal van leer trokken tegen de P.v.d.A.

Van socialistische zijde liet men dat niet op zich zitten en het antwoord luidde zo ongeveer: kom maar op, als je durft.

Nee, niet op een socialistische meeting zou de strijd uitgevochten moeten worden, doch voor de ogen en oren van heel het Nederlandse volk. Dus via een televisie-debat.

De heren Vondeling en Suurhoff treden als uitdagers op.

Dezer dagen hebt u in de krant kunnen lezen, dat de heer De Quay en de heer De Kort overwegen deze toegeworpen handschoen op te rapen. De heer De Kort heeft al laten weten, dat zo'n televisie-debat enkele weken vóór de stembus, hem „niet onaantrekkelijk” voorkomt.

Kijk eens aan, je ziet de heren hun mouwen al oprollen.

Ik wil graag bij dit aanstaande schouwspel een kanttekening maken. En ik hoop, dat die zowel de uitdagers als de uitgedaagden onder ogen komt.

Wat is n.l. het geval?

Aan socialistische zijde maken zich twee kampvechters op, die vooral in de sociaal-economische sector thuis zijn.

De heer Suurhoff heeft het departement van Sociale Zaken en Volksgezondheid zelfs geruime tijd als minister beheerd en ook de heer Vondeling is op dat terrein goed thuis.

Nu ga ik niet beweren, dat de heren De Quay en De Kort hun mannetje niet staan.

Maar wel is het duidelijk dat in dit debat de sociaal-economische problematiek sterk op de voorgrond zal staan.

Daar zijn de namen van de uitdagers borg voor.

Dat kan men de P.v.d.A. ook niet kwalijk nemen.

Merkwaardig vind ik het daarom, dat in deze P.v.d.A.-K.V.P.-opstelling bij de toeschouwers de indruk zou kunnen worden gewekt, dat dit belangrijke onderdeel van het beleid van het kabinet-De Quay uitsluitend een K.V.P.-aangelegenheid zou zijn.

Dat is absoluut onjuist.

Daarom verbaast het mij, dat men de kring van debaters zo beperkt houdt. De P.v.d.A. wekt daarmee de indruk, dat zij het niet aandurft anderen in de uitdaging te betrekken.

Met name personen, die niet tot de K.V.P. behoren.

Als men de kring wat breder zou maken, zou men ook recht doen aan anderen, die in het beleid van het kabinet-De Quay een belangrijk aandeel hebben gehad. Natuurlijk kan men hierbij opmerken, dat minister Veldkamp nog maar kort aan het hoofd van het Departement van Sociale Zaken staat. Maar een andere Kamerkandidaat, n.l. staatssecretaris Roolvink heeft vier jaar lang volop meegedaan.

U begrijpt nu, waarom ik de samenstelling van de strijdende teams zo onbevredigend vindt. De basis is te smal.

Vreest de P.v.d.A. deze a.r.-bewindsman zo zeer, dat zij hem niet durft uitnodigen het toernooiveld te betreden?

Kom, kom, men moet niet zo exclusief gaan doen.

Deze week hebt u een televisie-forum van de N.C.R.V. kunnen zien, waar men toch ook de heer Vondeling en prof. Witteveen aan de ronde-tafel zag zitten om hun zegje te doen.

Zijn de P.v.d.A. en de VARA aan zoveel ruimhartigheid nog niet toe? Bovendien als men in de samenstelling van dit politiek televisie-debat een voorbode van een komend P.v.d.A.-K.V.P.-kabinet mag zien, dan wordt het ook nog een saai debat.

Naar mijn mening moet dit televisie-debat over het kabinet-De Quay een bredere opzet hebben.

Daar hebben de kijkers recht op.

Daar hebben vooral zij, die al deze jaren door een belangrijk stuk verantwoordelijkheid te torsen kregen, recht op.

Het lijkt mij dus toe, dat er — om misverstanden te voorkomen — alle redenen is om de lijst van uitnodigingen voor dit aanstaande televisie-debat nog eens te herzien.

De P.v.d.A. en de VARA kunnen desnoods de ronde-tafel wel van de N.C.R.V. lenen.

En zo nodig forumvoorzitter, prof. mr. I. A. Diepenhorst er bij.

En nu maar afwachten.

* * * Onvrije boeren

Koekoek is groot en Harmsen is zijn (ongeluks)profeet.

Dat zullen de zgn. vrije boeren in Drente en elders zich na de jongste gebeurtenissen wel realiseren. En vooral hun vrouwen en kinderen.

Wie woensdagavond via de televisie in AVRO'S Televizier het gesprek tussen Koekoek en de reporter meemaakte, zal zich met schrik hebben gevraagd aan wie deze boeren zich hebben toevertrouwd. Want zoveel wartaal als de grote leider der Vrije Boeren toen ten beste gaf, heeft men nog zelden door de microfoon horen klinken.

Enkele staaltjes: In Nederland is geen recht meer, zegt Koekoek, maar de Hoge Raad heeft hem en zijn mensen — zo voegt hij er aan toe — tot drie maal toe in net gelijk gesteld. Boer Koekoek heeft bij zijn verkiezingsstunt — (want dat is de zin van de gehele tragedie van het Hollandse veld — althans volgens het slachtoffer) de boeren niet in hun verzet gestijfd. Hij staat (aldus Koekoek vlak daarop) alleen maar „achter hen”. Vatte wie het vatten kan. Wij zullen niet nog eens aantonen, dat het Landbouwschap een wettige bedrijfsverhouding is, die met het fiat van regering en parlement heffingen oplegt. Wat wel nodig lijkt is een betere voorlichting van de bedrijfsgenoten inzake hetgeen het Landbouwschap voor hen doet en bereikt. Er zijn niet voor niets veel overheidsvoorlichtingsdiensten... Met één uitspraak was de heer Koekoek woensdag heel voorzichtig. Dat was met de toezegging van materiële hulp aan de op hem vertrouwende slachtoffers... Het zou beter zijn indien het daarvoor benodigde geld werd gebruikt als contributie aan de (werkelijke) Vrije Boerenorganisaties. De betalende zouden dan als leden van deze bonden via die weg hun invloed tot aan de bestuurder van het Landbouwschap kunnen doen gelden. Zoals het nu gaat wordt alles opgeofferd aan de politieke aspiraties van Koekoek's arme (on)vrije boeren!

SINDS 1879, het jaar waarin de Anti-Revolutionaire richting haar georganiseerde vorm kreeg, tot heden zijn veertig Deputatenvergaderingen gehouden.

De eerste, constituerende Deputatenvergadering werd op donderdag 3 april 1879 gehouden te Utrecht.

Behalve de leden van het „Voorlopig Centraal Comité” waren slechts 28 afgevaardigden aanwezig, zo wordt medegedeeld in het bekende boek „Het volk ten baet” van mr. J. A. de Wilde en C. Smeenk.

75 jaar later, in 1954, zou tijdens een grote tweedaagse jubileumbijeenkomst in Rotterdam op 2 en 3 april dit feit worden herdacht.

DE Deputatenvergaderingen kunnen, globaal gezegd, onderscheiden worden in gewone en buitengewone vergaderingen. De gewone werden gehouden voor de verkiezingen voor de Tweede Kamer der Staten-Generaal, de buitengewone Deputatenvergaderingen werden aldus aangeduid, omdat zij tussentijds werden gehouden.

Deputatenvergadering

Hierover kan men nader lezen in „Geen vergeefs woord”, de bundeling van de in de loop der jaren (tot en met 1948) gehouden Deputatenredevoeringen.

Zoals gezegd, tot dusver zijn er 40 Deputatenvergaderingen gehouden, en wel 21 gewone en 19 buitengewone.

DE eerste gewone, constituerende vergadering werd in 1879 gehouden in het Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen te Utrecht. In dat gebouw zijn de Deputaten elf maal bijeen geweest, waarvan één keer in een nevenvergadering, terwijl de hoofdvergadering in „Tivoli” wordt gehouden.

Verreweg het meest werden de Deputatenvergaderingen gehouden in het gebouw „Tivoli” te Utrecht, namelijk 25 maal. Eénmaal werd te Utrecht de Irenehal van de Jaarbeurs als verzamelplaats der Deputaten ingericht.

In totaal heeft Utrecht dus 36 maal de Deputatenvergadering ontvangen.

Twee Deputatenvergaderingen werden in Amsterdam gehouden, nl. de buitengewone Deputatenvergadering van 1884 in het gebouw Frascati en de buitengewone Deputatenvergadering van 1907 in het gebouw van de Maatschappij voor den Werkenden Stand te Amsterdam.

Tweemaal werd ook te 's-Gravenhage bijeengekomen, nl. de buitengewone Deputatenvergadering van 1885 in het Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen aldaar en de buitengewone Deputatenvergadering van 1921 in de Dierentuin te 's-Gravenhage.

Zoals hierboven reeds bleek is éénmaal een Deputatenvergadering gehouden in twee gebouwen nl. de gewone Deputatenvergadering van 1905 in „Tivoli” en in het Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen te Utrecht.

Eénmaal is een tweedaagse Deputatenvergadering gehouden, nl. in 1929, het jaar dus van het 50-jarig bestaan van de partij.

ER is nog nooit een Deputatenvergadering op een maandag gehouden en tot 1959 ook nooit op een zaterdag. De eerste Deputatenvergadering op een zaterdag werd gehouden op 24 januari 1959, de tweede op 10 juni 1961 en de derde zal dus nu op zaterdag 23 maart a.s. gehouden worden.

In het verleden kwam men bijeen: vijfmaal op een dinsdag, twaalfmaal op een woensdag, vijftienmaal op een donderdag en zevenmaal op een vrijdag. Bij deze getallen is dus de „tweedaagse” (dinsdag en woensdag) van 1929 inbegrepen.

Over de Deputatenvergaderingen van de A.R. Partij is nog wel meer te vermelden. Maar daarop zal te zijner tijd nog wel eens worden teruggekomen.

Voorlopig gaan wij de 41ste, gewone, Deputatenvergadering op zaterdag 23 maart 1963 tegemoet.

Kapitalisme en Doorbraak

„ER is een nieuwe gegadigde op de commerciële televisiemarkt verschenen. Hoe meer zielen hoe meer vreugd, is men bijna geneigd te zeggen. Achter fraaie gevels van „nationaal”, „onafhankelijk”, „cultuur” en „toezicht” is dank zij onthullingen in de provinciale pers en niet te vergeten Vrij Nederland, een commerciële macht opgedoken, die het laatste jaar in ander verband veel van zich heeft doen spreken. Zakenlieden zouden wel eens even opruiming houden onder de t.v.-gegadigden, die in hun onschuld dachten ook een graantje uit de rijke t.v.-ruif te kunnen meepikken. In hun naïviteit hebben zij tot nu toe gedacht voldoende cultuur en onafhankelijkheid te hebben meegebracht om tot de ernstige kandidaten te worden gerekend.

Zakenman Zwolsman en met hem enkele anderen brengen echter grotere gevels mee, indrukwekkende paleizen, waarin snoepwinkels van het kaliber Otem en Peter de Ruwe en nog enkele anderen geruisloos verdwijnen of dreigen te verdwijnen. Voor zulke zakenpanden moeten de kleintjes wijken en omdat ook de neonletters van cultuur, onafhankelijkheid en nationaal belang groter zijn dan de andere uithangborden, gaan wij samen denken, dat het niet anders kan en zij het wel even zullen opknappen.”

Dit is een citaat uit Het Christelijk-Historisch Weekblad onder hoofdredactie van mr. J. W. van Gelder. Het artikel heeft als titel: Zwolsman c.s. doen gooi naar commerciële t.v.

UITERAARD is het de redactie van dit weekblad bekend, dat de zaak is opgezet op het raadhuis te Rijswijk, en dat mr. Beernink en Zwolsman elkaar dáár hebben gevonden.

Ook is de beeldspraak over de gevels zo treffend, omdat Zwolsman een machtige winkelgalerij in Rijswijk bouwt, waarin heel wat snoepwinkels zullen verdwijnen. De beste inspiratie wordt geboden door de werkelijkheid.

„Inderdaad, „Zwolsman zit er achter.” Het groot-kapitaal probeert de televisie in zijn macht te krijgen.

Het Christelijk-Historisch Weekblad vertelt, dat „de grote zakenman ook enkele reclamemensen nodig had. En die heeft hij tot onze spijt gevonden ook.”

Dit slaat natuurlijk op mensen als mr. Beernink, burgemeester van Walsum, en een aantal Roomse politici.

ZONDER twijfel is mr. Van Walsum de belangrijkste figuur.

Voor de tweede wereldoorlog behoorde hij tot de prominenten onder de Christelijk-Historischen. Er bestond toen een C.H. dagblad, De Nederlander, en het blad was er gekomen en gebleven door de offervaardigheid in de C.H.U. Maar na de tweede wereldoorlog waren de mensen van de C.H.U. hun dagblad kwijt. Het was „gepietheid” door de heren van het stichtingsbestuur tot een krant van de doorbraak. De heer Van Walsum heeft hierbij een rol gespeeld. Hij zelf werd de leidende figuur in de P.v.d.A. en toen de regering vond, dat Rotterdam een rode burgemeester moest hebben, was mr. Van Walsum de aangewezen figuur. En deze typische doorbraak-figuur is nu de „reclameman” (term van het C.H. Weekblad) van de stichting, die met Zwolsman c.s. een gooi doet naar de t.v.

Mr. Van Walsum voert het woord. Als hij de griep heeft, wordt de persconferentie uitgesteld, zó is hij de aangewezen man om het woord te voeren. Mr. Beernink is tweede voorzitter. Die hoort aan, wat mr. Van Walsum zegt.

EN mr. Van Walsum is duidelijk.

Hij steekt het helemaal niet onder stoelen of banken, dat het er hem om te doen is, het huidige radiobestel kapot te maken.

Hij is méér dan een reclameman van Zwolsman. Hij is de man van de doorbraak. Geen groep in Nederland is feller tegen de „verzuiling”. De doorbraak is tegen de chr. politieke partijformatie, tegen de chr. sociale organisaties, en in elk geval tegen het christelijk voortgezet onderwijs. De christelijke lagere school kan soms nog aanvaard worden, als een „noodwoning”. Het verzet tegen de zgn. verzuiling is in wezen verzet tegen de christelijke organisatie.

Het C.H. Weekblad meent, dat het machtige kapitaal van Zwolsman mannen als Van Walsum gebruikt als „reclamemannen”. Het is ook andersom.

De doorbraak wil het machtige kapitaal gebruiken om cns omroepbestel kapot te maken. Mr. Van Walsum komt er rond voor uit, wat de bedoeling is.

En mr. Beernink zit er als tweede voorzitter bij.

A.

Mr. Van Bruggen als verslaggever

Het Christelijk Historisch Weekblad, hoofdredacteur mr. J. W. van Gelder, bevat ook verslagen van wat er in de Eerste Kamer is gebeurd. Verslaggever is mr. dr. Van Bruggen, lid van de C.H. fractie der Kamer.

De verslagen zijn enigermate eenzijdig. Zij behelzen feitelijk alleen een overzicht van wat C.H. leden der Kamer hebben gezegd.

Op vrijdag 1 maart verscheen een nummer van dit weekblad, waarin een verslag van mr. dr. Van Bruggen was opgenomen, omvattende een gehele pagina. De grootste helft van dat verslag handelde over wat mr. dr. Van Bruggen had gezegd bij de begroting van justitie, de kleinste helft ging over een betoog van zijn partijgenoot Kranenburg over kernenergie.

Nu had dit debat over de begroting van justitie plaats op 19 en 20 februari. Op laatstgenoemde datum beet de heer

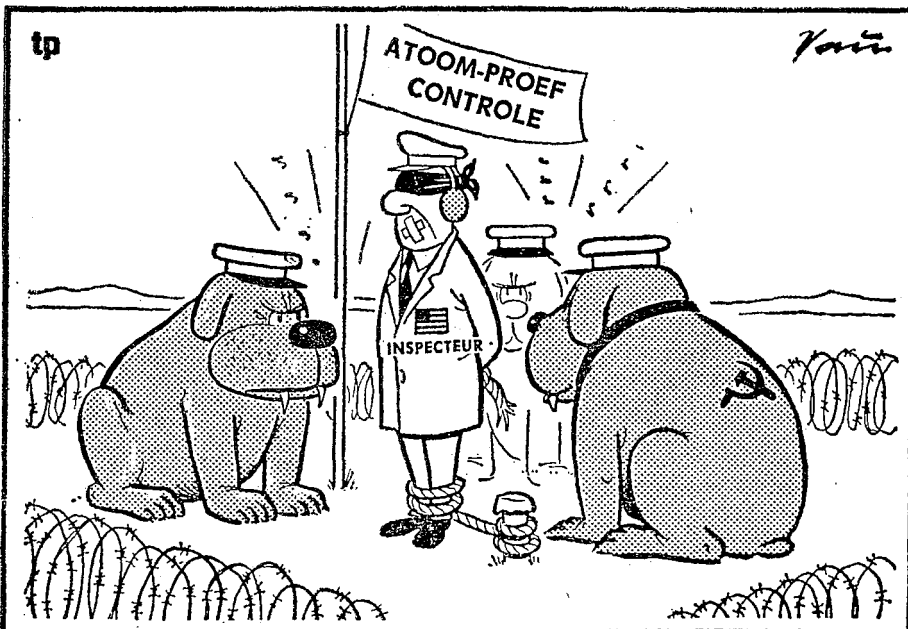
Beerman fel van zich af, vooral tegen de socialist. Die wisten toen te bereiken, dat eerst op 26 februari over de begroting zou worden gestemd. De C.H. en de P.v.d.A. hebben toen geprobeerd, de stemming wéér uit te stellen. Dat is niet gelukt. Maar de taal van de C.H. woordvoerder mr. Pollema was dreigend aan het adres van de minister.

De begroting werd ten slotte bij hoofdelijke stemming aangenomen. Mr. dr. Van Bruggen en zijn fractiegenoten stemden vóór, hoofdelijk. Dat was op 26 februari.

Op 1 maart publiceerde de heer Van Bruggen een verslag over wat op 19 februari is gebeurd. Ook een woord over de rede van zijn partijgenoot minister Beerman. Een verslag van deze inhoud:

„Na een uitvoerige beantwoording door de minister van Justitie minister Beerman, een goede rede, werd de begroting zonder hoofdelijke stemming aangenomen.”

Hoe het in werkelijkheid ging, hebben wij de vorige week reeds meegedeeld.

KROESJTCHW: „ER MOETEN MAATREGELEN GETROFFEN WORDEN OM IEDERE SPIONAGE TE VOORKOMEN!”

„Teleurgesteld over P.v.d.A.”

Zeer teleurgesteld toonde de voorzitter van de Stichting Televisie Nederland, de socialistische burgemeester van Rotterdam, mr. G. E. van Walsum, zich over de houding jegens hem van het bestuur van de Partij van de Arbeid. Hij maakte gisteren bekend een brief van de secretaris van de P.v.d.A. te hebben ontvangen, waarin o.m. staat, dat het bestuur in een vergadering „algemeen blijk heeft gegeven van verbazing en teleurstelling, dat mr. Van Walsum zonder overleg met het partijbestuur de functie van voorzitter van de Televisie Nederland heeft aanvaard”.

De conclusie van mr. Van Walsum luidde: „Ik mag dus van het partijbestuur niet naar mijn overtuiging

handelen. Men kende trouwens mijn standpunt, want sinds de bevestiging heb ik mij uitgesproken voor een nationale omroep. De Televisie Nederland verwezenlijkt die voor een deel”.

De burgemeester van Rotterdam dacht overigens niet, dat hij, wanneer hij wel met het P.v.d.A.-bestuur over de zaak had gesproken, te horen zou hebben gekregen: „Dat is leuk. Moet je loen”. En ten slotte had hij van de P.v.d.A., in de oprichting waarvan hij een belangrijke rol heeft gespeeld, en die hij later o.m. als parlementslid heeft gediend, een „meer genuanceerde behandeling” verwacht.

(uit De Telegraaf van 5 maart 1963)

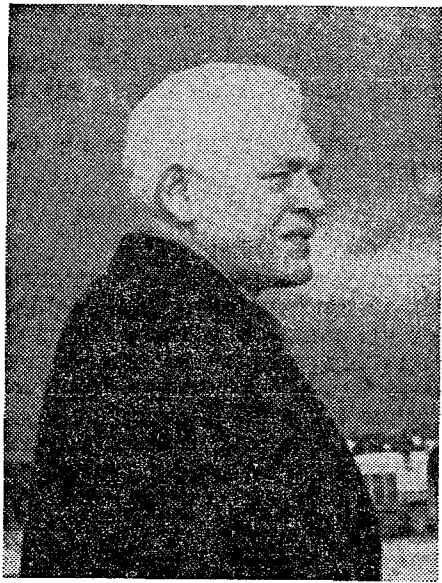
Aandacht voor

Juan Bosch

de „echte” president van de Dominicaanse republiek

ENKELE weken geleden kreeg ons land bezoek van een prettige vijftiger, die een rondreis door Europa maakte om de economische banden tussen zijn land en het „oude” werelddeel te verstevigen. Dat was Juan Bosch, de 53-jarige president van de Dominicaanse republiek, die aan het eind van de vorige maand als zodanig is geïnstalleerd. Zijn verkiezing is (naar iedereen hoopt) een definitieve streep onder het verleden van de Dominicaanse republiek, dat in de afgelopen dertig jaren werd gekenmerkt door het terreurregime van dictator Trujillo. Zoals men weet, werd Trujillo in mei 1961 vermoord. Sindsdien hebben zich in de republiek grote veranderingen voltrokken.

Bosch heeft geen academische opleiding gehad. Maar dat heeft hem er niet van weerhouden, hoogleraar in de politieke wetenschappen te worden aan een zeer bekend instituut in Costa Rica. Ook kreeg Bosch bekendheid als schrijver van romans en van een bundel korte verhalen, La Manosa. Behalve een biografie over Simon Bolivar schreef hij ook werken, die aan de politiek en de economie gewijd waren. Als vrucht van een reis door Israël verscheen in 1957 van zijn hand: „David, de auto-

biografie van een koning”. Al op vrij jeugdige leeftijd was hij in de hoofdstad San Domingo lid geworden van de literaire kring „La Cueva”.

Zijn politieke denkbeelden werden beïnvloed door zijn ervaring met de in 1924 (eveneens langs democratische weg) gekozen president Horacio Vasquez. Deze probeerde evenwel in 1929 met onwettige middelen zijn ambtsperiode te verlengen. Hetgeen uitliep op de dictatuur van generaal Trujillo. Verreweg het grootste gedeelte van de periode, waarin Trujillo in de Dominicaanse republiek de lakens uitdeelde, bevond Bosch zich op Cuba (negentien jaar) waar hij zijn vrouw leerde kennen en in Costa Rica. Ook maakte hij in die periode vele reizen, veelal door Midden- en Zuidamerikaanse landen. Tijdens zijn ballingschap vormde Bosch in New York een ondergrondse organisatie met vertakkingen in verschillende Dominicaanse steden. In de eerste maanden na de val van de gehate maar nog meer gevreesde dictator Trujillo begon hij met de uitbouw van zijn partij, de Dominicaanse Republikeinse partij. Nadat de macht van de familie Trujillo was gebroken had vice-president Balaguer beloofd, dat er spoedig vrije en geheime verkiezingen op het eiland zouden worden gehouden. Hij aarzelde echter, zijn belofte gestand te doen. Als gevolg daarvan braken onlusten uit, die er tenslotte toe leidden, dat Balaguer aan de kant werd geschoven.

De strijd ging voornamelijk tussen de Burgerlijke nationale unie van de arts dr. Viriato Fiallo en de groepering van Juan Bosch. Bij de verkiezingen op 20 december, behaalde de partij van Bosch een eclatante overwinning. Ze kreeg niet minder dan zestig procent van de stemmen. De rest moest de Burgerlijke nationale partij delen met vijf andere groeperingen. Tijdens de verkiezingscampagne werd Bosch op grond van enkele van zijn eerste publicaties uitgemaakt voor een communistenvriend. Een van zijn beschuldigers, een rooms-katholieke priester, kreeg hij echter zo ver, voor de televisie met hem over dit onderwerp

Kennedy's grote dilemma

Cuba blijft zwarte schaduw

• Vervolg van pag. 1

het geval kunnen zijn, als Castro bevel zou geven, een van de U2-verkenningsvliegtuigen, die dagelijks Cuba „bewaken” te laten neerhalen. Kennedy moet zijn strijdkrachten dan wel in actie laten komen, omdat de U-2's voor de Verenigde Staten nog de enige mogelijkheid leveren om nog enigszins op de hoogte te blijven van de duistere zaken, die zich op Cuba kunnen afspelen. Voorts dient president Kennedy rekening te houden met het feit, dat een eventuele opstand van de Cubaanse bevolking tegen het regime Castro wordt neergeslagen door de Russische troepen, die zich op het eiland bevinden.

Niet ten onrechte wordt er op gewezen, dat de troepen, die niet vallen onder het terugtrekkingsaansbod van Chroesjtsjef (en dat zijn verreweg de meeste) zich slechts op het eiland bevinden om te voorkomen, dat het regime Castro van binnen uit ten val wordt gebracht. Zolang niet alle Russische strijdkrachten van het eiland zijn verdwenen, kunnen de Verenigde Staten niet gerust zijn.

REKENING

Een derde mogelijkheid is het feit, dat de Russische militaire macht op Cuba, die langzamerhand een ontzagwekkende omvang moet hebben gekregen, tegen bepaalde Latijns-Amerikaanse landen kan worden gebruikt. Hiermede hebben we niet het oog op een openlijke Russische aanval op een van de Midden- of Zuidamerikaanse landen en ook niet op een Cubaanse militaire actie. Wel bedoelen we daarmee een communistische revolutie in een land als Venezuela (om nu maar het meest recente onrust-geval te noemen), die met militaire en andere middelen van Cuba uit wordt gesteund.

Dan staat president Kennedy inderdaad voor een moeilijke keus: moet hij een dergelijke revolutie als een binnenlandse aangelegenheid van Venezuela beschouwen, of mag hij de steun van Castro aan de opstandige elementen zo zwaar laten wegen, dat hij deze handlangers van Moskou in zijn eigen huis laat opzoeken. Als president van de Verenigde Staten moet Kennedy met deze mogelijkheid, die spoedig werkelijkheid kan worden, ernstig rekening houden.

AANDRANG

De landen van Centraal-Amerika hebben er reeds bij de Verenigde Staten op aangedrongen, in actie te komen. Dit zijn Costa Rica, Guatemala, Honduras, El Salvador, Nicaragua en Pa-

Chroesjtsjef achter zijn bureau in het Kremlin, waar al heel wat snode plannen werden uitgebroed.

te discussiëren. Het werd een debat, dat Bosch veel goed heeft gedaan. Men zou hem kunnen beschouwen als een linkse democraat, zoals president Betancourt van Venezuela (met wie hij zeer bevriend is) is. Tegenstanders noemen hem een opportunist. Zij wijzen er op, dat hij zijn verkiezingscampagne begon met de

nama. Voor deze landen kan het voortbestaan van het Castroregime op Cuba een kwestie van leven of dood worden. Volgens berichten uit Washington zijn deze landen bereid, gezamenlijk tegen Cuba in actie te komen om dit communistische broeinest uit te roken. Maar het veto van president Kennedy heeft ze er van weerhouden. De Amerikaanse president heeft de regeringen van bedoelde landen bepaalde toezeggingen gedaan, zoals hij ook tegenover president Betancourt van Venezuela deed, toen deze onlangs een officieel bezoek aan Washington bracht.

Het is begrijpelijk, dat Kennedy overijde acties van de Centraal-Amerikaanse staten wil voorkomen. Wanneer een dergelijke expeditie op eenzelfde mislukking zou uitlopen als die van de zo berucht geworden Varkensbaai, zouden de gevolgen daarvan niet te overzien zijn. Aan de andere kant is het echter ook zo, dat genoemde Midden-Amerikaanse landen — en zij niet alleen — groot gevaar lopen, van binnen uit overrompeld te worden.

TACTIEK

We houden het voor mogelijk, dat de Sowjetunie haar tactiek in het Caribische gebied noodgedwongen (en wellicht slechts tijdelijk) heeft gewijzigd. De rechtstreekse bedreiging van de Verenigde Staten — zoals die vorig jaar bestond — is er misschien niet meer in dezelfde mate. Het zwaartepunt van de Russische activiteiten is verlegd naar de Latijns-Amerikaanse landen en in het bijzonder de staten, die het dichtst bij de Verenigde Staten zijn gelegen. Maar ook grote landen als Brazilië en niet te vergeten Venezuela staan op het programma van de Russisch-Cubaanse veroveraars.

Er is dus geen enkele reden om gerust te zijn met de ontwikkelingen op Cuba, ook nu een (klein) deel van de Russische troepen wellicht het eiland gaat verlaten. Er is integendeel alles voor te zeggen om niet langer dan strikt noodzakelijk is, genoeg te ne-

men met het voortduren van de Russische bezetting van dit deel van het Westelijk Halfrond. En daar is een wel heel bijzondere reden voor.

CHINA

Naar buiten doet Chroesjtsjef het voorkomen, alsof het Russisch-Chinese conflict maar een ruzietje is geweest, dat de broederlijke vriendschap tussen beide communistische grootheden niet heeft kunnen verstoren. Om op het ogenblik nog onverklaarbare redenen achten de Chinezen het aanvankelijk beter, dit spelletje mee te spelen. Waarschijnlijk leggen ze hier een oosterse wijsheid aan de dag, die Chroesjtsjef op een kwade dag nog wel eens duur te staan kan komen. Want de Chinezen zetten hun concurrentiestrijd met de Sowjetunie onverdroten voort en op het propagandistische front lijken zij aan de winnende hand te zijn onder de communistische frontorganisaties in de Latijns-Amerikaanse, Afrikaanse en Aziatische landen.

Dat bleek op de Afrikaans-Aziatische conferentie, die onlangs in Afrika werd gehouden. Dat is ook duidelijk geworden uit het feit, dat op Cuba een soortgelijke conferentie van Latijns-Amerikaanse, Afrikaanse en Aziatische vertegenwoordigers zal worden gehouden. Op die conferentie zal communistisch China in al zijn grootheid prijken, terwijl de Sowjetunie (die niet als een Aziatisch land wordt beschouwd) met een handvol Aziatische Russen een figurantenrol zal spelen.

VOORKOMEN

Als de tekenen niet bedriegen, is communistisch China hard bezig te proberen, de Sowjetunie op Cuba te verdringen. Nu mag dat geen reden zijn om „lief te doen” tegen de Russen, omdat we er van overtuigd zijn, dat we met de Chinezen nog slechter af zullen zijn. Want we hebben er al vaker op gewezen, dat het voor de vrije wereld geen verschil maakt, of zij door de hond of door de kat gebeten wordt, of het nu in Latijns-Amerika, in Europa, in Afrika of in Azië is. Vanzelfsprekend dienen we ons te realiseren, dat de Chinezen er niet voor zullen terugschikken, een conflict met de Verenigde Staten te riskeren, als zij in eenzelfde positie komen te verkeren, als waarin Chroesjtsjef zich vorig jaar bevond.

Voorkomen moet worden, dat het zo ver komt. Hoe dat moet gebeuren, moet president Kennedy uitmaken. Niet Kennedy moet de Russische premier een handje helpen om te voorkomen, dat de Chinezen de baas worden op Cuba. Maar Chroesjtsjef moet er door Kennedy van worden overtuigd, dat hij er beter aan doet, Cuba met rust te laten. En hij zal daarbij krachtige argumenten moeten gebruiken. Slechts dan kan er van enige ontspanning worden gesproken. db

beweren zijn tegenstanders. Tot dusver heeft Bosch zich echter gedragen als een man, die zijn woorden tracht waar te maken. Om te beginnen heeft hij al laten weten, dat hij de salarissen van de hogere ambtenaren in zijn land drastisch te besnoeien. Zijn eigen salaris wordt met tweedee verminderd...

Eerste kamer sprak over:

- ◆ Grondwet
- ◆ Justitie
- ◆ Binnenlandse Zaken

Pillen werden niet verguld

HET geheugen van de socialistische hoogleraar, prof. mr. I. Samkalden, is ongetwijfeld een van de beste geheugens, die in ons land zijn te vinden. Reeds eerder is in dit blad gewezen op zijn grote scherpzinnigheid. Maar wanneer de politiek in het spel is, wil de herinnering wel eens eenzijdig zijn. Men kon dit meemaken in de Eerste Kamer, waar hij, op één middag, de antirevolutionaire fractie zowel aan zijn zijde als tegenover zich vond. Dat was de vorige week dinsdag, bij de behandeling van minister Beermans' begroting van justitie en van de voorstellen tot wijziging van de Grondwet. Helaas, een week later was hij kennelijk de steun vergeten en dacht hij alleen nog maar aan de — inderdaad bittere — pil, die vooral prof. mr. I. A. Diepenhorst hem had laten slikken.

De middag van de 26ste februari was wel een van de meest spannende middagen, die men dit parlementaire jaar in de Senaat heeft kunnen meemaken. Men zal zich uit Nederlandse Gedachten van de vorige week herinneren, dat na een emotioneel debat over de gratieverlening aan de vier oorlogsmisdadigers, die nog in Breda gevangen zitten, de stemming over de begroting van justitie tot 26 februari was uitgesteld.

Toen op deze dag de stemming aan de orde was, was het niemand minder dan 's ministers geestverwant, de voorzitter van de c.h. fractie, mr. R. Pollema, die om verder uitstel van de stemming vroeg. Hij wilde eerst wachten op het verschijnen van de Handelingen over het justitiedebat en dan nog eens nalezen, wat door de verschillende sprekers over de gratieverlening was gezegd. Hij wilde vermijden, dat het stemmen voor de begroting zou worden uitgelegd als een stemmen ten gunste van gratieverlening.

Met grote beslistheid sprak prof. Diepenhorst zich tegen dit voorstel uit. „De situatie van zes dagen geleden was helder als glas. Men trachtte van de minister over de gratiëring een toezegging te krijgen, die hij niet geven kon.” Prof. Samkalden daarentegen achtte het voorstel van mr. Pollema bijzonder redelijk. Maar de heren Kropman (k.v.p.) en Van Riel (v.v.d.) steunden prof. Diepenhorst. Het c.h. voorstel werd dan ook verworpen met 32 tegen 28 stemmen.

Nog niet uit het veld geslagen deed prof. Samkalden vervolgens een voorstel tot heropening van de beraadslagingen. Hij wilde namelijk weten, welke uitleg de bewindsman gaf aan de standpunten van de verschillende fracties, namens welke niet bij de replieken was gesproken.

Opnieuw snelde prof. Diepenhorst toe. Ook tegen dit voorstel kante hij zich, omdat naar zijn mening deze fracties in eerste instantie hun houding reeds voldoende duidelijk hadden gemaakt. Hij had wel door, dat de socialistische manoeuvre tot doel had, aan de verschillende fracties duidelijke uitspraken over de wenselijkheid van gratieverlening te ontlokken, maar omdat het verlenen van gratie ter beoordeling staat van de Kroon en niet van de Kamer, achtte hij een dergelijke handelswijze onjuist. Ook nu weer slopen de heren Van Riel en Kropman zich bij hem aan. Het voorstel van de heer Samkalden werd dus eveneens verworpen (35 tegen 29 stemmen).

Restte nu nog de stemming over de begroting. Aan de socialistische houding behoefde niet te worden getwijfeld: men zou tegen stemmen. Voor een nieuwe verrassing zorgde echter mr. Pollema. „Wij zullen wel onze stem aan deze begroting geven, maar wij maken ons uitdrukkelijk los van de houding van de minister, aangenomen ten aanzien van het bekende geval van de Bredase vier.” Ook al wordt deze begroting aanvaard, de Kamer beschikt nog over tal van mogelijkheden om de zaak van de gratieverlening in het openbaar ter sprake te brengen, dreigde de c.h. fractievoorzitter.

De begroting werd tenslotte aanvaard met 40 tegen 23 stemmen (soc. en communisten tegen). Reeds een week daarvoor was minister Beerman door de voorstemmers gelukkiggewest..

* * *

De spanning was de Senaat nog niet uit. Het rustig kabbelend debat over de Grondwetwijzigingen kwam tot een verrassend slot toen de leeftijd, waarop men Eerste-Kamerlid kan worden, aan de orde was. Minister Toxopeus had voorgesteld om deze leeftijdsgrens te handhaven op dertig jaar, en de Tweede Kamer was hem hierin gevolgd,

beiden van mening, dat de Eerste Kamer, als zij dat wenste, door verworping van het voorstel zelf maar voor verlaging van de leeftijdsgrens moest zorgen.

Wel, tegen de verwachting in heeft de Eerste Kamer zich voor verlaging uitgesproken. Antirevolutionairen en socialisten stemden, samen met de k.v.p.-er mr. Van Campen, tegen het wetsontwerp. Dat deze coalitie een meerderheid opleverde, was vooral te danken aan de afwezigheid van een groot aantal k.v.p.-ers (bijna alle aanwezige k.v.p.-ers stemden namelijk voor handhaving van de 30-jaar-grens). In het Zuiden werd immers op deze februaardag uitbundig carnaval gevierd...

Dr. Berghuis zei, dat hij eigenlijk niet veel voelt voor het stellen van een leeftijdsgrens voor het Kamerlidmaatschap. Geschiktheid is niet zozeer een kwestie van leeftijd als van aanleg. En het zijn de politieke partijen, die na-gaan, welke Nederlanders aanleg hebben voor het Kamerlidmaatschap. Aangezien de partijen deze taak op bevredigende wijze vervullen is er, aldus dr. Berghuis, eigenlijk geen grond aanwezig om de politieke partijen door wetsbepalingen leeftijdsvorwaarden op te leggen waaraan de door hen gestelde kandidaten moeten voldoen.

Hetzelfde argument gebruikte dr. Berghuis bij zijn bestrijding van het voorstel, de leeftijdsgrens voor de Eerste Kamer hoger te stellen dan die voor de Tweede Kamer. Bovendien, zo zei hij, is men in beide Kamers betrokken bij eenzelfde publieke zaak. Hij nodigde minister Toxopeus uit, de noodzaak voor een verschil een leeftijdsgrens te bewijzen.

Ook prof. Samkalden voelde er niet voor, de Eerste Kamer te maken tot Raad der Ouden. Hij verweet de bewindsman, dat hij niet duidelijk partij had gekozen voor of tegen handhaving van de leeftijdsgrens. De regering moet zelfstandig stelling nemen, hetgeen zij in dit geval niet had gedaan.

Omdat het antwoord van de bewindsman hen niet had overtuigd, stemden p.v.d.a.-ers en antirevolutionairen tegen handhaving van de leeftijdsgrens. Het voorstel werd met de kleine meerderheid van 29 tegen 26 stemmen verworpen. Senatoren die de leeftijds-

grens per se op 30 jaar gehandhaafd willen zien, hebben nog een kans, hun zin te krijgen. Zij moeten dan als de Grondwetsvoorstellen voor de tweede maal de Kamer passeren, tegen de verlaging van leeftijdsgrens voor het Tweede-Kamerlidmaatschap tot 25 jaar stemmen. De verlaging van de toelatingsleeftijd voor de Eerste Kamer is dan meteen van de baan. Zo wil het namelijk de Grondwet.

* * *

Het socialistische zeer bleef groter dan de blijdschap. Dat bleek de afgelopen dinsdag bij de behandeling van het wetsontwerp tot verhoging van de toelage voor de voorzitter van de Eerste Kamer. Minister Toxopeus had wéér geen eigen standpunt ingenomen. Ditmaal ging het om de vraag, of het wetsontwerp viel onder de grondwettelijke eis, dat voor de aanvaarding een tweederde meerderheid nodig was.

Minister Toxopeus, zo zei prof. Samkalden, is een uitstekend amateur bij het beoefenen van de watersport, vooral waar het erom gaat, om de klippen heen te zeilen. Maar, zo vervolgde hij, ook in de Eerste Kamer vindt men ervaren zeelui. Toen minister Beerman de vorige week dreigde, op de klippen te lopen, snelde prof. Diepenhorst toe om hem te beletten, verder het woord te voeren...

Hierop volgde geen uitbundig gelach. Haar hilariteit bewaart de Kamer voor andere gelegenheden. Het is vreemd: als men daags na het debat het verloop van de besprekingen nog eens nagaat, vraagt men zich wel eens af, waarop bij de ene gelegenheid wel en de andere niet wordt gelachen. Dat, bij de behandeling van de begroting van binnenlandse zaken, homerisch gelach uitbrak, toen minister Toxopeus Arnhems burgervader Matser per ongeluk als burgemeester van Amsterdam betitelde, doet achteraf bezien, een beetje dom aan. Maar op dat moment was deze homerische uitbarsting volkomen begrijpelijk.

* * *

Bij het debat over binnenlandse zaken viel het op, dat slechts weinig uit-

drukkelijke lof werd bezorgd aan het adres van de liberale bewindsman. Zeer veel kritiek, uit alle fracties, werd geuit op het uitblijven van resultaten van het decentralisatiebeleid en op het benoemingsbeleid ten aanzien van burgemeesters.

De minister bewijst lippendienst aan de gemeentelijke autonomie, zei de heer J. Tjalma (a.r.) toen hij het had over het decentralisatiebeleid. Plaatselijk kan men vaak beter beoordelen wat bij de bevolking leeft dan in Den Haag. Maar, aldus de heer Tjalma, die gedachte schijnt in Den Haag zelden op te komen en als ze eens een keer op komt, wordt ze snel weer de kop ingedrukt.

Scherpe kritiek had de heer Tjalma ook op het feit, dat de benoeming van burgemeesters voor Woudrichem en Werkendam zo lang uitblijft. (De heer Reijers (c.h.) had in dit verband al de vrees geuit, dat een gemeente, die een jaar zonder burgemeester zit, de kans loopt, te verwilderen). Sprekend over het beleid in het algemeen zei de heer Tjalma, dat een burgemeester moet passen in de gemeente, waarin hij wordt benoemd en niet de gemeente in het schema van het departement van binnenlandse zaken.

Minister Toxopeus wees de meeste verwijten van de hand. Hij geloofde dat het mogelijk is, op het terrein van de decentralisatie vooruitgang te boeken. Hij twijfelde echter aan het enthousiasme van de Tweede Kamer. En hij benadrukte, dat de instelling van een Raad voor de territoriale decentralisatie beslist geen doekje voor het bloeden is.

Over Werkendam en Woudrichem zei de bewindsman, dat „meerderlei factor” een rol heeft gespeeld. Hij kon er op het ogenblik niet over uitweiden. De enige zekerheid, die hij kon geven, was, dat in beide gemeenten geen liberaal zou worden benoemd. Dit was overigens een zekerheid, waarom de Kamer niet had gevraagd.

De laatste begroting van minister Toxopeus in deze parlementaire periode werd zonder hoofdelijke stemming aanvaard. Als hij straks heengaat blijft er op het terrein van het binnenlands bestuur nog veel te doen.

vp.

Eén week wereldnieuws in vogelvlucht

• Binnen de E.E.G. kruipt het bloed waar het niet gaan kan. Na Erhard's bezoek aan Brussel, welk bezoek hem opnieuw een conflict met Adenauer bezorgde, begonnen deze week ook de ministers Luns en Spaak opnieuw met verkennende besprekingen. Hun gesprekspartner was de Britse minister Heath, die officieel afscheid kwam nemen van hen, die veel contacten met de Engelsman hadden voordat deze zich door De Gaulle de deur gewezen zag.

Het bestuur van de E.E.G., de Europese Commissie, ziet zelf ook nog verlangend uit naar middelen en wegen om Engeland bij de Europese integratie te betrekken. Toch is zij geschrokken van de wijze waarop met name Nederland en Italië van hun ongenoegen jegens De Gaulle blijk gaven via het vorige week vermelde uitstel van ratificatie der associatie-verdragen met de 18 Frans sprekende Afrikaanse landen. Uitslatingen van E.E.G.-voorzitter Prof. Halstein en vice-voorzitter Mansholt duiden er op, dat de Commissie ook zeer bezorgd is inzake de voortgang van het „normale” ontwikkelingsproces der integratie. En terecht, de huidige stilstand is in wezen achteruitgang.

• In Frankrijk heeft De Gaulle momenteel andere zorgen aan het hoofd. Honderdduizenden mijnwerkers hebben zijn decreet om het werk te her-

vatten, genegeerd. Miljoenen Fransen steunen hun verzet, dat tot een politieke demonstratie schijnt uit te groeien. Dit zijn de mensen die enkele maanden geleden De Gaulle hun jawoord gaven....! De U.N.R. (De Gaulle's partij) wordt schichtig en dringt aan op toegeven omdat de sociale wensen van de stakers in ieders oog gerechtvaardigd zijn en de grandeur van het land en diens leider elke dag meer glans verliest. De regering, die dit ook wel inziet, is dan ook bereid tot nieuwe onderhandelingen, doch het prestige van het Elysée laat niet toe dat dit gesprek aanvangt vóórdat het werk hervat is. De grote krachtproef tussen de generaal en zijn arbeidersmassa is begonnen. Het spanningsveld is groot en de kans op tragédies neemt toe.

• West-Duitsland heeft het 'oude zeer' tussen „der Alte” en diens 66-jarige kroonprins weer zien uitbarsten. Erhard speelt daarbij de „zelfstandige zoon”, die tegen papa Adenauer ageert om te tonen dat hij niet aan diens leiband loopt. Het wordt steeds duidelijker: West-Duitsland zit met zijn bondskanselier in de maag, ook al wist deze het Frans-Duitse vriendschapsverdrag nog door de Bondsraad (= Eerste Kamer) te slepen. Het feit dat de C.D.U. in Berlijn in de oppositie gaat tegen een kers-verse coalitie van socialist en liberalen, kon wel eens een voor-

bode zijn van wat West-Duitsland na de eerstvolgende Bondsdagverkiezingen staat te wachten.

• Zelfstandig tonen de socialist in Engeland zich eveneens. Ook daar zijn zij de kanshebbers bij de stembus, die Macmillan overigens wel tot de herfst 1964 zal uitstellen, hopen dat inmiddels het grote ideaal, aansluiting bij de E.E.G. zijn beslag zal hebben verkregen. Het televisie-interview dat de B.B.C. kon opnemen (en uitzenden!) met Bidault, vijand no. 1 van De Gaulle, kan er een bewijs van zijn dat Macmillan geen hoop meer heeft op een meer verzoenende houding van zijn Parijse tegenstander en dat hij het dus niet erg vindt dat dit voor De Gaulle wel uiterst onwelwillende gebaar ten beste gegeven werd. In Engeland kan elke regering zich overigens achter de tolerantie-zucht van het volk verschuilen.

• Indonesië heeft na veel inleidende „danspassen” de aanstaande zaakgelastigde in Nederland aangewezen, Wanneer de heer Mohammed Sjarif naar Den Haag komt is nog onbekend. Dat is ook minder interessant dan het feit dat VN-secretaris-generaal Oe Thant bij dit alles een vinger in de pap schijnt te hebben, er althans in gekend wordt.

Het V.N.-besluit om een ontwikkelingsfonds van 40 à 50 miljoen dollars ten bate van Nieuw-Guinea op te richten (waarmee Indonesië reeds instemde) toont aan, dat de V.N. ook ná 1 mei a.s. een taak voor zich in Nieuw-Guinea zien weggelegd. Dit bevestigt weer eens te meer dat de V.N. niet spoedig wegtrekken uit gebieden waar zij eens een opdracht uitvoerden (Korea, Gazastrip, Kongo etc.) Het grote prestige, dat de V.N. speciaal bij de pas-zelfstandige volkeren geniet, geeft de V.N. als het ware een vrijbrief om in enigerlei vorm te blijven waar zij zich eenmaal genesteld hebben. En zelfs dictatoren, die liefst geen pottekijkers in hun omgeving dulden, moeten zich die V.N.-aanwezigheid dikwijls laten welgevalen omdat ook zij zich met de publieke opinie in hun werelddeel geen conflict kunnen permitteren. v. d. Sl.

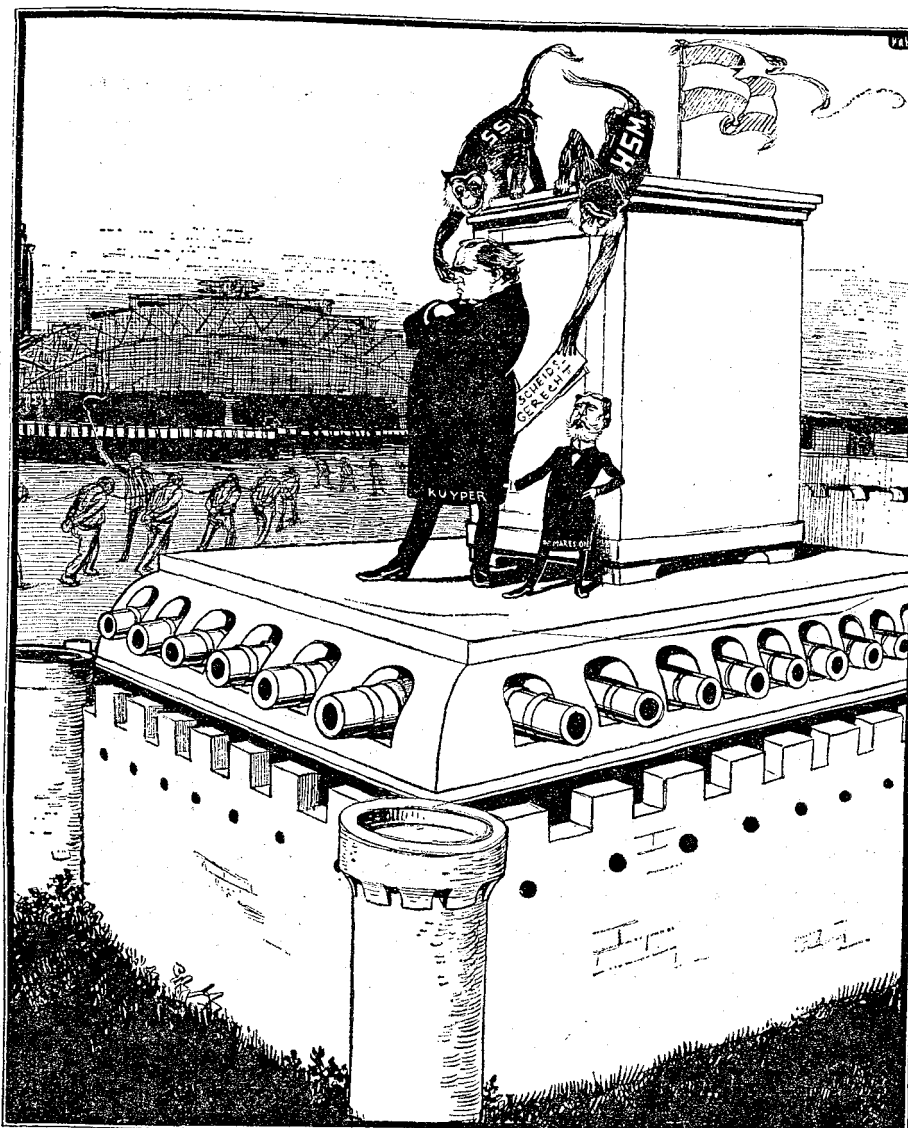
RECTIE

uari 13 riep hij uit „De leeuw toont zijn
w” het nummer van 3 februari vervolgde hij
beekraak met de dreiging: „Nog heeft de
u zijclaw slechts getoond... De algemene
estabilzal, zo nodig, ook in ons land de conser-
venrede moeten brengen — en zij zal dat
„dan valt ondanks de houding der meeste
verengen op dit ogenblik niet te twijfelen. En
groteverwinningen, door middel der werk-
ing bald, bergt de toekomst in haar schoot.
tidenmeraden, het gaat goed zo. Men kan het
n groen”. Een grote vergissing, een volslagen
gripv „de machtsverhoudingen” in de toe-
stige ontwikkeling.

dan kritiek op dr. Kuyper.
sonderge afkeuring werd in verschillende so-
ndischepublikaties, als één der uitingen van de
t der socialistische arbeidersbeweging opnieuw
blijkt die zgn. „worgplaat”, waarop een sata-
ne dr. Kuyper werd afgebeeld, gebogen over een
tendebeider, die hij de keel afsnoert. Die
t dooip het stakingsverbod voor het personeel
publiedrijven, dat dr. Kuyper namens de
ring voorgesteld. Dat zou de arbeiders
gen. waarheid is, juist omgekeerd.

n spregstaking en een algemene staking zijn
— woord dateert uit de tijd van 1920 —
de malige N.V.V.-voorzitter Stenhuis aan-
ndigje een jaar van stakingen — „een greep
de van een volk”. De stakingswet heeft
de socialistische Nederlandse arbeiders ervan
houw dat misdrijf te plegen.

1963 (en we kunnen dit lidwoord nu
cht lijken) arbeidersbeweging zich gezond
nen vikkelen en kon de zelfstandige vakbe-
ing breed ontplooiën tot de positie, die zij
nmen
ok de socialistische ministers hebben in de jaren
kabine-Drees geen enkele poging gedaan, de
ingsn in te trekken. Zelfs is de strekking
n jaren der geleide loonpolitiek gebruikt,
— als regering een loonpeil had vastgesteld —
ggewen de overheid kun je niet staken.

Het wanbedrijf van 1903 is zo door het ministerie-
Kuyper gecorrigeerd.

„In de ketting der gebeurtenissen” — wij citeren
prof. Rüter uit „De vakbeweging” van 15 januari
1963 — „verhelderend, zelfs louterend (ge)werkt”.

De erkenning daarvan zal ook in de socialistische
groeperingen al meer moeten doordringen. Dan zal
de periodieke herdenking van 1903 een ander karak-
ter krijgen. R. H.

Zo zag de tekenaar
Hahn in het zondags-
blad van Het Volk
het conflict in 1903.

Actie-Poliquiz werd een succes

in afgelopen maanden hebben de
tie van Christelijk-Historische
Jonker Groepen (F.C.H.J.G.) en de
Antirevolutionaire Jongeren Studie-
club (A.R.J.O.S.) gezamenlijk een ex-
periment ondernomen. Dit experiment
kreekendheid onder de naam „Aktie-
Poliquiz”.

De geruime tijd heerste er in de
beorganisasies een zekere veront-
rusover de niet grote politieke be-
langing bij een groot deel van de
jeugd. De vraag werd opgeworpen of
betering in kon worden ge-
breken zo ja, op welke manier dit
clatueel zou kunnen gebeuren.

In kring van de ARJOS kwam
toegedachte naar voren eens te
begijn met het organiseren van een
quizeer scholieren.

Der wel vaak wordt gesproken
over jammerlijke feit, dat het pro-
testisme in Nederland in politicus
verdeeld is, leek het aanbeveling
te nemen samen met de ons nauw
verwante FCHJG een dergelijke actie
te nemen. Hier kwam nog bij, dat
een menlijk optreden bij de scho-
len betere entree zou geven.

De commissie uit de ARJOS en de
FCHJG werd met de voorbereiding en
de afwikkeling van de actie belast.

De commissie besloot, de actie te be-
peren tot de kweekschoolleerlingen.
Eer nu eenmaal een keuze wor-
den gemaakt. Dat de kweekschoolleer-
lingen werden uitgekozen vond zijn
in het feit, dat de commissie
vaning was, hier te doen te heb-
ben een zeer belangrijke groep
mensen, die op hun beurt in de
als onderwijzers (-essen)
een invloed op een deel van de
jeugd hebben.

De zondere (protestants-christelij-
ke) kweekscholen en de neutrale
kweekscholen werden aangeschreven.
De van sommige scholen waren
zeer enthousiast en er bestond veel
waagning voor dit initiatief. Het
bleek uiteindelijk evenveel neutra-
le als zondere scholen aan de actie
te deelnemen.

Gaven zich aanvankelijk 20 scholen
op, door verandering in de bestuurs-
samenstelling van de schoolverenigin-
gen, daalde dit aantal tot 16 scholen.
De wedstrijden werden met veel
enthousiasme gespeeld en de medewer-
king van directeuren en leerlingen was
veelal zeer groot.

In het kader van deze actie zijn avon-
den en middagen belegd, waar een pu-
blik van 150 tot 300 personen aanwe-
zig was.

De gang van zaken bij de wedstrijd-
den was als volgt.

Een team van iedere school bestond
uit zes personen.

De wedstrijd omvatte twee ronden.
In de eerste ronde had men een ver-
plicht onderwerp, in de tweede ronde
een keuzeonderwerp. Aan ieder van de
teamleden werd één vraag gesteld over
actuele binnenlandse politiek.

Wat het keuzeonderwerp betreft had
men de keuze tussen: sociale politiek,
parlementaire geschiedenis, politieke
figuren, staatsinrichting en buitenland-
se politiek.

Enkele teams kozen staatsinrichting,
maar verreweg de meesten „buiten-
landse politiek”, terwijl de overige on-
derwerpen niet aan bod kwamen.

Voor iedere wedstrijd werd een jury
samengesteld. Deze bestond uit de quiz-
master en twee leden. Hiervoor werden
steeds een vooraanstaand figuur uit
christelijk-historische of anti-revolutio-
naire kring aangezocht. De commissie
kon steeds rekenen op de volledige
medewerking van de aangezochte per-
sonen.

De jury had telkens te beoordelen
hoeveel punten voor de beantwoording
van een vraag gegeven konden worden.
Ze was hierbij uiteraard gebonden aan
een minimum en een maximum.

Bij tal van wedstrijden moest de
laatste vraag de beslissing brengen.
Door de leerlingen werd zeer sportief
gespeeld. De supporters toonden zich
veelal zeer enthousiast. Bij nagenoeg
iedere wedstrijd zorgde een school-
bandje voor de muzikale omlijsting. In
de pers is het initiatief van de FCHJG

en de ARJOS over het algemeen met
enthousiasme ontvangen. Ze heeft dan
ook meermalen aandacht aan de actie
geschonken.

Natuurlijk ontbrak ook hierbij de dis-
sonant niet. Zo sprak een „neutraal”
blad in het westen van ons land van
een „anti-revolutionaire stunt”.

Wanneer wij u hierbij vertellen, dat
de betreffende verslaggever lid is van
een jongerengroep van de P.v.d.A., dan
is het u wel duidelijk dat sprake was
van iemand die niet objectief beoor-
deelde.

In de televisie-rubriek „Attentie” wer-
den enkele flitsen van een wedstrijd
uitgezonden, gevolgd door het voorleg-
gen van enkele vragen aan een aantal
jongeren.

Op 8 maart heeft de finale plaatsge-
vonden. De rijkskweekscholen uit Alk-
maar en Meppel hebben zich hierin ge-
plaatst.

Nu kunt u de vraag stellen „Wat hebt
u nu bereikt?”

Wel, in ieder geval dit, dat enkele
honderden jonge mensen in spel-vorm
zijn geconfronteerd met een aantal pro-
blemen. Deze jonge mensen zijn met
hun neus op de politieke verwikkelin-
gen en ontwikkelingen van de laatste
tijd gedrukt.

Een leraar schreef ons:
„Misschien is het de moeite waard
via de grote pers eens te wijzen op de
grote belangstelling, die er bij de
kweekschoolleerlingen voor de quiz
heeft bestaan. Bij onze thuiswedstrij-
den was de aula (ondanks het bar
slechte weer) beide keren vol (± 250
plaatsen), en ik neem aan, dat dit op
meer scholen het geval is geweest. Ook
overigens heb ik hier altijd de erva-
ring, dat er bij onze jongelui een grote
belangstelling voor politieke en maats-
schappelijke levensbeschouwelijke
vraagstukken bestaat. Sprekers van di-
verse pluimage vonden altijd een be-
langstellend gehoor en in discussie-
groepen ook na schooltijd blijkt het
verlangen van onze jeugd om met hun
leven en wereld in het reine te komen.”

Daarnaast moet u niet vergeten, dat
deze actie ook uit een oogpunt
van goede „public relations” van veel
belang is geweest.

D. C.

VERTROUWENS ADRESSEN
VOOR EIGEN

CLAEYS - maaidorsers
BAMFORDS - oprappersen

Importrice voor westelijk Nederland

W. VAN GEMEREN & ZONEN N.V., — Groep (Z.H.)
telefoon (01860)—2050

Kinderstoelen- en BOxen Fabrik

ZEVENAAR (Gld.)

Telefoon 08360 - 3575

Verkrijgbaar

bij de

bekende zaken

SCHUDDEN ? GOED
GOED SCHUDDEN ? BETER
IDEAAL SCHUDDEN ? EUREKA

N.V. „Eureka” Landbouwmachinefabrik

voorheen Fa. I. v. d. Woude & Zn.
DRACHTEN

„MIEDEMA” landbouwwagens

„MIETRA” transporteurs enz.

Vraagt vrijblijvend telefonisch, schriftelijk, of
persoonlijk inlichtingen, of brengt een bezoek
aan ons bedrijf.

L. S. MIEDEMA

Landbouwwerktuigenfabrik N.V.
WINSUM — FRIESLAND — TELEF. 05173-241*

VOOR AL UW BANKZAKEN

N.V. SLAVENBURG'S BANK

ZWIJNDRECHT - Telefoon 26688

Landbouwwerktuigen- en
machinefabrik

H. VISSERS N.V. — NIEUW-VENNEP
Telefoon 02526—841 (7 lijnen)

P. MOOLENAAR & ZOON

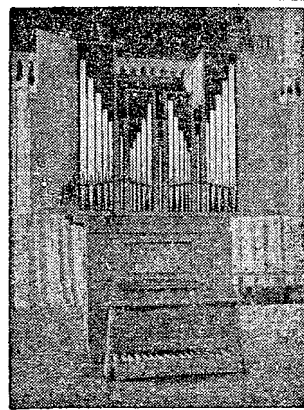
Sassenheim

BLOEMBOLLENKWEKERIJ en -HANDEL

Import — Export
Dahlia-culturen — Vraagt prijs

ONDERGOED
van de bovenste plank!

ECHTE
KERKORGELS

OOK VOOR
KLEINE
KERKEN

ORGELBOUW

ERNST
LEEFLANG

APELDOORN
Telef. 06760—17582

Goudriaan's
Graan- en Meelhandel N.V.

Steiger 1 - Telefoon 01894 - 201
OUDERKERK a/d IJSSEL

reeds meer dan 15 jaar:

DECORATIE- EN KALLIGRAFISCH ATELIER
J. KOOIJMAN - DALWEG 1 - NUNSPEET

- ontwerpen, c.q. uitvoeren van muurdecoraties voor kerken, scholen, verenigingsgebouwen, enz.
- kalligraferen van oorkonden, bijbels, diploma's, stambomen, ex-libris, enz.
- belijdenis- en trouwteksten.

afspraken en offertes uitsluitend schriftelijk.

UIT PERS EN PERIODIEK

Prof. Wemelsfelder . Bouwvakkers . Boekje van Dr. Bruins Slot . N.C.P.J.B.

In de afgelopen week heeft vooral de Eindhovense hoogleraar — prof. dr. J. Wemelsfelder — in het middelpunt van de belangstelling gestaan. Deze hoogleraar — die fel van leer trok tegen de vakbeweging — heeft heel wat commentaar ontlokt. In uw eigen dagblad zult u hierover wel gelezen hebben. „Pennewip” van de Volkskrant is de professor gaan opzoeken. Hij schrijft:

Na Hoefnagels die de vakbonden tot meer strijd opriep in zijn artikel „Nederland een sociaal paradijs?” is Wemelsfelder met zijn uitlatingen over machtsmisbruik van de vakbeweging een nieuwe knuppelaar in het economische hoenderhok geworden. Wist hij niet wat hij op dit gevoelige terrein aanrichtte? Schrikt hij van de felle koppen, die de th.knipseldienst dag na dag op zijn bureau deponeren?

„Ik heb niets tegen de vakbonden. Het zijn daar allemaal verdraaid aardige kerels, zo'n Bogaers is een aardige vent. Middelhuis ken ik niet. Roemers heb ik wel eens ontmoet. Hoe komt die Schmelzer bij zijn sneer over carnaval? Moet je weten, dat ik in Terschelling geboren ben. Mijn vader was hoofd van een school. Ik ben opgegroeid in Pernis en Dordrecht en in Rotterdam opgeleid. Pas later heb ik de vakbonden leren kennen. Per slot van rekening ben ik 'n door de Kroon benoemd plaatsvervangend lid van de SER. Ik wist echt wel waar ik 't over had.”

(Vóór zijn hoogleraarsambt was Wemelsfelder hoofd van de studiedienst voor internationale economische vraagstukken op het ministerie van Economische Zaken).

De professor was bereid zijn visie in het kort nog eens te geven:

Kijk, de maatschappij wordt voortdurend beïnvloed door een inflationistisch proces. De loonvorming is in handen van collectieve machtsgroeperingen die er op uit zijn de belangen van de werknemers te verdedigen — en dat zijn overigens ook u en ik. Maar we zien dat dit aanleiding geeft tot een herverdeling van het nationaal inkomen en een waardevermindering van het geld, waarvan groepen die van pensioen, lijfrente of een spaargeldje moeten leven de dupe worden. Het inkomen van de loontrekkers is met ruim 100 procent gestegen, de prijzen met 40 procent, dus relatief zijn die groepen er nog eens zo'n 140 procent op achteruitgegaan. Dat is uitbuiting. Een stuk welvaart wordt gegapt van de zwakke groeperingen.

Wat wij hiervan denken? Laten wij het professor Wemelsfelder zelf maar laten zeggen:

„In een artikel was het allemaal anders geformuleerd. Maar ik ben waarschijnlijk wel te naïef geweest”.

Het Friesch Dagblad schrijft over deze kwestie:

De aanval van de professor uit Eindhoven op de Nederlandse vakbeweging is op een overdreven wijze in allerlei commentaren betrokken. Het heeft daarbij aan weerszijden aan nuchterheid en gevoel voor verhoudingen ontbroken. Want het is natuurlijk waar, dat de positie en de taak van de vakbeweging in een veranderende maatschappij een onderwerp van discussie kan en zelfs moet zijn. En niet van de vakbeweging alleen. Wij zien nl. een ontwikkeling, waarbij hoe langer hoe meer het geheel in de verantwoordelijkheid van de groep of de persoon wordt betrokken. De oude leer, dat ieder het geheel het best dient door zich te richten op zijn eigen belang en daarop alleen, heeft haar tijd gehad.

Wij zeggen niet meer met Rückert: siert de bloem zichzelf, dan siert zij ook de gaarde. Want wij weten, dat elke bloem alleen dan de gaarde siert, als zij op de juiste plaats staat en haar kleur harmonieert met de andere kleuren.

Maar naast en tegenover dat groeiende besef van verantwoordelijkheid voor het geheel, voor het welzijn van het volk, is er ook een sterk streven tot behartiging van de groepsbelangen. Niet alleen bij de vakbeweging, maar evenzeer bij de boeren, de middenstanders, de fabrikanten. En zo zien we dezelfde organisaties op het ene ogenblik optreden als supporters van de nationale zaak en het andere ogenblik als hard vechtende pressure-groups.

Vrijstelling van loonbelasting

Het voorstel om de bouwvakkers vrijstelling te verlenen van loonbelasting voor overwerk op zaterdag gaat niet door.

Zeer terecht merkt het Friesch Dagblad naar aanleiding hiervan op:

En reeds kwam de wens naar voren, waarbij de verschillende fracties in de Tweede Kamer elkaar bijna concurrentie aandeden, om het loon, in overwerk verdiend, vrij te stellen van belasting. Want, zo werd letterlijk gezegd: men wilde niet werken voor de minister van financiën. Dat is natuurlijk zottepraat. Als iedereen belasting betaalt naar rato van zijn inkomen, waarom zou dan één groep vrijstelling moeten hebben van belasting op extra-verdiensten? Hebben de arbeiders van de gemeentereiniging, die in de winter dag en nacht moesten sneeuwruimen en pekestrooien, ook vrijstelling van belasting gehad van het loon voor hun overuren? En voorts, zodra het vraagstuk van het langer werken, om ons volk in zijn nood te helpen, aan de orde kwam voor de t.v., werd door een woordvoerder van het N.V.V. duidelijk gezegd, dat men er eigenlijk niet aan wilde.

Want dan zou het bouwbedrijf iets krijgen van seizoenarbeid. Bovendien had het geen zin, want de werkgevers waren de schulden, dat er in de winter niet meer werd gewerkt. En als het gaat dooien, dan duurt het nog wel veertien dagen, voordat men weer met de bouw kan beginnen, want de aannemers hebben hun plicht verzuimd, zodat het werk veel langer stilstaat dan nodig is. Zo heeft men namens een van de vakbonden voor de t.v. verklaard. Er was geen spoor te ontdekken van het besef, dat ons volk moet worden geholpen. Alleen maar de vraag: komt het in de kraam van onze belangen-groep te pas?

Zulk een houding wekt ergernis bij ons volk. En dan geeft het zo weinig, dat andere vakbonden en andere bestuurders blijken geven van meer verantwoordelijkheidsbesef en beter begrip van wat er thans wordt gevraagd.

En Het Parool schrijft:

De regering zegt „neen” tegen het van verschillende zijden geopperd idee, de bouwvakkers voor overwerk op zaterdag vrijstelling van loonbelasting en sociale verzekeringsspremie te geven. Dat is niets meer of minder dan haar goed recht, verankerd in het art. 189 van de Grondwet: „Geen privilegiën kunnen in het stuk van belastingen worden verleend.”

Van gewicht zijn trouwens ook de andere argumenten van de regering. Een dergelijke vrijstelling zou een discriminatie betekenen tegenover andere groepen werknemers. Bovendien zouden er voor de ontvangers van de tegemoetkoming sterke onbillijkheden ontstaan in verband met verschillen in burgerlijke staat en gezinsgrootte. De pil wordt tenminste nog enigszins verguld door het feit dat het speciale belastingtarief bij overwerk mild is.

Maar wat zegt Het Parool verder?

Zo op het oog lijkt deze beslissing van de regering overigens niet erg te kloppen met de nu al jarenlang gehoorde „strijdkreet”, dat de woningnood volksvijand nummer één is. Men moet zich echter van het effect van doorwerken op zaterdagmorgen gedurende enige maanden geen overdreven voorstelling maken. De woningnood in ons land is nog steeds zo omvangrijk, dat het „alle beetjes helpen” hierop nauwelijks van toepassing kan worden ge-

acht. De voorstanders van de belastingvrijstelling hebben daarvoor o.a. gepleit met de stelling, dat men deze zaak nu eens „groot” moest zien. Die uitlating maken wij graag tot de onze, maar dan niet in verband met „randwerk”, als de poging van de vorstscha-de nog een kleinigheid goed te maken, maar in de zin van een werkelijk grootse, werkelijk effectieve aanpak van de woningnood, waaraan het nu al acht-tien jaren lang ontbreekt.” (vet gedr., red.)

Bij het lezen van de laatste regel hebben we wel even de ogen uitgevreven. Schrijft dit een socialistisch blad? Dus toch niet het kabinet-De Quay alleen?

Kleine partij in de grote wereld

De hoofdredacteur van het Vrije Volk heeft zich in een hoofdartikel bezig gehouden met het boekje van dr. Bruins Slot „Kleine partij in grote wereld”. Waarom?

Omdat het ons voorkwam dat de antirevolutionaire leider heel bewust nieuwe vensters op de wereld voor zijn partij open stootte. In de overtuiging dat na de emancipatie van het protestants-christelijke volksdeel 'achter de kiezers' zijn partij zich opnieuw een inspirerend doel moet stellen.

De schrijver is echter kennelijk niet in staat om met dr. Bruins Slot door één van die vensters te kijken, want zegt hij:

Waar wij de schrijver telkens niet kunnen volgen is daar waar hij, sprekend over de taak en de opdracht van de christen in onze samenleving, met een sprong terecht komt bij de noodzaak voor de christenen politiek werkzaam te zijn in één partij. Deze vanzelfsprekendheid voor hem is voor ons een ongerijmdheid. Te meer waar dr. Bruins Slot zelf, zo sprekende, voorbeelden aanhaalt van de gevaren die aan zo'n confessioneel gebonden partij bestaan.

Met leedwezen constateert hij bij voorbeeld hoe ver de gedachten van de zending en van de antirevolutionaire partij uiteen zijn gaan lopen in het Nederlands-Indonesische drama. De zending vond veel meer gehoor bij christenen en niet-christenen in de Partij van de Arbeid. Omdat het politieke standpunt van de PvdA dichter stond bij wat de zending politiek noodzakelijk vond. Wat voor zin, wat voor betekenis heeft het dat het standpunt dat de christenen in de zending niet konden aanvaarden, in Nederland door een groep christenen in één politieke partij als christelijke politiek werd verdedigd.

Is het in de P.v.d.A. dan alles botertje tot de boom? Is de hoofdredacteur het laatst gehouden congres van zijn partij alweer vergeten?

Waarom een christelijke politieke partij? Ook voor die bovennationale taken? Het antwoord van dr. Bruins Slot is alleen te begrijpen als wij zijn telkens herhaalde liefde en bewondering voor Groen van Prinsterer op ons in laten werken. De woorden waarmee Groen de kiezers om stem vroeg: 'als staatsman niet, als evangeliebelijder' maakt dr. Bruins Slot tot de zijne. En daar ligt het misverstand.

Een misverstand? Mogen wij één van die vensters openen?

„Daarom, niemand beroeme zich op mensen; alles is immers het uwe: hetzij Paulus, Apólos of Céphas, hetzij wereld, leven of dood, hetzij heden of toekomst, het is alles het uwe; doch gij zijt van Christus en Christus is van God” (1 Cor. 3 vers 21-23).

De wereld balanceert

Tenslotte lezen wij in het orgaan van de Nederlandse Christelijke Plattelands Jongeren Bond de rede, die de heer G. H. Hoek, programmaleider van de N.C.R.V., op hun jaarvergadering hield. De heer Hoek zei o.a.:

Er wordt wel eens geschimpt op voor-oorlogse verenigingsactiviteiten, die te schematisch, te star, te intellectueel zijn geweest; die wel kennis brachten, maar de geest onberoerd lieten.

Ik wil niet ontkennen, dat sommige van die bezwaren een kern van waar-

heid hebben. Maar ook de activiteiten van de vroegere jeugdorganisaties moet men zien in het licht van hun tijd, toen niet alleen christelijke jongeren, maar ook socialistische, werden opgevoed in dogmatisch denken.

Slaat men, zo zou ik bescheiden willen vragen, nu wel niet eens teveel naar de andere kant door, en dreigt niet de principiële toerusting tot het leven met zijn geheel nieuwe facetten geheel te ontbreken of sterk in betekenis af te nemen?

Het is uitnemend, dat u in uw organisatie van chr. plattelandsjongeren belangstelling toont voor de grote problemen, die ons thans bezighouden bij de ontwikkeling van de Europese Gemeenschap.

Wie in een groot Amerikaans tijdschrift als Newsweek leest, dat men in de Verenigde Staten in het begin van de 70er jaren, dankzij de gemeenschappelijke markt voor Europa, een verhoging van de Europese economie verwacht tot het Amerikaanse peil, kan men zich daar van harte over verheugen.

Ik kan mij van harte voorstellen, dat ook de jongeren met spanning de ontwikkeling volgen van de Europese landbouwpolitiek en de betekenis daarvan voor Nederland.

Dat nationalistische tendenties, nu van Franse kant, de pas gevonden eenheid van het nieuwe Europa weer dreigen te verstoren, zal ons allen ter harte gaan. De nieuwe berichten duiden zelfs op een crisis. Hopelijk wordt die overwonnen.

Als het nu maar niet zo is, dat wij al deze ontwikkelingen volgen met geen ander uitzicht dan onze persoonlijke economische vooruitgang.

In de worsteling van onze tijd gaat het niet om één mens, om één volk, om één werelddeel, maar om de vraag of de leugengeest nieuwe kansen zal krijgen dan wel zal worden teruggedrongen.

Edison zei eens: „In de krant lees ik, hoe God de wereld regeert.”

Wie vandaag zijn krant leest of naar de radionieuwsdienst luistert, kan opmerken, hoe de wereld balanceert tussen grote mogelijkheden en totale vernietiging.

God geeft ons vandaag de dag, dank zij allerlei nieuwe vindingen van de menselijke geest, allerlei nieuwe kansen, vooral in technisch en economisch opzicht. De tractor kan méér dan de schop; de bestrijding van ongedierte en betere landbewerking met nieuwe hulpmiddelen legt een nieuwe wereld open.

Wie twintig jaar geleden zou hebben voorspeld, dat Nederland nog eens met aardgas uit eigen bodem een groot deel van zijn energievoorziening zou kunnen bevredigen, zou als een fantast zijn beschouwd.

Maar dat lot zou ook ten deel zijn gevallen aan de profeet, die in de geest Adenauer en De Gaulle in elkaars armen zou hebben voorzien, en Engeland op de stoep bij moeder Europa.

Wij zien dat alles — wij zien de verandering der tijden.

We zien ook, hoe tot in Sowjet-Rusland de idee veld schijnt te winnen, dat het profijtelijker is om zich bezig te houden met de werken des vredes dan naar het voorschrift van Marx en Lenin gewelddadig aan te sturen op een wereldrevolutie, door dez. zo nodig af te dwingen met atoomwapenen.

Maar wij zien óók het levensgrote gevaar van een China, dat met zijn miljoenenmassa's geen raad weet en tot wanhoopsgedaden zou kunnen komen. En wij zien in de adembemende wedloop van de tijd hoe de jonge volken, zonder kennis en ontwikkeling politieke rechten voor zich opeisen, waarvoor zij nog niet rijp zijn en door honger in de armen van het communisme kunnen worden gedreven, dat in het welvarende Westen geen kansen schijnt te hebben. Het stelt ons, oudere zowel als jongere generatie, voor de grootste opdrachten.

Daarom zei ook één van onze lijst-aanvoerders — mr. B. W. Biesheuvel — in ons laatst uitgezonden televisieprogramma: dat Antirevolutionaire politiek niet ophoudt bij onze landsgrenzen. En hiermede zijn wij het van harte eens!

Wees zuinig met Uw geld koop bij ..

WESTERVELD

Bovendien 3% korting door Uw kasbono

WESTERVELD

WINKELN DOOR GEHEEL AMSTERDAM

WOUDA ZADEN

ORANJEWOUD

Vraagt nieuwe prijscourant

TEL. 05130-2141 2 lijnen

1879

Overheid waakt over onze financiële belangen

Veertig jaar Verzekeringskamer

TOT de overheidsinstellingen, die weinig aan de weg timmeren en daardoor ook weinig bekendheid genieten, behoort de Verzekeringskamer. Niettemin heeft deze te Amsterdam gevestigde instelling een uiterst belangrijke functie ten opzichte van het financiële welzijn van ons land en volk. De Verzekeringskamer werd ingesteld bij de Wet op het Levensverzekeringbedrijf, die in december jl. veertig jaar bestond; zij begon haar werk in september 1923 en zal dus in september van dit jaar haar toezichthoudende functie op het levensverzekeringbedrijf veertig jaar hebben uitgeoefend.

De taak van de Verzekeringskamer omvat thans veel meer dan het toezicht op de levensverzekeringmaatschappijen, die in ons land werkzaam zijn. Zij is ook belast met het toezicht op de pensioen- en spaarfondsen, de begrafenisfondsen, de spaarkassen, de bouwkassen en de bemiddelende organen. En wanneer het toezicht op het schadeverzekeringbedrijf een feit wordt, zal ook dat toezicht behoren tot de werkzaamheden van de Verzekeringskamer. Reeds nu kan gezegd worden dat het wakend oog van de Verzekeringskamer over de financiële belangen van vrijwel ons hele volk gaat, want er zullen niet veel mensen in ons land zijn, die niet op de een of andere manier belang hebben bij de soliditeit van de instellingen, waarover de Verzekeringskamer waakt. Wanneer ook de schadeverzekeringmaatschappijen aan haar toezicht zijn onderworpen, zal dat in nog veel sterkere mate het geval zijn.

Vrijheid en openbaarheid

VOOR zover de Verzekeringskamer bekendheid geniet, komt dat hoofdzakelijk door haar taak ten opzichte van het levensverzekeringbedrijf. De wenselijkheid van toezicht op deze bedrijfstak heeft tot haar oprichting geleid en ook haar naam wijst in deze richting. De Wet op het Levensverzekeringbedrijf, waarin dit toezicht is geregeld, bedoelt niet de levensverzekeringmaatschappijen door de Verzekeringskamer aan banden te laten leggen. De wet is gebaseerd op een stelsel van vrijheid en openbaarheid. Vrijheid van beleid hebben de maatschappijen ten aanzien van het vaststellen van hun tarieven en voorwaarden, het kiezen van hun beleggingen, het beoordelen van risico's. Daar staat tegenover dat zij verplicht zijn tot openbaarheid, d.w.z. dat zij in een voorgeschreven vorm jaarlijks al die gegevens moeten publiceren, die het de Verzekeringskamer en allen die er belangstelling voor hebben mogelijk maken zich een oordeel te vormen over de gang van zaken en over de soliditeit van de maatschappij. De Verzekeringskamer verzamelt en analyseert al deze gegevens en brengt er verslag over uit aan H.M. de Koningin, een verslag dat ook gepubliceerd wordt en dat een omvangrijk en gedegen rapport is.

Zijn de levensverzekeringmaatschappijen dus verplicht jaarlijks een groot aantal gegevens aan de Verzekeringskamer voor te leggen, deze heeft ook de bevoegdheid zelf inzage van de boeken van de maatschappijen te nemen. Zij is zelfs verplicht tenminste eenmaal in de tien jaar bij elke levensverzekeringmaatschappij een diepgaande controle in te stellen. Zij beschikt daartoe over een staf van deskundigen, zoals actuarissen en accountants. Verder heeft de Verzekeringskamer de bevoegdheid om, wanneer zij daartoe aanleiding ziet, een advies aan een maatschappij te geven inzake het te voeren beleid. Wordt zo'n advies niet opgevolgd, dan kan de Verzekeringskamer tot publicatie er van overgaan.

Het is duidelijk, dat een levensverzekeringmaatschappij het niet gaarne zover zal laten komen en dat het systeem van toezicht, zoals het in de wet is neergelegd, een sterke preventieve werking heeft. In de veertig jaren, die sinds het instellen van de Verzekeringskamer zijn verlopen, werd slechts één advies uitgebracht, waarbij het tot publicatie kwam.

f 3.500,— per hoofd!

HET verslag, dat de Verzekeringskamer elk jaar uitbrengt over het levensverzekeringbedrijf, vormt een interessante documentatie over de wijze, waarop de belangen worden behartigd van de vele duizenden uit alle lagen van onze bevolking, die hun financiële zekerheid voor de toekomst aan levensverzekeringmaatschappijen hebben toevertrouwd. Het samenstellen van dit verslag is een omvangrijk werk, waardoor het pas geruime tijd na afloop van het jaar waarop het betrekking heeft, kan verschijnen. Onlangs werd het verslag over 1961 gepubliceerd, waaruit blijkt dat er in dat jaar niet minder dan 60 Nederlandse en 7 buitenlandse maatschappijen in ons land werkzaam waren.

De omvang van de portefeuille der Nederlandse maatschappijen is in de loop der jaren enorm gegroeid. Het totale verzekerde bedrag was eind 1961 niet minder dan ruim 43 miljard gulden en gezien de groei van de laatste jaren zal het op het ogenblik hard op weg zijn naar de 50 miljard. Dat verzekerde bedrag was verdeeld over 25½ miljoen polissen; dat zijn dus uitsluitend polissen van levensverzekering, waarnaast er ook nog vele miljoenen polissen van

brand-, w.a., glas- en allerlei andere soorten schadeverzekering zijn.

Een klein deel van de genoemde cijfers heeft betrekking op het bedrijf dat sommige levensverzekeringmaatschappijen in het buitenland uitoefenen. Trekt men dat af, dan houdt men voor Nederland nog altijd over 2110 polissen op elke duizend Nederlanders (gemiddeld meer dan twee per hoofd dus) en een gemiddeld verzekerde bedrag per hoofd van de bevolking van f 3.489,—, een gemiddelde, dat elk jaar met enkele honderden guldens omhoog gaat.

Vraag naar risicodekking

HOE groot de vraag naar risicodekking in ons land is, blijkt wel uit het feit, dat er in 1961 voor bijna 7 miljard aan nieuwe levensverzekeringen werd gesloten en dat gemiddeld elke nieuwe verzekering ruim f 9.500,— groot was, althans voor zover het betreft de verzekeringen, die een uitkering-ineens van meer dan f 1.000,— (kapitaalverzekering) of periodieke uitkeringen (renteverzekering) garanderen. In de sector van de volksverzekering, waartoe in hoofdzaak de begrafenisverzekeringen behoren, zijn de verzekerde bedragen veel lager. Daar was het gemiddelde f 391,—.

Miliard per jaar

VOOR deze financiële zekerheid, die gericht kan zijn op verzorging van het gezin voor het geval het gezinshoofd vroegtijdig overlijdt of op verzorging van de oudedag, vaak ook in een gecombineerde verzekeringsvorm op beide, betaalde het Nederlandse publiek in 1961 een bedrag gelijk aan 3% van het nationale inkomen, ruim een miljard gulden. Omdat met de meeste polissen van levensverzekering niet alleen beoogd wordt risico te dekken, maar ook te sparen voor de toekomst, zijn de meeste premies ook te splitsen in een risicopremie en een spaarpremie. Doordat deze spaarpremies op lange termijn belegd moeten worden, heeft het levensverzekeringbedrijf naast zijn functie van risicodragers en spaarinstelling nog een andere functie, nl. die van belegger.

Economisch belang

DIT samenspel van risicodekken, sparen en beleggen leidt er toe, dat de 3% die van het nationale inkomen wordt afgezonderd, niet alleen het bedrag is waarmee talloze mensen zich financiële zekerheid verschaffen, maar tevens een bijdrage vormt aan het in stand houden en versterken van onze nationale economie. De belegging van de premiegelden geschiedt nl. zodanig dat zij voor de samenleving in haar geheel van nut is.

De Verzekeringskamer constateert, dat eind 1961 de totale beleggingen van de gezamenlijke levensverzekeringmaatschappijen een balanswaarde van 9,7 miljard gulden hadden. Bijna de helft daarvan, 4,6 miljard gulden, stond uit in de vorm van onderhandse leningen, voor een belangrijk deel verstrekt aan overheid en bedrijfsleven. Voor zover het kredietverstrekingen aan de overheid betreft, kan gezegd worden dat het overgrote deel ervan bestemd is voor woningbouw, wegeaanleg, bruggenbouw, enz. Woningbouw wordt via de beleggingen van het levensverzekeringbedrijf ook bevorderd door dat de maatschappijen zelf laten bouwen en door het verstreken van hypotheek, ook een van de belangrijke beleggingsvormen van het bedrijf. Eind 1961, aldus het verslag van de Verzekeringskamer, had de hypotheekverstrekking een omvang van bijna 2,2 miljard gulden, dat was 22½% van het totaal van alle beleggingen van het levensverzekeringbedrijf.

Nog grotere omvang heeft de financiering van handel, industrie, nijverheid en andere takken van het bedrijfsleven. Het levensverzekeringbedrijf is zich pas na 1945 met deze financiering gaan bezighouden. Het heeft toen zijn beleggingsbeleid aangepast bij de dringende noodzaak het bedrijfsleven weer op de been te brengen en tot uitbreiding in staat te stellen, in het belang van de werkgelegenheid en de industrialisatie. Sindsdien hebben de investeringen in het bedrijfsleven grote omvang aangenomen; eind 1961 was al bijna een kwart van het totale belegde bedrag in het bedrijfsleven gestoken.

Toezicht belangrijk

UIT de veelzijdige functie, die het levensverzekeringbedrijf heeft en uit de grote vlucht die het vooral na de oorlog heeft genomen, kan de conclusie worden getrokken dat onze hele samenleving belang heeft bij een goed functioneren van dit bedrijf en bij de soliditeit van de maatschappijen, die dit bedrijf uitoefenen. Dit geldt ook voor de pensioenfondsen en de andere instellingen, die aan het toezicht van de Verzekeringskamer zijn onderworpen. Dat de overheid met behulp van deze nuttige en bewaamde instelling een wakend oog houdt, is dan ook een belangrijk aspect van de financiële zekerheid die het publiek zich in verband met de risico's van het leven wil verschaffen.

Constructiewerkplaats
en machinefabriek

BAILEY

Nieuw-Lekkerland - Telefoon 436

- Staalconstructies voor gebouwen e.d.
- Alle soorten kranen

Sleepdienst „Broedertrouw” n.v.

v/h Fa. C. DEN BOER & ZONEN
CORR. ADRES: MAASPLEIN 9 - ZWIJNDRECHT
Telefoonnummers 01850-26166-26167 (2 lijnen)

Alle transporten te water

FIRMA W. ROEST

Scheepsblokmakerij - Houtdraaijerij

Tiendweg 1 - Telefoon 01895 - 2970
KRIMPEN a/d LEK

FIRMA DE REK EN HORSMAN

Fabriek van scheepslieren

Dorpsstraat 102 - telefoon 01894-218 -
OUDERKERK AAN DE IJSEL

OCEAN N.V. - DIEREN

Lagestraat 26, telefoon 08330-4383

Patent Ocean keerkleppen, afsluiters en vacuümstops, Aarzener blowers, gasmeters, exhausters, tandwielen, dikvloestofpompen, schroefverdichters en Nm3 transformatoren.

Groenevelt's zuigercompressoren

n.v. scheepsbouwverf v.h.

FIRMA A. LANSER

Sliedrecht - Holland

Scheepswerf en Gashouderbouw

v/h JONKER & STANS N.V.

HENDRIK IDO AMBACHT

Werk voor de bouw en reparatie van alle typen schepen.
Telefoon H.I. Ambacht (0 1853) 2841

N.V. GERFA Gereedschapfabriek

Zwolseweg 480 - APELDOORN - Telefoon 06762-241

Gereedschappen voor de metaalindustrie

DAMCO

Scheepvaart Maatschappij N.V.

WESTPLEIN 2 - ROTTERDAM

N.V. Scheepswerf G. BIJLSMA en ZN.

WARTENA

Nieuwbouw van alle soorten schepen.
Telefoon 05105 - 271.

NIEUWE LIEREN, STOOM- EN ELEKTRISCH - NIEUW IJZER, ZOALS PLATEN, HOEK- EN BALKIJZER

STOLK'S

Handelsonderneming N.V.

Kantoor: Veersedijk 233 - Hendrik Ido Ambacht
Telefoon 01850 - 28000 - 28886

FA J. A. VISSCHER & ZN

SLUISSTRAAT 127 - TELEFOON 05208 - 259 - 546
Zwartsluis

Directieboten-Sleepvletten-Dekschuiten

Fa. H. van Triest & Zn.

Groothandel
in fourages

DWINGELO
Tel. 0 5219 - 1270 b.g.g. 1316

EEN KRACHTIGE SCHAKEL BIJ DE IN-
EN VERKOOP VAN UW RUWVOEDERS

Vraagt uw bakker naar

**TARVO-
BROOD**

Uw bakker
Uw dokter

**GEEF
DIT BLAD
DOOR**

Onderweg

DE papierlawine kan komen. Zij zal dan ook wel komen. We zijn ervoor klaar. Daarvoor hebben pers, radio en televisie gezorgd. Ze hebben ons trouw op de hoogte gehouden van de voorbereidingen die in de politieke partijen getroffen zijn voor de komende verkiezingsstrijd. Bovendien zijn er al tal van politieke uitzendingen gehouden die hun uiteindelijke spits hadden in de grote slag van mei aanstaande.

We hebben kennis genomen van de samenstelling der kandidatenlijsten. Oude namen zijn er al of niet met onze instemming uit verdwenen, nieuwe zijn ervoor — eveneens al of niet tot ons genoeg — in de plaats gekomen. De verkiezingsprogramma's beginnen los te komen en hier en daar doen partijen al een schuchtere of gewiekste poging om een verkiezingskreet te slaken. Voor we het weten, zit de brievenbus alweer vol.

Dit alles behoort bij de democratie. Omdat de demos nu eenmaal geholpen moet worden bij het kraken. Er moet aan meningsvorming worden gedaan en er moeten stemmen gekweekt worden. Iedere partij heeft daar veel voor over. Te veel soms. En op dat teveel moeten we in de komende tijd vooral letten. Niet alleen bij de andere partijen, maar ook bij onszelf.

Er zijn partijen, die bijzonder behendig zijn in het gladstrijken van de plooiën, die in de loop der laatste jaren in het beleid zijn gevallen. Deze kunnen nu immers nadelig worden. Daarom moeten we weg en dienen ze plaats te maken voor een geraffineerde make-up die zo dik is dat het gelaat er onnatuurlijk van wordt.

Er zijn er ook, die op een andere manier vergeetachtig worden. Dat zijn die partijen, die in deze tijd zich met geen mogelijkheid kunnen herinneren dat zij als regeringspartij de grondleggers zijn geweest van stukken beleid waartegen ze zich nu als kampvechters opwerpen.

Zulke dingen snijden diep in ons nationale vlees. Zij maken de verkiezingsstrijd nogal onsympathiek en bedriegelijk en wekken terecht afkeer van de politiek.

Wij zullen daaraan moeten denken, wanneer wij op pad zullen gaan om de stembusoorlog te voeren. Ook onze partij heeft haar verkiezingsprogramma gereed. De kandidatenlijst is aan partij en volk bekend gemaakt. En de strijd begint.

Hoe zullen we dat nu doen? Opzettelijk vergeten, dat de huidige dag een bijzonder problematische is?

Opzettelijk verwijzen dat vele vraagstukken verschillend worden beantwoord, ook in onze partij? Het zal weinig baten. Het zou ook niet getuigen van leijde, noch voor de zaak die ons samenbracht in een partij noch voor de partij die deze zaak dienen wil. Goedkope leuzen zijn onwaarsachtig, een geleende profetenmantel is huichelachtig.

Slechts twee dingen kunnen samenbinden wat we hebben en werven wat we tegenkomen: een in het geloof verankerde visie op de staatkunde en een vastberadenheid om de problemen van onze tijd vertrouwend aan te vatten — in de wetenschap dat zo God het (staats)huis niet bouwt, de arbeiders tevergeefs zwoegen. In de blijde zekerheid ook, dat de God en Vader van onze Here Jezus Christus ons door zijn Geest zal aangorden om de tekenen van Christus' Koninkrijk op te richten in het staatkundige leven van de moderne tijd.

Misschien zijn dat toch alleen maar kreten, althans in de ogen van velen. Maar ik dacht dat het voor degene die gelooft een aansporing is om naar Gods wegen te vragen. Ik dacht dat het tegelijk een waarschuwing inhield tegen exclusivisme; want tenslotte zal het niet door (onze) kracht of (ons) geweld maar door de Geest geschieden.

In deze tijd van verkiezingspropaganda betekent een dergelijke achtergrond voorlopig drie dingen:

ten eerste dat we niet zullen beloven, ijzer met handen te breken — omdat we dat niet kunnen;

ten tweede dat we niet door stunts de aandacht op ons zullen vestigen — omdat dat niet in overeenstemming is met de heiligheid van onze taak;

ten derde dat we niet zullen doorslaan naar een nietsontziende jacht op de helft plus een, alsof slechts daardoor de natie gered zou zijn.

Op elk van deze elementen zou ik graag nog willen terugkomen, omdat ze zowel in het leven van onze Heiland als in dat van zijn volgelingen steeds weer de kernen zijn geweest van de strijd tegen de Vorst der Duisternis.

Wij mogen op pad gaan om de verkiezingsstrijd te voeren — niet om als partij te leven van het foute in onze medelandgenoten, doch om als volk te leven van het goede van Gods Woord.

Leiden.

ds. A. J. Kret.

de tegenstand gebroken

door Foka van Loon

(7)

„'n Aardig kind", is zijn eerste indruk. Die dochter lijkt ook wel een prettig iemand, maar ze mist het stralendlevenslustige van haar moeders dienstmaagd.

Als Gees de koffie heeft ingeschonken en rondgedeeld, verdwijnt ze naar de opkamer om even later terug te komen met een witkartonnen doosje. Terwijl ze het open maakt zegt ze glunderend, „Ik trakteer vanavond, want ik ben jarig vandaag!", en dan spontaan tot Cor: „Wat nou een geluk, dat ik er een te veel genomen heb, anders had ik natuurlijk van elk eerst een stukje af moeten bijten!"

Met een uitroep, die zowel afkeuring als verrassing inhoudt, komen ze allemaal in de benen.

„Foei toch, wat ben jij een stiekemer!" roept de boerin verwijtend uit. „Kon je dat nou niet eerder vertellen?"

„Ja, want nou heb ik, verdraaid, niet eens een cadeautje voor je!" zegt de boer, treurig op zijn neus kijkend.

Alsof hij wel eens ooit in zijn leven zelf een verjaarsgeschenk voor vrouw en dochter had gekocht. Ze mogen al blij zijn als hij op zo'n heuglijke dag hun een geldwaardig papertje in de handen stopt met een: „Koop je daar maar een aardigheidje voor!"

Gees wordt nu om strijd gefeliciteerd. Van Diena krijgt ze een zoen, een artikel, waar men in de landspalen van Drente overigens spaarzaam mee omgaat, behalve dan bij de vrijage.

Als ze allemaal tot rust zijn gekomen en hun stoel weer hebben opgezocht, schommelt de boerin naar het kabinet. Onder een stapel lakens haalt ze een klein, vierkant doosje vandaan. Zo blij als een kind komt ze er mee aandragen.

„Wat nou een geluk, dat ik verleden week naar de stad geweest ben. Ik zag toen ergens een mooie broche liggen. Ik dacht, onze Diena is gauw jarig, ik kom hier niet zo vaak, ik ga alvast maar wat kopen en kijk eens aan, daar komt het al van pas!"

Met in iedere plooi van haar gezicht een lach, overhandigt ze Gees een doosje, dat aan de bovenkant met een kinderlijk plakplaatje is versierd. Gees neemt het dekseltje er af en zie daar: op een bedje van rose watten rust een enorme zilveren broche.

„Om op te schieten!" naar het vernietigend oordeel van Cor, die zich mede in de kring van haastig toegeschoten bewonderaars heeft geschaard.

„Wat eer bakkeest!" denkt Albert. „Dat is nog eens een speldje!" zo uit de veinsard zich hardop.

Diena pocht niet hard. Net wat voor moeder, om zo'n machtig plakkaat mooi te vinden.

Alleen de boer zwaait zijn vrouw veel lof toe voor haar smaakvolle keuze: „Dat is nou eens een speldje, waar je de bril niet bij op hoeft te zetten als je het zien wilt" en dan plagent: „Tjonge vrouw, je hebt nog al in de bus geblazen. Je kon wel veel op hebben met onze Gees."

Dit maakt de maat van zelfbeheersing vol bij Gees.

Eerst loopt er een nerveuze trekking over haar gezicht, dan komen de tranen voor de dag. Als kralen, die losgeraakt zijn, biggelen ze één voor één over haar blozende wangen.

„Wat zullen we nou eten? Krijg je last van het water?" roept de boer uit.

Overgevoeligheid is niet een van zijn ondeugden.

„Ik kan 't echt niet helpen!" huillacht Gees. „'t Komt misschien, omdat ik bij mijn weten nog nooit zo verwend ben op mijn verjaardag. Bij oom en tante deden ze er niet aan!"

„Wat waren dat toch voor rare stijve oude lui!" meent de boerin.

„Ja, maar overigens waren ze best voor mij!" verdedigt Gees haar overleden familieleden. De anderen kunnen een sarcastische glimlach geen van allen onderdrukken.

„Dus, ze sloegen je niet of zo? Nou, dat was al heel wat waard" hoort Albert, die menig klokje heeft horen luiden in het dorp over de wijze, waarop „Jan en Jantien" hun pleegouderschap verwezenlijkten.

„Gees denkt: van de doden niets dan goed! En ze heeft eensdeels gelijk!" zegt Stapelkamp en Gees krijgt ter begeging weer een stevige klap op haar schouder te incasseren.

„Schei uit!" weert ze af. „Die blauwe plek van de laatste keer begint net zo'n beetje te verkleuren. Ik wed, dat ik er nu weer een nieuwe bij heb."

„Arm schaaft! Wat tempteren ze je hier toch. Als ik je was, liep ik weg!" Even laat Albert zijn hand over de koperkleurige haartool van het meisje glijden.

„Ik meende dat jij geen rood mocht lijden!" laat de boer zich ontvallen. Hij loopt nu eenmaal niet over van tact.

„Vader toch!" bestraffen de boerin en de dochter hem om 't hardst. Diena is heel bleek geworden, maar dat merkt niemand.

Albert en Gees slaan beide rood uit. De knecht omdat hij zich betrapt waant op iets. wat hij zich zelf nog nauwelijks wil bekennen; het meisje voelt zich het mikpunt van deze ruwe scherts. Cor redt evenwel op meesterlijke wijze de situatie. Hij wendt zich tot de boer.

„Als ik die hond van je bekijk, dan zou ik er haast een eed op durven doen, dat het dier van ons thuis was. Twee druppels water! Hoe oud is deze?"

„Vier jaar!"

Zo krijgt het gesprek een ongevaarlijker wending en de avond verloopt verder zonder pijnlijke intermezzo's. Maar de volgende morgen, als ze elkaar net bij de varkenshokken tegen 't lijf lopen, trekt Albert Gees mee om een hoekje, waar ze aan 't oog van anderen onttrokken zijn. Met een verhoogde kleur grabbelt hij in het zakje van 't vest, dat hij onder zijn blauwe kiel draagt en drukt haar dan, schichtig om zich heen ziende, een smal langwerpige pakje in de hand.

„Wat is dat? Wat moet ik daar mee?" stottert Gees, met vrouwelijke intuïtie wel iets vermoedend.

„Maak eens los! Voor je verjaardag!" zegt Albert schut-terig lachend.

Gees wikkelt het papier af. Op een blauw fluweelovertrokken cartonnetje glanst een fijn strengetje parels, niet van de goedkoopste soort.

„O, wat mooi! Wat ben ik daar blij mee! Wat zijn jullie toch allemaal aardig voor mij! Waarom toch?"

Gees is één van die zedzaam onbaatzuchtige exemplaren van het menselijk geslacht die nooit de oorzaak van haar geworden attenties in zichzelf zoekt. Het komt niet bij haar op, zich zelf zoveel onweerstaanbaarheid toe te schrijven, dat haar omgeving wel van haar moet houden.

Albert verklaart het haar echter wel in die zin.

„Wij hebben geen van allen een hekel aan jou. Daar zal het wel aan liggen!"

Met ogen, zo zacht als fluweel strelen zijn blikken haar gezicht en stevig kordaat figuur. Ze blijven rusten op haar roestrode haardos met meer dan gewone aandacht en niet met dezelfde tegenzin als anders, want Cor, zijn nieuwe vriend, zei gisteravond bij het afscheid tegen hem:

„Wat heeft die Gees een prachtig haar, zeg! Een pittig meisje lijkt het me ook."

Op dat zelfde moment schoot de jalouzie als een wonderboom in Albert omhoog en wist hij ineens heel zeker, dat hij 't nooit en te nimmer zou dulden, dat een ander Gees voor zijn neus zou weggapen. En daar heeft Gees ook haar parelsnoer aan te danken. Bij het krieken van de morgen, toen hij met de oude Bruin naar de smid moest heeft hij vrouw Schalen, die de winkel in aardewerk, galanterieën en aanverwante artikelen drijft, al uit haar bed geklopt, om deze koop te sluiten. En nu hij ziet, hoe gelukkig Gees met zo'n kleinigheid is, wordt het hem hoe langer hoe warmer om het hart. Waarom zou hij geen spijkers met koppen slaan? Zonder aarzelen trekt hij het meisje in zijn armen en hij fluistert: „Gees, ik hou zoveel van jou! Jij ook van mij?"

Gees antwoordt niet direct. Alleen tasten haar ogen zijn gezicht af en ze herhaalt in ernst, wat de baas gister als een grapje bedoelde: „Ik dacht, dat jij geen rood mocht lijden!"

„Mag ik eigenlijk ook niet!" bekennt Albert eerlijk. „Maar ik mag jou wel lijden! Dat haar neem ik op de koop toe!"

Ze gelooft hem, omdat ze hem meer adeldom van karakter toedicht dan hij in werkelijkheid bezit.

HOOFDSTUK VI

„Grote griezels, wat een bedrukt gezicht. Je kon wel op weg naar een begrafenis wezen! Wat is er eigenlijk aan de hand?"

Gees richt deze belangstellende vraag tot Haverman, de arbeider. Hij ziet er inderdaad weinig opgewekt uit. Zijn stoffig-bezweet gezicht is als met zorg overtogen. Zijn onderlip laat hij zakken als een kleine jongen, die bang is te laat op school te zullen komen. Met een rode zakdoek, die zijn properheid alweer verloren heeft, wist hij zich het natte voorhoofd af en ontvoutte intussen Gees de reden van zijn zichtbare kommer, hij onthoudt zich daarbij van alle overdrijving.

„Ja, zie, ik zit om de waarheid te zeggen wel wat in de piepzak. Ik weet niet of je het weet maar er is bij ons weer wat jongs op komst. We verwachten 't elke dag. En nou had het er vanmorgen alles van dat het gebeuren zou. Ik wou de dokter al waarschuwen, maar Jenne wou het niet hebben. Als ik die man z'n neus maar zie, krijg ik zo'n last van zenuwen, dat alles weer over gaat, beweerde ze. Nou ja, toen heb ik er maar niets meer van gezegd, want wat mijn vrouw in haar hoofd heeft, dat heeft ze niet op een andere plaats, maar gerust ben ik niet!"

Gees heeft een moederlijke lach voor het nerveuze man- netje en een goede raad:

„Die mannen! Wat zijn het toch onnozele kinderen af en toe", zegt ze hoofdschuddend. „Ze kunnen nooit zelf eens wat bedenken! Een ander moet ze alles voorkauwen! En waarom deed je niet eerder je mond los? Want, kijk eens, dat kan toch best! Albert zit nou op de wagen maar dat kun jij toch beter doen? Dan kun je iedere keer als je een voer hooi weg brengt, even bij je vrouw kijken!"

„He ja! Dat is een goed idee, nee maar, dat is een oplossing."

Haverman wordt er totaal door opgemonterd en krijgt ineens een heel ander gezicht. Hij begint spraakzaam te worden en brengt een verhaal naar voren van de hachelijke situatie bij hem thuis, terwijl zij naast elkaar voortgaan en het hooi tot oppers bijeen harken.

„Ja, en weet je wat ook nog zo vervelend was? Onze Berend was dan toch wel zo allerakeligst druk vanmorgen. Er was was geen huis met hem te houden. Hij had nergens aardigheid aan, behalve aan katekwaad. Mijn vrouw was al vroeg over de vloer, omdat ze 't in bed niet langer harden kon. Wel deed ze alles zo stil mogelijk, maar natuurlijk hoorde die kleine aap haar direct en liet zich ook uit bed rollen. Toen had je meteen de poppen aan het dansen. Het is altijd een handjegauw, maar vanmorgen was het gewoon bar. Mijn vrouw was nog niet goed en wel achter om wat water te halen, of hij had al vier eieren, die in een schaalte op tafel stonden tot moes geknepen. En dat was nog het ergste niet, maar hij zat zelf onder de gele dooier. Wassen wou hij niet, schreeuwen geen gebrek. Even later, na dat tumult, zit hij al weer onder de tafel met een sok, die mijn vrouw voor mij aan het breien is, pennen er uit en het garen hopeloos in de was. Ik was in het schuurtje aan 't houthakken, wij hebben geen gas zie je; ik dacht, dan kunnen ze vandaag voort. Toen ik later in de keuken zat om 'n stukje te eten, gaat hij naar buiten. Ik zeg tegen de vrouw, stil laten begaan, mooi rustig. Jawel, toen ik buiten kwam, stonden mijn klompen vol stroop. Hoe hij die zo gauw te pakken gekregen heeft, mag Joost weten. En zo was er het een na het ander. Och, anders kon Jenne daar wel tegen en hebben we er samen vaak de grootste schik om, maar vanmorgen was het haar allemaal te veel!"

Weer moet Gees het jonge, maar wijze hoofd schudder over de geringe vindingrijkheid van de man.

„En het is natuurlijk niet bij je opgekomen, dat je hem best mee kon nemen naar het land, of dat vrouw Stapelkamp of Diena met alle genoeg op hem willen passen!"

Haverman glimt van genoeg, dat hij voor deze domheid niet alleen aanspreekelijk gesteld mag worden. „Daar heeft Jenne net zo min aan gedacht als ik, anders had ze het wel gezegd."

„Jenne had wel wat anders om over te praktiseren", zegt Gees, zich onmiddellijk solidair verklarend met haar in nood verkerende zuster. Dan schokt en schommelt Albert met zijn lege wagen aan over het oneffen land. Gees 'n haar ijver om Haverman zo gauw mogelijk te krijgen waar hij volgens haar hoort, gaat hem al vast tegemoet en loopt naast de hotsende kar mee terug.

„We moeten pootaan doen met dit voer, want Haverman moet nodig naar huis toe om te zien hoe het daar is. Zijn vrouw verwacht een baby!"

Er is geen zweem van valse schaamte bij haar te bekennen en de ogen waarmee ze naar hem opkijkt zijn zonder enige bevangingheid. Ook Albert ontvangt deze mededeling op een wijze, die haar maakt tot wat ze ook werkelijk is: de gewoonste zaak ter wereld.

(Wordt vervolgd)

TALMA

Het is nu een halve eeuw geleden, dat de invaliditeits- en ouderdomswet van minister Talma in de Tweede Kamer werd aangenomen. Met 54 tegen 35 stemmen. Het was een zuivere stemming rechts tegen links.

Alle socialisten en alle liberalen stemden tegen.

In broederlijke eensgezindheid.

Het mocht hun niet baten. De grondslag voor de sociale verzekering in Nederland was gelegd, ondanks de linkerzijde.

Voordat het wetsontwerp was aangenomen, had de minister een amendement Duys overgenomen. Dat hield in, dat de 70-jarigen een half jaar nadat de wet in het staatsblad was gekomen, hun eerste pensioen zouden ontvangen. De liberalen, bij monde van de heer Borgesius, namen het de minister zeer kwalijk.

Bij de eindstemming heeft dr. Nolens de minister hulde gebracht voor zijn werkkraft en deskundigheid. En ook de socialist Duys sprak in dezelfde geest, al was zijn fractie tegen het ontwerp. De liberalen zwenen en kregen deswege een reprimande van het Handelsblad.

In 1913 viel het kabinet-Heemskerck en werd gevolgd door het extra-parlementaire, uit liberalen gevormde kabinet Cort van der Linden. Dat ministerie heeft de wetten van Talma jaren laten liggen en niets gedaan, om ze in te voeren. De arbeiders bleven dus nog vele jaren van allerlei rechten, die deze wet hun waarborgde, verstoken. Eerst na de eerste wereldoorlog heeft minister Aalberse er voor gezorgd, dat het werk van Talma ook werkelijk werd uitgevoerd. Maar Talma heeft dat niet meer beleefd. Zijn krachten waren verteerd en drie jaar na de aanneming van zijn grote wet overleed hij, in 1916, nog maar 52 jaar oud. (In 1901 was Talma in een zware verkiezingsstrijd voor het eerst naar de Tweede Kamer afgevaardigd door het district Tietjerksteradeel. De A.R. partij in Friesland hoopt daarom in dit jaar, een halve eeuw na de aanneming van de invaliditeitswet, in Bergum de hoofdplaats van het oude Kamerdistrict, een monument op te richten ter nagedachtenis van Talma.)

FA. DE GEUS & VAN DER HOEVEN

's-Gravenmoer - Julianalaan 18
Telefoon 0 1623 - 2507

Fabricage en import van korsetfournituren, broderie, garens etc. etc.

ZAKKEN

Voor alle verpakkingsdoeleinden
T. SPAAN
v. Berckenrodestraat 15, Rotterdam-W.
Tel. 0 10 - 6 91 95. Telegr.: TESP.A.
N.V. G. HAAK
v. Berckenrodestraat 15, Rotterdam-W.
Tel. 0 10 - 6 91 95. Postbus 6043.
Telegr.: HABAG.
Import - Export

HET Engelse woord **common** betekent **gemeenschappelijk**, maar het kan ook vertaald worden met **ordinair**. Voordat Frankrijk Engeland tegenviel bij de poort van de E.E.G. (in het Engels de **Common Market**) ging de volgende anecdoten door Londen: Twee vriendinnen winkelen in Regentstreet, vergeleken prijzen en overzagen hun kleedgeld. Plotseling zei een van haar: „Zeg, heb je gehoord dat de regering ernstig denkt over aansluiting bij de Common Market? Vind je dat niet heel erg?” „Ja”, zei de andere vriendin, „ik vind dat heel erg en het is ook erg. Maar als we het doen, zie je, dan... dan is die „market” tenminste „less common” (minder ordinaar).”

Misschien had u dit grapje niet verwacht van ondergetekende, die zijn voorliefde voor Engeland nooit onder stoelen of banken heeft gestoken. Ach, misschien getuigt het publiceren van het mopje wel van die voorliefde! Op Generaal De Gaulle weet ik eerlijk gezegd niet zo'n goed grapje en dat pleit niet voor Monsieur le President.

Dezer dagen was ik weer eens in Londen, dat — ik kan het niet helpen — volkomen sneeuwvrij was. Het was er lente, vele heren liepen zonder jas. De televisie van zaterdagavond is mijn getuige. Geen sneeuw, wat een heerlijkheid! Ik ben nog te veel continent-mens om me daarover op te winden, al leerde ik reeds lang op z'n Brits converseren.

„No snow”, merkte ik op, toen ik een van mijn vrienden trof. Men wil zich uiten, nietwaar?

„No, why?” zei mijn vriend. En dat begreep ik. Waarom zou je opmerken, dat er geen sneeuw is ALS er geen sneeuw is en waarom zou er sneeuw zijn, als de sneeuw gesmolten is?

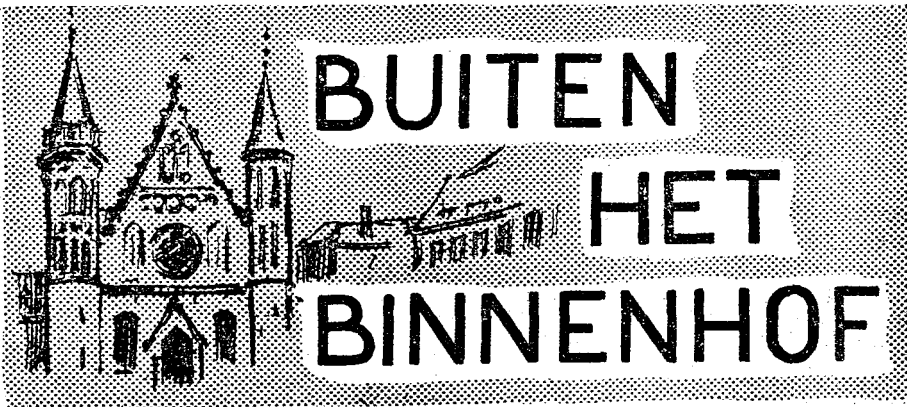
Ik begon over de E.E.G. en de mislukte besprekingen in Brussel. „It is a pity”, vond hij, voor welke uitdrukking wij een nog kortere commentaar hebben: „jammer”.

In de loop van de dag kocht ik een aflevering van het beroemde weekblad PUNCH, waarin ik altijd weer geniet van de Britse humor, welke zich zo vaak uit in wat „understatement” genoemd wordt, het expressielijk beneden de ware maat blijven wat deugden betreft.

Punch is meer dan een weekblad, het is een instelling, die al van 1841 dateert. Op pagina 313 van het nummer van 27 februari heeft een van de sportprentjestekenaars „het weer eens goed gezegd”. „A bas les français”, heet het ditmaal. „Weg met de Fransen”. Want die hebben, wat de E.E.G. betreft, het gedaan.

Het eerste plaatje toont een Brit en een Britse, die hem stevig vasthoudt. Want onze Engelsman leunt gevaarlijk voorover van een witte rots en schreeuwt over Het Kanaal (dat nog altijd aan die kant The British Channel heet) verwensingen naar Frankrijk. Wat hij zegt is niet duidelijk. Het volgende prentje vertoont een Frans restaurant, dat de verleidelijke naam „Les Gourmets” draagt. „De smulpapen”. Een voorbijganger bedreigt met zijn vuist zijn landgenoten, die zich, zonder zich blijkbaar aan de narrigheid van Frankrijk te storen, te goed doen. Een echtpaar wiens huisje „Chez nous” heet heeft zijn villaatje met zandzakken versterkt. Je kunt nooit weten! Een ander plaatje doet een triumerende bioscoopexploitant zien, die een film van Brigitte Bardot heeft verbannen en vervangen door een, die „Old Mother Riley” heet en heel iets anders bedoelt dan de Bardot-rolprent.

Op het op een na het laatste spottekeningetje zien we een juichende t.v.-kijkster, die opspringt bij de woorden „Maigret Fin”, „het einde van Maigret”. Tenslotte staat

er een doortastende Brit, die zo juist op een muur, (die alleen toegang geeft voor „Heren”), de woorden Messieurs heeft doorgeschrapt en gelaten heeft de worden Gentlemen, Heren en Caballeros.

Bij dit alles is het nog de vraag of er minder reisesjes naar Frankrijk zullen worden gemaakt, of minder Engelse vrouwen Franse parfums zullen kopen, of minder lekkerbekken Bourgogne zullen drinken en minder slakken zullen eten. Is het de vraag? Er zullen er zeker zijn, want naast de goedmoedige spotters zijn er de doortasters, die, als zij iets tegen „la douce France” hebben iets tegen „la douce France” hebben en niet iets tegen Nederland. Alstublieft!

Zoals ik zei, het was lente in Londen. Je moet een beetje excentriek zijn om op zo'n eerste heerlijke dag zonder jas en hoed te gaan lopen, vooral als nog niet alle waterleidingen ontdooid zijn en nog niet alle griep gebannen is. Maar er waren van die excentrieken, onder wie ondergetekende niet.

Wie, zoals hij deed, een wandeling door Soho maakte, die wijk achter Piccadilly, waar de gehele wereld is vertegenwoordigd (niet het minst Europa) waar Italianen, Fransen en Duitsers en Turken en Grieken en Zweden, Maleiers, Ghanezen, Chinezen, Japanners, e.a. wonen en verdienen, vraagt zich wel eens af of Groot Brittannië nu zo'n behoefte heeft aan nog meer Europees contact. Maar het blijft bij een vraag. Blijkbaar zijn het de ware contacten niet, die daar gelegd zijn middels heerlijke eethuisjes, warme wasserijtjes en minder sjeke uitdragerijen.

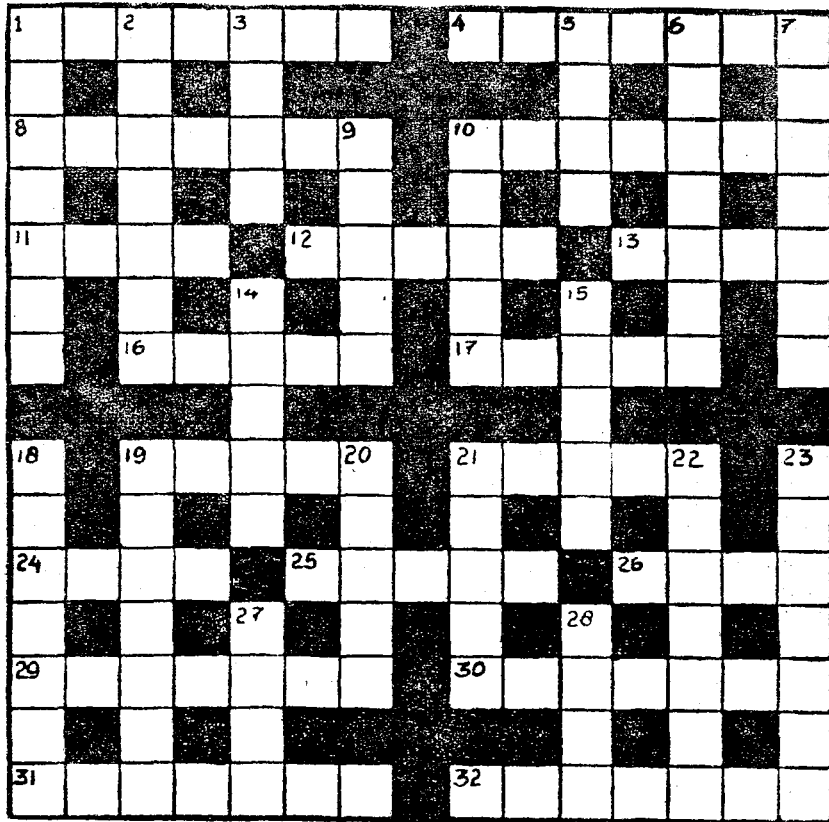
De douanen waren erg beleefd, bij aankomst en vertrek. De ambtenaren van de vreemdelingendienst waren niet minder nieuwsgierig en niet minder tegemoetkomend dan de laatste keer, toen ik mijn naamgenoot William opzocht. Alleen miste ik nu die alleroudste autootjes in het verkeer, die met touwtje en schroefjes bij elkaar gehouden, zo deugdzaam door het verkeer konden kruipen. IJzeren wetten hebben de afdankertjes naar de schroot hoop verwezen. Wel zag ik een blinkende Rolls Royce voor mijn hotel staan, dat wil zeggen niet direct voor mijn hotel, aan de overzijde voor een nog groter hotel. Zij stond daar als een gewone wagen tussen andere wagens. Waarom ook niet? Ik heb mij er ook niet aan vergaapt. Zij zal wel van een firma zijn, die haar aftrekt van de belasting. Maar over dat onderwerp heb ik de vorige maal geschreven. Laten we het gezellig houden en als steeds tekenen:

William Spaan

KRYPTOGRAM

Horizontaal: 1. Lang schijnt vrouwe Fortuna hier niet vertoefd te hebben; 4. soort reuzendoder; heb je hem in je bezit, dan ben je in je sas; 8. één puntje er nog bij en dan is het wel uiterst nauwkeurig; 10. 't gaat bijzonder vlug; je zou er je hoofd bij kunnen verliezen; 11. hier is de vraag: Wat zit erin? Meestal is 't een vuurtje; 12. een twist-appel kan 't niet zijn; 13. de wet waarnaar elkeen zich zet; 16. hier komt het op het voetenwerk aan; ook als men hem in handen heeft moet men soms zorgen zich uit de voeten te maken. 17. ontvangst der dwazen? 19. griezelige hoeveelheid metaal; 21. dat is nu echt een historische figuur, hetzij haarloos, gezet, knap, verstandig of alleen maar ondeugend; 24. daaronder zit wat men wil vergeten; 25. vader en oom van Jacob; 26. hier is men niet zuinig met de inhoud van 7 vert.; 29. laag bij de gronds beroep 30. na het afsluiten van het jaar wil dit register nogal eens de lucht ingaan; 31. 't eerste wat hij schijnt te doen is een rekening sturen; 32. geeft een voldaan gevoel.

Vertikaal: 1. haar werk is permanent; 2. (meestal) oplosbaar materiaal; 3. vooroorlogs onderdeel van de rijkspot; 5. denk maar tweemaal aan Fries water; 6. hieruit putten oude schrijvers hun materiaal; 7. turfopslagplaats uit lang vervlogen dagen?; 9. een druppel hieraan is stofje aan de weegschaal; 10. deze minister kan men licht in de wielen rijden; 14. dat laat men meestal achter; 15. heeft een roerend slot; 18. 't bezit verloren, 't verstand verloren?; 19. volledig ontspoord schijnt deze misdadiger niet; ergens heeft hij nog wel een binding; 20. speelgoed?; 21. twee poppen elk met een heitje; 22. Chinees „gebak”; 23. vlug met de mond? Nee 't gaat wel op wieltjes; 27. lichaamsdeel

van de man uit 29 hor.; 28. van vrees naar hier is een korte weg.

goser; 64. dis; 66. ester; 68. Ede; 69. drietal; 72. era; 73. lens; 74. Paran; 75. fret.

Oplossing vorige puzzel

HORIZONTAAL: 1. mode; 4. bokje; 9. koek; 13. öre; 14. rijpaard; 16. pro; 17. paria; 19. Ans; 20. oppas; 22. dras; 23. vore; 24. leed; 25. bek; 27. dorp; 29. ia; 30. kreet; 31. lg.; 33. Sneek; 36. alt; 37. offer; 39. adé; 40. aan; 41. tol; 42. ego; 43. armne; 45. die; 47. mazen; 49. Ko; 50. verre; 51. rd.; 52. toga; 55. ras; 56. kras; 59. stap; 60. mees; 62.

VERTIKAAL: 1. mops; 2. ora; 3. derde; 4. bij; 5. opa; 6. kandeel; 7. jas; 8. er; 10. opper; 11. era; 12. kost; 14. raad; 15. dood; 18. Irene; 21. proef; 24. landrot; 25. brander; 26. ketters; 28. plegers; 29. Isaak; 32. grond; 34. eem; 35. kan; 37. olm; 38. fez; 44. engte; 46. Irakiër; 48. adres; 53. ossen; 54. aard; 56. keel; 57. aster; 58. egel; 61. krat; 63. ode; 64. dia; 65. sta; 67. ere; 70. r.p.; 71. An.

Centrale vergaderingen

Wij komen bijeen . . .

Gaarne vestigen wij de aandacht op een aantal centrale vergaderingen in de verschillende delen van ons land.

In chronologische volgorde zijn dit de volgende:

★ Op zaterdag 9 maart houdt het Provinciaal Comité Noord-Holland zijn jaarvergadering. De plaats van samenkomst is Hotel Krasnapolsky te Amsterdam.

Aanvang der vergadering te 14.15 uur. Als spreker zal optreden Z.E. Staatssecretaris B. Roolvink. Alle mannen en vrouwen zijn welkom.

De aan deze bijeenkomst voorafgaande huishoudelijke vergadering, aanvang te 13.30 uur, is alleen toegankelijk voor leden van het Provinciaal Comité.

★ Op vrijdag 15 maart belegt de Kamercentrale 's-Gravenhage een vergadering voor alle bestuursleden van alle kiesverenigingen in deze Kamercentrale.

De plaats van samenkomst is Restaurant „De Kroon”, Spui 8-10 te 's-Gravenhage. Aanvang der vergadering te 20.00 uur.

Behandeling huishoudelijke zaken. De heer G. A. Kieft, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, zal in het kader van contact tussen fractie en Kamercentrale aanwezig zijn ter bespreking van actuele vragen.

★ Op zaterdag 16 maart houdt de Statencentrale Hoozevee een vergadering. De plaats van samenkomst is het Herman Bavinkhuis aan de Hoofdstraat te Hoozevee.

Aanvang der vergadering te 14.00 uur.

Als spreker zal optreden mr. dr. J. Meulink, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

ACHTER PAGINA

OP ZATERDAG 23 MAART wordt de Deputatenvergadering gehouden.

Als het begrip „Deputatenvergadering” wordt gebruikt dan gaat het over de Anti-Revolutionaire Partij.

En als het over de Deputatenvergadering gaat dan denken zeer velen, en ieder geval degenen die weleens zijn geweest al gauw aan „Tivoli”, het gebouw in Utrecht waar deze vergaderingen meestal zijn gehouden.

Wij verwijzen wat dit betreft gaarne naar het artikeltje „Deputatenvergadering” elders in dit blad.

De vergaderplaats is ook ditmaal weer Utrecht, nader „Tivoli” (Lepeleburg).

Er is een morgen- en een middagvergadering.

's Morgens wordt begonnen te 10.30 uur precies, 's middags zal de bijeenkomst te 14.00 uur aanvangen.

★ Programma

IN HAAR Deputatenvergadering treedt de Anti-Revolutionaire Partij met beslissend gezag op, zo zegt artikel 33 van het partijstatuut.

Als het om belangrijke zaken gaat dan komt daaraan uiteindelijk ook de Deputatenvergadering te pas.

Op de komende, over twee weken te houden Deputatenvergadering, gaat het eveneens weer om belangrijke zaken.

Na de zorgvuldige en uitgebreide voorbereiding met betrekking tot het Program van Actie en de kandidatenlijst van onze partij en na de beslissingen, welke daarover — eveneens volgens het partijstatuut — genomen zijn op het Partij Convent van 1 en 2 februari jl., zal nu tenslotte op de Deputatenvergadering van 23 maart a.s. hieraan het officiële fiat gegeven moeten worden.

De Deputatenvergadering verkiest verder een aantal leden van het Centraal Comité, de leden van de Commissie van Beroep en de voorzitter en penningmeester van de Doctor Abraham Kuypertstichting.

Het is namelijk zo, dat de bedoelde personen bij elke verkiezing voor de Tweede Kamer der Staten-Generaal, dus in de regel om de vier jaar, aftreden. Zij zijn echter terstond in deze functies herkiesbaar.

De dubbelvallen voor deze periode, vierjaarlijkse vacatures zijn

op voorstel van het Centraal Comité door het Partij Convent op 1 februari jl. vastgesteld.

★ Stembiljetten

DE stembiljetten zijn aan het einde van deze week aan de secretarissen der kiesverenigingen toegezonden, tegelijk met de voorlopige uitnodiging voor de Deputatenvergadering. In deze voorlopige uitnodiging aan de kiesverenigingen is

Vergadering der Deputaten op 23 maart a.s.

ook vermeld hoeveel Deputaten door elke kiesvereniging — naar gelang van het ledenaantal — kunnen worden afgevaardigd. De kiesverenigingen ontvangen een aantal stembiljetten gelijk aan het aantal Deputaten, dat zij mogen afvaardigen.

Het is dus zaak, dat elk bestuur in de komende dagen er voor zorgt, dat de kiesvereniging door de toegestane één of meer Deputaten vertegenwoordigd wordt.

De definitieve uitnodiging — een uitvoerige „beschrijvingsbrief” wordt daarna nog tijdig toegezonden.

De stemhebbende leden van het Partij Convent, die eveneens stemhebbende Deputaten zijn, ontvangen het stembiljet binnenkort.

★ Belangstellenden

VORZOVER er plaatsruimte is zullen ook belangstellenden welkom zijn. Men dient zich dan echter schriftelijk bij het bureau van het Centraal Comité aan te melden. Men kan dan — voorzover de plaatsruimte het toelaat — een toegangsbewijs ontvangen.

★ Sprekers

OVER de agenda van de Deputatenvergadering kunnen verder nog de volgende voorlopige mede-

delingen worden gedaan.

In de morgenvergadering wordt, naast de reeds vermelde huishoudelijke punten, ook een definitieve beslissing genomen over de verhoging van de contributie-aftocht der kiesverenigingen aan het Centraal Comité.

Eerst zal echter, aan het begin der vergadering de voorzitter van het Centraal Comité, dr. W. P. Berg-huis, de Deputaten-rede houden.

In de middagvergadering zullen de drie lijststaandevoerders van onze partij, de heren mr. B. W. Biesheuvel, Z.E. Staatssecretaris B. Roolvink en J. Smallegenbroek „tien-minuten-speeches” houden. De ondervoorzitter van het Centraal Comité, mr. A. B. Roosjen, zal een korte slottoespraak houden.

Voor afwisseling tussen de verschillende agendapunten wordt uiteraard eveneens gezorgd.

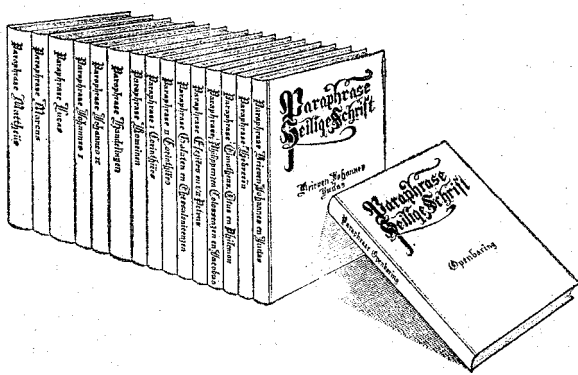
Nadere mededelingen over het programma kan men volgende week op deze plaats tegemoet zien.

★ Stemmen bij volmacht

DEZE week zijn aan een groot aantal betrokken kiesverenigingen ook brieven gezonden met betrekking tot het stemmen bij volmacht door zeevarenden en schippers. Het is van groot belang, dat de besturen van deze kiesverenigingen hieraan zo spoedig mogelijk alle aandacht schenken, met name omdat deze categorieën kiesgerechtigden moeilijk bereikbaar zijn. In het bijzonder wat betreft de zeevarenden zal deze zaak veelal schriftelijk en per luchtpost afgedaan moeten worden.

Wij herinneren er hierbij nog eens aan, dat voor zeevarenden, schippers en vissers iedereen bij volmacht mag stemmen, die op de dag van de kandidaatstelling (dinsdag 2 april 1963) in hetzelfde kiezersregister als zij zijn ingeschreven. Voor hen geldt dus niet de beperking, dat slechts bepaalde groepen familieleden bij volmacht voor hen mogen stemmen. Deze beperking geldt eveneens niet voor de schippersvrouwen en meevarende zoons en dochters en knechts.

De laatste dag waarop formulieren voor het stemmen bij volmacht ter gemeentesecretarie kunnen worden ingediend is woensdag 1 mei 1963.

Tot 1 april f 35.- voordeel

Inderdaad, nog tot 1 april kunt u zich de bekende serie

PARAPHRASE HEILIGE SCHRIFT

voor de oude, zeer lage prijs aanschaffen. Ná die datum wordt de prijs met f 35.— verhoogd ten gevolge van de sterk gestegen aanmaakkosten.

Grijp deze kans! U kunt bovendien gebruik maken van onze uiterst gunstige betalingsvoorwaarden.

Wie in het bezit is van de PARAPHRASE HEILIGE SCHRIFT is — ondanks het feit dat de aanschaffingskosten maar gering zijn — een rijk man. Laat u van de waarde van een goede bijbelverklaring overtuigen en kom tot het besluit uzelf en uw gezin te verrassen met deze voortreffelijke Paraphrase-reeks, waarvan u uw leven lang genoeg zult hebben.

Doe het nu, nu de prijs nog zo heel gunstig ligt!

Meer dan duizend aanbevelingen heeft de uitgever ter beschikking. Om de voortreffelijke eigenschappen van deze bijbelverklaring te typeren, citeren wij er enkele.

Wat zij zeggen van de Paraphrase Heilige Schrift:

„Laat wie enigszins kan, deze boekjes aanschaffen. Ze zijn goud waard.” Prof. Dr. G. Brillenburg Wurth

„Stellig één der beste vormen van bijbelverklaring, gericht op praktisch gebruik.” De Rotterdammer

„Hier is in deze uitgave een andere Filippus aan het woord, maar met hetzelfde doel om u de Heilige Schrift te doen verstaan. Daarom nog eens: Koopt en leest!” Prof. J. J. van der Schuit

De prijs is een verrassing: reeds voor f 5.— per maand!

U betaalt voor de gehele serie OUDE TESTAMENT in 23 delen slechts f 95.— (ná 1 april f 115.—), terwijl het hele NIEUWE TESTAMENT in 13 delen u slechts f 45.— (ná 1 april f 60.—). Gemiddeld dus f 4,25 per deel in fraai gebonden uitvoering! Een unicum!

En... u kunt volstaan met f 5.— per maand te betalen: dat is altijd te doen. Direct bestellen levert dus een dubbel voordeel op, want u bespaart daarmee f 35.— én u betaalt slechts f 5.— per maand.

Zend daarom nog vandaag de bestelbon (als drukwerk in open envelop) aan uw boekhandelaar of aan de uitgever

T. WEVER - FRANEKER - postbus 13

Bestelbon

Ondergetekende bestelt bij

* Uitgeverij T. WEVER, Franeker

* Boekhandel:

van de PARAPHRASE HEILIGE SCHRIFT

a. de complete serie in 33 delen voor f 140.— en betaalt in 14 maandelijke termijnen van f 10.— *

b. de complete serie als boven, maar wenst eerst te ontvangen het Nieuwe Testament in 13 delen voor f 45.— en betaalt in maandelijke termijnen van f 5.—. Na 9 maanden wenst hij te ontvangen het Oude Testament in 20 delen voor f 95.— en betaalt deze serie eveneens in maandelijke termijnen van f 5.— *

c. het Oude Testament in 20 delen voor f 95.— en betaalt in maandelijke termijnen van f 5.— *

d. het Nieuwe Testament in 13 delen voor f 45.— en betaalt in maandelijke termijnen van f 5.— *

Naam: _____

Adres: _____

Woonplaats: _____

* Doorhalen wat niet bedoeld wordt.

N.G.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

(VOOR HET EERST VERSCHENEN IN 1829 ONDER REDACTIE VAN MR. GUILLAUME GROEN VAN PRINSTERER)

WEEKBLAD VAN DE ANTIREVOLUTIONAIRE PARTIJ

IN DIT NUMMER

- * Medezeggenschap van de werknemer in het bedrijf (pag. 1 en 9)
- * Het harmonium en de cultuur (pag. 3)
- * Welvaartvast pensioen (pag. 2)
- * Tweede Kamer over bezitsvorming (pag. 4 en 5)
- * De ontwikkeling in bewogen jaren (pag. 6, 7 en 8)
- * Landbouwschap en Hoge Raad (pag. 9)
- * Arabië op drift (pag. 10)

Mede-verantwoordelijkheid van de werknemer in het bedrijf

IN het Program van Actie van de Antirevolutionaire Partij wordt een uitspraak gedaan ten aanzien van het vraagstuk van de mede-verantwoordelijkheid van de werknemer in het bedrijf. — Gesteld wordt, dat de arbeid naast het kapitaal als constituerend element van de onderneming moet worden erkend en dat de werknemers op grond van hun mede-verantwoordelijkheid als volwaardige bedrijfsgenoten dienen te worden erkend. Voorts wil het Program van Actie bevorderen, dat de mogelijkheid wordt benut tot het oefenen van invloed door het personeel in het beleid van de onderneming. Nu heeft bij sommigen de mening postgevat, dat het hier een naar antirevolutionaire begrippen geheel nieuwe greep betreft, die onverwacht wordt gepresenteerd. Wie de geschiedenis kent, weet echter dat niets minder waar is. De gedachte aan de medezeggenschap van de werknemers in de onderneming is in antirevolutionaire kring opgekomen, lang voordat vooraanstaande socialistische auteurs als dr. Van der Tempel op dit punt nog aarzeling vertoonden. Onder ons algemeen bekende namen als die van Talma, ds. Sikkel, Amelink en prof. Gerbrandy en vele anderen zijn aan deze gedachte der medezeggenschap verbonden.

Zo schrijft ds. Sikkel in 1903(!): „En eindelijk moeten wij (de werkkrachten) contractueel, iedere kracht naar haar maat en door haar organen, regelde inspraak hebben in de bedrijfs-onderneming, wat de leiding en regeling der arbeidsgemeenschap betreft” (blz. 34 van de brochure „Vakorganisatie naar Christelijke beginselen”).

Een tekenend citaat uit prof. Gerbrandy's boek „De strijd voor nieuwe maatschappijvormen” is het volgende: „Het bestaan dier arbeidsgemeenschap heeft net zo goed consequenties als het bestaan der volksgemeenschap. Uit het bestaan dier arbeidsgemeenschap vloeien aanspraken voort van de werklieden, die ge kunt ignoreren jaren lang, maar vernietigen nimmer... Het is begrijpelijk dat een ondernemer zegt: de fabriek is van mij. Maar de arbeiders, door wier arbeid alleen dat stuk kapitaal vruchtbaar wordt, kunnen en moeten ook zeggen, al heeft die uitdrukking dan een andere betekenis: de fabriek is van ons, de onderneming is van ons, het bedrijf is van ons. Het in droeve van onze situatie is dit, dat men wel gevoelt, dat het gevaar dreigt, dat de ondernemersfunctie in haar merg wordt aangetast, maar niet gevoelt, dat ge net zo goed de onderneming en het bedrijf naar het leven staat, als ge de arbeidersfunctie in haar merg tast. Niet ziet, dat dat geschied is en de natuur bezig is haar rechten te hernemen” (blz. 164). En even later vervolgt hij: „wij tornen noch in de grote fabriek noch... in kleinere ondernemingen

aan deze constructie, dat het initiatief en de eerste verantwoordelijkheid zijn bij de geld wagende ondernemers: ...maar wij spreken met nadruk uit, dat op dat initiatief en op die eerste verantwoordelijkheid een geweldig servituut ligt, nl. het recht tot inspraak der in die kleine of grote kringen arbeidende werknemers... en dat onderneming en bedrijf alleen kunnen bloeien als dat servituut ook daadwerkelijk wordt gehandhaafd.”

Dr. J. Schouten was dan ook volledig in de lijn der historie, toen hij bij de algemene politieke beschouwingen over de Rijksbegroting 1956 opmerkte: „Al zal geleidelijk een juiste ontwikkeling van de ondernemingsraden worden bereikt, dan blijft echter de vraag en dient deze mijns inziens al meer aan de orde te komen, of met de instelling daarvan zal kunnen worden volstaan. Het instituut van de ondernemingsraden is tenslotte een toevoegsel aan de ondernemingen te noemen. De bestaande rechtsvormen, welke de onderneming typeren, blijven in beginsel ongewijzigd. Ik geloof niet, dat men daarmee op den duur vrede kan hebben. Het verdient daarom naar het mij wil voorkomen ernstige overweging, of de mogelijkheid dient te worden geschaapen in de rechtsvormen van de onderneming verandering aan te brengen, teneinde de inspraak van de factor arbeid in het positieve recht omtrent die rechtsvormen een plaats te kunnen geven en langs de weg van vrijwilligheid te geraken tot een uitbreiding van de bevoegdheden der ondernemingsraden.” De gedachte van een herziening van de rechtsvorm der onderneming werd hiermede duidelijk door de toenmalige a.s. fractievoorzitter onderschreven.

Met deze citaten uit het „verre” en het recente verleden wil uiteraard niet gezegd zijn, dat de gedachte van de medezeggenschap der werknemers in antirevolutionaire kring nimmer bestrijding heeft ondervonden. De „processen-verbaal” van de christelijk-sociale conferenties wijzen wel anders uit. Het is merkwaardig te zien, dat de argumenten, die toen tegen de gedachte der medezeggenschap werden gebezigd, tot op vandaag nog ten volle in de discussie over deze zaken in onze eigen kring worden gebruikt; en dat men daarbij niet zelden vervalt in redeneringen, die men jaren terug reeds voor een groot gedeelte achter zich had gelaten. In dit verband is het gewenst, nog eens een tweetal van deze reeds vanouds gebezigde argumenten aan de orde te stellen: het eigendoms- en het gezagsargument.

Het bezwaar van de aantasting van de eigendom

De inhoud van dit bezwaar is het volgende. De onderneming is het eigendom van de ondernemer en/of van de kapitaalverschaffers van de onderneming. Medezeggenschap van de arbeiders betekent, dat deze een inspraak krijgen over de wijze waarop deze eigendom zal worden gebruikt. Verplichtstelling van de medezeggenschap in ondernemingen houdt dus in, dat de overheid de bevoegdheid van ondernemers en kapitaalverschaffers om naar eigen inzicht over hun eigendom te beschikken, aantast. Dit is in strijd met de roeping van de overheid: de rechtmatige eigendom van haar onderdanen te beschermen.

Wat van dit bezwaar te denken? Voorop dient te worden gesteld, dat deze redenering enkele juiste elementen bevat. In de eerste plaats is het juist, dat bij de instelling van medezeggenschap ook het eigendomsrecht in het geding is. Inderdaad kan worden gezegd, dat de medezeggenschap van de werknemers een inspraak betekent van de werknemers in de wijze waarop de eigendom van de kapitaalgoederen in de onderneming zal worden gebruikt. In de tweede plaats is het evenmin aan twijfel onderhevig, dat de overheid in beginsel geroepen is de rechtmatige eigendomsrechten van haar onderdanen te beschermen. De overheid is niet gerechtigd om op dat eigendomsrecht naar willekeur inbreuk te maken.

Toch volgt uit deze beide juiste elementen nog niet, dat de overheid nimmer tot een verplichtstelling van de medezeggenschap in de onderneming zou mogen overgaan.

Dat de overheid niet alle eigendomsrechten heeft te beschermen kan het beste aan een extreem voorbeeld worden geïllustreerd. Bij de afschaffing van de slavernij was ontegenzeggelijk het eigendomsrecht in geding. Afschaffing van de slavernij betekende, dat de heer van de slaaf niet langer de absolute beschikkingsmacht over het leven en werken van de slaaf mocht bezitten. Toch was de afschaffing van de slavernij overheidsplicht. Want hier betrof het een geval, waarin het eigendomsrecht tot ver buiten zijn eigenlijke proporties was uitgebreid. Het eigendomsrecht is niet aan de mens gegeven om hem in staat te stellen zich andere mensen „toe te eigenen”. Daarom betekende de afschaffing van de slavernij door de overheid geen inbreuk op het eigendomsrecht, maar een herstel van het eigendomsrecht tot zijn ware proporties.

Uit dit voorbeeld blijkt, dat het soms mogelijk is dat de overheid zich rechtstreeks met het eigendomsrecht van haar onderdanen inlaat (in ons voorbeeld zelfs door een afschaffing van het eigendomsrecht), zonder dat dit noodzakelijkerwijs een inbreuk op het eigendomsrecht in het algemeen behoeft in te houden. Het kan nodig zijn, dat de overheid de eigendom „terugroept” tot haar rechtmatige proporties. „De rijke behoort als rijke slechts een beperkte macht te hebben”, aldus prof. Zuidema, „en de overheid heeft stellig tot taak, de beperktheid van deze macht desnoods met behulp van haar zwaarmacht, af te dwingen”¹⁾. Een principe, dat ook in de sociale wetge-

ving van het Oude Israël op een duidelijke wijze naar voren treedt.

Hier nu raken wij een punt, dat ook bij het vraagstuk van de medezeggenschap van de werknemer in het bedrijf aan de orde is. Is het eigendom, zoals die zich in de hedendaagse moderne onderneming voordoet, inderdaad een eigendom die blijft binnen haar rechtmatige proporties? Of is het niet veel eerder zo, dat wij ook hier een geval hebben, waarin de uitoefening van het eigendomsrecht zich tot buiten haar rechtmatige omvang uitbreidt?

Het is niet moeilijk aan te tonen, dat deze laatste vraag bevestigend moet worden beantwoord. Want wat is de rechtmatige omvang van het eigendomsrecht in de onderneming? Dat is die omvang, waarbij het eigendomsrecht zich uitstrekt tot de goederen, het kapitaal, de financiële inbreng in de onderneming. Dat is niet die omvang waarbij de eigenaars van de goederen van de onderneming zich beschouwen als de eigenaars van de onderneming als geheel. Want de onderneming als geheel bestaat uit levende mensen. De onderneming is een samenlevingsverband waarin ondernemer en werknemer als mensen met elkaar verkeren.

Met andere woorden: wanneer de eigenaars van de kapitaalgoederen in de onderneming zich in de praktijk gaan opwerpen als de eigenaars van de onderneming als geheel, respecteren zij de grens niet, die aan de uitoefening van hun eigendomsrecht behoort te worden gesteld. En de overheid doet juist, wanneer zij hen aan die gestelde grens herinnert en hen terug wijst naar de plaats, waar zij met hun eigendomsrecht behoren. De overheid maakt dan geen inbreuk op het eigendomsrecht,

1) Prof. S. U. Zuidema, Het beginsel van de praktijk, A.R.J.O.S.-uitgave, blz. 6.

• Vervolg op pag. 9

W.G. SCHEERES
HOOIGRACHT 12 — DEN HAAG
TELEFOON 11.62.50
ELEKTRISCHE
INSTALLATIES

PIANO'S
VLEUGELS
ORGELS
PEDALION

Fa. R. van den Burg,
Arnhemsestr. 8 - Amersfoort - Tel. 03490-13877

CARL UPMANN
CIGARS

Werkgever en werknemer: samen verantwoordelijk voor de onderneming.

IN GESPREK MET ONZE LEZERS

♦ Welvaartsvaste ambtenarenpensioenen

Nadat eind januari overeenstemming was bereikt met de meerderheid van de ambtenarenorganisaties over invoering van een welvaartsvast pensioen voor ambtenaren, lag er al op 2 maart een wetsontwerp van minister Toxopeus over deze zaak bij de Tweede Kamer. De vaste commissie voor ambtenarenzaken en pensioenen heeft intussen al een „hearing” gehouden waar organisaties, die daar prijs op stelden, hun mening over de plannen van de regering konden geven. De volgende week vergadert deze vaste commissie ter voorbereiding van het voorlopig verslag. Als het enigszins mogelijk is, zo lijkt het, zal de Kamer dit wetsontwerp nog voor het reces, dat 14 april begint, behandelen. Minister Toxopeus heeft er vaart achter gezet en het heeft er alles van, dat de Kamer bereid is met hem in galop te gaan. Het is echter de vraag of zij daar goed aan doet.

Van vele kanten wordt er gejuicht over de voorstellen van de regering om de pensioenen van de ambtenaren „welvaartsvast” te maken en de A.O.W. en A.W.W. in de pensioenregeling in te bouwen. Ook in „Nederlandse Gedachten” (2 februari 1963) is die juichkreet vernomen. De stemmen van hen, die bezwaren en gevaren zien in de voorgestelde regeling, worden nauwelijks gehoord en toch is er alle aanleiding naar die stemmen te luisteren.

Hoezeer het ook waardering verdient, dat de overheid er blijk van geeft dat zij degenen, die haar — en in haar het land — trouw gediend hebben, niet in de kou wil laten staan, moet toch met klem de vraag worden gesteld of zij nu de goede weg is ingeslagen en vooral ook of het verantwoord is deze ingewikkelde materie, die ingrijpende en niet te overziene consequenties heeft, in een ijtempo af te doen.

Om met dit laatste bezwaar te beginnen, de memorie van toelichting, die de regering bij het wetsontwerp aan de Kamer heeft gezonden, is er een duidelijke illustratie van. De regering zegt in deze memorie o.m.: „Het pensioenvraagstuk, dat op zichzelf reeds niet eenvoudig is, wordt door de samenloop met de z.g. bodempensioenen immers aanzienlijk ingewikkelder”. En verder: „...zal men zich waarschijnlijk kunnen indenken dat de regering zich diepgaand op deze zaken heeft moeten beraden, alvorens een nieuw ontwerp aan de Staten-Generaal te kunnen voorleggen. De financiële consequenties van haar voorstellen hebben bij dit beraad vanzelfsprekend een belangrijke rol gespeeld.”

In strijd met deze uitspraak verwacht minister Toxopeus blijkbaar dat de Kamer in staat en bereid is zich in een minimum van tijd een grondig oordeel te vormen over een materie, waarop hij en zijn ambtenaren zich diepgaand hebben moeten beraden.

Ongetwijfeld zullen de financiële consequenties van de voorstellen een belangrijke rol gespeeld hebben bij het beraad, maar de moeilijkheid is dat men omtrent die consequenties volkomen in het duister tast. De minister zegt dat ook, wanneer hij verklaart dat in de principiële keuze van het financieringsstelsel geen wijziging wordt gebracht. Het stelsel van fondsvorming

blijft gehandhaafd, maar, zo wordt ook gezegd, „de ondergetekenden zijn zich er volledig van bewust, dat het fondsvormingsstelsel bezwaarlijk integraal kan worden toegepast, nu een der factoren, die de pensioenuitzichten van de actieve ambtenaren bepalen — de ontwikkeling van het salarisniveau — zo onzeker is.”

Betekent dit een onzekerheid ten aanzien van de financiële consequenties op lange termijn — een onzekerheid die onvermijdelijk is bij een zo verstrekkende maatregel als het garanderen van welvaartsvaste pensioenen — zelfs voor een zo nabije periode als het jaar 1963 blijken de financiële gevolgen niet berekend te kunnen worden. Er is nl., zo wordt in de memorie van toelichting

Overheid geeft aan
dienaren wat voor anderen
onbereikbaar is

opgemerkt, een raming opgesteld van het premiepercentage, dat het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds in 1963 zou moeten heffen. (Het is de bedoeling dat de nieuwe regeling met terugwerkende kracht van 1 januari 1963 af wordt toegepast.) Deze raming kwam 2 à 3 procenten hoger uit dan het huidige percentage van 21. Het aldus verkregen percentage van 23 à 24 is echter afgeleid van gegevens uit de wiskundige balans naar de toestand per 1 januari 1955 en dientengevolge onvoldoende betrouwbaar (beter had gezegd kunnen worden: beslist onbetrouwbaar) voor de huidige situatie. De regering meent dan ook dat de 12e wetenschappelijke balans moet worden afgewacht voordat tot herziening van het bijdragepercentage kan worden overgegaan; zij neemt aan dat deze herziening met ingang van het jaar 1964 zal kunnen plaats vinden.

De bovenstaande houdt in, dat de financiële consequenties van deze verstrekkende voorstellen zowel op korte als op lange termijn in nevelen gehuld zijn. Dezelfde overheid, die aldus te werk gaat, eist van particuliere pensioenfondsen en levensverzekeringmaatschappijen dat zij jaarlijks nauwkeurige financiële en wiskundige verslagen aan de Verzekeringkamer overleggen. Gesteld dat deze instellingen de mogelijkheid zouden hebben waardevaste of welvaartsvaste pensioenen en lijfrenten in te voeren — een mogelijkheid, die zij niet hebben — dan zou de Verzekeringkamer wel wat meer inzicht in de financiële consequenties willen hebben, dan de regering thans aan de Kamer verstrekt. Maar het verleden heeft al geleerd, dat er ten aanzien van het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds veel mogelijk is!

Hiermee komen we aan het belangrijkste bezwaar tegen de voorstellen van minister Toxopeus, het bezwaar nl. dat aan overheidspersoneel wordt geboden wat voor werknemers in particuliere bedrijven en voor zelfstandigen onbereikbaar is. Noch pensioenfondsen, noch levensverzekeringmaatschappijen kunnen waardevaste uitkeringen garanderen. Slechts de overheid kan dit doen door de meerdere lasten die erdoor ontstaan, op de belastingbetaler af te wentelen. Op deze wijze gaan degenen die thans premie betalen om op hun oudedag onveranderlijke uitkeringen te ontvangen, ook nog meebetalen aan de welvaartsvaste pensioenen voor de ambtenaren.

Over dit bezwaar van ongelijkheid in pensioenregeling voor ambtenaren en voor anderen stapt de minister wel heel gemakkelijk heen. Hij merkt op dat men de vraag kan stellen of de voorstellen wel passen in het bezoldigingsbeleid van de regering. Dit beleid houdt immers rekening met wat in het particuliere bedrijfsleven geschiedt en daar is het vraagstuk van welvaartsvaste pensioenen nog niet opgelost. Maar de regering meent dat dit geen beletsel behoeft te zijn om in haar sector de nodig geachte voorzieningen te treffen. Gelijkheid behoeft niet over de gehele linie te worden nagestreefd, aldus de bewindsman. Hij meent dat de welvaartsvastheid in het ambtelijk pensioenrecht een verlengstuk van het bestaande eindloonstelsel van pensioensberekening vormt en dat men de invoering ervan bovendien kan beschouwen als een logische voortzetting van een beleid, dat er op gericht was de ambtelijke pensioenen door middel van toeslagen aan te doen sluiten bij wijzigingen in het bezoldigingspeil.

Hiertoe moet echter wel de kanttekening worden gemaakt, dat voor het verstreken van toeslagen steeds de goedkeuring van de volksvertegenwoordiging nodig is, zodat deze zich van keer tot keer een oordeel kan vormen over de vraag of het verantwoord is de gevraagde gelden toe te staan. Dit is iets heel anders dan het vastleggen van een automatisme, waarvan niet meer bekend is dan dat het in de toekomst zeer grote bedragen zal vergen.

De minister zegt in zijn memorie ook, dat er in het particuliere bedrijfsleven eveneens een bepaalde ontwikkeling met betrekking tot het vraagstuk van de welvaartsvastheid van de pensioenvoorzieningen kan worden vastgesteld. Het zou interessant geweest zijn indien de minister die ontwikkeling nader had geschetst.

Welvaartsvast is een aanduiding die sympathiek aandoet, meer dan waardevast — hoewel dat uiteraard een bestanddeel van welvaartsvast is — omdat daarbij de geldontwaarding voorop staat. De regering brengt dat ontwerp kennelijk niet graag ter sprake; in de memorie van toelichting wordt er althans niet van gerept. Zou zij wellicht vrezen enigszins met zichzelf in tegenspraak te komen? Dit kabinet beroemt er zich zo nu en dan op, dat de „kruipende inflatie” de laatste paar jaar geen kans meer heeft gekregen, maar is dan ook niet voor een belangrijk deel de urgentie aan deze voorstellen ontnomen?

Er zouden meer bezwaren zijn aan te voeren. Ook de uitzonderingspositie, die de ambtenaren krijgen ten aanzien van A.O.W. en A.W.W. is niet zonder bedenkingen. Het lijkt ons duidelijk dat er nog een diepgaand beraad dient plaats te hebben alvorens over de voorstellen wordt beslist.

Het is begrijpelijk, dat er minister Toxopeus — en met hem de V.V.D. — veel aan gelegen is deze zaak voor de verkiezingen in kannen en kruiken te hebben. Dat het voor de andere partijen moeilijk is hinderpalen op de weg van de minister te plaatsen, is met de verkiezingen in zicht, eveneens begrijpelijk. Toch zou de Kamer er goed aan doen de minister te vragen maar eens met het bedrijfsleven om de tafel te gaan zitten teneinde te streven naar een oplossing van het pensioenvraagstuk die niet alleen bevredigend is voor de ca. 10% van de werknemers, die de ambtenaren vormen maar ook voor de overige 90 procent.

E. C. M.

*** Actie Poliquiz

DE ACTIE-POLIQUIZ heeft in de afgelopen maanden honderden jongeren geboeid. Ook bij deze actie, dit politieke vragenspel, is weer eens gebleken, dat er bij de jongeren belangrijk meer politieke interesse is dan sommigen in ons land denken.

Het punt is alleen: hoe breng je die (on)bewuste belangstelling tot ontplooiing.

Dit is een vraag van methode, een vraag van vormgeving.

Die honderden jongeren — de aandacht was ditmaal speciaal gericht op kweekschoolleerlingen — zijn bereikt via de quiz-vorm en de spel-methode. Met deze vondst en met dit inmid-

• Prof. Banning

L.S.

Met grote belangstelling nam ik kennis van het artikel „Colijn en het atheïsme” in ons orgaan van 23 februari jl. Gaarne breng ik hulde aan prof. Herman Ridderbos voor de wijze, waarop hij professor Banning en ds. Buskes van repliek dient.

Ten aanzien van prof. Banning moge ik het volgende opmerken. Met hem verbleef ik in St. Michielsgestel en ik was enige malen onder zijn gehoor. Wat ik van hem niet begrijp, is het volgende. De buiten-kerkelijkheid wijt hij voor een groot deel aan de chr. politiek van de 30er jaren.

Is hem, als socioloog, niet bekend, dat niet de eenvoudige lieden en dus ook niet de arbeiders in de vorige eeuw en ook daarna voornamelijk de kerk de rug toekeerden, maar dat het intellect en een deel der zgn. betere standen dit deden? Terwijl op onze dorpen in de provincies Utrecht en Gelderland b.v. de eenvoudige mensen trouw ter kerke gingen, ontbraken daar veelal de niet-kerkelijke burgemeester, de notaris en een aanzienlijk deel der onderwijzers van de openbare school.

Om de schuld aan Colijn en medestanders te geven, lijkt mij niet juist en onverdiend.

Met de meeste hoogachting,

J. C. ROELOFSE,

dels geslaagd gebleken experiment hebben de jongerenorganisaties van de A.R. Partij en de C.H. Unie, de A.R.J.O.S. en de F.C.H.J.G., eer ingelegd.

Vorige week is in ons blad reeds over de opzet van deze actie geschreven.

Bijzondere (prot.-chr.) en neutrale kweekscholen hebben op sportieve wijze met elkaar gekampt. Na de halve finale kwamen twee rijkskweekscholen, namelijk uit Alkmaar en Meppel als winnaars uit de strijd te voorschijn om in de finale — welke door de N.C.R.V. op vrijdag 8 maart jl. gedurende haast een uur via de radio werd uitgezonden — elkaar de eindzege te betwisten.

Uit de einduitslag: Meppel 190 punten tegen Alkmaar 183 punten, bleek, dat de beide teams van zes leerlingen aan elkaar gewaagd waren. Tot het einde toe bleef de spanning er dan ook in.

Niet alleen tijdens de wedstrijden kwam de politiek aan de orde, maar ook tijdens de „voorbereidende studie” van de deelnemers en deelnemsters (de laatsten waren niet vertegenwoordigd in de teams die tot de finale doordrongen) en tijdens de onderlinge discussies daarover met medeleerlingen en ook met de belangstellende leerkrachten en directeurs. De wedstrijden werden bovendien steeds bijgewoond door grote groepen supporters, hetgeen ook tijdens de finale in Hilversum het geval was.

De quiz-master, de oud-voorzitter van de A.R.J.O.S., de heer S. Silvis, leidde de finale — temidden van zijn beide mede-juryleden, mr. W. de Kwaadsteniet namens de A.R. Partij en dr. ir. G. A. Kluitenberg namens de C.H. Unie — op voortreffelijke wijze.

Het verdient zeker aanbeveling, dat dit initiatief op soortgelijke wijze wordt voortgezet.

Voor betere dames- en
kinderkleding

Zwartsenberg

GRONINGEN - STADSKANAAL

NEDERLANDSE GEDACHTEN

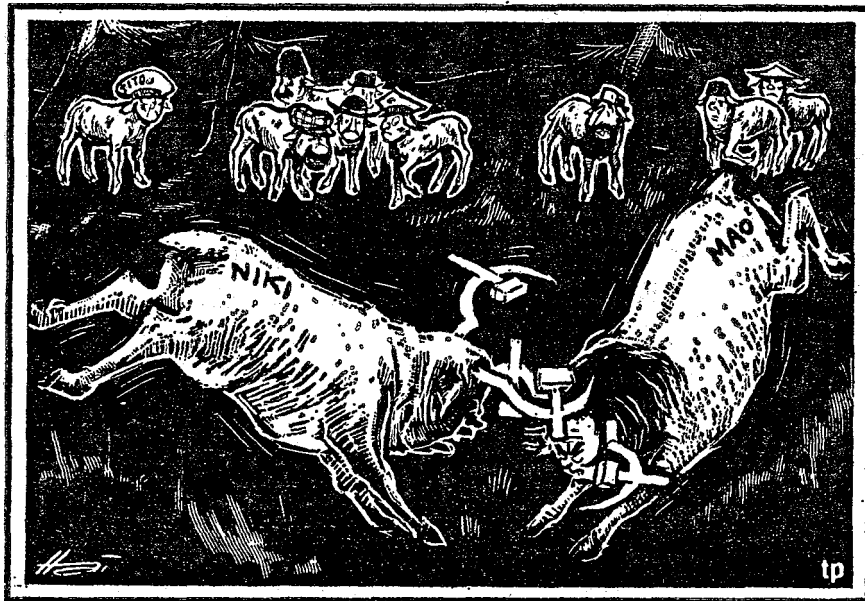
onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE, Dr. Kuyperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 89673.

ADRES VOOR ADVERTENTIES, Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (02980) 63224.

ABONNEMENTSPRIJS f 6,50 per jaar, f 3,25 per half jaar. Giro 89673.

STUDENTENABONNEMENT f 4,— p. jaar. LOSSE VERKOOP f 0,20.

GEVECHT OM DE KUDDE

Dit moet u weten

- ★ De verkiezingen voor de leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal worden gehouden op woensdag 15 mei 1963.
- ★ Verzoeken om elders in het land, dus niet in de eigen gemeente, te mogen stemmen dienen door de kiezer(es) persoonlijk te worden ingediend op een gemeentesecretarie, uiterlijk op woensdag 1 mei.
- ★ Verzoeken om bij volmacht te mogen stemmen moeten door de kiezer(es) ter gemeentesecretarie van de eigen gemeente kant en klaar worden ingediend, en wel eveneens uiterlijk op woensdag 1 mei.
- ★ Een gemachtigde mag, behalve uiteraard voor zich zelf, voor niet meer dan twee personen bij volmacht stemmen.
- ★ Gemachtigden voor het stemmen bij volmacht mogen zijn: echtgenoot/echtgenote, bloed- en aanverwanten van de eerste tot en met de derde graad, de echtgenoot van een schoonzuster en de echtgenote van een zwager, alsmede huisgenoten.
- ★ Deze opmerking geldt niet voor de kiezer, wiens beroep of werkzaamheden medebrengen, dat hij werkzaam pleegt te zijn buiten de gemeente, mits zijn aanwezigheid als regel telkens langer duurt dan drie dagen. Bijvoorbeeld: schippers, zeevarenden, vissers, enz.
- ★ De gemachtigde moet **ALTIJD** op de dag der kandidaatstelling in hetzelfde kiezersregister zijn opgenomen als de verzoeker (dus de volmachtgever) en de gemachtigde moet zelf bevoegd zijn tot het deelnemen aan de komende verkiezingen.
- ★ Voor nadere uiteenzettingen raadplege men regelmatig Nederlandse Gedachten (zie o.m. Nederlandse Gedachten d.d. 2 maart j.l.).
- ★ Nadere inlichtingen zijn ook te verkrijgen bij de bestuursleden der kiesverenigingen en bij het partijbureau, dr. Kuiperstraat 3, 's-Gravenhage.

*** Het laatste rapport

De Nederlandse regering heeft haar laatste rapport over Nieuw-Guinea uitgebracht aan de Verenigde Naties.

Dat rapport geeft een helder inzicht — met cijfers en feitelijke gegevens — in de politieke, de culturele, de sociale en de economische ontwikkeling per 31 december 1961.

Dit verslag is een eerlijk en indrukwekkend beeld geworden van hetgeen Nederland toen heeft gepresteerd.

Naar letter en geest heeft Nederland zich gehouden aan de voorschriften van het Handvest der Naties. Het strekt Nederland tot eer.

*** Commerciale en cultuur

Onder ons staat vast dat alle cultuur uit een geestelijke wortel opkomt. Wij zeggen niet dat de televisie uitsluitend de cultuur dient. Daar is heel wat aan informatie bij dat niet direct onder cultuur valt.

Maar wel mag worden gezegd dat hij de televisie het culturele volksbelang voorop behoort te staan. Het bedrijfsleven is per definitie daartoe niet in staat. Dat is geen schande noch een verwijt! Dit vloeit eenvoudig voort uit het karakter van het bedrijfsleven.

Evenmin als bierbrouwerijen en wolken dekenfabrikanten het onderwijs als een stuk van hun onderneming kunnen voeren. Zomin is dit het geval met de televisie — als het gaat om het culturele volksbelang. Een naamloze vennootschap (of een stichting) bestaande uit aandeelhouders (leden) uit de kringen van ondernemers met het doel volledige televisie programma's te maken en die te betalen uit de reclame in die programma's — dat is de commerciële televisie — is een verwerpelijke zaak.

Duidelijke mede zeggenschap van het bedrijfsleven als zodanig in de televisieprogramma's is het begin van nieuwe aantasting van de nog niet zo lang geleden verkregen vrijheid op het terrein van de communicatie, het onderwijs en de cultuur.

De cultuur dreigt te worden afgesneden van de geestelijke wortel waaruit zij opkomt door de aanslag van commerciële televisie. Er zou met name onder ons christen volk verontrusting moeten zijn over deze gang van zaken.

*** Verkeersdreiging

De toename van het aantal privé-auto's en vrachtwagens is ontstellend. Op zichzelf bezien is die gang van zaken verheugend. Zij die van dit vervoer gebruik maken ervaren daarvan de vreugde en de economische voordelen.

Maar bij de voortduur van de welvaart zullen de toegangswegen rond de grote steden verstopt raken en de auto's zullen in die steden onherroepelijk vast lopen. Als dat gebeurt betekent dit een bedreiging voor de moderne samenleving.

Er zullen daarom spoedig maatregelen moeten worden genomen — vóór het te laat is. Het is verheugend dat Mr. Vrij — de directeur generaal van het ministerie voor Verkeer en Waterstaat hiervoor een open oog heeft getoond.

Hij meent dat het uitgangspunt hierbij behoort te zijn dat het privé-vervoer niet mag worden gekeerd. Dat is een gezond principe. Niet minder juist lijkt ons zijn opvatting dat het openbaar vervoer (ondergrondse, autobus, en tram) dat massale privé-vervoer in de grote steden dient op te vangen.

Voor vele gemeenten ligt hier een belangrijke taak. Zij zullen dit echter slechts kunnen realiseren indien de rijksoverheid in volledige samenwerking met die gemeenten de financiële consequenties mee helpt dragen.

Coördinatie — ook met de niet-overheidsautobusbedrijven — begint bovendien een duidelijke noodzaak te worden.

Het harmonium

HET was een illusie; dat is nu gebleken.

De negentiende eeuw is de eeuw van de cultuur. In die zin, dat niet het religieuze, maar het culturele op de voorgrond stond.

Die 19de eeuwse cultuur was evenwel eenzijdig. Zij was positivistisch en intellectueel. Duidelijker gezegd: zij leefde bij de zaken, waar zij met haar verstand bij kon.

Het was een hoogmoedige cultuur en haar enige devotie was die van het menselijk kunnen.

Toen dr. Kuiper stierf, heeft professor Anema in Stemmen des Tijds een aangrijpend artikel geschreven, waarin hij die cultuur tekende. En waarin hij liet uitkomen, dat Kuiper een volksgroep van meest kleine lynden, mensen die niet vijandig stonden tegenover de cultuur maar wel vreemd tegenover verschillende cultuuruitingen, wat heeft geleerd. Geleerd, dat zij moeten veroveren en genieten. Een wereld veroveren, niet voor zich zelf, maar voor de dienst van God. Genieten van wat er aan schoonheid en glans door Gods gratie in dit leven is gebleven. Maar dan genieten in eigen stijl en op eigen wijze.

EN ik zie zo'n gezin voor mij, van een halve eeuw geleden, waar de boodschap van Kuiper het leven bezield. Er waren boeken in zo'n huis, forse boeken. Vooral E Voto was in ere. Een dominee op Marken kreeg te horen, dat hij uit E Voto wel een mooi beeld had overgenomen, maar als hij één bladzijde verder had gekeken, dan had hij een beter voorbeeld kunnen vinden. Een der ouderlingen legde hem dat uit. Ons Program was er ook en De Gemeene Gratie. Maar ook andere schrijvers waren in ere. Ik denk aan de bijbelverklaring van Dachsel. Daar moest je trouwen mee oppassen. Er waren nl. twee edities en alleen die door Griethuysen was bewerkt, was betrouwbaar, wat de rechtzinnigheid betreft.

Er werden ook verhalen gelezen. De drie delen van Penning over de helden, de scherpshutters en de ruiters van Zuid-Afrika waren zéér geliefd.

Maar laat ik tot de zaak komen...

In vele van die gezinnen stond een harmonium. Het harmonium typeerde zelfs het gezin. Niet bij allemaal. Want een arbeidersinkomen liet de aanschaf niet toe, ook al kon je het instrument op afbetaling krijgen. Bij de arbeiders was het al mooi, als een trekharmonica kon worden aangeschaft.

JA, dat harmonium, niet ten onrechte een huisorgel genoemd. Er waren er met een doorlopende 8-voet harp, er waren er met een bourdon van 16 voet. Lange tijd hadden ze een spiegel in de top.

Het was een huismeubel, dat er mocht zijn. En het werd gebruikt ook. O, die zondagavonden, als we met velen waren. Een van de jongeren speelde en we zongen. In de lijdenstijd: 't Was middernacht en in den hof... En voor de zending: 'Hoort gij die stemme, roepend uit de verte? En weet ge nog wel van het Hernhutters avondlied? En van: Ziet gij die overgrote schaar? En we zongen ook: „Zouden wij ook eenmaal komen Waar de levensstroom ontspringt". Met dat besliste antwoord: Já, wij zullen eenmaal komen... Maar op de zondagschool te Suawoude mocht dat niet en dáár werd gezongen: Die gelóven zullen komen...

En midden in de winter zongen we soms: „'t Zonnetje gaat van ons scheiden."

WIJ hebben ons voor dat harmonium nooit geschaamd, al waren wij niet zo erg cultureel. Wij konden niet dansen, wij gingen naar kermis noch komedie, maar wij vonden, dat we toch ook aan kunst en cultuur deden. En we zongen niet alleen bij het harmonium, we probeerden er ook muziekstukken van meer allure op te spelen. Heeft Karg-Elert niet een bundel composities het licht doen zien, speciál geschreven voor harmonium? Ik heb ze nog...

MAAR ach, het wat à illusie.

Wij wisten nooit, hoe diep zo'n harmonium moet worden veracht.

Dit is nu aan het licht gekomen.

Het bestuur ener Christelijke school te Coevorden wilde een harmonium aanschaffen om het op school te gebruiken bij het zangonderwijs. Het gemeentebestuur vond het niet nodig. Mr. Hangelbroek heeft toen bij alle instanties gestreden voor het harmonium. Maar het mocht niet baten. De Raad van State heeft duidelijk gezegd, dat het neen is en neen moet blijven.

Maar ach, voor dat het zover was, wat is ons harmonium mishandeld! De muziekdeskundigen en de cultureel-deskundigen hebben het gezegd. Het is een ding van niks, zo'n harmonium. Een wanprodukt. Wij hebben vreselijke spot- en schimpnamen gelezen over ons harmonium, die we niet willen herhalen.

Het is nooit wat geweest met dat harmonium. En zelfs een opmerking uit 1945 uit een helemaal niet rechts weekblad, dat de gezinnen, waar Jodenkinderen waren verborgen op het platteland, vaak gemakkelijk te kennen waren, omdat er een huisbijbel met een geborduurd omslag op een plankje lag of in de vensterbank, en het harmonium er een ereplaats had, heeft niet gebaat.

HET is afgelopen met het harmonium.

Ik had het immers kunnen weten. In de nieuwe Christelijke Encyclopaedie staat geen wóórd over het harmonium. Ik heb nog een heel oude encyclopaedie, een Duitse, van vóór de éérste wereldoorlog, en dáár kan ik te kust en te keur lezen over het harmonium.

Het is een Franse uitvinding uit 1810 van Grenié, en hij noemde het instrument Orque expressif. Er zijn ook andere namen geweest, zoals Klavöoline, Melophon, Melodium, Aeoline enz. Maar een Franse arbeider-constructeur van een orgelfabriek emigreerde naar Amerika, en wist in Boston zijn vinding in praktijk te brengen: het Amerikaanse harmonium kwam, en het grote verschil met de Franse instrumenten — wij kennen het verschil nog goed uit onze jeugd — was dat in de Amerikaanse modellen de lucht niet door de tongwerken geperst, maar gezogen werd. Maar nu is het voorbij, met het Franse orgue expressif en het Amerikaanse orgel. Het vonnis is geveld en ons verleden is niet te redden.

GELUKKIG zijn er nu andere mogelijkheden. De pick-up redt iedereen en houdt iedereen op het culturele peil. Er zijn vele top-hits in de handel en Pas Geperst licht ons in. Wij zijn nu volkomen safe en het armzalige harmonium is uit de tijd. De deskundigen hebben het uitgemaakt.

WAT is het fijn, dat er op cultureel gebied deskundigen zijn. Zij beslissen, wat kunst is en wat niet. Zij maken uit, welke gedichtenbundels een prijs verdienen, en welke niet. Zij weten, welke toneelstukken grotendeels op kosten van de staat gespeeld moeten worden. Zij rekenen uit, welke kunstenaars een beurs van de staat moeten hebben, om te gaan reizen.

Op de begroting van O.K. en W. worden honderdduizenden uitgetrokken, om de kunst te stimuleren en te financieren. En de schrijvers van gedichten en romans beklagen zich zelf, en beschuldigen de regering, omdat zij nog geen pensionarissen zijn van de staat. Natuurlijk zullen de deskundigen uitmaken, zonder arrogantie, zonder partijdigheid, zonder voorkeur voor het heidendom en afkeer van het christendom, wat werkelijk kunst is en wat niet, en wat gefinancierd moet worden en wat niet. En in elk geval geen cent meer voor een harmonium. Punt uit, zei een socialistisch politicus in zulke gevallen.

DEPOSITO-BANKBOEKJES

3 3/4%

Folder op aanvraag verkrijgbaar

ZUIDHOLLANDSE
BANK N.V.

Rotterdam, Schiekade 73, tel. 87170
Den Haag, Noordeinde 23, tel. 184955
A'dam, Herengracht 571, tel. 221182

Wees zuinig met Uw geld koop by..

WESTERVELD

Bovendien 3% korting door Uw kasabank

DRUGISTERIEN
WESTERVELD

PHILALEN DOOR GEHEEL AMSTERDAM

GRONINGEN

Chr. Coöperatieve Spaarbank
„EIGEN HAARD” G.A.

LOPENDE DIEP — GRONINGEN

Spaarrente leden	3½ %
Spaarrente niet-leden	3¼ %
Jeugdspaarrente met 10% premie	3½ %

N.V. DIJKSTRA'S DRUKKERIJ
1/2 BOEKDRUKKERIJ
GEBROEDERS HOITSEMA
Drukkers voor Handel
Nijverheid en Wetenschap
Peizerweg 138 - Tel. 05900-51541

„Bonte Hoek”

BOOMKWEKERIJEN
GLIMMEN (Gron.)Leveranciers aan diverse gemeenten
Prijzen op aanvraag

JUTE ZAKKEN

voor binnenland en export
EEN VERTROUWENSARTIKELNoord-Nederlandse Zakkenhandel N.V.
GRONINGEN - EEMSKANAAL N.Z. 48
Telefoon 0 5900-3 13 45 (4 lijnen)
Telegramadres „Jute” Telefoonnummer 53073

AUTOMOBIELBEDRIJF J. KNOOP N.V.

ADUARD GRONINGEN
05903 - 235 Oosterhamrikkade 2
05900 - 27465

WIJ HEBBEN STEEDS VOORRADIJG:

z.g.a.n. personenauto's

Komt U eens kijken? Inruil en financiering mogelijk.

MEUBELTOONZALEN STEENTILSTRAAT 17
GRONINGEN
HIER VINDT U DE BEROEMDE
van Rooyen MEUBELN
LEVERING VIA UW WONINGINRICHTER
OP AANVRAAG ZENDEN WE GRAAG EEN CATALOGUS

TALENS

de grootste overhemdenzaak
(ook naar maat)

BRUGSTRAAT 19 — GRONINGEN

Noorman's Groothandel

NOORDERHAVEN N.Z. 39 - GRONINGEN

Wij leveren via uw melkhandelaar:

ZOETERMEER'S ROEM MARGARINE
NUTRICIA KOFFIEMELK

BIER, LIMONADE EN HERO PRODUCTEN

Mijn ogen gun ik een bril van
v. d. MunnikGRONINGEN: Brugstraat 27 - Heerestraat 82
HEERLEN: Stationsstraat 9

FIRMA KOOS - GRONINGEN

TE KOOP Dekkleden TE HUUR

Lage Der A 5 - Tel. 23929

Voor Uw interieur

Meubelfabriek

„Succes”

Nieuwe Pekela / Tel. 05978-5324

Toonkamer:

Oosterhamriklaan 47, Groningen.

WERKMANS RIJWIELHUIS Groningen

Folklingestraat 34 — Telefoon 29924-34405

Grote voorraad Rijwielen, Burgers, Simplex, Empo,

R.S. Stokvis enz. Vanaf compleet

f 97,50

Iets lakbeschadigde KINDERRIJWIELEN vanaf f 50,—.
Inruil mogelijk.

TWEEDE KAMER

Balans van de bezitsvorming

HET is duidelijk te merken in het totale politieke gebeuren dat men van alle kant zich voorbereid voor de aanstaande verkiezingen. In de Kamer is dat ook te constateren. Er zijn b.v. nog nimmer zo veel kritische en minder kritische schriftelijke vragen aan verschillende ministers gesteld dan in de laatste maanden.

Vragen die proberen vast te stellen dat ministers in gebreke zouden zijn gebleven. Vragen die de ministers aanzetten diverse taken maar door de overheid te laten verrichten.

Het Nederlandse volk zal er goed aan doen niet alleen die vragen op zich in laten werken, maar daarnaast eveneens het antwoord van de ministers in zich op te nemen. In de meeste gevallen komt dan wel duidelijk uit welke bedoeling bij de vragenstellers heeft voorgezet! Te meer omdat de Nederlandse pers over het algemeen er bij vertelt uit welke fractie de vragensteller afkomstig is.

Ook op een andere manier is te constateren dat het Nederlandse volk in de gelegenheid is zijn oordeel uit te spreken over de vraag of het gevoerde beleid van het Kabinet De Quay voldaan heeft. Bij de behandeling van de begrotingen 1963 zowel als bij de bespreking van de verschillende wetsontwerpen komt dit facet tot uiting.

Sparen

HET Kabinet de Quay, zonder medewerking van de socialisten, had zich tot taak gesteld door haar daden te tonen dat een sociaal gericht beleid te voeren is zonder de Partij van de Arbeid. De in gang zijnde legendevorming, uitgedacht en aangewakkerd door de socialisten gedurende de tijd van hun beleid (1945—1959) — als zou slechts door hen of onder hun leiding sprake kunnen zijn van overheidsaandacht voor het zwakke en het rechtloze in de maatschappij, vroeg er bovendien eenvoudig om te worden te niet gedaan! De staatssecretaris van Algemene Zaken, de heer Schmelzer (K.V.P.), heeft daarom de gelegenheid aangegrepen dit nog eens nadrukkelijk uiteen te zetten en dit waar te maken met keiharde cijfers.

In behandeling was een wetsontwerp dat ten doel had bezitsvorming aan te moedigen. Het Kabinet was van oordeel dat dit het geval zou zijn indien de belastingdruk van een speciaal soort van effecten zou worden verlaagd. Het voorstel hield in dat aan hen met een inkomen van minder dan f 12.000 (het bedrag van inkomen zal later definitief worden vastgesteld) een fiscale tegemoetkoming moest worden verschaft in de vorm van verlaging van enkele belastingen bij de aankoop van effecten. Bovendien zullen bepaalde, nieuw op te richten beleggingsmaatschappijen verdere tegemoetkomingen worden gegeven indien hun werkterrein zich beperkt tot de kleine spaarder.

De grondgedachte

DE grondgedachte van dat beleid — bezitsvorming, óók voor de gewone man — is, dat bezit, waarover men vrijelijk kan beschikken, de weerstandskracht vergroot! Men is niet direct afhankelijk van anderen. Men hoeft niet bij elke moeilijkheid, meteen de hand op te houden bij overheid of vriend. Bovendien verzekert een eigen bezit een eigen bron van inkomsten.

Uiteraard is de vorm die dit ontwerp gekozen heeft één van vele mogelijkheden. Er bestaan reeds jeugdspaarregelingen, ambtenarensparregelingen, winstdelingsregelingen en werknemersspaarregelin-

H. VAN EIJDSEN

„Hoe zeer het gewenst is bezitsvorming aan te moedigen, wij hebben er ons er voor te hoeden, dat zelfs een feitelijke discriminatie binnengehaald wordt.”

MINISTER ZIJLSTRA

„De geachte afgevaardigde de heer Venverlo (P.v.d.A.) heeft dat niet voldoende uiteengezet, want hij heeft mijn mededeling — op het A.R. partijconvent gedaan — onjuist weergegeven.”

gen. Maatregelen die allen, mede met behulp van de overheid het kweken van bezit extra stimuleren.

Het wachten is nog op een verdere uitbouw, een z.g.n. volksspaarregeling, die reeds in verre staat van voorbereiding is.

Het is niet de bedoeling van het Kabinet om van elke Nederlander een kleine kapitalist te maken. Hier zit de sociale gedachte achter, de mens wat minder afhankelijk te doen zijn van omstandigheden die niet aan hem te wijten zijn.

Fikse inkomensverbetering

DE staatssecretaris, trouwens ook de meeste sprekers uit de Kamer, grepen deze gelegenheid aan om meer in het algemeen het beleid inzake de bezitsvorming — bij het scheiden van de markt — nog eens nadrukkelijk onder de loep te nemen. Maar óók sprak het verlangen naar een duidelijk toekomstig beleid op dit gebied, waarbij socialisten en liberalen hun eigensoortige opvattingen naar voren brachten.

De socialisten mogen dan ietwat denigrerend smalen dat dit Kabinet dan toch maar enorm de economische wind heeft meegehad — de staatssecretaris kon aantonen dat het Kabinet van die gunstige wind gebruik heeft gemaakt.

In de vier jaar van dit regeringsteam is de totale loonsom van alle bedrijven met minstens 6½ miljard (f 6.500.000.000) gestegen. Als men — en dat is veel — een correctie hierop aanbrengt in verband met de gestegen kosten van levensonderhoud, dan resteert nog een werkelijke stijging van 25% over de jaren waarin dit Kabinet het bewind voerde. Bovenstaande betreft dus de totale werknemersgroep.

De inkomens uit de groep bedrijven namen toe met 13 percent, terwijl die voor de middenstand en daarmee gelijk te stellen groepen met 16 percent vooruit gegaan is.

Duidelijk gemaakt is zeker dat de vergroting van de welvaart in Nederland door het beleid van dit Kabinet niet eenzijdig is toegestroomd naar hen die al over een zekere welvaart beschikken.

Als men — aldus de staatssecretaris — tevens bedenkt dat de rijksuitgaven van onderwijs en cultuur in deze 4 jaar met 1,3 miljard (f 1.300.000.000) zijn gestegen en dat bv. voor sociale voorzieningen enkele honderden miljoenen gulden meer zijn besteed, dan is het onoprecht te stellen dat het Kabinet op het gebied van inkomensverbetering niets zou hebben gedaan.

Socialistische wens

DRS. DEN UYL (P.v.d.A.) — de nieuwe wethouder van Amsterdam — had kritiek omdat dit ontwerp niet eens een druppel op een gloeiende plaat betekende. Hij had weliswaar geen ernstige bezwaren tegen het ontwerp op zich zelf, maar spotte dat met dit soort van wetjes toch maar weinig zoden aan de dijk werden gezet.

Hij wenste dat de bezitsvorming forser zou worden aangepakt. Werknemers moest een aandeel worden toegekend in de winsten van het bedrijf, met de daarbij behorende plicht dat zij dit aandeel niet

• Vervolg op pag. 5

mogen besteden. Een onmiddellijke consumptieve aanwending moest door overheidsingrijpen worden tegengegaan.

Weliswaar gebeurt dit thans reeds op vrijwillige basis, onder stimulering van dit Kabinet — maar daarover zweeg de socialist —, maar de heer Den Uyl wilde met behulp van de overheid veel drastischer maatregelen. In wezen wil hij noch zijn fractie een bezitsvorming — maar drong aan op vermogensspreiding.

Vriendelijk, maar niettemin duidelijk, wees de staatssecretaris de beschuldigingen van de hand als zou er aan bezitsvorming maar weinig zijn gedaan. De jeugdspaarwet heeft ruim 500.000 deelnemers met een gespaard bedrag van 225 miljoen gulden!

De ambtenarensparregeling wordt benut door 43 procent van het ambtenarenkorps. De gemeentelijke spaarregelingen hebben een bezettingsgraad van 45 procent. Het aantal geregistreerde werknemers-spaarregelingen bedraagt 223 — overigens bestaan er in de werkelijkheid meer. Bovendien — deze zaak van bezitsvorming staat nog aan het begin en het is geen schande als dit beleid op korte termijn geen grote successen behaalt! Juist deze stimulerende maatregelen helpen de kleine man tot duurzaam bezit te geraken.

Afwijzen

DUIDELIJK verzette de staatssecretaris zich tegen de dwanggedachte van drs. Den Uyl (P.v.d.A.). Trouwens zowel heer Van Eijsden (A.R.) als de K.V.P. en de V.V.D. waren het in dit opzicht niet eens met de socialist.

Het is niet de taak van de overheid op het gebied van het sparen dwingend van bovenaf in te grijpen. Haar taak is het hiertoe bevorderen van de vrije maatschappelijke krachten. Een verplichte winstdelingsregeling bij alle bedrijven werd afgevoerd. Het grote goed van de vrije, ondernemingswijze produktie, mag niet in gevaar worden gebracht. Ook niet door een verplichte winstdeling met een duidelijk gebonden bestedingsmogelijkheid.

Typisch was wel dat de K.V.P.'er Bogaers toch niet geheel afkerig was van dwang. Indien uit de „bus van vrijwilligheid“ niets komt, staat hij voor de vraag of in die situatie er dan toch maar dwang moet worden opgelegd. Waarop zowel de heren Geertsema en Van Leeuwen „op de ketting sprongen“ en spraken van een „bijl achter de deur van de vrijwilligheid“.

Vraag

DE Kamer legde nog even de vraag op tafel — toen het ging om winstdelingsregelingen — of het niet juist zou zijn de werknemers te laten delen in méér dan de „boekhoudkundige“ winst.

De factor „arbeid“ bepaalt niet alleen (voor een deel) die winst, maar voorziet eveneens in de mogelijkheid dat het bedrijfsleven kan investeren. En daarop heeft de werknemer tot nu toe nog geen enkele aanspraak.

Als dit niet t.z.t. gaat gebeuren is een evenwichtige verhouding in een inkomensverdeling eigenlijk niet te bereiken. Maar de praktijk daarvan is nog te weinig doordacht omdat (ideaal) nu reeds tot (enige) werkelijkheid te kunnen brengen. Tenminste als men prijs blijft stellen op een overheid die het vrije maatschappelijke niet overheerst.

Discriminatie?

HET was de heer Van Eysden (A.R.) die bij de algemene uitgangspunten van het ontwerp, ook aandacht vroeg voor een toch zwaarwegende zaak.

Was er n.l. geen sprake van discriminatie? Het wetsontwerp beperkte de fiscale vrijstelling tot nieuw op te richten instellingen die zich speciaal zullen richten op de groep van kleine spaarders. Hij wees er op dat reeds bestaande instellingen op het gebied van gezamenlijke beleggingen voor de kleine spaarder wél het een en het ander bereikt hebben. Hoe gewenst dat ook deze vorm van bezitsvorming tot ontplooiing komt, men moet er voor oppassen dat de regel gelijke monniken, gelijke kappen niet zonder dergelijke argumenten om zeep wordt gebracht.

Waarom b.v. wel vrijstelling van belasting voor speciale instellingen ten behoeve van de kleine spaarders die zich met bepaalde beleggingen bezig houden. Waar tegenover aan instellingen die zich met diezelfde beleggingen zoeken, geen belastingvrijstelling wordt verleend.

Waar bij de ene instelling wel een onbelaste

koerswinst te accentueren en bij de andere deze koerswinsten te belasten?

Hoewel deze zaken niet bevredigend waren, wilde de heer Van Eysden (A.R.) dit ontwerp niet afwijzen, maar drong er op aan deze materie nog eens te bezien bij de nieuwe belastingwetten. Daar hoort die zaak thuis. De staatssecretaris Van den Berge (partijloos) deelde mee dat hij geen voorschriften zou geven om de wijze van beleggingen dwingend voor te schrijven, terwijl hij de suggestie van de heer Van Eijsden (A.R.) om deze problemen van discriminatie — de staatssecretaris ontkende dit feit niet — nader onder ogen zou zien.

Het kapitaalbeleid der gemeenten

DE Nederlandse gemeenten hebben lange jaren in moeilijkheden verkeerd. De Korea-crisis, de tijd van de bestedingsbeperking, maar ook de tijd daarna waren financiële moeilijkheden niet van de lucht. De ellende daarvan was dat het belangrijke goed: bestuurskracht van de Nederlandse gemeente in het gedrang is gekomen (aldus de heer Smallenbroek, A.R.). Daarin is door de activiteiten van het Kabinet De Quay — niemand heeft dat bij het Kamerdebat over het ontwerp: „Kapitaalsuitgaven van publiekrechtelijke lichamen“ kunnen ontkennen — ten principale veranderingen gebracht.

De eerste fase is reeds langere tijd achter de rug. Er is een wet tot stand gekomen die de financiële verhouding tussen rijk en gemeenten opnieuw regelen. Een wet die zoveel mogelijk, de steen der wijzen is niet te vinden, het recht op inkomsten voor de gemeenten aan objectieve normen bindt. Afhankelijk te zijn van het persoonlijk inzicht van de minister, komt de bestuurskracht niet ten goede.

De tweede fase is nu voor de Kamer afgesloten. De ministers Zijlstra en Toxopeus hebben een ontwerp ingediend dat objectieve regelen stelt voor de financiering van kapitaalsuitgaven van publiekrechtelijke lichamen: gemeenten, provincies, waterschappen etc.

Duidelijk is — de heer Smallenbroek (A.R.) heeft dit niet verzwegen — dat de voor-oorlogse financiële zelfstandigheid niet teruggekomen is. Dat kan ook niet. In deze tijd staan wij voor zoveel andere en nieuwe vraagstukken, dat provincie en gemeenten elk afzonderlijk en dan alleen treffend op het eigen typische belang van gemeente en provincie, niet langer naar eigen goedvinden kunnen doen wat zij willen.

De thans vastgestelde bevoegdheden van de Rijksoverheid zijn nodig om een juiste financiële economische politiek ten dienste van het algemeen belang te kunnen voeren. Autonomie is niet een star begrip. Gemeenten zijn — ook provincies — delen (geen onderdelen overigens) van het geheel. Het beleid door die delen kan niet goed geschieden zonder te letten op de gevolgen van het geheel. Maar evengoed is dat omgekeerd het geval.

Het belangrijke van dit wetsontwerp is dat de rijksoverheid voor alle financiële situaties één oplossing heeft gekozen. De wet geeft aparte normen voor de normale situatie, voor die van overspanning en voor die van een acute crisis op de kapitaalmarkt.

Het bekende woord: „regeren per circulaire“, heeft nu afgedaan.

De burgemeester (en Kamerlid) de heer Van Helvoirt (K.V.P.) zette uitvoerig uiteen waarom de oude voor-oorlogse situatie niet kon worden overgenomen. De taak van de rijksoverheid is gelegen in de bewaking van het evenwicht in de nationale huishouding.

De verantwoordelijkheid voor het streven naar een zo klein mogelijke werkloosheid (al dan niet verborgen) naast een zo groot mogelijke omvang van de welvaart ligt bij de rijksoverheid. Provincies, gemeenten en waterschappen kunnen geen landelijke economie voeren. Maar óók — hun financieel economisch beleid mag dat nationale beleid ook niet doorbreken! Gedenk de zaak tussen Amsterdam en het rijk over de tunnelbouw, zouden wij willen opmerken. Denk ook aan het feit dat in de jaren 1956/58 juist het (algemeen) gemeentelijk financieel beleid mede oorzaak is geweest van de inflatoire financiering.

De rode wens

DE P.v.d.A. heeft zich wederom duidelijk opge maakt om het particuliere bedrijfsleven aan

J. SMALLENBROEK

„Niet regeren bij circulaire, heren ministers, hanteer een wet.“

banden te leggen. Als de bestedingen, de investeringen een ongewenste richting inslaan (een te veel er van) dan zou er óók een wet moeten komen om deze drang dwingend in te perken door objectieve normen vast te stellen. Dit lijkt aantrekkelijk. Immers óók de particuliere huishoudingen kunnen het evenwicht verstoren door een te veel aan besteding. De heer Smallenbroek (A.R.) wees er op dat dit verlangen een uiting is van een gewilde ver gaande overheidsbemoeiing met de particuliere sector indien de bedrijfsinvesteringen aan wettelijke banden zouden worden gelegd.

In welke diepgaande detailbemoeiingen zou de overheid zich niet moeten begeven om het bijzonder gevarieerd bedrijfsleven enigermate aan die normen te binden. Noch de A.R. noch de K.V.P. noch de C.H.U. noch de V.V.D. willen deze weg op.

De minister van Financiën wees er op dat er wel betere methoden waren — globale — om die particuliere investeringen in het algemeen te beïnvloeden. Zó behoort de overheidstaak ook te worden gezien: alléén indien noodzakelijk in het algemeen belang — dan een ingreep. Maar niet in detail! Waarmee een socialistische wens voorshands duidelijk is afgewezen.

Rem op de Rijksoverheid

DE gemeenten zijn het object van deze wet. Als in duidelijke noodgevallen op basis van de normen voor deze wet moet worden ingegrepen dan is het duidelijk dat dit niet moet blijven bij besluiten van het Kabinet alleen. Deze besluiten moeten door de volksvertegenwoordiging worden beoordeeld. In elk geval achteraf. Vooraf — en dat is een goede taak, aldus de heer Van Helvoirt (K.V.P.) — zal de Raad voor de gemeentefinanciën worden gehoord. Hierdoor is er een extra waarborg dat dan de stem van de gezamenlijke gemeenten niet kan worden voorbijgegaan.

De heer Smallenbroek (A.R.) pleitte er nog voor of het op praktische gronden niet gewenst zou zijn om kleine kapitaalsuitgaven (b.v. tot f 25.000) buiten de regeling te doen vallen. Vooral de kleinere gemeenten worden dan ontlast van veel administratief werk.

Een belangrijke zaak is — ook de V.V.D. had hiervoor gepleit, evenals de heren Smallenbroek en Van Helvoirt — indien de minister een besluit neemt hetwelk een ingreep betekent in de gemeentelijke zelfstandigheid — dat er een duidelijk akkoord met de Kamer moet zijn.

De heer Smallenbroek meende dat er slechts in uiterste noodzaak en met alle waarborgen tegen lichtvaardig ingrijpen een centralisatie tot stand wordt gebracht.

Direct na die genomen ingrijpende maatregel door de minister moet de Kamer de verantwoordelijkheid daarvoor kunnen dragen.

Deze methode brengt een slagvaardig ministerieel beleid niet in gevaar. Het zou daarom sterk te prefereren zijn na deze ingrijpende (nood)maatregel aan de Kamer (daarna) een wet aan te bieden waarin bekrachtiging wordt gevraagd.

De ervaring leert wel dat de Staten Generaal zeker wil meewerken aan een spoedige afdoening.

Hoewel de ministers bezwaren ontwikkelden die gegrond waren op mogelijke verstoringen van de kapitaalmarkt, aanvaarde de Kamer toch een daartoe strekkend amendement.

N.V. Rederij en Haringhandel
Import — Export
N. Parlevliet Jr.
KATWIJK AAN ZEE
Postbus 15 - Telefoon kantoor 3444
Buiten kantooruren 2092 — 2283

Schimmelpenninck
fijn! die ken ik

TRANS SKANDIA EXPRESS
Wekelijkse autolijndienst
HOLLAND-STOCKHOLM vv
Vertrek iedere maandag. Gelegenheid voor koel- en eventilleerde ladingen, meubel- en machinetransport.
WAGENINGEN - Telefoon 08370 - 3750
Telex 32121

Verhoeff's Isoleer- en Ovenbouwbedrijf N.V.

- ISOLATIEWERKEN
- KETELBEMETSELINGEN
- OVENBOUW

Rotterdam - Wijnhaven 84 - Telefoon 120325

Maaglijders!
DE uitkomst voor U zijn de echte Amerikaanse
C-R MAAGTABLETTEN
Met C-R Maagtabletten kunt U weer normaal eten!
/Importeur LOUIS RIETBERGEN - Korenaarstraat 55a-c, Rotterdam

**VERTROUWENS ADRESSEN
VOOR EIGEN**

HOLWERDA ZONEN Dokkum

VOOR AL UW TRANSPORTEN
IN BINNEN- EN BUITENLAND

Dokkum: telefoon 05190-2292 (2 lijnen) - Buiten kantoor tijd 2580
Rotterdam: telefoon 010-171317

CLAEYS - maaidorsers BAMFORDS - opraappersen

Importrice voor westelijk Nederland

W. VAN GEMEREN & ZONEN N.V., - Greup (Z.H.)
telefoon (01860)-2050

Landbouwwerktuigen- en machinefabriek

H. VISSERS N.V. - NIEUW-VENNEP
Telefoon 02526-841 (7 lijnen)

FINIRAT verdelgt ratten

ONGEVAARLIJK VOOR ANDERE DIEREN
EN MENSEN

N.V. BOGENA

VEERLAAN 23, ROTTERDAM - Z.

HOTEL „DE KROON“

SOPHIALAAN - LEEUWARDEN
telefoon 24467 - 24468

Uw adres voor recepties en partijen

DE WARSBOOM Café-restaurant
Groest 80 - Hilversum
Telefoon (02950)-44451

Zalen voor alle doeleinden. Verzorgd restaurant, prima consumpties. Prijzen op aanvraag. Capaciteit diners: 700 personen.

FIRMA J. F. VAN DRIEL

SMEDERIJ

FABRIEK VAN LAND- EN TUINBOUW-
GEREEDSCHAPPEN

Venneperweg 467, tel. 02526-293-533, Nieuw Vennepe

Vertrouwensadressen
voor Den Haag
en omstreken

SIGARENMAGAZIJN MATADOR

L. KORPEL

Mauritskade 71 - Telefoon 180234, b.g.g. 607673
Postrekening 37 70 73

Levert alle rokersartikelen
waarheen U maar wenst.

Ook het kleine karwei
appreciëren wij

BOON'S SCHILDERSBEDRIJF

PIET HEINSTRAT 62 - TELEFOON 33 11 12
Filialen te Delft en Rotterdam.

LAK- EN VERFINDUSTRIE

v/h P. WERRE & CO.

Alles op verfg gebied

Veenkade 49-50 - DEN HAAG - Tel. 633923 (3 lijnen)

INNEMEE & ZOON N.V.

BEGRAFENISTRANSPORT

DEN HAAG - TELEFOON 115940
HAARLEM - Telefoon 10441
DELFT - Telefoon 26808

Onmiddellijk ter plaatse te ontbieden.

IN BEWOGEN JAAR

Vooruitgang

WIE de sociale toestanden en verhoudingen van vandaag in Nederland en in West-Europa in het algemeen, vergelijkt met hetgeen betrouwbare schrijvers en officiële berichtgevers ons mededelen over het leven der arbeidersbevolking in dit deel van de wereld ruim honderd jaar geleden, valt van de ene verbazing in de andere. Wat een vooruitgang! Hoe was het mogelijk?

Stellig zal men bij dieper onderzoek tot de conclusie komen, dat er ook nu nog wel een en ander om verandering roept, dat er nog geen reden is om het hervormingswerk te staken, maar toch zal men met dankbaarheid moeten erkennen, dat met name op sociaal gebied in deze en in de vorige eeuw reeds een enorme prestatie werd geleverd. Ondanks ruinerende oorlogen werd het levenspeil der brede massa belangrijk verhoogd. God heeft zijn zegen aan het sociaal-economische werk niet onthouden. En dat in weerwil van onze zonden en tekortkomingen!

De verklaring van dit verschijnsel

ER is, bezien wij de dingen in het menselijke vlak, een complex van oorzaken. Te denken valt o.m. aan wetenschap en techniek, aan de ontdekking van nieuwe welvaartsbronnen, aan gevonden bodemschatten, aan de toegewijde arbeid van geleerden, aan de werkzaamheid van energieke ondernemers, al misten sommigen ten aanzien van de sociale aangelegenheden ook de brede blik, die zij op economisch gebied wel meermalen toonden te bezitten. Zij hebben vaak ten onrechte zich verzet tegen overheidsbemoeiing en de organisatorische krachtsontplooiing der arbeiders weinig gewaardeerd. Waartoe een deel der arbeiders, onder revolutionaire invloed gekomen, ook wel aanleiding heeft gegeven.

Maar ook de arbeiders, allengs bevrijd van grote druk, konden in deze eeuw, onder de zegen Gods, meer presteren dan de verkommerde werklieden uit een vorig tijdperk. Er ontstond een toenemende behoefte aan meer ontwikkelde, kundige arbeiders. De organisaties en de Overheden hebben in die behoefte al meer trachten te voorzien.

Ook de sociale wetgeving in engere zin mag in dit verband genoemd worden. Zij heeft aan ernstige misstanden een einde gemaakt, én een goede invloed uitgeoefend op de verhouding tussen werkgevers en arbeiders en op hun prestaties.

Wanneer men nu aan een socialist, bekend met de populaire socialistische literatuur, zou vragen waaraan de sociale verheffing der arbeiders vooral is te danken, dan zou hij stellig verwijzen naar de moderne vakbeweging en naar de politieke actie van de S.D.A.P., die na de tweede wereldoorlog, ten onzent in de Partij van de Arbeid is opgegaan. Maar dit antwoord zou, om het zacht te zeggen, wel zeer onvolledig zijn geweest. Toegegeven kan slechts worden, dat óók de moderne vakbeweging, nadat zij al meer de weg van het overleg heeft betreden, het verdelingsproces gunstig heeft beïnvloed.

De vakorganisatie-idee danken wij vooral aan de Engelse, niet socialistische arbeider. Zij zijn beïnvloed geworden door het oude gildewezen. Zij zijn ook de grondleggers geweest van het collectief contract.

Het doel van de vakbeweging werd in de Statuten van **The General Federation of the English Trade Union** aldus omschreven: „de bevordering van de industriële vrede door vriendschappelijke middelen als daar zijn: verzoening, bemiddeling en hulp, of door stichting van een permanenten raad, om werkstakingen en uitsluiting tussen werkgevers en arbeiders of twisten tussen bedrijf en organisatie te voorkomen.”

Van enige invloed der klassenstrijdtheorieën, is hier geen sprake.

Collectieve contracten

WIJ noemden de Engelse arbeiders de grondleggers van het collectief contract, een figuur, die ook ten onzent

nog een belangrijke rol speelt op het terrein van de arbeid. Het is wel mogelijk, dat men straks meer zal gaan regelen in verordeningen, als bedoeld in de bedrijfsorganisatie-wet. Maar tot dusver komt de figuur van het collectief contract het meest naar voren.

De leidende sociaal-democraten in Duitsland behoorden aanvankelijk, evenals in ons land, tot de tegenstanders van collectieve overeenkomsten. Bladen als de **Vorwärts** en de **Leipziger Volkszeitung** veroordeelden nog in de jaren negentig van de vorige eeuw het streven van de boekdrukkersgezellen naar dergelijke overeenkomsten.

DR. A. KUYPER

sten. Dat heette zelfs „verraad aan de zaak der arbeiders”, die nooit door collectieve contracten gediend kon worden. Ook het Leipziger Gewerkschaftskartell nam in 1896 en 1897 een paar resoluties aan, waaruit duidelijk bleek, dat men niets moest hebben van dergelijke verdragen. Vakverenigingen, die collectieve contracten sloten, konden volgens het kartell niet staan op het standpunt der moderne arbeidersbeweging. „Met de grootste energie” moest elk bewust lid de tarief-overeenkomsten bestrijden.

De sociaal-democraten hebben dat standpunt moeten prijsgeven. Niet alleen de christelijke arbeiders, maar ook vele anderen pleitten voor collectieve contracten. Althans voor zover ze niet vastgeroest zaten in Marxistische dogma's. Vooral de zogenaamde „revisionisten” stelden de voordelen in het licht op het in 1899 te Frankfurt gehouden Congres. Zij zagen in het collectief contract een erkenning van de „gelijkberechtigtheid” der arbeiders bij het bepalen van de arbeidsvoorwaarden. De voorsteller en verdediger van een resolutie in deze geest, de revisionist **Döblin** heeft ook later nog met warmte gepleit voor collectieve contracten. „Geen strijd om de strijd” riep hij uit. „Alleen strijd als het niet anders kan. De arbeiders hebben geen belang bij een kunstmatige toespitsing der klasstegenstellingen, maar bij het doorvoeren van praktische hervormingen”.

Al meer is men in socialistische kringen gekomen tot aanvaarding van collectieve contracten, door **Levy** „acten van bevrijding” genoemd. Ten onzent behoorde de heer **Spiekman** uit Rotterdam tot de krachtige verdedigers.

De heer **Wibaut** bleef echter waarschuwen, evenals **Koutsler** in Duitsland. De vakbeweging moest, schreef hij, steeds bedenken, dat de strijd niet ging over medezeggenschap in het particulier winstbedrijf, maar om een andere voortbrengingswijze, om het socialisme.

Toch — het collectief contract werd aanvaard. De Marxistisch geschoolden konden de ontwikkeling niet tegenhouden. Maar men bleef in socialistische kringen toch min of meer afkerig van maatregelen die een duurzame vrede konden bevorderen. Men sprak veel in militaire termen. De werkgever was de vijand, waarmede hoogstens een wapenstilstand gesloten mocht worden.

Dit standpunt heeft in het verleden veel schade toegebracht aan de sociale verhoudingen. De christelijk-sociale beweging echter heeft zich steeds bij haar acties van klassenstrijdtheorieën verre gehouden. Zij ijverde voor **vrede door recht**. Ten onzent heeft de wetgever het mogelijk gemaakt om de voornaamste bepalingen van een collectief contract verbindend te verklaren voor een gehele bedrijfstak. Ook onverbindend verklaren is mogelijk.

Maar van die mogelijkheid wordt goed als geen gebruik gemaakt, partijen, die het contract sloten, voorzichtig en bekwaam genoeg geen bepalingen op te nemen, die algemeen oogpunt bedenkelijk zou zijn.

Sociale wetgeving

IN de tweede helft van de 19de eeuw gingen veler ogen al meer open voor de wantoestanden, die in fabrieken, werkplaatsen het leven der arbeiders en van hun vrouwen en kinderen ondraagbaar, die ook de rustige soms wat zelfgenoegzame burgerij schokte.

Bij de behandeling van het zogenaamde kindernetje-Van **Hon** bleek, dat zelfs kinderen van 7 tot in de tijd van zes dagen niet mochten dan 85 à 87 uren moesten arbeiden. Ja, **dr. Kuyper**, destijds lid van de Tweede Kamer, deelde mede, dat kinderen van 5 en 6 jaar wakker geslagen werden en met water hun hoofd wassen bedroepen, ten einde ze goed wakker naar de fabriek te kunnen zenden.

De volwassenen hadden dikwijls gegronde reden tot klacht. Pastoor **Wijnen** van Maastricht, noemde bij een enquête het werk van de ovenmakers bijvoorbeeld botweg onmenselijk, de beloning? f 1.25 per dag!

Op de eisen der zedelijkheid werden in vele fabrieken weinig gelet. Het gebruik van alcoholische dranken was herhaaldelijk geconstateerd worden. Dat was geen wonder! Men moest de arbeid verrichten in een vreselijke hitte en zat de ganse dag onder het zwaar De voeding was veelal onvoldoende. Men greep naar de fles. Maar dit gebruik van alcoholische dranken verergerde de ellende der aardewerklieden waarvan velen omtrent hun dertigste jaar ziek werden. Peeds na een paar jaar stierven zij.

Deze vreselijke toestanden, waarvoor boeken geschreven kunnen worden, noodzaakten de Overheid tot ingrijpen. Zij was reeds lang in verzuim.

De heer **Ruys de Beerenbrouck**, Minister van Justitie in het eerste kabinet, poogde in zijn **Arbeidswet** de ergste euvelen te betuigen. De wet, die de tijd, waarop kinderen in fabrieken en werkplaatsen arbeid mochten verrichten werd, evenals in de wet **Van Houten**, op 12 jaar gesteld, doch de arbeid van vrouwen en jeugdige personen beneden de 16 jaar werd op maximaal

DS. A. TA

AREN

11 uur per dag gebracht, terwijl nacht-
arbeid — dat wil zeggen tussen 7 uur
's avonds en 5 uur 's morgens, aan hen
werd verboden. En wat vooral ook van
betekenis was, dat de zorg voor de
naleving der wet mede werd opgedra-
gen aan drie inspecteurs van de
Arbeid.

Deze arbeidsinspectie, allengs meer
uitgebreid en onder Talma gereorgani-
seerd, is een gewaardeerd instituut ge-
worden. De naleving der Arbeidswet-
ten laat, hier te lande, mede dank zij
deze inspectie, minder te wensen over
dan in sommige andere landen.

De eerste socialist in de Kamer

HET wetsontwerp-Ruys werd in de
Tweede Kamer aangenomen met
slechts één stem tegen en wel die van
de heer Domela Nieuwenhuis, de af-
gevaardigde van Schoterland. Bij de
eerste stemming was de anti-revoluti-
onaire kandidaat in dit district uit-
gevallen. De liberale kandidaat was
aan vele rechtse kiezers weinig sym-
pathiek. Hij stootte velen af door zijn
nieuw-Malthusiaanse propaganda. Vele
kiezers van Prot.-Christelijke en
Rooms-Katholieke huize zeiden: „hem
niet”. Aan dit feit dankte de eerste
socialist vooral zijn Kamerzetel.

Domela Nieuwenhuis, een gewezen
predikant, heeft onder de onkerkelijke
arbeiders in sommige delen van ons
land wel belangstelling voor de sociale
strijd gewekt. Hij maakt reeds indruk
door zijn verschijning. Maar of hij de
belangen der arbeiders werkelijk ge-
diend heeft, mag op goede gronden
betwijfeld worden. Zijn felle klassen-
strijdprediking, zijn vaak onbillijke en
ondeskundige kritiek op ondernemers
en anderen heeft onnodig tegenstel-
elingen in het leven geroepen en ver-
scherpert. Al meer verliep zijn optreden
in negativisme en anarchisme. Grote
geestelijke schade richtte hij aan door
zijn felle anti-godsdiensagitatie.
In de Kamer demonstreerde hij her-
haaldelijk zijn onkunde en eenzijdig-
heid. Zijn stemmen tegen de „Arbeids-
wet” was een fout, al was het in over-
eenstemming met de gedragslijn in
het begin van hun optreden ook wel
door Duitse socialisten gevolgd. Tegen
de heer Domela mislukt. Hij is al meer in
syndicalistisch en anarchistisch vaar-
water terecht gekomen. In 1903 —
jaar van spoorwegstaking — liet hij
zich tweer van zich horen. Hij zag een revo-

De verkiezingsdatum 15 mei
nadert snel.

In de komende periode zullen
wij op allerlei wijze en in ver-
sterkte mate geconfronteerd wor-
den met de actuele politieke
kwesties. Het is echter dunkt ons
van betekenis de blik ook nog
eens te wenden naar het verle-
den. Want uit dat verleden is
tenslotte de hedendaagse werke-
lijkheid voortgekomen.

Het verheugt ons daarom bij-
zonder een artikel te kunnen
plaatsen van de heer C. Smeenk,
vele jaren A.R. Kamerlid en bij
uitstek deskundig op sociaal-eco-
nomisch terrein.

Hij laat in dit artikel zien, dat
de grote vooruitgang die in de
afgelopen halve eeuw is geboekt
voor een belangrijk deel gedragen
is door de invloed van christelijk-
sociale beginselen.

Wij adviseren daarom onze le-
zers dit artikel te bewaren. Het
zal hen van pas komen bij menig

C. SMEENK

gesprek met mensen, die de his-
torie niet of slechts ter halve
kennen. Het geeft materiaal voor
een juiste kijk op het verleden,
waarin de A.R. Partij met ere
gestreden heeft voor een christe-
lijk-sociale ontwikkeling van onze
samenleving.

lutionaire situatie. Hij was meer een
man van breken dan wel van bouwen.
Felle strijd is in 1903 gevoerd tussen
hem en de socialisten, die Troelstra
volgden.

Van constructief werk was in de
jaren tachtig en negentig in de socia-
listische beweging nog weinig sprake.
Of dit alleen de schuld was van Do-
mela en de zijnen? Dat valt te be-
twijfelen.

Hoe weinig constructief werd ge-
werkt, blijkt wel reeds uit de houding,
die werd aangenomen tegen de door
de Tweede Kamer bij besluit van 13
oktober 1886 benoemde Enquêtecom-
missie. Alle medewerking werd kortweg
geweigerd. Anders en beter deed Pa-
trimonium. In het rapport, dat Patri-
monium aan de Commissie ter hand
stelde, staat wel een en ander, dat
wij niet onderschrijven. Maar er werd
in elk geval de aandacht gevestigd op
misstanden.

De toenmalige voorzitter van Pa-
trimonium, de heer Kater, stond in die
tijd nog al aarzelend tegenover Over-
heidsbemoening. Maar zelf leverde hij
de bewijzen, dat een uitgebreide so-
ciale wetgeving onmisbaar was. De
arbeidersbeweging was nog te zwak
om door haar optreden aan grove mis-
standen een einde te maken. Boven-
dien was hier duidelijk een Overheids-
taak.

Kuyper begreep dit vóór vele an-
deren.

Reeds aanstonds na zijn optreden
als Minister in het jaar 1901, zette
hij zich aan de arbeid. Hij rekende
erop, dat rechts, geleid op de verdeeld-
heid links, gedurende minstens twee
vierjarige perioden tot de regeertaak
geroepen zou worden. De eerste vier
jaren — zo was de berekening — zou-
den vooral onderwijs-aangelegenheden
aan de orde worden gesteld, naast het
actuele lopende werk. In de tweede
periode zouden vooral de grote inge-
wikkelde sociale wetten de aandacht
eisen.

Door allerlei omstandigheden is dit
program voor een belangrijk deel niet
verwezenlijkt. Wel gelukte het Kuyper
nog om de financiële positie van het
bijzonder onderwijs te verbeteren. De
onderwijzers aan de bijzondere scholen
werden in de pensioenwetgeving
opgenomen. Zij kregen een zekere
rechtspositie. Eveneens slaagde Kuyper
er in te bereiken, zij het na veel strijd,
dat aan bijzondere Universiteiten on-
der bepaalde voorwaarden, die de prin-
cipiële richting niet belemmerden, het
recht om graden te verlengen, werd
toegekend. Maar zijn veel omvattend
sociale program kon Kuyper niet ver-
wezenlijken, aangezien hij reeds in
1905 moest aftreden. Een paar kleine
ontwerpen, o.a. de Caissonwet, kwamen
nog in het Staatsblad. Eveneens een
Drankwet, die een grote verbetering
betekende en in de strijd tegen het
alcoholisme goede diensten heeft be-
wezen.

Kuyper's „stakingswetten” hoe fel
ook bestreden, hebben invloed ten
goede uitgeoefend en de Arbeidersbe-
weging, die niet revolutionair wil zijn,
in geen enkel opzicht in haar optreden
gehinderd.

De Kuyper-hetze in 1905 valt bijna
niet te beschrijven. Nooit is in ons land

een staatsman zo bejegend. De hoog-
leraar Holwerda kon met volle recht
aan zijn geestverwanten de vraag stel-
len: kunnen wij niet anders worden?
In ons artikel met beperkte strek-
king behoeft echter over het gebeuren
in 1905 niet verder gesproken te wor-
den. Het zou anders een boekdeel
worden! Hoe de stemming in sommige
vrijzinnige en socialistische kringen
was, mag met één enkele zin, aan Het
Volk ontleend, getypeerd worden: „Om
Kuyper te weren, moet desnoods op
de duivel gestemd worden.”

Kabinet De Meester

HET vrijzinnig Ministerie-De Meester,
dat Kuyper's Kabinet opvolgde,
was van zwakke constitutie, al bestond
het uit knappe mannen. Het was ook
niet homogeen. Het maakte niet de
indruk, dat de grote belangen inzake
's lands defensie in vertrouwde han-
den waren. Het geschil over de defen-
sie heeft tenslotte tot een crisis geleid.
Zelfs enkele vrijzinnigen stemden te-
gen de begroting van Oorlog.

Met de krachtige hulp van het Ka-
merlid Talma is het nog aan mr. Van
Raalte, minister van Justitie in het Ka-
binet-De Meester, gelukt om de wet op
het arbeidscontract in het Staatsblad
te doen opnemen. Het ontwerp behoor-
de tot de nalatenschap van het Ka-
binet-Kuyper. De wel zeer verouderde
bepalingen van de tot dusver geldende
wetsartikelen in het Burgerlijk Wet-
boek — „de meester wordt op zijn
woord geloofd” — werden door betere
vervangen. De rechtspositie der arbe-
ders werd steviger. De kantonrechters
hebben op grond van de nieuwe arti-
keln meermalen geschillen berecht
op een wijze, die tot de ontwikkeling
van het arbeidsrecht niet weinig heb-
ben bijgedragen.

In de wet werd ook een artikel op-
genomen, dat handelde over de Collec-
tieve arbeidsovereenkomst. Met deze
wettelijke erkenning was Nederland
vele landen vooruit. De wet heeft
stimulerend gewerkt. Bij de discussie
kwam de vraag aan de orde of bij sta-
king de opzegtermijn in acht moest
worden genomen. Mr. Troelstra, de
leider der sociaal-democraten, wilde
de weg openhouden van „elke spon-
taan opkomende werkstaking”. De ar-
beiders sloten z.i. steeds een contract
af met de onuitgesproken gedachte:
„wanneer in de loop van het contract
door werkstaking een verbetering te
onzen gunste in het contract kan tot
stand komen, dan moet dat ge-
schieden.”

Dit principieel verwerpelijke stand-
punt werd krachtig bestreden door
Talma en Drucker en eveneens door
de minister. Behoudens dringende re-
denen, door de wet erkend, behoort
men zich stipt te houden aan het
gegeven woord. De wet van 1927 heeft
een meer uitgewerkte civiel-rechtelijke
regeling gebracht. Onder het Kabinet-
Colijn van 1933 tot 1937 werd de moge-
lijkheid van verbindend verklaring ge-
opend.

Over de defensie-aangelegenheden
struikelde het Kabinet-De Meester. Mr.
Heemskerk werd formateur van het

• Vervolg op pag. 8

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

Houthandel en kistenfabriek MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05457-561 Telefoon 06750-3748

Houtzagerij- Houthandel- Kistenfabriek

WARENHUIZENBOUW

N.V. Aannemersbedrijf

BOERS EN VRIJLAND

's-GRAVENZANDE - Telefoon 01748-2245* - Postbus 30

FIRMA C. VERMEER EN ZON'S

fabrieken voor gebogen hout

Telefoon 01894-1230 - Ouderkerk aan de IJssel

RONDE EN OVALE TAFELRANDEN

GEBOGEN REGELS VOOR STOELN EN FAUTEUILS

ARMLEGGERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN enz. enz.

N.V. AANNEMINGS- EN BOUWBEDRIJF

Burgemeester Hazenberglaan 403 — Rotterdam

Telefoon 19 10 44

N.V. AANNEMERS- EN HANDELSBEDRIJF

VAN OORD

Hoogstraat 73a — Telefoon 444 — Werkendam

RIJSWERKEN GRONDWERKEN ASFALTWERKEN

N.V. BOUWBEDRIJF KNOOP & GIEZEN

Groningen

WONING- EN UTILITEITSBOUW

Vechtstraat 60 - Telefoon no. 0 5900-2230

N.V. Betonbouw

v.h. Firma Kool & Wildeboer

GRONINGEN, Phebensstraat 3, Telefoon 05900-34000

Utiliteits- en waterbouw

BAGGERMAATSCHAPPIJ TJAART VAN DER MOLEN NV

GRONINGEN

Hoornsediep 3 — Telefoon 05900-23928

GEBR. LOMMERTS N.V.

Koel- en vriestransporten

Havenstraat 38 — Delfzijl — Telefoon 05961-3633

Westersingel 120 — Rotterdam — Telef. 010-134658

VERKOOP

VERHUUR

VAN LOON'S

Woningbur. en Assurantiekantoor

Hoornsediep 30 - GRONINGEN - Telefoon 27986

Dir.: L. J. van Loon

ADMINISTRATIE VASTE GOEDEREN

Oosterhof's Aannemersbedrijf

GRIJPSKERK — LEEUWARDEN

WEGEN,

GROND- EN WATERWERKEN

MACULOSE MEUBELLAK

Krasvaste celluloselak
voor meubelen,
betimmeringen enz.

N.V. LAK- EN VERFFABRIEK MACOSTAN
EDE, telefoon 2047 (08380)

BOUWBEDRIJF JAC. VAN DER NIET

NIEUWBOUW EN
ONDERHOUDSWERKEN

Oranjeweg 6 — Telefoon 01719-2748 — Noordwijk aan Zee

A. TALMA

IN BEWOGEN JAREN

• Vervolg van pag. 7

nieuwe Kabinet. Talma trad op als minister van Landbouw, Handel en Nijverheid. Onder dit Departement ressorteerde vrijwel de gehele sociale wetgeving.

De periode, waarin Talma dit ambt aanvaardde, kenmerkte zich politiek door een versterkte invloed links van de vrij liberalen. Unie liberalen en vrijzinnig-democraten naderden deze groep, voorheen wel door hen bestreden. Ook ter rechterzijde waren er wel, die bezwaar gevoelden tegen de denkbeelden van een man als Talma. Er was vrees van toenemende „bureaucratie” en „ambtenarenoverheersing”. Bezwaren echter waarvan zonder veel moeite de onhoudbaarheid aangetoond kon worden. Natuurlijk zijn ook voor de uitvoering van sociale voorschriften ambtenaren nodig. Maar Talma poogde zoveel mogelijk werkgevers en arbeiders in te schakelen. De direct belanghebbenden bij een efficiënte arbeid.

Economische onderwerpen

TALMA moest zich in de eerste tijd van zijn ministeriële arbeid vooral bezighouden met de behandeling van economische onderwerpen als: Schepenwet, Visserijwet, Boterwet, Octrooiwet, Vogelwet enz. Met kracht bevorderde hij het Staatsmijnbedrijf. Een inlichtingendienst voor de rubberhandel en de rubbernijverheid werd te Delft gevestigd. Een rijksproefstation voor de lederindustrie, verbonden met een rijksschool voor leerlooiers en schoenmakers, werd te Waalwijk gesticht, een rijksbureau voor het onderzoek van handelswaren verrees te Leiden; nijverheidsconsulenten, in het bijzonder belast met de technische voorlichting der kleinere industrie, werden benoemd. De opsomming is niet geheel volledig. Maar zij geeft een indruk. Alle voorstellen werden door Talma met talent verdedigd. De welvaartsbronnen moesten vermeerderd worden. Maar naar aanleiding van een bepaalde opmerking bij de Bakkerswet zeide Talma: „Als mij de keus gegeven wordt tussen aan de ene kant kapitaalverlies en aan de andere kant de schending van het leven van mensen, dan zeg ik: laten wij liever het menselijke leven bewaren, dat is meer waard dan geld.” Volkomen juist! Maar zó staat de zaak in de regel gelukkig niet. De beschermende sociale maatregelen der Overheid blijken veelal, ook uit stof-felijk oogpunt beschouwd, meer voordel dan nadeel op te leveren.

Talma's werkzaamheid ten behoeve van technische en meer economische ontwerpen zou, zoals de tot oordelen bevoegde heer Van IJsselstein terecht opmerkte, het leven van menige bewindsman voldoende gevuld hebben. Maar het is van Talma's werk nog bij lange na niet de hoofdzaak geworden.

Wat dit omvangrijke werk betreft, moeten wij ons tot het geven van een beknopt overzicht bepalen.

Arbeidswet

Talma heeft een nieuwe Arbeidswet tot stand gebracht — de Arbeidswet 1911 — waarbij hij zich niet beperkt heeft tot het minimum, dat de Berner Conventie eist. Mr. Aalberse kon, zonder tegenspraak te duchten, op tien verschillende punten wijzen, die verbeteringen voor de arbeiders betekenden. De tienurendag werd al meer regel. Niet alleen voor vrouwen en jongeren, maar ook voor mannen. Geleidelijk gingen zij, zoals later zou blijken, in de richting van de 9-urendag, later van de 8-urendag. De technische ontwikkeling maakte in vele bedrijven een geleidelijke verkorting mogelijk én noodzakelijk. Veler arbeid werd intensiever.

Van betekenis was ook de Steenhouderswet. In dit zeer ongezone bedrijf was een extra bescherming van de arbeiders wel nodig! De sterftcijfers voor deze groep waren hoog. Voorgescreven werd o.m. een keuring van jeugdigen.

Ook de Stuwadoorswet mag in dat verband genoemd worden. Aanvankelijk was er ook hier tegenstand. Talma's opvolger de heer Treub, meende er goed aan te doen met het ontwerp op enkele punten te wijzigen. Maar toen het ontwerp bij de Tweede Kamer in behandeling kwam, bleek dat

velen de Talma-redactie beter vonden. Ook de heer Silman was tot de overtuiging gekomen, dat Talma geen loonregeling van staatswege begeerde, maar dat de omstreden bepaling inzake het verhoogde zondagsloon slechts bedoelde beperking van de zondagsarbeid.

De stuwadoorswet heeft voor de werkers i. de havens goede gevolgen gehad. Bij de behandeling van het ontwerp Bakkerswet leed Talma een nederlaag.

Bakkerswet

De linkerzijde stemde het ontwerp af, met uitzondering van de sociaal-democraten en van de liberale heer De Klerk. Rechts was verdeeld. Alle Christelijk Historischen stemden tegen, behalve de heren Van Lennep en Van Veen. Vijf rooms-katholieken onthielden eveneens hun stem van het ontwerp. Twee antirevolutionairen deden hetzelfde, terwijl vier antirevolutionairen zich vóór de stemming uit de zaal verwijderden. Hun bezwaren hadden in hoofdzaak betrekking op het zogenaamde „patroonsverbod”.

Het verbod om in de nachtelijke uren te bakken zou ook gelden voor de alleenwerkende bakkers, tenzij zij ontheffing van het verbod konden verkrijgen, omdat er niet met concurrentie overwegingen in hun omgeving behoefde gerekend te worden. Dit was bijvoorbeeld in een klein dorp of gehucht mogelijk.

Het verbod voor de kleine bakkers, met of zonder personeel, werd door Talma opgenomen, teneinde te voorkomen, dat goede bedrijven gesplitst zouden worden en dat de vele kleine bedrijven de spoeling voor allen dun zouden maken. De kleine bakkers hadden zelf tegen het verbod geen bezwaar. De bakkers mochten alles doen wat zij wilden: boeken, bijhouden, brieven schrijven, schoonmaken etc. Alléén bakken mochten zij gedurende de nachtelijke uren niet. Dit verbod was in het belang van de gehele bedrijfsgemeenschap, die niet gediend zou worden door de opkomst van een aantal dwergbedrijven. De verwerping van het ontwerp-Bakkerswet heeft Talma veel leed gedaan. Hij had zich voor deze aangelegenheid bijzonder ingespannen. Ook in het land maakte het veel indruk. In de gezinnen der bakkersgezellen vooral werd de tijding der verwerping met grote droefheid vernomen. Het heeft Talma in die dagen moeite gekost om zijn werk als minister voort te zetten. Maar hij deed het uit plichtsbef. Kort na de verwerping verdedigde hij het ontwerp-Ziektewet. Hij heeft daarbij een ernstig beroep gedaan vooral op de rechterzijde, om de arbeiders niet te leur te stellen in hun gegronde verwachtingen.

Voor de bakkerijarbeiders kwam er op een bijzondere wijze enige uitkomst. Wij leefden in de jaren van de eerste wereldoorlog. Er kwam gebrek aan brandstoffen. Er moest bezuinigd worden op vuur en licht. Verschillende gemeenten verboden over de gehele lijn het bakken in de nacht. Dit had geen rampen ten gevolge! Het grootbedrijf ging niet ten onder. En het kleinbedrijf opperde geen bedenkingen. Na de oorlog was er geen sterke aandrang om tot weder invoering van de nachtarbeid over te gaan.

In de laatste tijd werd veel gepleit voor enige vervoering van het aanvansuur. In het overleg vonden werkgevers en arbeiders elkaar.

Een ongewoon schouwspel bood de Tweede Kamer bij de wijziging van de Arbeidswet, die tot de 8-urendag leidde. De sociaal-democraten begonnen de acht-uren-mars aan te heffen. Waarop de rechterzijde het Wilhelmus inzette. Een parlement behoort echter niet te zingen. Het moet spreken en stemmen over de volksbelangen.

Een arbeid van grote betekenis heeft Talma tot stand gebracht op het gebied van de

Sociale verzekeringswetgeving

EEN ziektewet, een invaliditeitswet en een Radenwet. Enkele andere ontwerpen als de uitbreiding der ongevallenverzekering tot de arbeiders in het Zeevissersbedrijf en de beroepsziekteverzekering, waarbij nader aan te wijzen beroepsziekten met ongevallen

op een lijn werden gesteld, zijn later gevolgd.

De Tweede Kamer heeft het Talma bij de Ziektewet niet gemakkelijk gemaakt. Telkens kwamen nieuwe denkbeelden in bespreking. Van links gaven tenslotte alléén de socialisten hun steun aan het ontwerp.

Het spreekt vanzelf, dat de omstandigheden na de eerste wereldoorlog tot enkele wijzigingen ook in de Ziektewet hebben geleid. Maar de hoofdzaak bleef Talma's werk. De behandeling heeft veel tijd gekost. Dit verklaart ook dat de wet eerst in 1930 in werking trad. Minister Slotemaker de Bruïne gaf daartoe de laatste stoot. Op de dag der inwerkingtreding werd door het C.N.V. een krans op Talma's graf gelegd. Een sympathieke geste! Traden de socialistische bij de Ziektewet op zoals het in een behoorlijk parlement past, bij de Invaliditeitswet namen zij een geheel andere houding aan. Het Kamerlid Duys hield een obstructie-redevoering van niet minder dan negen uur. Men wilde blijkbaar verhinderen, dat vóór de verkiezingen en Invaliditeitswet en Tariefwet tot stand zouden komen. Het was geen knappe redevoering. Veel citaten uit kranten, enz.

Wel was reeds inwerking getreden, het artikel uit de Invaliditeitswet, dat over de overgangsrente voor ouden van dagen handelde.

Hoe dringend noodzakelijk ook de ziekteverzekering was, moge hieruit blijken, da. vóór de Talma-wet nauwelijks 35 % van de Nederlandse arbeiders enige zekerheid had van inkomsten in dagen van ziekte. In vele gevallen droeg de ondernemer in de premie niets bij. De termijn, waarover men enige uitkering kreeg, was in de regel kort. Het was wel irriterend nodig, dat er betere voorzieningen werden getroffen. Het behoeft niet uitdrukkelijk vermeld te worden, dat in de periode tussen de beide wereldoorlogen vooral financiële en economische vraagstukken aan de orde waren. Met name maakte het vraagstuk der werkloosheid telkens een onderwerp van discussie uit.

Werkloosheidsbestrijding

TEN onrechte heeft men het voorgesteld, alsof er weinig of niets gedaan is voor de bestrijding van een groot kwaad, dat vele verwoestingen aanricht in het gezins- en volksleven. „Genoeg” is er niet gedaan. Bij een zo schrijnende nood kan men nooit van genoeg spreken. Maar er is toen inderdaad veel ter hand genomen. Het bedrijfsleven heeft gepoogd om de werkgelegenheid uit te breiden, om voor zover mogelijk de export te bevorderen. Geen gemakkelijke taak, nu zo vele landen protectionistische maatregelen namen. Dat de bedrijven niet aanstonds bij werkloosheid de getroffen aan hun lot mogen overlaten is een morele, thans ook een wettelijke plicht geworden. Wachtgeldregelingen en verzekering eisen een voor allen in een bedrijfstak gelijke premielast.

Zij konden alleen door het opleggen van een verplichting van overheidswege over de gehele lijn tot stand worden gebracht. Met het oog op de crisis-werkloosheid vooral was het nodig, dat de overheid mede een deel der kosten voor haar rekening nam. Uiteraard was het vooral wenselijk, dat men door de uitvoering van openbare werken werkloosheid zoveel mogelijk trachtte te voorkomen. Met het oog daarop werd de landbouw gesteund door het tegengaan van afbraakprijzen. De nijverheid werd gesteund door tariefmaatregelen en contingenteringen, ook door faciliteiten bij export, voor zover het verlenen daarvan niet als dumping beschouwd kon worden. In bepaalde gevallen werd financiële steun geboden via de in deze jaren opgerichte Bank van industrie-financiering. Krachtadige hulp genoot de scheepvaart. Mede aan die concrete steun is het te danken, dat de Nederlandse vlag zich in de jaren bleef vertonen. Het middenstandskrediet werd uitgebreid.

Direct en indirect profiteerde het bedrijfsleven van hetgeen gedaan werd voor de vermeerdering van de werkgelegenheid door de uitvoering van openbare werken, door droogmaking van de Noord-Oostpolder en van de Wadden, door de bebouwing van de Wieringermeer, door de steun, die via het Werkfonds werd verleend aan door gemeenten, provincies en andere lichamen uitgevoerde werken, die zelfs niet altijd productief genoemd konden wor-

den. In de jaren 1933-1939 werden voor aanleg en verbetering — dus niet voor onderhoud — van primaire en secundaire wegen en voor bruggenbouw, bedragen besteed van 24-55 miljoen gulden per jaar. Het gehele Rijks wegenplan voorzorg (met inbegrip van de bruggen over de grote rivieren) van 1937 tot 1952 in een totaal van investering van circa f 260 miljoen. Men moet hierbij de vooroorlogse geldswaarde in aanmerking nemen. Dit programma van het nieuwe Kabinet-Colijn kon door de oorlogsomstandigheden nog slechts voor een klein deel uitgevoerd worden.

Voor de Maaskanalen werd 65 miljoen gevoteerd.

Voor de Twentse Kanalen 20 miljoen, voor de Fries-Groningse 10 miljoen. De schutsluis te IJmuiden eiste 16 miljoen. Voor de havens en waterwegen van Vlissingen, Dordrecht, Delfzijl en Harlingen werd 14 miljoen beschikbaar gesteld. De verbetering der vaargeulen naar Rotterdam en Amsterdam vroeg ruim 12 miljoen. Voor kleinere scheepvaartwegen werd tot 1936 uitgegeven 23 miljoen en voor verbetering van de waterafvoer tot en met 1939 25 miljoen.

Vele miljoenen werden besteed voor spoorweg- en elektriciteitswerken. Het reeds genoemde Zuiderzeepolder - Wieringermeer en Noord-Oostpolder - de droogmaking van laatst genoemde polder geschiedde vooral op Colijns aandringen - kwam op 212 miljoen 164 miljoen. Van deze 164 miljoen moest in 1940, toen ons land in de oorlog werd betrokken, nog een belangrijk bedrag verwerkt worden.

Nog op meer ware te wijzen. Zo op de automatisering van het telefoonnet. En vooral op de ontginningen. Rijk en Gemeenten besteden gedurende een aantal jaren voor dit doel bedragen van 30 à 40 miljoen per jaar.

Voortgegaan werd met de woningbouw (in de jaren 1933, 1934 en 1935 resp. 44.367, 52530 en 45302 woningwetwoningen). In 1936 en 1937 — jaren van betrekkelijke woningruimte — rond 30.000 woningen per jaar. Ook de krotopruijing waaraan door het Rijk steun werd verleend, stond niet geheel stil. Door verlaging van de rente der voorschotten, konden huurverlagingen tot een bedrag van ruim 5 miljoen gulden tot stand worden gebracht.

In de laatste jaren vóór de tweede wereldoorlog werden aan de industrie vele militaire gedachten gegeven.

Voor al moge niet vergeten worden, dat door de subsidiëring van werkloosheidskassen en het verstrekken van uitkeringen bij werkloosheid tot bedragen van 142 miljoen per jaar, aanzienlijke loondalingen zijn tegen gehouden. Menige ordeningsmaatregel weersprekt de bewering, dat een liberaal-economisch beleid zou zijn gevoerd.

Het lijkt er niets op. Een andere vraag is weer, of er genoeg gedaan is. Men kent ons antwoord, er is niet genoeg gedaan. Maar men realiseer zich dat reeds de voorbereiding van verschillende maatregelen veel tijd vorderde. Men moest ook oppassen voor het steeds groter wordend gevaar der inflatie.

De sociaal-democraten hebben, gelijk men zich zal herinneren, in 1918 een revolutie-poging ondernomen. Was deze gelukt, dan zouden ongetwijfeld in de volgende jaren de toestanden nog veel moeilijker zijn geworden. Nu konden gedurende deze jaren nog tal van goede maatregelen genomen worden. Mede dankzij de steun van de Verenigde Staten kon Nederland zich spoedig betrekkelijk rustig ontwikkelen en ook het hervormingswerk hervatten.

Na de bevrijding zijn door de Kabinetten Schermerhorn en Drees, met steun ook van de rechterzijde, enige maatregelen genomen, die — gezien de noden — waardering verdienen. Wij denken hier aan de Noodregeling voor ouden van dagen en aan de Ouderdoms- en weduwenverzekering, waarbij aan het verzekeringsbeginsel is vastgehouden. Ook zijn steeds meer door particuliere bedrijven pensioenregelingen tot stand gebracht. De bijstandswet worde ook vermeld.

Overzien wij nog even hetgeen wij in herinnering hebben gebracht, dan kunnen wij concluderen, dat de vooruitgang niet te danken is aan een partij of groep, de socialistische etc. bijv., maar veel meer aan de gezamenlijke krachtsinspanning van het gehele Nederlandse volk. Het is God, die ons de kracht heeft geschonken. Hem zij de ere!

C. Smeenk

Het Landbouwschap, de Hoge Raad en de heer Koekoek

VELEN van u zijn wellicht via de televisie getuige geweest van de toespitsing van het conflict tussen het Landbouwschap en de zogenaamde vrije boeren in de ontruiming van drie kleine boerderijen in Drente. Een gerechtelijke ontruiming is een trieste zaak, waaraan in dit geval nog een bepaald cachet wordt gegeven, doordat deze ontruiming voortvloeisel is van het principiële verzet van een aantal boeren tegen het Landbouwschap. Wij hebben dit weer door middel van een kort interview voor de televisie met de heer Koekoek kunnen vernemen. Bij hun verzet tegen het Landbouwschap, aldus de heer Koekoek, worden de vrije boeren gesteund door een uitspraak van de Hoge Raad (bedoeld is het arrest van de Hoge Raad van 23 oktober 1962, te vinden in de Nederlandse Jurisprudentie van 1963 No. 20), die uitgemaakt heeft, dat het Landbouwschap onwettig is².

Het is niet mijn bedoeling hier uiteen te zetten, hoe het Landbouwschap is ontstaan. Dit is reeds vele malen ook in dit blad door terzake kundigen gedaan. Het gaat mij echter om de bovengenoemde uitspraak van de Hoge Raad, bij welke uitspraak inderdaad een landbouwer werd ontslagen van rechtsvervolging terzake van overtreding van de inventarisatie verordening Landbouwschap.

Vraag is nu, of dit arrest aan de vrije boeren bij hun strijd tegen het Landbouwschap wel die doorslaggevend steun geeft, die deze boeren daaraan menen te kunnen ontleen. Deze kwestie ligt namelijk niet zo eenvoudig.

Ik wil trachten dit hier uiteen te zetten. Hiervoor is allereerst nodig iets te zeggen over de techniek van het dagvaarden in strafzaken. In een dagvaarding moet een strafbaar feit worden te laste gelegd. Wanneer dit niet gebeurt, zal de verdachte moeten worden ontslagen van rechtsvervolging. Of een strafbaar feit wordt te laste gelegd hangt geheel ervan af, of de dagvaarding alle elementen bevat, waaruit het strafbaar feit volgens het wetsartikel is opgebouwd. Voorbeeld: artikel 310 Wetboek van Strafrecht handelt over diefstal. Een element van dit strafbaar feit is, dat de dader het aan een ander toebehorend goed wegneemt met het oogmerk om het zich wederrechtelijk toe te eigenen. Ontbreken deze laatste woorden in de dagvaarding, dan wordt een niet strafbaar feit te laste gelegd en zal de dader door deze fout in de dagvaarding moeten worden ontslagen van rechtsvervolging.

Ik wil nog een voorbeeld geven, dat meer gelijkt op de zaak, die de Hoge Raad behandeld heeft. Laten we aannemen, dat er een gemeenteverordening bestaat, die bepaalt, dat het aanplakken van aanplakbiljetten verboden is, in nader door Burgemeester en Wethouders aan te wijzen straten. Wanneer B. en W. nog geen straat hebben aangewezen, dan is de norm zonder effect. De norm „niet aanplakken” begint pas te werken, wanneer B. en W., de aanwijzing gedaan hebben. B. en W. wijzen nu de Groen van Prinstererstraat aan. Is nu het aanplakken in de Groen van Prinstererstraat als zodanig verboden? Neen, dit is alleen verboden, omdat B. en W. die straat aangewezen hebben. Met andere woorden wanneer de Officier van Justitie in zijn dagvaarding stelt, dat Jansen een aanplakbiljet heeft geplakt tegen een muur in de Groen van Prinstererstraat, dan is dit niet voldoende: hij moet ook in de telastelegging zetten, dat die straat aangewezen is als zodanig door B. en W. Gebeurt dit niet, dan moet Jansen worden ontslagen van rechtsvervolging. Maar, zou men kunnen zeggen, de rechter kan toch zelf nagaan, of B. en W. die straat hebben aangewezen? In ons recht is dit echter niet het geval. De rechter moet wel ambtshalve de wet, dus in dit geval de gemeenteverordening, kennen en toepassen, maar een uitvoeringshandeling, en dat is die aanwijzing door B. en W., moet uitdrukkelijk via de dagvaarding onder zijn ogen worden gebracht en ook het bestaan daarvan moet door de Officier van Justitie worden bewezen.

Thans het geval, dat de Hoge Raad voorgelegd kreeg. Artikel 2 van de Inventarisatieverordening Landbouwschap bepaalt, zakelijk weergegeven, dat iedere ondernemer verplicht is desgevraagd aan het Landbouwschap gegevens te verstrekken. Artikel 3 en 4 van die verordening luiden:

artikel 3

1. Gegevens als bedoeld in artikel 2 worden gevraagd door het Dagelijks Bestuur.

2. Het Dagelijks Bestuur bepaalt telkens naar de toestand van welk tijdstip of over welke periode, alsmede binnen welke termijn, de verstrekking moet plaats hebben. Indien de gegevens worden gevraagd met het oog op de uitvoering van een bepaalde verordening of ander besluit, wordt zulks vermeld.

Wij ontvingen enkele brieven van lezers naar aanleiding van de uitzetting van drie boeren uit hun boerderij te Hollandscheveld. Het is onze bedoeling deze brieven binnenkort in ons blad af te drukken en in een begeleidend artikel op de geuite kritiek en de gestelde vragen nader in te gaan.

Over het beroep van de heer Koekoek op een uitspraak van de Hoge Raad, waardoor de „vrije boeren” zouden worden gesteund, schreef dr. A. Wendels het hierbij geplaatste artikel.

artikel 4

1. Het Dagelijks Bestuur bepaalt, op welke wijze de verstrekking der gevraagde gegevens moet plaats hebben.

2. In het bijzonder kan worden bepaald, dat de verstrekking moet geschieden door middel van de invulling van een formulier waarvan het model door het Dagelijks Bestuur is vastgesteld.

De rest van deze verordening is hier niet meer van belang.

De inventarisatieverordening heeft dus geen effect, wanneer het Dagelijks Bestuur die nadere verplichting niet uitwerkt (zie de hierboven aangehaalde artikelen 3 en 4). Voor het jaar 1961 heeft de inventarisatieverordening effect gekregen door het door het Dagelijks Bestuur vastgestelde uitvoeringsbesluit (Inventarisatie besluit Landbouwschap van 11 april 1961). De termijn, waarbinnen de gegevens moesten worden verstrekt, was bepaald op 3 juni 1961.

Was nu, zie mijn voorbeeld van de

gemeente-verordening, het niet inzien van de gegevens vóór 4 juni 1961 ALS ZODANIG strafbaar? Neen: de datum van 3 juni 1961 werd pas van belang, toen deze was vastgesteld door het Dagelijks Bestuur van het Landbouwschap. De aanwijzing van die datum door het Dagelijks Bestuur is een uitvoeringshandeling, die via de dagvaarding aan de rechter moest worden voorgelegd. De rechter behoeft die datum niet ambtshalve te kennen. De Officier van Justitie had in dit geval echter te laste gelegd, dat de betrokken landbouwer niet vóór 4 juni 1961 de gegevens had verstrekt. De datum van 4 juni 1961 zegt, zoals hierboven is uiteengezet, op zichzelf niets. De Officier van Justitie had ook in die dagvaarding moeten zetten, dat de datum van 3 juni 1961 als zodanig door het Dagelijks Bestuur van het Landbouwschap als uiterste datum voor het verstrekken van gegevens was vastgesteld. Omdat dit niet gebeurde, werd de betrokken landbouwer door de Hoge Raad ontslagen van rechtsvervolging.

Biedt nu dit arrest van de Hoge Raad voldoende steun aan de vrije boeren in hun strijd tegen het Landbouwschap? Allermint. De Officier van Justitie kan namelijk de landbouwer opnieuw dagvaarden, in elk geval voor de inventarisatie van 1962, en dan die fout herstellen. De Hoge Raad heeft niets verklaard omtrent de onwettigheid van het bestaan van het Landbouwschap zelf.

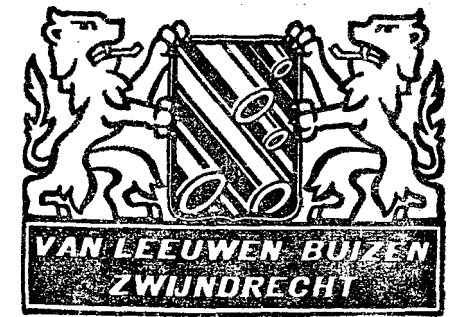
Het is jammer, dat dit arrest mede als uitgangspunt heeft gediend voor de actie van de heer Koekoek c.s. Ik ben van mening, dat de heer Koekoek, gezien diens uitlatingen aan de televisieverslaggever, onvoldoende deze uitspraak heeft geanalyseerd. Dat had toch mogen verwacht worden van een leider van vrije boeren, wanneer het gaat om het stimuleren van een handelwijze, die voor de betrokkene veel schade en leed met zich mee kan brengen en ook inderdaad heeft gebracht. Bovendien had de heer Koekoek zich kunnen voorzien van een advies van

een juridisch deskundige, die uiteraard in staat zou zijn hem de juiste strekking van de uitspraak van de Hoge Raad uit te leggen.

Ik vraag mij in dit verband nog voorzichtiger af, of de persberichten over deze uitspraak niet wat meer uitgebreid hadden kunnen zijn. Ik heb krantenkoppen gelezen in de trant van: „Landbouwschap verliest van vrije boeren”. Een dergelijke terminologie is natuurlijk koren op de molen van de vrije boeren. Daarbij komt nog, dat een dergelijke uitlating niet juist is. Het Landbouwschap verloor immers niet, maar de Officier van Justitie, terwijl er nog geen sprake is van een definitieve nederlaag.

Het is maar te hopen, dat mede door goede voorlichting, de vrije boeren hun verzet zullen staken. Het is beslist geen plezierige taak om tot ontruiming over te gaan, voor welke overheidsinstantie dan ook, al mogen dan ook de politieambtenaren, die in deze zaak een slechts dienende functie hebben, voor vopo's worden uitgemaakt. Of het gezond verstand bij de vrije boeren en met name bij de heer Koekoek zal zegenen, moet maar afgewacht worden. In elk geval is het televisie kijkend publiek er getuige van geweest, dat de heer Koekoek met de vrije boeren zich garant heeft gesteld voor de verzorging van de drie Drentse gezinnen.

Voorlopig zitten we met de brokken: twee lege boerderijen, waarvan één uitgerande.
MR. A. WENDELS.

Mede-verantwoordelijkheid van werknemers

• Vervolg van pag. 1

maar brengt het tot zijn ware proporties terug.

In de praktijk van het bedrijfsleven nu zien wij inderdaad het verschijnsel, dat de eigenaar van de onderneming (of hij, die de onderneming voor die eigenaar(s) naar eigen inzicht bestuurt) de totale zeggenschap tot zich heeft getrokken over het gehele doen en laten van de onderneming als samenlevingsverband. De onderneming (met alle daarin levende mensen) wordt opgeheven, verplaatst en stilgezet, wanneer de eigenaar of de bestuurder (manager) dat maar wil. Daarmede beschikt de eigenaar van de kapitaalgoederen van de onderneming (of zijn plaatsvervanger) in algehele volmacht over de onderneming als geheel. Hier heeft dan een uitbreiding van het eigendomsrecht tot buiten zijn eigenlijke proporties plaatsgevonden. De instelling van medezeggenschap van de werknemers in deze algemene beleidsbeslissingen ten aanzien van de onderneming als geheel (niet de beslissingen, die enkel op de kapitaalgoederen van de onderneming betrekking hebben) kan nu dienen als een correctie van overheidswege, om het eigendomsrecht, dat buiten zijn oevers was getreden, weer binnen zijn eigenlijke bedding te brengen.

Het bezwaar van de aantasting van het gezag

Het tweede bezwaar, dat wij hier bespreken, houdt met het voorgaande nauw verband. De toekenning van medezeggenschap van de werknemers zou een aantasting van het gezag van de ondernemer betekenen. Nauw verwant hiermede is het argument, dat de instelling van de medezeggenschap een doorkruising is van de soevereiniteit in eigen kring van de onderneming.

Ook hier rust de redenering op enkele juiste argumenten. De gezagsfunctie van de ondernemer in de onderneming dient ongetwijfeld te worden eerbiedigd en erkend. En inderdaad heeft de overheid zich te hoeden voor een aantasting van de soevereiniteit in eigen kring van de onderneming.

Maar ook hier geldt, dat deze argumenten niet voldoende zijn om de medezeggenschap van werknemers als zodanig te weerleggen. De woorden „als zodanig” zijn hier onderstreept: want het is wel zo, dat uit hoofde van deze argumenten bepaalde vormen van medezeggenschap moeten worden afgewezen.

Wat de plaats van het „gezag” in de onderneming betreft: hierover zou een soortgelijke verhandeling zijn te schrijven als zojuist ten aanzien van de „eigendom” is geschied. Evenmin als een absolute eigendom is er plaats voor een absoluut gezag. Het gezag behoort op een rechtmatige wijze te worden uitgeoefend. Medezeggenschap van de werknemer nu kan daartoe dienstbaar zijn. Zij zal zó moeten plaatsvinden, dat de ondernemer zijn gezag over de dagelijkse beleidszaken in de onderneming volledig behoudt, maar er van weerhouden wordt zijn gezag op onrechtmatige, absolutistische wijze te gebruiken.

Het doet aan het gezag van de overheid geen afbreuk, wanneer zij een volksvertegenwoordiging tegenover zich heeft die volgens de parlementaire regels werkt. Evenzo ligt het in de onderneming. Een medezeggenschap, een medeverantwoordelijkheid van de werknemer voor de gang van zaken in de onderneming behoeft nog geen ondermijning van het gezag van de ondernemer te betekenen, mits de werknemer (of zijn vertegenwoordiger) zich er van onthoudt zich in de dagelijkse beleidsvragen van de ondernemer te mengen doch zich slechts uitspreekt over de richting van het algemene bedrijfsbeleid².

Maar is de toekenning van deze beperkte medezeggenschap van de werknemer dan geen inbreuk op de soevereiniteit in eigen kring van de onderneming? Het is goed, hier een opmerking van prof. Gerbrandy in herinnering te roepen. „De gedachte van soevereiniteit in eigen kring, bij uitstek gereformeerd — aldus prof. Gerbrandy — wordt in het leven des volks verkracht tot een soort soevereiniteit van den patroon, die elke zeggenschap van anderen uitsluit”. Deze interpretatie van de soevereiniteit in eigen kring wijst hij met klem van de hand. Want wat is de typerende trek

van de gedachte der soevereiniteit in eigen kring? Niet de soevereiniteit van een mens, maar: „de soevereiniteit van goddelijke ordinaatien in een bepaalde levenskring, waarvoor en heer en knecht, en overheid en volk samen eerbiedig hebben te buigen”³.

Dit is voor ons vraagstuk van directe betekenis. Wanneer gaat de overheid in tegen de soevereiniteit in eigen kring van de onderneming? Niet, zodra zij maar iets afdoet van de zeggenschap van de ondernemer. Maar wel, zodra zij iets afdoet van de goddelijke ordinaatien van de onderneming, van de roeping, die ondernemer en arbeider in de onderneming te vervullen hebben. Het argument van de soevereiniteit in eigen kring snijdt derhalve niet bij voorbaat elke medezeggenschap van de arbeider in de onderneming af. Maar wel zegt dit argument iets over de wijze waarop de overheid die medezeggenschap heeft in te stellen. Zij zal daarbij de economische ordinaatien voor de onderneming hebben te eerbiedigen. Medezeggenschap, die de goede functionering van de onderneming onmogelijk maakt en de onderneming van haar noodzakelijke „slagvaardigheid” in het economische leven berooft, is een medezeggenschap die in strijd komt met het beginsel van de soevereiniteit in eigen kring. Medezeggenschap, die daarentegen de werknemer steunt en draagt in zijn roeping in de onderneming, zonder de roeping van de ondernemer geweld aan te doen, is met het beginsel van de soevereiniteit in eigen kring in overeenstemming. De roeping van de ondernemer is immers niet: de onbelemmerde beschikkingsmacht over goederen en mensen in de onderneming, maar het op een verantwoorde wijze doen wat „des ondernemers” is. Een verantwoording van de ondernemer aan de vertegenwoordigers van kapitaalverschaffers en werknemers is met deze roeping eenszins in strijd. Deze verantwoording kan er juist aan meehelpen, dat de ondernemer zijn roeping in de onderneming, overeenkomstig de ordinaatien voor de onderneming, naar behoren nakomt.

2) In het C.N.V.-rapport over de rechtsvorm van de onderneming wordt deze voorwaarde geheel onderschreven.
3) De strijd om nieuwe maatschappijvormen, blz. 107.

Arabische koorts aanstekelijk

Nasser houdt zich op de vlakke

HET IS BIJZONDER BELANGWEK-
KEND, de jongste ontwikkelingen
in het Middenoosten onder de loep te
nemen. We zien dan, dat sedert de op-
stand in Irak het Arabische eenheids-
streven nieuwe impulsen heeft gekre-
gen. De revolutie in Bagdad werkte aan-
stekelijk in Damascus. En te oordelen
naar de berichten over een verijdelde
aanslag op het leven van koning Hoes-
sein is de situatie in Jordanië nu ook
niet bepaald geruststellend. Langza-
merhand is er dan ook reden, zich af
te vragen, waar de werking van dit
nieuwe Arabische virus zal ophouden.
Want ook Saoedi-Arabië loopt gevaar
te worden aangestoken en Libanon, dat
een betrekkelijk lange periode van poli-
tieke rust heeft gekend, kan tenslotte
ook niet immuun blijken te zijn voor
deze koortsverwekkende infectie. En
dan Israël — wat zal er met dit land
gebeuren, als de „Arabieren” het dan
eindelijk toch met elkaar eens zouden
worden?

SPECULATIEF

De grote vraag van deze dagen is dan
ook, waartoe de omwentelingen in lan-
den als Jemen, Irak en Syrië zullen
leiden, welke vorm het Arabische een-
heidsstreven in het Nabije Oosten zal
aannemen en in hoeverre er van een
werkelijke eenheid sprake zal zijn. Toen
we ongeveer een maand geleden naar
aanleiding van de bloedige revolutie in
Irak een beschouwing aan de situatie
in het Middenoosten wijdde, hebben
we bewust vermeden te proberen, de
gevolgen van deze staatsgreep te schet-
sen voor landen als Jordanië, Saoedi-
Arabië, Libanon en Israël. Een dergel-
ijke schets zou zulk een speculatief
karakter hebben gekregen, dat het wei-
nig zin had, er aan te beginnen.

In wezen is dat ook nog het geval na
de geslaagde revolutie in Damascus,
die weliswaar de zaken in het Midden-
oosten nog meer op losse schroeven
heeft gezet dan al het geval was, maar
die nog geen aanwijzingen geeft wat
de ontwikkelingen in de nabije toe-
komst betreft.

DE V.A.R.

Wel hebben we in onze beschouwing
van vorige maand nogal uitvoerig aan-
dacht besteed aan de ontwikkelingen
in Syrië, sinds dit land in 1958 deel is
gaan uitmaken van de door Gamal Ab-
del Nasser van Egypte uitgedachte Ver-
enigde Arabische republiek, waarvan
ook Jemen deel heeft uitgemaakt. Het
had inderdaad zin, Syrië er bij te be-
trekken, omdat de revolutionaire lei-
ders, die zich van de macht in Bagdad
hadden meester gemaakt, zich konden
spiegelen aan het afschrikwekkende
voorbeeld van samenwerking met het
Egypte van Nasser. Het was echter ook
van belang, omdat het haast niet an-
ders kon, of de gebeurtenissen in Bag-
dad zouden van grote invloed moeten
zijn op de ontwikkelingen in Damas-
cus.

Want na de Syrische breuk met Egypte
in september 1961 hebben zich in
Damascus steeds moeilijkheden voor-
gedaan. En de van samenwerking met
Nasser afkerige Syrische leiders heb-
ben zich slechts met moeite staande
weten te houden. Totdat vorige week
hun positie onhoudbaar werd.

NOODSPRONG

De breuk tussen Syrië en Egypte
heeft niet kunnen verhinderen, dat de
invloed van Nasser in het afgescheiden
gebied van de vroegere Verenigde Ara-
bische Republiek groot bleef. Het
kwaad was al geschied. Nasser had de
Syrische bevolking koeien met gouden
horens beloofd. In werkelijkheid was

hij van plan, van Syrië een Egyptische
provincie te maken, die in de algemene
malaise zou moeten delen. De politieke
en militaire leiders van het land, die
aanvankelijk voorstanders van toetre-
ding tot de Verenigde Arabische Repu-
blik van Nasser waren geweest, besef-
ten, dat zij zich met huid en haar had-
den verkocht.

De toetreding was dan eigenlijk ook
niet van harte gegaan; zij was een
noodsprong, omdat Syrië in 1958 op
het punt leek te staan, een Russische
satellietstaat te worden. Liever Egyptisch
dan bolsjewistisch, heeft men
toen blijkbaar gedacht. Toen het com-
munistische gevaar geweken was,
kwam de ontzuivering — tot grote
verrassing van Nasser.

INVLOED

Op het ogenblik, dat de breuk tussen
Syrië en Egypte een feit werd, heeft
het er even op geleken, dat Nasser zou
trachten, met geweld deze afscheiding
ongedaan te maken. Hij besloot — ge-
dwongen door het mislukken van een
overrompelingssactie — ter elfder ure
een andere tactiek te volgen. Eerzijds
hield dit besluit de erkenning van een
nederlaag in, maar aan de andere kant
stelde het hem in de gelegenheid, een
streep onder het verleden te zetten en
als het ware een nieuw begin te maken.
Dit hield niet in, dat Nasser het onder-
mijnende werk in de landen van het
Middenoosten, die hem niet gunstig ge-
zind waren, van dat ogenblik af staa-
te.

In genen dele. De propaganda-oorlog
duurde voort en al kan niet worden ge-
zegd, dat de revoluties in Bagdad en
Damascus regelrecht het gevolg zijn ge-
weest van de krachtige propaganda-
campagne van Nasser, het welslagen
van beide staatsgrepen is er wel dege-
lijk door in de hand gewerkt. En ook
nu ondervinden landen als Jordanië en
Saoedi-Arabië nog de gevolgen van
Nassers ondermijningstactiek.

BEKOELD

Toen Irak zich van Kassem had ont-
daan, hebben we ons afgevraagd, of
Aref (zijn opvolger) er nog zoveel als
in 1958 voor zou voelen, aansluiting te
zoeken bij de Verenigde Arabische Re-
publiek van Nasser. Het moet niet om-
mogelijk worden geacht, dat het en-
thousiasme van de Iraakse aanhan-
gers van de Arabische eenheidsgedach-
te voor een unie met Egypte sterk was
bekoeld. Per slot van rekening hebben
zij toch met eigen ogen kunnen zien,
wat de bedoeling van de over Arabische
eenheid sprekende Nasser was. Het kon
haast niet anders, zo veronderstelden
we, of de Iraakse leiders zouden er
niets voor voelen, in een zelfde val te
lopen als die, welke de Egyptische pre-
sident voor de Syriërs had opgezet. De
sympathiebetuigingen van de nieuwe
bewindshebbers aan het adres van Nas-
ser duidde er paradoxaal genoeg niet
op, dat zij in sneltreinvaart op weg wa-
ren om zich in de armen van Nasser
te werpen.

SCHONE SCHIJN

Dit laatste geldt ongetwijfeld ook
voor de nieuwe leiders van Syrië. Zij
hebben wat men noemt aan den lijve
ondervonden, wat het betekent, door
Egypte overheerst te worden. Het zou
de dwaasheid gekroond zijn, als deze
mensen de fout zouden maken, zich
voor een tweede keer te laten beetne-
men. En als we dan ook berichten le-
zen, dat Irak, Syrië en Egypte definitief
zullen worden verenigd, zijn wij
geneigd, beweringen als deze met een
korreltje zout te nemen. Niet omdat
wij niet geloven in de mogelijkheid van

De iman van Jemen, die met zijn woestijnkrijgers nog steeds de positie van het republikeins bewind bedreigt.

samenwerking tussen deze landen, in
de een of andere vorm. Maar wel, om-
dat er te veel gebeurd is, dat de juist-
heid van zulke beweringen ten enen-
male niet kan rechtvaardigen.

Leest men de berichten goed, dan
kan men er inderdaad ook uit lezen,
dat hier voorlopig slechts de schone
schijn wordt opgehouden en dat men
in werkelijkheid nog bezig is, elkaars
bedoelingen te peilen. Blijkbaar is het
wederzijdse wantrouwen nog niet ver-
dwenen.

KREET

Intussen neemt Nasser een verstan-
dige houding aan. Toen enkele weken
geleden de vijfde verjaardag van de
Verenigde Arabische Republiek (VAR)
in Caïro werd gevierd, bewees hij ge-
leerd te hebben, teurstellingen te
kunnen verwerken en geduld te kun-
nen oefenen. Terwijl grote menigten op
het Plein van de republiek in koor
schreeuwden „Nasser, Nasser, Nasser,
Unie, Unie, Unie”, wisten de Egyptische
president en zijn officiële gasten, dat
het zover nog lang niet was. Zelfs Je-
men, dat met behulp van Egyptische
strijdkrachten uit handen van de ver-
dreven monarchisten wordt gehouden,
kan men moeilijk als een lid van de
VAR beschouwen. De hoge gasten uit
Irak, die nog maar enkele weken de
anti-Kassem-revolutie achter de rug
hadden, waren erg vriendelijk.

Maar de enige bijdrage, die zij aan
de feestelijkheden leverden, was de
vriendelijke kreet, dat Egypte het
moederland van de Arabische wereld
was. En in plaats van aan te dringen
op het sluiten van een unie tussen Irak
en Egypte, hadden de Iraakezen slechts
een goed woord voor krachtige samen-
werking tussen Bagdad en Caïro.

LATER...

Nasser begreep. Hij kaatste de bal
terug en riep de toegestroomde menig-
te toe, dat een krachtige samenwerking
voldoende was. Het belangrijkste was
op dat moment het feit, dat Egypte en
Irak het met elkaar eens waren. En
veelbetekenend voegde hij er aan toe,
dat er geen verdragen of constitutione-
le vormen nodig zijn om deze een-
heid te bezegelen. En nu de Syrische
revolutie achter de rug is vallen nog
andere dingen op. Een daarvan is, dat
er zeer nauwe relaties lijken te be-
staan tussen de leiders van Syrië en
Irak en niet met die van Egypte. Voorts
is het merkwaardig, dat de Iraakse
vice-premier El Saadi in Damascus
heeft verklaard, dat Irak, Syrië en
Egypte wel verenigd zullen worden,
maar dat eerst gestreefd moet worden
naar het scheppen van identieke voor-
waarden, die later kunnen leiden tot
een unie of een federatie.

Dat woordje later spreekt hier weer
eens boekdelen. Er zijn zoveel dingen,
die we later nog wel eens zouden doen,
maar waar we later nooit meer aan toe-
gekomen zijn, vaak omdat we het nooit
echt van plan geweest waren.

VEEL LANDEN

Ook moeten we oog hebben voor het
feit, dat in de afgelopen weken niet
werd gesproken over een samengaan
tussen Irak en Egypte en na de revolutie
in Damascus ook niet over een as
Caïro-Damascus-Bagdad. Jemen en Al-
gerije worden er steeds bijgenoemd, als
het ware om de indruk te vermijden,

dat er sprake zou kunnen zijn van toe-
treding van Syrië en Irak tot de VAR
van Nasser. Men zou daaruit kunnen
opmaken, dat de gedachten van de
Iraakse en Syrische bewindhebbers
uitgaan naar een vorm van (nauwe)
samenwerking tussen een zo groot mo-
gelijk aantal Arabische landen, ener-
zijds om het gevaar voor overheersing
door één bepaald land tot een minimum
te reduceren, maar anderzijds ook druk
te kunnen uitoefenen op de overige
landen in het Middenoosten, die zich
niet bij het Arabische eenheidsstreven
willen aansluiten (zoals Jordanië en
Saoedi-Arabië en wellicht ook Libanon)
en op Israël, dat door elke Arabische
leider, die aan de macht wil blijven,
met vijandige bedoelingen wordt beje-
gend.

GEEN AVONTUUR

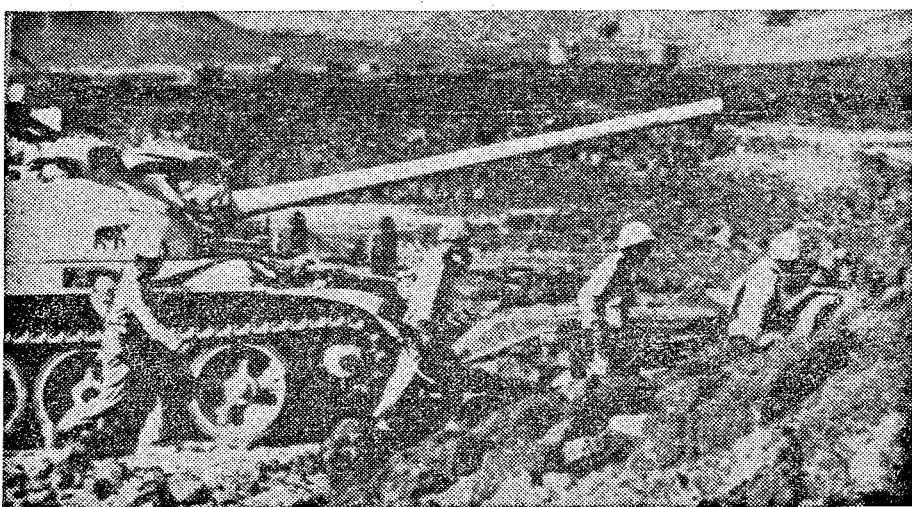
Hoe dan ook, het ziet er voorlopig
niet naar uit, dat Israël zich zorgen be-
hoeft te maken. Want we kunnen ons
moeilijk voorstellen, dat de Arabische
landen, die thans toenadering tot el-
kaar schijnen te zoeken, een oorlog te-
gen de Joodse staat willen riskeren om
de lang verwachte eenheid daardoor
naderbij te brengen. Zowel in Irak als
in Syrië en Jemen heeft men met zo-
veel binnenlandse moeilijkheden te
kampen, dat men er bepaald geen be-
hoefte aan zal hebben, een militair
avontuur te beginnen, dat waarschijn-
lijk alleen maar verlies zal opleveren,
ook voor de sterkste onder de Arabi-
sche volken.

Veeleer bestaat de mogelijkheid, dat
men in bedoelde landen, waar men nog
maar kort geleden een revolutie heeft
meegemaakt, behoefte za. hebben aan
een periode van rust, waarin de ver-
worven posities geconsolideerd kunnen
worden en de Arabische kat met de
nodige omzichtigheid uit de boom kan
worden gekeken. Daar komt nog bij,
dat Egypte al de handen vol heeft om
het republikeins bewind in Jemen in
het zadel te houden. En dat terwijl het
zich met een modern leger slechts te-
genover wat woestijnkrijgers be-
vindt...

JORDANIë

Een land dat het erg moeilijk kan
krijgen is Jordanië met zijn moedige
jeugdige koning Hoessein. De vorst
heeft zijn regering tot dusver met grote
voortvarendheid weten te handhaven.
Hij profiteerde daarbij van de vijand-
schap tussen het Irak van Kassem en
het Egypte van Nasser en sedert sep-
tember 1961 ook van de verwijdering
tussen Syrië en Egypte. Dit is nu niet
langer het geval. Jordanië zit nu weer
tussen twee vuren in en kan nog
slechts leunen op zijn zuidelijke na-
buur, Saoedi-Arabië. Een machtige
bondgenoot is dit bepaald niet.

Het is niet waarschijnlijk, dat het
land van koning Ibn Saoud op het punt
staat, door de overrompelingstactiek
van Nasser te worden opgeslokt. Daar-
voor zijn de verhoudingen op dit grote
schiereiland nog te middeleeuws en te
weinig geschikt voor het uitvoeren van
een moderne staatsgreep. Maar een
krachtig militair apparaat, waarop ook
Jordanië zou kunnen steunen, heeft ko-
ning Ibn Saoud niet. Bovendien dreigt
het land van koning Hoessein van bin-
nen uit te worden ondermijnd door de
zeer talrijke Palestijnse vluchtelingen,
die er een (niet al te goed) heenkomen
hebben gevonden na de (verloren) oor-
log tegen Israël. db

En dit is het materiaal dat Nasser ingezet heeft om de Jemenitische monarchisten te verslaan.

Talma kandidaat gesteld

Ditmaal komen we niet zelf met een verhaal, en gaat het ook niet over 1913, maar geven we het woord aan de voorzitter van het Provinciaal Comité in Friesland, die veel studie heeft gemaakt van Talma als Kamerlid voor Tietjerksteradeel.

Het oude district Tietjerksteradeel bevatte vier grote gemeenten in de Friese Wouden. De „heren“ waren liberaal. Vooral de familie Rengers had er grote invloed. Maar de kleine luyden waren rechtzinnig of kwamen onder invloed van het socialisme. Toch had het socialisme er betrekkelijk weinig invloed, ondanks de slechte sociale toestanden en de talrijke arbeidersbevolking. Dat kwam, omdat de meerderheid van de arbeiders naar de Afgescheiden kerk ging.

Bij de verkiezingen in 1897 hadden de A.R. als hun kandidaat de heer Jan Derks de Vries van Bergum, hoofd der Christelijke school. Een bekwaam kandidaat, maar een „fijne meester“. De socialistische slaagden er in, de herstemming te bereiken, met hun kandidaat Troelstra. En die won het bij de herstemming met 2672 stemmen tegen 2432 op meester De Vries.

De liberalen waren als één man bij de herstemming overgegaan op Troelstra, om de fijne meester te weren.

In het voorjaar van 1901 waren de A.R. weer bijeen om hun Kamerkandidaat te stellen. De heer A. Veeninga was aanwezig op deze vergadering op de Bergumerdam. En deze timmerbaas van Suawoude, vriend van wijlen mijn vader, heeft aantekeningen gemaakt van het gebeurde, die nog door zijn zoon worden bewaard. Natuurlijk hadden velen verwacht, dat meester De Vries weer de kandidaat zou worden. Waarschijnlijk dacht hij zelf er anders over. Maar in elk geval bleek al gauw, dat „hogere bestuurders dan het districtbestuur“ ds. Talma van Arnhem kandidaat wilden hebben. Maar men kende Talma niet, al wisten sommigen, dat hij goed rechts was.

Dat hogere bestuurders dan het districtbestuur Talma wilden, betekende in feite, dat dr. A. Kuyper hem de aangewezen man achtte. Daarbij speelde ook een rol, dat Talma Ned. Hervormd predikant was. Het was immers bekend, dat Heemskerk in het recht district Sneek niet was gekozen, omdat hij tot de dolerenden behoorde. Een zeer gezaghebbende man als Gerbrandy van Nijland, hoewel overtuigd rechts, bleef daarom thuis en de liberaal werd gekozen.

„Velen van de voornaamsten“ voerden het woord op de vergadering in de herberg van Bergumderdam. Als gast was aanwezig dr. H. H. Kuyper, Gereformeerd predikant te Leeuwarden. Waarschijnlijk had de heer De Vries, die voorzitter was, hem uitgenodigd. Strikt genomen had die dominee uit Leeuwarden, al was hij dan de oudste zoon van dr. A. Kuyper, daar niets te vertellen. Maar de voorzitter gaf hem toch het woord. En hij hield een ernstig pleidooi voor Talma. Men moest alles doen, om dit district rechts te maken en daarom moesten de broeders een offer brengen en hun eigen wensen opgeven. En hij kon Talma van harte aanbevelen als een goed A.R., die sociaal voelde. Vóórdat dr. Kuyper het woord voerde, zo vertelt Veeninga, zou Talma hoogstens 25% van de stemmen hebben gekregen, maar na het woord van dr. Kuyper kreeg hij 90% van de stemmen. Dr. H. H. Kuyper vertelde later aan Veeninga, dat hij zelf verbaasd was over zo'n invloed op die vergadering. Maar, aldus de verslaggever, nadat wij persoonlijk met Talma hadden kennis gemaakt en hij een paar keer in het district had gesproken, waren we allen zeer met hem ingenomen. En nog later, toen hij minister werd, heeft hij bij de watersnood in 1910 ons bezocht en is hij met een praam over de ondergelopen landen gevaren.

En hoe ging het nu bij de stemming? De socialistische en de liberalen zetten beide alles op alles om het tweede stadium, de herstemming, te bereiken. De uitslag was:

Troelstra (S.D.A.P.) 1247 stemmen.
De Kanter (liberaal) 1147 stemmen
Talma (A.R.) 3025 stemmen.
Zodat Talma reeds bij de eerste stemming de volstrekte meerderheid behaalde.

Tot zover de gegevens, die de voorzitter van het Provinciaal Comité in Friesland ons verstreekte. Wij zeggen hem daarvoor hartelijk dank.

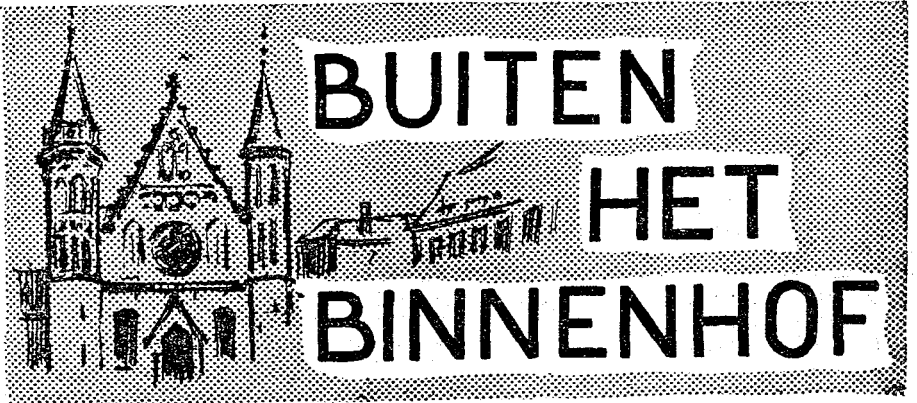
„Ik ben nu nog buiten het Binnenhof, maar binnenkort ben ik er binnen“, vertelde ons de heer Wiggekriker uit Herwen-Aerd-en-Pannerden, die aardige Gelderse gemeente bij Millingen en Keeken, als u daar bekend bent. Aanvankelijk kon ik de boerderij van Wiggekriker moeilijk vinden. Geen wonder, ik liep eerst in Lobith te dwalen om daarna Wiggekriker in Tolkamer te zoeken. „Wees blij, man“, zei mij het aanstaand Tweede Kamerlid, „dat je niet tegen de muur gelopen bent in Geitenwaard of in Spijk. Voor de oorlog heeft professor Romme hier eens moeten spreken, maar hij is nooit verder gekomen dan Houborg!“ Hij lachte smakelijk, hetgeen mij te denken gaf. „Ga zitten mens“, vervolgde hij, mij een typische vroeg Aerditse, zogenaamde Rijnse stoel aanwijzend. Zelf ging hij in een schommelstoel zitten. „Net als Kennedy“, verklaarde hij. „Schommelen is de basis voor de politiek. Wie niet kan schommelen, kan tegenwoordig wel thuis blijven. Noem mij eens een echte schommelaar in de politiek! Nou, zeg het maar! Wippen, dat kunnen ze en in de draaimolen en op de rutsbaan en over de bedriegertjesbrug lopen, maar schommelen, ho maar! Neem Kroesjef bijvoorbeeld. Die man weet niet eens wat een schommel is. De Gaulle, die willen ze te vriend houden. Denk maar aan Bidool en aan de KRO. Maar van schommelen heeft hij geen kaas gegeten. Nou denk ik niet eens aan Adenauer, dat wil ik ook niet. Een Schaukelstuhl heeft-ie niet. Wil je een appel?“

Zijn schommelen had hem blijkbaar op een ander chapter gebracht. Hij stond op, haalde een mand onder de tafel vandaan. „Zoek maar uit, ze zitten er bijna allemaal in: Laxton superbe, citroenappel, goudreimette, Bramley Siedling, Cox Oranje, Bellefleur, Jonathan en daar heb je nog een sterappeltje. Present van Engeland is schaars. Dat komt door de EEG. Kijk eens, waarde, ik ben een man van buiten. Ik ken de appels. Geuze kent ze ook. Ken je Geuze? Goeie vent. Hij weet wat van landbouw en tuinbouw en veeteelt. Maar er zijn nog maar weinig Geuzen in de Kamer. Van Dis is een Geus en Kodde. Maar dan heb je ze ook gehad.“

Ik zette mijn tanden in een bellefleur, at netjes mijn mond leeg en vroeg: „mag ik iets weten van uw partij-program?“

„Eigenlijk niet“ was het antwoord. „Mijn politiek is: wacht en kijk maar. De mensen tegenwoordig hebben geen geduld meer en ze zijn politiek blind. Ze willen maar weten, wat je straks gaat doen en wat je straks gaat zeggen en welke belastingen je wil afschaffen en of je voor de commerciële televisie ben of voor een nationale omroep. Of je een betere treinverbinding zal gaan bepleiten tussen Elten en Huthum en of de Bijlmermeer bij Amsterdam moet of niet en of er een Picassomuseum moet komen in 's-Graveland of in Kortehoeve. Het kan me allemaal geen lor schelen, want dat zijn de grote lijnen niet. Toevallig ken ik 's-Graveland, mijn oom woont er. Zevenennegentig is-ie. Een appelboom van een kerel. Hij heeft daar een villa, die Het Klokhuis heet. Inplaats van grind heeft hij pitten in z'n tuin. Miljoenen pitten, allemaal appelpitten, zelf uitgetuft, van zijn derde jaar af. Tien appels per dag; 's nachts twee en nooit vakantie en 's zondags een peer, behalve de derde zondag van mei. Reken nou maar uit. Zo zijn de Wiggekrikkers.“

Goed, iets van mijn program. Met Jan Zwaan sta ik op de lijst voor de HARP, de hersteld antirevolutionaire partij. Je zult misschien zeggen: waarom? Daarom! En dat is eigenlijk alles wat ik ervan kan zeggen. De kiezer begrijpt het „daarom“ van deze tijd niet meer. We worden beheerst door het vraagteken. Het uitroepteken heeft afgedaan. Dat is niet van mij, maar van Jan Zwaan. Ik heb het verder uitgewerkt. Als we niet gekozen worden

— en daar is een goede kans op — dan hangen we de hele HARP aan de wilgen. Hier in Herwen-Aerd-en-Pannerden. Ik kan je ze aanwijzen. Wij zijn boeren, wij weten van wilgen. Hier zijn, om daar effe op door te gaan, geen zand- of kruipwilgen. We hebben meer de geoorde wilgen en schietwilgen. Daar haken ze tekenborden van. Dat wist je niet, zeg het eerlijk!“

Ik bekende, dat ik niet veel van wilgen wist. „Da's ook helemaal niet erg, mens“, zei Wiggekriker, „je hebt nog katwilgen en amandelwilgen, bitterwilgen en treurwilgen, maar daarover hebben we het nu niet. Het gaat over ons program. Men verwijt ons, dat we een splinterpartij zijn. Trouw heeft tegen ons geschreven. En dat was niet mis. Op de man af, maar het heeft mij niets gedaan. Jan Zwaan wel. Die is diezelfde nacht nog naar Keeken gelopen, heen en terug, tachtig kilometer, alsmar op een neer. Het is niet ver, maar je moet van ophouden weten. Alleen omdat hem verweten werd, dat hij die partijen in de kaart speelde, waartegen hij zich juist richtte. Jan heeft van zijn leven geen kaart aangeraakt. Daarom greep hem dat artikel zo aan. Ze hebben hem nageroepen. In Tolkamer: „Schoppenboer!“ Dat is gemeen en dat heeft Trouw op zijn geweten. Mij doet het niks, al roepen ze „Hartenvrouw“. Want in de politiek, mens, moet je een dikke huid hebben. Heeft Jan niet. Ik wel. Wat wij willen? Wij willen een rechtvaardige verdeling van het nationale inkomen. Mocht die er wezen, alla! Maar zolang daaraan nog één cent ontbreekt zullen we vechten in en buiten de Kamer, op de gangen, in de keuken, op zolder, in de tuinen en van vliering op vliering en van flat naar flat, desnoods tot in de bungaloes“. Terwijl hij dit uitsprak, schommelde Wiggekriker zo hevig naar voren en dan weer naar achteren dat hij pardoos kopje over ging. Ik haastte mij hem op te richten.

Even keek hij beduusd. Toen zei hij: „Mijnheer de Voorzitter. Het wetsontwerp, dat heden onze aandacht vraagt, is te vergelijken met een appeflap. Van buiten krokant, van binnen zoet en klef en zurig. Mijn politieke vrienden en ik zijn er tegen. Ik zeg dat meteen maar, dan kan de bewindsman daa mee rekening houden. Wij in Herwen-Aerd-en-Pannerden draaien er niet om heen. Wat is een appel en wat is een flap, mijnheer de voorzitter?“

Op dat moment kwam een stevige kerel binnen, die aanvankelijk wat verleger naar mij keek, maar daarna vroeg: „Mot je 'm nog hebben?“

Royaal heb ik van Wiggekriker afstand gedaan. Hij moest helpen bij het wilgenprutten, een folkloristisch voorjaarsgebruik in Aerd, waaraan die uit Herwen meedoen. Die uit Pannerden niet. Die hebben hun principes op dat punt.

Wij zullen later meer van Wiggekriker horen, denk ik.

William Gaenkoper

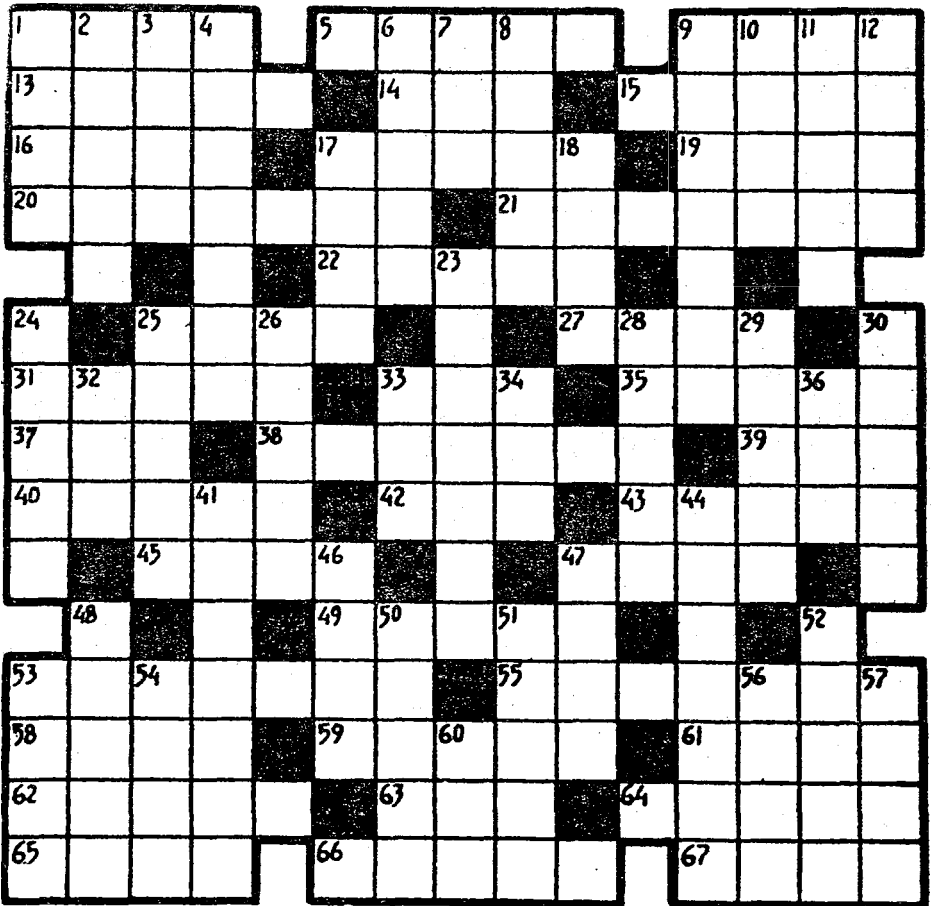
En wij voegen er nog een opmerking aan toe. Jan Derks de Vries was een van de schoolhoofden, die in de a.r. politiek een grote rol speelden. Er waren er velen zo. De heer H. Pollema was hoofd der school te Nijland en werd A.R. lid van de Tweede Kamer voor het district Gorinchem. De heer J. van der Molen was eveneens bij het onderwijs begonnen en evenzo de heer N. Oosterbaan, die tien jaar als afgevaardigde van Enkhuizen in de Tweede Kamer zat. Ook de heer A. Zijlstra begon voor de klas, maar hij kwam eerst in 1917 in de Kamer en zijn naam is niet aan een bepaald district verbonden.

Het is bekend, dat dr. Kuyper de mannen van het onderwijs graag zag optreden als subalterne officieren in de partij, maar ze minder geschikt achtte voor Kamerlid. Kandidaat voor de Tweede Kamer konden ze wel zijn, maar dan in kansloze districten, voor de belangeloze propaganda. De bekende onderwijsman J. C. Wirtz Czn heeft daarover eens op krasse wijze in het openbaar zijn mening gezegd...

Jan Derks de Vries, waarvan hierboven sprake was, werd later door minister Heemskerk benoemd bij het rijkskweekschooltoezicht.

KRUISWOORDRAADSEL

Horizontaal: 1. logé; 5. koud vlees in gelei; 9. hoeveelheid; 13. behorende bij; 14. insect; 15. scherts; 16. stand; 17. O.T.-figuur; 19. klassiek werk; 20. gevoel; 21. gevolg; 22. waterkant; 25. vogel; 27. gelegenheid; 31. dichtelijk opschrift; 33. slang; 35. plant; 37. wiel; 38. geld; 39. voorzetsel; 40. voortplantingsmiddel; 42. aanw. voornaamwoord; 43. taal; 45. hemellichaam; 47. beurtvaart; 49. nachtverblijf; 53. drijver; 55. overzicht; 58. uitroep; 59. land in Azië; 61. echtgenote; 62. bloedvaten; 63.

grondschrift; 64. lichaamsdeel; 65. vrucht; 66. wapen; 67. vulkaan.
Vertikaal: 1. ongeschonden; 2. telwoord; 3. jaap; 4. rekening; 6. proeftijd; 7. stronkje; 8. prinses; 9. rolkussen; 10. speech; 11. bevel; 12. schrede; 17. plantendeel; 18. schip; 23. musicus; 24. graansoort; 25. plaats uit O.T.; 26. elk; 28. grond; 29. bosgod; 30. rangtelwoord; 32. stuk stof; 33. verfrissing 34. groet; 36. voedzame stof; 41. latwerken; 44. plaats in Zeeland; 46. vlek; 47. vaartuig; 48. voertuig; 50. sterrenbeeld; 51. jongensnaam; 52. voertuig; 53. egaal; 54. voorzetsel; 56. laatst; 57. kostuum; 60. vogel.

Centrale vergaderingen

Wij komen bijeen . . .

★ Op maandag 18 maart wordt een vergadering gehouden, georganiseerd door de samenwerkende A.R. kiesverenigingen in de Alblasserwaard en het Land van Altena.

De plaats van samenkomst is de Johanneskerk aan „de Heul” te Gorinchem.

Aanvang der vergadering te 19.45 uur.

Op deze bijeenkomst zal als spreker optreden Z.E. Staatssecretaris B. Roolvink.

Over het vervoer naar en vanuit Gorinchem kan men zich in verbinding stellen met het bestuur van de plaatselijke kiesvereniging.

★ Op zaterdag 23 maart belegt de Stafcentrale Dokkum haar (uitgestelde) jaarvergadering.

De plaats van samenkomst is het gebouw „het Bolwerk” aan de Oranjewal te Dokkum.

Aanvang der vergadering te 14.00 uur. De agenda vermeldt o.m. als spreker mr. D. H. Okma, lid van Gedeputeerde Staten van Friesland.

★ Op maandag 25 maart vindt de start plaats van de serie landelijk geplande A.R.J.O.S.-vergaderingen. Deze centrale A.R.J.O.S.-verkiezingsmeeting voor het zuidelijke deel van de provincie Noord-Holland, wordt verder georganiseerd door het stedelijk verband Amsterdam en het Provinciaal Verband Noord-Holland van de A.R.J.O.S.

Jongeren en ouderen zijn hartelijk welkom.

De plaats van samenkomst is hotel „Krasnapolsky”, Dam 9 te Amsterdam.

Aanvang der vergadering te 20.00 uur. Als sprekers zullen optreden Z.E. Staatssecretaris B. Roolvink en de heer C. Balkenende, voorzitter van de A.R.J.O.S.

Medewerker verleent de zanger en acteur Otto Serman te Amsterdam.

★ Op dinsdag 26 maart wordt een regionale verkiezingsbijeenkomst gehouden in het gebied van de Kamercentrale Dordrecht en wel speciaal voor de Hulpcentrale Hoeksewaard.

De plaats van deze samenkomst is het Verenigingsgebouw te Klaaswaal.

Aanvang der vergadering te 19.30 uur.

Als spreker zal optreden de voorzitter van het Centraal Comité, dr. W. P. Berghuis.

★ Op woensdag 27 maart belegt de gemeentelijke kiesvereniging Opsterland een propaganda-streekvergadering. De plaats van samenkomst is de Geref. Kerk te Beetsterzwaag.

Aanvang der vergadering te 19.30 uur.

Als spreker zal optreden de heer G. A. Kieft, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

★ Op woensdag 27 maart wordt een centrale A.R.J.O.S.-verkiezingsmeeting

A C H T E R P A G I N A

DE VERKIEZINGEN komen snel naderbij. Dat is aan vele dingen te merken.

De propaganda-activiteiten van de partijen beginnen zich te ontplooiën. De eerste verkiezingsfolder heeft men al uit de brievenbus kunnen halen en verschillende partijen hebben de eerste verkiezingsbijeenkomsten al achter de rug. Via radio en televisie wordt de Nederlandse kiezer en kiezeres nadrukkelijk bij de komende verkiezingen bepaald.

Dat is op zichzelf een goede zaak. Vóór wij als Nederlanders onze beslissing nemen dienen wij over de belangrijke zaak waarover het gaat nagedacht en met elkaar gepraat te hebben.

Om over de politiek te praten is het goed, dat er bijeenkomsten worden belegd waarin daartoe gelegenheid is. Daarom belegt onze partij ook vergaderingen in de grote steden, maar ook in de middel-grote en kleinere gemeenten, tot in de kleine dorpen toe. Overal dienen de mensen in de gelegenheid te zijn om te horen wat de A.R. Partij wil en om daarover van gedachten te wisselen.

De officiële start van de hele A.R. verkiezingscampagne vindt plaats op de Deputatenvergadering, op zaterdag 23 maart a.s. Het is ook de eerste vergadering in een lange rij van centrale, regionale en plaatselijke verkiezingsbijeenkomsten van A.R. Partij en A.R.J.O.S. Uit de rubriek „Centrale vergaderingen” blijkt, dat de eerste centrale en regionale openbare verkiezingsbijeenkomsten onmiddellijk na de Deputatenvergadering worden gehouden.

★ Deputatenvergadering

OVER de 41ste, gewone, Deputatenvergadering zijn vorige week reeds voorlopige mededelingen gedaan.

Wij willen enkele punten hier nog herhalen en aanvullen.

De voorzitter van het Centraal Comité, dr. W. P. Berghuis, houdt ter opening de **Deputatenrede**.

Des middags houden de drie lijst-aanvoeders korte toespraken. De „tien-minuten-speech” van mr. B. W. Biesheuvel, heeft als titel „De hand aan de ploeg”, de toespraak van Z.E. Staatssecretaris B. Roolvink draagt het opschrift „Met open vizier” en de heer J. Smalbroek zal spreken onder het motto „Voor heel het volk”. Aansluitend spreekt tenslotte de ondervoorzitter van het Centraal Comité, mr. A. B. Roosjen, over „Eén voor 4”.

Tussen het optreden van de sprekers in de middagvergadering zullen de heren **Cor Coppens**, hobo, en **Herman Kruijt**, piano, medewerking verlenen.

De muzikale begeleiding van de samenzang zal weer verzorgd worden door de chr. muziekvereniging „Maranatha”, onder leiding van haar directeur, de heer J. Rietveld.

IN de morgenvergadering worden de huishoudelijke agendapunten behandeld. Aan de orde zijn dan de vaststelling van het Program van Actie 1963, de vaststelling van de kandidatenlijst en de definitieve beslissing over de verhoging van de contributie-afracht van de kiesverenigingen aan het Centraal Comité.

De stembiljetten — voor de (her)-verkiezing van de vrijgekozen stemhebbende leden van het Centraal Comité, de leden van de Commissie van Beroep en de voorzitter en de penningmeester van de Doctor Abraham Kuypertstichting — dienen voor de aanvang van de morgenvergadering bij de ingang van de zaal te worden ingeleverd.

Het is de bedoeling het zo te regelen, dat de uitslag van de stemming tijdens de middagvergadering bekend kan worden gemaakt.

De „beschrijvingsbrief”, bevattende de uitnodiging en de agenda — de daarbij behorende stukken zijn in de beschrijvingsbrief opgenomen —, is aan het einde van deze week aan alle leden en gasten toegezonden.

★ Belangstellenden

ZOALS wij vorige week reeds mededeelden zullen ook belangstellenden hartelijk welkom zijn. Het is echter noodzakelijk — dit met het oog op de beschikbare plaatsruimte — zich schriftelijk bij het bureau van het Centraal Comité, dr. Kuypersstraat 3 te 's-Gravenhage aan te melden. Voorzover de plaatsruimte dit toelaat krijgt men dan zo spoedig mogelijk een toegangsbewijs alsmede de beschrijvingsbrief toegezonden.

★ Pauze

DE pauze van de Deputatenvergadering duurt van ongeveer 1 tot 2 uur. In het gebouw Tivoli is ruimschoots gelegenheid in de grote foyer medegebrachte spijzen te nuttigen, terwijl overigens belegde broodjes verkrijgbaar zijn tegen de prijs van f 1,20 per twee broodjes (exclusief). De prijs zowel voor koffie als thee is f 0,45 (exclusief).

★ Sluiting

DE Deputatenvergadering zal om ongeveer vier uur of half vijf eindigen. Dringend wordt verzocht tot aan de sluiting in de vergaderzaal te blijven. Het is zeer hinderlijk wanneer sommigen voor het einde de vergaderzaal verlaten.

★ Verkiezingsmateriaal

HET eerste verkiezingsmateriaal wordt enkele dagen na de Deputatenvergadering aan de kiesverenigingen toegezonden. Hierover kunnen volgende week nadere mededelingen tegemoet worden gezien.

gehouden, verder georganiseerd door het Provinciaal Verband Overijssel van de A.R.J.O.S., voor het Z.O. deel van deze provincie.

Jongeren en ouderen zijn hartelijk welkom.

De plaats van samenkomst is de Irene Schouwburg, Noorderhagen 69 te Enschede.

Aanvang der vergadering te 20.00 uur. Als sprekers zullen optreden Z.E.

Staatssecretaris B. Roolvink en de heer S. Silvis, oud-voorz. van de A.R.J.O.S. Medewerking verleent de kleinkunstenaar de heer W. Vegt.

smaak; 13. mode; 16. loper; 17. kaart; 19. brons; 21. Karel; 24. zand; 25. Laban; 26. veen; 29. tuiniër; 30. klapper; 31. notaris; 32. betaald.

Vertikaal: 1. kapster; 2. raadsel; 3. rats; 5. idee; 6. galnoot; 7. ransels; 9. emmer; 10. Spaak; 14. spoor; 15. maart; 18. bezeten; 19. bandiet; 20. snaar; 21. knaak; 22. loempia; 23. tandrad; 27. nier; 28. haat.

Oplossing vorige puzzel

Horizontaal: 1. Kortrijk; 4. slinger; 8. paaltje; 10. snellen; 11. test; 12.

VERTROUWENS ADRESSEN
VOOR EIGEN

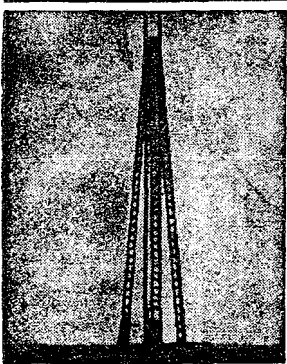
IN DE ALBLASSERWAARD

A. BAARS Azn

Exploitatie van
baggermaterieel N.V.

Telefoon 144, Sliedrecht

Verkoop en
verhuur

FA. H. MANSCHOT
& ZONEN

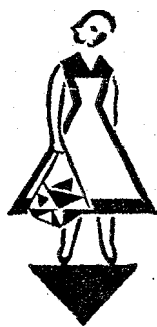
Aannemers van
HEIWERKEN
Telefoon 03474 - 269
LEXMOND

Gespecialiseerd in het
heien met stoomblokken
van 2000 tot 8000 kg.

In prima boter en kaas,
steeds de baas,
alle soorten groot en klein,
komen uit de IJssel- en Lekstreek fijn.

A. van Houwelingen - Moordrecht

telefoon 305 (01827), Westeinde 117

GRAAFSTROOM
melk

in papierverpakking

- ▶ smakelijk
- ▶ hygiënisch
- ▶ gemakkelijk

LiSaPak aangewezen voor
kantine en school!

JAN LINGEN'S
BETONINDUSTRIE N.V.

Veendam 29 - Telefoon 01850 - 3123 - 1123
PAPENDRECHT

Firma Jan de Mik

HARDINXVELD-GIESSENDAM
Aannemers van
OEVERVERDEDIGINGSWERKEN
GRIENDHOUTHANDEL - HOEPELMAKERIJ
Telefoon 2156 - Hardinxveld-Giessendam

Coöp. Landbouwvereniging
SAMENWERKING

GIESSENBURG - Telefoon 01845 - 254

alles voor de boer: veevoeders - meststoffen -
zaai- en pootgoed - landbouwwerktuigen -
maar ook veel voor iedereen: vaste- en
vloeibare brandstoffen - bestrijdingsmidde-
len - gereedschappen.

BETONFABRIEK

DEN BOER

NIEUW-LEKKERLAND -- Zuid-Holland

Opggericht 1883

VERPLAATSBARE

HOUTEN GEBOUWEN

Directie- en schaftwagens
Directie- en schaftketen
Noodwoningen,
scholen en kerken,
etc.

HOUTBOUW
HARDINXVELD

TELEFOON HARDINXVELD-GIESSENDAM 2141

Uw adres voor

DIRECTIEKETEN, BARAKKEN,
SCHOLEN, ZOMERHUISJES, enz. enz.

Firma Gebr. Timmer

Houtbouw - Giessendam - Telefoon 2062

NEDERLANDSE GEDACHTEN

(VOOR HET EERST VERSCHENEN IN 1829 ONDER REDACTIE VAN MR. GUILLAUME GROEN VAN PRINSTERER)

WEEKBLAD VAN DE ANTIREVOLUTIONAIRE PARTIJ

IN DIT NUMMER

- * Rede van Dr. Bruins Slot over commerciële TV (pag. 1 en 2)
- * Regeling minimum loon (pag. 3)
- * Debat Roolvink—Suurhoff (pag. 8)
- * China—Rusland (pag. 3 en 9)
- * Parlementair overzicht (pag. 4 en 5)
- * Nigeria (pag. 6 en 7)

Commerciële TV is verwerpelijk

Hieronder plaatsen wij de volledige tekst van de door dr. Bruins Slot in de Tweede Kamer gehouden rede bij het debat over het T.V.-plan van de regering.

WIE kennisgenomen heeft van ook maar een klein gedeelte van de literatuur, die er over de nota inzake reclame-televisie is verschenen, moet wel tot de conclusie komen, dat er over deze nota en de daarop volgende gewisselde stukken niets nieuws meer te vertellen is. De zaak zelf, de argumenten en de achtergronden zijn van alle kanten haarfijn bekeken en geanalyseerd, maar de tegenstellingen zijn gebleven. Men is geen stap tot elkaar gekomen. Het gaat er nu dus om, zijn standpunt te bepalen en toe te lichten. Ik wil trachten dat te doen zoveel mogelijk met vermindering van het herhalen van argumenten, die in tal van stukken uitvoeriger en beter zijn naar voren gebracht dan ik het hier in een rede in de Kamer zou kunnen doen.

Een onduidelijk waarom

IK wil beginnen met te zeggen dat het mij ondanks de nota en de verdere gewisselde stukken volkomen onduidelijk gebleven is waarom de regering met haar plan tot invoering van commerciële televisie is gekomen. Gemakshalve vermeld ik hier dat ik in mijn verdere betoog als ik spreek over commerciële televisie en reclame in de televisie deze woorden gebruik in de zin zoals die wordt weergegeven op blz. 3 van het memorandum van de Nederlandse Televisie Stichting over de Memorie van Antwoord van de staatssecretarissen.

Commerciële televisie is dan een systeem, waarbij de programma's dienstbaar worden gemaakt aan commerciële doeleinden en de inkomsten geheel of nagenoeg geheel uit de reclame komen.

Reclame in de televisie is een systeem, waarbij de programma's in de eerste plaats worden gefinancierd uit kijkgeld, terwijl de inkomsten uit reclame slechts aanvullend zijn en de reclame op van tevoren bekende tijdstippen wordt uitgezonden.

Ik zei dus dat de staatssecretarissen gekozen hebben voor de invoering van commerciële televisie op de tweede zender en dat de reden daarvan volkomen onduidelijk is gebleven. Immers, in de nota wordt invoering van commerciële televisie bepleit met economische argumenten. Het zou voor het Neder-

landse bedrijfsleven noodzakelijk zijn. Die noodzaak hebben zij niet aangevoerd. Gevraagd om dat bewijs te leveren zeggen de staatssecretarissen eigenlijk alleen dat het Nederlandse bedrijfsleven, wil het in eigen land even krachtig staan als het bedrijfsleven elders over dezelfde reclamemiddelen dient te beschikken. Een zwak argument, want Zwitserland, Frankrijk, België en de Scandinavische landen kennen helemaal geen reclame in de televisie. De Duitse reclame in de televisie dringt tot een deel van Nederland door, maar ernstige klachten worden daarover niet vernomen. Bovendien is het Duitse systeem reclame in de televisie en geen commerciële televisie. Uit het adres van de katholieke en de christelijke middenstandsbonden blijkt ten overvloede dat deze bonden van televisie-reclame voor hun deel van het bedrijfsleven nadeel in plaats van voordeel duchten, nl. een eenzijdige bevoordeling van de groot-onderneming en een stimuleren tot concentratie en het ontstaan van machtsposities.

Het economische argument is dus zwak en de staatssecretarissen zijn in hun antwoord dan ook grotendeels overgezwaaid naar het juridische argument, tevoren niet genoemd, van de vrijheid van meningsuiting die door het Verdrag van Rome wordt geëist. Daarom zou commerciële televisie of reclame in de televisie moeten worden toegelaten.

Maar ook dit argument houdt geen steek. Artikel 10 van het verdrag houdt zich niet bezig met de vraag hoe een bepaald land de omroep of de televisie wenst te organiseren. Dat kan een staatsomroep zijn, een nationale omroep, een commerciële omroep of b.v. het hier te lande bestaande systeem. De landen die het Verdrag van Rome ondertekenden hebben dan ook verschillende omroepsystemen. Verscheidene hebben gelijk gezegd geen televisiereclame.

Het verdrag van Rome

ARTIKEL 10 van het Verdrag van Rome beschermt alleen de vrijheid van meningsuiting en heeft dus betrekking alleen op de inhoud van wat via de organisatie, welke die dan ook zij, wordt uitgezonden. Het gehele betoog dat men voorzichtig moet omspringen met de rechten van concessie-aanvragers is daarom juridisch onhoudbaar. Concessie-aanvragers krijgen pas rechten op het ogenblik dat zij in het door de overheid geschapen omroeporganisatiesysteem kunnen figureren.

Wij moeten derhalve concluderen, dat noch de economische, noch de juridische argumentatie deugdelijk is. Het feit, dat de staatssecretarissen zo gemakkelijk de ene ondeugdelijke argumentatie tegen de andere ondeugdelijke argumentatie uitruilen, terwijl zij hardnekkig bij hun plan tot invoering van commerciële televisie blijven, toont aan, dat hier van een aprioristisch standpunt sprake is, waaraan een politiek motief ten grondslag ligt.

Politiek motief

DAT politieke motief — en ik acht dat een bedenkelijke zaak — komt bij de staatssecretarissen niet uit de verf. Wat in deze regeringsnota geschiedt, is het bepleiten van een fundamentele wijziging van ons omroep- en televisiebestel. Dat is een politieke zaak van de eerste orde. In de nota en de Memorie van Antwoord wordt die politieke zaak weggeschoven achter economische en juridische argumenten van een jaar, dat niet ver van het jaar nul af ligt. Dat vind ik niet behoorlijk. Er zijn sinds jaar en dag felle tegenstanders van ons huidige omroepbestel. In 1945 en volgende jaren hebben wij een harde strijd moeten voeren tegen het openbreken van het in Nederland geldende stelsel door voorstanders van wat men dan een nationale omroep belijft te noemen. Die strijd hebben wij destijds gewonnen. Wat de regeringsnota thans wil, is weer het openbreken van het bestaande stelsel. Dat is een politieke beslissing en daar behoort de regering haar politieke motieven voor te geven. Ik kom daar straks op terug, want bij de initiatiefnemers en toelichters van de nu beoogde commerciële televisie treffen wij vele en gerenommeerde voorstanders van oudsher van de nationale omroep aan.

Duidelijk

MAAR ik wil eerst nog iets zeggen over de formele kant van de zaak. Ik ben een principieel tegenstander van commerciële televisie, maar ik

vindt, dat de voorstanders daarvan volkomen legitiem zijn als zij hun wensen dienaangaande naar voren willen brengen en trachten te realiseren.

Het vraagstuk van de reclame in de televisie ligt principieel anders, dat is een punt waar verscheidene beleidsaspecten aan zitten, o.a. met betrekking tot de dagbladers en de tijdschriften en de middenstand en andere die grondig moeten worden bekeken alvorens te besliden over wat en hoe. Maar hoe en waar en bij welke gelegenheid en door wie moet over deze dingen worden beslist? Dat zijn geen zaken en ons hele omroep- en televisiebestel is geen zaak, die aan de discretionaire macht van een bewindsman of van een kabinet mag worden overgelaten. Ook niet na een debat over een televisienota.

Dit zijn zaken, die door een wet moeten worden geregeld, want in ons omroep- en televisiebestel hebben wij te maken met de belangrijkste media voor onze cultuurontwikkeling. De overheid is daarbij onmisbaar, omdat de zendmogelijkheden beperkt zijn. Wij kunnen niet zonder concessiestelsel. Maar dan moeten om tot een verantwoord beleid te komen deze zaken door de wet worden geregeld. Er ligt een ontwerp-Omroepwet klaar, maar de regering wilde die zaak opnieuw bestuderen. Zij riep daartoe een commissie in het leven, maar het probleem van de commerciële televisie sloot zij van de opdracht aan de commissie uit. De regering laat dus een wetsontwerp, dat de hele materie regelt opnieuw bestuderen, maar behoudt zich voor om los daarvan een punt te regelen, dat in wezen de hele regeling van het ontwerp-omroepwet fundamenteel doorbreekt. De regering vindt zelf, dat er een regeling bij de wet moet komen. Maar dan is het onredelijk en naar mijn mening politiek ook niet oorbaar om in af-

• Vervolg op pag. 2

FA. NIJHOFF & KWAST

Anno 1919

„MEUBELINDUSTRIE”

BORNE (Ov.)

Telefoon (05409) 234

Fabriek voor speciaal meubilair t.b.v. de universiteits laboratoria, ziekenhuizen, chemische industrieën.
Exclusieve betimmering van representatieve ruimten, directiekamers etc.
Meubilair t.b.v. het zusterhuis „Vrije Universiteit”, „Reactor Instituut Delft”, Research Lab. v. d. „Koninklijke Ned. Zoutindustrie”, Betimm. en meubilair Gebouw v. d. Tweede Kamer der Staten Generaal, werd in onze fabriek vervaardigd en ter plaatse gesteld.

Ambassador

HOTEL-RESTAURANT

Het hotel waar u zich thuis voelt. Parkeergel.

Sophialaan — Zeestraat (nabij Plein 1813).

Den Haag. Tel. 117700*

gespreide belegging in
buitenlandse obligaties

Koers op 20 maart 746

Inlichtingen worden u gaarne verstrekt door uw bank, commissionair of door de beheerders:

LABOUCHERE & CO. N.V. - THEODOOR GILISSEN N.V. - AMSTERDAM

per participatie. Effectief rendement 5½% + mogelijke extra koerswinstuitkering.

Voor uw Filmavond
EEN **cefa** FILM
STEYNLAAN 13 HILVERSUM TEL. 13751

HET IS

HOPMAN

ORANJELAAN 66 - ZOETERMEER

Telefoon 01790-3700*

die kan bemiddelen bij aankoop van een

EIGEN HUIS in ZUID-HOLLAND

Vraagt onze woninglijst.

De rede van Dr. Bruins Slot

• Vervolg van pag. 1

wachting daarvan één van de meest kardinale punten zelf volkomen arbitrair te regelen.

Ons omroepbestel

Wij hebben in Nederland een bepaald bestaand omroepbestel. Een omroepbestel, waar politiek hard om is gevochten. Maar wij zijn tot DIT omroepbestel gekomen. Het is goed om aan dit omroepbestel een wettelijke basis te geven. Bij de behandeling van een dergelijke wet kunnen alle vragen van omroep- en televisiebeleid en organisatie aan de orde worden gesteld. Dan kunnen regering en Staten-Generaal in gemeen overleg tot een bepaald stelsel komen. Maar in afwachting daarvan acht ik het politiek ongeoorloofd voor de regering tot een arbitraire wijziging in een zo delicate, historisch zo gevoelige aangelegenheid over te gaan.

Nu de staatssecretarissen hun politieke motieven niet hebben uitgesproken, is het nodig om los daarvan op de politieke implicaties en beleidsaspecten van het probleem der commerciële televisie in te gaan. In wat er om de Nota door anderen heengeschreven is en om wat er omheen gebeurd is, is daarvoor stof te over te vinden.

De Nederlandse omroep is in vrijheid geboren en is een uiting van die vrijheid.

Toen de radio tot ontwikkeling kwam hebben vrije uit de maatschappij opgekomen organisaties zich daarmede bezig gehouden om aan een omroepbestel gestalte te geven. Die vrijheid en de uitoefening daarvan hebben met zich meegebracht, dat de systematiek niet van één geestelijk, maatschappelijk of politiek gezichtspunt uit is gevormd. Zo kregen wij de AVRO, die een „nationale omroep” wil zijn, zonder voorkeur voor enige godsdienstige of politieke richting. Splitsing op het terrein van de cultuur acht de AVRO overbodig. De KRO wil de katholieke levensbeschouwing op alle gebied uitdragen door radio en televisie. De NCRV wil radio en televisie doen strekken tot eer van God en tot verbreiding van het Evangelie der genade in Jezus Christus. De VARA wil radio en televisie gebruiken als een middel tot geestelijke ontplooiing, ontwikkeling en ontspanning en voorts als zelfstandige organisatie het democratisch-socialisme dienen.

Daarnaast zijn er de politieke partijen en de kerken. Daarnaast is er de VPRO, die aan het vrijzinnig protestantisme reliëf verleent in radio en televisie.

Het principe van de AVRO heeft tot consequentie, dat zij eigenlijk de enige omroeporganisatie zou moeten zijn. Zoals de aanhangers van de openbare school er van uitgaan dat die school de school van heel de natie behoort te zijn, zo vindt de AVRO dat zij de omroep voor heel de natie moet zijn.

Anders dan op schoolgebied is op omroepgebied de overheid geen rechtstreekse actieve rol gaan spelen. Zo werd de AVRO een omroeporganisatie naast de andere.

Het Nederlandse volk als geheel wensde geen staatsomroep en ook niet één algemene eenheidsomroep. Naast de AVRO verscheen de verschillende religieus bepaalde omroepen, alsmede die omroep, die naast geestelijke ontplooiing, ontwikkeling en ontspanning, het democratisch socialisme wilde dienen.

Het essentiële

Het essentiële van dit alles is, dat achter deze verschillende omroeporganisaties de geestelijke vrijheid staat en

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE, Dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 89673.

ADRES VOOR ADVERTENTIES, Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (02980) 63224.

ABONNEMENTSPRIJS f 6,50 per jaar, f 3,25 per half jaar, Giro 89673. STUDENTENABONNEMENT f 4,— p. jaar. LOSSE VERKOOP f 0,20.

dat daarachter staan verschillende, duidelijk aanwijsbare volksgroepen en stromingen, die in ons volk leven.

Het is deze vrije en gezonde activiteit, die dit bestel heeft tot stand gebracht. Wanneer er groepen van mensen zijn, die zichzelf in dit omroepstelsel nergens herkennen, en zich daardoor niet gerepresenteerd of toegesproken achten, dan ligt dit aan henzelf, want het Nederlandse radio- en televisiebestel is een open systeem.

Het is geen closed shop. In de ontwerp-Omroepwet wordt dat uitdrukkelijk bevestigd. Daarin zijn objectieve normen aangegeven op grond waarvan nieuwe omroeporganisaties kunnen worden toegelaten. Het is derhalve volstrekt onjuist om van een monopolie van de omroeporganisaties te spreken of van hun monopolioide positie, want van een monopolie kan alleen worden gesproken als de zaak gesloten is en een ander niet tot de club kan worden toegelaten. Deze aantijging jegens ons omroepbestel, die men van de zijde van de voorstanders van commerciële televisie verneemt, is even zonderling als wanneer men aan de Nederlandse dagbladders het verwijt zou maken, dat zij ten aanzien van de dagelijkse nieuwsvoorziening en commentariëring door de drukpers een monopoliepositie inneemt.

Bij de pers is uitbreiding en variatie iets gemakkelijker dan bij omroep en televisie, hoewel men zich daarvan praktisch in de huidige omstandigheden ook niet te veel moet voorstellen. Maar bij omroep en televisie hebben wij met zeer beperkte mogelijkheden te maken, waarbij een concessiestelsel noodzakelijk is en waarbij de overheid de verkeersregelen moet vaststellen. Zij heeft daarbij de vrijheid te waarborgen door het stellen van objectieve normen voor de toelating tot de ether. En dat is tot nog toe in Nederland het geval. In Nederland bestaat geen monopolie in de omroep, maar vrijheid.

In het radioreglement-1930 werd als criterium aangegeven, dat een omroeporganisatie moest aantonen, dat zij in zodanige mate gericht was op bevrediging van in het volk levende culturele of godsdienstige behoeften, dat haar uitzendingen uit dien hoofde geacht konden worden van algemeen nut te zijn. Het radioreglement-1930 geldt grotendeels niet meer, maar daarop zijn de huidige omroeporganisaties gebaseerd en men kan dit systeem niet loslaten zonder er een andere algemeen geldende regeling van objectieve aard voor in de plaats te stellen. Het Nederlandse omroepbestel kenmerkt zich dus door vrijheid en door de op die vrijheid gebaseerde velerlei variatie.

De nationale omroep

Tegenover dit bestel hebben zich van meet af geplaatst degenen, die voor een nationale omroep waren. Zulk een nationale omroep zou dan samenbundelend werken. Zij zou de eenheid van het Nederlandse volk kunnen demonstreren en bevorderen, zonder nochtans de verscheidenheid in dat volk te veronachtzamen. Evenals op schoolgebied heeft het Nederlandse volk in overgrote meerderheid deze conceptie afgewezen. Het heeft gekozen voor een omroepbestel, dat de zelfstandigheid der maatschappelijke groepen, die pretendeerden iets op omroepgebied te moeten zijn, erkent. Die groepen hebben begrepen, dat juist deze zelfstandigheid de mogelijkheid tot samenwerking bood, zoals wij die dan ook b.v. in de Federatie van Omroeporganisaties en in de NTS zien.

Dit betekent, dat het Nederlandse volk iedere monopoliepositie heeft afgewezen, met name de monopoliepositie, die de AVRO aanvankelijk van het luisterende Nederlandse volk had gevraagd. In de oorlog heeft de Duitse bezetter een eenheidsomroep geschapen en de bestaande omroeporganisaties uitgeschakeld. Na de bevrijding bleken sommigen van deze omstandigheid gebruik te willen maken om die omroeporganisaties blijvend uit te schakelen, althans te minimaliseren en te onderschikken en in te schakelen in een nationale omroep.

Iemand als de heer Van Walsum, die thans weer een rol speelt bij de leiding van hen, die nu tot commerciële televisie willen komen, speelde daarbij een grote rol.

Het is toen mislukt. De omroepverenigingen herkregen hun rechten, maar de strijd is gebleven. Het offensief treedt duidelijk aan het licht in de actie voor commerciële televisie. De

heer Stekete, hoofdredacteur van het Algemeen Handelsblad, een van de OTEM-bladen, schreef openlijk, dat televisiereclame het breekijzer in het omroepbestel zou zijn.

Het Parool, een ander OTEM-blad, schreef dat het wellicht anders tegenover commerciële televisie zou staan, indien wij hier een nationale televisie zouden hebben gehad.

Uit de vele comités, die zich tot steun van de commerciële televisie en ter organisatie daarvan hebben aangemeld, blijkt duidelijk — de geachte afgevaardigde de heer Kleijwegt heeft daarvan zoëven een voorbeeld genoemd —, dat men in de commerciële televisie wil proberen te verwerkelijken datgene, wat men in de nationale televisie had willen hebben. De voorstanders van de nationale televisie, die het in de ideële strijd hadden verloren, hebben nu de hulp van het grootkapitaal aangegrepen om de plannen te verwerkelijken. Vandaar de uiting van „Het Parool”, vandaar de opmerking van de heer Stekete. Het toelaten van de commerciële t.v. zou een moordende concurrentiestrijd in de televisiewereld ontketenen. Het zou niet een eerlijke vrije keuze betekenen voor de kijkers, maar een slag om de kijkers tussen omroeporganisaties op ideële grondslag en een aan commerciële doeleinden dienstbaar gemaakt systeem.

Het einde van de vrijheid

Dit zou een onzuivere strijd worden. Bij de commerciële televisie vraagt de adverteerder waar voor zijn geld. Die waar is de grootst mogelijke kijkdichtheid en dat moet invloed hebben op de de programma's. Dit is in Engeland ook gebeleden. Daar is namelijk gebleken, dat de strijd tussen de commerciële en niet-commerciële televisie destructief werkt op de programma's van beide. De eerste moet zijn kijkers hebben van de adverteerders; de ander moet de kijkers hebben om de commerciële televisie het hoofd te bieden.

Het gaat niet meer om de zaak, om de cultuur, maar om het geld en het bestaan van de organisatie. De strijd is dus, van de commerciële televisie uit gezien, een strijd om een monopolie. De commerciële televisie moet er om haar zelf wil, om haar commercieel belang op uit zijn om de andere omroeporganisaties uit de ether te dringen en daarbij functioneert het appèl op het edele in een mens slecht. De commerciële televisie betekent dan het einde van de vrijheid bij omroep en televisie. Als men het systeem van de omroeporganisaties, het open systeem, dat wij kennen, wil behouden, mag men de commerciële televisie niet toelaten.

Willekeurig

Ik kom nu weer bij de regering terecht. De regering wil commerciële televisie invoeren met een beroep op de economie, met een beroep op het Verdrag van Rome, maar aan wie wil de regering de concessie geven? Er is een aantal gegadigden.

De regering heeft gezegd: Het is het beste, als men zich verenigt. Dit schijnt men dan ook prompt te hebben gedaan, maar wie krijgt dan nu de concessie? Het is een willekeurige groep uit de kapitaalwereld, geassisteerd door een groep personen, die voor een nationale omroep en televisie gedisponeerd zijn. Ik meen, dat dit een politieke beslissing is, een beslissing niet alleen op lange termijn over de toekomst van ons omroepbestel, maar op korte termijn betekent zij een volkomen scheef trekken van de zendtijdsverhoudingen.

Wanneer men voor het berekenen van de zendtijden, zoals de staatssecretarissen menen, voor iedere omroepvereniging, de NTS-zendtijd mederekent, krijgen volgens het schema van de staatssecretarissen de vier grote omroepverenigingen negen uur en de VPRO drie uur. De commerciële concessionaris krijgt er twintig. Is dat een juiste verhouding? Maar de zaak komt er nog veel erger uit te zien, als men deze beziet tegen de achtergrond van het door mij gehouden betoog.

Want dan betekent het, dat een voorstander van een katholieke televisie negen uur krijgt, van een protestant-christelijke televisie negen uur en van een socialistische televisie eveneens negen uur, maar dat de voorstanders van een nationale omroep — AVRO plus commercie — 29 uur krijgen. Als men zich dan realiseert, dat er in de drie maal negen uur voor de omroeporganisaties ook nog 40% NST-programma zit, dat ook al iets van een nationaal algemeen programma heeft, dan blijkt hieruit, hoezeer in het schema van de staatssecretarissen de vrije omroeporganisaties worden terug gedrukt en hoe

eenzijdig de voorstanders van de eenheidsomroep worden bevoordeeld.

Noemt men dat vrijheid? Is dat bevordering van de naleving van het Verdrag van Rome? Is dat een evenredige verdeling van de zendtijd? Men introduceert een voor ons omroepbestel volkomen vreemd element, nl. een commercieel belang om een bepaalde politieke visie, die het uit zichzelf in Nederland nooit heeft kunnen winnen, aan een overwinning te helpen. Het is voor mij onbegrijpelijk, hoe dat uit een kabinet kan komen, waarin ministers uit drie christelijke partijen zitting hebben.

Communicatievrijheid

Ik heb mij met opzet niet bijzonder diep begeven in het vraagstuk van de toekomstige kwaliteit van de commerciële televisieprogramma's. Ik heb alleen even gewezen op de Engelse praktijk en op de welhaast wetmatige consequenties, die de strijd om de kijkdichtheid voor het programma heeft. Ik heb mijn bijdrage hoofdzakelijk in het omroeppolitieke vlak gehouden.

Met betrekking tot de commerciële televisie zou ik echter nog op één punt willen wijzen. In „Antirevolutionaire Staatskunde”, het maandblad van de dr. Kuiperstichting, van februari 1963, heeft de heer B. van Kaam een artikel geschreven onder de titel: „De regeringsvoorstellen tasten communicatievrijheid aan”. De heer Van Kaam betoogt daarin, dat artikel 10 van het Verdrag van Rome niet alleen het recht op vrije meningsuiting garandeert, maar ook de vrijheid om inlichtingen en denkbeelden te ontvangen. Dit betekent communicatievrijheid. Die vrijheid komt in geding, wanneer men bij de commerciële televisie de reclame onverwacht tussen de programma's doorstrooft. Men wil een programma zien, waar men wordt gedwongen de reclame op de koop toe mee op te eten. „Argeloos” — zo schrijft de heer Van Kaam — „wordt in de nota-reclame televisie zelfs aanbevolen om een systeem van reclametelevisie in te voeren, waarbij de reclametelevisie een onderdeel van het programma is, omdat gevreesd wordt, dat het toestel voor de reclame afgezet wordt, indien het communicatieproces moet ontstaan uit de vrije wil van de kijkers. Het komt mij voor, dat de overheid, die de beschermster van de communicatievrijheid dient te zijn, hier deze vrijheid veeleer gaat belagen.”

Dit is dus de mening van de heer Van Kaam over het veel geprezen Verdrag van Rome.

Conclusie

Ik wil eindigen met namens mijn fractie drie conclusies te trekken:

1. ons standpunt is, dat in het huidige omroepbestel geen wijziging mag worden gebracht anders dan door de wet. Het lijkt mij gewenst, dat er op dit punt een uitspraak van de Kamer komt;

2. wij menen dat commerciële televisie verwerpelijk is, omdat de vrije organisaties, die de geestelijke vrijheid in de ether waarborgen, daardoor in de hoek gedrukt en met ondergang bedreigd worden, alsmede, omdat commerciële televisie het gevaar van een daling van het peil der programma's met zich brengt. Daarnaast betekent commerciële televisie in feite een ongehoorde bevoordeling van die volksgroepen, die een nationale, algemene eenheidsomroep nastreven;

3. het vraagstuk van de reclame in de televisie is principieel anders dan dat van de commerciële televisie. Bij een toekomstige wettelijke regeling van omroep- en televisiebestel behoren de wenselijkheid — en daarbij behoort de nota van de middenstandsbonden en hetgeen ik zoëven meer noemde — en de verschillende beleidsaspecten, die zich daarbij voordoen, nauwgezet te worden overwogen. Ook hierover kan nu echter niet worden beslist.

RECTIFICATIE

In het artikel „In bewogen jaren” van de heer C. Smeenk, dat wij vorige week plaatsten, zijn enkele namen verkeerd gezet. Hiervoor bieden wij de schrijver, alsmede onze lezers onze excuses aan.

Op pagina 6 — tweede kolom — schreven wij: „De heer Wibaut bleef echter waarschuwen, evenals Koutsler in Duitsland.” U dient te lezen: „evenals Kautzky in Duitsland”.

Vervolgens op pagina 8 — tweede kolom bovenaan — schreven wij: „Ook de heer Silman was tot de overtuiging gekomen” enz. Er had moeten staan: „Ook de heer Lohman was tot de overtuiging gekomen”.

CHINA || RUSLAND

ALS we de strijd tussen communistisch China en de Sowjetunie gadeslaan, dienen we ons er steeds van bewust te zijn, dat de verklaringen, die van beide kanten van tijd tot tijd worden afgelegd, weinig houvast bieden en vaak misleidend zijn. Wanneer de Chinezen Chroesjtsjef kwalijk nemen, dat hij Stalin heeft verguisd en de indruk trachten te wekken, dat zij hem zelf in ere houden en dus de „juiste communistische weg” blijven bewandelen, plegen zij bedrog op grote schaal. En als Chroesjtsjef en Mao Tse Toeng wederkerig verklaren, dat zij het ideologische conflict in de communistische internationale willen uitpraten, dan bedoelen zij iets anders dan zij zeggen. In de eerste plaats omdat geen van beiden bereid is, zich bij het standpunt van de ander neer te leggen en een dergelijk „gesprek” dus geen enkele zin heeft, zolang de een weet, dat de ander aan het langste eind zal trekken. Vandaar dat de strijd achter de schermen voortduurt, welke verklaringen ook worden afgelegd. Bovendien is het Chinees-Russische conflict niet alleen van ideologische aard. En dat maakt het bijzonder gecompliceerd, ook voor de landen van de vrije wereld, die zich bepaald niet als toeschouwers kunnen gedragen, die buiten schot blijven.

HET BEGIN

De onenigheid tussen de Chinese communisten en de Sowjetunie dateert al uit het begin der twintiger jaren,

Verklaringen als rookgordijn

toen Stalin zich tot rode tsaar omhoog had weten te werken. Dezelfde Stalin, wiens naam nu door Mao Tse Toeng zo hoog wordt gehouden, heeft altijd — hoe paradoxaal het ook klinkt — alles gedaan wat mogelijk was om te voorkomen, dat China communistisch zou worden. Niet ten onrechte — zo kunnen we thans constateren — vreesde de Russische dictator, dat een communistisch geregeerd China een enorme bedreiging zou zijn voor de positie van de Sowjetunie in de internationale communistische beweging en (als gevolg daarvan) ook voor het Sowjet-imperium zelf.

De gebeurtenissen van de afgelopen vijftien jaren hebben hem gelijk gegeven. Stalin en diens opvolgers hebben het getij van het opkomende Chinese communisme niet kunnen keren. En de gevolgen daarvan hebben reeds thans zulk een dreigend karakter gekregen, dat ze voor de buitenwereld niet verborgen kunnen blijven.

TEGENVALLER

Stalin begon in het begin der twintiger jaren de Chinese communisten aan te moedigen, samen te werken met de nationalistische Kwomintangpartij van generaal Tsjang Kai Sjek. De Chinese communistische leiders, onder wie Mao Tse Toeng toen al de voornaamste was, verzetten zich hiertegen echter heimelijk en de door Stalin gewenste samenwerking was al spoedig tot mislukken gedoemd. Mao Tse Toeng heeft zich altijd vrij onafhankelijk van Moskou kunnen gedragen, omdat hij de enige communistische leider was betekenis was die niet in de hoofdstad van het Sowjetrijk was opgeleid en zich niet als stroman van Stalin liet gebruiken.

Dat was een grote tegenvaller voor Stalin, die van het standpunt uitging, dat alleen de communistische regieën, die door gewapende macht van de Sowjetunie in het zadel zouden worden gebracht, onder de controle van Moskou gehouden konden worden. De gebeurtenissen in Joegoslavië, Albanië en tenslotte ook communistisch China hebben hem (alweer) gelijk gegeven!

VEROVERD

Zo werkte Mao Tse Toeng zijn eigen ideeën uit, niet alleen op het gebied van de strijdmethoden, maar ook op dat van de ideologische problemen, die al direct van die van Stalin bleken te verschillen. Aan het einde van de tweede wereldoorlog had Stalin de

moed nog steeds niet opgegeven. Hij erkende het bewind van generaal Tsjang Kai Sjek en wilde Mao Tse Toeng opnieuw dwingen, met het regiem van Tsjang samen te werken, of tenminste tot een vergelijk te komen.

De vlieger van Stalin ging echter weer niet op. Niettemin hield de Russische dictator vol. Hij raadde Mao Tse Toeng af, een communistisch offensief tegen de troepen van Tsjang Kai Sjek te beginnen, omdat — zo meende Stalin met de Russische ervaringen in gedachten — een revolutie slechts via de grote steden en niet via het platteland tot een succesrijke onderneming gemaakt zou kunnen worden. Ook deze poging de Chinese communisten te beletten, een greep naar de macht te doen, slaagde niet. Mao Tse Toeng sloeg toe en veroverde binnen een jaar tijd het gehele Chinese vasteland.

HET GEHEIM

De opmars van het Chinese rode leger geschiedde zonder Russische steun, met Amerikaanse wapens, die op de strijdkrachten van Tsjang Kai Sjek werden veroverd. Deze troepen capituleerden en masse toen zij gewaar werden, dat de Chinese plattelandsbevolking de communisten als bevrijders begroette. Het zou ons te ver voeren, te beschrijven waarom deze honderden miljoenen Chinezen, die het nu zo slecht hebben, de rode troepen als een bevrijdingsleger binnenhaalde. Dat is het grote geheim geweest van het succes van Mao Tse Toeng. De toestanden op het Chinese platteland waren in die dagen nog mensonterend. De corruptie vierde meer dan ooit hoogtij. Tsjang Kai Sjek en diens vrouw die vol met goede bedoelingen zaten, werden van de bevolking afgezonderd gehouden. De generaal wist niet, welke verschrikkelijke dingen er gebeurden in het enorme rijk, dat aan zijn zorgen was toevertrouwd.

Bovendien deden de communisten zich in de dagen voor de grote opmars

anders voor dan daarna. Het platteland liep over naar Mao en toen Peking, Nanking en Sjanghai waren gevallen, was de strijd in feite al beslecht.

AANMATIGEND

Hoe dan ook, na die overwinning van Mao sloot Stalin — na zeer langdurige en moeizame besprekingen — een verdrag met communistisch China, waarbij de Sowjetunie vele speciale privileges kreeg, zoals een marinebasis in Port Arthur. Dit kon echter niet verhinderen, dat spoedig de eerste moeilijkheden naar buiten uitlekten. De Chinese communisten verklaarden openlijk, dat hun revolutie het model moest zijn voor opstanden in achtergebleven gebieden en koloniaal geregeerde landen (en dat waren er toen nogal wat!). Of Stalin Mao toen niet helemaal door had weten we niet, maar wonderlijk genoeg verscheen deze aanmatigende verklaring ook in de Prawda, het officiële blad van de Russische communistische partij, zonder dat ze werd bestreden.

En zo verstreken de jaren, waarin de tegenstellingen zich achter de schermen toespitsten, totdat in maart 1953 een eind kwam aan het leven van Stalin, de enige en de laatste der Sowjetleiders, wiens gezag wellicht nog in staat zou zijn geweest de Chinese communisten onder de duim te houden.

BERGAFWAARTS

Het was toen duidelijk, dat het met de Chinees-Russische betrekkingen snel bergafwaarts zou gaan. De opvolgers van Stalin, Malenkof, Molotof en Beria en later ook Chroesjtsjef werden met grote minachting behandeld. Chroesjtsjef probeerde op voet van gelijkheid te streven naar een vreedzaam samenleven van communistische landen en dacht eenvoudig niet meer aan een Russische overheersende rol. In 1954 gingen Boelganin (die toen premier was) en Mikoyan naar Peking om het verdrag van 1950 te herzien. De Sowjetunie moest toen al Port Arthur prijsgeven en van andere privileges afstand doen.

• Vervolg op pag. 9

Chroesjtsjef bij zijn terugkeer uit Roemenië, waar vorig jaar een begin werd gemaakt met het georganiseerde verzet tegen de afwijkende meningen van rood-China.

Het lange wachten

HET is een bijzondere verantwoordelijkheid van de regering, om bescherming te bieden aan de zwaksten.

Dit is het verleden wel eens verzuimd. Juist doordat het vaak kleine groepen zijn, krijgen zij licht te weinig aandacht. Zij kunnen hun stem niet verheffen. Zij moeten daarom soms zo lang wachten.

Er zijn in Nederland nog altijd mensen, die een uitzonderlijk laag loon verdienen. Misschien nauwelijks meer dan de bedragen, die in de normen van de grote gemeenten worden genoemd voor de toepassing van de Armenwet.

Hoe moeten deze mensen, die om verschillende redenen met een al te laag minimum genoeg moeten nemen, die in hun strijd om een betere positie gehandicapt worden, worden geholpen?

HET antwoord ligt voor de hand. Er moet een wettelijk minimumloon komen. Maar al ligt het antwoord voor de hand, het is nog niet zo eenvoudig te realiseren. Zulk een regeling mag er ook weer niet toe leiden, dat deze mensen worden uitgeschakeld, omdat ze „te duur” worden geacht.

De kwestie is dus urgent en tevens moeilijk.

Nu schrijft de wet op de P.B.O. voor, dat de regering in vraagstukken als dit eerst een advies moet vragen aan de S.E.R.

Dat is gebeurd. Het kabinet-De Quay was nog maar zéér kort opgetreden, toen het de vraag formuleerde en aan de S.E.R. voorlegde. Om precies te zijn, het was in mei 1949. Dus binnenkort vier jaar geleden.

En wanneer heeft de S.E.R. geantwoord?

Hij heeft na bijna vier jaar over deze zaak nog niets van zich laten horen.

Nu zou het kunnen zijn, dat de materie zó moeilijk is gebleken, dat de S.E.R. ondanks zijn zwaar zwoegen, er niet uit kan komen.

Maar dat schijnt niet het geval te zijn. De S.E.R. heeft heel weinig of in het geheel niet met dit probleem geworsteld.

DAT is j.l. dinsdag in de Eerste Kamer wel gebleken. Het is begrijpelijk dat aan staatssecretaris Roolvink werd gevraagd, hoever men gevorderd was met die regeling van het minimumloon.

En de staatssecretaris ging de vraag niet uit de weg. Men kreeg eerder de indruk, dat hij er graag op antwoordde.

Te meer, omdat in de pers, voor radio en televisie telkens aandacht wordt gevraagd voor de positie van de laagst bezoldigden. Hij citeerde het orgaan van de Nederlandse Christelijke Bond van Overheidspersoneel van 16 maart 1963, waarin stond:

„Wij hebben nu lang genoeg gewacht op de S.E.R. Nu daar kennelijk voorlopig te dezer zaken nog geen advies van te verwachten is, zal door ons de overheid zelve, op haar plicht behoren te worden gewezen”.

En verder deelde de heer Roolvink mee, dat de door de S.E.R. ingestelde werkcommissie al in 2½ jaar niet had vergaderd.

De heren doen er dus niks aan. Om in departementale taal te spreken: zij hebben deze „urgente zaak op een zacht pitje gezet”.

DIT is voor de allereerst betrokkenen allerminst plezierig. Zij leren het lange wachten op die manier wel. Maar op een onaardige en zelfs onaanvaardbare manier.

Sommigen zeggen misschien: kan de regering dan die S.E.R. niet „achter de broek zitten?”

Maar dat kan moeilijk. De S.E.R. is een zelfstandig orgaan en hij is jaloers op zijn zelfstandigheid. Hij wil niet door de regering gemaand worden.

En daarom is de regering misschien wel blij, dat zij eens in het openbaar, op aandrang van de Kamer, kan zeggen, hoe lang het al heeft geduurd.

MAAR deze zaak is van veel wijder strekking. De wet op de P.B.O. is mede in het leven geroepen, om het georganiseerd bedrijfsleven de gelegenheid te geven, de regering van advies te dienen. Geregeld en tijdig.

Nu zit een kabinet in de regel vier jaren. Bij het begin van die periode stelt het zijn program op.

Voorzover het daarbij gaat om sociaal-economische vraagstukken, legt zij haar plannen voor aan de S.E.R.

Maar als de S.E.R. er dan op gaat zitten, en in geen jaren aanstalten maakt om te adviseren, dan kan hij de regering praktisch beletten, haar program uit te voeren.

Dat is natuurlijk onaanvaardbaar. En waarschijnlijk is dit met betere afspraken niet te regelen.

Het wordt noodzakelijk, dat de regering wettelijk de bevoegdheid krijgt, om elke adviesaanvraag terstond vergezeld te doen gaan van een tijdslimiet, waarbinnen het antwoord moet zijn binnengekomen. Is het dan niet binnengekomen, dan gaat de regering haar gang. Dan heeft de S.E.R. zichzelf onmondig gemaakt.

Het is voor sommiger gevoel een harde maatregel, maar het kan zó niet blijven.

A.

FLITSEN
UIT HET
PARLEMENT

TWEEDE KAMER

♦ Minister Visser en Van der Putten ♦ Regeringstoezicht op de vrije meningsuiting

De volksvertegenwoordiging is, als het er op aankomt een fijngevoelig instrument in de letterlijke zin van het woord. Dat moet zij ook zijn. Haar karakter is immers het sterkst getypeerd met de taakomschrijving: verdediging van de rechten van het volk, ook van de individuele burger.

Als de regering blijk geeft, bij monde van welke minister ook, van een niet behoorlijk luisteren naar datgene wat vanuit de Kamer wordt gezegd — dan dreigt er kortsluiting.

Het grondwettelijk gemeen overleg tussen regering en Kamer is de enige mogelijkheid die het Nederlandse volk wordt geboden om de rechten van het volk tegenover de overheid veilig te stellen.

Als bij dat overleg de regering praktisch niet luistert naar de kritiek die in de Kamer wordt geuit en daar niet op in gaat is de basis voor een gemeen overleg vervallen.

Dat was in de grond van de zaak de reden dat minister Visser (V.V.D.) — die vanuit de Kamer ten aanzien van de heer Van der Putten wel medebegrip vond — ná zijn beantwoording een volksvertegenwoordiging tegenover zich vond, die, over de gehele linie, scherp regageerde. Minister Visser (V.V.D.) had tijdens het debat wel achter de regeringstafel gezeten met zijn beide staatssecretarissen, maar had niet echt geluisterd. Zijn antwoord, van te voren klaargemaakt, was niet een antwoord op de vele vragen en de kritiek, waarvan de Kamer had blijk gegeven. De minister verdedigde zich meer tegen de aanvallen van de pers, dan dat hij inging op datgene wat de Kamer had gezegd. En daarom reageerde de Kamer feller dan oorspronkelijk in de verwachting had gelegen.

NIET OM EIGEN EER

Nu is het zaak dit goed te zien en te waarderen. Het is niet zo dat de sprekers of de fracties, waaruit deze sprekers afkomstig zijn, persoonlijk in hun eer zouden zijn aangetast dan wel gekrenkt. Zo in de zin van: „Ik heb duidelijk gezegd waar het op staat en dan is de minister aan de hoffelijkheid verplicht mij er van te overtuigen dat ik het onjuist of onduidelijk zie”.

Zo is het niet.

De persoon die in de Kamer spreekt doet dat niet namens zich zelf. Hij is, in de Kamer sprekende, de gekozen vertegenwoordiger van het Nederlandse volk. Een vertegenwoordiger die opkomt, tegenover de overheid die met gezag is bekleed, voor de rechten en de vrijheid van dat Nederlandse volk.

Dat is in geding.

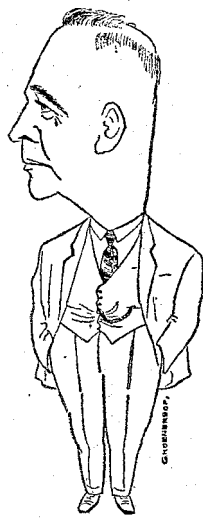
Als een minister op de geuite kritiek niet ingaat, maar die laat voor wat ze is, dan — uiteraard wat overdreven sterk gezegd — minacht de overheid in de persoon van de minister, de vastgelegde rechten van het volk.

Zoiets mag dan in de voorbije jaren van oud-liberale overheersing te doen gebruikelijk zijn geweest, een goede democratie wordt door een dergelijke houding ondermijnd. En daarom reageert de Kamer zo scherp als deze zaken in geding komen. Het feit dat de grijze fractievoorzitter prof. Oud de minister, zijn partijgenoot, scherpe verwijten maakte spreekt een duidelijke taal. Te meer omdat men juist van prof. Oud weet dat hij achter het personeelsbeleid van minister Visser stond, al van de aanvang af — vaak in duidelijke tegenstelling met andere fractiegenoten!

HET OORDEEL OVER DE MINISTER

Eigenlijk van alle zijden werd niet onder stoelen of banken gestoken dat het beleid van de minister van defensie onberispelijk zou zijn. Integendeel. Prof. Versteeg (A.R.) zei op een gegeven moment: des ministers beleid is in sommige fasen noch zorgvuldig, noch consequent, terwijl zijn uitlatingen niet zo duidelijk waren als wel gewent was. De heer Van der Putten is niet steeds op de juiste wijze behandeld. De katholieke fractie — de heer Weyters, K.V.P.-deskundige op het gebied van ambtenaren overleg — constateerde dat het gevoerde beleid geen bewondering afdwong. Dat beleid is slap, weifelend en blijkbaar tastend naar wat voor de dienst en voor de heer Van der Putten het beste is. Het past de overheid niet lichtvaardig of niet prudent om te springen met haar ambtenaren.

De heer Van Lier (P.v.d.A.): „het oordeel van de bijzondere Kamercommissie onderstreep ik; dat oordeel valt bepaald niet gunstig uit, om het zwak uit te drukken”. Namens de C.H.U. sprak dr. Tilanus. Hij

Prof. Versteeg

kwam niet tot een heldere eindconclusie. Hij kon zelfs niet voor zijn directe rekening nemen het oordeel van de commissie dat de nodige zorgvuldigheid had ontbroken. Meerdere inlichtingen waren daarom wel nodig.

De indruk werd sterk gewekt dat hij het beleid van deze minister — over het beleid van diens voorganger, minister Staf (C.H.U.) werd niets gezegd — eigenlijk wel accepteerde.

Bijzonder duidelijk was de heer Van Dis (S.G.P.). Hij zou zich laten leiden door het recht zoals Gods Woord dit eist; hij wenste zich niet te laten leiden door persoonsconsideratie. Alles overziende meende hij dat de minister met zijn beleid onjuist is geweest wat het ontslag betreft. Dat ontslag is en blijft in strijd met een behoorlijk bestuur. Hij wilde alsnog een beroep op de minister doen Van der Putten te rehabiliteren en het salaris alsnog te doen uitbetalen — in tegenstelling tot dr. Tilanus, die zelfs op dit punt aan de zijde van de minister zich opgesteld had.

RECHT VOOR OVERHEIDSDIENAREN

De A.R. fractie had in het verleden reeds gesteld dat de zaak Van der Putten allereerst een rechtsgeving was tussen een ambtenaar en diens (overheids-)werkgever. Een onafhankelijke rechter moest uitmaken of de heer Van der Putten al dan niet overeenkomstig het geldende recht was ontslagen. Hoe die uitspraak ook zou uitvallen, daarna was er de belangrijke vraag of de minister in deze zaak wel een juist beleid had gevoerd.

Prof. Oud (V.V.D.) „vertaalde” deze gedachten-gang nu zo: mijn standpunt is van de beginne zo geweest dat de heer Van der Putten zijn recht moet hebben en de minister zijn recht moest hebben.

Onmiskenbaar staat vast dat wij in Nederland in een rechtsstaat leven. De onafhankelijke rechter heeft in twee instanties geoordeeld dat het hem verleende ontslag is vernietigd. Tegen het oordeel van de overheid beslist de onafhankelijke rechter. Dat laatste oordeel is beslissend, ook tegenover de overheid. Zo is in Nederland de rechtsbescherming van de individuele ambtenaar. Daarna komt in de Kamer het oordeel over het beleid van de minister.

De eindconclusie is dat de wijze waarop de minister de ontslagkwesitie heeft behandeld, veel kritiek is te oefenen maar, aldus prof. Oud, „het zou niet in mijn hoofd opkomen de minister van onbehoorlijk handelen te beschuldigen”.

Er is — tengevolge van fouten die van beide zijden gemaakt zijn — sprake van een reeks misverstanden waardoor beide partijen te goeder trouw konden menen dat het gelijk aan hun kant was. De fouten van de minister culmineerden in een vaststaande, onvoldoende zorgvuldigheid.

De hoofdzaak is: de heer Van der Putten paste niet in het ambtelijk apparaat, niettegenstaande onmiskenbare goede eigenschappen. Het oordeel van minister Visser is daarom juist — maar de fout is dat

Een vraag van een der kamerleden

„Ik vraag maar; de minister maakt wel geen enkele aantekening...”
De minister: „allemaal in mijn hoofd”.
Het Kamerlid: „allemaal in uw hoofd; uitstekend!”

het vaststellen van deze ongeschiktheid met onvoldoende zorg is geschied.

Heel de V.V.D. fractie — de felle woorden ten spijt van de heren Berkhouwer en Couzij in de Tweede Kamer en daarbuiten vroeger geuit — stond daarom niet afkerig tegenover het beleid van de minister.

Er is een zuiverende kracht uitgegaan van de openbaarmaking van deze affaire!

Vast is komen te staan (en dat is van groot belang) dat niets is ondernomen.

DE HEER VAN DER PUTTEN

De Centrale Raad van Beroep — de hoogste instantie op het gebied van de ambtenaren rechtspraak — heeft de affaire deugdelijk onderzocht. Dat blijkt uit het uitvoerige vonnis.

De minister had gesteld voor de centrale rechter dat de heer Van der Putten was:

„een ambtenaar vervuld van grieven tegen het apparaat, waarin hij zijn taak moet vervullen,

„die beschuldigingen uit tegen nog dienende officieren, die hij enerzijds niet kan waarmaken, anderzijds niet wil herroepen,

„die een grief niet als afgedaan kan beschouwen,

„die zo bezet is met zijn grieven, dat hij de hem gegeven opdracht vergeet, en deze grieven ongevraagd voor de zoveelste maal lucht,

„die vervuld is van achterdocht tegen degenen met wie hij moet samenwerken,

„blijk geeft van eigenschappen van karakter, geest en gemoed, die maken, dat hij in het ambtelijk defensie-apparaat niet past.”

Dan volgt de conclusie van de Centrale Raad dat hij in het algemeen de slotsom van de minister wel kan onderschrijven.

Maar, aldus de Centrale Raad: die ongeschiktheid had de minister niet mogen baseren op het blote feit dat de heer Van der Putten niet heeft voldaan aan de ministeriële opdracht. Het gesprek tussen de heer Van der Putten en de beide hoofdambtenaren was zodanig dat hem geen verwijt mag worden gemaakt over de wijze waarop hij aan die opdracht heeft voldaan.

VERWIJLT AAN DE MINISTER

Het antwoord van de minister kwam in wezen neer op zijn mededeling dat ook hij niet volmaakt was. Algemeen was de indruk gevestigd dat de minister door zijn gegeven antwoord de discussie met de Kamer was ontweken (dr. Bruin Slot).

De minister heeft (overigens terecht) aldus de heer Van Lier (P.v.d.A.) een bepaald soort van journalistiek dat de democratie verdiept, veroordeeld, maar hij is te lichtvaardig over eigen fouten heengestapt. De minister discussieerde in feite niet met de Kamer maar met een krant. Van een reëel overleg is daarom maar weinig terecht gekomen. (dr. Bruins Slot).

Overigens vond de Kamer het zeer merkwaardig dat prof. Oud kon spreken namens zijn fractie. Immers sommige V.V.D.-ers spreken zowel in als buiten de Kamer een andere taal. Mr. Berkhouwer (V.V.D.) had vóór prof. Oud nog gesteld dat het beleid van de minister de geest ademt van: „het schip is meer dan de bemanning en zoiets is voor een liberaal onaanvaardbaar!” Maar ja — deze taal nam de V.V.D. fractie toch (mr. Berkhouwer inclusief!) niet voor haar rekening. Even leek het er op dat prof. Oud zijn partijgenoot zo zeer in het nauw probeerde te drijven dat de minister zich zou laten gaan waarop de liberalen het aftreden konden eisen. Zover kwam het niet — en de liberale fractie durfde kennelijk niet zover te gaan als hun partijgenoten in de Eerste Kamer.

Ook het salaris van de heer Van der Putten zal niet worden uitbetaald als hij niet opgeeft het bedrag dat hij in die tussentijd in het particulier bedrijf heeft verdiend. In dit speciale geval had die normale en op zichzelf juiste regel (kortings) op het salaris in verband met het intussen verdiende bedrag toch wel een uitzondering mogen lijden.

Niet omdat het leed van de heer Van der Putten zou moeten worden „afgekocht”, maar mede omdat er door hem toch meerdere kosten zijn gemaakt die thans voor zijn rekening komen.

CONCLUSIE

Opvallend was dat geen der Kamerleden, lid van de betrekkelijke commissie van onderzoek, het woord voerde bij deze openbare behandeling. Even-

min waren die leden in het debat gemengd die normaal het woord voeren bij de personeelaangelegenheden van defensie.

Naar het ons voorkomt is dit opzettelijk geschied — en terecht.

Zij die tot een evenwichtig oordeel zijn geroepen, moeten er objectief tegenover staan, na een grondige studie van de voorgelegde stukken. Het sentiment mag geen overheersende rol spelen. De behandeling van deze belangrijke aangelegenheid heeft, nu opnieuw een aantal Kamerleden deze materie moesten bestuderen, aan grondigheid en objectiviteit gewonnen.

Van de heer Van der Putten is onomstotelijk vast komen te staan dat hij een vakbekwaam man is. Zijn optreden in de zaak Oudewater dat geleid heeft tot het bekend worden van een aantal misstanden, heeft goede gevolgen gehad. Hij was een bekwaam ambtenaar met zin voor rechtvaardigheid.

Maar (op de communisten na) was de Kamer het met de ambtenaren rechter eens dat hij ten dele buiten zijn schuld, maar voor een deel beslist óók door eigen toedoen in een situatie is geraakt waarin de sfeer van moeilijkheden en onbehagen rondom zijn eigen persoon is gegroeid. En daarom was ontslag geboden, te meer omdat is komen vast te staan dat veel van zijn beschuldigingen niet waar zijn gebleken.

De heer Van der Putten heeft bovendien zijn conclusie getrokken uit het gebeuren. Op eigen verzoek heeft hij ontslag gevraagd. Niettegenstaande de uitspraak van de Centrale Raad van Beroep.

Dat ontslag is hem verleend — en eervol.

Maar de minister heeft ook fouten gemaakt. Voornamelijk met betrekking tot de wijze waarop hij het oorspronkelijke ontslag realiseerde.

Overigens is één facet duidelijk vast komen te staan: op geen enkele wijze is de heer Van der Putten een stroobreed in de weg gelegd om zich recht te verschaffen. Hij is niet afgehouden van de onafhankelijke rechter. Niet vroeger, maar ook niet thans.

Er is echter geen sprake geweest van een onrechtvaardig wegwerken van deze ambtenaar.

DE VRIJHEID IN DE ETHER

De interpellatie van de P.v.d.A. (vlak voor de neus van de V.V.D. weggekaapt blijkens het betoog van mevrouw Van Someren Downer) was een belangrijke zaak vanwege dit onderwerp.

Het ging over de vraag of de regering toezicht vooraf heeft als het gaat om televisie-uitzendingen. In een moderne uitdrukking: mag de regering vooraf censuur toepassen.

De aanleiding is bekend. De K.R.O. wilde het interview uitzenden met Bidault. Onverstandig overigens! Daarover was men het in de Kamer eigenlijk wel eens. Maar daarover ging het niet. Ook niet over de gewezen leider der katholieke Fransen, eens de grote voorvechter voor een verenigd Europa.

Geen van de Kamerleden had voor deze heer Bidault een goed woord over!

Er zat nog een klein addertje onder het gras. Bij de beoordeling van de vraag wat precies de motieven van de regering waren geweest, was uiteraard van belang de mededeling van mr. Van Doorn dat de regering minder bezwaar zou hebben gehad als het interview zou zijn vertoond ná het vertrek van Generaal De Gaulle.

Mr. Van Doorn (K.V.P.) hield vol van wel — de staatssecretaris Scholten (C.H.U.) erkende wel dat dit uitstel ter sprake was geweest. Niet zo heel sterk overtuigend; „je moet bij zo'n gesprek ook de gezichten gezien hebben en de toon waarop een en ander gezegd was om tot de conclusie te komen dat dit uitstel niet was voorgesteld.”

DE VRAAG

Volgens het Televisiebesluit — nog steeds geen wet evenmin als op het gebied van de radio —! mag de regering optreden, maar alleen achteraf. Wat de regering nu heeft gedaan is daarmee in strijd. De regering heeft vooraf bedreigd met middelen die zouden worden gebruikt als het interview toch door ging.

Er is een politiegagent in de ether aangesteld, meende de heer Kranenburg (P.v.d.A.). Dat betekent een eerste stap naar willekeur. Het gaat om de fundamentele vrijheid van meningsuiting. Precies als bij de persvrijheid: geen controle vooraf — alleen na de publicatie kan en mag de regering zo nodig straffen.

Die fundamentele rechten liggen verankerd in de Grondwet.

Voor radio-uitzendingen gold voor de oorlog wel de

De motie

De Kamer, gehoord de uiteenzettingen van de Minister-President over de regeringsbemoetingen met een voorgenomen televisie-uitzending; spreekt als haar oordeel uit, dat het Televisiebesluit 1956 geen preventieve maatregelen kent, die de uitzending van een programma kunnen verhinderen; en gaat over tot de orde van de dag. Aangenomen met drie stemmen meerderheid.

In de ijskast

Van vorige kabinetten weet men dat moeilijke problemen niet werden behandeld. Men liet het aan de tijd over en deponeerde deze zaken daarom in de ijskast. „Komt tijd, komt raad”. Hoe dringend ook een oplossing gewenst was — de zaak werd rustig opgeborgen tot nader order.

Het komt ons voor dat de Kamer zich aan deze methode ook heeft schuldig gemaakt. Men weet dat de gemeente Amsterdam dringend behoefte heeft aan ruimte om woningen te bouwen. Een (gewijzigd) voorstel van de minister voorzag in die behoefte; waarbij tevens een redelijke zekerheid werd geschapen tegen een hoe langer hoe groter wordend stadscomplex in het westen des lands. De Bijlmermeer-oplossing. De meerderheid van de Kamer heeft nu besloten deze zaak niet te behandelen met dit kabinet. Dat betekent dat een nieuwe minister van Binnenlandse Zaken opnieuw de zaak moet bestuderen. Hoe lang die studie duurt weet geen zinnig mens!

Amsterdam en Weesp hebben herhaaldelijk

duidelijk gemaakt dat er haast bij is; dat men daar niet langer kan wachten.

Toch heeft de Kamer deze beslissing genomen. De achtergrond hiervan was dat een meerderheid van de Kamer er op speculeert dat Amsterdam onder een nieuwe minister zijn zin krijgt!

Het formele argument was dat de heer minister Toxopeus een ingrijpende wijziging had voorgesteld waarop nog eens nauwkeurig moest worden gestudeerd.

Terecht wezen de heer Smallegenbroek (A.R.), Geertsema (V.V.D.) en Beernink (C.H.U.) er op dat dit argument een „drog” argument was. De gehele zaak was meer dan van alle kanten — ook met de betrokken gemeentebesturen volop besproken. Deze zaak is volledig rijp voor een openbare behandeling.

De Kamer heeft besloten tot uitstel. Het zal wel diep in het volgend voorjaar worden als de Bijlmermeer-zaak geheel rond is. En pas daarna kan worden gepland en dan eerst gebouwd!

vooraf goedkeuring. Maar ook daar is deze censuur verdwenen. Zou het voor de t.v. anders moeten?

DE VERANTWOORDING

Prof. De Quay was het eigenlijk wel eens met de gedachte dat censuur niet juist is. Maar, aldus de minister-president, ons toezicht was niet vooraf.

Controle achteraf behoeft niet te betekenen dat met het nemen van maatregelen gewacht moet worden tot het verboden feit is voltooid.

Niemand in de Kamer vond dit argument sterk. Immers de regering had te voren laten weten dat er geen bezwaar was kleine stukjes uit het interview te geven. Dat had trouwens de N.T.S. ook reeds gedaan! Het ging om een verbod van de gehele uitzending. En dat laatste kan men pas controleren als de uitzending was voltooid!

Merkwaardig was de verdediging gegeven door freule Wittewaal van Stoetwegen (C.H.U.) — Het apparaat (de techniek) is eigendom van de regering die de omroepverenigingen mogen gebruiken. Spanningen zijn dus mogelijk!

Zo als gezegd — de verdediging van de regering was niet sterk. Trouwens de staatssecretaris gaf dit ook wel toe. Persvrijheid is nog niet gelijk aan publiciteitsvrijheid. Hoe de grenzen precies liggen bij de vrijheid inzake publiciteit wist hij niet nauwkeurig. Daarom was het uitermate verstandig dat er een motie ter tafel kwam. Voortaan weet dit kabinet en al de volgende kabinetten dat een groot deel van de Kamer van oordeel is dat het televisiebesluit geen preventieve ingreep toelaat.

* * * Polio

In „Het Nieuws van de Dag” van 1 maart j.l. stond een groot artikel „van een speciale correspondent” over de 8 poliogeveallen in Over-Betuwe.

In dit artikel, dat de gang van zaken tracht weer te geven in Opheusden, Kesteren, Dodewaard en Andelst, is de teneur: men is tegen inenten en hierin gaat de predikant voorop, gevolgd door de S.G.P. en de A.R.

De heer J. den Hartog — raads-lid van de A.R.-fractie in de gemeenteraad van Opheusden — heeft bij „Het Nieuws van de Dag” tegen deze verkeerde voorstelling van zaken geprotesteerd. Het mocht niet baten. Zijn brief werd geweigerd. „Het Nieuws van de Dag” vermeldde — net als haar zusje „De Telegraaf” — dus halve waarheden.

Het blad schrijft daarom:

„... De dorpelingen in dit tegen een zware Rijndijk aangedrukte Overbetuwse dorp vinden het allemaal onzin, voor zover zij tenminste niet behoren tot de kiezers van het ene C.H.U.-lid en de vier P.v.d.A.-leden van de gemeenteraad. De S.G.P. heeft vier zetels en de A.R. twee.

De aanhangers van de leer van „beter genezen dan voorkomen” kiezen de laatste twee fracties bijna geheel. Kerkelijk is Opheusden verdeeld in leden van de Gereformeerde Gemeenten en de Hervormde Kerk”.

Wat is er nu in werkelijkheid het geval?

De gemeenteraad van Kesteren — waaronder ook Opheusden res-

sorteert — kent géén C.H.U.-lid. Bij de laatst gehouden verkiezingen is de A.R.-kiesvereniging samengegaan met een groep, die zich Christelijke Arbeiderspartij noemde. De gemeenteraad van Kesteren bestaat daarom uit: 4 P.v.d.A., 4 S.G.P. en 3 Chr. Arb. Partij en A.R.

De A.R. en de Chr. Arb. Partij hebben nooit in hun program bezwaren tegen het inenten opgenomen. Dat de aanhangers van de leer „van beter genezen dan voorkomen” A.R. zouden stemmen is dus volkomen uit de lucht gegrepen.

Van kerkelijke zijde is het inenten tot voor kort nooit bevorderd. De zede was: niet inenten. Hierin is nu ook verandering gekomen, aangezien de nieuwe hervormde predikant — hoewel S.G.P.-lid — geen bedenkingen tegen inenten heeft. Dit is van de kansel af medegedeeld. Met nadruk werd er op gewezen, dat de verantwoordelijkheid bij de ouders lag en dat geen bijbeltekst kon worden aangevoerd, die inenten zou verbieden.

Geografisch bleek de „speciale correspondent” ook niet zo goed op de hoogte, want Opheusden en Kesteren liggen in Neder-Betuwe.

* * * 75 Jaar

Op donderdag 23 mei a.s. (Hemelvaartsdag), zal de Margriethal in Utrecht duizenden jongens en meisjes herbergen, die daar samenkomen om het 75-jarig jubileum van hun bond te vieren. Het programma, dat het bondsbestuur hiervoor opgesteld heeft,

ziet er dan ook bijzonder aantrekkelijk uit.

In de morgenvergadering zal het woord gevoerd worden door Z.K.H. Prins Bernhard, gevolgd door prof. mr. W. F. de Gaay Fortman, de heer H. Algra en prof. dr. J. H. Bavink. Het muzikale gedeelte zal verzorgd worden door het I.J.E.-koor uit Rotterdam, de zanger Henry Blackmon en organist Jan Pasveer.

Direct na afloop van de ochtendbijeenkomst zal de opbrengst bekend gemaakt worden van de actie „Heb het hart eens”, dat bestemd is om het jeugdwerk op te zetten in Ruanda.

In de middagvergadering zal een groot spel opgevoerd worden onder de titel „De zaak J”. Dit spel werd geschreven door J. E. Niemeyer, ds. G. N. Lammens en ds. W. H. Gispen.

Een bijzondere manifestatie zal plaatsvinden tijdens de pauze van de bondsdag. Gedurende enkele uren zullen de jongens en meisjes in de Julianahal kennis kunnen maken met een groot aantal verwante organisatie, die daar stands hebben betrokken. Er zal — door de grote verscheidenheid waarmee de diverse organisaties naar voren treden — van alles te beleven en te zien zijn. Ook onze partij en de ARJOS zullen daar aanwezig zijn.

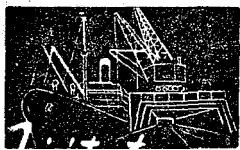
Aan de dag voorafgaande aan de Bondsdag zullen zowel 's middags als 's avonds herdenkingen worden gehouden. 's Middags zal in „Tivoli” gesproken worden door drs. J. Firet en prof. dr. K. Dijk, terwijl 's avonds in de Domkerk een dankdienst wordt gehouden, waarin ds. G. N. Lammens voor zal gaan.

DRENTE

Bouwbedrijf Van Ess

Uitvoering van alle voorkomende bouwwerken

EMMEN — KAPELSTRAAT 20 — TELEFOON 671

EMIGRATIE

Als specialisten belasten wij ons met de volledige verzorging van verzendingen overzee.

Jan de Boer N.V. - Hoogeveen

Tel. 2841 (05280)

MACHINEFABRIEK „BORO“

RODEN — TELEFOON 9108, NA 18 UUR 9102

LANDBOUWWERKTUIGEN STAALCONSTRUCTIES

KAPSPANTEN VOOR FABRIEKSHALLEN, LOODSEN, GARAGES, LANDBOUWSCHUREN E.D.

LIPS

speelgoed- en houtwaren-industrie

HOOGVEEN, Industrieweg 25
Telefoon (05280) - 2037

OVERIJSEL

- ★ VERBOUW
- ★ NIEUWBOUW
- ★ ONDERHOUDSWERKEN

Firma E. D. Schutten en Zoon

AANNEMERSBEDRIJF - ENSCHEDE
Laarressingel 101 — Telefoon 3021
Hyacintstraat 40 — Telefoon 11638

FERNHOUT N.V.

Handel in wegen- en waterbouwmaterialen, zandzuigbedrijf, op- en overslag, Scheepsbevrachting

ZWOLLE - Tel. 05200 - 12358 b.g.g. 13637
EMMELOORD - Tel. 05270 - 2493 b.g.g. 2663

GRITTER'S

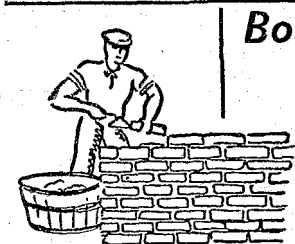
ACCOUNTANTS- EN ASSURANTIE-KANTOOR

EMMELOORD - Boslaan 19 - Tel. 05270-3045*

Firma Gebr. Slump

Brandstoffenhandel

LEMMER TELEFOON 05146-564
NAGELE TELEFOON 05276-2460

Bouwbedrijf

L. DE GRAAFF

EMMELOORD
Nagelerstraat 37
Telefoon 05270-3090

N.V. W. J. Schuiling's Handelsonderneming

BINNENHAVENWEG 20 - HENGELO
Telefoon 05400-6461

AMSTERDAM

GEZOND, GEZELLIG EN 'T GOEDKOOPST is het stoken met de kolen van de

FIRMA S. DOGGER Hzn.

SCHINKELKADE 14 - TELEFOON 72 25 16
ANTRACIET
BRECHCOKES en OLIE voor centrale verwarming

Geef dit blad door!

Nigeriaanse plannen voor een religieuze invasie van Amerika

OFSCHOON het een tijdlang scheen, alsof de oude animistische stamgodsdiensten in Afrika ten dode opgeschreven waren, zijn er nu allerlei symptomen van herleving, niet alleen in de oude, maar ook in een geseaculariseerde vorm, waarbij religie en nationalisme op syncretistische wijze dooreengemengd zijn.

In Ghana gebruikte de Convention People's Party (C.P.P.) b.v. een geloofsbelijdenis, waarin Nkrumah de plaats van Christus innam en zijn tegenspeler, de Engelse gouverneur Sir Arden Clarke, die van Pilatus.

In hetzelfde Ghana werd nog onlangs, zoals vrij bekend zal zijn, de Anglicaanse bisschop Roseverre het land uitgewezen, omdat hij openlijk atheïstische tendenzen bij de „Young Pioneers“, een nationale jongerenorganisatie, aan de kaak stelde.

Hoewel men de pretenties van de „Young Pioneers“ t.a.v. hun leider Nkrumah, als zou deze een god zijn en nimmer sterven, ook symbolisch kan opvatten, dus meer als een appreciatie van het werk van een groot man, terwijl bovendien velen hier in West-

Afrika, niet geheel ten onrechte, ter vergelijking wezen op het „God save the Queen“ en de soms verplicht gestelde publieke gebeden in Engeland, toch kan zulk een cultus onmogelijk zonder uitwerking blijven op de ziel van de jonge Afrikaan.

Ook in Nigeria treft men dergelijke verschijnselen aan. Dit land bezit zelfs sinds 1949 een

De dienst aan de „God van Afrika,“

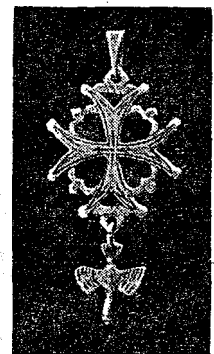
nieuwe nationale kerk, waarin men de God van Afrika dient. In de leer van deze kerk, ook wel de filosofie van het „godianisme“ genoemd, aanvaardt men geen middelaar tussen God en de mensen, omdat het voor een ieder individueel mogelijk geacht wordt een directe communicatie met God te hebben.

„Vele naties, rassen en stammen“, aldus verklaarde een voor- aanstaand lid uit de afdeling van deze kerk te Ebutta Metta, „hebben hun religies gebouwd rondom vergoddelijkte heroën uit hun midden; zo paradeert het blanke ras met Jezus als de enige Zoon

van God, hebben de Arabieren hun nationale held Mohammed als de grote profeet van God, ben de Aryars van Noord-India prins Gautama, de Buddha, ben de Chinezen Confucius en „De vergoddelijking van de menselijke wezens heeft vervolgd deze Godianist, „niet alleen de religieuze intolerantie maar ook allerlei groepsstijfheid en rassenoverwegingen in godsdiens geïntroduceerd, wat door de wereld in elkaar vliegende kampen is verdeeld“.

Hoezeer de rassenkwestie in deze godsdienstige beweging een speelt, blijkt wel, als vervolgd gevraagd wordt, of het Godianisme, afgezien van het afwijzen van de middelaarsidee, nog meer het Christendom tegen heeft. „Jazeker“, is het heftige antwoord, „kijk naar het beeld van

Twee Moslimkinderen in Yocubaklederdracht (West-Nigeria) onderbreken hun gebed een ogenblik voor de fotograaf.

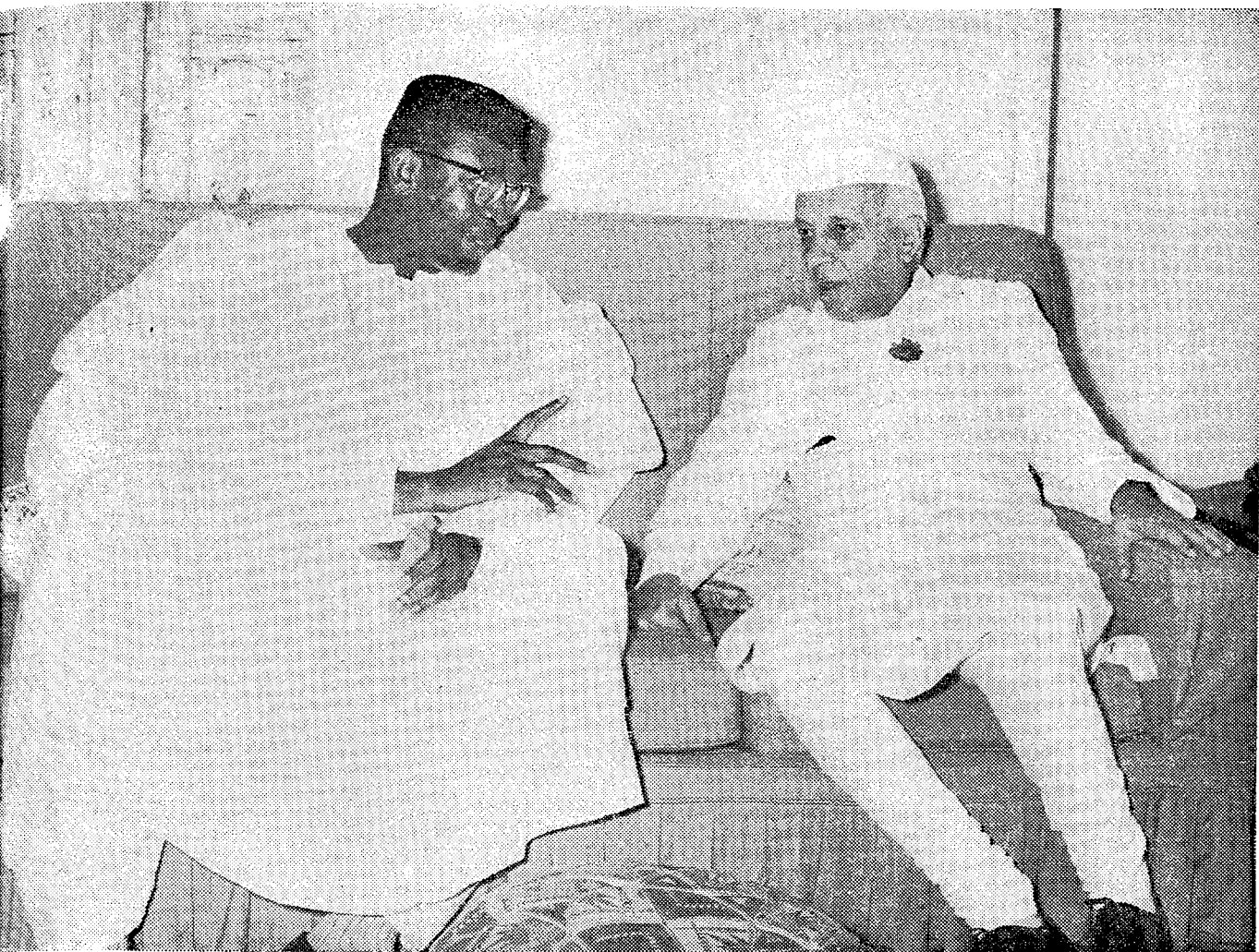

heeft beschikbaar
H. Zilverge
H.G. Goudger
H.V. Verzijner
H.M. Zilverge
H.M.G. Goudger
H.K.G. Zilverge
P. Zilverge
P.V. Verzijner
K. Zilverge
K.G. Goudger
S. Zilverge
Bestellingen bijz. 111 b, tel. 43746 (n.v.) t.n.v. Stichting Den Rotterdam.

God en van de Satan, zoals door het Christendom getekend is. God, Jezus en al de goede rasters zijn wit getekend. De zwart of Lucifer en Judas, en al misdadigers in de Bijbel zwart getekend. En door deze stiele, maar zeer effectieve methode is de Christenheid erin slaagd de zwarte zich inferieur doen gevoelen tegenover de blanke. De zwarte heeft het vertrouwen in zichzelf verloren en looft, dat hij zijn God niet zien, tenzij hij naar Hem aanhand wordt meegenomen door een blanke priester. Het vertrouwen van de niet-blanke in zichzelf kan nu slechts hersteld worden door het Godianisme“.

Op de vraag of ook het bestaan van een hemel en een hel gepredikt wordt, antwoordde de zegenman van deze nieuwe kerk

„Neen, wij begrijpen niet dat kerken in deze wetenschappelijke eeuw, in deze tijd van de rede nog in deze nonsens geloofden. Ware beter geweest, indien het Christendom de religie meer ge-humaniseerd, d.w.z. de idealen meer op aarde gerealiseerd had“. Het ontstaan van deze kerk is

Dr. Azikiwe, de huidige Gouverneur-Generaal van Nigeria, in gesprek met premier Nehru van India, tijdens diens bezoek aan Nigeria, eind september 1962.

alleszins merkwaardig. De nationalistische Zikist-beweging, genoemd naar de nationale held

Christendom dat men met het Westen vereenzelvigde, de Nationale Kerk van Nigeria gesticht, teneinde de God van Afrika te dienen. Een zekere Onyioha, een journalist van de „West-African Pilot”, met enkele jaren academische opleiding, werd de catecheet en later de president van deze gemeenschap.

Nauwelijks in 't leven geroepen, trok deze kerk talloze vurige jonge Nigerianen aan, die toen strenden tegen het Britse imperialisme. De aantrekkingskracht nam zelfs zulke vormen aan, dat de toegewijde methodist dr. Azikiwe — enig opportunisme is deze grote staatsman niet geheel vreemd — er niet onder uit kon in 1950 ter ere van zijn 46e verjaardag een dienst bij te wonen in de Nationale Kerk van Nigeria te Ebutta Metta. De president, de Heer Onyioha, heeft toen zijn meerdere, dr. Azikiwe, die daartoe geknipt lag op het heilige altaar van de kerk, gezegend, zoals eens Johannes de Doper zijn Meester heeft gedoopt.

Maar terwijl dr. Azikiwe en de

andere Zikists al spoedig deze religieuze beweging volkomen uit het oog verloren, ging de Heer Onyioha ook na 1960, het jaar van de onafhankelijkheid, predikend door heel Nigeria, zodat de beweging nu uitgegroeid is tot 70.000 leden, verspreid over 21 afdelingen.

Ook in West-Indië heeft deze kerk zijn volgelingen verkregen,

M. C. van Staaveren

AALSMEER — TELEFOON 4051

Specialiteit in ANJERSTEEKEN, FREESIAZADEN

en wel b.v. de Heer Blackwoods, die tevens leider is van de Universele Associatie voor de Vooruitgang van de Neger.

Onder supervisie van de Heer Onyioha, die overigens à la Oswald Spengler van mening is, dat de volgende beschaving uit Afrika zal komen, worden er zelfs allerlei voorbereidingen getroffen om het Godianisme in de Verenigde Staten van Amerika te introduceren.

Zo blijkt deze Nationale Kerk van Nigeria, voortgekomen uit het nationalisme, ook na het verkrijgen van de onafhankelijkheid nog springlevend te zijn, ja probeert zelfs — men heeft derhalve besloten de naam te wijzigen — enige interafrikaanse allure te verkrijgen.

DRS. J. P. FEDDEMA

S BELIJDENISGESCHENK
DEBTING VRIENDEN VAN PARON

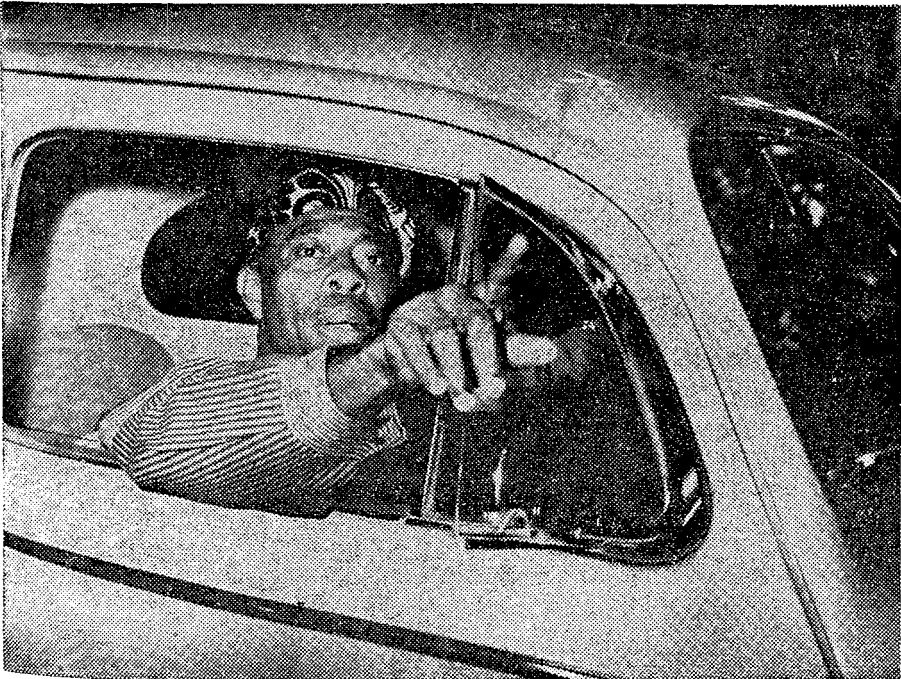
knippenkruisen in onderstaande uitvoeringen:

lvanger (groot model)	f 5.75
lvanger (groot)	f 50.—
lvanger	f 3.15
lvanger (middensoort)	f 4.90
lvanger (middensoort) (broche f 40.—)	f 37.50
lvanger (kl. onbew. achterz.)	f 2.90
lvanger (kl. onbew. achterz.) (broche f 22.50)	f 20.—
lvange f 6.25; P.G. Gouden broche	f 51.—
lvangebroche	f 3.25
lvangersknoop	f 2.10
lvangersknoop	f 20.—
lvange f 2.10; S.G. Gouden speld	f 20.—
lvangeltje	f 2.60
lvangemailleerde hangers	f 5.—
lvangering	f 2.90
lvangering	f 25.—

De bijdrage „Vrienden van Paron”, Jacob Catsstraat 46 (4e etage) Rotterdam, of direct per giro op no. 77630 „Vrienden van Paron”, verkoop Hugonotenkruisjes te

dr. Zike, de afkorting van dr. Azikiwe, de huidige Gouverneur-Generaal in Nigeria, heeft nl. in 1949, op zoek naar een alternatief voor het

In Nigeria blijkt dat een zekere mijnheer uit Muiden met zijn religieuze pretenties niet alleen staat; hier zien we Odumosu, ook wel genoemd de Jezus van Oyingbo, die, vooral in Lagos en omgeving ca. 600 volgelingen heeft.

VERTROUWENS ADRESSEN VOOR EIGEN

Houthandel en kistenfabriek MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05457-561 Telefoon 06750-3748
Houtzagerij - Houthandel - Kistenfabriek

Landbouwwerktuigen- en machinefabriek

Vicon

H. VISSERS N.V. — NIEUW-VENNEP
Telefoon 02526—841 (7 lijnen)

PROMEKO
INSTALLATIES VOOR BEDRIJFSMECHANISATIE

TELEFOON 12925
APELDOORN
BILDERDIJKLAAN 1

PROductiebanden
MEch. transport inrichtingen
COnstructiewerken

CLAEYS - maaidorsers
BAMFORDS - opraappersen
Importrice voor westelijk Nederland

W. VAN GEMEREN & ZONEN N.V., Groep (Z.H.)
telefoon (01860)—2050

NAAM- EN NUMMERPLATEN
in diverse uitvoeringen.

Aanduidingen speciaal voor kantoorgebouwen, ziekenhuizen, sanatoria, bejaardencentra en op schepen.

ZUID NED. NAAMPLATEN ONDERNEMING
G. TER VEEN - GELEEN

GRAAF HUYNLAAN, hoek Markt - TELEFOON 0 4494 - 237

ZEIST

UW INTERIEUR
SMAAKVOL EN GEZELLIG INGERICHT
EN TOCH NIET DUUR!

FIRMA W. VAN TELLINGEN
SLOTLAAN 135-137 — ZEIST — TELEFOON 2486

Vertrouwensadressen voor eigen kring in het Westland

H. HORTENSIIUS & ZON METSELAARS en AANNEMERS

Bevelen zich beleefd aan voor alle voorkomende werkzaamheden

NIEUWBOUW - VERBOUW - BETONWERK EN VERDERE REPARATIE

STOKDIJKKADE 100 — NAALDWIJK
Telefoon 0 1740 - 48 08

Dekker DELFT - MARKT 49 TEL. 23762
DE LIER - TEL. 2215 NAALDWIJK - 4163 DEN HAAG - TEL. 3661 BEEKL. 3661 652311

Voor: Tricotages - Lingerie en Kousen

FIRMA B. BOERS
GRONDSTOOMBEDRIJF

DIJKWEG 87 — NAALDWIJK
Telefoon 0 1740 - 4225

FA. A. HOGENBOOM & ZN.
GRANEN EN VEEVOEDER
KAASHANDEL

Prinsegracht 8 - Telefoon 01740 - 4215 - b.g.g. 4866
HONSELERSDIJK

Werft abonnees

HET PERS EN PERIODIEK

◆ Commerciële televisie

Nu deze week in de Tweede Kamer de grote debat over de Nota Reclame-televisie gehouden is, is het goed nog even in te gaan op de commentaren, die aan de behandeling van dit onderwerp vooraf gingen.

In het Vrije Volk troffen wij een hoofdartikel aan, waar wij het volkomen mee eens zijn, want schrijft dit blad:

De regering wil een tweede televisiekanaal. Dit kanaal zal voor een deel van de tijd moeten worden geëxploiteerd door een commerciële televisie-maatschappij.

Wij zijn daartegen.
Wij zijn ook tegen reclame in de televisie.

Waarom? Omdat reclame in de televisie zich gaat richten op de grote massa van de jonge kijkers. Dat leert het buitenland waar televisiereclame bestaat.

Op deze kijkers wordt dag in dag uit ingehamerd. Zij moeten overtuigd worden, dat schoonheidsmiddelen, sigaretten, radio's en bromfietsen het belangrijkste in het leven zijn. Aan hen wordt bijgebracht dat zij vooral niet mogen achterblijven bij de buurkinderen. Dat zij geen volwaardige mensen zijn als zij niet ook dit merk sigaretten, en dat soort draagbare radio hebben.

Reclame in de televisie werkt anders dan reclame in de dagbladen. Zij richt zich op een andere manier tot andere groepen. Tot de jongeren vooral.

Deze reclame trekt de verhoudingen scheef. Zij zet de waarden op de kop. Zij vertoont het vrije westen op zijn slechtst. Daarom zijn wij tegen reclame in de televisie.

Daarom zijn in Amerika en Engeland zoveel mensen die het wel menen met de cultuur, tegen reclame in de televisie. En die spreken uit ervaring.

OM HET GELD

De commerciële televisie is nog verrekkelijker dan televisie met reclame. Bij commerciële televisie gaat het de organisatoren niet om de TV, maar om het geld.

De TV heeft evenals de pers een publieke functie. Zonder vrije pers en vrije radio en TV kan de democratie niet bestaan. Die publieke functie kan alleen goed worden uitgeoefend als zij om zich zelfs wil wordt vervuld.

Dat weten de meeste hoofdredacteurs van Nederlandse kranten heel goed. Dat weten de omroepverenigingen ook. Dat er niettemin hoofdredacteurs zijn die de commerciële televisie voorstaan, is derhalve niet alleen verbazingwekkend, maar ook verontrustend.

Terwille van zijn onafhankelijkheid moet een krant zich kunnen bedruipen. Maar wie terwille van het geld verdienen een krant gaat maken, heeft niet begrepen wat van hem verlangd wordt en moet worden. Men wordt ook geen predikant of arts om geld te verdienen.

GEEN ENKELE

Het tweede televisiekanaal kan er komen en moet er komen. Een keuzemogelijkheid is aantrekkelijk. Aangetoond is dat het daarvoor niet nodig is een beroep te doen op het bedrijfsleven. Het bedrijfsleven dat de reclame trouwens ook laat betalen door de consument. Wat dacht u?

Sommigen zien in het tweede kanaal de mogelijkheid om iets van een nationale omroep te verwezenlijken. Dat zou kunnen. Maar nooit kan een willekeurige groep lieden of grote bedrijven doorgaan voor een nationale omroep. Hoe zo'n groep zich ook noemt, Nederlands of Onafhankelijk, doet niet ter zake. Die namen zijn camouflage. Zo'n groep is niets anders dan een willekeurige groep die niets en niemand vertegenwoordigt behalve zich zelf.

Overigens heeft voor ons samenwerking in de radio en televisie wel veel aantrekkelijks. Maar een nationale eenheidsomroep heeft dezelfde charme als een nationale eenheidskrant. Geen enkele.

NEEN

Tenslotte: is de reclame in de TV onvermijdelijk?

Neen. Het parlement of de volgende regering behoeft slechts te zeggen: wij doen het niet. Zoals Nederland ook van de reclame langs de grote wegen, die het landschapsschoon bederft, heeft gezegd: wij doen dat niet.

Is het landschapsschoon ons meer waard dan de waarden die wij de jonge generatie willen voorhouden? Dat lijkt ons onvoorstelbaar. Zullen wij het geheel van waarden dat wij op school, in de godsdienstige en levensbeschouwelijke opvoeding, in het gezin onze jeugd voorzetten, afbreuk doen door reclame in de TV, die onvermijdelijk erop uit is de jonge mensen in te hameren,

dat de bromfiets het belangrijkste in het leven is?

Dat is de vraag waar ons parlement voor staat.

Een vraag die veel belangrijker is dan alle gepraat over economische belangen.

Reclame-TV of reclame in de TV? Neen.

„Ons is niets te dol” zullen de voorstanders van commerciële televisie gedacht hebben, toen zij de dagbladers een advertentie aanboden van liefst een hele pagina. Deze advertentie in de vorm van een „Manifest aan de leden van onze volksvertegenwoordiging” heeft geen andere bedoeling gehad dan onze volksvertegenwoordiging onder druk te zetten. Daarom kan deze methode gerust worden aangeduid als „politieke chantage”!

Het dagblad „Trouw” schrijft onder de kop „Comité (lees: De Ruwe) gooit er nog een dure advertentie tegenaan” het volgende:

De advertentie, in de vorm van een manifest aan de leden van de volksvertegenwoordiging, was de kranten aanvankelijk naamloos aangeboden door het reclamebureau B. Knol N.V. te Rotterdam, met als enige ondertekening: „Uw kijkers en kiezers”.

Na de unanieme weigering van de gehele dagbladers, die principieel naamloze advertenties weert, werd de naam van het Initiatiefcomité toegevoegd. Het reclamebureau kende de adverteerder evenmin; slechts wist men het adres van een dame die als contactpersoon optrad. Het Comité, dat weert te spreken namens de ruim drie miljoen televisiekijkers („uw kiezers van morgen” wordt er fijntjes aan toegevoegd) is ontsproten aan het brein van oud-Telegraaf-journalist Pieter A. G. de Ruwe, hoofdredacteur van het weekblad „Televizier”, die vooral bekendheid verwierf door zijn jarenlange processen tegen de omroepverenigingen.

Het blad gaat verder:

Het bestaan van Radio en Televisie Nederland (RTN) werd voor het eerst onthuld door Trouw. Op 2 oktober van het vorige jaar meldde ons blad, dat het N.I.P.O. (Instituut voor Opinie-onderzoek) bezig was leden te werven voor de RTN. Men beloofde onafhankelijke radio- en televisieprogramma's.

Het lidmaatschap zou gratis zijn. Drie dagen na onze publicatie maakte de heer De Ruwe de plannen bekend van een verder naamloos initiatiefcomité. Televizier-redacteur Frans van Lier onthulde op 19 oktober dat achter deze plannen de bankier J. M. Fehmers (Texeira de Mattos) stond.

Weer vier dagen later stuurde de RTN een folder aan het Nederlandse bedrijfsleven, waarin om geld werd gevraagd. „Bedrijven, die thans geld afstaan voor de propaganda-actie, wordt vooraf beloofd bij het plaatsen van t.v.-boodschappen in het programma van de RTN”, zo stond in de folder. Geadviseerd werd 2 pct. van het jaarlijkse reclamebudget af te staan. Naar de heer Fehmers ons gisteravond vertelde is op deze brochure nauwelijks zoveel geld binnengekomen, dat de onkosten konden worden gedekt. De heer De Ruwe heeft daarop de heer Fehmers de rug toegekeerd. Hij heeft inmiddels andere vrienden gevonden, die zijn plan steunen. De heer De Ruwe wilde ons gisteravond niet vertellen, wie zijn plannen financieel steunen. Weliswaar heeft de RTN zich achter Zwolsmans TVN geschaard, maar TVN heeft niet de advertentie betaald, zo verzekerde de heer De Ruwe ons. De advertentie, die door de meeste kranten is opgenomen, moet ongeveer 100.000 gulden hebben gekost. Enkele kranten (Het Vrije Volk, Trouw, het Rotterdammerkwartel en een tiental regionale bladen) hebben de advertentie om principiële redenen geweigerd. De RTN vraagt de volksvertegenwoordiging „naast de velerlei omroep”, zakelijke en eigen belangen, ons kijkersbelang als hoofdmotief bij uw beslissing” te doen gelden.

In het VARA-programma „Marimba”

werd gisteravond de inhoud van de advertentie „chantage”, „gangstermethoden” en „belediging van het parlement” genoemd.

Over dat uitgezonden VARA-programma „Marimba” denkt „De Gooi en Eemlander” heel anders, want het schrijft onder het kopje „Hekelen, 'n kunst”:

In de hoek van de sneer was ook een door de Nederlandse dagbladen opgenomen advertentie, een manifest aan het adres van de Kamerleden, die vandaag over de reclame in de t.v. debatteren. Zonder op de merites van deze advertentie in te gaan, doet het wel vreemd aan dat de VARA — opkomend voor de waardigheid van de Kamer en haar eigen belang bij deze t.v.-affaire verdoezelend — (indirect) de dagbladers er van beticht de kolommen open te stellen voor gangstermethoden en chantage. Dit zijn zware woorden: in die advertentie kan men ze in elk geval niet vinden!

Hekelen is óók een kunst. Niet iedereen, zo blijkt, verstaat die.

Men behoeft zich nu niet meer af te vragen in welke hoek deze krant zit.

Confessionele partijen „funest”, „niet funest”, doch in ieder geval ook niet gewenst.

Op maandagavond j.l. is er een forumavond gehouden, georganiseerd door de afdeling Amsterdam van de St. Adelbertvereniging. In dit forum zaten de vertegenwoordigers van de grote politieke partijen. De „Gooi en Eemlander” schrijft hierover in een hoofdartikel:

Een bijzonder interessant en merkwaardig debat heeft gisteravond plaats gehad tussen kopstukken van de politieke partijen.

Interessant omdat men rechts en links tegenover elkaar had — met het oog op het onderwerp misschien beter gekenschetst als confessioneel en niet-confessioneel — over een algemeen onderwerp als de democratie.

Merkwaardig omdat het kort voor de verkiezingen plaatsvond, op uitnodiging van de St. Adelbertvereniging van r.-k. intellectuelen en leidende bedrijfsfiguren, die de laatste jaren zoveel opzien baart door haar vaak „afwijkende” en haast revolutionaire opvattingen over belangrijke onderwerpen, en prof. Vondeling daar verkondigde dat confessionele partijvorming funest is voor de democratie. Merkwaardig vooral omdat men vrij algemeen geloofde dat de PvdA en de KVP elkaar straks bij de kabinetsvorming weer zullen vinden.

Als dat inderdaad geschiedt zou men het in de opvatting van prof. Vondeling dus zien gebeuren dat de ene partij (de PvdA) een verbintenis aangaat met de andere partij (de KVP) die zij funest acht voor de democratie!

Prof. Oud, de liberale leider, was eigenlijk dezelfde mening toegeedaan, al ging hij lang niet zo ver als zijn socialistische collega: hij wilde de confessionele partijen hun bestaansrecht niet ontzeggen, maar achtte ze wel ongewenst!

Het is na zoveel jaren van samenwerking wel een bittere pil voor de confessionelen te vernemen dat zij funest en ongewenst geacht worden!

Het enige antwoord daarop hunnerzijds zou dus moeten zijn samengaan zoals zij in Duitsland samengaan in één partij, de CDU, maar daarvoor achten zij de tijd blijkbaar nog niet gekomen.

Nadat de schrijver de verschillende uitingen van democratie belicht had, vervolgde hij:

De democratie moet verschillen in opvatting toelaten, want waar blijft anders de vrijheid? Zij moet ook keuze toelaten, want anders is er weer geen vrijheid. Die keuze gaat meer en meer in de richting van het godsdienstige denken e. van het materialistische denken als we het gemakshalve, om de tegenstelling te markeren, zo mogen noemen. Beide denkwijzen bestaan op de wereld en beide eisen in principe het alleenrecht op, juist omdat zij tot

Communiqué

Naar aanleiding van de radio-uitzending der A.R. Partij op 7 maart, waarin de secretaris van deze partij de suggestie deed, dat ook Staatssecretaris Roolvink zou deelnemen aan het televisie-debat tussen voormannen van de K.V.P. en de P.v.d.A., hebben de heren Suurloff en Roolvink zich bereid verklaard een debat voor televisie en radio aan te gaan over de politieke situatie.

Voor een nadere regeling van deze aangelegenheid hebben de heren Meester, algemeen secretaris/penningsmeester van de P.v.d.A. en mr. W. R. van der Sluis, secretaris A.R. Partij, gezamenlijk contact opgenomen met de V.A.R.A. en de N.C.R.V. Aan deze omroeporganisaties is daarbij het verzoek gedaan dit debat gezamenlijk te organiseren.

op zekere hoogte tegenstellingen zijn, waarbij ook de godsdienstige (confessionele) richtingen zekere materialistische doelstellingen nastreven omdat zij in deze stoffelijke wereld gesitueerd zijn en hun leden mensen zijn met menselijke behoeften en noden. Zo goed als de materialistische richtingen geestelijke goederen willen verwerven, óók omdat hun aanhangers mensen zijn, denkende wezens, die méér behoefte hebben dan stoffelijke alleen.

Mag men óf de een óf de ander in het nastreven hiervan ondemocratisch noemen? Het is juist de hoogste democratie beide hierin de vrijheid te laen.

Dat deze principiële zaken meer en meer op de voorgrond treden komt omdat de grootste stoffelijke verlangens langzamerhand vervuld beginnen te raken. De A.R.-woordvoerder dr. Berghuis formuleerde dit zeer juist met te zeggen dat de politieke scheidslijnen als het om concrete politieke onderwerpen gaat, bezig zijn te vervagen en dat er nog slechts accentverschillen zijn.

Naarmate die vervaging bij het voltooien van de sociale strijd verder schrijdt, zullen vragen als gisteren zijn behandeld scherper naar boven komen en zal de strijd zich toespitsen op die tussen christendom en niet-christendom, confessioneel en niet-confessioneel. Maar die strijd is gelukkig mogelijk dank zij de democratie, die beide richtingen voorstaan!

Ook in het Vrije Volk hebben de woorden van Dr. Berghuis de aandacht getrokken. In dit blad stond onder een grote kop: „Dr. W. P. Berghuis: Spreken over binding confessionele partijen thans niet opportuun” het volgende:

Spreken over een nauwe samenbinding tussen de KVP en de protestants-christelijke partijen is thans niet opportuun. Eerst moet worden getracht de beide protestants-christelijke partijen zo dicht bij elkaar te brengen, dat een eenheid mogelijk is.

Toen dr. Vondeling, voorzitter van de Tweede Kamerfractie van de Partij van de Arbeid, naar aanleiding van deze verklaring opmerkte, dat zij de armoede van de confessionele partijen demonstreerde omdat een praten over samengaan van beide prot.-christelijke partijen geen kwestie van beginsel, maar van tactiek bleek te zijn, antwoordde dr. Berghuis: „Ik ben het helemaal met u eens.”

Dr. Berghuis kwam tot zijn verklaring, omdat mr. P. J. M. Aalberse, voorzitter van de KVP, een streven naar een verdergaande samenwerking tussen de „christelijk-democratische partijen” had bepleit. Mr. Aalberse stelde, dat dit streven niet hoefde te resulteren in de vorming van een nieuwe partij, maar de mogelijkheid wilde hij niet uitsluiten.

Volgens het krantenverslag noemde dr. Vondeling (PvdA) confessionele partijen in de huidige omstandigheden funst voor een goede werking van de democratie. Aartsconservatief en progressief, zei hij, zijn verenigd binnen een partij en bevriezen de politiek.

Dr. Berghuis achtte daarentegen meer dan ooit te voren de achtergrond van een politiek van overheersend belang. Het gaat er om de diepste levensovertuiging ook in het politieke leven uitdrukkelijk als uitgangspunt te stellen door de vorming van een confessionele partij. Mr. Aalberse achtte het voor de voortgang en de ontwikkeling van de christelijke levensovertuiging van belang, de basis van de confessie met beide handen te behouden.

Met deze woorden kunnen wij ons volledig verenigen.

Dit moet u weten

- ★ De dag der kandidaatstelling is dinsdag 2 april. Indiening der kandidatenlijsten tussen 9.00 uur en 17.00 uur.
- ★ Op zaterdag 20 april wordt de kadercontactdag gehouden in de Lange Grachtkerk te Amersfoort (zie de Achtere Pagina).
- ★ Verzoeken om elders in het land, dus niet in de eigen gemeente, te mogen stemmen dienen door de kiezer(es) persoonlijk te worden ingediend op een gemeentesecretarie, uiterlijk op woensdag 1 mei.
- ★ Verzoeken om bij volmacht te mogen stemmen moeten door de kiezer(es) ter gemeentesecretarie van de eigen gemeente kant en klaar worden ingediend, en wel eveneens uiterlijk op woensdag 1 mei.

China en Rusland

• *Vervolg van pag. 3*

Mao Tse Toeng speelde ook weer mooi weer in het besef, dat hij volkomen afhankelijk was van Russische economische steun. Maar de leiders in het Kremlin, die de handen vol hadden in Oost-Europa, waar Polen en later ook Hongarije voor enorme moeilijkheden hadden gezorgd, waren vastbesloten, zich niet door een grootscheepse hulpverlening aan de grote Chinese rivaal te binden.

CAMP DAVID

Het resultaat hiervan was de „grote sprong voorwaarts”, een gigantische poging van de Chinese communistische leiders, zichzelf te helpen in plaats van afhankelijk te zijn van de Sowjet-unie. Dat begon in de lente van 1958. Aan het eind van dat jaar was deze grote sprong echter al op een grote mislukking uitgelopen. Vooral omdat de inderhaast ingevoerde volkscommunes, die met grote minachting door Chroesjtsjef van de hand werden gewezen, een groot fiasco werden. Daar kwam nog bij, dat de Russische premier alle redenen had, naar een verzoening met het Joegoslavië van Tito te streven. Albanië was al ontrouw aan het worden. En de rest van Oost-Europa zou beter in de (Russische) hand gehouden kunnen worden met Tito in het gelid.

Om zich in de rug te kunnen dekken en tevens de beste voorwaarden te kunnen scheppen voor een „vreedzame wedijver” met de Verenigde Staten, die de ondergang van de vrije wereld ten gevolge zou moeten hebben, begaf Chroesjtsjef zich zelf naar Camp David, waar hij trachtte Eisenhower met de „geest van Camp David” om de tuin te leiden.

VERMINDERD

Dit laatste lukte hem niet. Maar dat deed er voor de Rus weinig toe. Uit de Verenigde Staten reisde hij rechtstreeks door naar Peking om van het „succes” van zijn reis gebruik te maken. Hij werd koel door Mao Tse Toeng bejegend. Een compromis met de „papieren tijger” Amerika was het ergste, wat Chroesjtsjef in de ogen van de Chinese communisten kon doen. In april 1960 laaide de ideologische strijd hoog op en het U2-incident op 1 mei 1960 boven Swerdlowk kwam voor Chroesjtsjef dan ook wel zeer gelegen. De Parijse topconferentie, waar Peking geen goed woord voor over had gehad, ging niet door en de Russisch-Amerikaanse betrekkingen (in het jaar van de Amerikaanse presidentsverkiezingen) waren daarna bijzonder slecht.

Inmiddels werd het Albanese probleem zeer actueel en om de Chinezen op de knieën te kunnen krijgen, verminderde Chroesjtsjef dat jaar drastisch de hulp aan Peking. Niettemin slaagde China er in, in het Sowjetblok een voet aan de grond te krijgen.

CHROESJTSJEF

Voorzover er sprake is van een ideologisch conflict is de Sowjetunie van mening, dat een kernoorlog niet in het belang is van de communistische wereldrevolutie. Om die reden is hij ook tegen lokale oorlogen, omdat die gemakkelijk in een kernoorlog kunnen veranderen. Vreedzaam wedijveren met de Verenigde Staten acht Chroesjtsjef het beste middel om de communistische wereldrevolutie te bespoedigen. Daartoe moet het internationale communisme (lees de Sowjetunie) de invloed van het Westen overnemen in de onderontwikkelde gebieden. De economie van de communistische landen ontwikkelt zich tweemaal zo snel als die van de westelijke wereld.

In 1980 zal het communisme de wereldhegemonie hebben veroverd en zal het kapitaal zijn weggekruid, zo meent de Russische premier. Om zijn doel te bereiken, wil Chroesjtsjef ook niet-communistische bewegingen in onderontwikkelde landen, die zich tegen het door hem genoemde imperialisme verzetten ondersteunen.

VERKLAARBAAR

Mao Tse Toengs opvattingen staan hier lijnrecht tegenover. Dat is om verschillende redenen verklaarbaar. De belangrijkste is wel, dat Rood China nog lang niet het socialistische stadium heeft bereikt dat de Sowjetunie in de ruim 45 jaar van haar bestaan heeft verworven. De Chinese leiders moeten nog vele jaren lang de stalinistische methoden gebruiken om de enorme moeilijkheden waarvoor zij

Debatteren via en over de televisie

VEERTIEN dagen zijn snel voorbij. Toch kan er in zo'n tijdsbestek heel wat gebeuren. Het is in die 14 dagen zelfs beter geworden.

In mijn vorige uitzending heb ik als het ware aan de bel van de K.V.P. en aan die van de P.v.d.A. getrokken.

Wellicht herinnert u zich nog dat ik toen heb betoogd, dat ook de A.R. deel zou moeten hebben aan het op stapel staande P.v.d.A.-K.V.P. televisie-debat over het beleid van het huidige kabinet.

Sommige briefschrijvers hebben mij verkeerd begrepen.

Zij schreven van in de trant van: wat hebben jullie A.R., te maken met het onderonsje van de twee grootste politieke partijen.

Och, het ging er mij niet om, huisvredebreuk te plegen.

Het ging om het beleid, met name het sociaal-economisch beleid van het kabinet-De Quay.

En daar hebben wij A.R. bepaald wel iets mee uitstaande.

Herinnert u zich maar eens wat in de krant gedurende de laatste vier jaren bij voorbeeld door socialistische daartoe geschreven is.

De leiding van de P.v.d.A. heeft de achtergrond van mijn opmerking gelukkig beter begrepen dan sommige van haar partijgenoten, die verontwaardigd naar de pen grepen.

Door de prompte mededeling van mijn collega Meester, van de P.v.d.A., dat zijn partij graag op een uitnodiging onzerzijds voor een televisie-debat in zou gaan, ontstond er enige onduidelijkheid.

Het ging toen namelijk nog om de vraag: moet het een afzonderlijke P.v.d.A.-A.R. discussie worden of gaan de 3 partijen gezamenlijk hun woordvoerders op de beeldbuis brengen. Het gevaar dreigde, dat het dan geen debat, maar een compleet forum zou worden. Dat moest nader worden onderzocht.

Het staat nu wel ongeveer vast dat er twee televisie-debatten komen.

Eén tussen een socialistische en een K.V.P.-voorman en vervolgens een samentreffen van een P.v.d.A.- en een A.R. woordvoerder.

Vermoedelijk zullen dit de heren Suurhoff en Roolvink zijn.

De uitnodiging is dus wederzijds met genoegen aanvaard.

Juist gisteren is contact met de V.A.R.A. en de N.C.R.V. gezocht om plaats en tijdstip voor deze televisie-ontmoeting van de beide experts op sociaal-economisch gebied verder te regelen.

Deze gegevens zullen dus wel spoedig bekend gemaakt kunnen worden.

U zult begrijpen dat ik mij op dit televisie-debat verheug.

Daarin kan er eens het één en ander uit de doeken worden gedaan, door de meest bevoegden.

De laatste dagen viel namelijk in socialistische kring een opmerkelijk verschil in beoordeling van het sociale beleid van het kabinet te constateren.

„Het Vrije Volk” schilderde de heer Roolvink dezer dagen af als een man, die zich op het oorlogspad tegen de P.v.d.A. heeft begeven.

Na vier jaren felle P.v.d.A.-oppositie tegen zijn beleid, heeft de heer Roolvink daartoe natuurlijk het recht.

Maar, zo schrijft het blad verder, de heer Roolvink staft zijn beweringen niet met argumenten.

Deze waren althans niet in het krantenverslag dat deze hoofdredacteur tot bron diende, te vinden.

Op mijn beurt laat ik dus de mogelijkheid open, dat het krantenverslag onvolledig was. Dat komt meer voor.

Dat zou „Het Vrije Volk” eerst serieus hebben moeten onderzoeken, alvorens in een hoofdartikel de heer Roolvink af te schilderen als iemand, die maar lukraak iets beweert.

Dit lijkt mij niet de methode om een politieke tegenstander te lijf gaan.

zich steeds meer geplaatst zien, te kunnen overwinnen. En het zijn juist deze maatregelen uit het stalinistische tijdperk, die zo sterk door Chroesjtsjef werden veroordeeld.

Is de wat mildere stemming in Moskou ten aanzien van Stalin in dit licht gezien een poging om de brede kloof tussen de beide machten enigszins te overbruggen? Als het inderdaad zo is, dan is het van de kant van Chroesjtsjef gezien niet meer dan een door tactische overwegingen ingegeven maatregel.

MAO'S VISIE

Dat neemt niet weg, dat op dit ogenblik de Chinese leiders van mening zijn, dat een kernoorlog wel verantwoord is, omdat de kapitalistische wereld er in één slag door zou worden

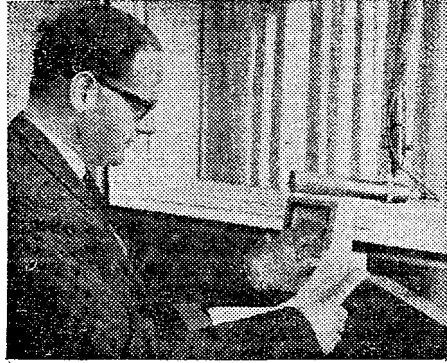
gelukkiger was in dat opzicht de socialistische senator Van Wingerden.

Dat is ook een deskundige, want als oud-voorzitter en nu nog dagelijks bestuurslid van het N.V.V. kan hij over het sociale beleid meepraten.

Welnu, de vorige week liet hij in de Eerste Kamer blijken waardering, ja zelfs grote waardering voor het werk van minister Veldkamp en staatssecretaris Roolvink te hebben.

Hij uitte dit op z'n Gronings, dus heel sober.

„Het kon wel minder” aldus deze senator, die er aan toevoegde dat deze

Radiotoespraak van Mr. W. R. van der Sluis, secretaris van de A.R. Partij, gehouden op 21 maart 1963.

uitdrukking in Groningen heel wat goeds betekent.

Waar blijft nu — zo vraag ik mij af — „Het Vrije Volk” dat een dag vóór dat het dit bericht uit de mond van partijgenoot Van Wingerden optekende, nog schreef, dat er met de loonpolitiek al schutterend geëxperimenteerd werd.

Het is in dit opzicht allemaal wat tegenstrijdig in de socialistische hoek.

De één borduurt nog voort op het stramien-Burger, die het wel heel bont maakte; de ander geeft blijk een constructief oordeel te willen uitspreken, ook al gaat het om het beleid van een kabinet waartegen zijn partij oppositie voert.

Waar ligt nu de waarheid, zult u willen weten.

Laten wij dat maar eens met eigen oren horen, als de heren Suurhoff en Roolvink op het televisiescherm en voor de radio verschijnen.

Het is goed voor het waarheid-gehalte van de politieke propaganda als miljoenen kijkers en luisteraars, die het dag aan dag met uiteraard onvolledige krantenberichten moeten stellen, zelf eens kunnen vaststellen waar de schoen wringt.

De heren zijn aan elkaar gewaagd. Zij treden met een gelijkwaardige uitrusting de arena binnen.

Beiden zijn ze jarenlang bestuurslid van een vakcentrale geweest.

Zij hebben beiden eveneens als bewindsman op het Departement van Sociale Zaken en Volksgezondheid gezeteld.

Zij kennen dus de feiten en ze hebben genoeg argumenten bij de hand om het beleid, dat zij voorstaan te verdedigen.

Het is een dienst aan de democratie, dat zo iets in Nederland kan.

Als geestverwante omroeporganisaties hun zandtijd afstaan en technische hulp willen verlenen, is dat eveneens een groot goed, waarvoor wij erkentelijk zijn.

Op deze wijze worden de zaken tot vlak bij het publiek gebracht.

De politiek via radio en televisie tot in de huiskamers halen, is echt niet zo afkeurenswaardig als sommigen willen doen voorkomen.

U laat uw krant toch ook niet buiten liggen?

Ik vraag mij af of zo'n televisie-debat ook vlot geregeld zou kunnen worden indien wij in Nederland te doen zouden hebben met een zogenaamde nationale omroep.

Het staat voor mij vast, dat de commerciële televisie in elk geval in zo'n manifestatie van politieke ideeën geen brood zou zien.

Dit brengt ons bij het grote debat dat deze week in de Tweede Kamer plaatsvond.

Daarbij viel het op dat de socialistische nagenoeg, de A.R. eenstemmig en de K.V.P. voor het grootste deel, de commerciële televisie afwezen.

Hoe zit dat?

Het betekent dat politieke stromingen die op een sterk ideële basis gefundeerd zijn, het grote gevaar zien.

Laten wij er geen doekjes omwinden.

Commerciële televisie gaat uit van kapitaalcrachtige initiatiefnemers, die in de televisie een zakelijk object zien en er geld aan willen verdienen.

Dat is zo klaar als een klontje.

Geld verdienen op zichzelf is niet verwerpelijk.

Een zakenman beoefent evenals ieder ander een eerbaar beroep.

Maar als de radio en de televisie afhankelijk worden van de opbrengsten van de advertenties, commerciële boodschappen of hoe men het verder ook noemen wil, gaat het mis.

Dan wordt onherroepelijk — alle controle-organen ten spijt — voor de inhoud van de uitzendingen bepalend hoeveel mensen luisteren en kijken en in welke sfeer zij de reclame in zich opnemen.

Het winstmotief wordt dan het criterium voor de inhoud der programma's.

Het buitenland heeft hiervoor al leergeld betaald.

Het befaamde Pilkington-rapport getuigt er van.

Radio en televisie zijn van nature communicatie-middelen, die ideeën en andere cultuurwaarden naar voren moeten brengen. Om hunzelf wil. Deze zijn als regel van een andere orde dan wat bevorderlijk is voor een zo hoog mogelijk verkoopprijs van bepaalde producten.

Natuurlijk is het ook momenteel niet alles rozegeur en maneschijn in de etherwereld.

Daaraan kan nog veel verbeterd worden.

Maar laten we niet met het badwater het kind weggooiden.

Dr. Bruins Slot heeft deze week in de Tweede Kamer om een wettelijk en dus aan deze tijd aangepast omroepbestel gevraagd.

Waarom laat de regering het ontwerp daartoe in de la liggen?

Socialisten, rooms-katholieken en reformatische christenen behoren tot degenen, die hun levensbeschouwing op een ideëel fundament hebben gebouwd.

Als er een koekoek-één-zang-omroep of een commercieel televisiebestel komt, dan zal het Nederlandse volk via de belangrijkste cultuurmedia weinig meer merken van de geestelijke hoofdstromingen, die zijn bestaan kenmerken.

Daar passen wij voor.

Die hoofdstromingen vinden ook hun weg naar de staatkunde.

De aanstaande politieke televisie-debatten zullen daarvan getuigen.

De religieuze en culturele hoofdstromingen krijgen in het huidige bestel terecht de ruimte, die hun toekomt.

Dat zou in een eenheids-omroep en een commerciële televisie op z'n zachtst gezegd twijfelachtig zijn.

Want daar spreken de kleurloze algemeenheid en het winstmotief het laatste woord.

Nederland let op uw zaak!

Kortom: In Peking eist men een communistische wereldpolitiek, die wordt aangepast aan de Chinese en niet aan de Russische omstandigheden.

GEVAARLIJK

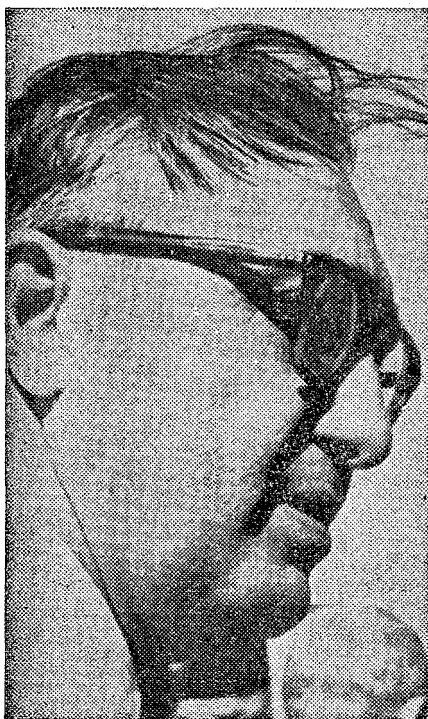
Het is een gigantische strijd, die binnen het rode blok nog in het voordeel van de Sowjetunie verloopt. Daarbuiten en met name in Azië, Afrika en Latijns Amerika lijken de Chinezen hier en daar aan de winnende hand te zijn. En dit laatste moet de landen van de vrije wereld toch ook wel iets te zeggen hebben. Zij kunnen zich niet als belangstellende toeschouwers gedragen. db

Aandacht voor SALA BITAR

de nieuwe premier van
onrustig Syrië

SYRIË heeft in de afgelopen jaren nogal eens een nieuwe premier gekregen. Dat was al het geval voordat het land zich aansloot bij de door Gamal Abdel Nasser van Egypte uitgedachte Verenigde Arabische republiek. En het is niet anders geweest, sinds Syrië zich in het najaar van 1961 losmaakte uit de knellende banden met Egypte. De ene revolutie dreigde, mislukte of slaagde na de andere en zo is nu de beurt gekomen aan Salaheddin Bitar, de vroegere Syrische minister van buitenlandse zaken, die blijkbaar het vertrouwen heeft van de militaire leiders aan de top in Damascus.

Ook Bitar moet maar afwachten wat hem als premier boven het hoofd hangt. Het Middenoosten is opnieuw in beweging gekomen. Er wordt weer veel gesproken over

Arabisch eenheid en over toenadering tussen landen, die elkaar jarenlang met wantrouwen hebben bejegend. En soms lijkt het erop, dat de rivalen van gisteren inderdaad de vrienden van morgen zullen zijn, als gevolg waarvan bepaalde landen in het Middenoosten in grote moeilijkheden kunnen komen. Maar even vaak komt er van alle mooie plannen weinig terecht en vaagt de ene revolutie weg, wat na de andere is opgebouwd. En Salah Bitar weet maar al te goed, dat voor hem eventueel geen uitzondering zal worden gemaakt.

SALAHEDDIN BITAR werd in 1912 in Damascus geboren. Hij bezocht daar de hogere school en studeerde philologie en rechtswetenschappen in Parijs. Van 1935 tot 1942 was hij als leraar aan verschillende scholen in Damascus verbonden. Daarna ging hij in de journalistiek en nog later stortte hij zich in de politiek. Hij werd uitgever van het dagblad Al Baath, het orgaan van de pro-Egyptische Baathpartij (Al Baath al arabi al ichtiraki, of Socialistische partij van de Arabische wedergeboorte). Deze partij ontstond door een fusie van de Al Baath al Arabi (waarvan Bitar een der oprichters was) en de Al Ichtiraki al Arabi. Sedert 1953 maakte Bitar deel uit van deze (verenigde) partij.

In 1954 werd hij als afgevaardigde van Damascus lid van het parlement in deze stad, de hoofdstad van Syrië. En als parlements lid kreeg hij al spoedig gelegenheid, zich op het gebied van de buitenlandse politiek te onderscheiden. Een van de gevolgen hiervan was, dat hij twee jaar later in het derde kabinet van Sabri el Assali als minister van buitenlandse zaken werd opgenomen en dat hij ook deel bleef uitmaken van het vierde kabinet van deze premier, dat op de laatste dag van dat jaar werd gevormd, nadat de zoveelste kabinetscrisis achter de rug was. Sedertdien heeft hij onvoorwaardelijk de unie met Egypte gesteund, totdat in 1961 de breuk kwam en Syrië zijn onafhankelijkheid verkreeg.

VOLGENS welingelichte kringen was ook Bitar in 1961 zo ver, dat hij het verbreken van de nauwe banden met Egypte toejuichte omdat Syrië

de tegenstand gebroken

door Foka van Loon

(8)

„Nou! Waarom zegt die sufferd dat dan niet?” is zijn nuchter antwoord.

„Omdat hij een man is en bovendien het buskruit niet heeft uitgevonden.”

„Dat eerste heeft er niets mee te maken; het tweede is waar!” zet Albert de volgens hem scheve voorstelling van zaken recht. Hij steekt verwaten zijn borst naar voren en geeft het meisje een ondeugend knipoogje. „Je zult er van opkijken, als het later met jou zo ver is, hoe ik dat opknop. Ze zien mij niet op het hooiland, dat wil ik je vooraf op een briefje geven: ook niet, al hangt er een donderbui van nog zo aan de lucht! Ik laat de boer stil mopperen en blijf mooi bij je thuis!”

„De tijd zal het leren hoe 'n held of jij bent!” antwoordt Gees met een wijsgerig gezicht. „Misschien ga je er ook wel vandoor net zo hard lopend als die buurman van mijn oom en tante. Vóór de tijd een groot woord. Nee maar we zouden er, volgens hem zelf dan altijd, versted van staan zo voorbeeldig kalm als hij zich zou houden. Och, och en je had hem moeten zien, toen het zo ver was. Hij wist van benauwdheid niet, waar hij het zoeken moest. De dokter was meer verlegen met hem dan met de kraamvrouw.”

„Wat een kerel van niks”, zegt Albert en hij legt een uitdrukking van grenzeloze minachting op zijn gezicht. Een ogenblik later verwisselt hij die trek voor een van geamuseerde waardering:

„Dat heb je anders niet onaardig bedacht! Haverman een poosje van de baan, dan kunnen wij zo meteen eens even wat rusten!”

Hij streelt haar met een liefkozende blik waarin verstandhouding is opgesloten. Maar Gees wijst zijn woorden van lof, die bij haar een nevenbedoeling veronderstellen, met verontwaardiging van de hand: „Ik heb aan jou en mij nog geen ogenblik gedacht” zegt ze stroef.

Albert grinnikt en zucht spottend: „Je zegt het, alsof het een doodzonde was, als je dat wel gedaan had! Nou, ik denk er dan wel aan, dat zul je wel gewaar worden!” Zijn toon is ondernemend en veelbelovend.

Op de plaats van bestemming wordt hij dadelijk één en al actie. Hij springt van de wagen en gooit de paarden de teugels over de koppen. Ze zijn zo mak als lammeren. Hij spuwt energie in de handen.

„Zie zo. Nu zullen we dit voer eens in recordtijd opladen!” En tegen Haverman: „Dan kun jij bij je huis aangaan om je kinderen te tellen! Wie weet, misschien is er onderhand al een bijgekomen!”

Alleen deze idee brengt Haverman alweer in een alarmtoestand. Hij grijpt naar zijn hoofd en zwaait met zijn handen.

„Kerel, schei uit, dat zou niet best wezen!”

Hij is een rustige werker, maar geen harde pezer, men hoeft hem doorgaans niet te remmen vanwege zijn mate-loze ijver. Nu steekt hij echter zulke vervaarlijke hoeveelheden aan zijn vork naar boven, dat Albert het bijkans niet zo gauw verstouwen kan. Hij neemt de ene opper na de andere en dat in een tempo waarin de anderen hem zelden of nooit zagen werken. De angst, dat er iets verkeerd zal gaan tijdens zijn afwezigheid, drijft hem voort. Het lijkt wel of Gees en Albert worden aangestoken door zijn werkdrijf. Ook Albert wordt aangegrepen door de suggestieve idee, dat hij meedingt in een wedstrijd. Het zweeft tapt hem langs het gezicht, maar hij gunt zich geen tijd het af te vegen. Hij tast het hooi op met de deskundige handgrepen van iemand, die het werk zo onder de knie heeft, dat het tot spel voor hem is geworden. Ze slaken eenparig een hartgrondige zucht als het voer de vereiste hoogte heeft verkregen.

Nog nooit hebben ze de korte gedrongen Haverman zo rap een wagen zien bestijgen. Over zijn nikkerbruin gezicht, dat nu aanmerkelijk donkerder wordt getint door het vuil, dat er zich op vastgezet heeft, stroomt het zweet een blanke bedding als van een beekje nalatend. Het hooi omhuift zijn ruige ongecultiveerde kop, en vormt zo de natuurlijke omlijsting van een meer stoer dan schoon schilderij. Albert gooit hem de leidsels toe.

„Ja” zegt Haverman tot de paarden. Het klinkt als de hese kreten van een dorstige koortslijder. Gees hoort het en raadt dadelijk waar het bij Haverman aan schort.

„Ho! Wacht nog even!” roept ze. Ze holt naar een hooiopper, woelt er even in en duikt een kruik met koude thee op.

„Eerst een beetje drinken. Daar zul je van opkikkeren! Je hebt immers geen geluid meer!”

Ze giet een grote bonte kom boordevol.

„Alsjeblieft.”

Met een genoegens, of ze zelf gelaafd wordt ziet ze toe hoe de man met gulzige slokken het bruine vocht naar binnen klokt.

Met eer dankbaar „Hè, hè, jij weet nog eens wat een uitgedroogd mens toekomt!” geeft Haverman haar de kom terug. Dan mag hij gaan en wiegelend rijdt het geurige gevaarte krakend in al z'n geleidingen, het weiland af. Aan het geratel horen Albert en Gees dat de wagen de straat bereikt heeft.

„Zo”, zegt Gees tevreden, nou is hij gauw thuis!”

Dan laat ze zich achterover in een hooiopper vallen. Uit haar schortzak grabbelt ze een klein flesje waar ze het dopje van losschroeft. Ze sprenkelt wat van de inhoud op een zakdoekje en bet er haar verhitte gezicht mee. Ze laat haar hoofd in het hooi zakken en sluit de ogen. Moeheid zindert door heel haar lichaam en benevelt haar gedachten-gang.

„Hè, hè! Is dat werken”, mompelt ze en verval in een staat, die dicht aan bewusteloosheid grenst. Albert heeft al haar bewegingen in stilte gadegeslagen en met welgevallen geconstateerd, dat Gees onder alle omstandigheden vrouw, dus ijdel blijft, getuige het feit, dat ze vanmorgen in alle drukte niet vergat, een flesje eau de cologne mee te smokkelen.

Zijn hele lijf hijgt naar een beetje afkoeling. Bij een

druppel of wat eau de cologne zal hij niet de nodige baat vinden. Daarom loopt hij, zonder zich verder te bedenken, met grote stappen over het land naar de sloot, die hun grond van dat van de burenscheidt. Hij rukt zich de weinige, doornatte kleren af en springt in het stilstaande, doch heldere water. Hij kletst zich het lauwe vocht over de naakte body en voelt zich als herboren. Drogen is onnodig, dat spelen de felle zon en zijn overwarme lichaam samen wel klaar. Na een paar minuten ontstijgt hij deze geïmproviseerde badgelegenheid, laat zijn ondergoed voor oud vuil liggen en schiet alleen zijn overall aan. Geen haan, die er naar kraaien zal. Als een nieuw mens rept hij zich naar Gees terug. Elke seconde is goud waard, want als Haverman met de zelfde vaart het hooi aflaat als hij zorgde, dat het op de wagen kwam, dan kan hij binnen zeer afzienbare tijd terug zijn. Of er moest bij hem thuis iets loos zijn! In dat geval zal de boer in allerijl een remplaceant voor hem in de plaats moeten stellen. Albert is haast geneigd het laatste te hopen. Het komt maar weinig voor, dat Gees en hij eens helemaal met z'n beidjes zijn. Ze hebben 't deze paar maanden zorgvuldig geheim weten te houden, dat er tussen hen een nauwere betrekking is gekomen. Albert moet dus nu zijn kans waarnemen. Gees ligt als in diepe slaap. De armen gespreid en om haar mond de verzaligde lach van 'n dromend kind. Albert vlijt zich naast haar in het hooi. Het ruikt lekker. Dan keert hij zijn gezicht naar Gees, die daar zo, onbewust van eigen bekoorlijkheid, neerligt. Hij buigt zich over haar heen en raakt met zijn mond even haar lippen aan. Gees weer hem echter met gesloten ogen af.

„Nee toe nou Albert, ga nou mooi naast me liggen. Je bent ook moe! Je moet ook even rusten!”

Haar gemoedelijke, hartstochtloze stem heeft een wonderlijke kalmerende invloed op hem. Zonder tegenspraak zoekt hij ook een holletje voor zijn hoofd. Hij tast naar haar hand. Zij laat hem die gewillig. Zo ontspannen hun lichamen zich in een innig, maar zuiver samenzijn. Hun geest zweeft tussen waken en slapen, maar zowel de werkelijkheid als het rijk der verbeelding zijn omgeven door een aureool van geluk.

En intussen komt Diena onhoorbaar over het met hooi beklede veld geschreden. Ze draagt een koffieketel met zich en een schotel pannenkoeken. Voor Albert en Haverman met spek er in, Gees refereert appel. Dat Albert het laatste voer niet thuis bracht, is haar ontgaan. Ze leeft dan ook in de waan Gees en Haverman te zullen vinden. Plotseling valt het haar echter op, dat van beiden geen spoor te bekennen is. Voor een argwanende gedachte bij haar post kan vatten, wordt ze al voor het feit zelf gesteld. Een paar stappen nog, een blik ter zijde en daar ziet Diena ze liggen — Gees en Albert, hand in hand. Uit dit simpel feit distilleert Diena boekdelen. In deze houding van vertrouwelijke kameraadschap treft men alleen kinderen en verliefden aan. Haar bang vermoeden is dus waarheid. Het is of er binnen in Diena iets bevriest dat nimmer zal kunnen ontdooien. Ook haar profiel verkrijgt zo iets straks en hardts of haar gezicht net uit de handen van een beeldhouwer was gekomen. Zonder gerucht zet ze wat als verrassing bedoeld, binnen het bereik van Albert en Gees neer en trekt zich dan even geruisloos weer terug als ze kwam.

Haverman verschijnt pas in de loop van de volgende dag weer op het toneel. Zijn ietwat paffig gezicht lijkt enigszins geslonken na een lange nachtwake vol bange spanning. Albert begroet hem het eerst.

„Hallo! En? Hoe is 't? Zijn jullie al met z'n vieren?”

Deze vraag had niet gesteld behoeven te worden, want de vader trots springt letterlijk uit ieder plooi van Havermans hoogst alledaagse facie.

„Ja, gelukkig wel! Vannacht, precies om drie uur is ze geboren. Een wolk van een dochter! Het heeft lang geduurd, maar dat is, achteraf gebleken, niks geen wonder. Ze weegt negen pond, schoon aan de haak!”

„Toe maar!” zegt Albert. „Die hoef je dus niet meer groot te brengen, die is direct al volwassen. Gefeliciteerd hoor!”

„Dank je!” glimlacht Haverman.

„'t Is een kleine rooie!” Het komt er zo verheerlijkt uit, alsof hij Albert bij dezen mededeelde dat het kind bij zijn verschijning in de wereld al een ridderorde op z'n borst gespeld had.

Albert kleurt alsof hij zelf vader van een rood kind is geworden.

„Zo daar wordt 't niet mooier van!” replieert hij en maakt zich ineens met grote haast uit de voeten.

Vlak om de hoek van het huis heeft Diena zich geïnstalleerd met de naaimachine, in de schaduw en uit de wind. Albert rent bijkans het hele spektakel ondersteboven.

„Ho”, zegt hij verbouwereerd. „Daar zou ik haast ongelukken maken!”

„O, die heb je al veel eerder gemaakt!” antwoordt Diena droog. Er is een vreemde hardheid in haar stem en er straalt iets uit haar ogen, dat hem op zijn vijfde doet zijn. O, ze doelt zeker op die bewuste avond. Even peutert de zelfbeschuldiging aan zijn geweten, doch maar heel kort. Verdraaid er is toch niets gebeurd? Laat ze nu gauw de pip krijgen! Kan hij het helpen, dat zij met haar dertig jaren nog zo groen als gras is en zich verbeeldde, dat hij met haar naar het gemeentehuis en de kerk zou rijden, omdat hij een beetje hoffelijker dan normaal tegen haar geweest was? Hij zal maar net doen, of z'n neus bloedt en doorlopen. Jawel, dat zit hem niet glad.

„Wacht nog even, ik heb je nog wat te zeggen!”

Haar anders zo melodieuze stem klinkt snijdend, haar zachte ogen schieten vuur.

„Ik kwam gisteren tot de ontdekking, dat je je een nieuw stuk speelgoed aangeschaft hebt. Het is mij breed naar 't zin vanzelf — en nog nooit heeft Diena zo schrijnend de kille leegte in haar hart gevoeld en nimmer heeft de toekomst haar minder illusieloos geleken — „maar als ik jou was, had ik toch geen rooie genomen. 't Begroot mij niet zo zeer om jou dan wel om Gees. Als zij later eens een kind met rood haar zou krijgen, zeg je dan ook: daar is 't niet mooier om?” (Wordt vervolgd)

op weg was, een Egyptische provincie te worden (en minder dan dat). Daar staat echter tegenover, dat hij de onafhankelijkheid van zijn land niet zo ver wil doordrijven, dat er

in Damascus geen plaats meer zou zijn voor de gedachte van het Arabische eenheidsstreven. Hij voelt wel voor samenwerking met landen als Egypte en Irak, maar is het dus

de vraag, of hij zulke banden zal aanknopen, die Egypte (of Irak) in staat kunnen stellen, in Damascus een overheersende positie te verwerven.

• Twee biljetten

In het archief van de timmerman Albert Veeninga te Suawoude zijn heel wat gegevens over de candidaatstelling en verkiezing van ds. A. S. Talma tot lid van de Tweede Kamer in 1901.

De aantekeningen hebben ook betrekking op vroegere verkiezingen. Ook uit de tijd, dat nog nog slechts betrekkelijk geheim waren.

Voor 1889 was het nl. zo, dat de kiezers hun stembiljet thuisgestuurd kregen, tegelijk met de oproepingskaart. Ze konden het dus thuis op hun gemak in orde maken.

Veeninga vertelt nu, dat hij als jonge kerel door de voorzitter der K.V. er op uit werd gestuurd, om de mensen te helpen bij het invullen van hun stembiljet. Dat was heel belangrijk, want de naam van de candidaat zijner keuze moest door de kiezer worden ingevuld. En er was geen officiële candidaatstelling. Wettelijk was iedere stem geldig, die op een willekeurige persoon was uitgebracht. Er waren alleen officiële kandidaten, door de kiesverenigingen of door clubjes van heren per advertentie aanbevolen.

Was nu de eigenaam van een candidaat op het stembiljet niet goed gespeld, dan kon de stem van onwaarde worden verklaard. Het kwam voor, dat zeer eenzijdig samengestelde stem-bureaux „loerden” op verkeerd gespelde namen van de candidaat die de heren niet lustten. Daarom deden de kiesverenigingen de uiterste moeite, om de stembiljetten goed ingevuld te krijgen.

Het is duidelijk, dat op die manier van een geheime stemming moeilijk kon worden gesproken. Dat heeft aanleiding gegeven tot een nu vrijwel vergeten, maar vermakelijke geschiedenis in het district Goes. Daar was een liberale grootgrondbezitter, die niet graag wilde, dat zijn pachtboeren op Lohman stemden. Hij nam de vrijheid, zijn pachters te berichten, hoe de naam van de liberale candidaat luidde en bond hun op het hart, diens naam toch vooral goed te spellen, zo ze hem wilden stemmen. Ja, zoveel was er mijnheer aan gelegen, dat de naam goed werd geschreven, dat de boeren werd aangeraden hun stembiljet eerst even te laten zien bij een vertegenwoordiger van mijnheer.

Geen enkele boer ontweek deze slechts schijnbaar vrijwillige controle. Maar verscheidenen hadden met hulp van de K.V. de beschikking over twee stembiljetten. Hun eigen biljet en dat van een kiezer, die door ziekte of ouderdom was verhinderd.

Het ene biljet met de naam van de liberale candidaat lieten ze gedwee zien aan de vertegenwoordiger van mijnheer. Het andere ingevuld met de naam A. F. de Savornin Lohman deden zij in de bus.

Zij waren evenwel niet slim genoeg, om het geheim getrouw te bewaren, en zo werd het mijnheer geleidelijk wel duidelijk, waarom Lohman zoveel méér stemmen had gekregen, dan mocht worden verwacht.

TWEE opschriften in twee verschillende kranten hebben mij in de afgelopen week gefrappeerd. Het ene luidde: „Mager worden en toch nog drie maal per dag eten”. Het andere: „Meer dan de helft van mensdom is ondervoed”.

Wat doen velen niet om, als-jehet-belieft, maar niet dik te worden? Wat doen anderen niet om, als-uhet-belieft, in het bezit te komen van een hand rijst of een kroesje melk?

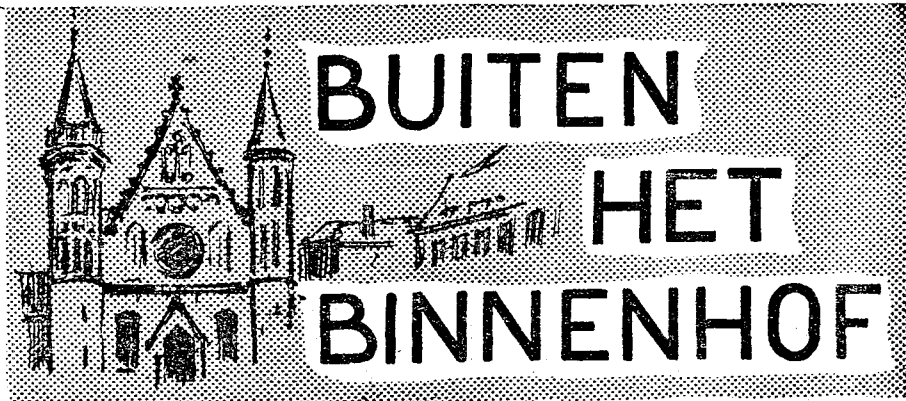
De 17e is de anti-honger actie van de Verenigde Naties ingezet. Over de gehele goed gevoede wereld zijn papieren gedwarfeld met betrekking tot de nood, waarin meer dan de helft van de mensen verkeert. Van de preekstoel en via de radio en de televisie is gewezen op christenplicht en de plicht van ons allen om onze mede wereldbewoners die ondervoed en/of slecht gevoed zijn, bij te staan. Eén groot appèl op de gehele wereldbevolking, één beroep op het wereldgeweten om medemens niet van honger te doen omkomen.

„Het is een onverdraaglijke gedachte dat het grootste in deze wereld bestaande reservoir van kennis en van welvaart nauwelijks aangesproken wordt om het lot van zovelen te verbeteren”, heet het in een manifest, dat van officiële zijde is uitgegaan. „Samenwerking onder alle economisch er goed voor staande staten, of zij communistisch dan wel kapitalistisch zijn, in de strijd tegen honger en armoede, de gemeenschappelijke vijand van het mensdom, zal voldoende onderling vertrouwen kweken dat ook op het stuk van een andere fundamentele vrijheid vooruitgang komt, de vrijheid van de vrees voor oorlog. Wij verlangen met alle nadruk te verklaren, dat vrijdom van honger 's mensen eerste en fundamentele recht is. Wij willen de aandacht vestigen op de kolossale verspilling van middelen bij het opstapelen van steeds meerdere en nieuwe vormen van wapenening. Wij zijn er zeker van dat internationale actie voor het opheffen van de honger de spanning zal verminderen en de onderlinge menselijke betrekkingen ten goede zal komen, omdat zulk een actie het beste uit de mens naar voren haalt inplaats van het slechte”.

Dat is andere taal dan de gebruiksaanwijzing voor een vermageringsmiddel. Dat is ook andere taal dan de klacht van vele artsen (terecht) in het rijke westen over het eten en drinken van de mensen aldaar, waardoor zij te dik en te zwaar worden en eerder slachtoffer van hart- en vaatziekten worden dan indien zij matiger zouden leven. Aan de ene kant dood door voedsel, aan de andere kant dood door honger. En dat op één wereld!

Nog niet zo lang geleden is in kringen van medische missie en van zending de vraag besproken of het gezond maken en houden van bevolkingsgroepen in de jonge, pas zelfstandig geworden, staten niet gepaard zal moeten gaan met wegwijzen maken op het agrarisch gebied. Want wat baat het de mens, indien hij bevrijd is van trachoom en pest, van tuberculose en melaatsheid en omkomt van honger?

Wij in Nederland, althans zij, die bewust de jaren 1940-45 in ons land hebben meegemaakt, weten wat honger is. Wij zullen geen brood weggooien of resten

van voedsel met het afwaswater door de gootsteen spoelen. Ik hoop tenminste dat wij het niet zullen doen. Zij, die niet weten wat honger is, die in die tijd de mensen niet hebben zien sterven en opgebaard in een verlaten kerk, omdat de honger de begrafenisdienaren verzwaakt had, zodat die niet werken konden, zij dit niet weten en niet gezien hebben, kunnen zich moeilijker realiseren wat het betekent dat meer dan de helft van de mensen op deze wereld honger lijdt.

Met dit te schrijven en met dit te overdenken is dat enorme vraagstuk niet opgelost. Ook niet met het protesteren tegen het doordraaien van groente, waartegen ook ik sterk gekant ben. Die honger van miljoenen is niet te stillen door het sturen van een voedselpakket naar één man of vrouw ergens in India of China. Ik weet ook geen enkele oplossing, welke op zeer korte termijn een eind maakt aan deze wrede dissonant, dat er hier overvloed is en daar gebrek.

Maar we kunnen helpen door de bevoegde en meer compente instanties zoals de Verenigde Naties en de Wereldgezondheidsorganisatie en de Wereld Voedsel- en Landbouworganisatie in staat te stellen miljoenen te helpen op schaal van miljoenen.

Het „geeft gij hun te eten” moet niet als een verwijt maar als een opdracht klinken. En wat wij er dan aan doen ieder voor zich zal resulteren in een wonderbare spijziging. Dat geloof moeten we opbrengen.

Het genoemde appèl aan het wereldgeweten heeft met eenzijdige ontwapening niet te maken als het stelt, dat in 1962 150 miljard dollar, dat is 525 miljard gulden, aan wapenening is uitgegeven door alle staten in de wereld. Ik weet dat wat nu komt een andere zaak is. In deze moderne eeuw worden op drie kinderen er twee geboren voor wie de normale levenskansen niet zijn weggelegd. Die cijfers mogen wel eens naast elkaar gelegd worden.

In deze week is de lente begonnen, het begin van nieuw leven in de natuur. Moge de 21ste maart 1963 voor miljoenen in deze wereld een begin kunnen zijn voor een nieuw leven, bevrijd van de honger en de vrees voor de honger.

William Franke

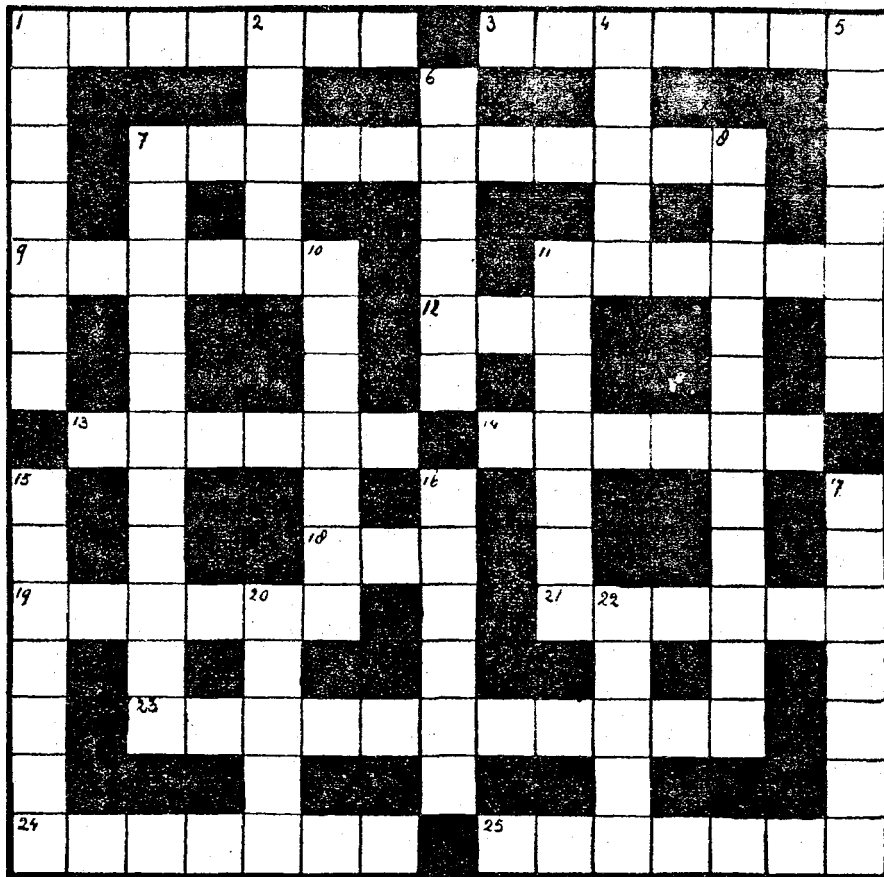
JEZUS REDT VERLOST GENEEST

Iedere zondagmorgen spreekt Evangelist Joh. Maasbach over Radio Luxemburg, 208 m. middengolf en 49.26 korte golf.

Kryptogram

Horizontaal: 1. Hieruit groeien mensen; 3. geeft service, tenminste wanneer hij niet overleden is; 7. hij die altijd in beweging is, laat het geld rollen; 9. zo ongeveer de lengte van één vinger; 11. 't is uitgelekt en niet — zoals men zou denken — een (niet erfelijke) ziekte; 12. zoiets brengt het balletje aan 't rollen; 13. met hun vele rokken zoeken zij buitenshuis vermaak; 14. deze griet is van vlees en bloed; 18. zij zingt in ons land, in Duitsland vindt men haar oud; 19. een dergelijke boosheid schijnt zomaar uit de lucht te komen vallen; 21. dit hout vindt u — met een hoofdletter — in het oude testament; 23. familiebetrekking? Nee, een minder mooi woord voor een extraatjesbron; 24. deze loodsen maken nogal onaangename geluiden; 25. de kinderen zitten graag op 't voorste stuk van dit lichaamsdeel.

Vertikaal: 1. zij schijnen licht voor zuidvruchten gehouden te worden; 2. hier reed men niet te paard binnen, maar in 't paard; 4. liet een dode na zijn dood opstaan; 5. dit heeft u — uiteraard binnen zekere grenzen — niet nodig; 6. schijnt een onbegrijpelijke taal te zijn; 7. zij steken in een goed — d.w.z. niet dun — vel; 8. publiekrechtelijke organisatie van weerprofeten?; 10. de potjeslatinisten schijnen dit nogal kalmerende planten gevonden te hebben; 11. ook hij die niet bezit — en zelfs niet wenst te be-

zitten — wordt beschermd; 15. is zij niet recht of vreemd, dan kan men haar ook buiten de baan en buiten 't seizoen berijden; 16. duizenden turven of maar één boomstronk; 17. dat is een gavel, de vis zó fijn maken; 20. hij prijst het gebladerte; 22. plaats van één letter.

Oplossing vorige puzzel

Horizontaal: 1. gast; 5. aspic; 9. gros; 13. annex; 14. tor; 15. boert; 16. adel; 17. Kaleb; 19. Edda; 20. feeling; 21. nasleep; 22. oever; 25. snip; 27. kans; 31. eloge; 33. boa; 35. agave; 37. rad; 38. daalder; 39. ter; 40. spore; 52. die;

43. diets; 45. Mars; 47. veer; 49. motel; 53. vlotter; 55. verslag; 58. leve; 59. Tibet; 61. eega; 62. aders; 63. oer; 64. oksel; 65. kers; 66. knots; 67. Etna.

Vertikaal: 1. gaaf; 2. ander; 3. snee; 4. telling; 6. stage; 7. pol; 8. Irene; 9. goeling; 10. rede; 11. order; 12. stap; 17. knop; 18. bark; 23. violist; 24. gerst; 25. Sodom; 26. ieder; 28. aarde; 29. sater; 30. eerst; 32. lap; 33. bad; 34. adé; 36. vet; 41. rasters; 44. Ierseke; 46. smet; 47. vlet; 48. slede; 50. Orion; 51. Evert; 52. wagen; 53. vlak; 54. over; 56. lest; 57. gala; 60. beo.

A C H T E R P A G I N A

HET OFFICIËLE STARTSEIN tot de verkiezingscampagne van de A.R. Partij is met de Deputatenvergadering van 23 maart gegeven. Zeven weken zal deze actie duren, tot op de dag, dat het Nederlandse volk ter stembus gaat — woensdag 15 mei 1963 — ter verkiezing van de leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Vanaf heden dient ons aller activiteit gericht te zijn op het behalen van een zo succesvol mogelijk stembusresultaat.

Waarom? Om dat resultaat als zodanig?

Neen, niet om dat resultaat als zodanig, maar omdat wij menen, dat een goede vertegenwoordiging van A.R. parlements-tariërs van belangrijke betekenis is voor een zegenrijk beleid in dienst van het gehele volk in al zijn geledingen.

Onze partij laat het niet bij enkele globale leuzen. Wij mogen in dit verband verwijzen naar de inhoud van het Program van Actie 1963, waarmee wij deze Tweede Kamerverkiezingen tegemoet gaan en waarvan wij de kiesgerechtigden kennis kunnen laten nemen.

Het is tijd om met open vizier de hand aan de ploeg te slaan voor het gehele volk en samen als één man te werken voor lijst vier.

★ Kadercontactdag

VAN de Deputatenvergadering zal aan het begin van de verkiezingsstrijd ongetwijfeld een krachtige stimulans uitgaan in alle partij-organen.

Daarnaast wordt ongeveer halverwege de campagne nog een landelijke bijeenkomst belegd, waaraan de naam Kadercontactdag is gegeven.

Op voorstel van de Organisatie Commissie is namelijk besloten op zaterdag 20 april a.s. een grote vergadering te beleggen, waar met na-

me degenen, die met de praktische uitvoering van de verkiezingswerkzaamheden zijn belast, welkom zullen zijn. Hier wordt dus gedacht aan hen, die zich belast hebben met de bezorging van affiches, het regelen van het stemmen bij volmacht, propaganda-huisbezoeken enz. enz. Derhalve jonge bestuursleden, mannen en vrouwen, wijk-hoofden, kortom het actieve kader, dat vooral de verantwoordelijkheid zal dragen voor de persoonlijke contacten met leden en andere kiezers en kiezeressen tijdens de campagne. Het ligt in de bedoeling, dat elke kiesvereniging in ieder geval twee personen afvaardigt. Indien op het terrein van de kiesvereniging ook een A.R.J.O.S.-club werkzaam is, zal uit deze kring een derde afgevaardigde welkom zijn.

De kiesverenigingen hebben aan het einde van de vorige week tegelijk met de beschrijvingsbrief voor de Deputatenvergadering, een schrijven over deze Kadercontactdag ontvangen.

In deze bijeenkomst zal een instructie-element schuilen, maar het gaat er bovenal om elkaar als — meestal jonge — mannen en vrouwen met enthousiasme voor de verkiezingscampagne te bezielen.

De bijeenkomst zal ditmaal niet in Utrecht gehouden worden, maar in Amersfoort en wel in de Lange Grachtkerk.

★ Programma

DE KADERCONTACTDAG begint des morgens te 10.30 uur en zal om ongeveer 15.30 uur eindigen.

De bijeenkomst wordt onderbroken voor de gezamenlijke broodmaaltijd.

De morgenbijeenkomst zal gepre-sideerd worden door de voorzitter van het Algemeen Organisatie Comité, de heer J. Smallembroek, de middagbijeenkomst zal geleid worden door het lid van de Organisatie Commissie, mej. J. van Leeuwen.

Officiëel van start

IN de ochtendvergadering zullen achtereenvolgens korte toespraken houden **Z.E. B. Roolvink**, staatssecretaris van Sociale Zaken en Volksgezondheid, **mr. W. R. van der Sluis**, secretaris van het Centraal Comité en **mr. B. W. Biesheuvel**, lid van de Tweede Kamer en van het Europese Parlement.

Alle drie de lijst-aanvoerders, waarmee onze partij deze verkiezingen ingaat, de heren Biesheuvel, Roolvink en Smallembroek, zal men dus in Amersfoort kunnen ontmoeten.

Daar de heren Biesheuvel en Roolvink 's middags echter respectievelijk in Doetichem en Heerlen zullen spreken op centrale verkiezingsbijeenkomsten zullen zij niet de hele dag in Amersfoort aanwezig kunnen zijn.

IN de middagvergadering zullen de heren **S. Silvis**, lid van de Organisatie Commissie en oud-voorzitter van de A.R.J.O.S., alsmede **ds. P. M. van Galen**, lid van het Centraal Comité, Hervormd predikant te Hilversum korte toespraken houden, terwijl aan het slot de partijvoorzitter **dr. W. P. Berghuis**, zich tot de aanwezigen zal richten.

Vorbereidingen worden getroffen voor een afwisselend aantrekkelijk muzikaal programma, waarover nog nadere mededelingen zullen volgen.

Het is van het grootste belang, dat de besturen van de kiesverenigingen zo spoedig mogelijk maatregelen treffen om te zorgen, dat van de hier geboden mogelijkheid door het actieve kader volledig gebruik kan worden gemaakt.

Zij dienen de hun bij het betreffende schrijven toegezonden aanmeldingsstrook vóór 1 april a.s. aan

het bureau van de A.R. Partij terug te zenden.

★ Verkiezingsactiviteiten

TUSSEN de Deputatenvergadering en de Kadercontactdag, alsmede tussen de Kadercontactdag en de dag der stemming vinden in het hele land — de grote steden en ook de kleine dorpen — tal van activiteiten plaats. **Werk u ook persoonlijk daaraan mee?**

Er moeten raambiljetten rondgebracht en opgehangen worden. De raambiljetten worden zo spoedig mogelijk aan de kiesverenigingen toegezonden.

Er moeten eveneens folders e.d. bezorgd worden. De eerste folder moet in de eerste week van april huis-aan-huis worden verspreid. De kiesverenigingen ontvangen nader bericht, wanneer zij deze tegemoet kunnen zien.

Er moet gezorgd worden voor het stemmen bij volmacht. Ieder van wie men weet of vermoedt, dat hij of zij niet zelf op de dag der stemming naar het stemlokaal zal kunnen gaan, moet bezocht worden en gewezen op de mogelijkheid om toch — bij volmacht — zijn of haar stem uit te brengen.

Maak hier nu reeds werk van. Wacht niet tot de laatste dagen. Voor men er erg in heeft is het woensdag 1 mei, de laatste dag waarop de formulieren voor het stemmen bij volmacht ter gemeentesecretarie kunnen worden ingediend.

Wat de verkiezingsbijeenkomsten betreft moge hier volstaan worden met een verwijzing naar de betreffende rubriek „Centrale Vergaderingen”.

Laat ieder doen wat zijn of haar hand vindt te doen. En als men niet weet wat te kunnen doen, dan wende men zich tot het bestuur van de kiesvereniging. Er is werk genoeg. Uw medewerking zal gaarne worden aanvaard.

**Laten het zeven welbestede-
weken voor de A.R. Partij worden.**

CENTRALE VERGADERINGEN

Wij komen bijeen...

Gaarne vestigen wij de aandacht op een aantal centrale vergaderingen in de verschillende delen van ons land.

In chronologische volgorde zijn dit de volgende:

★ Op maandag 25 maart vindt de start plaats van de serie landelijk geplande A.R.J.O.S.-vergaderingen.

Deze centrale A.R.J.O.S.-verkiezingsmeeting voor het zuidelijk deel van Noord-Holland, wordt verder georganiseerd door het stedelijk verband Amsterdam en het Provinciaal Verband Noord-Holland van de A.R.J.O.S.

Jongeren en ouderen hartelijk welkom.
Plaats: hotel Krasnapolsky, Dam 9 te Amsterdam.
Aanvang: te 20.00 uur.

Sprekers: **Z.E. Staatssecretaris B. Roolvink** en de heer **C. Balkenende**, voorzitter van de A.R.J.O.S.

Medewerking van de acteur **Otto Serman** te Amsterdam. Muzikale omlijsting door de V.U. studenten-combo.

★ Op maandag 25 maart wordt eveneens een regionale verkiezingsbijeenkomst gehouden in het gebied van de Kamercentrale Dordrecht en wel speciaal voor de Hulpcentrale Hoeksewaard.

Plaats: het Verenigingsgebouw te Klaaswaal.
Aanvang: te 19.30 uur.
Spreker: de voorzitter van het Centraal Comité, **dr. W. P. Berghuis**.

★ Op dinsdag 26 maart belegt de gemeentelijke kiesvereniging Haarlem een regionale verkiezingsbijeenkomst.

Plaats: Restaurant Brinkman, Grote Markt te Haarlem.
Aanvang: te 20.00 uur.
Spreker: de heer **J. Smallembroek**, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

★ Op woensdag 27 maart belegt de gemeentelijke kiesvereniging Opsterland een propaganda-streekvergadering.

Plaats: de Gereformeerde Kerk te Beetsterzwaag.
Aanvang: te 19.30 uur.
Spreker: de heer **G. A. Kieft**, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

★ Op woensdag 27 maart wordt een centrale A.R.J.O.S.-verkiezingsmeeting gehouden, verder georganiseerd door het Provinciaal Verband Overijssel van de A.R.J.O.S., voor het Z.O. deel van deze provincie.

Jongeren en ouderen hartelijk welkom.
Plaats: de Irene Schouwburg, Noorderhagen 69 te Enschede.
Aanvang: te 20.00 uur.

Sprekers: **Z.E. Staatssecretaris B. Roolvink** en de heer **S. Silvis**, oud-voorzitter van de A.R.J.O.S.

Medewerking van de kleinkunstenaar, de heer **W. Vegt**.

★ Op vrijdag 29 maart wordt een regionale verkiezingsbijeenkomst belegd door de Kamercentrale 's-Gravenhage.

Plaats: het Gebouw „Op Gouden Wieken”, Scheveningsweg 37 te 's-Gravenhage.
Aanvang: te 20.00 uur.
Spreker: **Z.E. Staatssecretaris B. Roolvink**.

★ Op zaterdag 30 maart houdt de Statencentrale Winterswijk haar jaarvergadering.

Plaats: „Fides”, Stationsstraat 27 te Winterswijk.
Aanvang: te 14.30 uur.

De agenda vermeldt onder meer als spreker de heer **J. A. van Bennekom**, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

★ Op zaterdag 30 maart belegt het Provinciaal Verband Zuid-Holland van de A.R.J.O.S. een grote verkiezingsbijeenkomst voor het zuidelijke deel van Zuid-Holland.

Jongeren en ouderen hartelijk welkom.
Plaats: het Dakpaviljoen van het Groothandelsgebouw, Stationsplein te Rotterdam.

Aanvang: te 14.30 uur.

Sprekers: **Z.E. prof. dr. J. Zijlstra**, minister van Financiën en de heer **S. Silvis**, oud-voorzitter van de A.R.J.O.S.

Omlijsting van het programma: **Politiek Cabaret** onder het motto: wie A zegt moet ook R zeggen!

★ Op zaterdag 30 maart wordt een centrale A.R.J.O.S.-verkiezingsmeeting gehouden, verder georganiseerd door het Provinciaal Verband der Zeeuwse A.R.J.O.S.

Jongeren en ouderen hartelijk welkom.

Plaats: de „City” te Middelburg.

Aanvang: te 14.00 uur.

Sprekers: de heer **J. Smallembroek**, lijst-aanvoerder in deze provincie en mej. **J. van Leeuwen**, oud-vice-presidente van de A.R.J.O.S.

Medewerking verleent het Middelburgs jeugdorkest „Melodia”.

★ Op dinsdag 2 april belegt het Provinciaal Verband Zuid-Holland van de A.R.J.O.S. een grote verkiezingsbijeenkomst voor het noordelijk deel van Zuid-Holland.

Jongeren en ouderen hartelijk welkom.

Plaats: de Foyer van de Stadsgehoorzaal te Leiden.

Aanvang: te 20.00 uur.

Sprekers: **dr. W. P. Berghuis**, voorzitter van het Centraal Comité en **dr. A. Veerman**, lid van de Tweede Kamer en oud-voorzitter van de A.R.J.O.S.

Omlijsting van het programma: **Politieke Notenkraaker**.

★ Op donderdag 4 april beleggen in het gebied van de Kamercentrale Rotterdam de kiesverenigingen VIII a, b en c, XI en XIV b een gezamenlijke verkiezingsbijeenkomst.

Plaats: Immanuelkerk, Dorpsweg te Rotterdam.

Aanvang: te 20.00 uur.

Sprekers: **prof. mr. Th. A. Versteeg**, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal en **mevr. T. H. Attema-Roosjen**.

★ Op donderdag 4 april wordt een centrale A.R.J.O.S.-verkiezingsmeeting gehouden, verder georganiseerd door het Provinciaal Verband Groningen van de A.R.J.O.S.

Jongeren en ouderen hartelijk welkom.

Plaats: het Tehuis te Groningen.

Aanvang: te 19.30 uur.

Sprekers: de heren **T. Walburg**, **dr. A. Veerman**, oud-voorzitter van de A.R.J.O.S. en **J. Smallembroek**, lijst-aanvoerder in deze provincie.

Verder wordt een politiek spel opgevoerd en zal er muziek zijn.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

(VOOR HET EERST VERSCHENEN IN 1829 ONDER REDACTIE VAN MR. GUILLAUME GROEN VAN PRINSTERER)

WEEKBLAD VAN DE ANTIREVOLUTIONAIRE PARTIJ

Dames-,
heren- en
kinderkleding

ZWOLLE
APELDOORN
HILVERSUMAMERSFOORT
ARNHEM

STRIJDVAARDIG

Hieronder en op de pagina's 4, 5, 6 en 7 plaatsen wij de volledige tekst van de door Dr. Berghuis op de Deputatenvergadering uitgesproken rede. Aan de Deputatenvergadering zijn voorts gewijd de pagina's 3, 10, 11 en 12.

WANNEER de antirevolutionaire deputaten naar Utrecht komen, is dat een teken, dat er belangrijke politieke dingen staan te gebeuren. Zo is het vanouds geweest en zo is het ook vandaag. In het algemeen hadden in het verleden die belangrijke politieke dingen betrekking op de te houden Tweede Kamerverkiezingen. En zo is het ook nu.

Het woord Deputatenvergadering heeft in de oren van zeer vele antirevolutionairen een haast legendarische klank. En toch is zij — de Deputatenvergadering — op dit ogenblik evenzeer als 50 of 60 jaar geleden een volstrekte realiteit en nog steeds een hoogtepunt in het organisatorische leven van onze Anti-Revolutionaire Partij.

De naam geeft nog steeds uitdrukking aan de structuur van onze organisatie, n.l. dat zij niet is een partij, die van bovenaf is onderverdeeld in plaatselijke afdelingen, maar een partij die als landelijke organisatie van onderop is opgebouwd uit de plaatselijke kiesverenigingen.

Nu kan men zeggen: dat is slechts schijn, want tenslotte wordt ook de Anti-Revolutionaire Partij landelijk geleid en gestuurd. En dat is in belangrijke mate ongetwijfeld ook het geval. De centrale organisatie is in de loop van de tijd belangrijk versterkt. Dit was noodzakelijk en lag in de aard der dingen voor een partij die in de moderne tijd op het politieke veld wil opereren. En wij moeten ons ook mede daarnaar richten.

Nu moet u overigens niet denken, dat in vroegere perioden onze partij niet centraal werd geleid en gestuurd. Ik denk, dat dit vanwege de toenmalige verhoudingen veel sterker, veel eenvoudiger en veel gemakkelijker gebeurde dan nu het geval is.

Maar al is die centrale leiding er dan ook bij ons en ook al moet die er zijn, dat wil niet zeggen, dat in onze partij het accent nog steeds niet sterk in de kiesverenigingen ligt. Actieve kiesverenigingen hebben ook nu een reële invloed op de gang van zaken. Ik behoef, voor wat de punten betreft, welke vandaag op onze agenda staan, maar te wijzen op de samenstelling van de kandidatenlijst voor de Tweede Kamer

en op de opstelling van een Program van Aktie. Die invloed heeft zich ook deze keer op verschillende punten laten gelden.

Geen eenrichtingsverkeer

Men hoort soms de klacht, dat er te veel een éénrichtingsverkeer is tussen de leiding en de leden van de partij, d.w.z., als ik het zo even mag noemen, wel van boven naar beneden, maar niet omgekeerd. Een klacht die ook in andere partijen wordt gehoord.

Ik zou beslist niet willen beweren, dat er op dit punt nog geen verbetering mogelijk is, maar ik zou wel eens willen weten, wanneer er in de geschiedenis van onze partij zoveel tweerichtingsverkeer heeft plaatsgevonden als juist in de laatste jaren en wel in de vorm van partijconventen (tweemaal per jaar), vele landelijke en regionale conferenties, commissies en besprekingen en spreekbeurten voor kiesverenigingen. En dat niet alleen in de vierjaarlijkse verkiezingsperiode, waartoe het zich vroeger nogal eens beperkte, maar zonder onderbreking jaar in, jaar uit.

Ik weet wel de technische omstandigheden van nu maken dit beter mogelijk, dan vroeger. Maar daar komt bij, dat wij in de omgang met elkaar ook veel democratischer zijn geworden dan vroeger.

Om een voorbeeld te noemen, en dat is niet oneerbiedig bedoeld:

De zegenbeden van vroeger voor de leiders van de partij, als zij ergens optraden zijn er niet meer bij. En dat is in zeker opzicht maar goed ook, niet om die zegenbeden, want die hebben zij nu evenzeer nodig als vroeger, maar om het aureool wat er om hing. Wat echter vooral van betekenis is: wij zijn over de gehele breedte van de partij als leden mondiger geworden en wij willen meespreken. Terecht: wij zijn via J.V.'s en a.r. jongerenclubs daartoe opgevoed. En dat hebben de ouderen goed begrepen, dat dat moest.

Overigens moeten wij tevens steeds voor ogen houden, dat de wezenlijke waarde van de democratie, zoals wij die zonder enige twijfel in onze partij kennen, alleen kan worden bewaard,

DEPUTATENVERGADERING 1963:
jong geleerd, oud gedaan!

indien wij inzake de uitoefening van onze democratische rechten zelfbeheersing betonen en daarom ook in het democratisch bestel leiding wensen te aanvaarden. Wegens een gebrek daaraan heeft, om een voorbeeld te noemen — en dat is op dit ogenblik nogal sprekend — de democratie in Frankrijk zichzelf de strop van een anti-democratisch regiem-De Gaulle op de hals gehaald.

Verkiezingen

OP dit ogenblik zijn de Nederlandse politieke partijen — wij lezen er vrijwel dagelijks in de kranten over — bezig zich op te stellen in verband met de a.s. verkiezingen. Zij laten zich in allerlei toonaarden horen en proberen zich — dat ligt voor de hand — niet van hun slechtste zijde te laten zien. Want zij willen dingen om de gunst van de kiezer. Zij willen de kiezer duidelijk maken, dat met hun program en hun beleid zijn zaak en het algemeen belang het best zijn gediend. En dat leidt tot een zekere hofmakerij, zoals wij die in het voorjaar ook in de natuur zoveel tegenkomen.

Maar, in alle ernst, vrije verkiezingen behoren tot de meest wezenlijke elementen van de democratie en het is terecht dat de partijen er zich zo druk over maken. Het gaat zowel om het zich verantwoord vanwege het in het verleden gevoerde beleid als om het werven voor de toekomst. Ook wij

• Vervolg op pag. 4

Veilig gebruik Jaren beproefd en hoog geroemd Mijnhardt's Zenuwtabletten

IN DE POLITIEK
zijn goede sprekers(sters) onontbeerlijk. Door het volgen van onze mondelinge leergang **SPREKEN IN HET OPENBAAR** kunt u binnen vier maanden net zo gemakkelijk spreken als maar denkbaar is. Vraagt nog heden ons prospectus aan.

INST. RHETORICA
POSTBUS 144, DORDRECHT

De beide edities van
**EENZAAM MAAR
NIET ALLEEN**
(gebonden f 13,75; pocket f 4,90)
zijn thans weer verkrijgbaar bij de
boekhandel.
UITGEVERIJ W. TEN HAVE N.V.

IN DIT NUMMER

vindt u, behalve uitvoerige verslagen van de Deputatenvergadering, artikelen over:

- ★ Commerciële T.V. (pag. 3, 6 en 7).
- ★ Minimum loon (pag. 15).
- ★ Elders stemmen en bij volmacht stemmen (pag. 16).
- ★ Onze kandidaten (pag. 8 en 9).

Het nieuwe ziekenhuis van de vrije universiteit aan de Amstelveenseweg te Amsterdam.

MUROX MUURVERF

MUROX® MUURVERFINDUSTRIE - HOOGEVEEN
TEL. 2647 (2 lijnen) en 2376 OPGERICHT 1880

Geheel behandeld met **MUROX-MUURVERF**, waarbij o.a. ook wordt toegepast het Unieke Murox-systeem voor gladde (niet glanzende) wanden.

VRAAGT VERBLIJFEND ADVIES

Internationale en interkerkelijke VERENIGING VAN VOLLE EVANGELIE ZAKENLIEDEN „NEDERLAND”

(full gospel business men's fellowship international)

De beste zaak, die u op deze wereld kunt doen is:
ONGELOVIGE ZAKENLIEDEN BRENGEN IN EEN OMGEVING, WAAR ZIJ KUNNEN KOMEN AAN DE VOETEN VAN JEZUS.
De winst zal groot zijn!
Vergadert u schatten in de Hemelen; het is de moeite waard en als zakenman hebt u zulke grote mogelijkheden.
Alle inlichtingen omtrent onze vereniging worden u graag verstrekt door ons secretariaat te Breda, Ceresstraat 35, tel. 01600 - 35650, na 18 uur: 020 - 123858.

• De witte das

Ook in het voorjaar van 1913, nu een halve eeuw geleden, kwamen zekere juni-gebeurtenissen in zicht, dat wil zeggen, de verkiezingen voor de Tweede Kamer.

Nu was het in die dagen een merkwaardig verschijnsel, dat de liberalen tegen de verkiezingen hun witte das voor de dag haalden. Zij begonnen zich zorgen te maken over de toekomst van de Nederlands Hervormde Kerk. De coalitie was een gevaar voor die Kerk. Wie het wel meende met de Hervormde Kerk moest op de liberalen stemmen. Zodra er zo'n bekommerd liberaal aan het woord was geweest, die dierbaar over de kerk had gesproken en op de gevaren van de coalitie speciaal voor de Hervormde Kerk had gewezen, reageerde de a.r. pers daarop met het bericht: de witte das! De witte das is gesignaleerd! De liberalen hebben het witte dasje weer uit de kamfer gehaald waar het vier jaar lang goed is bewaard.

Twee middelen stonden de liberalen daarbij ten dienste. Zij weidden uit over het Roomse gevaar, daarbij trouw geholpen door sommige Hervormde predikanten, met name ds. Hogenhuyze van Amsterdam. Tegen dat Roomse gevaar hadden de Christelijk-Historischen zich, natuurlijk evenzeer te verdedigen, want ook zij waren bij de coalitie. Bekend is het antwoord, dat De Savornin Lohman eens gaf aan z'n bekommerde dominee over zijn mededogen met ons arme volk, over zijn zorg voor de toekomst, als de Roomsen de baas zouden zijn, volledig de baas, en hij klaagde: in mijn verbeelding zie ik soms de brandstapels weer roken in Nederland. „Op dat punt kunt u gerust zijn”, zei Lohman, „want wij hebben in ons land ongeveer 1100 burgerlijke gemeenten en in meer dan duizend is het stoken van vuurtjes op de openbare weg bij politieverordening verboden.”

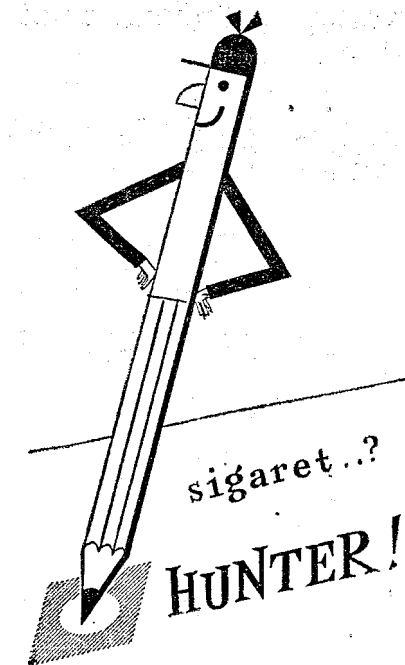
Het tweede argument van de liberalen was Kuyper. Die werd bij elke verkiezingscampagne voorgesteld als de grote belager van de Hervormde Kerk.

In april 1913 zei de liberale kandidaat Korthals Altes in Hillegom: „De politieke gestie van dr. Kuyper heeft tot einddoel de vernietiging van de Nederlands Hervormde Kerk. Door op de coalitie te stemmen lopen de Hervormden storm op de muren van hun eigen kerk.”

En het liberale Kamerlid Drion vertelde in Leeuwarden, dat dr. Kuyper het nog altijd aanlegde op de versplintering van de Hervormde Kerk en dat, als zijn plannen slaagden, een groot deel van ons volk zonder godsdienstige opvoeding zou komen te zitten.

Onze bladen reageerden er nadrukkelijk op.

Maar de actie met de witte das hielp meer, dan sommigen dachten.

NOG in de sfeer van de Deputatenvergadering kunnen de gedachten teruggaan naar Dr. Kuypers Deputatenrede „De Meiboom in de kap”, uitgesproken ter vergadering van 24 april 1913, straks vijftig jaar geleden.

Het liep ook toen, zoals nu, tegen de verkiezingen.

Aan de regering was het ministerie-Heemskerk, onder wiens leiding de militaire wetten van de heer Colijn tot stand waren gekomen; de ouderdoms- en invaliditeitswetten van ds. Talma; de zedelijkheidswet van mr. Regout; en het bekende Bouwwetje, een voorziening in de bouwkosten van scholen voor bijzonder onderwijs, tegen welk wetje de gehele linkerzijde stemde. Op 10 maart 1908 had dit kabinet zijn intrede gedaan, o.a. met de verklaring van de formateur: „ik wil slechts de drager zijn van de beginselen in de partijen der rechterzijde levende en eenmaal belichaamd in Kuyper, Lohman en Schaepman”.

Het kabinet was een typisch rechts kabinet en niet een schuinsrechts, zoals oud-minister Staal in de Eerste Kamer op 21 maart 1908 het kwalificeerde. De linkerzijde trachtte een verschil in beginselen te scheppen tussen het ministerie-Heemskerk en het voorafgaande ministerie-Kuyper, o.m. door de bewering dat nu de antithese zoek was. Zo kon men in Het Volk van die dagen lezen:

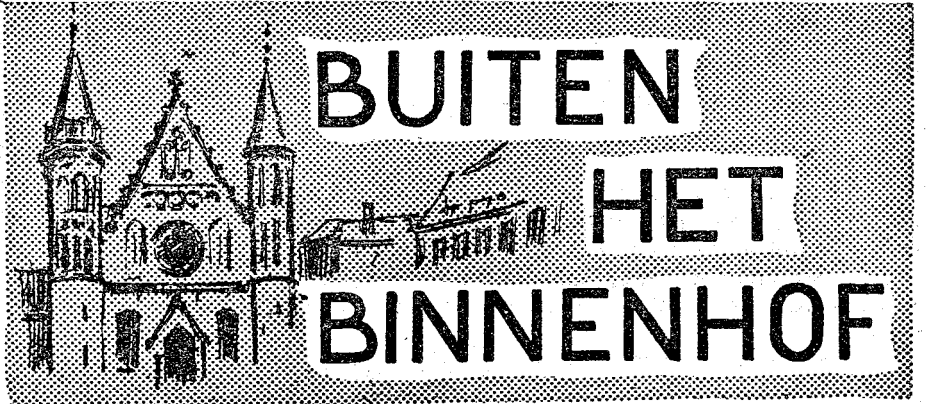
„Als door Den Haag een lijksstoet rijdt,
Met Heemskerk aan den kop,
Met Talma, die de paarden leidt,
Met heel „Rechts” achterop,
Als Kuyper snottert van verdriet
En priesters missen lezen,
Dan gaat daar d'antithese, Piet,
Dan gaat daar d'antithese.”

Begin 1913 nam minister Heemskerk een voorstel van de Staatscommissie voor grondwetswijziging over met betrekking tot het onderwijs. In dit voorstel kreeg het bijzonder onderwijs, het onderricht waardoor door de ingezetenen door particulier initiatief wordt voorzien, onverschillig in welke geest, een plaats in de wet. Kortere gezegd, de strekking van dit voorstel was: de bijzondere school regel, de openbare een uitzondering.

Tegen deze opvatting trad het linkse kamp in het geweer, daartoe aangezet door een minderheid in de genoemde commissie. O.a. werd de meerderheid van de commissie verweten, dat zij „door aan de kinderziel den overvulden schotel van theologisch krakeel voor te zetten, zich vergrijpt aan de majesteit en de onschuld van het kind”.

Zoals gezegd, de rechterzijde juichte en het is die juichtoon, welke in de rede „De Meiboom in de kap” te beluisteren valt.

Teneinde de eerder genoemde wetten uit te voeren was echter veel geld nodig, waarom een tariefwet was voorgesteld. Prijsverhogingen zouden daarbij niet kunnen blijven. Bij de verkiezingen van 1913 stond die tariefwet in het middelpunt van de verkiezingscampagne. Dr. Kuyper waarschuwt in zijn deputatenrede van die 24ste april 1913, de grondwetswijzigingsvoorstellen niet als een baga-

telle te beschouwen en de tariefwetsvoorstellen als het alles beheersende thema te aanvaarden.

De verkiezingen zijn niet zo verlopen als men gehoopt had. Juist die tariefwet was voor „de middenstof” aanleiding haar stem niet aan een rechts kabinet te geven. Rechts leed in 1913 een nederlaag. Een links ministerie trad op, het dekkende ministerie Cort van der Linden, dat de verdienste heeft ons land gedurende de eerste wereldoorlog in een neutrale positie te houden.

Er is in dat jaar 1913 in de verkiezingsstrijd fel geageerd tegen rechts, in het bijzonder tegen het beleid van minister De Waal Malefijt en de G.G. Idenburg. De actie was gericht tegen hun kersteningspolitiek, die — zo heette het — Indië in de afgrond dreigde te slepen. „Weg met de dweper op de troon van Buitenzorg” schreef toen mr. Marchant. „De eerste daad van onze nieuwe regering moet dan ook zijn een onmiddellijk terugroepen van de gouverneur-generaal Idenburg, teneinde ten spoedigste een einde te maken aan een heilloze politiek”, schreef een inzender in Het Volk, 18 juli 1913.

De tijd heeft ons geleerd, dat dit ten onrechte is geschreven.

Niemand kon overigens bevroeden, dat het nieuwe kabinet, ongeveer een jaar later met een Europese oorlog zou worden geconfronteerd, dat het alleen krachtig kon optreden zonder partijstrijd. „De nationale gedachte overheerst nu de nationale geschillen”, zei mr. P. J. Troelstra, toen de wereldbrand was uitgebroken.

De inleiding tot die moeilijke jaren ligt nu vijftig jaar achter ons, een inleiding, welke ondermeer begon met die bekende Deputatenrede van dr. Kuyper waarin — wij wagen het te zeggen — mutatis mutandis — al iets doorbrak van dat, vandaag, gepropageerde „eigen huis”.

„Nu pas muren en kap, maar daarin dan toch de profetie van het gezellige huis, waarboven straks de schoorsteen zou roken. En daarom de Meiboom moest in de kap, om voor heel het dorp te zeggen: Zóo ver zijn we, maar ook om de profetie uit te jubelen: Het afgewerkte huis komt zeker”.

William Groenhouwer

Verplaatsbare HOUTEN GEBOUWEN

Directie- en schaftketen Noodwoningen, scholen en kerken. Directie- en schaftwagens etc. HOUTBOUW HARDINXVELD

Telefoon Hardinxveld-Giessendam 2141

RADIO BECKER

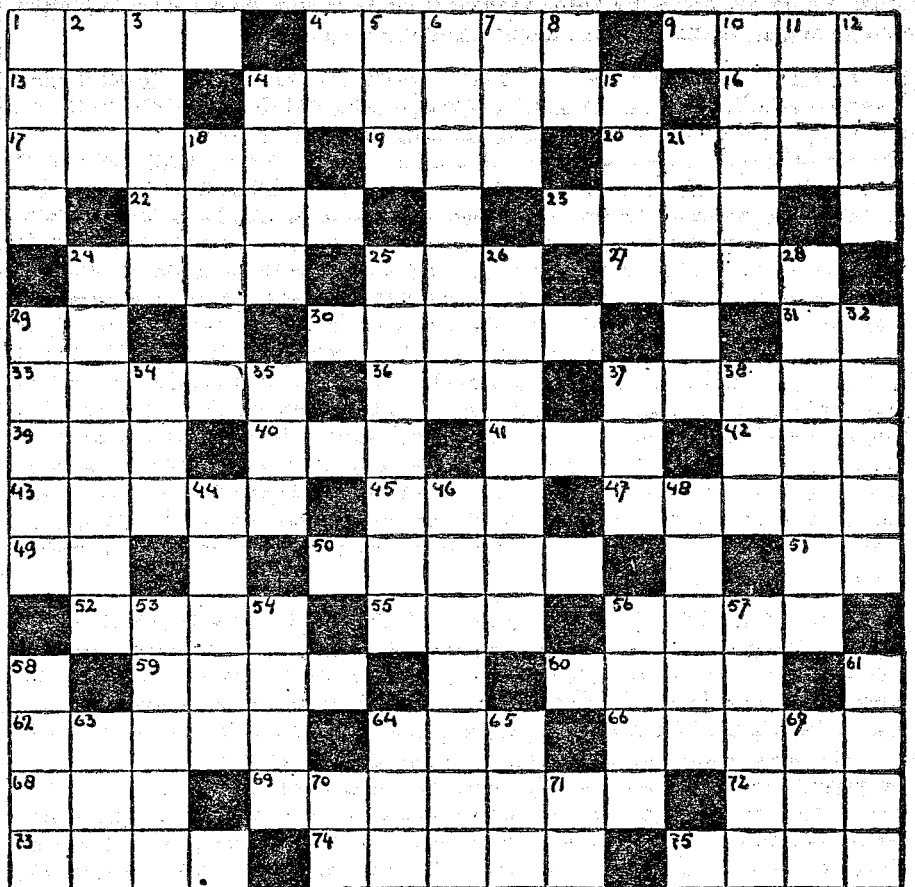
ZEIST - Telefoon 5846 - 5847

HET ADRES voor zenders, richtingzoekers en echoloden

KRUISWOORDRAADSEL

Horizontaal: 1. invloedrijk man; 4. soort bont; 9. O.T.-figuur; 13. oppervlaktemaat; 14. betalen; 16 ik (lat.); 17. macht; 19. wig; 20. plaats in Overijssel; 22. plaats in Holland; 23. drietal; 24. niet warm; 25. familielid; 27. in het jaar; 29. sine loco (afk.); 30. leuze; 31. vrouwelijke dominee; 33. kneedbare stof; 36. gewicht; 37. beroep; 39. familielid; 40. moed; 41. buffel; 42. O.T.-figuur; 43. onaangenaam mens; 45. lichaamsdeel; 47. geweer; 49. muzieknoot; 50. opening; 51. Salvation Army (afk.); 52. bundel; 55. ontkenning; 56. bouwstof; 59. vogel; 60. vis; 62 graansoort; 64. bevel; 66. weg; 68. plaats in Gelderland; 69. damesjasje (mv.); 72. Europeaan; 73. drinkgerei; 74. stadia; 75. „zuil”.

Vertikaal: 1. hout; 2. vreemde munt; 3. kleurling; 4. muzieknoot; 5. vaartuig; 6. minister; 7 hevig; 8. lidwoord (frans); 10. duivel; 11. jongensnaam; 12. holte; 14. planten; 15. meisjesnaam; 18. verordening; 21. zoon van Jupiter; 24. geen „zwijger”; 25. hoortoestel; 26. land in

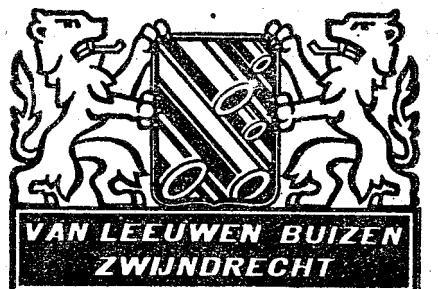

Azië; 28. kamenier; 29. reinigingsmiddel; 32. meisjesnaam; 34. plaaggeest; 35. Indien; 37. bijl; 38. familielid; 44. drinkgelegenheid; 46. zoon van Agamemnon; 48. pracht; 53. orde; 54. snavel; 56. zuivelprodukt; 57. kleur; 58. viezigheid; 61. halve nota; 63. loflied; 64. groente; 65. oppervlaktemaat; 67. roem; 70. voegwoord; 71. zoogdier.

Vertikaal: 1. slipper; 2. afbraak; 3. kerk; 5. lans; 6. emoties; 7. portret; 9. troef; 10. krent; 14. feeks; 15. naald; 18. kachels; 19. halster; 20. Noord; 21. preek; 22. nakijken; 23. Gironde; 27. zalm; 28. kist.

Oplossing vorige puzzel

Horizontaal: 1. slakken; 4. valreep; 8. inborst; 10. kantoor; 11. plak; 12. doven; 13. pier; 16. Kleef; 17. trans; 19. haken; 21. polen; 24 Cals; 25. boter; 26. akker; 29. Estland; 30. klinken; 31. stroman; 32. antenne.

Vijandschap

NU het conflict tussen het kabinet-De Quay en de meerderheid van de Tweede Kamer is geëindigd met een terugtocht van het kabinet met het motief van de (nu ontdekte) tijdnood, willen wij hier een paar kanttekeningen maken.

Allereerst dan, dat hier sprake was van een **ernstig conflict** over een **zèer belangrijke zaak**. Een conflict tussen het kabinet en de meerderheid van de Tweede Kamer.

Het Kabinet, de staatssecretarissen Scholten en Gijzels spraken namens het kabinet, als uitvloeisels van een kabinetsbesluit. Het was niet zo, dat het kabinet slechts gezegd had: probeer eens een nota over reclame-t.v. teneinde de gevoelens van het parlement te leren kennen. Stel, dat dit zo ware, zoals sommigen wel eens hebben verteld, dan zou het niet erg hoffelijk zijn jegens het parlement en géén poging tot werkelijk overleg.

MAAR HET WAS NIET ZO.

Het Kabinet stond er achter. Het hoogst bedenkelijke plan, om een belangrijk deel van de t.v.-programma's ter verzorging aan te bieden aan de commercie, zodat de muze animeermeisje zou worden voor bier, vermouth, sigaretten, koelkasten, bromfietsen en margarine, was door het kabinet goedgekeurd.

Het kabinet staat er nóg achter.

Het heeft zich solidair verklaard met de liberale motie.

De **meerderheid** van de Kamer was tegen. Want er was ook een minderheid onder vrouwelijke aanvoering. Mevrouw Van Someren-Downer had de gehele liberale fractie rondom zich verzameld en de freule Wittewaal van Stoetwegen leidde een déél van haar fractie in de strijd vóór de plannen van het kabinet. Hoe groot dat deel was, viel aanvankelijk omoeilijk uit te maken, al scheen het wel vast te staan, dat de hegr Beernink er bij hoorde, en was het zeker, dat de heer Kikkert er niet aan meedeed.

Het groepje van de K.V.P., dat vóór de commerciële t.v. was, had een minder gezaghebbende spreker, die evenwel enige bekendheid verwierf door zijn ijver voor de toto in het verleden.

HET ging over een **ernstige zaak**.

Een zaak, die voor de toekomst van ons volk van grote betekenis kan zijn. De t.v. is van grote indringende betekenis. Zij wordt een **macht** in het nationale leven.

„Een stap ten hemel of ten hel”, en in bepaalde opzichten een veel groter stap dan de uitvinding van de drukkunst. En waar ging het nu om?

Als de plannen van het kabinet zouden worden verwezenlijkt, dan zou die **macht over de zielen** voor een deel in handen worden gelegd van het grootkapitalisme, dat zulk een macht zou willen gebruiken, om machtiger en rijker te worden.

Alle praatjes over het Maecenaat, over de mildheid en grootmoedigheid van de moderne concerns op charitatief en cultureel gebied doen hier niet ter zake. Dat Maecenaat bestaat ongetwijfeld. Maar het was hier niet aan de orde. De concerns wilden het tweede net niet hebben, om ons volk te zegenen met hoogstaande culturele programma's. Zij begeerden de hand te leggen op dat net, teneinde het **op winstgevende wijze te exploiteren**. En om die winsten was het te doen en daarom alleen. Het andere, wat er ook werd beweerd of beloofd, was slechts **middel** om de machtspositie beter aanvaardbaar te maken voor bepaalde politici en enige niet als culturele deskundigen aandienende personen.

DE winstgevende exploitatie was slechts mogelijk, wanneer er programma's werden geboden, die de massa zó zouden pakken, dat de „verpakte reclame”, de min of meer verborgen verleiding op de koop toe werd aanvaard.

De exploitatie zou méér winstgevend worden, naarmate de commerciële tv er vollediger in slaagde, de programma's der omroepverenigingen van iedere belangstelling te beroven. Daarvoor kunnen verschillende middelen worden aangewend. Het voornaamste zit in het karakter van de programma's, die door de commerciële t.v. zouden worden geboden. Natuurlijk géén programma, dat een boodschap heeft op religieus gebied, een getuigenis. Want dat zou een déél van de kijkers niet aanstaan. Dat kost klanten. In een kapperszaak „speelde” de radio zoveel mogelijk, om achtergrondmuziek te leveren voor de gesprekken over het weer en de sport. De kapper vond radio-Veronica zo'n uitkomst. Je hebt er geen omkijken naar. Heb je een programma uit Hilversum, dan moet je altijd opletten. De N.C.R.V. kan je er in géén geval voor hebben. Daar beginnen ze soms zomaar te bidden. Maar radio-Veronica biedt geen enkel risico, die is de gehele dag licht en neutraal. Die heeft geen enkele boodschap aan het volk, behalve dat het méér moet kopen, wil het morgen nog voor vol worden aangezien.

Maar de aard van het programma is niet het enige middel, om de omroepverenigingen te verdringen.

ER is nóg een middel, ook een zeer effectief middel. Dat is: via de pers geregeld, bijna ongemerkt, maar vooral geregeld, verachting en vijandschap kweken tegen de omroepverenigingen. Men behoeft sommige ochtendbladen, die zich met andere concerns hebben verbonden, om de macht in de tv. te veroveren, maar te lezen. De bestuurders der omroepverenigingen moet men dan geregeld te kijk zetten als geborneerde, op macht beluste leden van een klik.

De programma's, die door de omroepverenigingen worden gebracht, moet men geregeld afkraken, waarbij om tactische redenen, de ene omroepvereniging iets meer er van langs moet hebben als de andere. De N.C.R.V. het meest, omdat zij voor zovele brave burgers de zondagavonden kan verpesten, b.v. met muziek, waar je alleen wat aan hebt, als je er echt naar luistert.

DIE vijandschap jegens de omroepverenigingen is levensgroot gebleken in het Kamerdebat. Het meest misschien wel uit de woorden van de socialist Goedhart. Maar niet veel minder bij de liberalen. En van die kant is uiteraard weer het woord sectarisch gebruikt.

In 1930 hebben de liberalen een grote actie gevoerd voor een andere verdeling van de zendtijd. Zij wilden toen, dat gedurende de gehele week de beste golf beschikbaar zou zijn voor de Avro, terwijl de minder goede golf verdeeld moest worden onder de „sectarische” omroepen. Later hebben zij de Avro laten schieten, maar de gedachte bleef leven. We moeten een „algemene” „nationale” omroep hebben, en de „verzuiling” moet verdwijnen. Het liberale geluid vond grote weerklank bij de dames en de heren van „de doorbraak” en het is geen wonder, dat de heer Van Walsum de man scheen te zullen worden van de commerciële t.v., waaronder ook volgens De Telegraaf, de „zuilen” zouden bezwijken.

NIEMAND behoeft hieruit te concluderen, dat wij de omroepverenigingen zien in een soort engelachtige blankheid. Zij lopen met name gevaar, haar democratisch karakter te verliezen, en „verenigingen” of „bonden” te worden als de A.N.W.B. waar de leden klanten zijn en niets meer. Maar in omroepkringen wordt dat gevaar ook wel gezien. Men moet de K.R.O. hierbij uitzonderen, want dat is

DE benaming: **deputaten**, werd reeds in ongeveer 1600 gebruikt, zij het dan nog niet op het terrein van politieke werkzaamheid. Die naam werd pas aan de politiek verbonden sedert de Anti-Revolutionaire partij optrad als een formatie van christenen, die ook in het staatkundige leven het Koningschap van Christus wensten te benadrukken.

Van die tijd af zijn er heel wat deputatenvergaderingen gehouden; het waren meestal roemruchte vergaderingen, waarin soms de politieke vechtlust om de hoek kwam kijken. Vechtlustig zijn we nu niet meer als voorheen; wèl zijn we strijdvaardig gebleven, zoals de voorzitter van onze partij, Dr. Berghuis zaterdag j.l. in zijn grote deputatenrede opmerkte.

Zaterdag waren ze weer van alle oorden des lands gekomen, de deputaten en de belangstellenden. Ze waren gekomen om met name hun fiat

deputaten toespraken, „elk op zijne wijs”. Ook daarover kunt u elders meer lezen.

Het spreken, kort, doch bijzonder aantrekkelijk, van mr. Roosjen, die aan het einde van deze zittingsperiode de Kamer zal verlaten en daarin niet zal terugkeren vanwege zijn leeftijd, werd door de aanwezigen zeer gewaardeerd. Mr. Roosjen draagt ondanks de harde politieke strijd waarin hij reeds jaren zijn plaats inneemt, de lyriek mee in zijn hart. Hij heeft de vreugde en de ernst van een kunstenaar in zijn hart — en vandaar ook dat zijn woord zo bijzonder aansloeg. Wat hij zeide, kunnen wij, dat wil dus zeggen: onze Anti-revolutionaire partij, ons voor gezegd houden. Het was waarschuwend en bemoedigend tevens. Ook over helgeen mr. Roosjen sprak op de deputatenvergadering, kunt u elders meer lezen.

Toch zijn er enkele mensen geweest,

De Deputatenvergadering

te verlenen aan verschillende verkiezingswerkzaamheden van de partij. Want in dit jaar staan verkiezingen voor leden van de Tweede Kamer op het program. Reeds in mei zal de stembus ons oproepen en derhalve komt er een drukke tijd voor allen die de waarde van de democratie hoog schatten en daarom actief willen zijn om invloed uit te oefenen op het regeringsbeleid in de komende jaren.

En vandaar dus de **deputatenvergadering 1963**. Een vergadering, welke op goed niveau stond en die alleszins goed genoemd kan worden. Mensen die uit ervaring kunnen spreken, waren het er over eens, dat er zelden zo'n goede vergadering was geweest. Zij vertolkten dit gevoel na een ervaring van 30 en 20 jaar trouw deputatenschap. Natuurlijk was het Utrecht, dat de deputaten en genodigden ontving. En wel in Tivoli, de grote vergaderruimte opgetrokken van hout en in veel dingen haar tijdelijk karakter demonstreerend.

De rede van dr. Berghuis was een doorwrocht stuk werk. In die rede werd het oude pad niet verlaten, maar wel voorzien van een nieuwe rijbaan en van nieuwe richtingaanwijzers.

Wij drukken deze rede, die wij een balans en een begroting in één stuk zouden kunnen noemen, onverkort in dit nummer af.

Het program van actie 1963 — een program dat reeds op verschillende bijeenkomsten van het partijconvent nauwgezet werd besproken en dat op een vergadering van 2 februari van het convent na een aantal wijzigingen voorlopig vastgesteld werd — werd door de Deputatenvergadering algemeen aanvaard. Dat betekent, dat we met dat program de verkiezingsstrijd ingaan.

Eveneens werd door de deputaten vastgesteld de kandidatenlijst voor de verkiezing van leden van de Tweede Kamer. Dit alles geschiedde zonder één bezwaar uit de vergadering. Dat is trouwens begrijpelijk. De tegenwoordige wijze van behandeling van dergelijke belangrijke partijaangelegenheden — het breedvoerige beraad er over in de bijeenkomsten van het Partijconvent — maakt, dat al deze zaken reeds in de partij zijn doorgesproken.

Het **aanvaarden van de kandidatenlijst** betekent derhalve, dat de partij zich thans definitief en unaniem heeft uitgesproken voor drie lijsttrekkers bij de komende Kamerverkiezingen, namelijk de heren: Roolvink, Biesheuvel en Smallenbroek.

Het waren deze drie lijstvoerders, die in de middagvergadering de

de een groot gedeelte van de vergadering niet meegemaakt hebben, hoewel zij wel in „Tivoli” aanwezig waren. Dat waren de leden van het stembureau. In drie kleine kamertjes achter het toneel hebben zij uren lang de namen opgelezen van kandidaten voor diverse partijfuncties, die aftredend, of herkiesbaar of voor het eerst verkiesbaar waren. Deze anti-revolutionairen: mevrouw M. v. d. Laan-Barneveld en de heren K. Altena, R. Wielenga, A. Wildeman, L. Dijkma, J. Hollenbeek-Brouwer, W. G. de Feijter, H. Stolk, Joh. Gerholt, S. D. Sietses, W. J. v. d. Ros, P. Binee, M. H. L. Westra, H. Koevoets, ir. A. Smid, E. Dijkstra, F. van Kalsbeek en H. Kingmans verdienen onze lof voor de wijze waarop zij dit noodzakelijke, doch weinig prettige werk hebben verricht.

De ochtendvergadering heeft, na afwerking van de huishoudelijke zaken, ook nog een moment meegemaakt, dat velen niet licht zullen vergeten. Het moment namelijk, dat een sterk ontroerde dr. Bruins Slot de woorden aanhoorde, die onze partijvoorzitter sprak naar aanleiding van het terugtreden van hem en enkele andere kamerleden.

In het bijzonder richtte dr. Berghuis zich tot de huidige fractievoorzitter, die „de hitte des daags en de koude des nachts heeft ondergaan ten dienste van de christelijke politiek”. Het waren woorden van hart tot hart, die menig anti-revolutionair eveneens ontroerd zullen hebben. De toezegging van dr. Bruins Slot daarna, dat hij met hart en ziel de Anti-revolutionaire partij blijft toegedaan en dat hij, voor zover hij daartoe de krachten zal hebben, zijn verder leven in dienst van deze partij zal besteden, werd met een luid applaus ontvangen.

De samenhang met muzikale medewerking van de christelijke muziekvereniging Maranatha te Utrecht, geïnitieerd door J. Rietveld, de prachtige hobo-nummers van Cor Coppens, met pianobegeleiding van Herman Kruyt, die we konden beluisteren tussen de agendapunten in de middagvergadering, verhoogden de sfeer in deze massale bijeenkomst.

We kunnen zonder enig voorbehoud zeggen: het was goed op de deputatenvergadering van 1963! Het geheel was een prachtige inzet voor de verkiezingsstrijd welke komende is en waarvoor men nu staat aangetreden.

De drie hoornblazers — Roolvink, Biesheuvel en Smallenbroek — hebben het sein laten horen. Aan ons allen nu de daad om in grote eendracht ons in te zetten voor een christelijke politiek voor heel ons volk in de komende parlementaire jaren!

een stichting en een stichting kan nimmer democratisch zijn. Maar de omroepverenigingen streven naar democratisering. Terecht. En zij hebben daarbij te bedenken, dat zulks alleen mogelijk is, als het gehele beleid, ook het financiële beleid, volkomen in de openbaarheid komt.

WIJ hebben wel kritiek op het beleid van sommige omroepverenigingen. Maar wij hebben ook onderkend het ware karakter van de vijandschap jegens die verenigingen, zoals die vijandschap in de Ottempers, bij de liberalen en de mensen van de doorbraak, tot uiting komt.

Wij hebben heel goed begrepen, dat het economisch pleidooi van staatssecretaris Gijzels over de noodzaak van reclame in de tv. in het debat nauwelijks een rol speelde. Want dat waren de boer z'n ganzen niet.

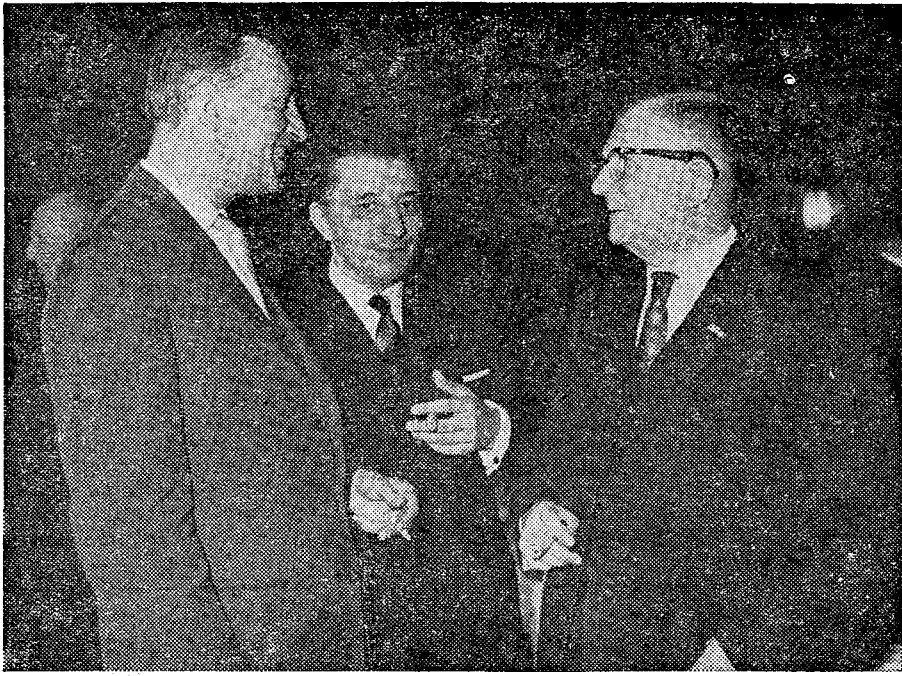
Het ging om een gecombineerde aanval op de positie der omroepverenigingen, het was een aanval op het volksinitiatief, dat met behulp van het grootkapitaal moest worden platgedrukt.

En het is een politieke fout van het kabinet geweest, dat het deze situatie en deze gelegenheid mee heeft helpen scheppen. En dat het toen allen, die het beleid van het kabinet niet wilden volgen, ook zij, die om zèer principiële redenen neen zeiden, bij monde van de staatssecretaris Scholten in de hoek heeft geschopt van het conservatisme, dat deed de deur dicht.

DE leden van het kabinet De Quay, vooral zij, van wie op grond van hun principiële gezindheid wat anders mocht worden verwacht, zullen misschien later de Tweede Kamer dankbaar zijn, dat die het zeer bedenkelijke plan van het kabinet heeft doen mislukken. In elk geval zal het kabinet uit de gang van zaken iets geleerd hebben. **Want de wissel lag hier verkeerd.**

En tenslotte willen wij de A.R.-fractie van de Tweede Kamer duidelijk zeggen, dat zij de dank van de partij heeft verdiend en voorts de dank van allen, die de geestelijke vrijheid voorstaan en aan het vrije initiatief uit het volk waarde toekennen.

A.

Dr. W. P. Berghuis in gesprek met Prof. Dr. K. Dijk, terwijl Minister Van Aartsen belangstellend toekijkt.

• Vervolg van pag. 1

doen daaraan mee en daarom ligt het voor de hand om in een vergadering als deze zowel een blik terug als een blik vooruit te werpen.

Het is, naar ik meen niet te ontkennen, dat de nu bijna afgelopen parlementaire periode politiek gesproken een heel belangrijke is geweest, zowel voor ons gehele nationale bestel als ook voor onze partij.

Deze periode is nogal onstuimig en rumoerig geweest. Dat was door de in 1959 ingetreden nieuwe politieke ontwikkeling ook wel te verwachten en het behoort op zichzelf ook bepaald niet als een nadeel van deze periode te worden gezien. Integendeel, de onderscheidene politieke posities zijn wat scherper, dan in de voorafgaande perioden gebruikelijk was, en op een ook voor de burger meer hoorbare en via de televisie zichtbare wijze aan elkaar getoest en afgetast geworden.

Daardoor zijn nieuwe ervaringen met betrekking tot de Nederlandse politieke verhoudingen opgedaan, die voor een juist zicht op het totaalbeeld daarvan nuttig zijn en die ook voor het opbouwen van de toekomstige constellatie door de verschillende medespelers in het democratische spel niet zullen kunnen worden verwaarloosd.

Welke zijn nu die nieuwe ervaringen geweest en hoe dienen zij te worden beoordeeld? Allereerst wat de algemeen-nationale kant aangaat. En dan ga ik even een paar stappen terug.

Door de gebeurtenissen van eind 1958 en begin 1959 kwam een einde aan een periode van bijna 14 jaar, waarin de socialisten een sterk aandeel hadden gehad in de na-oorlogse regeringen. De omstandigheden van direct na de oorlog, welke onvermijdelijk tot een zeer vergaand staatsoptreden en staatsverzorging noopten, hadden politiek sterk in de kaart van het socialisme gespeeld, en daarvan had de P.v.d.A. begrijpelijk dankbaar gebruik gemaakt. De socialisten hadden dan ook vaak een nogal overwegende positie in het regeringsbeleid gekregen. Toen de toestanden meer normaal werden traden geleidelijk tegen deze politieke ontwikkeling weerstanden op. Weerstanden ook bij de K.V.P., die gedurende de gehele periode samen met de P.v.d.A. was opgetrokken. Weerstanden tegen een verder doortrekken van de lijn, die al te sterk deed leunen op de staat, en die de eigen verantwoordelijkheid der burgerij feitelijk en mentaal geleidelijk aan deed afbrokkelen.

Accentverlegging

De als gevolg daarvan in de toenmalige regeringscombinatie optredende spanningen spitsten zich reeds sterk toe in de jaren 1956—1958 — denk alleen maar aan de zeer langdurige formatieperiode van 1956 — en zij vonden tenslotte hun ontlading in het ont-

staan van een kabinetscrisis in december 1958, nadat kort tevoren de P.v.d.A. op de befaamde Fakkeldragersdag zeer sterke pretenties met betrekking tot het al of niet voortbestaan van de brede basis had laten horen. Op dat moment was een einde gekomen aan een bijna 15-jarige periode van regeren met socialisten. In mei 1959 trad het kabinet-De Quay op zonder socialisten en met een regeringsprogramma, dat duidelijk enkele accenten verlegde vergeleken met het vorige beleid. Het was een accentverlegging, geen zwart-wit-tegenstelling met het verleden. Dat zou ook moeilijk kunnen worden verwacht en daarvoor was ook geen aanleiding. Daarvoor liggen in het praktisch-bestuurlijke vlak in deze tijd de opvattingen van het hedendaagse socialisme en die van bijv. de christelijke partijen ook niet diametraal tegenover elkaar. Maar het was toch wel een accentverlegging, die voor de nieuwe regeringscombinatie waarden betrof, welke voor hen zwaar wogen en die uit de verdrukking, waarin deze waarden in het vorige bestel waren geraakt, moesten worden gehaald.

Ik wil nu niet nog eens weer uitvoerig op het gevoerde beleid van het kabinet-De Quay ingaan. Het kabinet heeft het, zoals ook wel te verwachten was, niet gemakkelijk gehad. Maar alles overziende, zal ieder geloof ik moeten erkennen, dat het de moeilijkheden goed heeft doorstaan, en dat het positief gezegd, op feitelijke resultaten mag terugzien, waarvoor ons gehele volk dankbaar mag zijn. De accentverlegging van de staat naar de burger mag dan niet op alle voorgestelde punten zijn geslaagd — en ik voeg eraan toe, dat zij in dit tijdsbestek ook niet op alle punten heeft kunnen slagen; ik kom er wel op terug, wanneer ik straks over de woningbouw kom te spreken — maar er heeft een algemene trend in de politieke lijn van het beleid gezeten, die door de regeringspartijen hoog wordt aangeslagen en ten aanzien waarvan geacht mag worden, dat zij deze als zodanig in de toekomst ook niet zullen willen prijsgeven.

Er is gebleken — en dat was het wat met name moest worden duidelijk gemaakt — dat in ons land zonder de socialisten een voor het gehele volk goed, een sociaal-economisch vooruitstrevend en internationaal een by de tijd zijn en ook overigens gedurfd regeringsbeleid kan worden gevoerd en is gevoerd. En vooral ook sociaal sterk. Sociaal sterk in de financiële sector door in een tijd van hoogconjunctuur de sociaal-rampzalige maatregelen van bestedingsbeperking te voorkomen. Sociaal sterk in de economische sector door een geslaagd industrialisatiebeleid en door het in de hand houden van de prijzen. En sociaal sterk op het terrein van het loonbeleid en op dat van de sociale wetgeving, op welke terreinen in het bijzonder aan de economisch-zwakkere groepen van

De rede van

onze bevolking de helpende hand is geboden. Overigens moet er eerlijkheidshalve bij gezegd worden, dat ook de rijkere er niet minder van zijn geworden. En dat behoort ook niet.

Deze nieuwe politieke constellatie is de eerste algemene ervaring van de afgelopen vier jaar geweest.

De P.v.d.A.

DE tweede, welke daaruit rechtstreeks voortvloeide was het optreden van de Partij van de Arbeid als oppositie-partij. Uit de wijze, waarop zij vooral aanvankelijk haar oppositie voerde, moest worden afgeleid, dat zij zich de gang van zaken, waardoor zij buiten het regeringsbestel was komen te staan, wel bijzonder erg aantrok. Meer dan nodig was. Want zo scherp waren de tegenstellingen tussen het tevoren gevoerde beleid en het nieuwe, en die tussen de P.v.d.A. en bijv. de drie christelijke partijen nu toch ook niet ineens geworden, dat met een vrijwel mateloze onredelijke en soms een de hoogheid van het democratische regerend niet ontziende kritiek het kabinet-De Quay moest worden te lijf gegaan. Was zij, de Partij van de Arbeid, zich wellicht in de loop der jaren teveel gaan voelen als de dominerende factor in de Nederlandse politiek, dat zij zich gedroeg als een beledigde minnaar, toen de andere partijen vonden, dat het ook heel goed zonder haar kon?

Later is dat, gelukkig, beter geworden, waarschijnlijk omdat de positieve resultaten van het regeringsbeleid op allerlei punten voor de eenvoudige waarnemer niet langer te verbergen waren, maar wellicht toch ook — en dat zou een belangrijk punt voor de toekomst zijn — omdat zij inzag met de wijze van oppositie-vorm over het doel heen te schieten en zichzelf — in strijd met het algemeen Nederlands belang — meer te isoleren dan gewenst was voor de toekomst van de Nederlandse politiek.

Ik hoop, dat de P.v.d.A. zich straks ook harerzijds de positieve kanten van het gevoerde beleid zal weten te herinneren en bepaalde hoofdlijnen van het program van het kabinet-De Quay in positieve zin in haar eigen overwegingen zal weten te betrekken. De P.v.d.A. is een te waardevol en te constructief element in ons nationaal bestel dan dat het gewenst zou zijn, dat straks na de verkiezingen een te zeer scheefgetrokken beeld van het geheel zou bestaan.

V.V.D.

EEN andere ervaring van de laatste jaren heeft betrekking op het samengaan met de liberalen, en dat wil voor ons antirevolutionairen zeggen: voor het eerst na de oorlog. Het is bekend, dat toen na de verkiezingen van 1959 de kabinetsformatie aan de orde kwam, de christelijke partijen bepaald niet stonden te springen om met de V.V.D. in zee te gaan. Maar toen de brede basis was gestrand en de vorming van een uitgesproken christelijk kabinet op grond van de verkiezingsuitslag niet wel mogelijk was, lag een samengaan met de liberalen voor de hand en is dat toen ook in alle openheid gedaan. Welke is nu de ervaring van dit samengaan geweest? De liberalen hebben het kabinet en de regeringscombinatie royaal gesteund. De liberalen bewindslieden hebben een evenredig aandeel geleverd voor de prestaties van het kabinet, ook al was er op onderdelen van hun beleid wel kritiek. Maar dat gold voor het beleid van andere bewindslieden ook.

Maar ik denk wel aan de politieke wat kopschuw gemaakt hebben. En dan praat ik hier niet over interne organisatorische spanningen in de V.V.D. Wat dat aangaat houden wij ons nu maar met onze eigen zaken bezig.

Maar ik denk wel aan de politieke ontwikkeling van het Nederlandse liberalisme, die in elk geval nogal troebel is, maar die voorts symptomen vertoont, zoals bijv. het zich niet beschikbaar stellen voor de Tweede Kamer van de heer Korthals op zakelijk-politieke gronden en andere gebeurtenissen, die ons althans op dit ogenblik niet gerust doen zijn over de innerlijke structuur van de V.V.D. De wijze waarop de V.V.D. zich tenslotte door het toedoen van de ervaren mr. Oud alsnog voor een door de sensatie-pers geïnstigeerde blamage in de zaak-Van der Putten heeft weten te behoeden, is in elk geval een punt, dat de verontrusting niet nog erger heeft gemaakt.

Over de niet-nieuwe ervaringen omtrent het samengaan van de drie christelijke partijen in de afgelopen periode hoop ik verderop in mijn rede nog iets te zeggen.

Afgelopen periode

EEN wel nieuwe ervaring van de afgelopen periode betreft het niet-aangaan van vaste bindingen bij de kabinetsformatie. Het Kabinet-De Quay heeft het extra-parlementaire karakter daarvan sterker doen uitkomen dan bij eerdere kabinetten het geval was. In zekere zin was dit een reactie op de omstandigheid, dat de P.v.d.A. tevoren omtrent dergelijke bindingen overdreven eisen had gesteld en waarschijnlijk ook wel een gevolg van de omstandigheid dat de nieuw in te nemen stellingen eerst in de praktijk-nog eens moesten worden afgetast.

De gedachte was en is op zichzelf ook niet onjuist, vooral wat de staatsrechtelijke kant van de verhouding regering-parlement betreft, maar na de ervaringen die wij hebben opgedaan, mag wel met reden de vraag worden gesteld, of het kabinet in 1959 nu niet teveel naar de andere kant is doorgeslagen dan die welke de P.v.d.A. tevoren gewild had. Er zijn nogal wat moeilijkheden en problemen en ook interne strubbelingen uit voortgevloeid.

De politieke levendigheid en beweeglijkheid zijn er ongetwijfeld groter door geworden — en dat is een pluspunt — maar de regeerkracht en de parlementaire werkbaarheid hebben er stellig wel eens onder geleden, waardoor energie werd verspild.

Zou de meest deugdelijke oplossing in deze niet ergens liggen in het midden d.w.z. tussen het experiment-De Quay en de opvatting van de P.v.d.A.?

Over de ervaringen, die wij onder het bewind van het kabinet-De Quay, hebben opgedaan ten aanzien van de behandeling van allerlei belangrijke politieke zaken, welke zich in de verstreken periode hebben voorgedaan, wil ik nu verder niet spreken. Alleen wil ik reeds in dit verband nog enkele zinnen wijden aan het meest aangrijpende punt, dat zich in deze periode heeft voorgedaan, de afloop van de Nieuw-Guinea-kwestie. Is de belangrijkste ervaring, die wij daarbij hebben opgedaan — en dat raakt de P.v.d.A. net zo goed als de regeringspartijen — niet deze geweest, dat Nederland, toen in de vijftiger jaren de verhouding met Indonesië geheel scheef liep, op eigen houtje de internationale kant van de kwestie in de ijskast zette, en met zeer oprechte bedoelingen en volle ijver de ontwikkeling van dat land Nieuw-Guinea zelf nationaal ter hand nam, daarbij vergetende, althans voorshands uit de gedachten bannende, dat de internationale kant er nog steeds was en dat die op een gegeven ogenblik buiten ons toedoen uit die ijskast zou komen. En dat wij onszelf daarmee in een politieke en ook morele impasse hadden gemanoeuvreed, welke later tot onvermijdelijke spanningen en tot teleurstellingen inzake opgewekte verwachtingen hebben geleid.

A.R. partij

IK kom nu tot onze eigen partij voor wat de onderafdelingen en gebeurtenissen van het afgelopen parlementaire tijdperk aangaat.

Deze jaren zijn ook voor ons intern niet vrij van een zekere onstuimigheid en van enig rumoer gebleven.

Het ligt niet in mijn bedoeling het gebeurde in of met betrekking tot onze kring op dit ogenblik nog eens weer uitvoerig voor het voetlicht te brengen, maar ik wil er toch opzettelijk ook niet langs heen gaan. De zaken, die een zekere opwindung hebben veroorzaakt, verdienen dat uit zichzelf in de regel al, maar bovendien is het goed, nu wij achter de gebeurtenissen staan, om de dingen, waarover wij ons hebben opgewonden, nog eens even op een rijtje te zetten, teneinde ze ook in wat juistere proporties te zien dan wij in het algemeen doen, wanneer we er middenin zitten. Opwindende dingen hebben n.l. de eigenschap om naar verhouding te grote afmetingen, te grote proporties te krijgen. Het zijn met name drie dingen geweest, die een meerdere of mindere mate van deining hebben veroorzaakt.

Bouwbeleid

De eerste gebeurtenis was het ontstaan van de woningbouwkabinetscrisis in december 1960. Als parlementaire gebeurtenis was hier sprake van een incidentele kortsluiting van ernstige aard, welke achteraf door ieder, die erbij betrokken was, werd betreurd. In een besloten vergadering van het Partij Convent in maart 1961 is het incident als zodanig besproken en is

CRS

Christelijke Reisstichting
Leliegracht 54 — Amsterdam
Telefoon 240983 - 240597

6 tot 22 daagse reizen
van f 119.- tot f 600.-

naar vele bestemmingen, o.a.:
SKANDINAVIË (Noordkaap, DOLOMETEN,
RICCIONE (Rimini), SELVA GARDENA,
SALZBURG-WENEN, BERNER OBERLAND,
SAUERLAND, de RIJN en de ARDENNEN.

Nog enkele plaatsen voor onze toerreis ANDALUSIË!
Vraagt ons gratis reisprogramma 1963

Geeft
dit
blad
door!

Dr. Berghuis

er een punt achter gezet. Daar kom ik dus ook niet op terug.

Het ontstaan van dit incident moet echter politiek mede worden gezien in het licht van het woningbouwbeleid, zoals het door het kabinet werd gevoerd, en juist omdat met name dit bouwbeleid in gebreke wordt gesteld en als de zwakke plek in het optreden van het kabinet-De Quay wordt aangewezen, wil ik over die achtergronden toch iets zeggen, vooral nu die in gebrekestelling op naam van de A.R.-minister Van Aartsen wordt geschreven. Terecht, wanneer er iets mis zou zijn geweest in zijn portefeuillebeheer. Ten onrechte, wanneer het een zaak van kabinetbeleid was.

En ook ten onrechte, wanneer hier heel eenvoudig het gehele na-oorlogse woningbouwbeleid in het geding is.

Nu ben ik van mening, dat wij zonder meer moeten toegeven, dat het heeft teleurgesteld, dat de woningnood in de afgelopen regeringsperiode niet in veel sterkere mate dan het geval is geweest, is afgenomen en dat er tot opheffing van die nood in ons land iets mis is en mis is geweest met de tot nu toe getroffen maatregelen. Maar nu lijkt het erg gemakkelijk om dit — zoals van allerlei zijden gebeurt, met of zonder het noemen van zijn naam — aan het beleid van minister Van Aartsen te wijten.

Maar zo gemakkelijk is dat toch niet en het is bovendien onrechtvaardig. Want hoe zit de zaak? En nu laat ik maar even buiten beschouwing de buiten menselijk toedoen liggende factoren, die in 1962 en ook reeds nu in 1963 de normale voortgang van de woningbouw hebben geremd.

Ik zou in dit verband drie dingen willen opmerken:

Ten eerste: Het gehele na-oorlogse woningbouwbeleid is er nooit doelbewust op uit geweest de productie capaciteit tot het maximum van de mogelijkheden over een lange periode op te voeren. De verantwoordelijkheid daarvoor ligt, naar tijdsorde gezien, maar voor 25% op de schouders van dit kabinet of deze minister en voor de resterende 75% op de schouders van vorige kabinetten.

Ten tweede: Het verschuiven van het accent in de woningbouw van de overheidskant naar de particuliere kant in het regeringsprogramma van het huidige kabinet is geen uitvinding van mr. Van Aartsen geweest, maar een programmapunt van het kabinet als zodanig. De heer Van Aartsen is eerst in de laatste fase van de kabinetsformatie aan de orde gekomen voor de portefeuille van Volkshuisvesting, en het is mij niet bekend dat toen het kabinetsprogramma terwille of op aandrang van de heer Van Aartsen op dit punt een andere inhoud heeft gekregen, dan tevoren het geval was.

Ten derde: Ik geloof, dat het juist is te erkennen, dat het kabinet-De Quay — en dan niet in tegenstelling met vorige kabinetten, maar in het verlengde daarvan — de ernst en de omvang van de woningnood niet voldoende heeft beseft. Waar dat van komt, weet ik niet. Misschien, omdat al jarenlang steeds met het misleidende begrip statistisch woningtekort was geschermd?

Wanneer ik de verantwoordelijkheid signaleer van het kabinet-De Quay voor de accent-verlegging van de overheidshuisbouw naar de particuliere bouw, wil ik de verantwoordelijkheid daarvoor ook van de kant van onze partij bepaald niet uitsluiten. Ook wij hebben in ons Program van Aktie van 1959 gemeend, dat de tijd was gekomen om in effectieve zin op een anders gericht beleid over te schakelen. En die richting was en is juist. Daar staan wij nog achter en er zijn in de particuliere woningbouw-sector, vooral in de goedkopere, veel goede en niet dure woningen onder het beleid van minister Van Aartsen tot stand gekomen, en ik hoop dat wij dit in de toekomst kunnen voortzetten.

Tijd en tempo

MAAR in feite was voor een terugkeer tot meer normale woningbouwverhoudingen de tijd minder rijp, dan wij toen dachten en dan de regering toen dacht. Het tempo van de omschakeling dreigde ten koste te gaan van de economisch-zwakkere volksgroepen waar nog steeds het leed van de woningnood het sterkst naar voren treedt.

De narigheden van de kabinetscrisis van 1960 moeten voor een belangrijk deel mede in dit licht worden gezien. Niet ter verontschuldiging van het parlementaire gebeuren van toen, wel ter verklaring.

En eveneens in dit licht moet worden gezien, dat ons Program van Aktie voor 1963 de richting 1959 handhaaft, maar het tempo van realisering daar-

van afzwakt, omdat duidelijk is geworden, dat deze richting eerst echt kan worden ingeslagen, wanneer het nog steeds bij velen direct-aanwezige diep-menselijke leed van woningnood in algemene zin is opgeheven, aangezien dit — zoals dat ook bij andere noodsituaties het geval is — moet prevaleren boven de gewenste en juist geachte richting van politiek beleid in normale omstandigheden. En die zijn er nog niet.

Aan verantwoordelijkheid voor de in 1959 ingeslagen richting kan geen van de regeringspartners zich onttrekken, en dat behoeven zij ook niet te doen, want zij is juist. En aan verantwoordelijkheid voor de feitelijke omstandigheid, dat er 18 jaar na de bevrijding in ons land, waarin overigens een tot nu toe ongekend welvaartspeil is bereikt, nog steeds echte woningnood bestaat en ook nog wel een aantal jaren zal bestaan, kan ook de oppositie van thans, maar de regeringspartners gedurende 14 van deze 18 jaren zich ook op dit ogenblik niet onttrekken.

En daarom meen ik, dat wij juist waar het hier gaat om een zo typische algemeen-nationale zaak, er geen enkele aanleiding is elkander, hetzij regeringspartners, hetzij oppositie, verwijten te gaan maken, maar meer om samen het boetekleed aan te trekken.

En dat het er ons samen nu alleen maar om gaat nationaal in de komende periode aan de directe woningnood een einde te maken. En dat zal heus niet zo eenvoudig zijn. De toekomstige minister van volkshuisvesting krijgt een zeer zware taak.

Zoals ook minister Van Aartsen die gehad heeft. Daarom verdienen beide, de nieuwe — wie het ook zij — op voorhand, en de oude om wat hij op zijn schouders gedragen heeft, vandaag van ons als antirevolutionairen een bijzondere steun in de rug.

Nieuw-Guinea

DE tweede zaak, welke in onze kring niet geringe kritiek heeft veroorzaakt, betreft het gevoerde beleid omtrent Nieuw-Guinea. Ik wil ook op deze zaak zelf niet weer uitvoerig ingaan. Er is in de voorbije periode, ook door mijzelf, veel over gesproken en geschreven.

Maar ook hier geldt, dat het goed kan zijn om als men achter hevige gebeurtenissen staat deze nog eens in rustiger proporties te bezien.

Het valt mij op, dat er in al de verkiezingsbeschouwingen in de diverse politieke kringen vrijwel niet meer over Nieuw-Guinea wordt gesproken. Is het omdat het een afgedane zaak is? Maar in het beleid van het kabinet-De Quay heeft deze zaak toch een zeer belangrijke rol gespeeld. Of wil men het liever vergeten? Of geneert men er zich een beetje voor?

Ik kan u wel verzekeren, dat te mijnen aanzien noch het een, noch het andere het geval is. Ik vind dat het niet vergeten mag worden en dat er geen reden is voor schaamte, wanneer wij de zaak bezien vanuit de situatie, waarin de zaak was terechtgekomen.

Het is nog steeds mijn volle overtuiging, dat in deze aangrijpende — en dat is bepaald niet hetzelfde als de voor ons als natie meest belangrijke — zaak, van A.R. zijde, toen onzerzijds eenmaal de ogen ervoor waren opengegaan hoe in feite de situatie lag of zou komen te liggen, geen ander beleid had mogen worden gevoerd, dan dat, wat van onze kant werd bepleit, en waar de regering zich in een later stadium bij heeft aangesloten.

Ik heb er hiervoor reeds op gewezen, in welk een politieke en morele impasse Nederland met de zaak-Nieuw-Guinea was terecht gekomen.

En als men dat door heeft gekregen, dan mag men niet nalaten ook de ogen van anderen daarvoor te openen en mag men niet nalaten een beleid na te streven waardoor men, voorzover dit naar eer en geweten mogelijk is, er met name voor de rechtstreeks erbij betrokkenen van maakt wat mogelijk is.

En natuurlijk zijn daar ook fouten bij gemaakt.

Wij hebben tevoren geweten, dat het beleid, dat naar onze mening snel gevoerd moest worden, deining in de eigen kring zou veroorzaken, maar wij meenden tevens, dat in verband met de ernst van de zaak zelf en gelet op de belangen van de er direct bij betrokkenen, een verlangen naar rust in de eigen geleerden eenvoudig niet mocht prevaleren boven het door ons noodzakelijk geoordeelde beleid. Wanneer wij een ander beleid hadden gevoerd, dan zouden wij er wellicht naar het oordeel van sommigen zelf met „schone” handen uit zijn gekomen en onszelf narigheid hebben bespaard, maar dan zouden wij de zaak en de

mensen waar het om ging niet hebben gediend.

Het zo nodig aanvaarden van deining in eigen kring, indien dat exceptioneel voorkomt, is voor hen, die politiek verantwoordelijkheid dragen de consequentie van een werkelijk willen en durven bedrijven van politiek.

Mammoetwet

HET derde punt, dat in onze kring zij het in mindere mate deining veroorzaakte, was de omstandigheid, dat een aantal a.r.-leden van de Tweede Kamerfractie uiteindelijk voor de Mammoetwet stemde, een deining, die als ik het goed zie, al belangrijk was afgenomen, toen in de Eerste Kamer de meerderheid van de a.r.-fractie haar stem aan het ontwerp gaf.

De vrees werd uitgesproken, dat de voorstemmers de wezenlijke vrijheid van onderwijs, waarvoor onze voorvaders hadden gevochten, niet meer voldoende ernstig zouden nemen en zouden relativeren. U zult van mij willen aannemen, dames en heren, dat daarvan geen sprake is. Ik heb over deze zaak voor de stemming in de Eerste Kamer een verklaring afgelegd. Ik wil die hier nu niet herhalen. Maar het komt in het kort hierop neer: de wezenlijke vrijheid van onderwijs, de vrijheid van richting van het onderwijs en de vrijheid van schoolkeuze, waren niet in het geding. Aan het wetsontwerp kleefden wel vanuit antirevolutionair gezichtspunt gezien een aantal niet onaanzienlijke gebreken, die door het ene deel van de fracties als zo ernstig werden gezien, dat het tegen het gehele ontwerp stemde, terwijl het andere deel, alles tegen elkander afwegende, meende zijn stem aan het ontwerp niet te moeten onthouden.

Nu is er uit de gebeurtenissen rond de Mammoetwet en ook ten aanzien van de andere door mij genoemde zaken door sommigen afgeleid, dat door het optreden van fracties of gedeelten van fracties zou zijn afgeweken van antirevolutionaire beginselen. Ik wijs dat met de grootst mogelijke klem af en er is ook niemand geweest, die dit werkelijk principieel duidelijk heeft gemaakt. En ik betreur het in hoge mate, dat door dergelijke veronderstellingen in onze kring onrust is veroorzaakt. Een onrust, die volkomen begrijpelijk zou zijn, indien daarvoor reële grond aanwezig was. Maar ik ontken de aanwezigheid van die grond waarbij ik niet ieders uitlating voor mijn rekening zou willen nemen.

Wat wel het geval is geweest, is dat op sommige punten een beleid is gevoerd, dat niet in overeenstemming was met hetgeen men zichzelf daarvan had voorgesteld, of dat anders was, dan men op grond van het verleden of op grond van vroegere uitspraken in onze kring had verwacht. En ik wil in het geheel niet beweren, dat men met dergelijke gebeurtenissen in een partij altijd bijzonder gelukkig moet zijn, ook wanneer zij in bepaalde omstandigheden onvermijdelijk zijn, maar zij hebben met verloochening of relativering van beginselen niets te maken,

Voortgaande ontwikkeling

EN nu kom ik tegelijkertijd op het bredere ontwikkelingsproces van onze partij als principieel partij in de wereld van vandaag. Ik heb er bij meerdere gelegenheden over gesproken en geschreven en ik wil het nu zeer summier doen.

De Anti-Revolutionaire Partij is een oude partij, veruit de oudste van ons land. Wij zijn daar trots op, want zij mag de pretentie hebben in de vorige eeuw in Nederland een uitermate belangrijke democratisch-politieke ontwikkeling in gang te hebben gezet. Deze oude papieren geven aan onze partij een zekere politieke adeldom, welke als ik het goed aanvoel, ook bij anderen nog steeds een zekere aparte achtting jegen haar met zich meebrengt. En de Anti-Revolutionaire Partij heeft — en dat is veel belangrijker — in ons land in tegenstelling met andere landen partijformaties op basis van geloofsovertuiging ingang doen vinden en een grote plaats doen krijgen.

De Anti-Revolutionaire Partij is, juist in dit opzicht, een beginselpartij. Zij is dat van het begin af geweest, zij is dat ook nu en zij wil dat blijven. Het hart van haar bestaan als christelijke politieke partij ligt in het aanvaarden van vaste uitgangspunten vanuit de Bijbel als basis en als richtsnoer voor het bedrijven van staatkunde.

Maar nu is rondom die beginselen in de zeer lange historie een patroon, een netwerk van antirevolutionair denken gegroeid, en gevormd, dat als zodanig een grote kracht vertegenwoordigt en dat een eigen gestalte van antirevolutionaire politiek heeft opgebouwd, maar dat in allerlei opzichten is afgestemd op ontwikkelingsfasen van het verleden, op persoonlijke invloeden en op locale situaties.

Dit patroon is met name gevormd in de tijd van Kuiper, de grote grondlegger van de antirevolutionaire staatkunde, en het is geconsolideerd, maar heeft nauwelijks nieuwe élan gekregen, in de periode van Colijn.

Met dat patroon zijn wij in de geheel veranderde wereld, waarin wij nu leven, komen te staan. En dat is een waardevol bezit, waaraan wij ook nu nog, zeer veel kunnen hebben. Maar wij kunnen uiteraard niet bij dit aan zijn tijd gebonden patroon blijven staan, terwijl wij er ons tevens ook niet van mogen losmaken. Het is een in de tijd voortgaande ontwikkeling. Wij mogen dit patroon niet met ruwe hand verbreken, en wij moeten erop voortbouwen, waar dat mogelijk is, maar wij zullen er ook wel eens uit los moeten breken, wanneer de werkelijke beginselen voor christelijke politiek er achter schuil zijn gegaan.

En dat geeft dan in de praktijk van ons politieke werk wel eens spanningen, juist omdat dat historisch gegroeide denkpatroon ongemerkt en onbedoeld soms tot in de onderdelen toe in veler besef het karakter van een beginselschema heeft gekregen. Die spanningen zijn, wanneer wij echt willen doorbreken naar deze tijd, niet geheel te vermijden, en wij zullen de betrekkelijkheid van die spanningen juist als Christusbelijders goed hebben te zien, zij het ook dat wij verplicht zijn daarin voorzichtig met elkander te handelen.

Wij hebben het reële gevaar gelopen — en ik dacht, dat wij althans over dat gevaar heen zijn — van met onze a.r. beginselen te gaan verstarren en dat zou in strijd zijn geweest met de eis van een levende christelijke politiek. Wij dreigden te groeien in de richting van een zekere krampachtigheid in ons principieel-politieke denken. En dat zou op den duur de dood geweest zijn voor een christelijke politiek in antirevolutionaire zin. Maar wij zullen er even goed met elkaar voor hebben te zorgen, dat het geen vrijgevochten zaak wordt.

• Vervolg op pag. 6

De dames en heren van ons partijbureau aan de lunch tijdens de Deputatenvergadering. Links op de voorgrond de chef de bureau, de heer A. v. d. Wees. Rechts de heer Otto Hoogendijk, lange jaren secretaris van het Prov. Verband van de ARJOS te Utrecht.

★ ★ ★ De tijd werkt

Mevrouw van Someren Downer, lid van de V.V.D.-fractie en voormalig journaliste bij de Telegraaf, heeft het Nederlandse volk uitgedaagd. Zij die de belangen bepleitte van de kapitaal-krachtige groepen in dit opzicht, was er van overtuigd, dat de verwerping van haar motie niet eens belangrijk was.

Hun verlangen zou toch wel worden gerealiseerd.

De tijd zou voor haar en haar groep werken.

Het Nederlandse Volk zou door de tijd wel rijp worden gemaakt! Tot de overtuiging nl., dat aan bepaalde (overigens willekeurige) groepen het recht tot uitzending moet worden gegeven, waarbij de programma's worden betaald uit advertentiegeden (die uiteraard op de prijs van het produkt drukken).

Het Nederlandse volk zal zeker de uitdaging weten te beantwoorden.

Daarvoor oordeelt dit volk nog altijd zelfstandig.

Gelukkig.

★ ★ ★ Motie van vertrouwen

Professor Vondeling (PvdA) kon het niet anders zien. De motie van Mevrouw van Someren Downer (VVD) is een motie van vertrouwen. Stemt de Kamer daar tegen, dan zou het vertrouwen in het kabinet opgezegd. Prof. Oud (VVD) ontkende deze conclusie helaas niet.

Toch is die zienswijze van de heer Vondeling volledig onjuist. Het kabinet zelf was al eerder van oordeel (de staatssecretaris zei dat later bovendien nadrukkelijk) dat zij geen concessie zou verlenen. Aan de motie van de liberalen was daarom in dit verband geen enkele betekenis te hechten.

Waarom de fractievoorzitter van de PvdA dit dan toch suggereerde? Wel, als oppositiepartij neemt zij alle gelegenheden te baat van de daken te roepen, dat het beleid van dit kabinet — zonder socialisten — op alle belangrijke punten tekort is geschoten. Dat is de achtergrond.

★ ★ ★ Geleerd door de ervaring

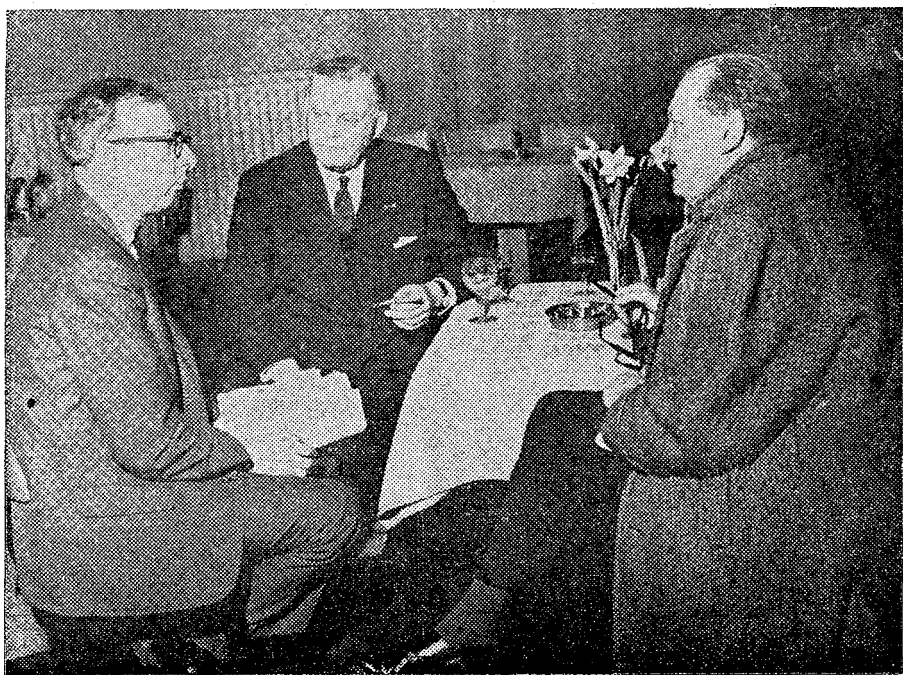
Dit kabinet is gestart met een program zonder dat daaromtrent met de fracties van te voren overleg is gepleegd. Het kabinet wilde een eigen verantwoordelijkheid dragen tegenover een volksvertegenwoordiging eveneens met een eigen, hoewel anders gerichte verantwoordelijkheid.

Deze gedragslijn was een geheel andere dan die van de kabinetten Drees (PvdA). Toen werd mede in uitvoerig fractie-overleg een groot aantal beleidspunten van te voren besproken. Deze methode, niet overeenkomstig het Nederlandse staatsrecht — het kabinet is geen verlengde van de Kamer — had ook praktische bezwaren die culmineerden in een te star, een te onbewegelijk beleid als het ging om aanpassing aan ontstane nieuwe situaties. Vaak tot gevolg hebbend de z.g.n. ijskastpolitiek.

Het uitgangspunt van het kabinet de Quay, hoewel in overeenstemming met het geldende staatsrecht is in de praktijk niet altijd gelukkig geweest.

Dat is gebleken bij verschillende gelegenheden. De mammoet is er een voorbeeld van en de televisienota is er ook één van.

Bij de komende Kabinetsformatie zal met deze ervaring daarom ernstig rekening moeten worden gehouden.

• Vervolg van pag. 5

Dezelfde beginselen

Wij bouwen nu — en het is noodzakelijk dat dit gebeurt en het geeft nieuw perspectief en nieuw élan — aan een gestaltegeving van anti-revolutionaire politiek, die uitgaat van dezelfde beginselen, welke de a.r. richting van het hart uit hebben bewogen, die aansluit bij de beste tradities van het antirevolutionaire verleden, maar die tevens afgestemd is op de omstandigheden en vraagstukken van nu en morgen, die ingepast is in de maten en verhoudingen, waarin wij nu nationaal en internationaal leven, die zich opent naar de ene Reformatorisch-Christelijke partij, die wij willen, en ons innerlijk dichter brengt bij de Christelijk Historischen, en die verband legt met allen, die Christus naam in de gehele wereld in de politiek willen belijden.

Wij houden met overtuiging vast aan de grote betekenis, welke de antirevolutionaire richting voor ons nationale bestel en voor de invloed van een Re-

Bronchiletten
Hoestdrank in tabletvorm.95ct

formatorisch-Christelijke politiek heeft gehad. En wij willen de innerlijke waarde daarvan ook nu wij politiek in een geheel andere tijd zijn aanbeland, een tijd waarin andere feitelijke maten en verhoudingen gelden, onverminderd vasthouden.

Maar wij kunnen dat alleen doen, wanneer wij ook vanuit onszelf die andere maten en verhoudingen in ons beleid verdisconteren. Het gaat hier — en het is van groot belang, dat wij dit goed begrijpen — om een essentiële zaak, waarbij uiteindelijk niet het vasthouden aan nationaal-politieke schema's of het behoud van de tusslotte ook historisch bepaalde A.R.P. van doorslaggevend belang zijn, maar waarbij wij ons heel centraal voor ogen hebben te stellen, dat het gaat om het behoud van een georganiseerd optreden van een christelijke politiek, van een politiek die Christus' Koningschap in politici's wil belijden in de wereld van vandaag en van morgen.

En dan zullen de verschillen met de C.H. in feite nauwelijks een rol meer mogen spelen, en zullen die met de Rooms-Katholieken in politici's overschaduw worden door het gevaar, wat ons allen — Christenen of niet-Christenen — in deze tijd bedreigt: de verloochening van Christus' Koningschap.

En dan zullen wij samen hebben te doen, ieder op zijn eigen wijze, maar allen verenigd op de diepste beginselen die ons bewegen.

En dan zullen wij ons moeten verblijden over wat er onder ons aan de gang is. Want wij staan in een belangrijke fase van de ontwikkeling der christelijke politiek, zoals wij die voorstaan.

Christelijke politiek is naar haar aard radicaal, in de zin van een voortdurend bezig willen zijn de politiek tot op haar wortels terug te voeren en te beoordelen.

En dan moeten wij ons niet te angstvallig en te aarzelend opstellen, maar met durf onze weg verder gaan. Het kan dan wel gebeuren, dat er eens een menselijk heilig huisje uit het verleden ondersteboven gaat. Maar is dat zo erg? Het kan zijn, dat wij iets van onze naam van eigengereid en zelfverzekerd te zijn kwijtraken. Is dat zo erg?

Het kan zijn, dat wij met een iets sterker gevoel voor echte humor, d.w.z. het oog hebben voor de betrokkenheid van ons eigen menselijk-principiële denken, de dingen moeten benaderen, maar zou dat zo erg zijn, wanneer wij daardoor bevrijd worden van een zekere krampachtigheid?

Ik geloof niet, dat dat alles erg is.

Ik geloof, dat wij met onze antirevolutionaire politiek een belangrijke christelijke boodschap hebben voor de wereld van vandaag, en dat wij ons daar samen achter hebben op te stellen als een christelijke belijdenis van de daad. Ik geloof, dat wij nog steeds een belangrijke kracht in ons nationale leven betekenen en dat het onze roeping is die samen ten dienste van ons volk te gebruiken.

Ik geloof, dat wij ons zo moeten opstellen, dat wij als christelijke begin-selpartij weer een herkenning vinden bij diegenen, die in het verleden van ons zijn weggegaan of die van huis uit bij ons behoren, en die nu in andere partijen op belangrijke posten zitten.

Ik geloof, dat er nieuw perspectief zit in de politiek, die wij nu als Anti-Revolutionaire Partij bedrijven. Het is niet zo eenvoudig, maar het moet.

En zijn de beginselen daarbij onder de tafel verdwenen?

Wie zou dat durven volhouden?

Ons nieuwe Beginselprogramma is nog geen twee jaar oud. Is dat dan geen antirevolutionair beginselprogramma? En het komt toch mede uit de koker van hen, die thans de praktische politiek bedrijven. En de inleiding van het Program van Aktie, zoals dat thans ter vaststelling voor u ligt, is dat geen weergave van antirevolutionaire beginselen?

Ik meen, dames en heren, dat wij mede uit hoofde van de historische adeldom van onze partij, waarover ik het straks had, het Program van Aktie 1963 als christelijke partij aan het Nederlandse kiezersvolk mogen aanbieden als richtsnoer voor een staatkundig beleid ten dienste van ons gehele volk.

Program van actie

IN dit program zal de kiezer in een nieuwe toonzetting neergelegd vinden de koers, die onze oude partij in deze tijd wil varen.

Het geeft uitdrukking aan een vernieuwde aanpak der dingen, zoals die onder ons gaande zijn en het wil de

Dampobreekt
de kracht van een verkoudheid
— bij Vader, Moeder en Kind. —

antirevolutionaire politiek als levende christelijke politiek met de beide benen midden in de werkelijkheid van vandaag plaatsen.

Het wil doen uitkomen, in aansluiting op de oorsprongen van de antirevolutionaire richting, dat zij in het kerkelijke oecumenisch is, in het politieke op de wereld gericht, mondiaal is en in het sociale radicaal. Het wil de welvaart voorzover de Overheid daarmee te maken heeft, het eerst ten goede doen komen aan de zwaksten en de woningbouw het eerst ten goede van hen, die nog het meest onder de woningnood lijden. Het acht hulpverlening aan en samenwerking met ontwikkelingslanden in andere delen van de wereld een sociale roeping van de eerste christelijke orde en is bereid voor dat doel zo nodig extra aan ons volk op te leggen lasten te aanvaarden.

Het bepleit van harte werkelijk goede betrekkingen met Indonesië. Het wil een voortgang der Europese integratie, uiteindelijk gericht op de totstandkoming van Verenigde Staten van Europa in federatieve zin, en uitgebreid met Engeland en andere landen, terwijl het zich ten principale keert tegen de opvattingen in deze van de Franse president De Gaulle, die als exponent optreedt van wellicht historisch verouderde, maar nog steeds actief-gevaarlijke nationalistische stromingen, zoals die in onderscheidene landen ook nu aanwezig zijn. Nationalisme en egoïsme liggen, wat dit betreft, in elkaars verlengde.

Na afloop van de Deputatenvergadering even napraten in de foyer. V.l.n.r. Minister Zijlstra, de heer Smallembroek en Dr. Bruins Slot.

De rede van

Het wil de ontwikkelingsmogelijkheden van ons land over de volle breedte tot ontplooiing brengen en het wil de economische bestaansbronnen als industrie, landbouw en middenstand een gezonde plaats in ons volksleven geven.

Het wil over de gehele lijn de in ons volk aanwezige begaafdheden aanboren door versterking van de onderwijsmogelijkheden en het wil een actieve politiek met betrekking tot de recreatiemogelijkheden.

Het wil niet met geld gaan gooien en het keert zich tegen een beleid dat de soliditeit van onze staats- en onze volkshuishouding zou aantasten, maar het wil wel in deze tijd van welvaart beschikbare gelden investeren, waar dit met het oog op het geestelijk en stoffelijk rendement in de toekomst noodzakelijk en verantwoord is.

Maar het wil vooral en in de eerste plaats bouwen op het fundament, waarop onze partij zich in verleden en heden heeft vastgelegd. Het wil vooral en in de eerste plaats, dat het gewenste beleid doortrokken wordt door wat in de Inleiding staat: de erkenning van Gods Majesteit in deze moderne wereld en van de menselijke afhankelijkheid van Zijn genade in Jezus Christus; het wil de erkenning van de Overheid als bijzondere instelling Gods en vasthouden aan de eigen verantwoordelijkheid der burgers, met daarbij het schild der Overheid in het bijzonder over de zwakken uitgestrekt.

Ik geloof, dat wij zonder teveel pretenties, maar toch met volle overtuiging mogen stellen, dat wij met dit

Huidgenezing
Huidzuiverheid · Huidgezondheid
PUROL
Puistjes verdrogen door Purool-poeder

Program van Aktie, afgestemd op de politieke aangelegenheden welke ons in de moderne wereld van vandaag nu en morgen bezighouden, als levende christelijke partij een wezenlijke bijdrage kunnen geven tot een politiek welke nationaal en internationaal zegenrijk kan zijn.

Tweerichtingsverkeer

JUST nu er in de laatste tijd wel het geluid werd gehoord, dat op belangrijke punten door partijbestuur of Kamerfracties een beleid werd gevoerd en een koers werd uitgezet, die soms afweken van de aan de partij bekende lijn en zonder dat de partij als zodanig in dat uitzetten werd gekend, is het een bijzonder gelukkige omstandigheid geweest, dat thans via de procedure van de totstandkoming van een Program van Aktie de kiesverenigingen en de partij-organen over de volle breedte in het bepalen van de huidige koers konden worden betrokken.

En het is eveneens verheugend, dat zeer vele kiesverenigingen op actieve wijze van de mogelijkheid van beraad gebruik hebben gemaakt. En de inspraak van de kiesverenigingen heeft op allerlei punten, ook belangrijke, reëel effect gehad ten aanzien van de definitieve tekst, zoals die voor u ligt.

En dat is het tweerichtingsverkeer, dat zo belangrijk is.

Ik weet wel, wij zijn nog niet inzake alle dingen, welke erin staan geheel eenstemmig. Bepaalde passages zijn bij meerderheidsbesluit opgenomen. Hoe zou het ook anders kunnen. Maar — en dat is geloof ik het resultaat van de intensieve behandeling van het stuk — alle ruim 900 amendementen en opmerkingen, voorzover zij niet zijn overgenomen, zijn ingetrokken, zodat ik

VOORSPOEDIG
Moeder worden
De kennis hier toe en juiste Babyverzorging in een **BABYDERM**
Super de luxe **BABYSET**

hoop, dat wij straks met z'n allen, als partij achter dit program in zijn algemene strekking gaan staan, ook als wij op eventuele onderdelen onze bezwaren behouden.

En ik kan diegenen, die al of niet oprecht belangstellen in het welzijn van de Anti Revolutionaire Partij, en ieder wie het verder interesseert, wel

Dr. Berghuis

de verzekering geven, dat de antirevolutionairen, nu zij in deze naar voren gerichte ontwikkelingsfase verkeren, elkander niet zullen loslaten, maar dat zij samen verder zullen bouwen aan hun eigen huis.

De A.R. is ons eigen huis, met dat „ons” bedoel ik niet alleen degenen, die hier aanwezig zijn, maar ook de tallozen tot wie wij vanaf heden met de woorden van onze affiche zeggen: „A.R. UW EIGEN HUIS.”

Na 15 mei

Ik kom tot mijn laatste punt. Als straks de verkiezingen achter de rug zijn, zal een nieuw kabinet moeten worden geformeerd. Het is belangrijk dat nu reeds met grote spanning wordt uitgekeken, hoe dat er uit zal zien en vooral hoe dat er naar politieke samenstelling uit zal zien.

Het zal straks na 15 mei ongetwijfeld een belangrijke formatie-periode worden. En wellicht ook een moeizame. Daarvoor is er in het Nederlandse politieke bestel in de afgelopen vier, vijf jaren te veel gebeurd en is het politieke totaalbeeld ook te ondoorzichtig.

Er zou al een heel spectaculaire verkiezingsuitslag in de een of andere richting moeten komen om de formatie een opgelegde zaak te doen zijn. Overigens is uiteraard op dit ogenblik nog geen verantwoorde voorspelling te doen hoe de regering er straks uit zal zien. En het zou ook onjuist zijn dit te proberen, omdat eerst een complex van factoren, waaronder in de allereerste plaats de verkiezingsuitslag, bekend moet zijn om weloverwogen te kunnen beoordelen, welke politieke samenstelling er in zit en welke in 's lands belang moet worden geacht. Maar er zal tenslotte weer een kabinet uit de bus komen. Wij zullen als antirevolutionairen normaal gesproken niet de eerst aangewezen zijn om uit te maken hoe het kabinet eruit zal zien. Dat ligt voor de hand. Wij zullen in het algemeen niet in de positie verkeren — en wij moeten dat als kleinere partij ook niet willen — dat de eerste beslissende verantwoordelijkheid omtrent de politieke samenstelling van een kabinet op onze schouders komt te liggen.

Wel zullen wij voor onszelf hebben te beslissen, of wij, indien dit aan de orde komt, aan een bepaalde constellatie al of niet zullen meedoen. Wat ons echter in het bijzonder van belang schijnt — en dat mag in dit stadium al wel worden uitgesproken — is dat

de drie christelijke partijen, die sinds 1952 niet meer uit elkander zijn gevallen, in regeringsverband bij elkaar blijven, hetzij erin of erbuiten. Dat is uiteraard geen bij voorbaat uitgemaakte zaak — tenslotte zal ieder van haar, ook de onze, dat straks voor zichzelf in concreto moeten uitmaken — maar het heeft wel iets te maken met de grotere lijnen, waarlangs de christelijke politiek zich in deze tijd zal moeten bewegen. Het gaat hier om een zaak van hogere strategische orde dan die van eventuele perikelen bij een incidentele kabinetsformatie. Een nog weer uit elkander vallen van de christelijke partijen zou een stap terug zijn op een weg, die zij doelbewust hebben ingeslagen.

In dit verband zou ik in het algemeen willen opmerken, dat wij het denkbeeld om, wanneer zich de mogelijkheden daarvoor nu of in de toekomst zouden voordoen, te komen tot een kabinet dat uitsluitend berust op de drie christelijke partijen niet moeten loslaten.

Met instemming zullen wij kennis hebben genomen van de opwekking van minister Cals aan het adres van de drie christelijke partijen, gedaan op het overrijsselse appél van de K.V.P. om zich in de verkiezingsstrijd niet tegen elkander te keren. Het valt overigens wel eens op — en ik mag dit toch niet geheel verzwijgen en het doet aan onze intenties te haren opzichte ook niets af — dat hier en daar bij de C.H. wel eens een zekere, naar ik hoop onbedoelde neiging aanwezig is om zich in de propaganda tegen haar naaste verwanten — en dat zijn wij toch — af te zetten.

Een samengaan met andere dan de christelijke partijen is voor ons een zaak van andere en meer incidentele orde dan die met de christelijke. Dat doet uiteraard aan de algemeen-democratische waardering voor die andere niets af, ofschoon wel gezegd moet worden, dat juist wat dat algemeen-democratische betreft de ene ons wel eens wat beter ligt dan de andere.

Het klinkt als ik dat zo ineens zeg, misschien wat gek, maar het is een feit, dat wij, antirevolutionairen, met de socialistische vooraf van-huis-uit socialistische, een sterkere democratische verwantschap hebben, dan met de andere partijen, ik zou haast willen zeggen: dan met alle andere partijen.

Dat heeft, geloof ik, iets te maken met eenzelfde algemeen-politieke geaardheid, die ook niet van vandaag of gisteren dateert, maar die wellicht voortvloeit uit een ongeveer gelijkgerichte democratische strijdpositie in het verleden, uit een sterk organisatiebesef en vooral hieruit, dat zij beide iets van het oude idealisme hebben overgehouden.

Antirevolutionairen en socialistische kunnen in het algemeen — het demonstreert zich ook in vele provinciale en gemeentelijke besturen — als bestuurspartners goed met elkaar overweg.

Nu moeten u of anderen uit deze opmerking niet weer direkt iets afleiden met betrekking tot mijn standpunt ten aanzien van de komende kabinetsformatie. Want daarbij zal allereerst de politiek, het te voeren beleid een rol spelen. Maar het mag op zichzelf toch best eens gezegd worden.

Feiten

Ik heb er al op gewezen, dat een weloverwogen oordeel over wat er moet gebeuren alleen mogelijk is als alle vereiste factoren en omstandigheden bekend zijn. En dat zijn zij nog niet. Wel zijn enkele bekend, die straks ongetwijfeld in de overwegingen zullen worden en ook zullen moeten worden verdisconteerd. Ik wil enkele van die bekende factoren noemen, en ik resumeer daarmee in zekere zin wat ik zo straks bij de algemene beschouwingen over de verstreken parlementaire periode al heb gezegd.

Bekend is nu, dat in Nederland een zakelijk goed regeerbeleid kan worden gevoerd met gunstige resultaten voor ons volk, vooral ook in sociaal opzicht, zonder de socialistische.

Bekend is, dat een financieel-economisch beleid is gevoerd, waarmee de sociale stabiliteit in hoge mate is gediend geworden.

Bekend is, dat de regeringscombinatie van 1959 niet zomaar uit de lucht is komen vallen, maar dat zij voortvloeide uit het gestrand zijn van de

z.g.n. brede-basissamenwerking in het voorafgaande bestel, mede vanwege zware politieke eisen, die de P.v.d.A. voor het voortbestaan van dit bestel stelde.

Bekend is, dat het kabinet-de Quay, zonder de bedoeling te hebben gehad een radicale ommezwaai te bewerkstelligen, in vergelijking met de voorafgaande periodes, een zekere accentverlegging in het totaalbeeld van de Nederlandse politiek in de richting van meer verantwoordelijkheid voor de burgerij heeft tot stand gebracht, een richting, waaraan de regeringspartijen van thans grote waarde hechten.

Bekend is, dat de P.v.d.A. aanvankelijk, blijkens haar wijze van oppositie, de nieuw opgetreden constellatie en de ingeslagen koers moeilijk heeft kunnen verteren, maar dat zij, blijkens de reacties van de laatste periode, kennelijk de resultaten van het gevoerde beleid niet geheel heeft kunnen ontkennen. Straks zal moeten blijken of en in hoeverre zij zich de aanleidingen en de oorzaken van de in 1959 opgetreden constellatie, en het feit, dat de concrete uitkomsten van het gevoerde beleid haar aanvankelijke volstrekte oppositionele houding hebben gelogenstraft, zal weten te herinneren.

Bekend is, dat de nogal „los-vaste-verkerings-basis”, waarop het kabinet de Quay in 1959 in zee is gegaan, in de praktijk wel enige niet te verwaarlozen spanningen en moeilijkheden met zich mee heeft gebracht.

Bekend is, dat de constellatie van 1959 niet is tot stand gekomen omdat de Christelijke Partijen en bepaald op gebrand waren met de V.V.D. in combinatie te gaan. Ik zou, dames en heren, nog wel meer dingen kunnen noemen, die bekend zijn en die ongetwijfeld straks bij de kabinetsformatie een rol zullen spelen, maar ik zal dat niet doen. Er zit nu al voldoende stof tot overdenken in. Mits men er nog maar geen conclusies uit worden getrokken hoe straks onze houding zal zijn als alle gegevens bekend zijn.

Wij zullen nu afwachten hoe de zaak zich zal ontwikkelen, en wij zullen in elk geval onzerzijds meewerken aan 'n oplossing, waarmee het landsbelang, het belang van het gehele volk, het best is gediend.

Want daar gaat het tenslotte om.

Samen en strijdvastig

Ik heb erg veel van uw aandacht gevraagd, maar ik meende, dat het deze keer moest. Maar ik ben nu aan het einde van mijn betoog. En dan gaan wij, antirevolutionaire deputaten, vertegenwoordigende de kiesverenigingen uit het gehele land, vrouwen en mannen, nu samen de verkiezingsstrijd in.

Waarschijnlijk niet meer zo krijgshaftig als wij vroeger dachten het te kunnen doen, en ik rouw daar niet over. De tijd en de ervaring hebben de eigenschappen van onze politieke jeugd doen verzachten.

Maar wij zijn door onze ervaringen ook rijper geworden en wij hebben veel geleerd. Wij hebben wel afgeleerd om van onszelf of van onze voorgelaten beelden te maken. Wij leven wat dat aangaat in een onthullende tijd. Overigens onthullend ten aanzien van dingen, die wij uit de Bijbel al lang wisten, althans konden weten.

Onze krijgshaftigheid is verdwenen, maar onze strijdvastigheid is gebleven. Een strijdvastigheid, die niet van onszelf is en niet uit onze menselijke zwakheid voortvloeit, maar uit de belijdenis, dat er maar één Heer is over deze wereld, Jezus Christus, en dat wij aan Hem alleen en aan niemand anders onze naam als politieke partij kunnen verbinden.

En met deze woorden verklaar ik deze Deputatenvergadering voor geopend!

* * * De draai

Na het duidelijk uitgesproken oordeel van de Kamer, waarom het Kabinet tevoren had gevraagd, — inzake de commerciële t.v. (niet dus reclameboodschappen bij televisie uitzendingen!) heeft het Kabinet zich in langdurig beraad begeven. Het resultaat is bekend.

De regering heeft haar draai genomen. Hoewel zij ervan overtuigd blijft, dat haar visie op de ontwikkeling juist is, hoewel zij van oordeel blijft, dat het Kabinet een eigen recht heeft om een beslissing te nemen — op grond van een praktisch motief („wij hebben daar praktisch geen tijd meer voor”) ziet zij van dat eigen recht af, mede de Kamer gehoord. Sterk overtuigend is deze argumentatie niet.

Maar met de conclusie gaan wij gaarne akkoord.

Die conclusie is nu:

1. er zal door dit Kabinet geen concessie worden verleend,
2. zij zal zich voorts onthouden van alle voorbereidende maatregelen om te komen tot commerciële televisie.

Daarmee is de strijd voorlopig beëindigd ten gunste van hen die rechtsgeelijkheid willen bevorderen.

* * * Kwaad gerucht

Het schijnt of veel objectieve voorlichting gestoord is. Een van de gevolgen daarvan is, dat er ernstige misverstanden zijn ontstaan en dreigen te ontstaan. Misverstanden die de zaak waarom het gaat, op zijn zachts gezegd versluiëren. Er wordt onder meer gesuggereerd, dat het Kamerdebat over de commerciële televisie in feite betekent een verschil van mening over de vraag of er al dan niet een tweede tv-net moet komen.

Dat verlangen in het Nederlandse Volk naar een tweede net is duidelijk aanwezig. Men wil — evenals dit bij de radio het geval is — een keuzemogelijkheid hebben.

Daar heeft het Nederlandse volk volkomen gelijk aan. Tot voor kort was een tweede t.v.-net feitelijk onmogelijk. Nederland had niet de beschikking over een tweede kanaal! Dat is nu wel het geval. Einde 1964 kan dat net nu klaar zijn — zo bleek bij de behandeling van de begroting van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen.

De A.R.-fractie is daar voliedig voor. Het tweede net komt er — de keuzemogelijkheid zal dan volop aanwezig zijn. Het gerucht als zou de strijd over de komst van het tweede net gaan is van alle grond ontbloot.

Koopt een goed kostuum

enorme keuze tegen uiterst scherp gestelde prijzen. De eerste reis is lonend

DUTHLER
VARSEVELD

KOGEL-LAGERS

Van der Spek

Wolphaartsbocht 214
ROTTERDAM
Tel. 797 55

Verolme United Shipyards

Rotterdam - Holland

Telefoon 16 25 00

**drukkerij
zwagers**

Sinds 1903

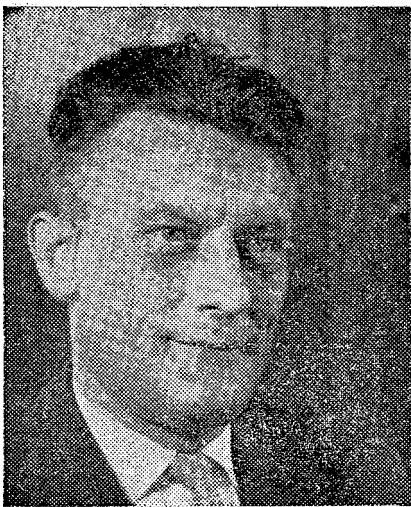
Nieuwe Binnenweg 460-462, Rotterdam

De heer Tjalma, penningmeester van het Centraal Comité, licht het voorstel tot contributieverhoging toe.

ONZE KANDIDATEN

VOOR DE TWEEDE KAMER DER STATEN - GENERAAL

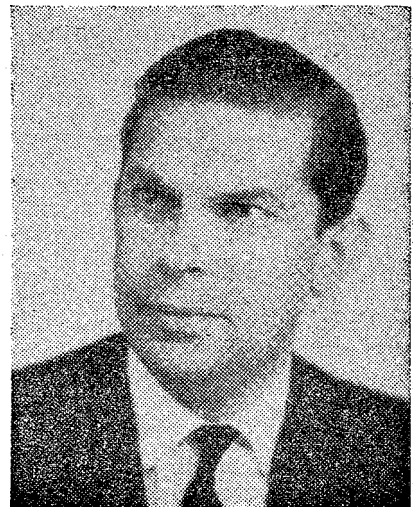
B. ROOLVINK
Hilversum
51 jaar
Staatssecretaris van Sociale Zaken en Volksgezondheid.
Gereformeerd.

H. VAN EIJDEN
Rotterdam
59 jaar
Kamerlid, Directeur Chr. Bond van Textiel detailhandelaren.
Gereformeerd.

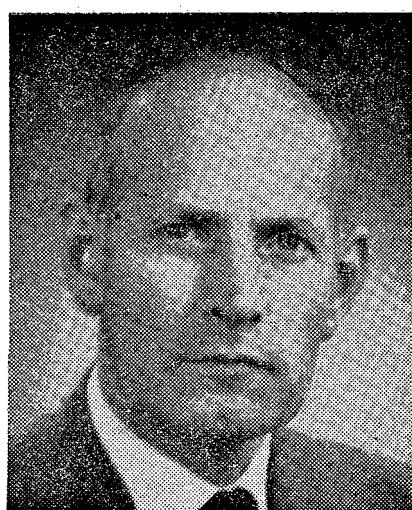
J. SMALLENBROEK
Assen
54 jaar
Kamerlid, Lid van Gedeputeerde Staten van Drente, Voorzitter Stichting '40-'45.
Gereformeerd.

MR. B. W. BIESHEUVEL
Aerdenhout
43 jaar
Kamerlid, Lid van het Europese Parlement, Voorzitter Chr. Boeren- en Tuindersbond.
Gereformeerd.

MR. DR. J. MEULINK
Enschede
46 jaar
Kamerlid, Lid van de Provinciale Staten van Overijssel.
Gereformeerd (Vrijgemaakt).

J. VAN EIBERGEN
Utrecht
56 jaar
Kamerlid, Voorzitter Nederl. Chr. Bond van Werknemers in de Hout- en Bouwnijverheid. Nederl. Hervormd.

PROF. MR. TH. A. VERSTEEG
Amsterdam
57 jaar
Kamerlid, Hoogleraar Notariaat aan de Vrije Universiteit.
Chr. Gereformeerd.

MR. W. AANTJES
Utrecht
40 jaar
Kamerlid, Secr. Nederl. Chr. Aannemers- en Bouwvakpatroonsbond.
Nederl. Hervormd.

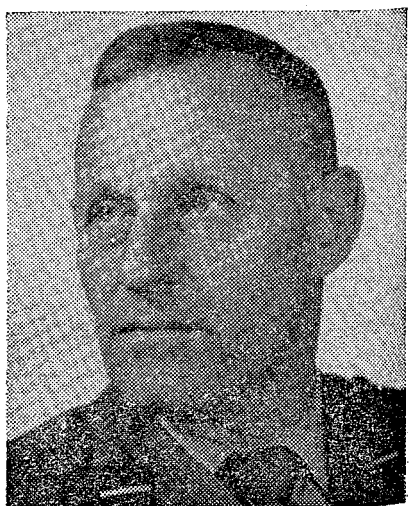
G. A. KIEFT
Utrecht
50 jaar
Kamerlid, Hoofdinspecteur tit. van 's Rijksbelastingen te Utrecht op non-actief, Secr. van de N.C.R.(adio)V. Gereformeerd.

J. A. VAN BENNEKOM
Middelburg, 57 jaar.
Kamerlid, Dir. Chr. Kweeksch., en Insp. v. h. Chr. Nat. Schoolonderw. op non-actief, Voorz. van het Prov. Comité Zeeland van de A.R.-Partij. Gereformeerd.

P. C. ELFFERICH,
Delft
53 jaar
Eerste Kamerlid, Wethouder te Delft.
Nederl. Hervormd.

T. J. WALBURG
Nij Altoenae (Fr.)
49 jaar
Majoor der Kon. Landmacht.
Gereformeerd.

MEJ. MR. J. C. RUTGERS

Amsterdam

Lid Directie Sociale Verzekeringsbank.
Gereformeerd.

MR. DR. N. G. GEELKERKEN

Leiden

56 jaar

Advocaat en Procureur.
Nederl. Hervormd.

M. W. SCHAKEL

Hoornaar

45 jaar

Burg. van Noordeloos, Hoornaar en
Hoog-Blokland. Voorz. van 'Patrimonium'.
Gereformeerd.

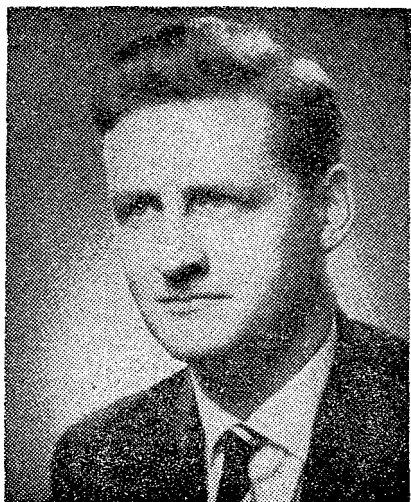

DRS. J. BOERSMA

Zeist

33 jaar

Economisch adviseur C.N.V.
Gereformeerd.

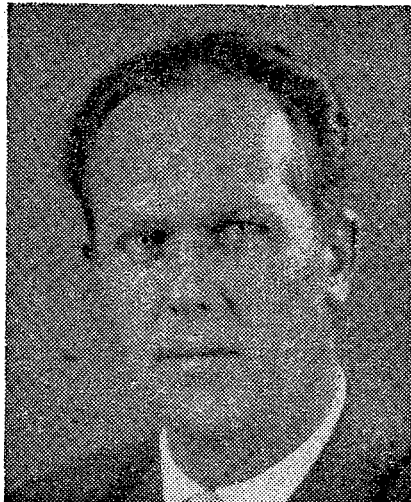

DR. C. BOERTIEN

Geldrop

35 jaar

Vice-Voorzitter van de Nat. Org. van
A.R.J.O.S. Bedrijfsjurist.
Chr. Gereformeerd.

S. SILVIS

Scheemda

40 jaar

Oud-Voorzitter van de Nat. Org. van
A.R.J.O.S. Lid Directie Zaadhandel.
Gereformeerd.

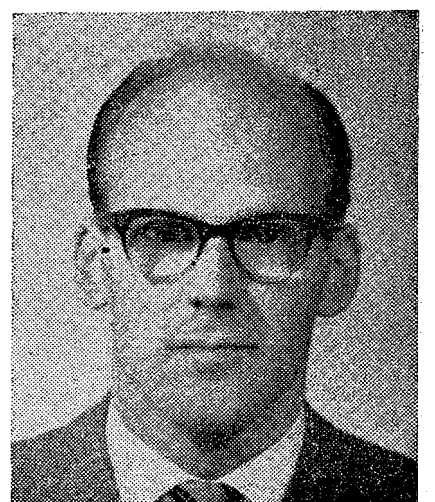

MR. W. R. VAN DER SLUIS

Bilthoven

39 jaar

Secretaris van het Centr. Comité van A.R.-
Kiesver. Lid van de Prov. St. van Utrecht.
Gereformeerd.

DR. IR. J. DE HOOGH

Leidschendam

36 jaar

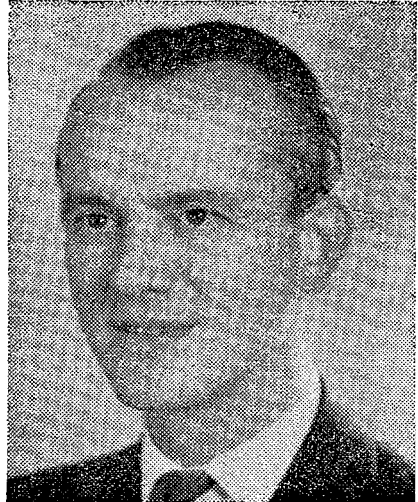
Economisch medewerker van het
Landbouwschap.
Gereformeerd.

MEJ. J. VAN LEEUWEN

Rijswijk

Oud vice-pres. van de Nat. Org. van
A.R.J.O.S. Hoofd Afd. Huish. Voorl. van
de C.B.T.B.
Gereformeerd.

MR. G. C. VAN DAM

Den Haag

40 jaar

Secretaris Verbond van Prot. Chr. Werk-
gevers in Nederland.
Gereformeerd.

DS. P. M. VAN GALEN

Hilversum

49 jaar

Nederl. Hervormd.

MR. C. J. VERPLANKE

's-Gravendeel

38 jaar

Burgemeester.
Chr. Gereformeerd.

AR uw eigen **HUIS**

4 lijst

Dr. Berghuis tot de komende en gaande Kamerleden

DIT is wel het ogenblik om nog enkele woorden te zeggen. Wij hebben nu nieuwe kandidatenlijsten opgesteld en nu dit het geval is zou ik om te beginnen hen gelukwensen die op deze lijsten zijn komen te staan, al of niet op een kans-biedende plaats. Ik geloof dat het stellig een gelukwens waard is wanneer de A.R.-partij op een wijze zoals zo pas is gebeurd het vertrouwen in deze kandidaten heeft uitgesproken. Mogen zij, die straks verkozen zullen worden op basis van het Beginsel Program en het nu vastgestelde Program van Actie met opgewektheid en ijver hun beste krachten geven voor de behartiging van 's lands belang, en als Christus belijders getuigen mogen zijn in de wereldpolitiek van vandaag. En ik mag op dit ogenblik in het bijzonder gelukwensen de vrouwen die op onze lijst zijn komen te staan, in het bijzonder mej. Rutgers die onder de eerste 14 staat. Ik neem aan dat in elk geval onze activiteiten in de verkiezingsstrijd van dien aard zijn, dat wij zeker de 13e zetel zullen halen, maar dat wij er ook op uit moeten zijn om op zijn minst de 15e zetel te behalen. Ik wil mej. Rutgers gaarne welkom heten en ook mijn grote blijdschap uitspreken, dat haar moeder mevr. Rutgers, de weduwe van de onder ons zo bekende prof. Victor Rutgers op dit ogenblik in ons midden mag zijn.

Nu een enkel woord van bemoediging. Och over het algemeen hebben zij het niet erg nodig, maar toch een enkel woord van bemoediging voor hen, die de lijsten gaan trekken. Dat zijn er dus een drietal, de heren Biesheuvel, Roolvink en Smallegen. Ik zei, een woord van bemoediging hebben zij in het algemeen niet zo nodig, het zijn nogal moedige kerels. Vandaar dat zij ook in aanmerking zijn gekomen om de lijsten te trekken. Maar ik wil toch wel hen op dit ogenblik sterkte toewensen bij de zware en verantwoordelijke taak, die zij nu in deze verkiezingsstrijd op hun schouders nemen.

Nu dit besluit tot vaststelling van de kandidatenlijst is gevallen, nu staat er ook iets anders formeel vast. Namelijk dat een aantal zittende Kamerleden niet zullen terugkeren. Het betekent het afscheid van hen met betrekking tot belangrijke politieke functies. Het betreft hier de heren: Biewenga, Bruins Slot, Roosjen, Veerman en Verkerk. Het is gelukkig geen definitief afscheid wat betreft onze relaties in de A.R.-partij en van onze gemeenschappelijke politieke arbeid. En daarom op dit ogenblik maar een kort woord. Maar toch een woord van dank. Een woord van dank aan hetgeen deze niet terugkerende leden in de Tweede Kamer voor ons land en voor ons politieke werk hebben gedaan. Vier van hen hebben vele jaren in de Kamer het Nederlandse volk gediend. De heer Veerman nog niet zo lang, maar wie weet of wij hem niet weer een keer terugzien. Ik kan mij voorstellen dat op een ogenblik als dit de gedachten van hen wier bestaan sterk verveven was geworden met de parlementaire arbeid, zich hebben vernieuwd. Zij hebben veel meegeemaakt, zowel tijden van vreugden als van spanning. Het is een eer om functies als deze te mogen bekleden en daarin de publieke zaak te mogen dienen. Maar laten wij ons aan die eer niet teveel vergapen. Het aanvaarden van dergelijke belangrijke posten vergt veel van de mens in zijn zwakheid.

Als hij zich daaraan in volle ernst geeft, stelt hem dat niet alleen aan de gevaren van ijdelheid bloot, maar ook aan die van de publieke kritiek. Dat zullen ook de thans terugkerende Kamerleden hebben ervaren. Maar zij zullen, alles overwegende, toch dankbaar zijn, dat zij dit hebben mogen doen. Ieder hunner heeft op zijn eigen wijze zich gegeven aan de taak, die hem op de schouders was gelegd. Wij zijn daar dankbaar voor. En ik hoop dat zij dit, door alle stormen heen, ook innerlijk zullen willen verstaan. Tot hen die terugtreden om redenen van gevorderde leeftijd of anderszins behoort ook de heer Bruins Slot, die tot op dit ogenblik nog in actieve zin, dat is deze week wel gebleken, het kamervoorzitterschap van de A.R. Tweede Kamerfractie vervult. Voor hem geldt het in het bijzonder, dat het zich in de volle omvang geven aan een publieke zaak, en dat is toch voor ons en voor hem de publieke zaak zoals wij die naar onze A.R.-overtuiging zien, een heel zwaar beroep doet op de fysieke en psychische capaciteiten, welke een mens bezit. Ik doe geloof ik aan niemand iets tekort wanneer ik zeg, dat hij met name bereid is geweest de hitte des daags en de koude des nachts te ondergaan ten dienste van de chr. politiek, welke hem tot in zijn nerven heeft gegrepen. En ik hoop dat wij,

J. Smallegenbroek:

Zo luidde de titel van de rede, welke de heer J. Smallegenbroek, één van de drie A.R.-lijstaanvoerders, tijdens de Deputatenvergadering hield.

Hij begon met er aan te herinneren dat over tien dagen het 84 jaar geleden zou zijn dat de A.R. Partij voor het eerst in Deputatenvergadering bijeen kwam. De organisatie was toen nog maar een begin, hoewel er reeds jaren tevoren plaatselijke kiesverenigingen bestonden. Maar tot landelijke organisatie kwam het in 1879. En thans zijn hier aanwezig de derde en de vierde generatie. Net als toen: in Utrecht.

Het is thans ook anders dan vroeger.

Bouwbeleid

Spreker bepaalde zijn gehoor voornamelijk bij de vragen rondom het voeren bouwbeleid, en de vragen rondom de commerciële televisie. Over het voeren bouwbeleid zei hij dat wij niet moeten menen, dat de woningnood zo gemakkelijk is op te lossen.

Het Nederlandse volk heeft een sterke bevolkingsaanwas. De volksgezondheid doet menselijkerwijs gesproken de gemiddelde leeftijd toenemen. Het aantal huwelijken wordt elk jaar groter en naast de woningbouw is voor de noodzakelijke werkgelegenheid van ons sterk groeiend volk bouw van fabrieken, bouw van industrieën vereist. En scholenbouw en bouw van kerken kan en mag niet worden stopgezet.

De kritiek die uitgebracht wordt op minister Van Aartsen is onredelijk. Maar wij zullen in het nationale geheel, dus ook financieel-economisch, aan de bouw, — en met name aan de woningbouw — zeer hoge prioriteit hebben te geven. Het is niet in de eerste plaats een zaak van geld, het is niet in de eerste plaats een financieel vraagstuk; maar het is een vraagstuk van mankracht en bouwmaterialen. Wij moeten bevorderen de fabrieksmatige bouw, met inschakeling van plaatselijke aannemers, en de continue bouw, waaraan nog veel meer aandacht moeten worden gegeven. Geen bouwcapaciteit mag onbenut blijven! Het gaat hier om een stuk gezinspolitiek. En wanneer de V.V.D. thans vraagt om meer vrijheid in de woningbouw? Het is een kreet, die het misschien bij velen doet. Maar allen die bestuurlijk met de moeilijkheden op de hoogte zijn, weten dat meer vrijheid thans in strijd is met de gerechtigheid. Met meer vrijheid thans komt de leniging van de behoefte, de nood dáár waar hij het grootst is, in het gedrang. Terecht heeft minister Van Aartsen de rijksgoedkeuring weer ingevoerd voor een z.g. ongesubsidieerde sector, hoe vervelend dat ook voor velen is. Het kon en mocht niet anders. Elke andere bewindsman had niet anders kunnen handelen.

Nog een opmerking over de bouw. Wij staan voor handhaving en uitbreiding van de werkgelegenheid. Daarom is voortzetting van een industrialisatie beleid noodzakelijk. Ik breng in dit verband gaarne hulde aan de ministers Zijlstra en De Pous voor hetgeen zij hebben gedaan voor de bevordering van industrialisatie. Hun beleid heeft stimulerend gewerkt en in de probleemgebieden is veel meer werkgelegenheid ontstaan.

De migratie naar het westen is sterk gedaald en in sommige provincies geëindigd. Wij zijn er echter nog niet. Wij vragen in ons Program van actie voortzetting van dat beleid. Maar daarvoor is nodig: de bouw van industrieën, van fabrieken. In het noorden des lands maakt men zich thans reeds weer zorgen, omdat de industriebouw stagneert. Er zijn reeds gevallen, dat industrieën die zich in ons land hadden willen vestigen, naar België zijn gegaan omdat het bouwen bij ons stagneert.

ook in de toekomst, op zijn andere, zo hoogst belangrijke arbeidsveld, dat van de krant, nog zeer goede resultaten, juist ten dienste van ons A.R.-werk mogen zien. Wij zullen wat dat betreft in andere verhoudingen, maar volkomen samen, dezelfde weg bewandelen als in het verleden bewandeld is geworden. Nogmaals, aan al de heengaande leden woorden van hartelijke dank voor al hetgeen zij in zeer vele jaren voor het land en voor de partij hebben gedaan.

Voor heel het volk

Wij zullen terwille van de noodzakelijke werkgelegenheid bouwvolume hebben te reserveren. Wat mij betreft, doe het kalmer aan met het bouwen van overheidsgebouwen, provinciehuzen, handels-, bank- en kantoorgebouwen. Wij zullen in dit vraagstuk hebben te kiezen. De woon- en werkgelegenheid gaan voorop. Dat is de mening van de hele A.R. Partij. Dat is dienst aan het Nederlandse volk.

De T.V.

Vervolgens stond spreker stil bij de commerciële televisie. Hij verwees naar de rede van dr. Bruins Slot, opgenomen in het vorige nummer van Nederlandse Gedachten. Ik ga er heel eenvoudig vanuit, zo zei de heer Smallegenbroek, dat elke hier aanwezige Anti-Revolutionair abonné is op Nederlandse Gedachten. Zo neen, dan moet hij dat vandaag nog worden!

Ons standpunt is bekend. Wij vragen een wettelijke regeling voor het omroepbestel. Wij menen, dat commerciële televisie verwerpelijk is, omdat uit het volksleven opgekomen vrije organisaties de geestelijke vrijheid waarborgen. Wij verwerpen de commerciële televisie omdat daardoor het huidige omroepbestel met zijn levensbeschouwelijke organisaties in gevaar komt. Wij verwerpen commerciële televisie omdat wij de verbinding, de vermenging van culturele, geestelijke en zedelijke zaken met kapitaalbelangen onjuist achten. Wij verwerpen een systeem waarbij men meet met twee maten. Alle gegadigden zullen gelijklijk moeten voldoen aan de bij de wet te stellen voorwaarden. Wij verwerpen voorts een algehele eenheidsomroep, die zich ten onrechte nationaal noemt, omdat zij de geestelijke structuur van onze samenleving aantast. Ons standpunt is geen standpunt van vandaag. Ons standpunt inzake het omroepbestel hangt samen met ons standpunt dat wij altijd ingenomen hebben ten aanzien van het onderwijs, de maat-

schappelijke organisaties, de pers. Wij menen, dat heel ons volk gediend is bij een stelsel dat de geestelijke vrijheid zo goed mogelijk waarborgt.

De strijd om de z.g. nationale omroep is in het verleden beslist. Na de bevrijding heeft men getracht, het door de Duitsers geliquideerde radiobestel, dat de mogelijkheid biedt van een omroep met de Bijbel, niet te doen herleven. Het is mislukt. Thans wordt het opnieuw geprobeerd met andere middelen en andere wegen.

Commerciële televisie is het breekijzer in het huidige omroepbestel. Ik zeg niet dat de regering dat bedoelt; maar de voorstanders van de z.g. nationale omroep hebben het duidelijk gezegd. Het is een gevolg van het verkeerde initiatief van het kabinet.

Wij menen dat de N.C.R.V. binnen het bestaande omroepbestel moet worden gehandhaafd. Geestelijke vrijheid en omroepbestel hangen nauw samen. Op de basis van onze eigen politieke verantwoordelijkheid nemen wij ons standpunt in. Wij kunnen, wij mógen de structuren, die wij dank zij de arbeid van ons voorgeslacht hebben ontvangen, niet prijsgeven. Wij hebben met Gods hulp onze scholen met de Bijbel, van kleuterschool tot en met hoger onderwijs met onze Nederlandse onderwijsstructuur, wij hebben onze christelijke maatschappelijke organisaties, onze christelijke pers, onze N.C.R.V., onze christelijke politieke organisatie te handhaven en over te dragen aan de volgende generatie, aldus spreker. Hij verklaarde, dat hij op allerlei punten grote waardering had voor het beleid en de arbeid van het kabinet-De Quay. Dit kabinet heeft in financieel-economisch en in sociaal-economisch oogpunt zeer verdienstelijk werk gedaan, ten bate van heel het volk. Het kabinet heeft ook een einde gemaakt aan een overleefd subsidiebestel; b.v. bij de woningbouw. Het was onder de kabinetten-Drees nog zo, dat woningen van f 50.000 werden gesubsidieerd uit de schatkist. Dit is nu niet meer zo. Maar de arbeid van dit kabinet inzake radio en de televisie betreunde spreker. Het kabinet had ons dit alles kunnen besparen. Zij had politiek gesproken moeten weten, dat de door haar ingediende voorstellen geen meerderheid in de Kamer zouden krijgen.

Mij heeft de zaak van de commerciële televisie, en ook een aantal andere zaken, geleerd, dat een aantal globale, niet al te gedetailleerde afspraken noodzakelijk zijn voor het goed functioneren van het gemene overleg met kabinet en volksvertegenwoordiging. Spreker wees op het gevaar van het regeren bij nota's en zei: Er zullen er zijn die mijn opvattingen ouderwets vinden. Ik meen echter dat het niet anders mag, omdat wij in deze tijd verantwoordelijkheid dragen voor de handhaving van een structuurbeeld waarbij de geestelijke vrijheid gewaarborgd is, voor ons en voor anderen. Voor heel het volk, omdat deze structuur het meest rechtvaardig is en in overeenstemming met de beste Nederlandse tradities. Wij moeten goed zien wat ons opnieuw bedreigt. Er zijn in Europa, — in Frankrijk maar ook in Duitsland en ook in Nederland — krachten werkzaam, die net als in de dertiger jaren de democratie en de constitutionele rechten en vrijheden trachten uit te hollen. Wij hebben dit tijdig te onderkennen. De strijd was toen een principiële strijd.

De heer Smallegenbroek wakte ook op tot het lezen van een christelijk dagblad en besloot met een opwekkend woord voor de komende verkiezingen.

Dr. Bruins Slot: „Ik blijf met hart en ziel de A.R. Partij toegedaan en voor zover ik daarvoor de krachten heb, zal ik ook verder mijn leven besteden in dienst van de A.R. Partij.”

Mr. B. W. Biesheuvel: De hand aan de ploeg

Ik moet hier spreken, zo begon hij geestig, de microfoon deed het vanmorgen niet, maar nu wel. Dat is om te voorkomen, zo denk ik, dat ik niet zo lang spreek als de heer Berghuis vanmorgen. Hij stelde het bijzonder op prijs, dat het Centraal Comité de lijstvoerders in de gelegenheid stelde even in hun nieuwe functie met onze Deputatenvergadering kennis te maken.

Boven de titel van mijn korte toespraak staat „De hand aan de ploeg”, zo vervolgde mr. Biesheuvel. Het spreekt wel voor zich, — de afkomst verloochent zich bij mij niet, — deze uitdrukking is ontleend aan het agrarisch bedrijf. En in velerlei opzichten moet het boerenbedrijf het voorbeeld zijn voor onze anti-revolutionaire partij in de komende verkiezingen. Ik hoop u dit duidelijk te maken. Wat is kenmerkend voor het werk op het boerenbedrijf? Dat is de strijd, de strijdvaardigheid, de volharding, het uithoudingsvermogen. Geduld is vereist voor het bewerken van onze cultuurgrond. Zoals dat bij elke ondernemer het geval is, moet de boer ook openstaan voor nieuwe ontwikkelingen en nieuwe inzichten. En dat alles geldt ook voor de politiek. Dat geldt ook voor onze al oude anti-revolutionaire partij. De politiek, vooral in de komende weken, wordt in de eerste plaats gekenmerkt door strijd. Daar is allereerst de strijd om ons bestaan als christelijke politieke partij. Telkens weer blijkt, hoezeer ook in onze moderne tijd christelijke partijformatie geboden is. De tijden zijn veranderd sedert de oprichting van onze al oude anti-revolutionaire partij. Niet veranderd is de noodzaak van christelijke principiële partijformatie! Sedert 1956 ben ik werkzaam in de politiek.

Nog meer dan voordien ben ik er van doordrongen geraakt door mijn parlementaire werk, dat juist in onze moderne tijd, in de tweede helft van de 20e eeuw, christelijke politiek, reformatorische politiek en christelijke partijformatie dringend geboden is. Wij moeten vanuit onze reformatorische beginselen het Nederlandse volk dienen in al zijn geledingen. Wy zijn en wy behoren te zijn een typische volks-

partij, die zich geroepen weet het gehele Nederlandse volk te dienen. Daarin onderscheiden wij ons als christelijke partij beslissend, principieel, fundamenteel van die partijen, die het Koningschap van Christus ook in de politiek, ook op het staatkundig erf, eenvoudigweg niet wensen te erkennen. En hier ligt voor de komende verkiezingen, naar mijn overtuiging, de scheidslijn bij de keuze die het Nederlandse volk moet doen.

De rest is eigenlijk bijzaak, afgeleid van de hoofdzak van onze politieke belijdenis. De politieke strijd van gisteren, van vandaag en van morgen ging en gaat er om of wij samen als reformatorische christenen de naastenliefde en de gerechtigheid in de waarlijk diepe betekenis zoals de Bijbel ons die leert, ook in de staatkunde willen en kunnen beoefenen. En het is heel goed, juist in de situatie waarin de anti-revolutionaire partij zich bevindt in het licht van de ontwikkeling van de afgelopen jaren, dat wij ons dit heel duidelijk voor ogen stellen.

Wie eenmaal echt gegrepen is door de noodzaak van christelijke partijformatie, door het beoefenen van christelijke staatkunde, die is klaar om strijd te voeren met volharding en uithoudingsvermogen. Niet tevreden moeten wij zijn met oppervlakkig over de zaken heen lopen. En ik keer weer terug tot mijn boeren: Net als bij onze agrariërs, moet onze ploegschaar diep de grond in. Wij moeten principiële politiek voeren. Het zal onze oogst alleen maar ten goede komen. Hoe denkt u daarover? Of hebt u of houdt u zich met andere problemen bezig? Bijvoorbeeld: of wij 12 zetels zullen halen of 13. Ik heb er onlangs al een overzichtje van gelezen; en journalisten die heel veel weten en gelukkig ook de plank wel eens mis slaan. De journalisten hebben allen hun hoofd gebogen over het vraagstuk van de komende verkiezingsuitslag; en zij kwamen allen tot de conclusie, dat de anti-revolutionaire partij een zetel zou verliezen. Misschien zelfs wel twee... Onze politieke tegenstanders gaan daar ook van uit. En velen gaan er uiteraard niet alleen van uit, maar zij hopen het ook hartelijk. In onze eigen kring is er ook wel twijfelmoedigheid te bespeuren; vooral wanneer men alleen en uitsluitend acht slaat op wat ons soms in de afgelopen jaren verdeeld heeft gehouden.

Prof. Bavink heeft in 1905 gezegd: Beginselen zijn voor ons een leidraad die ons zoekend en tastend in de doolhof der ingewikkelde vraagstukken de weg doen zoeken. Dat was de doolhof van 1905. De politieke doolhof om een weg te vinden in onze politieke vraagstukken van vandaag, ligt nog weer heel anders en veel moeilijker. Wat houdt ons bijeen? Onze beginselen! Wanneer u nagaat, wat ons in de afgelopen jaren verdeeld heeft gehouden, zal blijken dat het niet geweest zijn onze beginselen, maar altijd de toepassing daarvan.

En dat is waarlijk geen wonder, wanneer wij voor zulke ontzaglijk moeilijke vraagstukken staan als bijvoorbeeld ten aanzien van Nieuw-Guinea. De politieke gebeurtenissen

leren ons telkens weer de juistheid van ons inzicht, dat ook in de politiek de Bijbel niet een pasklaar program heeft, maar als toetssteen, als richtsnoer, het laatste woord in de politiek moet spreken. Hierin ligt de beslissende kracht van de anti-revolutionaire partij. Wie dat aanvaardt, die sluit de gelederen. Wie dat aanvaardt, die gaat met blijdschap, dankbaarheid en vertrouwen ook deze verkiezingen tegemoet! En dan denken wij niet in termen van 12 of 13, maar dan denken wij er alleen in dankbaarheid aan, dat in 1959 bij de Tweede Kamerverkiezingen 563.000 Nederlanders, meer dan een half miljoen dus, hun stem aan onze anti-revolutionaire partij hebben gegeven. En naar mijn stellige overtuiging heeft die anti-revolutionaire partij zich in de afgelopen vier jaar zodanig ontwikkeld, dat wij in dat anti-revolutionaire huis ook weer ruimte en openheid hebben geschapen voor diegenen, die zich van ons hebben afgekeerd en die eigenlijk bij ons thuis horen. Onze beproefde beginselen, de erfenis van ons voorgelacht, is het cement dat ons bijeen houdt als anti-revolutionairen.

Onze politieke strijd gaat voort, al meer dan 80 jaar. De erkenning van Christus' Koningschap op het staatkundig erf, daar gaat het om. Dat zou ik u vandaag, ook van mijn kant, als één van uw lijstvoerders willen meegeven. Wie de geschiedenis van de anti-revolutionaire partij nagaat, moet erkennen, dat onze partij in het werk voor ons volk rijke vruchten aan dat volk heeft geschonken. In het verre verleden, maar ook in het zeer recente verleden. De afgelopen vier jaren hebben ons geleerd dat in Nederland mogelijk is, waaraan wij nooit één moment hebben getwijfeld: Een sociale vooruitstrevende politiek te voeren óók in een kabinet waarin geen socialisten zitting hebben. En ik verheug mij er hartelijk over, dat het aandeel van onze geestverwante bewindslieden daarin bijzonder groot is geweest. Laten wij ook beseffen, dat bij alle kritiek die u in de komende weken zult horen, in 1959 onze anti-revolutionaire partij én onze mensen bereid zijn geweest drie van de allermeest belangrijke posten in dit kabinet te aanvaarden. Er is waarlijk moed voor nodig om minister van volkshuisvesting te worden! Terecht heeft onze voorzitter

de heer Van Aartsen daarvoor een compliment gegeven. De heer Zijlstra en de heer Roolvink geef ik geen compliment. ... dat is al dikwijls genoeg gebeurd!

Voor onze verkiezingen is belangrijk dat wij zijn een christelijke partij, welke zich gedragen weet door de al oude beginselen die ons in de Bijbel zijn geopenbaard.

Belangrijk zijn ook de mensen aan wie u het vertrouwen wilt schenken. Ik ben persoonlijk erg blij, dat u dat vertrouwen aan ons geschonken hebt, aan de nieuwe kandidaten voor de Tweede Kamerverkiezingen. En in het bijzonder ook aan de drie lijstvoerders, die in heel veel opzichten verschillend zijn, maar die in één opzicht op elkaar gelijk zijn. U kunt van deze drie niet zeggen, dat in de functies waarin zij zich bewegen, zij zich in zwijzaamheid hullen. Zij komen voor hun mening uit en ook vaak voor hun persoonlijke mening. Ik geloof dat zij alle drie bereid zijn om op basis van onze al oude anti-revolutionaire beginselen met grote moed zich in de verkiezingsstrijd te storten. U hebt ook wel eens aan mij getwijfeld, — althans sommigen van u, — wanneer ik afga op de vriendelijke en onvriendelijke correspondentie, die je zo in de loop der jaren als kamerlid mag ontvangen.

Ik ben, als één van de jongere leden van de anti-revolutionaire Tweede Kamer-fractie er bijzonder dankbaar voor, zeven jaar lang onder leiding van de heer Bruins Slot te hebben mogen werken. Hij was in velerlei opzichten voor mij het inspirerende voorbeeld van liefde en trouw en aanhankelijkheid jegens onze partij, met alle onstuimigheid die hem kenmerkt. De heer Roosjen was in onze fractie het bezadigde, rustige element (met de daarop gepaste uitzonderingen af en toe).

Ik roep u allen op de hand aan de ploeg te slaan en met vertrouwen de verkiezingen in te gaan, zo besloot mr. Biesheuvel zijn rede, welke met applaus beantwoord werd.

Dr. Bruins Slot: Mijn leven in dienst van de A.R. Partij

Het was voor dr. Bruins Slot, voorzitter van onze fractie in de Tweede Kamer, ongetwijfeld een moeilijke Deputatenvergadering. Niet, dat men het hem moeilijk maakte, Integendeel. Ook aan zijn adres werden woorden van grote waardering gesproken voor zijn jarenlange politieke arbeid in de Kamer. Maar na de verkiezingen zal hij — om gezondheidsredenen — niet meer in de Tweede Kamer terugkeren. Dr. Berghuis heeft hem en de vier overige niet meer terugkerende Kamerleden hartelijk toegesproken. Dr. Bruins Slot sprak daarop de volgende woorden:

In onze fractie neemt de heer Roosje een bijzondere plaats in. Hij is zo'n beetje de geestelijke mentor van de huidige A.R. Tweede Kamerfractie. Het was niet mijn bedoeling geweest hier het woord te voeren, maar zojuist kreeg ik van de heer Roosjen de opdracht namens de heengaande Kamerleden hier een woord van dank te spreken tot de voorzitter van het Centraal Comité voor de vriendelijke woorden, die hij aan ons vijven heeft willen wijden. Ik dank u, mijnheer Berghuis, hartelijk voor de woorden die u hebt gesproken. Ik wil daar graag voor mijzelf nog een kort woord aan toevoegen. Het spijt mij erg, dat ik uit de Tweede Kamer moet gaan. Mijn gezondheid maakt dat noodzakelijk. Maar ik wil graag zeggen, dat ik met grote instemming en met grote blijdschap de redevoering heb beluisterd die u hier vanochtend heeft uitgesproken. Ik vind, dat de A.R. Partij met die redevoering van u en met het Program van Actie zoals het er op het ogenblik ligt, in de goede lijn vooruit gaat. Wij zijn als christelijke partij in die zin conservatief, dat wij het goede willen behouden; maar voor het overige moeten wij zijn een dynamische en progressieve partij. Op dat punt ligt de zaak op het ogenblik én in uw redevoering én in het Program van Actie, naar het mij voorkomt, goed. Ik blijf met hart en ziel de A.R. Partij toegedaan en voorzover ik daarvoor de krachten heb, zal ik ook verder mijn leven besteden in dienst van de A.R. Partij.

Wellicht ten overvloede

Een mens staat soms voor merkwaardige verrassingen.

Tijdens de middagbijeenkomst van de Deputatenvergadering hield ik een luchtig toespraakje. Dat kan in onze kring best. Op onze A.R.-bijeenkomsten en vooral op Convents- en Deputatenvergaderingen wordt veel en gul gelachen.

De bedoeling van mijn toespraak was al spelenderwijs de aandacht te vragen voor de grote inspanning van de partij. Daarbij wees ik — ook alweer spelenderwijs — op de 15e kandidaat, de heer M. W. Schakel, uiteraard ervan uitgaande dat de 14 voorafgaande kandidaten eerst gekozen worden.

De verrassing van 23 maart was, dat bij de uitgang van Tivoli gedrukte pamfletjes werden uitgereikt, waarin werd aangeraden bij voorkeur te stemmen op no. 15 van lijst 4. De aanwezigen in Tivoli hebben mij, naar ik vernam, goed begrepen.

Maar goed; om alle misverstand nu maar meteen uit te sluiten: het gaat en het ging om 15 zetels en om niets anders.

B. Roolvink.

B. Roolvink:

Met open vizier

Op de zaterdag gehouden Deputatenvergadering betrad ook Staatssecretaris Roolvink het spreekgestoelte. Dat was niet te verwonderen. Hij behoort immers tot de drie lijsttrekkers, waarmede onze partij de verkiezingen zal ingaan. Had mr. Biesheuvel gesproken over: de hand aan de ploeg, de staatssecretaris spitste zijn causerie toe op de strijd, op het strijden met open vizier.

De aandachtig beluisterde en met applaus beantwoorde causerie van de heer Roolvink was geladen met scherts, doch achter deze scherts zat een oproep om eensgezind en met een open hart en een open gezicht de tegenstanders in de politieke strijd tegemoet te treden.

De staatssecretaris ging in op het door de zogenaamde groep van verontruste anti-revolutionairen naar voren halen van een bepaalde kandidaat op de kandidatenlijst van onze partij en wekte daarbij op, zich geheel in te zetten voor de komende verkiezingen, opdat zelfs vijftien zetels behaald zouden worden. Met open vizier moeten wij de harde verkiezingsstrijd ingaan, zodat iedereen in de komende weken zal weten, wie wij zijn en wat wij, anti-revolutionairen, willen.

Uw adres voor

DIRECTIEKETEN
BARAKKEN
SCHOLEN
ZOMERHUISJES
enz. enz.

Firma Gebr. Timmer

Houtbouw - Giessendam - Tel. 2062

JEZUS REDT
VERLOST
GENEEST

Iedere zondagmorgen om acht uur spreekt
Evangelist Joh. Maasbach over Radio-
Luxemburg, 208 m. middengolf en 49.26
korte golf.

Mr. A. B. Roosjen: Een(heid) voor vier!

In één van de Ierse sagen en vertellingen waar het Ierse proza en poëzie zo rijk aan is, vind ik het verhaal van twee Ieren die samen langs een stoffige landweg kuieren. Zo begon op de Deputatenvergadering mr. A. B. Roosjen zijn sprankelende rede. Op eens staan die twee Ieren stil. Ze zien op de grond een vreemd dier liggen. Dat is een schildpad zegt de een. Dat is een schildpad gewéést, zegt de ander; het beest is dood. Dood? merkt de eerste op, zie je dan niet, dat zijn poten bewegen? Ja, maar, aldus nummer twee, zie je dan niet, dat zijn kop weg is? De discussie werd besloten met een compromis. Dit compromis: Het beest was inderdaad dood, maar het wist het zelf nog niet en daarom bewoog het zich nog.

Dood, maar men weet het zelf nog niet..... Dat is het koude en tegelijkertijd striemende oordeel, dat in deze tijd van verschillende zijden geveld wordt over Kerk en christendom. Ik werd onlangs getroffen door een uitspraak van een Hongaarse bisschop. Het christendom, zei deze geestelijke, heeft hele waarheden, doch beschikt veelal over halve mensen. Het communisme, zo vervolgde hij, kent veel halve waarheden, maar het kan rekenen op hele mensen.

Het is een vernietigend oordeel, dat de Hongaarse geestelijke over het christendom in zijn land heeft gedaan. Valt het christendom in ons land ook onder dit oordeel? Dit is een vraag welke ons niet mag loslaten. Wij dienen ernstig te onderzoeken of de hele waarden van ons christendom inderdaad slechts worden uitgedragen door halve christenen. Da Costa heeft eens gezegd: O, stort in mijn ziel die kracht van geloven, die bergen verzet in het hart van de zee..... Waar is die kracht in deze dagen? U, meneer de voorzitter, heeft vijf jaar geleden geschreven over versterkte beginselen in een veranderde wereld. En daarin zegt u: Een waarlijk christelijke politiek kan niet anders zijn dan een levende politiek, principieel en zakelijk. Zij moet leven in de harten van hen, die haar uit geloofsgehoorzaamheid willen dienen. Maar tevens staat zij zakelijk midden in een levende realiteit van een moderne wereld. Wordt aan deze eis voldaan? De invloed van het christendom op staatkunde, op wetenschap, op be-

drijven, op cultuur, dreigt af te nemen. De boodschap van het rijke evangelie van Gods genade schijnt de moderne mens niet meer of nog slechts nauwelijks te raken. En daaruit spruit de gedachte over het christendom voort van: dood, maar zij weten het zelf nog niet. Dat geluid op zichzelf is niet nieuw. Van Vloter, de schrijver van het bekende werk „Nederlands opstand tegen Spanje” heeft eens de bekende woorden geschreven: „Wat het licht voor onze ogen is, en de lucht voor onze longen, dat is eenmaal het calvinisme voor ons volk geweest.” Zijn levenskracht en de bron van zijn bestaan was, volgens Van Vloter, het calvinisme geweest. Met alle nadruk op dat: geweest; want verder verklaarde hij, dat het calvinisme in zijn tijd, — dat is ongeveer een eeuw geleden, — had afgedaan. Wie proberen wilde dat calvinisme opnieuw te doen spreken, zou spoedig ontdekken dat hij slechts bezig was een lijk op te graven.

Vestdijk schreef zijn „Toekomst der religie”, en daarin zegt hij het volgende: „Dat het christendom eens verdwijnen zal, lijkt mij niet alleen waarschijnlijk maar ook wenselijk.” Maar dan zegt hij verder, dat het hem niet wenselijk voorkomt, dat er sprake is van een gehaast en geforceerd verdwijnen. Daarmee zou geweld worden gedaan aan de historische continuïteit. Vestdijk zou willen, dat de liquidatie van het christendom zich op waardige wijze zou voltrekken langs lijnen van geleidelijkheid, zonder woede of wraak na te laten in de harten van de betrokkenen. Ik zou, zo zegt hij, die periode zo lang mogelijk willen nemen, opdat deze godsdienst gelegenheid krijgt tot geleidelijke verschuivingen tot aan een punt waar niemand meer zeggen kan, of de heersende religie nog christelijk is of dat zij reeds tot iets anders is geworden.

U moet voelen wat de toelg is van de profeten van Humanisme en ongelooft. Men speculeert er op, dat het christendom zichzelf zal liquideren op geleidelijke en waardige wijze. En dan moet bij ons de vraag rijzen: Hoever is men daarmee al gevorderd? Leven wij inderdaad in een tijd waarin men van ons als christenen kan zeggen: dood, maar zij weten het zelf niet, want zij bewegen nog.

Ik voeg daaraan een andere vraag toe: Hoe komt men er toe, dat men meent het faillissement van het christendom te kunnen aankondigen? Zou het geen verband kunnen houden met het matte, flauwe, weinig sprekende beeld dat wij evangeliebelijders helaas zo vaak vertonen? Zou het daarnaast

zijn oorzaak niet kunnen vinden in het schrikbeeld van versplintering en verdeeldheid dat wij te zien geven, waardoor wij stamgasten van de kijfhoek dreigen te worden? Laten wij ophouden met al die openbare demonstraties van verschillen, uitgroeiende tot geschillen, waarbij wij dan deze, dan die aan de politieke galg willen laten bengelen. De noodzakelijke eenheid was er de laatste maanden niet en dan heeft ieder tot zichzelf in te keren. En daarbij moeten wij in het oog houden, dat hetgeen samenbindt oneindig veel meer is dan datgene waarover wij het niet eens zijn.

Wij zijn in deze wereld als evangeliebelijders tot getuigen geroepen. Ook bij de stembus! Laat onze stookkracht niet langer geschaad worden door allerlei pelotonvorming, maar laten wij de krachten samenbundelen. Allen die de hoofdwaarheden der Hervorming aanvaarden, zo heeft Groen van Prinsterer eens gezegd, behoren in ons land in de politieke strijd schouder aan schouder te staan. En daarom hebben wij ons bij het naderen van de 15e mei aan ons volk te openbaren als een hechte eenheid.

Eén voor vier, dat wil zeggen: eensgezind in het werken voor lijst vier, de lijst van onze A.R. Partij. Vrije Friezen, ronde Zeeuwen, Gelres helden, Hollands leeuwen, allemaal van A.R. stam: één voor vier.

Wij gaan ditmaal de verkiezingen in met drie lijststaandevoorders. En nu schenk ik geen aandacht aan de kwaliteiten van Biesheuvel met de lichtvoetigheid van een Azazel, aan de kwaliteiten van Roolvink, met schone woorden als van Naftali, aan de kwaliteiten van Smalbroek met de ijver van een Jehu. Ik vraag uw vertrouwen voor deze mensen op geheel andere gronden. Negenennegentig jaar geleden, in het jaar 1864, werden er ook verkiezingen gehouden voor de Tweede Kamer. Bij die verkiezingen wendde het Kamerlid Groen van Prinsterer zich tot de toen nog schaarse kiezers met een vliegend blaadje. Treffend is het slot van het strooibiljet uit 1864: Zeg het aan de kiezers, zeg het aan het volk achter de kiezers, zeg het in het huisgezin van kiezer en niet-kiezer, zeg het aan ieder gelovig lid der gemeente, zeg het aan man of vrouw die het Evangelie lief heeft, die christelijke volksopvoeding waardeert, die voor onze verantwoordelijkheid met het oog op de zegen der volkshistorie van Nederland en Oranje besef heeft. Zeg, en herzeg hun, dat ik niet als Staatsman, dat ik niet als hoofd van een partij, maar dat ik als belijder van het Evangelie hun

gelovig amen op mijn belijdenis in de Tweede Kamer tegemoet zie.

In deze lintwormachtige zin geeft Groen van Prinsterer op treffende wijze weer, waar het in de verkiezingsstrijd om gaat. Groen paait niet met beloften, Groen strooit niet met toezeggingen, Groen prijst zichzelf niet aan als een bekwaam staatsman of als een toegewijd partijganger. Hij vraagt vertrouwen als belijder van het Evangelie; en hij verzoekt aan de kiezers, op deze belijdenis een gelovig amen uit te spreken.

Dat geldt ook in het jaar onzes Heren in 1963. Wij moeten ons als belijdende christenen niet al te zeer doodstaren op prachtig klinkende partijleuzen. Wij moeten ons niet laten lokken door pittige programmapunten. Staatsmanschap heeft voor ons slechts waarde indien het geleid wordt door het Evangelie. Een volksvertegenwoordiger zal eerst dan ons volle vertrouwen waken, indien hij zijn arbeid verricht met op zijn lippen het lied van de waarachtige dienaar in de Militia Christi.

Ik ben slechts een wapendrager. Op deze post dien ik mijn Koning die mij heeft verlost. Op zijn roepstem wil ik voorwaarts gaan en nabij mijn Heiland wil ik altijd staan. Hooft gij het krijgsgeslacht? Voorwaarts roept hij, ziet hoe de twijfelars wegvijken terzij. Ik weet dat mijn Leidsman mij gedenken zal. En als zijn wapendrager sta ik pal. Vrienden, dood, maar zij weten het zelf niet. Deze kwalificatie uit Ierland zal ons nooit ten laste kunnen worden gelegd indien wij aan het voorwaarts van onze opperste Leidsman gehoor geven, dan staan wij pal, dan staan wij pal als wij als Christusbelijdende partij gehoor geven aan onze opdracht tot getuigen op staatkundig terrein. Wel nu vrienden, staat dan pal en laten wij ook nu weer bij de verkiezingsstrijd welke wij ingaan meer dan ooit een hechte eenheid openbaren. Van nu af aan staat voor ons allen de politieke klok op en blijft tot 15 mei staan op één voor vier, u hoort het: op één voor vier.

Centrale vergaderingen

Wij komen bijeen...

Gaarne vestigen wij de aandacht op een aantal centrale vergaderingen in de verschillende delen van ons land.

In chronologische volgorde zijn dit de volgende:

★ Op dinsdag 2 april wordt centraal een grote verkiezingsbijeenkomst voor het noordelijk deel van Zuid-Holland belegd, verder georganiseerd door het Provinciaal Verband Zuid-Holland van de A.R.J.O.S.

Jongeren en ouderen hartelijk welkom.

Plaats: de Foyer van de Stadsgehoorzaal te Leiden.

Aanvang: te 20.00 uur.

Sprekers: dr. W. P. Berghuis, voorzitter van het Centraal Comité en dr. A. Veerman, lid van de Tweede Kamer en oud-voorzitter van de A.R.J.O.S.

Omlijsting van het programma: Politieke Notenkraaker.

★ Op donderdag 4 april beleggen in het gebied van de Kamercentrale Rotterdam de kiesverenigingen VIII a, b en c, XI en XIV b een gezamenlijke regionale verkiezingsbijeenkomst.

Plaats: Immanuëlkerk, Dorpsweg te Rotterdam.

Aanvang: te 20.00 uur.

Sprekers: prof. mr. Th. A. Versteeg, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal en mevr. T. H. Attema-Roosjen.

★ Op donderdag 4 april wordt een centrale A.R.J.O.S.-verkiezingsmeeting gehouden, verder georganiseerd door het Provinciaal Verband Groningen van de A.R.J.O.S.

Jongeren en ouderen hartelijk welkom.

Plaats: het Tehuis te Groningen.

Aanvang: te 19.30 uur.

Sprekers: de heren T. Walburg, dr. A. Veerman, oud-voorzitter van de A.R.J.O.S. en J. Smallembroek, lijststaanvoerder in deze provincie.

Verder wordt een politiek spel opgevoerd en zal er muziek zijn.

★ Op donderdag 4 april vindt een centrale verkiezingsbijeenkomst plaats van partij en A.R.J.O.S., georganiseerd door respectievelijk de Kamercentrale 's-Hertogenbosch en het Provinciaal Verband Noord-Brabant van de A.R.J.O.S.

Plaats: Gereformeerde Kerk te Almkerk.

Aanvang: te 19.30 uur.

Sprekers: mr. B. W. Biesheuvel, lijststaanvoerder in deze Kamercentrale en de heer C. Balkenende, voorzitter van de A.R.J.O.S.

Medewerking verleent de Muziekvereniging „Crescendo” te Nieuwendijk.

★ Op vrijdag 5 april wordt een centrale A.R.J.O.S.-verkiezingsbijeenkomst belegd, verder georganiseerd door het Provinciaal Verband Overijssel van de A.R.J.O.S.

Jongeren en ouderen hartelijk welkom.

Plaats: „Suisse”, Blijmarkt te Zwolle.

Aanvang: te 20.00 uur.

Sprekers: dr. J. A. H. J. S. Bruins Slot en dr. A. Veerman.

Medewerking verleent een Politiek Cabaret, onder het motto: wie A zegt moet ook R zeggen.

★ Op vrijdag 5 april vindt de toogdag plaats van de A.R. vrouwen in het district Schouwen-Duiveland, Sint-Philipsland en Anna Jacobapolder, belegd door het damescomité Zeeland.

Plaats: het Gereformeerde Verenigingsgebouw, Sint Dornusstraat te Zierikzee.

Aanvang: te 15.00 uur.

De voorzitter van het Provinciaal Comité Zeeland, de heer J. A. van Bennekom, zal de vergadering leiden.

Spreker: mevr. C. M. Tonkens-Kaajan te Amsterdam.

★ Op zaterdag 6 april wordt een centrale A.R.J.O.S.-verkiezingsbijeenkomst belegd, verder georganiseerd door het Provinciaal Verband Gelderland van de A.R.J.O.S.

Jongeren en ouderen hartelijk welkom.

Plaats: Restaurant „Royal”, Willemsplein te Arnhem.

Aanvang: te 15.00 uur.

Sprekers: de heer J. van Eibergen, lid van de Tweede Kamer en dr. C. Boertien, vice-voorzitter van de A.R.J.O.S.

Medewerking verleent een Politiek Cabaret, onder het motto: wie A zegt moet ook R zeggen.

Twee lijststaanvoeders (Roolvink en Biesheuvel) in gesprek met onze twee vrouwelijke kandidaten (de dames Rutgers en Van Leeuwen).

★ Op zaterdag 6 april vindt een centrale verkiezingsbijeenkomst plaats van partij en Arjos, georganiseerd door resp. het Provinciaal Verband Drente van de A.R.J.O.S. en de Kamercentrale Assen.

Plaats: Restaurant „Bellevue”, Nassaulaan 30 te Assen.

Aanvang: te 14.00 uur.

Sprekers: dr. W. P. Berghuis, voorzitter van het Centraal Comité, de heer J. van Vliet, moderamenlid van de A.R.J.O.S. en de heer J. Smallembroek, lijststaanvoerder in deze provincie.

Des morgens heeft het Provinciaal Comité Drente een huishoudelijke provinciale deputatenvergadering belegd met afgevaardigden der kiesverenigingen.

Plaats: „De Kern” te Assen.

Aanvang: te 10.00 uur.

★ Op zaterdag 6 april houdt het Provinciaal Comité Groningen zijn jaarvergadering.

Plaats: „Het Tehuis” te Groningen.

Aanvang: te 11.00 uur (morgenvergadering), te 14.15 uur (middagvergadering).

De agenda vermeldt voor de middagvergadering als spreker de heer H. Algra, lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal.

★ Op maandag 8 april vindt een centrale verkiezingsbijeenkomst plaats voor het gebied van de Kamercentrale Nijmegen.

Plaats: Hotel Stockey, Rijksstraatweg 7-9 te Geldermalsen.

Aanvang: te 20.00 uur.

Spreker: mr. B. W. Biesheuvel, lijststaanvoerder in Gelderland.

Er zal in de zaal gelegenheid zijn om te kijken naar de A.R. televisie-uitzending, welke op die avond van 20.20-20.30 uur plaats vindt.

★ Op donderdag 11 april wordt een streekverkiezingsbijeenkomst gehouden in het gebied van de Kamercentrale Leeuwarden, door de gemeentelijke kiesverenigingen Wonseradeel, Bolsward en Hennaarderadeel.

Plaats: Gereformeerde Kerk, Gasthuissingel te Bolsward.

Aanvang: te 19.30 uur.

Spreker: Z.E. Staatssecretaris B. Roolvink, lijststaanvoerder in deze provincie.

Houthandel
en kistenfabriek

MEILINK N.V.

BORCULO, Hofstraat 10, telefoon 05457-561
ZUTPHEN, Marsweg 19, Telefoon 06750-3748

Houtzagerij - Houthandel - Kistenfabriek

een jaar geleden
verscheen het
eerste nummer van

GEZOND GEZIN

het tweemaandelijks orgaan van de
protestantse stichting ter
bevordering van
verantwoorde gezinsvorming.

REEDS GEDURENDE DE EERSTE JAARGANG WERDEN TIENDUIZEND ABONNEMENTEN GEBOEKT, welk aantal nu tot meer dan 12.000 is uitgebreid. — Door deze dagelijkse aanwas is het niet meer mogelijk te voldoen aan de vele vragen om nalevering der nummers, die in de eerste jaargang verschenen zijn. — Om enigermate aan die wens tegemoet te komen is nu besloten de belangrijkste artikelen uit die jaargang in boekvorm te herdrukken:

Dr. C. Blankestijn	Gezin en gezinsvorming
P. J. F. Dupuis (arts)	Als wij maar eenmaal getrouwd zijn
Dr. R. Kaptein	Wanneer begint het huwelijk?
Dr. B. Chr. Hamer	Conflicten in verband met de gezinsvorming
Ds. C. Aalders en G. B. Mastenbroek	Gezond gezin in het gezin
Dr. W. Timmermans	De alleenstaande vrouw
W. Bakker (zenuwarts)	Wat doen wij met de seksualiteit?
Redactie	Wat is en wat wil de P.S.V.G.?

De prijs van deze bundel is vastgesteld op f 1,90, doch abonnees op Gezond Gezin behoeven voor franco toezending slechts één gulden te betalen, mits dit vooruit geschiedt door storting van f 1,— op postrekening 340386 ten name van GEZOND GEZIN te 's-Gravenhage. Ook de nieuwe abonnees vallen onder deze voorkeursregeling als zij zich per girobetaling voor een jaar abonneren door overschrijving van f 3,50 (inbegrepen f 1,— voor de bundel herdrukken).

IN DE NU AANGEVANGEN JAARGANG WORDT O.A. GESCHREVEN OVER:

godsdienstige opvoeding in het gezin; de kerkelijke huwelijksinzegening; seksuele opvoeding in het gezin; de rol van de vader in het gezin; het huwelijk als gave en opgave; het kinderloze huwelijk; adoptie; impotentie; de moed om lief te hebben; onanie; juridische verantwoordelijkheden van ouders ten aanzien van hun kinderen; voortzetting van de vaste rubrieken.

Maaglijders!

DE uitkomst voor U zijn de echte Amerikaanse

C-R MAAGTABLETTEN

Met C-R Maagtabletten kunt U weer normaal eten!

Importeur LOUIS RIETBERGEN - Korenaarstraat 55a-c, Rotterdam

Verhoeff's Isoleer- en Ovenbouwbedrijf N.V.

- ISOLATIEWERKEN
- KETELBEMETSELINGEN
- OVENBOUW

Rotterdam - Wijnhaven 84 - Telefoon 120325

Vier journalisten hebben dezer dagen voor radio en t.v. de fractievoorzitter van de P.v.d.A., prof. Vondeling geïnterviewd. Dat gebeurde in de VARA-rubriek „Scherp gesteld”, maar van een scherp gesteld vragen antwoordspel is geen sprake geweest. Integendeel, de ondervragers waren zo zachtzinnig en vriendelijk en gaven prof. Vondeling zo veel gelegenheid het socialistische standpunt te propageren en andere partijen aan te vallen, dat het geheel een voortreffelijk stukje P.v.d.A.-propaganda is geworden.

Dat was vanzelfsprekend ook de bedoeling van de VARA en het is ons een raadsel dat de journalisten zich voor deze propaganda-uitzending hebben laten strikken. Met uitzondering van de medewerkster van het Vrije Volk, die aan de uitzending meewerkte, konden zij moeilijk als medestanders van prof. Vondeling worden beschouwd. Wellicht hebben zij gemeend van hun politieke opvatting blijk te kunnen geven tijdens het interview en zodoende wat tegenwicht te kunnen geven. Het was echter te voorzien dat daarvan bitter weinig terecht zou komen. De aard van een interview brengt nu eenmaal mee, dat de ondervraagde het meest aan het woord is en volop gelegenheid krijgt zijn meningen en denkbeelden te spuien. Prof. Vondeling en de VARA hebben daarvan een dankbaar gebruik gemaakt. De twee journalisten, die geregeld aan radio-uitzendingen meewerken maar ditmaal voor de eer bedankten, heb-

Ook Mevrouw Roolvink was ter Deputatenvergadering. U ziet haar temidden van de heren v.l.n.r. Spek, Biesheuvel en Wielenga.

ben daarmee een verstandig besluit genomen.

Prof. Vondeling heeft de gelegenheid aangegrepen — hem trouwens ruimschoots door zijn ondervragers geboden — om opnieuw te verklaren dat het bestaan van confessionele partijen funest is voor het goed functioneren van de parlementaire democratie. Een verklaring overigens, die uit een aantal kreten bestond waarmee niets werd bewezen. De confessionele partijen zijn niet duidelijk, zei hij, de P.v.d.A. daarentegen wel. De wat voorzichtig er tussen geworpen vraag, hoe het dan zit met de werkgemeenschappen in de P.v.d.A., bleef onbeantwoord. Die onduidelijkheid zou o.m. hierin schuilen, dat men bij het uitbrengen van zijn stem op een confessionele partij wel stemt, maar niet kiest.

Op deze wijze worden zo nu en dan — en dan bij voorkeur tegen de verkiezingen — nieuwe begrippen en nieuwe onderscheidingen gelan-

ceerd, die onduidelijkheden zoals prof. Vondeling bedoeld worden, in de hand werken. Want er kan geen sprake van zijn, dat het onderscheid tussen stemmen en kiezen gelegen zou zijn in de partijen.

Dat onderscheid — zo het al te maken is — moet gezocht worden in de wijze waarop de kiezer zijn stem uitbrengt. Wie weloverwogen, overtuigd en bewust van politieke beginselen zijn stem op een bepaalde partij uitbrengt, kiest voor de beginselen van die partij. Wie zich door opportunistische overwegingen laat leiden en alleen maar kijkt naar de vraagstukken van vandaag — en dan veelal uitsluitend naar die vraagstukken waar hij zelf rechtstreeks bij betrokken is — brengt zijn stem uit maar doet niet bewust een politieke keuze.

En wij zijn er van overtuigd dat deze laatste categorie bij de P.v.d.A. en de V.V.D. heel wat groter is dan bij de confessionele partijen.

Telegrammen

♦ Aan Hare Majesteit de Koningin

De Anti-revolutionaire partij in Deputatenvergadering te Utrecht bijeen zendt Uwe Majesteit een eerbiedige groet. Zij geeft uiting aan haar verbondenheid en trouw aan het Oranjehuis en wenst Uwe Majesteit en de Haren Gods genadige bijstand.

Berghuis, voorzitter.

Tivoli, Utrecht.

♦ Aan Dr. J. Schouten

De deputatenvergadering in Utrecht bijeen mist u in haar midden. Zij is in gedachten bij u. Zij wenst u volledig herstel en groet u op deze dag met dankbaarheid voor alles wat u voor de A.R.-Partij hebt betekend.

Berghuis.

♦ Antwoord van Dr. J. Schouten

Zeër geachte Vrienden,

Hartelijk dank voor uw telegram van j.l. zaterdag.

Onze God schenke u in Zijn gunst een rijke zegen op uw trouwe staatkundige werk voor Volk en Staat.

Met hoogachting en vriendelijke groeten,

J. Schouten.

TRANS SKANDIA EXPRESS

Wekelijkse autolijndienst

HOLLAND-STOCKHOLM vv

Vertrek iedere maandag. Gelegenheid voor koel- en geventileerde ladingen, meubel- en machinetransport.

WAGENINGEN - Telefoon 08370 - 3750
Telex 32121

VERTROUWENS ADRESSEN VOOR EIGEN

Landbouwwerktuigen- en machinefabriek

H. VISSERS N.V. — NIEUW-VENNEP
Telefoon 02526—841 (7 lijnen)

VRAAGT STEEDS

ZOETERMEERS ROEM

de fijnste margarine

FIRMA GEBR. VAN DER SPEK — TELEFOON 01790 - 3529
ZOETERMEER

CLAEYS - maaidorsers

BAMFORDS - opraappersen

Importrice voor westelijk Nederland

W. VAN GEMEREN & ZONEN N.V., — Greup (Z.H.)
telefoon (01860)—2050

Getron Handels- en Transportonderneming

VIERAMBACHTENKADE 6 - SPIJKENISSE
Telefoon 01880 - 2929, 2876.

Binnenlandse en internationale transporten.
Partijgoederen - zwaar transport, verhuizingen.

HOLWERDA ZONEN

Dokkum

VOOR AL UW TRANSPORTEN
IN BINNEN- EN BUITENLAND

Dokkum: telefoon 05190-2292 (2 lijnen) - Buiten kantoor 2580
Rotterdam: telefoon 010-171317

VOOR UW WASGOED

en

UW STOOMGOED

Wasserij en Chemische Wasserij DE LELIE
Bergen op Zoom — Telefoon 01640—5171

Depots en filialen in geheel Zeeland
en West-Brabant.

FIRMA J. F. VAN DRIEL

SMEDERIJ

FABRIEK VAN LAND- EN TUINBOUW-
GEREEDSCHAPPEN

Venneperweg 467, tel. 02526-293-533, Nieuw Vennepe

UIT ONZE ROUW- EN AANNEMERSWERELD

N.V. AANNEMINGS- EN BOUWBEDRIJF

Burgemeester Hazenberglaan 403 — Rotterdam

Telefoon 19 10 44

JAN LINGEN'S BETONINDUSTRIE N.V.

Veendam 29 - Telefoon 01850 - 3123 - 1123
PAPENDRECHT

WARENHUIZENBOUW

N.V. Aannemersbedrijf

BOERS EN VRIJLAND

's-GRAVENZANDE — Telefoon 01748 - 2245* — Postbus 30

FIRMA C. VERMEER EN ZONEN'S

fabrieken voor gebogen hout

Telefoon 01894-1230 - Ouderkerk aan de IJssel

RONDE EN OVALE TAFELRANDEN

GEBOGEN REGELS VOOR STOELN EN FAUTEUILS
ARMLEGGERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN enz. enz.

Voor betere beton...

N.V. SCHOKBETON

Fabrieken te Zwijndrecht, Kampen,
Elburg en Vianen. Bouwbedrijf te Zelst.

FIRMA COLIJN & IPPEL

Aannemers van beton- en heiwerken

Rijksweg 117
Tel. 01834-375

Pr. Julianaweg 11
Tel. 01834-475

NIEUWENDIJK (gemeente Almkerk)

TIMMERFABRIEK VERMEULEN N.V.

MILL (N.-B.), TELEFOON 08859—605

Fabriek van geprefabriceerde houten gebouwen,
houten woningen, directieketen, barakken, garages,
vakantiehuisjes enz.
Speciaal voor de landbouw: kippenhokken, veld-
schuren, loodsen etc.

Export: België, Duitsland, etc.

Aannemersbedrijf

GEBR. HAKKERS

• Handel in rijsmaterialen, riet en teem
• Rietmattenfabriek
• Hoepelmakerijen

WERKENDAM — TELEFOON 514

Paasreizen

5 dagen Valkenburg 11/4—15/4 f 70.—
met vele prachtige wandelingen en een
autotocht door Z. Limburg.

5 dagen Mandorf Les Bains (Lux.)
12/4—16/4 f 138.—

met o.a. bezoek aan de stad Luxemburg
10 dagen Adelboden (Zw.) 11/4—20/4 f 206.—
Gelogeerd wordt in het schitterend ge-
legen N.C.R.V.-huis „Mon Rêve”

12 dagen Adelboden
(aansl. aan de Paasreis) 20/4—1/5 .. f 226.—

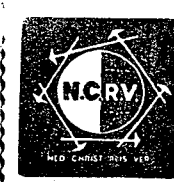
10 dagen Lugano (Zw.) 11/4—20/4 f 334.—

11 dagen Chiavari (Ital. Riviera)
10/4—20/4 f 254.—

een heerlijk verblijf aan de mooie kust
van de azuurblauwe Ligurische Zee

Deelneming aan deze reizen is mogelijk door het storten
van f 25.— op giro 11746 der N.C.R.V., in mindering van
de reissom.

Wilt u meer weten? Vraagt dan ons voorjaars- en zomer-
reizenprogramma aan met ruim 500 reizen. Het wordt u
GRATIS toegezonden!

Nederlandse
Christelijke
Reis-Vereniging

WETERINGKADE 22a — DEN HAAG
Postbus 1035 — Telefoon 070-859302

Voorrang voor minimum lonen

DAT staatssecretaris B. Roolvink het vraagstuk van het minimumloon met voortvarendheid wil aanvatten blijkt uit de woorden, die hij vorige week dinsdag in de Eerste Kamer bij de behandeling van de begroting van sociale zaken en volksgezondheid voor 1963 heeft uitgesproken. Het is nu al bijna vier jaar geleden, dat de regering een advies aan de Sociaal-Economische Raad over de wenselijkheid en de mogelijkheid van een wettelijke regeling van het minimumloon heeft gevraagd. Uit deze adviesaanvraag blijkt reeds, dat de regering de urgentie van het vraagstuk beseft. „Het is naar mijn opvatting bepaald onbevredigend”, aldus de bewindsman, „dat de S.E.R. officieel nog niets van zich heeft laten horen.

Zo lang er, zij het ook op zeer bescheiden schaal, nog lonen worden betaald die weinig uitgaan boven de normen, die de grote gemeenten voor de toepassing der Armenwet hanteren, kan moeilijk ontkend worden, dat hier een urgent vraagstuk ligt. Er zijn in onze samenleving altijd enkele zwakke groepen van personen, die een wettelijke regeling niet kunnen ontberen”, aldus staatssecretaris Roolvink. Hij deelde de ontevredenheid over de trage gang van zaken bij de S.E.R., die in het orgaan van de N.C.B.O. van 16 maart is uitgesproken.

Er zijn andere zaken, zo vervolgde de bewindsman, die wel zijn geregeld. Als voorbeeld noemde hij de beschikking van het College van Rijksbemiddelaars omtrent een minimum vakantieregeling; een wettelijke regeling van de vakantie is in een ver gevorderd stadium van voorbereiding. Waarom, zo zou men kunnen vragen, moeten deze zaken wel bij de wet worden geregeld en is er geen urgentie voor de regeling van een minimumloon?

Dat dit vraagstuk niet eenvoudig is, behoeft geen nader betoog. Dat de S.E.R. door de veelheid van andere werkzaamheden niet op korte termijn een advies kon uitbrengen is eveneens begrijpelijk. Maar dat de betrokken werkcommissie van de S.E.R. reeds 2½ jaar geleden de laatste vergadering heeft gehouden en sedertdien het vraagstuk schijnbaar heeft laten liggen, noemde de heer Roolvink bepaald onbevredigend.

Vakantierechten

De staatssecretaris keerde zich tegen het denkbeeld dat de regering zou moeten ingrijpen, nu er moeilijkheden zijn gerezen rondom de uitbreiding van de vakantierechten in enkele bedrijfstakken. Als het college niet akkoord gaat met het door werkgevers en werknemers bereikte resultaat, wordt het voorstel terugverwezen naar de partijen, die bij de totstandkoming van de C.A.O. zijn betrokken. Het zou bepaald niet juist zijn, als de regering, — vooral nu de Stichting van de Arbeid een belangrijke bevoegdheid is gegeven — over een dergelijk punt een uitspraak zou doen.

Dit zou spoedig worden gezien als een inmenging van regeringszijde, aldus de staatssecretaris, die door de bedrijfsgenoten niet goed zou worden opgevat. De overheid is onder het nieuwe stelsel van loonvorming teruggetreden en zij moet niet op een ontijdig ogenblik weer aantreden. Ook op het punt van de z.g. achterblijvers geldt, dat de regering zich thans van een standpunt moet onthouden. De heer Roolvink sprak de wens uit, dat in al deze moeilijke punten het bedrijfsleven tot een grote eenstemmigheid zal komen.

A.O.W.-pensioenen

Ook minister Veldkamp moest wijzen op traagheid in de werkwijze van de S.E.R. De a.r. Senator, de heer J. Schipper, had hem onder meer gevraagd, of er al enig uitzicht bestaat, wanneer het advies van de S.E.R. over het niveau van de A.O.W.-pensioenen tegemoet kan worden gezien. Op deze vraag kon de bewindsman slechts antwoorden, dat nog niet te zeggen valt, wanneer de S.E.R. met zijn studie gereed zal zijn. Het vraagstuk van de A.O.W. moet namelijk worden beschouwd in verband met dat van de zware geneeskundige risico's en het gehandicaptenvraagstuk, waarover eveneens advies is gevraagd.

De heer Schipper schonk onder meer aandacht aan de positie van de bedrijfspensioenfondsen, aan de leerplichtverlenging (waarover binnenkort van het ministerie van onderwijs, kunsten en wetenschappen een nota zal komen), over de verpleeginrichtingen, die onder de wet op de bejaarden worden zullen vallen en over het ziekteverzuim. Het laatste verschijnsel achtte hij nog steeds zorgwekkend.

Speciale aandacht wil de minister schenken aan de z.g. welvaartsziekten. Hij denkt o.a. aan de voorlichting met betrekking tot roken en jeugd, TNO-onderzoeken over het verband tussen voeding en afwijkingen aan de wand der bloedvaten en voorts aan het voorkomen van verkeersongevallen. Op dit punt is, zo zei hij, voor de minister van sociale zaken en volksgezondheid een positieve taak weggelegd.

Veel lof

Het beleid van de dynamische dr. Veldkamp en staatssecretaris Roolvink verwierf zonder veel moeite de instemming van de Eerste Kamer. NVV-bestuurder v. Wingerden (soc.) had een week geleden zelfs uitgeroepen: „Veldkamp is groot en Roolvink is zijn profeet.” Ook andere sprekers prezen het beleid van de beide bewindslieden. Aan hun beider activiteiten is het in belangrijke mate te danken, dat het kabinet-De Quay, thans, aan de vooravond van de verkiezingen, kan terugzien op een succesvolle regeringsperiode. Te recht mag men dus hopen, dat de waardering voor het gevoerde beleid straks, op de vijftiende mei, duidelijk door de kiezers zal worden getoond. De bewindslieden, en niet in de laatste plaats staatssecretaris Roolvink, verdienen het!

'n Goede kijk op het nieuws...

Trouw dagelijks actueel

Trouw principieel in opinie

Trouw voor het hele gezin

Het enige landelijke dagblad voor
Protestants Christelijk Nederland

MET TROUW IN DE BUS KRIJGT U O.A.:

„Trouw voor de vrouw” - wekelijkse rubriek voor de dames
„EXPRESS” - frisse moderne kolommen voor teenagers
„Kleinbeeld” - een journal van actualiteiten
„Te hooi en te gras” - voor agrarisch Nederland

Voorts: deskundige verslagen van de zaterdagssport - perfecte financiële berichtgeving - kunst - geselecteerde filmrecensies - puzzelhoek - kinderhoek - maandelijks autobiografie.

VAKANTIE-, WONING-, TOEKOMST-, KERSTNUMMER.

GEEF TROUW EEN KANS!

GRIJP ZELF DIE KANS OP TROUW IN UW BUS

Vul onderstaande coupon nu meteen in!

COUPON

Ik wil gedurende 2 weken een gratis proefabonnement op Trouw en mij voor de 2 daarop volgende weken abonneren tegen / 0,65 per week = / 1,30 in totaal.

kwartaalabonnement / 8,40 *
maandabonnement / 2,80 *
weekabonnement / 0,65 *

Naam:

Straat:

Woonplaats:

* Doorhalen wat niet wordt gewenst. N.G.

Coupon inzenden aan Trouw, Postbus 859, Amsterdam.

GELDERLAND

Voor BONTMANTELS
naar de BONTSPECIALIST

Voor nieuwbouw en onderhoudswerken

timmer- en aannemersbedrijf

B. SCHREUDER

Schoolstraat 8, Voorthuizen, tel. 03429-497

Radio K. B. Weimar Televisie

LANDELIJK ERKEND INSTALLATEUR
ELEKTRISCHE APPARATEN - VERLICHTING
MAANDEREIND 19 - EDE - TELEFOON 8373

HAARDEN EN KACHELS

voor vaste en vloeibare brandstoffen, zowel voor woonkamer als voor kantoren, zalen, etc.

Firma Wed. T. Viets

BERGSTRAAAT 38 - TEL. 2765 (08370) - WAGENINGEN

F. W. v. d. Peppel - aannemer

Machinale houtbewerking

O. ARNH.WEG 5 - LUNTEREN - TEL. 08388 - 392

HET GOOI

D. G. Reesink

TALMALAAN 12
SOESTDIJK
Telefoon 2401

TIMMER-, METSEL- EN
ONDERHOUDSWERKEN
BOUWBEDRIJF

„Cinderella”,

Een begrip voor goede dameskleding. Meer keus, meer service. Kleine maat, grote maat, extra grote maat....

U PAST EN KOOPT PRETTIGER BIJ

Modehuis „Cinderella”
Havenstraat 53 - Hilversum
Telefoon 42151

DE HARSEBOOM

Café-restaurant
Groest 80 - Hilversum
Telefoon (02950)-44451

Zalen voor alle dosleinden. Verzorgd restaurant, prima consumpties. Prijzen op aanvraag. Capaciteit diners: 700 personen.

W. van HEERDT

HET ADRES voor rijwielen en bromfietsen o.a. Gazelle en Phoenix rijwielen, Batavus bromfietsen.

Giro 178259 - Betalingen worden prettig geregeld.
Hoge Larenseweg 123 (hoek Goudriaanstraat) - Telefoon 12404 - Hilversum

R. BRUMMELKAMP

BLOEMISTERIJ
TUINARCHITECTUUR
Stand- en
tentoonstellings-
verzorging

VAN RIEBEECKWEG 32
TELEFOON 02950-4 25 34
HILVERSUM

Fa. Paul C. Kaiser-Das

„Verrassend goed”

HILVERSUM

Copieër en typeinrichting

Vermenigvuldigt uw convocaties bestekken programma's (ook geïllustreerd) periodieken, enz.

N.A.S.
K. DE JONG

Noordse Bosje 45c (bij Melkpad), Hilversum, tel. 46483

Laat advertenties U inlichten voordat U gaat kopen

Elders stemmen of bij volmacht stemmen

DE verkiezingen voor de leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal vinden plaats op woensdag 15 mei 1963.

Het is gewenst reeds nu uw persoonlijke aandacht te vragen voor het stemmen bij volmacht of het elders stemmen. Ook wanneer u zelf wel in de gelegenheid bent ter stembus te gaan is het toch goed, dat u van het volgende kennis neemt om dit door te geven aan hen, die zich vermoedelijk niet persoonlijk naar het stemlokaal zullen kunnen begeven, bijvoorbeeld in verband met ziekte of verblijf elders.

Herhaaldelijk, bij elke verkiezing opnieuw, blijkt, dat velen aan de mogelijkheden, welke hier liggen in het geheel niet of te laat denken.

Dat komt, omdat deze mogelijkheden aan een bindende termijn zijn gebonden. Verzoeken om elders te stemmen of om dit bij volmacht te doen, moeten uiterlijk op de veertiende dag vóór die der stemming worden ingediend; dus ditmaal uiterlijk op woensdag 1 mei 1963.

* Elders stemmen

ELDERS STEMMEN wil zeggen in een andere gemeente, waar men op de dag der stemming zal vertoeven.

Van deze mogelijkheid kan men dus gebruik maken, indien men elders in het land reeds van een vroegtijdige vakantie geniet of in een andere gemeente vertoeft wegens familiebezoek of ter bijwoning van een vergadering.

De kiezer moet van zijn wens om in een andere gemeente te stemmen in persoon mededeling doen ter gemeentesecretarie ener gemeente.

Het is natuurlijk eenvoudiger om, als men zich op de stemdag buiten de gemeente begeeft, eerst zelf even naar het stemlokaal in de eigen gemeente te gaan, waar men reeds vanaf acht uur des morgens terecht kan (tot 's avonds zeven uur).

* Stemmen bij volmacht

IEDERE KIEZER, die mededeelt vermoedelijk niet in staat te zullen zijn in persoon aan de stemming deel te nemen, kan — op zijn met redenen omkleed verzoek — worden toegestaan bij volmacht te stemmen. Voor dit verzoekschrift dient gebruik te worden gemaakt van een formulier, dat ter secretarie van elke gemeente kosteloos verkrijgbaar is.

De secretaris van uw kiesvereniging zal u desgevraagd zeker ook zulk een formulier kunnen verschaffen.

Ook als men er niet zeker van is, zelf ter stembus te kunnen gaan, moet men het zekere voor het onzekere nemen en bij volmacht voor zich laten stemmen.

Dit geldt bijvoorbeeld met name voor ouden van dagen, invaliden, degenen die gedurende enige tijd ziek

zijn of anderszins niet zeker weten, dat zij op de dag der stemming zelf ter stembus kunnen gaan.

* Centraal Bevolkingsregister

EEN AANTAL KIEZERS komt voor in het Centraal Bevolkingsregister te 's-Gravenhage. Het betreft hier veelal schippers, woonwagenbewoners en anderen die geen vaste woonplaats hebben. Deze kiezers zijn a l l e n bevoegd om aan de verkiezingen voor de Tweede Kamer deel te nemen. Zij gelden als kiezers woonachtig in 's-Gravenhage.

Voor deze groep, waar wij uw bijzondere aandacht voor vragen, bestaan drie mogelijkheden:

- op de dag der stemming zich persoonlijk melden in 's-Gravenhage, stembureau nr. 701, Reggestraat t/o nummer 26.
- voor de in dit register voorkomende schippers, varend in Nederland bestaat de mogelijkheid op een secretarie van een willekeurige gemeente een formulier aan te vragen, waarmee aan het Centraal Bevolkingsregister te Den Haag een kiezerslegitimatiekaart kan worden aangevraagd. Dit moet gebeuren vóór 1 mei 1963. Met deze kiezerslegitimatiekaart kan de betrokkene op de dag der stemming, in de gemeente waar hij op die dag verblijft aan de stemming deelnemen, door het tonen van deze kiezerslegitimatiekaart.
- voor de in dit register voorkomende schippers, varend in Nederland is het ook mogelijk per volmacht te stemmen door middel van een formulier K 4-2. Echter, degene die als gemachtigde optreedt, dient in 's-Gravenhage kiesgerechtigd te zijn en moet zich op de dag der stemming uitsluitend melden op stembureau nr. 701, Reggestraat t/o nr. 26.

De kring van personen, die voor u bij volmacht mogen stemmen, is dus beperkt.

Die beperking geldt echter niet voor de kiezer, wiens beroep of werkzaamheden medebrengen, dat hij — herhaaldelijk of althans gedurende het gedeelte van het jaar, waarin de stemming gewoonlijk valt, — werkzaam pleegt te zijn buiten de gemeente, in welker kiezersregister hij is opgenomen, mits zijn afwezigheid, indien hij gedurende het tijdvak of de tijdvakken, waarin hij aldus werkzaam is, een of meermalen in die gemeente terugkomt, als regel telkens langer dan drie dagen duurt. De beperking geldt ook niet voor zijn echtgenote, voorzover zij met hem, in verband met zijn beroep of werkzaamheden, afwezig pleegt te zijn. (Bijvoorbeeld schippers, zeevarenden, vissers, e.d.). Voor deze personen mag iedereen, die in hetzelfde kiezersregister is ingeschreven, bij volmacht stemmen.

De volmachtgever moet zelf het formulier tekenen, maar ook de door hem aangewezen gemachtigde moet dit formulier mede-ondertekenen.

De gemachtigde moet altijd op de dag der kandidaatstelling (dus op 2 april 1963) in hetzelfde kiesregister zijn opgenomen als de verzoeker en bevoegd zijn tot het deelnemen aan dezelfde verkiezing.

VAN de Deputatenvergadering is ongetwijfeld een krachtige stimulans uitgegaan in alle partij-organen voor de verkiezingsstrijd.

Halverwege de campagne wordt nog een landelijke bijeenkomst belegd, waaraan de naam Kadercontactdag is gegeven.

Deze bijeenkomst zal gehouden worden op zaterdag 20 april a.s. in de Lange Grachtkerk te Amersfoort, aanvang te 10.30 uur en eindigen te ongeveer 15.30 uur. De bijeenkomst wordt onderbroken voor een gezamenlijke broodmaaltijd en een ruime pauze. Op deze vergadering zijn met name welkom degenen, die met de praktische uitvoering van de verkiezingswerkzaamheden zijn belast. Hier wordt dus gedacht aan hen, die zich belast hebben met de bezorging van affiches, het regelen van het stemmen bij volmacht, propaganda-huisbezoeken enz. Derhalve jonge bestuursleden, mannen en vrouwen, wijkhoofden, kortom het actieve kader, dat vooral de verantwoordelijkheid zal dragen voor de persoonlijke contacten met leden en andere kiezers en kiezeressen tijdens de campagne.

Het ligt in de bedoeling, dat elke kiesvereniging in ieder geval twee

Kadercontactdag

personen afvaardigt. Indien op het terrein van de kiesvereniging ook een ARJOS-club werkzaam is, zal uit deze kring een derde afgevaardigde welkom zijn.

Wij herinneren de besturen der kiesverenigingen aan de brief van het Centraal Comité, d.d. 13 maart jl., betreffende deze aangelegenheid.

Het is van het grootste belang, dat de besturen zo spoedig mogelijk maatregelen treffen om te zorgen, dat van de hier geboden mogelijkheid door het actieve kader volledig gebruik kan worden gemaakt.

Zij dienen de hun bij het betreffende schrijven toegezonden aanmeldingsstrook vóór 1 april a.s. aan het bureau van de A.R. Partij terug te zenden.

Op de Kadercontactdag zullen korte speeches worden gehouden door de heren Z.E. B. Roolvink, mr. W. R. van der Sluis, mr. B. W. Biesheuvel, S. Silvis, ds. P. M. van Galen en ar. W. P. Berghuis.

De morgenvergadering wordt gepre-sideerd door de heer J. Smallembroek, als voorzitter van het Algemeen Organisatie Comité, de middagvergadering door het lid van de Organisatie Commissie, mej. J. van Leeuwen.

Vorbereidingen worden getroffen voor een afwisselend aantrekkelijk muzikaal programma.

Het startschot is gevallen

De verkiezingsactie is begonnen!

In dit nummer van

„Nederlandse Gedachten”

kunt u hierover reeds uitvoerig lezen.

Als u dit nummer gelezen hebt, bent u als het ware zelf op de Deputatenvergadering geweest.

Van nu af aan, zouden wij u graag *wekelijks* op de hoogte houden, want . . . er komt nog meer, waarvan u als meelevende A.R. van week tot week kennis zult willen nemen.

Zorg dus, dat u dit niet mist!

BON

Naam

Adres

Woonplaats

Opgegeven door

Naam

Adres

Woonplaats

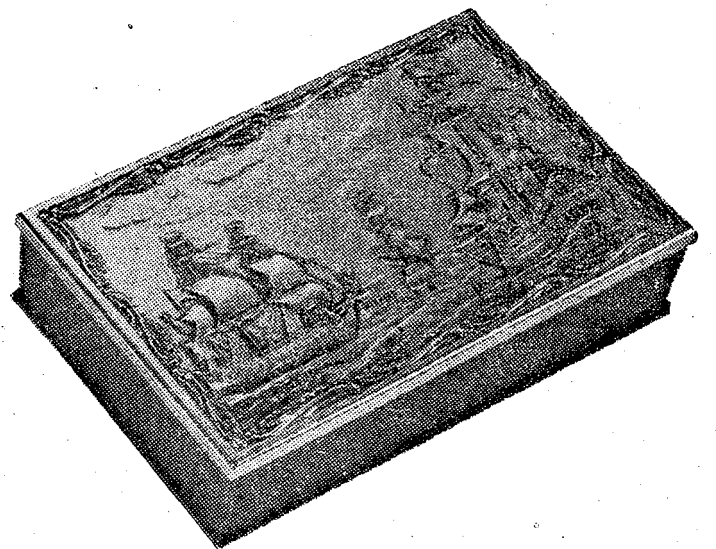
Opsturen aan Administratie Nederlandse Gedachten, Dr. Kuypersstraat 3, Den Haag. Abonnementsprijs per halfjaar f 3,25. Giro 89673.

Vul daarom vandaag nog de bon in voor een abonnement op ons weekblad

„Nederlandse Gedachten”

Voor slechts f 3,25 per halfjaar, wekelijks 12 pagina's NIEUWS en FOTO'S, waarin u belang stelt.

Als herinnering aan deze daad, ontvangt u een prachtige zilverkleurige sigaretten- of byouteriedoos (12 x 8 cm), met inscriptie op de onderkant.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

(VÓOR HET EERST VERSCHENEN IN 1829 ONDER REDACTIE VAN MR. GUILLAUME GROEN VAN PRINSTERER)

WEEKBLAD VAN DE ANTIREVOLUTIONAIRE PARTIJ

IN DIT NUMMER:

- * Het Landbouwschap (pag. 1 en 4)
- * Eerste Kamer (pag. 2)
- * Tweeërlei democratie (pag. 3)
- * Wat gebeurt er op 20 april? (pag. 4)
- * Wat doet Canada (pag. 5)
- * Christelijke emigratie-centrale (pag. 6 en 7)
- * Deputatenvergadering (pag. 8 en 9)

Wat is het Landbouwschap en wat heeft het gedaan?

DE ontruiming van de drie boerderijen in Hollandsche Veld op last van het Landbouwschap heeft in bladen van allerlei rang en stand reacties van lezers opgeroepen, ook in Nederlandse Gedachten. Veel reacties geven blijk van gebrek aan kennis van zaken. Dat is jammer, maar wel begrijpelijk; opvallend veel ingezonden stukken zijn afkomstig van mensen die buiten de landbouw staan. Erger is het dat velen van deze lezers niettemin hun oordeel klaar hebben over het Landbouwschap en in dat verband ook over de P.B.O. Zelfs onder de geestelijke erfgenamen van Abraham Kuyper, groot voorstander van de bedrijfsorganisatie, blijkt bedroevend weinig begrip — en dat niet alleen — te bestaan voor dit facet van de hedendaagse Nederlandse samenleving.

Het lijkt daarom goed wat nadere informatie te geven over het Landbouwschap, dat volgens velen op zo'n wrede wijze is opgetreden tegen die drie boeren in Hoogeveen.

Laten wij beginnen met te citeren wat de voorzitter van het Landbouwschap, de heer A. W. Biewenga, bij de opening van de jongste bestuursvergadering heeft verklaard. „Het gebeuren in Hollandsche Veld”, zo zei hij, „heeft het Dagelijks Bestuur leed gedaan, omdat het ons al boeren en arbeiders aan het hart ging dat wij bedrijfsgenoten van het bedrijf moesten verwijderen. Er was echter geen andere weg mogelijk.” Die verklaring was geen frase. Met pijn in het hart is het Landbouwschap na veel lankmoedigheid en na vele pogingen om de betrokken boeren tot rede te brengen, overgegaan tot deze harde maatregel. Het Landbouwschap is geen koude, ambtelijke instelling, zoals zijn tegenstan-

ders gaarne willen doen voorkomen. Het is het samenwerkingsorgaan van de boeren- en landarbeidersorganisaties in Nederland, die in het Landbouwschap gezamenlijk opkomen voor de belangen van de landbouw en de landbouwende bevolking. Het Dagelijks Bestuur wordt gevormd door de voorzitters van de drie boerenorganisaties en van de drie arbeidersbonden. Een plaats waar het hart warmer klopt voor de landbouw en voor de mensen die er hun bestaan in vinden, kan men nauwelijks denken.

De oorsprong van dit samenwerkingsorgaan der landbouworganisaties ligt in de crisistijd van de dertiger jaren. Toen zag men in, dat de landbouw

door
dr. ir. J. de Hoogh

niet gescheiden maar als eenheid naar buiten moest optreden voor de behartiging en verdediging van zijn belangen. Uit dit inzicht is eerst een samenwerking ontstaan tussen de drie landelijke boerenorganisaties. Ook de drie landarbeidersbonden vertoonden op verschillende terreinen een nauwe samenwerking. Later hebben landbouworganisaties en landarbeidersbonden elkaar gevonden. In 1940 kreeg deze samenwerking gestalte in het Centraal Secretariaat voor de Land- en Tuinbouw. Dit hield zich aanvankelijk alleen bezig met sociale aangelegenheden, maar betrok al spoedig ook de economische en technische aangelegenheden bij zijn werk.

Deze samenwerkingsvorm moest in 1941 worden ontbonden. De bezetter maakte het werk van de organisaties onmogelijk. Er zijn toen illegaal voorbereidingen getroffen voor de organisatie van de samenwerking na de bevrijding.

In 1945, toen het bedrijfsleven zich weer vrij kon ontplooiën, werd een hechterere vorm van samenwerking in het leven geroepen en wel in de Stichting voor de Landbouw. In deze Stichting, gevormd door de zes organisaties, werden de sociale, economische en technische belangen (de nationale en de internationale) van onze land- en tuinbouw behandeld. Deze Stichting werd het toporgaan van het agrarisch bedrijfsleven, dat regering en volksvertegenwoordiging in alle zaken die de landbouw raakten onophoudelijk de wensen van de landbouw kenbaar maakte.

De Stichting voor de Landbouw kreeg tevens tot doel voorbereidingen te treffen om te komen tot een publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie voor de landbouw. De landbouworga-

nisaties waren namelijk van oordeel, dat het bedrijfsleven zoveel mogelijk de landbouwzaken in eigen beheer, naar eigen inzicht en met eigen gezag moest kunnen regelen.

Dit publiekrechtelijk bedrijfsorgaan is in 1954 tot stand gekomen. Het heeft het belangenbehartigende werk van de Stichting voor de Landbouw overgenomen. Materieel is er in dit opzicht geen enkel verschil tussen het Landbouwschap en zijn voorloper. Ook het Landbouwschap is het orgaan van samenwerking tussen ondernemers en arbeiders, waarvoor reeds vóór de tweede wereldoorlog de grondslag was gelegd. Ook het Landbouwschap treedt op als de spreekbuis van het agrarisch bedrijfsleven tegenover de overheid in alle zaken die de landbouw raken. Zijn hoofdtaak is, op te komen voor de belangen van de landbouwbevolking.

Het principiële verschil met de Stichting voor de Landbouw is, dat het Landbouwschap verordenende bevoegdheid bezit ten aanzien van allen die in de land- en tuinbouw een bedrijf uitoefenen, of zij nu lid zijn van één der organisaties of niet. Met het publiekrechtelijk karakter van het Landbouwschap maken de bedrijfsgenoten kennis, zodra zij te maken krijgen met de verordeningen. Als voorbeeld kunnen wij nemen de bestrijding van ziekten onder het vee, zoals de abortus Bang, een zeer besmettelijke ziekte onder het rundvee. Efficiënte bestrijding van deze en andere dierziekten is slechts mogelijk als alle veehouders gehouden zijn er aan mee te doen. Vroeger regelde de Rijksoverheid (het Ministerie van Landbouw) deze zaken. Thans doet het bedrijfsleven het zelf, uiteraard onder toezicht van de minister.

Deze zelfwerkzaamheid brengt echter mee, dat ook de kosten van deze activiteiten zelf moeten worden gedragen.

Die kosten betreffen niet alleen de regelende taak van het Landbouwschap, maar ook de kosten van het belangenbehartigende werk dat in feite de belangrijkste taak is van het Landbouwschap. Voor die taak is het secretariaat van het Landbouwschap uitgerust met enkele tientallen deskundigen op velerlei gebied, bijv. voor de akkerbouw, de veehouderij, het gemengde bedrijf, voor de prijspolitiek en de structuurpolitiek, voor grondgebruiksaken, belastingaangelegenheden, internationale landbouwzaken (E.E.G.) en dergelijke. Bovendien betaalt het Landbouwschap de helft van de kosten van het Landbouw Economisch Instituut, dat vele economische

• Vervolg op pag. 4

Zonder meer goed is het voortreffelijk Bijbels dagboek

VIJF MINUTEN

van ds. H. Giesen

Bewerkt door Wika P. A. Geluk, met een voorwoord van ds. G. P. Klijn. 7e druk. Gebonden f 7.90

Verkrijgbaar in de boekhandel
Boekencentrum N.V. - 's-Gravenhage

N.V. Confectiefabriek „Heka”

v/h H. J. VAN HEEK - RIJSEN (05480-2661*)
brengt naast de

**BEKENDE
BEDRIJFS- EN WERKKLEDING**
voor elk seizoen.
LEUKE SPORTIEVE KLEDING
of MEISJES, JONGENS, DAMES en HEREN

Kijk en luister:

op maandag 8 april a.s.
naar onze televisie-uitzending.

U kunt dan in „uw eigen huis” opnieuw kennis maken met onze drie lijstvoerders:

Mr. B. M. Biesheuvel,
Z. Ex. B. Roolvink,
J. Smallegenbroek.

De uitzending begint om
20.20 uur, dus direct na het
N.T.S.-journaal.

Dit is onze verkiezingsaffiche

Oosterbaan & Le Cointre n.v.
GOES

Drukkers - uitgevers
TELEFOON (01100) 56 03 - 75 55
Al 60 jaar drukkers voor bedrijven en
organisaties in Benelux.

INTERBONDS gespreide belegging in
buitenlandse obligaties

Koers op 3 april 748

Inlichtingen worden u gaarne
verstrekkt door uw bank, com-
missionair of door de beheerders:
LABOUCHERE & CO. N.V. - THEODOOR GILISSEN N.V. - AMSTERDAM

per participatie. Effectief
rendement 5½% + mogelijke
extra koerswinstuitkering.

EERSTE KAMER

Handen ineen voor de woningbouw

HET behoort niet te verbazen, dat ook de Eerste Kamer ruime aandacht heeft besteed aan de problemen van de woningnood. Toen dinsdag en woensdag de begroting van volkshuisvesting en bouwnijverheid voor 1963 aan de orde was, lieten veel senatoren hun licht schijnen over de mogelijkheden, de nood zo spoedig mogelijk op te lossen. Merkwaardigerwijs liepen de naar voren gebrachte suggesties zeer uiteen.

Het bleek, dat de meest deskundige sprekers eenzelfde standpunt innamen als dr. W. P. Berghuis heeft gedaan op de deputatenvergadering van onze partij: ze meenden, dat het onjuist is, minister Van Aartsen verantwoordelijk te stellen voor de toestand, waarin wij momenteel verkeren. Zelfs de zeer kritische heer Broeks (soc.), die het woningbouwbeleid van het kabinet niet minder dan een ramp noemde, stelde nadrukkelijk, dat zijn kritiek niet de persoon en de toewijding van minister Van Aartsen betrof.

Wat was het dan wel? Minister Van Aartsen zette woensdagmorgen uiteen, dat tal van factoren de huidige grote woningbehoefte hebben veroorzaakt. Hij verwachtte, dat deze grote woningbehoefte nog wel geruime tijd zal duren.

Nauwgezet speurde de Senaat naar de richting, die het overheidsbeleid moet inslaan: Heel weinig genuanceerd was de heer Reijers (c.h.). Voor goedkope woningen behoeft de woningwetbouw geen absolute voorkeur te krijgen. De woningwetbouw mag de premiebouw en de ongesubsidieerde bouw niet verdringen, meende hij. Het stelde hem teleur, dat nog steeds geen evenwicht is bereikt tussen de huren van oude en van nieuwe woningen.

Meer gedetailleerd was de heer Kraaijvanger (k.v.p.). Hij wees onder meer op de bestaande grote huurschillen, op het feit, dat veel subsidies ten goede komt van hen, die best hogere huren kunnen betalen, op de moeilijkheden inzake de doorstroming van goedkope naar duurere woningen. Men heeft voorts het oog gesloten voor de stijgende bouwkosten, heeft te weinig gestreefd naar de bouw van woningen met een grotere toekomstwaarde en is voorbijgegaan aan de behoeften van de middengroepen, die geen kapitaal hebben. Als laatste bezwaar noemde de heer Kraaijvanger, dat er jaarlijks te weinig woningen geerd komen. Op grond van deze bezwaren lanceerde hij een aantal voorstellen tot verbetering. In elk geval moet de vrije sector niet worden uitgebreid.

Gedetailleerde voorstellen tot verbetering had ook de heer Broeks, die meende, dat de regering met haar woningbouwbeleid de zwakkeren het gelag heeft laten betalen. De volgende regering — en daarmee bedoelde hij een kabinet zonder VVD — zal maatregelen moeten nemen. Dat kabinet zal jaarlijks de bouw van 90.000 woningen, waarvan 50.000 woningwetwoningen, moeten bevorderen. Maximaal mag daarvan tien procent gelijktijdig in aanbouw zijn. (Minister Van Aartsen: „Moet ik dan bouwvakarbeiders wegjagen?“)

Voorlopig mag er geen huurverhoging komen. De bouwkosten moeten in de hand worden gehouden en de aannemerswinsten dienen te worden beperkt. Onder meer door verlenging van de afschrijvingstermijn moet naar verlaging van de bouwkosten worden ge-

streefd. De bouw voor handel en nijverheid moet worden beperkt. (Minister Van Aartsen: „Er moet toch zeker een bepaald evenwicht worden gehandhaafd“). De continubouw moet worden bevorderd. Verder pleitte de heer Broeks voor de oprichting van gemeenschapsbouwbedrijven.

Een aantal Senatoren werkte enkele punten nader uit. De heer Elfferich (a.r.) ging nader in op de mogelijkheden van de systeembouw. Er moet naar worden gestreefd, zo meende hij, dat jaarlijks 90.000 woningen worden gebouwd, waarvan ongeveer 20.000 in systeembouw. Minister Van Aartsen onderschreef dit standpunt.

Voor het welslagen van de systeembouw moeten, zo vervolgde de heer Elfferich, meerjarige contingenten worden verleend en continucontracten worden afgesloten. Door middel van prijsafspraken moet worden voorkomen, dat de systeemwoningen niet duurder worden dan de traditionele bouw. Continuïteit in de opdrachten moet worden gewaarborgd door overleg tussen de gemeente en de overige opdrachtgevers. De heer Elfferich verwachtte, dat een aanlooptijd nodig zal zijn voordat het gewenste aantal systeemwoningen kan worden gebouwd.

De heer Geuze (c.h.) schonk speciale aandacht aan de doorstroming. De overheid kan wellicht door middel

van premies of een tegemoetkoming in de verhuiskosten aanmoedigen, dat zij, die een duurere woning kunnen betalen, ook in zo'n woning gaan wonen. Ir. Geuze noemde als voorbeeld een regeling, die het gemeentebestuur van Naarden heeft opgesteld en die niet onbevredigend schijnt te werken. Doorstroming is onder meer noodzakelijk om de bewoners van krotten, die moeten worden opgeruimd, een betaalbare woning te verschaffen.

De heer Koops (k.v.p.) drong er bij minister Van Aartsen op aan, ernaar te streven, dat de vrijstellingsregeling voor dienstplichtige bouwvakarbeiders nog iets wordt verruimd. Minister Van Aartsen beloofde, hierover met defensie contact te zullen opnemen. Hij wilde echter op dit moment nog geen verwachtingen wekken.

Zo werkte men op deze dinsdag en woensdag aan een oplossing om uit de woningnood te geraken. Het was duidelijk, dat daarbij thans in de eerste plaats werd gedacht aan de taak, die het komende kabinet ten deel zal vallen. De kiezers behoeven zich, naar het schijnt, niet te beklagen. Nagenoeg alle partijen hebben, vaak nog in sterkere mate dan voorheen, de opheffing van de woningnood in hun vaandel geschreven. Uit de woorden van hun tegenwoordigers, zowel in de Eerste Kamer als elders, valt te concluderen, dat men met de oplossing van de woningnood grote ernst wil maken. Er is reden, de toekomst hoopvol tegemoet te zien.

Meteen een lift

ER is wel eens een vergelijking gemaakt tussen de mythologische koning Midas en de secretaris van de VARA, tevens Eerste-Kamerlid, de heer J. B. Broeks (soc.). Alles wat de eerste aanraakte, werd goud, zo luidt het verhaal. Hij had dat gewenst, maar zijn wens ging te ver. Hij moest zijn hebzucht boeten met een stel ezelsoren.

Van de heer Broeks dan gaat het verhaal, dat alles wat hij aanraakt, propaganda wordt. De juistheid van dit verhaal kon men dinsdag in de Eerste Kamer toetsen. Bij de behandeling van de begroting van volkshuisvesting en bouwnijverheid kon hij natuurlijk de houding van de antirevolutionairen niet buiten beschouwing laten.

In de A.R. Partij is momenteel stellig meer sociale beweging aanwezig dan voor de oorlog, meende eer heer Broeks. Het is echter opvallend, zo vervolg-

de hij, hoe moeilijk dat eruit komt. Hij vond het daarbij leuk, erop te kunnen wijzen, dat onze partijvoorzitter, dr. Berghuis, burgemeester van Kampen is, want hij herinnerde zich een toepasselijke Kamper U. Volgens deze U bouwden de Kampenaren eens een mooie toren met een welluidend klokkenspel, maar vergaten zij, in die toren een trap aan te brengen. Zo schijnt het ook te zijn met het sociale gevoel in de A.R. Partij, aldus de heer Broeks, het heeft geen trap om zich te uiten.

Minister Van Aartsen, die bij dit alles als afschrikwekkend voorbeeld werd aangehaald, had zijn antwoord spoedig klaar. Hij vond het vleiend, dat de heer Broeks onze partij toch in elk geval met een toren vergeleek. En wat die trap betreft, de Antirevolutionaire Partij is wel zo progressief, dat ze geen trap nodig heeft, maar er meteen een lift in maakt, aldus minister Van Aartsen!

Vragen aan minister over „Brandpunt“

Het eerste kamerlid, de heer H. Algra (ARP) heeft aan de minister van defensie schriftelijk vragen gesteld over een uitzending van de KRO-rubriek „Brandpunt“ waarin gesproken werd over de eventuele verplaatsing van het vliegveld Welschap. De heer Algra wil weten of het juist is dat voor een interview met een majoor-vlieger aan de kijkers is meegedeeld dat de vliegers toch niets durven of willen zeggen, en of, in dat geval, deze mededeling dan steunt op de feiten.

De heer Algra informeert voorts of over de uitzending afspraken zijn gemaakt omtrent de objectiviteit van de voorlichting en of deze afspraken zijn nagekomen. Ook vraagt hij of de mededeling heeft plaats gehad na overleg en met instemming van de geïnterviewde majoor-vlieger.

„Heeft de gang van zaken bij deze reportage geleid tot bepaalde conclusies, die de minister aanleiding kunnen geven tot het geven van voorschriften en het stellen van voorwaarden, wanneer in het vervolg voor dergelijke reportages de medewerking van militaire instanties wordt gevraagd?“, zo vraagt de heer Algra tenslotte.

• Hartverwarmend

Mijne Heren,

In verband met de contributieverhoging, vastgesteld door het Centraal Comité, en de thans bereikte resultaten hiervan, meenden wij u hierover met een ander op de hoogte te moeten stellen. Misschien kan het voor andere kiesverenigingen een stimulans zijn om deze voorzeker niet gemakkelijke taak toch niet al te zwaar op te nemen, omdat ondanks vele teleurstellingen en tegenslagen in ons partijleven, vandaag aan de dag, er nog veel liefde en offerbereidheid gevonden wordt voor de actie van de christelijke politiek.

Wij hebben als bestuur het advies opgevolgd om een zekere progressie toe te passen en zijn begonnen met eerst bij onze beter gesitueerde leden aan te haken met het vriendelijke verzoek om naar draagkracht hun steentje bij te dragen. Twee aan twee zijn wij er op uit getrokken en wij kunnen niet anders zeggen, gezien de voorlopige resultaten, dat onze eerste vrees is beschaamd. Wij zijn ontzettend dankbaar. Zo'n rondgang maakt je weer warm van binnen en geeft je weer moed voor de toekomst. Ook voor de komende verkiezingen. Men wordt weer gesterkt en bemoedigd, gezien het feit, dat sommige leden hun bijdrage maar eventjes met 100% verhoogden.

Dankbaar ben ik, dat ik dit persoonlijk ook heb mede mogen doen. Te meer omdat je ook wel eens ontmoedigd wordt.

Alhoewel dit bij ons nog maar in het beginstadium is, en wij dus nog lang niet klaar zijn, trekken wij met meer moed weer verder bij leven en welzijn en zullen zo geleidelijk proberen onze precare financiën weer op peil te brengen.

En als wij dan in alle bescheidenheid een advies voor anderen mogen doorgeven, dan zou ik zeggen:

1. contributie-verhoging naar draagkracht.
2. bezoek zo mogelijk door twee bestuursleden de leden, want het persoonlijk contact is van grote betekenis.

De ervaringen bij ons huisbezoek opgedaan zijn in één woord hartverwarmend geweest.

Tenslotte wensen wij het Centraal Comité en heel de A.R. Partij veel wijsheid en sterkte toe en Gods onmisbare zegen voor de actie van de christelijke politiek.

Hoogachtend,
een bestuurslid van een
A.R. kiesvereniging.

(Naam en adres bij de redactie bekend.)

BON VOOR SLECHTS f 3.25 PER HALFJAAR ONTVANGT U WEKELIJKS NEDERLANDSE GEDACHTEN

Noteert u als nieuwe abonnee:

NAAM:

ADRES:

WOONPLAATS:

Opgegeven door:

NAAM:

ADRES:

WOONPLAATS:

Opsturen aan administratie Nederlandse Gedachten, Dr. Kuiperstraat 3 te 's-Gravenhage. Abonnementsprijs f 3.25 per halfjaar. Giro 89673.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE. Dr. Kuiperstr 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 89673.

ADRES VOOR ADVERTENTIES. Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (02980) 63224.

ABONNEMENTSPRIJS f 6.50 per jaar, f 3.25 per half jaar, Giro 89673.

STUDENTENABONNEMENT f 4,— p. jaar. LOSSE VERKOOP f 0,20.

* * * Louter idealisme

Het Vrije Volk was geheid tegen de commerciële televisie.

Maar het blad moest ervaren, dat twee leden der rode fractie, de heren Goedhart en Patijn, optrokken achter het vaandel van mev. Van Someren-Downer.

Uiteraard waren er enkele socialistena, die dat niet terstond begrepen. Zij hebben in Het Vrije Volk de uitleg gevonden. De heren Goedhart en Patijn zijn géén bewonderaars van het kapitalisme. Zij wagen hun spaarcenten ook nog niet aan speculaties betreffende de toekomst van de Zwolsman-aandelen. Het zijn echt wel goeie socialistena. Maar zij volgen, wat de commerciële t.v. betreft, de leiding van mev. Van Someren. Uit idealisme.

Want hun idealisme doet hen neigen naar een echt nationale, niet verzuilde t.v. En die nationale t.v. zien zij, aldus Het Vrije Volk, gloren achter de commerciële t.v.

En dáárom gingen zij met de liberalen mee.

* * * Groen

De Groene Amsterdammer geeft voorlichting van een bepaalde kleur, die eerder geprononceerd rood dan groen aandoet.

Toch ontbreekt het groene element niet geheel.

Het blad heeft de sommige politieke

partijen gelaakt, omdat zij in de Kamer fractie-leden, die tevens bestuursleden van omroepverenigingen zijn, in het vuur heeft gezonden bij het debat over de commerciële televisie. Ook de A.R. fractie was, aldus de Groene, in dit opzicht te laken. Zij stuurde haar fractie-genoot Kikkert, tevens bestuurslid van de N.C.R.V. in het vuur...

Een beetje groen van ondeskundigheid is zo'n opmerking wel.

* * * Zich thuisvoelen

Mr. Beernink, die zich met de nadere aanduiding „voorzitter van de C.H.U.” op het gemeentehuis te Rijswijk samen met zijn burgemeester heeft „laten vinden” door de groep Zwolsman, gegadigde voor de commerciële t.v., heeft weer eens gesproken over de mogelijkheden voor samengaan van A.R. en C.H.

De kansen zijn er niet beter op geworden, heeft de voorzitter van de C.H.U. aan de C.H. jongeren verteld.

Dat ligt hem aan de heer Bruins Slot. Die heeft een principiële rede tegen de commerciële t.v. gehouden, en zo'n betoog — met alle respect — is de heer Beernink en zijn medestanders te rechtlijnig. Door zulk een betoog wordt de afstand tussen A.R. en C.H. weer groter. Mr. Beernink, voorzitter van de C.H.U., kan zich bij zulke mensen en zulke betogen niet thuis vinden.

Wij kunnen dit heel best begrijpen. Wij kunnen ons indenken, hoe mr. Beernink zich bij dat debat over de commerciële t.v. heeft geërgerd. Zelfs de heer Tilanus kreeg hij niet mee.

Hij heeft heel wat moeten horen. Dat hij zich nu weer speciaal ging afzetten tegen de heer Bruins Slot, en niet tegen de heren Kikkert, Van Aerden en anderen, heeft ons, gezien 's mans neiging om naar een bepaalde richting front te maken, geen ogenblik verwonderd. En wat dat thuisvoelen betreft, wij wisten al, dat de heer Beernink, voorzitter van de C.H.U., zich de laatste tijd beter thuis voelt bij de heer Van Walsum en bij de heer Zwolsman, wiens financiële bouwsels blijkbaar enige aanleiding geven tot windhandel.

Tweeërlei democratie

ER is een spreekwoord, dat zegt: als twee hetzelfde doen, doen zij daarom nog niet hetzelfde.

Het klinkt wat paradoxaal, maar de bedoeling is duidelijk. De daad kan dezelfde zijn, terwijl het motief zeer verschillend is.

Maar hier ligt meteen het begin van kritiek op dit spreekwoord. Want dan klopt er iets niet met dat „hetzelfde doen”. Dan doen zij in wezen niet hetzelfde. Wanneer een minister een wet ontwerpt en het is een wet van enige betekenis, dan heeft zo'n wet een fundament. Een principiële fundament. Dan wordt daarin een bepaalde visie op de taak van de staat, van de roeping van de overheid geconcretiseerd. Een beginsel krijgt gestalte in een daad. En het is moeilijk te begrijpen, dat iemand kan zeggen: het beginsel van de ontwerper verwerp ik radicaal, maar als ik vanuit mijn beginsel de materie wettelijk zou proberen te regelen, zou mijn wetsontwerp er ook ongeveer zo uitzien.

ALS er tweeërlei wortel is, dan is er ook tweeërlei vrucht.

Wie daarvan niets verstaat, die staat wel merkwaardig vreemd tegenover het A.R. denken.

Tweeërlei wortel, tweeërlei vrucht, dat geldt ook van de democratie. Trouwens het wóórd democratie dreigt al meer een leég woord te worden. Als iedereen het naar zijn beginsel en zijn systeem een eigen inhoud geeft, en zelfs in sommige landen van volksdemocratie wordt gesproken, dan dreigt zo'n woord een van de drums te worden van een steelband. We zeggen het maar zo, want de uitdrukking luidende schel en klinkende cimbaal is ons hier te mooi.

H. Algra

TWEEËRLEI wortel en tweeërlei vrucht...

Er is een democratie, die wortelt in de Franse revolutie. Nog beter, die haar „belijdenis” vindt in het bekende boekje van Jean Jacques Rousseau. De Nederlandse, door de Fransen goedgekeurde, constitutie van 1798 is duidelijk aan Rousseau ontleend. Grondslag is de soevereiniteit van het volk. Alle macht is bij het volk en blijft bij het volk. Maar de uitoefening van die macht is tot wederopzeggens toe opgedragen aan een „bewind”, aan een „bestuur” dat de wil van het volk, dat is de wil van de meerderheid, uitvoert. Overeenkomstig Rousseau is dat duidelijk in de constitutie van 1798 gezegd. De meerderheid zegt wat de volkswil is. De minderheid heeft zich daarnaar te voegen. En dat is redelijk, want die algemene volkswil is ook háár wil, al wist zij het niet. Haar tegenstemmen is een vergissing of — een bewijs van een misdadige aanleg. Die algemene volkswil is onbeperkt. De democratie van Rousseau is tegelijk totalitair.

HET is duidelijk, dat in zo'n systeem geen plaats is voor het eigen recht der overheid. De regering heeft te gehoorzamen, het parlement beveelt. En daarom is „gemeen overleg” tussen regering en parlement in feite niet mogelijk. Want zulk een overleg is er alleen, als beide „partijen”, Regering en parlement, eigen rechten en verantwoordelijkheden hebben.

IN zo'n systeem is helemaal geen plaats voor het apostolische woord uit Romeinen XIII, dat voor ons als A.R. zo'n beslissende betekenis heeft. Dat woord, dat de overheid Gods dienaar is. Zij is volgens deze revolutionaire leer alleen en volledig dienaar van het volk.

Mits onder „volk” wordt verstaan de helft plus één van de kiezers. Daarom is de wet-Kappeyne op volstrekt democratische wijze tot stand gekomen.

Maar de minderheid werd er door onderdrukt en de vrijheid geschonden.

Dat is bij de toepassing van de revolutionaire democratische leer herhaaldelijk gebeurd. Die leer weet eenvoudig geen weg met de rechten der minderheid.

DE A.R. partij heeft deze democratie steeds principiële afgewezen. Haar geschiedenis kent menige schone bladzijde, waar zij het opneemt voor de rechten der minderheden.

Wanneer zij zich democratisch noemt, dan heeft dat woord een heel andere betekenis dan bij Rousseau en zijn liberale en socialistische volgelingen in vroeger en later tijden.

Het stoelt op een andere wortel. Het gaat niet om de macht van het volk, maar om de vrijheid van het volk. De vrijheid van geweten, in diepste zin, die ook tegenover de overheid moet worden beschermd en gehandhaafd.

Het gaat om het verzet tegen alle totalitaire staatsgedachten, ook al worden zij door de meerderheid aanvaard en opgelegd, omdat de soevereiniteit in eigen kring zulk een expansie van staatsmacht niet toelaat.

Dat is in het A.R. beginsel- en algemeen staatkundig program ook duidelijk voorop gesteld.

Dat is de inzet van de schoolstrijd geweest.

Dat maakt, dat de A.R. partij een duidelijk standpunt inneemt in elke discussie over de democratie.

* * * Constructief

Wij zijn er ten diepste van overtuigd, dat het geloof in de overwinning van Jezus Christus beslissend is voor heel ons denken en handelen. Ook op het politieke vlak. Niet voor medechristenen alleen, maar voor heel het Nederlandse volk, zelfs voor de wereld.

Dat is geen nare hoogmoed. Het zijn de woorden van onze Heer voor de wereld.

Vaak wordt dit allesbeheersende uitgangspunt minachtend gekleineerd — „het is maar een van de zuilen”.

Tot onze blijdschap schijnt er een herwaardering in dit opzicht door te breken.

Het Utrechts Nieuwsblad schrijft in een hoofdartikel:

MET kreten maakt men revoluties, maar geen staatkunde. Van sommige kanten wordt nu in Nederland de kreet aangeheven: weg met de zuilen. Als onafhankelijk blad zonder binding met welke zuil dan ook zouden we hierin behagen kunnen scheppen wanneer wij tevens — zoals sommigen — van verantwoordelijkheidsbesef waren gespeend.

Wie denkt in termen van ruïnes ziet zuilen voor zich, die doelloos oprijzen als in Pompei, Delphi of Timgad. Het zijn dan overblijfselen van vergane bouwwerken uit voorbije tijden. Zij schragen niets meer.

Op de zuilen van Nederland rust een hele bovenbouw. Om te beginnen het onderwijsstelsel. Maar dat

niet alleen. In vrijwel alle sectoren van het organisatie- en verenigingsleven bestaat het en wordt het, soms morrend maar toch vrijwillig, geaccepteerd. Wij hebben geleerd, ermee te leven. Wij komen er wonderwel mee uit de voeten. Bij 't samenstellen van allerlei besturen en commissies letten wij er min of meer vanzelfsprekend op, dat de verschillende stromingen vertegenwoordigd zijn.

De ervaringen zijn niet slecht. In het persoonlijke vlak kost het onderlinge begrip geen moeite, men schertst graag en gemakkelijk over ieders afzonderlijke bindingen en als het ernst wordt komen die bindingen van pas om de achterban te begrijpen en te bereiken.

Zolang dit allemaal bestaat en op reële overtuigingen in ons volk berust, is de kreet: „weg met de zuilen” destructief. Er is een duidelijk streven om met behoud van het eigene naar elkaar toe te groeien, samen te werken, de scherpe kanten weg te nemen.

Met geduld en overleg maken we de zuilen tot wortels van één stam. Dat is evolutie. Men kan ook trachten, ze om te hakken. Lukt dit, dan ontstaat er een ruïne. Dat is revolutie. Daarna kan men gaan herbouwen, maar niemand garandeert, dat dit slaagt. En de internationale geschiedenis, vooral ook de jongste, leert, dat slopers meestal slechte bouwers zijn.

Wij hebben met waardering van dit nuchter artikel kennis genomen.

FA. DE GEUS & VAN DER HOEVEN

's-Gravenmoer - Julianalaan 18
Telefoon 0 1623 - 2507

Fabricage en import van
korsetfournituren, broderie,
garens etc. etc.

Dit moet u weten

* Het is van belang, dat u zelf het volgende weet en dat u dit ook aan anderen doorgeeft.

* De Tweede Kamerverkiezingen vinden plaats op woensdag 15 mei '63.

* De stemlokalen zijn geopend van 's morgens acht uur tot 's avonds zeven uur.

* Het is het beste om in uw eigen woonplaats ter stembus te gaan. Indien dit niet mogelijk zou zijn, omdat u die dag elders in het land verblijft (en u niet eerst even om acht uur naar het stemlokaal kunt gaan), kunt u elders in het land stemmen — waar u maar wilt.

* Verzoeken om elders te mogen stemmen moeten ter gemeentesecretarie ener gemeente door u persoonlijk worden ingediend, uiterlijk op woensdag 1 mei. Daarna is dit uitgesloten.

* U kunt ook bij volmacht voor u laten stemmen. Verzoeken daartoe moeten ter gemeentesecretarie van de eigen gemeente kant en klaar worden ingediend, eveneens uiterlijk op woensdag 1 mei. Daarna is dit uitgesloten. Formulieren hiertoe zijn gratis verkrijgbaar ter gemeentesecretarie of bij het bestuur van uw kiesvereniging.

* Gemachtigden voor het stemmen bij volmacht zijn: echtgenoot/echtgenote, bloedverwanten en aanverwanten van de eerste tot en met de derde graad, verder de echtgenoot van een schoonzuster en de echtgenote van een zwager, alsmede huisgenoten.

* Deze beperking geldt niet voor de kiezer, wiens beroep of werkzaamheden medebrengen, dat hij werkzaam pleegt te zijn buiten de gemeente, mits zijn afwezigheid als regel telkens langer duurt dan drie dagen.

Bijvoorbeeld: schippers, zeevarenden, vissers, enz. Voor deze personen mag dus iedereen bij volmacht stemmen, die zelf in de betrokken gemeente mag stemmen.

* Voor nadere uiteenzettingen zie men o.a. Nederlandse Gedachten van 30 maart j.l.

* Nadere inlichtingen ook bij de bestuursleden der kiesverenigingen en bij het partijbureau, Dr. Kuypersstraat 3, 's-Gravenhage.

* Laat niet één stem verloren gaan.

* Geeft dit in uw omgeving door.

Wat is het Landbouwschap?

• Vervolg van pag. 1

onderzoekingen doet (bijv. de berekeningen voor het prijsbeleid).

Om deze kosten te bestrijden legt het Landbouwschap bij verordening een heffing op aan alle landbouwondernemingen, die op deze wijze dus betalen voor het werk dat het toporgaan van het landbouwbedrijfsleven ten nutte van de landbouw doet.

Dit alles is op basis van en in overeenstemming met de Wet op de bedrijfsorganisatie tot stand gekomen en geregeld. Aan de wettigheid van het Landbouwschap valt niet te tornen.

De agrarische bedrijfstak kan onder de huidige maatschappelijke omstandigheden zo'n instelling als het Landbouwschap niet missen. Of dat lichaam nu van publiekrechtelijke dan wel van privaatrechtelijke aard is, is voor zijn werk niet van wezenlijke betekenis; het werk zelf ten behoeve van de landbouw is essentieel. De landbouw is een bedrijfstak die in vergelijking met andere sectoren van het bedrijfsleven bijzonder weinig aan economische machtsvorming kan doen. De prijzen van vele landbouwproducten zijn in de afgelopen tienjarige periode van toenemende tienjaarlijkse stijgende inkomens eerder gedaald dan gestegen. De landbouw kan zonder de hulp van de overheid in die moeilijke toestand maar weinig verbetering brengen. Mede dankzij de sterke organisatie van boeren en landarbeiders, die de overheid steeds maar weer wijst op de agrarische problemen, is in Nederland een landbouwpolitiek gegroeid, die de agrarische bevolking voor veel erger moeilijkheden en noden heeft bewaard. Zonder de samenbundeling van krachten in een instelling als het Landbouwschap zou de politieke machtsvorming van de landbouwende bevolkingsgroep heel wat minder groot zijn.

Nu is het helaas zo, dat deze activiteiten zich voornamelijk in Den Haag afspelen, ver van de belanghebbenden. Voor hen is een aanslagbiljet het enige directe blijk van bestaan van het Landbouwschap. Hier ligt ongetwijfeld een zwakke plek in de opbouw en werkwijze van het bedrijfsorgaan voor de landbouw. Er zijn inderdaad boeren, die van het Landbouwschap niet veel meer weten dan dat het een duur apparaat is in Den Haag, dat zij moeten betalen. En het is niet zo moeilijk om met kwade geruchten van deze mensen „martelaren” voor een „principiële” zaak te maken. Dat heeft het recente verleden wel bewezen. De trieste geschiedenis van Hollandsche Veld heeft dan ook wel duidelijk geleerd hoe nodig het is de boeren voor te lichten over wat het Landbouwschap eigenlijk is, nl. hun eigen orgaan dat op de bres staat voor hun belangen. Die voorlichting is vooral ook een taak van de boerenorganisaties, die immers — met de arbeidersbonden — de instelling van het Landbouwschap hebben bewerkstelligd. Het is onjuist om — zoals van bepaalde zijde wordt gedaan, en dan bedoel ik zeker niet alleen de Vrije Boer — het Landbouwschap voor te stellen als de bureaucratische belager van de vrijheid van de boeren.

Het gebeurde in Hollandsche Veld wordt door bepaalde lieden dankbaar aangegrepen om de P.B.O. te bestrijden. Zij schrikken er niet voor terug eenvoudige boeren in het harnas te jagen tegen een lichaam dat met wettig gezag is bekleed. Dat is ongeoorloofd en in wezen revolutionair. Maar — en dat vind ik eigenlijk nog erger — het is ook immoreel. Door misleiding van op zichzelf karaktervolle boeren offert men het belang en het geluk van deze mensen op aan de reclame voor eigen politieke inzichten. De enige democratische en eerlijke weg om te trachten iets uit ons wetsbestel te laten verdwijnen is de weg waarlangs datgene ook tot stand gekomen is.

Om deze diepere achtergronden van het Hollandsche Veld kor en mocht het Landbouwschap niet anders handelen dan het ten lange leste, met pijn in het hart, heeft gedaan. Het ging er niet om een paar luttele gulden los te krijgen of om die drie koppige boeren eens mores te leren; het ging ten diepste om de handhaving van een van onze democratische verworvenheden.

Tenslotte nog een antwoord op de zeer begrijpelijke vraag, waarom de invordering van de heffing niet is gebeurd op een manier die voor de betrokkenen minder hard zou zijn geweest en meer in verhouding tot het betrekkelijk geringe bedrag van hun schuld.

Dit was helaas niet mogelijk, omdat de betrokkenen op advies van de Vrije Boer deze mogelijkheid zelf hadden uitgesloten. Volgens het wetboek van

Burgerlijke Rechtsvordering staan het Landbouwschap (als ieder andere rechtspersoon in ons land) drie middelen ter beschikking om een schuld te innen en wel:

- Beslag onder derden (bijv. op melkgelden bij de fabriek, of op banktegoeden);
- Beslag op roerend goed (bijv. een koe of een werktuig);
- Beslag op onroerend goed (grond of een gebouw).

Ad a. Beslag onder derden was niet mogelijk, omdat de betrokkenen al hun vorderingen bij voorbaat hadden gecedeerd, zodat zij niet over tegoeden beschikten.

Ad b. In het verleden hebben de zogenaamde vrije boeren verschillende malen verkopen van roerende goederen gesaboteerd, zodat de verkoping niet het verschuldigde bedrag opbracht. Het Landbouwschap kon noch wilde ditmaal opnieuw dit risico lopen.

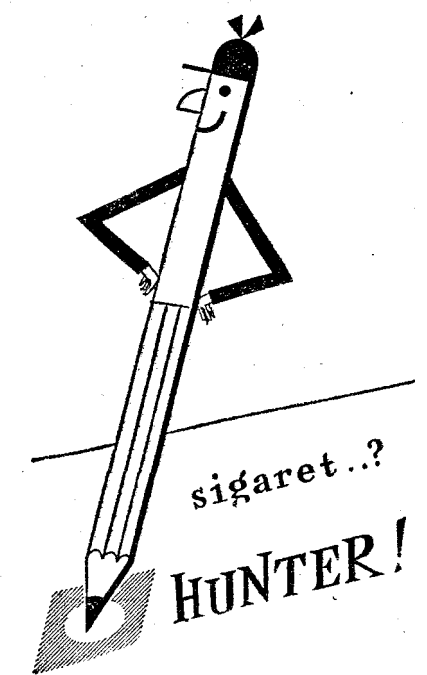
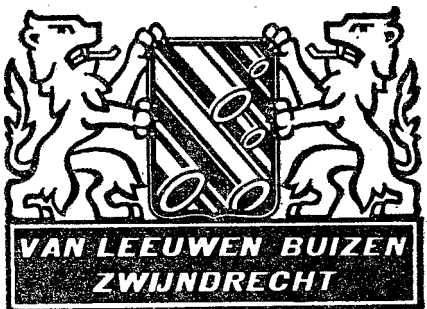
Ad c. Er bleef het Landbouwschap dus niets anders over dan beslag te leggen op onroerend goed. Beslag op een gedeelte van het bedrijf was niet mogelijk omdat op de bedrijven een hypotheek rustte. Hypotheek is volgens de wet ondeelbaar, zodat het beslag betrekking moest hebben op het gehele bedrijf.

In oktober 1961 werden de bedrijven bij gebrek aan kopers door de rechtbank toegewezen aan het Landbouwschap. Sinds die tijd was het Landbouwschap dus eigenaar. Alle pogingen om de boeren te bewegen hun bedrijven terug te kopen mislukten, omdat zij bleven weigeren hun schulden te betalen. Na bijna anderhalf jaar lang te hebben gewacht heeft het Landbouwschap, met instemming van de Drentse boerenorganisaties, gebruik gemaakt van zijn recht om hen die wederrechtelijk op deze bedrijven verbleven met de sterke arm te doen verwijderen. Tot het laatste toe was het voor de betrokken boeren mogelijk hun bedrijven terug te kopen. En ook na de executie gold dat aanbod nog. Eén van de drie boeren heeft daar gebruik van gemaakt. Het is te hopen dat ook de andere twee hun verzet opgeven.

Vraagt uw bakker naar

TARVO-BROOD

Uw bakker
Uw dokter

Hotel-pension „Dreyeroord”
Telefoon 3169 - OOSTERBEEK

Dr. W. P. Berghuis

Mr. W. R. v. d. Sluis

Ds. P. M. van Galen

J. Smallenbroek

20 april: een bijzondere dag

ZATERDAG 20 APRIL a.s. wordt de dag van de landelijke bijeenkomst van het actieve kader van onze partij.

Een dag met een bijzonder karakter, een bijeenkomst met een apart programma, een morgen en middag met een stimulerend enthousiasme, midden in de verkiezingscampagne.

Het Algemeen Organisatie Comité ontvangt dan 1.000 à 1.300 mannen en vrouwen, jonge bestuursleden, wijk- en hoofden, kortom degenen, die leiding geven aan de praktische uitvoering van de verkiezingswerkzaamheden.

Dit zijn de mannen en vrouwen, die de verantwoordelijkheid dragen voor de persoonlijke contacten met leden en andere kiezers en kiezeressen tijdens de campagne.

Dit zijn de mannen en vrouwen, die op zich genomen hebben de bezorging van de affiches te regelen, alle aandacht schenken aan het stemmen bij volmacht, de propaganda-huisbezoeken enz. enz. enz.

De besturen der kiesverenigingen ontvingen over deze Kadercontactdag half maart reeds een brief. Deze week ontvingen zij een nader schrijven. Met klem wordt er op aangedrongen, de namen der afgevaardigden met spoed aan het partijbureau door te geven. Deze afgevaardigden kunnen dan persoonlijk nog een uitnodiging/programma ontvangen. De bijeenkomst wordt gehouden in de Lange Grachtkerk te Amersfoort.

Programma

DE BIJENKOMSTEN op deze Kadercontactdag worden gehouden des morgens van 10.15 uur tot 12.00 uur en des middags van 14.00 tot 15.30 uur.

De middagpauze duurt dus van 12.00 tot 14.00 uur. Van 12.00 tot 13.00 uur zal een gezamenlijke lunch gehouden worden in de Markthal. Van 13.00 tot 14.00 uur is er o.a. gelegenheid om bekenden te ontmoeten, ervaringen uit te wisselen, enz.

DE MORGENVERGADERING wordt geopend door de heer J. Smallenbroek, één der drie lijststaanvoerders, maar in zijn functie als voorzitter van de Organisatie Commissie. Vervolgens spreken de heren Z.E. B. Roolvink — Staatssecretaris van Sociale Zaken en Volksgezondheid en lijststaanvoerder, mr. W. R. van der Sluis — secretaris van het Centraal Comité, en mr. B. W. Biesheuvel — lijststaanvoerder.

DE MIDDAGBIJENKOMST wordt geleid door mej. J. van Leeuwen — lid van de Organisatie Commissie. Sprekers zijn de heren dr. W. P. Berghuis — voorzitter van het Centraal Comité, S. Silvis — lid van de Organisatie Commissie en oud-voorzitter van de ARJOS, en ds. P. M. van Galen — lid van het Centraal Comité, Hervormd predikant te Hilversum.

DE — uiteraard korte — speeches worden afgewisseld door samenzang. Gerard Akkerhuis bespeelt het orgel (solo en samenzang). Het Trio „Di Fiati”, bestaande uit Cor Coppens, hobo, Gijs Karten, klarinet en Arnold

Het „Trio di Fiati”

Swillens, fagot, brengen, eveneens ter onderbreking van de toespraken:

- Trio van Haydn allegro, menuet, allegro.
- a. Twee fuga's van Joh. Seb. Bach
b. Sonatine van Francios Devienne.
- Trio van Charles Suck allegro-moderato, andante en rondo-allegro.
- Divertimento van Mozart allegro, adagio, menuetto, allegro-rondo.

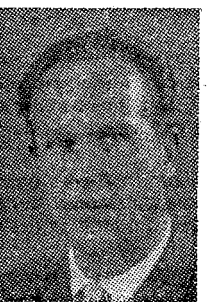
U ziet het: het is niet teveel gezegd als zaterdag 20 april aangekondigd wordt als een bijzondere dag.

Mej. J. van Leeuwen

B. Roolvink

S. Silvis

Mr. B. W. Biesheuvel

ZAKKEN

Voor alle verpakkingsdoeleinden
T. SPAAN
v. Berckenrodestraat 15, Rotterdam-W.
Tel. 0 10 - 6 91 95. Telegr.: TESPA.
N.V. G. HAAK
v. Berckenrodestraat 15, Rotterdam-W.
Tel. 0 10 - 6 91 95. Postbus 6043.
Telegr.: HABAG.
Import - Export

Fa. H. van Triest & Zn.

Groothandel
in fourages

DWINGELO
Tel. 0 5219 - 1270 b.g.g. 1316

EEN KRACHTIGE SCHAKEL BIJ DE IN-
EN VERKOOP VAN UW RUWVOEDERS

SINGER SELECTEERT INDISCHE KRUIDEN

Wordt U te zwaar?
Neem de onschadelijke
Indische
**ONTVETTINGS-
PILLEN**
40 stuks f. 1.80
120 stuks f. 2.40

(KOEMIS KOETJING)
REMOEKDJOENG
Urine-afdruvend
In tabletten: 20 st. f. 1.25
100 stuks f. 4.95
In kruiden: f. 2.25

Verhoog Uw gal- en
leverwerking door
TEMOE LAWAK
Bloedsuiverend,
nacht laxerend
In tabletten: 20 st. f. 1.25
100 stuks f. 4.95
In kruiden: f. 2.95

N.V. THE SINGER IMPORT - ARNHEMSEWEG 16 - AMERSFOORT - TEL. 15547

Wat gaat Canada maandag doen?

WAT gaan de Canadezen maandag a.s. doen, als zij een nieuw parlement moeten kiezen? Het is een vraag, die bij parlementsverkiezingen altijd interessant is. Maar onder normale omstandigheden is het bepaald niet zo, dat er in de „buitenwereld” meer dan gewone belangstelling bestaat voor de uitslag van verkiezingen in vele landen. De uitzonderingen bevestigen ook hier weer de regel. Want het resultaat van de stembusstrijd in Canada is van meer dan nationaal belang. De veiligheid van de wettelijke wereld is er ten nauwste bij betrokken. Niet alleen vanwege de wijze, waarop Canada zijn verdediging zou willen inrichten, doch ook omdat de demissionaire premier John Diefenbaker hard op weg is, zich naar het voorbeeld van generaal De Gaulle tegen de Verenigde Staten af te zetten. Vanzelfsprekend moeten de Canadezen zelf weten, hoe ze hun eigen zaken willen regelen. Dat neemt echter niet weg, dat er in Canada bijzonder schreef getrokken verhoudingen bestaan, die de vrees rechtvaardigen, dat het land straks een parlement krijgt, waar niemand gelukkig mee kan zijn.

PARADOXAAL

De Canadezen moeten inderdaad weten wat zij doen. Maar het paradoxaal van de situatie van de afgelopen weken is geweest, dat velen er geen idee van hebben, op wie zij het best hun stem kunnen uitbrengen. Bij vroegere verkiezingen is dat nooit het geval geweest. Geen der partijen schijnt op het ogenblik echter zo'n aantrekkingskracht te hebben, dat zij op een meerderheid in het gehele land kan rekenen en dat zij in staat is, tot de verbeelding van deze meerderheid te spreken.

Daar zijn allerlei factoren voor aan te wijzen, zoals de gevarieerde samenstelling van de Canadese bevolking, de boeren uit het Westen, de fabrieksarbeiders van Ontario, de werkloze mijnwerkers van Nova Scotia en de zich als een verdrukte minderheid beschouwende Franse Canadezen in de provincie Quebec. En zo kon het onlangs gebeuren, dat een Canadese vrouw haar man voor het eerst in vele jaren vroeg, hoe zij moest stemmen en dat haar man haar op deze vraag geen antwoord kon geven.

TWEE PIJLERS

In Canada gaat men er van uit, dat de Conservatieve partij van premier Diefenbaker (namen zeggen niet veel in de Canadese politiek) grote verliezen zal lijden. De mogelijkheid is niet uitgesloten, dat zij de grootste groepering in het parlement zal blijven. Maar ook dan ziet het er naar uit, dat de verhoudingen in Canada voortaan anders zullen zijn dan tot dusver het geval is geweest. De macht van de partij van Diefenbaker heeft al jaren lang berust op twee pijlers: de rijke geïndustrialiseerde provincie Ontario met Toronto als bolwerk en de boeren van de zgn. prairieprovincies. Vandaar het streven naar beschermende tarieven voor de industrie en subsidies voor de landbouw.

Diefenbaker kwam uit het Westen, waar hij zich als een vurig advocaat had leren kennen. Zelf was hij een man van de provincie, waardoor het voor de industriële en intellectuele uit de provincie Ontario aanvankelijk moeilijk was, hem als partijleider te accepteren.

KLAP

Dit veranderde, toen Diefenbaker er door zijn grote persoonlijke charme en zijn begaafdheid als redenaar in slaagde, de meer dan 20 jaar geduurd hebbende heerschappij van de Liberale partij te breken. Van dat ogenblik af werd hij bewonderd als een symbool van een conservatieve renaissance. Totdat vorig jaar zijn ster begon te verbleken en ook voor Diefenbaker ging gelden: opgaan, blinken en verzinken. Eerst verloor hij het vertrouwen van de zakenwereld als gevolg van de grote monetaire crisis. Daarna — in juni van vorig jaar — verloor de Conservatieve partij de helft van haar zetels in de provincie Ontario en als gevolg daarvan de meerderheid in het nationale parlement te Ottawa.

De reputatie van Diefenbaker kreeg daardoor een gevoelige klap en het was duidelijk, dat zijn politieke tegenstanders er op uit waren, om zo spoedig mogelijk hun kans van nemen en de premier ten val te brengen. In deze opzet zijn zij inderdaad geslaagd en de verkiezingen van maandag a.s. zijn er een uitvloeisel van.

PEARSON

KERNWAPENS

Het was omtrent de jaarwisseling, toen de tegenstellingen tussen de Conservatieve partij en de oppositiepartijen zich gingen toespitsen. Er vlamde een controverse op over de atoombewapening van het land. Diefenbaker had nooit kunnen of willen besluiten, de Canadese troepen atoombommen te verstrekken of aan de Amerikanen toe te staan, ze op Canadees grondgebied te stationneren. Toen de Amerikaanse regering zachte pressie begon uit te oefenen, werd zij niet slechts door de Canadese liberalen gesteund, maar ook door enkele prominente figuren uit de partij van premier Diefenbaker. Verschillende ministers besloten ontslag te nemen. Hees, de minister van handel, die in Oost-Canada groot aanzien geniet, verklaarde bovendien, bij eventuele nieuwe verkiezingen niet meer kandidaat gesteld te willen worden. Fleming, vice-premier en minister van financiën, bleef in het kabinet zitten, maar besloot eveneens, van een nieuwe kandidatuur af te zien. Hij wil zich nu meteen maar uit het politieke leven terugtrekken.

BELOFTEN

De Conservatieve partij is — zo formuleert de Neue Zürcher Zeitung het — een boerenpartij geworden. Zelfs de meest invloedrijke en aartsconservatieve dagbladen van Toronto hebben zich in de achter ons liggende verkiezingscampagne tegen Diefenbaker gekeerd. De demissionaire premier heeft zich hier echter niet door laten ontmoedigen. Hij zet zich evenwel nog steeds af tegen de Verenigde Staten. En van zijn belangrijkste argumenten tegen de Liberale partij van Lester B. Pearson is dan ook, dat deze Canada tot een satellietstaat van de Verenigde Staten wil maken. Wanneer men Diefenbaker het verwijt laat horen, dat hij nu wel veel drukte maakt, maar dat hij geen enkele van zijn beloften waar heeft kunnen maken, wijst hij deze kritiek van de hand door te wijzen op de obstructiepolitiek van de oppositiepartijen.

Als of Diefenbaker niet vele jaren achtereen Canada heeft geregeerd met een grote meerderheid in het parlement . . . Niettemin gaat hij door met beloven. Als hij wint, zal hij de belastingen verlagen en meer woningen laten bouwen. Maar dat zeggen de anderen ook toe.

DRIE PUNTEN

Zijn voornaamste tegenstander, Lester B. Pearson, leider van de liberalen, voert de verkiezingscampagne, alsof hij de overwinning al in zijn zak heeft. In zijn redevoeringen heeft hij op drie punten de nadruk gelegd. In de eerste plaats wil hij streven naar het herstel van Canada's plaats in de wereld, voorts naar vermindering van de spanningen tussen de Engels- en Franssprekende bevolkingsgroepen van Canada o.a. door instelling van een commissie, die de taalproblemen moet bestuderen en tenslotte vraagt hij de kiezers het mogelijk te maken, dat Canada een sterke meerderheidsregering krijgt, die het land doelbewust leiding kan geven. De kwestie van de atoombewapening tracht hij als het maar enigszins kan naar de achtergrond te verdringen.

De rol van verdediger van deze wapening ligt hem als drager van de Nobelprijs voor de vrede, kennelijk niet. Hetgeen niet betekent, dat Pearson geen mening heeft en niet voor die mening uitkomt. Daar heeft hij geen twijfel over laten bestaan. Maar hij heeft de zaak niet tot een inzet van de verkiezingsstrijd gemaakt.

DE NAVO

Pearson meent, dat de Navo niet moet streven naar het spelen van een offensieve rol in internationale militaire aangelegenheden. Het lijkt hem beter, dat offensieve kernwapens uitsluitend onder toezicht van de Verenigde Staten blijven en dat via het Atlantische bondgenootschap gezocht wordt naar een mogelijkheid om de andere landen medezeggenschap te geven in de controle over het gebruik van deze wapens. Wat Canada betreft is Pearson van oordeel, dat zijn land een betere rol in de gezamenlijke defensie dient te zoeken. Tijdens de Cubaanse crisis konden de Canadese strijdkrachten niet in staat van paraatheid worden gebracht, omdat zij geen munitie hadden. Toen werd hij er opnieuw van overtuigd, dat Canada zich aan zijn defensieverplichtingen zou moeten houden of als het dat niet zou willen, misschien maar uit de Navo moest treden.

De houding, die Diefenbaker heeft aangenomen noemde Pearson gevaarlijk, omdat de premier een akkoord met de Amerikanen had gesloten (in Navo-verband), waar hij zich niet aan blijkt te willen houden. Dit verlamt de kracht van de Navo, aldus Pearson.

VERANDERD

Bij de Liberale partij ligt het zwaartepunt van de propaganda op sociaal-economisch terrein. Pearson wil een ministerie voor industrie oprichten en de industrialisatie bevorderen door belasting- en kredietfaciliteiten voor nieuwe fabrieken en door het doen uitvoeren van publieke werken. Ook voor woningbouw belooft hij grote kredieten. Verder heeft hij een algemene ziekteverzekering en vernieuwing en verhoging van de bestaande ouderdomsverzekering in het vooruitzicht gesteld. Pearson's politieke stijl is naar de mening van de correspondent van het Zwitserse blad sinds de laatste verkiezingen merkbaar veranderd. Hij zou niet langer de koele intellectueel zijn, die tegenstanders met bijtende ironie overgiet, maar maakt de indruk van een man van diepe ernst, gebalde energie en groot vertrouwen.

DIEFENBAKER

Hij kan Diefenbaker weliswaar niet als volksprediker (de premier was vroeger predikant) evenaren, maar niemand zal hem als een geleerde beschouwen, die het contact met de werkelijkheid heeft verloren.

OP DE WIP

Of Pearson de meerderheid, die hij al in zijn zak meent te hebben, zal veroveren zal mede afhangen van het succes, dat de beide kleinere partijen zullen boeken. De New Democratic party van „Tommy” Douglas verwacht succes met haar verzet tegen elke vorm van kernbepapening en krijgt sterke steun van de vakbonden. In juni van het vorig jaar behaalde hij slechts 19 zetels en wel in het Westen van het land. Dat komt wellicht, omdat het socialisme in Canada nooit erg populair is geweest. Bovendien heeft de partij gebrek aan ervaren politici en aan geld en kan zij zich niet verheugen in de gunst van de dagbladen. Dit neemt echter niet weg, dat de partij stemmen zal weggapen, die de Conservatieve partij van Diefenbaker en de Liberale partij van Pearson zo hard nodig hebben om een beslissende overwinning te kunnen behalen.

Ongetwijfeld is de Nieuwe democratische partij een groepering, die — als de verkiezingen inderdaad geen duidelijke beslissing brengen — in het parlement op de wip komt te zitten.

HOOG GEMIKT

In veel sterkere mate zal dat het geval zijn met de zgn. Social Credit Party van Réal Caouette, die vorig jaar onverwachts 30 zetels in de wacht sleepte, waarvan 26 in de provincie Quebec. Deze partij eet van vele walletjes, bestrijdt zowel het kapitalisme als het socialisme en vindt haar aanhang voornamelijk onder de plattelanders in Quebec, bij wie Caouette groot aanzien geniet. Vorig jaar beloofde hij afschaffing van de belastingen door eenvoudig schrapping der staatsschulden. Thans beweert hij, dat zijn partij sterk genoeg is om met een der ouderwetse partijen een coalitie te kunnen aangaan. De meeste waarnemers geloven echter niet, dat Caouette veel kans zal krijgen, zijn wensen in vervulling te doen gaan.

Hij mikt op ongeveer 60 zetels in het Canadese Lagerhuis, maar het is de vraag, of hij deze zal krijgen. Er zijn optimisten, die beweren, dat de Liberale partij niet alleen op de Conservatieven stemmen zullen winnen, maar ook op de Social Credit party, met name in de provincie Quebec. Het zal de vraag zijn!

QUEBEC

Het is juist in deze provincie, waar het probleem van de Engelse of Franse afkomst een grote rol gaat spelen. Quebec heeft zich al geruime tijd achter gezet gevoeld en het is opvallend dat — toen premier St. Laurent, die van Franse afkomst is, wegviel en Lester Pearson met zijn Engelse naam zijn plaats innam — de Liberale partij de verkiezingen verloor, mede door het wegvalen van een groot deel van de steun in Quebec. In het parlement van de provincie hebben de liberalen een grote meerderheid, dank zij de grote invloed van Jean Lesage, een 48-jarige Canadees van Franse afkomst. Pearson is er vorig jaar niet in geslaagd, de steun van Lesage te winnen, hoe wonderlijk dit ook klinkt.

In november boekte Lesage een overweldigend succes en als hij met Pearson wil samenwerken, zouden de kansen van de Liberale partij er a.s. maandag inderdaad goed voor staan. Er is echter reden om aan te nemen, dat Lesage zal volharden in afwachting houding, omdat hij de tijd gekomen zou achten, zich in de nationale politiek te gaan begeven om de leiding over te nemen uit handen van Pearson. De verkiezingen van maandag zullen ons laten zien, in hoeverre Lesage in zijn opzet geslaagd is.

Houthandel en kistenfabriek MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05457-561 Telefoon 06750-3748

Houtzagerij-Houthandel-Kistenfabriek

TIMMERFABRIEK VERMEULEN N.V.

MILL (N.-B.), TELEFOON 08859-605

Fabriek van geprefabriceerde houten gebouwen, houten woningen, directieketen, barakken, garages, vakantiehuisjes enz.
Speciaal voor de landbouw: kippenhokken, veldschuren, loodsen etc.

Export: België, Duitsland, etc.

N.V. AANNEMINGS- EN BOUWBEDRIJF

Burgemeester Hazenberglaan 403 — Rotterdam
Telefoon 19 10 44

C.V. J. H. van Leeuwen

Fabrikanten van rode en blauwe rietvorsten en eindrietvorsten
Hollandse pannen (handvorm) en bijpassende vorsten (handvorm)

KOUDEKERK AAN DEN RIJN
Tel. 01714-228 — Tel. 01720-2569

Gebr. Van Altena

smeed- en constructiewerk
stalen ramen en deuren.

G. VAN LEDENBERCHSTRAAT 114 — AMSTERDAM
TELEFOON 82298

N.V. AANNEMERSBEDRIJF v/h H. DE BAAT

Ceintuurbaan 179 - Tel. 798604-53257
Amsterdam

FA. K. SALVERDA & ZONEN

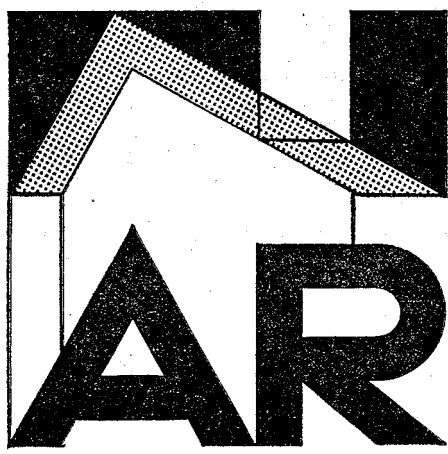
Aannemersbedrijf - Kuinre

SPECIAAL: het stellen en monteren van kapspanten.
Wijk IV-7 — Tel. 05271-294

P. BREUGEM, bouwkundige

OOSTEINDESEWEG 19 — TELEFOON 01892-319
BERGSCHENHOEK

Wij verzorgen zowel de tekening met aanvraag,
als de bouw van uw woning

uw eigen HUIS

Het geluk kan ook elders

DE christen weet maar al te goed, dat hij hier geen blijvende stad heeft. Maar hij weet eveneens, dat hij zich zo goed mogelijk heeft te ontplooiën. Zijn menszijn legt hem verplichtingen op, ook ten aanzien van zijn bestaan. Het is een goede en zedelijk volkomen verantwoorde opvatting, dat men heeft te streven naar het betere. Men mag van een christen eigenlijk niet anders verwachten.

ONDER de duizenden, die sedert de tweede wereldoorlog zijn geëmigreerd, waren veel mensen, die zeer bewust als christenen wensten te leven. De gaven van hoofd en hart, van inzicht en doorzettingsvermogen wensden zij tot grotere ontplooiing te brengen. Zij wilden meer mogelijkheden verwerven om dit te kunnen bereiken. Met deze gedachte vervuld, zijn velen op reis gegaan naar een nieuw vaderland, in de wetenschap dat het betere vaderland beloofd is door de Koning, die zij hier en waar ook ter wereld willen dienen.

De christelijke emigratiecentrale heeft reeds tallozen geholpen in hun verlangen naar meer mogelijkheden tot expansie van hun menszijn. In de loop der jaren heeft Nederlandse Gedachten meermalen aandacht aan deze centrale gewijd. Dat willen wij thans weer doen.

We doen dat niet uit gebrek aan stof om over andere zaken te schrijven. Neen, dat wij het hier weer doen, heeft een andere oorzaak. De emigratie is in de laatste jaren teruggelopen. Dit heeft tot gevolg gehad, dat velen de mening toegedaan zijn, dat dit een teken is, dat het werk van de emigratieorganen in ons land ten einde loopt en dat dus de christelijke emigratiecentrale eveneens aan het einde van haar werkzaamheden zou zijn gekomen.

Dit is een misvatting — het gaat ons er om, deze onjuiste mening te weerleggen; wij willen althans proberen duidelijk te maken, dat er geen sprake van is, dat de christelijke emigratiecentrale op haar retour is.

Het is ongetwijfeld waar, dat de topjaren van de emigratie voorbij zijn. De grote trek naar de andere kant van de aardbol is afgezwakt. Er zijn Nederlanders, die daar verheugd over zijn. Met name vele werkgevers, die zitten te springen om werkkrachten, hebben de emigratie beschouwd als een doorn in het florerend economisch bestel van na de tweede wereldbrand. Er zijn mensen, die het onzinnig gevonden hebben, dat de overheid de emigratie heeft bevorderd. Er was hier toch overvloedig emplooi te vinden voor de tallozen, welke verkozen een nieuw vaderland te zoeken in de verte? Was het geen wonderlijke bedoening, dat de Overheid een emigratiebeleid voerde dat er op neer kwam dat de organen voor de emigratie van rijkswege gesteund werden en dat anderzijds werkkrachten gewonnen moesten worden in het buitenland?

Zij, die aldus redeneerden, bleken te weinig inzicht te hebben in de wezenlijke betekenis van de emigratie van Nederlanders naar verschillende oorden ter wereld. Die betekenis is nu eenmaal niet te schatten, omdat exacte gegevens

ontbreken; maar zeker is, dat de Nederlandse export juist door de emigranten bevorderd is. De Nederlanders in den vreemde kweken onwillekeurig — maar soms ook met een prijzenswaardige opzet — goodwill voor de Nederlandse industrie en zij bevorderen de invoer van Nederlandse producten in de landen waarin zij zich gevestigd hebben. De emigrant is een niet te onderschatten factor in het handelsverkeer tussen de landen.

De toekomst voor Nederland

GOED, de emigratie is minder geworden in vergelijking met de emigratie-aantallen van een aantal naoorlogse jaren. Maar betekent dit, dat de emigratie-organisaties aan het einde van hun werkzaamheden gekomen zijn? Ons antwoord is: In geen de! De vraag, of in de komende jaren nog

emigrant heeft overigens weinig hinder van deze werkloosheid ondervonden.

In Canada is ook sprake van werkloosheid. Men moet echter niet alleen afgaan op statistieken uit Canada, daar deze een vreemd en inderdaad weinig bemoedigend beeld geven. Die statistieken zijn onduidelijk; ze geven een veel ongunstiger beeld dan bijvoorbeeld de statistieken die in ons land opgesteld worden. In Canada wordt iemand die ander werk zoekt, als werkloos ingeschreven, ofschoon hij in de meeste gevallen nog een baan heeft. Op deze wijze geven de statistieken een onjuist beeld van de werkelijke stand van zaken omtrent de recessie op de arbeidsmarkt.

Intussen is sedert 1947 — het jaar waarin de emigratie op gang gekomen is en sedertdien een belangrijke vlucht genomen heeft — een niet onaanzienlijk deel van onze Nederlandse bevolking her en der getrokken

Christelijke emigratiecentrale heeft nog veel te doen

wel van emigratie op enigszins groteom schaal gesproken zal kunnen worden, kan moeilijk beantwoord worden als men niet eerst een beeld tracht te verkrijgen van de toekomst voor Nederland. Dat beeld zal beslist een groeiende bevolkingsaanwas vertonen, met een toenemende industrialisatie en een verhoging van de rationele bedrijfsvoering op vrijwel elk gebied. Mede daarom kan worden aangenomen, dat ook in de toekomst van een doorgaande emigratie sprake zal blijven. Een emigratie welke dus ook voor Nederland zelf van belang is uit hoofde van hetgeen wij hierboven aanstipten betreffende de goodwill-werving in het belang van het handelsverkeer, van de export en import.

Het is niet te verwonderen, dat de regering het beleid met betrekking tot de emigratie tot dusver niet radicaal gewijzigd heeft. Men moet de emigratie nu eenmaal ruim zien; het moet een beleid zijn op de lange afstand.

De Tweede Kamer heeft dan ook — slechts met uitzondering van de V.V.D. en de C.P.N. — gesteld, dat het beleid van de overheid inzake de emigratie moet doorgaan op lange termijn. Het zou een onjuist beleid zijn, als men de emigratiekraan vrij plotseling zou dichtdraaien.

Niet alleen moet men zich afvragen hoe Nederland er over twintig jaar waarschijnlijk uit zal zien, gezien de bevolkingstoename waardoor een steeds grotere werkgelegenheid nodig zal zijn, maar men moet ook bedenken, dat in ons land de eisen van kennis en bekwaamheid om iets te bereiken, zeer hoog liggen. Er is hier een goede, vrij strenge scholing op allerlei terreinen van de maatschappij. De opleidingen zijn over het algemeen uitstekend te noemen.

Dit betekent, dat iemand reeds op jeugdige leeftijd aan het plafond van zijn mogelijkheden kan zitten. Het gevolg is, dat men zich niet verder kan ontplooiën. We zouden hier kunnen spreken van een gebrek aan ontplooiingsruimte.

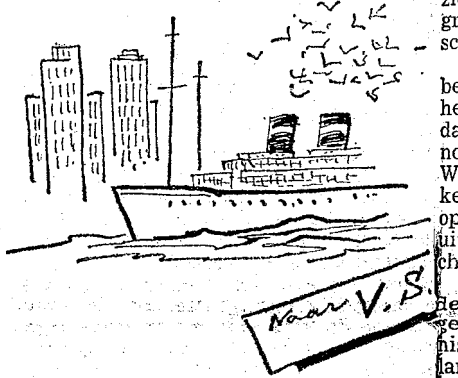
Dat tekort aan ontplooiingsruimte is in vele landen onbekend. Voor velen zullen derhalve in andere werelddelen grotere kansen zijn om tot verdere ontplooiing te komen. Ook met het oog hierop zal een goede, ruime emigratiepolitiek op lange termijn gevoerd dienen te worden.

Angelsaksische landen trekken

MEN zou kunnen zeggen: De voortschrijdende integratie zal een groot aantal Nederlanders expansiemogelijkheden bieden in ons eigen werelddeel. De ontplooiingsruimte zal groter worden en dan kan men in Europa terecht. Zo eenvoudig is het echter niet. Trouwens, reeds thans kan gezegd worden, dat de Nederlanders liever niet naar Italië of Frankrijk gaan. De Angelsaksische landen trekken ons veel meer. De E.E.G. zal beslist niet de oplossing voor alles brengen. De Nederlander die er van doordrongen is dat het geluk voor hem ook elders bloeien kan, richt zich vooral op de Angelsaksische landen.

Maar in Australië is een ernstige recessie gaande, welke goed merkbaar is op de arbeidsmarkt, zeggen sommigen. Inderdaad heeft zich in Australië een recessie voorgedaan, doch deze is thans zo goed als voorbij. De Nederlandse

een nieuw bestaan op te bouwen in een ander land. Ongeveer vierhonderd vijftigduizend landgenoten trokken de vreemde in. Met hun nageslacht meegerekend, zullen nu een miljoen Nederlanders een bestaan gevonden hebben in een ander deel van de wereld. Over

het algemeen kan worden gezegd, dat de Nederlanders het uitstekend doen als emigranten.

De Christelijke emigratiecentrale

„VOOR mij is de emigratie de vervulling van een opdracht. God heeft deze aarde geschapen om haar te bewonen, zegt Jesaja. Dat bewonen houdt alle fasen van het mensleven in: bouwen, ontwikkelen, grondstoffen delven en verwerken, gemeenschappelijk bouwen en landen tot ontplooiing brengen.” Dit schreef T. Cnossen in de Emi

De vraag, of er in Nederland een „ombudsman” moet komen, is door een commissie van de (socialistische) D. Wiardi Beckmanstichting bevestigend beantwoord. Ook in ons land, zo meent deze commissie, moet er een figuur komen tot wie het publiek zich kan wenden met klachten en bezwaren tegen beslissingen van overheidsorganen. Voorgesteld wordt deze functionaris „commissaris-generaal voor bezwaren” te noemen. Zweden kent al sinds lang een ombudsman; in de huidige vorm al sinds 1809 en soortgelijke functionarissen zelfs al een eeuw langer. Andere landen hebben het Zweedse voorbeeld ongewijzigd of in enigszins andere vorm gevolgd.

Een ombudsman is niet iemand, die de plaats van de rechter of van de volksvertegenwoordiging inneemt. Deze behouden hun plaats en hun taak. Maar in het ingewikkelde en omvangrijke overheidsapparaat worden dagelijks beslissingen genomen en maatregelen getroffen, die geheel in overeenstemming kunnen zijn met wetten en voorschriften, maar die toch voor

bloeien

gratiekoerier, het veertiendaags orgaan van de Christelijke emigratiecentrale. „Emigratie uit ons land opent de vensters naar de wereld en getuigt van een nog bruisende volkskracht, zij stort vers bloed in de aderen der ontvangende landen en verrijkt het, soms wel te vlakke en te eenvormige van de om hun politieke, zedelijke en economische structuur worstelende volken der jonge naties.”

Heeft de Christelijke emigratiecentrale voor de toekomst nog een taak? Wij keren tot deze vraag terug. Een belangrijke vraag, omdat het hoogtepunt met betrekking tot emigratie enige jaren geleden gepasseerd schijnt te zijn.

In 1961 verlieten in totaal ruim 14.000 personen ons land door bemiddeling van de emigratie-organen. In 1960 waren dit er ruim 24.000. In 1953 kon van een topjaar van de emigratie gesproken worden. Toen zochten tegen de 50.000 Nederlanders een nieuw vaderland in de verte. Uit de genoemde cijfers blijkt dus inderdaad de verminderde belangstelling voor emigratie. Toch worden voor dit jaar weer 7000 emigranten verwacht. En op grond van ervaringscijfers kan worden aangenomen, dat twintig procent van dat aantal uit ons protestants-christelijk volksdeel komt en er prijs op zal stellen, bemiddeling te verkrijgen van de Christelijke emigratiecentrale.

In 1962 bleek bij de emigranten Canada het meest in trek te zijn; daarna volgden de Verenigde Staten, vervolgens Australië, Zuid-Afrika en Nieuw-Zeeland. Het hangt uiteraard van vele factoren af — ook economische factoren in de genoemde landen — of dit jaar een zelfde beeld zal geven ten aanzien van de voorkeur, welke de emigranten aan de verschillende landen schenken.

Maar waar nog zo veel Nederlanders beseffen, dat ook elders het geluk voor hen kan bloeien, daar is het duidelijk, dat de Christelijke emigratiecentrale nog een grote taak te vervullen heeft. Wij mogen er weleens goed aan denken, dat deze centrale jaar in jaar uit op bescheiden wijze meewerkt aan de uitbreiding van het Reformatorisch christendom in de wereld.

Toen wij een der medewerkers van de christelijke emigratiecentrale vroegen, hoe de verhouding van deze organisatie tot de kerken in de emigratielanden is, kregen wij ten antwoord, dat de organisatie indirecte contacten heeft met de kerken daar. De kerk is in sommige landen bewonderenswaardig actief. „Als deze kerken ons na 1945 in de kou zouden hebben laten staan, zou de emigratie zeker niet zo geslaagd zijn als nu.”

Kerkelijk leven

HET kerkelijk leven is in de emigratielanden anders dan hier. Men voelt zich daar meer deelgenoot van de christelijke gemeente. Daardoor is het al vaak voorgekomen, dat mensen die hier onkerkelijk waren, daar kerkelijk bijzonder actief zijn.

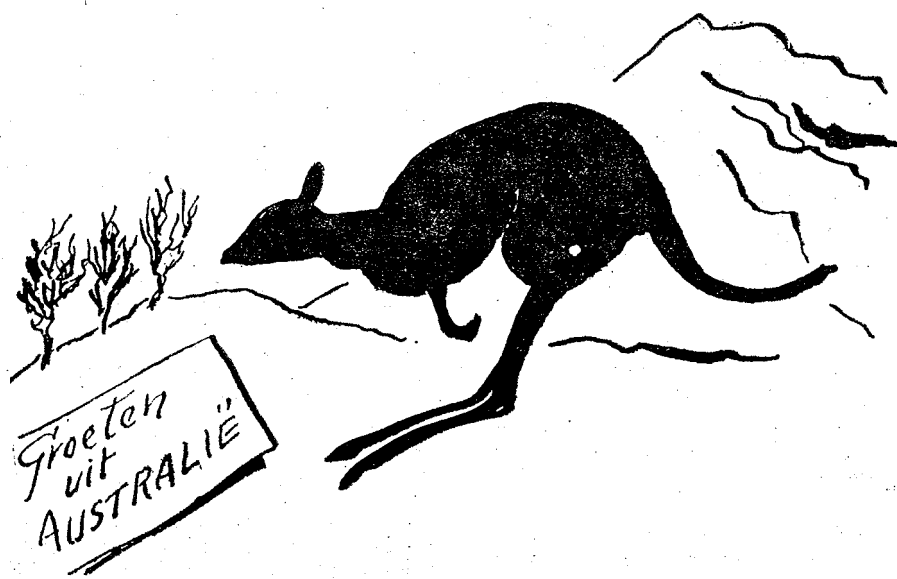
En met hoeveel enthousiasme wordt

de individuele burger, die er door wordt getroffen, onbillijk kunnen zijn. In zo'n geval kan men zijn hart uitstorten bij de ombudsman, een figuur, die over een meer dan normale dosis beleid en tact moet beschikken en bovendien met grote bevoegdheden moet zijn bekleed. Over elke klacht, die hem bereikt, zal hij immers bij de desbetreffende overheidsinstelling alle inlichtingen, die hij nodig acht, moeten kunnen eisen.

Moet er nu in Nederland ook zo'n ombudsman, bij ons dan „commissaris-generaal voor bezwaren” genoemd, komen?

Het is ontegenzeggelijk waar, dat velen de weg niet weten wanneer zij al dan niet vermeend — onbillijk of onwillekeurig behandeld worden door overheidsorganen, die steeds verder in het dagelijks leven ingrijpen en steeds groter in aantal worden. Dat men vaak niet kan beoordelen of de beslissing of maatregel gebaseerd is op een juiste toepassing van de bepalingen en of met alle omstandigheden, die in aanmerking genomen moeten worden ook inderdaad rekening is gehouden.

Aan de andere kant moet men niet de ogen sluiten voor het feit, dat juist van socialistische kant wordt voorgesteld een Nederlandse versie van de ombudsman in het leven te roepen. Van dezelfde zijde dus als waar men altijd beoogt de overheidsinvloed uit te breiden, waardoor de burger steeds meer in zijn vrijheid van handelen wordt beknop. Tracht men het socialis-

soms voor de kerk gewerkt! Zo werd in Australië door jonge handen — voor het merendeel geen bouwvakhanden — een kerkje gebouwd, waarover een Nederlandse wika vol ontroering schreef.

De Christelijke emigratiecentrale heeft inderdaad ook voor de komende jaren nog werk genoeg aan de winkel.

De hulp en de voorlichting aan de kandidaatemigranten is een hoofdtaak. Maar er komt nog zo veel bij. De emigrant die naar een Angelsaksisch land zal vertrekken, zal op grote taalmoeilijkheden stuiten. Ook daarin helpt de centrale: zij geeft de leden en kandidaat-emigranten gedurende een half jaar wekelijks een schriftelijke cursus voor de Engelse taal. Voorts heeft ze in de grotere plaatsen mondelinge taalcursussen georganiseerd. Ze geeft ook voorlichting door haar twee keer per maand verschijnend orgaan: de Emigratiekoerier. En natuurlijk wordt op de bureaus van de Christelijke emigratiecentrale dag aan dag mondelinge voorlichting en inlichting verstrekt.

Maar een kandidaat-emigrant krijgt, indien hij zulks wenst, ook thuis die mondelinge voorlichting. En dan de hulp bij de eigenlijke emigratie — een veelomvattende taak, die door de organisatie verricht wordt.

De grootste bron van inkomsten om het werk te kunnen doen, bestaat uit een subsidie van de Overheid. De Minister van Sociale Zaken gaat — terecht — van het standpunt uit, dat het grondapparaat ten behoeve van de emigratie moet blijven bestaan. Klaarblijkelijk wordt dus het emigratiebeleid ook in dit opzicht bepaald door een gezonde lange-termijnpolitiek.

De doelstelling van de Christelijke Emigratie Centrale is, werkzaam te zijn op het gebied van emigratie en kolonisatie in de ruimste zin des woords en de geestelijk-zedelijke en sociaal-economische belangen van de protestants-christelijke emigranten te behartigen. Voorzitter van deze centrale is de heer A. Warnaar, oud-burgemeester van Waddinxveen. Secretaris is de heer T. Cnossen. De centrale heeft een bureau in Den Haag, Heulstraat 3.

De centrale heeft bovendien een aantal bijkantoren en wel te Amsterdam, Prins Hendrikkade 152; Arnhem, Velperweg 55; Leeuwarden, Willemkade 35; Rotterdam, Noordsingel 11; Utrecht, Oude Gracht 297; Enschede, Stadsgravenstraat 19.

tische geweten te sussen door nu met dit plan te komen?

Naar onze mening kan een ombudsman — of hoe men hem noemen wil — alleen zijn hebben, wanneer tegelijkertijd krachtig gestreefd wordt naar een suiter en terugdringen van de overheidsbemoeiing, waar die al te gedetailleerd is geworden. Gebeurt dat

Groepsemigratie

EEN belangrijk punt voor de komende jaren zal de groepsemigratie kunnen zijn. Zo is in Brazilië reeds een grote Nederlandse kolonie van boeren, die daar de agrarische situatie aanmerkelijk tracht te verbeteren. Het gaat goed met deze kolonie. Deze emigratie in groepsverband geeft wijde perspectieven en het laat zich aanzien, dat het

JEZUS REDT VERLOST GENEEST

Iedere zondagmorgen om acht uur spreekt Evangelist Joh. Maasbach over Radio-Luxemburg, 208 m. middengolf en 49.26 korte golf.

voor de komende jaren een belangrijk uitgangspunt zal worden voor de emigratie van Nederlandse boeren.

Wij zullen echter moeten waken, niet te laat te komen. Zo hebben bijvoorbeeld in Brazilië de Japanners reeds uitgestrekte gronden gekocht voor hun emigratieplannen. De Japanners zijn in dit opzicht de Nederlanders voor. We kunnen echter melden, dat onze regering voor Nederlandse kolonievorming een landbouwingenieur beschikbaar gesteld heeft.

Er is nog veel te doen, ook op het gebied van de emigratie. We mogen dankbaar zijn, dat de christelijke emigratiecentrale bestaat en zoveel goed werk doet ten dienste van landgenoten die in andere delen van de wereld ruimte zoeken voor hun ontplooiing.

Mr. Hilterman's oordeel

VELEN kennen, via radio en televisie, de heer Hilterman. Vaststaat dat zijn regelmatig commentaar op de meest belangrijke gebeurtenissen op het politieke vlak vaak de moeite waard zijn om er kennis van te nemen. Zijn oordeel over het kernpunt van het debat omtrent de commerciële televisie is daarom niet zonder belang. Het luidt als volgt:

Toch zou een verandering van het omroepbestel niet onmogelijk zijn geweest en zij is dat nog niet. Door de vehementie waarmee het parlement de regeringsoplossing heeft afgewezen is het de meeste toeschouwers ontgaan, dat er in de Kamer vrij algemeen belangstelling bestond voor de een of andere nieuwe constructie. Maar dan niet de constructie die de staatssecretaris voor ogen stond.

Men kan dat het parlement bepaald niet kwalijk nemen. De oplossing van de staatssecretaris was dwaas en vaag, want de staatssecretaris zag het meest fundamentele kenmerk van de situatie over het hoofd en dat is het nog steeds monopolistische karakter van televisiekantalen.

Als hij dertig kanalen tot zijn beschikking zou hebben en dertig commerciële televisie-ondernemingen een concessie had kunnen geven, dan was er niets aan de hand geweest. Maar hij had maar één kanaal te vergeven. Nog steeds derhalve een monopolie.

Zou hij dat kanaal zonder meer aan een commerciële onderneming hebben afgestaan, dan zou hij de een of andere N.V. een goudmijn in handen hebben gespeeld. Dat ging natuurlijk niet. Vandaar dat hij op dat ogenblik de hele commerciële televisie had moeten vergeten.

VERTROUWENS ADRESSEN
VOOR EIGEN

CLAEYS - maaidorsers

BAMFORDS - opraappersen

Impatrice voor westelijk Nederland

W. VAN GEMEREN & ZONEN N.V., — Groep (Z.H.)
telefoon (01860)—2050

Landbouwwerktuigen- en
machinefabriek

H. VISSERS N.V. — NIEUW-VENNEP

Telefoon 02526—841 (7 lijnen)

SCHUDDEN? GOED
GOED SCHUDDEN? BETER
IDEAAL SCHUDDEN? EUREKA

N.V. „Eureka” Landbouwmachinefabriek

voorheen Fa. I. v. d. Woude & Zn.
DRACHTEN

„MIEDEMA” landbouwwagens

„MIETRA” transporteurs enz.

Vraagt vrijblijvend telefonisch, schriftelijk, of persoonlijk inlichtingen, of brengt een bezoek aan ons bedrijf.

L. S. MIEDEMA

Landbouwwerktuigenfabriek N.V.
WINSUM — FRIESLAND — TELEF. 05173-241*

VOOR AL UW BANKZAKEN

N.V. SLAVENBURG'S BANK

ZWIJNDRECHT - Telefoon 26688

reeds meer dan 15 jaar:

DECORATIE- EN KALLIGRAFISCH ATELIER

J. KOOIMAN - DALWEG 1 - NUNSPEET

- ontwerpen, c.q. uitvoeren van muurdecoraties voor kerken, scholen, verenigingsgebouwen, enz.
- kalligraferen van oorkonden, bijbels, diploma's, stambomen, ex-libris, enz.
- belijdenis- en trouwteksten.

afspraken en offertes uitsluitend schriftelijk.

Spaarbank voor

Protestants Nederland

Kromme Nieuwe Gracht 8-10 - UTRECHT
Telefoon 030 22241 - 22242 - Circ 156.000

RENTEVERGOEDING 3 1/4%

ongeacht de grootte van het saldo-tegoed.
Alle spaarregelingen:

JEUGDSPAARWET
AMBTENARENSPAARREGELING
BEDRIJFSSPAREN
SCHOOLSPAREN

Reeds in vele plaatsen een correspondentenschaps gevestigd. Wij verstrekken u gaarne alle gewenste inlichtingen ook over ons Beleggingsfonds voor Protestants Nederland.

AVIA huisbrandolie

Firma G. H. VAN LEEUWEN

VEENENDAAL TELEFOON 08385 - 2414

Kinderstoelen- en BOxen FABRIEK

ZEVENAAR (Gld.)

Telefoon 08360 - 3575

Verkrijgbaar bij de bekende zaken

HOTEL „DE KROON”

SOPHALAAN — LEEUWARDEN
telefoon 24467 - 24468

Uw adres voor recepties en partijen

Café-restaurant
Groest 80 — Hilversum
Telefoon (02950)-44451

Zalen voor alle doeleinden. Verzorgd restaurant, prima consumpties. Prijzen op aanvraag. Capaciteit diners: 700 personen.

UIT PERS EN PERIODIEK

Schijnwerper op de deputatenvergadering

DE uitspraak van dr. Berghuis tijdens zijn rede op de Deputatenvergadering, dat „anti-revolutionairen en socialisten in het algemeen als bestuurspartners goed met elkaar overweg kunnen”, heeft vooral in de socialistische pers wel de nodige aandacht gekregen.

De „FRIESE KOERIER” schrijft:

Te zelfder tijd dat prof. A. Vondeling, voorzitter van de socialistische Tweede Kamerfractie, zijn nogal geruchtmakende uitspraak deed dat de confessionele partijvorming funest was voor het functioneren van de parlementaire democratie, gewaagde dr. W. P. Berghuis, de voorzitter der Anti-Revolutionaire partij, van de sterke democratische verwantschap tussen antirevolutionairen en socialisten. Hoe paradoxaal het moge klinken, men kan overtuigd zijn dat beiden hetzelfde hebben bedoeld, namelijk de wenselijkheid en de noodzaak van groter onderling begrip en meer intensieve samenwerking. Beide uitspraken waren omringd met alle reserves, die de politieke armslag nu eenmaal noodzakelijk maakt. Berghuis heeft direct al gewaarschuwd dat men zijn uitspraken niet te positief, Vondeling, dat men de zijne niet te negatief moest opvatten. Beide hebben bedoeld dat men wederzijds zijn best moest doen de hindernissen op te ruimen die een nadere samenwerking in de weg staan.

In hoeverre dat betekenis kan hebben voor de nieuwe kabinetsformatie zal de tijd leren. Beide hebben ook duidelijk tussen en naast de regels te verstaan gegeven dat het desnoods anders kan. Uiting geven aan teleurstelling is een taalvorm die nu eenmaal dient om sympathie en hoop op onopvallende wijze te verraden. Zo moet men deze dialoog op de wederzijdse hoofden van de afgebroken brug dan ook beschouwen.

De schrijver belicht vervolgens enkele combinaties m.b.t. een kabinetsformatie en komt dan tot de conclusie, dat er in veel gevallen beter op de steun te rekenen valt van de P.v.d.A.

Meer voorbeelden om aan te tonen dat de confessionele coalitie belemmerend heeft gewerkt op de sociale tendenzen van de A.R. fractie zijn gemakkelijk aan te halen. En daarom was Vondeling er niet zo ver naast, toen hij sprak over funeste werking van de confessionele binding op de tot standkoming van een vooruitstrevende politiek, die A.R. en P.v.d.A. beide willen. Men moet hier niet te haastig te werk gaan en niet wrevelig worden over het feit, dat de historie nu eenmaal bepaalde figuren heeft geschapen, die hun bestaansrecht aan hun bestaan ontleen. Maar het is al veel gewonnen, dat men van socialistische zijde de A.R. politiek zeker niet meer met de naam van Colijn zal vereenzelvigen, en dat van A.R. zijde de kreet „in geen geval met socialisten in een kabinet” niet meer als leuze zal worden aangeheven. Herhaaldelijk ontmoeten deze twee elkaar op de barrikade i de strijd voor sociale en internationale gerechtigheid, en in een zich steeds scherper aftekenende strijd voor de democratie.

De NIEUWE PROVINCIALE GRONINGER COURANT geeft in een hoofdartikel „Leiding en leden” het verschil aan in Deputatenvergaderingen van vroeger en nu.

Elke Deputatenvergadering had zo zijn eigen kleur. Dat hield verband met politieke constellatie en positiebepaling. Bij deze ontmoeting op het hoogste niveau tussen leiding en leden ging het om de koers. Daar werden de grote lijnen vastgelegd.

Er waren Deputatenvergaderingen, die die een genoeglijk en rustig verloop den. Dan leek het meer op een gezellige familiereünie. Maar ook ko nhet er stormachtig toegegaan. De „kleine luyden” waren bepaald niet van het slag, dat zich schikt in een „onmondig” buigen. Zij waren zich van hun politieke mondigheid bewust.

Trouwens, de gehele opzet van de partijstructuur was van m.etaf aan zo dat zij in zichzelf je waarborg schiep dat die mondigheid in het „van onder af” niet zou worden aangetast.

Het blad vervolgt dan:

In onze na-oorlogse dynamische tijd met zijn doorbreken op alle fronten naar nieuwe vormen, naar een nieuwe interne infrastructuur ook voor een goede armslag van de politieke partijen, is allengs die oudtijdse sterke incarnatie van de partijleiding in één bepaald persoon, wat uit het gezicht verdwenen.

De vorm, die de leiding aannam, kreeg een wat meer collectief aanzien. Het collectief heeft z'n eigen stringente eisen ten aanzien van een constructief samenspel. In verband met de steeds ingewikkelder vraagstukken, die in de uitdaging der eigen tijd op ons afstormden, werd een moderner uitbouw van de interne infrastructuur met inschake ling ook van specialisatie voor de beleidsvorming onvermijdelijk.

Het geheel van de „top” kreeg zo een wat andere structuur, het beeld van de leiding een wat zakelijker aspect.

In deze sfeer heeft zich al sterker de vraag van de communicatie tussen leiding en leden voor schier alle partijen opgedrongen. Want alle partijen zitten daarmee.

In schier alle is de klacht gerezen, dat er een teveel aan „éénrichtingsverkeer” dreigde te komen en wel van boven naar beneden, maar niet omgekeerd. Dit werd als een „defect” gevoeld. Het is geen ongezonder teken dat men dit anders begeert.

De vraag echter is of dat „defect” al niet een bepaald funest gevolg heeft gehad in de richting van een al meer afzwakende geïnteresseerdheid in de politiek, in een zich al minder betrokken gevoelen van de gang van zaken binnen de partij.

De schrijver constateert, dat de leiding van de A.R. Partij voortdurend bezig is om het „tweerichtingsverkeer” zo gezond mogelijk te maken. Hij haalt hierbij de woorden van dr. Berghuis aan, dat er op dit punt nog wel verbetering mogelijk is en vervolgt dan:

Die verbetering achten wij zeker voor de A.R. Partij van het meest vitale belang. Dat is voor haar als reformatoische partij de bloedsomloop. Dat alleen kan haar politiek hart jong en sterk houden. Als hier iets bleef haperen, dan zou dat resulteren in bloedarmoede.

Het samenspel in de micro-partijorganisatie tussen de leden op de kiesverenigingen en de leiding op landelijk niveau moet zo intensief mogelijk worden.

Niets is zo verwarrend en gevaarlijk als kortsluitingen op dit punt. Niets ook geeft zoveel verspilling van energie intern, die men goed zou doen te bewaren voor de strijd aan de politieke frontlinie.

Dat „tweerichtingsverkeer” geldt ook voor de micro-partijorganisatie: voor de kiesvereniging. Er is op de Deputatenvergadering opgemerkt dat „actieve kiesverenigingen” ook nu een reële invloed hebben op de gang van zaken. Het houdt in, dat er ook zijn die slapen. Daar blijkt dan al van een betrokken zijn op de koers niet veel meer. En waar zulks wel het geval is rijst de vraag: met hoevelen?

Er gaapt soms een groot gat tussen het aantal op de nominale ledenlijst en dat op de vergadering. Dat bepaalt mee het „gewicht” van de invloed, die nog wel wordt uitgeoefend naar boven.

Voor het indragen „van onder op” van een opbouwende en constructieve invloed naar boven” is zo nodig, dat „alle lens” aan dek komen.

Daarom moet ook snel worden voortgebouwd aan een interne infrastructuur, die de politiek weer als een levende zaak voor ieder gaat maken in eigen hart en leven.

Het Dagblad „DE ROTTERDAMMER” schrijft in een Commentaar over de gehouden Deputatenvergadering, dat de rede van dr. Berghuis is een „goed staal van wat men in onze tijd van een betoog als dit op goede grond verwachten mag: een overzicht van een weldra afgesloten politieke periode”.

Wat betreft de bijna afgesloten regeringsperiode — vastgesteld mag dan worden, dat het kabinet-De Quay over het algemeen een gelukkig beleid heeft gevoerd. Op een begrijpelijkerwijze aarzeland begin is een verheugend herstel gevolgd. Een van de belangrijkste conclusies waartoe beschouwing van dit beleid ons nu reeds leiden mag is, dat het mogelijk is gebleken, een sterke sociale politiek te voeren ook zonder dat er socialisten in het kabinet zitten. Wat dat aangaat had men ons destijds van socialistische kant nogal sombere voorspellingen gedaan, die echter niet houdbaar zijn gebleken.

Met betrekking tot de kabinetsformatie na de binnenkort te houden algemene verkiezingen valt nog weinig zinnigs te zeggen. De heer Berghuis heeft zich dan ook, en geheel terecht, beperkt tot enkele globale opmerkingen. Het zou van weinig respect jegens het Nederlandse volk getuigen, indien de politici nu al aan het formeren zouden slaan, nog vóórdat het volk zelf zich heeft uitgesproken over zowel het gevoerde als het te voeren regeringsbeleid.

Deze zaken liggen derhalve nog open. Onze indruk is, dat ook de voorzitter van de A.R. Partij ze in zijn deputatenrede meer open heeft gehouden dan hij in een nog niet ver verleden wel heeft gedaan. Hij had zich namelijk met nogal duidelijke reserve uitgelaten over het betrekken van de socialisten in het regeringsbeleid.

In zijn betoog van nu valt een passage op, waarin zekere trekken van overeenkomst worden geconstateerd tussen antirevolutionairen en socialistten. Het is een wat andere toon, al zijn we geneigd ook hierin toch niet meer te zien dan de inderdaad geboden en eveneens inderdaad wenselijke openheid.

Wellicht kan tot die openheid bijdragen de ervaring, dat inmiddels ook het liberalisme zich sterker heeft ontpopt als iets dat minder tot geestdrift vermag te verleiden.

Het G.P.V. en de Zondag

IN het FRIESCH DAGBLAD lazen wij het verslag van een discussie-avond die het Gereformeerd Politiek Verbond heeft gehouden over het onderwerp „Zondag en Sabbath”. Dit verslag had het Friesch Dagblad overgenomen uit het Gereformeerd Gezinsblad. Aangezien in het Dagblad „Trouw” over dit onderwerp eveneens een discussie aan de gang is geweest, waaruit bleek dat de meningen verdeeld waren, meenden wij goed te doen u kennis te laten nemen van het feit, dat ook in het G.P.V. te dezer zake geen eenheid van opvatting bestaat.

Verleden week hield de afdeling van het G.P.V. te Kampen een openbare discussie-vergadering met als onderwerp: „Zondag en sabbath”.

Dit onderwerp staat in vrijgemaakte Gereformeerde kring in Kampen de laatste tijd in het middelpunt van de belangstelling, mede in verband met het standpunt van de beide raadsleden van het Comité Gereformeerde kiezers, de heren Veltman en Tromp.

De bijeenkomst werd geleid door prof. dr. L. Doekes, de voorzitter van het Kamper G.P.V. Hij herinnerde o.a. aan de artikelen-serie in „Trouw” over „De zondag in Nederland”, en aan de stroom van reacties die daarop volgde.

Ds. J. Francke van Hoogeveen leidde de discussie in met een betoog over de verhouding tussen sabbath en zondag.

Hij nam stelling tegen ds. C. Vonk, die meent dat de 10 geboden slechts een voorlopig karakter dragen en dat dus ook het 4e gebod niet meer geldt.

Verder ageerde ds. Francke tegen de predikanten H. Venema en D. van Dijk die menen dat de instelling van de zondag slechts een kwestie is van orde en geen goddelijk gebod en dat dus het arbeidsverbod voor de sabbath niet geldt voor de zondag.

Ds. Francken stelde dat de zondag, zoals wij die kennen een gebod Gods is, een belijdeniszaak. Nergens in de Bijbel staat dat de oudtestamentische sabbath ceremonieel is.

Uit de 10 geboden mag niet het 4e gebod uitgelicht worden. De Schrift geeft nergens een nieuwe redactie van

de 10 geboden. Deze gelden tot aan de jongste dag.

Als Col. 2: 16 en 17 spreekt over de sabbath die slechts een schaduw was, bedoelt Paulus te spreken over de judaïstische opvatting van de sabbath, n.l. van hen die in 't houden van de sabbath loon zagen.

God stelde bij de schepping zijn theocratisch ritme vast, 6 dagen werken — 1 dag rusten. De Israëlitische sabbath gaat hier op terug. Op de Paasmorgen verzet God de sabbathklok en wordt de zondag de rustdag.

Alle arbeid in dienstbetrekking, alle produktiearbeid en economisch gewin zijn daarom ook op de zondag verboden.

De beschermende en bewarende arbeid moet doorgaan.

In zondag 38 staat het woord „sabbath”. Dat woordje drukt uit, dat ook onze belijdenis stelt, dat het karakter van de zondag is: rusten van de arbeid. Met als gevolg de ongestoorde kerkgang.

DISCUSSIE

In de discussie bleek wel, dat de vraagstellers het niet met ds. Francken eens waren. Het volgende werd door hen naar voren gebracht:

Coll. 2: 16 en 17 spreekt over de sabbath als schaduw. Met die sabbath is niet een judaïstische sabbath bedoeld. Hoe kan zo'n verdorven sabbath een schaduw van Christus' komst zijn?

Ds. Francke stelt, dat de kern van het 4e gebod ook nu is: rusten van het werken.

Echter: elke dag is nu sabbath in die zin, dat we moeten rusten van de boze werken. Dit houdt niet in, dat zondagsarbeid verboden is!

Een andere opponent bracht de taak van de gemeenteraad ter sprake ten opzichte van de zondag. Mogen we op dit punt voorwaarden stellen aan anderen? Men kan niet van andersdenkenden eisen dat ze zich b.v. op zondag van sport onthouden.

Onze taak is alleen, te zeggen: vrees God en houdt Zijn geboden.

De mening van onze beide raadsleden is de juiste n.l. dat men een ander

als overheidspersoon niet kan opleggen op een bepaalde manier de zondag te vieren.

Een andere spreker vroeg zich af, of het juist is, zondag 38 te gebruiken als confessioneel uitgangspunt. De originele Duitse tekst van zondag 38 geeft in plaats van „sabbath”: „Feiertag” vrije dag, vierdag.

Calvijn b.v. nad een heel andere zondagsopvatting. Hij was voor opheffing van het arbeidsverbod, terwijl hij alleen tijdens de kerkdiensten winkelsluiting verplicht stelde. Hij ging ook rustig op zondag zeilen op het meer van Genève.

Ds. Francke had als bewijs voor het houden van de nieuwtestamentische sabbath genoemd: Jesaja 56: 4 en 5, 66: 23 en 24. De opponent noemde dit bewust uitermate zwak. De profeten spraken immers in perspectief, in trekken uit het Oude Testament. Het was duidelijk dat de visie van de opposenten en ook van de beide raadsleden zeer ging in de richting van die van ds. Venema.

BEANTWOORDING

De beantwoording door ds. Francke moest i.v.m. de tijd zeer kort gehouden worden.

Spreker zei o.a., dat men Col. 2: 16 en 17 niet uitlichten mag uit het geheel; het is een venster op de hele Schrift.

„Wat b.v. ds. Vonk schrijft, benauwt mij”, aldus spreker. „Als Gereformeerd predikant hou ik vast aan mijn belijdenis. De oude vaders zagen het nog zo gek niet”.

Ds. Francke vond het de taak van een gemeenteraad, aan een raadsbesluit een clause toe te voegen, die b.v. zondagsport verbiedt. Dat eist God.

Als de Israëlitische wet voedsel be-reiden en vuur aanmaken verbood, dan was dat om een rustige kerkgang te hebben. Dat geldt ook voor vandaag: niet werken op zondag, want de kerkdiensten moeten bezocht worden.

„Tegenwoordig wordt losgemaakt, wat vast stond”, aldus ds. Francke, „en dat benauwt me. Het woord van God staat immers vast!”

Van de Meiboom naar het eigen huis

Wij hadden het genoeg met een oud-Gedeputeerde van Friesland (een Groninger van geboorte) naar de Deputatenvergadering te reizen, alwaar wij vroeg aankwamen. Maar later dan prof. dr. K. Dijk, die we gaarne hadden gesproken in verband met no. 30 van de staartlijst van de Kamercentrale Groningen, de heer Kadijk te Baſto.

Het gesprek liep anders, in elk geval in een richting, welke aanvees welk een benijdenswaardig geheugen de hoogleraar bezit. Benijdenswaardig was ook de (verdiende) belangstelling, welke hem werd. Wij zagen nog een hoogleraar in de Theologie, professor Jonker, die als predikant in Amsterdam heeft gestaan en wij zagen een priester, in wie wij later pater Van Hees, van de redactie van De Linie, mochten herkennen.

Misschien vraagt u: waren er in de tijd van Kuyper verslaggevers van De Linie op de Deputatenvergadering? En dan is ons antwoord: „neen, zij”. Maar daar was toen ook geen hoboïst en er waren ook niet zoveel dames als nu. Overigens zijn die dames niet meer van de vergadering weg te denken. Zij zitten zelfs achter de groene tafel! En straks komt een van haar in de Tweede Kamer, tenminste dat hopen we van harte.

Mej. mr. J. C. Rutgers staat no. 13; niet zo elegant, maar ja, de kandidatenlijst is nu eenmaal geen modeblad, het is een harde zaak. Je staat nummer een of nummer twee, enzovoorts. Hoe meer ministers de ARP straks kan leveren, des te meer stijgen de kansen voor de nummers nú 12. Maar laten wij daarop niet vooruitlopen, want wij zijn pas de Deputatenvergadering met u binnengekomen en wie hebben wij al niet ontmoet? Mevrouw Ridderbos, de echtgenote van de Amsterdamse hoogleraar en mej. Hellema, en de heer Peereboom en mr. Roosjen en de burgemeester van Giessenburg, de heer Nico van der Bruggen, die wij al zoveel jaren kennen, al veertig jaar! En vergeet de lijsttrekkers niet. Tegen een van hen zeg ik gewoon: „dag, mijnheer Smallenbroek”. Alsjeblieft! En tegen mijnheer Biesheuvel behoef ik geen „meester” te zeggen. Wel „Excellentie” tegen mijnheer Roolvink. Ja, dat wel. Er zijn er, die gewoon Roolvink tegen hem zeggen, maar bij hen ben ik niet ingedeeld. Ik zeg ook „excellente” tegen minister Van Aartsen, die mij overigens niet eens kent. Ik zeg dat niet als een verwijt, de bewindsman heeft wel wat anders

te doen, denk ik maar en dan denk ik zuiver.

Goed, voor wij de zaal van Tivoli betraden, beter gezegd, toen wij de zaal betraden, ging er iets door ons heen. En dat menen wij ernstig. Op 24 april van het jaar 1913, nu dus bijna vijftig jaar geleden, hield dr. A. Kuyper in dat andere Tivoli, niet op het Lepelenburg maar in de Kruisstraat, zijn later zo bekend geworden deputatenrede „De Meiboom in de kap”. Er waren toen geen dames in Tivoli, want de rede begon: „Zeer geachte Heeren en Broeders!” En dr. Kuyper voer aldus verder: „Laat het u niet bevreemden, zoo ik voor ditmaal mijn openingswoord vastknoop aan wat in oude dagen, heel ons land over, de juichkreet van onze bouwlieden was, als eindelijk dan toch de nok op het nieuw te bouwen huis was gekomen en de balkenkap nu op de muren stond. Dan toch riep al het bouwvolk, en ze voegden de daad bij den uitroep: „Nu de Meiboom in de kap!”

Het liep ook toen tegen de verkiezingen. U moet die rede nog maar eens lezen, zij is die moeite waard.

Maar nu zitten wij toch eindelijk in de zaal, naast onze goede vriend Van Ruller. Wat hebben wij toch een veelzijdige partij. U moet namelijk weten, dat de microfoon, waardoor dr. W. P. Berghuis aanvankelijk sprak een niet onzeker geluid doorgaf.

Maar nauwelijks sprak hij „ex cathedra”, dat wil hier zeggen van het sprekersgestoelte, of de elektronica beantwoordde niet meer aan de wens van de deputaten. Wie snelde het eerst te hulp? Prof. ir. Van Riesen, hoogleraar te Delft, zelf discipel van die Hogeschool, die onder het ministerschap van dr. Kuyper tot stand is gekomen! Helaas, de wijsbegeerte en de politiek zijn andere faculteiten dan die van de techniek. De voorzitter van het Centraal Comité moest terugkeren naar zijn eerste microfoon, die alrede door mr. W. R. van der Sluis op de gewenste hoogte was gebracht. Wie heeft er ook meer verstand van microfoons? Toen verscheen de heer Herman Felderhof plotseling, letterlijk en figuurlijk, ten tonele, in verband met de microfoon van de N.C.R.V., die blijkbaar ook nog niet de juiste hoogte had bereikt. Ten slotte — alles was bijzonder vlug in zijn werk gegaan — verliep het geheel naar wens. Ja, wij waren met de morgenvergadering zeer snel klaar.

Wat hij zeide over de socialisten trok onze aandacht. Het was een ander geluid dan wat in juni 1959 dr. Bruins Slot, sprekende over het Nieuwe Kabinet, op het Partij Convent zeide, nl., dat ons land regeerbaar is zonder socialisten. Die voorstelling is voor de volle honderd procent gehonoreerd. Het verband waarin nu dr. Berghuis zijn woorden sprak, is echter ook een ander dan waarin dr. Bruins Slot toen zijn woorden voegde. Maar opmerkelijk blijft de uitspraak van zaterdag niettemin.

De heer Bruins Slot is bijzonder toegesproken met de andere aftredende en niet terugkerende A.R.-Kamerleden. En hem werd een bijzonder lang en hartelijk applaus, dat hem kennelijk ontroerde. En dat is begrijpelijk. Mevrouw dr. F. T. Diemer-Lindeboom, echtgenote van een journalist, legde even haar hand op zijn arm. Wij zagen daarin het gebaar van: „je hebt een goed deel gekozen, de journalistiek”. En dat deed ook ons goed. Later heeft de heer Bruins Slot prachtig gesproken, mede namens de andere aftredende Kamerleden. In dat woord schaarde hij zich geheel achter de rede van de voorzitter. Ook dat deed velen goed.

Des middags spraken de lijsttrek-

kers, als ik de heren Roolvink, Smallenbroek en Biesheuvel zo noemen mag. Ze lieten ons over weinig in het onzekere. Alleen vertelden zij ons niet, onder welke leuzen wij hun naam onder de aandacht van de kiezers kunnen brengen. Want de actie „AR uw eigen huis” vraagt toch een slagzin óók met betrekking tot de nummers EEN VAN LIJST VIER, nietwaar. Mr. Roosjen sprak over „Een voor vier”, maar dat rijmt niet op Roolvink, noch op Biesheuvel, noch op Smallenbroek. En dat niet rijmen zijn wij van mr. Roosjen niet gewend.

Enfin, wij zullen nadenken. Waarbij de naam Biesheuvel ons moeilijk zal voorkomen. Gelukkig behoeften de deputaten zich over die slagzinnen niet uit te spreken. Die zorg hebben anderen.

Nu maar moedig verder. Na „De Meiboom in de kap” „Uw eigen huis”. Schoner kan het niet na vijftig jaar. Al moeten wij daarbij niet denken, dat over de afbouw van een huis vijftig jaar gedaan moet worden. Om nog eens dr. Kuyper aan het woord te laten: „Niet maar het zwaard gekruisd, maar ook de truffel gehanteerd. In elk dorp de hamer bij elke balk omhoog, dat het met forschen tik op de muren nadreune. Aan een stem kan het hangen.” WILLIAM GROENKOPER

Pater Van Hees, redacteur van het weekblad „De Linie” in gesprek met Mr. Roosjen.

VERTROUWENS ADRESSEN
VOOR EIGEN

IN DE ALBLASSERWAARD

A. BAARS Azn

Exploitatie van
baggermaterieel N.V.

Telefoon 144, Sliedrecht

Verkoop en
verhuur

FA. H. MANSCHOT
& ZONEN

Aannemers van
HEIWERKEN

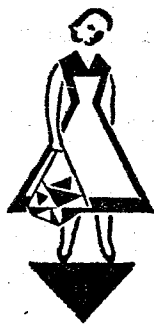
Telefoon 03474 - 269
LEXMOND

Gespecialiseerd in het
heien met stoomblokken
van 2000 tot 8000 kg.

In prima boter en kaas,
steeds de baas,
alle soorten groot en klein,
komen uit de IJssel- en Lekstreek fijn.

A. van Houwelingen - Moordrecht

telefoon 305 (01827), Westeinde 117

GRAAFSTROOM
melk

in papierverpakking

- ▶ smakelijk
- ▶ hygiënisch
- ▶ gemakkelijk

LiSaPak aangewezen voor
kantine en school!

Constructiewerkplaats
en machinefabriek

BAILEY

Nieuw-Lekkerland - Telefoon 436

- Staalconstructies voor gebouwen e.d.
- Alle soorten kranen

Firma Jan de Mik

HARDINXVELD-GIESSENDAM

Aannemers van
OEVERVERDEDIGINGSWERKEN
GRIENDHOUTHANDEL - HOEPELMAKERIJ
Telefoon 2156 - Hardinxveld-Giessendam

Coöp. Landbouwvereniging
SAMENWERKING

GIESSENBURG - Telefoon 01845 - 254

alles voor de boer: veevoeders - meststoffen -
zaai- en pootgoed - landbouwwerktuigen -
maar ook veel voor iedereen: vaste- en
vloeibare brandstoffen - bestrijdingsmidde-
len - gereedschappen.

BETONFABRIEK

DEN BOER

NIEUW-LEKKERLAND -- Zuid-Holland

Opgericht 1883

VERPLAATSBARE

HOUTEN GEBOUWEN

Directie- en schaftwagens
Directie- en schaftketen
Noodwoningen,
scholen en kerken,
etc.

HOUTBOUW
HARDINXVELD

TELEFOON HARDINXVELD-GIESSENDAM 2141

Uw adres voor

DIRECTIEKETEN, BARAKKEN,
SCHOLEN, ZOMERHUISJES, enz. enz.

Firma Gebr. Timmer

Houtbouw - Giessendam - Telefoon 2062

Onderweg

„Als de hovaardigheid komt, zal de schande ook komen; maar met de ootmoedigen is wijsheid”. Spr. 11 : 2

WE zullen dus in de eerste plaats elkaar beloven, in de verkiezingscampagne niet de indruk te wekken, ijer met handen te breken. Dat past bij het karakter en vooral bij het uitgangspunt van onze partij. Wij dienen dat dan ook niet te vergeten. Ook niet nu het om de Kamerzetels gaat.

Leuzen kunnen niet helpen. Gelukkig is in het verleden onze partij dan ook wel zuinig geweest met het stellen van verkiezingskretten. Woorden als „alles of niets” of „het roer moet om” klinken als de kop van Jut in een gotische kathedraal. Wie heeft daar wat aan? Wie kan daar nog een principe achter vinden, dat de betrekkelijkheid van alle dingen (zoals de Schrift ons die leert) in rekening brengt? Als een christelijke partij van het lawaai moet gaan leven, is de armoede wel volledig geëtaleerd.

Op een wat hardhandige wijze zijn wij in de afgelopen jaren er mee geconfronteerd, dat stellige meningen en opvattingen door feiten snel kunnen worden achterhaald. Het heeft geen zin, in deze kolommen daarop nog eens te wijzen. Iedereen weet wat er bedoeld wordt, en iedereen heeft er zijn gedachten wel over geuit. Maar het feit ligt er: het kan juist ons als christenen op een opvallende en hardhandige wijze overkomen, dat wij onze mening moeten herzien of dat de ontwikkeling anders loopt dan wij hadden vermoed. Daarbij komt nog iets anders.

Er is een tijd geweest, waarin de negentiende eeuwse absoluutheid van spreken en stellingen poneren ook ons heeft parten gespeeld. Wij waren toen nogal rap met het ontdekken van „eeuwige waarheden” en „onomstotelijke uitgangspunten”. Even rechtlijnig ging het toe bij het uitstippelen van de staatkundige lijnen vanuit een even rechtlijnig geloofsleven. Zo was het in onze orthodoxe kerkgemeenschappen, zo was het bij ons thuis en zo was het „dus” ook in onze partij. We wisten wat we wilden en we „hadden” de waarheid.

Een zekere garriveerdheid was daarvan het gevolg. Zolang zulk een houding nog gevoed wordt vanuit een vaste overtuiging en een sterke wil om vanuit die overtuiging alleen maar te dienen temidden van het volksleven, is er nog niet veel aan de hand. Maar wanneer mindere geesten en onzekere tijden komen, wordt zulk een houding alleen maar hovaardig, omdat ze de werkelijke problemen uit de weg gaat en alleen maar geclicheerde oplossingen aan de hand doet.

Wanneer zo de hovaardigheid komt, komt ook de schande. De schande namelijk van de publieke vergissing. De schande ook van de vluchtreactie bij het zien van de realiteit.

Hovaardigheid is niet hoogmoed, maar overmoed. Hovaardigheid heeft dus niets te maken met overschatting van onze persoon, maar met overschatting van onze denkkracht en vooral: onze denkresultaten. Overgebracht op onze partij betekent dit, dat hovaardigheid gelijk staat aan overschatting van „onze principiële visie op de huidige problematiek”.

Velen verwachten een „antirevolutionaire visie”, een „a.r.-geluid”. En zij denken daarbij aan een partij die een rechtlijnig, strak geformuleerd en algemeen aanvaard programma heeft, waarin geen ruimte meer is voor nuances noch voor verschil in opvatting of voor nadere positiebepaling.

Ik geloof dat dit door schade en „schande” (de schande van onze tekst) ons thans wordt afgeleerd. Wij kunnen voor het forum van ons volk niet optreden als de partij die „het weet”. Daarvoor ligt teveel overhoop in ons persoonlijke geloofsleven, in ons kerkelijke leven en in onze levensbeschouwing. Er wordt aan alle zijden aan ons getrokken — ook aan de lijnen die wij trokken.

Onze wetenschap is dan ook niet, dat „wij” het weten, maar dat God het weet. Dat Hij ons leidt, en dat wij een gemeenschap vormen, die zich buigt over de Heilige Schrift Ons. program van ingetogenheid, want de a.r. partij stelt zich onder hogere normen — onder de enige norm. Daarom zullen wij — ook in de komende weken — ons niet presenteren als de „spreekende” partij maar als de „luisterende” partij. Want onze tekst zegt ons: (vertaling-Gispén) „Als overmoed komt, dan komt schande; maar bij de ingetogenen is wijsheid”.

ds. A. J. Kret

de tegenstand gebroken

door Foka van Loon

(9)

Albert doet net als een kleine jongen: hij tracht zijn figuur te redden door brutaliteit. Zijn gezicht zwelt op van boosheid en wordt nu bijna weerzinwekkend.

„Daar maak je wel kans van!” zegt hij, het meisje uitdagerend aanzien.

„Dan beklag ik Gees.” Diena zet de trapmachine weer in beweging en negeert hem verder volkomen.

„De druiven konden wel een beetje zuur zijn!” zegt Albert. Zijn toon is stuitend en vernederend en zijn grijns lach vol venijn. Hij verwijderd zich, bestudeert langzaam, bij zichzelf overwegend, dat hij hier de langste tijd geweest is. 't Is niet zo leuk meer.

Een vermoede trek groeft zich diep in Diena's gezicht. Al haar toorn ebt weg en dan blijft maar de kwellende wetenschap, dat Albert met zijn verdachtmakende opmerking gelijk heeft. Goed beschouwt is het een monster van zelfzucht, die hele Albert! En toch. . . . Waarom kan ze haar hart niet geheel van hem vrijmaken. . . . ?

HOOFDSTUK VII

Diena dreunt door de kamer en neemt stof af. Het gaat zonder enige animo. Haar ogen staan afwezig en haar bewegingen zijn als van één die min of meer in trance is.

Ze heeft de vazen van Delfts blauw die de schoorsteenmantel sieren, er af gehaald, de loper van handweefstof geklopt en vergeten de pullen weer neer te zetten waar ze horen. Dan krijgt het kleine theemebel een beurt. De grootste helft komt weer in 't gelid te staan, maar de theepot van Chinees porselein wordt naar een hoek van de schoorsteenmantel verwezen. Een van de blauwe ornamenten verhuist naar de andere kant. In het midden betreft een eikenhouten pendule als van ouds de wacht. Zonder haar fout te ontdekken glijdt Diena's naar binnen gekeerde blik over de dingen. Ze vindt niets ongerijms. Alleen bevreemd 't haar wel even, dat daar nog een vaas zo alleen op de tafel staat, als een eenzame reiziger op een overigens leeggestroomd perron. Peinzend bestaat ze dit overgeschoten sierraad, doch met onpersoonlijke belangstelling. Die hoort ook nog ergens thuis, maar waar?

Ze tast naar haar voorhoofd. Maar daar resideert tegenwoordig maar één gedachte: Albert gaat trouwen met Gees en zij heeft het toezien en voorts de taak blij te zijn met de blieden; zonder dat haar hartelijk meeleven ook maar een ogenblik naar het geforceerde mag gaan zwemen. Dat is een zware eis, die ze zich zelf heeft gesteld en Gees, in haar onwetendheid, maakt die niet lichter. Gees was niet van plan, toen de kogel eindelijk en ten leste door de kerk was en aan hun officiële verlovings ruchtbaarheid was gegeven haar stralend geluk nog langer onder een korenmaat te zetten. O nee, ze zit boordevol plannen en ideeën voor haar toekomstige woning. Niet dat dit nieuwe home nu juist uitmunt door veel comfort en ruimte. Het is een gedeelte van een oud boerenhuis, waar nog twee gezinnen ondergebracht zijn. Gees en Albert is één kamer beschoren, waarin een bedstee. Het slaapprobleem levert dus geen moeilijkheden op. Koken moet Gees in de oude stal. Ze is echter met dit alles wat in haar schik. Juist, wat voor een buitenstaander onoverkomelijke moeilijkheden lijken, brengen er voor haar de poëzie in. Ze is onuitputtelijk in het bedenken van nieuwe mogelijkheden. En wie zal ze daar anders en beter deelgenote van kunnen maken dan Diena? Die is haar, zo lang ze hier is, tot een zuster geworden. Als de beide meisjes dan ook in één vertrek aan het werk zijn, staat haar mond geen ogenblik stil en haar gesprekken draaien steeds om dat ene gewichtige onderwerp: haar trouwdag en alles, wat daarmee annex is. En Diena is veroordeeld tot luisteren niet alleen, maar ook tot het tonen van een levendige belangstelling. Soms kan ze haar eigen ik neutraliseren. Dan blijft haar hart zo stil en onbewogen, als een levenloos nog ongebooren kind bij zijn moeder. Dan praat ze druk en enthousiast mee en staat ze Gees met raad en daad bij. Meestal kan ze zich echter niet opdragen tot geestdrift en zinkt ze weg in zwarte indolentie. Dan moet Gees er haar af en toe bij de haren bij sleuren.

„Luister je wel?”

Haar wezenloze lach maakt haar: „Ja, wat dacht jij dan?” tot een leugen. Gees stelt dan wel bij zichzelf vast dat Diena op z'n zachtst gesproken, nu en dan heel vreemd kan zijn en onverklaarbaar absent, maar ze brengt die aanvallen van lusteloosheid nooit in verband met Albert en haar zelf. 't Geeft haar reden tot bezorgdheid in andere zin. Zou Diena wel goed gezond zijn, zou misschien de oude verraderlijke kwaal weer op haar aan komen sluipen? Haar matte teint gaat langzaam maar zeker naar een ziekelijk geel zwemen. Ze heeft 's morgens kringen onder de ogen, zo diep en donker, of ze aan 't nacht braken geweest was in stee van de vorige avond om negen uur naar bed.

En naarmate Diena de afzondering zoekt, benaastigt Gees zich haar uit dit isolement te halen. En dit alles met de beste bedoelingen, terwijl Diena haar wel zou willen smeken, haar toch maar aan haar lot over te laten. En dat mag weer niet, wil ze zich zelf niet bloot geven. Maar vanmorgen heeft ze van Gees en haar zusterlijke bemoeiingen geen last. Ze kan ongestoord rondmalen in de vicieuze cirkel van haar uitzichtloze piekerijen. Gees wordt vandaag de bruid. Vanmorgen is ze in een door Diena gemaakt donkerbruin mantelpakje, met Albert ook in Pinksterpronk aan haar zij, naar het gemeentehuis in het dorp gefietst, om zich „onder de geboden” te begeven. Ze zag er uit om te stelen: maar toch was er iets in de blik, waarmee Albert zijn aanstaande vrouw taxeerde, wat Diena, ondanks haar huidige egocentrische denkwijze, een ogenblik met zorg vervulde. Hij zei niets, maar ze las op dat moment zijn gedachten: „Een vrouw om trots op te zijn, als ze dat rooie haar maar niet had”. Diena had er hem om kunnen slaan, terwijl ze tegelijk door een schrijnende pijn haar hart nog

eens aan haar hopeloze liefde op onbarmhartige wijze werd herinnerd. Sinds hun vertrek wordt ze geregeerd door maar één verlangen: zich zelf straks in die mate te zullen kunnen beheersen, dat niemand iets van innerlijke beroering bij haar merkt. Ze wenst zich zelf zo'n grote dosis gevoelloosheid, dat ze bij hun thuiskomst met stralende ogen 't bruidspaar tegemoet kan treden. „Van harte mensen, van harte!”

Daarop richt zich heel haar denken en niet op het werk van haar handen, Vandaar ook haar komische fout.

Diena wordt zo door haar toberrijen geabsorbeerd, dat de hele joyeuse entree van het ondertrouwd paar haar is ontgaan. Vrouw Stapelkamp heeft voor haar doen 'n extra pittig bakje „troost” gezet. Het heeft ditmaal niet de kleur van goor afwaswater, maar 't is heus ietwat bruin getint, zodat het, samen met de geur, de suggestie wekt van op echte koffie te zullen worden getraceerd. Ze heeft weliswaar Diena de opdracht gegeven de kamer in orde te maken, maar toen het er aan toe was leek het haar maar een twijfelachtige eer voor het bruidspaar om in die holle bak van een pronkkamer te worden ontvangen, waar nooit een straal zon in doordrong, in plaats van in de gezellige keukenkamer, waar de zon vandaag aan ieder ding een feestelijke glans geeft. Ras besloot ze te blijven waar ze was. Ze plukte wat vroege muurblomen en propde die — van schikken heeft vrouw Stapelkamp geen kaas gegeten — in een veel te hoge en nauwe vaas met zo weinig water, dat het voor de arme bloemen mondergend is. Zodra ze de stemmen van Gees en Albert verneemt, gaat ze met uitgestrekte handen hen tegemoet.

„Van harte, kinders, van harte!” en Gees krijgt een klinkende zoen.

Och ja, ze heeft immers niemand anders die het doen kan. Zo verontschuldigt ze haar buitengewone hartelijkheid.

„Nou zeg dat maar zacht! Ik ben er ook nog! Wat jij” en Albert koestert Gees even in de ronding van z'n arm. 't Is hem erg meegevallen die tocht naar het dorp. Hij had zich zo iets als een spitsroedenloop voorgesteld, maar niemand scheen aanstoot te nemen of verbaasd te zijn over zijn keuze. Ze kwamen nog een vriend tegen ook. Die maakte zelfs de vloeiende opmerking: „Toe maar, pik jij het mooiste meisje van het dorp er tussen uit? Die jongen moet nou toch ook altijd het beste van het beste hebben, he?”

't Is gek en 't lukt hem meestentijds ook nog!

Het klinkt Albert als muziek in de oren, vooral omdat hij gedachtig aan zijn door hem zelf publiek gemaakt vooroordeel tegen al wat rood is, beducht was voor kwalijk verholten spottende verbazing. Nu hem die niet ten deel viel, is hij aanzienlijk opgelucht en meer dan ooit verliefd op Gees, die hem overigens in alles aantrekt. Gees lacht even naar hem op, dan maakt ze zich los uit zijn omarming. „Waar is Diena? Kan dat kind ons ook niet even fatsoenlijk feliciteren?”

„Ze is nog in de voorkamer!” zegt vrouw Stapelkamp met een nauw hoorbare zucht. Ze schaamt er zich haast voor dat ze het zeggen moet. Zij zelf heeft intussen ik weet niet wat gedaan en dat kind brengt een hele morgen in een vertrek zoet, waar nog niet zoveel op te ruimen valt, dan alleen hier en daar wat stof!

„Ik zal haar de biecht wel eens aanzeggen”, dreigt Gees met een gezicht, dat er allesbehalve uitziet als dat van een gestrenge rechter. Ze loopt regelrecht naar de mooie kamer en valt binnen met:

„Diena, is dat nou een manier van doen? Ik had gedacht, dat je in de tijd dat wij weg waren een ereboog voor ons gemaakt had!”

Haar heldere stem klonk door de bedompte kamer als een luidende schel.

Pats! Daar laat Diena uit haar door schrik verslachte handen het ornament vallen, dat sinds onheuglijke tijden op een rond, hoog tafeltje troonde, tussen de ramen. Het was een stuntelige nabootsing van een hert, met logge leden en een dikke domme kop. Uit een oogpunt van kunst is er dan ook niets verloren gegaan. Maar vrouw Stapelkamp is gespeend van alle artisticeit, bovendien wat ze aan het misbaksel gehecht, want het was een trouwcadeautje van een buurvrouw met wie ze veel op had en die nu al op het kerkhof ligt. Ze komt op het gerucht af.

„Wat gebeurt hier?” En dan ziet ze haar hartelap aan gruzelementen op de vloer liggen. „'t Is toch zonde en schande!” krypt ze. „Wie heeft dat gedaan?”

„Ik”, zegt de bruid, die denkt, dat ze vandaag in letterlijke zin wel een potje kan breken bij de vrouw. Ze heeft niet misgerekend. De boerin kalmeert zienderogen.

„O!” zegt ze op vrijwat mildere toon dan ze begon: „Had jij een ongelukje? Ja, daar mag ik vandaag niet te veel van zeggen. Ik dacht, dat Diena weer aan de gang was. Ze heeft me gister ook al twee kopjes gebroken!”

„Foel toch, wat moet ik daar van je horen?” zegt Gees met gehuichelde droefheid op haar uitgestreken gezicht maar met twinkende ogen! Ondertussen laat ze volgaarne toe, dat de zondares in kwestie haar met een boetvaardige blik en een gefluisterd: „Alles wat wenselijk is, hoor”, omhelt.

„Ja waar dat kind tegenwoordig haar gedachten heeft, weet ik niet. Joost mag het weten!” en vrouw Stapelkamp slaat een vertwijfelde blik naar de solide eiken balken van de zoldering, alsof ze zich in die sferen de legendarische figuur van Joost had gedacht.

Albert vangt haar verzuchting op en hij denkt bij zich zelf, dat wanneer de boerin in plaats van Joost aan te roepen zijn naam genoemd had, ze dichter bij de man geweest was, die haar zou kunnen inlichten omtrent de oorzaak van Diana's melancholie en 't is hem een pak van 't hart, dat hij deze trieste aanblik binnen afzienbare tijd zal kunnen ontvlieden, want tegelijk met 't huis verandert hij ook van baas.

(wordt vervolgd)

Maaglijders!

DE uitkomst voor U zijn de echte Amerikaanse
C-R MAAGTABLETTEN

Met C-R Maagtabletten kunt U weer normaal eten!

Importeur LOUIS RIETBERGEN • Korenaarstraat 55a-c, Rotterdam

Meubiler-inrichting

ZANDBERGEN

MEPPEL • HOOGVEEN • OMMEN

MODERNE WONINGINRICHTING

• Zweep of karwats

Ook een halve eeuw geleden, in 1913, waren liberalen en socialisten familie van elkaar en ze wisten dat ook, van beide kanten.

Bij de herstemmingen gingen ze altijd samen om de rechtse kandidaat zo mogelijk te weren. In Friesland werkten dan de baronnen Rengers voor Troelstra en in Enschede draafden de socialistische arbeiders voor een liberale textielbaron.

Maar in april 1913 hielden de socialisten een congres. Het hoogtepunt was natuurlijk de rede van Troelstra. Hij was helemaal niet vriendelijk jegens de liberalen, die zich tot een liberale concentratie hadden verenigd. Zonder rode hulp zou die concentratie niet aan de macht kunnen komen.

Maar de liberale heren moesten goed begrijpen, dat zij dan rode eisen en voorwaarden moesten aanvaarden.

Zij, die Troelstra wel eens hebben horen spreken, weten iets van de hartstocht, maar ook van het zelfgevoel, dat uit zijn woorden sprak. Die woorden hadden soms iets van een eruptie. Dan was het eerst even stil, dan scheen de spreker heel in de verte iets te zien, hij opende zijn lippen, maar sloot ze weer, en dan opeens schoot zo'n beslissende zin er uit, die de vergadering mee naar huis nam, en waar weken later nog over werd gesproken.

Zo ook nu... De liberale heren moeten goed weten, dat zij moeten kiezen. Zij zullen zich moeten bukken, óf voor de karwats van Lohman, óf voor de zweep van Troelstra.

De liberale pers ging verschrikkelijk te keer.

Maar bij de verkiezingen in juni hielpen zij Troelstra kiezen in Amsterdam III en Hugenholtz in West-Stellingwerf en Duys in Zaandam en de Groninger liberale boeren hielpen Schaper weer tegen de A.R. tegenstanders.

'VESTA'
MEUBELEN
plus
'VESTALITA'
WONINGTEXTIEL
is een

'VESTA' INTERIEUR
U mag rustig eens binnenlopen en op onze toonzalen alles bekijken!
Wij zullen u graag voorlichten en de mogelijkheden voor u, met u bespreken

Een 'VESTA' interieur stelt niemand ooit teleur

U weet het toch
'VESTA' MEUBELEN
vindt u alleen
Zwanestraat 19-25-27 - Groningen
Telefoon 27086

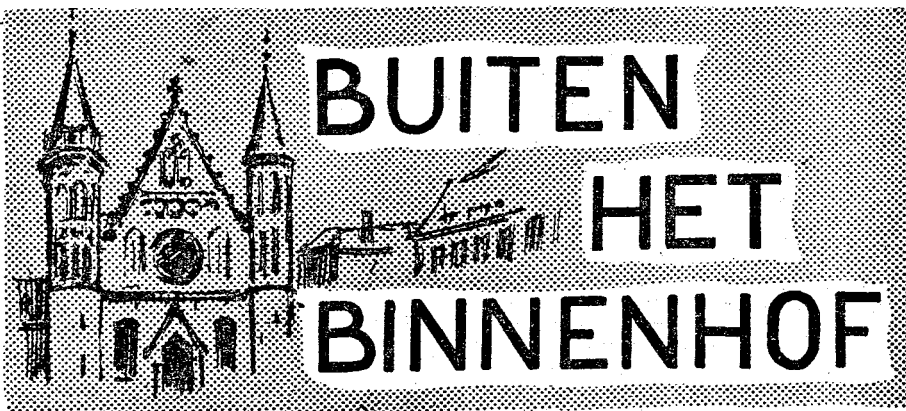
Ik vermoed, dat er onder de lezers óók zullen zijn, die gaarne dwaalen door hun geboortestad of door het dorp waar hun wieg stond. Dan gevoelen zij met mij mee als ik hun in het bijzonder verslag doe van een bezoek aan mijn Stichtse wieg: Amersfoort. Ik was er op een drukke zaterdagmorgen, een koude ochtend, welke nog niet veel winkelaars op de been had gebracht. De koffiekelner van „De Witte”, gesierd met zijn onderscheidingen van trouwe en langdurige dienst, bood mij wat bevend het kopje ochtendvreugde aan. Niet omdat ik het was, maar omdat hij al zo oud is.

Na de koffie heb ik de straat opgezocht, waar ik als driejarige heb gewandeld, de Langestraat, nu een drukke winkelgang met veel verbouwde gevels. Dat heb ik gehoord, want als kruimel let je niet op gevels. In het huis waar ik de eerste indrukken van het leven ontving, is een kruidenierszaak gevestigd, waarin een aardige man in een wit jasje mij begroette. Ik had willen zeggen: „dit is mijn geboortehuis”, maar ach, dan kon die man ook niet helpen, dacht ik, waarom ik maar een pakje „Keesjes” kocht, een soort peperkoek, een inheemse lekkernij, uitgevonden, althans lang verkocht door de firma Vonk, in wiens oude bakkerij, óók in de Langestraat, nu een Chinees restaurant geurt. „Bent u goed bekend in Amersfoort?”, vroeg ik de kruidenier van de „Keesjes”.

„Nee”, zei hij, „ik kom uit Amsterdam”. „Misschien wil hij wel terug”, kwam het bij mij op, want, hoe mooi Amersfoort ook is, een echte Amsterdammer neemt er geen genoegen mee. „En bevat het u hier” vroeg ik, de „Keesjes” betalend. „En of” zei de kruidenier, „ik zou niet meer terug willen”. Ik vond dat zo aardig, dat ik nog een pakje Jan Hagel kocht, ook door de heer Vonk gebakken, althans volgens zijn recept. Toen ben ik wat in de schutse van de Lange Jan blijven dwalen.

Amersfoort is een mooie stad met degelijke monumenten, die alle belangrijke gebeurtenissen kunnen verhalen. In 1028 wordt de naam al genoemd en daarop ben ik ietwat trots, hoewel er in dit feit geen enkele bijdrage mijnerzijds schuilt. Mijn vader, die een Geldersman is, moet geweten hebben, dat de Geldersen Amersfoort veel kwaad hebben aangedaan, al van 1411 af. Doch het was hem geen reden de stad niet te verkiezen boven Rotterdam of Amsterdam. Eerlijk gezegd, hij heeft nooit van steden gehouden en hij houdt er nog niet van, hoewel hij op het ogenblik in Amsterdam, de hoofdstad woont. Het feit dat de schepper van het Paleis aldaar, Jacob van Campen, z'n laatste rustplaats in de Amersfoortse St. Joris heeft gevonden, moge misschien invloed hebben gehad. Wie zal het zeggen? In ieder geval, hebben wij, toen ongeveer vier jaar geleden Amersfoort zijn 700-jarig bestaan als gediplomeerde stad vierde, aan Hendrik van Vianden, die de stadsrechten heeft verleend, gedacht, de bisschop van Utrecht, de stad waarheen de Groenkopers later trokken, want wij zijn nooit zo ver van huis gegaan. Overigens is dat Amersfoort maar een stad van vallen en opstaan geweest, want de ene veldheer was nog niet van haar poorten geweken of de andere diende zich aan. Zelfs de Italiaanse graaf Montecuccolli heeft er geplunderd en zijn veldheerslusten botgevierd (1629), niettegenstaand plechtige beloften. Pas in 1673 kan de stad weer eens wat rustig ademen.

In 1940 is praktisch de gehele bevolking naar Noord-Holland geëvacueerd geweest. Ach, wat heeft de stad in

de loop der eeuwen niet doorgemaakt! Pest, brand, oorlog en watersnood. En hoe rustig wandelt men vandaag niet op een zaterdagmorgen langs de Korte Gracht of voorbij de Muurhuizen bij het Oude Sluisje! Het is begrijpelijk, dat ook de reizende Nederlander buiten zijn land wil rondkijken, maar men moet toch eens bij de Kamperbinnenpoort stil staan of bij de St. Joris. Men zou kunnen mediteren bij het complex huizen van de Stichting de Poth, gelegen aan de Coninckstraat, waar het liefdemaal zo lange tijd is uitgereikt en nog wordt voortgezet.

Ik ben ook nog even naar de Kei gaan zien, dat zware monument, dat de heer Nimmerdor (let op de naam) van van de Amersfoortse Berg naar de binnenstad liet brengen (1661). Lange tijd is de kei onderaards geweest, maar in 1903 kwam hij weer boven. Nu siert hij het plantsoen.

Die kei heeft iets van de Amersfoorters, of liever de Amersfoorters hebben iets van die kei. Zij zijn zwervers, in de goede betekenis van het woord. Lang bleven vele burgers niet in hun stad. Van Oldenbarnevelt, Buys, Pieter Both, de eerste gouverneur-generaal, Steven van der Hagten, die Jacatra veroverde onder Coen zijn daarvan illustratieve voorbeelden. Ik noemde Jacob v. Campen, de bouwmeester, een vriend van Vondel, die weliswaar in Haarlem werd geboren, maar lange tijd op het Amersfoortse Randenbroek woonde! Johannes Vonk, rechtsgeleerde, kanunnik en proost; de kunstschilder Lambert van Noort, de musicus Tollius, zij zijn allen in Amersfoort geboren, maar bleven er niet. Waarom zouden zij allen weggetrokken zijn?

Ach vrienden, Amersfoort is een stad van het eerste uur, waar de werkers van het elfde uur niet meer wonen. De stad ligt te centraal om als centrale van het land te kunnen dienen. Het hart in Nederland klopt niet in de stad die met haar natuurlijke ligging het hart van Nederland misschien had kunnen zijn. De garnizoenen brachten velen binnen de muren, die blij die omheining weer verlieten. De schaduw van de Utrechtse Dom lag juist te veel over de plaats en de pleinen en Amsterdam lag te dichtbij.

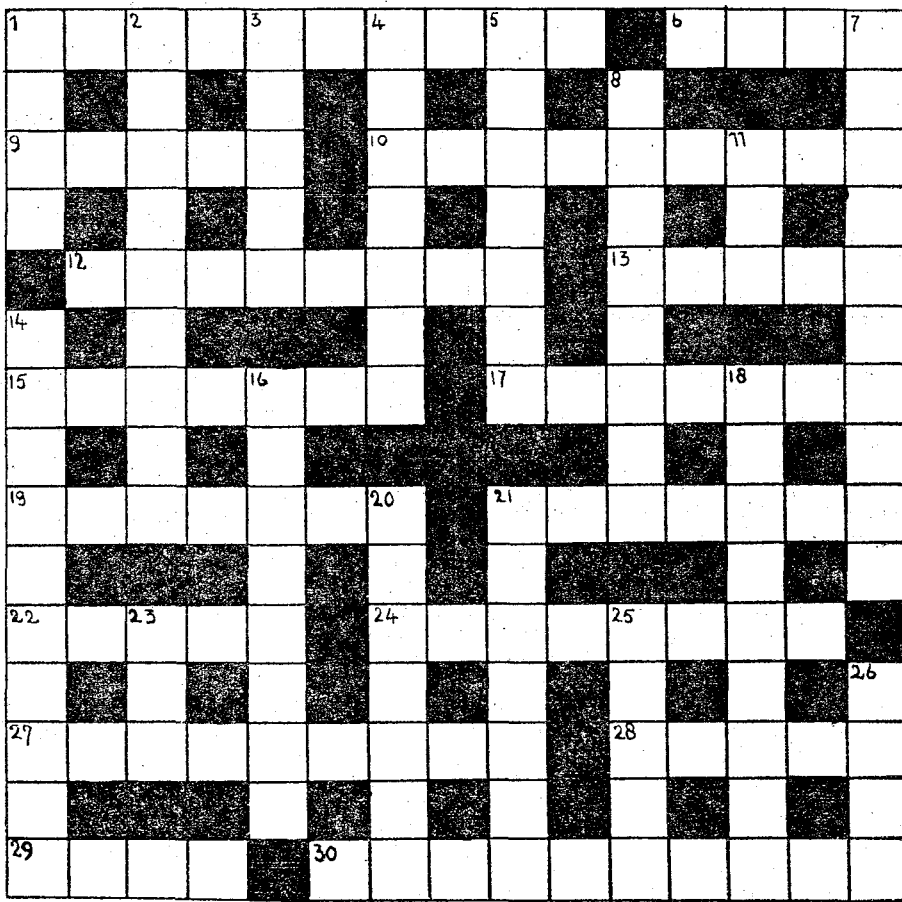
Maar dit neemt niet weg, dat een goed glas bier en een geurige pijp tabak mij langer ophield dan voor het kopen van „Keesjes” en Jan Hagel nodig was. Want brouwers en tabakskervers hebben altijd in Amersfoort gewoond. De wijsgeren zijn gekomen en vertrokken. Maar zolang hij er zijn geboortehuis weet, keert een man soms terug op zijn schreden, zelfs iemand, die noch brout, noch plant, noch filosofeert. iemand als

William Spaanderman

Kryptogram

Horizontaal: 1. zij hebben er geen hard hoofd in, dat hun ledematen er aan vastzitten; 6. wat smoezelige plek in Overijssel; 9. een jeugdige Europeaan wordt in de mast gehesen; 10. bron van wat men zegt; 12. modder met zeep is wat er overblijft; 13. in Duitsland eten ze deze bomen; 15. veel die dienen om de aandacht te trekken, gevraagd brandje; 17. mag niet voor zijn broodje werken; 19. twee dingen, zijn wel gezien; 21. deze plaats brengt dikwijls geld op; 22. hier begint de wedstrijd zoals hij begon, maar daartussen gaat het nogal snel; 24. zo'n opening in de safe vindt men in de boeg; 27. wat onzindelijk zo'n vette patriot!; 28. zeldzaam geworden dier, men vindt het nog in de Maasstad...; 29. en dit dier bestaat maar uit één letter; 30. keurige getallen zijn voor sprekers van elders van belang.

Vertikaal: 1. Indonesisch water bevrucht Nederlandse bodem; 2. vroeger vond men dit pittige geldstuk vaak in de collectezak; 3. bij elkaar boven een getal; 4. bij een dergelijke binnenkomst kan men op een meer dan warme ontvangst rekenen; 5. zij is nogal dik en bot, maar als u uw hand omhoog houdt, houdt u haar wel onder de duim; 7. hoewel de volkeren met verstand begiftigd zijn, zijn de daaruit voortvloeiende meningsuitingen dikwijls nogal vreemd; 8. al ging zij dan naar een feest, zij leefde beslist op be-

scheiden voet; 11. gewicht, als wij lijdend worden; 14. hij schijnt maar kort uw buur te zijn; 16. de onderkant van deze kleding is van mensenhaar; 18. een — zij het kleine — letter meer is een meevallertje; 20. speech voor iemand, die hem nooit zal horen; 21. opgewonden standjes?; 23. de combinatie met arm is niet hinderlijk; 25. groeit uit wind-zaad; 26. kleur der oudheid.

Oplossing vorige puzzel

Horizontaal: 1. Kluiten; 3. diender; 7. doordraaier; 9. lekker; 12. keu; 13. uitjes; 14. grutto; 18 alt; 19. hagels; 21. rachel; 23. nevenberoep; 24. schuren; 25. wipneus.

Vertikaal: 1. knollen; 2. Troje; 4. Elisa; 5. reispas; 6. grieks; 7. dikhuidigen; 8. regentschap; 10. resedas; 11. huurder; 15. schaats; 16. stobbe; 17. aalmoes; 20. lover; 22. Adorp.

A C H T E R P A G I N A

DINSDAG 2 APRIL j.l. was de dag der officiële kandidaatstelling. Alle aan de verkiezingen voor de Tweede Kamer der Staten-Generaal deelnemende partijen hebben hun kandidatenlijsten bij de hoofdstembureaus in de achtien Kamerkiezingskringen, waarin ons land voor Kamerverkiezingen is verdeeld, ingediend.

De Nederlandse kiezer en kiezeres weten nu officieel welke partijen aan de verkiezingsstrijd zullen deelnemen en welke de kandidaten zijn, die zich presenteren om hen in de Tweede Kamer te vertegenwoordigen.

Weer zijn wij dus een stap verder op de weg naar de Tweede Kamerverkiezingen. De dag der stemming zal thans snel bereikt worden: woensdag 15 mei 1963. Over zes weken is de uitslag reeds lang en breed bekend.

In de resterende tijd hebben wij als kiesgerechtigde burgers de plicht om de zaken waar het bij de stembus om gaat, met elkaar te bespreken. Als Anti-Revolutionaire kiesgerechtigden, mannen en vrouwen, zullen wij daarbij van onze mede-kiezers en mede-kiezeressen de aandacht vragen voor hetgeen wij als partij voorstaan ten dienste van ons gehele volk.

„Er moet steeds een verbinding zijn tussen het Evangelie en de praktische problemen, die om een oplossing vragen”. Dat wil de A.R. bevorderen, hetgeen ook weer duidelijk blijkt uit het Program van Actie 1963.

Brieven

HET PROGRAM VAN ACTIE is niet het enige waaruit de kiezers kunnen opmaken hoe de A.R.-Partij over de politieke vraagstukken denkt.

Dat hebben die kiezers deze week ook kunnen merken uit de brieven, welke onze drie lijstvoerders — ieder in het gebied, waarin hij lijsttrekker is — aan de kiezers hebben gericht. Deze brieven zijn in het hele land verspreid en u zult daar inmiddels zelf ook wel kennis van hebben genomen.

A.R. t.v. 8 april

In hun brieven hebben de lijsttrekkers aangekondigd, dat zij op maandag 8 april van 20.20—20.30 uur in de televisie-uitzending van de A.R.-Partij over een aantal punten graag iets meer willen vertellen, dan in een kort bericht

mogelijk is. Vestigt u in uw omgeving zoveel mogelijk de aandacht op deze t.v.-uitzending?!

Program van Actie 1963

HET Program van Actie 1963 is thans in brochurevorm verschenen. De meeste kiesverenigingen hebben aan het einde van deze week het bestelde aantal exemplaren reeds ontvangen. De andere kiesverenigingen ontvangen het binnen enkele dagen.

Dit program is niet bestemd voor massaverspreiding. Degenen, die een exemplaar in hun bezit willen hebben kunnen zich wenden tot het bestuur van hun kiesvereniging.

Het is natuurlijk ook van belang dat u bij het bestuur van uw kiesvereniging de aandacht vestigt op personen, die in aanmerking komen om wat breder over de A.R.-Partij georiënteerd te worden dan per folder kan geschieden. Aan deze personen kan dan een Program van Actie worden toegezonden.

Uiteraard zijn er ook op het partijbureau nog exemplaren van het program verkrijgbaar.

Raambiljetten

MET de verzending van de raambiljetten naar de kiesverenigingen is eveneens een aanvang gemaakt. Succesvol ontvangen de kiesverenigingen de kleine, de middelmaat en de grote affiches.

Helpt u er aan mede, dat de raambiljetten in zo groot mogelijke aantallen worden opgehangen. U kunt dit bevorderen, in de eerste plaats door zelf zo spoedig mogelijk een affiche voor het raam te hangen en verder ook door het bestuur en de propagandaclub van uw kiesvereniging behulpzaam te zijn bij het rondbrengen der raambiljetten bij geestverwanten.

Het is van belang, dat ook in uw woonplaats onze partij door middel van de affiches temidden der overige partijen goed vertegenwoordigd is.

Vlaggen

NOGMAALS vestigen wij er hier uw aandacht op, dat men zich bij het partijbureau A.R.P.-vlaggen kan aanschaffen. Vooral nu een drukke vergaderperiode voor ons ligt kan men zulke vlaggen als zaalversiering — naast de affiches — goed gebruiken. De kleur is wit, terwijl in het midden in oranje met blauw het bekende driehoekige vignet van de partij is gedrukt.

De vlag — 150 cm lang, 100 cm breed — is van linnen, kan worden gewassen en kan vele jaren worden gebruikt. De vlaggen kunnen besteld worden tegen de kostprijs van f 15,— per stuk.

Vergaderingen

ER WORDT DRUK VEGADERD. Vele verkiezingsbijeenkomsten worden belegd. U merkt dat wel aan de rubriek „Centrale Vergaderingen”. En daar vindt u dan alleen nog maar de centrale en streekverkiezingsbijeenkomsten aangekondigd. Ter kennisgeving ontvangt ons bureau overigens ook vele convocaties voor vergaderingen van afzonderlijke kiesverenigingen.

Het is duidelijk, dat het verschijnsel „vergadering” ondanks de vele andere communicatiemedia niet afgedaan heeft. Dat is overigens wel te begrijpen. Al was het alleen maar hierom, dat men op een bijeenkomst kan discussiëren, van gedachten kan wisselen.

Kadercontactdag

OP ZATERDAG 20 APRIL wordt in Amersfoort de reeds aangekondigde landelijke kadercontactdag gehouden. Korte speeches, afgewisseld door muziek en samenzang.

De kiesverenigingen ontvangen hierover bericht in een brief d.d. 14 maart j.l. Deze week ontvangen zij hierover een nader schrijven. Met klem wordt er op aangedrongen de namen der afgevaardigden per omgaande aan het partijbureau door te geven.

Deze afgevaardigden kunnen dan een persoonlijke uitnodiging/programma

ontvangen. Men zie voor nadere gegevens Nederlandse Gedachten van 23 en 30 maart j.l.

Deputatenrede

DE Deputatenrede van de voorzitter van het Centraal Comité, dr. W. P. Berghuis, zal in brochurevorm verschijnen, samen met het slotwoord, dat mr. A. B. Roosjen op de Deputatenvergadering van 23 maart j.l. heeft uitgesproken.

Zoals gebruikelijk zal een exemplaar aan de secretarissen der kiesverenigingen worden toegezonden.

Bestellingen kunnen gericht worden aan het bureau van het Centraal Comité, dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage.

Diversen

HET ligt in de bedoeling, dat in de tweede helft/eind april een folder zal verschijnen voor huis-aan-huis verspreiding. Nadere gegevens hierover zullen de besturen der kiesverenigingen tijdig bereiken.

MET het verzenden van het overige verkiezingsmateriaal zal in de loop van de volgende week een begin worden gemaakt.

AAN de secretarissen der kiesverenigingen is aan het einde van deze week ook een aantal folders toegezonden betreffende de contributie-afdracht aan het Centraal Comité, waarover de Deputatenvergadering op 23 maart j.l. heeft beslist.

Tenslotte

ER IS VEEL TE DOEN. Maar: vele handen maken licht werk. Laten wij als Anti-Revolutionaire mannen en vrouwen de zaken even flink aanpakken. Het is de moeite waard om een zo goed mogelijk stembusresultaat te bevorderen. Wij willen dit immers doen ten dienste van ons hele volk. Bij al ons werk bidden wij om Gods leiding en zegen. Dus ook voor dit werk in deze weken.

CENTRALE VERGADERINGEN

Wij komen bijeen...

Gaarne vestigen wij de aandacht op een aantal centrale vergaderingen in de verschillende delen van ons land. In chronologische volgorde zijn dit de volgende:

★ Op vrijdag 5 april houdt de Statencentrale Zaandam haar jaarvergadering. Plaats: Gebouw voor Christelijke Belangen, Botenmakerstraat 16, te Zaandam. Aanvang: te 20.00 uur. Spreker: Mr. W. R. van der Sluis, secretaris van het Centraal Comité.

★ Op zaterdag 6 april wordt een centrale A.R.J.O.S.-verkiezingsbijeenkomst belegd, verder georganiseerd door het Provinciaal Verband Gelderland van de A.R.J.O.S. Jongeren en ouderen hartelijk welkom. Plaats: Restaurant „Royal”, Willemsplein te Arnhem. Aanvang: te 15.00 uur.

Sprekers: de heer J. van Eibergen, lid van de Tweede Kamer en dr. C. Boertien, vice-voorzitter van de A.R.J.O.S.

Medewerking verleent een Politiek Cabaret, onder het motto: wie A zegt moet ook R zeggen.

★ Op zaterdag 6 april vindt een centrale verkiezingsbijeenkomst plaats van partij en A.R.J.O.S., georganiseerd door resp. het Provinciaal Verband Drenthe van de A.R.J.O.S. en de Kamercentrale Assen.

Plaats: Restaurant „Bellevue”, Nassaulaan 30 te Assen.

Aanvang: te 14.00 uur.

Sprekers: Dr. W. P. Berghuis, voorzitter van het Centraal Comité, de heer J. van Vliet, moderamenlid van de A.R.J.O.S. en de heer J. Smallembroek, lijst-aanvoerder in deze provincie.

Des morgens heeft het Provinciaal Comité Drenthe een huishoudelijke provinciale deputatenvergadering belegd met afgevaardigden der kiesverenigingen.

Plaats: „De Kern” te Assen.

Aanvang: te 10.00 uur.

★ Op zaterdag 6 april houdt het Provinciaal Comité Groningen zijn jaarvergadering.

Plaats: „Het Tehuis” te Groningen.

Aanvang: te 11.00 uur (morgenvergadering), te 14.15 uur (middagvergadering).

De agenda vermeldt voor de middagvergadering als spreker de heer H. Algra, lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal.

★ Op zaterdag 6 april wordt een grote centrale verkiezingsmeeting georganiseerd door de Kamercentrale Den Helder en het Provinciaal Verband Noord-Holland van de A.R.J.O.S.

Plaats: „t Gulden Vlies”, Koorstraat 20 te Alkmaar.

Aanvang: te 14.30 uur.

Sprekers: Z.E. Staatssecretaris B. Roolvink en de heer C. Balkenende, voorzitter van de A.R.J.O.S.

★ Op zaterdag 6 april wordt een centrale A.R.J.O.S.-verkiezingsmeeting gehouden, verder georganiseerd door het Provinciaal Verband Utrecht van de A.R.J.O.S. Jongeren en ouderen hartelijk welkom.

Plaats: „Tivoli”, Lepelenburg te Utrecht.

Aanvang: te 14.30 uur.

Sprekers: Z.E. Prof. Dr. J. Zijlstra, minister van Financiën en de heer S. Silvis, Kamerkandidaat en oud-voorzitter van de A.R.J.O.S.

Medewerking van de Muziekvereniging „Arti et Religione” uit Alphen aan de Rijn. Groot koor, gevormd door koren uit Alphen aan de Rijn, Geldermalsen en Sliedrecht. Dirigent is de heer Peet van Bruggen, 2e kapelmeester Koninklijke Militaire Kapel.

★ Op maandag 8 april vindt een centrale verkiezingsbijeenkomst plaats voor het gebied van de Kamercentrale Nijmegen.

Plaats: Hotel Stockey, Rijksweg 7-9 te Geldermalsen.

Aanvang: te 20.00 uur.

Spreker: Mr. B. W. Biesheuvel, lijst-aanvoerder in Gelderland.

Er zal in de zaal gelegenheid zijn om te kijken naar de A.R.-televisie-uitzending, welke op die avond van 20.20-20.30 uur plaats vindt.

★ Op maandag 8 april beleggen in het gebied van de Kamercentrale Rotterdam de kiesverenigingen I, II, III, IV, V, VI, VII, X, XII, XIX en XXIII een gezamenlijke regionale verkiezingsbijeenkomst.

Plaats: het gebouw „Atrium”, Karel Doormanstraat 143 te Rotterdam.

Aanvang: te 20.00 uur.

Sprekers: de heer G. A. Kieft, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal en het lid van het Centraal Comité ds. P. M. van Galen, Herv. predikant te Hilversum. In de zaal zijn enige t.v.-toestellen geplaatst om te kunnen kijken naar de A.R.-televisie-uitzending, welke op die avond van 20.20-20.30 uur plaats vindt.

★ Op donderdag 11 april wordt een streekverkiezingsbijeenkomst gehouden in het gebied van de Kamercentrale Leeuwarden, door de gemeentelijke kiesverenigingen Wonseradeel, Bolsward en Hennaarderadeel.

Plaats: Gereformeerde Kerk, Gasthuissingel te Bolsward.

Aanvang: te 19.30 uur.

Spreker: Z.E. Staatssecretaris B. Roolvink, lijst-aanvoerder in deze provincie.

★ Op dinsdag 16 april wordt een streekverkiezingsbijeenkomst belegd door de Hulpcentrale Voorne en Putten voor het gebied van deze centrale en voor West-IJsselmonde.

Plaats: zaal De Keizer, Voorstraat te Spijkenisse.

Aanvang: te 20.00 uur.

Spreker: Z.E. B. Roolvink, staatssecretaris van Sociale Zaken en Volksgezondheid.

★ Op dinsdag 16 april wordt een streekverkiezingsbijeenkomst belegd voor het gebied van de kiesverenigingen Ruinerwold, Koekange en Ruinen (Kamercentrale Assen).

Plaats: café Kuik te Ruinen.

Aanvang: te 19.30 uur.

Spreker: de heer J. Smallembroek, lijst-aanvoerder in deze Kamercentrale.

★ Op donderdag 18 april wordt een centrale verkiezingsbijeenkomst gehouden in de Kamercentrale Amsterdam.

Plaats: de grote zaal van Krasnapolsky te Amsterdam.

Aanvang: te 20.00 uur.

Sprekers: Mr. B. W. Biesheuvel, lijst-aanvoerder in deze Kamercentrale en Z.E. Prof. Dr. J. Zijlstra, Minister van Financiën.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

(VOOR HET EERST VERSCHENEN IN 1829 ONDER REDACTIE VAN MR. GUILLAUME GROEN VAN PRINSTERER)

WEEKBLAD VAN DE ANTIREVOLUTIONAIRE PARTIJ

IN DIT NUMMER:

- * Balans van gevoerd beleid (pag. 1 en 5)
- * Debat Suurhoff-Roolvink (pag. 1)
- * Voorheen en thans (pag. 3)
- * Bijstandwet (pag. 4)
- * Z.O.-Azië (pag. 5 en 9)
- * De A.R.-televisieuitzending (pag. 6 en 7)
- * Belastingdruk (pag. 6)
- * Predikantenconferenties (pag. 12)

Balans van gevoerd beleid: Goede resultaten, en het paard bleef aan de teugel

DE verkiezingsstrijd 1963 zal noodzakelijkerwijze in het teken staan van het door het kabinet De Quay gevoerde beleid. En daarom zal het debat met de Partij van de Arbeid een belangrijke plaats in deze verkiezingsstrijd innemen.

Dat blijkt ook reeds zonneklaar. Men hoort van debatten tussen b.v. Vondeling en Suurhoff enerzijds en De Quay en De Kort anderzijds, het lijkt niet waarschijnlijk dat wij grote debatten zullen horen b.v. tussen Smalbroek en Cals of tussen Roolvink en Toxopeus.

Een enkele opmerking over de politieke situatie eind 1958-begin 1959.

Waarom kwam er een einde aan de zgn. brede basis, waaronder men pleegt te verstaan een kabinet met deelneming van de P.v.d.A. Men dient hier wel een onderscheid te maken tussen aanleiding en oorzaak. De aanleiding werd zonder twijfel gevormd door het conflict om de belastingvoorstellen van minister Hofstra. De werkelijke oorzaak was echter een groeiend verschil met betrekking tot de grondslagen van het te voeren beleid, een verschil dat zich o.m. openbaarde in loonpolitiek, huurpolitiek, het financiële beleid.

De Fakkeldragersdag van de P.v.d.A. op 24 november 1958 markeerde heel duidelijk reeds de scheidende wegen. Ook in onze kring is in die tijd met nadruk gesteld, dat het om belangrijke zaken ging. Men moest kiezen met betrekking tot de richting van het staatkundig en maatschappelijk bestel: meer ruimte voor vrijheid en zelfwerkzaamheid, zij het altijd onder het beding van bescherming van de zwakken.

Ik heb zelf destijds meer dan eenmaal op gematigdheid ten deze aangedrongen. De brede basis had in menig opzicht zegenrijk gewerkt. Maar in

toenemende mate kwam het accent te liggen op beleidsverschillen.

Men heeft in 1959 en ook daarna vaak gezegd, dat het kabinet De Quay een wat moeilijke start heeft gehad. In het begin leek het inderdaad soms alsof met name de drie Christelijke partijen wat geschrokken waren van hun stap om voor de eerste maal na de oorlog zonder de socialisten te regeren. De invoering van de gedifferentieerde of als men wil de vrijere loonpolitiek ging niet zonder strubbelingen. Overigens is dat niet verwonderlijk en wel om twee redenen.

- In de eerste plaats moest het nieuwe loonbeleid in praktijk worden gebracht onder de spanningen van de hoogconjunctuur, zodat er wel een heel zware wissel werd getrokken op het samenspel tussen bedrijfsleven en overheid, dat voor deze politiek essentieel is.

- In de tweede plaats zoekt men in de gehele vrije westerse wereld naar een vorm van loonbeleid, waarbij de loonontwikkeling in haar geheel blijft binnen de grenzen van de algemene economische mogelijkheden, terwijl de loonontwikkeling per bedrijfstak ruimte laat voor het eigen karakter en de eigen mogelijkheden van die bedrijfstak. Dit is in zekere zin het zoeken naar de kwadratuur van de cirkel. Men zal hier alleen kunnen benaderen, nooit logisch perfect oplossen. Wat wij in Nederland tot dusverre hebben bereikt is niet volmaakt, maar werkt.

Hoe zijn in het algemeen de resultaten van het kabinetsbeleid geweest? Ik zal daarover maar enkele sobere opmerkingen maken. In het blad van het N.V.V. werd op 11 november 1958 over de toenmalige minister Hofstra het volgende geschreven. Nadat uitgezonden werd dat de minister te sterk de nadruk legde op het betalingsbalans-evenwicht, zegt het blad:

„Wij zijn meer gediend met een beleid voor de toekomst dat uitzicht biedt voor wie in nood zitten, voor de honderdduizenden die vrezende werkloos te zullen worden en voor de nog grotere

door

PROF. DR. J. ZIJLSTRA

groep van ons volk die slechts met de grootste moeite de touwtjes aan elkaar weet te knopen”. En dan gaat het blad verder:

„Het N.V.V. heeft de bestedingsbeperking met haar onvermijdelijke consequenties aanvaard, doch het weigert de voortzetting daarvan te accepteren ter wille van een geforceerde aanwas van de deviezenreserves.”

Wij kunnen dan nu eenvoudig constateren dat dit dilemma n.l. de keuze tussen betalingsbalansoverschot en sociale rechtvaardigheid door het huidige kabinet, is overwonnen.

De betalingsbalans is gunstig, de deviezenreserves zijn hoger dan ooit tevoren, de gulden behoort tot de sterkste valuta's ter wereld. De reële lonen zijn zeer sterk gestegen en nog het meest voor de laagstbetaalden en de sociaal-zwakke groepen. Dat het met f 85,— schoon nog geen paradijs is voor de mensen zij volgaarne toegegeven. Maar heeft de VARA 5 jaar geleden ons voor radio en televisie uitvoerig voorgelicht over f 65,— of f 70,— schoon?

Ik weet dat men zegt, dat dit alles de vrucht is van de hoogconjunctuur en niet van het kabinetsbeleid. Ik vind dit een onbillijk oordeel. Zonder hoogconjunctuur waren vele van de verbeteringen inderdaad niet mogelijk geweest. Maar het is de verdienste van het kabinetsbeleid, dat de zaak niet uit de hand is gelopen. Om een voorbeeld te gebruiken: een vurig renpaard kan hard lopen en het is niet de verdienste van de berijder dat het zo'n grote snelheid kan halen. Het is wel de verdienste van de berijder, dat hij het paard goed aan de teugel houdt en aldus ongelukken voorkomt. Het paard is de hoogconjunctuur, de snelheid is de sociale vooruitgang, de teugel is het gevolgde beleid, het ongeluk is b.v. de bestedingsbeperking.

Ik zou met betrekking tot het gevoerde beleid ook over de overheidsuitgaven en over de belastingen kunnen spreken. Ik heb daarover in Elseviers' Weekblad een uitvoerige analyse gegeven, die ik hier niet zal herhalen. Curiositeitshalve wil ik over het belastingbeleid één speciaal ding zeggen.

Onder de eisen, die Burger stelde op de Fakkeldragersdag was onder punt 3 opgenomen: een belastingverlaging voor ongehuwden als door de motie

Peschar gevraagd. Hier werd dus als eis gesteld voor het kunnen voortzetten van de bestaande politieke samenwerking iets, dat van 1945 tot 1958 nimmer tot stand is gebracht en eerst door het kabinet De Quay werd uitgevoerd.

Maar nu de hoofdzaak. Ik heb in dat artikel uiteengezet, dat de relevante rijksuitgaven zijn achtergebleven bij de stijging van het nationale inkomen, dat de belastingdruk is verlaagd met vele honderden miljoenen. Ik heb in dat artikel uiteengezet de betekenis van dit laatste cijfer, ook als men weet, dat de belastingdruk, gemeten aan de verhouding tussen belastingopbrengst en nationale inkomen maar weinig is gedaald. Het gaat erom — aldus heb ik betoogd — of dit beleid al of niet zal worden voortgezet, d.w.z. of het al of niet in zijn grondconceptie zal worden voortgezet.

Dit geeft directe aansluiting op een voor deze verkiezingstijd uitermate belangrijk probleem. De hoofdlijnen van het beleid van het kabinet De Quay zijn — naar mijn mening — goed geweest en zij moeten daarom worden voortgezet. Het gaat er niet primair om welke combinatie dat zal doen, maar het gaat erom of het beleid in hoofdlijnen zal worden voortgezet. Wie daaraan zullen meedoen? Wat mij

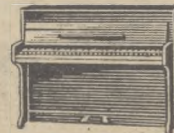
• Vervolg op pag. 5

IN DE POLITIEK

zijn goede sprekers(sters) onontbeerlijk. Door het volgen van onze mondelinge leergang

SPREKEN IN HET OPENBAAR kunt u binnen vier maanden net zo gemakkelijk spreken als maar denkbaar is. Vraagt nog heden ons prospectus aan.

INST. RHETORICA
POSTBUS 144, DORDRECHT

RIPPEN
FÖRSTER
IBACH
GROTRIAN-
STEINWEG

Fa. R. v. d. Burg, Arnhemsestr. 8,
Amersfoort, telefoon 03490-13877.

HET IS

HOPMAN

ORANJELAAN 66 - ZOETERMEER
Telefoon 01790-3700*

die kan bemiddelen bij aankoop van een
EIGEN HUIS in ZUID-HOLLAND
Vraagt onze woninglijst.

Ambassador

HOTEL-RESTAURANT

Het hotel waar u zich thuis voelt. Parkeergel.

Sophialaan — Zeestraat
(nabij Plein 1813).

Den Haag. Tel. 117700*

Direct slagen
voor uw rijbewijs

door het succesvolle boekje „EXAMENTIPS”
(nieuwste druk)

met examenvragen en antwoorden betreffende de volledige theorie en praktische aanwijzingen. Slechts f 2,50.

Ned. Voorl. voor Rijstechniek
Harderwijk — Giro 831092

Even een briefkaartje of telef. 03410-3554 en u heeft het per omgaande.

voor onderhoudswerk: **ANTI GEEL tex**

MURORX

MUURVERFINDUSTRIE
HOOGVEEN

T.V. -Radio-debat Roolvink - Suurhoff op 20 april

De handschoen die de secretarissen van de A.R.P. en de P.v.d.A. elkaar tijdens hun radio-toespraken op 7 en 8 maart j.l. hebben toegeworpen, is wederzijds opgenomen. Dank zij de medewerking van de N.C.R.V. en V.A.R.A. kan het debat Roolvink—Suurhoff tegelijkertijd door televisie en radio worden uitgezonden.

Dit geschiedt op

zaterdag 20 april 1963 van 16.15—17.00 uur n.m.

De N.C.R.V. neemt de televisie-uitzending voor haar rekening, terwijl de V.A.R.A. de radio-uitzending verzorgt.

Zegt het voort!!

Dit laatste merken wij met veel nadruk op, omdat de vaststelling van het tijdstip van het debat te laat plaatsvond om nog in de omroepbladen der radio-verenigingen te kunnen worden geplaatst. Daarom nogmaals:

ZEGT HET VOORT!!

De gewone A.R.-televisie-uitzending vindt plaats op

maandag 6 mei a.s. van 20.20—20.30 uur n.m.

U zult dan de drie anti-revolutionaire lijst-aanvoeders, Biesheuvel, Roolvink en Smalbroek opnieuw op het beeldscherm kunnen zien, terwijl zij vragers van kiezeressen en kiezers beantwoorden.

Met de uitzending van 6 mei wordt het „Televisie-kwartet” voor lijst 4 afgesloten. De drie eerste uitzendingen hiervan vonden plaats op: 14 januari (het program), 25 februari (de persoon van de drie lijst-aanvoeders) en 8 april (de hoofdlijnen van het beleid).

Kijkt en luistert u allen dus nog op

20 april a.s. van 16.15 tot 17.00 uur n.m.

6 mei a.s. van 20.20 tot 20.30 uur n.m.

Radio-uitzendingen van de A.R.P. vinden plaats op:

donderdag 18 april van 19.50 uur—20.00 uur n.m.

woensdag 1 mei van 18.20 uur—18.30 uur n.m. (Hilversum II)

vrijdag 10 mei van 19.10 uur—19.20 uur n.m. (Hilversum I)

(Het is verstandig om dit uit te knippen en het goed te bewaren!)

IN GESPREK MET ONZE LEZERS

♦ Erkenning van de medemens

Zeer geachte Heren.

Naar aanleiding van uw hoofdartikel 16 maart l.l. over „Medeverantwoordelijkheid van de werknemer in het bedrijf” wilde ik gaarne het volgende onder uw aandacht brengen.

De actie voor een ruimere toekenning van verantwoordelijkheid in de onderneming aan elk lid van het personeel heeft m.i. een eenzijdige richting gekregen. Het gaat vrijwel uitsluitend om medezeggenschap in ruimere of beperkter zin t.a.v. de gang van zaken in het totale bedrijfsbeleid. Daartoe beperkt zich ook uw hoofdartikel; begrijpelijk, omdat men in het algemeen deze medeverantwoordelijkheid alleen op dat veld betreft. En waarschijnlijk zal zich op dat gebied nog wel wat ontwikkelen. De Gaay Fortman is er dik 25 jaar geleden al over begonnen, toen er nog weinig aandacht voor was. Daarna zijn er plannen van Romme, v. d. Ven e.a. gekomen en heeft de dissertatie van v. Haren sterk de aandacht getrokken.

Maar het is misschien toch juist nu steeds meer dienstig, in het oog te houden, dat dit proces aan de top der ondernemingen zich grotendeels buiten de eigenlijke belangstelling van de „gewone werker” voltrekt. Men moet hem er dan ook gedurig opnieuw warm voor maken. En als hij op temperatuur is gekomen, kan men er meteen van uitgaan, dat hij snel weer afkoelt.

Hij zal het nog het meest aardig vinden, wanneer zo'n medezeggenschap daar bovenaan hem zeer concreet baat brengt in loon of vacantedagen. Maar u zult het met me eens zijn, dat dit geen hoog te taxeren interesse is, laat staan een begrip van medeverantwoordelijkheid. Men kan het hem niet eens erg kwalijk nemen. In de groter wordende ondernemingen is het merendeel der werkers al lang het zicht op het bedrijfsgeheel kwijt geraakt. Dat is te gecompliceerd geworden en door de eindeloos zich vermenigvuldigende specialisaties versplinterd tot een voor hem niet of moeilijk meer te coördineren geheel.

Dat bedrijf beleefte hij reëel in zijn werk en zijn eigen werkgroep. En daar ook ervaart hij aan den lijve, of men hem medeverantwoordelijkheid geeft; of men op zijn dosis intelligentie en zelfstandigheidskracht al of niet, ruim of schriek een beroep doet.

Hij is volop mens en verlangt instinctief naar erkenning daarvan, vooral daar, waar hij de hoofdmoot van zijn werkdag doorbrengt, in die werkplaats.

De overrompelend snelle ontwikkeling der techniek, die zelf weer de consumptievraag opdreft, heeft naar een werkdistributie geleid, welke steeds minder op intelligentie en zelfstandigheid van de werker appél deed. Zo raakt hij niet alleen het zicht op het ondernemingsgeheel kwijt, maar ook op de zin van zijn eigen werk, op de redelijkheid van de daaraan gestelde eisen. Zo hield hij alleen als interesse over de loonopbrengst. En om die optimaal te maken, toonde hij al te vaak een activiteit van zijn intelligentie, waardoor de wetenschappelijk en geconstrueerde tariefstelsels om de haverklap listig werden „genept”.

Geen wonder, dat men in de bedrijven, met name de grotere industriële, thans met de vraag bezig is, of de werkmethode en daarop gebaseerde loonstelsels (zoals tarivering) niet blijken, zichzelf te hebben overleefd en of men niet tijdig moet overgaan tot andere methodieken en beloningen,

waarbij weer intelligentie en zelfstandigheid van de werkers zelf proportioneel zwaarder moeten meetellen. Het vraagstuk van de herintegratie van de gedesintegreerde werker is actueel aan het worden. En dat is voor de man in de werkplaats wel voelbaar; dat is een stuk levensrealiteit, veel meer dan 't gevecht over de mate van medezeggenschap in de top.

Het heeft me steeds weer verwonderd, dat de werknemersvakbond en met name het C.N.V. hiervoor zo weinig oog toont. Misschien is het me ontgaan, als ze het wel hebben. Maar ik acht het een stuk warmbloedige realiteit, dat een partij als de onze deze kant duidelijk naar voren brengt. Deze erkenning van onze medemens daar, waar God ons naast elkaar te werk heeft gesteld, acht ik veel tastbaarder en voor de betrokkenen op den duur meer geluk brengend dan juridisch sociaal geconstrueerde toporganisaties, die zo erg ver buiten de gedachtenkring van de gewone man staan.

Bovendien geeft zo'n medezeggenschapssituatie nog geen waarborg voor een goede herintegratie in de werkplaats; en dat is toch een leemte.

Veroorlooft u mij deze kleine ontboezeming, die me door mijn praktijkervaring en het nadenken erover werd ingegeven.

Dr. Joh. H. Scheurer

♦ Sparen en waardevast geld

„Wij hebben een gezin van 7 personen. In 1945 zijn we getrouwd op een maandsalaris van f 130,— per maand. Jarenlang smolt ons salaris als sneeuw voor de zon. Het groeiend gezin maakte het onmogelijk iets te sparen (behalve enige studieverzekeringen). Maar in de weg van harde arbeid en nachtelijke studie maakten wij carrière en nu zijn we onder Gods zegen zo ver, dat we de grootste kinderen reeds kunnen laten studeren en evengoed kunnen we per maand ± f 500,— wegleggen.

Sinds enige jaren hebben we een radiotoestel, maar dat is ook het enige waarin wij van de welvaart genieten (radio met pick-up). Verder blijven we sober leven en hard werken (geen auto, geen televisie, geen buitenlandse reizen). We willen n.l. sparen voor een eigen huis, om straks eindelijk eens wat mooier te wonen.

Nu de vraag: Is zo'n levenswijze nog wel verantwoord? Die gulden, die wij opzij leggen, worden immers geruisloos ontwaard! Bovendien: het spaarbankboekje begint rente te geven, en wij moeten steeds meer belasting gaan betalen. De toespitste vraag luidt dus: Wordt een degelijk en spaarzaam leven niet gestraft door de grijpanden van de fiscus en door de sluipende geldontwaarding? Lachen de mensen, die er van genoten hebben (auto enz.) ons straks niet uit?” (naam en adres inzender bij de redactie bekend)

KANTTEKENING

Het is helaas nog een wereldverschijnsel dat het geld in waarde daalt. In de tijd waarin Spanje de wereld als het ware overgoot met Amerikaans goud, na de dagen van Columbus, heeft de wereld ook zo'n periode meegeemaakt en een langdurige!

Nu is het opmerkelijk dat de waardedaling van het geld tijdens het bewind van dit kabinet minder sterk is geweest dan voordien het geval was. Een politiek beleid waarbij de vermeerdering (vergroting) van de productie een duidelijke norm is voor salaris- en loonsvermeerderingen begint duidelijk vrucht af te werpen.

Een deel van de oorzaken waardoor het geld in waarde daalt ligt echter niet in Nederlandse handen. Ook het buitenland heeft hierop invloed. Vandaar dat minister Zijlstra intens bezig is, althans in Europa, de regeringen te bewegen gezamenlijk een politiek te voeren die inflatie tegengaat.

Als wij geen van allen zouden sparen, maar allen ons inkomen totaal zouden verteren staat vast dat de inflatiespiraal zeer sterk zou gaan werken! De waardedaling zou zich bijzonder sterk doen gevoelen! Het is een gemeenschappelijk belang dit sparen

te stimuleren. Mede daarom bevordert dit kabinet het sparen door onze bevolking.

Een leefwijze — bestaande uit hard werken en sparen — bevordert de waardevastheid van het geld en een goede toekomst van ons land. Die leefwijze is daarom beslist niet een belachelijke zaak.

Maar het is wel verstandig niet eenzijdig te sparen in geld alleen (spaarbanken). Ook daarbij is een zeker evenwicht van groot gewicht. Er zijn daarnaast andere mogelijkheden — onroerend goed en met name kleine coupures in effecten. Dat laatste is nu onlangs fiscaal aantrekkelijk gemaakt, omdat de belastingdruk over de aankoop daarvan, etc. sterk verlicht wordt. In de sector van dit soort beleggingen (sparen) werkt de inflatie wat minder sterk.

Zou het — van uw kant gezien — niet verstandig zijn alvast een huis te kopen (te laten bouwen) belast met een niet te grote hypotheek? (b.v. 50%) Op deze wijze vermindert u zelf de waardedaling! En deze wijze van doen is vanouds een redelijke zaak.

Ja — de fiscus grijpt van de opbrengst (rente) van uw bespaard vermogen. Op zichzelf is dat een rechtvaardige zaak. Alles wat inkomen is — ongeacht de bron waaruit dit vloeit — is maatstaf voor draagkracht. En daarnaar betaalt men. Dat is een rechtvaardige verdeling van de nationale lasten, dunkt ons. De vraag is of er geen reden is een deel van dit soort inkomens (rente uit vermogen, verkregen door sparen) minder zwaar te belasten. Die reden is er duidelijk. Minister Zijlstra heeft op grond daarvan voorgesteld (dit ontwerp kan pas door de nieuwe Kamer na 15/3 1963) worden behandeld) een bedrag van f 300,— buiten de heffing te laten. Iemand die in loondienst is en daarnaast nog een inkomen heeft uit hoofde van (rente, avondwerk etc.) van minder dan f 300,— betaalt daarvoor geen belasting.

Nogmaals: deze leefwijze is geen belachelijke zaak. Integendeel. Maar daar moet iets tegenover staan vanwege de Regering. Het kabinetsbeleid zal er mee moeten rekenen dat de fiscus zegen zo ver, dat we de grootste kinderen reeds kunnen laten studeren en evengoed kunnen we per maand ± f 500,— wegleggen.

Ons dunkt dat het kabinet de Quay een duidelijke poging heeft gedaan beide facetten reëel te verwerklijken.

♦ Armoede en onkerkelijkheid

Het ingezonden stuk van de heer J. C. Roelofse in het nummer van 16 maart, getiteld „Prof. Banning”, stelt de zaak m.i. wel wat erg simpel en vraagt om een correctie.

De discussie liep over „Colijn en het atheïsme”. Laten we het uit de persoonlijke sfeer halen en liever spreken over „armoede en onkerkelijkheid”. Is er verband tussen deze twee en welk is dit verband?

We moeten uitgaan niet van indrukken, maar van cijfers. Deze cijfers vond ik in „Trouw” van 26 juli 1961 in een artikel „Minder onkerkelijkheid dank zij de welvaart?”

Blijkens de volkstellingen was de onkerkelijkheid in 1910 3%; in 1920 (na de eerste wereldoorlog) 7%; in 1930 (midden in de crisis) 14%; in 1947 (na de tweede wereldoorlog) 17%; in 1960 (de welvaartstaat) 17,9%.

Men ziet hier een duidelijke lijn: de crisis, die in 1920 begon en in 1929 in verscherpte mate doorzette, heeft in zeer sterke mate de onkerkelijkheid bevorderd. Daarentegen is in de 13 jaar tussen 1947 en 1960, in de welvaartstijd, de toeneming der onkerkelijkheid practisch tot stilstand gekomen.

Als bijkomende factor moet dan genoemd, dat indien men — terecht of ten onrechte — aan een christelijk staatsman de schuld geeft dat hij geen of zeer onvoldoende maatregelen heeft getroffen om de werkloosheid te bestrijden, dit de onkerkelijkheid nog extra heeft gestimuleerd.

Is dit verband tussen armoede en onkerkelijkheid iets nieuws?

Och neen, helemaal niet; we vinden het reeds in Spreuken 30, waar Agur bidt:

„Geef mij armoede noch rijkdom, voed mij met het brood, mij toebedeeld.”

De wijze man wist, dat zowel armoede als rijkdom de mens van God kunnen aftrekken. Het juiste midden tussen deze twee uitersten is het beste, ook voor het geloofsleven.

Er zijn in ons land gelukkig maar weinig „armen” en ook zijn er eigenlijk weinig „rijken”. De grote massa leeft in een betrekkelijke welvaart.

Een welvaart, waarvoor wij God niet dankbaar genoeg kunnen zijn.

Rotterdam. Mr. W. BRAK.

♦ Geen ledenverlies

De heer J. B. v. d. Hoff, bestuurslid van de A.R. Kiesvereniging te Dieren schrijft ons het volgende:

„Vorig jaar september hebben wij per circulaire om f 2,— contributieverhoging gevraagd voor 1963; jaarcontributie is nu f 8,—.

Onze ijverige penningmeester — de heer A. Stoter — is al op stap geweest en heeft bijna alles al binnen voor 1963.

Resultaat: van de circa 140 leden hebben allen de verhoging vlot betaald, op een enkele uitzondering na. Deze blijven f 6,— betalen en een enkeling was er natuurlijk bij, die deze verhoging aangreep om geheel te bedanken.

Mijn broer — D. v. d. Hoff, penningmeester van de A.R. Kiesvereniging in Den Helder — heeft dezelfde ervaring.

Gelukkig is de vrees voor ledenverlies voor DEN HELDER en voor DIJREN niet bewaarheid.”

♦ ♦ ♦ Cultuurspreiding

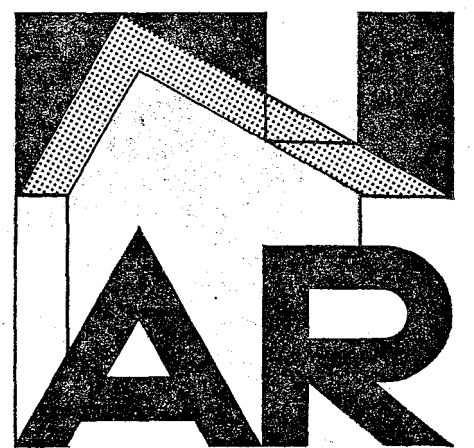
De belangstelling voor het goede boek, voor tentoonstellingen op het gebied van de beeldende kunst is toegenomen. Meer dan voorheen wordt genoten van gegeven concerten die een groot terrein bestrijken.

De zelfwerkzaamheid op het gebied van de kunst neemt hand over hand toe.

Was het — nog voor de 2e wereldoorlog — vaak zo dat genieting van de cultuurgoederen weggelegd scheen voor de gegoeden der aarde — ook daarin is een verandering ten goede gekomen.

Uit verschillende sociologische onderzoeken valt n.l. af te leiden dat bij het nieuwe publiek — zowel de groep actieve beoefenaars als het deel dat geniet van het gebodene — de lagere inkomensgroepen relatief sterker vertegenwoordigd zijn. Het culturele beleid van de overheden, de vernieuwing van ons onderwijs, de sterkere activiteiten van de vakbonden naast de vernieuwing van het jeugdwerk beginnen vruchten af te werpen.

Daar hebben wij dankbaar voor te zijn.

uw eigen HUIS

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter, G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE, Dr. Kuyperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 89673.

ADRES VOOR ADVERTENTIES, Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (02980) 63224.

ABONNEMENTSPRIJS f 6,50 per jaar, f 3,25 per half jaar. Giro 89673.

STUDENTENABONNEMENT f 4,— p. jaar. LOSSE VERKOOP f 0,20.

Hartelijk dank!

Wanneer wij in een krant of periodiek het woord „partij” tegenkomen, dan heeft dit altijd onze bijzondere belangstelling. En wanneer hierbij de Anti-Revolutionaire Partij de inzet is, ontgaat ons geen letter.

Zo werd onze aandacht getrokken door het opschrift: „Bent U ook van de partij?”, dat wij tegenkwamen in het maandblad van de Bond van Gereformeerde Vrouwenverenigingen. Onder deze titel schreef mevrouw Ridderbos-de Rooy o.a.:

Op 15 en 16 mei bent u natuurlijk ook van de partij op de bondsdag in Arnhem. Maar er is op 15 mei ook nog een andere Partij, die een beroep op u doet. Zoals u weet, zou onze bondsdag eerst op 14 en 15 mei zijn. Maar de datum van de verkiezingen werd verschoven naar 15 mei. Er was toen slechts de mogelijkheid om de bondsdag te verplaatsen naar 15 en 16 mei. De huishoudelijke vergadering begint nu een uur later dan anders, zodat waarschijnlijk iedereen nog kan stemmen, voordat zij op reis gaat naar de huishoudelijke vergadering. Maar misschien zijn er toch leden van onze bond, die een dag eerder op reis gaan. Dan is het van het allergrootste belang, dat u het bij uw plaatselijke kiesvereniging in orde brengt, dat u bij volmacht kunt stemmen. Dit moet uiterlijk op 1 mei geregeld zijn. Dus stelt u dit niet uit. We zouden niet graag willen, dat de christelijke partijen een stem zouden moeten missen door onze huishoudelijke vergadering.

Wij weten uit ervaring wat een drukte het geeft om een grote vergadering voor te bereiden. En twee dagen vergaderen — zoals de Gereformeerde vrouwen — geeft extra zorg. Daarom stellen wij het zo bijzonder op prijs, dat zij bij al de drukte niet vergeten zijn, dat er op 15 mei ook verkiezingen gehouden worden. Dit typeert de Bond. Een hartelijk meeleven met onze Anti-Revolutionaire Partij. Hiervoor onze dank.

Wij — van onze kant — zouden de lezeressen, die lid zijn van de vrouwenvereniging, willen opwekken, om ná het stemmen, direct naar Arnhem te reizen. Zo'n Bond is uw aanwezigheid waard. Misschien krijgt de vergadering nog een extra feestelijk tintje door een gunstige verkiezingsuitslag.

Voorheen en thans

REEDS bij middeleeuwse moralisten scheen het vanzelfsprekend, te klagen over het verval der tijden. Vroeger was het beter, zo verzekerden zij. Meer eerbied voor de ouderdom, een eenvoudiger leven en minder excessen. Het wordt als een merkwaardig geval gesignaleerd, dat één van die moralisten spreekt van vooruitgang, ook op het gebied van het zedelijk leven.

In dit opzicht is er niets nieuws onder de zon. Vele ouders verzekerden hun kinderen, dat het vroeger beter was. En ze zeggen zelfs vermanend tot hun grotere kinderen: zo iets hadden wij vroeger eens moeten doen...

Tegenover deze pessimisten staan nog altijd de optimisten, die blijven geloven in de vooruitgang, de voortschrijdende ontwikkeling, de vorderingen op de weg naar betere tijden. Maar wij geloven, dat de klachten sterker zijn dan de lofprijzingen.

DE klachten zijn er ook in de politiek en ook in onze partij.

Vroeger was het anders en beter. Wij willen dat eens nader bekijken. Groen van Prinsterer ging de laatste jaren van zijn leven gebukt onder teleurstellingen, hem door vrienden en halve medestanders bereid. In 1871 sneed hij zelf op radicale wijze het tafellaken door en was bereid, met een gedecimeerd leger weer opnieuw te beginnen.

Later komt de tijd van Kuiper en Lohman, met smartelijke herinneringen over twist en verwijdering. De behandeling van de kieswet-Tak leidde tot een nooit weer geheelde breuk, om een verschilpunt, dat we nu maar moeilijk kunnen uitleggen, zo technisch was het aan die tijd gebonden.

Toen ik in de eerste wereldoorlog voor het eerst een deputatenvergadering meemaakte, door Kuiper geleid, de stormachtig toegejuichte Kuiper, toen voelde je toch de spanning. Op het podium zaten kopstukken van de partij, die over „Leiding en Leider” heel wat kritische opmerkingen hadden gemaakt, en die er onbewogen en weerbarstig schenen te zitten, terwijl sommige jongeren hun oppositieve opmerkingen tot zichtbare ergernis van Kuiper niet onder stoelen of banken staken. Er was geen sprake van, dat ieder zich gewillig schikte in het gareel, of dat het schema van Kuiper als een gulden regel werd aanvaard.

door H. Algra

EN hoe was het vroeger met de pers?

Met De Standaard was het vaak een lijdensgeschiedenis, ook financieel. Wij horen tegenwoordig wel eens klachten over onze pers. De Standaard was veel degelijker. Maar, dat zo degelijke blad was voor vele degelijke mensen blijkbaar te duur. Het werd in elk geval niet begeerd. De dominee las De Standaard, samen met het hoofd der school. En iedereen las het liberaal getinte zgn. neutrale streekblad of provinciale blad, waar alle boeldagen en markt-

berichten in stonden. En de mannen van Patrimonium waren bij veel vrome broeders verdacht. Ze zijn nooit tevreden, zei een vroom predikant, maar hun vrouwen hijsen het zeil ook te hoog aan de mast: een vloerkleed, waar men best met een biezen mat kan volstaan. En nog zijn de klachten niet helemaal verstomd, dat de arbeiders zich te veel kunnen permitteren.

OP deze wijze kunnen we onvermoeid verder gaan, want het bewijsmateriaal is onuitputtelijk.

En — er is ook een ander verhaal mogelijk, evenzeer op waarheid gegrond. Een verhaal, dat spreekt van offervaardigheid en trouw. Van wat kleine luyden met kleine middelen hebben gedaan. De stichting van een christelijke school was vaak een klein heldendicht.

Er waren hoofden van scholen, die een verkiezingsstrijd leidden als veldheren. Er waren predikanten, die zeer gezaghebbend meespraken in de politiek en in de sociale organisaties.

Wat is de conclusie? Het is nooit ideaal geweest, en elke tijd heeft zijn eigen gebreken en verdiensten. En het is moeilijk, met het verleden te vergelijken.

MAAR dat verleden heeft zijn betekenis, ook voor vandaag. Wij mogen het verleden niet vergeten. Om vele redenen niet.

Wij hebben de plicht der dankbaarheid. Wanneer het verleden alleen maar te hulp wordt geroepen, als het heden moet worden gekritiseerd, dan deugt dat niet. Het is beter te beginnen met een andere verklaring. Waar en wat zouden wij zijn, als anderen, die vóór ons gingen, niet met moeite de fundamenten hadden gelegd?

Die anderen — het waren mensen met hun gebreken, maar God wou hen gebruiken als een goed instrument.

En zo wordt de dankbaarheid voor wat zij hebben gedaan, dankbaarheid jegens God, die hen verwaardigde en bekwaamde, om het te doen.

Zo groeit ook het besef, dat wij verplichtingen hebben. Daar is ons een erfenis toevertrouwd.

ZON erfenis is als een talent uit de gelijkenis. We mogen haar niet opbergen in een safe. We moeten er mee werken.

Anders gezegd: we moeten verder bouwen; trachten, de tekenen der tijden te verstaan, en in een nieuwe tijd nieuwe wegen te vinden. Een eenzijdig en ongenueanceerd prijzen van het verleden kan leiden tot conservatisme.

MAAR dit mag ons niet blind maken voor de gevaren van de nieuwe tijd.

Wat is het grootste gevaar? Niet, dat bepaalde tradities kritisch worden bekeken. Dat is in wezen zelfs helemaal geen gevaar, maar een plicht.

Als we het goed zien, is er wel iets anders, dat ernstig moet verontrusten, nl. het verzwakte besef, dat een principieel fundament nodiger is dan ooit. En dat we daarbij door de woorden heen moeten kijken, naar wat werkelijk de harten beweegt. Als dr. Vondeling ons een gevaar acht voor de parlementaire democratie, dan moeten we weten, dat het woord democratie bij hem wat anders betekent dan bij ons. Wij hebben daar verleden week al iets over gezegd.

Niet de drang naar vernieuwing is een wezenlijk gevaar, maar de neiging tot opportunisme en indifferentisme. Niet de kritische, maar de cynische geest verarmt. Zij die nergens warm voor lopen en nergens voor danken, worden tot dode ranken. En het is soms, alsof het toenemen van de welvaart zulk een geestelijke verdorring wel eens bevordert.

ER is nog een tweede klip, waarop we niet moeten stranden. Dat is de vlucht in de algemeenheid. Het is de kracht van de A.R. altijd geweest, dat het land wist, wat men aan ze had. Ze wisten de puntjes op de i te zetten en klare wijn te schenken. De kracht der Reformatie werd in hun optreden openbaar, niet een braaf „Christendom boyen geloofsverdeelde”. Het was, om met Groen te spreken, de „Gereformeerde gezindte” die sprak, uiteraard niet in kerkelijke zin.

Wij hebben nooit van onze partij een clericale partij gemaakt. Maar er is wel in ons politieke leven een kracht openbaar geworden, die niet bestaan kan zonder principiële vastheid.

Zo zien we, dankbaar voor wat ons in vele jaren werd gegeven, onze taak voor heden en toekomst.

Verhoeff's Isoleer- en Ovenbouwbedrijf N.V.

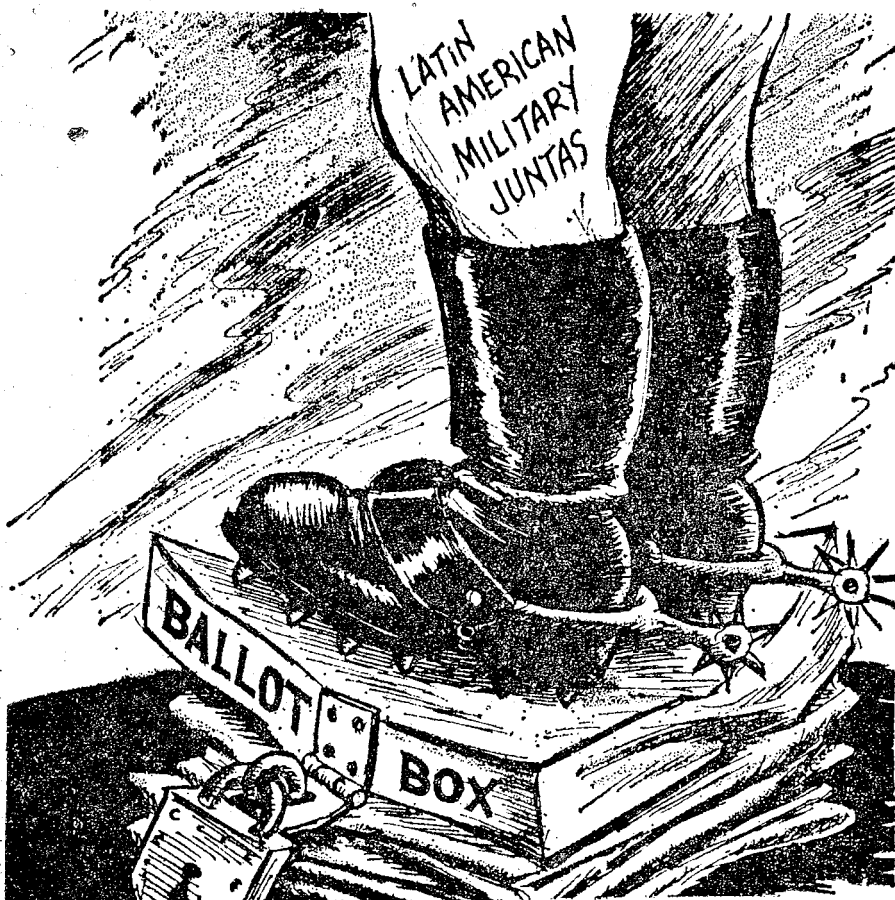
- ISOLATIEWERKEN
- KETELBEMETSELINGEN
- OVENBOUW

Rotterdam - Wijnhaven 84 - Telefoon 120325

„One man show”

(met onze excuses aan Toon Hermans)

Justus in The Minneapolis Star

Fundament voor de democratie?

GRONINGEN

Chr. Coöperatieve Spaarbank
„EIGEN HAARD” G.A.
 LOPENDE DIEP — GRONINGEN

Spaarrente leden	3½ %
Spaarrente niet-leden	3¼ %
Jeugdspaarrente met 10% premie	3½ %

WERKMANS RIJWIELHUIS Groningen

Folklingestraat 34 — Telefoon 29924—34405

Grote voorraad Rijwielen, Burgers, Simplex, Empo.

R.S. Stokvis enz. Vanaf compleet

f 97,50Iets lakbeschadigde KINDERRIJWIELEN vanaf f 50,—.
Inruil mogelijk.

N.V. DIJKSTRA'S DRUKKERIJ
 1/2 BOEKDRUKKERIJ
 GEBROEDERS HOITSEM

*Drukkers voor Handel
 Nijverheid en Wetenschap*

Peizerweg 138 - Tel. 05900—51541

„Bonte Hoek”

BOOMKWEKERIJEN
GLIMMEN (Gron.)Leveranciers aan diverse gemeenten
Prijzen op aanvraag

JUTE ZAKKEN

voor binnenland en export
EEN VERTROUWENSARTIKELNoord-Nederlandsche Zakkenhandel N.V.
GRONINGEN - EEMSKANAAL N.Z. 48
Telefoon 0 5900-3 13 45 (4 lijnen)
Telegramadres „Jute” Telefunnummer 53073

Schatkamer
 STOLDRANENSTRAAT 2-3
 GRONINGEN

ZWITSERSE HORLOGES
 VERLOVINGSRINGEN
 GOUD EN ZILVER
 TAFELZILVER
 AVONDMAALSERIEZEN

AUTOMOBIELBEDRIJF J. KNOOP N.V.

ADUARD
05903 - 235

GRONINGEN

Oosterhamrikkade 2
05900 - 27465

WIJ HEBBEN STEEDS VOORRADIG:

z.g.a.n. personenauto's

Komt U eens kijken? Inruil en financiering mogelijk.

TALENS

de grootste overhemdenzaak
(ook naar maat)

BRUGSTRAAT 19 — GRONINGEN

Noorman's Groothandel

NOORDERHAVEN N.Z. 39 - GRONINGEN

Wij leveren via uw melkhandelaar:

ZOETERMEER'S ROEM MARGARINE
NUTRICIA KOFFIEMELK

BIER, LIMONADE EN HERO PRODUCTEN

Voor Uw interieur
Meubelfabriek
 „Succes”

Nieuwe Pekela / Tel. 05978-5324
 Toonkamer:
 Oosterhamriklaan 47, Groningen.

Mijn ogen gun ik een bril van
v. d. MunnikGRONINGEN: Brugstraat 27 - Heerestraat 82
HEERLEN: Stationsstraat 9

FIRMA KOOS - GRONINGEN

TE KOOP **Dekleden** TE HUUR

Lage Der A 5 - Tel. 23929

Van Armenwet tot Bijstandwet

DE Staten Generaal heeft zich deze week bezig gehouden met de Bijstandwet. De benaming „armenwet” behoort tot het verleden. Het begrip „armenverzorging” zal uit het woordenboek van de samenleving verdwijnen. De aanpak van de overheid wordt nu een andere dan deze sinds 1912 — de armenwet van de A.R.-minister Th. Heemskerk — gebruikelijk was.

Laten wij vooral niet vergeten dat de wijze waarop deze A.R.-minister in 1912 de overheidshulp ten behoeve van de „armen” wettelijk regelde, een geweldige vooruitgang was vergeleken bij de liberale armenwet van 1854. Deze laatste wet ging uit van de gedachte dat de overheid pas in de uiterste nood mocht helpen! En dan bovendien nog bij wijze van politietoezicht: de behoeftige mocht niet omkomen, terwijl er zorg voor moest worden gedragen dat de toestand waarin de armen verkeerden niet mocht uitlopen op ordeverstoringen.

Geneesmiddel tegen armoede

Als uitgangspunt van deze wet van 1854 (in de grondwet van 1848 werd uitdrukkelijk de verplichte armenzorg vermeld) was het volstrekte subsidiariteitsbeginsel opgenomen. De kerkelijke en particuliere instellingen moesten de armenverzorging op zich nemen. In uiterste nood was er dan nog de overheid. Dit systeem paste uitstekend in de liberale gedachte, die algehele staatsonthouding leerde als het beste geneesmiddel tegen armoede.

De armenwet van 1854 had daarom in feite de bedoeling een instrument te zijn in handen van de overheid het kwaad van het pauperisme te bestrijden.

In minister Heemskerk's wet van 1912 was duidelijke principiële verandering te bespeuren. Weliswaar werd de taak van de overheid nog steeds subsidiair gezien — dus aan bod komend na de kerk en na de „instellingen van barmhartigheid” — maar er kwam een beter zicht op het geweldige probleem van de menselijke armoede.

Bij de armenwet 1912 kwam voorop te staan: het belang van de ondersteunde.

Overheidssteun was niet meer: voorkoming van verhongeren en er tevens voor te zorgen dat de arme „in de maatschappij” bleef lopen.

Overheidssteun werd nu: de ondersteunde wederom in staat te stellen te voorzien in het onderhoud voor zich en zijn gezin. Deze gedachte was duidelijk een christelijk politieke beïnvloeding. De „arme” mens werd meer gezien als medemens. In huidige terminologie vertaald: ook de mens die armoede lijdt is beelddrager Gods.

De in de kerken levende gedachte dat de arme een medebroeder is en naar het woord van Christus moet worden behandeld zoals men zich zelf behandeld zou willen zien, kreeg thans gestalte in de overheidssector.

Maar het subsidiariteitsbeginsel bleef. In 1912 zijn wel pogingen ondernomen om de overheid een eigen

recht in dit opzicht toe te kennen. Maar minister Heemskerk zei: „een dergelijk amendement zou het gehele wetsontwerp omkeren, het hart er uit nemen en een ander hart er voor in de plaats zetten. Maar dan ken ik mijn eigen kind niet meer”.

Zo bleef het subsidiariteitsbeginsel.

Ontwikkelingen

Sindsdien is de ontwikkeling niet blijven stil staan. De tijd van 1854 is een andere dan die in 1912. De situatie en omstandigheden van 1912 zijn weer anders dan 1963.

Zo gaat dat in deze wereld — dat leert de praktijk van het leven. Zo leert ons Gods Woord ook. De schepping ontwikkelt zich na de zondeval, via de herschepping naar het einde der dagen.

Wij zouden b.v. nooit zending bedreven hebben als de wereld niet was ontdekt. Maar toen wij in de loop der tijd de wereld ontdekten, zagen wij uit Gods Woord dat er een opdracht lag tot zending.

Als de tijd nieuwe zaken laat zien, ons nieuwe ontwikkelingen toont, dan heeft de Bijbel daarop een antwoord. De eeuwigheid van Gods Woord is daarom voor ons politiek handelen het enige volkomen betrouwbare richtsnoer.

De Kamer

In de Kamer is uitvoerig over de bijstandwet gesproken. Door alle fracties.

Dat is geen wonder.

Het uitgangspunt van de wet van 1912 werd losgelaten. Daarvoor kwam in de plaats een recht van de behoeftige Nederlander op bijstand tegenover de overheid. Er is welbewust geen plicht voor de behoeftige Nederlander gecreeërd. Van een uitbreiding van overheidsbevoegdheid op het maatschappelijk leven en de individuele burgers is geen sprake. Men moet niet denken dat voor de kerken nu ineens geen werken van christelijke barmhartigheid overgebleven zijn. Of dat particuliere hulp nu ineens kan worden ontbeerd. Het tegendeel is het geval. De menselijke nood wordt niet alleen vervuld door week in, week uit wat geld ter beschikking te stellen!

Ook in die sector zijn al jaren lang bijzondere ontwikkelingen gaande. Taken waarmee de kerken en het particulier initiatief reeds een aanvang hebben gemaakt.

Het is de bedoeling in het eerstvolgend nummer van Nederlandse Gedachten bijzondere aandacht te schenken aan de behandeling van deze wet in de volksvertegenwoordiging. De bijstandwet is niet wat men noemt „heet nieuws” dat direct moet worden geconstateerd. Hier liggen principiële vragen die een rustige beschouwing noodzakelijk maken. Bovendien, op het ogenblik waarop deze beschouwing moest worden afgebroken in verband met de eis ons blad op tijd ter perse te hebben, was de eindbeslissing nog niet gevallen.

„Een man die zich beroemt op een valse gift, is als wolken en wind waar geen regen bij is.”

Spreuken 25 : 14.

Het tweede dat van ons als a.r. partij verwacht mag worden is, dat wij niet door stunts de aandacht op ons zullen vestigen, omdat dat niet in overeenstemming is met de heiligheid van onze taak. Zo stelden we het de vorige maal.

Ook op dit punt zijn de verleidingen sterk. En velen struikelen. Vooral zij die frequent gebruik maken van de grote media die ons in de huidige maatschappij ter beschikking staan.

Geruchtmakende voorbeelden hebben we daarvan meermalen kunnen meemaken. Twee ervan duiden we slechts even aan. De eerste misser haalde de P.v.d.A. zich op de hals door lange tijd te verklaren, geen rijks gelden te willen aanvaarden ten bate van politieke uitzendingen, terwijl het VARA-apparaat volop dienst deed in het uitgebreide net van partijpropaganda. Terecht is daarover felle discussie gevoerd. En de tweede misser die me te binnen schiet, is er weer een van de P.v.d.A., althans van de socialisten die hun doelstellingen dienen in de VARA: de uitzendingen „f 85,— schoon”.

Het bedenkelijke is nog niet eens dat voor de propaganda alles maar benut wordt wat er te krijgen is. Veel gevaarlijker en misleider is, dat de suggestie worden gewekt dat de politieke groepering van waaruit dergelijke uitzendingen worden opgezeten, er „even voor kan zorgen” dat alles reg komt, indien ons volk maar op die partij stemt. Te

Onderweg

snel wordt naar de stunt gegrepen om daardoor een — soms onuitgesproken — verwachting te wekken, die later niet kan worden gehonoreerd. Een vernuftige behendigheid zorgt er dan bovendien voor, dat later quasi onschuldig gezegd kan worden: „dit hebben we niet beweerd”.

Onze soms harde en directe taal kent een uitdrukking die zich gemakkelijker laat uitspreken dan opschrijven: „Veel beloven, weinig geven, doet... enz.” Eigenlijk is dit een ongecultiveerde vertaling van Spreuken 25 vers 14. Voor een oosterling, die zich enorm kan opwinden als hij een „wolkje als een mans hand” ziet aan de koperen hemelkoepel, bestaat er geen grotere teleurstelling dan een wolkengroep en een windvlaag, waaruit geen regen komt. Dit is meer dan een misleiding — het is een slag, een klap, een ramp soms. Zo nu is een man (een partij), die prat gaat op een programma van beloften en toekomstdromen, die in geen verhouding staan tot het werkelijke bereik van zulk een partij.

Zoiets is een „valse gift”, een „leugenachtig geschenk”. Anders weergegeven: een geschenk dat beloofd wordt en niet geschonken. Zo staat het er trouwens.

Sensationele verhalen en emotionele betogen over het wapengeweld of over moderne armoede, over kerndreigingen in het groot en schijnwelvaart in het klein „doen” het altijd, maar zij laten op het beslissende punt de

mens in de steek. De werkelijkheid is, dat eenzijdige ontwapening uitlevering van het nageslacht en dat ontkenning of wegmoffeling van de samenhang tussen lonen en prijzen verleiding is.

In deze wereld van de onvolmaaktheid heeft elke sympathieke doelstelling een onsympathieke zijde en heeft elke nieuwe ontwikkeling haar aantrekkelijke en onaantrekkelijke zijde.

De partij die haar taak heilig opvat, moet de moed hebben, om de werkelijkheid ook realiteit te laten, indien zij het volk oproept, op haar te stemmen. Dit kan betekenen, dat er een periode kan zijn, waarin een bepaalde partij vanwege haar doelstellingen niet of tijdelijk niet tot de volksvertegenwoordiging spreekt. En pas dan wordt het verleidelijk om een halve waarheid in te ruilen voor een volle.

In onze tijd van ontkerstening moeten christelijke partijen ermee rekenen, dat zij alleen al door hun uitgangspunt minder aantrekkelijk zijn. De „dingen dezer wereld” hebben de greep op de massa en dunnen ook onze gelederen uit. Maar dat betekent allermindst dat er geen boodschap meer is of geen taak of geen programma. Het stelt ons integendeel voor de enorme opgave, opnieuw te tonen, dat christelijke politiek praktische politiek is, met een concreet programma voor en een even concrete visie op het leven van vandaag de dag — maar dan gebouwd op de Bijbelse grondlijnen. En wat daar beloofd is, is gekomen: wind des Geestes en milde regen, die allen overdekt, verkwikt en tot zegen strekt.

Leiden. ds. A. J. Kret

Balans van gevoerd beleid

• Vervolg van pag. 1

betreft, hoe meer zielen, hoe meer vreugd. Maar de partijen die het huidige kabinet steunen, behoren er naar mijn mening op te staan, dat de grondgedachten en daarmee de hoofdlijnen van het huidige beleid worden voortgezet. Wanneer ter wille van het totstandbrengen van een andere politieke combinatie de beleidsconceptie zou moeten worden gewijzigd, dan zou dat politiek voor de huidige regeringspartijen een slechte zaak zijn.

Kan men redelijkerwijs verwachten, dat de P.v.d.A. zich zal openstellen voor de hoofdlijnen van het beleid van het kabinet De Quay? Ten aanzien van het beleid heeft de P.v.d.A. in de jaren na de oorlog een alleszins merkwaardige, ontwikkeling doorgemaakt. Belangrijke beleidspunten zijn overboord gegaan (terwijl juist de belangrijke programmapunten voor een partij als de P.v.d.A. de grondslag voor partijvorming vormt). Ik noem er enkele: het omvangrijke socialisatieprogramma, dat wij nog vinden in de Weg naar Vrijheid van 1951 — toch geen bijpuntje voor de P.v.d.A.! —; de fysieke investeringscontrole; de politiek van algemene en uniforme loonronden. Daarvoor is thans in de plaats gekomen eigenlijk maar één nieuwe stelling. Dat is de prioriteit van de collectieve voorzieningen boven de voorzieningen van de mensen in hun eigen particuliere bestaan. Er is in de verschenen verkiezingsliteratuur van de P.v.d.A. te weinig afweging tussen de collectieve en de particuliere sector. Ik betreur deze gang van zaken. Ik zou willen, dat de P.v.d.A. ook deze stelling overboord zou zetten. Dan zou men in Nederland tot een wat minder krampachtige discussie kunnen komen b.v. over belastingpolitiek en belastingdruk. Met name zou dan ook de P.v.d.A. royaler kunnen inzien, dat de belastingdruk voor de middengroepen omlaag moet.

Voor de recente studie „om de kwaliteit van het bestaan” worstelt met deze problemen. Er blijkt ook uit, met alle waardering die men kan en moet hebben voor een dergelijke poging tot kwantificering van middelen en behoeften, dat de zaak niet rond loopt. Als ik het stuk goed begrepen heb, is een verzwaring van belastingdruk vrijwel onvermijdelijk en zal men in ieder geval willen komen tot zware extra-belastingen op de vermogens. Daarbij beseft men onvoldoende, dat dergelijke belastingen — geen middelen schaffen, maar slechts besparingen treffen en daardoor het bedoelde probleem zelf niet oplossen. Ik heb ook sterk de indruk, dat de plannen van dit boekje noodzakelijk zullen maken een loondruk, althans een druk op de uit de lonen te betalen consumptie, die naar mijn mening moeilijk verenigbaar is met de produktiviteitsveronderstellingen, waarvan het plan overigens uitgaat.

Dreigt hier niet een duidelijke consumptiebeperking voor de werknemers? Wanneer de P.v.d.A. de essentiële inhoud van deze plannen tot hoeksteen maakt van haar verlangens bij de kabinetsformatie, dan zullen deze slechts kunnen worden bevredigd door een capitulatie van de andere partijen; capitulatie n.l. met betrekking tot het tussen 1959 en 1963 door het kabinet De Quay gevoerde beleid.

Men moet overigens wel onderscheid maken tussen de concrete samenwerking in een kabinet en de beginselen van partijvorming. Een kabinet en een kabinetsprogramma zijn tijdelijk, partijformatie behoort blijvend te zijn. In die zin staan de drie christelijke partijen op een principiële ander standpunt dan zowel de P.v.d.A. als de V.V.D. Of men sociologisch, klimatologisch of zelfs voor enkele programmapunten zich meer voelt aangetrokken tot de een of tot de andere, is voor partijformatie niet essentieel.

Voor partijformatie behoort naar mijn mening beslissend te zijn wat blijvend bindt. Dat zijn niet programmapunten van tijdelijke betekenis; dat is wel de diepere levensbeschouwing die blijft.

Voor deze partijformatie is op dit ogenblik een allerbelangrijkst punt meer dan ooit concreet aan de orde of men wil of niet en dat is het samengaan van A.R. en C.H. Ik moge daarvoor verwijzen naar het vele, dat ik daar vroeger al over heb gezegd. Ondanks vele klimaatverschillen en wat verder ook moge bestaan of zou kunnen worden verzonnen, zal dit toch gebeuren.

Is Zuidoost-Azië een vergeten hoek?

Terwijl men zich in de westelijke wereld bezighoudt met „interne problemen” en meer en meer de neiging ontstaat, de betrekkingen met de Sowjetunie te bezien tegen de achtergrond van het Chinees-Russische conflict, wordt het gevaar, dat Zuidoost-Azië bedreigt, steeds groter. Dit deel van de wereld is langzamerhand een wat vergeten hoek geworden, hetgeen in het bijzonder geldt voor Laos en Zuid-Vietnam, welke staten met Cambodja samen het (nog) niet-communistische deel van het vroegere Frans Indochina vormen. Laos is — zogenaamd — geneutraliseerd, maar in feite ligt het vrijwel geheel binnen de communistische invloedssfeer. Zuid-Vietnam heeft nog een pro-westerse en zeer anti-communistische regering, maar als de Verenigde Staten niet op grote schaal militaire hulp hadden verleend, zelfs in de vorm van 11.000 speciaal opgeleide militairen, zou deze (kunstmatige) staat al achter het ijzeren gordijn (of het bamboegordijn zo men wil) zijn verdwenen. Cambodja tenslotte klampt zich aan een strohalm vast door met Moskou en Peking te flirten, in de hoop op deze wijze buiten schot te blijven.

VERONTRUST

In het aan Laos grenzende Siam (Thailand) is men ernstig verontrust over de gang van zaken in Laos. De Geneefse conferentie heeft weliswaar in het midden van het vorig jaar een „oplossing” gebracht in de vorm van een „neutraal” coalitiekabinet, waarin de drie elkaar bestrijdende groeperingen een plaats hadden gekregen. Maar daarmee werden de problemen, waarvoor het „Land per prinsen” was geplaatst, geenszins opgelost. Want de communisten, die het grootste deel van het land in hun macht hadden, toen bedoeld akkoord gesloten werd, zijn vastbesloten geen stap terug te doen, doch integendeel te trachten, de macht in Laos geheel aan zich te trekken.

De vrees voor communistische overheersing van Laos is in Siam dan ook zeer groot en bovendien: gerechtvaardigd. Van samenwerking tussen de drie partijen (pro-westerse, neutralistische en pro-communistische) is geen sprake.

TWEEDERDE

De (pro-communistische) Pathet Lao-troepen beheersen tweederde gedeelte van het land. Met de hulp van Russen, Chinezen en Noordvietnamezen bouwen zij straatwegen, die alleen ten doel hebben, nieuwe militaire operaties te vergemakkelijken, als zij binnen afzienbare tijd het ogenblik voor een definitieve greep naar de macht aangebroken achten. De troepen van generaal Phoemi Nosavan, die lange tijd de

sterke man van Laos is geweest, beheersen slechts een brede strook langs de Mengkonrivier, die de grens met Siam vormt.

En de neutralistische strijdkrachten, onder aanvoering van kapitein Kog Le, zijn door eenheden van de Pathet Lao geheel van de westersgezinde troepen en daarmee in feite van de (niet-communistische) buitenwereld afgesloten. Enige tijd geleden waren hieruit al zulke sterke spanningen gegroeid, dat een botsing tussen de neutralistische en pro-communistische strijdkrachten niet uitgesloten was.

AFGROND

Van een „regering” kan men in Laos nauwelijks spreken. Het kabinet lijkt meer op een wapenstilstandscommissie, die niets te vertellen heeft en de zaken maar laat zoals ze zijn, in de hoop, dat er niet nog erger dingen zullen ge-

Strijd in Laos en Vietnam duurt voort

beuren. Vooral de communisten doen, waar ze zin in hebben. En zij zijn er dan ook openlijk op uit, hun posities in het land zodanig te versterken, dat de voorgenomen machtsovername zo snel en zo geruisloos mogelijk kan verlopen. Generaal Phoemi, die officieel als minister van financiën optreedt, gebruikt alle middelen, die hem ten dienste staan om de strijdkrachten die hem trouw gebleven zijn te versterken.

En prins Soevanna Phoema, de neutralistische premier, die de Laotiaanse zaken wel eens even zou regelen, doet alleen maar wanhopige pogingen om zijn gezicht en dat van zijn slechts op papier bestaande regering niet te verliezen. En zo dreigt Laos langzaam maar zeker in de rode afgrond te glijden.

KLACHT

De ongerustheid van de Siamezen heeft nog een andere oorzaak. De bewoners van het Noordoosten van Siam zijn van dezelfde stam als die van Laos. In dat deel van Siam zijn al talrijke figuren aangehouden, die verdacht worden van communistische propaganda-activiteiten. Men neemt aan, dat de Pathet Lao-agenten soms in dit gebied doordringen. Het gevaar voor Siam zal nog veel groter worden, wanneer de communisten in geheel Laos de macht

in handen zouden krijgen en dus ook aan de Mengkonrivier zouden komen te staan. Ook in het Noorden dreigt gevaar. Daar leggen de Chinezen een weg aan, die de provincie Joenan met Noord-Laos verbindt en direct op de grens van Siam toeloopt.

Intussen klagen de Siamezen, dat de Verenigde Staten te weinig begrip hebben voor de situatie van Siam. De Amerikanen zouden Laos te lichtvaardig in de ijskast hebben laten stoppen. Het zijn verwijten, die slechts ten dele waar zijn en om die reden eigenlijk niet uitgesproken mogen worden.

FOUTEN

De Amerikanen hebben wel degelijk begrip voor de problemen van Siam en andere landen in Zuidoost-Azië. Dat zij met een regeling in de kwestie Laos hebben ingestemd was — gezien tegen de achtergrond van de situatie in die dagen — begrijpelijk. Als het aan de Verenigde Staten gelegen had, waren er wellicht andere stappen ondernomen. Maar de regering in Washington had het niet alleen voor het zeggen; haar bondgenoten dwongen haar min of meer, met een internationale regeling van het conflict in te stemmen, zoals in feite ook al het geval was geweest in 1954, toen Engeland en Frankrijk tegen de bedoelingen van de Verenigde Staten in, met de communisten een akkoord met betrekking tot het vroegere Frans Indochina sloten.

De in 1954 gemaakte fouten hebben zich in de afgelopen jaren al gewroken in Laos en Zuid-Vietnam. De weinig gelukkige „oplossing”, die vorig jaar ten aanzien van Laos is aanvaard, geeft al evenmin reden om de toekomst van de landen van Zuidoost-Azië met vertrouwen tegemoet te zien.

VOORBEELD

Ook hebben de Siamezen zich over de Verenigde Staten niet te beklagen gehad. Toen de Laotiaanse crisis zich op een hoogtepunt bevond en de communistische strijdkrachten op het punt leken te staan, geheel Laos onder de voet te lopen, zond president Kennedy zonder een moment te aarzelen een indrukwekkende strijdmacht naar Siam om zonnodig met militaire middelen in de strijd in Laos in te grijpen. Mocht inderdaad in Laos een communistische greep naar de totale macht worden gedaan, dan is het bepaald niet uitge-

• Vervolg op pag. 9

Hoe moeilijk de strijd in Zuid-Oost-Azië is, ziet men op deze foto. De jungle is een bondgenoot van de communisten.

**VERTROUWENS ADRESSEN
VOOR EIGEN**

**CLAEYS - maaidorsers
BAMFORDS - opraappersen**

Importrice voor westelijk Nederland

W. VAN GEMEREN & ZONEN N.V., — Greup (Z.H.)
telefoon (01860)—2050

**Landbouwwerktuigen- en
machinefabriek**

H. VISSERS N.V. — NIEUW-VENNEP
Telefoon 02526—841 (7 lijnen)

**Getron Handels- en
Transportonderneming**

VIERAMBACHTENKADE 6 - SPIJKENISSE
Telefoon 01880 - 2929, 2876.

Binnenlandse en internationale transporten.
Partijgoederen - zwaar transport, verhuizingen.

FIRMA J. F. VAN DRIEL

**SMEDERIJ
FABRIEK VAN LAND- EN TUINBOUW-
GEREEDSCHAPPEN**

Venneperweg 467, tel. 02526-293-533, Nieuw Vennepe

**Goudriaan's
Graan- en Meelhandel N.V.**

Steiger 1 - Telefoon 01894 - 201

OUDEKERK a/d IJSSEL

FINIRAT verdelgt ratten

ONGEVAARLIJK VOOR ANDERE DIEREN
EN MENSEN

N.V. BOGENA

VEERLAAN 23, ROTTERDAM - Z.

VRAAGT STEEDS

ZOETERMEERS ROEM

de fijnste margarine

FIRMA GEER. VAN DER SPEK — TELEFOON 01790 - 3529
ZOETERMEER

HOLWERDA ZONEN

Dokkum

VOOR AL UW TRANSPORTEN
IN BINNEN- EN BUITENLAND

Dokkum: telefoon 05190-2292 (2 lijnen) - Buiten kantoorlijd 2580
Rotterdam: telefoon 010-171317

Den Haag en omstreken

SIGARENMAGAZIJN MATADOR

L. KORPEL

Mauritskade 71 - Telefoon 180234, b.g.g. 607673

Postrekening 37 70 73

Levert alle rokeraartikelen

waarheen U maar wenst.

**Ook het kleine karwei
appreciëren wij**

BOON'S SCHILDERSBEDRIJF

PIET HEINSTRAT 62 — TELEFOON 33 11 12

Filialen te Delft en Rotterdam.

LAK- EN VERFINDUSTRIE

v/h P. WERRE & CO.

Alles op verfgebied

Veenkade 49-50 - DEN HAAG - Tel. 633923 (3 lijnen)

VLAARDINGEN

Firma A. van Roon

Speciaal adres voor
watersport- en kampeerartikelen

WESTHAVENKADE 61 - TELEFOON 3492 en 5792

De belastingdruk

VAAK wordt er over geklaagd dat de belastingdruk tijdens de duur van dit Kabinet eigenlijk niet noemenswaardig is verlicht. Hoewel het Kabinet de Quay duidelijk er van uitgaat dat de huidige belastingdruk te hoog is en diverse partijen in 1959 de verkiezingen zijn ingegaan met de leuze: verlaag die druk — is de klacht algemeen dat maar weinig is bereikt.

In dit verband is het niet onverstandig de belastingdruk in de persoonlijke sector (inkomsten- en loonbelasting) van 1963 nog eens te vergelijken met die van 1958 voor een aantal (willekeurig gekozen) inkomensgroepen.

inkomen.	tarief 1958		tarief 1963	
	ongehuwd	gehuwd 2 k.	ongehuwd	gehuwd 2 k.
3000	321	0	187	0
5000	854	237	588	141
7000	1479	557	1104	429
10000	2603	1202	2016	1000
12000	3493	1752	2737	1488
14500	4668	2521	3683	2170

Daarnaast is het tarief voor de vermogensbelasting verlaagd, de weeldebelasting voor meerdere goederen is sterk verlaagd, terwijl de personele belasting (niettegenstaande de hogere huren) niet is verhoogd.

Er is duidelijk een eerste stap gezet — niettegenstaande de in absolute cijfers toegenomen noodzakelijke overheidsuitgaven. De volgende stap zal moeten worden gezet op de weg naar een sterkere verlaging ten behoeve van de ongehuwden, maar óók in de sector van de middelbare inkomens.

Jong geleerd, oud gedaan

DIT schreven wij bij een foto van de Deputatenvergadering op de voorpagina van ons blad van 30 maart j.l. U zag op deze foto een vader met zijn zoontje op het balkon in „Tivoli”.

Dat deze foto niet onopgemerkt bleef, merkten wij enkele dagen later, toen wij een brief ontvingen van mevrouw C. H. Kottier-Mulder uit Utrecht. Zij schreef:

„In „Nederlandse Gedachten” van heden trof ik op de voorpagina een foto aan met het onderschrift „Jong geleerd, oud gedaan”. Bij nadere bestudering zag ik, dat het mijn man en zoontje waren, die op de foto stonden.

Dat mijn zoontje, die nu 6 jaar is, de A.R. reeds op nóg prillere leeftijd een warm hart toedroeg, moge blijken uit de drie bijgaande foto's.

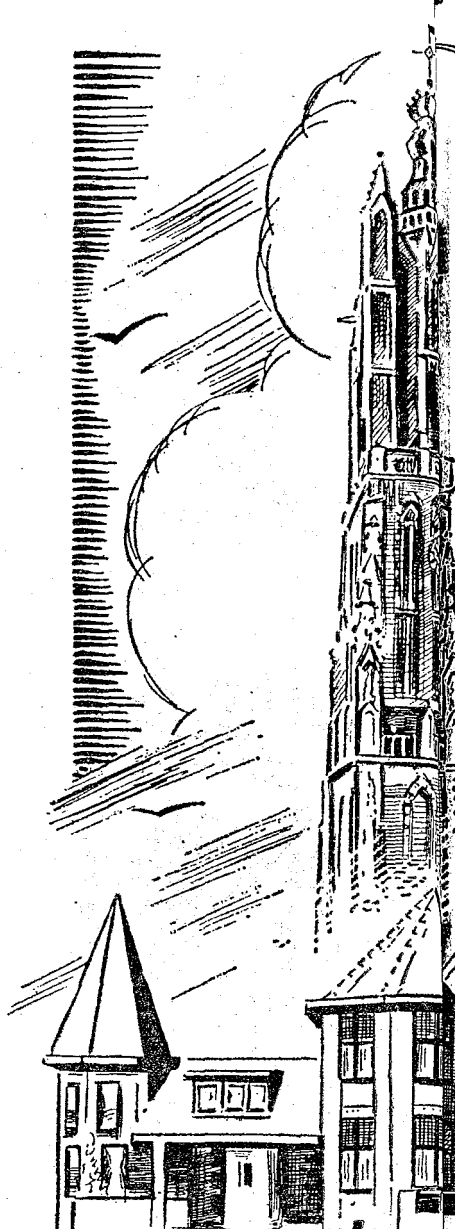
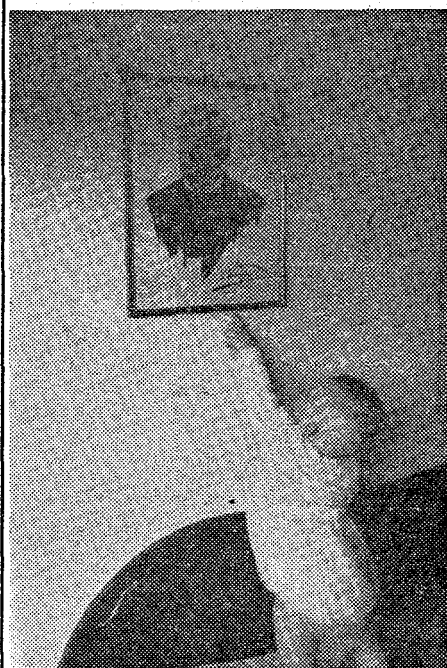
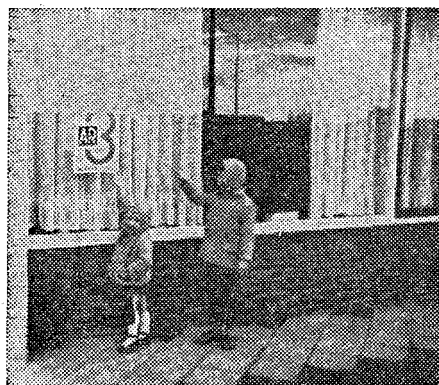
Op de eerste was hij één, op de tweede twee en op de 3e vijf jaar.

Zoals u op de laatste ziet, tracht hij ook z'n tweejarig

broertje van z'n „beginselen” te overtuigen!

Als u er prijs op stelt, mag u deze fotootjes wel in uw archief bewaren”.

Het zou jammer zijn, wanneer deze foto's in ons archief verdwenen. Daarom hier de foto's van de jonge Kottier, die getuigen van een goed voorbeeld, al moet men het natuurlijk niet ernstiger nemen dan het bedoeld is.

NAAR AM

op 20 p

ZATERDAG 20 APRIL a.s. worden — zoals velen van u inmiddels wel weten — een bijzondere dag, namelijk de landelijke Kaderconferentie van onze partij. De dag van het actieve kader!!

Het is natuurlijk uitgesloten, dat daar dan heel het actieve kader komt. Dan zou er wel meer ruimte nodig zijn, dan de overigens niet kleine Grachtkerk. Maar er zijn natuurlijk veranderingen, a' was het alle, maar gelet op het feit, dat er op die dag in een aantal plaatsen door het gehele land centrale verkiezingen bijeenkomsten worden gehouden.

De kiesverenigingen kunnen ieder twee afgevaardigden zenden, en A.R.J.O.S.-club één afgevaardigde. De mogelijkheid bestaat, dat op deze wijze niet ieder die tot het actieve kader behoort via de kiesvereniging kan worden afgevaardigd.

Daarnaast is het niet uitgesloten, dat door deze opzet op een gegeven moment blijkt, dat nog enige ruimte het kerkgebouw over is.

Indien dit laatste het geval blijkt, zijn, hetgeen kan worden geschat naar aanleiding van de binnengekomen aanmeldingen, zal ook aan hen die zich persoonlijk zouden willen melden, een uitnodiging/programma kunnen worden toegezonden.

Deze persoonlijke aanmeldingen dienen schriftelijk te worden ingezonden bij het partijbureau, Dr. Kuyperstraat 3, te 's-Gravenhage.

Ook de opgaven van de afgevaardigden der kiesverenigingen en A.R.J.O.S. Clubs dienen per omgaande aan het partijbureau te worden toegezonden. Dit is dringend nodig in verband met de reserveringen voor de gezamenlijke lunch van 12.00 uur tot 13.00 uur, die het gereed te leggen materiaal voor de aanwezigen.

De pauze duurt in het geheel van 12.00 uur tot 14.00 uur. Er is dus voldoende gelegenheid om elkaar in de pauze te ontmoeten en ervaringen uit te wisselen.

De bijeenkomsten duren van 's morgens 10.00 uur tot 12.00 uur en 's middags van 14.00 uur tot 15.30 uur.

DE morgenvergadering wordt geleid door de voorzitter van het Algemeen Organisatie Comité, de heer J.

JUIST NU

is het de tijd
abonnees te werven
op ons blad !

UW EIGEN HUIS

Onze televisie-uitzending
op maandag 8 april j.l.

Onder dit motto — nu wel algemeen bekend van onze affiche — zijn wij maandagavond weer in duizenden huiskamers geweest. Een talrijk publiek heeft opnieuw kennis kunnen maken met onze drie lijst-aanvoerders: BIESHEUVEL, ROOLVINK en SMALLENBROEK. Zij hebben gezien hoe het drietal plaats nam aan een bijzondere tafel, een tafel in de vorm van ons lijstnummer 4.

De uitzending begon met Staatssecretaris ROOLVINK, die — staande voor een „Uw eigen huis“-decor — aldus begon:

Terwijl u rustig naar het beeldscherm zit te kijken, willen wij vanavond uw aandacht vragen voor een ander huis. We denken daarbij aan het huis van de Anti-Revolutionairen. U zult namelijk dit beeld, wat u hier ziet, de eerstkomende weken veelvuldig tegen komen op folders, affiches enz. Op velerlei wijze zal uw aandacht worden gevraagd voor uw eigen huis. En hoe kan het anders, wanneer wij spreken over ons eigen huis, uw eigen huis, dan denken we daarbij ook aan de nog steeds heersende woningnood en het is dan ook zeer wel te begrijpen, dat de Anti-Revolutionaire Partij voorrang vraagt voor de woningbouw.

Voorrang dus voor een brandend probleem in duizenden Nederlandse gezinnen. Eén vraag hierbij: wat heeft de A.R. te zeggen aan de gelukkigen, die al een huis hebben?

Biesheuvel: Met dit Anti-Revolutionaire huis willen we ook een directe verbinding leggen tussen u in de huiskamer en ons in de studio. U zegt misschien: „de politiek kan me gestolen worden“. Of u het prettig vindt of niet, we hebben allemaal met de politiek te maken, met goede en met slechte politiek. Op 9 mei 1940 zaten we ook allen rustig in de huiskamer. Er was geen vuiltje aan de lucht, dachten we. Maar het pakke anders uit. Het Nazidom bracht het Nederlandse volk en bijna ons hele werelddeel te midden van de afgrond. Toen was de politiek een vloek, een politiek kan ook een zegen zijn. En dat proberen wij. Zo proberen wij als Anti-Revolutionaire Partij het Nederlandse huis bewoonbaar te maken, voor jong en oud. In dat licht kunt u het ook verstaan hoe wij als Anti-Revolutionaire Partij bouwen aan het Europese huis, waarin het Nederlandse volk niet kleurloos opgaat, maar een eigen plaats inneemt. Anti-Revolutionaire politiek houdt niet op bij onze landsgrenzen.

Roolvink: Ja, dat Europahuis, dat vind ik ook bijzonder belangrijk. Wij kijken tegen de internationale samenwerking vandaag wat anders aan dan vroeger. Wij hebben tenslotte 10 mei 1940 en alles wat daarop gevolgd is, doorgemaakt. Hoe belangrijk dit alles echter ook mag wezen, juist terwille van een gezond Europa is het nodig dat wij ook een gezond nationaal tehuis hebben. En daar wilde ik de blik nu een ogenblik op richten. Wij hebben ons privéleven, en we hebben ons nationale leven. En in dat nationale leven is ook in de komende tijd bijzonder veel te doen. Daarmee wil ik uiteraard helemaal niet zeggen, dat er in de afgelopen periode geen belangrijke dingen zijn tot stand gekomen. Laat ik maar eens een enkel voorbeeld noemen. Wij hebben een zeer sterke loonstijging te zien gekregen, en daartegenover staat slechts een zeer geringe prijsstijging.

Dit is een winstpunt, waar velen van hebben geprofiteerd en ik hoop dat dit beleid ook in de toekomst kan worden voortgezet.

Een tweede vraag: Heeft bij dit streven een christelijke partij nog wel een taak?

SmalLENBROEK: Nou en of! Het is niet alleen een taak van het heden, maar wij dienen ook in deze tijd hetgeen wat wij in het verleden hebben ontvangen te handhaven en te bewaren en we zullen ook moeten zien, hoe wij dit alles ook voor de toekomst hebben te verwerven. Ik wil u daarvoor eens een voorbeeld noemen: ik sprak dezer dagen een man die jarenlang bestuurslid is geweest van een christelijke school en die tegen mij zei: het is toch moeilijk om in deze tijd een keuze te doen, want ik heb zo de indruk, dat alle politieke partijen hetzelfde willen. Toen was direct mijn reactie: voelt u dit ook op het gebied van de school? Hij antwoordde: natuurlijk niet. Op onderwijsgebied is er

een groot verschil. Ik voegde daaraan toe, het is niet alleen zaak van het onderwijs, van het bijzonder onderwijs, maar je hebt ook te maken, met de christelijke maatschappelijke organisaties, je hebt te maken met de christelijke culturele organisaties, je hebt ook te maken met het kiezen voor christelijk of niet christelijk georganiseerd zijn in de politiek. Dit is voor ons een zaak van geestelijke vrijheid. Christelijke vrijheid betekent niet, dat die vrijheid alleen voor ons moet bestaan, christelijke vrijheid betekent vrijheid voor alle overtuigingen in ons volk.

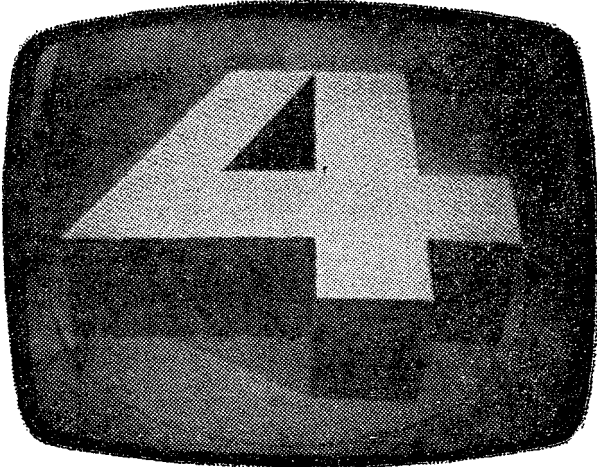
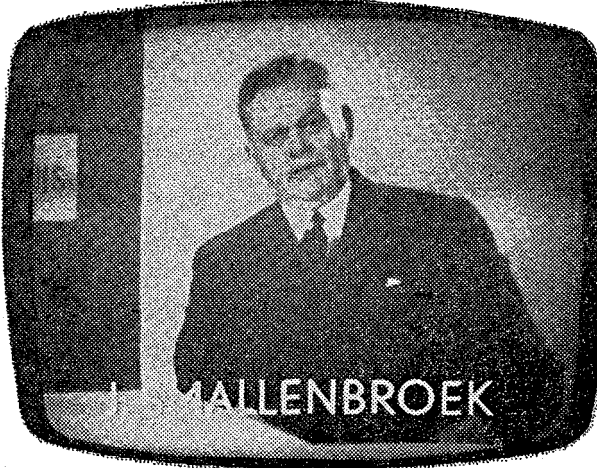
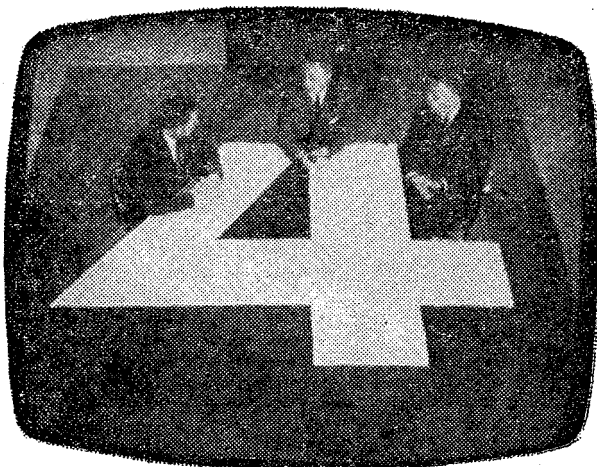
Nederland 1963. De natie met de grootste bevolkingsdichtheid van Europa, een volk van mensen die dicht op één moeten kunnen wonen, zonder elkaars persoonlijkheid te vertragen. In dit land, vanouds zo beroemd om zijn strijd tegen het water en zijn vrijheidszin, is op het ogenblik een industriële ontwikkeling aan de gang, die mensen, grond en kapitaal onttrekt aan die stabiele historische kern van ons volk, het platteland. Hier leeft en werkt de boer waarvan de Bijbel zo kernachtig zegt, dat God zelf hem onderricht. Wat zou de A.R. voor het platteland willen doen?

Biesheuvel: De A.R. Partij heeft vanouds sterke bindingen met stad en platteland. In dat opzicht zou ik iets willen zeggen over de ontplooiingsmogelijkheden. Wanneer in een volk geen gelijke ontplooiingsmogelijkheden zijn, dan acht ik dat ongeoorloofd. En het geeft ook spanningen. Het is precies hetzelfde als het voortrekken van het éne kind boven het andere in een gezin. Zo is het ook in de samenleving. Wij streven er naar, om in ons volksleven harmonie te brengen. Gebeurt dat niet, dan ontstaat er kortsluiting, bijvoorbeeld in de verhouding stad-platteland. Zo zijn er vandaag de dag kortsluitingen op het platteland. Ik mag u een enkel voorbeeld noemen. Het achterblijven van het agrarisch inkomen vergeleken bij het niet-agrarisch inkomen. Wij proberen te streven naar een actief landbouwrijksbeleid, gelijke kansen voor stad en platteland en ik denk in dat opzicht ook aan het vraagstuk van de gemeenteclassificatie.

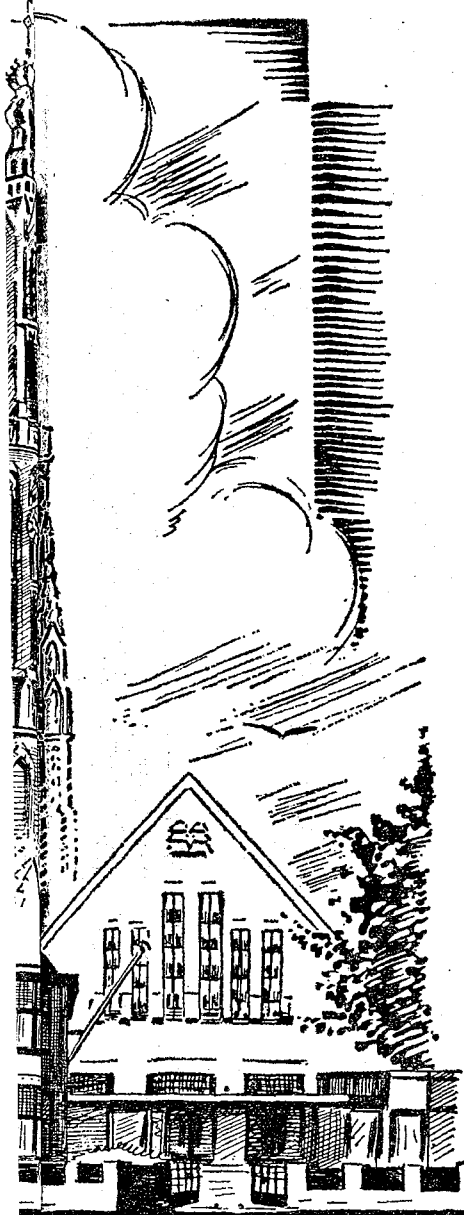
SmalLENBROEK: Juist, gemeenteclassificatie, dat betekent, minder loon voor hetzelfde werk, minder verdienste voor hetzelfde werk. Wij menen, dat dit uit de tijd is.

Dit is vooral van belang voor de laagst-bezoldigden in onze samenleving. Wij willen daar bijzondere aandacht aan besteden, zoals dat ook het geval is voor de gepensioneerden en de ouden van dagen. Nu wil ik nog iets zeggen over een ander onderwerp, n.l. de werkgelegenheid. De werkgelegenheid is belangrijk, zeer belangrijk voor ons steeds groeiend volk, en wij zullen dus niet kunnen volstaan met het bouwen van woningen, wij zullen ook bouwvolumen moeten afstaan voor de bouw van industrieën en fabrieken, omdat de werkgelegenheid zo belangrijk is voor velen. De werkgelegenheid is ook van belang voor onze middenstand. De middenstand heeft altijd een eigen positie ingenomen in onze samenleving. Wij willen deze positie van onze middenstand trachten te handhaven. En werkgelegenheid betekent koopkracht, koopkrachtverhoging, een belang voor de middenstand. En nu heb ik hier voor mij liggen het Program van Actie van de A.R. Partij voor de verkiezingen van 1963. En in dit Program van Actie staat een paragraaf over het midden- en kleinbedrijf. Ik kan u dit natuurlijk nu niet helemaal voorlezen, maar ik wil u alleen dit zeggen: wij zijn van oordeel dat de middenstand, die ruimte moet houden in onze samenleving en dat die middenstand een gelijke tred moet kunnen houden met de rest van het bedrijfsleven.

ROOLVINK: zo ziet u dames en heren, 15 mei 1963 wordt een belangrijke dag in ons volksleven. U bent daar persoonlijk bij betrokken. Het uitbrengen van een stem wil zeggen: naar de toekomst zien. Het is wat de Engelsen zouden noemen, een daad van privacy. U wordt in het stembokje niet bespied, u bent daar helemaal alleen, en u brengt uw stem in volle vrijheid uit. Ik wijs u nog éénmaal op dit huis, hier achter mij. Wist u wel dat dit huis geen grens kent, dat iedereen daar vrij kan binnenwandelen? En wanneer u dat doet, dan zult u zien dat u op hartelijke wijze wordt ontvangen door vriende-

lijke bewoners. Dit huis heeft een hecht fundament en juist hierdoor willen wij bouwen aan onze nationale samenleving. Ik denk daarbij aan onze invaliden, onze gehandicapten, ik denk aan de ouden van dagen, de ongehuwde vrouwen, ten aanzien van al deze groepen, doen wij u geen goedkope beloften. Wat wij u wel beloven dat is dit: dat wij met alle kracht waarover wij beschikken zullen bouwen aan een nationaal tehuis, waarin vrede, vrijheid, liefde en gerechtigheid woont. Wilt u ons daarbij helpen?

MRSFOORT
april a.s.!

SmalLENBROEK, een der lijst-aanvoerders. De middagbijeenkomst wordt geprepareerd door mej. J. van Leeuwen als hoofd van de Organisatie Commissie. Ook de beide andere lijst-aanvoerders Z.E. Roolvink en Mr. B. W. Biesheuvel zullen spreken. Verder zijn er korte speeches van Mr. W. R. van der Sluis, secretaris van het Centraal Comité, partijvoorzitter Mr. W. P. Berghuis, de heer S. Silvis, lid van de Organisatie Commissie en voorzitter van de A.R.J.O.S. en Mr. P. M. van Galen, lid van het Centraal Comité, Ned. Herv. predikant te Hilversum. Er zal veel samenzang zijn. Gerard Akkerhuis bespeelt het orgel (solo en samenzang). Verder treedt op het Trio „Di Fiati“, bestaande uit Cor Coppens, hobo, Gijs Karten, klarinet en Arnold Swillens, slagot. De Kadercontactdag zal dus te 15.30 uur gesloten worden. Aangezien deze middag van ± 16.15 uur tot 17.00 uur het radio-televisie-debat Roolvink-SmalLENBROEK zal worden gehouden, zal geracht worden vanaf 16.00 uur enkele v.v.- en radio-toestellen in het kerkgebouw aanwezig te doen zijn, om hen van deze gelegenheid gebruik willen maken, in staat te stellen het debat te volgen.

Gerard Akkerhuis zal het orgel in de Lange Grachtkerk bespelen

UIT PERS EN PERIODIEK

♦ Een ruime keus op 15 mei ♦ Een hele pagina A.R. in Het Parool

Over ruim vier weken is het dan zover, dat miljoenen Nederlanders opgeroepen zullen worden om hun stem uit te brengen. Miljoenen stemmen waarvan de politieke partijen ieder voor zich een groot deel hopen te winnen.

Voor het eerst na de tweede wereldoorlog zullen niet minder dan zeventien partijen en partijtjes aan de verkiezingen deelnemen. Buiten de 8 reeds in het parlement vertegenwoordigde partijen, zullen dus 9 nieuwe groeperingen — zij het niet ieder in alle kieskringen — de gunst van de kiezer trachten te winnen. We kunnen nu al met zekerheid zeggen, dat het voor de meeste van die partijen op 15 mei een zeer riskante zaak zal worden. Het G.P.V. heeft dat in 1959 ondervonden, toen het al haar stemmen naar de P.v.d.A. zag verhuizen.

Het Dagblad „DE ROTTERDAMMER” schrijft over het grote aantal gegadigden:

Het is een groot getal, maar ook hier is de grootheid nog geen reden tot blijdschap. Een democratisch staatsbestel, zoals wij dat kennen, is zeker het beste dat zich denken laat, maar een bijkomend euvel is, dat het ook aan diegenen een kans geeft, zich te laten gelden, die in feite niets anders hebben te bieden dan lege briefjes.

Men versta ons wel. Wij hebben op zichzelf niets tegen kleine partijen. Zij kunnen hinderlijk zijn voor de grote, maar dat is nog geen reden om hun bestaan te betreuren. Ook de grote zijn overigens als regel klein begonnen.

Onze parlementaire geschiedenis heeft steeds kleine partijen te zien gegeven, van welke niettemin mocht worden vastgesteld, dat zij temidden van ons volksleven iets fundamenteels vertegenwoordigden. Ook wie zich tot deze kleinere partijen niet voelt aangetrokken, zal als goed democraat willen erkennen, dat de mogelijkheid daartoe open moet blijven. Een partij als die der staatkundig-gereformeerden bijvoorbeeld laat zich uit onze volksvertegenwoordiging niet wegdenken.

Neen, onze bedenkingen gaan tegen allerhande groepjes met armeterige programs, als zodanig al niet getuigend van veel respect voor het Nederlandse volk. Ook ditmaal heeft blijkbaar met name het liberalisme aanleiding gegeven tot het ontstaan van splintergroepjes, geboren als regel uit een overwegend negatief protest en met de enkele bedoeling om het maar eens te proberen.

Het aantal partijen dat zich, alle bijeengenomen, thans heeft aangediend is als zeventien het grootste sinds de bevrijding.

Het droeve record van 1933 is nog lang niet gebroken; toen waren het er zelfs vierenvijftig, maar dit cijfer behoeft nog niet te worden benaderd, wil men niettemin van mening zijn dat het getal van nu ook reeds aan de hoge kant is.

Het is een kwestie die ons allen ter harte behoort te gaan en waarvan ook de grotere partijen zich moeten afvragen, of zij er zich niet iets van behoren aan te trekken. Het is trouwens ook hun eigen aantrekkingskracht die hier in het geding is.

De „NIEUWE ROTTERDAMSE COURANT” (lib.) wijdt eveneens een hoofdartikel aan het grote aantal partijen. Daarin krijgt het „confessionele kamp” een grotere aandacht, dan de recente afscheiding in eigen gelederen.

In het confessionele kamp is de problematiek van de verscheidenheid iets ingewikkelder. Dat rooms-katholieken en protestanten politiek niet samengaan is in Nederland alleen op historische gronden heel gewoon. In Europees verband blijkt dat wat anders in elkaar te zitten, maar in Nederland

zou een samensmelting op zijn minst grote verbazing wekken.

De protestanten vertonen kerkelijk tal van onderscheidingen. Het is dus geen wonder dat zij dat politiek ook doen. Er zijn — met wat rooms-katholieken — vele protestanten die in de politiek heel verstandig aan de niet-confessionele zijde staan. Andere protestanten wensen hun eigen politieke partij te hebben. De scheiding tussen a.r. en c.h. ontstond ongeveer zeventig jaar geleden en vond toen haar aanleiding in een kieswetkwestie. Die scheiding is blijven bestaan terwijl de aanleiding ertoe in betekenis duidelijk afnam. Dat de uiterst rechtzinnigen zich daarnaast in de S.G.P. opstelden completeert het beeld van Nederlands bevolking.

Volgens de „N.R.C.” moet de schuld van het grote aantal partijen gezocht worden bij de protestanten:

Acht partijen zijn er dus die in 1959 Kamerzetels hebben verworven. Dit aantal zou kleiner kunnen worden in het bijzonder als aan de rechterzijde de protestanten het onder elkaar meer eens konden worden.

Zo'n ontwikkeling ligt evenwel niet in de lijn der dingen.

Wij zouden de „N.R.C.” willen adviseren zich meer bezig te houden met de ontwikkelingen in en rondom de V.V.D. Misschien kunnen wij nog eens een analyse tegemoet zien over het ontstaan van de „Liberale Unie” en de „Liberale Staatspartij”.

„HET PAROOL” schrijvende over „Lijsten en partijen” gebruikt nogal orakelachtige taal, wanneer de A.R. in dit artikel aan de beurt komt.

Het lijdt geen twijfel of de categorie der bezwaarden in de A.R. partij draagt ook een flinke lading conservatisme mee: heimwee naar Colijn en meer algemeen naar vroeger tijd, toen misschien de spraakverwarring er ook wel was, maar de feiten veel duidelijker lagen dan tegenwoordig.

Het blad geeft een radicaal middel aan om van de kleine partijen af te komen:

Het euvel der kleine partijen is niet ongeneeslijk; men zou kunnen beginnen met te bepalen, dat zij een minimum van b.v. twee of drie procent van de kiesdeler moeten behalen om voor vertegenwoordiging in de Tweede Kamer in aanmerking te komen. Op wat langere termijn verdient naar onze mening een wijziging van het kiesstelsel (half districtenstelsel, half evenredige vertegenwoordiging) in hoge mate aanbeveling; doch dit is een zaak apart.

Wat de hervorming (en vereenvoudiging) van het partijwezen in Nederland betreft, dit is een aangelegenheid die niet met wet of grondwet heeft te maken, maar een zaak van de vrije wil der Nederlanders gezamenlijk. Er tekenen zich alreeds verschuivingen af, maar er zal nog heel wat water door Rijn, Maas en Schelde moeten vloeien, alvorens op dit punt de erfenis van de vorige eeuw is afgeschud.

Eveneens in „HET PAROOL” troffen wij een hele pagina aan onder de titel „Portret van de A.R.P.”. Het zijn vier beelden geworden. Op de eerste foto „Progressieve elementen in partij-programma” door drs. J. Beishuizen, op de tweede „Calvinistische geuzen”, op de derde „De crisis der „kleine luyden” door dr. N. Cramer en ten slotte een foto van Mr. B. W. Biesheuvel gemaakt door mr. D. Zijlstra.

Het zou te veel ruimte vragen om dit portret geheel af te drukken.

In het artikel „Progressieve elementen in partij-programma” belicht drs. Bieshuizen ons Program van Actie. Hij plaatst bij verschillende gedeelten wel vraagtekens, doch eindigt aldus:

Tijdens de onlangs gehouden Deputatenvergadering van de ARP heeft de scheidende voorzitter van de Tweede Kamer-fractie, dr. Bruins Slot, zijn partijgenoten voorgehouden, dat de ARP vooral een progressieve en dynamische partij moet zijn. De ommezwaaai in de Nieuw-Guinea-politiek heeft bewezen, dat het in de a.r.-gele-

deren aan dynamiek niet ontbreekt. Ook op economisch gebied leert een vergelijking met nog niet lang geleden verdedigde standpunten, dat de ARP een snelle evolutie heeft doorgemaakt.

Men kan de ARP, bekeken door een economisch-politieke bril en mede belicht door wat er van andere zijde aan de politieke macht wordt gebracht, nog geen progressieve partij noemen. Maar belangrijke progressieve elementen in haar program van actie wijzen er wel op, dat zij luistert naar het woord van haar voorloper Da Costa: „Ga staatsman, ken uw tijd”.

„De crisis der „kleine luyden” noemt dr. Cramer zijn artikel. Bij het lezen van deze „kop” vroegen we ons af, waaruit die crisis dan wel zou bestaan. Het werd ons uit de doeken gedaan aan het eind van het lange artikel.

Wilt u weten in welke crisis wij ons bevinden? Hier komt het:

In 75 jaar heeft de A.R.P. eigenlijk slechts drie leiders gehad: Kuyper, Colijn en Schouten.

Thans heeft zij er bij één verkiezing liefst drie tegelijk: Roolvink, Biesheuvel en Smallembroek.

Dat betekent de crisis der „kleine luyden”. Maar toch — misschien luidt dit tegelijk de sanering in.

Hier direct op aansluitend haalt de schrijver een gedeelte van dr. Berghuis aan op de Deputatenvergadering:

„De zegenbeden van vroeger voor de leiders der partij als zij ergens optraden — zo heeft de partijvoorzitter Berghuis onlangs geconstateerd — zijn er niet meer bij. En dat is in zeker opzicht maar goed ook — niet om die zegenbeden, want die hebben zij nu evenzeer nodig als vroeger, maar om het aureool dat er om hing. Wat echter vooral van betekenis is: wij zijn over de gehele breedte van de partij als leden mondiger geworden en wij willen meespreken.”

Een crisis? We geloven dat de heer Cramer er niet veel van begrepen heeft.

Mr. D. Zijlstra heeft een portret gemaakt van mr. Biesheuvel. Na zijn levensloop geschetst te hebben, schrijft hij:

Dr. Colijn heeft als spreker in de dertiger jaren grote indruk op de jonge Biesheuvel gemaakt. Het griet hem nog altijd als hij ziet hoe Colijn, ook persoonlijk, nu en dan van socialistische zijde wordt aangevallen. Men moet zijn integriteit — naar mr. Biesheuvels mening de belangrijkste eigenschap van een politicus — niet aantasten. Wie aan Colijn komt raakt bij de Anti-revolutionairen nog altijd een gevoelige snaar. Dit betekent niet, dat de Anti-revolutionairen van nu voor honderd procent achter Colijns beleid van toen staan, maar men moet dit beleid beoordeelen naar de omstandigheden, die destijds golden.

Het was overigens niet Colijn, maar dr. A. Kuyper, die zijn stempel op de Anti-Revolutionaire Partij heeft gezet. Kuyper en Winston Churchill zijn voor mr. Biesheuvel de grote politieke figuren. Churchill: de grote oorlogsleider; Kuyper: de man, die een volksdeel van boeren, arbeiders en middenstanders tot politieke bewustwording bracht en hun invloed gaf.

Tenslotte schreef „HET PAROOL” in dit „A.R.P.-portret” een artikel getiteld „Calvinistische geuzen”, dat wij in zijn geheel overnemen.

De A.R. partij heeft wel eens gepretendeerd de meest Nederlandse van alle politieke groeperingen te zijn. Dit is natuurlijk niet juist. Ook ten zuiden van de Moerdijk ligt een flink stuk Nederland, en daar is men terecht alerminst geneigd, de partij van Kuyper te zien als het meest Nederlandse van alle verschijnselen. Er kan aan worden toegevoegd, dat het Nederlands geestesmerk ook in ander opzicht geenszins uitsluitend of in hoofdzaak is bepaald door de Calvinistische Geuzen en hun nazaten. Verdraagszaamheid en „rekkelijkheid” beide hebben immers eveneens hun wortels diep in het volksverleden.

In wezen is de A.R.-partij een vrucht van de vorige eeuw; een reactie op de beginselen van de Franse revolutie, die de volkssoevereiniteit had gesteld in de plaats van de Godssoevereiniteit en de rede in de plaats van de geopenbaarde waarheid. En zonder twijfel vindt men bij haar iets terug van de romantiek, ook een 19de-eeuws verschijnsel bij uitstek; n.l. de neiging om de brave deugden van het verleden te verheerlijken en zich met de dragers ervan te vereenzelvigen. Wat de A.R.-partij altijd heeft nagestreefd, dat is de instandhouding en uitbouw van een stuk calvinisme op alle levensgebieden. Haar kracht zocht ze daarbij naar het woord van Groen van Prinsterer, in het isolement, niet in de gemeenzaamheid met en een ruime mate van begrip voor anderen.

Meer het behoud dan de verandering: het heeft jarenlang op de partij het stempel van conservatisme gedrukt. Nu gold dat behoud bepaald niet bepaalde als liberaal uitgedrukte zaken als b.v. de overheidsschool. Maar het heeft wel de door Kuyper geïntroduceerde sociale politiek een bijsmaak van onwaarschijnlijkheid gegeven. Wie de geschriften van a.r.-zijde van omstreeds de eeuwwisseling leest, krijgt daaruit niet bepaald een sociale indruk; en nog minder geldt dat voor de driekwart eeuw eerder verschenen brochure „Bezwaren tegen de geest eeuw” van Isaac Da Costa; dat monument van reactie, dat toch voor de grondlegging der partij van zo grote waarde is geweest. De A.R.-partij heeft jarenlang de overheid vooral gezien als het zwaard Gods; voor het overige behoorde haar taak in hoofdzaak te bestaan in het zorgdragen, dat de ordonnanties van de Schrift werden onderhouden.

Krachtige figuren heeft deze partij opgeleverd, die er veel toe hebben bijgedragen, lat haar betekenis uitging boven de sterkte, die zij uitsluitend in getallen uitgedrukt bezat. Goed georganiseerd en goed geestelijk toegerust hebben haar aanhangers op allerlei plaatsen en in allerlei functies veel invloed kunnen uitoefenen. De grote proef, die de Tweede Wereldoorlog was, heeft de partij doorstaan op een wijze, die eerbied verdient. Daarna echter hebben de veranderde tijden al te snel en al te hevig gerukt aan het zo zeer op traditie gegrondveste a.r.-gebouw.

Op het ogenblik vertoont de A.R.-partij enige duidelijke aanpassingsmoeilijkheden. Op de vraag hoe zij onder handhaving van de op de „eeuwige en onveranderlijke beginselen” en standvastigheid berustende kenmerken niettemin een werkzaam aandeel kan hebben aan de evolutie naar een staat op nieuwe grondslagen, heeft zij een bevredigend antwoord vooralsnog niet gevonden. Men mag haar echter prijzen voor het verantwoordelijkheidsgevoel waarmee zij steeds de grote vraagstukken tegemoet treedt. En ook wie twijfelt aan haar toekomst onder de zo zeer gewijzigde omstandigheden, kan respect voelen voor de mannelijke ernst en onbezweken moed, waarmee zij altijd het landsbelang gepoogd heeft te dienen.

We nemen maar gemakshalve aan, dat „HET PAROOL” niet aan onze toekomst twijfelt.

Voor betere dames- en kinderkleding

Zwartsenberg

GRONINGEN - STADSKANAAL

JEZUS REDT VERLOST GENEEST

iedere zondagmorgen om acht uur spreekt Evangelist Joh. Maasbach over Radio-Luxemburg, 208 m. middengolf en 49.26 korte golf.

Is Zuidoost-Azië een vergeten hoek?

• Vervolg van pag. 5

sloten, dat president Kennedy — zich in Genève bedrogen achtend — militaire tegenmaatregelen laat nemen.

De mogelijkheid bestaat dan ook, dat dan ook de neutralisten, die in hoge mate verantwoordelijk zijn voor de situatie, zoals die thans in Laos bestaat, aan de kant van de Verenigde Staten staan. Met betrekking tot Cuba heeft Kennedy laten zien, dat hij geen loze dreigementen uit. En ten overvloede kunnen de Siamezen in Zuid-Vietnam zien, wat de Amerikanen allemaal over hebben voor het handhaven van de vrijheid van de landen van Zuidoost-Azië.

VELE DODEN

Kennedy heeft niet minder dan 11.000 militairen naar Zuid-Vietnam gezonden, dat — evenals Laos destijds — voornamelijk van communistisch Noord-Vietnam uit bedreigd wordt. Deze Amerikanen zijn aan gevechtseenheden toegevoegd (als instructeurs) met de opdracht te schieten als er op hen wordt geschoten. Zij beperken zich meestal tot het instrueren van de commandanten van de eenheden, waaraan zij zijn toegevoegd. Alleen in de opleidingskampen, waar zij de voornaamste instructeurs zijn, leiden ze ook zelf patrouilles. Het komt dan veelvuldig voor, dat zij contact maken met de vijand. In deze strijd vallen aan beide zijden vele doden, soms ook wel onder de Amerikanen.

Vorig jaar sneuvelde ongeveer 14.000 militairen aan regeringszijde, terwijl de communistische guerilla's meer dan 41.000 man verloren. Dit hoge verliescijfer aan communistische zijde heeft echter niet tot een vermindering van de rode activiteiten geleid. Integendeel. De strijd wordt steeds hardnekkiger en omvangrijker.

„DORPEN”

Een van de resultaten van de Amerikaanse militaire steun is, dat het moreel van de Zuidvietnamese strijdkrachten verbeterd is, dat een meer agressieve tactiek wordt toegepast en dat de militaire commandanten en de provinciale gouverneurs hun werkzaamheden beter kunnen coördineren, zo schrijft de Times. Maar de optimistische indruk, die door de verklaringen van sommige Vietnamese en Amerikaanse leiders wordt gevestigd, als zouden de terroristen bijna verslagen zijn, wordt nauwelijks door de feiten gerechtvaardigd. Zowel aan Amerikaanse als aan Zuidvietnamese zijde beseft men, dat de oorlog niet alleen met militaire operaties kan worden gewonnen. Men tracht thans vooral te

voorkomen, dat de rebellen zich meester maken van geld, voedsel en wapens en dat zij onder de bevolking van Zuid-Vietnam nieuwe guerilla's „werven”.

Daartoe worden in het gehele land zgn. strategische dorpen gebouwd, waarin een groot deel van de landelijke bevolking wordt geconcentreerd. In het begin van 1963 waren er al 4000 van die dorpen, met in totaal vijf en een half miljoen inwoners, dat is bijna veertig procent van de totale bevolking.

BEZORGD

De dorpen zijn met aarden wallen en bamboehelmen omgeven, die weliswaar geen voldoende verdediging vormen tegen een gewapende aanval van terroristen, maar die zo'n aanval bepaald niet aantrekkelijk maken. Er wordt gewerkt aan een alarmstelsel met kleine radiozenders. In de dorpen ontbreken die echter nog. Daar kan men slechts tamtam maken met de primitieve middelen, die men daar de eeuwen door heeft gebruikt. President Ngo Dinh Diem legt er steeds de nadruk op, dat het stelsel van de strategische dorpen niet alleen als een verdedigingsmaatregel tegen de communisten bedoeld is, maar ook als het begin van een „landelijke democratie” in Zuid-Vietnam. Er is inderdaad een ambitieus programma voor de democratische, sociale en economische ontwikkeling van de dorpsbevolkingen op gang gekomen, dat de volledige sympathie en de steun van de Amerikanen heeft.

In Zuidvietnamese regeringskringen maakt men zich niettemin bezorgd over de directe Amerikaanse inmenging in het provinciale bestuur van het land. Deze zou een verdere inbreuk op de soevereiniteit van Zuid-Vietnam tot gevolg kunnen hebben, zo menen zij. De Amerikaanse deskundigen gaan echter rustig door met het uitwerken van hun plannen.

ONDANK

Het kan dan ook niet uitblijven, dat de Amerikaans-Zuidvietnamese betrekkingen niet meer zo harmonisch zijn als ze geweest zijn en als wenselijk zou zijn. Er heerst nogal wat onbegrip bij de leiders van Vietnam die — ondanks de ernst van de situatie — liever maar alles bij het oude zouden laten. De communisten zouden als de Amerikanen willen — zo menen zij — wel met militaire middelen alleen bestreden kunnen worden.

In elk geval beschouwen zij de Amerikanen als idealisten, die veel te veel overhoop halen. En — ondank is 's werelds loon! — zij zijn bevreesd, dat de Amerikanen misschien met de com-

munistische landen tot een compromis trachten te komen, zoals met betrekking tot Laos het geval is geweest. Vietnamese autoriteiten hinderen zich aan het voortvarende optreden van de Amerikanen.

Er zijn echter ook tekenen, dat de laatsten beginnen te begrijpen, hoe men met een trots en gevoelig Aziatisch volk moet optrekken. Ook leren vele Vietnamezen waardering krijgen voor de wijze, waarop de Amerikanen de problemen te lijf gaan. En het is dan ook niet teveel gezegd, dat de Amerikaanse invloed in Zuid-Vietnam nog

lang merkbaar zal blijven — wanneer dit land er althans in slaagt, de communistische Noord-Vietnamezen buiten de deur te houden.

WEER: LAOS

Dit laatste zal mede afhangen van de wijze, waarop het Laotiaanse drama afloopt. Het is bekend, dat de Noord-vietnamese communisten het door de Pathet Lao beheerste deel van Laos gebruiken om in Zuid-Vietnam te infiltreren. Zou Laos geheel communistisch worden, dan zou de uitwerking daarvan op de situatie in Zuid-Vietnam funest kunnen zijn. En niet alleen voor Zuid-Vietnam. Het ziet er dan ook naar uit, dat president Kennedy het zo ver niet zal laten komen...

db

Met alle middelen vecht men in Zuid-Vietnam tegen de rode guerilla's.

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

Houthandel en kistenfabriek MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05457-561 Telefoon 06750-3748

Houtzagerij- Houthandel- Kistenfabriek

FIRMA C. VERMEER EN ZOONS

fabrieken voor gebogen hout

Telefoon 01894-1230 - Ouderkerk aan de IJssel

RONDE EN OVALE TAFELRANDEN

GEBOGEN REGELS VOOR STOELLEN EN FAUTEUILS
ARMLEGGERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN enz. enz.

Voor betere beton...

N.V. SCHOKBETON

Fabrieken te Zwijndrecht, Kampen, Elburg en Vianen. Bouwbedrijf te Zeist.

F. VINK & ZOON

Aannemersbedrijf

Telefoon 01827-261

KERKLAAN 9 — MOORDRECHT

**JAN LINGEN'S
BETONINDUSTRIE N.V.**

Veerdam 29 - Telefoon 01850 - 3123 - 1123
PAPENDRECHT

Fa. P. van Oudenallen & Zoon

AANNEMERS VAN

timmer-, hei- en betonwerken

WILNIS — TELEFOON (01724) 108

FIRMA COLIJN & IPPEL

Aannemers van beton- en heiverken

Rijksweg 117
Tel. 01834-375

Pr. Julianaweg 11
Tel. 01834-475

NIEUWENDIJK (gemeente Ahnkerk)

TIMMERFABRIEK VERMEULEN N.V.

MILL (N.-B.), TELEFOON 09859-605

Fabriek van geprefabriceerde houten gebouwen, houten woningen, directieketen, barakken, garages, vakantiehuisjes enz.
Speciaal voor de landbouw: kippenhokken, veldschuren, loodsen etc.

Export: België, Duitsland, etc.

Witt wegeverf

Reflecterende witte wegeverf

Betonverven

N.V. LAK- EN VERFFABRIEK MACOSTAN EDE
Telefoon 2047 (0838).

**N.V. Houthandel
v.h. Firma J. & G. Alblas
Waddinxveen**

ZAGERIJ SCHAVERIJ

Filiaal: Zwaanhal 119-125 - Rotterdam

WARENHUIZENBOUW

N.V. Aannemersbedrijf

BOERS EN VRIJLAND

's-GRAVENZANDE — Telefoon 01748-2245* — Postbus 24

Geef dit blad door!

Aandacht voor

Karl Carstens

een onafhankelijke figuur
uit Adenauer's omgeving

EEN van de mensen, die voorbestemd lijken te zijn, in Bonn een belangrijke rol te gaan spelen is prof. Karl Carstens, de Westduitse onderminister van buitenlandse zaken. Enkele weken geleden bracht hij een bezoek aan president Kennedy om olie te gooien op de golven van onrust, die in de Verenigde Staten veroorzaakt werden door de ondertekening van het Frans-Duitse verdrag door De Gaulle en Adenauer en de daarop volgende Franse verwerping van het Britse lidmaatschap van de Europese Economische Gemeenschap. Ook vertegenwoordigde hij zijn land op de zitting van de Navoraad, waar zijn land tegenover Engeland in een nogal moeilijke positie verkeerde.

Van Carstens wordt gezegd, dat hij begiftigd is met de charme van de nuchterheid. In spannende situaties zou hij een uitstekend bemiddelaar zijn. En vandaar dat men hem de laatste tijd nogal eens opknapt met karweitjes, die de nodige soepelheid en onafhankelijkheid vragen. In het laatste schuiflicht wellicht zijn kracht, wat betreft de invloed die hij heeft op de post, die hij in Bonn inneemt. Onlangs verklaarde hij: „Voor mij is dit werk op het ministerie van buitenlandse zaken iets, dat elke dag voorbij kan zijn — zij het dan omdat ik zelf van mening zou zijn om er mee op te houden.” Wie zo spreekt, vestigt niet de indruk, zich afhankelijk te voelen.

De opvatting, dat hij een Adenauer-figuur is, is dan ook van zeer betrekkelijke waarde. Carstens is geen carrière-diplomaat. Zijn ster is bijzonder snel gestegen, hetgeen ook in West-Duitsland geen gewoonte is. De nu 48-jarige politieke outsider loopt nog maar tien jaar mee in de ambtelijke dienst van de Bondsrepubliek. Hij studeerde rechten en promoveerde in 1937, op jeugdige leeftijd dus, in Hamburg. Hij dacht er toen niet aan, ambtenaar te worden, omdat hij terecht besefte, waartoe een Unrechtsheerschaft (als dat van Hitler) de ambtenaar zou kunnen dwingen. De advocatuur trok hem onweerstaanbaar aan.

Het duurde dan ook tot na de tweede wereldoorlog, dat Carstens zich in de politiek begaf. Burgemeester Kaiser benoemde hem tot afgevaardigde van de Vrije (Hanse) stad Bremen in Bonn. Daar kreeg de 34-jarige Carstens snel bekendheid door zijn kennis, werkkraft, analyserend verstand en prettige omgang, zo schrijft Die Zeit. In 1955 trad hij toe tot de buitenlandse dienst en ging hij als permanent vertegenwoordiger van de Bondsrepubliek naar de Raad van Europa te Straatsburg. Reeds een jaar daarna echter werd hij teruggehaald en

Kennedy in gesprek met de Westduitse staatssecretaris Carstens

de tegenstand gebroken

door Foka van Loon

(10)

Een, twee, drie, vier... slaat nadrukkelijk en met lange nagalm de oude Friese staartklok, die Albert meebracht uit zijn ouderlijk huis. Direct daarop loopt de wekker af met een nijldige haast en een lawaai, of ze zich in haar rechten aangetast achtte, nu de klok haar even te vlug af was. Alberts geest, die nog diep weggezonden is in de put van de slaap, hijst zich traag en onwillig over de drempel van het onderbewuste. Tegelijk doen zijn loodzware oogleden een moeizame poging zich te openen. Het kan van Albert niet gezegd worden, dat hij de nieuwe dag juichend begroet. Hij gooit zijn armen wijd uit elkaar en geeuwt zo hartverscheurend dat het kraken van zijn kaken in de hele kamer te horen is. Dan mompelt hij zwaar zuchtend: „Hè, hè, is 't al weer zo ver?”

Hij raakte bij dat rekken Gees in haar gezicht. Die is meteen klaar wakker.

„Goeiemorgen,” gichelt ze met haar frisse stem. „De lust en de genegenheid — om met onze dominee te spreken — lijkt bij jou vanmorgen niet erg groot.”

„Jonge, nee!” Albert wil best weten, dat hij weinig geestdriftig gestemd is ten opzichte van de hem wachtende werkzaamheden. 't Is al herfst en het heeft vannacht gespoeld. Dan is het geen pretje om een hele dag knollen te trekken. Hij takelt zich zelf omslachtig in de hoogte. Gees is hem daarbij behulpzaam door met beide handen in zijn lendenen te duwen, met al de krachten van haar jonge armen.

„Toe maar, m'n kereltje! Vat maar moed. Je bent nog jong en gezond, zei m'n tante in haar tijd.”

Maar Albert heeft geen waardering en respect voor het wijze woord van de levende, noch voor dat van de dode.

„Met die ouwe zwartrok heb ik niks aan de pet — die ligt zelf een gat in de dagen — en die gierige tante van je, daar moet je me helemaal niet mee aan komen dragen, dat was immers geen mens!” Als die haar plicht tegenover jou gedaan had, hoefde ik nou niet zo hard te werken!”

Gees trekt zich niet al te veel aan van zijn gepruttel. Haar ogen gluren ondeugend naar hem uit een hinderlaag van rood springerig haar.

„Dat heb je al weer mooi gezegd op de vroege morgen!” plaagt ze. „Maar kom an, ik zal de wijste maar weer zijn en een kop thee zetten, misschien dat je een beetje bijtrekt.”

Ze veert overeind, glipt onder de dekens vandaan en klautert als een gams over de opgetrokken knieën van Albert heen en laat zich langs 't beddenscot naar beneden glijden. Zodra haar lichaam deze verticale stand heeft aangenomen wordt ze ten prooi aan een ongekende gewaarwording. Het bloed trekt weg uit haar hoofd en het is, of het zich boven haar maagstreek samenperst. 't Bezorgt haar een gevoel van duizeligheid en maakt haar onpasselijk. Even denkt Gees bevreemd: „Wat raar! Zoiets heb ik nog nooit gehad!” Maar het volgende moment krijgt ze, alsof een dokter haar diagnose had gesteld, volledig begrip voor haar toestand en er tekent zich een blijde verrukking af op haar gezicht. Er is dus niets verontrustends aan het handje, integendeel, de morgen had haar nooit groter geschenk kunnen brengen dan de wetenschap, dat ze moeder gaat worden. Zal ze 't Albert nu direct al vertellen? Nee, nog niet. Hij is vanmorgen zo met z'n eigen lot begaan, dat de mededeling hem misschien niet eens uitermate zou verrassen. Nee, Gees wacht de avond maar af, dan is hij doorgaans beter gemutst. Ze steekt haar blote voeten in een paar pantoffels en tript zo in haar flanellen nachtpon naar de voormalige koestal om theewater op het driepits petroleumstel te zetten, een heel klein beetje maar, voor een paar kopjes, anders is het niet vlug genoeg klaar. Albert is intussen ook uit bed geklommen en stelt, staande, pogingen in het werk zijn sokken aan z'n voeten te stropen. Hij kijkt zo zwart als 'n pachter die naar de landheer

moet om uitstel van betaling te vragen. Gees negeert zijn slechte stemming als een voorbijtrekkende donderbui. Ze troffelt lustig heen en weer met een vredig opgewekt gezicht en in haar hart een nauw bedwongen tederheid voor het kiemende leven in haar. Ze ontziet Albert door niet tegen hem te praten; de beproefde methode om ruzie te vermijden met de aan morgenziekte lijdende patient. Ze zorgt, dat het hem aan niets ontbreekt. Ze schenkt onverdroten z'n haastig geledigde kopje weer vol en maakt een enorme stapel boterhammen voor hem klaar, om zijn gezondheid, die overigens niets te wensen overlaat, op peil te houden.

Ondanks hun zwijgzaamheid is de sfeer, dank zij haar zonnige persoonlijkheid, niet gedrukt. Ze doet al de dingen met een toegewijd hart. Aan de invloed daarvan ontkomt niemand, zelfs Albert niet. Op een gegeven ogenblik is hij door haar gestage blijmoedigheid in combinatie met de volledige inhoud van de theepot, dusdanig ontdooid, dat hij geheel vrijwillig uit zijn isolement treedt en informeert, waarom zij zelf niet haar traditionele ochtendtractatie, een kopje thee met beschuit, neemt.

„Omdat jij alles opgeslurpt hebt en de beschuitbus leeg is!” verklaart Gees lachend, met een draaierig gevoel in hoofd en maag.

Voor het eerst deze morgen gloort er een vonkje humor in Alberts ogen.

„Dan zet je zo meteen voor jou alleen die pot vol, die je cadeau gekregen hebt van Haverman en de vrouw.”

Zo vaak hij naar dit omvangrijk dikbuikig instrument kijkt, wekt het zijn lachlust. Haverman heeft bij de aanschaf er kennelijk rekening mee gehouden, dat Gees en hij uit zullen breken in menigte. Nu, daar lijkt het nog niet veel op, en dat is maar goed ook. Hij is niet zo kinderachtig.

Gees schudt zich bij de gedachte, dat ze zo'n sloot thee zou moeten verzwelgen als een jonge hond, die pas uit 't water is gekropen. „Ik griezel als ik er maar aan denk!”

„Dan brouw je vanmorgen maar een lekker bakje koffie, naar het recept van vrouw Stapelkamp!”

Albert krupt huiverend in zijn oude jekker. „Nou, je houdt je maar taai!” en daarmee laat hij Gees alleen.

Hij gaat zich 's morgens nooit te buiten aan lievheden, daar is hij doorgaans in de avond meer voor te vinden. In de keukenstal staat zijn fiets tegen het trapje dat Gees in de huishouding gebruikt. Dit voorwerp doet bij hem een respectabele reeks van associaties ontstaan. Trapje — vrouw Geerts de boerir — de meid ziek — herfstschoonmaak en dan als klap op de vuurpijl, het vriendelijk verzoek van de boerin of Gees misschien één of twee dagen kan komen helpen om de zolders af te nemen.

Het was hem alles totaal ontkomen maar nu heugt het hem weer. In een run weer terug naar Gees.

„Zeg, daar schiet me ineens nog wat in 't zin. De boerin vroeg of jij een paar dagen kon bijspringen met de schoonmaak. Roelfien is ziek! Zal ik maar zeggen dat het wel goed is? Ja maar, hé? Hij is ook al weer weg, want hij is niet bepaald vroeg vanmorgen.”

Gees wil hem eerst naroeppen, dat het in orde komt, maar dat akelige lichte gevoel in haar hoofd waarschuwt haar, dat ze niet in conditie is om de hele dag trap op, trap af te rennen en nog veel minder in staat is om geruime tijd boven op zo'n wankel geval te balanceren. Neen, het moet toch maar niet! Vlug loopt ze achter Albert aan naar buiten. Hij slaat net zijn been over het zadel.

„Albert! Hoor eens! Zeg toch maar, dat ik niet best weg kan!”

„Hé? Wat is dat nou weer voor gezeur? Die wijven hebben ook altijd wat!” Zichzelf opvretend van ongeduld zwaait Albert zijn fiets om, aan elke kant een been. Zo stapt hij naar Gees terug. „Waarom zou je het niet doen? Je verdient er ook nog een mooie cent mee!”

(wordt vervolgd)

tot directeur van de politieke afdeling benoemd.

Als nauw medewerker van Hallstein (de huidige voorzitter van de Europese commissie van de EEG) heeft hij medegewerkt aan de totstandkoming van de EEG. Reeds in 1958 werd hij chef van de eerste afde-

ling, waartoe vooral de Europese integratiepolitiek behoorde en sinds 1960 treedt hij op als staatssecretaris. Hij wint het vertrouwen van Von Brentano en later ook van diens opvolger Schroeder. Voorts zou hij een speciale relatie met Adenauer onderhouden. Dit heeft hij echter niet aan protectie, doch aan zijn eigen capaciteiten te danken.

Carstens kan zich altijd weer in de advocatuur terugtrekken. Naast zijn ambtelijke carrière loopt nog een academische. In 1952 werd hij privaats docent in Keulen, in 1958 bijzonder hoogleraar voor volkenrecht en staatsrecht en in 1960 gewoon hoogleraar voor Europees recht. Er is nogal eens gemompeld, dat hij tot de groep behoort, die meer voor een (continentale) Europese, dan voor een Atlantische conceptie voelt. Carstens bedrijft echter geen politiek op eigen initiatief.

Hij is een loyaal ambtenaar en staat zeer positief ten opzichte van de Verenigde Staten, hetgeen blijkt uit de wetenschappelijke studie van zijn hand: „Grundgedanken der amerikanischen Verfassung und ihre Verwirklichung”. In Washington was hij een van de weinige buitenlandse gasten, die — ook bij de meest ingewikkelde gesprekken — geen tolk nodig heeft gehad...

dB

85 jaar
MAATKLEDING
L. DE VRIES H.zn.
Brugstraat 7 — Groningen

TRANS SKANDIA EXPRESS

Wekelijkse autolijndienst

HOLLAND-STOCKHOLM vv

Vertrek iedere maandag. Gelegenheid voor koel- en geventileerde ladingen, meubel- en machinetransport.

WAGENINGEN - Telefoon 08370 - 3750
Telex 32121

Centrale vergaderingen

Wij komen
bijeem . . .

Gaarne vestigen wij de aandacht op een aantal centrale vergaderingen in de verschillende delen van ons land.
In chronologische volgorde zijn dit de volgende:

★ Op dinsdag 16 april wordt een streekvergaderingsbijeenkomst belegd door de Hulpcentrale Voorne en Putten voor het gebied van deze centrale en voor West-IJsselmonde.

Plaats: zaal „de Keizer”, Voorstraat te Spijkenisse.

Aanvang: te 20.00 uur.

Spreker: Z. Ex. B. Roolvink, staatssecretaris van Sociale Zaken en Volksgezondheid.

★ Op dinsdag 16 april wordt een streekverkiezingsbijeenkomst belegd voor het gebied van de kiesverenigingen Ruinerwold, Koekange en Ruinen (Kamercentrale Assen).

Plaats: café Kuik te Ruinen.

Aanvang: te 19.30 uur.

Spreker: de heer J. Smallembroek, lijst-aanvoerder in deze Kamercentrale.

★ Op woensdag 17 april wordt een streekverkiezingsbijeenkomst belegd door de gemeentelijke centrale van kiesverenigingen in Leek. (Kamercentrale Groningen).

Plaats: hotel „Boschhuis” (T. v. d. Scheer) te Leek.

Aanvang: te 20.00 uur.

Spreker: de heer J. Smallembroek, lijst-aanvoerder in deze Kamercentrale.

★ Op donderdag 18 april wordt een centrale verkiezingsbijeenkomst gehouden in de Kamercentrale Amsterdam.

Plaats: de grote zaal van Krasnapolsky te Amsterdam.

Aanvang: te 20.00 uur.

Sprekers: Mr. B. W. Biesheuvel, lijst-aanvoerder in de Kamercentrale en Z. Ex. Prof. Dr. J. Zijlstra, Minister van Financiën.

★ Op zaterdag 20 april wordt een centrale verkiezingsbijeenkomst gehouden in de Kamercentrale Nijmegen.

Plaats: Hotel „De Graafschap” te Doetinchem.

Aanvang: te 14.00 uur.

Spreker: Mr. B. W. Biesheuvel, lijst-aanvoerder in deze Kamercentrale.

★ Op zaterdag 20 april wordt een centrale A.R.J.O.S. verkiezingsbijeenkomst belegd, verder georganiseerd door het Provinciaal Verband Friesland van de A.R.J.O.S.

Jongeren en ouderen hartelijk welkom
Plaats: „De Harmonie” te Leeuwarden

Aanvang: te 14.45 uur.

Sprekers: Z. Ex. Prof. Dr. J. Zijlstra, minister van Financiën, Dr. C. Boertien, vice-voorzitter van de A.R.J.O.S. en Maj. Tj. Walburg, Kamerkandidaat. Medewerking verleent de Christelijke Muziekvereniging „Oranje” te Bolsward.

★ Op zaterdag 20 april wordt een streekverkiezingsbijeenkomst belegd door de Statencentrale Goes.

Plaats: „de Korenbeurs” te Goes.

Aanvang: te 14.00 uur.

Spreker: de heer G. A. Kieft, lid van Tweede Kamer der Staten-Generaal.

★ Op maandag 22 april wordt een centrale verkiezingsbijeenkomst belegd in de Kamercentrale Tilburg.

Plaats: de grote schouwburgzaal van „Concordia” te Breda.

Aanvang: te 20.00 uur.

Spreker: de heer J. Smallembroek, lijst-aanvoerder in deze Kamercentrale

★ Op maandag 22 april wordt een streekverkiezingsbijeenkomst belegd voor het gebied van de kiesverenigingen Nieuw-Weerdinge, Valthermont en Emmer-Compascuum (Kamercentrale Assen).

Plaats: Zaal Eli.n te Nieuw-Weerdinge

Aanvang: te 19.30 uur.

Spreker: de heer M. W. Schakel, Kamerkandidaat.

★ Op maandag 22 april wordt een streekverkiezingsbijeenkomst belegd door de Statencentrale Middelburg, in samenwerking met de gemeentelijke kiesvereniging Middelburg.

Plaats: „De Vergenoeging” te Middelburg.

Aanvang: te 19.30 uur.

Spreker: de heer H. van Eysden, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

A C H T E R P A G I N A

ER IS THANS VEEL TE DOEN.

Het zwaartepunt komt steeds meer op de kiesverenigingen te drukken, op de bestuursleden en de leden. De besturen en propagandaclubs zijn overal in het land in touw.

Behoort ook u, lezer of lezeres, tot degenen, die deze bestuursleden en propagandisten helpen bij het vele werk?

Laat u het toch niet alleen om hen aankomen. Laten wij als Anti-Revolutionaire mannen en vrouwen, jongeren en ouderen, de zaken in de komende weken samen even flink aanpakken. Dan eerst recht kunnen wij spreken van een partij in actie.

Het is de moeite waard om een zo goed mogelijk stemresultaat te bevorderen. Wij willen dit immers doen ten dienste van ons gehele volk.

Laten wij evenals voor al ons werk, ook voor dit werk niet vergeten te bidden om Gods leiding en zegen.

Met een gebed in ons hart om Gods zegen moet thans gewerkt worden aan een versterking van de mogelijkheid om een Bijbelse visie uit te dragen in de politiek in ons land.

Hoe u hierbij de helpende hand kunt bieden?

In het hiervolgende zult u voldoende voorbeelden daarvoor aantreffen.

★ Reeds voorbij

EERST NOG EVEN een herhaling van wat reeds gebeurde. Wij hebben twee televisie-uitzendingen achter de rug — op 25 februari en 8 april — welke geheel op de komende Tweede Kamerverkiezingen waren gericht en welke praktisch algemeen als geslaagd worden gekwalificeerd, ook buiten A.R. kring.

Inmiddels werden in een miljoenenoplage de introductie-brieven van de drie lijst-aanvoerders huis-aan-huis in het hele land verspreid.

Er is reeds een belangrijk aantal vergaderingen gehouden. Bijna avond aan avond is er in de verschillende delen van het land gelegenheid om op openbare bijeenkomsten met A.R. kandidaten van gedachten te wisselen.

Avond aan avond zijn er ook Anti-Revolutionairen op stap om

door „huisbezoek” met kiezers te spreken over de op woensdag 15 mei a.s. te maken keuze.

★ Van gedachten wisselen

EEN persoonlijk contact behoeft nog geen „huisbezoek” te zijn. Het gaat er maar om, dat er over de staatkundige zaken en de christelijke politiek gesproken wordt.

Dat kan bij iemand 's avonds thuis zijn, maar dat is beslist niet de enige mogelijkheid.

U ontmoet bij wijze van spreken overal en steeds mensen. Enkele korte opmerkingen of een vluchtig gesprekje „in het voorbijgaan” kunnen reeds van betekenis zijn. Praktisch iedere vrouw en iedere man is daartoe regelmatig in de gelegenheid. Op straat, in de werkplaats, op kantoor, in tram, trein of bus, aan de deur. Steeds kan men wel gelegenheid vinden of scheppen om een goed woord voor de A.R. Partij kwijt te raken.

Velen doen dat al. Wij moeten het in deze weken echter allemaal doen. Ook kunt u kiezers wijzen op een in uw woonplaats te houden vergadering van de partij.

★ Program van Actie

OVERAL hebben de secretarissen der kiesverenigingen een aantal exemplaren van het Program van Actie 1963 voorradig. Als u het gewent acht, dat iemand (met wie u in contact bent geweest), wat nader kennis neemt van wat onze partij voorstaat, haalt u dan even een exemplaar bij uw secretaris en geeft het even af bij die bepaalde persoon. Wanneer de secretaris door zijn voorraad heen is, kunnen nabestellingen gedaan worden bij het partijbureau.

★ Raambiljetten

DE verzending van de raambiljetten aan de kiesverenigingen is in volle gang. Succesvol ontvangen de kiesverenigingen de kleine, de middelmaat en de grote affiches.

Helpt u persoonlijk er aan mede, dat de raambiljetten in zo groot mogelijke aantallen worden opgehangen.

Ieder lid kan een raambiljet voor het raam hangen of bevestigen op een bord in zijn tuin. Behalve leden zullen zeker ook geestverwanten die nog geen lid zijn, zulk een raambiljet willen ophangen.

Het „gezicht” van de partij moet in elk van de ongeveer duizend Nederlandse Gemeenten door ieder gezien en opgemerkt kunnen worden.

Helpt u het bestuur met de verspreiding van de affiches? Vele handen maken licht werk.

★ Kadercontactdag

VOLGENDE WEEK zaterdag, 20 april a.s., zal de nu reeds meermalen aangekondigde landelijke Kadercontactdag worden gehouden in de Grachtkerk te Amersfoort.

's Morgens van 10.15 uur tot 12.00 uur, 's middags van 14.00 uur tot 15.30 uur. Korte speeches, afgewisseld door muziek en samenzang.

De secretarissen beschikken over alle gegevens met betrekking tot deze „bijzondere dag” (zie Nederlandse Gedachten van 6 april j.l.).

★ Stemmen bij volmacht

ALS in elk van de ongeveer duizend gemeenten in ons land één A.R.-stem verloren zou gaan wegens ziekte of verblijf elders van één A.R.-man of -vrouw, zou de partij op 15 mei a.s. duizend stemmen minder krijgen.

Eén stem te weinig kan reeds betekenen, dat wij niet een zetel extra krijgen.

Derhalve kan niemand zeggen: och, die ene stem van mij doet er niet toe.

Werk! allen mee om elk stemmenverlies te voorkomen.

Ziekte of verblijf elders moet leiden tot elders stemmen of stemmen bij volmacht.

De laatste datum waarop deze zaak geregeld kan worden is woensdag 1 mei a.s., veertien dagen voor de verkiezingsdag.

Na 1 mei a.s. is dit uitgesloten.

Alle leden kunnen hierop bedacht zijn. Nadere gegevens zijn verkrijgbaar bij de secretaris van een kiesvereniging of bij het partijbureau, Dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage.

★ Op woensdag 24 april wordt een grote toogavond gehouden van de Hulpcentrale Zoetermeer voor midden — Zuid-Holland.

Plaats: „De Meerbloem”, Dorpsstraat 121 te Zoetermeer.

Aanvang: te 19.45 uur.

Spreker: de heer M. W. Schakel, Kamerkandidaat.

Slotwoord: ds. P. M. van Galen, lid van het Centraal Comité, Ned. Herv. predikant te Hilversum. Tevens is er een wedstrijd voor jongeren.

★ Op donderdag 25 april wordt een streekverkiezingsbijeenkomst belegd voor het gebied van de kiesverenigingen Smilde, Bovensmilde en Hoogersmilde (Kamercentrale Assen).

Plaats: Herv. Jeugdgebouw te Smilde.

Aanvang: te 19.45 uur.

Spreker: de heer E. van Ruller.

★ Op donderdag 25 april beleggen in het gebied van de Kamercentrale Rotterdam de kiesverenigingen IX, XIII, XIV-a, XV, XVI, en XXIV een gezamenlijke regionale verkiezingsbijeenkomst.

Plaats: het jeugdgebouw „t Slag”, Sandelingenplein 20, te Rotterdam.

Sprekers: Mr. W. R. van der Sluis, secretaris van het Centraal Comité en Mej. J. C. Rutgers, Kamerkandidate.

★ Op vrijdag 26 april wordt een centrale verkiezingsbijeenkomst gehouden in de Kamercentrale Leeuwarden.

Plaats: „Ons Gebouw”, Westersingel 21 te Sneek.

Aanvang: te 20.00 uur.

Spreker: Z. Ex. Staatssecretaris B. Roolvink, lijst-aanvoerder in deze Kamercentrale.

Slotwoord: ds. J. P. van den Boomgaardt, Chr. Geref. predikant te Sneek

★ Op vrijdag 26 april wordt een streekverkiezingsbijeenkomst belegd in de Kamercentrale Dordrecht, omgeving Middelharnis

Plaats: „De Jeugdhaven” te Middelharnis.

Aanvang: te 19.30 uur.

Spreker: de heer H. van Eijsden, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

★ Op vrijdag 26 april wordt een streekverkiezingsbijeenkomst belegd voor Woerden en omgeving. (Kamercentrale Leiden).

Plaats: de grote zaal van „Concordia” te Woerden.

Aanvang: te 20.00 uur.

Spreker: Mr. B. W. Biesheuvel, lijst-aanvoerder in deze Kamercentrale. Slotwoord: ds. D. Biesma Jr., Chr. Geref. predikant te Aalsmeer.

Predikantenconferenties

- * Het Provinciaal Comité Friesland organiseert op maandag 22 april een provinciale predikantenconferentie.
Plaats: de Fenix te Leeuwarden.
Aanvang: te 11.00 uur voormiddag.
Spreker: dr. W. H. Velema te Leiden.
Onderwerp: „Predikant en politiek — distantie of deelname?”
's Middags wordt een koffiemaaltijd aangeboden.
De predikanten worden opgewekt zoveel mogelijk van deze gelegenheid gebruik te maken.
- * Het Provinciaal Comité Drente organiseert op dinsdag 23 april een provinciale predikantenconferentie.
Plaats: het Herman Bavinckhuis te Hoogeveen.
Aanvang: te 10.00 uur.
Spreker: Prof. Dr. Ir. H. van Riessen te Delft.
Onderwerp: „Organisatie, christelijk of algemeen”.
Gemeenschappelijke koffiemaaltijd.
Alle predikanten worden gaarne uitgenodigd.
- * Het Provinciaal Comité Zeeland organiseert op donderdag 25 april een provinciale predikantenconferentie.
Plaats: Hotel „De Korenbeurs” te Goes.
Aanvang: te 16.00 uur.
Geen referaat. Gedachtenwisseling over de aanrakingspunten tussen Kerk en politiek.
Gemeenschappelijke broodmaaltijd na afloop.
Gaarne worden alle predikanten verwacht.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

(VOOR HET EERST VERSCHENEN IN 1829 ONDER REDACTIE VAN MR. GUILLAUME GROEN VAN PRINSTERER)

WEEKBLAD VAN DE ANTIREVOLUTIONAIRE PARTIJ

In dit nummer

- ★ Allen aan de slag (pag. 1 en 12)
- ★ Radiorede (pag. 2)
- ★ Bijbel en politieke partij (pag. 3)
- ★ Wat te doen vóór 15 mei (pag. 3)
- ★ De Bijstandwet in de Tweede Kamer (pag. 4 en 5)
- ★ De opvolging van Adenauer (pag. 6 en 7)
- ★ Parlementaire welsprekendheid (pag. 8)
- ★ Kunst en amusement (pag. 9)
- ★ Uit de pers (pag. 10)

Wegens plaatsgebrek moest tot onze spijt het feuilleton deze week uitvallen.

Getrouw in alles

DIT is een boodschap aan allen, die in de A.R. Partij willen meedoen in de verkiezingsstrijd, die nu volop aan de gang is.

En dan staat in die boodschap heel duidelijk voorop: **niemand mag dit werk als een last beschouwen.**

Zodra we menen, dat ons een juk wordt opgelegd, zijn we voor dit werk niet meer geschikt. Het moet volkomen vrijwillig, uit liefde en uit overtuiging worden gedaan. Want alleen dan zijn we in staat, om véél te doen.

Er moet echt wel veel worden gedaan.

Enkele dagen geleden was Canada getuige van een grote verkiezingsstrijd. En daarbij valt het op, hoe merkwaardig zulk een strijd verschilt met onze actie in Nederland.

In de eerste plaats: zo'n Amerikaanse strijd kost kapitalen. En iedereen weet, dat honderdduizenden dollars niet worden bijeengebracht door contribuerende leden. Het zijn grote ondernemingen, die het geld fourneren, omdat zij daardoor het belang van de eigen onderneming menen te moeten dienen. Daar wordt in Canada openlijk over gesproken en geschreven. En een van de politieke leiders heeft er zelfs een ethische motivering voor gegeven. Hij zei, dat de dankbaarheid altijd een edel motief is in de politiek. En als een belangrijke groep dus geldelijk waardering uitdrukt voor een bepaalde politieke partij, mag men dat zien als een uiting van dankbaarheid.

Bij ons is zo iets niet mogelijk. Onze actie wordt gefinancierd door de leden. Door de guldens en rijksdaalders, die

zij bijeen brengen. Alleen bij de liberalen, poogt men momenteel geld los te krijgen van ondernemingen, die het kunnen storten op de bankrekening van een speciale stichting, en die de boodschap van de V.V.D. hebben gekregen, dat zulke bijdragen, die via de stichting aan de V.V.D. ten goede komen, aftrekbaar zijn voor de belastingen als bedrijfskosten. Evenals de sigaren dus en de koffie, die aan de klanten wordt geoffreerd en de bekende relatiegeschenken.

Er is een ander verschil tussen een Amerikaanse verkiezingsstrijd en onze activiteit. In Canada en de Verenigde Staten zijn het vooral de kandidaten zelf, die alles op alles zetten. Die de mensen opzoeken, die stemmen werven. Hun vrouw doet ijverig mee. Zij belt allerlei kennissen op met het verzoek, om toch vooral op Bill of Dalton te stemmen, of hoe haar man dan heten mag.

Ook dat kennen wij niet. Wij komen met een lijst en zetten er de naam van onze partij boven. Wij willen de kiezers er van doordringen, dat zij principiële moeten kiezen. Niet voor een persoon, maar voor een beginsel.

Maar dat neemt niet weg, dat we van de Canadezen wat kunnen leren. De **beïnvloeding**, zo is daar de gedachte, heeft massaal plaats, door grote en dure campagnes. Maar de **beslissing** valt tenslotte dikwijls in een persoonlijk gesprek, al is het via de telefoon.

Neen, dat behoeven we eigenlijk ook weer niet van de Canadezen te leren. Dat wisten we allang. Want in vele campagnes hebben we geleerd, hoe belangrijk het huisbezoek is. Misschien klinkt het woord wat te ambtelijk en te kerkelijk. Laten we dan zeggen: het persoonlijk gesprek.

Dit heeft een behoudend en een wervend karakter. Een behoudend, want er zijn soms mensen vlak bij ons, waarvan we gemakshalve of op grond van oude herinneringen denken: dat zit wel goed. Terwijl het helemaal niet goed zit.

En een mens is in vele opzichten een merkwaardig wezen. Er zijn mensen geweest, die achteraf betreunden, dat ze hun oude trouw aan de A.R. partij bij een bepaalde verkiezing hadden laten varen. En dan vonden ze het troostvol, dat ze zo'n mooie veront-

Van hand tot hand, gaan de lucifersdoosjes, als een voortdurende herinnering om mee te bouwen aan „Uw eigen huis” — lijst 4.

schuldiging hadden, tegen zichzelf en tegenover anderen, n.l. ze hebben ook nooit naar mij omgekeken. Ik heb ook niets van de A.R. actie gemerkt. Als het ze dan ook niks kan schelen, enz. Maar afgezien daarvan, is het soms heel noodzakelijk, in een persoonlijk gesprek misverstanden weg te nemen of iemand over zijn aarzeling heen te helpen.

Maar het persoonlijk gesprek heeft ook een wervend karakter. Er zijn stemmen te winnen, door een goed voorbereid gesprek. En daarbij hebben we wel te bedenken, dat we heel weinig hebben gewonnen, wanneer we een stem winnen, door te spelen op teleurstelling in andere partijen, door negatieve propaganda. Wij hebben rekenschap te geven van ons gevoelens. Wij hebben tegenover ieder, die we om de stem voor de A.R. Partij vragen, duidelijk te zeggen, dat we een partij wensen te zijn met de Bijbel.

Dit persoonlijk bezoeken vraagt organisatie. Ieder heeft een bepaalde groep of straat voor zijn rekening te nemen en de leiding van de plaatselijke propaganda moet weten, wat er gebeurt.

Maar daarmee zijn we er niet. Een van de grootste en belangrijkste zaken is het winnen van volmachtstemmen. De vakantiespreiding neemt toe en in mei zijn er al velen met vakantie, méér dan men denkt. Zijn zij in het eigen land, dan kunnen zij daar, in hun vakantie-gemeente stemmen. Mits het tijdig voor elkaar wordt gemaakt. Zijn zij in het buitenland, dan moeten zij stemmen bij volmacht. En dat geldt ook van de zieken en de invaliden. Men staat er versted van, hoeveel stemmen op die wijze, bij een allzorgvuldigst uitzoeken van alle mogelijkheden, kunnen worden gekweekt.

De antirevolutionairen staan er van ouds voor bekend, dat zij de vogels niet over het net laten vliegen. Maar vooral in grotere plaatsen wordt het moeilijker. Men kent elkaar hoe langer hoe minder. En daarom moet er niets aan het toeval worden overgelaten. Het water moet helemaal worden afgevist. En wanneer zulk een nauwkeurige controle een winst oplevert van vijf stemmen in een gemeen-

te, dan is dat effect praktisch, wat de getallen betreft, allicht groter dan het effect van een goedgeslaagde vergadering. Want dáár komen als regel alleen de overtuigden.

Maar het gaat ons niet alleen om het winnen van stemmen. Zelfs niet in de eerste plaats. Het gaat allereerst om ons getuigenis tot het volk. Tot het ganse volk.

Wij hebben een boodschap voor dat volk. Wanneer wij belijden, dat het er om gaat, heel het openbare leven onder beslag te brengen van het Woord van God, dan moet dat ook aan het gehele volk worden gezegd. Dan verzaken we iets van onze roeping, wanneer we menen, dat we kunnen volstaan met het bewerken van onze eigen mensen. Heel het volk moet in deze dagen van ons horen en lezen. Ook zij, die liever niet willen horen of lezen, omdat ze elke Christelijke politiek gram zijn. Hun tot een getuigenis.

Daarom wekken wij alle werkers in onze partij op, om in alles getrouw te zijn.

TV-Radiodebat

Op zaterdag 20 april 1963 van 16.15—17.00 uur n.m. vindt het debat plaats tussen de heren Roolvink en Suurhoff.

De N.C.R.V. neemt de televisie-uitzending voor haar rekening, terwijl de V.A.R.A. de radio-uitzending verzorgt. Zegt het voort!!

De gewone A.R.-televisie-uitzending vindt plaats op maandag 6 mei a.s. van 20.20—20.30 uur n.m.

U zult dan de drie anti-revolutionaire lijstaanvoerders, Biesheuvel, Roolvink en Smallegenbroek opnieuw op het beeldscherm kunnen zien, terwijl zij vragen van kiezers en kiezers beantwoorden.

Radio-uitzendingen van de A.R.P. vinden nog plaats op: woensdag 1 mei van 18.20—18.30 uur n.m. (Hilversum II); vrijdag 10 mei van 19.10—19.20 uur n.m. (Hilversum I).

(Het is verstandig om dit uit te knippen en het goed te bewaren!)

De beide edities van

EENZAAM MAAR NIET ALLEEN

(gebonden f 13,75; pocket f 4,90)
zijn thans weer verkrijgbaar bij de
boekhandel.

UITGEVERIJ W. TEN HAVE N.V.

alleen Murox heeft

ANTI
GEEL
texMUURVERFINDUSTRIE
HOOGVEEN

Internationale en interkerkelijke
**VERENIGING VAN VOLLE
EVANGELIE ZAKENLIEDEN „NEDERLAND”**

(full gospel business men's fellowship international)

De beste zaak, die u op deze wereld kunt doen is:
ONGELOVIGE ZAKENLIEDEN BRENGEN IN EEN OMGEVING, WAAR
ZIJ KUNNEN KOMEN AAN DE VOETEN VAN JEZUS.

De winst zal groot zijn!

Vergadert u schatten in de Hemelen; het is de moeite waard en als zakenman hebt u zulke grote mogelijkheden.

Alle inlichtingen omtrent onze vereniging worden u graag verstrekt door ons secretariaat te Breda, Ceresstraat 35, tel. 01600 - 35650, na 18 uur: 020 - 123858.

gespreide belegging in
buitenlandse obligaties

Koers op 17 april 752

per participatie. Effectief
rendement 5½% + mogelijke
extra koerswinstuitkering.

Inlichtingen worden u gaarne
verstrekkt door uw bank, com-
missionair of door de beheerders:

LABOUCHERE & CO. N.V. - THEODOOR GILISSEN N.V. - AMSTERDAM

AR, uw eigen huis

In de weinige vrije tijd, die een partij-secretaris in deze verkiezingscampagne nog gelaten wordt, las ik klein boekje.

Het was uitgegeven bij het 100-jarig bestaan van een bankbedrijf.

Het eerste hoofdstuk bevat een geestig geschreven verhaaltje over een groep mensen, die na een schipbreuk op een onbewoond en onbekend eiland een nieuw bestaan opbouwt.

Na enige tijd geploterd te hebben, komt daar een samenleving tot stand, die wel wat op de normale maatschappij lijkt.

Maar die nieuwe gemeenschap blijkt eerst goed te functioneren nadat iemand op de gedachte komt een kredietbankje op te richten.

Ziet u, dat is nog eens knappe reclame.

Geen snorkende leuzen, geen daverende jubileumadvertenties, maar een klein, vlot leesbaar geschrift, waarin op plezierige wijze de onmisbaarheid van de jubilarisse, de bank, wordt aangevoeld.

Wij kunnen daar iets van leren, dacht ik.

Als het woord „christen” valt, dan denken wij haast automatisch aan een kerk. Dat hoort er zo bij. Een kerk vinden wij bijna onmisbaar voor de christen. Al erkennen wij bij enig nadenken, dat er talloze christenen zijn, die niet bij een kerk behoren.

Zo vlot als wij de woorden „christen” en „kerk” met elkaar in verband brengen, zo traag zijn we vaak met het aan elkaar verbinden van de begrippen „christen” en „christelijke partij”.

Dat komt omdat ook christenen dikwijls aan de ziekte van deze tijd lijden.

Die kwaal heet: de verzakelijking. Vooral socialisten en liberalen worden niet moe ons uit te leggen dat politiek slechts een zakelijke aangelegenheid is. Zij hebben daarbij helaas de wind mee.

Want onder invloed van nieuwe theologische beschouwingen nemen ook veel protestanten het standpunt in, dat geloof en geloofsleven uitsluitend particuliere aangelegenheden zijn.

Welnu, dan is in hun gedachtengang de politiek een terrein, waarop men religieus geen kleur hoeft te bekennen. Waar men met atheïsten of humanisten van allerlei gading een eenheid, een partij, kan vormen.

Och, en als men het nog wat onwennig vindt om op zo'n zich neutraal noemende partij te stemmen, dan staan er genoeg doorgebroken christenen klaar om u op het lange „zondenregister” van de christelijke partijen te wijzen.

Een blad als „Doorbraak” orgaan van de Protestants Christelijke Werkge-meenschap in de P.v.d.A., doet niet anders dan zich afzetten tegen de christelijke partijen, vooral tegen de A.R.

Over de reuzen-zwenkingen, die de socialisten en de liberalen in de laatste tientallen jaren gemaakt hebben, zwijgen zij zorgvuldig. Dat komt niet in hun kraam te pas.

In wezen is die vaak uiterst geprikkelde houding goed te begrijpen.

Ik ben n.l. van mening, dat de christenen in de P.v.d.A., de V.V.D. of in welke partij ze maar terecht gekomen zijn, in feite niet los kunnen komen van de christelijke partijen.

Want het moet voor iedere doorbraak-christen op den duur hoogst onbevredigend zijn dat hun liberale of socialistische partij bij haar beslissingen zich niet kan en wil baseren op de Bijbel als uitgangspunt ook voor de staatkunde.

Natuurlijk, er is heel wat mede dankzij liberalen en socialisten tot stand gebracht waar wij ons over kunnen verheugen, omdat het ook christelijk verantwoorde maatregelen zijn.

Maar dat is nog heel iets anders dan christelijke politiek bedrijven.

Wat is dat dan voor een bezigheid, zult u misschien willen weten.

U hebt er recht op dat te weten, want wij vragen u om straks, op 15 mei, die politiek met uw stem te steunen.

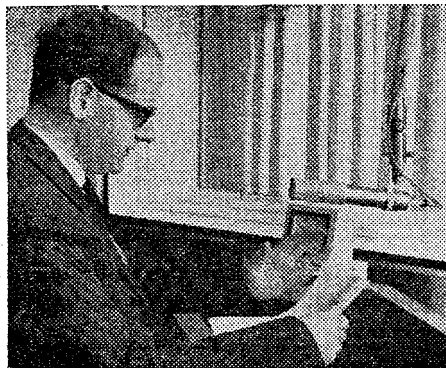
Christelijke politiek bedrijven is — kort gezegd — een verbindingslijn tot stand brengen tussen twee punten.

Het eerste van die twee is het uitgangspunt, de Bijbel.

Die Bijbel zegt heel veel over het politieke en maatschappelijke leven in het algemeen.

En wie de Bijbel erkent als het richtsnoer voor zijn persoonlijk leven, die wil zich daar ook in de politiek aan houden. Dat moet een christen van zijn partij ook eisen. De Bijbel schetst ons de relatie Overheid-onderdaan en spreekt over de eigendom van de burger, die in wezen een rentmeester van God over zijn aardse goederen is. De Bijbel wijst ook op de plicht van de Overheid om de arme te red- den en de ellendige, die geen helper heeft.

Nu dat andere punt, zult u willen weten.

Radio-oespraak van Mr. W. R. van der Sluis, secretaris van de A.R. Partij, gehouden op 18 april 1963.

Welnu, dat punt wordt gevormd door de vraagstukken die in de politiek aan de orde komen en om een oplossing vragen. U begrijpt dat dit punt steeds wisselende onderwerpen omvat.

De Europese samenwerking moet daartoe worden gerekend, evenals de loon- en prijspolitiek enz. enz.

Christelijke politiek is dus het leggen van een beleidslijn tussen het uitgangspunt, de Bijbel enerzijds, en die praktische politieke problemen, die aan de orde zijn anderzijds.

Dat is heel moeilijk werk, want de Bijbel is geen automaat waar de oplossingen kant en klaar uit te voorschijn komen.

Het is bezinningswerk waarmee een christelijke partij zich onafgebroken moet bezighouden.

In de Bijbel staat niet voor niets dat wij allen slechts ten dele kennen en dagelijks moeten bidden: leer mij naar Uw wil te handelen.

Die bede geldt ook voor de politiek. Nu zijn er partijen, die steeds maar om één van die beide punten heen cirkelen. Dat kan de Bijbel zijn.

In dat geval hebben wij te maken met de zogenaamde getuigenis-partijen, zoals de Staatkundig Gereformeerde Partij er een is.

Ik zeg daar geen kwaad woord van, want zonder de Bijbel gaat het niet.

Alleen dit. Het is voor de politiek niet voldoende om alleen te getuigen. Wie zich een politieke partij noemt moet ook serieus trachten een bijdrage te leveren aan de vraagstukken, die opgelost moeten worden. Doet men dat niet, welnu laat men zich dan geen politieke partij noemen.

Andere partijen cirkelen als het ware alleen om dat andere punt, dus de praktische politieke kwestie. Die wordt van alle kanten bekeken waarbij de doelmatigheid en de zakelijkheid de hoogste wet voor het beleid worden.

De Bijbel is voor die partijen geen uitgangspunt, want zij zijn neutraal. U begrijpt, dat dan aan iets anders te kort wordt gedaan: n.l. aan het Ko-

ningschap van Jezus Christus, dat zich via de Bijbel over heel het leven uitstrekt.

Dr. Berghuis heeft het een kenmerk van deze tijd genoemd, dat dit Koningschap van Jezus Christus niet meer de erkenning vindt waarop het recht heeft.

Dat is juist en daarop wil ik u ditmaal, zo kort voor de stembus, dan ook speciaal wijzen.

Indien men tegenwerpt, dat alle christenen in de politiek niet dezelfde beleidslijn trekken, dan vraag ik: doen de socialisten en de liberalen dat wel? Als voor hen de zakelijkheid het allesbeheersende uitgangspunt is, dan moet ik zeggen dat die zakelijkheid toch bepaald geen afdoend bindmiddel is. Bovendien hoe belangrijk zakelijkheid ook in de politiek is, zij is niet het enige wat daar de toon aangeeft en zij mag niet het hoogste gezag vormen. En als iemand wil beweren, dat christelijke politiek geen garantie voor een vooruitstrevend beleid biedt, dan zou ik hem willen adviseren a.s. zaterdagmiddag van 16.15-17.00 uur naar de T.V. te kijken of bij de radio te luisteren naar het debat Roolvink-Suurhoff. U kunt ook ons Program van Actie-1963 opvragen bij ons partijbureau, dr. Kuypersstraat 3 te 's-Gravenhage. Het wordt u graag en gratis toegezonden.

Vergelijkt u dat program gerust met dat van de P.v.d.A., dat van de V.V.D. of met dat van welke andere partij ook.

Het zal geen verloren uurtje voor u worden.

Want op 15 mei wilt u uw stem toch op z'n minst kunnen motiveren.

Indien u ervan overtuigd bent dat de christelijke waarden in onze samenleving behouden moeten blijven, dan hebt u een goed motief. Dan weet u nu in welke richting u het kunt zoeken.

U staat in het stemhokje zonder controleur.

U staat er wel met uw verantwoordelijkheid.

Ik neem aan dat velen van u die verantwoordelijkheid willen realiseren, door mee te bouwen aan een staatkundig tehuis, dat op een goed fundament rust.

Het fundament van de Bijbel. Waarom dat fundament op 15 mei dat te negeren of te ondermijnen als het uw politieke keus betreft?

Laat uw gang naar de stembus zinvol en ook religieus verantwoord zijn. Bouw mee aan dat huis waar de Kamerkandidaten van lijst 4 hun beste krachten aan willen geven. De lijst van de A.R. Partij, die uw eigen huis wil zijn.

Indien dat huis u vertrouwd is, blijf het trouw!

Indien u dat huis verlaten hebt, ga het dan nu weer versterken!

Indien u dat huis nog niet kent en u zich politiek dakloos voelt, treedt er dan nu binnen. U bent er welkom nadat u uw entree gemaakt hebt door uw keuze te bepalen op lijst 4.

Rectificatie

De vergadering van de Vereniging van Vrouwenbelangen in Friesland houdt de aangekondigde vergadering niet op woensdag 24 april in hotel Amicitia te Leeuwarden, maar wel op 25 april in De Groene weide te Leeuwarden.

Vragen van J. van Eibergen

De heer VAN EIBERGEN (A.R.P.) heeft aan de Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid de volgende vragen gesteld:

1. Wil de Minister mededelen of — en zo ja welke — aanvragen tot goedkeuring betreffende het instellen of wijzigen van pensioenregelingen in behandeling zijn?
2. Kan de Minister mededelen de data van indiening van de hiervoor bedoelde aanvragen om goedkeuring?
3. Wil de minister mededelen, welke tijd gemiddeld in beslag genomen wordt voordat een definitieve beslissing wordt genomen?
4. Wil de minister mededelen of — en zo ja in welke gevallen — de tijd, benodigd voor onderzoek alvorens een beslissing kan worden genomen, ook naar het oordeel van de minister, als te lang moet worden aangemerkt?
5. Is de minister niet van oordeel, dat gestreefd moet worden naar een snelle goedkeuringsprocedure, en is de minister bereid, indien nodig, bij de adviesinstanties aan te dringen op volle medewerking in dezen?

* * * Verwijt aan Colijn? Neen

In de pers is aandacht besteed aan de discussie tussen dr. Buskes en prof. Ridderbos over de economische politiek onder de ministeries-Colijn in de jaren dertig en de kwalijke gevolgen, die deze naar de beschuldiging van eerstgenoemde zou hebben gehad op de vervreemding van de godsdienst.

Dr. Buskes schreef o.m. („Tijd en Taak”, 19 maart 1963): „Colijn wilde niet wat hij had gekund, en hij wilde niet vanwege zijn sociaal-economische inzichten”.

Er is, bij ons weten, niet de aandacht gevestigd op een andere uitspraak, die voorkwam in „Tijd en Taak” van 2 april 1963. In dat nummer geeft dr. Buskes als hoofdartikel zijn laatste beschouwing in de discussie. Maar op de beide voorlaatste bladzijden staat, in kleine letter gedrukt, een beschouwing van A. C. Verbeek, naar aanleiding van de discussie. Hij maakt enkele opmerkingen vanuit de stand der economische wetenschap in de dertiger jaren.

Het is belangrijk, dat in een socialistisch orgaan wordt geschreven, dat van Colijn moeilijk kon verwacht worden, dat hij in de jaren dertig handel- de volgens een economie, die pas na 1945 werd aanvaard.

„Op de vraag, of Colijn in de dertiger jaren bewust niet heeft gewild drastisch in te grijpen ter bestrijding van de slechte economische toestand hier te lande er de daaruit voortgesproten rampen van grote en langdurige werkloosheid en verarming van boeren en tuinders, luidt mijn antwoord: „Ja”. Op de onmiddellijk daaropvolgende vraag, of hem dit kan worden verweten, luidt mijn antwoord: „Neen”, want zijn adviseurs (hij noemde tevens mr. Trip, de president van de Nederlandsche Bank in die jaren) hebben hem dit steeds ontraden op grond van wat zij als economische theorie geleerd hadden”.

Hij zet uiteen, dat tot 1945 algemeen de klassieke economische theorie werd geleerd, die stelde, dat overheidsingrijpen bij verstoring van het economisch evenwicht alleen maar vertragen op het herstel kon inwerken. Ook prof. mr. F.de Vries, nog onlangs door prof. dr. J. Tinbergen Nederlands grootste econoom genoemd, en deze laatste zelf opponeerde daar niet tegen, toen er bij een promotie in 1937 feitelijk alle aanleiding voor was, althans naar de huidige zienswijze. Na dit betoogd te hebben, schrijft de heer Verbeek in het onafhankelijk weekblad voor Evangelie en Socialisme „Tijd en Taak” — en zijn artikel is geen ingezonden stuk, dus staat niet buiten verantwoordelijkheid der redactie.

H.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE, Dr. Kuypersstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 89673.

ADRES VOOR ADVERTENTIES, Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (02980) 63224.

ABONNEMENTSPRIJS f 6,50 per jaar, f 3,25 per half jaar, Giro 89673.

STUDENTENABONNEMENT f 4,— p. jaar. LOSSE VERKOOP f 0,20.

Een sigarenwinkelier in Den Haag geeft het goede voorbeeld. Bij elke aankoop ontvangt de klant een doosje A.R.-lucifers.

STEMMEN OP 15 MEI

INDIEN het enigszins mogelijk is, gaat u op woensdag 15 mei a.s. natuurlijk zelf ter stembus.

Dan loopt het allemaal het gemakkelijkst en heeft u geen extra zorg om het zo te regelen dat u zelf elders in het land kunt gaan stemmen of iemand anders bij volmacht voor u kan gaan stemmen.

Als u met vakantie gaat of alleen maar op die dag juist ergens anders in het land moet zijn, kunt u het wellicht zo regelen, dat u 's morgens vroeg eerst nog even naar het stemlokaal gaat om uw stem uit te brengen.

De stembureaus zijn open van des morgens acht uur tot des avonds zeven uur.

Als u door bepaalde omstandigheden toch verhinderd bent om zelf in uw eigen gemeente (woonplaats) naar de stembus te gaan, kunt u elders in het land zelf uw stem uitbrengen of bij volmacht voor u laten stemmen. In het hiervolgende wordt uiteengezet hoe u dit kunt regelen.

★ Zelf elders stemmen

U kunt bij de a.s. verkiezingen behalve in uw eigen woonplaats overal elders in het land uw stem uitbrengen.

U moet dan persoonlijk naar een willekeurige gemeentesecretarie gaan en een formulier in drievoud invullen, met het verzoek om op 15 mei in een andere gemeente te mogen stemmen. U kunt dit doen tot uiterlijk op woensdag 1 mei a.s. Daarna is dit uitgesloten.

★ Bij volmacht stemmen

U kunt, indien zelf verhinderd, door middel van een andere kiesgerechtigde, dus bij volmacht voor u laten stemmen.

Die andere kiesgerechtigde mag voor zichzelf stemmen en daarnaast voor niet meer dan twee personen bij volmacht.

Een verzoekschrift daartoe moet ter secretarie van uw eigen gemeente op een daartoe bestemd formulier worden ingediend.

Deze formulieren zijn gratis te verkrijgen ter gemeentesecretarie, bij de bestuursleden van uw kiesvereniging of bij het partijbureau, dr. Kuiperstraat 3 te 's-Gravenhage.

U, als volmachtgever, en de gemachtigde om bij volmacht voor u te stemmen, moeten beiden dit formulier tekenen.

De gemachtigde moet altijd op de dag der kandidaatstelling (dus op 2 april j.l.) in hetzelfde kiezersregister zijn opgenomen geweest als de verzoeker.

Het formulier moet uiterlijk op woensdag 1 mei a.s. geheel gereed en ingevuld ter gemeentesecretarie worden ingeleverd. Daarna is dit uitgesloten.

U mag niet iedereen bij volmacht laten stemmen. Daarvoor komen slechts in aanmerking: uw echtgenoot/echtgenote, uw huisgenoten, uw bloedverwanten en uw aanverwanten, beiden van de eerste tot en met de derde graad, dus: ouders, grootouders, overgrootouders, ooms en tantes, broers en zusters, neven en nichten (kinderen van broers en zusters), kinderen, kleinkinderen, achterkleinkinderen (aan de zijde der bloedverwanten allemaal met echtgenoten), alsmede de echtgenoot van een schoonzuster en de echtgenote van een zwager.

Echter, voor een aantal personen mag iedereen bij volmacht stemmen. Voor deze personen geldt de hiervoren aangegeven beperking dus niet. De beperking geldt niet voor de kiezer, wiens beroep of werkzaamheden medebrengen, dat hij werkzaam pleegt te zijn buiten de gemeente, mits zijn afwezigheid als regel telkens langer dan drie dagen duurt. Bijvoorbeeld vissers, schippers, zeevarenden e.d.

★ Bent u verhuisd?

ALS u na de dag van de kandidaatstelling, dus na 2 april j.l. bent verhuisd naar een andere gemeente, moet u:

1. ter gemeentesecretarie vragen om in de nieuwe woonplaats (gemeente) te mogen stemmen (dit is dus een geval van „elders stemmen”, te regelen uiterlijk op 1 mei a.s.);
- of 2. zelf op de dag der stemming naar uw oude woonplaats (gemeente) terugkeren om zelf daar uw stem uit te brengen;
- of 3. ter gemeentesecretarie van uw oude woonplaats vragen bij volmacht te mogen laten stemmen in die oude woonplaats, door degene, die daartoe volgens de hiervoren weergegeven wettelijke bepalingen aangewezen kan worden.

★ Een bepaalde groep

EEN AANTAL KIEZERS komt voor in het Centraal Bevolkingsregister te 's-Gravenhage. Het betreft hier veelal schippers, woonwagenbewoners en anderen die geen vaste woonplaats hebben. Deze kiezers zijn alleen bevoegd om aan de verkiezingen voor de Tweede Kamer deel te nemen. Zij gelden als kiezers woonachtig te 's-Gravenhage. Voor deze groep, waar wij uw bijzondere aandacht voor vragen, bestaan drie mogelijkheden:

- a. op de dag der stemming zich persoonlijk melden in 's-Gravenhage, stembureau nr. 701, Reggestraat t/o nummer 26;
- b. voor de in dit register voorkomende schippers, varende in Nederland bestaat de mogelijkheid op een secretarie van een willekeurige gemeente een formulier aan te vragen, waarmee aan het Centraal Bevolkingsregister te Den Haag een kiezerslegitimatiekaart kan worden aangevraagd. Dit moet gebeuren vóór 1 mei 1963. Met deze kiezerslegitimatiekaart kan de betrokkene op de dag der stemming in de gemeente waar hij op die dag verblijft aan de stemming deelnemen, door het tonen van deze kiezerslegitimatiekaart;
- c. voor de in dit register voorkomende schippers, varende in Nederland is het ook mogelijk per volmacht te stemmen door middel van een formulier K 4-2. Echter, degene die als gemachtigde optreedt, dient in 's-Gravenhage kiesgerechtigd te zijn en moet zich op de dag der stemming uitsluitend melden op het stembureau nr. 701, Reggestraat t/o nr. 26.

★ Tenslotte

„Maar één stem”. Hoe belangrijk één stem kan zijn, is vermeld op de Achter Pagina. Laten wij er allen aan medewerken, dat niet één stem verloren gaat.

METAFYSISCH LICHT

WIJ moeten onze lezers eerst informeren met behulp van een uitvoerig citaat uit Het Vrije Volk van dinsdag 9 april j.l., luidende als volgt:

„J. B. Charles verhaalt in zijn boek „Van het kleine koude front” van het dilemma, waarvoor een plattelands-kerkeraad eens gesteld werd. Er moest een nieuwe kerk gebouwd worden en de kerkeraad discussieerde urenlang over de vraag of deze nieuwe kerk in het dorp of in de polder moest komen. Een oude man, die de hele avond zijn mond had gehouden, maakte van een stagnatie in de betogen gebruik om de vraag te stellen: „Laten we ons afvragen waar God de nieuwe kerk wil hebben.” Iedereen was met stomheid geslagen door deze wijze opmerking; men gaf de oude man verbouwereerd gelijk. „Maar waar moet de kerk dan komen”, vroeg de voorzitter aan de wijze man, Deze antwoordde zonder twijfels: „In de polder”.

Dit is een voorbeeld van confessionele politiek, aldus de heer Fedde Schurer. Op de zaterdag te Leeuwarden gehouden vergadering van de Protestants-Christelijke Werkgemeenschap in de Partij van de Arbeid in Friesland wees hij dit pretentieuze in de confessionele politiek af: „De confessionele partijen brengen een unfair element in de politiek: hun beroep op God. Als men politieke problemen moet oplossen is het onaantvaardbaar om met een metafysisch licht uit de hemel aan te komen om zijn gelijk op te dringen”, aldus de heer Schurer. Tot zover Het Vrije Volk.

Het is merkwaardig, dat dit verhaal blijkbaar speciaal geschikt wordt geacht voor de Protestants-Christelijke werkgemeenschap in de P.v.d.A.

In die gemeenschap wil men zich beraden over de verhouding tussen zijn Christelijk geloof en de politiek. Dat mag binnen het kader van de P.v.d.A. De P.v.d.A. zo staat in haar beginselprogramma, „waardeert binnen haar organisatie de arbeid van werkgemeenschappen op grondslag van de levensovertuiging, ter verdieping en verrijking van het geheel der socialistische gedachte en beweging.” Het staat er duidelijk, die werkgemeenschappen zijn bezig met een bepaald doel. Zij mogen over het Christelijk geloof praten ter verdieping en verrijking van het socialisme. Het doel van de bezinning staat er duidelijk bij.

Welnu, die verdieping en verrijking van het socialisme wordt hier wel op een eigenaardige manier bevorderd. Met het verhaal van de oude man, die de gehele avond geen mond had open gedaan en toen opeens zei, waar God de nieuwe kerk wou hebben: in de polder. En zo is nu de Protestants-Christelijke partij. Aldus de heer Fedde Schurer. Het verhaaltje van J. B. Charles verrijkt en verdiept het socialistische inzicht, omdat het zo volkomen past op een Protestants-Christelijke partij. Want evenals die oude man brengen de Protestants-Christelijke partijen aldus de heer Schurer, een unfair element in de politiek.

Unfair is een deftig woord voor gemeen en vals.

En dat unfair bestaat daarin, dat zij „aankomen met een metafysisch licht uit de hemel”.

door H. Algra

HET is opmerkelijk en tevens verdrietig, dat juist in een Prot. Christelijke werkgemeenschap in de P.v.d.A. zo weinig wordt begrepen van Christelijke politiek. Dat juist dáár, waar we tenminste enig inzicht zouden mogen verwachten van wat ons ten diepste beweegt, zulke verhaaltjes en zo'n caricatuur het blijkbaar doen.

Want het gaat hier om Gods Woord en de politiek. In ons A.R.-programma hebben wij dat duidelijk pogen te zeggen: De A.R. partij ziet het als haar roeping werkzaam te zijn en de strijd te voeren voor het behoud en de versterking van het beslag van Gods Woord op het openbare leven.

Dat sluit in beginsel alle eigenwilligheid en willekeur uit, alsof wij zouden beschikken over metafysisch licht uit de hemel.

Het Woord van God is geopenbaard. Het heeft reformatorische kracht. Het komt tot ons met gezag en vraagt, dat we ons onder dat Woord gevangen zullen geven. Wij hebben altijd te zeggen: spreek Here, want Uw knecht hoort. En dat geldt niet alleen voor leden van een bepaalde politieke partij, dat geldt voor ons volk en voor alle volken.

Dat gaat vaak in tegen vlees en bloed, en is alleen mogelijk in de weg van zelfverloochende gehoorzaamheid.

Wie dat in zijn eigen persoonlijk leven heeft ondervonden, wie door God klein is gemaakt en Zijn Woord in kinderlijke vrees heeft leren ontvangen, die weet, hoe ver het er vandaan is, dat het leven in gehoorzaamheid neerkomt op een naar eigen willekeur over metafysisch licht uit de hemel beschikken.

DE P.v.d.A. wil daarvan als partij niets weten.

Dat niets weten moet men letterlijk nemen. Zij heeft bij haar verdieping en verrijking van het socialisme een doel gekozen binnen dat socialisme.

En als men haar vraagt: wat zegt gij als partij over dat beslag van het Woord van God op het openbare leven, dan antwoordt zij niets. Of zij antwoordt: Niets. En zij kan niet anders, want zij wil in één politiek streven samenbinden de mensen, die dat Woord willen aanvaarden en de mensen, die het radicaal verwerpen.

DAT is het standpunt van de P.v.d.A.

En haar leden, voorzover die samenkomen binnen het kader van de Prot. Chr. werkgemeenschap, dienen dat socialistische streven, stellen zich achter zulk een keuze voor het negatieve, óók door zich tegen de Christelijke partij te keren. Soms schijnt het, alsof die gemeenschap speciaal fungeert als een partisanencorps, dat ageert tegen de Christelijke partij.

En dat optreden krijgt wel zijn meest krasse vorm, wanneer het stelling kiest tegen ons belijden, dat het Woord van God beslag moet hebben op het gehele leven en dat wij als partij ons daarnaar in gehoorzaamheid hebben te richten.

Dan luidt het socialistische oordeel: het is unfair, wat gij doet, want gij komt aandragen met metafysisch licht uit de hemel.

WIJ willen met het signaleren van deze aanval van de heer Schurer volstaan.

En hem daarbij alleen nog wijzen op de meest voor de hand liggende consequentie van zijn standpunt. Wanneer de Prot. Chr. werkgemeenschap zich ooit tot de P.v.d.A. zou wenden met een boodschap, waarin zij een bepaald punt naar voren ging brengen: dit mag niet anders dan zoals God het in Zijn Woord heeft geopenbaard en dat gezag van de Heilige Schrift wordt door ons aanvaard en moet door ons als partij worden aanvaard — dan zou die Partij van den Arbeid kunnen verwijzen naar de eigen woorden van de heer Schurer en zeggen: wat doet gij nu? Waarmee valt gij ons nu lastig? Waarom zijt gij zo unfair, dat gij als Prot. Chr. werkgemeenschap bij ons aan boord komt met metafysisch licht uit de hemel?

Maaglijders!
DE uitkomst voor U zijn de echte Amerikaanse
C-R MAAGTABLETTEN

Met C-R Maagtabletten kunt U weer normaal eten!

Importeur LOUIS RIETBERGEN • Korenaarstraat 33a-c, Rotterdam

ZUIDHOLLANDSE BANK

DEPOSITO BANKBOEKJES RENTE 3¼ %

ROTTERDAM ——S-GRAVENHAGE —— AMSTERDAM

Alle binnen- en buitenlandse bank- en effectenzaken.

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

Houthandel en kistenfabriek MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05457-561 Telefoon 06750-3748

Houtzagerij-Houthandel-Kistenfabriek

WARENHUIZENBOUW

N.V. Aannemersbedrijf

BOERS EN VRIJLAND

's-GRAVENZANDE - Telefoon 01748-2245* - Postbus 30

Grondboringen Bodemonderzoek
Nortonputten voor Drinkwatervoorzieningen
Pompinstallaties Beregeningsinstallaties
Meer dan 40 jaar ervaring.

FIRMA JAN DE NOOIJ - BENNEKOM

Telefoon 08379 - 2227

N.V. BOUWBEDRIJF KNOOP & GIEZEN

Groningen

WONING- EN UTILITEITSBOUW
Vechtstraat 60 - Telefoon no. 05900 - 22300

Gjaltema's Timmerfabriek „Volharding" N.V.

MARUM (Gr.)

Telefoon 05944 - 531 - 05900 - 45866

Uw adres voor alle timmerwerken en standaardkasten

F. W. v. d. Peppel - aannemer

Machinale houtbewerking

O. ARNH.WEG 5 - LUNTEREN - TEL. 08338 - 392

BAGGERMAATSCHAPPIJ TJAART VAN DER MOLEN NV GRONINGEN

Hoornsdediep 3 - Telefoon 05900 - 23928

GEBR. LOMMERTS N.V. Koel- en vriestransporten

Havenstraat 38 - Delfzijl - Telefoon 05961 - 3633
Westersingel 120 - Rotterdam - Telef. 010 - 134658

Oosterhof's Aannemersbedrijf GRIJPSKERK - LEEUWARDEN

WEGEN-,
GROND- EN WATERWERKEN

N.V. Betonbouw v.h. Firma Kool & Wildeboer

GRONINGEN, Phebensstraat 3, Telefoon 05900-34000
Utiliteits- en waterbouw

VERKOOP VERHUUR

VAN LOON'S

Woningbur. en Assurantielokantoor

Hoornsdediep 30 - GRONINGEN - Telefoon 27936
Dir.: L. J. van Loon

ADMINISTRATIE VASTE GOEDEREN

N.V. AANNEMERS- EN HANDELSBEDRIJF

VAN OORD

Hoogstraat 73a - Telefoon 444 - Werkendam

RIJSWERKEN GRONDWERKEN ASFALTWERKEN

Werft abonnees

Bijstandwet in Tweede Kamer

Volgroeid tot recht

DE Bijstandwet is — hoewel niet ongewijzigd — door de Tweede Kamer aangenomen. De minister — dr. Marga Klompé — heeft zich persoonlijk geheel aan dit werk gegeven. Enkele jaren lang.

Gedurende de laatste weken heeft zij, bij wijze van spreken dag en nacht, zich er intens mee bezig gehouden. Daarvoor verdient deze minister van maatschappelijk werk lof en dank! Haar werk, de armoede in onze samenleving tegen te gaan, zal van grote waarde blijken te zijn.

Voor de minister moet het ook voldoende hebben gegeven dat haar eerste belangrijke wetsontwerp werd aangenomen met zoveel stemmen. De Kamer voorzitter, de heer Van Thiel, onderstreepte dit gebeuren door op de tafel van de minister een orchidee te plaatsen. En de Kamerleden trokken — na de aanname — in lange rijen, al feliciterende, langs een vermoeide, maar dankbare, minister.

Van de 150 Kamerleden waren er 5 tegen. De Staatskundig Gereformeerde heren en twee Antirevolutionaire leden mr. Aantjes en mr. Meulink.

Mag nu worden gesteld dat elke voorstemmer met gelijk enthousiasme dit heeft gedaan? Moet worden aangenomen dat er bij de verschillende fracties geen bezwaren bestonden? Zo is het beslist niet.

In de loop van het debat is dit duidelijk gebleken — er zijn in deze wet veranderingen aangebracht. Tegen de zin van de minister en ondanks haar bestrijding. Bovendien was het van haar niet bijzonder verstandig. Omdat de minister zich zo onevenredig zwaar tegen de wensen van de Kamer verzette, kreeg de desbetreffende motie een zwaarder karakter!

De inhoud

UITERAARD is het niet mogelijk de volledige inhoud van dit wetsontwerp weer te geven in een verslaggeving. De belangrijkste bepalingen daarvan zijn echter de volgende:

1 Allé hulpbehoevenden hebben recht op — er is geen plicht om dit te accepteren, de persoon blijft volledig vrij! — financiële bijstand in het noodzakelijk levensonderhoud.

2 De bijstand is niet centralistisch geregeld. Burge-meester en wethouders zijn belast met de uitvoering — uiteraard onder enig toezicht van de minister van maatschappelijk werk.

3 Het verhaal door de overheid (recht van terugvordering) wordt grotendeels afgeschaft. Geen verhaal meer vanwege de overheid op de ouders van meerderjarige kinderen en omgekeerd.

Het verhaal blijft echter op de nalatenschap, op de echtgenoot en de gewezen echtgenoot. De echtscheiding wordt nadrukkelijk niet aangemoedigd.

4 De Sociale raden — de armenraden van vroeger — worden opgeheven. Maar in elke gemeente moet een adviescommissie worden ingesteld die een algemeen adviserende functie heeft inzake het gemeentelijk bijstandsbeleid.

5 Kerken en particuliere instellingen worden niet opzij geschoven. Naast de overheidstaak zijn er mogelijkheden meer dan voldoende aanwezig dat kerken en particulieren duidelijk bijspringen. Hetgeen de kerken en de instellingen op het financiële vlak daarnaast nog (kunnen) doen mag vrijelijk geschieden tot een hoogte die aanvaardbaar is.

6 Duidelijk staat nu vast dat eigen middelen niet een bijstand uitsluiten. Men behoeft thans niet meer „zijn huisje of spaarbankboekje op te eten” of totaal zonder inkomsten te zijn, alvorens de overheidsbijstand wordt gegeven.

7 Ook deze overheidsbijstand zal waardevast zijn in beginsel.

8 De nieuwe regeling is er bijzonder duidelijk op gericht dat de bijstand wordt afgestemd op de omstandigheden en mogelijkheden van de persoon en het gezin. Het betoonde besef van verantwoordelijkheid zal een bijzondere rol spelen. Maar de overheid houdt zich volledig buiten elke geestelijke beïnvloeding.

9 Er is voor de bijstandgerechtigde een mogelijkheid van beroep (tot de kroon toe) als een gemeente niet handelt overeenkomstig de wettelijke bepalingen.

10 De vrijheid van de bijstandgerechtigden om zelf te bepalen waar zij zullen verblijven, tijdelijk verblijven of waar zij wensen te wonen of ook te worden opgenomen, in welke inrichting dan ook, is nadrukkelijk vastgelegd.

Mej. Dr. Marga Klompé

Kritiek

DE kritiek was van verschillende aard. Zij varieerde van „ten principale” tegen tot zakelijke opmerkingen. De socialisten, bij monde van mevrouw Heroma Meylink, hadden ernstige bezwaren. Enerzijds ging het ontwerp niet ver genoeg: er moest méér dan noodzakelijk levensonderhoud worden verstrekt. Het woord „noodzakelijk” behoorde te worden geschrapt omdat sommige gemeenten in Nederland zullen mikken op het minimale bestaan.

Anderzijds ging het wetsontwerp haar te ver! In dit wetsontwerp lag het voornemen opgesloten de z.g. groepsregelingen onder deze wet te laten vallen.

Momenteel bestaan er groepsregelingen op basis van ministeriële beschikkingen. Er zijn van deze regelingen ten behoeve van oorlogsslachtoffers, gepatriëerden, Ambonezen, blinden, gehandicapten en invaliden.

Maar zij wenste namens haar fractie dat deze groepsregelingen niet — zoals in het wetsontwerp was voorzien — een wettelijke basis kregen in deze bijstandwet. Deze zaken behoren thuis bij het ministerie van Sociale Zaken! Kennelijk geloofde mevrouw Heroma (PvdA) nog niet in het recht neergelegd in de Bijstandwet. Zij had meer vertrouwen in een recht ten opzichte van de overheid als dat uitging van Sociale Zaken! En had maar weinig vertrouwen er in dat de Nederlandse gemeenten zich zouden ontdoen van het oude merkteken van de armenzorg.

Een amendement om dit te bereiken, door haar ingediend, werd overtuigend verworpen. Men was van oordeel dat als het woord „noodzakelijk” zou worden geschrapt er in wezen toch niets zou veranderen. Alleen zou men verlost zijn van een „onaan-genamen” herinnering, aldus mevr. ten Broecke Hoekstra (V.V.D.).

Meer kritiek

DE lezer moet er zich van bewust zijn dat het uiten van kritiek in de Kamer op een ingediend wetsontwerp niet betekent dat een minister „het niet goed” heeft gedaan.

Kamerkritiek betekent in de meeste gevallen — tenzij er principiële bezwaren zijn — dat vanuit die Kamer wordt gepoogd het ontwerp te verbeteren naar het inzicht van de woordvoerder die al of niet namens zijn fractie optreedt. Dit karakter moet ook worden toegekend aan de kritiek op dit belangrijke ontwerp.

Er was over de gehele linie sprake van een zekere ontstemming over de snelheid waarmee de Kamer dit ontwerp moest behandelen. De tijd van degelijke voorbereiding was te kort geweest!

Kritiek was er ook op de nieuwe adviescommissie. Met name van KVP-zijde. Mej. Kok — één van de leden van de Raad van Europa — meende dat de ervaring in het verleden opgedaan inzake de samenwerking tussen de plaatselijke instellingen van maatschappelijk werk en de gemeentelijke instellingen in de sociale raden moest worden vastgehouden.

Daarom vroeg zij aandacht voor haar suggestie 3/5 deel der leden van de te vormen adviescommissie te benoemen na overleg met het plaatselijk kerkelijk en particulier initiatief.

Er werd eveneens kritiek uitgeoefend op de wijze waarop de gemeenten „schadeloos” gesteld werden. De Bijstandwet legt de lasten op de gemeenten. De uitgaven van deze gemeenten zullen groter worden. Staat daar een voldoende grote bijdrage uit 's Rijkschatkist tegenover? De Kamer aarzelde — al betoogde de minister dat haar regeling geen overwegende financiële nadelen met zich zou meebrengen.

Meer ten behoeve van de gemeenten

EEN amendement Franssen (PvdA) waarin de vrees werd uitgesproken dat de gemeenten te kort zouden komen is aanvaard. Tegen de zin van de minister in, en aangenomen omdat ruim 20 leden van de K.V.P. bij stemming afwezig bleken te zijn.

De heer Smallembroek (AR) — die de afgelopen week naast het drukke lijststaanvoerschap betrokken is geweest bij meerdere belangrijke wetsontwerpen die bijzondere aandacht vroegen — was er van overtuigd dat deze financiële zaak niet thuis hoort bij deze wet. Als er dan sprake zou zijn van een grotere stijging van lasten voor de gemeenten, horen

J. Smallembroek

deze thuis bij de behandeling van het gemeentefonds en niet bij deze wet. Naar de minister had medegedeeld waren de lasten uit de Bijstandwet voortvloeiend door haar ambtenaren zeer nauwkeurig becijferd. Een reden te meer om de juiste weg niet te verlaten.

Waar echter tegenoverstond dat enkele deskundige colleges — waarin gemeenten het grootste vertrouwen hebben — van oordeel waren dat de regeling die de minister had voorgesteld te schrielen zou zijn.

Een niet vervulde wens

DE A.R.-fractie had graag gezien dat een zekere eenzijdigheid in de wet zou worden verholpen. Mensen die in (armoede) nood verkeren zijn levende mensen, wier noden een eenheid vormen. Een te sterk onderscheid tussen financiële bijstand en het maatschappelijk werk kan verkeerd werken. Het moderne maatschappelijke werk, aldus de heer Smal lenbroek ziet gelukkig in dat de mens als een eenheid wordt gezien. In de opzet van de minister: en een financiële bijstandwet en een wet op het maatschappelijk werk bestaat het gevaar dat de mens „in tweeën“ geknipt wordt.

Een coördinatie tussen de verlening van bijstand en de dienstverlening, als richtlijn opgenomen in deze wet, zou dat gevaar van eenzijdigheid wegnemen.

De minister was het voor een deel hier mee eens. Ook zij was van oordeel dat een splitsing van materiële en immateriële bijstand ongewenst is. Maar zij had een overtuigend argument voor de wijze waarop de kwestie thans geregeld is.

Het maatschappelijk werk van het particulier initiatief moet zijn kansen krijgen door een eigen wet. Een wet kan er slechts komen op het moment dat er klaarheid is in de structuur van het werk van particulieren. En zover is het nog niet. De tijd is daarvoor nog niet rijp. Maar als dat zo ver is — en het zal zo lang niet meer duren — dan zal ook een wet op het maatschappelijk werk worden ingediend.

De invoering van de coördinatiegedachte nu, wilde zij afraden. Zij meende dat uit eerbied voor de „vrije wil“ van de bijstandsbehoevende en voor het particulier initiatief dat B. en W. niet verder gaan met coördineren.

Publieke gerechtigheid

DIT wetsontwerp bracht een totaal ander fundament onder de verstrekking van financiële hulp aan de bijstandsbehoevende. Was het voorheen een aanvullende zorg door de overheid, thans is van het subsidiariteitsbeginsel afscheid genomen.

Minister Heemskerck zei het in 1912 zo: „de meest gewenste toestand zou zijn bereikt wanneer de liefdadigheid in staat was het gehele werk der armenzorg te volbrengen. Die toestand is niet bereikt“.

Vandaar zijn wet, die toen naast de hulp der kerken en particuliere instellingen een aanvullende overheidshulp invoerde. Thans, aldus de heer Kikkert (C.H.U.) is het uitgangspunt niet meer een gunst, maar wordt er een rechtspositie geschapen voor de mens in nood. In de huidige tijd is het subsidiariteitsbeginsel niet meer te handhaven. Evenmin als het politoneel beginsel dat door minister Heemskerck aan de kant moest worden gezet. Er is in deze gewijzigde tijd geen mogelijkheid meer het subsidiariteitsbeginsel te handhaven — een geïndustrialiseerde maatschappij laat dit niet toe. Trouwens, de overheid is geroepen de publieke gerechtigheid te bedienen. Dat is Bijbelse regering, als kerk en particulier in deze tijd van doorgaande ontkerstening niet bij machte zijn in de nood te voorzien. Ook de solidariteitsgedachte speelt een grote rol mee.

De Staatskundig Gereformeerde Partij zag deze zaak totaal anders. De heer Mieras betoogde dat de tien geboden duidelijk uitspreken dat „Vader en moeder worden geëerd“. Een gebod voor de kinderen. Een plicht voor de kinderen en niet voor de overheid. Alimenteringsplicht is plicht voor de kinderen. En uit de instelling van het diaconaat blijkt dat het de taak van de kerk is te voorzien in de nooddrift van de behoeftigen.

Hoezeer er ook kritiek kan en mag worden uitgeoefend op de wijze waarop de kerk haar taak uitoefent, Gods gebod verandert niet.

Als deze wet wordt aanvaardt, aldus de heer Mieras, zullen vele leden van de kerk voor de verzoeking zwichten door inplaats van zich te wenden tot de goddelijke instellingen zich mee te laten trekken door de verleiding van de bijstandwet. En daarmee was zijn veroordeling over deze wet voltooid. Maar een oplossing de bestaande nood duidelijk te lenigen wees hij niet aan!

Ook de heren Aantjes en Meulink (A.R.) konden hun steun aan dit ontwerp niet geven.

Hoewel het ontwerp beoogt de armoede in onze samenleving tegen te gaan, legaliseert en bevordert dit ontwerp het in feite verdwijnen van de barmhartigheid uit de samenleving. Hoewel erkennende dat de barmhartigheid reeds zozeer uit de samenleving verdwenen is waardoor het noodzakelijk wordt dat de overheid vele malen moet optreden, een rechtvaardiging van het uitgangspunt der wet is deze overweging niet.

De overheid heeft slechts een secundaire taak — ook nu nog.

Eén minister?

Het debat was rustig geweest. Maar de liberale woordvoerder bracht daarin enige beroering door een pleidooi te houden voor één minister van Sociale Zaken, volksgezondheid en maatschappelijk werk.

Desnoods met drie staatssecretarissen. Dat voorkomt rivaliteit tussen sociale zaken en maatschappelijk werk, zoals nu wel eens het geval schijnt te zijn.

Deze beide ministers die achter de regeringstafel waren gezeten gaven echter blij door hun gebaren, dat dit niet het geval is.

Wat de toekomst brengen zal?

Telegram

Een dringend telegram bereikte elke fractie, van de volgende inhoud:

De federatie van Ouderverenigingen sprekend namens 20.000 gezinnen met gehandicapte kinderen verzoeken met de grootste klem de motie van Mevrouw Heroma Meylink te steunen opdat een interimregeling tegen de zware lasten die de opvoeding en verzorging van deze kinderen met zich brengen op korte termijn kan worden ingevoerd.

Dat oordeel was niet het gevoel van de overige leden van de A.R.-fractie.

Duidelijk heeft de heer Smal lenbroek zich eerst losgemaakt van de ideeën van de minister. De overtuiging dat het staatsverband DE gemeenschap bij uitstek is, is niet die van een A.R.

Een mens leeft in talloze verbanden. In zijn gezin, familie, vriendenkring en ook in de straat waarin hij leeft met zijn burenen en andere omwonenden. Evenzeer in zijn kerk en in zijn werkkring.

Indien een door God geschapen mens, ondanks al die verbanden, toch niet in staat is te voorzien in de noodzakelijke kosten van het bestaan — dan zijn al die verbanden tekort geschoten.

Al die gemeenschappen waarin op basis van vrijwilligheid hulp verschaft had kunnen worden, zijn in solidariteitsbesef tekort geschoten.

En als de overheid in die situatie helpt, dan is die overheid bezig met een herstel van het gebrek aan solidariteit. Met een rechtstrekken van een situatie die tot een overmatig onrecht jegens een mens of een groep van mensen (invaliden b.v.) was uitgegroeid. Van een solidariteitsgedachte die in DE gemeenschap zou leven en op grond waarvan de overheid de plicht tot bijstand zou hebben is naar A.R.-opvatting geen sprake.

Eigen roeping

DE overheid heeft een eigen taak en ontleent die niet aan welk verband ook. De overheid treedt ook niet in de plaats van die verbanden! Die verbanden zijn wezenlijk onvervangbaar.

De overheid moet daarom rechtsherstellend optreden indien de mens, ondanks de samenlevingsverbanden, niet wordt geholpen.

Als de overheid dat doet, dan is dat niet in de plaats van anderen (subsidiar) maar omdat zij daartoe geroepen is (originair).

Daarom is er ook bij deze A.R. vreugde over het omleggen van de wissel door deze minister.

In dit wetsontwerp gaat het om het resultaat. Niet om de overwegingen van de minister — deze zijn immers niet in de wet zelf vastgelegd.

Doortrekken

HET is niet zo dat nu iedereen — ook de kwaadwilligen — zonder meer wordt bijgestaan. Er is de mogelijkheid tot het stellen van allerlei voorwaarden. Er is dus een schifting mogelijk gemaakt tussen hen die bonafide en hen die malafide zijn — maar op rechtsbasis. De heer Smal lenbroek wees er de heer Mieras (SGP) op dat de nood zo groot en zo gevarieerd is geworden dat dit als regel niet meer via familie of ook via de kerk is te lenigen. Schier overal toch heeft men de bijstand van de overheid inzake de inrichtingen opgenomen gevallen aanvaard.

Evenals men aanvaardt heeft het bestaan van de overheidsregelingen voor afzonderlijke groepen als invaliden, Ambonezen, blinden, enzovoort!

Aan de hand van cijfers is duidelijk af te lezen dat óók onder de werking van de armenwet de overheidshulp toenam.

In 1879: 43 percent overheidshulp, 45 percent kerkelijke hulp, 12 percent particuliere hulp.

In 1913: 57 percent overheidshulp, 43 percent kerkelijke en particuliere hulp.

In 1949: 80 percent overheidshulp, 20 percent door kerk en particuliere hulp.

In feite legt deze nieuwe wet in zekere zin de reeds jaren bestaande praktijk vast. Zowel de K.V.P.- als de A.R.-fractie hebben er voorts op gewezen, dat er voor de kerken ook bij deze wet grote taken blijven bestaan. Taken die volledig in overeenstemming blijven met de opdracht aan de Kerk gegeven.

De minder validen

VOOR minder validen is de huidige situatie nog steeds niet zo als ze moet zijn. Weliswaar is er al veel gedaan door dit kabinet — de socialistische mevrouw Heroma onderstreepte dit — maar dit vraagstuk moet breder worden aangepakt. Van alle zijden werd hierop vanuit de Kamer aangedrongen. Het is een urgent vraagstuk en dit kan niet wachten tot de — zeker toe te juichen plannen van minister Veldkamp kunnen worden gerealiseerd. Dat duurt te lang.

De heer Smal lenbroek (A.R.) weer er op dat de huidige regeling nogal beperkt is tot de categorie van personen die nog bij de ouders wonen. Zodra deze wegvallet en deze personen bij een zuster of een broer wonen — vervalt de hulp! Dat is uit een oogpunt van rechtvaardigheid niet acceptabel.

De gehele Kamer accepteerde de motie Heroma (P.v.d.A.), die mede ondertekend was namens de A.R., de K.V.P., de C.H.U. en de V.V.D.

De minister meende dat aan een motie, die vroeg om een zgn. groepsregeling op korte termijn voor de minder validen, geen behoefte was. Dit Kabinet had op dit terrein al veel gedaan en de plannen van dit Kabinet gingen reeds in de richting die de Kamer wenste.

De minister had, wat dit betreft, gelijk. Maar het zou te lang duren (minstens 2 jaar) vóór die wettelijke regeling tot stand zou komen! Vandaar de wens van de Kamer.

Ook de leden die tegen dit ontwerp zouden stemmen, waren vóór de motie — die van de overheid originair bijstand vroeg voor een bepaalde groep van mensen die in nood verkeerden!

VERTROUWENS ADRESSEN VOOR EIGEN

Landbouwwerktuigen- en machinefabriek

H. VISSERS N.V. — NIEUW-VENNEP
Telefoon 02526—841 (7 lijnen)

NAAM- EN NUMMERPLATEN

in diverse uitvoeringen.
Aanduidingen speciaal voor kantoorgebouwen, ziekenhuizen, sanatoria, bejaardencentra en op schepen.

ZUID NED. NAAMPLATEN ONDERNEMING
G. TER VEEN - GELEEN

GRAAF HUYNLAAN, hoek Markt - TELEFOON 0 4494 - 237.

INSTALLATIES VOOR
BEDRIJFSMECHANISATIE

PROductie-banden
MEch. transport inrichtingen
COnstructiewerken

TELEFOON 12925
APELDOORN
BILDERDIJKLAAN 1

WESTLAND

Drukkerij - Papierhandel

DE OLDEHOVE

J. VAN ESSEN
NAALDWIJK - Postbus 23 - TELEFOON 01740-4056

Uw drukker voor handel en industrie

Gaarne staan wij u met modellen en offerte ten dienste.
Ook uw adres voor doorslagpapier, cyclostylepapier enz.

FIRMA B. BOERS

GRONDSTOOMBEDRIJF

DIJKWEG 87 — NAALDWIJK

Telefoon 0 1740 - 4225

DE LIER - TEL. 2215
NAALDWIJK - 4163

DEFT - MARKT 49
TEL. 23762

DEN HAAG - TEL. 366
BEEL - 6323

Voor: Tricotages - Lingerie en Kousen

H. HORTENSIIUS & ZOON

MEETSJELAARS en AANNEMERS

Bevelen zich beletend aan voor alle voorkomende werkzaamheden
NIEUWBOUW - VERBOUW - BETONWERK
EN VERDERE REPARATIE

STOKDIJKKADE 100 — NAALDWIJK
Telefoon 0 1740 - 48 08

Firma A. v. d. Meer & Zoon

AANNEMERSBEDRIJF

ONTWERPEN, NIEUWBOUW, ONDERHOUD

Hofstraat 7 - Telefoon 01740 - 4239

HONSELERSDIJK

AMSTERDAM

G. W. GRUPPEN

Aannemersbedrijf

SPAARNDAMMERDIJK 388 — TEL. 80553 — AMSTERDAM

GEZOND, GEZELLIG EN 'T GOEDKOOPST
is het stoken met de kolen van de

FIRMA S. DOGGER Hzn.

SCHINKELKADE 14 - TELEFOON 72 25 16
ANTRACIET
BRECHCOKES en OLIE voor centrale verwarming

Alle VERZEKERINGEN, financiering en hypotheek
(eventueel zonder aflossen)

HERNGREEN's Assurantie kantoor

OKEGHEMSTRAAT 20 - AMSTERDAM - TELEFOON 72 88 25

VERTROUWENS ADRESSEN
VOOR EIGEN

CLAEYS - maaidorsers
BAMFORDS - opraappersen
Importrice voor westelijk Nederland

W. VAN GEMEREN & ZONEN N.V. - Groep (Z.H.)
telefoon (01860)-2050

HET GOOI

D. G. Reesink

FALMALAAN 12
SOESTDIJK
Telefoon 2401

TIMMER-, METSEL- EN
ONDERHOUDSWERKEN
BOUWBEDRIJF

„Cinderella“

Een begrip voor goede
dameskleding. Meer keus,
meer service. Kleine maat,
grote maat, extra grote
maat....

U PAST EN KOOPT PRETTIGER
BIJ

Modehuis „Cinderella“
Hovenstraat 53 - Hilversum
Telefoon 42151

DE KARSEBOOM

Café-restaurant
Groest 80 - Hilversum
Telefoon (02950)-44451

Zalen voor alle doeleinden. Verzorgd
restaurant, prima consumpties. Prijzen
op aanvraag. Capaciteit diners: 700 per-
sonen.

W. van HEERDT

HET ADRES voor rijwielen en brom-
fietsen o.a. Gazelle en Phoenix rij-
wielen, Batavus bromfietsen.

Giro 178259 - Betalingen worden prettig geregeld.
Hoge Larenseweg 123 (hoek Goudriaan-
straat) - Telefoon 12404 - Hilversum

R. BRUMMELKAMP

BLOEMISTERIJ
TUINARCHITECTUUR

VAN RIEBEECKWEG 32
TELEFOON 02950-4 25 34
HILVERSUM

Stand- en
tentoonstellings-
verzorging

GELDERLAND

DAMES... Wilt u apart gekleed gaan koop dan bij

WAGENIGEN

Voor nieuwbouw en onderhoudswerken

timmer- en aannemersbedrijf

B. SCHREUDER

Schoolstraat 8, Voorthuizen, tel. 03429-497

Radio K. B. Weimar Televisie

LANDELIJK ERKEND INSTALLATEUR
ELEKTRISCHE APPARATEN - VERLICHTING
MAANDEREIND 19 - EDE - TELEFOON 8373

HAARDEN EN KACHELS

voor vaste en vloeibare brandstoffen, zowel voor
woonkamer als voor kantoren, zalen, etc.

Firma Wed. T. Viets

BERGSTRAAT 38 - TEL. 2765 (08370) - WAGENINGEN

ZEIST

UW INTERIEUR

SMAAKVOL EN GEZELLIG INGERICHT
EN TOCH NIET DUUR!

FIRMA W. VAN TELLINGEN

SLOTLAAN 136-137 - ZEIST - TELEFOON 2490

Oude kanselier blijft hard

♦ Opvolging een netelig probleem ♦ Zal wijsheid

HET is al een oud grapje, maar het blijft zo actueel, dat het nu nog de moeite waard is om verteld te worden. Het heeft betrekking op het feit, dat dr. Konrad Adenauer met alle mogelijke middelen probeert zijn kanselierschap van de Bondsrepubliek Duitsland te prolongeren. De „Alte“ vroeg eens aan zijn kleinzoon, wat hij later graag zou willen worden. Prompt antwoordde het kereltje: „Bonds-kanselier!“. Waarop Adenauer lakoniek te kennen gaf: „Maar mijn jongen, we kunnen toch niet met zijn tweetjes Bonds-kanselier zijn!“

Dat was vijf jaar geleden zo. En op het ogenblik is het niet anders. Als de 87-jarige kanselier het thans voor het zeggen zou hebben zou hij — naar de mens gesproken — nog wel tot 1965 willen aanblijven. In dat jaar moeten n.l. pas nieuwe verkiezingen voor de Bondsdag worden gehouden. Helaas wil de oude politicus niet inzien, dat er behalve een tijd van komen ook een tijd van gaan is. En hij gaat langzamerhand het grote risico lopen, dat hij zijn eigen roem overleeft en dat de glans er van overschaduwd wordt door een onverkwikkelijke machtsstrijd waarin hij het onderspit moet delven.

AL IN 1959

Ongeveer vier jaar geleden is er ook al veel te doen geweest rondom een eventueel aftreden van kanselier Adenauer. Het was toen circa anderhalf jaar na de verkiezingen van 1957, die dank zij de populariteit van Adenauer en diens minister van economische zaken Erhard in een overweldigende overwinning voor de CDU/CSU waren uitgelopen.

Voordat de campagne voor die verkiezingen begon waren er geen afspraken gemaakt over het tijdstip, waarop Adenauer het kanselierschap uit handen zou geven. En daarom was het onjuist, toen men in CDU-kringen probeerde, hem „weg te promoveren“, voordat zijn ambtstermijn van vier jaar verstreken was.

INGETROKKEN

Wij hebben er destijds uitvoerig bij stilgestaan. In CDU-kringen heeft men toen getracht Adenauer te bewegen, de kandidatuur voor het Westduitse presidentschap te aanvaarden. Aanvankelijk leek men daarin geslaagd te zijn door het doen van vage toezeggingen met betrekking tot de bevoegdheden van de Westduitse president en de man, die hem als kanselier zou moeten opvolgen. Na drie weken bleek Adenauer de grondwet nog eens goed te hebben bestudeerd. Ook was bekend geworden, dat de CDU/CSU prof. Ludwig Erhard had uitverkoren als nieuwe kanselier. En dit alles leidde er toe, dat de oude vos zijn toezegging inzake de kandidatuur voor het presidentschap introk.

VORSTELIJK

Er zat toen voor de Westduitse Christendemocraten niets anders op dan te wachten op de nieuwe Bondsdagverkiezingen, die in 1961 zouden worden gehouden. Erhard, die zich tijdens deze „paleisrevolutie“ nogal fel tegen de handelwijze van de kanselier had gekeerd, berustte in dit uitstel en het

moet gezegd worden dat hij — in de moeilijke positie waarin hij zich bevond — in de tijd die sindsdien verstreken is zich „vorstelijk“ heeft gedragen. Ook toen enkele maanden geleden Adenauer een „Europees onderonsje“ met De Gaulle meende te kunnen spelen, heeft Erhard zich waardig gedragen, ook al liet hij openlijk blijken, dat hij zich van het optreden van Adenauer wilde distancieren.

GEBLEVEN

Na de verkiezingen van 1961, die de CDU/CSU een groot verlies bracht, zou het juist geweest zijn, als Adenauer de leiding van de regering te Bonn uit handen zou hebben gegeven. Opnieuw weigerde hij, de leiding aan een ander over te dragen, omdat hij wist, dat die ander Erhard zou zijn. Hij legde bij de onderhandelingen over de kabinetsfor-

Erhard en Adenauer in gesprek.
Das war einmal, of: Ein Märchen aus alten Zeiten.

matie zoveel politieke slimheid aan de dag, dat hij tenslotte ook de liberalen wist over te halen, zitting te nemen in een coalitiekabinet onder zijn leiding. Er werd gesproken over een overgangperiode van een jaar en ook al wilde Adenauer zich daar niet geheel aan binden, het leek toen in het najaar van 1961, dat de zaken eindelijk geregeld waren. Maar ook toen had men buiten de oude kanselier gerekend.

MANOEUVRES

Adenauer bleef manoeuvreren, toen het overgangjaar verstreken was en zelfs toen de Spiegel-affaire tot de val van de kanselier dreigde te leiden,

AFWACHTEN

De taak van deze drie „wijze mannen“ is niet eenvoudig. Strauss neemt

udnekkig nog winnen?

en afwachtende houding aan. Hij heeft zich niet uitgelaten over de wijze, waarop hij het conflict tussen Adenauer en Erhard beoordeelt. Men neemt aan, dat hij voorstander is van de kandidatuur van Erhard, omdat hij terdege beseft, dat zijn eigen kansen hierop als gevolg van de Spiegel-affaire tot nul zijn gereduceerd. Maar heel zeker is dit niet, omdat Strauss beseft, hoe moeilijk het is, de opvolgingskwestie op te lossen als de kandidatuur van Erhard niet wordt losgelaten. En Strauss wil zich niet aan handen en voeten binden, want hij wil gaarne op een belangrijke post in Bonn terugkeren, wie ook de volgende kanselier van de Bondsrepubliek Duitsland wordt.

GEEN BESLUIT

Van Von Brentano neemt men aan, dat hij achter de kandidatuur van Erhard staat en dat hij naar een oplossing streeft, die zowel voor Erhard als voor Adenauer aanvaardbaar zou zijn. Gedacht werd aan de mogelijkheid, Erhard tot kanselier te benoemen voor een periode, die de Bondsrepubliek nog scheidt van de verkiezingen van 1965. In die verkiezingen zou het kanselierprobleem dan opnieuw bekeken kunnen worden. Adenauer blijkt daar echter niets voor te voelen, omdat hij er een verkapt poging in ziet Erhard definitief op de plaats te schuiven, die hij zelf thans nog inneemt. En zo blijft het probleem doorsudderen, omdat ook Kuhnes er nog voor terugschrikt de hoop al dan niet ten gunste van Erhard door te hakken.

NIET JUUST

Het is jammer, dat Adenauer het al kort nadat zij in 1949 in Bonn gingen samenwerken, zo slecht met Erhard heeft kunnen vinden. Toen hij Erhard accepteerde als minister van economische zaken, bleek hij zoveel vertrouwen in de capaciteiten van deze Franse leider te hebben, dat hij hem een blanco mandaat gaf. Adenauer moest dit wel doen, omdat hij zich nooit met economische problemen had beziggehouden en hij er voor een staatsman bijzonder weinig van afwist. Erhard werd echter de man, die op ongelooflijke wijze het Duitse Wirtschaftswunder tot stand bracht. De hem, waarop Adenauer als kanselier berde, kwam voor een groot deel toe aan zijn minister van economische zaken. En dat heeft de oude man steeds wars gezeten. En het siert hem niet, dat hij van ondemocratische methoden gebruik maakt om zijn persoonlijke mening aan anderen op te leggen.

SMALEND

Het is al geruime tijd zo ver, dat Adenauer slechts smalend over Erhard en zijn eventuele opvolger kan spreken. De laatste tijd is hij zelfs zo ver gegaan, dat hij Erhards kwaliteiten als economisch deskundige in een kwaad licht tracht te plaatsen. En telkens, wanneer de partij vindt dat het de spuiten gaat uitlopen, is Adenauer weer bereid, voor de buitenwereld te doen, alsof er een verzoening tot stand is gekomen. Hij doet dat zo gemakkelijk, dat het Erhard steeds moeilijker gaat vallen, zich voor een dergelijke vertoeging te lenen. Bij de laatste „verzoening“ liet hij dan ook heel duidelijk merken, dat de gehele gang van zaken hem helemaal niet beviel. Hetgeen hem niet kwalijk valt te nemen.

PARTIJKEUZE

We laten hier de vraag in het midden, of Erhard als kanselier de juiste man op de juiste plaats zal zijn. In de eerste plaats omdat het bijzonder moeilijk is, dit te beoordelen. Erhard heeft nog nooit de gelegenheid gekregen, het te bewijzen. En zijn tegenstanders kunnen ook moeilijk het bewijs van het tegendeel leveren. Dat geldt tevens voor iedere andere kanselierskandidaat. Maar daar gaat het in Bonn ook niet om.

Het was nu eenmaal zo, dat de grote meerderheid van de CDU/CSU vele jaren achtereen achter Erhard heeft gestaan wat de opvolging van Adenauer als kanselier betreft. Er is reden om aan te nemen, dat Erhard de volgende kanselier van de Bondsrepubliek zal zijn, als de regeringspartijen vrij in haar keuze worden gelaten.

GEEN RESPECT

Dit laatste is echter niet het geval, zolang Adenauer in een one-man-show tracht de verkiezing van Erhard te verhinderen en zijn partij dwingt, naar een andere kandidaat uit te zien. Dat is ondemocratisch. Een dergelijk optreden ondermijnt de democratische instellingen van de Bondsrepubliek en draagt er toe bij de atmosfeer te vergifigen in een land, dat nog zo kort geleden het toneel van een monsterachtig gebeuren is geweest. Trouwens ook de Spiegel-affaire en alles wat daarmee heeft samengehangen, heeft er toe bijgedragen, dat men niet langer met veel respect over de oude kanselier spreekt.

TERUGGANG

Dat het tijd wordt, de ernstige moeilijkheden binnen de CDU snel uit de weg te ruimen, is gebleken bij de verkiezingen in de staat Rijnland-Palts. De CDU van Adenauer heeft daar altijd een meerderheid gehad, maar enkele weken geleden verloren de Christendemocraten hun absolute meerderheid in deze staat. Eind mei zullen in Nederlands verkiezingen worden gehouden

Adenauer met Von Brentano, die een belangrijke rol in de opvolgingskwestie speelt.

en als er niet spoedig in Bonn iets gebeurt, ziet het er naar uit, dat ook daar de Christendemocraten grote verliezen zullen lijden, zoals overigens ook in West-Berlijn het geval is geweest.

HOOG TIJD

Ook om andere redenen wordt het hoog tijd, dat de zaken in Bonn worden geregeld. Er is in Europa een ontwikkeling aan de gang, die van grote invloed kan zijn op het wereldgebeuren, zij het dan in nadelig opzicht. Zolang Adenauer in de Bondsrepubliek aan het bewind blijft moet worden gevreesd, dat de Westduitse politiek bij de voortduur zal worden gekenmerkt door een starheid, die enerzijds het Frankrijk van De Gaulle in de kaart speelt, maar anderzijds koren op de rode Russische molen is. Komt er een andere kanselier, dan bestaat de kans, dat de vicieuze cirkel wordt doorbroken en dat Europa gevrijwaard wordt voor het isolement, waarin De Gaulle het zo gaarne wil dringen.

WIJSHEID

Een van beide partijen moet zwichten: Adenauer of Erhard. Van Erhard kan na alles wat er gebeurd is moeilijk worden verwacht, dat hij uit eigen beweging zal opgeven. De vraag is dan slechts, of de partij door dik en dun met hem in zee zal gaan en dit Adenauer onomwonden zal meedelen. Besluit zij tot dit laatste dan ware het te wensen, dat de oude kanselier de wijsheid kan opbrengen om zich bij het voor iedere staatsman tenslotte onvermijdelijke neer te leggen. Als Adenauer er in zou slagen, zults op een elegante wijze, te doen, dan zou hij — ondanks alle nare dingen die gebeurd zijn — tenslotte toch de bewondering kunnen oogsten, die hij als een van de grootste zonen van Duitsland heeft verdiend.

N.V. Scheepswerf G. BIJLSMA en ZN.

W A R T E N A

Nieuwbouw van alle soorten schepen.

Telefoon 05105 - 271.

Firma Blaak

Boot- en sloepenbouwerij

HOOGEZAND

FA J. A. VISSCHER & ZN

SLUISSTRAAT 127 - TELEFOON 05208 - 259 - 546

Zwartsluis

Directieboten-Sleepvletten-Dekschuiten

H. Bieze en zonen

Jachtwerf

ZWARTSLUIS - TELEFOON 05208-307

Firma P. Bieze Jzn.

EIGENAAR J. J. SMIT

ROEIVLETTEN

ZWARTSLUIS - ZOMERDIJK 40 - TEL. 05208-310

N.V. GERFA Gereedschapfabriek

Zwolseweg 480 - APELDOORN - Telefoon 06762-241

Gereedschappen voor de metaalindustrie

J. BUIJSE & ZOON

Smederij en

Constructiewerkplaats

ROTTERDAM v/m IJselmonde - Telefoon 195747

Sleepdienst „Broedertrouw“ n.v.

v/h Fa. C. DEN BOER & ZONEN

CORR. ADRES: MAASPLEIN 9 - ZWIJNDRECHT

Telefoonnummers 01850-26166-26167 (2 lijnen)

Alle transporten te water

DAMCO

Scheepvaart Maatschappij N.V.

WESTPLEIN 2 - ROTTERDAM

n.v. scheepsbouwwerf v.h.

FIRMA A. LANSER

Sliedrecht - Holland

Scheepswerf en Gashouderbouw

v/h JONKER & STANS N.V.

HENDRIK IDO AMBACHT

Werk voor de bouw en reparatie van alle typen schepen.

Telefoon H.I. Ambacht (01858) 2841

NIEUWE LIEREN, STOOM- EN ELEKTRISCH - NIEUW IJZER, ZOALS PLATEN, HOEK- EN BALKIJZER

STOLK'S

Handelonderneming N.V.

Kantoor: Veersedijk 233 - Hendrik Ido Ambacht

Telefoon 01850 - 28000 - 28886

FIRMA DE REK EN HORSMAN

Fabriek van scheepslieren

Dorpsstraat 102 - telefoon 01894-218 -

OUDEKERK AAN DE IJSEL

**Zoetermeer's Roem
speelgoed-auto
gratis**

Tijdelijk bij aankoop van 4 pakjes Zoetermeers Roem

SPEELGOED-AUTO GRATIS

FA GEBR. VAN DER SPEK, BATER EN MARCARINE-BEDRIJVEN ZOETERMEER

Adenauer met Kuhnes in Parijs. Rechts bij Brandt, de crisis van de C.D. met welke allen volgt.

Parlementaire welsprekendheid

HET is niet onaardig om in een tijd dat het parlement in Nederland iets aan gezag dreigt te verliezen, een ogenblik stil te staan bij wat het parlement tot parlement maakt; het gesproken woord. Ik wil iets opmerken over de politieke redevoering, uitgesproken in 's lands vergaderzaal. Maar om de zaken zo zuiver mogelijk te stellen en zelfs niet de schijn te wekken op enig vaderlands politicus in het bijzonder te doelen, kies ik Engeland, de bakermat der democratie, en weer nader het Lagerhuis, dat als de Moeder der parlementen nog steeds een bijzonder aanzien geniet.

Een mensenleeftijd geleden heeft Sir Austen Chamberlain, de zoon van de uit de tijd van de Boerenoorlog zo beruchte „Joe” Chamberlain en de broer van de Engelse minister-president, die in München met Hitler tot overeenstemming kwam, eens een opstel gepubliceerd over de manier waarop grote sprekers hun redevoeringen voorbereidden. Hij bepaalde zich daarbij tot Engelse politieke figuren. In zijn ten jaren 1935 verschenen Herinneringen — de eigenlijke titel luidt „Down the Years — is dit stuk opgenomen. Op andere plaatsen in genoemd boek geeft hij nog enige aanvullende gegevens. Wat hij meedeelt is buitengewoon interessant, vooral wanneer het vergeleken wordt met wat ons van door hem nauwelijks of in het geheel niet genoemde sprekers bekend is.

Men hoort in deze tijd nog al eens de mening verkondigen dat het gesproken woord het veel minder doet dan vroeger, dat de redenaarskunst zichzelf heeft overleefd, dat de oratorie een vergeeflijke zwakheid is. Zij, die dit beweren, hebben tot op zekere hoogte gelijk. Echter, tot op zekere hoogte. Vroeger stond de redevoering meer in de pas. Er was ook minder concurrentie. Preek en politiek betoog gaven aan sommigen, hoewel zij het niet beseften, wat aan anderen de dramatische kunst schonk. De werkelijk goede spreker moet immers wat van de acteur hebben. Dat betekent niet dat hij huichelt, dat hij gevoelens voorwendt te bezitten welke hij in werkelijkheid niet koestert. De gehuilchelde, de geveinsde, de overmatig gespeelde verantwoordiging, deernis, spot of droefheid worden snel onderkend. Wie de gelegenheid gretig aangrijpt beweging te wekken, moet er op rekenen dat hem de naam van komediant ten deel zal vallen. Toch zijn men met deze betiteling van komediant voorzichtig. Het blijft een feit, dat predikatie en staatkundige redevoering van een inbeeldend en acterend vermogen blijk moet geven. Over de preek weid ik hier niet verder uit, slechts aanstippend dat beurtelings hem, die preekt, iets profetisch, iets priesterlijks, iets koninklijks eigen moet zijn en dat terwijl soms de voorbereiding lang voordien plaats vond, onder alles aan de fantasie en het zich inleven overlatende omstandigheden. Ik bepaal mij tot het politieke vertoog. Wie geen geestdrift weet over te dragen, wie geen vrolijkheid vermag te ontketenen, wie niet de zekerheid het is zó en niet anders, kan uitstralen, wie de gave mist om het logisch gesloten betoog ook als voor ieders besef logisch gesloten, dat betekent als vanzelfsprekend voor te dragen, zal een zware dobber hebben.

Het is ongetwijfeld waar, dat de sprekers soberder zijn geworden. Redevoeringen welke zich over uren uitstrekken, vervelen. De tegenwoordige luisteraar is op zijn best veertig minuten geboeid. Een wat kwistig uit de mogelijkheden die het Nederlands biedt puttend woordgebruik, wijst men licht als bloemrijk af. De volzin doet het met zijn onder- en nevenschikkingen minder dan vroeger. Het verlangen gaat — zo zegt men — naar sierloze zakelijkheid en directheid uit. De argumentatie beslist. Ik geef dit alles toe. Toch geloof ik niet dat men hier de volle waarheid raakt. Waarom geniet het Nederlandse parlement mede minder autoriteit dan vroeger? Omdat het niet zo boeit als in een vorig tijdvak. De Fransen, die zwelgen in oratie, kunnen natuurlijk voor ons nooit het ideaal zijn. Maar het kleurloze debat, een slordig taalgebruik, de in serie afgelegde, een enkele maal toonloze verklaringen die thans nog al eens in zwang zijn, bij bepaalde begrotingshoofdstukken, de afwezigheid van vergezichten openende parlementariërs, ze doen de democratie geen goed. Een luisterende volksvertegenwoordiging, die door een spreker als het ware tot zwijgen is gebracht, verleent de staatkunde aanzien, zet de democratie kracht bij.

Nu kan het zijn, dat het werkelijk meeslepende, niet verwerpelijke demagogische betoog, op het moment zelf ontstaat. De improvisatie wordt te allen tijde, zij het doorgaans op het onverwachte, geboren. Maar er moet iets aan worden toegevoegd. Slechts zij zijn tot indrukwekkend improviseren in staat, die de stof beheersen, die het aan deugdelijke voorbereiding niet lieten ontbreken, die een natuurlijke aanleg met een behoorlijke onderinspanning verworven techniek op gelukkige wijze verenigen. Natuurlijk nooit levert iemand zonder studie een behoorlijke prestatie. Het relaas van Sir Austen Chamberlain, dat ik noemde, bevestigt het hier door mij verdedigde in alle opzichten.

De jonge Pitt gebruikte alleen een papiertje met een aantal punten. Zijn vader had hem echter steeds voorbeelden van welsprekendheid toegezonden en hem tevens aangeraden, gerefeld stukken Grieks en Latijn vooral, maar ook fragmenten in andere talen geschreven op staande voet in het Engels over te brengen. De jonge Pitt moest ophouden zo vaak hij niet zeker was van het juiste woord; vandaar dat hij later, naar het getuigenis

van een tegenstander, steeds „het” juiste woord vond. Ook kreeg hij opdracht in tegenwoordigheid van zijn vader gedichten van de beste Engelse schrijvers bij voorkeur van Shakespeare en Milton, dagelijks voor te dragen met het oog op een wel-luidende uitspraak. Dat een zó geschoolde jongeman het Lagerhuis vanaf zijn eerste optreden aan zijn lippen had hangen, verwondert op deze wijze iets minder. Fox was volgens een biograaf het zeldzame voorbeeld van een niet aan preparatie hechtend spreker. Echter, deze beroemde Whig verklaarde zelf zich zijn vaardigheid te hebben verworven door twee zittingen lang, hetgeen zeggen wil twee parlementaire jaren, ieder avond minstens een keer te spreken, wat destijds in het Lagerhuis nog mogelijk was.

Noch Gladstone, noch Disraeli waren van aantekeningen afhankelijk. Gladstone beweerde, dat hij geen voorbereidselen voor een redevoering trof. Maar hij was de dag voor een grote spreekbeurt ongenietbaar, lag op een rustbank en hield zich onafgebroken bezig met hetgeen hij zeggen wilde. Disraeli ging eveneens van tevoren zeer grondig na wat hij voornemens was te betogen en hield vaak met een door hem zeer gewaardeerd journalist van de Times een generale repetitie. Ook lord Salisbury prentte van te voren alles in zijn geheugen, al zorgde hij er voor zijn te gebruiken citaten bij zich te hebben. De oude Chamberlain zelf had zich ten koste van grote moeite de kunst, het woord te voeren, in de perfectie bijgebracht. Hij zeide, dat

door
prof. mr. I. A. Diepenhorst

een redevoering in zijn jonge jaren een maand van hem vergde: veertien dagen van voorbereiding en veertien dagen om zich van de inspanning te herstellen. Later volgde hij deze methode, dat een eerste ontwerp door hem werd gemaakt ter lengte van vier, soms van zes of acht schrijfblokken. Daaruit trok hij zijn spreek-notities, die hij vast in zijn hoofd zette. Tijdens het uitspreken van de redevoering deed hij geen enkele poging deze te verbergen, maar was er geheel los van. Ook Chamberlain was de dag voorafgaande aan een optreden niet te benaderen. Een dienstbode verklaarde bij zo'n gelegenheid van hem: „het zit niet in wat hij zegt, maar hoe hij kijkt”, om uit te drukken dat het veiliger was enige afstand te bewaren van de spreker in hope. Amusant is het te horen hoe gedurende een week-einde, dat door talrijke vooraanstaande Engelse politieke figuren op hetzelfde buitengoed werd doorgebracht, men tijdens de zondagmorgen verschillende staatslieden door verschillende lanen heen en weer lopend, kon aantreffen. Lord Percy was aan een toespraak bezig, Lord Hugh Cecil oefende, en Mr. Churchill repeteerde. Over de laatste vermeldt Sir Austen Chamberlain niets. Maar het is bekend genoeg dat Churchill als officier in India, na reeds op Harrow het Engels tot in de fijnste nuances te hebben geleerd, zich een grote algemene ontwikkeling verwierf, terwijl hij gedurende zijn eerste Lagerhuisjaren elke redevoering van het begin tot het einde memorieerde en, tot in zijn grote tijd toe van een licht gelispel hinder ondervindend, onafgebroken ook aan de voordracht bijzondere zorg besteedde.

Slechts hoogst enkele politici toonden een Lagerhuisrede gemakkelijk op te vatten. Lord Palmerston moet een beginnening hebben toegevoegd: „je hebt je niet te bekommeren om het begin, dat komt vanzelf uit de gedachtenwisseling naar voren. Het middenstuk geeft evenmin last, want dat raakt het onderwerp dat ter discussie is, en, tenzij je er grondig van op de hoogte bent, spreek je er niet over. Je moet enkele je peroratie kennen, want anders ben je niet in staat op te houden”. Dan waren er zó van zichzelf verzekerd in de zin van volstrekt evenwichtige figuren als de hertog van Wellington en de hertog van Devonshire, dat zij zich een volstrekt sierloos en onverzorgd spreken konden veroorloven. Sir Austen Chamberlain noemt hen niet, maar wel Balfour, die genoeg had aan enkele op langwerpige briefomslagen geplaatste aantekeningen, overigens geheel op zijn kennis vertrouwde — welke fabelachtig was — en voorts dermate gezag afdwong dat het gehele Lagerhuis in eerbied wachtte en zelfs trachtte te helpen wanneer hij een pauze maakte, zoekend naar het enig juiste woord dat hij wilde bezigen en dat hem niet terstond inviel.

Natuurlijk ontleemt de zorgvuldigste voorstudie aan de meesten niet de angst om op te treden, al prikkelt de hachelijke situatie ook om er het beste van te maken. Dr. Johnson moet gezegd hebben, dat het een wonderlijke concentratiekracht aan 's mensen geest verleent te weten, dat men binnen veertien dagen wordt opgehangen. Overigens waren zelfs topfiguren — met name een Churchill — uiterst nerveus als zij het Lagerhuis betraden om er het woord te voeren. Natuurlijk baat ook de beste voorbereiding niet wanneer iemand onmachtig is om, wat hij te berde brengt, werkelijk overtuigend voor te dragen. De persoon achter het woord staande geeft er stootkracht aan. In dat opzicht was Gladstone met zijn machtige gestalte, indrukwekkend adelaarsgezicht, buitengemeen krachtige stem, statige gebaren en hartstoechtelijke bezieling, in zijn dagen bijna ongeëvenaard. Slechts Disraeli met zijn

WINSTON CHURCHILL

...luide de klok der vrijheid in sonore klanken...

verfijnde, schijnbaar wat monotone, maar uiterst vernuftige en soms van geest flonkerende spreektrant, en later Chamberlain met zijn vlijmende scherpte waren tegen de grote liberaal opgewassen.

Briljant behoeft men niet te zijn. De beroemde spreker F. E. Smith, later Lord Birkenhead, koesterde — en met reden — bijzondere bewondering voor Baldwin. Deze zo merkwaardige Engelse premier wist te bezielen door een schijnbaar simpel Engels, door een evenwichtige uiteenzetting, welke plotseling doorgloeide werd met diepere gevoelens en een zeldzame maal zelfs appelleerde op het religieuze besef van zijn gehoor. Niemand zal Baldwin een genie noemen. Toch oefende hij jaren lang grote invloed en kon hij zich in beslissende ogenblikken verlaten op zijn vermogen, anderen met zijn woord te overtuigen.

Ik herhaal was ik aan het begin schreef. De tijd is veranderd. Van pathetiek zijn wij afkerig. Soberte wordt op prijs gesteld. Maar dat de waarlijk grootse redevoering en het met deze verband houdende felle debat aan waarde zouden hebben verloren, weiger ik te aanvaarden. Briand heeft in de ogenblikken van vervoering, die deze merkwaardige bon-vivant staatsman kende, het uitzicht op een in vrede levend Europa geopend en nimmer is dit sedertdien meer vervaagd. Roosevelt, ofschoon niet volop welsprekend, wist telkens formuleringen te vinden in met behulp van medewerkers ontworpen redevoeringen die aansloegen; bekend is gebleven hoe hij eenmaal zeide: there must be no forgotten races and no forgotten men: er moeten geen vergeten rassen en geen vergeten mensen zijn. Churchill, die ook in zijn jonge jaren toonde over een geweldige zeggingskracht te beschikken, luide op gevorderde leeftijd de klok der vrijheid in sonore klanken. Juist omdat het communisme een eigen taal spreekt, met simpele redeneringen vele arge-lozen dreigt in te kapselen, en de democratie opnieuw zoals in 1933 slag op slag ontvangt, is het van de grootste betekenis dat zij op waardige en overtuigende wijze wordt gediend. Het menselijk woord kan de atoombommen niet overstemmen. Het kan wel — en het moet zulks ook doen — tot vrede in gerechtigheid manen. Aan dit woord daartoe de meest doeltreffende vorm en inhoud te schenken is een arbeid waaraan terecht velen zich naar beste gaven in uiterste inspanning wijden.

Jeugd en politiek

HEEFT de jeugd politieke belangstelling? Wie eraan mocht twijfelen had op 10 april j.l. in de Leidse Zuiderkerk moeten zijn. Zijn twijfel zou, zo niet weggenomen, dan toch sterk gereduceerd zijn.

Op die dag trad 's middags een politiek forum op voor de leerlingen van de hoogste klasse der scholen voor V.H.M.O. in Leiden en omgeving. Dit forum bestond uit de heren Van Aarden (k.v.p.), Boers (c.h.u.), prof. Diepenhorst (a.r.), dr. Drees (p.v.d.a.), Lankhorst (p.s.p.) en prof. Witteveen (v.v.d.). De vragen werden door de leerlingen zelf aan het forum gesteld. Ruim duizend scholieren vulden de kerk (in de vakantie!). In volmaakte rust werd naar de antwoorden van de politici geluisterd en soms werd door een applaus instemming betuigd. Zo bijvoorbeeld met het antwoord van prof. Diepenhorst op de vraag, waarom er niet één prot.-chr. partij is. Hij zei, dat de fusie tussen A.R.P. en C.H.U. wat hem betreft nog diezelfde dag zou kunnen plaats vinden en dat hij in dat geval alle aanwezigen zou trakteren.

Er waren vragen over algemene politieke onderwerpen, zoals verlaging van de kiesgerechtigde leeftijd, samengaan van de confessionele partijen, voor- en nadelen van de evenredige vertegenwoordiging en over bijzondere kwesties als commerciële t.v., ontwapening, hulp aan onderontwikkelde gebieden en het optreden van het Landbouwschap.

Deze bijeenkomst was in zijn soort de eerste in ons land. Mr. A. van Gennip, leraar aan één der Leidse lycea, die het initiatief tot dit evenement heeft genomen, mag op een zeer goed resultaat terugzien. Deze samenkomst is niet alleen een bewijs, dat het onderwijs niet tevreden is met het bewandelen van platgetreden paden, maar ook dat er onder de schooljeugd een hoopgevende belangstelling voor de politiek bestaat. G. L. H.

Diskwalificatie van de cultuur

HET getuigt van kortzichtigheid en ondankbaarheid, als wij datgene wat vorige generaties ons nalieten aan waardevolle zaken, als een bagatel zouden beschouwen en als niet ter zake doende voor onze eigen tijd. De christen, die — om slechts enkele voorbeelden te noemen — de schoolstrijd en de gehele opbouw van organen voor christelijke sociale en maatschappelijke arbeid als afgedane en daarom onbelangrijke zaken zou beschouwen, mist wezenlijke dankbaarheid, hoezeer dankbaarheid ook heden nog als een kenmerk voor een christen moet gelden. Hij mist dankbaarheid jegens God en jegens zijn voorgelacht voor hetgeen wij aan wezenlijke waarden mochten ontvangen in ons maatschappelijke leven.

DANKBAARHEID over het bezit van genoemde en vele andere niet genoemde zaken, behoeft echter niet uit te sluiten, dat we ook tekortkomingen van vorige generaties opmerken. Zo is

het protestantisme met betrekking tot de kunst beslist nalatig geweest. Het calvinisme heeft zich weinig om kunst en kunstbezinning bekommerd. Het zich afzijdig houden van deze cultuurbron was vrijwel een algemene regel. Calvijn had weliswaar behaagenswaardige uitspraken gedaan over de kunst en Kuyper heeft meermalen gewezen op het manco van verwaarlozing van dit levensterrein door het reformatische volksdeel — één van zijn befaamde Stone-lezingen handelt over het calvinisme en de kunst — doch in dit opzicht bleken Calvijn en Kuyper en nog enkele andere profeten zonder volgelingen te zijn, predikers zonder enthousiaste toehoorders.

Laten wij ons voorgelacht hier niet te hard over kapittelen. Dat voorgelacht had zo véél te doen! En — gelukkig — het heeft ook zo veel gedaan!

Ernstig manco

Maar ondertussen zitten wij zelfs heden ten dage nog met dit manco. De kunst kan in de kring van de gereformeerde gezindte nauwelijks herberg vinden. Kunst en cultuur worden nog al te zeer genegeerd. Een negatie is de

gemakkelijkste vorm van afwijzing.

Wij christenen van deze eeuw dreigen ons blind te staren op het welige gras op het weideveld; we verheugen ons over het gras, we roemen het grasland, we proberen steeds nog de kwaliteit van het gras te verbeteren. Dat is alles heel loffelijk. We hebben ons echter nooit de tijd gegund, eens rustig te kijken en te genieten van de weidebloemetjes tussen dat welige gras. We hebben de bloemen van de kunst niet opgemerkt; eigenlijk vinden we het nauwelijks oirbaar als iemand er de tijd voor neemt om te genieten van die bloemen, want we vinden dat genieten een weinig produktieve zaak. Die bloemen zijn er inderdaad wel, maar het gaat toch om het gras? Jazeker; maar als we eten, gaat het om ons voedsel... en toch zouden we niet graag mes en vork en het verdere bestek missen.

Rijshout en rozen was de titel van een roman, welke in het begin van de dertiger jaren verscheen. Het calvinisme kiest heimelijk voor het rijshout en niet voor de rozen — en men denkt er klaarblijkelijk te weinig aan, dat rijshout en rozen naast elkander kunnen groeien.

We zitten in onze kring nog altijd een beetje met die negatie van de kunst in het leven. Ook in politiek opzicht komt zo nu en dan die negatie — en zelfs diskwalificatie — om de hoek kijken.

Een recent geval bracht ons er toe, deze regels te schrijven. In het naoorlogse Nederland is hier en daar een streeksgewijze ontwikkeling aan de gang, welke toe te juichen is. Streekstichtingen stimuleren allerlei activiteiten, die voor de regionale ontwikkeling van belang is. Met name kleinere gemeenten, beperkt in hun mogelijkheden, kunnen gezamenlijk mooie resultaten boeken. Zo bestaat er in het hart van Zuid-Holland de stichting: Ontwikkeling Alblasserwaard en Vijfherenland. Deze stichting bestaat nog pas drie-en-een-half jaar, maar reeds werden in deze streek activiteiten ontwikkeld, welke het beste doen verwachten voor de toekomst.

Eén van die activiteiten is het stichten van een regionale muziekschool. Opgemerkt moet worden, dat de genoemde streek jammer genoeg arm is aan culturele uitingen op het gebied van de kunst. Regionaal muziekonderwijs als aanloop voor een voortgaande culturele ontwikkeling is derhalve toe te juichen.

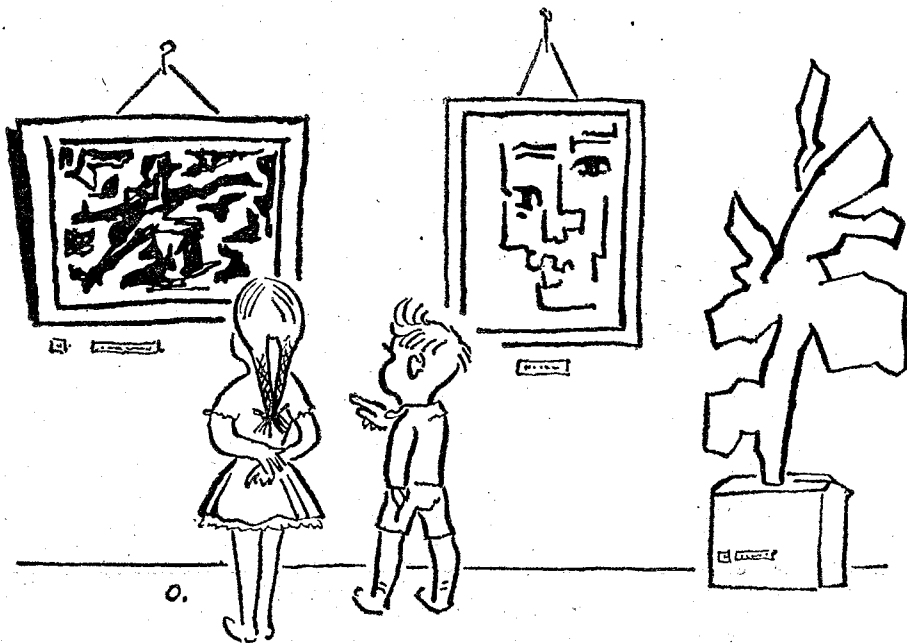
Jong geleerd, oud gedaan.

Blijkens een verslag in een nieuwsblad heeft echter een raadslid van een der gemeenten, welke mede de stichting vormen, verklaard, dat hij zijn stem niet zou geven aan de verwezenlijking van zulk regionaal muziekonderwijs. Het was een teken van voortgaande ontkerstening, zo zei hij. Dat raadslid, behorende tot de Staatkundig Gereformeerde Partij, heeft hiermede een betreurenswaardige diskwalificatie van de cultuur gegeven. Hij heeft er blijk van gegeven, dat hij zich omtrent het wezen van de kunst niet ten diepste heeft bezonnen. Is regionaal muziekonderwijs een teken van voortschrijdende ontkerstening? De kunst kan tot ontkerstening leiden, dat is zeker waar. Maar dat kan de welvaart welke we mogen beleven eveneens. Als iemand materialistisch ingesteld is, kan hem dat ook tot ontkerstening brengen. Niet dat de welvaart een duivelse zaak is, of dat de materie tot het rijk der duisternis behoort, doch omdat de mens door zijn geschondenheid door de zonde deze en dergelijke zaken verkeerd kan aanwenden. Dan worden ze hem tot een oordeel, ofschoon ze hem tot een voordeel zouden kunnen zijn.

Kunst en amusement

WELLICHT heeft het betreffende raadslid weleens medendaagse moderne lichte muziek gehoord. Misschien heeft hij in die versprekking van klanken een disharmonie beluisterd. Het disharmonische in de moderne muziek

• Vervolg op pag. 10

Jeugd en kunst bijeen brengen.

VERTROUWENSADRESSEN VOOR
EIGEN KRING IN

FRIESLAND

VERKOOP EN KOOP

VAN DER VALK'S
ADMINISTRATIE- EN
MAKELAARSKANTOOR

LEEWARDEN, HOFPLEIN 31 TELEFOON 26096

HOTEL „DE KROON“

SOPHIALAAN — LEEWARDEN
telefoon 4467 - 4468

Uw adres voor recepties en partijen

EEN PRACHT KOLLEKTIE MEUBELEN
VINDT U IN

MEUBELTOONZALEN
SCHRANS 3
frimeto
LEEWARDEN

LEVERING VIA UW WONINGINRICHTER

TURKSTRA BESCHUIT

Eerlijk... Overheerlijk! Niet alleen voeding... doch ook een lekkernij!

METZ
SNEEK

Alle TEXTIELGOEDEREN,
BEDDEN, DEKENS,
MATRASSSEN, COMPLETE
WONINGINRICHTING

Grootzand 14-38, Sneek — Midstraat 114, Joure

DOUMA'S IJZERHANDEL n.v.

Grootzand 66 — Postbus 30 — Sneek
Telefoon 05150 - 277 en 3696

Staaft, band en plaatijzer, I- en U-balken, betonijzer.

Gereedschappen en machines voor metaalbewerking.

OFFSETDRUKKERIJ

FLACH N.V. affiches
showcards
verpakkingen

LEEWARDERWEG 31-35 — SNEEK

FIRMA HARM'S
DIEPWAL - DOKKUM

voor heren-, dames-, meisjes-, jongens-
en kleuterkleding

THANS IN 3 SPECIAAL-AFDELINGEN

Voor **VOLVO's** naar **WIERDA**

Sloepstraat 1 - Telefoon 05150 - 4215
Oudvaart 3 - Telefoon 05150 - 3106
SNEEK

Beddenmagazijn
JAN HARM'S
voor gezonde slaap

Onze specialiteit:
DE BETERE BEDDEN EN DEKENS
Vlasstraat 36, Dokkum, tel. 2765
Ook voor woninginrichting.

FIETSEN
en
ONDERDELEN
een betrouwbaar merk!

PEERLESS

Groothandel voor Friesland:
Fa. WILLEM LODEWIJK - DRACHTEN,
Noordkade 46 - Telefoon 05120 - 2301.

RIVEL Fabriek van RIJWIELEN
en AUTOPEDS

SURHUISTERVEEN
Telefoon 05124-269

DE VOLHARDING
Fabriek van kinderstoelen etc.
Surhuisterveen
TELEFOON 05124 - 437

FIRMA P. S. DE BOER
MAKKUM HARDERWIJK

Groothandel in hooi en stro

IMPORT EXPORT
Geregeld vertegenwoordigd op onderstaande landbouwbeurzen:
Maandag — Rotterdam Woensdag — Middenmeer
Maandag — Amsterdam Donderdag — Emmeloord
Dinsdag — Groningen Vrijdag — Leeuwarden
Dinsdag — Sneek Zaterdag — Utrecht

N.V. BOAZ-BANK SNEEK

Bankboekjes 3¼ %
Deposito's 1 jaar vast 3½ %
Rekening-Courant: Effecten

Verzekeringen op elk gebied

TIMMERFABRIEK „HET NOORDEN“

J. W. STAP

OUDEBILDTDIJK, TEL. 05180-363, ST. ANNA PAROCHIE

Geef dit blad door!

Diskwalificatie van de cultuur

• Vervolg van pag. 9

is ons ook een gruwel, zo goed als het opzettelijk disharmonische in de moderne schilderkunst en in de moderne literatuur. Maar we moeten niet vergeten, dat wij ons niet hooghartig mogen afwenden door te zeggen: dit is allemaal waanzin. In die moderne muziek wordt in klanktaal onze tijd weergegeven. We leven elke dag in een wereld van letterlijke wanklanken: het geraas van onwelluidende machines, van brullende straaljagers, van knetterende bromfietsen, van scheurende claxonades. Het zijn allemaal wanklanken welke de samenklank der dingen verstoren. Helaas, we zijn er al zó aan gewend, dat we die disharmonische geluiden al bijna niet meer opmerken. Pas als dat disharmonische ook in muziek vertolking vindt en als tevens de gejaagdheid van de tijd waarin we leven tot uiting komt in het jagende tempo van de hedendaagse muziek, dan moeten we niets van die muziek hebben en nemen we het de jeugd kwalijk — de jeugd, die niet weet van een rustiger en minder lawaaiige periode — dat ze dergelijke muziek wel kan waarderen. Die waardering zal overigens niet zo heel lang beklijven: zodra de mens naar rust en stilte verlangt, zal hij zich te luisteren zetten naar andere muziek, naar welluidender klanken, naar paradijselijker harmonieën.

Die moderne muziek als illustratie van onze tijd — we leven er in en we beseffen er wellicht niet eens de bezetenheid van — mag men dan al afwijzen, maar dit mag er niet toe leiden, dat men muziekbeoefening in het algemeen zou brandmerken met de benaming ontkerstening. Het zou een diskwalificatie van de cultuur zijn.

Ook in het politieke leven wordt men soms gesteld voor de vraag naar de zin van de kunst. Het subsidiebeleid aan-

Ontkerstening?

gaande kunstmanifestaties maakt het vele raadsleden wel eens moeilijk tot een bepaling van een eigen standpunt te komen. Toch zal een dergelijk standpunt nodig zijn. Het zal bovendien een christelijk standpunt moeten zijn.

Een belangrijk boek

ER is een belangrijk boek verschenen. Een boek, dat óók iedereen die op het politieke en besturende terrein een taak te vervullen heeft, zou moeten lezen. Dat boek zal hem helpen bij het verkrijgen van inzicht in het wezen van de kunst en van het belang van de kunst in het menselijk leven. Dr. H. R. Rookmaaker, verbonden aan de Kunsthistorische afdeling van de Rijksuniversiteit te Leiden schreef het door Kol: in Kampen uitgegeven boek: Kunst en amusement. In dat boek wil de schrijver richtlijnen geven voor de beoordeling van werkelijke kunst en van waar amusement. Het gaat in het contact met kunst en amusement niet alleen om genieten. Dr. Rookmaaker maakt ons dat duidelijk door een boeiende uiteenzetting te geven over de geestelijke achtergronden van kunst- en amusementsuitingen.

Staan op de fundamenten van het Calvinisme, en ons erdeel aanvaardend, zullen wij, ook al zijn we niet van deze wereld, toch moeten wandelen in deze wereld, zegt de schrijver reeds in het begin van zijn boek.

Hij merkt op, dat op het terrein van de politiek vaak slechts zijdelings de aanwezigheid van een strijd der geesten wordt vermoed; in de kunst echter komt deze strijd duidelijker en veelal nadrukkelijker tot uiting. De kunst blijkt zich genesteld te hebben op de plaats van openbaring en religie. Ze geeft uiting aan levens- en wereldbeschouwing en roept het geven van

Overal in het land is men nu druk bezig om ramen en gevels van onze verkiezingsaffiches te voorzien.

Predikantenconferenties

★ Het Provinciaal Comité Friesland organiseert op maandag 22 april een provinciale predikantenconferentie.

Plaats: de Fenix te Leeuwarden.

Aanvang: te 11.00 uur voormiddag.

Spreker: dr. W. H. Velema te Leiden.

Onderwerp: „Predikant en politiek — distantie of deelname?”

's Middags wordt een koffiemaaltijd aangeboden.

De predikanten worden opgewekt zoveel mogelijk van deze gelegenheid gebruik te maken.

★ Het Provinciaal Comité Drente organiseert op dinsdag 23 april een provinciale predikantenconferentie.

Plaats: het Herman Bavinckhuis te Hoogeveen.

Aanvang: te 10.00 uur.

Spreker: prof. dr. ir. H. van Riessen te Delft.

Onderwerp: „Organisatie, christelijk of algemeen”.

Alle predikanten worden gaarne uitgenodigd.

★ Het Provinciaal Comité Zeeland organiseert op donderdag 25 april een provinciale predikantenconferentie.

Plaats: Hotel „De Korenbeurs” te Goes.

Aanvang: te 16.00 uur.

Geen referaat. Gedachtenwisseling over de aanrakingspunten tussen Kerk en politiek.

Gemeenschappelijke broodmaaltijd na afloop.

Gaarne worden alle predikanten verwacht.

uiting daaraan bij de beschouwers op.

Op de betekenis van kunst en amusement in het mensenleven gaat dr. Rookmaaker breedvoerig in. „Vreugde,” zo zegt de schrijver ergens, „dat hoort bij het „kind van de Here” zijn. Verblijdt u te allen tijde, staat in het Nieuwe Testament, maar kan als een vrucht van het geloof en niet als een verbeterde poging zelf blijdschap op te roepen.” En even verder schrijft hij: „Nee, het diepste in het leven van de mens is niet de melancholie, de problematiek, de tragiek, de droefheid, het zware. Dat heeft de romantiek ons diets willen maken, maar het is niet waar. De echte kerkelijke negro-spirituals zijn vrolijke liederen, maar daarom nog niet oppervlakkig of onchristelijk, integendeel. De muziek van Bach of Schütz is blij, soms haast luchtig, maar doordrongen van een bijbelse diepte, juist in die vreugde. Ook de psalmen — zoals ze oorspronkelijk gezongen werden en zoveel bijdroegen tot de verbreiding van het calvinisme — waren vrolijk. Koningin Elisabeth I sprak zelfs smalend van „Geneva jigs”, danswijsjes uit Genève. Al zullen er tijden zijn dat de blijden zuchten. Er zijn soms wel dieptepunten in het leven, maar die zijn

daarom nog niet de diepste momenten. Waar we ons nu mee bezig moeten houden is de vraag wat we zullen of kunnen genieten, wat het goede dat de Here ons te genieten geeft, inhoudt.”

Welnu, het genoemde boek gaat op deze dingen diep in; het doet dat niet in een soort geheimtaal, doch voor iedereen aanspreekbaar.

Radio en televisie

ER is in Calvinistische kring weinig geschreven over kunst. Maar wij kunnen ons niet meer veroorloven de negatie van de kunst vol te houden. Het is onchristelijk. Maar ook — en dr. Rookmaaker wijst daar terecht op — kan het niet meer, want met name langs de vele wegen der moderne communicatiemiddelen zoals radio en televisie worden wij er mee geconfronteerd.

„Het is een boek dat verder brengt”, werd van „Kunst en Amusement” gezegd in De Wekker, het orgaan van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland. Wij zijn het daar geheel mee eens.

Uit pers en periodiek

„Waarvan acte”

De Christelijk Historische Unie is j.l. dinsdag in Amsterdam in algemene jaarvergadering bijeen geweest. Daar is ook de vraag aan de orde gekomen voor een eventueel samengaan met de A.R.

Volgens een verslag in de Gooi- en Eemlander had de discussie hierover het volgende verloop:

„Op de algemene jaarvergadering van de Christelijk Historische Unie, die gisteravond in Krasnapolsky in Amsterdam werd gehouden, is geheel onverwachts een incident ontstaan over de onlangs vervallen t.v.-uitzending in Nederland van de Franse premier Bidault. Op een vraag uit de vergadering „hoe lang het nog kon duren, voordat het CHU-hoofdbestuur de AR-broeders begrijpt op het punt van een eventueel samengaan der partijen”, antwoordde de voorzitter mr. H. K. J. Beernink, dat dit moeilijk valt te voorspellen. „Ik dacht bijvoorbeeld, dat de AR tegen de revolutie was, maar toen het ging om de t.v.-uitzending van Bidault, die ik als een moordenaar en een terrorist beschouw, stemde de AR voor de motie-Kranenburg,” zei mr. Beernink (de motie-Kranenburg keurde het verbod van de regering om Bidault op het Nederlandse scherm te laten verschijnen, af). De CHU-voorzitter noemde de houding van de AR op dit punt onbegrijpelijk, zodat moeilijk te zeggen is, wanneer het CHU-hoofdbestuur de AR wel zal begrijpen. Uit de vergadering klonk toen de kreet „onzin”.

T.v.-man protesteert

Een afgevaardigde van de kieskring Hilversum, de heer A. van Roon (p.l.v. hoofd van de NCRV-televisie) merkte vervolgens verontwaardigd op, dat het niet om een t.v.-uitzending gaat, waarin propaganda werd gemaakt voor een moordenaar, maar om een uitzending gevolgd door een kritisch commentaar, die in Engeland, de bakermat der democratie, wel werd toegestaan. Op deze opmerking reageerde mr. Beernink met „waarvan acte”.

Hierop vroeg een andere afgevaardigde van het kiesdistrict Hilversum, de heer A. J. van Dulst (assistent-programmaleider van de NCRV) het woord.

Verdeeldheid

Hij verweet mr. Beernink een onzedelijk argument in de discussie te hebben gebracht. Hij wees erop, dat het bij de motie-Kranenburg om de persvrijheid ging en nergens anders om. Hij eiste, dat de voorzitter openlijk zijn excuus zou aanbieden voor zijn opmerking aan de voorzitter van de AR-Tweede Kamerfractie, dr. Bruins Slot. Mr. Beernink reageerde hierop niet en stelde het volgende punt aan de orde.”

En het raadslid dat regionaal muziekonderwijs arwijst omdat het een teken van voortgaande ontkerstening zou zijn, zou dit boek eerlijk en onbevangen moeten lezen. Wellicht zou hij anders gaan denken over de bloemen tussen het gras van de wereld.

Aan het einde van zijn boek zegt dr. Rookmaaker behartigenswaardige dingen over de noodzaak om ons met kunst en amusement bezig te houden. „We hebben de omgang met kunst en amusement ook hard nodig om de geest van de tijd te kennen als we alleen maar aan onszelf denken. Daardoor leren we niet alleen wat er in anderen omgaat, maar worden we attent gemaakt op zonden die in onszelf leven.”

En als de kunst ontkerstening te zien geeft — en sommige kunstuitingen doen dat inderdaad — moge de vraag opkomen, die ook dr. Rookmaaker stelt; namelijk, of die ontkerstende levensinstelling die met name in de moderne beeldende kunst zo duidelijk tot uiting komt, dan niet mede de schuld is van ons, reformatische christenen, omdat we ons op dit gebied geheel afzijdig hebben gehouden.

We zijn te weinig een zoutend zout geweest.

• Patrimonium

Terwijl alles zich gereedmaakte voor de Kamerverkiezingen, nu een halve eeuw geleden, werd onder leiding van de heer P. van Vliet de jaarvergadering van Patrimonium gehouden.

Er was een program van actie opgesteld, dat door de heer C. Smeenk werd verdedigd en toegelicht.

De heer Diemer waarschuwde, niet op de verkeerde weg te gaan en niet een semi-politieke organisatie te worden.

Algemeen kwam evenwel de ontsteking tot uiting, dat het met de sociale wetgeving zo lang duurde. Obstructie van de socialisten en absentisme bij alle partijen maken dat er geen schot zit in de parlementaire werkzaamheden.

Met grote waardering werd gesproken over de arbeid van minister Talma en over hetgeen rechtse kabinetten hadden gedaan voor het Christelijk onderwijs. Met name bleken de Patrimoniummannen in te stemmen met de grondwetsvoorstellen van minister Heemskerk om te komen tot financiële gelijkstelling van openbaar en bijzonder onderwijs.

De verwerping van de wet, die nacht-arbeid in de bakkerijen wou beletten, bleek veel ontsteking teweeg gebracht te hebben. Sommige afgevaardigden, met name Durk Lautenbach van Leeuwarden, wekten de leden op, de kiesverenigingen trouw te bezoeken en daar de „heren in te peperen, wat de christelijk sociale beweging wil." Zo staat het letterlijk in het verslag, dat wij onder de ogen kregen.

Dan zijn er twee praktische punten, die bijzonder naar voren kwamen.

Vooreerst: er moet een wettelijke regeling komen van de arbeidsduur. De Patrimoniummannen willen beginnen met een verplicht stellen van een arbeidsdag van niet meer dan tien uren.

En voorts wordt het pleit gevoerd voor de vrije zaterdagmiddag. Die is noodzakelijk, zal de zondag voor de arbeider ook echt weer een zondag kunnen worden.

Sommigen meenden evenwel, dat een vrije zaterdagmiddag in de landbouw niet mogelijk is. De voorzitter en de heer Diemer zeggen van wel en wijzen er op, dat er streken zijn, waar nu reeds op zaterdagmiddag het gewone werk op de boerderij blijft rusten, uitgezonderd uiteraard het melken.

En na vele besprekingen over allerlei actuele en soms verstrekkende onderwerpen, kwam als het hinkend paard achteraan een discussie bij de rondvraag over het verplicht abonnement op het verenigingsblad. Waarom is ieder lid verplicht abonnee te zijn? Het is best mogelijk, dat de leden het telkens met zijn drieën lezen. Dat doen we met andere kranten toch ook. Niemand is zo verkwistend, dat hij voor zich alleen een abonnement op een dagblad neemt. Drie of vier gezinnen nemen samen een abonnement. Die kant moet het voor het Verbondsorgaan ook uit. Het is veel voordeliger en de zwaren zijn gering...

Verplaatsbare HOUTEN GEBOUWEN

Directie- en schaftketen
Noodwoningen,
scholen en kerken.
Directie- en schaftwagens
etc.

HOUTBOUW HAHBO HARDINXVELD

Telefoon Hardinxveld-Giessendam 2141

Donderdag, 11 april, is wel een bijzondere dag voor het parlement geweest. Dat is de reden waarom ik bij uitzondering nu niet buiten, maar een ogenblik binnen het Binnenhof wil toeven. Op gezag van anderen mag ik wel aannemen, dat vóór de verkiezingen de Tweede Kamer niet meer bijeen zal komen. Als zij in september a.s., in vernieuwde samenstelling, weer zal vergaderen, zullen we oude bekenden missen. Onder hen zijn de heren prof. Oud en dr. Tilanus, van wie de Kamer voorzitter, mr. F. J. F. M. van Thiel, heeft laten nagaan het aantal dagen, dat zij lid van de Kamer zijn geweest. De heer Tilanus bijna 15000 dagen, de heer Oud bijna 12000! Onder hen zijn de dames Nolte, De Roos-Oudegeest, Tellegen-Veldstra en Knol. Onder hen zijn ook dr. Bruins Slot, mr. Roosjen, dr. Verkerk en die andere, niet meer terugkerende leden, veertig in getal.

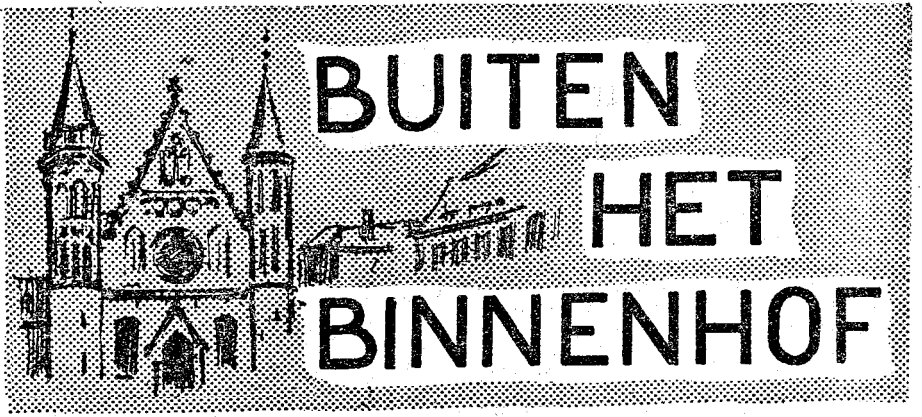
Als we de gemiddelde leeftijd van een Nederlander stellen op 21000 dagen, dan zijn 15000 dagen lidmaatschap van de Kamer geen ogenblik.

„De heer Tilanus was", aldus de voorzitter, „in de Kamer steeds een bindend element. Er ging een grote rust van hem uit. De heer Oud zullen we ons altijd herinneren als de zeer strijdbare figuur, maar ook als een groot kenner van ons staatsrecht en een geboren docent. Wij zullen zijn regelmatige duik in de parlementaire geschiedenis zeer missen". En van de heer Bruins Slot zei mr. Van Thiel o.a.: „het heeft hem grote moeite gekost afstand te doen van het Kamerwerk. Zijn principiële geluid en zijn zorgvuldige formuleringen zullen wij missen".

De namen Tilanus en Oud zijn verbonden aan een spannend moment in het parlementaire jaar 1958. Op 24 juni was in behandeling een principiële wijziging van de L.O.-wet, waarvoor een meerderheid in de Kamer door de meerderheid gewenst werd. Een aantal leden verbleef echter in Straatsburg, op een bijeenkomst van de Assemblée van de Raad van Europa. In de nacht van 23 op 24 verzochten zij telefonisch de Kamervoorzitter, dr. Kortenhorst, de stemmingen aan te houden. Dr. Kortenhorst had daartegen geen bezwaar, wel echter kwamen daartegen de heren Tilanus en Oud in het geweer. De oplossing bestond hierin, dat de voorzitter in overweging gaf zijn voorstel (de stemmingen aan te houden) niet aan te nemen, onder aantekening, dat hij en ir. Posthumus geacht wensten te worden vóór gestemd te hebben! De Kamer — zo verhaalt dr. E. van Raalte in „Het Nederlandse Parlement" — handelde dienovereenkomstig en maakte daarmee bij wijze van precedent uit, dat het ongewenst is stemmingen uit te stellen wegens de afwezigheid van afgevaardigden, die zich in een internationaal parlement moeten ophouden.

Dr. Tilanus, sinds 1958 doctor honoris causa van de Vrije Universiteit, kwam in 1922 in de Kamer, vier jaar na het eerste parlementaire optreden van dr. J. Schouten. Uit zijn toespraak, welke hij heeft gehouden tijdens de huldiging van dr. Schouten ter gelegenheid van diens 75ste jaardag en afscheid van de Raad van State, nemen wij hier enkele citaten over, omdat het ook zo typerend op dr. Tilanus zelf slaat, alsmede op de andere nu aftredende fractievoorzitters.

„Fractievoorzitters zijn, althans veelal, altijd in de Kamer aanwezig..." „De correspondentie is voor een fractievoorzitter niet weinig. Een minister kan zijn brieven nog eens uitdelen aan z'n verschillende ambtenaren om ze te

beantwoorden, hij krijgt ze dan later wel voor zich, maar dat is met een fractievoorzitter niet het geval, die hebben ze zelf te verzorgen..." „Wanneer ik over de positie van een fractievoorzitter hier in deze kring eens iets mag zeggen, dan zou ik daar drie facetten van naar voren willen brengen.

In de eerste plaats wat u ervan ziet. Dat optreden naar buiten is in de regel bij de algemene beschouwingen over de staatsbegroting... Er is in de tweede plaats het werk van de fractievoorzitters naar binnen, waar u weinig van ziet. Het representatieve voor buitenlandse en binnenlandse recepties, waar men toch van tijd tot tijd naar toe moet gaan. Er is de veelheid van correspondentie met verschillende personen in ons vaderland, die met hun belangen, met hun wensen, met hun inzichten tot ons komen en een antwoord verlangen, maar er is, en daar leren wij elkaar als fractievoorzitters eigenlijk het beste kennen, ook het Seniorenconvent, dat is de vergadering van de voorzitter van de Kamer, met de voorzitters van de rooms-katholieken, de partij van de arbeid, de anti-revolutionaire, de liberale en de christelijk-historische fractie. Telkens en telkens roept de voorzitter ons bij elkaar en dan worden allerlei dingen besproken, geen lange beschouwingen gehouden, maar de president tast af hoe we over de verschillende dingen denken en ik wil u wel zeggen, dat wanneer er één gelegenheid is om elkaar nu juist te leren kennen in een heel kleine intieme kring, dan is dat zeker het Senioren-Convent. Dat is zo'n stuk werk van de fractievoorzitters naar binnen, waar u in de regel nooit iets van merkt, of heel weinig van merkt, maar dat toch van betekenis is. En zeker niet het gemakkelijkste van de taak van de fractievoorzitters is, wanneer er een kabinetscrisis is en we de eer genieten om door H.M. de Koningin ontboden te worden, waarbij we ons oordeel hebben te geven. En daarna ook schriftelijk datgene wat we aan de Koningin hebben medegedeeld achter te laten of binnen korte tijd aan de Koningin toe te zenden. Dat is zo'n stil werk, dat toch voor heel de ontwikkeling van het politieke leven in ons vaderland van de allergrootste betekenis is..."

Dit eens te citeren, op het moment, dat drie fractieleiders hun parlementaire loopbaan hebben afgesloten moge niet alleen nog meer aandacht voor de politieke zaak wekken, het moge een eretribuut zijn aan hen, die de openbare zaak op zo'n uitstekende wijze, lange tijd hebben gediend.

William Franke

Kryptogram

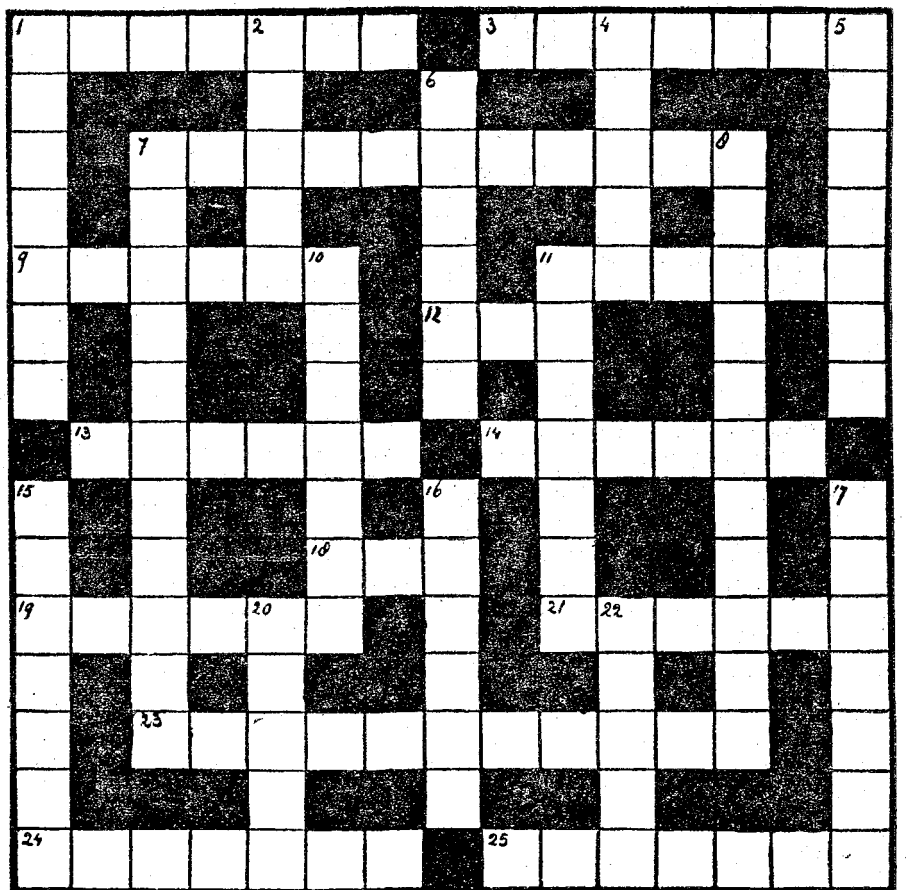
HORIZONTAAL: 1. soort gaskamer?; 3. „haarkloverij", waarin mannen nogal sterk zijn; 7. hij mag dan een bekwaam vakman zijn, voor de politiek is hij ongeschikt; 9. zijn werk is zoet; 11. hij leeft van doden; 12. schattige prop; 13. nogal geschikt: u hebt uw beurt voorbij laten gaan; 14. geheime werkplaats? hij die hier werkt heeft in ieder geval nogal wat geheimen; 18. zij kostte jaren arbeid en werd toch niet begeerd; 19. in deze streek kun je wellicht gemakkelijk blijven plakken; 21. wettelijk is 't volkomen in orde, hoewel een vis hier iets doet, wat een vogel behoort te doen; 23. ontvangt u liever niet via uw bureu; 24. de vooruitgang wordt hierdoor nogal abrupt gestuit; 25. dat is 't werk van de niet-bijtende hond.

VERTIKAAL: 1. bijzonder soort landelijke weg; 2. dit dier kunt u nog in z.w. Friesland zien gaan; 4. wij hebben hier geen vaste woning; 5. deze schrijfwijze pas je toe in; 6. dit geheugensteuntje; 7. straks hebt u hiervoor weer de keuze (6,5); 8. was achterklap vroeger in de politiek gebruikelijk?; 10. hieronder gingen de soldaten gebukt; 11. wordt druk gebruikt; 15. vooruit zien is hierbij geboden; 16. prediker? 17. dat gevoel heb je, als je niet schuldig bent; 20. zo'n man was vroeger veel van buiten en (meestal) blauw van binnen; 22. Hij kreeg kleeding, zijn voorganger eten uit de lucht.

Oplossing vorige puzzel

Horizontaal:
1 Lisse; 6 vlees; 11 Galilea; 13 sliding; 15 em.; 16 Singapore; 18 ar; 19 Spa; 21 opa; 22 opa; 23 Erin; 24 anode; 26 Orpa; 27 leg; 28 Eli; 29 era; 31 iet; 32 ironie; 34 nadoen; 36 eed; 37 ren; 38 stroef; 41 Beerta; 44 alt; 45 rel; 46 ris; 47 alp; 49 neen; 50 mores; 52 bate; 53 kus; 55 rem; 57 lak; 58 E.T.; 59 gelijkens; 63 re; 64 regeren; 66 notabel; 68 loket; 69 Gosen.

Vertikaal:
1 lamprei; 2 i.l.; 3 sis; 4 slim; 5 een; 6 vlo; 7 lire; 8 Ede; 9 ei; 10 snappen; 11 gesel; 12 agonie; 13 spaden; 14 graat; 17 apo; 20 aigrettes; 22 oriëntaal; 24 Ali; 25 era; 28 Endor; 30 adres; 33 oer; 35 oer; 38 sleutel; 39 eem; 40 floryn; 41 Bremen; 42 eis; 43 altaren; 44 anker; 48 pekel; 51 rek; 54 here; 56 lito; 59 gek; 60 Let; 61 nog; 62 sas; 65 go; 67 bè.

JEZUS REDT VERLOST GENEEST

Iedere zondagmorgen om acht uur spreekt Evangelist Joh. Maasbach over Radio-Luxemburg, 208 m. middengolf en 49.26 korte golf.

Centrale vergaderingen

Wij komen
bijeën . . .

Gaarne vestigen wij de aandacht op een aantal centrale vergaderingen in de verschillende delen van ons land. In chronologische volgorde zijn dit de volgende:

★ Op zaterdag 20 april wordt een centrale A.R.J.O.S. verkiezingsbijeenkomst belegd, verder georganiseerd door het Provinciaal Verband Friesland van de A.R.J.O.S. Jongeren en ouderen hartelijk welkom. Plaats: „De Harmonie” te Leeuwarden.

Aanvang: te 14.45 uur.
Sprekers: Z.Exc. prof. dr. J. Zijlstra, minister van financiën, dr. C. Boertien, vice-voorzitter van de A.R.J.O.S., en Maj. Tj. Walburg, Kamerkandidaat. Medewerking verleent de Chr. Muziekvereniging „Oranje” te Bolsward.

★ Op zaterdag 20 april wordt een streekverkiezingsbijeenkomst belegd door de Statencentrale Goes. Plaats: „de Korenbeurs” te Goes. Aanvang: te 14.00 uur. Spreker: de heer G. A. Kieft, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

★ Op maandag 22 april wordt een centrale verkiezingsbijeenkomst belegd in de Kamercentrale Tilburg. Plaats: de schouwburg „Concordia” te Breda.

Aanvang: te 20.00 uur.
Spreker: de heer J. Smallembroek, lijst-aanvoerder in deze Kamercentrale.

★ Op maandag 22 april wordt een streekverkiezingsbijeenkomst belegd voor het gebied van de kiesverenigingen Nieuw-Weerdinge, Valthermond en Emmer-Compascuum (Kamercentrale Assen).

Plaats: Zaal „Elim” te Nieuw-Weerdinge.

Aanvang: te 19.30 uur.
Spreker: de heer M. W. Schakel, Kamerkandidaat.

★ Op maandag 22 april wordt een streekverkiezingsbijeenkomst belegd door de Statencentrale Middelburg in samenwerking met de gemeentelijke kiesvereniging Middelburg.

Plaats: „De Vergenoeging” te Middelburg.
Aanvang: te 19.30 uur.
Spreker: de heer H. van Eijsden, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

★ Op dinsdag 23 april wordt een centrale verkiezingsbijeenkomst gehouden in de Kamercentrale Arnhem. Plaats: „la Bordelaise”, Hoofdstraat 176 te Apeldoorn.
Aanvang: te 20.00 uur.
Spreker: mr. B. W. Biesheuvel, lijst-aanvoerder in deze Kamercentrale.

★ Op woensdag 24 april wordt de jaarlijkse toogavond gehouden van de Hulpcentrale Zoetermeer voor midden-Zuid-Holland. Plaats: „De Meerbloem”, Dorpsstraat 121 te Zoetermeer.
Aanvang: te 19.45 uur.
Spreker: de heer M. W. Schakel, Kamerkandidaat.
Slotwoord: ds. P. M. van Galen, lid van het Centraal Comité, Ned. Herv. predikant te Hilversum. Tevens is er een wedstrijd voor jongeren.

★ Op woensdag 24 april belegt de Statencentrale Meppel een vergadering. Plaats: de Benedenzaal van het Klokhuis, Groenmarkt te Meppel.
Aanvang: te 20.00 uur.
Naast de huishoudelijke punten vermeldt de agenda het optreden van een nog onbekend spreker.

★ Op woensdag 24 april wordt een streekverkiezingsbijeenkomst gehouden voor Winschoten en omgeving. Plaats: gebouw „Irene”, Venne te Winschoten.
Aanvang: te 19.30 uur.
Spreker: mr. W. R. van der Sluis, secretaris van het Centraal Comité. Medewerking verleent een jongerengroep uit Hoogkerk met een politiek spel: wie A zegt, moet ook B zeggen.

★ Op donderdag 25 april wordt een streekverkiezingsbijeenkomst belegd voor het gebied van de kiesverenigingen Smilde, Bovensmilde en Hoogersmilde (Kamercentrale Assen). Plaats: Herv. Jeugdgebouw te Smilde.
Aanvang: te 19.45 uur.
Spreker: de heer E. van Ruller.

★ Op donderdag 25 april beleggen in het gebied van de Kamercentrale Rotterdam de kiesverenigingen IX, XIII, XIV-a, XV, XVI en XXIV een gezamenlijke regionale verkiezingsbijeenkomst. Plaats: Jeugdgebouw „t Slag”, Sandelingenplein 20 te Rotterdam.

A C H T E R P A G I N A

DRIE EN EEN HALVE WEEK — wanneer u dit leest — scheiden ons nog slechts van de verkiezingsdag: woensdag 15 mei a.s.

U kunt niet vaak genoeg op die datum wijzen, zo is ons gebleken. Er zijn nog tal van mensen, wellicht ook in uw omgeving, die de datum van de Tweede Kamerverkiezingen niet in het hoofd hebben.

En dan gebeurt het, dat sommigen net één, twee of drie dagen vóór die 15de mei met vakantie gaan; geen mogelijkheid hebben om bij volmacht voor zich te laten stemmen; niet elders in het land kunnen stemmen, omdat ze buitenslands zijn;... zodat die stemmen voor onze partij verloren gaan. (Voor het stemmen bij volmacht of elders stemmen, raadplege men overigens het betreffende stuk elders in dit blad).

Eén A.R. stem in elk van de duizend gemeenten, welke Nederland ongeveer telt — wij wezen vorige week ook al in deze richting — zou betekenen: een — onnodig — verlies van duizend stemmen voor de A.R. lijsten.

Als men dan bedenkt, dat één stem te weinig ons al een zetel extra kan doen ontglippen, dan is het volkomen duidelijk, dat wij als A.R. allemaal in de resterende weken onze uiterste best moeten doen om ook het verlies van „maar” één stem te voorkomen en onze uiterste best moeten doen om ook maar één stem extra te winnen.

Wij allen persoonlijk!

★ Persoonlijk contact

HIEROP AANSLUITEND moet ook nog eens sterk onderstreept worden, dat het persoonlijk contact temidden van alle campagne-drukke en alle verkiezings-propaganda van enorm belang is.

Regelmatig hoort men, dan eens van die en dan weer van een ander, dat een soms toevallig gesprek goedwillig kweekte voor de partij en een stem extra op onze lijst zal betekenen.

Sprekers: mej. mr. J. C. Rutgers, Kamerkandidate en mr. W. R. van der Sluis, secretaris van het Centraal Comité.

★ Op vrijdag 26 april wordt een centrale verkiezingsbijeenkomst gehouden in de Kamercentrale Leeuwarden. Plaats: „Ons Gebouw”, Westersingel 21 te Sneek.

Aanvang: te 20.00 uur.
Spreker: Z.Exc. Staatssecretaris B. Roolvink, lijst-aanvoerder in deze Kamercentrale.
Slotwoord: ds. J. P. van den Boomgaard, Chr. Geref. predikant te Sneek.

★ Op vrijdag 26 april wordt een streekverkiezingsbijeenkomst belegd in de Kamercentrale Dordrecht, omgeving Middelharnis. Plaats: „De Jeugdhaven” te Middelharnis.

Aanvang: te 19.30 uur.
Spreker: de heer H. van Eijsden, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

★ Op vrijdag 26 april wordt een streekverkiezingsbijeenkomst belegd voor Woerden en omgeving (Kamercentrale Leiden). Plaats: de grote zaal van „Concordia” te Woerden.
Aanvang: te 20.00 uur.
Spreker: mr. B. W. Biesheuvel, lijst-aanvoerder in deze Kamercentrale.
Slotwoord: ds. D. Biesma Jr., Chr. Geref. predikant te Aalsmeer.

★ Op vrijdag 26 april beleggen de kiesverenigingen in de gemeente Ridderkerk een gezamenlijke openbare vergadering. Plaats: Jeugdgebouw van de Geref. Kerk aan het Dillenburgplein te Slikkerveer.
Aanvang: te 19.30 uur.
Spreker: prof. mr. I. A. Diepenhorst, lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal.

★ Op zaterdag 27 april wordt een centrale verkiezingsbijeenkomst gehouden in de Kamercentrale Leiden. Plaats: zaal „Kunstmin”, Boelekade 69 te Gouda.
Aanvang: des morgens te 10.00 uur.
Sprekers: Z. Exc. Staatssecretaris B. Roolvink en ds. P. M. van Galen, lid van het Centraal Comité, Ned. Herv. predikant te Hilversum.

Iedere stem

Juist daarom herhalen wij ook nu weer: wij moeten dit, allemaal, veel meer doen. Enkele korte opmerkingen, een vluchtig praatje „in het voorbijgaan” kunnen van belang zijn. En als dan degene met wie u spreekt wat meer wil weten over wat onze partij nu concreet voorstaat, dan kunt u hem of haar helpen aan een Program van Actie 1963, waarin duidelijk door de A.R. Partij wordt uitgesproken wat zij ten aanzien van de huidige politieke vraagstukken zegt en wat zij daaraan wil doen.

★ Folders

BINNENKORT ontvangen de kiesverenigingen een folder voor de tweede huis-aan-huis-verspreiding. Daarin worden een aantal kernpunten uit het Program van Actie 1963 naar voren geschoven.

Deze goed uitgevoerde folder zal ook gemakkelijk aanknopingspunten bieden voor een gesprek. De kiesverenigingen ontvangen deze folder tussen 22 april en 2 mei.

VOOR jonge kiezers verschijnt daarnaast nog een folder van de A.R.J.O.S. Bestellingen kunnen vanaf heden gericht worden aan het secretariaat van de A.R.J.O.S., Dr. Kuiperstraat 3 te 's-Gravenhage.

HET „laatste woord” moet verspreid worden op de voorlaatste avond voor de verkiezingen.

U ZIET, er is nog wel het een en ander aan lectuur rond te brengen. Helpt u ook op een bepaalde avond een paar uur mee om het niet alleen op de schouders van bestuursleden van de propaganda-commissies te laten neerkomen?

★ Raambiljetten

OOK de raambiljetten, waarover de kiesverenigingen nu beschikken, moeten bij de leden thuis en voor het raam komen.

U zult ervan overtuigd zijn en wellicht er ook aan willen meewerken, dat anderen (b.v. niet-leden, maar wel geestverwanten) ervan overtuigd worden, dat het goed zou zijn, dat ieder een affiche voor de ramen heeft of op een bord in de tuin, op de muur of iets dergelijks. Het is van belang, dat onze partij met haar affiche goed vertegenwoordigd is temidden van die der overige partijen.

★ Diversen

DE secretarissen hebben eind vorige week, de voorzitters aan het begin van deze week, een uitvoerige circulaire met betrekking tot het verkiezingsmateriaal ontvangen. Daarin zijn zij ook geïnformeerd over de sluitzegels en de lucifers, de Kadercontactdag en de mogelijkheid van nabestellingen voor het propaganda-materiaal.

Deze week hebben de kiesverenigingen invulformulieren voor deze nabestellingen ontvangen. Het is uiteraard van belang om, als men nabestellingen wil doen, de formulieren zo spoedig mogelijk, nauwkeurig ingevuld, aan het partijbureau terug te zenden.

★ Redevoeringen Deputatenvergadering

EVENEENS deze week zijn aan alle lectrur-abonnees en aan de predikanten in één brochure toegezonden de openingsrede van de voorzitter van het Centraal Comité, dr. W. P. Berghuis, gehouden op de Deputatenvergadering van 23 maart j.l. en de slottoespraak van de ondervoorzitter, mr. A. B. Roosjen.

Degene, die deze brochure, getiteld „Strijdvaardig”, persoonlijk wil bezitten, kan deze bestellen bij het partijbureau.

Plaats: de Smidse, Straatweg 81 te Rotterdam.

Aanvang: te 20.00 uur.
Spreker: de heer J. van Eibergen, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

★ Op woensdag 1 mei belegt de Statencentrale Winterswijk een regionale verkiezingsbijeenkomst. Plaats: „Fides et Concordia”, Stationsstraat te Winterswijk.
Aanvang: te 10.45 uur.
Spreker: mr. W. R. van der Sluis, secretaris van het Centraal Comité.

★ Op donderdag 2 mei wordt een centrale verkiezingsbijeenkomst gehouden in de Kamercentrale Assen. Plaats: Foyer Bellevue te Assen.
Aanvang: te 20.00 uur.
Spreker: de heer J. Smallembroek, lijst-aanvoerder in Drente.

★ Op donderdag 2 mei wordt een streekverkiezingsbijeenkomst belegd voor de kiesverenigingen op Voorne en Putten. Plaats: zaal Dedert te Brielle.
Aanvang: te 20.00 uur.

Spreker: prof. mr. I. A. Diepenhorst, lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal.

★ Op vrijdag 3 mei wordt een streekverkiezingsbijeenkomst belegd voor het gebied van de kiesverenigingen Beilen, Hijken-Hooghalen en Drijber (Kamercentrale Assen). Plaats: Geref. Jeugdgebouw te Beilen.
Aanvang: te 20.00 uur.
Spreker: de heer J. A. van Bennekom, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

★ Op vrijdag 3 mei wordt een streekverkiezingsbijeenkomst belegd voor het gebied van de kiesverenigingen Hoogeveen en Pesse. (Kamercentrale Assen). Plaats: zaal „De Haven” te Hoogeveen.
Aanvang: te 20.00 uur.
Spreker: dr. W. P. Berghuis, voorzitter van het Centraal Comité.

★ Op vrijdag 3 mei wordt een centrale verkiezingsbijeenkomst gehouden in de Kamercentrale 's-Gravenhage. Plaats: de Tuinzaal van de Dierentuin te 's-Gravenhage.
Aanvang: te 20.00 uur.
Spreker: de heer J. Smallembroek, lijst-aanvoerder in deze Kamercentrale.
Slotwoord: ds. H. Toorman, Chr. Geref. predikant te 's-Gravenhage.

★ Op woensdag 1 mei beleggen in het gebied van de Kamercentrale Rotterdam de kiesverenigingen XX, XXI en XXII een gezamenlijke regionale verkiezingsbijeenkomst.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

(VOOR HET EERST VERSCHENEN IN 1829 ONDER REDACTIE VAN MR. GUILLAUME GROEN VAN PRINSTERER)

WEEKBLAD VAN DE ANTIREVOLUTIONAIRE PARTIJ

Dames-,
heren- en
kinderkleding

ZWOLLE
APELDOORN
HILVERSUMAMERSFOORT
ARNHEM

WERFKRACHT

In de stembusstrijd gaat het om de werfkracht der partijen. Wanneer bij de telling van de stemmen blijkt, dat een bepaalde partij belangrijk is vooruitgegaan, dan wordt de vraag gesteld: waarin zat de werfkracht van die partij?

Was het een man die bijzonder de aandacht trok?

Was het een leuze, een belofte, die insloeg bij de kiezers?

Of was het misschien zo, dat vermoede kiezers ten slotte maar kozen voor de partij, die haar het rustigst en het vreedzaamst voorkwam?

Om kort te gaan, zijn het negatieve of positieve elementen, persoonlijke of zakelijke factoren, die de doorslag geven?

Het is merkwaardig, hoe sterk de opvattingen verschillen. Toen de P.v.d.A. eenmaal een aanmerkelijk succes had, zeiden sommigen, dat het van Dr. Drees kwam. Of liever van zijn portret. Dat hadden vrijwel alle kiezers in Nederland gezien en het was zo'n prettig, eenvoudig, vertrouwenwekkend gezicht, dat aan je grootvader deed denken.

Maar een van de vooraanstaande socialistische verzetten zich hevig tegen zo'n opvatting. Zulke dingen, schreef hij, spelen nauwelijks een rol. Het gaat om het beleid, en het gevoerde beleid is voor de kiezers beslissend. Zij zijn niet van gisteren, zij weten wel, zij hebben wel gemerkt, hoe het is gegaan, en

daarom is hun stem een oordeel over het gevoerde beleid, over dat beleid in de eerste plaats en in beslissende mate. Het andere is romantiek en lyriek.

BEIDE redeneringen zijn eenzijdig.

Bij de verkiezingen speelt de persoon wel degelijk een rol. De kiezer stemt graag op een persoon, die hij kent of denkt te kennen.

In 1913 werd Troelstra in twee districten gekozen. Hij bedankte voor Amsterdam III, omdat dit district gold als een volkomen vast district voor de socialist. Daar was dus ook een andere socialist dan Troelstra zeker van de overwinning. Troelstra verstoutte zich dan ook te zeggen, dat de kiezers in dat district desnoods op een lantaarnpaal zouden stemmen, mits die maar rood geveerd was. Maar bij de naverkiezing ging het district voor de S.D.A.P. verloren en meester Otto werd gekozen.

Trouwens, in het districtenstelsel speelde de persoon een groter rol dan bij het systeem van evenredige vertegenwoordiging.

Tijdens het districtenstelsel was de naam Duymaer van Twist in het district Steenwijk een begrip.

Het beleid is belangrijker dan de persoon, dat geloven wij ook.

En in de verkiezingsstrijd van deze dagen heeft het beleid stellig een groter invloed dan de persoon. Al maakt de televisie weer, dat de aandacht op de lijsttrekkers wordt gericht.

FA. NIJHOFF & KWAST

Anno 1919

„MEUBELINDUSTRIE”

BORNE (Ov.)

Telefoon (05409) 234

Fabriek voor speciaal meubilair t.b.v. de universiteits laboratoria, ziekenhuizen, chemische industrieën.

Exclusieve betimmering van representatieve ruimten, directiekamers etc.

Meubilair t.b.v. het zusterhuis „Vrije Universiteit”, „Reactor Instituut Delft”, Research Lab. v. d. „Koninklijke Ned. Zoutindustrie”, Betimm. en meubilair Gebouw v. d. Tweede Kamer der Staten Generaal, werd in onze fabriek vervaardigd en ter plaatse gesteld.

Fa. P. DE VOGEL & ZONEN

Rodenrijseweg 67 - Berkel (Z.H.)

Telefoon 01891 - 2353/2312

Leveranciers van
Esso stookoliën voor de industrie
Tank-auto-transporten
door geheel Nederland.

Veilig gebruik

Jaren beproefd en hoog geroemd
Mijnhardt's Zenuwtabletten

MAAR nu gaan mijn gedachten verder.

Er is een a.r. propagandist op stap geweest. En hij is er van overtuigd, dat zijn gesprekken met de kiezers niet voor niets zijn geweest. In tien gevallen is hij er vrijwel zeker van, dat hij een man of een vrouw heeft gewonnen voor lijst vier.

Het ging niet altijd gemakkelijk. Maar hij had argumenten. Hij had aangevoerd, hoe sterk het beleid van het kabinet-De Quay was geweest.

Dat was het beleid van de vaste hand. Een periode van super-welvaart, maar waarbij de zaak niet uit de hand is gelopen. Dat gaat niet vanzelf. Dat is alleen mogelijk bij een sterk en soms onverbiddelijk vasthouden aan de uitgezette koers. En minister Zijlstra heeft daarbij een belangrijke rol gespeeld.

Er is ook gesproken over het sociaal beleid, over de invaliden en de moeilijk te plaatsen werkkrachten, die onder vorige kabinetten bijna vergeten schenen te worden.

Het gesprek had goede resultaten, wan het was een goed gedocumenteerd gesprek over het gevoerde beleid.

Maar deze propagandist heeft ook

A.s. dinsdag viert Koningin Juliana haar verjaardag. Wij vragen God, dat Hij haar met Zijn zegen wil omringen.

een ander gesprek gehad. Een lang gesprek bij die éne man.

Daar is over lonen of huren, over belasting of prijzen nauwelijks gesproken. Want daar kwam men niet aan toe. Het gesprek ging over een vraag, die aan alle andere vragen voorafgaat.

HET was een gesprek over Bijbel en politiek. En daar kwam het A.R. program van beginselen bij op de tafel. Daar ging het over het beslag van Gods Woord op heel ons volksleven.

Het staat goed in het program. Want daar staat: op het openbare leven. Want verder kan de overheid niet gaan. Zij kan de mensen niet veranderen. Maar zij draagt verantwoordelijkheid voor het openbare leven. En zij heeft zich te richten naar het Woord van God.

Zie, toen het gesprek daarover ging, toen bleek er een diepe, wonderlijke eenstemmigheid, wat dat fundamentele betreft. Het Woord, dat wonderlijke, dat machtige Woord, dat onuitputtelijk is en altijd nieuw. Dat tot ons komt met gezag. Dat ons de weg wijst, Dat

ons nooit in de steek laat.

En hoe rijk het is en hoe verantwoordelijk wanneer een partij begeert, naar dat Woord te leven.

TOEN zei de propagandist: maar over het politieke beleid moeten we ook praten, over zeer concrete punten, want die hebben met dat Woord te maken. Anders kunnen we niet praten over Christelijk politiek beleid. Maar ditmaal zei de kiezer: later. Dat komt wel. Maar wij hebben het belangrijkste besproken. En ik wil niet anders stemmen dan op een partij, die het zegt, die het belijdt, ook als partij: Uw Woord is mij een lamp voor mijnen voet.

Kom terug, want dan kunnen we verder praten. Maar vandaag is het genoeg. Want we hebben deze keer gesproken over wat beslissend is.

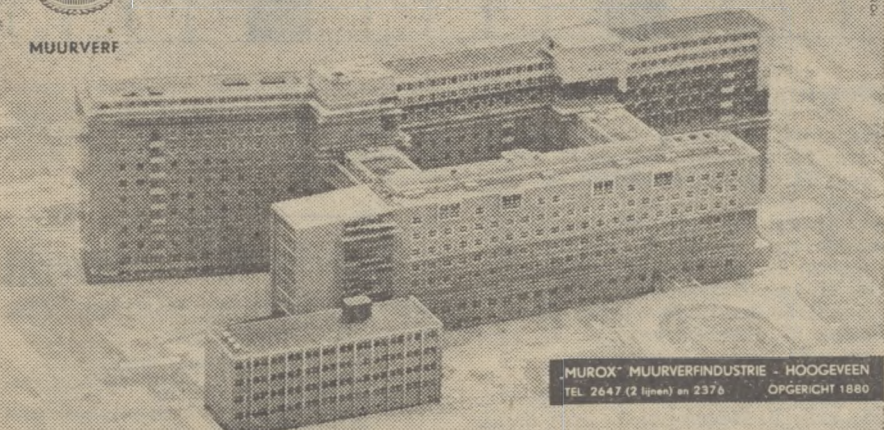
Als het een goede propagandist is, dan is hij voor dat éne gesprek dankbaarder dan voor tien andere.

Zeg het maar eenvoudig, zeg het maar heel duidelijk, zeg het tegelijk ootmoedig: wij als antirevolutionairen willen ook als partij de Here dienen.

MUURVERF

Het nieuwe ziekenhuis van de vrije universiteit
aan de Amstelveenseweg te Amsterdam.

„MUROX” MUURVERFINDUSTRIE - HOOGEVEEN
TEL. 2647 (2 lijnen) en 2376 OPGERICHT 1880

Geheel behandeld met „MUROX-MUURVERF” waarbij o.a. ook wordt toegepast het Unieke Murox-systeem voor gladde (niet glimmende) wanden.

VRAAGT VRIJBLIJVEND ADVIES

Internationale en interkerkelijke

VERENIGING VAN VOLLE EVANGELIE ZAKENLIEDEN „NEDERLAND”

(full gospel business men's fellowship international)

Zaterdag 27 april a.s. in de Margriethal te Utrecht grote landelijke interkerkelijke bijeenkomst voor de eenheid in Christus voor gelovigen van alle kerken en kringen. Sprekers: Predikanten en Evangelisten. Aanvang der vergaderingen 10, 14 en 19 uur.

• Mr. W. L. Baron de Vos van Steenwijk

Een halve eeuw geleden, in april 1913, werd een tussentijdse vacature in de Eerste Kamer vervuld. De Staten van Overijssel kozen mr. W. L. baron de Vos van Steenwijk tot lid van dit hoge College.

Tevoren was hij nooit in de politiek op de voorgrond getreden, en velen wisten niet, of hij tot de A.R. of tot de C.H. richting gerekend wilde worden. Maar hij bleek C.H. te zijn. Trouwens, dat kon ook niet anders, want volgens een overeenkomst tussen de drie rechte statenfracties in Overijssel waren de C.H.'s aan de beurt, om een kandidaat aan te wijzen.

Mr. W. L. baron de Vos van Steenwijk is meer dan dertig jaar lid van de Eerste Kamer gebleven en verscheidene jaren was hij haar president. Nooit was er een voorzitter, die zo stijlvol, zo in een archaïsch getinte taal, in zulke beeldhouwde zinnen, bij plechtige gelegenheden het woord kon voeren.

Vermeldenswaard is, dat ook de vader van mr. W. L. baron de Vos van Steenwijk lid van de Eerste Kamer is geweest, nl. van 1853 tot 1880 en sedert 1874 voorzitter, waarna hij aftrad wegens zijn benoeming tot Commissaris des Konings in de provincie Utrecht.

In de Eerste Kamer werd hij opgevolgd door mr. A. van Naamen van Eemnes, die van 1889 tot 1902 voorzitter dier Kamer was.

Mr. W. L. baron de Vos van Steenwijk was gehuwd met een dochter van mr. A. van Naamen tot Eemnes, zodat dit nieuwe kamerlid van 1913 een vader en een schoonvader had gehad, die beiden 't presidium in onze senaat hebben bekleed, zoals dat later ook bij de nieuwgekozenen het geval mocht worden. Mr. W. L. baron de Vos van Steenwijk is een man geweest, in wie de familie traditie tot een levende kracht is geworden.

IN het voorjaar van 1913, nu 50 jaar geleden, namen de Staten-Generaal de door minister Talma aangeboden Radenwet, Ziektewet en Invaliditeitswet aan. Deze wetten werden door het, kort na de aanvaarding, opgetreden kabinet Cort van der Linden echter niet uitgevoerd. Slechts de overgangsbepaling van de Invaliditeitswet trad in het genoemde jaar 1913 in werking.

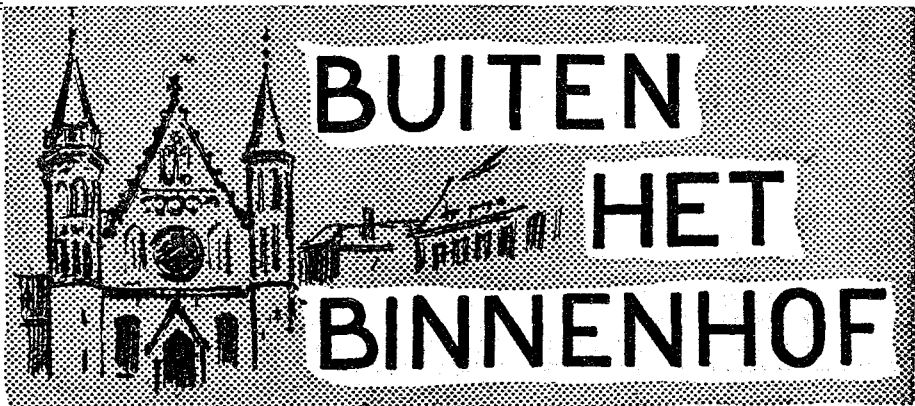
Het is minder gebruikelijk te herdenken, dat een wet niet werd uitgevoerd, hoewel de Staten-Generaal haar hadden aanvaard. Dat een halve eeuw geleden toch zo iets heeft plaats gehad, doet eerder het licht werpen op de aanbieder van die wetten, ds. Arytius Sybrandus Talma, wiens geboortedag 100 jaar geleden volgend jaar (deze geboortedag is 19 febr. 1864) nog meer reden tot herdenken zal geven.

Op 10 maart 1908 deed het kabinet-Heemskerk zijn intrede in de Tweede Kamer. Het diende zich aan als een rechts kabinet, gaande in de lijn van de kabinetten Mackay en Kuypers. In dit Heemskerk-kabinet was ds. Talma minister van Landbouw, Nijverheid en Handel. Hij was, Ned. Hervormd Predikant, in 1901 tot lid van de Tweede Kamer gekozen voor de A.R. Partij. Vier jaar later was hij herkozen.

Ds. Talma had in Utrecht theologie gestudeerd en was in 1888 predikant te Heineoord geworden, waar hij, naar aanleiding van gesprekken met marxisten, zich speciaal heeft toegelegd op de studie van de sociale vraagstukken. Zijn verkiezing in 1901 ging ten koste van mr. Troelstra, die hij als socialist kon waarderen, omdat hij (met anderen) de nadruk legde op de sociale misstanden in de maatschappij en zich inzette die misstanden op te heffen. Het Marxisme echter was ds. Talma vreemd; hij wees het als levens- en wereldbeschouwing af. Historisch materialisme en klassenstrijd achtte hij in strijd met een christelijke sociale wereldopvatting.

De bekoring van het S.D.A.P. omstreeks 1900 moet men niet onderschatten. Zij kon gemakkelijk ook in de positief christelijke kring invloed oefenen. In zijn boek over Karl Marx zegt prof. dr. W. Banning: „Men stelle zich de jonge partij niet voor als een massabeweging van arbeiders; zij werd spottend en met enig recht genoemd: „Studenten — Dominees — Advocaten — Partij...” Er gaat een sterke aantrekkingskracht van haar uit op jonge intellectuelen en kunstenaars, maar ook op de ontwakende arbeiders... er heerste een sterk zedelijk idealisme gevoerd door een vurige toekomstverwachting... Van een „marxistisch klimaat” te spreken voor de hele partij zou zeker niet juist zijn; daarvoor was er ook nog te weinig generatieverschil en te geringe politieke verantwoordelijkheid”.

Toch leefde ds. Talma zo diep met de noden van de arbeider mede, dat hij in eigen kring voor een ondermijner van de christelijke grondslagen van de maatschappij werd aangezien. Indien toen een profet was opgestaan, die twijfelende geestverwanten, tegenstanders in eigen en in de tegenstanderskring zou hebben kunnen wijzen op sociale maatregelen, die vandaag aan de dag onvervreemdbaar en gemeen goed zijn, ja dan...

Als Talma's Bakkerswet valt, in 1911, is dat mede te wijten aan vier antirevolutionairen, die bij de stemming niet aanwezig zijn. Twee a.r.'s zijn tegenstemmers omdat zij niet kunnen meegaan met wat zij noemen: belemmering van de persoonlijke vrijheid van de kleine bakkerspatroons. Wel staan zij vol sympathie voor de opheffing van de sociale misstanden in het bakkersbedrijf. Daarvoor was de wet dan ook bedoeld!

Eind februari 1913 schrijft het Handelsblad over minister Talma: „Wat deze minister aan zaakkennis en aan werkkraft gepresteerd heeft niet alleen voor dit ontwerp (bedoeld is de Invaliditeitsverzekering) maar voor tal van andere ontwerpen gedurende deze vijf jaar — Boterwet, Schepenwet, Visserijwet, Arbeidswet, Steenhouwerswet, Vogelwet, Bakkerswetontwerp, Radenwet, Invaliditeitswet — is waarlijk reusachtig en verdient algemene bewondering. Het is doodjammer, dat al die werkkraft en al die kennis niet op meer praktische wijze zijn aangewend, maar eerbied moet men er voor hebben... Misschien is er nooit een minister geweest, die zoo ontzaglijk hard en veel heeft gewerkt... En als men een dubbel ministerpensioen kon krijgen, dan zou deze minister het hebben verdiend.”

Bij al deze door het liberale orgaan aangegeven wetten kunnen nog genoemd worden de Ziekteverzekeringswet en de Stuwadoorswet.

Ds. Talma, die na het woelige Binnenhof de stilte van de pastorie van Bennebroek vond, is op 52-jarige leeftijd overleden. Voor onze idee jong. Hij, die als een titaan bergen heeft verzet in het parlement, onder schimpen van de geestverwanten en stenen van de tegenstanders, heeft in de stilte van het predikambt nog veelvuldig het Goddelijk Woord kunnen bedienen.

De verheffing van de arbeidersbevolking is geen zaak van het socialisme alleen geweest, al hebben zij op die verheffing hun stempel gedrukt. Het moet betreurd blijven, dat sommige geestverwanten van minister Talma niet met hem konden meegaan, toen hij gedachten uitdroeg, waarop nu partijprogramma's zijn gebaseerd.

William Spaan

Hotel-pension „Dreyeroord”
Telefoon 3169 - OOSTERBEEK

Firma Jan de Mik
HARDINXVELD-GIESSENDAM
Aannemers van
OEVERVERDEDIGINGSWERKEN
GRIENDHOUTHANDEL
HOEPELMAKERIJ
Telefoonno. 2156
Hardinxveld-Giessendam

N.V. Rederij en Haringhandel
Import — Export
N. Parlevliet Jr.
KATWIJK AAN ZEE
Postbus 15 - Telefoon kantoor 3444
Buiten kantooruren 2092 — 2283

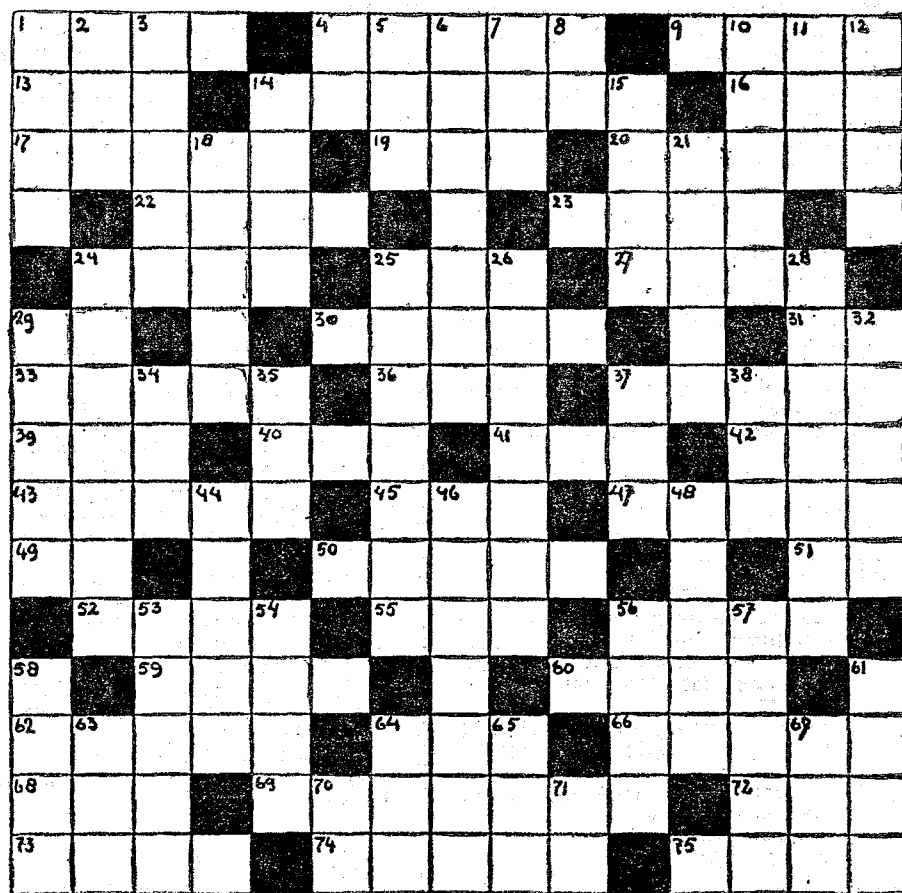
Fa. O. v. Wijngaarden & Zn.
VOOR AL UW ELEKTRISCHE EN
SANITAIRE INSTALLATIES
RADIO - T.V.
J. A. Beyerinkstr. 5 - Tel. 01803-415
NIEUWERKERK AAN DE IJSSEL

M. C. van Staaveren
AALSMEER — TELEFOON 4051
Specialiteit in ANJERSTEEKEN,
FREESIAZADEN

Wees zuinig met Uw geld koop bij...
WESTERVELD
Bovendien 3% korting door Uw kasbonnen
DROGISTERIJEN
WESTERVELD
FILIALEN DOOR GEHEEL AMSTERDAM

Kruiswoordraadsel

Horizontaal: 1. advies; 4. beetje; 9. morsdoek; 13. walvis; 14. bekommerd; 16. plaats in Gelderland; 17. gezond; 19. vaartuig; 20. misdadiger; 22. bloem; 23. geheimschrift; 24. water; 25. bovenstuk; 27. afgepaald gebied; 29. titel; 30. stoel; 31. spil; 33. soort alfabet; 36. Europeaan; 37. nieuwsbron; 39. steen; 40. drank; 41. meisjesnaam; 42. atmosferen absoluut (afk.); 43. zoogdier; 45. jongensnaam; 47. wapen; 49. muziknoot; 50. strafwerktuig; 51. orde dienst (afk.); 52. kleurling; 55. dicht; 56. verfstof; 59. een weinig; 60. insekteneter; 62. zuidvrucht; 64. rangeerlocomotief; 66. plaats in Drente; 68. voorzetsel; 69. voorstellen; 72. titel; 73. droogzolder; 74. hoofdstad van Azerbaidzjan; 75. lichtbron.
Vertikaal: 1. jurk; 2. oppervlaktemaat; 3. beweging; 4. voorzetsel; 5. meisjesnaam; 6. strafwerktuig; 7. trekktuig; 8. pers. vnw. (letterkeer); 10. lichaamsdeel; 11. groot; 12. boom; 14. voertuig; 15. lekkernij; 18. eens; 21. lucht; 24. sultanaat in Borneo; 25. lichaamsdeel; 26. hist. werktuig voor vernielen van muren, poorten, enz.; 28. werkplaats; 29. bijenhouder; 32. houding; 34. tocht; 35. roem; 37. geluid; 38. voorzetsel; 44. resten bij kloven van diamant; 46. geheel van liefdegevoelens; 48. hoeveelheid wijn; 53. onbep. vnw.; 54. Duits theoloog; 56. kijkers; 57. profet; 58. document; 61. muziekinstrument; 63. strafwerktuig; 64. laat; 65. omroepvereniging; 67. horizon; 70. lood (afk.); 71. plaats in Friesland.

Oplossing puzzel van 30-3-'63

Horizontaal: 1. bons; 4. sabel; 9. Adam; 13. are; 14. gireren; 16. ego; 17. leger; 19. keg; 20. Ommen; 22. Edam; 23. trio; 24. koud; 25. oma; 27. anno; 29. s.l.; 30. frase; 31. da; 33. pasta; 36. ons; 37. asman; 39. opa; 40. lef; 41. yak; 42. Eli; 43. nurks; 45. oor 47. spuit; 49. si; 50. porie; 51. s.a.; 52. tros; 55. nee; 56. kalk; 59. eend; 60. haai; 62. rogge; 64. sta; 66. allee; 68. Ede; 69. bolero's; 72. Let; 73. kelk; 74. fases; 75. Vara.

Vertikaal: 1. balk; 2. ore; 3. neger; 4. si; 5. ark; 6. Beerman; 7. erg; 8. le; 10. demon; 11. Age; 12. mond; 14. gras; 15. Nora; 18. edict; 21. Minos; 24. flapuit; 25. orofoon; 26. Assyrië; 28. odalisk; 29. spons; 32. Anita; 34. sar; 35. als;

37. aks; 38. meu; 44. kroeg; 46. Orestes; 48. praal; 53. regel; 54. sneb; 56. kaas; 57. lilla; 58. drek; 61. meta; 63. ode; 64. sla; 65. are; 67. eer; 70. of; 71. os.

Albracht N.V. - Utrecht
BOEKBINDERIJ EN FABRIEK VAN PLASTIC-ARTIKELN

Wilt u een catalogus uitgeven, een praktisch en mooi losbladig systeem opzetten, een fraai monsterboek in plasticband brengen? Laat ons dan onze vele mogelijkheden tonen en bel (030) 24345, of schrijf postbus 26, resp. Bolstraat 20, Utrecht. Onze vertegenwoordigers staan tot uw dienst.

OPEN BRIEF

aan mr. H. K. J. Beernink, voorzitter van de C.H.U.

's-Gravenhage, 22 april 1963

Hooggeachte heer Beernink,

Moet dat nu zo?

Dat is de kern van de vraag die wij u zouden willen stellen.

Moet dat nu zo om ten aanzien van het vraagstuk van samenwerking tussen A.R.P. en C.H.U. publiekelijk de houding van de A.R.-fractie in een verkeerd daglicht te stellen?

U weet dat de ARJOS van harte hoopt op samenwerking, op samenbundeling van de reformatorische krachten op staatkundig terrein.

Wij weten en elk politiek meelevend kiezer(es) kan weten dat in A.R. kring gewoonlijk meer de nadruk gelegd wordt op datgene wat de A.R.P. verbindt aan de C.H.U., terwijl in de C.H.U. vaak beklemtoond wordt datgene wat de C.H.U. van de A.R.P. scheidt.

Het gaat ons in dit schrijven nu niet om een waarde-oordeel over deze verschillende houding.

Wellicht kan eens onderzocht worden hoe de kiezer daar over denkt.

Daarom gaat het ons nu niet.

U hebt de A.R.P. publiekelijk onrecht gedaan en dat heeft A.R.-jongeren, die gaarne meewerken aan het scheppen van een beter klimaat voor toenadering tussen deze geestverwante partijen pijnlijk getroffen.

Dat brengt hen publiekelijk tot de „cri de coeur": „moet dat nu zo?" Als u tegen samengaan van A.R.P. en C.H.U. bent dan kunnen wij ons voorstellen, dat u wat geprikkeld reageert als men u steeds weer vraagt naar vorderingen op dat punt.

Evenals voorstanders wat geprikkeld worden als zij constateren dat het niet zo vlot gaat als zij wel zouden wensen.

Op talloze vergaderingen van de A.R. Partij ontdekken wij dat het in A.R. kring als een ere-code geldt de C.H.U. niet te bestrijden, laat staan in een verkeerd daglicht te stellen.

Wij voelen ons teleurgesteld te bemerken, dat u op de Algemene Jaarvergadering van de C.H.U. van een soortgelijke gezindheid niet hebt blijk gegeven.

Wij hopen van harte dat u na rustige bezinning — los van spanning die het leiden van een belangrijke vergadering met zich mee brengt — met ons van mening bent dat het zo niet moet.

Dán zou dit incident geen verwijdering tussen christelijk historisch en anti-revolutionairen tweevrengen.

Met gevoelens van hoogachting,

Voor het dagelijks bestuur van de ARJOS,
de secretaris: D. Corporaal.

• Om de kwaliteit

De P.v.d.A. heeft kennelijk een bewuste keuze gedaan die zich uitstrekt van heden tot 1970. Het wenkend perspectief is nu: méér overheidsuitgaven per jaar. Dit houdt vooreerst in, eenvoudig omdat de belastingopbrengsten onvoldoende stijgen bij de huidige tarieven, dat de particuliere consumptie minder snel zal mogen toenemen dan de groei van het nationale inkomen.

Met andere woorden: om der wille van hun perspectief mogen de lonen en de salarissen niet evenredig stijgen met de produktiviteit.

De stijging van lonen en salarissen zal dus lager moeten zijn dan in de jaren 1950—1960. De particuliere inkomens zullen derhalve achterblijven. Werknemers weten nu waar zij aan toe zijn.

Daar zit onherroepelijk aan vast een relatieve stijging van ondernemerswinsten. De post „lonen" wordt immers bewust beperkt gehouden.

In de visie van de P.v.d.A. zal deze „doorn in het oog" aanleiding moeten zijn deze extra winsten af te romen. Dat blijkt dan ook wel.

Voorgesteld wordt de fiscale druk te verschuiven!

Als dit rapport — „om de kwaliteit

Uw eigen huis in Spanje

- direct aan de rand van de Middellandse Zee bij Alicante met heerlijk klimaat, ook 's winters.
- al meer dan 100 objecten gebouwd.
- verhuur tijdens uw afwezigheid met goede opbrengstmogelijkheid.
- Nederlandse directie en toezicht tijdens de bouw.
- prijzen vanaf f 20.000,— incl. overdrachtkosten.

Inlichtingen Sol Costa Coveta S.L., tel. 01898—2584.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter) G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE, Dr. Kuyperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 89673.

ADRES VOOR ADVERTENTIES, Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (02980) 63224.

ABONNEMENTSPRIJS f 6,50 per jaar, f 3,25 per half jaar, Giro 89673.

STUDENTENABONNEMENT f 4,— p. jaar. LOSSE VERKOOP f 0,20.

van het bestaan" — basis zou worden van komend kabinetsbeleid zal er bovendien geen sprake kunnen zijn van een reële verlaging van de te zware fiscale druk in de jaren 1963 tot 1967. Zelfs drs. Den Uyl, onder wiens medeverantwoordelijkheid dit rapport is verschenen, wijst er op dat de belastingdruk een verzwaring zal moeten ondergaan.

Tenzij..... De kiezers weten nu waar zij aan toe zijn als de P.v.d.A. volledig haar zin zou krijgen.

Tenslotte wordt in dit rapport gespeeld met de gedachte dat de Overheid met betrekking tot de uitgaven ten behoeve van de verdediging van ons land — de defensie-uitgaven — wel wat achter kan blijven. Om daardoor de vergroting van de collectieve uitgaven mede mogelijk te maken.

Dat is in de huidige situatie maar ook voor de toekomst in wezen een spelen met vuur.

Radio en T.V.

De gewone A.R.-televisieuitzending vindt plaats op maandag 6 mei a.s. van 20.20-20.30 uur n.m.

U zult dan de drie anti-revolutionaire lijstaanvoeders, Biesheuvel, Roolvink, en Smallenbroek opnieuw op het beeldscherm kunnen zien, terwijl zij vragen van kiezeressen en kiezers beantwoorden.

Radio-uitzendingen van de A.R.P. vinden nog plaats op: woensdag 1 mei van 18.20-18.30 uur n.m. (Hilversum II); spreker H. van Eijsden;

vrijdag 10 mei van 19.10-19.20 uur n.m. (Hilversum I), spreker mr. A. E. Roosjen.

(Het is verstandig om dit uit te knippen en het goed te bewaren!)

In dit nummer

- * Portret van twee lijstaanvoeders — de heren Biesheuvel en Roolvink (pag. 4 en 5)
- * Een interview met de heer Smallenbroek hopen wij voldele week te plaatsen.
- * De Kadercontactdag (pag. 6 en 7)
- * Belangrijke mededelingen (pag. 3)
- * Open brief (pag. 3)
- * Redevoeringen van de heren Biesheuvel, Roolvink en Smallenbroek (pag. 9 en 10)
- * Debat Roolvink-Suurhoff (pag. 12)

De kiesverenigingen kunnen voor verspreiding extra exemplaren van dit nummer bestellen op het bureau Dr. Kuyperstr. 3, Den Haag.

Stemmen op 15 mei

Hoe doet u dat?

1. ZELF STEMMEN

- ★ Tijdig voor de verkiezingsdag, woensdag 15 mei a.s., ontvangt u de oproepingskaart.
- ★ U neemt deze op de verkiezingsdag mee naar het op die kaart aangegeven stembureau, dat is geopend van acht uur des morgens tot zeven uur des avonds.
- ★ Indien de oproepingskaart in het ongerede is geraakt of indien men geen oproepingskaart ontvangen heeft, wordt — mits men voldoende van zijn identiteit doet blijken — een nieuwe oproepingskaart uitgereikt. Ook het stembureau is tot zodanige uitreiking bevoegd.
- ★ U brengt in het stemhokje zelf uw stem uit.
- ★ U maakt altijd maar één hokje rood — met het aanwezige rode potlood — voor de naam van één kandidaat.
- ★ Van onwaarde zijn de stembiljetten:
 - waarop in géén stemvak het witte stipje is rood gemaakt;
 - waarop in meer dan één stemvak het witte stipje rood gemaakt is;
 - waarop de kiezer zijn stem heeft uitgebracht anders dan met rood potlood;
 - waarop bijvoegingen geplaatst zijn of die een aanduiding van de kiezer bevatten. (Onder bijvoegingen worden niet begrepen punten, strepen, vlakken, nagelindrukken, vouwen, scheuren, gaten en vlekken).
- ★ Indien u zich bij de invulling van het stembiljet vergist, geeft u dit aan de voorzitter van het stembureau terug. Deze geeft u op uw verzoek eenmaal een nieuw stembiljet.
- ★ Wanneer aan het stembureau blijkt, dat een kiezer vanwege zijn lichamelijke gesteldheid hulp behoeft, kan deze zich doen bijstaan.
- ★ U bent verplicht ter stembus te gaan, gezien de wettelijke bepalingen in de Kieswet over de opkomstplicht. In een brief aan de burgemeester heeft de minister van Binnenlandse Zaken pas nog weer onderstreept, dat met deze bepaling ernst moet worden gemaakt. Als een kiesgerechtigde zonder geldige reden verzuimt zich bij het stembureau te melden, dient de burgemeester de zaak aanhangig te maken bij de kantonrechter. De minister van Justitie heeft de ambtenaren van het openbaar ministerie verzocht de nodige aandacht te schenken aan processen-verbaal terzake.
- ★ Iedere werkgerever is verplicht (binnen bepaalde grenzen) te zorgen, dat iedere kiesgerechtigde werknemer, die bij hem in dienstbetrekking is — voorzover deze niet buiten de tijd van zijn dienstbetrekking aan de verkiezingen kan deelnemen — daartoe de gelegenheid krijgt.

2. ZELF ELDERS STEMMEN

- ★ U kunt desgewenst in elke andere Nederlandse gemeente dan uw eigen gemeente uw stem uitbrengen.
- ★ Daartoe gaat u persoonlijk naar een willekeurige gemeentesecretarie en vult u (in drievoud) een formulier in met het verzoek om in een door u aan te wijzen gemeente te mogen stemmen. Dit doet u vóór of uiterlijk op 1 mei a.s.
- ★ U ontvangt dan een oproepingskaart van de burgemeester van uw eigen gemeente en een van de burgemeester van de door u aangewezen gemeente aan het door u in die gemeente opgegeven adres.
- ★ U neemt deze op de verkiezingsdag mee naar het stembureau, enz., zie verder onder 1.

3. EEN ANDER BIJ VOLMACHT VOOR U LATEN STEMMEN

- ★ Die ander mag voor zichzelf stemmen en daarnaast voor niet meer dan twee personen.
- ★ U vult daartoe een kosteloos ter gemeentesecretarie of bij de bestuursleden van uw kiesvereniging verkrijgbaar formulier in.
- ★ Het formulier moet kant en klaar, getekend door u en uw gemachtigde, ter gemeentesecretarie binnen zijn, uiterlijk op 1 mei a.s.
- ★ U mag alleen bij volmacht voor u laten stemmen door: uw echtgenoot/echtgenote, uw huisgenoten, uw bloedverwanten en aanverwanten — beiden van de eerste tot en met de derde graad—: dus ouders, grootouders, overgrootouders ooms en tantes, broers en zusters, neven en nichten (kinderen van broers en zusters), kinderen, kleinkinderen, achterkleinkinderen (aan de zijde der bloedverwanten allemaal met echtgenoten), alsmede de echtgenoot van een schoonzuster en de echtgenote van een zwager.
- ★ Sommigen mogen echter iedereen bij volmacht voor zich laten stemmen. De hierboven aangegeven beperking geldt namelijk niet voor de kiezer, wiens beroep of werkzaamheden medebrengen, dat hij werkzaam pleegt te zijn buiten de gemeente, mits zijn afwezigheid als regel telkens langer dan drie dagen duurt. Bijvoorbeeld schippers, zeevarenden, vissers e.d.
- ★ De gemachtigde moet echter altijd op de dag der kandidaatstelling (2 april jl.) in hetzelfde kiezersregister zijn opgenomen als de verzoeker en bevoegd zijn tot het deelnemen aan dezelfde verkiezing.

Per auto naar de stembus

Het halen en brengen van kiezers van hun huis naar de stembus en terug wordt momenteel in tal van gemeenten — zo blijkt ons uit binnenkomende berichten — reeds druk georganiseerd.

Het gaat er daarbij om bijvoorbeeld bejaarden en gehandicapten en wie verder moeilijk ter been zijn, in de gelegenheid te stellen om toch hun stem uit te brengen.

Is deze dienst ook in het werkgebied van uw kiesvereniging reeds grondig voorbereid?

Er is nu nog tijd genoeg om dit prima in orde te brengen.

Het is daarbij goed niet slechts te wachten totdat degenen die hier graag gebruik van zouden willen maken om dit vervoer vragen. Sommigen zouden mogelijk uit, in dit geval van misplaatste, bescheidenheid u geen moeite willen bezorgen.

Hun stemmen zouden dan verloren gaan. Biedt u deze dienst hen dus zelf, namens de kiesvereniging, aan.

En laten degenen voor wie vervoer per auto noodzakelijk is zich vrijmoedig tot het bestuur van hun kiesvereniging wenden met het verzoek hen deze dienst te bewijzen.

Het gaat ook om uw stem.

Misrekening

De heer mr. Beernink heeft in een interview met Elsevier verklaard, dat de C.H.U. verwacht, dat zij bij de a.s. verkiezingen zal winnen.

Zij hoopt nl. op de ontevreden en verontrusten.

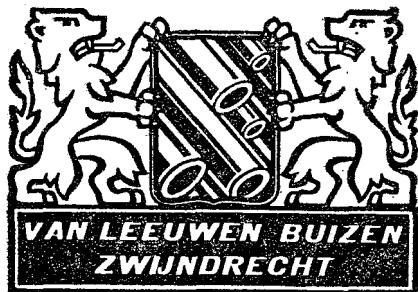
Zij denkt, dat sommigen teleurgesteld zullen zijn in de V.V.D. en daarom zich tot de C.H.U. zullen wenden. Zij denkt, dat sommigen zich zullen afkeren van de P.v.d.A. en derhalve hun heil en troost zullen zoeken bij de C.H.U. Zij verwacht ook, dat de verontrusting in A.R. er toe zal leiden, dat een aantal A.R. zich zal wenden naar de heer Beernink.

Nu is dit laatste in elk geval een vergissing.

Er zijn verontrusten in de A.R. Partij. Maar hun beklemmering is niet ontstaan, doordat zij bij de A.R. te weinig lenigheid of vaagheid meenden te vinden. Zij waren veeleer van mening, dat een beetje meer vastheid en consequentie geen overbodige weelde was. Zij hebben dat niet onder stoelen of banken gestoken er dat is hun goed recht. Het mag in de A.R. Partij nooit zo worden, dat we aan het slot kunnen zeggen: wat de heren wijzen dat gaan wij allen prijzen.

Maar dat deze verontrusten niet op de a.s. lijst zouden stemmen, aan die mogelijkheid denkt niemand onder ons. Hun verontrusting is immers geboren uit hun gevoel van sterke verbondenheid met de partij, waartoe zij uit overtuiging behoren. En stel nu eens het onmogelijke, dat er toch één of twee van die verontrusten waren, die ditmaal niet op de a.s. lijst zouden stemmen, acht men het dan mogelijk, dat zij zich naast de eventuele ontevreden uit de rode en liberale kampen voor de tent van de heer Beernink zouden opstellen?

Het is te gek om los te lopen.

Het gezin Biesheuvel. V.l.n.r. Mark, mevr. Biesheuvel, de heer Biesheuvel, Bertie en Wieke.

Mr. B. W. Biesheuvel:

streeft naar persoonlijk contact

„TEGENWOORDIG zijn er meer mensen, die politieke belangstelling hebben, dan wij vermoeden. Dat wordt mij steeds duidelijker naarmate je met de mensen praat. Daarom is het voor een politicus zo belangrijk, dat er een persoonlijk contact met de kiezer is.”

Dit zei mr. Biesheuvel in een gesprek, dat wij met hem mochten hebben naar aanleiding van zijn lijstaanvoerderchap in een zestal districten.

De zojuist geciteerde uitspraak is typerend voor een man als Biesheuvel, die zowel nationaal als internationaal belangrijke taken vervult.

Mr. Biesheuvel, met wie wij u nader willen laten kennis maken, werd 43 jaar geleden op 5 april in de Houtrakpolder in de gemeente Haarlemmerliede geboren. In dit wijde akkerland stond de boerderij van vader en moeder Biesheuvel waarop zes kinderen werden geboren. Barend was de jongste van vier broers en dat gaf wel enkele problemen. Niet dat de jonge Biesheuvel bijzondere moeilijkheden gaf, maar vier jongens op één boerderij is een probleem waar honderden boerenfamilies mee te maken hebben gehad of nu nog te maken hebben.

Op de lagere school was al gebleken, dat de jonge Biesheuvel goed mee kon komen. Dus werd besloten, dat hij eerst de Mulo zou bezoeken.

Verstrekkende gevolgen

Op de MULO maakte hij al iets mee, dat beslissend voor zijn verdere leven zou zijn. Hij leerde daar het meisje Meuring kennen, met wie hij later door het leven zou gaan.

Mevrouw Biesheuvel heeft daar geen spijt van gehad. Op onze vraag of zij het niet bezwaarlijk vindt, dat haar man zo veel van huis is antwoordde zij: „Je raakt er aan gewend. Ik had het wel prettiger gevonden, wanneer mijn man een werkkring had gehad, waarbij hij meer dan thans 's avonds thuis kon zijn.”

Ondanks het feit, dat Mevrouw Biesheuvel een dergelijke werkkring niet zou hebben gekozen, leeft zij volop mee met het werk, dat haar man verricht. De politiek is een veelbesproken onderwerp in Aerdenhout in het huis van de familie Biesheuvel.

Crisis en Colijn

Midden in de dertiger jaren lagen de MULO-jaren van mr. Biesheuvel, de jaren van de grote crisis en de jaren van Colijn. „In die tijd nam mijn vader mij overal mee naar toe. Naar grote debatafonden en naar bijeenkomsten waar Colijn sprak. Colijn heeft in die dagen een grote indruk op mij gemaakt. Wanneer hij sprak, dan voelde je dat hij vat op de mensen had. Zoals Colijn het zei, zo was het. Om zó tot de mensen te kunnen spreken is een voorrecht”.

Naar het lyceum

Afgezien van het feit, dat mr. Biesheuvel een trouw bezoeker van politieke vergaderingen was, bleef het studeren toch zijn voornaamste bezigheid. Na de MULO ging hij naar het Haarlemse Christelijk Lyceum om zich daar voor te bereiden op een hogere studie. Op het Lyceum koos hij de gymnasiumopleiding want het stond al spoedig voor hem vast, dat hij rechten zou gaan studeren. In de eerste plaats omdat hij zijn kennis dienstbaar wilde maken aan de landbouw en in de tweede plaats omdat hij onder de bekoring kwam van de denkwijze van de Grieken en Romeinen.

Een ongestoorde studententijd is het niet voor hem geworden. Geen bruisend corpsleven en geen disputen.

Twintig jaar was hij toen de oorlog

uitbrak. Het duurde dan ook niet lang of de bezetter verlangde van de studenten, dat zij een loyaliteitsverklaring zouden tekenen. Biesheuvel was een van de velen die weigerden en hij trok weer naar de boerderij van zijn vader.

„Overdag hielp ik mijn vader gewoon op de boerderij en 's avonds ging ik studeren. Het werken op de boerderij — na altijd gestudeerd te hebben — viel toen echt niet mee. Ik was altijd blij wanneer ik 's avonds weer achter m'n boeken kon zitten, want als je eenmaal de lucht van het studeren hebt gekregen, kun je er niet meer buiten”.

Illegale tentamens

De oorlogsjaren zijn voor hem geen verloren jaren geworden. Mr. Biesheuvel legde op geregelde tijden illegale tentamens af bij zijn hoogleraren zoals de Professoren Diepenhorst en Oranje. Door zijn volhardend studeren kon hij reeds kort na de oorlog de kroon op zijn werk zetten door in september 1945 zijn doctoraal examen te doen.

Voor de afgestudeerde jurist lagen toen vele wegen open. Maar de weg die hij koos was de sollicitatie naar de functie van secretaris van de Provinciale Voedselcommissaris.

„Die functie trok mij aan. In de eerste jaren na de bevrijding was er volop werk aan de winkel. Er was heel veel te regelen voor de landbouw en voedselvoorziening van het Nederlandse volk. Ik heb in Alkmaar een mooie tijd gehad. Vanaf de eerste dag heb ik in mijn maatschappelijke functies ervaren, wat een voordeel het is, dat ik van huis uit vertrouwd was met het wel en wee van het landbouwbedrijf”.

Het begin van een carrière

Het reizen zit Mr. Biesheuvel in het bloed. Waren de reizen eerst uitsluitend een binnenlandse aangelegenheid, hij wilde ook wel eens zien hoe het in het buitenland er voor stond. Daarom solliciteerde hij in 1947 naar de functie van secretaris van de afdeling Buitenland van de Stichting van de Landbouw. De 27-jarige Biesheuvel werd op deze belangrijke post benoemd en hier ligt eigenlijk het begin van zijn carrière. In deze functie legde hij de grondslag voor zijn latere benoeming tot President van de Internationale Federatie van Agrarische Producenten.

Zijn veelvuldige reizen naar het buitenland hadden hem toch niet vreemd van zijn „eigen” boeren. Hij volgde in 1952 mr. Rip op als algemeen secretaris van de Nederlandse Christelijke Boeren- en Tuindersbond.

Tot nog toe had mr. Biesheuvel zich weinig actief met de politiek kunnen bemoeien. Dat werd anders toen hij in 1956 lid van de Tweede Kamer werd. Na enkele jaren — in 1959 — volgde hij de bekende Chr. v. d. Heuvel op als voorzitter van de C.B.T.B. Mr. Biesheuvel stond nu vooraan aan het front voor de belangen van de landbouw in het algemeen en van zijn organisatie.

In het Europese Parlement

Als landbouwkundige werd hij al spoedig afgevaardigd naar de Raadgevende Vergadering van Europa en in maart 1961 volgde hij wijlen drs. Hazenbosch op als lid van het Europese Parlement. In de grote Christen Democratische Fractie — van 65 man — vervult hij de functie van vice-fractievoorzitter.

Een bekende uitspraak van mr. Biesheuvel is „christelijke politiek bedrijven houdt niet op bij onze landsgrenzen”.

Deze uitspraak krijgt een diepere achtergrond wanneer hij dat toelicht.

„Laten we nooit komen aandragen met het gezegde, dat een klein land als het onze vandaag aan de dag niets meer te betekenen heeft. Dat is volstrekt onjuist. Zelf heb ik ondervonden dat het anders is. In die grote fractie in het Europese Parlement, die overwegend uit Rooms Katholieken bestaat, heb ik gemerkt, dat er naar je geluisterd wordt als je vanuit je reformatorische inzichten een inbreng hebt. En hetzelfde ondervind ik in de Internationale Federatie. Wat is er mooier om niet alleen tot de leden van je eigen organisatie van 30.000 mensen, maar ook in

Mr. Biesheuvel: „van huis uit vertrouwd met het wel en wee van het landbouwbedrijf”.

De I.F.A.P.

die wereldorganisatie van 35 miljoen mensen de richting aan te geven, die je als christen meedraagt.”

In 1958 werd mr. Biesheuvel vice-president en in 1961 president van de I.F.A.P., zoals reeds gezegd, de Internationale Federatie van Agrarische Producenten. In zijn kwaliteit van President heeft hij vrijwel alle landen bezocht. Heeft hij gesproken met alle ministers van landbouw, met destijds President Eisenhower, onlangs met de Amerikaanse onderminister Averell Harriman, met Premier Nehroe enz.

„Het is zo belangrijk dat wij als landbouwvoormannen uit de gehele wereld elkaar tegenwoordig vaak ontmoeten. Nu kennen wij elkaars moeilijkheden en problemen ook beter dan vroeger.”

Een grote indruk heeft India op mr. Biesheuvel gemaakt. Niet alleen vanwege de natuurlijke schoonheid van dit land, maar meer door de grote armoede die daar heerst. Sinds hij met deze harde feiten is geconfronteerd, is hij een vurig strijder voor meer hulp aan de onderontwikkelde landen geworden. Hij zegt hiervan: „maar die hulp moet dan ook verantwoord hulp zijn en het moet niet zo, dat de financiële middelen in verkeerde handen terecht komen”.

Lijstaanvoerder

In 1956 lid van de Tweede Kamer. In 1963 één van de drie lijststaanvoeders van de Anti Revolutionaire Partij. In een tijdsbestek van zeven jaar in de rij van mannen, die eertijds onze partij aanvoerden zoals Kuyper, Colijn en Schouten. Deze snelle carrière zou een vergelijking kunnen doorkomen met de lichaamslengte van mr. Biesheuvel, die 1.98 m. bedraagt. Waar een ander twee stappen moet doen, kan hij volstaan met één. Hij verschilt echter met zijn voorgangers niet, waar het gaat om hetzelfde uitgangspunt. Maar deze tijd vraagt een andere benadering van tal van problemen, dan enkele tientallen jaren geleden. Hij schroomt daarbij niet om enkele heilige huisjes omver te halen, omdat hij een man is van deze tijd. Een man, die ondanks twee belangrijke binnenlandse en twee belangrijke buitenlandse taken niet in paniek raakt, omdat hij in zijn hart een nuchter mens is gebleven.

Niet bij de uitslag?

Als straks op 15 mei de verkiezingsuitslagen bekend gemaakt zullen worden, zal in dat gezellig ingerichte huis in Aerdenhout misschien alleen mevrouw Biesheuvel en haar kinderen zijn. Op 16 mei moet de heer Biesheuvel 's morgens het grote wereldlandbouwcongres van de I.F.A.P. in Dublin openen. Hij probeert echter nog een oplossing te vinden om de verkiezingsuitslag mee te maken.

hgr.

Staatssecretaris ROOLVINK

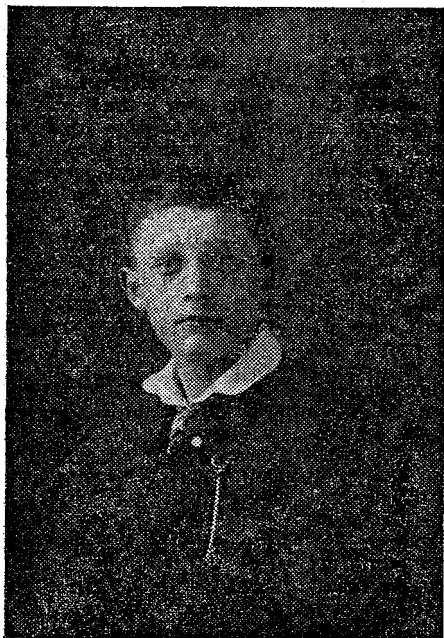
Christendom is een praktische zaak in het leven

MEESTER Van der Ploeg van de christelijke lagere school in Wirdum had het nog eens mee moeten maken, dat een van zijn leerlingen later staatssecretaris zou worden. Maar ook de leerling zelf heeft dat in de verste verte niet kunnen vermoeden. Niets in die dagen wees er op, dat de naam Roolvink nog eens bij vriend en tegenstander een begrip zou worden. De levensomstandigheden van vader en moeder Roolvink waren beslist niet van dien aard, dat zij Bauke en de andere kinderen een middelbare schoolopleiding konden geven. Als zoon van een landarbeider, zou hij het beter moeten hebben dan zijn vader. Er werd dus besloten, dat hij naar de ambachtsschool zou gaan, dat hij een vak zou leren.

Maar vooreerst beperkte zijn leven zich tot een dagelijkse loop van zijn geboorteplaats Wijngaard naar de school in Wirdum.

NAAR HOLLAND

DE jonge Roolvink wist al vroeg wat hij wilde worden. Hij zou een eigen zaak hebben, een metaalbewerkingsbedrijf; een smederij. Zo vertrok hij — na de ambachtsschool doorlopen en nog enige tijd op een scheepswerf in Leeuwarden gewerkt te hebben — naar

„Holland”, zoals de noordelingen het westen van ons land noemen.

„Als je een vak grondig wilde leren, dan was het in die dagen noodzakelijk, dat je die kennis opdeed in het westen van het land”.

Zo kwam hij — in 1929 — als 17-jarige bij de haardenfabriek Jaarsma in Hilversum in dienst.

DE CRISIS

DE tijd zat Roolvink niet mee. De grote crisis, die de wereld zou teisteren, wierp reeds haar schaduwen vooruit.

„Het was in die jaren niet zozeer meer de vraag wat voor werk je wilde doen, maar hoe je aan het werk kon blijven”, zegt staatssecretaris Roolvink.

Zo jong als hij was, zag hij reeds de noodzaak om zich te organiseren. Hij werd lid van de Christelijke Metaalbewerksbond en dat is hij tot op de dag van vandaag.

„Ik moet zeggen, ik was een meele-

van de arbeiders kunnen verwerven. Zo ook niet in het bedrijf van Jaarsma. In het geheim werden eigen sociale voormannen gekozen waar de directie mee onderhandelde. Van deze voormannen werd de heer Roolvink als voorzitter gekozen.

Na de oorlog, toen het gehele organisatieleven van de grond opgebouwd moest worden, werd de heer Roolvink de eerste vrijgekozene in zijn bedrijf en in september 1945 kwam daar het voorzitterschap van de afdeling Hilversum van de C.M.B. bij.

VRIJGESTELDE

„**O**P een dag kwam een kennis naar mij toe”, zegt de heer Roolvink, „die tegen mij zei: — man, de bond vraagt een vrijgestelde, daar moet jij naar solliciteren — Ik voelde er niet zoveel voor, omdat ik plezier in m'n werk had. Maar na nog eens aandringen van zijn kant, heb ik toen toch maar een briefje geschreven en zo werd ik in mei 1946 lid van het Hoofdbestuur. Mijn eerste werkterrein kwam te liggen in de provincies Zeeland en Brabant. Dat was een moeilijke tijd. De openbare vervoersmiddelen waren nog lang niet op peil en in die tijd was een auto nog een grote luxe. Op mijn tochten door die provincies heb ik vrijwel alle mogelijke en onmogelijke slaapplegheden gehad.”

Het Hoofdbestuur van de Bond had al vlug door, dat zij met de benoeming van Roolvink een goede keus had gedaan. Na een jaar — in '47 — werd hij overgeplaatst naar een groter rayon, dat de gehele IJmond, de Zaanstreek, Den Helder, Amersfoort, het Gooi en de stad Amsterdam omvatte. Was het eerste jaar moeilijk door het gemis aan reiscomfort, de drie jaren die volgden waren bepaald zwaar. In dat Amsterdam van vlak na de oorlog had de E.V.C. (Eenheidsvakcentrale) daar een machtige invloed. Stakingen waren niet van de lucht en Roolvink was de man, die tegen de E.V.C. de strijd moest aanbinden. In sommige gevallen is dat ook letterlijk gebeurd. Naast deze arbeid, die de gehele mens vroeg, volgde hij de kadercursus van het C.N.V., die gegeven werd in het gebouw van de Rijksuniversiteit te Utrecht. Zijn docenten waren de professoren De Gaay Fortman, Borst en Thierry, drs. Van Hulst en dr. Van Bruggen.

„Veel heb ik van deze mensen geleerd. Ik denk nog altijd met genoegen aan die tijd terug. En nu is het aardige, dat ik in mijn huidige werk weer met enkele van deze mensen te maken heb, met professor De Gaay Fortman en met dr. Van Bruggen. In de Eerste Kamer discussieert leerling nu met leermeester. In dezelfde Eerste Kamer ontmoet ik nu ook mijn oud-collega's van de Hilversumse gemeenteraad zoals de heren Broeksz en Van der Vliet. Hetzelfde geldt voor de Tweede Kamer, waar ik mijn oud-collega's van de andere vakbonden aantref.”

NAAR UTRECHT

DE periode 1947-1950 waren zwaar belevende jaren: een uitgestrekt werkterrein — de kaderschool — en in 1949 de benoeming tot lid van de gemeenteraad van Hilversum.

In 1950 werd de heer Roolvink naar

* * * Van groot gezag

De president van de Nederlandse Bank heeft zijn oordeel gegeven over het jaar 1962.

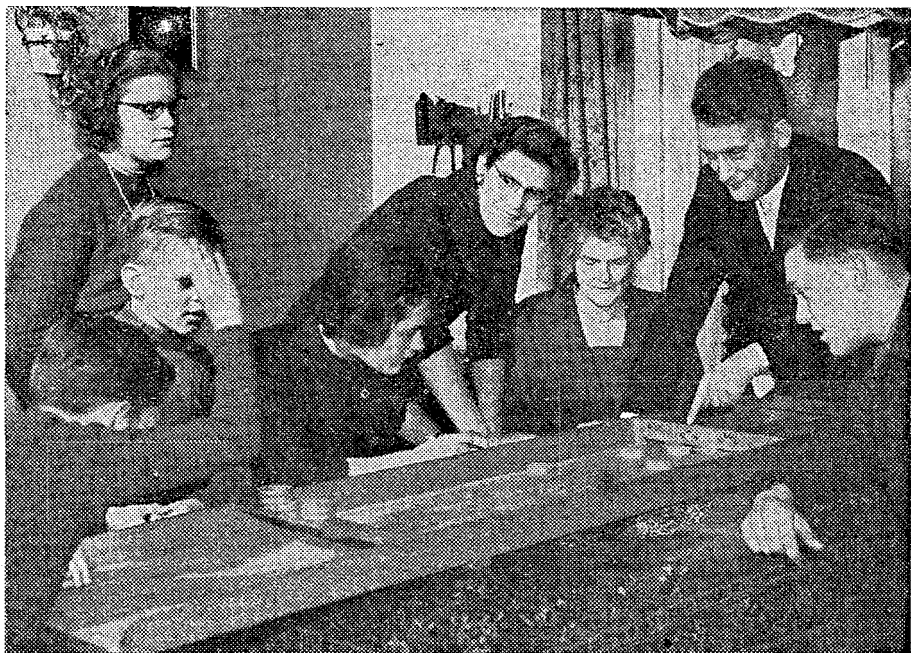
Dat oordeel is van een onafhankelijk man, met een eigen, bijzonder grote verantwoordelijkheid.

Wij komen op het jaarverslag van president dr. M. W. Holtrop uitvoeriger nog terug.

Dit verslag bevat een te groot aantal belangrijke gegevens dan dat wij daaraan voorbij mogen gaan. Maar het is gewenst reeds thans de aandacht te vragen voor een enkele opmerking.

De eerste is deze. Het Nederlandse bedrijfsleven heeft overtuigend blijken gegeven te beschikken over een verblijvend aanpassingsvermogen. Door rationalisatie en automatisering is het mogelijk gebleken met minder werknemers een grotere productie te verkrijgen, niettegenstaande de doorvoering van de 5-daagse werkweek.

Dat is een aanwijzing geen rem te zetten op de industriële investering,

Ondanks zijn drukke werkkring, weet staatssecretaris Roolvink toch nog altijd tijd vrij te maken, om zich te ontspannen in de gezellige familiekring.

Utrecht geroepen om zich te belasten met de vorming van het kader van de C.M.B.

„Een zeer belangrijke zaak die kadervorming. Ik ben daar nog altijd een sterke voorstander van. Niet alleen voor de vakbeweging, maar ook in de politiek en in het kerkelijke werk. Het kader is je officierskorps. Zij zijn de schakels tussen de leiding en de leden.

Aan dit werk kwam na twee jaar een einde, toen hij benoemd werd als secretaris van het Christelijk Nationaal Vakverbond.

DS. KRUYSWIJK

DE politieke belangstelling van de heer Roolvink — hoe kan het anders — dateert van voor de oorlog. Lachend vertelt hij van de grote debatafonden tussen b.v. Bijleveld en Kiës. Zelf heeft hij nog eens gedebatteerd met Prof. Hugo Visser.

Toch is het geen politieke figuur geweest, die op de heer Roolvink een grote invloed heeft gehad. Het was wel ds. Kruyswijk, thans Gereformeerd predikant in Bloemendaal. Van zijn jeugd af aan heeft ds. Kruyswijk, die toen predikant in Hilversum was, veel voor hem betekend. Hij ging bij hem op catechisatie, maakte hem mee in het jeugdwerk en later werd het huwelijk van de heer en mevrouw Roolvink door deze predikant ingezegend.

„Van deze predikant heb ik geleerd”, zegt de heer Roolvink, „dat christendom een praktische zaak in het leven is. Juist in de crisistijd b.v. zocht hij zijn werkloze gemeentelieden op. Maar daar bleef het niet bij, hij zocht voor velen een nieuwe werkkring.”

STAATSSECRETARIS

EEN nieuwe werkkring kwam ook op de weg van de heer Roolvink, toen

te minder nu binnen niet al te lange tijd een groot aantal jongeren (geboortepiek (1945/47) een plaats moeten vinden in de maatschappij.

Een volgend verschijnsel is het feit dat de vergroting van de welvaart voor een groot deel is toegevoerd aan de werknemersgroepen, waardoor een rechtvaardige verdeling kon worden verworven. De stijging van het nationale inkomen is voor een belangrijk deel ten goede gekomen aan de loon- en salaristrekken.

Het evenwichtig beleid van het kabinet de Quay heeft dit resultaat mee mogelijk gemaakt.

Tenslotte heeft, aldus de president, de vakbeweging in Nederland een zeer positieve en constructieve bijdrage geleverd in het samenspel met overheid en bedrijfsleven.

Het verlangen naar een hoog reëel loon en naar een duurzaam niveau van werkgelegenheid wordt hoger gesteld dan naar een incidenteel hoog nominaal loon.

Andere landen ten voorbeeld.

hij in 1959 werd aangezocht als staatssecretaris van Sociale Zaken en Volksgezondheid.

„Dat was een uiterst moeilijke beslissing. Voor de grote verantwoordelijkheid, die daardoor op mijn schouders werd gelegd, schrok ik terug. Ik heb daarom ook tot twee keer toe geweigerd deze functie te aanvaarden. Maar toen ik voor de derde keer gevraagd werd en de ministers Zijlstra en De Pous — maar vooral minister Zijlstra — zo nadrukkelijk de verantwoordelijkheid voor mij had neergelegd, toen zag ik in, dat ik niet langer mocht weigeren.”

Staatssecretaris Roolvink wist wat hem van socialistische kant te wachten stond. En hij heeft dat ondervonden.

„Toch draag ik deze mensen geen kwaad hart toe, omdat het altijd ging om het beleid. Eén keer ben ik een beetje boos geworden, toen een van de leden van de P.v.d.A.-fractie te ver ging en mij persoonlijk aanviel.”

Door bepaalde omstandigheden voer-

Huidgenezing
Huidzuiverheid · Huidgezondheid
PUROL
Puistjes verdrogen door Purol-poeder

de de heer Roolvink in de eerste jaren van het kabinet De Quay méér het woord, dan later. Daarom is het goed om nog eens even na te gaan, aan welke wetten de staatssecretaris gewerkt heeft.

Dan is daar allereerst de wijziging van de arbeidswet inzake de bakkerijparagraaf, de wet op de loongrenzen, een wijziging in de wet van het Weduwen- en Weduwenpensioen en in voorbereiding is een wet inzake de beroepskeuzeraad. Dan zijn er nog tal van kleine wetswijzigingen. Het hoofdbestanddeel in deze werkperiode vormde toch wel het vrijer mak. van de loonvorming. Dat is niet zonder strubelingen verlopen, maar we zijn nu toch op de goede weg.

DEMISSIONAIR

NOG een paar weken en dan is het kabinet De Quay aan het eind van de rit. Ook staatssecretaris Roolvink zal dan demissionair zijn. Een taak, die hij — na lange aarzeling — aanvaardde, heeft hij met grote deskundigheid verricht. Hierover bestaat geen verschil van mening bij duizenden binnenen buiten onze kring. Niemand weet waarvoor men de heer Roolvink — buiten zijn komende kamerlidmaatschap — nog eens zal aanzoeken.

„Ik zeg nooit „neen” op voorhand”, zegt de heer Roolvink, „maar ik zal wel trachten de boot af te houden.”

We hopen voor hem, dat hij in de komende jaren wat meer tijd voor zichzelf en voor zijn gezin mag hebben en dat hij wat meer aandacht kan schenken aan zijn hobbies zoals kievitseiëren zoeken, vissen en schaatsen. Want zelfs dat laatste is er in de afgelopen strenge winter vrijwel bij ingeschoten. hgr.

Altijd gaaf huidje

BABYDERM
POEDER-ZALF-OLIE-ZEEP

vend lid. Ik bezocht alle vergaderingen, maar ik maakte geen deel van het bestuur uit. Voor de oorlog was het nu eenmaal zo, dat wie eenmaal bestuurslid was, dit ook bleef”.

GROTE VERANDERINGEN

DE oorlog bracht ook in het organisatieleven grote veranderingen. De bonden werden gelijkgeschakeld en dat betekende het einde van de christelijke organisaties. De grote bedrijven kregen sociale voormannen van het Nationaal Arbeidsfront — het NAF — toegewezen. Deze opgedrongen figuren hebben vrijwel nergens de goodwill

**VERTROUWENS ADRESSEN
VOOR EIGEN**

**Landbouwwerktuigen- en
machinefabriek**

Vicon

H. VISSERS N.V. — NIEUW-VENNEP
Telefoon 02526—841 (7 lijnen)

**CLAEYS - maaidorsers
BAMFORDS - opraappersen**

Importrice voor westelijk Nederland

W. VAN GEMEREN & ZONEN N.V., Groep (Z.H.)
telefoon (01860)—2050

Uw inboedel wordt op handen gedragen

naar Madrid of Stockholm,
naar Lutjebroek of Lintelo (ook overzee) door

Bongers Verhuisbedrijf Wageningen

telefoon 2725 en 3750 (b.g.g. 3100)

**UIT ONZE BOUW- EN
AANNEMERSWERELD**

FIRMA C. VERMEER EN ZON'S

fabrieken voor gebogen hout

Telefoon 01894-1230 - Onderkerk aan de IJss

RONDE EN OVALE TAFELRANDEN

GEBOGEN REGELS VOOR STOELN EN FAUTEUILS

ARMLEGGERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN enz. enz.

WARENHUIZENBOUW

N.V. Aannemersbedrijf

BOERS EN VRIJLAND

s-GRAVENZANDE — Telefoon 01748-2245 — Postbus 30

ROOS

N.V. AANNEMINGS- EN BOUWBEDRIJF

Burgemeester Hazenberglaan 403 — Rotterdam

Telefoon 19 10 44

metoor beton

N.V. BETONFABRIEK DE METEOR — DE STEEG

Fabriek van kwaliteitsbetonprodukten

TIMMERFABRIEK VERMEULEN N.V.

MILL (N.-B.), TELEFOON 08859—605

Fabriek van geprefabriceerde houten gebouwen,
houten woningen, directieketen, barakken, garages,
vakantehuisjes enz.

Speciaal voor de landbouw: kippenhokken, veld-
schuren, loodsen etc.

Export: België, Duitsland, etc.

J. DE KORT

metsel- en tegelbedrijf

Singel 350, tel. 33422 - 62891
AMSTERDAM

BOUWBEDRIJF JAC. VAN DER NIET

NIUWBOUW EN
ONDERHOUDSWERKEN

Oranjeweg 6 — Telefoon 01719-2748 — Noordwijk aan Zee

N.V. Staalsteiger „Gelria“

Nijmegen

Roggeweg 13 - Postbus 126 - Telefoon 53198

**COMPLETE ROESTVRIJE
STEIGERWERKEN**

!!SPECIALITEIT: MET VASTE WIGGEN!!

Aannemersbedrijf

GEBR. HAKKERS

- Handel in rijsmaterialen, riet en teen
- Rietmattenfabriek
- Hoepelmakerijen

WERKENDAM — TELEFOON 514

Instructie en opwekking LAATSTES

DE Grachtkerk in Amersfoort was zaterdag jongstleden het terrein, waar aan het kaderleger de laatste instructies werden gegeven voor de stembusstrijd en waar tevens de geestdrift voor een ingespannen arbeid ten behoeve van de christelijke politiek werd gevoeld.

Het was een goede dag. Alles werkte daar toe mee, zelfs het stralende voorjaarsweer. In de Grachtkerk, die tegenover de imponerende Lievevrouwentoren van Amersfoort is gebouwd, werden woorden gesproken, die door niemand misverstaan konden worden. Er werd aangegord tot de stembusstrijd. Het was een aangorden tot geloof in de goede zaak en een onderstreping van het goed recht en van de noodzaak tot het staan naar een christelijke politiek.

Deze kadercontactdag had stijl. We twijfelen niet, of de bezoekers zullen gesterkt in hun voornemen om het uiterste te geven voor de komende Kamerverkiezingen, naar huis teruggekeerd zijn.

De heer J. Smallembroek, de voorzitter van het algemeen organisatiecomité en tevens één der drie lijstvoerders van onze partij, opende de vergadering. Hij zette het doel van deze dag uiteen. Korte toespraken, afgewisseld door samenzang en muziek, waren voor de aanwezigen — en er was een verblijdend goede opkomst — inderdaad instructief en moedgevend. De rede van de heer Smallembroek vindt u elders in dit blad.

Zijne excellentie B. Roolvink, staatssecretaris van sociale zaken en volksgezondheid, eveneens lijstaanvoerder, sprak op zijn eigen vlotte en figuurlijk zowel als letterlijk glasheldere wijze over allerlei facetten van het politieke beleid. Zijn rede vindt u eveneens in dit blad.

De urgentie van het werk

HET was de eerste secretaris van onze partij, mr. W. R. van der Sluis, die met name instructieve woorden sprak over de aanpak van de stembusstrijd. In een communistisch blad had hij gelezen: Wij winnen, want de christenen maken hun handen niet vuil. Hij herinnerde daarbij aan hetgeen mr. Roosjen op de deputatenvergadering gezegd heeft, namelijk, dat het communisme een halve waarheid en hele mensen heeft, maar dat soms gezegd zou moeten worden, dat het christendom een hele waarheid, doch halve mensen heeft.

Wij klagen weleens over de achteruitgang van de christelijke partijen in stemmental. Wij zoeken allerlei motieven voor die achteruitgang, maar hij vroeg zich af, of wij de verklaring ook zoeken in die halve mens?

Dr. Berghuis sprekend voor een aandachtig gehoor op de kadercontactdag.

Mr. Van der Sluis zette uiteen, dat de verkiezingsactiviteit in twee periodes uiteen valt en wel: van 20 april tot 1 mei, en van 1 mei tot 15 mei. De eerste periode karakteriseerde hij als een tiendaagse veldtocht. Wij zullen dan immers tien dagen op pad moeten om stemmen bij volmacht te verwerven. Hij wees er op, van hoeveel belang die volmachtstemmen kunnen zijn. Een enquête over 1959 bewees, dat toen 32000 stemmen bij volmacht waren verzorgd — dat is bijna een Kamerzetel! Thans is deze zaak nog meer urgent dan in 1959. Op 15 mei zijn al heel wat mensen met vakantie, ook voor die moet het stemmen bij volmacht van belang geacht worden. Wij moeten dus niet maar uitsluitend denken aan de chronisch zieken, aan de langdurig bedlegerigen, aan de invaliden. Een opwekking om het stemmen bij volmacht — indien nodig — zich niet te laten ontgaan, een opwekking daartoe op de convocatie van een

slotte citeerde hij de oude ds. die eens gezegd heeft: Goede doen, is je werk goed doen! Mr. Van der Sluis vroeg dit laatste ook te passen op het verkiezingswerk, kan er zegen op rusten, want, bijbel wordt gezegd, dat de haastvlijtigen gezegend zal worden, schien is die zegen op 15 mei niet zelfde als succes. Geen mens weet. Maar Augustinus heeft gezegd: Zonder God kunnen wij niets doen, zonder ons wil Gods niets doen!

Ook mr. Biesheuvel voerde woord. Zijn toespraak is eveneens dit nummer opgenomen.

Weinig dames

REEDS eerder spraken wij over goede opkomst op deze kadercontactdag. Maar op één punt vond mevrouw Leeuwen, die in de middag kwam het presidium voerde, te

Kadercontactdag in Amersfoort

vergadering van een kiesvereniging, is prachtig. Maar het is niet voldoende! Er moet persoonlijk bezoek op volgen. De heer Van der Sluis wees er ook op, dat velen nog onvoldoende weten, dat stemmen bij volmacht beperkt is: slechts echtgenoten, huisgenoten en familieleden tot de derde graad kunnen voor anderen bij volmacht stemmen. Ten aanzien van het stemmen bij volmacht moet alles op 1 mei geregeld zijn. Dit betekent, dat er geen tijd te verliezen is.

Ook stond mr. Van der Sluis stil bij de tweede fase van het werk voor de verkiezingen, namelijk die van 1 tot 15 mei. Behalve een goede hantering van het reclame-materiaal is nodig, dat de kiezer, het grote publiek, de mens achter het materiaal wil zien opduiken, of, om met De Genestet te spreken: Geen orgeltoon, maar uw persoon. Tussen dat materiaal en de kiezer is de Anti-revolutionaire kiezer de laatste en belangrijkste schakel. Die laatste schakel kan de keten compleet en sterk maken. We moeten de boodschap van de christelijke politiek huis aan huis doorgeven. We moeten geen halve mensen met een hele waarheid zijn. De waarheid is: de politiek voor elke christen, het vastleggen van een vaste beleidslijn tussen bijbel en politieke praktijk van elke dag. Met andere woorden: het evangelie moeten we belijden en beleven in de politiek. Mr. Van der Sluis wees op Groen en Kuypers, die ook in klare taal hadden gesproken over deze opdracht. Ten-

leurstellends. Dat was, dat zo weinig dames zich onder de aanwezigen vonden. Overigens bleek uit deze dagvergadering, op welke belangrijke wijze ook vrouwen zich verdienen kunnen maken in en voor de christelijke politiek. Mevrouw Van Leeuwen een uitstekende presidente, die een weloverwogen de leiding van de vergadering had. Wij zeggen nee, veel, als we uitspreken, dat zij knipt is voor een dergelijke taak heeft veel parate kennis ten opzichte van de politiek, maar ook van het propaganda-apparaat van onze

Door de bocht geraken

IN deze middagvergadering sprak ier eerst dr. W. P. Berghuis, voorzitter van het Centraal Comité. Hij wees er op, dat het niet eeng is, om in een christelijke partij taak te vervullen, want het christelijk volksdeel heeft nadenken geleerd, het wil beslist niet alles voor de keuk slijken. Dr. Berghuis vond een goede greep, dat deze kadercontactdag belegd is. Als Anti-revolutionairen hechten wij aan organisatie aan een goede organisatie van het werk. Er zijn mensen, die in de richting verkeren, dat vergaderingen kiesverenigingen eigenlijk over zijn in de tegenwoordige tijd. Berghuis dacht daar anders over, meende hij, dat een andere wijze vergaderen dan voorheen gewent was, zijn. Ons kiesverenigingswerk

voor de SLAG

echter zeer belangrijk: de kiesverenigingen doen met ons het werk voor de komende verkiezingen.

Dr. Berghuis verklaarde, dat de partij bezig is, door de bocht heen te komen, waarover hij vroeger weleens gesproken had. „We zijn de oudste politieke partij in ons land en we zijn daar dankbaar voor en ook trots op. Een bewering van prof. Vondeling, dat de confessionele partijen een gevaar betekenen is onjuist. We zijn de oudste partij en hebben ook een rijke historie en ervaring aangaande het parlementaire politieke werk. En met onze ervaring en historie hebben wij een belangrijke bijdrage kunnen geven ten bate van ons gehele volk.”

„Ik gooi weleens knuppels in het hoenderhok,” aldus dr. Berghuis. „Dat bleek weer uit mijn uitspraak welke ik op de deputatenvergadering deed ten aanzien van de socialististen, — een uitspraak, waarover sommigen zich klaarblijkelijk nogal verwonderd hebben, dat wij wat de politiek betreft verwantschap hebben met de socialististen ten opzichte van de democratische opvattingen. De democratie is voor onze partij immers een hoog en kostbaar goed. Een andere bedoeling heb ik met de bedoelde uitspraak ter deputatenvergadering uiteraard niet gehad.”

Dr. Berghuis sprak uit, dat wij als Anti-Revolutionairen ondanks de spanningen die wij meemaken, met een christelijk, een Anti-Revolutionair program van actie, aansluitend bij de beste Anti-Revolutionaire traditie, voor ons volk mogen komen. „Ik wens allen veel sterkte en activiteit toe in de weken die komen,” zo besloot dr. Berghuis zijn toespraak.

Mijn schild ende betrouwen

DIT was het leidende motief in de toespraak van de heer S. Silvis, lid van de organisatiecommissie en oud-voorzitter van de ARJOS.

„Ik behoor tot de achtien”, zo begon de heer Silvis zijn betoog. „Ik sta namelijk als nummer 18 op de lijst van de A.R.” Hij herinnerde er aan, dat de schrijver Den Doolaard in een van zijn romans een politicus vergeleek met een pianostemmer: iemand, die twee of hoogstens drie lijfmelodietjes laat horen — en dan soms plotseling verrast met de Hongaarse rhapsodie. De figuur van de politicus ontdekken wij op vrijwel alle fronten van het leven. Als we de krant lezen, naar de radio luisteren of naar de televisie kijken, komen we de figuur van de politicus tegen. Jammer, dat er in 1963 nog mensen zijn die menen, dat men de politicus voorbij kan gaan. Is de politiek eigenlijk niet doorgestoten tot het heelal? Wij hebben vandaag in bijzondere mate met de politiek te maken. Wij moeten kiezen, herhaaldelijk worden we voor een keus gesteld. Het leven heeft vandaag iets weg van een politiek song-festival. Gelukkig wordt ook vandaag de lijfmelodie van de Anti-revolutionairen nog gehoord. Die lijfmelodie ligt besloten in: Mijn schild ende betrouwen, zijt Gij, o God, mijn Heer. . . Het gaat bij de Anti-Revolutionairen om het Koningschap van Christus en vanuit dat standpunt hebben wij aan het Nederlandse kiezersvolk duidelijk te maken, dat het de Anti-Revolutionairen gaat om de belangen van land en volk. Wij Anti-Revolutionairen pretenderen niet, de wijsheid in pacht te hebben. Maar met grote ernst en overtuiging hebben wij ons Nederlandse volk duidelijk te maken, dat neutraliteit niet bestaat.

De heer Silvis besloot met er met nadruk op te wijzen, dat wij de horizontale belangen nooit los mogen zien van de verticale lijn. Onze geloofsbelijdenis onderstreept, zullen wij ook op het politieke vlak ons moeten inspannen om van ons geloof in het koningschap van Christus te getuigen.

De wortel van de zaak

DOMINEE P. M. van Galen, hervormd predikant te Hilversum en lid van het Centraal Comité, was de laatste spreker van deze middag. Hij ving aan met de hoop uit te spreken, dat de grens van de hoormoeheid niet overschreden zou worden. Wij zijn er zeker van, dat zulks niet het geval geweest is. Ds. Van Galen heeft een zeer eigen en we mogen wel zeggen: joviale en overredende manier van spreken en de aanwezigen hebben met grote en genotvolle aandacht naar hem geluisterd.

Dominee Van Galen vond, dat de

De A.R.-vlag prachtig afstekend tegen de „Lange Jan” te Amersfoort.

heren politici die deze middag gesproken hadden, het er niet slecht hadden afgebracht. Hij vroeg zich af, wat hij nu nog zou kunnen zeggen. Hij had nog deze boodschap: Dat het bij de verkiezingen gaat om het kiezen. En kiezen wil zeggen: dit niet en dát wel! Waar hebben we voor te kiezen? Vooral naar dit: dat wij staan naar een christelijke gestalte, niet alleen in het staatkundig, doch ook in het politieke leven.

Het zoeken naar een christelijke gestalte is het zoeken naar God. Dat is een effectief zoeken, omdat God het bij ons zoekt. Dat is het belangrijkste punt in de christelijke politiek. En hierin ligt de wortel van de Anti-Revolutionaire politiek. Uit die wortel moeten wij leven. De nieuwe hemel en de nieuwe aarde, waar op gerechtigheid woont, moet ons voor ogen staan en daar moeten wij begerig naar zijn. Als dat het geval is, kunnen en willen wij er ook niet meer onderuit om christelijke politiek voor te staan en er voor bezig te zijn. Weliswaar zijn er mensen, die denken, dat de boodschap van de christelijke politiek vandaag niet enthousiast ontvangen wordt. We moeten echter niet vergeten, dat in de vorige eeuw het Anti-Revolutionaire geluid ook lang niet altijd met gejuich ontvangen werd. Maar we moeten bij ons bezig zijn voor de christelijke politiek evenals vroeger Groen van Prinsterer met kennis van zaken kunnen spreken.

Ds. Van Galen liet duidelijk uitkomen, dat als de religieuze wortel van de partij er niet meer zou zijn, wij wel zouden kunnen ophouden met onze politieke arbeid. We leven in een tijd, waarin alles nogal zakelijk is of lijkt. Dat is niet zo erg, als de zaak — de wortel — er maar blijft.

Onredelijke kritiek

ALS wij broeders tegenkomen die zeggen, dat de Anti-revolutionairen anders zijn dan ze geweest zijn, dan volgt er misschien veel onredelijke kritiek. Maar wij moeten in alle ootmoed stellen, dat er geregeerd moet worden. Overigens kan dat regeren moeilijk zijn. Er is een studie verschenen over: het compromis. Met het compromis hebben wij allemaal te maken. „Ik behoor niet tot degenen, die op alles ja zeggen,” aldus ds. Van Galen. „Maar het gaat er om, dat de Anti-Revolutionairen begeren te luisteren naar de oude opdracht en dat ze deze wens willen verwerken in de actuele situatie van vandaag. Wij mogen de kracht van ons getuigenis niet ver-

zwakken door onredelijke kritiek te laten horen. Spr. kon zich nauwelijks voorstellen, dat iemand het aandurfte om voorbij te gaan aan hetgeen wij nog hebben en aan wat wij nog te doen hebben. Het gaat, ook in de christelijke politiek, om de heiliging van het leven. Ons bidden moet één van de meest fundamentele dingen zijn in onze actie voor de komende verkiezingen. Dan mogen we zegen van de hemel ook voor ons volk verwachten, zo besloot ds. Van Galen zijn toespraak.

Het was ook ds. Van Galen, die in dankgebed voorging, waarna mej. Van Leeuwen de vergadering sloot.

Klankrijk bijeen zijn

OVER de kadercontactdag te rapporteren zonder te wijzen op de klankrijke afwisseling van deze bijeenkomst, zou op z'n minst genomen ondankebaar zijn. Want door de muziek is mede deze vergadering tot een stijlvol geheel saamgevoegd. Het trio Di Fiati, bestaande uit Cor Coppens, hobo, Gijs Karten, klarinet en Arnold Swillens, fagot liet prachtige muziek horen. Gerard Akkerhuis op het orgel vervolmaakte deze schoonheid aan klanken. Het was een genot, naar de muziek te luisteren. Het gaf metterdaad afwisseling aan deze toch wel zware, inspannende dag. Zo genoot vooral het lichtvoetige divertimento van Mozart grote bijval van de zijde van de aanwezigen. Maar ook de andere muzieknummers naar composities van Haydn, Bach, Devienne, Suck en Mendelssohn werden op prachtige wijze ten gehore gebracht.

Alleen maar één

DE heer Silvis had in zijn toespraak gezegd, dat hij één van de achtien was. Hij staat namelijk als nummer 18 op de kandidatenlijst. Ds. Van Galen had er op gezinspeeld, dat een nog hoger nummer op de lijst door hem werd ingenomen. Mej. J. van Leeuwen haakte daar in haar sluitingswoorden geestig op in, door te zeggen, dat men niet nummer 23 of 18 of 15 van de lijst moest stemmen, maar nummer 1 van lijst 4!

Na beëindiging van de kadercontactdag in de Grachtkerk te Amersfoort, kwam nog een verrassing achteraan. In het kerkgebouw stonden twee televisietoestellen opgesteld en de aanwezigen hadden dus de gelegenheid, het politieke debat voor de televisiecamera tussen de heren Roolvink en Suurhoff op de beeldbuis volgen. Velen maakten van deze gelegenheid gebruik om van dit debat kennis te nemen.

Het was een bijzonder aardige gedachte, de aanwezigen deze mogelijkheid te bieden.

VERTROUWENS ADRESSEN
VOOR EIGEN

ONDERGOED
van de bovenste plank!

HOLWERDA ZONEN
Dokkum

VOOR AL UW TRANSPORTEN
IN BINNEN- EN BUITENLAND

Dokkum: telefoon 05190-2292 (2 lijnen) - Buiten kantoortijd 2580
Rotterdam: telefoon 010-171317

KENNEMERLAND

Visser Electrotechniek N.V.

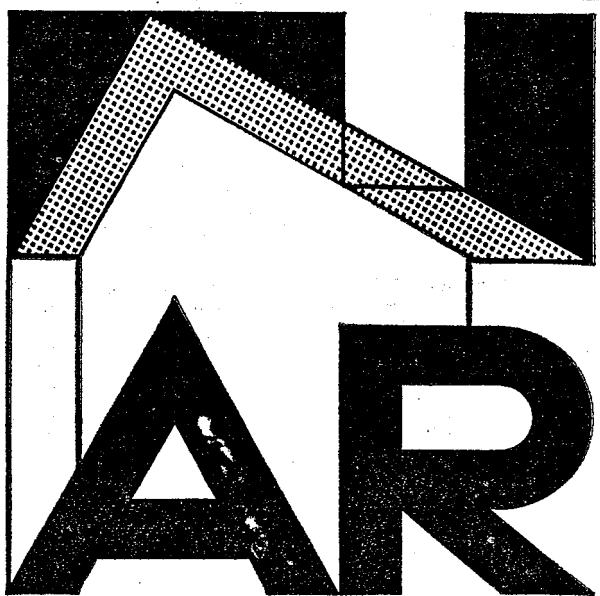
BREESTR. 128 - BEVERWIJK - TEL. (02510) 5244*

Gestigd sinds 1919

WILT U WETEN wat de
„Verontruste Anti-Revolutionairen”
willen?

Kom dan zaterdag 27 april 1963 luisteren naar
prof. dr. L. W. G. Scholten, prof. ir. J. P. A.
Mekkes, dr. A. la Fleur en ds. W. H. Velema,
Chr. Ger. Pred. Apeldoorn, in het gebouw
ATRIUM, Karel Doormanstr. 13, ROTTERDAM.

SCHAKEL OP 15 MEI OVER OP
SCHAKEL NUMMER 15 VAN LIJST 4

uw eigen HUIS

Dampo bevrijdt
neus, keel, borst van vastzittend slijm

„Het Parool”, 28 februari 1959.
(Rede Suurhoff te Brunssum).

Het is dus beter, aldus de conclusie van de heer Suurhoff, dat er geen rechts kabinet komt. Mocht echter de ontwikkeling toch in die richting gaan, dan zal zulk een ministerie aan de eigen interne tegenstellingen ten onder gaan. Inmiddels zal er dan veel, van wat er is bereikt, zijn afgebrokkeld...

Het verkiezingspamflet van de P.v.d.A.

De heer Burger heeft in de Kamer de daden en de voornemens van het kabinet-De Quay getoetst en te licht bevonden. Het kabinet-De Quay, dat is nu reeds duidelijk, heeft geen koers. Het heeft tot nu toe het bewijs geleverd, dat het de kracht mist om ons land te besturen en de solidariteit in ons volk te versterken.

„Het Vrije Volk”, 16 november 1959.
(Rede Burger op P.v.d.A.-congres).

„We hebben een kabinet dat in zee is gegaan onder de leuzen van het afstoten van staatsstaken en het verminderen van belasting en dat noch van het een noch van het ander iets terecht brengt. Wel wist het de arbeidsvrede te verstoren, onzekerheid te wekken over de loonpositie van ambtenaren, spoormannen, landarbeiders en alle trekkers van vaste salarissen om van de vergeeten groepen nog maar te zwijgen...

Beseft men wel hoeveel jaren het zal kosten alvorens wij wat het vraagstuk van de zwarte lonen betreft, weer zul-

Citaten uit de
socialistische pers

(vergelijk hierbij pag. 12!)

len zijn teruggekeerd op het niveau van december 1958? Beseft men aan dat ene voorbeeld wat er in enkele maanden tijd in ons staatsbestel is kapot gemaakt?!”

„Het Vrije Volk”, 5 februari 1962.

Kath. Werk Gemeenschap in P.v.d.A. vergadert.

Suurhoff: „In de P.v.d.A., zo betoogde hij, zijn veel stromingen van verschillende herkomst samengekomen, die ieder hun eigen stijl meebrachten. De belangrijkste stroming was de S.D.A.P.

Men mag niet verwachten dat de mensen uit die richting nu ineens hun stijl van denken en demonstreren zomaar prijsgeven.”

„Het Vrije Volk”, 17 maart 1962.

De loonpolitiek is failliet. De loonvorming holt naar een chaos.

„Deze regering heeft op veel gebieden gefaald, maar misschien het ergst op het gebied van de loonpolitiek.

„Het Vrije Volk”, 9 februari 1961.

De positie van de P.v.d.A. is zo sterk dat zonder haar een vooruitstrevend beleid onmogelijk is. Het experiment van prof. De Quay om aan te tonen dat ook zonder socialisten een sociaal-economisch vooruitstrevend beleid gevoerd kan worden is dan ook mislukt.

„Het Vrije Volk”, 25 maart 1961.

(Over de rede van mr. J. A. W. Burger op P.v.d.A.-congres).

Men staat voor de keus tussen voortknoeien met De Quay of voorttroeien met de P.v.d.A.

„Het Vrije Volk”, 3 januari 1961 (na kabinetskwesitie).

Mr. Burger: geen probleem durft men aan te pakken.

„Het Vrije Volk”, 22 april 1961.

Burger op vergadering P.v.d.A. „Als het kabinet-De Quay in elkaar zakt, zal het gebeurer onder de last van de eigen onbekwaamheid. Elk voorwendsel, elke poging om het gezicht te redden, is mij wel. Als er maar een beter kabinet komt, als er maar een regering komt, die blijft bouwen aan onze toekomst.”

Verolme United
Shipyards

Rotterdam - Holland

Telefoon 16 25 00

drukkerij

zwagers

Sinds 1903

Nieuwe Binnenweg 460-462, Rotterdam

* * * Belastingen

Men hoort de klacht als zou de fiscale druk maar lauwerlijks in de achterliggende jaren zijn afgenomen. Die klacht is ongetwijfeld juist als de totale belastingdruk wordt gemeten in procenten van het nationaal inkomen.

Wat toch is het geval. Als de welvaart toeneemt heeft dat zijn consequenties voor de hoogte van de lonen, de salarissen en de winsten.

Deze bedragen worden hoger. Bij de huidige progressieve tarifiering betekent dit dat zij die, vergeleken met b.v. het jaar 1958 een hoger inkomen genieten procentueel een groter deel van hun inkomen aan de fiscus moeten afstaan.

In deze situatie is het niet zo gemakkelijk voor de belastingbetaler een objectief oordeel te vellen over de door dit Kabinet gerealiseerde belastingverlagingen in de persoonlijke sector.

Toch zijn de eerste stappen die op de weg naar een verlaging van die druk zijn gezet — met behoud van de huidige welvaart! — niet van geringe betekenis.

Het hieronder volgend overzicht spreekt (in absolute cijfers) toch wel duidelijke taal — al zijn wij nog niet waar wij wensen te komen.

inko. men	tarief 1958		tarief 1963	
	ongehuwd	gehuwd 2 k.	ongehuwd	gehuwd 2 k.
3000	321	0	187	0
5000	854	237	588	141
7000	1479	557	1104	429
10000	2603	1202	2016	1000
12000	3494	1752	2737	1488
14500	4668	2521	3683	2170

* * * Twee miljard meer

De politieke leiders van de P.v.d.A. zijn blijkens hun uitspraken van oordeel dat de collectieve voorzieningen in de loop der jaren tot 1970 sterk moeten toenemen.

Collectieve voorzieningen treffen betekent dat de overheid uitgaven doet ten behoeve van het algemeen. Met

name worden genoemd: recreatie, verkeer, internationale hulpverlening, onderwijs en woningbouw.

Het gaat hierbij om een jaarlijks bedrag van twee miljard gulden.

Op zichzelf bezien zijn dit goede zaken, zo is het niet. Al kan men over de uitgebrachte keuze verschillend oordelen.

Maar de vraag is wel op welke wijze men zich voorstelt deze uitgaven te financieren.

Als men daarop geen duidelijk en afdoend antwoord geeft dan wordt de kiezer een holle en bovendien een gevaarlijke leus voorgedragen.

Het antwoord op deze vraag is niet afdoende gegeven. Want er zitten verborgen verleiders in het gegeven antwoord. Verleiders, die na het evenwichtige financiële beleid van heden, opnieuw het reële gevaar van overbesteding met zich brengen. De geschatte vergroting van het nationale inkomen en middelen der rijksontvangsten (belastingopbrengsten) laten immers deze extra uitgave eenvoudig niet toe. De cijfers die prof. Witteveen in het nummer van Economisch Statistische Berichten van 26 april heeft gepubliceerd tonen dat zonneklaar aan.

Wij hebben een te ellendige ervaring achter de rug van de tijd van de bestedingsbeperking om nu kiemen van overbestedingsmogelijkheden in het komende beleid op te nemen.

Voor alles is een evenwichtig financieel beleid in de komende vier jaar noodzakelijk.

* * * Minder validen

Het praatje doet de ronde als zou dit Kabinet niet voldoende oog hebben gehad voor de nood waarin de minder validen in ons midden verkeren.

Dat is ten enenmale onjuist.

Voor een zeer grote groep van hen is een oplossing gegeven en voor de overigen is de oplossing dichterbij gebracht.

Een groep van ruim 80.000 invaliden is reeds duidelijk geholpen. Per 1 januari 1964 zal deze regeling worden uitgebreid tot invaliden met een invaliditeit van 55—66 2/3 procent.

Een regeling voor de financiële gevolgen van arbeidsongeschiktheid zal

Centrale vergaderingen

WIJ KOMEN BIJ EEN

Gaarne vestigen wij de aandacht op een aantal centrale vergaderingen in de verschillende delen van ons land. In chronologische volgorde zijn dit de volgende:

★ Zaterdag 27 april, te 10.00 uur v.m. voor het gebied v. d. Kamercentrale Leiden. Zaal „Kunstmin”, Boelekade 69, Gouda. Spreker: Z. E. Staatssecretaris B. Roolvink en ds. P. M. van Galen, lid van het Centraal Comité, Ned. Herv. predikant te Hilversum.

★ Zaterdag 27 april, te 14.00 uur, voor het gebied van de Kamercentrale Middelburg. Hervormd Verenigingsgebouw aan het Vrije, Zierikzee. Sprekers: J. A. van Bennekom (opening), J. Smalbroek en S. Francke (slotwoord).

★ Zaterdag 27 april, te 14.30 uur, jaarvergadering Kamercentrale 's-Hertogenbosch. Het Dorpshuis, Genderen. Naast de huishoudelijke punten vermeldt de agenda als spreker Mr. A. B. Roosjen.

★ Maandag 29 april, te 20.00 uur, voor het gebied v. d. Kamercentrale Assen. Concertzaal Grevink aan de Markt, Emmen. Spreker: J. Smalbroek.

★ Maandag 29 april, te 20.00 uur, voor het gebied v. d. Statencentrale Amersfoort. District Zuid-West Utrecht. Geref. Kerk, Woerdlaan 14, De Meern. Spreker: Mr. B. W. Biesheuvel. Samenhang, orgel en trompet.

★ Maandag 29 april, te 20.00 uur, voor het gebied v. d. centrale kiesvereniging Soest. „De Rank”, Soesterbergsestraat 18, Soest-zuid. Spreker: H. van Eijsden, beantwoording gestelde en te stellen vragen.

★ Maandag 29 april, te 20.00 uur, voor het gebied v. d. Statencentrale Heerenveen. „Het Baken” te Heerenveen. Spreker: Maj. Tj. Walburg, Kamerkandidaat.

★ Maandag 29 april, te 20.00 uur, voor Vlaardingen (West, Oost en Ambacht). Zaal „De Harmonie”, Schiedamsedijk, Vlaardingen. Spreker: Prof. mr. I. A. Diepenhorst.

★ Woensdag 1 mei, te 20.00 uur, voor het gebied van de Kamercentrale Zwolle. Hotel Deters, Beursstraat 2, Hengelo. Spreker: Z. E. Staatssecretaris B. Roolvink.

★ Woensdag 1 mei, te 20.00 uur, voor het gebied van de Statencentrale Dokkum. Oosterkerk, Dokkum. Spreker: Prof. mr. I. A. Diepenhorst.

★ Woensdag 1 mei, te 20.00 uur, voor het gebied van de kiesverenigingen Nieuw-Amsterdam, Veenoord en Erica (Kamercentrale Assen). Zaal Van Huffelen, Nieuw-Amsterdam. Spreker: Mr. A. B. Roosjen.

★ Woensdag 1 mei, te 20.00 uur, voor het gebied van de kiesverenigingen Rotterdam XX, XXI, en XXII. De Smidse, Straatweg 81, Rotterdam. Spreker: J. van Eibergen.

★ Woensdag 1 mei, te 19.45 uur, voor het gebied van de Statencentrale Winterswijk. „Fides et Concordia”, Stationsstraat, Winterswijk. Spreker: Mr. W. R. van der Sluis.

★ Donderdag 2 mei, te 20.00 uur, voor het gebied van de Kamercentrale Assen. Foyer Bellevue, Assen. Spreker: J. Smalbroek.

★ Donderdag 2 mei, te 20.00 uur, voor het gebied van de kiesvereniging op Voorne en Putten. Zaal Dedert, Brielle. Spreker: Prof. mr. I. A. Diepenhorst.

★ Donderdag 2 mei, te 19.45 uur, voor het gebied van de Statencentrale Harderwijk. „De Harmonie” (v/h Buitensociëteit), Diepe Gracht 27, Harderwijk. Spreker: J. A. van Bennekom.

★ Vrijdag 3 mei, te 20.00 uur, voor het gebied van de Kamercentrale 's-Gravenhage. De Tuinzaal van de Dierentuin, 's-Gravenhage. Sprekers: J. Smalbroek en ds. H. Toorman, Chr. Geref. predikant te 's-Gravenhage.

★ Vrijdag 3 mei, te 20.00 uur, voor het gebied van de kiesvereniging Beilen. Hijken-Hooghalen en Drijber (Kamercentrale Assen). Geref. Jeugdgebouw, Beilen. Spreker: J. A. van Bennekom.

★ Vrijdag 3 mei, te 20.00 uur, voor het gebied van de kiesverenigingen Hoogeveen en Pesse (Kamercentrale Assen). Zaal „De Haven”, Hoogeveen. Spreker: Dr. W. P. Berghuis.

★ Zaterdag 4 mei, te 14.15 uur, voor het gebied van de Kamercentrale Arnhem. Grote zaal van Musis Sacrum, Arnhem. Spreker: Mr. B. W. Biesheuvel.

★ Zaterdag 4 mei, te 14.00 uur, voor het gebied van de Statencentrale Hulst. Grand Hotel Rotterdam, Terneuzen. Spreker: J. Smalbroek.

★ Zaterdag 4 mei, te 15.00 uur, voor het gebied van de Statencentrale Den Helder. Hotel „De Rode Leeuw”, Markt 15, Schagen. Spreker: P. C. Efferich. Medewerking van de cabaretier Wim Vegt te 's-Gravenhage.

★ Zaterdag 4 mei, te 15.00 uur, voor de provincie Limburg. Het Pancratiushuis, Nobelstraat 21, Heerlen. Spreker: Z.E. Staatssecretaris B. Roolvink.

★ Maandag 6 mei, te 20.00 uur, voor de provincie Utrecht. Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen, Mariaplaats, Utrecht. Sprekers: Mr. B. W. Biesheuvel en prof. dr. H. Jonker te Utrecht.

★ Maandag 6 mei, te 20.00 uur, voor de Kamercentrale Zwolle. Gebouw Odeon, Zwolle. Spreker: Z.E. Staatssecretaris B. Roolvink.

JEZUS REDT VERLOST GENEEST

Iedere zondagmorgen om acht uur spreekt Evangelist Joh. Maasbach over Radio-Luxemburg, 208 m. middengolf en 49.26 korte golf.

binnenkort de Kamer bereiken, waarin ook aandacht zal worden geschonken aan het revalidatie probleem. Een wet die als basis van de uitkering zal aanwijzen het werkelijke loon in plaats van het loon van een ongeschoolde arbeider.

Er is een kinderbijslag ingevoerd voor invalide kinderen van 16 tot 27 jaar, terwijl het bedrag van de bijslag onder dit kabinet is verdubbeld.

Dank zij verder getroffen regelingen zijn meer dan 20.000 gehandicapte personen in ons land in de gelegenheid door arbeid in hun onderhoud te voorzien.

Voor de nog zwaarder getroffen gehandicapten is er (ingegaan 1 januari 1963) de mogelijkheid geschapen aan de arbeid te gaan en zodoende tevens hun arbeidsgeschiktheid te vergroten.

Meerderjarige minder validen die bij ouders inwonend en nog geen 65 jaar oud zijn kunnen thans een beroep doen op de bijstandsregeling (het vorig jaar ingevoerd). Dat betekent een uitkering die onafhankelijk thans is van de financiële situatie van de ouders.

En het vraagstuk van een verzekering tegen zware geneskundige risico's is door dit Kabinet een eind verder op streek geholpen.

Het sociale beleid van dit eerste Kabinet zonder socialisten in slechts vier jaar tijds mag dankbaar door ons gehele volk worden geaccepteerd.

Een getuigenis waartoe elke AR is geroepen: het ophangen van een raambiljet!

★ Dinsdag 7 mei, te 20.00 uur, voor het gebied van de Kamercentrale Haarlem. De tuinzaal van het Concertgebouw, Lange Begijnestraat 13, Haarlem. Sprekers: Z.E. Staatssecretaris B. Roolvink en ds. D. Biesma Jr., Chr. Geref. predikant te Aalsmeer.

★ Woensdag 8 mei, te 20.00 uur, voor het gebied van de Kamercentrale Dordrecht. De grote zaal van „Patrimonium”, Lange Breestraat, Dordrecht. Sprekers: Z.E. Staatssecretaris B. Roolvink en M. W. Schakel.

★ Woensdag 8 mei, te 19.45 uur, voor het gebied van de kiesvereniging Hillegom, Lisse en Sassenheim. De Mijnsaal van het Veilinggebouw der H.B.G., Lisse. Sprekers: Z.E. Mr. J. van Aartsen en A. Warneer Jzn. (slotwoord). Vertoning der film: „Ook hij verkoos de vrijheid”.

★ Woensdag 8 mei, te 20.00 uur, voor Doorn en omgeving. Hotel Smits, Amersfoortseweg, Doorn. Spreker: mr. W. R. van der Sluis.

★ Donderdag 9 mei, te 19.30 uur, voor de provincie Groningen. In twee zalen, de sprekers wisselen. De „Harmonie” en de grote benedictenzaal van „Het Tehuis”, Groningen. Sprekers: Z.E. Prof. dr. J. Zijlstra, Mevr. C. M. Tonkens-Kaajan te Amsterdam en J. Smalbroek.

★ Donderdag 9 mei, te 19.45 uur, voor Friesland. Noorderkerk, Drachten. Sprekers: Z.E. Staatssecretaris B. Roolvink en ds. C. van der Giessen, Geref. predikant te Drachten (slotwoord). Medewerking van het Chr. Muziekcorps „Crescendo”, o.l.v. Piebe Bakker te Drachten.

★ Donderdag 9 mei, te 20.00 uur, voor het gebied van de kiesverenigingen Nieuweroord, Tiendeveen en Nieuw-Balinge (Kamercentrale Assen). Zaal Troost, Nieuweroord. Spreker: Mr. W. R. van der Sluis.

★ Vrijdag 10 mei, te 20.00 uur, voor het gebied van de Kamercentrale 's-Hertogenbosch. Zaal Limburgia, Markt 14, Eindhoven. Spreker: mr. B. W. Biesheuvel.

★ Vrijdag 10 mei, te 20.00 uur, voor het gebied van de Kamercentrale Den Helder. Gebouw voor Chr. Belangen, Botenmakerstraat 16, Zaandam. Spreker: Z.E. Staatssecretaris B. Roolvink.

★ Vrijdag 10 mei, te 20.00 uur, voor het gebied van de gemeentelijke kiesvereniging Ooststellingwerf. Zaal De Zon, Ooststellingwerf. Spreker: E. van Ruller, te Groningen. Medewerking van het Chr. Meisjeskoor „Scheppingsgave” te Bergum, o.l.v. de heer G. Hofman.

★ Vrijdag 10 mei, te 20.00 uur, voor het gebied van de kiesverenigingen Patterswolde, Peize, Roden, Een en Veenhuizen. Verenigingsgebouw „Op de Helte”, Roden. Spreker: Maj. Tj. Walburg, Kamerkandidaat.

★ Vrijdag 10 mei, te 19.30 uur, voor het gebied van de kiesverenigingen Gasselternijveen, Gieterveen en Bonnerveen. Drouwenermond, Nieuw-Buinen en 2e Exloermond. Zaal Kroeze, Buinerveen. Spreker: S. Silvis, Kamerkandidaat, oudvoorzitter van de A.R.J.O.S.

Trouw en vertrouwen

Wij hebben elkaar vandaag te beloven, dat wij tot 15 mei met alle kracht voor de A.R. zaak staan. Verkiezingen, laten wij dat rond tegen elkaar zeggen, is strijd. Verkiezingen, dat is geestelijke strijd. En het is in Nederland gelukkig zo gegroeid, dat belangen-partijen praktisch geen betekenis hebben, dat belangen-partijen geen kans maken, omdat zij het voorgestelde belang niet kunnen dienen, niet kunnen behartigen en omdat zij alle politieke vraagstukken die vanuit een beginsel moeten worden belicht, verwaarlozen.

Wij moeten in de politieke strijd kiezen. En daarom moeten wij, en ik wijk u op om dat met name in de komende weken sterk te doen, de vraagstukken centraal stellen.

Wij hebben voor de verkiezingen in de eerste plaats de vraagstukken te stellen vanuit de partij, vanuit ons Program van Actie. Het Nederlandse volk, kiest een volksvertegenwoordiging. Om dit mogelijk te maken is er partijvorming, ook in ons land. Alleen langs die weg kan de democratie functioneren. En die politieke partijen stellen allemaal, u weet het, een verkiezingsprogramma op, een programma van actie, een verkiezingsmanifest. Daarin formuleren zij hun politieke wensen, formuleren zij wat hun ten diepste bezielt. Naar dat programma moet een politieke partij het eerst worden beoor-

Rede van J. Smallenbroek op kadercontactdag

deeld. Dat programma dient in de verkiezingsstrijd, ik herhaal het, centraal te worden gesteld. Vergadering, ik wijk u op om kennis te nemen, opnieuw kennis te nemen van het Program van Actie, en de inhoud daarvan door te geven.

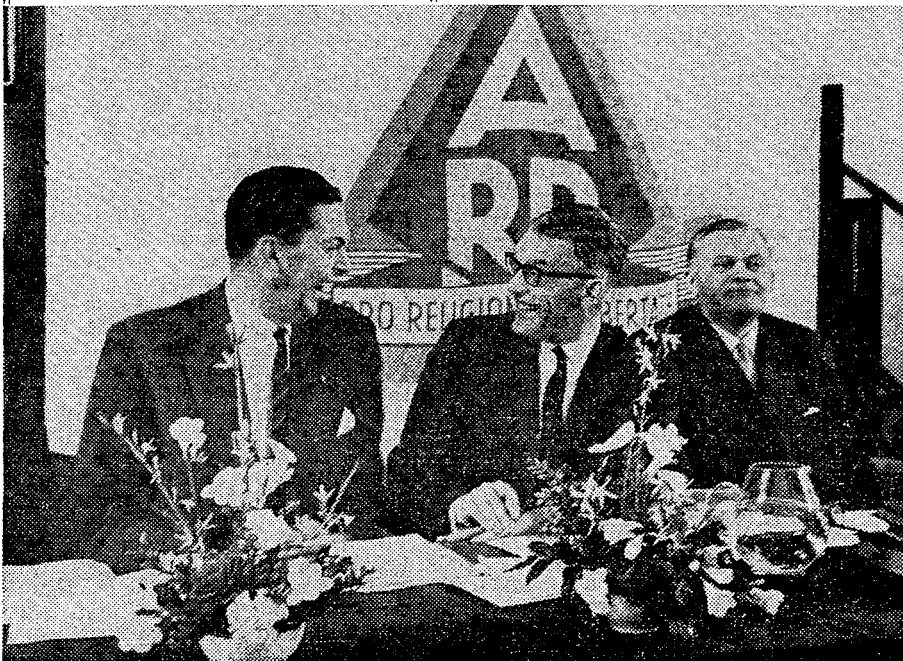
Ons Program van Actie 1963 is een eigen-tijdsprogramma. Ons Program van Actie 1963 zegt duidelijk hoe wij denken over de internationale en de nationale vraagstukken.

Het Program van Actie geeft opnieuw aan wat wij zijn, een christelijke politieke partij, een partij die als partij gebonden is aan het woord van God in het Evangelie van onze Here Jezus Christus. Dat hebben wij ons volk te zeggen. Dat is centraal, dat is ons uitgangspunt. Wij menen als partij, dat ons politieke werk, dat ons politiek handelen, dat onze politieke wensen voortrokken moeten worden, zo staat het in ons P.v.A., van de erkenning van Gods majesteit in het leven van volk en staat. Dat bepaalt ons inzicht in internationale aangelegenheden, onderwijs, cultuur, woningbouw, sociaal-economische vraagstukken.

Ik kan het hier niet uitwerken; daar is thans geen tijd voor. Alleen nog deze opmerking. Ons uitgangspunt wil zeggen, dat wij naast de dankbaarheid voor wat wij hebben ontvangen in ons land, ontvangen hebben de laatste jaren, altijd weer kritisch hebben te staan tegenover de samenleving, waarin wij wonen en werken. Omdat hetgeen wat mensen, zondige mensen, tot stand brengen nimmer voldoet aan het gebod Gods, nimmer voldoet aan zijn Majesteit. Altijd weer reformatie. En nu zullen wij vandaag opgewekt worden tot de principiële strijd. In dat opzicht is er niets veranderd.

Vertel ons volk, wat het A.R.-huis is. Wijk op tot trouw en vertrouwen. Ik wens u toe een goede vergadering, een gezellige dag. Ik heet u nogmaals hartelijk welkom.

De drie lijstvoerders zien de toekomst zonnig tegemoet.

NEDERLAND komt te staan in het teken van de verkiezingen. En wat doen wij nu eigenlijk in de periode die aan de verkiezingsdag vooraf gaat. Ik geloof dat wij twee dingen doen, althans in hoofdzaak, we blikken terug, we houden ons bezig met de politieke zaak, met name zoals zij zich in de afgelopen parlementaire periode heeft voltrokken. Maar kiezen is ook een blik vooruit werpen. Eigenlijk is progressief leven altijd vooruit zien, zodat wij dus twee dingen doen, terug- en vooruit zien.

Welnu ik heb met mijn vriend Biesheuvel afgesproken dat hij vanmiddag, hij is ook wat langer dan ik, hij kan wat beter de wereld inzien, hij zal dan vanmiddag dat licht vooruit werpen en ik zal dan in alle bescheidenheid een blik terug gaan richten zodat wij die eenheid ook in dit opzicht kunnen handhaven.

Eerst een opmerking vooraf. Voordat ik vanmorgen hier heen ging, om u de waarheid te zeggen, ik was nog niet eens helemaal klaar, toen ging de telefoon en belt iemand me op die het héél goed meent met de A.R.-zaak en hij zegt dit tegen me, „wat ik tegenwoordig zoveel mis dat is het principiële geluid. Ik heb jullie nu deze week nog voor de televisie gezien zegt hij, maar och, dat gaat over huizen, dat gaat over lonen, dat gaat over commerciële televisie, dat gaat over allerlei materiële dingen. Maar wat ik nu zo graag eens zou willen horen, dat is, dat getuigenis, dat geloofsgetuigenis waarmee wij in de wereld staan.” Ik zei: „man, je hebt gelijk, je hebt helemaal gelijk, maar wij moeten elkaar goed begrijpen. Wij moeten elkaar hierom zo goed begrijpen omdat wij in deze politieke strijd staan met ons programma en in dat programma ligt een stuk geloofsbelijdenis. Wij staan niet als gedeelde mensen in deze tijd, wij staan hier als mensen met één leven. Wij bewegen ons in het leven van de praktijk elke dag”.

Maar hoe doen wij dat nu. Doen wij dat nu zuiver materialistisch en hebben wij geen andere oogmerken dan alleen die cijfers, die feiten, die getallen, of zal die zaak ergens van doortrokken zijn, zoals het in ons programma staat.

Mag ik eens een enkel ding noemen. Wie in de politiek niet eerlijk is in zijn argumenten die mag nog zulke schone Bijbelteksten gebruiken maar hij is onwaarachtig in het politieke optreden en het is onchristelijk, welke vlag de lading dan ook wel mag dekken. Wie in de politiek althans ernstig poogt om eerlijk te zijn en de feiten te nemen zoals ze zijn, die is in ieder geval op weg om zich christelijk te gedragen en om de zaak in het juiste licht te stellen. Wie in de politiek alleen maar ziet op tekortkomingen, is eenzijdig. Maar je moet vooralsnog het leven vandaag dankbaar aanvaarden en vanuit die dankbaarheid mag je het naar mijn opvatting, moet je het zelfs, kritisch doen.

Dankbaar de vraagstukken benaderen! Want wij zijn langzamerhand zover gekomen met ons volk, dat wij, die uitzonderingen daar gelaten, daar zeg ik direct wel iets van, dat wij onze weelde bijna niet meer kennen. Een vrije zaterdag, dat kan er toch allemaal af bij ons en ik ben er van overtuigd dat bijna niemand een groot offer gebracht heeft om hier te komen, maar ik ben wel van oordeel dat een aantal mensen voor deze zaak stellig een offer heeft gebracht. Maar het is financieel mogelijk, we hebben de tijd, gelukkig hebben wij ook de gezindheid om het te doen. En als je op een stralende lentemorgen als deze, zij het slechts ook een kort ritje door ons land maakt, en heel de natuur die lacht je toe, dan komt de mens onder de indruk van Gods Majesteit, van zijn grote liefde. En al heb je dan ook maar enkele van die dagen per jaar, dan denk je al wat was het jaar weer goed. Je kunt ook zeggen wat hebben we veel slechte dagen gehad, ja dan leg je altijd de na-

Dankbaar terugzien en overtuigd strijden!

druk op die dingen. Ik wilde een korte terugblik werpen, want men heeft me maar een kwartier gegeven, een terugblik werpen op hetgeen zich in de afgelopen jaren heeft voltrokken. En ik herhaal daarbij, wij staan in deze politieke strijd als mensen die maar één leven kennen. Wij bewegen ons in dat leven iedere dag, wij houden ons bezig met de praktische gang van zaken, maar wij doen dat in het licht van het Bijbelwoord: hetzij gij lieden eet, hetzij gij lieden drinkt, hetzij gij iets anders doet,

Rede van B. Roolvink op kadercontactdag

vertaal dat maar gerust zo, al die andere dingen die je doet in het leven, richt dat op de eer van God.

Wie dat gaat richten op God, die doet dat alleen maar in de dankbare erkenning dat wij ontzaglijk veel dingen hebben ontvangen, die ons leven tot een loflied kunnen maken.

En nu die blik terug, wij hebben vier jaar van onbepaalde vrijheid in Nederland achter de rug. Wij hebben vier jaar van vrede achter de rug. Geen verdienste voor u of voor mij, helemaal niet, dat is ondanks ons dat het zo is, dat wij vrede en vrijheid hebben. Wij hebben in deze afgelopen vier jaar gezien een bijna stormachtige ontwikkeling van de welvaart.

Ik weet het wel, er zijn enkele mensen bij achter gebleven. Die moeten onze bijzondere zorgen hebben, maar wie dat algemene beeld zo ziet op het ogenblik die steekt ronduit de vlag uit. Ik herhaal het, niet dankzij u en mij, laten wij ons dat nimmer verbeelden. Het is meer ondanks dan dank zij, want op tal van punten hebben wij, waar wij ook mogen staan in het leven, de dingen verknoeit. En wat is dat toch machtig mooi, dat wij die dingen nu als christenen zo tegen elkaar kunnen zeggen. Wat is dat een diepgaand onderscheid tussen de christelijke politieke partijen en tussen degenen die dat bewust niet willen zijn, althans die naam ook niet willen dragen. Daar leeft een heel ander klimaat en een heel andere geest. We zijn een politieke vergadering en wij zijn niet bijeen om elkaar te moraliseren, hoewel het heel goed is om dat op zijn tijd te doen, laat ik u dat zeggen. Het is bepaald niet zo dat je in de politiek alleen maar keihard zakelijk moet zijn.

Ik geloof dat het in al ons optreden en spreken in heel onze gedragingen ook gezien moet worden. Kijk die mensen zijn wel ijverig, die mensen kennen hun zaken wel goed, maar je vind er toch iets in wat je bij andere niet vindt, dat is die bewogenheid, dat is die zorg voor het algemeen belang, en merkwaardig die mensen zijn altijd dankbaar voor wat ze hebben. Er straalt iets vanuit in het leven van iedere dag, welnu vanuit dat dankbare besef geloof ik dat wij in de komende dagen met de grootst mogelijke overtuigingskracht waarover we beschikken de A.R.-zaak in ons volksleven hebben te verdedigen.

En er is veel wat goed verdedigbaar is. Wij moeten er voor zorgen dat wij als A.R. en ons aandeel volledig gaan claimen van de resultaten van het A.R. regeringsbeleid van de afgelopen vier jaar. Ik zal er zelfs nog voor zijn om te zeggen, wij moeten ons daarin maar zoveel mogelijk solidair gaan verklaren met alle partijen die aan dit bewind hebben deelgenomen.

En als ik een positieve scheidslijn zou moeten trekken op dit ogenblik, meneer de voorzitter, dan ligt die in de verkiezingsstrijd niet tussen de A.R. en de K.V.P., C.H.U. en ook niet met de V.V.D., als het gaat om de vragen die ik nu aan de orde stel n.l. hoe het gegaan is in de afgelopen vier jaar en wat zullen wij in de komende tijd m.n. in sociaal economische opzicht voor een beleid met elkaar moeten voeren.

Nee, dan ligt die strijd ronduit tussen de partijen die ik noemde en de oppositie. Dat is objectief, volstrekt objectief getekend.

En wie dan de verkiezingsstrijd na gaat van vele jaren her tot nu toe, die constateert dat de grootste strijd altijd is gevoerd tussen A.R. en de socialisten dan wel tussen A.R. en liberalen. Dat wisselde wel eens wat, maar vandaag valt die nadruk weer eens zeer sterk op de tegenstelling Antirevolutionairen en socialisten. Omdat de ene partij die ik noemde in oppositie is en die gaat dat stuk beleid, waarvoor de A.R. Partij medeverantwoordelijk is en die de verantwoordelijkheid ook gaarne aanvaardt, zo zwaar bestrijden als men dat maar doen kan. Of men er in slaagt dat is natuurlijk een ander punt. Maar men doet dat, en in dat teken, ik stem dat volkomen toe, prof.

Zijlstra heeft het kort geleden ook zo gezegd, staat nu die strijd.

Het gaat de komende verkiezingsstrijd om de resultaten van vier jaar beleid waarvoor de socialisten geen medeverantwoordelijkheid hebben gedragen. En daar moeten wij de boer mee op. En dat wil zeggen, dat wij die resultaten enigszins moeten kennen. En daarom doet het mij plezier dat ons partijbureau al onze werkers in den lande van de nodige stukken heeft voorzien, zo overzichtelijk mogelijk opgesteld, zodat zelfs iemand die niet tot de insiders gerekend mag worden in vrijwel één oogopslag kan zien wat er is gebeurd.

En wat is nu die verdienste van dit beleid?

Hoofdenmerk is, dat (en daar begin ik met opzet mee niet omdat het de grootste groep is, maar omdat die groep de grootste plaats in ons hart heeft) de zwakke mensen, beter aan hun trek zijn gekomen dan ooit tevoren na de oorlog het geval geweest is.

Wil ik nu eens een cijfer noemen dat niemand praktisch weet in Nederland. Men komt vandaag voor de VARA met een uitzending van f 85,— schoon, nu dat is het goed recht van de VARA, of ze er plezier van hebben beleefd is een tweede, maar dat is niet mijn verantwoordelijkheid. Maar weet u wel, dat onder verantwoordelijkheid van een socialistisch Minister en een socialistische Staatssecretaris op het Departement van Sociale Zaken, nog in december 1958 in de vijfde gemeenteklasse, ik noem de laagste klasse dus, een arbeider in de gemeentelijke sociale werkvoorzieningsregeling met f 47,60 naar huis ging. Heeft u er ooit iets van gemerkt in een VARA-uitzending hoe je daarmee rond kon komen? Ziet u het bedrog in al deze dingen, ik zeg dit in alle rust hier, ziet u de beïnvloeding, die van al die dingen uit moet gaan?

En het is nu die zaak, waar wij vier jaar onderdoor gegaan zijn. Ik bekritiseer geen personen, ik kritiseer in dit geval niet eens de P.v.d.A., want ik kan me nog voorstellen dat de mensen zeggen: wij distantiëren ons van vele dingen. Maar het zijn die publiciteitsmedia, die juist zo'n machtige invloed hebben in het leven, omdat zij in alle huiskamers komen, waarmee men gepoogd heeft om een beleid, dat in zich bedoelde te zijn een christelijk sociaal beleid en in belangrijke mate daarin geslaagd is, om dat voor te stellen als een beleid wat in geen enkel opzicht aanspraak op die naam mocht maken.

f 47,60, geen wonder dat wij daar ongeveer 44% bij gedaan hebben en ik moet er bij zeggen, op dit ogenblik hebben die mensen eigenlijk nog te weinig.

Kiezen is naar de toekomst zien. Als we de blik terug werpen dan is de conclusie, dat wij een beleid hebben gevoerd waarvan wij kunnen zeggen, wij zijn dankbaar dat wij gezegend zijn met een gunstige conjunctuur. Wij zijn ook dankbaar dat wij daarvan een goed gebruik hebben gemaakt. Want je kunt ook van een goede conjunctuur een verkeerd gebruik maken althans een minder juist gebruik, ik denk aan 1956, en dat zijn die dingen waarvan wij nu vandaag zeggen, laten wij nu het volk van Nederland met de grootst mogelijke overtuigingskracht oproepen en dat ook op organisatorisch gebied goed voor gaan bereiden, dat wij dit beleid voort kunnen zetten met elkaar, want het gaat om de dienst aan ons volk, ja de dienst aan heel ons volk.

Dat is de roeping en de taak die wij in 1963 hebben. Met wie dat gebeurt, kan mij niets schelen. Hoofdzak is dat het gebeurt. En degenen die vandaag dat beleid gaan bestrijden, die moeten ook door ons worden bestreden. Dat is onze taak en niets meer of minder. En daar hebben wij al onze krachten wel voor nodig. En versplinter die krachten dan niet, om dan hier een sneer uit te delen en dan daar een sneer uit te delen, maar richt dan ook werkelijk je aandacht op het hoofdfront, want daar valt de beslissing in deze verkiezingsstrijd.

En het is dat punt nu waartoe wij elkaar op deze mooie schone lentemorgen met alle overtuigingskracht waarover wij beschikken op gaan roepen. Want ik geloof nog altijd, dat er een verband bestaat tussen de uitslag van de verkiezing en de overtuigingskracht waarmee wij de verkiezingsstrijd hebben gevoerd en zullen gaan voeren. Ik spreek daarin gaarne het grootst mogelijke vertrouwen uit in ons A.R. kader en vertrouw daarbij ook gaarne, dat wij dit over zullen dragen op een zo groot mogelijk aantal kiezers. Politiek is een volkszaak, stemmen is een volkszaak. Het gaat om de toekomst van heel ons volk. Uw en mijn verantwoordelijkheid is in deze dagen groot. Ik wens u daarbij veel sterkte en wijsheid en zegen toe.

Politiek is een geestelijke strijd

OOK ik zou graag een enkel woord tot u spreken. Waar gaat het in de verkiezingsstrijd om? De heer Roolvink heeft in een kwartier tijd zeer uitvoerig toegelicht wat voor een voortreffelijk beleid het kabinet-De Quay heeft gevoerd. Goede wijn behoeft geen krans, dus ik spreek niet over het optreden van de A.R. fractie van de afgelopen vier jaar.

Wanneer wij een blik op de toekomst richten, en dat sluit onmiddellijk aan op hetgeen zowel Staatssecretaris Roolvink als de heer Van der Sluis hebben gezegd, dan geloof ik dat wij voor alles voor ogen moeten houden, dat politieke strijd een geestelijke strijd is. Dat het niet gaat primair om zakelijke aangelegenheden, maar dat bovenal ons kader er heel scherp van doordrongen moet zijn, dat politiek een geestelijke strijd is. Bij menig A.R. is het vandaag zo dat men een verving van grenzen ziet. Men bespeurt die soms ook wel in de redevoeringen van uw lijststaanvoerder Biesheuvel, getuige de brieven die ik krijg. Daarom is het misschien wel goed om daar eens de aandacht op te vestigen, dat politiek boven alles een geestelijke strijd is. En dan moeten er bepaalde strakke scheidslijnen getrokken worden in het politieke leven van Neder-

Rede van mr. B. W. Biesheuvel op de kadercontactdag

land.

In het boekje „Om de kwaliteit van het bestaan” van de dr. Wiardi Beckman Stichting, een uitgave dus van de P.v.d.A., kwam ik de volgende zin tegen: „Nieuwe verhoudingen, nieuwe maatschappelijke verhoudingen dus, dienen te worden getoetst vanuit het gezichtspunt, dat in het socialistisch denken altijd centraal heeft gestaan”.

Wat heeft nu altijd centraal gestaan in het socialistisch denken? Dat weten wij ook, want het staat hier n.l.: de zelfverwerkelijking van de mens in vrijheid, in solidariteit, gebonden aan één grotere gemeenschap. Dat is het kenmerk, het centrale in het denken van het socialisme. En wat staat er nu in ons verkiezingsprogramma, wat ik een prachtig verkiezingsprogramma vind: De A.R. Partij wil als Christus-belijdende partij werken in het schriftuurlijk besef, dat Gods kracht in menselijke zwakheid wordt volbracht. Ik dacht, dat daar een heel bijzondere scheidslijn ligt. Zo belangrijk, dat wij dat ook voor ogen moeten houden, wanneer wij straks tijdens de kabinetsformatie moeten proberen elkaar op een concreet zakelijk programma te vinden. Maar dan moeten wij ook tijdens, ook na de verkiezingen niet vergeten, dat politiek een geestelijke strijd is en dat men zich misschien oppervlakkig wel eens kan verenigen op zakelijke punten, maar dat een politicus en een kiezer nu vooral er goed aan doet om de achtergronden van de politieke strijd in Nederland te zien. En men tracht die politieke strijd — dat blijkt telkens voor de televisie, dat blijkt telkens in het optreden van liberalen en socialist — te verzakelijken. De

meest biedende probeert op deze wijze ons kiezersvolk te trekken. Laten wij als A.R. Partij de dingen in dit opzicht toch vooral scherp zien. En dit principiële onderscheid geldt gebruikelijk ten aanzien van V.V.D. en P.v.d.A. Ze staan principieel op dezelfde afstand.

Maar dit principiële verschil in uitgangspunt heeft ook praktische consequenties. De heer Vondeling moet het ons toch niet kwalijk nemen, dat wij ons in deze verkiezingsstrijd scherp keren tegen de socialist en dat wij ons niet scherp keren tegen m.n. uiter-aard tegen de andere christelijke partijen, hoewel de heer Beernink me het af en toe wat moeilijk maakt.

Dat zal de heer Vondeling toch moeten begrijpen, wanneer hij zegt, dat voor de ontwikkeling van een parlementaire democratie, christelijke partijformatie funest is. In het Program van Actie en in het Beginsel Program van de P.v.d.A. wordt het woord schadelijk genoemd. Hij zelf, gebruikt het woord gevaarlijk. Mij dunkt: hij moet dergelijke woorden bewaren voor communisme, fascisme, voor de heer Gans en voor de heer Koekoek. En wanneer je ziet wat voor een grote betekenis onze A.R. Partij in haar 80-jarig bestaan heeft gehad voor het landsbelang (wat ook erkend is door een socialistisch blad, als het Parool), dan is het in hoge mate te betreuren dat zo de verkiezingsstrijd moet worden gevoerd. Maar men heeft mij gezegd, dat de heer Vondeling het inmiddels weer heeft ingetrokken, maar het is dan toch maar gezegd.

Dat principiële onderscheid tussen partijen op christelijke grondslag, die dus Gods Majesteit erkennen, ook voor het maatschappelijk en staatkundig leven aan de ene kant, en die andere partijen dat heeft heel belangrijke gevolgen. Hele belangrijke gevolgen ook voor de praktische politiek. Ik noem u weer een punt uit het Program van Actie van de P.v.d.A.: versterking van het

Ook voor de inwendige mens werd goed gezorgd.

kiezingsmanifest naar voren zijn gekomen in belangrijke mate kunnen vervullen. Hij wordt nu al toegeëigend door de V.V.D.: hij heeft het zo goed gedaan. De socialist Marjolin, een Franse socialist, houdt daarentegen in het Europese Parlement het financiële het monetaire en het conjunctuurbeleid van de Nederlandse regering en met name van minister Zijlstra, als een lichtend voorbeeld voor aan het Europese Parlement en aan onze vijf partnerlanden.

Wat is het verheugende van dit alles? Dat het logenstraf wat men altijd zegt in onze moderne tijd, dat je als Christelijke Partij de moderne sociaal econo-

het is ook economisch en sociaal van enorme betekenis voor de toekomst van het Nederlandse volk. En laat u daarbij nooit wijsmaken, bijvoorbeeld door het Gereformeerd Politiek Verbond, dat de heren Biesheuvel en anderen bezig zijn, om Nederland kleurloos te laten ondergaan in dat Europa. In die smeltkroes van Europa. Onze strijd moet juist zijn om in dat nieuwe moderne Europa Nederland zijn eigen, ik zou bijna zeggen historisch bepaalde plaats te geven. Wij gaan daar niet kleurloos in onder, maar wij moeten daar juist samenwerking zoeken om al datgene te behouden wat onszelf lief en dierbaar is.

IVOROL tandpasta Prima en niet duur!

overheids invloed op het bedrijfsleven staat ons te wachten o.a. door nationalisatie van het verzekeringsbedrijf. Wat zegt het Program van Actie van de A.R. Partij? Een positief beleid van de overheid gericht op vrijheid en gerechtigheid en met name een schild zijn voor de zwakken, en dan komt de tegenstelling, het tegengaan van de ongeremde concentratie van de overheidsmacht en een terugtrekken van de overheid waar zulks mogelijk is. Precies het omgekeerde van hetgeen te lezen staat in het verkiezingsmanifest van de P.v.d.A.

Wij herinneren ons nog, dat prof. Oud in 1956 smalend sprak over het christelijk modern staatsmanschap van prof. Zijlstra. Nu verandert prof. Zijlstra niet zo gauw van mening, de heer Smalendbroek en ik hebben daar enige ervaring mee, maar de beoordeling door de V.V.D. van minister Zijlstra van het A.R. beleid, heeft wel enige wijziging ondergaan sinds prof. Oud in 1956 zo smalend sprak in de Tweede Kamer. Minister Zijlstra, zo lees ik in het verkiezingsmanifest van de V.V.D., heeft in de afgelopen hausse-jaren de wensen die door de V.V.D. en haar ver-

mische vraagstukken niet meer aan zou kunnen.

Er zijn bewijzen te over, dat onze politieke tegenstanders in momenten van sportiviteit, die men gelukkig ook weer heeft, erkennen dat Christelijke politiek de moderne problematiek volop aankunnen. Staatssecretaris Roolvink is daar in de afgelopen vier jaar het levende voorbeeld van geweest. En daarom zal het de heer Suurhoff vanmiddag 100 maal lastiger hebben dan vorige week.

Er is in de afgelopen jaren zoveel te doen geweest in de A.R. Partij, zoveel verontrusting, zoveel zorg over principiële afwijkingen. Maar gaat u toch ook eens zien, wat toch allemaal voor goeds tot stand is gebracht in de afgelopen jaren. Erken ook dat Christelijke politiek (ik ben de eerste om het te erkennen, want ik heb er al zeven jaar praktische ervaring mee) alleen maar bereikt kan worden met vallen en opstaan. Dat je fouten maakt. Het kabinet-De Quay heeft geen foutloos parcours afgelegd, hoewel ze het goed hebben gedaan. Onze fractie heeft het ook al fout gedaan, maar laten wij elkaar nooit — zoals minister Zijlstra heeft gezegd — principieel de maat nemen. Maar laten we allen in deze verkiezingen nog weer laten zien wat er tot stand gebracht is en dat wij als Christelijke partij de moderne vraagstukken aan kunnen. Dat is in nationaal opzicht in allerlei zaken bewezen.

En dat geldt ook voor de internationale politiek. Het is wat merkwaardig, dat pas in 1934 in ons beginselprogramma een buitenlandse paragraaf is opgenomen.

Toen zijn we echt buitenlandse politiek gaan voeren. 't Is ook niet weer zo merkwaardig om dat Nederland voor die tijd niet zo sterk in de buitenlandse politiek betrokken was. Maar Colijn signaleert al in zijn boek, Saevius tranquillitas in undis, dat Nederland in de jaren dertig ineens in de maalstroom van de internationale politiek wordt opgenomen. En dat heeft zich nu vermenigvuldigd. Op allerlei wijze zijn we daarbij betrokken en in de komende jaren zie ik voor de Christelijke politiek, wat dat betreft, drie belangrijke taken.

In de eerste plaats om te blijven meebouwen aan het huis, het Europees huis, aan de Europese samenwerking. In die zin meebouwen, dat we proberen ook daar onze beginselen van naastenliefde en gerechtigheid in te dragen in de Europese samenleving.

Een ontzaglijke taak, maar ook brood en broodnodig. Wanneer je b.v. kijkt naar de ontwikkeling van het politieke leven in een land als Frankrijk. Daar moeten wij onze beste krachten aan geven.

Dat is een mooie ideeële taak, maar

Tweede punt is de hulp aan de onderontwikkelde gebieden. Ik ben bijzonder dankbaar voor datgene wat daarover in ons Program van Actie wordt gezegd. „Ik Ben het er van harte mee eens. Er zal ook wel weer iemand hier in de zaal zitten die zegt: „Ach het gaat toch allemaal in een bodemloze put, die hulp aan de onderontwikkelde gebieden”. Als iemand dat dan zegt en je vraagt: „Heb je die bodemloze put wel eens gezien waar het dan ingaat?” dan moet je man meestal zeggen dat hij die put niet gezien heeft, want hij is nog nooit in India geweest. Dus hij heeft het nog nooit gezien. Ik heb die put wel gezien. Ik heb mensen, vrouwen, kinderen, ellende zien lijden, hongersnood zien lijden, gezien hoe kinderen onderdrukt zijn. Dat is de bodemloze put waarover Gereformeerde mensen brieven aan mij schrijven. Laten wij als Christenen toch ook oog hebben voor onze verantwoordelijkheid, niet alleen voor een nationale, maar ook voor een internationale samenleving. Dan is het natuurlijk zo, laat ik dat misverstand ook bepaald wegnemen, dat internationale hulpverlening ingepast moet worden in onze nationale politiek. Dat het niet ten koste mag gaan van de minst draagkrachtigen onder ons volk. De noden van ons eigen volk moeten natuurlijk ook de volle aandacht hebben.

En het derde vraagstuk in de internationale politiek, en dat is: Dat wij ook proberen een antwoord te geven aan die zoekende mensheid, op dat verschrikkelijk moeilijke vraagstuk van de atoombewapening. Ook hier hebben wij een bijzondere taak om op grond van datgene was Gods Woord ons voorhoudt, over de taak, de functie, het ambt van de overheid aan die zoekende mensheid om iets te brengen van Christelijke politiek, in onze internationale samenleving.

Het is niet zo dat de tegenstelling in Nederland jeze is, dat al diegenen die pacifistisch zijn, die P.S.P. zijn, tegen de oorlog zijn en dat al diegenen die zich voor atoombewapening uitspreken, zoals wij, voor oorlog zouden zijn. Zo is het natuurlijk niet. Hier is ook weer beslissend niet de techniek, niet het wapen, maar de politiek die daarachter schuilt. Of dat een goede of een slechte politiek is. Of dat een zegenrijke politiek zou zijn of een gevaarlijke politiek. En dan moeten wij trachten, die goede politiek en, goede politiek kan alleen maar aan de Bijbel ontleent worden, op internationaal terrein steeds meer uit te dragen.

Ik wens hier het kader van de A.R. Partij veel sterkte, wijsheid en vooral enthousiasme en bezieling in de komende dagen toe. Als u dat hebt, als dat van u afstraalt dan inspireert dat ook uw drie lijststaanvoeders.

Houthandel en kistenfabriek

MEILINK N.V.

BORCULO, Hofstraat 10, telefoon 05457-561
ZUTPHEN, Marsweg 19, Telefoon 06750-3748

Houtzagerij - Houthandel - Kistenfabriek

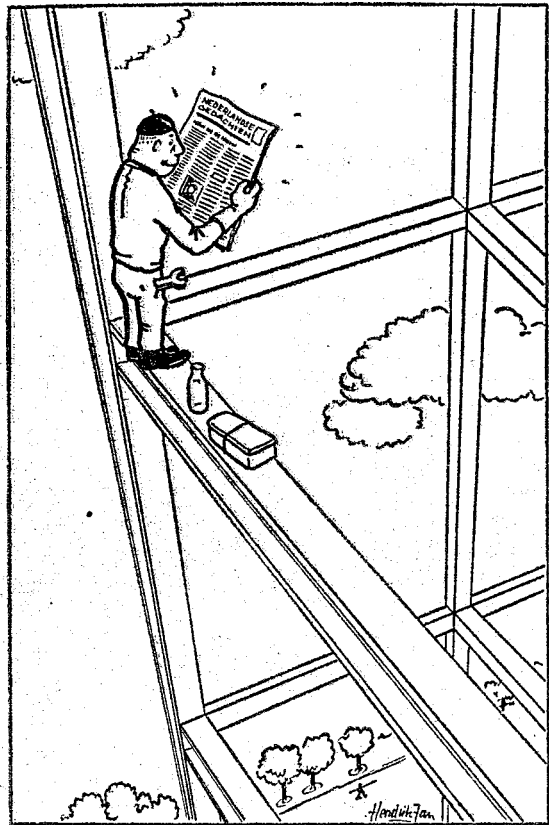
Verhoeff's Isoleer- en Ovenbouwbedrijf N.V.

- ISOLATIEWERKEN
- KETELBEMETSELINGEN
- OVENBOUW

Rotterdam - Wijnhaven 84 - Telefoon 120325

fijn! die ken ik

Het is voor u belangrijk.....

dat u op de hoogte blijft, van wat er omgaat in onze
Anti Revolutionaire Partij en in ons Parlement

Als meelevend A.R. wilt u toch niets missen?

Hak daarom vandaag de knoop door!

Neem een jaarabonnement op

„Nederlandse Gedachten”

Voor 1963 kost u dit slechts

Vier gulden

Daarvoor ontvangt u *wekelijks* een blad van 12 pagina's

BOUW MEE AAN „UW EIGEN HUIS”

BON

Noteert u als abonnee:

Naam:

Adres:

Woonplaats:

Opgegeven door:

Naam:

Adres:

Woonplaats:

Opsturen aan
Administratie
„Nederlandse
Gedachten”,
Dr. Kuiperstraat 3,
Den Haag. Giro 89673
Abonnementsprijs
per half jaar f 3,25.

VERTROUWENS ADRESSEN
VOOR EIGEN

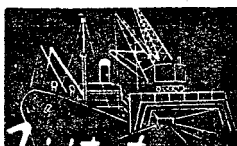

DRENTE

Bouwbedrijf Van Ess

Uitvoering van alle
voorkomende bouwwerken

EMMEN — KAPELSTRAAT 20 — TELEFOON 671

EMIGRATIE

Als specialisten belasten wij ons
met de volledige verzorging van
verzendingen overzee.

Jan de Boer N.V. - Hoogeveen

Tel. 2841 (05280)

MACHINEFABRIEK „BORO”

RODEN — TELEFOON 9108, NA 18 UUR 9109

LANDBOUWWERKTUIGEN
STAALCONSTRUCTIES

KAPSPANTEN VOOR FABRIEKSHALLEN,
LOODSEN, GARAGES, LANDBOUWSCHUREN
E.D.

OVERIJSEL

- ★ VERBOUW
- ★ NIEUWBOUW
- ★ ONDERHOUDSWERKEN

Firma E. D. Schutten en Zoon

AANNEMERSBEDRIJF - ENSCHEDE
Laarressingel 101 — Telefoon 3021
Hyacintstraat 40 — Telefoon 11638

GRITTER'S

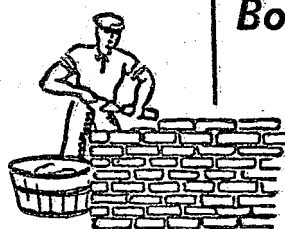
ACCOUNTANTS- EN ASSURANTIE-
KANTOOR

EMMELOORD - Boslaan 19 - Tel. 05270-3045*

Firma Gebr. Slump

Brandstoffenhandel

LEMMER TELEFOON 05146—564
NAGELE TELEFOON 05276—2460

Bouwbedrijf

L. DE GRAAFF

EMMELOORD
Nagelerstraat 37
Telefoon 05270-3090

FERNHOUT N.V.

Handel in wegen- en waterbouwmaterialen,
zandzuigbedrijf, op- en overslag,
Scheepsbevrachting

ZWOLLE - Tel. 05200 - 12358 b.g.g. 13637
EMMELOORD - Tel. 05270 - 2493 b.g.g. 2663

Firma Breman

Machinefabriek en grofsmederij

Klip- en stokankers t.m. 2500 kg.

ZWARTSLUIS — TELEFOON 05208 - 406

N.V. W. J. Schuiling's Handelsonderneming

BINNENHAVENWEG 20 - HENGELO
Telefoon 05400-6461

Varwijk's Handelsonderneming en Veevoederfabriek „Salland” C.V.

Zwartsluis - Telefoon 05208 - 255
FABRICAGE VAN: RUNDVEEKOEKEN
KALVERBROKJES PLUIMVEEKORRELS
Levering aan de handel onder A.C.V.-controle

UTRECHT

BOEK-, COURANT-, HANDELSDRUKKERIJ
DRUKKERIJ LIBERTAS N.V.
DRIFT 13 - UTRECHT

wil u gaarne van advies dienen

Laat advertenties U inlichten voordat U gaat kopen

♦ Als abonnee op Nederlandse Gedachten blijft u politiek bij ♦

HET lijkt ons goed enkele gedeeltes uit het radio-televisie debat Roolvink-Suurhoff, dat op 20 april gehouden werd, in ons blad weer te geven. Het gevecht begon aldus over de sociale prestaties van dit kabinet:

ROOLVINK:

Ik hoop dat bij een debat als dit vooral hoofdzaken van bijzaken worden onderscheiden. En ik heb het voornemen om zo weinig mogelijk in details af te dalen, maar enkele hoofdlijnen te trekken. Toen in 1959 voor het eerst na de bevrijding een kabinet optrad, waarin de socialisten niet vertegenwoordigd waren, heb ik meerdere malen de stem beluisterd in den lande, het waren verschillende stemmen: hoe zal het nu gaan met de sociale politiek. Zou de klok op dit punt teruggezet worden, zal er misschien stilstand komen. Er rezen vragen. Alle mensen, die mij de vraag stelden heb ik altijd dit antwoord gegeven: Mensen wacht dit nu even af, de tijd zal het leren. Schort je oordeel op; over vier jaar breekt de tijd van het balans opmaken aan. Laten wij dan met elkaar eens nader spreken. Welnu, die balanstijd is er nu.

Ik wil niet in onderdelen afdalen, ik wil slechts een enkele opmerking maken en ik wil slechts constateren dat met name op het terrein van het intern-sociaal beleid het beleid van het kabinet-De Quay de toets der kritiek niet alleen kan doorstaan, maar gunstig afsteekt bij het beleid dat onder socialistische bewindvoerders is tot stand gekomen.

Ik wou niet teveel in details dalen. Er is een duidelijk onderscheid merkbaar tussen socialistisch beleid en christelijk sociaal beleid. En dat komt met name tot uitdrukking (en nu vecht ik niet om een procentje loonsverhoging; dat vind ik eigenlijk geen belangrijke zaak, als het geen werkelijk grotere bedragen betreft) ten aanzien van de uiterst zwakke groepen in onze samenleving. Ik wil er twee noemen.

Ik noem de groep van invaliden en ik noem de groep van, laten we dat nu

Suurhoff

dat in 1952 optrad, toen een aantal werknemers in de G.S.W. vond van 3.000. Dat is in de loop van de jaren tot 20.000 opgevoerd. De moeilijkheid is intussen dat de lonen daar inderdaad altijd aan de lage kant waren, maar hoe kwam dat? In de eerste plaats omdat de overheid in die jaren niet zo ruim in de middelen zat als dat in de laatste jaren het geval geweest is. Het totale overheidsinkomen dat is zo uit mijn hoofd gezegd van 7 miljard tot 10½ miljard gestegen in de afgelopen vier jaar en dan kun je je iets permitteren op sociaal terrein.

ROOLVINK:

Zoals een ½ miljard voor belastingverlaging in 1955.

SUURHOFF:

Daarnaast. Ja zeker, ja zeker. Als u daarover straks nog terug wil komen dan zal ik daar graag op in gaan.

Ik moet ook zeggen, dat ik ook over die omstandigheden bij die G.S.W. in de Kamer in die periode nooit kritiek van enige betekenis hebt gehad van de fracties. En dat is ook heel begrijpelijk, omdat men nu eenmaal met die lonen van de tewerkgestelden iets moest blijven beneden de lonen van ongeschoolde arbeiders in het vrije bedrijf.

In die periode waarvan ik spreek, vloeiden de overheidsmiddelen veel minder ruim dan in de afgelopen vier jaar. Bovendien stond de overheid toen voor enorme uitgaven van de watersnoodramp van 1963. Er zijn een paar jaar geweest dat de uitgaven daarvoor boven het ½ miljard lagen. Dat moest ook allemaal uit die begroting komen, en het is duidelijk dat men zich in die periode veel minder veroorloven kon dan men zich in de afgelopen vier jaar heeft veroorloofd. Wij hebben op dat soort maatregelen ook nooit kritiek gehad. Maar als men dan zegt: ze hebben het dan toch maar gedaan, dan legt men geloof ik aan het sociale beleid de maatschappij aan, die wij in deze tijd niet konden hanteren. Ik zou nooit op het idee gekomen zijn om met de heer Roolvink over de sociale politiek te gaan debatteren.

ROOLVINK:

De heer Suurhoff zegt: het is er helemaal naast wat u heeft opgemerkt. Ik heb dat uit zijn betoog niet kunnen beluisteren, maar dat kan een kwestie van interpretatie zijn, uiteraard. Hij heeft niet ontzenuwd dat bij deze veel te lage lonen die ik noemde niet een miljoen of tien bij had gekund. Dan hadden desnoods de belastingen van 1955, die onder de socialistische minister van Financiën tot stand kwamen, met iets minder moeten zijn verlaagd. Dan had u uw hart kunnen laten spreken voor deze mensen. Dat hart is er uiteraard wel, maar op dat moment sprak het niet voldoende.

Die lonen zijn nu gestegen bruto van f 52,98 tot f 87,98 dat is dus met f 26,—. Ik stel het toch wel op prijs om die correctie duidelijk aan te brengen. Verder doet het me genoegen aan het eind van het betoog van de heer Suurhoff te horen, dat hij geen behoefte heeft om met mij over sociale politiek te gaan discussiëren, maar waar is dan al die kritiek in de loop der jaren, die ik in blad en aether heb gehoord als ik nu, na vier jaar moet horen: daar heb ik geen behoefte aan. Dat heeft mij toch wel goed gedaan!

(Het is interessant de slotconclusie van de heer Roolvink te vergelijken met de op pagina 8 afgedrukte citaten uit de socialistische pers!)

Vervolgens spraken de debaters over de oorzaken van de kabinetscrisis in 1958. Daarbij schetste Staatssecretaris Roolvink in het

Debat voor radio en televisie tussen

en

Roolvink

kort enkele omstandigheden waaraan het kabinet-De Quay het hoofd moest bieden tijdens zijn regeringsrit.

ROOLVINK:

Er staat in geen enkele regeringsverklaring dat er een nominale daling van de overheidsuitgaven zou plaats vinden. Wat wel heeft plaatsgevonden dat is dit, dat de overheidsuitgaven achter zijn gebleven bij de overheidsinkomsten. Dat is het punt waar het om gaat. Kijk, als in uw gezin de uitgaven stijgen, dan is dat alleen maar niet erg wanneer uw inkomsten even veel of beter nog iets meer stijgen. Dan houdt u nog iets over. Dat is ook gebeurd bij de overheidsuitgaven. De overheidsuitgaven zijn gestegen met 33%. Ik geef toe, dat is veel. Ik zal er straks nog iets van zeggen. De overheidsinkomsten zijn gestegen met 40% dat is nog meer. Er is dus conjunctuurreserve gevormd.

Dat is belangrijk voor een gezin maar ook voor een volkshuishouding. Meneer de president waarom zijn die overheidsuitgaven zo gestegen? Wij hebben tal van erfenissen op onze tafel gevonden. U herinnert u nog wel, de kleuterleidsters werden slecht betaald, de politie werd onderbetaald, de ambtenaren lagen achter. Alleen uit die salarisregeling van ambtenaren en achterstanden inhalen, daar is omstreeks 13/10 miljard in gaan zitten. Daar heeft u al ruim de helft van die gestegen uitgaven. Deels onvermijdelijk, deels een erfenis. Meneer de voorzitter, als er 24.000 ambtenaren bijkomen in vier jaar, dat is niet veel, want het is juist altijd de P.v.d.A. die aandringt op uitzetting van overheidstaken. Dus het ontgaat mij volstrekt hoe men hierover enige kritiek kan hebben. Ik ga er niet dieper op in, want het vereist een nadere uiteenzetting.

Kijk, als ik nu nog eens naar die andere uitgegeven posten ga kijken, ik houd dit punt nu maar eventjes vast op dit ogenblik, en ik denk eraan dat de Amerikaanse steun voor onze Defensie wegviel, die kosten ons 600 miljoen op jaarbasis. Als u ziet naar de onderwijsbegroting, dat is toch een belangrijke zaak, waar niemand bezwaar tegen zal hebben, de uitbreiding van het onderwijs dat raakt het hele volk. Die onderwijsbegroting is opgelopen van ongeveer 15/10 miljard tot 22/10 miljard. Hiermee heb ik de verklaring van die drie miljard overheidsuitgaven, die 33% al. En op welke van deze onderdelen, op welke van deze uitgaven zou mijn geachte opponent nu enige kritiek willen hebben?

Als ik „om de kwaliteit van het bestaan” lees, dan kom ik tot de conclusie dat men steeds meer de overheidsuitgaven wil doen laten stijgen althans minstens even veel wil laten stijgen als het nationale inkomen stijgt. En nu is de stelling van de minister van Financiën deze (en dat vind ik juist): laat nu die overheidsuitgaven iets minder stijgen dan de stijging van het nationale inkomen, dan scheidt u ruimte voor belastingverlaging. En ik moet u eerlijk zeggen voorzitter, de belastingen zijn in Nederland, vooral in de persoonlijke sfeer zeer hoog. Dat weet een arbeider die f 100,— in de week verdient, dat weet iemand die iets meer verdient. En nu treed ik helemaal niet op als een pleitbezorger voor degenen, die een ton inkomen hebben. Hoor eens, ik kan met die mensen wel medelijden hebben, maar dan gaat het niet over hun geld. Dat mag u best weten en dat mogen alle anderen ook wel weten. Waar ik het wel mee te doen heb, dat is met degenen die een klein inkomen hebben. Die nog vrij veel belasting moeten betalen en als je die belastingdruk kunt verminderen dan acht ik dat de beste loonsverhoging voor de arbeider.

Het gedeelte van het debat, dat over de woningbouw ging, kunnen wij wegens plaatsgebrek helaas deze week niet opnemen. Wij hopen hieraan in het volgende nummer aandacht te schenken. Als u nog geen abonnee bent en u wilt dit debatgedeelte nog eens rustig nalezen en ook overigens met de politieke ontwikkeling goed op de hoogte blijven is het dus zaak u nu direct te abonneren... De bon vindt u op pag. 11.

HET TOEKOMSTIG BELEID

Het slot van het debat willen we u niet onthouden. Daar openbaarde zich duidelijk het criterium bij de komende kabinetsformatie: angst voor geldontwaarding, dus inflatie en de daarmee verband houdende overbestedingsgolf, die vooral de economisch zwakkeren treft. Op de vraag van de zeer correcte gespreksleider, de heer Houwaart of de heer Roolvink samen met zijn opponent Suurhoff in het volgende kabinet zitting zou willen nemen; antwoordde de A.R. voorman als volgt:

ROOLVINK:

Ik heb al eens meer een dergelijke vraag gehad, ik zal er kort over zijn. Het gaat mij er niet om, met wie wij een regeringscombinatie gaan vormen. Het gaat er mij om, wat zal het programma, wat zal het beleid zijn? En als dat een goed beleid is, zoals we dat in de afgelopen vier jaar gevoerd hebben, dan zeg ik met minister Zijlstra: Hoe meer zielen, hoe meer vreugd. Maar als dat een ander programma zal worden en het gaat weer de weg op van bestedingsbeperking, werkloosheid en ellende, dan zeg ik, dan zullen wij daar niet bij zijn.

SUURHOFF:

Ik wil bezwaar maken tegen die laatste uitdrukking. Er heeft nooit in enig regeringsprogramma gestaan, dat we overbesteding moesten veroorzaken. Als die er toch gekomen is, dan is dat misschien een tekort schieten in de politiek, maar daarvoor zijn dan de andere partijen, o.a. die van de heer Roolvink, evenzeer verantwoordelijk als de mijne.

ROOLVINK:

Die hebben de les geleerd.

SUURHOFF:

En u weet er niets van of wij de les niet geleerd hebben, want wij hebben de kans niet gekregen om iets te laten zien.

Ik heb van de heer Roolvink gelezen in Elsevier dat hij voorkeur zou geven aan de voortzetting van de huidige regeringscombinatie boven samenwerking met ministers uit mijn partij. En ik had het nou bijzonder plezierig gevonden als de heer Roolvink die voorkeur nou eens iets nader had gedetailleerd.

ROOLVINK:

Ik weet wat we nu hebben.

Een met spanning tegemoet gezien debat, waarin de debaters hun „mannetje” stonden, behoort daarna tot het verleden. Het heeft velen een inzicht gegeven in zaken die in de hedendaagse politiek een grote rol spelen. En dat is winst!

De kritiek op de sociale politiek van Roolvink is verstomd

maar de moeilijk plaatsbare werknemers noemen. Dat zijn degenen, die in de gemeentelijke sociale werkvoorziening zijn ondergebracht. Wat de invaliden betreft moet ik zeggen, naast alle waardering die ik heb voor hetgeen socialistische bewindvoerders in de jaren '45-'58 tot stand hebben gebracht, ik onderstreep dat, naast de waardering, die ik heb, zijn er duidelijk een paar zwakke plekken achter gebleven.

De invaliden werden met nog geen f 20,— in de week naar huis gestuurd toen het laatste kabinet-Drees afscheid nam en de arbeiders in de gemeentelijke sociale werkvoorzieningsregeling (laat ik dan toch een cijfer noemen en ik noem dan de eerste vakgroep in deze regeling) gingen met bruto f 52,98 naar huis. Ik durf het netto-bedrag haast niet te noemen, dus ik zwijg er over. f 52,98 bruto, daar hoorde je in die dagen niets over voor de VARA. Tegenwoordig begint dat met een veel hoger bedrag. Wij hebben deze bedragen met f 26,— opgetrokken, dat is met 49% en ik moet u zeggen: daarin komt tot uitdrukking het hart hebben voor de zwakken.

SUURHOFF:

In de eerste plaats de twijfel, die er bestond toen dit kabinet optrad, hoe het nu verder met de sociale politiek zou gaan. Het had dacht ik zijn goede reden dat daar twijfel over bestond, want dit kabinet is op weg gegaan met als een van zijn doeleinden een beperking van de overheidsuitgaven. En met name de nieuwe deelnemende partij in het regeringsbeleid, de V.V.D., had daar een groot punt van gemaakt. En mr. Van Riel, de tweede voorzitter van die partij, had nog niet zo lang voor de verkiezingen zijn mening tot uitdrukking gebracht, dat het nu maar eens uit moest zijn met wat hij noemde de collectieve bedeling, waar wel niet veel anders mee bedoeld kon zijn dan allerlei sociale uitkeringen. Nu heeft de heer Roolvink gesteld, dat het sociaal beleid in de engere zin gunstig zou afsteken bij dat van een vorig kabinet. Vergun mij het te zeggen, maar dat kan niet anders dan er helemaal naast zijn. Dat vorige kabinet dat heeft een aantal grootscheepse wettelijke maatregelen tot stand gebracht, de A.O.W., de A.W.W. was volkomen klaar, de Weduwen- en Wezenverzekering en ook de Kinderbijslagwet zijn nog door dat oude kabinet ingediend. Daarnaast moet ik zeggen, dat datzelfde kabinet,

NEDERLANDSE GEDACHTEN

(VOOR HET EERST VERSCHENEN IN 1829 ONDER REDACTIE VAN MR. GUILLAUME GROEN VAN PRINSTERER)

WEEKBLAD VAN DE ANTIREVOLUTIONAIRE PARTIJ

* * * Eén miljard tekort

De Socialisten hebben een politieke beleidslijn getrokken tot 1970. Deze lijn hebben zij met veel progressieve ophef neergelegd in een studie „om de kwaliteit van ons bestaan” onder leiding van drs. Den Uyl.

De kiezer wordt echter met deze studie een onjuist of althans zeer onvolledig beeld voor ogen getoverd.

Dat rapport ontwikkelt een bestedingsprogramma waaruit duidelijk blijkt dat de Partij van de Arbeid de kiezer lokt op het pad van de collectieve overheidsbestedingen.

Op zich zelf is dat hun goed recht — daar niet van. Wij hebben evenwel op de ontwikkeling een andere visie.

Wij wensen in de nabije toekomst duidelijke aandacht voor een evenwichtige verruiming van de bestedingen in de gehele particuliere sector op basis van de economische groei.

Maar het wordt een griezelige aanlegenschap als blijkt dat de basis waarop de P.v.d.A. haar drang naar grotere collectivering wil uitleven, een wankele basis is.

Dat laatste is thans gebleken uit nadere becijferingen. De meerdere uitgaven waartoe de socialistische studie noodzaakt overtreffen de beschikbare ruimte met meer dan een miljard gulden! Het is nu ook begrijpelijk waarom de plannenmaker van de P.v.d.A. drs. Den Uyl, meer en meer terugkomt van zijn oorspronkelijke financiële conceptie.

Het wordt eveneens verklaarbaar, nu blijkt dat de nationale middelen ontoereikend zijn om de socialistische visie te verwezenlijken, dat men in die kringen — prof. Vondeling heeft dit uitgesproken — alvast de huid van de beer verkoopt zonder de beer te hebben geschoten. Die huid is de toekomstige opbrengst van de gasbel in de provincie Groningen!

Wij vragen ons overigens wel af of het niet allereerst noodzakelijk is — de voordelige resultaten daarvan ten goede te laten komen aan de consument.

Uw eigen huis!

Dat is de A.R. partij! Helpt u mee hieraan bouwen? Dat kan op allerlei manieren. Ook door ons biljet op te hangen — overal waar zich de gelegenheid maar voordoet. En spreek hierover met allen, die u op uw weg ontmoet. Dit zeiden enkele anti-revolutionairen hierover:

H. van Eijssden: De A.R. partij doet een appel op het gehele Nederlandse volk tot eensgezindheid ten opzichte van de reformatorische beginselen.

Dr. W. P. Berghuis: Ik geef u de verzekering, dat de antirevolutionairen, nu zij in deze naar voren gerichte ontwikkelingsfase verkeren, elkander niet zullen los laten, maar dat zij samen verder zullen bouwen aan hun eigen huis.

B. Roolvink: Dit huis heeft een hecht fundament en juist daardoor willen wij bouwen aan onze nationale samenleving. Wat wij u beloven is: wij zullen met alle kracht waarover wij beschikken, bouwen aan een nationaal tehuis, waarin vrede, vrijheid, liefde en gerechtigheid woont. Wilt u ons daarbij helpen?

Onbehoorlijke kritiek

Blijkens een persverslag heeft de heer Suurhoff — oud-minister van Sociale Zaken (P.v.d.A.) — gezegd dat hij een profetische visie had.

„Let op”, aldus deze oud-minister, „enkele dagen voor de verkiezingen komt er een wetsontwerp op de arbeidsongeschiktheid van dit kabinet. Maar — daar zal de overgangsregeling aan ontbreken. En dat is het allermoeilijkste. Dus is dat wetsontwerp maar een loze dop.”

Deze oud-minister is een te reëel en te knap man om van hem te veronderstellen dat hij vergeetachtig zou zijn. Hij die als oud-minister zes jaren het departement van Sociale Zaken heeft geleid zou niet weten wat er tijdens zijn bewind is gebeurd? Kom nou! De heer Suurhoff weet beter dan wie ook dat de A.O.W. onder zijn bewind is ingevoerd — zonder overgangsregeling.

Even voor zijn aftreden als minister bracht hij de A(lgemene) W(eduwen) en W(eezen)-wet! Al weer zonder overgangsregeling.

Die kritiek van de heer Suurhoff is te meer unfair omdat hij weet dat het overgangsrecht van de arbeidsongeschiktheidsverzekering voor een groot deel wél is voorbereid! Dat is voor een groot deel reeds neergelegd in de ingevoerde interim regeling ten behoeve van de invaliden.

Het verwijt van de heer Suurhoff is niet alleen onjuist maar bovenal onbehoorlijk.

In dit nummer

- * Onze houding t.o.v. het G.P.V. (pag. 3 en 4)
- * Interview met de heer Smallegenbroek (pag. 5)
- * Prof. Severijn 80 jaar (pag. 7)
- * Onze bevrijding (pag. 6)
- * Debat Roolvink-Suurhoff (pag. 8)
- * Radio en T.V. (pag. 9)
- * P.S. Zorgt u er voor dat straten en pleinen beheerst worden door ons aanplakbiljet?

Predikant en politiek

Ook de predikanten hebben in deze weken een taak ten aanzien van de komende verkiezingen. Dr. P. G. Kunst schrijft behartigenswaardige woorden over de verbondenheid van evangelie en christelijke politiek in het Amsterdams Kerkblad. Uit dat artikel memoreren wij enkele zinnen, die zowel een aardig licht werpen over Anti-Revolutionaire activiteiten in vroeger jaren, als op de christelijke activiteit op alle levensterrein, — óók op het politieke terrein.

Er wordt in deze dagen m.i. terecht een beroep gedaan op de diepere verbondenheid van onze kerkelijke positiekeuze met die op politiek terrein, omdat iedereen kan weten, dat de krachtige prediking van het Evangelie weer vat heeft gekregen op een deel van ons volk in die periode van de vorige eeuw, waarin de stellingen van de kerk en van het politieke leven totaal verloren schenen. De krachtige prediking van het evangelie is toen gebleken bron en wortel te zijn van de ware christelijke actie op alle levensterrein.

Historisch liggen deze banden bijzonder nauw gebonden.

Als kind heb ik het als de gewone activiteit van mijn vader beleefd, dat hij naast zijn predikantschap het voorzitterschap van een christelijke school en een bestuursfunctie in een kiesdistrict vervulde. In tijden van verkiezingen kwamen er in onze pastorie briefkaarten van dr. Kuyper, waarop hij in zijn haast onleesbare schrift aanbeval wie er in die bepaalde statenkieskring als Antirevolutionair naar voren diende te worden geschoven. Wanneer tegenwoordig wel eens over een te veel aan éénrichtingsverkeer in de partijen wordt geschreven, dient men goed te bedenken, dat de bekende briefkaartjes van dr. Kuyper voor zijn leerlingen en volgelingen als commando's voor de troep golden.

Zo herinner ik me een dergelijk briefkaartje, dat naar ik meen toen in de kieskring Ridderkerk moest worden gebruikt en waarin de naam van een zekere Monté Verloren werd aanbevolen. Voor die ene keer schreef dr. Kuyper er nog eens apart de wat vreemde naam met duidelijke letters bij.

Er zullen momenteel niet veel predikanten meer zitting hebben in besturen van A.R. Kiesverenigingen en centrales.

Dit schrijft dr. Kunst. Wij beamen dit laatste. Wij menen, dat dit jammer is en dat hier zelfs van een tekort gesproken kan worden. Want nogmaals: ook de predikanten hebben een taak ten aanzien van de christelijke politiek.

Daarom ook heeft het Centraal Comité ongeveer 2500 brieven verzonden aan de predikanten van verschillende kerken. In deze brief wordt op indringende wijze een beroep gedaan op de predikanten, de komende verkiezingen in het gebed op te dragen, daarbij gedacht zijnde aan het woord dat Dr. Kuyper eens sprak: „Er zal geen huis en geen tempel (kerk) onder ons zijn, waar de zaak van het land niet in gebed voor Gods troon wordt gebracht.”

Bovenbedoelde brief is ten overvloedige nog in tien exemplaren naar onze kiesverenigingen gezonden, omdat ons bureau niet alle adressen weet, waarvoor deze brief van groot nut kan zijn. Laten de kiesverenigingen hieraan grote aandacht schenken en de brief een goede bestemming geven.

A.R.
UW eigen HUIS
LIJST 4
LIJSTTREKKER

geen problemen met: **ANTI GEEL tex**
MURCK MUIJVERFINDUSTRIE HOOGVEEN

N.V. Confectiefabriek „Heka”

v/h H. J. VAN HEEK - RIJSSEN (05480-2661*)
brengt naast de

BEKENDE

BEDRIJFS- EN WERKKLEDING
voor elk seizoen.

LEUKE SPORTIEVE KLEDING

dr. MEISJES, JONGENS, DAMES en HEREN

CARL UPMANN
CIGARS

INTERBONDS

gespreide belegging in
buitenlandse obligaties

Koers op 1 mei: 753

Inlichtingen worden u gaarne
verstrekkt door uw bank, com-
missionair of door de beheerders:

per participatie. Effectief
rendement 5½% + mogelijk
extra koerswinstuitkering.

LABOUCHERE & CO. N.V. - THEODOOR GILISSEN N.V. - AMSTERDAM

* * * 25 jaar Convent

Deze week heeft het Convent van christelijk-sociale organisaties zijn 25-jarig bestaan herdacht. In dit Convent werken samen de christelijk georganiseerde werknemers, werkgevers, landbouwers en middenstanders.

Deze samenwerking tussen mensen met een verschillende maatschappelijke positie is uniek in de wereld. De persoonlijke belangen worden hier overkoepeld door het gemeenschappelijk uitgangspunt: de christelijke levensovertuiging. Uit deze samenwerking is in het verleden veel goeds geboren.

Wij hopen, dat ook in de toekomst uit de kring van het Convent waardevolle initiatieven zullen voortkomen voor een christelijk-sociale opbouw van de maatschappij.

De A.R.Partij als VOLKSPARTIJ volgt deze arbeid met sympathie en in een gevoel van sterke verbondenheid met de doelstellingen van het Convent.

Wij spreken onze hartelijke gelukwensen uit bij het bereiken van deze mijlpaal en verbinden daaraan onze beste wensen voor de toekomst.

* * * Fundamentele worsteling

Wij zijn er over verheugd, dat de initiatiefnemers van het christelijk militair congres (de N.C.O.V. en de NCOOV) mogen terugzien op een geslaagde bijeenkomst.

Niet alleen geslaagd vanwege de vele congresgangers. In het bijzonder omdat de conclusie waartoe dit congres kwam na voortreffelijke inleidingen, het Nederlandse volk een riem onder het hart heeft gestoken.

De vraag die ons volk intens bezig houdt, is deze, of alle wapens in de strijd geoorloofd zijn.

Daarop kwam een duidelijk antwoord.

Die wapens zijn geoorloofd die de meeste kans bieden dat de vrede en de vrijheid worden gehandhaafd. Daarom moet de bewapening worden gehandhaafd om de overheid het mogelijk te maken haar primaire taak te verrichten: het handhaven van de gerechtigheid. Oorlog kan zijn een uiting van zonde. Zeker, maar evenzeer een verhindering daarvan. Voor het laatste moet de overheid zich met kernwapens bewapenen.

Cuba heeft aangetoond dat het hebben van kernwapens geen kernoorlog doet ontstaan — maar deze voorkomt.

Prof. Van Riessen — één der inleiders — heeft indringend en bewogen gewezen op de grondoorzaak van de huidige spanningen.

Er is sprake van een voortgaan van de afval van de levende God waar tegenover staat het streven van de mens, die machtig begint te worden, naar onafhankelijkheid. Het pacifisme dat iets in zich heeft van de vrede waarvoor Jezus op aarde kwam, heeft de vrede, de afwezigheid van oorlog, van de Heer losgemaakt en verabsoluteerd. Dat pacifisme zoekt naar afgoden.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE, Dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 89673.

ADRES VOOR ADVERTENTIES, Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (02980) 63224.

ABONNEMENTSPRIJS f 6,50 per jaar, f 3,25 per half jaar, Giro 89673.

STUDENTENABONNEMENT f 4,— p. jaar. LOSSE VERKOOP f 0,20.

UW EIGEN HUIS

DEZER dagen werd mijn aandacht getroffen door een bepaalde uitspraak van de nieuwe premier van Canada.

Evenals wij thans, was hij kort geleden in een verkiezingsstrijd gewikkeld en deed een hartstochtelijk beroep op het volk om hem te steunen. Hij deed dit met de volgende woorden:

Het is mij niet te doen om het vertoon en om de macht. Ik wil alleen maar doen wat ik kan om ervan verzekerd te zijn dat mijn kleinkinderen zullen wonen in een eensgezind Canada en in een wereld waar de vrede heerst. Als God het wil zal ik u niet teleurstellen.

Er zitten in deze uitspraak enkele elementen die ons sympathiek aandoen. Het gaat niet om vertoon of macht. Het gaat niet alleen om het heden maar ook om de toekomst. Het gaat om eensgezindheid en vrede.

Het slot is een betuiging van afhankelijkheid van God.

Het is goed zich deze zaken bij een verkiezing voor ogen te stellen. Er is soms een zekere geneigdheid te letten op hetgeen onmiddellijk bereikbaar is. Er is ook een zeker neiging om materiële zaken — die voor het volk van belang zijn — een grote mate van voorrang toe te kennen.

En hoe dikwijls hoort men de erkenning dat al ons menselijk pogen op teleurstelling zal uitlopen als het vertrouwen op God ontbreekt?

Daarom heeft het mij verheugd dat in het program van actie, waarmee de A.R. Partij de verkiezingen tegemoet treedt, aan dit gevoel van afhankelijkheid uitdrukking wordt gegeven.

Daarin wordt gezegd dat de A.R. Partij, als Christus-belijdende partij wil werken in het schriftuurlijk besef dat Gods kracht in menselijke zwakte wordt volbracht.

Dit is een getuigenis dat weinig weg heeft van een politieke slagzin.

Niettemin is het een werkelijkheid die voor de politiek grote waarde heeft, omdat daarin de erkenning ligt opgesloten, dat het niet gaat om vertoon of macht en ook niet in de eerste plaats om hetgeen wij zelf willen of kunnen presteren, maar om een dienst aan het volk in gehoorzaamheid aan Gods wil.

Met dit principieel getuigenis wil de A.R. Partij ook ditmaal de verkiezingsstrijd aanvaarden en doorzetten.

In het besef dat zich ook op politiek terrein een geestelijke strijd voltrekt die culmineert in de vraag of men zich gebonden weet aan bijbelse normen.

Vanuit dit uitgangspunt kan dan ook in ons program worden gesteld dat heil voor het volk wordt verwacht van de handhaving in een democratisch staatsbestel, van de geheel eigen plaats van de overheid als een bijzondere bewaarde instelling van God.

De beoordeling van de plaats van de overheid zal op deze wijze stellig niet door elke partij, die aan de verkiezingen deelneemt worden nagezegd.

Toch is het uitermate belangrijk dat dit uitgangspunt juist nu duidelijk naar voren treedt.

Want in deze kijk op de plaats van de overheid liggen belangrijke consequenties opgesloten.

Daaruit blijkt een positieve instelling ten opzichte van de overheid en haar taak (en natuurlijk ook haar gezag), waarin de eis tot gehoorzaamheid ligt opgesloten. Daarin komt het a.r. karakter van de partij tot uitdrukking.

Maar door te stellen dat die overheid een eigen plaats heeft, komt mede tot uitdrukking dat de overheidstaak beperkt moet worden gezien en daaruit blijkt tevens verzet tegen pogingen om het ganse leven onder de macht van de overheid te brengen.

Dit is van groot belang voor het leven van de burgers in de staat, die onder de macht van de overheid zijn gesteld.

De burgers mogen van de overheid verwachten een krachtig optreden in binnen- en buitenlandse aangelegenheden, waarbij de handhaving van het recht en bevordering van de welvaart belangrijke zaken zijn. Vanuit die taak tot rechtshandhaving ligt er ook een duidelijke taak tot bevordering van de vrede tussen de volkeren.

Wanneer men de voorlichting in deze tijd hoort, krijgt men weleens de indruk of zij, die pleiten voor de afschaffing van alle bewapening, de enige voorstanders van de vrede zouden zijn. Dit is een volkomen onjuiste voorstelling van zaken. De taak van de regering is stellig ook de bevordering van rechtvaardige verhoudingen tussen de volkeren, gericht op vreedzame oplossing van mogelijke geschillen, langs de weg van het recht. De opbouw van een internationale rechtsorde is daarbij van grote betekenis. Daarvan zijn wij hartstochtelijke voorstanders, omdat wij menen, dat alleen langs deze weg naar vrede tussen de volkeren moet worden gestreefd.

Zolang er geen garanties zijn dat er

een gemeenschappelijk streven bestaat, dat omgezet wordt in daden, tot vermindering van de bewapening, zal de overheid als handhaver van het recht, over middelen moeten beschikken om vrede en vrijheid te handhaven. Dat is een deel van haar taak, die zij ter bescherming van het volk niet zal mogen verwaarlozen.

De overheid heeft eveneens een positieve taak tot bevordering van de welvaart, niet alleen in eigen land, maar in de gehele wereld. In dit opzicht moeten wij stellig niet enghartig zijn en alleen maar letten op onze eigen belangen.

Radio toespraak van H. van Eijsden op donderdag 25 april

Wanneer het verlangen van de Canadese premier, wiens woorden ik heb aangehaald, uitgaat naar een wereld waarin vrede heerst, dan sluiten wij ons daarbij aan, maar dan denken wij niet alleen aan een wereld waarin het recht tussen de volken wordt gehandhaafd, maar evenzeer aan een wereld, waarin in sociaal opzicht recht wordt gedaan en gepoogd wordt de welvaartsverschillen geleidelijk op te heffen. Daartoe is een duidelijke reden aanwezig als wij ons het feit voor ogen stellen, dat er veel landen zijn waar de welvaart op laag niveau staat, of liever, waar van welvaart niet gesproken kan worden.

Het ging om het aanwijzen van een duidelijke taak van de overheid in het belang van het recht en de welvaart. Met verwijzing naar enkele zaken van praktisch politiek belang is dit nader aangetoond.

Maar men zal altijd moeten bedenken

dat bij al deze zaken het gaat om het handhaven van vrijheid en gerechtigheid en om nog eens een uitspraak uit ons program aan te halen, het zijn van een schild voor de zwakken. Dit laatste zal — en dit volkomen in de a.r. lijn — mede het optreden van de regering moeten doordringen, omdat dit ligt in de taakopvatting met betrekking tot de handhaving van het recht.

Het gaat in deze toespraak in hoofdzaak om de taak van de overheid als bewaarde instelling. Enerzijds is gewezen op de positieve taak, naar onze opvatting. Het tweede element ligt in de aanvaarding van het feit dat de overheid naar eigen beperktheid erkent en daarnaar handelt. Daartoe behoort dat de eigen taak van de burgers en hun eigen verantwoordelijkheid, zowel individueel als in hun verschillende verbanden wordt erkend.

Dat betekent tevens het tegengaan van een ongeremde concentratie van de overheidsmacht en een terugtreden waar dit mogelijk is. Dit betekent voorts dat men oog zal moeten hebben voor de rijke geschakeerdheid van het leven, voor de mogelijkheid van en de vrijheid voor eigen initiatieven. Dat betekent mede, dat allerlei verbanden en vormen van samenwerking, die er in het leven zijn, door de regering in waarde worden gelaten.

Wij zien de overheid niet als de overkoepeling van het gehele leven van het volk, maar erkennen juist dat er een groot terrein is en moet blijven waar zich het eigen leven van het volk kan ontwikkelen.

Misschien zullen sommige luisteraars van oordeel zijn dat dit wel een afwijkende vorm is van het aanbevelen van een bepaalde politieke partij. Toch is het van grote betekenis dat de principiële gezichtspunten in een verkiezingsstijd duidelijk worden aangegeven. Wie zich in deze gedachtengang thuisvoelt, wie meent dat naar deze opvattingen een staat moet worden bestuurd, die vindt in de A.R.-partij zijn plaats.

Ik grijp nog eenmaal terug naar het woord van de Canadese eerste minister. Hij hoopte dat zijn kleinkinderen zouden wonen in een eensgezind land.

Eensgezindheid is een groot goed. Tenminste als de zaak, ten opzichte waarvan zij wordt begeerd, een goede zaak is.

De A.R.-partij doet een appèl op het gehele Nederlandse volk tot eensgezindheid ten opzichte van de beginnende, waarvan ik enkele hoofdzaken heb weergegeven.

Vanuit dit gezichtspunt wordt de titel van mijn toespraak volledig verklaarbaar:

Lijst 4, A.R. UW EIGEN HUIS

BOT GEVANGEN

DE socialisten werken tegenwoordig hard en dat staat ze te prijzen. Zoals een dichter eens heeft gezegd:

Poëzie schuilt overal,
Ja overal mijn vrienden,
't Is maar wie haar niet
En wie haar wel kan vinden....

Zo is het hier ook: politiek schuilt overal....

De heer Toxopeus had voor de t.v. gezegd, dat het kabinet wel gezorgd had voor belastingverlaging, wat de socialist de heer Suurhoff ontkende.

De heer Nederhorst, straks naar hij hoopt weer burger van Gouda, met zijn bungalow, is gedoken in een betoog van het Centraal Economisch Plan 1963 en riep: kip ik heb je! Het betoog van de geleerden van dit plan stelt ons socialisten in het gelijk. Fluks schreef hij zijn vragen aan minister Zijlstra om die te noodzaken, zijn ambtgenoot van binnenlandse zaken te verloochenen en te bekennen, dat er echt géén vermindering van de belastingdruk was geweest.

Dit zijn de vragen van de heer Nederhorst:

VRAGEN van de heer Nederhorst (P.v.d.A.) met betrekking tot het verloop van de belastingen in de huidige regeringsperiode. (Ingezonden 10 april 1963.)

1. Hebben de ministers kennis genomen van de zinsnede, voorkomende op blz. 46 en 47 van het Centraal Economisch Plan 1963, luidende als volgt: „Geheel in tegenstelling tot de vorige hausse-periode is de totale belastingdruk, in procenten van het nationale produkt, sinds 1957 voortdurend gestegen om in 1961 een relatief maximum te bereiken.”

2. Achten de ministers de voorstelling van zaken door de Minister van

Binnenlandse Zaken op 6 april jl. voor de televisie gegeven inzake het voor de belastingbetaler gunstige verloop van de belastingen tijdens de huidige regeringsperiode in overeenstemming met dit objectief feitelijk gegeven van het Centraal Planbureau?

Maar ach helaas ziedaar, om met een oude oefenaar te spreken, de heer Nederhorst was te haastig geweest en had niet alles gelezen.

Hier is het antwoord van minister Zijlstra:

ANTWOORD van de heer Zijlstra, Minister van Financiën, mede namens de heer Toxopeus, Minister van Binnenlandse Zaken. (Ingezonden 26 april 1963.)

1. Deze vraag wordt bevestigend beantwoord. Zij hebben ook kennis genomen van het vervolg van de beschouwing in het Centraal Economisch Plan 1963, dat, na een verklarende zinsnede, luidt:

„na 1961 ontstaat een geringere totale belastingdruk, vooral door de verlaging van de loon- en inkomstenbelasting medio 1962 en de verlaging van de vennootschapsbelasting per 1 januari 1963.”

2. De huidige regeringsperiode loopt van 1959 tot 1963; de in vraag 1 aangehaalde zinsnede noemt de periode 1957—1961. Over de gehele regeringsperiode gemeten is de bedoelde belastingdruk verlaagd, zij het, mede door de aanhoudend gunstige conjunctuur, in geringe mate. Diezelfde conjunctuurele omstandigheden zijn oorzaak geweest, dat de belastingverlaging in hoofdzaak tot stand kwam in de tweede helft van de huidige kabinetsperiode, waarop de in antwoord 1 aangehaalde zinsnede betrekking heeft. De volledige objectief feitelijk gegeven in aanmerking genomen, wordt vraag 2 dan ook bevestigend beantwoord.

Betreurenswaardig

VAN de zijde van het Gereformeerd Politiek Verbond wordt voortdurend strijd gevoerd tegen de A.R. Partij. Wij zouden, wanneer wij ons tot de politiek bepalen, gerust kunnen zeggen: bijna uitsluitend tegen de A.R. Partij. Tegen de liberalen b.v. valt nimmer een hard of scherp woord. Wel wordt voortdurend met instemming geciteerd uit Elsevier, uit De Telegraaf, het Algemeen Dagblad en dergelijke bladen.

Maar wanneer wij ons niet beperken tot de politiek, dan zien wij een parallel lopend verschijnsel. Dan wordt steen en been geklaagd over het geestelijk verval van de Christelijke organisaties.

Met natuurlijk voortdurend de uitspraak, dat de HERE nog een rest heeft laten overblijven, uit genade, in het Gereformeerd Politiek Verbond, het Geref. Gezinsblad en de vrijgemaakte scholen. Een vooraanstaand man in de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) gaf onlangs zijn droefheid en verbazing te kennen over het feit, dat die drie zaken blijkbaar in elke tekst uit het Oude en Nieuwe Testament lagen opgesloten, wanneer in de lijn van de voortgaande reformatie werd gepreekt. Er wordt nu geld bijeen gebracht, opdat onder leiding van ds. Van Tongeren, thans in Grand Rapids, deze wat eentonige en eenzijdige literatuur ook in het Engels zal worden vertaald, opdat de Amerikaanse Christenen, voorzover zij bij de ware kerk behoren, zich er ook aan kunnen laven.

DE methode, die bij dit alles wordt gevolgd, is uiterst eenvoudig. Zij bestaat in hoofdzaak in het aanhouden van een knipselboek, en het voortdurend onder wenkbrauw fronsen en bedroefd klagen citeren uit dit knipselboek. In dat boek zijn verslagen en citaten geplakt van wat anti-revolutionairen voor dwaasheden en zondigheden hebben gezegd, en zij moeten dienen, om voortdurend te demonstrenen, hoe diep de val is.

Natuurlijk zijn er citaten bij, die wij ook niet voor onze rekening nemen. En soms is de kritiek gerechtvaardigd en helemaal niet het monopolie van het Gereformeerd Gezinsblad en daarmee gelijkgezinde bladen.

Wij hebben in onze partij niet een dergelijk strak schematisme, dat een deraillement niet meer mogelijk is. Wij hebben niet zulk een streven naar eenvormigheid en automatisme in het denken en redeneren, dat wij bij voorbaat zekerheid hebben dat we altijd op hetzelfde punt uitkomen, nl. dat wij een rots van trouw zijn temidden der-afvallige baren, een wonder van standvastigheid te midden van het drijfzand.

Het is onbegonnen werk, tegen het negativisme en de vijandschap, zoals die in de lectuur van het Gereformeerd Politiek Verbond openbaar wordt, telkens in te gaan. Het is ook te verdrietig en het geeft nauwelijks enig uitzicht op het begin van een werkelijk gesprek.

door H. Algra

MAAR het is wel nodig, het verschijnsel soms eens te signaleren.

En dan het liefst, wanneer er niet weinigen onder onze lezers zijn, die het kunnen controleren.

In de Paasweek werd de jaarvergadering gehouden van de Unie „Een School met den Bijbel”. En de afgevaardigden van de Locale Comités, voorzover zij deze vergadering hebben bezocht, kunnen mede oordelen. De Unie kreeg een nieuwe voorzitter. In de plaats van prof. dr. K. Dijk kwam dr. B. Rietveld uit Den Haag en hij hield zijn eerste grote rede.

Het Gereformeerd Gezinsblad legt er de vinger bij. Het blad ontdekt de val. Het staat er boven. Ook de Unie is nu gevallen. Ook daar is nu de afval aan het woord en wordt een andere „Heer” gediend dan de Christus der Schriften. Daarom schrijft het Gereformeerd Gezinsblad het woord Heer in zulke gevallen ook tussen aanhalingstekens. De mannen broeders van het Gereformeerd Gezinsblad zijn trouw aan de HERE (met alleen maar hoofdletters) en de anderen, de afvallige Christenen, zoals die in de Unie „Een School met den Bijbel”, dienen een „Heer”, tussen aanhalingstekens. Ook zulk een wijze van schrijven is een wezenskenmerk van de voortgaande Reformatie.

Het stuk over de val van de Unie en de uitlevering van deze Unie aan een „Heer”, die niet de Christus der Schriften is, maar de „Heer” van de oecumene, luidt aldus, en wij geven het ten voeten uit; ook het opschrift:

WELK EEN VAL!

Er was nu de jaarvergadering van de Unie „Een school met den Bijbel” en de nieuwe voorzitter, dr. B. Rietveld, vroeg de aandacht voor wat hij omschreef als de gelovige echt, christelijke opvoeding op de scholen. Hij sloot, naar hij zei, zich daartoe aan, bij wat zijn voorganger prof. K. Dijk bij diens afscheid had gezegd, nl. dat het in de toekomst gaat om het christelijk karakter van de scholen met de Bijbel, om de belangstelling van het christenvolk voor deze scholen en om de voortgaande schoolstrijd. En nu iets uit het breed verslag van zijn rede. Hij had uit zijn ervaring vier elementen leren zien, waarmede gerekend moet worden, nl. de verzwakking der kracht van de autoriteit, de honger naar oprechtheid, de angst om geborgenheid kwijt te raken, en de levensdrang. Hij gaf dan na een levendige „exemplarische” situatie-tekening te verstaan, dat het Evangelie zelf voor onze dag het antwoord geeft op de noden van de mens van onze tijd. Het gaat er om, de moderne oude of jonge mens in contact te brengen met de levende Heer. Wij vragen even: is de doop niets meer en de opvoeding door ouders en kerk uit kracht van de doop? En gaan nu verder citeren. Dit in contact brengen met de „levende Heer” is nu mogelijk in de school naar Zijn naam genoemd.

Maar „Hij verdwijnt achter het systeem”. Natuurlijk, dus de voorzitter verder, ik wil geen kwaad spreken van vakken als geloofsleer en bijbelkennis, maar de nadruk moet steeds vallen op de gemeenschap met de levende Heer. De opvoeder mag eigen onzekerheid niet overdragen aan de kinderen. Hij mag ook niet huichelen. Hij heeft te zorgen voor een sterk persoonlijke band aan Christus.

De voorzitter eindigde aldus: in het besef dat het waar is, dat om het christelijk karakter van onze scholen met de Bijbel gestreden dient te worden, appelleren wij aan elkanders verantwoordelijkheidsbesef. Ieder die in het christelijk onderwijs een plaats inneemt, zal moeten zorgen voor een levende relatie met de Heer, opdat Christus een reële aanwezigheid zij in onze scholen en Zijn autoriteit spreken ga, de oprechtheid, tot waarheid gezuiverd, bloeit in Zijne waarheid, de geborgenheid worde onder Zijne hoede, en de levensdrang wege vinde bij Hem, die het Leven is.

En toen was er nog een beroep op Groen van Prinsterer en op vernieuwing en verandering. En die is volkomen duidelijk.

De „School met den Bijbel” overgeleverd aan de oecumene, de wereldraad van kerken met zijn „Heer”, die niet de Christus der Schriften is. En van enig protest, zelfs niet van de voorganger, bleek geen sprake.

MEN kan dit alles schandelijk noemen en dat is het ook. Maar deze strijdwijze is in het Gereformeerd Politiek Verbond niet alleen maar normaal, maar wordt er gezien door deze scribenten als een bewijs van getrouwmakende genade en een beleving van wat in Ezechiël 33 staat.

Het erge is evenwel, dat in de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) er velen

UW ALLER AANDACHT is het hiervolgende waard.

Nu, na 1 mei j.l., is er géén gelegenheid meer om van de mogelijkheden van het stemmen bij volmacht of van het elders stemmen gebruik te maken.

Het stemmen bij volmacht en het elders stemmen kon — zoals in ons blad wekelijks is medegedeeld — slechts geregeld worden tot en met 1 mei 1963. Thans is dit dus uitgesloten.

Voor wie van deze beide mogelijkheden geen gebruik heeft gemaakt of geen gebruik kon maken, blijven nu alleen de mogelijkheden over om zichzelf ter stembus te begeven of zich per auto te doen brengen.

Hier ligt nog een belangrijke taak voor elke kiesvereniging.

Laten de besturen er voor zorgen, dat deze zaak tijdig en perfect geregeld is.

Het is prettig, wanneer alle leden het bestuur van hun kiesvereniging hierbij behulpzaam zijn door:

a. de aandacht te vestigen op personen, die zich niet zelf ter stembus kunnen begeven (zieken, gehandicapten, bejaarden, e.d.), en

b. voorzover zij over een auto beschikken hun diensten beschikbaar te stellen.

Per auto naar de stembus

In vele plaatsen is het halen en brengen van kiezers van hun huis naar het stemlokaal en terug reeds geregeld, of is men daarmee druk bezig.

Er is nog voldoende tijd om deze zaak overal grondig in orde te brengen. Maar het is van belang dit op tijd voor elkaar te brengen. Dan immers weten degenen, die vervoerd moeten worden, dat zij op deze dienst rekenen kunnen.

En tevens kunnen degenen, die over een auto beschikken dan van tevoren tijd hiervoor op de verkiezingsdag — woensdag 15 mei a.s. — reserveren.

De stemmen van hen, die zich niet op eigen gelegenheid naar het stemlokaal kunnen begeven, mogen niet verloren gaan.

Het is van belang niet slechts te wachten tot zij, die van de georganiseerde autodienst graag gebruik zouden willen maken, hierom zelf vragen. Sommigen zouden dat wellicht uit in dit geval misplaatste bescheidenheid nalaten.

Hun stemmen zouden dan verloren gaan.

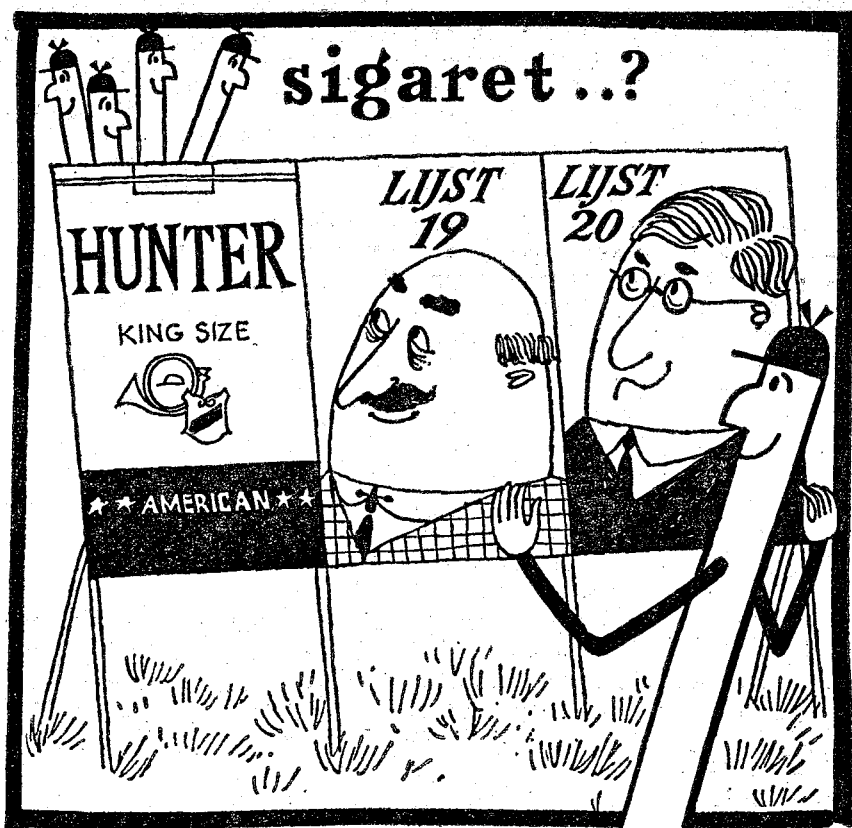
Hoe belangrijk één stem kan zijn, is in ons blad ook de laatste tijd bij herhaling uiteengezet. Laat niemand dit toch onderschatten.

Biedt u dus zelf namens de kiesvereniging deze dienst aan, aan hen voor wie dit een uitkomst zou zijn.

Overigens moeten zij voor wie dit vervoer per auto nodig is, zich vrijmoedig tot het bestuur van hun kiesvereniging wenden met het verzoek deze dienst te verlenen.

Het gaat om elke stem.

Laat geen stem verloren gaan.

zijn die door deze strijdmethoden geestelijk worden geteisterd. Zij zijn het er niet mee eens; hun hart en geweten komt er tegen in verzet. Maar des zondags moeten zij zelfs in het gebed er het nodige over horen en moeten zij vernemen, hoe de HERE volgens de voorganger der gemeente geacht wordt te denken over hen, die zich niet gewillig buigen onder het juk van dit zelotisme. En misschien is het nog erger, dat door deze hardnekkig en met geestdrijverij volgehouden methoden er een geslacht opgroeit, dat feller en meer monomaan wordt dan de voorgangers, met name wanneer zij geleid wordt door de „Poortwake”, óf een geslacht, dat tenslotte moe wordt en naar onverschilligheid neigt, omdat hart en leven op den duur verdorren, wanneer zij dag aan dag alleen op deze wijze worden gevoed, met de verklaring, dat dit de spijs is, die niet vergaet.

DE A.R. Partij is allerm minst, zoals het G.P.V., een kerkelijke partij. Haar leden behoren tot verschillende kerkformaties, ook de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt). De A.R. Partij heeft terecht geweigerd, zich in kerkelijke conflicten te laten betrekken, zoals van de zijde van de oprichters van het G.P.V. is geprobeerd.

Wij bemoeien ons dan ook in een politiek blad als het onze, niet met kerkelijke vraagstukken. Maar wij verzetten ons tegen een bestrijding van de zijde van het G.P.V., zoals die hierboven is signaleerd, met name omdat daarmee op de leden van onze partij, die tot de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) behoren een stempel wordt gezet, dat hun onrecht doet.

(Men zie ook op pag. 4 het artikel over het verkiezingsmanifest van het G.P.V.)

SINGER SELECTEERT INDISCHE KRUIDEN

Wordt U te swaar?
Neem de onschadelijke
Indische
**ONTVETTINGS-
PILLEN**
40 stuks f. 1.80
120 stuks f. 3.40

(KOEMIS KOETJING)
REMOEKDOENG
Urine-afdrivend
In tabletten: 20 st. f. 1.25
100 stuks f. 4.95
In kruiden: f. 2.51

Verhoog Uw gal- en
leverwerking door
TEMOE LAWAK
Bloedsuiverend,
zacht laxerend
In tabletten: 20 st. f. 1.25
100 stuks f. 4.95
In kruiden: f. 2.55

Enkele kanttekeningen bij het

verkiezingsmanifest van het G.P.V.

OOK ditmaal zullen aan de verkiezingen tenminste vier protestants-christelijke partijen deelnemen. Drie daarvan zijn reeds sinds jaar en dag in de Staten-Generaal vertegenwoordigd. Het G.P.V. hoopt als vierde na de verkiezingen zijn intrede te doen.

Het G.P.V. kondigt zich aan als een partij, die eigenlijk als enige de klassiek-reformatorische lijn in de huidige tijd doortrekt. Daarbij richt het de spits van zijn kritiek op de A.R.P., waaruit het is voortgekomen, welke partij echter in de ogen van het G.P.V. haar antirevolutionaire karakter heeft verloren. Het G.P.V. werkt de kiezers op voorbij te gaan „aan de lege huls van de christen-democratisch geworden partijapparaten” (waartoe het ook de A.R.P. rekent) en houdt aan de kiezers voor op de „echt nationale richting die dank zij Gods genade in ons volk nog niet dood is” te stemmen. Indien u dat doet, aldus het verkiezingsmanifest van het G.P.V., „blijft u trouw als aanhanger van de confessioneel-gereformeerde, antirevolutionaire of christelijk-historische richting in ons volk. En dan gaat u verder — en dit is het voornaamste — in het spoor van Gods onverwinnelijk Woord volgens de confessie”.

Hier vallen zwaar geladen woorden. Wij menen dat het G.P.V. in dezen, zoals in menige andere zaak, mistast, en mede daardoor tot een dikwijls zeer scherpe, doch onjuiste kritiek komt. Wij menen dat het goed is dit duidelijk uit te spreken.

Wij doen dat aan de hand van enkele punten uit het Verkiezingsmanifest van het G.P.V.

Stamboom

ZOALS men weet is de antirevolutionaire partij opgericht in 1879. Lang voordien was er echter reeds sprake van de antirevolutionaire richting. De antirevolutionaire richting wordt gekenmerkt door een christelijk-reformatorische visie op de staat en op de staatkunde. In de loop der eeuwen volgend op de Reformatie hebben de denkbepalingen dienaangaande zich ontwikkeld; dit is niet gebeurd zonder vallen en opstaan. Wie echter historisch deze ontwikkeling volgt, wordt getroffen door één leidend motief: het streven in onze visie op de staat en op de staatkunde datgene tot uitdrukking te brengen, waardoor de belijdende christen ten diepste wordt bewogen: zijn geloofszekerheid dat niet de mens, doch dat God de volstreekte Soeverein is en dat Hij aan Jezus Christus heeft gegeven alle macht in hemel en op aarde.

Alle aardse macht is beperkt, ook die van de staatsoverheid; zij vervult haar taak in onderworpenheid aan de geboden Gods voor het staatsleven. Deze geboden op het spoor te komen, deze geboden in het staatsleven ingang te doen vinden, dat is van ouds het streven geweest van de reformatorische staatkunde.

In de vorige eeuw was het Groen van Prinsterer, die daarop in ons land hernieuwd met grote nadruk gewezen heeft en er voor gestreden heeft. Op basis van het door hem verrichte werk heeft Kuiper de antirevolutionaire richting tot een antirevolutionaire partij aaneen kunnen smeden.

In zijn verkiezingsmanifest geeft het G.P.V. terzake van de historische lijn der reformatie een nadere plaatsbepaling. Het G.P.V. wil verder gaan in de richting, die is geweest „door talrijke groten en staatslieden uit onze historie,

zoals Prins WILLEM VAN ORANJE, de graven van NASSAU, Prins MAURITS, de koning-stadhouder WILLEM III, en ook bijvoorbeeld ALDEGONDE, JAN PIETERSZ. COEN, en DA COSTA en GROEN VAN PRINSTERER.”

Opvallend is, dat het G.P.V. de politieke lijn der reformatie na Groen van Prinsterer nog slechts een korte tijd ziet lopen via Kuiper en de A.R.P. In het verkiezingsmanifest staat letterlijk, dat de confessionele gereformeerde richting „na de dood van mr. Groen van Prinsterer een tijdlang voortgezet is in de Antirevolutionaire Partij. Hier kreeg zij echter te maken met denkbeelden van de Amerikaanse christelijke democratie, die dr. Kuiper helaas voorzichtig invoerde en die ook veel invloed hadden op de politiek van dr. Colijn. Maar deze Amerikaanse christen-democratische denkbeelden komen voort uit de spiritualistische stemming van het Amerikaanse godsdienstige sectewezens en zijn in strijd met de leer van de Bijbel en de gereformeerde belijdenis. In dit verband wordt gewag gemaakt van de op Kuiper geoeffende kritiek door mannen als prof. L. LINDEBOOM, jhr. mr. A. F. DE SAVORNIN LOHMAN, prof. dr. D. P. D. FABIUS en prof. dr. K. SCHILDER.

Wij plaatsen drie kanttekeningen.

Ten eerste werd de antirevolutionaire richting volgens het G.P.V. blijkbaar reeds ten tijde van Kuiper niet meer vertegenwoordigd door de A.R.P.

In de tweede plaats achten wij het bevreemdend dat de kritiek van mannen als Lindeboom, Fabius e.a., die onderling nogal wat van visie verschilden, hier onder één noemer bijeengebracht wordt.

In de derde plaats zijn wij van mening, dat ook op de door Lindeboom, Fabius e.a. voorgedragen visie, evenals trouwens op die van de eerdgeroemde personen, wel het een en ander valt af te dingen. De ontwikkeling van een antirevolutionaire staatkunde komt uiteraard niet tot stand zonder overleg, zonder meningsverschillen en strijd in eigen kring; dat is altijd zo geweest. En dan is natuurlijk ook op Kuiper kritiek mogelijk. Er is géén leermeester, die niet later door zijn leerlingen gekritiseerd en gecorrigeerd zal worden. Doch ook het G.P.V. van thans zou in deze vorm niet bestaan, indien het niet mede kon bouwen — wat het in feite ook doet — op de enorme denken-organisatorische arbeid van dr. Kuiper. De wijze waarop Kuiper in het manifest van het G.P.V. wordt afgedaan — samen met Colijn de enige waarop met name kritiek wordt geoeffend — achten wij zonder meer beneden de maat.

Het G.P.V. wil in de eigen arbeid meer in het bijzonder aansluiting zoeken bij twee andere personen. Het wil daarbij gebruik maken „van de resultaten van de staatkundige en theologische studies over grondvragen die vooral door mr. Groen van Prinsterer en prof. dr. K. Schilder zijn verricht.”

Ook hierbij plaatsen wij een kanttekening. Onder de personen, die een belangrijke bijdrage hebben geleverd voor de Litbouw van de beginselen der Reformatie, kan naar onze mening de naam van Groen van Prinsterer zonder bedenken met ere genoemd worden. Het oeuvre van Schilder op staatkundig terrein is beperkt. Wij achten het op zijn minst eenzijdig, met voorbijgaan van Kuiper en anderen, met name bij hem aansluiting te zoeken; zo eenzijdig dat dit voor een goede voortgang van de ontwikkeling van de reformatorische staatkunde schadelijk is.

Binding aan kerkelijke belijdenis

HET G.P.V. wil „bij het voeren van christelijke politiek uitgaan van de Bijbel die leert dat Christus de Koning der wereld is”. Op dit beslissende punt zijn het G.P.V. en de A.R.P. het met elkaar eens. Het G.P.V. spreekt vervolgens uit, dat wij de Bijbel niet onheilig mogen gebruiken. In het program wordt er terecht voor gewaarschuwd bijbelteksten uit te kiezen die precies passen in het raam van onze eigen verlangens. Hiertegen wil het G.P.V. een dam opwerpen en meent dat te moeten doen door in de politiek niet alleen uit te gaan van de Bijbel, doch óók „van de belijdenis van de christelijke kerk”. In het manifest volgt daarvan aanstonds een nadere precisering: „wij bedoelen hiermee de belijdenisgeschriften van de Gereformeerde Kerken”.

Nu heeft de Antirevolutionaire Partij — in tegenstelling tot het G.P.V. dat exclusief-kerkelijk is — zich nimmer gebonden aan enige kerk in het bijzonder; uitgangspunt en streven van deze partij, als een exponent van de antirevolutionaire richting, was de reformatorische, dat is de Christus-belijdenis, dat is de Schriftuurlijke staatkunde. Kerkelijke belijdenisgeschriften zijn — uiteraard — niet voldoende toegespitst op het staatkundige leven.

Strijd tegen supra-nationale integratie

HET belangrijkste thema, dat in het verkiezingsmanifest van het G.P.V. aan de orde wordt gesteld, is de „handhaving en beveiliging van de nationale onafhankelijkheid en van de vrijheid van ons volk”. Het G.P.V. meent dat daartoe wel verdragen met andere landen kunnen worden afgesloten, doch het wijst iedere vorm van integratie, waarbij een deel van de nationale soevereiniteit wordt prijsgegeven, principieel van de hand.

Wij achten dit als politiek standpunt voor de tegenwoordige tijd onjuist. Over deze kwestie is echter reeds meer geschreven, zodat wij daar thans niet breder op willen ingaan. Waartegen wij echter wel met nadruk opkomen, dat is tegen de door het G.P.V. gebruikte argumentatie. Wij geven daarvan enkele voorbeelden.

Het uitgangspunt van het G.P.V. te dezer zake vinden wij op blz. 6 van het manifest, waar wij lezen: „De rechtvaardige en barmhartige God, Die door Jezus Christus de gehele mensheid regeert, heeft elk volk zijn nationale grenzen gegeven, die wel van plaats kunnen veranderen, maar waarvan het doel niet verandert. Dit doel is n.l. dat elk volk nationale grenzen bezit om God op die manier te kunnen dienen (Hand. XVII, 27; Deut. XXXII, 8)”.

Een vraag onzerzijds: is dit nu niet typisch zulk een gebruik van bijbelteksten als in het manifest eerder is afgewezen? Voorts: indien de grenzen, zoals het G.P.V. zelf zegt, van plaats kunnen veranderen, dan ontgaat ons, hoe het G.P.V. onmiddellijk hierop volgend kan schrijven: „daarom kiezen wij in de wereld en in Europa voor afzonderlijke soevereine staten, die elkaar in evenwicht houden, en waarbij (volgt dat ook uit de hierboven gegeven teksten?) een onafhankelijke Nederlandse staat behoort”.

Het is volgens ons niet vol te houden, dat „kuiperijen, onderdrukking, burgeroorlogen en onzedelijke genotzucht” in kleine staten per definitie minder hoogtij vieren dan in een grote mammoetstaat. Wij kunnen ons nauwelijks voorstellen hoe zulk een beoogtrant in een verkiezingsmanifest verzeild kan geraken. Het zijn toch niet de nationale grenzen, die bepalen of men al dan niet slecht leeft?

Toch zegt het manifest: „waar de nationale grenzen weg zijn, heeft een slecht leven ook geen grenzen, omdat alles zich afspeelt onder dezelfde superregering”.

Het G.P.V. ziet in het bestaan van mammoetstaten een bedreiging voor de vrede. Maar was er vóór het ontstaan van mammoetstaten meer vrede in de wereld?

Het G.P.V. streeft naar „organische verdeling (wat is dat?) van de meest gevaarlijke imperialistische reuzen (wie zijn dat?); alleen Rusland en China, of ook de Ver. Staten?” tot kleinere soevereine staten die vreedzaam (dat is een cirkelredenering) naast elkaar kunnen leven”.

Wij menen deze passage zo te mogen lezen, dat volgens het G.P.V. b.v. de Verenigde Staten van Amerika weer in een aantal zelfstandige deelstaten ontbonden moeten worden. Het staat in het verkiezingsmanifest, dat wij dus zeggen in het stuk dat aangeeft wat de Nederlandse regering in de komende jaren dient na te streven. Volgens het G.P.V. zou de Nederlandse regering dus dienen te bevorderen, dat de Verenigde Staten zich balkaniseren. De lezer die mocht menen, dat wij er thans een grapje van maken heeft het mis; het is juist een van onze bezwaren tegen het G.P.V., dat het met zulk soort verkiezingsleuzen komt.

Onmiddellijk volgend op de boven aangehaalde zinsnede lezen wij vervolgens: „daarbij moet niet een gewapende supermacht maar een Internationaal Gerechtshof een stabiliserende invloed uitoefenen”. Hier nu

wordt een tegenstrijdigheid met andere uitspraken geponeerd. Wil namelijk een Internationaal Gerechtshof een stabiliserende invloed kunnen uitoefenen, dan is een zekere mate van integratie vereist en dan zal het hof zijn rechtsbeslissingen met macht moeten kunnen afdwingen. Zolang ieder land ten aanzien van beslissingen van een Internationaal Gerechtshof kan doen en laten wat hem goeddunkt, is de stabiliserende invloed daarvan een farce. En indien het G.P.V. géén gewapende supermacht wil die de staten tot de orde kan roepen en zich kan laten gelden, doch wel een Internationaal Gerechtshof, dat zonder macht toch een stabiliserende invloed uitoefent, dan streeft het iets na dat in de huidige wereldverhoudingen helaas onbestaanbaar is.

Een soortgelijke tegenstrijdigheid doet zich voor waar het G.P.V. zijn standpunt bepaalt ten opzichte van de E.E.G. Het G.P.V. stelt dat de overheid „een verstandige Europese economische samenwerking volgens het E.E.G.-verdrag . . . dient te bevorderen, aangezien o.m. een gemeenschappelijke economische markt nuttig is voor de ontwikkeling van de industrie en de agrarische bedrijven”. Het G.P.V. wil dus bevorderen een economische samenwerking in Europa in het kader van het bestaande E.E.G.-verdrag — dus onder auspiciën van de volgens het E.E.G.-verdrag in het leven geroepen supra-nationale gezagsinstanties (de Europese commissie, de Minister-raad van de E.E.G.). Hiermee komt het G.P.V. echter in lijnrechte tegenspraak met wat het elders in het manifest uitspreekt, als het zegt dat tegen elke aantasting van de soevereiniteit door boven-nationale organen dient te worden gewaakt.

Zo zou er meer te noemen zijn; dat het manifest verscheidene uitspraken bevat die bij analyse niet houdbaar blijken te zijn.

Binnenlandse politiek

OOK aan de binnenlandse politiek wordt in het manifest aandacht geschonken, vergelijkenderwijs echter minder dan aan de buitenlandse politiek. Bij dit onderdeel maken wij nog enkele opmerkingen.

Wat b.v. te zeggen van de volgende passage: „Gods gebod om in Zijn dienst de wereld tot ontwikkeling te brengen moet ook worden uitgevoerd als dit boekhoudkundig geen direct voordeel oplevert, maar als daar mensen mee worden geholpen. Daarom (!) is het b.v. noodzakelijk, dat er eindelijk eens een vaste oeververbinding wordt gemaakt naar Zeeuws-Vlaanderen”. Men kan dit toch nauwelijks meer een serieuze bewijsvoering noemen? Achter het woord daarom kan men alles invullen, mits boekhoudkundig onvoordelig, terwijl er toch mensen mee geholpen worden. Iedere afweging van belangen in publiekrechtelijke zin, iedere poging prioriteiten te bepalen, ontbreekt hier ten enenmale. Op deze grondslag kan geen politiek, laat staan een reformatorische politiek gebouwd worden, hoe ernstig men zich ook subjectief daartoe moeite wil geven en hoe krachtig men zich ook op Gods gebod beroept.

„De overheid mag”, aldus het verkiezingsmanifest, „de rechten van haar burgers niet aantasten”. Hierover zijn alle politieke partijen het eens. Het G.P.V. vervolgt echter: „daarom mag zij met het reglementeren van beschikkingsbevoegdheden van burgers over stoffelijke goederen niet verder gaan dan tot zaken die in zichzelf een uitgesproken openbaar karakter bezitten”. Nu staan wij toch even te kijken. Wat zijn zaken die „in zichzelf” een openbaar karakter bezitten? Volgens ons kunnen het niet anders zijn dan wegen, parken, havens, openbare gebouwen, vliegvelden e.d. Nu is het kenmerk echter van dit soort zaken, die „in zichzelf” een openbaar karakter bezitten, dat zij in bijna alle gevallen reeds in het bezit zijn van de overheid, zodat van een aantasting van beschikkingsbevoegdheid geen sprake is. Mocht het verkiezingsmanifest echter andere zaken bedoelen, dat wijzen wij er op, dat de overheid onder omstandigheden de beschikkingsmacht over zelfs de meest persoonlijke zaken terecht reglementeert. Als voorbeeld noemen wij de wetgeving die het erfrecht regelt, waarin de beschikkingsmacht van de erflater over de nage-

• Vervolg op pag. 9

U hebt natuurlijk onze affiche al voor het raam hangen. Het is echter zaak ook bij geestverwanten in ruimere zin deze biljetten te plaatsen. Ook zij stellen dit „kleurbekennen” op prijs!

J. Smallenbroek: Hoogste prioriteit voor woningbouw en invalidenvraagstuk

„Als anti-revolutionairen hebben we een program dat er zijn mag. Een goed program, dat meer is dan alleen maar een verkiezingsprogram. Het is een program van deze tijd, dat niet langs de problemen van vandaag heenloopt, maar ze duidelijk stelt en dat bovendien duidelijk de richting aangeeft waarin de oplossingen gezocht moeten worden. Wat voor de komende vier jaar de meest urgente punten zijn?

Naar mijn mening verdienen t.a.v. de binnenlandse vraagstukken de woningbouw en het invalidenvraagstuk en in de internationale politiek, de hulp aan de ontwikkelingsgebieden, de hoogste prioriteit.”

Dat zegt de heer J. Smallenbroek (54), een van de drie lijstvoerders van de A.R. Partij, als we hem naar zijn mening vragen over de verkiezingen en de komende parlementaire periode.

We zitten in een van de nieuwe spreekkamers van het Tweede Kamergebouw, midden in de politieke arena dus. Zo juist heeft de Tweede Kamer met overweldigende meerderheid de wonderse motie-Beernink verworpen. Smallenbroek heeft namens de a.r. fractie aan de debatten meegedaan. Het ging immers over de pensioenen van het overheidspersoneel en dan is Smallenbroek present. Jaar op jaar heeft hij gevraagd om de inlossing van de reeds door een vorige minister gedane belofte van een nieuwe pensioenwetgeving. Telkens wanneer dat pas gaf heeft hij de minister aangespoord haast te maken met het recht doen aan de gepensioneerden.

Kijk, niet dat vragen om recht te doen is de heer Smallenbroek getypeerd. Want „recht en gerechtigheid oefenen” is de eerste taak van de overheid. Waar dat recht en die gerechtigheid in het gedrang dreigen te komen, daar komt Smallenbroek in het geweer. Om het even of het gaat om gepensioneerden of invaliden, om overheidspersoneel of slachtoffers van de bezetting, om gemeenten of radio-omroepen.

DE EERSTE SCHREDEN

Ja, de strijd voor het recht zit deze Drent in het bloed.

In Assen geboren heeft hij daar de H.B.S. doorlopen, is naar Arnhem gegaan voor het volgen van de surnumerairsopleiding bij de registratie en domeinen en heeft als surnumerair nagevoerd in alle provincies gewerkt, ook geruime tijd in het Zuiden, waar hij thans ook lijstaanvoerder is.

Na de nodige praktische ervaring te hebben opgedaan wordt hij ontvanger van de registratie en domeinen in Oldeberkoop, maar al spoedig overgeplaatst naar Elburg. Daar blijft hij vijf jaar en daar zet hij de eerste schreden op het pad van de praktische politiek.

In 1929 is hij één van de oprichters van de ARJA, samen met prof. mr. L. W. G. Scholten en dr. Joh. Scheurer. In Elburg wordt hij vervolgens lid van de gemeenteraad, wethouder, en in 1940 waarnemend burgemeester. Bijzondere omstandigheden brengen hem in 1941 weer in Assen terug. Een bevordering van ontvanger tot inspecteur gaat niet door, omdat hij weigert de Jodenverklaring te tekenen. Het verzet tegen het onrecht is er en het volgend jaar duikt Smallenbroek onder. Vergeten doet men hem bij de registratie echter niet, want na de bevrijding wordt hij benoemd tot inspecteur met terugwerkende kracht tot 1942 en daarna bevorderd tot hoofdinspecteur.

IN HET VERZET

De onderduikperiode is voor Smallenbroek in grote betekenis geweest. Scherper dan in welke andere periode ook, kwam toen uit waartoe het loslaten van het recht van vastgestelde normen voeren kon. Veel contacten zijn toen gelegd via de „illegale A.R. Partij” en het Schoolverzet. Als lid van de Trouw-groep belast met het contact met de verspreiding reisde hij onder allerlei namen door heel ons land. Daarnaast onderhield hij contacten met andere illegale organisaties o.a. met de K.P. van Johannes Post voor wier financiering Trouw zorgde.

In januari 1945 wordt hij gearresteerd, maar bij de bevrijding keerde hij gelukkig weer bij de zijnen terug.

Veel vertelt Smallenbroek over die tijd niet. Dat je het hebt mogen doen en dat je er het leven hebt afgebracht, daarvoor is hij nog steeds dankbaar.

De heer Smallenbroek werd na de bevrijding lid van het Centraal Comité van de A.R. Partij, in 1955 tijdelijk tweede voorzitter en in 1956 één der ondervoorzitters.

Na de bevrijding weer in functie als inspecteur, wordt hij belast met de afwikkeling van allerlei zaken uit de bezettingstijd en het is begrijpelijk dat zijn ervaring hem dan al spoedig op de voorzitterstoel brengt van de inmiddels opgerichte Stichting '40-'45. Hij wordt ook lid van het zgn. noodparlement.

In 1946 wordt hij gekozen tot lid van

Gedeputeerde Staten van Drente en samen met het voorzitterschap van de Stichting is dat teveel om er nog Kamerlid bij te zijn. Maar als later het werk voor de Stichting minder wordt doet hij in 1956 opnieuw zijn intrede in de Tweede Kamer.

NAAR DE KAMER

Smallenbroek is dus nog maar acht jaar Kamerlid. En toch kan men zich de a.r. fractie maar moeilijk voorstellen zonder hem. Hij heeft van meetaf zijn plaats met ere ingenomen. Men kent hem uit de Kamerverslagen in de krant, men heeft hem op de televisie gezien in een bliksemsnel interruptie-duel met prof. Oud. Men kent hem van de talloze vergaderingen in het land waar hij het woord voerde. Men weet dat hij de moeilijkheden niet uit de weg gaat, dat hij als dat nodig mocht zijn, ook ongelijk durft erkennen.

In de Kamer heeft hij in hoofdzaak het woord gevoerd als het aangelegenheden betrof op het terrein van Binnenlandse Zaken of Maatschappelijk Werk. Een taakverdeling binnen de fractie is nu eenmaal nodig.

In dit verband stellen wij een vraag over de nieuwe financiële verhoudingsregeling tussen rijk en gemeente.

De nieuwe wet is een verbetering vergeleken bij de oude situatie. Maar lang zal het niet duren voor de wet gewijzigd moet worden. De praktijk zal dat wel leren, meent de heer Smallenbroek. Eén ding staat volgens hem nu reeds vast en wel dat het voedingspercentage van het gemeentefonds te laag is. Maar het is juist, dat met wijziging gewacht wordt tot een volledig inzicht in de werking van de wet verkregen is.

De eveneens nieuwe wet op de kapitaal financiering heeft hij eveneens gaarne gesteund. En dat vooral om het feit dat de gemeenten daardoor verlost worden van het geregeerd worden door ministeriële circulaire. Steeds heeft hij daartegen gefulmineerd. Nu is er een wettelijke regeling van de verhoudingen.

Jammer vindt hij dat het sluitstuk van het gebouw der gemeentefinanciën nog steeds achterwege gebleven is. Dat sluitstuk dient te zijn een eigen stukje gemeentelijk belastinggebied.

PUBLIEKE BEHANDELING

Wanneer we hem vragen hoe hij denkt over boven-gemeentelijke organen zoals bijvoorbeeld Rijnmond, dan is zijn antwoord direct: Gunstig.

Waarop dat gunstige oordeel gebaseerd is? Wel hierop, dat hij nadrukkelijk meent dat de publieke zaak in het openbaar behandeld moet worden. Die behandeling komt het best tot zijn recht bij een openbaar lichaam, zoals men zich dat voor Rijnmond voorstelt.

Smallenbroek's bezwaar tegen regelingen op basis van de Wet Gemeenschappelijke Regelingen is dan ook dat het beleid te weinig in het publiek komt en te veel binnenskamers wordt geregeld. „Onderonsjes” zijn in de publieke zaak uit den boze.

DE WONINGBOUW

We praten verder over de salariering van het overheidspersoneel. Een langdurige en moeilijke kwestie, evenals de pensioenen. Voora. in het begin te traag behandeld vindt de heer Smallenbroek, maar uiteindelijk is er dan toch schot in gekomen en over het bereikte resultaat kan men vandaag met kritiek op onderdelen, tevreden zijn.

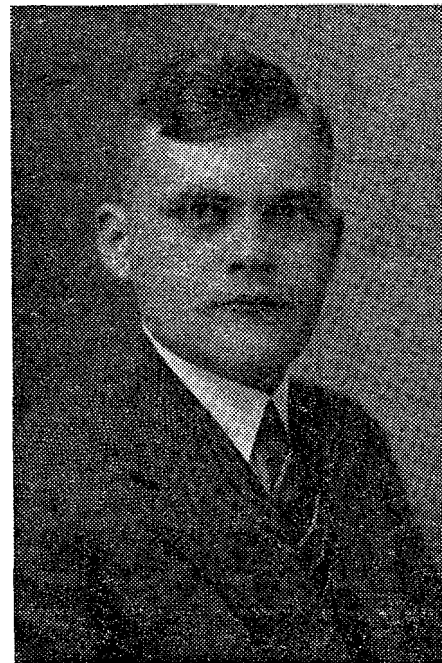
De woningbouw kan natuurlijk niet onbesproken blijven. We vragen de heer Smallenbroek dus naar zijn mening. Spontaan komt het antwoord.

Voorop staat dat de oplossing van de woningnood geen financiële kwestie is. Ook nooit mag zijn. Bij de watersnoodramp hebben we ook niet gevraagd naar wat het zou kosten, maar we hebben de gaten in de dijken gedicht en het land weer droog gemaakt. Daarom moet vandaag het parool zijn: Woningen bouwen zo hard we kunnen. Woningbouw voor de minder draagkrachtigen allereerst, omdat daar de grootste nood heerst.

Natuurlijk willen we ook in de bouw vrijheid. Maar zolang we nog in een noodsituatie verkeren, zullen we voorzichtig met die vrijheid moeten omspringen. Het kan nog niet. Woningen is distributiegoed. Vrijheid betekent thans onrecht doen aan velen. Wellicht hebben we dat in 1959 wat te weinig bedacht.

Smallenbroek is over het woningbouwbeleid van deze regering, zoals het zich ontwikkeld heeft, niet ontevreden. Meer woningen zouden natuurlijk welkom zijn geweest. De teruggang verklaart hij o.m. uit het tekort aan mankracht, de invoering van de vijfdaagse werkweek en voor 1962 natuurlijk het enorm aantal onwerkbaar dagen tengevolge van regen en van vorst. Met die factoren rekening houden is ook een kwestie van rechtvaardigheid. Wat de tegenstander wel eens vergeet en ook wel eens vergeet, dat onder socialistische ministers fouten werden gemaakt.

De bouw van goedkopere premiewoningen juicht de heer Smallenbroek op zichzelf toe en hij vindt het een winstpunt voor dit kabinet dat er een eind

In 1929 is Smallenbroek één van de oprichters van de ARJA, samen met Scholten en Scheurer.

is gekomen aan de subsidiëring van allerlei dure woningen. Het gaat in de eerste plaats om het lenigen van de nood. Daarom vraagt hij ook aandacht voor het feit dat in bepaalde delen van ons land de goedkope premiebouw niet van de grond komt, of te duur is. Dan niet terugschrikken voor woningwetwoningen.

Voor wat de oplossing van de woningnood betreft, staat hij voor honderd procent achter het program van actie. Alles doen wat er gedaan kan worden. Opvoeren van de mankracht, betere opleiding van bouwvakarbeiders, gebruik maken van arbeidsbesparende bouwmethoden, van geïndustrialiseerde bouw.

Voorts is hij voorstander van continuïteit, van meerjarenplannen en van contingenten voor langere termijn. Dat maakt niet alleen de planning voor de gemeenten en de provincies makkelijker, maar het waarborgt een voortdurende bouw en het kan leegloop van werkrachten voorkomen, doordat men niet op nieuwe vergunningen behoeft te wachten.

Naast de woningwet- en premiewoningen ook gelegenheid voor ongesubsidieerde bouw, maar in vrijheid kan dit nog niet.

Het hebben van een woning is een zo groot goed voor de burger en voor het gezin, dat alle krachten moeten worden ingespannen om zo spoedig mogelijk een eind te maken aan de woningnood. Smallenbroek laat daar niet de minste twijfel over bestaan.

Maar daarnaast wijst hij er op dat er ook scholen zullen moeten worden gebouwd, dat ook de industrie om zijn aandeel zal vragen. Ook daar hebben we mee te rekenen. Wanneer er Nederlandse bedrijven zich in het buitenland zouden gaan vestigen omdat bij ons geen bouwvolume te krijgen is voor uitbreiding of nieuwbouw, dan zou dat niet voor die industrie maar voor het Nederlandse volk funest zijn. Overigens meent hij dat in andere sectoren moet worden beperkt bv. bioscopen, kantoren, publieke gebouwen.

SCHILD VOOR DE ZWAKKEN

Het vraagstuk van de invaliden, van de maatschappelijk zwakkere met name van de invalide geboren heeft naar de mening van Smallenbroek eveneens de hoogste prioriteit. Het huidige kabinet heeft hier naar zijn mening al een behoorlijke stap in de goede richting gezet, maar er dient nog veel te worden gedaan.

Als we in deze tijd van „welvaart” zo zegt hij, geen kans zien om onze plicht jegens onze, om welke reden dan ook, gehandicapte naaste te vervullen, wanneer zou dat dan wel kunnen.

Smallenbroek ziet deze hulp niet als een soort „bedeling” als een wat afstaan van onze overvloed aan degenen die minder hebben, maar hij ziet dat als een gezamenlijke plicht, waarbij de overheid het wettelijke raam heeft tot stand te brengen.

De overheid dient ook voor diegenen, die in nood verkeren tengevolge van allerlei fouten in het maatschappelijk bestel, zodanige rechtsverhoudingen te scheppen dat zij als mensen leven kunnen. De overheid doet dat voor de valide burger via een uitgebreide sociale wetgeving, hij heeft dat ook te doen voor de minder valide burger.

Daarom is Smallenbroek ook blij met de nieuwe Algemene Bijstandwet. Dat wil niet zeggen dat hij voor honderd procent tevreden is, maar wel vindt hij het een groot voordeel dat er nu een wet is, die op de hoogte van de tijd is, die rekening houdt met de wel zeer sterk gewijzigde omstandigheden sinds de Armenwet van 1912 begon te werken. Hij onderschat het werk van kerken en familie, van het onderling hulpbetoon in deze zeker niet, hij meent dat daar nog heel wat werkterrein voor open blijft, maar hij juicht het toe, dat ook de plicht van de overheid tot bescherming van het zwakke in de samenleving duidelijk is vastgelegd.

Op basis van die plicht zal er in de komende jaren voor de maatschappelijk zwakkere, voor invaliden, voor bejaarden, voor weduwen en wezen, kortom voor velen, nog heel wat moeten gebeuren. Dat is een stuk sociale politiek dat we moeten trachten te verwzenlijken.

PERSPECTIEF

We moeten ons onderhoud gaan beëindigen. Het werk in de Kamer wacht weer. Nog even en dan gaat men op recess. Dan begint voor de meeste Kamerleden de verkiezingsstoernee. Voor wat de a.r. partij betreft, heeft Smallenbroek daar ruimschoots zijn deel aan. In het Noorden zowel als in het Zuiden en in Den Haag zal hij de a.r. partij aanvoeren.

Hij doet dat graag want hij is anti-revolutionair in hart en nieren. Van de noodzaak van politieke partijformatie op basis van het christelijk beginsel is hij ten diepste overtuigd. In het publieke leven — ook als politieke partij — hebben wij God te belijden, te erkennen als de Hoogste Majesteit.

Hoe zou men waarlijk kunnen pleiten voor het zijn van een schild voor de zwakken van de overheid, als men niet tevens gehoorzaam zou willen zijn aan het eerste en grote gebod: God lief te hebben boven alles en de naaste als zichzelf.

Ons program is duidelijk en goed vindt Smallenbroek. Het is een christelijk politiek program. Het moet als allen de handen uit de mouwen steken het vereiste elan kunnen verwekken. Juist in onze tijd met zijn steeds verder voortschrijdende ontkerkelijking is christelijke politiek noodzakelijker dan ooit.

Wat in de afgelopen vier jaren bereikt werd moet verder worden uitgebouwd. Daar mag de stem van de christelijke politieke partijen, van de a.r. partij, niet ontbreken.

Het is nog te vroeg om over kabinetsformatie te praten. Wel is de heer Smallenbroek van oordeel dat, anders dan in 1959, bij die formatie toch wel globale afspraken moeten worden gemaakt, zodat men althans in hoofdlijnen weet wat men wil en wat men niet wil. Doet men dat niet dan loopt men gevaar dat er later allerlei wrijvingspunten ontstaan.

Zal de a.r. stem bij een kabinetsformatie duidelijk gehoord worden, dan zullen de kiezers moeten zorgen dat de a.r. partij goed uit de bus komt.

Smallenbroek — en het geldt voor zijn medekandidaten evenzeer — wil een duidelijk en reële politiek. Een politiek die recht doet aan allen, omdat ze gefundeerd is op Gods Woord.

Laten wij hem daarin steunen door waar we in Nederland ook wonen onze stem uit te brengen op nummer één van lijst 4.

West.

**VERTROUWENS ADRESSEN
VOOR EIGEN**

**Landbouwwerktuigen- en
machinefabriek**

Vicon

H. VISSERS N.V. — NIEUW-VENNEP
Telefoon 02526—841 (7 lijnen)

**CLAEYS - maaidorsers
BAMFORDS - opraappersen**

Importrice voor westelijk Nederland

W. VAN GEMEREN & ZONEN N.V. — Groep (Z.H.)
telefoon (01860)—2050

**HOLWERDA ZONEN
Dokkum**

VOOR AL UW TRANSPORTEN
IN BINNEN- EN BUITENLAND

Dokkum: telefoon 05190-2292 (2 lijnen) - Buiten kantoor tijd 2580
Rotterdam: telefoon 010-171317

HOTEL „DE KROON“

SOPHIALAAN — LEEUWARDEN
telefoon 24467 - 24468

Uw adres voor recepties en partijen

**ECHTE
KERKORGELS**

OOK VOOR
KLEINE
KERKEN

**ORGELBOUW
ERNST
LEEFLANG**

APELDOORN
Telef. 06760—17582

**N.V. W. J. Schuiling's
Handelsonderneming**

BINNENHAVENWEG 20 - HENGELO
Telefoon 05400-6461

DE KARSBOOM

Café-restaurant
Groest 80 — Hilversum
Telefoon (02950)-44451

Zalen voor alle doeleinden. Verzorgd restaurant, prima consumpties. Prijzen op aanvraag. Capaciteit diners: 700 personen.

reeds meer dan 15 jaar:

**DECORATIE- EN KALLIGRAFISCH ATELIER
J. KOOIMAN - DALWEG 1 - NUNSPEET**

- ontwerpen, c.q. uitvoeren van muurdecoraties voor kerken, scholen, verenigingsgebouwen, enz.
- kalligraferen van oorkonden, bijbels, diploma's, stambomen, ex-libris, enz.
- belijdenis- en trouwteksten.

afspraken en offertes uitsluitend schriftelijk.

**UIT ONZE BOUW- EN
AANNEMERSWERELD**

ROOS

N.V. AANNEMINGS- EN BOUWBEDRIJF
Burgemeester Hazenberglaan 403 — Rotterdam
Telefoon 19 10 44

FIRMA C. VERMEER EN ZOONS

fabrieken voor gebogen hout

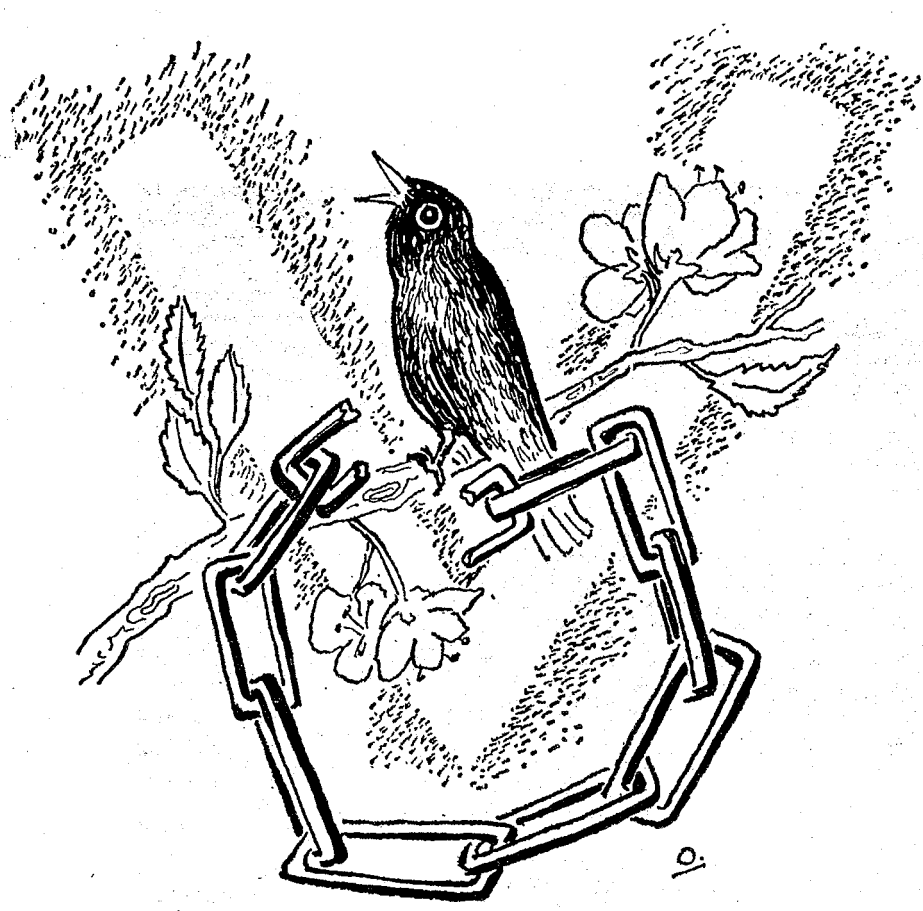
Telefoon 01894-1230 - Ouderkerk aan de IJss

RONDE EN OVALE TAFELRANDEN
GEBOGEN REGELS VOOR STOELN EN FAUTEUILS
ARMLEGGERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN enz. enz.

**Houthandel en kistenfabriek
MEILINK N.V.**

BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05457-561 Telefoon 06750-3748

Houtzagerij- Houthandel- Kistenfabriek

BEVRIJDINGS-DAG - Zijn wij dankbaar?

DE nationale feestdag, de bevrijdingsdag breekt aan. De vraag of wij nog dankbaar zijn, moet ons bezighouden. Ons Nederlandse volk, met uitzondering van een kleine fanatieke groep welke zich met de vijand van ons land verbond, was direct na de bevrjding wellicht de overtuiging toegedaan, dat een langdurige dankbaarheid het kenmerk van ons doen en laten als volk zou zijn. Robert Franquinet dichtte daar al van in 1943: daar is het, dat het lied hoog uit de bloedslag wast over het brokk'lig puin van staal en stenen.

Maar kennen wij nog wel het lied der bevrijding? Alles is na achttien jaar vrijheid zo gewoon. De jonge generatie weet nauwelijks enige feitelijke gegevens omtrent de wereldoorlog. Velen weten van de wezenlijke geestesstrijd uit de jaren 1940—'45 zo goed als niets.

Laten wij de jeugd geen verwijt maken. Als in dit opzicht iets mis is, zijn wij, ouderen mis geweest. Dan is onze dankbaarheid over de vrijheid te snel een gewone zaak geworden. De velen, die hun leven gaven in die donkere jaren van oorlog en tirannie, hebben wij te herdenken. Dat herdenken gebeurt het meest wezenlijk als wij dankbaar zijn voor de ons in 1945 geschonken bevrijding. Want het was in de strijd vóór die vrijheid, dat velen vielen. En het was het verzet tegen brute willekeur, dat velen dreef tot een situatie, die thans al weer bijna onvoorstelbaar is.

De mens heeft vrijheid en recht lief te hebben. Deze twee zijn gegevenheden, waardoor hij zich als mens ontploien kan. De christen zal vrijheid en recht dan ook zien als gaven Gods, opdat de mens daardoor zijn Schepper en de medemens zal kunnen dienen.

De bevrijdingsdag moet dus dankdag zijn. We hebben God te danken voor de vrijheid welke we verkrijgen mochten.

Tien dagen na 5 mei zullen wij onze vrijheid tot uitdrukking kunnen brengen door op te gaan naar de stembus. Laten wij daar niet min over denken.

**• Het bibliotheek-
wezen**

Vorige week is vanwege het College van Advies der Anti-Revolutionaire partij een belangrijk rapport verschenen. Deze nota behelst de subsidiëring van het bibliotheekwezen. Een rapport derhalve, dat de verhouding van de Overheid tot een belangrijk facet van het culturele terrein weergeeft.

Wij hopen in het volgende nummer breedvoeriger op dit rapport in te gaan.

Als deze vrijheid een gave van God is — en geen christen die dat zal durven ontkennen — hebben wij er ook naar te handelen. Laksheid en onverschilligheid ten aanzien van de verkiezing van een volksvertegenwoordiging, betekenen ondankbaarheid. Het betekent tevens, dat wij vergeten zijn, dat Gods gaven voor ons opgaven zijn! En dat wil dan zeggen, dat wij ernstig tekort schieten.

Tot de verzetsmensen, die gedurende 1940—'45 hun leven lieten, behoorden velen die reeds vóór die oorlogsjaren actief waren op het terrein van de christelijke politiek. Wij zeggen dit werkelijk niet om daarmee de christelijke politiek of de Anti-Revolutionaire partij een schouderklopje te geven. Wij constateren dit uitsluitend om aan te tonen, hoezeer velen er van doordrongen waren, dat vrijheid en recht door dictatuur en willekeur gekneveld waren. Terwille van die grote waarden voor ons volksleven konden ze niet werkeloos en lijdelijk toezien. Ze traden in het verzet omdat ze vervuld waren van de zekerheid, dat ze móesten. Het was dus voor velen een geloofszaak; het gaan in het verzet was gevolg van een principiële beslissing.

Wij herdenken allen die op de bres stonden voor vrijheid en recht.

Maar zoals gezegd: dat herdenken moet doortrokken zijn van de dankbaarheid over de situatie waarin wij ons nú mogen bevinden. Vrijheid en recht mogen wij als grote gaver genieten.

Het is niet zo, dat wij de moeilijkheden, gevaren en angsten van deze tijd willen verbloemen. Niet alleen dat er internationaal gezien nog grote en gevaarlijke spanningen bestaan en dat we eigenlijk nog moeten spreken van een gewapende vrede, maar de gehele ontwikkeling in het huidige levenspatroon vervult met zorg. De mensheid, geschonden door de zonden, gaat op zijn minst te zorgeloos om met de gaven die God hem schonk. God liet de mens de macht van het kleine atoom ontdekken. Hij liet de mens zo véél ontdekken, — maar wat doen wij mensen ermee? God gaf ons welvaart en wat doen wij er mee?

De grote geschenken van vrijheid en recht moeten ons dankbaar stemmen jegens de Gever van deze goede zaken. De bevrijdingsdag zullen wij met een dankbaar hart jegens God tegemoet moeten treden.

En dan nogmaals: wij hebben deze grote geschenken op een wijze welke een christen past te gebruiken.

Om deze reden moet dus ook de verkiezingsdag een bijzonder relif hebben. Ze zal voor ons het perspectief bezitten van de christelijke vrijheid en de christelijke roeping, ook op staatkundig en politiek gebied.

Ja, de christen zal dankbaar zijn op de dag van de herdenking onzer vrijheid!

Prof. dr.

DE zin van het leven der schepping gaat op in de zin van het mensleven: de weerspiegeling van heerlijkheid Gods. Daarin wil G. verheerlijkt worden, maar daar wordt het leven der schepping geheel dienstbaar aan die verheerlijking Gods in de aanschouwing van Zijn beeld. Dit heeft de kerk ook verstaan, als zij in art. XII de Nederlandse Geloofsbelijdenis belijdt, dat God aan een iegelijk schepsel zijn wezen, gestalte en gedaante en onderscheidene ambten geeft om zijn Schepper te dienen, dat Hij ze ook nu alle onderhouden en regeert naar Zijn eeuwig volkzienigheid en door Zijn oneindige kracht, om de mensen te dienen, teneinde de mens zijn God diene.

Het bovenstaande schreef prof. J. Severijn in het boek: De zin van het leven, dat enkele jaren geleden verscheen en waarin een aantal gedachteformeerde bonders (om die bekende term ook hier maar te gebruiken) over allerlei zaken schreven.

Prof. dr. Severijn hoopt op 8 mei tachtig jaar te worden. Velen Anti-Revolutionairen kennen hem al want hij heeft tal van jaren in ons partij een belangrijke plaats ingenomen. Zijn korte kaarsrechte gestalte, zijn volle witte baard, tekten den hem reeds als een markante figuur; maar wie eenmaal kennis maakte met deze hoogleraar, wisten terstond, dat hij tevens in wèrd een markante persoonlijkheid was.

PROF. SEVERIJN tachtig jaar, Hij is echter nog zeer vitaal. B. spits en krachtig van geest. De maer die de ainea schreef in het genoemde boek, heeft ook van God zijn wezen, gestalte en gedaante en onderscheidene ambten gekregen om zijn Schepper te dienen. Hij heeft dat. En doet dit nog — op velerlei wijze gedaan. Met name heeft hij zeer veel betekend voor de Gereformeerde Bond tot verbreiding en verdediging der Waarheid in de hervormde (en reformeerde) kerk. Hij is een voortrekker geweest van de velen, die de orthodoxie in de hervormde kerk niet willen prijsgeven — doch evenmin de hervormde kerk willen prijsgeven en daarom vormen de Bond tot verbreiding en verdediging der Waarheid in de hervormde kerk.

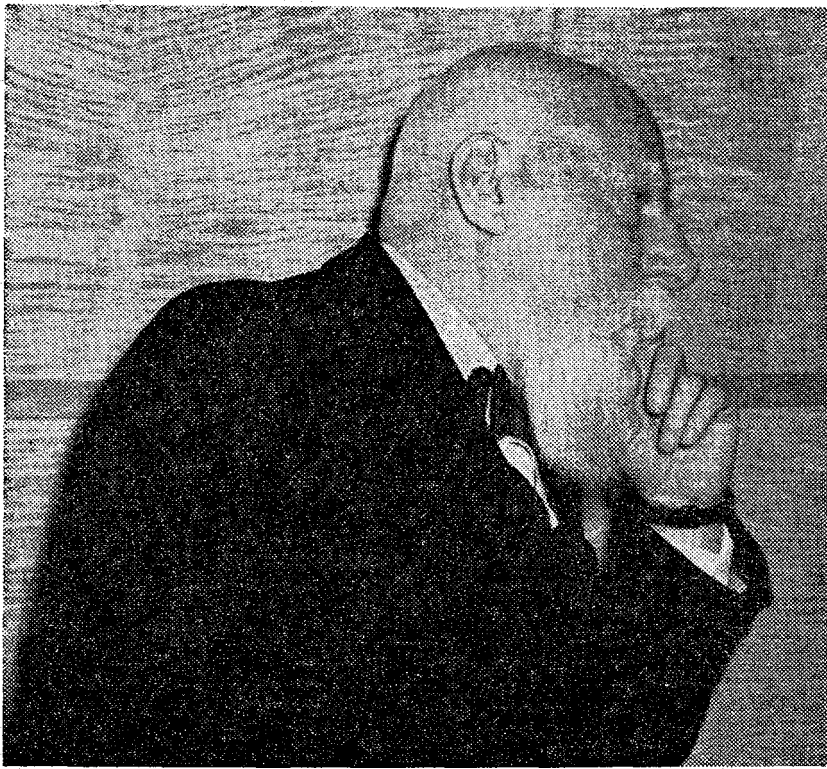
***** Welvaartsvast**

Het Kabinet heeft ten lange leste een beslissing genomen over de pensioenen van de overheidsdienaren. Er is een wetsontwerp aangeboden — ach helaas zó laat door minister Toxopeus ingediend dat een grondige voorbereiding door de Kamer onmogelijk is.

Zo moet het: overal waar dit maar mogelijk van ons aanplakbiljet. Gaat u in uw omgeving in orde is?

Severijn: 8 mei tachtig jaar

J. Severijn was aanvankelijk onderwijzer. Hij deed in 1910 staatsexamen en ging in Utrecht — zijn geboorteplaats — theologie studeren. In 1914 was hij kandidaat in Noord-Holland. Op 23 mei 1915 werd hij te Wilnis als predikant bevestigd. In 1918 vertrok hij naar Leerdam, waar hij drie jaar predikant was: in 1921 werd hij herder en leraar te Dordrecht. Hij ging daar 17 september 1929 met emeritaat wegens zijn benoeming tot lid der Tweede Kamer. In 1931 werd hij hoogleraar aan de Rijksuniversiteit te Utrecht, waar hij in 1953, op 70-jarige leeftijd, eervol onslagen werd.

recht, doch vroeg in 1929 emeritaat aan om zitting te nemen in de Tweede Kamer. Dat hij niet lang Kamerlid was, vond zijn oorzaak hierin, dat hij in 1931 tot hoogleraar te Utrecht werd benoemd. Al was het dan niet meer als Kamerlid, toch heeft hij sindsdien onze partij nog in velerlei opzichten gediend; we noemden reeds zijn lidmaatschap van het Centraal Comité. Zijn woorden waren weldoordacht, zijn adviezen vormden een blijk van diep doordenken.

DE zin van het leven der schepping gaat op in de zin van het menselijke leven: de weerspiegeling van de heerlijkheid Gods. Die heerlijkheid Gods moet ook weerspiegeling vinden in de staatkunde, in de uitingen van een volk, in de politieke werkzaamheid. En daarom ook, dunkt ons, kon en wilde professor Severijn de politiek niet klakkeloos aan zich laten voorbij gaan. Hij was er het

voorbeeld van, hoe het christen-zijn integrerend werkt. Hij bracht zijn gaven van verstand en hart in voor de zaak van de christelijke politiek. Zijn hele leven lang heeft hij op velerlei terreinen duidelijk zijn positie ingenomen. Als we hier zouden zeggen: hij heeft duidelijk zijn positie gekozen, — zou dat niet juist gezegd zijn. Een christen heeft in feite geen positie meer te kiezen; als hij christen is, weet hij, waar hij zijn positie in te nemen heeft.

En zo heeft professor Severijn ook op het politieke terrein van het leven zijn taak verstaan en vervuld. God gaf onze partij in deze hoogleraar zeer veel. De Heere geve hem bij het bereiken van de tachtigjarige leeftijd vreugde en vrede in de wetenschap van Zijn nabijheid. En wij wensen hem van heler harte nog goede jaren toe met vrouw en zoon.

O.

Dat woordje „in” kan beslist niet gemist worden. De Bond werd in 1906 opgericht en toen waren velen bang, dat die oprichting zou leiden tot een uittreden uit de hervormde kerk, tot een nieuwe doleantie. Men vergat schijnbaar toen ook al vaak dat kenmerkende en karakteriserende woordje „in”. Welnu, van deze Bond is prof. Severijn al vele jaren de leidende persoonlijkheid. Die Gereformeerde Bond groeit gestaag; dat duidt er onmiskenbaar op, dat de gang van zaken in de hervormde kerk velen verontrust.

Professor Severijn, hoogleraar der Rijksuniversiteit te Utrecht in Wijsgerige ethiek, Wijsgerige inleiding tot de godsdienstwetenschap, Wijsgerige begeerte van de godsdienst en de Encyclopaedie der godgeleerdheid, is sedert 1951 bijzonder hoogleraar vanwege de Gereformeerde Bond in de Gereformeerde dogmatiek, woensdag a.s. een tachtigjarige...

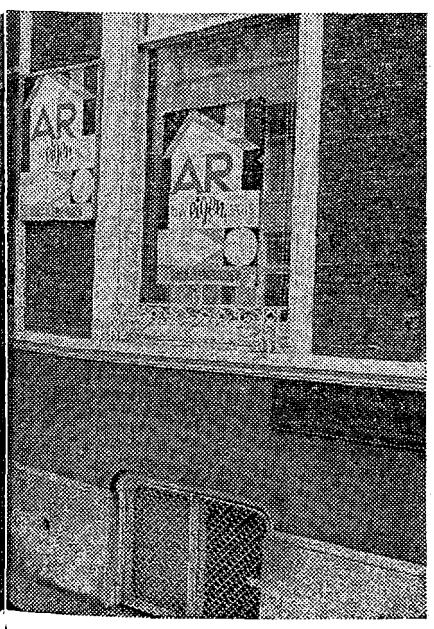
Markante persoonlijkheid

De markante persoonlijkheid. We zeiden het al: ook in en voor onze partij is hij een markante en belangrijke persoonlijkheid geweest. Hij heeft ook ten opzichte van de christelijke politiek zijn Schepper gediend. Nooit heeft hij verdoezeld, dat hij in politiek opzicht Anti-Revolutionair was. Integendeel, jaren lang maakte hij deel uit van het Centraal Comité. En wat hij was daarvan van harte lid, besefte hij dat hij een representant was van die grote groep Gereformeerde Bonders in de Hervormde kerk, die eveneens de beginselen van de Anti-Revolutionaire Partij onderschrijven en die er van getuigen dat het een fabel is, als men hier en daar zij weleens zegt, dat een lid van de Hervormde kerk „natuurlijk” Christelijk-historisch is. De Anti-Revolutionaire partij is niet gemarkeerd in de Gereformeerde Kerk — zoals wel ten onrechte wordt beweerd. De markering van de partij geschiedt veeleer in de gehele gereformeerde gezindte, ongeacht tot welke kerk men behoort.

Prof. Severijn is zelfs lid van de Tweede Kamer geweest, deel uitmakend van de Anti-Revolutionaire fractie. Hij was predikant in Dord-

...erd gemaakt — dat van zeer grote betekenis is. Zowel voor de gepensioneerden als de actief dienende ambtenaren. Helaas ontbrak de tijd om van gesprekken te wisselen over een mogelijke andere (en betere) oplossing met betrekking tot de A.O.W.-korting op pensioenen.

...is moeten de ramen voorzien zijn van glas nog eens na of wat dit betreft alles

Dit belangrijke onderwerp kon zelfs geen punt van mondeling overleg met de minister meer uitmaken.

De mededeling van de regering in de stukken dat een andere oplossing te duur zou zijn, is een onvoldoende argument voor de geboden regeling. De heer Smallegenbroek heeft dit niet onder stoelen of banken gestoken.

En daarom is er terecht van A.R. zijde op aangedrongen dat binnen niet al te lange tijd deze materie alsnog nader behoort zal worden gezien.

Hoewel er duidelijke bezwaren waren: de positie van de reeds gepensioneerden, het bedrag der korting vanwege de A.O.W., de intrekking van de compensatie voor de premie A.O.W., — de Kamer heeft terecht dit ontwerp voorlopig geaccepteerd.

Men stond immers voor de vraag of haar te aanvaarden of haar te verwerpen. Een tussensweg bestond er niet. En daarom was de motie Beernink (C.H.U.) volkomen een slag in de lucht, ten nadele van de huidige en de aanstaande gepensioneerden.

Na de duidelijke toezegging van de minister de gehele materie na een jaar weer opnieuw te bezien — onafhankelijk van een nieuwe pensioenwetgeving — heeft de Kamer het ontwerp terecht aanvaard.

En tevens werd de motie Beernink eveneens terecht verworpen. Aannee daarvan betekende immers een nog langer uitstel.

De gepensioneerden zouden daarvan de dupe zijn geworden. Uitgestelde hoop krenkt het hart — zeker dat van reeds gepensioneerde mannen en vrouwen.

Op het partijbureau is het een drukte van belang. U ziet hier onze medewerker de heer Termorshuizen enkele postzakken met verkiezingsmateriaal wegbrengen.

Sleepdienst „Broedertrouw” n.v.
v/h Fa. C. DEN BOER & ZONEN
CORR. ADRES: MAASPLEIN 9 - ZWIJNDRECHT
Telefoonnummers 01850-26166-26167 (2 lijnen)

Alle transporten te water
Constructiewerkplaats
en machinefabriek
BAILEY
Nieuw-Lekkerland - Telefoon 436
• Staalconstructies voor gebouwen e.d.
• Alle soorten kranen

FIRMA W. ROEST
Scheepblokmakerij - Houtdraaijerij
Tiendweg 1 - Telefoon 01895 - 2970
KRIMPEN a/d LEK

FIRMA DE REK EN HORSMAN
Fabriek van scheepslieren
Dorpsstraat 102 — telefoon 01894-218 —
OUDERKERK AAN DE IJSEL

OCEAN N.V. — DIEREN
Lagestraat 26, telefoon 08330-4383
Patent Ocean keerkleppen, afsluiters en vacuümstops, Aarzeners blowers, gasmeters, exhausters, tandwielen, dikvloestofpompen, schroefverduichters en Nm3 transformatoren.

Groenevelt's zuigercompressoren
n.v. scheepswaerf v.h.
FIRMA A. LANSER
Sliedrecht - Holland

Scheepswerf en Gashouderbouw
v/h JONKER & STANS N.V.
HENDRIK IDO AMBACHT
Werf voor de bouw en reparatie van alle typen schepen.
Telefoon H.I. Ambacht (0 1858) 2841

N.V. GERFA Gereedschapfabriek
Zwolseseweg 480 - APELDOORN - Telefoon 06762-241
Gereedschappen voor de metaalindustrie

DAMCO
Scheepvaart Maatschappij N.V.
WESTPLEIN 2 — ROTTERDAM

N.V. Scheepswerf G. BIJLSMA en ZN.
WARTENA
Nieuwbouw van alle soorten schepen.
Telefoon 05105 - 271.

NIEUWE LIEREN, STOOM- EN ELEKTRISCH - NIEUW IJZER, ZOALS PLATEN, HOEK- EN BALKIJZER
STOLK'S
Handelsonderneming N.V.
Kantoor: Veersedijk 233 - Hendrik Ido Ambacht
Telefoon 01850 - 28000 - 28886

FA J. A. VISSCHER & ZN
SLUISSTRAAT 127 - TELEFOON 05208 - 259 - 546
Zwartsluis
Directieboten-Sleepvletten-Dekschuiten

Het woningbouwvraagstuk

in het debat
tussen de heren
Roolvink en
Suurhoff

ZOALS in het nummer van vorige week beloofd, geven wij u thans de belangrijkste gedeelten uit het debat tussen de heren Roolvink en Suurhoff, betrekking hebbende op het woningbouwbeleid. Het gaat hier om een belangrijk vraagstuk, waarover wel eens een te simpel oordeel wordt gegeven.

Wij laten nu de beide heren verder zelf aan het woord.

ROOLVINK:

Ik heb in het debat (het televisie-radio debat van 16 april; red. N.G.) tussen de heren Vondeling en Suurhoff enerzijds, de minister-president en de heer De Kort anderzijds, één opmerking opgevangen, n.l. die van de heer Vondeling, hij drukt zich aldus uit: „Dit woningbouwbeleid is hemelsgedrukt”, ik citeer hier letterlijk. Dat heeft mij aan het nadenken gezet. En ik ben dat gaan onderzoeken. En nu het voorbeeld dat genoemd werd. Ik geloof dat de heer Suurhoff dat voorbeeld noemde. Hij zei: „Kijk, in 1958 werden er 89.000 woningen gebouwd en in 1962 is dat gedaald tot 78.000.” Ik geloof, dat dat de cijfers waren. Nu ben ik dat gaan onderzoeken.

Waar kan dit nu uit voortvloeien? Ik ben daarbij tot een conclusie gekomen. Het is wat technisch dat kan ik niet helpen, en ik wil u dat toch uiteenzetten. 1958 was een jaar, waarin er 17.000 bouwvakarbeiders als gevolg van die bestedingsbeperking, waarvan ik zoëven sprak, werkeloos waren. Een eerste ervaringsfeit is, dat in een tijd van ontspannen arbeidsmarkt (en ik noem dit niet een ontspannen arbeidsmarkt, ik noem dit een arbeidsmarkt met vrij grote werkloosheid) de produktiviteit per arbeider gunstiger hoger ligt dan in een tijd van hoogconjunctuur. Dat is mijn eerste opmerking. In de tweede plaats — en nu kom ik op 1962, hebben wij in 1962 een zeldzaam strenge winter gehad. Ik heb die cijfers genoemd. De vorstver-

letregeling voor het bouwbedrijf is hier een belangrijke graadmeter. De uitkeringen bedroegen in 1958 35,2 miljoen, ik zal ze u maar exact noemen. In de winter 1961—1962 (en die winter vond plaats in nieuwjaar 1962) 76,9 miljoen; dat is ruim 40 miljoen meer, d.w.z. er waren veel dagen van onwerkbaar weer.

Dan is er in de derde plaats nog iets, dat verband houdt met de verkorting van de arbeidstijd.

In 1958 werkte men 48 uur per week in de bouw en in 1962 45 uur, want die 45-urige werkweek is ingevoerd per 1 juni 1961. En nu ga ik kwantificeren.

In de eerste plaats het aantal dagen onwerkbaar weer, het verlies aan huizen kan men stellen op ± 4.000. Met de arbeidsverkorting waren 3 à 4.000 woningen gemoeid. En als ik dan het andere neem, die hogere produktiviteit in 1958 tengevolge van de ontspannen arbeidsmarkt, dan zitten daar allicht een duizend of 3 woningen in. Ik denk dat het er meer zijn. Dan kom ik dus tot een aantal van 11.000 en hier heeft u nu dat „hemelsgedrukt” feit, waaraan geen minister iets kan veranderen. Want hij heeft het weer niet in de hand, hij heeft andere omstandigheden niet in de hand. Als men dan de uitdrukking „hemelsgedrukt” wil gebruiken, dan geloof ik dat die ergens anders op moet slaan dan op het beleid van de minister. Ik heb nog een pijl op mijn boog. Ik zal hem ook meteen maar afschieten. Het aantal bouwvakarbeiders, werkzaam in de woningbouw in 1958 bedroeg 58.800. Het aantal bouwvakarbeiders, werkzaam in de woningbouw in 1962 bedroeg ruim 64.000. Dus meer dan 10% toename van het aantal arbeiders. Ik moet daaruit concluderen, dat de produktiviteit in de bouw in 1962 lager lag. Dat men hierover ontstemd is, kan ik begrijpen, maar als men die ontstemming richt aan de minister van huisvesting en bouwrijverheid, die een onnoemelijk zware, ondankbare taak heeft gehad in deze jaren, dan acht ik dat hoogst onbillijk. Ik ben benieuwd naar de weerlegging van deze cijfers.

SUURHOFF:

De heer Roolvink schrijft kennelijk de hele teruggang van het aantal ge-

reedgekomen woningen van 89.000 in 1958 tot 78.000 in 1962 toe aan drie omstandigheden. Weersomstandigheden, het feit, dat er enige werkloosheid in de woningbouw was in 1958 en de arbeidstijdverkorting. Om met dit laatste te beginnen, meneer de voorzitter, men mocht de arbeidstijd verkorten, dacht ik, als de stijging van de produktiviteit dat toeliet in een bedrijf. En dat betekent, als men zich tenminste aan die regel gehouden heeft, dat daar geen uitval van het aantal gereedgekomen woningen uit kan zijn voortgevloeid. Daar kan hoogstens uit zijn voortgevloeid dat de stijging niet of niet zo snel zou zijn doorgegaan, maar geen teruggang. Wat de invloed betreft van dat slechte weer tijdens of vlak voor de jaarwisseling 1961-1962 of daarna moet ik opmerken, ik heb de cijfers van het aantal verletdagen van een reeks jaren laten opvragen. Er zitten in een reeks van tien jaar vier winters, die precies datzelfde beeld of zelfs een iets ernstiger beeld vertonen. Zo'n uitzonderlijke toestand was dat niet, maar laten we nou eens zeggen, dat een paar duizend woningen op rekening van dat slechte weer en die andere omstandigheden mogen worden geschreven. Wat dan nog? Er zijn 11.000 woningen minder gereedgekomen in het afgelopen jaar. En dat, de heer Roolvink heeft zelf cijfers in dat opzicht genoemd, dat bij een toeneming van het aantal bouwvakarbeiders, dat staat eenvoudig vast. Bij een groei van de produktiviteit in het bouwbedrijf, ook de cijfers daaromtrent zijn officieel vaststaand. Hoe is het nu gekomen? Dat is zonneklaar. Men heeft, uitgaande van de gedachte, die al in de regeringsverklaring staat, het particuliere initiatief zijn kans willen geven. Men heeft naast de woningwetmogelijkheden een aparte premieregeling tot stand gebracht. Maar, en daar draait het om, men heeft de ongesubsidieerde bouw ten volle zijn gang laten gaan. 1962 is begonnen met 42.000 woningen in de vrije sector. En dat heeft een volstrekte overspanning op de bouwmarkt veroorzaakt, daar is als het ware een prop in die leiding gekomen, het gevolg is, dat het aantal gereedgekomen woningen er langzamer uitkomt, dan voordien het geval was. Nu zwijg ik over het feit, dat het aantal kubieke meters per woningwetwoning gedaald is. Ik zwijg over het feit, dat de huren weer aanzienlijk gestegen zijn, tengevolg van die overspanning, die de bouwkosten natuurlijk opjaagt. Maar ik wil nog een punt onder de aandacht brengen, en dat heeft niets te maken met weersomstandigheden of wat dan ook. Dat is het feit, dat het aantal gereedgekomen woningwetwoningen, en dat zijn de woningen waar de laagst betaalden nu eenmaal op aangewezen zijn, dat is gedaald van 49.000 in 1958 tot 27.000 in het afgelopen jaar. Dat is dus een enorme daling, voor een deel goedgemaakt door de vrije bouw, waar menigeen met een klein inkomen zich een strop om de nek gekocht heeft door eenvoudig overal het geld vandaan te lenen om op die manier toch ook nog eens in een woning te komen. Ik vind dit een beleid, waar ten volle de kwalificatie van mijn partijgenoot Vondeling op van toepassing is. Ik ben dan in goed gezelschap n.l. in het gezelschap in de eerste plaats van de Kamerfractie van de heer Roolvink zelf, die zelfs een kabinetscrisis over dat bouwbeleid heeft veroorzaakt, en ook van andere fracties. De heer De Kort heeft het duidelijk in het televisiedebat even laten merken: er is in de lande algemeen grote ontevredenheid over het gevoerde bouwbeleid van de afgelopen vier jaar.

ROOLVINK:

Ik begin bij de kwestie van de motie-Van Eibergen. Dus juist, wat de heer Suurhoff releveert. Die motie, daar was ik tegen, dat weet u. Maar weet u wat nu het mooie is, in een christelijke partij? Dan kun je dat elkaar ook nog een keer vergeven. Dan ga je daar een rustig over spreken, dan blijf je daar niet over mokken en u ziet nu de voorstemmers van die motie, gezamenlijk met mij optrekken aan de kop en we trekken het land in om de anti-revolutionaire politiek te verdedigen.

Punt twee. De heer Suurhoff heeft gesproken over de verdeling van de woningen. Ik vind mijn betoog over de oorzaken van die teruggang zo zonneklaar en afdoende, dat het betoog van mijn geachte opponent, niet de minste indruk op mij gemaakt heeft, want dat betoog zeilt om de feiten heen. Mijn cijfers zijn in geen enkel opzicht aangetaast, ook niet de cijfers over het vorstverlet, dat ik zoëven genoemd heb. Die verdeling. Kijk eens, er worden in Nederland een aantal woningen gebouwd. We programmeren 90.000.

Daarvan zijn er nu 40.000 woningwetwoningen, 25.000 premiewoningen, 25.000 woningen in de vrije sector. Weet u wel dat er 74.800 aanvragen liggen om een woning te mogen bouwen in de vrije sector? Wie wil nu nog beweren, dat er in deze sector geen enkele behoefte zou zijn? In de tweede plaats: in toenemende mate komt het voor, dat mensen met vrij hoge inkomens, in woningwetwoningen huizen. Ik had gister nog iemand bij me, die f 15.000 verdiende. Hij zei: ik woon in een woningwetwoning. Toen zei ik, meneer, u zult wel geen ander onderdak kunnen krijgen, dat neem ik aan, maar u hoort in die woning niet thuis. Daar betaalt het Nederlandse volk zijn belastingpenningen niet voor. In de derde plaats; er zijn in de premie-sector in de afgelopen jaren een groot aantal goedkope woningen gebouwd. Dat zijn huurwoningen, er zijn zelfs van 1 april 1960 tot eind 1962 niet minder dan ruim 50.000 huurwoningen in de premie sector gebouwd, waarvan de huren veelal weinig of soms in het geheel niet van die van woningwetwoningen verschillen. Soms liggen ze nog lager dan de huren van de woningwetwoningen.

SUURHOFF:

De premiebouw is ook teruggelopen van 36.000 tot 25.000.

ROOLVINK:

Ik heb het over de prijzen van de premiebouw. En als het nu, meneer de voorzitter zo was, dat men precies aan één kalenderjaar kon afmeten of een beleid is geslaagd ja of nee, dan zou ik zeggen, daar zit iets in. Maar dat is niet waar. Een kalenderjaar is in zeker opzicht een willekeurig tijdvak. Als u eens neemt van maart tot maart. Dan kunt u een totaal ander beeld krijgen dan van januari tot januari.

Samenvattend zou ik willen zeggen, er is grote behoefte ook aan woningen in de vrije sector en wie nu een huis kan betalen en daar geld voor heeft, waarom zou dat nu verkeerd zijn. Het lijkt soms wel eens een schande in Nederland als je hoort, hoe er over de vrije sector gesproken wordt. Waarom zou het verkeerd zijn als men dat huis laat bouwen? Die mensen zijn geen nomaden, die hier rondzwerven; zij laten vaak een goede woning achter. En dan kan via de doorstroming een zeer goede bijdrage worden geleverd aan de oplossing van het woningprobleem.

SUURHOFF:

Wat betreft het bouwen in die vrije sector, er is altijd gebouwd in die vrije sector. Naar onze mening zal men in de vrije sector net zo zeer aan beperkingen en aan vergunningen moeten worden onderworpen als in de sector van de woningwet en van de premiebouw. Want er is geen enkele reden om iemand, die zelf het geld heeft of dat lenen kan, eerder aan de beurt te laten komen, dan iemand die niet in die gelukkige omstandigheden verkeert. En van onze kant is dus nooit bepleit de volkomen stopzetting van de ongesubsidieerde bouw. Wel is bepleit om de sectoren elk naar evenredigheid elk een portie toe te delen en ons daar dan ook aan te houden, opdat we de overspanning, die in 1961 veroorzaakt is en met de kwade gevolgen waarvan we nu nog zitten, opdat we die kunnen vermijden.

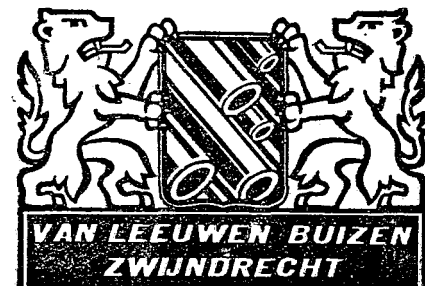
TRANS SKANDIA EXPRESS

Wekelijkse autolijndienst

HOLLAND-STOCKHOLM vv

Vertrek iedere maandag. Gelegenheid voor koel- en geventileerde ladingen, meubel- en machinetransport.

WAGENINGEN - Telefoon 08370 - 3750
Telex 32121

Lyceïsten en leerlingen van een Mulo-school uit Delft, waren in de Paasvakantie op het partijbureau druk bezig met het verzendklaar maken van verkiezingsmateriaal.

Manifest G.P.V.

• Vervolg van pag. 4

laten goedereen is omgrensd. Wil het G.P.V. werkelijk belangrijke stukken van ons privaatrecht laten vervallen? Wij kunnen het nauwelijks aannemen en vermogen in deze passage dan ook geen „zin" te ontdekken.

Terzake van de sociaal-economische politiek wil het G.P.V. alles vermijden wat tot aantasting van de waarde- vastheid van de munt leidt. Tegelijkertijd wil het een sluitende begroting. In dit verband wijzen wij er op, dat de begrotingspolitiek een van de belangrijkste instrumenten is ter handhaving van de waarde- vastheid van het geld, een instrument dat het G.P.V. blijkbaar juist buiten gebruik wil stellen.

„Indien er werkloosheid dreigt", aldus het verkiezingsmanifest, „dient de overheid in de eerste plaats na te gaan of zij de bedreiging kan opheffen door de uitvoering van nationale ontwikkelingswerken in versneld tempo te bevorderen". Bij een sluitende begroting kan dat echter slechts dan, indien de overheid hogere belastingen int en aldus haar eigen inkomen ten koste van het private inkomen, vergroot. De totale koopkracht in het land blijft dan echter praktisch onveranderd: er vindt slechts een verschuiving van de private naar de publieke sector plaats. Zulk een maatregel, waarbij de totale in het land aanwezige koopkracht in feite geen enkele belangrijke versterking ondergaat mist echter ter bestrijding van de werkloosheid praktisch alle zin, daar bestrijding van de werkloosheid juist een vergroting van de koopkracht vraagt.

Zou de overheid echter de uitvoering van nationale ontwikkelingswerken bevorderen zonder de belastingen evenredig te verhogen, dan betekent dit dat de begroting niet sluit, hetgeen weer in tegenspraak komt met de hierboven uitgesproken wens van een sluitende begroting.

Aan onderscheidene uitspraken uit het manifest welke eigenlijk om commentaar vragen, gaan wij voorbij om nog aandacht te kunnen vestigen op een typerend stukje dat tot titel draagt **Versterking der constitutionele monarchie**. Daarin staat, dat de roeping van de overheid tot het voeren van christelijke politiek in de grondwet dient te worden vastgelegd. Voorts zou de bevoegdheid van de koning dienen te worden erkend om wetten en maatregelen die strijdig zijn met zulk een grondwet, onverbindend te verklaren. Het manifest vervolgt dan: „Op die manier kan de overheid uitvoering geven aan haar ambt om het Koninkrijk van Jezus Christus te bevorderen. De Nederlandse staat is daardoor duidelijk onderscheiden van de overige staten van het huidige Europa en ook daaruit blijkt dat de gedachte aan(!) federalisme verkeerd is".

Het is allemaal heel eenvoudig! Eerst een onmogelijke en voor ons ook niet aanvaardbare ingreep in het Nederlandse staatsbestel bepleiten en er in de laatste zin van uitgaan dat een en ander werkelijkheid is!

Maar het tot ontwikkeling brengen van een reformatorische staatkunde is een minder eenvoudige zaak dan het G.P.V. het laat voorkomen. Dat is niet te bereiken zonder bezinning, zonder een kritische instelling ook ten aanzien van eigen inzichten. En juist dit laatste missen wij bij het G.P.V.

Het gehele manifest ademt déze geest: **alleen wij zijn nog trouw aan Gods Woord** terwijl de dusgenaamde christen-democratische partijen bereid zijn „de autoriteit van Gods Woord (de Bijbel) in ons openbare leven op te offeren".

Indien de zaken zo worden gesteld, is het goed zich er van bewust te zijn, dat het manifest ernstige feiten vertoont. Hierin worden persoonlijke, in veel gevallen onvoldoende doordachte, meer dan eens zelfs innerlijk tegenstrijdige meningen aangediend als reformatorische beginselen bij uitstek en als een sjibboleth gehanteerd.

Het partijbureau staat deze weken onder hoogspanning. U ziet hier enkele medewerkers en medewerkers aan het werk.

Het ijsco-karretje

De heer Suurhoff heeft voor de televisie de heer Lankhorst, de man van het pacifistisch socialisme, een weinig dwars gezeten. Niet zozeer over het pacifisme, als wel over het socialisme van zijn naaste politieke concurrent. Dat is begrijpelijk. Stel, dat een man van de P.v.d.A. over dat pacifisme, over die propaganda voor de nationale weerloosheid de heer Lankhorst zou aanvallen, dan zou die ongetwijfeld antwoorden: richt uw aanvallen op de heer Schurer, op zijn vele medestanders in uw eigen partij. Zij willen evenals wij de militaire weerloosheid van het Westen, weerloosheid tegen het Sowjet-blok. En gij, mannen van de P.v.d.A., betoogt elke dag, dat er voor dat pacifisme van ons en van hen volop plaats is in de P.v.d.A. Er komt zelfs, zijn we goed ingelicht, een apart verkiezingspamflet in de trant van: En toch stemmen wij op de P.v.d.A. Een pamflet, waarin de ontwaapners, de voorstanders van militaire weerloosheid in de P.v.d.A., aan het woord zullen komen, om te vertellen, hoe goed zij zich in de P.v.d.A. thuis voelen en hoe overbodig dus een aparte pacifistische partij is.

Dus geen aanval op het pacifisme. Daar past de heer Suurhoff wel voor op. Dan snijdt hij in het eigen vlees van zijn partij. Maar wel een aanval op het socialisme van de P.S.P. En wel over de ijsco-karretjes. Want de heer Suurhoff heeft ontdekt, dat de P.S.P. alle produktiemiddelen aan de staat wil brengen. Alleen wat de mensen nodig hebben voor de bevrediging van hun persoonlijke behoeften, mogen ze houden. Maar elke onderneming, die bedoelt winst te maken, moet verdwijnen. Dus ook de onderneming van de man met het ijsco-karretje.

En zo kon de heer Suurhoff paraderen als de rode beschermer van de kleine ondernemer. De man met één ijsco-karretje. Dat doet het natuurlijk wel goed.

Nu is het evenwel een merkwaardig verschijnsel, dat de kleine ondernemer er vaak van droomt, en er ook wel voor werkt, om van zijn kleine zaak 'n grote zaak te maken. En als hij daarin slaagt, valt hij niet meer zo onder de bescherming van de P.v.d.A. Anders heeft het geen zin, zo speciaal te pleiten voor de

kleine ondernemer. Die met het ijsco-karretje.

Maar er is méér.

De socialisten mogen dan de ijsco-karretjes vrij willen laten en deze mensen hun kleine, dagelijkse risico's willen laten dragen, zij hebben wel het ideaal, om een aantal ondernemingen en een deel der produktiemiddelen aan de staat te brengen. Hun grote voorman Mansholt heeft herhaaldelijk verzekerd, dat alle grond eigendom moet worden van de staat. Ieder, die een stukje grond, groot of klein, zal willen huren, moet zich dan bij de staat vervoegen. Dat vinden de socialisten niet alleen een ideale toestand, zij vinden ook, dat hun beginsel dit vordert. Zij willen ook, de heer Suurhoff heeft het uitdrukkelijk bepleit, dat alle verzekeringmaatschappijen door de staat zullen worden genaast. Natuurlijk ook de socialistische verzekeringmaatschappij, de Centrale in Den Haag, die haar winsten gebruikt voor socialistische doeleinden, en voor subsidiëring van het Humanistisch Verbond en voor blijken van rode geneusheid.

Maar hier had de heer Suurhoff zich bijna versproken. Wanneer we eenmaal slechts één adres hebben om ons te verzekeren, n.l. bij de staat, dan is zulk een verzekering veel voordeliger. Dan wordt dat leger van verzekeringsagenten, die werken voor hun maatschappij, overbodig. Dan is een staatsloket voldoende met een juffrouw van wat wenst u.

De heer Suurhoff heeft het net nog niet gezegd. Men zag en voelde dat hij zich opeens corrigeerde. Het werd: de miljoenen, die nu voor acquisitie worden uitgegeven door de verzekeringmaatschappijen, kunnen dan worden bespaard.

Uit alles blijkt, dat de P.S.P. eigenlijk overbodig is. Dat zijn we met de heer Vondeling en anderen wel eens. De propaganda voor de militaire weerloosheid krijgt in de P.v.d.A. van dag tot dag meer ruimte en erkenning. En wat het socialisme betreft, is er maar gradueel verschil. De P.S.P. heeft een wat ongenueerder, ouderwets rood verhaal. Maar het verschil is niet zo groot. Het scheidt maar een ijsco-karretje.

(Friesch Dagblad)

* * * Zorgen

Minister Visser — de V.V.D.-bewindsman van defensie — heeft de volksvertegenwoordiging een erfenis nagelaten. Die erfenis zal door een aantal kamerleden niet kunnen worden aanvaard. Dit heeft de minister ook wel aangevoeld. Hij heeft daarom geen uitvoeringsmaatregelen willen treffen voordat een openbare discussie in de Staten-Generaal heeft plaatsgehad.

De zaak waarom het gaat is de vraag of het op de weg van de militaire overheid ligt de mogelijkheid te openen tot humanistische verzorging van militairen op dezelfde voet als de kerken dit doen.

Minister Visser meent dat hij deze vraag bevestigend moet beantwoorden.

Vandaar zijn voorstel over om te gaan tot de aanstelling van een hoofd-raadsman en vier raadsleden vanwege het Humanistisch Verbond, onder dezelfde voorwaarden waaronder de geestelijke verzorgers hun arbeid verrichten — ten behoeve van hooguit 2.000 militairen. Het advies van de vertrouwenslieden van de kerken komt tenslotte hier op neer, dat de kerken ruimte willen laten aan hen, die, omdat en nadat zij godsdienstige geestelijke verzorging hebben afgewezen, een beroep doen op het Humanistisch genootschap. Zij het onder duidelijke voorwaarden en objectieve garanties dat het werk der kerken niet op één lijn wordt gesteld met dat der humanisten. Dit advies berust op de overweging dat de kerken een open oog dienen te hebben voor gewetensnood en ook naar haar aard kennis dragen van de verdraagzaamheid.

Als het voorstel van minister Visser zou worden aanvaard is één ding zeker: het in artikel 1a van het Reglement betreffende de Krijgstucht geformuleerde uitgangspunt — „daar de godsdienst bron is van alle geluk, deugd en ware moed" — zal moeten verdwijnen!

Een ontwikkeling die ons met grote zorg vervult.

* * * Belasting van weduwen- pensioenen

Nu de ambtelijke pensioenen, waaronder ook de weduwen- en wezen- pensioenen waarde- vast en welvaart- vast zullen worden is er een bepaalde zaak die bijzondere aandacht verdient.

Die zaak is de belasting die geheven wordt over de uit te keren pensioenen aan weduwen en wezen die het bedrijfsleven toekent aan haar werknemers. Evenals de belasting over de lijfrenten (die de particulier, de middenstander zelf opbouwt voor zijn weduwe en zijn wezen).

Over de rijksweduwen en -wezen- pensioenen wordt n.l. geen successie- belasting betaald. De overige pensioenen en lijfrenten worden echter wel belast!

In 1956 is deze belasting iets verzacht door een grotere vrijstelling te verlenen ten behoeve van deze (grote) categorie. Een bedrag van f 4.000,— is toen vrijgesteld. Deze vrijstelling is in de wet opgenomen kort na de verbetering van de rijkspensioenen. De verdere verbeteringen van die ambtelijke pensioenen — per 1 januari 1957 — hebben echter niet geleid tot vergroting van de vrijstelling van f 4.000,—. De particuliere sector is toen achtergebleven.

De laatste verbetering van het weduwepensioen voor de ambtenaren (ingande 1 januari 1963) heeft ook niet geleid tot een rechtvaardiger belastingdruk ten opzichte van de particuliere weduwen- en wezenpensioenen.

Aan deze voortschrijdende discriminatie zal een einde moeten komen. Het komende plan tot verlaging van de belastingdruk zal aan dit facet niet mogen voorbijgaan.

Radio en T.V.

De gewone A.R.-televisieuitzending vindt plaats op maandag 6 mei a.s. van 20.20-20.30 uur nm.

U zult dan de drie anti-revolutionaire lijstaanvoerders, Biesheuvel, Roolvink, en Smallembroek opnieuw op het beeldscherm kunnen zien, terwijl zij vragen van kiezers en kiezers beantwoorden.

Een radio-uitzending van de A.R.P. vindt nog plaats op: vrijdag 10 mei van 19.10-19.20 uur nm. (Hilversum I), spreker mr. A. B. Roosjen.

Zoetermeer's Roem speelgoed-auto gratis

Tijdelijk bij aankoop van 4 pakjes Zoetermeers Roem

SPEELGOED-AUTO GRATIS

FA GEBR. VAN DER SPEK, BOTER- EN MARGARINEBEDRIJVEN - ZOETERMEER

Aandacht voor

LESTER PEARSONde nieuwe premier
van Canada

DE gehouden verkiezingen hebben in Canada de bekende staatsman Lester Pearson aan de macht gebracht. Zijn Liberale partij streeft de Conservatieve partij van John Diefenbaker voorbij, maar slaagde er niet in de absolute meerderheid te verwerven. Als gevolg hiervan moet worden afgewacht of Pearson Canada de krachtige leiding kan geven, die het land zo hard nodig heeft. De mogelijkheid is niet uitgesloten, dat hij na verloop van tijd voor soortgelijke moeilijkheden komt te staan als die, welke geleid hebben tot de val van Diefenbaker.

DE verkiezingen in Canada waren voor de bondgenoten van Canada van belang in verband met de rol, die het land in de toekomst in de westelijke verdediging zal spelen. Zoals men weet, weigerde Diefenbaker de consequenties te aanvaarden

van de verbintenissen, die hij als premier van Canada in het kader van de Navo had aangegaan. In het kort kwam zijn houding er op neer, dat in vredesstijd geen Amerikaanse kernwapens op het grondgebied van zijn land zouden worden toegelaten. Men kan zich voorstellen, dat een dergelijke houding in tijd van oorlog de Verenigde Staten in een nadelige positie ten opzichte van de Sowjet-unie zou brengen, wat de luchtverdediging betreft.

NU Lester Pearson aan het bewind gekomen is, behoeven de bondgenoten van Canada niet meer bevreesd te zijn. Hij is een van de grondleggers van de Navo geweest en het bloed kruipend wat dat betreft nog steeds waar het niet gaan kan. Het is zonder meer duidelijk, dat Canada onder Pearson op het wereldtoneel ook weer een rol van betekenis zal gaan spelen. De achteruitgang, waarvan Canada in de afgelopen jaren het toneel van is geweest, is voor een deel ook te wijten geweest aan de teruggetrokken positie, die het land als gevolg van de politiek van Diefenbaker in de wereld innam.

LESTER BOWLES PEARSON werd op 23 april 1897 in Toronto geboren als zoon van een methodistische predikant. Hij studeerde geschiedenis aan de universiteiten van Toronto en Oxford (in Engeland). En nadat hij als officier dienst gedaan had in de eerste wereldoorlog en in Chicago een baantje had gehad, doceerde hij tot 1928 moderne geschiedenis aan de universiteit van Toronto. In dat jaar ging Canada zijn eigen buitenlandse zaken behartigen en werd Pearson een van de eersten, die bij dit nieuwe werk werd ingeschakeld, eerst bij de Volkenbond en later in Londen en Washington. In 1948 werd hij minister van buitenlandse zaken.

ALS bemiddelaar — in het bijzonder tussen de Angelsaksische landen — heeft Pearson vaak een belangrijke rol gespeeld. Dat was het geval, toen de Koreaanse oorlog tot onenigheid tussen Amerika en Engeland leidde en deze landen ten tijde van de Suezcrisis tegenover elkaar kwamen te staan. Zijn optreden deed hem in 1957 in aanmerking komen voor de Nobelprijs voor de vrede. Niettemin ziet men in de toekenning van deze prijs aan Pearson ook een vriendelijk gebaar aan het adres van de Atlantische gemeenschap, waarvan de Canadese minister een der grondleggers was.

de tegenstand gebroken

door Foka van Loon

(11)

„Ja, dat wel! Gees aarzelt even. Jammer, jammer, dat ze in deze sfeer van verbeterden haast gedwongen wordt haar zoet geheim prijs te geven. Ze legt haar hand bij hem op het stuur:

„Hoor es, Ab, 't is werkelijk niet goed voor mij op het ogenblik, dat gevlieg bij die trap op en neer, want zie je, we konden over een maand of zeven wel eens niet meer met ons beiden wezen!”

„Wat?” Het heeft meer van een verontwaardigde schreeuw dan van een vreugdekreet. Het is voor Gees een koud stortbad. „Ben je er niet eens blij mee?” vraagt ze kleintjes en totaal uit het lood geslagen. Ze huilt in haar nachtjapon, die niet berekend is op de vochtige kilte van een vroege herfstmorgen. Haar gezicht is spookachtig wit van onder haar rode haardos.

„Blij? Blij?” brabbelt Albert.

Hij krabt met een gedwongen lach zijn weinig gesoigneerd hoofd: „Och, wat zal ik zeggen? 't Is wel rijkelijk gauw hé? Ik was net zo lief nog een paar jaar samen gebleven. Je hebt zo'n kind ook niet voor niks, hé? Goed beschouwd is het een schadepostje!”

Het is Gees zo pijnlijk te moede, of er binnen in haar iets wordt gezegd, dat voor altijd een litteken zal achterlaten. Haar mondhoeken beven in smartelijke ontgoocheling. Om dit te verbergen, perst ze haar lippen opeen. Ze wendt zich af en gaat met lome passen in huis. Albert, leunend op zijn fiets, krijgt een vaag idee, dat hij het op de een of andere manier verpoedeld heeft. Hij houdt van Gees, dus laat hem dit niet onverschillig. In arren moede — het is inderdaad ver over tijd — zet hij zijn fiets tegen een boom en begeeft zich nogmaals in huis. Gees staat als door de bliksem getroffen bij de tafel. Met het zelfvertrouwd gebaar van de geroutineerde veroveraar slaat Albert zijn armen om haar heen en zijn stem vleit:

„Gees, ben je kwaad op mij? Nee toch? Ik meen het niet zo erg, dat weet je toch wel? 't Lijkt mij best aardig om vader te worden van zo'n klein deernetje!”

Och, Gees, keer je bleek gezicht nu niet naar hem toe. Het steekt te veel af tegen 't oranje-rood van je haar. Gees, doe 't niet, dat wordt je ongeluk. Och, Gees, dat wordt je tweede klap in je gezicht vanmorgen! Ja, daar komt hij al:

„Als 't maar niet zo'n kleine rooie wordt als haar moeder!”

Gees buigt sidderend het hoofd als had hij haar met een moker geslagen. Een grote ontmoediging zinkt in haar neer.

„Dat is iets, wat ik niet zelf in handen heb,” antwoordt ze met verstikte stem.

Albert is geen onmens, dat hij niet enige wroeging zou voelen, nu hij de ontredering bracht. Hij zucht in komische wanhoop, maar er loopt toch een draadje lichte ergernis door ook.

„Ik raad 't vanmorgen ook iedere keer fout. Ik moest maar niets meer zeggen. Dat lijkt mij het beste! Dag vrouwtje. Krijg ik nog een kus?”

Gees kust hem op z'n wang maar ze weet niet uit haar verstarring los te komen. Albert neemt er om de tijd, maar ook gemakshalve, verder geen notitie van en tilt er ook niet zwaar over. Gees is gelukkig niet haatdragend en haar ontstemming is nooit van lange duur. Op deze prettige kant van haar karakter speculeerde hij al vaker, dat zal hij ook nu maar weer doen!

HOOFDSTUK IX

Gees werpt een jachtige blik op de klok. Alweer half tien. 't Is tijd om de baby haar badje te geven en te voeden. Ze mag graag eerst met haar huiswerk klaar zijn om zich geheel aan deze aangename maar tijdrovende bezigheid te kunnen geven. Meestal speelt ze dit met gemak klaar, maar deze morgenstond had niet enkel goud in de mond, veeleer oponthoud en daardoor tegenspoed. Het eerste kwam door buurvrouw, die door haar man opgescheept werd met de weinig aantrekkelijke naam Sukkel. Van haar zelf heet ze Pietertje Pot. Alzo ontstond de combinatie Pietertje Sukkel-Pot. Deze Pietertje Sukkel dan kwam al voor dag en dauw aangesukkel met een zeer doorzichtig boodschapje, kennelijk verzonnen om er een gezellig praatje aan vast te kunnen knopen. Ze heeft zelfs zes kinderen, waaronder ook een zuigeling, maar dit kan haar niet verhinderen nu en dan er tussen uit te knijpen om elders haar babbeltucht bot te vieren. Aangezien Gees haar naaste buur is en Pietertje Sukkel haar uitstapjes ook niet te ver van huis en haard durft uit te strekken, ligt het voor de hand, dat ze vaak eens bij Gees komt aanlopen. Toen Gees haar fatsoenshalve deze morgen het oor leende en te woord stond, borrelde in haar geïmproviseerde keuken de melk over het stel en koekte overal op vast. Deze tegenslag bezorgde Gees veel werk, maar had 't voordeel, dat buurvrouw haastig de benen nam. Alle sporen van de ramp zijn nu echter weer verdwenen en 't is nu aan de baby toe. Maar eerst moeten alle ingrediënten, nodig voor de waspartij nog bijeengebracht en het badje klaargemaakt worden. 't Badje! Hier stokt Gees haar denken. Ze heeft immers nog geen warm water! Dat is ze vanmorgen toch raar aan de gang! Gauw opzetten! Gees sluipert in een grote boog om de wieg heen, want 't is nu zaak, dat de scherp ziende oogjes van Roelie haar niet ontdekken. 't Is een lekkere dot, altijd vrolijk en tevreden, maar als haar maagje jeukt, is ze lang niet mak en kan ze een keel opzetten van jewelste. Vooral op dit uur is ze net een uitgehongerd wolfje en kent ze geen pardon, als ze eenmaal een glimp van haar voedselbron heeft ontdekt.

Daarnet sliep ze nog, maar nu heuvelt het dekentje telkens omhoog, ten teken, dat ze wakker is en al aan haar ochtendgymnastiek is begonnen. Gees is punctueel van aard, maar vooral als het haar eersteling betreft. Die kleine schat moet en zal op tijd worden geholpen, daar heeft zo'n hulpeloos diertje recht op. Moeder Gees rept zich naar achteren om het stel aan te steken. Ze neemt een doosje lucifers. Leeg! Dan maar een nieuw! Gees tast op de plank boven het stel en neemt het omhulsel van wat eens acht doosjes lucifers bevatte. Ook leeg! Daar speelt de drommel mee! Gister waren er nog twee in! Dat weet ze zeker.

Ze zullen wel naar Alberts zakken verhuisd zijn. Die rammelt altijd van de lucifers. In iedere zak liefst een doosje en dan heeft hij nog de treurige moed zich te beklagen, dat Gees zo vaak vergeet lucifers bij de winkelier te bestellen en ondertussen staat hij er zelf stijf van. 't Is niet de eerste maal, dat Gees dit overkomt en meestal lacht ze er om, maar nu baby in het geding is, denkt ze er even anders over. Die man van haar is af en toe een lastig portret en ze zal hem vanavond de biecht eens geducht aanzeggen. Door dit voornemen wordt haar boosheid wel enigszins afgereageerd, maar ze is er niet daadwerkelijk mee geholpen. Nee, daarvoor zal ze naar Pietertje Sukkel moeten. En dat is nu net wat Gees niet wil. In de eerste plaats is ze uit principe tegen dat Leentjebuur spelen, maar nog groter bezwaar is voor haar op 't moment, dat Pietertje zeer zeker in de korte spanne tijds, dat ze elkaar niet zagen, wel weer zoveel spraakwater verzameld heeft, dat zij, Gees, al haar vastberadenheid in 't geweer zal moeten brengen om te voorkomen, dat dit even een lucifertje halen, niet uitdijt tot een complete koffievizite. Met het steevaste plan geen minuut langer dan strikt noodzakelijk is bij Pietertje Sukkel te toeven, spoedt ze zich naar de andere kant. Buiten slaat haar een geschrei tegemoet, zo hevig en sterk, dat het wel door meer dan één kind wordt veroorzaakt.

Gees zucht en krijgt het bij voorbaat al benauwd. O, stumper, onder Pietertjes nazaten is ruzie uitgebroken en naar het oorverdovend gebrul te oordelen zijn ze handgemeen geworden. Nu krijgt ze zo meteen een wijldropige uiteenzetting van dit conflict. Daar is geen ontkomen aan! Zal ze een deurtje verder gaan naar Ale Bisschop? Nee, toch niet, het is nog een hele tippel en als Pietertje het te horen kwam, zou deze het vast als een grove belediging opvatten en zou haar leed niet te overzien zijn. Dus toch maar naar Pietertje. Ze doet het met alle allures van iemand, die gloeiende haast heeft. Ze steekt alleen maar haar gezicht om het hoekje van de deur en zegt om het gehuil te overstemmen een keel op en schreeuwt op gejaagde toon: „Buurvrouw, heb je misschien een doosje lucifers voor me? Ik breng het vanmiddag direct terug.”

Pietertje staakt onmiddellijk haar gewelddadige rechtspleging en schiet als een snoek op Gees af, niet van zins haar prooi met het gevraagde maar zonder een woord van hart tot hart te laten gaan.

„Kom er toch in meid, dan kun je er uit kijken”, roept ze. „En dan zal ik je vertellen, waarom het hier zo'n keet is. Dat is die grote lummel zijn schuld!”

Ze steekt een wraakgierige vinger uit naar haar oudste. „Die bedenkt nou altijd wat anders, maar zelden wat goeds! Nee, komt nou voor een aardigheid eens hier!”

Gees heeft nu steeds haar plaats bij de deur niet verlaten, maar komt nu schoorvoetend nader, waarvan Pietertje onmiddellijk gebruik maakt om achter haar langs te glippen en de deur te sluiten.

Dan ijlt ze weer voor Gees uit naar het midden van de kamer, om een klappertjespistool van de volgeladen ronde tafel te grissen. „Asjeblijft, wat zeg je daar van?”

Daar jaagt die deugniet van een jongen z'n kleine zusje in de wieg de stuipen mee op het lijf! Is het geen schande? Dat heb je van die leegloperij! Die meesters van tegenwoordig hangen van vakantie aan elkaar en gaan zelf met hun luie achterwerk op de fiets of in de trein zitten en de moeders hebben dat kleine tuig de hele dag voor de benen lopen. Wat doen ze? Niets dan katekwaad. Dat arme kind heeft zich blauw geschreid, zo schrok ze, maar ik zeg je dat ik ze niet zo zuinig op hun ribbekast gegeven heb, hij daar en onze Lammert. Dat is ook zo'n schobbejak. Die stond er bij zich een ongeluk te lachen, omdat dat kleine cing zo van streek was!”

En inderdaad, het peutertje van acht maanden ligt nog met grote ontstelde ogen na te hikken, de dikke tranen op haar bolle wangjes. Gees kijkt, zoals van haar verwacht wordt, meewarig naar het kindje, maar haar gedachten verplaatsen zich naar haar eigen babytje en onwillekeurig gaat ze een vergelijking maken. Zo reageert dus een kind van die leeftijd, als er harde en ongewone geluiden bij haar wieg worden geproduceerd.

Gees voelt, dat is normaal. En dan trekt ze de lijn door en komt tot een wrede conclusie. Als dit een natuurlijke reactie is, dan is er met haar kind iets niet in orde. Het aanvankelijk medelijden, dat ze eerst had met het beangste kindje slaat om in bange diernis met eigen vlees en bloed. Al haar interesse voor Pietertje en haar wederhorig kroost verdwijnt naar de achtergrond. Een gruwelijk vermoeden groeit snel in haar en neemt ontstellend vlug vaste vormen aan.

Ineens kan ze het hier niet langer harden.

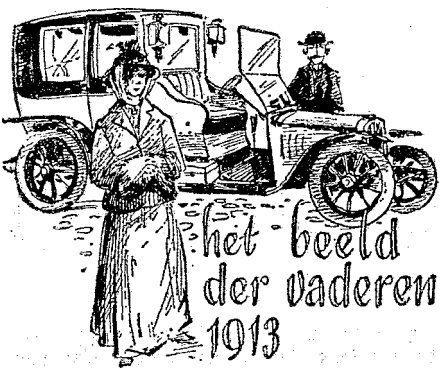
„Mag ik asjeblijft die lucifers. Vanmiddag als ik het beter aan tijd heb, praten we wel eens weer!”

Uit haar schrill overslaande stem spreekt zo'n onverbloemde angst en verbeterden jacht, om weg te komen, dat Pietertje haar zonder tegenspraak een doosje geeft:

„Hier mens, pak an! En maak dat je bij je kleine pop komt. Als je er ook zes hebt, net als ik, zul je vanzelf wel veranderen!”

Gees glimlacht gedwongen, met in haar binnenste een gevoel, of er een nagel door haar hart werd gedreven. Of een fel laaiende bosbrand haar op de hielen zat, zo rept ze zich naar huis terug. Met trillende vingers steekt ze in het achterhuis het stel aan. Dan snelt ze in één nuur door naar de wieg. Het kind tatert en speelt tevreden met een blootgewoeld voetje. De vrees, dat het straks zal gaan huilen, als 't nog niet dadelijk geholpen wordt, bestaat op dit moment niet meer voor Gees, omdat er iets heel anders, een veel grotere en onnoemelijke angst voor in de plaats is gekomen. Ze steekt haar gezicht tussen de gordijntjes door en knipt met haar vingers. Het kind lacht onmiddellijk ontroerend lief. Het is een kleine geruststelling voor Gees, maar ze wil zich niet met valse hoop paaien. Het kan immers zijn dat Roelie licht om wat ze zag, maar niet om hetgeen ze hoorde. Gees grijpt naar het eerste het beste voorwerp, dat flink lawaai maakt, de wekker, en laat die aflopen, buiten de wieg. In ademloze spanning slaat ze intussen het kind gade. Er is geen spoor van emotie of schrik op het gezichtje te bekennen. Roelie sabbelt vol overgave op haar grote teen haar oogjes kijken guldig langs het zoethoudertje naar haar moeder.

(wordt vervolgd)

• Sollicitanten

Een halve eeuw geleden zat het rijk nooit verlegen om personeel. Want een vaste betrekking bij het rijk was voor bijna iedereen het summum van veiligheid.

Voor hen, die werkten in het particuliere bedrijf, waren er nog heel weinig sociale voorzieningen. Er was een ongevallenwet, maar voor ziekte, invaliditeit en ouderdom waren nog geen regelingen. Zij waren nog in behandeling en minister Talma had een zware strijd te voeren, om zijn wetten er in de Kamers door te krijgen.

Wanneer er een baan bij de overheid was, dan was het aantal sollicitanten soms enorm. Dat er voor brugwachter of wegwerker meer dan 100 sollicitanten waren, was geen zeldzaamheid.

In 1913, nu een halve eeuw geleden, moest er een werkmeester, bekwaam in machine-bankwerken, zijn bij het rijksopvoedingsgesticht te Avereest. Er waren 1082 sollicitanten.

Het Rijk is strikt eerlijk.

Dus werd er niet een bundeltje sollicitatiebrieven uitgepikt, in de hoop, dat daar wel een goede kandidaat onder zou schuilen. Omtrent alle 1082 sollicitanten werden alle mogelijke inlichtingen ingewonnen, bij de betrokken burgemeester, bij de referentie-adressen enz. Over hun levensgedrag, over hun familie, over hun kosthuis... Om een goed beeld te hebben van elke sollicitant. Als resultaat van deze informatie werden er 90 opgeroepen voor een praktijkexamen, hetwelk vier dagen duurde.

Daarna konden zij naar huis gaan met de mededeling, dat er op grond van dit examen een nieuwe selectie zou plaats hebben.

De beste practici konden een nieuwe oproep verwachten, maar nu voor het theoretisch gedeelte van het examen.

Er was een krant, die brutaalweg schreef, dat ondanks alle moeite er nog geen zekerheid was, dat men nu echt de beste van de 1082 zou krijgen.

Maar eerlijk was het wel. En grondig.

'VESTA'
MEUBELEN
plus

'VESTALITA'
WONINGTEXTIEL
is een

'VESTA' INTERIEUR

U mag rustig eens binnenlopen en op onze toonzalen alles bekijken!

Wij zullen u graag voorlichten en de mogelijkheden voor u, met u bespreken

Een 'VESTA' interieur
stelt niemand ooit teleur

U weet het toch

'VESTA' MEUBELEN

vindt u alleen

Zwanestraat 19-25-27 - Groningen

Telefoon 27086

**FA. DE GEUS &
VAN DER HOEVEN**

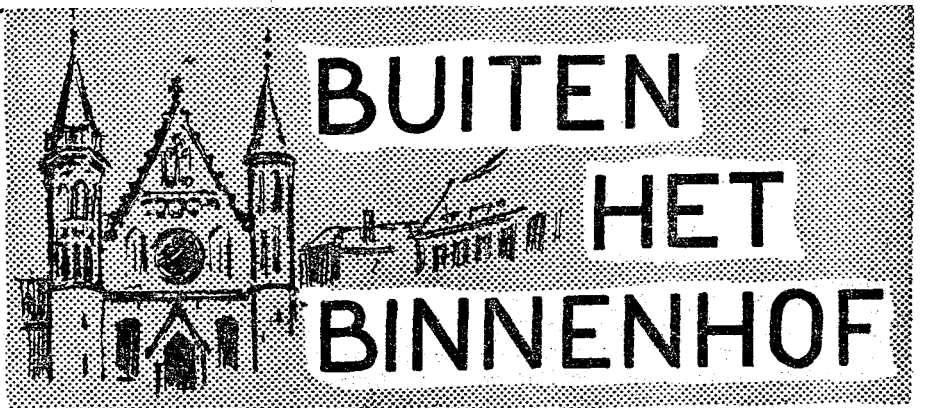
's-Gravenmoer - Julianalaan 18
Telefoon 0 1623 - 2507

Fabricage en import van
korsetfournituren, broderie,
garens etc. etc.

DE oudste herinnering, welke ik aan Schoonhoven heb, horen bij een reis, die ik maakte van Utrecht naar Rotterdam. Een reis per raderboot, zelfs gedeeltelijk nog per paardetram. Ik meen, dat die tram van Utrecht naar Vreeswijk ging, waar de passagiers op de Lekboot stapten. Er ging ook een trein naar Rotterdam, doch de boot was voor kinderen gezelliger en bovendien duurde de tocht een gehele dag, hetgeen de vakantie tenminste met 12 uur deed opschieten. Dit laatste was een argument van de ouders. Het was wel een echte boemelboot; zowat elke plaats aan de Lek werd aangedaan, voornamelijk voor vrachtgoed. Lokte het weer niet de Lek te zien, dan konden we in de bootsalon dammen of lezen. Meer dan eenmaal heb ik de tocht gemaakt, waarbij mij eens verteld is, dat mijn grootvader, die ik in Rotterdam ging bezoeken, ook als kind zo'n soort boottocht had gemaakt. Van Den Bosch naar Rotterdam. Maar dat kon niet anders, want toen reed er geen trein op dat traject. Het was in 1865.

Verleden week ben ik weer in Schoonhoven geweest, dat ik praktisch alleen van de waterkant kende. Van die kant is het eeuwenoude stadje dan ook het mooiste. De oude huizen zijn oorspronkelijk met het front naar het water gebouwd. En hoewel zij later zijn „omgekeerd” zijn de gevels van de waterzijde nog altijd veel mooier dan van de straat uit gezien. Wie de grote weg Amsterdam—Den Bosch voorbij Utrecht naar rechts gaande verlaat, kan, per auto, via Lopik, op een rustige wijze de stad der zilversmeden bereiken. Uit den Haag komt men er via Gouda. Wie uit Rotterdam komt, raad ik aan (ik voel me net William van Egeraat, inplaats van Groenkoper) zeker de molens van Kinderdijk te bezien, die daar, tussen Schoonhoven en Gorkum, (zachte G) als wiekende monumenten in dat typisch Hollands polderlandschap staan!

Goed. Terug naar Schoonhoven. De stad is heel oud. Er zijn stadsprivileges van 1320 en 1322. Maar ook reeds uit 1281 is de naam als heerlijkheid bekend. De gulle Hollandse graaf Willem VI schonk stad en slot aan zijn vrouw Margaretha van Bourgondië, dat kon zo in die dagen. Die Margaretha was de moeder van Jacoba van Beieren. Tijdens de Hoekse- en Kabeljauwse twisten hebben de aanhangers van Jacoba zich in 1425 van de stad meester gemaakt. In die tijd speelt het op de scholen gaarne onderwezen verhaal van Albrecht Beylinc, die in Schoonhoven levend begraven werd. Jan van Schaffelaar en Albrecht Beylinc, dat waren tenminste vroeger de helden in de vóór-Hollandse historie. De man heette eigenlijk Allairt Splinter, welke achternaam hij in Beylinc veranderde. Hij was een Kabeljauws bendeleider. Van 1422—1425 bekleedde hij het ambt van schout van Gouda. Allairt Beylinc behoorde tot de bezetting van het slot Schoonhoven, die zich in maart van 1425 aan de Hoeksen, onder leiding van Floris van Kijfhoek, moest overgeven. Behoud van lijf en goed heeft hij niet kunnen bedingen. Jacoba van Beieren moest maar zelf het oordeel uitspreken, vond Van Kijfhoek. Een losprijs werd gevraagd van 1000 Hollandse schilden, welke som niet bijeengebracht werd, ook niet met behulp van Philips de Goede van Bourgondië. Op het eind van 1425 of begin 1425 is Beylinc in Schoonhoven teruggekomen, als vrij man of als gevangene, we weten het niet. Wel is bekend, dat hij ten offer is gevallen aan de wraak van Gerard van Poelgeest, wiens kasteel bij Koudekerke in 1420 door Allairt en zijn broeder was ingenomen en verwoest. Op last van Poelgeest is Bey-

linc, des nachts, „op enen molenwerff” bij het Schoonhovense slot levend begraven.

De feiten zijn ontleend aan berichten en documenten uit de 15e eeuw. In de 16e eeuw is het verhaal ontstaan, populair naverteld door schrijvers en dichters als Wageenaar, Bilderdijk, Helmers en Tollens, dat Beylinc na zijn veroordeling om levend begraven te worden, uitstel kreeg om orde op zaken te stellen. Op erewoord beloofde hij terug te keren naar Schoonhoven. Hij kwam en onderging zijn straf.

Niemand minder dan de grote historicus Robert Fruin heeft zich met de geschiedenis van Allairt Beylinc bezig gehouden. In deel VIII van zijn Verspreide Geschriften kan men over deze historie lezen.

Zo, dat was dan Allairt Beylinc, wiens naam in Schoonhoven bewaard is gebleven o.a. in een straatnaam.

Waar het slot gestaan heeft is niet bekend. Wel heb ik over de voormalige stadswallen gewandeld, waar nu een vredig plantsoen ligt en vanwaar men over de rivier op Groot Ammers kijkt, terwijl de veerpont statig heen en weer vaart.

De kerk, de Bartholomeüs, is een bezoek waard. Zij dateert uit de 14e eeuw. Begraven liggen er — mijn verhaal is vandaag wel erg somber — Olivier van Noort, de eerste Nederlander, die om de aarde zeilde en Klaas Louwerense Blom, van wie de zerk vermeldt dat „hij bragt uyt Hollandt den eersten molen” in Spanje. Ware hij er dus niet geweest, dan zou Don Quichotte nooit tegen windmolens hebben kunnen vechten! Het stadhuis is een mooi gebouw, dat men zeker niet moet overslaan. Het is een fraai Gothisch voorbeeld uit 1452, laatst gerestaureerd in 1927. Met de Veerpoort en de Waag zijn de oudste monumenten genoemd.

Door nauwe straten gaande, wordt men telkens verast door plezante doorkijkjes en kleine vergezichten op kerk of kade. Smalle grachten droomden nog, toen ik over de grote stenen reed. Maar er zat al veel voorjaar in de lucht. Rond Schoonhoven geplukte lichtblauwe pinksterbloemen en gele dotters stonden voor de ramen van statige huizen, waaronder het Gereformeerde Weeshuis, dat dit jaar 100 jaar oud is. Ik heb een bekende zilversmid opgezocht, wiens niet minder artistieke dochter in edel metaal graveert. Zó wordt het edele ambacht niet veel meer bedreven. In het Edelambachtshuis staan de fraaie werkstukken van edelsmid en plattelbakker te pronk. Het carillon van het stadhuis, klokken gegoten van het gesmolten scheepsgeschut van Olivier van Noort, speelde. Dat is Schoonhoven, waar de hennep eens werd verhandeld en het zilver de toon aangaf.

William Frankfort

KRYPTOGRAM

Horizontaal:

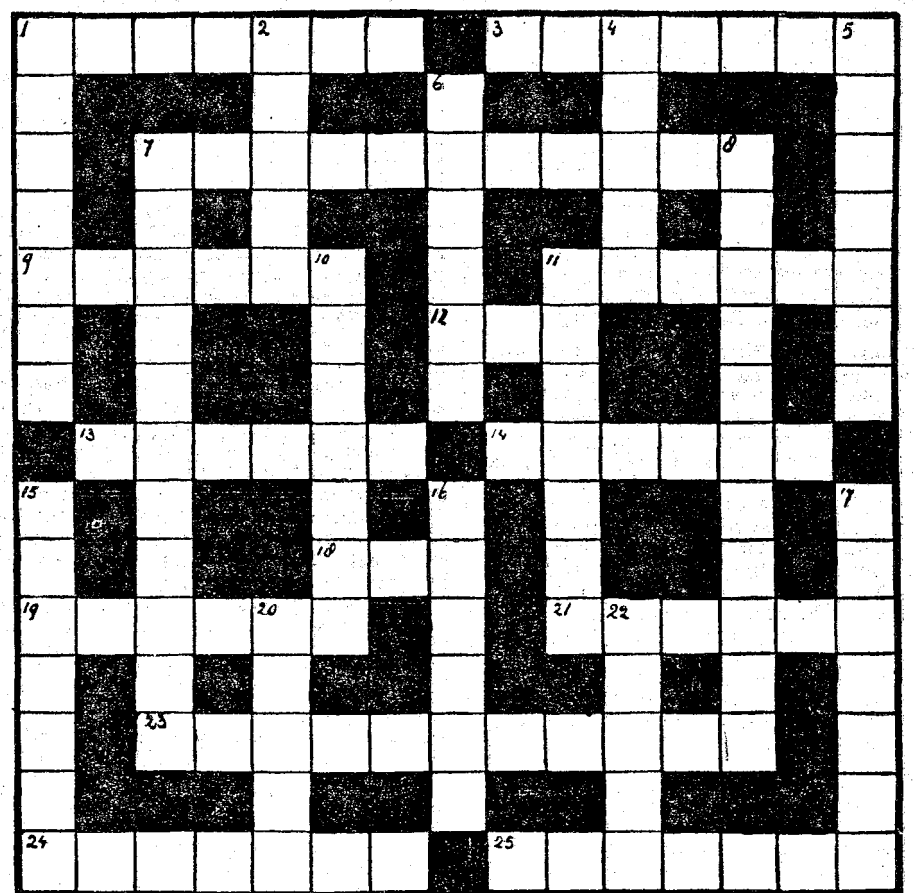
1. Onhandige lui zijn altijd nog wel geschikt om de deuren te openen. 3. Deze munten waren in de middeleeuwen in 't zuiden van ons land bijzonder „gangbaar.” 7. Slaapplaats voor huursoldaten? 9. Het roofdier wordt stil van deze graansoort. 11. Goed gelied is niet netjes. 12. Deze Europeaan is in Frankrijk. 13. De gekke gevolgen van een aanraking. 14. Luguber begonnen, eindigt deze plant op de ontbijt tafel. 18. Teersoort? 19. Boert op het land, vaart op zee. 21. Stroompje dat men nogal eens negeert. 23. Scheldwoord voor leerlingen? Nee, zij waken over de wacht bij de wakers. 24. Het schijnt een bof te zijn als je deze beroemdheden ziet vallen; als je zelf valt zie je ze minder verheugd. 25. „Waarmerk.”

Vertikaal:

1. Zo'n vod is een sukkel. 2. In deze safe schijnt de buitenkerkelijke niet te komen. 4. Hij schijnt een geheime bewaarplaats voor specerijen te hebben. 5. Huiselijke controle van de kruidenier. 6. Deze doorgangen zitten wel goed. 7. Hij moet wel hard zijn om welriekende produkten af te leveren. 8. Groen. 10. Hier moet gezwoegd worden, tenzij het op rente volgt. 11. Zij werken niet meer om te verdienen. 15. keukenattributen worden geroepen, wanneer men kwaad is. 16. Deze edellieden vindt men eigenlijk alleen nog maar hierin. 17. Hier komt de lucht van boven. 20. Haak in! schijnt dit dier te zeggen. 22. Hoe je er ook in gaat zitten, je doet h om vooruit te komen.

Oplossing puzzel van 20 april

HORIZONTAAL: 1. rookhol/rookhok; 3. scheren; 7. tinnegieter; 9. wre-

ker; 11. slager; 12 dot; 13. gepast; 14. smids; 18. Lea; 19. Lijmers; 21. legaal; 23. radiomuziek; 24. noodrem; 25. blaffen.

VERTIKAAL: 1. rijksweg; 2. hinde; 4. hotel 5. noteren; 6. agenda; 7. tweede kamer; 8. ruggespraak; 10. ransels; 11. stempel; 15. weldoen; 16. Salomo; 17. voldaan 20. rijder; 22. Elisa.

**Meubileer-inrichting
ZANDBERGEN**

MEPPEL · HOOGVEEN · OMMEN

MODERNE WONINGINRICHTING

Centrale vergaderingen

Wij komen bijeen...

Gaarne vestigen wij de aandacht op een aantal centrale vergaderingen in de verschillende delen van ons land.

In chronologische volgorde zijn dit de volgende:

★ Zaterdag 4 mei, te 14.15 uur, voor het gebied van de Kamercentrale Arnhem.

Grote zaal van Musis Sacrum, Arnhem. Spreker: Mr. B. W. Biesheuvel, lijststaanvoerder.

★ Zaterdag 4 mei, te 14.00 uur, voor het gebied van de Statencentrale Hulst. Grand Hotel Rotterdam, Terneuzen. Spreker: J. Smallenbroek, lijststaanvoerder.

★ Zaterdag 4 mei, te 15.00 uur, voor het gebied van de Statencentrale Den Helder.

Hotel „De Rode Leeuw”, Markt 15, Schagen. Spreker: P. C. Elfferich, lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal. Medewerking van de cabaretier Wim Vegt te 's-Gravenhage.

★ Zaterdag 4 mei, te 15.00 uur, voor de provincie Limburg. Het Pancratiushuis, Nobelstraat 21, Heerlen. Spreker: Z.E. Staatssecretaris B. Roolvink, lijststaanvoerder.

★ Maandag 6 mei, te 20.00 uur, voor de provincie Utrecht. Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen, Mariaplaats, Utrecht. Sprekers: Mr. B. W. Biesheuvel, lijststaanvoerder en prof. dr. H. Jonker te Utrecht, lid van het Centraal Comité.

★ Maandag 6 mei, te 20.00 uur, voor de Kamercentrale Zwolle. Gebouw Odeon, Zwolle. Spreker: Z.E. Staatssecretaris B. Roolvink, lijststaanvoerder.

★ Dinsdag 7 mei, te 20.00 uur, voor het gebied van de Kamercentrale Haarlem.

De Tuinzaal van het Concertgebouw, Lange Begijnestraat 13, Haarlem. Sprekers: Z.E. Staatssecretaris B. Roolvink, lijststaanvoerder, en ds. D. Biesma Jr., Chr. Geref. predikant te Aalsmeer.

★ Woensdag 8 mei, te 20.00 uur, voor het gebied van de Kamercentrale Dordrecht.

De grote zaal van „Patrimonium”, Lange Breestraat, Dordrecht. Sprekers: Z.E. Staatssecretaris B. Roolvink, lijststaanvoerder en burgemeester M. W. Schakel, Kamerkandidaat.

★ Woensdag 8 mei, te 19.45 uur, voor het gebied van de kiesverenigingen Hillegom, Lisse en Sassenheim. De Mijnsaal van het Veilinggebouw der H.B.G., Lisse.

Sprekers: Z.E. Mr. J. van Aartsen en A. Warnaar Jzn. (slotwoord). Vertoning der film: „Ook hij verkoos de vrijheid”.

★ Woensdag 8 mei, te 20.00 uur, voor Doorn en omgeving. Hotel Smits, Amersfoortseweg, Doorn. Spreker: Mr. W. R. van der Sluis, secretaris van het Centraal Comité.

★ Donderdag 9 mei, te 19.30 uur, voor de provincie Groningen. In twee zalen, de sprekers wisselen. De „Harmonie” en de grote benedenzaal van „Het Tehuis”, Groningen. Sprekers: Z.E. prof. dr. J. Zijlstra, Mevr. C. M. Tonkens-Kaajan te Amsterdam en J. Smallenbroek, lijststaanvoerder.

★ Donderdag 9 mei, te 19.45 uur, voor Friesland. Noorderkerk, Drachten. Sprekers: Z.E. Staatssecretaris B. Roolvink, lijststaanvoerder, en ds. C. van der Giessen, Geref. predikant te Drachten (slotwoord). Medewerking van het Chr. Muziekcorps „Crescendo”, o.l.v. Piebe Bakker te Drachten.

★ Donderdag 9 mei, te 20.00 uur, voor het gebied van de kiesverenigingen Nieuweroord, Tiendeveen en Nieuw-Ballinge (Kamercentrale Assen). Zaal Troost, Nieuweroord. Spreker: Mr. W. R. van der Sluis, secretaris van het Centraal Comité.

★ Vrijdag 10 mei, te 20.00 uur, voor het gebied van de Kamercentrale 's-Hertogenbosch. Zaal Limburgia, Markt 14, Eindhoven. Spreker: Mr. B. W. Biesheuvel, lijststaanvoerder.

★ Vrijdag 10 mei, te 20.00 uur, voor het gebied van de Kamercentrale Den Helder. Gebouw voor Chr. Belangen, Botenmakerstraat 16, Zaandam. Spreker: Z.E. Staatssecretaris B. Roolvink, lijststaanvoerder.

★ Vrijdag 10 mei, te 20.00 uur, voor het gebied van de gemeentelijke kiesvereniging Oostellingswerf. Zaal De Zon, Oostervolde (Fr.). Spreker: E. van Ruller te Groningen. Medewerking verleent het Chr. Meisjeskorps „Scheppingsgave” te Bergum, o.l.v. de heer G. Hofman.

★ Vrijdag 10 mei, te 20.00 uur, voor het gebied van de kiesverenigingen Paterswoude, Peize, Roden, Een en Veenhuizen. Verenigingsgebouw „Op de Helte”, Roden. Spreker: Maj. T.J. Walburg, Kamerkandidaat.

JEZUS REDT VERLOST GENEEST

Iedere zondagmorgen om acht uur spreekt Evangelist Joh. Maasbach over Radio-Luxemburg, 208 m. middengolf en 49.26 korte golf.

A C H T E R P A G I N A

* Nog tien dagen

HET EIND KOMT IN ZICHT van deze verkiezingscampagne 1963 voor de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Dat betekent niet, dat wij nu al verlicht adem kunnen halen. Integendeel, het betekent, dat wij nu juist nog allemaal, als leden en als geestverwanten, de laatste tien dagen onze uiterste best hebben te doen om te bevorderen, dat het stembusresultaat van onze partij er zo goed mogelijk zal uitzien. Wij mogen onszelf niets te verwijten hebben.

Als wij het zo zien, zullen ook de laatste loodjes zwaar zijn en... belangrijk. Velen hebben al een groot deel van hun krachten gebruikt voor deze stembusrijd. De inspanning in de laatste dagen kan er nog bij, als maar steeds voor ogen wordt gehouden, dat wij bezig willen zijn ten dienste van heel ons volk.

Dat moet ook degenen, die niet veel hebben gedaan, opwekken om nu nog met ons allen schouder aan schouder bezig te zijn om de kiezers rondom ons nadrukkelijk te vragen onze partij te steunen, waarbij wij met grote vrijmoedigheid kunnen verwijzen naar ons Program van Actie 1963.

* Wat wij willen

In dat program van Actie staat duidelijk en concreet wat wij ten aanzien van de praktische politiek van ons land willen.

Kort samengevat staat dat ook in de — zeker tot lezen nodige — folder, die dezer dagen huis-aan-huis door heel Nederland verspreid is of zal worden.

Helpt u de bestuursleden en de leden van de propagandacommissie even met die verspreiding?

Attendeert u de kiezers in uw omgeving even op die folder? Als u zelf de folder in uw zak stopt of in een handtasje bij u hebt, kan dit soms het gesprek gemakkelijkken, dat u op de politiek brengt.

* Wat u kunt doen

HIERBOVEN wezen wij reeds op één mogelijkheid om te helpen bij het verkrijgen van een zo goed mogelijk stembusresultaat.

U kunt ook reeds helpen door één of twee raambiljetten voor het raam te hangen. Daarmede beklemtont u voor de voorbijgangers het bestaan van onze partij. Het beeld zou geheel scheef getrokken worden als te midden der affiches van andere partijen h. a. aanplakbiljet van onze partij niet goed, niet zeer goed zou zijn vertegenwoordigd.

Het is een kleine moeite er voor te zorgen, dat het raambiljet, dat vanwege de kiesvereniging bij u is gebracht, ook door u opgehangen wordt. En als het u nog niet ge-

★ Vrijdag 10 mei, te 19.30 uur, voor het gebied van de kiesverenigingen Gasselternijveen, Gieterveen en Bonnerveen. Drouwenermond, Nieuw-Buinen en 2e Exploermond.

Zaal Kroeze, Buinerveen. Spreker: S. Silvius, Kamerkandidaat, oud-voorzitter van de A.R.J.O.S.

★ Zaterdag 11 mei, te 14.30 uur, voor het gebied van de Kamercentrale Leiden. „De Burcht” te Leiden. Sprekers: Mr. B. W. Biesheuvel, lijststaanvoerder, en ds. A. J. Kret, Ned. Herv. predikant te Leiden.

★ Zaterdag 11 mei, des morgen te 10.30 uur, voor het gebied van de Kamercentrale Rotterdam en de Statencentrale Ridderkerk. Rivierahal, Rotterdam. Sprekers: Z.E. Staatssecretaris B. Roolvink, lijststaanvoerder, en H. van Eijdsden, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal. Muzikale medewerking van het fanfarekorps D.E.S. te Hoogvliet.

★ Zaterdag 11 mei, te 19.30 uur, voor het gebied van de Kamercentrale Dordrecht. Hal van de bloemenveiling, Burg. Elsenweg te Honselersdijk. Sprekers: Z.E. Staatssecretaris B. Roolvink, lijststaanvoerder, en burgemeester M. W. Schakel, Kamerkandidaat.

★ Zaterdag 11 mei, te 14.00 uur, voor het gebied van de Kamercentrale Middelburg. „De Prins van Oranje”, aan de Nieuwstraat, Goes. Spreker: J. Smallenbroek, lijststaanvoerder.

★ Maandag 13 mei, te 20.00 uur, voor het gebied van de Kamercentrale Utrecht. Gebouw Elitheto, Fluitersstraat 2, Veenendaal. Sprekers: Mr. B. W. Biesheuvel, lijststaanvoerder en ds. P. M. van Galen, lid van het Centraal Comité, Ned. Herv. predikant te Hilversum.

Het laatste woord is aan u

bracht is, haalt u het dan zelf even op.

Een enkeling zegt wel eens: Zo'n raambiljet beneemt zo het uitzicht. Och, het is toch slechts een klein ongerief voor een luttel aantal dagen. En: een eenvoudige voorbijganger wiens oog er door getrokken wordt, biedt het wellicht een nieuw uitzicht op het Nederlandse politieke leven. Dat is belangrijk, want het politieke leven: wat is dat anders dan het leven waarin wij dagelijks verkeren?

* Praten met de mensen

JUIST omdat het in de politiek zo Jover het dagelijks leven gaat, is het zo belangrijk, dat wij met de mensen, met de kiezers rondom ons, praten.

Vergeet u ook niet, dat er een grote groep kiezers is — dat blijkt ons steeds weer — die aarzelt en nog niet weet waar zij met haar stem naar toe moet. Een kort gesprekje, een verwijzing naar het Program van Actie 1963 of naar de folder, een toelichtende opmerking zijn soms reeds voldoende om een aarzelende kiezer tot een overtuigd A.R.-stemmer te maken.

Daarom: praat u dezer dagen over de politiek en het A.R.-perspectief daarvoor.

* Wat gedaan is

HET is wellicht goed u een kort overzicht te bieden van hetgeen gedaan is. De vrienden ontvingen een speciaal schrijven, evenals een brede groep predikanten van de gereformeerde gezindte, terwijl ook een brief aan gerepatrieerden werd gericht. Op het partijbureau kunnen van deze brieven nog exemplaren nabesteld worden.

Huis-aan-huis werd de introductiebrief van de drie lijststaanvoerders verspreid, thans volgt de hierboven reeds genoemde folder en straks aan de vooravond van de verkiezingsdag — woensdag 15 mei a.s. — het laatste woord.

Alle kiesverenigingen beschikken over voldoende raambiljetten, luciferboekjes, sluitzegels en exemplaren van het Program van Actie. Alle kiesverenigingen hebben (in de bestelde hoeveelheden) ook de

„Documentatie-cijfers en -feiten”, in losse afleveringen, ontvangen voor het kader.

Wagonladingen materiaal zijn over het gehele land verspreid, meestal rechtstreeks vanaf de drukkers. Maar ook vanaf het partijbureau zijn de kiesverenigingen de laatste weken herhaaldelijk rijkelijk van allerlei materiaal voorzien.

Dagen achtereenvolgend tientallen barstensvolle postzakken Dr. Kuyperstraat 3. De drie telefoonlijnen staan dagelijks van 's morgens tot 's avonds bij wijze van spreken „roodgloeiend”.

De nabestellingen worden steeds zo spoedig mogelijk, d.w.z. dezelfde dag afgewerkt. Men dient evenwel te beseffen, dat één en ander toch enige tijd vergt en het bureau voor de verzending afhankelijk is van de P.T.T. en van bode-diensten.

U kunt nu echter plaatselijk over alle materiaal beschikken.

Het laatste woord is nu aan u.

* „Strijdvaardig”

ONDER deze titel zijn de redevoeringen van dr. W. P. Berghuis en mr. A. B. Roosjen, gehouden op de Deputaten vergadering van 23 maart jl. in één brochure uitgegeven. De secretarissen van de kiesverenigingen zijn in het bezit van een exemplaar. U kunt voor u of voor een ander deze brochure eveneens bestellen, onder nr. 169, per giro, gironummer 89673 t.n.v. de A.R.Partij-Stichting, Dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage. De prijs is f 0,50.

* Rapport

VERSCHENEN is een rapport van het College van Advies der A.R. Partij, getiteld „Subsidiering Bibliotheekwezen”. Ook dit rapport kunt u zich aanschaffen. De prijs is f 0,50. Bestellingen onder nr. 170 eveneens op gironummer 89673 van de A.R. Partij-Stichting.

* Jonge kiezers

VOOR de jonge kiezers is een aantrekkelijke folder van de persen gekomen. Deze is bestemd voor de kiezers in de leeftijdsgroep van 23 tot 30 jaar. Over het algemeen zullen de plaatselijke ARJOS-clubs voor de verspreiding van dit strooibiljet zorgen. In tal van plaatsen zijn echter geen ARJOS-clubs, maar uiteraard wel jonge kiezers. Daarom op deze plaats ook gaarne de opwekking om van deze folder voor de bedoelde categorie kiesgerechtigden gebruik te maken als kiesvereniging.

Bestellingen kunnen worden gericht aan het secretariaat van de ARJOS, Dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage. Per omgaande wordt u het verlangde gratis toegezonden.

★ Maandag 13 mei, te 20.00 uur, voor de Alblasterwaard en Vijfherenlanden (Kamercentrale Dordrecht). De foyer van de Stadsgehoorzaal „De Nieuwe Doelen”, Haarstraat 64, Gorinchem. Sprekers: Mr. W. Aantjes, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, en burgemeester M. W. Schakel, Kamerkandidaat.

★ Maandag 13 mei, te 19.30 uur, voor het gebied van de Kamercentrale Tilburg. Parochiehuus, Klundert. Spreker: J. Smallenbroek, lijststaanvoerder.

★ Maandag 13 mei, te 20.00 uur, voor het gebied van de centrale kiesvereniging Soest en de kiesverenigingen in de Noord-Oost hoek van de provincie Utrecht. De Rank, Soesterbergsestraat 18, Soest-Zuid. Spreker: Dr. W. P. Berghuis, voorzitter van het Centraal Comité.

★ Dinsdag 14 mei, te 20.00 uur, voor het gebied van de Kamercentrale Haarlem. Hotel Jans, Stationsstraat 1, Hilversum. Spreker: Z.E. Staatssecretaris B. Roolvink, lijststaanvoerder.

ZAKKEN

Voor alle verpakkingsdoeleinden
T. SPAAN
v. Berckenrodestraat 15, Rotterdam-W.
Tel. 0 10 - 691 95. Telegr.: TESPA.
N.V. G. HAAK
v. Berckenrodestraat 15, Rotterdam-W.
Tel. 0 10 - 691 95. Postbus 6043.
Telegr.: HABAG.
Import - Export

Vraagt uw bakker naar

TARVO-BROOD

Uw bakker
Uw dokter

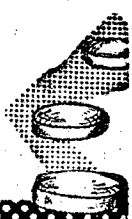

Maaglijders!

DE uitkomst voor U zijn de echte Amerikaanse
C-R MAAGTABLETTEN

Met C-R Maagtabletten kunt U weer normaal eten!

Importeur LOUIS RIETBERGEN - Kooymarkt 135a-c, Rotterdam

NEDERLANDSE GEDACHTEN

(VOOR HET EERST VERSCHENEN IN 1829 ONDER REDACTIE VAN MR. GUILLAUME GROEN VAN PRINSTERER)

WEEKBLAD VAN DE ANTIREVOLUTIONAIRE PARTIJ

ONS EIGEN HUIS

MOGELIJK kent u de geschiedenis van Abbé Gaston, de hulpkapelaan aan een kerk in Parijs. In het bekende boek „De werkers van het 11e uur”, lezen we dat deze R.K. geestelijke bevriend is met de communist Bessier. Wanneer deze laatste door de Parijse politie wordt gezocht, vlucht hij met een schot in zijn been de woning van de Abbé binnen. Als de gewonde communist enigszins op verhaal is gekomen, zegt zijn gastheer: „En nu wil je mij misschien wel eens vertellen wat je eigenlijk hebt uitgevoerd.”

„Ik heb een bus in brand gestoken,” beken Bessier. „Een bus in brand gestoken?” antwoordde de Abbé. „maar dat is precies hetzelfde wat de fascistten doen!”

„Dat is helemaal niet precies hetzelfde,” protesteert Bessier, „hun brandstichting is reactionair, de onze is progressief.”

„Dat begrijp ik niet,” verklaart Gaston, „dat klinkt me als Grieks in de oren.”

„Toch is het heel eenvoudig,” betoogt Bessier, „De fascistten stichten brand om de bestaande orde te handhaven; de communisten steken bussen in brand om een nieuwe orde te scheppen.”

Ik bespaar u de verdere loop van het verhaal. Ik wilde u alleen door een voorbeeld duidelijk maken dat, wanneer twee personen dezelfde daad doen, wij in feite dikwijls toch niet hetzelfde doen. U weet het zelf: de een zoekt in de arbeid zichzelf, een ander probeert in zijn werk een ideaal te dienen, zijn vereniging, zijn partij, zijn land, mogelijk ook zijn kerk. Het gaat erom: waardoor wordt men gedreven, wat is de stimulans, wat is de motor, wat is de drijfveer in ons leven?

Waarom zeg ik dat nu? Toen prof. de Quay enige tijd geleden op een politieke vergadering in Overijssel het woord voerde, zei de minister-president dat er in de programma's van de diverse politieke partijen op tal van punten grote overeenstemming bestaat.

Daar zit veel waars in, Indien men de verschillende verkiezingsprogramma's voor de stembus op 15 mei naast elkander legt ontdekt men dat het

Radiotoespraak
mr. A. B. Roosjen
op 10 mei j.l.

veelal dezelfde vraagstukken zijn, welke hierin aan de orde worden gesteld. Men mag en men moet daaruit echter geen verkeerde conclusie trekken want immers, bij nauwlettende vergelijking, ook van de beginselprogramma's, zal het in het oog springen hoezeer het uitgangspunt van de diverse partijen soms sterk uiteenloopt. En juist daardoor komt het onderscheiden karakter der partijen tot uitdrukking.

De vraag „wat beweegt ons”, vindt bij d. partijen dikwijls een totaal verschillende beantwoording.

Sla ik het beginselprogramma op van de P.v.d.A., dan lees ik als eerste zin:

De P.v.d.A. voert de politieke strijd tot verwerkelijking van het democratisch socialisme.

Neem ik kennis van het program van de A.R.P., dan vind ik daar:

De A.R.P. ziet het als haar roeping werkzaam te zijn en de strijd te voeren voor het behoud en de versterking van het beslag van Gods Woord op het openbare leven.

U voelt: daar gaapt een groot verschil. En nu ga ik deswege niet afgeven op de P.v.d.A. Het is voor mij slechts van betekenis dat kiezend Nederland een klare indruk krijgt van de richting, waarin de onderscheiden partijen het beleid gevoerd wensen te zien

en door welke beweegredenen de partijen zich daarbij laten leiden.

Wanneer ik in deze tijd de verslagen van verkiezingsvergaderingen lees, treft het mij dat de ene partij de andere soms probeert te overtreffen in het doen van beloften en het goochelen met schone perspectieven. Onder geen beding wens ik daaraan mee te doen.

Vanzelfsprekend, ook de A.R. hebben in hun program van actie een beleid uitgestippeld voor de toekomst, een beleid zoals zij menen dat dit gevoerd dient te worden, maar daarbij blijft het. Wij doen geen toezeggingen en wij wekken geen verwachtingen, waarvan het twijfelachtig is of ze gerealiseerd kunnen worden.

Voor ons is centraal, wat in het verleden steeds centraal is geweest, het streven naar een waarlijk bijbelse evangelische staatkunde. De Bijbel is voor ons, ook met betrekking tot het maatschappelijk en staatkundig leven, als een lamp voor onze voet en een licht op ons pad.

U vraagt, wat dit te betekenen heeft? Dit, dat wij ons niet wensen te laten beïnvloeden door „de waan van de dag”, dit, dat wij wars zijn van iedere opportunistische zig-zag politiek, dit, dat wij een vaste koers wensen te varen, welke koers bepaald wordt door het ons geschonken Evangelie.

Ik weet heel goed dat de A.R. op dit punt tegenspraak ontmoeten omdat de politieke keuze, volgens het oordeel van anderen, kwesties van zakelijke aard zouden zijn.

Ik wil u zeggen, dat een dergelijk standpunt voor mij totaal onbegrijpelijk is.

Ieder moet toch voelen dat b.v. totalitaire politieke stelsels als communisme en nationaal-socialisme niet enkel zakelijke aangelegenheden zijn, maar dat aan dergelijke stelsels beginselen ten grondslag liggen.

Heeft men — zo zou ik willen vragen — dan geen lering getrokken uit hetgeen wij in de jaren 1940—'45 aan den lijve hebben ondervonden? Beginselen hebben altijd een belangrijke rol gespeeld in het staatkundig leven, en dat doen ze nog. En daarom is de keuze, welke wij op 15 mei moeten doen, in mijn ogen een principiële keuze.

U begrijpt mij.

Mijn gang naar het stemlokaal betekent niet, dat ik mij voor of tegen het beleid van het kabinet-De Quay zal uitspreken. Het betekent evenmin dat ik mijn goedkeuring of afkeuring te kennen zal geven over genomen of achterwege gebleven regeringsmaatregelen, ik maak deze gang om mijn stem te geven aan een partij waarvan de vertegenwoordigers in het parlement zich wensen te laten leiden door het licht van het Evangelie. Daardoor wordt mijn keuze bepaald.

Wanneer ik uw aandacht, uw steun en uw stem vraag voor de A.R.-partij dan kan die partij geen onbekende voor u zijn.

Zij is de oudste politieke partij in ons vaderland, die steeds het waarachtig belang van land en volk heeft pogen te dienen. Geen andere partij heeft zo'n lange staat van dienst als de A.R.-partij.

In haar lange verleden heeft zij blijk gegeven dat zij een nationale partij is, een christelijk nationale volkspartij.

Ons Beginsel- en Staatkundig program zegt het in deze woorden: de A.R. of C.H.-richting vertegenwoordigt de grondtoon van ons volkskarakter, welke zich onder invloed der Hervorming en onder leiding van Oranje gevormd heeft en omstreeks 1572 in zijn eigen aard tot openbaring kwam.

Dat is een verwijzing, die niet kan worden misverstaan, een verwijzing naar de wortel, waaruit ons nationale leven is voortgekomen.

De A.R.P. is geworteld in het verleden van onze nationale historie en is gegrond in de beginselen der Reformatie. Daarom durf ik te zeggen. A.R. is christelijk nationaal.

Zij is een volkspartij, omdat alle rangen en standen in haar vertegenwoor-

In dit nummer

- * Predikanten en politiek (pag. 2)
- * Dr. Schouten en de P.B.O. (pag. 2)
- * Parlementaire democratie (pag. 3)
- * Onze TV-uitzending (pag. 4 en 5)
- * Jordanië en zijn problemen (pag. 6 en 7)
- * Per auto naar stembus (pag. 9)
- * Laatste instructies (pag. 3 en 12)
- * Driestarren (pag. 9)

diging vinden. Zij zoekt niet het belang van groepen of groepjes, zij zoekt het belang van ons volk in al zijn geledingen.

De A.R.P. is geen partij zonder onvolmaaktheden; waar mensen werken vallen tekortkomingen te bespeuren. Maar het is wel een partij, waarin mensen vol toewijding, met de inzet van hun beste krachten land en volk pogen te dienen, geleid door het licht van het Evangelie.

Steunt die partij, ook wanneer zij straks uw stem moet uitbrengen. Stemt deze Christus-belijvende partij, zoals zij dit in het verleden hebt gedaan. Onderlinge verschilpunten moeten op de achtergrond wijken bij het vele, waardoor wij met elkander verbonden zijn.

Op 15 mei voert uw weg door de verkiezingsstraat met verschillende percelen, genummerd van 1 tot en met 17. Op no. 4 van deze straat houdt u halt; daar staat uw huis, het huis met de oude gevelsteen A.R.P. Daar is u thuis en daar voelt u zich thuis, want... het is uw eigen huis.

En aan het eigen huis loopt men niet voorbij. Dat kan niet, en dat mag niet.

U kent het huisnummer? Het is het perceel onder nummer 4.

HET IS

HOPMAN

ORANJELAAN 66 - ZOETERMEER
Telefoon 01790 - 3700*
die kan bemiddelen bij aankoop van een
EIGEN HUIS in ZUID-HOLLAND
Vraagt onze woninglijst.

Fa. P. DE VOGEL & ZONEN

Rodenrijseweg 67 - Berkel (Z.H.)
Telefoon 01891 - 2353/2312

Leveranciers van
Esso stookoliën voor de industrie
Tank-auto-transporten
door geheel Nederland.

IN DE POLITIEK

zijn goede sprekers(sters) onontbeerlijk. Door het volgen van onze mondelinge leergang
SPREKEN IN HET OPENBAAR
kunt u binnen vier maanden net zo gemakkelijk spreken als maar denkbaar is. Vraagt nog heden ons prospectus aan.

INST. RHETORICA
POSTBUS 144, DORDRECHT

Direct slagen
voor uw rijbewijs

door het succesvolle boekje „EXAMENTIPS” (nieuwste druk)

met examenvragen en antwoorden betreffende de volledige theorie en praktische aanwijzingen. Slechts f 2,50.

Ned. Voorl. voor Rijtechniek
Harderwijk - Giro 831092

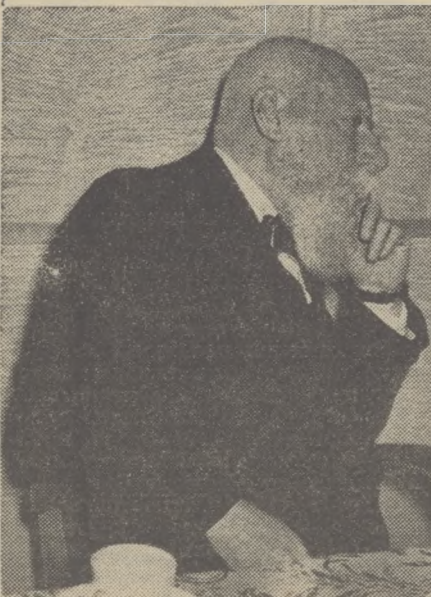
Even een briefkaartje of telef. 03410-3554 u heeft het per omgaande.

ANTI GEEL niet te evenaren!

MUURVERFINDUSTRIE HOOGEVEEN

Prof. dr. J. Severijn ere-lid A.R. partij

Prof. dr. J. Severijn: „Toen ik als jonge man tot het besef begon te komen van de waarheid en geestelijke kracht van het christelijk geloof, naar de reformatorische confessie, koos ik voor het Anti-Revolutionaire beginsel in de staatkunde en hoop daaraan trouw te blijven”.

Het Centraal Comité van de A.R. Partij heeft de Utrechtse oud-hoogleraar en voorzitter van de Gereformeerde Bond in de Hervormde Kerk, prof. dr. J. Severijn benoemd tot zijn ere-lid. Deze mededeling komt aan de vooravond van de tachtigste verjaardag van de oud-hoogleraar op 8 mei a.s.

Prof. Severijn had, vóór hij in 1931 tot het hoogleraarsambt geroepen werd, enkele jaren voor de A.R. zitting in de Tweede Kamer der Staten-Generaal. Jaren lang, tot mei 1957, is hij lid van het Centraal Comité van de A.R. Partij geweest.

Prof. Severijn heeft de voorzitter van de A.R. Partij, dr. W. P. Berg-huis, laten weten, dat hij deze benoeming aanvaardt.

Aanbeveling door een aantal herv. predikanten

De anti-revolutionaire lijst wordt aanbevolen door prof. dr. J. Severijn, ereid van het Centraal Comité van A.R. Kiesverenigingen, alsmede door onder meer de volgende hervormd (-gereformeerde) predikanten:

Naam	Woonplaats
ds. H. van Amstel	Neder-Langbroek
ds. J. van Amstel	Huizen N.H.
ds. W. Anker	Rotterdam
ds. J. Arendszen	Bunschoten
ds. C. J. Baart	Rijnsaterwoude
ds. C. G. Baart	Nieuwpoort Z.H.
ds. M. Bergsma	Nieuw-Beijerland
ds. A. Boertje	Moercapele
ds. L. G. Bolkestein	Oosterbeek
ds. P. J. Bos	Sprang N.B.
ds. W. Bousema	Wageningen
dr. H. Bout	Utrecht
ds. B. N. B.	
Bouthoorn	Bennekom
ds. J. Broekhuis	Waverveen (U)
ds. J. Brons	Dantumawoude
ds. L. G. Bruyn	's-Gravenhage
ds. J. A. de Bruyn	Emst (Gld.)
ds. J. W. de Bruijn	Harderwijk
ds. W. de Bruyn	Ermelo
ds. E. R. Damsté	IJsselstein (U)
ds. J. van Drenth	Bennekom
ds. G. den Duyn	Wapenveld
ds. H. van Dijk	Leerdam
ds. J. van Dijk	Hoog-Blokland
ds. J. Enkelaar	Vianen
ds. A. van Eijk	Bergschenhoek
ds. P. M. van Galen	Hilversum
ds. S. Goverts	Zeist
ds. C. J. v. d. Graaf	Putten (Gld.)
ds. J. Groenenboom	Lopikerkapel
ds. J. J. de Heer	Wilnis
ds. H. Hiensch	Arnhem
prof. dr. H. Jonker	Utrecht
ds. N. Kleermaker	Rotterdam
ds. P. A. A.	
ds. C. A. Korevaar	Rotterdam
ds. J. Kortleve	Klundert
ds. A. J. Kret	Leiden
ds. G. Lans	Driebergen
ds. E. S. de Lint	Lienden
ds. mr. A.	
Luteyn jr.	De Bilt (U)
ds. A. Meijers	Utrecht
ds. S. Meijers	Ameide
ds. J. J. Moll	Driebergen
ds. L. van de Peut	Renswoude
ds. H. Pol	Vriezenveen
ds. M. van Rennes	Streefkerk
ds. W. Rijnsburger	Amersfoort
ds. G. Samson	Rotterdam
ds. K. Schipper	Ederveen
ds. F. J. Finke	Ridderkerk-Bolnes
ds. T. D. van Soest	Rotterd.-Pendrecht
ds. P. J. Steenbeek	Zeist
ds. A. Stekelenburg	Elst (U)
ds. C. A. van der Straaten	Aalburg
ds. L. Trouwborst	Bleskensgraaf
ds. J. v. d. Velden	Amersfoort
ds. J. G. van der Vliet	Ochten
ds. Th. G.	
Vollebregt	Rotterdam
ds. C. van der Wal	Muiden
ds. J. H. van der Wal	Wageningen
ds. P. Westland	Groot-Ammers
ds. G. Willemsen	Harderwijk
ds. J. C. Wolthers	Bunnik
ds. G. Wursten	Wierden
ds. A. O. Zijlstra	Amersfoort
ds. L. G.	Stavenisse
Zwanenburg	

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, G. J. H. Griffioen (secretaris).
ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE, Dr. Kuyperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 89673.
ADRES VOOR ADVERTENTIES, Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (02980) 63224.
ABONNEMENTSPRIJS f 6,50 per jaar, f 3,25 per half jaar, Giro 89673.
STUDENTENABONNEMENT f 4,- p. jaar. LOSSE VERKOOP f 0,20.

Waarom zijn wij A.R.?

Nog enkele stemmen van predikanten

MAJ. DS. R. J. VAN PAGÉE (Chr. Geref.)
Staflegerpredikant 4e Divisie

Het is naar mijn inzicht, onvoldoende te zeggen dat men zijn stem uitbrengt op de A.R.P. omdat men het eens is met de beginselen van die partij.

Want beginselen zijn zeer gemakkelijk hanteerbaar op kansels, katheders, in vergaderzalen en op papier, maar zeer moeilijk zijn zij te concretiseren daar, waar beslissingen moeten worden genomen, waar geregeerd moet worden, samen met anderen die van andere beginselen uitgaan. Dan bevindt men zich in het spanningsveld van theorie en praktijk.

Twee gemakkelijke oplossingen zijn: het beginsel te laten voor wat het is en een situationalistische politiek te voeren, of het beginsel star vast te houden en blind voor de realiteit tegen een muur op te lopen.

De derde mogelijkheid is dat de politici de nodige flexibiliteit en fantasie opbrengen, naast vasthoudendheid aan het beginsel, in voortdurende confrontatie met de situatie om zo te zoeken naar concretisering.

Dit vereist ook moed. Want wie zo staat in dit spanningsveld zal de één te ver gaan en beschuldigd worden van „water in de wijn”, doch de ander niet ver genoeg gaan en beschuldigd worden van „starheid”.

In de afgelopen 4 jaar hebben de A.R. kamerleden voor mij getoond deze gewenste mentaliteit te bezitten. Met name op twee momenten.

Ten eerste bij het riskeren van de kabinetscrisis over de woningbouw. Daarbij ga ik er van uit dat de woorden die toen in de tweede kamer gezegd zijn, genomen moeten

worden zoals zij klonken. Dan hoor ik een beweging en een vastbeslotenheid ten aanzien van de verschrikking van de woningnood die men bijna altijd slechts theoretisch aantreft bij hen die zelf een behoorlijk huis hebben. Dat men hier een minister-partijgenoot niet spaarde met alle risico daaraan verbonden, was voor mij een aanwijzing dat deze stemmen het vertrouwen van de kiezer verdienden.

Ten tweede bij de zogenaamde „omzwaai” van de politiek ten aanzien van Nieuw Guinea. Ik wantrouw een mens, een groep, een partij die de jaren door, ondanks alle veranderingen in de wereld, onveranderlijk hetzelfde blijft zeggen en denken. Dan moet er sprake zijn van een vlucht uit het spanningsveld. De A.R.P. heeft wederom de moed gehad om, toen bij het zoeken naar concretisering van zijn beginselen in deze situatie, een ander inzicht doorbrak dan men vroeger had, de koers inderdaad te wijzigen, alle risico die men daarmee liep ten spijt.

Aan een partij die zo in de spanning durft te staan en daarin een weg zoekt om christelijke politiek gestalte te geven, vertrouw ik de behartiging van 's lands belangen toe.

DS. P. M. VAN GALEN (Ned. Herv.)

In de eerste plaats: de Hervormd Gereformeerden zijn van huis uit in politicus Anti-revolutionair. Begrijpelijk, omdat voor de reformatorische christen het christelijk geloof in de christelijke staat een publiek gezicht heeft.

Een doorbraak, die dit niet honoreert en voor wie de politiek een zuiver zakelijke

aangelegenheid is, is onaanvaardbaar. Bovendien is in de A.R.-politiek vooral te waarden, een gelukkig samengaan tussen gemeenschappelijke verantwoordelijkheid en individuele vrijheid, een derde weg tussen socialisme en liberalisme.

Ik doe daarom een klemmend beroep op ons kerkvolk — ook op onze jongeren — om zijn stem te geven aan de kandidaten van de A.R. Partij, die politiek belijdenis doet van haar geloof, dat er voor ons volk en voor de volken slechts een toekomst is in het leven bij, uit en naar het heilig Evangelie, ook op het politiek terrein van het leven.

DS. G. N. LAMMENS (Geref.)

Ik stem Anti-revolutionair, omdat de zending en de christelijke politiek nu dichterbij elkaar staan, dan ooit tevoren. Dat is volgens mij de schakel die we hebben moeten.

DS. D. BIESMA Jr (Chr. Geref.)

Omdat de Antirevolutionaire Partij, als reformatorische beginselpartij er naar streeft vanuit het levend geloof in Jezus Christus de gerechtigheid van het Koninkrijk Gods tot gelding te brengen in het nationale en internationale staatkundige leven.

DR. A. KRUISWIJK (Geref.)

Ik wil graag stemmen op een partij, die alle beleidsvragen van geestelijke en materiële aard zo concreet mogelijk zoekt te benaderen vanuit het recht en de liefde van Jezus Christus. Daarom stem ik Anti-Revolutionair.

Contact met „Contact”

In „Contact”, het orgaan ten dienste van de ontwikkeling van het Gereformeerde leven (vrijgemaakt), lezen we een ingezonden stuk van de heer J. G. van der Land, student in Leiden. Na eerst over een andere zaak geschreven te hebben, vervolgt hij:

Merkt men op, dat Contact toch ook een eigen taak heeft op politiek terrein, dan is dit juist. Contact wil ons kerkvolk wijzen op haar taak om trouw te werken aan het handhaven van de oude koers in de A.R.P.

Door de arbeid van de vrijgemaakte Anti-revolutionairen zit er een vrijgemaakte A.R. in de Tweede Kamer. Het slechts negatief tegen de A.R. optredende G.P.V. heeft nog niet meer bereikt dan dat de P.v.d.A. aan haar zetel één toegevoegd zag.

Laat Contact haar taak in de komende verkiezingsvoorlichting goed zien. We moeten ons kerkvolk op brede schaal er voor waarschuwen wat de gevolgen zijn van het stemmen op het G.P.V. en laten zien hoe het G.P.V. er zijn heil in zoekt met het zich afzetten tegen de A.R.P. Dit alles tot vreugde en versterking van de niet-christelijke partijen.

We moeten ons kerkvolk duidelijk maken, wat de A.R. werkelijk voorstaat, b.v. inzake de integratie van Europa.

De redactie van Contact geve daarom in verband met het belang van deze zaak een extra nummer uit aan de vooravond van de verkiezingen, waarin uiteengezet wordt, welke politiek dr. J. Meulink voorstaat. Men verspreide dit met medewerking van de lezers van Contact in de diverse gemeenten, onder alle kerkleden. De extra gelden kunnen voor zulk een belangrijk doel toch wel bijeengebracht worden? Wanneer Contact hierin een taak kon vervullen, zou het verschijnen temeer zinvol zijn.

Hopelijk worden inzake de door mij aangerode vraagstukken spoedig mogelijkheden gevonden.

Voor dit geluid zijn wij dankbaar.

Wij behoeven hier niets aan toe te voegen.

* * * Dr. Schouten en de P.B.O.

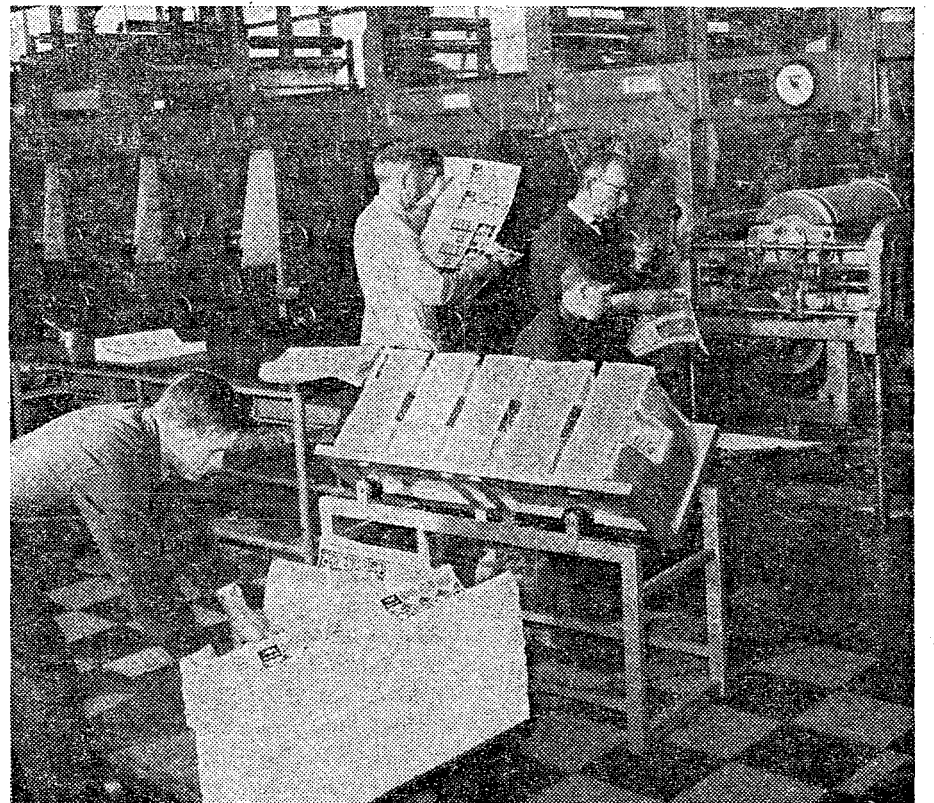
Het is de laatste tijd meer dan eens voorgekomen, dat tegenstanders van de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie zich beroepen op dr. J. Schouten, de voormalige fractievoorzitter van de Anti-Revolutionaire Partij in de Tweede Kamer, zulks ter staving van hun betoog dat de P.B.O. in strijd zou zijn met de grondwet, daar ook dr. Schouten destijds bij de behandeling van het wetsontwerp inzake de bedrijfsorganisatie grondwettelijke bezwaren had.

Desgevraagd deelde de heer Schouten over deze kwestie het volgende mede.

1) Dat hij zich destijds, bij de behandeling van het wetsontwerp in de Tweede Kamer, niet uitgesproken heeft tegen, maar duidelijk voor de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie.

2) Dat hij tegen het door de regering ingediende wetsontwerp bezwaren had, omdat naar zijn oordeel de in het wetsontwerp voorkomende bepaling, welke het mogelijk maakte hoofdbedrijfschappen en bedrijfsschappen bij algemene maatregel van bestuur in te stellen, in strijd was met de grondwet, die zulk een instelling naar zijn mening slechts bij wet toestond.

3) Duidelijk is, dat nu de wet eenmaal is aangenomen en in werking is getreden, deze geldt voor iedereen, ook indien men tegen de inhoud daarvan bepaalde bezwaren zou hebben. Daadwerkelijk verzet tegen publiekrechtelijke bedrijfsorganen kan dan ook op geen enkele wijze worden verdedigd met een beroep op zijn destijds in de Tweede Kamer gehouden betoog.

De persen draaien de A.R.-folder. Er is zoveel vraag naar, dat in een aantal gevallen helaas niet kon worden geleverd, wat gevraagd was. Daarom vragen wij de kiesverenigingen met des te meer nadruk alle zorg aan de verspreiding van het laatste foldertje te besteden.

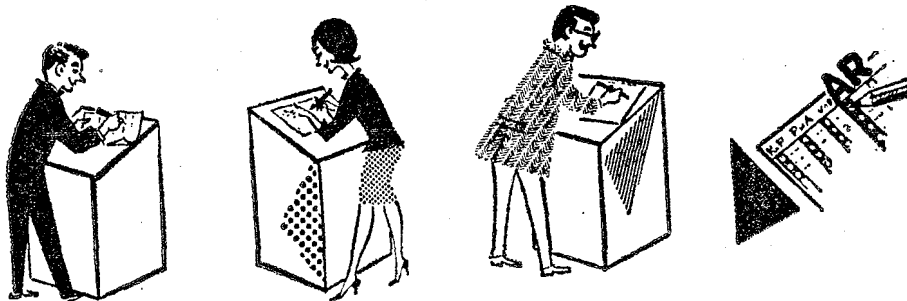
Denkt u er om: uiterlijk dinsdag 14 mei moet deze folder verspreid zijn.

ATTENTIE

DIT MOET U WETEN EN...

- ★ De verkiezing van de leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal vindt plaats op woensdag 15 mei a.s.
- ★ U kunt een stem uitbrengen vanaf des morgens acht uur tot des namiddags zeven uur.
- ★ bent verplicht ter stembus te gaan, gezien de wettelijke bepalingen in de Kieswet over de opkomstplicht. Wij herinnerden er reeds eerder aan, dat in een brief aan de burgemeesters de minister van Binnenlandse Zaken onlangs nog weer heeft onderstreept, dat met deze bepaling ernst moet worden gemaakt. Als een kiesgerechtigde zonder geldige reden verzuimt zich bij het stembureau te melden, dient de burgemeester de zaak aanhangig te maken bij de kantonrechter. De minister van Justitie heeft de ambtenaren van het openbaar ministerie verzocht de nodige aandacht te schenken aan de processen-verbaal terzake.
- ★ Iedere werkgever is verplicht (binnen bepaalde grenzen) te zorgen, dat iedere kiesgerechtigde werknemer, die bij hem in dienstbetrekking is — voorzover deze niet buiten de tijd van zijn dienstbetrekking aan de verkiezingen kan deelnemen — daartoe de gelegenheid krijgt.
- ★ Tijdig voor de verkiezingsdag ontvangt u de oproepingskaart thuis.
- ★ U neemt deze kaart op woensdag 15 mei a.s. mede naar het op die kaart aangegeven stembureau en overhandigt deze aan de voorzitter van het stembureau.
- ★ Indien de oproepingskaart in het ongereede is geraakt of indien men geen oproepingskaart ontvangen heeft, wordt — mits men voldoende van zijn identiteit doet blijken — een nieuwe oproepingskaart uitgereikt. Ook het stembureau is tot zodanige uitreiking bevoegd.
- ★ U ontvangt van de voorzitter van het stembureau een stembiljet.
- ★ Indien u zich bij de invulling van het stembiljet vergist, geeft u dit aan de voorzitter van het stembureau terug. Deze geeft u op uw verzoek eenmaal een nieuw stembiljet.
- ★ U neemt het stembiljet mede naar een der stemhokjes en brengt daar zelf uw stem uit. Neemt u er rustig de tijd voor.
- ★ Wanneer aan het stembureau blijkt, dat een kiezer vanwege zijn lichamelijke gesteldheid hulp behoeft, kan deze zich doen bijstaan.
- ★ U brengt uw stem uit door — met het in het stemhokje aanwezige rode potlood — het witte stipje in het zwarte blokje voor één der namen van de kandidaten rood te maken.
- ★ U mag dus altijd slechts één (en niet meer dan één) wit stipje rood maken. Meestal maakt men het witte stipje voor de naam van de eerste kandidaat van een lijst rood. Men mag evenwel het witte stipje voor de naam van een der andere op de lijst voorkomende personen rood maken. Dan brengt men een zogenaamde „voorkeurstem” uit. Maar het parool blijft: slechts één stipje rood maken. Wil men dus bijvoorbeeld bij voorkeur zijn stem uitbrengen op nummer 2 of 13 of 19 of op welk ander nummer van de lijst ook, dan maakt men alléén het witte stipje voor de naam van de kandidaat met dat nummer rood. En dus niet dat stipje en ook nog het stipje voor de naam van nummer 1 van de lijst. Hoe dan ook: altijd slechts één wit stipje rood maken met het in het stemhokje aanwezige rode potlood.
- ★ Van onwaarde zijn de stembiljetten:
 - waarop in géén stemvak het witte stipje is rood gemaakt;
 - waarop in meer dan één stemvak het witte stipje rood gemaakt is;
 - waarop de kiezer zijn stem heeft uitgebracht anders dan met rood potlood;
 - waarop bijvoegingen geplaatst zijn of die een aanduiding van de kiezer bevatten. (Onder bijvoegingen worden niet begrepen punten, strepen, vlakken, nagelindrukken, vouwen, scheuren, gaten en vlekken).
- ★ De lijst van de A.R. Partij is lijst 4, dus de vierde lijst op het stembiljet, geteld van links naar rechts. De naam van onze partij staat er boven.
- ★ Wilt u allen die met deze gegevens onbekend zijn — dagelijks blijkt ons dat dat er velen zijn! — van het voorgaande op de hoogte stellen? Eén ongeldige stem kan onze partij — dat geldt voor alle partijen — een zetel extra doen missen.
- ★ Laat niet door een fout uw stem van onwaarde worden.
- ★ Bevordert u, dat géén stem verloren gaat.

DOORGEVEN!

DAAR... EN DAAR... EN DAAR... EN HIER...

Ook uw keus
valt op
LIJST 4

(slechts één hokje rood maken, a.u.b.)

Parlementaire democratie

IN twee opzichten is de parlementaire democratie de laatste tijd in discussie geweest. Vooreerst door de aanval van de heer Vondeling op de christelijke partijen. De fractie-voorzitter van de P.v.d.A. acht elke christelijke partij **verwerpelijk**. Dat is bekend. Dat staat in de eerste beginselverklaring van zijn partij. Principieel, en voor het heden ook praktisch, hebben de partijen als de A.R.-partij geen recht van bestaan.

De politiek is een **zakelijk** geval. Voor iemand **persoonlijk** kunnen zijn diepste overtuigingen, kan zijn geloof beslissend zijn voor zijn politieke keuze, maar een **partij** is een gemeenschap van hen, die over de praktische politiek zakelijk **ongeveer** gelijk denken, met natuurlijk een dikke streep onder dat „ongeveer”.

Maar de heer Vondeling heeft aan zijn aanval een speciale spits gegeven. Hij vindt de A.R.-partij een gevaar voor de **parlementaire** democratie. Hij denkt dat het parlement beter zou fungeren, als er géén christelijke partijen waren. Alleen maar meer conservatieve en meer progressieve partijen. Want — zo denkt hij — de liberalen zijn een concentratie van meer conservatieve geesten; in de P.v.d.A. hebben de meer progressieve elkaar gevonden; maar ach helaas, in de christelijke partijen zitten conservatieven en progressieven in één verband en dwingen de partijen als geheel tot een compromis, tot stilstand of tot verstarring.

NU kan men hiertegen niet zonder recht aanvoeren, dat in alle partijen meer conservatieve en meer progressieve geesten worden gevonden. Ook in de P.v.d.A. En ook afgezien daarvan, een werkelijke of veronderstelde gemeenschappelijke progressiviteit voorkomt niet, dat binnen de P.v.d.A. diepgaande meningsverschillen bestaan Binnen het kader van die partij is volop plaats voor hen, die op het standpunt van de P.S.P. staan. Het is een wezenlijk element in de propaganda van de P.v.d.A., om dat aan de kiezers duidelijk te maken Maar er is óók plaats, en zelfs een beheersende plaats voor hen, die de leuze „socialisme zonder atoom-bom” verwerpen.

En men behoeft er niet aan te twifelen, dat de socialistische oud-ministers van der Kieft en Vondeling het over het landbouwbeleid niet eens zijn, maar eerder volstrekt **oneens**.

MAAR het is niet de hoofdzaak.

Wij ontkennen niet, dat er in onze partij meer conservatieve en meer progressieve geesten zijn. En dat dit soms leidt tot verschil van mening, ook in het parlement. Net als bij de socialisten! **Over de commerciële televisie waren de A.R. in de Tweede Kamer eensgezind, de socialisten niet.**

Maar de A.R. zijn het in een veel diepere zin eens. Zij geloven en belijden, dat het er in het staatkundig leven **bovenal** om gaat, dat het Woord Gods beslag krijgt op heel het openbare leven.

Dat Woord is voor allen en voor ons samen beslissend en voor de socialisten niet.

En die A.R.-partij is géén belemmering gebleken voor de parlementaire democratie. Zij heeft juist het langst van alle politieke partijen in Nederland op de bres gestaan voor de volksinvloed, ook tegenover conservatieven van allerlei gading. Men denke maar aan de motie-Keuchenius. Zij heeft het opgenomen voor de volksvrijheid, met name in de schoolstrijd. En die strijd voor de volksvrijheid maakt de parlementaire democratie sterk. De parlementaire democratie wordt geëvalueerd, als het parlement een verzameling wordt van belangengroepen. En ook, wanneer het parlement de Regering gaat beschouwen als een procuratie-houdster van de Kamer.

De A.R. behoeven in geen van beide opzichten van de socialisten waarschuwingen te ontvangen. Eerder is het omgekeerde het geval.

NOG op een andere manier is de parlementaire democratie aan kritiek onderworpen. Voor de t.v. is betoogd, dat het parlementaire debat het volk niet meer aanspreekt. Daarvoor zijn de discussies te technisch geworden, te veel ontwaard in gedachtenwisselingen tussen specialisten. In deze opmerking zit iets waars. Het specialisme is in sommige opzichten een geváár. Een van de sprekers voor de t.v. zei: „als iemand in de Kamer wil kijken en genieten, dan moet hij niet komen, voordat men aan de replieken toe is. Want bij die replieken komt er eerst recht leven in de brouwerij”. Inderdaad is dat váák het geval. Maar de belangstelling hangt bij de overgrote meerderheid van ons volk niet af van wat men ziet of hoort, maar van wat men léést. Léést vooral in de persverslagen. Die verslagen zijn in de meeste dagbladen al te pover geworden; zij geven geen indruk van de aard en het geheel der vraagstukken, dat aan de orde was. Een schoenmaker in een boek van Keuning vergeleek de luisteraars in de kerk bij kippen op een mesthoop: ze pikken af en toe nog wel een graantje. Sommige verslaggevers doen ongeveer hetzelfde, waarbij niemand uit deze beeldspraak verdere consequenties mag trekken dan dezerzijds duidelijk wordt bedoeld. En die bedoeling is: ze pikken hier en daar wat op, dat ze aardig vinden. De goeden niet te na gesproken mag worden gezegd dat het „verslag” bestaat uit opmerkingen, constatering etc., zonder dat de **lijn van het debat tot zijn recht komt**.

Dat maakt de verslagen waardeloos voor hen, wie het om inzicht in het debat gaat.

ACHTERAF blijkt, welk een groot verlies de afschaffing van het Analytisch Verslag is geweest. Dat was een Kamerverslag, door ambtenaren opgemaakt, bijna wonderlijk objectief, met aandacht voor het waardevolle detail, en toch zo, dat de hoofdzaak, en die alleen, werd verteld.

En het ongelooflijke was, dat de abonnees dit verslag een dag na de vergadering in hun bus hadden.

Om bezuinigingsredenen is het afgeschaft, en dat is jammer geweest. De Handelingen der Eerste en Tweede Kamer kregen door die afschaffing nauwelijks méér abonnees. En zo zijn er weinig wensen, die echt lézen, wat in de Kamer werkelijk gebeurt en die meer zien dan enkele losse, misschien wel uit hun verband gerukte zinnen.

Zo is de openbaarheid soms vrijwel **schijn** geworden. En dat is voor volksvertegenwoordigers en voor de burgers jammer. Jammer voor de parlementaire democratie.

fijn! die ken ik

Verhoeff's Isoleer- en Ovenbouwbedrijf N.V.

- ISOLATIEWERKEN
- KETELBEMETSELINGEN
- OVENBOUW

Rotterdam - Wijnhaven 84 - Telefoon 120325

UW EIGEN HUIS

MR. B. W. BIESHEUVEL

B. ROOLVINK

J. SMALLENBROEK

Onze televisieuitzending op maandag 6 mei jl

NU de verkiezingen voor de Tweede Kamer der Staten-Generaal naderbij komen, zijn aller ogen gericht op de mannen, die zich verkiesbaar stellen. Vanavond voor het laatst een persoonlijke ontmoeting met de drie lijsttrekkers der Anti-Revolutionairen, die blijken hun woorden en daden de Bijbel als richtsnoer voor hun politiek nemen.

SMALLENBROEK: *Ik meen, dat u de zaken in de kern raakt. De erkenning van het Koningschap van Jezus Christus, moet ook in de politiek centraal staan. Dit belijdt de Anti-Revolutionaire Partij.*

JOURNALISTE: *Het moet me van het hart dat vooral de jonge mensen het gek vinden, dat de A.R. nog steeds niet samengaat met de C.H.U. Kunt u me zeggen waar ligt dat nu eigenlijk aan.*

BIESHEUVEL: *Dat ligt naar mijn oordeel niet aan ons. Mijn verkiezingscampagne van de afgelopen weken heeft mij nog in die ervaring versterkt. Op elke A.R. verkiezingsbijeenkomst wordt juist aangedrongen op die eenheid. Daarom blijven wij in de A.R. van harte streven naar het samengaan van A.R. en C.H., zoals dat trouwens ook in ons verkiezingsprogramma tot uitdrukking is gebracht.*

GEPENSIONEERDE: *Ik meen mij te herinneren, dat er indertijd sprake is geweest, dat de A.O.W. met 50 % zou worden verhoogd. Daar was althans een motie over ingediend. Kunt u mij ook zeggen, waarom de A.R. die motie niet gesteund heeft?*

SMALLENBROEK: *Ik meen, dat die motie nimmer in stemming is gebracht, maar dat die motie is ingetrokken. Ik wil hier echter aan toevoegen, dat in de achter ons liggende jaren, dat is de periode 1959-1963 dus onder de verantwoordelijkheid van het kabinet De Quay, de A.O.W. is verhoogd met gemiddeld 50 % en ik attendeer er ook op, dat in ons Program van Actie een wens tot een verdere verhoging is opgenomen.*

METAALARBEIDER: *Nu zou ik één ding wel eens willen weten. Dit jaar zijn de lonen verhoogd en de A.O.W. De verhoogde premie van de A.O.W. is gecompenseerd. Maar wat gebeurt er nu als de prijzen weer stijgen?*

ROOLVINK: *Wij zullen ook in de komende tijd moeten streven naar een zo'n groot mogelijke stabilisatie van de prijzen. Toch moet ik er op wijzen dat het niet altijd te vermijden zal zijn — ook uit rechtvaardigheids overwegingen — dat er ergens eens een prijsje iets naar boven gaat.*

MIDDENSTANDER: *Ik werk hier op het platteland en nu wordt er over het algemeen beweerd dat de middenstand overal gelijke kansen heeft. Waarom wordt nu in de nieuwbouw van grote steden de middenstand steeds geweerd?*

SMALLENBROEK: *Nou, nou, dat weren gaat mij te ver. Zo ligt dit nu niet. Iets anders is, dat bij het hele bouwbeleid, nog sterker moet worden bevorderd dan in het verleden het geval is geweest, dat in die nieuwe wijken ook middenstanders kansen krijgen om daar bedrijven te vestigen. Ik meen dat dat in het belang is van onze middenstand, maar het is ook een groot belang voor de huisvrouwen, die toch al zulke afstanden moeten lopen tegenwoordig, dat zij in de nabijheid van hun woning een middenstandszaak kunnen vinden waar zij hun inkopen kunnen doen.*

STUDENT: *Mijn socialistische vrienden zeggen altijd, dat de socialisten veel meer voor de onderontwikkelde gebieden over hebben dan de Anti-Revolutionairen.*

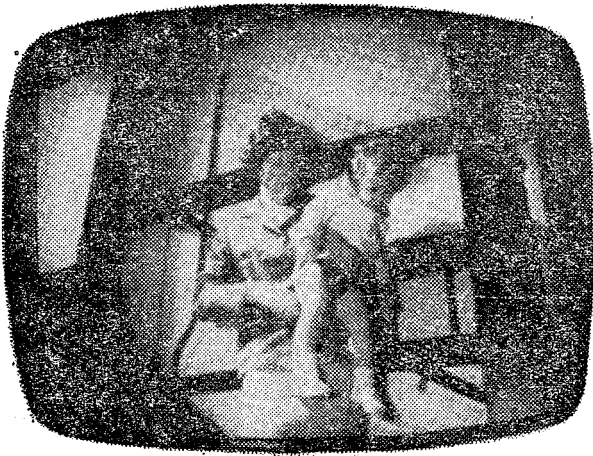
BIESHEUVEL: *Ik wil in de allereerste plaats zeggen, dat ik vind dat hulp aan onderontwikkelde gebieden geen partijpolitieke zaak is. Dat is een nationale aangelegenheid. Overigens wil ik er in antwoord op uw vraag op wijzen, dat juist minister Zijlstra tal van nieuwe initiatieven heeft ontwikkeld in de afgelopen jaren, waarop wij in de komende jaren vruchtbaar kunnen voortbouwen. En dan moeten we in de komende jaren vooral in het oog houden dat die hulpverlening terecht komt op de goede plaats en doelmatig wordt besteed. En daar wil ik nog een opmerking aan verbinden, waarover mij ook vaak een vraag wordt gesteld en dat is dit: Er is ook nood in het binnenland. Ook daarvoor is geld nodig en dat moeten we bij de internationale hulpverlening bepaald niet uit het oog verliezen.*

SECRETARESSE: *Minister Zijlstra is de eerste minister van Financiën geweest, die voor de belastingverlaging voor de ongehuwde vrouw heeft gezorgd. Ik zou u willen vragen wordt er in de toekomst voor hen nog meer gedaan?*

SMALLENBROEK: *Ik ben blij dat u waarderend spreekt over het werk van minister Zijlstra. Ik wil daaraan toevoegen, dat ik van mening ben, dat de lasten van de ongehuwde vrouw, maar ook van de ongehuwde man te hoog zijn en dat een verlaging alleen kan worden gevonden in de sector van een belastingverlaging. Dat betekent een ongeveer gelijk trekken van de tarieven van de ongehuwden — ongehuwde mannen en ongehuwde vrouwen — ten opzichte van de gehuwden zonder kinderen.*

Eenparig werken voor lijst 4
Er is nog veel te doen...
OOK DOOR U!

HUISVROUW:

Nu hoor ik al veertien jaar lang dat de woningnood wordt opgeheven. Maar intussen zie ik nog steeds bij andere mensen in huis. En nu lees ik op die aanplakbiljetten „Uw eigen huis”. Maar kan de A.R. nu ook voor mij een eigen huis verzorgen?

ROOLVINK:

Mevrouw, indien ik u van dienst kon zijn op dit ogenblik, dan zou ik niets liever doen. We moeten echter eerlijk tegen elkaar zeggen, dat niemand, ook wij niet, ijzer met handen kunnen breken. Wel kan ik u zeggen, dat wat wij in dit opzicht beloven, dat zullen we ook nakomen. Dat wil zeggen, de A.R. vraagt voorrang voor de woningbouw en aan dat woord moogt u ons houden.

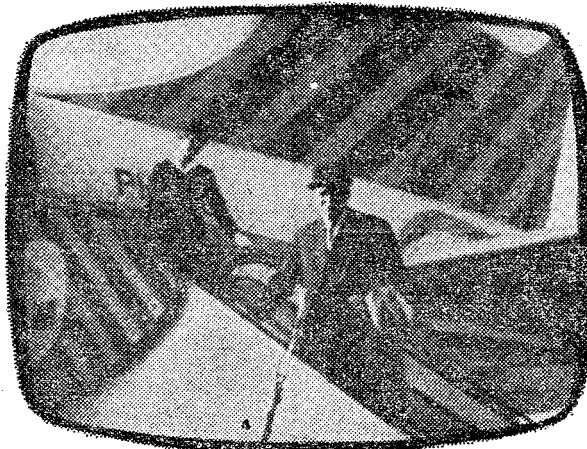
AGRARIËR:

Ik rijd nu wel met deze tractor de akker op en neer, maar waar rijden wij met de gehele landbouw naar toe? Je hoort daar soms vreemde dingen over.

BIESHEUVEL:

De landbouw maakt op het ogenblik een hele moeilijke overbruggingsperiode door. De A.R. Partij beseft dat ten volle. We moeten allereerst zien, dat we de landbouw helpen gezond over die brug naar de grote, vrije Europese markt te komen. In de tweede plaats vind ik het erg belangrijk dat we streven naar een krachtige verbetering van het inkomen in de landbouw, zowel voor de boer als voor de landarbeider.

En tenslotte, zou ik in antwoord op deze vraag willen zeggen, dat het heel belangrijk is, dat we voor het platteland een sociale politiek voeren. Eer. sociale politiek, die is afgestemd op de noden vooral van de kleinere agrarische ondernemer.

ZAKENMAN:

De heer Biesheuvel is nu wel druk met het reizen van Brussel naar Straatsburg, om de Europese douanetarieven omver te praten, maar intussen zijn er een massa Nederlandse bedrijven die zaken doen in Engeland. En die staan nu buiten spel. Wat doet de A.R. daar nu aan?

BIESHEUVEL:

Tegenwoordig reizen niet alleen zakenmensen zoals u, maar ook politici zoals ik, en dat is nodig juist om ruimte te scheppen voor het Nederlandse bedrijfsleven. En wat uw vraag over Engeland betreft, wij blijven keihard vechten voor de toetreding van Engeland. En trouwens ook voor andere Europese landen, voor zover ze daarvoor in aanmerking komen. Ik durf u wel te zeggen, Engeland komt er bij. Trouwens die verzekering geef ik u gaarne. Wij als Nederlandse politici zullen niet toestaan, dat het Nederlandse volk, als zeevarende natie, wordt opgesloten in een klein Europa, zonder Engeland.

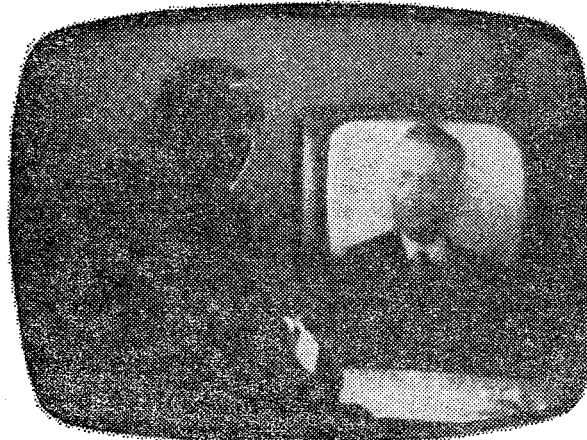
MINDER-VALIDE:

(werkzaam op een van de beschutte werkplaatsen in ons land). Door mijn ziekte, na een hernia operatie, ben ik op deze werkplaats geplaatst. Door de succesvolle arbeid van Staatssecretaris Roolvink is de beloning in de afgelopen jaren zo geworden, dat wij met ons gezin daarvan behoorlijk kunnen leven.

ROOLVINK:

Het doet mij bijzonder veel plezier te horen, dat er vandaag ook dankbare mensen zijn. U zegt nu wel, wij verdienen genoeg, maar daarbij moet ik er toch even op wijzen, dat u in het genot bent gesteld van een invaliditeitsuitkering, waardoor deze twee samen, nl. uw loon en de uitkering, inderdaad een redelijk bestaan waarborgt. Er zijn helaas nog velen in Nederland, die nog met een lager inkomen rond moeten komen. Het zal stellig onze taak zijn, ook in de komende tijd extra op de bres te staan voor de laagste inkomensgroepen.

(Terwijl de Staatssecretaris deze woorden sprak, zag u een huiskamer op uw scherm verschijnen, waarin een televisie-kijker naar de A.R.-uitzending zat te kijken. Wat anders technisch onmogelijk is, gebeurde nu. De televisiekijker raakte in gesprek met de Staatssecretaris, dat als volgt verhep)

TELEVISIEKIJKER:

Excellentie?

ROOLVINK:

Ja zeker, zegt u het maar.

TELEVISIEKIJKER:

Mag ik u als televisie-kijker nu nog één vraag stellen?

ROOLVINK:

Zeker wel.

TELEVISIEKIJKER:

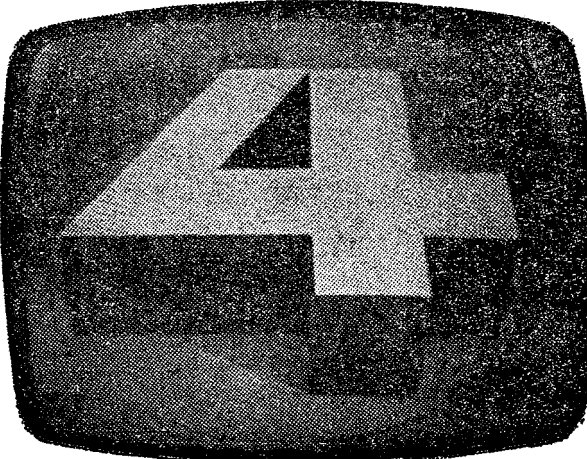
Wat verwacht u nu precies van mij dat ik doe op 15 mei?

ROOLVINK:

Ik geloof dat het in 't belang van ons land en daarmee ook in uw eigen belang is, dat u op 15 mei het volgende doet:

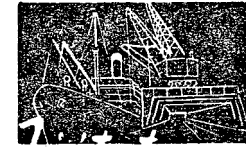
Ik heb hier een stembiljet, zoals u dat zult ontvangen op het stembureau. En dan zeg ik: „niet daar (lijst 1), niet daar (lijst 2), niet daar (lijst 3), maar hier, op lijst 4 uw stem uitbrengen en let u er wel op: Slechts één hokje rood maken.”

Lijst 4. Aangevoerd door drie mannen, waarvan u nu weet wie ze zijn. Dit is een zaak van landsbelang. En dus geldt hier: Karakter kiezers kiezen vier.

DRENTE**Bouwbedrijf Van Ess**

Uitvoering van alle voorkomende bouwwerken

EMMEN — KAPELSTRAAT 20 — TELEFOON 671

EMIGRATIE

Als specialisten belasten wij ons met de volledige verzorging van verzendingen overzee.

Jan de Boer N.V. - Hoozeveen

Tel. 2841 (05280)

LIPS

speelgoed- en houtwaren-industrie

HOOGVEEEN, Industrieweg 25
Telefoon (05280) - 2037

MACHINEFABRIEK „BORO”

RODEN — TELEFOON 9102, NA 18 UUR 9102

LANDBOUWWERKTUIGEN
STAALCONSTRUCTIES

KAPSPANTEN VOOR FABRIEKSHALLEN,
LOODSEN, GARAGES, LANDBOUWSCHUREN
E.D.

- ★ VERBOUW
- ★ NIEUWBOUW
- ★ ONDERHOUDSWERKEN

Firma E. D. Schutten en Zoon

AANNEMERSBEDRIJF - ENSCHEDE

Laarssingel 101 — Telefoon 3021
Hyacintstraat 40 — Telefoon 11638

FERNHOUT N.V.

Handel in wegen- en waterbouwmaterialen,
zandzuigbedrijf, op- en overslag,
Scheepsbevrachting

ZWOLLE - Tel. 05200 - 12358 b.g.g. 13637
EMMELOORD - Tel. 05270 - 2493 b.g.g. 2663

Firma Gebr. Slump

Brandstoffenhandel

LEMMER TELEFOON 05146—564
NAGELE TELEFOON 05276—2460

**N.V. W. J. Schuiling's
Handelsonderneming**

BINNENHAVENWEG 20 - HENGELO
Telefoon 05400-6461

's-Gravenhage**SIGARENMAGAZIJN MATADOR**

L. KORPEL

Mauritskade 71 - Telefoon 180234, b.g.g. 607673

Postrekening 37 70 73

Levert alle rokersartikelen
waarheen U maar wenst.

Ook het kleine karwei
appreciëren wij

BOON'S SCHILDERSBEDRIJF

PIET HEINSTRAT 62 — TELEFOON 33 11 12
Filialen te Delft en Rotterdam.

LAK- EN VERFINDUSTRIE

v/h P. WERRE & CO.

Alles op verfg gebied

Veenkade 49-50 - DEN HAAG - Tel. 633923 (3 lijnen)

INNEMEE & ZOON N.V.

BEGRAFENISTRANSPORT

DEN HAAG - TELEFOON 115940
HAARLEM - Telefoon 10441
DELFT - Telefoon 26808

Onmiddellijk ter plaatse te ontbieden.

VERTROUWENS ADRESSEN
VOOR EIGEN

CLAEYS - maaidorsers
BAMFORDS - opraappersen

Importrice voor westelijk Nederland

W. VAN GEMEREN & ZONEN N.V., — Greup (Z.H.)
telefoon (01860)—2050

Landbouwwerktuigen- en
machinefabriek

H. VISSERS N.V. — NIEUW-VENNEP
Telefoon 02526—841 (7 lijnen)

FINIRAT verdelgt ratten

ONGEVAARLIJK VOOR ANDERE DIEREN
EN MENSEN

N.V. BOGENA

VEERLAAN 23, ROTTERDAM - Z.

Goudriaan's

Graan- en Meelhandel N.V.

Steiger 1 - Telefoon 01894 - 201

OUDERKERK a/d IJSSEL

Getron Handels- en
Transportonderneming

VIERAMBACHTENKADE 6 - SPIJKENISSE
Telefoon 01880 - 2929, 2876.

Binnenlandse en internationale transporten.
Partijgoederen - zwaar transport, verhuizingen.

Aannemersbedrijf

GEBR. HAKKERS

• Handel in rijsmaterialen, riet en teen
• Rietmattenfabriek
• Hoepelmakerijen
WERKENDAM — TELEFOON 514

Spaarbank voor

Protestants Nederland

Kromme Nieuwe Gracht 8-10 - UTRECHT
Telefoon 030 22241 - 22242 - Circ 156.000

RENTEVERGOEDING 3 1/4%

ongeacht de grootte van het saldo-tegoed.
Alle spaarregelingen:

JEUGDSPAARWET
AMBTENARENSPAARREGELING
BEDRIJFSPAREN
SCHOOLSPAREN

Reeds in vele plaatsen een correspondentschap gevestigd.
Wij verstrekken u gaarne alle gewenste inlichtingen ook over
ons Beleggingsfonds voor Protestants Nederland.

VLAARDINGEN

Firma A. van Roon

Speciaal adres voor
watersport- en kampeerartikelen

WESTHAVENKADE 61 - TELEFOON 3492 en 5792

AMSTERDAM

G. W. GRUPPEN

Aannemersbedrijf

SPAARNDAMMERDIJK 388 — TEL. 80553 — AMSTERDAM

GEZOND, GEZELLIG EN 'T GOEDKOOPST
is het stoken met de kolen van de

FIRMA S. DOGGER Hzn.

SCHINKELKADE 14 - TELEFOON 72 25 16
ANTRACIET
BRECHCOKES en OLIE voor centrale verwarming

Witte wegenverf
• Reflecterende witte wegenverf
• Betonverven

N.V. LAK- EN VERFFABRIEK MACOSTAN EDE
Telefoon (08380)-2047

Hoessein handhaaft zich in Jordanië

Paradoxaal situatie in Midden

HET gevaar voor Jordanië lijkt weer geweken te zijn. De demonstraties tegen het bewind van de jonge koning Hoessein en voor aansluiting van het land bij de Verenigde Arabische Republiek, die Egypte, Syrië en Irak met elkaar willen sluiten, werden in de kiem gesmoord. Het gemoderniseerde woestijnleger, dat Hoessein steeds trouw is gebleven, heeft snel en doeltreffend ingegrepen, zo snel zelfs, dat de toeristen die zich in de woeligste gebieden bevonden, er nauwelijks iets van hebben gemerkt. Steun van buitenaf hebben de betogers niet gekregen, hetgeen — om verschillende redenen — verklaarbaar is. Het ziet er dan ook niet naar uit, dat er binnenkort belangrijke veranderingen in Jordanië zullen optreden. Bepaald rustig zal het er niet zijn. De verhoudingen in het Middenoosten zijn echter zo gecompliceerd, dat de kans op een „machtsovername” in het land van koning Hoessein niet voor de hand ligt. Slechts wanneer men er in zou slagen, de jonge vorst om het leven te brengen, zou er kans bestaan op een omwenteling, omdat met hem de stabiliserende factor zou wegvallen.

Wonderlijk

Het is een wonderlijke situatie in het Middenoosten. En ook een onwenselijke toestand. Want zowel de in wording zijnde uitgebreide Verenigde Arabische Republiek, als het feit, dat Jordanië nog steeds zijn onafhankelijkheid heeft weten te bewaren, hebben slechts betrekkelijke waarde. Er is nog lang geen sprake van werkelijke eenheid tussen Egypte, Syrië en Irak. Aan de andere kant zal Jordanië slechts zijn onafhankelijkheid kunnen bewaren, zolang de andere Arabische landen, die thans naar buiten een eenheid vormen, het niet op een nieuw conflict met de staat Israël durven te laten aankomen. Voorlopig zal er dus sprake zijn van consolidatie en van het afzien van het nemen van risico's wat Jordanië betreft, in verband met de te verwachten reactie van Israël. En ook wanneer van die consolidatie niets terecht komt, is het niet waarschijnlijk, dat men de aandacht van de eigen problemen zal willen afleiden door een campagne tegen Jordanië te openen. Eerder lijkt de mogelijkheid aanwezig, dat men het grote Saoedi-Arabië bij de kop zal nemen.

Serius

Over het algemeen is men nog steeds van mening, dat Saoedi-Arabië het eerst aan de beurt zal komen om onder grote druk van de nieuwe statengroepering te worden geplaatst. Ook

Egypte heeft er groot belang bij, de agitatie tegen Jordanië voorlopig nog binnen bepaalde perken te houden. Israël heeft steeds verklaard, met geweld te zullen ingrijpen, als het monarchistische regiem in Jordanië door een nasseristisch republikeins bewind zou worden vervangen. Die verklaring is steeds serieus genomen door Nasser en diens adviseurs. En het is dan ook geenszins zeker, dat de onlusten in Jeruzalem en elders door agenten van Nasser zijn uitgelokt. Tot op grote hoogte waren de ongeregeldeheden in Jordanië het werk van studenten, Palestijnse vluchtelingen en andere ontevredenen. Hoessein kon zich opnieuw handhaven, dank zij het snelle ingrijpen van de hem trouw gebleven strijdkrachten.

Levensgroot

Deze Palestijnse vluchtelingen, die het grootste deel uitmaken van de bevolking van Jordanië, vormen een levensgroot probleem voor de regering van dit land. Voordat de Britten besloten, Palestina te verlaten, was Jordanië nog kleiner dan het thans is. Het heette toen Transjordanië, omdat het van Palestina uit gerekend over de Jordaan was gelegen (het Overjordaanse). Toen de Britten wegtrokken en Palestina ten prooi lieten aan elkaar bestrijdende Joden en Arabieren, slaagde het Arabische Legioen van koning Abdoellah, de grootvader van Hoessein, er in een deel van dit vroegere Britse mandaatgebied te bezetten. De Jordaniërs veroverden echter niet alleen enkele stroken grond, die aan Israël grenzen, maar nam ook talrijke vluchtelingen (in kampen) op, die uit het door Israël behouden Palestijnse gebied de wijk hadden genomen uit vrees voor de Joden. Het aantal vluchtelingen was groter, dan de oorspronkelijke bevolking van Jordanië. Dit leverde al spoedig grote problemen op.

Fanatiek

Koning Abdoellah was het eerste slachtoffer van de nieuwe tegenstellingen in Jordanië. Hij werd in het oude deel van Jeruzalem, dat in Jordaanse handen was gekomen, vermoord toen betrekkelijk kort na de Palestijnse oorlog reeds duidelijk was geworden, dat de Arabische landen er eenvoudig niet aan konden denken te trachten, een eind te maken aan het bestaan van de staat Israël. Er brak toen een bijzonder moeilijke periode aan voor het Jordaanse vorstenhuis.

Aanvankelijk volgde Emir Talal zijn vader op als koning van Jordanië. Deze was echter in ernstige mate geestesziek en zou op de duur een grote belemmerende factor zijn geweest in de strijd van Jordanië, zich tussen de Arabische volkeren te handhaven. Met medewerking van de koninklijke familie werd Talal's oudste zoon Hoessein tot koning van Jordanië uitgeroepen, een jongeman, van wie nauwelijks kon worden verwacht, dat hij enige invloed op de gang van zaken in zijn land zou

hebben. In de eerste jaren van zijn koningschap leek hij een nieuwe playboy onder de vorsten te zijn geworden. Dat duurde echter niet lang, want langzaam maar zeker ontpopte hij zich als een fanatiek vechter, met een bijna fatalistische opvatting over de taak die op zijn schouders was gelegd.

Gehandhaafd

Met een verbazingwekkende moed en doortastendheid heeft Hoessein zich al de jaren, die hij als regeringsvorst in Amman heeft doorgebracht, weten te handhaven. Maar dat is voor hem niet het belangrijkste geweest. Door aan het bewind te blijven, heeft hij niet te laten weggagen uit het koninklijke paleis, door te voorkomen, dat hem eenzelfde lot zou overkomen als zijn neef Feisal in Irak, wist hij het voortbestaan van de (kunstmatig) staats Jordanië te verzekeren. Al g Hoessein enkele jaren geleden had gedaan, wat sommigen van hem verwachtten, nl. tussen twee Britse officieren van het paleis in Amman naar het vliegveld gaan om in Engeland zijn toevlucht te zoeken, zou hij een plezieriger en rustiger leven hebben gehad, dan nu het geval is geweest. Hij zou niet voortdurend in levensge-

In de straten van Amman herstelden ins ten hierbij gebruik van knuppels.

vaar hebben verkeerd en geen slapeft loze nachten hebben gehad in dageel van grote beroering, zoals hij nu heeft gekend.

Hoessein heeft onlangs nog verklaard, dat hij afstand van de troons zou willen doen, als hij er van overtuigd zou zijn, zijn land en volk daartoe mee een dienst te bewijzen. Zodra hij

Enige feit

• Tweede Kamer: 15 mei a.s.

WOENSDAG 15 mei a.s. — Over enkele dagen reeds vinden de verkiezingen voor Tweede Kamer der Staten-Generaal plaats. Aan de avond van die zal de vierjaarlijkse strijd om 150 Tweede Kamerzetels zijn slist.

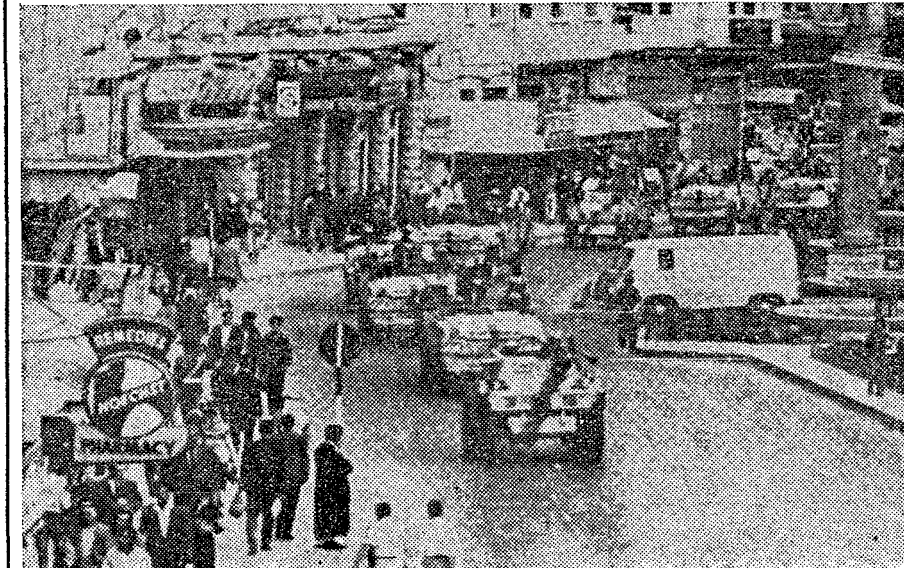
Rond zeven miljoen kiesgerechtigden zullen ter stembus kunnen gaan. Dit betekent, dat een persoon om één zetel te behalen rond 40 stemmen zal moeten verwerven, rond 6.000 stemmen meer dan in 1959. De kiesdeler is overigens tussentijdse afhankelijk van de opkomst der kiesgerechtigden naar de stembus.

De verdeling der zetels is thans op grond dus van de verkiezingen uitslag 1959, als volgt: K.V.P. 48, P.v.d.A. 48, V.V.D. 19, A.R.P. 12, C.H.U. 12, C.P.N. 3, S.G.P. 2.

Er zijn momenteel dus acht partijen in de Tweede Kamer vertegenwoordigd.

Zal dit aantal thans uitgebreid worden? Er nemen thans zeventien partijen aan de verkiezingen deel, nl. alle acht thans in de Tweede Kamer vertegenwoordigde, alsmede

Tanks patrouilleren in Amman, de hoofdstad van Jordanië.

h-Oosten

gevoel zou hebben, de vooruit-
in zijn land in de weg te staan,
hij bereid zijn, te verdwijnen.

dracht

otnogtoe is dit laatste niet het ge-
geweest. Koning Hoessein, hoe
g hij nog is, beseft terdege dat hij
t zó maar koning van Jordanië is
worden, maar dat hij een opdracht
eft. Dit gevoel leeft bij hem des te
seker door het feit, dat tot dusver alle
enslagen, die op zijn leven gepleegd
rden, mislukt zijn. Hoessein weet
oo, Jordanië gedoemd is van de aard-
em te verdwijnen, als hij zijn strijd
oogt en het land uitlevert aan hen,
he meer begaan zijn met het verlies
en hun geboortegrond in het vroegere
nestina (dat thans tot de staat Israël
hehoort) dan met het voortbestaan van
ge staat, waarin zij een toevlucht heb-
en gevonden en waarin zij als vol-
geerdige burgers zijn opgenomen.
veze Palestijnse vluchtelingen, die
offi meerderheid van de bevolking van
aadanië vormen, hebben stelselmatig
lanveigerd, hun medewerking te ver-
eeren aan het nemen van maatreg-
ber, die het mogelijk zouden maken,
est kwestie van de ontheemde Arabie-
sge definitief te regelen. Aanvankelijk

Hoessein groet de vele duizenden Jordaniërs die voor zijn paleis zijn samen-
gestroomd om hem trouw te betuigen.

tieve regeling van het probleem moge- lijk te maken.

Precair

Koning Hoessein bevond zich steeds
in een bijzonder precaire positie. Hij
moest rekening houden met het feit,
dat de Palestijnse vluchtelingen en
hun medestanders de meerderheid had-
den in zijn land en dat zij hem in het
parlement de wet zouden kunnen voor-
schrijven. Het was voor hem ten enen-
male onmogelijk, naar een vergelijk
met Israël te streven, waardoor de
situatie in het Middenoosten voor een
belangrijk deel zou zijn gestabiliseerd.
De jonge koning moest of hij wilde of
niet de mythe laten voortbestaan, dat
Israël de grote vijand van de Arabi-
sche landen en in het bijzonder van
Jordanië is en dat vernietiging van
deze vijand het voornaamste doel van
de Arabieren moet zijn. Het kan ech-
ter niet anders, of in zijn hart moet
Hoessein het (meer dan wie ook) be-
treurd hebben, dat zijn land in de Pa-
lestijnse oorlog een klein gedeelte van
het vroegere Britse mandaatgebied
heeft bezet. Want de ellende, die deze
actie Jordanië letterlijk en figuurlijk
heeft opgeleverd, is er oorzaak van,
dat die stukken grond heel duur be-
taald zijn.

Een vergelijk met Israël zou aan de
moeilijkheden, waarvoor Hoessein zich
geplaatst ziet, het gevaarlijke karakter
hebben ontnomen, dat het nu in steeds
sterkere mate zal krijgen. Maar een
akkoord is — gezien de verhoudingen
in de Arabische wereld — ten enen-
male onmogelijk. Hoessein heeft nog
deze week een verklaring afgelegd,
waarin hij met nadruk wees op het ge-
vaar, dat juist nu weer van de zijde
van Israël dreigt.

Paradoxaal

Het paradoxale van de situatie in
Jordanië is echter, dat dit land zijn
onafhankelijkheid — met name in deze
dagen — menselijkerwijs gesproken

heeft te danken aan de verklaring van
Israëlsche zijde, dat het Israëlsche le-
ger in actie zal komen, als het bewind
van de Jordaanse koning ten val zou
worden gebracht en vervangen zou
worden door een nasseristisch regiem.
Men kan zich afvragen, of deze Is-
raëlsche houding juridisch gezien juist
is, omdat niet kan worden verwacht,
dat zelfs koning Hoessein een beroep
op Israël zal doen, als zijn regiem door
pro-Nasser gezinde elementen dreigt
te worden weggevaagd en Jordanië
met geweld binnen de Verenigde Ara-
bische Republiek in hersteld verband
zal worden gesleurd.

Daar staat echter tegenover, dat de
Arabische landen, waartoe ook Jord-
anië behoort, zich (ook juridisch) nog
altijd in staat van oorlog met Israël
beschouwt. Daarom kon Egypte Israël
geen verwijt maken, toen het de Sinai-
woestijn binnenrukte, waar Nasser's
troepen een grote invasie in Israël le-
ken voor te bereiden. Om dezelfde re-
den kunnen de Jordaniërs geen moord
en brand schreeuwen, als Israël het
ogenblik aangebroken zou achten om
bij een „machtsovername" in Jord-
anië, die dit land aan de zijde van Na-
sasser zou brengen, militaire stappen zou
nemen om de veiligheid van zijn gren-
zen te waarborgen, welke risico's dit
voor de Joodse staat ook zou inhouden.

Geen bluff

Nasser en diens adviseurs weten, dat
Israël niet blufft. Zij beseffen, dat zij
Jordanië met rust moeten laten, om-
dat zij (nog) geen oorlog op grote
schaal tegen Israël durven riskeren.
Want het is duidelijk, dat een derge-
lijke strijd onvermijdelijk zou zijn, als
Israël Jordanië zou binnenrukken en
de andere Arabische landen als Egypte,
Syrië en Irak de strijd tegen de Is-
raëliërs zouden aanbinden. Ook in Jord-
anië realiseren de tegenstanders van
Hoessein zich, dat de tijd voor een op-
stand nog niet rijp is. Uit de recente

• Vervolg op pag. 9

en inse troepen snel de orde. Zij maak-

apeeft de mogelijkheid bestaan, dat Is-
raëlsche deze mensen de terugkeer naar
leefin woongebieden zou toestaan. Naar-
ate de vijandschap en de verbitte-
verg echter toenamen, verdween deze
rooatste kans. Israël bleef echter be-
verid, in het kader van de Verenigde
aarties een belangrijke financiële bij-
hijge te verstrekken om een defini-

teke gegevens rondom de verkiezingen

a.s. de Boerenpartij (B.P.), het G.P.V.,
de Nieuw-Democratische Partij
(N.D.P.), de Liberale Staatspartij
(L.S.P.), Veilig Verkeer en 100.000
woningen per jaar en de Liberale
Unie (L.U.) (beide werken samen),
de Partij Economisch Appèl
(P.E.A.), en de Liberale Partij van
Vrije Burgers (Vrije Burgers) (sa-
men met één lijst onder de naam
van de eerstgenoemde), de Lobby-
groep: Referendum & Initiatief
(Volksreferendum) (alleen in kies-
kring Amsterdam), de Christelijk-
Nationale Volkspartij (in slechts
acht van de achttien kieskringen),
en tenslotte lijst G. M. A. Grof (al-
leen in kieskringen Amsterdam en
Haarlem).

Van de acht thans in de Kamer
vertegenwoordigde partijen komen
er vijf met één landelijke lijst-
aanvoerder uit. De K.V.P. komt echter
met vier lijst-aanvoerders, de
P.v.d.A. met drie lijst-aanvoerders,
evenals de A.R. Partij. Voor de A.R.
Partij is mr. B. W. Biesheuvel lijst-
aanvoerder in de kieskringen Arn-
hem, Nijmegen, Utrecht, Amster-
dam, Leiden 's-Hertogenbosch; Z.E.
B. Roolvink in de kieskringen Leeu-
warden, Zwolle, Den Helder, Haar-
lem, Rotterdam, Dordrecht, Maas-
tricht; de heer J. Smallegenbroek in

de kieskringen Groningen, Drente,
's-Gravenhage, Middelburg en Til-
burg.

Zoals bekend zijn de verkiezingen
voor de Tweede Kamer ditmaal niet
alleen de normale periodieke vier-
jaarlijkse verkiezingen, maar tege-
lijkertijd ook verkiezingen in ver-
band met de voorgenomen wijzigin-
gen van de Grondwet.

De aanhangig gemaakte wijzigin-
gen zijn reeds in eerste lezing zo-
wel door de Tweede Kamer als
door de Eerste Kamer aanvaard.

Bekend is ook, dat door de zit-
tende Kamers aangenomen grond-
wetwijzigingsvoorstellen ook nog
door — na ontbinding van die zit-
tende Kamers — nieuw gekozen
Kamers moeten worden aanvaard.
Dat wil dus zeggen: door de op
woensdag 15 mei a.s. nieuw te kie-
zen Tweede Kamer.

• Eerste Kamer: 16 mei a.s.

DE nieuwe Eerste Kamer (75 le-
den) wordt op donderdag 16
mei a.s., dus één dag na de Tweede
Kamer, nieuw gekozen door de le-
den van de Provinciale Staten. Op
deze verkiezing hebben de kiesge-
rechtigden voor de Tweede Kamer
thans dus geen directe invloed. In-
direct hebben de Nederlandse kie-

zers daarop echter wel invloed,
doordat de uitslag voor de Provin-
ciale Statenverkiezingen in 1962
hierop van wezenlijke betekenis is.
De verkiezing van de leden van de
Provinciale Staten is praktisch te-
vens beslissend voor die der daarna
te kiezen Eerste Kamer.

De huidige samenstelling van de
Eerste Kamer is als volgt: K.V.P.
26, P.v.d.A. 23, A.R.P. 8, C.H.U. 8,
V.V.D. 8 en C.P.N. 2.

• 1, 4 en 5 juni a.s.

WANNEER komen nu de nieuw
gekozen Kamers voor het eerst
bije?

De eerste samenkomst van de
nieuw samengestelde Kamers zal,
ingevolge het Koninklijk Besluit
van 11 maart j.l., plaats vinden in
verenigde vergadering op woensdag
5 juni 1963.

Praktisch tot die datum blijven
de huidige Kamers nog in functie.
De ontbinding van de huidige Eer-
ste Kamer en Tweede Kamer vindt
n.l. eerst plaats met ingang van
dinsdag 4 juni a.s. De tegenwoor-
dige zitting der Staten-Generaal
wordt gesloten in een verenigde
vergadering op zaterdag 1 juni des
middags te drie uur.

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

Houthandel en kistenfabriek MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05457-561 Telefoon 06750-3748

Houtzagerij-Houthandel-Kistenfabriek

Fa. P. van Oudenallen & Zoon

AANNEMERS VAN

timmer-, hei- en betonwerken

WILNIS — TELEFOON (01724) 108

C.V. J. H. van Leeuwen

Fabrikanten van rode en blauwe
rietvorsten en eindrietvorsten
Hollandse pannen (handvorm) en
bijpassende vorsten (handvorm)

KOUDEKERK AAN DEN RIJN
Tel. 01714-228 — Tel. 01720-2569

FA. K. SALVERDA & ZONEN

Aannemersbedrijf - Kuinre

SPECIAL: het stellen en monteren van kapspanten.
Wijk IV-7 — Tel. 05271-294

metoor beton

N.V. BETONFABRIEK DE METEOR — DE STEEG
Fabriek van kwaliteitsbetonprodukten

BOUWBEDRIJF JAC. VAN DER NIET

NIEUWBOUW EN
ONDERHOUDSWERKEN

Oranjeweg 6 — Telefoon 01719-2748 — Noordwijk-aan Zee

DROOG HOUT

Specialiteit: gewaterd iepen, verder
beuken, essen, linden, kersen, elken
en peren.
Incomplete bollen en plaathout.
Contant 1%.

N.V. HARD- EN ZACHTHOUT IMPORT MIJ.
LOENEN (VELUWE) - TELEFOON 06765-212

TIMMERFABRIEK VERMEULEN N.V.

MILL (N.-B.), TELEFOON 08859-605
Fabriek van geprefabriceerde houten gebouwen,
houten woningen, directieketen, barakken, garages,
vakantiehuisjes enz.
Special voor de landbouw: kippenhokken, veld-
schuren, loodsen etc.
Export: België, Duitsland, etc.

N.V. AANNEMERSBEDRIJF v/h H. DE BAAT

Ceintuurbaan 179 - Tel. 798604-53257
Amsterdam

N.V. Houthandel v.h. Firma J. & G. Alblas Waddinxveen

ZAGERIJ SCHAVERRIJ

Filiaal: Zwaan Hals 119-125 - Rotterdam

J. DE KORT

metsel- en tegelbedrijf

Singel 350, tel. 33422-62891
AMSTERDAM

WARENHUIZENBOUW

N.V. Aannemersbedrijf
VOSKAMP EN VRIJLAND

's-GRAVENZANDE — Telefoon 01748-2245* — Postbus 30

Mr. Vonkenberg †

Eind vorige week heeft God tot zich genomen Mr. E. J. E. G. Vonkenberg te Gorinchem. Dit heengaan is niet alleen een zwaar verlies voor het gezin, de familie en het advocatenkantoor van de heer Vonkenberg. In veel ruimere kring was de overledene een geziene figuur. Wij herinneren er slechts aan dat de Deputatenvergadering hem nog op 23 maart j.l. koos als lid van de Commissie van Beroep van de Partij.

De heer Vonkenberg was niet iemand die zich een kandidatuur als deze achteloos liet welgevalen. Nauwgezet oriënteerde hij zich omtrent alles wat aan deze functie vastzat.

Wij vermelden dit recente gebeuren niet in de laatste plaats omdat de heer Vonkenberg hierin een voorbeeld was voor velen; voor wie het behoren tot en het dragen van verantwoordelijkheden in een christelijke politieke partij een vanzelfsprekende zaak vinden, echter zonder zich voldoende rekenschap te geven van de daaruit voortvloeiende consequenties en verplichtingen.

Niet om zijn bekende naam, doch vanwege zijn wezen zal ook Mr. Vonkenberg nog lang met ere worden genoemd.

Moge God ook dit een element doen zijn van de troost, die vooral zijn echtgenote en naaste familieleden in deze dagen zo zeer behoeven.

85 jaar

MAATKLEDING

L. DE VRIES H.zn.

Brugstraat 7 — Groningen

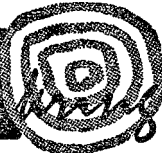
N.V. Papierfabriek voorheen

G. SCHUT & ZONEN

HEELSUM

oud-hollands papier, o.a. waardepapier, schrijf- en drukpapier, biljetten, kaarten, enveloppen en wissels, luxe kartons en omslagpapier, vloeipapier, filterpapier aan vellen, rondfilters en vouwfilters voor chemische en technische doeleinden.

VERTROUWENS ADRESSEN VOOR EIGEN

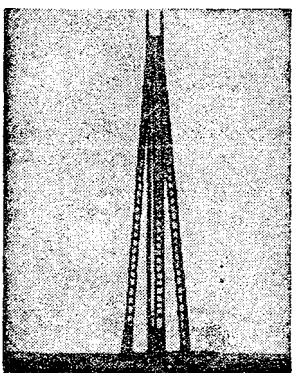
IN DE ALBLASSERWAARD

A. BAARS Azn

Exploitatie van baggermaterieel N.V.

Telefoon 144, Sliedrecht

Verkoop en verhuur

FA. H. MANSCHOT & ZONEN

Aannemers van HEIWERKEN

Telefoon 03474 - 269

LEXMOND

Gespecialiseerd in het heien met stoomblokken van 2000 tot 8000 kg.

lezers

Schrijven
ons

• **menswaardig**

Kampen, 6 april 1963

Zeer geachte Excellentie Roolvink,

Wees verzekerd van mijn stem bij de komende verkiezing. Ik geloof dat u recht hebt op onze stemmen, daar u in uw ambtsperiode zeer veel gedaan heeft voor G.S.W. hoofd- en handarbeiders in het optrekken van de lonen, die nu menswaardig zijn in vergelijking met jaren terug, en dat toen

nog wel onder bewindsmannen van de P.v.d.A.

Ik ben zo vrij geweest om anderen hierop attent te maken en kan u verzekeren, dat er 12 zijn die zeker stemmen zullen op lijsttrekker B. Roolvink.

Ik wil u oprecht danken voor alles wat u voor ons gedaan hebt. Hierbij sluit ik voor de verkiezingspot een rijksdaalder in. Veel sterkte toegewenst bij de spannende strijd die te wachten staat, hopen de onbeschadigd uit de strijd te komen en meerdere zetsels in de Tweede Kamer.

(Naam van afzender bij de redactie bekend.)

A.R. - LIJST 4

NIET BOOS WORDEN

Er worden altijd enkele mensen boos als er in een kerkblad of op een kansel over politiek gesproken wordt, zo schrijft (dr.) C. G. (ilhuis) in het kerkblad van de gereformeerde kerken van 's-Gravenhage. Wij zijn blij, dat hij er onmiddellijk op laat volgen: ik riskeer deze boosheid. Wij hebben ze ook geriskeeerd, met gevaar voor vrijheid en leven, in de bezettingsjaren! Geen namelijk, die er meer vertoornd over werden dan de nazi's en de n.s.b.ers. En dan gaat de schrijver verder: Ik geef toe, dat deze ergernis ook voort kan komen uit een andere wortel, deze: de kerk heeft vaak willen heersen over de praktische politiek en dominees hebben in kiesverenigingen en volksvertegenwoordigingen al te veel hun stem laten horen. Ik geloof, dat dit laatste onder ons nauwelijks nog het geval is; welke dominee is er nog voorzitter van een kiesvereniging?

Even verder schrijft hij: Als er onder ons en ook thans hier aandacht gevraagd wordt voor de politiek, inclusief voor de aanstaande stemmingen, dan geschiedt dat omdat er ons insziens een onlosmakelijk verband bestaat tussen evangelie en politiek. Al was het alleen maar vanwege het Woord van onze opgestane Heer: Mij is gegeven alle zeggenschap in hemel en de aarde.

We willen, omdat wij dit artikel met groot genoegen gelezen hebben onder andere om het feit, dat het zo juist weer geeft, waar het in de christelijke politiek om gaat, er ook het volgende uit citeren:

Op 15 mei vraagt Hij van ons een christelijke positiekeuze! Wij dienen onze stem te geven aan een partij waarbij het ijveren voor de christelijke grondslag van ons leven veilig en gegarandeerd is.

De schrijver in het genoemde kerkblad noemt dan de Anti-Revolutionaire partij en hij zegt er van: Deze partij heeft de laatste tijd (en wanneer niet eigenlijk) nog al eens aan kritiek blootgestaan! Zij heeft haar christelijke beginselen met name rond de eeuwwisseling gestalte mogen geven in het leven van die tijd! Die gestalte mag men niet identificeren of gelijkstellen aan die beginselen zelf. De verwereldlijking, de mondiale structuur van het leven, dat wil zeggen: het als volk opgenomen zijn in het grote wereldgeheel, veel meer dan ooit tevoren en allerlei veranderingen vragen nieuwe toepassing van dezelfde beginselen.

Wij zijn van mening, dat geen enkele lezer van het genoemde kerkblad boos geworden zou mogen zijn bij het lezen van het betreffende artikel. Want er is inderdaad een onlosmakelijke band tussen evangelie en politiek. De zondagsgeest moet de werkdaggeest doorzinderen. Dat wil zeggen: Onze christelijke levensovertuiging moet ook ten opzichte van de politiek infiltrerend werken. Dat infiltrerende karakter van onze overtuiging zal ook tot uiting moeten komen op woensdag, als wij onze stem gaan uitbrengen. Maar eigenlijk is dat niet voldoende. De buurman of de buurvrouw, onze kennissen moeten óók naar de stembus. Hebben wij ook hen gewezen op de noodzaak van een christelijke politiek?

Er is vóór woensdag nog veel te doen!

De bijeenkomst van de „verontrusten” in Rotterdam op 27 april

Wij ontvingen uit de kring van de „verontrusten” een verslag van bovengenoemde bijeenkomst. De redactie heeft — in verband met de veelheid van kopy voor de verkiezingen — het belangrijkste uit dit verslag hieronder opgenomen. Voor het overige verwijzen wij naar de uitvoerige verslagen die in de dagbladders zijn opgenomen.

De eerste spreker op deze vergadering, prof. dr. J. P. A. Mekkes, wees op het gevaar van het „historisme”, waarbij men het eigentijdse gebeuren aanbidt en de z.g. „dynamiek van de historie” tot een soort norm maakt.

Vervolgens opperde dr. A. la Fleur bezwaren tegen de Mammoetwet, die overigens ook, zowel in de Eerste als in de Tweede Kamer, door de heren Bruins Slot en Algra naar voren zijn gebracht.

Tenslotte wees prof. mr. L. W. G. Scholten op het gevaar van een verkeerde hulp aan onderontwikkelde gebieden, waarbij men naar zijn mening het communisme meer in de hand werkt, dan dat men het tegengaat.

Prof. Scholten eindigde zijn betoog aldus: „Omdat wij anti-revolutionairen zijn en willen blijven, zijn wij verontrust. En wij willen alle verontrusten opwekken om toch maar anti-revolutionair te blijven stemmen”.

Ds. J. H. Velema, chr. geref. predikant te Apeldoorn, sprak een slotwoord, waarin hij alle verontrusten opwekte met een gerust hart verontrust te zijn. Temidden van de vele verontrustende verschijnselen van onze tijd kunnen wij rust en sterkte vinden bij de Here, die alle dingen bestuurt en leidt.

K.V. besturen:

Hebt u alles goed geregeld voor de laatste verspreiding van ons verkiezingsmateriaal?

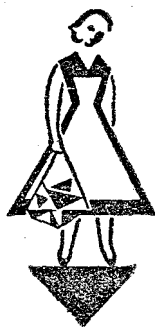
Aan elk lid:

Geen woorden, maar daden! Helpt u uw kiesvereniging bij het werk, dat nog gebeuren moet?

In prima boter en kaas, steeds de baas, alle soorten groot en klein, komen uit de IJsel- en Lekstreek fijn.

A. van Houwelingen - Moordrecht

telefoon 305 (01827), Westeinde 117

GRAAFSTROOM melk

in papierverpakking

- ▶ smakelijk
- ▶ hygiënisch
- ▶ gemakkelijk

LiSaPak aangewezen voor kantine en school!

JAN LINGEN'S BETONINDUSTRIE N.V.

Veerdam 29 - Telefoon 01850 - 3123 - 1123 PAPENDRECHT

Firma Jan de Mik

HARDINXVELD-GIESSENDAM
Aannemers van OEVERVERDEDIGINGSWERKEN
GRIENDHOUTHANDEL - HOEPELMAKERIJ
Telefoon 2156 - Hardinxveld-Giessendam

Coöp. Landbouwvereniging

SAMENWERKING

GIESSENBURG - Telefoon 01845 - 254

alles voor de boer: veevoeders - meststoffen - zaai- en pootgoed - landbouwwerktuigen - maar ook veel voor iedereen: vaste- en vloeibare brandstoffen - bestrijdingsmiddelen - gereedschappen.

AANNEMINGSBEDRIJF kerken-, scholenbouw, enz.

FIRMA GEBR. C. EN A. P. BAKKER

HARDINXVELD-GIESSENDAM - TELEFOON 01846 - 2052

utiliteitsbouw en betonwerken

VERPLAATSBARE

HOUTEN GEBOUWEN

Directie- en schaftwagens
Directie- en schaftketen
Noodwoningen, scholen en kerken, etc.

TELEFOON HARDINXVELD-GIESSENDAM 2141

Uw adres voor DIRECTIEKETEN, BARAKKEN, SCHOLEN, ZOMERHUISJES, enz. enz.

Firma Gebr. Timmer

Houtbouw - Giessendam - Telefoon 2062

Hervormden naar de stembus

ALS hervormd man mag ik het wel zeggen: met name tegen de tijd dat er een verkiezing op komst is, hebben wij het dikwijls moeilijk. Er wordt aan ons, hervormden, nogal getrokken door politieke partijen welke van mening zijn, dat wij reeds uitsluitend uit hoofde van ons hervormd zijn onze stem aan hun lijst dienen te geven. Maar zo eenvoudig ligt het niet. Wij voegen er aan toe: gelukkig niet! Want ware dit inderdaad het geval, dan zou men terecht kunnen zeggen, dat een politieke partij gebonden is aan een kerkformatie. Daar zouden de betreffende kerken niet mee gediend zijn — en ons land evenmin.

Er zijn wel christelijk-historischen, die zeggen: een hervormd kiezer zal natuurlijk christelijk-historisch stemmen! Dat is in wezen een goedkope en trouwens ook een onjuiste uitspraak. Als men er dan nog aan toevoegt, dat de Anti-Revolutionaire Partij bestaat uit leden van de gereformeerde kerken, geeft men een verwrongen en onwaarachtig beeld.

Maar ook de Staatkundig gereformeerde partij trekt aan ons, hervormden. Zij doet dit met des te meer klem, omdat een aantal hervormde predikanten lid is van die partij. En ook de Staatkundig gereformeerden vereenzelvigden de Anti-Revolutionaire partij graag met de gereformeerde kerken.

Nee, het ligt niet zo eenvoudig. Maar daarom is het voor hervormden dikwijls zo moeilijk. Hij zit misschien in een en dezelfde kerkbank met een staatkundig gereformeerde, met een christelijk-historische, met een P.v.d.A.-broeder en met een broeder die op de V.V.D. denkt te stemmen, of op de P.S.P.

Dit maakt het natuurlijk voor predikanten wel eens moeilijk om hardop getuigenis af te leggen van persoonlijke politieke keuze. Daar hebben wij wel begrip voor, doch anderzijds dienen we open en eerlijk te erkennen, dat het zich uitentrent zijn politieke keuze niet iets minderwaardigs is.

Hoe is het nu met de Anti-Revolutionaire Partij ten aanzien van kiezers, welke tot de hervormde kerk behoren?

Ik geloof, dat wij duidelijk moeten stellen, dat de Anti-Revolutionaire Partij niet uitsluitend bestaat uit kerkelijk gereformeerden, zoals ten onrechte wel beweerd wordt. Nee, de Anti-Revolutionaire Partij verzamelt rond zich en wordt gedragen door mensen, die van de gereformeerde gezindte zijn. Dat is heel iets anders! Dat maakt, dat er dus een andere begrenzing is. Krachtens het program van beginselen van onze Anti-Revolutionaire Partij, dat van die gereformeerde gezindte uitgaat, spreekt het dus vanzelf, dat mensen van de gereformeerde gezindte zich rond deze partij scharen. En dat op grond van deze gezindte het overgrote deel van de leden van de gereformeerde kerken hun stem aan deze partij geven, moet ook vanzelf spreken. Maar vooral ook de gereformeerde gezindte in de hervormde kerk kan zich, vanwege dat gezindte-karakter der partij, in de Anti-Revolutionaire Partij thuisvoelen. De wel genoemde gereformeerde bonders geven hun stem dan ook voor het overgrote deel aan de Anti-Revolutionaire Partij. Maar omdat met name de gereformeerde-gezinden zich inderdaad kunnen thuisvoelen in de Anti-Revolutionaire Partij, hebben ook velen van dezelfde gezindte uit andere kerkformaties gekozen voor de Anti-Revolutionaire Partij.

Uit de hervormd-gereformeerde richting in de hervormde kerk zijn talrijke vooraanstaande personen te noemen, die met hart en ziel de Anti-Revolutionaire beginselen onderstrepen en hun

stem van harte geven aan de lijst van onze partij. Maar ook uit de Christelijk gereformeerde kerken zouden veel namen te geven zijn van personen, die de partij op hoge posten dienen en die ook in de Tweede Kamer deel uit maken van de Anti-Revolutionaire fractie, zo goed als die fractie leden telt, die tot de hervormde kerk behoren. Daaruit blijkt toch wel heel duidelijk, dat de Anti-Revolutionaire Partij niet kerkgebonden is, zoals velen voorgeven.

Maar de gereformeerde gezindheid, ook tot uitdrukking gebracht op het politieke levensterrein, dat is het, wat onze partij nastreeft.

En daarom hebben steeds zoveel hervormden hun stem van harte gegeven aan onze lijst. Dat zullen ze in de komende week stellig wéér doen. Zij, die het er mee eens zijn, dat christelijke politici geen onzeker geluid mogen laten horen en dat het Koningschap van

Jezus Christus ons doen en laten bepalen moet, ook als staat, als volk en dat vervolgens daarna gehandeld moet worden in de situatie waarin wij leven — dat wij dus de opdracht hebben positief iets te doen en als christenen onze bijdrage hebben te leveren aan het bouwen en bewaren van de aarde — zullen naar eer en geweten kiezen voor de Anti-Revolutionaire Partij. Niet omdat de partij zo goed en feilloos zou zijn, want er worden altijd opnieuw fouten gemaakt en de geschondenheid vanwege de zonde komt ook tot uiting in het beoefenen van christelijke politiek, — maar omdat de bijbelse beginselen van waaruit de Anti-Revolutionaire Partij de politiek wil beïnvloeden, geen verwatering gedogen op welk levensterrein dan ook.

Hervormden, mede-hervormden, mogen wij ook woensdag weer op u rekenen?

J. W. Ooms

Per auto naar de stembus

HOE belangrijk één stem kan zijn, is in ons blad ook de laatste tijd bij herhaling uiteengezet.

Daarom vestigen wij in dit laatste nummer van ons weekblad voor de verkiezingsdatum — woensdag 15 mei a.s. — nog eens de aandacht op het vervoer per auto naar de stembus. Hier ligt een belangrijke taak voor elke kiesvereniging.

Het is van grote betekenis, dat alle leden in hun eigen kring nagaan of iemand voor vervoer per auto naar het stemlokaal in aanmerking komt. (Zieken, bejaarden, gehandicapten, enz.). Geeft u dit dan door aan één der bestuursleden van uw kiesvereniging. Degenen die over een auto beschikken, willen, indien mogelijk, wel zo vriendelijk zijn om hun diensten m.b.t. dit vervoer aan het bestuur van de kiesvereniging aan te bieden.

Het is zeker aan te bevelen niet te wachten tot zij, die van de georganiseerde autodienst graag gebruik zouden willen maken, hierom zelf vragen.

Laat het bestuur van de kiesvereniging dit zelf zoveel mogelijk uit eigen beweging aan bieden.

Overigens kan een ieder voor wie vervoer per auto nodig is, zich vrijmoedig tot het bestuur van zijn/haar kiesvereniging richten met het verzoek deze dienst te willen verlenen. Het bestuur zal u graag willen helpen.

Het gaat immers om elke stem. Laat geen stem verloren gaan!

Brevet van onvermogen

Heeft u ook het merkwaardige feit geconstateerd dat een fractievoorzitter een deel van zijn fractiegenoten in het openbaar heeft gedesavouéerd? Enkele van die leden in het openbaar een lik uit de pan heeft gegeven?

En tevens een groot deel van de leden van zijn partij?

Welnu, dat heeft prof. Vondeling, de nieuwe fractieleider van de P.v.d.A., gepresteerd. In woord en geschrift.

Wanneer, zo zegt prof. Vondeling, n.l. de kiezer zich laat leiden door een allesbeheersend grondbeginsel in de politiek dan kiest hij niet. Hij stemt alleen maar! En dat is schadelijk voor de democratie.

De P.v.d.A. nu heeft in haar program van actie staan dat zij zich met klem

uitspreekt tegen eenzijdige ontwapening.

Hoe moeten nu de vele leden van de P.v.d.A. en de verschillende P.v.d.A.-fractieleiden, die zich duidelijk hebben uitgesproken vóór een eenzijdige afschaffing van de atoombom, zich gevoelen als zij toch bewust op de P.v.d.A. stemmen?

Zij stemmen deze partij — niet om de meest gewenste opbouw van de maatschappij zoals zij dat op een concreet punt (eenzijdige afschaffing van de atoombom) zien. Want dat is in de P.v.d.A. nog niet haalbaar. Maar zij stemmen op de P.v.d.A. omdat het socialistisch beginsel hun uitgangspunt is en blijft.

En prof. Vondeling straft hen af. Immers: beginselen geven geen uitsluitel; het gaat louter om een keuze uit zakelijke punten!

Internationale samenwerking

Het A.R. program van actie spreekt zich duidelijk uit voor een ontwikkeling naar een internationale rechtsorde. Dat is een principiële zaak. Wij leven in een belangwekkende fase van de politieke ontwikkeling van de wereld als totaliteit. Mede vanwege de apocalyptische dreiging van een kernwapenoorlog. In die ontwikkeling hebben christenen de opdracht met vasthoudendheid te streven naar een rechtsorde op het internationale terrein, gebouwd op het christelijk ideaal van recht en vrijheid.

En dan zal het wel eens zo zijn dat er dingen gebeuren die op zichzelf niet aan onze inzichten geheel voldoen. Maar wij zullen bereid moeten zijn dit te nemen als wij de ontwikkeling in zijn geheel daarmee kunnen dienen.

In Europees verband streeft de A.R. Partij krachtig naar een verdere ontwikkeling van de thans bestaande integratie. Omdat wij geloven dat er vele gemeenschappelijke aangelegenheden zijn die door de afzonderlijke staten niet en niet meer tot volle ontplooiing kunnen worden gebracht. Voor deze gemeenschappelijke belangen moeten zelfstandige gemeenschapsorganen in

het leven worden geroepen, waarin de stem van de Nederlandse natie duidelijk kan worden gehoord.

Dat is niet nu door de A.R.P. naar voren gebracht!

Reeds in 1934 heeft dr. H. Colijn deze gedachten in Saevus Tranquillus in Undis duidelijk uitgesproken.

Van een terzijde schuiven van ons koningshuis, zoals gesuggereerd wordt door het Gereformeerd Politiek Verbond, is daarbij geen sprake.

Een teloor gaan van de Nederlandse soevereiniteit?

Zo iets is een kwaadwillige voorstelling van zaken.

Dr. Colijn's visie zegt het onomwonden. De afzonderlijke staten staan niet los en onverbonden, niet met een rechtsvolkomen zelfgenoegzaamheid naast elkaar. De staten vormen een hogere eenheid, een rechtsgemeenschap van een eigen zelfstandige betekenis.

Elke staat heeft zijn eigen, hun alleen betreffende zaken zelfstandig en onafhankelijk te behartigen. Daar ligt een eigen taak en roeping die naar eigen wet en recht en naast eigen macht en verantwoordelijkheid moet worden geregeld.

Maar er zijn daarnaast gemeenschappelijke aangelegenheden die alleen door de Europese en Atlantische samenlevingsverbanden te regelen zijn. Ook naar eigen recht door de bijzondere gemeenschapsorganen.

Dat de grenzen tussen eigen en gemeenschappelijke aangelegenheden niet altijd scherp kunnen worden getrokken is duidelijk.

Maar voor een juist blijven trekken van deze grenzen is een krachtige A.R. politiek van niet te onderschatten waarde.

Paradoxe situatie in Midden-Oosten

• Vervolg van pag. 7

ongeregeldheden valt niet af te leiden, dat zij besloten hebben, Israëls waarschuwingen in de wind te slaan. Wel hebben die onlusten aangetoond, dat de loop der gebeurtenissen in de huidige situatie gemakkelijk van buiten af gedictéerd zou kunnen worden. De mogelijkheid daartoe heeft Nasser in de vorm van de krachtige zenders, die Jordanië als het ware bombarderen met tegen Hoessein gerichte propaganda.

Maar Nasser kan zich niet veroorloven een spelletje met Israël te spelen. Bovendien heeft hij zijn handen vol met zijn Verenigde Arabische Republiek, die zich nog in een embryonaal stadium bevindt en waarvan nog moet worden afgewacht of het tot een voorspoedige geboorte zal komen. Mocht dit laatste niet het geval zijn, dan is het niet onmogelijk, dat Nasser een noodsprong zal doen, dan zal die evenwel niet tegen Jordanië, maar tegen Saoedi-Arabië gericht zijn. Want het ogenblik dat Egypte — geholpen door Duitse raket-deskundigen — zo ver is dat hij de strijd tegen Israël aandurft, is nog niet aangebroken. Over deze boeiende aspecten van de problemen van het Middenoosten echter een volgende keer. db

WAARBORGEN

De Partij van de Arbeid beweert, dat men vanuit verschillende levens- en wereldbeschouwingen wel tot eenzelfde program van actie kan komen.

In een artikel in de Friese kerkbode over de komende verkiezingen, wordt tegen deze gedachte duidelijk stelling genomen:

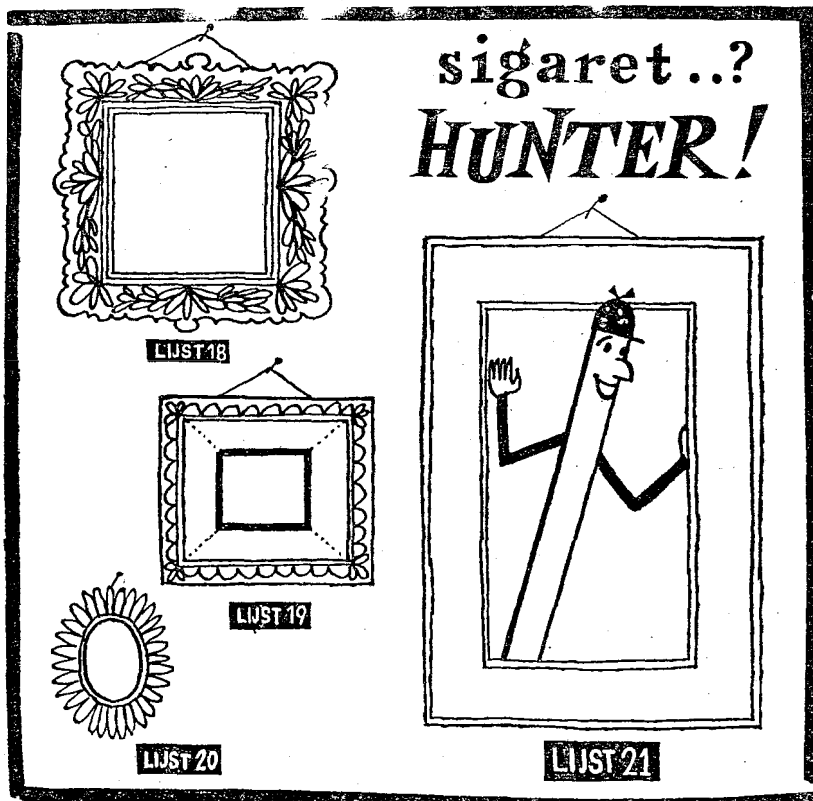
„Ik zou hiertegenover willen stellen, dat het niet alleen gaat over nu. Het gaat ook over de toekomst. Ik wil graag geloven dat de P.v.d.A. het Marxisme als levens- en wereldbeschouwing afgezworen heeft als partij en als partij niet humanistisch is, atheïstisch of nationaal-socialistisch! Maar we hebben in het verleden zo duidelijk de invloed van levens- en wereldbeschouwingen op het zakelijke program en de daden van bepaalde partijen gezien, dat we voor de toekomst toch wel enigszins koppig geworden zijn. Wie waarborgt

ons, dat vanuit een bepaalde levens- en wereldbeschouwing niet weer opnieuw opvattingen kunnen doordringen, die het staatkundig handelen op anti-christelijke wijze ombvormen?

Men zal zeggen: dan is er tijd genoeg om ons als christenen te verenigen. Op deze tegenwerping zou ik willen antwoorden dat de tijd zal ontbreken. We leven snel, heel snel. De tijd van 1930—1940 heeft bewezen dat ook christenen onder invloed van een demonie kunnen raken, omdat zij haar bij gebrek aan bezinning als partij, niet doorzien.

Het gaat er dus om dat wij als partij de geweldige invloed van ons geloof, laten we liever zeggen: van de bijbel, op het politieke handelen begrijpen.

De stem uit de Friese kerkbode deed ons goed. Want zij wijst met klem op de gevaren welke schuilen in een niet-christelijke politieke partijformatie.

Onderweg

„Want wat zou het de mens baten, zo hij de gehele wereld won en ziele schade leed?”
Marc. 8:36.

ER is nog een derde ding, dat onder ons moet vaststaan in de verkiezingsstrijd. Een paar weken geleden is dat zo geformuleerd, dat we elkaar beloven moeten, niet te „zullen doorslaan naar een nietsontziende jacht op de helft plus een, alsof slechts daardoor de natie gered zou zijn.”

Natuurlijk is dat niet zo gesteld omdat er enige hoop zou zijn, dat voor onze partij een „helft plus een” zou opkomen uit de stembus. We weten dat wel beter. Het is ook nimmer zo geweest. Maar wel is onder ons een heimwee naar het verleden voelbaar, toen de A.R.P. een machtige invloed had op het nationale leven en toen de bijdrage groot was. Er is onder ons een gedachte dat dit nu niet meer zo zou zijn en dat het getal daarin beslissend is. Als de geleerden dikker worden, groeit de macht vanzelf, zo redeneert men.

Laten we hierin voorzichtig zijn. De geschiedenis kan ons zoveel leren! Er is zelfs een verband constateerbaar tussen de periodes waarin de christenheid oppermachtig was en de gelijktijdig opkomende verschijnselen van ernstig geestelijk verval.

Het grote voorbeeld is wel de periode tussen 400 en 1400 na Christus, waarin een steeds groeiende wereldbeheersing vanuit de Kerk samenging met een beschamende geestelijke diepte. Een tweede voorbeeld ligt in ons eigen vaderland, waar na de Reformatie het calvinistische staatkundige monopolie is samengegaan met een ernstige geestelijke veruitwendiging.

Ik weet, dat dit zomaar grofweg wordt neergeschreven, en dat hier oneindig veel meer van te vertellen zou zijn, maar iedereen weet — misschien wel uit eigen geestelijke ervaring eveneens — dat in de kern dit feit zich overal voordoet, zowel in het grote leven als in de kleine wereld van de individu.

Daarop moeten we bedacht blijven als we de verkiezingsstrijd voeren. De plaats die wij innemen, wordt zeker niet altijd geestelijk vruchtbaarder naarmate de teugels in onze handen komen te liggen. De Here mag van zijn volk verwachten dat het genoegene neemt met „het zout te zijn” en niet het deeg te willen worden.

Wanneer Jezus pijnlijk wordt aangedaan door de afwijzende reactie van zijn discipelen op zijn tijdsaankondiging, reageert Hij onmiddellijk door op de kernfout te wijzen. Zij willen „kracht en geweld” naar de messiasverwachting van die tijd, maar vergeten de „Geest” waardoor „het” geschieden zal. En daarom stelt hij het wereldgewin en de ziele schade tegenover elkaar. Niet zo, dat wij daaruit zullen begrijpen, dat het ook nog wel mogelijk is om de wereld in handen te hebben en geestelijk rein te blijven, maar vooral zo, dat wij altijd zullen blijven bedenken, dat wereldse macht en aardse onaantastbaarheid een zware geloofsbeproeving inhouden, omdat ons vlees en bloed dan het volle pond krijgen.

Hoeveel malen is het al niet voorgekomen, dat een organisatie of beweging, die voortkwam uit zuiver ideële motieven en een rein-geestelijke bodem, later is verstikt in een louter vleselijk beleid van zelfhandhaving en koele berekening, zonder dat iemand nog bij machte was om dit verwoestende proces van geestelijke vervuiling te keren?

Natuurlijk doet dit niets af van de concrete opdracht die iedere christen heeft in deze wereld. Het eind van deze en dergelijke overwegingen mag nooit zijn, dat de wereldmijding toch maar het verkieslijkste is omdat de geestelijke zindelijkheid daarmee nog het beste gediend zou zijn. Dezelfde Jezus, die ons wijst op de gevaren die er in het wereldleven liggen, heeft „niet geboden, dat Hij hen uit de wereld

de tegenstand gebroken

door Foka van Loon

(12)

Gees brengt de wekker in de wieg. Direct laten de kleine mollige handjes het voetje los en kraaiend grijpt ze naar 't prachtig glimmende speelding boven haar. Nogmaals neemt Gees een proef, nu met een lepel, die ze een paar maal laat neerkletteren in een emaille bord. Het geluid rinkelt door de kamer, maar op Roelie heeft het onverhoeds lawaai geen invloed. Ze heeft zich weer met alle energie, die ze in haar kleine lijfje heeft, op haar oude en meest geliefde bezigheid geworpen, het bekluiven van haar teentjes. Gees kreunt hardop met een rauw geluid als van een mens in uiterste nood: „O, God, geef toch dat ik mij vergis!” Dit gebed weeft zich 't verdere van de morgen als een draad van hoop door haar troosteloze gedachten. Zij experimenteert niet meer met het kind, maar wacht gelaten tot Albert thuis komt. Haar ziel wordt in deze uren gebeukt en geschud als de bomen door een wervelstorm. Haar anders zo vrolijk gezicht draagt nu een uitdrukking van doffe ellende en heeft alle kleur verloren. Zelft Albert, die overigens geen bijster zorgzame aard heeft, en niet in 't ooglopend attent is, valt het dadelijk op, dat Gees helemaal uit haar doen is.

„Is er wat loos met je? Je hebt een kleur als een vaatdoek!” informeert hij op wantrouwige toon. Hij hoopt in 's werelds naam niet, dat Gees hem nu de zogenaamde verblijdende mededeling zal doen, dat nummer twee zich heeft aangediend. De spoeling is zo al dun genoeg.

Arme kerel, vijf minuten later moet hij zichzelf bekennen, dat hij er al zijn geld en goed voor over gehad zou hebben, als dit de oorzaak had mogen zijn van Gees' verslagen uiterlijk en de pijnlijke trekken, die zich langs haar mond groeven, want Gees barst los:

„O, Albert, ik heb de hele morgen rust noch duur! Ik ben zo bang dat er met Roelie iets niet in orde is. Ik geloof vast, dat ze doof is!”

Haar ogen staan vol wanhoop.

Albert krijgt een geweldige schok, maar hij houdt zich groot. „Hoe kom je daar zo ineens bij?” vraagt hij bijna nors.

Hij is intussen in twee stappen bij de wieg. Roelie ligt vredig te slapen, één handje onder het hoofd, als een groot mens. Zo te zien een toonbeeld van gezondheid, zonder enig gebrek. Gees, naast hem staand, vertelt zonder veel woorden hoe ze tot deze gruwelijke ontdekking kwam. Dan maakt ze de tafel in gereedheid en haalt de dampende mid-dagpot uit de keuken. Albert loopt met samengebeten lippen en diepe zorgenrimpels in het voorhoofd, ten prooi aan een heftige gemoedsbeweging de kamer op en neer. Hij meent dat deze moordende onzekerheid moeilijker te dragen is dan de waarheid, hoe hard en medogenloos die ook mag zijn.

„We gaan vanmiddag direct nog naar de dokter!”

„Ja dat doen we!”

Hun beider toon is gedecideerd en recalcitrant alsof ze van iemand tegenspraak verwachten. Meer wordt er niet over gesproken. Het is of dit besluit man en vrouw een zekere rust geeft. Ze zetten zich aan tafel.

Albert toeft met zijn gezicht wat langer achter zijn pet dan anders. Ook in hem leeft evenals in Gees een sterke roep om uitkomst. En waar dit dreigend ongeluk het terrein van het bovennatuurlijke bestrijkt, ziet Albert er ditmaal geen gat in, het zelf te klaren. Hij redt zich altijd graag zelf en is zich doorgaans zijn afhankelijkheid maar weinig bewust, maar in dit uitzonderlijke geval wendt hij zich toch tot God. Vandaar dat zijn stil gebed enige seconden meer neemt.

Gees propt met moeite een paar happen naar binnen. Albert schranst, of het aangenomen werk was. Bij hem laat de maag onder alle omstandigheden haar rechten gelden. Zij vermijden het zorgvuldig elkaar aan te kijken. Het is of ieder van hen vreest, de vale angst te zien in de ogen van de ander. Ook doen ze geen van beiden moeite, de spanning te breken door een gesprekje te forceren over onbenulligheden.

Als het eten op is stelt Albert op zakelijke wijze een programma vast.

„Als jij Roelie en jezelf klaar maakt en mijn goed alvast klaar legt, ga ik even naar de boer. Dan kunnen we als het een beetje wil, de bus van twee uur nog net halen!”

En dit lukt. Ze komen op tijd bij de halte. Gelukkig treffen ze daar geen bekenden, die ze tekst en uitleg zouden moeten geven. Ze volbrengen de rit naar de stad stilzwijgend, evenals de gang naar de specialist. Om beurten dragen ze het slapende kind.

„Laat mij nou maar eens!” dat is het enige wat ze onderweg tegen elkaar zeggen. Het halfuur in de wachtkamer is voor beiden 'n helse kwelling. Hun borst bevrijdt zich van opgekropt ongeduld in een zware zucht, als de oude grijze heer, die de dokter is, eindelijk met een „wie volgt?” hen binnen roept. Ze haasten zich hem te volgen. Albert legt in één sober zinnetje heel hun afschuwelijke zorg voor hem bloot:

„Dokter, we zijn bang, dat ons kind doof is!”

Dan laat de kundige arts Gees vertellen hoe ze op dit idee gekomen is. Hij knikt bedenkelijk. Ja, ja, dat klinkt allemaal nogal verdacht, enfin, hij zal de kleine pop eens nazien. Het onderzoek duurt maar kort, de diagnose is gauw gesteld. Het gezicht van de dokter voorspelt na afloop niet veel goeds, het vloeit over van goedhartig medelijden. Hij vat vaderlijk een hand van de man zowel als van de vrouw. Ze zitten voor hem met de troosteloos gebogen hoofden van mensen, die bij voorbaat al verpletterd zijn door

de slag, die op hen dreigt neer te komen. Hij wendt zich in het bijzonder tot Gees:

„Moedertje, jouw oog zag scherp, zoals dat bij meer vrouwen het geval is. Het kindje is inderdaad doof aan beide kanten. Het zal nooit kunnen horen en dus — dat is nu eenmaal de wrede, maar onverbiddelijke consequentie — zal het ook niet anders spreken kunnen leren dan door middel van aangeleerde mondstanden. Het zal dus — laat ons zeggen als het een jaar of drie is — naar een doofstommen-instituut moeten.”

Een bedroefd lachje verandert hem van beroemd specialist in alleen maar een meelevende opa en zacht laat hij er op volgen:

„Ik vind het ellendig jullie dit grote verdriet niet te kunnen besparen, maar het is de waarheid en daar was het jullie in de eerste instantie om begonnen, nietwaar?”

Gees en Albert knikken als waren ze op hetzelfde moment ook door stomheid geslagen, maar hun gedachten vermenigvuldigen zich. Tegelijk met het vaststellen van het vonnis verdubbelt, zo dit mogelijk was, de liefde van Gees voor haar dochtertje zich en ze heeft haar kruis al aangevaard, steunend op de rustgevende wetenschap dat God niets bijgeval laat geschieden. Zo ver is Albert bij lange na niet. Hij vraagt naar het hoe en waarom. En dan wijst zijn geweten met beschuldigende vinger hem zelf aan. God is barmhartig, ja, maar ook rechtvaardig.

Dat heeft Gees hem bijgebracht en is hem ook ontelbare malen van de kansel af voorgehouden. En in verband hiermede rijst de figuur van Diana op aan de einder van zijn denken. Door zijn lichtzinnigheid met haar heeft hij alle levensvreugd bij haar vernietigd. En het is niet alleen dit kwaad, dat roept om straf. Hij heeft Gees herhaaldelijk gekrenkt door haar er ijskoud verantwoordelijk voor te stellen, als het kind roodharig mocht worden. Zijn kinderachtige wens is vervuld en zijn bespottelijke ijdelheid volkomen bevredigd, want Roelie heeft een overvloed van snoezige blonde krulletjes. God had echter een zwaardere beproeving voor hem in petto dan alleen maar een bijzondere kleur van haar. Hij legde het kind en dus ook hem, een last op de schouders, die ze zullen moeten dragen tot het graf.

Als Albert zover met zijn denken is gevorderd, neemt hij het kind, en daarmee zijn kruis, voor het ogenblik gewillig in zijn armen. Een uitdrukking van kalmte verzacht zijn eerst in bitterheid vertrokken mond: „Kom, vrouw, wij gaan weer!”

Geheel tegen zijn gewoonte begeleidt de dokter de jonge ouders tot aan de deur: „Sterkte, luidjes!”

„Dank u, dokter”, zegt Albert met beheerste forse stem, en naast Gees gaande benijdt hij haar bijna, omdat zij, als vrouw, de troost der milde tranen mag kennen.

HOOFDSTUK X

„Raadt eens wie ik nog gesproken heb?”

Gees is teruggekeerd van de kerkgang en legt haar hoed en sjaal in de kast.

Ab heeft zichzelf overtroffen en hoedde intussen zijn dochtertje, waarvoor hij doorgaans maar moeilijk te vinden is.

Zo weinig animo hij vroeger toonde om zich onder de vrolijke stammen te scharen, zo geredelijk is hij er nu toe te krijgen. Eerst schreef Gees deze verandering ten goede toe aan meer opgewekt geestelijk leven, maar langzaam is ze daarvan teruggekomen, luttelend op andere symptomen, verklaart ze zijn meerdere godsdienstzin nu anders.

Het is duidelijk, dat hij niet graag met zijn doofstom dochtertje alleen gelaten wordt. Ze irriteert hem altijd op de een of andere wijze. Dat is bepaald vanmorgen ook weer het geval geweest. Hij leunt met een misnoegd gezicht lui achterover in zijn stoel, zonder te lezen. In zijn ogen broeit bliksem en onweer. Er valt niet de minste belangstelling of lust bij hem te bespeuren, om zich met de vraag bezig te houden, wie Gees toch wel ontmoet mag hebben, hoewel haar toon enthousiast genoeg klonk en wel het vermoeden wekt, dat ze niet zomaar de eerste de beste verre kennis tegen het lijf liep.

„Weet ik het?”, vorst hij, met een onverschillige schouderbeweging zijn slechte stemming nog wat aandikkend.

Maar dan ineens schijnt hij op een buitengewoon aardig idee te komen, dat hem kennelijk een binnenpretje bezorgt. Hij grijnst spottachtig:

„De familie Stapelkamp misschien? Ik heb laatst gehoord, dat Diana vrome bevliegingen krijgt. 't Kon wezen, dat het overgeslagen was op de oudelui!”

Het opgewekt gezicht van zijn vrouw betreft. 't Zijn juist dit soort uitdrukkingen, die haar de oorzaak van zijn gretige bereidheid een kerkbeurt waar te nemen, ergens anders doen zoeken.

„Ja!” zegt ze een beetje strak, „ik geloof dat ook Diana op dat gebied verandert, maar of ze nu ook dadelijk naar de kerk zal gaan? Daar komen mensen die er niet bij opgevoed zijn, niet zo gauw toe. De Stapelkamps waren het dus niet, maar wie dan wel? Raad eens voor de aardigheid!”

Maar Alberts hoofd staat er niet naar, om raadsels op te lossen.

„Zeur nou niet langer, zeg het maar en anders maar niet. Ik heb meer belang bij een kop koffie!”

Gees kijkt hem verwonderd en onstemd aan.

„Hé, wat ben jij gezellig! Is er wat?” (wordt vervolgd)

wegnemen zou, maar dat Hij hen beware van de boze.” Het Hogepriesterlijk gebed is niet een pleidooi voor het ghetto of het klooster, maar voor een voortgaande vernietiging van de macht van de boze in Gods eigen wereld. Daarin ligt het centrale thema van het christelijk geloof voor deze tijd tussen opstanding en wederkomst van Christus. De aarde is des Heren. Ook vandaag. Juist vandaag.

Maar dan moet het praktische christendom, ook in de politiek, zich blijvend kenmerken door het „om Zijntwil” — ook indien het leven daarbij wordt verloren. Wie hierin zijn uitgangspunt vindt, kan blijmoedig zijn bijdrage leveren aan het politieke leven, tot welke taak hij ook daarin geroepen wordt: in de wetenschap, dat de eigenlijke sleutels toch in handen zijn van Hem die zijn Rijk doet komen

en die de tijden in zijn Hand heeft. Als de A.R.P. dat zal doen (en zij wil dat krachtens haar program), dan is die partij „mijn eigen huis”, niet omdat het van mij is, maar omdat ik mij er thuis voel. Dan moeten wel allen die Christus' Naam noemen, opgeroepen worden onder dat éne dak samen te komen.

ds. A. J. Kret

Getrouw en waakzaam

Het beeld van onze tijd geeft te zien dat de worsteling van de geesten van deze wereld met de Geest van het Koninkrijk Gods toeneemt. De spanningen worden heviger — mede vanwege de nog steeds veranderende omstandigheden die over ons komen.

Wij kunnen de ontwikkeling van deze strijd niet voorspellen.

Wij kunnen wel de tendens opmerken. Wij kunnen ook op grond van de historische continuïteit, als wij letten op wat de Bijbel ons leert aangaande de uitkomst van die tendenzen, zekere toekomstverwachtingen uitspreken. Wij kunnen tenslotte ook het einddoel van de wereldgeschiedenis: de terugkomst van Gods Zoon. Ons aller opdracht in het leven is nu, hiervan uitgaande om alle krachten in te spannen om de medemens van afval te weerhouden en om mensen te brengen tot Christus.

Daartoe is ook de christelijke politiek een duidelijk instrument.

Het is daarom dat de A.R. Partij getrouw blijft in het luisteren naar des Heren Woord en waakzaam is in veranderende omstandigheden.

Elke oplossing en elke ontwikkeling kan immers niet worden aanvaard. God onderwijst ons in Zijn woord over onze houding op alle levensterreinen — ook dat van de staatkunde!

KOGEL-ROUV LAGERS
Van der Spek
 Wolphaertsbocht 214
ROTTERDAM
 Tel. 797 55

M. C. van Staaveren
 AALSMEER — TELEFOON 4051
 Specialiteit in ANJERSTEEKEN,
 FREESIAZADEN

Koopt een goed kostuum
 enorme keuze tegen uiterst scherp gestelde prijzen.
 De verste reis is lonend
DUTHLER
 VARSSEVELD

RADIO BECKER
 ZEIST - Telefoon 5846 - 5847

HET ADRES
 voor zenders, richtingzoekers en echoloden

Fa. H. van Triest & Zn.
 Groothandel in fourages
 DWINGELO
 Tel. 05219 - 1270 b.g.g. 1316
 EEN KRACHTIGE SCHAKEL BIJ DE IN-EN VERKOOP VAN UW WOVODERS

Op het ogenblik, waarop ik dit schrijf zijn honderden jongelui vroeg naar bed gegaan, omdat zij morgen (7 mei) aan 't eindexamen van hun, middelbare, school beginnen. Dat is een belangrijke gebeurtenis, welke meestal in het verschieft ligt, als men op 12-jarige of 13-jarige leeftijd een hbs, een gymnasium, een lyceum, een mms of een ulo voor het eerst, als leerling, binnentreedt.

Laat ik beginnen hen allen sterkte toe te wensen, welke wens ik ook uitstrek tot de leraren en de andere examinatoren. Als dit stuk in druk verschijnt zijn de examens nog niet afgelopen, mijn wens kan dus nog enig gevolg hebben.

Voor de ouders van de examinandi komen nu eveneens spannende dagen. Eén punt kan een zucht van verlichting doen slaken, één punt kan een zoon of dochter voor een ander jaar op school houden. Want het systeem werkt feilloos. Hoewel ik niet zal beweren, dat het eindexamen van een school een eenvoudig rekensommetje is, zelfs niet dat het een rekensommetje is, er zijn normen, waaraan de jongen, het meisje, zal moeten voldoen. Wie onder die maat blijft zakt en mag pas over een kleine driehonderd dagen weer op het examen terugkomen. Ik laat het systeem van de herexamens nu maar even buiten beschouwing.

Dat woord is in een minder vleiende betekenis maandagavond gebruikt door de Amsterdamse hoogleraar in de toegepaste psychologie en methodenleer aan de universiteit van Amsterdam, prof. dr. A. D. de Groot.

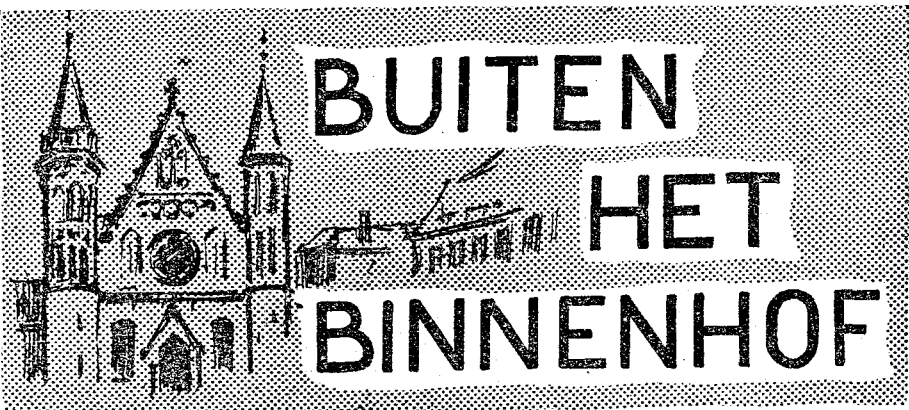
Om de hoogleraar letterlijk te citeren: „wij zitten met een verkalkt onderwijssysteem waar we bovendien nog buitengewoon tevreden mee schijnen te zijn. Een systeem dat via zitten blijven — in wezen een onzinnige maatregel — steeds maar selecteert, op een „brede basis“ van te veel vakken. Die basis is verkeerd: het onderwijssysteem zelf is verantwoordelijk voor het feit, dat in ons land zo betrekkelijk weinig jongelui studeren, vergeleken bij Amerika en Rusland.”

In dit stuk, een interview in Het Vrije Volk, gaat prof. De Groot ook in op de opvoeding tot democratie, „waaraan ons onderwijs, praktisch in het geheel niets doet,” aldus de hoogleraar hier aan het woord.

Dat laatste laat ik nu maar even buiten beschouwing, niet omdat dit onbelangrijk is, maar omdat het voor dit stukje niet van betekenis is.

Om prof. De Groot verder te citeren met betrekking tot het in vergelijking met Amerika en Rusland kleine getal studenten aan hogescholen en universiteiten: „Als men nu een schuldige zoekt voor het relatief lage aantal studenten in ons land, dan komt daarvoor mijns inziens in de eerste plaats ons te selectieve en op verkeerde gronden selecterend onderwijssysteem in aanmerking. Wij richten voor de leerlingen bv. van ons Voorbereidend Hoger en Middelbaar Onderwijs, een moeilijkheidsbarrière op: een veelheid van vakken, die concurreren om de huiswerkcapaciteit van de leerlingen. Wie de veelheid niet aankan, „blijft zitten” — en dat is, vooral in arbeiders-milieus vaak aanleiding om er maar mee op te houden. Vooral in de drie laagste klassen worden ware slachtingen aangericht.” Professor De Groot vertelt verder, dat in Nederland het percentage zittenblijvers sinds onheuglijke tijden om de 25% schommelt. „Wat er ook gebeurt in ons onderwijs, dat cijfer staat als een rots. Het is, om zo te zeggen, een Nederlandse cultuurconstante...”

Als ik het stuk goed begrepen heb, verandert de Mammoetwet aan het doel van het onderwijs niet veel. Voorlopig zullen we daarom vele zittenblijvers blijven tellen en vele selectieve eindexamens tegemoet kunnen zien.

Ik stel voorop, dat ik geen onderwijsexpert ben. Wel heb ik gehoord, dat een leerling, die in vijf jaar een hbs of in zes jaar een gymnasium met een eindexamen verlaat een witte raaf is. Zelf weet ik, dat ik op school veel moest leren, dat mij later uitnemend te pas is gekomen. Dat ik echter ook veel heb moeten leren, waarvan ik niet kan nagaan of het mij ooit tot nut is geweest. Een van de leraren troostte mij wel eens, als ik dit onderwerp ter sprake bracht, met de vermaning dat alles wat ik leerde mijn denkvermogen scherpte. Dat zal dan wel waar geweest zijn. Een scherp denkerje ben ik echter nooit geworden; ik heb het ook niet begeerd. Maar nogmaals, ik ben geen expert. De heren, die dat wel zijn vechten het wel uit. Jammer is echter dat je die gevechten eerst als leerling ondergaat en daarna als vader van een of meer leerlingen. Moge ik het beleven ook nog als grootvader van leerlingen!

Doch bezien we de zaak ook eens van de kant van de leraar. Een ideale leraar, wie zal hem vinden? Ik laat er een aan het woord, dr. A. W. Timmerman, vele jaren leraar klassieke letteren, die in zijn „Tim's Herinneringen” schreef: „Begaafde muzikanten bespelen somtijds drie instrumenten: waarom vergt men van leraren, dat zij er veertien manipuleren. Ik zelf heb eigenlijk maar enkele schrijvers meermalen gelezen, Homerus, Herodotus, Tacitus en Ovidius, ook zijn Amores en de minder bekende, maar daarom niet minder fraaie verzen. Ik heb meer dan zestig jaar lang met steeds groter bewondering en liefde Homerus bestudeerd. Met het oog op mijn vertaling zeker tweehonderd boeken over hem doorgewerkt... hoe weinig weet ik er nog van! Is het niet gewoonweg krankzinnig te eisen, dat gewone, op het Gymnasium niet al te domme jongens, na een zes-zevenjarige studie zich de kennis en de interpretatie van veertien — waaronder vele eerste rangs — auteurs zullen eigen maken...? Wij leraren moeten het Griekse goud inwisselen voor dubbeltjes en kwartjes opdat de leerlingen het in Holland kunnen gebruiken. Hebben zij de kleine munt leren waarderen, dan is er geen vrees, dat zij later haar niet wederom kunnen beleggen in het overal geldende goud der stralende Schoonheid...”

Het is alweer een tijd geleden dat dit geschreven werd, in 1938.

Of het tot troost is? Ik weet het niet. Ik had wel bij dr. Timmerman in de klas willen zitten.

Ik wens veel ouders straks een blij gezicht, met dat van hun zoons en dochters. En zo niet, treurt er niet te lang over. Er zijn tenslotte belangrijker zaken dan een eindexamen, hoe belangrijk het ook wordt gemaakt.

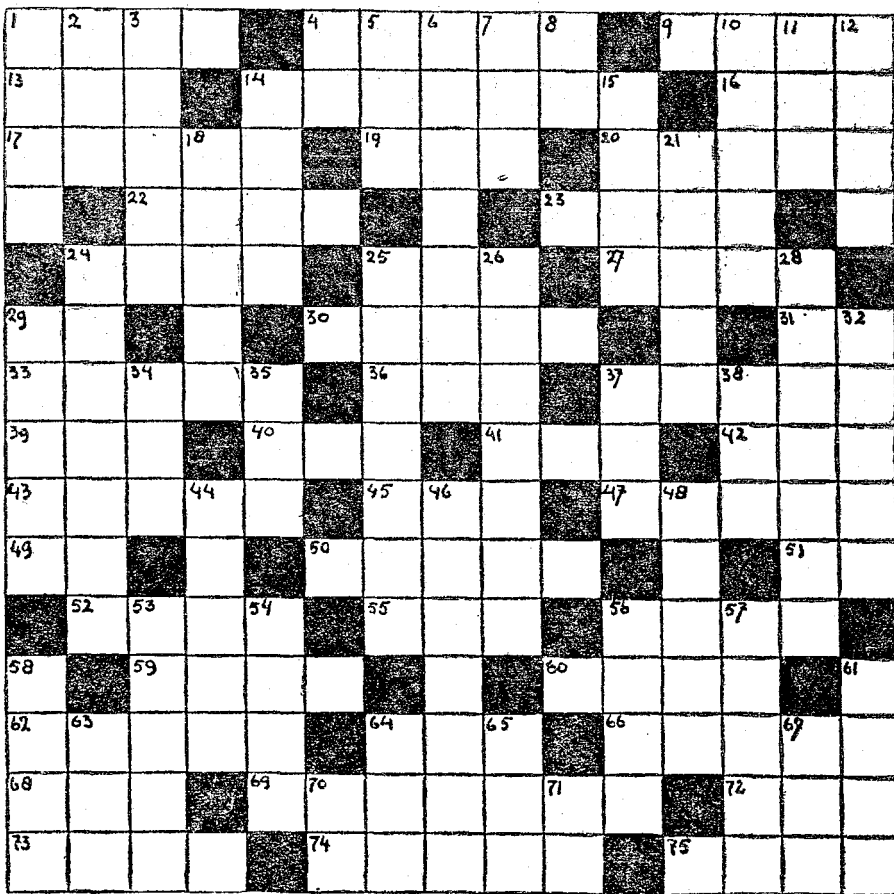
William Frankema

JEZUS REDT VERLOST GENEEST
 Iedere zondagmorgen om acht uur spreekt Evangelist Joh. Maasbach over Radio-Luxemburg, 208 m. middengolf en 49.26 korte golf.

Kruiswoordraadsel

Horizontaal: 1. bontjas, 4. broeiplaats, 9. waarmerken, 13. bidt (lat.), 14. kalm, 16. groet, 17. meester (negertaal), 19. meisjesnaam, 20. telwoord, 22. boom, 23. telwoord, 24. beperkt, 25. lichaamsdeel, 27. kenteken, 29. soort onderwijs (afk.), 30. verstand, 31. maanstand (afk.), 33. eens, 36. boom, 37. bloem, 39. uitblinker, 40. kalm, 41. lichaamsdeel, 42. plaats in Gelderland, 43. geldlade, 45. kerel, 47. houten kolf, 49. water, 50. bouw materiaal, 51. noot (afk.), 52. angst, 55. zaak (latijn), 56. bakkersgrondstof, 59. land in Amerika, 60. jongensnaam, 62. padvindersterm, 64. deuntje, 66. opdracht, 68. insekt, 69. welgemanierd, 72. belofte, 73. klap, 74. meisjesnaam, 75. behoeftige.

Vertikaal: 1. verandering aan kleding, 2. tijdperk, 3. werptouw, 4. uitroep, 5. meisjesnaam, 6. geldswaardig papier, 7. soort, 8. titel, 10. raam, 11. plaats in Gelderland, 12. bladader, 14. voordeel, 15. lichaamsdeel, 18. bed dek, 21. onbep. voornaamwoord, 24. Aziat, 25. vervoermiddel, 26. kledingstukken, 28. bedekking, 29. bedevaartplaats, 32. uitroep, 34. vordering, 35. bevel, 37. behoeftig, 38. moment, 44. zetel, 46. werkplaats, 48. vroeger, 53. muziekstuk, 54. bezinsel, 56. levenloos, 57. horizon, 58. voedsel, 61. regelmaat, 63. drinkgerei, 64. drank, 65. rood (Eng.),

67. water, 70. landbouwwerktuig, 71. muzieknoot, 21. straal; 23. rotmeesters; 24. sterren; 25. eenvoudig.

Oplossing vorige puzzel
Horizontaal: 1. krukken; 3. franken; 7. huurkazerne; 9. gierst; 11. smerig; 12. Est; 13. getikt; 14. akelei; 18. eer; 19. kotter;
Vertikaal 1. klungel; 2. kluis; 4. Abram; 5. nawegen; 6. passen; 7. heelmester; 8. eerstejaars; 10. trekker; 11. stakers; 15. deksels; 16. graven; 17. valwind; 20. enter; 22. trein.

A C H T E R P A G I N A

Het karakter van de verkiezingsstrijd is merkbaar aan het veranderen. Op allerlei manieren komen die veranderingen tot uiting en helaas geldt ook hier, dat niet elke verandering een verbetering is.

Hoewel misschien niet bij alle partijen en in alle delen van het land in dezelfde mate, valt er toch een teruggang te bespeuren in de bereidheid om daadwerkelijk mee te helpen aan het propagandawerk. Hier en daar is die teruggang zo sterk, dat bedrijven, die gespecialiseerd zijn in huis-aan-huis-verspreiding, ingeschakeld moeten worden bij de verspreiding van folders e.d. terwijl soms ook het plakken van affiches moet worden uitbesteed. Speelt hierbij het ordenend optreden van gemeentebesturen, die precies aangeven wat wel en wat niet mag, een rol? Is daardoor de aardigheid er af gegaan? Of is het een van de vele verschijnselen van deze tijd van welvaart, dat men eenvoudig geen zin meer heeft de handen uit te steken naar het „vuile” werk? Of is het een uitvloeisel van de verminderde belangstelling voor het politieke gebeuren in het algemeen, die men zo vaak meent te constateren?

Een verandering, die wel als een verbetering kan worden beschouwd — al is die verbetering op zichzelf nog voor velerlei verbetering vatbaar! — is de wijze waarop het publiek over de politieke partijen en hun programma's wordt voorgelicht. Radio en televisie spelen hierbij in toenemende mate een rol, hetzij door politieke partijen rechtstreeks gebruikt voor het geven van voorlichting en het maken van propaganda, hetzij door middel van interviews of debatten, wat meestal tot een beter en levendiger gebruik van deze media leidt dan wanneer de partijen zelf uitzendingen verzorgen.

Ook de pers in al haar schakeringen en geleidingen laat zich niet onbetuigd. Hierbij doelen we niet in de eerste plaats op de activiteiten, die dag- en weekbladen ten behoeve van de aan hen verwante partijen ontplooiën. Die activiteiten zijn er geweest zolang er kranten, partijen en verkiezingen zijn, maar er is thans bij de pers een toenemend streven te bespeuren de lezers voor te lichten over andere partijen, hun programma's en hun lijsttrekkers. Helaas is het nog niet zo ver, dat hierbij een strikte objectiviteit in acht genomen wordt. De grootste mate van objectiviteit troffen we aan in „Vrouwenbelangen”, maandblad van de Nederlandse Vereniging voor Vrouwenbelangen, Vrouwenarbeid en Gelijk Staatsburgerschap. In het nummer van januari/februari 1963 troffen we onder het motto „Opgelet bij het stembiljet — De politieke partijen in hun doel en streven”, een overzicht van wat de partijen, die thans in de Tweede Kamer vertegenwoordigd zijn, beogen en nastreven. Elke bijdrage werd geschreven door een lid van de desbetreffende partij, met uitzondering van die over de S.G.P. Wat deze partij betreft merkt de redactie op: „De Staatkundig Gereformeerde Partij heeft op ons verzoek om een bijdrage te leveren, niet gereageerd. Wij verklaren dit uit art. 13 van haar partij-program, waar staat: Vrouwenkiezersrecht echter strijdt met de roeping der vrouw”.

Ver te zoeken is de objectiviteit in de serie artikelen, die Het Vrije Volk aan de politieke partijen wijdt. In een vette kop wordt de A.R. partij aangekondigd als „ARP, een partij vol verontrusting” en het artikel begint aldus: „De Anti-Revolutionaire Partij bevindt zich in een periode van neergang. In de economie zou men van een recessie spreken, want een volledige crisis is het (nog?) niet”. En verderop wordt gezegd: „Aangenomen wordt, dat zij de moeilijkheden nog niet te boven is”.

Is dit het beeld dat het socialistische dagblad van de partij schildert, bijzonder instructief voor de lezers zijn ook de beschrijvingen van de lijststaandevoerders, helaas echter meer venijnig dan waarheidsgetrouw. Van lijsttrekker Roolvink lezen we: „Tijdens het bewind van minister Van Rooy speelde hij de eerste, onder minister Veldkamp de tweede viool. Hij is een handig debater, die tegen een trucje meer of minder niet opziet”.

Aanvoerder Smallenbroek „kan met een gedragen stem soms pittig uit de hoek komen”.

NOG EEN PAAR DAGEN. Dan gaan wij naar de stembus voor de verkiezing van de leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Woensdag 15 mei a.s. kiezen wij degenen die ons volk in de Tweede Kamer zullen vertegenwoordigen. Voor een periode van vier jaren.

Dat kiezen is een zeer verantwoordelijke taak.

Werken wij er eveneens daarom ook aan mede, dat geen stem verloren gaat?!

Praten wij deze laatste dagen met mensen uit onze omgeving over het belang van een goede keuze?!

Bidden wij om de zegen van God op het werk, dat wij als christelijke politieke partij ten dienste van ons gehele volk willen verrichten?!

Er moet steeds een verbinding zijn tussen het Evangelie en de praktische problemen, welke om een oplossing vragen.

Vanuit dat gezichtspunt willen wij onze politiek voeren en daarom is er een christelijke partijformatie, daarom is er de A.R. Partij.

Ook het Program van Actie 1963, waarmede wij de verkiezingen ingaan, getuigt van dit uitgangspunt. Naar dat program kunt u ook iedere kiezer(es) verwijzen.

★ Woord en daad

MET woorden en daden wordt propaganda gevoerd. De propaganda voor onze partij komt in die woorden en daden tot uitdrukking.

Met name ook nog in deze laatste dagen is er voor u persoonlijk gelegenheid om met woord en/of daad de aandacht op onze partij te vestigen. Maakt u van deze gelegenheid dan ook gebruik.

Als u iemand op het Program van Actie van onze partij wilt wijzen en u beschikt op dat moment niet zelf over een exemplaar, haalt

Uw woord en uw daad

u dan even zo'n boekje bij de secretaris van uw kiesvereniging of vraagt u de toezending ervan even aan ons partijbureau. Het is gratis ter beschikking en wordt u onmiddellijk toegezonden.

In de folder die deze dagen huis-aan-huis is verspreid is een korte weergave van dat program gegeven. Met die folder kunt u uiteraard eveneens werken. Vestigt er de aandacht op en maak er even een praatje over.

Uw daad van het ophangen van een raambiljet vergt evenmin veel moeite.

Daardoor worden velen nog eens geconfronteerd met onze partij. En raadt u ook uw familieleden, vrienden en kennissen aan om — al is het nog maar voor de laatste paar dagen — een affiche voor het raam te hangen. Vlak voor de verkiezingen wordt nog het zogenaamde „laatste woord” verspreid. Informeert u even bij de bestuursleden van uw kiesvereniging of er voldoende verspreiders zijn? Anders kunt u ook voor deze zaak een paar uur uw hulp aanbieden.

★ Jonge kiezers

OP tal van plaatsen wordt deze dagen ook de folder van de ARJOS, speciaal voor de jonge kiezers in de leeftijdsgroep van 23 tot 30 jaar verspreid. U kunt die folder nog aanvragen bij het secretariaat van de ARJOS, Dr. Kuypersstraat 3, 's-Gravenhage, Tel. 070-113231.

★ Naar de stembus

WIJ gaan nu naar de stembus. Het laatste woord — zo schreven wij vorige week reeds — is aan u.

Wilt u ook goede nota nemen van het elders in dit blad opgenomen verhaal over wat u weten moet op woensdag 15 mei met betrekking tot de „techniek” van het stemmen? En wilt u ook hierover praten met anderen, die wellicht niet zo goed op de hoogte zijn? Het is van grote betekenis, dat voorkomen wordt, dat door fouten stemmen verloren gaan.

Altijd alleen maar één wit stipje met rood potlood rood maken.

Vestigt u er ook nog eens de aandacht op, dat ons lijstnummer 4 (vier) is.

Het blijkt ons herhaaldelijk, dat sommigen dit nog niet weten. Dat zal wellicht ook u blijken als u maar eens een paar steekproeven in uw omgeving neemt.

★ Ledenwinst

TEMIDDEN van allerlei verkiezingsdrukten zijn er nog kiesverenigingen, die kans zien leden te werven. Daarvan willen wij op dit ogenblik toch graag even mededeling doen.

Uitsluitend als voorbeeld noemen wij nu alleen maar de kiesvereniging te Wormerveer. Sinds januari jl. schreef deze kiesvereniging zesentwintig nieuwe leden in. In procenten: een winst van 21 %.

Alle hulde aan deze kiesvereniging en in haar ook aan al die andere kiesverenigingen, die ondanks het vele werk voor de komende stembus, ook aan het belangrijke facet van het ledenwerven blijvend aandacht schenken.

De nieuwe leden zijn hartelijk welkom.

Nieuw bloed moet een partij blijven toestromen.

Wij zijn dankbaar dat dat gebeurt.

Centrale vergaderingen

Wij komen bijeen...

Gaarne vestigen wij de aandacht op een aantal centrale vergaderingen in de verschillende delen van ons land. In chronologische volgorde zijn dit de volgende:

★ **Vrijdag 10 mei**, te 20.00 uur, voor het gebied van de Statencentrale Franeker. R.K. Verenigingsgebouw, Martiniplantsoen, Franeker. Spreekster: **Mej. Mr. J. C. Rutgers**, Kamerkandidate.

★ **Zaterdag 11 mei**, te 14.30 uur, voor het gebied van de Kamercentrale Leiden. De grote zaal van Restaurant „De Burcht”, Burchtsteeg hoef Nieuwstraat te Leiden. Sprekers: **Mr. B. W. Biesheuvel**, lijststaandevoerder, en **Ds. A. J. Kret**, Ned. Herv. predikant te Leiden.

★ **Zaterdag 11 mei**, des morgens om 10.30 uur, voor het gebied van de Kamercentrale Rotterdam en de Statencentrale Riederkerk. Rivierahal, Rotterdam. Sprekers: **Z.E. Staatssecretaris B. Roolvink**, lijststaandevoerder, en **H. van Eijnsden**, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal. Muzikale medewerking van het fanfarekorps D.E.S. te Hoogvliet.

★ **Zaterdag 11 mei**, te 19.30 uur, voor het gebied van de Kamercentrale Dordrecht. Hal van de Bloemenveiling, Burg. Elsenweg te Honselersdijk. Sprekers: **Z.E. Staatssecretaris B. Roolvink**, lijststaandevoerder, en burgemeester **M. W. Schakel**, Kamerkandidate.

We zullen het hierbij maar laten en de hoop uitspreken dat zelfs Het Vrije Volk het nog eens „I kunnen opbrengen om een betrouwbaar en objectief beeld van anderen te geven. Het zou een grotere overwinning zijn dan een verkiezingsoverwinning”.

★ **Zaterdag 11 mei**, te 14.00 uur, voor het gebied van de Kamercentrale Middelburg. „De Prins van Oranje”, aan de Nieuwstraat, Goes. Spreker: **J. Smallenbroek**, lijststaandevoerder.

★ **Maandag 13 mei**, te 20.00 uur, voor het gebied van de Kamercentrale Utrecht. Gebouw „Eltheto”, Fluitersstraat 2, Veenendaal. Sprekers: **Mr. B. W. Biesheuvel**, lijststaandevoerder, en **Ds. P. M. van Galen**, lid van het Centraal Comité, Ned. Herv. predikant te Hilversum.

★ **Maandag 13 mei**, te 20.00 uur, voor de Alblasserwaard en Vijfherenlanden (Kamercentrale Dordrecht). De foyer van de Stadsgehoorzaal „De Nieuwe Doelen”, Haarstraat 64, Gorinchem. Sprekers: **Mr. W. Aantjes**, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, en burgemeester **M. W. Schakel**, Kamerkandidate.

★ **Maandag 13 mei**, te 20.00 uur, voor het gebied van de Kamercentrale Tilburg. Verenigingslokaal van de Geref. Kerk te Bergen op Zoom, ingang Thomas de Rouckstraat. Spreker: **J. Smallenbroek**, lijststaandevoerder.

★ **Maandag 13 mei**, te 20.00 uur, voor het gebied van de Centrale Kiesvereniging Soest en de kiesverenigingen in de Noord-oost-hoek van de provincie Utrecht. „De Rank”, Soesterbergsestraat 18, Soest-Zuid.

Spreker: **Dr. W. P. Berghuis**, voorzitter van het Centraal Comité.

★ **Maandag 13 mei**, te 20.00 uur, voor het gebied van de Kamercentrale Haarlem. Hotel „De Karseboom”, zaal 7, Groest, Hilversum. Spreker: **Z.E. Staatssecretaris B. Roolvink**, lijststaandevoerder. Slotwoord: **Ds. D. Biesma**, Chr. Geref. pred. te Aalsmeer.

★ **Dinsdag 14 mei**, te 20.00 uur, voor het gebied van de kiesvereniging Neede (Gld.) en omgeving. Verenigingsgebouw, Borculoseweg, Neede. Gezinsamenkomst tot gebed voor de verkiezingen.

Spreker: de heer **B. Geleynse**, voorzitter van het Provinciaal Comité Gelderland.

★ **Dinsdag 14 mei**, te 20.00 uur, voor de Centrale Kiesvereniging te Delft. Spreker: **Prof. Mr. I. A. Diepenhorst**, lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal.

RECTIFICATIE

De vorige week aangekondigde vergadering in Klundert op 13 mei a.s. berustte op foutieve gegevens. Er vindt dus op 13 mei in Klundert géén vergadering plaats.

Hierboven is onder de centrale vergaderingen daarentegen thans wel opgenomen een vergadering op maandag 13 mei te 20.00 uur te Bergen op Zoom.

UITSLAG-VERGADERINGEN

Op woensdag 15 mei a.s.

Amsterdam. In één van de grote zalen van Krasnapolsky. Vanaf 20.00 uur kan men daar terecht. De bijeenkomst is voor iedereen toegankelijk. Enkele prominenten uit de partij zijn uitgenodigd aanwezig te zijn. Via „Trouw” zullen uitslagen worden medegedeeld. Overigens is gezorgd voor een vijftal televisie-toestellen.

Wellicht zullen door de Nederlandse Televisie Stichting enkele opnamen van de vergadering worden gemaakt. Voor verdere omlijsting wordt gezorgd.

Rotterdam. In het gebouw Atrium, Karel Doormanstraat 143. Toegang vanaf 20.30 uur. Door middel van de televisie en op andere wijze kan men getuige zijn van het verloop van de uitslag. Enkele prominenten uit de partij zijn uitgenodigd aanwezig te zijn. Alle belangstellenden zijn hartelijk welkom.

's-Gravenhage. Parkhotel, Molenstraat vanaf 20.30 uur, samen met C.H.U. **Breda.** In hotel „Cosmopolite”, tegenover het station N.S. Toegang vanaf 20.00 uur. Deze bijeenkomst is voor het gebied van de Kamercentrale Tilburg. Een televisie-toestel zal aanwezig zijn. De heer H. van Eijnsden heeft toegezegd aanwezig te zullen zijn.

WOUDA & ZADEN
ORANJEWOUD

Vraagt nieuwe prijscourant

Tel. 0.5150-2141 2 lijnen

NEDERLANDSE GEDACHTEN

(VOOR HET EERST VERSCHENEN IN 1829 ONDER REDACTIE VAN MR. GUILLAUME GROEN VAN PRINSTERER)

WEEKBLAD VAN DE ANTIREVOLUTIONAIRE PARTIJ

Teleurstellend, niet ontmoedigend

INDIEN u gisteren bij de stembus uw vertrouwen aan de protestants-christelijke partijen hebt gegeven, dan wil ik u daarvoor nu zeer hartelijk danken.

Ik zeg dat niet uit pure hoffelijkheid.

De uitslag van de Tweede Kamerverkiezingen, dat staat vast, is voor de protestantse partijen niet onbevredigend.

Dit geldt zeker voor de C.H.U. Dit geldt in enigszins andere zin ook voor de A.R.P.

Indien u de laatste jaren met onze partij meegeleefd hebt, zult u er niet van opkijken dat ik dit zo zeg.

Natuurlijk is er geen enkele reden tot juichen. Het is een pijnlijke zaak om opnieuw achteruit te gaan. Vooral indien men zaken als stembusuitslagen te veel op het fatsoen, op het prestige betrekt. In dat vlak bezien, is de uitslag voor de A.R.P. een teleurstellende zaak. Ik voel er ook niets voor om uit tactische overwegingen op hogere verliespercentages van andere partijen te wijzen. Aan dat schuilevinkje spelen hebben wij A.R. niets.

Maar toch zal menig geestverwant na de uitslag te hebben gehoord, naar bed zijn gegaan zonder dat beklemmende gevoel, dat ons A.R. bijvoorbeeld in 1956 beving.

Hoe komt dat?

Ik zie het zó, dat duidelijk gebleken is hoeveel trouw er nog is aan een partij die moeilijke jaren heeft meegemaakt. In die omstandigheden is het vooral trouw aan beginselen die de mensen beweegt het eigen politieke tehuis, de eigen partij, niet te verlaten.

In die trouw ligt besloten de overtuiging, dat onze kandidaten die beginselen niet loslaten.

Mag ik het zó zeggen: het overgrote deel der anti-revolutionaire kiezers heeft de band en aan de partij en aan haar kandidaten in feite verstevigd.

Ziet u, indien alles voor de wind gaat, indien een partij met een schone lei begint, dan is het gemakkelijk.

Maar het is onze partij niet voor de wind gegaan.

Er waren veel leden en kiezers, die bepaalde standpuntbepalingen van partijen fracties niet goed konden volgen. En die helemaal niet goed konden verwerken, dat bij enkele wetsontwerpen het ene deel van een A.R.-fractie zus stemde en het andere deel van die fractie net andersom. Het is merkwaardig, dat dit laatste zich bij de

Radiotoespraak van mr. W. R. van der Sluis op donderdag 16 mei jl.

ene partij kennelijk meer als een red entot irritatie doet gelden dan bij de andere partij.

De laatste maanden voer er door onze gelederen ook de „verontrusting”.

De één was het er mee eens, de ander ergerde zich eraan. Natuurlijk hield die verontrusting verband met wat ik zojuist aan recente moeilijkheden van de A.R.P. schetste.

Het maakt de A.R. natuurlijk niet aantrekkelijker voor de kiezers indien deze tot de conclusie komen: het zit in die partij niet rustig.

Hoe goed men het demonstren van verontrusting ook bedoeld zal hebben, op het eerste gezicht schijnt, het effect, de uitwerking ervan op vele andere kiezers niet zo geslaagd te zijn geweest. Al zal wel waar zijn, dat er ook kiezers waren, die juist trouw bleven omdat hun onbehagen weerklank vond binnen de partij.

De speciale moeilijkheden, die onze partij in de laatste vier jaar ondervond, in aanmerking nemende, heb ik voor mij deze voorlopige conclusie getrokken: de zogenaamde natuurlijke afbrokkeling, die de A.R. sinds 1945 moest ondergaan en die in 1962 vrijwel tot stilstand kwam, heeft ons het zetelverlies van deze week niet opgeleverd. Ditmaal waren het veel meer speciale irritaties die ons 0,67% achteruit deden gaan en ons een Kamerzetel kostten.

Wij allen voelden min of meer, dat er een rekening gepresenteerd zou worden. Velen hoopten daarom op „gelijk blijven” als gunstigste uitslag. Niemand is over dit resultaat verbaasd, al blijft het teleurstellend. Ontmoedigend is de uitslag niet tenzij wij A.R., om met mr. Roosjen te spreken „in de kijfhoek” blijven zitten.

plaats van achteruit. Elkaar trachten te begrijpen en te waarderen. En vooral moeten we ten overstaan van het Nederlandse volk een rustige eensgezindheid aan de dag leggen. Een saamhorigheid in eigen kring, doch indien het maar enigszins mogelijk is ook in ruimer protestants-christelijk verband.

Ik ben er van overtuigd, dat de mogelijkheid tot dat alles aanwezig is.

Die zullen we met zelfbeheersing en vanuit een warm hart voor de christelijke politiek moeten benutten. Dat het fundament voor dit nieuwe begin niet is weggeslagen danken we aan de vele, vele mannen en vrouwen, de meisjes en jongens, die in deze verkiezingscampagne heel hard en heel enthousiast hebben gewerkt. Daar zijn we ook erkentelijk voor jegens alle kiezeressen en kiezers die ik in het begin van mijn toespraak aanduidde. Voor de mogelijkheid van een nieuw begin zijn we vooral onze God, de Heer van de christelijke politiek dankbaar.

Wij moeten ook nu niet alleen naar onszelf zien.

Bekijkt men de uitslag in z'n geheel dan is er ook blijdschap over de standvastigheid, die de christelijke politieke partijen gezamenlijk aan de dag legden. Dan is er onzerzijds voldoening dat de socialistische hun wijze van oppositie-voerer niet beloond zagen zoals zij vurig verlangden dat gebeuren zou.

Ook het liberalisme heeft geen hoge ogen gegooid. Het zal eveneens wat moeten inbinden.

De grootste bezorgdheid over deze stembusuitslag vloeit voort uit de posities die onaanvaardbare, radicale stromingen als pacifis-

In dit nummer

- * Na de verkiezingsuitslag (pag. 1)
- * Overzicht Eerste Kamer (pag. 3)
- * Buitenlands overzicht (pag. 4 en 5)
- * Overheidssubsidie aan bibliotheken (pag. 5 en 6)

me, communisme en vrije boerenbeweging zich wisten te verwerken.

Zij zullen de democratie en het parlementaire werk niet bevorderen.

Dit is een probleem, dat in de komende vier jaar ernstig onder het oog moet worden gezien. Een probleem waaraan naar mijn mening slechts vanuit een beginselvaste overtuiging het hoofd kan worden geboden.

De beide edities van

EENZAAM MAAR NIET ALLEEN

(gebonden f 13,75; pocket f 4,90) zijn thans weer verkrijgbaar bij de boekhandel.

UITGEVERIJ W. TEN HAVE N.V.

Ambassador

HOTEL-RESTAURANT

Het hotel waar u zich thuis voelt. Parkeergel.

Sophialaan — Zeestraat (nabij Plein 1813).

Den Haag. Tel. 117700*

Laat al uw verzekeringen door ons verzorgen

ASSURANTIEKANTOOR
G. B. PRAASTERINK N.V.Noord Kon. Wal 5, Helmond
Telefoon 04920-4753

FA. NIJHOFF & KWAST

Anno 1919

„MEUBELINDUSTRIE”

BORNE (Ov.)

Telefoon (05409) 234

Fabriek voor speciaal meubilair t.b.v. de universiteits laboratoria, ziekenhuizen, chemische industrieën.

Exclusieve betimmering van representatieve ruimten, directiekamers etc.

Meubilair t.b.v. het zusterhuis „Vrije Universiteit”, „Reactor Instituut Delft”, Research Lab v. d. „Koninklijke Ned. Zoutindustrie”, Betimm. en meubilair Gebouw v. d. Tweede Kamer der Staten Generaal, werd in onze fabriek vervaardigd en ter plaatse gesteld.

N.V. SLAVENBURG'S BANK

AFFILIATIE

HANDELS- EN EFFECTENBANK N.V.

GRONINGEN - BRUGSTRAAT 32

FINANCIERING VAN KERKBOW
EMISSIE VAN OBLIGATIELENINGEN

Internationale en interkerkelijke

VERENIGING VAN VOLLE EVANGELIE ZAKENLIEDEN „NEDERLAND”

(full gospel business men's fellowship international)

De beste zaak, die u op deze wereld kunt doen is:

ONGELOVIGE ZAKENLIEDEN BRENGEN IN EEN OMGEVING, WAAR ZIJ KUNNEN KOMEN AAN DE VOETEN VAN JEZUS.

De winst zal groot zijn!

Vergadert u schatten in de Hemelen; het is de moeite waard en als zakenman hebt u zulke grote mogelijkheden.

Alle inlichtingen omtrent onze vereniging worden u graag verstrekt door ons secretariaat te Breda, Ceresstraat 35, tel. 01600 - 35650, na 18 uur: 020 - 123858.

voor onderhoudswerk:

**ANTI
GEEL** *tex*

MURORX
MURVERFINDUSTRIE
HOOGVEEN

Wat we in de komende vier jaren zullen moeten doen is dit.

Met elkaar vooruitzien, in-

OBJECTIVITEIT GEWENST

Het is uitermate onbevredigend, dat in het jaar 1962 slechts ca. 78.000 woningen, dat is 11.000 minder dan in het recordjaar 1958, gereed kwamen. En het is dan ook niet onbegrijpelijk, dat het cijfer over 1962, bekend geworden op een tijdstip, dat de verkiezingskoorts zich van de verschillende politieke partijen reeds had meester gemaakt, voor de grootste oppositiepartij een gereede aanleiding vormde om kritiek op het beleid van het huidige kabinet te leveren. Deze kritiek maakt een goede kans het bij de weinig op de hoogte zijnde en niet politiek geïnteresseerde toehoorder wel te „doen”, te meer, wanneer zij nog voedsel vindt bij de grootste regeringspartij, als voor-aanstaande K.V.P.-leden, wijzende op de voor de woningbouw primair verantwoordelijke A.R. minister, verklaren, dat er wel een zwakke plek in het kabinet zit.

En wanneer dan in het hoofdartikel van „Trouw” van 23 april j.l. onder meer opgemerkt wordt, dat de kritiek op het woningbouwbeleid wel enige steek houdt, en als slot van een beschouwing over de discussies in het kader van de verkiezingscampagne wordt gesteld, dat men zich minder met het verleden en meer met de toekomst moet bezig houden, dan wekt dit toch wel de indruk, dat over het verleden beter gezegen kan worden. Deze indruk te wekken is echter onjuist, omdat het beleid van het huidige kabinet bepaald niet ten achter blijft bij dat van voorgaande kabinetten — het tegendeel is juist het geval —. Daarnaast zij opgemerkt, dat de programma's der grotere partijen, ofschoon de uitgangspunten (confessioneel dan wel niet confessioneel) verschillend zijn, zakelijk in vele opzichten grote overeenkomst vertonen, zodat het dus juist de vraag is, in hoeverre deze partijen in het verleden van bijvoorbeeld de laatste tien jaren er van hebben blijk gegeven ook daadwerkelijk te hebben willen medewerken aan een zo goed mogelijk beleid en niet alleen eigen partij-politieke doeleinden te hebben willen dienen. Ten aanzien van het in de laatste jaren gevoerde woningbouwbeleid mag dan nog wel eens — zonder dat naar volledigheid wordt gestreefd — op het volgende worden gewezen:

1. Dat in 1958 89.000 en in 1962 slechts 78.000 woningen gereed kwamen, wil niet zeggen, dat het regeringsbeleid dus gefaald heeft. Er zijn mo-

menteel niet minder woningen in aanbouw dan tevoren, doch de produktie stagneert. De oorzaak moet primair gezocht worden in de bouwwereld en de omstandigheden (o.m. het weer), waaronder de bouw plaats vindt.

2. De grote verdienste van minister Van Aartsen is, dat hij bij de subsidiëring der premiebouw, anders dan bij zijn voorgangers, het volle accent gelegd heeft op de goedkope woningen. Hierdoor is dat deel der bevolking, dat zich destijds richtte op de dure premiebouw om, hoewel het de subsidie niet van node had, toch dit graantje nog mee te pikken, nu geheel op de vrije sector aangewezen en resulteert de premiebouw nu in overwegende mate in woningen, die wat prijsklasse betreft vergelijkbaar zijn met de woningwetbouw. Het aantal woningen in de woningwetwoning prijsklasse is daardoor relatief en zelfs ondanks de achteruitgang in het aantal jaarlijks gereedgekomen woningen absoluut gestegen.

3. Het oogmerk van het huidige woningbouwbeleid is te komen tot een situatie, dat niet het overgrote deel der te bouwen woningen nog gesubsidieerd moet worden. Men mag er over van mening verschillen, hoeveel woningen men op dit moment in de vrije sector zou mogen laten bouwen, de inzichten van de minister en de fracties der regeringspartijen behoudens wellicht de V.V.D. verschillen zo weinig, dat moeilijk van een essentieel verschil kan worden gesproken. Dat de vrije sector plotseling een aanzienlijk grotere omvang aannam dan ook van kabinetszijde werd voorzien, mag waar zijn, daartegenover staat, enerzijds, dat het kabinet, zodra zulks duidelijk werd, hierop heeft gereageerd door de bouw in de vrije sector aan banden te leggen, en anderzijds, dat deze vrije sector piek op het totale kwantum over een langer tijdsbestek, mede gezien het sub 2 vermelde en het feit, dat het gereedkomen van nieuwe woningen, zoals een in Haarlem ingesteld onderzoek heeft aangetoond ook een grote doorstroming in oudere woningen tengevolge heeft, van aanmerkelijk minder betekenis in het nadeel van de minder draagkrachtigen is dan op het eerste gezicht lijkt en niet zelden wordt gesuggereerd. Dat het met de betekenis van de gemiddelde vrije sector uitloop inderdaad wel losloopt, wordt wel het beste bewezen door het feit, dat de regeringspartijen akkoord gaan met het bouwprogramma voor 1963, waarop 25.000 ongesubsidieerde woningen voorkomen. Was immers de uitloop van essentiële betekenis geweest, dan had men moeten corrigeren door voor 1963 een aanzienlijk geringer aantal vrije sector woningen in het programma op te nemen.

4. Door de P.v.d.A. wordt de kritiek op het woningbouwbeleid geuit in zondanige vorm, dat men redelijkerwijze hieruit mag concluderen, dat deze partij het een juiste situatie acht, dat het overgrote deel der bevolking naar de overheid toe moet om huursubsidie in

enigerlei vorm. Dat deze subsidie niet door sociale zaken, doch op meer bekende wijze wordt uitgekeerd, maakt in wezen geen verschil. In het Program van Actie 1963 van de Anti Revolutio-naire Partij wordt er duidelijk op gewezen, dat in het algemeen de staatsburger zijn huisvesting zonder overheids-subsidie moet kunnen verzorgen, al is zulks op dit moment nog slechts in beperkte mate realiseerbaar. In de gevoerde discussies komt dit echter te weinig tot uitdrukking, ofschoon er alle redenen is hierop de aandacht te vestigen, aangezien de P.v.d.A. er klaarblijkelijk anders over denkt.

Ir. A. H. J. van Tol

Meppel, 29 april 1963.

M.H.

Mag ik een plaatsje in uw blad voor het hierna volgende?

„In „Ned. Gedachten” van 13-4-'63” is één ingezonden stuk geplaatst van mr. W. Brak, getiteld: — Armoede en onkerkelijkheid —. Aan het eind lees ik: — Er zijn in ons land gelukkig maar weinig „armen” en ook zijn er eigenlijk weinig „rijken” —.

Weinig is in dit verband een subjectief begrip. Maar weet mijnheer Brak dat voor West-Europa, met uitzondering van Spanje en Portugal, het nationaal inkomen, per hoofd gerekend, in Nederland het laagst ligt, terwijl de groep „rijken” hier nogal onevenredig aan haar trekken komt? Volgens de publikatie „Recente ontwikkelingen in de inkomensverdeling van Nederland en enkele andere landen” van R. Bannink in „Stat. en Econometr. Onderzoekingen”, 2e kw. 1960, blz. 58, is het aandeel van het totaalinkomen dat door de hoogste inkomenslaag (10%) van het totaalinkomen genoten wordt in een aantal landen voor 1955 als volgt:

de hoogst bedeelde 10% geniet ... % van het totaal inkomen.	
Zweden	27,6 %
Engeland	29,2 %
Verenigde Staten	31,2 %
Nederland	34,0 %

De economische ongelijkheid is in Nederland dus erg groot. Wat verder het gemiddeld inkomen per hoofd aangaat, dat kan uiteraard niemand euvel worden geduid. Dat doet de gezonde bevolkingsgroei niet op de laatste plaats!”

Bij voorbaat dank voor plaatsing.

Hoogachtend,
A. J. Timmerman,
Corn. Houtmanstraat 15, Meppel.

DE UITSLAG

De voorzitter van onze partij, dr. W. P. Berghuis, verklaarde woensdagnacht, de verkiezingsuitslag voor onze partij niet ontmoedigend te achten, vooral als men het totaalbeeld der protestants-christelijke partijen ziet.

Weliswaar verliest onze partij een zetel in de Tweede Kamer, doch de Christelijk-Historische Unie krijgt een zetel meer en het Gereformeerd Politiek Verbond zal ook een zetel bezetten.

Dat de opportunistische partij van Koekoek drie zetels gaat innemen is bedenkelijk. Het verlies van de P.v.d.A. van vijf zetels en de teruggang van de V.V.D. met drie zetels, betekent, dat de rechtse invloed in de Kamer is versterkt. Want weliswaar worden de pacifisten en de communisten, doch een verzwakking van de linkerzijde is duidelijk aan de dag getreden.

In het volgende nummer hopen wij uitvoerige cijferanalyses te kunnen geven van de gehouden verkiezingen. Wij geven thans de uitslag voor de verschillende politieke formaties, welke één of meer zetels verwierven. De tussen haakjes geplaatste cijfers geven de aantallen zetels, zoals men die in de oude samenstelling bezit.

K.V.P.	50 (49)
P.v.d.A.	43 (48)
V.V.D.	16 (19)
A.R.	13 (14)
C.H.U.	13 (12)
C.P.N.	4 (3)
S.G.P.	3 (3)
P.S.P.	4 (2)
G.P.V.	1 (0)
Boerenpartij	3 (0)

WERF

ABONNEES

VOOR

NEDERLANDSE

GEDACHTEN

VERTROUWENSADRESSEN VOOR
EIGEN KRING IN
FRIESLAND

TURKSTRA BESCHUIT

Eerlijk ... Overheerlijk! Niet alleen voeding ... doch ook een lekkernij!

HOTEL „DE KROON”

SOPHIALAAN — LEEUWARDEN
telefoon 4467 - 4468

Uw adres voor recepties en partijen

FIRMA P. S. DE BOER

MARKKUM HARDERWIJK

Groothandel in hooi en stro

IMPORT EXPORT
Geregeld vertegenwoordigd op onderstaande landbouwbeurzen:
Maandag — Rotterdam Woensdag — Middenmeer
Maandag — Amsterdam Donderdag — Emmeloord
Dinsdag — Groningen Vrijdag — Leeuwarden
Dinsdag — Sneek Zaterdag — Utrecht

Voor **VOLVO's** naar **WIERDA**

Sloepstraat 1 - Telefoon 05150 - 4215
Oudvaart 3 - Telefoon 05150 - 3106
SNEEK

METZ
SNEEK

Alle **TEXTIELGOEDEREN**,
BEDDEN, DEKENS,
MATRASSEN, COMPLETE
WONINGINRICHTING

Grootzand 14—38, Sneek — Midstraat 114, Joure

DOUMA's IJZERHANDEL n.v.

Grootzand 66 — Postbus 30 — Sneek
Telefoon 05150 - 277 en 3696

Staaf-, band en plaatijzer, I- en U-balken, betonijzer.

Gereedschappen en machines voor metaalbewerking.

OFFSETDRUKKERIJ

FLACH N.V.

affiches
showcards
verpakkingen

LEEWARDERWEG 31-35 — SNEEK

N.V. BOAZ-BANK SNEEK

Bankboekjes 3 1/4 %
Deposito's 1 jaar vast 3 1/2 %
Rekening-Courant: Effecten

Verzekeringen op elk gebied

Wilt u gemakkelijk lopen?

De zaak waar u prettig koopt!
Wij hebben de alleenverkoop van Durea Salamander, Forma-Natura, Manna enz., maar ook van de „Piedro” kinder-steun-schoentjes.

STELLINGWERFF-SCHOENEN

Beddenmagazijn
JAN HARMS
voor gezonde slaap

Onze specialiteit:
DE BETERE BEDDEN EN DEKENS
Vlasstraat 36, Dokkum, tel. 2765
Ook voor woninginrichting.

Kiest voor fijn en kleurrijk **DRUKWERK**

Firma A. J. Schaaf
Papiergroothandel en Drukkerij

De drukkerij voor Industrie en Handel
Kleine Oosterstraat 119 **Dokkum**
Telefoon 2373 - 05190

DE VOLHARDING
Fabriek van kinderstoelen etc.
Surhuisterveen
TELEFOON 05124 - 437

RIVEL Fabriek van **RIJWIELEN** en **AUTOPEDS**
SURHUISTERVEEN
Telefoon 05124—269

FIETSEN en **ONDERDELEN**
een betrouwbaar merk!

PEERLESS

Groothandel voor Friesland:
Fa. WILLEM LODEWIJK - DRACHTEN,
Noordkade 46 - Telefoon 05120 - 2301.

A.R. fractie in Eerste Kamer had veel bezwaren

Harde noten over verdrag met Duitsland

OOK de Eerste Kamer heeft het verdrag met West-Duitsland aanvaard, maar men moet niet vragen, hoe. Typerend waren de woorden die dr. Berghuis, leider van de a.r. fractie, dinsdagmiddag kort voor de stemming sprak: „Wij hebben ernstige bezwaren en vinden het verdrag volstrekt onbevredigend. Als wij de zaak op zichzelf zouden kunnen bezien, zou de meerderheid van onze fractie tegen stemmen. Maar gezien de Europese politieke ontwikkeling achten wij de gevolgen van verwerping nadeliger dan die van aanvaarding.”

Het was duidelijk, waarop de heer Berghuis doelde. Ook de fractieleider van de V.V.D., mr. Van Riel, had de Europese politieke ontwikkeling al in zijn beschouwingen over het verdrag betrokken. Hij wees op de noodzaak van een goed samenspel met Duitsland. Zou Nederland, door een dergelijke samenwerking af te wijzen, niet indirect een toenadering tussen West-Duitsland en Frankrijk bevorderen?

De heer Algra, die als eerste spreker over het verdrag reeds vorige week donderdag het woord had gevoerd, verborg overigens zijn opvatting over de houding van West-Duitsland allerminst. Hij herinnerde eraan, dat de antirevolutionairen in 1949 hebben gestemd tegen de toevoeging van de Duitse grens-correctiegebieden aan ons land, omdat men geen vlees moet snijden uit het lichaam van de schuldenaar. Maar hij gaf nu wel toe, dat wij van West-Duitsland heel wat minder zouden hebben gekregen, als wij Elten en Tudderen niet achter de hand hadden gehad.

Aan de hand van enkele voorbeelden toonde de heer Algra aan, welk een kwalijke mentaliteit men heden ten dage in de bondsrepubliek nog kan aantreffen. Ook door de Westduitse regering wordt neerbuigend over Nederland gesproken en geschreven.

Het meest uitvoerig ging de heer Algra in op het Eems-Dollardvraagstuk. Over het grensverloop in de Eemsmonding is tussen Nederland en Duitsland geen overeenstemming bereikt. Men vond een tussenoplossing door een gemeenschappelijk Nederlands-Duits beheer over deze monding overeen te komen. De regering had deze regeling onaanvaardbaar moeten vinden, aldus de heer Algra. In een breed historisch exposé, waarnaar met grote aandacht werd geluisterd, zette hij uiteen, niet alleen hoe reeds sinds de vijftiende eeuw de Nederlandse en Duitse aanspraken in de Eemsmonding luiden, maar ook hoe zeer Duitsland zich ten opzichte van ons land aan chicaneuse rechtsuitoefening te buiten is gegaan.

Fel bracht de heer Algra zijn mening naar voren: uit de instelling van Duitsland blijkt niet het besef, dat nooit meer valt goed te maken, wat in de jaren 1940—1945 is misdaan. Er was geen royaal gebaar, geen redelijk overleg. „Als wij tot aanvaarding van het verdrag kunnen komen, is dat met ergernis en gelatenheid.” Tenslotte zette de heer Algra uiteen, waarom hij zijn betoog had doorspekt met Duitse woorden en uitdrukkingen: de taal is de ziel der natie....

Schadevergoeding

ALLERWEGE was er kritiek, zij het niet steeds zo fel. Uit de woorden van pater Beaufort (K.V.P.), dr. Van Hulst (C.H.U.) en mr. Van Riel (V.V.D.) viel op te maken, dat zij, ondanks hun kritiek, niet tegen zouden stemmen. Anders was het met de heer Matser (K.V.P.) en prof. Samkalden (P.v.d.A.). Het zag er naar uit, dat voor hen de nadelen zwaarder wogen dan de voordelen.

Voor prof. Samkalden telde daarbij het bedrag voor de nazislachtoffers het zwaarst. Zoals men weet, is overeengekomen, dat de bondsrepubliek ons land DM 280 miljoen zal betalen, waarvan DM 125 miljoen is bestemd voor de slachtoffers van de nazivervolgving. Door alle sprekers was naar voren gebracht, dat dit bedrag veel te laag is. Prof. Samkalden putte zich uit om gedaan te krijgen, dat het bedrag zou worden verhoogd.

Hij had hiervoor een interessant uitgangspunt. Nergens in de verdragstekst wordt vermeld, dat Nederland per se die 125 miljoen voor de nazislachtoffers moet uitkeren. Slechts wordt melding gemaakt van het totaalbedrag van 280 miljoen en van de bestemmingen, waarover deze som moet worden verdeeld.

Prof. Samkalden meende, dat deze formulering de Nederlandse regering de vrijheid laat, de verdeling naar eigen goedvinden te doen plaats hebben. Hij grondde dit standpunt gedeeltelijk op de toelichting die de Duitse regering aan de Bondsdag heeft verstrekt.

Minister Zijlstra, die namens de regering over de financiële aspecten van het verdrag het woord voerde, bestreed deze stelling niet. Hij achtte haar alleen niet ter zake. Waar het om gaat is, zo zei hij, dat een deel van het bedrag, dat overblijft als de 125 miljoen is afgetrokken, is bestemd als vergoeding van door de Nederlandse volksgemeenschap geleden schade. De overheid heeft in het verleden het herstel van deze schade uit de algemene middelen bekostigd. Minister Zijlstra vond het derhalve logisch, dat dit resterende bedrag bij de algemene middelen wordt gevoegd. Dit zou zijnde, is het onjuist, een deel ervan te bestemmen voor de nazislachtoffers, boven de reeds overeengekomen 125 miljoen. Immers, de gedachte van smartgeld, te betalen uit de algemene middelen aan nazislachtoffers in eigen land, is alle naoorlogse kabinetten vreemd geweest. Duitsland heeft de schade veroorzaakt, Duitsland moet dus de schade vergoeden, niet Nederland.

Motie

LATER op de middag bleek, dat met Duitsland inderdaad een bedrag van DM 125 miljoen was overeengekomen, niet meer en niet minder. Vermelding van dit bedrag in de verdragstekst was achterwege gebleven op verzoek van Duitsland zelf. Een en ander bleek uit een aanvankelijk vertrouwelijke brief, die de Duitse staatssecretaris Hettlage in 1961 aan de Nederlandse regering heeft geschreven.

Ondanks het aan het licht komen van deze brief herhaalde prof. Samkalden zijn pogingen om een groter bedrag voor de nazislachtoffers beschikbaar te krijgen. Hij diende een motie in, waarin de regering werd verzocht, het hele bedrag van 280 miljoen per speciale wet te verdelen. Het parlement zou dan zelf de juistheid van deze verdeling kunnen beoordelen en eventueel wijzigingen aanbrengen.

Zowel minister Zijlstra als de Kamermeerderheid wezen deze gedachte af. De bewindsman vreesde, dat de motie de uitkering van de DM 125 miljoen zou vertragen en vertroebelen. Mr. Van Riel noemde de motie een slag in de politieke lucht. Het voorstel-Samkalden kreeg alleen maar de steun van socialist en communisten.

Het bedrag zelf werd aanvaard met alleen de stemmen van vijftien socialist, de twee communisten en de K.V.P.-er Matser tegen. Drie socialisten stemden voor. De totale stemmenverhouding was 43—18, waaruit blijkt, dat de meerderheid, waarmee de Senaat het verdrag heeft aanvaard, kleiner is, dan die, waarmee de Tweede Kamer destijds het verdrag goedkeurde. In de Tweede Kamer stemden 84 leden voor en slechts 23 tegen.

Defensie

DE Kamer behandelde dinsdag en woensdag onder meer nog de defensiebegroting. Opvallend was hierbij de houding van mr. Van Riel (V.V.D.). Men zal zich herinneren, dat mr. Van Riel vorig jaar het aftreden van minister Visser eiste in verband met diens houding in de zaak-Van der Putten. Thans niets van dit alles. Wat de zaak-Van der Putten betreft, verwees hij slechts naar uitlatingen van de liberale Tweede Kamerleden Couzy en Oud. Verder beschouwde hij haar als „tot klaarheid gebracht”.

Tot veler verbazing pree de heer Van Riel vervolgens bij herhaling het defensiebeleid, dat minister Visser heeft gevoerd. Zeker, hij had kritiek, maar vergeleken bij de vele bedenkingen, die de K.V.P.-er De Gou ontwikkelde, viel deze betrekkelijk mild uit. Mr. Van Riel besloot met te zeggen, dat naar zijn mening de opbouw van onze defensie de laatste jaren rustig en met bekwaamheid is geleid.

Het behoeft niet te verbazen, dat de heer Algra, die vorig jaar met instemming van een groot aantal andere Senatoren scherpe kritiek had geleverd op de aanval van mr. Van Riel, ook ditmaal zijn commentaar niet achterwege liet. Hij begon met zich af te vragen, waarom het kabinet minister Visser na de kritiek van mr. Van Riel niet had laten vallen.

Was het de houding van: wie maakt me wat? Men behoeft de minister-president maar aan te zien om te begrijpen, dat het dat niet is geweest. Wat was het dan wel? De heer Algra vermoedde, dat het kabinet de kritiek van mr. Van Riel politiek en zakelijk zo weinig verantwoord vond, dat het er niet op in is gegaan.

De heer Van Riel heeft thans een andere houding aangenomen. De heer Algra zei ironisch, dat hij zich gaarne aansloot bij zijn hulde aan het adres van minister Visser. Maar was het niet beter geweest, als mr. Van Riel zou hebben gezegd, dat de aanval van vorig jaar hem spijt? De heer Algra vond van wel. Een verzoeningsfeest zou ook met het oog op de verkiezingen goed zijn uitgekomen, want het is een betere propaganda dan het exponeren van meningsverschillen. En bovendien, aldus de heer Algra, wij zouden ons erover hebben verheugd.

Het overige deel van de rede van de heer Algra werd grotendeels in beslag genomen door opmerkingen over meer principiële aspecten van het defensiebeleid. De toelaatbaarheid van de atoombewapening, waarover kort daarvoor de C.H. afgevaardigde dr. Beerekamp zijn maidenspeech had gehouden en waardevolle opmerkingen had gemaakt, was een van die onderwerpen. Het is goed, dat over dit benauwende onderwerp veel wordt gesproken en nagedacht.

Replieken

BIJ de replieken kwam mr. Van Riel nog op de woorden van de heer Algra terug. Hij meende, dat in de zaak-Van der Putten het gelijk aan zijn kant is. Hij nam de heer Algra zijn woorden van lof kwalijk, omdat men bij vreugde zwijgt of in de eenzaamheid prijst. Hij zei, de heer Algra niet nodig te hebben als raadgever voor de verkiezingen. Immers, de A.R. Partij heeft sinds 1945 alleen maar verloren. De liberale teruggang noemde hij „een ongelukje”. Hij ontkende, dat zijn lof vooral voor minister Visser bestemd was geweest. Zijn waardering gold het driemanschap van defensie gezamenlijk. Hij noemde de heer Algra een „père noble”.

Dit waren dus nogal onvriendelijke woorden. De heer Algra wees mr. Van Riel erop, dat het er niet om ging, of hij indertijd het gelijk aan zijn kant had, maar dat hij zijn aanval lanceerde, terwijl de zaak-Van der Putten nog bij de rechter aanhangig was. „In elk geval ben ik blij, dat ik nu mag concluderen, dat de V.V.D.-fractie nu nog staat achter wat zich verleden jaar heeft afgespeeld. Dit was in eerste termijn niet duidelijk. Ik ben blij, dat het nu wel duidelijk is”, aldus de heer Algra.

GRONINGEN

Chr. Coöperatieve Spaarbank
„EIGEN HAARD” G.A.
LOPENDE DIEP — GRONINGEN

Spaarrente leden	3½ %
Spaarrente niet-leden	3¼ %
Jeugdspaarrente met 10% premie	3½ %

N.V. DIJKSTRA'S DRUKKERIJ
1/16 BOEKDRUKKERIJ
GEBROEDERS HOITSEMA
Drukkers voor Handel
Nijverheid en Wetenschap
Peizerweg 138 - Tel. 05900—51541

„Bonte Hoek”

BOOMKWEKERIJEN
GLIMMEN (Gron.)

Leveranciers aan diverse gemeenten
Prijzen op aanvraag

WERKMANS RIJWIELHUIS Groningen

Folklingestraat 34 — Telefoon 29924—34405

Grote voorraad Rijwielen, Burgers, Simplex, Empo,

R.S. Stokvis enz. Vanaf compleet

f 97,50

lets lakbeschadigde KINDERRIJWIELEN vanaf f 50.—

Inruil mogelijk.

AUTOMOBIELBEDRIJF J. KNOOP N.V.

ADUARD

GRONINGEN

05903 - 235

Oosterhamrikkade 2

05900 - 27465

WIJ HEBBEN STEEDS VOORRADIG:

z.g.a.n. personenauto's

Komt U eens kijken? Inruil en financiering mogelijk.

MEUBELTOONZALEN STEENTILSTRAAT 17
GRONINGEN
HIER VINDT U DE BEROEMDE
van Rooyen MEUBELN
LEVERING VIA UW WONINGINRICHTER
OP AANVRAAG ZENDEN WE GRAAG EEN CATALOGUS

TALENS

de grootste overhemdenzaak

(ook naar maat)

BRUGSTRAAT 19 — GRONINGEN

Noorman's Groothandel

NOORDERHAVEN N.Z. 39 - GRONINGEN

Wij leveren via uw melkhandelaar:

ZOETERMEER'S ROEM MARGARINE

NUTRICIA KOFFIEMELK

BIER, LIMONADE EN HERO PRODUCTEN

Mijn ogen gun ik een bril van
v. d. Munnik

GRONINGEN: Brugstraat 27 - Heerestraat 82

HEERLEN: Stationsstraat 9

FIRMA KOOS - GRONINGEN

TE KOOP Dekkleden TE HUUR

Lage Der A 5 - Tel. 23929

Voor Uw interieur

Meubelfabriek

„Succes”

Nieuwe Pekela / Tel. 05978-5324

Toonkamers:

Oosterhamriklaan 47, Groningen.

JUTE ZAKKEN

voor binnenland en export
EEN VERTROUWENSARTIKEL

Noord-Nederlandsche Zakkenhandel N.V.

GRONINGEN - EEMSKANAAL N.Z. 48

Telefoon 0 5900-3 13 45 (4 lijnen)

Telegramadres „Jute”

Telexnummer 53073

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

**Houthandel en kistenfabriek
MEILINK N.V.**

BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05457-561 Telefoon 06750-3748

Houtzagerij- Houthandel- Kistenfabriek

WARENHUIZENBOUW

N.V. Aannemersbedrijf

VOSKAMP EN VRIJLAND

's-GRAVENZANDE - Telefoon 01748 - 2245 - Postbus 30

F. W. v. d. Peppel - aannemer

Machinale houtbewerking

O. ARNH.WEG 5 - LUNTEREN - TEL. 08388 - 392

FIRMA COLIJN & IPPEL

Aannemers van beton- en heuwerken

Rijksweg 117 Fr. Julianaweg 11
Tel. 01834-375 Tel. 01834-475

NIEUWENDIJK (gemeente Almkerk)

TIMMERFABRIEK VERMEULEN N.V.

MILL (N.-B.), TELEFOON 08859-605

Fabriek van geprefabriceerde houten gebouwen, houten woningen, directieketen, barakken, garages, vakantiehuisjes enz. Speciaal voor de landbouw: kippenhokken, veldschuren, loodsen etc.

Export: België, Duitsland, etc.

J. BUIJSE & ZOON

Smederij en

Constructiewerkplaats

ROTTERDAM v/m IJselmonde - Telefoon 195747

N.V. AANNEMERS- EN HANDELSBEDRIJF

VAN OORD

Hoogstraat 73a - Telefoon 444 - Werkendam

RIJSWERKEN GRONDWERKEN ASFALTWERKEN

Voor betere beton...

N.V. SCHOKBETON

Fabrieken te Zwijndrecht, Kampen, Elburg en Vianen. Bouwbedrijf te Zeist.

MACULOSE INDUSTRIELAK

Cellulose kleurlak voor de metaal- en houtverwerkende industrie

N.V. LAK- EN VERFFABRIEK MACOSTAN

EDE, telefoon 2047 (08380)

N.V. Staalsteiger „Gelria“

Nijmegen

Roggeweg 13 - Postbus 126 - Telefoon 53198

COMPLETE ROESTVRIJE STEIGERWERKEN

!!SPECIALITEIT: MET VASTE WIGGEN!!

NAAM- EN NUMMERPLATEN

in diverse uitvoeringen.

Aanduidingen speciaal voor kantoorgebouwen, ziekenhuizen, sanatoria, bejaardencentra en op schepen.

ZUID NED. NAAMPLATEN ONDERNEMING

G. TER VEEN - GELEEN

GRAAF HUYNLAAN, hoek Markt - TELEFOON 04494 - 237.

UW INTERIEUR

SMAAKVOL EN GEZELLIG INGERICHT EN TOCH NIET DUUR!

FIRMA W. VAN TELLINGEN

SLOTLAAN 135-137 - ZEIST - TELEFOON 2486

CHROESJTSJEF EN spelen kat en n

HET was maar een klein bericht, dat in de afgelopen week in de dagbladen verscheen. Er werd in medegedeeld, dat de plenaire vergadering van het centrale comité van de Russische communistische partij, die op 28 mei a.s. zou worden gehouden, verschoven is naar de 18e juni. Voorts werd vermeld, dat het besluit tot het uitstel door waarnemers te Moskou in verband werd gebracht met de enige tijd geleden gedane aankondiging van een ontmoeting tussen vertegenwoordigers van de communistische partijen van China en de Sowjetunie. Op deze conferentie, die midden juni moet worden gehouden, zullen de ideologische geschillen tussen beide landen aan de orde komen. Dit is inderdaad het geval. Maar er dient bij gezegd te worden, dat de verschuiving van de bijeenkomst van het centrale comité van de Russische communistische partij nog meer te maken heeft met de binnenlandse situatie in de Sowjetunie, waarover overigens weinig met zekerheid te zeggen valt.

Wonderlijk is het gegaan met het tot stand brengen van contact tussen de Sowjetunie en communistisch China. Men zal zich herinneren, dat de Chinese leiders pogingen in het werk hebben gesteld, de communistische wereldbeweging te organiseren tegen het standpunt van Chroesjtsjef, dat naar een vreedzame samenleving met de westelijke landen moet worden gestreefd. Dit lukte echter niet. De actie van Peking leidde er in tegendeel toe, dat het zich nog meer isoleerde en dat het enige tijd geleden in Moskou in het openbaar aan de kaak werd gesteld. Sindsdien hebben de Chinese communistische leiders naar wegen gezocht om de zaak met de Sowjetunie uit te vechten, in de hoop steeds meer communistische landen van Moskou los te weken en op die wijze de leiding in het rode kamp te kunnen overnemen.

INVITATIE

Twee maanden geleden nodigden Mao Tse Toeng en het centrale comité van de Chinese communistische partij de

Tse Toeng weten, dat het hem erg speet, maar dat hij onmogelijk naar Peking kon komen en dat hij ook geen delegatie naar de hoofdstad van het Chinese rijk kon zenden. Maar als Mao zo vriendelijk wilde zijn, naar Moskou te komen, zo in de tweede helft van mei, dan zou hij bijzonder welkom zijn. Een delegatie zou ook goed zijn, als Mao zelf verhinderd was.

AANVAARD

Het leek er dus op, dat Chroesjtsjef een tactische schermutseling had gewonnen in de voorronde van de ideologische strijd tegen communistisch China. Want de eerste bespreking ter oplossing van de bestaande geschillen zou in Moskou en niet in Peking plaatsvinden. Chroesjtsjef behoefde dus niet langer bevreesd te zijn, dat een eventuele reis naar Peking door de Chinese communisten uitgelegd zou kunnen worden als een erkenning, dat Peking geen haar minder is als Moskou, wat zijn positie in de communistische wereld betreft. En op 9 mei liet premier Tjoe En-lai van rood China weten, dat zijn land de

Wat gebeurt er in het Kremlin?

Russische premier Chroesjtsjef uit, naar Peking te komen voor een communistische topconferentie. Dat was een bijzonder handige zet van Mao Tse Toeng, omdat de Sowjetpremier nu wel verplicht was, op de een of andere wijze op deze invitatie te reageren. Weigerde Chroesjtsjef op een dergelijk voorstel in te gaan, dan zouden de Chinese communisten hem een ernstig „gezichtsverlies“ hebben bezorgd, met name in de Aziatische landen.

Niettemin slaagde de Russische partijleider (tevens premier) er in, deze Chinese aanval te pareren. Hij liet Mao

Hier zien we Chroesjtsjef met achter hem maarschalk Malinofsky, die in moeilijkheden zou verkeren. Is ook voor hem de tijd van gaan gekomen?

uitnodiging van Chroesjtsjef had aanvaard om een delegatie naar Moskou te zenden ter bespreking van de geschillen op ideologisch gebied. Mao Tse Toeng zou zelf niet komen. Dat had trouwens ook niemand verwacht. De delegatie zou dan ook worden geleid door Teng Hsiao Ping, de voornaamste partijtheoreticus van communistisch China.

SCHIJN

Opmerkelijk was echter, dat Tsjoen En-lai voorstelde, de gedachtenwisseling half juni te laten beginnen en niet — zoa's Chroesjtsjef wilde — in de tweede helft van de maand mei. Klaarblijkelijk voelden de Chinese leiders er niets voor, dat hun delegatie zou worden gedwongen, een volledig debat te voeren met het centrale comité van de Russische communistische partij, waarvan toen nog mocht worden aangenomen, dat het zijn bijeenkomst eind mei zou aanvangen. De opzet van Chroesjtsjef was dus niet gelukt en de winst, die hij behaald bleek te hebben, was slechts schijn. Hij kon Peking moeilijk laten weten, dat het in het midden van juni slecht schikte, want dat zou niemand hebben geloofd.

En daarom heeft de Russische premier zich genoodzaakt gezien, een zeer drastische maatregel te nemen: hij heeft de plenaire vergadering van het centrale comité van de Russische communistische partij, waar Mao blijkbaar iets tegen heeft, verschoven van 28 mei naar 18 juni. Dan kan de Chinese delegatie juist in Moskou zijn gearriveerd... of komt zij nu ook weer later?

KREMLIN

Intussen krijgt Chroesjtsjef gelegenheid, de problemen, waarvoor hij zich — mede in verband met het conflict met communistisch China — in Moskou geplaatst ziet wat rustiger aan te pakken. Over deze moeilijkheden en over de wijze, waarop de Russische

premier zal trachten ze op te lossen, de laatste tijd veel gespeculeerd heeft Chroesjtsjef daar zelf aan toe gegeven, bijvoorbeeld, toen hij verklaarde: „Zoals iedereen beseft, niet altijd de functies blijven bestaan die ik nu bezet in partij en staatsmogen achten het niet uitgesloten. De Russische premier overweegt de kloof tussen Peking en Moskou te overbruggen en zijn tactiek in Zuidoost-Azië (die tot dusver de Verenigde Staten heeft ontzien) te herzien. Dat zou dan weer zijn als gebaseerd op het feit, dat de Indonesische communistische partij dreigt om te komen naar Peking en een straffere vaart te nemen opzichte van het Westen en de Verenigde Staten.“

VERSCHERPING

Hoe dan ook, een dergelijke overstroming niet met het uitstel van de bijeenkomst van het centrale comité van de Russische communistische partij. Deze stap is bepaald niet genomen, de kloof met Peking te overbruggen maar integendeel om het been te leggen op de mogelijkheid van een zo voordelig mogelijke oplossing, als de ideologische strijd een uitbarsting komt. Vanzelfsprekend sluit dit de mogelijkheid niet uit, dat de houding van de Sowjetunie ten aanzien van de Chinese partijleiders tot zekere vraagstukken in Zuidoost-Azië (en we doelen hierbij vooral op Laos, een ontmoetingspunt tussen Chinezen, Russen en Amerikanen) straffer wordt. Maar beurt dan niet om de kloof die Peking en Moskou gaapt te overbruggen en als het ware toe te geven aan de Chinese visie de juiste is gebeld.

Het zal dan slechts geschied dat Moskou de tijd gekomen is om in Azië een tegenoffensief tegen communistisch China te beginnen. Het zal dan de wind uit de zeilen te halen. Dat zou echter een verscherping en geen vermindering van de tegenstellingen tussen de rivalen.

OP STAL?

Wellicht is het op het ogenblik geen uitgemaakte zaak, welke de Sowjetunie in de naaste toekomst zal gaan volgen. Amerikaanse opinies zijn van mening, dat er nu een einde is gekomen aan het ernstige debat in het Kremlin sinds Tjoe En-lai op 5 maart 1953 stierf. Bij interessant is de opvatting, dat de Sowjetunie een groeiend besef van de noodzaak heeft, dat de partij zou worden beheerst door de gedachte van de communistische wereldoverheersing „op stal worden gezet“. Men wijst er op, dat de pogingen van de Sowjetunie tot de dood van Stalin, het Westen te rompelen, op een volslagen mislukking zijn uitgelopen. De gebeurtenissen rondom Berlijn en Cuba hebben de weeglijkheid en het zelfvertrouwen van de Verenigde Staten belangrijk toegenomen. En tegelijkertijd zou de Sowjetunie een groeiend besef van de noodzaak hebben, dat de Amerikaanse partij in Washington ook aan de wind is — niet van plan zijn, om te laten spelen. Ook in de Sowjetunie zelf — zo zegt men — is er nu verandering en zal het heel moeilijk de klok terug te draaien. En inderdaad is iets te zeggen voor een dergelijke redenering. Men kan het echter anders zien.

HET PROCES

Met evenveel recht kan in het verleden naar voren gebracht worden, dat de Sowjetunie niet al te grote eisen vorderingen heeft gemaakt met betrekking tot de doelen, die zij zich opzich heeft gesteld. Want ook al zou de sprake kunnen zijn van een „opstal“ van de gedachte aan de communistische wereldoverheersing, het zou opgeven van dit doel zal nimmer kunnen zijn. Tenzij zich in de Sowjetunie een omwenteling voordient, thans nog niemand voor in de hand houdt. Wel bestaan er thans nog mogelijkheden. Een daarvan is, dat de spionageproces, dat vorige week in Moskou is gevoerd tegen de Britse kenman Wynne en de Russische taire deskundige Penkofsky.

Naar men zegt is het vroeger van de Russische geheime politie naar Serof, onlangs gearresteerd was een van de vele relaties van de dood veroordeelde Penkofsky. Het rekening gehouden met de omstandigheden, dat ook tegen hem beschuldigingen zullen worden ingebracht. T

MAO

115

lo Kort was hij hoofd van de inlichtingen-
dienst van het Russische ministerie van
defensie.

MALINOFSKY

Daar komt nog bij, dat niemand minder dan de machtige minister van defensie, maarschalk Malinofsky, de persoonlijke beschermheer van Serof zou zijn. Ook al zou dit laatste niet zo zijn, dan bestaat er volgens niet controleerbare berichten toch een grote kans, dat Malinofsky verantwoordelijk zal worden gesteld voor indiscreties, door een van zijn naaste medewerkers begaan. Dit verklaart, zo meent men, wellicht de symptomen van ongerustheid over zijn toekomst, die de maarschalk tijdens zijn bezoek aan Indonesië aan de dag heeft gelegd. Bovendien weet Joseph Alsop te berichten, dat zelfs nog hogere functionarissen dan Malinofsky in de zaak Penkofsky zijn betrokken. Zo zou er een hardnekkig gerucht gaan, dat een van de dochters van Frol Kozlof, die de laatste jaren werd gedoodverfd als de opvolger van Chroesjtsjef, geschenken van Penkofsky zou hebben aangenomen. Dat zou gebeurd zijn als Penkofsky van reizen naar Oost-Europa terugkeerde met in Moskou moeilijk te krijgen luxe artikelen. En het is dus helemaal niet uitgesloten, dat het spionageschandaal gebruikt zal worden om

politieke en militaire carrières te vernietigen.

Mao Tse Toeng is goede vrienden met president Soekarno van Indonesië. Maar met de Indonesische communisten, die in hun land over een enorme invloed beschikken, kan hij het nog veel beter vinden.

RESERVEWAPEN?

Wellicht is de spionagezaak een reservewapen van Chroesjtsjef tegen zijn politieke belagers. Het kan moeilijk een toeval zijn, dat juist de namen van Malinofsky en Kozlof genoemd worden, want zij worden door Alsop beschouwd als de vermoedelijke leiders van de oppositie tegen Chroesjtsjef. Of dat zo is, valt moeilijk uit te maken, met name wat Kozlof betreft, die door Chroesjtsjef zelf naar voren is geschoven. Het is overigens al een maand geleden, dat men Kozlof in het openbaar heeft gezien en dat is lang genoeg om tot de nodige speculaties aanleiding te kun-

nen geven. Eén ding is wel zeker: er is in Moskou heel wat aan de gang. Het proces tegen de Brit Wynne en het uitwijzen van vijf Britse en vijf Amerikaanse diplomaten uit Moskou is slechts een rookgordijn geweest. En het zal bijzonder interessant zijn te aanschouwen, wat zich aan ons oog voordoet, als de rook eenmaal is opgetrokken.

VERTROUWENS ADRESSEN VOOR EIGEN KRING

Landbouwwerktuigen- en machinefabriek
Vicon
H. VISSERS N.V. — NIEUW-VENNEP
Telefoon 02526—841 (7 lijnen)

CLAEYS - maaidorsers
BAMFORDS - opraappersen
Importrice voor westelijk Nederland
W. VAN GEMEREN & ZONEN N.V., Groep (Z.H.)
telefoon (01860)—2050

N.V. W. J. Schuiling's Handelsonderneming

BINNENHAVENWEG 20 - HENGELO
Telefoon 05400-6461

ONDERGOED
van de bovenste plank!

Overheidssubsidie aan bibliotheken

HET college van advies van onze Anti-Revolutionaire Partij heeft al verschillende belangwekkende rapporten het licht doen zien. Rapporten, welke een objectief oordeel uitspreken over zaken die van belang zijn en waarover een diepgaande voorlichting gegeven wordt. Uiteraard, — hoe kan het ook anders — worden de bestudeerde onderwerpen benaderd vanuit de christelijke levens- en wereldbeschouwing. Niemand kan op grond van dit laatste tegenwerpen, dat zo'n rapport dan niet objectief kan zijn.

Immers, de absolute zekerheid dat God de Heer der wereld is en dat daaruit voor elk scheepsel voortvloeit dat hij te handelen heeft naar het gevorderde bestel door God, zal het objectieve uitgangspunt moeten zijn voor het doen en laten van iedereen.

Rapporten van het college van advies zijn uiterst nuttig. Ingewikkelde en moeilijke vraagstukken, waarvan verschillende merites bij een vluchtige bestudering aar de aandacht zouden ontsnappen, krijgen zodoende de belangstelling welke noodzakelijk is. Allerlei partij-instanties en niet in het minst degenen onder ons die zitting hebben in publieke organen, kunnen met deze rapporten hun voordeel doen.

Het college van advies en de door dit lichaam ingestelde studietoelagen zouden we ten aanzien van speciale vraagstukken de hersenen van onze partij kunnen noemen.

We kunnen ons niet aan de gedachte onttrekken, dat splinterpartijen met hun vaak geringe aantal wetenschappelijk geschoolde specialisten en ter zake kundigen op verschillend gebied binnen haar ledenkring, reeds daarom op diverse terreinen tekort moeten schieten. Men heeft niet of te weinig de beschikking over mensen, die over een zekere zaak een uitputtend oordeel kunnen geven, waarmee de partijorganen en de vertegenwoordigers in overheidsinstanties hun voordeel zouden kunnen doen. En wordt een zekere zaak niet op alle merites met kennis van zaken bestudeerd, dan bestaat het gevaar, dat men tot een verwrongen en onjuist beeld komt. En daaruit kan dan weer voortvloeien een verkeerde eindconclusie, een foutief oordeel.

SUBSIDIE OF NIET?

DE rapporten, door ons college van advies in de openbaarheid gebracht, geven een verhelderend beeld en een weloverwogen oordeel over aangelegenheden, welke van algemeen belang geacht moeten worden.

Dat is ook het geval met het thans verschenen rapport, nummer 25, dat

handelt over de subsidiëring van het bibliotheekwezen.

Men kan zeggen — en er zijn er inderdaad die dit beweren — dat de overheid eigenlijk niets met bibliotheken te maken heeft en dat derhalve van het verstrekken van subsidie geen sprake zou moeten zijn. Het rapport evenwel zegt naar aanleiding van een uiteenzet-

College van advies kwam met een rapport

ting over de rechtsgrond van een dergelijk subsidie, dat het een zaak van algemeen belang is, dat de natie over een aantal naar de eis geoutilleerde bibliotheken beschikt. Het is een van de voorwaarden om niet tot de status van minder ontwikkeld gebied te vervallen. Min of meer parallel met de groei van het aantal Nederlanders dat in de een of andere vorm voortgezet onderwijs heeft genoten, heeft zich bij de leeszaalen en bibliotheken een ontwikkeling voltrokken naar een steeds bredere leetuurvoorziening voor het geheel van de bevolking in haar verscheidenheid van sociale milieu's en van behoeften aan studie en informatie, ontwikkeling en ontspanning. Maar de kosten van het oprichten en het instandhouden van een bibliotheek zijn tegenwoordig zo hoog, dat het — zo zegt het rapport — uitgesloten geacht moet worden, dat een bibliotheek die meer wil bieden dan uitsluitend leesvoer, ooit rendabel uit de leesgelden zou kunnen worden geëxploiteerd of van giften in de private sfeer zou kunnen bestaan. Indien de overheid in de huidige omstandigheden aan private openbare leeszaalen en bibliotheken subsidie zou onthouden, zou dit een groot kwaliteitsverlies van die bibliotheken tot gevolg hebben, zo niet opheffing van talloze. Dit nu — zo zegt het rapport verder — is in een moderne, ontwikkelde samenleving onaanvaardbaar.

Het is van belang, dat dit ook in onze kring wordt uitgesproken. Het rapport dat, zoals wij boven memoreerden, spreekt over een ontwikkeling, welke zich heeft voltrokken, zou er aan hebben kunnen toevoegen, dat deze ontwikkeling nog lang niet tot een afronding gekomen is; met andere woorden: deze ontwikkeling zet zich nog steeds voort. Het is deze ontwikkeling, waar de zogenoemde christelijke volksbibliotheken zich voor geplaatst zien.

Om een voorbeeld te noemen: Honderden van zulke bibliotheken, vaak ontstaan door activiteiten van jongelingsverenigingen of ouderverenigingen, hebben nimmer boeken in vreemde moderne talen in hun boekbestand gehad. Thans begint er meer en meer vraag naar te komen; klaarblijkelijk wil men ontspanningsboeken ook in de oorspronkelijke taal lezen. Maar ook populair-wetenschappelijke lectuur wordt veel meer gelezen dan vroeger; ook daar komt steeds meer vraag naar.

In het rapport wordt voorts aandacht gewijd aan de hoofdpunten van de huidige subsidieregeling. Daarna wordt de aandacht gevestigd op een wel zeer belangrijk facet van het bibliotheekwezen.

DISCRIMINATIE

Het gaat over de discriminatie bij de hantering van de subsidiegrondslag. De subsidiegrondslag voor algemene bibliotheken en voor rooms-katholieke bibliotheken wordt vastgesteld op grond van objectief te bepalen getallen. Het gaat bij de berekening van een dergelijk subsidie om het aantal inwoners van de gemeente, als het een algemene bibliotheek betreft; geldt het een rooms-katholieke bibliotheek, dan wordt het aantal rooms-katholieke ingezetenen als grondslag genomen voor uit te keren subsidie.

Het rapport legt er nu de nadruk op, dat de subsidiegrondslag voor protestants-christelijke leeszaalen en bibliotheken wordt vastgesteld op grond van een subjectief criterium. Dat criterium is: hoeveel inwoners in de betreffende gemeente kunnen geacht worden, in te stemmen met de doelstelling van zulk een leeszaal of bibliotheek?

Hier wringt de schoen. Het is deze grondslag tot het verstrekken van subsidie, waarmee onze christelijke bibliotheken en leeszaalen reeds jarenlang hebben geworsteld. Het rapport zegt het zó: Alle inwoners worden geacht in te stemmen met een algemene leeszaal

en bibliotheek en alle rooms-katholieke inwoners worden geacht in te stemmen met een rooms-katholieke leeszaal en bibliotheek, doch ten aanzien van onze protestants-christelijke bibliotheken wordt getracht het werkelijke aantal sympathisanten te bepalen.

Hoe men het ook stelt, in elk geval wordt er gediscrimineerd en is er geen sprake van een gelijke behandeling van de onderscheidene naar subsidie dinge openbare leeszaalen en bibliotheken, concludeert het rapport.

Deze gevolgde methode omtrent de vaststelling van een subsidiebedrag voor een protestants-christelijke leeszaal en bibliotheek is historisch wel verklaarbaar; het rapport verheelt dit niet. Integendeel, er wordt vastgehouden, dat men in onze protestants-christelijke kring van de aanvang af over de noodzaak van christelijke bibliotheken allerminst eensgezind geweest is.

Er zou dus een andere subsidiegrondslag moeten komen dan de huidige, welke gebaseerd is op de inwonertallen. Het college spreekt ruiterlijk uit, dat er instellingen zijn, welke meer competent zijn tot het uitwerken van een nieuwe en rechtvaardige regeling, dan de commissie van advies zelve. Wel worden enige criteria geformuleerd om tot een bevredigende subsidieregeling te komen.

RIJKSSUBSIDIE EN GEMEENTELIJK SUBSIDIE

In het rapport wordt de vraag gesteld, of de voorzieningen voor het bibliotheekwezen ook thans nog aangelegenheden zijn, welke primair de gemeentelijke overheid aangaan. Men moet namelijk weten, dat het rijks-subsidie gekoppeld wordt aan het gemeentelijk subsidie: aan een bibliotheek wordt slechts rijks-subsidie verstrekt als de desbetreffende gemeente een bepaald minimumsubsidie toekent. Ofschoon onze partij van oudsher voorstandster is van decentralisatie, dienen plaatselijke zaken op een plaatselijk niveau, doch nationale zaken op nationaal niveau behandeld of gesubsidieerd te worden.

VOLKSBIBLIOTHEKEN

Ook aan deze in onze kring zo welbekende bibliotheken wordt aandacht geschonken. Het zijn de bibliotheken, ontstaan uit particuliere initiatieven, nadat men de behoefte gevoeld had aan de voorziening van verantwoorde lectuur. We merkten reeds op, dat jonge

• Vervolg op pag. 6

Aandacht voor

François Duvalier

de president-dictator van de negerrepubliek Haiti

„BLOED zal vloeien als nooit tevoren. Het land zal branden van het Noorden tot het Zuiden en van Oost tot West. De zon zal niet meer opkomen en ondergaan, omdat de hemel zal lijken op één grote vlam. Het zal de grootste slachting in de geschiedenis zijn. Er zal een Himalaya van lichamen zijn.” Deze weinig opwekkende woorden werden dezer dagen gesproken in Port au Prince, de hoofdstad van de negerrepubliek Haiti. Ze kwamen uit de mond van de handlangers van dictator François Duvalier, die tot 15 mei jl. president was, maar de op die dag te houden verkiezingen annuleerde en zichzelf tot president-dictator uitriep. Hij had opdracht gegeven, de Haïtianen duidelijk te maken, wat hen te wachten stond, als zij zouden proberen, zich tegen hem te keren. En hij toonde zich tevreden over het resultaat.

DUVALIER, die zich graag „Papa Doc” laat noemen begon met heel goede bedoelingen, toen hij in 1957 tot president werd gekozen. De armoede was toen onbeschrijfelijk en Duvalier, die al arts veel contact met de arme bevolking had gehad, nam zich voor, de zaken radicaal te veranderen. Al spoedig kwam er echter niets van zijn goede voornemens terecht en werden de armen nog armer. Om de oppositie tegen zijn bewind onder de duim te kunnen houden vormde hij een politiemacht van 5000 man, Tonton Macoute genaamd. En toen die de zaken alleen niet de baas bleek te kunnen blijven, voegde hij daar nog een leger van 13.000 man aan toe. Haïti zuchtte onder een terreurregim en de bevolking was volkomen overgeleverd aan de grillen van de benedeiders van François Duvalier.

ENKELE jaren geleden werd ook de geestelijkheid niet langer met rust gelaten, omdat zij zich niet zwijgend bij de gang van zaken in de kleine republiek wilde neerleggen. Priesters werden gearresteerd en uitgewezen en anderen werden vervolgd. Het gevolg was, dat het Vaticaan Duvalier en alle andere verantwoordelijken voor de vervolging van de geestelijken op Haïti onder de automatische excommunicatie vielen. Het heeft niet geholpen. Duvalier en zijn handlangers vervielen van kwaad tot erger. Tot een opstand kwam het echter niet, althans tot voor kort. Want het kleine leger van Haïti, dat door Amerikaanse instructeurs is opgeleid, werd tenslotte zo verbitterd door het weerzinwekkende optreden van politie en militia, dat het naar middelen uitkeek om verandering in de situatie te brengen. En toen bekend werd, dat de verkiezingen niet zouden doorgaan, was de legerleiding gereed om te pogen, Duvalier en diens klik aan de kant te zetten.

„PAPA DOC” was de officieren echter een slag voor. Hij kreeg lucht van het complot en probeerde de officieren onschadelijk te maken. Op een na wisten zij echter te ontkomen naar de gebouwen van diverse ambassades in de hoofdstad Port au Prince. Duvalier maakte toen de grote fout, zijn politietroepen opdracht te geven, de Haïtiaanse officieren „op te halen”, die zich in het Dominicaanse ambassadegebouw bevonden. Dat was een ernstige schending van een van de belangrijkste internationale rechtsregels. Het was dan ook vanzelfsprekend, dat de regering van de Dominicaanse republiek fel tegen deze gang van zaken protesteerde. Zelfs dreigde zij, haar troepen Haïti te laten binnenrukken, als het beleg rondom het ambassadegebouw niet zou worden opgeheven. En in de loop van deze week leek dit internationale incident te zijn gesloten.

IN Haïti zit men echter nog volop in de moeilijkheden. Duvalier, die op 14 april 1907 in Port au Prince geboren werd, is blijkbaar niet van plan, zich gewonnen te geven. En als we de dreigende taal van zijn handlangers moeten geloven, dan ziet het er voor Haïti niet best uit. En dat omdat een arts, die zes jaar geleden bijzonder populair was door zijn succesvolle strijd tegen allerlei inheemse ziekten, de zucht naar macht naar het hoofd is geslagen.

de tegenstand gebroken

door Foka van Loon

(13)

O, maar dan ziet Gees zelf al waar de schoen wringt. Daar, in de hoek, achter een stoel, daar zit Roelie met een dik behuuld gezichtje en schichtige oogjes, kraaltjes te rijgen. Al waren deze kentekenen er niet, dan nog zou Gees weten, dat ze verdriet heeft.

„Wat is er met Roelie aan de hand?” Gees houdt opzettelijk stem en gezicht in bedwang.

Wanneer die verontwaardiging zouden verraden, zou Albert al meteen op zijn achterste benen staan en tegen haar uitvaren, dat ze zeker weer meent, dat hij het kind dwars gezeten heeft of verkeerd behandeld, maar dat zij bij dit en bij dat, opwaaien kan, omdat hij het kind niets, maar dan ook niets misdaan heeft. Door dergelijke explosies uit te lokken komt ze geen haar verder en wordt ze het rechte niet gewaar. Het verstandigst doet ze zich te maskeren, ook al kookt ze inwendig. Het schijnt haar ditmaal tamelijk wel gelukt te zijn, ze krijgt althans antwoord:

„Och niks, die beroerde kat!”

Beknoper kan het al niet, toch is het voor Gees voldoende er een heel drama uit op te bouwen. Ze was verleden week met Roelie bij de bureu, waar niet alleen het gezin zich uitgebreid had met numero zoveel, maar ook de poesenfamilie met een viertal werd vermeerderd, zeldzaam mooi van tekening volgens Pietertje Sukkel. Ze beleefde er een plezier van, nauwelijks minder dan van haar baby. Ze is tegenwoordig altijd te laat klaar met het eten koken, bekende ze Gees en daar is niet haar achtste spruit debet aan, maar die dekselkaterse katjes. Zo grappig die met elkaar kunnen spelen en krakelen.

Toen Gees er met Roelie kwam, zat Pietertje in de tuin, omringd door het teder kroost, voorzover niet leerplichtig, en de poesenfamilie.

Tinus de cypere kater, naar de kleur te oordelen niet de vader van het levendig viertal, lag onder een boom, kop op de voorpoten, boosaardig te loeren naar en zich groen-geel te ergeren aan het wilde beestenspel, dat door moeder poes en haar kroost opgevoerd werd. Hij hield al blazende mens en dier op een gepaste afstand en zag met nijldige ogen aan, hoe de vrouw zich vermeide met het jonge goedje en het aanhaalde. De grote poes gaf haar welpen, met het oog op de wrede wereld, waarin een poesebeest ieder ogenblik de kans loopt aangevallen en belaagd te worden door honden en dergelijk tuig, alvast een lesje in het boomklimmen. Alsof ze de kolder in de kop had, zo wild vloog ze tegen een stam omhoog, gevolgd door haar leergierige kinderen, die in letterlijke zin het sprookje van „Zwaan kleef aan” opvoerden, door elkaar speels in de zwiepende staartjes te bijten. Het was een meer dan koddig gezicht, waar ieder, behalve de jaloerse Tinus, uitbundig van genoot. Vooral kleine Roelie wrong zich in alle bochten van plezier. Ze lachte haar ongearticuleerde gromlach en trachtte iedere poesenprestatie na te bootsen.

„Och”, zei Pietertje vertederd: „Kijk dat kind het toch eens mooi vinden. Jullie hebben geen poes wel?” Nee Gees houdt geen poesen, want Albert wil het niet. Dit legde voor Pietertje absoluut geen gewicht in de schaal en weerhield haar niet, haar buurmeisje een poesje present te doen. Ab is niet een van haar favorieten. Hij is volgens Pietertje stinkend verwend en bovendien ijdel en verwaand. Maar nog het meest neemt ze hem kwalijk, dat hij niet aardig voor het kind is. Daarom gaf ze spontaan een der diertjes aan Roelie, hoezeer het haar ook aan 't hart ging zo'n klein beestje bij de moeder weg te nemen. „Ze mag er één uitzoeken, de lieverd!”

Pietertje, zo'n ruwe haabaai als ze mag schijnen, heeft voor het misdeelde kind van haar bureu een diepgewortelde sympathie opgevat en ze toont dit op een fijngevoelige wijze, die men niet achter haar gezocht zou hebben. Nooit krenkt ze Gees, zoals andere, meer „beschaafde” mensen zo dikwijls doen, door haar „die stumperd” en „dat arme schaap” te noemen. Ze heeft een onuitputtelijk geduld met Roelie en snapt snel de bedoeling van de onverstaanbare klanke die ze uitstoot en haar driftig uitgevoerde gebaren.

Ook bij die gelegenheid wist ze het kind aan het verstand te brengen, dat het een keuze mocht doen uit het kwartet en het mee naar huis mocht nemen. Toen Roelie eindelijk haar bedoeling begreep en zich de onbetwistbare eigenaresse wist van één der lieve beestjes, kende haar vreugde geen grenzen. Ze maakte van puur plezier een spinnend geluid en ging zich te buiten aan dwaze bokkesprongen. Pietertjes kroost lachte er om, maar evenals bij hun moeder, is hun vrolijkheid gespeend van alle spot; het is alleen maar meegenieten.

Het tegenspartelende diertje werd met vereende krachten in het spoormandje van wijlen Pietertjes grootmoeder gekluisterd, de kleppen hermetisch gesloten om alle pogingen tot ontvluchten te verwijderen. Zo werd het mee naar huis genomen en vond vader Ab zijn dochtertje 's avonds in een staat van extase, rollebollend met poes over de vloer en nauwgezet al diens capriolen imiterend. Hij bleek geheel naar verwachting van zijn vrouw, niet overmatig ingenomen met buurvrouws schenking.

„k Had liever een flinke kom aardbeien gehad dan dat

kleine zwarte kreng”, zei hij balorig en schopte kwaad-aardig naar het pluchen balletje. Het beestje, voor het eerst in aanraking met de wrede wereld vatte het in zijn arge-loosheid op als een invitatie tot een schijngevecht, het nam de handschoen onmiddellijk op en sloeg zijn beide voorpootjes in de grijs-wollen sokkenvoet van Ab en beet kwastnuldig in diens tenen.

„Schiet op, klein loeder!”

Ab schopte het diertje, dat met zijn nageltjes in de ruige wol was blijven haken, wel een paar meter de hoogte in en gaf het toen tussen hemel en aarde, nog een nijldige trap na. Blazend als een volwassen kat zocht het een goed heenkomen onder de kast en 't was voor eerst gedaan met kunstn maken.

Gees en Roelie gaven beiden een schreeuw van ontzetting. Toen stootte Roelie, die nog niet wist, dat een kat altijd op zijn pootjes terecht komt en die even verward had staan kijken op haar vader af en beukte met haar kleine vuistjes op haar vaders benen. Het schuim kwam het kind op de mond.

Voor Albert wist wat hij deed, schoot zijn hand in nijldige opwinding uit en trof het kind in het gezichtje. Het slaakte een nare, rauwe kreet, die niets menselijks meer had. Op hetzelfde ogenblik trok Gees haar dochtertje onder zijn handen vandaan, haar ogen flikkerden hem tegemoet met de wilde woestheid van een moederdier, dat haar kind in gevaar ziet.

„Da's één keer, maar nooit weer! Als je haar nog eens om zoiets durft te slaan, vlieg ik je aan!” zei ze hees van woede en Albert twijfelde geen ogenblik aan de ernst van die woorden.

„Zet maar niet zo'n grote mond op, 't is de eerste goeie mep, die ze van me krijgt”, zei hij op half verdedigende berouwvolle toon.

Gees keurde hem geen antwoord waardig.

Ze vermoedt, dat er zich deze zondagmorgen een soortgelijk tafereel heeft afgespeeld. Voor alle zekerheid vraagt ze: „Was het weer om die kat?”

Hij knikt onwillig „Ja, ze stelde zich aan als een halve gare. Daar kon ik gewoonweg niet tegen!”

„Heb je haar weer geslagen ook?”

Gees blijft nog kalm, maar haar ogen boren achterdochtig in de zijne. Albert prijst zich werkelijk dat hij haar naar waarheid getuigen kan, haar niet aangeraakt te hebben, want Gees zal zich niet gemakkelijk vergeten, maar als iemand het kind onrechtvaardig of tactloos behandelt, raakt ze buiten zichzelf.

Dat hij een ander middel heeft gevonden om zijn wrevelige afkeer tegen het kind uit te leven, verzwijgt hij wijse-lijk.

Toen Roelie vanmorgen door het voorbeeld van het clownachtige poesje aangestoken, weer in een toestand van ongebonden vreugde raakte, precies als haar speelmakker-tje, ging liggen likken, loeren, springen, kortom alle kat-achtige bewegingen na-aapte, prikkelde ze hem daar onbewust mee tot in zijn vingertoppen. Op een gegeven moment tilde hij het kind hardhandig van de vloer, plaatste het vlak voor zich en fixeerde het zolang met ogen, waarin zijn machteloze boosheid en tegenzin onverholten te voorschijn sprongen, tot haar levensvreugde bijna zichtbaar verstijfde en wegsmolte en ze nog slechts door een nevel van angst naar hem opblikte.

Zich ziek voelend van de in haar hartje aangerichte schadelijke verwarring, verdween ze, zodra hij haar losliet, als een geslagen hondje naar haar hoekje. Dit gaf hem een moe gevoel van zelfwalging en toch was voor hem dit eenzame murw gehypnotiseerde wezentje beter te verdragen dan het uitzinnig dollende schepseltje van daar voor.

Gees haast zich haar te voorschijn te halen uit haar schuilplaats, in haar ogen en op heel haar gezicht zoveel lachende geruststelling als moeder haar kan opbrengen. Ze koestert het driejarige hummeltje als een luierkindje in haar armen en wiegt het heen en weer, nu en dan haar zachte maar stevige wangjes stevig kussend. Intussen bedenkt ze iets, om het kind af te leiden. Ze heeft nog altijd haar eigen kinderserviesje van heel vroeger bewaard. 't Is nog een cadeautje van een ver familielid, dat net genoeg medelijden met haar had, om haar zo nu en dan iets toe te stoppen, maar niet voldoende, om haar zelf tot zich te nemen.

Ze heeft er nooit iets aan gehad, want het streed met de door zuinigheid geïnspireerde principes van haar tante met zulk uiterst dun porcelain te laten spelen. Daarom bleef het welbewaard op de bovenste plank van de pronkkast uitgesteld en werd het er niet anders uitgehaald dan om omgewassen te worden tijdens de schoonmaak.

Tante's op zuinigheid gebaseerde opvoeding werkt nog wel in die mate bij Gees na, dat ze er in normale omstandigheden niet over gepeinsd zou hebben dit angstvallig bewaarde speelgoed aan de onhandige vingertoppen van haar ruim driejarige dochtertje toe te vertrouwen. Nu waagt ze het echter zonder aarzelen, het risico van scherven en diggels niet achtend.

(wordt vervolgd)

• Vervolg van pag. 5

lingsverenigingen, ouderverenigingen en andere protestants-christelijke verenigingen en organisaties veelal reeds vele jaren aan dergelijke bibliotheekwerk doen. De zogenaamde evangelisatiebibliotheken worden eveneens onder de volksbibliotheken gerangschikt. Het rapport zegt ook over de subsidiëring van deze bibliotheken behartenswaardige dingen. Met gaat dieper in op de vooral in de laatste jaren sterk naar voren gekomen lectuurvoorziening voor plattelandsgemeenten door middel van

centrale plattelandsbibliotheken te zien als belangrijke lectuurvoorzieningsapparaten; zij zouden het volksbibliotheekwerk willen zien ingevoerd in het werk van deze centrales, opdat daarvoor kwaliteitsbibliotheekwerk gegeven zou kunnen worden.

Het is werkelijk een goed rapport, dat het college van advies gegeven en openbaar gemaakt heeft. Voor velen zal het lezen van dit rapport nuttig zijn. We denken allereerst aan gemeentebe-stuurders, die wellicht regelmatig met subsidievragen op bibliotheekgebied te maken hebben. Maar ook voor de bi-

bliotheekwereld zelf is het een stuk werk van belang. Dat het college van advies speciale bibliotheken — zoals bijvoorbeeld de christelijke blindenbibliotheek of de muziekbibliotheken — niet heeft opgenomen in haar studie omtrent de subsidiëring van het bibliotheekwezen, is begrijpelijk. Had het dit wel gedaan, dan zou het rapport een nog vollediger afronding van het bibliotheekvraagstuk hebben gegeven.

Het rapport, keurig gedrukt als boekje van twintig bladzijden, is te verkrijgen bij de Anti-Revolutionaire Partijstichting, Dr. Kuyperstraat 3 in Den Haag.

• Propaganda

Te vuur en te zwaard wordt in de dagbladwereld de stelling verdeeld, dat er een strikte scheiding is tussen redactie en advertentie-afdeling. Met andere woorden: er is geen sprake van dat de redactie van een blad zich zou laten beïnvloeden door het feit, dat de zaak of de persoon waarover zij schrijft (of niet schrijft) in dat blad adverteert. Omgekeerd vraagt de commerciële afdeling van een krant zich niet af of het accepteren of weigeren van een aangeboden advertentie de redactie al dan niet welgevallig is.

Nu en dan kan men nog wel eens enige twijfel op dit punt beluisteren. De verkoop van advertentieruimte vormt nu eenmaal de belangrijkste bron van inkomsten voor een krant. Zou een flinke advertentie dan niet in staat zijn de redactie vriendelijk te stemmen?

De tijd van de verkiezingspropaganda levert het overtuigende bewijs, dat dit laatste toch echt niet het geval is. Zie de Nieuwe Rotterdamse Courant van 14 mei jl., de dag voor de verkiezingen dus. Het hoofdartikel — en wat is er méér redactioneel dan het artikel van de hoofdredacteur? — is een pleidooi ter lengte van een kolom om op de V.V.D. te stemmen. Het artikel eindigt zelfs met een, middenin de kolom vetgedrukt „lijst 3”. Een buitenissigheid, die het N.R.C.-gebouw ongetwijfeld op zijn grondvesten heeft doen schudden.

Slaan we om naar pagina 2, dan treffen we daar de echte advertentie van de V.V.D. aan, méér vrijheid door minder belasting wordt ons op pagina 4 beloofd door de Partij Economisch Appel, terwijl op pagina 5 de heer Jongeling ons toeroept „Den Vaderland Getrouwe”. De P.v.d.A. heeft een flinke bijdrage aan de instandhouding van het liberale dagblad geleverd door op pagina 7 een Ingezonden Mededeling (dubbel tarief) van flink formaat te plaatsen. Temidden van verslagen van politieke vergaderingen prijkt dan op pag. 9 nog het eigen huis van de A.R., waarna de rij adverterende partijen gesloten wordt door de Liberale Staatspartij, welke aanvoerder Ridder van Rappard in het hoofdartikel een flinke veeg uit de pan kreeg! Maar dat hoofdartikel begint dan ook met de opmerking „In onze kolommen trachten wij steeds ervan uit te gaan, dat de mens in vrijheid moet kunnen leven”.

Niet anders is het beeld, dat het Algemeen Handelsblad ons aan de vooravond van de verkiezingen biedt. Met dit verschil, dat we de heer Jongeling van het G.P.V. al op pagina 2 hebben ontmoet, als het hoofdartikel op pagina 3 — uiteraard ook een pleidooi voor de V.V.D. — nog moet komen. Dank zij de ruime opvattingen van de advertentieafdeling kunnen we vervolgens kennismaken van alles wat een groot aantal politieke partijen ons in een bonte rij belooft, inclusief de „mentaliteitsverbetering” van lijst 11.

Minder gevarieerd is het adverterende gezelschap in Trouw — gebrek aan belangstelling bij de politieke partijen of bij de krant? Maar hoewel het hoofdartikel zegt: „Het G.P.V. misleidt dus de kiezers, wanneer het voorgeeft dat de chr. politieke partijen rechtstreeks naar een eenheidsstaat koersen”, klinkt ook de leus van de heer Jongeling — tegen dubbel tarief — door.

De propaganda via de radio heeft ook z'n eigenaardigheden. De Vara is op de vingers getikt — en daarover zeer verontwaardigd — omdat zij zich niet gehouden heeft aan de afspraak dat er buiten de officiële verkiezings-zendtijd geen politieke propaganda gemaakt zal worden.

Wat is politieke propaganda? Valt daar ook onder de „mededeling” die de K.R.O.-omroeper op de avond voor de verkiezingen om kwart voor elf deed? Er stond in de Katholieke Radio- en T.V.-gids een plaatje bij het t.v.-programma van 15 mei. In dat plaatje staat een verkeerd nummer, zei de omroeper, en dat zou morgen wel eens tot vergissingen kunnen leiden; het nummer moet 1 zijn.

Dank u wel, zal de K.V.P. wel tegen de K.R.O. gezegd hebben.

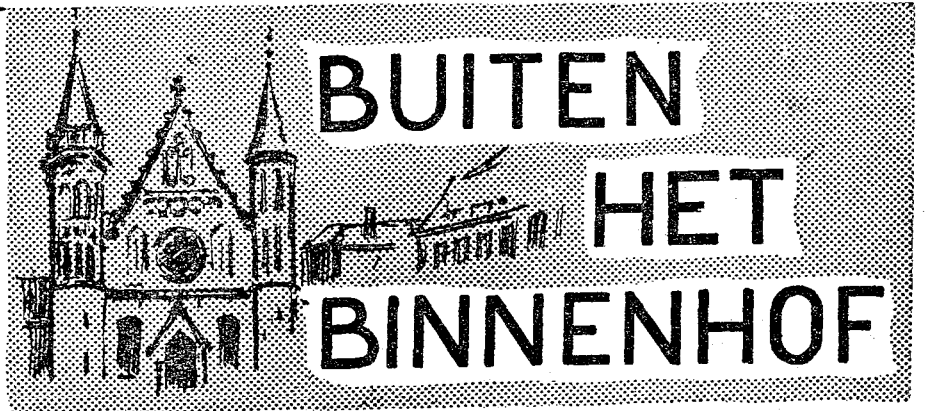
Enfin, het demissionaire kabinet heeft nu volop de tijd om zich aan zulke zaken te wijden.

ZATERDAGMIDDAG was het geen weer voor het park, laat staan voor het strand. Niettegenstaande mijn Engelse voornaam voel ik er niet voor om in de regen te lopen. Britten lopen namelijk graag in een buitje, het liefst gekleed in waterafstotend tweed. Wat tweed is bij hen, is loden in Oostenrijk. Goed, het was geen weer en ik heb het liever een beetje droog. De tram had vertraging, waarover een mijnheer zich opwond. „Als ik maar eens wist welke partij een regelmatige tramdienst waarborgt”, zei hij, „dan zou ik die stemmen!” Ik dacht, ik kan nu wel zeggen Biesheuvel, maar die ziet meer in landbouwtractoren dan in gelede tramstellen. En om nu reclame te maken voor lijst 12, waarop tenminste een Jean Schouten prijkt, ach, dat ging me ook te ver. Van lijst 11 wist ik te weinig. En stel je voor, dat nummer 1 van die lijst, mocht hij gekozen worden, bedankt! Wie wordt het dan? Want meer kandidaten dan één staan er niet op.

„Hebt u een eigen huis?”, vroeg ik. Want je moet altijd langzaam beginnen. Van lieverlee kom je dan wel op de A.R.P. „Een klein perceeltje” zei de man, „kost me alleen maar geld. Hoewel, ik mag niet ontevreden zijn. Woensdag is mijn dag”. „Haalt u dan de huur op?” vroeg ik. „Nee nee”, zei hij, „dan verhuur ik ieder boven de 21, die krachtens wettelijk voorschrift zijn plicht mag doen, voor een ogenblik een eigen huisje. Ik ben de man van de stemhokjes”.

Het was een merkwaardige ontmoeting. Want op zo'n verkiezingsdag denkt een kiezer aan vele dingen, maar hij piekert er niet over in wiens hokje hij terecht is gekomen. Net zo min als hij erbij stilstaat, wie de leverancier van de rode potloden is. Overigens zijn er genoeg bezwaren tegen die rode potloden in te brengen. Er is een partij, die aan zwarte de voorkeur geeft. Een andere partij wil rode potloden, weer een ander oranje. Misschien zijn er die geen scherpe punt willen maar een ongevaarlijk bot eindje. Maar aan al die wensen kan de minister van Binnenlandse Zaken niet tegemoetkomen. Die moet waarschijnlijk zelf naar Breda om te stemmen, waar hij in dubio zal staan zichzelf rood te maken of de naam van mevrouw Van Someren.

En dan ontmoet je, als eenvoudig kiezer, plotseling de man, die de hokjes beheert. „Hoe kwam u zo in die hokjes verzeild?”, vroeg ik. „Dat zal ik u vertellen,” zei de man. „Van huis uit ben ik nogal hokvast. Ik heb mijn jeugd in een hokkerig huis doorgebracht en mijn vader had als stopwoord: je moet kiezen of delen. Aangezien er niet veel te delen viel, heb ik gekozen. Als kind sta je niet bij een verkiezing stil. Dat doe je meer bij een brand of bij een relletje. Maar toen ik een keer bij een verkiezing stilstond, of liever stilzat, want mijn vader had me meegenomen naar het stembureau, kwam het zo in m'n gedachten. Ik dacht, — begrijp me goed, ik was net vijftien — om de zoveel jaar zijn hokjes nodig. Nu moet u niet denken, dat je die zo maar in elkaar timmert, al is over velen de hokjesgeest aardig vaardig. Die hokjes hebben een maat. De langste en de dikste kiezer moet er even alleen kunnen zijn. En zo'n hokje mag ook weer niet te gezellig zijn, anders blijft een kiezer er gewoon toeven. Want vooral tegenwoordig heeft de mens weinig alleen-zijn. Het is er ook rustig. Vóór u zeventien partijen, die niets zeggen. Niemand naast u, niemand boven u, niemand onder u. Helemaal alleen, geconfronteerd met uw

geweten en uw potlood. Het laatste mag u niet meenemen. Een bevoorrecht ogenblik. Meebouwen aan het parlementaire leven”.

„Daar zit dus meer aan vast, dan de meeste mensen denken”, merkte ik op.

„De meeste mensen denken niet”, zei hij somber. „Die worden gedacht. En als ze denken, peinen ze heus niet over de onder- en bovenbouw van een stemhokje, noch over de maten, noch over de kwaliteit hout. Als je iemand zou vragen: van welke soort hout worden stemhokjes gemaakt, dan is er één op de honderd die het weet. Het ligt er ook aan tot welke partij de ondervraagde behoort. Mr. Biesheuvel zal bijvoorbeeld geporteerd zijn voor boerengeriefhout. En mijnheer Van Rappart voor steigerhout. Lijst 15 kiest graag in bouwhout en aanhangers van lijst 6 vragen om resonanshout. Doch het vervelende is, dat de doorsnee kiezer er geen sikkepit om geeft van welk hout een stemhokje wordt gemaakt...”

De tram kwam en we stapten in. Voorin stonden we nog wat na te bomen.

„Waar moet u stemmen, als ik vragen mag?” vervolgde de hokjesbouwer.

Ik noemde mijn stembureau.

„Nette buurt” constateerde hij. „U zult er van opkijken wat sommige kiezers in hun hokje achterlaten. Als de mens alleen gelaten wordt met een rood potlood is hij een merkwaardig wezen. Er bestaan stemhokjeswoorden, die iemand op school niet leert. Dat zijn onparlementaire woorden en die lees je dan aan het begin van een nieuwe regering! Maar goed, ik gooi de hokjes weer uit elkaar en berg ze maar weer op. Soms worden ze vernieuwd soms kun je ze meteen op de vuilnishoop gooien. Dat zijn de alleroudste hokjes, waarin heel wat gestemd is. Soms zijn ze helemaal rood. Dan heeft een kiezer het verkeerd begrepen. Maar meestal komt hij in zo'n geval om een tweede potlood vragen en dan merkt de voorzitter van het stembureau wel hoe laat het weer is. Soms denkt er een dat de meeste stemmen gelden. En hoewel dat een gezond principe is, gaat het bij het zuivere stemmen niet op.

Maar ik moet er hier uit...”
Jammer, nu wist ik nog niet uit welk hout een stemhokje gezaagd is.

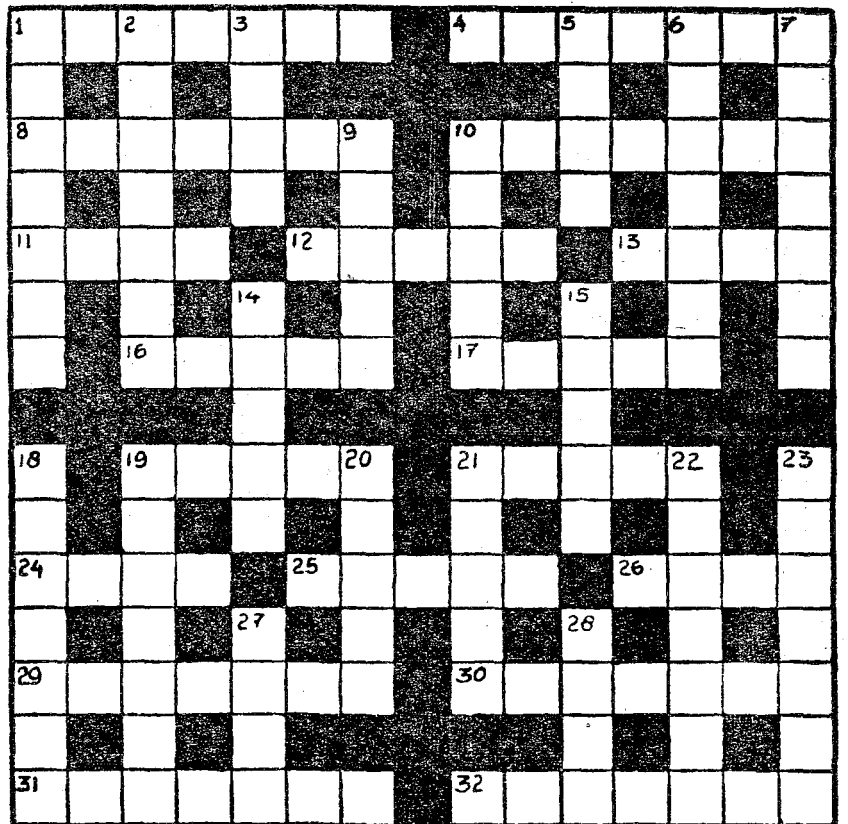
William Frankop

DEPOSITO-
BANKBOEKJES
3³/₄%
Folder op aanvraag verkrijgbaar
**ZUIDHOLLANDSE
BANK N.V.**
Rotterdam, Schiekade 73, tel. 87170
Den Haag, Noordeinde 23, tel. 184955
A'dam, Herengracht 571, tel. 221182

KRYPTOGRAM

Horizontaal: 1. verpakking van verzwezen zaken; 4. deze antieke zuiderlingen worden vetgemest; 8. een (lopende) eenheid van arbeid en tijd; 10. als 't vuur heeft gewoed, rijst het verlangen; 11. lap stof ter afdekking van de lading? 12. zoekt zichzelf; 13. de Franse is wat slordig; 16. zulke waterplassen maken dat je aan land komt; 17. zout water van de walvis; 19. dat is Alighieri's naam; 21. blijde tijd; 24. Romeins machthebber; 25. een (ge)hél vochtig land; 26. 't mag groot of klein zijn, als 't maar op de juiste plaats zit; 29. dat staat (met) hoog boven uw naam; 30. deze gezichten aanvaarden het lijdzaam; 31. onbegroeiende kruin; 32. van goede kwaliteit moet dit zijn om er zacht op te slapen.

Vertikaal: 1. zuur, als je dit niet krijgen kunt; 2. deugd begint met roem; 3. legt men 't accent op 't heidense feest, dan komt de profeet; 5. hierop zijn geen spijkers te vinden; 6. explosies, die onder de kurk kunnen zitten; 7. daardoor komt de visite; 9. dit is de kloeke vrouw voor haar man; 10. als 't vochtig wordt, wordt het bier; 14. uitleenbibliotheek met hoge bloeddruk; 15. deze vlinder maakt muziek; 18. als u

spreekt, dan worden het praatjes; 19. onder water staan; 20. 't scheelt weinig of dit dier ligt midde: in zee; nu heeft 't altijd het land; 21. Egypte kreeg er tien; 22. als hier vals gespeeld wordt, kun je 't niet altijd horen; 23. wil je iets laten blijken, dan heb je bouw-materiaal nodig; 27. dit land doet met de Oostenrijkse vlag, wat de Fransen met de onze doen; 28. slecht en geslepen.

Oplossing vorige puzzel

Horizontaal: 1. pels, 4. haard, 9. ijken, 13. ora, 14. bedaar, 16. adé, 17. Massa, 19. Ans, 20. ander, 22. spar, 23. drie, 24. kort, 25. bek, 27. merk, 29. m.o., 30. brein, 31. l.k., 33. ereis, 36. olm,

37. aster, 39. kei, 40. tam, 41. oor, 42. Ede, 43. kassa, 45. man, 47. malie, 49. aa, 50. beton, 51. nt., 52. nood, 55. res, 56. deeg, 59. Peru, 60. Koen, 62. akela, 64. air, 66. order, 68. tor, 69. beleefd, 72. eed, 73. smak, 74. Gerda, 74. arme.

Vertikaal: 1. pomp, 2. era, 3. lassi, 4. hé, 5. Ada, 6. aandeel, 7. ras, 8. dr., 10. kader, 11. Ede, 12. nerf, 14. baar, 15. darm, 18. spreij, 21. niets, 24. Koreaan, 25. brommer, 26. kimono's, 28. kleding, 29. Mekka, 32. kreet, 34. eis, 35. sta, 37. arm, 38. tel, 44. stoel, 46. atelier, 48. aleer, 53. opera, 54. drab, 56. dood, 57. ender, 58. rats, 61. orde, 63. kom, 64. ale, 65. red, 67. Eem, 70. eg, 71. fa.

• De woningwet

Het was eeuwenlang in vele streken van ons land gewoonte, om op de twaalfde mei te verhuizen. Dat zat hem in de tijdrekening. Er was een nieuwe tijdrekening gekomen, de Gregoriaanse, omdat de oude, die van Julius Caesar, het jaar had gesteld op 365¼ dag, wat iets te lang bleek te zijn. Daardoor kwam de kalender achter op de jaargetijden. Door de Gregoriaanse tijdrekening werd dat toen met één sprong in orde gemaakt. Maar in sommige landen werd die nieuwe tijdrekening niet zonder meer en voetstoots aanvaard. En toen verschillende gewesten in ons land haar invoerden, kon dat alleen, door voor één keer een sprong van 12 dagen te maken. Maar de huurders zouden daardoor 12 dagen schade hebben en verhuisden dan ook niet op de eerste mei, zoals was afgesproken, maar op de twaalfde. En zo is het sedertdien gebleven.

Onlangs werd in het Friesch Dagblad een fragment uit het dagboek van een boer gepubliceerd, die in de tweede helft van de 18de eeuw leefde. Hij rekende nog in sterke mate met beide tijdrekeningen en schreef b.v. op de 6de januari: vandaag is het kerstfeest volgens de oude stijl. Hij mediteerde graag en noteerde geregeld, welk Schriftgedeelte hij had gelezen en over welke tekst hij na de Schriftlezing met de zijnen nader had gesproken. Op de 12de mei kwam Hand. 17:26 geregeld aan de orde: „en Hij heeft de hun toegemeten tijden en de grenzen van hun woonplaatsen bepaald.”

Nu een halve eeuw geleden verhuisden er op de 12de mei ergens in het noorden des lands vier arbeidersgezinnen, die voortaan elkaars naaste burens zouden zijn.

De gemeente had vier arbeiderswoningen gebouwd. En het was een voorrecht, wanneer men zulk een nieuwe woning, die van vele gemakken was voorzien, mocht betrekken. Beneden waren twee kamers en een keuken; boven een ruime vloering met een dakkapel; er was een schuurtje bij en een lapje tuin. En stevig gebouwd, door de gemeente. De woningwet maakte het mogelijk.

Deze verhuizing op de 12de mei was zó belangrijk, dit betrekken van de eerste gemeentewoningen zo'n nieuwe zaak, dat er een apart bericht over verscheen in de provinciale dagbladders, de namen van de vier bevoorrechten stonden er bij. Dezen zijn het, aan wie op hun verzoek uit vele gegadigden een nieuwe gemeentewoning is toegewezen. Maar de huur was hoger, dan een arbeider gewoon was te betalen. Dat stond er óók bij. Deze nieuwe, voortreffelijke en ruime woningen moesten 74 gulden huur per jaar opbrengen. Daar waren de gelukkige huurders zich wel van bewust.

JEZUS REDT VERLOST GENEEST

Iedere zondagmorgen om acht uur spreekt Evangelist Joh. Maasbach over Radio-Luxemburg, 208 m. middengolf en 49.26 korte golf.

Verhoeff's Isoleer- en Ovenbouwbedrijf N.V.

- ISOLATIEWERKEN
- KETELBEMETSELINGEN
- OVENBOUW

Rotterdam - Wijnhaven 84 - Telefoon 120325

ACHTER PAGINA

DE VERKIEZINGEN van de leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal 1963 liggen achter ons.

Op het moment dat wij dit schrijven — de kopij voor een weekblad, dat aan het einde van de week bij de abonnees moet zijn, dient derhalve nu eenmaal vóór de helft van de week gereed te zijn — is het nog onbekend hoe het Nederlandse volk zal stemmen, welke keuze het heeft gemaakt.

De tijd gaat snel. Daarom is het resultaat van de stembus — als u dit leest — alweer „oud nieuws”.

Eén dag jonger is het nieuws van de uitslag van de stemming der Provinciale Statenleden voor de samenstelling van een nieuwe Eerste Kamer der Staten-Generaal. Als u dit leest zal de meeste aandacht gericht zijn op weer een andere belangrijke staatkundige gebeurtenis: de formatie van een nieuw Kabinet.

1962 — Provinciale Staten en gemeenteraden — en 1963 — Tweede Kamer en Eerste Kamer — zijn twee drukke verkiezingsjaren achter elkaar geweest.

Als alles normaal verloopt, hebben wij nu twee jaren rust in dit opzicht, twee verkiezingsloze jaren voor de boeg.

★ Rustig voortgaan

RUST in dit opzicht. Daarbij moet „in dit opzicht” worden onderstreept. Want voor een politieke partij is er in wezen geen moment rust. Des winters niet, noch des zomers. Het dagelijkse leven staat immers nooit stil. Natuurlijk zullen vooral degenen, die in de afgelopen maanden zeer hard gewerkt hebben, wat moeten rusten. De boog kan niet aan één stuk door strak gespannen gehouden worden.

Met „rustig voortgaan” vangen wij misschien het beste wat ons te doen staat. In de eerste plaats wordt hiermede gezegd, dat wij ons enigszins ontspannen. Tevens: dat voortgaan toch noodzakelijk blijft in het dagelijkse, in het politieke leven.

In de tweede plaats is er onder te verstaan, dat wij in vertrouwen op God steeds onze opdracht blijven vervullen. Alles ligt in Zijn Hand. Zijn Koninkrijk staat vast. Hij wil

Weer verder

ons als Zijn mede-arbeiders gebruiken, maar de uitkomst kunnen, moeten we gewoon aan Hem overlaten.

Daarom moeten wij in de nu voor ons liggende tijd rusten voorzover nodig en voortgaan.

Kortom? rustig voortgaan.

★ Centraal Comité bijeen

ALS u dit leest heeft het moderamen van het Centraal Comité reeds (vrijdag 17 mei) vergaderd. Deze eerste samenkomst had uiteraard als belangrijk agendapunt een voorlopige bespreking van de verkiezingsuitslagen.

Dat zal ongetwijfeld ook een belangrijk punt zijn op de volgende week te houden vergadering van het Centraal Comité.

Dat zal de eerste vergadering van het Centraal Comité zijn in zijn nieuwe samenstelling, op grond van de uitslag van de verkiezing op de Deputatenvergadering. De stemgebende leden van het Centraal Comité treden namelijk — blijkens het partijstatuut — af bij elke verkiezing voor de Tweede Kamer der Staten-Generaal en zijn terstond als zodanig herkiesbaar. Het Centraal Comité treedt in zijn nieuwe samenstelling op, met ingang van de dag der stemming.

Het Centraal Comité zal dan ook de door hem aan te wijzen leden van het moderamen kiezen. De voorzitter en de twee ondervoorzitters zijn reeds in functie door de Deputatenvergadering (en dus als moderamenleden) gekozen. De voorzitter van de Organisatie Commissie en de voorzitter van het College van Advies zijn eveneens door de Deputatenvergadering in functie gekozen en tevens lid van het moderamen.

Het kan na het voorgaande duidelijk zijn, dat moderamen en Centraal Comité onmiddellijk na de verkiezingen van deze week met het werk dat gedraan moet worden voortgaan.

★ Voortgaande gesprekken

GEDACHTENWISSELING, het gesprek, praten of hoe men dit ook wil aanduiden, is een van de pijlers van de partij.

Intern moet het gesprek voortgang vinden om als partij steeds weer tot een standpuntbepaling te komen, ten aanzien van de vraagstukken welke zich voordoen. Daarnaast is van enorm gewicht het gesprek met hen die buiten de kring der partijleden of met hen die buiten de A.R. kiezerskring staan.

Er zijn in verkiezingsstijd waarschijnlijk meer gesprekken over de politiek gevoerd met andersdenkenden dan anders.

Dat is eigenlijk onjuist. Gesprekken moeten om vruchtbaar te zijn soms kortere of langere tijd voortgezet worden.

Het uitdragen van onze kijk op de dingen vanuit het Bijbels uitgangspunt moet steeds voortgaan, niet alleen rondom de stembus, maar dag in dag uit, week in week uit, jaar in jaar uit.

Nu wij nog wat in de sfeer van de gesprekken met anderen zitten, is het goed, dat maar voort te zetten. Dan blijft het een dagelijkse, gewone, normale bezigheid.

Juist onze tijd heeft zijn aansprekende vraagstukken. De levendigheid van de discussie in de politiek hangt van ons enthousiasme af.

De zaken die spelen zijn belangrijk genoeg.

Het gesprek met elkaar, het gesprek met de medemens — op welke eenvoudige wijze dan ook — moet blijven doorgaan.

Mannen en vrouwen moeten ook in de politiek, in deze wereld, met zijn velerlei problemen, God en de naaste dienen.

Wij willen in het leven en derhalve in de politiek het Evangelie belijden. Juist hierom, omdat er steeds een verbinding moet zijn tussen het Evangelie en de praktische problemen, welke om een oplossing vragen.

Daarom moeten wij: in gesprek blijven.

Wij gaan in christelijk optimisme weer verder.

Steeds voorwaarts onder Gods leiding.

Wat gedaan werd

AAN HET EINDE van de verkiezingscampagne is het wellicht interessant om in het kort nog even de balans op te maken van hetgeen met het oog op de stembus werd gedaan.

Voor een duidelijk overzicht volgt hier een puntsgewijze opsomming.

1. De campagne werd geopend met de zogenaamde **introductiebrief** van onze drie lijstvoerders. Deze brief was bestemd voor huis-aan-huis verspreiding. De oplage was 2.135.000 exemplaren.

2. Er werd een geadresseerde **brief gericht aan de geestverwanten uit de binnenvaart**. Oplage 2.000 exemplaren. Aan de zeevarenden werd in een oplage van 1.500 exemplaren eveneens een gerichte brief toegezonden.

3. Aan de **predikanten** van de gereformeerde gezindte werd eveneens een brief gericht. Oplage 2.500 exemplaren.

4. Hetzelfde geldt **personen, die uit Indonesië en Nieuw-Guinea naar ons land kwamen**. Oplage 10.000 exemplaren.

5. Van het volledige, in brochure vorm uitgegeven **Program van Actie 1963** gingen eveneens 10.000 exemplaren het land in.

6. Ruim 300.000 **luciferboekjes** werden over het gehele land verspreid.

7. Van de **sluitzegels** is eveneens een dankbaar gebruik gemaakt. De gehele oplage van 200.000 exemplaren verdween als sneeuw voor de zon.

8. De **raambiljetten** namen ook nu weer een goede plaats in. Ruim 135.000 exemplaren gingen op aanvraag het land in.

9. De **Documentatie-cijfers en -feiten** (in vier afleveringen) voor het kader, belangstellenden en gerichte propaganda had ook de verwachte aftrek.

No. 1, sociale politiek, afname 7.500 exemplaren.

No. 2, over de grenzen, afname 7.500 exemplaren.

No. 3, woningbouw en volkshuisvesting, 7.500 exemplaren.

No. 4, agrarische moeilijkheden en mogelijkheden, 23.000 exemplaren.

10. De **folder**, waarin de hoofdpunten van het Program van Actie werden weergegeven, werd eveneens huis-aan-huis verspreid. Oplage 2.200.000 exemplaren.

11. Het „**laatste woord**” werd tenslotte ook huis-aan-huis verspreid. Oplage 2.370.000 exemplaren.

12. Van de **ARJOS-folder „Terdege ter discussie”** werden 20.000 exemplaren verspreid ter uitnodiging tot door de ARJOS belegde openbare discussie-avonden.

13. Van de **ARJOS-folder**, speciaal gericht aan de **jonge kiezers** in de leeftijdsgroep van 23 tot 30 jaar, werden 65.000 exemplaren verspreid.

14. Op belangrijke schaal is ook geadvertiseerd in tal van bladen.

15. Vergaderingen werden eveneens op ruime schaal gehouden. Ongeveer veertig vergaderingen waren door de partij landelijk gepland, gelijkmatig verdeeld over het hele land.

Daarnaast belegde de ARJOS nog een twaalfdelig centraal geplande vergaderingen. Tevens werd een zestigtal zogenaamde regionale (streek-) vergaderingen belegd door Kamer- of Statencentrales, centrale kiesverenigingen of combinaties van kiesverenigingen.

Tenslotte organiseerden de kiesverenigingen bij tientallen nog afzonderlijke vergaderingen voor hun eigen gebied.

16. Een serie van drie televisie-uitzendingen begeleidde de verkiezingscampagne. Deze uitzendingen vonden plaats op 25 februari, 8 april en 6 mei j.l., steeds gedurende tien mi-

nuten. Daarnaast was er het televisie- en radiodebat Roolvink-Suurhof van drie kwartier, op 20 april j.l.

17. Via de radio werd eveneens ons geluid uitgedragen. Dit gebeurde tijdens de twee-wekelijkse uitzendingen in de zogenaamde „spertijd” tijdens twee maal tien minuten toegekende zendtijd op 1 en 10 mei j.l.

BOEKEN en periodieken

• Rome en de reformatie

De predikanten Besselaar en Spoelstra hebben samen een boekje geschreven, dat de bovenstaande titel draagt. Het boekje (160 pagina's) is uitgegeven in de Boeket-reeks van Kok te Kampen en geschreven in opdracht van de deputaten van de Gereformeerde Kerken voor de evangelisatie in Noord-Brabant en Limburg. Het gaat hier om het geven van een eerlijke informatie ten dienste van het gesprek tussen rooms-katholieken en protestanten. Een gesprek dat in het zuiden van ons land, waar de beide auteurs werken en elders steeds veelvuldiger wordt. De uiteenzetting over de verschillen in leven en praktijk tussen Rome en de Reformatie is eerlijk en duidelijk. Beide schrijvers waren in Rome tijdens het 2e Vaticaans Concilie en konden hun geschrift dus naar de laatste ontwikkelingen in de verhouding tussen de beide grote „R's” aanpassen.

Omdat er veel misverstanden over de verhouding bestaan, die ook in de politiek hun verkeerde weerslag hebben, bevelen wij deze lectuur van harte aan. Als poging een bijdrage in het gesprek te leveren achten wij het boekje geslaagd.

1) „Rome en de Reformatie”, door A. T. Besselaar en J. Spoelstra. Uitgegeven bij de Uitgeverij J. A. Kok N.V. te Kampen (Boeket-reeks). Prijs f 1.50.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

(VOOR HET EERST VERSCHENEN IN 1829 ONDER REDACTIE VAN MR. GUILLAUME GROEN VAN PRINSTERER)

WEEKBLAD VAN DE ANTIREVOLUTIONAIRE PARTIJ

Dames-,
heren- en
kinderkleding

Wieringa

ZWOLLE
APELDOORN
HILVERSUM

AMERSFOORT
ARNHEM

H. VAN EIJSDEN:

Gevormd door de J.V.

Vrijdag 17 mei was een belangrijke dag in het leven van de heer van Eijsden, toen hij 's middags om 4 uur op Huis ten Bosch ontvangen werd door H.M. de Koningin. Ruim een half uur duurde het gesprek dat de Koningin met de nieuwe fractievoorzitter van de Antirevolutionaire voerde. Een gesprek dat mogelijk werd gemaakt, omdat hij een dag tevoren door zijn collega's van de A.R. Tweede-Kamerfractie met algemene stemmen tot voorzitter van de fractie was gekozen. Een man, die nooit de publiciteit heeft gezocht, kreeg hierdoor een zware verantwoordelijkheid op zich nu hij in de komende parlementaire periode de woordvoerder van onze partij zal zijn.

Negen en vijftig jaar geleden werd Hendrik van Eijsden in Rotterdam geboren als zoon van een middenstander. Het grote gezin van brandstoffenhandelaar van Eijsden kenmerkte zich door een grote bedrijvigheid, die identiek is aan het bruisende leven van een stad als Rotterdam. In deze stad is de heer van Eijsden blijven wonen, al brachten zijn werkzaamheden hem later geregeld in Den Haag en Amsterdam.

Over zijn maatschappelijke loopbaan zegt de heer van Eijsden: „Als kind al wist ik welke richting ik uit wilde gaan. Opgegroeiend in een middenstandsgezin was het voor mij vanzelfsprekend, dat ik in de handel zou gaan”.

Purol brengt
in de huid gezondheid en zuiverheid

BIJ KAPTINO

keuze uit meer dan 2000

**SCHRIJF-
MACHINES**

ook TEL- en REKENMACHINES.
BRANDKASTEN grote sortering
De Clercqstraat 77 - Tel. 123711 - Amsterdam

Zonder meer goed is het voortreffelijk
Bijbels dagboek

VIJF MINUTEN

van ds. H. Giesen

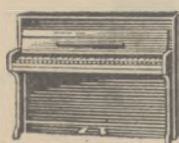
Bewerkt door Wika P. A. Geluk, met
een voorwoord van ds. G. P. Klijn.
7e druk. Gebonden f 7.90

Verkrijgbaar in de boekhandel
Boekencentrum N.V. - 's-Gravenhage

Oosterbaan & Le Cointre n.v.
GOES

DRUKKERS - UITGEVERS
TELEFOON (01100) 56 03 - 75 55

Al 60 jaar drukkers voor bedrijven en
organisaties in Benelux.

**PIANO'S
VLEUGELS
ORGELS
PEDALION**

Fa. R. van den Burg,
Arnhemsestr. 8 - Amersfoort - Tel. 03490-13877

alleen Murox heeft **ANTI
GEEL** *tex*

De eerste stappen

Na de lagere school ging hij naar de Dr. Kuyperschool — een handelsschool met een 3-jarige opleiding. Na zijn eindexamen kwam hij in dienst van een grote im- en exportfirma met buitenlandse vestingen, vooral in het voormalige Ned. Indië. Hier doorliep hij alle stades en deze firma is hij tot in de veertiger jaren trouw gebleven.

Een kleine onderbreking kwam in 1923 toen hij voor 5½ maand in militaire dienst moest. Het „onder de wapenen” komen was voor hem wel een bijzonder groot woord want zegt hij: „merkwaardigerwijze werd ik ingedeeld bij de geneeskundige troepen. Nu had ik daar geen bezwaar tegen maar juist in die tijd werden alle anti-militaristen daarbij ingedeeld. De „gebroken-geveertjes”-mentaliteit vierde toen hoogtij”.

De nieuwe fractievoorzitter

DE voor een gedeelte nieuw bemande en thans voor het eerst ook „bevrouwde” — mijn beste wensen voor mejuffrouw Rutgers — a.r. Tweede Kamerfractie heeft de vorige week haar nieuwe voorzitter gekozen. Het is met instemming van allen de heer Van Eysden geworden.

Uit diverse persberichten is gebleken, dat deze benoeming kennelijk iets verrassends heeft gehad, en dit element van verrassing zal er ook binnen onze a.r. kring hier en daar wel zijn geweest.

Drie aanvoeders — de heren Biesheuvel, Roolvink en Smallembroek — hebben onze lijsten bij de gehouden verkiezingen getrokken. Velen zullen dan ook wel een van die drie als de toekomstige fractievoorzitter hebben gezien. En zo is het toch niet gelopen.

Daaruit blijkt, dat, ongeacht persoonlijke en zakelijke motieven, welke een lijsttrekker van een eventueel fractievoorzitterschap kunnen doen afzien, lijstaanvoederschap en fractievoorzitterschap zeker niet zonder meer behoeven samen te vallen. De electorale aanvoering stelt nu eenmaal andere eisen dan de parlementaire aanvoering en omgekeerd.

Is een politieke partij in de gelegenheid beide functies in één persoon te verenigen, dan zal zij dat in het algemeen wel doen, maar indien een dergelijke combinatie geen opgelegde zaak is zal zij goed doen, de verscheidenheid der kwaliteiten voor de beide functies ook in de persoonsaanwijzing te erkennen.

Ik geloof, dat de Tweede Kamerfractie met de benoeming van de heer Van Eysden tot voorzitter een wijs besluit heeft genomen.

De heer Van Eysden is een figuur, die tot nu toe althans buiten het parlement niet sterk naar voren is getreden. Hij is niet wat men noemt een spectaculaire figuur, terwijl bovendien een grote bescheidenheid hem siert.

De heer Van Eysden is een van onze meest ervaren Kamerleden, die bekend staat om zijn grote kennis van zaken en die zich als zodanig in de Tweede Kamer een zeer goede reputatie heeft verworven. Zijn grote kracht ligt in zijn algemeen-menselijke evenwichtigheid en wijsheid, eigenschappen welke van zeer grote betekenis zijn nu hij geroepen is de fractie in de komende periode te sturen en te leiden.

En wat vooral van belang is, Van Eysden is een all-round-antirevolutionair, die bewogen wordt door wat ons ten diepste beroert, die de rijke waarde van de band met het verleden erkent, maar die tevens de opdracht voor de weg naar de toekomst, zoals die in ons Program van Actie 1963 is uitgestippeld, geheel onderschrijft.

Laten wij, antirevolutionairen, de heer Van Eysden bij de vervulling van de zware taak, die hij op zijn schouders heeft willen nemen en die hij niet heeft gezocht, ons vertrouwen geven en God bidden om de voor hem noodzakelijke wijsheid en kracht.

Berghuis

Wat zijn politieke belangstelling betreft, moeten we terug gaan naar zijn jeugd, toen hij ongeveer 12 jaar was. Zijn vader, die een sterk meelevend man was, nam hem daarom mee naar grote vergaderingen.

„Hij heeft”, zegt de heer van Eijsden, „ons het Anti-Revolutionaire beginsel ingeprent”.

Op deze leeftijd werd hij ook lid van de knapenvergadering.

Dr. Schouten

„Een aardige bijzonderheid is”, zegt hij, „dat ik als lid werd ingeschreven door een zekere mijnheer Schouten, de latere Dr. Schouten. Deze man heeft een grote invloed op mij gehad. We gingen naar elke vergadering waar Schouten een debat voerde. Ik heb dus a.h.w. Schouten in de politiek zien groeien”.

Ruim veertig jaar later hadden zij weer veel met elkaar te maken. Dr. Schouten toen als fractievoorzitter en de heer Van Eijsden als secretaris van de fractie.

Na de knapenvergadering was het vanzelfsprekend dat hij lid werd van de jongelingsvereniging. Hij werd lid van „Hebt de waarheid en den vrede lief”. Niet zonder trots zegt de heer van Eijsden: „het is al een oude vereniging, want onlangs bestond zij 80 jaar”.

De grondslag

„De jongelingsvereniging heeft mij gevormd. Niet alleen dat je er leerde spreken, maar vooral dat je je daar intensief bezig hield met maatschappelijke en politieke vraagstukken. Juist hierdoor werd mijn belangstelling gewekt om er méér van te weten te komen. De aanraking op de J.V. met economische vraagstukken is a.h.w. de stoot geweest, dat ik privélessen nam

• Vervolg op pag. 4

De inhoud van dit nummer is — zoals gebruikelijk — gelijk aan die van het maandelijks ledencontactorgaan „A.R.-Post”, waarvan de mei-editie eveneens deze week verschijnt. Alle abonnees van „Nederlandse Gedachten” zijn dus ook nu weer bekend met de inhoud van „A.R.-Post”.

• Grondwets-herziening

Het is nu een halve eeuw geleden, dat minister Th. Heemskerk een voorstel tot grondwetsherziening aanhangig maakte, dat evenwel door het volgende kabinet, van Cort van der Linden, weer werd ingetrokken.

Het voorstel heeft dus verder in de geschiedenis van de wetgeving geen rol gespeeld. Maar toch is het niet vergeefs geweest. Het betrof de wijziging van het hoofdstuk over het onderwijs en bedoelde een zeer fundamentele wijziging. Zelfs op twee punten.

De bestaande grondwet ging uit van de gedachte, dat het openbaar onderwijs overal prioriteit had. Overal moest er van overheidswege openbaar onderwijs worden gegeven. Zonder een openbare school was geen enkele gemeente denkbaar. De ouders mochten daarnaast en daartegenover een bijzondere school stichten en die bijzondere scholen werden gesubsidieerd, al was de subsidie in 1913 nog volstrekt onvoldoende, om in de kosten te voorzien.

De opzet van minister Heemskerk was geheel anders.

De overheid treedt alleen op om voor een openbare school te zorgen, als er andere kinderen van schoolonderwijs verstoken blijven. Regel is, normaal is, dat de ouders zelf voor scholen zorgen en dat die scholen worden gesubsidieerd. Natuurlijk behoeven dat geen Christelijke scholen te zijn. De ouders kunnen ook een school stichten, die zo neutraal is als een notaris, die de verkoopcondities voorleest. Maar het wordt normaal geacht, dat de school door het vrije initiatief wordt gesticht. En blijft dat in gebreke, eerst dan komt er een openbare school. De bijzondere school regel, de openbare aanvulling, dat is de grondslag van het voorstel.

En dan is er een tweede principieel verschil tussen de bestaande bepalingen en die nieuwe voorstellen. De bestaande regeling eist de volledige neutraliteit. Consequent was dat al meer doorgevoerd. Niets mocht worden geleerd, gedaan of toegelaten, dat in strijd was met de eerbied, verschuldigd aan de godsdienstige opvattingen van andersdenkenden. Welke andersdenkenden? Alle andersdenkenden, waar ze ook woonden en hoe hun opvattingen ook waren.

In het voorstel stond: de godsdienstige begrippen van de ouders der schoolgaande kinderen. Dat is een grote beperking van de neutraliteit. In tal van openbare scholen zouden b.v. de onderwijzers zonder bezwaar kunnen zeggen: dat er na dit leven het eeuwige leven volgt. Dat mocht toen niet en dat mag ook nu niet, omdat er mensen zijn, die geloven, dat met de dood alles uit is. En dat „godsdienstig begrip" moet op alle openbare scholen in Nederland worden geëerbiedigd.

KG KOFFIE en THEE sinds 1885

NEGENENVEERTIG jaar na de

Omwenteling van 1813, ter gelegenheid van het halve-eeuwfeest van die nationale gebeurtenis, verscheen meer dan een aantal historische schetsen. Thans, nu wij honderdvijftig jaar onafhankelijkheid gaan vieren, lijkt het mij interessant een dier schetsen eens uit te kiezen voor een korte beschouwing. Zij werd mij toegezonden door een getrouwe lezer van deze rubriek, een leraar uit Leiden, die mij nader staat dan vele andere leraren. Ik wil hem gaarne danken voor zijn interesse in mijn historische belangstelling. Indien ik hem mag aanduiden met „de heer J. J. de D. te L.", dan weet hij, dat ik zijn geschenk in goede orde heb ontvangen.

De schrijver is Dr. Theod. Jorissen, toen leraar aan het Gymnasium te Gouda, die, achter zijn publikatie — welke dus het jaartal 1862 draagt — zijn lezers aankondiging deed van een nog uitgebreider arbeid, een Geschiedenis van ons Vaderland gedurende 1810-1815. Omschreef hij: „Hij wenscht derhalve allen, die in het bezit mogten zijn, hetzij van persoonlijke herinneringen, hetzij van authentieke bescheiden, betreffende dit merkwaardig tijdperk, beleefd dringend uitgenoodigd te hebben hem die mede te delen, in 't belang der geschiedkundige volledigheid van zijn werk. Kleinigheden, huis-houdelijke bijzonderheden (prijs van levensmiddelen, enz.), anekdoten, mits voldoende gewaarborgd, zullen hem niet minder welkom zijn".

Het is mij, helaas, niet bekend of Dr Jorissen op zijn beleefde doch dringende uitnodiging vele antwoorden heeft gekregen, vooral wat betreft de prijzen van de levensmiddelen gedurende die vijf bewogen jaren.

Zijn geschrift over de Omwenteling, uitgegeven te Amsterdam bij Fred. Muller, te Deventer bij A. H. de Lange en te Leiden bij A. W. Sijthoff, is tot stand gekomen op verzoek van de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen. Het behandelt allereerst ons land onder Frans bestuur, waarbij de persoon van Koning Lodewijk Napoleon op de voorgrond treedt.

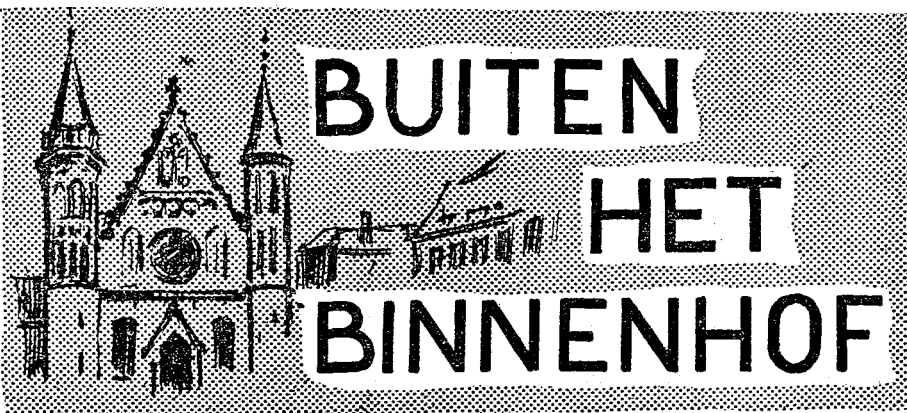
In een tweede hoofdstuk wordt de Opstand beschreven, het derde hoofdstuk beschrijft de Restauratie.

Teneinde de lezer van deze rubriek enigermate vertrouwd te maken met de stijl van de heer Jorissen, laat ik hier enkele paragrafen volgen, welke op bladzijde 25 te lezen zijn. De schrijver heeft Bilderdijs „Holland leeft weer, Holland streeft weer" en „Holland groeit weer, Holland bloeit weer, Hollands naam is weer hersteld" geciteerd en vervolgt dan: „Maar de dichter mogt in geestvervoering den „ongeboren dag" der vrijheid zien, wanneer deze komen zou, wist hij niet. Nog altijd was de hemel bewolkt en weerkaatste slechts het gekletter der wapenen. De Keizer der Franschen sprak en Europa luisterde; de magtige belofte vrede binnen korten tijd.

Eerst nog zou hij Rusland onderwerpen en Englands koloniën vermeerderen, om ook dat tot gehoorzaamheid te dwingen. Dan zou het vrede zijn op aarde.

Doch te midden van het angstig zwijgen, waarmede Europa en Holland dat woord vernam; temidden van de toebereidselen tot den grooten krijg, zat er een ambtelooze man in zijn studeervertrek en schreef. Hij schreef een ontwerp van grondwet voor het eerlang herstelde Nederland.

Die man was Gijsbert Karel van Hogendorp. Hij had boven den vloed der wereldgebeurtenissen de hand van Hem gezien, tot wien het geschrei der volkeren rees, en het geheimvol letterschrift gelezen: gewogen, maar te licht bevonden!"

Wanneer men dat leest, indien men zich weer verdiept in de Opstand, wanneer men herinnerd wordt aan de mislukte tocht naar Rusland, dan is het alsof men geschiedenis leest, welke zich afspeelt in 1944, 1945. De stijl verschilt, de feiten zijn niet geheel gelijk, voor Napoleon leest men wel een andere naam, waardoor de laatste jaren van de Tweede wereldoorlog weer duidelijk oplichten. „Teregtstellingen en veroordelingen baten niet om een volk zijne wenschen en regten te doen opgeven; zij versterken integendeel zijn afkeer en bevestigen zijn voornemen, om te gelegener tijd te nemen wat niet goedwillig wordt gegeven. . ."

Op verschillende plaatsen ontstonden in 1813 onlusten. Zo ook in Leiden, waar een ongeregelde schaar, uit Alphen afkomstig, „wild en onbesuisd" te werk ging. Men verzette zich tegen de nieuwe lichte voor de Nationale Garde. Op het stadhuis werden alle stukken, ook die geen betrekking op die lichte hadden, verscheurd; de wapenen, nog uit de Spaanse tijd, werden weggenomen.

De Maire (burgemeester) werd bedreigd en de ingezetenen in naam van Oranje geld afgeperst. „De dulle woestheid der schare, die zonder eenige orde te werk ging deed de burgers en studenten, voor eene algemeene plundering bevreesd, de handen ineenslaan en met geweld de poorten der stad voor eene Fransche bende openen, die spoedig een einde aan de wanordelikheden maakte. Met veel kracht en overleg werd de beweging te Zaandam, die in de zelfde Aprilmaand (1813) ontstond geleid. . ."

Met geschiedkundige gevoelens leest men de brochure uit, vooral met het oog op de aanstaande herdenking. Daar is tenslotte de bekende aankondiging van 20 november 1813:

„Alzoo de regeringloosheid veel is voorgekomen in de meeste steden, door wijze voorzieningen van de notabelste ingezetenen, maar het algemeen Bestuur geheel verwaarloosd en in niemands handen is; terwijl het geroep van alle zijden om-zich een Bestuur, tot redding van het Vaderland, onze harten diep getroffen heeft; zoo is het, dat wij besloten hebben hetzelve op te vatten tot de komst van Zijne Hoogheid toe; — Bezwerende al de brave Nederlanders, om zich te vereenigen tot ondersteuning van dit ons cordaat besluit. God helpt diegenen, die zich zelve helpen! F. van der Duyn van Maasdam, G. K. van Hogendorp."

De vrijheid was in aantocht!

William Frankema

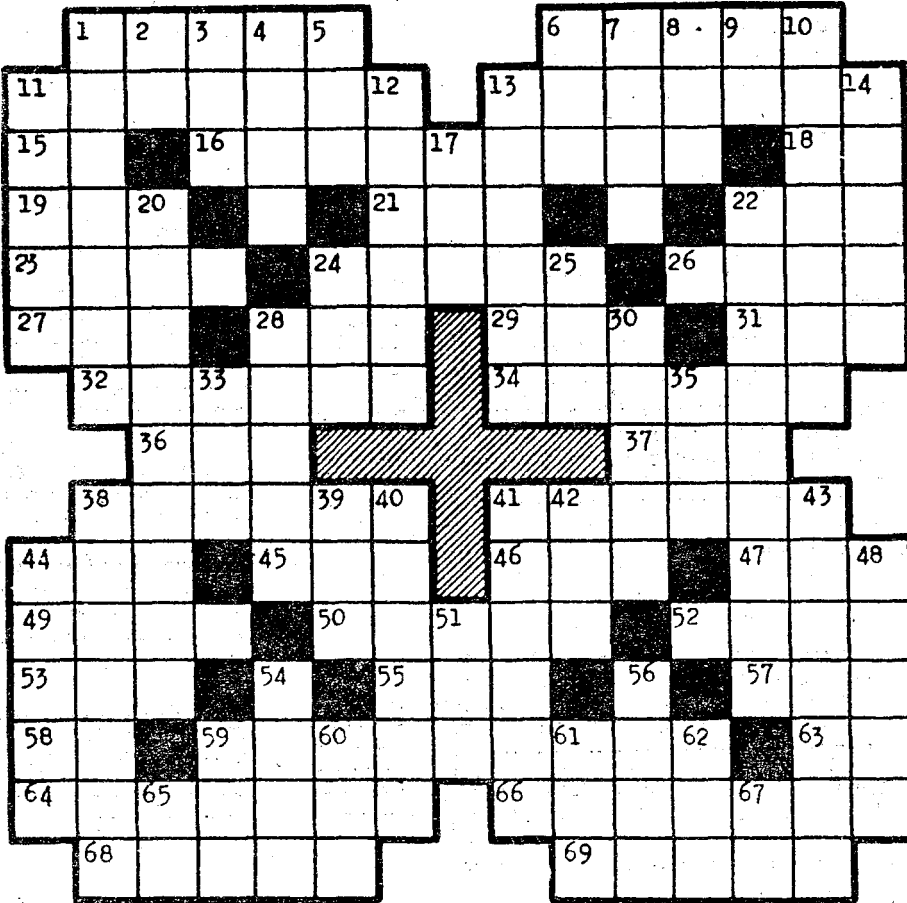
Kruiswoordraadsel

Horizontaal: 1. salaris, 6. plaatsbepalingsmiddel, 11. eiland, 13. theeketel, 15. ante meridiem (afk.), 16. minder fraaie manier van zaken doen, 18. familielid, 19. kloosteroverste, 21. gravin van Holland, 22. opening, 23. eetgelegenheden, 24. aartsvader, 26. (gelaats)-uitdrukking, 27. advies, 28. Turkse titel, 29. horizon, 31. geheel de uwe, 32. plaats in Griekenland, 34. vlug verslijtend, 36. roem, 37. ontkenning, 38. berg in Indonesië, 41. taal, 44. bevel, 45. titel, 46. zoogdier, 47. boom, 49. land in Azië, 50. touw, 52. klap, 53. droog, 55. vochtig, 57. bevel, 58. voorzetsel, 59. mooi gemaakt, 63. kindergroet, 64. napijnen, 66. toestaan, 68. mantel, 69. getal.

Vertikaal: 1. kledingstuk, 2. uitgave (afk.), 3. deel van schip, 4. modekoning, 5. roem, 6. vlug, 7. water in Nederland, 8. handvat, 9. aangehaald werk (afk.), 10. knol, 11. maand, 12. koning van Israël en Juda, 13. grappig, 14. plant, 17. gravir van Holland, 20. voetganger, 22. merk (mv.), 24. een weinig, 25. vochtig koud, 28. insect, 30. verfstof, 33. papegaai, 35. dezelfde klinker, 38. tussenpersoon, 39. boom, 40. gehuil, 41. begerig, 42. opstootje, 43. baggeren, 44. historische handelsplaats, 48. nemen (sportterm), 51. muziekstem, 54. vlek, 56. regelmaat, 59. grondsoort, 60. kundig, 61. telwoord, 62. hond, 65. pers. voornaamwoord, 67. pers. voornaamwoord.

Oplossing vorige puzzel

Horizontaal: 1. raad; 4. tikje; 9. slab; 13. ork; 14. benauwd; 16. Ede; 17. beter; 19. ark; 20. rover; 22. iris; 23. code; 24. beek; 25. kap; 27. perk; 29. ir.; 30. zetel; 31. as; 33. morse; 36. Est; 37. krant; 39. kei; 40. eel; 41. Ali; 42. ata; 43. enter; 45. Ger; 47. kanon; 49. re; 50. garde; 51. o.d.; 52. indo; 55. toe; 56.

oker; 59. iets; 60. egel; 62. krent; 64. sik; 66. Erika; 68. tot; 69. opperen; 72. sir; 73. eest; 74. Bakoe; 75. lamp. Vertikaal: 1. robe, 2. are; 3. aktie; 4. te; 5. Ina; 6. karwats; 7. juk; 8. we; 10. lever; 11. ade; 12. berk; 14. brik; 15. drop; 18. ereis; 21. odeur; 24. Broenei; 25. keelgat; 26. petarde; 28. kantoor; 29. imker; 32. stand; 34. rit; 35. eer; 37. kik; 38. aan; 44. enden; 46. erotiek; 48. anker; 53. niets; 54. Otto (Rudolf); 56. ogen; 57. Elisa; 58. akte; 61. harp; 63. roe; 64. Spa; 65. kro; 67. kim; 70. pb.; 71. Ee.

Na de slag

DE slag, dat is natuurlijk de verkiezingslag. Maar de socialisten zouden kunnen schrijven: na de slag!

Want het is wel een harde en wat meer zegt een volkomen onverwachte slag geweest: een verlies van vijf zetels. Het is duidelijk, dat de socialisten er allerminst op hadden gerekend. Zij hadden zelfs gedacht, dat er winst in zat en op verschillende plaatsen voorbereidingen getroffen voor een eventuele viering van de zege. Maar ook buiten de P.v.d.A. had niemand dit verwacht. Wij hebben verschillende prognoses van deskundigen gezien van enkele dagen vóór de verkiezingen; deskundigen van allerlei richting, en het bleek dat iedereen verwachtte, dat de P.v.d.A. er goed uit zou komen.

Er is voor deze nederlaag van de socialisten maar één verklaring, die trouwens ook door hen zelf wordt aanvaard: zij hebben gefaald als oppositiepartij.

Hun oppositie is niet aangeslagen bij het Nederlandse volk.

Natuurlijk is het optreden van de P.S.P. hier mee van invloed geweest. Maar slechts zeer ten dele. De P.v.d.A. verloor in alle richtingen, o.a. aan de Vrije Boeren (Drente, Zuid-Friesland, Noord-Holland boven het IJ); aan de P.S.P.; maar ook aan de C.H.U. In verschillende plaatsen is dat duidelijk uit de cijfers af te lezen. Met name onder invloed van vele predikanten heeft een vrij groot aantal rechtzinnig-hervormden in de eerste jaren na de tweede wereldoorlog op de P.v.d.A. gestemd. Maar die stroom loopt terug. Vooral bij meer gespecialiseerde analyses is dat duidelijk te zien. Hier voltrekt zich hetzelfde proces dat in R.K. kringen onder invloed van het mandement al eerder zichtbaar werd. De doorbraakfiguren in de P.v.d.A. hebben minder kiezers achter zich dan ooit te voren.

TOEN de hoop op een stembusoverwinning nog volop leefde, hebben de socialisten hoog van de toren geblazen. Hun kritiek op het kabinet-De Quay was bijna mateloos. Slechts enkele figuren ontzagen zij. Maar een bekwaam en populair minister als de heer Luns werd niet zelden op eer. onbehoorlijke wijze aangevallen, zelfs door oud-ambtgenoten. En vooral de kritiek op minister Van Aartsen ging niet zelden over de schreef.

Ook afgezien van de kritiek op bepaalde ministers was de kritiek op het gehele kabinet en zijn beleid héél scherp. Het moest allemaal anders. Zouden de socialisten weer meedoen aan een volgend kabinet? Zij zeiden het heel duidelijk: dan moet er véél rode wijn in het water. Dan zouden er hoge eisen moeten worden gesteld. Dan moet er een ander beleid komen.

DE socialisten zijn nu merkwaardig stil. Want zij vrezen vier nieuwe jaren van oppositie. Zij vrezen een verdere desintegratie in de partij. Met name het bewapeningsvraagstuk wordt al moeilijker. En juist als zij in de oppositie zijn, is de concurrentie met de P.S.P. een moeilijke zaak.

Maar aan de andere kant begrijpen zij, en begrijpt het volk, dat een ommezwaai nu moeilijker is dan ooit. Dr. Drees kan wel vurig wensen, dat de P.v.d.A. weer „in de Regering komt” en mr. Romme kan er zijn best voor doen, maar hoe is het mogelijk zonder gezichtsverlies?

Daar komt nog iets bij.

De oppositie van de P.v.d.A. had twee kenmerken. Aanvankelijk was het alleen maar een gestadige aanval op het kabinet-De Quay. Maar in de laatste maanden bracht de heer Vondeling nieuw geschut in stelling. Hij richtte zich met name tegen de Christelijke partijen. Die waren allemaal een gevaar voor de parlementaire democratie. Ook en met name de K.V.P. De uitslag van de verkiezingen is wel van dien aard, dat de heer Vondeling een soort leiding van de K.V.P. in de Regering zal moeten aanvaarden, wil hij meedoen.

VOOR de V.V.D. ligt het ook moeilijk. Deze partij is ondanks het verlies van 3 zetels beter uit de strijd gekomen, dan sommigen dachten. Maar zij heeft zich zo vastgelegd op de commerciële televisie, voor wat zij op misleidende wijze noemde „vrijheid in de ether”, dat zij dat voor haar beslissende punt moeilijk kon laten schieten. Zij heeft zich zelf min of meer door deze eenzijdigheid en overdrijving buiten spel geplaatst. Want er kan geen kabinet worden gevormd dat ondanks de zeer duidelijke uitspraak in de Tweede Kamer toch weer met een nieuwe stunt zou komen in dezelfde richting, al is dr. Veldkamp er even hevig voor als de heren van de V.V.D.

DE A.R. verloren één zetel. Dus tóch weer verlies. En het merkwaardige is, dat het min of meer gelaten werd aanvaard. Omdat we er, gezien de moeilijkheden van de laatste vier jaar, min of meer op hadden gerekend.

Laten we echter voorzichtig zijn.

De „verontrusten” bleven hot vaandel trouw. Het verlies (de analyse van de plaatselijke cijfers wijst dit uit) moet voor een zeer klein deel worden verklaard door verschuivingen naar het G.P.V. en de S.G.P. In enkele gemeenten verloren we ook aan de Boeren, met name in Hoogeveen.

Maar er is een algemene tendens van de laatste jaren, die nog niet is uitgewerkt. De A.R. hadden een stille aanhang bij de „middenstof” die geheel verloren gaat. Met name in de grote steden is dat het geval. Daar vallen we terug, strikt terug, op „onze eigen mensen”.

De ontkerkelijking heeft daarbij ook een zekere invloed. En tenslotte worden de kerkelijke grenzen hier en daar ook in sterkere mate politiek doorgetrokken, waardoor het bij sommigen min of meer vanzelfsprekend schijnt te worden, dat Ned. Herv. tevens C.H. betekent.

Maar met een verklaring zijn we er niet. We moeten volharden. En arbeiden niet alleen in de maanden vlak vóór de verkiezingen, maar vandaag en morgen en alle jaren door. A.

* * * Mislukt

Het G.P.V. heeft vóór de verkiezingen zijn uiterste best gedaan, om de „verontruste” antirevolutionairen aan zijn zijde te krijgen. De heer Jongeling heeft er zich bijna de kramp voor in de vingers geschreven. Zelfs een leugenachtig verhaal van De Telegraaf over een spreekverbod, dat aan de heer Schakel zou zijn opgelegd, werd uitgebuit. En zorgvuldig werd verzwegen, dat het G.P.V. een kerkelijke partij bedoelt te zijn, waarin rechtens alleen voorstanders van een bepaalde „voortgaande reformatie” in de vrijgemaakte kerken hun stem hebben.

Het Ger. Gezinsblad erkent nu, dat het niet heeft geholpen. De „verontrusten” hebben niet op de heer Jongeling gestemd.

En het Ger. Pol. Verbond heeft er wat van geleerd.

Dit is de les:

De feiten spreken duidelijke taal. Men kan er zonder moeite enige conclusies uit aflezen.

De eerste conclusie is, dat ook nu weer blijkt, dat waarachtige politieke reformatie slechts kan gedijsen en aanslaan op de bodem van kerkelijke reformatie. Waar die ontbreekt, gaan de ogen hoe langer hoe meer dicht. We zien dat vandaag in A.R.-kring. Er is daar wel een hoop herrie en gemopper ge-

weest over de radicale politieke ommezwaai die de topleiding heeft geforceerd, maar als het er op aan komt, volgt men toch die topleiding. Zo heeft men het in 1944/45 in de kerk gedaan en zo doet men het in 1962/63 in de politiek ook. En als een bepaalde groep van „bezwaarden” (de kerkelijke term) of „verontrusten” (de politieke term) nog een actie onderneemt, dan is het geen waarlijk reformatorisch appèl, maar wat tactisch gescharrel waarmee enkel bereikt wordt dat duizenden van de weg der gehoorzaamheid worden afgehouden.

Zo staan de zaken. Wij hebben geen behoefte, de situatie mooier voor te stellen dan ze is.

Wij moeten de ogen wijd open houden. Aan de overzijde gaan de ogen dicht. Waar de kerkelijke voedingsbodem ontbreekt, waar het mis gaat met de prediking, waar verderfelijke ketterijen bedektelijk en soms openlijk worden ingevoerd, daar kan men geen politieke reformatie en zelfs geen sterke werklank op een van buiten komend reformatorisch appèl verwachten.

De conclusie is duidelijk. Wie prof. Kamphuis en zijn medestanders niet als kerkelijke leiders wil aanvaarden, blijft in de politiek een hopeloos geval.

Maar waarom werd dat door de heer Jongeling niet vóór de verkiezingen uitgebazuind?

VERTROUWENS ADRESSEN VOOR EIGEN KRING

CLAEYS - maaidorsers

BAMFORDS - opraappersen

Importrice voor westelijk Nederland

W. VAN GEMEREN & ZONEN N.V. — Greup (Z.H.)
telefoon (01860)—2050

„MIEDEMA” landbouwwagens

„MIETRA” transporteurs enz.

Vraagt vrijblijvend telefonisch, schriftelijk, of persoonlijk inlichtingen, of brengt een bezoek aan ons bedrijf.

L. S. MIEDEMA

Landbouwwerktuigenfabriek N.V.
WINSUM — FRIESLAND — TELEF. 05173-241*

VOOR AL UW BANKZAKEN

N.V. SLAVENBURG'S BANK

ZWIJNDRECHT - Telefoon 26688

Landbouwwerktuigen- en
machinefabriek

H. VISSERS N.V. — NIEUW-VENNEP
Telefoon 02526—841 (7 lijnen)

SCHUDDEN? GOED
GOED SCHUDDEN? BETER
IDEAAL SCHUDDEN? EUREKA

N.V. „Eureka” Landbouwmachinefabriek

voorheen Fa. I. v. d. Woude & Zn.
DRACHTEN

HOLWERDA ZONEN

Dokkum

VOOR AL UW TRANSPORTEN
IN BINNEN- EN BUITENLAND

Dokkum: telefoon 05190-2292 (2 lijnen) - Buiten kantoor tijd 2580
Rotterdam: telefoon 010-171317

Kinderstoelen- en BOXEN FABRIEK

ZEVENAAR (Gld.)

Telefoon 08360 - 3575

Verkrijgbaar
bij de
bekende zaken

VRAAGT STEEDS

ZOETERMEERS ROEM

de fijnste margarine

FIRMA GEBR. VAN DER SPEK — TELEFOON 01790 - 3520
ZOETERMEER

P. MOOLENAAR & ZON

Sassenheim

BLOEMBOLLENKWEKERIJ en -HANDEL

Import — Export

Dahlia-culturen — Vraagt prijs

een prettig stel vaktul willen u graag

VEILIG VERHUIZEN

waar u ook woont of naar toe gaat! U betaalt
geen leeg-gereeden kilometers!

BONGERS WAGENINGEN

Rijnhaven 10, telefoon 2725 en 3750 (b.g.g. 3100)

ONDERGOED

van de bovenste plank!

N.V. Rederij en
Haringhandel

Import — Export

N. Parlevliet Jr.
KATWIJK AAN ZEE

Postbus 15 - Telefoon kantoor 3444
Buiten kantooruren 2092 — 2283

Firma Jan de Mik

HARDINXVELD-GIESSENDAM

Aannemers van

OEVERVERDEDIGINGSWERKEN

GRIENDHOUTHANDEL

HOEPELMAKERIJ

Telefoonno. 2156

Hardinxveld-Giessendam

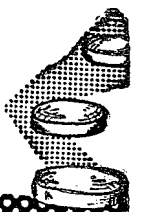
Maaglijders!

DE uitkomst voor U zijn de echte Amerikaanse

C-R MAAGTABLETTEN

Met C-R Maagtabletten kunt U weer normaal eten!

Importeur LOUIS RIETBERGEN • Korenaarstraat 55a-c, Rotterdam

* * * Rare stembus

Natuurlijk is in Het Vrije Volk heel wat te lezen over de klap, die de P.v.d.A. moest incasseren.

Niet zozeer de P.v.d.A., als wel de democratie — zelve heeft de nederlaag geleden, zo luidt de conclusie van de heer Suurhoff.

Het Vrije Volk licht ons nog nader in. De stemmen op „splinterpartijen” zijn een bewijs van politiek onbehagen. Dat politieke onbehagen komt voor rekening van het beleid van het kabinet-De Quay. En — het is de rare uitslag van de stembus, dat de oppositie-partij bij uitnemendheid, de P.v.d.A., het slachtoffer van dat onbehagen is geworden. Het Vrije Volk vindt dat heel vreemd.

En wij ook.
Wij weten de socialisten zelfs niet te troosten.

Verolme United Shipyards

Rotterdam - Holland

Telefoon 16 25 00

**drukkerij
zwagers**

Sinds 1903

Nieuwe Binnenweg 460-462, Rotterdam

Fa. O. v. Wijngaarden & Zn.

VOOR AL UW ELEKTRISCHE EN
SANITAIRE INSTALLATIES
RADIO - T.V.

J. A. Beyerinkstr. 5 - Tel. 01803-415

NIEUWERKERK AAN DE IJSSEL

Verplaatsbare HOUTEN GEBOUWEN

Directie- en schaftketen
Noodwoningen,
scholen en kerken.
Directie- en schaft-
wagens
etc.

HOUTBOUW **HANBO**
HARDINXVELD

Telefoon Hardinxveld-Glissendam 2141

Last van zenuwen?
Mijnhardt's Zenuwtabletten
helpen U er overheen

H. VAN EIJSDEN, de nieuwe fractievoorzitter

• Vervolg van pag. 1

bij Prof. Dr. C. de Heer, die mij opgeleid heeft voor de middelbare acte Staatshuishoudkunde en Statistiek”.

De oorlogsjaren

In de oorlogsjaren lag het werkterrein van de heer van Eijdsen vrijwel stil. De verbindingen waren verbroken. Een voordeel in deze tijd was echter, dat hij zich nu meer actief met het kerkelijk werk kon bezig houden. Hij was voorzitter van de diaconie en had zitting in de centrale commissie kinderuitzendingen.

Tegen het eind van de oorlog werd de heer van Eijdsen benoemd als directie-secretaris van het Rijksbureau voor Textiel en deze functie heeft hij ook nog enige tijd na de oorlog vervuld.

Opbouw

Al spoedig na de oorlog werd er van verschillende kanten een beroep op de toen 42-jarige van Eijdsen gedaan. Van de Chr. Middenstandsbond was hij tijdelijk directeur en in 1946 werd hij Directeur van de Chr. Bond van Textieldetailhandelaren. Eveneens werd hij direct na de oorlog lid van de Middenstandsraad, een algemeen adviserend college van de Regering. Later zijn de taken van deze Raad overgenomen door de P.B.O.

Middenstandsbeleid

Omstreeks 1950 deed de Chr. Middenstand een beroep op de A.R. Tweede Kamerfractie om in de politiek meer aandacht aan deze sector te geven. Dit verzoek bleef niet onbeantwoord en de heer van Eijdsen werd verzocht de problemen van de middenstand in „Nederlandse Gedachten” uiteen te zetten. Het bleef niet bij het schrijven van artikelen, want in opdracht van de partij schreef hij verder een brochure. Deze brochure heeft hij in verschillende kadervergaderingen toegelicht.

Nog geen kamerlid

Het merkwaardige in zijn spreken voor partijorganen was wel, dat hij, hoewel geen kamerlid, het middenstandsbeleid van de partij uiteenzette. Een voordracht om hem op de kandidatenlijst te plaatsen voor de kamerverkiezingen in 1952 bleef dan ook niet uit. De uitslag van de verkiezing was echter, dat hij niet in de Kamer kwam. De A.R.-fractie bestond uit 12 leden — de Kamer telde toen nog 100 leden — en de heer van Eijdsen stond op nummer 13. Door het overlijden van ons kamerlid Mr. Terpstra, werd hij in februari 1953 lid van de fractie, dus nu ruim 10 jaar geleden.

Een breed terrein

Hield de heer van Eijdsen zich in het begin vooral bezig met middenstands-aangelegenheden, geleidelijk aan kreeg hij ook te maken met economische vraagstukken in ruimere zin en met de algemene financiële overheidspolitiek. De heer van Eijdsen staat in onze partij dan ook bekend als de financiële deskundige.

Ook andere zaken

„U moet niet denken” zegt de heer van Eijdsen, „dat ik alleen oog heb voor aangelegenheden, die op mijn terrein liggen. Ik heb mij in de afgelopen jaren ook verdiept in de problemen rondom de woningbouw, de sociale politiek enz. Wanneer dat nodig was, heb ik hierover ook wel mijn mening gezegd. Misschien is dat wel de oorzaak geweest, dat ze mij nu als voorzitter gekozen hebben.”

A.R.-C.H.

Over een eventueel samengaan met de C.H.U. zegt de heer van Eijdsen: „ik geloof, dat we dit niet moeten forceren. Er is juist in de laatste maanden veel over gesproken en geschreven. De bereidheid zal er ongetwijfeld bij groepen van beide zijden zijn, net

zo goed als het afwijzen er van. In de Tweede Kamer treedt straks een nieuwe fractievoorzitter bij de C.H.U. op evenals bij ons. Misschien geeft dat perspectieven. In ieder geval wil ik het in het persoonlijke vlak zoeken. Door elkaar beter te leren verstaan, groeit misschien ook de bereidheid voor een nauwere samenwerking”.

Een moeilijke taak

Over enige tijd zal een nieuwe regering voor de Kamer verschijnen. In de komende vier jaar zal het beleid getoetst moeten worden. Er zullen beslissingen genomen moeten worden. Voor wat de Antirevolutionairen betreft, zal de verantwoordelijkheid hiervoor ook gedragen worden door de fractievoorzitter. De heer van Eijdsen is zich hiervan bewust. Nog meer dan vroeger zal hij zich moeten gaan verdiepen in allerlei vraagstukken. Vraagstukken, die voor andere partijen andere accenten zullen krijgen dan bij de Anti-revolutionairen. Wij zijn er zeker van, dat de anti-revolutionaire beginselen, vroeger door vader van Eijdsen ingeplant, in de weldoordachte redevoeringen van onze nieuwe fractievoorzitter de overige Tweede-Kamerleden in de komende jaren tot luisteren zullen dwingen. hgr.

JEZUS REDT VERLOST GENEEST

Iedere zondagmorgen om acht uur spreekt Evangelist Joh. Maasbach over Radio-Luxemburg, 208 m. middengolf en 49.26 korte golf.

GEURTS' CONSERVENFABRIEK C.V. DODEWAARD

De fijnste fruitprodukten uit de Betuwe boomgaarden

Vraagt uw winkelier ons merk jams, appelmoes - vruchten op sap - etc.

Oordeel van veteraan over de stembusuitslag

DE uitslag der Kamerverkiezingen was voor de anti-revolutionaire partij teleurstellend. Een zetel ging verloren.

Hoe is dit verlies te verklaren?

Er was in de partij zekere ontstemming over de kwestie Nieuw-Guinea. Wij vonden dat wel begrijpelijk, maar toch niet wel te verdedigen. Het was immers duidelijk geworden, dat wij niet anders konden handelen, gezien de feiten.

De Verenigde Staten waren niet geneigd om ons steun te verlenen voor het geval dat Indonesië een oorlog zou beginnen. Het stond wel vast, dat Nederland alleen, zonder bondgenoten, deze strijd zou moeten voeren en... verliezen. Het gevolg zou zijn geweest: ellende voor Nederland, ellende ook voor Indonesië en voor de Papoea's. Verwijdering tussen volken, die op samenwerking waren aangewezen.

Er was bij een groot aantal geestverwanten-partijgenoten „verontrusting”. Waarom eigenlijk? Over de gang van zaken ten aanzien van Nieuw-Guinea. Maar daarvoor toch niet alleen! Sommigen hadden ook bezwaren tegen de gevolge sociale politiek, waardoor het beginsel van „de soevereiniteit in eigen kring”, naar men meende, werd verloochend. Maar waren het niet vooral de antirevolutionairen, die steeds hebben geijverd voor overleg tussen

werkgevers en arbeiders en alleen bij mislukking daarvan het optreden der overheid om de bedrijfsvrede te bewaren, goedkeuren? Op hetzelfde standpunt stonden de Christelijke vakorganisaties. Dat daarbij in een tijd als de onze mede gelet werd op de economische omstandigheden, kan toch moeilijk gewraakt worden.

Tot de Overheid zeggen: handen af van de loonvorming zou betekenen, dat in meer dan één geval de verwarring zou toenemen en de positie van de Christelijke vakbeweging zou verzwakken.

Voor „verontrusting” over beginselverloochening was geen reden. De Christelijke vakbeweging blijft haar principiële uitgangspunt trouw. Maar zij erkent ook met de bijzondere omstandigheden van deze tijd, die het nodig kunnen maken, dat de overheid zich niet de prijzen bemoeit en waakt tegen elke opdrijving.

Gelukkig heeft het optreden der verontrusten niet geleid tot grote ongelukken. Wel heeft het hier en daar de geestdrift verminderd.

Naar het schijnt is het verlies der antirevolutionairen ten goede gekomen aan de Christelijke Historischen. Het bleef dan in de familie...

Misschien heeft de kerkelijke gedeeldheid hier en daar nog meer invloed uitgeoefend.
C. Smeenk

smakelijk
gezond
licht verteerbaar

Verkiezingen Tweede Kamer 1963

TABEL D

PROVINCIE GRONINGEN					PROVINCIE OVERIJSSSEL												
aantal stemmen				percentages				aantal stemmen				percentages					
1956	1959	1962	1963	1956	1959	1962	1963	1956	1959	1962	1963	1956	1959	1962	1963		
A.R.P.	43.856	43.863	44.716	43.148	17,3	16,8	17,2	16,2	A.R.P.	41.599	43.334	42.028	41.622	10,4	10,4	10,0	9,5
C.H.U.	24.303	24.356	26.363	27.049	9,6	9,3	10,2	10,2	C.H.U.	52.547	54.430	57.412	57.200	13,1	13,0	13,6	13,0
S.G.P.	615	584	—	1.176	0,2	0,2	—	0,4	S.G.P.	11.846	11.408	12.177	12.902	3,0	2,7	2,9	2,9
G.P.V.	8.856	9.099	9.583	9.894	3,5	3,5	3,7	3,7	G.P.V.	7.195	7.897	8.451	9.203	1,8	1,9	2,0	2,1
Totaal	77.630	77.902	80.662	81.267	30,6	29,8	31,1	30,5	Totaal	113.187	117.069	120.068	120.927	28,3	28,0	28,5	27,5
K.V.P.	15.048	15.280	15.519	17.269	5,9	5,8	6,0	6,5	K.V.P.	111.665	117.151	120.153	123.421	27,9	28,0	28,5	28,1
P.v.d.A.	107.193	106.358	103.037	101.449	42,3	40,7	39,8	38,1	P.v.d.A.	126.838	124.932	123.035	121.726	31,7	29,9	29,2	27,7
P.S.P.	—	4.401	10.240	9.707	—	1,7	3,9	3,6	P.S.P.	—	3.842	7.063	8.996	—	0,9	1,7	2,5
C.P.N.	19.404	12.626	13.486	13.452	7,6	4,8	5,2	5,0	C.P.N.	16.310	9.972	11.882	10.845	4,1	2,4	2,8	2,1
Bruggroep	—	1.890	—	—	—	0,7	—	—	Bruggroep	—	1.719	—	—	—	0,4	—	—
Totaal	126.597	125.275	126.763	124.608	49,9	47,9	48,9	46,7	Totaal	143.148	140.465	141.980	141.567	35,8	33,6	33,7	32,3
V.V.D.	32.685	41.804	36.409	34.870	12,9	16,0	14,0	13,1	V.V.D.	30.207	40.121	36.938	34.970	7,6	9,6	8,8	8,0
L.S.P.	—	—	—	857	—	—	—	0,3	L.S.P.	—	—	—	827	—	—	—	0,2
L.U.	—	—	—	227	—	—	—	0,1	L.U.-V.V.	—	—	—	756	—	—	—	0,2
Totaal	32.685	41.804	36.409	35.954	12,9	16,0	14,0	13,5	Totaal	30.207	40.121	36.938	36.553	7,6	9,6	8,8	8,4
C.N.V. (P.C.N.U.)	—	—	—	—	—	—	—	—	C.N.V. (P.C.N.U.)	—	—	—	—	—	—	—	—
Lijst Grol	—	—	—	—	—	—	—	—	Lijst Grol	—	—	—	—	—	—	—	—
P.E.A.	—	—	—	1.089	—	—	—	0,4	P.E.A.	—	—	—	1.748	—	—	—	0,4
N.D.P.	—	—	—	562	—	—	—	0,2	N.D.P.	—	—	—	531	—	—	—	0,1
B.P.	—	1.315	—	5.848	—	0,5	—	2,2	B.P.	—	3.288	—	14.143	—	0,8	—	3,2
Nat. Unie (Alg. Chr.)	631	—	—	—	0,2	—	—	—	Nat. Unie (Alg. Chr.)	772	—	—	—	0,2	—	—	—
Ned. Opp. Unie	1.171	—	—	—	0,5	—	—	—	Ned. Opp. Unie	810	—	—	—	0,2	—	—	—
Lijst Groen	—	—	—	—	—	—	—	—	Lijst Groen	—	—	—	—	—	—	—	—
Vrije Burgers	—	—	—	—	—	—	—	—	Vrije Burgers	—	—	2.022	—	—	—	0,5	—
Wereldburgers	—	—	—	—	—	—	—	—	Wereldburgers	—	—	—	—	—	—	—	—
Totaal	1.802	1.315	—	7.499	0,7	0,5	—	2,8	Totaal	1.582	3.288	2.022	16.422	0,4	0,8	0,5	3,7
Tot. Generaal	253.762	261.576	259.353	266.597	100,0	100,0	100,0	100,0	Tot. Generaal	399.789	418.094	421.161	438.890	100,0	100,0	100,0	100,0

PROVINCIE FRIESLAND					PROVINCIE GELDERLAND												
aantal stemmen				percentages				aantal stemmen				percentages					
1956	1959	1962	1963	1956	1959	1962	1963	1956	1959	1962	1963	1956	1959	1962	1963		
A.R.P.	55.554	56.289	56.858	56.722	22,1	21,9	22,3	21,8	A.R.P.	58.207	59.537	57.240	55.285	9,3	9,1	8,6	7,9
C.H.U.	40.285	41.533	43.334	42.359	16,0	16,2	17,0	16,3	C.H.U.	82.155	79.755	90.423	89.109	13,1	12,2	13,6	12,8
S.G.P.	1.853	1.689	1.662	2.170	0,7	0,7	0,7	0,8	S.G.P.	24.040	23.926	22.396	25.955	3,8	3,6	3,4	3,7
G.P.V.	2.550	2.795	2.787	3.094	1,0	1,1	1,1	1,2	G.P.V.	1.984	2.289	2.784	3.155	0,3	0,3	0,4	0,5
Totaal	100.242	102.306	104.641	104.345	39,8	39,9	41,1	40,1	Totaal	166.386	165.507	172.843	173.504	26,5	25,2	26,0	24,9
K.V.P.	17.511	17.697	17.351	18.857	6,9	6,9	6,8	7,3	K.V.P.	201.872	209.136	217.263	222.364	32,2	32,0	32,7	31,9
P.v.d.A.	103.251	99.391	94.373	91.098	40,9	38,7	37,0	35,1	P.v.d.A.	196.283	190.802	189.271	190.758	31,3	29,1	28,5	27,4
P.S.P.	—	4.421	9.734	10.154	—	1,7	3,8	3,9	P.S.P.	—	4.530	8.973	9.387	—	0,7	1,3	1,3
C.P.N.	8.887	5.162	5.856	5.563	3,5	2,0	2,3	2,1	C.P.N.	8.924	4.127	4.876	5.522	1,4	0,6	0,7	0,8
Bruggroep	—	961	—	—	—	0,4	—	—	Bruggroep	—	1.366	—	—	—	0,2	—	—
Totaal	112.138	109.935	109.963	106.815	44,4	42,8	43,1	41,1	Totaal	205.207	200.825	203.120	205.667	32,7	30,6	30,5	29,5
V.V.D.	21.159	26.656	22.810	20.939	8,4	10,4	9,0	8,1	V.V.D.	49.332	72.159	61.406	64.441	7,9	11,0	9,2	9,3
L.S.P.	—	—	—	415	—	—	—	0,2	L.S.P.	—	—	—	2.320	—	—	—	0,3
L.U.	—	—	—	103	—	—	—	0,0	L.U.-V.V.	—	—	—	1.402	—	—	—	0,2
Totaal	21.159	26.656	22.810	21.457	8,4	10,4	9,0	8,3	Totaal	49.332	72.159	61.406	68.163	7,9	11,0	9,2	9,8
C.N.V. (P.C.N.U.)	—	—	—	—	—	—	—	—	C.N.V. (P.C.N.U.)	—	—	—	281	—	—	—	0,0
Lijst Grol	—	—	—	—	—	—	—	—	Lijst Grol	—	—	—	—	—	—	—	—
P.E.A.	—	—	—	834	—	—	—	0,3	P.E.A.	—	—	—	3.429	—	—	—	0,5
N.D.P.	—	—	—	364	—	—	—	0,1	N.D.P.	—	—	—	1.384	—	—	—	0,2
B.P.	—	—	—	7.299	—	—	—	2,8	B.P.	—	8.092	10.345	22.090	—	1,2	1,6	3,2
Nat. Unie (Alg. Chr.)	479	—	—	—	0,2	—	—	—	Nat. Unie (Alg. Chr.)	2.158	—	—	—	0,3	—	—	—
Ned. Opp. Unie	842	—	—	—	0,3	—	—	—	Ned. Opp. Unie	2.454	—	—	—	0,4	—	—	—
Lijst Groen	—	—	—	—	—	—	—	—	Lijst Groen	—	—	—	—	—	—	—	—
Vrije Burgers	—	—	—	—	—	—	—	—	Vrije Burgers	—	—	—	—	—	—	—	—
Wereldburgers	—	—	—	—	—	—	—	—	Wereldburgers	—	—	—	—	—	—	—	—
Totaal	1.321	—	—	8.497	0,5	—	—	3,2	Totaal	4.612	8.092	10.345	27.184	0,7	1,2	1,6	3,9
Tot. Generaal	252.371	256.594	254.765	259.971	100,0	100,0	100,0	100,0	Tot. Generaal	627.409	655.719	664.977	696.882	100,0	100,0	100,0	100,0

PROVINCIE DRENTHE					PROVINCIE UTRECHT												
aantal stemmen				percentages				aantal stemmen				percentages					
1956	1959	1962	1963	1956	1959	1962	1963	1956	1959	1962	1963	1956	1959	1962	1963		
A.R.P.	23.346	24.216	24.987	24.577	15,7	15,3	15,5	14,7	A.R.P.	43.004	43.464	42.865	41.282	12,9	12,3	11,9	11,0
C.H.U.	18.103	18.284	20.000	19.518	12,2	11,5	12,4	11,6	C.H.U.	37.212	37.471	43.265	43.701	11,1	10,6	12,0	11,7
S.G.P.	441	389	—	770	0,3	0,2	—	0,5	S.G.P.	12.321	11.793	12.699	13.313	3,7	3,3	3,5	3,6
G.P.V.	1.788	1.836	2.083	2.196	1,2	1,2	1,3	1,3	G.P.V.	3.215	3.496	3.813	4.246	0,9	1,0	1,1	1,1
Totaal	43.678	44.725	47.070	47.061	29,4	28,2	29,2	28,1	Totaal	95.662	96.224	102.642	102.542	28,6	27,2	28,5	27,4
K.V.P.	10.294	10.880	11.437	12.780	6,9	6,9	7,1	7,6	K.V.P.	86.334	90.089	92.050	96.602	25,8	25,5	25,6	25,8
P.v.d.A.	66.412	67.418	66.968	67.180	44,5	42,5	41,4	40,1	P.v.d.A.	108.989	105.147	107.245	102.674	32,6	29,6	29,7	27,4
P.S.P.	—	1.003	2.731	2.985	—	0,6	1,7	1,8	P.S.P.	—	5.469	9.323	9.785	—	1,5	2,6	2,6
C.P.N.	5.015	3.010	3.696	3.419	3,4	1,9	2,3	2,0	C.P.N.	8.573	3.034	4.586	4.405	2,6	0,9	1,3	1,2
Bruggroep	—	748	—	—	—	0,5	—	—	Bruggroep	—	1.607	—	—	—	0,5	—	—
Totaal	71.427	72.179	73.395	73.584	47,9	45,5	45,4	43,9	Totaal	117.562	115.257	121.154	116.864	35,2	32,5	33,6	31,2
V.V.D.	22.604	29.108	28.272	26.010	15,2	18,4	17,5	15,5	V.V.D.	30.995	48.872	41.842	46.179	9,3	13,8	11,6	12,3
L.S.P.	—	—	—	283	—	—	—	0,2	L.S.P.	—	—	—	1.711	—	—	—	0,5
L.U.	—	—	—	109	—	—	—	0,1	L.U.-V.V.	—	—	—	957	—	—	—	0,3
Totaal	22.604	29.108	28.272	26.402	15,2	18,4	17,5	15,8	Totaal	30.995	48.872	41.842	48.847	9,3	13,8	11,6	13,1
C.N.V. (P.C.N.U.)	—	—	—	—	—	—	—	—	C.N.V. (P.C.N.U.)	—	204	794	253	—	0,1	0,2	0,1
Lijst Grol	—	—	—	—	—	—	—	—	Lijst Grol	—	—	—	—	—	—	—	—
P.E.A.	—	—	—	493													

AMSTERDAM TABEL D

	aantal stemmen			
	1956	1959	1962	1963
A.R.P.	33.384	29.959	28.988	27.188
C.H.U.	18.460	18.798	19.837	20.542
S.G.P.	1.376	1.396	1.564	1.792
G.P.V.	1.328	1.073	1.745	1.061
Totaal	54.548	51.226	52.134	50.583
K.V.P.	83.936	85.741	83.517	87.710
P.v.d.A.	197.577	183.544	181.214	167.269
P.S.P.	—	28.532	42.915	40.761
C.P.N.	92.776	51.122	62.958	61.139
Bruggroep	—	14.915	—	—
Totaal	290.353	278.113	287.087	269.169
V.V.D.	56.884	88.021	56.137	64.231
L.S.P.	—	—	—	2.888
L.U.-V.V.	—	—	—	7.033
Totaal	56.884	88.021	56.137	74.152
C.N.V. (P.C.N.U.)	—	1.113	—	346
Lijst Grol	—	—	—	560
P.E.A.	—	—	—	3.851
N.D.P.	—	—	—	2.259
B.P.	—	6.022	—	9.291
Nat. Unie (Alg. Chr.)	3.745	—	—	—
Ned. Opp. Unie	2.523	—	—	—
Lijst Groen	—	—	1.939	—
Vrije Burgers	—	—	8.799	—
Wereldburgers	—	—	—	—
Volksref.	—	—	—	835
Totaal	6.268	7.135	10.738	17.142
Tot. Generaal	491.989	510.236	489.613	498.756

	percentages			
	1956	1959	1962	1963
A.R.P.	6,8	5,9	5,9	5,4
C.H.U.	3,8	3,7	4,1	4,1
S.G.P.	0,3	0,3	0,3	0,4
G.P.V.	0,3	0,2	0,4	0,2
Totaal	11,2	10,1	10,7	10,1
K.V.P.	17,0	16,8	17,0	17,6
P.v.d.A.	40,1	35,9	36,9	33,5
P.S.P.	—	5,6	8,8	8,2
C.P.N.	18,8	10,0	12,9	12,2
Bruggroep	—	2,9	—	—
Totaal	58,9	54,4	58,6	53,9
V.V.D.	11,6	17,3	11,5	12,9
L.S.P.	—	—	—	0,6
L.U.-V.V.	—	—	—	1,4
Totaal	11,6	17,3	11,5	14,9
C.N.V. (P.C.N.U.)	—	0,2	—	0,1
Lijst Grol	—	—	—	0,1
P.E.A.	—	—	—	0,8
N.D.P.	—	—	—	0,4
B.P.	—	1,2	—	1,9
Nat. Unie (Alg. Chr.)	0,8	—	—	—
Ned. Opp. Unie	0,5	—	—	—
Lijst Groen	—	—	0,4	—
Vrije Burgers	—	—	1,8	—
Wereldburgers	—	—	—	—
Volksref.	—	—	—	0,2
Totaal	1,3	1,4	2,2	3,5
Tot. Generaal	100,0	100,0	100,0	100,0

ROTTERDAM

	aantal stemmen			
	1956	1959	1962	1963
A.R.P.	37.010	35.796	33.471	34.017
C.H.U.	25.435	25.171	24.965	26.673
S.G.P.	8.594	8.615	9.014	8.564
G.P.V.	1.788	1.909	1.913	1.997
Totaal	72.827	71.491	69.363	71.251
K.V.P.	57.675	57.826	56.295	61.673
P.v.d.A.	188.440	194.288	193.891	185.721
P.S.P.	—	11.446	19.207	20.527
C.P.N.	33.575	14.634	16.958	16.500
Bruggroep	—	2.939	—	—
Totaal	222.017	223.307	230.059	222.748
V.V.D.	44.450	59.112	44.829	45.518
L.S.P.	—	—	—	1.453
L.U.	—	—	—	455
Totaal	44.450	59.112	44.829	47.426
C.N.V. (P.C.N.U.)	—	—	556	—
Lijst Grol	—	—	—	—
P.E.A.	—	—	—	1.701
N.D.P.	—	—	—	1.218
B.P.	—	2.377	—	3.688
Nat. Unie (Alg. Chr.)	1.111	—	—	—
Ned. Opp. Unie	1.106	—	—	—
Lijst Groen	—	—	—	—
Vrije Burgers	—	—	2.622	—
Wereldburgers	—	—	—	—
Totaal	2.217	2.377	3.178	6.607
Tot. Generaal	399.184	414.113	403.721	409.705

	percentages			
	1956	1959	1962	1963
A.R.P.	9,3	8,6	8,3	8,3
C.H.U.	6,4	6,1	6,2	6,5
S.G.P.	2,2	2,1	2,2	2,1
G.P.V.	0,4	0,5	0,5	0,5
Totaal	18,3	17,3	17,2	17,4
K.V.P.	14,4	14,0	13,9	15,1
P.v.d.A.	47,2	46,8	48,1	45,3
P.S.P.	—	2,8	4,8	5,0
C.P.N.	8,4	3,5	4,2	4,0
Bruggroep	—	0,7	—	—
Totaal	55,6	53,8	57,1	54,3
V.V.D.	11,1	14,3	11,1	11,1
L.S.P.	—	—	—	0,4
L.U.	—	—	—	0,1
Totaal	11,1	14,3	11,1	11,6
C.N.V. (P.C.N.U.)	—	—	0,1	—
Lijst Grol	—	—	—	—
P.E.A.	—	—	—	0,4
N.D.P.	—	—	—	0,3
B.P.	—	0,6	—	0,9
Nat. Unie (Alg. Chr.)	0,3	—	—	—
Ned. Opp. Unie	0,3	—	—	—
Lijst Groen	—	—	—	—
Vrije Burgers	—	—	0,6	—
Wereldburgers	—	—	—	—
Totaal	0,6	0,6	0,7	1,6
Tot. Generaal	100,0	100,0	100,0	100,0

De ontwikkeling der partij

TABEL A	A.R.P.			C.H.U.			S.G.P.	
	jaar	stemmen	%	zetels	stemmen	%	zetels	stemmen
1918	180.187	13,42	13	88.039	6,56	7	5.108	0,39
1922	402.277	13,73	16	318.669	10,88	11	26.744	0,81
1925	377.426	12,23	13	305.587	9,90	11	62.513	2,03
1929	391.832	11,59	12	354.548	10,49	11	76.709	2,27
1933	499.890	13,43	14	339.808	9,13	10	93.273	2,51
1937	665.501	16,40	17	302.829	7,46	8	78.619	1,94
1946	614.201	12,90	13	373.217	7,84	8	101.759	2,14
1948	651.612	13,21	13	453.226	9,19	9	116.937	2,37
1952	603.111	11,31	12	476.097	8,92	9	129.057	2,42
1956	567.535	9,91	(10)15	482.918	8,43	(8)13	129.517	2,26
1959	563.091	9,39	(9)14	486.429	8,10	(8)12	129.678	2,16
1963	545.438	8,72	13	536.521	8,58	13	143.533	2,29

De P.C.N.U. is de Positief-Christelijke Nationale Unie, welke in 1959 alleen in Amsterdam en Utrecht een lijst heeft ingediend. Het totaal aantal stemmen dat deze Unie toen verwierf bedroeg 1317 waarvan er 1113 in Amsterdam werden uitgebracht. Thans behaalde de Christelijk Nationale Volkspartij 1845 of 0,03% der stemmen. Er waren slechts lijsten in de kieskringen Leiden, Utrecht, Middelburg, Nijmegen, 's-Gravenhage, Dordrecht, Amsterdam en Arnhem.

De tussen haakjes geplaatste zetelaantallen in 1956 en 1959 zijn ter vergelijking gebaseerd op een zeteltal van 100 in de Tweede Kamer.

jaar	stemmen	%
1946	1.466.583	30,0
1948	1.593.532	32,2
1952	1.674.023	31,1
1956	1.815.313	31,1
1959	1.895.913	31,1
1963	1.996.863	31,1

jaar	P.v.d.A.			C.P.N. (De Groot)			Bruggroep
	stemmen	%	zetels	stemmen	%	zetels	
1946	1.347.940	28,31	29	502.963	10,57	10	—
1948	1.263.058	25,60	27	382.001	7,74	8	—
1952	1.545.867	28,97	30	328.621	6,16	6	—
1956	1.872.209	32,69	(34)50	272.054	4,75	(4)7	—
1959	1.821.285	30,37	(32)48	144.542	2,41	(2)3	34.723
1963	1.750.808	27,99	43	173.457	2,77	4	—

Commentaar bij de cijfers

DE VIER PAGINA'S CIJFERS, welke ons blad u deze week biedt met betrekking tot de uitslag van de Tweede Kamerverkiezingen op woensdag 15 mei j.l., behoeven slechts een korte begeleiding. De cijfers spreken immers in het algemeen voor zichzelf. Overigens hebt u reeds de nodige cijfers gezien in uw dagblad en hebt u kennis kunnen nemen van commentaren van verschillende zijden. In dit commentaar zullen wij uitsluitend de cijfers in het oog houden.

Het cijfermateriaal in ons blad is op speciale wijze gegroepeerd en gecombineerd, met als uitgangspunt een gezamenlijke opstelling van de prot. chr. partijen, vervolgens de K.V.P., de linkse partijen (combinatie P.v.d.A., P.S.P. en C.P.N. en combinatie V.V.D., L.S.P. en L.U.) en de groep overigen.

geven tot blijvende zorg. De aanleiding daarvoor kwam pas in 1956, toen het percentage van ruim 23% (1952) verder daalde tot ruim 21% (1956). De verkiezingen van 1959 brachten een verdere teruggang van nog geen 1%. Thans is het percentage stabiel gebleven: 1959: 20,32%, 1963: 20,33%.

Daarbij is het duidelijk, dat de teruggang over een langere periode gezien met name heeft plaats gevonden bij één der vier prot. chr. partijen, namelijk de A.R. Partij. Er kunnen en zullen natuurlijk allerlei verschuivingen hebben plaats gevonden, maar in het A.R. percentage is de achteruitgang van het prot. chr. percentage tot uiting gekomen. De teruggang van de A.R. Partij, vergeleken bij 1946 is ongeveer 4%. Dat is ongeveer een derde van het toenmalige percentage.

De achteruitgang sinds 1959 is echter slechts 0,67%. Vorig jaar bij de Provinciale Statenverkiezingen van 1962, kon praktisch van stabiliteit gesproken worden.

Over een langere periode gezien is de achteruitgang van de A.R. Partij niet gering te achten. Dit geeft uiteraard aanleiding tot bezinning. Er blijven, gelet op de cijfers, voldoende mogelijkheden tot nieuwe ontplooiing. De prot. chr. „groep” heeft ditmaal 30 zetels behaald (een winst van één zetel vergeleken bij de afgelopen periode). Wanneer men de door respectievelijk A.R.P., C.H.U., S.G.P. en G.P.V. thans ieder afzonderlijk behaalde stemmen bij elkaar telt zou de groep over 31 zetels hebben beschikt. Alleen A.R.P., C.H.U. en G.P.V. samen, zouden 28 zetels hebben behaald, hetgeen met de S.G.P. (3 zetels) in totaal eveneens 31 zetels zou hebben opgeleverd. Uiteraard is deze optelling geen bewijs, dat zulk een resultaat bij samenvoeging der lijsten inderdaad zou zijn behaald.

HET cijfermateriaal, dat aangeduid is als tabel A, biedt een overzicht van de ontwikkeling der protestants-christelijke partijen — voor wat betreft stemmenaantallen, percentages en zeteltallen — bij de verkiezingen voor de Tweede Kamer der Staten-Generaal sinds 1918. Een zelfde overzicht wordt in deze tabel gegeven van de overige partijen sinds 1946.

Sinds 1918 ging ons volk twaalf maal ter stembus, en wel zesmaal vóór en zesmaal na de tweede wereldoorlog. Het overzicht over een langere periode heeft het voordeel, dat een reëel inzicht wordt verkregen in hetgeen de Nederlandse kiesgerechtigden in de loop der jaren hebben gedaan.

Voor de oorlog bewoog zich (1918 was de laatste stembus onder het oude kiesstelsel; de kiesdistricten) het prot. chr. stemmenpercentage om de 25%. Dat is ook nog een keer het geval in 1948.

In 1952 wordt het percentage weer wat lager (evenals in 1946), zonder dat dit toen reeds aanleiding behoeft te

DE CIJFERS 12

De landelijke uitslag

TABEL B	Tw. K. 1956	%	Tw. K. 1959	%	Prov. St. 1962	%	Tw. K. 1963	%
A.R.P.	567.535	9,91	563.091	9,4	533.411	8,8	545.438	8,8
C.H.U.	482.918	8,43	486.429	8,1	510.105	8,5	536.521	8,5
S.G.P.	129.517	2,26	129.678	2,2	129.233	2,1	143.533	2,2
G.P.V.	37.206	0,65	39.972	0,7	41.788	0,7	46.267	0,7
Samenwerk. Chr. Groepering (Limburg A.R./C.H.)	—	—	—	—	8.152	0,1	—	—
Prot. Chr. Groep (Noord-Brabant A.R./C.H.)	—	—	—	—	39.681	0,7	—	—
(verdeling ongeveer in 1962 te herleiden tot A.R. 0,42%, C.H.U. 0,34%, G.P.V. 0,03%)	—	—	—	—	—	—	—	—
Totaal	1.217.176	21,25	1.219.170	20,4	1.262.370	20,9	1.271.759	20,4
K.V.P.	1.815.310	31,69	1.895.914	31,6	1.954.296	32,5	1.996.865	31,6
P.v.d.A.	1.872.209	32,69	1.821.285	30,3	1.806.000	29,9	1.750.808	29,9
P.S.P.	—	—	110.499	1,8	181.417	3,0	189.020	3,0
C.P.N.	272.054	4,75	144.542	2,4	176.816	2,9	173.457	2,9
Bruggroep lijst Wagenaar	—	—	34.723	0,6	—	—	—	—
Totaal	2.144.263	37,44	2.111.049	35,1	2.164.233	35,8	2.113.285	35,8
V.V.D.	502.530	8,77	732.658	12,2	605.670	10,0	643.236	10,0
L.S.P.	—	—	—	—	—	—	22.350	—
L.U.	—							

Partijen sinds 1918 resp. 1946

zetels	H.G.S.			G.P.V.			Totalen van A.R.P., C.H.U., S.G.P., H.G.S. en G.P.V.		
	stemmen	%	zetels	stemmen	%	zetels	stemmen	%	zetels
	—	—	—				273.406	20,37	20
1	20.431	0,70	0				768.121	26,12	28
3	30.258	0,98	1				775.784	25,14	27
7	35.931	1,06	1				859.020	25,41	27
13	33.988	0,91	1				966.959	25,98	28
13	20.486 ¹	0,51	—				1.091.978	26,91	27
4	24.543	0,60	—				1.121.197	23,55	23
4	32.020 ²	0,67	—				1.221.773	24,77	24
7	—	—	—				1.243.757	23,31	23
2	—	—	—	37.206	0,65	0	1.217.176	21,25	(20) 31
6	—	—	—	39.972	0,67	0	1.219.170	20,32	(19) 29
6	—	—	—	46.267	0,74	1	1.271.759	20,33	30
9	—	—	—						

V.P.		V.V.D.		
%	zetels	stemmen	%	zetels
30,81	32	305.287	6,41	6
23,30	33	391.925	7,95	8
11,38	32	471.040	8,83	9
11,69 (33) 49		502.530	8,77	(9) 13
11,59 (33) 49		732.658	12,22	(13) 19
11,92	50	643.236	10,28	16

G.P. (Wagenaar)		P.S.P.			Totalen		
%	zetels	stemmen	%	zetels	stemmen	%	zetels
—	—	—	—	—	1.850.903	38,88	39
—	—	—	—	—	1.645.059	33,34	35
—	—	—	—	—	1.874.488	35,13	36
—	—	—	—	—	2.144.263	37,44	(38) 57
—	—	—	—	—	2.111.243	35,19	(35) 53
—	—	—	—	—	2.113.285	33,78	51

's-GRAVENHAGE

TABEL D

	aantal stemmen				percentages			
	1956	1959	1962	1963	1956	1959	1962	1963
A.R.P.	36.482	29.866	27.508	26.227	10,8	8,6	8,2	7,7
C.H.U.	22.482	22.733	25.013	25.038	6,7	6,6	7,5	7,3
S.G.P.	4.384	4.215	4.743	4.591	1,3	1,2	1,4	1,4
G.P.V.	857	893	883	1.025	0,3	0,3	0,3	0,3
Totaal	64.205	57.707	58.147	56.881	19,1	16,7	17,4	16,7
K.V.P.	66.710	67.623	65.661	71.308	19,8	19,6	19,7	20,8
P.v.d.A.	127.943	121.958	122.332	111.852	37,8	35,2	36,6	32,8
P.S.P.	—	8.805	13.195	14.344	—	2,5	4,0	4,3
C.P.N.	17.882	7.893	9.414	9.154	5,3	2,3	2,8	2,7
Bruggroep	—	1.918	—	—	—	0,6	—	—
Totaal	145.825	140.574	144.941	135.350	43,1	40,6	43,4	39,8
V.V.D.	49.774	76.970	59.446	64.417	14,8	22,3	17,8	18,9
L.S.P.	—	—	—	2.393	—	—	—	0,7
L.U.-V.V.	—	—	—	2.253	—	—	—	0,7
Totaal	49.774	76.970	59.446	69.063	14,8	22,3	17,8	20,3
C.N.V. (P.C.N.U.)	—	—	—	316	—	—	—	0,1
Lijst Grol	—	—	—	—	—	—	—	—
P.E.A.	—	—	—	3.203	—	—	—	0,9
N.D.P.	—	—	—	982	—	—	—	0,3
B.P.	—	2.909	—	3.768	—	0,8	—	1,1
Nat. Unie (Alg. Chr.)	8.614	—	—	—	2,6	—	—	—
Ned. Opp. Unie	2.139	—	—	—	0,6	—	—	—
Lijst Groen	—	—	—	—	—	—	—	—
Vrije Burgers	—	—	5.595	—	—	—	1,7	—
Wereldburgers	—	—	—	—	—	—	—	—
Totaal	10.753	2.909	5.595	8.269	3,2	0,8	1,7	2,4
Tot. Generaal	337.267	345.783	333.790	340.871	100,0	100,0	100,0	100,0

UTRECHT (stad)

	aantal stemmen				percentages			
	1956	1959	1962	1963	1956	1959	1962	1963
A.R.P.	12.618	12.388	12.078	11.555	9,4	9,0	8,8	8,2
C.H.U.	8.677	9.046	9.749	10.037	6,5	6,5	7,1	7,1
S.G.P.	1.563	1.447	1.606	1.612	1,2	1,0	1,2	1,1
G.P.V.	519	565	539	648	0,4	0,4	0,4	0,5
Totaal	23.377	23.446	23.972	23.852	17,5	16,9	17,5	16,9
K.V.P.	37.574	38.544	38.197	40.346	28,3	27,9	27,9	28,6
P.v.d.A.	54.121	52.130	52.748	49.872	40,7	37,8	38,4	35,4
P.S.P.	—	2.656	4.525	4.888	—	1,9	3,3	3,5
C.P.N.	5.697	2.030	2.845	2.711	4,3	1,5	2,1	1,9
Bruggroep	—	950	—	—	—	0,7	—	—
Totaal	59.818	57.766	60.118	57.471	45,0	41,9	43,8	40,8
V.V.D.	10.736	17.298	13.652	15.299	8,1	12,5	10,0	10,8
L.S.P.	—	—	—	618	—	—	—	0,4
L.U.-V.V.	—	—	—	477	—	—	—	0,3
Totaal	10.736	17.298	13.652	16.394	8,1	12,5	10,0	11,5
C.N.V. (P.C.N.U.)	—	88	272	90	—	0,1	0,2	0,1
Lijst Grol	—	—	—	—	—	—	—	—
P.E.A.	—	—	—	906	—	—	—	0,6
N.D.P.	—	—	—	366	—	—	—	0,3
B.P.	—	975	—	1.649	—	0,7	—	1,2
Nat. Unie (Alg. Chr.)	785	—	—	—	0,6	—	—	—
Ned. Opp. Unie	633	—	—	—	0,5	—	—	—
Lijst Groen	—	—	—	—	—	—	—	—
Vrije Burgers	—	—	—	—	—	—	—	—
Wereldburgers	—	—	869	—	—	—	—	0,6
Totaal	1.418	1.063	1.141	3.011	1,1	0,8	0,8	2,2
Tot. Generaal	132.923	138.117	137.080	141.074	100,0	100,0	100,0	100,0

345 SPREKEN

TABEL B geeft het landelijk beeld van de Tweede Kamerverkiezingen in 1956, 1959 en 1963, waarbij ook de uitslag van de Provinciale Statenverkiezingen 1962 is opgenomen. Deze tabel sluit dus aan bij de voor een deel reeds in tabel A samengevatte cijfers.

Wat tabel B betreft willen wij thans volstaan met er de aandacht op te vestigen, dat van de zeventien deelnemende partijen slechts tien een of meer vertegenwoordigers in de Tweede Kamer hebben kunnen brengen. Zeven partijen hebben zich dus tevergeefs ingespannen om de kiesdeler (41.704 stemmen) te behalen.

Van de tien thans in de Tweede Kamer vertegenwoordigde partijen komen er vrijwel zeker slechts vijf voor het meedragen van regeringsverantwoordelijkheid in een kabinet in aanmerking, n.l. de K.V.P., P.v.d.A., V.V.D., A.R.P. en C.H.U. De overigen zijn de P.S.P. (4 zetels), C.P.N. (4 zetels), S.G.P. (3 zetels), B.P. (3 zetels) en G.P.V. (1 zetel). Deze vijf beschikken samen over 15 zetels (10%).

De vijf grote(re) partijen behaalden samen 87,49% van het aantal stemmen.

12,51% der stemmen ging naar de zeer kleine of splinterpartijen. 1,56% der stemmen ging naar partijen, welke niet één zetel in de Tweede Kamer konden bereiken.

HET RESULTAAT van de landelijke stembusuitslag ziet men weergegeven in tabel C. (zetelverdeling). Alle acht reeds in de Tweede Kamer vertegenwoordigde partijen keren daarin terug, tezamen met twee nieuwe partijen de Boeren-Partij (3 zetels) en het G.P.V. (1 zetel).

Bij de eerste verdeling der zetels kregen de tien partijen het volgende aantal zetels: A.R.P. 13, C.H.U. 12, S.G.P. 3, G.P.V. 1, K.V.P. 47, P.v.d.A. 41, P.S.P. 4, C.P.N. 4, V.V.D. 15 en B.P. 3. Totaal 143 zetels. Het aantal restzetels was dus 7. De eerste restzetel ging naar de P.v.d.A., de tweede naar de K.V.P., de derde naar de C.H.U., de vierde naar de K.V.P., de vijfde naar de P.v.d.A., de zesde naar de V.V.D. en de zevende restzetel naar de K.V.P.

De A.R. Partij kwam voor toekenning van een veertiende zetel als restzetel slechts het verontrustend kleine aantal van rond 14.000 stemmen te kort (rond 0,2%).

Uit tabel C blijkt, dat de prot. chr. partijen sinds 1956 een vrij stabiele vertegenwoordiging in de Tweede Kamer hebben, n.l. respectievelijk 31, 29 en 30 zetels. Ook de K.V.P. is zeer stabiel.

De socialistische groep (P.v.d.A., P.S.P. en C.P.N.) daalt van 57 zetels in 1956, via 53 zetels in 1959 tot 51 zetels in 1963.

De liberalen maken van 1956 op 1959 een grote sprong omhoog van 13 naar 19 zetels. Zij zijn thans op 16 zetels terecht gekomen. Een achteruitgang dus nu van 3 zetels vergeleken bij 1959, maar altijd nog een vooruitgang van 3 zetels vergeleken bij 1956.

Alle „confessionele” partijen samen beschikken weer over 80 zetels, hetzelfde aantal als in 1956 en 2 zetels meer dan in 1959.

TABEL C ZETELVERDELING TWEDE KAMER

	1956	1959	1963
A.R.P.	15	14	13
C.H.U.	13	12	13
S.G.P.	3	3	3
G.P.V.	0	0	1
K.V.P.	49	49	50
P.v.d.A.	50	48	43
P.S.P.	0	2	4
C.P.N.	7	3	4
V.V.D.	13	19	16
B.P.	0	0	3
	150	150	150

A.R.P.	15	14	13
C.H.U.	13	12	13
S.G.P.	3	3	3
G.P.V.	0	0	1
K.V.P.	49	49	50
	80	78	80

A.R.P.	15	14	13
C.H.U.	13	12	13
K.V.P.	49	49	50
	77	75	76

LET WEL :

De A.R. Partij kwam voor toekenning van een veertiende zetel als restzetel slechts 't verontrustend kleine aantal van rond 14.000 stemmen te kort (ongeveer 0,2%).

Inderdaad een klein aantal, gelet op de ruim een half miljoen (545.438) stemmen, welke de A.R. Partij verwierf.

Verkiezingen Tweede Kamer 1963

TABEL D

PROVINCIE NOORD-HOLLAND

	aantal stemmen			
	1956	1959	1962	1963
A.R.P.	89.580	84.688	85.808	83.380
C.H.U.	55.798	56.191	62.394	64.148
S.G.P.	6.543	6.462	5.705	7.741
G.P.V.	3.264	3.259	3.921	3.602
Totaal	155.185	150.600	157.828	158.871
K.V.P.	257.451	266.501	270.588	282.832
P.v.d.A.	405.251	376.567	375.993	352.618
P.S.P.	—	52.945	77.158	74.709
C.P.N.	128.799	69.489	85.889	84.399
Bruggroep	—	18.808	—	—
Totaal	534.050	517.809	539.040	511.726
V.V.D.	128.368	190.387	143.414	160.082
L.S.P.	—	—	—	6.343
L.U.-V.V.	—	—	—	9.626
Totaal	128.368	190.387	143.414	176.051
C.N.V. (P.C.N.U.)	—	1.113	—	347
Lijst Grol	—	—	—	872
P.E.A.	—	—	—	8.401
N.D.P.	—	—	—	3.462
B.P.	—	10.216	—	23.336
Nat. Unie (Alg. Chr.)	6.926	—	—	—
Ned. Opp. Unie	4.113	—	—	—
Lijst Groen	—	—	3.031	—
Vrije Burgers	—	—	15.829	—
Wereldburgers	—	—	—	—
Volksref.	—	—	—	835
Totaal	11.039	11.329	18.860	37.253
Tot. Generaal	1.086.093	1.136.626	1.129.730	1.166.733

percentages				
1956	1959	1962	1963	
8,2	7,5	7,6	7,2	
5,1	4,9	5,5	5,5	
0,6	0,6	0,5	0,7	
0,3	0,3	0,3	0,3	
14,2	13,3	13,9	13,7	
23,7	23,4	24,0	24,2	
37,4	33,0	33,3	30,2	
—	4,7	6,8	6,4	
11,9	6,1	7,6	7,2	
—	1,7	—	—	
49,3	45,5	47,7	43,8	
11,8	16,8	12,7	13,7	
—	—	—	0,6	
—	—	—	0,8	
11,8	16,8	12,7	15,1	
—	0,1	—	0,0	
—	—	—	0,1	
—	—	—	0,7	
—	—	—	0,3	
—	0,9	—	2,0	
0,6	—	—	—	
0,4	—	—	—	
—	—	0,3	—	
—	—	1,4	—	
—	—	—	—	
—	—	—	0,1	
1,0	1,0	1,7	3,2	
100,0	100,0	100,0	100,0	

PROVINCIE NOORD-BRABANT

	aantal stemmen			
	1956	1959	1962	1963
A.R.P.	18.252	18.828	—	18.203
C.H.U.	15.746	16.189	39.681	18.503
G.P.V.	641	938	—	990
S.G.P.	3.950	4.245	3.346	4.786
Totaal	38.589	40.200	43.207	42.482
K.V.P.	508.688	532.124	555.595	555.100
P.v.d.A.	111.429	108.893	108.649	104.489
P.S.P.	—	2.433	4.558	5.746
C.P.N.	3.822	3.231	4.052	3.941
Bruggroep	—	—	—	—
Totaal	115.251	114.557	117.259	114.176
V.V.D.	13.569	30.141	24.823	31.888
L.S.P.	—	—	—	1.561
L.U.-V.V.	—	—	—	2.496
Totaal	13.569	30.141	24.823	35.945
C.N.V. (P.C.N.U.)	—	—	—	—
Lijst Grol	—	—	—	—
P.E.A.	—	—	—	6.952
N.D.P.	—	—	—	1.663
B.P.	—	1.649	—	16.086
Nat. Unie (Alg. Chr.)	1.540	—	—	—
Ned. Opp. Unie	1.760	—	—	—
Vrije Burgers	—	—	—	—
Lijst Groen	—	—	—	—
Wereldburgers	—	—	—	—
Totaal	3.300	1.649	—	24.701
Tot. Generaal	679.397	718.671	740.704	772.404

percentages				
1956	1959	1962	1963	
2,7	2,6	—	2,4	
2,3	2,3	5,4	2,4	
0,1	0,1	—	0,1	
0,6	0,6	0,5	0,6	
5,7	5,6	5,9	5,5	
74,8	74,1	74,9	71,9	
16,4	15,2	14,7	13,5	
—	0,3	0,6	0,8	
0,6	0,4	0,5	0,5	
—	—	—	—	
17,0	15,9	15,8	14,8	
2,0	4,2	3,4	4,1	
—	—	—	0,2	
—	—	—	0,3	
2,0	4,2	3,4	4,6	
—	—	—	—	
—	—	—	—	
—	—	—	0,9	
—	—	—	0,2	
—	0,2	—	2,1	
0,2	—	—	—	
0,3	—	—	—	
—	—	—	—	
—	—	—	—	
—	—	—	—	
0,5	0,2	—	3,2	
100,0	100,0	100,0	100,0	

PROVINCIE ZUID-HOLLAND

	aantal stemmen			
	1956	1959	1962	1963
A.R.P.	171.299	165.216	159.932	153.828
C.H.U.	130.971	132.196	142.127	142.221
S.G.P.	54.071	55.135	57.435	58.657
G.P.V.	6.288	6.639	6.984	7.720
Totaal	362.629	359.186	366.478	362.426
K.V.P.	261.419	270.177	271.554	285.440
P.v.d.A.	527.991	533.002	539.278	498.541
P.S.P.	—	29.929	48.877	51.717
C.P.N.	67.445	30.191	36.379	34.759
Bruggroep	—	6.698	—	—
Totaal	595.436	599.820	624.534	585.017
V.V.D.	157.888	225.838	188.122	193.850
L.S.P.	—	—	—	6.615
L.U.-V.V.	—	—	—	3.533
Totaal	157.888	225.838	188.122	203.998
C.N.V. (P.C.N.U.)	—	—	556	758
Lijst Grol	—	—	—	—
P.E.A.	—	—	—	7.863
N.D.P.	—	—	—	3.064
B.P.	—	9.116	—	17.517
Nat. Unie (Alg. Chr.)	12.608	—	—	—
Ned. Opp. Unie	4.945	—	—	—
Lijst Groen	—	—	—	—
Vrije Burgers	—	—	13.396	—
Wereldburgers	—	—	—	—
Totaal	17.553	9.116	13.952	29.202
Tot. Generaal	1.394.925	1.464.137	1.464.640	1.466.083

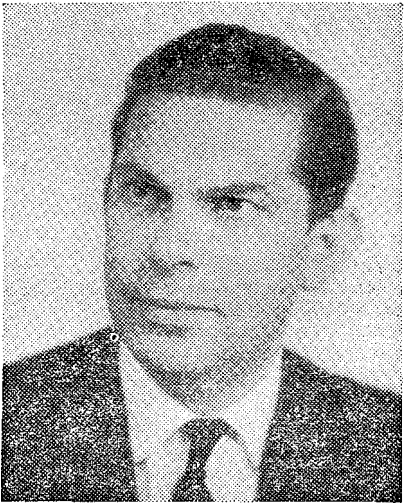
percentages				
1956	1959	1962	1963	
12,3	11,6	10,9	10,5	
9,4	9,0	9,7	9,7	
3,9	3,8	3,9	4,0	
0,5	0,5	0,5	0,5	
26,1	24,6	25,0	24,7	
18,7	18,5	18,6	19,5	
37,8	36,3	36,9	34,0	
—	2,0	3,3	3,5	
4,8	2,1	2,5	2,4	
—	0,5	—	—	
42,6	40,9	42,7	39,9	
11,3	15,4	12,8	13,2	
—	—	—	0,5	
—	—	—	0,2	
11,3	15,4	12,8	13,9	
—	—	0,0	0,1	
—	—	—	0,5	
—	—	—	0,2	
—	0,6	—	1,2	
0,9	—	—	—	
0,4	—	—	—	
—	—	—	—	
—	—	0,9	—	
—	—	—	—	
1,3	0,6	0,9	2,0	
100,0	100,0	100,0	100,0	

PROVINCIE LIMBURG

	aantal stemmen			
	1956	1959	1962	1963
A.R.P.	3.333	4.165	—	3.790
C.H.U.	2.331	2.750	8.152	3.736
S.G.P.	181	268	—	412
G.P.V.	273	425	—	558
Totaal	6.118	7.608	8.152	8.496
K.V.P.	313.149	334.072	350.073	343.902
P.v.d.A.	69.790	63.114	54.979	57.296
P.S.P.	—	879	1.432	2.318
C.P.N.	3.995	3.124	5.505	5.310
Bruggroep	—	926	—	—
Totaal	73.785	68.043	61.916	64.924
V.V.D.	3.401	10.347	6.769	10.169
L.S.P.	—	—	—	798
L.U.-V.V.	—	—	—	1.479
Totaal	3.401	10.347	6.769	12.446
C.N.V. (P.C.N.U.)	—	—	—	—
Lijst Grol	—	—	—	—
P.E.A.	—	—	—	3.371
N.D.P.	—	—	—	767
B.P.	—	—	—	10.033
Nat. Unie (Alg. Chr.)	1.014	—	—	—
Ned. Opp. Unie	1.059	—	—	—
Lijst Groen	—	—	—	—
Vrije Burgers	—	—	—	—
Wereldburgers	—	—	—	—
Totaal	2.073	—	—	14.171
Tot. Generaal	398.526	420.070	426.910	443.939

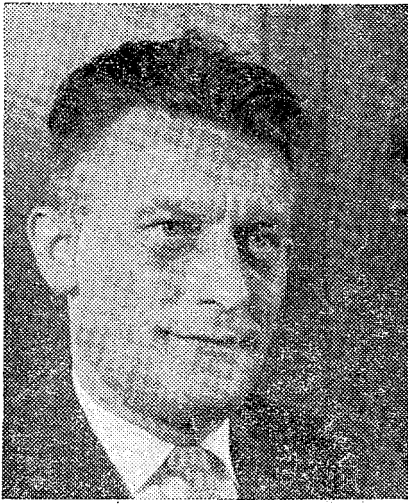
percentages				
1956	1959	1962	1963	
0,8	1,0	—	0,8	
0,6	0,7	—	0,8	
0,0	0,1	1,9	0,1	
0,1	0,1	—	0,1	
1,5	1,9	1,9	1,8	
78,5	79,5	82,0	77,5	
17,5	15,0	12,9	12,9	
—	0,2	0,3	0,5	
1,0	0,7	1,3	1,2	
—	0,2	—	—	
18,5	16,1	14,5	14,6	
0,9	2,5	1,6	2,3	
—	—	—	0,2	
—	—	—	0,3	
0,9	2,5	1,6	2,8	
—	—	—	—	
—	—	—	0,8	
—	—	—	0,2	
—	—	—	2,3	
0,3	—	—	—	
0,3	—	—	—	
—	—	—	—	
—	—	—		

De gekozen A.R. in de Tweede Kamer

MR. B. W. BIESHEUVEL (43)

Na MULO en Lyceum naar de Vrije Universiteit te Amsterdam. Studeerde rechten. In 1945 doctoraal examen (tijdens de oorlog privé tentamens gedaan bij prof. Diepenhorst en Prof. Oranje). In 1945 secretaris van de Voedselcommissaris. In 1947 secretaris van de afdeling Buitenland van de Stichting van de Landbouw. In 1952 secretaris van de Christelijke Boeren en Tuinders Bond. In 1956 lid van de Tweede Kamer. In 1959 voorzitter van de Christelijke Boeren en Tuinders Bond. In maart 1961 vice-voorzitter van de Christen Democratische Fractie van het Europees Parlement. In 1961 president van de Internationale Federatie van Agrarische Producenten. Is nu gekozen als vice-voorzitter van de fractie.

B. ROOLVINK (51)

Na vakopleiding in 1929 naar Hilversum, als metaalarbeider. In 1946 lid van Hoofdbestuur Christelijke Metaal Bedrijfsbond. In 1947 naar kaderschool Christelijk Nationaal Vakverbond. Van 1950-1952 belast met de kaderopleiding Christelijke Metaal Bedrijfsbond. Van 1952-1959 secretaris Christelijk Nationaal Vakverbond. Tot 1959 gemeenteraadslid te Hilversum. Sinds 1959 Staatssecretaris.

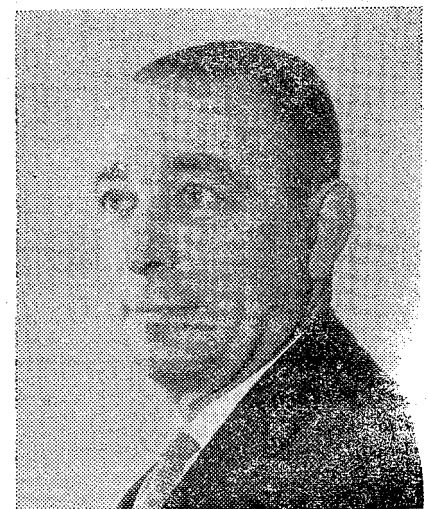
J. SMALLENBROEK (51)

Na H.B.S.-opleiding, ontvanger bij de Registratie en domeinen te Elburg. In Elburg gemeenteraadslid, ontvanger bij de Registratie en domeinen. In 1941 terugkeer naar Assen. Vanaf die tijd verzetstrijder. In 1945 door de bezetter gearresteerd en ter dood veroordeeld. Werd in 1947 lid van Gedeputeerde Staten. Was van 1945 tot 1946 en sedert 1956 tot heden lid van de Tweede Kamer. Is voorzitter van het Hoofdbestuur van de Stichting 1940-1945. Is lid van de Buitengewone Pensioenraad.

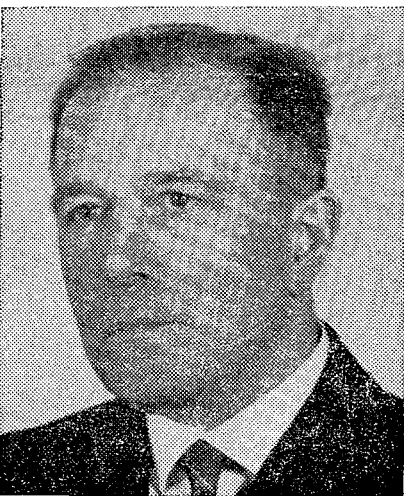
H. VAN EIJDEN (59)

maakt sedert 1953 deel uit van de Tweede Kamer. Na de lagere school volgde hij de opleiding van een handelsschool. Behaalde voorts de akte M.O. Staathuishoudkunde en Statistiek. De heer Van Eysden was vele jaren werkzaam in het bedrijfsleven en is sinds 1946 Directeur van de Chr. Bond van Textieldetailhandelaren. Hij is nu gekozen als opvolger van Dr. Bruins Slot als voorzitter van de A.R. Tweede-Kamerfractie.

DR. J. MEULINK (46)

is sedert 1956 lid van de Tweede Kamer. De heer Meulink bezocht het Chr. Lyceum in Almelo, studeerde rechten aan de Vrije Universiteit en promoveerde in 1942. Hij was officier-fiscaal en waarn. advocaat-fiscaal bij het Bijzonder Gerechtshof in Arnhem. De heer Meulink is advocaat en procureur. Prof. Mr. Th. A. VERSTEEG

PROF. MR. TH. A. VERSTEEG (57)

maakt sedert 1956 deel uit van de Tweede Kamer. Hij bezocht de H.B.S. in Tilburg, werd kandidaat-notaris en studeerde rechten aan de Vrije Universiteit. Prof. Versteeg was praktisch werkzaam in het notariaat en werd *privaat-docent voor notariaat en fiscaal recht* aan de Rijksuniversiteit te Utrecht. Aan de Vrije Universiteit was hij aanvankelijk lector. Hij is thans buitengewoon hoogleraar voor het notariaat.

G. A. KIEFT (50)

kwam in 1958 in de Tweede Kamer. De heer Kieft bezocht de H.B.S. te Meppel. Deed het examen voor kandidaatnotaris en het examen voor surnumerair der registratie en domeinen. Werd in 1942 ontvanger te Tholen en in 1946 inspecteur van 's Rijks belastingen te Zierikzee, daarna in Utrecht. Hij was tevens enige tijd werkzaam aan het Ministerie van Financiën, afdeling directe belastingen. Thans is hij Hoofdinspecteur-titulair van 's Rijks Belastingen te Utrecht op non-actief. De heer Kieft vervult nog tal van functies op kerkelijk gebied, op dat van muziek en het Gereformeerde jeugdwerk. Hij is voorts secretaris van de Ned. Chr. Radio Vereniging.

J. A. VAN BENNEKOM (57)

volgde in 1961 Drs. Hazenbosch op als kamerlid. Na de H.B.S. volgde hij een onderwijzersopleiding, behaalde diverse akten en de akte geschiedenis M.O. Was eerst onderwijzer, later leraar V.H.M.O. en werd vervolgens directeur van de Chr. Kweekschool in Middelburg. Verder is de heer Van Bennekom inspecteur bij het Chr. Nat. Schoolonderwijs.

MEJ. MR. J. C. RUTGERS

is ons eerste vrouwelijke Kamerlid. Na haar studie aan de V.U. was zij werkzaam bij verschillende bedrijven. Tot nu toe was zij lid van de Directie van de Sociale Verzekeringsbank in Amsterdam.

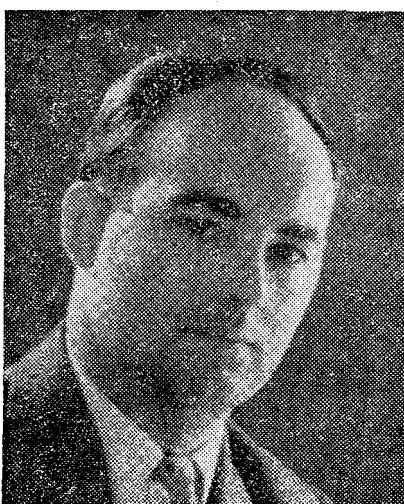
P. C. ELFFERICH (53)

komt thans van de Eerste Kamer (sedert 1959) naar de Tweede Kamer. Na het lager onderwijs, volgde hij het ULO-onderwijs. De heer Elfferich is eigenaar van een tuinbouwbedrijf. Voorts was hij enige tijd secretaris van de Chr. Boeren en Tuindersbond. In zijn woonplaats Delft is hij wethouder van Openbare Werken en Stadsontwikkeling.

J. VAN EIBERGEN (56)

werd in 1956 lid van de Tweede Kamer. Hij ontving zijn opleiding aan de Vaktekenschool en de Kadernschool van het C.N.V. Hij was werkzaam in het bouwbedrijf. De heer Van Eibergen is voorzitter van de Ned. Chr. Bond van Werknemers in de Hout- en Bouwnijverheid.

MR. W. AANTJES (40)

staat thans aan het begin van een tweede periode als kamerlid. Mr. Aantjes bezocht het Marnix-gymnasium in Rotterdam en studeerde aan de Rijksuniversiteit in Leiden. Naast zijn kamerlidmaatschap is hij algemeen secretaris van de Nederlandse Christelijke Aannemers- en Bouwvakpatroonsbond.

TJ. WALBURG (49)

koos een militaire loopbaan. Tijdens de oorlog was hij verzetstrijder. Na de bevrijding vertrok hij naar het voorm. Ned. Indië en deed dienst op Oost-Java. Na de soevereiniteitsoverdracht werd hij gedetacheerd bij de militaire missie in Indonesië. Na zijn terugkeer in Nederland volgde in 1955 zijn benoeming tot majoor der artillerie.

G.P.V. verkiezings-campagne

Geachte Redactie,
Om u te laten zien, hoe het G.P.V. propaganda heeft gemaakt bij de laatste 2e kamerverkiezingen, zend ik u hierbij een advertentie, geknipt uit de „Drachtster Courant” van dinsdag 14 mei. De inhoud hiervan slaat natuurlijk nog terug op de gemeenteraadsverkiezingen van verleden jaar, toen AR, CH en RKV samen met één lijst uitkwamen in Smallerland als Chr. Democratische Groepering (CDG).
Gelukkig, dat „ik” niet met een hoofdletter staat, hoewel het zo nog profaan genoeg is.
Een lezer uit Drachten

*Den Vaderland getrouwe.
Nog een laatste appèl.
Zie ik sta aan de deur en ik klop.
Keer toch terug naar de Bijbel.
Gij kunt toch uw stem nooit geven aan de grote federalistische Groepering welks spoor eindigt bij het Station ALLES VERLOREN (de Wereldraad van Kerken).
Geef een schriftuurlijk getuigenis. Uw stem is dan op het G.P.V. G. Jongeling
No. 1 op Lijst 14*

Humor

Uit het C.H.-weekblad knippen wij het volgende stukje:
De meest wonderlijke advertenties hebben wij in de verkiezingstijd gelezen. Bij de AR hielden de verontrusten het op de heer Schakel. Ondanks alles, zo zeiden die advertenties, blijft AR stemmen, maar doe het dan goed. Neem Schakel. Hij is er niet gekomen. Net zomin als meneer Van Rossum van de SGP. Schijnt een bijzonder man te zijn, dat a' die predikanten voor hem in de bres sprongen en meneer Van Dis in de kou lieten staan. Ook hij is er niet gekomen. Nu staat Van Rossum in de kou. Enfin, voor hem is er de bekende troost.

Bruin en niet verbrand PIGMADERM
Tube 2.95 - Flacon 7.50 en 2.95

De gekozen A.R. Eerste Kamerleden

DR. W. P. BERGHUIS (52)

bezoekt het gymnasium A en studeerde rechten aan de Vrije Universiteit. Was burgemeester van Smilde, raadsheer van het Bijzonder Gerechtshof te Leeuwarden. Is burgemeester van Kampen. Is sedert 1956 voorzitter van de A.R.-Partij. Hij werd in 1959 lid van de Eerste Kamer, waar hij de A.R.-fractie presideert sinds het vertrek van Prof. Anema in 1960.

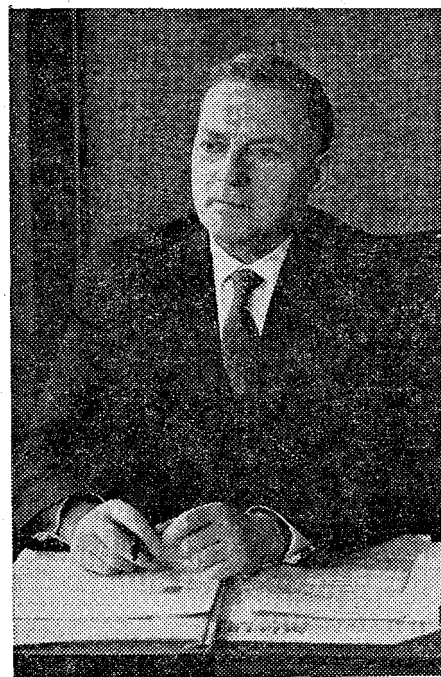
J. SCHIPPER (73)

werd in 1946 lid van de Eerste Kamer. Na de lagere school ontwikkelde hij zich door zelfstudie. Was werkzaam als typograaf en werd in 1917 bezoldigd secretaris van de Chr. Typografenbond en in 1932 secretaris van het C.N.V. tot 1950.

PROF. MR. I. A. DIEPENHORST (46)

is sedert 1952 lid van de Eerste Kamer. Bezocht het Chr. Lyceum te Zeist. Studeerde theologie en rechten aan de Vrije Universiteit en promoveerde in 1943. Is sedert 1945 hoogleraar aan de V.U.

J. TJALMA (70)

werd in 1948 lid van de Eerste Kamer. Bezocht het gymnasium en behaalde daarna het diploma kandidaat-gemeentesecretaris. Was gemeentesecretaris van Zuilichem en burgemeester van Genemuiden en Hoogeveen. De heer Tjalma is penningmeester van het Centraal Comité en secretaris van zijn fractie.

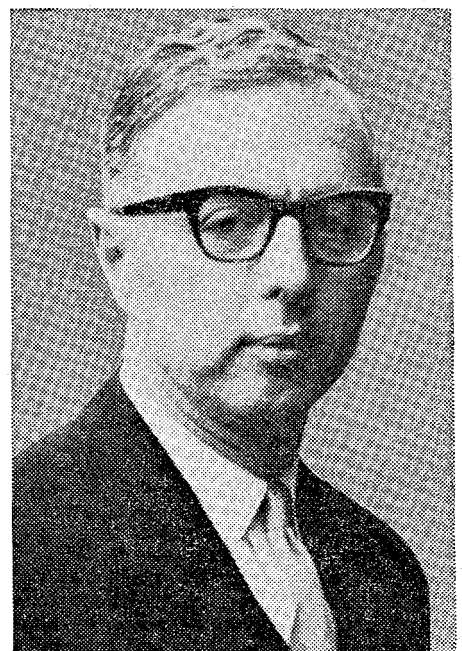
H. ALGRA (67)

maakt sedert 1946 deel uit van de Eerste Kamer. Na zijn opleiding voor onderwijzer, studeerde hij aan de Rijksuniversiteit te Groningen. Was leraar in de Nederlandse Taal en letterkunde en in de geschiedenis aan het Gereformeerd Gymnasium te Leeuwarden.

PROF. MR. DE GAAY FORTMAN (52)

sedert 1960 lid van de Eerste Kamer. Bezocht het gymnasium te Dordrecht en Amsterdam en studeerde rechten aan de Vrije Universiteit. Promoveerde in 1936. Was voor de oorlog werkzaam op het Landbouwcrisisbureau van het Departement van Economische Zaken, van 1938-1947 op het Departement van Sociale Zaken, het laatst als hoofd van de afdeling Arbeidsverhoudingen. Is sedert 1947 hoogleraar aan de V.U.

PROF. DR. J. ZIJLSTRA (44)

bezoekt een Mulo-school, een H.B.S. en studeerde aan de Economische Hogeschool te Rotterdam. Was hoogleraar aan de Vrije Universiteit. Hij was Minister van Economische Zaken van 1952-1957. Sedert 1959 was hij Minister van Financiën.

***** Dankbare gelukwens**

Onze partij is een zeer belangstellende getuige van het grote feest dat de 75-jarige Bond van Gereformeerde Jeugdverenigingen deze week viert. Driekwart eeuw hebben deze bond en onze partij lief en leed van „ons volksdeel” samen meegemaakt. De glorie van de één was de vreugde van de ander. Tegenslagen voelden beiden aan alsof men er gezamenlijk door getroffen werd. In feite was dat ook het geval.

Zo is het in het verleden geweest. Dat was haast vanzelfsprekend omdat de band tussen bond en partij zo nauw was. Velen van Len, die in de partij vooraan stonden, waren immers in de bond gevormd.

Zal dat in de toekomst zo blijven? Wij hopen het, ook al zijn we ons er van bewust dat niemand deze continuïteit die wij heilzaam achten, kan garanderen.

Vandaag is het echter een dankbare plicht om even terug te zien. En dan kan het niet anders of onze partij wenst de bond op de meest hartelijke wijze geluk met dit jubileum. Zij dankt die organisatie voor het vele goede dat uit haar gelederen voortkwam en er veel toe bijdroeg onze partij te maken tot wat zij in onze samenleving werd.

Moge God de Bond van Gereformeerde Jeugdverenigingen ook verder zegenen. Ook in deze zin dat zijn leden zich, dank zij het werk van de bond, straks geroepen weten tot de dienst van Koning Jezus in het leven van volk en staat.

WIJ SAMEN ONDER DE ORANJES 150 JAAR NEDERLANDSE SAMENLEVING

weerspiegeld in de verhouding van de Nederlanders onderling

Met bijzondere redactionele medewerking van prof. dr. G. W. Ovinck. Samengesteld door drs. B. de Boer en dr. Joh. de Vries, met medewerking van drs. R. W. Scheller.

Met een inleiding van mr. dr. L. G. Kortenhorst.

Ter gelegenheid van het 150-jarig bestaan van ons koninkrijk verschijnt bij Elsevier in september a.s. een standaardwerk, waarin op originele wijze de geschiedenis vanaf het begin van onze onafhankelijkheid tot op de huidige dag wordt weergegeven. Honderden historisch belangrijke citaten, voorzien van verbindende teksten, geven een boeiend, eigen tijds beeld van de Nederlandse samenleving in de laatste 150 jaar. Honderden tekeningen, gravures, etsen, facsimile's van gedenkwaardige publikaties, schilderijen, foto's enz., waarvan een aantal in kleuren, begeleiden de tekst. Geografische kaarten, situatietekeningen, diagrammen, statistieken enz. geven een inzicht in belangrijke toestanden. Historiografieken in vele kleuren maken de ontwikkelingen op staatkundig, economisch, financieel, industrieel, agrarisch, sociaal en cultureel gebied overzichtelijk. Een uitgebreid register is aan dit op het niveau van Elseviers Cultuurhistorische Atlassen samengestelde grote boek toegevoegd.

WIJ SAMEN ONDER DE ORANJES telt 360 bladzijden op groot formaat (28 x 22 1/2 cm) en is gebonden in een linnen band met een fraai omslag in kleuren. Vraag toezending van het gratis prospectus en inzage van het model-exemplaar!

Elseviers nationaal gedenkboek is verkrijgbaar bij de erkende boekhandel

Als u nu reeds intekent, f 32,50 Na verschijnen (september a.s.) f 37,50

Wees zuinig met uw geld koop bij...
WESTERVELD
Bovendien 3% korting door uw kasabon
DROGISTERIEN
WESTERVELD
WALLEN DOOR GEHEEL AMSTERDAM

Afscheid van zes A.R. kamerleden

WANNEER op 1 juni a.s. de Staten-Generaal zullen zijn ontbonden, zal een aantal antirevolutionaire figuren uit resp. de Eerste en de Tweede Kamer verdwenen zijn, hetzij voorgoed, hetzij voorlopig. Dat betekent een afscheid van belangrijke posten, die zij langer of korter hebben mogen innemen.

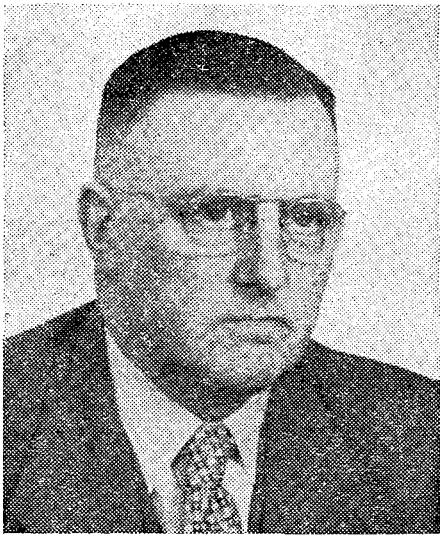
Van afscheid kan nauwelijks gesproken worden met betrekking tot de heer Elfferich, die van de Eerste naar de Tweede Kamer overgaat en die thans in uitgebreidere zin dan tevoren zijn tijd en krachten aan het parlementaire werk zal gaan geven.

Afscheid is het wel voor de heer Haspels, die een paar jaar geleden in de tussentijdse vacature-Hellema lid van de Eerste Kamer werd en wie het hogelijk siert dat hij er volkomen begrip voor heeft gehad, dat nu in zijn plaats weer een uitgesproken econoom, als hoedanig prof. Zijlstra, is verkozen, zijn entree in die Kamer zou doen. De heer Haspels is enkele jaren een waardevol lid van de a.r.-fractie geweest.

Afscheid is het ook voor de terugtrekkende Tweede Kamerleden, de heren Bruins Slot en Roosjen, voorzitter en tweede voorzitter der fractie, en de heren Biewenga, Veerman en Verkerk. Op de leputatenvergadering in maart j.l. heb ik reeds woorden van dank en waardering aan hun adres gewijd.

Met deze heren verdwijnt uit onze Tweede Kamerfractie een stuk rijke ervaring en parlementaire deskundigheid, die zeker niet op korte termijn door de nieuw optredende fractie-leden kunnen worden gecompenseerd. Het is duidelijk, dat de fractie, wat dit aangaat, voorshands een kwaliteitsverlies lijdt.

Ik behoef hier niet nog eens weer te wijzen op de bijzondere verdiensten en kwaliteiten van de heren Bruins Slot en Roosjen. Het is verheugend, dat zij op zeer belangrijke posten in het werk van onze partij betrokken blijven. De heer Biewenga, die het in de laatste tijd als voorzitter van het Landbouwschap wel bijzonder moeilijk heeft gehad, behoorde ook tot de oudere, ervaren en gezaghebbende figuren in de fractie. De hoop, dat hij via een restzetel in het Noord-Oostelijke district thans een plaats in de Eerste Kamer zou verkrijgen, is niet in vervulling gegaan.

J. C. HASPELS

Dr. J. A. H. J. S. BRUINS SLOT

Mr. A. B. ROOSJEN

A. W. BIEWENGA Wzn.

Dr. E. P. VERKERK

Dr. A. VEERMAN

De heer Veerman, die slechts kort in de Tweede Kamer zitting heeft gehad, heeft zich in die tijd ontpopt als een bekwaam Kamerlid. Hij is nog jong. Zijn leven ligt, als God het wil, nog voor hem open. 'k Zou tot hem willen zeggen: tot zien ergens in de politiek. Dat is overigens reeds begonnen met zijn benoeming tot voorzitter van de

Organisatie-Commissie van de partij.

Met de heer Verkerk neemt ook een van de oudgedienden afscheid van de politiek. Met zijn intellectuele begaafdheid en zijn sprankelende geest ver tegenwoordigde hij ook een apart element in de fractie.

Ik zou jegens allen die heengaan op

deze plaats nog eens de dank van de antirevolutionaire partij willen uitspreken voor al hetgeen zij als volksvertegenwoordigers in antirevolutionaire zin voor de nationale zaak hebben gedaan. Moge God hen ook in hun verdere leven tot rijke zegen doen zijn.

Berghuis

IVOROL: ook Rokers blanke witte tanden

VERTROUWENS ADRESSEN
VOOR EIGEN

HET GOOI

D. G. Reesink

TALMALAAN 12
SOESTDIJK
Telefoon 2401

TIMMER-, METSEL- EN
ONDERHOUDSWERKEN
BOUWBEDRIJF

„Cinderella”

Een begrip voor goede
dameskleding. Meer keus,
meer service. Kleine maat,
grote maat, extra grote
maat....

U PAST EN KOOPT PRETTIGER
BIJ

Modehuis „Cinderella”

Havenstraat 53 — Hilversum
Telefoon 42151

Café-restaurant
Groest 80 — Hilversum
Telefoon (02950)-44451

Zalen voor alle doeleinden. Verzorgd
restaurant, prima consumpties. Prijzen
op aanvraag. Capaciteit diners: 700 per-
sonen.

Fa. Paul C. Kaiser-Das

„Verrassend goed”

HILVERSUM

W. van HEERDT

HET ADRES voor rijwielen en brom-
fietsen o.a. Gazelle en Phoenix rij-
wielen, Batavus bromfietsen.

Giro 178259 - Betalingen worden prettig geregeld.
Hoge Larenseweg 123 (hoek Goudriaan-
straat) - Telefoon 12404 - Hilversum

R. BRUMMELKAMP

BLOEMISTERIJ
TUINARCHITECTUUR

VAN RIEBECKWEG 32
TELEFOON 02950-4 25 34
HILVERSUM

Stand- en
tentoonstellings-
verzorging

Voor GROENTEN en FRUIT

bent u bij ons altijd GOEDKOPER uit
*

TEUS VEENVLIET

Koningslaan 120 - Telefoon 45098 - Hilversum

Mogen wij u adviseren bij aankoop van
een aardgas-fornuis, comfoor of geiser?

In onze showroom vindt u een grote sortering. Bij ons
gekocht bent u verzekerd van onze alombekende „Le
Gooische-Gasservice-Dienst”, met deskundig personeel.

SMEINK & ZONEN,

Larenseweg 39 - Hilversum - Telefoon 46836.

VOOR AL UW RIJWIELEN EN BROMMERS

Uw adres: ANTH. MUYS

GERANIUMSTRAAT 26-28 (Bosdrift) hoek Nieuweg
TELEFOON 14472 - HILVERSUM.

Brommers:
Amstel met Puchmotor vanaf f 625.-; Solex, geheel
compleet f 417.-; Batavus, vol-automatisch f 569.-,
fiets-o-matic.

Rijwielen:
Gruno f 154.50 compleet; Batavus f 157.-; De Magneet
f 150.-; Germaan, kinderrijwiel, compleet v.a. f 72.50.

Vertrouwensadressen voor eigen kring
in het Westland

H. HORTENSIUS & ZOON ^{METSELAARS en} ^{AANNEMERS}

Bevelen zich beleefd aan voor
alle voorkomende werkzaamheden

NIEUWBOUW - VERBOUW - BETONWERK
EN VERDERE REPARATIE

STOKDIJKKADE 100 - NAALDWIJK
Telefoon 0 1740 - 48 08

Voor: Tricotages - Lingerie en Kousen

FIRMA B. BOERS
GRONDSTOOMBEDRIJF

DIJKWEG 87 - NAALDWIJK
Telefoon 0 1740 - 4225

Moeder Voor het tere
Baby-huidje
★ BABYDERM POEDER-ZALF
OLIE • ZEEP

In de volgende vier jaar wilt u natuurlijk „bij” blijven!

NEEM DAAROM NU EEN ABONNEMENT OP NEDERLANDSE GEDACHTEN

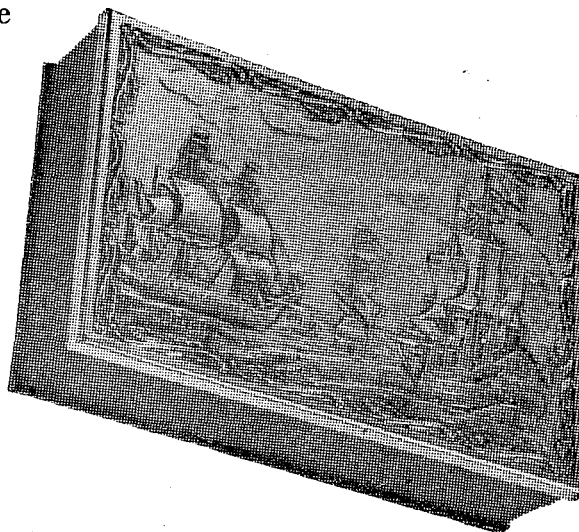
Eerste attractie

- ◆ DE ABONNEMENTSPRIJS IS VOOR DE REST VAN HET JAAR 1963 SLECHTS f 3,50

Tweede attractie

- ◆ ALS HERINNERING AAN DIT BESLUIT ONTVANGT U BOVENDIEN EEN FRAAIE SIGARETTEN- OF BIJOUTERIEDOOS

N.B. Laten niet alleen de AR-mannen een abonnement nemen. Laten ook de AR-vrouwen dit doen en zichzelf of hun gezin van goede lectuur voorzien.

BON

Noteert u als abonnee:
 Naam:
 Adres:
 Woonplaats:
 Opgegeven door:
 Naam:
 Adres:
 Woonplaats:

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

**Houthandel en kistenfabriek
MEILINK N.V.**

BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
 Telefoon 05457-561 Telefoon 06750-3748

Houtzagerij- Houthandel- Kistenfabriek

N.V. AANNEMINGS- EN BOUWBEDRIJF
 Burgemeester Hazenberglaan 403 — Rotterdam
 Telefoon 19 10 44

D. MEIJER - AANNEMER

VAN NIEUWBOUW-, VERBOUW- EN REPARATIEWERKEN
 Handel in hout, teerprodukten en andere materialen.
 Telefoon 7690
 SASSENHEIM — Werkplaats Zuilhofstraat 2. Telefoon 7952

FIRMA C. VERMEER EN ZON'S

fabrieken voor gebogen hout
 Telefoon 01894-1230 - Ouderkerk aan de IJsa
 RONDE EN OVALE TAFELRANDEN
 GEBOGEN REGELS VOOR STOELN EN FAUTEUILS
 ARMLEGGERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN enz. enz.

**JAN LINGEN'S
BETONINDUSTRIE N.V.**

Veerdam 29 - Telefoon 01850 - 3123 - 1123
 PAPENDRECHT

**BETONFABRIEK
DEN BOER**

NIEUW-LEKKERLAND -- Zuid-Holland
 Opggericht 1883

**WARENHUIZENBOUW
N.V. Aannemersbedrijf**

VOSKAMP EN VRIJLAND
 's-GRAVENZANDE — Telefoon 01748 - 2245* — Postbus 30

**BAGGERMAATSCHAPPIJ
TJAART VAN DER MOLEN NV**
 GRONINGEN

Hoornsediep 3 — Telefoon 05900 - 23928

**GEBR. LOMMERTS N.V.
TAKELWERK**

davenstraat 38 — Delfzijl — Telefoon 05961 - 3633
 Westersingel 120 — Rotterdam — Telef. 010 - 134658

**N.V. Betonbouw
v.h. Firma Kool & Wildeboer**

GRONINGEN, Phebensstraat 3, Telefoon 05900-34000
 Utiliteits- en waterbouw

**N.V. BOUWBEDRIJF
KNOOP & GIEZEN**

Groningen
 WONING- EN UTILITEITSBOUW
 Vechtstraat 60 - Telefoon no. 0 5900 - 22309

Oosterhof's Aannemersbedrijf
 GRIJPSKERK — LEEUWARDEN

**WEGEN-,
GROND- EN WATERWERKEN**

VERKOOP VERHUUR
VAN LOON'S

Woningbur. en Assurantiekantoor
 Hoornsediep 30 - GRONINGEN - Telefoon 27986
 Dir.: L. J. van Loon
 ADMINISTRATIE VASTE GOEDEREN

Werft abonnees

NEDERLANDSE GEDACHTEN

(VOOR HET EERST VERSCHENEN IN 1829 ONDER REDACTIE VAN MR. GUILLAUME GROEN VAN PRINSTERER)

WEEKBLAD VAN DE ANTIREVOLUTIONAIRE PARTIJ

Onrust onder de boeren (I)

DE verkiezingen in ons land verlopen meestal rustig. Zelden plaatsen deze ons voor verrassingen. Voor velen in de lande was het echter dit jaar wel een verrassing, dat de boerenpartij zoveel stemmen op zich verenigde.

Het ligt niet in onze bedoeling om met het oog hierop de jongste verkiezingsuitslag nader te analyseren. Wel echter is het hard nodig om ons af te vragen, waar die onrust onder de boeren nu eigenlijk het gevolg van is. Want voor velen is dit vandaag nog onbegrijpelijk. Wie echter op de plaatselijke kiesverenigingen van het platteland zijn oor goed te luisteren legde, kon ook daar ten opzichte van de landbouwpolitiek een groot gevoel van onbehagen bespeuren.

Uitdrukkelijk willen wij hier echter aan toevoegen, dat wij dit probleem steeds weer in groot verband moeten zien. Want het gaat eigenlijk om de plaats van de landbouw temidden van een industriële wereld. Daarom reikt het gevoel van onbehagen verder dan alleen wat kritiek op het landbouwschap of mogelijke teleurstelling over bepaalde overheidsmaatregelen. Hier tussen door spelen verder ook bepaalde mentaliteitskwesaties een voornamelijk rol.

Daarom kunnen wij ons niet alleen beperken tot de vraag, hoe de boeren er over denken, maar moeten wij ook signaleren, hoe de niet-agrariërs hierin meespelen, terwijl uiteraard de gevoerde landbouwpolitiek hierin tevens moet worden betrokken.

De buitenwacht

MET de buitenwacht is het meestal een wat eigenaardig geval. Want de wonderlijkste verhalen over onze landbouw doen daarbij steeds weer de ronde.

In de eerste plaats dan, zijn er nog de mensen, die alle boeren zowat zien als een verzameling van wat achterlijke mensen, die op het platteland wonen. Zij zijn verstoken van alle cultuur. In hun omgang met anderen treft telkens weer het primitieve. Over het weer, de slechte oogst, ziekte bij het vee kunnen ze alleen maar meepraten. En verder is het werk van de boer in hun ogen betrekkelijk eenvoudig. Het komt op lichaamskracht aan. Eigenlijk vakmanschap komt er feitelijk niet aan te pas. Daarom vinden zij het eigenlijk onbehoorlijk, dat deze groep van mensen zoveel verwijten tot de regering richt. Want ze worden immers al sinds jaar en dag geholpen.

Bovendien is het voor velen de vraag, of de toestand op de bedrijven nu inderdaad wel zo slecht is als de georganiseerde boerenstand het volk wel wil doen geloven. In hun ogen zijn immers alle boeren rijk. Hoevelen zijn er niet, die in een grote auto rijden. En het leven op het platteland is toch wel zo heerlijk goedkoop. Al dat gelamenteer daar moesten de boeren

zich voor schamen. Want in de stad moet je de eerste levensmiddelen nog steeds duur betalen. En in de laatste oorlog hebben de boeren immers schatten verdiend. Daarbij komt nog, dat het vrije leven op het platteland toch ook zijn bekoring heeft. Over het werk op de boerderij hangt in de ogen van vele stadsmensen nog altijd een waas van romantiek.

Ernstiger kritiek als bovenbedoelde mentaliteitsbezwaren ontmoeten wij tegenwoordig nog al eens bij de goede doorgewinterde zakenmensen, die zich dan bovendien nog gaan omhullen met wat oud-liberaal economische wijsheid. Zo in de trant van, dat de boeren niet met hun tijd zijn meegegaan. Ze zouden veel meer moeten kijken naar de markt. Want als de afzet van de produkten niet meer lonend is, dan dient er een andere produktie te komen. Bovendien kan men zo wel inzien, dat vele bedrijven te klein zijn. En zijn er ook in de tijd tussen de twee wereldoorlogen niet vele gronden in gebruik genomen, waarop de landbouwproduktie vermoedelijk nooit lonend zal kunnen worden uitgeoefend. Daarom is elke landaanwinning momenteel uit den boze. De ruilverkaveling verslindt eventens miljoenen. En de vraag kan gesteld worden, of hiervan een goede besteding van het overheidsgeld sprake kan zijn. Er heerst voorts nog zoveel verborgen werkloosheid op de bedrijven, dat de boer in het algemeen niet te veel in de watten moet worden gelegd. Want dan wordt de boer enkel maar gestijfd in zijn voornemen om ten koste van alles zijn bedrijf, ook als het economisch niet uit kan, steeds maar voort te zet-

ten. Op deze manier immers komen we ten aanzien van de landbouw nooit uit de misère. Zo valt er doorredenerende nog wel veel meer te noemen.

De spanningen, die met name ook de vijfdaagse werkweek heeft opgeroepen, zouden prachtig kunnen worden afgeveerd op de zeer plausibele redenering, dat het nu tijd wordt veel meer aandacht te besteden aan de recreatieve functie, die men met name dan de van nature onvruchtbare gronden aan ons volk zouden kunnen bieden. Als dan in onze tijd bovendien nog enkele grote dagbladen in grote opmaak een roerende reportage brengen van wat één man wel op een relatief groot bedrijf kan presteren, dan ligt het haast voor de hand dat vele niet-kritische lezers het gevaar lopen onze landbouw te zien als een bedrijfstak, die een heel eind achteraan komt. De boeren zijn te veel verward in hun irrationele werkwijzen zo moet dan de conclusie wel zijn.

Scheef

DE buitenwacht redeneert naar onze mening totaal verkeerd. En zij moet niet menen, dat de boer dit verhaal niet kent. Juist omdat deze zienswijze telkens weer naar voren wordt gebracht ontstaat er onder de boeren een bepaalde onrust.

Wij willen nog met een enkele opmerking tegen deze scheve voorstelling van zaken opkomen, ons daarbij volledig bewust, dat dit in de loop der jaren al talloze malen is gedaan.

In de eerste plaats moet er op worden gewezen, dat de Nederlandse boer

Kijk en luister

op MAANDAG 10 JUNI a.s. om 20.20 UUR naar onze televisie-uitzending.

In deze uitzending zal een gesprek gevoerd worden met de heer Van Eijsden, de nieuwe voorzitter van de A.R. Tweede Kamerfractie.

door

P. van der Mark

de vergelijking met zijn buitenlandse collega's glansrijk kan doorstaan. Geen land op de hele wereld kent een produktie zo hoog als ons land. Dat is geen fabel, maar de wereldstatistieken bevestigen dat. Hierbij kan zelfs een ogenblik de vraag opkomen, of het zelfs in zekere zin niet misadig kan worden om bij het grote voedseltekort, dat er in de wereld heerst, vrijwillig de produktie te beperken.

Want men vergist zich, indien men meent, dat uitstoting van de zogenaamde sub-marginale gronden direct een grote vermindering van de produktie met zich zal meebrengen. Het is trouwens nog de vraag, wat men onder sub-marginale grond moet verstaan. Want vermoedelijk zal de bedrijfsvoering op een bedrijf uitmaken wat wel of wat niet sub-marginaal is.

Ook de vergroting van de kleine bedrijven betekent beslist niet, dat er dan aanzienlijk minder zal worden geproduceerd. Integendeel, op het grotere bedrijf zou de produktie per man en per ha nog wel eens fors kunnen stijgen.

In de tweede plaats geeft als zodanig een meer rationele produktie op gro-

• Vervolg op pag. 4

N.V. Confectiefabriek „Heka”

v/h H. J. VAN HEK - RIJSEN (05480-2661*)
brengt naast de

BEKENDE

BEDRIJFS- EN WERKKLEDING

voor elk seizoen.

LEUKE SPORTIEVE KLEDING

vr MEISJES, JONGENS, DAMES en HEREN

FA. NIJHOFF & KWAST

Anno 1919

„MEUBELINDUSTRIE”

BORNE (Ov.)

Telefoon (05409) 234

Fabriek voor speciaal meubilair t.b.v. de universiteits laboratoria, ziekenhuizen, chemische industrieën.
Exclusieve betimmering van representatieve ruimten, directiekamers etc.
Meubilair t.b.v. het zusterhuis „Vrije Universiteit”, „Reactor Instituut Delft”, Research Lab. v. d. „Koninklijke Ned. Zoutindustrie”, Betimm. en meubilair Gebouw v. d. Tweede Kamer der Staten Generaal, werd in onze fabriek vervaardigd en ter plaatse gesteld.

Fa. P. DE VOGEL & ZONEN

Rodenrijseweg 67 - Berkel (Z.H.)

Telefoon 01891 - 2353/2312

Leveranciers van
Esso stookoliën voor de industrie
Tank-auto-transporten
door geheel Nederland.

In dit nummer

- ★ De landbouw (pag. 1 en 4)
- ★ De formatie (pag. 3)
- ★ Lezers schrijven ons (pag. 2)
- ★ Om de hegemonie in Afrika (pag. 6 en 7)
- ★ Nog enkele verkiezingscijfers (pag. 6 en 7)
- ★ Eerste Kamer (pag. 5)
- ★ Vraaggesprek met H. van Eijsden (pag. 4)

IN GESPREK MET ONZE LEZERS

• Een nieuwe periode

Mijne Heren,

Onze partij is opnieuw een gedeelte van haar aanhang verloren. Sommigen onzer hadden méér verlies verwacht, anderen hadden gehoopt op een stabilisatie en tenslotte waren er nog optimisten, die de A.R. Partij een kansje op een kleine winst gegeven hadden. Hoe het zij, wij hebben verloren!

Daar was de *kwestie-Nieuw Guinea*. Ook al zou achteraf blijken, dat de bereikte oplossing goed geweest is, dan nóg blijft de beschuldiging dat wij het recht niet hebben gediend, dat wij ons woord niet hebben gehouden, dat wij onze bevoegdheden hebben overgedragen aan de Uno, die „in der gerechtigheid” niet kent. Ook de *Mammoetwet* heeft verschil van mening gebracht. In kringen van het christelijk onderwijs met name was men gekant tegen de houding van de meerderheid van onze 2e Kamerfractie. De idee en de praktijk van de P.B.O. wordt niet met gejuich begroet. Ik heb de indruk, dat ook vele a.r. stemmers ditmaal op de Boerenpartij gestemd hebben. De actie van de *verontrustingen* om bij voorkeur op de heer Schakel te stemmen, heeft verwarring geschikt. Bij de eenvoudige en bij de oppervlakkige kiezer maakte de actie geen beste indruk. De slagzin „Uw eigen huis” had achterwege gelaten moeten worden, aangezien ook dit aanleiding gegeven heeft tot verwarring. Er mag geen tegenstelling zijn tussen *woord en daad*. Maar in de propaganda ging het bijna uitsluitend over de verdediging van de beleidspunten van het kabinet en over een aantal praktische wensen voor de toekomst. Dit was wel wat te eenzijdig. Hadden we toch niet ons uitgangspunt, onze geloofsbelijdenis en de proclamatie van Christus' Koningchap wat méér moeten accentueren?

De *Europese samenwerking* is belangrijk en hieraan zullen wij actief moeten meedoen. Maar laten wij oppassen voor uitersten. In de eerste plaats hadden wij art. 1 van ons algemeen staatkundig program naar voren moeten schuiven. Onze partij is niet denkbaar zonder „Nederland en Oranje”. In sommige kiesverenigingen heerst onbehagen over de gevolgde wijze van *kandidaatstelling*. In de groslijst werd door het Centraal Comité nog al geknipt. Het Centraal Comité (smalend „de top” genoemd) moet inderdaad leiding geven, maar er mag geen aanleiding zijn voor de klacht, dat wij voor voldongen feiten geplaatst worden of dat het „leiding geven” ont-aarden zou in dirigisme. En verder: was het perse noodzakelijk dat we *drie lijsttrekkers* hadden? Ik zie niet in waarom naast Roolvink twee anderen (om misverstanden te voorkomen: niet minder bekwame en acceptabele mannen) onze lijsten moesten aanvoeren. Door sommige sprekers voor kiesverenigingen zijn wel eens *persoonlijke meningen* verkondigd waardoor sommigen in onze kring kopschuw zijn geworden. Of men heeft bepaalde stokpaardjes, die men graag berijdt. Laten wij er voor waken de christelijke staatkunde schade te berokkenen door individualistisch optreden. We moeten de grote lijnen duidelijk trekken en alléén zoeken wat bindt, niet wat scheidt.

Over de punten van *verontrusting* zal „op hoog niveau” in onze partij een gezamenlijk gesprek moeten plaatsvinden. Het resultaat van dit gesprek zal ter kennis gebracht moeten worden van de kiesverenigingen en van de pers (de kiezers).

Over landbouwbeleid, Europese integratie, commerciële televisie en soortgelijke actuele onderwerpen zal

door de *kiesverenigingen* intensief moeten worden gesproken. Onze *kameralleden* dienen een groter gedeelte van hun tijd te besteden voor contact met de kiesverenigingen. Het centraal comité moet voortgaan met het organiseren van *speciale conferenties*. Zowel plaatselijk als landelijk dient het „*eucomenisch*” karakter van onze partij versterkt en tot uitdrukking gebracht te worden. Reeds het komende seizoen zal opnieuw gewerkt moeten worden aan de *versterking van de organisatie*. De contributies op het nieuwe peil, het aantal leden omhoog, enz. Wij zullen dus méér a.r. kiezers in ons werk moeten betrekken.

De beste propaganda is nog altijd het dagelijks standvastig optreden van onze partij en van al onze mensen. Propaganda *niet alleen in de verkiezingsdagen*, maar vier jaar achtereen.

Een partij kan in 14 dagen niet goedmaken, wat 4 jaar lang verzuimd zou zijn.

Wij zullen méér jongeren moeten inschakelen in het werk: jonge bestuursleden, raadsleden, enz. We moeten immers zorgen voor de toekomst! We zullen moeten bewijzen, dat de *volkshuisvesting* ons ernst is. Elk politiek belang doorbrekend, zullen wij al het mogelijke moeten doen om ons volk te dienen, geheel ons volk.

We gaan een nieuwe periode in, een periode waarin wij — naar we hopen door GROTE EENDRACHT veel tot stand kunnen brengen.

Hoogachtend,

L. VAN DER JAGT

Bestuurslid A.R. Kiesvereniging, „Bijbel en Oranje”, Barendrecht.

• De les van de verkiezingen

De ongedachte zege van de boerenpartij, bij de jongste stembus noopt tot bezinning. Het zijn niet alleen de boeren, die de heer Koekoek te paard geholpen hebben, want ook vanuit de grote steden is op zijn lijst gestemd. Daar waren, zoals men aanneemt, het vooral de kleine middenstanders, die hem hun vertrouwen hebben geschonken.

We doen verkeerd, deze keuze, louter te verklaren uit het groeiend gevoel van onbehagen bij boer en middenstander.

De oorzaak zit dieper. Het is ten diepste, een onberedeneerde reactie tegen het eenzijdig gericht zijn van de naoorlogse sociale politiek. Deze toch is bedreven, en werd gestimuleerd, tegen de achtergrond van de crisis in de dertiger jaren. Maar daarbij is uit het oog verloren, dat de nood van die tijd, niet alleen een kwestie was, welke slechts de salaris- en loontrekkenden aanging. Naast het probleem der werkloosheid, een groot sociaal kwaad, confronteerde dat tijdsgewricht ons volk met een niet mindere sociale wan-toestand, te weten: het vraagstuk van de arbeid die geen brood geeft”. Het waren de kleine ondernemers in landbouw en middenstand, die hierdoor getroffen werden. Bij hen was ook grote nood in menig gezin. Een nood schier onvoorstelbaar voor onze jongere generatie. Dit facet van de dertiger jaren is bij het naoorlogse beleid op sociaal terrein, niet genoegzaam in het oog gevat. Er is verzuimd voldoende te rekenen, met de gevolgen, die de gekozen opbouw van de sociale voorzieningen voor de kleine ondernemer met zich meebracht. Ook in de fiscale sector heeft men onvoldoende waakzaamheid betracht, ten aanzien van de consequenties, welke de opmars naar andere maatschappijvormen voor boer en middenstander in petto hadden. De voor de particuliere ondernemer noodzakelijke kapitaalvorming is ernstig gehandicapt geworden.

Het is dan ook niet het onbehagen op zich, dat in deze kringen meerdere kiezers in de armen van de heer Koekoek heeft gedreven. Veeleer is het de stille nood, reeds aanwezig — zie het artikel „Ellende zonder uitzicht door onvoldoende begrip” in „Trouw” van 18 april j.l. — of die als het zwaard van Damocles dreigt, welke menigeen een vertwijfelde keuze deed maken. De stemmers op de boerenpartij, zijn lang allemaal geen extremisten, maar het spook van de kommer heeft hen tot een extreme keuze gebracht. Het is in feite beschamend, dat op deze wijze onder ons, de overheid, de rekening voor een gefaald beleid gepresenteerd krijgt.

Onvoldoende begrip bij de leiding van onze natie, voor de sociale omstandigheden van een nijver deel van de bevolking, wordt langs deze weg, wel drastisch aan de orde gesteld. Als er dan ook een les uit de jongste

verkiezingen geleerd moet worden, is het wel deze: dat het de hoogste tijd is voor de regering, om zich te bezinnen op die voorzieningen en maatregelen, welke de kleine ondernemer verlichting brengen en die hem een redelijk aandeel in het nationale inkomen schenken.

Deze maatregelen zullen voor boer en middenstander op sociaal-economisch, en niet minder op fiscaal terrein, een leefbaar klimaat moeten scheppen. Als op korte termijn — de tijd dringt — hieraan gestalte wordt gegeven, dan heeft de onaangename verrassing, welke het grote aantal stemmen voor de heer Koekoek teweegbracht, nog heilzame gevolgen. Intussen blijft het jammer, dat er eerst iets spectaculairs moet gebeuren, alvorens aan de redelijke voorstellen en vertogen van de stand- en vak-organisaties van de kleine ondernemers, door de overheid het oor wordt geleend. Kamerik, 20 mei 1963

H. Hoogendoorn.

*) Noot van de redactie: Wij zijn het met de heer Hoogendoorn eens en danken hem voor zijn bijdrage, vooral ook omdat deze de achtergronden van het probleem goed belicht.

• Het progressieve democratisch-socialisme van de P.v.d.A.

Het nummer van „Nederlandse Gedachten” van 11 mei j.l. bevatte naast de radiotoespraak van de heer mr. A. B. Roosjen ook een aantal kortere en langere artikelen, die het mij bijzonder jammer doen vinden, dat deze krant niet op grote schaal als verkiezingsnummer is verspreid. Hierin was namelijk te vinden, wat ik in de verkiezingscampagne te veel heb gemist, een duidelijke stellingname tegenover en aanval op de „beginselen” van de P.v.d.A., die niet aflaat de Christelijke politieke partijen op allerlei wijzen in het discredit te brengen. Te veel is er naar mijn mening in deze verkiezingsstrijd gesproken over verkiezingsprogramma's en praktische punten, te weinig over de daarachter liggende beginselen. De mogelijkheden waren er zeker.

Aan de hand van een viertal citaten wil ik dit toelichten:

1. „De Christelijke school randt aan op de meest brutale wijze de kinderlijke onbevangenheid, sticht onder de jeugd duizende malen meer onheil dan alle oneerbare uitstallingen van boeken en plaatwerk, prentbriefkaarten en Nieuw-Malthusiaanse middelen, waartegen onze brave Christelijke Regering zoo fel te keer gaat.”

Dit citaat is afkomstig uit een vlugschrift van de Bond van Nederlandsche Onderwijzers, dat vijftig jaar geleden werd geschreven. Dit vlugschrift was een onderdeel van de felle actie tegen het ministerie-Heemskerk door liberalen en sociaal-democraten gevoerd ter verdediging van de openbare school. De actie was een der hoogtepunten in de schoolstrijd; het ministerie-Heemskerk viel door een grote overwinning der linkerzijde en het voorstel tot grondwetswijziging ten gunste van het bijzonder onderwijs werd ingetrokken. De linkerzijde dicteerde! 1)

2. Artikel 15 van het beginselprogramma der Partij van de Arbeid begint aldus: Zij (i.e. de P.v.d.A.) acht partijvorming op grondslag van een godsdienstige belijdenis — waartoe de vrijheid uiteraard gewaarborgd dient te zijn — 2) als beginsel verwerpelijk en in de huidige Nederlandse verhoudingen schadelijk.

3. Artikel 14 van datzelfde programma vertelt: Zij verworpt elke vorm van staatsabsolutisme en dictatuur en is van oordeel dat op democratische wijze ingerichte en functionerende partijen wezenlijk zijn voor een levende democratie. Deze dienen aan de ontwikkeling van de in het volk 2 levende politieke opvattingen leiding te geven en de actieve deelneming van alle burgers aan de behartiging der publieke zaak te bevorderen.

4. Prof. Vondeling stelde onlangs — in een onvoorzichtige bui? — dat de Christelijke partijen funest waren voor de democratie.

Als we dit viertal gegeven nu eens rustig bezien, weten we precies waar we met de democratie, die prof. Vondeling bedoelt, aan toe zijn. Kennis der

historie blijkt nog steeds buitengewoon nuttig; de geschiedenis leert, dat er niets nieuws is onder de socialistische zon; trouwens de huidige praktijkvoorbeelden bij een linkse meerderheid in gemeenteraden liegen er ook niet om.

De ware socialistische democratie is nog altijd de dictatuur der socialistische meerderheid; zolang die meerderheid niet is bereikt praat men met mooie woorden de rest in slaap (afgezien dan van een enkele professorale verstrooidheid). Daarom die twee in wezen tegenstrijdige artikelen in het beginselprogramma der P.v.d.A., maar — let wel! — de democratie van prof. Vondeling c.s. is en blijft de z.g. democratie der volkssouvereiniteit, die dictatuur van de massa. Dat is de reden, waarom de P.v.d.A. de Christelijke partijvorming verwerpelijk vindt. Hier vindt men de antithese — woord, dat men tegenwoordig bijna niet in de mond mag nemen — ten voeten uit!

Daarom is het n.m.m. zo bijzonder jammer, dat in de afgelopen verkiezingsstrijd van A.R.-zijde niet dieper op de achtergronden van de uitlatingen van prof. Vondeling is ingegaan. Slechts in één helaas niet landelijk verschijnend dagblad, het „Friesch Dagblad”, is in een uitvoerige serie artikelen deze achtergrond duidelijk belicht. Het dagblad „Trouw” volstond met het — in een kort artikelje — noemen van een aantal praktische tegenwerpingen, gevolgd door een uiterst korte argumentatie. Maar — als reeds opgemerkt — de gehele verkiezingspropaganda lag veel meer in het praktische (discussie)vlak dan in het uitgesproken principiële vlak. Daarover zou overigens zeker nog wel het een en ander te zeggen zijn.

Waar het mij in dit betoog in hoofdzaak om ging is de aanval op de achtergronden van het z.g. progressieve democratisch-socialisme. Men moet duidelijk maken, dat dit socialisme in wezen geheel niet beantwoordt aan de begrippen door de twee graag gebruikte adjectieven progressief en democratisch uitgedrukt; en dat doet men niet door in een redevoering op een deputatenvergadering — met de gehele pers op de „publieke tribune” — te vertellen, dat de anti-revolutionairen met de socialistische een sterkere democratische verwantschap hebben dan met de andere partijen. Dan denk ik maar weer aan de historie — de schoolstrijd, de spoorwegstaking, Troelstra in 1918. Dat doet men wel door te stellen, dat dit socialisme in feite de verberterde, de aangepaste uitgave is van het doctrinaire socialisme uit het begin dezer eeuw, dat het nóg stoelt op volkomen dezelfde wortels, dat het derhalve reactionair en dictatorial is. Dat toont men aan door te verwijzen naar het beginselprogramma der P.v.d.A., waarin de getolereerde levens- en geloofsvervalsingen als een „positieve bijdrage tot het socialisme” (sic! zie punt 53 van dit programma) worden beschouwd; waarin daarom de P.v.d.A. BINNEN haar organisatie de arbeid van werkgemeenschappen op grondslag van de levensvervalsing, ter verdieping en verrijking van het geheel der socialistische gedachte en beweging waardeert! (punt 53 beginselprogramma) 2).

Een „Umwertung aller Werte”, de Goddelijke souvereiniteit gesubordineerd aan de volkssouvereiniteit! Over menselijke hoogmoed gesproken! Moeten wij waardering opbrengen voor deze beginselen? Ik hoop en geloof toch niet, dat de heer Berghuis dat heeft bedoeld, wanneer hij in het vervolg van zijn bovenvermelde deputatenrede zegt, dat anti-revolutionairen en socialistische in het algemeen als bestuurspartners goed met elkaar overweg kunnen. 3)

Al kunnen dan praktische doeleinden wel eens samenvallen, voor reformato- rische, calvinistische Christenen is en blijft — in de Nederlandse verhoudingen — partijvorming op de grondslag der Partij van de Arbeid — de miskenning der Goddelijke souvereiniteit — een verwerpelijke zaak en in wezen een gevaar voor de democratie, om prof. Vondeling en zijn beginselprogramma te citeren.

H. C. Schipper

**) Noot van de redactie. Neen, dat heeft dr. Berghuis inderdaad niet bedoeld en ook niet gezegd. In zijn rede op de Kadercontactdag van 20 april j.l. te Amersfoort heeft dr. Berghuis duidelijk laten uitkomen dat zijn uitspraak op de deputatenvergadering slechts doelde op overeenkomstige toewijding van A.R. en socialistische bij het bestuur van land, provincie en stad. Hij distancieerde zich toen duidelijk van elk principieel-politiek gelijk zijn van beide partijen.

1) Zie prof. dr. P. A. Diepenhorst, *Onze strijd in de Staten-Generaal*, deel 1, bldz. 468.

2) Onderstreping van mij.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra. (voorzitter,) G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE, Dr. Kuyperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 89673.

ADRES VOOR ADVERTENTIES, Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (02980) 63224.

ABONNEMENTSPRIJS f 6,50 per jaar, f 3,25 per half jaar. Giro 89673.

STUDENTENABONNEMENT f 4,— p. jaar. LOSSE VERKOOP f 0,20.

* * * Geheim wapen

Het is bekend, dat de socialisten zeer gebeten zijn op minister Luns. Zij spreken over hem graag op laatdunkende wijze, vooral de heren De Kadt, De Niet en Samkalden gaan daarin zeer ver.

Maar minister Luns blijft maar populair.

Een paar dagen voor de verkiezingen sprak de heer Vondeling in Groningen. Natuurlijk moest minister Luns het ontgelden. Die was „het geheime wapen van de K.V.P.” Sloeg zich op de borst dat hij bevorderd had, dat Benfica-Feijenoord vanuit Lissabon voor de Nederlandse t.v. kwam. Minister Luns had altijd veel kritiek op wat achter het ijzeren gordijn gebeurde. Maar over de dictatuur in Spanje en Portugal stapte hij gemakkelijk heen.

Deze kritiek van de heer Vondeling is in Groningen niet in goede aarde

gevallen. Want vele burgers vonden die match minstens zo belangrijk als de verkiezingsstrijd. Wij zeggen het niet met vreugde. Maar de heer Vondeling was eenzijdig.

Immers, zijn eigen lijfblad Het Vrije Volk had een bootreis van een week naar Lissabon georganiseerd.

Zo'n bootreis is beslist niet te betalen voor hen, die 85 gulden per week schoon hebben. Het was iets voor die in de maatschappij geslaagde socialisten, die zelf bepalen wanneer zij vakantie willen nemen en die voor een vakantiereisje zonder bezwaar enkele honderden gulden neertellen, om een voetbalmatch in Lissabon te kunnen zien.

De andere socialisten, die het wat eenvoudiger moeten doen keken naar de t.v. dank zij Luns. En dat Vondeling dat aangreep om toch nog weer een aanval op minister Luns te doen, levert het bewijs, dat de socialistische fractieleider nog geen groot psycholoog is.

MILITARIA I

Wat is er toch aan de hand?

ER is iets mis met de strijdkrachten in ons land. Wij laten voorshands rusten de vraag of dat enkel aan die strijdkrachten ligt, of ook aan ons volk dan wel aan de omstandigheden van dit moment.

De betrekkingen over en weer, tussen dat volk enerzijds en zijn strijdkrachten anderzijds, zijn in geen jaren zo slecht geweest als thans.

Een boude uitspraak?

Is er onlangs niet een stichting in het leven geroepen met het oogmerk daaraan te willen gaan dokteren (1)?

Ik geloof niet, dat mijn uitgangspunt voor bestrijding vatbaar is.

Als beroepsofficier merk je het dagelijks, vooral als je veelvuldig van een openbaar middel van vervoer gebruik maakt. Ja, ze zijn er nog: officieren-zonder-auto...

Wat je dan al zo overkomt? Och, allerhande: de één roept je iets achterna, de ander kijkt je in het voorbijgaan boos aan, weer een ander smijet een deur voor je neus dicht, enz. In één van onze grote steden kreeg ik nog niet zo lang geleden van een collega de wenk: Loop hier in die nauwe straatjes niet te dicht onder de vensters langs...!

In de praktijk maakt het ook heel weinig uit of je een hele dan wel een halve pacifist (een z.g. atoompacifist) tegen het lijf loopt; zo'n ontmoeting loopt in de regel op een minder aangename ervaring uit.

Reizen doe je als beroepsmilitair al lang niet meer voor je genoegen, ook al vanwege de capriolen van Z.M. Jan de Soldaat, die in de kazerne of op het oefenterrein zo mak is als een lam maar het daarbuiten wel gelooft... Een uitzondering slechts, die zich onder alle omstandigheden correct gedraagt!

Het gedrag van onze dienstplichtigen is er de laatste jaren niet beter op geworden.

Van de „instromende” dienstplichtigen is slechts een deel geïnteresseerd; op het gezicht van de rest staat vaak de grootst mogelijke onverschilligheid beschreven. En wat de „uitstromende” dienstplichtigen betreft: ambassadeurs van de goede zaak moet je onder die „afzwaaiers” met een lampje zoeken...

Ik weet wel: het is allemaal niet zo erg als het lijkt; het is de buitenkant, die wij zien, niet de binnenkant. Toch meen ik er goed aan te doen het beestje maar eens bij zijn ware naam te noemen, want de werkelijkheid is allesbehalve rooskleurig...

Tot deze werkelijkheid behoort ook het verschijnsel, dat zoveel ouders het niet nodig vinden hun zoons voor te bereiden op wat die „spes patriae” (2) onder dienst wacht. Voorlichting omtrent datgene wat onze wereld beroert, nüt en noodzaak van ons aandeel in de Westerse defensie, enz. ontvangt slechts een enkeling.

Tot dezelfde werkelijkheid behoort de dubbele moraal van een deel van onze dagbladders (het maakt in de opmaak van een bericht reeds verschil uit of er bij een incident militairen dan wel burgers betrokken zijn geweest), alsook de houding van het grote publiek, als er eens een dienstplichtige op straat tot de orde geroepen wordt (3).

Zo is er meer.

Een golf van nauwelijks ingehouden

anti-militarisme spoelt momenteel door onze samenleving.

Speciaal in kringen van het onderwijs is de toestand uiterst zorgwekkend. Op tal van plaatsen bedraagt het krediet van het leger nihil. Terwijl het ene ministerie uit is op het behoud van ons aller veiligheid (een miljarden verslindende zaak) gedooft het andere ministerie, dat aan onze scholen pacifistische propaganda wordt gemaakt. Waar gaat dat heen? Ik kom hier — zeer binnenkort, naar ik hoop — uitvoerig op terug!

In kerkelijk Nederland staan de papieren van het leger niet beter.

Ademt niet dat fameuze geschrift van de Generale Synode der Nederlandse Hervormde Kerk (4) — alle tegenspraak van hoogkerkelijke zijde dienaangaande ten spijt — een anti-militaristische geest uit? Ik weet mij in goed gezelschap, als ik dit zo zeg (5)!

De Gereformeerde Kerken — ik denk in dit verband aan het optreden van een figuur als dr. Rothuizen, studentenpredikant te Leiden (6) — volgen op enige afstand, naar ik vrees.

Gezien deze wel zeer trieste situatie lijkt het mij nuttig toe, voornoemde betrekkingen eens aan een nader onderzoek te onderwerpen.

Eenzijds is er een niet te onderschatten wisselwerking tussen die twee: ons volk en zijn strijdkrachten. Affaires als die van Van der Putten berokkenden het aanzien van ons leger meer kwaad dan goed. Wellicht mankeert er ook aan dat leger meer dan er van die zijde wel wordt toegegeven. Niet voor niemandal betrad de legerleiding nieuwe paden: herziening van het programma aan de K.M.A., oprichting van het S.C.M.L. (7), enz. Heeft het enige zin die strijdkrachten te willen bezien, los van dat volk? Wie leger zegt, zegt volk en omgekeerd. Bestaat niet de hoofdmoot van de landmacht, zegge drie vierde deel uit dienstplichtigen, d.w.z. uit burgers in uniform...?

Anderzijds is daar de internationale politieke toestand: de „koude oorlog”, met dat atoomzwaard boven ons aller hoofd. Wat al niet een ingewikkelde vraagstukken!

Onze volksraad spreekt ook een duchtig woordje mee. Ons volk is niet militaristisch heet het dan...

Ik doe hier slechts een greep: aanstonds zal wel blijken, dat wij hier met een complex van factoren te doen hebben.

Het valt tenslotte nog op, dat het gemeenlijk de landmacht is, die het 't zwaarst te verduren heeft (8). Wat is toch de reden, dat zij het „enfant terrible” schijnt onder de drie strijdkrachten? Al weer zo'n punt, dat onze aandacht trekt!

Laat het voor deze keer genoeg wezen.

Eén opmerking nog: enig schema ligt er aan de wijze waarop ik de stof hoop te behandelen, niet ten grondslag; dat geeft mij ook de armslag, die ik behoef: tussentijds moet iets actueels kunnen worden ingelast. En aan actualiteiten ontbreekt het op mijn terrein zelden of nooit... v. R.

- 1) Stichting „Volk en Verdediging” (1962).
- 2) Letterlijk: hope des vaderlands (lat.).
- 3) Illustratie: de z.g. baretaffaire (1959).
- 4) Bedoeld is hier het geschrift „Het vraagstuk van de kernwapenen” (Boekencentrum N.V. Den Haag, 1962).

Formateur

VOLGENS de Grondwet worden ministers door de Koning benoemd en ontslagen. „Hij benoemt Ministers en ontslaat hen naar welgevallen”, staat er letterlijk. En dat „naar welgevallen” heeft betrekking zowel op benoeming als op ontslag.

Maar in de praktijk is dat welgevallen wel een weinig getemperd en in elk geval kan en mag het niet worden verstaan als een benoeming naar willekeur. De Koningin houdt wel degelijk rekening met de politieke situatie. Zij weet, dat een kabinet het vertrouwen moet hebben van de volksvertegenwoordiging. En dus geeft de Koningin de opdracht tot formatie aan een formateur.

DE formateur heeft een moeilijke en zeer verantwoordelijke taak. Hij heeft zich altijd bewust te blijven, dat hij een opdracht heeft van de Koningin. En van niemand anders. Hij is, ook al is hij een prominente figuur in een bepaalde partij, nooit een mandataris van die partij.

Nu gaat het altijd om de vorming van een kabinet, dat althans bij de start het vertrouwen heeft van het parlement. Ook al staat het niet uitdrukkelijk in de opdracht, dan is het toch een zaak, die eigenlijk vanzelf spreekt. Hier raken wij het wezenlijke van de taak van de formateur. Hij moet de politieke situatie door en door kennen, hij moet weten, wat er in de fracties leeft, hij moet in aansluiting daarop een regeringsprogramma ontwerpen.

EN hier komt de eerste grote moeilijkheid. Want zo'n Regeringsprogramma moet méér zijn dan een optelsom van wensen en compromissen. Er is misschien een tactiscus en opportunist denkbaar die kans ziet een soort grootste gemene deler te vinden waarvan iedere fractie zegt: het is wel niet een programma, dat ons aanspreekt, maar het scheelt niet al te veel. Wij hebben geen overwegende bezwaren.

Maar zulk een grijs getint programma spreekt het volk niet toe. Het kan ook het Regeringsbeleid niet sterk maken. Het leidt niet tot een bewind, dat de ministers zelf bezielt en ook anderen tot bezieling brengt.

Zulk een programma, dat het volk aanspreekt, is alleen mogelijk, wanneer een formateur de kracht, de zelfstandigheid en de wijsheid gegeven is, om constructief op te treden. Dan heeft het programma een persoonlijk stempel, en het heeft toch tegelijk duidelijk nationale trekken.

door H. Algra

HET is duidelijk, dat dit alles niet mogelijk is, wanneer men begint met de uitslag van de verkiezingen praktisch te negeren. En vervolgens een gesprekscentrum organiseert, waarbij een informateur als makelaar fungeert, zonder zelf een koers uit te zetten. Wij zijn geneigd te zeggen, dat een „informateur” eerder een belemmering dan een waarborg is voor een goede, gezonde oplossing. En ons bezwaar wordt alleen nog maar groter, wanneer een informateur optreedt als coupeur, terwijl daarna de formateur heeft te naaien, wat de informateur heeft gesneden. Wij vinden het een gezonde zaak, wanneer een informateur met gezag optreedt, zodat het kabinet in besliste zin zijn kabinet is.

MAAR een formateur heeft méér te doen dan het opstellen van een Regeringsprogramma. Hij moet ook een kabinet zien samen te stellen. Hij moet ook een kabinet zien samen te stellen. Hij moet ook een kabinet zien samen te stellen.

moet dus ministers zoeken, die samen een team vormen, dat bereid is en in staat moet worden geacht, om het programma zo mogelijk te realiseren. En bij die keuze van ministers wordt veel wijsheid gevraagd. Niet alleen om de rechte man op de rechte plaats te krijgen, maar ook om het kabinet zo samen te stellen, dat door de keuze en de positie van de ministers de fracties, of wier steun wordt gerekend, het kabinet met vertrouwen kunnen tegemoet treden.

En hier luistert het nauw.

Verwerpelijk is een situatie, waarbij een bepaalde fractie doet, alsof zij „haar” ministers niet kent, en daarom zich de vrijheid veroorlooft, om maar wat te vrijbuiten. Maar even verwerpelijk is de gedachte, dat een fractie „haar” ministers als een soort vooruitgeschoven posten in het kabinet beschouwt. De ministers hebben een eigen verantwoordelijkheid, die niet door de fractie kan worden overgenomen. De dualiteit Regering—volksvertegenwoordiging moet strikt in acht worden genomen.

Wij verwerpen dus een formeel akkoord tussen de formateur en een aantal fracties, waarbij die fracties zich samen tegenover de formateur en tegenover elkaar binden. De geschiedenis heeft voldoende bewezen, dat dit toch verkeerd werkt. Bovendien is het moeilijk te realiseren. Bij vorige formaties is het wel geprobeerd, maar niet tot stand gekomen en zodra het kabinet optrad, verzekerden de fractievoorzitters met nadruk en bijna met geestdrift, dat zij geen binding hadden aan het kabinet.

MAAR het is wel nodig, dat de ministers, voor zij hun portefeuille aanvaarden, voeling hebben met hun eigen fracties. Hoe ver zij daarbij willen gaan, moeten zij zelf weten. Het bindt noch het kabinet, noch de formateur. Maar de betrokken minister heeft er belang bij, te weten, hoe speciaal zijn eigen fractie het Regeringsprogramma ziet en hoe die fractie denkt over zijn plaats in het kabinet.

Bij de beoordeling van een kabinetsformatie hebben wij dus niet alleen te maken met het Regeringsprogramma. Maar ook met de methode, die bij de formatie wordt gevolgd.

Een kabinet, dat zijn zelfstandigheid weet te handhaven, en toch tot werkelijk overleg komt met de Staten-Generaal, dat is geen eenvoudige zaak. En een verkeerd begin leidt allicht tot kwade gevolgen.

Maaglijders!

DE uitkomst voor U zijn de echte Amerikaanse
C-R MAAGTABLETTEN

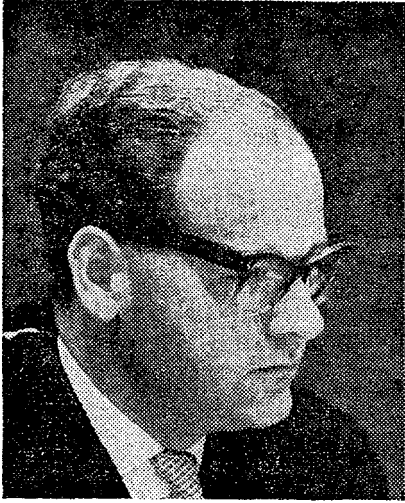
Met C-R Maagtabletten kunt U weer normaal eten!

Importeur LOUIS RIETBERGEN - Korenmarkt 35a-c, Rotterdam

- 5) Zie o.a. prof. dr. G. C. van Niftrik „Het dilemma met betrekking tot de kernwapenen” in „Christelijk Historisch Tijdschrift”, 8e jaargang no. 1 (oktober '62).
- 6) Zie o.a. kol J. C. Zuidema „Een bedenkelijke uitlating” in „Appel”, 58e jaargang no. 1 (januari 1963).
- 7) S.C.L.M. — Studiecentrum voor Militair Leiderschap, gevestigd te Hilversum ('60). Dit centrum draagt het karakter van een vormingsinstituut, „enigszins te vergelijken met het instituut „Kerk en Wereld”, uitgaande van de Nederlandse Hervormde Kerk. Officieren en onderofficieren (het beroepspersoneel alleen) bezinnen

zich ter plaatse op de achtergronden van hun leiderschap (het hoe en waarom van hun militair-zijn in een dynamische wereld, in het atoomtijdperk).

8) Illustratie: Ter herdenking van het in de afgelopen oorlog gevallen marinepersoneel zal binnenkort te Scheveningen een nationaal monument worden opgericht, met als opschrift: „De Marine heeft het goed gedaan, admiraal” (bericht onder de veelzeggende titel: „Matros „toonbeeld” van plicht” in de „Telegraaf” van 3 april j.l.). Kan iemand zich het equivalent („De landmacht heeft het goed gedaan, generaal”) voorstellen, in de Peel of aan de IJssel?

VAN DER SLUIS: Er wordt dezer dagen in Nederland druk geïnformeerd.

In de eerste plaats doet prof. Romme z'n best.

Hij wil het straks de kabinetsformateur zo gemakkelijk mogelijk maken. Zonder veel vijfen en zessen een kabinet te vormen is in ons land echter bijna een onmogelijke zaak.

Ik zal mij niet aan voorspellingen wagen hoe lang het dit jaar kan duren. Wij kunnen de gang van zaken dagelijks in de krant volgen.

Ook in ander opzicht wordt er geïnformeerd. Dit dan meer in de gebruikelijke betekenis van dat woord.

Mij is althans meer dan eens de vraag gesteld: Wat is de achtergrond van de aanwijzing van de heer Van Eijdsden tot voorzitter van de A.R. Tweede Kamerfractie?

Op die vraag, die misschien bij meer luisteraars leeft, krijgt u in deze tien minuten antwoord, want de heer Van Eijdsden zit hier naast mij.

Hartelijk welkom in ons programma zal ik maar zeggen, meneer Van Eijdsden en hartelijk geluk gewenst met uw verkiezing door fractie met algemene stemmen tot dit mooie maar moeilijke voorzitterschap.

Nog een enkel woord ter inleiding van deze nieuwe fractievoorzitter.

Van alle A.R. Tweede Kamerleden heeft hij het langst in de bekende vergaderzaal aan het Binnenhof zitting gehad.

Hij heeft dus de meeste ervaring en behalve op persoonlijke kwaliteiten zal deze aanwijzing tot fractievoorzitter ook gebaseerd zijn op dit feit.

Meneer Van Eijdsden, u bent dezer dagen zeer nauw bij de kabinetsformatie betrokken.

Op de man at wil ik u vragen: hebt u daarbij een principiële voorkeur voor samengaan met de P.v.d.A. of met de V.V.D.?

VAN EIJSDEN: Meneer Van der Sluis, u legt de nadruk op principiële voorkeur. Dan zeg ik zeer beslist neen, geen principiële voorkeur.

Dit houdt natuurlijk verband met het uitgangspunt van de A.R. Partij. Dat uitgangspunt is dat zij als partij zich gebonden weet aan Bijbelse normen.

In dat opzicht is er dus een duidelijk verschil tussen onze partij en de P.v.d.A. en de V.V.D.

Radio-gesprek

tussen de voorzitter van de A.R. Tweede Kamerfractie de heer H. VAN EIJSDEN en Mr. W. R. VAN DER SLUIS, secretaris van de A.R. Partij, gehouden op donderdag 30 mei 1963.

Betekent dit nu dat dit ook praktische samenwerking uitsluit?

U moet er namelijk rekening mee houden, dat de kiezers het in ieder geval niet mogelijk hebben gemaakt om een kabinet tot stand te doen komen, dat op een Kamer-meerderheid van de christelijke partijen kan steunen.

U kunt de nationale situatie enigszins vergelijken met het besturen van gemeenten en provincies.

Ook daar moet men veelal in de colleges van B. en W. en in die van Gedeputeerde Staten samenwerken met principieel anders denkenden. Het punt waar het dus op aan komt is, dat onze bereidheid tot samenwerking in een kabinet onder meer afhangt van wat er in het program van zo'n kabinet komt te staan.

En zover zijn we op dit moment nog niet.

VAN DER SLUIS: Kunt u, meneer Van Eijdsden, ook iets zeggen van de toetssteen die u en uw fractie bij het beoordelen van zo'n kabinetsprogram hanteren?

VAN EIJSDEN: Wij hebben als partij in deze verkiezingscampagne aan ons volk een Program van Actie voorgelegd. Daarin gaat het niet alleen om een aantal praktische wensen.

Waar ik vooral aan hecht is dat ons principiële uitgangspunt in dit program duidelijk uit de verf komt.

Dit program wil mijn fractie zoveel mogelijk waar maken.

U begrijpt dus, dat onze fractie en ik het kabinetsprogram, om het zo eens uit te drukken, vlak naast ons partij-program leggen.

En dan gaan we die beide programs met elkaar vergelijken. Ik neem aan dat de eventuele toekomstige A.R. bewindslieden dit ook zullen doen.

VAN DER SLUIS: Het valt mij op, dat u dit laatste niet alleen op onze Kamerleden betreft, maar ook op wat u noemt „onze eventuele toekomstige bewindslieden“.

Sommige mensen zijn van oordeel dat de A.R. Partij eens een poosje in de oppositie, dus buiten het kabinet, zou moeten blijven.

Omdat ik gemerkt hebt dat u het vertrouwen van alle geledingen in onze partij hebt, is uw oordeel daarover mij veel waard.

VAN EIJSDEN: Het hangt er van af op welke grond men in de oppositie wil gaan. Dit mag nooit voortvloeien uit het

schuwen van verantwoordelijkheid. Dat zou in strijd zijn met de beste A.R. tradities.

Bovendien, wie garandeert mij dat de andere partijen, die dan wel aan het kabinet meebouwen, voldoende rekening zullen houden met speciale punten, die naar ons oordeel in het regeerbeleid een rol zullen moeten spelen? Daar komt bij dat oppositie geen rust betekent.

Ook dan moet je als Kamerfractie van het eerste moment af standpunten bepalen in alle kwesties, die aan de orde komen.

VAN DER SLUIS: U hebt duidelijk laten zien dat de A.R. fractie in elke situatie haar bijdrage aan het parlementaire werk moet leveren.

In een dagblad-artikel las ik dezer dagen, dat voorzien werd dat uw fractie in de toekomst een hecht team zal gaan vormen. Is dat een goede voorspelling?

VAN EIJSDEN: Zo lang ik mij kan herinneren heeft de A.R. fractie steeds de zaken, vooral als zij moeilijk lagen, grondig doorgesproken.

Dat was onder dr. Schouten zo. Dat was ook onder het voorzitterschap van dr. Bruins Slot zo.

Dat moet zo blijven en daartoe bestaat ook in de huidige fractie alle bereidheid.

Als u mij vraagt, en dat klonk duidelijk tussen uw woorden door, of dat eensgezind optreden voor mij een punt van permanente aandacht zal wezen, dan zeg ik zeer duidelijk: ja.

En dan hoop ik daarbij op één ding.

Namelijk dat ons fractiebeleid in de komende 4 jaren bij zoveel mogelijk mensen niet alleen belangstelling, maar ook waardering zal mogen vinden. Ook als dit werk — wat wij hopen — zonder schokkende gebeurtenissen in alle rust kan worden verricht en gepresenteerd.

Wij zullen vanuit het Evangelie onze arbeid moeten voortzetten. Daarbij zal de bezinning op nieuwe ontwikkelingen en situaties stellig niet mogen ontbreken.

Voor iedereen, in wiens leven dat Evangelie eveneens een belangrijke rol speelt, mogen we dus in het bijzonder die belangstelling, waardering en medezinning vragen.

VAN DER SLUIS: Van harte wil ik dit appél van u ondersteunen.

Tijdens een verkiezingscampagne krijg je nog wel eens te horen: „die Kamerkandidaten zijn zo onbekend, waar-

om zullen we ons voor die mensen druk maken?”

Dat zijn uitspraken die een mens wel eens wat moedeloos kunnen maken. Vooral wanneer het kandidaten betreft, die al 4 jaar of langer in de Tweede Kamer meegedaan hebben.

Voor al dan ligt de „schuld“ van de onbekendheid (als je dat schuld mag noemen) ook bij de kiezers zelf.

Belangstelling voor de politiek moet niet eerst enkele weken vóór de stembus oplaaien.

Dat meelevens moet er, als het goed is, 4 jaar lang zijn.

U, meneer Van Eijdsden hebt terecht uitgesproken dat onze Kamerleden daar behoefte aan hebben.

Dat is een stimulans bij hun werk.

VAN EIJSDEN: Dat werk wordt immers in het belang van het hele volk verricht. Ik heb eens gelezen, dat vele belangrijke idealen, die men koestert bij hun verwerking in de politieke arena, dus in het parlement terecht komen.

Dat is juist, want vele gewichtige wijzigingen van onze samenleving komen via wetgevende arbeid tot stand. Daarom moeten mensen die bij het onderwijs, mensen die in de sociaal-economische sector of het culturele leven — en noem verder maar op — geïnteresseerd zijn, de politieke arbeid terdege volgen.

Ook al voelen ze, als gevolg van hun persoonlijke interesse, misschien niet zoveel voor de politiek.

Want ook in het belang van datgene wat hun wel belang inboezemt en waar ze in hun beroep of vrije tijd mee bezig zijn, is het noodzakelijk dat ze van dag tot dag volgen wat de moeilijkheden en mogelijkheden van de politiek zijn.

Dat geldt vooral ook voor hen, die — hoe dan ook en waar dan ook — de Heer van heel het leven, Jezus Christus dienen.

Dat zou ik aan het begin van mijn werk als fractievoorzitter alle luisteraars graag eens op het hart willen drukken.

VAN DER SLUIS: Daar dank ik u hartelijk voor, meneer Van Eijdsden en ook u, dames en heren, dank ik voor uw aandacht. Tot over 14 dagen.

• Vervolg van pag. 1

tere bedrijven geen enkele waarborg, dat de overheid dan niet meer behoelt bij te springen. Want de bedrijven van 30-50 ha blijven in teite ook nog klein. En het wordt bedenkelijk, indien in ons land gekoerst werd in de richting van een kolchase-bedrijf, zoals deze achter het ijzeren gordijn voorkomen. Sommige mensen uit de bankwereld en industrie, hebben wel eens met die gedachte gespeeld. Misschien omdat ze op hun reizen in het buitenland wel eens op dergelijke mammoet-bedrijven zijn rondgeslept. Maar het mag hier nog wel eens duidelijk en onomwonden worden gesteld, dat de bedrijfs-grootte als zodanig geen specifiek Nederlands landbouwprobleem is. Het is veel meer een West-Europees verschijnsel. Vergissen wij ons niet, dan speelt het juist in de onontwikkelde gebieden ook een grote rol.

In de derde plaats zijn wij dan ook van mening dat de overheid zal moeten doorgaan met blijvend te werken aan een verbetering van de externe productie omstandigheden. In verband daarmee kunnen landaanwinning, inpoldering en ruilverkaveling niet gemist worden. Dit vraagt misschien grote offers. Zo wordt het althans nog al eens gezien. De miljoenen echter, die besteed worden aan de verbetering van de infrastructuur — autowegen, rondwegen, viaducten, bruggen — zijn toch met name bedoeld om de industriële en de verkeerssector goed te doen gelden. Het zou vast en zeker interessant

zijn om eens overzicht te hebben van wat aan kapitaal aan de verschillende bedrijfstakken moet worden toegerekend. Een beeld daarvan zou misschien evenals de verkiezingen ons wel eens voor verrassingen kunnen plaatsen.

Vermoedelijk echter zal het niet nodig zijn. Want heel vaak overtuigen cijfers niet. Het is levensgevaarlijk de verschillende groeperingen in de maatschappij zo tegenover elkaar te stellen. De integratie van de verschillende groeperingen in het volk dient op de voorgrond te staan. En bij de harmonisatie van de verschillende groepsbelangen kan de overheid de helpende hand bieden. Sterker gezegd: heeft de overheid een taak.

Op deze taak van de overheid komen wij nog nader terug. Het ging ons nu vooral om het feit, dat het gevoel van onbehagen van de agrariërs mede veroorzaakt wordt door een verkeerd begrip bij de buitenwacht.

Over de boeren zelf zal een volgend artikel handelen.

BON

Hierbij abonneer ik mij op
Nederlandse Gedachten

NAAM:

ADRES:

WOONPLAATS:

Opsturen aan:

Dr. Kuypersstraat 3,
Den Haag

Wij ontvingen

• „Niet te vergeefs“ — een overzicht van de werkzaamheden van de Prot. Christelijke vereniging van ouders en vrienden van het afwijkende kind „Philadelphia“, gedurende de periode 19 maart 1961 — 19 maart 1963.

• „Woningnood uit de politiek“ — een nationale oplossing bij de kabinetsformatie 1963 binnen het bereik, door C. J. van den Heuvel, gemeentesecretaris van Moerkapelle. Bestellingen kunnen worden gedaan door storting of overschrijving van f 0,50 op postrekening nr. 201 436 t.n.v. C. J. van den Heuvel, Raadhuisstraat 16 te Moerkapelle.

• Bezinning — Gereformeerd tijdschrift tot bezinning en bevordering van het christelijk leven. Uitgever: J. H. Kok te Kampen. Het 2e nummer van de 18e jaargang is geheel gewijd aan de Internationale Bijstand. In een aantal gedegen artikelen wordt ingegaan op de moeilijkheden van de ontwikkelingslanden. Als bijdrage tot bezinning op dit brandende vraagstuk is dit nummer van veel belang te achten. Losse exemplaren kunnen ad f 1,— worden besteld bij de uitgever of bij de boekhandelaar.

• Jaarverslag 1960—1962 van het Sociologisch Instituut van het Convent der Christelijk-sociale organisaties. Men vindt hierin een duidelijk beeld van de veelzijdige werkzaamheden van dit instituut.

EERSTE KAMER

H. Algra: tegen steun voor verwerpelijke kunst

Grote aandacht trokken in de Eerste Kamervergaderingen van 14 en 21 mei de uiteenzettingen van de heer Algra over de moderne literatuur. Aan de orde was de begroting van onderwijs, kunsten en wetenschappen en in dit verband diende ook aandacht te worden geschonken aan de actie van een groot aantal schrijvers om hogere subsidies, met name stipendia, uit de staatskas los te krijgen.

De heer Algra nam de gelegenheid ten baat om felle kritiek te oefenen op de produkten, die een groot aantal hedendaagse schrijvers het publiek voorzet. Hij nam daarbij de resultaten van een enquête van het Centraal Bureau voor de Statistiek over de leesgewoonten in ons land als uitgangspunt en concludeerde aan de hand van die gegevens, dat de moderne schrijvers door het Nederlandse volk praktisch niet worden gelezen. Hij geloofde dat dit zo is, omdat deze schrijvers geen normbesef hebben.

De heer Algra liet er geen twijfel over bestaan, hoe hij zelf over de produkten van de betrokken schrijvers denkt. „In allerlei moderne literatuur is het animale troef. Op een grove, vaak onsmakelijke manier wordt de schaamteloosheid aangeprezen en beoefend en wordt de schoonheid veracht. De armoede van deze literatuur blijkt duidelijk in de modekleur van de seksuele gedurdheden. De vrouw is de meermin, symbool van de dubbelzinnigheid, vlees en vis, omdat het voor de literatuur zo goed staat dit biologische, dit seksuele, dit animale element zo naar voren te brengen.

„Hier zijn”, zo vervolgde de heer Algra, „zeer ernstige zaken in het geding. Wanneer wij onze bijbel lezen, is het grootste geheim, het alles beslissende geheim, dat „het Woord is vlees geworden.” Lucebert,

„Er is een schrijversbent ontstaan in wier milieu geen plaats is voor een altaar, maar wel voor een bittertafel, waar men de nozems verwelkomt en de pelgrims achterna schreeuwt”.

de keizer van de vijftigers, heeft het omgedraaid en legt als fundament van zijn opvatting „het vlees is woord geworden.”

Er is een schrijversbent ontstaan — en daaronder begrijp ik beslist niet allen, die tot de modernisten worden gerekend —, een „groep”, groep in dezelfde zin als sommige nozemgroepen, die ook een gemeenschappelijk trefpunt hebben, een „groep”, in wier milieu geen plaats is voor een altaar, maar wel voor een bittertafel, waar men de nozems verwelkomt en de pelgrims achterna schreeuwt.” Het vorstelijk kunstenaarsbesef van de tachtigers stelde de heer Algra als contrast hiertegenover.

Het behoort na dit alles niet te verbazen, dat de a.r. Senator meende, dat de eisen van de schrijvers, in de eerste plaats met het oog op de kunst, moeten worden afgewezen. Het gaat hierbij om duidelijke principiële dingen. De regering moet een grens stellen aan haar mogelijkheden en verantwoordelijkheden. Een „groepsregeling” voor kunstenaars keurde de heer Algra af.

Het valt te begrijpen, dat over dit betoog nogal wat tongen los kwamen. Dr. Van Hulst van de C.H.U. stond nogal huiverig tegen de eis van de schrijvers om ten koste van de staatskas financieel zonder risico te willen leven. „Het gevaar dreigt hier, dat met deze door de staat gegeven zekerheden de kunstenaar komt tot een flirt met de muze, in plaats van tot de existentiële liefde voor en overgave aan haar.”

Aan de hand van tal van voorbeelden zette dr. Van Hulst uiteen, dat de jarenlange uitoefening van een beroep niet op voorhand het kunstenaarschap in de weg behoort te staan en dat het eveneens mogelijk is, dat door de uitoefening van het maatschappelijk beroep het kunstenaarschap stijgt tot een ongekende hoogte. De heer Van Hulst kon in veel opzichten meevoelen met het standpunt, dat staats-

secretaris Scholten in de schrijverskwestie heeft ingenomen. (Ook de bewindsman voelt niet voor uitkeringen-zonder-meer). —

Evenals dr. Van Hulst koesterde de KVP'er prof. Gielen bezwaren tegen het ten tonele voeren van de tachtigers door de heer Algra. Hij meende, dat de heer Algra deze te wit en de vijftigers te zwart had voorgesteld. Ook vond hij het niet juist, alleen een niet-artistieke maatstaf bij de subsidiëring aan te leggen. Verder ging hij niet op deze zaak in.

Zeer felle kritiek op de woorden van de heer Algra kwamen van de socialist mr. Cammelbeeck. Hij stelde zich volledig achter de schrijversactie en ging de heer Algra zeer scherp te lijf. „Ik zou wel eens willen weten, wat de geachte afgevaardigde de heer Algra nu van onze moderne schrijvers heeft gelezen anders dan uit de derde hand in de vorm van kritieken van mijnheer Dominicus in De Telegraaf.” De opmerkingen van de heer Algra over het normbesef van de moderne schrijvers gingen de heer Cammelbeeck veel te ver.

Mr. Cammelbeeck had, speciaal voor de heer Algra, een boekje gekocht, „Anna Blaman over zichzelf en anderen”. Hij las daaruit een gedeelte voor, een passage, waarin Blaman de tegenstand tegen de moderne roman analyseert en waarin zij tot de conclusie komt, dat deze berust op domheid, hypocrisie en snobisme. „Lees beter en oordeel rechtvaardiger!” voegde mr. Cammelbeeck met Anna Blaman de heer Algra toe.

Natuurlijk kon staatssecretaris Scholten, als verantwoordelijke bewindsman, niet zwijgen. Hij wees er op, dat het onderzoek van het CBS reeds zeven jaar geleden is uitgevoerd, in een tijd, dat het pocketboek nog in de kinderschoenen stond. Van de gelezen boeken bleven die der moderne schrijvers beneden het halve procent. Dit is echter ook het geval met werken over wijsbegeerte, zei de staatssecretaris. Hij meende, dat men de betekenis van een boek niet naar dergelijke cijfers mag afmeten.

Mr. Scholten gaf enig inzicht in de belangstelling voor moderne literatuur door enkele oplagecijfers te noemen. „Het stenen bruidsbed” van Harry Mulisch beleefde twaalf drukken (70.000 ex.), „Het leven is verrukkelijk” van Remco Campert vijf drukken (30.000), „Zo lang te water” van Vinkenoog, zeven drukken (eveneens 30.000), „De avonden” van G. K. van 't Reve acht drukken (50.000).

De bewindsman gaf toe, ook niet altijd gelukkig te zijn met wat door de moderne schrijvers naar voren wordt gebracht. Toch is in hun werk vaak een ernstige bekommernis om de mens aanwezig, zei hij. De heer Algra heeft, zo meende hij, de moderne schrijvers teveel over één kam geschoren. Moeite had mr. Scholten met het hanteren van niet-artistieke normen, vooral omdat de normen met de tijden blijken te veranderen. In tweede instantie herhaalde de bewindsman dit. „Er zal over de normen in het kunstbeleid van de overheid altijd een spannend blijven.” Er kunnen momenten zijn, waarop de overheid „neen” moet zeggen, maar de ervaring wijst uit, dat men daarmee voorzichtig moet zijn gezien de veranderingen die de normen in de loop der tijden ondergaan.

Tijdens de replieken toonde de heer Algra aan, dat hij zich wel degelijk op de hoogte had gesteld van de moderne literatuur, voordat hij tot zijn veroordeling kwam. Hij richtte deze woorden vooral tot de heer Cammelbeeck. In zijn bewogen betoog, waarnaar met grote belangstelling werd geluisterd, keerde de heer Algra zich tegen de stelling, die ook mr. Scholten had aangehangen, nl. dat de artistieke normen bij de beoordeling van literatuur door de overheid primair zijn. De overheid mag deze opvatting zeker niet huldigen, temeer niet als het gaat om een kunst, die levensgevaarlijk is voor ons volk.

Nog een groot aantal andere onderwerpen kwam bij de behandeling van de onderwijsbegroting aan de orde. Behalve door de heer Algra werd van a.r. zijde het woord gevoerd door de heren Diepenhorst, Haspels en Schipper. Minister Klompé had, als gevolg van de afwezigheid van minister Cals tot taak, met de staatssecretarissen Jansen en Scholten, de begroting te verdedigen. De bewindslieden mochten het genoeg smaken, dat het ontwerp zonder hoofdelijke stemming werd aanvaard.

VERTROUWENS ADRESSEN
VOOR EIGEN

IN DE ALBLASSERWAARD

A. BAARS Azn

Exploitatie van
baggermaterieel N.V.

Telefoon 144, Sliedrecht

Verkoop en
verhuur

Firma Jan de Mik

HARDINXVELD-GIESSENDAM

Aannemers van
OEVERVERDEDIGINGSWERKEN
GRIENDHOUTHANDEL - HOEPELMAKERIJ
Telefoon 2156 - Hardinxveld-Giessendam

In prima boter en kaas,
steeds de baas,
alle soorten groot en klein,
komen uit de IJssel- en Lekstreek fijn.

A. van Houwelingen - Moordrecht
telefoon 305 (01827), Westeinde 117

Coöp. Landbouwvereniging
SAMENWERKING

GIESSENBURG - Telefoon 01845-254

alles voor de boer: veevoeders - meststoffen -
zaai- en pootgoed - landbouwwerktuigen -
maar ook veel voor iedereen: vaste- en
vloeibare brandstoffen - bestrijdingsmidde-
len - gereedschappen.

VERPLAATSBARE

HOUTEN GEBOUWEN

Directie- en schaftwagens
Directie- en schaftketen
Noodwoningen,
scholen en kerken,
etc.

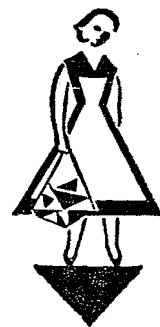
TELEFOON HARDINXVELD-GIESSENDAM 2141

Constructiewerkplaats
en machinefabriek

BAILEY

Nieuw-Lekkerland - Telefoon 436

- Staalconstructies voor gebouwen e.d.
- Alle soorten kranen

GRAAFSTROOM
melk

in papierverpakking

► smakelijk

► hygiënisch

► gemakkelijk

LiSaPak aangewezen voor
kantine en school!

Uw adres voor

DIRECTIEKETEN, BARAKKEN,
SCHOLEN, ZOMERHUISJES, enz. enz.

Firma Gebr. Timmer

Houtbouw - Giessendam - Telefoon 2062

N.V. Scheepswerf G. BIJLSMA en ZN.

WARTENA

Nieuwbouw van alle soorten schepen.

Telefoon 05105 - 271.

Firma Blaak

Boot- en sloepenbouwerij

HOOGEZAND

FA J. A. VISSCHER & ZN

SLUISSTRAAT 127 - TELEFOON 05208 - 259 - 546

Zwartsluis

Directieboten-Sleepvletten-Dekschuiten

H. Bieze en zonen

Jachtwerf

ZWARTSLUIS - TELEFOON 05208-307

Firma P. Bieze Jzn.

EIGENAAR J. J. SMIT

ROEIVLETTEN

ZWARTSLUIS - ZOMERDIJK 40 - TEL. 05208-310

N.V. GERFA Gereedschapfabriek

Zwolsesweg 480 - APELDOORN - Telefoon 06762-241

Gereedschappen voor de metaalindustrie

Sleepdienst „Broedertrouw“ n.v.

v/h Fa. C. DEN BOER & ZONEN

CORR. ADRES: MAASPLEIN 9 - ZWIJNDRECHT

Telefoonnummers 01850-26166-26167 (2 lijnen)

Alle transporten te water

DAMCO

Scheepvaart Maatschappij N.V.

WESTPLEIN 2 - ROTTERDAM

n.v. scheepsbouwwerf v.h.

FIRMA A. LANSER

Sliedrecht - Holland

Scheepswerf en Gashouderbouw

v/h JONKER & STANS N.V.

HENDRIK IDO AMBACHT

Werf voor de bouw en reparatie van alle typen schepen.

Telefoon H.I. Ambacht (01858) 2841

FIRMA DE REK EN HORSMAN

Fabriek van scheepslieren

Dorpsstraat 102 - telefoon 01894-218 -

OUDERKERK AAN DE IJSEL

NIEUWE LIEREN, STOOM- EN ELEKTRISCH - NIEUW IJZER, ZOALS PLATEN, HOEK- EN BALKIJZER

STOLK'S

Handelonderneming N.V.

Kantoor: Veersedijk 233 - Hendrik Ido Ambacht

Telefoon 01850 - 28000 - 28886

Werft abonnees

Arabische eenheid is nog ver te zoeken

Nasser's weg is versperd

ALS ik nooit een giraffe gezien had en iemand zou me er een tonen, dan zou ik nog aarzelen, te geloven dat zo'n beest bestaat. Aldus een niet on aardig grapje, dat de ronde doet onder diplomaten in de Egyptische hoofdstad en dat betrekking heeft op de zich nog in een embryonaal stadium bevindende Verenigde Arabische Republiek. Het is duidelijk: men wil er mee zeggen, dat men een werkelijke „Arabische eenheid“ voor onmogelijk houdt. En als men de geschiedenis van de laatste tientallen jaren nog eens de revue laat passeren, dan is er inderdaad veel voor deze opvatting te zeggen. Het blijkt bijzonder moeilijk te zijn, eenheid te brengen in wat men noemt de Arabische gelederen. Ook Nasser is het tot dusver niet gelukt, ondanks het bestaan van het „gemeenschappelijke gevaar Israël“ en de nog niet verdwenen laatste resten van het imperialisme der westerse landen, waartegen hij getracht heeft, de Arabische wereld te mobiliseren.

Men zal zich herinneren, dat we ons niet verontrust hebben getoond, toen er na de staatsgrepen in Irak en Syrië naar toenadering tussen deze staten en Egypte werd gestreefd. Het heeft er in zulke situaties dan altijd veel van weg, dat men de wens de vader van de gedachten doet zijn, of dat men maar liever niet de consequenties van bepaalde ongunstige ontwikkelingen onder ogen wil zien. Zo is het evenwel niet. Ook toen had het grapje van de giraffe verteld kunnen worden. Want in de Arabische wereld is — zoals we al vaker hebben geschreven — het een zaak van groot politiek belang, dat men de eenheid van de Arabische wereld in zijn vaandel heeft geschreven.

Vandaar dat de nieuwe machthebbers in Bagdad temidden van de grote verwarring, die in de Iraakse hoofdstad heerste, een flirtation met Nasser op touw zetten; en dat de nieuwe leiders in Damascus — die de toestand thans nog niet geheel meester zijn — eenzelfde vrijage op touw zetten.

Waardig

De gebeurtenissen van de afgelopen weken hebben eens te meer duidelijk gemaakt, welke waarde gehecht moet worden aan de verklaringen, die door leiders van Arabische landen worden afgelegd. De revolutionaire regeringen van Irak en Syrië zochten onmiddellijk contact met Nasser, omdat zij daarin het beste middel zagen om te voorkomen, dat hij gevaar voor hen zou gaan opleveren. Maar het heeft van het begin af aan vastgesteld, dat zij slechts een vorm van samenwerken en samenleven zouden aanvaarden, die zou voldoen aan hun eigen voorwaarden. En toen begin april tussen vertegenwoordigers van de drie landen in Cairo werd onderhandeld over de wijze, waarop aan de eenheid tussen Egypte, Syrië en Irak het best gestalte gegeven zou kunnen worden, kon slechts met grote moeite overeenstemming worden bereikt over een compromis, waarmee Nasser schijnbaar tevreden was, maar waarover men in Syrische en Iraakse kringen helemaal niet te spreken was.

Geen keus

De delegaties van Syrië en Irak hadden in die spannende aprioldagen echter weinig keus. Nasser wist dat zij zich niet konden veroorloven, met lege handen naar huis terug te keren. En daarom kon hij wat men noemt hoog spel spelen, door eenvoudig voor te stellen, de besprekingen later te hervatten, wetende dat in dat geval de tijd in zijn voordeel zou werken. Nu we er weer zo'n anderhalve maand achter staan weten we, dat er in Cairo niet alleen hoog spel, maar ook een geraffineerd spel werd gespeeld. Van beide kanten wist men, dat de werkelijke motieven verborgen moesten blijven.

Om concreet te zijn: de vertegenwoordigers van Irak en Syrië realiseerden zich drommels goed, dat het er Nasser om niets minder dan de overheersing van deze beide landen te doen was, als deze eenmaal een onlosmakelijk deel zouden uitmaken van de „nieuwe Verenigde Arabische Republiek“. En Nasser beseftte terdege, dat zijn gesprekspartners alles op alles zouden zetten om hem op deze weg de voet dwars te zetten.

Mislukt

Nasser wist, dat het in Cairo bereikte akkoord over een federatie in het kader van de Verenigde Arabische Republiek, waarvan behalve Egypte ook Syrië en Irak deel zouden uitmaken, voor zijn

grootse plannen van weinig nut zou zijn, als er geen wijzigingen aangebracht zouden worden in de leiding van de revolutionaire bewegingen in die twee landen. En zo konden we er dan ook getuigen van zijn hoe Nasser eerst in Syrië en in de afgelopen week ook in Irak, getracht heeft de aan het bewind zijnde leiders ten val te brengen en hun plaatsen te doen innemen door figuren, die hem welgezind zijn. De opzet van Nasser mislukte grandioos en het kan haast niet anders, of de kansen op verwezenlijking van de eenheidsplannen van de drie landen, in het kader van een Verenigde Arabische Republiek, zijn nu wel bijzonder klein geworden. Hetgeen echter nog niet betekent, dat men dit in Bagdad en Damascus openlijk zal zeggen. Daar zal men wel voor oppassen. Eerder lijkt het waarschijnlijk, dat men de schijn zo lang mogelijk zal blijven ophouden.

Idool

Men zal zich afvragen, waarom al deze komedie moet worden gespeeld. Het antwoord vindt men spoedig als men zich realiseert, dat Nasser nu eenmaal het idool is van de Arabische massa's, of die nu weten wat hij wil, of niet; en dat eenheid onder de arme bevolkingen van de betrokken landen als het ware een toverwoord is, waarmee alle moeilijkheden in een slag kunnen worden opgelost. Met name in Irak, waar de economische belangen van het Westen nog zeer sterk zijn, is de situatie bijzonder moeilijk. Bovendien is het een land van minderheden, met twee miljoen lastige Koerden in het noorden, met enkele miljoenen sunnietische moslims in het midden en drie miljoen shiitische moslims in het zuiden.

Is het al een aparte kunst, deze drie groeperingen met elkaar te laten samenwerken, zeer moeilijk wordt de situatie voor de leiders in Bagdad, als de centrifugale krachten een wapen in de hand wordt gegeven, waarmee zij kunnen trachten, de greep op „de massa“ te krijgen. Deze week is een dergelijke poging mislukt. Een volgende keer zullen zij wellicht meer succes hebben.

Te vroeg

In Syrië treft men een situatie aan, die in een opzicht een treffende gelijke

Nasser, broederlijk gezeten naast de keizer van Ethiopië op de Afrikaanse conferentie in Addis Abeba.

nis heeft met die in Irak. Een groot deel van de bevolking loopt Nasser achterna, omdat zij meent, dat de wettigheid heeft gewezen naar een beter bestaan voor de Arabische volken. Toen Syrië door middel van een militaire staatsgreep (een vertrouwd beeld in de politiek van het land) zich losmaakte van Nasser's Egypte, werd al spoedig duidelijk, dat de nieuwe bewindhebbers niet zouden kunnen handhaven in het verzet tegen de overheersing door Nasser. Het is in die periode geweest dat we in deze rubriek schreven, dat Nasser wat te vroeg uit Syrië was verdwenen. Toen de band met Egypte viel bevond Syrië zich in een overgang stadium als gevolg van de wijziging die van Cairo uit in sociaal en economisch opzicht waren aangebracht. Wanneer het land wat langer onder Egyptische heerschappij zou zijn gebleven, zouden de velen, die wonderen van Nasser hebben verwacht, aan delrijke hebben ondervonden, hoe gevaarlijk het is, naar holle frasen te luisteren.

Willoos

Voor Irak en Syrië blijft een federaatieve band met Egypte een hachelijke zaak, het grote probleem is echter, dat aan de bevolking van deze landen duidelijk te maken. Er zijn 26 miljoen Egyptenaren. Daartegenover staan slechts zeven miljoen Irakezen en vijf miljoen Syriërs. Het is dus duidelijk, dat hier van een numerieke meerderheid sprake is, die verstrekkende consequenties kan hebben, zodra een „eenheid“ gevormd is. Daar komt bij, dat de levensstandaard in Egypte beduidend hoger is dan in Syrië en Irak. Van Egypte is slechts een klein deel vruchtbaar. Het tegendeel is het geval met Syrië en Irak. Verbetering in de levensomstandigheden van de Egyptenaren zal slechts mogelijk zijn ten koste van de bevolking van Syrië en Irak.

Kieskring	1 K.V.P.	2 P.v.d.A.	3 V.V.D.	4 A.R.P.	5 C.H.U.	6 N.P.
I ('s-Hertogenbosch)	313.551	57.553	17.793	11.966	10.110	1.201
II (Tilburg)	241.539	46.827	14.068	6.263	8.401	1.731
III (Arnhem)	56.410	113.153	43.623	38.809	63.337	1.721
IV (Nijmegen)	166.093	77.723	21.277	16.501	25.890	1.721
V (Rotterdam)	61.197	186.423	45.534	34.211	26.710	3.551
VI ('s-Gravenhage)	70.991	132.343	64.430	26.326	25.101	3.171
VII (Leiden)	94.770	77.033	42.255	38.064	43.914	3.121
VIII (Dordrecht)	63.574	143.994	46.914	60.859	50.937	1.021
IX (Amsterdam)	87.355	167.734	64.294	27.125	20.533	2.621
X (Den Helder)	88.835	79.709	31.645	19.423	12.322	0.631
XI (Haarlem)	106.116	105.795	64.212	36.773	31.289	861
XII (Middelburg)	32.436	42.973	14.601	18.373	24.654	1.401
XIII (Utrecht)	96.450	102.862	46.200	41.287	43.712	5.561
XIV (Leeuwarden)	18.858	91.093	20.944	56.716	42.370	0.851
XV (Zwolle)	123.215	121.951	34.991	41.625	57.215	3.451
XVI (Groningen)	17.268	101.443	34.877	43.149	27.049	3.411
XVII (Assen)	12.781	67.177	26.013	24.577	19.528	5.311
XVIII (Maastricht)	343.913	57.298	10.168	3.789		
Totaal	1.995.352	1.753.084	643.839	545.836	536.801	3.321

Symbolisch is deze foto, die tijdens de Afrikaanse conferentie werd genomen. Wat zal de toekomst brengen?

Kortom: als de leiders van deze landen er niet in slagen, een grote zakte van onafhankelijkheid, om niet te zeggen de nationale zelfstandigheid. Nu bewaren, zullen zij spoedig tot de ontdekking komen, dat zij zich willoos aan de willekeur van Nasser hebben overgegeven.

Uitgangspunt

Nasser streeft naar een grote Arabische staat die — zodra deze geconsoleideerd is — het uitgangspunt moet zijn van een enorme mohammedaanse eenheidsstaat, die grote gebieden in Afrika en Azië omvat. Dit laatste is van plan op wat langere termijn. Steeds meer gaat Nasser evenwel ervaren, dat zijn plannen op allerlei manieren worden doorkruist. We hebben reeds uitgebreid geschetst, welke moeilijkheden hij ondervindt bij zijn pogingen, Syrië en Irak aan zich te onderwerpen. Op zijn Afrikaanse conferentie in de Ethiopische hoofdstad Addis Abeba heeft hij kunnen zien, dat hij niet de enige is, die er grootscheepse plannen op na maakt. Ben Bella van Algerije heeft zo

Hotel-pension „Dreyeroord“
Telefoon 3169 - OOSTERBEEK

zijn eigen gedachten over de toekomst van Afrika en in het bijzonder het noordelijke deel daarvan. Nkroemah van Ghana is nog steeds bijzonder ambitieus en zal er stellig op uit zijn, te plannen van Nasser te helpen warsbomen. Terwijl ook keizer Haile Selassie bepaald niet van plan is, zich te laten voorschrijven door zijn revolutionaire noorderbuur.

In actie?

De vraag is nu, waartoe Nasser zich al laten verleiden als hij ziet, dat alles wat hij aanpakt onder zijn handen afbreekt. Hij weet dat zijn machtigste wapen het onder druk zetten van de overingen van de andere Arabische landen is. Hij zou daartoe tot de een of andere actie moeten overgaan, die deze landen zou dwingen, partij te kiezen. En hij beschikt dan over verschillende mogelijkheden, zoals Israël, Jordanië en Saoedi-Arabië, waarmee hij al lang een appeltje te schillen heeft. Nasser krijgt het erg druk, nu hij na vele weken weer in Cairo is teruggekeerd. Hij heeft nu gelegenheid de balans op te maken en hij zal dan tot een conclusie moeten komen, dat de kans op verwezenlijking van zijn plannen niet groot is.

NOG ENKELE CIJFERS

VORIGE WEEK hebben wij een groot aantal cijfers gepubliceerd betreffende de uitslagen van Tweede Kamerverkiezingen.

De vergelijkbare cijfers, welke werden weergegeven van verkiezingen van voorgaande jaren, waren uiteraard definitieve cijfers. Die van de jongste verkiezingen, op 15 mei jl., gaven de voorlopige uitslag weer.

Thans kan echter ook beschikt worden over de definitieve stemmenaantallen van de Tweede Kamerverkiezingen 1963. Deze zijn namelijk uitvoerig gepubliceerd in het Bijvoegsel van de Nederlandse Staatscourant van woensdag 22 mei 1963, nr. 98, bevattende het Proces-Verbaal van de zitting van het Centraal Stembureau.

Het blijkt, dat op 15 mei jl. in totaal 6.258.521 geldige stemmen werden uitgebracht. De officieuze uitslag gaf een aantal van 6.255.653 stemmen. Er blijken dus 2868 stemmen meer te zijn uitgebracht. Vijf partijen kregen aanvankelijk teveel stemmen toebedeeld, twaalf partijen te weinig. De verschillen zijn over het algemeen gering en brachten in ieder geval geen wijziging in de zetelverdeling.

Hieronder laten wij de voorlopige en definitieve cijfers van 1963 per partij volgen.

	voorlopige uitslag	definitieve uitslag	verschil
K.V.P.	1.996.865	1.995.352	- 1.513
P.v.d.A.	1.750.808	1.753.084	+ 2.276
V.V.D.	643.236	643.839	+ 603
A.R.P.	545.438	545.836	+ 398
C.H.U.	536.521	536.801	+ 280
C.P.N.	173.457	173.325	- 132
S.G.P.	143.533	143.818	+ 285
P.S.P.	189.020	189.373	+ 353
L.S.P.	22.350	22.353	+ 3
C.N.V.	1.845	1.824	- 21
Lijst Grol	872	876	+ 4
P.E.A./V.B.	37.436	37.554	+ 118
N.D.P.	13.092	13.064	- 28
G.P.V.	46.267	46.324	+ 57
L.U./V.V.	20.984	21.048	+ 64
B.P.	133.094	133.231	+ 137
Volksref.	835	819	- 16
Totaal	6.255.653	6.258.521	+ 2.868

De kiesdeler, welke voorlopig was vastgesteld op rond 41.704, blijkt thans precies te zijn: 6.258.521 : 150 = 41.723 71/150.

De vorige week in ons blad gegeven groeperingen der cijfers betroffen de elf provincies, alsmede de vier grootste steden. Daar het land voor de Tweede Kamerverkiezingen is verdeeld in achttien Kamerkiekring, is het wellicht interessant — temeer aangezien ons daarover vragen bereikten en tevens wat de stemmenaantallen betreft nu over de definitieve cijfers kan worden beschikt — hiernaast thans nog een overzicht te geven van de in 1963 per partij en per Kamerkiekring uitgebrachte stemmentallen. De exacte percentages van deze „nieuwe“ cijfers zullen praktisch niet afwijken van de tot dusverre gepubliceerde. Voor onze partij is er in ieder geval geen verschil.

Zoals bekend is het landelijk verlies-percentage van de A.R. Partij in 1963 ten opzichte van 1959: 0,67%.

Alleen voor de A.R. Partij laten wij hieronder per Kamerkiekring na de stemmenaantallen de percentages volgen.

Kamerkiekring	1959	1963	1959	1963	verlies
— 's-Hertogenbosch	12.126	11.966	3,0	2,7	0,3
— Tilburg	6.702	6.263	2,1	1,9	0,2
— (Provincie Noord-Brabant	18.828	18.229	2,6	2,4	0,2)
— Arnhem	41.189	38.809	12,1	10,7	1,4
— Nijmegen	18.348	16.501	5,8	4,9	0,9
— (Provincie Gelderland	59.537	55.310	9,1	7,9	1,2)
— Rotterdam	35.796	34.211	8,6	8,3	0,3
— 's-Gravenhage	29.866	26.326	8,6	7,7	0,9
— Leiden	38.023	38.064	12,3	11,3	1,0
— Dordrecht	61.531	60.859	15,6	14,3	1,3
— (Provincie Zuid-Holland	165.216	159.460	11,3	10,5	0,8)
— Amsterdam	29.959	27.125	5,9	5,4	0,5
— Den Helder	19.609	19.423	7,7	7,2	0,5
— Haarlem	35.120	36.773	9,5	9,3	0,2
— (Provincie Noord-Holland	84.688	83.321	7,5	7,2	0,3)
— Middelburg	19.491	18.373	12,5	11,8	0,7
— Utrecht	43.464	41.287	12,3	11,0	1,3
— Leeuwarden	56.289	56.716	21,9	21,8	0,1
— Zwolle	43.334	41.625	10,4	9,5	0,9
— Groningen	43.863	43.149	16,8	16,2	0,6
— Assen	24.216	24.577	15,3	14,7	0,6
— Maastricht	4.165	3.789	1,0	0,8	0,2
Totaal	563.091	545.836	9,4	8,7	0,7

Uit dit overzicht blijkt, dat de Kamerkiekring Leeuwarden het minste verlies heeft geleden, namelijk slechts 0,1%. Vervolgens werd 0,2% verlies geleden door de Kamerkiekring Tilburg (alsmede de provincie Noord-Brabant in het geheel), Haarlem en Maastricht; 0,3% door de Kamerkiekring 's-Hertogenbosch en Rotterdam (alsmede de provincie Noord-Holland in het geheel); 0,5% door de Kamerkiekring Amsterdam en Den Helder; 0,6% door de Kamerkiekring Groningen en Assen; 0,7% door de Kamerkiekring Middelburg; (0,8% door de provincie Zuid-Holland in het geheel); 0,9% door de Kamerkiekring Nijmegen, 's-Gravenhage en Zwolle; 1,0% door de Kamerkiekring Leiden; (1,2% door de provincie Gelderland in het geheel); 1,3% door de Kamerkiekring Dordrecht en Utrecht; en 1,4% door de Kamerkiekring Arnhem.

Zoals uit de hierboven opgesomde gegevens blijkt, is er in alle Kamerkiekring procentueel-verlies geleden vergeleken bij 1959.

In op vier na alle Kamerkiekring was er bovendien stemmen-verlies verleden bij 1959.

Alleen in de Kamerkiekring Leiden, Haarlem, Leeuwarden en Assen was er in 1963 een — overigens zeer geringe — toename van het aantal stemmen verleden bij 1959.

VERTROUWENS ADRESSEN VOOR EIGEN

Landbouwwerktuigen- en machinefabriek

H. VISSERS N.V. — NIEUW-VENNEP
Telefoon 02526—841 (7 lijnen)

CLAEYS - maaidorsers

BAMFORDS - opraappersen

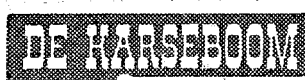
Impartrice voor westelijk Nederland

W. VAN GEMEREN & ZONEN N.V., — Groep (Z.H.)
telefoon (01860)—2050

HOLWERDA ZONEN Dokkum

VOOR AL UW TRANSPORTEN IN BINNEN- EN BUITENLAND

Dokkum: telefoon 05190-2292 (2 lijnen) - Buiten kantoor tijd 2580
Rotterdam: telefoon 010-171317

Café-restaurant
Groest 80 — Hilversum
Telefoon (02950)-44451

Zalen voor alle doeleinden. Verzorgd restaurant, prima consumpties. Prijzen op aanvraag. Capaciteit diners: 700 personen.

HOTEL „DE KROON“

SOPHIALAAN — LEEUWARDEN
telefoon 24467 - 24468

Uw adres voor recepties en partijen

N.V. PROMECOÏN

WENUM BIJ APeldoORN
TEL: 06762-465

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

N.V. AANNEMINGS- EN BOUWBEDRIJF
Burgemeester Hazenberglaan 403 — Rotterdam
Telefoon 19 10 44

Houthandel en kistenfabriek MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05457-561 Telefoon 06750-3748

Houtzagerij- Houthandel- Kistenfabriek

JAN LINGEN'S BETONINDUSTRIE N.V.

Veerdam 29 - Telefoon 01850 - 3123 - 1123
PAPENDRECHT

FIRMA C. VERMEER EN ZONEN

fabrieken voor gebogen hout

Telefoon 01894-1230 - Ouderkerk aan de IJss

RONDE EN OVALE TAFELRANDEN

GEBOGEN REGELS VOOR STOELN EN FAUTEUILS

ARMLEGGERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN enz. enz.

WARENHUIZENBOUW

N.V. Aannemersbedrijf

VOSKAMP EN VRIJLAND

's-GRAVENZANDE — Telefoon 01748 - 2245* — Postbus 30

J.	3	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	Totaal
J.N.	S.G.P.	P.S.P.	L.S.P.	C.N.V.	Lijst Grol	P.E.A./V.B.	N.D.P.	G.P.V.	L.U./V.V.	B.P.	Volksref.		
10	2.201	3.355	3.733	852	—	—	3.536	911	652	1.147	8.550	—	435.910
01	1.734	1.429	2.032	714	—	—	3.430	759	337	1.357	7.561	—	336.451
37	1.795	18.924	6.752	1.482	—	—	2.218	659	2.591	769	11.874	—	364.396
90	1.729	7.031	2.661	852	281	—	1.236	722	559	641	10.231	—	333.427
10	3.556	8.590	20.637	1.397	—	—	1.720	1.186	2.021	455	3.734	—	410.371
01	3.175	4.588	14.387	2.381	304	—	3.227	993	1.033	2.260	3.781	—	341.320
14	3.851	17.129	7.505	1.281	211	—	1.518	405	1.956	646	4.886	—	335.424
37	3.128	29.931	11.251	1.650	296	—	1.775	543	2.904	195	5.531	—	426.482
33	1.028	1.770	40.897	2.929	343	563	3.873	2.262	1.065	7.067	9.310	819	498.967
23	2.627	1.509	14.988	654	—	—	1.067	417	1.042	830	5.954	—	271.023
89	0.637	4.441	18.967	2.807	—	313	3.484	784	1.498	1.763	8.088	—	396.967
54	869	14.363	1.607	460	143	—	652	225	1.454	265	3.214	—	156.289
19	4.402	13.317	9.789	1.715	246	—	2.284	750	4.251	959	6.190	—	374.414
19	5.562	2.170	10.153	413	—	—	836	364	3.094	103	7.299	—	438.969
70	0.850	12.914	8.999	826	—	—	1.746	534	9.206	756	14.141	—	259.975
13	3.452	1.176	9.709	859	—	—	1.089	552	9.905	226	5.847	—	266.601
20	3.418	771	2.986	283	—	—	493	230	2.197	109	7.005	—	167.560
36	5.311	410	2.320	798	—	—	3.370	768	559	1.500	10.035	—	443.975
Totaal	3.325	143.818	189.373	22.353	1.824	876	37.554	13.064	46.324	21.048	133.231	819	6.258.521

UIT PERS EN PERIODIEK

Na de verkiezingen - wat nu?

Het politieke leven is na de verkiezingen wat achter de schermen geraakt. Op het moment dat wij dit schrijven, wordt op Plein 1813 in Den Haag hard gewerkt aan het leggen van een basis voor een toekomstige formatie. Zal het een korte of een lange formatiepoging worden?

Kort na de verkiezingen schreef „De Rotterdammer” hierover:

Na de uitslag schreven wij, dat de formatie van het kabinet ditmaal wel eens gemakkelijker zou kunnen verlopen dan in andere situaties het geval is geweest. Er zijn enkele duidelijke gegevens die in de richting van een bepaalde oplossing wijzen.

Daar is in de eerste plaats het feit, dat de drie grootste confessionele partijen, zij het met een enkele verschuiving in het zeteltal, tezamen genomen ongeschonden en zelfs sterker uit de stembus zijn gekomen. Dat kan van de socialistische en van de liberalen niet worden gezegd. De confessionele partijen zijn dus uit het vorige bestel de vaste kern gebleken, die als zodanig reeds in aanmerking komt, tot uitgangspunt bij de nieuwe formatie te worden gekozen.

Binnen deze kern vormt de K.V.P. de grootste partij — dat is het tweede feit. Niet dat de formateur en evenzeer de minister-president steeds uit de grootste partij moeten komen. Onze staatkundige geschiedenis kent voorbeelden, dat het ook anders kan en wij zouden hier niet gaarne een zekere wetmatigheid zien optreden. Maar er zijn geen redenen om aan te nemen, dat niet ook voor het minister-presidentschap de eerste keuze aan de grootste partij wordt gelaten. Dit geldt in elk geval de aanwijzing van degeen die als formateur of informateur gaat optreden.

Het zou naar ons oordeel van wijs beraad lijken, indien de formateur of informateur, uit de grootste partij gekozen, zijn uitgangspunt in het bestaan van de confessionele kern kiest. Vandaaruit kunnen dar liberalen en socialistische worden benaderd. Dat bij beiden een niet onwillig oor zal worden gevonden, achten wij waarschijnlijk. Voor een tamelijk constructief denkend volk als het onze is een partij in oppositie, als zodanig dus tot een overwegend negatieve houding genoopt, weinig aantrekkelijk. De socialistische hebben het ditmaal ondervonden.

Wie zullen achteraf blijken te zijn toegetreden tot het kabinet? De liberalen? De socialistische? Of zelfs beiden? Geduld — soms loopt men in zijn denken de tijd wat heel erg vooruit.

„Het Parool” ziet het anders. De eerste stappen op de weg naar de vorming van een nieuw kabinet zijn nog maar nauwelijks gezet of het schrijft in een hoofdartikel „Onbehaaglijk perspectief” het volgende:

En wie nu het beginnend geknutsel ten behoeve van de kabinetsformatie ziet, vraagt zich alweer af of Nederland, parlementair gezien, niet opnieuw een periode van ontmoedigde onduidelijkheid tegemoet gaat.

De confessionele partijen en partijtjes bezitten een uitgesproken meerderheid in Nederland, maar zijn tot regeren tamelijk wel onbekwaam door het protestants sektarisme, dat in zijn politieke uitingen sterk anti-papistische strekkingen vertoont.

De kleine meerderheid, die de KVP en de beide grote protestantse partijen in de Tweede Kamer hebben verwor-

ven, is als basis voor een kabinet onvoldoende, mede uit protestantse vrees voor de gevolgen van hun al te zichtbare minderheidspositie. De vraag of de veelgeprezen „christelijk-sociale politiek” niet meer een propagandistisch slagwoord is dan een begrip met inhoud, blijft open: want in haar zuivere vorm kan deze politiek niet worden gevoerd.

De Parool-socialisten kunnen het grote zetelverlies van de P.v.d.A. maar moeilijk verwerken. Na vier jaar oppositie voeren is het natuurlijk geen prettige gedachte, om na de verkiezingsuitslag te moeten constateren, dat het zonder socialistische ook wel ging. Het Parool ziet de toekomst donker in.

Men ziet wat de verkiezingen hebben teweeggebracht: dit ondoorzichtig beeld, deze uit een gezond parlementair oogpunt weinig aantrekkelijke mogelijkheden. De tijd zal leren wat er uit voortkomt; wie weet nog meer onbehagen, wie weet nog meer afvloeiing van verontruste stemmen naar de zelfkant van de politiek. Een vrolijk vooruitzicht is het niet.

De N.R.C. laat in een artikel — getiteld „Onderzoek” — nog alle mogelijkheden omtrent de vorming van een kabinet open. Nadat zij gewezen heeft op het feit, dat prof. Romme met nieuwe fractievoorzitters te maken krijgt, vervolgt het blad:

Prof. Romme zal stellig met die fractieleiders te doen krijgen. Want hij moet de mogelijkheid onderzoeken van een kabinet dat zich van zo breed mogelijke steun in het parlement kan verzekerd achten. Dit „zich verzekerd achten” wijst op een zekere afspraak met fracties. De term laat wel ruimte wat betreft de mate van precisering van een afspraak, maar sluit een kabinet van „wacht op onze daden” uit.

Intussen moet prof. Romme bij zijn onderzoek uitgaan van de uitslag van de verkiezingen: een moeilijk te bepalen uitgangspunt, omdat die uitslag voor meer dan één uitleg vatbaar is.

Het is mogelijk te zeggen, dat de winnaars de tot oppositie geneigde „randgebieden” zijn. Zij hebben gewonnen zowel ten koste van componenten van de demissionaire regeringscombinatie als ten koste van de grote oppositie van de afgelopen periode. De demissionaire combinatie verloor per saldo twee zetels (zij kwam van 94 op 92 zetels: 1 a.r. en 3 lib. zetels verlies tegen 1 kath. v. en 1 c.h. zetel winst), terwijl de grote oppositiepartij 5 zetels verlies moest noteren (zij zakte van 48 op 43). In het licht van deze cijfergroepering kan men zeggen, dat het saldo verlies van de demissionaire combinatie het geringst was en bovendien voor twee groeperingen winst behelsde, zodat men maar met diezelfde combinatie verder moet gaan.

Er zijn echter ook andere mogelijkheden:

Maar wie in de opdracht aan prof. Romme de nadruk legt op de woorden „zo breed mogelijk” en dan de verwijzing naar de verkiezingsuitslag in zeer objectieve zin opvat, kan tot een andere suggestie komen. Dan kan men zeggen: er zijn vijf partijen met fracties van behoorlijke omvang uit de bus gekomen; laat men dan eerst trachten een vijfledige basis, dus een zeer brede basis, voor het kabinet te leggen. De informateur zou op die manier kunnen beginnen. Als hij dan zou ontdekken, dat er voor zo'n brede basis geen programma is samen te stellen, zou hij kunnen komen tot een iets minder bre-

de grondslag; waarbij hij dan de verkiezingsuitslag op een wat minder objectieve manier zal uitleggen.

Overigens: wat de breedte van de steun betreft: de huidige constellatie heeft 92 zetels, K.V.P. en P.v.d.A. samen hebben 93 zetels. Breedte is te zien als verscheidenheid maar ook als kwantiteit.

Dus: alle mogelijkheden liggen nog open, behalve waarschijnlijk die van een combinatie van enkel grote confessionele partijen, die samen over 76 zetels beschikken. Dat meerderheidszou wat krap zijn.

Dat vinden wij ook.

SPLINTERPARTIJEN

In de komende parlementaire periode zullen twee nieuwe groeperingen in de Tweede Kamer hun intrede doen. Het G.P.V. en de Boerenpartij.

Hierover schrijft het Friesch Dagblad:

Er zijn commentatoren op de verkiezingsuitslag, die het bijna onbehoorlijk vinden, dat iemand op een zgn. „splinterpartij” heeft gestemd. Onder splinterpartijen worden dan verstaan bijna of geheel kansloos gebleken partijen, die hun ontstaan danken aan bezwaren tegen één bepaalde partij, waartoe haar aanhang vroeger behoorde. Het G.P.V. is dan een splinterpartij van de A.R.P.; de liberale staatspartij van de V.V.D. Maar — is de P.S.P. een splinterpartij van de P.v.d.A. En hoe moet men dan de Boerenpartij classificeren? Het stemmen op zulk een splinterpartij wordt door niet weinigen beschouwd als een kwalijke zaak voor de democratie. Doordat zoveel stemmen op dit soort partijen zijn uitgebracht, heeft — zo betoogde de heer Suurhoff, de democratie zelve een nederlaag geleden.

Dit nu is in zijn algemeenheid volstrekt onjuist. Wij moeten trouwens altijd oppassen, wanneer de socialistische over de democratie praten. Het is bekend, dat zij op het standpunt staan, dat niet alleen splinterpartijen, maar allereerst Christelijke partijen een bedreiging vormen voor de parlementaire democratie. De zaak is evenwel niet zo eenvoudig, als sommigen denken. Allereerst is hier de overweging van belang, dat een stem ook en zelfs in de eerste plaats een getuigenis is. En wanneer dus een groep kiezers in het geweten overtuigd is, dat een nieuwe formatie met een nieuw programma zich tot de kiezers moet richten, dan betekent zulk een optreden van een nieuwe groepering allermindst een afwijking van de democratie.

Het verschil van opvatting komt vooral tot uiting bij het G.P.V.

Natuurlijk kan men met de nieuwe groep in discussie treden over de vraag, of zij gelijk heeft. Het geweten kan dwalen, een politieke overtuiging kan zeer aanvechtbaar zijn. Het G.P.V. gaat er van uit, dat de politieke activiteit in het verlengde moet liggen van een bepaalde kerkelijke formatie. Dat is het goed recht van deze partij, al wordt het niet door allen, die tot deze kerkelijke formatie behoren, gedeeld en al kan men er terecht het G.P.V. een verwijt van maken, dat het zich bij de kiezers niet heeft aangediend als een kerkelijke maar als een bijzonder nationale partij, die de wacht betreft bij de troon van Oranje.

En wat de Boerenpartij betreft:

Bij de Boerenpartij ligt het volstrekt anders. Daar speelde geen enkel beginsel enige rol; zij is slechts een vergaarbak van ontevreden, die vinden, dat het Landbouwschap te veel kost, en die bovendien zich laten lijmen door verhalen over een gouden toekomst voor de boer, zodra de overheid geen beschermende maatregelen meer toepast en alle prijzen vrijlaat.

Nadat het blad geconstateerd heeft, dat veel kleine fracties in de Tweede Kamer een belemmering voor het werk kunnen vormen (wat in de regel wel meevalt), is zij er niet voor de drempel voor nieuwe groeperingen te verhogen. Het artikel besluit aldus:

Dit alles overziende, komen wij tot de conclusie, dat wetswijziging, om de drempel nog te verhogen, onnodig en zelfs ongewenst is; dat de kleine groeperingen voor de parlementaire arbeid weinig betekenen; dat de vrijheid om een nieuwe formatie in het leven te roepen, tot het wezen van de democratie behoort en dat dus het optreden van zulk een formatie en het betrekkelijke succes nimmer zonder meer als een nederlaag voor de democratie mag worden beschouwd.

HET G.P.V.

Nu het G.P.V. in de Tweede Kamer komt, lijkt het ons goed ook eens het Gereformeerd Gezinsblad te citeren. We moeten dit uiteraard beknopt doen, omdat een hoofdartikel in dit blad meestal vrij lang is.

Over de gehouden verkiezingen en over de behaalde zetel schrijft het Gereformeerd Gezinsblad:

Ondanks de uitschieters en de soms vrij aanzienlijke verschuivingen muntten de verkiezingen van 15 mei jl. bepaald niet uit aan duidelijkheid. Principiële vragen werden weinig gesteld en trokken bij het lauwe kiezersvolk ook weinig belangstelling. Nieuw-Guinea „zijn we gelukkig kwijt”, de mammoetwet interesseert het gros van de kiezers bitter weinig. De ministers zijn zaakwaarnemers die voor onze materiële belangen moeten zorgen en degeen onder hen die het voor de televisie goed doen, hebben een extra streepje voor.

Er is een partij die het anders heeft gedaan. Die niet de welvaart en het welzijn van de mens, maar de eer van God in heel haar verkiezingsactie voorop heeft gesteld. Die daarom ook geen beloften heeft gedaan, maar de natie heeft opgeroepen tot nationale inspanning en tot volbrenging van het cultuurmandaat dat God aan de mens heeft gegeven.

Die partij was het G.P.V. Haar roep heeft weerklink gevonden. Natuurlijk zouden we graag willen, dat die weerklink nog veel groter was, maar dat viel, gezien de huidige geestelijke en kerkelijke situatie beslist niet te verwachten. We zijn blij dat het G.P.V. een goede, getrouwe verkiezingsstrijd heeft mogen voeren en dat de stem van deze partij daardoor straks ook in de volksvertegenwoordiging zal worden vernomen.

Dat is bitter nodig. Het materialisme en de welgedane zathed van de welvaartsstaat, waarin de mens nummer een is en de ere Gods hoogstens nog een pro-memoriam-post, zullen land en volk steeds meer in een doodlopende slop brengen.

Hierop commentaar te geven is haast ondoenlijk. Wij zouden er alleen dit van willen zeggen, Het in dit overzicht geciteerde uit het Friesch Dagblad over het G.P.V. spreekt voor zichzelf. Verder hopen wij, dat de vertegenwoordiger van het G.P.V., wanneer hij straks in de Tweede Kamer de A.R.-fractie wat beter leert kennen, tot de ontdekking mag komen, dat hij daarin hoofd voor hoofd christenen aantreft, die dezelfde belijdenis voorstaan. Deze belijdenis — straks ook door het G.P.V. — in het parlementaire werk tot uiting te laten komen, dat het in de staatkunde gestalte krijgt, eist van een Christen-politicus meer, dan de scribent tot nu toe vermoedt.

ZINDELIIK

Tot slot laten wij hieronder volgen een beschouwing uit het Friesch Dagblad, waarin de moeilijke positie waarin de P.v.d.A. zichzelf heeft gemanoeuvred, onder de loep wordt genomen.

Het is bekend, dat dr. Vondeling bijzonder veel op heeft met de zindelijkheid in de politiek, zoals hij die meent te zien. Hij gebruikt dat echt Hollandse woord dan ook met een zekere welgevallen om anderen te leren hoe zij het wel en niet moeten doen. Een dergelijk gebruik is alleen mogelijk, wanneer iemand zeer sterk overtuigd is van de eigen bevoegdheid om zedelijke oordelen te vellen.

Nu hebben de socialistische hun verkiezingsactie met grote ijver en met grote duidelijkheid gevoerd.

Voor die duidelijkheid verdienen zij een woord van lof. Zij hebben in de laatste maanden in en buiten het parlement duidelijk laten uitkomen, dat het met het kabinet-De Quay niks gedaan was. En - dat de ministers voor een deel grote stumperds waren. En dat oordeel kreeg een bijzonder accent, doordat het soms oud-ministers waren, die over hun vroegere ambtgenoten het vernietigend oordeel meenden te moeten vellen.

Wij zullen het met een voorbeeld illustreren. De socialistische hebben openlijk hun diepste minachting getoond voor minister Luns. De socialistische woordvoerder besloot bij de behandeling van de begroting voor Buitenlandse Zaken zijn „afscheidswoord” aan minister Luns met een allerflauwst grapje, dat naar zijn zeggen van Wim Kan afkomstig was. Maar veel erger maakte prof. Samkalden het, die in een vorig kabinet de ambtgenoot van minister Luns was geweest. Hij kwam met een verhaaltje van een Engelse minis-

Verhoeff's Isoleer- en Ovenbouwbedrijf N.V.

- ISOLATIEWERKEN
- KETELBEMETSELINGEN
- OVENBOUW

Rotterdam - Wijnhaven 84 - Telefoon 120325

SINGER SELECTEERT INDISCHE KRUIDEN

Wordt u te zwaar?
Neem de onschadelijke
Indische
**ONTVETTINGS-
PILLEN**
40 stuks f. 1.30
120 stuks f. 3.40

(KOEMIS KOETJING)
REMOEKDJOENG
Urine-afdruvend
In tabletten: 20 st. f. 1.25
100 stuks f. 4.95
In kruiden: f. 2.35

Verhoog uw gal- en
leverwerking door
TEMOE LAWAK
Bloedzuiverend,
zacht laxerend
In tabletten: 20 st. f. 1.25
100 stuks f. 4.95
In kruiden: f. 2.35

N.V. THE SINGER IMPORT - ARNHEMSEWEG 16 - AMERSFOORT - TEL. 15547

ter, die nooit een eigen mening of gedachte had, doch eenvoudig voorlas, wat zijn ambtenaren voor hem opschreven. Toen dat een der ambtenaren te bar was, schoof die een blanco vel tussen de getypte vellen en schreef daarop: in vredesnaam, denk nu eens vijf minuten zelf. En dat verhaaltje, zo verklaarde de oud-minister, was zo mooi van toepassing op minister Luns. Het volk, dat het voor de tv uitgezonden debat tussen mr. Burger en mr. Luns heeft gevolgd, heeft bepaald niet de indruk gekregen, dat de minister alleen maar wat van papertjes kan voorlezen. Maar dat laten we verder rusten.

Hoofdzaak is, dat er van dit kabinet niets deugde, dat het roer om moest, en dat dit kabinet het ook dáárdoor zo slecht had gedaan, dat verschillende ministers zo bijzonder onbekwaam waren. De socialistische oppositie zei wel telkens, hoe het dan wel moest en zij wist het allemaal beter, maar dit kabinet was te hardleers en wilde niet naar de socialistische wijsheid leven en de „regeringspartijen” stijfden het kabinet ook nog in zo'n volharding in politiek onverstand.

Dat was het eerste element in de propaganda van de P.v.d.A.

Er was nog een tweede stelling. Natuurlijk zou de P.v.d.A. wel willen meedoen na de verkiezingen, meedoen in het kabinet. Maar dan moesten twee dingen vaststaan. Vooreerst een ander beleid. En in de tweede plaats bindende afspraken, waardoor de fracties zich voor vier jaar verbonden, om dat beleid te steunen. Zonder een radicaal ander beleid en zonder ondubbelzinnige en duidelijke afspraken doet de P.v.d.A. niet mee.

Zo was de propaganda, de duidelijke propaganda van dr. Vondeling en de heer Suurhoff en de andere banierdragers van het socialisme. Natuurlijk was deze politiek geïnspireerd door het vaste vertrouwen, dat de P.v.d.A. met de overwinning zou gaan strijken. En dan zouden de eisen worden gesteld.

De P.v.d.A. kreeg een klap, waarvan zij onthutst was. En — nu wil zij ook zo graag meedoen aan een nieuw kabinet. Ook wel met de liberalen, ook wel met Toxopeus. En dat dan het roer radicaal om moet, daarvan lezen wij plotseling geen strom woord meer in Het Vrije Volk. En dr. Drees is zelf in de fractie geweest, om de dames en heren er zo mogelijk nog dieper van te overtuigen, dat aan zulk een oppositie, als vier jaar is gevierd, geen brood is te verdienen en het wachtwoord, dat door de rijen van alle oude kopstukken gaat, is nu: **zorg dat je er ook bij komt.** Een heel bekende slagzin trouwens.

Maar, zo zeiden sommigen, dan is er helemaal geen oppositie meer, als dr. Vondeling naast de heer Toxopeus in het kabinet gaat zitten...

Niet erg, zeggen de socialisten, dan kunnen alle fracties zich wat kritischer instellen tegenover het kabinet. Maar — die heel duidelijke en bindende afspraken dan, zonder welke de P.v.d.A. nimmer weer in zee zou gaan...

Wanneer het gaat om een kabinet van vier partijen, dan is het ons hetzelfde, of het een kabinet is met socialisten of met liberalen, met de vrijzinnige tante of met haar nicht. Het komt voor ons op het programma aan. Maar wij zijn ook wel een beetje voor politieke zindelijkheid. En daarom, als de heren Vondeling en Suurhoff, of Kleywegt en Wierda nu minister worden (om nog maar niet van De Kadet en De Niet te gewagen) dan achten wij het wel noodzakelijk, dat de socialisten eerst ten aanschouwe van het volk gaan opeten, wat zij vóór de verkiezingen met zoveel rode saus hadden opgedist. Om de zindelijkheid in de politiek.

JEZUS REDT VERLOST GENEEST

Iedere zondagmorgen om acht uur spreekt Evangelist Joh. Maasbach over Radio-Luxemburg, 208 m. middengolf en 49.26 korte golf.

TRANS SKANDIA EXPRESS

Wekelijkse autolijndienst

HOLLAND-STOCKHOLM vv

Vertrek iedere maandag. Gelegenheid voor koel- en geventileerde ladingen, meubel- en machinetransport.

WAGENINGEN - Telefoon 08370 - 3750
Telex 32121

Vraagt uw bakker naar

TARVO-BROOD

Uw bakker
Uw dokter

de tegenstand gebroken

door Foka van Loon

(14)

Met het kind op de arm gaat ze naar de kast en neemt de doos er uit, waarin ze het serviesje bewaart. Met een gezicht van: „Wat denk je dat hierin zit? verricht ze de opening. Dan stalt ze alles uit op een blaadje, vult het theepotje met melk en doet suiker in het daarvoor bestemd tonvormig gevalletje. Ze beduidt Roelie met welsprekende gebaren, dat zij zelf schenken mag. Het kind laat een tevreden geknor horen, als bewijs, dat ze haar moeder heeft begrepen. Ze gaat op haar knietjes liggen en begint met een ambitieus gezichtje de gewichtige schenkpakketten. Het gaat best, uitstekend zelfs, alleen weet Roelie, noch het tuitje van ophouden; het kopje stroomt over en een riviertje van melk blankt over het donkergelakte blaadje.

„Dat dacht ik wel”, zegt vader Albert ontevreden. „Dat wordt een knoeierij van niks”.

„Ja! En toch er om lachen!” Er is iets in de stem van Gees, waaraan hij geen weerstand kan bieden.

Het theepotje gaat trillen in het kinderhandje. Ze maakt angstige geluidjes als van een piepend konijntje. Wanhopig en als om hulp smekend, blikte ze naar haar moeder. Die lacht! Dan dodelijk benauid naar vader. Die lacht ook, al is 't toneelmatic.

Gees neemt het potje uit Roelies handen en doet haar voor, hoe men de melkstraal in zijn loop stuit door het potje weer recht te houden. Met de aandacht van een volwassene laat het kind zich onderwijzen en probeert het dan nog eens. Zonder een druppel te morsen vult ze het kopje tot beneden de rand en brengt het dan in horizontaal stand. Een zonnige geluklach bestrijkt het hele gezichtje.

Ze keert zich het eerst naar haar moeder, dan naar haar vader. Een pril kind houdt Goddank nog geen haat en wraakgevoelens vast, om ze te koesteren en het verdriet dat werd aangedaan laat zich gemakkelijk door iets anders op de achtergrond van het bewustzijn dringen.

„Gelukkig!” zegt Albert, „ze heeft weer schik”.

Hij herleeft, want hij vond het toch wel een vervelend intermezzo. Hij durft nu weer een verlangende blik naar de koffiepot te werpen.

Het doet Gees onuitsprekelijk goed, dat hij toch berouw toont, al is het maar een vleugje. Ze vergeeft hem onmiddellijk in haar hart en praat weer gewoon.

„Nu allereerst een kopje koffie en dan zal ik je eindelijk eens vertellen, wie ik gezien heb: Cor Jonker en zijn vrouw! Ze zaten een paar banken voor mij. Ik zag het dadelijk, dat hij het was en hij kende mij ook direct weer!”

„Ook een wonder! Jij met je...” Albert stopt plotseling. Ze hebben die heibel om Roelie net achter de rug, laat hij de voorzichtigheid maar wat betrachten en zijn antwoord, dat Gees' rooie haar wel maakt dat iemand haar niet vergeet, maar gauw inslikken.

Gees vult echter zijn half afgemaakte zin zonder een schijn van geraaktheid netjes aan.

„Ja, mijn vuurtoren is een goed herkenningsteken, daar heb je wel gelijk aan, maar hij vond mij toch anders ook weinig veranderd”.

Albert kleurt van geërgerde jaloezie. Die Cor is dus nog altijd dezelfde hoffelijke vleier.

Hij mocht hem graag, maar die overdreven vrees om iemand, en in het bijzonder de dames, niet te na te komen, kon hij nooit best pruimen. Hij was er soms niet eerlijk meer van, die Cor. Hij was met complimentjes haast net zo scheutig als Ab met zijn steken onder water. Enfin, zo heeft ieder wat.

„En? Heeft hij een knappe vrouw aan de haak geslagen?” Ook deze informatie wordt gedragen door een ondergrond van afgunst.

„t Was wel een rooie zeker?”

„Nee, een grijze!”

In Gees ogen tintelt de humor. En dan het verblufte, ongelovige gezicht van Albert opmerkend, schatert ze het uit.

„Je liegt!”

„Ik lieg niet! Haar kruintje is al helemaal grijs! Eigenaardig, die begint meestal bij de slapen. Maar aardig leek ze wel”.

Die laatste opmerking schijnt Albert niet veel te doen. Hij schudt het hoofd, nog steeds ten prooi aan een ongeveinsde verbazing.

„Ik kan er nog niet bij, want Cor is zelf zo'n keurige kerel. Maar ja, laat ik me maar stil houden, ik was ook de lelijkste niet, al zeg ik het zelf, en ik nam jouw toch ook!”

„Ja een mens kan het naar versieren, als hij meent dat hij verliefd is”, beamt Gees, haar toon is niet vrij van enige scherpte.

Ab begint lont te ruiken. Heeft hij zich weer misgaan? „Nou ja!” krabbelt hij, zich zelf vergoelijkend terug. Gees lacht hem al weer toe, sans rancune. Een mens raakt tenslotte overal min of meer aan gewoon, ook aan lompheden.

„Je kunt je vanmiddag met eigen ogen overtuigen, dat ik niet lieg, want dan komen ze, met hun kleine dochter van twee jaar”.

Zodra Albert van een dochttertje hoort, richt zijn blik zich op het eigen telgje. Ze is onverdroten schenkend en drinkend, zonder een druppel te morsen. Als het horen en spreken haar niet ontbrak, zou het een bijzonder bij de hand kind zijn, maar nu! Dat kind van Cor is een jaar jonger, maar dat praat natuurlijk al van pappa en mamma en wie weet wat meer! Wat zal Cor geurer met zijn normale dochter! En wat heeft hij te presteren? Een vreemd wauwelend wezentje, dat zich tracht te uiten in een onbeheerst gebarenspel. Die schande overleeft hij niet! Ineens is zijn besluit genomen.

„Doe Roelie dan alsjeblieft wat laat naar bed, na het eten. Dan slaapt ze in de tijd dat zij er zijn!”

Toen hij Gees daar straks por na por toediende, blikte noch bloosde ze, nu wordt ze rood van verontwaardiging.

„Waarom?” vraagt ze fel, hoewel ze zijn bedoeling drommels goed doorziet.

Hij trotseerd haar vlamme blikken, heilig overtuigd van zijn gelijk.

„Waarom? Dat weet je zelf toch zeker ook wel? Ik schaam me dood, als zij zich zo gek aanstelt!”

„O! Maar ik niet!”

„Ze komen natuurlijk alleen uit nieuwsgierigheid. Ze willen dat doofstomme kind ook wel eens zien!”

„Nee, want ze wisten het niet eens! Bij Stapelkamp hadden ze er niets van gezegd, ik heb het hem zelf verteld”.

„Jij?” Nu is het zijn beurt om op te vliegen en een hoofd

als vuur te krijgen. „Dan ben jij goed gek!” bijt hij haar toe.

„Ja, maar niet zo gek als jij, om je voor je eigen kind te schamen! Waar moet dat heen op den duur?”

Gees geeft zelf het antwoord in haar hart. Naar het doofstommen-instituut. Daar zal het veilig zijn voor haar vader. Het geeft haar een gevoel van verlichting, dat er een dergelijke oplossing is en tegelijkertijd schreit haar ziel om de foutieve oorzaak van haar blijdschap.

HOOFDSTUK IX

Het bezoek van Cor Jonker en zijn vrouw verliep gisteren niet onverdeeld plezierig.

Hoewel Roelie om des lieven vredes wil later dan gewoonlijk naar bed gebracht was, ontwaakte ze ondanks deze voorzorgsmaatregel, op de gewone tijd.

Blootvoets, sokjes en schoentjes in de hand, stond ze plotseling in de kamer, juist toen Albert en Cor in een geanimeerd gesprek over vroeger dagen waren gewikkeld en de ene koe na de andere uit de sloot haalden. Albert bleef midden in een zin steken toen hij haar zag.

Het kleine pientere ding had zelf haar pyjamaatje uitgedaan en zich weer in haar jurk gehesen, al zat die dan ook achterste voor.

„Zo? Is dat nou je grote dochter? Wat een dot van een kind!” roemde Cor en hij strekte met een innemende lach op zijn zonnig gelaat een hand naar Roelie uit. Even bleef ze hem met ernstige oogjes observeren, toen tippelde ze regelrecht op hem toe en liet zich volgaarne op zijn knie tillen. De nieuwe oom kon de toets van haar kritiek doorstaan.

Ja, maar Cor's dochttertje was er ook. Zij liet zich, zo klein als ze was niet van haar rechtmatig plaatsje beroven. Met kittige, besliste stapjes kwam ze nader en trachtte met een pruilend, verongelikt gezichtje Roelie van haar vaders knie te trekken. Cor deed echter een Salomo's rechtspraak. Hij plantte met een forse zwaai zijn eigen vlees en bloed op de andere knie zeer tot tevredenheid van dit brokje jaloezie.

De twee ukjes bestudeerden elkaar een paar minuten en de een mocht de ander niet onsympathiek vinden. Zij wisselden weldra blikken van verstandhouding en lieten zich eensgezind van hun hoge zitplaats glijden. Cors dochter gaf blijk, dat zij niet alleen snelle vriendschap vermocht te sluiten, maar ook een aangeboren geschiktheid had voor een leidende positie.

Zelf legde ze beslag op een stoof, zijnde een geschikt instrument om er autootje mee te spelen. Voor Roelie bemachtigde ze een laag bloemtafeltje. Wel moest daartoe een halfwas clivia naar de vloer verhuizen, maar dit was voor haar allerminst een bezwaar. Typisch was dat ze niet met Roelie praatte, hoewel ze met wijlen Brugman wedijveren kon in welsprekendheid. Was dit van de weeromstuit omdat Roelie ook aan haar geen woorden verspilde? Hoe het ook zij, het tweetal begreep elkaar tot en met.

Tot grote schrik van vader Ab begon het kind de stoof in razende vaart voor zich uitschuivende, een cirkel om de tafel te beschrijven, tussen de benen der grote mensen door. Roelie volgde onmiddellijk haar illustre voorbeeld, alleen vergrootte ze het lawaai niet door een gestaag tuut-tuut geroep, zoals Nelleke wel deed en liefst met een stem dat horen en zien de volwassene verging.

Een paar rondjes werden hun gegund, maar toen maakte Cor, het gepijnigde gezicht van zijn vriend opmerkend, een eind aan de snelheidsrace, door zijn dochter op vriendelijke maar tevens geen tegenspraak duldende toon te verbieden, er mee door te gaan! „Anders mag je hier nooit meer komen, want die oom krijgt hoofdpijn van jouw geschreeuw!” maakte hij haar duidelijk. Nelleke, die „oom” in ogen-schouw nemend, koos haastig eieren voor haar geld. Die oom met zijn verstoord gezicht leek haar niet iemand om een conflict mee uit te lokken. Daarbij was Nelleke met haar vindingrijk brein niet aan een spel gebonden. In Roelie's speeldomein achter een grote stoel vond ze een stroopbus met knikkers, die de eigenaresse door de vrijgevege zonen en dochteren van Pietertje Sukkel werden geschonken, zijnde deze meer bedreven in het knikkeren dan in het leren, zodat hun hersenen rijwel leeg bleven, maar hun knikkerzakken uitpilden van rijke winst.

Uit hoofde van haar buitengewone genegenheid voor het misdeelde buurkind en de bijna benauwende overvloed aan rollend materiaal in haar huis drukte Pietertje herhaaldelijk haar kroost op het hart toch vooral die lekkere schat van Gees en Ab ook eens wat van haar massaal bezit toe te stoppen, wat ze getrouwelijk deden, getuige het feit, dat Roelie beschikte over een kilo's stroopbus vol stuiters en knikkers. Nelleke's rappe, vinnige vingertjes graaiden de glazen stuiters met de mooie regenboogkleuren er het eerst uit en ging daarmee nu de kamer onrustig en onveilig maken.

Eerst mikte ze ze wild achter elkaar over de vloer, maar dat ging haar nog te tam. Toen begon ze er mee te kaatsen, tegen de muur, de kasten, de ramen; op het laatst probeerde ze de zolder te raken. Roelie was bij alles wat ze ondernam haar getrouwe schaduw.

Vader Cor moest weer ingrijpen en verbood ook dit amusement.

Geen nood, Nelleke vond allang weer wat anders uit. Ze klom op een stoel en sprong er af. Roelie ook alzo.

Het ging een paar keer goed, maar niet lang. Toen kwam Nelleke op haar neus terecht en had je de poppen aan het dansen. Nelleke bleek gans niet van stem ontstoken. Krijzen geen gebrek. De moeders in 't touw om het tumult te bezweren, Nelleke bleef echter ontroostbaar. Het liefde haar in geschreeuw te volharden. Ab, die zich al geruime tijd grandioos had zitten ergeren en zichzelf bijna opvrat van drift, gaf op kort aangebonden toon de raad, het kleine spektakel te verbannen naar de keuken tot ze uitgeweend was. Gees kwam daar nog het meest tegen in verzet, 't leek haar als gastvrouw een te hardvachtige maatregel, maar ook Cor's vrouw, Didi, liep niet hard om haar kleine schreeuwelijke van het toneel te verwijderen. Roelie stond eerst wat verwezen te kijken, vervolgens stelde ze pogingen in 't werk haar kersvers vriendinnetje door moederlijke kloppes op de rug en aaitjes in het gezicht tot bedaren te brengen. Toen Cor dit niet mocht gelukken, ging ze op andere middelen zitten en schoot het haar te binnen, dat moeder haar 's morgens dat leuke serviesje gaf ter vertroosting.

(wordt vervolgd)

HANTERING VAN NORMEN

DE steeds verder doordringende televisie heeft in veel gezinnen een deur naar de wereld opengestoten en als gevolg daarvan oude gevestigde opvattingen aan het wankelen gebracht. Was het voorheen vrij eenvoudig bij de keuze van boeken redelijke normen aan te leggen of bij de beoordeling van films en toneelstukken onderscheid tussen goed en kwaad te maken, thans wordt er nog al wat losgeweekt en problemen opgeroepen. Ieder die met film te maken heeft of betrokken is bij het bibliotheekwerk komt dagelijks te staan voor de vraag: Wat wel? en wat niet? Zijn er nog normen waaraan we de produkten toetsen kunnen? Het doel: „Verspreiding van goede lectuur in de ruimste zin des woords te bevorderen” geeft nog geen nadere verklaring van wat onder goede lectuur is te verstaan. De een acht een boek wel daartoe te behoren, de ander niet. Bij de film is het al niet anders. De film dienstbaar maken aan de geestelijke verheffing van ons volk wil nog niet zeggen, dat allen, die daaraan mede willen werken nu ook duidelijk voor zich zien hoe dat verwerkelijkt moet worden.

„Een film bestaat — materieel beschouwd — zegt Dr Peters in „Close-up van de filmkunst” uit geprojecteerde beelden (en dus niet uit celluloid), zoals een boek uit gedrukte woorden bestaat (en niet uit papier)”. Maar een film is niet slechts een „verhaal” in beeldtaal. De filmmaker wil er wat mede zeggen, de inhoud bedoelt een boodschap te zijn. Een boek is niet slechts een „verhaal”, maar een getuigenis. Met toneel is het al niet anders. Uitgaande van de gedachte, dat we als christenen een taak hebben bij de verspreiding van het goede boek en het uitbrengen van goede films kunnen we uiteengaan wanneer het gaat over de te hanteren normen. Met Dr Rookmaaker (Kunst en amusement) kunnen we meegaan, wanneer hij zegt, dat er geen concrete voorschriften zijn te geven. We hebben er echter rekening mede te houden, dat een groot deel van de mensheid, dus ook van de auteurs en filmmakers, niet vanuit het christelijk geloof leven en denken. Er is een stuk realiteit in de samenleving, die ons wellicht vreemd is, maar die er dan toch maar is. Het is al zijn troosteloosheid en rauwheid in een roman verwerken en in een film uitbeelden van dat leven kan voluit eerlijk zijn. Zo eerlijk, dat men er niet alleen van onder de indruk komt, maar ook zo dat het tot beter begrip leidt van de medemens, onze naaste, die zijn wanhoop uitschreeuwt. Ieder getuigenis moeten we serieus nemen en er niet omheen lopen. Vooral zij, die op een of ander wijze leiding geven in ons volksleven, speciaal zij, die tot de geestelijke leiding gerekend moeten worden, kunnen de ogen daarvoor niet sluiten. Hoe zullen zij anders de boodschap van het bevrijdende Evangelie kunnen brengen aan hen, die daaraan vreemd zijn? Om de mens in zijn hedendaagse nood te kunnen benaderen, zal men zijn wanhoop, zijn inzichten moeten kennen en doorzien.

Daarbij blijft echter de vraag levensgroot staan of nu juist een christelijke uitleenbibliotheek het als haar roeping moet zien de, hoewel knap geschreven, in wezen nihilistische en cynische roman verder te verbreiden en of nu juist een christelijke filmactie het aangewezen orgaan is de uit de films voortkomende geest van cynisme, leegheid en onverhulde verbittering aan de mensen door te geven. Er moet leiding zijn zegt men. Bij het film- en bibliotheek werk wordt die dan ook geboden, maar zijn we daarmee klaar? We mogen niet met blinddoeken door het leven gaan. Nuchter en weloverwogen kennis nemen van wat er in de wereld omgaat behoort niet veroordeeld te worden. En de jeugd van vandaag, die levend op het platteland, nooit van een beed of een strip-tease-nachtclub heeft gehoord en dan in de grote stad met zijn vele mogelijk-

heden terecht komt, kan gemakkelijk het spoor bijster worden en „de oude paden” verlaten. Maar is een platte-landsbibliotheek of een filmclub het aangewezen lichaam om deze jongelui wegwijz te maken? Als ze dat dan alleen maar door een boek te weten kunnen komen, hebben ze met oogkleppen rondgelopen. Om te weten te komen, wat er in de wereld te koop is, behoeft men de kranten, de geïllustreerde bladen, de televisie en zo meer maar in en aan te zien, om tot de ontdekking te komen, dat er buiten eigen kring wel eens anders gedacht en geleefd wordt, dan men gewoon is. En daar gaat het in wezen om. Er zijn films en boeken, die godonterend zijn, er is een leven, dat geleefd wordt zonder God en gebod, maar dat wil niet zeggen, dat ieder er aan mede moet werken, dat de films, die dat verbeelden en de boeken die dat beschrijven, worden verbreed. We zijn toch zeker niet geroepen om een nachtclub te gaan exploiteren om de mens van deze tijd wegwijz te maken. Men zal tegenwerpen: Maar dat is geheel iets anders! Is het wel iets anders? Ik meen van niet. Wanneer we in onze bibliotheken boeken gaan opnemen, die God ontkennen, het christelijk geloof aantasten en de mens verontmenselijken, dan dragen we mede de verantwoordelijkheid voor de uitgifte van die werken. Hetzelfde geldt voor de filmtheek. Het boek is wel genoemd een stap ten hemel en een stap naar de hel. Hoevelen zullen door het lezen van z.g. moderne lectuur hun geloof verloren hebben? Het is niet te berekenen, maar vast staat dat en het boek en de film een zekere invloed uitoefent. De jeugd, die in verband met de studie op middelbare en hogere scholen van moderne lectuur moet kennis nemen komt er mede in de knoop. De leraren dragen in deze een zware verantwoordelijkheid. Velen zijn zich daarvan bewust en bespreken deze boeken met hen.

Zulk een taak is voor de directrice of uitleenster van een bibliotheek niet te volbrengen en ook met een filmvoorzichting komt men er niet. Daarom is het niet voldoende alleen voorlichting te geven, hoe belangrijk deze ook zijn mag. Voorlichting vanuit de christelijke levensovertuiging is al voldoende reden voor het bestaansrecht van christelijke uitleenbibliotheken en afdelingen van de Christelijke Film Actie, maar er is meer. Ook de „voorraad” boeken spreekt een woordje mee. Er zal een grens getrokken moeten worden tussen wat wel en wat niet aanvaardbaar geacht wordt. Geen gemillimeter of muggenzifterij, doch verantwoorde en kritische leiding bij aankoop van boeken en aantrekken van filmrechten. Hoe moeilijk dat is, kan ieder bekend zijn, maar de Heilige Schrift laat ons niet geheel in het duister dienaangaande. In Philip. 2:4 worden we opgewekt datgene te bedenken wat waar is, wat waardig is, wat rechtvaardig is, wat rein is, wat welluidend is en al wat deugd heet of lof verdient. De Heidelbergse Catechismus geeft in de behandeling van de Tien Geboden niet mis te verstane richtlijnen.

Om te kunnen oordelen over de waarde of onwaarde van boeken en films kan dan ook niet volstaan worden met een esthetische beoordeling. Ook de ethiek zal moeten worden ingeschakeld. Dr Rookmaaker schrijft op pagina 101 van zijn bovenvermeld boek: „Nu zijn er mensen, zo zegt de Bijbel, die in hetgeen zij van nature weten hun verderf vinden (Judas vers 10). Mensen die de hun geschonken mogelijkheden, hun vrijheid om als redelijke wezens met de dingen om te gaan, hanteren niet ten goede maar ten kwade. Die misbruik maken van hetgeen er aan mogelijkheden in de schepping ligt en deze aanwenden voor zondige doeleinden”. En naar aanleiding van de geëiste reinheid zegt hij op pagina 125: „Reinheid betekent niet dat het erotische en seksuele niet besproken mag worden, maar schuilt in het

De een ziet een film zus, een ander zo , maar er is een norm.

vermijden van alle schaamteloosheid. Het gaat om de wijze waarop dit belangrijke terrein van het menselijk leven wordt betreden en bewandeld en of daarbij grenzen, door de zede nader bepaald, in het oog gehouden worden”. „Er is in onze tijd heel wat literatuur waarin deze grenzen node-loos worden overschreden en het naturalisme of realisme heeft met de idee dat de schrijver vrij is om iedere situatie te beschrijven, heel wat wette-loosheid en onbeschaamdheid met de mantel der liefde willen bedekken”. De andere kant is, ook daarop wijst Dr Rookmaaker, dat veel valse schaamte en ongezone preutsheid overboord is gezet. Het hanteren van normen betekent dan niet, dat die valse schaamte en ongezone preutsheid langs een achterdeurtje weer moet worden binnengehaald. Bij de leiding van chr. bibliotheken en bij boekenrecensie's in bijv. „De Christelijke Bibliotheek” gebeurt dat dan ook niet. De vragen blijven echter bestaan. Want waar ligt de grens. Normeloosheid is voor niemand aanvaardbaar. Ook niet voor hen, en helaas vinden wij deze nog altijd in eigen kring, zodat de „doorbraak” op dit terrein nog niet overwonnen is, die de voorkeur geven aan algemene bibliotheken boven eigen protestants-christelijk gerichte bibliotheken. Voor een christen zal de norm afgeleid dienen te worden van wat Gods Woord als richtlijn geeft. Ulrich Beer stelt niet ten onrechte in zijn „Geheime Miterzieher der Jugend” de vragen: „Wat lezen we? Waarom lezen wij het? Wat is het waard? Welke films zien wij en wat hebben we eraan?” Een bezinning over deze vragen zal tot gevolg moeten hebben, dat de ethische facetten van het boek- en filmvraagstuk tot hun recht komen. Dat het een moeilijke materie blijft zal wel niemand ontkennen. De christelijke bibliotheken hebben daaraan boven een voortdurende strijd te voeren om hun gericht bibliotheekwerk erkend te krijgen. Weliswaar openen de rijkssubsidievoorwaarden de mogelijkheid van subsidie, maar de maatstaf, er is onlangs in ons blad nog over geschreven, blijft onbevredigend en ontoereikend.

De christelijke bibliotheken beseffen de gevaren, die ons bedreigen, en zetten zich er voor in op verantwoorde wijze te bouwen en te bewaren. Daarvoor verdienen zij alle steun. De bibliotheekbesturen staan midden in het leven en oefenen geen censuur uit. Een eerlijk boek, dat het moderne levensgevoel in schrille kleuren tekent, behoeft niet altijd verworpen te worden. Zijn alle moderne boeken echter waar? In hoeverre is de auteur erin geslaagd de werkelijkheid uit te beelden? Of berust zijn verhaal, zijn getuigenis, op soms wellustige pure fantasie, die voor realistisch moet doorgaan? Wanneer een boek, hoe verdienstelijk ook geschreven, uiteindelijk een geest van nihilisme ademt, geen perspectief en uitzicht biedt, dan kunnen we wel aannemen dat onze tijdgenoten daarmee vervuld, of beter gezegd, geleegd zijn, doch nogmaals: Ligt het dan op de weg van een bibliotheek, die voor geloof en leven Gods Woord als richtsnoer neemt, deze boeken te verbreiden? Ik meen van niet. De tijdgeest onderkennen, wil niet zeggen, dat we die critiekloos moeten aanvaarden, maar houdt in, dat we geroepen zijn met al onze krachten de zwakke plekken aan te tonen en overal het licht van het Evangelie te doen stralen. Zo min als een uitgever, die bij zijn keuze zijn belijden wil beleven, tot de uitgave van elk boek kan overgaan, zo min kan een christelijke bibliotheek ieder boek in omloop brengen.

Mutatis mutandis geldt ditzelfde van de filmvoorziening. Eigenlijk ligt het daar nog moeilijker en dwingender. Er zijn geen protestants christelijke filmproducers, tenminste niet in voldoende mate om de filmmarkt van christelijke verantwoorde films te voorzien. Het maken van een keus is

daardoor des te zwaarder. De Rooms Katholieken, die ook in het R.K. Bibliotheekwerk nauw aanengesloten arbeiden, kennen een Bezinningscentrum van Rooms Katholieke Filmexploitanten, waarin die exploitanten verenigd zijn, die ernst willen maken met hun Rooms-Katholiek geloof en bij hun programmering rekening wensen te houden met hun belijden. Als protestanten missen we zulk een groep en mede daarom ligt dit voor bijv. de christelijke filmactie moeilijker, dan bij de boekenvoorziening het geval is. De normen voor aantrekken van films zijn gelijk aan alle andere normen, maar de keus is geringer. Maar ook daarbij dient alle hypocritie achterwege te blijven. Er is een rijkskeuring van films, maar deze rijkscommissie keurt slechts ingevolge de wet op toelaatbaarheidsnormen en niet naar geschiktheidsnormen. Ook hierin zijn de Rooms Katholieken verder gegaan door het in het leven roepen van een eveneens bij de wet toegestane nakeuring, waarbij ook toelaatbaarheidsnormen gehanteerd worden, maar waarbij de grens tussen deze al of niet toelaatbaarheid nauwer wordt getrokken, dan bij de rijkskeuring mogelijk blijkt. Vele gemeentebesturen sloten zich bij deze nakeuring aan, zodat de bewoners van de betrokken gemeenten slechts die films te zien krijgen, die door deze R.K. nakeuring zijn toegelaten. Hierover is bij het Tweede Kamerdebat over de laatst aan de orde zijnde wijziging van de bioscoopwet nog al een en ander te doen geweest. Het is ook een wat wonderlijke zaak. Toneelstukken zijn vrij. Boeken zijn vrij. Televisie is vrij en films zijn in feite niet vrij, tenzij de inwoners van Nederland, die buitenlandse zenders kunnen zien via die televisie wel in eigen gemeente verboden films zouden kunnen bekijken, nog wel in de huiskamer. En toch: Nu de rijkskeuring eenmaal bestaat, maar normen aanlegt, die voor een christen niet altijd aanvaardbaar zijn, is dit de enige weg om op deze manier de grootste „rommel” of moet ik zeggen grootste „vuil” buiten de gemeentegrenzen te houden. Het is ook moeilijk vol te houden dat een gemeentebestuur, dat zijn verantwoordelijkheid in deze voelt, daarvan geen gebruik zou mogen maken.

De Christelijke Film Actie volstaat uiteraard niet met de films te beoordelen op toelaatbaarheid alleen, maar meer nog op geschiktheid. En dan niet om te kijken of bepaalde films geschikt zijn om in eigen christelijke kring te draaien, maar om daarmee het hele volk te dienen. Ook hierbij schrikken de Cefa-mensen niet terug voor realistische films, mits deze eerlijk zijn en niet in uitzichtloosheid blijven steken. Het is nl. weinig verheffend om in de modder onder te duiken en de mensen er niet uit te halen. Het heeft geen zin passief en negatief films te ondergaan. Er zal altijd een positieve strekking aanwezig moeten zijn om de verantwoordelijkheid ervoor op zich te kunnen nemen. Want ook hier geldt, dat de bijbelse normen maatgevend zullen moeten zijn. Dat is een opdracht, die opgevolgd moet worden.

Voor de overheid betekent dit, dat deze of het rijk, provincie of gemeente betreft, de activiteiten van christelijk bibliotheekwerk en christelijk filmwerk erkent en honoreert. Het hanteren van bijbelse normen mag geen belemmering zijn voor zulk een erkenning en subsidiëring. In feite gaat het hier om het geestelijk welzijn van ons volk.

L. W. H. de Geus.

Technisch
Bureau

A. Meerman N.V.

BOUWMACHINES
VLAARDINGEN - TEL. 01898 - 5157

De een leest zus, de ander zo , maar er is een norm.

Program van actie

Een halve eeuw geleden, in mei 1913, waren de verkiezingen voor de Tweede Kamer in zicht. Zoals wij reeds onlangs schreven, waren het „juni-gebeurtenissen.“

De A.R. Partij verscheen toen ook met een program van actie. Het was kort en krachtig. Het zag er dan ook heel anders uit dan de kleine brochures, die tegenwoordig door de politieke partijen als programs van actie of verkiezingsprograms worden gepubliceerd.

Het A.R. program bevatte slechts zes punten:

1. Handhaving van het kabinet-Heemskerck.
2. Grondwetsherziening in de geest van de door het kabinet ingediende voorstellen.
3. Stuiting der geldelijke bevoorziening van het openbaar onderwijs boven het bijzonder onderwijs en zulks onder volkomen eerbiediging van beider onderscheiden beginsel.
4. Veiligstelling van land en koloniën tegen buitenlandse aanvallen.
5. Afwerking van de sociale wetgeving van Talma.
6. Betere regeling van de openbare viering van de zondag.

De heer P. Brouwer schreef in zijn commentaar: Dit is kort en krachtig. Voor zulk een program kunnen we met vuur den strijd aanbinden.

'VESTA' MEUBELEN

plus

'VESTALITA' WONINGTEXTIEL

is een

'VESTA' INTERIEUR

U mag rustig eens binnenlopen en op onze toonzalen alles bekijken!
Wij zullen u graag voorlichten en de mogelijkheden voor u, met u bespreken

Een 'VESTA' interieur stelt niemand ooit teleur

U weet het toch

'VESTA' MEUBELEN

vindt u alleen
Zwanestraat 19-25-27 - Groningen
Telefoon 27086

M. C. van Staaveren

AALSMEER — TELEFOON 4051
Specialiteit in ANJERSTEEKEN, FREESIAZADEN

DE BESTE BUMPER: EEN POLS VAN

DE AUTO ONDERLINGE

De Nederlandse autoverzekerings-specialisten

DE meeste Nederlanders kennen Twente oppervlakkig en wat zij er van weten houdt in de eerste plaats verband met de Twentsche Bank. Deze ouder dan honderdjarige bank is wel van Enschedese origine, maar toch in Amsterdam geboren. De bankiersfirma B. W. Blijdenstein en Co. wilde de Twentse industrie credieten verlenen en verder ten dienste staan. Dat heeft hij dan ook gedaan. Tot de opbloei van Twente heeft de bank op niet geringe wijze bijgedragen. Een solide instelling, wier vennoten, toen de Londense vestiging in 1892 een verlies van f 180.000,— leed, hiervan f 140.000,— voor eigen rekening heeft genomen. En een ander maal, in 1904, namen zij vrijwillig een verlies van f 188.000,— op zich.

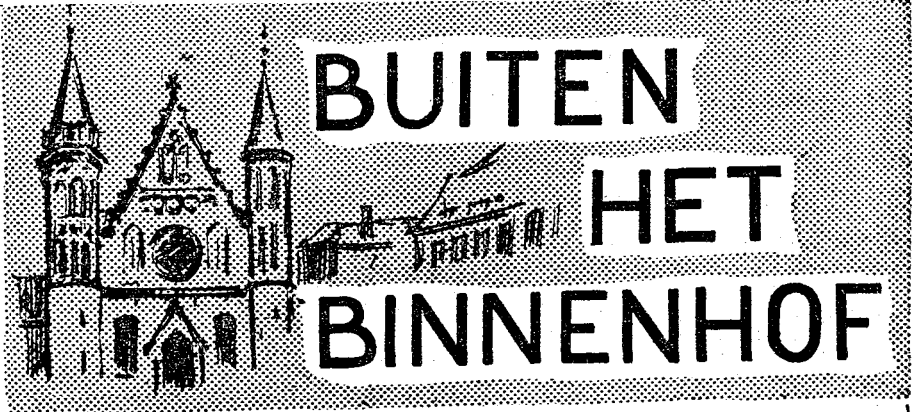
Doch wat schrijf ik over de Twentsche Bank, die nog altijd in Hengelo zijn jaarvergadering houdt? Ik wilde iets over Twente schrijven, het oostelijk deel van Overijssel, dat ik daags voor Hemelvaartsdag bezocht. Het was een regenachtige dag, maar dat heeft aan de algemene indruk van dit rustig stuk Nederland geen afbreuk gedaan. Wat zal Twente niet zijn, als de zon vrij van het wolkengordijn is, dacht ik, die ook niet zo veel meer van Twente wist dan het verhaal van de Twentsche Bank!

Twente is oeroud. Het dateert al van 200. Een landbouwende bevolking heeft hier eeuwen aan taal en teken vastgehouden. Bisschoppen hebben haar trachten te onderwerpen, maar dat is nooit geheel gelukt, hoewel de invloed van de kromstaf in Twente aanwijsbaar is, mede door het optreden van deken Rovenius in de tijd van Maurits. Naast de boeren kende Twente de wevers en het kent hen nog, al heeft het halfinnen bombazijn ook plaats moeten ruimen voor verfijnde modestoffen, waarmede Pierre Chardin, Jules Francois Crahay en Nina Ricci de couture aankleden. Laat de lezer nu niet sluiks naar zijn echtgenote of dochter kijken, want ook zijn kostuum kan uit Twente komen, al denkt hij, als hij aan Twente denkt, alleen maar aan Saksische boerderijen en krentebrood.

Nog eens: zou die Twentsche Bank, waar zovele Nederlanders peseta's voor Spanje en Francs voor Parijs en Ponden voor Londen en Liren voor Italiaanse plezieren kopen, ook niet eens op zijn land van herkomst willen wijzen?

Ik moet u bekennen, dat die ene dag in Almelo, Tubbergen, Ootmarsum, Oldenzaal, Losser en Enschede en in de landouwen rondom, mij zo geboeid heeft, dat ik opgetogen thuis ben gekomen. Hier is ruimte en ontspanning, hier zijn vergezichten over akkers naar bospartijen, hier is water, hier staan burchten en boerderijen, tussen bomen en besstruiken. Het is alsof een kundig toneeldecorateur een achtergrond heeft ontworpen voor het leven op de voorgrond van dit landschap. De beide Marissen hebben geschilderd zoals dit intieme stuk natuur in wezen is.

Ik doe mijzelf geweld aan als ik dit schrijf, want de mens is van nature egoïstisch. Hij wil een vacatieoord voor zichzelf en is niet zo'n altruïst als Dr Van Egeraat! Maar hij bekeert zich, als hij Twente doorkruist, want hier merkt hij, dat hij „wandelen moet“ (zoals Maria uit het kindervers). En wie wandelt is een goedgeefs mens.

In Twente moet men wandelen, wil men genieten. Zo'n Maris-impressie vindt men bijvoorbeeld bij Buurse, dichtbij Haaksbergen. Wie Diepenveen en Goor niet heeft belopen, kent Nederland niet. Het grootste eikenbos bij Delden, Twickel, noodzaakt niemand peseta's te kopen. Een stevige koffietafel op „Het Everloo“ doet zelfs de regen negeren. En de 2500 inwoners van Ootmarsum ziet men nooit samen. Wie op de Kuipersberg staat, blikst tot in Bentheim, dat niet eens beloofd land behoeft te zijn. Wie Oele kent, mag zijn vinger opsteken. Zo zou ik kunnen doorgaan. Goed, iemand zoekt een stad in Twente. Hengelo, Enschede, Almelo. Techniek en cultuur in die steden, waarvan men niet droomt als Amsterdammer of Rotterdammer of Hagenaar. Neem Enschede, in de buurt waarvan ik de woningbouw zag van de derde Technische Hogeschool, een veelbelovend begin. Bisschop Jan van Diest heeft daaraan niet mogen denken. Is u nooit gevraagd, waar De Krim, Sebastopol en Mexico, in Nederland, lagen? Dat is hier. Ooit gehoord, naast het reeds genoemde bombazijn, van diemet, van kalamink? Stoffen, die hier geboren zijn. Hengelo is niet alleen Stork, al werken daar 5000 mensen. En Oldenzaal is een van de oudste plaatsen in Nederland, waar een opperhoofd der Franken een sala oftewel paleis liet bouwen.

Ge merkt het wel, ik ben een beetje weg van Twente. Misschien omdat ik van muziek en wandelen houd, van vergezichten en van doorbakken brood. Van stevige worst en van een net pak, van oude boerderijen en van variatie in het landschap. Tenslotte, wat Europa betreft — want we moeten Europees denken — ligt Twente zeer centraal. Het Duitse grensgebied van Lingen tot Bocholt vormt met Twente het grootste textielcentrum van West-Europa. Wie Duitsland in wil van Twente uit, die kan van zijn landelijke vakantie een Europese vakantie maken. Het Munsterland ligt naast de deur. Het is lang geleden dat ik er was, maar ik herinner me nog de Westfaalse ham en een hartige dronk daarbij. Maar doe bij dit alles uzelf en anderen en ook mij een plezier: niet jachten en neem de fiets of ga lopen.

William Franke

Verplaatsbare HOUTEN GEBOUWEN

Directie- en schaftketen
Noodwoningen,
scholen en kerken.
Directie- en schaftwagens
etc.

HOUTBOUW HARDINXVELD

Telefoon Hardinxveld-Giessendam 2141

N.V. Houthandel
v.h. J. Tulp & Zonen
E D E
HOUT - TRIPLEX - BOARD
ETERNITPRODUKTEN

KRYPTOGRAM

Horizontaal: 1. Een woord en heel veel letters, dat vormt 19de eeuwse literatuur; 6. middel om mensen te laten huilen? 9. afkeer van vet? Nu dan, gebruik deze morsdoek; 10. 't lijkt lekker, maar 't is moeilijk te slikken (5, 4); 12. bouwsteen voor iets groots; 13. „watervlug“; 15. grappig geluid van een Amerikaanse slee; 17. menselijk werktuig; 19. reparatie-verzoek bemest de grond; 21. zoon van Jozef werd koning van Juda; 22. speciaal tegen het einde van 't jaar is dit diertje luidruchtig; 24. dat wordt gemaakt, voor u weg gaat; 27. eieren, die eerst visen, doch later amphibies worden; 28. bewijs, dat je ergens anders was; 29. de buit vormt natuurlijk een pleister op de wonde; 30. repareert men hiermee het hoofddekkel van het kamerlid? Nee, er worden vogels gevangen. Vertikaal: 1. wat wij uitknippen, gebruiken de Londenaren soms om er tussenuit te knippen; 2. moderne „rid-

1		2		3		4		5		6		7
9						10					11	
		12									13	
14												
15				16				17			18	
19						20		21				
22		23				24				25		
27										28		
29						30						

ders“; 3. Italiaans mengsel; 4. welgedaan behoeft niet te staan; 5. zij zitten met de rug naar het einddoel van de reis gekeerd; 7. maken kapotte keukenattributen „panklaar“; 8. ja, voor de welstand of gezondheid moet je wel op 't water zijn; 11. u mag 't zelf weten of u hier een oude dame of een oude heer in zet; 14. een onvervalste stukmaker? 16. zo spraken de Olympische goden; 18. deze reiziger behoeft geen vertegenwoordiger te zijn; 20. arm beest, alhoewel hij in gewijde omgeving mag vertoeven; 21. in zo'n bejke kun je gerust je voet steken; 23. verzet op een fikse slaap? 25. hij houdt niet op met kwellen, hoewel hij „de geest gegeven heeft“; 26. kost niets.

OPLOSSING VORIGE PUZZEL

Horizontaal: 1. doekjes; 4. spekken; 8. uurwerk; 9. gebrand; 11. vlag; 12. soort; 13. slag; 16. meren; 17. traan; 19. Dante; 21. preek; 24. paus; 25. Natal; 26. hart; 29. achtend; 30. gelaten; 31. tonsuur; 32. geweten.

Vertikaal: 1. druiven; 2. eerzaam; 3. Joël; 5. ebbe; 6. knallen; 7. nodigen; 9. kroon; 10. gerst; 14. krant; 15. kapel; 18. gepraat; 19. douchen; 20. eland; 21. plaag; 22. kwartet; 23. betonen; 27. Peru; 28. sluw.

Aandacht voor

HAILE SELASSI

de man die nog altijd keizer van Ethiopië is

In het land van de Negus, zoals Haile Selassie, de keizer van Ethiopië wel wordt genoemd, is een belangrijke conferentie gehouden. Er werd aan deelgenomen door leiders uit Afrikaanse landen, die niet meer onder „vreemde heerschappij” staan. Belangrijk was bedoelde bijeenkomst omdat een begin werd gemaakt met een vorm van samenwerking, die grote beloften voor de toekomst kan inhouden, maar ook kan uitlopen op een dramatische ontknoping, die het Afrikaanse continent voor grote moeilijkheden kan plaatsen. Voorlopig zoekt men het nog in het bereiken van een zo groot mogelijke eenheid. Het zou echter een wonder zijn als men in een groot werelddeel, dat zo vol tegenstellingen is, er op korte termijn in zou slagen, tot een werkelijk hechte samenwerking te komen.

Er doen zich voortaan twee mogelijkheden voor. Of men probeert de eenheid onder de Afrikaanse volken te forceren door middel van een felle actie tegen Zuid-Afrika en Portugal. In deze richting gaan in feite reeds besluiten, die op bedoelde conferentie genomen zijn. Er zullen zich wanneer dit streven doorgang vindt grote moeilijkheden ontstaan in landen met een feodale structuur, maar ook in staten, waar men in navolging van de westerse landen tracht, democratischer methoden te volgen. Lukt het evenwel niet, het Afrikaanse continent voor een groot deel „gelijk te schakelen”, dan bestaat de

mogelijkheid, dat het streven van de laatste jaren naar vorming van machtsblokken die met elkaar wedijveren, met groter felheid zal worden voortgezet. Ook dan zullen landen als Ethiopië (vroeger Abessinië genoemd) het niet gemakkelijk krijgen.

Sinds enkele jaren streeft ook Ethiopië (de enige Afrikaanse staat, die al eeuwen soeverein is) naar een leidersrol op 't „donkere continent”. In 1960 hield de Economische commissie van de VN voor Afrika in Addis Abeba (of Nieuwe Bloem, zoals de in 1889 gekozen hoofdstad heet) haar eerste vergadering in het gloednieuwe Africa House. Kort voordat die conferentie begon was een revolutie tegen het bewind van Haile Selassie neergeslagen. De keizer bevond zich toen buitenslands. Hij keerde terug en overwon de moeilijkheden, zoals hij zo vaak (om te beginnen in de dertiger jaren) verlies in winst wist om te zetten. Thans treft men in zijn land in politiek opzicht de geleidelijke ontwikkeling aan van democratische instellingen, een gekozen kamer van afgevaardigden die (met de benoemde senaat) wetgevende macht bezit, voorzover het veto van de keizer deze niet beperkt.

De keizer houdt zich zelf veel met de internationale politiek bezig. Het leger leverde een groot contingent voor de VN-strijdmacht in Kongo. En terwijl andere Afrikaanse landen hun contingent terugtrokken, bleef dat van Ethiopië op peil en loyaal. De uitbreiding van de luchtdiensten tot West-Afrika en Oost-Afrika, Aden en Jemen vormt ook een aspect van de vastbeslotenheid van de keizer, een Afrikaanse politiek te gaan voeren, zo schrijft de Times. Nog niet opgelost is echter het vraagstuk van

A C H T E R P A G I N A

NA de verkiezingen en na de bestudering van de cijfers van de uitslag — vorige week hebben wij in ons blad een ruim overzicht geboden en ook ditmaal worden nog enkele cijfers gegeven — gaat het partijwerk weer voort.

Andere zaken zullen nu weer de aandacht krijgen. Meer aandacht dan daaraan in het nu haast afgelopen werkseizoen kon worden geschonken, omdat toen in hoofdzaak alle kracht werd aangewend voor de directe campagne van de Tweede Kamerverkiezingen.

Natuurlijk zal het eigenlijke nieuwe werkseizoen pas in september goed beginnen. Maar de voorbereidingen daartoe vinden al vanaf heden plaats.

Tot die voorbereidingen behoort met name in deze weken ook de analyse van de landelijke verkiezingsuitslag, maar ook van de provinciale, regionale en plaatselijke stembusresultaten. Het is van betekenis, dat de partij in al haar organen zich hiermede bezig houdt.

Het is tevens goed zich daarbij te realiseren, dat wij nu niet alleen staan na de verkiezingen van 1963, maar tevens vóór de verkiezingen, welke als alles normaal verloopt, in 1967 voor de Tweede Kamer zullen worden gehouden.

• **Centraal Comité kwam bijeen**

Het moderamen van de partij kwam — zoals wij reeds meldten — direct na de verkiezingsdag, op 17 mei j.l., bijeen met name ter voorlopige bespreking van de stembusresultaten. Zaterdag j.l., 25 mei, vergaderde het Centraal Comité eveneens met name om van gedachten te wisselen over de uitslag. Achtereenvolgens werden besproken de voor het gehele land centraal gevoerde campagne, de activiteiten en uitkomsten per Kamercentrale, terwijl daarna een

Het werk gaat voort

breedere discussie volgde over de positie van onze partij, mede gelet op het gehele Nederlandse partijenbeeld.

Het is duidelijk, dat een dergelijke brede discussie in een vrij groot orgaan als het Centraal Comité — dit lichaam telt ruim 40 leden — niet in één dag kan worden afgerond.

Een globale inventarisering van de punten, die in verdere besprekingen aan de orde moeten komen, kwam tijdens deze bijeenkomst echter wel tot stand. Dit is van groot belang bij de grondige voorbereiding welke zal plaatsvinden voor de voortgaande besprekingen in de kring van het Centraal Comité. Voor deze nadere discussies zal in eerste instantie een speciale vergadering van het Centraal Comité worden belegd. In afwachting van een en ander zou een breed verslag van de voorlopige discussies van zaterdag j.l. nog weinig opportuun zijn.

Wel is reeds duidelijk, dat een voortgaande propaganda en voorlichting — niet alleen in verkiezingsstijd, maar in de gehele normale vierjarige zittingsperiode van Kabinet en Tweede Kamer — nog meer aandacht zal moeten hebben dan tot nu toe het geval was en kon zijn. De verhoogde contributieafdracht van de kiesverenigingen aan het Centraal Comité opent ook wat dit betreft meer perspectief en biedt het Centraal Comité ook in dit opzicht ruimere armslag.

In de komende vier jaren — zo concludeerde het Centraal Comité voorlopig eveneens reeds — zal nog steeds meer getracht moeten worden om in brede kring, in het gehele Nederlandse volk te laten

doordringen, dat er steeds een verband moet zijn tussen het Evangelie en de praktische problemen, welke om een oplossing vragen.

Altijd weer opnieuw zal dat verband op duidelijke en indringende wijze aangetoond moeten worden. Men zal duidelijk moeten zien wat christelijke politiek is en waarom onze politiek nu christelijk is.

In de standpunten, welke de partij uitdraagt, moet voor een ieder duidelijk tot uiting komen, dat er een verband is tussen hetgeen in die standpunten naar voren wordt gebracht en het Evangelie. En als dat niet op het eerste gezicht voor een ieder duidelijk is, moet steeds weer opnieuw aangetoond worden waar en hoe het verband is met het Evangelie.

Verder zal de methodiek, met name ook die van de vergaderingen, zodanig moeten zijn, dat een aansluiting gevonden wordt bij het levenspatroon van vandaag. Het Centraal Comité, waarin vertegenwoordigers uit alle delen van het land aanwezig zijn, kwam overigens tot de conclusie, dat er in het algemeen door de partij in al haar geleidingen hard gewerkt is. Niet alle kiesverenigingen waren even actief. Daaraan zal natuurlijk aandacht worden geschonken. Maar als geheel is de partij verheugend actief geweest.

• **Regionaal beraad**

Ook regionaal wordt de verkiezingsuitslag nader beschouwd. Wij ontvingen bericht, dat dit deze week zowel zou gebeuren door de Statencentrale Hilversum en de Kamercentrale Rotterdam.

Elders in het land komt men in deze weken eveneens bijeen. Daarbij bidden wij om Gods zegen op het werk, dat wij in Zijn dienst en ten bate van onze naasten mogen doen.

Geen omroepvereniging heeft de laatste jaren zo aan kritiek blootstaan als de AVRO. Kritiek op het beleid van het bestuur ten opzichte van leden en van personeel, kritiek op de organisatie, kritiek op de programma's. Wat geen omroepvereniging nog ooit te zien had gegeven, gebeurde bij de AVRO: de oppositie kreeg gestalte in een actiecomité. Rumoerige vergaderingen met heftige woordenwisselingen, een kort geding en het vertrek van een voorzitter waren er het gevolg van. Men is nu zo'n beetje orde op zaken aan het stellen. De kritiek is wat geluwd, maar verdwenen is ze nog allerminst. En in deze situatie meent de AVRO zich nu te kunnen permitteren bekendheid te geven aan een plan om zich te gaan aandienen als de nationale omroep, waarnaar iedereen de hele dag kan luisteren en kijken.

de betrekkingen met Somalia. Dat is een groot probleem, omdat in het zuidelijk gedeelte van Ethiopië bijna een half miljoen somali's woont. Een van de opmerkelijke prestaties van de keizer is de manier, waarop hij de buitenlandse hulp geografisch en ideologisch heeft verdeeld. Sinds zijn terugkeer op de troon in 1942 heeft hij geen enkele vorm van buitenlandse inmenging meer geduld. Hij is als het ware neutraal gebleven bij het ontvangen van hulp en adviezen van Oost en West, zonder de westelijke mogendheden daardoor tegen zich in het harnas te jagen. Zo bouwden de Russen aan de zuidpunt van het Tanameer een technische school in de nabijheid van de watervallen van de Blauwe Nijl, die energie leveren. Voor het verkrijgen van technici etc. wendt hij zich tot de kleinere landen en met name tot Israël. Hetgeen voor de Leeuw van Juda, zoals hij zich noemt, niet te verwonderen valt.

De AVRO meent zich nog meer te kunnen veroorloven. Zij meent er aanspraak op te kunnen maken bij de leden van de andere omroepverenigingen in negen van de tien gevallen op de tweede plaats te staan. Deze nogal wonderlijke uitspraak deed de waarnemend voorzitter verleden week na afloop van de buitengewone algemene vergadering. Wonderlijk is deze uitspraak, omdat zij uit de lucht gegrepen is en omdat zij, al zou er een betrouwbare enquête aan ten grondslag liggen, nog niets zou betekenen. Het gaat er nl. niet om, wat er op de tweede plaats staat, maar wat er op de eerste plaats staat. En dat is ook in die negen van de tien gevallen, waarop de waarnemend voorzitter doelde, toch blijkbaar altijd nog de eigen omroepvereniging!

Maar goed, de AVRO acht zichzelf dus nog altijd „krachtens haar beginselen” de algemene omroep, die uit dien hoofde bij uitstek in aanmerking komt voor de verzorging van een waarlijk algemeen programma. Zo althans werd het in de vergadering van zaterdag j.l. opgediend. Niet voor de eerste keer overigens, want ook vroeger heeft de AVRO al geprobeerd op grond van haar algemeen karakter een bevoorrechte plaats boven de andere omroepverenigingen te krijgen. Het vreemde is dat toen dit niet lukte, de AVRO haar roeping om als nationale omroep een waarlijk algemeen programma te verzorgen prompt op stal heeft gezet. Wat had haar belet om haar ideaal, zij het op wat beperkter schaal, te verwezenlijken in de haar toegemeten zendtijd?

In plaats daarvan heeft zij zich toegelegd op programma's waarin van dit ideaal niets was terug te vinden en die dan ook door grote delen van ons volk niet konden worden gewaardeerd. De belangrijke plaats die de andere omroepverenigingen innemen, is er het bewijs van.

Had de AVRO van die ontwikkeling iets geleerd, dan zou zij haar prestaties rustig op stal hebben gelaten en doorgedaan zijn met het grondig reinigen van die stal, zodat de kritiek geheel tot zwijgen gebracht had kunnen worden. Maar met een derde radionet en een tweede televisienet op komst, was de verleiding te groot en achtte men 't moment gunstig om

maar weer eens een poging te wagen ver boven de andere omroepverenigingen uit te stijgen. Hoe die poging er precies uit gaat zien, zal een studiec ommissie al met een dag of veertien kunnen onthullen. Welwillend zal de AVRO dan de zendtijd, die zij nu op de bestaande radio- en televisienetten heeft, afstaan aan de andere omroepverenigingen, als zij dan maar van 's morgens vroeg tot 's avonds laat de nieuwe zendmogelijkheden kan gebruiken. Het zou ons niet verbazen als de AVRO van deze hardleersheid weinig plezier beleefde.

Koopt een goed kostuum

enorme keuze tegen uiterst scherp gestelde prijzen. De verste reis is lonend

DUTHLER
VARSSEVELD

N.V. Rederij en Haringhandel

Import — Export

N. Parlevliet Jr.

KATWIJK AAN ZEE

Postbus 15 - Telefoon kantoor 3444
Buiten kantooruren 2092 — 2283

NEDERLANDSE GEDACHTEN

(VOOR HET EERST VERSCHENEN IN 1829 ONDER REDACTIE VAN MR. GUILLAUME GROEN VAN PRINSTERER)

WEEKBLAD VAN DE ANTIREVOLUTIONAIRE PARTIJ

INFORMATIETIJD

PROF. ROMME is er in geslaagd, in een relatief gering aantal werkdagen, zijn informatietijd te beëindigen. Hij heeft zijn rapport aan Hare Majesteit voor mogen leggen en de inhoud daarvan met Haar mogen doornemen. Dat rapport, dat gesprek en het advies onttrekken zich aan onze waarneming. Zelfs indien de koningin een formateur aanwijst en hem een bepaalde formatieopdracht geeft, kunnen wij dat rapport, gesprek en advies niet (volledig) leren kennen.

Ook niet als straks de formateur er ingeslaagd is het gewenste kabinet te formeren. Immers, tegenover de Staten-Generaal is de formateur, indien tevens minister-president, in dat geval slechts verantwoordelijk voor zijn eigen werk. Dat heeft de ervaring wel geleerd bij het optreden van het eerste kabinet De Quay, toen de oppositie probeerde méér aan de weet te komen.

Wij hebben het standpunt De Quay indertijd juist gevonden. Een kabinet-formateur behoort niet méér voor zijn verantwoording te nemen dan zijn eigen activiteiten.

Men kan betreuren dat men de voor-geschiedenis van een kabinet onvolledig kent, maar men behoort er blijvend van uit te gaan dat het Nederlandse staatsrecht een dergelijke gang van zaken erkent.

In de periode tussen een demissionair kabinet en een nieuw optredend kabinet brengt de onschendbaarheid des konings mee dat veel aan historische schrijvers moet worden overgelaten.

Mede gelet op de eigen verantwoordelijkheid van het nieuwe kabinet levert een dergelijke situatie geen onoverkomelijke moeilijkheden op.

PROF. ROMME's informateurschap is overigens op zichzelf een merkwaardige zaak. Uit de diverse mededelingen in de pers verschenen, valt wel af te leiden, dat het advies van de fractievoorzitters — na de verkiezingen — in het algemeen niet de inhoud had hem als informateur aan te doen wijzen. Wel was een ieder van hen er kennelijk mee eens dat eerst een informateur zou worden aangewezen. Als hij, die tot het informateurschap geroepen wordt, zijn werk goed verricht, heeft dit tot (gelukkig) gevolg dat de formateur een duidelijk omschreven opdracht kan ontvangen, met een grotere kans op goed succes.

Het formatiewerk wordt in Nederland, met de vele partijen die in 's lands belang meedingen, wat eenvoudiger als een ander, die wat meer ruimte heeft dan een formateur, gron-

dig spitwerk heeft verricht. Bovendien staat vast dat het mislukken van een eerste formatie een moeilijke weg voor de toekomst opent.

Wij ontkomen niet aan de indruk dat de fractievoorzitters de naam van prof. Romme niet in eerste instantie hebben laten vallen.

De fractie van de K.V.P., als grootste fractie, had duidelijk haar vertrouwen uitgesproken in dr. De Kort als haar politieke leider. Het ligt daarom voor de hand dat men de naam van die nieuwe fractievoorzitter — exponent van de winnende partij — heeft genoemd.

Was het een gevoel van onbehagen dat de ouderen (dr. Drees, mr. Jonkman en prof. Beel, als adviseurs van Hare Meijesteit) het met de jonge

Mr. C. P. M. Romme

—althans de nieuwe generaties (alle fractievoorzitters waren in feite nieuwkomers) niet waagden?

Of was het misschien de angst van dr. Drees dat een verdere oppositie van de P.v.d.A. desastreuze gevolgen zou hebben als de P.v.d.A. in de oppositie zou blijven?

In elk geval heeft prof. Romme, de voormalige fractievoorzitter van de K.V.P., — nu een taak in het bedrijfsleven — een informatieopdracht ontvangen.

PROF. ROMME heeft haast gemaakt. Naast de uitvoerige voorlichting door de fractievoorzitters, en een nog uitgebreider voorlichting vanwege de huidige ministers (niet van de staatssecretarissen, behoudens in een later stadium van de heren Scholten van O., K. en W. en Van der Berge, voor de sector belastingen voor Financiën), heeft hij bouwstenen voor een komend regeringsprogramma verzameld? Ook ongevraagd zijn adviezen toegestroomd. Van de zijde n.l. van belanghebbende instanties als b.v. Landbouwschap, Natuurbescherming en missie. Het was, alweer blijkens persuitingen, voor een aantal punten (35) die tezamen een inventarisatie vormden voor de komende belangrijke beleidskwesties die tevens een overzicht gaven van de controverse punten. Achter deze punten lag kennelijk geen andere gedachte verscholen. Met name niet de mening als zou een programma worden gemaakt voor de formateur.

Uiteraard waren deze punten geheim. Zo wilde prof. Romme dat. En niet geheel ten onrechte. Toch lekten de meesten daar van uit, waaraan zeker de VARA televisie-uitzending schuldig was, waarbij prof. Vondeling — de fractievoorzitter van de P.v.d.A. — zich over meerdere van deze punten uitliet.

Dit spitwerk van de heer Romme is in een gesprek waaraan deze fractievoorzitters hebben deelgenomen doorgepraat. Uiteraard zat hier geen andere gedachte achter dan de onduidelijkheden (die er kennelijk waren) of mankementen (die er ook blijken te zijn geweest, getuige het feit dat het aantal punten met twee of drie vermeerderd zijn) zoveel mogelijk op te helderen.

ZO is een algemeen bekend feit dat het merendeel der fracties niets voelt voor bindende afspraken, ter gelegenheid van Kabinetvorming, over vrijwel alle beleidspunten. Anderzijds is het evenmin „vertrouwd” alle bindende afspraken te mijden. Dat is niet bevordelijk voor een goed vertrouwen in de toekomst. Het was daarom te verwachten dat de fractievoorzitters deze — nu bijgeschaafde en bijgewerkte punten — in hun eigen fractie doornamen. Niet zó dat men zich onherroepelijk zou binden. Veeleer moet dat zo worden verstaan naar ons gevoelen dat men ja of nee kon zeggen als het ging om de beantwoording van de vraag of één of meer dier Rommianse punten een absoluut beletsel zouden kunnen zijn voor samenwerking.

Een oordeel over de kwaliteit en haar onderlinge samenhang werd kennelijk niet gevraagd.

De belanghebbende fracties — AR, CH, KVP, PvdA en VVD — hebben zich over deze punten ernstig beraden. Hun verkiezingsprogramma 1963 speelde daarbij uiteraard een belangrijke rol. Anderzijds weet men van te voren dat ieders specifieke wensen niet voor de volle 100% kunnen worden vervuld. Het komt er op aan dat men er op uit behoort te zijn — in 's lands belang — zich een zo sterk mogelijke positie te verzekeren. Aannemelijk is daarom dat, ook al zegt een fractie: „dit punt is voor mij een afdoend beletsel om met de komende kabinetsformatie mee te doen”, dit niet de betekenis kan hebben dat die fractie zich daarmee buiten spel heeft geplaatst!

DIT fractieberaad, met de conclusies is ter kennis van Prof. Romme gebracht. En besproken, waarna Prof. Romme, blijkens de mededelingen die in de pers verschenen zijn een nadere formulering heeft ontworpen voor verschillende punten. Ook deze zijn in de fracties niet onbesproken gelaten. Als wij het gesprek in de wandelgangen mogen geloven, getoetst aan de openbaarmaking van meerdere zaken in de Nederlandse pers naast het door Prof. Romme toegestane interview, dan menen wij dat uit de bijgeslepen tweede versie van de informateur twee zaken duidelijk zijn geworden. Allereerst is de PvdA in de loop van de informatie overgegaan tot het verstrakken van haar toegevendheid. Dat was overigens ook wel nodig als men slechts let op hun verregaande verkiezingsbeloften. Te veel water bij de wijn is voor hen tenslotte — althans voor hun kiezers

Kijk en luister

Op **MAANDAG 10 JUNI** a.s. naar onze televisieuitzending.

MR. W. R. VAN DER SLUIS, secretaris van het Centraal Comité, zal in deze uitzending de nieuwe voorzitter van de A.R. Tweede Kamerfractie, **DE HEER H. VAN EIJSDEN**, aan u voorstellen.

De uitzending begint om 20.20 uur, dus direct na het N.T.S.-journaal.

Luistert u

op **DONDERDAG 13 JUNI** van 19.50-20.00 uur naar onze radio-uitzending over de zender Hilversum I.

— moeilijk te verteren. Vervolgens lijkt de bijdrage van de VVD hoe langer hoe meer te versoepelen. In deze zin dan dat het schijnt alsof de VVD van hoe langer hoe meer punten z.g.n. vrije kwesties wil maken. Dit betekent in feite dat zij zich in bepaalde gevallen onthouden van steun aan het kabinet, zonder dat dit overigens een kabinet- dan wel een ministerscrisis zou betekenen.

Prof. Romme heeft zijn rapport aan de Koningin overgelegd. Zijn inventarisatie is ter beschikking ten behoeve van de komende formateur die tenslotte niet zelf de minister-president behoeft te zijn.

VAST staat wel dunkt ons dat een 5 partijen kabinet niet tot de reële mogelijkheden kan behoren. In de komende tijd is een Kabinet gewenst dat een krachtig beleid in gemeen overleg kan voeren met de Staten-Generaal. Een 5 partijen kabinet brengt uit de aard der zaak mee dat het program zo veel elastische ruimte moet hebben dat in de loop der jaren de spanningen onherroepelijk sterk zullen toenemen. Bovendien ontbreekt in een dergelijke situatie elke reële oppositie. Dat is voor een parlementaire democratie — behoudens in een noodsituatie — verre van aanbevelenswaardig.

Het wil ons voorkomen — de uitspraken tijdens de verkiezingen in dit opzicht gedaan zijn nog steeds niet teruggenomen — dat de drie christelijke partijen gaarne samen willen werken. Zij zullen de brede basis van het komende kabinet moeten vormen. Te meer omdat de verkiezingsuitslag in deze richting een duidelijke uitspraak laat zien.

Wie van beide overige partijen — de VVD of de PvdA — mee zal willen doen? Kennelijk willen beide even gaarne, als het er op aankomt. Op zichzelf is dat een goede zaak. Er zal dus een keuze moeten worden gemaakt. Het zou onjuist zijn bij voorbaat of de VVD of de PvdA uit te sluiten.

Weliswaar heeft de PvdA duidelijke verliezen geleden, maar ook de VVD heeft, relatief gezien niet geringere verliezen geleden na 1959.

De door de PvdA gevoerde oppositie is de afgelopen 4 jaar — tegen het huidige beleid — zal ook in aanmerking worden genomen. Zo gemakkelijk kan een grote fractie zich niet van een jas ontdoen! Nu meedoen met hen die dit beleid mee hebben gedragen is niet een gemakkelijke opgave. Voor beide partijen niet.

Overigens is het met de VVD ook niet altijd botertje tot de boom geweest in de afgelopen jaren. Voor de toekomst moet er meer zekerheid zijn en niet een baaiert van vrije kwesties.

Het wachten is nu op de formateur, waarbij wij de hoop uitspreken dat de formatie mag beginnen vanuit het parlement. Hij zal het niet eenvoudig hebben. Zelfs niet na het spitwerk van Prof. Romme — hoe verdienstelijk vaak ook. De bemanning van het kabinet en een duidelijke omschrijving van een krachtig beleid in grote lijnen voor de komende vier jaar zijn beide niet te onderschatten moeilijkheden.

In dit nummer

- Kabinetsformatie (pag. 1).
- Overheid en kunst (pag. 2).
- Het Nederlandse regeringssysteem (pag. 3).
- Frankrijk (pag. 4).
- Onrust onder de boeren (pag. 5).
- Rijnmond (pag. 6 en 7).
- Voorlopige hechtens (pag. 8 en 9).

De beide edities van
**EENZAAM MAAR
NIET ALLEEN**
(gebonden f 13,75; pocket f 4,90)
zijn thans weer verkrijgbaar bij de
boekhandel.
UITGEVERIJ W. TEN HAVE N.V.

Direct slagen voor uw rijbewijs

door het succesvolle boekje „EXAMENTIPS”
(nieuwste druk)
met examenvragen en antwoorden betref-
fende de volledige theorie en praktische aan-
wijzingen. Slechts f 2,50.

Ned. Voorl. voor Rijtechniek
Harderwijk — Giro 831092

Even een briefkaartje of telef. 03410-3554 en
u heeft het per omgaande.

Laat al uw verzekeringen door ons verzorgen

**ASSURANTIEKANTOOR
G. B. PRAASTERINK N.V.**
Noord Kon. Wal 5, Helmond
Telefoon 04920-4753

gespreide belegging in buitenlandse obligaties

Koers op 5 juni: f 738

Inlichtingen worden u gaarne
verstreckt door uw bank, com-
missionair of door de beheerders:
LABOUCHERE & CO. N.V. - THEODOOR GILISSEN N.V. - AMSTERDAM

per participatie. Effectief
rendement 5½% + mogelijke
extra koerswinstuitkering.

De geest is gans een volk

DE overheid wordt herhaaldelijk geconfronteerd met de kunst. Dat behoeft geen verwondering te wekken. Een volk manifesteert zijn bestaan door allerlei uitingen en het is de overheid die deze uitingen samenvattend heeft te verwerken, zodat gesproken kan worden van landsbelangen. Ook uitingen van kunst kunnen tot landsbelangen worden gerekend.

Nu is het zo, dat de geest gans een volk is. De geestelijke inhoud van een volk is van het grootste belang, want deze inhoud zal bepalend zijn voor het doen en laten van het volk; het zal ook bepalen, hoe de inbreng van een volk in het geheel van de volken zal zijn.

Kunst is een zaak van de geest, ongeacht welke materiële dingen men ook nodig heeft om tot kunstuitingen te komen. De vraag, hoe de kunst zich in een volk openbaart, is derhalve van groot belang. Men zou kunnen zeggen: de kunst is de geest — en die geest is gans een volk.

Maar zo eenvoudig is het in werkelijkheid niet. Ons volk is één in zijn taal, maar de taal van de kunst is zó verschillend, dat we kunnen spreken van een Babylonische spraakverwarring.

Babel op de berg der wijzen

HEEFT men de kunstwereld wel de berg der wijzen genoemd, dan kan men inderdaad zeggen, dat een Babylonische spraakverwarring op deze berg beluisterd kan worden. Er zijn er, die niet meer verstaanbare taal spreken. Raadse' fabricerend wandelt menig „modern” dichter over de aarde. Deze dichters zeggen veelal, dat ze een boodschap hebben. Men zou denken, dat iemand die een boodschap te brengen heeft, allereerst zal proberen, zich verstaanbaar te maken. Aan

* * * Bloemen

De A.R.-fractie is rijker geschakeerd in de komende zittingsperiode. Mej. mr. Rutgers heeft haar plaats aan de tafel ingenomen. Weliswaar nog geen „vaste” plaats — de eigen fractiekamer wordt verbouwd — maar toch een goede plaats.

De eerste vrouwelijke afgevaardigde in de A.R.-Kamerfractie is bijzonder hartelijk welkom geheten door de heer Van Eijnsden, die de eerste bijeenkomst leidde vóór de verkiezing van haar voorzitter. Alle leden onderstreepten dit welkom met een nadrukkelijk applaus.

Maar er was meer. In de vergaderkamer was een omhulde attentie neergelegd met het verzoek dit te doen overhandigen aan mej. mr. Rutgers. Dat is van harte gedaan. Enige spanning was er wel toen zij deze attentie onthulde.

Het bleek een aantal fraaie theerozen te zijn waaraan een hartelijke felicitatie en verwelcoming was gehecht voor het eerste vrouwelijke A.R.-kamerlid. Deze geste die door de gehele fractie is gewaardeerd, was afkomstig van de vier vrouwelijke K.V.P.-afgevaardigden!

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE, Dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 89673.

ADRES VOOR ADVERTENTIES, Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (02980) 63224.

ABONNEMENTSPRIJS f 6,50 per jaar, f 3,25 per half jaar. Giro 89673.

STUDENTENABONNEMENT f 4,— p. jaar. LOSSE VERKOOP f 0,20.

een boodschap die niet te verstaan is, heeft men niets. Er zijn er ook, die verklaren, in 't geheel geen boodschap te hebben; het profetisch element in de kunst wordt door hen dus niet erkend. Maar wat doen ze dan? Ze zeggen, niets anders te willen geven dan de waarheid die rondom ons is. Maar daar bedoelen ze mee: wat zij als waarheid zien. En dat is dan een maatschappij die aangevreten is door lelijkheid en het menselijk bestaan dat niets te betekenen heeft omdat het allemaal niets is.

De christen zal eveneens maatschappij en mens aangetast zien. Het is de alom aanwezige geschondenheid ten gevolge van de zonden. Maar over die geschondenheid ziet hij het licht van de genade — hij ziet dus een wereld-

Overheid en „moderne” kunst

beeld, overkoepeld door de christelijke toekomstverwachting. Deze visie op het leven zal hem beheersen.

Het schrijversprotest

IN de Eerste Kamer heeft zich een debat afgespeeld, dat van wezenlijke waarde is. Senator Algra en anderen hebben daar het woord gevoerd over moderne kunstuitingen. Het zogenaamde schrijversprotest, waarin vervat de studentikoze eis van een beduidend jaargeld van de overheid voor auteurs, mondde derhalve uit in onze Staten-Generaal.

Het debat was belangrijk, omdat het ging over de geest van vele kunstuitingen van tegenwoordig. De heer Algra typeerde deze geest op kernachtige wijze en vooral daarom is men van verschillende kanten nogal fel tegen hem van leer getrokken. Deze Anti-Revolutionaire senator heeft naar de zin van sommigen te duidelijk gesproken. De heer Algra sprak niet minder duidelijk dan destijds dr. Kuiper in zijn Stónelezing over: Het Calvinisme en de kunst.

De senator gaf een signalement van de geestesgesteldheid van vele tegenwoordige kunstuitingen. Een signalement dat duidelijk was en dat kan dienen tot opsporing van het geestelijk verval dat zich voordoet. Men moet niet alles prijzen, wat zich als „modern” voordoet. Modern is vooral datge...e, wat niet tijd-gebonden is. Iets wat eigentijds is, zal lang niet altijd tevens modern zijn.

De kunst, ook in Nederland, is zeer geschakeerd. Maar juist allerlei uitingen, welke het hardst schreeuwen om erkenning en om steun van de overheid, gaan bedenkelijk naar het perverse. Zelfs de zedelijke norm verdwijnt. Bedenkelijk is, dat in deze tijd dit grootschreeuwerig en dikwijls zo leeg gedoe zo veel aandacht ontvangt van mensen, die toch geacht zouden mogen worden, een keur te kunnen aanleggen omtrent de wezenlijke waarde voor de gemeenschap.

Wij erkennen, dat dit in feite altijd zo geweest is. Toen Bartholomeüs van der Helst — tijdgenoot van Rembrandt — zijn Schuttersmaaltijd schilderde, werd hij hemelhoog geprezen. Rembrandt werd toen door de publieke opinie op het tweede plan geplaatst. Ook de stedelijke overheidspersonen kozen voor Van der Helst. Dit voorbeeld uit de gouden eeuw geeft aan, hoe moeilijk het is voor de overheid om keuzebepalend te werk te gaan bij het verlenen van kunstsubsidies, althans voor wat betreft de kwaliteit van een kunstwerk.

Doch deze zaak is, in eerste instantie, niet in het geding. Zij was ook niet in het geding in het debat in de Eerste Kamer. Daar ging het ten aanzien van kunstuitingen om de belangrijkste en dus de eerste vraag: Hoe is de geest van het kunstwerk? Is dat kunstwerk ontstaan vanuit een basispunt omtrent zedelijke en geestelijke maatstaven?

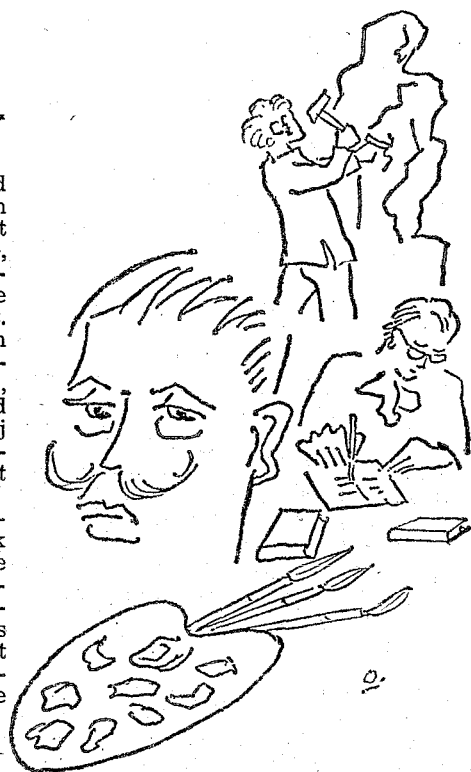
Goed en kwaad in de kunst

MEN heeft over zedelijke en geestelijke normen binnen onze Nederlandse samenleving verschillende opvattingen. Maar in meerderheid erkent ons volk een norm, welke ontstaan is uit het christendom en de christelijke beschaving. Dat de grote meerderheid van ons volk deze norm erkent, kunnen wij concluderen uit de godsdienstige gesteldheid van Nederland.

Deze norm nu is in het geding. Er zijn kunstuitingen, welke welbewust deze norm terz. de stellen. Zo verschijnen er tegenwoordig boeken, die de facto tot de pornografie gerekend moeten worden, doch die uit hoofde van kunstzinnigheid — zeg: vakbekwaamheid van de auteur — tot de belangrijkste literaire werken gerekend worden.

Wat voorop moet staan, is voor ons niet twijfelachtig. Weliswaar is belangrijk hoe iets gezegd, geschreven, geschilderd of in sculptuur gebracht wordt, doch van meer belang is, welke geest zich openbaart; dus wat gezegd, geschreven of geschilderd wordt.

Het wil niet zeggen, dat christenen de kunst tot een bagatelle willen maken. Een op welluidende wijze ge-

bracht getuigenis is ons liever dan een schreeuwend getuigenis. Ook een christen hoort liever spelen op een viool dan op een zaag. Het gaat hem om de eer van zijn God.

Het gaat dus om de geest van een kunstwerk. Zonder struisvogel te willen zijn in de geschondenheid van het leven, zal de christen toch geen genoegen willen nemen met de afschaffing van de norm.

Een overheid mag dan niet in staat zijn tot het aanleggen van een schoonheidsmaatstaf, zij moet wel de geest van de kunst nauwlettend in het oog houden. Een overheid, die bij de gratie Gods over een volk gesteld is, heeft de plicht, de christelijke normen van onze samenleving te bevorderen. Dat zal moeten betekenen een afwijzen van alles wat de zede en de moraal welbewust terzijde stelt. O.

JEZUS REDT VERLOST GENEEST

Iedere zondagmorgen om acht uur spreekt Evangelist Joh. Maasbach over Radio-Luxemburg, 208 m. middengolf en 49.26 korte golf.

Het misverstand van Maassluis

DE verkiezingen zijn al weer lang en breed achter de rug. De voorlopige gevolgtrekkingen naar aanleiding van de uitslag van de stembus zijn ook reeds gemaakt.

Korte tijd voor de verkiezingen konden we ook in een aantal kerkelijke bladen artikelen lezen over de noodzaak van christelijke politiek. Dat waren bladen en organen die kleur durfden bekennen. Het waren er niet zoveel. Op die artikelen zelf willen wij niet terugkomen; dat zou mosterd na de maaltijd zijn.

Wij willen echter één uitzondering maken. En dat betreft een artikelje, dat de voorzitter van de A.R. Kiesvereniging te Maassluis schreef. Het stond in Kerkkompas van 17 mei j.l.

Wij maken er melding van omdat er eerstens uit blijkt, dat de bedoelde Kiesvereniging een voorzitter heeft die prijzenswaardig actief was; vervolgens legt het de vinger bij een fout, die inderdaad weleens signaleerd mag worden, tot voordeel van de activiteiten welke in de toekomst aangegrepen zullen moeten worden. De tijd gaat snel en we moeten als politieke partij uitgaan van: en nu naar de volgende verkiezing.

In Kerkkompas lezen wij het volgende:

Op de laatste vergadering van de Kiesvereniging werd verteld, dat de raambiljetten van onze partij nog niet alle waren opgehangen. Om daar eens iets meer van te weten, ben ik twee dagen vóór de verkiezing eens door heel Maassluis gaan fietsen om de biljetten met Roolvink te tellen.

'k Heb er in totaal 63 biljetten geteld, maar misschien zijn er enkele vergeten, laten we aannemen dat er 100 gehangen hebben.

Nu vertelt de propaganda-commissie me, dat er eerst 275 en later nog 75 besteld zijn. Er zijn dus 250, laten we maar weer zeggen, 200 mensen, die hun biljet in de huiskamer hebben opgehangen en niet voor het raam. Het is natuurlijk fijn, dat zo'n biljet in de achterkamer hangt. Maar dit is een misverstand. Het is de bedoeling, dat ieder z'n biljet niet voor privé gebruik bestemt, maar echt vóór het raam hangt. Misschien hebben we 'n volgende keer nog de gelegenheid om voor onze overtuiging uit te komen. Dan is het dus beter, dat de biljetten voor het raam gehangen worden.

Meubileer-inrichting ZANDBERGEN

MEPPEL · HOOGEVEEN · OMMEN

MODERNE WONINGINRICHTING

Technisch

Bureau

A. Meerman N.V.

BOUWMACHINES

VLAARDINGEN - TEL. 01898-5157

DUALITEIT

SOMS wordt ons gezegd, dat het Engelse staatsbestel monistisch is, terwijl het Nederlandse gekenmerkt wordt door een zekere dualiteit. Maar van een volledige tegenstelling is geen sprake.

Het is inderdaad een feit, dat een Engels kabinet een commissie is, die bestaat uit parlementsleden, leden van het Lager- en het Hogerhuis. De eerste minister, die echt de leider is van het kabinet, is tevens een lid van het Lagerhuis. Maar een zeer belangrijk lid. Hij is n.l. de leider van de partij, die de meerderheid in het Lagerhuis heeft. Het ministerie is dus een commissie uit het parlement, maar tevens grotendeels een commissie uit de fractie, die de meerderheid heeft. En de prime-minister is tevens de partijleider. Hij heeft de teugels in handen. Dóór hem regeert de partij. Maar het klopt niet helemaal, deze redenering. Formeel gaat het wel zo toe. Maar de leden van de „regeringspartij” klagen soms hardop en vele malen zachtjes, dat het kabinet zich te weinig aantrekt van de meerderheid in het Huis. Dat de Regering toch haar eigen gang gaat, en de fractie dwingt, tegen heug en meug te volgen. En hoe ingewikkelder de politieke problemen worden, hoe meer de meerderheid in het Lagerhuis het gevoel krijgt, dat zij geleid wordt, zonder op die leiding enige invloed van betekenis te hebben. Zelfs kan niet zelden worden geconstateerd, dat het kabinet gevoeliger is voor wijzigingen in de publieke opinie dan voor bezwaren van de fractiegenoten. In elk geval: de tweehed kabinet—parlement komt ondanks een formeel monisme toch weer naar boven.

IN Nederland is het kabinet in oorsprong en bestaan veel zelfstandiger ten opzichte van het parlement. Die zelfstandigheid is groter, dan zij vroeger wel eens is geweest. Wij hebben de tijd gekend, dat normaal de ministers gerecruiteerd werden uit het parlement. Mannen als Th. Heemskerk, De Wilde, Talma, De Visser, Oud, Borgesius, Van Houten, Lohman, Mackay en zovele anderen werden minister mee op grond van hun parlementaire ervaring. Tien in 1913 het kabinet-Cort van der Linden optrad, noemde het zich extra-parlementair, omdat het was samengesteld uit personen van buiten het parlement. Alle latere disputen over parlementaire en extra-parlementaire kabinetten hebben de zaak ingewikkelder gemaakt. In 1913 ging het nog niet over subtiele gradaties van binding der fracties aan het regeringsprogramma, over afspraken, die moeten worden nagekomen of over instemming met het zitting nemen van prominente partijleden in het kabinet, waaruit dan een zekere morele binding voortvloeide. Toen was parlementair synoniem met normaal en het betekende: een kabinet van parlementariërs.

door H. Algra

DAT is nu van de baan.

Een aantal ministers, die het beleid in sterke mate mee hebben bepaald, kwamen niet uit het parlement. De ministers Zijlstra, Lieftinck en De Pous, zijn daarvan sprekende voorbeelden. Minister Luns niet, want vanouds werden de

ministers van Buitenlandse Zaken, van Oorlog en Marine reeds vaak buiten het parlement gezocht en als vakministers beschouwd. Zo kon het ook gebeuren, dat een bekwaam minister, die een tijdlang in de Regering een beslissende rol speelde, later volkomen uit de politiek verdwijnt. Professoraten en ministerschappen zijn dan een etappe in een succesvolle loopbaan, zoals bij de heren Lieftinck en Van den Brink.

Zo zijn er telkens verschuivingen te constateren. De ene keer lijkt het méér op het Engelse stelsel: het kabinet een commissie uit het parlement. In een andere situatie komen we weer dichterbij de periode-Cort van der Linden.

En zo wisselen ook de opvattingen over parlementair en extra-parlementair en over de noodzaak en het karakter van „bindende afspraken”.

DAAROM is het enerzijds mogelijk, een algemene doctrine te formuleren over de tweehed Regering—Volksvertegenwoordiging, en anderzijds gewenst, elk geval te bekijken in verband met de concrete situatie. Zo kan het aanvaardbaar zijn, dat in een bepaald geval de „bindingen”, de „afspraken” meer gedetailleerd en meer stringent zijn dan normaal mag worden geacht. Maar noodzakelijk is het de tweehed, waarvan hier sprake was, te handhaven en te eerbiedigen, zoveel het mogelijk is.

DEZE tweehed komt het best tot haar recht, als een sterke en gezaghebbende formateur de leiding in handen neemt en weet te houden.

Deze tweehed wordt rechtstreeks belaagd, als de leiding in handen komt van een informateur, die het ene gesprekscentrum na het andere organiseert, en van alle stenen de scherpe kanten wegslijpt. Dan is de weg ingeslagen, die geplaveid is met compromissen, die op den duur uitloopt op een politiek zonder karakter of kracht.

Englehardt in The St. Louis Post-Dispatch

„Voor alles moeten wij zijn aandacht trekken”

BON VOOR SLECHTS f 3.25 PER HALFJAAR ONTVANGT U WEKELIJKS NEDERLANDSE GEDACHTEN

Noteert u als nieuwe abonnee:

NAAM:

ADRES:

WOONPLAATS:

Opgegeven door:

NAAM:

ADRES:

WOONPLAATS:

Opsturen aan administratie Nederlandse Gedachten, Dr. Kuyperstraat 3 te 's-Gravenhage. Abonnementsprijs f 3.25 per halfjaar. Giro 89673.

Hollands stamboekvee, zich te goed doende aan het malse gras. Een tafereel eigen aan dit jaargetijde en altijd weer bekoorlijk. De stemming die opgeroepen wordt is vredig en het schijnt wel of de zorgen van het dagelijks leven verre zijn.....

Dit is echter maar schijn, want de problemen in de landbouw zijn vele.....

U kunt er ook deze week over lezen op pagina 5.

„NA MIJ DE CHAOS”

De Gaulle vijf jaar aan de macht

HET is deze maand vijf jaar geleden, dat in Frankrijk de „tweede periode De Gaulle” aanbrak. Vijf voor dit land bewogen jaren zijn voorbij gevlogen sinds de colons in Algiers met de hulp van een aantal parachutisten naar de macht grepen. De opstandelingen riepen om generaal De Gaulle, die al elf lange jaren gewacht had op de door hem voorspelde ineenstorting van de Vierde Republiek, welker vertegenwoordigers hij met minachting had bejegend. De Gaulle maakte toen geen goed gebruik van het gezag, dat hij in zijn land nog steeds bezat. In plaats van de fascistisch getinte samenzwering in Algiers te veroordelen, betuigde hij zijn sympathie met de rebellerende militairen en burgers door te verklaren, dat hij hen had begrepen. Zo kwam hij opnieuw aan de macht met als voornaamste taak, het Algerijnse probleem en daarmee de politieke tegenstellingen in Frankrijk uit de wereld te helpen.

Nu, een oplossing van het Algerijnse probleem hebben de afgelopen vijf jaren inderdaad gebracht. Frankrijk heeft onder de meest ongunstige voorwaarden die men zich maar kan voorstellen, afstand van dit gebiedsdeel moeten doen. Zeker, De Gaulle slaagde er in, het verzet van de falende legerleiding in Algiers te breken door het volle gewicht van zijn autoriteit in de waagschaal te gooien.

Maar terwijl de generaal een persoonlijke overwinning boekte op degenen, die hem trachtten te dwarsbomen, leed Frankrijk een grote nederlaag, omdat het — hoe dan ook — de aftocht moest blazen. En dat terwijl het de vraag is, of het zover had moeten komen, ja, of het zover had mogen komen.

NEGATIEF

We hebben al vaker geschreven, dat De Gaulle er niet goed aan heeft gedaan, een starre negatieve houding aan te nemen tegenover de vertegenwoordigers van de Vierde Republiek in de elf jaren, die voorafgingen aan het dramatische gebeuren in Algiers, nu vijf jaar geleden. Er zijn in het tijdperk, dat De Gaulle de plannen van Franse premiers als Guy Mollet, Gaillard en anderen achter de schermen dwarsboemde, verschillende van werkelijkheidszin getuigende pogingen gedaan, de Algerijnse kwestie voor eens en voor altijd op een voor alle Fransen en Algerijnen aanvaardbare wijze op te lossen.

Het zouden oplossingen geweest zijn, waarbij vergeleken de regeling, welke De Gaulle vorig jaar heeft moeten aangaan, zeer pover afsteekt.

GEËVOLUEERD

Het is goed hieraan te herinneren, nu we achter vijf jaren De Gaulle staan, maar nu we ook de De Gaulle van vandaag moeten beoordelen en we dienen te weten, wat ons wat De Gaulle betreft nog te wachten staat. De bewonderaars van de generaal beweren wel, dat zijn opvattingen met betrekking tot het Algerijnse probleem hebben geëvolueerd. Dat is een heel mooi woord voor een volledige capitulatie in verschillende fasen.

We mogen rustig stellen, dat De Gaulle vijf jaar geleden beslist niet van plan was Algerije los te laten. En dat kan dan ook ten dele het gemak verklaren, waarmee hij zich toch — al of niet tegen zijn wil — heeft laten vereenzelvigen met de opstandelingen in Algiers.

GELIJKEN

Toen De Gaulle vijf jaar geleden opnieuw aan de macht kwam, beschouwde hij Algerije als een onlosmakelijk deel van Frankrijk. De mohammedaanse Algerijnen trachtte hij gerust te stellen door te verklaren, dat zij allen gelijk zouden worden gesteld met de Europeanen en dat zij als Franse staatsburgers zouden worden beschouwd. Dat was taal, die men in Algiers wel kon waarderen. Want dat betekende, dat de ongeveer tien miljoen mohammedaanse Algerijnen bij eventuele verkiezingen een kleine minderheid zouden uitmaken in het grotere Franse geheel. Zij vroegen dan ook om een duidelijke

uitspraak van De Gaulle, die er op neer zou komen, dat Algerije in Frankrijk zou worden geïntegreerd. Maar de generaal weigerde zich op dit punt te binden en de roep om integratie is dan ook jarenlang onder de Europeanen in Algerije niet van de lucht geweest.

DRIE PUNTEN

Lang heeft De Gaulle vastgehouden aan de gedachte van een met Frankrijk verbonden Algerije, waardoor de sinds jaren bestaande situatie zou worden bestendigd, met dien verstande, dat er geleidelijk aan gelijke kansen zouden

komen voor Europeanen en Algerijnen. Met kracht zette hij de idee van een loslaten van Algerije van zich af. Dat deed hij ook nog in zijn bekende voorstel, de moslims de keus te laten uit drie mogelijkheden, n.l.: aansluiting bij Frankrijk, een grote mate van onafhankelijkheid in nauwe samenwerking met Frankrijk en volledige afscheiding. Het was duidelijk, dat de generaal er op vertrouwde, dat de meerderheid van de moslims wel bereid zou zijn, de gulden middenweg te bewandelen. Dat zij niets voor aansluiting bij Frankrijk zouden voelen, was hem wel duidelijk geworden. Een volledige afscheiding van Frankrijk maakte hij zo bijzonder onaantrekkelijk, dat er voor de Algerijnen eigenlijk maar één reële mogelijkheid overbleef.

VERGISSING

Wat dit laatste betreft heeft ook De Gaulle zich schromelijk vergist. De mohammedaanse bevolking, die voor het eerst de vrijheid in haar bereik had gekregen, zou niet langer genoeg willen nemen met een gedeeltelijke onafhankelijkheid, die aan de feitelijke situatie weinig of niets zou veranderen.

En naarmate de terreur van de Franse strijdkrachten in geheel Algerije toenam en zelfs De Gaulle niet in staat bleek een eind te maken aan de gruwelijke behandeling, die Europeanen moslims lieten ondergaan, lieten de laatsten alle behoudzaamheid varen en steunden zij openlijk de gedachte van een onafhankelijk Algerije. De Gaulle kwam tot deze ontstellende ontdekking toen het al te laat was. Het enige wat hij nog kon doen was, er zijn gevolgtrekkingen uit te maken. En tijdens de

slepende onderhandelingen in Evian les Bains, moesten de Franse onderhandelaars voetje voor voetje terugwijken voor de Algerijnse druk.

AFRIKA

De Gaulle verdient bewondering voor de wijze, waarop hij tenslotte het verzet van colons en parachutisten heeft gebroken. Maar daarmee werd de oplossing van het Algerijnse probleem niet tot een voor Frankrijk eclatant succes gemaakt. Dit laatste geldt ook voor de wijze, waarop de Fransen in de afgelopen vijf jaren afstand hebben moeten doen van vrijwel alle andere overzeese gebiedsdelen. Aanvankelijk hadden De Gaulle's pogingen, de Afrikaanse koloniën van Frankrijk deel te doen uitmaken van een grote Franse gemeenschap, veler waardering. Maar alle gebieden, die hierbij betrokken waren, maakten dankbaar van de geboden gelegenheid gebruik om volledige onafhankelijkheid van Frankrijk te verwerven — een ontwikkeling, die de generaal voor uitgesloten achtte, toen hij zijn plannen aan het opstellen was. En zo kon ook De Gaulle niet voorkomen, dat Frankrijk als het ware werd teruggeworpen op het Europese continent.

EUROPA

Sinds een jaar weet men in Europa dan ook, wat dit betekent. Nu De Gaulle

droeg, dat de Europese defensiegemeenschap mislukte (waarvan de Zes van de E.E.G. deel zouden uitmaken) wil nu alleen nog maar horen van een soortgelijke samenwerking, zij het dan onder de paraplu van zijn „force de frappe”.

WACHTEN

Men zegt wel, dat De Gaulle geduld aan de dag kan leggen om zijn doel te kunnen bereiken. Wat zijn plannen met betrekking tot de positie van Frankrijk in Europa betreft, is 't niet helemaal waar. De Franse president moet wel wachten. Hij kan nog niets veranderen aan het feit, dat zijn Europa der vaderlanden (voornamelijk door de tegenstand van de Nederlandse minister Luns, wiens betrekkingen met de Westduitse kanselier Adenauer sindsdien „uiterst slecht” zijn) geen genade kon vinden in de ogen van de andere partners in de E.E.G. Maar wel kan hij voorkomen, dat er dingen gebeuren, die zijn eigen plannen op langere termijn zouden doorkruisen.

En terwijl hij van de E.E.G.-landen belangrijke concessies wist te verkrijgen op grond van uiterst vage toespelingen over de toetreding van Engeland tot de E.E.G., schrok hij er niet voor terug, zich op het beslissende ogenblik vierkant tegen het Britse lidmaatschap van de E.E.G. uit te spreken.

UITSTEL

Sedertdien gaat voor het oog der wereld de samenwerking tussen de Zes en de Verenigde Staten nog vrij normaal voort. In Genève werd tenslotte een compromis bereikt op de conferentie van de GATT en leek het een verroeping, dat Frankrijk geen veto uitsprak. De bemiddelende rol van de formidabele Westduitse vicekanselier Erhard was hier ongetwijfeld van grote betekenis. Dit nam echter niet weg, dat de voornaamste beslissingen werden uitgesteld tot volgend jaar. Hetzelfde moet helaas gezegd worden van de Navo-conferentie, die vorige maand in de Canadese hoofdstad Ottawa werd gehouden. De multilaterale Navo-kernmacht voor Europa, waar de Amerikanen zo'n reclame mee maken sinds zij de Britten er op de Bermuda-conferentie voor gewonnen hebben, werd niet getorpedeerd. Inderdaad.

Maar het resultaat van de conferentie was zo weinigzeggend en zo gering, dat nauwelijks van een succes kan worden gesproken. Ook hier is uitstel het enige woord, dat een juiste indruk geeft van het resultaat van Ottawa.

• *Vervolg op pag. 5*

Twee foto's uit de tijd, die voorafging aan de Algerijnse onafhankelijkheid: In de Kasbah van Algiers passeert een oude moslim de Franse versperringen. Op de andere plaat ziet men, hoe Franse militairen de tas van een Frans meisje op wapens doorzoeken.

Onrust onder de boeren (II)

DE onrust onder de boeren wordt voor een deel gewekt door de soms wel wonderlijke reacties van de buitenwacht. Voor een ander deel kan men deze onrust echter ook verklaren uit de denkwijze van de boeren zelf. Hij vindt het **vanzelfsprekend**, dat de landbouw aan de mensen een goed bestaan moet opleveren. Daar heeft hij **recht** op. En als het niet kan via de markt, dan moet de overheid daarvoor zorgen. Niet voor niets is de boer immers de leverancier van de eerste levensmiddelen. De boeren als zodanig moeten zorgen voor de **voedselvoorziening**. Daarom alleen al vraagt hij meer waardering voor zijn werk. En die waardering, zo wordt in een bijna verbitterde stemming wel eens opgemerkt, moet toch niet alleen blijken in **oorlogstijd**. Het Nederlandse volk moet toch juist in deze tijd van welvaart wel zoveel voor het levensmiddelenpakket kunnen betalen, dat daarir ook voor de boer zelf een behoorlijke boterham zit.

Daarbij komt, dat hij voor de voortbrenging van al die produkten toch **zwaar en lang moet arbeiden**. Het is opvallend, dat dit argument hoe langer hoe zwaarder begint mee te tellen. En breed wordt uitgemeten. De dagen zijn immers lang. Vakantie in de mooie tijd van het jaar is er niet bij. Een vijfdaagse werkweek zal voor hem wel altijd tot de vrome wensen behoren. Goed geschoolde arbeidskrachten moet men zo langzamerhand met een lantaartje zoeken. En vrouw en kinderen moeten hoe langer hoe meer worden ingeschakeld op het bedrijf. Want **het werk blijft**. Ook al is alles **perfect gemechaniseerd**. Het grote bezwaar wordt echter, dat hij in zijn werk zo verschrikkelijk gebonden is. Daardoor worden de boeren — en met name

hun vrouw en kinderen — bijna afgunstig op de mensen, die in de industrie werkzaam zijn.

Bovendien zijn al de werknemers van hoog tot laag omringd met een keur van sociale zekerheden, die de boer als zelfstandig ondernemer in deze tijd min of meer ontbeert. Stelt men dit dan nog tegenover al de risico's, die een boerenbedrijf uiteraard

door
P. van der Mark

steeds weer met zich meebrengt, dan is daarmee de grondslag gelegd voor een reeks van **klaagliederen**. En onder die klaagliederen behoort dan zeker ook een zang over de **belastingen**. Want die belastingen drukken inderdaad zwaar. Vooral ook, omdat althans wat het inkomen betreft, het ene jaar vaak heel anders uitpakt dan het andere. Daarnaast heeft hij dan nogal spoedig te maken met de **vermogensbelasting**. Wat hij echter vooral onbillijk vindt, is de **grondbelasting**. Hij vindt, dat deze grondbelasting eigenlijk moet verdwijnen. En naar onze mening zit daar veel waars in. De grondbelasting past niet meer in deze tijd. Voor de boer komen daar echter nog **waterschap- en dijklasten** bij. Deze lasten drukken soms vrij zwaar op het bedrijf. En het is de vraag, of het juist is, dat deze lasten voor het grootste deel alleen aan de landbouw worden toegerekend.

Neemt men dan ook nog in aanmerking, dat de **heffingen** van het **landbouwschap** ook als belastingen moeten worden beschouwd, dan is het

per slot van rekening geen wonder, dat deze voortdurende oplegging van lasten voor vele boeren een doorn in het oog is.

Inplaats van aan deze gerechtvaardigde klachten voor een deel tegemoet te komen, worden de door de regering vastgestelde prijzen zo krap als het maar kan berekend. En daarbij wordt hun dan ook nog maar steeds voorgehouden, dat uiteindelijk de verantwoordelijkheid voor een bepaalde overproduktie de boeren als zodanig aan zich zelf hebben te wijten.

Er ontstaat kortsluiting. Een zekere achterdocht komt om de hoek kijken. En langzaam maar zeker wordt daardoor het vertrouwen ondermijnd. Het radicalisme krijgt zijn kansen. Koekoek floreert.

Grote verschillen

NU liggen er ten aanzien van de landbouw in deze tijd wel heel wat voetangels en klemmen. Het is op het eerste gezicht allemaal niet zo heel eenvoudig. En daarom moeten wij met het oog op argumentatie en mentaliteit wel een bepaald onderscheid maken.

Zo is het in de eerste plaats opvallend, dat er ook bij de boer maar weinig begrip voor de industrie wordt gevonden. Daar schijnt het allemaal maar heel gemakkelijk te gaan. En vaak wordt vergeten, dat er qua techniek en organisatie in de industrie ook heel wat komt kijken. Eigenlijk geldt dat voor iedere soort van onderneming. Het zou dan ook een totaal verkeerd beeld geven, indien de arbeid in deze sectoren zou worden onderschat. In de industriële sector wordt misschien op andere wijze evenzeer hard gewerkt. Deze bedrijfstak moet immers ook haar concurrentiepositie in de huidige wereldsituatie steeds weer versterken. En daar bij zal ze zelfs alle conjunctuurschommelingen op de koop toe moeten nemen.

Dat neemt intussen niet weg, dat er uiteraard grote verschillen zijn tussen landbouw en industrie. Het wil ons voorkomen, dat juist deze verschillen wat betreft de economie van het geval **sterker geaccentueerd** moeten worden. Niet in deze zin, als zou er voor de landbouw een apart soort economie moeten worden bedreven. Maar veel-er dient steeds weer beklemtoond te worden dat de **economische data** anders liggen. In dat verband zou het ongetwijfeld nuttig kunnen zijn, dat steeds weer de specifieke kenmerken van de agrarische produktie en economie naar voren worden geschoven.

Geen terugkeer

IN de tweede plaats treft ons telkens weer, dat de boer zelf de hele situatie te veel bekijkt van de kant van de prijzen, die door de overheid zijn vastgesteld. Wij stemmen direct toe, dat deze prijzen verschrikkelijk belangrijk zijn. Zij zijn bepalend voor de inkomenspositie van de boer. Toch zal er naar onze mening ook nog wel wat anders moeten gebeuren. Anders zou het de indruk kunnen versterken, dat er reeds te veel tegen de overheid wordt aangeleund.

Zo zullen de **structurele problemen** van de Nederlandse landbouw niet alleen kunnen worden opgelost via ruilverkaveling en andere cultuurtechnische werken. Dat zou ook veel te lang duren. Voor de sanering moeten ook mogelijkheden gevonden kun-

nen worden, die de organisaties mogelijk zelf ter hand nemen. Anders komen wij onherroepelijk voor het geval te staan, dat een „koude sanering” voldoende wordt geacht. Maar zulk een liberale oplossing betekent tevens, dat zo'n sanering gaat ten koste van enkele kleine individuele ondernemers. Het is de vraag, of dat in deze tijd nog wel kan worden getolereerd. Vooral omdat het niet in de eerste plaats te wijten is aan deze individuele ondernemer zelf. Structuurveranderingen dienen in de maatschappij altijd anders te worden opgevangen. Of wij zouden nog eens „de aanpassing” tot een soort sjibboleth moeten maken. Wij kunnen er echter vast van op aan, dat wij niet teruggaan naar de jaren twintig, toen er voor de kleinere bedrijven meer kansen lagen dan in onze tijd.

E.E.G. en Benelux

IN de derde plaats mag er nog wel eens de aandacht op worden gevestigd, dat wij ten aanzien van de ontwikkeling van de landbouw in het kader van de E.E.G. nog zo verschrikkelijk weinig weten. Het blijft nog steeds een onzekere factor. Wat het resultaat van deze ontwikkeling zal zijn voor de Nederlandse boer kan nog maar nauwelijks concreet worden aangegeven. Men spreekt over grotere markteenheden voor zoveel miljoenen mensen, over het prima vakmanschap van de Nederlandse boer, over ons uitstekend klimaat en wat niet al. Maar het zou ons niet verwonderen, indien vele boeren dit vandaag niet zien als een soort „zoethoudertje”. Vermoedelijk is het gevolg hiervan, dat in feite de onrust onder de boeren daardoor toeneemt. Prevaleren hierbij vaak ook niet de handelspolitieke belangen der nationale staten boven de meer directe belangen van de Europese boer? Uiteraard zijn ook de ervaringen met de Benelux voor de boeren nu niet direct zo geruststellend.

Wij kunnen ons derhalve best voorstellen, dat door deze trage en vaak ook teleurstellende gang van zaken, **het vertrouwen** in wat uiteindelijk van de internationale samenwerking op landbouwgebied terecht komt, **voortdurend minder wordt**.

Tenslotte willen wij dit artikel besluiten met een opmerking, die misschien wat vreemd aandoet. Maar wij hebben soms heel sterk de indruk, dat de **georganiseerde boerenstand** voor een deel **zelf mee debet** is aan deze onrust onder haar leden. Want sinds jaar en dag is deze boeren steeds weer voorgehouden, dat de regering veel en veel te weinig doet. Een forse ruk aan de bel zou uitkomst geven. De kostprijzen immers zouden voortaan het een en het al zijn. Daarvoor werd dan ook een verschrikkelijke heibel gemaakt over een cent meer of minder bij de melkprijs.

Maar als dan het puntje bij paaltje kwam, dan gebeurde er bedroevend weinig. Alles kwam steeds meer in de emotionele sfeer. De laatste paar jaar was er dan ook onder de boeren een bepaalde aandrang tot het houden van protestvergaderingen. Deze vergaderingen werden echter mee ter wille van de status van het landbouwschap omgedoopt in voorlichtingsbijeenkomsten. Op deze wijze meende men de onlustgevoelens onder de boerenstand af te kunnen reageren. Dat is echter niet gelukt. De ontevredenheid werd groter. En het landbouwschap werd hoe langer hoe meer de Kop van Jut. Over de houding van de overheid als ook die van het landbouwschap komen wij in een derde artikel nog nader terug.

Vijf jaar de Gaulle

• Vervolg van pag. 4

ONGEDULD

Dit uitstel komt De Gaulle bijzonder gelegen. Het enige wat de generaal — voorlopig althans — nodig heeft is tijd-winst. Hij kan zich niet veroorloven geduld te hebben. Met groot ongeduld wacht hij op het ogenblik dat zijn „force de frappe” enige vorm van be-

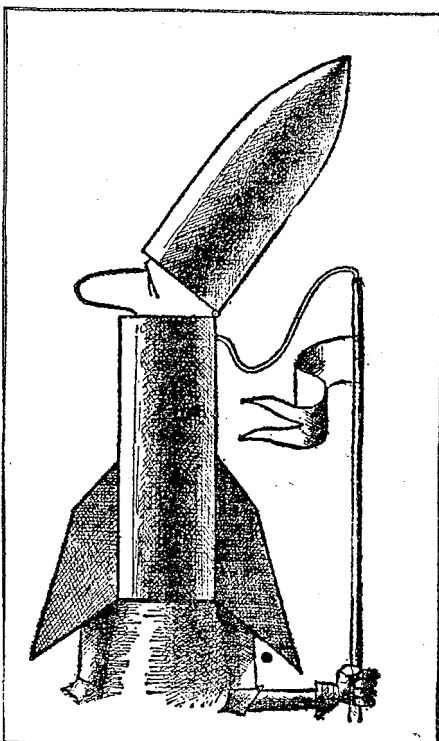
tekenis heeft aangenomen. Dan meent hij met een eigen afschrikwekkende kernmacht op voet van gelijkheid met de andere kernmogendheden te kunnen onderhandelen. Hij komt dan in eenzelfde positie te verkeren als Engeland, toen het (al vele jaren geleden) een van de kernmogendheden werd. De Gaulle moet het Engelse voorbeeld maar goed voor ogen houden. Want het bezit van afschrikwekkende kernwapens en de mogelijkheid om ze te brengen, waar ze gedeponereerd moeten worden, heeft Engeland niet de positie van grote mogendheid teruggegeven.

Integendeel: Chroesjtsjef dreef er de spot mee, toen hij op het hoogtepunt van de Suezkanaalcrisis dreigde, Londen met raketten te laten bestoken. Zo zal het ook een Frankrijk vergaan met een „force de frappe”.

DE CHAOS

wat zeer betreurenswaardig is, na vijf lange jaren, is dat De Gaulle nagelaten heeft, de juiste maatregelen te nemen om zijn opvolging te regelen. We hebben al meer betoogd, dat de Vijfde Republiek alleen onder De Gaulle kan voortbestaan. Zodra de generaal er niet meer is, zal er een verwarring ontstaan, die de grootste gevaren voor Frankrijk kan inhouden. Toen de generaal eens een typering wilde geven van de toestand die zou ontstaan, als hij Frankrijk aan zijn lot zou overlaten. Hij zei toen: „Après moi la pagaille” (Na mij de chaos). Ongewild heeft hij het vonnis geveld over zijn eigen gedrag van de afgelopen vijf jaren. De grootheid van De Gaulle kan Frankrijk heel wat gaan kosten,

db

Escars in Liberation, Paris

Jeanne d'Arc 1963

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

N.V. Houthandel
v.h. Firma J. & G. Alblas
Waddinxveen

ZAGERIJ SCHAVERIJ

Filiaal: Zwaanhal 119-125 - Rotterdam

Aannemersbedrijf
GEBR. HAKKERS

● Handel in rijsmaterialen, riet en teen
 ● Rietmattenfabriek
 ● Hoepelmakerijen

WERKENDAM — TELEFOON 514

P. BREUGEM, bouwkundige

OOSTEINDESEWEG 19 — TELEFOON 01892-319
 BERGSCHENHOEK

Wij verzorgen zowel de tekening met aanvraag, als de bouw van uw woning

Grondboringen Bodemonderzoek
 Nortonputten voor Drinkwatervoorzieningen
 Pompinstallaties Beregeningsinstallaties

Meer dan 40 jaar ervaring.

FIRMA JAN DE NOOIJ - BENNEKOM

Telefoon 08379 - 2227

meteoor beton

N.V. BETONFABRIEK DE METEOR - DE STEEG
 Fabriek van kwaliteitsbetonproducten

Voor betere beton ...

N.V. SCHOKBETON

Fabrieken te Zwijndrecht, Kampen, Elburg en Vianen. Bouwbedrijf te Zeist.

Houthandel en kistenfabriek
MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
 Telefoon 05457-561 Telefoon 06750-3748

Houtzagerij-Houthandel-Kistenfabriek

BOUWBEDRIJF JAC. VAN DER NIET

NIEUWBOUW EN
 ONDERHOUDSWERKEN

Oranjeweg 6 — Telefoon 01719-2748 — Noordwijk aan Zee

F. VINK & ZOON

Aannemersbedrijf

Telefoon 01827-261

KERKLAAN 9 — MOORDRECHT

LAK EN VERF
 voor industriële en
 bijzondere doeleinden.

N.V. LAK- EN VERFFABRIEK MACOSTAN
 EDE, telefoon 2047 (08380)

TIMMERFABRIEK VERMEULEN N.V.

MILL (N.-B.), TELEFOON 08859-605

Fabriek van geprefabriceerde houten gebouwen, houten woningen, directieketen, barakken, garages, vakantiehuysjes enz.

Speciaal voor de landbouw: kippenhokken, veldschuren, loodsen etc.

Export: België, Duitsland, etc.

Werft abonnees

Het boven-gemeentelijk orgaan

RIJNMOND

ONS volk moet industrialiseren, willen wij op den duur onze kinderen brood en werk kunnen verschaffen". Deze slagzin heeft na de oorlog het economische leven van Nederland beheerst. Met grote energie heeft ons volk zich op de industrialisatie geworpen. Het heeft gebruik gemaakt van zijn gunstige ligging, van het vakmanschap van zijn bevolking, van de constante arbeidsvrede, enz. Het heeft havens gegraven en fabrieken gebouwd, industrieterreinen ontgonnen en wegen aangelegd. Het heeft eigen industrie uitgebreid en buitenlandse bedrijven aangetrokken. Kortom Nederland heeft geïndustrialiseerd en wel zodanig, dat sommige streken in ons land een nieuw gezicht gekregen hebben.

Het meest spectaculair was de omwenteling wel in het gebied van de Nieuwe Waterweg, de „poort van Europa". Enorme raffinaderijen, chemische fabrieken en havencomplexen namen daar de plaats in van de met koeien gestoffeerde weilanden en de akkers met graan. Het eiland Rozenburg werd tot schier onherkenbaar toe omgewoeld. Een kleine stad als Vlaardingen zag zijn inwonertal verdubbelen. Plattelandsgemeenten zagen plotseling het perspectief van een middelgrote stad opdoemen. Tienduizenden woningen verrezen en deden satellietsteden ontstaan op plaatsen waar voorheen de agrariër onbeperkt heerste. Een omwenteling voltrok zich.

Maar omwentelingen gaan steeds gepaard met spanningen en problemen. Zo ook in het Waterweggebied. Natuurlijk was er de spanning tussen de agrariërs enerzijds en de industrieën en gemeentebesturen anderzijds. En het probleem waar de van huis en hof verdreven boer en tuinder heen moest. Er was de spanning tussen het oude en vertrouwde en het nieuwe met andere ideeën en andere levensgewoonten. En het probleem hoe men oud en nieuw op een verantwoorde wijze zou kunnen doen samenwonen. Spanningen en problemen die iedere sterk uitbreidende gemeente kent. Maar in het Waterweggebied lagen de spanningen en problemen ook op bestuurlijk gebied, op het terrein van de zelfstandigheid van de gemeente. De geweldige uitbreiding van de ene gemeente ging vaak ten koste van het domein van de andere gemeente. De ontwikkeling en de toekomst van de kleine gemeenten kon niet meer bepaald worden door de gemeentebesturen zelf, maar werd in feite gedictieerd door de snelle ontwikkeling. Anderzijds bracht de industriële omwenteling en de daarmee gepaard gaande sterke toename van de bevolking het gevaar met zich mee, dat iedere gemeente zou gaan proberen

zoveel mogelijk graantjes mee te pikken van de toekomstige oogst. Of ook, dat men zich, afkerig van al het nieuwe, in een star isolement zou opsluiten om zo de ontwikkeling tegen te gaan.

Zoeken naar nieuwe vormen

De enorme ontwikkeling van het Waterweggebied was een gegeven waarvan men al spoedig begreep, dat men daarvan eenvoudig had uit te gaan. De vraag werd primair hoe deze ontwikkeling zodanig kon worden geleid, dat toch een harmonisch geheel zou ontstaan. Meerdere begrepen al

Geen annexatie of samenvoeging, maar ... SAMENWERKING

ras dat, wilde men een zekere harmonie scheppen en behouden, samenwerking van alle betrokkenen beslist noodzakelijk was. Waar al spoedig duidelijk werd dat de oplossing van annexatie, van het steeds groter maken van de grootste gemeenten, ook in Den Haag niet sympathiek ontvangen werd, kwam de gedachte aan samenwerking steeds meer naar voren. Men begon te spreken over districten, over boven-gemeentelijke organen, over samenwerking op basis van de Wet Gemeenschappelijke Regelingen, enz.

Het was de gemeente Rotterdam die in de zomer van 1956 de colleges van burgemeesters en wethouders van de 27 gemeenten uit het Waterweggebied voor een samenspreking uitnodigde. Toen begon het intergemeentelijk overleg, dat met name bij het zoeken naar de bestuurlijke vorm waarin de samenwerking moest worden gegoten nogal moeizaam verliep. Toen dit overleg dreigde vast te lopen, stelde de minister de zgn. commissie-Klaasesz in. Deze kwam met een oplossing, die als compromis door vrijwel alle gemeenten aanvaardbaar werd geacht en die dan ook gestalte kreeg in het wetsontwerp 6780 tot „instelling van een openbaar lichaam voor het gebied van de Rijnmond". Een wetsontwerp door de Tweede Kamer over het algemeen eveneens gunstig werd ontvangen en dat hopelijk onder het komende kabinet spoedig in behandeling zal kunnen komen.

Meespreken

Wanneer men de vraag stelt voor het gebied van de Rijnmond zo betrekkelijk korte termijn een nemelijke oplossing werd getracht terwijl dit voor andere gebieden aan de IJmond niet lukte, dan daar naar onze mening twee jaar voor.

In de eerste plaats zouden men len noemen het feit, dat dit initiatief van Rotterdam in de nota's, rapporten en memorie aan de betrokken gemeenten zijn toegezonden en daar een van bespreking uitmaakte het rapport van de commissie sesz eveneens werd toegezonden dat Gedeputeerde Staten al meenteraden verzochten hun over de in dat rapport voorgedragen oplossing te geven. Daardoor bereikt dat alle gemeenteraden de ontwikkeling van dit gebied op de hoogte waren, dat ze beseften dat het ook hun zaak was en niet hobby van een aantal deskundigen op het gebied van het bestuur

In de tweede plaats dient men te memoreerd de goede werking van het rapport-Klaasesz dat heel wat stellingen tussen de gemeenten over de oplossing heeft voor wat betreft de

Dit rapport koos duidelijk voor de bovengemeentelijk orgaan, maar nam de bezwaren van menige gemeente tegen zulk een orgaan weg en gaf de bevoegdheden van het nieuwe orgaan sterk te beperken en de zelfstandigheid van de afzonderlijke gemeenten met tal van waarborgen te omgibben.

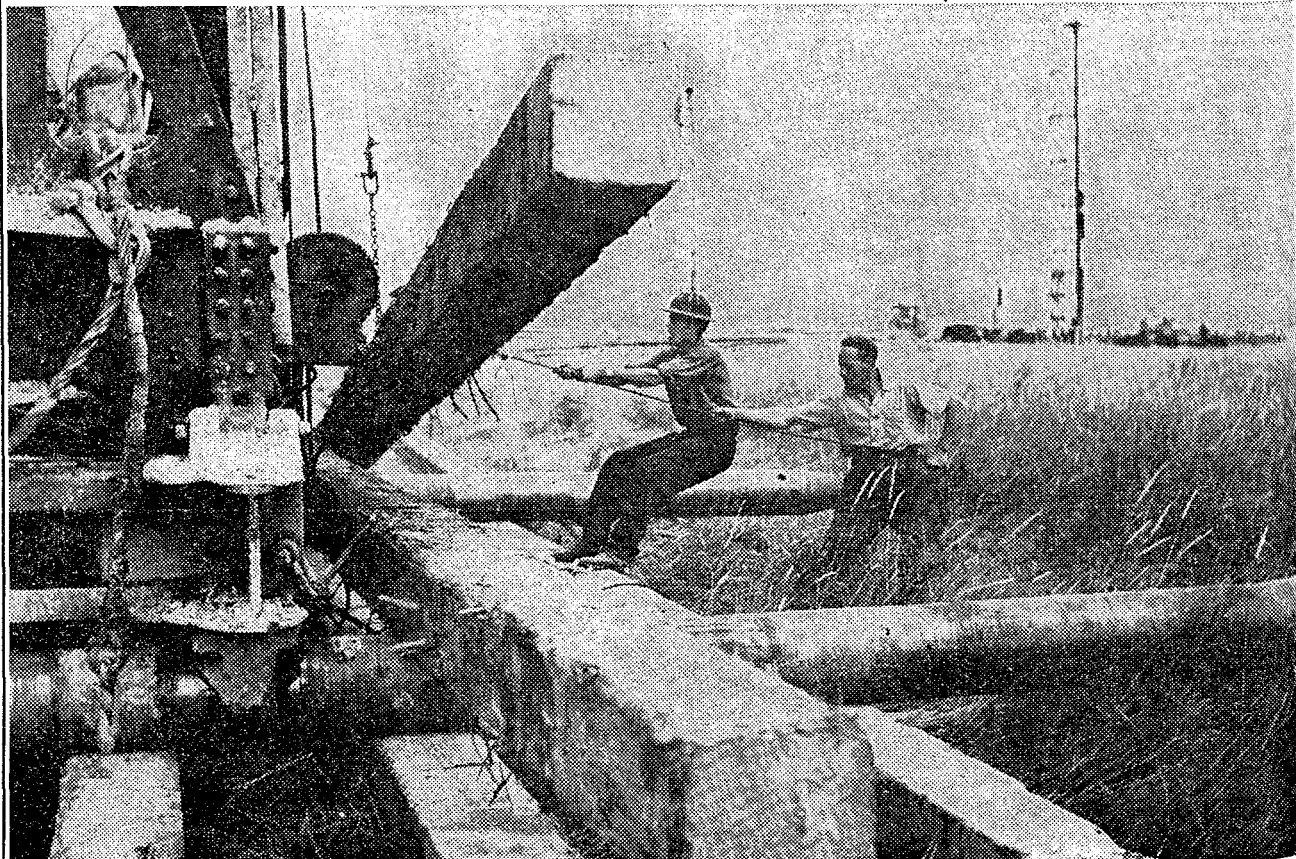
Wanneer de Staten-Generaal wetsontwerp aanvaardt zal Rijnmond het eerste gebied zijn waar de wettelijke vorm van het openbaar lichaam in trede doet. Hoe stelt men zich de werking van zulk een orgaan voor?

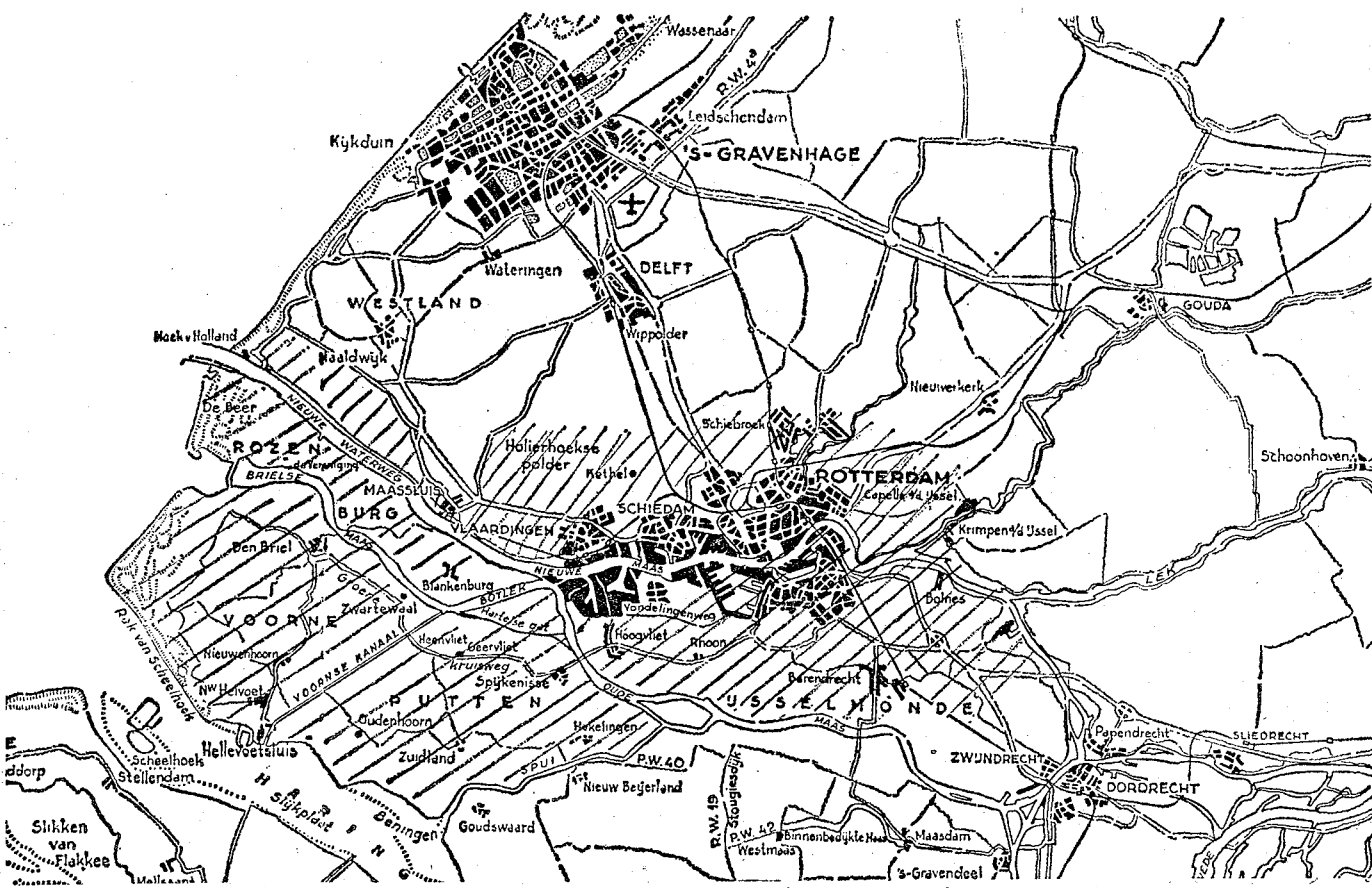
Het bestuur

Het openbaar lichaam Rijnmond omvat een gebied van ongeveer 60.000 ha., verdeeld over 24 gemeenten met een gezamenlijk inwonertal meer dan een miljoen inwoners. De grootste gemeente is Rotterdam met ongeveer 730.000 inwoners en de kleinste Zwartewaal met een inwonertal van slechts 600.

Het openbare lichaam, dat gestuurd zal zijn te Rotterdam, krijgt een bestuur dat bestaat uit een raad, een dagelijks bestuur en een voorzitter. De bestuursvorm dus die over het gebied

In het gebied van de Rijnmond wordt hard gewerkt!

met die van de gemeente en de provincie.

De raad van Rijnmond zal bestaan uit 81 leden, waarvan er 54 rechtstreeks door de kiezers gekozen zullen worden. Alle gemeenten van Rijnmond vormen dan één kieskring. De overige 27 leden worden door de gemeenteraden uit hun midden, de burgemeester daaronder begrepen, benoemd. Elke gemeenteraad kan één lid benoemen, met uitzondering van Rotterdam dat vier leden benoemen mag. De raad zal dus tweeërlei soort leden tellen. Daarmee is niet iedereen gelukkig. Ook niet binnen onze eigen partij.

Wanneer 54 leden rechtstreeks gekozen worden door de kiesgerechtigde burgers, dan stempelt dat de raad tot een politiek lichaam. En dan behoren daar geen benoemde leden bij. Want die 27 kunnen de politieke verhouding volledig verstoren.

Men heeft natuurlijk met deze benoemde leden de bedoeling gehad te verzekeren dat elke gemeente tenminste met een lid in de raad van Rijnmond vertegenwoordigd zou zijn. Wij geloven dat men dit rustig aan de politieke partijen kan overlaten, die door hun kandidatenlijsten wel voor de nodige spreiding kunnen zorgen. Velen zijn dan ook van mening dat het verkieslijker zou zijn alle 81 leden rechtstreeks door de burgerij te laten kiezen. Wil Rijnmond goed kunnen werken dan moeten de leden niet allereerst mandataris van hun eigen gemeente zijn, maar dienen zij het belang van het geheel te behartigen.

Het dagelijks bestuur van Rijnmond zal bestaan uit zes leden gekozen uit en door de raad. Hierbij is echter de bepaling gemaakt dat drie van de zes werkelijk in de gemeente Rotterdam moeten wonen en de andere drie niet.

Een bepaling die enerzijds wil voorkomen dat Rotterdam een al te overheersende positie zou innemen en anderzijds dat Rotterdam misschien door de anderen een te gering aantal plaatsen in het dagelijks bestuur zou bezetten. Makkelijker zal deze bepaling de keus niet maken. De Rotterdammers voelen er trouwens niets voor.

De voorzitter zal worden benoemd door de Kroon. Met deze bepaling heeft men meteen een eind gemaakt aan de strijdvrage wie er voorzitter zou moeten zijn. Rotterdam stelde dat de burgemeester van deze stad voorzitter MOEST zijn, andere gemeenten waren daar sterk tegen en zelfs werd het geluid gehoord de combinatie van burgemeester van een van de Rijnmondgemeenten met het voorzitterschap van Rijnmond te verbieden.

Welke bevoegdheden?

Welke bevoegdheden krijgt nu het nieuwe orgaan Rijnmond? Ook daarover is in het intergemeentelijk overleg het nodige te doen geweest. Ongetwijfeld speelde in deze discussie ook de angst een rol. De angst n.l. dat indien Rijnmond belangrijke zelfstandige bevoegdheden kreeg, zoals Rotterdam wilde, de bevoegdheden van

de afzonderlijke gemeenten wel eens in het gedrang konden komen.

De reeds eerder genoemde commissie-Klaasesz heeft getracht dit twistpunt op te lossen door de bevoegdheden van Rijnmond zoveel mogelijk stimulerend en coördinerend te doen zijn. Rijnmond treedt dus niet in de plaats van de afzonderlijke gemeenten. Dat zou alleen kunnen indien een gemeente daar zelf om vroeg. Maar ook dan nog zou eerst de goedkeuring van Gedeputeerde Staten nodig zijn.

De regering heeft de gedachte van de commissie Klaasesz overgenomen en in art. 32 van wetsontwerp bepaald dat Rijnmond richtlijnen en aanwijzingen kan geven over de navolgende onderwerpen te weten:

- aanleg van havens en daarbij behorende bedrijfsterreinen;
- vestiging van bedrijven op die terreinen;
- woningbouw en toepassing van de Woonruimtetwet 1947;
- openlucht-recreatie;
- aanleg en verbetering van land- en waterwegen;
- oeververbindingen;
- bestrijding van verontreiniging van water en lucht.

Deze lijst is voorlopig uitputtend. Nieuwe onderwerpen kunnen er slechts bij algemene maatregel van bestuur aan worden toegevoegd indien tenminste tweederde van de gemeenteraden uit Rijnmond daarmee instemmen. Ook hier dus weer een vergaande garantie aan de afzonderlijke gemeenten, dat Rijnmond zijn taak niet zal uitbreiden ten koste van de gemeenten.

Richtlijnen

Wat houden nu die richtlijnen en aanwijzingen in? De richtlijnen zijn niet meer dan adviezen van Rijnmond aan een of meer gemeenten. Een gemeente kan ze opvolgen ja dan neen. Alvorens Rijnmond een richtlijn aan een gemeente geeft moet er bovendien eerst overleg geweest zijn tussen het dagelijks bestuur van Rijnmond en b. en w. van de betrokken gemeente.

De aanwijzingen gaan echter verder. De aanwijzing bedoelt de verwezenlijking van de in de richtlijn gegeven adviezen. Een aanwijzing dient dan ook door de gemeente te worden opgevolgd. Ze kan dus ingrijpen in het beleid van de gemeente.

Daarom heeft het wetsontwerp die aanwijzing weer zodanig met waarborgen omgeven, dat de gemeente niet de indruk kan krijgen door Rijnmond overheerst te worden. Een aanwijzing wordt daarom eerst van kracht indien ze door G.S. is goedgekeurd. G.S. mogen daar als regel drie maanden over denken, in het uiterste geval vijf maanden.

Is een gemeente het daar niet mee eens dan kan ze binnen een maand in beroep gaan bij de Kroon. Op die wijze kan het echter wel heel lang duren voor zo'n aanwijzing effect gaat sorte-

De 24 gemeenten die in het openbaar lichaam samenwerken: Abbenbroek, Barendrecht, Brielle, Capelle a/d IJssel, Geervliet, Heenvliet, Hekelingen, Hellevoetsluis, Krimpen a/d IJssel, Maassluis, Oostvoorne, Oudenhorn, Poortugaal, Rhooon, Ridderkerk, Rockanje, Rotterdam, Rozenburg, Schiedam, Spijkenisse, Vierpolders, Vlaardingen, Zuidland en Zwartewaal.

ren. Begrijpelijk dat enkele gemeenten (Rotterdam en Vlaardingen) zich tot de Tweede Kamer hebben gericht met het verzoek deze procedure te bespoedigen. Men wil dan G.S. de aanwijzing niet laten goedkeuren, doch de gemeenten het recht geven bij G.S. in beroep te gaan. Hebben die uitspraak gedaan, dan is de zaak dus definitief en is men in vijf maanden klaar. Natuurlijk behoudt de Kroon altijd het recht een aanwijzing nietig te verklaren wegens strijd met de wet of het algemeen belang.

Streekplannen

De regering heeft t.a.v. de bevoegdheden van Rijnmond de commissie-Klaasesz echter niet geheel gevolgd. Op een bepaald, zeer belangrijk punt is zij daarvan afgeweken. In art. 19 van het wetsontwerp is n.l. voor Rijnmond de bevoegdheid vastgelegd dat de raad voor zijn gebied of delen van dat gebied streekplannen kan vastleggen, resp. herzien of intrekken. De commissie had Rijnmond alleen de voorbereiding toegedacht.

Daarmee heeft Rijnmond een zelfstandige bevoegdheid, zijn enige vooralsnog, gekregen. Een bevoegdheid die overigens niet in de plaats treedt van enige gemeentelijke bevoegdheid, maar van die van de Provinciale Staten. (althans volgens de nieuwe wet op de Ruimtelijke Ordening).

Een zeer belangrijke bevoegdheid dus en de betekenis daarvan springt te meer in het oog als men bedenkt, dat „het probleem van de ruimtelijke ordening van den aanvang af onderkend is als een van de belangrijkste motieven voor de instelling van een openbaar lichaam Rijnmond”. Zo zeer zelfs, dat op de eerste samenspreking in juni 1960 vele gemeenten van mening waren dat eerst het vraagstuk van de ruimtelijke ordening (waar woongebieden, waar industrie en waar recreatie) moest worden bestudeerd, alvorens te gaan spreken over de vraag in welke vorm de samenwerking gegoten diende te worden. Terloops zij hier opgemerkt dat de toen ingestelde commissie voor de ruimtelijke ordening na twee jaar met een eenstemmig rapport kwam, in tegenstelling tot de commissie voor de bestuursvorm, die nimmer tot een eenparig voorstel is gekomen. Rijnmond kan dus streekplannen vaststellen, herzien of intrekken. Maar omdat deze passen moeten in het gro-

• Vervolg op pag. 12

VERTROUWENS ADRESSEN VOOR EIGEN

Landbouwwerktuigen- en machinefabriek

Vicon

H. VISSERS N.V. - NIEUW-VENNEP
Telefoon 02526-841 (7 lijnen)

Kinderstoelen- en BOxen Fabriek

ZEVENAAR (Gld.)

Telefoon 08360-3575

Verkrijgbaar bij de bekende zaken

Kibofa

SCHUDDEN? GOED
GOED SCHUDDEN? BETER
IDEAAL SCHUDDEN? EUREKA

N.V. „Eureka” Landbouwmachinefabriek

voorheen Fa. I. v. d. Woude & Zn.
DRACHTEN

„MIEDEMA” landbouwwagens

„MIETRA” transporteurs enz.

Vraagt vrijblijvend telefonisch, schriftelijk, of persoonlijk inlichtingen, of brengt een bezoek aan ons bedrijf.

L. S. MIEDEMA

Landbouwwerktuigenfabriek N.V.
WINSUM - FRIESLAND - TELEF. 05173-241*

VOOR AL UW BANKZAKEN

N.V. SLAVENBURG'S BANK

ZWIJNDRECHT - Telefoon 26688

CLAEYS - maaidorsers

BAMFORDS - oprappersen

Importrice voor westelijk Nederland

W. VAN GEMEREN & ZONEN N.V., - Greup (Z.H.)
telefoon (01860)-2050

VOOR UW WASGOED en UW STOOMGOED

Wasserij en Chemische Wasserij **DE LELIE**
Bergen op Zoom - Telefoon 01640-5171

Depots en filialen in geheel Zeeland en West-Brabant.

AMSTERDAM

GEZOND, GEZELLIG EN 'T GOEDKOOPST is het stoken met de kolen van de

FIRMA S. DOGGER Hzn.

SCHINKELRADE 14 - TELEFOON 72 25 16
ANTRACIET
BRECHCOKES en OLIE voor centrale verwarming

G. W. GRUPPEN

Aannemersbedrijf

SPAARNDAMMERDIJK 388 - TEL. 80553 - AMSTERDAM

J. DE KORT

metsel- en tegelbedrijf

Singel 350, tel. 33422 - 62891
AMSTERDAM

Gebr. Van Altena

smeed- en constructiewerk stalen ramen en deuren

Z. VAN LEDENBERCHSTRAAT 114 - AMSTERDAM
TELEFOON 82298

KENNEMERLAND

Visser Electrotechniek N.V.

BREESTR. 128 - BEVERWIJK - TEL. (02510) 5244*
Gevestigd sinds 1919

Hier zit u beter dan aan de overzijde...

zo schreef blijkens 'n krantenbericht enige tijd geleden een Limburgse caféhouder op zijn ramen om publiek te trekken naar zijn zaak. Dit was een wrang grapje, want aan de overzijde van de straat bevindt zich het Huis van Bewaring tegenover het café. De politie ter plaatse heeft gelukkig na enige aandring bij de caféhouder bewerkstelligd, dat dit opschrift verwijderd werd. De vraag rijst waartoe het Huis van Bewaring dient en wie daar moeten verblijven.

Het Huis van Bewaring is voornamelijk bestemd voor de toepassing van de voorlopige hechtenis in afwachting van de berechting van de verdachten. Menige verdachte, die aan de Officier van Justitie voorgeleid wordt, vraagt om een „lopend” vonnis, want hij ziet het gevaar van de voorlopige hechtenis, te ondergaan in het Huis van Bewaring, aankomen. Met een lopend vonnis bedoelt de verdachte geenszins, dat hij vraagt om een vonnis met een wandelend karakter, maar maar hij vraagt om in afwachting van zijn berechting naar huis te mogen gaan.

De persoonlijke vrijheid is een belangrijk goed en vrijwel iedere verdachte zal er prijs op stellen zo min mogelijk met de cel kennis te maken. Onze Grondwet waarborgt in art. 171 de persoonlijke vrijheid en geeft bescherming tegen willekeurige vrijheidsbeneming, maar anderzijds zal het soms noodzakelijk zijn de voorlopige hechtenis toe te passen. Ten-

22 uur terzake openbare dronkenschap wordt aangehouden, kan dus tot de volgende middag 13 uur van zijn vrijheid worden beroofd. Hij wordt ter ontzuivering ingesloten, hetgeen ook in het belang van de maatschappelijke orde is. De volgende dag verkrijgt de dronken man, die zijn roes heeft uitgeslapen in de cel van het bureau, zijn vrijheid. Bij meer ernstige strafbare feiten kan het echter nodig zijn de verdachte langere tijd op het politiebureau te houden. Daarvoor is de in verzekeringstelling van de verdachte, die gelast kan worden door de Officier van Justitie of één zijner hulp-officieren van Justitie voor twee dagen, aansluitend op de zes uur van de aanhouding. Bij dringende noodzakelijkheid kan de Officier van Justitie deze termijn van twee dagen nog éénmaal voor ten hoogste twee dagen verlengen. Hier zijn reeds enige waarborgen geschapen, immers de eerste zes uur kan de politie zelfstandig handelen, maar bij de verlenging van de aanhouding wordt de Officier van Justitie ingeschakeld, die beoordelen moet of er redenen voor in verzekeringstelling aanwezig zijn, hetgeen nog sterker geldt bij de verlenging met nog 2 dagen, want daar wordt als eis een „dringende noodzakelijkheid” gesteld. Als eerste waarborg is dus aanwezig de beoordeling door een justitiële autoriteit van de eventuele noodzakelijkheid tot toepassing van de vrijheidsbeneming, terwijl als tweede waarborg gesteld is, dat van dringende noodzakelijkheid moet blijken. Dit kan bijvoorbeeld zijn het belang van het opsporingsonderzoek, immers de politie moet tijdens het onderzoek getuigen gaan horen en wil voorkomen, dat de verdachte vóór deze verhoren de getuigen gaat bewerken om een voor hem gunstige verklaring af te leggen.

Verdere vrijheidsbeneming

Vervolgens wordt door de Officier van Justitie beoordeeld, aan de hand van de inlichtingen, die hij van de politie verkrijgt, alsmede op grond van het proces-verbaal, of er redenen zijn om de verdachte nog langere tijd na het verstrijken van de bovengenoemde twee maal twee dagen zijn vrijheid te onthouden. De Officier van Justitie hoort daartoe de verdachte, die hij bij zich laat voorgeleiden, en hen verifieert of het proces-verbaal van verhoor van de verdachte, opgemaakt door de politie, juist is. De Officier kan dan besluiten, dat een verdere vrijheidsbeneming wenselijk is, doch hij kan zulks niet alléén bepalen. Daarvoor is nodig de medewerking van de Rechter-Commissaris belast met de instructie in Straffzaken. Deze Rechter-Commissaris is één van de rechters van de Rechtbank, die voor de tijd van twee jaar door het Gerechtshof daartoe wordt aangewezen. De Officier van Justitie vordert, voor het geval hij dus een langere vrijheidsbeneming nodig acht, van de Rechter-Commissaris dat deze een bevel tot bewaring van de verdachte zal geven, geldend voor zes dagen. De Rechter-Commissaris is volkomen vrij — uiteraard binnen de wettelijke grenzen — dit bevel te geven of te weigeren. Hij hoort de verdachte, alvorens het bevel tot bewaring te geven, over het gepleegde strafbare feit en maakt hiervan proces-verbaal op. Vervolgens kan de Rechter-Commissaris op vordering van de Officier van Justitie dit bevel tot bewaring nog één keer met zes dagen verlengen. Meestal zal echter vóór het verstrijken van de zes dagen, gedurende welke het bevel tot bewaring van kracht is, de Officier van de Rechtbank vorderen, dat een bevel tot gevangenhouding van de verdachte wordt verleend. Dit bevel tot gevangenhouding geldt voor een termijn van dertig dagen en kan telkens met een gelijke tijdsduur worden verlengd, waarbij de Officier van Justitie reeds weer een daartoe strekkende vordering tot de Rechtbank moet richten en waarna de Rechtbank over de verlenging beslist. Alvorens tot bevel van gevangenhouding door de Rechtbank verleend wordt moet de Rechtbank een verhoor van de verdachte doen plaats vinden, bij de verlengingen van de gevangenhouding is dit verhoor niet noodzakelijk, daar de verdachte de wens te kennen kan geven van dit verhoor af te zien.

Waarborgen

Uit de boven geschetste gang van zaken, zoals die is voorgeschreven in ons Wetboek van Strafvordering, blijkt wel, dat het de bedoeling van de wetgever is geweest voldoende waarborgen te scheppen tegen onnodige vrij-

heidsbeneming. De Officier van Justitie, de Rechter-Commissaris en de Rechtbank zijn telkens verplicht na te gaan of het nodig en wenselijk is de voorlopige hechtenis te bestendigen. Het Openbaar Ministerie beoordeelt of een vordering tot verlenging van de voorlopige hechtenis gedaan moet worden en de Rechtbank zal daarop nagaan of de vordering van het O.M. terecht is gedaan en zal daarover een beslissing nemen. Het bevel tot de voorlopige hechtenis, waardoor op ingrijpende wijze wordt beslist over de individuele vrijheid van de verdachte, wordt derhalve eerst gegeven nadat de rechter en het O.M. zich beraden hebben over de noodzakelijkheid van de toepassing van de voorlopige hechtenis en kennis hebben genomen van de verweren daartegen van de verdachte.

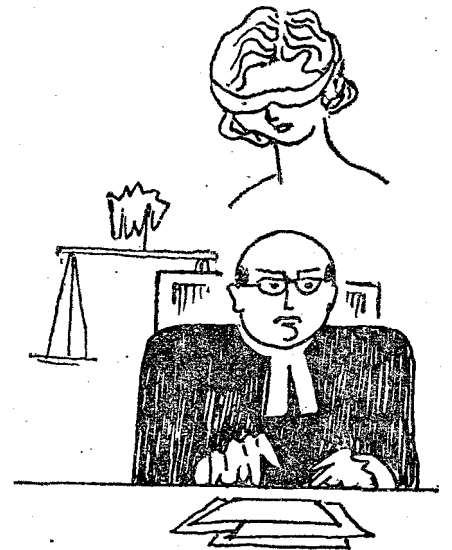
Bovendien krijgt iedere verdachte, die in voorlopige hechtenis verkeert, een raadsman toegewezen ter behartiging van zijn belangen. Deze raadsman kan de verdachte bijstaan bij de bovenbedoelde verhoren en telkens de opheffing van de hechtenis vragen op de door hem aangevoerde motieven. Voorts heeft de verdachte steeds het recht een verzoek tot invrijheidstelling in te dienen bij de Rechtbank, maar dit zal slechts zin hebben wanneer hij meent nieuwe redenen te hebben, die zijn invrijheidstelling wenselijk of nodig maken.

Tenslotte geeft de verdachte aan de verdachte nog de bevoegdheid om hoger beroep in te stellen van het bevel tot gevangenhouding of de bevoelen verlenging daarvan van de Rechtbank, doch met dien verstande dat dit slechts één keer mogelijk is, dus bij het bevel tot gevangenhouding of bij een bevel tot verlenging daarvan. Het Gerechtshof beoordeelt in hoger beroep dan nogmaals of de voorlopige hechtenis moet worden bestendigd.

Het is duidelijk na deze uiteenzetting van de mogelijkheid van de toepassing van de voorlopige hechtenis, dat van een willekeurige vrijheidsbeneming geen sprake kan zijn. De verdachte heeft vele mogelijkheden ontvangen om zijn bezwaren tegen de hechtenis naar voren te brengen en bovendien beoordelen telkens rechterlijke autoriteiten het pro en contra van de invrijheidsstelling.

Er is echter nog meer gedaan om de toepassing van de voorlopige hechtenis te beperken tot het strikt noodzakelijke. Het Wetboek van Strafvordering bepaalt, dat voorlopige hechtenis uitsluitend mogelijk is voor misdrijven waarop naar de wettelijke omschrijving een maximum gevangenisstraf is gesteld van vier jaar of meer. Daarnaast worden een aantal misdrijven met name genoemd, waarop weliswaar geen vier jaar gevangenisstraf staat, maar waarbij toch de voorlopige hechtenis toepasselijk is verklaard. Voor het geval de verdachte geen vaste woon- of verblijfplaats heeft kan de verdachte voor elk misdrijf voorlopig ingesloten worden. Deze uitbreiding is gegeven omdat een zwervende verdachte voor de Justitie moeilijk te vinden is en het is daarom wenselijk die verdachte ter beschikking te houden.

Na deze lange inleiding, die echter noodzakelijk is om een voldoende belichting van de voorlopige hechtenis te geven, kom ik tot de wellicht meest belangrijke waarborgen, die de wetgever heeft geschapen voor de toepassing van de voorlopige hechtenis. In artikel 64, 1e lid van het Wetboek van Strafvordering wordt, naast de bovenvermelde eisen voor de toepas-

singsmogelijkheid van de voorlopige hechtenis, voorgeschreven dat:

1. ernstige bezwaren tegen de verdachte moeten zijn gerezen en
2. tevens uit bepaalde omstandigheden blijkt van het bestaan van gevaar voor vlucht of van een gewichtige reden van maatschappelijke veiligheid, die de onverwijde vrijheidsbeneming vordert.

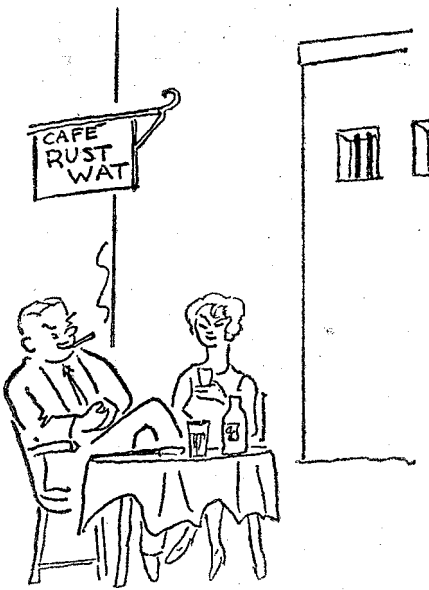
Ernstige bezwaren

De eerste eis van ernstige bezwaren, die gerezen moeten zijn tegen de verdachte geeft in het algemeen gesproken weinig moeilijkheden. Het Openbaar Ministerie en de Rechtbank beoordelen of de voorhanden aanwijzingen, die aannemelijk moeten maken, dat de verdachte een misdrijf heeft gepleegd, voldoende sterk zijn om te kunnen spreken van ernstige bezwaren tegen de verdachte in de betekenis van art 64 Wetboek van Strafvordering. De primaire verantwoordelijkheid voor de beoordeling van de vraag of de voorlopige hechtenis mag worden toegepast berust bij het Openbaar Ministerie. Het O.M. beoordeelt immers reeds bij de twee dagen van de in verzekeringstelling en bij de verlenging daarvan met nog twee dagen of er voldoende bewijzen tegen de verdachte bestaan en vervolgens moet het M.O. bij het vorderen van de bewaring van de Rechter-Commissaris en bij de vordering tot de gevangenhouding gericht tot de Rechtbank zich steeds weer afvragen of voldoende ernstige bezwaren tegen de verdachte aanwezig zijn ter rechtvaardiging van de voorlopige hechtenis. De beslissing tot de toepassing van de voorlopige hechtenis berust uiteindelijk bij de rechter, die onafhankelijk is en derhalve zonder belemmering de beslissing kan nemen. Dit is een beginsel van de rechtszekerheid, de rechter is aan geen Overheidsorgaan verantwoording verschuldigd; hij is onafhankelijk. Men zou de verhouding tussen het O.M. en de Rechtbank een verdeling van bevoegdheden kunnen noemen: Het O.M. vordert de toepassing van de voorlopige hechtenis en heeft daarvoor tegenover de Regering de eigen verantwoordelijkheid; de Rechtbank beveelt de voorlopige hechtenis, doch met interne verantwoordelijkheid. Indien het O.M. de voorlopige hechtenis niet van de rechter vraagt kan geen hechtenis als voorarrest door de rechter bevolen worden. Daaruit blijkt de primaire verantwoordelijkheid van het O.M.

Vlucht

De tweede bovengenoemde eis, te weten gevaar voor vlucht van de verdachte of een gewichtige reden van maatschappelijke veiligheid heeft vaak verschil van uitleg naar voren doen komen. Enerzijds werd door de rechterlijke macht geklaagd, dat dit criterium te knellend was, anderzijds werd vaak aan de rechterlijke macht verweten, dat deze eis te ruim werd uitgelegd en te frequent de voorlopige hechtenis werd toegepast. In feite gaat het hierbij om de vraag wanneer kan gesproken worden van „gevaar voor vlucht” of van een „gewichtige reden van maatschappelijke veiligheid”. Wanneer is er gevaar voor vlucht? Deze eis moet aldus worden uitgelegd dat alleen van gevaar voor vlucht kan worden gesproken indien er gevaar bestaat, dat de verdachte naar het buitenland zal vluchten of elders zal onderduiken. In de praktijk zal dit

• Vervolg op pag. 9

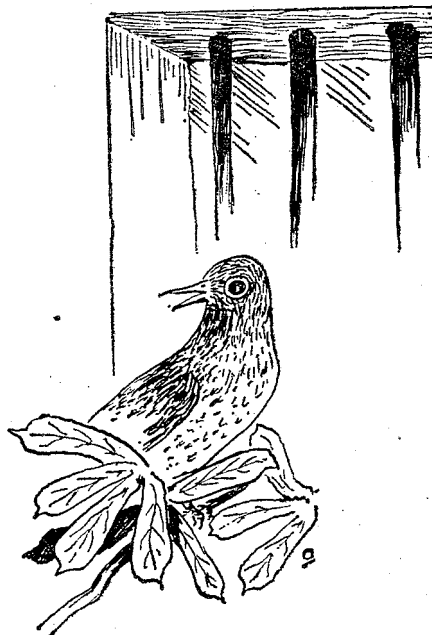

einde de waarheid omtrent een gepleegd strafbaar feit op te sporen of ter wille van de maatschappelijke orde zal het vaak nodig zijn de persoon verdacht van een misdrijf, tijdelijk op te sluiten. Er ligt hier in feite een conflict tussen de persoonlijke vrijheid en de maatschappelijke eis tot handhaving van de rechtsorde. Dit probleem vereist wel enige toelichting en daarvoor is het nodig iets van de wettelijke regeling van de voorlopige hechtenis te zeggen.

Voorlopige hechtenis

In welke gevallen kan en mag een dergelijke verdachte in voorlopige hechtenis gesteld worden? Ons Wetboek van Strafvordering geeft een regeling voor de toepassing der voorlopige hechtenis en deze regeling draagt de duidelijke sporen van de waarborgen, die onze wetgever heeft willen scheppen, tegen willekeurige inhechtenisneming. Enerzijds heeft de Overheid de beschikking over dit dwangmiddel willen verschaffen, voorzover het noodzakelijk is, anderzijds heeft men getracht garanties te scheppen tegen misbruik daarvan.

Onder voorlopige hechtenis wordt in onze wetgeving verstaan de vrijheidsbeneming tengevolge van een bevel tot bewaring van de Rechter-Commissaris, belast met de instructie in straffzaken, of ingevolge een bevel tot gevangenhouding van de Rechtbank. Het voorspel van deze voorlopige hechtenis wordt echter gevormd door de aanhouding van een persoon, die verdacht wordt van een strafbaar feit, door de Politie. Deze aanhouding van een verdachte kan slechts voor ten hoogste zes uur plaats vinden en dient om de Politie in de gelegenheid te stellen op het Politiebureau een verhoor van de verdachte af te nemen en proces-verbaal daarvan op te maken. Als bijzonderheid dient hierbij te worden vermeld, dat voor de afmeting van de toegestane zes uur de tijd tussen 24 uur des nachts en de daarop volgende morgen te 9 uur niet meetellen. Een verdachte, die 's avonds om

alleen bij vreemdelingen aantoonbaar zijn. Bij Nederlandse staatsburgers is dit vrijwel nimmer aan te tonen, tenzij bij rondzwervende personen, daar — voor het geval een dergelijk voorname bestaat bij de verdachte — hij wel zo slim zal zijn dit niet te laten blijken.

Maatschappelijke veiligheid

In welke gevallen is sprake van een gewichtige reden van maatschappelijke veiligheid? Deze woorden van de Wetgever hebben aanleiding gegeven tot talloze betogen in de pleidooien van de raadslieden van de verdachten bij hun verzoeken tot invrijheidsstelling van hun cliënten en in de replieken van het O.M. als verweer tegen de bedoelde pleidooien, terwijl ook de Minister van Justitie bij circulaire d.d. 14 juli 1953 het nodig geacht heeft nadere instructies aan het O.M. te geven over de toepassing van de preventieve hechtenis en daarbij met name is ingegaan op de uitleg van het begrip „gewichtige reden van maat-

de toepassing van de voorlopige hechtenis moet worden gegeven en dat zulks bij ernstige delicten niet behoeft plaats te vinden wanneer het bijzonder excessieve delicten zijn. De moeilijkheden zijn met deze circulaire echter niet opgelost, doch slechts verschoven. Weliswaar moet nu het O.M. de vordering tot de voorlopige hechtenis motiveren met feiten of verhoudingen, waaruit het gevaar voor vlucht of de gewichtige reden van maatschappelijke veiligheid voortvloeit maar welke zijn die feiten of verhoudingen?

Men kan zich diverse feiten of verhoudingen als vorenbedoeld indenken, bijv.: een verdachte, tegen wie zeer sterke bewijzen van een gepleegd misdrijf bestaan, ontkent hardnekkig zich daaraan te hebben schuldig gemaakt. Stel dat het vermoedelijk gepleegde delict een vrij geringe diefstal is. Gewoonlijk zal de Rechter-Commissaris een verdachte, die in een tegen hem bestaande strafzaak ontkent, insluiten, daar de te voeren instructie met zich medebrengt, dat de verdachte geen gelegenheid mag hebben contact te hebben met de getuigen, die in zijn zaak gehoord moeten worden. Bij deze kleine diefstal is het delict echter vrij van geringe aard. Mag het O.M. in deze zaak de voorlopige hechtenis vorderen? Het belang van het onderzoek brengt de toepassing van de voorlopige hechtenis mee en bij een delict van meer ernstige aard zal vrijwel niemand daarover twijfelen, maar nu wél, immers in het gestelde geval is slechts sprake van een geringe diefstal. Rechtvaardigt dit vrij geringe feit het voorarrest?

Is er een bepaalde omstandigheid of een feit aanwezig, die een gewichtige reden van maatschappelijke veiligheid vormt? Met de circulaire in de hand is zulks te verdedigen, maar persoonlijk zou ik sterk twijfelen om de voorlopige hechtenis te vorderen.

Herhaling

Het wordt anders als de verdachte reeds meermalen is veroordeeld. Het feit van de herhaling van delicten kan met zich medebrengen, dat het O.M. besluit, dat een gewichtige reden van maatschappelijke veiligheid aanwezig is. Dit acht ik een voldoende grond om de voorlopige hechtenis te vorderen. In de boven geciteerde circulaire wordt hiervan echter niet gesproken, maar ik meen te mogen zeggen, dat in vele strafzaken met recidive de rechter een bevel tot voorlopige hechtenis zal verlenen op grond van vrees voor herhaling van het misdrijf, hetgeen een gewichtige reden van maatschappelijke veiligheid is te achten.

Ons hoogste rechtscollege, de Hoge Raad, heeft reeds in 1928 overwogen, dat de aard van 't middel van de voorlopige hechtenis met zich medebrengt, dat de redenen voor de toepassing gelegen moet zijn in de persoon van de verdachte zelf en van zijn zijde gevaar moet dreigen indien hij in vrijheid blijft. De vrees voor herhaling,

die ik noemde, lijkt mij verenigbaar met deze uitspraak van de Hoge Raad. De Hoge Raad zegt voorts, dat toepassing van de voorlopige hechtenis terwille van afschrikking van anderen dan de verdachte niet in aanmerking mag komen en evenmin terwille van de handhaving van het openbaar gezag; Dit is niet verenigbaar met de woorden van artikel 64 Wetboek van Strafvordering, aldus de Hoge Raad.

Het komt mij voor, dat een grote stijging van bijv. de zedendelicten, echter een gewichtige reden van maatschappelijke veiligheid kan vormen, waarbij het toepassen van de voorlopige hechtenis zeker te rechtvaardigen is ter afschrikking van anderen, maar bovendien omdat de verdachten in zich het gevaar voor herhaling bergen. Enige jaren geleden werd voor mij geleid een verdachte, die sabotage bij de bouw van een zendmast van de omroep had gepleegd en bovendien het Koninklijk Huis had beledigd. Deze verdachte werd in het Huis van Bewaring ingesloten terzake van de belediging van het Koninklijk Huis, omdat de rechter dit delict als ernstig beschouwde, maar ook terwille van de bescherming van de naam van ons Koninklijk Huis. Ik meen, dat zulks terecht geschiedde, hoewel de handhaving van het openbaar gezag — tegen welk motief de Hoge Raad bezwaar maakt — in dit geval een belangrijke rol speelde.

Verduistering

Een veel voorkomend delict is de verduistering van grote geldsbedragen door een boekhouder in een onderneming. Uiteraard wordt deze boekhouder ontslagen door het bedrijf, zodat herhaling van misdrijf in dat bedrijf uitgesloten is, terwijl andere bedrijven niet geneigd zullen zijn deze man in een soortgelijke functie aan te stellen. De verdachte komt meestal voor het eerst met de Justitie in aanraking, zodat recidive niet aanwezig is. Moet deze verdachte in voorlopige rechtens gesteld worden? Is er een gewichtige reden van maatschappelijke veiligheid aanwezig, die zulks rechtvaardigt? Op het eerste beschouwen is men geneigd om te zeggen, dat deze verdachte moet worden ingesloten, en vele leden van de rechterlijke macht zullen dit waarschijnlijk met mij eens zijn. Ik moge bijv. wijzen op de legendarische figuur van „het goede heertje”, die voor een enorme verduistering werd ingesloten in het Huis van Bewaring. Toch is het met toepassing van de ministeriële circulaire moeilijk een feit of omstandigheid te vinden om de gewichtige reden van maatschappelijke veiligheid aan te tonen. De afschrikking van anderen zal toch hier een motief vormen. De ministeriële circulaire geeft aan het O.M. enige richtlijnen voor de toepassing van de voorlopige hechtenis, maar het moge duidelijk zijn, dat hiermede nog niet het laatste woord gesproken is. De in de wet voorgeschreven reden van maatschappelijke veiligheid laat zich niet in een bepaald keurslijf omschrijven. Het is op zichzelf beschouwd een cliché-uitdrukking en tevens een term, die op velerlei wijzen kan worden uitgelegd en waarvan de toepassing zal variëren naar gelang van de strafzaak, die zich voordoet. Geen twee strafzaken zijn gelijk en voor de toepassing van de voorlopige hechtenis

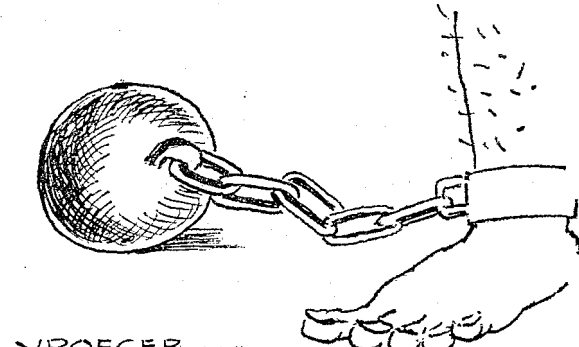
zal de toegepaste norm ook telkens verschillen. Het Openbaar Ministerie dient zich bewust te zijn van zijn verantwoordelijkheid in deze belangrijke zaak, maar ik meen toch, dat het O.M. ook als behartiger van het algemeen belang niet mag aarzelen in te grijpen met het dwangmiddel van de voorlopige hechtenis indien de maatschappelijke orde zulks vereist.

Ingrijpend

Ik meen door het bovenstaande genoeg stof te hebben verschaft tot overdenking van het probleem van de voorlopige hechtenis. Dit dwangmiddel is van sterk ingrijpende aard, immers rukt het de verdachte weg uit zijn gezin, werk en omgeving met alle gevolgen van dien, en ik ben van mening, dat een bezinning over dit onderwerp zeker de moeite zal lonen. Te overdenken ware met name of artikel 64 Wetboek van Strafvordering niet dient te worden aangevuld — mede ter verduidelijking van de bedoeling van de wetgever — met een aantal gevallen waarin geacht moet worden een gewichtige reden van maatschappelijke veiligheid aanwezig te zijn. Op die wijze zou deze term van de wet meer inhoud verkrijgen dan thans het geval is, hetgeen de toepassing zou vergemakkelijken. Deze opsomming, te voegen bij artikel 64, zou echter bij wijze van voorbeelden gegeven moeten worden en geen volstrekte beperking moeten inhouden, omdat nu eenmaal niet alle voorkomende gevallen zich laten samenvatten. Men kan mij wellicht tegenwerpen, dat de uitdrukking „een gewichtige reden van maatschappelijke veiligheid” zó prettig elastisch is, dat vrijwel alles daaronder te begrijpen valt, maar daartegen zou ik willen stellen, dat wat meer recantszekerheid én voor de verdachte én voor de rechter en het O.M., door het geven van meer inhoud aan deze wettelijke uitdrukking, zeker gewenst is.

Preventief

Een sprekend voorbeeld van handhaving van de maatschappelijke orde door de toepassing van de voorlopige hechtenis is het volgende: In de havens van Amsterdam vinden vele diefstallen plaats van goederen, die getransporteerd worden. Hetzelfde wordt aangetroffen bij het vervoer van goederen door expeditiebedrijven. De omvang van deze diefstallen is hand over hand toegenomen, zodat het nodig werd in te grijpen. Daarom wordt thans vrijwel iedere havenarbeider en iedere chauffeur, die een dergelijke diefstal heeft begaan, onmiddellijk na het ontdekken ervan ingesloten in het Huis van Bewaring en op zeer korte termijn berecht en gestraft met een korte gevangenisstraf, die uiteraard afhangt van de hoeveelheid van het gestolene en van de persoon van de verdachte. Deze afstraffing op korte termijn bedoelt sterk preventief te werken door het terstond ingrijpen van de Justitie. Iedere havenarbeider en chauffeur weet wel, dat indien hij zo iets doet hem enkele weken of maanden straf te wachten staan. Hierbij wordt dus de voorlopige hechtenis benut als middel ter handhaving van de openbare orde. Mr. H. BOUMA

VROEGER...

schappelijke veiligheid”. In deze circulaire wordt onder meer gezegd, dat het O.M. bij een vordering tot toepassing van voorlopige hechtenis zorg dient te dragen voor een nauwkeurige naleving van het voorschrift, dat het gevaar voor vlucht of een gewichtige reden van maatschappelijke veiligheid moet blijken uit bepaalde omstandigheden. De verdenking van een zwaar misdrijf en het bestaan van ernstige bezwaren tegen de verdachte wettigen op zichzelf nog niet de voorlopige hechtenis, daarvoor zijn bovendien nodig in elk concreet geval bijzondere, duidelijk aan te geven, feiten of verhoudingen, waaruit het gevaar voor vlucht of de gewichtige reden van maatschappelijke veiligheid blijkt. Het wordt niet voldoende geacht, aldus de Minister, daarvoor min of meer geijkte formules te gebruiken. Het O.M. moet derhalve zijn vordering voor de voorlopige hechtenis motiveren met uitvoerige feiten of verhoudingen, die de gronden van artikel 64 aanwezig doen blijken. Echter, vervolgt de circulaire, zal, indien het zeer ernstige delicten betreft, het gevaar vaar, dat de dader voor de maatschappij oplevert, en dus de vrees voor herhaling van het plegen van een strafbaar feit, niet zelden reeds kunnen blijken uit de aard van het gepleegde delict zelf, met name uit het excessieve van het plegen daarvan. Deze circulaire schrijft derhalve voor, dat bij minder ernstige feiten in elk geval een uitvoerige motivering voor

GRONINGEN

Chr. Coöperatieve Spaarbank
„EIGEN HAARD” G.A.
 LOPENDE DIEP — GRONINGEN

Spaarrente leden	3½ %
Spaarrente niet-leden	3¼ %
Jeugdspaarrente met 10% premie	3½ %

WERKMANS RIJWIELHUIS Groningen
 Folkingestraat 34 — Telefoon 29924—34405
 Grote voorraad Rijwielen, Burgers, Simplex, Empo,
 R.S. Stokvis enz. Vanaf compleet **f 97,50**
 Iets lakbeschadigde KINDERRIJWIELEN vanaf f 50.—.
 Inruil mogelijk.

FIRMA KOOS - GRONINGEN
 TE KOOP **Dekkleden** TE HUUR
 Lage Der A 5 - Tel. 23929

**Laat advertenties U inlichten
 voordat u gaat kopen**

„Bonte Floek”
 BOOMKWEKERIJEN
 GLIMMEN (Gron.)
 Leveranciers aan diverse gemeenten
 Prijzen op aanvraag

JUTE ZAKKEN
 voor binnenland en export
 EEN VERTROUWENSARTIKEL
 Noord-Nederlandsche Zakkenhandel N.V.,
 GRONINGEN - EEMSKANAAL N.Z. 48
 Telefoon 0 5900-3 13 45 (4 lijnen)
 Telegramadres „Jute” Telexnummer 53073

AUTOMOBIELBEDRIJF J. KNOOP N.V.
 ADUARD GRONINGEN
 05903 - 235 Oosterhamrikade 2
 05900 - 27465

WIJ HEBBEN STEEDS VOORRADIG:
 z.g.a.n. personenauto's
 Komt U eens kijken? Inruil en financiering mogelijk.

TALENS
 de grootste overhemdenzaak
 (ook naar maat)
 BRUGSTRAAT 19 — GRONINGEN

Noorman's Groothandel
 NOORDERHAVEN N.Z. 39 - GRONINGEN
 Wij leveren via uw melkhandelaar:
ZOETERMEER'S ROEM MARGARINE
NUTRICIA KOFFIEMELK
BIER, LIMONADE EN HERO PRODUCTEN

Voor Uw interieur
Meubelfabriek
„Succes”
 Nieuwe Pekela / Tel. 05978-5324
 Toankamer:
 Oosterhamriklaan 47, Groningen.

**Mijn ogen gun ik een bril van
 v. d. Munnik**
 GRONINGEN: Brugstraat 27 - Heerestraat 82
 HEERLEN: Stationsstraat 9

A. DE BOER
Speciaalzaak in haarden en kachels
Reparatie-inrichting
 Paterswoldseweg 6 — Telefoon 24535 — Groningen

Aandacht voor ALDO MORO

de Italiaanse kabinets-
formateur

NIET alleen Nederland heeft in de afgelopen weken gedokterd aan de vorming van een nieuw kabinet. Ook de Italianen weten er over mee te praten. In het bijzonder de Christendemocratische politicus Aldo Moro, die opdracht kreeg de mogelijkheid te onderzoeken van de vorming van een kabinet, waarin behalve de Chr. Dem. partij ook niet-communistische linkse groeperingen een plaats innemen. Een doortrekken dus van de lijn, die zijn partijgenoot Amintore Fanfani al geruime tijd heeft gevolgd voor de verkiezingen, welke onlangs werden gehouden.

Bij deze verkiezingen leed de Chr. dem. partij een naar verhouding vrij gering verlies, hetgeen ook het geval was met de links-socialistische partij van Pietro Nenni, die het coalitiekabinet van Fanfani had gesteund, zonder dat zij daar zelf in vertegenwoordigd was. De communisten boekten belangrijke winst en ook de liberalen, die zich tegen Fanfani's opening naar links hadden verklaard, boekte bij de jongste verkiezingen een flinke vooruitgang. Zij kaapten stemmen weg bij de rechtervleugel van de Chr. dem. partij en bij monarchisten en neofascisten.

KON uit de verkiezingen niet worden geconcludeerd, dat de „opening naar links” een succes was gebleken, er kon evenmin uit worden opgemaakt, dat zij op een volkomen fiasco was uitgelopen. De Chr. dem. partij kwam het experiment op een aantal zetels te staan en ook de

Nenni-groep moest een veer laten, omdat er in haar gelederen blijkbaar een stroming voorkomt, die samenwerking met de communisten wil laten prevaleren boven die met de Chr. democraten.

Intussen ziet het er naar uit, dat de Nenni-socialisten voortaan hun steun aan een door de chr. democraat geleid kabinet zullen onthouden.

Gezien de uitslag was het moeilijk, Amintore Fanfani als premier te handhaven, ook al was men er in de Chr. dem. partij van overtuigd, dat de door hem geforceerde „opening naar links” Italië de enige kans zou bieden op een krachtig regeringsbeleid in de komende jaren. Om de ontevredenheid in de partij over het geleden verlies zoveel mogelijk weg te kunnen nemen, liet men Fanfani vallen en deed president Segni een beroep op Aldo Moro, een 46-jarige politicus, die evenals Fanfani tot de linkervleugel van de Chr. dem. partij behoort.

MORO, die in Maglie in de buurt van Bari werd geboren, was al voor zijn dertigste jaar een heel bekend advocaat in het zuiden van Italië. Sommige boeken, die hij over het strafrecht geschreven heeft (voordat hij 30 was) worden nu nog gebruikt bij de rechtenstudie.

Nadat de Duitsers uit Italië waren verdreven sloot hij zich aan bij de Chr. dem. partij, oorschoon hij eerst het voornemen zou hebben gehad, tot de socialistische partij toe te treden. Zijn rooms-katholieke opvoeding weerhield hem daar echter van.

Ook in de politiek rees zijn ster snel: voordat hij 32 werd was hij onderminister van buitenlandse zaken. Voor zijn 40ste werd hij benoemd

de tegenstand gebroken

door Foka van Loon

(15)

Zou dat niet helpen ter leniging van Nelleke's groot verdriet? Plotseling stevende ze op haar moeder af en trok haar bij een punt van haar rok naar de kast. Ze wees naar boven. Ja, daar stond 't, die doos met och, zulke kleine kopjes en kannetjes. Moeder Gees begreep direct de strekking van Roelie's levendige gebarentaal, maar was toch niet van plan aan haar verzoek te voldoen. Nee, nee, dat ging niet, dat zou zonde zijn, dat zuinig bewaarde kinderthegoed toe te vertrouwen aan de schendende handjes van die kleine wildebras. Ze sloot de kast dus gauw weer.

Het gezichtje van Roelie werd één groot vraagteken. Wat? Wil moeder het niet? Waarom niet? Waarom mag dat lieve kleine kameraadje van haar, dat toch zo huilen moet, niet weer blij gemaakt worden met een kopje thee, door haar zelf ingeschonken? Roelie zou heus geen ruzie maken. Nelleke zou al maar door van haar de kopjes mogen vullen. Ze sprong bijkans tegen haar moeder op, om haar aandacht weer te trekken, want de twee moeders converseerden over de hoofdjes van de kinderen en schenen het drama al bezig te vergeten. Maar Roelie hield vol en wrong haar gezicht en lichaampje in de meest krampachtige bochten om haar tot andere gedachten te bewegen en liet daarbij een waarlijk dierlijk gebrul horen, zo gespeend van alle menselijkheid, dat kleine Nelleke van pure alteratie vergat door te gillen, tegen dat geluid zag ze geen kans te concurreren. Dat was meer dan hart en nieren van papa Ab konden verdragen. Hij schaamde zich, dat dat onnatuurlijk door merg en been heen dringend geraas geproduceerd werd door zijn nakomelingschap. Hij smeet zijn stoel achteruit, was in een paar stappen bij het brullende kind, greep het van achter in haar jurkje, droeg het de kamer door en gooide het of het een voddezak was, de keuken in.

Gees zei geen woord, maar van haar stil, strak gezicht spraken boekdelen van afkeuring.

Cor Jonker stak zijn mening, die niet zeer vleiend was voor Ab, echter niet onder stoelen en banken. „Ben je nou helemaal betoeterd, Ab. Zo doe je niet met een normaal kind, laat staan met zo'n zeltje, dat zich niet verstaanbaar kan maken”.

„Juist”, zei Ab keihard. „Een abnormaal kind vraagt ook een abnormale behandeling”.

Cor's vrouw was zo vrij een paar correcties aan te brengen in zijn uitspraak. „In de eerste plaats is een doofstomme niet abnormaal en in de tweede plaats moet zo'n kind niet ruw maar juist heel liefdevol terecht gewezen worden. Ze missen toch al zo veel en als ze dan in naaste omgeving ook nog geen begrip vinden, nou dan vind ik het helemaal stakkerig!”

„Stakkerig of niet, ik wil dat onwijze gejang niet in mijn huis. Als ik ze dat goedschiks niet aan het verstand kan timmeren, dan maar kwaadschiks.”

Toen zwegen de drie anderen, omdat ze begrepen, dat er tegen een bolwerk van zoveel stug wanbegrip en valse schaamte niet te vechten viel, maar de conversatie was tevens op een dood punt gekomen en bleek niet meer voor herleving vatbaar. Daarbij posteerde Nelleke zich voor de deur, eisende onmiddellijke invrijheidsstelling van haar pas verworven speelgoedje. Ze was de enige, die helemaal geen hinder had ondervonden van Roelie's handicap. 't Een en ander maakte de toestand onhoudbaar, zodat Cor's vrouw al gauw met 't voorstel op de proppen kwam, om maar weer eens op te breken, voorgevende, dat Nelleke's ongedurigheid haar daartoe noopte.

Ab noch zijn vrouw probeerden hun tot blijven te bewegen.

In de keuken nam Nelleke uitgebreid afscheid van Roelie met veel zontjes. Zij stak daarbij evenmin als haar ouders onder stoelen en banken, dat zij Ab een ontaarde vader vond. „Jou papa is tout, maar jou mammië is wel wief.”

Cor sporde haar maar gauw mee, om meer minder complimenteuse uitlatingen aan Ab's adres te verijdelen.

De rest van de zondag werd alle gezelligheid door Ab en Gees in een broeiend stilzwijgen gesmoord. En nu is het maandag. Gees heeft een grote twee-weekse was achter de rug, maar toch maakt ze zich zelf en het kind klaar om uit te gaan. Er is bij haar een dwingende behoefte het kleintje enigermate de verknoede zondag te vergoeden en om haar man te weerstaan. Geneert hij zich voor het kind, zij niet. Zou hij het liefst voor 't oog en vooral voor het oor van andere mensen verbergen, zij kan zich niet voorstellen, dat zij meer plezier aan Roelie zou beleven op een fietstochtje als haar het vermogen tot spreken niet ontbrak. Al zit ze achter Gees in 't mandje, ze hoort aan haar vergenoegd gepsin, hoe intens Roelie geniet.

Als ze iets heel moois ontdekt, klapt ze in haar handjes en drukt dan om haar vreugde en dankbaarheid te uiten het gezichtje heel stijf tegen haar moeder aan. O, ze heeft honderd maniertjes om haar aandoeningen te vertolken alleen maar moet er een hart zijn, afgestemd om het te verstaan. Daarvoor is de ziel van haar vader te ruw besnaard. Dat is gisteren weer eens duidelijk gebleken. Gees moest zich ook vanmorgen nog geweld aan doen om vriendelijk voor hem te zijn. Het ging haar niet gemakkelijk af. Daarom ging ze, om van zijn tegenwoordigheid bevrijd te zijn, maar gauw aan de was.

Dit heeft één voordeel. 't Bezorgde haar een vroegertje. 't Gebeurt haar niet vaak, dat ze na zo'n ingespannen morgen om twee uur 's middags al klaar staat voor de start.

Ze hoeft Roelie's zondagse jurkje maar in de hoogte te houden om haar in exase te krijgen. Met verrukte oogjes begint het kleine ding subiet haar daagse jurkje over het hoofd te halen en steekt dan bereidwillig haar armpjes in de hoogte om zich in de goeie bullen te laten steken. Een blauw manteltje met kapertje van dezelfde kleur en stof, dat Gees zelf naaide en afwerkte met een randje witte an-

gora-wol, maken haar tot een plaatje, waar elke moeder trots op zou zijn. En dat is Gees dan ook, haar man ten spijt. Langzaam, om het kind zolang mogelijk genot te verschaffen, rijdt ze door de streek, waar bos en hei, welvarende boerderijen en armelijke huisjes elkaar afwisselen. Ze maakt nog een ommetje ook, maar eindelijk slaat ze dan toch de weg in naar de hoeve van de Stapelkamps. Ook al weer een visite, die Albert niet toe zou juichen. Hoe minder omgang met zijn vroegere baas, hoe liever, maar ook hieraan wenst Gees zich vandaag niet te storen.

Zodra Roelie door heeft, waar de reis heen gaat, lijkt het of ze ineens de Sint Vitusdansen krijgt, zo hevig bewegelijk wordt ze, alles om haar instemming te betuigen. Bij vrouw Stapelkamp kan ze geen kwaad doen en Diana heeft minstens evenveel slag om met haar om te gaan als Gees zelf.

De boerin en Diana staan al buiten en betwisten elkaar bijna het voorrecht wie de kleine ongekroonde vorstin uit haar zijte zal tillen.

„Daar doe je nou es goed aan, kind!” zegt vrouw Stapelkamp en ze schenkt Gees zo'n warme moederlijke blik, dat haar verkleumde, geschokte ziel, weer een beetje naar het evenwichtpunt begint te balanceren. Wat doet zo'n harte-lijk welkom, dat zowel haar als het kind bedoelt, onuitsprekelijk deugd na de smadelijke dag van gisteren. De tranen spatten er haar van in de ogen.

„Wat nou?” zegt vrouw Stapelkamp. „Daar hoeft je toch niet om te schreien, dat we blij zijn je te zien?”

„Nee, daarom niet, maar wel om wat anders!” is het antwoord van Gees en voor ze goed en wel is gezeten, is ze al bezig haar hart uit te storten. Ze moet het aan iemand kwijt, anders dreigt ze in haar leed te verstikken.

De boerin zowel als haar dochter verstaan de kunst van het luisteren.

„Duivels hardvochtig”, is het oordeel dat ze beiden in stilte over hun voormalige knecht vellen. De boerin bepaalt zich echter tot een meewarig hoofdschudden, terwijl Diana de kleine zoet houdt met de inhoud van haar moeders lepelvaasje. Het wordt danig beduimd, maar het geeft de gewenste afleiding en dat is voor het moment het voornaamste.

„Wat vinden jullie daar nu van? Wat moet ik daar nu mee aan? Albert zou het liefst willen, dat niemand het kind zag. Daar kan en mag ik hem toch niet in steunen? 't Is nou al net soms of het kind een stiefvader heeft, dan zou ze er nog een stiefmoeder bij krijgen. Het is zo erg.”

's Zaterdagmiddags komt Hendrik Stevens altijd bij ons een potje dammen, maar dan wil hij gewoon het kind niet over de vloer hebben. Ik moet wat met haar om 't huis kuieren of het in bed stoppen, want hij heeft ook niet graag, dat ik haar meenam naar het dorp om te winkelen. „Wat hebben de mensen er mee nodig, dat jij zo'n ongelukkig wurm op de wereld gezet hebt?” zegt hij dan.

Vrouw Stapelkamp wacht er zich wel voor om dadelijk haar verontwaardiging te luchten, hoewel ze in haar hart wel tweemaal de staf over Alberts hoofd heeft gebroken; maar het is en blijft Gees d'r man en dan kan men niet voorzichtig genoeg zijn met het uitspreken van zijn mening. Ze strijkt in ernstig nadenken verzonken denkbeeldige plooiën uit het tafelkleed. Dan staat ze op een kopje thee in te schenken. Ze doet het alles op haar eigen bedachtzame, rustige wijze. Ze gaat zitten en al aaiend over de tafel vormt ze behoedzaam haar zinnen:

„Ja wat moet ik daar nou van zeggen? Ab is geen goed vader, maar ook geen goed christen. Ik weet niet, wat of het ergste is”.

Ze wacht en kijkt een beetje schichtig terzijde, naar Gees. Wordt het haar kwalijk genomen? Ze hoopt toch, dat Gees niet zal denken, dat ze uit hatelijkheid dat laatste zei, maar ze kan het niet helpen, het moet haar van 't hart, iemand die zo ijdel en egoïstisch is dat hij van zijn gebrekkig kind een verschoppeling zou maken, heeft niets begrepen van de barmhartigheid en liefde Gods en heeft volgens haar ook geen deel aan Hem, in Wie hij zegt te geloven.

Het antwoord komt niet van Gees, maar van Diana. Diana's eerste reactie was een menselijke, zij was blij dat deze koude, zelfzuchtige ijdelheid niet haar man geworden is. Ze wordt in deze ogenblikken de vaste overtuiging deelachtig, dat het litteken, dat nu en dan nog zo bitter kan schrijven haar van nu af aan niet meer zal pijnigen. En als het nog eens gebeuren mocht, wel, dan zal de gedachte aan wat Gees hun deze middag toevertrouwd, haar hartzeer stillen. En wat haar moeder daareven zei is waar. „'t Een is het gevolg van het ander”, merkt Diana op. „Wie God liefheeft en van harte begeert te dienen, kan onmogelijk zo optreden tegen zijn vrouw en kind, als Albert het doet.

Al had hij er ook de neiging toe, dan nog zou hij er tegen moeten strijden”.

Gees kan het niet verhinderen, dat er verbazing sluipt in de blik, die ze op Diana werpt. Hoort haar oor dit goed? Dit is taal van iemand, die op de hoogte is van de eisen die God stelt aan hen, die beweren Hem te willen dienen. Vrouw Stapelkamp leest de verwondering van Gees' gezicht.

„Ja, ja!” zegt ze. „Onze Diana wordt vroom!” Haar toon wordt getint door een weinigje goedmoedige spot, maar het klinkt allerminst vijandig, eerder verheugd, want ze hebben moeilijke tijden met Diana doorgemaakt, sinds Gees de boerderij verliet om met Albert te trouwen. Ze leek het nergens te kunnen vinden, was stil en humeurig en akelig treuzelig en vergeetachtig bij het werk. Ook haar gezondheid leed onder deze depressie. Daarom juichten zowel zij als haar man het toe, dat Diana vriendschappelijke omgang kreeg met de nieuwe burens, orthodox-gelovige mensen.

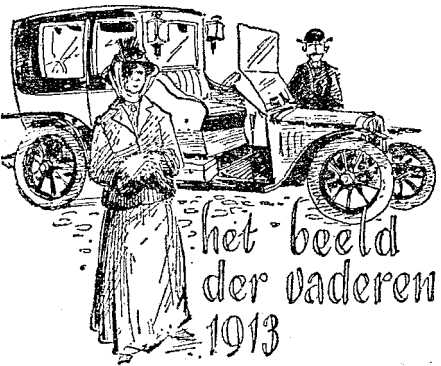
(wordt vervolgd)

tot leider van de chr. dem. fractie in de Kamer van Afgevaardigden en in 1955 werd hij minister van justitie om later de portefeuille van Onderwijs etc. op zich te nemen. In 1958 volgde hij Fanfani op als secretaris-generaal van de partij. Hij steunde de pogingen, die Fanfani als premier deed om de „opening naar links” tot stand te brengen. Het feit, dat de Chr. dem.

partij met de linkse socialistische van Nenni ging samenwerken is dan ook voornamelijk een gevolg geweest van zijn tactvol optreden achter de schermen.

SINDS hij de leiding van de partij overnam heeft hij geen deel meer uitgemaakt van enig kabinet. Steeds is hij er in geslaagd, publiciteit te vermijden. Er is dan ook maar wei-

nig bekend over zijn privé-leven. Zijn vrouw Eleanora ziet men zelden in het openbaar verschijnen en ook zijn vier kinderen Fida (16), Anna (14), Agnese (11) en Giovanni (5) leiden een onopvallend bestaan. Maar ondanks de weinige publiciteit verwierf hij bij de jongste parlementsverkiezingen meer voorkeurstemmen dan enige andere kandidaat . . .

Aanbeveling

Een halve eeuw geleden, in de eerste helft van juni 1913, was het land vol politieke spanning. De Kamerverkiezingen stonden vlak voor de deur. Liberalen en socialistische keerden zich fel tegen het kabinet-Heemskerck. Samen hieven zij de leuze aan van staatspensioen; samen keerden zij zich tegen de wetten van Talma, die evenwel door beide Kamers waren aangenomen. En de voorgestelde Tariefwet, waarbij het vrijhandelsprincipe in principe werd verlaten, vormde ook een veel omstreden onderwerp. Het merkwaardigste was evenwel, dat een aantal Ned. Hervormde predikanten zich fel tegen de coalitie verzette en adviseerde, nergens op een coalitie-kandidaat te stemmen. De antirevolutionairen en christelijk-historischen hebben zich nadrukkelijk tegen deze predikanten gekeerd en niemand was feller tegen deze actie dan de oude Lohman. Maar ook Dr. De Visser liet zich niet onbetuigd, en vooral hij moest het van de zijde van deze dominees ontgelden.

De coalitie, zo zeiden zij, was een gevaar voor de Ned. Hervormde Kerk. Vanwege de Roomsen en — vanwege Kuyper. De actie van deze predikanten ontvaardde in een hetze tegen Dr. Kuyper. Zij zeiden: nooit een coalitie-kandidaat. De ma... van de liberale concentratie moet gij hebben. Zo gebeurde het, dat z' in Middelburg de antirevolutionair Blum afvielen, die Ned. Hervormd was en voorzitter van C.V.O., en de liberale kandidaat aanbevalen, een Israëliet. In een ander district prezen zij mr. Drion aan, die tot geen enkele kerk behoorde.

De liberalen waren met deze aanbeveling zeer verguld. Zij op hun beurt waren ook zéér bezorgd over de Ned. Herv. Kerk. Zij verschenen overal met de witte das.

Het aardigst was de aanbeveling van de liberale kandidaat in het district Sneek, in welk district veel rechtzinnig-Hervormden woonden. Coalitie-kandidaat was daar Dr. Scheurer, die vele jaren op Java als zendeling-arts had gewerkt. De liberalen hadden ook een Indië-kenner, een vrijzinnig man, een man van de loge, een oud-Indisch ambtenaar, Dr. Kielstra. Hij was in Friesland geboren, maar hij was Doopsgezind. De Doopsgezinden vormen in sommige Friese dorpen, zoals Woudsend, de vrijzinnige groepering tegenover de orthodoxe Hervormde gemeente. Het luisterde dus een beetje nauw. En daarom luidde de aanbeveling: onze kandidaat is van Friesen huize, behoort tot de Doopsgezinden en is de Ned. Herv. Kerk zeer genegen.

Dr. Scheurer werd bij de eerste stemming met een behoorlijke meerderheid herkozen.

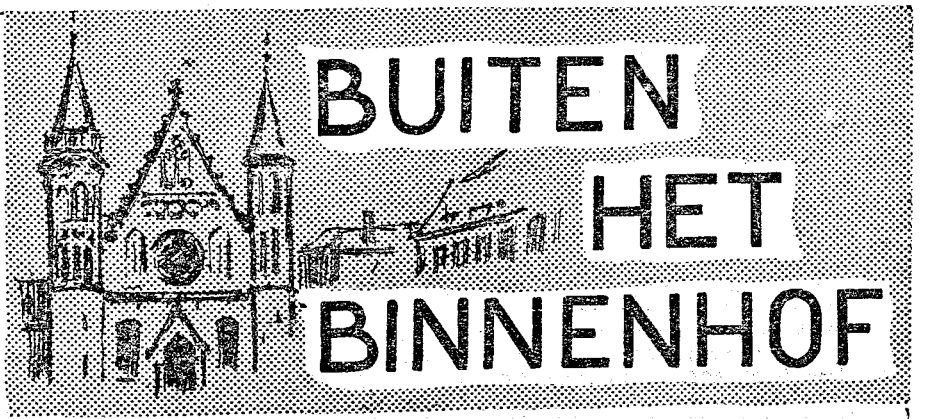

DE bekende Britse schrijver en parlementariër Horace Walpole heeft eens uit zijn pen doen vloeien: „Ik zou best van mijn land houden, als mijn landgenoten er niet waren”. Een ietwat overdreven uiting van mindere achting voor de medemens, een opwelling van Olympisch alleen willen zijn, een voorbijgaan van zijn eigen land als het op reizen en trekkei. aankomt. Walpole heeft betere zinnen gezegd en geschreven, maar zoals dat meestal gaat, velen kennen deze uitspraak van hem beter dan zijn beroemde catalogi over literatuur en kunst, zijn wijd en zijd in de wereld gelezen brieven en zijn boek „Het kasteel van Otranto”, gepubliceerd nu bijna tweehonderd jaar geleden, dat de eerste griezelroman mag heten.

Ik hoop niet dat u het mij kwalijk neemt, maar ik ben vaak niet met vakantie gegaan door het eigen land, omdat ik mijn mede-nederlanders wel eens een poosje kwijt wilde. Er zijn ogenblikken, dat ik genoeg van „En van je hela, hola, houdt er de moed maar in” heb. Ook van liederen zoals „Geen woorden, maar daden”, van bromfietsen, van gestoofde runderlappen en van peertjes, van een sigaartje meeroken en van slappe thee en van praten over het weer en over de belastingen. Aan het eerste kan je bijna net zo min iets doen als aan het ander. Werkelijk, als het op reizen of rusten aangaat, dan voel ik iets voor de uitspraak van Walpole. Niet dat er in Frankrijk of in Engeland geen luidruchtige, opdringerige en „maggikmeëffvoorstellen-mensen” bestaan. Misschien zijn die er daar ook wel, maar veel minder, veel minder. Ik houd van mijn land, maar met zekere restricties. Op algemeen erkende christelijke feestdagen ga ik meestal niet uit. Ik heb het voorrecht een behoorlijke vakantie te genieten en ik laat die extra dagen graag over aan mijn mede-nederlanders, die in dat opzicht minder be-deeld zijn. Ik heb een tamelijk druk leven en min de stilte. Ik was dan ook het afgelopen weekeinde niet van plan om bijvoorbeeld naar Zandvoort te gaan. En ik heb het ook niet gedaan. Er werd namelijk jongstleden vrijdag een heel ander plan bij de Groenkopers op tafel gelegd, een plan van mevrouw Groenkoper: „laten we naar Texel gaan!” En dat plan hebben we uitgevoerd. Plotse-ling. Opgebeld naar een zomerhuisjescomplex, zo, on-voorbereid. En dezelfde dag nog wel. Niet dralen met die dingen. Weg met Walpole! Houden van eigen land en de landgenoten liefhebben. De ene kennis zei, dat we de auto op het eiland nodig hadden. De ander zei: laten staan in Den Helder, want je komt er met Pinksteren misschien wel op (op het eiland dan), maar het zal moeite kosten om er weer vandaan te komen.

In elk geval: de heer Horace heeft ongelijk gehad. We hadden een heerlijk uitstapje. Om zeven uur des avonds stonden we in een lange rij voor de Texelse boot. „Als u geluk hebt”, zei een functionaris van de boot, „ben u vanavond om twaalf uur aan de overkant”.

Ach, wie zal het Texels geluk tarten? We lieten de auto staan en zaten om negen uur in het dorp De Koog in ons zomerhuisje, aan de thee. En de mensen? De Koog zat vol, met Nederlanders en Duitsers, met twee Fransen en een Belg en een Brit. Kennissen? Een arts en een apotheker uit Amsterdam en Goos Kamphuis, met hun gezinnen. We zijn in De Mui geweest en halverwege de Slufter en we hebben ons de Verkades albums herinnert en de geschriften van die onvergetelijke dr. Jac. P. Thijsen, die schoolhoofd op Texel was en voor 1900 al het eiland omliiep en toen merkte dat dit in een dag niet te

halen was. Die ons de eerste liefde heeft bijgebracht voor planten en vogels en insecten. Texel is prachtig, al heb ik er ditmaal maar een klein stuk van kunnen bewonderen. Jaren geleden, het moet voor de oorlog geweest zijn, was ik het gehele eiland eens over, o.a. met de tekenaar Jo Spier, die de burgemeester vertelde, dat de Latijnse naam voor inktvis Talens Vulgaris was. De goede man geloofde het ook.

Ik ben niet eens boos geworden, dat ik zaterdag om vier uur wakker ben gemaakt door de jeugd, die luilak vierde, met geraas van blikken en toeters en het plakken van oude kranten op de ramen van huizen en auto's. Nederlandse Gedachten was er niet bij, dat blad laat zich ook moeilijk plakken. Ik ben er ter kerke geweest in het uit 1711 daterende kerkje, dat van binnen nodig een uit historisch oogpunt verantwoorde restauratie nodig heeft. Ik heb de schapen geteld, maar dat is onbegonnen werk. Ik heb uren over het strand gewandeld en door de duinen en door de bossen en ik heb er de geschiedenis van het eiland bestudeerd, die teruggaat tot eeuwen vóór onze jaartelling. Ik heb aan Tesselschade gedacht, wier vader schade aan zijn schepen bij Texel had op de dag dat deze verlichte geest geboren werd. Daarom heet juffrouw Roemer Visser zo! Ik heb aan gravin Ada gedacht, dochter van Dirk IV, die omstreeks 1203 hier gewoond heeft, zij het dan onvrijwillig. Aan wie een mens al niet denkt, als hij een paar dagen vrij heeft!

Ik heb er wat geluierd en gelezen en ik heb mij geheel verzoend met de mensen, die ik sporadisch tegenkwam, uitgezonderd met twee brommende jongelui, die in de vogelkolonie hun fietsmotoren zo deden knallen, dat paarden, koeien en schapen op de vlucht sloegen. Om niet te praten van de vogels. Maar zij deden dan ook de enige wanklank horen.

Wat kan men genieten op deze ruim 18000 ha! Maandagavond was ik weer thuis, onherkenbaar ge-bruind. Ik vroeg mij af waarom ik zo lang Walpole ge-loofd had. Mijn vrouw gaf de de oplossing: „het is zo zelden goed weer in Nederland,” zei ze.

Nu ja, het woei een beetje om de Wadden. Maar wat wilt u? Er moesten meer mensen zich eens de muizenis-sen uit het hoofd laten waaien. Op Texe, waar, van het Marsdiep tot het Engelsmangat en van De Koog tot Oos-terend de rust heerst. Ja, men moet er een eindje voor lopen. Maar wat wilt u en wat wil

William Groenkoper

Wees zuinig met Uw geld koop bij.. WESTERVELD

Bovendien 3% korting door Uw kasbonns

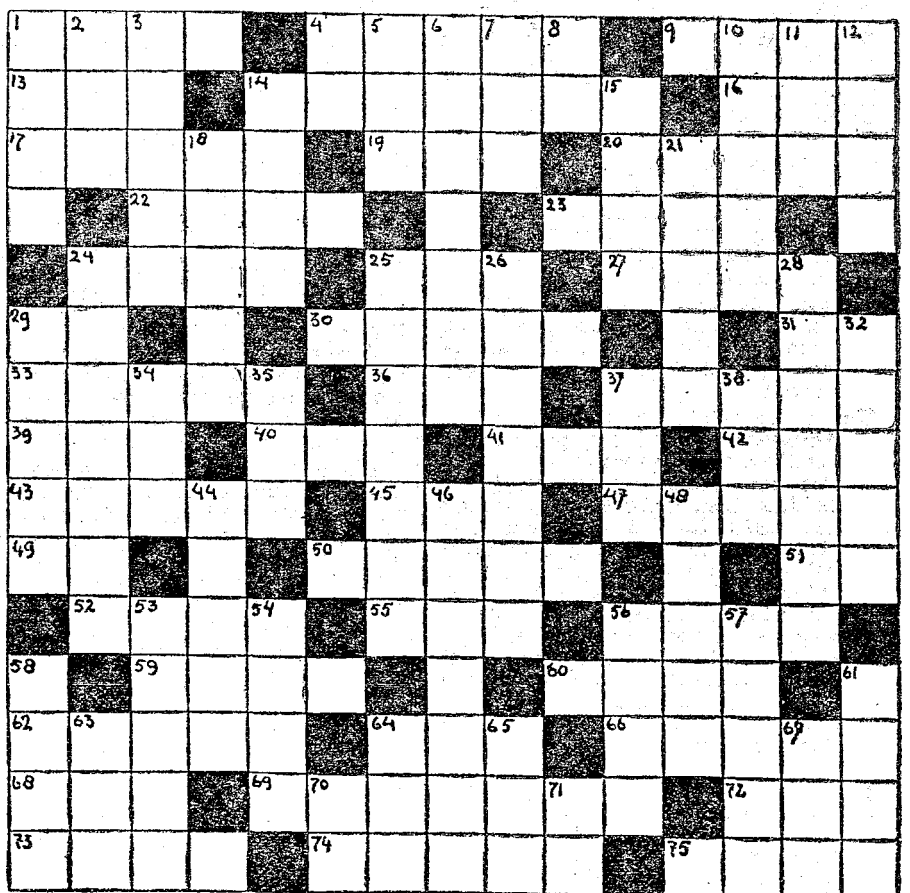
DRUGGISTERIEN WESTERVELD

FILIALEN DOOR GEHEEL AMSTERDAM

Kruiswoordpuzzel

Horizontaal: 1. portierswoning; 4. plaats in Utrecht; 9. documenten; 13. oppervlaktemaat; 14. bedrieglijke handeling; 16. loop; 17. damp; 19. badplaats; 20. onmiskenbaar; 22. liefdesgod; 23. hoeveelheid garen; 24. vaartuig; 25. vangmiddel; 27. morsdoekje; 29. slee; 30. oorzaak; 31. plant; 33. buitenkant; 36. boom; 37. bijna; 39. steen; 40. loflied; 41. tijdperk; 42. bevel; 43. vlak; 45. kweek; 47. vogel; 49. muziek-noot; 50. glas; 51. Aktien-Gesellschaft (afk.); 52. kleed; 55. onbep. voornaamwoord; 56. knol; 59. grondsoort; 60. gebruik; 62. plaats in Utrecht; 64. boom; 66. onderwijzen; 68. vrouw; 69. filosofen; 72. groente; 73. steek; 74. proeftijd; 75. kalm.

Vertikaal: 1. wapen; 2. vreemde munt; 3. buitenmuur; 4. dierengeluid; 5. oppervlaktemaat; 6. gering bezit; 7. spoedig; 8. voorzetsel; 10. eiland; 11. voorzetsel; 12. tegen; 14. gemakkelijk; 15. bewegingsvorm; 18. eens; 21. vorm van 15 vert.; 24. verleden tijd; 25. op-nieuw; 26. kleinzielig; 28. wagen; 29. grond; 32. gebit aan paardetuig; 34.

meisjesnaam; 35. belasting; 37. hiel; 38. O.T.-figuur; 44. welriekende stof; 46. werelddeel; 48. strafwerktuig; 53. ei-vormig; 54. watervogel; 56. lichaams-deel; 57. rangtelwoord; 58. vlek; 61. lawaai; 63. weest gegroet; 64. loot; 65. wig 67. O.T.-figuur; 70. boom; 71. mu-zieknoot.

vaart; 15. cartoon; 17. stropop; 19. toe-maak 21. Manasse; 22. rotje; 24. reis-plan; 27. kikkerrit; 28. alibi; 29. roof; 30. steekgaren.

Vertikaal: 1. tube; 2. cavalerie; 3. tutti; 4. gezeten; 5. roeiers; 7. lekstop-pen; 8. welvaren; 11 opa/oma; 14. echtbreker 16. orakelen; 18. passagier; 20. kerkrat; 21. muiltje; 23. tuk; 25. plaag; 26. zien.

Oplossing vorige puzzel

Horizontaal: 1. tachtigers; 6. ruil; 9. bavet; 10. zoete koek; 12. kleintje; 13.

Het boven- gemeentelijk orgaan RIJNMOND

• Vervolg van pag. 7

tere geheel, hebben deze streekplannen de goedkeuring van Gedeputeerde Staten nodig. De bevoegdheid van de Provinciale Staten is niet helemaal verdwenen, want zij kunnen Rijnmond de verplichting opleggen een streekplan vast te stellen of te herzien. Zou Rijnmond dit niet doen dan hanteren Provinciale Staten hun normale bevoegdheid en stellen zelf een streekplan vast. Rijnmond is dan uitgeschakeld.

Wil het vaststellen van streekplannen zin hebben dan moet de raad van Rijnmond zo nodig ook mee kunnen praten in de verwezenlijking van die plannen. Daarom heeft de raad in art. 28 dan ook de bevoegdheid gekregen, de commissie voor de ruimtelijke ordening van Rijnmond gehoord, een gemeenteraad te verplichten in het kader van een streekplan een bestemmingsplan te maken. Daarbij kunnen tevens aanwijzingen gegeven worden omtrent de inhoud van het bestemmingsplan.

Weinig geld van Den Haag

Een openbaar lichaam zonder financiën is moeilijk denkbaar. Daarom bevat het wetsontwerp ook een hoofdstuk „Financiële bepalingen”. Dat betekent overigens niet dat het rijk daarin een soort financiële verhoudingsregeling zou hebben opgenomen. Het wetsontwerp gaat er n.l. vanuit, dat de kosten die Rijnmond maakt in feite gemeentelijke kosten zijn en dus door de gemeenten samen gedragen moeten worden en wel op basis van het inwoner-tal.

Kosten die gemaakt worden door een gemeente ter uitvoering van aanwijzingen dienen als regel door de gemeente zelf betaald te worden. Zij kunnen ook omgeslagen worden over die gemeenten, die van de voorziening profiteren. In bepaalde gevallen kunnen de kosten geheel voor rekening van Rijnmond, d.i. ten laste van alle gemeenten samen, genomen worden. De commissie voor de financiën van Rijnmond zal de raad hierover steeds moeten adviseren en de genomen besluiten hebben de goedkeuring van G.S. nodig.

Het Rijk is bereid aan Rijnmond een bijdrage te verlenen voor de jaarwedden van de voorzitter en de leden van het dagelijks bestuur en de presentiegelden van de leden van de raad van Rijnmond, benevens een gedeeltelijke vergoeding in de salariskosten van de bij het orgaan werkzame ambtenaren. Dat aandeel zal — althans voorlopig — niet groot zijn, want het ligt niet in de bedoeling dat Rijnmond bijvoorbeeld een groot technisch apparaat opbouwt. De uitvoering van allerlei werken blijft immers bij de gemeenten, die zelf hun apparaat hebben. Wel is het mogelijk dat kleinere gemeenten een beroep doen op de technische diensten van de grotere en grootste gemeenten.

Ook in de financiële sector zijn de belangen van de afzonderlijke gemeenten weer zoveel mogelijk gewaarborgd. Alvorens de begroting bijvoorbeeld in de raad van Rijnmond wordt behandeld, krijgen de gemeenten de gelegenheid hun inzichten en bezwaren bij de raad van Rijnmond kenbaar te maken.

Aanvaardbare basis

Zijn alle gemeenten in het Waterweggebied ingenomen met de instelling van een bovengemeentelijk orgaan? Die vraag is moeilijk te beantwoorden. Twee gemeenten, n.l. Rotterdam en Vlaardingen, hebben zich met een adres tot de Tweede Kamer gewend. Rotterdam heeft daarin gepleit voor meer rechtstreekse belangenbehartiging door Rijnmond, maar Vlaardingen verzet zich daar tegen. Beide gemeenten spreken zich uit voor een versnelling van de beroepsprocedure en eveneens bepleiten zij beide de rechtstreekse verkiezing van alle 81 leden van de raad van Rijnmond door de kiezers.

A C H T E R R P A G I N A

ZATERDAGMIDDAG 1 juni j.l. is de zitting der (oude) Staten-Generaal in een verenigde vergadering van de beide Kamers gesloten.

Dinsdag 4 juni j.l. vond de ontbinding van de oude Eerste Kamer en Tweede Kamer plaats.

Sinds woensdag 5 juni j.l. vertegenwoordigen de op 15 mei nieuw gekozen Tweede Kamer en de op 16 mei nieuw gekozen Eerste Kamer ons volk.

Zo is dus door de nieuwe Staten-Generaal het werk hervat en is de arbeid voor de komende periode nog voor de zomervakanties weer begonnen.

Het zwaartepunt van de werkzaamheden der beide Kamers komt natuurlijk weer te liggen in de periode na de zomer; in september en de daaropvolgende maanden.

De parallel met het partijwerk is wel zeer duidelijk.

De partijen laten eveneens op dit ogenblik nog niet de zaken liggen. Dat geldt ook onze partij. Er moet orde op zaken worden gesteld. Zoveel mogelijk achterstallig werk moet ingehaald worden. Tevens dienen een aantal werkzaamheden die altijd, het hele jaar door, voortgang kunnen hebben, metterdaad verricht te worden.

Tenslotte moeten voor de vakanties ook de voorbereidingen plaats vinden voor de start in september aanstaande. Wanneer dat niet gebeurt is er — als men direct na de zomer goed beginnen wil — het nadeel dat men in het begin, al direct bij de start, achter komt te liggen.

* Werving

EEN enkel hier bedoeld punt willen wij thans wat nader onderstrepen. Tot het normale werk, dat het hele jaar door gedaan kan — en ook moet — worden, behoort de werving. Bij deze werving kunnen in hoofdzaak onderscheiden worden de werving van leden en de werving van abonnees op ons weekblad „Nederlandse Gedachten”. In het thans bijna afgelopen seizoen — waarin toch praktisch alle aandacht gericht was op de activiteiten voor de Tweede Kamerverkiezingen — was het een opvallend feit, dat in de werkgebieden van verschillende kiesverenigingen niettemin inmiddels het winnen van leden voortgang vond. Daarnaast is het in de afgelopen jaren duidelijk gebleken, dat ook in de zomermaandenperiode de ledenwerving niet stil staat.

In beide gevallen is er geen sprake van grootscheepse acties, maar wel van activiteiten van individuele kiesverenigingen, die er plaatselijk voor zorgen, dat niet door stilstand achteruitgang wordt geboekt.

Maar al zijn er nog vragen en allicht ook bezwaren, over het algemeen kan worden aangenomen dat men met dit nieuwe orgaan wel starten wil. Het wetsontwerp, grotendeels geënt op het rapport van de commissie-Klaasesz, draagt duidelijk het karakter van het compromis. Een compromis nu kan nooit allen volledig bevredigen, maar biedt wel de mogelijkheid te starten.

Voorwaarde voor een goede start en voor een goede vaart van het nieuwe lichaam is echter, dat bij alle betrokkenen de vaste wil aanwezig is om in het belang van allen samen te werken.

De praktijk zal dan wel uitmaken in hoeverre de thans voorgestelde regeling dient te worden gewijzigd. Als straks blijken zou dat voor een goede coördinatie van de belangen Rijnmond over grotere of andere bevoegdheden zou dienen te beschikken, dan zal men zich daar naar onze mening niet tegen verzetten. Maar men wil die behoefte en die noodzaak eerst zien. Daarom lijkt het ons juist dat men begint met de thans voorgestelde bevoegdheden. Daarmee kan in de praktijk zeker gewerkt worden.

Zo zou het nu ook weer in de voor ons liggende maanden juni, juli en augustus moeten zijn.

Dit is gewoon een kwestie van oplettendheid. In deze maanden ontmoet u toch wel eens een goede kennis of een familielid die nog geen lid van de kiesvereniging is. Maakt u dan van die gelegenheid gebruik hem of haar lid te maken en geeft u dat dan even door aan het bestuur van uw kiesvereniging. Hetgeen

Tussen twee seizoenen

aan het lidmaatschap verder vast zit, bijvoorbeeld de wijze van betaling der contributie, de toezending van het maandelijks ledencontactorgaan A.R. Post e.d., wordt door het bestuur wel verder geregeld.

Met diezelfde oplettendheid kan u ook een nieuwe abonnee op ons weekblad „Nederlandse Gedachten” winnen. Vestigt u eens de aandacht op dit blad, geeft uw eigen exemplaar eens door aan een ander.

In vele gevallen zal het zelfs op prijs worden gesteld, indien u degene die u gesproken heeft opgeeft als abonnee.

Wij verwijzen in dit verband graag naar de aanmeldingsbonnen, welke u praktisch elke week in ons blad aantreft.

Om het werk van de partij zo goed mogelijk te bevorderen is het van zeer groot belang dat u in deze dagen uw medewerking verleent en dat anderen eveneens lid van onze partij en/of abonnee op ons weekblad worden.

* Contributie

ZOALS men weet is sinds vorig jaar na behandeling in de diverse partij-organen besloten tot verhoging van de contributie-afracht aan het Centraal Comité. Dit betekent concreet, dat elke kiesvereniging (per lid en per jaar), in 1963 een bedrag van f 4,— afdraagt aan het Centraal Comité; voor vrouwelijke leden, die met een lid van de partij gehuwd zijn is dit bedrag f 2. Voor 1964 en volgende jaren zullen deze bedragen zijn resp. f 4,50 en f 2,—.

Daarnaast is er nog de afdracht, welke de kiesvereniging verschuldigd is aan de Kamercentrales en aan de Statencentrales.

Tenslotte, en dat is niet het minst belangrijke, dienen de kiesverenigingen voor de plaatselijke activiteiten eveneens de beschikking te hebben over zodanige financiële

middelen, dat het werk, dat gedaan moet worden, ook gedaan kan worden.

Het is dus van groot belang — en daaraan kan in deze maanden ook de nodige aandacht worden besteed — te zorgen, dat uw contributie aan de kiesvereniging zodanig is, dat wat de partij in al haar geledingen zou kunnen doen, niet om redenen van financiële aard achterwege gelaten zou moeten worden.

In de afgelopen maanden hebben de diverse partij-organen diep in hun respectievelijke schatkisten moeten duiken. Dit geldt uiteraard in zeer belangrijke mate ook het Centraal Comité.

De contributie-afrachtnota's 1963 zullen in de loop van augustus aan de kiesverenigingen toegezonden worden. In afwachting daarvan kan men een voorschot aan het Centraal Comité afdragen. Een groot aantal kiesvereniging-penningmeesters hebben reeds zulk een voorschot gezonden. Dit is bijzonder prettig, want de hoofdbron van inkomsten van onze partij bestaat uit de contributie-afracht van de kiesverenigingen.

Gelet op de maandelijks terugkerende vaste uitgaven van het Centraal Comité zal het u duidelijk zijn, dat het dus zeer gebaat is bij regelmatig binnenkomende ontvangsten. Het is derhalve van groot belang, dat het totaal-bedrag der contributie-afracht niet eerst aan het einde van het jaar binnenkomt.

Toezending van een gedeeltelijke afdracht onder vermelding „voorschot contributie 1963” wordt gaarne tegemoet gezien.

Enkele kiesverenigingen hebben nog een klein restant contributie-afracht 1962 af te dragen. Het is om administratieve redenen zeer gewenst, dat deze kleine bedragen vóór 1 augustus a.s. ontvangen zijn.

* Verdediging der Vrijheid

HET mei-nummer (33e jaargang, no. 5) van A.R. Staatskunde (maandelijks orgaan van de Dr. Abraham Kuypertstichting ter bevordering van de studie der anti-revolutionaire beginselen, abonnementsprijs f 5,75 per jaar) bevat de tekst van de inleidingen en van het openingswoord ter conferentie van de N.E.L., gehouden op 8 en 9 februari 1963 in „Woudschoten” te Zeist. Het thema van deze conferentie was „Verdediging der Vrijheid”. De conferentie werd belegd door de Nederlandse groep van de Internationale Unie van Christen-Democraten (K.V.P., A.R.P., C.H.U.). Het kernwapenvraagstuk speelde uiteraard hierbij een zeer voorname rol.

Bestellingen bij J. H. Kok N.V., Kampen. Prijs f 0,60.

Nieuwe wegen

Wanneer Rijnmond straks een feit zal zijn, zullen voor de verkiezing van de leden van Rijnmond alle gemeenten samen één kieskring vormen. Die kieskring klopt natuurlijk niet met onze huidige kamercentrales en statencentrales. Bij die verkiezing zouden betrokken zijn de statencentrales Rotterdam, Delft, Ridderkerk en Gouda. Hier zou dus tijdig een nieuw orgaan gevormd moeten worden, dat bevoegd is de kandidatenlijst voor die verkiezing samen te stellen.

Naar onze mening zou het gewenst zijn een dergelijk partijorgaan direct te vormen wanneer de wet zou zijn aangenomen, ook al zou de definitieve instelling van Rijnmond nog op zich laten wachten. Het kan alleen maar nuttig zijn, wanneer de betrokkenen zoveel mogelijk op elkaar zijn ingespeeld. In dit opzicht is de Partij van de Arbeid ons voor geweest. Daar heeft men in de afgelopen jaren regelmatig contacten gehad tussen de fracties in de verschillende plaatsen om tot een oordeelsvorming over Rijnmond te komen. Pogingen binnen onze partij een soortgelijk

contact tot stand te brengen zijn helaas op niets uitgelopen.

Rijnmond wordt een nieuw lichaam. We zouden daar politiek gezien ook met een nieuwe start moeten komen. Nieuw in deze zin, dat men als christelijke partijen van meetaf aan als één groep met één kandidatenlijst zou optreden. Dan zou die protestants-christelijke groepering in de raad van Rijnmond de tweede partij kunnen zijn en meer invloed kunnen oefenen, dan wanneer men weer als drie of misschien vier partijtjes zou optreden.

Op basis van de Statenverkiezingen 1962 zou een rechtstreeks gekozen raad van Rijnmond met 81 leden, er met één prot.-chr. lijst als volgt uitzien: p.v.d.a. 38 leden, prot.-chr. groep 17 leden, k.v.p. 11 leden, v.v.d. 9 leden, p.s.p. 3 leden en c.p.n. 3 leden.

De 17 leden van de prot.-chr. groep zouden dan verkozen zijn door de stemmen van a.r., c.h., s.g.p. en g.p.v. Al te optimistisch misschien? Mogelijk. Maar het is alleszins de moeite waard zich daar zo spoedig mogelijk voor in te zetten.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

(VOOR HET EERST VERSCHENEN IN 1829 ONDER REDACTIE VAN MR. GUILLAUME GROEN VAN PRINSTERER)

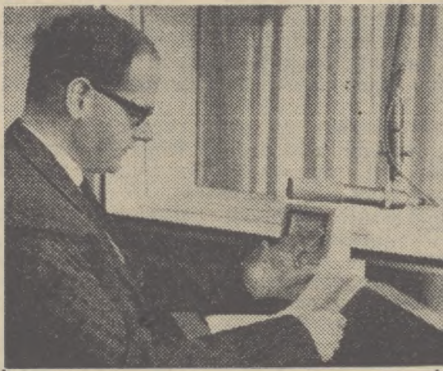
WEEKBLAD VAN DE ANTIREVOLUTIONAIRE PARTIJ

Meedoen, juist nu!

De laatste weken is iedereen in een soort vakantie-stemming geraakt. Dat ligt niet alleen aan de tijd van het jaar. Het gevoel dat we graag eens wat anders willen dan de tredmolen van het dagelijks werk, wordt natuurlijk ook door het prachtige zomerweer van de laatste tijd gewekt. Aangezien de Overheid besloten heeft in de maanden juli en augustus geen radio- en televisieuitzendingen van politieke partijen doorgang te doen vinden, leef ik vanavond ook zo ongeveer in de stemming van de op één na laatste schooldag.

Zo zonnig als de natuur zich toont, is het echter niet in de regionen van de staatkunde. Vlakbij ons is er al zoveel narigheid, dat we echt niet over toestanden in andere werelddelen behoeven te praten, om aan te tonen dat dit zo is. Ons buurland — West-Duitsland — is amper een serie schandalen te boven en nu stijgt de kwalijke geur van de Profumo-affaire op uit de bakermat der democratie, Engeland.

De tijd waarin wij leven beschikt over zoveel publiciteits-mogelijkheden, dat grove fouten in het beleid of in iemands persoonlijk gedrag bijkans niet verborgen kunnen blijven. En de journaal-filmpjes kunnen de herinnering er aan tot in lengte van jaren levendig houden. Pers, radio en televisie maken er ook ditmaal veel ophef over. Soms zelfs zo dat men geërgerd het hoofd afwendt. Mocht u die neiging de laatste dagen gekregen hebben, dan is dat heel begrijpelijk. Als een vrouw van lichte zeden voor tien-

Radiotoespraak van Mr. W. R. van der Sluis, secretaris van de A.R.-Partij, gehouden op 13 juni j.l.

duizenden gulden, herinneringen aan haar relatie met een minister der kroon aan de pers te koop aanbiedt, dan ziet u plots de gapende afgrond waarlangs een in hoogheid gezeten autoriteit balanceert, indien hij niet slechts zichzelf maar ook zijn ambt door ontoelaatbare gedragingen in de waagschaal stelt. Het worden maandag a.s. niet alleen voor die ex-minister, maar ook voor de gehele regering en het land, dat hij diende, diepdroevige uren tijdens het debat in het Lagerhuis over deze zaak. Misschien bent ook u ontsteld geweest over de hardheid, waarmee de Engelse oppositiepartijen deze misstap van een minister aangrepen om het kabinet op de knieën te krijgen. Ook al liet de oppositie-leider — Harold Wilson — weten, dat hij de privé-aspecten van dit schandaal wilde laten rusten. Men kan het wrange grapje maken, dat ministers van Defensie zich wel in een zeer moeilijke positie bevinden. Denk aan Strauss en ook aan onze bewindsman, ir. Visser. Maar dan mogen we toch wel tevens dankbaar zijn, dat een zo weerzinwekkende kwestie als de zaak-Profumo in geen jaren binnen de muren van ons parlement behoefde te worden behandeld en bij mijn weten zelfs nimmer aan de orde was.

Ik beweer niet, dat pers, radio en televisie perfecte afschrik-middelen zijn om schandalen te voorkomen — de geschiedenis leert wel anders. Maar toch is het zo, dat men er zich meer en meer van bewust wordt, dat het in deze tijd eenvoudig niet mogelijk is private misdrijven gescheiden te houden van publieke functies. En omdat de publieke zaak slechts gediend is met een zo groot mogelijke openheid, hebben pers, radio en televisie hierbij een nuttige functie.

Juist omdat wij het — goddank — nog zo erg vinden, dat zoiets kan gebeuren, ergeren wij ons vaak aan de publiciteit, die er aan gegeven wordt. Toegegeven, de wijze van publiceren gaat soms de perken te buiten. Maar toch is het zo, dat de democratie, die zeldzaam grote verantwoordelijkheden op de schouders van slechts enkele mensen legt, geen achterbaksheden, geen heimelijke wantoestanden verdraagt. In andere landen en werelddelen is corruptie en wangedrag soms zo ingeburgerd en normaal, dat men die bij het doen van een politieke keuze er op de koop bij neemt — zo de stembus in die landen al functioneert. Ziet u, dan is democratie, althans datgene wat wij in onze omgeving daaronder verstaan, niet mogelijk. Ik blijf er buiten of het kabinet-Macmillan nu al dan niet moet afre-

den. Maar dat alle aspecten van de kwestie-Profumo, die de publieke zaak raken, in het parlement worden besproken, dat is een eis der democratie van de eerste orde.

Wij zien in ons land het normale parlementaire werk weer tegemoet. Daarbij mag niet worden vergeten, dat op 15 mei in ons eigen land veel onbehagen geuit is. Dat onbehagen, die kritiek, misschien dat onbegrip, hebben gestalte gekregen in enkele snipper-fracties in de Tweede Kamer. Om dit feit heen te draaien zou struisvogelpolitiek zijn. Natuurlijk hadden wij enkele nieuwbakken Kamerleden liever niet tot die waardigheid zien verheven. Vooral niet nu een enkele van hen zich daarop — volgens persberichten — al op een wat vreemde manier laat voorstaan. Maar toch, toch kunnen we niet zonder meer voorbij lopen aan de oorzaken, die deze mensen op het kussen brachten.

Ik heb gemerkt, dat er in onze partij alle bereidheid is om die oorzaken aan een diepgaand onderzoek te onderwerpen. Dat geldt niet alleen voor de leden van de A.R. Partij of voor haar bestuur en andere organen. Die bereidheid geldt evenzeer de mensen in de voorste politieke linies, dus onze Kamerfracties. Dat mag ook hier wel eens duidelijk gezegd worden.

Ik wil daar nog een andere opmerking aan vastknopen. Het Centraal Comité en de redactie van ons weekblad Nederlandse Gedachten hebben in de laatste weken een aantal brieven ontvangen. Dat is gebruikelijk, maar het is duidelijk dat die brieven ditmaal vooral op de verkiezingsuitslag en de oorzaken van de electorale verschuivingen betrekking hebben. Partijleiding en redactie zijn daar dankbaar voor, want zulke brieven geven aan, wat er in de partij leeft en ook wat mensen, die geen lid zijn, over onze partij denken. Een aantal van die brieven werd al in ons weekblad gepubliceerd, want ook anderen kunnen daar wat aan hebben. Het stimuleert de meningsvorming binnen de partij, althans binnen de kring van hen, die zo zeer meelevend, dat ze daar een abonnement van f 6.50 per jaar voor over hebben.

Dat er in sommige van die brieven ook kritiek op de partijleiding voorkomt, is geen reden om ze niet te publiceren. Dat kan de bezinning in eigen kring slechts stimuleren. Juist nu de vakanties voor de deur staan en er plaatselijk haast geen vergaderingen meer worden gehouden, is het schriftelijk contact van veel betekenis. Maar wat ik u, voordat ook deze microfoon gedurende enkele maanden niet meer voor de politieke partijen ter beschikking staat, zou willen vragen, is dit: Schrijf gerust wat u op het hart hebt. Laat u echter niet te zeer door emoties meeslepen. Ook dat laatste is op zichzelf begrijpelijk, want als men eenmaal de pen ter hand genomen heeft, dan gaat het bij sommige brieven schrijvers meteen van dikhout-zaagt-men-planken. Maar waar men de ander, in dit geval dus partijbestuur en weekbladredactie werke-

Dames-,
heren- en
kinderkleding

Wieringa

ZWOLLE AMERSFOORT
APELDOORN ARNHEM
HILVERSUM

Om misverstanden te voorkomen, delen wij u mede, dat dit nummer aan elk partijlid wordt gezonden. Onze abonnees ontvangen het blad onder de naam „Nederlandse Gedachten” en de niet-abonnees ontvangen het onder de naam „AR-Post”. De inhoud van beide bladen is gelijk.

Lijk mee dient, is een duidelijke en zo goed mogelijk gedocumenteerde weergave van datgene waar men het niet mee eens is of waar men mee zit. Iemand schreef dezer dagen: Al die brieven, die jullie nu in je blad afdrukt, had je voor de 15e mei moeten publiceren. Akkoord, maar toen waren ze natuurlijk nog niet geschreven. U voelt nu wel zo ongeveer waar de schoen wringt. Wij moeten er met elkaar op letten, dat we niet onvruchtbaar gaan nakaarten. Veel waardevoller is een tijdige informatie.

Daar bewijzen we onszelf en anderen een dienst mee. Want partijbestuursleden en weekbladredacteurs hebben ook hun vele andere dagelijkse bezigheden. Gegevens en meningen, hun door anderen verstrekt, zijn van grote waarde omdat zelfs een groep van mensen nu eenmaal niet met alles op de hoogte kan zijn.

In de komende maanden en bij het parlementaire werk dat voor de deur staat, moeten wij immers vooral twee dingen voorop stellen.

Ten eerste: misstanden en misverstanden uit de weg ruimen. En on-

• Vervolg op pag. 8

Samenstelling moderamen CC A.R.P.

Het Centraal Comité van Anti-Revolutionaire Kiesverenigingen heeft in zijn bijeenkomst, waarin ook de uitslag van de Kamerverkiezing besproken werd, zijn moderamen samengesteld.

Door de Deputatenvergadering werden reeds rechtstreeks aangewezen: dr. W. P. Berghuis als voorzitter, mr. A. B. Roosjen en de heer J. Smalbroek als onder-voorzitters, dr. J. A. H. J. S. Bruins Slot als lid van het moderamen in zijn kwaliteit van voorzitter van het College van Advies der partij en eveneens als lid Dr. A. Veerman, voorzitter van de Organisatie Commissie der partij.

Het Centraal Comité herkoos de heer J. Tjalma als penningmeester, terwijl eveneens als leden van het moderamen werden herkozen prof. dr. ir. H. van Riessen en de heer J. van Eibergen.

Als lid deed tevens de heer H. M. Oldenhof zijn intrede in het moderamen.

De heer H. van Eijsden, de nieuwgekozen voorzitter van de A.R. Tweede Kamerfractie, maakt als adviserend lid deel uit van het moderamen, evenals de secretaris van het Centraal Comité, mr. W. R. van der Sluis.

alleen Murox heeft
ANTI GEEL *tex*

Bruin en niet verbrand
PIGMADERM
Tube 2.95 - Flacon 7.50 en 2.95

Oosterbaan & Le Cointre n.v.
GOES

DRUKKERS - UITGEVERS
TELEFOON (01100) 56 03 - 75 55

Al 60 jaar drukkers voor bedrijven en organisaties in Benelux.

HET IS

HOPMAN

ORANJELAAN 66 - ZOETERMEER
Telefoon 01790 - 3700*
die kan bemiddelen bij aankoop van een
EIGEN HUIS in ZUID-HOLLAND
Vraagt onze woninglijst.

BIJ KAPTINO

keuze uit meer dan 2000

SCHRIJF-
MACHINES

ook TEL- en REKENMACHINES.
BRANDKASTEN grote sortering
De Clercqstraat 77 - Tel. 123711 - Amsterdam

IN DE POLITIEK

zijn goede sprekers(sters) onontbeerlijk. Door het volgen van onze mondelinge leergang
SPREKEN IN HET OPENBAAR
kunt u binnen vier maanden net zo gemakkelijk spreken als maar denkbaar is. Vraagt nog heden ons prospectus aan.

INST. RHETORICA
POSTBUS 144, DORDRECHT

Aandacht voor JOMO KENYATTA

de eerste premier van Kenya

Vorige week is Jomo Kenyatta, bijgenaamd de „Brandende speer” tot eerste premier van Kenya beëdigd, dat volgend jaar geheel onafhankelijk wordt. Met deze belangrijke stap nadert de Britse dekolonialisatie-politiek in Afrika haar voltooiing en komt het zuidelijke deel van het continent, waar de Rhodesia's en Nyassaland nog met de nodige problemen zitten, in het centrum van de belangstelling te staan.

Kenyatta, die in 1900 werd geboren, is een neef van een medicijnman en behoort tot de stam van de Kikoejoes, die in Kenya de meeste „vertakkingen” heeft. Hij heeft een christelijke opvoeding gehad, bezocht een school van de Kerk van Schotland, was aanvankelijk hoeder van schapen en koeien, maar werd later timmerman. Een Brits echtpaar, dat onder de indruk kwam van zijn grote intelligentie, maakte het mogelijk, dat hij zich verder kon ontwikkelen.

In 1922 trad Kenyatta toe tot het centrale verband van de Kikoejoe, de eerste politieke organisatie van negers in dit gebied. Vijf jaar later werd hij secretaris-generaal. In 1928 gaf hij de eerste in de Kikoejoetaal verschijnende krant uit in Nairobi, de hoofdstad van Kenya. Ook droeg

hij bij tot stichting van „onafhankelijke” scholen. Op z'n 29ste jaargang hij in opdracht van het centrale verband van de Kikoejoe-partij naar Engeland om de bezwaren van zijn stam naar voren te brengen.

Met onderbrekingen bleef hij daar tot 1946. Hij reisde door Europa en verbleef twee jaar in Moskou, waar hij gast was aan de universiteit.

Kenyatta studeerde antropologie aan de universiteit van Londen en publiceerde verschillende boeken, als Facing Mount Kenya in 1938, My people of Kenya in 1942 en Kenya, Land of conflict in 1944. Tijdens de oorlog werd hij in Engeland landarbeider en huwde hij met een Engelse onderwijzeres. Voordat hij met haar in het huwelijk trad had hij echter afgesproken, dat als hij tussen Kenya en haar moest kiezen, de keus op zijn land zou vallen.

Dat gebeurde in 1946, toen hij naar Nairobi terugkeerde, waar hij enkele jaren later door de Britse autoriteiten gevangen werd gezet, omdat hij er van verdacht werd, een van de leiders van de ondergrondse Mau Mau-beweging te zijn.

Deze Mau Mau terroriseerde de blanke bevolking van Kenya en de inheemsen, die zich niet aan de beweging wilden onderwerpen. Op deze wijze probeerde zij, de blanken uit dit Afrikaanse gebied te verdrijven. In 1953 werd Kenyatta tot zeven jaar tuchthuis veroordeeld. Na zijn vrijlating op 1 april 1957 werd hem een gedwongen verblijfplaats aangewezen in het noorden van Kenya, waar hij tot maart 1961 leefde. Toen werd de roep om de tot nationale held geworden Kenyatta zo groot, dat de Britse autoriteiten met het oog op de komende verkiezingen hem wel meer bewegingsvrijheid moesten geven.

Na de verkiezingen van voorjaar 1961 stelde Tom Mboya, leider van de grootste Afrikaanse partij in Kenya zijn medewerking aan de vorming van een kabinet afhankelijk van de volledige in vrijheidstelling van Kenyatta. Tevergeefs hebben de Britten getracht Kenyatta vast te leggen op een programma van geleidelijke politieke ontwikkeling.

Toch heeft hij nu zijn medewerking

HOE tevreden rolt het leven des „gerusten landmans heen, Die zijn zalig lot, hoe klein, voor geen koningskroon wil geven...” Deze regels van de Delftse dichter-tabaksverkoper Huibert Korneliszoon Poot hebben lange tijd zeer Hollands aangedaan. Wij zijn een tevreden volkje, niet zo gauw geneigd tot een algemeen klagen. Dat wij klein zijn willen wij weten, om met die wetenschap tot uitdrukking te brengen dat wij in wezen niet zo klein zijn, eerder groot. Wij spreken graag in verkleinwoorden. Een biertje en een sigaartje (in een kistje van 100!), een kopje koffie en een borreltje, een taartje en een koekje en een hapje eten. Intussen werken we, wat al deze geneugten betreft, aardig in het groot. Het bekende: „een aard-appeltje meepikken” is daarvan een klassiek voorbeeld. We nemen gauw andere volken kwalijk, als die een goede dunk van zichzelf hebben. We doen dat graag wat betreft de Engelsen, die zelf beweren, dat er geen beter volk in geen beter land met betere instellingen op beter gebied bestaat. Na de zaak-Profumo zal die zelfverzekerdheid wel een duw ontvangen hebben. Dat een meisje van vederlichte zede een kabinet doet wankelen is dan ook wel hoogst bedenkelijk.

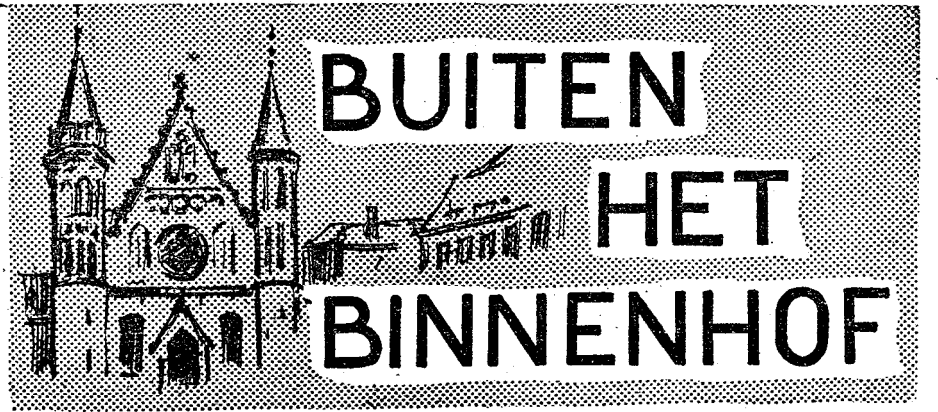
Maar kijken we naar de balk in eigen oog, als dat tenminste mogelijk is. In de rubriek „Dezer Dagen” van de Nieuwe Rotterdamse Courant, een brave krant in den lande, kwam dezer dagen tot uiting, dat wij, Nederlanders, een tevreden volk zijn. Een lezer komt daartegen in opstand. Niet ten onrechte, dacht ik. Met voorbeelden toont hij aan, dat een aantal verworvenheden op het gebied van deze grond van algemene tevredenheid eenvoudig ficties zijn. Zijn wij, zo vraagt hij, nog steeds zo'n zindelijk volk? Nu, dat zijn we al lang niet meer. In de stad mijner inwoning is het een vuile boel, om het woord smerig niet te gebruiken. Dat ligt niet alleen aan een tekort aan straatreinigers, waarvoor wij — ik spreek over mijn stad — Italianen vragen om ons te komen helpen. Met alle respect voor Italianen, maar voor poets- en boenwerk kan men beter een beroep op de Zwitsers doen. Dat die niet komen om de hoofdstedelijke grachten, straten en pleinen te reinigen is mij overigens bekend. Waarom zouden zij?

De inzender noemt ook onze reputatie op het gebied van vreemde talen. Die vindt hij ook maar betrekkelijk. En hij heeft gelijk. Wat de Nederlander, ook de academisch gevormde, op het gebied van Frans, Duits en Engels op zijn tong durft te nemen, is meestal niet feilloos. Maar denken wij, wij allen, wie spreekt er zo goed Nederlands als wij (wij allen) onze vreemde talen? Niemand! Zijn wij, zo wordt verder gevraagd, inderdaad zo gezien in het buitenland? Nederlanders — en dat is mijn ervaring — die rustig genieten willen van en in buitenlandse vakantietoorden, schamen zich vaak over het optreden van landgenoten, die nu eenmaal denken, dat over de grenzen alles, maar dan ook alles geoorloofd is.

De inzender van het stuk gaat dan verder in op fiscale en economische kwesties, waarin ik hem niet volg, omdat ik op dat punt geen expert ben. Ik wil liever iets meer en langer stilstaan bij de goede naam, welke wij denken te hebben.

Ik ben namelijk bang, dat een algemeen verschijnsel, dat ik de laatste tijd heb waargenomen, onze faam bij de buitenlanders zal doen tanen. Het is onze eenmaal beroemde vriendelijkheid, hulpbetoon, dienstverlening, voorkomendheid, verstand van zaken, bereidwilligheid, waar ik het oog op heb.

Wij leven in een zeker stadium van welvaart, welke

knaagt aan onze karaktertrekken op het terrein van stijl en decorum.

Bij elkaar geteld heb ik zeven gevallen in twee weken tijds gevonden, welke mij doen afvragen of wij tegenover anderen — en niet in de betekenis van buitenlanders — nog wel „service” verlenen. Uit mijn onmiddellijke omgeving: een bestelling bij een goudsmid, geplaatst in november 1962, met het dringend verzoek de order met Pasen 1963 gereed te hebben, is met Pinksteren niet klaar. Er is dan niets aan gedaan! Geen excuses. Want het „wij hebben het zo druk” moet de klant maar accepteren. Tweede geval: een instelling, welke verrijkt wordt met een behoorlijke gift, stuurt geen antwoord om te bedanken. Als zij enkele weken later weer een gift krijgt — op dringend verzoek — komt er zes weken later een bedankbriefje, waarvoor iemand zich vroeger zou geschaamd hebben. Derde geval: bij een reparateur van huishoudelijke voorwerpen raakt iets weg. Als er door de klant gereclameerd wordt is het antwoord van de winkelier: „Weet u wel zeker, dat u hier bent geweest?” Terwijl op de bon van de winkelier duidelijk staat aangegeven de aard van de reparatie met de prijs. Vierde geval: in een hotel wordt een feesteten besteld. Als de eigenaar van de onderneming nog enkele bijzonderheden wenst te weten belt hij de klant op om te vragen of die dan en dan en niet vóór dat en dat uur in het hotel kan komen om bijzonderheden te regelen. Als de klant komt zegt de receptionist, dat de eigenaar niet thuis is. Als de klant zich boos maakt om zo'n behandeling is de eigenaar plotseling wel thuis. Vijfde geval: . . . , ach laat ik het hierbij maar laten. Wat zal ik u vermoeden met ergernissen, welke u waarschijnlijk ook hebt op het gebied van onbeleefd personeel in winkels en in restaurants, waar gebruik wordt gemaakt van de omstandigheid dat overal een zeker personeelstekort is?

In een groot bedrijf gaf dezer dagen een chef een loopjongen een verdiend flink standje. De personeelschef is er aan te pas moeten komen. Want de jongen nam het niet en liep weg. En waar vindt men zo gauw een ander?

En nu spreek en klaag ik nog niet eens over lawaai met bromfietzen en door middel van radio's, in huizen en op de heiden en de stranden. Niet over hondenbezitters, die denken dat elke stoep en elk portiek voor hun hond is ontworpen. Over vlegels in het verkeer, jongere en oudere, die achter het stuur van hun auto een machtswellust en een rij-maar-raak-mentaliteit ontwikkelen, die werkelijk onnederlands mag heten.

En zijn wij daarover nu zo tevreden?

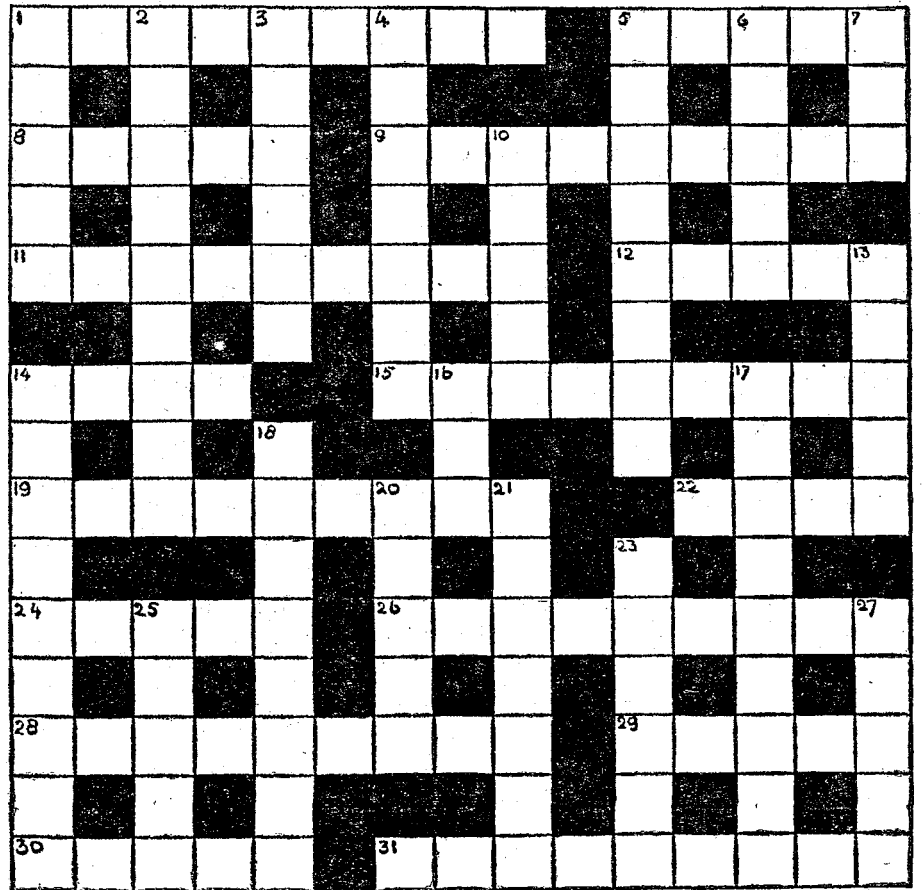
William Gaankop

KRYPTOGRAM

Horizontaal: 1. Het kan zich soms op vreemde wijze verplaatsen; 5. Middel om iets in te prenten; 8. Korte spanne van onwaakzaamheid; 9. Een vogel schijnt de overmoed niet te bezitten; 11. Een Franse stadhouder krijgt bij ons twee sterren; 12. Zo te horen een koude procespartij; 14. Op deze plaats moet u geen heel woord invullen; 15. Kippen?; 19. Niet grondig, als 't overgedaan wordt; 22. Jaap een keer van achteren gezien; 24. Gaat de lucht in; 26. Zorg goed voor het vee, dan vindt ge hierin voeding (Spr. 27); 28. Hoeveelheid van druiven en wijn maakt dat het schip niet aan de zwier gaat; 29. In Arabië regeren een Europeaan en een rustend predikant; 30. 's Winters worden deze Europeanen „onder de voet gelopen”; 31. Rijen, vooral wanneer ze gesloten worden.

Vertikaal: 1. Pittige zuidvrucht; 2. Domme getallen leiden tot inwilligen; 3. Eens smeekten zij; 4. In ons land lust men deze Mongool wel rauw; 5. Dierlijk zacht; 6. Engelse plannen komen voor ons nogal onverwacht; 7. Kameraad van Kroetsjow; 10. „Heim ins Reich”; 13. Cirkelvormige beweging; 14. Dit been vraagt vorst; 16. Hier passen twee van Gelre's dorpen; 17. Door zichzelf gepensioneerd „oudje”; 18. Goede tijden zijn dat, het roer in handen houden; 20. Zijn wil is wild; 21. Veelal begin van stof; 23. met moed en trouw geeft het u recht op een onderscheiding; 25. Vreemde dingen komen soms uit zo'n huis; 27. Dit groen eten betekent onder de schulden zitten.

verleend aan een plan, dat Kenya pas volgend jaar volledig onafhankelijkheid biedt. De nog resterende periode zal de blanken in Kenya gelegenheid geven, zich in te stellen op de nieuwe verhoudingen, of tijdig het land te verlaten.

Oplossing puzzel van 25 mei

Horizontaal: 1. wedde, 6 radar, 11. Madeira, 13. samowar, 15. a.m., 16. koehandel, 18. ma, 19. abt, 21. Ada, 22. lek, 23. ruif, 24. Izaak, 26. mine, 27. tip, 28. bei, 29. kim, 31. t.a.t., 32. Sparta, 34. sleets, 36. ere, 37. nee, 38. slamet, 41. grieks, 44. sta, 45. sir, 46. ree, 47. els, 49. Iran of Irak, 50. kabel, 52. knal, 53. dor, 55. nat, 57. sta, 58. om, 59. opgesierd, 63. ta, 64. naweeën,

66. gedogen, 68. nerts, 69 negen. Vertikaal: 1. wambuis, 2. ed., 3. dek, 4. Dior, 5. ere, 6 rad. 7. Amer, 8. dol, 9. a.w., 10. ramanas, 11. maart, 12. Ahazia, 13. snaaks, 14. raket, 17. Ada, 20. tippelaar, 22. litteken, 24. iet, 25. kil, 28. brems, 30. menie, 33. ara, 35. eee, 38. stroman, 39. eik, 40. tranen, 41. gretig, 42. rel, 43. slatten, 44. Sidon, 48. slaan, 51. bas, 54. spet, 56. orde, 59. oer, 60. ges, 61. een, 62. dog, 65. we, 67. ge.

* * * Kleurenblind

PRESIDENT KENNEDY heeft in de afgelopen week verklaard, dat de Amerikaanse negers het recht hebben te verwachten, dat de grondwet van de Verenigde Staten kleurenblind is. Het is een wat merkwaardige typering, maar als men ze hanteert tegen de achtergrond van de gebeurtenissen, die zich in de afgelopen maanden met name in het zuidelijke deel van de Verenigde Staten hebben voorgedaan, dan is zij bijzonder raak.

Kennedy verklaarde in een moedige rede, dat er in de Verenigde Staten geen volkomen vrijheid kan heersen, als niet alle Amerikanen werkelijk vrij zijn. Hij betreurde het, dat de achterkleinkinderen van de negers, die ongeveer een eeuw geleden door Abraham Lincoln naar de emancipatie waren geleid, nog steeds niet vrij zijn. En hij waarschuwde het Amerikaanse volk, dat een stijgende golf van ontevredenheid de openbare veiligheid in gevaar zal brengen.

De rassendiscriminatie doet zich in de Verenigde Staten op schrijnende wijze gevoelen. Er zijn daar twee à driemaal zoveel negers werkloos als blanken. Velen hebben geen stemrecht, omdat zij in de uitoefening daarvan worden belemmerd door wetten van de staten, waarin zij leven. En de discriminatie beperkt zich niet tot de plaats, die zij in het bedrijfsleven hebben, maar strekt zich uit tot de kerken, de restaurants en allerlei andere „openbare gelegenheden“.

De Amerikaanse regering streeft er al vele jaren naar, een eind aan deze ongrondwettelijke situatie te maken. Er is al veel gedaan, maar het gaat naar de zin van de vele miljoenen negers veel te langzaam. Vooral de jongeren onder hen worden het wachten moe en hebben zich blijkbaar voorgenoemen, niet te rusten voordat zij dezelfde rechten hebben als de blanken. De federale regering, die zonder verwijl naar verwezenlijking van dit laatste wil streven, stuit echter op het verzet van de zuidelijke staten en van de plaatselijke autoriteiten.

Ook in Alabama was dat het geval. Gouverneur Wallace wilde persoonlijk de toelating van negerstudenten tot de universiteit in Tuscaloosa verhinderen. Maar het krachtige en overrompelende optreden van president Kennedy heeft hem tot de aftocht gedwongen, letterlijk en figuurlijk. En dat is een verheugend feit.

Moeders goede keuze

BABYDERM voor Baby
POEDER - ZALF - OLIE - ZEEP

* * * Kernproeven

BEWONDERENSWAARDIG is ook het besluit van president Kennedy, opnieuw een poging aan te wenden om voorgoed een einde te maken aan de proeven met kernwapens, die een steeds verontrustend aspect vormen van de bewapeningswedloop tussen Oost en West. De president nam bewust een groot risico toen hij aankondigde, dat de Verenigde Staten besloten hadden, eenzijdig de proeven met kernwapens in de dampkring, die de gehele mensheid kunnen bedreigen, te staken. Hij hoopt, dat hij daarmee een belangrijke bijdrage zal leveren tot het bereiken van een akkoord over een algemeen verbod van het beproeven van kernwapens.

President Eisenhower heeft dat ook eens gedaan. Met dezelfde goede bedoelingen als die van Kennedy. Hij is bedrogen uitgekomen, omdat de Russische leiders een duivels spel met hem speelden. Toen de Sowjetgeleerden zover waren, dat zij konden overgaan tot het beproeven van nieuwe wapens, besloten Chroesjtsjef en de zijnen onverwacht en zonder tevoren gedane aankondiging de proeven te doen hervatten. En dat terwijl de Russische gedelegeerden op de conferentie te Genève op dezelfde dag nog de beschuldiging hadden uitgesproken, dat de Amerikanen op het punt stonden, tot hervatting

Onrustige Zenuwen? Mijnhardt's Zenuwtabletten

van de proefnemingen over te gaan. Volgende maand zullen besprekingen op hoog niveau beginnen tussen Amerikaanse, Britse en Russische vertegenwoordigers. De bijeenkomst zal in Moskou worden gehouden en biedt dus al om die reden de mogelijkheid om een eventueel akkoord tot een prachtig propaganda-object te maken. Het is echter zeer speculatief, nu reeds vooruit te lopen op de houding, die de Sowjetunie straks zal aannemen. Hetzelfde geldt voor de invloed, die de op de klippen gelopen relaties tussen Rus- sen en Chinezen zullen hebben op het verloop van die besprekingen.

En zelfs wanneer er een internatio-

naal verbod van kernproeven komt, moet worden gezegd, dat een zwaluw nog geen zomer brengt. Men zou er slechts uit kunnen concluderen, dat ook de Russen niet langer belang hebben bij het beproeven van kernwapens — zoals overigens al vaker is verondersteld. Al vervallen de proeven, de monsterachtige wapens blijven bestaan en zullen ook straks aan de lopende band worden vervaardigd. Het algemene gevaar zal niet worden weggenomen, wel — en dat is op zichzelf al heel belangrijk — het gevaar van vergiftiging van de lucht, die wij moeten inademen.

Toch is het vredesoffensief van Kennedy, ook door de inhoud van de redevoering, die hij met zijn mededelingen vergezeld liet gaan van grote waarde. Zij wil afrekenen met een defaultisme, dat alle mogelijkheden om naar een vergelijk te zoeken, de pas afsnijdt. Aan de andere kant doet zij geen afbreuk aan de vastbeslotenheid zich niet — zoals vorig jaar rondom Cuba het geval was — te laten misleiden.

Huidverzorging

zacht-zuiver-gezond

PUROL

Puistjes drogen in met Purolopoeder

* * * Krachtig kabinet

De ervaring heeft geleerd en de toekomstverwachting is niet anders: deze en de komende jaren zullen geen makkelijke jaren zijn.

Nationaal gezien moesten een aantal bestaande problemen, die tot knelpunten dreigen uit te groeien, tot een oplossing worden gebracht.

Internationale vraagstukken worden niet alleen ingewikkelder, maar roepen bovendien sterkere spanningen op. Het zal van allen grote wijsheid en verantwoordelijkheidsgevoel vergen om recht en gerechtigheid een stapje naderbij te brengen. Ook van Nederlandse zijde! De huidige financieel economische situatie, die zich schijnt op te houden bij de grens tussen eb en vloed, vereist een voorzichtige benadering met een duidelijke mogelijkheid tot wending van het beleid zo dat nodig mocht zijn.

Slechts een krachtig kabinet zal het hoofd kunnen bieden aan deze niet eenvoudiger wordende omstandigheden.

En een krachtig kabinet veronderstelt een ruime meerderheid in de Kamer, waarbij noodzakelijk is dat kabinet en deze meerderheid met betrekking tot het te voeren beleid in hoofdzaken, tevoren weten waar zij aan toe zijn.

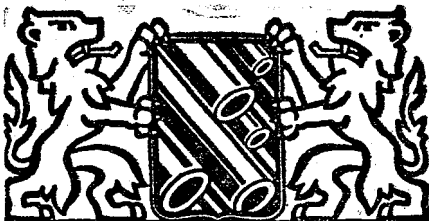
JEZUS REDT VERLOST GENEEST

Iedere zondagmorgen om acht uur spreekt Evangelist Joh. Maasbach over Radio-Luxemburg, 208 m. middengolf en 49.26 korte golf.

FA. DE GEUS & VAN DER HOEVEN

's-Gravenmoer - Julianalaan 18
Telefoon 0 1623 - 2507

Fabricage en import van korsetfournituren, broderie, garens etc. etc.

VAN LEEUWEN BUIZEN
ZWINDRECHT

Verplaatsbare HOUTEN GEBOUWEN

Directie- en schaftketen
Noodwoningen,
scholen en kerken.
Directie- en schaft-
wagens
etc.

HOUTBOUW **HAHBO**
HARDINXVELD

Telefoon Hardinxveld-Giessendam 2141

Niet monddood

Het C.N.V. heeft het ongenoegen van zijn mede-vakcentralen, dus het N.V.V. en de K.A.B. (binnenkort N.K.V.) opgewekt. Wat er aan de hand is — (men zie ook ons artikel op pag. 6) — kan in een paar woorden worden gezegd. Het C.N.V. heeft namelijk niet deelgenomen aan de publicatie van het gezamenlijke actie-program van haar socialistische en rooms-katholieke zusterorganisaties. Het wilde wel over de inhoud daarvan overleg plegen, doch het liet zich niet het recht ontnemen een goede traditie voort te zetten. Deze traditie houdt in, dat het Verbond der protestants christelijke werknemers na elke 4-jarige parlementaire periode een eigen sociaal-politiek program publiceert. Dit had nu achterwege gelaten moeten worden als prijs voor het mogen meedoen met de beide andere centralen. Dit heeft het C.N.V. terecht een te hoge prijs geacht. Het „waarom“ is duidelijk in het jongste nummer van „De Gids“ genoemd. Het blad schrijft: „wij zijn altijd bereid samen te werken, ook met de andere vakcentralen, wanneer wij het over een bepaald standpunt samen eens kunnen worden. Maar wij zijn niet bereid, wij mogen niet bereid zijn, die samenwerking te doen uitmonden in een gemeenschappelijk program waarin voor dit bijbels getuigenis geen ruimte meer zou zijn.“

Hier wordt de kern van alle christelijke organisatorische actie glashelder aangeduid. Ook al zou de boosheid van de N.V.V.-voorzitter Drs. Roemers op het C.N.V. niet haar oorzaak vinden in de ambitie van het N.V.V. om de enige algemene werknemersvakorganisatie te worden, dan nog is het door het C.N.V. ingenomen standpunt het enig juiste. Wij hadden geen andere beslissing van de mannen van de Maliebaan verwacht. Maar daarom mogen wij er wel met nadruk onze waardering over uitspreken, dat het C.N.V. zich ten aanzien van zijn diepste overtuiging en hoogste plicht niet monddood heeft laten maken. Het Verbond heeft door z'n bereidheid tot samenwerking uit te spreken, doch tevens door het staan voor zijn volledige zelfstandigheid, gehonoreerd wat honderdduizenden werknemers zich bij hun keuze voor de christelijke vakbeweging tot een plicht rekenden.

Kieft „in de stoel“

DE Engels-sprekende volken hebben een treffende term om uit te drukken dat iemand leiding geeft. Zij noemen dat „in the chair“ zijn. Dat betekent op de voorzitterstoel zitting hebben. Bij de internationale organen is het voorzittersgestoelte meestal nogal breed, omdat daarin ook verscheidene vice-presidenten plaats nemen. Op die wijze kunnen zowel persoonlijke kwaliteiten als deelneming door diverse landen aan het werk van zo'n orgaan worden gehonoreerd.

Zoals bekend was drs. C. P. Hazenbosch één der vice-presidenten van het Europese Parlement. Sinds zijn overlijden had geen Nederlandse protestant meer zitting in het presidium van enig Europees lichaam. Totdat vorige week ons Tweede-Kamerlid G. A. KIEFT werd gekozen tot één der vice-presidenten van het parlement der West-Europese Unie.

Men zal zich herinneren dat deze Unie, waarvan de zes E.E.G.-landen en Engeland lid zijn, in mei 1955 opgericht werd na de mistukking van de Europese Defensie Gemeenschap in augustus 1954. Deze W.E.U., die jarenlang in de schaduw van de Europese Gemeenschappen een soort schijnbestaan leidde, komt de laatste tijd weer wat meer naar voren, nu President de Gaulle Engeland de weg naar de E.E.G. versperd heeft. Dat kan hij in de W.E.U. niet doen, want de Britten doen daar — zoals gezegd, al mee. En omdat de W.E.U. geen supra-nationaal karakter heeft, is Frankrijk er ook wat schappelijker dan elders.

Het W.E.U.-parlement heeft er meermalen — vorige week nog — op aangedrongen, dat het contact met Engeland ook elders intensiever en regelmatig plaats vindt. Daardoor vervult de W.E.U. in onze ogen een hoogst nuttige functie. Wij hopen, dat inzonderheid ook de vergaderingen van dit parlement, die door de heer Kieft worden gepresideerd, belangrijke bijdragen aan de vervulling van ons ideaal: „Engeland er bij“, zullen leveren.

Met zijn verkiezing en de kans, die zij in dit opzicht biedt, wensen wij ons Kamerlid en redactie-genoot Kieft van harte geluk.

Maaglijders!

DE uitkomst voor U zijn de echte Amerikaanse
C-R MAAGTABLETTEN

Met C-R Maagtabletten kunt U weer normaal eten!

Importeur LOUIS RIETBERGEN - Korenaarstraat 55a-c, Rotterdam

fijn! die ken ik!

IVOROL: ook Rokers blanke witte tanden

**VERTROUWENS ADRESSEN
VOOR EIGEN**

Vraagt verhuisfolder of emigrantfolders aan

Bongers Internationaal Verhuisbedrijf

RIJNHAVEN 10, WAGENINGEN,
Telefoon 2725 en 3750 (b.g.g. 3100)

Opslag van inboedels — Overzee-verpakking

HOTEL „DE KROON“

SOPHIALAAN — LEEUWARDEN
telefoon 24467 - 24468

Uw adres voor recepties en partijen

Goudriaan's

Graan- en Meelhandel N.V.

Steiger 1 - Telefoon 01894 - 201
OUDERKERK a/d IJSSEL

**Getron Handels- en
Transportonderneming**

VIERAMBACHTENKADE 6 - SPIJKENISSE
Telefoon 01880 - 2929, 2876.

Binnenlandse en internationale transporten.
Partijgoederen - zwaar transport, verhuizingen.

AVIA huisbrandolie

Firma G. H. VAN LEEUWEN

VEENENDAAL TELEFOON 08385 - 2414

CLAEYS - maaidorsers

BAMFORDS - opraappersen

Importrice voor westelijk Nederland

W. VAN GEMEREN & ZONEN N.V., — Group (Z.H.)
telefoon (01860)—2050

**Landbouwwerktuigen- en
machinefabriek**

H. VISSERS N.V. — NIEUW-VENNEP
Telefoon 02526—841 (7 lijnen)

HOLWERDA ZONEN

Dokkum

VOOR AL UW TRANSPORTEN
IN BINNEN- EN BUITENLAND

Dokkum: telefoon 05190-2292 (2 lijnen) - Buiten kantoor tijd 2580
Rotterdam: telefoon 010-171317

VRAAGT STEEDS

ZOETERMEERS ROEM

de fijnste margarine

FIRMA GEBR. VAN DER SPEK — TELEFOON 01790 - 3529
ZOETERMEER

N.V. W. J. Schuiling's

Handelsonderneming

BINNENHAVENWEG 20 - HENGELO
Telefoon 05400-6461

Spaarbank voor

Protestants Nederland

Kromme Nieuwe Gracht 8-10 - UTRECHT
Telefoon 030 22241 - 22242 - Giro 156.000

RENTEVERGOEDING 3 1/4%

ongeacht de grootte van het saldo-tegoed.
Alle spaarregelingen:

JEUGDSPAARWET
AMBTENARENSPAARREGELING
BEDRIJFSSPAREN
SCHOOLSPAREN

Reeds in vele plaatsen een correspondentschap gevestigd.
Wij verstrekken u gaarne alle gewenste inlichtingen ook over
ons Beleggingsfonds voor Protestants Nederland.

waarborgmerk van weten-
schappelijk verantwoorde
genees- en verzorgings-
middelen voor kleine
en grote

HUISDIEREN

Veerlaan 17-23 - Rotterdam

T.V.-gesprek

tussen H. VAN EIJSDEN en Mr. W. R. VAN DER SLUIS

Van der Sluis: De secretaris van onze partij, mr. Van der Sluis, begon het gesprek als volgt:

Mijnheer Van Eijdsen, wat heeft u vlak na de verkiezingen een gloednieuwe fractievoorzitter allemaal te doen. Kunt u daar iets van vertellen?

Van Eijdsen: Ik wil daar gaarne antwoord op geven, mijnheer Van der Sluis, want de taak van een fractievoorzitter is inderdaad nogal uiteenlopend. Op dit moment is er een zekere mate van politieke rust. De parlementaire arbeid is grotendeels onderbroken in verband met het feit, dat er een demissionair kabinet is. Maar aan de andere kant is er ook sprake van een grote politieke activiteit, natuurlijk in verband met de kabinetsformatie, waarover de dagbladen ons reeds het nodige hebben medegedeeld.

Van der Sluis: Juist omdat het normale werk van de Tweede Kamer stil staat, zijn wij blij dat u vanavond in ons televisieprogramma iets wilt zeggen. Och, van dat normale Kamerwerk kunnen we elke dag verslagen in de krant lezen. Maar dat is natuurlijk met de kabinetsformatie, althans het interne deel van het werk, niet het geval. Daarom is het plezierig, dat u hier bent en ik zou u willen vragen, hoe gaat zo'n kabinetsformatie eigenlijk in z'n werk?

Van Eijdsen: Onmiddellijk nadat de verkiezingen gehouden zijn, komen de nieuw gekozen fracties bij elkaar. Zij bespreken de politieke situatie en zij moeten zich ook uitspreken over de vraag, hoe zij het toekomstige regeringsbeleid zien. Dat mondt uit in een bepaald advies, dat aan de Koningin moet worden uitgebracht met de bedoeling om daarbij aan te geven, welke oplossing men voor een kabinetsformatie ziet. Dit overleg heeft bij alle fracties plaats gevonden, dus ook bij ons.

Van der Sluis: Men kan dus eigenlijk stellen, het werk van de kabinetsformatie naar buiten toe, begint bij het bezoek van de fractievoorzitters aan H.M. de Koningin.

Van Eijdsen: Inderdaad, maar dat is ook maar het begin. Zoals u weet is daarop

Deze foto is genomen tijdens het T.V.-gesprek tussen de heren H. van Eijdsen, voorzitter van de A.R. Tweede Kamerfractie en mr. W. R. van der Sluis, secretaris van de A.R. Partij.

gevolgd de benoeming van een informateur — prof. Romme — en u heeft ook uit de krant kunnen lezen, dat de informateur zeer uitvoerige besprekingen met de verschillende fractievoorzitters heeft gevoerd. Uit de kranten is ook duidelijk geworden, dat er een aantal punten is besproken. Punten, die soms een controversieel karakter droegen waarbij dus de geschilpunten, die tussen de politieke partijen bestaan, duidelijk aan het licht zijn getreden.

Nu zijn we dus dit „bouwstenen"-tijdperk weer voorbij, doordat dezer dagen de benoeming heeft plaats gevonden van dr. De Kort tot de werkelijke formateur van het kabinet.

Van der Sluis: U had het over bouwstenen. Als ik de kranten goed gelezen heb, dan waren er 37 afzonderlijke problemen te bespreken. Het is natuurlijk interessant om te weten, wat er met al die problemen aan de hand is. Maar ik kan mij voorstellen, dat het ook van belang is hoe die 37 problemen aan elkaar gehaakt zijn. Mag ik het zo eens voorstellen: er komt een soort rijdraad doorheen en dat zou je dan kunnen noemen het beleid van het kabinet. Dat zou je ook kunnen noemen, de richting die het kabinet kiest. Kunt u daar iets meer over zeggen?

Van Eijdsen: U heeft natuurlijk volkomen gelijk, dat de bespreking van deze 37 bouwstenen afzonderlijk van betekenis is, omdat dit meebracht, dat men ten aanzien van al deze punten een bepaald standpunt moest bepalen en dit dus ook door mij — namens de A.R.-fractie — is gedaan.

Maar u stelt daarbij de vraag, loopt er nu door deze 37 bouwstenen een bepaalde draad, is er een onderlinge samenhang met betrekking tot deze bouwstenen. Deze vraag zou ik bevestigend willen beantwoorden, omdat toch wel gebleken is, — en dat vind ik een belangrijk politiek feit —, dat bij de standpuntbepaling er een grote mate van overeenstemming bestond tussen de drie christelijke partijen, die zich daarbij dus op bepaalde punten zeker in eensluidende geest hebben kunnen uitspreken, verband houdend ook met de programma's, waarmede zij de verkiezingen zijn ingetreden. Er is dus inderdaad hier een zekere samenhang, die verband houdt met de opvatting van deze partijen.

Van der Sluis: Kunt u een voorbeeld noemen van wat u nu bijvoorbeeld zou noemen een verkeerde richting van het beleid en wat zou u willen zien als een goede richting van het beleid.

Van Eijdsen: Ik geloof, dat het beleid in hoofdzaak gaat om de vraag in welke

richting zich de staatstaak zich plooit. Er zijn mensen die zeer stellig voorstanders zijn van een beperkt van de staatstaak. Laat ik een beeld geven. Er zijn mensen, die gen, „op het gebied van de landbouw moet je toch eigenlijk van al de regelingen van de overheid af". De zaak werkelijk verantwoord moet dan bedenken, welke de gevolgen zouden zijn als dit inderdaad het geval werd. Hetzelfde kunt u ook stellen als u de andere kant neemt. Er zijn ook mensen, die de overheidsinvoeren belangrijke mate willen uitbreiden. Laat ik een voorbeeld noemen. Een politieke partij, die op het programma staat, dat het levensverzekeringsbedrijf toch eigenlijk zou moeten worden genationaliseerd. Nu begint u wel, dat al deze dingen, die mede richting van het beleid bepalen, rol spelen bij de overwegingen, die moet aanleggen als men standpunten inneemt. Dan zal men zich dan in de eerste plaats moeten richten naar zijn politiek uitgangspunt, of dit uitgangspunt — ook ten aanzien van de staatstaak — bepaalde omtrenties inhoudt. Men zal ook moeten zorgen, dat er een zeker evenwicht bestaat, zodat de volksbelangen worden geschaad.

Van der Sluis: U had het over een uitgangspunt, mijnheer Van Eijdsen. Dat innert mij aan wat ik in de verkiezingstijd vaak gehoord en gelezen heb, was dit: „och, die verkiezingsprogramma's van de politieke partijen, lijken allemaal op elkaar als druppels water". Als dat waar is, dan heeft mijnheer Romme het geweldig gehad en dan krijgt mijnheer De Kort het straks ook niet moeilijk. Maar ik waag toch te verstellen, dat de mensen die zo praten de verschillende programma's naast elkaar gelegd hebben. Ik heb een krant en daarin is het wel te beurd, dat is zeer interessant. Ik heb dat u die krant kent en ik zou wel willen weten, wat vindt u nu van een overeenkomst van die verschillende programma's.

Van Eijdsen: Ogenscheinlijk is dit misschien het geval, maar als men de punten daarin voorkomen nader bestudeert, dan komt men wel tot een ander beeld. Laat ik nu eens een paar voorbeelden nemen. Ik zie hier staande de landbouwbeleid. Dan zie ik bij de P.v.d.A.: prijsverheersing landbouw-, recreatie- en bouwgronden, belasting op de waardevermeerdering van grond. Dat is mijn punt, dat u bepaald in het programma van de A.R. Partij niet aantreft. Ik noem een ander onderwerp: zie hier iets staan over het radio-televisiebeleid. Nu kijk ik eens

U maandag 10 juni

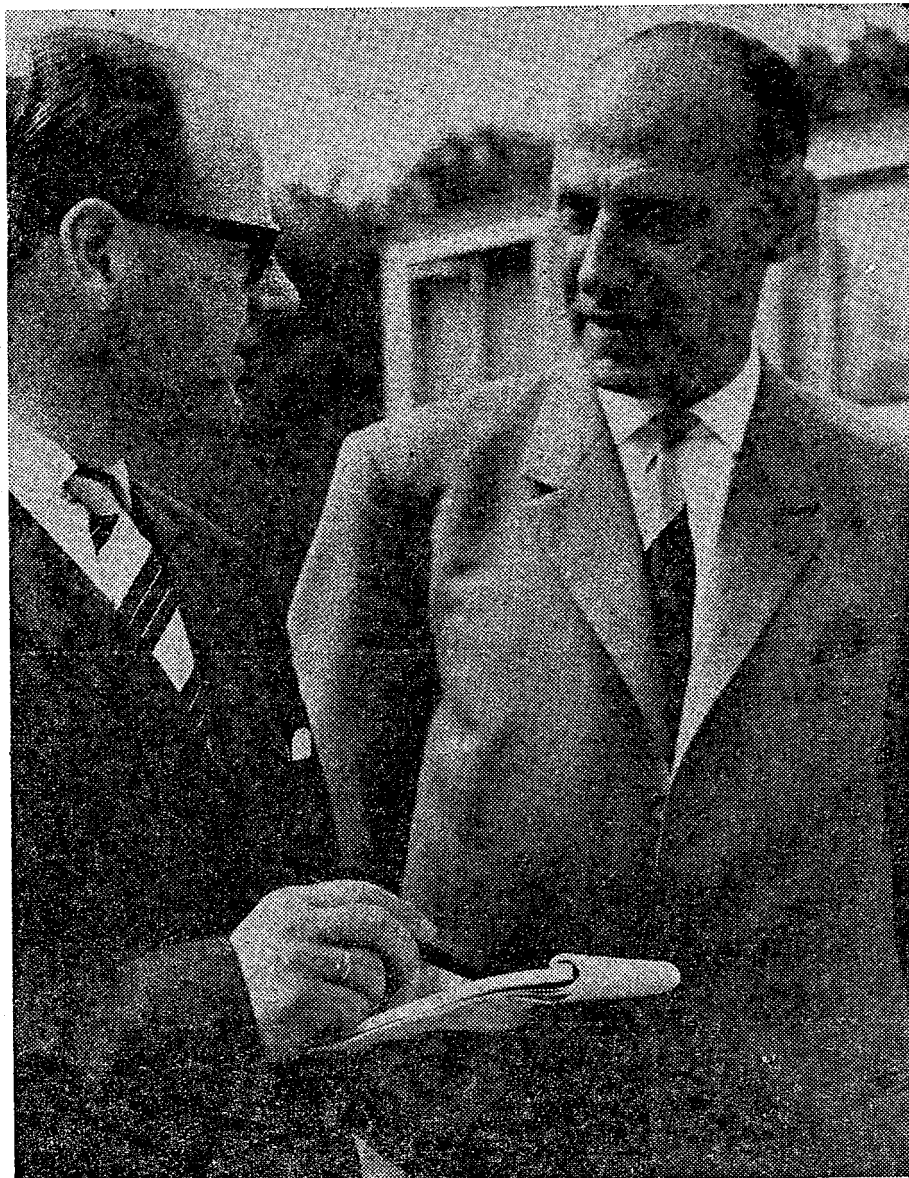
V.V.D. In het program van de D. staat „regeling radio- en tele- bestel op nationale grondslag”. Anti-revolutionairen zijn niet be- lid on-nationaal, maar bij ons staat heel duidelijk, dat het radio- en visiebestel moet berusten op de in volksleven gewortelde — dus uit volksleven voortgekomen — orga- nismen.

En der Sluis: Nu nog eens een ander punt. Heer Van Eijsden. Ik kwam een tegen die zei: „de stembusrijd- cher de rug, de bussen zijn geslo- en de heren zijn aan het kabi- formeren en nu — daar komt het neer — nu gaan ze hun eigen pro- gram vergeten, nu zijn ze bereid tot maken van compromissen en wat meer zij”. U kent dat verhaal en zou ik eens willen weten, hoe gaat nu. Mag ik het zo eens voorstellen, u nu bij de heer Romme komt, u met hem in de kamer. De deuren dicht en u bent met z'n tweeën. U dan, mag ik het zo eens noe- uw program, het program dus de Anti-Revolutionaire Partij, s gelaten?

De heer Eijsden: Daar is geen sprake van, één van de eerste taken die je als rdvoerder van je fractie hebt, is vullig af te wegen de dingen, die den voorgesteld en na te gaan in verre dat in overeenstemming is je eigen program. Nu is het vol- len duidelijk — en dat weet u — geen enkele partij in Nederland wenssen voor de volle 100% in de tiek kan realiseren. Maar men zal bij toch altijd in aanmerking moe- nemen, — ook al moeten er wel bepaalde concessies worden ge- — dat dit zeer zeker aan grenzen nden is en dat men tenslotte een el regeringsprogram moet bekij- van als totaal, rekening houdend met eiteit, dat men daar belangrijke ele- ten uit zijn eigen program in moet g vinden.

En der Sluis: Mag ik het zo zeggen: u legt voortdurend a.h.w. die twee pro- nma's naast elkaar. Het kabinets- ram in wording en dat program de eigen partij. En dan kan ik mis- en ook zeggen, dat u met het voo- van Anti-Revolutionaire politiek wacht tot de Kamer weer met het nale werk, met z'n vergaderingen, nnen is, maar dat u daar ook nu ons de kabinetsformatie al volop eeft, bezig bent.

En der Sluis: Dat moet ook zo gebeuren, want vordt op het ogenblik in de kabi- formatie voorbereidend werk ver- t, dat beslissende betekenis kan en voor het toekomstige regerings- id. Men moet dus zeer concreet laag aan de dag beginnen met re- ng te houden met de A.R.-opvat- . Wij zijn met een bepaald program kerkizingen ingegaan. Dat program ten wij ook trachten waar te ma- . Zowel in de periode van de kabi- formatie als in de periode die op volgt. En dan zou ik daar nog bij willen zeggen, dat dit program, wij gemaakt hebben, zich zeer elijk uitspreekt op praktische en, maar dat toch ook heel duide- gebleken is, dat het gebaseerd was epaalde principes, op bepaalde op- ngen, die wij hebben. Die allen te eiden zijn tot het bewust willen en van een christelijke nationale iek.

De hoofdpunten van het T.V.- gesprek worden nog even door- gepraat, voor de heren Van Eijs- den en Van der Sluis voor de camera verschijnen.

Vroeger was het een bekend verschijn- sel, dat de kranten in de zomer- maanden grote moeite hadden de kolommen te vullen. Het was dan „komkommertijd”. Tegenwoordig doet zich dat verschijnsel vrijwel niet meer voor. Toch gaan tegen- woordig heel wat meer mensen met vakantie dan vroeger, duren de va- kanties langer en leggen allerlei bedrijven en instellingen de werk- zaamheden gedurende de vakantie- periode zelfs geheel stil. Er zou dus eigenlijk in nog sterkere mate dan voorheen sprake moeten zijn van „komkommertijd”.

Zonder ons nu verder in deze ontwik- keling te verdiepen, kunnen we constateren dat er in elk geval nog gebieden zijn waarop het in de zomerperiode belangrijk rustiger is dan in de rest van het jaar. Dat is o.m. het geval op het politieke ter- rein, althans voor hen die zonder politieke functies te bekleeden, op organisatorisch gebied in het poli- tieke leven werkzaam zijn.

Zo'n rustperiode — vooral wanneer die zoals nu valt tussen kamerver- kiezingen en het optreden van een nieuw kabinet — biedt een goede gelegenheid om de gedachten te laten gaan over de wijze waarop straks het werk moet worden aan- gepakt. Nog beter: om tot concrete plannen te komen en die zover voor te bereiden dat na de zomer vlot kan worden gestart.

Het moet langzamerhand wel duide- lijk zijn — en uitlatingen van di- verse politieke partijen wijzen er op dat het steeds meer wordt in- gezien — dat verkiezingspropaga- da weinig invloed heeft op het ge- drag van de kiezers bij de stembus. Dat wil niet zeggen dat die prop- aganda gemist zou kunnen worden. Elke politieke partij moet zich in de verkiezingstijd presenteren, op- dat de kiezers zich een helder beeld kunnen vormen van hetgeen de par- tijen voorstaan. Maar dat winst of verlies in belangrijke mate toege- schreven zouden kunnen worden aan het al dan niet maken van ver- kiezingspropaganda of aan de wij- ze waarop dat gebeurt, is een op- vating die vrijwel niemand meer voor zijn rekening neemt.

Die propaganda in verkiezingstijd heeft slechts zin als zij het sluit- stuk vormt van een stelselmatige, weloverwogen voorlichting die ge- richt moet zijn op de aanhangers van de partij en op het publiek in het algemeen. Die voorlichting zal zowel wat betreft de vorm waarin, als de weg waarlangs zij wordt ge- geven, zorgvuldig afgestemd moe- ten worden op de groepen waarop zij is gericht.

Er is nauwelijks een beter moment om daarmee te beginnen denkbaar, dan het ogenblik waarop een nieuw ka- binet voor een nieuwe kamer ver- schijnt. Dan wordt een regerings- program ontvouwd en dan zeggen de kamerfracties daar het hunne van. Verklaring en toelichting van de kant van de partijen is dan op haar plaats. En bij veel van wat zich in de komende regeringsperi- ode gaat afspelen, zal goede voor- lichting een eerste vereiste zijn. Met als tweede vereiste een open oor voor de reacties op het doen en laten van de partij.

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

Houthandel en kistenfabriek MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05457-561 Telefoon 06750-3748

Houtzagerij- Houthandel- Kistenfabriek

WARENHUIZENBOUW
N.V. Aannemersbedrijf
VOSKAMP EN VRIJLAND
s-GRAVENZANDE — Telefoon 01748 - 2245* — Postbus 30

FA. K. SALVERDA & ZONEN
Aannemersbedrijf - Kuinre

SPECIAAL: het stellen en monteren van kapsantten.
Wijk IV-7 — Tel. 05271-294

Fa. P. van Oudenallen & Zoon
AANNEMERS VAN
timmer-, hei- en betonwerken
WILNIS — TELEFOON (01724) 108

J. BUIJSE & ZOON
Smederij en
Constructiewerkplaats
ROTTERDAM v/m IJselmonde — Telefoon 195747

AANNEMERSBEDRIJF J. WALRAVEN
Noordweg 297 - Telefoon 01180 - 2589
ST. LAURENS

BETONFABRIEK DEN BOER
NIEUW-LEKKERLAND -- Zuid-Holland
Opgericht 1883

FIRMA COLIJN & IPPEL
Aannemers van beton- en heiverken
Rijksweg 117 Pr. Julianaweg 11
Tel. 01834-375 Tel. 01834-475
NIEUWENDIJK (gemeente Almkerk)

C.V. J. H. van Leeuwen
Fabrikanten van rode en blauwe rietvorsten en eindrietvorsten
Hollandse pannen (handvorm) en bijkpassende vorsten (handvorm)
KOUDEKERK AAN DEN RIJN
Tel. 01714-228 — Tel. 01720-2569

FIRMA C. VERMEER EN ZOON'S
fabrieken voor gebogen hout
Telefoon 01894-1230 - Onderkerk aan de IJssel
RONDE EN OVALE TAFELRANDEN
GEBOGEN REGELS VOOR STOELN EN FAUTEUILS
ARMLEGGERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN enz. enz.

N.V. AANNEMINGS- EN BOUWBEDRIJF
Burgemeester Hazenberglaan 403 — Rotterdam
Telefoon 19 10 44

N.V. AANNEMERS- EN HANDELSBEDRIJF
VAN OORD
Hoogstraat 73a — Telefoon 444 — Werkendam
RIJSWERKEN GRONDWERKEN ASFALTWERKEN

NAAM- EN NUMMERPLATEN
in diverse uitvoeringen.
Aanduidingen speciaal voor kantoorgebouwen, ziekenhuizen, sanatoria, bejaardencentra en op schepen.
ZUID NED. NAAMPLATEN ONDERNEMING
G. TER VEEN - GELEEN
GRAAF HUYNLAAN, hoek Markt - TELEFOON 0 4494 - 237.

Verhoeff's Isoleer- en Ovenbouwbedrijf N.V.
• ISOLATIEWERKEN
• KETELBEMETSSELINGEN
• OVENBOUW
Rotterdam - Wijnhaven 84 - Telefoon 120325

aspa **Geha stencilmachines**
ZAANDAM: WESTZIJDE 53 en 110 TEL. (02980) 66951*

Firma Jan de Mik
HARDINXVELD-GIESSENDAM
Aannemers van
OEVERVERDEDIGINGSWERKEN
GRIENDHOUTHANDEL
HOEPELMAKERIJ
Telefoonno. 2156
Hardinxveld-Giessendam

Twee sociale programma's

HET heeft vrij brede aandacht getrokken, dat NVV en KAB een gemeenschappelijk actieprogramma hebben gepubliceerd, terwijl het CNV korte tijd daarvoor een eigen sociaal-politiek programma het licht deed zien en onmiddellijk na de aankondiging van het gemeenschappelijk actieprogramma toelichtte, waarom het daaraan niet mee kon doen.

Het leek inderdaad een bijzondere gebeurtenis. Er konden vragen rijzen, als: is er een breuk in de samenwerking der vakcentralen, die we in ons land na de oorlog met slechts een korte onderbreking als een hechte samenwerking hebben leren kennen, die vrijwel tot geen bezwaren aanleiding gaf, doch die voor ons land en de sociale ontwikkeling in het bedrijfsleven vele goede vruchten leverde. Maar wie goed over de zaken nadacht en de toelichting zowel van de zijde van het CNV als van de beide andere vakcentralen goed las, voelde zijn verwondering spoedig wijken. Hier was niets anders aan de hand, dan dat één der drie vakcentralen op een bepaald stuk zei: maar hie spreken voor mij de principiële achtergronden. Van het begin der samenwerking van de vakcentralen af — het was zelfs vastgelegd in het in de oorlog voorbereide reglement van de Raad van Vakcentralen — had de regel gegolden, dat men in zo'n geval even goede vrienden bleef, maar dat elk der vakcentralen recht had, om dan op dat punt zelf zijn eigen weg te gaan. In dit geval was het dan zo, dat twee vakcentralen één weg gingen en één een andere. Meer was er, althans formeel, niet aan de hand.

Die ene vakcentrale, die meende haar eigen weg te moeten gaan, was dan het CNV. Het bestuur daarvan heeft in een persverklaring zijn standpunt aldus gemotiveerd.

„Er is in de afgelopen maanden over deze zaak overleg gepleegd tussen de drie vakcentralen. Het N.V.V., de K.A.B. en het C.N.V. waren het erover eens, dat het nuttig kon zijn, een gemeenschappelijke studie te maken van enkele actuele problemen van sociale politiek. Door middel van deze studie zou het dan mogelijk zijn, te bepalen, of ter zake van zulke actuele problemen een gemeenschappelijk standpunt ingenomen en eventueel ook gepubliceerd zou kunnen worden.

De wegen gingen echter uiteenlopen, toen duidelijk werd, dat er tussen het N.V.V. en de K.A.B. enerzijds en het C.N.V. anderzijds een wezenlijk verschil van mening bestond over de bedoeling van de studie en over hetgeen met de resultaten daarvan gedaan zou moeten worden.

Het C.N.V. stond op het standpunt, dat van onderwerp tot onderwerp bestudeerd zou moeten worden of de drie vakcentralen tot een gemeenschappelijke opvatting konden komen, en dat dan van geval tot geval bepaald moest worden op welke wijze de resultaten van die studie verwerkt moesten worden.

Het N.V.V. en de K.A.B. echter stonden op het standpunt, dat de studie zou moeten leiden tot een van de drie vakcentralen uitgaand gemeenschappelijk

actieprogramma. Ter wille van zulk een gemeenschappelijk actieprogramma zou ieder van de vakcentralen ook bij voorbaat moeten afzien van de publicatie van een EIGEN sociaal-politiek programma.

Het Verbondsbestuur en de Verbondsraad van het C.N.V. waren ervan overtuigd, dat zij op deze weg niet mochten meegaan. Zij waren en zijn de opvatting toegedaan, dat de christelijke vakbeweging haar eigen programma, zoals dat sinds 1918 elke vier jaar werd gepubliceerd, niet kan ontberen. De studie ervoor was trouwens reeds in september 1962 aangevat.

In zijn eigen sociaal-politiek programma wil het C.N.V. op grond van zijn eigen visie, in zijn eigen taal en van zijn eigen principiële standpunt uit, zijn wensen formuleren.

Wij geloven, dat dit klare en duidelijke taal is en dat het gescheiden optreden van het CNV hiermee afdoende is gemotiveerd.

Dat wordt bevestigd, als men van de beide programma's kennis neemt.

Men zou al kunnen zeggen: er is een verschil in titulatuur.

Het gemeenschappelijk programma van NVV-KAB heet: actieprogramma.

Die benaming doet denken aan een actie op korte termijn. De heer Roemers, voorzitter van het NVV, heeft dezer dager de woorden uit het „Ten geleide" onderstreept, dat dat niet de verwachting is. De wensen zijn niet in vier jaar te verwezenlijken. Dat is dus een aanwijzing, die feitelijk een correctie is op een verkeerde benaming. Wij tillen daaraan niet te zwaar: het komt meer voor, dat men over de consequentie van een benaming niet denkt. Dat is jammer: het zou misverstand voorkomen, maar het is nu eenmaal zo.

Uit de betiteling, die het CNV voert, blijkt, dat men daar al eer en dieper over de benaming heeft nagedacht. Welbewuste keus viel op: sociaal-politiek programma.

Die naam wijst erop, dat men hier te doen heeft met een aantal wensen, die men op langer termijn wil zien verwezenlijkt. Ook al ziet men die verwezenlijking natuurlijk liever vandaag dan morgen, het CNV is zich ervan bewust, dat het bezig is aan een ombouw van de maatschappij en het weet, dat dat van stap tot stap moet gaan. Daarom heeft het CNV dan ook reeds van 1918 af (we menen, dat het de eerste vakcentrale was, die deze weg opping) elke vier jaar weer de balans van zijn wensen opgemaakt. Er konden wensen, die verwezenlijkt waren, worden geschrapt; er konden punten worden bijgevoegd, omdat men bij de greep van het werk daarvoor oog had gekregen, of omdat nieuwe omstandigheden aanleiding gaven, wensen te formuleren. Na bezinning in eigen kring legde het CNV dan aan een nieuw optredend kabinet zijn programma voor, waarmee het dan vroeg, om bij het landsbestuur en de wetgeving te koersen in de richting, die het CNV wenselijk, ja: principiële geboden zag.

Het CNV heeft ook nu zijn programma op de tafel van de kabinetsformatie neergelegd en aan de kamerfracties

Duizenden jongens en meisjes verlaten over enige weken weer de school. Het bedrijfsleven staat gereed om hen een passende plaats te geven. Maar met de studie is het nog niet afgelopen. Onder leiding van ouderen moet nog veel worden geleerd, voor men in alle opzichten vakbekwaam is. En hoe is het met de verhoudingen in de maatschappij? Er is veel verbeterd, maar ook thans nog valt naar Kuypers' woord „architectonische kritiek" te leveren. Leest u er het Program van Actie van de A.R. Partij maar op na...

toegezonden. Dat deden NVV-KAB ook met het hunne.

Wij zouden zeggen: dat is vanzelfsprekend. Maar voor sommige mensen schijnt dat iets nieuws en verbaazingwekkends te zijn. „Het Vrije Volk" althans publiceerde met een vette kop: „NVV en KAB willen met actieprogramma beleid van kabinet beïnvloeden". Alsof dat iets nieuws is. Het CNV deed dat reeds van 1918 af, elke vier jaar. Van andere kant klinkt soms een verwijt, alsof het verkeerd is, dat vakcentralen dit doen. Wij begrijpen dat niet. Allerlei organen en organisaties leggen bij tijd en wijle hun wensen en wenken bij de regering op tafel. Vooral in de tijd van kabinetsformatie zijn de belangrijke organisaties actief. Waarom zou het dan in ons democratisch land verwondering wekken, als ook de vakcentralen dat doen? Moet dat niet eer op prijs worden gesteld, gegeven het feit, dat de vakcentralen een zeer belangrijk deel van ons volk representeren, en blij hebben gegeven, haar taak constructief te willen opvatten?

Dat geldt voor al de drie centralen. En toch verschil van programma's? Waarin bestaat dan dan?

In de concrete punten bestaat er, naar ons oordeel weinig verschil.

Maar tekenend is het verschil in aanvat.

NVV-KAB laten hun programma vergezeld gaan van een nuchter „ten geleide". Het CNV heeft zijn programma ingeleid met een brede considerans, waarin het zijn wensen baseert op het getuigenis, dat het verlossende woord van Jezus Christus ook voor de maatschappij vernieuwende kracht heeft.

Tot de Nederlandse werknemers richt het CNV met grote aandrang de oproep, in deze geest in de maatschappij hun verantwoordelijkheid te beleven en bij het opkomen voor hun rechten dit te doen in het besef, dat die rechten worden begrensd door die van anderen en door het algemeen belang.

Zulke woorden zouden in een gemeenschappelijk programma onder de huidige omstandigheden niet kunnen worden gesproken.

Maar er is ook verschil in opzet.

De publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie vormt het eerst punt van het sociaal-politiek programma van het CNV.

In het programma der beide andere vakcentralen is het maar een onderdeel van een der latere paragrafen.

Ook ten aanzien van de medezeggenschap in de onderneming gaat het CNV verder en legt het meer de nadruk op de opvatting, dat van het Evangelie uit de onderneming moet worden gezien als een samenwerkingsverband van mensen, met wederzijdse rechten en plichten.

Bij de loonpolitiek pleit het CNV voor vrijwillige arbitrage bij vastgelopen onderhandelingen, een wens, die bij NVV-KAB ontbreekt.

Wij zullen ons nu niet in details begeven. In de praktijk zal men daar wel een oplossing voor vinden.

Maar bovengenoemde punten bevestigen wel, dat het CNV een eigen programma moest geven. Het laat inderdaad een eigen geluid horen.

Bij dit alles speelt nog een belangrijk punt.

Evenals de AVRO onder de omroepverenigingen heeft het NVV, bij alle goede samenwerking, nog steeds de pretentie, feitelijk de enige algemene vakcentrale te zijn. Men speelt daar met de gedachte, dat de principiële scheiding geen recht van bestaan heeft en dat een samensmelting de wens moet zijn. Bij de besprekingen in de bezettingstijd speelde dat al een rol. Aanvankelijk pleitte men van NVV-zijde voor een eenheidsorganisatie met „bezinningsorganisaties" (zoiets als de „werkgroepen" in de PvdA) eronder. Later kwam men met de gedachte van een federatie van de drie vakcentralen; het CNV voelde daar niet voor; van KAB-zijde stond men aanvankelijk niet afwijzend.

Heel merkwaardig is, dat de daarna gecreëerde samenwerking in een Raad van Vakcentralen in 1954 sprong op het mandement der RK bisschoppen. De samenwerking werd na een jaar weer hersteld, zij het in een iets lossere vorm. En nu laat de KAB weer de publicatie van een eigen programma vallen ten voordele van een „gemeenschappelijk actieprogramma". Men — daar best weten, hoe men handelt, maar begrijpelijk is het niet.

De houding van het CNV is dat daarentegen wel. Bij volle bereidheid tot samenwerking houdt men vast aan de ontplooiing van eigen opvattingen en een eigen standpunt, gedragen door het eigen uitgangspunt. Want, zoals „De Gids" onlangs schreef: als twee hetzelfde doen is dat niet altijd hetzelfde, maar ook als twee (of drie) hetzelfde wensen is dat nog niet hetzelfde.

H.

ZAKKEN

Voor alle verpakkingdoeleinden

T. SPAAN

v. Berckenrodestraat 15, Rotterdam-W.

Tel. 0 10 - 6 91 95. Telegr.: TESPA.

N.V. G. HAAK

v. Berckenrodestraat 15, Rotterdam-W.

Tel. 0 10 - 6 91 95. Postbus 6043.

Telegr.: HABAG.

Import - Export

drukkerij

zwagers

Sinds 1903

Nieuwe Binnenweg 460-462, Rotterdam

Verolme United Shipyards

Rotterdam - Holland

Telefoon 16 25 00

Reflector-verkiezingen

DE beide bladen, die Systemen Keesing uitgeven voor scholieren van het voortgezet onderwijs, „Reflector” en „Blik-opener”, hebben het initiatief genomen, om op 15 mei een schaduwverkiezing, een nabootsing van de tweede-kamerverkiezingen te houden onder de middelbare schooljeugd. De scholieren kregen stembiljetten vorgelegd, die een nabootsing waren van de echte en ook overigens waren de echte stembureau-omstandigheden gecopieerd. Er was één verschil: de jongelui, allen leerlingen, die tenminste drie jaar voortgezet onderwijs hadden genoten, mochten hun stem motiveren.

Dat laatste is mee de oorzaak, dat de totale uitwerking der gegevens nog wel enige tijd op zich laat wachten, want hierin zit interessant materiaal, dat nadere bewerking vraagt.

Thans zijn alleen de totalen der uitgebrachte stemmen bekend.

Die uitslag geeft naar ons oordeel aan, dat er werkelijk voor de christelijke partijen geen reden is, om van de toekomst geen verwachtingen te hebben. Deze jeugd vertegenwoordigt de toekomst. Uit hun stemmen bleek een grote trouw aan de christelijke partijen.

Dat blijkt al uit de totaal-uitslag. Als op grond daarvan de zetels in de tweede kamer zouden worden verdeeld, zou men het volgende beeld hebben gekregen (tussen haakjes de verdeling op grond van de werkelijke verkiezingen):

K.V.P.	43	(50)
P.v.d.A.	26	(43)
V.V.D.	40	(16)
A.R.P.	16	(13)
C.H.U.	12	(13)
C.P.N.	1	(4)
S.G.P.	1	(3)
P.S.P.	7	(4)
Lib. Staatspartij	2	(—)
Econ. Appèl	1	(—)
Boerenpartij	1	(3)
G.P.V.	—	(1)
	150	(150)

Uiteraard heeft op deze uitslag invloed, dat het hier voornamelijk de jeugd van middelbare scholen betreft, al namen ook Uitgebreid Technische Scholen aan deze „verkiezingen” deel. Maar met name voor de afwijkende cijfers voor P.v.d.A. en V.V.D. kan dit betekenis hebben.

Er waren 10.949 stemmen, uitgebracht door leerlingen van openbare scholen, 8.647 door R.K. scholieren, 7.559 door pupillen van Prot.-Christe-

lijke scholen en 4.768 door bezoekers van niet- of interconfessionele scholen.

Op de openbare scholen was uiteraard het aantal stemmen op VVD en PvdA het hoogst: 38.07 en 34.26. Maar er waren toch ook 6.77% stemmen op Protestants-Christelijke partijen en 5.9% op de KVP.

Op de Roomse scholen behaalde de KVP natuurlijk de grootste meerderheid: 82.23%. De VVD had daar 9.48%, de PvdA 1.65% en de Protestants-Christelijke partijen nog niet 1%.

Dat laatste was een verschil met de Protestants-Christelijke scholen, waar de KVP nog 1.23% behaalde. Daar was ook het stemmental van VVD en PvdA hoger, nl. 21.14 en 8.05%.

Dat de jeugd van de protestants-christelijke scholen overwegend voor principiële partijvorming voelt, blijkt uit het feit, dat de Protestants-Christelijke partijen daar 62.68% stemmen behaalden.

Bij dit alles moet men bedenken, dat, hoewel vele scholieren ernst maakten met de stemming, er toch met een speels element rekening moet worden gehouden.

Op verschillende scholen is een echte verkiezingsstrijd gevoerd. Aanplakbiljetten waren opgehangen, pamfletten werden uitgedeeld. Er waren ook scholen, die de „stemgerechtigden” in aula of gymnastiekzaal bijeen brachten, en daar sprekers van de verschillende partijen lieten optreden.

In de stemmotiveringen was daarvan de weerslag meermalen te vinden.

Wij putten uit een krantenverslag een mededeling, die aanwijst, dat de jeugd daarbij ook gevoel heeft voor sfeer en stijl, een aanwijzing, die ongetwijfeld ook voor propaganda onder ouderen nut heeft.

In een „verkiezingssamenkomst” op een Protestants-Christelijke U.T.S. was de A.R. spreker de enige van het forum van zeven partijvertegenwoordigers, die, als hij iets zei, ging staan. Bij de motiveringen kwam verscheiden malen de mededeling: de A.R. spreker was een fijne vent — hij ging tenminste staan, als hij ons iets te zeggen had. De A.R. partij behaalde op deze school de grote meerderheid, met de C.H. als goede tweede.

We schreven boven dit artikel: Reflector-verkiezingen. Al is die naam ontleend aan de naam van één der bladen, die de verkiezingen organiseerden, zij is toch ook typerend. Deze schaduwverkiezingen gaven een weerkaatsing van wat in het leven werkelijk aanwezig is. In die weerkaatsing is een duidelijke straling van het licht van de Protestants-Christelijke partijen. En het spectrum geeft een goede bundel licht van de A.R. Partij.

BOEKEN en periodieken

„BEVESTIG DAT...” een bundel opstellen van de hand van prof. dr. J. Severijn, verzameld en opnieuw uitgegeven ter gelegenheid van zijn tachtigste verjaardag op 8 mei 1963 door enigen zijner leerlingen, Woerden 1963, 119 blz.

Het is een goed gebruik dat een academische jubilaris met een feestbundel geëerd wordt. Prof. dr. Severijn viel dit reeds in 1956 ten deel, toen hij zijn zilveren ambtsjubileum als hoogeraar vierde. Daarom hebben zijn leerlingen ter gelegenheid van zijn tachtigste verjaardag een aantal opstellen opnieuw uitgegeven. Hetgeen men in deze bundel verzameld vindt is niet zo gemakkelijk te achterhalen. Daarom is het een goede gedachte geweest op deze wijze de leermeester te eren.

De onderwerpen zijn gevarieerd. Ik noem ze om een indruk van hun verscheidenheid te geven: Wij Gereformeerden; Imago Dei-beeld Gods; De droom als openbaringsmiddel; de soevereiniteit Gods en de Cultuur; Religie en Kunst; de Geest der Waarheid.

Men vindt in deze opstellen één zelfde lijn en dat is De Soevereiniteit van God door Zijn Woord en Geest over heel het menselijke. Daarbij treft ons een uitvoerige tekening van de cultuursituatie en het geestesleven uit de dagen, waarin de opstellen werden geschreven. Men

vindt hierin mooie karakteristieken van de oude en nieuwe wijsbegeerte, een belangstelling voor en kennis van wat de mens zonder God beweegt, juist omdat de auteur zelf in het evangelie van de gekruiste Christus zijn vastheid vindt.

Soms zou men wensen, dat de stijl iets doorzichtiger en de gedachtengang iets strakker volgehouden was. Het minst bevredigend vond ik het opstel over Religie en Kunst. De auteur gaat uit van een definitie van kunst, die sterk aan het Idealisme doet denken, dat hij overigens steeds bestrijdt. Het is beslist een manco, dat de verzamelaars verzuimd hebben te vermelden waar deze opstellen het eerst gepubliceerd werden en wanneer dat het geval was. Van slechts enkele is dit vermeld.

Overigens veel waardering voor dit instruerende document van een gereformeerde levensvisie. Overbodig te zeggen, dat de schrijver op zijn tachtigste verjaardag het erelidmaatschap van onze partij werd aangeboden!

DR. W. H. VELEMA

**KOGEL-
RIV LAGERS**
Van der Spek
Wolphaertsbocht 214
ROTTERDAM
Tel. 7 97 55

OVERIJSEL

Firma Gebr. Slump

Brandstoffenhandel

LEMMER TELEFOON 05146—564
NAGELE TELEFOON 05276—2460

- * VERBOUW
- * NIEUWBOUW
- * ONDERHOUDSWERKEN

Firma E. D. Schutten en Zoon

AANNEMERSBEDRIJF - ENSCHEDE
Laarressingel 101 — Telefoon 3021
Hyacintstraat 40 — Telefoon 11638

Varwijk's Handelsonderneming en Veevoederfabriek „Salland” C.V.

Zwartsluis - Telefoon 05208 - 255

FABRICAGE VAN: RUNDVEEKOEKEN
KALVERBROKJES PLUIMVEEKORRELS

Levering aan de handel onder A.C.V.-controle

Firma Breman

Machinefabriek en grofmederij
Klip- en stokankers t.m. 2500 kg.

ZWARTSLUIS — TELEFOON 05208 - 406

HET GOOI

D. G. Reesink

TALMALAAN 12
SOESTDIJK
Telefoon 2401

TIMMER-, METSEL- EN
ONDERHOUDSWERKEN
BOUWBEDRIJF

„Cinderella”

Een begrip voor goede
dameskleding. Meer keus,
meer service. Kleine maat,
grote maat, extra grote
maat....

U PAST EN KOOPT PRETTIGER
BIJ

Modehuis „Cinderella”
Havenstraat 53 — Hilversum
Telefoon 42151

DE WARSSEBOOM

Zalen voor alle doeleinden. Verzorgd
restaurant, prima consumpties. Prijzen
op aanvraag. Capaciteit diners: 700 per-
sonen.

Café-restaurant
Groest 80 — Hilversum
Telefoon (02950)-44451

R. BRUMMELKAMP

BLOEMISTERIJ
TUINARCHITECTUUR

Stand- en
tentoonstellings-
verzorging

VAN RIEBEECKWEG 32
TELEFOON 02950-4 25 34
HILVERSUM

W. van HEERDT

HET ADRES voor rijwielen en bromfietsen o.a. Gazelle en Phoenix rijwielen, Batavus bromfietsen.

Giro 178259 - Betalingen worden prettig geregeld.
Hoge Larenseweg 123 (hoek Goudriaan-
straat) - Telefoon 12404 - Hilversum

Voor GROENTEN en FRUIT

bent u bij ons altijd GOEDKOPER uit

*

TEUS VEENVLIET

Koningslaan 120 - Telefoon 45098 - Hilversum

Mogen wij u adviseren bij aankoop van
een aardgas-fornuis, comfoor of geiser?

In onze showroom vindt u een grote sortering. Bij ons
gekocht bent u verzekerd van onze alom bekende „le
Gooische-Gasservice-Dienst”, met deskundig personeel.

SMEINK & ZONEN,

Larenseweg 39 - Hilversum - Telefoon 46886.

VOOR AL UW RIJWIELEN EN BROMMERS

Uw adres: ANTH. MUYS

GERANIUMSTRAAT 26-28 (Bosdrift) hoek Nieuweg
TELEFOON 14472 - HILVERSUM

Brommers:

Amstel met Puchmotor vanaf f 625.-; Solex, geheel
compleet f 417.-; Batavus, vol-automatisch f 569.-,
fiets-o-matic.

Rijwielen:

Grano f 154.50 compleet; Batavus f 157.-; De Magneet
f 156.-; Germaan, kinderrijwiel, compleet v.a. f 72.50.

♦ Als abonnee op Nederlandse Gedachten blijft u politiek bij ♦

Meedoen, juist nu!

• Vervolg van pag. 1

nodige bemoeizucht van weet-ik-welke-organen en instanties tegen- gaan. Want de democratie is evenzeer bij soberheid en doeltreffendheid als bij openheid gebaat. Daarbij zullen we er wel op moeten letten, dat we met het vuile badwater, dus met overbodige bureaucratische rompslomp, niet het kind, dat wil zeggen gezonde vormen van samenwerking, weggooiden.

In de tweede plaats zullen we steeds duidelijker moeten formuleren waar we vóór zijn, wat we positief wèl willen. Daarbij zullen ons jongste Program van Actie en ons Beginsel-program richtinggevend zijn en als toetssteen voor onze verdere bezinning fungeren.

Als u mee wilt doen: u weet dat u die beide programs gaarne en gratis krijgt toegezonden na aanvraag op ons partijbureau Dr. Kuypersstraat 3, Den Haag.

Ook vlak voor de eigenlijke vakantie zou ik u terwille van de publieke zaak willen vragen: laat niet het werk en de bezinning aan anderen, aan enkelen, over om er daarna soms ongebreidelde kritiek op te leveren. Doe zelf mee, vooral nu we weer aan een nieuw begin staan. Democratie en christelijke politiek vragen van allen, die beseffen dat ze niet alleen voor zichzelf op de wereld zijn, mee te doen! Dat is dienst aan de Heer van al het bestaande, Jezus Christus, die het gehele leven verlost en van ons daden uit dankbaarheid verwacht.

DE CHRISTEN EN DE STAAT

VAN 27 tot 30 augustus zal in de Cité Estudiantine Paul Heger, te Brussel, onder auspiciën van het Internationaal Reformatorisch Verbond een studie-conferentie worden belegd over het thema: „De Christen en de Staat”.

De conferentie wordt geopend op de avond van 27 augustus door ds. W. W. Marichal, voorzitter van de Société Calviniste de Belgique.

Voorts staan een vijftal lezingen op het programma: „De Bijbel over het gezag van de staat”, door dr. Pierre Marcel (Frankrijk); „De aard en taak van de staat”, door dr. Herbert Frost (Duitsland); „De zwaarmacht, haar moderne ontwikkeling”, door mr. A. Pot (Nederland); „De Christen en de moderne democratie”, door dr. J. D. Dengerink (Nederland) en „De Christen in de totalitaire staat”, door dr. Hans Dombois (Duitsland).

Er zal ruim gelegenheid zijn voor discussie.

Alle belangstellenden zijn van harte welkom. Zij kunnen zich laten inschrijven bij de secretaris van de conferentie: mr. B. Bernays, 57 Avenue Charbo, Brussel 4. Exemplaren van het volledige programma zijn daar verkrijgbaar, evenals bij de secretaris van de Nederlandse afdeling van het Internationaal Reformatorisch Verbond, dr. C. Boertien, Heibeekstraat 33, Geldrop.

85 jaar

MAATKLEDING

L. DE VRIES H.zn.

Brugstraat 7 — Groningen

Albracht N.V. - Utrecht

BOEKBINDERIJ EN FABRIEK VAN PLASTIC-ARTIKELEN

Wilt u een catalogus uitgeven, een praktisch en mooi losbladig systeem opzetten, een fraai monsterboek in plasticband brengen?

Laat ons dan onze vele mogelijkheden tonen en bel (030) 24345, of schrijf postbus 26, resp. Bolstraat 20, Utrecht. Onze vertegenwoordigers staan tot uw dienst.

Fa. H. van Triest & Zn.

Groothandel in fourages

DWINGELO
Tel. 05219 - 1270 b.g.g. 1316

EEN KRACHTIGE SCHAKEL BIJ DE IN- EN VERKOOP VAN UW RUWVOEDERS

BROCHURES

verkrijgbaar bij het bureau van het centraal comité, dr. Kuypersstraat 3, 's-Gravenhage; giro-nummer 8.96.73 t.n.v. de Anti-Revolutionaire Partij-Stichting.

No.	Prijs
72 „Christelijke sociale politiek in deze tijd”, door A. Borst Pzn., M. Ruppert, H. van Eysden en drs. A. R. van Nes	f 0.90
85 „Daar heb je 't”, (ons standpunt t.a.v. actuele problemen)	f 0.50
86 „Overheid en economisch leven”	f 0.50
87 „De A.R.P. en de Sociaal-Economische Politiek”, door C. Smeenk	f 1.25
90 Rechtsbescherming tegen de overheid”, (rapport Coll. v. Advies)	f 0.60
98 Model-Reglement voor een A.R. Kiesvereniging”	f 0.25
99 Model-Reglement voor een Dorps- of District-kiesvereniging	f 0.25
100 „Model Reglement voor een Gemeentelijke Kiesvereniging	f 0.25
101 „Het beginsel van de praktijk en de praktijk van het beginsel” door prof. dr. S. U. Zuidema en drs. C. P. Hazenbosch (ARJOS-studie-conferentie dd. 11 oktober 1957)	f 0.75
102 „Leidraad voor een A.R.-Gemeenteprogram”	f 0.50
103 „Leidraad voor een A.R.-Provincieprogram”	f 0.75
104 „Statuten der A.R. Partij en A.R. Partij-Stichting”	f 0.60
106 „Stembus 1958”, (drie schetsen rondom provincie en gemeente)	f 0.30
111 „Bouwen op het fundament” door dr. W. P. Berghuis	f 0.40
112 „Woningbouw en Huurbeleid” (rapport College van Advies)	f 0.70
113 „Samen Leven”, (Arjos studieconferentie dd. 3 en 4 oktober 1958)	f 0.90
115 „Ons politiek beginsel”, door dr. J. A. H. J. S. Bruins Slot	f 0.50
117 „Geestesmerk der Reformatie”, door dr. W. P. Berghuis	f 0.50

118 „Het liberalisme van de V.V.D.”, door mr. W. C. D. Hoogendijk jr.	f 0.95	151 „Arjos - schetsenbundel 1962”	f 1.—
119 „Program van actie 1959”	f 0.10	153 „Ook U”, (propagandafolder)	f 0,02
121 „Huisvesting van Bejaarden”, (rapport college van Advies”)	f 0.45	154 „In de werkplaats der A.R. politiek”, (propagandafolder)	f 0.25
122 „De Anti-Revolutionair en het Deltaplan voor Zeeland”, (rapport van de Sociaal-Economische werkgroep van de AR-JOS)	f 0.75	155 „In hart en nieren”, door dr. W. P. Berghuis	f 0.50
124 Christelijke politiek door dr. W. P. Berghuis, prof. dr. J. Zijlstra, dr. J. A. H. J. S. Bruins Slot, ds. P. A. A. Klusener en dr. J. Schouten	f 0.60	156 „De toekomst van het midden en kleinbedrijf”, (College van Advies)	f 1.50
125 „Ruimtelijke Ordening redevoeringen gehouden op de conferentie Ruimtelijke Ordening	f 1.—	157 „In de stroomversnelling van deze tijd”, door dr. W. P. Berghuis en dr. J. A. H. J. S. Bruins Slot	f 0.50
127 Samenwerking met minder-ontwikkelde gebieden”, (rapport College van Advies”)	f 0.70	158 „Wat betekent christelijk-democratische politiek”, (uitgave van de Nederlandse equipe van de U. I.J.D.C.)	f 1.—
128 „Na 14 jaar” door dr. W. P. Berghuis	f 0.50	159 „Perspectieven vanuit een A.R. visie”, door dr. W. Albeda en dr. J. P. I. van der Wilde, (Arjos-conferentie dd. 5 en 6 oktober 1962)	f 0.75
136 „Het ontwerp van Wet tot Regeling van het voortgezet onderwijs”	f 0.45	160 „Kleurbekennen”, schetsenbundel bij het beginsel en Algemeen Staatskundig program van de A.R.P. zoals dat in de Deputatenvergadering van 10 juni 1961 te Utrecht werd vastgesteld	f 4.—
139 „ARJOS-Schetsenbundel 1960”	f 0.75	161 „Jaarverslagen 1960/1961”	f 7.—
141 „Om recht en vrijheid”, door dr. W. P. Berghuis	f 0.50	162 „Nieuw Guinea: een terugblik”, door dr. W. P. Berghuis	f 0.40
142 „Binnen en Buiten de Grenzen”, door dr. J. A. H. J. S. Bruins Slot	f 0.50	163 „Geen afbraak, maar groei”, door dr. W. P. Berghuis	f 0.40
143 „Het district als bestuursvorm voor agglomeraties”, (rapport College van advies)	f 0.60	164 „De schatkist, de politiek en nog wat”, door prof. dr. J. Zijlstra	f 0.40
146 „De A.R. en de Cultuur en de A.R. en de Sport” (Arjos studieconferentie dd. 7 en 8 oktober 1960)	f 1.—	165 „Gespreide bezitsvorming” (rapport College van Advies”)	f 0.75
147 „De samenwerking tussen Rooms Katholieken en Protestanten in Nederlands en Europees Verband” (Referaten gehouden op de 5e november 1960, Conferentie van de ARJOS te Utrecht)	f 0.70	166 De bevolkingsverspreiding (verkrijgbaar bij J. B. v. d. Brink en Co., te Zutphen, Beukersstraat 77)	f 2.25
149 „Receptenboek voor A.R. Politiek”, (opgesteld door door een vrouw voor onze vrouwen)	f 0.25	167 Het ontwerp Algemeen Bijstandswet (rapport college van advies)	f 0.75
149 „Beginsel en Algemeen Staatskundig program”, vastgesteld in de Deputatenvergadering van 10 juni 1961 te Utrecht	f 0.25	168 Televisie en Reclame (rapport College van Advies)	f 0.75
150 „Rondom het Nieuwe program”, redevoeringen gehouden op de buitengewone Deputatenvergadering van 10 juni 1961 te Utrecht	f 0.70	169 „Strijdvaardig”, door dr. W. P. Berghuis, en mr. A. B. Roosjen	f 0.50
		170 „Susidiëring Bibliotheekwezen” (rapport College van Advies)	f 0.50
		171 Program van actie 1963	f 0.10

Cijfers en feiten

TIJDENS de afgelopen verkiezingscampagne voor de Tweede Kamer zijn door onze partij „Documentatiecijfers en feiten” verzameld en ter beschikking van de kiesverenigingen gesteld.

Vier delen zijn in die periode verschenen.

Nummer 1 (acht pagina's), getiteld „sociale politiek” geeft een korte samenvatting van enkele praktische resultaten van vier jaar sociaal beleid. Daarachter werden nog eens de artikelen van het Program van Actie 1963 van onze partij opgenomen, welke op dit terrein betrekking hebben.

Nummer 2. (acht pagina's), getiteld „over de grenzen” geeft een kort overzicht met betrekking tot de internationale politiek. De betreffende artikelen uit het Program van Actie 1963 werden weer na dit overzicht afgedrukt.

Nummer 3. (acht pagina's), getiteld „woningbouw en volkshuisvesting” geeft een korte samenvatting van de uitgangspunten voor het beleid op dit punt, een weergave van het beleid 1959-1963 en de betekenis van de betreffende paragraaf — welke ook is afgedrukt — uit het Program van Actie 1963 van onze partij.

Nummer 4. (twaalf pagina's), getiteld „agrarische moeilijkheden en mogelijkheden” geeft een inzicht ten aanzien van het Landbouwschap en de „vrije boeren”, achtergronden van de kwestie Hollandscheveld, het land-

bouwbeleid in de afgelopen periode en voor de toekomst, terwijl tenslotte ook hier weer de betreffende paragraaf van het Program van Actie 1963 van onze partij is opgenomen.

Het is duidelijk, dat deze vier uitgaven van de Documentatiecijfers en feiten, tal van gegevens bevatten, welke ook nu nog actueel zijn.

Er is nog een aantal exemplaren van elk der vier uitgaven voorradig.

Belangstellenden kunnen deze documentatiegegevens nog bestellen TOT 22 JUNI A.S. bij het Bureau van het Centraal Comité, dr. Kuypersstraat 3 te 's-Gravenhage.

De Documentatiecijfers en feiten (nrs. 1, 2, 3 en 4) zullen gratis ter beschikking worden gesteld.

RADIO BECKER

ZEIST - Telefoon 03404-13511
Na 7 uur 12333

HET ADRES

voor zenders, richtingzoekers en echoloden

BON VOOR SLECHTS f 3.25 PER HALFJAAR ONTVANGT U WEKELIJKS NEDERLANDSE GEDACHTEN

Noteert u als nieuwe abonnee:

NAAM:

ADRES:

WOONPLAATS:

Opgegeven door:

NAAM:

ADRES:

WOONPLAATS:

Opsturen aan administratie Nederlandse Gedachten, Dr. Kuypersstraat 3 te 's-Gravenhage. Abonnementsprijs f 3.25 per halfjaar. Giro 89673.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

(VOOR HET EERST VERSCHENEN IN 1829 ONDER REDACTIE VAN MR. GUILLAUME GROEN VAN PRINSTERER)

WEEKBLAD VAN DE ANTIREVOLUTIONAIRE PARTIJ

In dit nummer

- * Wankelend Engels kabinet (pag. 1, 2 en 3)
- * Industrie vraagt aandacht (pag. 4 en 5)
- * Boeren in moeilijkheden (pag. 6 en 7)
- * Prof. H. Ridderbos over kern van het verschil (pag. 9)
- * Duurtcijfers van het Openbaar en het Bijzonder Onderwijs (pag. 12)

Ondanks vertrouwen in Lagerhuis

Macmillan aan eind van carrière?

PREMIER MACMILLAN van Engeland heeft in de afgelopen week opnieuw zijn politieke leven kunnen rekken. De Profumo-affaire, die heel Engeland in opschudding heeft gebracht, blijkt vooralsnog — wat de politieke aspecten betreft — een storm in

een niet al te helder glas water te zijn geweest. De eer en de integriteit van de premier en zijn ministers (uitgezonderd de afgetreden Profumo uiteraard) werden tenslotte niet in twijfel getrokken. En de socialisten zagen een vet verkiezingskluisje aan hun rode neus voorbijgaan, toen het Lagerhuis zijn vertrouwen uitsprak in de sinds vorig jaar wat onfortuinlijke premier. Er waren enkele tientallen Conservatieven, die zich van stemming hebben onthouden, maar de meerderheid, die achter Macmillan staat, is toch nog wel overtuigd geweest voor de betekenis, die aan de Profumozaak zelf moet worden toegekend.

TREFFEND

Het gaat op het ogenblik in Engeland dan ook in wezen niet om de Profumozaak zelf. Treffend is het, hoe de New York Herald Tribune schrijft: „Het zou een vergissing zijn, als men de gehele crisis zou toeschrijven aan de charmes van miss Christine Keeler en de ontvankelijkheid daarvoor van de voormalige minister van defensie, John Profumo. Het kabinet van Macmillan verkeerde al voor het aan het licht komen van dit nieuwste schandaal in grote moeilijkheden... Miss Keeler moge niet zoals Helena van Troje duizend schepen de zee in hebben gejaagd, zij kan heel goed de Conservatieven vele duizenden stemmen kosten”.

De Conservatieven hadden inderdaad een enorm prestige-verlies geleden als gevolg van de achtereenvolgende veiligheidsschandaaltjes. Deze hadden de positie van Macmillan als premier danig verzwakt.

AFGANG

Voordat de „grote leugen” van Profumo door de naakte waarheid werd achterhaald, werd in de Conservatieve partij reeds sterk aangedrongen op een reorganisatie in het Britse kabinet, waarbij begonnen zou moeten worden met de vervanging van Macmillan. De tussentijdse verkiezingen voor het Lagerhuis hebben in de afgelopen jaren voor de Conservatieve partij slechts een snelle afgang als der wateren te zien gegeven. Dat was niet zozeer het gevolg van de aantrekkingskracht, welke de (in zichzelf verdeelde) socialistische partij op de kiezers uitoefende, doch van de wervingskracht, die de kleine liberale partij in steeds sterker mate wist op te brengen. De Labourpartij profiteerde van deze ontwikkeling.

Waar de Conservatieven de meerderheid kwijtraakten, sleepten de socia-

• Macmillan krijgt waarschijnlijk binnen afzienbare tijd gelegenheid, zich meer aan zijn golfspel te gaan wijden en van een verdiende rust te genieten.

listen meestal de parlamentszetels in de wacht, omdat zij dan de partij met de meeste stemmen vertegenwoordigen. Vaak zonder wezenlijke stemmenwinst te hebben geboekt.

SOMBER

De stemming in het kamp van de Conservatieve partij was somber. Men begon als een berg op te zien tegen de algemene verkiezingen, die uiterlijk in de herfst van het volgende jaar gehouden moeten worden. Die verkiezingen zijn nu nog niet bepaald „in zicht”, maar — hoe paradoxaal het ook moge klinken — het zou toch „kort dag” worden, omdat er nog zoveel moest worden gedaan om de achteruitgang ongedaan te maken. Toen nog vrij onverwacht de Labourleider Hugh Gaitskell stierf, verdween als bij spoorslag het pessimisme in de Conservatieve kringen. Deze slag — zo redeneerde men — zouden de socialisten nooit overleven. Er zou een onverwikkelijke strijd ontstaan over de opvolging van Gaitskell en de Labourpartij zou

• Vervolg op pag. 2

Bespaar uzelf een halve gulden!

Men vindt het meestal maar lastig als er kwitanties aan de deur worden aangeboden.

Dat geldt ook voor de abonnees op ons blad.

Bovendien, het kwitantie-betalen kost extra geld. In dit geval zelfs een halve gulden, want de man met de kwitantie doet het niet gratis....

En het wordt helemaal duur indien hij u de eerste keer (en volgende malen) niet thuis treft.

Ja, waarom zoudt u eigenlijk die halve gulden betalen boven het normale abonnementsgeld van f 6,50 per jaar of f 3,25 per half jaar?

Wilt u die extra onkosten op het blad zelf laten drukken? Maar u weet toch dat „Nederlandse Gedachten” al voor de kostprijs geleverd wordt!! Van onze kant kan er heus niet nog eens een halve gulden bij (beter: af).

Daarom een dringend verzoek (ook terwille van uw portemonnaie). Gireer het jaarabonnement, dus f 6,50 of het bedrag voor de tweede helft van 1963, (te weten f 3,25) op giro-rekening nr. 89673 t.n.v. de A.R. Partij-Stichting te Den Haag.

In de loop van juli zullen voor de abonnees, waarvan geen betaling ontvangen werd, de kwitanties (met 50 cent incasso-kosten) worden gereedgemaakt.

Bent u dan met vakantie?

Maakt het u zelf en ons gemakkelijk! Gireer nog vóór uw vakantie. DOE HET NU!

Hartelijk dank daarvoor!

RIPPEN
FÖRSTER
IBACH
GROTRIAN-
STEINWEG

Fa. R. v. d. Burg, Arnhemsestr. 8,
Amersfoort, telefoon 03490 - 13877.

Internationale en interkerkelijke
**VERENIGING VAN VOLLE
EVANGELIE ZAKENLIEDEN „NEDERLAND”**
(full gospel business men's fellowship international)

De beste zaak, die u op deze wereld kunt doen is:
ONGELOVIGE ZAKENLIEDEN BRENGEN IN EEN OMGEVING, WAAR
ZIJ KUNNEN KOMEN AAN DE VOETEN VAN JEZUS.

De winst zal groot zijn!
Vergadert u schatten in de Hemelen; het is de moeite waard en als zakenman hebt u zulke grote mogelijkheden.

Alle inlichtingen omtrent onze vereniging worden u graag verstrekt door ons secretariaat te Breda, Ceresstraat 35, tel. 01600 - 35650, na 18 uur: 020 - 123858.

* * * Vier of vijf?

Het lijkt er op dat de formateur nog geen duidelijke beslissing heeft willen nemen omtrent de vraag of het komend kabinet door vier dan wel door vijf partijen moet worden gedragen. Voorshands zullen de fracties hun advies moeten geven, waarna de formateur een definitief standpunt zal moeten innemen. Immers bij de formateur berust die verantwoordelijkheid. Evenals trouwens voor de beslissing welke van de partijen regeringsverantwoordelijkheid zullen dragen. Een kabinet is geen verlengstuk, geen mandataris van samenwerkende fracties uit de volksvertegenwoordiging.

Naar het ons voorkomt is in de huidige omstandigheden een „nationaal” kabinet ongewenst. Want daar komt een vijfpartijkabinet op neer! Slechts in buitengewone (nationale en of internationale) situaties is een dergelijk kabinet aanvaardbaar dunkt ons. En die situatie is niet aanwezig. Wij hebben in een vroeger stadium van deze kabinetsformatie reeds gewezen op de onwenselijkheid van een vijfpartijkabinet. Een drietal argumenten hebben wij daarvoor aangevoerd, welke wij nog juist achten.

Het betekent een uitholling van de parlementaire democratie als er geen werkelijke oppositie zou zijn. Van de „een tot drielingen” fracties kan die volledige reële oppositie niet worden verwacht. Voorts is het ontwijfelbaar zeker dat bij een aanvaard basisprogramma op hoofdpunten in de loop van de tijd de interne en externe spanningen onherroepelijk zullen toenemen.

Tenslotte is er ook nog zo iets van het gerechtvaardigd verlangen naar een reële invloed op het kabinetsbeleid van elke partier.

In een vijfpartijkabinet is dit verlangen praktisch niet te verwezenlijken, mede gelet op de grootte der samenwerkende fracties.

Een vijfpartijkabinet past derhalve niet in de huidige situatie.

* * * Commerciële televisie

Duidelijk is dat de Tweede Kamer vóór de verkiezingen de commerciële televisie — televisie in handen van handel en bedrijfsleven, heeft afgewezen.

De verkiezingsuitslag is evenmin onduidelijk. De enige partij die ronduit een verkiezingsleus van dit punt heeft gemaakt — de V.V.D. — heeft drie zetels of bijna 16% verloren.

Van de mogelijkheid om door voorkeurstemmen een duidelijke uitspraak te doen is geen wezenlijk gebruik gemaakt.

Dat blijkt wel uit het feit dat slechts 42.000 voorkeurstemmen (waaronder 10.000 uit de eigen woonplaats Amsterdam) zijn uitgebracht op mevrouw Van Someren. Daarvoor dan nog op bijzondere wijze reclame is gemaakt.

Het is duidelijk dat de commerciële televisie niet die belangstelling van het Nederlandse volk heeft als sommigen hadden gedacht.

De formateur zal hiermee zeker rekening hebben te houden.

Zonder meer goed is het voortreffelijk Bijbels dagboek

VIJF MINUTEN

van ds. H. Giesen

Bewerkt door Wika P. A. Geluk, met een voorwoord van ds. G. P. Klijn. 7e druk. Gebonden f 7.90

Verkrijgbaar in de boekhandel
Boekencentrum N.V. - 's-Gravenhage

Moeilijkheden voor premier Macmillan

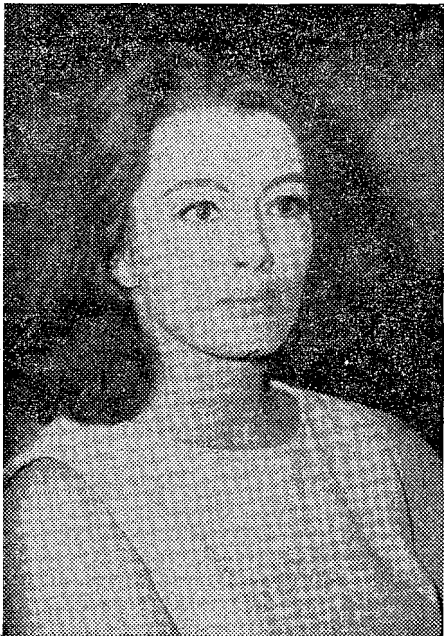
• Vervolg van pag. 1

— zoals al vaker was gebeurd — gebrandmerkt zijn als een huis, dat tegen zichzelf verdeeld is.

Deze voorspelling — de wens die de vader der gedachten was — is niet uitgekomen. Naar buiten vormen de socialistische eenheid achter Harold Wilson, de opvolger van Gaitskell.

TEGENSLAG

Het heeft Macmillan sinds de verkiezing van Wilson tot opvolger van Gaitskell en het sluiten van de socia-

• Christine Keeler, het Britse fotomodel, dat een kabinet aan het wankelen bracht.

listische geleerden niet meegezeten. Schandaal op schandaal, die de veiligheid van Groot-Brittannië op het spel leken te zetten, plaagden de onfortuinlijke premier. Het enige wat hij deed, was gebruik maken van de Conservatieve meerderheid in het Lagerhuis om zijn kabinet door middel van een vertrouwensvotum van alle blaam te zuiveren. Hij besefte niet, dat dit slechts Pyrrrus-overwinningen waren en dat hij in werkelijkheid bezig was, niet alleen de reputatie van de Conservatieve partij, maar ook die van hemzelf als politicus te ondergraven. Een van de fouten, die Macmillan maakte, was dat hij de Britse veiligheidsdienst niet aan een grondige reorganisatie liet onderwerpen.

Dat is in wezen ook de oorzaak geweest van de consternatie, die de Profumo-affaire heeft veroorzaakt. De veiligheidsdienst faalde en verhinderde Macmillan waarheid van leugen te onderscheiden.

SCHIJN

Macmillan is er ook nu weer in geslaagd, de oppositie binnen zijn partij de baas te blijven. Naar buiten althans. Want de schijn bedriegt hier. Er is heel wat gebeurd, voordat enkele ministers en vele parlementsleden zich neerlegden bij de wijze, waarop Macmillan meende, de Conservatieve zaak in het Lagerhuis te kunnen redden. Van tenminste vier ministers mocht vorige week — toen de kabinetscrisis een hoogtepunt bereikt had — worden aan-

genomen, dat zij geen genoegen wensden te nemen met een continuering van de bestaande gedragslijn: een vertrouwensvotum vragen en dan op de oude voet voortgaan.

Zij waren (en zijn nog) van mening, dat alleen een grote schoonmaak de augiasstal zou kunnen uitmesten, waarin het Conservatieve huis was veranderd. Zij eisten aanvankelijk dan ook het aftreden van de premier, gevolgd door een reorganisatie van het kabinet, onder jeugdiger leiding.

COMPROMIS

Op dat ogenblik leken er slechts twee mogelijkheden te zijn overgebleven: of Macmillan zou heengaan, of de premier zou de rebellerende ministers uit zijn kabinet zetten. Blijkbaar heeft Macmillan het laatste niet aangedurfd en het eerste zo ver mogelijk van zich af gezet. Het ontslaan van ministers als Enoch Powell en Brooke zou een revolutie onder de Conservatieve leden van het Lagerhuis hebben ontkend. De val van Macmillan's kabinet zou dan waarschijnlijk onvermijdelijk zijn geweest. Vandaar dat Macmillan langs een andere weg naar een oplossing moet hebben gezocht. Hij heeft zich blijkbaar nog tijdig gerealiseerd, dat zijn dagen geteld waren. En dat hij er niet meer aan behoefde te denken, als premier te kunnen aanblijven tot aan de nieuwe verkiezingen, die uiterlijk in oktober volgend jaar gehouden moeten worden.

Om te voorkomen, dat hij onmiddellijk zou worden gedwongen tot aftreden, koos hij blijkbaar voor de tussenoplossing en kan zijn aftreden binnen afzienbare tijd tegemoet worden gezien.

ONRECHT

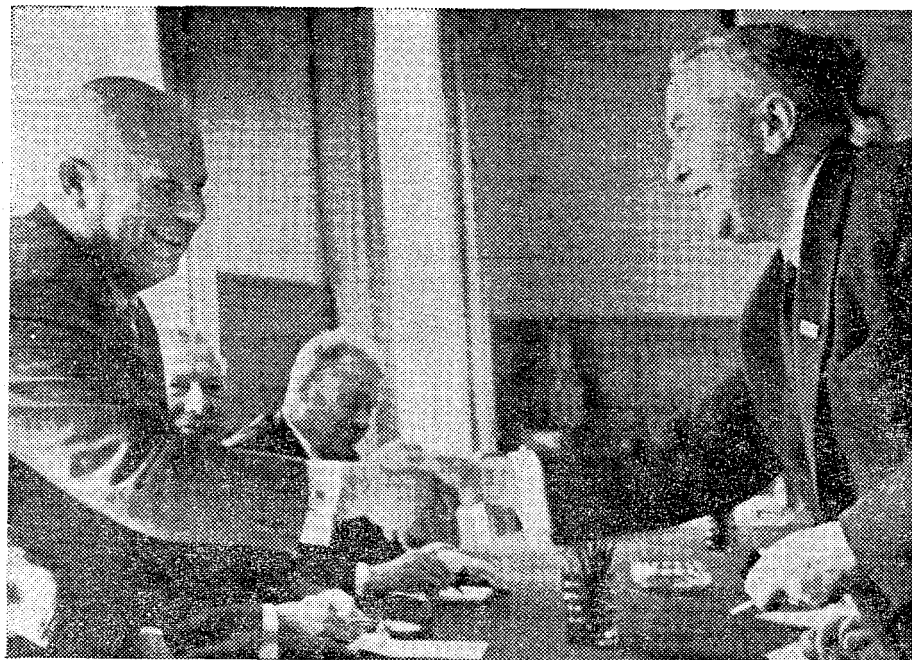
Gelukkig wordt ook in Engeland de politieke soep niet zo heet gegeten als zij wordt opgediend. Als de tegenstanders van Macmillan's optreden voet bij stuk zouden hebben gehouden, zouden zij de premier door een politieke zet tot heengaan hebben kunnen dwingen. Het zou voor de premier een smadelijke aftocht zijn geweest, waarmee

• Ivanof, de Russische marine-attaché, die tijdens zijn verblijf in Londen eenzelfde belangstelling voor miss Keeler aan de dag legde als de Britse minister Profumo.

hem groot onrecht zou zijn aangedaan. We hebben er nooit een geheim van gemaakt, dat we geen bewonderaar van Macmillan als staatsman zijn.

Teveel heeft hij zich steeds laten beheersen door de binnenlandse politieke moeilijkheden, welke door de socialistische oppositie werden veroorzaakt, hetgeen haar goed recht was. Maar het bracht Macmillan al spoedig in de verleiding, zijn kracht te gaan zoeken in spectaculaire successen in de internationale politiek. Daarmee nam hij lange tijd wel de Britse socialistische wind uit de zeilen. Doch hij liep — wat belangrijk is — zijn bondgenoten op gevaarlijke wijze voor de voeten.

POLITICUS

Heeft Macmillan nooit het formaat van de echte staatsman bereikt, een knap partij-politicus was hij wel degelijk. Dat bewees zijn overwinning op Richard Butler, de man die voorbestemd leek te zijn om Eden als premier van Engeland op te volgen. Niet Butler, maar Macmillan werd premier. Het bleek ook uit de wijze, waarop hij in eigen land — ook binnen zijn eigen Conservatieve partij — de moeilijkheden als gevolg van het mislukte Suez-avontuur wist te overwinnen. Een enorm succes was voorts de sprekende stembusuitslag, die voor hem een dankbare reactie van de meerderheid der Britten betekende. Ook Harold Wilson, de nieuwe leider van de socialistische partij, heeft toegegeven, dat Macmillan een knap politicus is, „de knapste van onze tijd” nog wel.

Hij meent het nog ook, maar zijn uitspraak heeft een bijmaak. Want Wilson heeft Macmillan al afgeschreven als voornaamste tegenstander bij komende verkiezingen. En hij heeft zijn nieuwe rivaal nu al een etiket geplakt.

WACHTEN

Het wachten is nu op de reorganisatie van het Conservatieve kabinet. Naar verwacht wordt zullen de overeengekomen veranderingen in alle rust en stilte worden voorbereid, opdat Macmillan zijn vertrek zo geruisloos mogelijk kan doen plaatsvinden. Het zou voor alles beter zijn, als alles op zo kort mogelijke termijn zijn beslag zou kunnen krijgen. Of dit laatste het geval zal zijn hangt af van de houding, die Macmillan zelf aanneemt en van de mate, waarin men overeenstemming kan bereiken over de persoon van de opvolger van Macmillan.

Op een zeker ogenblik kunnen deze beide elementen samen een belangrijke rol spelen. Wanneer het moeilijk zou blijken te zijn, het eens te worden over de man, die premier moet worden, kan Macmillan een handig ge-

• Wilson, de leider van de Britse socialistische partij, tijdens zijn besprekingen met Chroesjtsjef in het Kremlin.

bruik maken van de verwarring welke daarmee gepaard zou gaan, om zijn optreden als premier te prolongeren. Dat hij zich zonder meer van enigerlei toezegging ontslagen zal achten, nu de crisis in het Lagerhuis is bezworen, is niet erg waarschijnlijk.

SPECULATIES

Willen de Conservatieven een kans hebben, socialistische en liberalen bij eventuele nieuwe verkiezingen te verslaan en dus opnieuw een meerderheid in het Lagerhuis verwerven, dan zullen zij met een heel andere regeringsploeg voor de dag moeten komen, hetwelk een program aan het land voorlegt, dat tot de verbeelding van de kiezers spreekt. De logische keuze zou de plaatsvervangende premier Richard Butler zijn. Maar het is de vraag, of men zich tot hem zal wenden, omdat wellicht in de eerste plaats gezocht zal worden naar een jongere figuur, die zich kan meten met de 47-jarige Harold Wilson, de leider van de Labourpartij. Enkele anderen komen niet in aanmerking vanwege hun adellijke titels, die het hun onmogelijk maken, lid van het Lagerhuis te zijn.

Genoemd wordt de naam van Reginald Maudling, de 56-jarige minister van financiën. Wilson was ook minister van financiën. Ook een man als Edward Heath, die tijdens de onderhandelingen met de EEG-landen de Britten onschatbare diensten heeft bewezen, zou geen gek figuur slaan tegenover Wilson. Geven we ons echter niet over aan speculaties. De toekomst zal leren, met wie de Conservatieven het vertrouwen van het Britse volk willen winnen. En het kan nog wel even duren, voordat we dat weten. db

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE, Dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 89673.

ADRES VOOR ADVERTENTIES, Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (02980) 63224.

ABONNEMENTSPRIJS f 6,50 per jaar, f 3,25 per half jaar. Giro 89673.

STUDENTENABONNEMENT f 4,— p. jaar. LOSSE VERKOOP f 0,20.

Hungerford in The Pittsburgh Post-Gazette

De vlag halfstok

* * * Oefenterreinen

Het zou in de bedoeling liggen dat defensie in de buurt van Apeldoorn (tussen Garderen en Nieuw Millingen) een groot aantal ha boerengrond oteigent. Men spreekt van 400 ha gras-, hooi- en bouwland die zouden moeten worden toegevoegd aan de bestaande militaire oefenterreinen.

Vast staat dat het defensie-apparaat, wil het aan zijn doel kunnen beantwoorden, grotere en aaneengesloten oefenterreinen nodig heeft. Het moderne materieel kan daar niet buiten. Daar moeten wij rekening mee houden. Wij willen voorshands niet twifelen aan de mededeling van een defensie-woordvoerder, dat het besluit om deze landbouwgronden te onteigenen reglementair is.

Maar voorzover wij thans kunnen oordelen is de wijze waarop dit besluit openbaar gemaakt is aan de betrokken landbouwers niet acceptabel.

Men is in defensiekringen er eenvoudig aan voorbij gegaan dat hier levensbelangen van een 25-tal Veluwe landbouwers aan de orde zijn! De mens en de waarde van het individu is met deze handelwijze volkomen als niets geacht. Het moge zo zijn dat de „instemming” van alle instanties die er bij betrokken zijn verkregen is, het menselijke facet mag nimmer naar de achtergrond worden geschoven. Dat gedooft een goed overheidsbeleid niet.

* * * Gelijke kansen?

Het zelfstandig midden- en kleinbedrijf is een waardevol onderdeel van de moderne samenleving. Al was het alleen maar omdat een gezonde middenstand betekent dat er een zo breed mogelijke spreiding bestaat zowel van eigendom als van verantwoordelijkheid. In een tijd waarin sprake is van fusies en concentraties van grote en grotere ondernemingen klemt de aanwezigheid van een gezonde middenstand te sterker.

Wij zijn van oordeel dat deze middenstand zelf de handen uit de mouwen behoort te steken. Dat is een allereerste voorwaarde. Het doet ons genoegen dat de middenstand dat ook zo ziet. Zij doet wat zij kan. Als het gaat om de opbouw van privaatrechtelijke en publiekrechtelijke organisaties en instituten blijft de middenstand evenmin achter. Maar daarmee zijn wij niet van het probleem af.

Er is een stormachtige ontwikkeling aan de gang, met name in de distributiesector. Daarbij gaat het om het behoud en de versterking van het marktaandeel van midden- en kleinbedrijf. Hierbij moet de overheid de helpende hand bieden. Zij heeft hier een activerende taak, in de zin van bevorderen. Het A.R. Program van Actie 1963 zegt dit bijzonder duidelijk en geeft daarbij scherpe richtlijnen.

Hetgeen in de afgelopen jaren door de overheid, met name door de staatssecretaris Cijzels is verricht, is niet van dien aard om er over naar huis te schrijven. Zijn beleid beperkte zich tot een registreren en het benoemen van adviescommissies. En dan maar afwachten!

Zó gaat dat niet langer. Bovendien komt de E.E.G. hoe langer hoe meer op gang waardoor het dringend nodig wordt dat deze middenstand een vertegenwoordiging krijgt in het economisch en sociaal comité van de E.E.G. De middenstand heeft daarom een bewindsman nodig die een actief en een krachtig beleid zal moeten voeren.

De formateur zal dit met zorg moeten bezien.

* * * Zo niet

Wij wisten het al lang dat de Volkskrant (Katholiek) hoge prijs stelt op de P.v.d.A. als mede-partner in een kabinet. De dag waarop de fracties bij elkaar zouden komen om kennis te nemen van het basisprogram van dr. De Kort, was het wederom de Volkskrant die aandrong in haar kolommen op een beslissing ten gunste van de P.v.d.A.

De argumenten waren wat merkwaardig. „De P.v.d.A. is naast de K.V.P. de grootste fractie. En daarom moet die partij niet worden uitgeschakeld, omdat de democratie geweld wordt aangedaan als dat toch gebeurt. Bovendien, de P.v.d.A. heeft er toch maar aan meegewerkt dat de mammoetwet en de algemene bijstandswet tot stand kwamen.”

Alsof hiermee wordt bewezen dat de P.v.d.A. toch zo constructief is geweest in de afgelopen jaren!

Alsof de P.v.d.A. niet een overtuigend zetelverlies heeft geleden.

En dan 'omt het dreigement: „denk er om indien gij de P.v.d.A. buitensluit dan betekent dat een herhaling van de sociale onrust in de vorm van wilde stakingen.”

Als er geen betere en overtuigender argumenten op tafel worden gelegd zijn de aangevoerde alleer al een reden bij voorbaat een kabinet met de P.v.d.A. zonder meer van de hand te wijzen.

* * * Verantwoordelijke dagen

De formatie is een nader stadium ingegaan. De A.R. fractie heeft zich omtrent het voorgestelde basisprogram van dr. De Kort en de daarbij behorende vraagpunten ernstig beraden.

De vraag moest immers worden beantwoord in welke richting de nationale ontwikkeling zal moeten worden

Zedelijke verworping

DE val van de Engelse minister van oorlog betekent voor het kabinet Macmillan een harde klap. Het kan de inleiding zijn tot een volledige nederlaag. Over deze nare geschiedenis zijn enige opmerkingen te maken van algemeen belang.

De politieke val van de betrokken minister is zo ernstig, omdat hij Het Huis heeft voorgelogen. Wanneer een minister omtrent bepaalde persoonlijke feiten officieel ten overstaan van het Hogerhuis of het Lagerhuis verklaart, dat het zó is en niet anders, dan mag niemand daarna nog zeggen, dat het anders is. Niemand mag zelfs zo'n verklaring van de minister betwijfelen. Want het is een verklaring ten overstaan van Het Huis. Door een minister, dat is een lid van des Konings huishouding. In Engeland behoren de ministers officieel tot het Hof en hebben een plaats in de rangorde van 's Konings dienaren.

Wanneer zulk een verklaring achteraf toch onwaar zou blijken te zijn, dan blijft er voor de leugenaar niets anders over, dan snel en voorgoed te verdwijnen. Hij kan nooit weer in de officiële openbaarheid optreden. Hij is politiek dood.

En zo is deze minister met zijn weinig Engelse naam uit de Engelse politiek verdwenen, voorgoed.

EN — daarmee is de zaak niet afgedaan. Want nu komt de Engelse pers in actie. Men moet haar niet braver voorstellen, dan zij is. De bladen, die de massa bereiken, zijn zéér gesteld op sensatie. Zij bemoeien zich uitgebreid met zaken, die in Nederland slechts worden aangeduid. Wanneer een Nederlandse minister plotseling aftreedt in verband met een proces over gevolgen van een echtscheiding, een proces, dat in Amerika wordt gevoerd, dan volstaat de Nederlandse pers met deze zakelijke mededeling. Maar de aftredende minister weet, dat de Angelsaksische pers alle bijzonderheden breed zal uitmeten. En dat is mede het motief, waarom hij zijn ontslag vraagt.

Neen, de Angelsaksische pers is niet bijzonder braaf. Zij doet soms wel verschrikkelijk braaf. Zij past zich soms wonderwel aan bij de sterke puriteinse inslag van het Engelse volk.

En nu vraagt zij: hoe kwam deze minister zo in contact met een „model”? In welk huis ontmoette hij haar? Welke kring, welk milieu was het, waarin deze minister verkeerde?

En dan komen er toch wel een aantal merkwaardige dingen vast te staan. Neen, niet dat er kringen, heel deftige kringen bestaan, ook in Londen, waar de zonde brutaal, geraffineerd wordt „gecultiveerd”. En waar vrouwen worden binnengehaald, wier gunsten voor geld te koop zijn. Dat was al lang bekend. En dat beperkt zich niet tot Londen.

Maar wel is het voor Engelse verhoudingen vreemd, dat het geregeld verkeer in zulk een

kring geen beletsel was voor het ministerschap. Want het was de minister-president wel bekend, dat zijn ambtgenoot verre van brandschoon was. Dat hinderde blijkbaar niet, zolang het als een particuliere liefhebberij kon worden beschouwd. En de Engelse pers zegt nu: wat dééd Macmillan met zo'n man? Hij had scherper moeten kijken en strenger normen moeten aanleggen. Dat is misschien een beetje hypocritisch van de Engelse pers, maar het Engelse volk denkt er in grote meerderheid wel zo over.

In Engeland is het nog zo, dat het volk hoogheid van positie niet beschouwt als een vrijbrief voor uitspattingen. Zo denkt het Nederlandse volk er ook over, en zo is de opinie het sterkst bij die volken, die door de eeuwen heen hebben geleerd, dat er wetten zijn, die gelden voor iedereen, onverkort voor iedereen, omdat zij komen van de hoogste Wetgever. Waar dat besef ontbreekt, neemt de bandeloosheid toe met de hoogheid der positie en wordt zij in die mate ook door het volk getolereerd of aanvaard.

NU komt een tweede merkwaardige zaak.

De man, die in zijn luxueuze woning de Engelse minister gelegenheid gaf tot een rendez-vous met het „model”, door dezelfde man eerst bij de minister geïntroduceerd, heeft de minister verraden en onmogelijk gemaakt. Uit zucht naar zelfbehoud. Want in deze deftige verworden wereld heerst geen solidariteit, doch alleen de intrigue uit zelfbehoud. Het egoïsme is het motief van de samenspanning; geld en macht zijn de drijfveren voor kwalijke dienstverlening; elke compaan is een eventueel slachtoffer van chantage. De verworping is altijd totaal in zulke kringen. Onder het gewone geboefte is soms een sterke solidariteit merkbaar, maar hier niet.

ER is een derde punt. Labour zal proberen, deze ramp voor het kabinet-Macmillan tot het uiterste uit te buiten. Daarbij heeft de oppositie, om politieke redenen, de staatsveiligheid in het geding gebracht. En — niet geheel ten onrechte, in deze kringen, waar de minister ten val kwam, was ook de Russische verspieder een gast. Het is waarschijnlijk, dat de minister met verraad niets te maken heeft. Maar gezien het feit, dat in dergelijke kringen de verworping totaal is, behoeft de mogelijkheid niet bij voorbaat te worden uitgesloten. De ervaring heeft al lang geleerd, dat de spionage, die nimmer op geld behoeft te zien, haar aanknopingspunten altijd zoekt in kringen, in een club, die in feite alleen bestaat in gemeenschappelijkheid van zedelijke wanbedrijven. Om drie redenen. Vooreerst, omdat daar altijd geldgebrek heerst. En daarna ook, omdat verlies van zedelijke normen leidt tot morele kwetsbaarheid op elk gebied. En in de derde plaats, omdat juist hier spoedig de baan vrij is voor chantage.

DOOR de eeuwen heen is er telkens een bederf geweest „aan de top”, dat voor de natiën funest werd. Het Franse koningshuis heeft daarvan in de geschiedenis verscheidene schokkende voorbeelden opgeleverd. Leidde het kwaad niet in directe zin tot nationale vernedering, dan nog was het kwade voorbeeld soms niet zonder gevolg. Met name in de „navolging” die geoorloofd werd geacht bij de hoge adel en in kringen van artiesten.

En dadelijk is dan de redenering, dat normen veranderen en verschuiven, en dat het verwijt van een gebrek aan normbesef dus altijd misplaatst of in elk geval „te weinig genuanceerd” is. Wij kennen zulke redeneringen over veranderende normen ook in Nederland.

gestuwd. Ook moest de vraag onder ogen worden gezien vanuit welke geest de internationale samenleving behoort te worden beïnvloed.

Voor de beantwoording zal het A.R. verkiezingsprogram 1963 als uitgangspunt duidelijk zijn gehanteerd. Maar niet alles wat daarin als wens is geuit zal direct kunnen worden gerealiseerd.

Door de noodzakelijke samenwerking met anderen zal daaruit een verantwoord keuze moeten worden gedaan

op principiële basis en in praktische zin.

De verantwoordelijkheid daarvoor is groot.

Wij weten daarbij dat dit werk in zwakheid wordt volbracht. Maar evenzeer dat God wil bijstaan allen, die in afhankelijkheid van Hem willen werken.

Het voortdurende gebed van het gehele A.R.-volk mag daarom niet worden gemist!

door H. Algra

Balans van geslaagd industrialisatiebeleid

„Al met al ligt er voor het industrialisatiebeleid nog een omvangrijke en veelzijdige taak. Vergroting van de nationale welvaart door versterking van de concurrentiekracht van de industrie, onder gebruikmaking van de vele mogelijkheden, die er ten aanzien hiervan in ons land nog liggen, staat daarbij als algemene doelstelling voorop. Het zal van de gezamenlijke krachtsinspanning van bedrijfsleven en overheid afhangen in hoeverre dit doel kan worden bereikt.”

Dit zijn de woorden, waarmee minister De Pous de Achtste Industrialisatienota, die eind mei aan het parlement werd aangeboden, besluit.

Het schijnt daarmee enigszins in tegenspraak te zijn, dat de minister in de loop van zijn betoog vaststelt, dat er geen reden meer is, om met regelmatige tussenpoos van enkele jaren onze industrialisatieproblematiek in een afzonderlijke nota uiteen te zetten; er zou mee kunnen worden volstaan, de industrialisatievraagstukken elk jaar bij de behandeling van economische zaken aan de orde te stellen.

Wij betwijfelen, of dit laatste voldoende zal zijn, en of niet de wenselijkheid zal blijken, dat zo nu en dan toch een industrialisatienota verschijnt.

De „serie van acht”, die nu afgesloten schijnt te worden, heeft ongetwijfeld als stimulans en leidraad, in elk geval als registratie van de ontwikkeling haar nut gehad.

Ze begon in 1949 onder nog al ongunstige omstandigheden. Nederland was toen nog volop bezig, de naoorlogsschade te herstellen. Er bestond vrees voor ernstige permanente werkloosheid en er scheen gevaar te zijn, dat de betalingsbalans zich catastrofaal zou ontwikkelen, waardoor ons land voor grote armoede zou zijn geplaatst.

„Industrialisatie” was het slagwoord, dat uitkomst zou moeten brengen, maar aan het welslagen waarvan men twijfelde. Toch sloeg ze aan en de industrialisatienota's, die in 1950 en 1951 verschenen, konden daarvan gewag maken. Tussen de beide volgende ligt een hiaat van twee jaren (1953 en 1955), daarna zelfs één van drie jaren (1958). In 1960 verscheen er weer één en nu, bijna drie jaar later, de achtste. Deze laatste heeft bijzondere waarde, omdat ze als het ware een balans opmaakt van de achttien jaren, die sedert de oorlog verlopen.

Men kan daarbij drie perioden onderscheiden.

In de eerste periode, van 1948-1952 ging het, bij wijze van spreken, om het naakte bestaan. Bij het begin van de tweede periode scheen dit verzekerd te zijn, maar zag men nog de gevaren van structurele werkloosheid. Van 1952-1957 ging het om wat meer welvaart. Daarna kwam de periode van 1957, toen die meerdere welvaart althans in grote delen van ons land was bereikt en het erop aankwam, die welvaart te consolideren en meer over het gehele land te spreiden. De achtste industrialisatienota kan erop wijzen, dat dit in belangrijke mate is gelukt en dat een basis is gelegd voor een gezonde Nederlandse economie.

Enkele hoofdlijnen daarvan willen

we aan de hand van de jongste industrialisatienota schetsen.

VERBREIDING INDUSTRI. BASIS

Eén van de belangrijkste winstpunten, die de nota aangeeft, is, dat de basis van onze industrie sterk is verbreed.

Grote taken wachten nog

Ondanks de vrij grote omvang, die onze industrie bij het uitbreken van de laatste wereldoorlog reeds had bereikt, kon van een harmonische opbouw, in de zin van elkaar wederzijds stimulerende en opstuwende bedrijven, in het algemeen nauwelijks worden gesproken.

Bepaalde industrietakken, zoals de metaalindustrie (o.a. de scheepsbouw, scheepsvorstuwingmachines, materieel op het gebied van havenwerken) waren krachtig uitgegroeid. Voorts was de bouw van machines en apparaten voor energie-opwekking, voor de zuivelindustrie en voor de verwerking van tropische producten belangrijk, terwijl die van spoorwagmateriaal en vliegtuigen eveneens van betekenis was.

Zeer goed ontwikkeld waren vooral de industrieën voor de verwerking van zowel binnenlandse, als tropische landbouwproducten, de verzorgende industrieën alsmede de bewerking van goederen, die in de traditionele Nederlandse goederenhandel een rol speelden (voedings- en genotmiddelen, textiel, gloeilampen, huishoudelijke artikelen, kleding, schoenen, fietsen).

Enkele grote chemische bedrijven met name uitgaande van zout en steenkool, ontstonden tussen de twee wereldoorlogen.

Basisindustrieën zowel in de metaal- als de chemische sector zijn echter vóór 1940 slechts in geringe mate tot ontwikkeling gekomen. Hetzelfde geldt voor verschillende delen van de produktiemiddelenindustrie.

Het structuurpatroon van onze industrie is sinds 1948 aanmerkelijk verbeterd. Vele van de hiaten (o.a. basisindustrieën), die voor de oorlog in dit patroon bestonden, zijn thans in belangrijke mate opgevuld. Het produkten-assortiment van de verwerkende industrieën is eveneens met tal van nieuwe goederen uitgebreid, terwijl ook op het punt van de kwaliteitsverbetering belangrijke resultaten werden geboekt.

Een bij de industrialisatienota gevoegd overzicht van de ontwikkeling op deze punten geeft hiervan een interessant overzicht.

Wat de basisindustrie voor ijzer en staal betreft, werd de produktie na 1948 belangrijk uitgebreid, zodat ze

thans in de helft van het Nederlandse verbruik voorziet, terwijl daarnaast een belangrijke export kon worden opgebouwd.

Met betrekking tot de non-ferro metalen staat onze industrie voor de basisproduktie nog aanzienlijk achter bij de ons omringende landen, maar doet zich toch in de verwerking niet alleen kwantitatief, maar ook kwalitatief een zekere opgang waarnemen. Daarbij is de verwerking van aluminium meer op de voorgrond gekomen, terwijl voorts de totstandkoming van een grote koperwalsenij aandacht verdient.

De chemische nijverheid heeft sinds 1948 een zeer krachtige expansie te zien gegeven, wat te meer opvallend is, daar deze voor de oorlog slechts een bescheiden plaats innam. Van de ontwikkeling dezer nijverheid gaat een grote invloed uit op de structuur van onze industrie. De steeds aanzwellende stroom van nieuwe chemische produkten, met veelal bijzondere eigenschappen, oefent bovendien in toenemende mate invloed uit op alle sectoren van het economisch leven.

Belangrijk is, dat naast de kwantitatieve uitbreiding van de winning van zout een aanzienlijke diversiteit in de vervaardiging van nevenprodukten is te constateren, waarin men stimulansen ziet tot een meer volledige structuur van het produktieapparaat.

Bepaald spectaculair is de ontwikkeling van de aardolieindustrie.

De reeds voor de oorlog bestaande industrie van basiszuren en kunstmeststoffen werd belangrijk uitgebreid en het assortiment werd vergroot.

Daarnaast kunnen als voorbeelden van belangrijke aanwinsten in de organisch-chemische sector worden genoemd: synthetische rubbers, insecticiden en verschillende kunststoffen.

Op anorganisch gebied trekt o.m. de aandacht de oprichting van bedrijven voor de fabricage van soda, titaandioxide, katalysatoren enz.

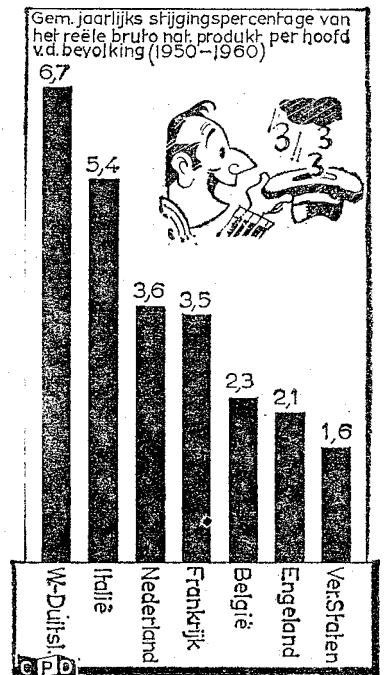
Met betrekking tot de farmaceutische produkten heeft de Nederlandse industrie, mede dank zij haar speurwerkactiviteiten, niet alleen een goede plaats kunnen verkrijgen (waarvoor reeds voor de oorlog de grondslag was gelegd), maar deze ook verder kunnen uitbouwen. Het vele speurwerk heeft in enkele gevallen zelfs geleid tot min of meer bijzondere posities.

Voor de verdere ontplooiing van onze industriële structuur zal in de komende jaren een aanzienlijke verhoging van het industriële investeringspeil moeten plaats hebben.

Nodig is ook, dat het wetenschappelijk speurwerk, de research, wordt uitgebreid.

In het licht van wat sinds 1945 werd bereikt, meent de minister, dat de moeilijke taak, die hier voor de indu-

ZU EN WJ...

strie ligt, op bevredigende wijze zal worden volbracht.

DE WERKGELEGENHEID

De andere belangrijke doelstelling in 1948 was het opvoeren der werkgelegenheid.

Ook de uitvoering van deze doelstelling mag geslaagd worden genoemd. Er is thans zelfs een schaarste aan arbeidskrachten.

Dit trad op ondanks het feit, dat de industriële beroepsbevolging toenam met 31% of 437.000 manjaren. Daarvan heeft 43% werkgelegenheid gevonden in de metaalindustrie en 25% in de bouwsector.

De werkgelegenheid in de chemische sector nam procentueel met 86% toe, in de metaalnijverheid met 55%, de grafische nijverheid met 50%, de papierindustrie met 45%, de bouwnijverheid met 41%.

Uit deze cijfers blijkt, dat zich een verschuiving voltrekt in de betekenis der verschillende bedrijfstakken.

Daarnaast staat, dat ook verschuivingen optreden tussen de industrie en de overige sectoren.

Bekend is, dat de betekenis van de agrarische bedrijven voor de werkgelegenheid afneemt.

Daarnevens trekt de aandacht de onverwacht sterke groei van de werkgelegenheid in de dienstensector, die vooral sinds 1957 is opgetreden en de groei in de industrie heeft overtroffen.

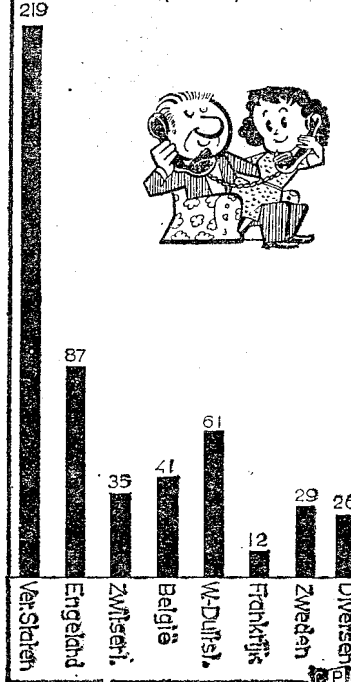
De sterkste toeneming voltrok zich in de laatste jaren bij de medische en gezondheidsdiensten, de vrije beroepen, de persoonlijke diensten, de horecabedrijven en de vermakelijkheidsinstellingen.

Van grote betekenis was de regionale spreiding der werkgelegenheid, door een daarop gericht industrialisatiebeleid.

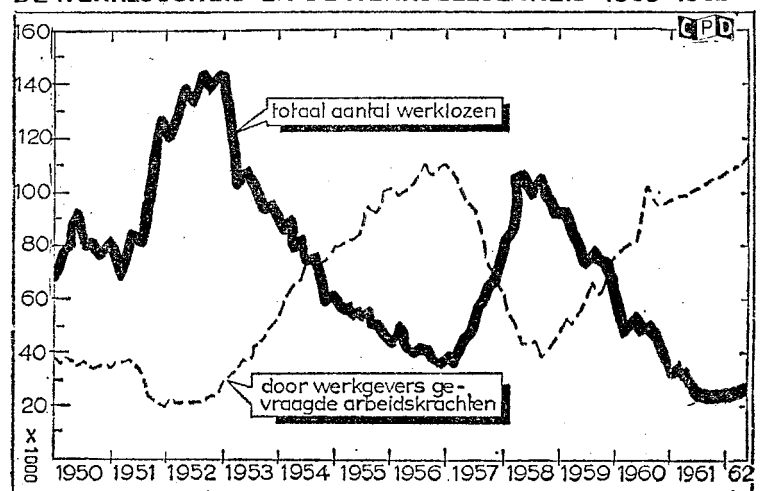
Aanvankelijk richtte de industriestroom zich voornamelijk op het wes-

BUITENLANDSE BELANGSTELLING

Buitenlandse industriële vestigingen in Nederland van dochtermaatschappijen en deelnemingen (1-1-1963)

DE WERKLOOSHEID EN DE WERKGELEGENHEID 1950-1962

ten van het land. Ook al werden voor bepaalde gebieden (Z.O. Drente, O. Friesland, Z.W. en Z.O. Groningen, N.O. Overijssel, O. West Friesland, W. Noord Brabant, O. Noord Brabant en N. Limburg van 1949 af ontwikkelingsplannen ontworpen, voor een deel werd de opheffing van de structurele werkloosheid in deze gebieden gezocht in overplaatsing van de arbeiders naar het westen.

In 1959 werd het roer echter definitief omgegooid en werd door de aanwijzing van achttien industrialisatiekernen en 26 secundaire kernen gestreefd naar een actieve industrialisatie voor deze gebieden.

Daartoe werd aandacht gegeven aan verbetering van de infrastructuur (verkeersverbindingen) en andere maatregelen om het industriële klimaat van deze gebieden op een gelijkwaardig niveau als in de rest van het land te brengen.

Dit heeft tot waardevolle resultaten geleid.

Uit het verloop van de personeelssterkte in de industrie in de jaren 1950—1962 blijkt, dat de overwegende positie, die het westen van het land in 1950 op industrieel gebied innam, in de daarop volgende jaren in totaal niet onbelangrijk is afgezwakt. (In 1950 in het westen 44,2% van de personeelssterkte in de industrie; in 1962: 40,2%). Het aandeel van het oosten bleef vrijwel constant (1950: 20,7% en 1962: 20,6%), terwijl het zuiden (28,1 en 30,8) en het noorden (7,0 en 8,4) een naar verhouding groter aandeel in de totale industriële werkgelegenheid kregen. De oorzaak lag hierin, dat van de totale toename van de industriële werkgelegenheid in dit tijdvak van 175.400 personen slechts 18% in het westen en 82% in „overig Nederland” arbeid vond.

Absoluut gezien heeft de sterkste groei in Noordbrabant en Limburg plaatsgevonden. Relatief was echter de toename het sterkst in het noorden, waar zij met een toename van 42,3% in de periode 1950—1962 veel meer dan het dubbele van het landsgemiddelde (18,2%) bedroeg. Vooral in Drente (73,8%) en Friesland (55,8%) was het groeitempo zeer hoog. Hier tegenover staat een toename met slechts 6,4% in Noord-Holland en 7,8% in Zuid-Holland.

De economische situatie in de verschillende landsdelen — met name in de probleemgebieden — is door het regionale industrialisatie- en spreidingsbeleid duidelijk verbeterd. De doelstelling van dit beleid, n.l. een betere verdeling van werkgelegenheid, bevolking en welvaart is echter nog niet bereikt. Dit is een zaak van langere termijn.

DE WELVAART STEEG....

Door dit alles is de welvaart en de welvaartsbeleving van het Nederlandse volk gestegen.

Minister De Pous schrijft in het begin der nota: Terwijl de loonsom per werknemer in de bedrijven in deze periode meer dan verdubbelde, steeg het reële nationale inkomen per hoofd der bevolking met bijna 60%. Daardoor onderging de consumptie eveneens een niet onaanzienlijke toename. Per hoofd der bevolking lag deze, in volume gemeten, in 1962 een derde hoger dan in 1948. Dat de consumptie per hoofd slechts met 33% is gestegen bij een toename van het reële nationale inkomen per hoofd van 60%, houdt verband met de tegelijkertijd sterk toegenomen besparingen van de gezinshuishoudingen. Deze waren tussen 1948 en 1951 nog negatief, doch zijn sinds 1952 voortdurend opgelopen. Na 1957 hebben de gezinsbesparingen zich

toch stijging in) van de buitenlandse export, zal het bruto nationaal produkt van 1960—1970 met ongeveer 50%, dat is met 4% per jaar kunnen worden vergroot. De werkgelegenheid zal ongeveer even snel toenemen. Het volume van de particuliere consumptie zal met 58% omhoog gaan, de overheidsconsumptie met 31%.

Van 1950 tot 1960 stegen de industriële investeringen met 53%. Op dezelfde wijze doorgaande, zou in 1970 een investeringspeil worden bereikt, dat 80% hoger ligt. Dat het Centraal Planbureau 100% nodig acht houdt verband met de arbeidstijdverkorting.

Dit zal grote inspanning vragen. Zo is voor de groei, die mogelijk wordt geacht, noodzakelijk een handhaving der besparingen op het niveau waarop het de laatste jaren lag.

Dit stelt zekere eisen ten aanzien van de inkomensverdeling, omdat deze mede de verdeling tussen verbruik enerzijds en besparingen en investeringen anderzijds beïnvloedt.

De laatste jaren is in deze inkomensverdeling een niet onbelangrijke verschuiving tot stand gekomen, in die zin, dat het werknemersaandeel is toegenomen, terwijl de winstmarges zijn ingekrompen. Deze ontwikkeling is uit sociaal oogpunt toe te juichen, maar op economische gronden zijn er grenzen aan. Dit geldt althans de directe loonsverhogingen. Aan maatregelen, die de werknemers betrekken bij de investeringen en de bedrijfsresultaten, zou in de toekomst echter verdere uitbreiding kunnen worden gegeven.

Een ander probleem is de ontwikkeling op de bouwmarkt, waar zich sinds 1960 het feit voordoet, dat ze in de groeiende behoefte aan industriële bouw niet kan voorzien, zodat er een zeer grote achterstand is ontstaan, die er reeds toe heeft geleid, dat er ondernemingen zijn, die buiten onze grenzen hun expansie trachten te verwezenlijken.

Een interdepartementale werkgroep heeft reeds opdracht, om na te gaan, in hoeverre een globale meerjarenplanning in de bouwsector positieve resultaten kan opleveren.

Een derde vraagstuk is dat der investeringen.

Wanneer het investeringstempo in de dienstensector zich gaat matigen, zullen als gevolg daarvan mogelijk middelen naar de kapitaalmarkt toe vloeien.

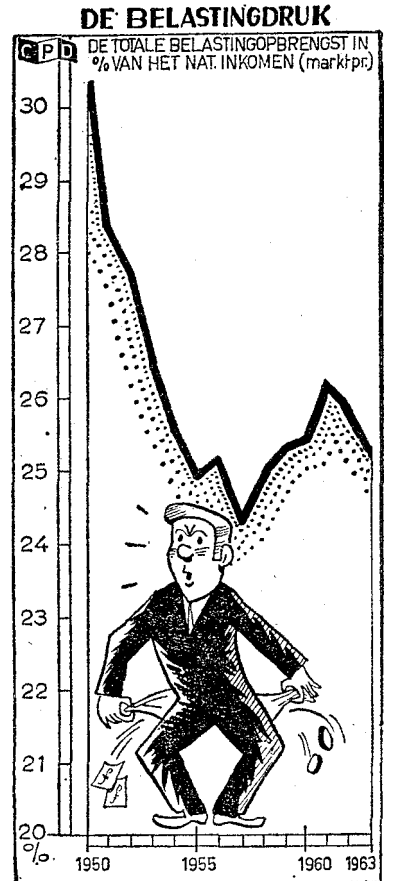
Merkwaardig is, dat de minister in dit verband het voor de industrie wenselijk acht, er kritisch op toe te zien, dat de winsten niet meer als kosteloze fondsen is de eigen onderneming worden geïnvesteerd, doch dat men zich laat leiden door rendementoverwegingen en dus ook andere toepassingen in ogenschouw neemt. De nieuwe belastingwetgeving kan de doorstroming van kapitaal naar de kapitaalmarkt bevorderen. Voor middelgrote en kleine ondernemingen kunnen de bedrijfsontwikkelingskredieten dienst doen.

Het geheel overziende meent de Minister dat de economische groei in de komende jaren van essentiële betekenis is voor onze gehele maatschappelijke ontwikkeling. Mede door middel van de algemene economische politiek, zo nodig aangevuld met enkele specifieke maatregelen, zal de overheid moeten bijdragen tot de verwezenlijking hiervan. De overheid zal in dit opzicht stimulerend en aanvullend moeten werken.

Dat zijn dus de plannen, de vooruitzichten en de voorspellingen tot het jaar 1970.

Wij kunnen er, met blijdschap over wat onder de vigeur der industrialisatienota's is gegroeid, van kennis nemen.

De mens mag plannen maken.

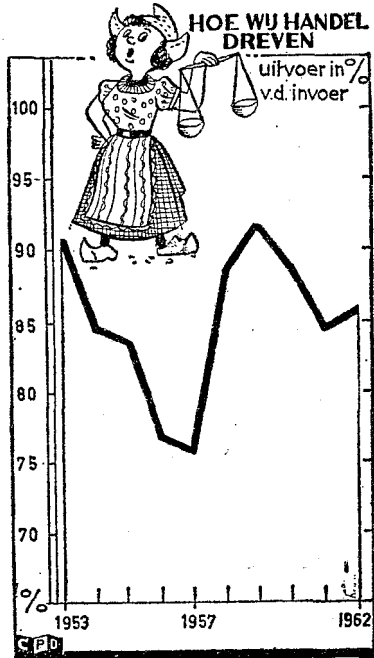
Hij mag proberen, de lijnen uit zijn tijd door te trekken naar de toekomst. Hij mag daardoor zijn beleid laten bepalen. En hij mag voor zich en allen, die moeten meewerken, een taakstelling ontwerpen, om daardoor de inspanning te prikkelen.

Daarbij staat echter één „mits” op de voorgrond. Dat „mits” komt ook wel in de nota voor, zij het, dat het daarin in algemene en vlakke termen is gesteld. Dat „mits” omvat de zegen Gods, die alle menselijke plannen en prognoses moet begeleiden, willen ze werkelijk tot resultaat leiden.

Als we daarop letten, dan is in de periode der industrialisatienota's Zijn zegen met ons geweest. Hem mogen we danken, dat we, ondanks de menselijkerwijs wanhopige situatie van 1948 zijn gekomen, waar we in 1963 zijn.

Van Hem bidden we, of hij het mensenwerk in de komende jaren wil zegenen.

Opdat we in 1970 kunnen zeggen: door Gods gunst is het ons volk gelukt.

zelfs op het vrij hoge niveau van ruim 10% van het nationale inkomen bewegen.

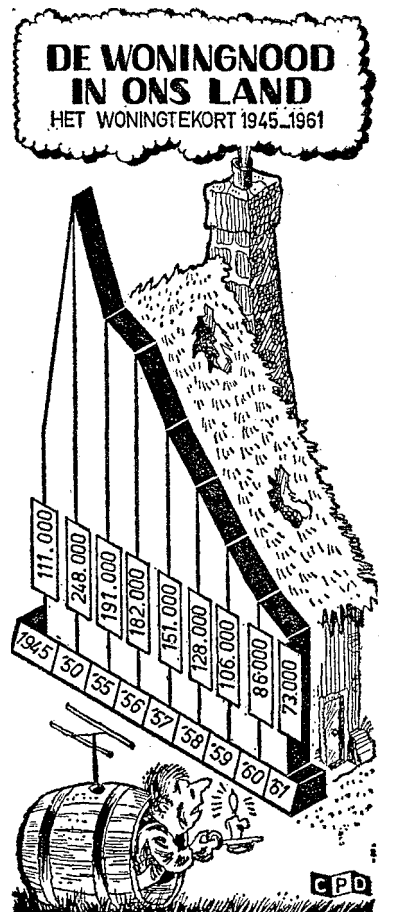
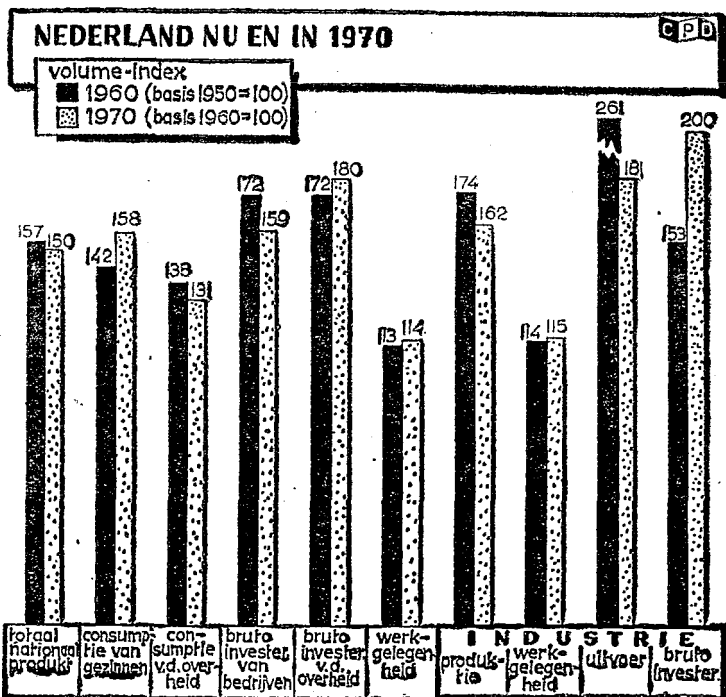
Hoewel ook de betalingsbalans na 1948 een verbetering te zien gaf, heeft het tot 1952 geduurd, voordat de tekorten waren verdwenen. Sindsdien heeft de betalingsbalans echter bijna steeds overschotten vertoond, welke soms vrij aanzienlijk waren.

Maar de achtste industrialisatienota zou geen industrialisatienota zijn, als ze zo bij de ontwikkeling in de afgelopen veertien jaar bleef staan.

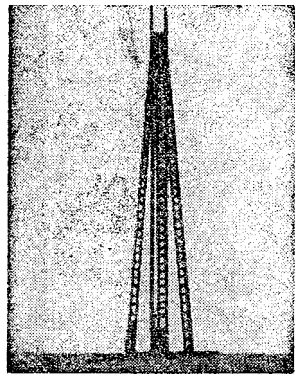
Hoe moet het verder?

Dat geeft minister De Pous aan, als hij een prognose tot 1970 geeft, een vooruitblik, maar beter nog: een taakstelling voor wat ons Nederlandse volk te doen staat, wij het de bereikte welvaart funderen en uitbouwen.

Op grond van de ramingen van het Centraal Planbureau, waarbij zijn ingecalculeerd een verdere beperking van de arbeidsduur en een vertraging van het stijgingstempo (maar dat houdt

UIT ONZE BOUW- EN, AANNEMERSWERELD

FA. H. MANSCHOT & ZONEN

Aannemers van
HEIWERKEN
Telefoon 03474 - 269
LEXMOND
Gespecialiseerd in het
heien met stoomblokken
van 2000 tot 8000 kg.

**JAN LINGEN'S
BETONINDUSTRIE N.V.**

Veerdam 29 - Telefoon 01850 - 3123 - 1123
PAPENDRECHT

Uw adres voor

DIRECTIEKETEN, BARAKKEN,
SCHOLEN, ZOMERHUISJES, enz. enz.

Firma Gebr. Timmer

Houtbouw - Giessendam - Telefoon 2062

N.V. AANNEMERS- EN HANDELSBEDRIJF

VAN OORD

Hoogstraat 73a - Telefoon 444 - Werkendam
RIJSWERKEN GRONDWERKEN ASFALTWERKEN

**Houthandel en kistenfabriek
MEILINK N.V.**

BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05457-561 Telefoon 06750-3748

Houtzagerij- Houthandel- Kistenfabriek

**N.V. Staalsteiger „Gelria“
Nijmegen**

Roggeweg 13 - Postbus 126 - Telefoon 53198

**COMPLETE ROESTVRIJE
STEIGERWERKEN**

!!SPECIALITEIT: MET VASTE WIGGEN!!

**BAGGERMAATSCHAPPIJ
TJAART VAN DER MOLEN NV**

GRONINGEN

Hoornsediep 3 - Telefoon 05900 - 23928

**GEBR. LOMMERTS N.V.
TAKELWERK**

Havenstraat 38 - Delfzijl - Telefoon 05961 - 3633
Westersingel 120 - Rotterdam - Telef. 010 - 134658

**Gjaltema's Timmerfabriek
„Volharding“ N.V.**

MARUM (Gr.)

Telefoon 05944 - 531 - 05900 - 45866

Uw adres voor alle timmerwerken en standaardkasten

**N.V. BOUWBEDRIJF
KNOOP & GIEZEN**

Groningen

WONING- EN UTILITEITSBOUW

Vechtstraat 60 - Telefoon no. 05900 - 22300

Oosterhof's Aannemersbedrijf

GRIJPSKERK - LEEUWARDEN

WEGEN,

GROND- EN WATERWERKEN

Onrust onder de boeren

DE verleiding is groot om bij het opsporen van de oorzaken der onvrede bij de boeren het landbouwschap als de grote boosdoener aan te wijzen. De vraag rijst onmiddellijk of het van het landbouwschap nu allemaal wel zo verstandig is geweest om de zaak zo scherp te zetten. De verantwoordiging over het optreden in Hollandse Veld is groot. De gevangenisstraf van een aantal boeren neemt ook de buitenwacht niet. Het spreekt allemaal vrij sterk tot de verbeelding. En een aanslag op de persoonlijke vrijheid is in ons land altijd een hachelijke zaak.

Formeel

HET valt in zeker opzicht te betreuren, dat bij de verdediging van deze maatregelen het accent misschien iets te veel gevallen is op de formele kant van deze aangelegenheid. Formeel gezien is er immers geen wolkje aan de lucht. De publiek-rechtelijke organisatie is op wettige wijze tot stand gekomen. Daarbij is men ook niet over één nacht ijs gegaan. De Stichting van de Landbouw heeft alles in een reeks van jaren zo goed mogelijk voorbereid. Dat was immers ook één van haar voornaamste doelstellingen. En toen het ogenblik gekomen was om aan deze publiek-rechtelijke organisatie haar status te geven, kon de Stichting van de Landbouw terugtreden. Bijna plechtig werd ze opgeheven.

Wie had nu nog kunnen denken, dat het met de publiek-rechtelijke organisatie in de landbouw niet in orde zou komen. Want voortaan zou het nu wel op rolletjes lopen. De organisaties verheugden zich min of meer al in een goede ledenwinst. Daar zaten nu toch zeker wel voordelige kanten aan. En daarom werden op de boerenvergaderingen de voordelen van het landbouwschap dan ook breed uitgemeten.

Het wonderlijke van het geval lijkt wel, dat de boeren ieder voor zich nog maar weinig van de taak en betekenis van hun eigen publiek-rechtelijke organisatie hebben begrepen. Eén ding werd echter hun allen wel duidelijk, nl. dat ze heffingen moesten betalen. En verder, dat de regering als zodanig met dat landbouwschap ook maar weinig rekening hield. Het landbouwschap mocht vragen, wat het wilde, op grond nog wel van cijfers haar door het Landbouw-Economisch Instituut verstrekt, en waaraan de boeren vrijwillig zelf medewerking verleenden door mee te doen aan de bedrijfs-economische boekhouding, de regering wist het steeds wel weer zo te plooiën, dat er altijd een lagere prijs dan de gevraagde uit de bus kwam.

Grievens

DAAR ligt nu uiteindelijk de oorzaak van talloze grievens. Grievens tegen de heffingen, grievens tegen een te schiel regeringsbeleid, en grievens tegen een landbouwschap, dat in haar onderhandelingen met de regering niet méér kon bereiken.

Er wordt wel eens min of meer schertsend opgemerkt, dat onze vade-

ren de tachtigjarige oorlog niet eerder zijn begonnen dan toen Alva de tiende penning invoerde. Als variant zou dan nu kunnen dienen, dat de tegenstand van de boeren tegen het landbouwschap eigenlijk pas aan het daglicht is getreden, toen aan deze boeren de heffingen werden opgelegd. Heffingen, die zoals steeds weer naar voren is gebracht, in feite moesten worden gezien als belastingen. Want belastingen moet je nu éénmaal betalen. In dat opzicht heeft een publiekrechtelijk orgaan dus veel overeenkomst met een echt overheidsinstituut. En voor het geval deze uitleg nog niet grif werd aanvaard, kon steeds weer het waterschap als paradepaardje dienen. De lasten van het waterschap moesten toch eigenlijk ook als iets geheel overeenkomstigs worden beschouwd. En met deze verplichtingen had men toch eigenlijk helemaal geen moeite meer. Over de hoogte van die lasten kon heerlijk gediscussieerd worden, maar niemand zou het ook maar in zijn hoofd krijgen om eventueel zijn aanslag te weigeren. En de vraag rijst weer, hoe het mogelijk is, dat hierover nu bij het landbouwschap zoveel moeilijkheden zijn gerezen. Naar onze mening maken wij er ons te gemakkelijk af, indien wij dit alleen willen verklaren door de misleidende voorlichting van de vrije boeren. Wij zijn er stellig van overtuigd, dat ten opzichte hiervan door de heer Koekoek en de zijnen veel demagogie wordt bedreven. Wij willen evenmin ontkennen, dat deze misleiding hier en daar haar invloed heeft laten gelden.

Maar wij blijven van mening, dat dit niet alleen de oorzaak kan zijn. Daarom moet ons over deze aangelegenheid nog een viertal opmerkingen van het hart.

Opbouw

IN de eerste plaats willen wij er op wijzen, dat de structurele opbouw van deze publiek-rechtelijke organisatie in zekere zin toch wel bezwaren heeft. Want deze opbouw gaat geheel via de organisaties. De bedrijfsgenoten als zodanig komen er niet aan te pas. Zij kunnen dus ook alleen maar enige invloed uitoefenen via de organisatie, waarbij zij zijn aangesloten. Wanneer zij dus niet lid zijn van één der standsorganisaties, kunnen zij niets beginnen. Dan moeten zij maar afwachten, wat over hen besloten wordt. En wij schatten, dat deze groep nog wel een derde deel van het aantal bedrijfsgenoten omvat.

Vermoedelijk heeft men aanvankelijk gedacht, dat hierin een sterke prikkel zou liggen om zich als lid bij een standsorganisatie te laten inschrijven. En wij kunnen ons voorstellen, dat daarom ook de organisaties voor deze opbouw alles voelden.

Het ongelukkige is echter, dat daardoor de vergelijking met bijvoorbeeld de waterschappen niet helemaal opgaat. Want in een waterschap hebben de ingelanden wel iets te zeggen. Daar kan ieder, die onder het waterschap valt zijn invloed laten gelden. De samenstelling van het bestuur, de omslag die geheven wordt, hij weet er van en kan

het mee beoordelen. Bovendien les reglementair vastgelegd.

Het landbouwschap staat dan op dit ogenblik vrij ver van de beogenoten af. Het leeft niet onder de ren. En toch wordt steeds maar een aanslag opgelegd. Dat prikkel of meer. Vooral nu de bedrijfsinsten over het algemeen vrij slecht

Om alle misverstand te voorkomen verdient het misschien wel aanbeveling om duidelijk te laten uitkomen, dat ons hierbij niet gaat om de vragen vóór of tégen de publiek-rechtelijke organisatie is. Wij zien in een gelijke organisatie principieel een eigend middel om de verantwoordelijkheid bij het bedrijfsleven te versterken en mede daar door de directe inmenging te beperken. Voor de opbouw in structurele zin is het da echter hard nodig om de bedrijfsinsten zelf er in goede democratische meer in te betrekken.

IN de tweede plaats valt ons nog andere typische ontwikkeling die hiermee nauw verband houdt. Het moet ons hier eerlijk van het dat de maatschappelijke organisatie hoe langer hoe meer lijden aan euvel van een straf doorgevoerde tralisatie. En deze centraliserende denzen treft men in niet geringe ook in het landbouwschap aan. De westelijke landbouwschappen, die dertijd zijn ingesteld, kunnen heel weinig doen. Voor deze onder is de verordenende bevoegdheid lijke geheel tot een farce geworden hebben niets te vertellen. En weer hierin een oorzaak, dat er zo geen band is met de bedrijfsge

Overal houdt men op bestuurlijk veau roerende pleidooien voor de tralisatie. Maar in dezelfde tijd ten aanzien van zowel de privaate de publiekrechtelijke organisaties centralisme zijn triomfen. Wij zijn ook van mening, dat principieel in het landbouwschap naar een grotere decentralisatie moet gestreefd.

DAARBIJ komt dan in de plaats, dat er dan ten aanzien van de publiek-rechtelijke organisaties veel meer openheid kan komen. En hebben wij heel sterk de indruk, dat de boeren beslist niet weten, wat er staat al dat geld, dat opgebracht wordt. beurt. En omdat men dat niet gaan er van mond tot mond verhat

Verzachting ge

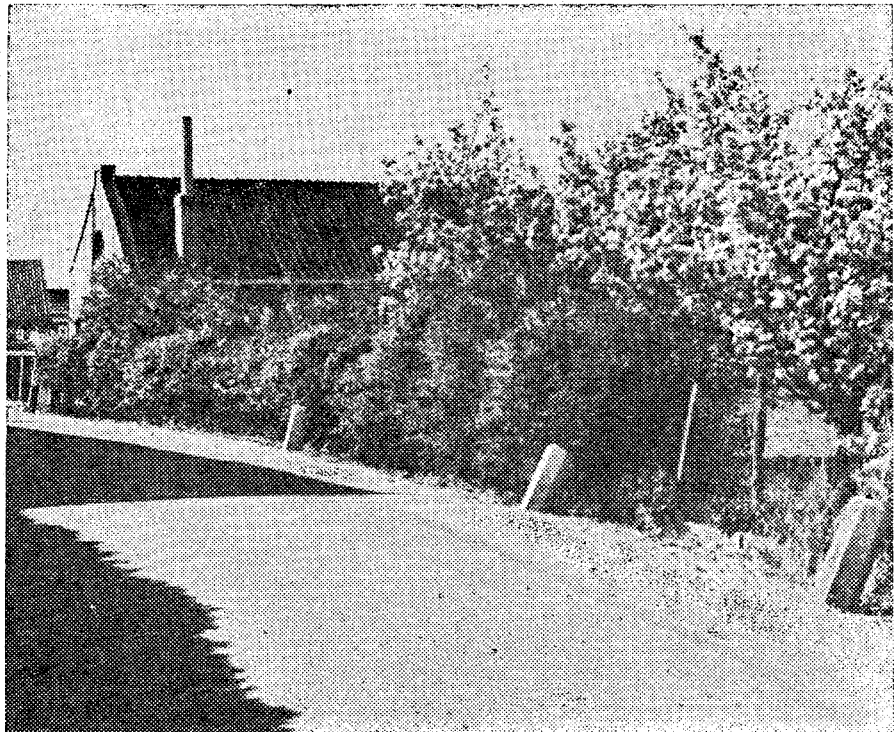
IN vele landen zijn er wel moe heden geweest tussen verschillende volksgroepen, met name tussen indriële en agrarische werkers. De ningen waren somtijds zelfs hevige noemen.

In een boek over stad en land dr. E. van Hinte konden wij „Groter dan het verschil tussen talisten en arbeiders, dan het verschil tussen eskimo's en negers is het schil tussen boer en stedeling.”

In Nederland waren steeds de ningen veel minder hevig. De dingen lieten ook minder te over. In de strenge winter van de logstijd hebben vele stedelingen agrarische bevolking hulp genot. Maar ook in meer normale omstand heden waren de verhoudingen niet spannen te noemen.

Thans verkeert de agrarische king in moeilijkheden. Het is dat aan de landbouw door de over hulp geboden wordt. Over de regelen, die dit bewerken, mag wrevet bij andere volksgroepen staan.

Aandacht verdient de verklaring de sociaal-psycholoog prof. Mengaf over het feit, dat hier te land verhoudingen tussen stad en land

en (3)

hoge salarissen en ruime vergoedingen. En hoe heerlijk kan men dan alles wat de ambtenaren, ook van de organisatie, vandaag doen. Hij en ronduit gezegd pleiten wij voor meer openbaarheid, wat beide financiële aangelegenheden. Middellijk zal hiertegen worden gebracht, dat wij er daarmee toch ver naast zijn. Want financieel valt niets te verbergen. Het ligt alle open en bloot.

Voorlichting

Hier is hier geen sprake van een verkeerd oordeel. Het ligt allemaal goed. Maar dan — en dat is onze opmerking — staan wij hier toch een grote omissie. Want aan de voorlichting ten opzichte hiervan heeft zeer veel ontbroken. Wij maken sterk, dat zelfs vele bestuursleden de standsorganisaties aan de leden niet kunnen zeggen, hoe nu alles es reilt en zeilt. Het is ons bekend, velen zijn, die de schouders open. En daarom geloven wij, dat het nuttig zou kunnen zijn om aan voorlichting veel en veel meer te besteden. Het landbouwschap dichtert bij de boeren komen te. Dat is een absolute eis. Er de houding van de overheid tenzichte van het boerenvraagstuk wijzen dan in een laatste artikel nog n. D. nkele opmerking maken, die P. van der Mark.

OVERWONNEN IDEOLOGIE?

OOKJES zijn maar niet alleen draaaitjes-om-kleuters-in-slaap-te-vaat.

ookjes hebben een diepere zin. zijn "nieuwe kleren van de keizer" waarvan een goed voorbeeld.

de keizer een rondrit maakt om volk trots het nieuwe gewaad te zien, dat een paar sluwe spitsboent-mensenkennis voor hem „gebaakt” zouden hebben, „ziet” en iedereen dit keizerlijk gewaad te alle anderen langs de route het zien zien” en bewonderen.

het primaire reactievermogen men en straatjongen schudt de kudde k, dat dut: de keizer draagt helemaal er statiekleed, hij zit in zijn hemd te ordt. et w keizerlijke onderdanen „zagen” verdat er niet was.

genstellingen

moete scherpte gekregen hebben als chille andere landen.

De schreef: „De reden daarvan is schijnlijk te zoeken in de beteke-e Abraham Kuiper en de Gereerde Kerk voor de plattelandsing van Nederland hebben gen.” Mennicke legt het accent op sociaal-psychologische feit, „dat Kuiper en de Gereformeerde de traditionele gebondenheid van lerlandse boer een positief accent gekregen, of anders uitgedrukt, went zelfbewustzijn van de boer, dat de ens in Nederland nooit zo gen was als in Duitsland, geestelijk nd werd.”

zijn van oordeel, dat in prof. cke's opmerkingen een grote an waarheid is gelegen. geestelijke steun werd niet al-geeven door de Gereformeerde maar ook door de Gereformeerpositief-christelijke groepen in de mde en andere kerken. erd een verzachting der tegenen bereikt.

ie geest moet gewerkt worden r de kerken én door de christe-iale beweging.

C. SMEENK.

Waartoe deze inleiding uit sprookjesland?

Omdat in politiek land precies het omgekeerde gevaar dreigt. Het gevaar, dat men iets niet ziet, dat er wel is. Wij bedoelen: de ideologische voedingsbodem.

Men hoort en leest bij herhaling: wij hebben het einde van de ideologie in het politieke leven bereikt.

Men kan dit — om te beginnen — met enige schijn van rechtvaardiging slechts beweren van onze vrije, westelijke wereld.

Voor werelddelen als Afrika en Azië ligt het bepaald anders: daar leeft de politiek bij de gratie van duidelijk herkenbare ideologische impulsen.

Sommige sociologen hebben voor dit niet te ontkennen verschil een verklaring: de ideologie neemt af naarmate de welvaart stijgt. Een element van waarheid steekt daar ongetwijfeld in.

Een christen ziet hier verband met het woord van de Meester: Eer gaat een kameel door het oog van een naald, dan dat een rijke zal ingaan in het Koninkrijk der Hemelen.

Een element van waarheid is echter nog niet de volle waarheid. Men vergist zich als men meent, dat in West-Europa het einde van de ideologie in de politiek bereikt is. Dat de politiek, om een theologische term te gebruiken, ontmythologiseerd zou zijn.

Alle politieke leven heeft verschillende banen waarlangs het injecties, impulsen, soms zelfs duidelijke directieven krijgt.

Politiek is nergens en nooit het puur-zakelijke bezig-zijn in de ijle lucht op de bestuurlijk-technische hoogvlakte door een aantal professionals of semi-profs.

Er is een haast onbeperkt aantal banen waarlangs het orgaan van de macht, de regering met haar instituten, in contact staat met de maatschappij, waarin zij opereert.

En aangezien die maatschappij niet uit robots bestaat, maar uit mensen van vlees en bloed met hun gedachten en gevoelsleven, uit organisaties met een bepaalde historie en een bepaalde streefrichting, daarom vergist men zich als men meent, dat de ideologie in de politiek overwonnen zou zijn.

De ideologie is er wel degelijk, en als men ze niet onderkent komt dat,

omdat men het punt van ideologische consensus — het naar elkander toe gegroeid zijn van elkander aanvankelijk bestrijdende uitgangspunten — gevaarlijk dicht benaderd is.

Dan gaan bepaalde collectieve voorstellingen een gegeven maatschappij beheersen.

Dan wordt de praktische politiek een kwestie van accent-verschillen.

Dan is de weg gebaad voor een trieste vertoning gelijk in deze formatieperiode, gedurende welke men in een lijstje van geschilpunten zo lang blijft schrappen tot allen het over alles eens geworden heten te zijn.

Als wij allemaal door dezelfde of soortgelijke brillen kijken, vertelt niemand ons meer, dat wat wij zien ideologisch gekleurd is.

Die ideologie is dan van horizontaal allooi: in dat horizontale vlak ontstond zij immers via de bots- en schaaftmethode van elkander aanvankelijk bestrijdende uitgangspunten.

Hier ligt voor de christelijke politiek een ernstige bedreiging. Haar ideologie is vertikaal gericht. Haar diepste intentie is zich gehoorzaam te voegen naar boven-tijdelijke normen.

Met deze haar intentie staat ze in een wereld, waarvan ze kan weten, dat de grote Wetteloze daarin rondgaat, beurtelings als een briesende leeuw en dan weer als de listige-verleider-op-pantoffels.

Als men in een cultuur, die duidelijk de tekenen van secularisatie vertoont, de christen-politicus een „bruikbaar” mens zou vinden, heeft de ure van zelfonderzoek geslagen.

Politiek is maar niet een geheel van maatschappelijke doeleinden. De politiek heeft ook wortels, waaruit die doeleinden opkomen.

De anti-revolutionaire partij heeft hieromtrent in de inleiding op haar program van actie 1963 een kloek getuigenis afgelegd:

de erkenning van Gods Majesteit in en boven de stormachtige gebeurtenissen van deze tijd en van de menselijke afhankelijkheid van Zijn genade in Jezus Christus, gepaard gaande met de eis tot gehoorzaamheid aan Zijn geboden.

Een ons allen verplichtende geestelijke adeldom.

M. W. Schakel

VERTROUWENS ADRESSEN VOOR EIGEN KRING

CLAEYS - maaidorsers
BAMFORDS - opraappersen

Importrice voor westelijk Nederland

W. VAN GEMEREN & ZONEN N.V., - Greup (Z.H.)
telefoon (01860)—2050

Landbouwwerktuigen- en
machinefabriek

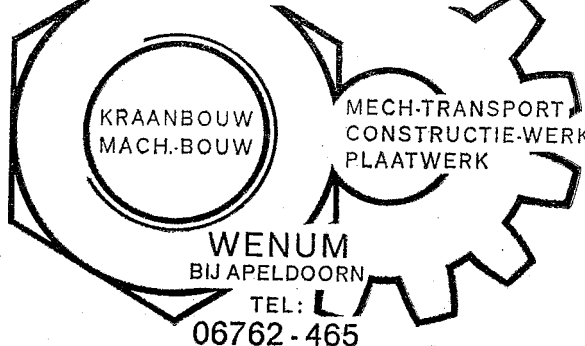
H. VISSERS N.V. - NIEUW-VENNEP
Telefoon 02526—841 (7 lijnen)

ONDERGOED

van de bovenste plank!

N.V. PROMECON

drukkerij

libertas verzorgt al uw drukwerk

doordat wij beschikken over een eigen layout-afdeling, foto-archief en automatische adresseer-inrichting, kunt u al uw handels-, reclame- en periodiekendrukwerk met een gerust hart geheel aan ons overlaten. wij zorgen dan voor een verantwoorde, esthetische uitvoering en een correcte en vlotte aflevering.

drift 13, utrecht, tel. 030-11811

UW INTERIEUR

SMAAKVOL EN GEZELLIG INGERICHT
EN TOCH NIET DUUR!

FIRMA W. VAN TELLINGEN

SLOTLAAN 135-137 - ZEIST - TELEFOON 2486

VLAARDINGEN

Firma A. van Roon

Speciaal adres voor
watersport- en kampeerartikelen

WESTHAVENKADE 61 - TELEFOON 3492 en 5792

Uw adres voor

Tapijten, Gordijnstoffen, Dekens,
Tafelkleden, Stoelen, Overtrekken enz.

Woninginrichting Firma C. Brouwer

Voorstraat 41 - Telefoon 4530

UIT PERS EN PERIODIEK

Na de verkiezingen, de formatie

In „Het Vrije Volk” wordt nog dagelijks „Vondelings brievenbus” geopend. Dit begon reeds enkele weken vóór de verkiezingen. De heer Vondeling heeft blijkbaar zo veel fan-mail te verwerken gekregen, dat hij tot op de dag van vandaag hier nog steeds mee bezig is.

Nu is er een brievenbrieven, die iets over de VVD-verkiezingscampagne wil weten. Hij richt zijn brief dus niet aan de heer Toxopeus, maar aan de heer Vondeling.

De schrijver vraagt nu of de verkiezingsadvertenties van de VVD mo-

gelijk werden gemaakt door zeer kapitaalcrachtige leden, die ook nauw betrokken zullen zijn bij een eventuele commerciële televisie.

De heer Vondeling antwoordt:

Nee, beslist niet. Enkele jaren geleden heb ik er eens op gewezen, dat de PvdA en de ARP de enige partijen zijn die in behoorlijke jaarverslagen ook financiële verantwoording afleggen. Zo hoort het ons inziens ook voor organisaties die een algemeen publiek belang willen dienen.

Bij diezelfde gelegenheid (het was kort na de dure VVD-verkiezingscampagne van 1959) constateerde ik dat de VVD er blijkbaar geen behoefte aan had te vertellen waar het geld vandaan kwam; van de gewone contributie van de leden beslist niet, want die contributie is laag en het ledental ook.

De penningmeester van de VVD, de heer Sidney van den Bergh, schreef mij toen dat ik mij vergiste. De verkiezingskosten zouden ook bij de VVD uit guldens- en rijksdaaldersbijdragen van leden en sympathiserenden bestreden worden. Hij vond het geen gek idee een financieel verslag te publiceren en wilde dit ter overweging in zijn bestuur brengen. Voorzover ik weet is het er nog niet van gekomen... Zóveel weten wij echter wel, dat herhaaldelijk een beroep is gedaan op grote ondernemers. Maar „open ondernemerschap”, nee, dat is er nog niet bij.

Commerciële televisie zou de toch al enorme macht van de grote ondernemingen nog versterken. Daarom staan zij, de VVD'ers, er zo sympathiek tegenover en was het hun een lieve stuiver waard dat die vorm van TV er kwam. Die onnozele stuiver zou over een paar jaar wel een blanke rijksdaalder hebben gebaard!

Nu de VVD, sinds het terugtreden van Oud en Korthals, duidelijker in grootkapitalistisch vaarwater is gekomen en in de verkiezingsactie zowel haar ziel als haar zaligheid aan de commerciële TV heeft verkocht, zal het interessant zijn te zien of ook voor haar de goeie koopmansregel blijft gelden: Eenmaal verkocht blijft verkocht!

PRESSIE IN OF VAN DE K.V.P.

In De Volkskrant van 17 juni j.l. verscheen een zeer merkwaardig arti-

kel, dat de redactie van „een bevriende zijde” had ontvangen. Deze „bevriende zijde” noemde dit artikel „Voor de keuze?” Wij zouden na lezing geneigd zijn er boven te zetten: „Pressie in of op de K.V.P.?”

De schrijver gaat het verloop van de informatie en de huidige formatie na en hij zegt ook, dat een vijfpartijenkabinet niet begeerlijk is. Er zal dus een vierpartijenkabinet moeten komen. De schrijver vervolgt:

...dan staat de Katholieke Volkspartij voor de zeer verantwoordelijke en zeer moeilijke beslissing naar welke kant de knoop moet worden doorgemaakt. Een andere mogelijkheid als hakken lijkt vrijwel niet aanwezig omdat zowel de VVD als de PvdA zich beide blijken te heben uitgeput in het doen van concessies, om te voorkomen dat zij zich bij voorbaat buitenspel zouden zetten. In dat geval staat de KVP derhalve voor een keuze, welke toch niets van een gokje mag hebben. Met het algemeen belang gokt men nu eenmaal niet.

De keuze van de schrijver is bij het verder lezen wel duidelijk. De V.V.D. komt er niet bijster goed af en de P.v.d.A. wordt naar voren geschoven.

Voor degenen die dit niet willen accepteren, wordt het volgende dreigement er aan toegevoegd:

De P.v.d.A. weer in de oppositie betekent met een zekerheid grenzende waarschijnlijkheid een herhaling van de sociale onrust die in de voorbije vier jaar aan de dag kwam in wilde stakingen als die van autobuschauffeurs en metaalbewerkers.

Deze alinea heeft in de pers heel wat reacties opgeroepen, hetgeen uit het vervolg van dit artikel duidelijk wordt:

Wil men er dan wel aan denken dat voor deze vormen van de sociale politiek er bij de regering drang werd uitgeoefend namens rond één-en-eenkwart miljoen georganiseerde werknemers. Zullen dezen, rond vier miljoen kiezers vertegenwoordigend, niet met veel meer vertrouwen tegenover rege-

gering en regeringsmaatregelen staan, wanneer zij weten dat hun speciale vertrouwensmannen hier mede de verantwoordelijkheid voor dragen?

Het is niet moeilijk om te raden wie deze „bevriende relatie” van de Volkskrant is. We mogen er wel aan twifelen of er hiermede een vriendendienst is bewezen aan de K.V.P.

Zeer terecht lezen wij daarom in het hoofdartikel van „Trouw” getiteld „Druk uitoefenen” o.a.:

Wanneer het presenteren van wensen en het oefenen van politieke druk door de maatschappelijke organisaties echter ook de strekking heeft om een formateur te beïnvloeden in zijn keuze aangaande de politieke samenstelling van het kabinet, geloven wij dat dit te ver zou gaan. Dan gaan de maatschappelijke organisaties op de stoel der politieke partijen, der Kamerfracties zitten.

In de politieke druk van N.V.V. en K.A.B. menen wij niets te bespeuren. Een artikel in de Volkskrant van gistermorgen, dat het blad „van bevriende zijde” werd toegezonden, geeft aan de politieke druk van N.V.V. en K.A.B. duidelijk zulk een strekking. Het is een nogal krasse druk van buitenstaanders op de kabinetsformateur en de K.V.P.-fractie. De heer De Kort is echter nogal een flegmatiek man.

Het „Vrije Volk” schrijft onder de titel „Keuze”:

Het ligt meer voor de hand te veronderstellen, dat de KVP wel zal moeten kiezen tussen de VVD en de PvdA. En die keuze zal zij laatste moment uitstellen. Om de simpele reden, dat, zoals in de Volkskrant is te lezen, de positie van de KVP minder sterk wordt op het moment dat hetzij de VVD hetzij de PvdA buiten de boot is gezet. Immers, op datzelfde ogenblik zal de partij die in de boot gehaald wordt, de puntjes op de i van de programapunten die haar erg ter harte gaan, willen zetten.

In ieder geval ziet het er nog niet naar uit, dat wij een punt achter de formatie kunnen zetten.

Subsidiëring van de kerkbouw

Dissertatie van mr. C. J. Verplanke

Mr. C. J. Verplanke, burgemeester van 's-Gravendeel en in onze Anti Revolutionaire kring welbekend, — hij maakte een aantal jaren deel uit van het hoofdbestuur van de Arjos — hoopt op 5 juli te promoveren tot doctor in de rechtsgeleerdheid. Zijn proefschrift heeft een bijzonder actueel en aantrekkelijk onderwerp, namelijk de subsidiëring van de kerkenbouw.

Reeds uit de aan het proefschrift toegevoegde stellingen trekken wij de veronderstelling, dat over dit onderwerp een hernieuwde discussie kan ontstaan.

De eerste stelling luidt: De Overheid behoort zich te onthouden van het verschaffen van financiële steun ter bevordering van de verkondiging ener godsdienstige of levensbeschouwelijke boodschap en van wat waaraan dienstig is.

Stelling twee: De structuur van de Wet Premie Kerkenbouw heeft in de parlementaire behandeling geen principiële wijziging ondergaan.

Stelling tien luidt: De bepaling, dat de burgemeester voor de tijd van zes jaren wordt benoemd, heeft haar wettelijke zin verloren, is in strijd met de eis der rechtsbescherming waarop een ieder die in Openbare dienst is aangesteld, aanspraak moet kunnen maken, en is niet bevordelijk voor de onafhankelijkheid van het ambt (art. 65 gemeentewet).

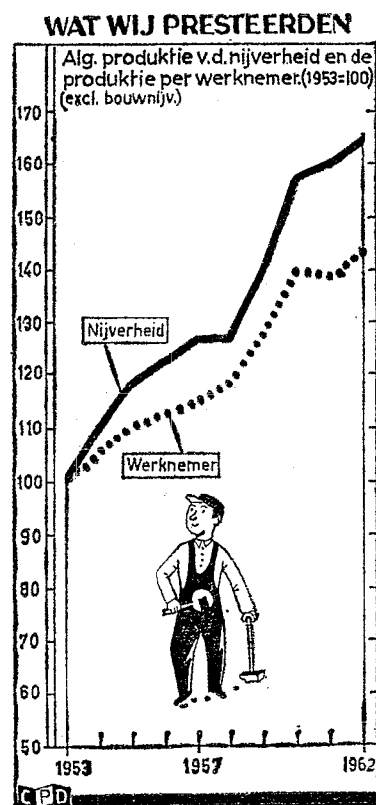
Stelling dertien: Het aan de kiezer toekomende recht, van zijn voorkeur voor een bepaalde kandidaat te laten blijken, zou beter worden geëffectueerd, wanneer de op een lijst voorkomende kandidaten zouden worden gekozen verklaard in de volgorde van het aantal stemmen dat zij hebben verkregen (art. N14, N15 en N16 Kieswet).

Stelling vijftien: Teneinde een verder uiteengroeien van de opvattingen binnen de Antirevolutionaire Partij tegen te gaan is de totstandkoming van een antirevolutionair gesprekscentrum met regionale afdelingen dringend gewenst.

Stelling zestien luidt: Een fusie tussen de Antirevolutionaire Partij en de Christelijk-Historische Unie zou thans leiden tot een ongewenste vervaging van de politieke wezenstrekken der gereformeerde gezindte.

Ook stelling zeventien is voor politiekdenkers belangrijk: De Antirevolutionaire Partij dient het initiatief te nemen tot het openen van een gesprek met de Staatkundig Gereformeerde Partij en met het Gereformeerd Politiek Verbond, teneinde te trachten tot een zekere vorm van samenwerking te komen.

Uit de eenentwintig stellingen citeren wij tenslotte nog stelling negentien: Het gezang „Ere zij God” is een onjuiste weergave van Lucas 2 : 14 en dient — mede op musicologische gronden — uit de eredienst te worden geweerd.

Conferentie Europacontact in Ommen

Op donderdag en vrijdag 6 en 7 juni j.l. kwam het Europacontact in conferentie bijeen in Ommen. Het waren inderdaad een paar mooie dagen. Het thema van de conferentie was „de probleemgebieden in Noord Nederland”, waarbij natuurlijk in het bijzonder de aandacht gevraagd werd vóór de kernen. De Nederlandse referent was de heer F. T. van der Maden, de secretaris van de gemeenschappelijke commissie der drie noordelijke provincies en lid van de Eerste Kamer. In een voortreffelijke rede gaf de deskundige referent een helder inzicht in de wijze, waarop in Nederland deze problemen worden aangepakt. Opmerkelijk was hoe geïnteresseerd de ongeveer 25 Duitse gasten, waaronder enkele leden van de Bondsdag en van de Landtag Nord Rhein Westfalen, het betoog volgden. Bij de Nederlanders was de aandacht natuurlijk zeer gespannen toen de heer Franz Berding, de burgemeester van Ahaus een uiteenzetting gaf over de structuurpolitiek in Nord Rhein Westfalen. Het zwaartepunt daar ligt uiteraard in het Ruhrgebied. Zoals wij in Nederland spreken over „Het Westen en overig Nederland”, spreekt men in Duitsland van „het Ruhrgebied, die Umwelt, en de randgebieden”. We kre-

gen zeer sterk de indruk dat de Duitsers nogal jaloers waren op de Nederlandse aanpak.

Die indruk werd de volgende dag versterkt toen de conferentiegangers een bezoek brachten aan Hoogeveen, waar zij door het gemeentebestuur werden ontvangen. Burgemeester Drs. J. A. Bakker gaf een praktische toelichting op het referaat van de vorige dag, toegespitst op de situatie van Hoogeveen. Een rondrit door de gemeente volgde en getoond werd hoe deze gemeente zich midden in de opbouw bevond. Ook werd een der industrieën aldaar bezocht. Het bezoek aan deze gemeente was inderdaad spectaculair. De Duitse gasten vonden het kennelijk een evenement, en gaven daarvan ook duidelijk blijk.

Aan de avond van deze conferentiedag volgde nog een ontvangst op het gemeentehuis te Ommen, waarbij de burgemeester de heer Mr. C. P. van Reeuwijk enige indrukken gaf over een typische plattelandsgemeente, die wel in een probleemgebied ligt, maar niet tot kern werd verheven.

Al met al was het een goede conferentie en wij hebben de indruk dat zij in het kader van het Europacontact aan haar doel beantwoordde.

De kern van het verschil

Voor enkele maanden schreef ik in deze kolommen een artikel aan het adres van dr. Buskes, n.a.v. het verband, dat deze (in navolging van prof. Banning) in „Tijd en Taak” tussen de politiek van Colijn in de dertiger jaren en het atheïsme in de arbeiderswereld had gelegd. Dr. Buskes is daarop het antwoord niet schuldig gebleven, maar heeft in een reeks vervolgartikelen zijn visie op deze zaak nog eens breed uiteen gezet, waarin hij zijn beschuldiging aan het adres van Colijn herhaalt en mijn kritiek daarop afwijst. Ik ben nu wel wat in verlegenheid gebracht. Want enerzijds kan ik er niet aan denken dr. Buskes' tegen mij gerichte artikelen in extenso hier op te nemen. Er in het geheel niet meer op reageren, bevredigt ook niet. Dr. Buskes heeft veel werk gemaakt van deze zaak en ik kan niet anders zeggen dan dat hij, hoewel hij mij in mijn kritiek op zijn zware beschuldigingen tegen Colijn in geen enkel opzicht tegemoet komt, de discussie op een vriendschappelijk en zakelijk peil houdt. Natuurlijk kunnen we niet eindeloos doorgaan, maar ik meen dr. Buskes, na zijn uitvoerige beantwoording, toch een enkel wederwoord schuldig te zijn. En dat niet enkel uit beleefdheid maar ook om, indien het mogelijk was, de kern van ons verschil — want daar gaat bij hem en bij mij in de grond der zaak toch niets van af — zo duidelijk mogelijk te stellen.

Dat verschil ligt niet hierin, dat hij de sociaal-economische politiek van Colijn afkeurt en dat ik die achteraf zou willen verdedigen. Ik heb in mijn vorige artikel al gezegd, dat dit niet de bedoeling van mijn schrijven was. Waar ik — ik erken het — vlam op gevat heb, was de blamage, de verguizing niet enkel van het beleid van Colijn, maar van hetgeen daar bij hem, volgens dr. Buskes, achter gezeten zou hebben. Hij had wel anders gekund, maar hij wilde niet anders. Het was de keiharde kapitalist en daarom greep hij niet in in de nood van de werkloosheid. En vanwege dat diepere, die achtergrond heeft hij zovelen van God en zijn dienst vervreemd.

De artikelen die dr. Buskes in tweede instantie geschreven heeft, verschillen voor mijn besef in zoverre van het eerste dat het felle en geïssioneerde spreken over de persoon van Colijn thans ontbreekt en dat Colijn thans geheel en al een vertegenwoordiger, een symbool is geworden van een inzicht, een stelsel, waartegen dr. Buskes al zijn bezwaren herhaalt en handhaaft, maar waarvan hij thans tevens erkent, dat Colijn daarmee zeer stellig het belang van het hele volk meende te dienen. Dr. Buskes schrijft thans:

Ik meen... dat Colijn zo zeer gebonden was aan zijn sociaal-economische inzichten, die de inzichten van de onder-nemer en de grootkapitalist waren, dat het antirevolutionair zijn van Colijn daardoor in menig opzicht naar achteren werd gedrongen.

Vanwege die sociaal-economische inzichten was Colijn in de dertiger jaren onwillig, om het werkloosheidsvraagstuk op te lossen op de wijze, waarop het opgelost had kunnen en moeten worden. Hij wilde zeer stellig het belang van het hele volk bevorderen, maar de kijk, die hij op dat belang had was die van Colijn en dat was een liberaal-kapitalistische kijk.

Zonder dr. Buskes „naar mij toe te willen halen”, meen ik, dat dit toch wel een wat andere toonzetting is dan die van het eerste artikel. Toen kon men niet anders lezen dan dat Colijn niet anders wilde — hoewel hij het gekund had — omdat hij enkel de grootkapitalistische belangen veilig wilde stellen. Ik heb dr. Buskes derhalve klassestrijd-argumentatie verweten. Thans mag ik dan toch vaststellen, dat ook volgens dr. Buskes Colijn met zijn politiek het welzijn niet maar van een bepaalde klasse, maar van heel het volk op het oog had. Dat mag dan een dwaling van Colijn geweest zijn en aan de uitkomst van zijn politiek niets veranderd hebben maar men kan hem dan toch niet meer te lijf gaan met het verwijt in dr. Buskes' eerste artikel: hij kon wel anders, maar hij wilde niet! Want hoe kan men een man, van wie men erkent dat hij het belang van het hele volk op het oog had, behalve zijn (mogelijk) verkeerd inzicht, ook nog onwil verwijten? Ik geloof, dat met deze erkenning heel de beschuldiging van onwil van de tafel valt.

Blijft natuurlijk de vraag of heel deze politiek — hoezeer Colijn daarmee dan ook héél het volk trachtte te dienen — in wezen toch niet een kapitalistische klassepolitiek was, welke Colijn door zijn eigen afkomst, werkkring etc. ingegeven was. Dr. Buskes stelt dat

zonder meer vast en verwijt het de antirevolutionair Colijn, dat hij zich daaraan gevangen gaf. Ik heb in mijn vorige artikel gevraagd hoe het kwam dat in die dagen anderen die géén last hadden van zulk een kapitalistische achtergrond, het dan toch niet beter wisten. Ik noemde verscheidene Nederlandse politici, de Duitse en Engelse socialisten, ik noemde Colijns samengaan met de Engelse socialist Mac Donald te Genève, in verscheidene economische wereldconferenties. Ik vroeg of dat dan ook allemaal kapitalisten en oliemagnaten waren.

Ds. Buskes gaat daar niet of nauwelijks op in. Wel noemt hij het plan van de Arbeid van de S.D.A.P. van die dagen. Dat wilde grote bedragen besteden voor de bestrijding van de werkloosheid. Maar men wilde dit niet, omdat men vreesde, dat de uitvoering van dit plan de bronnen van de welvaart zou doen opdrogen. Men wilde, aldus dr. Buskes, de bestaande maatschappelijke orde niet aantasten. En Colijn — zo gaat hij voort — was bij uitstek de man van de handhaving van de maatschappelijke orde, nationaal en internationaal. En op mijn gezegd in mijn vorig artikel: „ik kan wel begrijpen, dat Colijn het tenslotte ook niet wist en niet weten kon; maar dat u, dr. Buskes, het toen wel wist en dat Colijn alleen maar niet wilde heb ik altijd moeilijk te geloven gevonden” etc., antwoordt dr. Buskes thans:

Ik moet dit volslagen met prof. R. oneens zijn en hem tegenspreken. Colijn dacht, dat hij het wel wist en wel kon, maar hij kon het niet en wilde het niet vanwege — zoals ik nog eens met nadruk zeg — zijn sociaal-economische inzichten. Ik spreek dus over onmacht en onwil uit economisch wanbegrip. Ik kan er toch ook niets aan doen, dat ik dat al in de dertiger jaren geweten heb...

Nu gaat het mij niet om de sociaal-economische inzichten van dr. Buskes, thans of in de dertiger jaren. Dr. Buskes mag mijntwee een economisch genie zijn. Het gaat mij er om of Colijns inzichten in die jaren, die thans zijn prijsgegeven, bij hem voortkwamen uit zijn kapitalistisch verleden (olie enz.). En of men in die dagen slechts socialist of S.D.A.P.-er behoefde te zijn, om deze inzichten economisch te kunnen weerleggen.

Ik ben van mening, dat dr. Buskes hier zeer boud spreekt en Colijn hier schromelijk onrecht aan doet. Wat Colijn dreef, was niet een verwerpelijk klasse-motief en kwam niet voort uit zijn persoonlijke achtergrond als zakenman; was óók niet hetgeen deze of gene kapitalistische econoom leerde maar was bij mijn weten niet anders dan hetgeen in die dagen algemeen voor de hoogste economische wijsheid gold. Ik ben in die mening versterkt door twee getuigen. De eerste is een medewerker aan hetzelfde blad *Tijd en Taak* als waarin dr. Buskes deze dingen schrijft, mr. A. C. Verbeek, drs. in de economie. Deze merkt t.a.v. de discussie tussen dr. Buskes en mij, in het nr. van 30 maart jl., het volgende op:

Om te komen tot een oordeel over de economische en nauw daarmee samenhangende sociale politiek van Colijn in de periode 1931—1939 is het nodig te onderzoeken wat de economische wetenschap in dat tijdvak leerde ten aanzien van de economische politiek. In Nederland, Engeland, Frankrijk en de Verenigde Staten werd in die jaren aan de Universiteiten en Hogescholen nog de zgn. klassieke economische theorie gedoceerd. Deze theorie heeft gegolden gedurende de gehele 19de eeuw en in de twintigste praktisch tot 1945; op onderdelen is zij opportunistisch zowel soms gewijzigd als dikwijls heftig aangevallen, maar principieel — en toen dodelijk — eerst in 1936.

De klassieke economische theorie leerde, dat — bij niet-gesloten grenzen — in elk land de economie uit eigen innerlijke aandrift voortdurend naar een evenwichtstoestand streeft. Eén der componenten van deze evenwichtstoestand is — zo werd geleerd — geen werkloosheid, behalve enige niet te vermijden seizoenwerkloosheid en zo nu en dan — als het evenwicht verstoord was — wat voorbijgaande conjunctuurwerkloosheid; het begrip structuur-werkloosheid speelde nog geen rol. Maar — en daarop moet ik in dit verband de nadruk leggen — indien in een land de economie door enigerlei oorzaak uit haar evenwicht was geraakt, dan diende de overheid zich vooral van ingrijpen te onthouden. Overheidsingrijpen — zo werd geleerd — kon alleen maar vertragend werken op de terug-

keer tot een evenwichtstoestand uit eigen innerlijke aandrift als gevolg van niet-belemerde menselijke handelingen.

Na een verdere technische uiteenzetting waarin ook van bekende Nederlandse economen als prof. mr. F. de Vries en prof. dr. J. Tinbergen gezegd wordt, dat zij in die jaren bij hun wetenschapsbeoefening op dezelfde klassieke economische theorie stonden, komt mr. A. C. Verbeek dan op Colijn terug:

Nu keer ik terug tot Colijn. Wat hij zelf op theoretisch-economisch gebied heeft gestudeerd, is mij onbekend. Maar sinds hij in 1912 directeur van de Bataafse Petroleum-Maatschappij was geworden, heeft hij én in Nederland én in Engeland, waar hij vaak vertoefde, nooit andere economische beschouwingen gehoord dan die, welke impliciet steunden op de klassieke economische theorie. Vast staat ook, dat in de dertiger jaren zijn economische raadgevers — in de eerste plaats de toenmalige president van de Nederlandse Bank, mr. Trip — van overheidsingrijpen bij een slechte economische gang van zaken minstens vertraging van een definitief herstel duchtten.

Alleen op monetair gebied was in Nederland in het tijdvak 1931—1936 de mening der economen sterk verdeeld; een minderheid was van oordeel dat Nederland, net als Engeland en de Scandinavische landen, in september 1931 had moeten devalueren, maar de meerderheid — waartoe ook de president van de Nederlandse Bank behoorde — was de overtuiging toegedaan, dat Nederland met Frankrijk en Zwitserland de gouden standaard op het oude niveau moest handhaven. Eerst toen in september 1936 Frankrijk de gouden standaard verliet, zijn Nederland en Zwitserland gevolgd.

Al het vorenstaande dient ter belichting van de vraag, welke dr. Buskes en prof. Ridderbos verdeeld houdt.

Op de vraag, of Colijn in de dertiger jaren bewust niet heeft gewild drastisch in te grijpen ter bestrijding van de slechte economische toestand hier te lande en de daaruit voortgesproten rampen van grote en langdurige werkloosheid en verarming van boeren en tuinders, luidt mijn antwoord „Ja”. Op de onmiddellijk daaropvolgende vraag, of hem dit kan worden verweten, luidt mijn antwoord „Nee” want zijn adviseurs hebben hem dit steeds ontraden op grond van wat zij als economische theorie hadden geleerd.

De regering deed wel iets maar eigenlijk met tegenzin, want haar maatregelen — hoe gewenst ook uit een sociaal oogpunt — zouden volgens de economische wetenschap een volledig herstel slechts vertragen, zo niet onmogelijk maken. Anders gezegd: de voorstanders van ingrijpende sociale en crisismaatregelen hadden theoretisch geen grond onder de voeten, de tegenstanders wel.

Als dit verhaal juist is — en er zijn meer deskundigen, die zo spreken (zie beneden) — komt naar mijn mening dr. Buskes' bewering, dat Colijn wegens zijn kapitalistische afkomst en instelling niet kon begrijpen, wat hij (dr. Buskes) in de dertiger jaren al lang wist, in een eigenaardig licht te staan. Dr. Buskes moge dan toen al een profetische visie gehad hebben, economisch en theoretisch was er volgens de economische deskundigen in die dagen voor zulk een visie en voor de tegenstanders van Colijns crisispolitiek géén grond om op te staan. Dit klopt met mijn opmerking, dat wat Colijn niet kon de socialisten, voorzover tot regeren in staat, elders ook niet konden en dat de altijd weer herhaalde bewering, dat Colijn als keiharde kapitalist eenvoudig niet wilde wat een sociaal-voelend mens ook zonder er op te studeren a' wist („ik kan niet helpen, dat ik toen al wist” etc.) een beschuldiging is, die althans in de oren van de mensen, die er verstand van hebben, kant noch wal raakt.

Om niet op een enkel getuigenis af te gaan, veroorloof ik mij hier een gedeelte te publiceren van een brief van prof. dr. T. P. van der Kooy, hoogleraar in de economie aan de Vrije Universiteit, die mij uit eigen beweging naar aanleiding van mijn vorig artikel o.m. het volgende schreef:

Met instemming las ik uw verdediging van Colijn tegen bepaalde socialistische aantijgingen. Het is volkomen misplaatst, het economisch-politieke beleid van de Nederlandse Regering in de jaren dertig, waarvoor met name Colijn, Oud en Trip verantwoordelijk waren, te willen verklaren uit een soort van „kapitalistische mentaliteit”, die Colijn zou hebben bezeten. De politiek die de Regering destijds voerde, wat een zgn. deflatie-politiek. Volgens de toenmalige stand van de economische wetenschap was een deflatiepolitiek het enige gezonde antwoord dat een Regering kon geven op een conjuncturele depressie. Vandaar dat een zelfde soort van beleid ook in andere landen werd toegepast. Uiteraard mag men de bewindslieden van die

Onze lezers zullen zich herinneren, dat wij enkele maanden geleden een uitvoerige weergave hebben gegeven van de discussie tussen prof. Herman Ridderbos en dr. Buskes.

In het Gereformeerd Weekblad van 24 mei j.l. heeft prof. Ridderbos deze discussie nu afgesloten met een artikel, dat wij hiernaast in zijn geheel overnemen.

dagen er geen verwijt van maken, dat zij het heersende wetenschappelijke inzicht bij hun besluitvorming betrokken. En dat dit inzicht naderhand, met name na de Tweede Wereldoorlog, door de grote meerderheid der wetenschappelijke onderzoekers zou worden verlaten, konden zij niet voorzien. Zonder enige twijfel droegen de bewindslieden voor hun beleid de parlementaire verantwoordelijkheid. Maar de zedelijke verantwoordelijkheid lag althans voor een deel stellig ook bij de economische wetenschap van die tijd. Waren dan misschien de economen bezield van een „kapitalistische mentaliteit”? Beoefenden zij hun wetenschap op een bepaalde wijze, teneinde de „kapitalisten” ter wille te zijn ten koste van de „arbeiders”? Geen sprake van. Zij werkten met noeste ijver voort aan de wetenschappelijke erfenis van voorgaande generaties. Zij beoefenden hun wetenschap naar beste vermogen, om de waarheid te dienen. Daarbij schoten zij in verschillende opzichten te kort, maar aan hun goede trouw kan niet worden getwijfeld. En zo was het ook met de mannen, op wier schouders de ondankbare taak kwam te rusten, de resultaten der wetenschap in de praktijk toe te passen.

Het mag wat vreemd aandoen, dat twee theologen in dergelijke in de grond economische discussies verzeild geraken. Ik ben er — ik schreef dit reeds eerder — niet aan begonnen om Colijn als econoom te verdedigen of van fouten vrij te pleiten. Als dat kan en als dat moet, laat ik dit graag aan anderen over. Wat mij gekwetst en naar de pen heeft doen grijpen, was iets anders, nl. dat men op grond van deze door mij nooit geloofde beweringen, dat Colijn door zijn kapitalistische verleden verblind was, hem dan voorts ook aansprakelijk stelt voor het veldwinnend atheïsme in de arbeiderswereld. Dr. Buskes gaat hier opnieuw breedvoerig op in en handhaaft deze beschuldiging. Ik meen, dat aan deze beschuldiging de bodem ontvalt, wanneer heel de voorstelling als zou Colijns politiek uit zijn persoonlijke kapitalistische achtergrond te verklaren zijn of in het algemeen kapitalistisch heten mag, een economisch onhoudbare bewering blijkt te zijn. Ik wil daarmee geenszins ontkennen, dat Colijn bv. in zijn koloniale politiek „kolonialer” en „kapitalistischer” dacht dan bv. Idenburg, noch ook dat bij hem, juist omdat hij zich op economisch gebied bewoog, het economische meer op de voorgrond trad dan het sociaal. Maar dat is de zaak niet. De zaak is deze, of hij als christenstaatsman beter had moeten weten, dan wat de hele economische wetenschap in die dagen wist en hem voorschreef om de economische crisis en dus ook de sociale ellende op de meest doelmatige wijze te kunnen bezweren. Hier ligt — ik herhaal het — het onbillijke en ignobele van de manier waarop Banning en Buskes altijd weer Colijn als hoofd van jut gebruiken. Men kan het betreuren, dat het de Engelse econoom Keynes en niet de Nederlandse Calvinist Colijn was, die de doorbraak naar een nieuwe economische area wist te forceren. Men kan het in het algemeen betreuren, dat alle grote ontdekkingen in de wereld van de wetenschap niet op naam staan van het christendom. Men kan zelfs vragen of vele christenen niet al te dikwijls aan de kant staan dergenen, die gevestigde opinies en gevestigde verhoudingen schromen aan te tasten. Ik erken dat hier heel wat in zit om over na te denken. Maar iets anders is of men de zaak nu ook zóver drijven kan, dat men het atheïsme mede op rekening meent te kunnen schrijven van het feit, dat het christendom zijn tijd telkens niet ver genoeg vooruit is. Dit telkens weer op de figuur van Colijn te willen toepassen is voor mijn besef een nootire onbillijkheid, met hoeveel schijn van recht en met een hoe vroom klinkend beroep op het geestelijk lot der schare zij ook telkens opnieuw wordt gelanceerd.

HERMAN RIDDERBOS

Aandacht voor

KARAMANLISdie de degen kruist met
de Griekse koning

KONSTANTIN KARAMANLIS, de man, die bijna acht jaar achtereen de leiding van de Griekse staatszaken in handen heeft gehad, heeft een ernstig meningsverschil met het Griekse koningshuis. Jarenlang heeft hij koning Paul en koningin Frederika tegenover de linkse oppositiepartijen in bescherming genomen. Maar nu vindt hij het blijkbaar welletjes en heeft hij het ontslag van zijn kabinet aangeboden, ontbinding van het parlement en het uitschrijven van nieuwe verkiezingen gevraagd.

Gelukkig is de positie van het Griekse koningshuis thans niet in het geding, iets wat in het verleden nogal eens het geval is geweest. In politieke kringen in Athene is men van oordeel, dat de koning en (niet te vergeten) de koningin te veel hun eigen weg gaan en daarbij regering en parlement nogal eens voor grote moeilijkheden plaatsen. Karamanlis, die altijd maar weer genoodzaakt was, de zaak recht te breien, had zich daardoor in politiek opzicht in een vervelende positie laten brengen. En nu het vorstenhuis opnieuw in opspraak is gebracht heeft Karamanlis blijkbaar besloten, voor eens en

voor altijd uitgemaakt te zien, waar de grenzen liggen.

De 55-jarige Karamanlis studeerde rechtswetenschappen aan de universiteit van Athene en vestigde zich als advocaat. Reeds in 1935 begon zijn politieke carrière, toen de Volkspartij hem in het parlement afvaardigde. Een jaar later trad hij echter weer af, toen de dictatuur van Metaxas begon, die tot 1941 zou duren. Hij wees toen ook een regeringsfunctie van de hand, die hem door Metaxas was aangeboden. Na de oorlog werd hij — na een bezoek aan de Verenigde Staten — benoemd tot minister van arbeid in het kabinet van Tsaldaris en later beheerde hij achtereenvolgens ook nog de portefeuilles van transport, verkeer, gezondheid, verdediging en openbare werken.

Intussen was hij uit de Volkspartij getreden om zich te kunnen aansluiten bij de partij van generaal Papagos, die een grote meerderheid in het parlement wist te behalen. Papagos maakte hem minister van openbare werken, in welke functie hij zich, wat de wederopbouw van Athene en landaanwinningsswerken op het platteland betreft, bijzonder verdienstelijk maakte. Karamanlis was zo populair, dat hij na het overlijden van Papagos werd aangezocht als kabinetsformateur terwijl grotere kanshebbers als Kanellopoulos en Stephanopoulos (plv. premier en minister van buitenlandse zaken) werden gepasseerd.

In 1956 slaagde Karamanlis er in, 162 van de 300 zetels in het parlement te veroveren, nadat hij de partij van Papagos had omgevormd tot een nieuwe groepering, die de naam Nationale radicale unie droeg. Zijn overwinning was wellicht voor een belangrijk deel het resultaat van het feit, dat de Griekse vrouwen in de door hem voorbereide nieuwe kieswet het recht hadden gekregen, ook haar stem uit te brengen.

Als in alle grote eenheidspartijen brak ook in de gelederen van Karamanlis' unie onenigheid uit. De premier aarzelde toen niet, ontbinding van het

de tegenstand gebroken

door Foka van Loon

(16)

Ze zagen hun dochter zienderogen opfleuren en maakten er geen enkele aanmerking op toen Diana langzamerhand de gewoonte aanam om iedere avond, klokslag zeven uur, naar de overkant te verdwijnen. Dan is het daar voor de vrouw des huizes het bedrijvigste uurtje van de dag, want dan moeten de kinderen, zes in getal, naar bed. De jongsten van één jaar zijn tweelingen en eisen bijzondere zorg en extra tijd. Daarom heeft Diana zich belast met de oudere vier, dan kan Klazien Derks, zo heet de vrouw van de jonge boer, zich rustig bezig houden met de twee Benjaminen, wolken van zoons. Maar toen Diana die taak op zich nam, viel haar ook automatisch het lot ten deel, om de kinderen, wanneer ze na veel gestoei gewas en geplas eindelijk op hun nachtrust besteld zijn, voor te lezen uit de kinderbijbel. Kleine Dirk kwam er de eerste de beste avond mee aanzelen en deponeerde het lijvige boek op haar schoot, alsof het de meest vanzelfsprekende zaak ter wereld was, dat zij ook deze functie zou vervullen.

Ze las eerst alleen voor de kinderen maar al gauw ook voor zichzelf. Het duurde niet lang, of 't werd zo, dat ze ging verlangen naar dit voorleesuurkje als het meest prettige van de hele dag. Is ze nu werkelijk „vroom”, zoals haar moeder wil beweren? Diana zou dit niet graag onderschrijven. Ze zou het niet durven uit vrees, zich iets aan te matigen, dat nog niet ten volle haar eigendom is, maar dat er een verandering bij haar heeft plaats gevonden is wel zeker, zij is innerlijk oneindig veel evenwichtiger geworden en slaapt veel beter sinds zij in navolging van haar buurkinderen ook 's avonds soms haar handen vouwt en alles wat haar benart uitstamelt aan het oor van een God, wiens bestaan hoe langer hoe meer vaste gestalte voor haar begint aan te nemen.

Ze helpt Gees zelf uit de droom.

„Nou vroom is zo'n groot woord maar ik sta er ook niet helemaal meer buiten”. Dan vertelt ze Gees hoe God ingreep in haar leven en 't een andere wending gaf, naar Hem toe.

Gees hoort haar aan, met ogen, vochtig van blijdschap. „Er is toch ook veel moois en goeds in de wereld”, zegt ze op ontdekkende toon, alsof deze waarheid een tijdlang voor haar verborgen was gebleven.

De boerin stemt hier van harte mee in, al geeft ze een andere uitleg aan Gees' woorden dan de bedoeling is. „O, er is zoveel moois, als je er maar oog voor hebt. Moet je eens in de stal kijken! Er is geen stuk vee, of het heeft ons weer wat jongs gebracht. Ga je even mee? Die kleine hummel heeft nu lang genoeg stil gezeten.

Kom maar leverd, geef tante maar een handje!” Zo heeft ze handig het gesprek van het geestelijke op het materiële gebracht.

Roelie legt vertrouwelijk haar zacht poezel knuistje in de grove werkhand van de boerin en huppelt zielsgelukkig mee naar de stal en weide.

HOOFDSTUK X

„Denk je er om, dat we vanavond huisbezoek krijgen?”

Gees wijdt een kritische blik aan haar mans tamelijk gehavende werkkostuum. Hij heeft toevallig het alleroudeste aan. Verder maakt zijn gezicht de indruk van een slecht gemaaid stoppelveld. Het is vlak na de warme maaltijd, dat ze hem met deze catastrofale vraag aan boord komt.

Albert koesterde net het voornemen, om het zich vanavond eens recht gemakkelijk te maken, gezellig in een luie stoel achter een krantje. Wat lezen en een oogje dicht en voor de rest lapt hij de hele wereld aan de laars. Hij blijft lekker wat in zijn werkgoed omhangen. Wie doet hem wat! En nu jaagt Gees met haar Jobstijding de hele boel weer in het honderd. Met een gezicht als een donderwolk snauwt hij haar toe: „Een mens heeft — lelijk woord — ook nooit eens rust. Kan ik me daar nog eens weer de baard gaan krabben en me zelf opdoffen voor dat volk of kan ik zo wel blijven?” Hij kijkt Gees hoopvol aan, maar die kent geen pardon. Ze roept de dagen van Olim in zijn geheugen terug:

„Wat ben je toch veranderd. Vroeger, voor ons trouwen, was het mooiste niet mooi genoeg voor je en nu ben je af en toe maar een sloddervos. Denk je dat het leuk voor mij is, om tegen zo'n baardaap aan te kijken?” Gees meent maar ten dele wat ze zegt, haar aantijging moet meer dienen, om zijn humeur weer wat op hoger peil te brengen.

Albert is echter niet in een stemming voor een schertsend wel voor een scherp wederwoord. Zijn ogen lichten vals, als hij sneert:

„Denk je, dat het wel leuk voor mij is, om altijd tegen die rooie pruik van jou aan te kijken?”

„Nee, misschien wel niet, maar die kan ik er voor jouw genoegten toch moeilijk afknippen of je moet me liever met een kaal hoofd door het leven zien gaan.”

Gees heeft al zoveel aanvallen over dit onderwerp doormaakt, dat ze geen vat meer op haar hebben. Met een vriendelijk gezicht alsof hij haar een aardig complimentje heeft gemaakt, geeft ze hem de raad maar dadelijk te beginnen met zichzelf op te tuigen, want om zeven uur staan ze voor de deur. Ze maakt vlug de kamer aan kant, plukt hier en daar een pluusje van het vloerkleed, legt een ander kleed over de tafel en trekt dan vlug een schone witte blouse aan.

„Ziezo”, zegt ze, „nu nog even een kam door mijn haar, dan kunnen ze wat mij betreft, komen.”

Ze heeft er helemaal geen erg in, dat Albert al haar manipulaties met stijgend ongeduld heeft gevolgd.

„Ja”, grauwet hij, z'n scheergerei weer in de doos mikkend, „zo is het wel goed, aan die vuurtoren van jou valt toch niet veel op te knappen. Als ik je was, zou ik eerst maar eens zorgen, dat dat kind van de vloer komt!”

Het bloed vliegt Gees naar de wangen. Ab altijd met zijn vervelende opmerkingen. En dat hij geen andere aanduiding voor Roelie schijnt te kunnen vinden dan „dat kind” is helemaal dun.

parlement en het uitschrijven van nieuwe verkiezingen te vragen. Hij kwam als overwinnaar uit de strijd te voorschijn met 174 van de 300 zetels.

Nu heeft hij opnieuw gegrepen naar het wapen, dat hij al enkele malen met zoveel succes heeft gehanteerd.

Men kan beweren, dat hij het op een conflict met het koningshuis heeft laten aankomen om de oppositiepartijen de wind uit de zeilen te kunnen nemen.

Maar daarmee is niet alles gezegd. Want de premier heeft een opmerkelijk geduld aan de dag gelegd bij

„Ja, liefhebbende man en vader, ik zal het doen, hoor!”

Ze gaat naar buiten om Roelie te halen. Het kind vervult haar avondplichten. Ze voert de kippen. Kijk die schat daar nu eens lief staan. Het kopje schuin en het gezichtje een en al gulle toewijding. Ze strooit met kwistige handjes de mais- en gerstkorrels om zich heen en spreekt haar eigen gefabriceerd klankgebrabbel haar gevederde vrienden toe. Er is een graantje op haar sandaaltje gevallen, de haan ontdekt het en pikt het weg zonder haar pijn te doen. Het is een toneeltje om te vereeuwigen. Dat bevallige kleine figuurtje met haar bijna volmaakt regelmatige profiel en rood-bruin fluwelig huidje tussen drie druk heen en weer scharrelende hoenders. Gees haar moederhart stroomt vol vreugdige trots. Wat is het toch een snoezig klein poeske. Je zou haar stelen. En dat Albert daar nu niet stapelgek mee is! Hij staart zich maar blind op haar gebrek en ziet al haar aantrekkelijkheden koudweg over het hoofd. Ook dat ze uitnemend haar verstand heeft, legt bij hem geen gewicht in de schaal. Zodra Roelie haar moeder in het vizier krijgt komt ze op Gees afgedarteld. Met een blik, die al haar verering verraadt, kijkt ze naar haar moeder op. Dan laat ze het voerbakje achteloos op de grond rollen om twee handen tot haar beschikking te hebben en begint dan met welsprekende drukke gebaren en expressief gezichtje Gees iets te vertellen. Ze heeft ergens achter de schuur een bezienswaardigheid ontdekt en dringt er nu bij haar moeder op aan, om haar daarheen te volgen.

Gees schudt nee. Het kan niet. Ze wijst op haar mooie witte blouse. Er komt visite. Roelie begrijpt haar onmiddellijk. Zonder protest laat ze zich bij de hand mee naar binnen nemen. Ze wordt in een recordtijd uitgekled, dit om gearrewar te voorkomen. Het is niet prettig om in een vertroebelde sfeer straks naar het geestelijke te moeten overschakelen. Fris gewassen en in een leuk pymaatje gestoken stuurt ze het kind naar Ab om zich te laten kussen voor de nacht. Albert, met een gejaagde blik door het venster kijkend, beroert even het fluwelige kinderdwangetje, dan geeft hij het een driftige por tegen de schouder: „Ja, en verdwij nu maar!”

Die aanmaning komt niet tot haar recht, de stomp des te beter. Met bevend mondje en angstig-vragende ogen van „Wat deed ik nu weer voor stouts?” keert ze bij haar moeder terug. Er is voor de zoveelste maal een domper op haar vrolijk flikkerend levenskaarsje gezet.

„Waarom?” Gees vraagt het zich met een gekweld gevoel in het hart af. Kun je zoiets met de huisbezoekers bepraten? Staat dat niet gelijk met je eigen man aan de schandpaal slaan? Ze knielt naast haar kleine dochter neer om te bidden. Het kind heeft nog nooit een letter opgevangen van wat ze bad, het kent alleen de ceremonie als zodanig. Daarom kan ze zich ook niet te kort gedaan voelen als haar moeder vanavond speciaal haar eigen noden voor de Here uitstalt: „Almachtige God”, smeekt ze, „verafdeelt hem, laat hem op de een of andere wijze zien, hoe verkeerd en zondig zijn houding is tegenover ons kind. En laat het uur dat komt, ons allen tot zege zijn!”

Dan dekt ze haar kind zorgzaam toe en laat het daarbij aan de nodige liefkozings niet ontbreken met de dromerige bijgedachte: „Wie je in je leven ook te kort zal doen, je moeder niet, m'n kind!”

Prompt als de koffie gezet is en een opwekkend aroma door de kamer verspreid, kondigen dominee en ouderling hun komst door een kloppje op de deur aan.

Ab zit gladgeschoren en keurig aangedaan op ze te wachten. Hij neemt de honneurs waar met de zelfverzekerde waardigheid van een geboren gentleman. Dat air heeft hij zich van jongs af aan aangemeten en is met hem vergroeid. Het doet aangenaam aan, daar niet van. Het valt dominee ook op. Die kerel beweegt zich buitengewoon gemakkelijk voor iemand uit deze landouwen en zij is ook een aardig vrouwtje. Een prettig stel zo samen. Alleen bekent zij — dat herinnert hij zich nog van de vorige keer — gemakkelijker kleur dan hij.

Zolang het over koetjes en kalfjes gaat kan hij best mee doen, maar zodra de geloofszaken ter tafel komen is het met zijn breedsprakigheid gedaan en laat hij de conversatie graag aan haar over. Na de gebruikelijke plichtplegingen van handjesschudden en naar elkaars welstand informeren, zetten de heren zich. Zo! Hier is dus gelukkig alles goed. „Met de kleine meid ook?” De dominee vraagt het met bijzondere interesse, die Gees goed doet en Albert kittelig maakt. Wel verdraaid, waarom moet daar het gesprek direct weer heengeleid worden? Zijn er heus geen belangrijker onderwerpen dan zijn doofstomme dochter? En die vraag, of ze er bij de voortduur nog in berusten kunnen, laten ze die asjebieft voor zich houden. Daar maken ze hem alleen maar opstandig mee. Wacht, hij zal er meteen een stokje voor steken.

„Roelie is zo best als het maar kan. Het is Hollands welvaren! Een sigaret, dominee?” De broeder ouderling rookt nog.

„Graag. Maar probeert u dan eens een van mij! Ik zie, we hebben een verschillend merk!”

De predikant rookt weldra als een schoorsteen, maar daarmee is Roelie nog niet van de baan.

„Mooi! Daar ben ik blij om. Het spijt me, dat ze hier nog niet even rondstapt. Mijn vrouw was zo verrukt van jullie kleine schoonheid, ik zou haar ook wel even willen bewonderen, als dat kan.”

Gees is al overeind. „Dat kan dominee, ik haal haar wel even!”

Ze glimt van rechtmatige moedertrots. Ab verschikt onrustig zijn stoel en krijgt een hoofd als een pot van ergernis. Hij meet zich het air van de bezorgde huisvader aan.

„Dominee, ik doe u graag een plezier, maar hier ben ik werkelijk op tegen. Een kind, dat eenmaal in bed ligt, daar moet je niet meer mee gaan sollen. Daar krijg je maar gezeur mee!”

(wordt vervolgd)

de verdediging van het optreden van koning Paul en koningin Frederika. Iets meer consideratie van de zijde van het koninklijk paar van Griekenland zou zeker op haar plaats zijn geweest. Vandaar, dat het Karamanlis moeilijk iets kwalijk kan nemen...

Conferentie van jonge protestanten in Berlijn

VAN 20 tot 23 juni zal te Berlijn de zesde Protestantconferentie worden gehouden.

Het „gesprekscentrum voor jonge protestantse politici uit Europa”, dat op de vorige conferentie te Rotterdam werd opgericht, organiseert deze conferentie.

Op 21 juni refereert het West-Duitse parlementslid, de heer D. Rollmann uit Hamburg over „Duitsland en Berlijn in het Oost-West conflict”.

Vrijdagsmiddags refereert prof. dr. G. Kuypers, hoogleraar in de politiekologie aan de Vrije Universiteit in Amsterdam over „Christendom, Democratie en Communisme”.

Ook voor zaterdag staan twee referaten op het programma.

Rear Admiral Sir Anthony Buzzard uit Londen refereert over „Het Protestantisme en de verdediging van Europa” en

dr. Arnfinn Sörensen uit Oslo over „Het protestantisme en de ontwikkelingslanden.”

Tussen de bedrijven door zullen de deelnemers door de Berlijnse senaat worden ontvangen en door de minister voor „Gesamtdeutsche Fragen”.

Voor de zondag staat een gemeenschappelijke kerkdienst op het programma en een gesprek met enkele vooraanstaande kerkelijke leiders.

Aan de conferentie nemen jongeren deel uit Oostenrijk, Zwitserland, Zweden, Noorwegen, IJsland, Duitsland en Nederland.

Tevens werden uitnodigingen verzonden naar Franse, Finse en Deense jongeren, maar van hen werd tot nu toe geen reactie ontvangen.

Vanuit Nederland zullen 10 personen aan de conferentie deelnemen. Deze personen worden aangewezen door de Nationale Organisatie van ARJOS en de FCHJG.

De twee laatstgenoemde organisaties zijn aangesloten bij het gesprekscentrum.

Fa. O. v. Wijngaarden & Zn.
 VOOR AL UW ELEKTRISCHE EN SANITAIRE INSTALLATIES
 RADIO - T.V.
 J. A. Beyerinkstr. 5 - Tel. 01803-415
 NIEUWERKERK AAN DE IJSSSEL

M. C. van Staaveren
 AALSMEER — TELEFOON 4051
 Specialiteit in ANJERSTEEKEN, FREESIAZADEN

HET geval Profumo plaatst ons niet alleen voor het begrip: „Politicus en moraal”, het confronteert ons ook met het onderwerp: „Publiek en moraal”. Het is moeilijk de gehele affaire van een Nederlandse stoel uit te overzien en het is gemakkelijk om spontaan uit te roepen: „dit zou hier niet kunnen gebeuren!”.

Het ligt mede aan de geaardheid van een volk, als zaken zoals de onderhavige plaats vinden, het ligt zeker aan die geaardheid, wanneer het volk zijn hart lucht op een wijze, waarop het dat doet.

De reacties in Frankrijk waren in het algemeen — ik ga op enkele krantenstemmen af — wel afkeurend, omdat het hier een misleiding van het publiek betrof. Maar dat de Britse minister in kwestie, wat het meisje betreft, een faux pas zou hebben gedaan... ah, ja, ja...!

Liefde en politiek, liever: amourette en politiek, gaan in Frankrijk eerder samen dan in landen als Nederland en Engeland. Om daarover nu zo'n drukte te maken... nee, dat zal de Fransman niet zo gauw doen. De Amerikaan is daarentegen op het punt van huis en familie zeer streng. Dat de gouverneur van Albany, Nelson Rockefeller, is gescheiden en opnieuw getrouwd, kan hem de kans op de presidentszetel kosten. Ook al heeft men verder niets aan te merken op zijn regeerbeleid of zijn kwaliteiten voor de partij. Maar er zijn nu eenmaal dingen die je niet doet en daarvan is scheiden en opnieuw trouwen, in vele Amerikaanse ogen, er een van.

In Engeland is niet ieder ervan overtuigd, dat het zedelijk leven van een politicus iets te maken heeft met kwaliteiten voor het ministerschap of lid van het Lager of Hogerhuis. Het zondagsblad The Observer vindt het een conventionele veronderstelling dat de seksuele moraal van een politicus iets te maken zou hebben met de rol, welke hij in het openbare leven vervult! De leider van Labour, de heer Harold Wilson, spitste zijn aanval niet toe op het zedelijke leven van de afgetreden minister Profumo. Dat ging hem — zeer Engels — niet aan. Maar liegen in het Lagerhuis en de veiligheid van de staat in gevaar brengen, dat is wat anders en wie dat doet is een schurk.

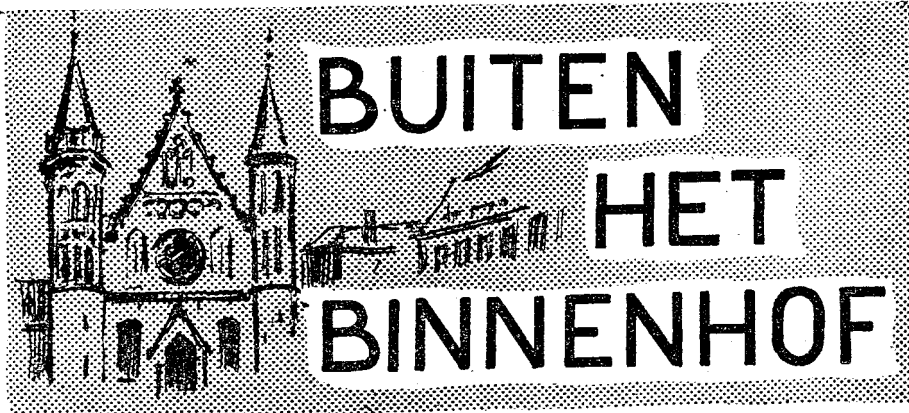
Engeland komt hier slecht uit de bus. Het toont een moraal, waarvoor toch moeilijk een verdediger te vinden is.

Ieder roept schande tegen de heer Profumo, tegen juffrouw Keeler, tegen de arts Ward — en terecht. Maar zes miljoen handen grijpen zondagsmorgens naar de News of the World, die voor een paar ton de alleenrechten heeft gekocht voor het publiceren van de schandaalverhalen van juffrouw Keeler. En als de nachtclubhouder, die haar wilde engageren als conferencière zijn zin had gekregen, had hij zeker goede zaken gedaan, want velen hadden de vrouw die het Britse kabinet deed wankelen wel eens willen zien.

Hoe komt een minister erbij om zich zo politiek bloot te geven? Hoe komt hij erbij om zijn vrienden in de partij zo voor schut te zetten?

Gemakkelijk gezegd, dat de man niet deugde op dat punt. Maar waarom kon hij dan al die jaren gehandhaafd blijven?

Het is een zaak van moraal en zede. Wat vroeger beslist niet kon voorkomen, omdat de mentaliteit anders was, gebeurt sedert ongeveer 1945. Natuurlijk zijn er vroeger ook wel schandalen om een minister geweest, ergens in Europa, maar een aantal landen bleef van deze zwakke plekken in de staat uitgezonderd.

H. J. Neuman beziet een en ander in De Tijd van maandag jl. Hij signaleert, in Engeland en in Frankrijk (en hij zou meer voorbeelden kunnen noemen) vlekken op de moraal en de goede zeden van staatslieden, waardoor echter hun regeerkracht niet verzwakte. De schrijver doet dat niet met instemming. Hij citeert een aantal stemmen, in Engeland opgegaan, die dezelfde toonhoogte hebben als de bekende uitspraak van de Franse blijspeldichter Molière in zijn stuk Tartuffe: „De zonde wordt pas als zonde ervaren wanneer zij wordt onthuld”. Een aanvechtbare stelling, die echter in de opvattingen van huichelaars muurvast kan zitten.

Wij zijn het met de schrijver eens, dat zedelijke grootheid altijd en dus ook in de politiek vereist is. Iemand, die op een hoge post staat valt alleen dieper als hij een misstap begaat. Wie in zijn particuliere leven de hoogste normen van fatsoen en eer niet kan handhaven, zal moeite hebben die in zijn politiek leven te volgen.

En daarom citeert de heer Neuman als vanzelf deze woorden uit de laatste encycliciek van Paus Joannes: „Uit het feit dat gezag vooral te maken heeft met zedelijke kracht volgt dat het burgerlijk gezag in de eerste plaats moet appelleren aan het geweten van de individuele burgers, dat wil zeggen aan ieders plicht om van harte mede te werken tot het gemene welzijn van allen”.

Politiek en moraal zijn nu eenmaal niet te scheiden. Maar gezag-dragen en moraal evenmin, ook al draagt men geen gezag aan de politiek ontleend.

Dezer dagen berichten bijna alle kranten in Nederland een overtreding van een substituut-officier van justitie. Men moet hier ook onderscheid maken tussen ziekelijke nieuwsgierigheid naar de naam van de man en de afkeuringen, welke het publiek tevens laat horen. Maar dat zo'n geval het rechtsbewustzijn een deuk geeft, is duidelijk.

Niemand mag zich misgaan. Maar bekleders van openbare posten, voorgangers en op een zekere hoogte werkende of gestelde mannen en vrouwen veroorzaken door niet door de beugel kunnende daden grotere schade dan de kleine, onbekende „zondaar”.

Misschien is dat een van de redenen, waarom iemand die stokken voor bezems verkocht zeer wijs op zijn uithangbord had doen schilderen: „Grote stelen en kleine stelen, maar grote stelen het meest”, al is de zin in die wijze betekenis taalkundig aanvechtbaar.

William Spankovic

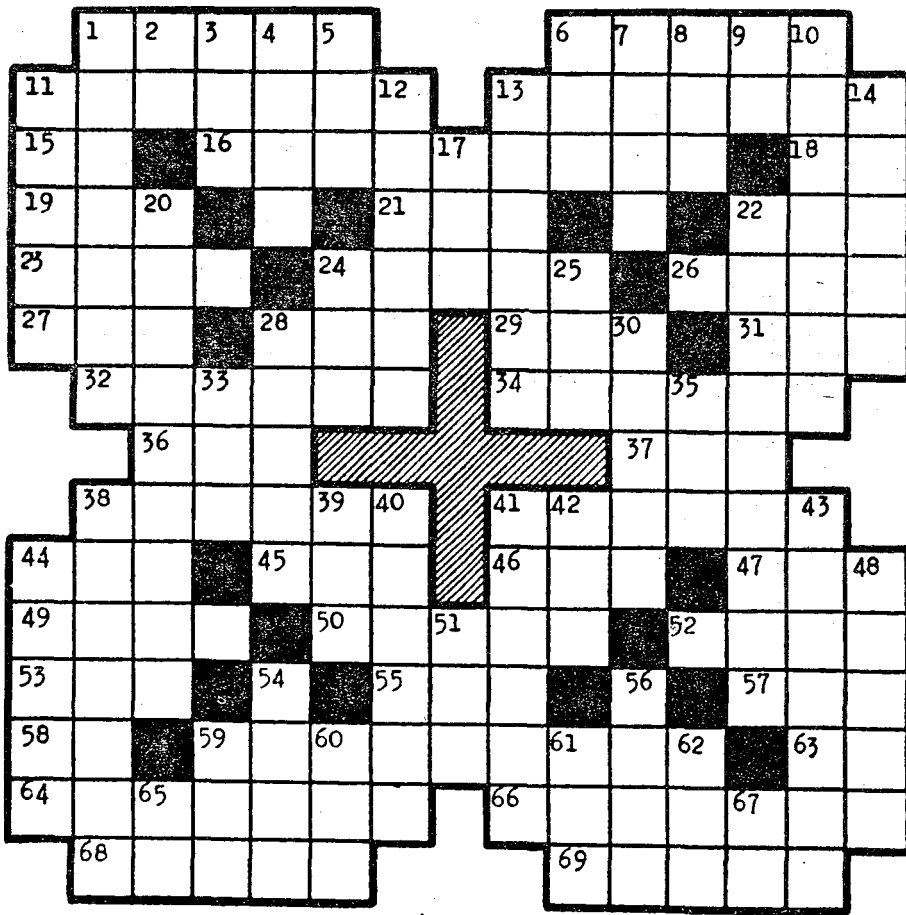
JEZUS REDT VERLOST GENEEST

Iedere zondagmorgen om acht uur spreekt Evangelist Joh. Maasbach over Radio-Luxemburg, 208 m. middengolf en 49.26 korte golf.

KRUISWOORDRAADSEL

Horizontaal: 1. plaatsbepalingsmiddel; 6. toespraak; 11. sterrenbeeld; 13. sieraden; 15. economie (afk.); 16. dochter van Egyptische koning Ptolemaeus VI; 18. uitroep; 19. paardje; 21. zeer; 22. zee (Fr.); 23. gast; 24. uitgestrekt; 26. veer; 27. zoogdier; 28. slang; 29. zoogdier; 31. plaats in N.O.P.; 32. boom; 34. stierenvechter; 36. vorst van Mesoch en Tubal; 37. plaats in Gelderland; 38. mechanische mensen; 41. kwekers; 44. insekt; 45. bovenkant; 46. elasticiteit; 47. bedekking; 49. vogel; 50. lichaamsdeel; 52. voordeel; 53. aanwijzend voornaamwoord; 55. krachteloos; 57. agaatsteen; 58. anno Christi (afk.); 59. papierhandel; 63. deel van ontkenning; 64. zangstem; 66. van leer; 68. onbep. voornaamwoord; 69. behaagziek.

Vertikaal: 1. solo-uitvoering; 2. Duitse N.V. (afk.); 3. bedekking; 4. deel van kachel; 5. straat (Fr.); 6. schaafterm; 7. boot; 8. papagaai; 9. reeds; 10. dal bij Jeruzalem; 11. vloeistof; 12. hoofdstukken van de Koran; 13. tempel; 14. bont; 17. voor (in samenst.); 20. volks(mis)leiding; 22. tweede zondag in mei; 24. poging; 25. bewaarplaats; 28. kwezelachtig; 30. hechtmateriaal; 33. waterdier; 35. groot; 38. historisch bekend geworden rivier; 39. belasting; 40. musiceren; 41. trechter; 42. roem; 43. bepaald weefsel; 44. mythologische figuur; 48. band; 51. bergplaats; 54. wrok; 56. strandellandje; 59. voor; 60. document; 61. elasticiteit; 62. eikeschors; 65. onmeetbaar getal; 67. muzieknoot.

Oplossing puzzel van 8 juni

Horizontaal: 1. loge; 4. Baarn; 9. akta; 13. are; 14. verraad; 16. ren; 17. nevel; 19. Ems; 20. apert; 22. Eros; 23. knot; 24. vlet; 25. web; 27. slab; 29. ar; 30. reden; 31. es; 33. korst; 36. den; 37. haast; 39. kei; 40. ode; 41. era; 42. sta; 43. egaal; 45. rap; 47. kraan; 49. re; 50. roemer; 51. AG; 52. robe; 55. men; 56. peen; 59. veen; 60. mode; 62. Maarn; 64. eik; 66. leren; 68. Eva; 69. denkers;

72. sla; 73. telg; 74. stage; 75. stil.
Vertikaal: 1. lans; 2. ore; 3. gevel; 4. bè; 5. are; 6. armoede; 7. ras; 8. na; 10. Kreta; 11. ter; 12. anti; 14. vlot; 15. dans; 18. ereis; 21. polka; 24. vroeger; 25. wederom; 26. benepen; 28. bestaan; 29. akker; 32. stang; 34. Ria; 35. tol; 37. hak; 38. Asa; 44. amber; 46. Amerika; 48. roede; 53. ovaal; 54. eend; 56. pois; 57. eerst; 58. smet; 61. knal; 63. ave; 64. ent; 65. keg; 67. Eli; 70. es; 71. re.

Is de christelijke school duurder dan de openbare school?

Die zuilen toch...

Niet alleen De Telegraaf spuugt vuur en vlam tegen „de zuilen”, maar ook het veel deftiger „Elseviers Weekblad” kan er wat van. In het nummer van 23 februari j.l. geeft mr. H. F. van Leeuwen, financieel specialist der V.V.D. in de Tweede Kamer, een uiteenzetting over de mogelijkheden van belastingverlaging in de toekomst. Op de vraag, welke wegen er in dezen openstaan, antwoordt mr. H. F. van Leeuwen als volgt:

„Een van de oorzaken, dat ons staatsbestel duur is, is de verzuiling. Dit brengt op allerlei gebied grote kosten met zich mee. De bijzondere scholen zijn bij voorbeeld op zich weer duurder dan de openbare. Bij de behandeling van de onderwijsbegroting werd door mevrouw Van Someren naar voren gebracht, dat bij een accres (aanwas, red.) van leerlingen bij het openbaar onderwijs van 3,3% een kostenstijging van 3,8% plaatsvond. Een toename van leerlingen bij het bijzonder onderwijs van 6% gaf echter een kostenstijging van 12%.

Gaat men de kostenstijging, losgevoerd van de salarismaatregelen, per leerling berekenen, dan krijgt men onstellende getallen. Men krijgt dan een aanwas per leerling bij het openbaar onderwijs van f 10,— en bij het bijzonder onderwijs van f 80,—. De minister van onderwijs heeft hiervoor geen verklaring weten te geven. De verzuiling in ons land is nu eenmaal een feit en in zoverre als die onontkoombaar is, moet men er ook voor willen betalen via de belastingen.”

Dat is wel om even van te schrikken. Daar is de redactie van ons blad maand op maand bezig den volke te verkondigen, dat de School met de Bijbel een kostbaar bezit is voor christen-ouders en dan komt niet bepaald de eerste de beste ons vertellen, dat dat nog waar is ook: een zeer kostbaar bezit. Zo kostbaar, dat we een belastingverlaging door een volgend kabinet wel op de balk kunnen schrijven... Geen 10,

maar 80 gulden. Dat is acht maal zo duur... Die zuilen toch...

Salarissen — kostenfactor 1

De eerste post op de schoolbegroting is de salariering. Nu zal het wel algemeen bekend zijn, dat de bezoldiging van leerkrachten in ons land naar gelijke maatstaven geregeld is.

Een openbaar schoolhoofd verdient evenveel als een hoofd ener bijzondere school, onder gelijke omstandigheden, wat gezin, bevoegdheden en standplaats betreft. Verschil kan er, wat betreft de totaal-salariskosten, dus alleen ontstaan door een verschil in gemiddelde klasse-grootte. Scholen met kleinere klassen zijn daardoor duurder dan die, waar de klassen groter zijn. Betrouwbare gegevens daaromtrent levert ons het Centraal Bureau voor de Statistiek. Daaruit is ons het volgende gebleken.

1. bij het middelbaar onderwijs: gemiddeld aantal leerlingen per klas op 15 september 1961: openbaar 21,1 en bijzonder 23,1. Bijzonder onderwijs is hier 4,5% goedkoper.
2. bij het u.l.o.: gemiddeld aantal leerlingen per klas op 16 januari 1962: openbaar 28,3 en bijzonder 28,1. Bijzonder onderwijs 0,7% duurder.
3. bij het gewoon lager onderwijs: gemiddeld aantal leerlingen per klas op 16 januari 1962: openbaar 32,3 en bijzonder 34,2. Bijzonder onderwijs is hier 5,9% goedkoper.
4. bij het kleuter-onderwijs: gemiddeld aantal leerlingen per kleuterleidster: openbaar 34,7 en bijzonder 34,4. Bijzonder onderwijs is hier 0,9% duurder.

Wanneer we nu de rekening gaan opmaken, blijkt, dat het bijzonder m.o. 4,5% en het bijzonder l.o. 5,9% goedkoper is. Daar tegenover het bijzonder u.l.o. 0,7% en het bijzonder v.l.o. 0,9% duurder is. Dit geeft tot slotsom, dat het bijzonder onderwijs 8,8% goedkoper blijkt dan het openbaar.

Op grond van deze officiële gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek kunnen we bovenstaande op-

merkingen van de financieel deskundige van de V.V.D. dus rustig naar het rijk der sprookjes verwijzen.

Omdat er praktisch geen openbaar nijverheids-onderwijs is, is in deze sector vergelijking overbodig.

Exploitatie — kostenfactor 2

De exploitatiekosten onzer scholen worden vergoed door de gemeente. Elke gemeente stelt daarbij vast, wat één leerling der openbare school kost en vergoedt eenzelfde bedrag per leerling aan de bijzondere scholen. Hier kan het bijzonder onderwijs dus niet duurder zijn dan het openbare. Verschillen kunnen ontstaan in gemeenten, waar bij voorbeeld één kleine openbare school bestaat, die uiteraard duur werkt, waartegenover drie bijzondere scholen staan. Dan zullen deze bijzondere scholen een hoger bedrag per leerling ontvangen dan in een gemeente, waar drie grote openbare scholen staan (die voordelig in het gebruik zijn) naast één kleine bijzondere school. Daardoor kunnen de landelijke gemiddelden in gunstige of ongunstige zin beïnvloed worden.

Ook bestaat de mogelijkheid, dat een gemeente, waar veel openbaar onderwijs is, een hoog bedrag per leerling beschikbaar stelt, waarnaast een gemeente kan bestaan, die een laag bedrag per leerling toewijst, terwijl daar weinig openbaar onderwijs is.

Stichtingskosten — factor 3

Voor wat de stichtingskosten betreft, worden openbaar en bijzonder onderwijs volkomen gelijk behandeld. De bouwplannen worden door de overheidsinstanties aan dezelfde maatstaven onderworpen, zodat een kostenverschil hier niet aan te nemen is:

Mevrouw Van Someren

Het verhaal van Mr. Van Leeuwen over de uitlating van mevrouw Van Someren blijkt ook dicht bij een sprookje te liggen. In de eerste plaats heeft mevrouw Van Someren uitsluitend over het v.h.m.o. gesproken. Mr. Van Leeuwen suggereert, dat zij het

In het maandblad „School en Huis”, een uitgave van de Unie „Een school met de Bijbel” is een interessante beschouwing opgenomen over de vraag hoe de kostenverhouding is tussen het openbaar en bijzonder onderwijs. In dit artikel, dat wij hiernaast overnemen, wordt grondig afgetrekt met de sprookjes, die ter zake in de wereld worden gebracht door sommige persorganen en Kamerleden.

hele onderwijsgebied op het oog had, wat duidelijk niet zo was.

Verder is ook zelfs het verhaal van mevrouw Van Someren onjuist. Zij vergeleek de bedragen, die op de onderwijsbegroting waren uitgetrokken voor openbaar onderwijs naast die voor bijzonder onderwijs. Daarbij „vergat” zij, dat een belangrijk deel van de kosten van de rijkscholen niet op de onderwijsbegroting vermeld is, maar te vinden is op de begroting van volkshuisvesting. Alle uitgaven voor de gebouwen van de rijkscholen vinden namelijk plaats via de Rijksgebouwendienst en de kosten daarvan komen niet ten laste van de onderwijsbegroting.

De conclusie

ligt voor de hand: de financieel-deskundige der V.V.D., Mr. Van Leeuwen, heeft een lief sprookje opgedist. Wanneer hij de bijzondere school wil bestrijden, zal hij naar betere argumenten moeten omzien. En — zodra uit de officiële gegevens mocht gaan blijken, dat de bijzondere school duurder wordt dan de openbare, moesten we ook eens een praatje met hem hebben over de honderden miljoenen aan de gelijkstelling van openbaar en bijzonder onderwijs (1860 — 1920) door onze overgrootouders uit eigen portemonnee zijn betaald. In de tijd van de voorganger van Mr. Van Leeuwen: Cappeyne van de Coppello, de man van „de worgwet van 1878”.

J. VAN NOORT

VERTROUWENSADRESSEN VOOR
EIGEN KRING IN
FRIESLAND

TURKSTRA BESCHUIT

Eerlijk... Overheerlijk! Niet alleen
voeding... doch ook een lekkernij!

VOOR TAXATIËN
VAN DER VALK'S
ADMINISTRATIE EN
MAKELAARSKANTOOR
LEEWARDEN HOPPLEIN 31 TELEFOON 26096

Beddenmagazijn

JAN HARMS

voor gezonde slaap

Onze specialiteit:

DE BETERE BEDDEN EN DEKENS

Vlasstraat 36, Dokkum, tel. 2765
Ook voor woninginrichting.

EEN PRACHT KOLLEKTIE MEUBELEN
VINDT U IN
MEUBELTOONZALEN
frimeto
SCHRANS 3
LEEWARDEN
LEVERING VIA UW WONINGRICHTER

Alle **TEXTIELGOEDEREN**,
BEDDEN, DEKENS,
MATRASSEN, COMPLETE
WONINGINRICHTING

Grootzand 14-38, Sneek — Midstraat 114, Joure

DOUMA'S IJZERHANDEL n.v.

Grootzand 66 — Postbus 30 — Sneek
Telefoon 05150 - 277 en 3696

Staaft-, band en plaatijzer, I- en U-balken, betonijzer.

Gereedschappen en machines voor
metaalbewerking.

Voor VOLVO's naar WIERDA

Sloepstraat 1 - Telefoon 05150 - 4215

Oudvaart 3 - Telefoon 05150 - 3106

SNEEK

OFFSETDRUKKERIJ

FLACH N.V.

affiches

showcards

verpakkingen

LEEWARDERWEG 31-35 — SNEEK

FIRMA HARMS
DIEPWAL - DOKKUM

voor heren-, dames-, meisjes-, jongens-
en kleuterkleding

THANS IN 3 SPECIAAL-AFDELINGEN

TIMMERFABRIEK „HET NOORDEN”

J. W. STAP

OUDEBILDTDIJK, TEL. 05180-363, ST. ANNA PAROCHIE

RIVEL

Fabriek van RIJWIELEN
en AUTOPEDS

SURHUISTERVEEN

Telefoon 05124-269

DE VOLHARDING

Fabriek van kinderstoelen etc.

Surhuisterveen

TELEFOON 05124 - 437

FIRMA P. S. DE BOER

MAKKUM

HARDERWIJK

Groothandel in hooi en stro

IMPORT

Geregeld vertegenwoordigd op onderstaande landbouwbeurzen:

Maandag — Rotterdam

Woensdag — Middenmeer

Maandag — Amsterdam

Donnerdag — Emmeloord

Dinsdag — Groningen

Vrijdag — Leeuwarden

Dinsdag — Sneek

Zaterdag — Utrecht

PEERLESS

FIETSEN

en

ONDERDELEN

een betrouwbaar merk!

Groothandel voor Friesland:
Fa. WILLEM LODEWIJK - DRACHTEN,
Noordkade 45 - Telefoon 05120 - 2301.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

(VOOR HET EERST VERSCHENEN IN 1829 ONDER REDACTIE VAN MR. GUILLAUME GROEN VAN PRINSTERER)

WEEKBLAD VAN DE ANTIREVOLUTIONAIRE PARTIJ

Balans van 6 weken KABINETSFORMATIE

Dit artikel van Dr. W. P. Berghuis werd afgesloten, voordat bekend werd, dat Dr. De Kort zijn opdracht tot formatie van een Kabinet heeft teruggegeven. Uiteraard moet hiermee bij het lezen van dit artikel rekening worden gehouden.

Dr. Berghuis geeft als het ware een tussentijdse balans, welke voor de beoordeling van de huidige situatie en voor de komende ontwikkeling, van betekenis is.

DE kabinetsformatie heeft in de nu verstreken zesde week na de verkiezingen een nogal merkwaardig beloop gekregen, waarvan met reden gevraagd kan worden of men er wel zo gelukkig mee moet zijn.

De formatie-procedure is, zoals bekend, ingeleid door een informatie-opdracht aan de heer Romme. Voor een dergelijke aan de eigenlijke formatie voorafgaande informatie-opdracht was op zichzelf wel aanleiding. Het was inderdaad niet ondienstig, dat ten behoeve van de naderhand optredende formateur het terrein met betrekking tot spanningspunten naar alle kanten werd afgetast. Een zo breed mogelijke omschrijving van de informatie-opdracht lag in dit verband ook wel voor de hand terwijl het niet zo slecht bezien was, dat dr. Romme met deze opdracht werd belast. De heer Romme heeft zijn opdracht grondig en gedetailleerd vervuld. Van zijn informatieve bevindingen heeft hij verslag aan de Koningin uitgebracht, een verslag dat daarna ter beschikking lag voor de aan te wijzen eigenlijke formateur. Als zodanig werd daarna door de Koningin aangewezen de voorzitter van de K.V.P.-Tweede Kamerfractie, dr. De Kort. Dit was een in de lijn der dingen liggende aanwijzing.

Dr. De Kort zat (toen van buiten af gezien) bij wijze van spreken op rozen, voorzover men althans bij het in overweging nemen van een op zichzelf hoogst eervolle opdracht tot het formeren van een kabinet van een „zitten op rozen” mag spreken, want ook en vooral in de politiek is er geen roos zonder doornen.

Wanneer dan ook in mijn verdere beschouwingen hier en daar een kritische toon doorklinkt, mag dit geen afbreuk doen aan mijn hommage jegens de heer De Kort voor de serieuze inspanningen welke hij zich tot nu toe heeft getroost. En overigens zal men moeten respecteren, dat een kabinetsformateur tenslotte in zijn hoogstpersoonlijke verantwoordelijkheid de hem juist lijkende formatie-procedure zelf moet vaststellen. En dan zal men tevens moeten hopen, dat die procedure achteraf ook als de inderdaad juiste moet worden gezien.

Maar, hoe het ook zij, de heer De Kort zat op rozen in die zin, dat hij de aangewezen parlementaire leider is van de door de verkiezingen in positie versterkte veruit grootste fractie in de Tweede Kamer, dat hij blijkens diverse eerdere uitlatingen geheel denkt in het kader van de Christen-democratische verbondenheid, en dat hij beschikte over een zeer minutieus terrein-overzicht zoals hem dat via de informatie-Romme had bereikt.

Wat zou men nu in die situatie van formateur De Kort verwachten hebben, mede in verband met uitlatingen welke hij vóór zijn aanwijzing had gedaan?

Men zou verwacht hebben, dat hij allereerst dankbaar kennis zou hebben genomen van het informatie-rapport van de heer Romme, vervolgens zelfstandig en naar eigen inzicht een concept-basis-program zou hebben opgesteld, daarna met de Christen-democratische fracties over dit concept overleg zou hebben gepleegd, en als de zaak in die kring rond was zou hebben uitgezien naar en contact opge-

nomen met een vierde partner, hetzij V.V.D., hetzij P.v.d.A.

En dan zou het vooral in verband met de verkiezingsuitslag, die een fiat voor de hoofdlijnen van het regeringsbeleid inhield en een afkeuring van de oppositie, voor de hand hebben gelegen dat hij het eerst zou proberen met de V.V.D. Daar is het nu ook op uitgelopen maar dat zou zonder de moeizame procedure van dr. De Kort ook mogelijk zijn geweest, en dan zou er ten aanzien van V.V.D. en P.v.d.A. niet sprake zijn geweest van een keuze in de sterke zin, zoals de formateur die nu noodgedwongen heeft moeten doen, nl. van een kiezen voor de een en een

kiezen tegen de ander. Hij zou naar alle kanten vrijer en daardoor sterker hebben gestaan.

De feitelijke gang van zaken is een andere geweest. De formateur heeft uiteraard voor hem sterk wegende motieven gehad om de procedure te volgen, die hij heeft gevolgd. Maar een feit is, dat hij zich vanuit zijn aanvankelijk bijzonder sterke uitgangsstellingen heeft gemanoeuvrerd in een positie, waarin hij niet voorlopig, zoals hij dat in een eerder stadium had kunnen doen, en wat, zoals gezegd, ook voor de hand zou hebben gelegen, maar in één keer voor zichzelf definitief heeft moeten kiezen tussen V.V.D. en P.v.d.A. Waar nog bij komt, dat hij tot die keuze in feite werd gedwongen door de V.V.D., toen de heer Toxopeus het initiatief uit de handen van de formateur nam.

Door dit alles is de indruk ontstaan, dat de V.V.D. het heft in handen kreeg, en dat ten opzichte van de P.v.d.A. een niet geheel zuivere situatie is ontstaan.

gespreide belegging in
buitenlandse obligaties

Koers op 26 juni f 742

Inlichtingen worden u gaarne verstrekt door uw bank, commissionair of door de beheerders:

per participatie. Effectief rendement 5½% + mogelijke extra koerswinstuitkering.

LABOUCHERE & CO. N.V. - THEODOOR GILISSEN N.V. - AMSTERDAM

Een recente foto van Prins Bernhard, die vandaag zijn twee en vijftigste verjaardag viert.

(Foto Nat. Fotopersbureau)

In dit nummer

- * Kabinetsformatie (pag. 1 en 3)
- * Uit het parlement (pag. 2 en 5)
- * De taak van de oppositie (pag. 3)
- * Rijnvaart (pag. 4 en 5)
- * Russisch-Chinees steekspel (pag. 8)

Bespaar uzelf een halve gulden

Men vindt het meestal maar lastig als er kwitanties aan de deur worden aangeboden. Dat geldt ook voor de abonnees op ons blad.

Bovendien, het kwitantie-betalen kost extra geld. In dit geval zelfs een halve gulden, want de man met de kwitantie doet het niet gratis.....

En het wordt helemaal duur indien hij u de eerste keer (en volgende malen) niet thuis treft.

Ja, waarom zoudt u eigenlijk die halve gulden betalen boven het normale abonnementsgeld van f 6,50 per jaar of f 3,25 per half jaar?

Wilt u die extra onkosten op het blad zelf laten drukken? Maar u weet toch dat „Nederlandse Gedachten” al voor de kostprijs geleverd wordt!! Van onze kant kan er heus niet nog eens een halve gulden bij (beter: af).

Daarom een dringend verzoek (ook terwille van uw portemonnaie). Gireer het jaarabonnement, dus f 6,50 of het bedrag voor de tweede helft van 1963, (te weten f 3,25) op giro-rekening nr. 89673 t.n.v. de A.R. Partij-Stichting te Den Haag.

In de loop van juli zullen voor de abonnees, waarvan geen betaling ontvangen werd, de kwitanties (met 50 cent incasso-kosten) worden gereedgemaakt.

Bent u dan met vakantie?

Maakt het uzelf en ons gemakkelijk!

Gireer nog vóór uw vakantie. Doe het nu!

Hartelijk dank daarvoor!

En dit alles is m.i. het gevolg geweest van het feit, dat dr. De Kort is blijven voortborduren op het zeer ruime informatie-patroon, zich uitstrekende over vijf partijen, en als zodanig voor informatie nuttig, maar niet om daaruit de irreële gedachte te putten aan een vijf-partijen-Kabinet. En ik weet ook niet of de formateur dat ooit gedaan heeft.

Nu eenmaal de weg gevolgd is, die formateur De Kort zich heeft gekozen, en nu het kiezen van de V.V.D. als eerste keuze op zichzelf niet onjuist is, zal inderdaad geprobeerd moeten worden deze weg tot een goed einde te brengen. Echter met dien verstande, dat in de ontstane situatie aan de V.V.D. geen groter gewicht wordt toegerekend dan bij het volgen van een andere weg redelijk en noodzakelijk zou zijn geweest.

Er zijn ongetwijfeld nog knelpunten met de V.V.D., zoals ten aanzien van het punt van afspraken, ten aanzien van woningbouw, sociale maatregelen en belastingpolitiek, alsmede ten aanzien van het zo belangrijke punt der televisie-organisatie.

Of en in hoeverre dr. De Kort na wat gebeurd is en in verband met het „verleden”, dat hij in de enkele weken van zijn formateur-zijn toch al gekregen heeft, nog voldoende onaangestast staat en of hij nog voldoende bewegingsvrijheid heeft om in het bijzonder de Christen-democratische combinatie en de Christen-democratische politiek, die voor hem ook nummer één staat, een zuivere en sterke opstelling te verschaffen, moet worden afgewacht. Voor mij zelf ben ik daar niet geheel zeker van, maar wij zullen hopen dat dit meevalt. Berghuis.

Oosterbaan & Le Cointre n.v.
GOES

DRUKKERS - UITGEVERS

TELEFOON (01100) 56 03 - 75 55

Al 60 jaar drukkers voor bedrijven en organisaties in Benelux.

Ambassador

HOTEL-RESTAURANT
Het hotel waar u zich thuis voelt. Parkeergel.
Sophialaan — Zeestraat
(nabij Plein 1813).
Den Haag. Tel. 117700*

Het werk gaat door

HOEWEL het kabinet demissionair is, gaat het politieke werk toch door. Niet alleen het commissiewerk, maar ook de openbare Kamerzittingen. Het zou onjuist en onverantwoordelijk zijn dringende zaken op te houden totdat er een nieuw kabinet is beëdigd. De Kamerleden komen te trouwer ter vergadering omdat persoonlijke contacten met collega's mogelijkheid verschaft iets meer aan de weet te komen inzake de kabinetsformatie. Zeker, er worden wel fractievergaderingen gehouden waarin leden voor- en ingelicht worden door hun fractievoorzitter en daar, bij meedenken en meespreken over het toekomstige beleid — maar het is toch ook van belang te proeven hoe leden van andere fracties over een en ander denken.

Het is bijv. interessant te vernemen dat de K.V.P.-fractie zich over het algemeen schijnt geërgerd te hebben aan de openlijke druk die van de Volkskrant (k.v.p.) is uitgegaan en nog uitgaat om de P.v.d.A., koste wat het kost, in een komend Kabinet op te nemen. De V.V.D.-leden zijn over het algemeen „potdicht”. De te volgen tactiek wordt in hun fractie uiteraard besproken, maar het is de fractievoorzitter — merkwaardig nog steeds geen beëdigd Kamerlid! — die daarvan naar buiten iets uitdraagt.

Prof. Vondeling (P.v.d.A.) mag dan in het openbaar bekend maken dat zijn fractie in bijna volmaakte overeenstemming is met het basisprogramma van de formateur dr. De Kort, ingewijden weten wel beter! Daar zijn min of meer duidelijke bezwaren tegen de voorgenomen woningbouw-politiek, het belastingbeleid, de sociale politiek en het aanstaand uitgavenbeleid, als het gaat om de interpretatie, de uitlegging van de korte formuleringen van het basis-

programma van dr. De Kort. In de wandelgangen valt ook duidelijk waar te nemen dat de drie grote christelijke partijen (76 van de 150 zetels, plus de S.G.P. en het G.P.V.) in positieve zin voeling met elkaar houden. Bij die persoonlijke onderlinge contacten merkt men tevens dat een zekere voorkeur uitgaat naar een Kabinet als dat van Prof. de Quay. Maar, als de V.V.D. dit gevoelen zou uitbuiten om een overwegende invloed uit te oefenen, kon deze voorkeur wel eens fatale gevolgen hebben voor die groep.

Overigens is een ieder er van overtuigd dat het nodig is straks een krachtig Kabinet te zien verschijnen zowel wat betreft het programma als wat de personele bezetting betreft. Deze tijd

keuze te doen. Verschillende Kamerleden zijn nog niet beëdigd (alle ministers en staatssecretarissen-kamerleden b.v.) Bovendien moet men rekening houden met het feit dat er uit de Kamerleden een aantal ministers en staatssecretarissen kunnen worden benoemd. Het is nu reeds het geval dat er namen worden gefluisterd van hen die in aanmerking komen — al is dat nog een totaal onvruchtbare bezigheid!

Het seniorenconvent, d.w.z. de gezamenlijke fractievoorzitters, hebben in die situatie een wijs advies gegeven: „trek de lijn van 1962 door voor wat betreft de bestaande vacatures en neem een definitieve beslissing na de derde dinsdag in september”. De huidige bezetting der commissies is dus een tijdelijke. Zowel wat betref de voorzitters, de ondervoorzitters als de leden en plaatsvervangende leden.

De constituëring van deze commissies betekende derhalve ditmaal maar weinig.

Tweede Kamer

van nieuwe ontwikkelingen, eigenlijk in alle opzichten — brengt dat mee.

De formatie in Nederland is niet gemakkelijk en mag noch kan gemakkelijk worden genomen. Slordigheid in het programma of in de bezetting van het Kabinet kan fatale gevolgen hebben.

COMMISSIES

De Tweede Kamer heeft in zijn eerste zitting een groot aantal commissies ingesteld. Vaste commissies (praktisch voor elk departement één) en bijzondere commissies (voor bijzondere wetsontwerpen en doeleinden) zijn nodig voor een grondige voorbereiding van het werk. In de commissies zitten niet alleen de typische deskundigen. Ook al round politici.

In de vaste commissie voor buitenlandse zaken zit b.v. voor de A.R.-fractie, mr. Biesheuvel. Niet alleen een deskundige op dit terrein, maar bovendien een goed algemeen gevormd politiek man. De A.R.-fractievoorzitter, de heer Van Eijsden is niet alleen om zijn deskundigheid een belangrijk lid van de vaste commissie voor Nederlandse handelspolitiek. Met name vanwege zijn inzichten en zijn ervaring op breder terrein van de algemene en principiële politiek is hij daarin benoemd.

In verband met de bestaande vacatures — omdat meerdere Kamerleden niet zijn herkozen — moesten de bestaande commissies opnieuw worden bezien. Zo hier en daar ook wat betreft het voorzitterschap van deze commissies.

Nu was het zó dat de Kamer nog niet volledig in staat was een definitieve

STEEKSPEL

Prof. Vondeling, fractievoorzitter van de P.v.d.A. zit met name thans de V.V.D. dwars vanwege de „concurrentie”. Hij heeft liever een Kabinet zonder V.V.D., maar met P.v.d.A. Of zijn voorkeur uitgaat naar de vroegere coalitie (alleen P.v.d.A. met de K.V.P. plus nog een enkele minister uit een der andere fracties) is niet helemaal duidelijk geworden. Dit eventueel verlangen is overigens moeilijk te verkopen tegenover de kiezers. Uiteindelijk is de K.V.P. de winnaar en de P.v.d.A. beslist de verliezer geweest bij de stembus.

Vóór de afwerking van de gewone agenda, betoogde hij dat het toch maar merkwaardig was dat lijststaandevoerders tot lid van de Kamer gekozen, daarvan nog steeds geen deel uitmaakten. In het bijzonder moest de heer Toxopeus (V.V.D.) het ontgelden. „Voorzitter van een groep waarvan hij geen deel uitmaakt. Als fractievoorzitter besprekingen voeren, doch tegelijkertijd geen fractielid zijn!”

De Kamervoorzitter kon de heer Vondeling gerust stellen. Kennelijk was het voornemen van deze fractievoorzitter om over deze zaken te spreken, ruchtbaar geworden! De voorzitter kon de zekerheid geven dat de heer Toxopeus zijn geloofsbrief had ingediend en dat deze, met een tweetal andere excellenties (hieronder ook naar ons bekend is de staatssecretaris Roolvink (A.R.)) op 2 juli a.s. de eed wil afleggen.

Waarmee het kleine steekspelletje eindigde.

SUCCESS I

Minister Cals (K.V.P.) bleek weer zo vitaal te zijn dat hij een belangrijk ontwerp mocht verdedigen van zijn artsen. De Kamer verheugde zich daar, over en merkte op dat een jurist (dat is mr. Cals van origine) alle kanten uit kan en daarom ook wel eens Kamerlid kan worden. De minister dacht dat dit op hem wel eens van toepassing zou kunnen zijn. Hij dacht overigens dat dit wetsontwerp — één van de ruim 150 ontwerpen die hij verdedigd had — wel het laafste zou zijn.

Helaas voor hem niet met goed succes. De Kamer had nogal bezwaren die door de minister niet konden worden weggenomen. Een motie en twee amendementen, waarvan er een werd aangenomen door de Kamer, brachten duidelijk wijziging in de oorspronkelijke koers. Een wetsontwerp behandelde twee zaken die ingrijpend en belangrijk waren. Het eerste was een wijziging van de studie voor de belastingen. Voortaan zou de belastingstudie ten dienste van hen die de rangen van inspecteur der belastingen en hoger willen bekleden niet meer op de belastingacademie (een instelling van het Ministerie van Financiën) in Rotterdam worden geconcentreerd, maar zou ingebed worden in een universitaire studie. Daarover was geen verschil van mening tussen Kamer en minister.

Wel was er bezwaar tegen de voorgenomen concentratie aan de Leidse universiteit en dan nog wel alleen in de juridische faculteit. Prof. Versteeg (A.R.) wees er op dat het te vroeg en ook niet juist is, nu reeds een voorkeur uit te spreken over de vraag of slechts de juridische en niet ook de economische richting een duidelijke plaats moet hebben in de belastingstudie. Hij als jurist pleitte nadrukkelijk er voor dat ook de economie hun plaats onder de „belastingen” moesten hebben.

Er waren ook bezwaren tegen de concentratie in Leiden. Niet om te discrimineren — hetgeen de minister nog eens onderstreepte — maar het is onredelijk dat men praktisch aan alle universiteiten belastingrecht kan studeren, doch als het gaat om de aantrekking van hogere belastingambtenaren, in Leiden moet studeren.

Praktisch alle sprekers — er waren er een zestal; de S.G.P., het G.P.V., de communisten, de boerenpartij en de P.S.P. lieten verstek gaan — waren het hiermee eens.

De minister kon de Kamer niet overtuigen en de voorzitter schorste de vergadering teneinde de bijzondere commissie (onderwijsspecialisten) versterkt met de „fiscale” Kamerleden de gelegenheid te geven zich nader te beraden.

Dat beraad bracht een motie — in wezen van Prof. Versteeg (A.R.), door

• Vervolg op pag. 5

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE, Dr. Kuyperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 89673.

ADRES VOOR ADVERTENTIES, Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (02980) 63224.

ABONNEMENTSPRIJS f 6,50 per jaar, f 3,25 per half jaar. Giro 89673.

STUDENTENABONNEMENT f 4,- p. jaar. LOSSE VERKOOP f 0,20.

VERTROUWENS ADRESSEN VOOR EIGEN

ZEELAND

Bouwbedrijf Fa. de Kroo

KOEL-EN VRIESBOUW

Dorpsplein 27, Koudekerke,
Tel. (01185) 271 Afd. koeling (01185) 401
Giro 528849

- FLOORFLEXVLOEREN
- COMPLETE KEUKENS
- LOSSE KASTEN

Prima materiaal voor elk interieur

BOUWMATERIALENHANDEL

A. DE JAGER-TOLHOEK N.V.
GOES filialen: Middelburg - Vlissingen

Fa. Jac. den Hamer
Terneuzen

Uw adres voor poot- en consumptie-aardappelen, vlas- en lijnzaad.

AXELSESTRAAT 120 - TELEFOON 01150-2315,
doorlopend bereikbaar. Koelhuis tel. 01150-3192

EXPORT - BINNENLAND

„Brixon” en „Santega” herenkostuums
in Zeeland verkrijgbaar bij

KOEJEMANS Kledingmagazijn
te MIDDELBURG, LANGE DELFT 19
„de zaak met de klok”.
Perfecte kostuums en voldoen aan al uw eisen.
OOK VOOR UW JONGENS.

n.v. Electrotechnisch Installatiebureau

GRAMMOFOONS
GRAMMOFOONPLATEN

RADIO **KLOKKEN**
TV **NEON**

VERLICHTING **WASMACHINES**

INSTALLATIES OP ELK GEBIED

J. van Westende

Middelburg - Markt 73 - Tel. 2587
Vlissingen - Walstraat 4 - Tel. 2814

LICHT-, KRACHT- EN ZWAKSTROOM-INSTALLATIES

Electro-Technisch Bureau
Fa. S. W. Gabrielse - Goes

Radio Televisie

KOOPT UW

UURWERKEN, GOUD, ZILVER en
VERLOVINGSRINGEN bij

W. J. CAMPER
Lange Delft 51, Middelburg, Telefoon 3882

Vakkundige reparatie-afdeling

BAAYENS de speciaalzaak voor uw BRIL
OPTIEK
LVORSTSTR.106 - GOES - TEL. 6678

Firma J. Balkenende - Biezeling
ZAADHANDEL

Postbus 11 — Telefoon (01102) 209 - 543 - 632
Granen, Zaden, Peulvruchten, Zaaizaden, Veevoeder

SCHELDEBANK N.V.
ZIERIKZEE

Telefoon (01110) 2153

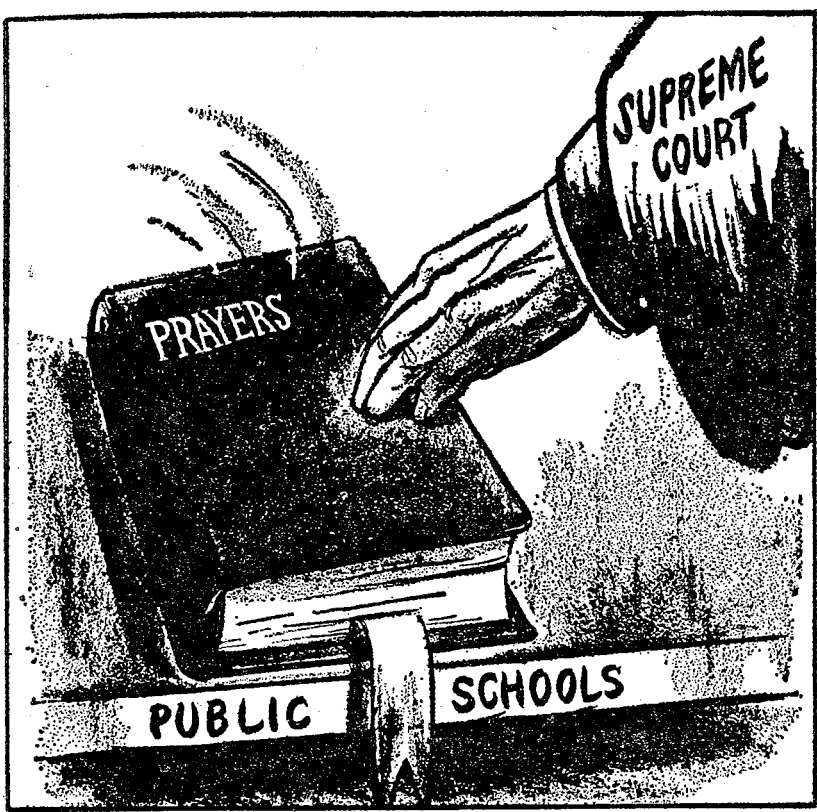
Alle bankzaken en verzekeringen

Hollestelle GOES

Achinefabriek en Constructiebedrijf:
'aagmolenstraat 1 — Telefoon 01100-5540.
Landelsafdeling:
Janzeportstraat 28 — Telef. 01100-6995-6996 en 6387.

Ook voor GOEDE BETROUWBARE GEBRUIKTE AUTO'S kunt u terecht bij:

GARAGE CENTRUM
Official GENERAL MOTORS DEALER.
VLISSINGEN — Telefoon 01184-2866. — B.g.g. 4421.

Crook in Newsday, Long Island

Gesloten boek

(Het Amerikaanse Hooggerechtshof heeft thans uitgesproken, dat het gebed op de openbare scholen in de Verenigde Staten ongrondwettig is).

* * * Kritisch volgen

Het is de taak van de volksvertegenwoordiging het doen en laten van de hoge overheid kritisch te beoordelen. Met name als het gaat om de beantwoording van de vraag: komt door het overheidsbeleid de plaats en de positie van de kleine man, van de individuele mens niet in het gedrang. Is het gevolg van dwingende overheidsmaatregelen wel duidelijk zó dat daar geen verstikkende invloed van uitgaat op het laten en doen van vrije burgers. Als overheids wetten en overheidsbesluiten betekenen dat op welk terrein ook een corset wordt aangebracht, dan moet het parlement hierop attenderen. Zo nodig in kritische zin. Ook al komen deze maatregelen van een door ons bemind kabinet. Het grote goed van vrijheid der burgers is ter bewaking in handen gelegd van de volksvertegenwoordiging. Deze opdracht verkrijgt in de tijd van nu een bijzonder accent.

De taken die voor de overheid zijn weggelegd worden er niet eenvoudiger op. De techniek die méér mogelijkheden opent, maakt de uitvoering van die taken daarentegen ingewikkelder. Naast globale wetgeving — ingrijpen op strategische punten — komt het nogal eens voor dat de uitvoerende organen (met goede bedoelingen vaak) in alle finesses tot in uiterste consequentie de zaken verder regelen.

Door de toenemende complicatie van ons maatschappelijk bestel, dat steeds minder overzichtelijk is geworden is de afstand tussen burger en overheid veelal groter geworden.

Hoewel de overheid ruime wettelijke rechtsmogelijkheden heeft geschapen voor de burgers die menen door de overheid in hun rechten te kort te zijn gedaan, veel is er over dat hieronder niet kan worden gebracht.

Voor deze sector — onheuse, niet gerechtvaardigde en onbillijke behandeling door de overheden — behoort de Tweede Kamer bijzondere belangstelling te hebben. Dat is duidelijke plicht. Meer dan tot nu toe zal bij de beoordeling van het beleid er op moeten worden gelet — of het nu betreft de overheden dan wel de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie, dat de zelfstandigheid en de vrijheid van de burger niet nodeloos in het gedrang komt. Waarbij de menselijke factor bij de uitvoering van overheidsmaatregelen duidelijk behoort mee te tellen.

Ook de pers zal kritisch moeten zijn in dit opzicht. Openbaarheid is een machtig middel ten goede als de bedoelingen eerlijk zijn en de liefde niet ontbreekt. Nederlandse Gedachten zal zich niet onbetuigd mogen laten in dezen.

* * * En verder?

Hetgeen dinsdag j.l. op het Binnenhof werd gevreesd is werkelijkheid geworden.

Men was toen en daar praktisch, naar gelang van de fracties — óók de K.V.P. — danig teleurgesteld, ontgaan of verbijsterd over de wijze waarop de P.v.d.A. buiten spel werd geplaatst. Het uitgangspunt van dr. De Kort klopte niet op diens slotconclusie!

Wij kennen de werkelijke redenen waarom dr. De Kort zijn hoge opdracht terug heeft moeten geven, niet tot in onderdelen. Toch zal de fa-

lende wijze waarop hij tenslotte formieren wilde niet het enige motief zijn geweest. Uit de radio en de televisie is van de bedoelingen van de V.V.D. vrij veel naar buiten gekomen. Men wil daar kennelijk het „pokerspel” volhouden door in de vorige en laatste fase van de formatie dr. De Kort méér te eisen dan redelijk is voor een verliezende partij. Misschien worden zij daartoe gedrongen door hun gedane verkiezingsbeloften van structurele belastingverlaging, commerciële T.V. en een sociale politiek die het karakter van stabilisatie kan krijgen.

De komende periode zal er niet gemakkelijker op worden.

Men mag er redelijker wijze van uitgaan dat de vroegere opposant — mede gelet op de verkiezingsuitslag — maar moeilijk acceptabel kan zijn als partner in een voortzetting van het voorheen gevoerde beleid.

Er zullen voortzettingen overwegende bezwaren bestaan tegen de V.V.D. als partner met voldoende vast staat dat deze partij zich bewust wordt van haar positie. Zo niet, wat let dan een formatie van een Kabinet dat, steunend op de christelijke partijen, het vertrouwen van de Kamer zal weten te verwerven?

* * * Meer dan boekhouden

Men moet bij de beoordeling van de formatie van een kabinet zich op één punt niet vergissen. De indruk is nl. gewekt dat een kabinet tot stand zou komen op de manier als de resultaten van een handelsonderneming uit de bus komen: winsten rechts — kosten links, met een daarbij behorende automatisch saldo. Is dat saldo negatief, dan is een formatie onmogelijk; verschijnt er een positief saldo dan is de formatie geslaagd. Een kwestie dus van alleen maar zakelijkheid.

Zo is dat niet. Een kabinet voert een politiek beleid.

Het basisprogram van een kabinet is uiteraard van belang. Maar er is meer. Er behoort een redelijke zekerheid te zijn dat een kabinet zijn tijd zonder al te veel spanningen duurt. Dat is van duidelijk nationaal belang.

Een nieuw kabinet, ná gehouden verkiezingen behoort rekening te houden met de uitslag der verkiezingen. Daarover kan men in onderdelen van mening verschillen, maar niemand zal kunnen aantonen dat de lijn van het kabinet-De Quay zou moeten worden omgebogen. De huidige welvaart is een te groot goed dan dat in de komende jaren daarmee lichtvaardig mag worden omgesprongen. Experimenten met risico's mogen niet worden ondernomen. Het is voorts een vanzelfsprekende eis dat men niet alleen let op het regeringsprogram en een binding daaraan! De partners moeten in elkaar het vertrouwen hebben dat in de loop der vier jaren er geen verkeerde interpretatie (uitlegging) omtrent het overeengekomen insluit met alle nadelige gevolgen van dien. Absolute zekerheid dienaangaande is nimmer te verkrijgen. Maar opgedane ervaring in het verleden en neergelegde verlangens voor de toekomst (verkiezingsprogramma's '63) behoren een niet te onderschatten rol te spelen.

DE OPPOSITIE

HET was in de jaren, dat dr. Colijn minister-president was van een kabinet op brede basis. De A.R. Partij hield een conferentie in een der zalen van het hotel De Witte Brug in Den Haag. Dr. Colijn was als gast aanwezig en zweeg. Er werd veel gesproken over de bezuinigingspolitiek, maar de minister-president hield zich buiten de discussie. Want — zo zei hij — de Regering legt verantwoording af in het parlement en niet op partijvergaderingen.

Maar aan het slot van de vergadering kwam hij toch nog even aan het woord. Professor Den Hartogh vroeg bij de rondvraag het woord en benutte toen de gelegenheid, om iets tot dr. Colijn te zeggen. De strekking van zijn korte toespraak, waarmee de vergadering het duidelijk eens bleek te zijn, was: Wij weten, hoe er wordt verguisd, maar hoe meer de tegenstanders u smaden, hoe dichter wij om u heen gaan staan.

En toen nam dr. Colijn het woord. Hij zei: we moeten hier wel onderscheiden. Er is inderdaad vaak een persoonlijke hetze, maar die moet men wel onderscheiden van een wezenlijke oppositie in het parlement. Zulk een oppositie is noodzakelijk. Bij het bepalen van haar beleid doet de Regering telkens een keus. Zij moet een keus doen, want anders kan zij niet regeren. Maar aan elke beslissing zitten ook schaduwkanten. Het is de taak van de oppositie, om op die schaduwkanten te wijzen. Als wij A.R. in de oppositie waren tijdens het thans gevoerde bewind, zouden wij hetzelfde moeten doen.

Dr. Colijn heeft dat toen nog iets verder uitgewerkt. Het was ons wel duidelijk, dat hij in zijn spreken sterk beïnvloed was door Engelse gedachten en voorbeelden. „H.M.'s most loyal opposition”, was voor hem een even duidelijke als noodzakelijke positie.

IN de laatste tijd is ook de vraag of een oppositiepartij noodzakelijk of gewenst is, in ons land ook weer aan de orde geweest. De heer De Kort wilde liefst een vijf-partijen-kabinet, waardoor de oppositie slechts gevoerd zou kunnen worden door C.N.P., G.P.V., S.G.P., P.S.P. en Boerenpartij. Allemaal kleine groepjes, die nimmer een alternatief kunnen stellen. Die niet kunnen zeggen: Wij hebben een ander beleid, dat in de huidige situatie beter te realiseren valt. En daarom moeten wij mee de verantwoordelijkheid dragen, daarbij zelfs een leidende rol spelen, ten einde te bewijzen, dat wij als oppositie gelijk hebben. Bij zulk een vijf-partijen-kabinet zou dus een echte oppositie ontbreken. En dat vinden velen verkeerd. Dan wordt het in de politiek een dode zaak, met wat getuigenissen en algemene beschouwingen, maar zonder een echte strijd. Dat betekent, dat het volk er innig van overtuigd raakt, dat het debat in het parlement een schijnvertoning is en dat het er niet toe doet, of men door de kat of door de kater wordt gebeten.

Het streven naar een vijf-partijen-kabinet was wel begrijpelijk. De socialisten deden al het mogelijke, om niet weer opnieuw in de oppositie te geraken. Zij hadden ruim vier jaar geleden die oppositie gekozen, zelf gekozen. Maar te laat begrepen, dat er geen brood mee te verdienen viel.

NU kwam daar iets bij. De socialisten hadden tegen de financiële en economische en sociale politiek van het kabinet-De Quay niet zoveel zakelijks in te brengen. En omdat zij toch oppositie wilden voeren, werden zij onzakelijk en persoonlijk. Het is voor alle partijen beter, zo zegt men dan, dat men samen de verantwoordelijkheid draagt voor de politiek, waarover men het blijkens de instemming met de door prof. mr. Romme tijdens zijn informatie geproduceerde brochure wel eens is. Dat voorkomt klandestien geprotegeerde busstakingen

en zo. Het is vooral de Volkskrant, die in aansluiting aan de actie van de Rooms-rode vakbeweging, in die richting heeft geadviseerd. Andere K.V.P.-ers willen de P.v.d.A. er beslist bij hebben, omdat zij een recessie vrezen, en liever niet zien, dat de P.v.d.A. zich tegenover de aan te nemen onaangename maatregelen oppositioneel kan gedragen. Het zijn dus praktische en tactische overwegingen, die deden pleiten voor een vijf-partijen-kabinet, waarbij de R.K. en de rode vakbeweging duidelijk één lijn trokken.

WIJ keren terug tot ons thema — de taak en de betekenis van de oppositie. Wanneer men een twee-partijen-stelsel heeft, zoals in Amerika, waarbij de beide partijen praktisch maar weinig en principieel in geen enkel opzicht verschillen, dan kan de oppositie nooit meer doen dan wat dr. Colijn inderdaad als haar taak omschreef: de keerzijde van de medaille laten zien. Dit is dan het beste wat zij kan. Soms zal zij daaraan niet eens toekomen, maar haar kracht misbruiken in persoonlijke agitatie, waardoor zij meer een vete wordt, dan dat zij de nationale oppositie voert.

HEEL anders wordt het, als de politiek wordt behéerst door de principiële tegenstelling. Dan stelt de oppositie werkelijk een alternatief, dan pleit zij voor het andere beleid, het fundamenteel andere beleid. Dan is de parlementaire strijd een worsteling der geesten.

BESTAAT die mogelijkheid in Nederland? Slechts in beperkte mate. Vooreerst is óók een vier-partijen-kabinet een kabinet, dat principieel niet homogeen is.

In de tweede plaats is bij verschillende gelegenheden gebleken, dat er tussen K.V.P. en uit de Reformatie voortgekomen partijen diepgaande principiële verschillen bestaan. De „mammoetwet” b.v. is uit een typisch R.K. conceptie geboren.

Dit leidt er toe, dat een kabinet wel op bepaalde terreinen een duidelijk en fors beleid kan voeren, maar dat het niet kan komen tot een imponerende conceptie, waarbij het gaat om een principieel voor of tegen. Dat komt mee, doordat socialisten en liberalen naar elkaar toegroeien. Als de welvaart blijft toenemen, dan wordt het al meer een tweespan. Het oude socialisme met zijn klassenstrijdgedachte is niet dood. Het leeft nog in vele harten. Maar het socialisme van de geleerde specialisten is nauwelijks van een progressief liberalisme te onderscheiden. Als het lid der Eerste Kamer, prof. Polak, die tot de P.v.d.A. behoort, over de structuur van de onderneming schrijft, dan merkt men nergens enig specifiek socialisme.

EN tenslotte. Welk kabinet er ook komt, het staat nu reeds vast, dat de vijf partijen geen onoverkomenlijke bezwaren hebben tegen de brochures, die tijdens formatie en informatie door de heren mr. Romme en dr. De Kort zijn geschreven. Bij voorbaat staat dus vast, dat elke oppositie een beperkt en weinig principieel karakter zal dragen.

Dat betekent schade voor de politiek. Dat betekent een gematigde onverschilligheid bij het volk. Dat betekent een glorie-tijd voor de specialisten.

Maaglijders!

DE uitkomst voor U zijn de echte Amerikaanse
C-R MAAGTABLETTEN

Met C-R Maagtabletten kunt U weer normaal eten!

Importeur LOUIS RIETBERGEN • Korenaarstraat 55a-c, Rotterdam

RIJN

de Nederlandse Rijnvaartvloot een aanzienlijke inkrimping zal moeten ondergaan. Deze inkrimping zou gaan ten koste van de Rijnvloten van de gemiddelde vijf landen.

De vrije Rijn, gebaseerd op de akte van Mannheim, schreven we. Wat betekent deze akte, wat vormt er de grondslag van?

Vroeger kende men de zogenaamde kaprechten en de Rijntollen. Het was Napoleon, die een einde maakte aan deze rechten en tollent. Hij voerde het beginsel van vrijheid voor de Rijnvaart in. Dat beginsel werd op het bevestigende Weener Congres gehandhaafd. Het is op dat congres opgestelde principes ten aanzien van de Rijnvaart vastgelegd in 1831 en ten slotte in 1868.

Mannheim de bepalingen van de akte van Mannheim tot stand. Deze bepalingen bevatten als grondprincipe: de vrijheid van scheepvaart op de Rijn, de gelijkheid in behandeling van allen en de discriminatie bij invoer, uitvoer en doorvoer van goederen. Tevens werd toen de Centrale commissie voor de Rijnvaart ingesteld. Dit lichaam is nu gevestigd te Straatsburg; het vormt de hoogste instantie voor de Rijnvaart en vertegenwoordigers van Nederland, Frankrijk, Duitsland, België, Nederland en de Verenigde Staten hebben er zitting in.

Als men bedenkt dat per dag ongeveer 300 schepen de Nederlands-Duitse Rijn passeren en dat een vijfde deel van de totale handel van de landen die aan de Rijn gelegen zijn over de Rijn gaat, dan krijgt men een indruk van de betekenis van de Rijnvaart. Het is niet verwonderlijk dat de Rijnvaart economisch voor ons land van groot belang is.

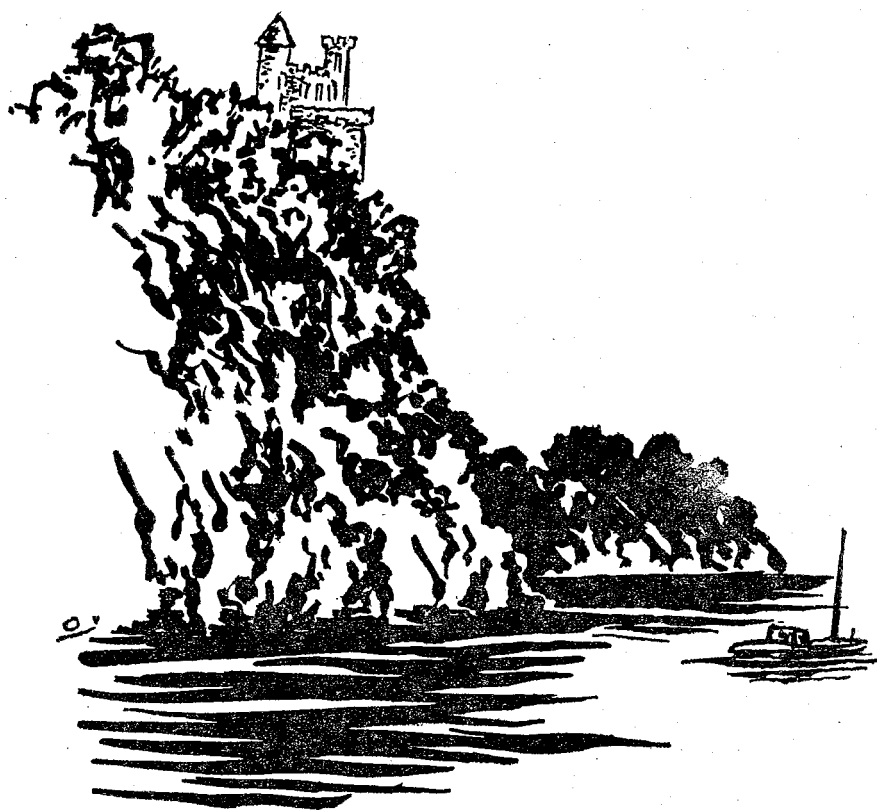
Terecht maakt men er zich zorgen over, dat men onze Rijnvaartvloot zou willen beperken. Daarom staat onze regering afwijzend tegenover marktregulering. De maatregelen en de akte van Mannheim onverkort gehandhaafd.

Het gaat dus om de vervoerspolitiek van de Rijn- en binnenvaart. Staatssecretaris Stijkel heeft op de eerder genoemde Binnenvaartdag verklaard, dat de landen nog niet tot overeenstemming gekomen zijn en dat de regering haar standpunt in deze langdurige zaak zich heeft voorbehouden. Terecht schrijft het reeds aangehaalde Schippersblad: „Moge de Nederlandse regering blijven vasthouden aan haar afwijzende houding en haar partners weten te overtuigen van onze (Nederlandse) positie in deze!”

Men is in schipperskringen echter niet gerust. Duitsland en Frankrijk zijn machtiger dan wij en al kunnen wij ook historische rechten laten gelden en al behoort de Nederlandse Rijnvloot tot een van de grootste vlootten op de Rijn — toch vreest men, dat de recht bij de sterkste zal zijn.

Wij spraken over historische rechten. Het ons land heeft van oude tijden af een groot aandeel gehad in de Rijnvaart. Toen de Romeinen het tegenwoordige Nederlandse gebied verlieten, was Dorestad — Wijk bij Duurstede — een van de belangrijkste zee- en Rijnhavens van Europa. Toen na de dertiende eeuw Amsterdam snel opkwam, concentreerde de Rijnvaart naar de haven van Amsterdam. Het was de zee die zich vooral op de haven aan de Rijn ontwikkelde. Tussen de vijftiende en de negentiende eeuw was er een zeer intensieve vaart tussen Keulen en Amsterdam. Voornamelijk Hollandse schepen voeren de Rijn; de vaarweg van Amsterdam naar de Rijn heette gedurende vele jaren Keulse vaart en dat was wel iets ten aanzien van ons aandeel in de Rijnvaart naar Duitsland.

Voordat de tweede wereldoorlog vervoer-

den Nederlandse schippers verreweg het grootste deel van het goederenvervoer. Van 86 miljoen ton passeerden 56 miljoen ton de Nederlandse grens in één jaar tijds!

Vrouw aan boord

VOOR sommige Nederlandse Rijn-schippers is er nog een probleem van minder importantie.

Vorig jaar werd in Straatsburg een conferentie gehouden over de scheepsbemanningsregelen in de Rijnvaart. Duitsland kwam toen met het voorstel, de bestaande beperking voor vrouwenarbeid op Rijnschepen op te heffen. De vrouw zou dezelfde rechten moeten hebben als de man. Daarover is veel gesproken en tenslotte kwam er een soort compromis uit de bus: Elk schip zou een vrouw onder de bemanningsleden mogen tellen, mits de schipper van de bodem een man is. Is de schipper een vrouw, dan moet de bemanning verder uitsluitend uit mannen bestaan. Dit werd, zo luidde de argumentatie, uit veiligheidsoverwegingen ge-

daan. Eén vrouw aan boord dus. Dat wil zeggen: eventueel, want verplicht is het natuurlijk niet.

De Nederlandse Rijnvaart heeft bepaald niet de wind in de zeilen. Men wordt inderdaad geconfronteerd met belangrijke vraagstukken. Anderzijds liggen er nog talrijke mogelijkheden in het verschiet. De aansluiting van de rivieren, zodat op de duur een groot waterwegennet in Europa zal komen, de kans op een unificering van vaarreglementen, de unificatie ook van het binnenvaartrecht, wachten wellicht reeds in een tamelijke nabije toekomst.

Spelevaren op de Rijn, dromen aan de voet van de Loreley... genieten van de vakantie op of langs het water van de driftige Rijn, het is heerlijk! Geniet er van. Maar als men het drukke gaan en komen van puffende vrachtschepen ziet en van moeizaam voorttorende sleepboten of van onverstoortbaar zich reppende tankschepen op de Rijn, weet dan, dat reders en schippers van die boten geconfronteerd worden met problemen, die in feite met de internationale politiek te maken hebben.

ZUIDHOLLANDSE BANK

DEPOSITO BANKBOEKJES RENTE 3¼ %

ROTTERDAM — 'S-GRAVENHAGE — AMSTERDAM

Alle binnen- en buitenlandse bank- en effectenzaken.

Het werk gaat door

• Vervolg van pag. 2

de gehele commissie overgenomen — waarin gezegd werd dat de tijd nog niet rijp was voor een definitieve beslissing. De minister werd uitgenodigd zijn plannen niet uit te voeren.

Deze motie werd — hoewel de minister wapperde met de dreiging dat hij deze motie „rustig” naast zich neer zou leggen — zonder tegenstemmers aanvaard.

SUCCES II — MAAR NIET BEDOELD

Het andere ontwerp had betrekking op de theologische studiën aan de universiteit. De vraag wie toegelaten kan worden tot de examens aan de faculteit der godgeleerdheid was door de Kamer in 1958/59 beantwoord: alleen zij die voldaan hebben aan het gymnasium examen alfa.

Thans stelde de minister voor óók toe te laten degenen die het examen gymnasium bèta (de wiskundige sector) hebben gedaan. Prof. Versteeg (A.R.) had hiertegen bezwaren omdat de mogelijkheid bestaat dat de toekomstige eisen van het bèta-diploma minder gaan omvatten dan thans. En is dan voldoende gewaarborgd dat de a.s. theoloog de oude talen beheerst, die zo nodig zijn voor een theologische studie?

Hij pleitte er voor de faculteiten de bevoegdheid te geven dit zelf te beoordelen en niet alleen het eindexamen te laten gelden, waartoe hij een amendement indiende.

De heer Diepenhorst (C.H.U.) en ook de P.v.d.A.-woordvoerder was het er niet mee eens. Zij vonden het een

verrijking van de kerkelijke en theologische wereld als er een beperkte injectie van het predikantencorps tot stand kwam met een groep theologen die een duidelijke belangstelling hebben voor het natuurwetenschappelijk denken. Ook de heer Albering (K.V.P.) was daartoe bereid, mede omdat dit verlangen bij de protestantse theologen leefde. De K.V.P. had er eigenlijk geen behoefte aan. Hun seminarie-opleiding is voldoende waarborg dat de kennis van de „oude talen” uitstekend blijft.

De P.v.d.A., bij monde van de heer Vermooten, ging nog verder. Hij diende een amendement in, met de heer Diepenhorst (C.H.U.) waarbij het mogelijk zou worden dat voortaan óók H.B.S.-ers, H.T.S.-ers en de hoofdakbezitters van de vernieuwde Kweekschool recht zouden hebben op het afleggen van een theologisch examen, zij het dan na een voortentamen.

De minister bestreedt dit amendement. Maar dank zij de afwezigheid van vele K.V.P.-Kamerleden ten tijde der stemming werd het amendement toch aangenomen met 47 tegen 42 stemmen.

De A.R. met uitzondering van de heer Van Bennekom, K.V.P., V.V.D., G.P.V. en de boerenpartij stemden tegen. De studie voor predikant, gelet op de waarde van een gedegen kennis van Grieks en Latijn, woog hun te zwaar dan dat zij de toelating tot deze examens zouden willen verlichten. Te meer, omdat nog andere wegen volop aanwezig zijn voor hen die per se aan hun roeping gehoor willen geven. En waarom nu al vooruitgegrepen op de toekomstige ontwikkeling vervat in de mammoetwet!

DEN HAAG

SIGARENMAGAZIJN MATADOR

L. KORPEL

Mauritskade 71 - Telefoon 180234, b.g.g. 607673

Postrekening 37 70 73

Lever* alle rokersartikelen

waarheen U maar wenst.

Ook het kleine karwei
appreciëren wij

BOON'S SCHILDERSBEDRIJF

PIET HEINSTRAT 62 — TELEFOON 33 11 12

Filialen te Delft en Rotterdam.

LAK- EN VERFINDUSTRIE

v/h P. WERRE & CO.

Alles op vertgebied

Veenkade 49-50 - DEN HAAG - Tel. 633923 (3 lijnen)

INNEMEE & ZOON N.V.

BEGRAFENISTRANSPORT

DEN HAAG - TELEFOON 115940

HAARLEM - Telefoon 10441

DELFT - Telefoon 26808

Onmiddellijk ter plaatse te ontbieden.

WESTLAND

H. HORTENSUS & ZOON

METSELAARS en AANNEMERS

Bevelen zich beleefd aan voor alle voorkomende werkzaamheden

NIEUWBOUW - VERBOUW - BETONWERK

EN VERDERE REPARATIE

STOKDIJKKADE 100 — NAALDWIJK

Telefoon 0 1740 - 48 08

DE LIER: TEL 2215
NAALDWIJK: 4763

Dekker

DELFT: MARKT 49
TEL 23762
DEN HAAG: TEL 366
BEEK: 366 1632311

Voor: Tricotages - Lingerie en Kousen

FIRMA B. BOERS

GRONDSTOOMBEDRIJF

DIJKWEG 87 — NAALDWIJK

Telefoon 0 1740 - 4225

GRONDONTSMETTING

Speciaal met CHLOORPICRINE
ZUIVERINGSSLIB COMPOST A B P
POTGROND A B P

L. M. VERMEER

Naaldwijk - 's-Gravenzandseweg 2 - Telefoon 01740-4787

Drukkerij - Papierhandel

DE OLDEHOVE

J. VAN ESSEN

NAALDWIJK - Postbus 23 - TELEFOON 01740-4066

Uw drukker voor handel en industrie

Gaarne staan wij u met modellen en offerte ten dienste.

Ook uw adres voor doorslagpapier, cyclostyp papier enz.

DRENTE

Bouwbedrijf Van Ess

Uitvoering van alle

voorkomende bouwwerken

EMMEN — KAPELSTRAAT 20 — TELEFOON 671

EMIGRATIE

Als specialisten belasten wij ons met de volledige verzorging van verzendingen overzee.

Jan de Boer N.V. - Hoogeveen

Tel. 2841 (05280)

MACHINEFABRIEK „BORO”

RODEN — TELEFOON 9108, NA 18 UUR 9102

LANDBOUWWERKTUIGEN
STAALCONSTRUCTIES

KAPSPANTEN VOOR FABRIEKSHALLEN,
LOODSEN, GARAGES, LANDBOUWSCHURVEN
E.D.

Aandacht voor

PAULUS VI

de nieuwe leider van de
rooms-katholieken

HET is niet de gewoonte, in deze rubriek aandacht te vragen voor geestelijke leiders in de wereld. Uitzonderingen bevestigen evenwel de regel en dat is ook vandaag het geval. De verkiezing van kardinaal Montini als Paulus VI tot opvolger van paus Johannes de 23ste geeft daar dan ook wel aanleiding toe. Want hij is niet alleen een geestelijk, maar ook een wereldlijk leider van vele miljoenen rooms-katholieken in de gehele wereld. En als zodanig zal hij ook op sommige momenten een rol van betekenis kunnen spelen in de internationale politiek, zoals dat met zijn voorganger het geval was.

De politieke aspecten van de pauskeuze zullen pas goed tot uiting komen, als de nieuwe leider der rooms-katholieken zijn standpunt bepaalt ten aanzien van enkele vraagstukken, die door Johannes de 23ste met grote vrijmoedigheid werden aangesneden. De belangrijkste daarvan zijn de wijze, waarop de wereldvrede moet worden nagestreefd, de

houding van het Vaticaan ten opzichte van de machthebbers in de landen van het Sowjetblok en de positie die de paus inneemt met betrekking tot de nieuwe ontwikkeling in de Italiaanse binnenlandse politiek, welke gekenmerkt wordt door wat men daar noemt een opening naar links.

Het zou niet juist zijn, vooruit te lopen op de ontwikkelingen. Maar er zijn reeds aanwijzingen, die er op duiden, dat de nieuwe paus niet in alle opzichten zal voortgaan op de door Johannes de 23ste ingeslagen weg. Dat geldt waarschijnlijk in het bijzonder ten aanzien van de politiek van toenadering tot de communistische regimens in landen, waar de rooms-katholieke kerk nog over enige invloed van betekenis beschikt en in nog sterkere mate de koerswijziging van de Italiaanse Chr. democratische partij, die min of meer door Johannes de 23ste werd gesteund.

Men heeft zich in Italië (maar ook daarbuiten) in de afgelopen maanden met enige ongerustheid afgevraagd, of de door de overleden paus ingeslagen weg de juiste was, althans, wat laatstgenoemde punten betreft. Het was moeilijk te beoordelen, of deze ongerustheid enige grond had in de werkelijkheid. Daarvoor is te weinig bekend geworden over het uiteindelijke doel, dat Johannes de 23ste voor ogen stond en de wijze, waarop hij dat doel had willen verwezenlijken. Duidelijk was echter dat hij naar middelen zocht om — zoals hij dat ook in andere opzichten heeft getracht — de starheid te doorbreken, waarin de rooms-katholieke kerk gevangen werd gehouden.

Van Montini wordt aangenomen, dat hij Johannes de 23ste op deze weg niet zal volgen. Hij zal waarschijnlijk met groter omzichtigheid te werk gaan, gebruik makend van de enorme goodwill, welke zijn voorganger in heel de wereld heeft gekweekt. Montini zal in zijn optreden als paus vooral de kenmerken vertonen van de diplomaat. Niet voor niets heeft hij tientallen jaren

de tegenstand gebroken

door Foka van Loon

(17)

Ja, ja, hij hoeft dominee Rijkens niets te vertellen, hij weet er alles van, wel meer dan De Lange misschien. De Lange moet voor een aardigheid eens kennis komen maken met zijn eerstgeborene, een veelbelovende zoon van acht jaar. Hij eet zijn moeder de oren van 't hoofd en bezorgt zijn vader met zijn boevenstreken ontijdig grijze haren.

Daarom wil hij een minlijke schikking met Ab treffen. Zij zullen zijn dochter niet uit haar bedje vissen, alleen maar even een blik werpen op de schone slaapster.

„Man” — een fikse klap op Alberts schouder — „kijk niet zo benauwd, alsof je bang bent, dat ik je dochter zal ontvoeren, er gebeurt heus niets.”

Dominee Rijkens zou haast een flater slaan door te zeggen, dat hij op zijn tenen zou lopen en zijn mond dicht houden, maar hij realiseert zich nog juist bijtijds, met een steek door zijn hart, dat dergelijke voorzorgsmaatregelen hier overbodig te zijn. Wat erg! Wat erg! Met deze gedachte schrijnend aan zijn ziel volgt hij Gees. Roelie heeft de ogen niet wijd open en licht zoet wat te dommelen. De poes heeft zich door het opgeschoven raam op klandestiene wijze toegang tot haar slaapkamertje verschaft. Hij ligt naast haar op het kussen, zijn ene pootje vrouwelijk liefkozend in het kuiltje van haar hals. Een levend schilderijtje volgens de predikant. Ab is ook meegegaan, deels om er getuige van te zijn, hoe zo'n eerwaarde dominee een ontmoeting met een doofstom kind arrangeert en tevens uit een even onweerstaanbare drang, nieuw voedsel te vinden voor zijn nooit sluimerende angst, dat het kind zich zo zal gedragen, dat hij er zich voor moet schamen. Hij had tot dusver nooit veel bewondering voor zijn herder en leraar, aangezien deze naar zijn mening over zeer bescheiden gaven beschikte, maar nu moet hij hem in zijn hart toch hulde toezwaaien. In het minst niet geremd omdat dit schattig prulletje hem niet kan verstaan, weet hij door een welsprekende mimiek en gebaren een evengroot contact te verkrijgen alsof hij gewoon met haar sprak. Hij geeft haar een speels tikje tegen haar wang en knikt haar lachend toe. Dan aait hij de poes en vertolkt door genoeglijk schouderchokken en een zich verkneuterende gelaatsuitdrukking de gedachte: „Wat heerlijk knus liggen jullie hier saampjes”.

Hij wijst van de poes naar het opgeschoven raam: Is ie daar doorgekomen?

Roelie knikt enthousiast, maar dan krijgt ze haar vader in het oog en haar gezichtje verliest plotseling alle schalkse uitgelatenheid.

Albert heeft nog steeds een hekel aan het watervlugge diertje, dat als een kaatsebal over de vloer rolt. Hij zal nooit de gelegenheid ongebruikt laten het poesje op gevoelige wijze zijn antipathie aan den lijve te doen onderkennen. Het poesje is hierop al ingesteld. Tegelijk met zijn kleine bazin heeft het zijn artsvijand ook ontdekt. Het wacht, als gehypnotiseerd, de oortjes plat naar achteren, de hui af. Maar tot grote verbazing van kind en dier hagelt het geen klappen op zijn zwarte vachtje, evenmin wordt het ruw in zijn nekvel gegrepen. Roelie is intelligent genoeg de oorzaak van deze verdraagzaamheid van haar vader toe te schrijven aan de aanwezigheid van die aardige man met zijn prettige gezicht. Ze meent hem daarvan niet beter te kunnen belonen dan door hem op de haar eigen plastische wijze verslag te doen van het schandstuk dat haar vriendje vanmiddag heeft uitgespookt. Ze gooit het dek af, staat op haar kaarsrechte beentjes, rent naar het voeteneinde, slingert zich als een aapje op de hoge bovenkant, grijpt naar iets denkbeeldigs en laat zich weer terugvallen en omklemt wat ze zogenaamd pakte met beide handjes en gaat er aan zitten peuzelen.

Dominee heeft de strekking van de pantomime niet dadelijk door. Hij kijkt vragend naar haar ouders. Albert staat met een hoofd als een boei en de handen in de zak zich weg te schamen. Wat stelt het kind zich weer idioot aan! Gees daarentegen lacht onbevangen en vertolkt de bedoeling van de voorstelling. Poes is vanmiddag tegen een boom opgevlagen en heeft een vogeltje bemachtigd dat hij onbeschaamd, ten aanschouwe van Roelie en haar moeder, heeft verslonden. Ha, ha, nu vat dominee het. Hij windt zich zogenaamd op en gaat op poes af om hem kwasia een geduchte aframmeling te geven. Het kind ziet het lachend en in volmaakte rust aan. Dominee heeft in dit korte ogenblik van kennismaking zoveel vertrouwen weten in te boezemen dat ze in 't geheel niet bevreesd is dat hij haar lieveling kwaad zal doen.

Alsof ze zelf ook een poesje was, zo vleit ze haar lenig lichaampje in de holte van zijn arm, zodra die uitnodigend naar haar wordt uitgestrekt en ze slaat haar glanzend donkere kijkers met zo'n aandoenlijke verering naar hem op, dat het de jonge dominee warm om het hart en achter de ogen wordt. Zoveel gloeiende adoratie gewordt hem zelfs niet van zijn eigen vlees en bloed. Zoonlief spreidt een mannelijke onafhankelijkheid ten toon die zijn moeder nu al bedrukt in de toekomst doet blikken, vrezende dat hij eerlang wel emigratieplannen zal uitbroeden. Ze gaat zelfs zover, dat ze bij voorbaat sombere voorspellingen doet. Een aspect van de boot met „Alles oké, Jan” er op gekrabbeld en verder nooit meer een taal of teken.

In deze geest voortspinnend zegt de dominee: „Wat een hard gelag wordt dat straks voor jullie, als je dit aanvullende ding van huis moet laten gaan”, en hij richt zijn ogen vol medegevoel over het hoofdje van de kleine op de zwaar beproefde ouders.

„Ja, maar zover is het nog niet!” klinkt het hem vol grimmig verzet tegen van Alberts lippen.

Gees kijkt verbaasd op. Ze kan haar oren bijkans niet geloven. Zegt Albert dit? En ze kreeg altijd de indruk, dat hij met nauw verholten ongeduld het ogenblik afwachtte, waarop hij met goed fatsoen het kind kon slijten naar een inrichting. Kent ze hem dan nog zo slecht? Er verheft zich

lang in de rooms-katholieke kerk een diplomatieke rol op het eerste plan gespeeld. Men kan dan ook niet verwachten, dat hij de grote openheid, die het doen en laten van Johannes de 23ste kenmerkte, aan de dag zal leggen.

Ook wat het concilie betreft moet wor-

den afgewacht, of dit onder de gewijzigde omstandigheden zal leiden tot veranderingen in de rooms-katholieke kerk, die niet-rooms-katholieken er tot dusver van hebben verwacht. De nieuwe paus heeft in zijn eerste redevoering woordelijk bevestigd, wat hij al eerder had ver-

in haar binnenste al een stem, die hem om vergeving vraagt voor haar ergdenkendheid.

Ze is verstandig genoeg om Roelie straks terwille van het kind zelf los te laten en haar verzorging toe te vertrouwen aan vreemde, maar kundige handen. Toch zou het haar onuitsprekelijk goed doen, als Albert tegen de gedachte, het kind te moeten afstaan, in verzet zou komen. Ze zou zo graag voor één keer het vaderhart willen ontdekken. Daarom vraagt ze verwachtingvol: „Maar wat wou jij dan?”

„Dat zal ik je gauw vertellen!” zegt Albert. Hij gaat er bij zitten op de rand van hun eigen bed. Dominee is zo vrij naast hem neer te strijken, het kind nog steeds in zijn armen. Gees leunt zo'n beetje tegen Roelies ledikantje. Broeder ouderling schildert de kamer op en neer en heeft al tweemaal de spaarzame collectie familieportretten aan de wand bezichtigd. Hij vindt het maar een rare beweging.

Zijn ze nu op huisbezoek of voor een koffiepraatje? Hoe zit het? Nu zie je toch goed, dat dominee nog jong is en nog heel wat moet leren. Hij heeft helemaal geen benul van wat past en uit de toon valt. Daar gaat hij gemoedereerd over koetjes en kalfjes aan het bomen en vergeet het traditionele gebed uit te spreken. Allemaal onvergeeflijke fouten, waarover broeder ouderling hem straks onder vier ogen, hoopt te kapittelen. Want wat moet hij nu? Zich ook bij dat stelletje saboteurs voegen, of 't maar lijdzaam afwachten? (wordt vervolgd)

VERTROUWENS ADRESSEN
VOOR EIGEN

Firma C. A. Mostert en Zonen

- ☆ INTERNATIONAAL MEUBELTRANSPORT
- ☆ RUIME BERGPLAATSSEN VOOR INBOEDELSEN
- ☆ GESLOTEN WAGENS TOT 15 TON

LEIDEN — MIDDELSTEGRACHT 89
TELEFOON 22085—21496

GELDERLAND

Voor nieuwbouw en onderhoudswerken

timmer- en aannemersbedrijf

B. SCHREUDER

Schoolstraat 8, Voorthuizen, tel. 03429-497

HAARDEN EN KACHELS

voor vaste en vloeibare brandstoffen, zowel voor woonkamer als voor kantoren, zalen, etc.

Firma Wed. T. Viets

BERGSTR. 33 - TEL. 2765 (08370) - WAGENINGEN

Radio K. B. Weimar Televisie

LANDELIJK ERKEND INSTALLATEUR
ELEKTRISCHE APPARATEN — VERLICHTING
MAANDEREIND 19 - EDE - TELEFOON 8373

Wie EYGENRAAM kent zoekt niet

Wie zoekt kent EYGENRAAM nog niet

Het is onbetwist

BENNEKOM - TELEFOON 2339

Een goede drogist.

VOOR BETERE

DAMESKLEDING NAAR

WAGENINGEN

klaard, nl., dat de voortzetting van het concilie „het voornaamste werk moet zijn waaraan wij alle krachten moeten wijden, die de Heer ons heeft geschonken, opdat de katholieke kerk alle mensen tot zich kan trekken”. Dat weten we dus ook weer.

Misschien is er, zelfs bij zorgvuldig zoeken, geen enkele concrete uitspraak van gezaghebbende zijde te vinden waaruit blijkt dat het in gebruik nemen van aardgas een belangrijke besparing op het huishoudgeld zal betekenen. Evenmin staat op het ogenblik definitief en officieel vast dat er van een kostenbesparing van enige betekenis geen sprake zal zijn.

Zonder deze twee feiten uit het oog te verliezen, moeten we toch constateren, dat er in brede kring verwachtingen zijn gewekt en dat er nu in brede kring teleurstelling heerst.

Met veel ophef is er bekendheid gegeven aan de vondst van de „gasbel”. De raming van de hoeveelheid aardgas, die beschikbaar zal komen, is enkele malen herzien. Het totaal aan publiciteit heeft tenslotte bij het publiek deze indruk gewekt, dat wij over een bron beschikken die voor vele jaren toereikend is om ons energie voor huishoudelijk en industrieel gebruik te leveren en dat voor een prijs, waarvoor we nog nooit gekookt en gestookt hebben: Kortom: een nationaal bezit dat ons een nationaal voordeeltje zal opleveren.

De jongste publicaties over de prijs van het aardgas hebben deze juichstemming wel getemperd. De N.V. Nederlandse Gasunie, waarin de staat voor de helft deelneemt, heeft aan de gemeenten een advies uitgebracht over de te volgen verkoop- en prijspolitiek. En dat advies houdt in, dat het aardgas praktisch even duur zou worden als het gas dat thans aan het publiek wordt geleverd. Alleen uit „psychologisch oogpunt” acht de Gasunie een kleine tariefsverlaging gewenst. Dat zou een verlaging van ongeveer 10% zijn en als het juist is wat in de dagbladen heeft gestaan, dat het gemiddelde gezin voor ongeveer f 100,— gas per jaar verbruikt, zou dat betekenen dat er een tientje per jaar kan worden bespaard.

De winst, die de gemeenten op deze wijze maken, kunnen zij gebruiken om de ombouw van gastoeuvelen te bekostigen, waarmee voor een grote stad al gauw enige tientallen miljoenen gemoed is. Op deze manier betaalt het publiek die ombouw dus zelf.

Ook in de concurrentie tegen kolen en olie zal de prijs van het aardgas niet of nauwelijks een rol spelen. Wie voor verwarmingsdoeleinden op aardgas overschakelt, zal slechts het voordeel hebben dat hij geen brandstoffen meer behoeft op te slaan en dat het huishouden wat gemakkelijker wordt.

Van de zijde van de Gasunie zal men waarschijnlijk wel zeggen, dat van die kant nooit verklaard is dat overschakeling op aardgas grote financiële voordelen zou opleveren. Maar men zal toch ook wel kennis hebben genomen van de vele publicaties die deze indruk hebben gewekt. Het had dan wel op de weg van de Gasunie gelegen om aan het publiek duidelijk te maken, dat men van het financiële voordeel vooral geen overdreven verwachtingen moest hebben.

Daarmee had men van meer psychologisch inzicht blij gegeven dan men nu doet door te spreken van een psychologische prijsverlaging.

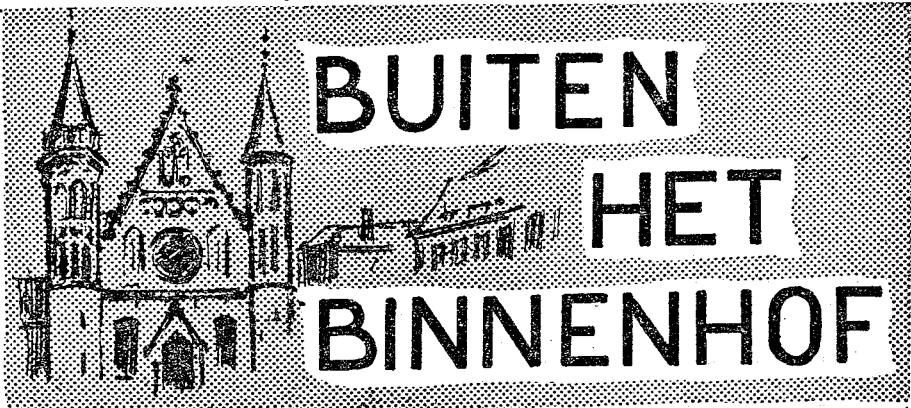
KRYPTOGRAM

Horizontaal: 1. Wil zij efficiënt werken, dan heeft ze warmte nodig; 4. op dit schip zit een bedrieger; 8. schema, dat vol hiaten zit; 10. eetbare combinatie van peulvruchten en groente; 11. plaats in Holstein; 12. hij is lucht voor mij, maar toch niet onaangenaam; 13. hierover gaan zij, die van richting veranderen; 16. moest de hand van de ploeg nemen, om het hem opgelegde werk te doen; 17. wat geld in de kous ontbeert; 19. misdrijf, waar zowel boer als bakker een handje van hebben; 21. een wat onaangename grap, deze opdracht te laten stralen; 24. dan heb je een dikke huid!; 25. kunstbeen; 26. hij weet weinig anders te zeggen dan victorie en koning; 29. Jan's inventaris schijnt een rommeltje te zijn; 30. arbeiders bestaan uit arbeid en afschuw van arbeid; 31. heilige, door het vuur gelouterde, juffrouw?; 32. in deze Belgische plaats wordt u geprikkeld.

Vertikaal: 1. produktie van vervoermiddelen trekt in Indië de ploeg; 2. centrale figuur — althans in haar eigen ogen; 3. 't is niet veel, een rijwielslot; 5. vaderbespotter; 6. zo'n jongen moet dikwijls lager zingen; 7. X, the invisible man? 9. vlug he, vindt de Groninger deze vorst; 10. als u dit kwijt raakt, laat u zich leven; 14. werkt zich via anderen omhoog; 15. wordt gevangen door te water gaan; 18. zijn wit, als u hen bij een andere hebt „staan”; 19. doet men bij oom Jan; 20. zwartkijker?; 21. houdt het hoofd hoog; 22. er staan paarden of paardekrachten worden onder dak gebracht; 23. zij heeft geen (gezonde) man; 27. koningin der vrouwen; 28. dus bijzonder weinig.

Oplossing vorige puzzel

Horizontaal: 1. radar; 6. plaag; 11. Pegasus; 13. paalen; 15. ec.; 16. Kleopatra; 18. hé; 19. kid; 21. erg; 22. mer; 23. eter; 24. groot; 26. pont; 27. lam; 28. boa; 29. das; 31. Ens; 32. lariks; 34. espada; 36. Gog; 37. adé; 38. robots; 41. telers; 44. mug; 45. top; 46. rek; 47. dak; 49. ibis; 50. lever; 52. bate; 53. die; 55. lam; 57. git; 58. a.C.; 59. papeterie;

ELK jaar verschijnt het Verslag van de Algemene Rekenkamer, het instituut, dat over het goed beheer van 's lands financiën waakt. Deze Kamer gaat de ontvangsten en uitgaven na en oefent controle op de Regering en op haar rekenplichtige ambtenaren. In de Grondwet lezen wij van haar: „Er is een Algemene Rekenkamer, welke samenstelling en taak door de wet wordt geregeld”. Het lichaam bestaat uit drie leden en twee plaatsvervangende leden, allen door de Kroon benoemd. Die benoeming geschiedt voor het leven, de pensioengerechtigde leeftijd in acht genomen, hetgeen betekent, dat de leden op 70-jarige leeftijd aftreden. Ook dit jaar is het gebruikelijke verslag leerzaam en soms onderhoudend, in de eerste plaats echter geruststellend. Want onnodige uitgaven door het Rijk en zijn dienaren worden, zonder het noemen van namen, aan de kaak gesteld.

Zo is verleden jaar een bedrag van f 1200 voor een afscheidsreceptie van een hoofdambtenaar van de universiteit van Groningen, die met pensioen ging, naar de mening van de Rekenkamer ten onrechte ten laste van het Rijk gebracht. De Kamer heeft daarop terecht de vinger gelegd. Deze uitgaaf zal alsnog door het Kantinefonds, zo lezen we, bestreden worden. Een ander vlekje op de rekeningen van de Groningse Alma Mater werd ook ontdekt. Ten behoeve van de apotheek wordt daar gedestilleerd water betrokken van een chemische fabriek. Behalve de kosten van het water bracht de fabrikant 10% slijtagekosten voor de emballage in rekening, over 1961 een bedrag van f 2300. „Eigen korfflessen zijn voordeliger” heeft de Rekenkamer gezegd, „die geven een besparing van f 940 per jaar”. Want op de kleintjes wordt gelet. De aanschaffingskosten van deze flessen, f 1800, zijn nu binnen een verloop van twee jaar gedekt. Zo zuinig zijn die Groningse academici blijkbaar toch ook weer niet!

In een andere universitaire kring, die van Delft, was een ambtenaar in de gelegenheid gesteld op kosten van het Rijk een studiereis te maken naar de Verenigde Staten van Noord-Amerika. Zijn salaris ging tijdens zijn verblijf door: f 14.000. Zijn reis- en verblijfkosten bedroegen f 26.000. Mocht hij na zijn terugkeer, zo was overeengekomen, binnen twee jaar van de Hogeschool weggaan, dan moest hij dat salaris en die verblijfkosten terugbetalen. Hij ging weg, binnen twee jaar. Maar de minister van Onderwijs vond, dat de nieuwe betrekking van de ambtenaar (particulier bedrijf) zo dicht bij het voorgaande werk lag, dat hij de ambtenaar de f 14.000 kwijtschold. De Rekenkamer zette hier een rood kruisje en begaf zich in briefwisseling met de Minister en met de Kamer. Maar het schijnt toch in orde te zijn, want wij lezen niet dat de ambtenaar zijn f 14.000 moet terugbetalen.

Een aantal scholen had er een handje van clandestiene fondsen te kweken, waarbij het niet zelden voorkwam dat goederen aangewend werden voor privédoeleinden. Ook was er een kasbediende bij een door het Rijk gesubsidieerde onderwijsinstelling, die zich ca f 500 wegens leerlingenbijdragen had toegeëigend. Ook had hij zich een maand extra pensiekosten ad f 135 uitbetaald en zich het salaris van een hogere rang toegekend, waardoor hij f 400 teveel had genoten. Ontslag volgde, ook restitutie van de veroorzaakte schade. Bij een ander onderzoek kwam aan het licht dat een administratief beambte van een onderwijsinstelling van de diverse door hem ontvangen gelden f 11.600 niet had afgedragen, waarvan reeds een deel voor privédoeleinden was gebruikt. De Rekenkamer vond het; de school blijkbaar niet!

Dat het verslag ook wel eens onderhoudend aandoet blijkt uit het volgende.

Tijdens een onderzoek bij de Rentambten der Domeinen trok het de aandacht van de Rekenkamer, dat de verdeling van het werkgebied over drie van de rentmeesters, nl. die te Zwolle 1e ressort, Zwolle 2e ressort en 's-Gravenhage naar het schein niet zeer logisch was. (Hoe keurig drukt de Rekenkamer zich uit, W.G.).

De rentmeester van het rentambt 's-Gravenhage kwam uit die plaats ('s-Gravenhage dus) de Emmapolder in Groningen en het complex Veenhuizen — Norg bezoe-

ken, welke objecten in het rayon van de rentmeester Zwolle 1e ressort lagen. De rentmeester Zwolle 1e ressort beheerde objecten in Drente, welke geografisch tot het gebied van de rentmeester Zwolle 2e ressort behoorden. De rentmeester Zwolle 1e ressort beheerde voorts een complex in de omgeving van Gouda, dus vlak bij de standplaats van de rentmeester te 's-Gravenhage. Niet alleen de standplaats van laatstgenoemde rentmeester lag bijzonder excentrisch ten opzichte van het werkgebied, doch dit was ook het geval met die van de rentmeester van het rentambt Zwolle 2e ressort, die geregeld enkele uren onderweg was naar en van zijn werk. Hierdoor gingen jaarlijks vele hooggekwalificeerde arbeidsuren verloren, terwijl de reis en verblijfkosten onnodig hoog opliepen. In 1960 verzocht de Rekenkamer de mening van de Minister van Financiën over het vorenstaande te mogen vernemen. Deze antwoordde in het begin van 1961, dat de verdeling van de agrarische domeinobjecten over de drie genoemde rentambten, alleen geografisch bezien, inderdaad niet logisch was. Deze verdeling was tot stand gekomen onder de invloed van bijzondere omstandigheden, waarbij andere dan geografische overwegingen een rol van betekenis hadden gespeeld. Het voornemen bestond toen echter over enige jaren de zaak opnieuw in beschouwing te nemen.

De Rekenkamer deelt thans mede, dat haar is gebleken dat in de loop van 1962 het rentambt 's-Gravenhage met ingang van 1 juli 1962 is opgeheven en dat de rentambten Zwolle 1e ressort en Zwolle 2e ressort met ingang van 1 januari 1963 zijn samengevoegd tot één rentambt Zwolle!

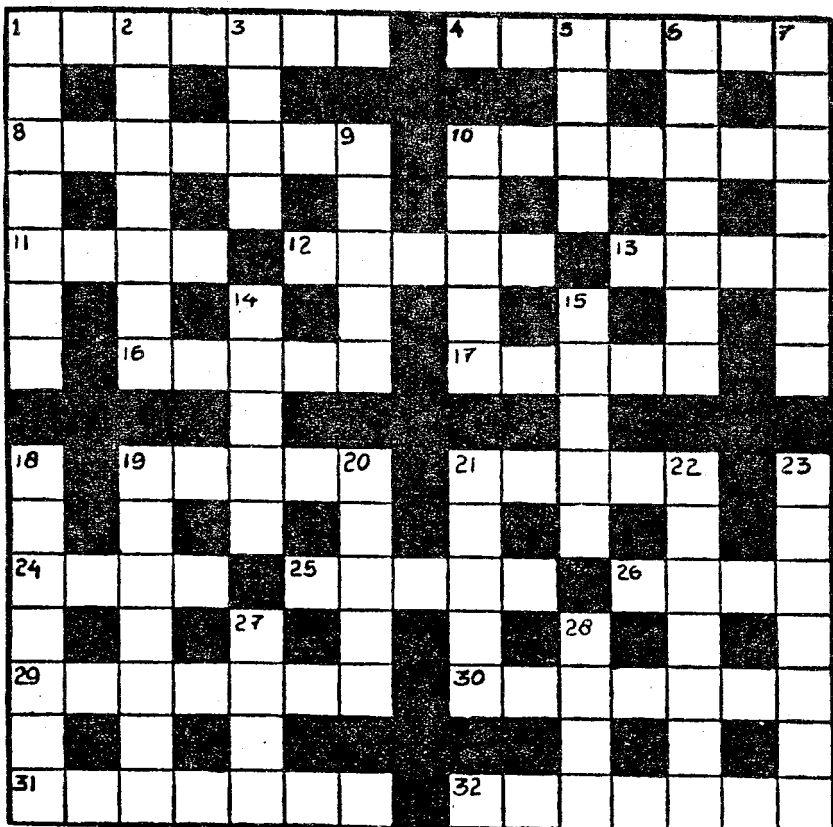
Bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken was een gezinsverzorgster in dienst getreden, belast met het verlenen van assistentie in de huishouding van ambtenaren tijdens ziekte van de echtgenote. Voor deze hulp werden geen kosten aan de betrokkenen in rekening gebracht. Aangezien bij hulpverlening door gezinsverzorgsters van kerkelijke of sociale instellingen in de regel wel een bijdrage in de kosten moet worden betaald, heeft de Rekenkamer de betrokken minister om inlichtingen gevraagd. Het resultaat was, dat de gezinsverzorgster het departement heeft verlaten en dat een besparing van f 6.000 per jaar werd verkregen.

Wij zouden zo verder kunnen gaan. Met de telfout op een reisdeclaratie van f 1.000, welke de Rekenkamer ontdekte; met het verhaal van de reisdeclaraties, welke opgemaakt werden in strijd met de werkelijkheid, zoals dat in nette termen heet; met het verhaal van de 5.400.000 flanelen lapjes, die een particulier voor het schoonmaken van geweren aan het Rijk leverde, maar die best in eigen beheer gesneden konden worden, hetgeen nu ook gebeurt!

Maar wij laten het erbij. Wij danken de Rekenkamer, al is deze dank zuiver privé. Want daar wordt tenminste nagerekend. Wie de rekening van de Rekenkamer narekent weten wij niet. Maar het is niets voor

William Groeneweg

JEZUS REDT VERLOST GENEEST
Iedere zondagmorgen om acht uur spreekt Evangelist Joh. Maasbach over Radio-Luxemburg, 208 m. middengolf en 49.26 korte golf.

63. ne; 64. sopraan; 66. lederen; 68. niets; 69. koket.
Vertikaal: 1. recital; 2. AG.; 3. dak; 4. asla; 5. rue; 6. pat; 7. lark; 8. ara; 9. al; 10. gehenna; 11. pekel; 12. soeras; 13. pagode; 14. nerts; 17. pro; 20. demagogie; 22. moederdag; 24. gok; 25. tas; 28. bigot; 30. spalk; 33. rob; 35. adé; 38. Rubicon; 39. tol; 40. spelen; 41. tremel; 42. eer; 43. satinet; 44. Midas; 48. keten; 51. vat; 54. haat; 56. Lido; 59. pré; 60. pas; 61. rek; 62. eek; 65. pi; 67. re.

TRANS SKANDIA EXPRESS

3 x per week
COPENHAGEN en STOCKHOLM
1 x per week
OSLO
Ook koel- en meubeltransporten.
BONGERS - WAGENINGEN
Telefoon 3750 - Telex 45122

Rode steekspel begint

BIJZONDER interessant is het Russisch-Chinese steekspel, dat volgende week vrijdag in Moskou moet beginnen. Het is belangwekkend om wat er aan is vooraf gegaan, om de begeleidende verschijnselen en om hetgeen er op zal volgen, te weten, de vredesoproep van president Kennedy, de lange brief van de Chinese communisten en de kernstopconferentie, die over enkele weken (eveneens in de Russische hoofdstad) op hoog niveau zal worden gehouden. Het zijn zaken die — wat de Sowjetunie betreft — een onderlinge samenhang vertonen, welke duidelijk zal maken, in hoeverre het conflict met China de Russen dichter naar de westelijke mogelijkheden heeft gedreven — zij het dan ook uit tactische overwegingen.

VREDESOPROEP

President Kennedy heeft met deze laatste mogelijkheid terdege rekening gehouden, toen hij zich over de hoofden van de Amerikanen heen tot de Sowjetunie wendde met zijn veelbesproken vredesoproep. Deze verklaring riep oppervlakkig gezien herinneringen op aan de uitspraak van Neville Chamberlain in 1938, na het akkoord van München, dat „de vrede voor onze tijd“ was gegarandeerd. Bij nadere beschouwing blijkt echter het tegendeel het geval te zijn geweest, ook al kunnen wij bezwaren hebben tegen bepaalde delen van Kennedy's toespraak, waarin hij o.a. verklaarde, „dat geen enkel probleem over het lot van de mens buiten het bereik van de mens ligt, omdat de mens zo groot kan zijn als hij wil“.

„HELPEN“

Kennedy is van mening, dat de Verenigde Staten de leiders van de Sowjetunie kunnen helpen, een „meer verlichte houding“ aan te nemen. De Sowjetunie en de Verenigde Staten — zo zegt hij — moeten niet blind zijn voor hun verschillen. Zij moeten ook de aandacht richten op hun gemeenschappelijke belangen en de middelen, waarmee geschillen kunnen worden opgelost.

Dat betekent voor de Verenigde Staten dat zij op oorlog voorbereid zullen zijn, „als anderen dat wensen“. Maar het houdt ook in, dat zij hun eigen houding ten aanzien van de mogelijkheden van vrede en die tegenover de Sowjetunie, het verloop van de koude oorlog en van vrijheid en vrede nog eens aan een onderzoek moeten onderwerpen. Al te veel mensen menen volgens de president, dat vrede onmogelijk en irreal is en dat vindt hij een gevaarlijke, defaitistische opvatting.

SOWJETBLOK

Naar het oordeel van de Amerikaanse president moeten wij de wereld bezien zoals zij is en niet zoals zij had kunnen zijn, indien de geschiedenis van de laatste achttien jaren anders zou zijn geweest. Het Westen zou dan ook moeten volharden in een streven naar vrede, gematigd door de uit het verleden geleerde voorzichtigheid, in de hoop dat constructieve veranderingen binnen het communistische blok oplossingen binnen het bereik zullen brengen, welke nu buiten ons bereik lijken. Wij moeten volgens Kennedy onze zaken op zulk een wijze behandelen, dat het in het belang van de communisten wordt, het met ons eens te worden over wat hij noemt „waarachtige vrede“.

Daarbij moeten kernmogendheden bij de bescherming van hun vitale belangen alles vermijden, waardoor de tegenstander voor de keus kan worden geplaatst van een vernederend terugtrekken of een kernoorlog. Blijkbaar doelde hij op de dramatische crisis, die zich rondom Cuba heeft afgespeeld.

LESSEN

Volgens de Amerikaanse president leert ons de geschiedenis, dat vijandschap tussen landen — evenmin als tussen individuen — niet van blijvende aard is. Hoe definitief onze sympathie of antipathie ook moge lijken, de tand des tijds en allerlei voorvallen zullen vaak verrassende omwentelingen brengen in de betrekkingen tussen landen en bureaus. En hij herinnert dan aan het unieke feit, dat de Verenigde Staten en de Sowjetunie — als twee grote mogendheden — nimmer met elkaar in oorlog zijn geweest. Nooit in de geschiedenis ook heeft een volk zozeer geleden als het Russische tijdens de

tweede wereldoorlog. In een nieuwe oorlog zouden beide landen het grootste risico van vernietiging lopen. „Alles wat wij hebben opgebouwd, alles waarvoor wij gewerkt hebben, zou te gronde worden gericht...“, aldus de Amerikaanse president.

CONFLICT

Als we de rede van Kennedy zo lezen, zien we het rechtstreekse verband met de zaken, die volgende week vrijdag zullen worden aangesneden op de Russisch-Chinese „samenspreking“ in Moskou. Men noemt het een ideologische strijd en naar buiten heeft het er inderdaad veel van weg, dat hier sprake is van een botsing van meningen over de wijze, waarop de strijd voor de vestiging van een communistische wereldorde moet worden gevoerd. In werkelijkheid hebben we echter te doen met een gigantische strijd om de macht — voorlopig nog alleen binnen het communistische blok — die bepalend zal

Stalin, begraven op een bijna vergeten plek onder een van de muren van het Kremlin. Volgende week zal zijn naam weer druk worden genoemd.

zijn voor de verhoudingen in de gehele wereld.

Kort samengevat zou men kunnen zeggen, dat de Chinezen naar wereldhegemonie willen streven door een wederzijdse vernietiging van de Sowjetunie en de westelijke mogendheden te bewerkstelligen en dat zij de Sowjetunie er van beschuldigen, met haar politiek van vreedzaam samenleven met de kapitalistische landen verraad te hebben gepleegd aan de communistische zaak.

HARDE STRIJD

De Chinese communisten, die voor Stalin nog evenveel waardering kunnen opbrengen als voor Marx, Engels en Lenin, beschuldigen Chroesjtsjef en diens volgelingen in het Kremlin van welbewuste afwijking van het marxisme-leninisme door het zijn revolutionaire hart uit te snijden. Marxistisch leninistische gezichtspunten zouden zijn vervangen door hypocritische burgerlijke supra-klasse-gezichtspunten en het dialectische materialisme door een burgerlijk pragmatisme. Het lot van de wereld hangt volgens de Chinese leiders af van hun strijd tegen het zgn. moderne revisionisme. En zij zijn dan ook in een strijd op leven en dood met de Sowjetunie gewikkeld om andere communistische partijen van hun gelijk te overtuigen. Zij hebben al grote successen geboekt, met name in Azië. Maar zelfs in Europa hebben de Russen grote moeite, zin in alle opzichten staande te houden.

„GEZICHT“

In Peking realiseert men zich, dat het zich geplaatst ziet voor een langdurige en gecompliceerde strijd, met vele keer-

punten. Uit het feit, dat zij een delegatie naar Moskou willen zenden, die met een Russische delegatie de conflictstof gaat doorpraten, zou men kunnen afleiden, dat de Chinese leiders zich hebben neergelegd bij het feit, dat het bijzonder moeilijk zal zijn, de val van Chroesjtsjef te bewerkstelligen.

Zij zullen zich ook wel gerealiseerd hebben, dat de Russische gedelegeerden echt geen mensen zijn, die ondersteboven gepraat kunnen worden, of die door de zoetgevooidse Chinezen verleid kunnen worden, zich na de gesprekken als tegenstanders van Chroesjtsjef te ontpoppen.

Niettemin liggen de beste kansen voor de Chinezen nog steeds in Moskou. Als zij er in zouden slagen, de Russische premier in een hoek te drijven en te dwingen, zijn vreedzame co-existent-politiek op te geven, zouden zij reeds een enorme overwinning hebben geboekt. Want Chroesjtsjef zou „zijn gezicht hebben verloren“.

ROOKGORDIJN

Het is duidelijk, dat de Russische premier zich niet kan veroorloven, tegenover de Chinezen een stap terug te doen. Vandaar het gevecht „op leven en dood“. Wel worden zo nu en dan hier en daar de scherpe puntjes afgeslepen en laat men in Moskou van tijd tot tijd nog wel eens een oorlogszuchtig geluid horen. Maar deze dingen zijn slechts een rookgordijn, waarachter de werkelijkheid verborgen moet blijven. Die realiteit is, dat de Sowjetunie alles wat maar mogelijk is in het werk stelt om te voorkomen, dat communistisch China zich opwerpt tot de positie van een grote mogendheid, die niet zal aarzelen met de kernwapens, welke zij binnen afzienbare tijd tot haar beschikking zal krijgen, de rest van de wereld en dus ook de Sowjetunie, haar wil op te leggen.

Chroesjtsjef wil zich echter niet door Peking in een wereldoorlog met het Westen laten manoeuvreren. En evenmin voelt hij er iets voor, zich door de Chinese leiders te laten meeslepen in een worsteling, waarin China het minst te verliezen heeft.

EEN KANS

Blijkbaar heeft president Kennedy zich gerealiseerd, dat hij de gelegenheid, die het openlijke conflict tussen de Sowjetunie en communistisch China hem biedt, moet benutten om te trachten, Chroesjtsjef een duidelijke keus te laten maken. Dat zal niet onmiddellijk het geval kunnen zijn. En zo de Russische premier al een zwenking mocht maken, die uitgelegd zou kunnen worden als een gaan in de richting van de in de toespraak van Kennedy neergelegde mogelijkheden, dan zal het nog de vraag zijn, of daarop enige staat mag worden gemaakt. Dat geldt in het bijzonder ten aanzien van het kernstopverdrag, waarover over enkele weken door Russische, Amerikaanse en Britse vertegenwoordigers op hoog niveau zal worden onderhandeld. Wilson, de Britse oppositieleider, verklaarde na zijn gesprekken met de Russische premier, de kansen op een akkoord over het verbieden van proeven met kernwapens niet hoog aan te slaan.

Toch is het niet uitgesloten, dat een (zij het wellicht gedeeltelijk) akkoord wordt bereikt, als de Sowjetunie pogingen wil aanwenden om te voorkomen, dat de Chinese communisten hun in de maak zijnde kernwapens gaan proberen.

GROTE VRAAG

Averell Harriman, de man die president Kennedy zal vertegenwoordigen bij de gesprekken, welke volgende maand tussen de Sowjetunie, de Verenigde Staten en Engeland gehouden zullen worden, verklaarde dezer dagen in een tv-programma: „Een van de redenen, waarom ik hoop, dat wij met de Sowjetunie tot overeenstemming kunnen komen met betrekking tot een verbod van proeven met kernwapens is, dat hiermede een eind komt aan de verspreiding van kernwapens en dat wij kunnen samenwerken om te voorkomen, dat China een kernmogendheid wordt“. Harriman vreest dat de Chinezen meedogenlozer dan ooit zullen worden, als zij meer kennis verkregen hebben over de kernwapens en hun verwoestende uitwerking voor de gehele wereld.

De grote vraag is evenwel, hoe de Sowjetunie en de westelijke mogendheden zouden kunnen verhinderen, dat de Chinese communisten van het testen van hun kernwapens afzien. Er zal waarschijnlijk niets zijn, dat de leiders in Peking er van zal weerhouden, kernproeven te doen houden.

HOOG GEGREPEN

De bedoeling, die president Kennedy met het eenzijdig stopzetten van de Amerikaanse bovengrondse kernproe-

Het Westen meer dan toeschouwer

ven en met een hartelijk pleidooi voor het sluiten van een akkoord over het verbieden van kernwapens heeft gehad, is dan ook een andere geweest. Het is een poging om op langere termijn tot een vergelijk met de Sowjetunie te komen. Vijandschap tussen landen is nooit van blijvende aard geweest in de geschiedenis, aldus Kennedy. Er gebeuren vaak dingen, die een verrassende ommekeer tengevolge hebben. Hij wil de mogelijkheid niet uitsluiten, dat ook de betrekkingen tussen de Sowjetunie en de westelijke landen een dergelijke ontwikkeling zullen doormaken. Het lijkt allemaal veel te hoog gegrepen. En misschien is het ook wel zo.

Dat neemt echter niet weg, dat er veel voor het initiatief van Kennedy te zeggen valt, omdat er zo veel op het spel staat. Bovendien behoeven we ons geen zorgen te maken over de instelling van de Amerikaanse president ten opzichte van de wijze, waarop de veiligheid van de vrije wereld behoort te worden verdedigd.

DE MENS

Een ding moet ons echter nog van het hart. We stipten het reeds even aan. Kennedy zegt dat geen enkel probleem, dat het lot van de mens betreft, buiten het bereik van de mens ligt, omdat de mens zo groot kan zijn als hij wil. Hij heeft deze taal wellicht gebruikt om er ook de communistische leiders mee aan te spreken. Maar wij weten wel beter, wat wij van „de mens“ te wachten hebben. Onnut tot enig goed en geneigd tot alle kwaad. Als het van de grootheid van de mens zou afhangen, zou de wereld er hopeloos voorstaan, nog veel hopelozeler, dan thans reeds het geval is. db

Technisch Bureau

A. Meerman N.V.

BOUWMACHINES

VLAARDINGEN - TEL. 01898 - 5157

Wees zuinig met Uw geld koop bij.. WESTERVELD

Bovendien 3% korting door Uw kasabona

WESTERVELD

VLAARDINGEN DOOR GRHEERL. AMSTERDAM

Firma Jân de Mik
HARDINXVELD-GIESSENDAM
Aannemers van
OEVERVERDEDIGINGSWERKEN
GRIENDHOUTHANDEL
HOEPELMAKERIJ
Telefoonno. 2156
Hardinxveld-Giessendam

Verplaatsbare
HOUTEN GEBOUWEN
Directie- en schaftketen
Noodwoningen,
scholen en kerken.
Directie- en schaft-
wagens
etc.

HABO
HOUTBOUW
HARDINXVELD
Telefoon Hardinxveld-Giessendam 2141

Verhoeff's Isoleer- en Ovenbouwbedrijf N.V.

- ISOLATIEWERKEN
- KETELBEMETSSELINGEN
- OVENBOUW

Rotterdam - Wijnhaven 84 - Telefoon 120325